Iste liber est [illegible] de Sorbona [illegible]

Commentum Egidii super phisicos et de generatione et corruptione [illegible]

[illegible]

[illegible]

Comment. Aegidii super libros 8 Physicorum; de Generatione et Corruptione; ex dono Magistri [illegible] de Sorbona

Naturalis scientia est aliqua scientiarum speculativarum ut dicitur vi metaphysice. Speculativa autem scientia differt a practica quia finis speculative est veritas, practice autem opus, ut habetur declaratum ii metaphysice ut veritas [illegible] habet practice finis est bonum et in idem redit. Quia omnis [illegible] habet practice finis est bonum, et perfectis bonum ad desiderandum movet ut habetur declaratum [illegible]. Bonum autem secundum quod huiusmodi sub appetitu cadere non potest; nullum enim agens intendit ad malum agit quod agit ut Dionysius dicit. Ex hac autem differentia comparationis inter scientiam speculativam et practicam parere potest quia scientia speculativa ad philosophiam essentialiter potest pertinere, practica vero quasi per accidens ad philosophiam se habebit. Nam cum philosophia et universaliter omnis scientia in intellectu consistat, ad scientiam et ad philosophiam essentialiter illa pertinere poterunt in quo fertur intellectus secundum se. Obiectum autem potentie intellective est verum, et per se intellectus fertur ad veritatem. Si autem feratur in bonum hoc non est per se sed ut habet ordinem ad voluntatem, et quia quod comparatur per [illegible] ad actum comparatur ei quasi per accidens, omnis illa scientia cuius finis est bonum quasi per accidens respicit scientiam. Unde ergo dictum est quod scribitur vi metaphysice quod artificialia et voluntaria sunt idem, sic et eligibile et volitum idem sunt. Scientia autem practica que in ipsum eligibile vel in ipsum artificium tendit non est in intellectu secundum se sed ut habet ordinem ad appetitum. Dicendum ergo [illegible] scientiam esse practicam est dicere oppositum in adiecto. Nam si practicum secundum quod huiusmodi est volitum, oportet quod in diffinitione omnium talium accipiatur voluntas ut patet habita ex commento vi metaphysice. Sed cum in diffinitione alicuius accipiatur [illegible] ut id quod agit. Si philosophia cognitione secundum quod huiusmodi esset practica [illegible] non esset [illegible] sed voluntas. Patet ergo quod practice scientie quasi per accidens respiciunt scientiam magis quam per se respiciunt opus et bonum. Ideo vi metaphysice scribitur quod operantes [illegible] considerent in eo quod agitur, eorum non tamen practicam tamen propter se ipsam sed propter opus. Et sicut scientie operative essentiales philosophie partes esse non possunt, sic non scientie [illegible] naturales philosophie partes propter [illegible] etiam enim magis sunt modi sciendi quam scientie ut communiter dicitur et ut potest declarari. Si [illegible] nos in [illegible] loquentibus quod scientie. Cum ergo exceptis scientiis operativis et [illegible] omnis aliqua scientia vel est mathematica vel physica vel divina, si rationales et operative essentiales partes philosophie esse non possunt, sole tres philosophie mathematica et divina essentialiter ad philosophiam pertinere videntur. Ex hoc ergo innotescit veritas illa que scribitur vi metaphysice quod tres sunt modi essentiales philosophie [illegible] naturalis, mathematica et divina. Horum autem sufficientia sic haberi potest [illegible] vi metaphysice [illegible] ut [illegible] motum [illegible] esse et diffinitionem. Vel sunt abstracta secundum diffinitionem et non secundum esse, vel neque modo abstracta esse [illegible] sunt naturalia. In secundo mathematica, in tertio divina. Philosophia ergo [illegible] res mobiles [illegible] esse quam secundum diffinitionem. Vel [illegible] esse quam secundum considerationem. Est ergo naturalis philosophia de mobilibus et considerat de eis in quantum mobilia sunt. Nam si naturalis abstraheret ab hoc motu vel ab illo, quia [illegible] non esset scientia cum particularium non sit scientia nec diffinitio, numquam tamen abstrahit a motu simpliciter. Nam secundum physicum naturalia non sunt sicut camurum [illegible] sed magis sunt sicut rectum et simum. [illegible] camurum potest intelligi circumscripta omni materia sensibili; rectum autem et simum non sic. Nam rectum determinat sibi materiam sensibilem ut [illegible]. Simum autem nasum. Sic autem abstrahit naturalis a motu et a materia ut simum et rectum abstrahi potest a naso et [illegible]. Potest enim intelligi simum preter hunc nasum et illum, sed non preter nasum simpliciter, et rectum potest intelligi sine hoc [illegible] et sine illo, sed non sine [illegible]

verum et quia sic essentiale est philosophie universali circa corpus mobile secundum conditiones corporis mobilis, oportet accipere speciales libros in scientia naturali. Corpus enim mobile ut dictum est vel sumitur simpliciter vel contracte. Si simpliciter, sic determinatur de eo in libro physicorum. Si contracte, sic est dupliciter: quia aut contrahitur per motum ad ubi, et sic est liber de celo et mundo ubi determinatur de corpore mobili ad situm. Si non contrahitur per motum ad formam, sic iterum est dupliciter: quia aut in determinatur de tali [illegible] motu in communi, et sic est liber de generatione [illegible] ad generationem elementorum [illegible] est valde [illegible] et in communi. Si non est de motu ad formam in speciali, sic est dupliciter: quia hoc vel est [illegible] elementorum, et sic est liber metheororum, vel [illegible] et hoc dupliciter: quia aut est de inanimatis, et sic est liber de mineralibus [illegible] inanimalibus; aut est de animatis, et hoc est dupliciter quia aut est de animatis in communi, et sic est liber de anima ubi determinatur de omni anima sive de omnibus animatis. Si non est de animatis in speciali, hoc est dupliciter quia aut erit de animatis anima vegetabili, et sic est liber de vegetabilibus et plantis, aut anima sensibili, et sic est liber de animalibus, et per hunc modum et per [illegible] ad animam secundum se et secundum suas potentias, et secundum obiecta potentiarum si aliquis esset curiosus [illegible] libros sufficienter investigare potest. Hoc [illegible] patet quod liber physicorum est primus inter libros naturales. Liber autem de anima est vi. Liber vero de animalibus est viii. Ex hoc autem patere potest quod liber autem de anima dicitur vi. [illegible] ergo [illegible] dicitur quod in libro physicorum que communibus [illegible] determinatur de corpore mobili [illegible] non contracto [illegible] de mobilibus specialibus [illegible] ad illud [illegible] de mobilibus specialibus [illegible] in communi. Intitulatur autem hic de physico auditu, quia ut dicit philosophus in [illegible] quosdam libros condidit sub [illegible] auditu, quia ut [illegible] et quia libri physicorum [illegible] tradit sic fuit quam auditores sub physico audientes hunc librum recollegerunt. Ideo intitulatur est de physico auditu quia fuit auditorum recollectio. Physici autem [illegible] dicere [illegible] quod hic liber per antonomasiam [illegible] primus [illegible] et quia ad primum [illegible] quod hic non est [illegible] sed [illegible] auditorum acceptatio. Ideo per quandam excellentiam intitulatur est de physico auditu.

His visis ad evidentiam [illegible] dictorum aliqua occurrunt dubia. Esset enim [illegible] quod cum dicatur physica de rebus mobilibus esse in corporibus [illegible] de corporibus esse potest scientia, [illegible] processu restat dubium utrum hec scientia potest [illegible] et utrum rebus corporeis [illegible] remanet scientia de eis. Sed quia hoc dubium in opere quod de generatione et corruptione [illegible] ideo ad presens [illegible] dimittatur. Unde quia cum hoc quod dictum est [illegible] scientiam esse demonstrativam est et causam esse essentialem partem philosophie, ideo de comparatione eius ad alias partes philosophie est dubitandum. Queritur ergo utrum hec scientia precedat metaphysicam. Motivum forte aliquis debilis ingenii videtur forte ei scientiam de sensibilibus precedere metaphysicam, quia secundum [illegible] in pluribus locis in metaphysica abstracta sunt posteriora in esse sensibilia non sunt posteriora ordine doctrine. Hec ergo scientia cum hec doctrina que est de sensibilibus secundum quod doctrina est et per consequens secundum quod scientia est precedit metaphysicam que est de rebus abstractis. Ad hoc autem dicendum potest quod sicut est in forma que ut in suo fundatur in corpore sic suo modo [illegible] est de hiis [illegible] per se quam fundantur in anima. Videtur enim ea pertinere ad quod est de [illegible] forma corporum, que sunt de ratione ipsius forme et a quibus essentialiter dependet talis forma. Pertinet autem in suo esse magis et minus est ex ratione [illegible] talium forma et per accidens se habet ad eas. Sed enim una albedo magis [illegible] participet a suo esse [illegible] non tamen una est magis albedo quam alia. Sic ergo participatio magis et minus vel participatio propter [illegible] non facit ergo participatio magis et minus vel participatio per prius et posterius [illegible] ideo non facit essentialem differentiam in scientia. Sed quia scientia dicitur esse et ipsum ex suo esse [illegible] illa scientia est dignior censenda et prior nobilitate que est de nobiliori esse. Ideo philosophus vi metaphysice quia metaphysica est de nobilissimo esse ait quod aliquas speculativas sunt nobiles valde sed ipsa est nobilior omnibus aliis quod non obstante valet esse priorem

ordie doctrine. d'o q. h' po^us acci^s z p pri^m tot. z. n. h' scia por i ordie doctrine, q. i addit p^s debz ee ultima in sci phi^e q. i diui. Sz ml' potius p accns se hz ad scia vt dem z imo si princip^s mltis p mag^e z mi^e z p pr^s phi^e dn^i ne^re paccns respi^ct scias coiles. nlli tn dn^i ee qz q paccns respi^ct scias z hr^i. scia. n. n soli spe ex eo i q^e z, sz ex eo de q^e z. oms. n. scie sut in itelli diligun^t ta^z i locatu ad^z z ad ee spusi q. sut de a^c z a^e reb^s. Jd vn dem z q scbi in t^e de aia q scam q adin z res. paccns g^e z q phi^a meth^a pcedat. Sz si h paccns nelle reduce ad psc dicem ronc tactu mag^e ee adoppositu q^e ad ppoit. na ea q sut pora in via g^ntis z tpus sut priora i via pfcois z pplem. cog^e ipo q origie. i. i addit z i ordie doctne phi^a me th^a pcedit prior z pfcoe z dignitate. Ulti^o s. dn^i as, dato meth^a ee pore z pfcoe phi^a ur ex h pcedi debeat phi^a naturali. ei. vi. n. q sic, q meth^a z de ente sip^l ois aut alia scia e de ente ptcto. q. g^e sicui om nia e sb sbo meth^a, oms scie huani^t videtr natu nal dni meth^a. Ad h aut dici dz q sic pc sci z n^a alta, q accip pu mag^e q n sut psc. N^e n i illa sci hnt reduci ad psc nob sic multu naturalia arit^a q ... pbatas i arit^a suppoit ab illo z accip illa adu ta mag^e pu q tn n st psc nob n i illa sci phit reduci ad psc nob. ex qua g^e sci nat phi^a psc notis pc natura d'no dz. z q. ph^a i nti mhys q ex sci sumit ortu z q psc sut nota. l. q. psc nob. io sip n z naturalia. q tn a ad ani sui psc ut q tn ad illa sciam qz de pride q i n te q bnicia ppoit pspns qs nr p q h ad psc nob n pt reduce. io h n sip tn q tu ad illa psc naturalia d' pt. Vt aut meli appa q no phi^a sip naturalia ee n pt est sci q scia no nat phi psc notis sip duip ut ad pns ip tat pt auge p si ea q accipit n pt reduce ad imedi. Jo si idm illo ad q tia redne i me sic adeo spale q ex eo nris ea, e ocep sui no phit. p n pspti naturali geo^e pspti. n. z de h n sip, z de h in sci ut ml' z q p q h n pt nisi i suicedo ea q pbat de h nisi q i nnu h sip pspta intula sibi n pt talia i me re duce pp q. oz ea nat phi no psc notis sz declatis i ea sci e z considare de h sip. ex q pate pt q q nicis a si p z phi^a ad idm nidit natu aliq passoe q n e illi sib oz ea nat phi^a no psc notis q accip q sna sic n pt ad ime^m reduce. Jo n medi naturalia phi^a si meo z de cos hna ee q psio tam regn q mist oi cor h na tn q cor h na d' nalde q spe z q sip psc no ut h de eis loq^e dnt ee ichis corz. io q tu iz accipet as i med passoes ee tle sbm oporter tn a spone a scia sci ut pca q i tradu. tia spalia declai hnt. illo qr illo n ph^e natur h. na en adph sptz psio de oi cor sen. absz eo q n tendat ps innites poit re duce ea q psid de ti cor ad ime. Nursu q cor q z nalde q nie potit nr ph^e ee cor tale psidare a psc

no ad q potit reduce q pbari in ti scia. psc no. n. p st sui no solu exeute sz i exhys q sut ir es n so lu. n. z psc no z pmus accep^s q de q^l h oz ee nr no ee. sz pmus accep^s z. q si abeq iz dema equa q remaner sut equa. Sz eu max^e pp sut q n p ea eqle ur ieq le d' dem pu no exeute sut i me sz ex pte euris n exqui z si ex q tu e tia psc no sut phit nulli dn ee dz q v^e excoe sen tia pu psu sut z m z q oes aly sib pthe nr mg^e declia de mo^e pcto i muti hue u n ocla de mo sip. pu aut p sc no mag sui hnt ex mo sip q ex mo pcto. est g^e scia n n naturalia q q aliut pt reduce ad psc no tn si illa psc no ei ne gare no hoc m pbaret illa n agere ult tia spem pt. n. sci spal nat phi^a psc notis. z h sufi^t ad h q no dicen naturalia si in talia pu poit reduce q aliut, po tn ea si negen^t i p phi z no alie arti^ficis spal. q. a ster ad p^s ph^a s negntes phi^a z n ad arus^t spale i e dicet. Cu g^o q^e n^e h scia naturalie meth^a pz q n pe cu phit reduce assup in psc no. Jom aut i sit n z dn^i solue qz n sufi q solu sit sb sbo ut sci naturalie scie n forte nelle accipe naturalia large. qu cu noia sut ad pla phi^a p naturalia appli^t i ei ut omsi z no z sci natura. n q q sut n phit redu^e ad psc no q pe n pent sci illi. Ulti^o s. dn^i as dato sciam illem no pe z sip natur meth^a ee a ue sic pcesso meth^a p^e ee phi^a q z de abstcis psi dub n erut aliq res abs ne ph^e ee p ph^e ni aut q no q si illa ee s abstcta z n ee t a ca ia n cor ad de tz psid ee cor i eo q mob z i eo q encia n g^e ee ph^e scia cu psider de cor i eo q mo no i eo q ei. Ad phi q tn ps meth^a e de cor^b mob ut. A n decla de sua sen. Sz meth^a p se totam z p oms ptes suas pced phi^a q g^e no exite sba abstcta remaner ps phe q z de sba mo. Si pone sbam abstcta n ee n oppte phi^a ee phi pma. Ad h an d' pt, q ad sciam sta q psidat de ratione i heute oi tali spat psidare de oi illo sip ut si e unu z veu z z oi unee q psidans de oi euo z oi no psidae ph z v de oi h. Si g^e n ee en abstcta z oi ee mob sci q psidans v d' oi motu psi v de oi ente. z ead ee sci de oi mo sip z de ente sip. n. n. ee pot aliq psc psidie d' uno q nni de ente v de aliq q psed for eus z cu de ente sip psidae n poits. io vn dem z q scb. O. meth^a q si n ee a sba imo sci nris eit p^e z scia ei eit phi vlis. Oppo aut hys sci tol mi. na cu d' q si n ee n cor ad h psidans tia i eo q eu dist z ee pus qua psidans ea i eo q mobi. pz q h po a sci n psider de cor i eo q eu z i eo q mo bi. q aut add meth^a p se z suas ptes pce phi^a q q ph^a nre ee meth^a p se n p suas ptes a aph^s sz ph^a ee ipa meth^a. io ph^a dnt aph q dnt psidae cor in eo q eu z i eo q mo. Sz h pone poita n dist nl' si dist n ee d' q suer alie in sci. Sz ad eadem

arte(m) speculativam ut dictum est. [D]ubitatur autem dato quod subiectum
ceterum eius abstracta physice esse per physicam et ipsum eadem esse de corpore mobili
et de ente simpliciter quia ens simpliciter esset ens mobile. ideo subiectum de praesenti
ens simpliciter et ens mobile distinguitur quod ut in rebus se habentibus ut
nunc subiectum in scientia naturali ponitur dicitur ens mobile vel corpus mobile et non
quod non sit unum dictum corpus mobile esse hoc subiectum nam cum physice in quarto
vel in octavo hoc quod omne corpus mobile et omne mobile corpus fit ad mobile.
[N]on philosophus nulla scientia probat suum subiectum. sed in esse et in modo in-
vestigationis notitia corporis mobilis quod non esset in natura si probaret physica. ergo etc.
[A]d hoc autem dicendum plures magistri nostri fuisse huius opinionis quod in
naturali philosophia subiectum esset non corpus mobile sed ens mobile. nos autem non ut
eorum intentionem reprobemus ad quam non attingimus sed ut tractatus ponimus quod me-
lius intellectum capimus dicimus in naturali philosophia subiectum esse corpus mobile non ens
mobile. occurrunt enim nobis duo inconvenientia si ens mobile diceremus subiectum primum
esse quod hic ponimus philosophia esset metaphysica vel pars eius. Secundum est quod haec scientia
non procederet ex propriis notis. primum sic patet. ens enim non contrahitur ad modum
generis in quo addita sibi differentia constituunt specialem modum entis.
sicut differentia addita generi constituit speciem in illo. addit enim additum
extra rationem eius et fit additio. differentia enim est praeter rationem generis. si ergo ens
haberet tale differentiam tunc additum enti non haberet rationem entis. ideo
dicitur 3 metaphysicae quod si ens haberet differentias eius differentia esset non ens. ergo contrahe-
re ens est per diversos modos essendi ut per alium et alium modum es-
sendi constituuntur diversos modos entium. et quia ad primam scientiam ad quam per-
tinet considerare de ente ad illam pertinet considerare de diversis modis essendi et
de partibus entis. quia dictum est mobile mobile si contrahatur ens hoc erit
per aliquem specialem modum essendi metaphysicae ad quam pertinet considerare de
ente ad eam pertinet de ente mobili considerare. Si ergo subiectum physice
naturalis esset ens mobile physica vel esset metaphysica vel pars eius. item cum hoc
passio quae est motus non fluit ab re in eo quod est de ente
mobili in eo quod mobile non potest esse scientia propria sed forte potest
esse scientia subalterna et quasi particularis. Si ergo de ente mobili sit
aliqua scientia propria et scientia quae sit pars essentialis physice non erit de eo in eo
quod mobile sed in eo quod est quod potius videtur esse philosophia esse metaphysica
vel pars eius. [S]ecundum autem dicitur consideratio quod quaecumque aliquis po-
adiungitur alicui subiecto quod particularis scientia ad ipsam et non oritur ex
principiis eius sed quod hoc est si fiat consideratio de tali subiecto sub ratione illius po-
nis erit scientia subalterna et quasi particularis et dubitatione ceterum
pars physice esse non potest ut si de linea visuali est aliqua scientia quae
visualis non oritur ex principiis lineae sed quod hoc de linea visuali sed quod in
subiecto est scientia propria quae sit essentialis pars physice esse non potest. sic quia
motus non oritur ex principiis entis sed hoc quod immo esse mobile
quandam habet oppositionem ad esse entis ut declarabitur ex libro
de causis et ex libro praedicamentorum de ente ergo mobili sub ratione qua mobile est
non potest esse scientia propria. oportet ergo dicere aliud subiectum ex cuius principiis sit
quod huius oriatur motus ad hoc quod de eo in eo quod mobile possit esse scientia
propria. vel si de ente mobili velles esse hoc scientiam hoc non erit in
eo quod mobile sed in eo quod ens et tunc hoc scientia quae haberet tale
subiectum vel esset metaphysica vel pars eius. concludimus ergo dicere corpus
mobile in eo quod mobile esse tale subiectum quia a principiis corporis sensibilis
sed quod huius fluit hoc passio quae est motus. ideo de corpore mobili in
eo quod mobile potest esse scientia propria quae erit pars essentialis physice quae
non erit metaphysica nec pars eius. Secunda ratio de tertio patet. nam ut
dicebatur in quinque subalterne quando aliqua scientia considerat ad subiectum sub-
alicuius passionem quae ei non competit non potest quasi considerabit esse ea subiectum tale re-
ducere ad ... et propter hoc cum ergo motus non competit enti si esset aliqua
scientia de ente mobili in eo quod mobile oportet illam scientiam procedere ex propriis no-
tis quae est inconveniens dicere esse physicam talem. Si ergo sub ratione mobilis volu-
erimus aliquo subiecto considerare ut patet dicta de motu reducere ad ...
et propter hoc dicere hoc subiectum esse corpus mobile non ens mobile. dicitur autem in primo
physicorum attingit per subiectum huius scientiae corpus sensibile sive corpus mobile ut
... Si ergo non conveniunt ... abstracte vel ... esset quod
ens mobile esset subiectum in naturali philosophia. sed rebus habentibus se ut nunc hic non est
unum dictum quia hoc posito vel physica esset scientia particularis vel non differret a me-
taphysica. et ultimus ut dictum est non procederet ex propriis notis quae quidem hoc est inconveniens.
Videtur ergo esse dicendum quod ens mobile non sit subiectum in hac scientia tamen quia viri insignes
antiquitus dixerunt contrarium non est hic sic primam attendendum quod clauda-
mus ad ... opinionem. [O]ppositae autem huius non est difficile solvere. nam
cum dicitur quod frustra in additione mobile cum non contrahat corpus quia omne corpus
mobile et e contrario dicimus patet quod contrahere ad pertinere dicitur vel quantum ad suppositum vel
quantum ad rationes mobile enim si non contrahat corpus quantum ad supposita contrahit
tamen ipsum quantum ad rationes quia non omnis consideratio est de corpore sub ratione qua
mobile. vel possumus dicere quod non fit hoc dictum est corpus mobile in eo quod mobile est tale
subiectum nam per hoc quod dicitur corpus mobile separatur physica a metaphysica quae magis
est de substantiis abstractis quam de mobilibus corporibus. per hoc vero quod additur in eo quod mo-
bile separatur a mathematica quae licet sit de mobilibus non tamen de eis ut mobilia sunt. potest
autem etiam hoc adaptari et forte magis ad propositum. metaphysica enim et si est de
mobilibus est solum per accidens. ideo in ea de motu et infinito non agit
metaphysica enim de rebus mobilibus est aliquo modo per se sed non ita prius considerat
de eis ut de abstractis. unde VII metaphysicae de tali ... et de huiusmodi rebus mo-
bilibus non tamen est de talibus ut mobilia sunt. ergo per hoc quod physica est de
corpore mobili separatur a metaphysica in extensione est considerare de motu. per hoc vero
quod additur in eo quod mobile separatur a metaphysica vel et si agit de mobilibus non est in
eo quod mobilia sed in eo quod entia ut dictum est. quod vero addebatur quod nulla scientia
probat subiectum suum dicendum verum supponere ... non probat cor-
pus mobile esse. sicut non probaret corpus mobile esse physica naturalis contra negantes mo-
tum esse. sed ut patet ex primo physicorum praesupponit motum esse et contra per-
arguentes Parmenidem et Melissum negantes motum ut in primo dicitur sed quod hic disputat
non est sicut naturalis sed geometer sed solvere rationes negantes principia geometriae. et si non
praesupponat motum esse multo magis praesupponit corpus esse quia motus praesupponit
corpus sicut passio praesupponit subiectum. sed si praesupponitur corpus et motus de ne-
cessitate praesupponit corpus mobile. si ergo dicatur physica probare corpus mobile esse quod pro-
bat esse omne corpus mobile vel est patet quod ex hoc non probat corpus mobile esse sed
omne ... quod hoc passio quae est motus convenit in omni corpori supposito ergo physica corpus
corpus mobile esse et quod corpora illa moveantur et sic negaret hoc dicitur non
patet. sed ut omnia corpora illa moveantur et ut motus conveniat in suo
corpore hoc non supponit quia ut communiter dicitur est de aliquibus corporibus ut
de partibus terrae quae sunt esse in terra ut motum patet. aut non ideo
philosophus signavit aut ubi ... quod non fit mobile omne aut quaedam
non ergo propter auctoritatem praedictam probare a philosopho corpus mobile esse. sed si di-
catur philosophus probare tale corpus esse quod in primo caeli et mundi notificat quod
est corpus dicendum quod philosophus potest aliquid assumere ad declarandum quid est mobile
et quid est corpus. sed sic ergo quia in octavo physicorum investigat quid est motus non
propter hoc probat motum esse sed praesupponit ut patet hic ex primo sic. quia
propter hoc in primo caeli et mundi venatur et declarat quid est corpus non propter hoc probat corpus esse.

Ulterius sciendum quod dicitur quod ens mobile est subiectum in tota philosophia naturali et in hoc libro quod sic, quia in hoc libro est corpus mobile subiectum simpliciter, non contractum ad hoc vel ad illud. Sed corpus mobile est subiectum in tota philosophia naturali, ergo etc. ¶ Ad hoc autem dicendum quod equivoce in hoc quod est subiectum in tota naturali philosophia: subiectum est corpus mobile simpliciter, scilicet secundum se tantum acceptum; ad naturalem enim pertinet considerare de corpore mobili secundum omnem modum et secundum omnem acceptionem modum. In hoc autem libro subiectum est corpus mobile simpliciter, id est universaliter consideratum; aut partes eius de corpore mobili non pertinent ad hunc librum, pertinent autem ad philosophiam naturalem.

Hiis visis ad expositionem littere accedamus.

Quoniam quidem intelligere et scire etc. Liber iste physicorum cuius primus habet hanc divisionem in partes duas: in prohemium et tractatum. Prosequitur ibi: Consequens autem aut unum. Adhuc autem prima pars nostre physice adhuc est continua ut habeatur quedam cognitio de diversis. Si non negotium esset minus et hunc non esset necessitudo physice, ut dicit Commentator ethicorum. In hoc autem libro continetur principium universaliter naturalium in universali et sub modo confuso. Ideo physicus ut quando per cognitionem debet de diversis ordine procedere in scientia naturali, quia primo tradenda sunt principia in universali et tractando de corpore mobili in communi quod fit in hoc libro, et postea sunt tractanda in speciali et distincte quod faciunt alii sequentes libri. Per ea ergo que dicuntur in hoc physice manifeste probatur hunc librum esse priorem omnibus aliis libris huic sequentis. ¶ Ad hoc autem probandum primo sic procedit. ¶ In omnibus scientiis et est esse principia et elementa accidit omnia cognoscere ex cognitione illorum principiorum secundum modum minimum, et ut sumus apti nati scire. Sed in physica naturali sumus apti nati scire non ex posterioribus simpliciter sed ex posterioribus nobis et ex hiis que sunt magis universalia et confusa. Ergo in naturali scientia accidit sic prius cognoscere principia in universali et sub modo confuso. Sed hoc est simpliciter quod talis est cognitio tradita in hoc libro. Iste ergo liber prior est in tota physica naturali. Hec autem ratio fundatur super duabus propositionibus, quarum prima est quod in omni scientia contingit principia esse, constat scire ex cognitione ipsorum. Secunda quod non contingit incipere a magis confusis et posterioribus nobis, non a prioribus nature. Primam ergo ponit Philosophus in duas partes, quia primo manifestat propositionem primam, secundo suadet innatam autem. Circa primum sic facit, quia proponit quod intendit, secundo probat quod dixerat. Secunda ibi: Tunc enim cognoscere. Tertia ibi: Manifestum autem quod. Dicit ergo quod cum omnes scientias quarum sunt principia et cause et elementa contingit intelligere et scire ex cognitione eorum principiorum causarum et elementorum. ¶ Circa autem quod dicit intelligere et scire, quia ut convenit potest intelligi de actu intellectus simpliciter secundum quod scitur differt. Scire autem respicit intellectum compositum secundum quod scitur enuntiatio. Cum ergo difficilium cognoscere per principia, difficilium enuntiatio vero cognoscere per principia probandi et demonstrandi. Ideo in intelligere quod scire in quibuslibet scientiis contingit per principia eorum que traduntur in illa scientia. ¶ Deinde cum dicit: Tunc enim cognoscere, probat quod dixerat, dicens quod omnis existimat hoc vel cognoscere quod cognoscimus sit per causas et principia, quia tunc arbitramur cognoscere unumquodque cum causas primas et prima principia et usque ad elementa cognoscimus. ¶ Hoc autem hic a diversis exponitur propter diversitatem expositionis. Exponit Alexander ut commentator autem quod per principia intelligit causas agentes et moventes, quia effectus pertinet; per causas finales, quia finis est causa causarum; per elementa intelligit formam et materiam. Elementum enim dicitur ad quod est in re, esse autem intrinsece materia et forma. Et ergo intendit quod tunc arbitramur unumquodque scire cum cognoscimus causas efficientes et finales et hoc usque ad elementa, id est usque ad causas intrinsecas. Commentator autem sic exponit dicens quod cause que sunt extrinsece quedam mediate. Intrinsece autem quedam remote ut prima materia et prima forma, quedam propinque ut materia formalis huic et illi. Alii autem dicunt quod per principia intelligit materiam et ultimam formam

compositionem et formam compositionem. Hic premisso autem quod per principia intelligit causas extrinsecas, per causas primas intelligit causas intrinsecas remotas, per elementa intrinsecas propinquas. Tunc ergo cognoscimus rem quando cognoscimus causas eius extrinsecas et intrinsecas remotas usque ad intrinsecas propinquas. Alpharabius autem vult quod ad quod scire tria concurrunt, scilicet propositiones que sunt communes conceptiones que non indigent demonstratione sed notam habent per intellectum, quas propositiones ipse appellat prologos. Secundo concurrunt principia propria demonstrationis et sunt medie propositiones que indigent demonstratione propter veritatem, sed non habent demonstrationem. Tertio est quod ad unumquodque cum scimus principia, id est communes conceptiones, et causas, id est propositiones premissas et propria principia demonstrationis, et hoc usque ad elementa, id est usque ad ea que ingrediuntur conclusionem. Aliqui tamen exponunt per appositionem quod cognoscimus per principia. ¶ Ideo autem quod dicit causas principia et elementa, innuit omnia genera causarum. Propter Alexander hic scientia procedit ex quibusdam causis; quedam enim scientie considerant de causa formali tantum ut mathematica, quedam de hiis causis scilicet de motore formali et fine ut scientia divina, quedam autem de omnibus generibus ut naturalis. Hoc autem causatur in illis inferius patebit. ¶ Deinde cum dicit: Manifestum quoque, concludit intentum. Continue autem sic: quoniam cum omnes scientias contingit intelligere et scire ex cognitione principiorum, ipsa scientia naturali. Manifestum ergo quod primus est temptandum quod sit esse principiorum determinare, et hic facit quod est de natura. ¶ Deinde cum dicit: Innata autem est, manifestat propositionem secundam. Continue autem sic: determinatum est quod in scientia naturali primo temptandum est determinare que sunt principia, sed hic facit est determinare universaliter et sub modo confuso, quia sic apti nati sumus ad scientiam. Prius enim est nobis notum confusum quam distincta et universalia quam singularia. Duo autem facit: secundum quod dicit probat cognitionem nostram incipere ab universalibus et a magis confusis. Secundo probat hoc per exemplum. Secunda ibi: Et primum pueri. ¶ Adhuc autem primo prius nota quod est cognitionem nostram quam habemus de rebus universalibus esse multum considerandum, per principales res naturales de quibus cognitionem habemus. Secundo secundum per quem cognitionem accipimus. Incipit enim nostra cognitio a sensu. Et est considerare ipsa nostra et ipsas dispositiones per quas talis cognitio exprimitur. Tertio ergo facit per quod tria proponit, quia primo probat hoc comparando intellectum ad naturam suam ad res naturales de quibus cognitionem habemus. Secundo comparando intellectum ad sensum. Tertio probat comparando ad nostras dispositiones. Secunda ibi: Totum enim. Tertia ibi: Sustinet autem. Circa primum procedit sic dicens: Innata est nobis via et incipit cognitio nostra a prioribus nobis, non a prioribus nature. Sed priora nobis sunt universalia et confusa. Ergo incipit et procedit ab universalibus et confusis. In hac ratione sic procedit, quia primo proponit maiorem et declarat eam. Secundo ponit minorem et declarat eam. Tertio infert conclusionem intentam. Secunda ibi: Sunt autem primo. Tertia ibi: Unde ex universalibus. Dicit ergo quod innata est nobis via ex notioribus et notioribus nobis in ea que sunt certiora et notiora nature. Quod declarat sic: quia non sunt eadem nobis nota et simpliciter. Cum ergo non simpliciter sunt nota nature, quia nos procedimus ex notioribus nobis in ea que sunt nota simpliciter nature, ergo secundum hunc modum scilicet ex certioribus nature, certioribus autem nobis procedendum in ea que sunt nature certiora et notiora. ¶ Ideo ergo quod quanto aliqua magis sunt in actu et plus habent de perfectione, tanto quantum est de se magis sunt cognoscibilia. Ideo talia dicuntur nota nature, quia cum enim non sint plus habent de perfectione et entitate, sequitur quod plus habent de veritate, et per consequens quod sunt magis cognoscibilia. Sed quia intellectus noster ad ea que sunt manifestissima in natura se habet sicut oculus noctue ad lucem diei, ideo que sunt magis nota nature sunt minus nota nobis. Via ergo nostre cognitionis ad nota simpliciter que sunt nota nature, sed incipit a nobis notis que possunt dici ignota simpliciter et quodammodo nota nature. ¶ Deinde cum dicit: Sunt autem primo, ponit minorem

procedere rationis, dicit quod sunt nobis primum manifesta et certa magis confusa. Posterius autem ex his, idest ex magis confusis, fiunt nobis nota elementa et principia dividentibus haec, idest haec confusa. ¶ Sciendum autem quod cum intellectus noster non nascatur plenus speciebus, sed in sui principio sit sicut tabula rasa, cum nascatur scientiam in ipso acquirere, et quia actus est qui distinguit, ut dicitur 9 Metaphysicae, et secundum quod adhuc est in ipso indistinctum intellectus noster cognoscit, quia de potentia reducitur in actum, incipit a confusis et indistinctis et tandem ad specialia et distincta. Propter quod prius est nobis nota confusa magis. ¶ Sciendum etiam quod dicere abstractum est quod confusa vel communius est cum resolutio in sua principia. Ideo Philosophus ad declarationem minoris, ut ostendat esse prius nobis nota magis confusa, manifestat per hoc quod prius cognoscimus res per nomen aliquid confuse quam sciamus eas resolutive in sua principia. ¶ Deinde cum dicit: Unde ex universalibus, ponit maiorem, quod procedendum est a notioribus nobis, et addita minori quod nobis sunt prius nota magis confusa, infert conclusionem intentam, videlicet quod oportet procedere ex universalibus, idest ex confusis, in singularia, idest in ea quae sunt distincta. ¶ Dubitaret forte aliquis quod cum nostra cognitio incipiat a sensu, ut dicitur in Posteriorum, videtur quod nostra cognitio incipiat a singularibus et quod tendat in universalia. ¶ Ad hoc autem dicendum quod non intendit Philosophus dare prioritatem et prius inter cognitionem intellectus et sensus, sed intendit ostendere quod cognitio intellectiva universalis et confusa praecedit hic in cognitione singularem et distinctam, quod tamen esse sensitivum videtur, licet quia sensus prius apprehendit rem sub ratione confusa quam sub ratione distincta. ¶ Universale autem consurgit dubium, quia si intenderet hic secundum prius et secundum posterius comparare cognitionem intellectivam ad intellectivam et non intellectivam ad sensitivam, non diceret cognitionem universalem praecedere cognitionem singularem, quia singulare est de sensu proprie, directe obiectum intellectus esse non potest. ¶ Ad hoc autem dicendum quod comparative per singularia non intendit, sed intendit species ultimas vel quasi ultimas, idest intendit species specialissimas vel quasi specialissimas. Vult ergo Philosophus quod prius cognoscamus universalia quae significant genera et communia quam species quae nunc sunt obiectum intellectus. ¶ Deinde cum dicit: Totum enim secundum sensum, probat hoc idem comparando intellectum ad sensum, quia sicut se habet sensus ad sensibilia, sic intellectus se habet ad intelligibilia. Sed sensus prius sentit in toto rem quam in partes eius. Totum enim secundum sensum notius est, et quia universale est quoddam totum, quia universale comprehendit multa ut partes eius, ideo sicut supra intellectus intelligit prius in universali vel in genere quam in individuo vel in specie. Ergo universalia et confusa sunt magis nobis nota, quod probare volebat. ¶ Sciendum autem quod secundum processum naturae prius sentit in toto rem quam in partes eius, et prius apprehendit indistincte rem quam distincte. Videmus autem quod si alicubi essent tabulae sculptae, non statim cum inspiceremus eas apprehenderemus sculpturam, sed prius sentiremus in tota re quam indistincte, et postea diligentius intuentes apprehenderemus sculpturas istas. Simile ergo est de sensu et intellectu, videlicet quia prius apprehendit sub ratione indistincta quam distincta. ¶ Unde [illegible] dicebant idest Philosophus non intendit comparare intellectum ad sensum, sed unam cognitionem intellectivam ad aliam, quod plane patet esse falsum, cum hic intellectum ad sensum comparet. ¶ Unde habet obiectio modicum probabilitatis esse. Hoc enim non comparat intellectum ad sensum ut prius dicebatur, nisi quod intendat probare cognitionem intellectivam praecedere sensitivam. Sed dicendum quod licet una cognitio sensitiva praecedat aliam, quia indistincta praecedit distinctam, sic cognitio intellectiva praecedit aliam, quia confusa et universalis praecedit non confusa et singularem. ¶ Deinde cum dicit: Sustinent autem, adducit tertiam rationem ad propositum, comparando diffinitiones ad nomina, dicens quod hoc idem quodammodo sustinent nomina ad rationem, idest ad diffinitionem. Sunt enim nomina prius nota quam diffinitiones, quia nomina significant quoddam totum et indistincte, utpote circulus idest significat per modum confusum. Diffinitio autem ipsius circuli dividit in singularia, quia significat per modum distinctum. ¶ Sciendum autem quod idem

significat nomen et diffinitio. Nam idem quod significat nomen est diffinitio, ut patet hic, in 4 Metaphysicae; idem enim significat homo et animal rationale. Sed homo significat idem sub ratione confusa, animal rationale sub ratione distincta, quia aggregat in se genus et differentias quae sunt principia constitutiva quidditatis hominis. Ideo unum dicendum est quod diffinitio dividit in singularia, quia distincte exprimit quod diffinitur secundum singula principia eius. Ideo in 4 Metaphysicae commendat diffinitionem [illegible] quae [illegible] idem genus esse quia genus [illegible] nominum sciamus quae diffinitionem ignoramus. Prius nobis innotescit res ut significatur per nomen quam ut exprimitur per diffinitionem, et quia per nomina significantur confuse, per diffinitionem distincte, ideo cognitio nostra confusa praecedit distinctam. ¶ Unde [illegible] quia ut Philosophus sibi contradicere videtur: dixerat enim supra universalia esse nobis notiora singularibus, quia genera, ut dicebatur, sunt notiora speciebus. Hic autem dicit quod non quo ad nos est prius notum quod diffinitio, ut circulus quam diffinitio circuli, et quia in diffinitione ponitur genus, prius innotescere nobis species quam genera, ut circulus quam figura; est enim circulus figura in qua omnes lineae a centro ductae ad circumferentiam sunt aequales. ¶ Videtur quod praeter loquitur: confusa et indistincta sunt nobis prius nota quam distincta. Tendit enim natura nostra, ut dicebatur, ab imperfecto ad perfectum, a potentia ad actum, et per consequens ab indistincto ad distinctum, ut quia cognitio rei ut est quoddam totum est indistincta et confusa respectu cognitionis eius ut distinguitur per partes, ideo cognitio totius secundum se praecedit cognitionem eius quo ad nos ut distincte cognoscitur suis partibus. Et quia genus uno modo habet rationem totius respectu speciei, aliquo autem modo species est quoddam totum respectu generis, ideo cognitio speciei praecedit cognitionem generis et cetera.

¶ Ad hoc enim notandum quod secundum compositionem est duplex compositio, scilicet compositio speciei ex suis causis, ut ex genere et differentia, et compositio generis ex suis speciebus, et ut communiter accipiunt, videlicet istorum compositorum est notior apud intellectum quae partes genus, ut est quoddam totum et continens in se multas species, praecedit cognitionem specierum. Hoc enim modo dicitur genus confusum, species autem distinctae. Sed et species est quoddam totum ad genus et differentias, quia quae species dicitur confusa et indistincta, genus et differentia vero quae explicant et nominant dicuntur distincta. Ideo isto modo prius notae sunt nobis species quam genera. Patet ergo continua textus si distinguantur inter has duas compositiones, quarum una est generis ex speciebus, alia speciei ex suis causis. Tertia compositio est, ut dicitur communiter, idest ex suis partibus quantitativis, et in compositione non oportet esse aliquod simul quae sunt partes. Nam, ut dicebatur, sensus prius sentit in suo obiecto secundum se totum et sub ratione confusa quam in partes eius et sub ratione distincta. ¶ Deinde cum dicit: Et pueri primum, manifestat quod dixerat per signum, scilicet quod cognitio confusa praecedit cognitionem distinctam est, quia pueri primo appellant omnes viros patres et omnes mulieres matres. Posterius autem determinant, idest distinguunt, cognitionem horum utrumque. = Notandum autem quod hoc signum quod dat Philosophus a tempore, dat etiam a loco. Sicut enim per tempus cognitio confusa praecedit cognitionem distinctam, quia pueri in principio non distincte cognoscunt patrem et matrem, et propterea est cognitio eorum roborata in eis, non appellant omnem virum patrem, sed distinguunt patrem ab aliis viris; sic secundum locum cognitio confusa praecedit distinctam. Nam cum aliquid a remotis advenit, primo apparet nobis quod obstat visui, ideo iudicamus ipsum esse corpus. Postea cum magis appropinquat videmus quod movetur et iudicamus ipsum esse animal, et cum ulterius appropinquat cognoscimus ipsum magis distincte, quia discernimus lineamenta membrorum, et tunc iudicamus ipsum tale animal esse, utputa hominem vel leonem, et semper appropinquando distinctiorem cognitionem habemus.

Necesse autem aut unum et cetera. Quia ut dicebatur in prohemio, procedendum est prius a confusis ad distincta, et a principiis sub ratione universali ad [illegible] sub ratione universali et distincto, ideo in isto libro, quia prohemium est in physica, necessario dicit de principiis in universali et sub ratione confusa. Ideo consequenter considerat hanc partem esse ad procedendum, quia facto prologo incipit prosequi de principiis communibus

omnium rerum naturalium. Sed ut superius dicebatur naturalis philosophia est de corpore mobili ut subiecto et motu et mutatione ad illud. ergo primo de corpore mobili et de motu. Dividitur ergo ista pars executiva in partes duas. quia primo determinat de principiis corporis mobilis. Secundo incipit determinare de ipso motu vel de ipso corpore mobili. Secunda incipit in principio tertii libri ibi. Quoniam autem natura est principium. Circa primum duo facit. quia primo determinat de principiis corporis mobilis in generali ut in primo et secundo. Secundo determinat de principiis huius corporis tamen in tantum quantum extrinseca continuantur omnia causa eius. Secunda pars incipit aliquantulum post principium secundi libri ibi. Determinatis autem hiis consequens est de causis. Circa primum duo facit. quia primo determinat de hiis principiis ut de materia et forma. Secundo ostendit talia esse sufficientia et de contrariis necessarium esse. Secunda pars incipit in principio secundi libri ibi. Eorum que sunt. Circa primum duo facit. quia primo circa hec principia narrat opiniones antiquorum. Secundo exequitur eorum necessitatem in tertia ibi. Omnes ergo contraria principia faciunt. Circa primum duo facit. quia primo narrat opiniones antiquorum in universali. Secundo exequitur de eis in speciali ibi. Igitur quidem si unum et immobile. Prima pars dividitur in duas. quia primo ponit quandam generalem divisionem de principiis. Secundo exequitur membra illius divisionis ibi. et si unum. Dicit ergo quod necesse est aut unum esse principium aut plura. Notandum autem quod secundum commentatorem in nomine secundo extrema divisionis/ unum. s. et plura sufficienter dividunt entia. si ergo principium est ad extremis oportet vel quod sit unum vel plura. Notandum autem quod in ex abrupto pars executiva a principio incipit in tertio/ quia supponit maius esse explicatum quod est explicandum principium sic acceptum. Deinde cum dicit. et si unum. exequitur de membris divisionis narrans opiniones antiquorum de principiis. et dividitur in duas. quia primo narrat hic opiniones de principiis. Secundo ostendit quod sicut dicebant antiqui de principiis. sic et differebant in loquendo de entibus. Secunda ibi. Similiter autem querunt. Circa primum duo facit. secundum duo membra divisionis que premisit. nam primo exequitur de ponentibus unum principium. Secundo de ponentibus plura ibi. Si autem plura. Dicit ergo. et si unum est principium aut est immobile sicut dixit melissus et parmenides. aut est mobile et sic esse mobile et immutabile. s. actu. sicut dixerunt philosophi naturales. naturales dixerunt hoc. quia hoc principium quod fuit dicentes ipsum esse aerem/ alii autem aquam. quidam non dixerunt esse medium inter aerem et aquam de quibus omnibus dicetur in fine. Notandum autem quod quod ponebant hoc principium primum fuisse mobile dicit eos esse philosophos naturales quia quodammodo naturaliter loquebantur. cum non negarent motum. dicit enim hoc ad differentiam parmenidis et melissi. qui omnino innaturales fuerunt cum negarent supponi motum quod supponi oportet a naturali philosopho. Deinde cum dicit. Si autem plura. exequitur de ponentibus plura principia dicens quod autem hec principia sunt plura aut erunt finita aut infinita et si sunt finita et sunt plura uno aut sunt duo ut ignis et terra quae parmenides dicebat esse principia. aut sunt tria. sicut posuerunt quidam naturales dicentes ignem aerem et aquam esse principia. aut sunt quatuor. sicut dixit empedocles ponens omnia quatuor elementa esse hec principia. aut sunt aliquem alium numerum finitum. et si sunt infinita aut sunt unius generis. sicut dixit democritus ponens omnia principia esse unum secundum genus. et esse differentia et contraria secundum figuram et speciem. aut supra sunt secundum aliquem alium modum ut principia sicut dixit anaxagoras ponens infinita esse simplicia principia esse hec principia. Notandum autem quod parmenides posuit unum principium et immobile esse/ tamen est hic dicebat ignem et terram esse principia. sed quomodo hoc sit intelligendum infra probabitur. Notandum etiam quod democritus posuisse omnia principia esse eiusdem generis quia omnia dicebat esse corpora indivisibilia. sed tamen hec corpora indivisibilia erunt differentia. quia quedam erunt triangularia quedam quadrata. erunt autem contraria specie. i. figura. quia quedam erunt prius quedam posterius. quedam erunt nobiliora in figura quedam inferiora. dicebant enim hec antiqui secundum democritum/ quia quod erant circularia quedam quadrangularia ordine/ quia quedam posteriora quedam priora.

ponere/ quia quedam inferiora quedam superiora. Commentator autem hunc textum sic exponit/ quia secundum ipsum simpliciter unius generis. vel est divisum secundum speciem vel secundum numerum. si ergo principia sunt unum secundum genus. aut sunt contraria specie. aut sunt differentia. s. quantitate. et ita differentia in talibus autem erit secundum speciem et secundum formam vel secundum numerum et secundum quantitatem. Deinde cum dicit. Similiter autem qui inquirunt ponentes plura principia non dat differentiam quod quidam ponerent ea mobilia quedam immobilia sicut in primo unum principium distinguit. quia quidam dixerunt principium esse mobile quedam immobile. Videtur autem rudis commentator quod nullus ponens plura principia dixerit ea esse immobilia. Non autem exiit sine pro/ quia omnes ponentes plura principia dixerunt ea esse contraria ut infra patebit. Sed in contraria erunt tamen mutabant se ad invicem et non erant immobilia. post autem in iam tertio dicto. Sed quia non videtur ita esse ad propositum dimittatur. Deinde cum dicit. Similiter autem querunt. dicit quod sicut differebant antiqui in loquendo de principiis sicut differebant in loquendo de entibus dicens quod sic querunt de principiis quod sunt consequentes que sunt. s. de entibus querunt quod sunt. quantum. s. de entibus primo querunt de principiis ex quibus sunt entia utrum sint unum aut plura. et si sunt multa et plura utrum sint finita aut infinita. quare querendo de entibus querunt principia et elementa utrum sit unum aut multa. responsio. s. facit ut differentiam inter quosdam de entibus et principiis. Deinde cum dicit. Ubi queritur non est eadem questio de principiis et de entibus sicut non est eadem questio de causis et de effectibus. omnes. s. effectus sunt huiusmodi rationem entis. videtur. s. ridiculum esse quod si aliquis poneret unum principium quod propter hoc poneret unum solum ens. et si poneret duo tamen esse principia/ quod propter hoc poneret duo tamen esse entia. Ad hoc autem respondet commentator quod antiqui solummodo perceperunt naturale principium et non formale. et hoc principium naturale dixerunt esse ens quia ponebant ipsum esse corpus et esse ad invicem actu. hoc autem potest probari ad quantum/ nam quia principium oportet manere et in ipso manere secundum sententiam sicut aer. ut ad quod corpus esset naturale principium omnium. ipse manet aer et generatio non esset nisi alteratio. et si ipse manet aer. et omnia generabilia ex aere/ omnia essent aer. ut ignis esset aer calefactus et aqua esset aer infrigidatus. et sic ergo dicere aerem esse principium naturale omnium ut ponebant antiqui. et dicere omnia esse aerem. Si igitur bene consideramus ponens antiquorum eadem est questio de principiis et de entibus. ponentes. s. unum principium dicebant omnia esse unum. et ponentes plura dicebant omnia illa esse plura. quare ergo ponebant principium tot esse dicebant entia. Deinde cum dicit. Igitur quidem ergo si unum. exequitur de opinionibus istorum antiquorum in speciali. et dividitur in duas. quia primo exequitur de opinionibus parmenidis et melissi. qui non loquebantur naturaliter. Secundo exequitur de opinionibus aliorum qui quodammodo naturaliter loquebantur ibi. Sicut autem physici dicunt. Circa primum duo facit. quia primo dicit parmenidem et melissum non fuisse locutos naturaliter. et quod non spectat ad naturalem disputare contra eos. Secundo ne eorum error in eorum maneat/ cum non spectet contra eos disputare propria via disputat contra eos inducendo hinc propter philosophiam. Secunda ibi. Et quoniam de natura parmenides et melissus ut sunt dicebant omnia dixerunt esse unum et immobile. Dicit ergo primo quod omnes eos non locutos fuisse naturaliter. quia posuerunt omnia esse unum. Secundo ostendit idem ex eo quod posuerunt id immobile esse. Secunda ibi. Ratio autem scientiarum est duo facit. quia dupliciter probat intentum. Secunda ibi. Sicut ergo intendentes. In prima parte intendit talem rationem. sicut non geometre in ea non videtur disputare contra negantes sua principia. sed parmenides et melissus negabant principia naturalia. ergo naturalis contra eos disputare non debet. In hac autem ratione sic procedit. quia primo ostendit naturalem non debere disputare contra negantes sua principia. Secundo ostendit parmenidem et melissum negare principia naturalia

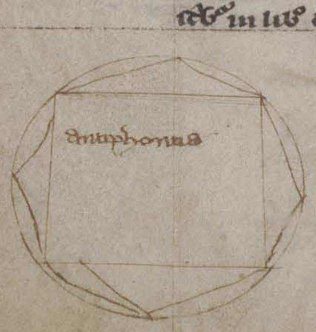
fa i. r so n. apli. dic g q id quod g si q z. i. si vli. ipm
es sit unu r inid incedit h. no z incede de si. i. no spectat
ad ulem. na sic geo no e apli no s neg pm geo. q
h z alia scie ut dya aut oib ouis ut meth sic n hunt
i. phio inte z dispu de pm. So aut q dr aut alia
scie aut ouis q s om loq s negates pm. v spectat ad
arte dicadi. i. ad dya v meth. dya. n. d scia alia. q
n z ps scia sz mod sci. Vetm cu dr no em apli. o
eos negasse pm nc. negabat n. isti pm nc qz neg bat
oe pm. si n. eet nu soli r s unu sic isti dicebat n
e apli pm i. ulm erit pm. pm n. sp sistupoit pla
e sit eo aut quorda. So aut q hy ponebat oia
ee unu sip r ab. si n. posuisset oia unu aliq m ut
analog unu aut unu gne n optuisst eos negasse v
pm. sz qz ponebat oia sic unu ut deu z. io h porto seq
ba nio apli ee pm. Vn s. as ut dco exclusiua ad
dita uni istor excl v l. ut si dica tm pm z ut nale at
g pm n z r ur q n qz q sr de itleu alia pdcom exclu
n excludit no n. nalz tm ho z g al n z qz al z de i
eiu hois sic n nalz tm pm e g pmt n z qz unu vlm z de
itleu alia. Ampli ostncu soph argui. si tm z pm pm
z. r si pm z pmt z. r si pmtu z n tm pm z. g si tm pm z n
tm pm z. Vo q ad ee de itleu alia p tell dr ut de i
tleu p v so. illa n. sr de itleu p qnt de ee istor iqd i
ntlligu io talia n hnt pe alie ad ea de quor itleu sr
r sic sr oia sriora i srior r qz sol p plym i l eleu
io z q no cu a. io talia s dcom exclu n excludit. n. n.
nalz ho tm n g al. vla aut q hnt alie adiunce r sr. q.
de itleu so io p dcom exclu excludit. r sic soluta z p io.
sa aut oio erat soph. na h pm isrt pmt pm. tm sip
tu e exclone pmtu n inft. dato g q naleat h ouia si
tm z pm pm z tu si pterea assu. si pm z pmtu z deficit
p falla accntis. vaia. n. ibi inc. na p accipiebat cu ex
clone pm ut n inft pmtu. i sa au accips ut isr pmt
accip. n. pm ut exneu z abeo isre pmtu ut stat cu
dcone exclu. So au q si dco exclu addita pm n
excludat pmtu. q tm dicet pm ee n negatz pmtu ee.
So au q q dr tm pm ee q am sdozia poit. qz poit
ee multa ieo q poit ee pm r negat ee multa pp ex
clom. ex q meli appz q dco exclu pm addita exclud
pmt. qz h si n eet nulla eet iposti r nulla odcois iplicat.
dco tm pm ee cu ex h n exclude multi n colle pmt
ee. Vlt aut dato q dns tm vnu ee v pm tm ee. ex
h posz voe ouiti q poit pm ee qz negat pmt ee. Vn
s. as ut s tale psit dit ut r ur q sic qz si ad aliq
arti spectat dispu s tales ud q spectat ad eu q uti pp
pse notis sz h z ur ut dicebat g r e. Vo q iplex
gd sz. qda n. n psr pbac ppoes pse notas n oia q
assumut resolut i h ppoes r h sr scie sbalrne ut
mu r p spm r a si q sut tales. qda n uti ppoib pse
notis r ea q assumut pse nota pbac no dut r h scie
sr spales n sbalrne ut geome r ur r a tales. qda n

ipa pse no pbat ut scie ones. meth n. ut p3 q i. io me
pbat h pm de q afr v negi q nllm z noti quo aut
pbz illd in dubijs sequentibz docet. quntu aut ad pns
spectat dice p t q oms ppoes pse nota roboza p illd
pm de quob z nece ee ul n ee r qz illd pm i ue fi
da ex ipo ente qz nulla scia spal z uli de ipo ente.
nulla sci spal pt pbac oues ai aceptoes. n dispu re
q s nega pm. n suffic g q ur uta ppoib pse no
tis ut psit dispu s negate pm. sz opter q eet ar
tifex ouis ut deu z q ei n pt opete. Vlt s. du
as ut loyc dispu possit s negate pm. Ad h p dui
ci q loy z expba in cede r qz ad pbad pm bn psr ppoes
pba io no z i oens loyca s negate pm dispu. hat
aut rom tagit philo p top d. q ad p coz q sr ee n
naq qz disciplina i pot z aliq dice qz p pm q om
sr n psit p a pbai. p ea g q ee sing pba sit nece
z de eis ptinsire. sz h n ur sufficie qz sic se hnt aly
artifices aduitate ita sehit loyc ad pbabli. sic g
n pba ad ur n p m ita n pba ad pba n p pba
cu g pse no r oues ai oceptoes in h q sr max ne
sr r i max pbables qz eas q h pbat auditus ur q
talia dya pbac n possit. Sco g q max pba s
q h simp pbai no psr posse tn pbai hunc v illi.
r h suffic. na cu talia inse sit max mai n oz q p
bu simp r inse suffic aut eas pbai negati eas.
Vlt s. d. ut meth possit dispu s negate pm r
vr q n. qz sic scia spal n pt dispu negate s ma
pm. qz tuc aget ut ma speim sic scia ouis s ne
gate pm ouia dispu n pt. r qz pmen. r mel. po
tm unu negabat ee v pm. n solu ur ut ur n p
s eos dispu sz e meth qz sic loqtes n solu nega
bat pm nc sz e meths cu vli omi pm negabat.
Ad h aut d pt q vli pm r oues ai oceptoes sip
n pbat psr tn pbai hunc v illi. sz h n ur suffice.
na ut ur phi ma pm pbac n psz p a sora n acci
necaria simp sz necaria ni. io dd q meth pt p
bare h pm hunc v illi q n pe pt phi. nlls z n. q
adeo negz ad q n pona ad ee. r exeo q poit ad ee
pt meth oride r pbac io q negat ee imo qz i no sa
ce intellc fac r oio i negne dco ut d in sine sedi
elenchoz. nlls po ad no ee n applicdat ee ad. p n.
q ab itlleu applicend z es v ee ut ainc aut. r qz q h
applicedit ul ocedit ad ee io meth d z osidae de ee
s tales potit dispu. h au mai app i ppoito. pmed
n. r mel h s pom coz negaret vlr omne pm ad
tu oce. ponebat n. ee vn ee es r imo r qz de ee
r imo ht osidac meth io s tales potat dispu v
g pm meth n pt pbac sip. pt tn pbac h pm h
ur illi ut pmedi r mel. qz d ocedebat q sr de o
sida meth. phi au n potit pb sip pm n potit ea p
b pmed r mel. qz ex ente r imo q ipi oce phi s eos
argue no potat sz meth. tn sedut n. talia tmi tes

naturalis phisice, propter hoc patet veritas ad quesitum. Deinde cum dicit: Simi-
le autem. Adducit secundam rationem ad propositum et duo facit. quia primo facit
quod dictum est, secundo comparat opinionem Parmenidis ad opinionem Melissi ibi
Magis autem Melissi. Dicit ergo quod simile est inconveniens sicut est sicut in-
convenientiam dixerat Parmenides et Melissus et disputare ad positionem quamlibet aliam
id est ad positionem debilem et frivolam. verbi gratia ut disputare contra positionem dicentem
id est solum ignis flammam esse, sicut fuit positio Eracliti qui posuit omnia mo-
bilia et omnia esse in continuo fluxu ita quod non contingeret tenere.
sicut est solvere solutionem rationem dicentem omne quod est esse unum ad unum
nunc hominem. quia solvere rationem litigiosam et sophisticam supra non
spectat ad naturalem. et quia sane utrique rationes tam Parmenidis quam Melissi
habent hoc quod sunt litigiose et sophistice quia falsa recipiunt et non syl-
logizant. ideo de eis tamquam frivolis et debilibus positionibus naturalis solvere est
non debet. Deinde cum dicit: Magis autem Melissi, comparat rationes Parmenidis
et Melissi adinvicem dicens quod ratio Melissi magis est honorosa id est magis
vana ut habet aliqua littera quam ratio Parmenidis et non habet defectum id est non habet difficultatem.
quia sic est frivola quod non facit hominem dubitare. ratio vero Parmenidis habet non
sic ita vana est tamen inconveniens contingens. quia uno inconvenienti da-
to multa alia contingunt. hoc autem non est valde difficile. Deinde autem
quod ne aliquis crederet quod ipse vellet laudare Parmenidem, ideo ad
ostendendum positionem suam esse inconvenientem addit quod ex illo
uno inconvenienti quod posuit Parmenides multa alia contingunt.
Deinde cum dicit: Nobis autem physicam, postquam probavit Parmenidem et Melissum
non fuisse locutos naturaliter quia posuerunt ens unum, hic dicit eos non
fuisse locutos naturaliter quia posuerunt id est immobile et duo facit. primo
dicit hoc intentum. secundo autem ibi Simul autem neque. Dicit ergo quod nobis phisicis
physicam ea que sunt natura aut omnia aut quedam et hoc est mobilia ex indu-
ctione. et quia ista motum accipiunt physici tanquam principium et per se notum
ideo supra contra negantes talia disputare non debet. Deinde quod sa-
mul dicit quod natura non movere omnia aut quedam abstrahendo se a materia et a forma
de quibus dubitatur est ut sit motus. sed non sit dubium quod sint mobiles ut
sint in motu. aliter dixit hoc secundo cum quis dubitat de partibus tunc quia
sunt etiam certum est partes mobiles vel dubitatur de tota terra utrum
moveatur pars. Deinde cum dicit: Simul autem neque, probat hoc principale
quia in hoc sic conveniunt omnes artifices speciales quod non contra eos
solvere oportet. sed solum ea contra solvere que aliquis falso infert et mittit ex principiis.
quecumque vero non sequuntur non infert supposito principium immo mittere oportet ea
solvere artifex specialis ut patet in geometria. quia tetragonismum
quod est per sectiones per decisiones geometrice est dissolvere. quia per sectionem non ne-
gavit geometrie principium. sed illud quod est Antifontis geometre non est dissolvere
quia Antifon principia geometrie negavit. Deinde autem quod quadratum
per sectiones per decisiones multiplices describi. Commentator describit eam sic. quia
per sectionem describit quadratum in circulo ut patet in circulo a. b. c.
et facit apparere decisiones in circulo ad modum lunularum et
in una illarum portionum ut in portione a b applicavit lineam
rectam quam postea extendens dicebat eam equalem esse quarte par-
ti circumferentie circuli et ex talibus quatuor lineis constituens qua-
dratum dicebat ipsum equale circulo propter hoc quod omnia quadrata latera
a quadrato sunt subtenta equaliter circumferentie circuli. sed verum est non
concludebat quia si ex tanta linea ex quanta constat circulus fieret
quadratum non esset tante capacitatis quante circulus. quia ut
dicitur in libro de celo ysoperimetrorum omnium ysoperimetrorum solidorum

maxime capacitatis est sphera et quod dicitur de solidis verum est de omni-
bus figuris quia omnium figurarum circulus est capacissima. sed non inventa quadratura
tamen maior circulo extracta tamen linea quanta est circulus equalis figura
fieri non potest. hoc autem quadratum sic hic tetragonismum. sed sicut
esset ad geometriam pertinens ipsum solvere quia non negat principium
geometrie. postea autem alius describit hunc tetragonismum ponendo c-
irculum e. g. h. in medio loco proportionaliter mittit quadratum intus rec-
tius et postea invenit quadratum quod esset media ratione in respectu
ad illa duo quadrata. quod secundo sequitur quadratum esse equale circulo
in circulo quia habet eandem proportionem ad illa duo quadrata quam habet
circulus. sed hoc investigare et ostendere quomodo tale quadratum fieret per
decisiones non est principii Platonis. Antiphon autem sic quadra-
vit circulum quia descripsit quadratum p. k. r. et protraxit lineas
q. v. et p. i. faciens ysocheles et triangulum equilaterum cuius est su-
basis p. q. similiter divisit basim p v et q v et protraxit lineas
p s et v s et q t et z t. et sic dividebat hanc proportionem
p q per triangulos sic dividebat reliquas circuli proportiones
faciendo in circulo figuram multorum laterum et quia in circulo quanto
describitur figura multorum laterum tanto plus occupat de spatio et
minus distat a circulo cum negaret continuum esse divisibile in infinitum
credidit quod in circulo posset fieri figura tot laterum quod equaret circulo
Ille autem figure multorum laterum faciens equale quadratum
dicebat se circulum quadrasse. ad hoc autem non habet respondere geometer
quia negat id quod supponit geometer tanquam principium videlicet quod continuum

Et quoniam de necessitate. continuum est divisibile in infinitum.
propter quod physicus ostendit quod non oportet vel non est bonum disputare contra Parmenidem
et Melissum per naturam. in parte ista dicit quod bonum est disputare contra eos
per methaphysicam esse quod duo facit. quia primo ait quod bonum se habet disputare
contra eos naturaliter. secundo methaphysice contra eos disputat ibi Principium autem maxime.
Dicit ergo quod quia ipsos scilicet Parmenidem et Melissum contingit dicere de non
naturalibus questiones id est dubitationes. ideo forte bonum se habet ali-
quantulum disputare de ipsis id est de positionibus ipsorum et hoc per methaphysicam
quia hoc habet philosophiam id est spectat ad methaphysicam quam per antonomasiam
philosophia dicitur. Deinde autem Parmenidem et Melissum dixisse de natura non
naturales questiones quia cum loquerentur de rebus naturalibus deficiebant
et inveniebantur in locutionibus. et hoc non naturaliter quia non suppo-
nebant principium naturale. Deinde in quo dicit forte bonum se habet aliquan-
tulum disputare contra ipsos quia hec disputatio aliquid utilitatis
est et bona aliquo modo. nam si consideramus ponentes ipsorum ita fri-
vole erant et vane quod stultum est esse solvere contra eos. sed ne
contingeret error propter dicta eorum bonum se habet disputare contra eos in
physica naturali. Deinde cum dicit: Principium autem maxime, incipit
disputare contra Parmenidem et Melissum. et tria facit. quia primo disputat contra
eos secundo contra sequentes eorum vel sequentes eos. tertio solvit argumenta
eorum. secunda ibi Conturbati. tertia ibi Ex quibus demonstrant. disputare
autem contra eos non potuit dicere nisi ex hiis que ipsi concedebant.
concedebant autem ens et unum cum ponerent omnia unum esse ens.
ideo duo facit. quia primo disputat contra eos per rationem entis. secundo per
rationem unius ibi Amplius quoniam et ipsum. circa primum duo facit. quia primo ponit
quandam divisionem entis. secundo ex premissis arguit contra eos ibi Si
quidem enim erit. Dicit ergo quod principium maxime proprium omnium disputare contra
eos est per divisionem entis quoniam quod est id est ens dicitur multipliciter quia dicitur de-

x. predicamentis. dicentes non unum esse omnia quando hoc dicunt ut di-
cant omnia esse substantiam aut quantitatem aut qualitatem. et iterum si omnia sunt
substantia. utrum unum sit omnia esse substantiam unam. ut unum hominem
aut unum equum. aut unam animam. aut si dicunt omnia esse
qualitatem, queratur ab eis utrum hec qualitas quam dicunt esse
omnia sit una ut album quod est una qualitas et calidum quod est
est una qualitas. et videtur quod hec omnia differunt multum et sunt
impossibilia dicere. ¶ Considerandum autem quod disputare contra parmenidem et melissum
per divisionem entis est maxime proprium. unde maxime modo proprie quia et si
philosophi disputare contra eos per naturas entis et per divisionem unius. quia est
idem unum fundatur super rationem entis. et philosophi horum est videre entis
quod unum. ideo proprie modo disputandum contra eos est per naturam entis.
nam cum privatio semper positione fundetur quod privatio est negatio in subiecto ut dicitur
in methaphisice, ideo unum quod convertitur cum ente. quia consistit in privatione
fundatur in mente. et ideo in potest consistit. ¶ Considerandum quod philosophus est dis-
putare contra eos per naturam entis, quia ut dictum est ipsi concedebant ens
esse. si .n. disputaret contra eos non ex concessis nec ex datis, non proprie
disputaret contra eos ¶ Considerandum quod quia unum multis modis dicitur. ut
unum genere. vel specie. vel numero. ideo cum dixit querendum esse a parmenide
et melisso. utrum ponerent omnia esse substantiam aut qualitatem. addidit
iterum querendum esse, utrum omnia essent una substantia ut homo. aut
una qualitas ut album. quia si dicerent omnia esse substantiam. vel omnia
esse qualitatem. aut quantitatem ponerent omnia unum genere. quod si omnia
dicerent unam substantiam ut hominem. vel unam qualitatem ut album, ponerent
omnia unum specie vel numero ¶ Considerandum quod dixit hoc multum dif-
ferre et esse impossibile dicere. quia quodcumque dicitur impossibile est. non enim possibile
est omnia esse unum non genere non specie non numero. tamen hec impossibilia sunt
multa diversa. quia impossibilius est ponere omnia unum numero quam unum
specie. et unum specie quam unum genere ¶ Considerandum quod entis duplex fuit di-
visio per principia et sic dividitur in x. predicamenta. secundo fuit divisio per intentiones
et sic dividitur per universale et particulare. per primam divisionem cum dixit quod si omnia
dicimus unum. aut dicimus omnia substantiam. aut qualitatem aut quantitatem.
pertinet ad divisionem entis per rem ¶ Secundam vero divisionem cum ad-
didit. et iterum aut omnia dicimus esse unam substantiam ut hominem. aut
unam qualitatem ut album, pertinet ad divisionem entis per universale et parti-
culare intentionem. quia quelibet istarum divisionum fundatur in ente
et per consequens talem divisionem arguere potuit contra eos ¶ Deinde cum
dicit. Siquidem enim erit [illegible]. disputat contra
eos. et duo facit quia ponit quod intendit. secundo declarat propositum
ibi. Si non omnia. dicit ergo quod si omnia erunt substantia et qualitas et quantitas.
et hoc sive dicantur esse resoluta vel separata ab invicem. sive non non-
minus multa sunt quam sunt ¶ Considerandum autem quod hic utitur regula ex sim-
[illegible] divisione. nam si ipsi concedebant ens esse. et ens dicitur per se et
accidens in x. predicamenta. scilicet in substantiam, qualitatem et quantitatem etc. non po-
terunt dicere omnia esse ens nisi ens accipere ex accidente et substantia sive
vel accipere pro aliquo uno ergo nisi sint ens vel sunt substantia, quantitas, qualitas.
et sunt substantia et accidens simul. vel sunt hec resoluta et separata ita quod sunt
accidens tantum, substantia tantum. quorumcumque horum dicatur necesse est multa. =
¶ Dubitaret forte aliquis quia videtur arguere nulle quod dictio exclusiva addita accidenti
non excludit substantiam et non natura tamen accidens est. ergo substantia non est.
Contra si dictio exclusiva addita accidenti excludit substantiam. tunc si poneret
omnia esse accidens ut accidens accipitur absolute et per se, et ut accipitur
cum exclusione non oportet si omnia accidens essent quod omnia multa
essent. hoc oportet vult philosophus immo ut apparet exclusive sequitur.
Si ponimus omnia esse accidens tantum, et ideo ponatur esse multa quia nullum
accidens separatum est a substantia. quia omne accidens substantiam presupponit ¶ Dicendum
quod ut frequenter dicebatur dictio exclusiva addita alicui excludit
omne aliud quod habet alietatem quia solum idem est quod non cum alio. et quia accidens habet
alietatem a substantia cum distinguatur accidentis in qua potest substantia dicatur esse per
additionem oportet ipsius idem quod dictio exclusiva addita accidenti excludat substantiam.
verumtamen aliquando in philosophia accipitur accidens quod substantiam non excludit
infra dicetur. quando ergo dicit tamen accidens esse impossibile, dicit quia li
tamen excludit substantiam esse. quod si tamen li tamen non excluderet substantiam
nulla esset falsitas nisi impossibile, dicendo tamen accidens est. quia per hoc non
poneret accidens esse separatum a substantia. advertendum tamen quod dicens tamen
accidens esse quodammodo contradictoria implicat. nam dicendo accidens esse po-
nit substantiam esse. dicendo vero illud esse tamen negat substantiam esse. ponit ergo
multa et negat multa. et quia sufficit est contra aliquem arguere ex da-
tis concedentes tamen accidens esse quia quodammodo contradictoria implicat. potuit philosophus
dicere quod secundum suam positionem necesse est esse multa et non necesse est esse mul-
ta. hoc autem verum intellexit preter philosophum verum arguere contra parmenidem
et melissum ¶ Ultimo forte dubitaret aliquis quia licet concedentes tamen accidens esse potuit
arguere quia sic dicens quodammodo contradictionem implicat. ideo secundum positionem suam
aliquem necesse est esse multa et non esse multa. Sed si quis diceret tamen substantia
esse quia dum intelligeretur substantia non est accidens nisi [illegible] quod contra sic dicentem per
suum dictum quod secundum suam ypothesim necesse est multa esse et contradictionem inveni-
retur. quia si omnia sunt substantia qualitas, quantitas, et huiusmodi accidentia sunt po-
nenda sive ut quod sunt substantia et accidens, sive ponantur resoluta et sepa-
rata ut quod sunt substantia tamen vel accidens tamen nonminus multa sunt quam
sunt ¶ Dicendum quod multa non valent semper quam valent contra eum
quam arguit. et sufficit arguere ex datis sufficiat hanc rationem
contra eum inquantum loquitur contra parmenidem et melissum. et quia melissus dixit
omnia esse unum ens infinitum. parmenides vero posuit omnia esse unum
ens finitum. quia infinitum et finitum se tenent ex parte quantitatis. ideo
si omnia essent ens unum. si li ens accipitur pro substantia tamen. quia substantia
non est finita nec infinita nisi per quantitatem, ut salvaretur positio parmenidis
et melissi. oportet iam substantiam esse quantam et ita essent multa.
hiis non intellectis solvuntur questiones et rationes que sequuntur faciliter/vel
apparent ¶ Deinde cum dicit. Si non omnia. quia dixerat quod si
omnia dicantur esse unum sive dicantur substantia cum accidente sive alterum
tamen nominis sunt multa hic declarat quod dixerat. et tria facit quia primo
ostendit quod si omnia dicantur esse accidens oportet multa esse. secundo ostendit hoc
idem si ponatur omnia esse substantia. tertio si ponantur omnia esse substantia et accidens
simul. secunda ibi. Melissus autem. tertia ibi. Siquidem substantia est. dicit ergo quod si ponantur
omnia vel si sunt omnia quale vel quantum sive tamen sit substantia sive non
sit inconveniens est quod dicitur quia est impossibile et si est impossibile inconveniens. ideo
[illegible]. Si oportet quod impossibile esse dicere inconveniens vel si habeat
in textu. Sed tunc non erit dictum proprium sed aggregatum et erit sensus
quod hoc dictum est inconveniens non quantumcumque sed est tale inconveniens quod oportet ipsum
dicere impossibile. nam quia nullum aliorum est separabile extra substantiam.
omnia accidentia dicuntur de substantia. presupponit ergo accidens substantiam. si
ergo nomine entis intelligatur accidens et dicatur ens esse quia accidens
est cum accidens presupponit substantiam necesse est multa esse ¶ Deinde
cum dicit. Melissus autem quod est. ostendit quod si nomine entis intelligatur

separabile

substantia necesse est multa esse dicens quod Melissus quod est id est ipsum ens dicebat esse infinitum in quantum quod est id est res est ad quantitatem quia infinitum in quantitate est substantiam id est infinitam aut qualitatem aut passionem non contingit esse nisi per accidens. talia enim non possunt dici finita vel infinita nisi sicut sunt cum eis aliqua quantitas. nam non infinitum contingit quantitatem et non substantiam non quantum. si ergo substantia est infinita oportet sicut cum ea esse quantitatem quod mediante infinita sit copulatur. ergo sic non quod Melissus nomine entis intelligebat substantiam cum poneret ipsum ens infinitum quia infinitas est per quantitatem oportebat ipsum ponere multa scilicet substantiam et quantitatem.

¶ Consequenter autem quod hoc argumentum licet quod dicitur de Melisso intelligitur est et de Parmenide. Melissus enim ens quod ponit dixit esse infinitum, Parmenides autem finitum et quia tam infinitas quam finitas est per quantitatem licet ens quod ponitur esse infinitum secundum Melissum et finitum secundum Parmenidem non potest poni sola substantia sed erit substantia cum quantitate propter quod necesse est multa esse. ¶ Consequenter etiam quod sicut et infinitum pluribus accipi dicitur secundum perfectionem et secundum extensionem. si accipiatur secundum perfectionem sic reperitur in aliis generibus a quantitate est enim quaedam substantia infinita secundum perfectionem ut in qua omnia secundum se non competit aliquis actus nec aliqua perfectio. quaedam enim perfectio est substantia infinita ut forma. sed si sumatur finitum et infinitum secundum extensionem ut sumunt hic sic per se solum se tenet ex parte quantitatis. ¶ Consequenter etiam quod quaedam diffinitiones sunt dicentes quid rei. quaedam non dicentes quid nominis, ut dicitur Posteriorum. cum ergo dicitur quod infinitum id est diffinitio infiniti cogitur quantitatem non est intelligitur de ratione quid rei. quia illa non solum entium actu. infinitum autem extensione actu, ut intelligebat Melissus esse non potest. intelligitur est ergo de ratione dicente quid nominis. nam hoc tale infinitum esse non possit. propter tamen apprehendere quid est quod dicitur per hoc nomen infinitum, et illa ratione dicente quid nominis cadit quantitas, infinitum enim secundum extensionem nominat quantitatem non habentem terminum. ¶ Deinde cum dicit Si quidem igitur substantia. Ostendo quod oportet multa esse si nomine entis intelligatur accidens vel substantia. hoc ostenditur quod oportet multa esse. si nomine entis intelligatur utrumque dicit quod si quod est id est ens est substantia et quantitas id est si nomine entis importetur substantia et quantitas. sic oportet multa esse duo enim erunt et non unum. addit autem ad confirmationem sententiae rationem. si hoc ens est substantia solum non erit infinitum nec habebit ullam magnitudinem. si enim habet esse habebit aliquam magnitudinem nulla magnitudo sit finita, sive infinita quantitatem quaedam erit. nunc

Amplius quoniam et ipsum etc. ¶ Igitur erit sola substantia.

Disputat contra Parmenidem et Melissum per rationem entis. hic disputatur contra eos per rationem unius et duo facit quia primo praemittit quandam divisionem de uno. secundo ostendit quod secundum nullum horum modorum dici potest omnia esse unum. ibi Si quidem igitur continuum. continuae ergo sicut consequenter solum arguit Philosophus contra Parmenidem et Melissum per rationem entis ostendendo quod est multiplex dicitur. sed [illegible] vult hoc disputat Philosophus contra eos per rationem unius. ostendendo quod unum multipliciter dicitur quadam ratione et quod est id est ens. et quia unum dicitur multipliciter sicut ens intendendo est quando dicunt omnia esse unum. aut quia sunt unum continuum aut unum indivisibile. aut quia sunt ea quorum ratio est una et eadem quae ratio est quod quid erat esse id est exprimens essentiam et quiditatem quemadmodum nappa et mantum, sive tunica et indumentum quae non differunt nisi in solo nomine cum habent eandem rationem quiditatis. ¶ Consequenter autem quod cum plures sint modi unius quam hii tres quos nominat forte hos solos tetigit. quia antiqui hiis solis erant magis familiares vel forte hoc ideo fecit. quia ad hos tres modos alii aliquo modo reduci possunt vel possunt dicere Parmenidem et Melissum locutos fuisse de uno simpliciter. et quia magis vera ratio unitatis salvatur in hiis modis quam in aliis. ideo forte hos solos tres modos nominavit. ¶ Deinde cum dicit Si quidem est unum continuum. exequitur de membris divisionis et tria facit, quia primo dicit non posse dici omnia unum quia sunt quasi continuum. secundo ostendit non posse dici unum quia sunt quasi indivisibile. tertio ostendit non posse hoc dici unum eo quod omnium sit ratio una. ibi At vero si est indivisibile. tertio ibi At vero si ratione unum. Circa primum duo facit. quia primo facit quod dictum est. secundo movet quandam quaestionem annexam ibi Habet autem dubitationem. dicit ergo quod si omnia sunt quasi continuum multa sunt quod est id est ens continuum enim est divisibile in infinitum quia in hoc illarum [illegible] entis. ¶ Consequenter autem quod quia dicti philosophi posuerunt esse tantum unum ens immobile. ideo oportebat tale ens esse ita unum quod non possit esse multa, quia si posset esse multa et sic posset dividi. posset ei competere motus. ideo non poterant ponere ipsum ens continuum quia de ratione continui est quod possit dividi in infinitum. ¶ Unde forte aliquis quod non videtur esse verum quod si est continuum ergo est divisibile. caelum enim est continuum et dividi non potest. quia non est susceptivum peregrinae impressionis. ¶ Dicendum quod dicitur potest quod continuum unum continuum secundum unum esse dicitur. hoc si dividi non potest hoc accidit continuo ratione materiae in qua consistit sicut est exemplum de caelo quod unum continuum est non habet quod sit indivisibile. sed si ei competat indivisibilitas hoc est ratione materiae in qua talis continuitas fundatur. sed hoc non valet, quia forte sufficeret Parmenidi et Melisso hoc continuum non posse esse actu divisum ut non cogerentur multa ponere. Ideo dicendum quod si dicti philosophi suam positionem salvare voluissent oportebat eos dicere ens tale quod ponebant immobile esse sic unum quod non posset dividi nec secundum esse nec secundum unitatem. caelum autem licet non possit dividi secundum esse, ita quod una pars habeat divisa ab alia secundum tamen secundum rationem in quantum signantur diversas partes citra ad et ad ultra. si ergo ponebant hoc esse immobile oportebat quod non posset esse multa secundum unitatem. et quia quodlibet continuum est sic multa non potuerunt ponere tale ens esse unum continuum. vel possumus dicere quod si tamen unum esset et tale esset continuum de necessitate esset divisibile. et si dicatur non oportet quia in continuum possit esse coniunctum naturae cui repugnat divisio propter quod hoc posito potuit esse multa. videlicet continuum cui non repugnat divisio et natura inquantum recipit continuitatem cui divisio repugnat. si ergo tantum unum est et in est continuum divisibile erit. ¶ Deinde cum dicit Habet autem dubitationem. movet quandam dubitationem quae sumit originem ex praedictis. dixerat enim quod quae ponit continuum ponit multa. et quia continuum dicitur per comparationem ad partes. vel ergo continuum ponens ponit multa quia ponit partem et totum. vel ideo ponit multa quia ponit divisas partes. et licet non habeat dictum divisas partes esse multa habet tamen dubium utrum totum et pars possint dici multa. quod dubium non solum ratione propositi. sed est per se ipsum est utile scire. ideo duo facit. quia primo assignat utilitatem istius dubii. secundo manifestat utilitatem huius quaestionis ibi Sed si totum unum unum quod. dicit ergo quod habet dubitationem de parte et toto. quae dubitatio fortassis non solum ad hanc rationem id est non solum ratione propositi est utile scire. sed est ad ipsam secundum se ipsam est utile scire utrum pars et totum sit unum aut plura. et si sunt unum aut plura quomodo sunt unum et quomodo sunt plura. et hoc quod non solum potest quaeri de continuis sed etiam de partibus continuis. quia dubium est utrum quilibet lapis sit alius a suo toto ut ab altero lapide, vel utrum continuitas partis sit quo [illegible] et in non continuis id est [illegible] de utroque enim toto dubium potest esse utrum possit unum cum sua parte. ¶ Deinde

cum dicit: Et si toti unum. maxime in unitate que dicitur quod totum est idem a sua parte quod sic declarat. quia si quelibet super pars est unum toti et non differt ab eo ut[illegible] i. ipsum totum quod complet vel continet ... complet utramque partem est sic indivisibile quando que sunt eadem eidem super sunt eadem inter se. si ergo partes sunt eedem toti sunt eedem inter se sed si partes sunt unum et idem totum non habebit multas partes erit ergo totum quoddam indivisibile quod est contra eius ens. [Dicit] autem quod sic arguitur quod partes non sunt eedem toti quia essent eedem inter se. sic commentator arguit quod non sunt alie a toto quia tunc totum esset aliud a se. si enim quelibet pars esset alia a toto, omnes partes essent alie ab ipso. cum ergo totum non dicat aliud quam eius omnes partes. si omnes partes sunt aliud a toto totum est aliud a se. [Ad] hoc autem venit commentator quod est in illa compositionis et divisionis. nam ut ait commentator quelibet pars per se est alia a toto. sed omnes partes simul sumpte alie a toto dici non possunt. [Dicit] autem quod licet totum sit aliud a qualibet parte per se quia ad hoc totum quod non pertinet ad partem et quelibet pars differt a suo toto. magis tamen videtur differre totum a parte quam econverso. aliquid enim habet totum quod non includitur in parte. vel tamen realiter habet pars quod non continetur in toto. totum enim habet aliquid positive quod non habet pars. et pars privatur aliquo quo non privatur totum. et quia privatio fundatur in positione dicitur partes ad totum quodammodo sunt origine ex differentia toti ad partem que dicitur illa est quodammodo maior. [Deinde] cum dicit: At non si est. omnia non posse unum indivisibile dicit quod si dicantur sunt unum indivisibile nihil erit quantum et per consequens neque quale. quia quale fundatur in quanto sive hoc posito quod est et ens non erit infinitum sicut dixit melissus neque finitum sicut dixit parmenides. ipse enim tunc est punctus indivisibilis non est ipse finitus neque super infinitus quia non est quantus.

[Dicit] autem quia antiqui non ... cum loquebantur de indivisibili loquebantur de indivisibili puncti ideo philosophus arguit contra eos arguit de indivisibili puncti non de indivisibili substantiarum separatarum. quoniam ... ad ... non pertinet ad [illegible].

[Deinde] cum dicit: At vero si ratione. dicit omnia non possunt esse unum indivisibile rationis dicit quod si omnia essent unum ratione sicut tunica et indumentum quorum una est ratio contingit ipsos sic dicentes dicere sermonem eracliti qui dicebat contraria simul verificari posse. nam si omnia habent rationem unam idem erit esse i. eadem erit diffinitio bono et malo et quia malum potest dici non bonum si idem est esse bono et malo idem erit esse bono et non bono. quare idem est non bonum et bonum. quia quorum ratio est eadem et ipsa sunt eadem et si contraria sunt eadem multomagis disparata erunt eadem. quare idem est homo et equus et non solum de eo ... idem quod unum sunt et quod sunt ratio est una super omnium entium. sed non de eo quod modo est super unum est dicere quod eadem ratio habent cum ente quia si contraria habent eandem rationem modo et aliquid eadem habebunt. et videtur quod non est idem esse tale et tantum. si quale et quantum. hoc enim non tamen distat quantum nec ad.

[Dicit] autem quod omnia que sunt divisa vel sunt opposita vel disparata opposita autem ... habent quia quedam sunt contraria quedam contradictoria et quedam privatione. disparata enim non sunt ipse opposita. disparata enim possunt dici differre per ... genere. dicit enim solum ... non possunt dici ipse disparata quia inter talia ... quod hic non est conveniens ordo. unde

ergo philosophus quod si omnia dicuntur esse unum ratione secundum omnium oppositorum et omnium disparatorum una erit ratio et omnia talia erunt eadem. idem enim erit bonum et malum quantum ad contraria. et bonum et non bonum quantum ad contradictoria. et ens et non ens quantum ad privata. privatio enim quamvis de se est non ens, et idem erit homo et non equus quantum ad disparata dicit ipse. et idem erit tale et tantum sive quale et quantum quantum ad disparata diversorum generum. [Cura]vit sibi illa pars: Turbati sunt autem. In qua philosophus disputat contra parmenidem et melissum. disputat contra eorum sequentes et hoc facit quia postquam improbavit eorum positionem. sic arguit contra eos. contra improbavit eorum defensionem. [ibi] Sed multa sunt. contra ... hii autem iam deficiebant. dicit ergo quod posteriores sunt posteriores i. sequentes parmenidem et melissum. ne forte contra eos sufficere idem esse unum et multa. ... cum nollet negare omnino multitudinem et sustinere omnia esse unum simpliciter non valentes hoc ... facere ... quemadmodum antiqui i. sic precedentes ipsos ... non valentes talem positionem sustinere. hii ergo posteriores ut talem positionem salvarent diversas vias adinvenerunt. ideo videtur quod aliqui quidem est i. hoc verbum est auferebant quemadmodum licophron qui non concedebat hoc est album sed homo albus. alii non dicebant permutabant verbum non concedebant homo albus est sed albatur. neque est ambulans sed ambulat ut non adicientes est i. hoc verbum est, faciant i. cogantur facere multa esse unum tamquam signaverint dicto uno aut esse. [Dicit] autem hos adeo fuisse inscios quod nullo modo concedebant multum dici eius et unum. cum ergo concedebant omnia esse unum. videbatur eis concedere oppositum in addito si accessisset eis aliquid multa esse. [Deinde] cum dicit: Sed multa sunt. arguit contra eos quod cogunt eos aliquid multa concedere multitudinem. ideo videtur quod multa sunt ... et hoc aut ratione sicut album et musicum quia aliud est esse diffinitionem albo et musico sed utrumque idem sunt subiecto. multa itaque sunt et non unum tantum aut non solum sunt multa ratione sed in divisione quemadmodum totum et partes. [Dicit] autem quod cum hii crederent unum simpliciter dici et ponerent omnia unum esse quoquo modo probat esse multa redarguit eorum positionem. sunt ergo ... multa ratione sicut duo accidentia in eodem subiecto sunt multa divisione sicut plures partes eiusdem continui ... redarguit eorum dictum. [Deinde] cum dicit: Hii autem iam deficiebant. assignat eorum defectum dicit quod hii iam deficiebant i. iste erat defectus eorum quia credebant unum dici simpliciter. ideo non distinguebant inter modos unius. sed confitebantur simpliciter non esse ens unum esse multa tamquam non contraria sed esset impossibile unum esse multa. evidens autem est eos defecisse quia unum et multa sic possunt accipi quod non sunt opposita. sed competunt uni et eidem est enim unum potentia et est endelichia i. actu. potest ergo esse quod idem sit unum et multa. sed erit unum actu multa potentia. non ergo unum et multa accipiuntur uno modo ut credebant. [Dicit] autem commentator licet ... exponere. nam quod idem sit unum et multa quantum ad presens dicitur potest ... per hoc quod duo accidentia sunt idem in subiecto et multa in ratione. sic ponit idem commentator est unum actu et multa potentia. ad cuius autem primum modum removebantur et ... concedebant. ... enim sufficienter evadere. si non concedebant homo est albus sed homo albus et homo albatur ut non cogerentur concedere accidens et subiectum ... vel duo accidentia in subiecto esse multa. Sed ad difficultatem

istam de parte et toto, quia videbatur totum quodammodo esse multa cum essent multe partes. Ideo dicendo deficiebat et nesciebant vincere. Contrariebatur multa unum esse. Credebant enim non contrarie et esse in eodem idem esse unum et multa. Sed nescientes evadere difficultatem concedebant conclusionem. Sed ut habitum est, hec non opponuntur; totum enim aliquid est unum actu, multa potentia. ¶ Ultimo quia consequenter secundo concludit quod hec non faciebant et hec in arguendo ut nos arguimus impossibile unum quod est unum et esse unum, contra enim ea esse multa ut ostendimus.

Et ex quibus deviant etc. Postquam philosophus disputavit contra Parmenidem et Melissum, hic solvit argumenta eorum et dicit quod primo dat modum quo possunt solvi dicta argumenta. Secundo solvit ea secundum modum illum, ibi: Quare quidem etc. Dicit ergo quod non est difficile solvere argumenta ex quibus deviant Parmenides et Melissus, utrique enim et Parmenides et Melissus sophistice sillogizant. Peccant enim contra eos in materia et forma. In materia namque quia falsa recipiunt, in forma vero quia non sillogizant. Et addit quod ratio Melissi magis est honerosa, id est magis vana, et non habens defectum et non habens dubitationem. Sua enim sophistica est adeo manifesta quod cuilibet patet et nullus ibi dubitat. Et addit quod uno inconvenienti assignato alia contingunt. Et hoc vidit non esse grave, quasi dicat, quia cum ex uno inconvenienti sequantur multa, nullum dubium est valde multa inconvenientia sequi ex positionibus illorum, qui non solum unum sed et multa inconvenientia posuerunt. ¶ Deinde cum dicit Quod quidem igitur paralogizat, exequitur de dictis solutionibus. Dando autem has solutiones sic facit: quia primo redarguit Melissum, secundo Parmenidem, secundo redarguit utrumque, ibi: Et ad Parmenidem. Tertio ibi: Neque igitur magnitudinem esse. Primo duo facit, quia primo ostendit quod rationes peccabant Melissi in forma, secundo quod peccabant in materia, ibi: Preterea hoc ipsum. Circa primum duo facit: primo quod dupliciter ostendit tales rationes peccasse in forma. Primo enim ostendit eas peccasse per fallaciam consequentis, secundo per fallaciam equivocationis, ibi: Postea et in omnes. ¶ Dicendo autem rationem Melissi fuisse talem: quod factum est habet principium, ergo quod non est factum non habet principium. Sed ens non est factum, ergo non habet principium. Sed si non habet principium non habet finem, quia caret principio et fine est infinitum; ergo ens est infinitum. Quod est infinitum est immobile, quia totum occupat et non habet quo vadit. Est et unum, quia cum totum occupet non compatitur secum aliud. Ergo ens est tantum unum immobile et infinitum. Ens autem non esse factum, quod in predicta ratione fuit suppositum, sic probabat: quia si ens fit, vel fit ex ente vel ex non ente. Ex ente non, quia tunc ens esset antequam fieret; ex non ente non, quia hoc perhibent omnes philosophantes, ex non ente ad [illegible]. Propter hanc rationem quantum ad primam consequentiam peccasse per fallaciam consequentis, ideo ait quod manifestum est quod Melissus paralogizat. Oportet enim accipere si omne quod est factum habet principium, quod omne quod non est factum non habet principium. Est enim in hoc consequentia fallacia consequentis, quia arguitur a destructione antecedentis cum debet argui a destructione consequentis. ¶ Dicendo autem quod cum negatio additur termino magis communi, tanto reddit ipsum magis convenientem; non homo enim communius est quam non animal. Et quia in ordinatis secundum maius et minus sequitur ab homine ad animal, non homo est communius ad non animal. Negatio enim facit de antecedente consequens et econverso. Et ideo propter negationem contra sic arguitur in contrario, ut sicut animal sequitur ad hominem, non homo sequitur ad non animal. Iste igitur quod arguit est a destructione consequentis non antecedentis. ¶ Dicendum forte aliquis quia hec simpliciter

non possumus arguere de destructione antecedentis in materia, tamen in convertibilibus possumus, quia in talibus materiis unumquodque est antecedens et consequens. Ita hec convertuntur: si est factum habet principium a quo fit, et econverso si habet principium a quo fit ergo est factum. In materia ergo repetit Melissus, quia et philosophus ipse in rationibus facit argumenta que non valent secundum se et gratia forme, valent autem ratione materie in qua loquuntur. ¶ Vel dicendum quod si Melissus accepisset principium pro principio temporis vel principio formationis, totaliter vero videtur deesse ei esse. Sed accepit principium pro principio magnitudinis, propter quod credebat esse ens infinitum et totum occupare. Sic autem accipiendo principium non est in mundo conclusio. Videtur enim quod quicquid est factum habet principium magnitudinis. Sed per fallaciam philosophus non valet, ergo quod ad non est factum et tamen habet principium magnitudinis. Esse enim secundum [?] non est factum et tamen non est infinitum magnitudine. Videtur autem celum sit non factum et videtur mundus esse eternus, et quod concludit auctor philosophus hoc probatum in [?] patebit. Ad presens autem sufficiat scire argumenta Melissi esse sophistica.

¶ Deinde cum dicit Postea et hoc, ostendit predictam rationem peccare per fallaciam equivocationis. Habebat enim dicta ratio plures consequentias, quarum prima deficiebat per consequens, secunda vero equivocationis. Nam cum diceret quod non est factum non habet principium, verum est de principio temporis vel generationis, quia quod non fit non incepit. Cum vero postea subdit quod non habet principium non habet finem, ergo est infinitum et totum occupat, accipitur ibi principium pro principio magnitudinis, quia infinitum secundum magnitudinem est id quod totum occupat. Hanc autem equivocationem volens innuere philosophus ait quod inconveniens est omnino rei esse principium super magnitudinis et non temporis et generationis, id est inconveniens est cum loquitur de principio rei loqui de principio magnitudinis et non de principio temporis vel generationis. Generationis dico non simplicis sed alterationis, tamquam non momentanee facte mutationis. ¶ Dicendo autem inconveniens esse loqui de principio magnitudinis et non de principio temporis, quia ut dictum est cum dicitur quod non est factum non habet principium, si vera est propositio accipitur principium pro principio temporis. Cum vero subditur quod non habet principium non habet finem sed est infinitum, accipitur principium pro principio magnitudinis. Sic ergo equivocat in principio. Inconveniens est ergo accipere principium temporis pro principio magnitudinis, quia inconveniens est equivocare. ¶ Dicendo autem quod dicit Generationis non simplicis, quia generatio dicitur potest similiter uno modo ut includit motum precedentem, scilicet alterationem, et sic mensuratur tempore. Secundo modo sumitur generatio simpliciter et sic nominat momentaneam mutationem et sic mensuratur instanti, et non est ibi assignare ordinem temporis. Cum ergo dicitur quod factum est habet principium temporis et generationis, debet ibi accipi generatio ut includit alterationem, non ut accipitur simpliciter et est momentanea mutatio, quia sic non est ibi assignare ordinem temporis sed ordinem rationis. Sic enim accepta generatione non est ibi assignare principium et finem cum sit quid indivisibile.

¶ Deinde cum dicit Postea hoc ipsum, ostendit rationes Melissi peccasse in materia et accepisse falsa. Et tria facit secundum quod tria hic ostendit. Secundo ibi: Preterea alterationem. Tertio ibi: At vero nec specie. Dicit ergo quod si est unum ens super totum occupans, propter hoc quod est immobile, quasi dicat: hoc totum occupat, ergo est immobile, non valet, sed est falsum. Dicendum si aqua totum aliquod vas occuparet, posset in una parte condensari et in alia parte rarefieri, propter quod partes aque in ipsa moverentur a qua; et sic cum hec aqua super totum occupans una pars moveretur in ipsa, id est in ipso toto, quod et non omnis aqua. Sicut enim aliqua pars moveretur et tota aqua diceretur moveri per motum suarum partium. ¶ Dicendo autem quod hec motus mutationis apparet in aere. Sed enim aer totam suam speciem occupat

flate noto ptes aeris mouent̄. absq3 eo q aer ex
eat suā sp̄erā condensat̄ .n. aer ī una pte ⁊ rarefit in
alia. pp q tal' mot' saluari pt. Alī ē g° q totū occu
pās de necitate ī mo. Deinī cū d. ptea altio. ad
ducit ratam rōm d. q altio pp q nō d. q. d. Alī est q
totū occupās de necitate sit in mo. poit .n. moui mo
tu alteratois q nō de necitate ī. reqrit lo distam. De
in cū d. at nō nq3 sp̄e. dn̄r 3ª roē mel. accepisse
fałā. dicebat .n. oiā ee unū q fałm est. q2 ī po est
oiā ee unū sp̄e ⁊ roē. 3 forte oiā st unū sc̄ ex q°
.i. s̄ mām. Ipsa quid' ph̄i .i. illi loquitū dn̄r oiā ee
unū .i. s̄ mām. illo .n. m .i. s̄ form dn̄r oiā ee unū.
hō naq3 a sp̄e ab equo altm est sp̄e .i. s̄ form ⁊ talia
st ad inuice .i. s̄ form. quō aūt sit itelligēd q ī sba sit
ꝯrium inferi dicet. ad pn̄s aūt suffit scire talia d s̄ for
mā. Ipsō aūt q pmen ⁊ mel. posuerūt oiā ee unū
s̄ rōnē actm multa dixerūt ee p estiatōm. vn̄ ut
ita hebi apme ipse posuit duo ia ph̄i igne .s. ⁊
terram. conuenīt .n. antiq ph̄i in ee ad ī actu. q° po
q2 sp̄ manz m. sp̄ maneb exns in actu. ois g° tūc
mut alterio erat. Sola g° m erat sba. oiā uō al
ia actn erāt. hc aūt acciñ s̄ pmen ⁊ mel. nō erāt
ad sp̄em ī nā. 3 erāt qdā apparie ⁊ qdā estiatōes
ī qdā fant. vn̄ demo q multū ī fundamt plures
⁊ cum fuit cure de oib' indebat tn̄ uelle acciñ ee
ceñ solū s̄ estiatōm dicebat .n. q color nō erat q sp̄em
in nā. hc aūt po ut ee ū po istoꝝ. nā si sola sba
s̄ ūitate ē ēs. a ū fuit qdā estīta ⁊ qdā fam. ꝯuīs
si sola m ē sba ⁊ unū ꝯmile pn̄ ō3 ee tn̄ unū. cōcebat
g° ista ad ee hōm ad eqū ⁊ ad albū ⁊ ad nigrū. 3
dicebāt q hc oiā sp̄ mle pn̄ nō addebāt aīn enti
3 solū erāt qdā fant ⁊ apparūt quedā. ex hc aūt
apparet pt. q ph̄ argūebat ex datis. cū st̄ius argūat ꝯ
istos dicebat q id' est bō ⁊ m ⁊ bonū ⁊ nō bonū ⁊ hō
⁊ eq ⁊ c̄ talia. suppōebāt .n. ista ee. 3 dicebāt ea ee
solū fant ⁊ appārt quadā. ex hc ī apparz q cū isti
ꝯsitert acciñ ⁊ cōtinēt eoꝝ ⁊ mag'. q2 dicebāt mīty
ee eoꝝ ⁊ ū arguebat ꝯ eos. q2 oz multa ee aut rōe
ut musicē ⁊ albū. aut diōne ut tot ⁊ ptes. Ulti
⁊ ex hc apparz q cū isti ꝯcedēt hōm ⁊ equū ⁊ talia
q diūt roī vn̄ argūit ꝯ eos. q nō oiā st unū q2
nō st unū roē. q2 si dicerēt hōm ⁊ equū ⁊ talia s̄ hoc
fuisse solū pp q ad hc debuit instare ar̄/ dici oz q
ista plurālita q tā acciñs q sba hz aliqm rōm entis.

Et ad pmenidē aūt. Postq ph̄s soluit rōēs
mel'. In ista pte soluit rōēs pmen. ⁊ duo f.
q2 ꝯtinuat se ad dicenda p. 3o exeq de intēto pat
Falsā quide q2 sup. d g° q ad pmen ē id' mod' rō
nū. ⁊ id ē eod' m dāda sō. ⁊ si aliud aliq pp1 st sillū
.s. ītagitē. q aū sit id' mod' sol rōēs pmen. ⁊ mel.
pz q2 sic mel. falsa recipiebat ⁊ nō sillo. sic ⁊ 3o ad
rōm pmen. pri quid' q2 fala ē pri. qd' q2 ū ꝯcludit.

Ipsō aūt q dicit. Si i qui ppi mōi st pmen. q3 ut pa
tebit repheridit pmen. s̄ se ⁊ rephendit ipm ut
ꝯcluat cū mel. v hc d q2 pmen ut dixit pōi hūit
ppū mō rephēsiois. cōcessit .n. aliqs rōnales
ppoēs ex qbz potuit argui ꝯ ipm. ꝯcessit .n. oē q ē
nōens nichil ē. ⁊ q tm ens est. mel' aūt hz ꝯcedēt
ens ⁊ unū/ sicut ⁊ pmen/ ex oīte tn̄ ⁊ uno nllas
ppoēs pbables abinauit. v hc d q2 rōēs mel' po
tiūs ꝯ pmen/ cū hc q st ppe pmen/ st ⁊ aliq uī ꝯ
mel. ut dicet. Deinī cū d. fala qd'. exeq de intēto ⁊
duo facit. q2 p° pbat rōm pmen assupt fala. 3o nō
oñr eā nō ꝯcludē. pa i. ꝯson ꝯclud' aūt. d g° q rō
pmen est fala. q2 accip q ē .i. ens simp. ipō ente dō
m. Ipsō aūt rōm pmen fuisse talem. q°cp ē pt
ens ē nōens/ ⁊ q ē nōēs ū est/ g° tm ē est./ hz ē est
unū g° tm unū z. ī hac aūt rōe ut ꝯmūr ūnuit na
rra' me' ē d/ qbz est pt ē3 est nichil. oz q ibi accipi
a ens p ente ī ꝯiū. si .n. accipē ē3 p ente spāli/ ⁊ p
sba ⁊ accīte/ fala erit ppō. nō .n. q°cp est pt sbām est
nich. ū q°cp est pt accēñs est ū. cū nō sbe q ens est
unū accip ī ens p ente ī spāli. ens .n. ī ꝯiū nō est
unū ad sigiū ut intelligebat pmen. Ipsō ī q oms
pe si nō ꝯcludit ūatī aliq° ī med'. ⁊ si accipiat
mediū uaiatū est ī pecīm in roē q2 argui ī quod
m ī quatuor tis. Si nō accipiat me' uniuoce tūc
accipit fala ⁊ pcat in m/ ut si dicat/ eam euē ee sidꝯ
ēnū. si hc ppō minor oz ee na/ oz q ali accipiat ī eaūs
q ī ma. q si accipet eod' m ppō eet fala. celeste .n. sidꝯ
nō est caūs q euē. ⁊ q2 pmen dicebat ens dici simp
oportebat rōm eī hre altam ppōm falam. nā si sp̄
accip ens in ꝯiū. tūc est fala minor q2 ens ī ꝯiū nō
est unū ad sigiū ut credebat. Si uō ens in uniūs p
pōne accip p ente ī spāli/ tūc est fala maior. nō .n.
q ē pt ens ad spāle/ ē nōēs. Deinī cū d. Ipsō cō
clud' aūt. oñr rōnes pmen/ nō ꝯcludē. ad cūi
nō antiqs ph̄i nescii distiguē int unū q est pn̄ nūi
⁊ int unū q ꝯuti cū ente. nō cognouerūt .n. unū
q est pn̄ nūi. id' spāl' mō argūit ꝯ eos ē ex uno q
est pn̄ nūi. d g° s. ph̄s q2 p° oñr nō oiā ee unū ac
cepto uno put ē pn̄ nūi. 3o oñr nō oiā ee unū. q°cuq3
m accipiat unū. pa i. ꝯsēre est accipē. ee p duo facit
q2 ee pmū facit q dcm est. 3o uemos qndā cauilla
⁊ nō erūt. Ipsō aūt q unū [illegible] q ē pn̄ nūi d ad
pmenis/ cū sit ingiē qū [illegible] nitatis/ id d
quādā intētōm additā [illegible] ne uel dicē
g° ad ee sit unū/ est di [illegible] ee ipm hre
ad pmenis. id est g° ar [illegible] gumē de tali
vno/ ⁊ de aliquo alio p [illegible] accīns/ ut de a°
p de nigro/ hc mō pz rōm pmen nō ꝯcludē/ nō
ꝯuialz tm unū ee g° multa nō st. sic nō ualz tm
albū est g° multa ū st/ id aūt q nō ꝯcludebat q2
si sola alba recipiant' vn̄ sigate albo nichil id' multa

alba sit. Preterea p[ri]m[um] albu[m] no[n] est unu[m] co[n]ti[nuu]m ne[ce]s[sari]o i[deo] p[ro]p[ter] co[n]tinu[itatem]
tu[m] q[uia] o[mn]ia alba no[n] su[n]t co[n]tinua. cu[m] e[nim] q[uia] albu[m] fundat[ur]
i[n] co[n]tinuo. co[n]ti[nuu]m q[ui]b[us] e[st] o[mn]i albu[m] co[n]tinu[u]m ne[ce]s[sari]o. i[deo] voce co[n]ti-
nui in quo fundat[ur] e[st] q[uo]d[am] m[od]o multa alba. Rursus
albu[m] no[n] est. u[n]u[m] voce q[uia] ad[hoc] e[st] e[ss]e albo [et] susc[e]p[tibi]l[e]. =

Ratio[n]e[m] aute[m] hanc vo[lu]m[us] sp[eci]ali[ter] respice[re]. vn[de] q[uod] e[st] p[ri]m[u]m nu[m]e-
ra[tur] h[oc] unu[m] [et] reali[ter] est id q[uod] ipsu[m] co[n]ti[nuu]m nec tamen co[n]ti[nuum]
e[ss]e no[n] p[otes]t. i[deo] si res esse[n]t sic unu[m] voce co[n]tinui tamen q[uod]
tale unu[m] e[ss]e no[n] p[otes]t q[uo]d[am] m[od]o multa esse[n]t. Ratio[n]e[m] e[nim]
hanc vo[lu]m[us] no[n] posse adaptari ad unu[m] q[uod] co[n]v[er]tit[ur] cu[m] ente
unu[m] e[nim] q[uod] cu[m] ente co[n]v[er]tit[ur] dicit p[ri]vatio[ne]m qua[n]da[m] co[n]se-
quente[m] o[mn]e[m] form[a]m quelib[et] e[nim] fo[rma] dat e[ss]e tale [et] da[n]do e[ss]e
tale distinguit rem ab o[mn]i no[n] tali. p[ro]ut au[tem] dat e[ss]e d[icitu]r
entitas. p[ro]ut aut[em] facit re[m] indistincta[m] a se [et] distinc-
ta[m] ab alio d[icitu]r unitas. h[oc] [er]go unu[m] no[n] dicit alia[m] re[m]
addita[m] sup[er] natura[m] rei. Rndendu[m] [er]go est dice[ndo] q[uod] p[ossibile] e[st] q[uo]d
aliq[uid] e[ss]e sic unu[m] pona[tur] multa. q[uia] ad[hoc] est e[ss]e ei sus-
ceptib[i]l[e]. tale e[nim] unu[m] ad id de quo d[icitu]r no[n] co[m]par[atur] sic ac-
cid[en]s ad sb[iectu]m. s[ed] unu[m] q[uod] est p[ri]n[cipiu]m nu[meri] q[uia] d[icitu]r ad[dere] acc[iden]s
sup[er]additu[m] rei i[m]p[os]s[ibi]le ad sic e[ss]e unu[m] poni multa. q[uia]
ad[hoc] e[st] e[ss]e tal[e] unu[m] [et] ei in quo suscip[itur] tale. vn[de] sic ad[hoc]
e[st] e[ss]e acc[iden]tis [et] s[ub]i[ect]e. id est [er]go argu[ere] de albo [et] de tali
uno. q[uia] sicut albu[m] sine tali co[n]tinuo e[ss]e no[n] p[otes]t [et] d[icitu]r
ad[dere] acc[iden]s sup[er]additu[m] rei. sic tale unu[m] sine co[n]tinuo
e[ss]e no[n] p[otes]t. [et] d[icitu]r ad[dere] acc[iden]s sup[er]addit[um] s[ub]i[ect]e i[m]mo tale un[um]
mag[is] se tenet ex p[ar]te co[n]tinui q[uam] albu[m] p[ro]p[ter] q[uod] i[deo]
q[uo]d[am] m[od]o mag[is] arg[uitu]r de tali uno q[uam] de albo. v[erumtamen] q[uia] ma-
g[is] est notu[m] q[uod] i[m]portat[ur] noi[n]e albi q[uam] q[uod] i[m]porta[tur] noi[n]e
tal[is] uni[us]. i[deo] ad ma[ni]fest[ati]o[n]e[m] ma[ni]fest[atio]ne ulteri[us] fecit sua[m] r[ati]o[ne]m in
talib[us] t[er]mi[ni]s. Deinde cu[m] d[icitu]r [et] no[n] erunt. removet ca-
villatio[ne]m qua[n]da[m]. crederet e[nim] ali[qui]s q[uod] si to[ta] alba acci-
piantur no[n] erunt multa n[isi] ad sit ex[tra] albu[m]. q[uod] ex-
cludens ait q[uod] no[n] est ex[tr]a albu[m] n[isi] diffu[sum] q[uod] no[n] po[n]i[tu]r
in quanti[ta]te est i[deo] qua[n]tu[m] ad e[ss]e sepa[rab]ile sup[er] acc[iden]s a s[ub]i[ect]o.
s[ed] h[oc] po[n]i[tu]r r[ati]one q[uia] e[ss]e diffi[niti]o[n]e est alteru[m] albo [et] ei e[st]
in est. i[deo] suscep[tibi]l[e]. si [er]go aliq[uid] est albu[m] multa sunt q[uia] e[st]
acc[iden]s [et] s[ub]i[ectu]m. sic sup[er] si ad est unu[m] q[uod] est p[ri]n[cipiu]m nu[meri]
multa sunt q[uia] est acc[iden]s [et] s[ub]st[anti]a cu[m] tale unu[m] dicatur ad
p[er] acc[iden]s. s[ed] h[oc] p[ar]menides no[n]du[m] vidit. Ratio[n]e[m] aut[em] q[uod] p[ar]-
menides [et] quida[m] antiq[ui] ph[ilosoph]i nesciveru[n]t distingue[re] int[er]
acc[iden]s [et] s[ub]st[anti]a[m] i[m]mo no[n] credebant acc[iden]s a[liqu]i[d] enti[ta]te
adde[re] sup[er] s[ub]st[anti]a[m]. credebant e[nim] q[uod]cu[m]q[ue] sunt id s[ub]i[ect]o no[n]
di[ffer]re aliq[ua] multi[tudi]ne. [illegible] i[deo] h[oc] e[st] h[oc] multi[tudi]ne q[uam] vide[n]t
acc[iden]s [et] s[ub]st[anti]a [illegible] p[ar]menides no[n] vidit. vel no[n]
vidit h[oc] i[deo] [illegible] no[n] cognovit q[uod] unu[m]q[uod]q[ue]
p[ri]n[cipiu]m nu[meri] di[illegible] est ad p[er] acc[iden]s sic albu[m]
p[ro]p[ter] q[uod] q[ua]p[ro]p[ter] [illegible] ad sic e[ss]e unu[m] q[uo]d[am] m[od]o
multa po[n]it p[ar]mo[nides] [illegible] d[icitu]r [er]go no[n]du[m] vidit h[oc] q[uia] nesci-
vit distingue[re] int[er] unu[m] p[er] acc[iden]s [et] unu[m] p[er] esse[nti]a[m].

Deinde cu[m] dicit. Necesse [er]go accipe[re]. p[ro]bat multa e[ss]e
q[uo]cu[m]q[ue] m[od]o accipiat[ur] unu[m]. i[n]tendit aut[em] tale[m] r[ati]o[ne]m
tu[m] ens e[st] s[ecundu]m p[ar]menide[m] [et] e[st] p[er] ve[ri]tate[m]. s[ed] e[ss]e multa sig[nifica]t

q[ui]a si tu[m] ens est co[n]tingit multa e[ss]e. cu[m] noi[n]e entis multa i[m]p[or]te[n]t[ur]
i[m]portat[ur] e[nim] noi[n]e entis acc[iden]s [et] s[ub]st[anti]a. no[n] [er]go co[n]cluderet id
p[ar]menides tu[m] ens est [er]go multa no[n] sunt i[m]mo mag[is] seq[ui]t[ur]
co[n]t[ra]riu[m]. s[cilicet] q[uod] multa sunt. Indeclinando aut[em] hanc r[ati]o[n]em
duo facit. q[uia] p[ri]mo o[stendi]t q[uod] noi[n]e entis no[n] i[m]portat[ur] acc[iden]s
tantu[m]. s[ecund]o q[uod] no[n] i[m]portat[ur] s[ub]st[anti]a tantu[m]. ex q[u]o seq[ui]t[ur] q[uod] e[ss]e multa
sig[nifica]t [et] q[uod] noi[n]e entis i[m]portat[ur] utru[m]q[ue]. s[ecund]a ibi. Si [er]go q[uod]
u[er]e e[st]. d[icitu]r [er]go q[uod] ne[ce]ss[ari]e est accipe[re] q[uod] est. i[deo] ens no[n] solu[m]
signi[fica]re unu[m] ut q[uod] solu[m] sig[nifica]t unu[m] q[uod] utiq[ue] p[re]dicet[ur] de q[u]o i[deo]
de aliq[uo] i[deo] no[n] solu[m] sig[nifica]t acc[iden]s cui co[m]petit p[re]dicari de a[liquo] [et] q[uod]
se tenet ex p[ar]te p[re]di[cati]. s[ed] e[tia]m sig[nifica]t s[ub]st[anti]am [et] t[ame]n q[uod] n[on] e[st] [et] q[uod] ne-
ce[ss]e e[ss]e unu[m]. s[ub]i[ectu]m e[nim] ei[us] est ens [et] unu[m] q[uod] acc[iden]s.
dat aut[em] r[ati]o[ne]m h[uius]. q[uia] acc[iden]s d[icitu]r i[deo] p[re]dicatur de s[ub]i[ect]o quod.
q[ui]a si noi[n]e entis i[m]porte[tur] solu[m] acc[iden]s s[ub]i[ectu]m cui accid[it]
q[uod] est i[deo] acc[iden]s quod no[n] est. na[m] cu[m] s[ub]i[ectu]m sit alteru[m]
ab accide[n]te est alteru[m] ab eo q[uod] est. [et] cu[m] solu[m] acc[iden]s po-
na[tur] e[ss]e s[ub]i[ectu]m [er]go est [et] no[n] est. erit e[nim] q[uia] de eo p[re]dicatur
ens. no[n] erit aut[em] q[uia] noi[n]e entis s[ecundu]m hanc ypot[h]esi[m] i[m]porta[tur]
solu[m] acc[iden]s. i[deo] ait q[uod] ad[hoc] i[deo] s[ub]i[ectu]m cu[m] no[n] sit erit q[uod] e[st]
no[n] ens. [et] ulteri[us] q[uod] ne[ce]ss[ari]o est i[deo] acc[iden]s q[uod] po[tes]t ne[ce]ss[ari]o e[ss]e no[n] in-
est ex[ist]e[n]s alij. i[deo] s[ub]dit q[uod] acc[iden]s q[uod] po[ni]t[ur] ad[hoc] e[ss]e no[n] i[n]e[ri]t
ipsi sup[er] susc[e]p[tibi]l[e] n[isi] q[uod] est. i[deo] n[isi] ens signi[fica]t multa sit ut
unu[m]q[uod]q[ue] i[deo] ut ta[m] s[ub]st[anti]a q[uam] acc[iden]s sit ad[hoc]. s[ed] suppo[nit] i[deo] n[on] fi-
gura p[ar]meni[des]. co[n]tra co[n]cludere co[n]tra q[uod] s[ic] pona[tur] q[uod] e[st] i[deo] ens signi[fica]re un[um]
cu[m] [er]go significet multa. multa sunt q[uam] s[ic]. Ratio[n]e[m] [er]go q[uod] si solu[m]
ens pona[tur] e[ss]e acc[iden]s. duo i[n]conve[nie]n[ti]a seq[ui]t[ur]. p[ri]mu[m] est q[uod] s[ub]i[ectu]m
erit [et] no[n] erit. s[ecund]m est q[uod] acc[iden]s erit acc[iden]s [et] no[n] erit
acc[iden]s. na[m] si acc[iden]s accidet s[ub]i[ect]o. [et] tu[m] ens accidet no[n]
enti. [et] q[uia] acc[iden]s p[re]dicat[ur] de eo cui accidit. ens p[re]dicare[tur] de no[n]
ente. no[n] e[ss]e [er]go ens est ens q[uod] est no[n] ens. p[ri]mu[m] e[nim] i[n]co[nveni]ens
ta[n]gebat[ur] cu[m] dicebat[ur]. est i[deo] q[uod] ad[hoc] cu[m] no[n] sit. s[ecundu]m no[n] i[n]m[ine]-
bat[ur] cu[m] addebat[ur]. q[uod] ne[ce]ss[ari]o est i[deo] acc[iden]s no[n] i[n]e[ri]t alij. =

Deinde cu[m] dicit. Si [er]go q[uod] u[er]e est. o[stendi]t q[uod] noi[n]e entis no[n]
i[m]portat[ur] tantu[m] s[ub]st[anti]a d[icen]s q[uod] si q[uod] u[er]e est nulli accidit. s[ed] mag[is]
aliq[uid] accidit illi. i[deo] si noi[n]e entis i[m]portat[ur] s[ub]st[anti]a q[uod] no[n] ac-
cidit alij. s[ed] q[uod] accidit s[ecundu]m. t[u]nc q[uod] e[st] i[deo] ens sig[nifica]t q[uod] u[er]e est. i[deo]
sig[nifica]t s[ub]st[anti]am. [et] q[uia] s[ub]st[anti]e aliq[uid] accidit. pona[tur] h[oc] s[ub]i[ectu]m e[ss]e al[bu]m
[vel] e[ss]e unitu[m] qu[am]c[um]q[ue] aliu[m] accide[n]ti. si e[nim] e[ss]et id q[uod] u[er]e est [et]
albu[m] i[deo] s[ecundu]m alb[um] p[re]d[ica]t[ur] de eo q[uod] p[otes]t ne[ce]ss[ari]o e[ss]e. ita q[uod] id sit s[ub]st[anti]a [et]
albu[m]. q[uia] albedo no[n] est. i[deo] no[n] co[m]petit e[ss]e. no[n] e[st] p[ossibi]le ipsu[m]
a[liquid] sup[er] accide[re] ipsi q[uod] e[st] q[uod] i[deo] ipsi s[ub]i[ect]e. nec e[nim] q[uod] e[st] q[uod] i[deo] s[ub]st[anti]a
a[liquid] p[otes]t e[ss]e q[uod]. est q[uod] u[er]e no[n] est. i[deo] e[st] alba [vel] nig[ra] [vel] aliq[uo]
alio accide[n]te affect[a]. i[deo] ait. [er]go q[uod] q[uod] est i[deo] ipsa s[ub]st[anti]a [vel]
s[ub]i[ectu]m no[n] est albu[m]. Patet [er]go ius r[ati]o[n]is q[uod] si acc[iden]s
pone[re]t[ur] no[n] e[ss]e ens no[n] p[re]dicaret[ur] de s[ub]i[ect]o. q[uia] tu[n]c no[n] e[ss]e
p[re]dicaret[ur] de ente. e[ss]et [er]go ens no[n] ens q[uod] est i[n]co[nveni]ens. c[ontra]
[er]go p[ar]menide[m] [et] mel[issum]. ut p[ate]t p[er] sequentes eos co[n]cedunt ho[min]i[bus]
albu[m] [et] a[m]bula[n]te[m] e[ss]e. op[or]tebat q[uod] ta[m] noi[n]e ho[min]is q[uam]
noi[n]e albi i[m]portaret[ur] ens. cu[m] solu[m] ens p[re]dicet[ur] de en-
te. i[deo] s[ub]dit q[uod] si acc[iden]s sit no[n] ens. no[n] sit aut[em] sic
cu[m] no[n] sit ad[hoc]. s[ed] cu[m] o[mn]ino no[n] sit. i[deo] si acc[iden]s pona[tur]
sup[er] e[ss]e no[n] ens. no[n] e[st] [e]n[im] dice[re] q[uam] q[uod] ne[ce]ss[ari]o est i[deo] s[ub]i[ectu]m.

est albū qm̄ q est .i. ens nō significat h̄. si albū. sig⁰
albū t ad accn̄s ptinet de sba. qz q albū sit ens. iō
sbdit q si q est .i. ens sigt q nc̄ est .a. sbam̄ t
albū. multa g⁰ sigt qz sbam̄ t accn̄s. ¶ Rn̄sio q accn̄s
ē aliquo m⁰ nens tn̄ si ponerent sic t poīnt mōdo ee nō
ens. deente .i. sbā p̄re nōens q ē iens. iō nō est
iens dicē q accn̄s aliq mō nō sit h̄ est iens.
si dico q omo nō sit ¶ Rn̄sio aūt q pmen̄ t mel.
solā sbam̄ dicūt ee. accn̄ nō estiacōes t apparitias
quidā q h̄ demū est ē h̄ q h̄ ipe redarguit pmen̄.
redargit t t aūt ipm̄ mel. cū oūin sit noīe eius
ipi sm̄ sbam̄ quā accn̄s.

Deinde .n. g⁰ mag⁰ ē tc. Postqz ph̄ iterepauit
pmen̄ t mel. separan̄ t psc. h̄ iterepit utrūqz sib
t z facit. qz p⁰ facit q demū z. so adducit quādā
rōnē pmen̄. pquā uidebat infringi q ph̄ dixit c̄
cū. z⁰ iepat plonc acqet rōib pmen̄. sa i. sz q
nc̄ z. 3ª i. quidā aūt rōib. cē p⁰ duo facit. s q
dicit redargt pmen̄ t mel. sa i. Qz aūt did. conīu
cēt aūt sic. q cū s pmen̄ t mel. n̄ sit ā magis tē
h̄ pōito sic ē .i. si ens ē q nc̄ est .i. ē sbā h̄ q z
.i. h̄ ens nō est multū. qz si cēt magis h̄ēt ptes t
ita cēt multa. qz utrqz p̄m est alim̄ cē ¶ Rn̄sio aūt
hos phōs posuisse multa pestiatōm t attū unū
s unitatē q dicebāt ee sbam̄ t qz qlz ps sbē ē
sbā. iō h̄ rōe est c̄ eos qz cz eos multitudine ponē quāt
ad sbam̄ t quātū ad id q nc̄ est ¶ Rn̄sio t q h̄ sbā
q dixerūt nc̄ cē dicebāt cē inle p̄n t qz oms
antiq posuerūt mā cē corpus h̄ nc̄ ens ponebāt
cē cor t magnitudinē. iō arguit c̄ eos ex pte magnitudinis est
arguit ex diuis t ex ptibus ¶ Rn̄sio t q mag est mlt
tā in actu sz in pōa tn̄ qz ipi negabāt multitudinē per
omī mod. negabāt t multitudinē in pō est g⁰ cōt eos h̄
rō. ¶ Deinde cū dicit. Qz aūt diuido. ostē multa ee quē
sūt alia uia. t duo facit qz p⁰ facit q dē ē. so q
suppōbat pbat. sa i. Accns .n. dr. dicit g⁰ q qz mīn
est dr in ad ad q nc̄ nō est. ē m̄ rōe .i. diffōe.
diffō .n. 2pōa ex gnē t dr. q̄ hūt quādā aliē mīsē
t sr quodāmō ā a diffō. si g⁰ unū est q nc̄ est / ex
diffōne ei posita ostē multa q̄z quodz est q nc̄
est. ut si hō est ad q nc̄ ē. qz si utrqz istoz nō z
ad q nc̄ est accn̄ erūt. aut g⁰ accidūt hoī aut
alicui aly s. h̄ utrqz est in pot. ¶ Rn̄sio aūt ph̄
uelle ostē de nccitate multa esse n̄ s estiatōm h̄
multa cē que nc̄ sūt ut cē multa s sbam̄. qz cē mlt
ta s accn̄s forte nō suffz iens dcīs ph̄is. pone
bāt .n. multa s estiatōm / accn̄ a forte 2cessissent
cē fantā t s estiatōm tn̄ ¶ Rn̄sio t q h̄ ptes
diffinitionis dicūt cē ptes s rōnē tn̄ sr quādā ptes reap
q nō sr ptes diffinitionis ut hō dr in aīa t cor s rē. qz
ueniūt illoz dr totū id q ē hō. dicit tn̄ t al t rōle
s rōm qz al rōle realiter dicit totū q dicit homo.

s nō dicat p mōm totū ex quo inde h̄ q ex diffōne rei
nō h̄ēt multi n̄ s rōm iō dd q sufficit cē multa rē
cū. s rōm ut arguā s dcōs phōs qz ideo q nc̄ est
nullā posuerūt multitudinē ulā tn̄ dicē sicuti ptes
diffinitionis t si nō dūr ptes s rem 2iungūt ex ptibus
realib. qd qd .n. diffinit est 2pōitū. simplr aūt ipe
nō est diffinibile. t iō ip h̄ ptes reales in diffinitio exūtes
dr g⁰ se h̄re p mod in t dicā p mōm forme. t spēs
p mōm nāturq. Sz g⁰ ā sbā diffinit oz eā cē 2pōi
tā ex plib ptibus quārū qlz est q nc̄ est. uerū at
nc̄ sūt ptes diffinitionis sr cē ptes s rōm multitudinē
nō est pnūs spectātōis. sufficit aūt ad pns sine
q si tales ptes sr suppōnūt tn̄ ptes s rem ppq
oz multa cē que nc̄ sūt. ¶ Deinde cū dicat. Accns nōdo.
pbat q suppōsuerat. s. al bipes rē cē t nō cē accn̄ si hoī
n̄ alys. s⁰ t duo facit. qz p⁰ ostē q nō sr accn̄ hoī.
so ostē q nō sūt accn̄ aly. sa i. Si aūt aly. cē
p⁰ duo facit. qz p⁰ p̄mittit sanibilā quādā necia ad
2pōitm. so ex hys q dixat arguit intentū. i. Si g⁰
hoc hūt. h̄t mōm. p⁰ ps dr in d. s q duo talia p̄mi
tit. sa i. Amplius quecūqz. p⁰ aūt q requirit ad 2
clusionē intentū est quādā dīo de accnte / qz accns dr dupli
dr. qz aūt dr h̄ q 2t cē t nō cē sic accns separabilē
aū dr accns t rōe est hoc cui accidit .i. sbm t ex
sicut de utroqz. qz sedē est accns sicut separabilē. simm
aūt est accns pprium / in simo .n. est iō naris .i. na
si cui simm accidit dicimus ¶ Dicendū forte aūt hāc n̄ cē
sufficientē dīonē de accnte. nō .n. omē accns l z sepa
ble l pprium. sz ē mlt accns inseparabile. nigro .n. si separa a cor
uo n̄ est pprium coruo i q in rōe .i. diffōne nigr cadat cor
uus .i. iō coruū ¶ Dicendū q accn̄s l cā a pn̄ spēi t
tē dr pprium. l cā a pn̄ indiui t sic dr separabile. accns
g⁰ separabile h̄ applicat omē i q cāt ex pn̄ indiui. se
parabile .n. pt cē ad alio dupr. ul qz unū pt intelligi
sine alio. t sic tā pprium q accn̄s sūt separabilia a sbo. nā
cū possit intelli p̄us nō intellecto p̄iori pt intelli sbā
nō intellecto pprio ul accnte. 2o mō pt dici separabile
quā intelligi ad nō solū nō intellecto illo. sz t cē sine illo
ut cū nō solū intelligi aliqd in intellectu simplici sine aliquo
sz t intelligi in intellectu dīo sine illo. pt .n. intelli hō intellectu
simplici sine risibili. qz p̄fāt intelligē homi s quā qō
n̄ 2sidato de risibili nō tn̄ intellectu dīo q sit s forcōm 2pōis
negatiuē. nō .n. pt intelli homō cē risibile. q⁰ est .n. intelligē
homi sine risibili t ad intelligē ipm̄ nō cē risibile. t qz dē accn̄s
q cātur ex pn̄ indiui est pprium olim intelli / nō sic idi
uidui pt intelli nō inē rei. Sz .n. nigro nō cāt a
pn̄ corui in cor est. sz apn̄ h̄ corui. qz p̄fāt in
telligē coruū nō intelligendo hūc coruū p̄fāt intelligē
coruū exūtē coruū t tn̄ n̄ cē nigrū. uerū aūt
p̄sent intelligē ipm̄ cē ā uit est pp̄ uelle q sic
qz nolens dare dīm inter accn̄s t pprium aut / q pt in
telli cor albū. t ethiops nitens cādore ul colore. ad

presens tamen sufficiat scire quod quia separatio oppositorum compositioni non est
nisi separatio secundum intellectum simplicem sed secundum intellectum diuidentem et for-
mantem propositionem negatiuam. omne enim accidens quod cadit a predicatione
in diuiduum quantumcumque inseparabiliter conueniat compositione indiuiduali et
materiam aliquam significam dici potest separabile quia res per se non solum
potest intelligi non intellecto tali accidente. sed potest intelligi esse se-
parata et diuisa ab accidente illo. accidens uero proprium dicitur inseparabile
quia non potest intelligi rem separari et diuidi ab illo esse uere intelli-
gendo esse sub illo. et quia in diffinitione accidentis quod cadit ex predicatione speciei et
quod est accidens proprium ponitur subiectum. ideo omne accidens ut est separabile uel
in diffinitione eius ponitur subiectum. nigredo enim coruo et omnia accidentia in-
diuidui separabilia dicuntur preter accepi separabile modo quo dictum est.
Deinde cum dicit. Amplius quecumque. premittit secundam con-
dicionem necessariam ad propositum dicens quod quecumque sunt in ratione diffinitionis
aut ea ex quibus sunt talia diffinitiua in ratione horum non in-
est uero toti id est diffinito. diffinitum non potest poni in diffinitione
diffinitiui ipsius. sed in diffinitione eorum ex quibus sunt huiusmodi
diffinitiua ut si bipes diffinit hominem in bipide id est in ratione
bipidis non ponitur ratio hominis. et si album diffinit hominem album
in albo non ponitur ratio que est hominis albi. Ratio autem quod cum
diffinitio sit posterior diffinito. si diffinitum caderet in diffinitione
diffiniente idem esset prius et posterius se ipso. Ratio est quod
quidquid est prius priore est prius posteriore. si ergo diffinitio sunt po-
steriora diffinito que diffiniunt diffinitiua id est ea ex quibus sunt huiusmodi
diffinitiua in ratione magis sunt posteriora diffinito. si ergo homo non ponitur
in diffinitione hominis albi non ponitur in diffinitione eorum ex quibus
est albus et que diffiniunt album. Deinde cum dicit. Si ergo hec
ex premissis conditionibus arguit intentum dicens quod si hec sunt
huiusmodi et homini accidit bipes necesse est aut ipsum esse
separabile ab homine et tunc contingit hominem non esse bipedem
quod est inconueniens. aut si bipes non est accidens separabile sed
proprium in ratione bipedis inerit ratio hominis. sed hoc est impossibile
primo enim id est bipes inest in ratione illius id est hominis. si ergo bipes
est diffinitiuum hominis homo non est diffinitiuum eius ut probatum
prius est. Deinde cum dicit. Si autem alia accidant.
ostendit bipes et animal non posse accidere alicui alii ab ho-
mine dicens quod si bipes et animal accidunt alii et utrumque non
est id quod uere est homo. homo utique erit accidens alicui. si ergo
diffinitiuum uere est et diffinitum uere sunt et diffinitiuum si accidit
alicui et diffinitum. tunc supplicatur ideo quod cum unum dif-
finitum multa habeat diffinitiua si tale diffinitum ponitur
esse et multa uere esse. Deinde cum dicit. Sed quod uere
est. ponit secundam rationem Parmenidis. Et quia uidebatur sol-
ui in conueniens quod plures dixit cum eum diceret id est secundum Par-
menidem quod si quod uere est habet partes quedam multa sunt. ideo
uero Parmenides probat quod quod uere est est esse indiuisibile. credebat
enim antiquus quod non esset extra substantias corporales ita quod uere esse
esset solum corpus. uolebat ergo Parmenides quod hoc corpus esset indiuisibile
propter quod uere ens ita esset unum quod nullo modo esset multa. di-
cebat ergo Parmenides si quod uere est. Et super si dicatur esse substantia et
corpus ita quod sit accidens nulli sed magis alia accidunt ei
et hoc corpus sit hoc uere ens dicatur esse de quo alio id est de quo

habet partes abscidi potest ut si dicatur diuisibile et ulterius id est et
partim in uere ulterius pars. oportet quod dicatur diuisibile et quod est ex his id est
in aliquas partes potest dicatur. si diuisibile quod dicit quod si hoc corpus dicatur di-
uisibile oportet quod partes et in partes potest diuidatur. et quia sic sic con-
tinuabitur diuisio est deuenire usque ad puncta et ad indiuisibilia. ideo
concludit et oportet utique id est totum primo corpus esse ex indiuisibilibus et tamen comple-
ctam ideo quod cum sit impossibile corpus esse ex indiuisibilibus et magnitudinem ex
non magnitudinibus impossibile est primo ex quo sequitur uidelicet quod hoc corpus et
uere ens sit diuisibile. Ratio autem Parmenidis ex his totum fuit in-
tentum hic. nam si primo corpus quod ponitur in ille prius esse quod uere
est et primo esset indiuisibile et nullo modo est multa sed tamen unum
esse quod uere est. Ratio est quod plures hic rationes antiquorum ita suc-
cincte ponuntur. quia forte adeo erant note quod non opor-
tebat eas seriatim explicare. Deinde cum dicit. Quidam autem
rationibus utrisque. reprehendit platonicos acquiescentes rationibus u-
triusque Parmenidis. et dicit. quod sic ponit rationem platonis. secundo improbat
eam. secunda ibi Manifestum autem est. Dicit ergo quod quidam id est platonici ut dicit
Commentator acquiescunt utrisque rationibus supra positis. huic quidem qua
omnia unum sunt si ens unum significat ratione Parmenidis. quia dicebat
omnia esse unum. huic autem plato acquiescit quia concedebat omnia
esse substantiam. accidens enim colloquunt substantie inhaerentie. dicebat
ergo quod si quod est id est si ens significat unum id est non accipitur equiuoce
omnia unum sunt quia omnia sunt substantia quam si super substantiam si aliud esset est
est quod non est id est quod non est esset quod est inconueniens. acquiescebat
et alii rationi que est diuisionis magnitudinis usque ad indiuisibilia. ideo sibi-
cit autem super rationi acquiescere que est decisionis factas magnitudinis
diuisionem. Ratio autem secundum platonem quidam esse in potentia quidam in ac-
tu quod erant in potentia non appellant entia. sed que in actu. substantia
corporis que erant in actu quedam erant ut substantie quedam inherent
ut accidentia id est quia ens est quod habet esse quia ens est quod habet esse
quia sole substantie habent esse solam substantiam appellant ens. ac-
cidentia non dixit non entia quia non habent esse sed inesse. dicebat
ergo omnia unum sunt quia omnia sunt substantia et non est extra substantiam. nam
si accidentia que sunt alia a substantia dicerentur esse uerificaretur contradictio.
quia quod non est esset. nam accidens quod non est sed inest esset quod est
inens. Ratio est quod si ens accipitur equiuoce quia nomina
sunt ad placitum et idem nomen de contrariis uerificaretur eque
ideo dixit. si ens unum significat id est si non accipiatur equiuoce
sed accipiatur ens solum pro hiis que esse. quo posito accidens non
est ens quia non habet esse sed inesse. sequitur ergo est substantia est omnia
ergo sunt unum quia omnia sunt substantia. Ratio est Parmenidis. fuisse
nisi duabus propositionibus unquam ostensum uidelicet quod quia tamen
ens est et ens et unum conuertuntur. ideo tamen unum est et omnia
unum sunt. Alia autem ratione uidebatur ad impossibile uidelicet
quod si hoc ens quod dicebat esse substantiam et corpus ponentes diuisibile
quia qua ratione diuiderentur totum potest diuidi partes et in par-
tes partium. Ideo animaduertens hoc concedit esse resolutionem corporis
usque ad indiuisibilia. plato enim acquieuit rationi utriusque ratio-
nis ostensiue quia concedebat omnia esse unum ut omnia
esse substantiam. accidens enim colloquunt substantie inhaerentie. acquie-
uit et conclusioni rationis ad impossibile quia fecit magnitudinem
indiuisibiles concedebat quod corpus potest resolui in necesse.

Ex his autem apparet quod licet precedens demonstratio adaptari debeat
ad parmenidem aliter tamen non continet duas rationes parmenidis quibus
acquiescebat melissus. ¶ Deinde cum dicit. Inconveniens est autem. Improbat
dictum melissi. ad evidentiam notandum quod ponit eius de magnitudine
dupliciter sed non improbat quia in eo etc. Improbat sufficienter sed
improbat eum absolute quia collocant actus subiacente et dicit
fecit quia prius ostendit quod peccabat per fallaciam consequentis. Hic quod peccabat
per fallaciam equivocationis. Dicens ergo ex seipsum. dicit ergo inconveniens
est autem quoniam non est unum quod sit unum significat quod est id est si ens non
accipitur equivoce et non est possibile significare secundum quod non sit id est accidens
quod possit non esse. vel quia non est simpliciter propter hoc non est nichil.
vel enim phisicis quod non est id est accidens non est simpliciter sed tamen hoc non
ens est ad. accidens ergo licet non sit simpliciter sed tamen est in
aliquo ens. deficiebat ergo melissus per fallaciam consequentis cum dicebat
accidens nullo modo esse eo quod simpliciter et per se non erat. licet enim
accidens non sit simpliciter sed tamen est quia in ipso inesse est quod
esse accidens est aliquo modo ens. ¶ Secundo est quod etc. Sed quod hec nullo
modo significant unum. analogice vero et unum. unum aliquo modo significant
sed unum significat unum per predicationem. analogia vero unum per attributionem. credebat ergo melissus quod ens uno modo debeat significare
unum. sed debebat sumi omnino equivoce si accidens debeat dici ens.
¶ Deinde cum dicit. Dicere ergo ex. ostendit melissum peccasse per fallaciam
equivocationis dicens quod inconveniens est ergo dicere omnia esse unum non ad aliquid
erit ex seipsum quod est id est quod est ex substantia. volebat enim quod esse
non significaret de accidente non accidens ad esse ex substantiam erit ex eius
et si ens non significabat de accidente omnia erunt unum quia omnia
erant substantia. equivocabat ergo in hoc quod est ex substantia. quia ad esse ex
substantia est dupliciter. vel quia est separatum ab alio secundum actualem existentiam et
sic nihil nisi est ex substantia. vel dicitur ad esse ex substantia quia distinguitur
ab alio et non concluditur in ratione eius. ideo ait quod enim addiderit
id est quis intelligit ipsum quod est id est ens non intelligat quod ad sit quod
non est enim nisi intelligatur substantia. quod dicit. non est possibile. accidens enim quod separatur
per se ab alio non potest intelligi sine ea quia non est separatum ab ipsa.
Sed si hec ita se habent non contingit phisicis multa esse quod sicut
dictum est. accidens enim et substantia multa sunt quia accidens aliud est
ab alio. licet secundum esse non sit separatum ab ea. ergo accidens est ex
substantia et non est ex substantia. est ex ipsa quia licet aliud essentia
ab ea ita quod accidens et substantia quodammodo sunt multa. non est ex
substantia quia nichil est preter ea nec potest intelligi sine ipsa. ¶ Secundo
autem quod nullus intelligit quod est id est ens non intelligat quod nec est id est substantia.
quia quicumque intelligit ens vel substantiam intelligit vel accidens. et si intelligit
substantiam substantiam intelligit et si intelligit accidens substantiam intelligit quia accidens
sine substantia intellectum capi non valet esse. ¶ Ultimo expressius dicit quod
quidem ergo impossibile unum sic simpliciter esse omnia sicut dicebat parmenides.

¶ Sicut autem phisici dicunt etc. ¶ Tractatu de mel. manifestum est ex hiis.
Superius posuit opiniones antiquorum non naturaliter loquentium.
In parte ista narrat opiniones eorum qui quidem naturaliter loquebantur
et dicit. quia primo narrat hic opiniones. secundo specialiter descendit
ad opinionem anaxagore ibi. videtur autem anax. Circa primum duo facit
quia primo ponit opiniones ponentium unum mobile principium. secundo ponit
opiniones ponentium plura. ibi. principium mobile unum chaos
confusum ibi. Quidam autem ex uno. Primo propter hoc dicit quia primo
sicut quod dictum est. secundo quia fecit mentionem de platone dat differentiam
inter platonem et alios ibi. consimile quod hic quidem. dicit ergo quod si non
unum dicere sicut phisici id est sicut naturales dicunt duo sunt modi
dicendi. primo ponendo unum mobile principium. quia hij faciunt unum subiectum id est
unum mobile principium quod est corpus. alii faciunt ipsum aliquid trium. alii ad
quod est medium. quod scilicet igne est densius et aere subtilius. secundum autem hos
duos modos inter principia ponendo ipsum esse ad elementum vel esse ad
medium generant alia existentia principia facientes ex eo multa densitate
et raritate. hec autem scilicet rarum et densum sunt contraria. ideo simpliciter
multa et contraria sunt sicut ex una materia rarificatione et densitate.
addit autem quod excellentia et defectus vel simpliciter nominant hec contraria
ad excellentiam enim et defectum magis ad alia principia possunt reduci
non solum rarum et densum que posuerunt dicti phisici. sed ad hec principia
reducuntur hec magnum et parvum sicut dicit plato qui ponit
magnum et parvum esse vera principia. ¶ Secundo autem quod dicit sicut
phisici dicunt quia hij cum ponerent motum erant quodammodo
naturales licet parmenides et melissus qui ipsum negabant. ¶ Secundo est quod
dicit unum subiectum quod est corpus quia antiqui subiectum et naturale principium dixerunt ipsum esse ad minus actu. possibile ipsum esse corpus. ¶ Secundo est quod
dicit ad trium. quia nullus philosophorum posuit solam terram esse principium omnium
sed posuerunt ipsum esse ignem. ad quod forte movebantur quia est
maxime activum. vel posuerunt ipsum esse aerem quia est maxime
in sensu. ideo maxime nisi attendere ad nos magis quam de se non est
ad sensum in actu. vel posuerunt ipsum esse aquam quia videtur esse
maxime apta ut sit generationi subiecta. vel posuerunt ipsum
esse medium inter ignem et aerem. vel inter aerem et aquam. isti
magis accesserunt ad naturam materie quia plus separaverunt tale
principium a contrariis. nullus enim philosophorum posuit solam terram esse hoc principium.
hesyodus autem hoc ponit. sed ipse non fuit phisicus sed legista
ut commentator narrat. secundo methaphisice. ¶ Secundo est quod non solum magnum et parvum que fuerunt principia apud platonem dicunt excellentiam
et defectum quia magnum dicit excellentiam parvum non defectum
sed et rarum et densum hoc dicunt. rarum enim defectum nominat quia
quod tale est parum de materia. densum vero nominat excellentiam
quia quod tale est habet multum de materia. vel plurimum dicitur etc. et forte
magis ad propositum. quia rarum dicit excellentiam quia rarum
habet de forma magis. et densum defectum quia minus est formale. hec autem
videtur magis esse ad propositum. quia rarum et densum secundum antiquos philosophos
dicebantur principia formalia. defectus ergo et excellentia in eis magis est
accidentia ex parte forme quam ex parte materie. ¶ Deinde cum dicit.
Non quod hij quidem. dat differentiam inter antiquos philosophos et platonem dicens quod hij
scilicet plato. hic scilicet magnum et parvum facit materiam unum autem
facit speciem scilicet formam. alii non econverso faciunt unum subiectum
et materiam. contraria autem faciunt differentias et species id est duas
formales ¶ Secundo autem philosophorum non modo nostro sed in humano
philosophorum fuisse cognitio enim nostra incipit a sensibilibus et extenditur
sicut tendimus ad intelligibilia. plato vero ex intelligibilibus ... volebat procedere et sicut videt ex parte materie intelligibilem credidit
esse ex parte rationis et quia intellectum ex multis particularibus abstrahit
unum videtur quia propria sunt multa vel ... et abstractio fit
magis ex parte forme. ideo ponit pluralitatem ex parte materie
et unitatem ex parte forme. credidit enim quod sic intellectus intelli-

unde quod est unum preter multa. sic esset in rerum natura quod esset aliquis homo separatus a particularibus hominibus sicut intelligimus preter res homines. et illum hominem sic abstractum sic separatum dicit ydeam formam et quidditatem omnium singularium hominum. et ponit ipsum facere ad generationem omnium talium. unitatem ergo ponit ex parte forme. pluralitatem vero ex parte materie quia dixit unam ydeam in pluribus materialiter fingere vel [illegible]. dicit ergo philosophus quod illi ex sensibilibus processerunt ad intelligentia. videbatur enim quod una forma non sit diversitas enim non sit densitas sed tamen que est ubi forma rari preterea sit ubi forma densi. unitas autem est ex parte materie et pluralitas ex parte forme. plato ergo in secundo de illis sunt sophistice quia non procedebat ex propriis cum non procedebat ex sensibilibus cum proprium sit ut physice esse sensibilia intelligere. Dubitabit forte aliquis quare iste posuit platonis rationem fuisse / nam cum non existit extra particularis rosa preter sensibilem rosam intelligere videtur quod rosa ut est obiectum intellectus sit aliud preter particulares rosas. tunc queritur de illa rosa sit intelligentia vel est aliqua res vel nulla. si nulla tunc rosa non existente intellectus rose esset. quia intellectus chymere quod est in [illegible] ens. Amplius rosa singulari non existente quod intelligere de rosa non esset res aliqua et diffinitio data de rosa non esset diffinitio que rei. sed solum que nominis. tales autem diffinitiones signi-[illegible] quorum non potest esse scientia. quod de rosa dicere in rosa particularia non existente non esset bonum [illegible] ut in topice quod fecit [illegible] de generatione [illegible]. rosa ergo que est obiectum intellectus est aliqua res que a rosis particularibus [illegible] rationem apparere ponit platonis. posuit enim ipse ydeas non ad esse quidditates rerum abstractas quarum est scientia quas dicebat esse quidditates illas et obiecta intellectus. Respondendum quod in ipso potest [illegible] est duplex deceptio. una est ignorantia distinctionis [illegible] hunt esse [illegible] et ut res singulari. rosa enim nulla singularis rosa existente est res singulari. sed non est ad existens non habens esse actuale in rerum natura. ideo non est sicut chymera. quia chymera non est res singularis. res enim in singulari est per suam quidditatem. esse non est [illegible] quidditatis. cum ergo rosa desinit actualiter esse non desinit per suam quidditatem. sufficit enim ad rationem quod dictum quod sit ad ipsum adesse. ergo eo ipso quod rosa remaneat in suis causis et est ipso ad esse competit ei quod sit res singularis et quod possit esse obiectum intellectus. Secundo est deceptio in dicta ponere quia ymaginabatur sic intellectum sicut insunt obiecta sicut [illegible] ymaginabatur enim plato quod [illegible] sensibile habet in actu esse et esse in [illegible] ut sensibilia possit sic vel esse et obiectum intellectus quod dicebat esse ydeam debebat quod actualiter existeret et habet esse actu separatum ut intelligi possit. debebat enim quod non res habet actuale esse adeo non possit terminare actum intellectus. sed sicut sensibilia potest esse quod habent in materia sunt actu sensibilia. sic intelligibilia potest esse quod habent in anima sunt actu intelligibilia. ideo non indigeret ponere intellectum agentem ut commentator [illegible] super tertium de anima. sicut non nos indigemus ponere sensum agentem. sed ut alibi habet declarari res iste [illegible] intellectus [illegible] quod intelligibiles in potentia et sunt intelligibiles in actu in lumine intellectus agentis. quia mediante lumine intellectus possunt formari diffinitiones et concepti-

ones in quibus res ipsas intelligimus. in ipso enim conceptu quem formo de rosa / rosam intelligo. sufficit ergo quod sit actualiter tamen in intellectu in anima ad hoc quod intelligere possit eam sicut res singulari / non autem oportet quod sint res actu separate a suis particularibus et offerant se intellectui ut intelligantur sicut sensibilia se offerunt sensui ut sentiantur. Quod vero autem non est difficile solvere / nam cum dicitur rosa singulari non existente nichil intelligitur ad hoc ad intelligo non quod actu sit existens in se ipso. sed quod sit in suis causis. et est res singularis. cum vero additur quod diffinitio et conceptus tunc non differt a conceptu chymere. sed solum dicitur quod nominis. patet hoc falsum esse quia rosa non sit ens solum apud animam. sed et sit res singularis si remaneat in suis causis dato quod non habeat actuale esse. Secundo autem quod plato dicitur ex parte materie separabat magnum et parvum posuit enim ydeas esse sicut intelligentias sicut animam et sic unum celestem et unam et eandem ydeam imprimebat similitudinem suam in intelligentias in animas et in materiam corporalem. sed intellectus influentiam illam recipiebat magis universaliter autem non minus universaliter. materia vero corporalis ordine [illegible] et quia omne receptum habet aliquo modo recipi in materia. ideo tamen materia corporalis quam anima / quam intellectus erat aliquo modo materia vel ydee. ex parte ergo materie erat et magnum et parvum. per quod magis et minus universaliter recipiebat influxus ydeales intellectuales animas et materiam corporalem. vel si magnum et parvum vellet referre ad solam materiam corporalem dicere esse magnum et parvum videtur talis materia per quod una materia corporalis erat magis disposita ad suscipiendum huiusmodi influxum quam alia. Secundo in quo plato deceptus non loquebatur secundum modum proprium. ideo de illis quia non [illegible] loquebatur. ideo potest esse quod hic intendimus et addita.

Deinde cum dicit. Quidam autem ex uno. determinat de ponentibus tale principium unum chaos confusum. et determinat facit quia primo ostendit quod ponebant tale principium. secundo dat differentiam inter eos. Ibi. Differunt autem. dicit ergo quod quidam ex uno chaos confuso secernunt contrarietates idest contrarias formas et contrarias res inherentes id est latitantes in illo chaos quemadmodum dixit anaximander. et quicumque dicunt unum adhuc et multa sunt secernentes ex illo confusi aliqui enim cum anaximandro sicut empedocles et anaxagoras. qui ex commixto idest ex illo confuso et commixto alias secernunt. Secundo autem empedocles et anaxagoras. et anaxagoras posuisse unum chaos confusum / aliter tamen et aliter quia empedocles posuit in illo chaos esse confusa et commixta quattuor elementa non distinguit ut videtur chaos habet rationem principii vel elementorum vel corporum. ut supra libro de generatione plenius dixi. anaxagoras et anaximander posuerunt illud mixtum esse confusum ex infinitis similium partium. aliter tamen et aliter quia ut dicunt anaximander posuit consimiles partes esse principium illius chaos. anaxagoras non corpora plurium tamen aliter dixit et melius quia anaxagoras differebat ab anaximandro quia non dixit illud chaos esse confusum quod diximus. sed preter ipsum posuit intellectum quam adduximus. anaxagoras vero ut dicitur tertio ponit ipsum [illegible] quod dicebat chaos esse ad diximus. omnes ergo isti tres posuerunt chaos aliquo modo esse principium unde etc. sed

anaxagoras posuit ipsum esse principium omnium aliorum non solum [illegible] sed et efficientem. quia dixit ipsum esse quod continuum. Anaxagoras vero posuit esse principium simpliciter. quia non dixit ipsum esse principium preter et post id aliud partium. sed ipsorum mixtorum que separabantur ab ipso dixit enim ab illo chaos non separari ad plenum. sed quecumque separabantur erant mixtum. preter ergo et post erat hoc chaos principium mixtorum. ex parte non et quodammodo erat principium vel partium similium sic et forte empedocles ponit sed hic chaos esse principium vel mixtorum. sed ut esset principium vel elementorum non extitit.

Deinde cum dicit differunt autem. dat differentiam inter dictos philosophos. dicit quod differunt ab invicem. in eo quod licet empedocles faciat circulationem horum. dicebat enim aliquando esse et generari chaos. et aliquando autem cosmum quia secundum eum infinities generabatur mundus et corrumpebatur. sed anaxagoras et anaximander semel tantum mundum generari. quia ex quo cepit intellectus separare ab illo chaos semper separabat et nunquam deficiet. Ideo dicunt quia hic idest anaxagoras et anaximander semper ponunt esse verum principium infinitas diversas et infinitas partes similes et infinitas partes contrarias. ille non scilicet empedocles posuit hic principium solum nisi quatuor elementa.

Deinde autem quod partes consimiles anaxagoras et anaximander posuerunt vel principium. sed anaxagoras hic partes dixit esse principium propter. anaximander autem dixit hoc chaos esse principium vel talium partium. quibus tamen utrorum in quolibet posuit infinitas partes consimiles. ut infinitas partes auri vel argenti et cetera quia posuerunt infinitas partes differentes et contrarias quia in quolibet ponebant quodlibet. erant enim secundum eos in quolibet infinite partes auri argenti plumbi carnis ossis et sic in infinitum.

Videt autem anaxagoras et cetera. In parte ista descendit specialiter ad positionem anaxagore. et duo facit. quia primo declarat positionem eius. Ideo quia ipse ponit principium infinita probat postea infinitate principiorum i. Si igitur infinitum. esse. Secundo duo facit. quia primo ostendit quomodo anaxagoras probabat positionem suam veram esse. Secundo mathematice quomodo solvebat ad rationes in contrarium factas i. Sed propter putare esse. Primo duo facit. primo quia duas rationes adducit per quas anaxagoras positionem suam ostendebat veram esse. Secunda i. ampliusque ex eo. dicit ergo quod anaxagoras videtur sic opinari infinita principium ut acciperet esse veram communem opinionem philosophorum idest nihil unquam non fiat ex non ente. et ex eo quod non est. sed quecumque fit fit ex ente. propter hoc sicut dicunt sic erant omnia quia simul omnia ex omnibus fiunt quia non esset non omnia in omnibus essent. et addit quod hic sunt quod commiserunt idest dixerunt esse idem quod alterari. alii autem dixerunt esse congregationem et segregationem.

Deinde autem quod anaxagoras non esse principia ignorantiam. quia cum poneret chaos confusum et poneret mixta principia. tunc debet dicere generationem aliam esse ab alteratione dixit generari et corrumpi esse idem quod alterari. alii non generationem separaverunt ab alteratione. quia generationem probabant per congregationem. corruptionem per segregationem. tamen ergo dicta hic illa que latius in libro de generatione posita inter anaxagoram et alios.

Deinde cum dicit. Amplius ex eo. post secundam rationem dicit quod ex eo quod contraria fiunt ex alterutris. idest ex se invicem, cum extitit ergo super ista invicem et quod vel non sunt super parum vocem omnia in omnibus erunt. Addit autem ad declarationem dictorum quod si dicatur quod fit necesse est fieri aut ex hiis que sunt idest ex ente. aut ex hiis que non sunt idest ex non ente. quia ad horum est impossibile videlicet quod fiat ex hiis que non sunt immo de hac opinione conveniunt omnes qui sunt de natura. omnes enim naturales philosophi nunquam concedebant aliquid ex non ente ad fieri. et quia non fit ex non ente. ideo putavit reliquum ex necessitate contingere videlicet omnia fieri ex hiis que sunt et que insunt.

Deinde autem antiquos philosophos nesciebant distinguere inter ens in potentia et ens in actu. quecumque enim fit ex ente et non ente fit ex non ente in actu. ente autem in potentia, caro enim fit ex non carne in actu. sed potentia. antiqui enim quia non ponebant ens in potentia esse medium inter ens actu et non ens si posuissent aliquid fieri ex non ente in actu concedebant idem fieri ex nichilo. posuerunt ergo generationem ex ente in actu ut negarent esse ex nichilo carnem. caro ergo non generatur nisi ex actu carne. si ergo omnis generatio ex omnibus et contraria ex contrariis unum contrarium est actu in alio et omnia sunt actualiter in omnibus.

Deinde cum dicit. sed propter putare. ostendit quomodo anaxagoras solvebat ad obiectionem in contrarium. et duo facit. primo quod duas contrarias obiectiones removebat. Secunda i. apparere autem. dicit ergo anaxagoras contra omnia sunt in omnibus quare non quibus alicui paret que sunt et quare non omnia apparent in omnibus. ad quod respondebat quod propter pluralitatem magnitudinis idest propter partium principium que insunt res existentes nobis. ideo non videmus omnia in omnibus. sed omnibus omnia sunt commixta. unde dicit omnia in omni mixta propter id quod omne ex omni videbatur fieri. sed super tali mixtione non apparet propter parvitatem partium.

Deinde cum dicit. apparere autem. solvit secundam rationem. dicit ergo anaxagoras si omnia sunt in omnibus quare est unum differens et quare non est confusio nominum ita quod per quelibet nominum intelligantur res quelibet. ad hoc respondebat quod apparere differentia et appellari aliqua ab invicem ex magis super habundantia propter mixtione infinitorum idest infinitarum partium impermixtarum. sinceram enim idest per se non contingit aliquid esse totum album vel nigrum vel carnem vel os. sed unumquodque quia hic quod plus habet idest illud quod superhabundat in ipso videtur esse natura rei. omnia ergo sunt in omnibus sed quod plus habet de auro apparet aurum et nominatur aurum. et quod plus de argento argentum.

Deinde forte aliquis quia si infinite partes eiusdem rei sunt in quolibet sunt cum infinitum non sit maius infinito non plures erunt in una re de argento quam de auro. sed omnia in omnibus equaliter existerent. Respondere dubitationi argumentum quia ait quod propter infinitatem partium in mixto fit denominatio a superhabundante cum ergo in quolibet erunt infinite partes de magis re. non ergo erunt plures partes de una re quam de alia.

Quando quod anaxagoras nesciebat distinguere inter partes formales et partes quantitativas. videlicet enim infinitis partibus quod non plures partes sunt magis una quam alia, cum quibus sunt tales

timuerunt

putaverunt

scilicet carne

primum cosmum

partes sint divisibiles in infinitum, hoc tamen non obstante una magis est maior quam alia et habet maiores partes quam alia. Infinite enim partes quantitative in potentia non faciunt rem infinitam. Et quia Anaxagoras concedit quod idem esset de partibus formalibus et in actu, propter hoc scilicet in unoquoque infinitas partes uniuscuiusque, concedit tamen plus esse in una re de uno quam in alio, et maiores vel partes esse de una re in uno quam in alio, et non concedit hoc infinitum partium facere infinitum secundum extensionem. Exponendum est ergo hic multitudinis id est hic magnitudinis partium est in una re plus de una re quam de alio. Et per hoc patet ad quesitum.

Deinde cum dicit: Si igitur infinitum, improbat positionem istam primo et duo facit, quia primo improbat ut sic opinatur; secundo specialiter descendit ad opinionem Anaxagore, ibi: Amplius si omnia. Circa primum duo facit, secundo quod dixerat improbat sic opinantes, ibi: Amplius autem si necesse. Dicit ergo quod si infinitum secundum quod infinitum est ignotum, quale quod de principiis ex quibus infinitis secundum multitudinem id est secundum numerum et speciem impositum est congregatio quod sunt ex hiis principiis, et sequitur etiam quod tunc arbitrium cognitionis uniuscuiusque compositi cum cognoscitur ex quibus principiis sit, quantum ad formam et speciem, et ex quantitas sit secundum multitudinem et numerum. Verum enim debemus scire ex principiis quanta sit eorum multitudo et quod differant secundum speciem. Et quia de infinitis talia scire non possunt, si in unoquoque sunt infinita principia, unumquodque erit ignotum. Dicendo autem quod quodlibet erit secundum quod habet infinita contraria principia, et quia infinita ad intellectum nostrum comprehendi non valent, ideo infinita secundum quod huiusmodi sunt ignota.

Deinde cum dicit: Amplius autem si necesse, ponit secundam rationem ad ostendendum quod partes rei quas ponunt non possunt esse infinite. Accedit enim tale rationem: pars et totum sese consequuntur secundum minimam magnitudinem et parvitatem, sed ipsa tota habent certam magnitudinem et parvitatem, ergo et partes. Non ergo sunt infinite partes carnis vel ossis et aliorum, quia si hoc esset non esset earum quantitas certificata. In hac autem ratione sic procedit: quia primo ponit maiorem, scilicet quod pars et totum sese consequuntur secundum minimam magnitudinem et parvitatem. Secundo ponit minorem, quod totum est certe quantitatis. Tertio infert conclusionem, videlicet quod et partes certificatam magnitudinem habebunt, ibi: Si autem impossibile est animal. Maior est ergo. Dicit ergo quod si necesse est quod pars consistat quantacumque esse secundum magnitudinem et parvitatem et ipsum totum contingere, quasi dicat quod pars est indeterminata et totum et econverso. Et exponit se dicens: partem intelligatur dico, dico autem aliquam partem talium in quas dividitur totum cum insit vel cum sit in eo quodam in actu.

Dubitabit forte aliquis quia non videtur quod pars et totum sese consequantur secundum minimam magnitudinem et parvitatem, quia quorum non est eadem quantitas nec eadem minima quantitas, sed totius et partis non est eadem quantitas, ergo nec eadem minima quantitas. Dicendum quod hec procedit ex falso intellectu. Non enim intelligitur eadem esse minima partis et totius secundum quantitatem, quod sit eadem quantitas utriusque, sed quia crescente toto crescunt et partes, quia alia maiora plus habent de carnibus et ossibus quam minora. Si ergo non possit esse ita magnum aliquid quin possit esse maius,

non possit esse ita magna caro quin possit esse maior, quia semper maius vel plus habet de carne; et si non potest ita parvum aliquid quin possit esse minus, non potest esse ita modicum de carne quin possit esse minus. Consequitur ergo sese totum et partes secundum quandam minimam quantitatem, non quod sit eadem quantitas utrisque, quia si unius quantitas est indeterminata secundum magnitudinem quod crescat in infinitum et reliqua si est indeterminata secundum parvitatem ut quod diminuatur in infinitum et reliqua sic indeterminata erit, si autem una est determinata et alia.

Dicendo autem quod secundum commentatorem duplex est pars, quedam secundum quantitatem id est secundum extensionem et materiam ut manus et talia sunt partes corporis, sicut corpus et anima sunt partes animalis. Quedam sunt partes secundum quantitatem et iste sunt duplices, quia quedam sunt in actu et formales, quedam non sunt in actu et in potentia. Nam si dividere partes carnis sunt partes carnis secundum quantitatem, tamen quia potest accipi caro secundum speciem et caro secundum materiam, ideo huiusmodi partes possunt accipi ut sunt quodammodo in actu. Si accipiantur secundum speciem et ut sunt in potentia si accipiantur secundum materiam. Cum ergo dicitur quod pars et totum sese consequuntur secundum magnitudinem et parvitatem, intelligendum est de partibus secundum speciem non secundum materiam. Nam caro secundum speciem est certe quantitatis, non autem caro secundum materiam, quia hec non potest accipi ita parva quin possit accipi minor.

Deinde cum dicit: Si autem impossibile, ponit minorem propositionem rationis que fuit quod quantum sumus per potentiam, dicens quod tota sunt certe quantitatis, quia impossibile est animal aut plantam esse quantamcumque id est ens indeterminatum secundum magnitudinem et parvitatem. Manifestum est ergo quod neque aliquam partium contingit esse indeterminatam, quia si pars esset indeterminata et totum similiter, similiter esset indeterminatum, caro enim et os et huiusmodi ut manus et talia sunt partes animalis, fructus vero et talia sunt partes plantarum. Si ergo hec tota sint certificata et partes.

Dicendo autem quod iste partes carnis secundum speciem simul iuncte faciunt infinitam carnem et quod dictum est de carne intelligendum est de osse et de lapide et de omnibus habentibus speciem in materia. In omnibus enim talibus ut dictum est in questione communi de augmento est accipere hoc secundum speciem, hoc autem secundum materiam. Et quia ponentes principia infinita dicebant infinitas partes carnis in actu et infinitas partes ossis et omnium talium esse in unoquoque, constat quod non poterant intelligere de partibus secundum materiam, quia tales nullo modo sunt in actu. Oportebat ergo eos dicere quod essent iste partes secundum formam, et quia iste tales partes reddunt totum infinitum, sequitur in quolibet esse infinitam carnem, infinitum os, infinita et talia, quod est inconveniens. Non ergo est ponere infinitas partes.

Deinde cum dicit: Manifestum ergo, concludit conclusionem intentam, videlicet quod tales partes de necessitate sunt finite et certificate secundum quantitatem. Dicens manifestum ergo quod non impossibile est carnem simpliciter aut os aut aliud aliquid esse quantumcumque vel esse certificatum secundum magnitudinem aut in maius aut in minus.

Dicendo autem quod partes carnis secundum speciem et partes eius alterius si sumantur secundum speciem in actu quia sunt certe quantitatis in magnitudine, ideo non possunt esse infinite secundum magnitudinem quia sunt certificate in minimo, non possunt esse infinite secundum multitudinem quia

ex quo est data quantitas esset quam non est accipere secundum
carnis si ista quantitas esset minima quam minimus vel minime
vel rursus alicuius declarare quantitatis. Secundo enim ista nulla
facerent infinitam quantitatem. esset ergo infinita caro in eo si

Ampliatio si omnia quod dicere (Decent hic carnes istae)

In parte ista ut dicebatur superius descendit ad
probandum opinionem Anaxagorae esse quod plus dicit f. quia supra improbavit
opinionem illius secundo improbat eam in radice sua ibi. neque quod
segregando. est primo duo facit quia primo premittit quasdam
suppositiones et ponit opinionem Anaxagorae esse impossibilem secundo adducit
rationes contra eam ibi. Remota enim ex aqua. primo
autem sunt 3 suppositiones quarum prima est quod omnia ex minime non
fiunt sed segregantur cum infinite dicuntur et denominantur a plu
rimo. Secunda suppositio est quod ex quolibet fit quodlibet in carne et exce
ne ut hic aliquid sit segregatum aqua et caro ex aqua.
tertia suppositio est quod omne corpus finitum resecatur et consumitur a corpore
finito. nullum est enim finitum quod per ablationem finiti non
ab ipso resecetur vel consumatur. his autem suppositis manifestum est
quod non contingit in infinitum esse unumquodque ut Anaxagoras dicebat.

Notandum autem 3 suppositiones sic se habent quia prime due sunt
supra dictis Anaxagorae. tertia non est quia parte non quia non parte non
est quod nullum finitum consumatur ab finito infinitum. quodlibet ergo finitum potest
resecari a corpore finito et potest consumi per ablationem corporis finiti
ab ipso. Notandum autem quod resecari finitum a finito potest intelligi dupliciter
vel secundum eandem proportionem et sic numquam consumitur finitum quodlibet continuum
finitum est divisibile in infinitum. si vero accipiantur partes secundum eandem
quantitatem sic ergo quodlibet finitum deficit quia non est quantitas adeo
minima que continuetur in finitum in aliquo finito. Deinde cum dicit
Remota enim ex aqua. adducit rationes contra positionem predictam
et 3a facit. secundo quod tres rationes adducit. secunda ibi. adhuc autem si
omne. 3a ibi. Ampliatio autem istius. dicit ergo quod remota carne ex
aqua et iterum segregatione vel per segregationem facta a car
ne ex reliqua aqua vel ex aqua relicta aliquando est abstracta caro
iterum segregabatur et quamvis caro segregata vel postea abstracta
dicitur secundum aliquid quod semper est minor. sed tamen aliquid est magnitudo carnis
quam non excedit a parvitate vel secundum parvitatem quia cum parva quod non potest esse
minor. cum ergo processu segregationem devenitum est ad talem
magnitudinem carnis quod non potest esse minor querere si stabit segre
gatio vel non. si quidem stabit segregatio non est omne in omni. et taliter
quodlibet quia in residua aqua aliqua segregata est minima caro non ulterius
segregatur non ulterius inerit caro. si vero non stabit sed semper habebit
remotionem quia poterit semper removeri caro ab aqua in magnitudine
finita erunt finita equalia infinita secundum multitudinem vel secundum numerum. hoc autem est
impossibile quia impossibile est quod infinita continue sint in magnitudine finita.

Notandum autem quod sicut corpus magnitudine excedit parva secundum magnitudinem
quia plus habet de magnitudine quam illa. sic parva excellunt magna
secundum parvitatem quia plus habent de parvitate quam illa. et sicut si corpus esset
infinitum semper esset excellens secundum magnitudinem sic si deficeret
in infinitum semper esset excellens in parvitate vel secundum parvitatem. sed quia 3 dicitur

minima carne cum devenitum est ad eam nulla magnitudo car
nis excellens ipsam secundum parvitatem quia nulla est minor ea.

Notandum autem quod si processu devenitum est ad minimam carnem
si non cessabit segregatio in ista minime carnes erunt in
in tali aqua a qua fit talis abstractio. et quia semper minima
caro est equalis alii minime carni cum quelibet minima ca
ro dicatur quod finitum est sunt infinite minime carnes sunt
infinita equalia quorum quodlibet est finitum. Notandum quod superius dicit
impossibile esse infinita esse equalia infinita. quia infinita equalia non est
intelligens esse cum in quolibet continuo sint infinite partes non secundum equalem
quantitatem sed secundum eandem proportionem. Deinde cum dicit adhuc autem
si omnis. adducit secundam rationem quod si omne corpus necesse est fi
minus remoto ab eo aliquo vel aliqua parte. quia quantitas car
nis est declarata magnitudine quia ita potest esse magna quod
si esset maior non esset in specie carnis. et est etiam de
clarata parvitate quia est devenire ad minimam carnem. minimum est
ergo quod ex tali minima carne nullum segregabitur corpus quia
si segregaretur esset minus ad minimo quod est inconveniens. Notandum
forte aliquis non esse minimum quod sic dicitur nam et si aliquis vos habe
hic declaratam quantitatem non tamen est eadem quantitas decla
rata aliquis enim esset minima caro et si ulterius deci
deret non salvaretur ibi species carnis quam tamen forte
non esset minima aqua ergo poterit a minima carne
resecari minima caro non est inconveniens esse minus
minimo secundum diversam speciem ut minima aqua esse minor
vel minima carne. Notandum quod si a minima carne non
potuerat Anaxagoras segregare corpus ad caro illa sequitur [illegible]
ulterius remota. hec caro si esset minoris quantitatis quam ergo ad
esset minus minimo et secundum eandem speciem quia residua caro
minor esset priori carne quam ponebatur minima. Deinde cum dicit
Ampliatio autem istius. adducit tertiam rationem quia secundum Anaxagoram in omnibus
finitis est infinita caro et infinitus sanguis et infinitum
cerebrum et separata ab invicem vel est pars separata a suo toto
hic partes non sunt extra minus vel non sunt minores quam suo toto
unumquodque enim infinitum est. hoc autem est impossibile scilicet quod pars sit equalis
toti. Notandum autem hanc rationem duo inconvenientia contingunt. primum est quod
in re finita possunt ad esse infinita quia cum in quolibet re sint infinite partes
quelibet tamen talia infinita reddant infinita reddant infinita quantitate
et in quolibet re finita sunt infinita quia est in infinita caro cum sit in infinite
partes carnis et infinitus sanguis quia infinite partes sanguinis et
sic de aliis secundum inconveniens est quia cum ab aliquo corpore separatur
aliquid quia in ipsa parte separata erunt omnia infinito modo sic erit
in suo toto cum in quolibet sint infinite partes eius pars in est
equalis toti. Deinde cum dicit. neque quod autem segregando. improbat
opinionem Anaxagorae in radice. radix enim et motivum Anaxagorae
defuit per fallaciam consequentis. videbat enim aliqua separari
ab aliquibus credebat omnia ab omnibus segregari posse. et sic
quia videbat aliqua fieri ex aliquibus credidit omnia fieri ex aliquibus
[illegible] quod partes consimiles posuit principium omnium. hoc autem dicit Aristoteles

phus removens. primo enim ostendit non omnia ab omnibus posse separari. secundo manifestat non omnia ex omnibus fieri. secunda ibi non vere autem. et primo duo facit. secundo quod dicit manifestat intentum. secunda ibi Si non velit quod. dicit ergo quod si sit dictum .i. verum est neque quod segregando esse omnia. vel si habent nesciatur dicere quia necessitatem est dicere necessario segregando esse .i. nulla segregatione posse. aliquid enim segregari potest sed non omnia ut credidit anaxagoras, quia vere dicitur quod passiones inseparabiles sunt a rebus. si ergo colores et habitus sunt mixti rebus suis et sunt separabiles ab eis. si segregentur ab ipsis sequitur esse ad album et sanativum. cum non sit ad aliquid .i. cum non sit subiectum in quo sit passio, nec de eo simpliciter dicatur tales passiones, quia hoc est inconveniens. inconveniens est intellectus quem ponebat anaxagoras quia est quaerens impossibilia secundum anaxagoram scilicet intellectus quaerit separare omnia. ¶ Secundo at quod quia secundum plurimum album non denominat se ipsam propter se nec habet quod ad sit album et non sit subiectum cui insit album, si ergo album esset per se ipsam ut nunc implicatur esset quod cum non sit album non sit album ad et non sit ad album non sit subiectum quia album facit subiectum album non se ipsam. ideo ponendo album per se ipsam ut nunc est ponere album et non album inconveniens est ergo intellectus quaerens quod impossibilia quaerit. hoc autem ut nunc sit et ut album posset se per aliquem modum denominare ut dicatur alba, et ut accidentia sint esse per se inter album declaravi. deinde cum dicit Si vero velit. ostendit alia ratione omnia non esse separata, quia si unumquodque .i. si totum intellectus velit segregare hoc .i. separare omnia ab omnibus est impossibile. tam secundum qualitatem quam secundum quantitatem. per quantitatem quia non est minima magnitudo. secundum qualitatem autem quoniam inseparabiles sunt passiones a rebus. ¶ Secundo autem habet rationem esse utramque quam prima, quia per argumentum inseparationis de qualitate. hic autem de qualitate et quantitate. ¶ Secundo quod quamvis dicto constet quod separato est. si ergo ille intellectus quod ponebat anaxagoras esset separans omnia, vellet separare omnia, otiosa esset eius actio. quia numquam finiret cum non posset ipsum totum divisione quod non esset ultima divisione. non enim est venire ad minimam magnitudinem. ¶ Deinde cum dicit non vere autem. improbat secundum fundamentum quod non omnia fiunt ex similibus dicens quod non vere accepit anaxagoras. quia nec generatio sit similium. contingit esse similium specierum vel ex similibus partibus. est enim quod contingit alia fieri ex similibus et dici in similia quia lutum dividi in lutea, aquam in aquas et sic de aliis. est autem ut non .i. contingit quamvis non esse generationem ex similibus. non enim est eodem modo in omnibus. lateres enim generantur non ex lateribus sed ex domo et domus non generatur ex domibus sed ex lateribus. sic autem aqua non fit ex aqua nec aer ex aere. sed aer et aqua sunt quae fiunt ex alterutris, quia aer fit ex aqua et econverso. non ergo omnis generatio ex similibus nec per resolutionem in similia. ¶ Secundo autem quod lateres fiunt de terra et aqua et non ex domo. sed ex terra et aqua fiunt tamquam ex componentibus et in ea composita. ex domo non fiunt tamquam ex priori et in ea resoluta. ¶ Ultimo ergo concludit quod melius est et facilius principia recipere quae non faciat esse per se finita quam recipere infinita quod fecit anaxagoras.

Omnes quidem contraria et cetera. Postquam philosophus determinavit de principiis secundum opinionem antiquorum. In parte ista determinat de eis secundum opinionem propriam et duo facit. quia primo inquirit de contrariis principiis. secundo inquirit de medio principiorum in partibus autem utraque. probat ergo principia esse contraria et duo facit. secundo quod dicit hoc probat. nam primo probat hoc ex antiquorum opinione. secundo ex ratione ibi et hoc ratione. dicit ergo quod ipsi antiqui opiniones testantur contraria principia. omnes enim faciunt principia contraria et dicentes quod omne sit unum et immobile. hi autem contrarietatem ponunt. nam parmenides ponit principia calidum et frigidum quae sunt contraria et hoc scilicet calidum et frigidum appellabat ignem et terram. quidam autem ponebat principia rarum et densum. democritus autem ponit solidum et inane .i. plenum et vacuum. quorum alterum ut plenum appellavit quod est .i. ens. alterum ut vacuum dicit esse per se ipsum sicut quod non est .i. non ens. Adhuc autem ponit athomos quos ponebat principia in differentiis ponere figuram et ordinem. hec autem sunt genera .i. sunt de genere contrariorum. quia inane plenum calidum et frigidum et cetera. talium opinionum quorum inceptatur. Addit autem quod ponebat democritus differentias secundum positionem et figuram quia positionis differentiae sursum et deorsum et ante et retro. figurae vero differentiae angulus et rectum et declivum et non declivum. concludit autem quod manifestum est quod omnes antiqui quodammodo contraria principia faciunt. ¶ Secundo quod parmenides hoc ponendo unum ens secundum veritatem. tamen ut supra dictum est et ut considerat hec autem ponebat esse duobus modis vel sensibiliter et essentialiter; erant essentialiter secundum rationem, sensibiliter vero secundum sensum. ut ergo salvaret ea quae secundum sensum fiebant ponit principia ignem et terram sunt autem contraria. ¶ Secundo et quod secundum communiter contrarietas quae post ipsum accipitur large prout se extendit ad privationem et habitum et hoc sunt accipitur privatio et habitus secundum veritatem sunt per se secundum quod tamen una sit vera privatio alterius. ¶ Secundo et quod cum esse sciat de contrarietate democritus tamen contrarietatem per ordinem et positionem contrarietatem in ponendo et figura. non autem hoc potuit esse brevitas loquendi. vel possit dicere quod propter quod sunt in textu sunt omnis contrarietas democriti ut per sursum et deorsum. contrarietas in ponendo ut parte retro .i. per prius et posterius accipitur contrarietas in ordine. per rectum angulare et declivare contrarietas in figura ut dicatur corpus figurae rectae quae sunt columpnaria ad modum columpnae. figurae vero angulares sunt corpora pyramidalia declivis vero sphaerica. ¶ Deinde cum dicit et hoc ratione. probat contraria principia per rationem et dicit quod post rationem planum habet manifestum quod principia sunt contraria. secundo

ostendit quod quedam huic ueritati accidunt. i. Videtur quod generatio
adhuc. In hac parte intendit talem rationem quod posito principio esse contraria
omnia que sunt de ratione principiorum. posito ergo principia esse contraria ut
possunt saluari que pertinent ad rationem principii. In hac autem
ratione sic procedit. quia primo narrat que sunt de ratione principii. secundo
ostendit posito principia prima esse contraria saluari omnia illa. ibi.
Contrarius autem primus. dicit ergo quod hec tria sunt sicut quod principia
ponuntur contraria et non contraria que sunt. hec sunt. scilicet tertio. de ratio-
ne principiorum. primum quod principia oportet esse non ex aliis ut quod unum
n sit ex altero. secundum est quod non oportet esse ex aliis. tertium quod est de
ratione principiorum est quod omnia oportet esse ex hiis. i. principiis. De-
inde cum dicit. Contrarius autem primus. ostendit quod primus contrarius
aperte omnia illa tria et dicit. quia primo et tertium et facilius
saluat primas duas conditiones que sunt faciles ad saluandum
secundo difficiliorem saluat conditionem tertiam. que plus difficultatis habet. ibi
Sed oportet hec in ratione. dicit ergo quod contrarius primus illa tria que sunt de
ratione principii. nam propter id quod primus sunt non sunt ex aliis. ob id non
quod sunt contraria non sunt ex alterutris. et ita saluantur due conditiones.
Deinde cum dicit. Sed oportet hec in ratione. saluat tertiam conditionem. scilicet
quod omnia sunt ex contrariis. intendit autem talem rationem / omnia uel
sunt ex contrariis. uel [...] ex mediis. sed ipsa que media sunt ex contrariis
ergo omnia sunt ex [...] contrariis. hec autem ratio fundatur esse super
duabus propositionibus [...] hec. tertio ergo facit. quia primo declarat propositionem primam
uidelicet quod omnia sunt ex contrariis uel ex mediis. secundo annexuit ei propositionem
secundam uidelicet ipsa media esse ex contrariis. tertio concludit conclusionem in-
tentam / omnia scilicet ex contrariis esse. ibi. Si igitur hec uera est. Tertio i.
Quia omnia utique. esse primum dicit facit. quia primo premittit quod dicit necessarium
ad propositum. secundo ex illo premisso arguit. i. Quoniam utique non.
dicit ergo quod oportet hic ratione considerare quoniam contingit omnia esse ex contrariis.
primum ergo accipiendum est quod omnium corporum que sunt. i. omnium entium. non inter
hoc cum nec aptum natum est facere nec pati contingens a
contingente. i. quodlibet a quolibet. nec. i. non fit quodlibet a quolibet nisi ad
accipiat formam sicut actus. Secundo autem quod quia agens
assimilat sibi passum ex eo ad fit quod ab ipso est aptum
natum pati ut ex eo fit ignis quod ab igne potest calefieri
in igne potest conuerti. et quia non quodlibet a quolibet patitur. sed omnis
passio propter hec id est a contrario quia quodcumque fit ex contrario fit.
quod ergo premissum est hoc in se totum ueri rationis quando omnis
generatio fit ex contrariis. Deinde cum dicit. Qualiter utique. ex
eo quod premissum ostendit omnium generationem et omnium corruptionem esse ex
contrariis uel ex mediis. et dicit facit. quia primo ostendit hoc in simplicibus. secundo
in compositis. i. Similiter autem hec. esse primum duo facit. quia primo ostendit gene-
rationem esse ex contrariis. secundo ostendit hoc de corruptione. i. Neque
generatum corrumpitur. dicit ergo quoniam utique fieret album ex musico nisi musi-
cum sit accidens albo uel nigro. non ergo quodlibet fit ex quolibet nisi per
accidens / per se autem solum contrarium fit ex contrario ut album
fit ex non albo. et non ex omni non albo / sed ex nigro aut
ex medio / ut ex pallido fit et musicum fit ex non musico
sed non ex omni non musico. sed ex opposito immusico ut ex immusico.

aut ex medio si ipsius sit ad medium. Secundo autem sicut
conuenientiam quod hic non dicit quia inter priuationem et habitum ut inter
musicum et immusicum ueniat medium. sed hoc addit ad uitandum propositionem
dicentem quod omne quod generatur aut generatur ex contrariis aut ex medio.
Deinde cum dicit. Neque igitur corrumpitur. ostendit quod quodcumque corrumpitur in contraria
corrumpitur dicit. quod primum. i. primo et per se non corrumpitur ad contingentes. i. in quodlibet
sed in contrarium ut album non corrumpitur in musicum nisi forte per accidens. sed
corrumpitur in non album non in contingens. i. non in quodcumque album sed in ni-
grum aut in medium. similiter et musicum corrumpitur in non musicum et hoc
non in contingens. i. in quodcumque non musicum sed in immusicum aut
in medium si ipsius est ad medium. Dubitabit forte aliquis quod uidetur quod
non per se et sicut ut hic innuit plus fiat generatio ex contrariis ac
fiat corruptio in contraria. sed hoc est solum per accidens. nigrum enim
non fit album in quantum nigredo fiat albedo. sed in quantum est sub
forma nigri efficitur postea sub forma albi. Dicendum quod generatio non fit
ex forma quia albedo non est nigredo. sed fit ex priuatione quia priuatio
albi non fit forma albi. sed per se id quod generatio fit ex ente
in potentia quia materia que est sub una forma fit postea sub alia forma. ex hoc
autem uerum magis forte uidetur tacta quia si non est generatio ex
forma sed ex priuatione albi non generabitur ex nigro sed ex non albo
non sicut accidens inquantum nigri et priuationi albi est coniunctum
id quod est potentia album. propter quod sciendum quod nigrum potest sumi cum exclusione
sui et connotat ipsam nigredinem et sic ex nigro non fit
album quia ens potentia album quod est sub nigredine et sub priuatione albi
efficitur album / equiuocabatur ergo uerbum sumi quia accipiebat nigrum cum
exclusione sui. Ultimo sciendum. dubitabit aliquis quia sic est sicut quod ex nigro fit
album quia nigrum est coniunctum potentia album similiter quod ex dulci
fiat album quia ipsi dulci potest esse coniunctum potentia al-
bum ergo ut uidetur non est magis per se ex nigro fit album quam ex
dulci fit album. Dicendum quod disparata non deficiant
sibi ad terminum sicut contraria et priuatiua. album et nigrum deficiunt
sibi sufficienter. quia hoc sufficit est per loco collocatum. sed
album et dulce et quecumque alia disparata sicut se et sicut quod hic
non deficiant sibi id terminum. quia album deficiat sibi suf-
ficienter sapor non debitam proportionem humidi et sicci uel
ad aliud. si ad sit in quod sui dicere accidens ergo est quod dulce
sit coniunctum albo potentia. sed per se est quod nigrum fit potentia album. id
deinde est quod album fit ex non albo et non ex quocumque non albo sed
ex nigro. i. ex tali non albo quod deficit sibi id terminum est albo
et est potentia album. quando autem est id terminum contrarium / et quando
contraria apta nata sunt fieri circa id albi forte declarabitur.
Secundo autem sicut conuenientiam quod dicit sanum apparatus. per
accidens. i. est omnino indeterminatum. id album fit ex dulci est
omnino per accidens quia est omnino indeterminatum / sic enim fit ex dul-
ci / quia dulce est coniunctum ei quod est potentia album. sicut et
posset fieri ex amaro uel ex musico uel ex quocumque alio quod esset
coniunctum ei quod est potentia album. sed quia quod non est album et est potentia
album / uel est nigrum uel medio colore coloratum quodammodo
est per se et determinatum quia generatio uel est ex contrariis / uel ex medijs

ex post quod albo fit aliquid per se et per accidens. ex nigro autem vel ex
privatione secundum quod hic fit album. variatio contraria inquirunt generationem
albi deficiate fit ex talibus, quia numquam fit ex aliquo non
fit figuratum aliquod ex privatione quod et ex contrario et si accipiantur
secundum quod hic non fit ad omnibus per accidens non omnibus per se sed fit
quod variatio et exitum. sed si accipiatur privatio et contrarium ut in-
cludunt subiectum sic simpliciter et quod accidit concedit patet quod ex non
albo tamen ex nigro fit et generatur album. ¶ Videtur forte dubium
alicui quia videtur plus sibi contradicere, dixit enim supra quod per se contraria
eo quod per se sunt non sunt ex aliis. eo modo quod contraria sunt non
fiunt ex alterutris ut quod unum ex alio generetur. videtur ergo velle
quod per se sic per se contrarium ex contrario non fit, cuius oppositum hic
dicit, vult autem per se esse ex contrario fieri contrarium. ¶ Ad hoc dicendum ut
tactum est, non est per se contrarium fieri ex contrario. nisi inquantum contrarium
includit subiectum. sic enim album fit ex nigro quod fit ex aliquo
quod nigredine, quia fit ex eo quod est post album. si ergo nigredo
numquam separaretur a suo subiecto numquam generaretur album. quia
si generetur vel generaretur ex nigredine, vel generaretur et conveniret de
post subiectum quod esset post album, ex nigredine generari non posset
quia per se est contrarium non fit contrarium, ex post subiecti conveniens non
potest. suppositum est enim nigredinem numquam separari a
subiecto suo, et quia semper manet et numquam sed quod hic separatur
a suis subiectis ut tertia dicetur. ideo per se contraria non generantur
ex alterutris ut quod privatio fiunt per se vel ex contrario non generantur ex
aliis ut quod sed quod subiectum conveniat de post subiectum quia sed quod hic
semper manet. sequens ergo littera non contradicit precedenti, quia
ita aliquid fit ex nigro quod fit ex aliquo quod ex nigredine
cum conveniat de post subiectum. sed si album esset primum et esset
post contrarium non fieret ex nigredine. nisi fieret ex albo ut
ex post subiecti. quia cum semper manet et semper esset coniunctum
suo subiecto non conveniret de post eius, per hoc ergo littera quod contrarium per
se non fit ex contrario intelligendum est de contrario accepto in
abstracto. secunda vero quod contrarium semper fit ex contrario vel ex medio
intelligenda est de contrario vel medio ut includunt subiectum.

Alii autem hic et talis et cetera. Improbat in hac parte
in compositis quod probavit in simplicibus et dicit quia possunt
composita generari ex oppositis et corrumpi in ea, sed omnia hoc
esse in omnibus generabilibus compositis. i. Differt autem nihil. dicit ergo
quod similiter autem hic est et in aliis compositis. quia non solum con-
traria que sunt simplicia generantur ex contrariis vel mediis vel corrumpuntur
in ea sed in compositis secundum hunc eundem rationem. sed hic autem
gens i. hic aliis. s. quod ita se habet in compositis sicut in simplici-
bus latet nos et est ignotum propter hoc quia opposite dispositiones non
sunt nominate et nominari in compositis sicut in simplicibus. potest
tamen huius dispositiones oppositas nominare consonantia et in-
consonantia. quo posito dicendum quod necesse est omne consonans
fieri ex inconsonanti et inconsonans ex consonanti et corrumpi consonans
in inconsonantiam. et hac non contingente sed in oppositam consonantiam
scilicet consonantia in non consonantiam non in quamlibet sed in oppositam. ¶ Et sic

autem simpliciter hic accipi omnia generata per acceptionem
unius et eius forme. tamen illa sit talis vel homo equus. sic accidit
ut album musicum. composita vero hic appellantur que generantur
ex acceptione alicuius ordinis, ut generatio civitatis ex ordine multa-
rum domorum, vel ex acceptione alicuius compositionis ut generatio pa-
rietis ex compositione lapidum multorum. vel ex acceptione alicuius
simplicis vel alicuius consonantie ut generatio cythare ex me-
lodiis cordis, vel generatio statue ex consonantia partibus. vel generatio
picture ex diversis coloribus. ¶ Deinde cum dicit Dicit autem nihil.
ostendit hoc quod deinde est esse generale quantum ad compositum dicens quod non dicit
accipere hic composita vel inconsonantia i. secundum consonantiam vel in or-
dine vel in compositione in omnibus. nam in istis et generatio et corruptio attendi-
tur secundum quandam compositionem. ideo videtur necessarium esse quod eadem sit ratio
in omnibus. domus vero et eius ratio consistit in compositione et statua
cuius ratio consistit in consonantia et quelibet aliqua ut civitas vel quelibet
alia cuius ratio consistit in ordine similiter fit, quia semper ex opposito
domus enim quod fit ex eo quod non sunt composita ea ex quibus constat
domus. sed ex eo quod hic vel composita domus sunt divisa, sic et
statua et cetera queque alia figurarum fit ex non figurato. omnium
quoque enim horum compositorum alia quod sunt ordo quia ratio eorum
consistit in ordine. alia vero sunt quedam [illegible] composita. alia super sunt
consonantia et armonia quod ¶ Deinde [illegible] autem quod ut dictum
est, per hanc litteram plus intendit [illegible] ostendere quod in omnibus
compositis sit veritate quod deinde et quia nulla et sunt composita
cum ex solum danda sint de artificialibus ideo hic convenienter sic
dicit et tamen hic textus quod magis est compositum generari ex contrariis. et non
solum hic est in naturalibus sed etiam in artificialibus. quod autem magis fit in
artificialibus patet per exemplum posita vel per hoc dicendum quod ea quorum ratio posita
in ordine possunt dici composita similiter civitas enim quedam est
ut probatur per politicam. ¶ Et sic et quod accipitur simpliciter et com-
positum ut hic accipitur est non inconveniens ideo sed aliud et
alium modum generari simplex et compositum. simplex quod
generatur ut accipit unam formam. compositum vero dicitur
generari inquantum accipit formam quam accipit quendam or-
dinem et quandam armoniam. ideo ordo compositio et consonantia non in-
conveniunt quod possit reserare tam ad artificialia quam ad naturalia. in
utrisque tamen talia reperiuntur quia in omnibus intelligunt reperiuntur
talia et generatio est ex oppositis, omnia composita tam artificialia
quam naturalia ex oppositis generantur. ¶ Deinde cum dicit
Si ergo hoc verum est. quia omnia generantur ex mediis vel ex
contrariis que sunt per se prius rationis, addit hinc proponit
propositionem aliam scilicet quod ipsa media sunt ex contrariis dicens quod si hoc
est verum quod omne quod fit fiat ex contrariis aut simpliciter ex mediis
et in si verum est quod omne quod corrumpitur corrumpatur in contraria. quia
inter hec media quia media sunt ex contrariis ut colores medii
ex albo et nigro. ideo simpliciter omnia vel sunt contraria vel ex contra-
riis. ¶ Concludit cum dicit Quare omnia. ex premissis concludit
conclusionem intentam, quia omnia que naturalia fiunt, aut erunt con-
traria, aut ex contrariis. patet ergo quod principia sunt contraria non quelibet.

sed contraria sunt non posterius ea, sic contraria appetunt eis illa tamen
que sunt de ratione principiorum, prior …, omnia autem alia erunt ex eis
principia enim non erunt ex alterutris quia contraria non erunt ex aliis
quia quecumque fiunt fiunt ex oppositis. Deinde cum dicit usque quod
ergo probata hac ratione quod principia sunt contraria tam ex ratione quam ex
antiquorum opinione. In parte ista ostendit quomodo antiqui hunc
modum acceperunt esse quod duo sunt. quia primo facit quod dictum est, secundo
comparat opiniones antiquorum ad se invicem ibi: differunt autem
ab invicem. Dicit ergo quod usque quod ergo ad hoc scilicet quod ponerent
principia contraria fere plurimi aliorum philosophorum sequti sunt quemadmodum
diximus prius. omnia enim elementa que ab ipsis erant vocata principia
vel dicunt esse contraria. sed sunt hoc posuerunt sine ratione quia cum rationem non
haberent ad hoc ponendum tamquam ab ipsa veritate coacti hoc
dixerunt. Causa autem quod philosophus hoc innuit quia quod est per se
notum principia esse contraria in ea. enim que sunt per se nota quia sunt ve-
lut loco janue in domo. ideo in ea que nullus sufficienter
ad talia hominis intellectus agentis. sicut enim cum proponuntur no-
bis statim intelligimus quid est quod dicitur per nomen absque eo quod ad
ducatur nobis aliqua ratio acquiescimus. Vult ergo philosophus dicere quod erat
valde manifestum principia esse contraria tamen omnes fere antiqui philosophi
absque aliqua ratione quam haberent ad hoc probandum ponebant contraria
principia. Aliqua enim sunt adeo manifesta intellectui quod cogimur adsentire
ea etsi nullam rationem habeamus ad probandum ea. Deinde
cum dicit differunt autem ab invicem. comparat has opiniones
ad se invicem et duo facit. quia primo ostendit eas differre.
secundo … cum dicit assignat convenientiam ibi: Que est dicit quemadmodum.
Dicit ergo quod differunt antiqui … ad invicem. quia licet fere
omnes ponant principia contraria differunt tamen in eo quod alii accipiunt
contraria priora alii non priora et … secundo differunt quia hii quidem
principia contraria notiora secundum rationem, illi autem secundum sensum. nam hii po-
suerunt principia … calidum et frigidum ut parmenides. illi vero humi-
dum et siccum et … rarum et densum. que omnia sunt notiora
secundum sensum. alii vero ut pictagorici posuerunt causas generationis
imparem et parem. quidam ut empedocles concordiam et dis-
cordiam. hii differunt ab invicem secundum dictum modum quia par et impar
concordia et discordia sunt notiora secundum rationem. Alia vero sunt no-
tiora secundum sensum. Deinde cum dicit quare est dictum. assignat
… hii opiniones sunt convenientia et … et duo facit. quia primo po-
… explicat sententiam. secundo quedam que supposuerunt probat
ibi: unde quodammodo … dicit quod principia que posuerunt antiqui est ea dicere
quodammodo eadem et quodammodo altera ab invicem, altera
quidem quemadmodum … diversis quia diversi diversa principia.
eadem enim principia posuerunt antiqui … quia omnes acce-
perunt principia ex eadem coordinatione … ex aliqua ordinatione
contrariorum … ergo quia omnes … posuerunt principia contraria
et secundum quandam analogiam quia quedam posuerunt principia esse contraria
priora et continentia. quedam vero priora et contenta. ideo videtur
quod hic quidem contrariorum posuerunt … ab antiquis continet quia sunt pri-
ora et universalia. alia non continentur quia sunt priora et particularia.

convenit ergo sic taliter super … ponebant principia contraria quia
posuerunt unum esse peius et alterum melius ut calidum et frigidum et
alia hiis erunt meliora. frigidum vero discordia et talia
erunt peiora. Tertio conveniebant quia omnes posuerunt principia no-
tiora. sed hii quidem posuerunt notiora secundum rationem sicut
prius dictum est, illi vero .i. alii secundum sensum. Deinde cum
dicit universale quidem enim magis quod supposuerunt dicit. quod universale est no-
tum secundum rationem. singulare autem secundum sensum. nam ratio quidem est
universalis. sensus vero particularis. magnum ergo et parvum quia sunt principia
magis universalia enim contingit ea esse notiora secundum rationem, quia
que sunt minus universalia sunt notiora secundum sensum. rarum enim et den-
sum continentur sub parvo et magno sicut sub excessu et de-
fectu. Ultimo epilogat quod dictum est quod oportet principia esse contraria.

Consequens autem utrum est et cetera. Postquam autem venatum
est de principiorum contrarietate, in parte ista inquirit numerum eorum
et dividitur. quia primo continuat se ad dicta. secundo exequitur de intento
ibi: unumquodque dicitur. dicit ergo quod consequens utrum est dicere de
numero principiorum utrum sint duo vel tria aut plura. Deinde cum
dicit unumquodque exequitur de intento et dividitur quia primo negat
numerum principiorum secundum … … secundo … hic proprietates …
et philosophus … ibi: Sic igitur nos dicimus. … autem … con-
sed hic … dicit primo in duo quia primo negat numerum principiorum quedam
… et impletur secundum quod est … … secundo negat hic
numerum simpliciter ibi: Quoniam autem infinita. Deinde cum sunt …
principia non esse infinita. rursum deinde … principia esse contraria.
contrarietas autem ad minus est inter duo extrema ex dictis
ergo minus est principia non esse … non esse infinita tamen esse primo dicit
quod ostendit principia primo non esse unum tantum. secundo non esse infinita dicit
ergo quod impossibile est quod principia esse unum tantum, nam quoniam contraria
sunt plura non unum. Deinde cum dicit infinita enim. ostendit
principia non esse infinita et … facit secundum quod … rationes ad hoc ad-
ducit. ibi: et una contrarietas. Tertio ibi: … contingit ex
finitis … ibi: amplius sunt aliqua … in primo … primo vero
talis est principia non sunt infinita … quod est ex hiis
principiis non est scientia et ita perimit scientiam quod est inconveniens.
Deinde cum dicit et una contrarietas. ponit secundam rationem
quia in omni genere uno est una contrarietas sicut … ut …
et … autem unum quoddam genus est. ergo in eo una
est contrarietas, sed cum principia … in genere … sint po-
sita principia, cum talia non sint infinita sed duo tamen principia
non est infinita. Amplius autem quod principia sunt prima contraria ut
dicebamus supra. ergo principia simpliciter sunt contraria prima in genere
primo simpliciter. sed primum genus simpliciter est substantia. ergo principia de
quibus nos loquimur ponenda sunt in genere substantie. Deinde cum dicit
et quod contingit. adducit tertiam rationem quod contingit fa-
cere ex principiis finitis quemadmodum empedocles fecit et me-
lius quam ex infinitis quod fecit anaxagoras. empedocles namque o-
mnia assignavit omnia .i. rationem omnium ex principiis finitis
quemadmodum anaxagoras ex infinitis. Amplius autem quod sunt …

et manet dispositio preparatoria ad sanitatem sicut ergo in arte medicine fit per plura quod potest fieri per pauciora cum tota non negatur ab arte philosophi que est imitatrix dei ut dicitur in 2° .xij. methaphysice non frustra fit in natura. non ergo fit per mixtionem vel per plura prima quod potest fieri per simplicius et pauciora. ¶ Deinde cum dicit Amplius si autem potest. ponit tertiam rationem quod quedam contraria sunt aliis priora. et quedam contraria sunt alia ex alteris. id est sunt ex se invicem esse ut dulce et amarum / et album et nigrum que se invicem transmutantur. non ergo omnia contraria sunt prima. quia contraria priora et que sunt ex se invicem non erunt prima / cum deinde sit supra quod contraria oportet esse prima. et non ex se invicem sunt ex alteris. Sed si prima essent infinita omnia contraria essent prima. ergo ad destructionem consequentis quia non omnia contraria sunt prima non erunt prima infinita. ¶ Ergo autem quod infinita non est possibile addito. ideo si prima que sunt contraria essent infinita oporteret omnia contraria esse prima. ¶ Deinde cum dicit principia autem semper. ponit quintam rationem. quia principia oportet semper manere sed non sunt infinita ea que manent ergo non sunt infinita principia. patet autem ad hoc quod nullus quod deinde est non facit rationem novam sed dicit hoc additum esse ad probandum quod permutatur / id est per rationem precedentem non omnia contraria esse prima sed solum ea que sunt et non sunt ex alteris ideo ad hoc probandum videtur / quod prima oportet manere. cum ergo non omnia contraria maneant sed solum maneant que sunt prima et non sunt ex alteris / ideo talia oportet esse prima. ¶ Nunc sed quamvis verum oportet prima manere et non quod non / quia si prima sunt contraria et unum contrariorum facit ad corruptionem alterius videtur quod talia non maneant. ¶ Ad hoc dixerunt quidam quod deinde esse secundum opinionem aliorum quia secundum empedoclem prima contraria ut qualitates eorum semper manent. ponunt enim elementa transmutari sed hoc non videtur intellectum quia secundum philosophum prima contraria que ponuntur esse prima si sunt ex se invicem non ex aliis. sed que sic se habent non accidit eis fieri transmutatio. videtur ergo quod secundum philosophi intentionem oportet prima semper manere. ¶ Dico ergo quod prima nec sunt materia et forma et privatio. materia autem dicitur potest accipi vel ut est prima et ut consideratur secundum essentiam suam / vel ut est disposita per materiam semper manet materia. quia materia semper manet materia. forma non semper manet naturalia. id est materia secundum dispositiones adductas ita quod sunt materia liquabilium et aquaticorum sicut preter materiam igniticorum et [illegible] manet. et sic materia potest dici accipi. uno manet et non alio. sic forma et privatio dicuntur accipi secundum. nam sicut materia hec ut materia dispositione addit super materiam simpliciter. sic privatio et forma hec addunt secundum modum intellectum supra formam et privationem simpliciter sumpta simpliciter et semper manet materia / sed non semper manet materia hec et sic disposita / sic semper manet forma et privatio / sed non semper manet hec forma et hec privatio. et quia hic loquitur de principiis simpliciter non de principiis huius vel illius ut prius sermo postulat. bene deinde est quod prima semper manent et quod dicebatur quia unum contrarium facit ad destructionem alterius patet quod tollitur hic contrarium totaliter. vel primo et materia absolute ab hac forma et ab illa et ab hac privatione et ab illa. numquam tamen absolvitur simpliciter. sed id est est sub forma et privatione quia semper est sub aliqua forma sub qua existens privata opposito. ¶ Ultimo cum dicit Quod quidem. epylogat dicens quod manifestum est ex hiis quod prima sunt unum tantum neque infinita.

¶ Deinde cum dicit Quoniam autem finita facere. quia valde incomplete scitum nondum principiorum scientia causa neque esse infinita neque unum tantum. ideo ostendit hic quot sunt prima et duo facit. quia primo ostendit prima esse tria. secundo probat esse ea non plura tribus ibi. plura autem tribus. esse primo tertia facit. quia primo probat prima esse tria. per rationem. secundo probat hoc per aliorum opinionem. tertio concludit veritatem intentam. secunda ibi. Sed omnis unum hoc. tertia ibi. Et quidem. ¶ Ad eum ergo primo proponit nondum quod posita prima contraria ut sunt privationem et formam. oportet dare tertium. scilicet materiam. tria ergo erunt prima scilicet forma et privatio et materia. ergo secundum quod hoc ostendit quod oportet dare tertium quod subiciatur contrariis. secundo ostendit hic tertium quod deinde esse magis primum quam ad alia. secunda ibi. Adhuc autem amplius et de hoc. esse primo dicit. secundum quod duplicem probat intentionem. secunda ibi. Quecumque autem et plura. dicit ergo quod facientibus finita prima habet quidam rationem et quidam rationale dubitationem utrum debeant ea facere duo tantum / vel non facere duo tantum. et videtur quod debent. id est dubitabit utique aliquis qualiter densitas est apta nata facere aliquid ut raritatem. aut hoc scilicet raritas qualiter est apta nata facere densitatem. similiter autem et quecumque alia contraria una scilicet non facit aliam. non enim amicitia est ad tertium ut materia. non enim concordia conducit discordiam non facit ad ex ipsa non discordia facit ad ex ipsa id est concordiam. sed utrumque id est fiat utrumque contrariorum requirit alterum ad tertium ut materiam. est ergo ratio quod prima sunt contraria et contraria non transmutant se ad invicem sine materia. ergo ut salventur transmutationes naturales oportet dare tertium primum videlicet materiam que subicitur contrariis.

¶ Deinde cum dicit Quidam autem et plura. ponit secundam rationem dicens quod quidam recipiunt plura id est prima plura ex quibus parant naturam eorum que sunt res. id est naturales parant et constituunt et sunt composita ex pluribus prima ut quod dicunt et unum est. sed semper si sola prima essent contraria non esset dare materiam. quod tertium primum quod subicitur eis / res naturales non essent composite sed simplices quod est inconveniens. ¶ Ergo autem quod res naturales sunt composite quia materia que est sub uno contrariorum est potentia sub alio. sed si unum contrarium fieret ad totam substantiam rei esset alterum contrariorum. res ergo generate non essent composite essentialiter ex pluribus principiis quod est inconveniens. ¶ Ergo autem quod quidam de hiis non faciunt rationem novam / sed continuant ad textum precedentem dicentes quod oportet ponere multa prima [illegible] neutrum contrariorum. sed hic principium quidam dicunt esse unum et quidam plura. ideo dicit quod quidam parant eorum que sunt ex pluribus ponendo plura nihilominus principia.

Hoc autem amplius et cetera. Postquam philosophus ostendit quod oportet dare tertium primum ut materiam subiectam utrique contrariorum. quia forte diceret aliquis quod licet oporteat dare tale tertium. hoc tertium non esset primum. ideo hic probat quod tertium est magis primum

quod ad contrariorum immo quia contraria vel habitus, quia non habent rationem principiorum. Sed hoc quod est medium videtur esse primum principium. Ergo duo sunt quia prius sunt quod dictum est. Secundo ex hiis que dixerat concludit quod oportet dare medium tercium principium. Secunda ibi: Unde siquis. Tercio post duo secundum quod dicitur probat intentum. Secunda ibi: Amplius non esse omnis. Dicit ergo quod adhuc amplius de hoc dubitabit aliquis. Nisi supponitur unam naturam contrariis. Contraria enim nullius corporum quod sunt inde esse substantia. Et quia contraria non sunt substantia hoc patet statim. Immo dubitare debemus quomodo possit prius principium contraria, non eius dicitur ad tercium secundum cum in quo consistat. Et ideo tercium maxime est principium quia principium non oportet dici de aliquo. Sed tercium enim quod dicitur de substantia et in substantia videtur dici ex substantia in quo substantia. Immo ergo in quo substantia utrumque contrariorum videtur habere rationem principii vel utrumque. Ideo substantia quod est primum principium. Substantia enim et materia est principium et videtur esse prius principiato, enim forma quia hoc convenit de illa. Ergo materia non solum est principium sed est maxime principium quod est primum principium.

¶ Deinde cum dicit: Amplius enim omne. Adducit ad hoc secundam rationem dicens quod nos non dicimus substantiam esse contrariam substantie. Principia que ponuntur contraria non erunt principia substantie simpliciter. Quia quomodo ex non substantiis erit utique substantia. Aut quomodo substantia non erit prius substantia. Si ergo simpliciter et per omnem modum contraria essent principia substantie, cum contraria non sint substantia ex non substantiis fieret substantia. Quia ex principiatis fit principiatum et non substantia esset prius substantia quia principium est prius principiato. Immo ergo cum non est contrarium et quod videtur esse maxime substantia quia maxime substat maxime videtur rationem habere principii.

¶ Deinde cum dicit: Unde siquis. Concludit quod oportet dare medium tercium esse principium et dicit quod sicut quod dictum est secundo omnes qui antiquiores magis accesserunt ad naturam medii. Unde autem esse medium. Dicit ergo quod siquis putaverit rationem priorem esse veram que supra probabat principia esse contraria et habet vel putaverit habere rationem esse veram probantem quod principia oportet esse substantiam et non esse contrarium, necesse est si oportet salvare primas utrasque rationes substantie ipsis contrariis quod tercium. Ita quod posita contraria dentur unam naturam tercium principium. Quemadmodum dicunt aliqui dicentes unam quandam naturam esse quam appellabant materiam. Quidam enim dixerunt quandam esse aquam, quidam aerem, quidam medium horum.

¶ Consequenter autem quod secundum commentatorem voces plus forte non adducitur ad probandum materiam esse principium. Sed adducitur dicere ad ostendendum contraria non esse principia, quia contrarium est in substantia et causatur ab ipso. Cum ergo substantia sit principium contrariorum, si contrarium esset principium tunc principium haberet principium et esset ad principium principii quod est inconveniens. Rursus si principia substantie essent contraria, cum contraria non sint substantie, principia substantie non essent substantia et non substantia esset prior substantia. Ideo commentator ait quod iste voces sunt dispositive que non concludunt vim secundum totum sed secundum partem. Priores ergo voces probantes principia esse contraria vere sunt secundum partem quia aliqua sunt principia contraria et hee voces sunt vere secundum partem quia est dare principium non contrarium. Ideo commentator ait et allegat ad hoc Alexandrum quod substantia substantie esset contraria, verum est secundum formam quia una forma contraria alteri in quantum una habet magis rationem habitus, altera non magis rationem privationis. Ideo commentator ait quod siquis putat priorem rationem probantem contrarietatem principiorum esse veram quantum ad hoc oporteret eum ponere utrumque quod principia sunt contraria et non contraria. Contraria quantum ad formam, non contraria quantum ad materiam. Ergo posito contrario oportebit eum dare tercium principium scilicet materiam quem quidem tamen ut exponatur satis habet expositum.

¶ Unde scilicet quis utrum materia sit magis principium quam forma. Ut videtur nullo plus quam potest eam quod principium principii et innuit eam esse priorem forma quia subiectum est prius posteriore.

¶ Primo dicendum quod non est inconveniens materiam esse priorem forma et econverso secundum aliud et aliud modum. Quia in via generationis et ordine materia est prior forma quia forma videtur educi de potentia materie in actu tamen perfectionis et actus forma est prior materia. Cum materia secundum se sit potentia solum et esse ad perfectionem suscipiat a forma. Sed hoc non videtur quod queritur. Sed queritur quod magis attribuenda sit ratio principii. Ideo sciendum quod principium rationem alicuius ex hoc esse dicitur in quantum facit ad esse eius. Ideo quod magis facit ad esse magis habet rationem principii. Et quia forma principalius facit ad esse quam materia, forma magis habet rationem principii quam materia. Non tamen est inconveniens quod simpliciter est magis tale secundum modum aliquem minus tale. Ut forma que simpliciter magis habet rationem principii quia magis facit ad esse, sed aliquo modo materia habet rationem principii cum in via originis sequatur materiam dicendo potentia educi.

¶ Ultimo forte dubitaverit utrum materia sit magis substantia quam forma. Cum videatur philosophus velle quod contraria non habent rationem substantie. Sed quod materia videtur magis esse substantia quam forma.

¶ Primo dicendum quod in omnibus est duo considerare rationem et modum vel. Est ergo modus quo importatur realiter substantia et in quo consistit modus eius substantia, non secundum id quod est et quantum ad id quod importatur per rem nominat esse per quod a quo omnia alia dicuntur esse. Quia ut patet 7 metaphysice sicut omnia dicuntur sana per attributionem ad unum sanitatem sic omnia dicuntur entia per attributionem ad unum, quod est ut ad unam substantiam. Et quia ideo entitatem principiat per formam quantum ad id quod realiter et secundum id quod est importatur nomine substantie, ideo forma est magis substantia quam materia. Modus autem substantie consistit in ipse substando. Quantum ergo ad talem modum forma deficit a nomine substantie quia non per se substat sed habet esse in materia. Unde 7 metaphysice forma vocatur dicitur esse quodam quantitas. Ideo secundum talem modum materia est magis substantia quam forma quia magis substat. Ex hoc autem magis solvitur quomodo similia quia forma secundum id quod realiter importatur nomine principii est magis principium quam materia, tamen quantum ad aliquem modum se habendi materia est magis principium quam forma.

¶ Deinde cum dicit: Unde autem medium. Omnes qui antiquiores magis accesserunt ad naturam medii dicens quod medium scilicet ponentes esse mixtum aliquod medium esse videntur magis accessisse ad naturam medii. Ignis enim et terra, aer et aqua cum sint cum contrarietatibus complexa sunt. Unde quia medium secundum se dicit ad remotum a contrarietatibus non recte fecerunt. Sed tercium corpus alterum ab hiis et ab hiis elementis et ponentes ipsum esse medium inter ea et solum ad aliorum quidem id est inter quos aerem, quod dicit quod per facere minus esse medium [illegible]

inter elementa. inter omnes autem melius dixerunt qui posuerunt
medium esse aerem. quia aer aliorum scilicet inter alia elementa
minime habet differentias sensibiles et ideo magis accedit ad naturam
medii. post autem aquam scilicet propositores medium esse aerem conse-
quenter minus male dixerunt ponentes eam esse aquam. sup-
plendum est quod inter omnes alios pessime dixerunt
ponentes eam esse ignem. ratio autem quod ponentes medium
esse ignem credunt eam esse principium activum. ideo dixerunt
eam ignem esse quia ignis magis est activus. Ratio quod
pessime dixerunt quia medium per se dicit quod in ipso non in
actu. quod si velles hos trahere ad bonum intellectum diceres
quod medium et quod ipsum principium per se non habere ad simpliciter. cum ergo
inter omnia elementa ignis videatur magis accedere
ad simplicitatem magis videtur habere rationem principii. ¶ Deinde
cum dicit Et omnes unum. probat per auctoritatem quod oportet dare
tertium principium scilicet medium per rationem. hic probat hoc per antiquorum opi-
niones et duo facit. quia primo facit quod dictum est secundo dat
differentiam inter ipsos antiquos ibi. Sed videntur antiqui esse.
Dicit ergo quod omnes antiqui significant hoc unum principium unde figu-
ratis. quia alii significant ipsam raritatem et densitatem. alii
eo quod est maius et minus. et videtur quod hec omnia sunt excellentia
vel defectus. sicut prius determinatum est nam ut dicebatur ex-
cessum et defectum sunt quedam ultima in que reducuntur omnes a-
contrarietates. ¶ Deinde cum dicit Sed videntur antiqui esse.
dat differentiam inter has opiniones. dicit quod videtur antiqua esse
hec opinio quod unum principium sit superhabundantia et defectus sunt
duo contraria et subiectum unum non contrarium. sed differunt quia quidam
posuerunt duo contraria ex parte forme et unum ex parte
materie quidam autem econtrario. ideo videtur quod hi non sunt eodem modo
sed antiqui scilicet antiquiores dixerunt duo facere scilicet posu-
erunt duas contrarietates principia activa et formam. unum autem dix-
erunt pati quia posuerunt unum ex parte principii passi-
vi et materie. posteriores quod ut platonici contrarium scilicet dix-
erunt contrarium. nam dixerunt unum quod facere ut producat
duo scilicet ex parte forme. duo vero dixerunt magis pati quia
posuerunt dualitatem ut magnum et parvum ex parte principii
passivi et materie. ¶ Ultimo cum dicit Tertium quidem ergo concludit
principia et elementa esse tria. dicit quod tertium elementum dicere medium est ex
hiis que dicta sunt et ex aliis habet intelligi in quibus videtur
habere quod oportet rationem sicut diximus [illegible] et dicitur
est. secundo quod preter duo contraria oportet dare tertium principium quod est
medium. ¶ Deinde cum dicit Plura autem tribus. postquam probavit
quod oportet principia esse tria. hic probat quod non possunt esse plura tribus
et tria facit. primo per rationem probat intentum. secundo ibi. Si autem tertium
Sit autem. Dicit ergo quod plura autem tribus non amplius scilicet principia non
oportet esse plura tribus et est ratio quia ad patiendum sufficit unum
est unum principium et super duo contraria sufficiunt ad agen-
dum. et quia frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora ergo
tantum erunt principia et duo contraria et unum medium. ¶ Deinde
cum dicit Si autem ergo. adducit secundam rationem quia si principia re-
ducerentur ad unam contrarietatem cum una contrarietas requirit unum
subiectum et habet duo extrema non erunt nisi tria principia. ideo dicit quod
quatuor principiis existentibus non sufficit una contrarietas sed
ad minus due erunt contrarietates. oportet ergo seorsum utrique contrarietati
dare alteram quidem naturam mediam vel alterum subiectum dare
et alteram mediam. Si autem habentur contrarietates ex invicem possunt
generare otiosa utique erit altera contrarietas. sed quia impossibile
est esse ad otiosum vel naturam impossibile est esse plures contrarieta-
tes. non ergo erunt plura principia tribus. sed erit una contrarietas
si erunt due contrarietates et erit una materia subiecta utrique.

¶ Ratio autem quod ab eodem subiecto non potest in medium procedere nisi
unum. Si ergo contraria procedunt ab aliquo subiecto. sicut unum sit
subiectum oportet quod insit ei una prima contrarietas. Si ergo due essent
prime contrarietates oportet quod essent duo subiecta ¶ Ratio est quod omnis
multitudo presupponit unitatem unde et prima omnis presupponit uni-
tatem contrarietatis. quia unius subiecti una est prima contrarietas. sic ergo
sufficit una materia ut salvetur motus in rebus immo
si essent plures materie vel non esset motus vel altera superflueret
sic si essent plures materie vel non esset motus. sic si essent
plures contrarietates prime vel non esset motus vel altera superflueret.
¶ Ratio est quod plures rationes ostendunt non esse plura principia tribus.
quia non est dare ad otiosum in natura. sed prima magis se tenet
ex parte materie ut quod materia esset otiosa si essent principia plura tribus.
hec autem magis se tenet ex parte contrarietatis ut quod esset alia
contrarietas otiosa si numerus principiorum excederet numerum ternarium.
¶ Deinde cum dicit Sic autem. adducit tertiam rationem quod in genere
uno impossibile est esse contrarietates plures primas. et quia substantia est u-
num quoddam genus in substantia una est prima contrarietas. ideo videtur
quod contraria que ponuntur principia tamen in eo differunt quod sunt quedam prius
quedam posterius sed tamen non differunt genere. sed in uno genere est
una contrarietas ad quam reducuntur omnes alie. omnes
enim contrarietates in unam contrarietatem reducuntur ut in privationem et ha-
bitum que est in genere substantie. supplendum est ergo vero quod si essent
principia plura tribus essent plures contrarietates quarum una non re-
duceretur in aliam quod est inconveniens. ¶ Ratio autem substantia
quam nominat unum genus in quo est prima contrarietas debet accipi
prout est subiectum. si accipiatur pro prout tunc est sensus quod opposi-
tiones que sunt in aliis omnibus generibus reducuntur ad oppositionem que est in genere
substantie. ut privatio et forma prout sunt in aliis generibus oppositiones re-
ducuntur ad privationem et formam in genere substantie. contraria ergo que
differunt per prius et posterius per quod quedam talis contrarietates
sunt per prius et posterius se habent. omnia tamen reducuntur ad contraria
in uno genere. Ergo non in illo potest prout substantia nominat genus sub-
iecti et ista expositio concordat series textus. nam si acci-
piatur substantia pro genere substantie simpliciter loquendo omnia contraria non sunt
in uno genere nisi forte per reductionem inquantum redu-
cuntur ad unum genus. sed si accipiatur pro genere subiecti quod dicitur
non habet calumpniam omnia enim contraria sunt in uno genere subiecti.

vel in genere

no g distlit contraria s s sbia ut q
qdam fidens in sbi

qz oia inttis fugiant in sba / qdā nō / s2 ovnt s s
r sbtus. qz quedā mediacē ad hent sbe q alia.
Si g contraria oia sunt in uno gne sbi / r uni sbi contraria
s contrarietas ad q oms alie reducunt / erunt tn pn r
nō pla. scdo r duo contraria ostituent unā contrarietate s
unā ad q contrarietates alie reducunt. Ultio exple
c declarata d. in ē q clin r pnm nō est tm unū
s2 ut nō sunt pla duob2 r sunt tm duo v nō sunt pla
sbus .i. sit tm tn. ut yaz .i. utrū hoz dubin h2
in ysa sicut dixi. qz dicēt ut pn sit tm duo v
tm tn. Ifo aut q pn s. sunt duo pse. in r sol
r unū paccus ut pmo. ot g ph dubin hre ut
pn sunt duo v tn qz nō in ē quo sunt duo r qm
sunt tn. v h id ot qz ut2 unt addiut rpes disputat
ut om aut. posta addiuit voes nles r phi
r qz disputāte voes plenā fidē nō faciunt / id oxit
dubiu ee q sit ad sit de nō pncipiorum.

Hic g dns rc. Postq ph i qestō nū pn
addux voes disputas. h addiuit voes nles
r phi. v possu dice q ee pn ssi sng ari.
s alia sit / ad h vnde q contraria. contrarietas .n. noiat quid
mod qle. ifo s qre ee pn / q sunt / r ad h vnde / q s.
s s qre anc sunt. nō .n. sufficit scire q sunt s. h sciui
q sit illa s. Postq g ph ont pn contrie r dec̄la
uit de nō pn oñdo q sunt / In pte ista iqrit de
quitate oz oñdo q sunt / r s. facit. qz s iqrit q sunt
illa t q ponuē ee pn / ons q sunt / in / sol / r pmo.
ifo ont p quē mod talia sunt pn ons inin r form
ee pn p se pmom nō paccus. s. ex hys q dix
at rephēdit defem alioz. fa i. in ē g q h. s i
q aut signi. ee p d. f. qz s ostinat se ad dicēda.
fo exseq deintento i. dns .n. fi. ot g q sic dns
pm aggdientes de omi gnone. est .n. pns s
min pns ore coui r sic .i. ptq sunt declara contra
ot sepa speclari ee innuqz. Ifo aut id de
ee qz voes pcedētes sunt. q coes cu sunt dispu
tantes sunt. q. pe cu sunt nles r phi v pl dice
mel q int voes phi qdā sunt ones ut voes s
dite in hoc lib. quedā nō sunt. q. pe r spales ut
q tōutur in libs alys. de oi g gnone vli q
sit in hoc libro ē s aggdi q speclari pe ee
innuqz q sit i libs alys. Item cu ot dns .n.
si. exseq deintento r duo f. f q d ont q oz
iny ee sbiectā pmoi r for pp q oz tn ee pn. in
form pnatom / s .n. ont h voc. fo inductoe. sa i
in aut cu dicq. Adeuīa aut s ptis est nō
q si nō eet dae sbiu pn pt contraria ois gnō inci
pet ab imo oppo r tiare ad aliud. s2 qz pt oppo
ut pt pnatom r form est dae sbiu ut iny.

id gnō incipit quodam a duob ut a in / pnoe.
r tia ad sbiu ut ad form. Si g onde potim gnō
incipe a duob ut a in r pnoe cu sit eiudes ca
tiai ad form / inai est tn ee pn / gnabiliu / in
form r pnom. duo g s. na s ont gnom q da
in incipe a duob. fo ex hys q dixat ocludit
sbin gnonis ee aliq in duo. fa i. declatis g
hys. ee s s. facit s q sp pbat q id a q inp
gnō ē q dam duo. fa i hoz au. s i. coz aut
q fuit. In s pte m sedit tale rōm. si nō eet
oqe inin q ē sbiu pn pt contraria r si gnō s2 in
cipet ab imo oppoitoz r tiare in ad. ut a pnō
ne in form ois gnō denoiare noie sipha r
nuq denoiari ps2 noē opoito. s2 h ē fem. qz
utq nī denoiā gnō. g r ē. Ifo aut coīa in
hi vois i hoc osiste q gnō opetent denoiari
pt p simp r p opoitu q nō eet n q dam in
cipet a duob a pnoe r in. s g s. qz s ait
gnōm pse uoiari p simp r opoitu. fo ex
poit q dixat. s exseq de inebs diōis / fa i
dico au sic. s i. simp quid g. ot g / q dici
si ad ex alio qitu ad gnōm sbari. aut ex al
to alim qitu ad gnōm accntiu / r h aut sipli
ontes a opoita / qz gnō taliu p simp r opoiti
denoiari pt. Item cu ot. Dico au. expoit
q dixat po inus r exepli i accns ubi
mag est nō ut2 denoie. d. dico au .i. expo
no h sic qz ē .i. otigit h .i. ad si hom music
r ēu musicu ad si musie. aut ē nō musie
hom si hom musie. Item cu ot. Sup qde.
exseq de inbs diōis oñdo quō i talibz resti
simp r opoitu d. q simp quid dico q sit
hō qitu ad sbin / r q sit nō mus qitu ad
pnatom. r simp ē ot q sit mus qitu ad form.
quocuz .n. in denoie gnō / v ab sbo tm. v a p
natoē tm. v form sp ot simp. s2 opoitu ē aut
q sit / aut q sem ē / tn .n. i si quā i sed ee s
ee denoia opoita. ut cu dici nō musie hom
si / aut musicu. aut dici ipm si musicu
hom / ut2 .n. in ē gnō opoita / si dica nō
musie hō sit musie / si nō musie hō sit
hō musie. s2 s est opoita ex alto tio tm.
fo in opoita ex ut2 tio. Ifo aut q modi
sgnōi sequit mos i talibz r inoi i talibz inos
eondi. nuq aut ad ne sigtur n sicut i talibz.
g si gnō opetu sigri pt p n opoitu oz sic
ee inre / q nō eet n eet dae pn dissimis a
q2 oppoz. Ifo i aliq denoiatom ee sipliee
tm. aliq opoita tm. aliq pn siplice. rpn

compositum. nam cum generatio incipiat a non ut est in privatione et tendat ad eam ut est in forma, utrumque eorum potest denominari nomine simplici et nomine composito, nam res a qua potest denominari vel a privatione tantum vel a natura tantum et tunc est simplex vel ab utroque simul et tunc est compositum. Sic et res ad quam potest denominari simplex ut forma tantum, et compositum ut natura et forma simul. totam ergo istam diversitatem nominis facit in quantum successive intelligitur utrumque terminorum. Si ergo utrumque generationis sit acceptum simplex erit denominatio simplex tantum. Si utrumque compositum erit compositum tantum. Si alterum fuerit simplex et alterum compositum erit partim sic et partim sic. Et hanc diversitatem accipit in hoc secundum quod ut dicitur quod hoc fit hoc, quod secundum factum esse, ut cum dicitur hoc factum est hoc.

¶ Deinde cum dicit Horum autem quaedam. ponit secundam rationem quae talis est. Si non esset aliud medium quam est terminus primus, sequeretur contraria omnis simplex generatio denominare uno modo quia simpliciter ab uno termino. Sed hoc est falsum quia potest simplex generatio accipi, ut dictum est. Hoc rationis ponit tamen virtute et modo dicit quod horum id est harum simplicium generationum non solum dicitur ad fieri hoc. sed etiam dicitur quod ex hoc fit hoc, ut ex non musico musicus. Sed hoc non dicitur in omnibus quia licet dicatur in privatione non tamen dicitur quantum ad subiectum, quia non dicitur quod ex homine subiecto fit musicus. Sed dicitur quod homo subiectus est musicus. Supplendum est ergo quod si non esset aliud terminus primus ut materia quae generatio incipit a privatione tantum, cum hoc quod omnis generatio esset simplex non haberet istas denominationes diversas secundum quod dictum est.

¶ Deinde cum dicit Eorum autem quae fiunt. ponit tertiam rationem quia si generatio inciperet a privatione tantum et non a materia cum privatione tunc non maneret aliquid ad quod inciperet generatio, quia non manet privatio adveniente forma. Cum ergo generatione completa aliquid maneat aliquid non maneat generatio non incipit ab uno solo ut a privatione tantum, sed quodammodo a duobus ut a materia et privatione. Et ergo aliud medium terminus primus. Hoc autem rationis non ponit in modo dicit quod eorum quae fiunt sicut simplicia id est cum denominatur generatio nomine simplici, dicimus fieri aliquid quod fit permanens ut homo. aliquid non permanens ut privatio. Homo quidem manet et subiectum est homo musicus, et quod sit stat simul cum forma. Sed immusicum et immusicum id est forma et privatio non sic se habent sive simplex sive compositum, quia privatio non manet cum forma ut est separata a materia, nec manet cum ea ut est coniuncta materiae.

¶ Deinde cum dicit Determinatis autem hiis. Ex hiis quae dixit dicit terminum generationis et id a quo generatio incipit esse aliquid id est duo et tertium facit, quia secundum quod dictum est. Et quod dixit probat tertiam rationem quandam cavillatoriam. Ratio et hoc quod tertium id est quia non transmutatur. Dicit ergo sic, determinatis hiis quod generatio non solum potest dici simplex sed etiam compositum. Et quod simplex generatio multis modis potest accipi. et quod generatio simplex potest denominari a permanente ut ab homine et a non permanente ut a privatione. hiis visis manifestum est si aliquis intendat ex omnibus quae fiunt, quod est accipere hoc quod dictum est, videlicet quod omne quod fit est tertium quod fit et hoc est homo. et si hoc quod fit est unum numero et non specie tamen vel ratione et diffinitione non est unum et idem. Privatio enim et materia in generatione subiecto sunt idem. Sed quia privatio non habet esse per se sed materia ratione tamen non sunt idem quia non est idem esse diffinitum hominis et immusici.

¶ Deinde cum dicit Et hoc quidem. probat quod dixit et dicit secundum quod dicit. probat primum differre a privatione secundum rationem. Sic autem Sed oppositum. Prima ratio talis est quod hoc quod id est materia permanens, id est privatio non permanens, oppositum quod non permanens manens. Hoc autem permanens, si homo fiat musicus. Sic erit hoc et musicus. musicum autem et immusicum non permanet. quia si homo fiat musicus ex immusico non remanet privatio secundum rationem compositum ex materia et privatione.

¶ Deinde cum dicit Sic ex aliquo fit. ponit secundam rationem, quod ex aliquo fit aliquid, sed hoc fit aliquid magis dicitur non permanens id est privatione, ut ex non musico dicitur fieri musicum. In permanente vero homine non dicitur ex homine enim non dicitur fieri musicum. oportet ergo privationem aliquam rationem et diffinitionem habere quam materia et non privatio. tamen et quia aliter denominatur generatio a privatione et aliter a subiecto cum ex immusico fiat musicum et non ex homine.

¶ Ideo autem has duas voces posuimus esse hoc et ulterius. sed non adiectio fuit, sed vel adducere fit ut probaret quod quidem in contraria privatio et forma. Hoc non adducitur ut ostendat in rationem aliam esse a privatione.

¶ Deinde cum dicit At non et in permanentibus. removet quandam cavillationem. Diceret enim quod in permanentibus non dicitur ex hoc fit hoc, sed dicitur contrarium, nam in permanentibus aliquibus dicitur ex hoc fit hoc, ut ex aere dicitur fieri statua et non dicitur aes fieri statua simpliciter tamen. Vel non dicitur aes fieri statua in ipso fit ex aere statua. Sed subiectum est hoc, quod id actio est quia aes includit privationem et oppositum quia ad ulterius dicere informe id videtur quod ex opposito et non permanente id est ex privatione dicitur utrumque id est utrumque fieri utrumque ex hoc fit hoc. Et namque ex immusico simpliciter fit musicum et immusicum fit musicum. Et quod dictum est de privatione non sed de composito ex privatione et subiecto. Id videtur quod et in composito et simplici est quia et ex immusico homine fit musicus vel dicitur fieri et immusicus homo dicitur fieri musicus.

¶ Tunc sequitur illa pars. Multipliciter autem dictis. In qua cum probavit prius quod omne medium terminus primus probat hoc inductive et sic facit, quia prius distinguit multipliciter fieri. Secundo ostendit quod in unoquoque fit ex subiecto aliquo. Tertio ex dictis concludit tertium principium esse scilicet contraria et tertium quod est in parte ibi Manifestum quia necesse. Tertio ibi Quoniam omnium. Dicit ergo quod cum multipliciter dicatur fieri horum quae fiunt contingit quaedam non simpliciter fieri sed hoc aliquid et secundum quid. Fieri enim simpliciter solum substantiarum est secundum quod fiunt aliquid ut accidentia.

¶ Ideo autem quod simpliciter opponitur etiam aliquid quod habet esse compositum. Aliud autem oppositum ad secundum quid. secundum in generatione accidentium potest denominari per simplex ut cum denominatur ab albo tantum dicendo homo fit musicus, vel privatione tantum dicendo immusicus fit musicus. Et sic accipiebatur simplex in precedenti parte. Sed non simplex dicitur in comparatione ad secundum quid. Sed generatio accidentium potest dici non simplex quia est secundum quid.

¶ Deinde cum dicit Manifestum quia necesse. Ex hiis determinatis dicit omnis

et d. f. quia primo ostendit quod ad omne subiecti in genere accidentium
secundo ostendit hoc idem in genere substantiarum ibi. quod autem substantie. dicit
ergo quod autem mutatur est quod necesse est adesse subiectum ei quod fit non solum
per sui accidentibus. quantitatem et qualitatem et ad aliquid et aliorum
et alii et quando et ubi etc. subiectum et substantie et fiunt in subiecto alio
per quod sola substantia de nullo subiecto dicitur tanquam accidens de subiecto
sed omnia alia dicuntur de subiecto. Si igitur accidentia supponunt
subiectum omnino in genere illorum ad subiectum. ¶ Deinde cum dicit. quod
autem est substantia. dicit hoc idem in genere substantiarum et d. f. quia primo pro-
ponit quod intendit et exemplificat specialiter in generationibus. secundo ex-
ficat in naturalibus et artificialibus ibi. fiunt autem que fiunt. dicit ergo
quod considerantibus fiet utique manifestum quod substantie et quecumque alia sim-
pliciter entia quantum ad artificialia ex subiecto quodam fiunt semper enim
est aliquod subiectum ex quo fit quod fit. exemplificat autem specialiter
in naturalibus d. ut plante et animalia ex semine. et animalia ex animalibus ge-
nerantur ¶ Deinde cum dicit. fiunt que fiunt. indiuce in naturalibus et artificia-
libus d. quod que fiunt simpliciter alia fiunt. ex transfiguratione ut
statua / alia ex appositione ut ea que fiunt augmentatione ut
est ouiculus vinis. alia ex ablatione et remotione ut
ex lapide fit lapidea mercurii forma mercurii fuit
preter remotionem partium lapidis. alia fiunt compositione ut
domus. alia alteratione et transmutatione ut que conuertuntur ad materiam secundum
naturam ut ex aqua aer et e converso. cum igitur in omnibus hiis ad
subiectum manifestum est ex inductione quod omnia que sic fiunt ex
subiectis fiunt. ¶ Consequenter autem rationes et inductiones quas in principio
lectionis adducit aptius quod necesse est ponere materiam fun-
damentum subiecti utriusque contrariorum quia ut tunc et illes / quia omnis
arguunt ex fine et ex motu de quo supple consideret non
ipse. ¶ Deinde cum dicit quod autem fit. concludit ex dictis quod
preter contraria oportet ponere tertium principium ut materiam d. constitutum esse ex
dictis / quod quod fit semper est compositum et materia est tertium considerare
vel ad quod fit ut 1º ad quod terminatur generatio ut musicus et est ad
quod fit hoc vel quod fit musicum / et hoc consequenter dicit dicentes. alio subiectum
subiectum quia hoc fit musicus. alio oppositum et prius quia non immusicus fit
musicus. hoc est igitur quod subiicitur / dico autem oppositum non musicum
quantum ad privationem / subiectum autem hominem et materiam dico
oppositum et privationem ut infiguratum inordinatum et informe
tum et non formatum / subiectum autem noto lapidem / aurum etc.

Manifestum igitur quod siquis etc. ostenso quod oportet esse tertium principium
preter contraria et tertium quod est materia. In parte ista ostendit quo ta-
lia habent rationem principii et tertium facit quia primo ostendit quomodo duo
opposita cum materia habent rationem principii. secundo declarat aliter accidentia
sunt opposita que dicuntur per se principia. tertium materia quomodo materia comparatur
ad unum oppositorum per accidens. cum quid igitur principium tertium. subiecta autem
natura. esse primum tertium facit / quia primo ostendit materiam et formam esse principia
per se. secundo ostendit privationem esse principium per accidens. tertio concludit
ex hoc naturam esse que superius dicta sunt. secundum autem subiectum.
tertium est unum est quod sic. dicit igitur quod contrarium sunt non et non
nullum per se sunt esse principium. ex quibus primis per se et per

sunt et fiunt res non per accidens hoc est materia subiecti. dicit
autem / sunt et fiunt / ut consequenter dicit ut ostendat se dicere principium non
solum ad fieri sed quantum ad esse in et subiectum. sed unumquodque
dicitur quod fiat per substantiam et per se et secundum ex subiecto et forma hoc est
minor. sequitur consequentio quod omnia naturalia constant per se et essentialiter
ex forma et subiecto. hoc autem declarat cum subiecto. quod homo musicus
compositus ex homine tanquam ex subiecto / et musico tanquam ex forma quia con-
positio est quodam modo essentialiter quia quodam modo rationes hominis musici
resoluuntur in rationes eorum et in rationes componentium. concludit
igitur manifestum esse quod que fiunt / fiunt ex hiis. et ex materia et forma.
¶ Consequenter autem quod ex homine et musico fit unum essentialiter et per se
idem homo et musicus non sunt simpliciter partes essentiales tamen quia non
pro hiis quod est essentiale simpliciter esse essentiale huic quodam modo
homini et musico sed non sunt partes essentiales simpliciter quia
non faciunt unum totum per essentiam. sed tamen partes essentiales quo-
dam modo et hoc quia sunt essentiales diffinitionibus hoc. et totum quod est
homo musicus in illis non per se sed hoc musicum ¶ Deinde cum dicit
est autem subiectum. ostendit privationem esse per accidens principium d. quod subiectum
non quod est unum specie non et differt ratione / cum duo
quia materia privatam aliam formam quam subicitur in generatione quodam modo
duo dicitur / et quia privatio ratione et diffinitione differt a materia
idem subiectum quod homo quidem et aurum et omnino materia et quibus
secundum subiectum quodam modo numerus est et supponit plura ratione pri-
uationis annexe et hoc. s. materia et subiectum est magis aliquid et per se.
et non per accidens fit quod fit ex ipso subiecto / privatio et contrarietas
accidens est. et principium per accidens. nam privatio est magis non
aliquid quam aliquid / materia igitur est principium per se / privatio per accidens. autem
per hoc species id est forma que est unum quodam modo principium ut ordinata at
musica. autem aliud ad aliquid sic per formam et hominem se per modum
forme simpliciter quod est hic forma non est principium per accidens sed per se.
¶ Consequenter autem non hic rationis in hoc esse / quia licet materia non est in
actu sed est tamen in ens et hoc ut dicit commentator non
quia materia aliquod esse habet / magis est ad aliquid et medium. privatio
non est / cum de se nullam essentiam dicat. magis est non aliquid
quam aliquid. et quia ipsam formam et generatum / dicit rationem per
materiam privatio que de se est non ad / per se principium esse potius / non
in ei ponit / cum de se sit magis aliquid quam non aliquid.
¶ Deinde cum dicit. unum quidem est quod sic. concludit naturam esse que
superius dubitata dicebantur / dubitabatur enim. potuit utrumque principium esset
tantum duo vel plura quia ut superius dicebatur hoc dubitationem
habet multam / ideo ostendit omnia hic naturaliter posse et d. f. quia
primo proponit quod intendit / secundo manifestat quod dixerat ibi. et est
quid. dicit igitur quod principia sunt duo sic dicendo et sunt duo
sicut tria. ¶ Deinde cum dicit. et est quid. manifestat
quod dixerat et duo facit / quia primo ostendit quomodo principia sunt
contraria et quomodo non. secundo ex hoc concludit quomodo sunt duo
et quomodo sunt plura duobus ibi. quoniam vero plura. dicit igitur quod contin-
gere dicere principia sunt contraria ut si aliquis dicat et ac-
cipiat formam et privationem ut musicum et immusicum

aut calidum et frigidum / aut consonans et inconsonans. accipiet principia sicut contraria. est autem, id est contingit ea accipere sicut non contraria quia impossibile est contraria pati ab alterutris si propter non habeant tertium subiectum. solvit ergo et declarat ista difficultas quia est ad subiectum ad privationem et formam. hoc est subiectum non est contrarium alicui eorum. ergo non est ista contrarietas omnino vera. et est in contrarietate ratione privationis et forme. Deinde cum dicit quare neque plura. concludit quod principia sunt plura et quod non duo. quia principia quodammodo non sunt plura duobus contrariis, id est non sunt plura quam contraria. nam privatio quodammodo se tenet ex parte subiecti. ideo sicut sunt duo contraria privatio et forma, sic principia est dicere ut duo secundum numerum. et iterum penitus non sunt duo propter id quod ipsis, id est privationi et materie esse differre alterum. principia ergo non sunt duo sed quodammodo tria quia alterum est esse hominis / et non musici. et eris et infigurato. cum ergo privatio uno modo ponatur in numerum cum materia et alio modo non. quia accipitur privationem ut se tenens ex parte materie sunt duo principia. accipitur eam ut ponitur in numero cum materia contingit principia esse tria. Ostendo autem principia tria esse duo et tria / nam cum privatio et materia sint unum et dico unum subiecto et duo ratione ut sunt unum contingit dicere duo principia. ut subiectum privatum / et formam. ut privatio et materia sunt duo et ponuntur in numerum / sunt tria principia. materia / forma / et privatio. hec autem reductio habetur in littera. pro reductione sic / quia si accipiantur principia ut contraria sic sunt tantum duo ut privatio et forma. si vero accipiantur quoque materia sunt ut contraria / sunt non. sic sunt tria / quia hoc materia non excluditur a ratione principii. tertio reducitur sic / quia si accipiantur principia per se sic sunt duo / materia et forma. si non accipiantur tamen per se et per accidens sic sunt tria / quia privatio sic non excluditur a ratione principii. Deinde cum dicit quot quidem igitur. ostendit quomodo accipienda sunt opposita si debent poni principia quia non debent accipi secundum quod forma opponitur forme. sed ut privatio opposita forme. ideo cum querit principia esse generationis physice, id est naturalis, et quot tot sunt dictum est / et ostensum est quomodo oportet ad subiecta contrariis / et quod contraria esse duo / et hec contraria non debent accipi ut forma ad formam / quia quodammodo non est necessarium, id est non indiget aliquo contrariorum. sicut altera forma contraria / nam in generatione quodammodo [?] necessaria est forma a qua incipit motus. in corruptione non quodammodo necessaria est forma ad quam terminatur motus. non ergo debent accipi contraria ut forma et forma, ut nigrum et album. sed ut privatio et forma ut album et non album. ideo subdit quod sufficiens est alterum contrariorum facere mutationem, id est generationem et corruptionem / absentia et presentia. possumus autem hanc litteram aliter legere ut dicatur quod non indigemus alio contrariorum, id est non indigemus privatione non forte pacens. sufficiens enim [?] et forma per suam absentiam et presentiam facere generationem et corruptionem. et [?] hanc litteram continuare ad precedentem. quia in reducendo principia ad duo inquantum privatio non ponitur in numerum cum materia. hec autem reducitur ad duo prout non per se et per se [?] non principia.

Utrum forte aliquis cum principia dicantur contraria et contrarie non se

non forma ad formam / quia sunt, id est contrariorum, contra hec namque aliqua potentie cum sint in eodem genere. contrarietas ergo principiorum non erit per nominis et virtus. quia privatio non est directe in genere. sed erit propria contrarietas forme ad formam. Queritur quod contrarietas prout in principiis debet accipi large ut se extendit ad privationem et formam / sicut unum contrariorum habet rationem habitus et alterum privationis. possumus autem quadruplicem viam intelligere oppositionem principiorum accipiendam esse secundum privationem et formam / et non secundum formam et formam. prima via sumitur quia principia debent manere. cum ergo nunquam sit simul coniuncta formis contrariis. sed forma semper [?] permaneat forma / tamen ut sic accepit per formas contrarias non permanent. sic ergo materia semper est simul cum privatione et forma accipit formam et privationem simul / non tamen secundum se / sed successive est sub formis contrariis. non sunt ponenda principia semper due forme contrarie. sed privatio et forma. secunda via sumitur ex parte transmutationum quarum sunt ponenda principia. transmutatio enim dicitur est / unde quod dicitur motus. et est albo in subiectum et a forma in formam. [?] non quod dicitur mutatio et hec non est generatio / est a non subiecto in subiectum et a non forma in formam. si non sit communis erit est. a subiecto in non subiectum / a forma in non formam. et quia semper una forma excludit aliam privationem op-positio / oppositio privationis et forme reperitur tantum in motu quam in mutatione. oppositio forme et forme sed aliquam reperiatur in motu non tamen reperitur in mutatione. et quia principia transmutationum semper se debet extendere ad omnes transmutationes, hec principia oppositionis non sunt ponenda forma et forma sed privatio et forma. tertia via sumitur ex parte generis in quibus transmutationes inveniuntur. quia hec oppositionem forme et forme principium invenire in accidentibus / propter tamen contrarie forme et forme non reperiuntur in substantia. substantia enim non habet contrarium ut dicitur in physicorum. sed si in substantia erit contrarietas hec est in quantum una forma non separatur aliam / sed excludit ipsam privationem eius. vel semper contraria substantie secundum formam inquantum una forma magis est perfecta quam alia. propter quod magis habet rationem habitus. alia non privationis. ergo istam magis reperitur oppositio privationis et habitus quam alia, et quia principia de quibus hic loquitur sic debent se extendere ad omnem modum transmutationis sic debent se extendere ad omnia predicamenta et maxime reperiri debent in predicamentis substantie tamquam in primo genere / ideo oppositio privationis et forme magis competit principiis quam oppositio forme et forme secundum contrarietatem. quia in oppositio magis reperitur in predicamento substantie quam alia. quarta via sumitur quia in principiis debent reduci alia et non econverso. cum ergo oppositio forme et forme reducatur in oppositionem privationis et habitus per formam. quia semper una forma habet magis rationem privationis quam alia. non autem sic econverso. oppositio enim privationis et forme non reducitur in oppositionem contrariam tamquam in priorem oppositionem. quia quodlibet contrariorum dicitur ens. privatio autem dicitur esse non ens. communior est ergo oppositio privationis et habitus oppositione contrarietatis cum quodammodo se extendat ad non entia. hec autem quatuor vie arguunt privationem et formam esse principia simpliciter quia sunt magis communia. sed prima argumentum de communitate secundum durationem quia semper durant. secunda argumentum de communitate secundum mutationem et motum. quia se extendit

ad om transmu. 3 aug de 2un p gna qr se ex
tendit ad ol finita ee q 2ug ee transm. e ma
fin de 2uu p ambitu qr finata sit aplis r ioco
gnie extendt se ad a iqb no resiq oppo 2ri.

Deinde cum d. 2ba aut n. pcip onc quo acci
d oppo q sit po pu qr acci sit ut pno r for. 3
pre ista d quo se ht m d tntu oppo r 3. f. qr
p o m yre qda analog m ad pnom q ad
form. 6o 2clud ex h 3 ee pu. 3o 2u dem ods.
fa i unu qd g. 3 i pmu qd g d g q sba
n. i. m scibil e p analog. i. p quda pporom
q hz ad form. sicut. n. o se hz ad statua. a
lignu ad lectulu. a aliq a hntu form im
r uli. sic oe ifor pq accepit form sup se ht
ad form sic ipa m se hz ad sbam 3 ad id q e
hoc aliq. i. ad form q p sui actu reddit p
atro oz dici sba r h ad. si g nolu intlle m intelli
gu ad q sit pnatu for sit tn ipo ad ma, ht
g m quda analog ad pnom r form. Deinde
cu d. unu qd pn. 2clud ex h 3. ee pu d. q m
qd pn est m q no est sic unu ut exns iactu.
r ut h ad. r unu sup ad pn e p q ro. i. for q
q sui pnili ro rei. apli 3 pn est pno q e 2m
hnc. i. for. r sbdit q h. i. h pn m r for r pno
de e quo sit duo r quo pla r quo m Deinde cu d
pmu g. 3 dea ods d. q qr p dem fuit q pn
sit 2ria. r pt h dem fuit necce ee ad q da sbici
2rijs, r 3 ee pn, r ex hijs q nunc dcq sit ma e
q est dca 2rioz r qm se hnt hi pn ad inuice, qr
unu e pn pte ut for, ad paccns ut pno, r t
dem e q sit sbm i hi 2rijs. ista g dca sit. 3 ut
spes. i. for debe d sba, a i ip sbm debe sup
d sba ut sit aliq iactu ud est ma sup plene
stam. n. dice q m e q ipo r i q sbici gnom n
e sba in actu v ens iactu i q pte ens n gna ex
ente, ista g restat dre. s. q pn sit t r quo sit t.
qr duo pte r unu paccns r qs e mod eoz, qr
duo se hnt ut 2ria, 3 ut sbm. h g e dem.

Qso aut q p am cu d ut spes sit sba a sbm
icedit 2pare m ad form q ista mag e sba
r tuc q dem e 2minab ods i q ub ut sit ll q
dem est pn ee 2ria r c. talia. 3 ut m r sbm t
mag sba u q for r spes v e. restat dre qr
dice m i. n onde q for e mag n q m. p expo
nuchor u ee qr 2u pcede ad ea q stam seque.
stati. n. onde q gnio pte n sit exente n exnete
p q m dese no e h ad mz sba iactu. Vltio
expl d. q tat qd sit pn r q sit 2siden ex hijs. i. q
Quod aut sigli sit solu. on sing ocas

sit pn eoz q sunt r quo ex talibz pn salua pt
gna r corrup r v ois fatio/ ipte ista d antiq
defces ee factom r motu r o nn e q qda antiq
intm defecert ut negavert actom r motu d
q d. f. qr p 2u se ad dea. p o exseq de ifecto i. qre
tes. n. p plyi. d g q aut sit. s. pt m mai
ee pn solu sigli. i. spali antiq defces dice pth
. i. pcilla q decla de pn. Deinde cu d. qretes
. n. exseq de ifecto r d. f. p q du tm allige de
fces antiq. p. n. onc eos defeci qr ignoraver
lo. 6o qr nesciaverit nm m i. Alius aut quo.
3. ee p 3. facit. na p ait quorda defecisse ee
fecom v. r negasse gnom r motu p defcm lo.
6o poit rom ala p qua inducebat quid antiq
ad negaca gnom r motu. 3 ista rom soluit. 6a
r. p id q necci e. 3 i nos aut dims. d g q
pmi. i. antiq phi qretes m p phyi r nm v di
uerterut iqsda alia ma. q. ignos ma m. i. lo
fuert abscedeetes. i. recedetes a m r h ob ista
itlle qr no habuert ipm exerci i lor r i tm
deuia q nega transmu r motu r onc ultin
eoz q sit mz si mz col. Qso aut q p istos p
pos icedit phs pmen. r mel. qr illi spali
motu r transmu nega. Qso r q lo no e ppa
scia. 3 e. q. q da nia adiuc ve. g antiqs nessci
ve p ma m e one eos ignorasse lo ut 2m
2tingit. Deinde cu d. p id q e necem. poit ro
negatiu gnom r motu. d. q id dixerut n
fi mz col p id qr q sit necem est fi a ex eo
q est. v ex ente. a ex eo q n e. i. ex no ente.
a exentibz. i. m exente q exnoente, ipo e ee
ad, qr mz q e 2ug fi qr ia est. fi. n. aliq fiet
p q e ens r exente, ee aniq fiet, mz ex eo q
n est. i. exno ente n 2tingit ulla fi, qz. n. ad
sbici i oi gnoe v fcoe, exnoente g n fiet, qr q
no e n pt ee fcois sbm, pmen g r mel. 2nt
argu 2tiges. i. q 2tigebat r seqba ad roes
eoz onc no ee multa 3 unu ee q e. n. ens. r qr
ens 2uti cu no ente unti est ille ge. i. ht phi
accepert opiom taliu pt ea q de sit. i. pt
roes fas. Deinde cu d. nos aut dims. sol
uit h rom, ad 2cui no q solue rom pmen
r mel. 3 q diceba tm unu ee n oz, qr de hijs
supi satis dem est, 3 h rom eoz soluit ex h
q dicebat n fi, qr no pt fi ad exente qr ia e
mz exnoente qr no e no pt sbici fcom, h. n.
vo pcedebat exiguitas lo, qr nesciebat inue pte
r paccns, pte. n. n sit q ex ente n exno ente
3 paccns ut mz 2ueit aliq fi. d. g f. na p

distinguit inter per se et patiens. Deinde ex tali distinctione solu-
tionem facit. Ibi: Quoniam autem magis. Dicit ergo quod nos dicimus
ex eo quod est aut ex eo quod non est fieri aut ex eo quod est aliquid ex
eo quod non est aliquid quod non est aliquid facere aut pati aut quodlibet
hoc, id est quodcumque modo dicatur ad fieri vel facere. Uno quidem modo non differt quod
patiens omnia talia, ut fit, patet, sed alio modo et per se non patet nisi
sint talia, ut si dicatur medicus aliquid facere aut pati, aut ex
medico id est a medico quod esse vel fieri simpliciter dicitur per accidens per se et per
accidens. Et quoniam hic dicitur modus est, quoniam ex eo quod est aut ex eo quod
non est aut pati aut facere ad simplex sit dicitur dicere, edificat quidem
medicus non secundum quod medicus et per se sed secundum quod edificator, et albus fit
medicus non inquantum medicus sed inquantum niger, igitur sicut per accidens sed
medicatur medicus et sanat et medicat medicus per se et inquantum
est medicus et non fit medicus, id est non facit opus medici et non sanat in-
quantum est medicus, et [illegible] quod fit ex medico vel a medico
fit ad per se et patiens, sic ex eo quod est et ex eo quod non est fit
ad dicitur vel per se vel patiens. Dicendo autem quod medicus sanat
et non sanat, sive medicatur et non medicatur in eo quod medicus, quia [illegible]
[illegible] et agat secundum exigentiam artis sive sanet
sive non sanet dicitur agere in eo quod medicus. Deinde cum dicit: Quoniam
autem magis, ex dictis [illegible] solvit rationem dictam [illegible] quia
priores antiqui nescierunt distinguere per se et per accidens. Deinde hanc
distinctionem aptat ad propositum. Ibi: Nos autem et ipsi dicimus.
Dicit ergo quod maxime ipse dicimus medicum ad facere vel pati, aut ex medico
id est a medico ad fieri, sicut quod medicus patiatur hoc, quod facit, similiter
est quod ex eo quod non est ad fieri [illegible] maxime [illegible] inquantum non est.
[illegible] ex non ente fit ad quod fiat ex eo secundum quod non est et
ex ente [illegible] fit ad quod fiat ex eo secundum quod est, quod illud quod non dis-
tinxerunt, id est non distinguentes inter per se et patiens, deliquerunt [illegible]
[illegible] ignorantia [illegible] ignorantia quod opinabantur nihil fieri nec
quod aliquod [illegible] generaliter esse per generationem sed conati sunt auferre
omnem generationem. Deinde cum dicit: Nos autem et ipsi, adaptat
predictam distinctionem ad propositum ostendendo quod ex ente et non ente
non fiat ad per se sed patiens. [illegible] quod [illegible] facit quod [illegible]
accidentaliter generationem [illegible]. Deinde descendit ad generationem specialem [illegible]
[illegible] intentum. Ibi: Sicut autem [illegible]
quod non est. Dicit ergo quod nos ipsi dicimus simpliciter, id est per se [illegible] non fieri
ex eo quod non est, sed tamen ut secundum accidens potest aliquid fieri ex eo quod non
est, ex privatione enim quod quidem per se non est ens, non ex eo quod est quia
non ex privatione. Secundum quod privatio est sit simpliciter ad [illegible]
ex eo quod non est ad fieri, sicut id est per se et secundum quod [illegible]
eo quod est [illegible] quod non est, id est [illegible] ex ente [illegible] ens contingit fieri non per ac-
cidens. Dicendo autem quod [illegible] est consideranda formam privationem et
materiam [illegible] per se est ad [illegible]. Privatio per se est non ens [illegible] non
est ens in ipso et quia [illegible] generationis non est per se forma non privatio
sed materia, ideo non fit ad per se non ex ente non ex non ente sed ex
ente in potentia. Hoc autem hic [illegible] non solum in generatione [illegible] sed
in accidentibus [illegible] non per se et per accidens fit ex nigro non ex non albo sed
ex albo in potentia. Deinde cum dicit: Sed autem et hic [illegible] ignorantie

specialiter dicit. Sic autem et eodem modo [illegible] fit hic, id est ad dictam et predictam quia
non contingit ipsum fieri ex ente vel ex non ente non eodem modo quod dictum est, scilicet pa-
tiens, quia ex aliquo utique fit aliud fit [illegible] generationem dicimus
quod ex quodam alio fit quoddam aliud, ut si canis fiat ex equo quia canis
est aliud et hic aliud et equus simpliciter est aliud. Ideo in tali [illegible] non solum ex quodam
alio fit canis sed [illegible] ex alio, sed [illegible] inquantum est aliud quia iam est hic et
quod fit non est [illegible] quod fit aliud non per accidens non est ex alio. Dicendo
autem quod in generatione [illegible] non [illegible] dubitatio quod
ad fit ex ente et non ente [illegible] apparet quod aer fit ex non aere
numquam tamen color fit ex non colore, sicut si canis fit ex equo fiet
canis ex non equo, sed non fiet aer ex non aere. Ideo philosophus ad con-
[illegible] quod aliud [illegible] accipiat generationem [illegible]
[illegible] ex ente est generatio patiens [illegible] accidit equo quod fit aliud
inquantum ex eo generatur canis, non, id est, generatur ex equo canis inquantum est aliud, et
ut convenit in forma cum carne sed ut est in potentia ad formam canis.
Unde et [illegible] philosophus dicit quod accidit albo colorato esse non inquantum
in nigro. Deinde cum dicit: Et si ad recolligitur quod dixerat non
concludat intentum, dicens quod si oportet ad fieri quod est, id est ad fieri non simp-
liciter per se et per omnem modum nec ex eo quod est nec ex eo quod non est. Nam
quod ens fiat ex non ente per se minime est, quia dictum est nobis ante quam
[illegible] quod est, id est ens simpliciter fit ex per se ex eo quod non est, id est ex non ente
quod hic [illegible] inquantum non est tunc enim fit ex non ente ad
per se si fiat secundum quod non ens sicut et fit ex ente per se si fiat in
eo quod est et quia non generatur ad non ex ente non ex non ente secundum quod hic
non fit ex talibus ad per se. Amplius nec non fit ad ex ente
vel ex non ente per se sic non fit non ex ente non ex non ente per omnem modum
quia omne esse et omne non esse non removetur ab eo quod fit. Unde ergo
modo solvit et manifestat defectum antiquorum. Hic est quia ignorabant et nesciebant
distinguere inter per se et patiens [illegible] per omnem modum
tale et quoddam tale per se, id est per omnem modum non fit ad non ex
ente non ex non ente sed patiens et quodammodo. [illegible]
[illegible] legi [illegible] quia [illegible] quod non ex ente non ex non
ente fit ad per se. In hac autem parte ostendit quod ex talibus non fit
ad per omnem modum. Dicendo autem quod cum ad fit ex aqua ut cum aqua
fit ex aere, [illegible] non [illegible] quia [illegible] omne
esse non potest [illegible] ad esse et sic numquam aqua [illegible] in aere
[illegible] non [illegible] non esse quia non est [illegible] privationis et quia in ex
quo fit generatio non [illegible] esse non omne non esse sed [illegible] convenit
alicui esse, ideo per se et per omnem modum non fit ad non ex ente non ex
non ente. Unum [illegible] de privatione [illegible] esse non est [illegible]
per se [illegible] ad esse. Ad quod dicendum potest quod [illegible]
[illegible] privationem non esse [illegible] per se [illegible] ad esse.
[illegible] ex parte ipsius privationis [illegible] privatio enim [illegible] ut
dicit in hoc [illegible] est non ens sed non ens [illegible] quod [illegible] non potest esse [illegible]
[illegible], immo [illegible] quod est esse, et [illegible] quod est non esse. [illegible]
non quod [illegible] dicit non esse per se non stabit cum ipso ente quod est
per formam [illegible] quod hic non potest facere ad esse alicui vel [illegible]
[illegible] ex parte privationis ut apparet ad motum et ad
motum. Privatio enim et si [illegible] in toto motu non tamen [illegible]

intō mot' qr aduēi^te for^e cessat p^uo. p^uo. n. n̄
stat cū ipā ve forā n̄ stat sit cū for^e ꝯ est p^uo
r qr ēē ē p formā si nō stat sit cū ipā for^e intō mo-
t^e acq^rit, nō g^o p se facit ad ēē vel n̄ p se pt ēē
de corpore vel qr n̄ p se est ꝯstitutū aliq^d n̄ stet sit
cū eo ꝯstitutū ēē dicit. Ulti^o si d. ās dato q^d p^uo
p se n̄ faciat ad ut res sit, ut^m p se faciat ut res
fiat. Ad h^c pt dici q^d ī h^c q^d est si ad duo ē ꝯsi-
dāe ipm ad q^d sit r ip^m si. si g^o cū quēr ut^m p^uo p
se faciat ad si ad qō ī tō vōe vel tūc n̄. dr h^c
qō a p^te. Ūn phs dicit q^d res fit ex p^uo p accns
qr ī vel p^uo nō pt h^re vōm p^l p se. B si qō
in tōu^a p^p ipm si voēs p^ace mag^e acludit p^uo
ēē pn^m p se qm p accns. p^uo n. n̄ ēē r defcm ip^m
mot' r si defcm dnt n̄ ē i ꝯens si defcs p-
se ē de roe defcm. nō ur g^o inꝯens si p^uo sit
p se de roe ipi' si. io p^t ūd fai de ēē si applicā ad
si mag^e arg^e oppo^tu q^e ppoitū. Ceptū vō ūa. r h^c
ur arg^ue ūa h^c p^uo n̄ stet ītō mot' t^q acq fēe
r ēē, maz tū ītoto motu sū maz q^e dui duat
ipm si. ūr g^o q^d sit p se pn^m si h^c p se n̄ p^ilz pn^m
ipi' ēē. q^m g^o ad p^ns occurit nō, oio neg^o p^uom
p se ēē de roe mot' q^d sic pt ondi. ꝯ. n. res mō
pti ē itō a quo r pti itō ad quē r oē mō du
mō pti acq^rit r ē i actu. r pti restat acq^d r ē pn^m
r i pō, si g^o mot' se tenet ex pte mō ut ē i actu
mde p se dici nō ēē de roe mot' p se. B qr mot'
mag^e se tenz ex pte mō ut ē pnatū r i pō q^a
ut ē i actu. io negaēe p^uom nō ēē de roe mot'
p se nō ur cōi ēē. dicā g^o q^d mot' n̄ requirit ī m-
ꝯi q^d pti acq^rit r a^o m̄ sit i actu r pti restet
acq^d rit pnat^e r i pō. mot' g^o aliq^o m̄ act' est r ē
act' entis in pō, qr ꝑ mot' r est ens vōe acqui^ti
v actua^li, r ē i pō roe acq^rendi r ut ē pnatū. sic g^o
mot' est act' entis i pō. v ē act' el' ut est ēs. v h^t
ē i pō. r qr ut dcm est act' el' ē ut ē i pō r ut
ē pnat^e. io negare p^uo ullō m̄ ēē p se de roe ipi'
si r ipi' mot' nō mde oio ꝯueniens.

Alius aūt qm̄ ꝯtig^t r c. Postq^a phs arg^uit phos
ꝯ defecisse i vōib' suis qr igno^rt io. i pte ista
ꝯ eos eos defecisse qr igno^rt ūa m̄ inter pn^l. ūa cū ꝯ
q^a sit sit ex ēte v ex nēte. ꝯ dz q^d sit ex nēte i ac-
tu ēte aūt i pō. r qr ēēnle ē n̄ ēē in pō si cognosce^rt
nām el' n̄ negasset gnōm r^r, nō solū g^o ig-
ra^rt io^ca qr nesciūnt distigue it p se r p accns.
h^c r ignor^rt nām m^e qr nesciē^rt distig^ue it ēs actu
r pō. ēē h^at pte d. f. qr p^o ingt defcm āriq^a qr
nescr^t distig^ue nā q^e ē i pō abente i actu. Bo
s^pali descedit ad pōm plonis q a^o m̄ it oms

alios nisus ē accede ad nām m^e. Bal. ingētes q^o.
ēē p^m d. f. qr p^o docz distiguē it ēs i pō r ēs i ac-
tu. Bo ꝯclu^t q^d ex h^c solū āriq^a defcs l. q^a q^d ue-
nie^e aūt sic qr m^e mō sol^rt āriq^orz defcs est i dis-
tig^do int p se r p accns ali^o mō sol^rt ē indistig^do
int pōm r actū qm̄ ead ꝯ^e dve s pōm r s actū
qr ē ad q^d ē aq in pō r ē ad q^d ē aq i actu. r ē ad
q^d est ignis i pō, r q^d ē ignis i actu r sic de aliis.
Bdit aūt q^d h^c. s. de distic^ne int pōm r actū dcz
i aliis. i. i nono meth^co. ing^e p cet^ne. Deīn cū ꝯ.
q^a q^d ue. ꝯclud^t q^d ex hac distic^ne ue solūa a-
tiq^orz defcs. d. q^a ue dīns sup ex dca distic^ne h^r
solūt^e āriq^orz defcs ꝑ q^s dcōs sū ꝑ q^s dub^net
qr nesci^rt eas solue coacti remouēt q^o pdcoz
ut gnōm r cor^rne r ōme si. r ꝑ h^c i tm̄ descend^rt
ipm pores abipso motu r ipō si. q^d est ūa i gnō
r cor^one r oio imutōm in tm̄. s. posuerūt q^d om
neg^ad^rt mutō. B h^c utiq^z ūia n̄. i. cognita si m^e
solūt om̄ h^at ipoz igno^a. Alio aūt q^d oē p
accns reduci^t ad p se. io ut ꝯ^e pōl nō suffiat
dicē q^d ex ēte v ex nēte sit ad p accns n̄ dēt i^o ex q^o
p se h^z si gnō q^d est ens i pō. io h^z defecerūt āriq
i arte ex cati^m sū io^ca qr nesci^ebat distig^ue int p se r p
accns, voēs tū r dixbōes eoz nūc ue r ad plenū
solūt^e cū ꝯgnos^a n̄ mr pn^l. ūa qr m̄ ē i pō ad oms
forās io si r gnō vr s posit n̄ i pō^ne. Dūi^o B.
ās. si ꝑ pōm m^e salua gnōm r cor^ne i rebz ut^m
h^o sit pō ad abcēū m^e r ūr q^d sit p ꝯm̄ ^net q^o disa
nus conā^e ōndē pōm m^e nō ēē id cū ipā in^a p
tal, aduē^te for^e cedit pō ad formā r n̄ cedit m̄ B maz
g^o m̄ nō est id cū sua pō. Ba vō tal ē pō est i p^t
mito vlōis. B m̄ est i pmito sbē. g^o id q^d p^us.
Rn̄o dd q^d igne sbē p^ti' distig^ue pōm r actū. ūa
sic for^e ē ēēilr ipē act' ita m̄ ē ēēilr ipā pō.
pō g^o dr pt sūi, v ut noiat vm q^o dā fudatū i
ipā sba m^e, v ut ē igne sbē r dr ipām ēēm m̄
r sic pō q est r^s fudat ipō q ē sba m^e. Rns qr
n̄ est i ꝯens i ead re ples fudat r^s. pō q dr r^n
ad formā dr sūi pt duo m̄ ut ē ꝯiūcta actui. a^o
m̄ ut ē abiēēs actū. ē. n. aliq^o m̄ a^s r ali^r r^s
q^d h^z m̄ ad formā ut ē sbea r ut ē pnata ita tū
ipā sba m^e succes^iue r sbiūcz r^e ē sbiukz sba pz g^o
q^d m̄ nō dr a pō q ē in gnē sbē, h^z dicat a pō
q est r^s ad formā r p h^z solūt^e ob^a. ūa cū dr q^d m̄
maz r n̄ pō, nō acip^e i pō ut dr ipām sbam
m^e. B ut dr r^n quēdā fudat i ipā m^a. r cū ūdo
q^d pō ptiz ad pmitū vlōis pz q^d equiocat i pō.
Ulti^o dato q^d pō possit noiare ipām sbam
m^e r r^n quēdā fudatū i ipā. dūi^z s. ās ut^m h^t

m^a for^e

r qr

x ēē m

i's sit ad t'n qz si ad e ? n e ipa sua ni n ipa sua
for est ad accens. g me aliq accepte for augm.

Primo dd q ad eni qsiti decla, q si hi v's eet
vlo veal ipa me sudata / no tn for, unive me
me aliq accute. h aut sit ondi for. n. hz am a
ceem est tn id ce uenz. na sic e ead acto sensi
? sensi ? ??o agentis ? passi / sic id e ce for ? me.
vnio g ? ad form acci e ? vni ipi ce / ? qz id
e ce ?? ? ? sim qz id e ce sili ? alb quez t
v's ce vlo veal sudata i ??? me no tn toller
i me ??? for aut me cu no adder ad ce
? ? sudati. q au vlio n heat aliq ce ab ce
sudat ? qz si sili ? ? a ce q alb cu accentis
ce sit i ce ?por ce ho si eet alb ? illis q si eet
alb solu q n e uni cu p?z a's si de no sili ??
nlla ? fcu i ipo. vlio g quiuis sit veal
nllam ?positi facit ue sim sudat / in g n est
mag ?po qz e i eo sua sua ? v's iste / q est i ea
sua sua tn. ? qz ex hoc ad exus ? facit q in
for aduer no ime ? auge / qz reddit min ?po
? v's hi i me ? ? no ipedir qz n reddit
min ?po. Ulti aut qz ai hois n qesit ?
q hi v's i me ? for ad in. d. f. as q sit v's
iste. ad q dnt qda q e vlo solu ? voni. ?z ?
? q in veali. ? ? id q est dependeat a for ?
cu v's iste no dicat vlom veale. sed g q pon
diuisa ?neat sibi inuice suos mos qz ves uni
? mo alt hic p. vide. n. q for ? q ?
id q e existit i ? sbe / hz tn quida mo q le
i quagnu no pse existit. vn ? plz .s. meth hi
form dic qli quida. ? sic q e i ? sbe hz mo
qued qle / sic q e i alys ? a vloe p hic
qued mo vlm. Scia n. que ? id q e i ? e
ql hz tn qda mo vlm. qz ? ad ? . n g so
lu in vloe hz i alys ? ? dist q h
e ? ce. h au ? dici. ut i theo ? ? dix
? . e. n. qli ? ce ? qli ? dici. ? ce qd ? id q e
e i ? qli. ? dici n e qutat q ? id q e n e i
? qli. hz tn qda mo qli sic vlo ? ce e / qui
? id q est i ? vlois e / ? dici n / qu ? id q e
e i ? a / ? tn ei qda mo vlois / ? g id
vlo ? ce veale / inlta. n. veali ? q n ?
vla ? ce ut ?a veali ? ad ? n tn est
vlm ? ce cu sit i ? qli. cu g ? qs ?
iste ? sudat i ? me dici dz / q e qd mo vla.
? ad form ? n tn ? hi e vlm
? ce. ? ? ei mo vlo. ? qz n ? ? mo
mag ves mo. i mo n facit in ? ? sim ex
n e i ? ? ? ei ? mo vlo. Deinde

cu dicat. tagetes quid g. Ipali. descendit ad pom
plonis q ? ? ? instiam mdeba tage nim m. ?
o. f. qz ? rep ? ipm qz n loquba o'n pm nisi.
So qz plo inpo pm ponebat enavu nim ne
as ? plone eod in pouisse am pn ut plys
o' q ? ista q ponit plo diuisa e ? sua.
Sa i. qd aut q n. ce ? o. f. qz ? poit pom plo
nis ce inile pn. So ? bat pom ei v. ? h ? ce
? o. f. ? q ? vom alligat ? plo moueba
ad sic lo ? in / Sai. pica in ipis. d g q ? alti
.i. ploni si quid tagetes ? nim ? ? collo
ca sb noctem / no distig eam a ? noe ?fiteba. n.
? . pn ? ? si ad ex eo q no e. i. ex in q collo
sb noente. ? una vo q mon plone ad sic od sunt
? ? ? ve credebat / n. vo ? q n
gua exeunte. in g ex qua ? est gno simp os
dici no ens. Deinde cu d' pica in. poit ? am
vom ? qua mo plo ad collo ? sb noctem n dis-
tig ea a ? noe o. q pica. i. ? vom ? dep
meni. in ipis plo / si in cu ? noe ? n e una
no ? sbin / ? vn una po. i. inuite ? voce. credebat
. n. q si ? no erat a a in g ? ex nata / q n eet
a uni ? voce. Eso aut q ut supi tactu est plo
ex i telli ? ? a sensi ? ? sic ce e i ? n
ut eet ? in tellem q ? q ? q ? tn ?
i telli ponit ce a ? separa ? ipm. g ? ?
potuit i telli ? voce separi / potuit ? nim ce se-
para / ? qz ? no n pt existe ? in ? ? ca ce vn
sbo cu ea / ? q sic n sepa a in exn sic n
erit ab ea ? vom distincta. Deinde cu d' ?
h disse. ? . In ? bat vom plonis ? o. f. ? q
d' o' in distre a ? noe ? n collo sb ea. ? i
? hac q. d' g ? h diste in ? . i. magna e
dra int ? nom ? in ? h diste ? .i. pla ?
dra i h. s. i ce uni sbo ? uni voce. nos qd di
c in ? nom ce altin. i. hic ce diuisi ? dis
? voce hz no ? sbo na hac hoz. ? in di
ce n ce ? accens ? nom n dici n ce ?
Deinde cu d' ? hi ? qd ? . poit ? am q
hac. ? ? dici aliq ce ? form i ? sbam
qz stat sb cu for ? nom n ? dici ce ?
form ? oppo for. Deinde cu d' quid aut. o
ut diceba ? pn q ponit plo ce alia ?
q ponit ipe qz aris no despexit ? nom plo
no despexit. ? ce h o. f. qz ? ce hi pn nar
rat pom plonis. So ca ? bat i. existem.
q d' ce ? z. facit. qz ? agit ? pn ?
qua plo ponit ce alia a ? sua. So o' q
plo ? ? nom despexit. z dat ? .

Sa i. ut q d n. 3 vba qdita. d g q quid q
no est .i. m q dixerit n ee dicebat ee mag
r puu. 3 h m sit h mag m r puu nd dix
erit a puoe. io sbdit q utrung. s. magnu
r puu. si accipiunt sit 9muit i una n. si aut
accipia seorsu utg sic sup loc dcis no dix
sit ea a puoe. q h mo sunt r q q posit pe
9 e alt. na si plo pont. 3 pu ut mag r puu
r ydea. r ply. 3 ut mm r puom r form. ali
tu hat sut posit plo qz ex pte m pont ma
g puu puom n despex. qz n dilixit ea a ma
guo r puo ut accipiut sit r 9uit n dilix ea ab
eis ut accipiut seorsu r diuisi. Deinde e d. utz
qd omis q plo posuit mag r puu ex pte m. h
d eu puom despisse d. q plo utz ad h pueri n
supponentes hys q sunt gsd mm hat tu mm u
nois una faciut qz no diligit ea a puoe. na r
si d .i. plo facit dual ex pte m d. ea ee mag
r puu ut nichilo facit io qz m mag r puu
dixat = m altam .i. puom plo despex. Ad
aut plm sic posuisse duo ex pte m q altm istoz
n dixit m ee. voluit .i. puom se tene ex pte m
n tu voluit puom ee ipam m. plo aut sic po
duo ex pte m qz qh istoz dix ee m. qz q sn mg
r puu ex pte m no posuit m r puom s m. im
altam n. s. puom despex. Deinde e d. gb .n. qd
dat ea q plo despexit puo d. q m ipi for ibi
ta coia e .i. sit eu for e eu coz q sunt ic a e .n.
m sic mas alta n ps 3 ie puo m iocu yma q
gba ad ule si. qz ui sare ad dne poe g ibi
q hic uolu pos s ilem ipi plonis uidet sup
puom ipam no ee peit r ee ex omne r uno
m hic vom puo qz m hz vo mus n ssr sac ad ee.

Existunte .n. qd. Inpte i. dicebam phis sphat
plone de phis. ad dem no q q ad ea q se
tenet ex pte m. sptat ad ule repbare plom
om eu male dixisse q p no despit q se tenz
ex pte m. qnatu ad ea q se tenet ex pte for
n sptat ad ule repbare eu qz ipe posuit fois
ab stractas q s ream n e phi 3sidare d. g s.
na p reprehed plom de puoe q se tenz ex pte
m. so d q n sptat ad ule reprehede plom
de hys q se tenet ex pte for. Sai. dep an
s tpe. ad em p ptis no q plo ilo de puoe
q se tez ex pte m d erran. p qz puo despex.
so qz n dilix ea a m. d. g s. q p d puom
despi n ee. so d ea ee differt a m. Sai coz
aut. ee p d. s. qz p pmit q da neccia ad ppo
so ex hys q pmitat arg i tex. i qd at ac.

d g. q existe quod dno r appe existe for a qd
dici ee 3rui ipi ut puom a aut ut m s nam
ipi dici ee aptu nat desideate r appete ipa
form. 3 g s. for q e. q optia r dna. puo q e
3ria ei .i. m q s mm 3ria appet form. Ad at
q for d dna optia r appe for. n 3pi pt ac
cipi. p ut 3sidat s se. s. o ut 3pa ad mm. 3 ut
3pa ad mot s se accepta p dici e dnu. qz
eu s se sit qda act i q h e qda ptu dnu ee
qz ipe d s e act pur e n admixt ad d ep.
ut 3pa ad mm hz vo appe q e pfecio r edeli
ct. ut 3pa ad opm m r ad motu qz sit ac
finit ipm h vom op qz finis i nuoqz op
n dici pt. Ad s e q ut t degnoe dixi n oz q
appetes 9gnoscat. 3 suffic q a 9gnos dig
volutas .n. n 9gnosc r tu d appete qz ab itlleu
digit sic n hz n 9nos 3 tu appete qz 9nos
digit ut ab itlleu. na op ne e fa m ap itlli.
Deinde e d. qbus tu attid. ex hys q pmi
sit om puom n ee despi 3tinuet at sic. si
m appetit form ut de e. r puo e ois despi pt
neccia ut posuit plo seq q i 3na q actus qbd n
vel mlls appete 3rui r appete sin ipi coune.
vt accid gbda .i. accid plo q. cognit dne 3rui
.i. form 3ria sui ung ut e vsa 3ria appete
cozm sui ipi q e i 3ens. na si m n e annixta e
puoe r appet form v appet ea q hys v alia qd
s pm sui ipi .i. form q hz n e pot appete ipa h q
n andiges qz n caret ea ius appetz 3rui .i. form
3ria qz 3ria adunce corrup ipis. 3i g m appe
tit form r no hz puom ad mixtu appet cozm
q est i 3ens. io sbdit q h q appet form appet
ea sic feia mascnlu r tpe bonu. no q m pse
sit q tpe. 3 e ps actus vole puois anexe. q g
puom tollit tollit appet m ad form. Ad s
aut q coz r desis r qsp hic vom mali pse. r
s q h no pt ente sb appe. m g appe ee sb
for q puat ee sb p se appet. qz appet sin p
actus tu appet cozm for sb q est. 3 si puo n
eet a mix m. si m appetet form 3ria n ap
petet eam ut pfice p ipam. eu puo n pda
ei ee a n ta. si g ea appetet h n eet n qz nel
3 cozm for sb q existit. r p se cozm appetet
q e i 3ens. n est g despi puo. n e ois pone
eu faciat ad h q m n appetat form. Ad de
m eu d. coz aut. d mm e diue a puoe q
plo negabat intedit aut mle rom q s se n
coz. 3 ut e 3uertu alij oz illo ee diuis ab mo
d. 3 m n coz pse. 3 ut e puoi 9iuetu. g oz

ipam ee a pnoi ovnite. Vel aut hi rois i h asit
qz m p se n cor sqn pnoi tbici o. g f. qz p poit p
iq asint ut pcee rois. f pbat q dixat i. Si n
fiat. d g q m cor z fit v gna. e qd ut sic. e
aut ut n. i. uno m min/ q m fim. na p q m e
iqno sup e pno q p se cor acait ei cor. pno n.
e id q cor i h. v tm ut si ex eve ifigato fiat sen
tua cor es ut e ifigatu z n remaz ico. figa b
iq asida m p pom n p se cor. s3 nece e ee ip
igenta z cre. Demu cu. Si n fiat pbat q dix
at. f. min cor pacens roe pnois n h3 dub s3
ea ee p se icor z igna dub ur/ id d. f. qz p pot
min p se gna. po o ea ee icor. f a i. z si cor. dt
g q si m fiat. i. si gnet oz ei sbiei ad p. v pn z
p se ex q fiat. h at. i. h q sbiel. e h n q e m.
si g m fiet/ qz e m an fi. v an q fiat q e i zens
z expoit se q appllat min eu air. dico au min
ee p sbm. v p q sbiei ex q fit ad eu fit ieo z n
p acens. Sed aut q m d id ex q p apoi res
ad drain p cor q noca ela qz si mix e excelis
ultiq tu resolu mixti n fiat ad ela ita q m p
moz e de apoe mixti q ela. d aut tu inst. ad
drain coz ex qbus sic fit ad. q n maz ut e caro
gna ex sague. sagus n no venia p enns
z m e id ex q fit ad n p acens ad dra pnois
q n e pn p se s3 p acens. Min f. ds z ovet
q si m fiet eet m an q fiet n tn i q fiet s3 a
z h forte n eet i zens. Ad h d pt q si h n eet
n ab hoie p3 gnari h ho v ille ho/ nunq tn h
icaper ee sup. qz si sup ho icaper ee tnc e n
hat ee n ab hoe an om hoiem eet ho. z an q i
aper ho eet ho. sic si q ep fit/ fit ex m p tacme
pt si in dispo h m v illo/ s3 m sup si n porit
qz si m sup fiet/ fiet cu n fiet. n ex m eet m. an
om min z anq gnare m q est i zens/ imo qz
m sup p e una p ee m. si m sic fca fuit z h et
min pce cu illo in m accepta n fit n una/ op3
q m se ipam pcedet. Demu cu d. z si cor. d
min ee i cor. d. q si m cor abibit. v. resolun
z cedit i h ulti. v. i min. s3 si m cor i min eet
m cor an q cor. Min f. a d qz n in. seq q si
m cor i m q sit cor an q cor. s3 seq q sic pt
q h3 ee cor na sic si m gnare ex m eet m
an q gnata eet. sic si m cor i min eet m p
q cor eet. Ad q d pt q utriq3 seq. na si
m cor i min ut dem e/ seq q m est p q h3
ee cor. z si m e p q h3 ee cor. g sic stabit
cor ut cu ei ee/ z qz an q cor h ebebat ee. po
tat ei accide cor an q cor ut i h d. Demu

cu d. de pn at p spem. o q rep plone q ad
pn forle no e asi phi d. q de pn p spem v. de
pn form/ ut de eo lo est plo ut sit nun at pla
ait q sit z q sit pn dotiare e op p phi g ad ad
tpo appot s3 de spec. v. de foris phis a nulli z coznibz
cminndis. i. cetiandis a nob dicz pti. q. d. ad nle
ptinz cetiare de fois seusi z cor. de foris aut sepa
ris a m seu ut de eis loqbat plo n e op nt ph.
Sed aut q e pone fors abstetas s3 n eo m q
ponit plo eas/ sut. v. fore sepate a m sns z ab
oi m ut itlle s3 n sit ydee ut ponit plo. id d q
de hys foris abstetis dice q sit intlle z q sit q3 p
phm e nus eaz p nm orbiu/ vt aut sic ode
du seusit sup de gnoe tetabi. Vltio cu d. q
qd g expl ct dcriata d. q q g aliq pn vn
nlu n sit z q sit ista z q sit no/ de ee a nob sic d
est. At fini hnt pn lib icipi sed dice facta d
pn. Sed aut q i p lib dem est de pn itu. s3
ipo h facet ad pn ab h pn/ qz n solu de pn
inten. s3 de extu. v sed am i h po facit ad pn
qz i p lib detiant de pn vn nlu. m po d. d pn
sic nt. na i p ont m z form ee pn vn nlu. i
h po o talia ee de a sida sic nt. facit g ad pn
qz dea pn alio m asidabat. Et i h tia sna p h

Oru aut q sit alia z c. Ep phi sco.

Postq phs i p li dct d m z for z pno q sit
pn nt. Incipe i o q asidate de talib spiat
ad phm nle. z g f. p q tra ma h iuestigat q
n. o q deta de tlibz spiat ad nle qz q h ido
ru h3 vom nc. po d q h id/ ex dra q h3 nt ph
ad metth. z addue spales roes ad ond q asida
de m z for spiat ad mui z eud arti/ qz ad ph
nle. f a i. qm au detiat z i. qm au ph d. In
tota p pte itedit tale vom/ q ep ht vom n e
de asidatoe phi nt. s3 m/ pno/ for/ hnt vom
nc. g sit de asida phi nt. pz. n. q si nt oz asida
re de n cu m for z pno ut patet p sst dici si
oz q de eis asidare heat ph nt. In hat aut roc
sic pcedit/ qz p iuestigat q sit n/ po ex diffioe
data o q m z for z pno oz dici n. f a i. vi
aut n z sba. co p d. f. qz p iuestigat q e n.
po o q n oz pbare nm ee i. Qz aut e n tep
ad eu p ptis no q mag inotescit nob q e
n/ si seru q e h nis natu z q e p nm. id ep
z facit. qz p iuestigat q est n. po ont q e hns
nm q iuestigat q est ee p nm. f a i. mu aut
hns. z i. pm nm at sit. p ps d i z. ptes/ qz
p poit q da dion. po ex dione data dat dra
itilia z n nlia. z ex hys q dixat acludit diffo

ne. pa i. Omnia autem que preter naturam sunt. 3a i. tamquam exeuntia non po-
test tale dictum quod corpora que sunt et que sunt non alia ut sunt per
alias causas ut per voluntatem et artem. et exponit que sunt non dicit quod
non sunt animalia et quecumque sunt partes ipsorum animalium et plante
et corpora simplicia ut terra ignis aer et aqua. hec enim et cetera sunt
simplicia et hec i. corpora composita ut alia et plante dicuntur esse a natura. —

Deinde cum dicit. Omnia autem que predicta sunt. ex divisione data
assignat differentiam inter illa et non illa et dicit quod predicta assignat
hec differentia. Primo quod dixerat natura. i. lectulus autem et indumentum
dicit ergo quod omnia que dicta sunt i. omnia illa videntur ad nos non exeuntia
i. videntur differre a non stantibus. quia omnia que sunt non videntur esse
habentia in se ipsis principium motus et status. omnia enim illa habent
in se ipsis principium motus et quietis. sed non eodem modo quia hec habent
hoc principium secundum locum. ut ea non secundum augmentum et detrimentum. quedam vero
habent hoc principium per alterationem. Secundo autem quod secundum contrarium non
illa corpora que habent in se ipsis principium motus secundum locum sunt etiam
corpora habentia animas ut stipes celestia secundum augmentum vero habent
in se principium vegetabilia secundum vero alterationem habent in se ipsis principium corpora
composita quantum ad formam. simplicia vero quantum ad materiam. hoc autem
quomodo sit intelligendum in sequentibus patebit. Deinde cum dicit. lectus
autem et indumentum. manifestat quod dixerat. dicens quod lectus et indumentum
et si aliquod huiusmodi genus est. i. et si aliquod aliud sit hoc artificiale secundum quod quod
sortitur est non in imaginatione predicamenti artificialis. i. unumquodque tale
secundum quod reducitur ad substantiam et ad genus artificiale. i. inquantum est
ab arte. nullum nullum. i. nullum habet in natura. i. habet in se impetum
mutationis. sed secundum quod contingit ipsis artificialibus esse lapideis aut ter-
reis aut mixtis ex hiis. i. extra et aliis elementis tantum
i. intrinsecum esse [illegible] quod habent simpliciter in se principium motus et quie-
tis manifesta ergo dictam prius positam [illegible] quod non illa i. ar-
tificialia a naturalibus quia tamen inquantum hec non habent in se principium mo-
tus et quietis. immo si contingit artificialia habere hoc principium. hoc est inquantum
habent esse in materia naturali ut quia sunt lapidea aut terrea. Deinde
cum dicit. tamquam existente natura. ex hiis que dixerat concludit
quod est natura. sed concludit diffinitionem nature. et dicit si quia predicta potest hic
diffinitio. secundo declarat eam ibi. Dico autem non secundum accidens. dicit ergo
quod sic dicuntur illa a naturalibus. quia habent in se principium motus
et status tamquam non existente principio et causa motus et quiescendi in quo
est hoc principium per se et non secundum accidens. est ergo diffinitio nature quod est principium
motus et status eius in quo est per se et primo et non secundum accidens quod quomodo
verum sit in sequentibus patebit. Deinde cum dicit. Dico
autem non secundum accidens. manifestat diffinitionem datam exponendo naturam
ad artem et dicit quod primo manifestat hanc particulam quantum ad ar-
tem medicine. Secundo ostendit quod deinde est in medicina habere naturam
nisi in omnibus hiis que sunt secundum artem ibi. Similiter autem et aliorum. dicit ergo
dico autem. i. expono non secundum accidens quia cum aliquis sit
medicus si ipse fiat sibi causa sanitatis hoc tamen non est per se
quia non secundum quod sanatur medicina habet. i. non sanatur a se esse medicum
sed in quantum infirmum. accidit enim eundem medicum esse et sanari.
unde dicitur aliquid abiunctive quia aliquis non se ipsum sanat

medicus sed aliud. dicit ergo quod non est principium eius motus in quo est
per se et non secundum accidens ad differentiam artis quia ars sufficit
esse hoc principium hoc est per accidens hoc est quia medicus quod est se ipsum
potest sanare hoc tamen non est per se sed per accidens. Secundo autem
quod ea que sunt per se sunt necessaria et sunt semper talia. quecumque ergo se-
parantur contingit non coniungi per se sed per accidens ergo accidit medico
quod sit principium motus eius in quo est tamen quod hoc dictum. hoc autem
non est in illis. i. non contingit quod unum sit leve et per hoc le-
ve ad movendum sursum sed quia modo naturale sursum
per formam levis que est in ipso in arte non ut deinde est
contingit unum esse medicum et per hoc artem aliam recipere
sanitatem. Deinde cum dicit. Similiter autem et aliorum. ostendit quod deinde est
de medicina videtur habere in omnibus aliis que sunt secundum artem. dicit quod
similiter se habet unumquodque aliorum que fiunt secundum artem. nullum
enim ipsorum per se habet in se ipso principium factionis. sed alia quidem ar-
tificialia habent hoc principium in aliis et ab extrinsecus ut domus
et unumquodque aliorum. domus enim et quelibet factum per sculpturam et manu-
facta in se non habent principium factionis non secundum quod hoc habent ad principium
motus in se ipsis. sed in arte que autem in se ipsis habent hoc
principium sed non secundum se ipsa et hoc sunt quecumque per artem secundum accidens
fiunt utique in se ipsis sicut medicus per accidens se ipsum sa-
nat. et quia hoc in hiis dicitur ab arte. et simpliciter est necesse esse hoc
principium. ideo concludit quod est natura quod deinde est. sunt principium motus.
Deinde cum dicit. Naturam autem habent quecumque habent. dicit quod est
habens naturam dicens quod naturam habent quecumque habent hoc principium. naturam
ergo est principium motus. sed 1o est habens naturam quod in se habet hoc
principium. addit autem quod omnia hec sunt substantia naturalia tamen habentia que
habens naturam substantia est. et neque est credere quod omnis non esset e-
odem modo substantia substantiale quod non per se est ut subiectum quod deinde
quantum ad materiam. per se est in subiecto quantum ad formam.
est ergo substantia tamen naturalis materia que naturalis forma. sed non eodem modo. quia
naturalis que est materia est substantia imperfecto et subiectum ut materia. sed naturalis
que est forma est substantia que est actus et subiectum ut extremum nu-
mero. Deinde cum dicit. Secundum autem naturam. dicit quod est esse
per naturam dicens quod secundum naturam sunt hec. i. habentia naturam et inesse
secundum naturam quecumque per se insunt eis que habent naturam ut ferri sursum
competit igni secundum naturam. hoc enim in se ferri sursum non quidem natura
est nec habet naturam sed est a natura et per naturam. Deinde epi-
logat principium ad 3a dicta. dicens quod dictum est quod natura sit. et que sunt
quod naturam habet. et que est secundum naturam. hoc enim 3a patefacta sunt. s.
que est natura. que habet naturam. et que secundum naturam. Secundo autem
quod de hiis que sunt per accidens secundum quod hec non inest esse ar-
tis. dimissis ergo hiis que sunt per accidens. quecumque in naturalibus
videntur ad 3a reduci habent. quia per se sunt ut
materia et forma. per hoc naturam ut composito ex materia et forma. per
se secundum naturam ut per se passiones et proprietates
naturam. Postquam ergo determinavit que est natura et que est habens naturam et
que secundum naturam determinavit quoniam per se et quoniam secundum hoc in illis
requiritur. Adhuc tamen quia sola exponitur habet sunt

nim 7 sola m 7 fort sic n acti nam 7 hus nim
ut B ph accip . tn s n d pst n solu perta 7
pse passioes sz e ipa apo s nam st pnt in
dusecta hnt . Deni cu d. q aut e n. oulo q
e na o q n os pbare v demnre nim ee 7 d. s.
qz p facit q ceru e . po mat q dixat p q cea fise
wi. q aut ont. d g q vidicm est tep omn
re q n sit m. e. n. q multa sc hi r . . q mit
ta sc nlla g m e im ee / mai aut 7 pse no
n sc demnca qz notu pse oud n pt n p ad m
notu demnre aut mat 7 no pimani e po
indicare q e cognitu p se ipm . i. p g pse no
tu . Alo aut q de ee supha fu de s d qo pt
s. Vna e a sit. sa e q sit. haz aut qnu una
psuppoit alia. qz qo q sit psupoit qone an sit.
nlls .n. inestigat q e ad n psciat ipm ee . nec g
ndea ignorat p q ordm qonu qz inesti q
e na / no tu pbanat nam ee . io h ait ricmce
tptare demre q n sit cu sit m pam ee . =
Alo i q cu p se not 7 m s q hi pbai n psit n
p ad m notu 7 p ad im / uolus pbare mai 7
p se no signu e q no psit discne q sit p se no
tu 7 q no / 7 q suppo insata 7 q pbad / imo hi
hoes q h inde no pst de ipa na 7 q oi r / n
itellignt sz solu loqnt 7 no n noces apphedt
7 voces nomi / p q ait am hu / q illo ge hoi
nuq pt ph . Deni s d. q aut augat mar
q dixat / d. n. aliqs hoes ee q no pst discne
it p se not 7 n p se notu / 7 q n itellig cere sz so
lu uoces 7 voces hoi applnd. d. q cu a d pa
ri h / mlz q nesciat iudi q e p se notu 7 q no /
q n itelligat ad cere no est im. na as e sic nat
cec stllo . i. sil pt decolo 7 qz cecu anam i
por e hre sciam coloz / nce e hi cecu hre
rom de nois . i. apphede solas noces n aut
itelli de re. Alo aut q ca q r cec a nati n
decolo pt intelli est / qz deft spu . nce e disi
ce sciam q s illu spm e / ut hi declari s ptioz.
pt g cec apphede noces 7 voes noi 7 sillo
d colo n tn itellict de hys q dicet n sciet q sit
p se not ina coloz / q sit suppo itali m. 7 q
mlti s itellcm sules sc cecis. 7 n aphndt n solas
noces. io n psc intellire q inanis r e p se
notu 7 q no / 7 q e i pbad 7 q suppo. Qui s
ds / ut na dissi debeat p h q e pm mot ei tq
e. 7 utr q no / qz celu no moue molet sz m
moue / 7 tn no mo a pn itil sz a pn extri o
mo ab itelli 7 a mo separato / cu ig ipi celo n
apetat ali mo n ad n cu hc hat mot a mo
separato / utr q ulls mo apetat celo p pm q e i ipo.
Ad q mot d p dia utr / p voc mo . po voc mo
motor .n. celi . e q. fort ei 7 aia ipi n q ex hi mo 7
ee fiat unu s ee. sz p tato d celu aiatu . qz motor
ei qpat istiut ei mot q e q d op uite / sic g cel
d ee aiatu 7 d mo exse sicut hz ise pm nu mo
nea / ex pte g mo celu mo a pn q e i ipo / cu qz
motor ei est qpat sibi tu qz e q. aia ipi. 7 i qz hi
motor e i ipo celo sba .n. separa qz ut ei n sepa
a sba n opat i est . qz g hi motor opat i celo
i se ipo hz celu aiam ipm mouete. Sa ma ad
inesti h io sumit ex pte mo cu leuia p nam
mouea a me / gua n ad me / celu aut cu p na
sua n gue n leue existat a n sua ht q u mo
nea ad me n a me / sz ee me / mot g ei e ut 7
n i ipo e a n q m pm hi mot / qz ex n sua hz q
sit aptu natu sic moui . qz no dicebat q motor
celi e separat / od q e separat s ee / n tn p se io pt
dici motor ext nsec cu sit . q. aia ei / sic g mo
celu a mo separato cu mo a pn intr. Ulti
dato q n psz dici pm mot . Vnu s as ut dissi
hat p h q e pm qui . 7 utr q no / qz si h eet / oisio
ne apetet oi ne / q ut sim ee . celu .n. p nu
n ht q qescat. Ad q ame insui sua sit ta
cis facit h q sito exponedes coplatnu p dissicta
d. nam ee pm mot 7 qetis / qz e pm mot v qe
ultin aut e cor me i q n sit n pm mot v qetis.
am at de hat qone 7 sillbz se ut expedire
hi distom asseres ee ano v ee q. eq. q le. n. e
dissitu tal ei e disio . cu g n i hys i qb ee ht
sic q. eq . qz q q e i st ce 7 i ulis isio toti e
q. ni eq . q eq e disso data de n / n g q
s ead rom 7 unifor auat i oib . sz i aliqb n
eit pm mot 7 qetis. i aliqb mot tm / 7 mot n
cod m / qz i aliqbz e pm mot s locu solu . i a
liqb u s anc . i aqbz n s altom / v i s gsom
ptu i ore si nolu / q i ipo celo n pm qetis e.
celu .n. n dicet i oct mo to 7 qete ee . q .n. ad sta
to n mutat locu . sz solu qnt ad dispom . na q sz
mo ee me sp e i ead distam ad tentr . sz g hz e
no sitz s sbam / qz ex n sua ht q mo ee me 7 q
p sit i ead dista ad tn ex n sua hz q qescat pm
ei apetit qete. Ulti s. du. as. dato q n sit pm
qetis 7 mot ei in q est / utr h apetat ei ex se
utr q no / na gua 7 leuia d sc ea si hnt i se ipis
un mouea h mar eit 7 mot lo . sz ea mo
net locali p se / gnante / se ipa aut remoue p
acns gnen. p gnit se ipm no monz deorsu. sz
h e p accns qz n moz se deorsu . n remo phibes

et deorsum mouetur. sed cum remouens prohibens est causa per accidens
grauia in talibus sic est primum motiuum non est per se ut uult philosophus
dicere sed per accidens. [M]odo quod in ipsis celis et ultimo in grauibus
et leuibus non est per se primum motiuum et quietis non obstante quod
grauia non mouentur effectiue per se sed ex grauitate. grauia enim
non mouent se ipsa per se sed per accidens quod sic declaratur. motus
enim naturales non differunt a motu [illegible] per hoc quod motiuum ab
intrinseco. enim motum causa [illegible] quod indiuiduum motorum potest esse
extrinsecus. uidemus enim quod homo mouet lapidem sursum [illegible]
[illegible] agunt uapores sursum naturaliter. cum ergo sit ad extra
et sol extra uapores tamen motus lapidis sursum quam ascensus
uaporum tamen naturalis motus habent ab extrinseco. non obstante quod unus
illorum motuum est contra naturam reliquus est naturalis motus. unum
ergo dictum est quod motus naturales et non naturales non differunt per hoc
motiuum ab extrinseco. dicendum ergo inter duos motus est causa quod in motu
naturali aliqua causa eius et aliqua forma consequens passo per quam intendit in talem mo-
tum. in violento non sic quod habet non tale formam passo. homo enim sic mouet
lapidem sursum quod nullam formam leuis ei confert sed solum
mouet ipsum in percutiendo. sol quod sic agit uapores sursum
quod aliquam formam eis confert. efficit enim in eis quandam calorem in actu
quo mediante sursum tendunt. ascensus ergo uaporum est a sole et
a calore in eo. sed a sole est effectiue a calore in eo est quasi
formaliter. sol autem dando huic uapori calorem dat eis quod sic mo-
ueantur. est ergo sol causa effectiua tamen caloris quam talis motus.
calor non non est causa efficiens per se illius motus. sed magis est causa quasi
formalis. dicitur enim hic calor causa formalis talis motus quia calor sic in actu
informat et perficit uapores deorsum quod eis quodammodo competit
talis motus. uapores ergo non mouentur ex se non mouent se ip-
sos per se sed mouentur a sole et tamen in ipsis uaporibus aliquid ut calor in
actu qui est per se primum et causa talis motus non primum effectiuum. sed
magis ut dictum est quasi primum formale. habent ergo uapores in
se ipsis primum motiuum ut calorem in actu. non tamen obstat
quod per se se ipsos non moueant. et quod dictum est de uaporibus uel solis
intelligendum est de grauibus et leuibus uel grauitatis. generans enim
dando formam grauis ipsi graui dat ei quod moueatur deor-
sum. non tamen grauia se ipsa deorsum mouent per se. quia gene-
rans [illegible] ad centrum est formam grauis quod est de se species
deorsum non unquam actu generans potest esse in eo existendi ad locum
deorsum. sed sic est in eo ad talem locum hic est per accidens solum.
non enim indiget generans ut moueat deorsum non remouens
prohibens. hic ergo generans se ipsum deorsum mouet quia secundum
motum et secundum mouentur remouens prohibens. et remouens prohi-
bens tendit deorsum. et quia causa remouens prohibens est
causa per accidens. ideo generans se ipsum mouet per accidens deorsum
effectiue ergo generans per se mouetur a generante. generans enim
aliquando habet formam grauis in eo existentem ut sit
deorsum et indiget causa per se ut moueatur ad talem locum. ge-
nerans ergo dando formam grauis grauium est causa efficiens per se ut
generans deorsum tendat. et generans non est causa efficiens talis

motus non dando formam. quod dicit quod sic generans est illius mo-
tus per se sed habet ut primum efficiens. sic forma grauis uel illius mo-
tus sed habet per se quod ut primum ~~ut primum~~ formale. et ergo in ipsis grauibus
per se primum motiuum et quietis. quia est in ipsis forma grauis. non obstante
quod grauia non mouent se ipsa per se sed per accidens. et quod dictum
est de grauibus intelligendum habet et leuibus. uniuersaliter enim [illegible] efficiens
per se non mouentur. [illegible] clarius dicetur.
hoc quod si ad est hic diminuit uel supple. [U]lterius autem da-
to nomine per se esse primum. [illegible] non est primum hic mo-
tus. primo et naturaliter quod non. natura enim uel forma eius non agat [illegible]
est enim [illegible] quod [illegible] habet [illegible] est ergo forma [illegible]
uel ipsius grauis. et [illegible] non sit per se talis motus. [illegible] mediante forma
quasi accidentali ut mediante grauitate uel leuitate [illegible] quod non talis motus
non debeat dici primum primo sed solum per se. [M]odo quod hic
per se sonat idem quod primum. omnes enim forme accidentales sunt quasi quedam
instrumenta et quedam organa formarum substantialium. hoc quod in nulla ac-
tione non in tali motu accidentalis forma potest esse principium primum sed so-
lum instrumentale. sicut ergo anima est per se sensitiua non obstante quod sentiat
mediante potentia sensitiua sic forma grauis est forma [illegible] quod principium
uel motus deorsum non obstante quod est [illegible] talis mediante forma accidentali.
[U]lterius [illegible] dubitatur quia in diffinitione nature [illegible] quod sit
sine addatur non per accidens. quoque enim est non per accidens [illegible] esse
per se et econuerso. [M]odo quod se habent per ordinem non per accidens
et per se et primo. in plus est enim non per accidens quam per se. [illegible] est per
accidens quod est in accidentibus. album enim fit ex dulci per accidens quia
non magis est ex dulci dicendum quam ex amaro. si ergo acci-
piatur per accidens [illegible] album non fit ex nigro uel ex fri-
gido per accidens. [illegible] generationes fiunt ex contrariis. non enim per
se fit [illegible] non ex frigido. ex dulci autem fit album per accidens
quia ut dictum est non magis hoc album quod dicitur fiat ex dulci
uel ex amaro. quam ex alio sapore. sed si album non fiat
ex nigro per accidens. sed [illegible] accipiatur per accidens non tamen fit
ex nigro per se. sed per se loquendo album in actu [illegible]
[illegible] fit ex [illegible] quia album [illegible] est coniunctum
nigro uel alicui colori medio ex contrariis album fit ex nigro
uel ex colore medio. in plus est ergo non esse per accidens quam esse per
se. quia quod est ex contrariis potest esse non per accidens. non tamen [illegible] de
esse per se. et sic per accidens est in plus quam per se sit per se est
in plus quam primo. quia sufficit quod sit per se ad hoc quod sit causa
[illegible] sed [illegible] ut hic de primo loquimur oportet sit causa [illegible]
quod in sit principaliter ergo plus ait. natura est principium et causa motus et
quietis per accidens per se et primo. uult dicere quod est [illegible] causa de-
[illegible] et principalis. [U]lterius autem quod philosophus dicit omni motui na-
turali [illegible] nomine esse principium motus et quietis. ideo de omni
motu potest esse quod [illegible] habet quod non sit tale principium
[illegible] ergo [illegible] non sit principium motus per se et primo in mo-
tu locali [illegible] quod non. non enim solum celum grauia mo-
uentur deorsum [illegible] sed in [illegible] quibus dominatur [illegible] grauia
tendunt [illegible] deorsum. et tamen non [illegible] non [illegible] esse principium

pse. et p[ro]p[ter] talis mot[us] lap[idis]. n. p[er] q[uo]d h[abe]t n[atur]a q[uo]d ... cedit deorsu[m]. d[icitu]r. n. n[atur]al[ite]r lap[is] deorsu[m] moue[ri] n[on] q[ui]a lap[is] s[ed] q[ui]a i[n] ea d[omi]nat[ur] t[er]ra q[ue] e[st] eiu[s] g[ener]a[n]s[?] n[on] g[ener]a lapidis ... talis mot[us] p[ro]p[ri]u[m] p[er] se no[n] e[st] et p[ro]p[ter] ... Mod[us]

q[uo]d p[er] se et p[ri]mo et talia q[ui]ed[am] ordi[n]e[m] i[m]portare videt[ur] put[?] g[ener]o duplici[ter] ordo ... i[n] ... du[plici]t[er] accipi possunt, q[ui]a g[ener]o n[on] d[icitu]r e[ss]e p[ro]p[ri]u[m] mot[us] p[er] se et p[ri]mo. h[oc] e[st] p[er] co[m]paratio[n]e[m] ad accide[n]tales for[ma]s q[ui]a ut dem[onstratu]m est s[upr]a q[uan]do organa et i[n]stru[men]ta ... n[on] s[un]t p[ri]m[a] et v[er]o i[n] tali motu p[ro]p[ri]a. s[ed] i[n]stru[men]ta tam[en] n[on] g[ener]o lapidis e[st] p[ri]m[o] p[er] se. i. p[ro]p[ri]a ... mot[us] deorsu[m] no[n] p[er] co[m]paratio[n]e[m] q[ua]m h[abe]t ad ela[?] s[ed] p[er] co[m]paratio[n]e[m] q[ua]m h[abe]t ad accide[n]tales for[ma]s seque[n]tes ipsa[m] q[uia] i[n] tali motu ut dem[onstratu]m e[st] n[on] s[un]t v[er]o p[ro]p[ri]a les / v[e]l possu[n]t d[ici] q[uo]d ut i[n] de g[e]n[erati]o[n]e declam[?] i[n] n[on] mixti ... co[n]tine[n]t[ur]. n[on] ... ipsa g[ener]o n[on] cor[poris] mixti p[otes]t e[ss]e p[ro]p[ri]u[m] p[ri]m[u]m tal[is] mot[us] put i[n] ea p[er] q[uo]d ... p[ro]p[ri]u[m] ... n[on] eli[?] g[e]n[er]us ... motu[m] seq[ui]t[ur]. Vlt[er]i[us] f[orte] du[bitabitur] a[li]q[ui]s ut[rum] n[on] sit p[ri]m[u]m p[er] se et p[ri]mo i[n] motu aug[mentatio]n[is] et ut[rum] q[uod] n[on] / ut[rum]. n. g[ener]a[ti]o[n]a et levia n[on] h[abe]nt i[n] se ... n[on] augm[en]t[antu]r. cu[m] g[ener]o h[abe]a[n]t i[n] se n[atur]am n[on] u[idetu]r q[uod] sit distinguend[um] n[on] p[er] q[uo]d e[st] p[ri]m[u]m p[er] se et p[ri]mo i[n] motu aug[mentatio]n[is]. Mod[us] q[uo]d s[ecundu]m

sola series dic[enda] q[uo]d q[uod] n[on] h[abe]t du[bium] n[on] .n. diffi[cile] a p[ro]b[ati]o[n]e q[uo]d e[st] p[ri]m[u]m mot[us] et q[ui]et[is] i[n] o[mn]ib[us]. g[ener]o n[on] e[st] p[ri]m[u]m mot[us] et q[ui]etis. s[ed] n[on] o[mn]ia q[ua]e i[n] o[mn]ib[us] sit p[ri]m[u]m h[abe]t mot[us] et h[abe]t q[ui]etis. s[ed] ut i[n] ... d[icitu]r alia ... h[abe]nt i[n] se p[ri]m[u]m mot[us] s[ecundu]m locu[m]. a[lia] n[on] s[ecundu]m aug[mentu]m. a[lia] n[on] s[ecundu]m alt[er]atio[nem]. sufficie[n]s g[ener]o q[uo]d i[n] aliq[ui]b[us] sit n[on] p[ri]m[u]m tal[is] mot[us] q[uia] a[lia] h[abe]nt i[n] se p[ri]m[u]m h[uius] mot[us] i[n] aq[ui]b[us] n[on] e[st] i[n] ma[teri]a. pla[n]te. n. et alia h[abe]nt i[n] se ip[s]is q[uo]d e[st] p[ri]m[u]m et ca[usa] aug[mentationis]. i[m]mo q[ui]a p[ro]pt[er] lo[cum] sola a[ni]m[a] augetur ut i[n] de g[e]n[erati]o[n]e declam[?] sufficiat i[n] talib[us] p[ro]p[ri]u[m] salua[n]d[um] motu[m] aug[mentationis]. Vlt[er]i[us] f[orte] du[bitabitur] a[li]q[ui]s ut[rum] n[on] p[er] se possit d[ici] p[ri]m[u]m mot[us] alt[er]ationis ei i[n] q[uo] est / et ut[rum] q[uod] n[on] / q[ui]a s[ecundu]m ... h[abe]t p[ri]m[u]m ... e[ss]e ... / q[uia] s[icut] o[mn]ia q[ue] p[er] se auget[ur] h[abe]nt i[n] se u[nde] augm[en]t[antu]r. sic o[mn]ia q[ue] p[er] se altera[n]t[ur] h[abe]nt i[n] se u[n]de altera[n]t[ur]. s[ed] a[u]t[em] u[idetu]r e[ss]e f[a]l[su]m / cor[pora]. n. simpli[ci]a ut ela[?] p[er] se altera[n]t[ur] / n[on] tam[en] alterari e[ss]e / q[ui]a s[ecundu]m ... nullu[m] cor[pus] sup[er]i[us] u[idetu]r alterari v[e]l g[e]n[er]ari e[ss]e. Mod[us]

q[uo]d s[icu]t dicebat[ur] de motu aug[mentationis] sic et de alt[er]atio[n]e dicip[otes]t / s[ed] g[ener]o n[on] i[n] o[mn]ib[us] e[st] p[ri]m[u]m mot[us] / no[n] tam[en] i[n] o[mn]ib[us] e[st] p[ri]m[u]m tal[is] mot[us]. vi[de]l[icet] aug[mentationis]. sic i[n] o[mn]ib[us] e[st] p[ri]m[u]m mot[us] n[on] tam[en] tal[is] mot[us] ut alt[er]ationis. sufficit g[ener]o q[uo]d a[li]q[ua] i[n] se h[abe]a[n]t u[n]de altera[n]t[ur] / q[ui]a a[u]t[em] a[lia] s[un]t talia m[ateri]a p[er]. mixta. n. eo ip[s]o q[uo]d s[un]t co[m]p[osi]ta ex co[n]t[r]a[r]iis h[abe]nt i[n] se unde altera[n]t[ur] et corru[m]pa[n]t[ur]. al[iter]. n. eo ip[s]o q[uo]d co[m]positu[m] e[st] ex co[n]t[r]a[r]iis h[abe]nt i[n] se u[n]de altera[n]t[ur] et corr[umpu]nt[ur]. simpli[ci]a a[u]t[em] si volu[m]us i[n] o[mn]ib[us] q[ue] altera[n]t[ur] salua[r]e alt[er]atio[n]e[m] p[ro]p[ri]u[m] exu[n]te i[n] ip[s]is n[on] tam[en] eod[em] m[odo] / co[m]p[osi]to q[ui]a s[ecundu]m ...

altera[n]t[ur] p[ro]p[ri]u[m] exist[er]e i[n] se q[ui]a p[er] for[ma]m. s[im]pli[ci]a v[er]o altera[n]t[ur] p[er] for[ma]m s[ed] p[ro]p[ri]u[m] i[n] co[m]positis. n. ut i[n] a[n]i[m]alib[us] for[ma] p[otes]t e[ss]e. u[nde] p[ro]b[atur] in li[bro] de g[e]n[erati]o[n]e i[n] ca[pitu]lo de au[gmen]tato a[n]i[m]am vege[tabilem] applicat alt[er]a[n]s i[n] alt[er]ato eo. n. ip[s]o q[uo]d i[n] mixtis v[e]l i[n] a[n]i[m]alib[us] est alt[er]ato p[ro]pt[er] co[n]t[r]a[r]ie[ta]te[m] / q[ui]a o[mn]ia h[abe]nt co[n]t[r]a[r]ietate[m] s[ic]ut q[uan]do organa for[ma]e ... p[ri]m[u]m alt[er]ationis i[n] talib[us] p[otes]t dici for[ma] / i[n] simplicib[us] v[er]o i[n] q[ui]b[us] n[on] s[un]t q[ua]lit[a]t[es] co[n]t[r]a[r]ie n[on] rep[er]it[u]r alt[er]ato exist[er]e p[ri]m[u]m g[e]n[erati]o[n]is i[n] talib[us] n[on] simpli[cite]r u[idetu]r e[ss]e for[ma] s[ed] m[ateri]a. eo. n. ip[s]o q[uo]d h[abe]nt m[ateri]am i[n] se pot[est] ... for[ma]e co[n]t[r]a[r]ie h[abe]nt i[n] se n[atur]am u[n]de altera[n]t[ur] q[ui]a h[abe]nt i[n] se m[ateri]am ... g[ener]o appar[et] q[uo]d a[n]i[m]ad[uertend]a e[st] diffi[niti]o n[atur]e q[ua]e e[st]. q[ua]e. e[st] ... na[tur]a cu[m] d[icitu]r q[uo]d n[atur]a e[st] p[ri]m[u]m mot[us] et q[ui]etis / n[atur]a accip[itu]r i[n] mot[us] u[nde] u[ni]for[mi]t[er] q[ui]a i[n] aliq[ui]b[us] e[st] p[ri]m[u]m soli[us] mot[us] lo[calis] / i[n] aliq[ui]b[us] a[u]t[em] e[st] p[ri]m[u]m alt[er]ationis / i[n] aliq[ui]b[us] a[u]t[em] aug[mentationis]. rursus i[n] p[ri]m[u]m n[on] accip[itu]r i[n] u[ni]for[mi]t[er]. q[ui]a alia h[abe]nt i[n] se p[ri]m[u]m mot[us] p[ro]ut p[ri]m[u]m dicit q[uo]d acti[uu]m et sic p[er] for[ma]. a[lia] u[er]o h[abe]nt h[abe]nt p[ri]m[u]m p[ro]ut d[icitu]r q[uo]d passi[uu]m et sic p[er] m[ateri]a / ex h[oc] a[u]t[em] pate[t] p[otes]t q[uo]d ... sic ... q[uo]d cor[pora] celestia sic cor[pora] sup[er]i[ora] h[abe]nt i[n] se p[ri]m[u]m mot[us] q[ui] ad locu[m]. vege[tabilia] u[er]o q[ui] ad aug[mentum]. s[ed] cor[pora] co[m]p[osi]ta h[abe]nt i[n] se p[ri]m[u]m alt[er]ationis n[atur]am q[ue] e[st] for[ma]. si[m]pli[ci]a v[er]o h[abe]nt h[abe]nt p[ri]m[u]m n[atur]am q[ue] e[st] m[ateri]a. Aduert[endum] tam[en] q[uod] s[ed] cor[pora] simpli[ci]a n[on] alterari exist[er]e / q[ui]a n[on] totalit[er] mou[er]i exist[er]e forte tam[en] altera[n]t se ip[s]a p[er] actiua sic et se ip[s]a mouet p[er] actiua. sicut. n. q[ui]a g[ra]ue a[p]petit loc[um] deorsu[m] / si iacea[t] sursu[m] redit deorsu[m]. sic q[ui]a aq[ua] a[p]pet[it] frigid[ita]t[em] si calefiat p[er] se dimissa it[er]u[m] redit frigidi[tatem] sup[er]i[us] g[ener]o i[n] simplicib[us] n[on] e[st] p[ri]m[u]m alt[er]ationis / q[ui]a n[on] p[ro]p[ri]e d[icitu]r g[e]n[erati]o alt[er]ationis alt[er]ari q[uam] ... alt[er]ationis n[on] sit v[er]o et p[ri]m[u]m for[ma]m n[on] no[n] p[ro]p[ri]u[m] sic pone[re] p[ri]m[u]m / i[m]mo nu[m]q[ua]m n[on] for[ma]e i[n] talib[us] est v[er]o alt[er]ationis n[on] p[ri]mus suscipiat alt[er]atio[n]em h[abe]ntem aliq[ua]lit[er] oppo[siti]o[n]em ad ip[s]a[m] for[ma]m ut aq[ua] p[er] se dimissa redit frig[id]a q[ui]a p[ri]us suscepat calefactio[n]em q[ua]m h[abe]bat a[n]i[m]am repug[nan]tia[m] ad for[ma]m e[ius]. q[ua]e p[ro]p[ter]. n. de h[oc] sit p[otes]t q[uo]d i[n] o[mn]ib[us] alt[er]abilib[us] e[st] a[li]q[ui]d n[on] q[uo]d est alt[er]ationis p[ri]m[u]m. Vlt[er]i[us] f[orte] du[bitabitur] a[li]q[ui]s ut[rum] i[n] g[e]n[erati]o[n]e p[otes]t salua[r]e n[atur]am e[ss]e h[abe]t p[ri]m[u]m et ut[rum] q[uod] n[on] s[ecundu]m p[ro]b[ati]o[n]em i[n] s[ecund]o de a[n]i[m]a n[on] g[e]n[er]at se ip[su]m s[ed] saluat. si g[ener]o n[on] ex se g[e]n[er]a[n]t u[idetu]r q[uod] n[on] i[n] nullo sit g[e]n[erati]o[n]is p[ri]m[u]m. Mod[us] quoda[m] opi[nio] fuisse i[n] m[ateri]a e[ss]e p[ri]m[u]m quand[am] actam q[uo]d appellabat e[ss]e i[n]choatio[n]em for[ma]e. volebat. n. q[uo]d e[ss]e for[ma]e tota[lis] et sup[er] no[n] e[ss]e dic[itu]r de p[ro]p[ri]o m[od]o. s[ed] i[n] ip[s]a m[ateri]a e[st] q[uan]do for[ma] i[n]co[m]plet[a] q[ue] se ip[s]am p[er] se ip[s]am n[on] p[otes]t fac[er]e i[n] actu co[m]pleto. s[ed] exc[it]a[t]a p[er] agens extrinsec[um] fac[it] se i[n] actu co[m]pleto p[ro]pt[er] q[uo]d volueru[n]t salua[r]e diffi[niti]o[n]em data[m] de n[atur]a dice[n]tes q[uo]d i[n] rebus n[atur]alib[us] e[st] p[ri]m[u]m g[e]n[erati]o[n]is q[ui]a e[st] i[n] eis i[n]choa[ti]o for[ma]e. s[ed] ista[m] p[ositi]o[n]em de i[n]choatio[n]e for[ma]e alibi e[ss]e dicat[ur] et i[m]pugnare i[n]tendim[us] ubi h[abe]t q[uo]d p[er] se tractabit[ur]. sufficiat a[u]t[em] ad p[ri]us diffi[niti]o[n]em data[m] de n[atur]a salua[r]e al[iter] i[n] g[e]n[erati]o[n]is v[e]l q[uo]d p[er] i[n]choatio[n]em for[ma]e d[icitu]r / ergo

dicendum ergo ad hoc concedendo et bene quod sicut appetit actum modo materia sic
appetit et quod non in eo sit principium motus. ergo quod appetit modo ge-
nerationis actum quia materia habet in se principium activum ut formam. quod
non appetit motus generationis passive quia generantur habent in se principium
generationis passivum ut mixtum compositum generabile est in quantum habet
in se principium passivum quod habet potentiam similem ad talem formam.
possibile tamen si volumus dicere quod sicut natura est principium motus alte-
rationis sic et generationis. Sicut enim aliquid quod alterat alterum ex se ut com-
positum non est alteratum ex se nisi suscipiat alterationem per formam. secundum eo-
rum aliquid sit vere motus quod est principium et vere naturaliter alteratur. sic et aliquid quod
generatur ex se ut ista quod generantur ex commixtione elementorum in quibus
est dare aliquid per se movens et aliquid per se motum. in talibus
enim semine maris quod se habet ut artifex. menstruum vero fe-
mine quod se habet ut materia. aliquid vero non generatur ex se sed est causa generationis
ut dicebatur naturale vere principium passivum ut vere materia in omnibus generabilibus
vel vere principium passivum vel vere etiam activum salvatur principium quod non sit
generationis principium. dicendum est enim diffinitionem dicere non esse quod equivocum non convertitur
equivocum convertere. Cum vero dicebatur non se ipsum generat. dicendum quod licet
aliquid non generat se ipsum. hoc tamen non obstante in aliquibus est aliquid
aliud non generat generationis extra. quia in menstruo quod non est aliud est admixta virtus
in generatione seminis maris quod fecit ad generationem fetus. vel ergo ex quo generatur aliquid
aliquid non movet se ipsum ad generationem est quia in eo est dare aliquid
est per se movens et aliquid per se motum. ut autem licet quod est per se mo-
vens sit idem quod forma in forma vel si non ipsa forma quod est alibi habebit
locum. ¶ Rursus non semine maris. quod se non habet ut
movens in generatione fetum vel sit de corpore alio quod fit ex men-
struo moto a tali semine non spectat ad presens negotium. ¶ Ad
illud vero dicendum ut forma artificialis possit esse principium motus est
in quo est et non quod sit. videmus enim aliquas figuras magis aptas ad
motum et magis sedere motum quam alias corpora enim quadratis
equaliter si sit figure pyramidalis vel rotunde magis sedit moventur et
velocius moventur quam si esset figure late. cum ergo hoc figure pyramidalis ar-
tis in dictis habeant naturam formam artificialem esse principium motus et in quo
est non solum per accidens sed non per se. ¶ Ad quod in omnibus est duo considerare
rerum et modum rerum. in innumeris ergo est considerare motum et mo-
dum motus. nulla autem figura non artificialis forma artificialis sed quod habet est principium mo-
tus in quo est. forma enim rotunda vel pyramidalis non erit causa generis
motus vel leviter vel etiam forme naturalis nullum motum habet non ad alium
quam locum tendit. res ergo ex hac forma artificiali et figura per se non for-
tem motum non est tamen inconveniens quod certiam aliquem modum motus. quia
ut tangebatur in argumento forma levis vel forma gravis sed quod est
coniuncta alii et alii figure sortitur alium et alium modum motus
vel quia velociter et tardius movetur. ¶ Ulterius sed dicendum est de aliquibus
artibus ut de arte musice vel de arte saltandi non videtur sit
principium motus eius in quo sunt et non quod sit. nunquam tamen musicus scit
practicam musice et aliud cantat. non musicus scit artem sal-
tandi et alius saltat. sicut ergo arguebatur formam levis per
se esse principium motus quia non est dare quin sit leve et ad
moveatur sursum. sed ideo quod est leve habet talem modum sic a-

talis per has artes sunt per se principium motus eius in quo sunt. quia nunquam
dicendum quod musicus habeat eas et alius moveatur per eas. ¶ Ad quod ut
tactum est nunquam forme artes per se est principium motus eius in quo est. licet
per sit facere ad aliquem modum motus. motus ergo brachii quem re-
quiritur in saltatione vel motus lingue quem requiritur in cantando vel aliquis alius
modus aliorum membrorum quem requiritur ad hec opera per se est ab aliqua vir-
tute naturali existente in corpore ut a virtute affixa musculis et hu-
moris. dicendum ergo artes non sunt per se principium motus. licet preter fa-
cere ad modum motus. ex arte enim saltandi naturalis habet ut move-
at brachium sed quod sic moveat ea vel sic. sicut ergo figura pyramidalis vel
alia figura non est coniuncta forme naturali nullum motum efficeret
sic ars saltandi non innaret virtuti naturali alligatam membris
et nervis non posset in actum saltandi. patet ergo forma vel ars artificialis
facit ad modum motus sed per se nunquam est principium motus eius in quo est.
quod declarare volebamus. ex hoc ergo apparet quod aliter non est principium motus
mechanice forma accidentalis ut mechanice levis et aliter ars facit ad mo-
tum eius in quo est mechanice virtute naturali. natura enim sic est principium motus me-
chanice et mechanice est forma accidentalis quod tamen non quod ista accidentalis forma sit
principium motus eius in quo sunt. aliter tamen et aliter quia non est hic principium per se
principale. sed licet accidentalis forma est tale principium instrumentale et organice. sed non
sic ars facit ad motum mechanice virtute naturali quia licet ista naturalis est
principium motus eius in quo est. ars vero non potest esse principium illius motus sed ma-
gis facit ad modum illius motus ut ostensum est. ¶ Ulterius sed di-
cendum utrum forma artificialis debeant naturales. et arguitur quod sic dicebatur
enim aliquid esse natura non vere forma vel principium activum sed vere materia
et principium passivum. ergo enim ipso ut tangebatur quod materia quam est quedam natura
potest moveri ad susceptionem talis actus vel talis forme est natura dicendum
ergo materia possit moveri ad susceptionem forme artificialis sic esset
prima post passam materie sufficit ad hoc quod ad sit naturale forme artificiales
naturales erunt. ¶ Ad quod si ad est in prima post passam materia sed quod
materia est naturalis dicendum esse naturale forme autem artificiales sed quod hoc non sit in prima
passam materie sed quod materia est naturalis ergo naturales dicuntur. tota enim causa
quare ad exemplum in prima post passam materie dicendum naturale. ex hoc colligitur quod
materia est quedam natura. si ergo ad sciendare in materia non vere est naturale vel materia mo-
veri ad susceptionem eius naturaliter. Si velles arguere per esse naturale
de proprie per illam actionis. dicendum ergo materia nec enim prima
hoc forma naturales non esse. per quam materia non modo ad susceptionem capax
modo naturali. sed quia materia non est terminum talium formarum habet non
per materia sicut patet. ex hoc enim ad inducitur materia naturali quam materia transfunditur
per quasdam actiones et passiones. ita quod ex ipsa materia educitur naturalis forma.
nunquam enim alia forma inducitur naturalis ut tota illa materia quam in forme ista
forma sit sibi transfundi et motum. hoc autem non facit ars
quia secundum terminum non agit in corpore toto. ars enim sed quod habet
agit in extremitatibus eius materie ergo ad susceptionem forme artificialis sed quod habet
sed non movetur naturaliter quia non suscipit formam transfundi per quasdam actiones
et passiones sed suscipit per partem secundum totam transfundi substantiam.
¶ Secunda materia ad inveniendum hoc id est sumendo ex eo quod materia habet rationem
nature ex arte enim quedam resultant opera tamen est ars sal-
tandi et ars cantandi. ex quibus non operatur effective sed solum extrinsecus fiunt quedam.

actiones et quaedam opera in talibus, idest non habet totum quod querebatur. videtur igitur esse dubium de utraque arte ex quibus resultant non solum opera sed in opera[ta]. ut ex arte edificativa efficitur domus, et ex arte lignaria efficitur archa et sic de aliis. hic igitur forma inducta per artem ut sit per artificialem videtur esse forma illa in quibus mathematica convenit cum illis de quibus est declarare verum et cetera talia. dico autem per artificialem ad differentiam naturalis quae non est forma in qua convenit mathematica cum illis. tamen ut plane patet sanitas non est forma per artem ut declaratur hic in vii methaphysice. cum igitur forma iste in quibus convenit mathematica cum illis numquam possit videantur respicere materiam non naturalem quia possunt abstrahi ab omni materia sensibili non omnes formas tales esse materiales. cum igitur dicitur quod est in ipso passa materia et non leviam est si sic in ipso passa materia ut est non vel si educta de materia illius autem non habent artificiales formas. ideo quod querebatur non habet dubium.

Videtur autem natura et substantia et cetera. Postquam philosophus investigavit quid est natura. In parte ista ut dicebatur ostendit quod materia et forma et privatio dicuntur natura. ... [illegible] ... secundum opinionem antiquorum ... quod dixerat materiam extenditur aliorum ... Signum autem dicit igitur quod ... non ... esse ... et exponit se quod lectulus non est lignum et statue es. Consequenter autem quod volens probare materiam esse naturam ... ex quo res componitur ut declaratur in v methaphysice. Consequenter quod dicit non formam per se ipsam quia materia ... in actu ... non est distinctum ut habetur in methaphysice. Consequenter quod materia non est cognoscibilis per analogiam ad formam. ... lignum et es non dicatur sola natura tamen quia non potuit intelligere materiam non intelligitur ad quod se habet ad omnes formas sicut lignum ad lectulum et es ad statuam volens dare intelligere naturam extractam de ligno et ere. Deinde cum dicit Signum autem dicit materia quod dixerat ex testimonio antiquorum dicens quia materia hic extendit Antiphon ... hoc ... extendit omnium philosophorum ... Antiphon dicit ... dat signum super ... probat quod materia habet rationem nature dicebat enim Antiphon quod ... lectum ... ad terram ... putrescens acciperet ... generata ... a celo ut numquam sit ... fiat ... ex eo ... lectulo ... non ... autem ... dicat dispositionem secundum legem artis ... secundum artem ... natura ... quam ... in materia ... ad alterum quia res naturales se habent ad ... materia sicut ... ad es et ligna ad lectum ... aurum ad aquam, ossa autem et ligna ad terram ... materia ... super materia ... esse ... et substantia ipsorum.

Unde sciendum quod ... ratio Antiphontis non arguit ... Antiphon probabat materiam esse naturam quia ... fiebat generatio ut lectus putrescens quia non generat ... lectus ... lignum ... esse lectum ... lignum ... generatio ... fiat ... forma non ... ut ... lignum ... non ... esse ... non ... forma ... non argumentum

... Ideo quod sufficienter philosophus ad probandum materiam esse naturam extendit aliorum qui ipsam ... in ... non ut ... ipsi posuerunt materiam esse naturam in debito et indebito non est ad propositum ... probandum quod ... et non ... ad propositum et arguit materiam esse naturam. natura quod ex illis ... non solum est a forma sed a materia quod non sana ut dicit philosophus in secundo de celo ... sana ... sanitas et corpus ... sanitas ... corpus ... sanitas non habet esse ... in materia ut in corpore ... non est solum a sanitate tamquam a forma debita ... a corpore tamquam a propria materia. sic generare sibi simile est ... ex forma ... ex materia ... quod forma potens ... facere non habet esse nisi in materia ... generans non solum est generans forma sed tamen materia. Per autem sic ... quod sibi generat ad simile ... non ... sed ... forma ... materia ... non ... materia autem ex ... vel ... in quadam confusione ... ut dicatur materiam esse naturam quia ... antiqui ... ipsa forma ut patuit non arguit materiam esse naturam ... Consequenter autem quod ... materiam esse naturam ... non ... actus quia ... posuerunt materiam esse ... in actu ... sola materia erat substantia ... eorum ... materia erat ... Consequenter ... quod dicit ... ut es ... ad aquam quia ... materia omnium metallorum et omnium ... esse aqua ... et ossa ad terram quia ... maxime ... Deinde cum dicit ... Hic ... materiam habere ... extendit aliorum philosophorum ... dicens ... quod in parte intendit talem ... quod ... materia ... substantia eorum ... quod autem ... substantia ... probat ex testimonio omnium philosophorum ... quidam terram ... materiam esse ... alii vero ignem ... alii aerem ... quidam aquam ... quidam ... ut Parmenides ponens ignem et terram esse principia. Alii vero ut Empedocles ... omnia ... elementa ... quod ... ipsorum ... esse habet ... principium sive unum sive multa ... unum et tot quot posuit sic esse principia ... esse substantiam omnium ... alia ... esse passiones ... et dispositiones illorum et ponebat ... omnia ... Consequenter ... ad dubium quod ... alii posuerunt principium ... esse terram ... omnia ... acceperunt ... nullus enim philosophorum posuit terram esse principium vel ... Deinde ... solvit ad dubitationem ... nullus philosophorum posuit terram esse principium ... sed cum aliis elementis posuit. Parmenides cum igne terram posuit esse principium et Empedocles terram cum aliis elementis sic posuit esse principium. ... et forte melius quod nullus philosophorum posuit terram principium ... alii tamen posuerunt ... ut habetur in ... methaphysice ... non fuit philosophus ... famosus in legibus ... quod alii posuerunt terram alii aquam ... non solum ... philosophos ... omnes ... famosos dicens ... quod alii posuerunt terram ... alii ignem ... de ponere terram ... cum aliis elementis ... Consequenter autem quod ... antiquorum philosophorum sola materia est

agat mota imo q tota 9sid' . nr m . ee v tim
r mot' fcones nles po 9sidet . ut hnt vo mot . r q
ut sint mot' suscep' spem r denoiato a for r a to ad
que sr . io nr gno si d' n 9 hat hat denoi a for r a to
ad q 3 . q for po dicta nr . Resp' r q h illa agat
mota . ars at ag imo . fcoes aut nles h 9siden p mo
mot . fcoes tn sarte pnt accipi p mo ad r q actoes
denoian a p a q . fcoes s arte ne plm n denoia a
for qua induct s ab arte a qua sr . ut medic ab arte
medi no a sai . edifi ab arte edifi no a domo . q si n
9noia sit po . q sic dici q medic medie sit dic phi
q sanz . r sic dici q edifi edi sit dic phi q domifi
nr in mag 3 . tales fcoes denoian a p a q . q a to
ad que . s q a for . q s q h mag nr 9sid ut sr acto
nes q ut sr mot . q g ut dem 3 i sro nlla mag 3 q
q mag 9sidat ut mot q ut actoes io hnt ozu illa
dr q actoes arti denoian a to a q . nles a for r a to
ad q . Deinde d sz for r n . d q q pno pnt dicti
d . q for r n d dnr . na pno q dam 3 spes . i . for v n . n
g r spes d dnr . q dnr de pnoe r for . v q r pn r 9nu
hnt ee potissimu i actn . io addit q si pno r 9nu
ad h ee e gnom siplice . v e gnom svale . r nht ee
e rana . 9si 3 pbus i v . n . ht r i degnoe ondi ht ut sr
ad sic 9nu . Resp' au q pno d pt accipi ut d form
ipleta . q . n . nnu 9n mag ht vo hnt . r ad vo pnon
ut nigr ht vo pnois v albi . sic g acci pno n h dub
qn pno sit aliqm n r for . nig . n . r q for iple qda
for . so pt accipi for pno n d neg for s q mo acci pnq
de se 3 no e . r at acci pno diffi 3 rat quo sic n r for
Ad g q sic accepta pno pt d n r for q . p p actus co
. n . ipo q pn tollit un e . dat ad e . so pt d for r n q s
3 anex for r n . nuq . n . pno est uni 9ry n sit anexa
for alti . 3 d e pno n r for q i un i tu icuo nm r
forma . s . n . i no fac ini fac r oio inegne deo . ut d

Quoniam autem determinatum est et c. Post ... ce fine s eloch.
phs d q m r for r pn pnt 3 qda for dnr n exqbus
hnt pt q sptat ad nle 9sidare de m r for cu sptat ad
ipm declare de n . Inpte ista d h . id s . q sptat ad nle
det de n ex dr q h nr ad mathe . Intend a i tota lo
ne tale rom . nr dr a mathe . q math 9sidat form
pt in sensile . nr io 9sidat form i m sensili . sz 9sidans
for i m sensili pt 9sidare de m r for . g sptat 9sidare
ad nle ea de for q de m . h at vo totu sidat nr i dca
q ht nr ad math . io uena d uni ad altm . d . g s .
q p 9ti dca dois . so exseq deitero l . n . plana r fina .
d g q q detiatu 3 q mois d n . pti spectand 3 qn dr
math a ph . i . nli . Deinde d . s . n . plana . exse de
iteto r d . s . q p adducit roes pbares mathe n diff
re a nli . so roes solut das dum . ibi . v . delhis dd .

ee p 3 . facit s q 3 . voes adduat . sai . apli astlo . 3 i
r ar qm . pro tal 3 . eoa ph . i . nlia hnt plana . i . su
ficie r fina . i . solidi . r logi . i . lineas r pta de qbus ites
math . sz sic 9sidantes de eisd sr eed r n dnt g m
ath r nr ert eed q de eisd 9sidat . Deinde d . a
pli astlo . po p a vo d . q ast at 3 alia a phi . i . nli
aut 3 ps phi . nr q n sit alia cu de eisd sit phi
r astlo . q aut sit de eisd p3 q si phi 3 scire q 3 sol
r q lu . nm i 9ies 3 . i . oio 9ens 3 q ad phi ptz 9
sid acentiu q pse sut . i . sr sol r lu . deinde . n . 3 9si
dare sbia ei 3 9sidare pse acca sboz . si g ph 9
sidare h3 de sole r lu 9si h3 de eclip r mo eoz .
r q de talib 9sidat astno . g de eisd astnom r phi
9si bnt . r q astlo 3 qda math . nr q math sciae q ad
ista pte q 3 astnom n dnat a phi . Deinde d . s .
ali qm . addu 3 . vo . d . q ar . i . a voe nr math n
diffe a ph qm dutes ea q sr de n . i . phi det de
nlib3 nnr det de figa sol r lu . r uti eta sphica r
nr nnd sphe aut n . r q delhis 9sidat math n
nr diffe v ab a . Deinde cu d . delhis dd . ig . sol
nt r 3 . facit . q s poit hi done . so exlhis q dnat
resphed plom r v fact ydeas . 3 mat slom q dedi .
sai . latet au . 3 r . fiet aut utiq . 9lo au dm dca
ronu in h 9sistit . q h de eisd 9sidans math r n
no tn sr ina scia q no 9sidant de eis uno mo r e
od . io ait q delhis dd g . i . delineis supfi r ceris ta
lib negocia math . sz n negocia de eis i q nnq 3 u
loz 3 phi coz n r acci sol r lune spectan math
i q acnt coz g extin tall . i . extin nlib3 . v r ma
th absh a nlib coz 3 pondatom . 9sidat . n . q sr ab
sta a motu r h 9sid q ad m n dir . va n 3 9
sid math . io sc dic q no sit mdan abstm . Qui
s . eis nt math dnat a nli r nr q n q scie r u
ons hnt recipiut ex his spem su ex lhis e q ne
gia . q tn 3 g n eod m 9sidat math r nr . ex q de e
ed 9sidant nr ee ead scia . Ad q sic ipis rela
ut hnt ee in se ipis 9sida ad ut inle r ad ut forle
sic res q 9sidan in scia r ut sbm scia 3 . i acci ad
ut inle r ad ut forle . q q . n . 9sida in sci 9sida n
a q voe ut si de sole r lu 9sida i nli r phi . h 3 s
voe aliq ut puta i q sr coz mo . ipa g 9sida ta sr
. q . m scie . vo aut sba q 9sidan 3 . q . ad forle i h 9sid
sic g d rr pnt arte 3 s form . q dr scia arte
3 q ad vo s qua 9sid q 9sidant . q q g nr r math
sint de eisd ex q illa n ead voe 9sidant n sr ead scia .
q io obiciebat q e id sbm negocia . p3 p ia dca
h n 3 forle sz mle tn vo 3 . so slo phicu ait math
a phi diffe . q phi 9sidat has si sr r talia ut sr
ts cor nr . math au h delhis 9sidat n in negocia

tertio 29 et duo [illegible] ala

Gim[illegible]

de hiis ut sunt hic tamen. Sed ut considerant per accidens terminum et motum.

Vlterius. scilicet dicit aliquis utrum naturalis physicus differat ab astronomo. et videtur quod non. motus enim non pertinet ad considerationem nisi per motum. quia tenetur ad considerare proprie ipsum. Cum ergo ad astronomum pertineat determinare de motibus planetarum cum consideret ipsum. et videtur ipsa esse consideratio naturalis astronomi quod non videtur abstracta de motu. et videtur dicere a scientia naturali. [M]odo quia astrologia magis appropinquat naturali physice quam geometrie vel quam aliqua alia scientia mathematica. non tamen est eadem scientia astrologia et physica. Secundo licet utraque sit de motibus planetarum non tamen hoc est eodem modo quia physica magis est de causis motuum ut motus sunt. astrologia vero est de temporibus motuum ut in quibus temporibus velocitate et tarditate repleantur maior et minor distantia planetarum abinvicem. considerat ergo astrologia de hiis motibus non ut motus sunt sed ut in temporibus repleantur [illegible] quantitatis. [illegible] ergo quod aliter considerant naturalis et mathematicus quod scilicet astrologia. scilicet corpora vero stellarum sunt mota. non tamen considerat de eis astrologia secundum quod sunt mota sed considerat de figuris et situbus eorum secundum quantitatem motuum. et considerat de quantitate eorum secundum velocitatem. naturalis vero ut ait considerat de terminis eorum secundum quod mobilia sunt vel sunt corpora physica. ideo physici non solent [illegible] astrologia differre a physica dicit astrologus non considerare a terminis solis et lune ut termini sunt hic corporum secundum quod existunt talia. vel secundum quod sunt physica considerat. naturalis. astrologus hiis motibus magis ut est quantitas quam ut est naturalis vel physica. quia non dicebatur quod non abstrahit a se ipso [illegible] quod non sub eadem ratione acceptum abstrahit a se ipso tamen non est inconveniens eandem rem sub una ratione considerare esse abstractam et sub alia ratione considerata [illegible] sic enim idem uno modo acceptum est [illegible] secundum aliam rationem. motus ergo sub ratione qua motus ut est physica [illegible] sub ratione qua quantitas. dicit ergo astrologus a physico quia de motu non sub ea ratione considerat. immo et si de quantitate et motu considerat astrologus naturalis tamen considerat de quantitate magis [illegible] et de motu magis [illegible] naturalis vero non in [illegible] principaliter considerat et forte [illegible] motu quod de quantitate.

Vlterius. scilicet dicit aliquis utrum abstrahentium sint mathematica et ut dicatur quod ad naturalem consideratio abstracta et non abstracta. et videtur quod sit mathematicorum abstrahentium quia res sicut se habent ad esse ita ad intellectum [illegible] mathematica. quod ergo non sunt abstracta secundum esse non possunt esse abstracta secundum intellectum. mathematica ergo cum non sint abstracta secundum esse non possunt esse abstracta secundum intellectum ut abstracta considerabuntur ut non sunt. Sed ergo erit [illegible]

[M]odo quod mathematica considerat non dicitur secundum falsum [illegible] Sed quia utrumque considerant [illegible] ideo dicitur [illegible] differre quia intellectus [illegible] ad hoc manifestandum quod mathematica [illegible] abstrahuntur non est mendacium. hoc autem sic ostenditur. quedam enim sunt coniuncta per se et quedam sunt coniuncta per accidens. que ergo non habent essentialem dependentiam si in intellectu separantur abinvicem non est inconveniens. [illegible] ad sensum omnino eo quod non sit in intellectu eius. hoc ergo priora habent essentialem dependentiam ad posteriora. posteriora tamen non habent essentialem ordinem ad priora. priora ergo absque mendacio intelligi possunt posterioribus non intellectis. et quia quantitas prius adheret substantie quam qualitas ut contingit [illegible] quantitas non intellecta qualitate et quia [illegible] considerata re quanta absque qualitate considerat per intellectum. nunquam tamen abstrahitur quantitas a materia

quantitas a materia quali sive a materia sensibili quia ut dictum est quantitas precedit qualitatem. mathematicus ergo considerando materiam quantam absque eo quod considerat qualitatem non mentitur. quia ex natura quantitatis est quod possit sic considerari cum prius sit quod naturaliter precedit qualitatem. quod vero obicitur quod res sicut se habent ad esse sic se habent ad cognitionem et ad intellectum non est intelligendum quod non possit ad intellectum sumi omni eo cum quo habet esse ut si quantitas habet esse cum qualitate et cum materia sensibili quod non possit intelligi sine illa. Sed ideo res se habent ad esse sicut ad cognitionem quia omnis intellectus sumitur vere ex [illegible] non vero ex ipso esse eius subordinatum. cum ergo quantitas sic se habet ad esse quod secundum naturam suam precedit qualitatem et materiam naturalem sic se habet ad cognitionem quod secundum intellectum precedit [illegible] ergo [illegible] dum quod res sic se habet ad esse sicut ad intellectum quod in esse accipitur pro essentiali et quidditativo secundum quem modo posteriora sunt post priora. non autem accipitur pro esse actuali in essentia [illegible] multa posteriora a prioribus separari non possunt.

[D]einde cum dicit. Latet autem hoc. ex hiis que dixerat reprehendit platonem et facientes ydeas dicens quod licet scilicet quod mathematica sint abstracta a sensibilibus secundum considerationem et non secundum esse latet facientes et ponentes ydeas. id est platonicos qui abstrahunt. id est platonica supponunt secundum esse physica. id est naturalia cum sint minus abstracta a materia. id est quam mathematica. [S]ecundo autem quod ut habetur [illegible] metaphysice platonici posuerunt [illegible] esse existentes et separata secundum esse. Si ergo platonici sensibilia et non latuisset eos quod mathematica non sunt separata a sensibilibus secundum esse. cum magis sint abstracta mathematica naturalibus nunquam posuissent naturalia abstracta secundum esse. cum tanta abstractio ipsis mathematicis competere non possit.

[D]einde cum dicit. Fiet autem utique manifestum. declarat quod differat mathematicus a physico quia physicus considerat sensibilia ut sensibilia sunt. considerata vero a mathematico non considerantur ab ipso ut sunt sensibilia sed ut sunt abstracta. dicit ergo [illegible] probat considerata a mathematico esse abstracta [illegible] deinceps autem [illegible] dicit ergo quod hoc scilicet [illegible] mathematica et naturalia fieret utique manifestum si aliquis temptet probare terminos. id est diffinitiones utrorumque videlicet mathematicorum et naturalium. et hiis [illegible] ipsorum [illegible] accidunt [illegible] ut diffiniuntur [illegible] accipiuntur ut non abstracta a mathematico non ut ab [illegible] ideo subdit quod impar et par [illegible] rectum et curvum quod ad attentionem mathematicam adhuc autem numerus et linea et figura que adhuc sunt sine motu. id est considerantur a mathematico ut abstracta a motu. caro autem et os et homo que sunt naturalia non adhuc diffiniuntur sine motu sed hec diffiniuntur sicut nasus simus sed non dicitur sicut curvum. [S]ecundo quod curvum a simo differt quia simum determinat sibi materiam sensibilem ut nasum. curvum autem non sic consideratur ergo [illegible] quod concernit materiam sensibilem dicitur a mathematica que abstrahit ab hac materia sicut [illegible] simum differt a consideratione eius. [S]ecundo [illegible] intelligitur intelligendo quod [illegible] forte diffinitionem. talis ergo diffinitio vel quod est consideratio eius [illegible] intellectum notitias ergo philosophus dare per se diversum inter mathematica et naturalia docens nos recurrere ad terminos vel diffinitiones ad utrorumque. naturalia cum alia sit consideratio naturalis et alia mathematica oportet quod utrumque non eodem modo diffiniatur. Sed naturalia [illegible] diffiniuntur concernendo materiam sensibilem. mathematica diffiniuntur per abstractionem [illegible] materia. [D]einde cum dicit. Demonstrant autem. adducit secundam rationem ad ostendendum mathematica esse abstracta dicens quod mathematica esse abstracta sic demonstrant [illegible] que magis sunt physica quam mathematica ut perspectiva armonica. id est

numerum et astrologia naturalia sunt quedam, sicut continetur in geometria. geometria enim tractat de physica linea, sed non in quantum est physica. Incipit ergo geometria a linea non abstracta a physica et tractat illam ut abstractam, quia considerant non ut physica. Perspectiva e contrario incipit a linea abstracta et trahit ad non abstractam; considerat enim lineam mathematicam abstractam, sed non in quantum est mathematica sed in quantum est physica. Deinde cum dicit, Et omnia que adducta sunt ad ostendendum mathematica esse abstracta non sunt in scientiis mediis, consequenter ostendit quod perspectiva, astrologia et musica recipiunt ab abstracto, cum recipiant a mathematica. Probat per hoc scientias medias demum non mathematica esse abstracta.

Consequenter cum dicit: per hoc scientias medias que sunt medie inter mathematicam et physicam omnino mathematica esse abstracta, sic per eandem omnino physica non esse abstracta. Nam sicut [illegible] scientie recipiunt ab abstracto et trahunt ad non abstractum, quia trahunt a physica, sequitur physicam non esse abstractam. Consequenter cum dicit scientias medias esse magis physicas quam mathematicas, dicit per intellectum sic ut mathematica intelligatur; patet media enim sunt inter geometriam et arismetricam, et tamen quod dicit non habet calumpniam, quia cum perspectiva et astrologia sint medie inter geometriam et physicam, cum medie magis appropinquent extremo quam extremum continet alterum, et perspectivam magis esse physicam quam geometriam. Sed non est armonica cum musica sit media inter arismetricam et naturalem, propter esse magis physicam quam arismetricam. Sed potest intelligi hoc scientias medias esse magis physicas quam arismetricas, quia cum medie sint inter utrumque plus appropinquant uni extremo quam alteri, ut plus appropinquant physice quam mathematice. Hoc autem intellectum utrumque sit verum et si non sit semper [illegible] per omnem modum, nec [illegible] modo [illegible] forte alibi habebit locum.

Quoniam autem natura dicitur etc. Incipit ista, ut dicebatur, adducit physicales rationes ad ostendendum quod spectat ad naturalem considerare de materia et forma, et hoc facit quia prius conclusit ex dictis quod spectat ad naturalem considerare de materia et forma. Sed primo dicit [illegible] sicut artifex naturalis habet de materia considerare et de forma. Secundo solvit et adducit rationem ad propositum omnis naturalis physici posse considerare de utroque, scilicet de materia et forma. Ibi [illegible]. Secundo ibi: nam ars imitatur naturam [illegible]. Consequenter [illegible] considerat et [illegible] definimus quod sit [illegible] exemplis [illegible] necessarie [illegible] esse [illegible] cum materia tamen [illegible] super esse sine materia et forma. Consequenter autem physicum [illegible] inter istas duas vias [illegible] quod spectat ad naturalem considerare de materia et forma. [illegible] quod spectabat ad naturalem considerare de materia et forma [illegible] ad mathematicum ut [illegible] naturale non est abstractum [illegible] forme in materia et [illegible] spectat ad ipsum considerare de materia et forma. Has autem duas vias [illegible] physicus [illegible] materia et species [illegible] [illegible]. Amplius [illegible] ut sit unius quod materia et forma debeat [illegible] et [illegible] quia non [illegible] modo et [illegible] posse procedere a materia et forma [illegible] procedere a forma sola. Ergo forma [illegible] sola et non materia. Amplius quod [illegible] repperire diversa [illegible] diversa [illegible] repperire diversa [illegible] actum et potentiam [illegible] materia et forma [illegible] primum motorem [illegible] primum motorem [illegible] et agat [illegible] permovens [illegible]

[illegible] per formam [illegible] quod modo et patiatur per primum [illegible] patitur [illegible] per comparationem ad actum ut habetur quinto methaphysice et quod [illegible] ut patiatur non habet [illegible] per comparationem ad actum [illegible] primum motorem non [illegible] igne patitur [illegible] primum motorem patitur ut [illegible] et ab [illegible] forma [illegible]. Deinde cum dicit: Amplius [illegible] quod est [illegible] primo modo [illegible] sicut artifex [illegible] de materia et forma et dicit quia [illegible] modos [illegible] duas [illegible]. Sed antiquos defecisse esse [illegible] quantitas. Ibi: antiquos [illegible] quod [illegible] duo [illegible] cum duo [illegible] materia et forma [illegible] physici [illegible] alteram [illegible] quia [illegible] quia [illegible] esse materiam et formam est [illegible]. Si autem quod [illegible] eiusdem scientie naturalis aut alterius [illegible] cognoscere utrumque, scilicet materiam et formam. Consequenter autem quod [illegible] magis naturam [illegible] esse quod dicit una [illegible] mathematicus considerat de [illegible] et non. alia autem [illegible] considerat de utroque. [illegible] materia et forma [illegible] quod dicit una [illegible] considerat de utroque [illegible] considerat de magnitudine [illegible] considerat de utroque. geometria considerat de [illegible] et [illegible] considerat de materia et forma [illegible] considerat de utroque. Deinde cum dicit: Inspicienti quidem antiquos defecisse [illegible] quantitate [illegible] antiquos [illegible] de [illegible] physici loquentes de [illegible] de forma [illegible] et demo. [illegible] plus se [illegible] quod [illegible] forma [illegible] esse. Deinde cum dicit: Si autem ars imitatur. Solvit [illegible] questiones et dicit quia [illegible] solvit questionem [illegible] quod eiusdem scientie [illegible] considerare materiam et formam. Secundo solvit questionem primam, scilicet quod spectat ad naturalem considerare de utroque. Ibi: Quoniam autem faciunt artes materiam. [illegible] duas [illegible] adducit [illegible]. Ibi: [illegible] quod [illegible] ars imitatur naturam. Sed eiusdem scientie, idest eiusdem artis est cognoscere materiam et formam [illegible] ut medicina, idest artis medicine [illegible] cognoscere [illegible] formam et [illegible] naturam [illegible] autem [illegible] cognoscere formam domus et materiam [illegible] lapides et ligna in [illegible] domus [illegible] physice, idest eiusdem naturalis [illegible] scilicet materiam et formam. Deinde cum dicit: Adhuc quod [illegible] adducit [illegible] ad hoc [illegible] facit quod [illegible] quod [illegible] probat [illegible] dicendo [illegible] esse [illegible] terminus [illegible] ad [illegible] esse [illegible] dixi [illegible] et sine [illegible] sine [illegible] eadem scientia [illegible] sine [illegible] ad sine quia forma [illegible] finis [illegible] ergo eiusdem scientie [illegible] formam et materiam. Deinde cum dicit: [illegible] probat [illegible] scilicet quod forma sit finis [illegible].

q exitus mot⁹ ɔtinui .i. exeunte motu ɔti[nuo] ... .i. q[uo]
v[e]l exnatur[a] ʒ finis eius mot⁹ r[espec]tu max[im]e ve[rum]. h[oc] q[uod] ʒ [ue]l
finis ʒ ult[imu]m r[espec]tu ʒ [eius] cui fit h[u]i[us]mo[d]i mot⁹ g[ra]t[i]a cu[m] fo[rte] sit i[n] ult[imu]m
q[uo]d t[er]minat motu[m] m[ort]e [et] ʒ [eius] cu[m] h[abe]t i[n] q[uo] mouet[ur] o[portet] q[uod] fo[rte] sit
finis m[orte]. Q[ue]st[i]o g[ra]t[i]a duo e[ss]e de v[er]ne finis. p[ri]mo q[uia] o[portet] di[ci]t
q[uod] ult[imu]m. S[ecun]do q[uia] o[portet] e[ss]e id [eius] cu[m] c[uius] fi[n]it. [et] q[uia] h[oc] h[abe]t fo[rte] r[espec]t[u] m[orte]
o[portet] q[uod] sit finis ei[us]. Dein[de] cu[m] d[icit]. V[ideri]n[ur] [et] poeta de vi[ta]. ex
h[i]is q[uod] dixerat o[mn]i[n]o e[ss]e deriso[rem] dein[de] [eius] poete d[icit]. q[uia] po[et]a n[on]
ille ... deriso[re] appo[sui]t di[ci]t hac[tenus] ... morte ut h[ab]et ...
...ti e[ss]e fine[m]. [et] e[ss]e c[uius] ca[usa] fit ʒ mot⁹ m[orte] uidebat[ur]. p[ro]p[ter] mo
...tu[m] ... ad cor[rigendu]m ... q[uia] g[ra]t[i]a cor[rup]t[i]o[n]is uideba[tu]r h[ab]ere v[er]o ult[imu]m
t[er]m[in]ali motu ... morte ... cor[rupti]o[n]e e[ss]e h[uius]mo[d]i fine[m]. s[ed] n[on] o[portet] q[uod]
ult[imu]m o[mn]e n[e]c[essari]o sit e[ss]e fine[m]. s[ed] o[portet] fine[m] e[ss]e opti[mu]m [et] e[ss]e [id]
c[uius] ca[usa] fi[n]it q[uod] cor[rupti]o[n]i [et] morti ɔpete[re] n[on] p[otes]t. Dein[de] cu[m] d[icit]
Q[uonia]m aut[em] faci[u]nt artes. soluit v[er]o a[liam] r[ati]o[nem]. q[uia] sp[ec]tat ad n[atura]m
... ɔsi[mi]lit[er] ... [et] fo[r]m[am] ... .n. p[ri]us po[sui]t p[ro]bat n[on] sup[er]
s[ed] ex suppo[siti]o[n]e q[uia] ... sit ɔg[nosce]re ... suppo[siti]o[n]e ... q[uod]
sit ɔg[nosce]re m[ateriam] [et] fo[r]m[am]. argu[it] ex d[i]c[t]is v[er]bis q[uod] ei[us] sit ɔg[nosce]re ...
q[uia] [eius] ʒ ɔg[nosce]re ... c[uius] ei[us]d[em] sci[enti]e sit ɔg[nosce]re m[ateriam] [et] fo[r]m[am]
s[ed] v[er]o ad ducte ... p[ro]bat q[uod] n[atur]e sit ɔg[nosce]re m[ateriam] [et] fo[r]m[am]
e[ss]e. h[oc] aut[em] d[icit]. s[ecun]d[o] q[uia] p[ri]mo p[ro]bat q[uod] n[atur]e sit ɔg[nosce]re m[ateriam]. S[ecun]do q[uod] ei[us] ʒ
ɔg[nosce]re fo[r]m[am] i[bi]. ap[pl]i[cati]o cor[um] q[ue] s[un]t. In p[ri]ma p[ri]mo p[ro]ponit tale
v[er]o q[uia] n[on] sp[ec]tat ad p[ro]p[osi]tu[m] n[on] ʒ d[icit] ... m[ateriam] [et] arte[m]. q[uia]
alia[s] artes faci[u]nt m[ateriam]. n[on] aut[em] p[ro]p[ter] suppo[siti]o[n]e[m] ca[usa]. s[ed] arte[s]
n[on] faci[u]nt m[ateriam] ɔgnosce[re] ea[m] g[ra]t[i]a sp[ec]tat ad n[atura]m ɔg[nosce]re m[ateriam]. n[on]
ob[stan]te q[uod] n[atur]a n[on] facit m[ateriam] s[ed] suppo[ni]t ea[m]. In h[oc] a[utem] v[er]o sic
p[ro]cedit. q[uia] p[ri]mo o[stendi]t q[uod] artes n[on] faci[u]nt m[ateriam] m[ateriam] ɔg[nosce]re. S[ecun]do
a[utem] d[icit]a e[ss]e i[n]t[er] arte[m] [et] n[atura]m q[uia] alia[s] artes faci[u]nt m[ateriam]. n[atur]a aut[em]
n[on] facit ea[m]. ex h[oc] a[utem] ... q[uod] ad n[atura]m sp[ec]tat ɔg[nosce]re m[ateriam] n[on]
ob[stan]te q[uod] n[on] m[ateriam] p[re]suppo[ni]t. S[ecund]a p[ar]s i[bi] i[n] h[i]is q[uod]. e[ss]e p[ar]s
t[er]tia. q[uia] p[ri]mo p[ro]bat q[uod] artes n[on] faci[u]nt m[ateriam] ɔg[nosce]re ea[m]. S[ecun]do
i[n]nuit q[uod] s[un]t h[uius]mo[d]i artes n[on] faci[u]nt m[ateriam] [et] ɔg[nosce]re ea[m]. ʒ assig[na]t
d[iffer]e[nti]a[m] i[n]t[er] eas. S[ecun]da i[bi]. N[am] ar[s] [eius] ca[usa]. ʒ i[bi] d[icit] aut[em] adeu[n]t
a[utem] p[ar]tis s[un]t ʒ q[uia] i[n] o[mn]i g[e]n[er]e fac[t]or[um] ʒ dare ʒ g[e]n[er]a arti-
u[m] dispo[siti]o[n]is: fac[ti]ua[m] [et] usuale[m]. dispo[siti]o[n]e .n. d[icit] q[uia] m[ateriam] par[at].
fac[ti]ua a[utem] q[ue] fo[r]m[am] i[n]duc[it]. usual[is] a[utem] q[ue] n[on] ... eo q[uod] fac[t]u[m] ʒ.
v[er]o g[ra]t[i]a ut i[n] op[er]e nauium ʒ dare arte[m] dispo[siti]o[n]a ut dola[tiu]a q[ue]
lig[n]a p[re]parat. [et] arte[m] fac[ti]ua[m] ut nauifac[ti]ua q[ue] i[n] lig[na]
dolata fo[r]m[am] nauis i[n]duc[it]. 3° ʒ d[ic]e arte[m] usuale[m] ut
gub[er]na[tiu]a q[ue] ut[itu]r nauifac[ti]ua. sic [et] i[n] op[er]e domi[fi]ca[tiu]a ali[qua] ʒ
q[ue] ex luto fac[it] lapides [et] par[at] m[ateriam] do[mus]. ali[qua] ʒ q[ue] do[mu]m ɔstit[uit]
[et] a[liqua] q[ue] domo ut[itu]r [et] h[ab]itat. h[ec] a[utem] ʒ. se h[abe]nt p[er] ordi[n]em
q[uia] usu[alis] ʒ a[rchi]tec[tonic]a [et] p[re]cep[tiu]a. q[ue] .n. o[portet] uti re i[m]perat s[ci]re
ea[m] q[ua]lit[er] ea[m] effic[er]e debeat. fac[ti]ua n[on] sup[er] fo[r]m[am] dispo[siti]o[n]a
q[uia] q[ue] fo[r]m[am] i[n]duc[it] p[re]cep[ti]t dispo[siti]o[n]i m[ateriam] [et] i[m]perat ea[m] q[ua]li-
t[er] ea[m] debeat p[re]parare. i[n]t[er] has aut[em] artes sic se h[abe]n-
tes p[er] ordine[m] sola dispo[siti]o[n]a m[ateriam] fac[it]. a[liae] n[on] artes ut fac[ti]ue
[et] usuales q[ue] p[ro]p[ri]e sunt d[ict]e architecto[n]ice [et] p[ri]ncipales n[on] faciunt m[ateriam] s[ed]
ɔg[nosc]u[n]t. una s[ecundu]m p[ro]ximu[m] i[n] posi[ti]o[n]e. q[ue]cu[m]q[ue] o[portet] f[ac]tu[m] scire o[portet] di[ffi]n[ire]

...re p[re]cipe. ars n[on] i[m]p[er]a[ti]ua m[ateriam] q[ue] a[n]cilla[ri]e a[rtibus] s[ub]stiti[uuntu]r ... [archi]tec[toni]ca
m[ateriam] ʒ q[ue] ip[s]a sciat face[re]. i[n]f[er]iores artes sciu[n]t ɔgnos[cere] [et] p[re]cipe-
re. g[ra]t[i]a dein[de] ʒ q[uia] i[n]f[er]iores artes s[ed] n[on] faciat ip[s]a[m] t[ame]n ɔg[nosc]u[n]t
ip[s]a[m]. S[ed] aut[em] sic fo[rte] ... v[er]o. p[ro]p[ter] artes a[rc]hitec[toni]cas [et] i[n]f[er]iores
u[e]l i[n] obseq[ui]o ... ar[tium] uel op[er]a. q[uia] sunt. q[ui] finis o[mn]iu[m] ar-
ti[um] [et] o[mn]iu[m] operat[ionum] ab i[n]f[er]ior[ib]us ar[tibus]. s[ed] artes i[n]f[er]iores opa[n]t[ur]
ip[s]a[m] m[ateriam] arti[um] g[ra]t[i]a p[ro]p[ter] i[n]f[er]iores artes uti h[uius]mo[d]i m[ateriam]. [et] sunt. q[ui] fi[nis]
ei[us] [et] ɔgno[scu]nt ip[s]a[m]. h[oc] a[utem] v[er]o fu[n]da[tu]r sup[er] duob[us] p[ro]p[o]sitionib[us]. q[uarum] p[ri]ma
ʒ q[uia] alia[s] artes ut i[n]f[er]iores faciu[n]t m[ateriam]. alia ʒ q[uia] p[ri]ores
artes o[mn]ib[us] uti arti[bus] uel o[mn]ib[us] operatis ab i[n]f[er]iorib[us] artib[us] p[ro]p[ter] su[n]t
.q. finis cor[um]. [et] p[ro]p[ter] h[oc] artes sup[er]iores ɔgno[scu]nt m[ateriam] opera-
ta[m] ab i[n]f[er]iorib[us] artib[us]. h[oc] p[ro]p[ter] tales artes n[on] facia[n]t ip[s]a[m]. h[oc] ʒ g[ra]t[i]a
q[uod] ait q[uod] artes .s[cilicet]. alique ut i[n]f[er]iores faciu[n]t m[ateriam] sua[m] a[liae] q[ue]d[am]
sup[er]ior[es] a[liae] n[on] opo[r]te[t] [et] uti sup[er] p[ro]p[ter] sup[er]iore[s] artes ta[n]q[uam] p[ro]p[ter] nos
o[mn]ib[us] q[ue] s[un]t arti[fici]a[lia] u[e]l o[mn]ib[us] q[ue] s[un]t operata ab i[n]f[er]iorib[us] artib[us]. sunt .n.
sup[er]i[ores] p[ro]p[ter] sup[er]iores artes ʒ nos q[ui]da[m] finis o[mn]i[u]m taliu[m] op[er]a[tionum]
g[ra]t[i]a p[ro]p[ter] tales artes ɔg[nosc]u[n]t talia operata. h[oc] p[ro]p[ter] h[uius]mo[d]i artes n[on] fac[iunt]
illa. declarata ʒ g[ra]t[i]a p[ro]p[osi]t[io]ne p[ri]ma q[uia] artes n[on] fac[iun]t m[ateriam] ɔg[nosc]u[n]t ea[m]. =
Q[ue]st[i]o q[uia] ait alias artes face[re] m[ateriam] sup[er]i[or]. a[liae] n[on] opo[r]te[t]. q[uia] ar[tes] ...
p[re]para[n]t m[ateriam] ʒ d[icit] ge[neraliter]. q[ue]da[m] .n. faciu[n]t m[ateriam] opo[r]te[t] ut ars dolat[iu]a
p[re]parans lig[na] q[ue] s[un]t m[ateria] nauis h[uius]mo[d]i .n. ars n[on] facit lig[na] sup[er]i[us] n[on]
m[ateriam] nauis sum[i]t. s[ed] facit ea[m] opo[r]te[t] i[n]q[uan]tu[m] ea[m] p[re]parat [et] dispo[ni]t.
quedam t[ame]n artes s[un]t fac[ti]ue m[ateriam] arti[ficial]i sim[pliciter] ut p[atet] i[n] arte p[re]paran-
te materia[m] nau[al]is ... n[on] solu[m]. u[n]i m[ateriam] opo[r]te[t] facit p[er] arte[m] s[ed]
[et] uti sim[pliciter]. Q[ue]st[i]o [et] q[uia] ait uti o[mn]ib[us] p[ro]p[ter] nos q[uia] pot[es]t e[ss]e ars
usual[is] ʒ i[n] q[ua] ʒ finis [et] a[rc]hitecto[ni]ca i[m]perat[iua] o[mn]iu[m] alia[rum]. h[uius]mo[d]i .n. ars
usu[alis] h[abe]t m[ateriam] n[on] faciat h[abe]t t[ame]n ea[m] ɔg[nosce]re q[uia] h[abe]t i[m]perare [et] p[re]cipe[re] nego-
c[ia]t[or]e ip[s]a[m]. Q[ue]st[i]o [et] q[uia] ait nos q[ui]da[m] e[ss]e finis t[ame]n operat[ionum]
q[uia] h[uius]mo[d]i i[n]ters n[on] sit ordi[n]e ... obsequ[iu]m [et] q[uod] ult[imu]s ʒ finis. [et] g[ra]t[i]a ...
finis o[mn]iu[m] taliu[m] artifi[ciorum]. h[oc] ʒ i[n]q[uan]tu[m] i[n]uenit partes a[rc]hitec[toni]cas
v[er]o dici e[ss]e finis quoda[m] n[on] sup[er]. Du[plex] f[init]. ars ut ... m[ateriam] sup[er]
p[re]p[ar]at face[re] alia[s] artes ... q[uod] n[on] ... .n. sup[er] ... e[ss]e fine[m] p[ro]-
duceba[tu]r e[ss]e i[n]g[e]n[er]ab[i]l[i]b[us] [et] i[n]co[rru]pt[ibilibus]. g[ra]t[i]a ... Q[ui]d q[uod] m[ateriam] sup[er] d[icit] p[ro]p[ter] ...
p[ro] u[e]l ... arti[um] ... i[n] g[e]n[er]at[i]one a[utem] n[atur]a[m] q[ue] se h[abe]t ...
... e[ss]e ... q[uod] ʒ i[n]g[e]n[er]a[bi]li [et] i[n]co[rrupti]b[i]li. s[ed] m[ateriam] ... arti[um] ʒ ... ɔp[osi]t[u]m
v[er]o tale e[ss]e g[e]n[er]a[bi]le [et] cor[ruptibi]le n[on] ʒ i[n] ɔ[tin]ens. Vlt[er]i[us] f[init]. d[icit] a[utem] ut
o[portet] artes i[n]f[er]iores ɔg[nosc]u[n]t op[er]a ab i[n]f[er]iorib[us] artib[us]. Q[ui]d q[uod] finis
e[ss]e. q[ui]da a[n]i[m]atu[m] organu[m] sui d[omi]ni s[un]t [et] organu[m] ʒ q[ue]d[am] i[n]a[n]i[m]a-
t[um] ... [et] q[uia] talia s[un]t q[ue] h[uius]mo[d]i n[on] agu[n]t n[isi] ab alijs mota o[mn]e or-
ganu[m] [et] e[ss]e u[e]l a[n]cilla[n]s n[on] h[abe]t q[uod] agat n[isi] motu[m] s[ub] a[liquo] s[upe]riori
age[n]te p[ro]p[ter] q[uod] n[on] sup[er]i[us] age[n]s agat p[er] i[n]tell[ect]u[m] [et] p[ro]p[ter] ɔg[nitio]n[em] mo[dum] i[n]-
f[er]iora age[n]t[ia] op[or]tet h[uius]mo[d]i age[n]s sup[er]i[us] h[abe]re ɔg[nitio]ne[m] o[mn]i[u]m op[er]a[tionum] ab
i[n]f[er]ior[ibus] ... mo[do] ab ip[s]o. cu[m] g[ra]t[i]a i[n]f[er]iore[s] artes s[un]t q[ue]da[m] orga[n]a
[et] q[ue]da[m] a[n]cille arti[um] sup[er]i[orum] [et] n[on] age[re] n[isi] mota ab ill[is] p[er] se l[oquen]do
q[uo]d q[uidem] ʒ i[n]f[er]ior[um] effic[er]e h[oc] ʒ arti[um] sup[er]ior[um] p[re]cipe[re] [et] s[ecundu]m ɔg[nosce]re. Dein[de]
cu[m] d[icit] d[icit]. .n. ʒ i[bi]. vena[t]i[ue] q[uod] s[un]t h[uius]mo[d]i artes n[on] facie[n]tes m[ateriam] s[ed] cog[nosce]ntes ip[s]a[m].
ad [eius] cui[us] s[unt] q[uod] u[bi]c[um]q[ue] acc[i]o[n]is [et] p[ri]n[cipiu]m agendi su[m]it[ur] ex fine. g[ra]t[i]a
g[ra]t[i]a ars mag[is] attingit op[er]a[tione]m [et] fine[m] tanto mag[is] ʒ a[rc]hitectonic[a]
finis a[utem] i[n] h[uius]mo[d]i op[er]a[tionib]us ʒ d[ici]t[ur] fo[rm]e. .s. [et] ut[itu]r s[ed] t[ame]n ut[itu]r ʒ p[ri]ncipaliore[m] fine

quia forma videlicet se habet forma ad usum, sicut materia ad formam. Lignum enim dolatum ordinatur ad formam, ut ad formam navis. Ideo enim dolatur lignum ut inducatur talis forma. Forma autem ordinatur ad usum, quia ideo est talis forma, quia talem requirit eam usus ad quem facta est. Et quia duo sunt fines, forma et usus, ideo duae sunt artes principantes et cognoscentes materiam, scilicet una quae est usualis et alia factiva formae et usus, et quia usus est finis ultimus, ideo usualis est principalior quam factiva formae. Sic ergo quia dixerat quod finis et cuius causa fit dupliciter dicitur, scilicet forma et usus. Addo autem quod de hiis determinatum est in hiis quae sunt de philosophia, id est in methaphysica. Quia ergo duplex est finis, usus et forma, duae sunt artes principantes et cognoscentes materiam, quarum una, scilicet usualis, est quasi architectonica, et factiva formae. Quod autem usualis sit ars principalis patet, quia usualis est quodammodo architectonica. Differunt etc. Ad quod cum usus principalior sit finis quam forma, non mirum quod usualis sit architectonica quodammodo, scilicet superior.

Dico quod haec architectonica est ars dolativae artis sive artis operantis materiam ... Et usualis sic fit architectonica, quia imperat navifactivae non dolativae, ideo dolativa et operantis est non imperans, sed architectonica imperans, non superior, quam imperat quodammodo. Deinde cum dicit: Differunt autem, dat differentiam inter has artes principales, dicens quod differunt in hac quod haec, scilicet architectonica, id est usualis, est cognoscitiva, id est praecepta speciei. Alia autem, scilicet navifactiva, est factiva, id est operativa materiae. Gubernator enim, id est usualis, cognoscit et imperat et distinguit qualis sit species temonis. Navifactiva autem cognoscit ex quo ligno et ex quibus motibus, id est ex quibus lignis erit navis sive temo. Est ergo differentia inter has artes, quia una imperat secundum formam, alia secundum materiam. Gubernator enim non facit formam, sed imperat statuitque qualem oporteat esse; sic navifactiva non dolat lignum sed facit navim, sed imperat et statuit quale materia oportet esse facta. Et sic ostendit autem quod alia cognoscit et facit similiter, quia imperare dicitur. Alia de eo quod habet preparare in aliquo quod sunt est cognoscitiva ad usum, sicut et qualiter imperat ad finem ...; usualis ergo dicitur esse cognoscitiva formae, quia imperat formam, et navifactiva dicitur esse factiva materiae, non quidem quia imperat eam facere.

Deinde cum dicit: In hiis quidem igitur ponit differentiam rationis, praedicens quod in hiis quae sunt per artem nos facimus materiam propter opus, sed in physicis materia est et non facit, sed supponitur. Et ergo supplet quod ergo spectat ad physicum naturam et dicit rerum naturae et artis, non quia ars facit materiam naturae, cum autem probatum sit quod artes cognoscunt materiam quam faciunt, magis convenit quod spectabit ad naturalem cognoscere materiam, quam non nos facimus sed supponimus.

Deinde cum dicit: Amplius eorum, probat quod spectat ad naturalem cognoscere materiam, probat quod spectat ad physicum cognoscere formam et dicit quia per sensum facit quod deinde secundo ex hiis intendit usque ad quod tamen spectat ad naturalem considerare de forma. Ubi dicit: Usque ad quid, intendit talem rationem: materia est de genere eorum quae sunt ad aliquid, et dicitur relative ad formam, sicut ad speciem, quia per eam specie et alia materia. Ergo probatum est quod spectat ad naturalem cognoscere materiam, patet quod spectat ad ipsum cognoscere formam, quia eorum considerat unum, relatorum et reliquum.

Deinde cum dicit: Usque ad quid, inquirit usque ad quid ... pertinet naturaliter considerare de forma, et dicit quod per hoc quod dictum est patet quod dicatur in hoc, videlicet homo enim hominem. Dicit ergo quod quoniam usque ad quid physicus cognoscere speciem et quod quid est et solvit quod quodammodo oportet medicum considerare materiam et fabrum aes, et usque veniat ad id cuius gratia est unumquodque in illa materia, id est usque quod deveniat ad cognoscendum naturae formam in tali materia; sic et super oportet naturalem considerare de formis usque quo deveniat

ad ultimam formam quae dat esse naturale, ubi haec est anima humana quae est aliquo modo separata, quia non educitur de potentia materiae, et aliquo modo est in materia, quia dat esse materiae. Ideo videtur quod esset haec consideratio has formas quae sunt quodammodo species, id est formas separatas, et cum sit impossibile esse tales formas super esse animas humanas, ergo est consideratio naturalis.

Deinde cum dicit: Homo enim hominem, probat quod dixerat, videlicet quod de anima humana pertinet considerare naturali. Intendit autem talem rationem: omnis forma generata ex materia est de consideratione naturali; sed haec generatur ex materia, ergo forma est de consideratione naturali. Deberet autem ratione non probare nisi quod homo generatur ex materia, vere autem quod homo et sol generant hominem ex materia. Anima ergo humana quae est aliquo modo in materia separata est de consideratione naturali. Sed quomodo haec sit separata, id est forma omnino separata, et quid sit, haec forma determinare non spectat ad naturalem sed est primi philosophi opus.

Et ideo autem formas esse in completa generatione quod quaedam sunt omnino naturales, ut illae quae educuntur de potentia materiae, quaedam sunt omnino abstractae ut substantiae separatae, quaedam vero sunt mediae inter istas, ut humanae animae. Considerat ergo naturalis ... formas naturales et extendit usque ad animas humanas, ita quod considerare de hiis animabus spectat ad naturalem, sed nunc spectat ad primum considerare de substantiis separatis. Et ideo quod sunt ut sic dicit quando ... motus movet naturam.

Determinatis autem hiis etc. Hic incipit secunda consideratio.

Postquam ostendit philosophus de consideratione totius procedens, sumpto autem determinat philosophus de causis in his sectis, scilicet de materia et forma, in parte in qua determinat de omnibus causis in his sectis quae extrinsecae. Adhuc secundo ut quod sic determinat secundo de causis intrinsecis materia et forma ... dicit quod primo determinat de his causis. Secundo ostendit quod determinare de eis ad naturalem spectat. Sic inde secundo de omnibus causis, vere dicit quod primo determinat de omnibus causis. Secundo ostendit quod spectat ad naturalem omnes vere causas cognoscere, facit ibi: Inde manifestum hiis ubi sunt. Quae autem sunt causae et quot sunt numero, est primum. Dicit quod primo determinat de causis per se, secundo per accidens, ibi: Dicuntur autem et forma. Primum in duo, quia primo dicit quot sunt species et maneries causarum, secundo determinat de modis, ibi: Modi autem causarum est primum. Dicit quod primo comparat se ad dicta, secundo exsequitur de intento, ibi: Uno autem modo. Dicit ergo quod determinatis hiis quae dicta sunt, considerandum est de causis, vere quae et quot sunt numero, eo quod id quod est hoc negocium est sciendi gratia. Scire autem non opinamur unumquodque antequam accipiamus propter quid, quod est unumquodque tale. Hoc autem est accipere primam causam eius. Manifestum est ergo quod nobis hoc est accipere causam, et facere nobis de generatione et corruptione et omni physica mutatione. Scientes principia ipsorum motuum, sic ipsarum mutationum temptemus reducere unumquodque quaerendum sive unumquodque mobile in ipsa, id est in sua principia, sic enim est scire per causam, dignum est invenire causas ...

Deinde cum dicit: Uno quidem modo, exsequitur de intento et investigat genera causarum. Et est quod tria facit, quia primo investigat genera causarum, secundo assignat quosdam adiacentes sequentes hiis causis, tertio ut faciat doctrinam evidentem summatim recolligit quod dixerat, facit ibi: Contingit autem multas, tertium: Omnes autem dictae. Est primum quod facit, et quod de quattuor generibus causarum determinat de causa materiali primo determinat, secundo de formali, tertio de efficiente, quarto de finali, facit ibi: Alio autem modo, tertium: Amplius unde, quartum: Adhuc autem quod. Dicit ergo quod uno modo dicitur causa sicut ex quo fit aliquid, cum sit inexistens, quod quidem ad causam materialem ex qua fit res et quae inest rei, sicut aes causa statuae et argentum phiale, et horum genera, nam non solum

auri et es est in statue et phyale et metallum quod est genus

adulla et hic [illegible] Deinde cum [illegible] distinguit manens

et transiens [illegible] aliud [illegible] remanens in eo non [illegible]

[illegible] supra debet esse de compositione [illegible]

[illegible] erit non manet in eo. volens ergo philosophus describere [illegible]

de compositione [illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

organa .i. flebotomia [illegible] finis. sunt ad finem [illegible]

[illegible] ad invicem [illegible] quedam sunt opera [illegible] quedam sunt organa [illegible]

[illegible] opera organa ut [illegible] et exercitium [illegible] organa [illegible]

[illegible] Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit [illegible] sunt tales conditiones [illegible]

[illegible] statuifica et eo [illegible] statue

[illegible]

v in q. gna ma[illegible] na ela [illegible] ca sillaz r es m[illegible] ualor
r igms r a ela sut ta [illegible] tor [illegible] mixtor r ptes sut ce
toti r suppoes . v pmisse sut cepclois . r add q oms
[illegible] sut sic exq. [illegible] at q ist cas [illegible] narratas qda
sut mag [illegible] miles ut m ualor r ela cor r pmi sepclo
ms . qd aut mag formales ut ela sillaz r ptes toti
n accipia ptes formales [illegible] at q ca sic exq aliu d
ca [illegible] solu . ut ca d . exeho sit cultell aliu ce sic exq
[illegible] os ce m [illegible] ta [illegible] for . dic . n . exaia r cor ce
hom . cu g h d q oms dee ce [illegible] sic exquo denoiat n cas
[illegible] Deinu cu d . [illegible] q3 [illegible] deceus [illegible]

[illegible]

Modi autem causarum

[illegible]

parciores. ¶ Ipso et quod causa contingens et propria dicuntur accipi per se vel secundum
accidens vel per se. aliter enim est sol causa communis vel virtutis pullulantis
in planta et aliter artifex vel medicus. artifex enim est communis causa vel
medicine per se, quia omnis medicus est artifex et non econverso. sed sol vel virtus
pullulationis per se causa est communis, quia ad plura se extendit causalitas
solis quam virtutis. quantum ... causam communem et propriam. sed in unum se
habent ut continens et contentum. vel alia enim et generalia continent
suas species et virtutes minores esse. has inferiores. sed contra
hec et non eodem modo sumantur. ¶ Deinde cum dicit: Amplius autem passiones
post quam contingentiam dicit quod esse quedam se habent sicut accidens et ... quod
quod super se habent per se et exponit quod est esse per se et quod per accidens.
dicit quod aliter est causa statue policletus aliter statuarius faciens, quia statuarium
faciens per se est causa. ponderans autem per accidens quando accidit statuarium fore
ponderantem esse. et sic policletus per accidens est causa. similiter ad policletum se
est causa per accidens. ideo videtur quod et contingenter accidens et contingenter causam per accidens
super se et causa per accidens ut si homo sit causa per accidens, et omnino animal
habet et causa per accidens. addit autem quod propinquiora accidentia et alia dico
... ideo videtur quod propinqua accidentia ... esse causam propinque accidentis
esse logice et se propinque. ut si albus et musicus dicatur esse statuarius
albus est causa longinquior et musicus propinquior. ¶ Dicit etiam quod non
policletus ... sic causa statue per accidens ... quod non ... actionis
... solum forte ... sic ars statue non in ... esse
... policletus causa statue per se ... quod forte dicitur sibi ... de
... non per se existente ... agendi non solum forte sed solum.
¶ Modo quod ... agendi per se et ... forte. si autem ... [illegible]
... statue ... forte. si autem accipiatur ... non ut stat ... forte ...
... actionis statue accidit ut non causa per se sed non per accidens policletus enim per
... forte est policletus et homo per accidens est artifex ... autem ... faciens sta-
tuam ... forte per quod est policletus vel per quod est homo sed per quod est artifex. si
... solum numquam est per se causa agendi sed forte. numquam ... solum accidit
... est per se ... agendi ... ut stat ... forte. numquam enim quod est per se
est tale non per ... ad ... cum ... non noscet ... ut stat ...
forte quod ... faciat statuam se quod sit super ... non sit causa statue per se
sed per accidens. ex hiis autem apparet ... quod si solum non habet quod agat
... cum ... forte ... vnam
... agendi et non alia ... forte ... per se
agens. accipit autem ... forte ... agens non per se sed per accidens
... et ... solum ... accipit ... in ... forum
... causa per se et per accidens. ex hiis autem apparet quod ... exor-
... quamdam ordo ... qui ... generatur et ...
si solum accipit ... forte ... causa per accidens accipit ...
... forte ... causa per accidens. ideo ... quod esse sicut se
per accidens et ... causa per accidens et ... causa
per accidens. quod non ... quod solum est causa per se ... quia ut dictum est quod per
se non est tale non per ... ad ... et quia ... actionis ...
... ex forte ... numquam per se est ... ideo ... ut stat ...
forte. ¶ Vltimo dicit quod ... in causis per accidens reperiatur
ad ... logice ... et logice non reperiuntur nisi in hiis quod
dicuntur ad declaratum ... quod sunt per accidens dicitur quod ...

... quod in aliis talia reperiri non habent. ¶ Deinde cum dicit: Quod per accidens
dicitur ... vel ex parte effectus vel ex parte esse. ex parte autem effectus sunt
quando non sit ... sed ad annexum sit illi ut ... fenestram
... per accidens non quia faciat ... sed quia facit ad ad
... ex parte autem esse sunt per accidens quia ad non est causa sed
est annexa esse ut si albus est edificator ... causa per accidens quia est an-
nexa edificatori quod est causa per se ... logice ... passus non ac-
... ex parte actionis quia causa per accidens ... quod non habet quod ... agat
sed talia accipiuntur ex parte annexionis. numquam enim est aliqua causa
per accidens non ... ordine ... connexione haberet ... ad ...
causam ut ad causam quod est causa per se ... quod ... connexio est maior et mi-
nor ... logice ... in ... causis. ... autem connex ... ad ...
... per ... per se ... per ... secundum ... per ... deviationem ... autem sic po-
test ... annex statuam ... quia ... et ... faciens statuam. dicit
autem ... per ... causam ... forte ... solum autem sic ... ante
... statuam quia ... ut ... esse ars statua ...
... per deviationem autem sic ... quia ... deviat
sibi homo cuius ... esse ... statue. per hos ... modos
accipit logice ... in causis passionis ... policletus faciens
... quia maior est ... policletus ... ad faciendum statuam
habet ... reale ... ad statuam habet ... sibi ... faciente
... ad ... modo ... faciat ... quod al... quia ... in
... ars statua sta-
... ad ... modo ... faciat statuam quod colorat. quia
... magis ... arti ... statue quod color. ¶ Deinde
... passus dicit. ponit ... et dicit quod ... quod dictum est ...
... hos modos et has ... reperiri in causis et effectibus. sed
... autem dicit. dicit ... quod ponimus ... causas ... causas per se
et per accidens super ... quia ... quod sunt sicut potentie ... sunt
esse in ... operantes ... sunt esse in actu ut edificator est edificans
... domum in ... edificans edificator autem in actu. ¶ Deinde cum dicit:
Similiter autem dicit ... quod ... se habet in effectibus sicut in causis dicit quod causa
... esse ... esse ... in hiis quod ... esse ... in hiis quod ...
esse et in hiis ... esse ... in effectibus ut artifex est causa huius statue
... effectus ... causa statue ... quod est ... huius statua
... causa ... coloris ... statue ... causa
... autem ... materia ... in actu sunt per se ... effectus per accidens
accipi ... et ... ¶ Ipso quod sicut effectus potest accipi ...
... sic et causa sicut potest accipi in potentia et in actu et per se et per accidens
... Sed hic forte tacuit philosophus causam ... ¶ Deinde cum dicit:
Amplius autem complexe. postquam ... dicit quod amplius esse dicitur compl-
exe ... per se et ... per accidens et dicitur super ... ut ponit
... complexe ... statuam faciens ... complexe sed totum hoc policletus statuam fa-
ciens ... complexe ... componitur enim ex statuam faciente quod est causa
per se et policleto quod est causa per accidens. ¶ Deinde cum dicit: Sic autem reducit
hos modos ... ad ... dicit quod ... modi ... causa
... reducuntur ad unam ... quia ... per se et per accidens
... reducuntur ad potentiam et actum ...
... per potentiam et actum cum ... modos reducere ad ...

ad aliam. Et ponit .vi. modos et quolibet illorum modorum distinguit hoc quod
per potentiam et actum. Omnes modi sic in universo erunt .xii. ut commentator
dicit. Hoc tamen ergo quod philosophus ait quod omnes hee combinationes vel omnes
hii modi multi sunt .vi. ac dicit quod quelibet illarum combinationum
dicitur per potentiam et actum. Omnes enim esse aut dicuntur sic singulares aut sic
singulares. Aut sic genera vel sic generales. Et hoc quantum ad primam combi-
nationem. Aut dicuntur sic actus aut sic genera actuum quantum ad secundam
combinationem. Et hec esse aut dicuntur complexe aut sic simpliciter dicuntur quantum
ad tertiam combinationem. Et quia hee combinationes distinguuntur per
potentiam et actum ideo subdit quod omnes aut sunt operantes actualiter
secundum potentiam. ¶ Differt autem quod in operatione [illegible] combinationem que fuit quod esse per se
per se vel per accidens ostendit hoc quod per se et distinguit aliam [illegible]
que est per accidens quia causa per accidens vel secundum speciale vel generale. ¶ Deinde
cum dicit. Differunt autem tantum. Dat quandam doctrinam esse hos modos causarum
et secundum effectum. Secundum quod tertia doctrina ponitur secundum .i. Unde ait in .ii. quinto. Aliqui ait
autem premisse doctrine quod talis que esse in actu et in potentia tamen differunt quia esse
singulares et operantes in actu simul sunt cum hiis quorum sunt esse
sic hic medicus cum hoc infirmo quem sanat et hic edificator cum hoc edificato
secundum esse que sunt secundum potentiam non semper sunt sic quia non semper [illegible] et edificium.
¶ Differt autem quod esse singularia reperiuntur sunt operantes quia actiones et operationes sunt
singularium. ¶ Dubitatur circa istud quod non videtur quod esse in actu sit sic
cum suis effectibus. Exemplum .ii. dicit quod in actu simpliciter est tertia in actu. Ergo
et sua causa est in actu quia quales sunt effectus tales sunt esse. Sed dicit
actu existens non simul corrumpitur cum edificio. Ergo non omnes causas in actu simul esse
et corrumpi cum suis effectibus. ¶ Ad quod dicendum quod quidam sunt esse vel sic esse
simul et non sic esse existentium sic sunt vere combinationes quedam autem sunt esse sic
vel sic edificator est causa domus non quod domus consistit in esse. Sed quia est causa sic est. Ad
hoc ergo quod conveniunt esse agentes quia sic esse vere quod tamen non semper
causa esse. Cum ergo res dicatur esse in actu quando habet esse dicatur autem esse in
potentia quando est [illegible]. Quia quod sit non est secundum potentiam esse. Sed quod esse in actu dicatur
esse esse vel esse non [illegible] dicatur esse sic vel [illegible]. ¶ Prius autem additio
quod hoc esse sic vel [illegible] vel dicatur esse [illegible]. Vel [illegible] sic dicatur esse
actu. ¶ Hiis visis [illegible] non habet dubium quia esse esse vel non esse
sunt sic et non sunt cum ipsis vel causa autem sic vel non oportet esse sic
cum ipsis vel sed ut actu esse [illegible] cum ipso sic. Non enim .ii. [illegible]
quod edificator edificatum actu non [illegible] sic dicitur et [illegible] edificat sic in actu. Non in esse
[illegible] quod ipsum sic vel [illegible] edificat sic in actu non sic actu edificat. Sic ergo
edificator refertur ad ipsum sic [illegible] cum in actu ut tertia in actu edificator
sic et non cum ipso edificat et [illegible] sic quia sic edificat in actu et
edificat in actu et [illegible]. Et sic edificat non in actu non in actu edificat non
[illegible]. Sed sic edificator refertur ad ipsam domum [illegible] esse causa ipso non oportet sic
esse vel non esse cum ea. [illegible] edificator corrumpitur domo manente et econverso. Sig-
nanter ergo philosophus dicit causa ipso esse vel domus edificatur quia causa ipso tertia causa sic re-
ferunt [illegible] non [illegible] sed sic [illegible]. Sic [illegible] non exemplificat de causis
ipso quod non oportet sic esse. Dixit quod non convenit sic edificator et domus. Notandum
quod edificator vel domus non tertia causa esse in actu sed esse causa sic ipso quod non obliquo
domus in actu habet causas in actu. ¶ Deinde quod [illegible] esse [illegible] quod esse
[illegible] domus edificatur non vel domus non tertia causa esse et in actu [illegible] causa [illegible]
[illegible] ideo unico corruptio non oportet [illegible] corruptio. ¶ Deinde [illegible] oportet autem [illegible].

dicit secundum doctrinam quod universaliter res [illegible] oportet querere causam summam [illegible]
particularem et primam sicut quod homo in alijs id est in artibus ut hoc quod
quia homo edificat in arte [illegible] dicitur quia edificat et edificator autem edificat
secundum artem edificandi. Hec autem ars edificandi est prima causa vel edificationis et sic in
artibus est prima causa. Sic etiam oportet super multis que secunda est prima causa.
¶ Deinde cum dicit. Amplius autem alia. Dat tertiam doctrinam dicens quod generum
sunt alie esse que sunt generales singularium autem sunt alie esse que sunt
singulares ut statue causa est statuarius faciens. Hec autem statue causa est
hic statuarius faciens et esse sic potentie sunt esse potentiam esse autem operan-
tes in actu sunt esse ad operata sicut ergo diversificantur effectus sic
diversificantur esse. Quia singularia sunt esse singularium. Universales universalium potentie
potentialium [illegible] actualium in actu dicit. ¶ Ultimo autem epilogat dicens quod quot sunt
esse et quomodo sunt esse determinatum sit a nobis sufficienter.

¶ Videtur autem fortuna et casus etc. Postquam philosophus determinavit de causis
per se, in parte ista determinat de fortuna et casu que sunt causa per acci-
dens quod dicit sic quia per accidens se addunt. Secundo exequitur de intento secundum .i.
quod dicit .ii. et illud. Dicit ergo quod fortuna et casus dicuntur causa et de numero causarum
quia propter quod dicitur multa esse et fieri propter fortunam et casum. Quia ergo fortuna et casus
numerum habere videntur esse considerandum est ergo quo modo in hiis causis nominibus fortuna
et casus et utrum idem sit fortuna et casus et alia et utrum contingit quod sunt
fortuna et casus. ¶ Differt autem quod omnes in hoc loco nec dicit philosophus determinare de causis
universaliter nobis assignare [illegible] quod pertinet ad hanc doctrinam determinare
de casu et fortuna aut ea esse de numero causarum. Nam sicut in hoc loco nec determinat
de causis et fortuna et casu habent rationem esse. Sed quod spectat ad hanc
doctrinam considerare de casu et fortuna. ¶ Dubitatur autem utrum de casu
et fortuna possit esse scientia et videtur quod non quia de hiis que sunt per accidens
non est certa cognitio ideo de ipsis non est scientia. Fortuna et casus sunt huiusmodi
ergo etc. ¶ Ad quod dicendum quod cum omnis scientia fit per necessarias rationes determinate
ergo et fortuna et non de causis per accidens determinat potest in scientia tamen
de eis sunt plures quod necessarie rationes. Ut sicut et fortuna sunt in
paucioribus et sunt preter intentionem et hoc de necessitate convenit casui et
fortune concesserunt. Hec de casu et fortuna non dicuntur convenire contingenter sed necessario.
Possunt ergo dicere quod sicut de corruptibilibus potest esse scientia in quantum de eis formari
possunt incorruptibiles rationes. Sic de contingentibus et de hiis que sunt per accidens
potest esse scientia in quantum de talibus formari possunt necessarie rationes. Unde ergo
non solum quod de fortuna et casu potest esse scientia in quantum habent necessitatem
convenit fortune et casui secundum quod de eis certa cognitio capi potest. Et non tamen
solum quod quantum quia contingunt esse per accidens quod aliqua cognitio fuit [illegible]
nis sophistica ut innuit philosophus .vi. metaphysice. Sic ergo ideo de contingen-
ne sunt sophistice [illegible] nullo modo loquitur philosophus de cognitione causarum per
accidens. Sic ergo quia [illegible] habet hoc contingens et scientia sit sophistica
ut est elenchorum dixit potest esse scientia de illis sophisticis secundum [illegible]
[illegible] secundo elenchorum sophistici secundum quod hic tamen non aggregat scientia secundum de-
[illegible] sic potest habere contingens et scientia de causa per accidens sed non per causam
per accidens. Sed non ad premisse accidentis sunt per causam per accidens [illegible]
[illegible] significatur. Contra non obstat quod de hiis que sunt per accidens non est
sic ars dicitur secundum quod de hiis que sunt per accidens secundum accidentales rationes ars non
est. Sed de hiis que sunt per accidens in quantum de hiis aliqui necessarie conveniunt
sic aliquis philosophus habere scientiam de hiis que sunt per accidens. Immo sic

hic scientia de eis quidam magis et hic scientia de necessitate quod
de per accidens. et philosophus dicit quod scientia non considerat per causas per accidens. pr(eterea)
tamen considerare de causis per accidens ut patet primo dictum est. ¶ Deinde cum dicit
Quidam enim si sunt. exequitur de intento et dicit quod postquam exequitur de casu et fortuna
narrando opiniones antiquorum. primo determinat quod ... secundo ibi Quod quidem. determinat primo
scilicet quod tres opiniones narrat de casu et fortuna. secunda ibi Sunt
autem quidam. tertia ibi Sunt autem quidam quibus videtur esse. determinat primo dicit quod primo
ponit dictam opinionem. secundo improbat eam ibi Sed mirabile sed indebitum.
determinat primo dicit quod quidam dicunt antiqui per quas dicunt philosophi suam positionem
defendebant. secundo ibi Quamvis si aderit. dicit ergo quod quidam dubitant
omnino si sit fortuna et casus. dicunt enim talia ... esse. non
enim dicunt esse a fortuna vel casu. sed quaecumque nos dicimus fieri a casu
et a fortuna omnium illorum dicunt esse aliquam causam determinatam. ut velut a fortuna
in forum et reperire debitorem quem volebat quod autem quod veniens ad forum
non quidem ... invenire vel venire vel reperire causa determinata est velle ... ire
emere. similiter autem et in aliis quae dicuntur fieri a fortuna semper accipere est
quod determinatam causam. sed non fortunam. fortuna enim nullius est causa. probatur autem
per communiter sic fortunam non cum fortuna videatur esse causa. si
fortuna esset aliquid esset aliquid causa. sed nullius est causa. ergo non est. ¶ Deinde
cum dicit Quamvis si aderit. ponit secundam rationem dicens quod si fortuna esset
vere aliquid sicut et videtur esse in communi utique videtur. et dubitabile utique
est propter quam nullus antiquorum sapientum dicens causas de generatione et
corruptione aliquid determinavit de fortuna. et ergo ut videtur quod si fortuna esset
aliquid antiqui sapientes de ea determinassent. sed ipsi non determinaverunt
et sic videtur quod non opinabantur in rerum natura esse a fortuna. ergo per locum ab
auctoritate fortuna non est. ¶ Deinde cum dicit Sed mirabile hinc. improbat dictam
rationem solvendo dictas rationes et dicit quod prius solvit primam rationem. secundo
secundam ibi Universaliter quidem. dicit ergo quod mirabile hoc videtur. scilicet non esse
fortunam et casum sic nisi est. videlicet sic nisi est mirabile hoc ponere vel sic nisi est
ad esse fortunam et causam. et mirabile videtur de antiquis qui non declaraverunt de
casu et fortuna cum tamen nisi sit fortuna et causa. multa enim fiunt et fiunt
a fortuna et casu quae non ignorantes quamvis et utile unumquodque talium
in aliquam causam eorum quae fiunt. vel in aliquam causam ipsum sicut dixit ratio an-
tiqua destruens fortunam et casum. sed tamen non obstante quod unumquodque re-
ducatur in causam per se aliquorum quae videntur omnes esse a fortuna
et aliquorum non a fortuna. ¶ Deinde autem quod dixit antiquorum. vel propter rationem
destruens fortunam et casum. quia cum duae rationes sint sic ad
probandum fortunam non esse. prima tamen ratio probat fortunam non esse quia quod hic
reducitur in causam per se ¶ Deinde cum quod omne per accidens re-
ducitur ad per se. licet non dicat esse per accidens quod est per accidens. tamen quia
de illo aliquid ut (?) sit per accidens non est abire in infinitum. ergo est de-
venire ad per se. non ergo obstante quod omne reducitur ad per se.
multa tamen sunt per accidens, sicut ergo esset ratio dicens non esse
fortunam vel non esse per accidens quia omnia reducuntur in per se. ¶
Deinde cum quod non solum hic ratio non concludebat propositum immo argu-
batur oppositum ex hoc secundo casus et fortuna per accidens quia ad causas
per se ... extra per se causa est aliquid per accidens causa ut causa
et causa per se quando vadat ad forum extra causam per se causa
per accidens ut inveniat debitorem non quod esset causa quod causa per se
unumquodque esse quod est per accidens. per accidens ergo opus est per se ipso reducere. Quod
quo quod non est per accidens quia dare per se in quod reducatur non arguit op-
positum sed oppositum magis. nam ex illo per se in quod sit reductio non tollitur
esse per accidens. immo certificatur per accidens. cum ex tali per se per accidens fu-
erit ortum. ¶ Deinde cum dicit Unde et quidam. solvit secundam rationem
dicens antiquos male fecisse non determinando de fortuna et casu et dicit quod secundo. quod
determinatum est. primo assignat rationem dicti ibi In justis ergo. dicit ergo quod cum fortuna et
causa sint id quod quidam orat facto memorando ipsius antiquos determi-
nare de fortuna. id quia nullus aliquid eorum antiquorum opinabantur esse fortunam ut
amicitiam aut litem. aut ignem. aut intellectum. aut ad talium omnino in ex causa
fuerunt. quia non declaraverunt de fortuna per se non productionem.
¶ Deinde autem antiquos aliquos posuisse causam ut litem et amicitiam ut Empedocles
dicitur non potuisse hanc causas intellectum ut Anaxagoras et diversi diversi
loquebantur de causis. nulli tamen posuerunt aliquam causam sub qua
collocarent casum et fortunam. quia ergo declaraverunt non de casu et
fortuna per se non collocaverunt eas sub intellectu vel sub amicitia vel sub
aliis causis quas posuerunt omnino in infinitum declaraverunt de causis
vere. ¶ Deinde cum dicit In justis ergo et. assignat rationem dicti omnino eos
debuisse declarasse de casu et fortuna dicens quod intendens et si non putabant
ad esse fortunam vel casum. sive putantes eas esse reliquerunt tamen eas
non declarando de eis. causa autem hinc est. quia ipsi antiqui aliqua sunt in
tentes hic scilicet fortunam et casum sicut Empedocles quod dixit aerem non semper congregari
superius per se. sed non secundo quia aliqui hic sit a fortuna. dicit enim quod in mundi creatione
operatur super fortunam et causam. sic tunc evenit. vel aliqui causas colligit
se mixto enim alterum. sic in partes aliquas plures aut fit a fortuna.
sic ergo Empedocles utebatur hoc nomine fortuna. debuit de fortuna tractare.
¶ Deinde autem quod in omni scientia notitia debet esse vocum nominum et
signorum sit de quibus loquimur. sic ergo antiqui philosophi utebantur hoc nomine fortuna
ut patet per Empedoclem dicentem quod sic causas fortuna collidi et sic in aggrega-
tione aeris. in creatione mundi. in generatione partium aliquam aliquam coopera-
tam fortunam debuerunt de fortuna tractare. ¶ Deinde cum dicit Sunt autem
quidam. ponit tertiam opinionem de fortuna et dicit quod primo ponit hanc opinionem.
secundo eam improbat ibi In multum hoc. dicit ergo quod sunt quidam qui hunc caelum et
omnium mundorum vel omnium causam. ut omnium mundorum vel omnium sphaerarum
caelestium et mundum. et autem omnium mundorum in pluralibus propter plures sphae-
ras caelestium sphaerarum. talium autem sphaerarum causabatur vel conabatur ponere
causam esse casum vel fortunam dicebat. non fit a casu revolutionem
vel revolutionem et motum distinguentem et statuentem esse in hoc universo or-
dinem caelestem. vel ordinem causalem. quia ex quo ponebat motum
esse a casu esse. cum motus caeli sit causa omnium inferiorum secundum or-
dinem eorum universi et omnium eorum sensibilium esse casualium. ¶ Deinde cum dicit
In multum hoc. improbat dictam positionem et tertio facit. quia primo dicit quod est non sol-
vendo quod est dignum et infirmum. secundo quod reddit secundum. secundo ibi Sit igitur.
tertio ibi Quoniam autem causa. dicit ergo quod multum est admiratione dignum. dicentes
animalia quidem et plantas non esse a fortuna neque fieri. sed aut naturam aut intellectum
aut alterum causam habere. vel determinatam et per se dicebat esse animalium
et plantarum. non enim ex semine unumquodque fit. vel nascitur ad quod contingit,
nec vel idem et casualiter. sed ex tali quod natum generari oli-
va ex tali autem homo. dicebat ergo hoc in inferioribus non fieri a casu. caelum

et fortuna. Secundo ostendit quod quidam antiqui opiniones suas posuerunt de fortuna contrariabant
amicitie veritate. Tertio mouet quandam questionem circa ipsam. Secundam ibi: Sunt autem
quidam. Tertiam ibi: Quoniam autem inter. Ad evidentiam autem primi partis sciendum quod philosophus
specialiter [illegible] adinvenit diffinitionem fortune quia inventa dif-
finitione fortune declarat post hoc quid sit causa diffinitio. Non causa continet in diffi-
nitione fortune. Sicut diffinitio generis in diffinitione speciei. Causa non ut patet
[illegible] ad fortunam. Scire autem diffinitionem fortune [illegible] continet [illegible] non
fortuna prima in hiis que fiunt raro secundo in agentibus propter finem et tertia
generibus a proposito. Et sic causa patens diffinit quod fortuna est causa per accidens
quia diffinitio fortune est causa per accidens in hiis que fiunt raro in agentibus propter
finem et a proposito. Et per hoc quod sequitur patet quia primo ponit quasdam diuisiones
ex quibus habet inuenire diffinitionem fortune. Secundo ex diuisionibus premissis in quadam
summa recolligit ea que sunt de ratione fortune. Tertio adducit diffinitionem eius.
Secundam ibi: Sic igitur determinatum est. Tertiam ibi: Manifestum est igitur quod fortuna. Diuisiones
ponit ex quibus habetur prima particula [illegible] posita in diffinitione fortune.
Secunda circa autem que fiunt. Tertia ibi: horum autem alia quidem. Dicit igitur quod
primo quod quedam [illegible] semper eodem modo
aliquando autem frequenter. Manifestum autem quod neutrorum horum fortuna dicitur esse causa
quod fortuna est causa eius quod est ex necessitate et semper nec eius quod est frequenter. Sed
quoniam quedam fiunt extra hec scilicet frequenter et semper et fiunt raro. Ideo hoc est
fortuna et casu. Ideo subdit quod hec scilicet que fiunt raro omnes dicunt esse a
fortuna et quia sic est manifestum est quod fortuna et casus aliquid sunt. Cum enim sit fortuna et
casualia que autem ex fortuna fiunt vel a fortuna fiunt hec que fiunt hic id est ra-
ra fiunt a fortuna et que fiunt a fortuna scilicet hec esse id est rara. Deinde cum
quod existimare dicunt quia quod fit semper quod frequenter quedam raro philosophus
vult hic habere per particulam positam in diffinitione fortune videlicet quod fortuna est in hiis
que fiunt raro non in hiis que fiunt semper aut frequenter. Deinde cum dicit: Et quoniam
ex hiis que dicta sunt apparet fallam esse opinionem dicentium fortunam non
esse. Quia si aliqua fiunt fortuna et raro oportet fortunam esse aliquid et si fortuna est aliquid et
et ad eum fortuna sit quedam causa et causa fit quod generatur a fortuna. Deinde cum dicit: Et quoniam
quod philosophus volens inuenire diffinitionem recipit a causis. Ut quia
causarum quedam fiunt semper quedam frequenter quedam raro oportet esse diuersitatem
in causis. Ut quedam causa quedam sit necessaria quedam aduenta quedam casu
et fortuna. Ideo autem secundum primum volens inuenire causas recipit a causatis quia
causata sunt apud nos notiora causis. Deinde cum dicit: Et quoniam autem id est quedam semper
quod frequenter quedam raro quia entium quedam fiunt necessario quedam contin-
genter. Contingentium autem quedam fiunt ut in pluribus quedam ut in paucioribus.
Ex hiis igitur habetur talis diuisio. Nam necessaria fiunt semper, contingentia ut in
pluribus fiunt frequenter, contingentia ut in paucioribus fiunt raro.
Notandum si aliquis de diuina materia diuisionis ut de diuina necessitate
et contingentia. Aliqui enim alia non communiter narrauerunt distinguere necessarium
a contingente quia necessarium quod non habet impedimentum. Contingens autem quod
potest impediri. Sed hec secundum communem non valet. Dicendum nam [illegible] impe-
dimentum vel non potest non esse. Si non potest non esse tunc est necessarium et impedimentum.
Si autem potest non esse et ex hiis que impediri possunt. Igitur ipsa impedi-
mentum origine ex potuisse non esse. Dicendum igitur prescise et communiter
volumus distinguere necessarium a contingente non est sumenda differentia penes
impedimentum et non impedimentum sed penes posse non esse et penes non posse
non esse. Deinde non illa abinuicem quia contingens potest non esse necessarium

non [illegible] potest non esse. Deinde cum dicit: Est autem secundum dictas causas contingens sepe ra-
ro aduenit. Vult [illegible] esse contingens aduenit habeat esse fortuna et casus.
Notandum ut communiter narrant aliqui. Unde [illegible] quod non solum esse contingens
raro. Sed et esse contingens aduenit habet esse casus et fortuna. Voluit enim aliqui
non esse in potens ad esse in materia parte vel aliquid esse et non casu et esse casu vel
aliter ut si ablato [illegible] post motum contingenti quia non est ipso eius per
monet quod quiescit. Posito enim motore ex [illegible] non non habet quod moueat vel quies-
cat non ut verteretur ad appetitum. Sed hic absolute verteretur ad appetitum quod facit mo-
tum non esset casu absolute. Igitur quod vel post motum est aduenit contingit esse
contingens accidit esse causa. Communiter autem magis aduenit quando accedere
contingens. Id est per quod contingens aduenit non habet esse causa per sic exhiben-
dum contingit fortuna et causa. In quibus autem ex actione per quodam [illegible] effectus impediatur et va-
riatur in illa actione non est per se causa. Nunquam igitur hic esse causa et fortuna non habet sed
aliqua actione. Sed ideo quod sit intentio non habet quod agat non deficit per ad a-
gentis esse. Si enim quod est aduenit secundum quod hic agens non magis respi-
ciat unum oppositum quam ad aliud efficit duo opposita quod est impotens. Oportet igitur
ipsum declinare per agens esse. Declinatio autem non contingit aduenit. Igitur a-
gens aduenit quia secundum quod hic non agat. Sed quod hic non habet quod esse ipsum
contingit fortuna et causa. Fortuna autem ad omnes hec accipit sicut quia post aduenit
respiciens [illegible] esse intelligit et [illegible] ipso ut [illegible] post in plano equaliter et ad-
uenit se habet quod moueatur ad partem dextram vel sinistram parte enim et
equaliter respicit unum motum sed fortuna et agens secundum quod hic sunt non vide-
ntur aduenire esse quia non agit agitur ut in actu et non in actu in aliud
quod declinat et non aduenit. Causa enim agens ut causa secundum declinat ab
actuali et fortuna ut [illegible] causa declinat ex sua fortuna. Si autem sit causa
voluntaria declinat ex fortuna applicata per ex ordine sapientis sue quia
igitur causa et fortuna ut ibi patet non reducuntur ad causas universales. Sed ad
causas agentes esse contingens aduenit quod secundum quod hic non respiciunt causa
ipso et simile non agente ut agens quod non habet sicut causa et fortuna. Post igitur
mota esse quod aliquis venabatur fortuna et casu ut aduenit in ipso et
non habet quod agat propter quod esse ipsa sic accepta non accidit causa et fortuna.
Et quod esse tale dicitur non accidit casus et fortuna propter quod philosophus quod volens determinare
de casu et fortuna distinguit entia in ea que fiunt semper frequenter et raro vi-
dentur [illegible] facies de hiis que fiunt aduenit nam causa esse ut esse
per agens semper vel frequenter vel raro nunquam ut esset contingens vere aduenit.
Notandum secundum dictas causas ut universaliter sit quod secundum hec que fiunt a fortuna et casu sunt
raro et que fiunt raro fiunt a fortuna et casu. Videtur quod non. Multa enim raro
contingit que non sunt a fortuna quia non eveniunt preter intentionem. Laborans enim aliquis
ut aliquid acquirat licet raro impossibile preter [illegible] suum sed possideat non est
fortuna quia non est preter intentionem. Deinde cum dicit: Amplius autem vult philosophus in [illegible] quia aliqui
contingit esse raro non a fortuna. Ad dicendum quod raro non sepe fiunt accipi
vel secundum se vel in comparatione ad fortunam. Si accipiatur secundum se non omne quod fit raro
esse a fortuna sicut enim eclipses eveniunt a fortuna si raro contingit. Sed
si accipiatur raro per relationem ad causam ut dicatur esse raro vel a-
liud esse quando causa illa non habet de se quod talem effectum causet. Et post ta-
lis causa et non impedita nata sit talem effectum deuenire et tamen quod fit
raro secundum preter intentionem et est a fortuna quia non sunt secundum intentionem a-
gentis. Sed secundum se possunt esse vara. Sublato tamen tempore de [illegible]
ne ad causam nunquam fiunt vara. Igitur secundum comparationem ad talem

rara dici p(ro)pter ee for(tu)na q(ue) declarare uolebam. Deinde cum d(icit)
cor(um) autem q(ue) sunt. po(nit) s(ecund)a(m) di(visi)o(ne)m ex qua p(ate)t accepi s(ecund)a p(ar)ticula in
diffinitione for(tu)ne p(os)ita d(icens) q(uod) cor(um) q(ue) sunt alia q(ui)d(em) sunt p(ro)pt(er) h(oc) i(d est) p(ro)pt(er)
finem. alia uero non sunt p(ro)pt(er) finem. ex hac autem divisione veniam vult
ph(ilosophu)s q(uod) for(tu)na est in agentibus p(ro)pt(er) finem. Dicit s(ed) eas q(uia) n(on) (est) u(er)um q(uod)
sit aliq(ui)d agens n(on) p(ro)pt(er) finem. q(uia) omne agens i(n)tendit p(ro)pt(er) finem et q(ui)
tollit finem tollit om(nem) actio(nem) (et) om(n)em i(n)tellectum p(er)fectum ut u(ul)t
ph(ilosophu)s in .ii. metaph(isice). Dicendu(m) q(uod) ad h(oc) dicunt (con)m(un)it(er) q(uod) alia om(n)ia
esse n(on) p(ro)pt(er) finem q(uia) n(on) h(abe)nt finem deliberatum et (est) (con)fric(ti)o barbe
u(e)l tact(us) capillor(um) (con)tingit .n. absq(ue) deliberatione talia fieri. et p(ro)p(ter)
(h)oc q(uod) alia desiderium in d(icto) q(uia) bonit(ate) mor(um) non sunt mala
n(on) sunt bo(na) et (con)ele(vare) festuce u(e)l (con)fricti(o) alia simile. Ad(ver)t(en)du(m) tu(m) q(uod) h(ec)
(con)fricti(o) barbe u(e)l tact(us) pilor(um) n(on) h(ab)eat finem deliberatum t(ame)n h(ab)et y-
magi(natu)m q(uia) l(ice)t fiant sine deliberatione n(on) t(ame)n fiunt sine ymaginatione. et
(con)elevatio festuce l(ice)t s(ed) desesit i(n)d(ividu)is ex p(ar)te t(ame)n agentis or-
dinat(ur) in finem. n(on) .n. festucam elevat n(on) i(n)tendit finem delib(er)a(tu)m
u(e)l ymagi(na)tum. cum g(o) d(icit)ur alia fieri n(on) p(ro)pt(er) finem i(n)tellig(itur) q(uod) n(on) h(abe)nt finem de-
liberatum. u(e)l q(uia) deesse finitum in d(icto) (et) (con)ordinata i(n) finem l(ice)t (est) ex p(ar)te
agentis n(on) desit. ad i(n)tentionem autem ph(ilosoph)i in ho(mine) u(e)l ut dicat q(ue)
n(on) esse p(ro)pt(er) finem. q(uia) n(on) h(abe)nt finem desiderium u(e)l deliberatum. Deinde cum
d(icit) hor(um) autem q(ui)d(em). ponit t(er)tiam divisionem ex q(ua) p(ate)t (secund)a p(ar)s p(ar)ticule posite in
diffinitione for(tu)ne (et) d(icit) q(uia) p(ate)t q(uod) deinde s(ecund)o (con)cludit t(er)cio p(ro)p(osi)tis divisione
se h(abe)ntem p(er) ordinem i(d est) Q(uartu)m m(odu)m d(icens) ergo q(uod) hor(um) q(ue) sunt p(ro)pt(er) finem alia
sunt s(ecundu)m p(ro)p(osi)tum i(d est) ab i(n)tellectu. alia autem n(on) sunt s(ecundu)m p(ro)p(osi)to(m) s(ed) sunt a n(atur)a. ad
d(icit)ur autem q(uod) ab eo .s(cilicet). h(ec) n(atur)a i(n) q(ua) sunt a n(atur)a q(ue) et q(ue) sunt ab intellectu fi-
(un)t h(ui)us q(ue) sunt p(ro)pt(er) h(oc) i(d est) p(ro)pt(er) finem. ex h(ac) autem divisione ph(ilosoph)us vult h(abe)re
q(uod) for(tu)na n(on) est i(n) h(ui)us q(ue) sunt a n(atur)a s(ed) i(n) h(ui)us q(ue) sunt a p(ro)p(osi)to. Deinde
cum d(icit) q(uia) aut(em) in .iii. (con)cludit p(ro)p(osi)tas divisiones se h(abe)ntes p(er) ordinem
na(tur)a p(ri)o (con)cludens s(ecund)am s(ecund)a t(er)cia(m) d(icens) q(uod) i(n) h(ui)us q(ue) sunt p(ro)pt(er) necessariam u(e)l
i(n) h(ui)us q(ue) sunt s(ecundu)m necessariam ut h(ab)et alit(er). (et) i(n) h(ui)us sunt ideo q(uia)
sic frequ(enter) (est) q(uo)dda(m) esse q(uod) (con)tingit q(uod) est p(ro)pt(er) h(oc) i(d est) p(ro)pt(er) finem. q(uia) d(icit)
q(uod) esse p(ro)pt(er) finem q(uod) dicebat s(ecund)a distinctio (con)tinet i(n) h(ui)us q(ue) sic sunt
frequ(enter) (et) sic s(ecundu)m q(uod) dicebat distinctio p(ri)ma. s(ecun)do autem q(uod) se h(abe)t p(ro)pt(er) h(oc)
i(d est) p(ro)pt(er) finem (con)tingit agi ab i(n)tellectu. (et) (con)tingit agi(tur) a n(atur)a q(uia) (est)
(con)p(ro)p(osi)to u(e)l n(on) (con)p(ro)p(osi)to s(ed) autem q(uod) dicebat distinctio t(er)cia. claudi(tu)r i(n)
eo q(uod) est agere p(ro)pt(er) finem q(uod) dicebat distinctio s(ecund)a. Deinde cum d(icit)
h(abe)t (er)go. po(nit) q(uar)ta(m) divisione(m) ex q(ua) h(abe)t(ur) (ter)cia p(ar)ticula in diffinitione po-
sita d(icens) q(uod) h(ab)et enim for(tu)na cum fiunt s(ecundu)m accidens dicit(ur) esse a for(tu)na. q(uia) sic-
ut q(uod) est .i. ens (est) aliq(ui)d p(er) se ip(su)m aliud autem p(er) accidens q(uia) q(uo)ddam sunt
entia p(er) se q(uo)dda(m) s(ecundu)m accidens. sic (et) s(ecundu)m causa(m) (con)tingit esse q(uia) q(uo)dda(m) sunt esse
p(er) se q(uo)dda(m) p(er) accidens ut cu(m) edific(ato)r (et) causa d(omu)s p(er) se ip(s)a. aliq(ua)
aut(em) (et) musice sunt causa p(er) accidens. adv(er)tendu(m) autem q(uod) causa p(er) se est fi-
nita autem s(ecundu)m accidens est infinita (et) i(n)d(etermina)ta. o(mn)ia .n. s(ecundu)m causa p(er) accidens
q(ue) p(er) se sunt accide(re) esse p(er) se. infinita .n. accidit. i(d est) (con)tingit accide(re)
uni rei. (et) q(uia) esse p(er) se ut edific(ato)r potest accide(re) esse aliq(ui)d esse mu-
sicum (et) talia. ideo est p(er) accidens infinita. Ideo advertendu(m) q(uod) d(icit) h(ec) divisione q(uod) q(uod)
sunt esse p(er) se q(uo)dda(m) p(er) accidens. vult h(abe)re ph(ilosoph)us q(uod) for(tu)na n(on) est causa p(er) se s(ed)
p(er) accidens. (et) p(ro)p(ter) h(oc) n(on) est causa p(er) se finita (et) dete(rmina)ta s(ed) infinita (et) incerta.
Deinde cum d(icit) sic (er)go de(claratu)m est. ex p(re)dictis di(visioni)b(us) recolligit i(n) q(ui)b(us) sunt
(et) accipit ea q(ue) sunt de r(ati)o(n)e for(tu)ne i(d est) q(uo)d s(ed) p(ro)b(at) q(uod) p(ar)ticule i(n) diffini-
ci(one) se p(os)ite. p(ri)mo .n. d(icit) q(uod) for(tu)na est i(n) h(ui)us q(ue) agu(n)t p(ro)pt(er) finem. s(ecun)do q(uod) est
i(n) h(ui)us q(ue) s(un)t raro. (ter)cio q(uod) est i(n) (con)tingentib(us) a p(ro)p(osi)to. q(uar)to q(uod) est causa p(er) acc(iden)s
s(ecund)a i(d est) h(ec) aut(em) neq(ue). (est) i(n) .a(liqu)o. ap(ro)p(osi)t(o) aut(em) h(ec). (et) i(n) si aut(em) p(ro)p(osi)t(i)o(n)es.
d(icit) (er)go q(uod) sic (est) dec(laratu)m est q(uod) cum fiat h(oc) .i(d est). cum s(ecundu)m ad raro i(n) h(ui)us q(ue) se
n(on) sunt p(ro)pt(er) h(oc) i(d est) p(ro)pt(er) finem tunc d(icit)ur i(d) esse a casu (et) for(tu)na. adv(er)t(endu)m
aut(em) q(uod) d(icit)ur hor(um) p(ro)p(osi)tor(um) ad i(n)vicem i(d est) casu (et) for(tu)ne (est) p(ro)pt(er) differentia(m)
n(on) e(st) ad p(re)sens h(ec) sic (ve)l m(od)i q(uod) u(tru)mq(ue) i(d est) casu (et) for(tu)na sunt i(n) h(ui)us
q(ue) se p(ro)pt(er) h(oc) i(d est) p(ro)pt(er) finem ut si aliq(ui)s causa se receptu(m) pecu(niam)
venit causa recip(ien)di argentu(m). (et) venit utiq(ue) delatus .i(d est). deportatus
pecuniam. acc(e)p(it) s(ed) s(e)mp(er) si h(oc) nesciret venit n(on) h(abe)t causa. s(ed) accidit
venire (et) fac(er)e h(oc) gr(ati)a depor(tan)di .i(d est). n(on) depor(tan)di pecu(niam). (et) (er)go for(tu)na i(n)
agentib(us) p(ro)pt(er) finem cu(m) eis accidit ad finem intentu(m). Deinde d(icit)
h(ec) aut(em) n(on). d(icit) q(uod) for(tu)na est i(n) h(ui)us q(ue) s(un)t raro d(icens) q(uod) h(oc) .s(cilicet). q(uod) est a for(tu)na
s(ecundu)m s(e)mp(er) est i(n) agentib(us) p(ro)pt(er) finem q(uod) sic n(on) s(e)mp(er) veniens ad villa(m) (et)
reportans arg(en)t(u)m n(on) sic ex nec(essi)tate. s(ed) est sic raro. De-
inde cum d(icit). ap(ro)p(osi)t(o) aut(em). declarat q(ue) (ter)cia p(ar)ticula posita i(n) diffinitione for(tu)ne. s(cilicet) q(uod)
for(tu)na est i(n) agentib(us) a p(ro)p(osi)to d(icens) q(uod) finis (et) repor(tan)di pecunie q(ue) est a for(tu)na
n(on) est causa(rum) i(n) se ip(s)o .i(d est). n(on) est causa p(er) n(atur)a(m) q(ue) p(ro)b(abi)l(i)t(er) h(ab)et i(n) se ip(s)o
p(ri)n(cipiu)m mot(us) (et) q(ui)etis. s(ed) d(icit)ur evenire a for(tu)na q(uia) est a p(ro)p(osi)to (et) ab i(n)-
tellectu q(uia) for(tu)na n(on) est i(n) agentib(us) n(atur)alib(us). s(ed) i(n) agentib(us) a p(ro)p(osi)to (et) p(er) i(n)tellectu(m).
Deinde cum d(icit) si aut(em) p(ro)p(osi)t(i)o(n)es. declarat q(uod) p(ar)ticula(m) .s(cilicet). q(uod) for(tu)na
est causa p(er) acc(iden)s d(icens) q(uod) si aliq(ui)s p(ro)ponens accipe(re) argentu(m) (et) ua(de)ns g(ra)-
d(i)e(n)s ad villa(m) h(ab)eat causa(m) ut sit s(e)mp(er) aut frequ(en)t(er) venie(n)s (et) repor(tan)s
argentu(m). h(ec) actio n(on) erit a for(tu)na. s(ed) s(e)mp(er) si sit p(er) accidens (et) p(er)
p(ro)p(osi)tu(m) erit a for(tu)na. for(tu)na (er)go n(on) est causa p(er) se s(ed) p(er) accidens. acc(i)pe(re)
sunt (er)go om(n)es p(ar)ticule q(ue) sunt d(e) r(ati)o(n)e for(tu)ne .s(cilicet). q(uod) for(tu)na sit causa p(er)
accidens in h(ui)us q(ue) sunt raro i(n) agentib(us) p(ro)pt(er) finem (et) a p(ro)p(osi)to. De-
inde cum d(icit) n(on) i(n)telligi(tur). (con)cludit diffinitione(m) for(tu)ne talit(er) manifesta(m) (et) de-
clarata(m) q(uod) manif(estu)m est q(uod) for(tu)na est causa p(er) accidens in h(ui)us q(ue) sunt s(ecundu)m p(ro)p(osi)tu(m)
(et) eor(um) q(ue) sunt p(ro)pt(er) h(oc) i(d est) p(ro)pt(er) finem. q(uia) aut(em) for(tu)na sit i(n) h(ui)us q(ue) sunt
s(ecundu)m p(ro)p(osi)tu(m). p(ate)t q(uia) for(tu)na (et) i(n)tellect(us) sunt i(n) h(ui)us q(ue) sunt eide(m). s(ed)
p(ro)p(osi)tu(m) n(on) est s(i)n(e) i(n)tellectu (et) s(i)n(e) mente. si (er)go for(tu)na h(ab)et esse i(n) age(n)-
tib(us) p(er) i(n)tellect(um). sic q(uod) h(ab)eat esse i(n) agentib(us) a p(ro)p(osi)to. Ideo aut(em) q(uod)
cum (er)go sic p(ar)ticule posite i(n) diffinitione for(tu)ne h(ec) p(er)venit una (con)clu(sio)
.n. diffinitio for(tu)ne n(on) aut(em) for(tu)na est i(n) h(ui)us q(ue) sunt raro s(ed) sciendu(m) q(uod)
esse raro claudit(ur) in eo q(uod) est esse causa p(er) accidens. cu(m) (er)go d(icit)ur for(tu)na esse
causa p(er) accidens i(n)tellig(itur) causa esse i(n) h(ui)us q(ue) sunt raro. Ideo
n(on) q(uod) ip(s)o ergo p(ar)ticulas q(ue) sunt de r(ati)o(n)e for(tu)ne n(on) s(ecundu)m p(ro)p(osi)to(m) eas
eod(em) ordine. s(ed) h(ic) n(on) valet ad p(ro)p(osi)tu(m) i(n)tentionis. q(ui)nd(ecimu)m (er)go. ex h(ui)us
q(ue) dixit de for(tu)na o(stendit) q(uod) n(on) illi(us) h(abe)nt aliq(ui)d in (con)ditione(m) q(ue)
p(ro)p(ositu)m esse ip(s)a. (et) (er)go s(ed) q(uia) p(ro)p(ositu)m o(stendit) q(uo) n(on) (con)venire l(ice)t aliq(uo) modo op(er)a(tu)r
s(ecund)o quo(n)do op(er)a(tu)r p(er) (et) quo op(er)atur s(ecund)a. s(ecund)a i(d est) n(on) est ut n(on) .(et) i(n)
r(ati)o(n)e dicendo. d(icit) (er)go q(uod) nec(essari)o est i(n)finitas causas a q(ui)b(us) utiq(ue) fiat
q(uod) est a for(tu)na. p(ro)pt(er) q(uod) u(idetu)r for(tu)na esse infinita. q(uia) infinitu(m) s(ecundu)m q(uod) h(oc) est ig-
notum. for(tu)na aut(em) est i(n) manifesta ho(min)i. a q(ui)b(us) (er)go n(on) (con)venit (con)tingebat
(et) op(ini)o d(icens) ip(s)a esse i(n) manifesta h(umano) i(n)tellectui. Deinde
cum d(icit) et ut n(on). o(stendit) quo(n)do aliq(uo) m(od)o n(on) (con)venienter p(re)cedebat op(ini)o
p(ri)ma q(ue) dicebat n(on) a for(tu)na fieri. ideo ait q(uod) est utiq(ue) n(on) un(de)

a fortuna fieri. quoniam omnia quae hoc modo se habent rationabiliter dicuntur. et non quod ut sit a fortuna quod
sit praeter rationem. et non fortuna et casus ut accidens. ut autem simpliciter fortuna nullius est
causa ut aedificator simpliciter est domus per accidens autem causa domus est tibicen
vel tibia vel tibicen simpliciter non. et sic causa per accidens est infinita et incerta
et propter hoc ita quod est a fortuna est infinitum et incertum et per quod ut si quis aliquid
venit recuperare argentum. veniente autem non habet causa infinita sunt esse
infinita per quae ipse potuit. vel non. si vadens ad forum invenit de
bitorem et recepit argentum sunt enim multae causae hoc infinitae potuerunt esse
hoc per quas invenit. quia forte invenit notus inde aliquem amicum vel inimicum
persequens aliquem vel fugiens. vel forte ut videret ea quae sunt in foro.
quare ergo esse fortuitum est infinitum et fortuna est infinita est quod quia etiam dicitur pluries
magis non esse quam esse quod dicitur nihil erat praeter rationem dicere a fortuna esse.

Deinde cum dicit ad quod aliquid nihil erat praeter rationem dicit
fortunam esse extra rationem. dicebant enim isti philosophi posuisse fortunam esse
in caelo quia nesciebant assignare rationem caelestium. ideo dicebant
caelestia esse fortuita vel aliquid nihil unum dicebant. ideo ait quod
recte dicitur fortunam esse aliquid extra rationem quia ratio est eorum quae sunt semper vel
eorum quae frequenter. fortuna autem est extra rationem quae est in his quae sunt praeter hoc. id est

Quare cum istae praeter causae per se philosophi quae et ut frequenter et semper
et fortuna etiam autem quoddam opinantes prius ponere de casu quae
bat aliquid ut. In parte in modo quodam contingit esse fortunam esse quod d.
sit. quia per modum hoc contingit. sed declarat de quibusdam modis ipsius fortunae
secundum quod fortuna autem bona. dicit ergo cum infinita sint quae fiunt. quia infinita sunt
sunt per accidens causae quia fortuna est infinita. ideo ergo in his quod sit fortuna infinita
et esse per accidens cum quibusdam. id est de quibusdam dicitur. id est dubitabilis quis causa
at contingit. id est cum fiat aliquid per accidens numquam aliorum per accidens fortunae
fiat causa. est ergo quod de quibusdam contingit. ut illorum quaelibet
causa contingens sit fortunae. scilicet quod hoc quantum in hoc consistit quod aliquid causa
contingens est fortunae. autem non ut sanitas et consequenter causa fortunae ipse aer est
seu deposite. deinde ait quod de natura causa quae sunt per accidens et etiam
praeter rationem et logicae. Deinde dicit quod ut id sit fortuna et causa per
accidens. Primo quod causa per accidens est ipsius quod fortuna ipsorum. id est contingentium. id est
ipsorum quae sunt per accidens in causis causa et fortuna. causa enim per accidens duplex
sunt per se. scilicet ex parte causae et ex parte effectus. ex parte autem causae sunt
causa per accidens. quando quod contingit causae per se esse causa ut si aedificator sit
causa domus per se sicut aedificator est albus dicitur albus quod contingit
aedificatori esse causa domus per accidens. Secundo modo per accidens causa per accidens ex
parte effectus ut cum aliquis facit ad aliquod aliud dicitur quod accidit aliud
esse causa per accidens ut si ad aperiendum fenestram reclinat domus. aperiens
fenestram dicitur ruinare domus per accidens. modo causa autem per accidens dicitur
primo modo et secundo modo hoc est dicitur quod esse per accidens secundo modo secundum quod hoc vel
operatur aliquis vel nihil quae sunt esse per accidens quae sit coniuncta esse per se et
agit secundum quod sit hoc esse. sed esse per accidens secundo modo ad operandum aperiens
enim fenestram ad agere sicut causa ruinae domus. sed enim hoc agens propter
lumine non est causa facti tamen ad quod secundo sequitur ruina domus. cum ergo dicit quod
fortuna et casus per accidens sunt et intellectu quod sicut illo modo causa quae per quod esse causa
non agens sed causa ad operans. causa enim fortunae agens ad hoc non per se agens
in vel sed causa fortunae. sed agit aliquid et quod secundo hoc esse ideo vel esse
causa fortunae. autem si aliquis vadens per se ad forum non emat

forum invenit debitorem per se ad agendum quod vadit ad forum quod secundo se
invenit debitorem non est causa per se sed per accidens. cum ergo causa per accidens sit quod causa
est pluries esse operans et non operans. fortuna autem sicut sit causa per accidens quae est
operans in ipsius est causa per accidens quod fortuna. ideo philosophus ait quod esse et species pluries esse
causa fortunae sanitatis. sed non depilari. est enim vel calor vel species. id est inventio ad
pluries operari in corpore per se quod secundo pluries esse causa sanitatis per accidens. quia ergo esse
vel species sicut sit causa sanitatis per accidens quod ad operandum pluries esse causa fortunae. depilari
non quod non operatur illo modo et causa fortuna potest esse per accidens causa sanitatis
nam sicut actio illius quod et causa sanitatis per se sit autem depilatio. depilatio est
causa sanitatis per accidens. Deinde cum dicit adhuc quod non omnis causa per accidens si sit operans
sit causa fortunae. quod enim esse per accidens operantem frequenter vel ut sicut infinita esse
per accidens. ut generale eius sursum movere movens per se. et movens
per se movere ipsius per accidens cum hoc per accidens sequitur sicut ad per se. sed non generans
nec cum per se movere movens movere seipsum per accidens. aliud enim causa per accidens
operans non sicut non frequenter in illis ut causa per accidens. ut si vadens ad
forum per se inveniat debitorem per accidens hoc per accidens non sicut infinita. causa vel
in causa per se sed raro movet illas causas per accidens praeter opinionem assignarique
causa illa per accidens quae sicut per accidens in se sunt effectum ipsius potest causa propinqua.
sed quae raro talem effectum sunt potest causa remota. sed ergo lapis movere
at se per accidens. et vadens ad forum per accidens inveniat debitorem. lapis tamen
et cuiuscumque generis ipsum modo deorsum et propinquior causa per accidens. quae
vadens ad forum vel in inventionis sui debiti. cum ergo dicit quod non omnis causa per accidens
est fortuna. sed causa operans non est intelligendum quod omnis causa operans sit causa fortunae. sed solum
in sicut causa per accidens operans est fortuna. quae raro suum effectum. Item philosophus ergo vo
lens ostendere causam per accidens esse ipsius quod et causa fortunae ait quod esse et species et
causa fortunae. sed non depilari. ita quod ostendebat non omnem causam per accidens esse fortunae. sed o
perantem. Iterum ait quod causa propinqua per accidens quod dicitur remota quod dicitur ipsius magis
inveniebat quod non omnis causa per accidens operans est fortuna. quia causa operans semper
fecit suum effectum non est casus vel fortuna. lapis enim vel quaecumque generatio non
movetur seipsum causa deorsum. sed si sit causa per accidens operans quae
remota quae raro habet effectum inferentes sicut vadens ad forum per inventionis
debiti sit causa per accidens potest dici fortuna. ex hoc enim plane patet expo
sitio. Commentator autem quod dicit hic non exponit aliter. sed de sua expo
sitione non sit nobis curare quia non multum pertinet ad textum. Deinde
cum dicit fortunam autem bonam dicitur de quibusdam modis ipsius fortunae. fortuna autem et
dicitur multis modis quia aliquando dicitur esse fortunam bonam aliquando malam. aliquando dicitur eufortuna
aliquando disfortunium. dicit ergo sic quod primo dicit quod est bona fortuna et mala. secundo dicit quod est
eufortunium et disfortunium. Tertio dicit eufortunium autem dicit ergo quod fortuna dicitur bona cum ex
ea ad bonum evenit. prava autem cum ad pravum. Deinde cum dicit
eufortunium autem dicit quod est eufortunium et disfortunium. secundo dicit etiam esse incerta.
tertio exponit esse dictum. secundo autem apparet et sunt quod dicit. dicit ergo quod
eufortunium et disfortunium sunt quando habent. scilicet fortunam bonam et malam cum magnitudine
fortunae. id est valde bona fortuna disfortunium valde mala et addit
quod cum quis esset secundum id est inventio accipere magnum bonum aut malum et pe
nitus supplere. distat autem distoriginem et eufortunium. id est ei magnum bonum
et malum superesse nullam esse disfortunium et eufortunium quoniam intellectus dicitur
parvum acceptum esse et apparet ad sicut quod enim ad parvum distat parvitate
tamquam non dicitur dictum. Deinde cum dicit quod non quae sunt in propinquo dispositione quod
pluries ei contingit et distoriginem magnum bonum ideo bonum amittit dicitur

infortunium esse. hec enim vel bona non habent tamen quia modicum videbantur distare nichil reputat ac si haberet, et e converso vel inde nichil eum quod perdidit quod habebat, et quia amittere bonum est quoddam malum, sic propinquus bono non consequens id dicitur infortunium. Sic etiam evasio mali est quoddam bonum, propter propinquum magnum malo si non consequitur dicitur infortunium. ¶ Deinde cum dicit Rationabiliter autem, ostendit eufortunium vel disfortunium esse ad metum, dicens quod eufortunium et ad infortunium quod certum nichil cum fortuna sit incertum. eufortunium quidem quoddam fortune et er- ror incertum; quia autem fortuna sit incerta patet quia non eorum que sunt a fortuna est possibile esse semper neque ut frequenter. ¶ Deinde cum dicit Ut quod ergo causa per accidens dicta est quod ambo sunt causa et fortuna quedam ad modum dictum est sunt esse per accidens et sunt in contingentibus sic neque simpliciter neque sic semper neque sic frequenter, sed simpliciter sicut raro et sunt eorum quecumque utique fiant propter aliquid, id est propter finem.

¶ Dico autem quod ut dictum est differre fortuna sunt. Quod quoniam quod sit raro quod sit causa per accidens quod sit in agentibus a proposito et propter finem. Unde quia fortuna est species casus aliquid dicitur addit super ipsum. Addit autem esse a proposito, et ergo per accidens esse non frequenter et esse per accidens et esse in agentibus propter finem sunt casum et fortune; esse autem in agentibus a proposito est quod addit fortuna super casum. ¶ Deinde cum dicit Ostendit autem quoniam, dicit differre inter fortunam et casum. Unde autem differre causam non potest nisi sciatur in quibus habet esse fortuna et in quibus casus. Et ergo dicit quia propter hoc differre. Sicut ad manifestandum differentiam predicte dicitur in quibus habet esse fortuna et manifestum in quibus habet esse casus. Sed a fortuna quidem est in [illegible]. Sed casus est in [illegible]; dicit ergo quod differre fortuna a casu quoniam casus est in pluribus et in pluribus est fortuna [illegible] quia generale ad ipsum non quod est a fortuna est a casu, non tamen omnis hic vel omnis casus est a fortuna. ¶ Deinde cum dicit Fortuna quidem est in quibus habet esse fortuna et dicit quod primum quod dictum est. Propter quod dixerat maxime possibile esse bene. Signum autem est. dicit ergo quod fortuna est quod a fortuna super habet esse in aliis quecumque videntur contingere vel bene contingere et habet esse talia in quibus est operari actio et quia talia sunt habentium propositum et intellectum, ideo esse talia accidit fortuna. ideo subdit quod necesse est fortunam esse esse per accidens vel esse intellectum per se habentium esse operantes per intellectum. ¶ Dico autem quod ut dictum est vel bene per se contingere quod potest proveniri felicitas. Et nullus dicitur esse actionis omnino qui libere agunt. Agens ergo ex natura vel ex necessitate non quia magis agunt quam agunt non libere agunt, non sunt domini sui actus; quia ergo sola agentia per intellectum possunt proveniri felicitate et libere agere, ideo sola illa sunt quibus bene potest contingere et in quibus est omnino actus propter quod est sola talia habent esse fortunam. ¶ Deinde cum dicit Signum autem est. declarat quod dixerat per signum et dicit quia propter hoc quod dictum est. Propter quod quod supposuit manifestum. Sicut dixerat Protarchos. dicit ergo quod signum est fortunam esse operantes a proposito et per intellectum quia fortuna videtur esse idem felicitati aut prope felicitatem est. non felicitas quedam praxis vel quedam operatio est. non felicitas cum prosperitate vel bona operatio. quia ergo fortuna est prope felicitatem et felicitas non est nisi in hiis quibus ex se convenit bene operari propter quod quibuscumque ex se super et a proposito non contingit agere illud non contingit ad facere a fortuna quoniam non habent propositum. Unde hiis non contingit neque eufortunium neque infortunium nisi secundum similitudinem. ¶ Dico autem quod fortuna dicitur esse propinqua felicitati quia homines bone fortune et prosperitates bone fortune contingunt dici esse felices. ¶ Dico quod etiam dixit felicitas secundum philosophum vel politica vel contemplativa. fortuna non dicitur esse propinqua felicitati contemplative. bone enim fortune vel vix vel modo sunt organica felicitati contemplative immo talia bona sunt in habundantia existunt magis hinc felicitatem impediunt quam adiuvant. Sed tamen fortuna propinqua felicitati politice et potest etiam dici. non possunt et a bona fortuna felicitatem politicam decoratam reddit. Signat ergo aut philosophus fortunam esse propinquam esse felicitati quedam operatio quod vel praxis quod

Dico autem quod opposita sunt ipsis quia bono opposito et quia felicitas politica non est opposita quoddam est operatio vel opposita bono ideo talis felicitas non dicitur opposita simpliciter sed opposita quedam. ¶ Deinde cum dicit Sicut dixit Protarchos. declarat quod supposuit, videlicet quod ab agentibus a proposito non esse fortunata propter hoc sed metaphorice; propter hoc dixit Protarchos quod lapides ex quibus sunt are vel altaria dicuntur esse fortunati cum adorentur et reverentur ab hominibus, lapides vero complanati [illegible] lapides ex quibus sunt gradus per quos itur ad altare super dixit esse infortunati quia conculcantur. Ideo videtur quod in hiis vel hiis lapidibus tanquam quoddam pati a fortuna. Non ergo tales lapides sunt fortunati quod agat fortuna sed quia ab hiis agentibus patiuntur. Sic enim tales fortunati cum hec agens esse hec agat a fortuna. Aut nisi sic fortunati non ergo manifestum sic fortunati accidit quod agat a proposito sed passive quia agentia a proposito possunt ad excedere esse ipsa. ¶ Dico autem quod lapides et inanimata dicuntur esse fortunata per metaphoram quia cum quedam inanimata veneremur habent se ad modum fortunatorum. Propter hoc dicitur fortunata sed quod in quantum talia passive habent non ad ipsos propter passive se habent quod dictum est.

Sed casus est in aliis etc. Postquam philosophus ostendit in quibus habet esse fortuna in parte in quibus habet esse casus et dicit quod principium quod dictum est. Propter quod ex hiis que dixerat assignat differentiam inter fortunam et casum. Et [illegible] continue dicit quod dictum est fortunam esse in agentibus solum a proposito. Sed casus est in aliis ab hiis quando agunt a proposito et est in brutis et inanimatis ut equus dicitur fugiens a bello casu venit ad stabulum veniens quod salvatus est. Sed hic fuit casu quia non venit causa salutis sed causa illius forte et tripoda casu cecidit cadens et stat causa sedendi vel dispositionem ad sedem, sed hic fuit per accidens quia non cecidit causa sedendi, tripoda enim et quelibet grave de alto cadens tendit ad centrum, quod autem cadat sic dispositum quod homo sedere possit in eo hic casum est propter intentionem. ¶ Dico autem philosophus posuit exemplum de equo ut ostenderet casum esse in aliis ab homine, autem posuit exemplum de tripoda ut ostenderet casum esse in rebus inanimatis. ¶ Deinde cum dicit Maxime autem manifestum. ex hiis que dixerat assignat differentiam inter fortunam et casum et dicit quod per assignat differentiam hic propter quod in quibus maxime apparet differentia inter ipsa fortunam maxime est separatum. Est per [illegible] dicit quia propter assignat differentiam dictam. Propter quod dixerat probat per signum. Et signum quod posuerat ad apparet ad propositum fortune. Signum autem est id. Sic ergo dicit ergo quod manifestum est quod casus sit in hiis que fiunt simpliciter vel veluti propter quid vel propter finem ut cum aliquid fuerit causa agentis si est talia facta contingat a per accidens quia per accidens causa est quia sunt preter intentionem esse nec talia sic facta per accidens dici esse a casu. Casus ergo habet esse videlicet in agentibus propter finem sicut est causa per accidens et raro. Sed a fortuna sunt super quecumque eorum fiunt a causis propositis et in hiis propositis. Fortuna ergo est in nobis quia nos continue in agentibus propter finem sed in hiis solum a proposito. ¶ Deinde cum dicit Signum autem est. probat per signum quod casus habet esse ut propter finem dicens signum autem est quod casus sit in agentibus propter finem quod est quia vanum quod super est propinquum casui dicitur cum ad agendum propter aliud si casu illud si propter id non fiat vel ad propter quod agat ut si ambulare est causa depositionis cibi si ambulanti non fiat depositio cibi [illegible] fuit ambulare et ambulare vanum est hoc ergo est quod cum apparet nominat esse casum [illegible] cum non intendat id causa erat apparet nominat hoc ergo vanum dicitur per [illegible] ad finem non

ad finem quia hec sunt ad finem ad quem ordinantur quamvis sicut dicitur frustra se
balneavit quia non defecit solis defensio erat utique talis. ideo in hoc
.n. scilicet balneatio non erat propter illud .i. propter defectum solis sed propter e-
clipsim. Consequenter autem cum ex hiis que dicta sunt patet sic fore id quod
vanum dicitur pro ut ad finem et hoc esse insignibus vero propter finem intentum
ad quem vere ordinatur sed consequitur ei quod vanum sicut quod vanum
habet esse ubi in agentibus propter finem. quo casus habet esse in talibus a-
gentibus primo quod casus est quam fortuna quia fortuna non est nisi in agentibus secundum volun-
tatem agentibus [illegible]. Dicit ergo ut vanum fit solum in agentibus
propter finem. Quod quomodo agens dispositione [illegible] presupponens propter
ipsa agendo sicut habens materiam indispositam impeditur aut in agen-
do frustratur [illegible] intento [illegible] sit ad agens
quod non presupponit materiam non dispositio ei non potest frustrari in talia ac-
tione non est primus [illegible]. frustratur autem ad primus scire quod casu agens
a proposito [illegible] ab agendo [illegible] ad vanum
esse casu et quia casus [illegible] ei quod vanum casu in agentibus a proposito
quod in multis habet esse casu. Quod enim casu dicitur [illegible] Aristoteles ad
apparet signum ad propositum d. quod vanum dicitur ut finis sit a-
liud .i. ipse frustratur [illegible] finis [illegible] casu dicitur fieret
frustra propter finem cadendo .n. lapis non percutit casu ideo cecidit lapis
ab eo quod est [illegible] a casu [illegible] ipse frustra [illegible] quia lapis
cadit .i. [illegible] ab aliquo casu percutit ideo [illegible]
percutit casu cadit est a casu. Consequenter autem quod casus [illegible] hec de-
nominatio a frustra [illegible] casus [illegible] quod ipse
frustratur. ex hac autem denominatione arguit philosophus casum esse [illegible]
et esse preparationis ad finem sicut et frustra. Dicit ergo ut id
sit casus et frustra [illegible] et [illegible]
quia [illegible] habet esse in agentibus propter finem. [illegible] agens ad propter finem [illegible]
[illegible] ei ad [illegible] ad vanum. ex hoc .n. habet esse vanum quod non
[illegible] agens intentum. intento .n. [illegible] finis. sicut agens
non agens propter finem non intendit et sic non intendit non accidit ei
vanum. [illegible] habet esse vanum non in agentibus propter finem. sic et casus
habet esse in hiis agentibus. casus .n. presupponit intentionem finis cum
ex hoc habeat esse quod accidit ad propter finem intentum. ex hiis autem
[illegible] preparatio ad finem frustra [illegible] intentum [illegible]
casus vero esse in agentibus propter finem quod esse talia habet esse vanum [illegible]
[illegible] ad finem [illegible] autem [illegible] casu et fortuna [illegible]
preparatio ad finem [illegible] .n. vanum preparatio ad
finem [illegible] attingit quod non est finis ut si finis de ablatione
sit depositio [illegible] non autem finis sit inventio debitoris [illegible]
depositio [illegible] casu autem si inveniat debitorem. [illegible] aliud esse [illegible]
[illegible] casu et vanum. aliud autem casu et non vanum. aliud non
vanum et non casu. aliud non vanum [illegible] casu. et vanum [illegible]
si aliquis [illegible] ut deponat [illegible] non ut inveniat debitorem [illegible]
inveniat debitorem et non deponat [illegible] ibi casu et vanum. si non
deponat [illegible] et inveniat debitorem [illegible] ibi casu sed non vanum. si non
non deponat [illegible] non inveniat debitorem [illegible] ibi vanum et non casu. si autem
[illegible] deponat debitorem non inveniat. [illegible] ad [illegible] ei [illegible]
[illegible] ibi vanum [illegible] casu. Deinde cum dicit. maxime autem

separatur. [illegible] maxime differt casus a fortuna. et ex hoc dat quod a differt
[illegible] dicit ergo quod casus maxime quidem separatur a fortuna in hiis que fiunt a na-
tura .n. [illegible] non fiat ad extra [illegible] ex intentione non tunc
non dicitur esse a fortuna sed magis dicitur esse [illegible] ab eo quod est preter
naturam .i. a casu. et ex hoc patet quod [illegible] casus et fortuna. ideo [illegible] quod
et hoc .i. fortuna est aliena ab a casu. quia casus habet [illegible] fortuna est [illegible]
[illegible] causa [illegible] exterius. Consequenter autem cum [illegible] sit [illegible] motor
[illegible] ei [illegible] non [illegible] habent in se ipsis causam [illegible]
esse quod contingit casus ut si in embrione [illegible] fortuna fiat vi
[illegible] embrionis in se ipso [illegible] quod contingit
[illegible] casu. a natura non [illegible] non habent in se ipsis primum motorem [illegible]
[illegible] arte esse talia contingat ad fortunam quia ars est [illegible] natura. se-
[illegible] natura non habent in se tamen [illegible] esse quod accidit [illegible] fortuna. sed
[illegible] quod casus fortuna est ars [illegible] proposito causa non [illegible] quia [illegible]
habent [illegible] primum motorem [illegible] natura [illegible] causam esse primum [illegible]
fortuna non [illegible] casus et fortuna. [illegible] quia casus [illegible] quod fortuna
[illegible] quod effectus causa et primum et casu [illegible] fortuna non [illegible]. Deinde
[illegible] esse [illegible] d. quod [illegible] sit preter frustra .i. casu et fortuna
[illegible] quod .i. [illegible] ad [illegible] fortuna et casus. Cum
sit [illegible] sed in morte [illegible] plus dicit quod sit casu
et fortuna et quo [illegible] ab [illegible] quo [illegible]
[illegible] ad quod [illegible] reducuntur [illegible] quod fortuna et
casus fiat esse [illegible] reducuntur ad [illegible] esse efficientis. [illegible] ex hoc
[illegible] ordine casus et fortuna [illegible] et intellectum. [illegible] ex hiis que dixerat
concludit fortunam [illegible] esse opinium ponentium casum et fortunam esse celestium
corporum [illegible] autem [illegible] quod [illegible] non [illegible]
.i. casus et fortuna [illegible] in morte [illegible] est primum motorem .i. reducuntur
ad [illegible] esse efficientis [illegible] quia casus et fortuna [illegible] autem [illegible]
a fortuna [illegible] causa [illegible] aut corporis [illegible] intellectum et [illegible]
[illegible] quod cum [illegible] non sit [illegible] causa efficiens casus et fortuna
[illegible] intellectum et non reducuntur ad [illegible] esse efficientis. [illegible] sunt causa
efficientis [illegible] ideo [illegible] quod [illegible] causa [illegible] exemplum
[illegible] fortuna non [illegible] sed [illegible] sequens effectus. Deinde cum dicit ut
casus et fortuna reducuntur ad causam efficientem. [illegible] quod non [illegible] non solum
declarare de causis fortuitis dixit fortunam esse infinitam quia si aliquis vadens
ad forum inveniat debitorem quem non opinatur invenire dicitur a fortuna.
sed iste fortuna [illegible] esse [illegible] forte .n. [illegible] ad forum [illegible]
[illegible] forte fugiens [illegible] vadens [illegible] amicum [illegible]
[illegible] motus. cum [illegible] omnia [illegible] reducuntur ad causam finalem. sed
propter hoc est causa infinita [illegible] esse [illegible] causas finales non [illegible] efficientes.
Quod [illegible] declarabat [illegible] contingit casus et fortuna. quia agens [illegible]
effectum [illegible] consequens effectum aliud cum [illegible] finis non sit agere
et movere non [illegible] est [illegible] esse fortuna [illegible] effectum et motum
[illegible] causam reduci ad genus esse efficientis [illegible] ad genus esse [illegible] primum motorem
quo autem solum [illegible] consequenti quodam patebit. Deinde cum
dicit [illegible] fortuna sit causa [illegible] quod non [illegible] .n. fortuna
reduci ad causam efficientem [illegible] effectus autem fortuitus causa efficiens [illegible] esse de-
[illegible]. finis autem [illegible] ut si forte vadens ad forum inveniat
debitorem inventor debitoris est [illegible] quia forte. finis autem propter quod [illegible] ad-

fortuna et iudicatur. Iuxta hec non potuerunt esse cause finales propter quas sunt ad
fortunam ad quartam quia hec sequitur propter causam inveniri debitum. Si igitur fortuna
est de genere cause oportet causam esse determinatam. Cum habeat causam in tali effectu quod determinatur
dicatur. ¶ Quod quia finis non est comparari ad effectus, quia fortuna ad modum
sit [illegible] tamen determinatum quod videtur [illegible]. Determinatur autem per fortunam sic effectus de-
terminatur per finem. Omnis igitur effectus per accidens qui se habet ad causam agentem et non respicit
determinatum finem de quo habet intellectum causam. Quia igitur fortuna et quia effectus
determinatur ex fine, quamvis inventio debiti [illegible] alium effectum fortu-
itum respiciat hoc agentem ut fortuna tamen quia respicit ipsum pre-
ter intentionem et ut non respicit determinatum finem de quo habet intellectum causam
ex autem parte patet solutio ad argumentum precedens quod omnis non videbatur
fortuna reduci ad causam finalem quia plures ipsos fines assignabat
esse causas fortuitas. Patet enim fortunam reduci ad causam efficientem. Sed preter
fines cooperantur ad hoc casualiter quia agens non agit nisi intendendo finem
agendo autem propter finem accidit ei effectus fortuitus in quantum consequitur
ipsum ad quod est preter intentionem finis. Immo quia vero agendi ex fine
suo et fiat effectus declarat quodammodo effectus habet vero tot causas quot
fines sibi declarare patet inventio igitur debiti facta a sorte respicit
eandem causam efficientem. [illegible] autem respicit causam initiatam et quia
non eandem in quantum [illegible] finalis patet declarari sortem ut pergat ad
forum ad quod [illegible] per accidens invenitur debitum, patet igitur fortuitum
effectum habere causam intellectualem [illegible] non esset non quia effectus for-
tuitus et casualis accidit preter intentionem finis quia finis declarat agentem
quia effectus fortuitos et casuales respicere causam efficientem ut habet esse in-
tentionem. ¶ Utrum fortuna [illegible] ut causa fortuna et casus sit causa per accidens
habitum est enim supra causam per accidens esse ipsius quod fortuna et casus quia omnis
casus et omnis fortuna est causa per accidens non tamen omnis causa per accidens est casus vel fortuna. Ideo
oritur quod quia non [illegible] quod casus et fortuna sit causa per accidens. Sicut lapide
cadente frangitur caput alicuius casualiter [illegible] ad finem [illegible]
sit per accidens quia lapis non intendit finem illum. Sed cum sic quod generaliter
intendit ut [illegible] esse per se [illegible] ad effectum
quia quod generaliter descendens frangeret caput non per se esse. ¶ Quod quia
ut patet [illegible] effectus declaratur ex fine sic [illegible] determinatur ex
forma. Sic igitur [illegible] determinatur per formam ad aliquam actionem si [illegible] per
formam illam est alicuius actionis causa per accidens. Sic quia vero agendi
[illegible] suum ex fine si preter intentionem finis consequitur aliquis agens
effectum dicetur ille esse causa per accidens. Videmus enim quod Polidietus determinatur
ad faciendum statuam ut est artifex et non habet formam artis. Ideo
[illegible] ut Polidietus est non ut artifex non erit causa statue per se
sed per accidens. Sic igitur non esset dicere actionem [illegible] causa per se
vocem sibi non vocem fortuna [illegible] non habet ut agat non ut est ac-
tu per formam sic non est dicere [illegible] esse per se vocem effectus non vocem [illegible]
quia effectus non habet quod per se agat. Non ut intendit finem. Omnis
igitur effectus [illegible] causam ab effectu per accidens [illegible]
[illegible] quia non [illegible] abagitur [illegible] preter intentionem finis
[illegible] sunt non habent causam per se sed per accidens. ¶ Utrum fortuna [illegible]
fortuna et casus esse causas per accidens [illegible] a fortuna et casu [illegible]
[illegible] difficultatem [illegible]
facies difficultatem [illegible] corporum supercelestium [illegible]

huius [illegible] quod sic esset non videretur esse contingens [illegible] fortuna et casus
Pro autem faciunt difficultatem [illegible] excedunt illas rationes [illegible] divi-
na providentia [illegible] non videtur [illegible] patet non videtur
esse fortuna et casus. Sed de hoc [illegible] difficultatem invenitur non est [illegible] spe-
cialem tamen [illegible] dicetur quia ut dixit in quadam [illegible]
[illegible] divina providentia [illegible] non tamen tollit a
rebus contingentiam ut plane vero probat. Contingens enim [illegible] sole-
[illegible] et hominem [illegible] in suo [illegible] non fallere [illegible] tamen sol
oriri necesse et homo [illegible] contingenter [illegible]
[illegible] homo [illegible] contingenter [illegible]
[illegible] non tollit contingentiam [illegible] sic divina providentia non tollit
contingentiam a rebus immo quia [illegible] providentia est causa entis ideo quod
omnis [illegible] entis et necessarii et contingentis [illegible] divina
providentia causa est. Tertia autem difficultas [illegible] tollit planum
est [illegible] supercelestium non tollit fortunam [illegible] cum effectus fortuiti [illegible]
[illegible] causam [illegible] et intellectum. Quia [illegible] corpora ce-
lestia non necessitant [illegible] eorum motus. [illegible] de causis
quia [illegible] ad [illegible] motum su-
percelestium corporum [illegible] quod [illegible] motus celi sit necessarius impediri quia
tamen [illegible] propter indispositionem materie. Unde et Ptolomeus in Centi-
logio [illegible] esse [illegible] possibile
et necessarium [illegible] talia impediri [illegible]
patet accidere casum et fortunam. ¶ Utrum fortuna [illegible] impe-
[illegible] causale [illegible] quod non significat [illegible]
[illegible] impedimentum [illegible]
[illegible] omnis autem causa [illegible] reducitur in celeste
motum [illegible] impediri necessarius motus celestis [illegible]
propter impediri [illegible] reducitur in causam celestem
[illegible] impediri erit necessarium propter quod omnia erunt necessaria. ¶ Quod
[illegible] oportet esse [illegible]
[illegible] declarat [illegible] esse quia non oportet [illegible]
omnis effectus esse [illegible] stabilis effectus [illegible]
[illegible] stabilitatem esse [illegible] quod redeuntibus [illegible] ad eundem situm
quo redeat [illegible] in eodem [illegible] dispositio [illegible] redeunte [illegible] non redibit
idem effectus non erit omnino necessarius. Sed multa potuerunt esse contingentia
et per accidens. Presenti autem expediunt [illegible] et ex his [illegible] ad [illegible]
[illegible] quod non oportet quod redeuntibus [illegible] ad eundem situm quo redeat
idem effectus. Sed de hoc alibi erit locus. ¶ Deinceps [illegible]
sunt causa [illegible] ordine [illegible] fortuna et casus ad [illegible]
probat [illegible] esse [illegible]
[illegible]
causa [illegible] fortuna [illegible] causa per accidens [illegible]
et fortuna [illegible] effectum causa per accidens [illegible]
per accidens [illegible] per se [illegible] causa per accidens [illegible]
[illegible] causa [illegible] fortuna [illegible]
accidens [illegible] ¶ [illegible] autem
quia illa eadem res [illegible] effectus per se [illegible] causalis [illegible] effectus
per accidens [illegible] effectus per se [illegible] fortuna [illegible]
effectus per accidens [illegible] effectus [illegible] fortuitum [illegible]

causa n[on] q[uia] p[re]fuit esse e[ss]e p[er]se cu[m] p[ro]p[ter] ac[cidens] p[re]suppo[nit] q[uod] est p[er]se

s[ed] eadem res sit n[on] tamen eadem causa p[er]se [illegible] intelligendum ut est n[on] q[uod]

ut est causa tamen [illegible] eadem res sit causa forma[lis] [illegible] [illegible] tamen

intelligendum ut est intelligendum q[ue] ut est causa forma[lis] [illegible] una et eadem re

[illegible] s[ed] [illegible] et [illegible] accepisse esse p[ri]us et p[os]t[er]ius [illegible] [illegible]

eadem re differunt al[iter] [illegible] hominis

Deinde cum dicit

q[ui]a si q[uod] maxime exclusis q[uod] dixerat rep[re]hendit [illegible] causa et forma

esse causam [illegible] d[icens] q[uia] si causa q[uod] maxime est causa [illegible] ut ponebat

quid[am] [illegible] intellectum [illegible] esse p[ri]us q[uam] causas celestes et

[illegible] causas [illegible] meliores esse p[ri]ores q[uam] causas celestes et [illegible]

[illegible] q[uod] sit p[ri]ores causis celestibus q[uod] o[mn]i[no] [illegible]

[illegible] aut[em] ph[ilosoph]us tetigisse q[uia] [illegible] p[ro]pin[quam] motiva[m] [illegible]

forma sint causa [illegible] celum habebit causam p[ro]p[ter] actus [illegible]

esse p[ri]ores causis esse [illegible] q[uia] causa et forma n[on] sunt causa [illegible]

p[er] ac[cidens] n[on] q[uia] causa sunt [illegible] p[er]se si [illegible] causa [illegible] sit causa et forma

[illegible] q[uod] [illegible] meliora sit causa p[er]se [illegible] p[er]se [illegible] p[ri]us eo

[illegible] p[er] ac[cidens] [illegible] ut [illegible] meliora erunt esse p[ri]ores q[uam]

ut [illegible] esse celestium

Ultimo q[uia] huic toti [illegible] debeat

causas p[er]se [illegible] aut debeat causas p[er] ac[cidens] [illegible] [illegible] toti

[illegible] [illegible] in [illegible] actorum [illegible] sit p[ri]

ores causis celestibus q[ua]n[do] sunt in potentia dicere.

Quoniam autem sint causae [quatuor] etc. [illegible] ph[ilosoph]us dec[laravit] de o[mn]ib[us] causis

[illegible] ut dicebat [illegible] de talibus ad [illegible]

[illegible] esse d[icens] f[acit] q[uia] p[ri]mo [illegible] [illegible] causarum. Secundo p[ro]bat

q[uod] [illegible] de o[mn]ib[us] [illegible] ad o[mn]es [illegible] ad [illegible]

[illegible] aut[em] esse [illegible] d[icens] f[acit] q[uia] [illegible] Secundo q[uod] dix

[illegible] p[er] ex[emplum] [illegible] modo [illegible] q[uod] [illegible] q[uod] sunt esse et [illegible]

[illegible] tot sunt n[on] q[uod] dic[ta] causa esse q[uod] [illegible] q[uia] tot [illegible]

[illegible] [illegible]

Quoniam aut[em] causa esse [illegible] q[uod] est ad [illegible]

[illegible] ad [illegible] q[uod] [illegible] habet esse et [illegible] [illegible] esse [illegible]

[illegible] ad [illegible] q[uod] [illegible] aut[em] [illegible] sic hec et tot [illegible]

esse q[uod] et [illegible] ad [illegible] q[uod] s[ed] esse q[uod] [illegible] sunt et tot

q[uo]t [illegible] sunt q[uia] [illegible] ad [illegible] q[uod] [illegible] et esse

tantum [illegible] causarum

Deinde cum dicit autem [illegible]

[illegible] quod [illegible] ad [illegible] q[uod] o[mn]is [illegible] esse d[icens] q[uod] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causam [illegible]

[illegible] ultimum [illegible] q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] forma et de

finitiones in talibus sunt p[er] formam ut in mathematicis reduc[itur]

[illegible] sit reductio ultimum i[n] causam formalem ut in diffinitione vel [illegible]

[illegible] aut [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] in causam formalem

ultimam aut in motore [illegible] ut [illegible] q[uod] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] sunt aut sit res [illegible]

[illegible] in causam finalem dicitur [illegible] q[uod] [illegible] ut dicitur at

[illegible] q[uod] sunt causa ut dicitur q[uod] res [illegible] q[uia] [illegible] [illegible] q[uod]

p[er]se esse et [illegible] esse et q[uia] hec esse et tot [illegible] ad [illegible] q[uod] [illegible]

q[uod] hec et tot sunt esse s[cilicet] forma [illegible] finis et [illegible]

Quoniam autem

diffinitiones o[mn]is [illegible] [illegible] [illegible] reducit in dis

[illegible] mathematice ut p[er] diffinitionem vel [illegible] et linee [illegible]

[illegible] mathematice [illegible] o[mn]is [illegible] [illegible] q[uia] [illegible]

reducit ad causam formalem [illegible] ad q[uod] reducit [illegible] q[uod] [illegible]

thematica est diffinitio et forma et q[uod] q[uod] erat esse

Deinde cum dicit q[uonia]m [illegible] esse

[illegible] q[uod] de talibus [illegible] [illegible] et [illegible] talia demum [illegible] ad [illegible]

[illegible] d[icens] f[acit] q[uia] p[ri]mo [illegible] q[uod] [illegible] Secundo p[ro]bat q[uod] dixerat [illegible] venit ad

[illegible] q[uod] esse [illegible] et de talibus erit ph[ilosoph]i cognoscere et [illegible] demum

ph[ilosoph]i [illegible] q[uod] sunt causas [illegible] eos in o[mn]es causas [illegible]

ph[ilosoph]us [illegible] in [illegible] formam [illegible] et [illegible] q[uia] est causa

[illegible] [illegible] finem [illegible] p[er] o[mn]es causas et [illegible]

Ad quod [illegible]

[illegible] q[uod] [illegible] omnis esse q[uia] [illegible] res [illegible] habent [illegible] habent o[mn]es

causas et q[uia] [illegible] p[er] causam [illegible] [illegible] [illegible] nos

cognoscere o[mn]es causas [illegible] [illegible] [illegible] habent

o[mn]es causas q[uia] aut[em] res [illegible] [illegible] habent o[mn]es causas [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] formam

[illegible] habet [illegible] ad formam si [illegible] res habet [illegible] de

[illegible] habet formam [illegible] q[uia] [illegible] in [illegible] q[uod] [illegible] ex

[illegible] res [illegible] causam [illegible] habet causam [illegible] q[uod] [illegible] re

ducit in actum et q[uia] effectus n[on] [illegible] n[on] p[ro]p[ter] finem de necessitate [illegible]

causa finalis res [illegible] [illegible] habet o[mn]es causas [illegible] [illegible]

[illegible] o[mn]es causas

Deinde cum dicit venit aut[em] [illegible] exe[rcer]e de

[illegible] d[icens] f[acit] [illegible] [illegible] [illegible] q[uod] [illegible] o[mn]es causas [illegible] de

[illegible] p[er] o[mn]es [illegible] q[uod] [illegible] o[mn]es causas [illegible] q[uod] [illegible]

[illegible] p[er] o[mn]es causas [illegible] [illegible] esse [illegible] d[icens] f[acit] q[uia] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] ex [illegible] q[uod] dixerat p[ro]bat [illegible]

[illegible] [illegible] q[uod] [illegible] esse [illegible] d[icens] f[acit] [illegible] q[uod] duo [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] d[icens] q[uod] [illegible] esse [illegible] [illegible] q[uia] q[uod] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] una causa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] cum forma et fine [illegible] homo [illegible] generat homine[m] et homo generans

et genitus sunt [illegible] forma generatus q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] actionis

[illegible] cum forma geniti q[uia] finis [illegible] et [illegible] [illegible] n[on]

[illegible] cum aliis causis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

et forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] cum eis [illegible]

[illegible]

[illegible] f[acit] [illegible] finis et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] q[uod] [illegible] [illegible] [illegible] generantis et generati [illegible]

[illegible] [illegible] forma [illegible] generantis hominis [illegible] forma humana [illegible] [illegible]

[illegible] q[uod] acquirit generatum p[er] suas actiones ut [illegible] hominis

generati [illegible] q[uod] [illegible] acquirere ex suis actibus cum [illegible] q[uod]

[illegible] [illegible] sit [illegible] et forma [illegible] de fine generationis sic [illegible] de [illegible]

generati n[on]

[illegible] f[acit] d[icens] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] cum aliis duabus causis s[cilicet] cum forma et cum fine

[illegible] q[uod] n[on]

[illegible] sit homo ab homine s[ed] [illegible] mulus ab [illegible] n[on] [illegible] [illegible] [illegible]

s[ed] [illegible] [illegible] equivocum [illegible] [illegible] q[uod] n[on] habet [illegible] forma [illegible]

s[ed] [illegible] et [illegible] ut sol generat calorem [illegible] forma caloris [illegible]

[illegible] et n[on] sit calid[us] formaliter s[ed] [illegible] cum [illegible] q[uod] [illegible] [illegible]

[illegible] cum forma et [illegible] [illegible] [illegible] si intelligit de agente equivoco

q[uod] n[on] [illegible] formaliter s[ed] [illegible] n[on] s[ed] si intelligit de agente [illegible] q[uod] est

tale formaliter sic [illegible] [illegible] forma [illegible] agentis cum forma generati

[illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] generati s[ed] cum fine generationis si

[illegible] ph[ilosoph]us n[on] d[icit] q[uod] [illegible] hec [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

totius

Deinde cum dicit [illegible] ph[ilosoph]us [illegible] [illegible] d[icens] q[uod] [illegible]

tenetur omnino considerare quecumque movent mota. que autem non movent mota non sunt eius
plus physice consideracionis quia talia non habent in seipsis motum nec principium mo-
tus. Sed tamen movent sed immobilia. Cum ergo sit duplex genus principiorum movencium scilicet mobile et immobile
patet quod sunt necessario. hoc est necessario sunt esse immobile vel esse substancias separatas.
Aut necessario esse mota incorruptibilia ut esse corpora supercelestia. Sed quedam necesse
sunt esse mobilia et corruptibilia ut esse hec inferiora. Propter autem quid
... dicebat ... non abstrahit a tali ... et motu. immobile igitur non habent
nisi principium transmutacionis et motus non est de consideracione naturalis. Deinde cum dicit
quia sic ut de rebus immobilibus ... naturalis ... quia sic probatur ... quod
oportet devenire ad mobile et immobile per se et per accidens ... hoc probatur
consequenter de rebus immobilibus igitur etc. Deinde cum dicit quod ut contingit ponere modus ... in
motus ... quod sunt per se non cadunt sub consideracione naturalis sed videmus
in quantum motus per accidens consequenter. Ultimo ex dictis quia cum mo-
tum non doceat consequenter quod sit primum motorem ... quam quidam ... nobis
non esse non ... quia non ad considerat methaphisicam de primo motore quod naturalis
physicus ... methaphisicus de deo et substanciis separatis ... et primo mo-
tum et per se motus ... hoc ... igitur etc. Deinde cum dicit quod alia consideracio
de motu per se et motum naturalis physicus et aliter methaphisicus ... nos aliquid
hic ... ut recolo dixi ... consideracionem de primo motore
motus ... de motu hic ... absque eo quod ad
de motore ... de eo nullam ... faceret methaphisicus. Autem quia est
de motu et de corporibus mobilibus ... per se motore ... et substancias separa-
tas ... de ipso deo et intelligenciis ... non ... aliquid quod naturalis
physicus non ... de substancia divina ... et ... consideracionem
... non ... talem ... methaphisicus ... si non ...
nos ... divine ... non ... sed ... per effectus
... intelligencias
... hoc ... naturalis ... a nobis ... non
... fantasia ... non ...
ut ... intellectum ... divinum et substancias separatas ...
... sensum ... non ... potest
... est ... intellectus ...
... ut ... non ...
... divinum et substancias separatas
intellectum ... non ... igitur ... de primo motore ... considerat
naturalis physicus ... considerat motore. Ultimo ex dictis
... quod ... esse necessario ... de rebus immobilibus ad de rebus mobilibus
et incorruptibilibus ... de rebus mobilibus et corruptibilibus ... non esse ... necessario. Sed
... methaphisica ... considerat de rebus immobilibus ... de
quibuscumque mobilibus. Sed igitur illa mobilia sunt incorruptibilia ut celestia. Sed corruptibilia
ut hec inferiora ... de consideracione naturalis. Deinde cum dicit ...
... necessario non intendit physicus ... artium speculativarum
... diversorum ... dicere ... genera entium quia
quedam sunt immobilia ut substancie separate. quedam mobilia et incorruptibilia ut celestia.
quedam mobilia et corruptibilia ut hec inferiora. ... de omnibus ... tribus
... consideraciones ... speculacionis.
Deinde cum dicit quia propter quid ... quod dixerat declarat ... omnis
... ad naturalem physicum consideracionem de omnibus causis. Et quod dicit quia propter
... quod spectat ad ... consideracionem ... et formam et efficientem ... quod spectat

ad ipsum considerare de fine ... propter quid ... autem physicus
reducit propter quid ... reducit ... in suas causas ... physi-
cus ... et formam et primum movens
... effectus ... physicus reducit suas questiones in has
causas ... ad propter quid ... has ... causas non considerare
necesse ... causas ... propter quid ad finem ... ad formam ... et propter quid
fecit ... ad efficientem ... et propter quid ... ad materiam ... et sic ...
... incipit ... descendere usque ad formas
... que speciales et propinquas ... et formam
... sic duplicia sunt principia movencia ... quod al-
... ut movens principium non est physicum ... consideracionis ... quia ... non habent
... in se ipso principium motus ... ad motum quod non mobile sit
... principium ... omnium ... movens tale sit
mobile ... movens primum. Propter autem ad hanc
... definire per probabilia ... physicus ... mo-
... motus ... generaciones ... cum ad generacionem
... considerat. ... forma ... generacionem fit ... et
generacionem ... effectus ... generacionem facit ... physicus
consideracionem de ... causis predictis ... de materia efficiente et forma. Deinde
... quod ... spectat ad naturalem consideracionem ... de fine ... dicit
quod ... forma ... de consideracione naturalis. finis ... et ...
quod forma ... ad ... formam ... ut ... idem
... quod finis ... naturalem esse cognoscere habet ... causam finalem.
Propter autem ad hoc ... definire per probabilia ...
... et formam ... finis ... forma ... quod ...
... de forma ... considerare ... Propter
... res ... esse forma et finis non tamen ... voce
... forma ... ut ... esse ... finis autem ut
... motus eius. Deinde cum dicit quia non ... naturalis physicus
quod ... forma et finis sit idem quod ... considerat de forma considerat
... definire ... de eadem re ... sunt
... forma et finis ... eandem ... tamen quia
... non ... quod pertineat ad consideracionem eius
... Deinde cum dicit quod ... ad ... physici ... quod spectat ad naturalem
consideracionem de forma ut habet racionem finis ... quod spectat ad
naturalem consideracionem de forma ... ad ... formam ... forma
... et ... habet racionem finis. Sed ... illa
probat quod ad naturalem spectat consideracionem de forma ... habet racionem fi-
nis. et sic ... ad quesitum.

Et primo reddit propter quid ... physicus ... quod oportet
physicum cognoscere omnes causas. ... spec-
tat ad ipsum demonstrare propter quid ... esse ... quod ...
quia propter ... declarat ... declarandum esse ...
... Deinde cum dicit ... propter ... quod
... quedam sunt ... quedam priores ... ordine ...
... effectus ... sunt ... finis et forma ...
priores ... quod esse ... suos effectus ut
... frequenter ... ut ...
Aliter autem ... cum effectus sequuntur suas causas ex ne-

alr aut cu ut in plib q cu z ibi necs pnc phus ar-
guit ex cais posterioribus ut q ad hnc m demonstrationis contra necute
se cor pbus arguit ex ca mi q h ht m contra demonstrationis
g de necute corrumpi sicut q a dcxm sol in signis sep-
tentionalibus seq mat dierum i calma hitat r lhitatoem mi
arguit phus sol z ipse recipiet vl z estus g sic mag
dies. h cu effes seqn ut i plib r n ex necute n phus ar-
guit ex cais posterioribus ut si ad accessum sol ad nos se pu-
lulet arbor n phus arguit sol accedit ad nos g h ar-
bor pululat q pt tal effes impedi r sic n phus argu-
ent ex ca effi i effectibus necis sicut phus arguit ex mi ca n
n i nalib m est sic dispo g suscipiet talem form n oc-
tal dispo q cet necs h i dispoib ut i tallib tal mo
argui no nalr. ex cais g posterioribus in hys q sr ut frequenter
onura n tex h ex cais prioribus tex ex so. n. r sn phus sic
argui na sil ss oz posterior ce. su. n. posterioribus in ter prioribus
ut h sil ut frequenter. h tu potius prioribus necte z ce posteriora
n tn potiis posterioribus necte z ce priora n illa priora ad hi
posteriora sequit ut h. d. g s. ph q p o quo demum z ex
cais posterioribus ut ex effectibus i in. po quo demum sit ex cais
prioribus ut ex for r fin. fa i. z qm h cet. d g q p ei
reddit z a phi pp q s omne g ce ut q ex h sit ex ef-
f ex h sit ex in necte z h ce io sup h e. addit au
q h ce ex h sup sit ex ef f sic ex m z du q ant z
sup r ut h aut sic frequenter r sedit q si oz h s. i. si oz
s demo ex cais posterioribus. i. ex effectibus i m oz ce sic z ex p
poib. q sic z necute seq ex posterioribus pmissis sic ef-
ex necute oz seq ex posterioribus cais si oz demo p cas posteriores
i q ma timit q p cas posteriores n tex demo i hys q sr
frequenter h i hys q sr ex necte. Dico au q ex d alm hiru
ce em ut d. ex pat sit filius l ex fab z fa. alm est
d hi ce n nec ex fro z cultell r ex lig archa. e g
d ex h necte z h ce s. ex. deno hiru uruh ce. s. m r
effe. Deinde cu d. qm h evenit. o quo demum sit p
cas priores ut form r fine d. qm q q eat ce. i. for
evit hoc. i. evit tal. io sup necte z talia ce posteriora r
q digi z ce sit p fine io sup necte z talia ce ea q sr
ad fine. Addit au q digni ex fn no z argu h h ad
form. i. p sua virtute n. n. h facit q meli z n sup
h ut vest virtute sua n dat. n. n impedia in aguido
vel psoes n meliores sup h ut vest ei sua. n. n.
auri metallo dat psoe auri h dat ei psoes de
bitas. Dico au q cu dete fuit de demo p cas prioribus ut
p fine r for tale distincom pmittit i mes q p
cas pri qui vel no est demo quoz m. h solu tex demo
i hys q sr ex necte h p priores cas ut de z n
sic demo se ht. fu n. posteriora ad priora sequi ut sp
sil ut frequenter sp potius prioribus necte z ce posteriora.
Deinde cu d. de q d g. declar q d declanda ce demi

physicus. ad o eu sr q tollit m age pp fine tollit om
demonstrato vlr i nalib n. finis i poit necte effi. effus
for. for m tollit g fine tollit omne effus q nllm agus
agit n i te fine. Si au tolla omne effus tollit oes for.
destructa au for nlla permanet m q tuc remanet m
ad mens r n exq mat p q tollis fine i nalib tollit
oe gre ce tollit g oe gre ce tollit om demonstrato. si g nolit
m physicus demonstrare suppo z ieis ce fine r m age pp e d ut
pp fine. Rn si nolit demonstrare i nalib pp po z ieis ce d
q necte eu demonstrato n n exnectis si hat. q g h duo
sut declanda ce demonstroes physicales viz vim age pp fine
r ce necte aliq m nalib. io ph d. s. q p z poit h d.
declanda ce. po illa duo declat ibi. i hat. iu. textu.
d g dd ce p qm n z deno ca z ca q sit pp h. i. pp fine.
preterea dd z demonstro quo se ht i phisicis. Deinde cu d. i hac
ii. textum exseq de posteris duob. ce q d. s. q p o m a-
ge pp fine. po declat q necem z i nalib z i. qm at exne-
cte ce primu z s. q p narrat opoes antiquorum negantium
m age pp fine. po i pbat pom eoz ons p voces ph-
mas q oz m age pp fine. z o removz ea q n hnc
nit e dice. fa i. h i posi z. i. pcein au sit i hys. ce
p d. s. q p poit opom antiquorum. po narrat ea p q dn
antiq sua pom fulciebat. fa i. ht au pom. d g q
omnes antiq inducunt i reducunt effes nles i hat texm
. i. i tm mle. ut qm ca r fri z ht aptu natu r m
q q talu z aptu natu sit. io ex necute sit h. i. ht ef
fes nles r fiunt r sr n si talia nna q pnt g antiq ta ge
bat ea nle. h r si nag dicat tagetes a q stuq ca
sinat. i. fiebat ea gaude no nltu molestabat ea
q aut aliqu tetigerit a amy textum am p q h. s. emp
ponit cas agentes z cor r discor. i. e n. s. anax ponit
ittllcm. Dico au q antiq n fiebat gaude n dimitte-
bat i pace textum nle. q q. om effectuu reddebat
vom ex pte m. h a cas q. dimitebat q esse n mo
lestabat cas nltu q paucoz effectuu roes redde
bat pi. Deinde s. ad. q n ur antiqs oia attibuisse
necte m m na dutes talia ce nlia. q ca z sit apt
nat r fri z sit apti nat. m ca r fri n dicat sola
m n n reducebat nles effes in sola m. Dicit ant q
errore fuisse q ponert m ce ad i actu. h g re-
ducent nles effes i ce ad i actu ut ca r fri no tn
pp h he cos n redux talia i sola m cu poner ea ce
ad i actu l phus d e q q q sit p m texto m finis d ac
cide i necte m ut si al cor q nllm ages pte i redo
cor m r malu dici istu cor m accide ex necte m
sic g q hy antiq n dicebat ce effes l defes nles ex
i tetione s reliqua ut dicerit eos ce ex necte m.
ymaginabant. n. sic ce nla. sicut ut dicerit de como
lepides g illos ce i fus lig no fuius n pp fine aliq

fert ex quadam necessitate materie ut lapides grauia tamquam grauia feruntur in-
ferius. ligna uero tamquam leuiora superius ascendunt. sic in arte uidetur et non est ex
necessitate finis. et quia talia habent materiam sic dispositam, ideo quia sunt cetera
leuia ideo sic se habent. alia uero habent materiam dispositam aliter, ut quia sunt
grauia et frigida aliter se habent. ¶ Deinde cum dicit Habet autem opposi-
tionem, quo dicta antiqui suam positionem fulciebant. fulcimentum autem
rationis duplicis partis fuit. primo adducebant rationes ad propositum. secundo solue-
bant rationes in contrarium. dicit ergo ergo quia preter positionem antiquorum quas adducebant ad
fulciendum propositum. secundo ostendit quomodo soluebant rationes in contrarium ibi Verum
non omnia. dicit ergo primo quod preter positionem dictas rationes. secundo adaptat e-
as ad partes animalium in quibus maxime uidetur esse actio propter finem ibi Quid igitur
prohibet. primo dicit ergo quod dubitatur in contrarium ratio. circa primum dicit ergo
quod hoc habet oppositionem, idest dubitationem quod quid, idest quid prohibeat naturam non
facere propter hoc nec facere quia melius est sed solum agere ex necessitate materie. sicut
sic pluit iupiter, idest deus uel orbis, non ut augmentet uinum uel au-
geret frumentum sed ex necessitate materie. quod autem sic ex necessitate materie fi-
at probat quia secundum eum deorsum aqua congelari et congelatam aquam de-
orsum uenire et cum hoc fiat accidit augeri frumentum, non ergo fit
pluuia propter augmentum frumenti sed ex necessitate materie. similiter non aliquid quod est tantum
ex necessitate materie propter hoc est quod ex eo eueniat ad bonum uel aliquis
finis. ¶ Ideo autem quod dicit quia iupiter, quia antiqui philosophi quia non perceperunt
nisi corporalia, principium naturae [illegible] eos quibus est dicere aliquid de incorporalibus
fuit anaxagoras, ponens causam agentem propter intellectum, ideo iouem ap-
pellat factorem pluuie quia more antiquorum reducebant hunc effectum tamquam
in causam ultimam in ad celum. uel quia philosophi dicunt quod quidam istorum [illegible]
et deos secundum eam quam [illegible] sunt tales causas non immediate
corporibus sed celestibus, ideo causam agentem uel talium appellat iouem siue
ordinem. ¶ Similiter dicit alias quia non antiquus posuit causam agentem uel talium
effectuum eum ponentem aquam sursum duci et sursum ductam a fri-
gore congelari. non ergo omnia reducebant in necessitatem materie. ¶ Ideo
quia ut prius philosophi est fine secundum de generatione multi antiqui poue-
runt materiam mouere se ipsam a generatione. et quia ut aliter contrarium eadem uero
est de celestibus et actione sicut materiam mouebat se ipsam ad factum se ipsam
mouebat ad agendum. omnis ergo tales effectus et omnis motus et uel omnis
actionis secundum hanc opinionem reducebant in materiam tamquam in causam principalem. propter
hoc dicit ut supra dicebatur quod quamuis ponerent causam agentem ex
quo non ponebant talia prouenire ex necessitate materie. quamuis [illegible] sic etiam
sic fit per infectionem agentis dicitur prouenire ex necessitate materie. ¶ Simi-
liter secundum dicit alias, ut hoc sic uerum quod quicquid est per infectionem agen-
tis propter dicitur contingere ex necessitate materie. ¶ Ideo quia si agens plene
dominare materie in quod non materia non quod se tenet ex parte eius impediret per-
fectam actionem eius. hic agens quasi consequitur intentum et non accideret ei per in-
fectionem. necessario ergo materie uel ad se tenens ex parte materie facit quod fi-
at vi digitus in manu uel quod fiat ad perfectionem agentis et quia
talium est magis causa dicitur quod fuit propter finem contrarium ex necessitate materie et
maxime talia facta propter finem uel perfectionem agentis dicuntur contingere
ex necessitate materie quam necesse est sicut ut si aliquis fontis decursum necesse est
congelari si congelatur a nullo agente attendente oportebit dici con-
tingere ex necessitate materie. ¶ Deinde cum dicit Quare quid prohibet. ostendit hoc idem

in uoce. forte autem sic uero. si pluuia esset propter augmentum frumenti uel
ad aliud in aliud propter aliquem finem uel propter talia non contingeret cor-
ruptum uel finis. sed pluuia non solum augmentat frumentum sed
destruit ut cum pluit frumento existente in area quo pluuia
non est propter finem non propter aliquid ad pluuiam est propter finem amplius de hac
autem uoce non proponit non quia non propter pluuiam augmentatur frumentum sed de-
struit. sed pluuia non propter destructionem intendat ideo aliter quod similiter si perdit
frumentum in area non habet causam pluuia non propter hoc sed hoc accidit sic super
si contrarium frumentum sic augeri non pluit ut augeatur sed hoc accidit.
¶ Deinde cum dicit Quid igitur prohibet. adaptat quod dixerat
ad partes animalium in quibus maxime uidetur esse propter finem dicens quid prohibet
idest non prohibet partes animalium sic se habere in quibus fiant ex necessitate
materie ut dentes ex necessitate materie uel necessitate, idest absque delibera-
tione contingit oriri anteriores quidem acutos ad diuidendum maxil-
lares autem latos et utiles ad conterendum cibos non quia hoc con-
tingat fiat propter hoc, idest propter finem sed illud contingit talia euenire ex
necessitate materie. materia non quam apta nata sunt nec ad partem anterio-
rem nec ad partem maxillarem apta nata uero autem [illegible] ad partem anteriorem
sic autem euenit absque intentione finis accidit hos dentes
fieri acutos. alios uero latos et quod dictum est de dentibus ut dicebat
dicta philosophi eius et idem alius partibus in quibus uidetur esse ad propter hoc idest
propter finem. non tamen est propter finem sed ex necessitate materie. ¶ Deinde cum dicit
Vbi quidem igitur non omnia. ostendit quomodo sit opinio soluebat rationes in contrarium
uidetur non esse contraria partes alias non esse propter finem cum partes uident partibus
sic ordinate se habent secundum quod aliquis partes est apte nata consequi salutem.
¶ Ad hoc autem solutionem dicebat empedocles in exordio mundi diuisa alia
contraria fuisse quedam inordinata que erant partibus et partes boues et
habentes partes inordinatas uel inordinatam dispositionem et hec alia
periere. alia uero erant ordinata et composita ut in quibusdam uidetur
et talia saluata sunt. totum ergo hec sunt actum uel ex necessitate materie
quod ergo uidentur ut plurimum uero [illegible] alia habentes partes ordina-
tas non est propter intentionem huius finis. sed quia solum talia sunt saluata. hec est ergo
quod ait quod ubicumque in aliis accidit omnia, idest in contrariis omnes par-
tes sic fierent propter hoc, idest propter finem ut propter salutem aliis hoc quidem
saluata sunt et sic contraria, idest apposita a parte et debite ab eo quod est pro
se uanum, idest a casu et ex necessitate materie. quecumque uero alia non sic
sunt apposita sunt et periere. sic talia sunt que admodum
empedocles dicit bouigena que erant secundum medietatem homo et secundum medietatem bos et
uiperas que erant in medietate uipera et in medietate ad aliud. talia ergo non
saluata. Ostendit autem quod empedocles quod uero aliquid ergo utique dicunt, idest dubitationem
ad utrum non ageret propter finem hec est quod dictum est et si alia alia hec est quia
pretermissa alias rationes philosophi ad hoc adducit. ¶ Ideo autem quod oportet esse cer-
ta propter quod probat probat natura non agere propter finem, probans quia ait ex
necessitate materie. secundo propter errorem que uidetur in natura contingere non plu-
ere non propter augmentum frumenti cum propter pluuiam contingat frumentum destrui. tertio non
ait propter finem quia partes animalium facit absque deliberatione
ex quadam necessitate. quarto uero tollit in pluribus actionem propter finem
quia ut dicebat antiqui omnia sunt a casu. probat ergo quod uerus
preter predicta preterea cumque dividitur in quatuor. secundum quod in hiis est motus

vi. oportet naturam non agere propter finem. Secunda i. sim(i)l(ite)r respondit. Et i. quia
que phisicis. que i verum q. n. Contra ad patet mitis et prima dicta.

Dicendum est quod hec est ista ratio. Variata opinione antiquorum negantium naturam
agere propter finem. Et propter istam probat illa opinio omnes per
plures rationes quod oportet dicere naturam agere propter finem. Dicendum autem postquam in q.
secunda quarta rationes ad hoc ostendendum adducentur. Secunda i. aspicit in quibus. Et i. ostendo
autem ars. que i. maxime autem m. que i. x q. in n d. dicit g. per q.
ipsorum et l. illa hinc hiemps modo. quia fiat solum a casu rex
necesse ut r n per finem. Et quod n. quecumque sunt n aut fiunt
sic semper aut sic frequenter. Et eorum que fiunt a fortuna et a persona
non fit sic semper et sic frequenter. nam pluvie multo que fit in hy-
eme non videtur fieri a fortuna neque a casu. Sed forte pluvie sub canicula esset
a casu sicut et neque canicula. et est et sub cane. i. in diebus caniculis
Sed si in hyeme super esset calor forte esset a casu. Si igitur illa ut
dicitur esse a casu. aut propter hoc i. propter finem. Sed non est possibile illa esse
neque a casu neque a persona quod fiunt aut semper aut frequenter ex ne-
cessitate igitur erunt propter aliquid i. propter finem. Confirmat autem quod dixerat
ex assensu dictorum phisicorum. d. quod quia adhuc plus firmant hec omnes
omnia que sunt aut sunt hiis quod sunt semper frequenter non igitur sunt a casu Sed
propter finem. Ideo sub quod est ex quod est propter aliquid i. propter finem in hiis que fiunt
et sunt natura. Sed hoc autem quod dicit quod pluvie sub cane et canicula in hyeme
forte sunt a casu quia essent hec exceptum non solum est et sol Sed i
alia planeta. Et igitur sol in hyeme non habet generare calorem et estum non
in propter hoc calor in hyeme et etiam potest in hyeme causam per se et de-
terminatam ut forte quia Mars vel alia planeta causa erit intendit signis ideo
non simpliciter assignat calorem in hyeme esse calorem et quod dicitur est et determinate vel
determinate vel hyemis intellige est amplius vel canis. canis n. ut
dicitur est quedam stella in ore leonis sub qua sol existens versus estum generat
ut non sit aptum tempus ad generationem pluvie. sic non tempus est aptum
tempus ad generationem caloris. [M]ultis fit as ut cum sit quod phisicus
aut d. effectus naturales esse vel a casu vel propter finem ut dicit quod non nam que
sunt ex necessitate cum non est quod generis nullus n. diceret aliquam causam cor-
ruptionis esse corrupte necessario corrupta non est quod esset corruptionem iniusta esse ab a-
gente propter finem non igitur sufficiens est dicta divisio. [M]odo quod non agere
propter finem effectum sunt simpliciter rationem assignare patet a fine causa
et necessitate nam omnes effectus contingunt raro vel ut frequenter vel ut
semper. si ut raro est et fortuna et causa. omne debet n. super quod quecumque pre-
paratum ad causam raro est a casu et fortuna. Sed si hii effectus non sunt
raro Sed sunt ut frequenter vel ut semper habent causam determinatam vel per se in-
tentum propter finem. vel habent solum causam paratam et contingunt ex necessitate
materie. Si igitur ideo est supposito agere naturam propter finem. Sed si propter finem non a-
geret vel non fieret vel quecumque fieret esset casuale. quod dicitur ut a posteriori declaratur
post sic quia si non esset intentum ab agente vel non fieret propter finem vel pre-
paratum ad causam esset frequenter vel semper. nam existens preparatum ad
causam et frequenter vel semper quia est a casu inventum vel quia est que in semper annexum
ei quod a casu intendit. Sed si non preparato ad causam esset frequenter vel
semper vel non fieret vel quecumque fieret esset preparato ad causam in parvis vel
raro. et quia omne tale est casuale vel fortuna quecumque esset esset a casu vel
a persona uno. dico igitur phisicus contra quod omne quod est et est propter finem vel a

causam non erit et est Sed si obiciatur opinio antiquorum Et quod procedit secunda
ad declarandum hoc idem sic hominum patet quia ut in uno debet eque libet intentio
que sunt intenta primo quedam intentione que nullo non solum per accidens per se
et directe intendit quod quod igitur sibi coniungitur quecumque fine intentionem autem intendit
quod ut semper vel frequenter annexum et tali sunt ut si intentio potest no-
minis delectationem fortune non vult autem tempus eius tamen quia hii tempus ut semper
annexum et illi dilectionem videlicet et dicit quod quis velit delectationem istam
et tamen nullo modo velit tempus sibi annexum. vel id quod ut semper vel ut
frequenter sed ut adversum actum ut plane vult velle velle plus
l. li. ethicorum quia igitur non esset actio propter finem non esset intentum primo vel i
tempus sunt exceptum vel preparato ad causam esset ut frequenter vel ut semper quod
omne tale vel intentum primo vel in tempore ne exceptum. hoc igitur posito
vel non fieret vel quecumque fieret preparatum ad causam esset raro vel tempus
et non esset intentum primo vel in tempore sunt exceptum. si igitur non esset propter
finem ut patet prima dicta vel non fieret. vel quecumque esset causale esset. [Vi]-
dendum est. d. ad utrum non agat propter finem. [M]odo quod tamen dicitur non non
natura agere propter finem ut dicitur ex eo quod non cognoscit Sed autem non obstante
supplicatione natura invenit propter natura agere propter finem. primo natura sunt exordine
non adinvicem. Secunda exordine intentionis ad cognitionem. et exordine motorum
ad motorem primo. primo natura sic patet, natura ut de generatione ostendit non
est quod quecumque intendit ad vel agit propter finem quod hoc agit per cognitionem que et in
sufficit autem quod vel agat per cognitionem que est in et in quod dirigit ab intrinsece
cognitione. nullus autem negaret quod voluntas non intendit non quod voluntas
sit agere propter finem et tamen voluntas non cognoscit Sed a cognitore dirigitur quia dirigitur
ab intellectu. i. quod opus voluntatis et opus q. intellectus in quo ab intellectu dirigitur. sic
et hoc non non cognoscit tamen quia dirigitur a cognoscente vel ab intellectus et opus nature quod
dicitur opus intelligentie dicitur patet quod ipsa non intendat et quod agat propter fi-
nem in quantum intelligentia movens naturam propter finem agit igitur exordine nature
ad intelligentias patet dicere naturam agere propter finem. Secunda natura ad ordinem
hoc idem sunt ex ordine intentionis vel ex ordine actionis intenta ad
ipsam cognitionem. n. u. procedit cognitio vel ordine vel tempore vel intentione cognitio
igitur aliquo modo precedit. Sed tamen postquam agens adeptum est formam vel ha-
bitum per modum nature non oportet quod agendo actionem debitam et intentam co-
gitet vel adultat n. n. quod experte primo dicitur citharizare ad dis-
cendum quando citharizare sciunt. Sed postquam adeptus est plene artem et habitum
citharizandi nullo debitum et ordinate citharizat et non tamen de actu illo cogitat
cum tamen semper agat et intellectus contra actionem intentam et ordinatam cum igitur
forte sit non nimis intellectus in modo nature quod habet et ars non oportet quod non co-
gitet vel deliberet ad hoc quod agat actionem intentam et ordinatam propter
finem. Sed sufficit quod forte propter quod ars sit preintellectus et cognitio intel-
ligentia sicut ut dicebatur non oportet quod agens actionem cogitet vel deli-
beret tamen agat propter finem. Sed sufficit ante vel habitum illum esse per
intellectum et cognitionem inductam. Tertia natura sumitur ex ordine motorum
ad motorem in motore. cum n. omnis talis motor per se et directe redu-
catur in motorem in motore ut motore in motore et motore sub ratione fines
et sic deficiente et amittitur quia non motore a fine non fine intendat et
agat propter finem. ex quo tamen non motore a fine et a motore in motore tamen non
intendit propter dictum bonum et intendit finem quod per se ei motor
in motore omnes bonum in secula. [M]odo cum dicitur apparet in quibusdam

adducit secundam rationem dicens quod in quibuscumque est finis aliquis, hec causa aguntur que prius sunt et que consequuntur. Ergo que sunt propter finem sicut aguntur sic apta nata sunt agi et econverso. Quia sicut aptum natum est agi sic agitur unumquodque quod est propter finem si nichil est quod impediat etc. Quare ergo quod est aptum natum sic agi agitur propter hoc, id est propter finem utrumque sequitur oportet necesse esse causam hoc, id est propter finem cum agatur ut aptum natum est. Propter hoc ergo sic formam vero. Dicit quod agitur ut aptum natum est agi causa hoc, id est propter finem. Oportet ergo ut agitur ut aptum natum est. Ergo etc. Quod autem oportet natura agatur ut aptum natum est manifestat per analogiam quam habet ad artem dicens quod si domus esset eorum que fiunt a natura sic utique facta esset sicut nunc est ab arte. Sic et quod sunt non solum fierent ab arte. Similiter utique fierent secundum quod apta nata sunt fieri. Ergo tam opera nature quam artis fiunt ut apta nata sunt fieri. Ergo alterum et alterum propter alterum, id est et opus propter finem quare in talibus est alterum propter alterum, id est propter finem. ¶ Deinde cum dicit: Omnino autem ars. Ponit tertiam rationem dicens quod omnino ars aliqua quidem perficit que natura non potest operari. Alia vero imitatur. Si ergo tanta est analogia inter artem et naturam, si ea que sunt secundum artem sunt propter hoc, id est propter finem. Manifestum quod que fiunt secundum naturam erunt propter finem quia ut dictum est similiter se habent posteriora et priora ad invicem in hiis que sunt secundum artem et in hiis que sunt secundum naturam. Unde si quod tanta analogia est inter artem et naturam oportet quod sicut ars agit propter finem et in talibus posteriora et ea que sunt ad finem sunt propter priora et propter finem. Sic et oportet quod natura agat propter finem et in illis posteriora et ea que sunt ad finem sunt propter priora et propter finem.

¶ Et hoc autem quod ars imitatur naturam et perficit ipsam. Perficit autem eam quia non est determinata ad unum. Ars vero quia non sic determinatur potest in rebus illius aliam formam inducere quam non potest ipsa facere. Vel ars perficit naturam quia interius artis potest iuvari non ut excellens et facientia consequitur intentum. Perficit etiam parum sic perfecti aere et pallam ne expediendi ex eis sequeretur effectus. Imitatur autem ars naturam quia in talibus nichil cum teneat infirmum quod non in rebus que medicinam et imitatur eas. Vel quod ars intelligit naturam aliquam interminatam et refulgens operis et ars imitatur. ¶ Deinde cum dicit: Maxime autem. Ponit quartam rationem dicens quod maxime manifestum est naturam agere propter finem in aliis animalibus ab homine que nec arte nec querentia, id est inquisitione nec deliberatione faciunt que faciunt. Unde cum aranee et formice et yrundines et alia agant ordinate et propter finem dubitant quidam utrum intellectu aut quodam alio operentur. Immo paulatim sic procedenti non solum in animalibus invenitur actionem propter finem. Sed et in plantis quedam apparent expedientia propter finem ut folia propter cooperimentum fructus. Quare si hirundo opera non facit et yrundo facit nidum et aranea telam propter hoc, id est propter finem et plante faciunt folia gratia fructuum et habent radices sursum et non deorsum et hoc propter finem ut gratia nutrimenti et attractionis nutrimenti. Quare omnia talia opera sunt nature ex quo sunt propter finem. Manifestum est quod in hiis que fiunt et que non faciunt sunt causa huius, id est propter finem. ¶ Deinde cum dicit: Et dicunt vero yrundines et aranee et talia agunt ex arte vel ex deliberatione. ¶ Deinde quod dicunt intellectum putantes talia non agere ex arte vel ex deliberatione quia opus artis et deliberationis similiter sit quasi quodammodo divinum agere. Ars autem et hec non similiter. In faciunt similia opera sicut divinum opus. Natura secundum intentionem indivisibilem et eadem

in specie operantes faciunt et secundum magis et minus similiter intentionem magis et minus similiter operantur non vero dicitur quod nichil convincat in divinum proprium operantem eandem speciem. Ergo quod in eadem specie uniformiter agunt non operantur ex arte sed instinctu nature et quia aranee eodem modo faciunt telam et yrundines nidum. Sed non talia operantur ex deliberatione vel ex arte sed ex instinctu nature. Si ergo talia agunt propter finem quia yrundines faciunt nidum propter filios conservandos aranee propter cibum capiendum telas quare operantur ex instinctu nature et eorum opus est opus nature oportet naturam agere propter finem cum talia ut dictum est gratia finis operentur. ¶ Deinde cum dicit: Et quoniam autem. Adducit quintam rationem et ultimam rationem quod natura agit propter finem dicens quod natura dicitur dupliciter. Est quidem sicut materia est sicut forma. Finis autem est hoc vel est hoc ut hoc est materia, id est forma. Et quia de ratione finis est quod propter finem sunt alia. Hoc utique, id est forma erit cuius gratia sunt alia. Si ergo forma est natura et natura inducit formam sicut propter formam sit alia oportet naturam agere propter finem quia agit formam propter quam et reliqua.

Peccatum autem fit in hiis. Confirmata opinione. ¶ Et alia. Qua antiqui negaverunt naturam agere propter finem et adductis rationibus probabilibus quod oportet ponere ipsam esse actionem propter finem. In presenti ista solvit antiquorum rationes propter quas videbantur negare naturam agere propter finem. Vel removet quandam contradictionem huius intentionis quod scilicet actio sit propter finem. Sed ut dicebatur in dictis antiquorum tangebatur ratio propter quam videbatur ostendi non agere propter finem, scilicet necessitas materie peccatum nature in animalibus et aliis talibus. Ideo et hic secundum quod has rationes dissolvit. Removet primo naturam agere propter finem removendo dissolvit rationes sumptam ex errore nature. Secundo removet dissolvit rationes sumptam ex casu. Tertio sumptam ex necessitate materie. Secunda ex deliberatione. Tertia: Simpliciter necessarium est. Quarto: Omnino autem declaratur. Etiam in physici autem. Dicit ergo quod peccatum fit in hiis que sunt ab arte. Quia scribens sicut non recte grammaticus et ponit medicinam potionem non recte vel non recte ut hic alteram. Quare manifestum est quod in hiis que sunt secundum naturam contingit fieri peccare. Si igitur quedam sunt secundum artem in quibus quod sit propter aliquid sit recte et in quedam sunt in arte que aguntur gratia alicuius, id est gratia finis. In quibus peccatur et non recte agitur sed aliter. Ars vero agit propter finem non obstante quod secundum ea peccatur et fallitur. Similiter itaque et in physicis erit, scilicet actio propter finem non obstante quod in eis contingit peccatum et inordinatio. Ideo monstra quod monstra sunt peccata illius, id est actionis nature quod, id est que actio est propter aliquid, id est propter finem. In substantiis ergo que secundum principium apparuerunt sunt boum genera si et talia illa non erant potentia venire ad aliquem finem vel ad aliquem terminum hoc non erat quia illa non agit propter finem. Sed illa illa peccata sunt corrupta alicuius principii corrupto non sicut nunc in semine sunt propter corruptionem sunt contingentia monstra et peccatum sit ab initio quando peccata fierent boum genera contingerunt talia monstra propter corruptionem alicuius seminis vel alicuius alterius principii. ¶ Et hoc autem physicum adduxerat, sicut de arte quia antiqui physici accedebant in arte esse actionem propter finem. Sed non procedebat hoc in natura. Si ergo ars agit propter finem et tamen contingit peccatum in arte non potest agere propter finem non obstante quod contingit peccatum esse in ipsa. Similiter ergo fiant monstra ex corruptione seminis. Similiter fiat plurimum preter intentionem et defectus seminum vel contractus et operativus. Non propter hoc argumentum naturam non agere propter finem. Amodo ergo illa dissolvit rationem antiquorum negantium naturam agere propter finem quia contingit peccatum in natura vel contingit aliquam agere propter finem. ¶ Et hoc autem et habent antiqui vel huius naturam non agere propter finem quia contingit peccatum in natura et tamen [illegible]

consequitur fit non solum non probare propositum sed per contrarium
verum et arguere oppositum peccatum enim est error et inordinatio non
finitur in preparatione ad finem. ex his enim que ordinate agit
quia debito modo finem consequitur. ex hoc autem agit inordinate quia debito mo
preparationem tollere finem tollit omnem inordinationem et peccatum. ergo concludo
quod in hiis esse inordinationem et peccatum arguit oppositum eius quod concedebat
antiquus videlicet quod non sit actio esse hanc propter finem. Deinde cum dicit Amplius
necesse est. removet dictam supra exceptionem: dicit enim agens propter
finem quia generantes aliud et plantas non sunt causa et formales ut
concedebat empedocles. ergo hoc autem 3 f. per quod probat intentum. Fa ibi
Amplius et in plantis. 2 ibi. Ad hoc oportebat. primo vero talis est. quod fit
ordinate et debite non fit a casu. genito autem aliud fit ordinate et debite ergo
et cetera. declarat autem vocem non plus posuit nisi quod genito alium consequitur ordine
et debite d. quod necesse est semine fit fetus. et ideo semine non stanti fit a
causa et quod est semine proveniat molle ut supra non melius posuit o
parari exeo, ex his ergo scientie non stanti sed processum temporis et ordinate
fiunt talia quod omnia indicant actiones illas non esse a casu. Deinde
cum dicit. Amplius et in plantis. adducit secundam rationem dicens quod in plantis inveniuntur opera
reperiuntur propter hoc id est propter finem, minus tamen dearticulatum id est distinctum et organi
zatum quam in plantis quam in aliis. si ergo in aliis non est opus propter fi
nem, multo magis et in plantis et sic alia generaretur casu multo magis et
plantae. quod ergo ab empedocle non dicit fieri sunt bovigene et vitigene in aliis
sic fiat in plantis vigenerari ad vitis quod fit medium vitis et vi
tis homo et olivigene id est quod fit medium oliva et medium vitis. autem non
contra talia in arboribus. idens est enim talia ponere esse arbores
oportuit tamen in arboribus sic esse. si quod in aliis fit. Secundo autem quod
casualiter et propter accidens consequuntur intentionem quod fiunt preter intentionem. quanto ergo
agens communiquam intentionem agit est ad tanto ergo in actione in pro
loco preter unum consequitur casualiter. et quia non videtur magis esse intenta
esse generatione alium. et preterea in illis sunt magis organica et distincte
ta quam esse generationem plantarum quod non in tantum dearticulatur et organicata fiat
si ergo contingeret esse quia et fiunt bovigene casualiter fiunt vitigene
et olivigene casualiter. Deinde secundo et quod sed contra videtur posuisse dicetur ad
quod fit medium oliva et medium vitis. sed isto stare non potest quia si
ex contrarie seminum diversorum aliud potest generari ad modum fu
sed quedam preterea scilicet cum uno alio et sicut alias cum alio non est inveniens
per inusionem plantarum sicut cum una parte cum una ar
et alia cum alia. ut quidam pars sit oliva et alia vitis. ideo melius
videtur esse dicendum ut polimegis intelligat aliquid quod fit medium oliva
et medium vero et aliud et alia. ut polimpas intelligit quod fit medium
oliva et medium vitis. hec enim commixtionem nullus modus et causo
prevenire casu dare sic talia sic cecinit casualiter ut empedocles posuit.
Si ergo talia sunt impossibilia ipso ostendens omnia esse a casu et non esse propter finem.
Tertiam ibi. Adhuc ut unum sit quod liceret dare bovigenas quod esset
dare olivitas et vitigenas. ut quod non maior enim est concilium ut ad
et alia quam in plantam et alia. sic ergo ex aliquo contractione preter rationem
ad quod ex una parte sit aliud et ex alia parte sit aliud. non tamen propter hoc
sequitur quod possit esse aliud quod una pars sit planta et alia aliud. ma
ior enim inordinatio esset et maius peccatum si fieret monstru

commixtis cum aliis et plantis quam commixtis cum diversis aliis. dicere
ergo quod fit tale inordinatio in aliis quod sit in plantis et arguere aliquid convenire
per locum a minori. non ergo videlicet aliud. Deinde quod maius et minus secundum philosophum
ergo. mecum dicitur preparationem ad simpliciter magis enim recedit autem vero
dicitur mille sunt octo quod est sunt q. sed ille maior et minor re
cessit per magis et minus unum numquam esset dare nisi aliquid esse simpliciter vel
secundum magis et minus dicitur preparationem ad simpliciter. sed alii in potentiis
et aliis in privationis. in potentiis enim hoc dicitur per accessum in privationis per re
cessum vel respectu. enim ad magis et minus bonum quia magis et minus
accidit ad simpliciter bonum. sic et respectu magis et minus malum
non quia magis et minus accidit ad simpliciter malum. cum non sit dare
malum simpliciter non fundatum in aliquo bono. non a secundum philosophum quod
ethicorum malum seipsum destruit et si integrum sit importabile sit non ergo
privationis et malis dicitur magis et minus per accessum ad simpliciter. sed
per recessum directe. enim magis et minus malum. sed quod magis et minus re
cedit a simpliciter bono. Si ergo in aliis respectu magis et minus ordinis
oportet dare aliquid quod sit simpliciter vel a quo dicitur per accessum et re
cessum dicuntur esse magis et minus talia. hoc autem vero est ipse finis. ideo
sunt aliquid magis et minus ordinata propter magis et minus accidit ad finem
et magis et minus inordinata prout magis et minus recedit ab ipso. si
ergo tollatur finis quod erat dicebatur esse simpliciter vel agendum in illis operibus
respectu maior et minor inordinatio vel maior et minor ordo. propter quod sunt
illa est sicut actio propter finem non esset maior inordinatio non maius
peccatum si fierent olivigene quam si fierent bovigene. quod sunt hoc preter
casum et si. immo tanto magis sunt quanto quod minus in arboribus non
tanta intentionem nec non tanta artificium denominatur sicut quod
minus in aliis. Deinde cum dicit. Adhuc autem oportebat. adducit 3am
rationem ad ostendendum non omnia talia esse a casu dicens. adhuc hoc esse posset
propter finem sed omnia esse a casu oportet in aliis sicut in dominantibus contingit
sic quod ex aliquibus seminibus fiat quodlibet aliud. et ex quibus aliud quodlibet semine. sic ergo
hoc quod inconveniens est. ergo ex quo ergo contra dicit quod dicebatur nihil
non agit propter finem quia quod sunt aliud sic a casu. omnibus enim talia
sic esse in ordine et actu. Deinde cum dicit. Quod autem. removet 3am
difficultatem omnes sicut esse non esse in hoc propter finem quia sunt exnecte
nisi esse quod d. sic quia p f. quod dicitur 3. secundo removet cavillationem et
fiet utique a fortuna. dicit ergo quod sit d. videlicet non in illis esse propter fi
nem. sed exnecte materie omnino destruit, unum et quod non quia non con
tra contra mota ab aliquo principio in seipsis attendit ad aliud
finem. videtur quod absque principio non per principium ideo finis non
intendens. enim in divinis unicuique rei non unum immo diversis rebus
in illis alius principium per principium diversi fines quod tamen eadem res
non tendit ad eundem finem et consequitur illum nisi aliquid impediat. ergo
finis est quod est causa est non et quod sunt non. et propter hoc id est propter finem sunt omnia
talia. tollimus ergo finem et ponens omnia esse exnecte non vol
lunt nisi et quod sunt sicut quod est inveniens. Deinde cum dicit. Fiet v
tique a fortuna. removet quandam cavillationem. diceret enim aliquis esse
a fortuna et preter intentionem finis quod non tendit in aliquo deficit. d. quod
actio sit fiet a fortuna. si sic fiet sicut diceret quod a fortuna venit
aliquis extraneus. et absoluit vel recessit valuerit consequitur

ille exercetur huius finis scilicet balneum tamquam hic egit necessarie propter hoc / non tamen propter hoc venit sed hoc est preter actionis. Fortuna igitur et de non causa quantum fit preter actionem quod ad minus dixi. Sic ergo quis diceret forte quod sic exercetur obsequendo balneum. Et si propter unum hoc tamen non fiunt preter sed a casu. Sic enim consequitur finem. Et si propter intendit agens hoc tamen non est preter sed a fortuna et a casu. Sed hoc stare non potest, quia cum hoc quod est a casu et consequitur finis in illis sicut aut semper aut frequenter et non fiat preter actionem non est a fortuna nec a casu. Ideo videtur quod in physicis sic sit, scilicet quod consequitur finis non ad impediatur, non ergo est a casu. Deinde cum dicit: inconveniens autem est. Removet quandam dubitationem videlicet quia natura non agit propter finem quia agit absque deliberatione, quod probat per simile in arte. Unde ait quod inconveniens est non opinari fieri in illis sed propter aliquid propter finem non videmus movens deliberatum cum tamen ars agat propter finem quamvis deliberaverit quamvis sit simile de natura et arte. Patet quia si navifactiva esset in ligno faceret similiter navem. Sicut natura [illegible] ergo dicitur arte et natura est quod in arte [illegible] ex [illegible] in agendo et propter finem non est dicendum [illegible] in arte sine deliberatione et agere propter aliquid, id est propter finem [illegible] quod actio artis [illegible] fit propter [illegible] quia cum ars medicinalis curat se ipsum [illegible] actioni maxime assimilatur [illegible] quia medicus curando se ipsum in actione videtur esse [illegible] assimilatur actioni nature. Deinde cum dicit autem quod [illegible] aliquae artes non deliberant in agendo ut ars textoris et sutoris [illegible] dicit quod cytharista perfecte plene adeptus artem cytharizandi non deliberat non cogitat de cythara [illegible] tangit unam cordam [illegible] tangeret aliam tollere [illegible] quia nimis ponitur de [illegible] tactum unius cordae ad aliam. Si ergo [illegible] debeat aliqua [illegible] et artes agere propter finem cum deliberatione [illegible] actio artis non est inconveniens naturam agere propter finem non obstante quod in agendo non deliberat. Deinde cum dicit quod [illegible] patet quod si opera artis faceret natura faceret ea sicut ars [illegible] Si opera natura faceret ars faceret ea sicut natura [illegible] ut dictum est [illegible] inter naturam et artem est quia [illegible] modo ab exteriori [illegible] Sed si [illegible] fiat in [illegible] non mutabitur ordo ut [illegible] et esset ab eo [illegible] eo [illegible] extra. Si ergo [illegible] fieret medicus curare per artem medicinae existentem in ipso eodem modo [illegible] se sicut curabatur ab alio medico. Sic et si medicus existens [illegible] curaretur arte medicinae et curaretur ab alio [illegible] per artem medicinae curare ab alio quam a se ipso. Quia ergo non variatur modus agendi si principium intrinsecum fiat extrinsecum vel econverso patet non variari modum agendi [illegible] faceret natura sicut fieret ab arte vel econverso. Deinde cum dicit autem quod cum medicus se ipsum curat [illegible] assimilatur [illegible] quia est [illegible] non tamen per omnia modo assimilatur ei quia quod medicus se ipsum curat est per accidens ut supra ostendebatur [illegible] et est principium motus et quietis in quo est per se et primo et non per accidens. Deinde cum dicit [illegible] quia manifestum est quod natura est causa et sic agunt propter aliquid, id est propter finem.

Quod autem ex necessitate etc. Ut supra dictum est determinationes physicas duo declaranda erant, videlicet quod natura agit propter finem et quomodo reperitur necessitas in rebus physicis. Declarato ergo primo quod natura agit propter aliquid, in parte ista declarat secundum, inferens ergo huius capituli ostendit quomodo reperiatur necessitas in naturalibus. Et

hoc autem dicit quod [illegible] quomodo reperiatur necessitas in physicis. Secundo exclusa de opinione posita [illegible] ut quidam [illegible] dicit ergo quod [illegible] est considerare in illis [illegible] quod est necessitas existit simpliciter aut ex suppositione. Deinde cum dicit autem quod [illegible] materia generationis vel corruptionis [illegible] finis [illegible] cum [illegible] quae sunt ad finem [illegible] et ipsius [illegible] materia [illegible] considerare esse per hoc [illegible] cum ergo [illegible] necessitate [illegible] simpliciter [illegible] ex suppositione [illegible] in rebus naturalibus sit necessitas simpliciter vel ex suppositione [illegible] naturalibus causis sit necessitas ex causis posterioribus vel ex prioribus [illegible] dicere quod necessitas ex materia est necessitas simpliciter et absoluta necessitas non ex fine est necessitas ex suppositione [illegible] si necesse est [illegible] ex [illegible] necessitas est simpliciter et absoluta. Sed si necesse est hunc ad propter finem [illegible] ut si necesse est hunc navim si debeat [illegible] mare [illegible] necessitas non est absoluta, non enim necesse est simpliciter. Sed necessitas est [illegible] finem [illegible] suppositio ergo necessitate finis quae sunt ad finem necesse erunt quia finis eis necessitatem imponit. Quo ergo modo sit necessitas [illegible] in naturalibus utrum ex suppositione vel simpliciter [illegible] necessitas [illegible] sit ex fine vel ex materia. Deinde cum dicit: nunc quidem [illegible] excequitur de quaestione proposita. Et dicit [illegible] opinionem [illegible] Secundo [illegible] opinionem [illegible] Sed tamen non sunt huius. Dicit ergo quod [illegible] opinantur quod ex necessitate, id est necessitatem in generatione [illegible] ex materia putant [illegible] necessitatem talem esse [illegible] si aliquis existimet murum vel domum ex necessitate esse [illegible] quae gravia sunt apta nata sunt descendere ex necessitate [illegible] levia [illegible] superemineri [illegible] esse [illegible] lapides sint [illegible] ligna [illegible] superius [illegible] deorsum [illegible] terra [illegible] superius [illegible] eminere [illegible] Deinde cum dicit: assignantes ex materia [illegible] cum [illegible] demonstrat [illegible] causa [illegible] convenit [illegible] ipsi [illegible] necessitatem [illegible] videmus ergo aliqua non esse [illegible] assignando [illegible] ex necessitate [illegible] Deinde cum dicit quod [illegible] non [illegible] in illis [illegible] necessitate [illegible] aliquid ex materia non [illegible] sine [illegible] non ergo [illegible] erant aliqua [illegible] necessitate [illegible] ex parte materiae [illegible] necessitate [illegible] ex materia [illegible] debeat ex fine. Deinde cum dicit [illegible] quod [illegible] effectum [illegible] sunt per se [illegible] non [illegible] generatio et corruptio [illegible] quod autem effectus non [illegible] ut mors et corruptio [illegible] talia autem non [illegible] necessitate [illegible] quia materia et id per quod res [illegible] esse et [illegible] non [illegible] Sed ex fine [illegible] necessitas [illegible] ex fine [illegible] talium vel [illegible] non sunt [illegible] ut [illegible] Deinde cum dicit: sed tamen non sine his. Excequitur de quaestione proposita secundum opinionem propriam [illegible] necessitatem [illegible] esse [illegible] ex fine et non ex materia ut posuerunt antiqui [illegible] quod [illegible] ostendit [illegible] existit [illegible] finis in illis cum fine artis [illegible] ostendit [illegible] quod [illegible] finis [illegible] necessitatem [illegible]

cui cā. eē pr̄ d. ſi. q̄z pr̄ addit vō ppt. Po ex hys q̄ dixit
ɔcludit intentū i. ex ſuppōe q̄. d. q̄ ſ; tn̄ n̄ ſn̄ hys .i. ſit
n̄ nlb pn̄ ferrū ad ſiml r arti .n̄ tn̄ ferrū ʒ pn̄ ppt h̄ .
pp tale pn̄ ſile n̄ ſit pp n̄m. do q̄ in artiſ n̄ ʒ ferrū
pn̄ ex neccē m. ſ; ferrū ʒ cā ab ſol r cal ipās res.
q̄ r aū r ioib alys cā ſiml q̄ artiſ niq̄b ʒ age pp ad
.i. pp fine tanta. ſ. n̄ ſb ſn̄ h n̄ neccīn m̄ nō cū ſit
pp h. i. pp m̄ p̄m pn̄ ſ; ſit pp p̄m ſit pp m̄ .i. pp
ad .i. pp fine ſup ſit pn̄ ht pp q̄ .i. pp q̄ terra ʒ h̄
unde q̄ h ſit .i. ut ſit fis .i. pp h .i. pp fine. pnl q̄ cā
ʒ exn̄. ſ; tn̄ m̄ ʒ q̄ m̄ cā q̄ r q̄ ʒ ɔ cā .i. fine ipo ſ
ſi n̄ ſit m̄ ut .n. ſta ſit ſtea neccē ʒ q̄ m̄ eē ſtea n̄
erit ſta r ſi erit op̄ eē. Dico aū q̄ finis d pt tam
forē q̄ acto. ſta q̄ r op̄ ſerve ht vō fis v n̄ m̄q
ſit ſta. pn̄ q̄ oʒ ſin̄ vom̄ ex fine. iō n̄ m̄ tal ʒ q̄
tal ʒ for. v talez op̄ aliq̄ tn̄ mō vō ſin̄ exm̄ q̄ n̄ m̄
eiꝫ n̄ for n̄ op̄ ſit. Dr̄ ſ. ad ue tu ſit cā ſiq̄ n̄
ut ſ nelle p. v. q̄ nō, q̄ cā ſn̄ q̄ n̄ ʒ cā p accus
m̄ aū ʒ cā p ſe q̄ r e. Do d q̄ cā ſn̄ q̄ n̄ d pt cā ve
p hibē n̄ ſa pat ad eſſcm̄ r q̄ ſit ʒ cā ſiq̄ nō ʒ cā p
ac. q̄ n̄ d pt cā ſn̄ q̄ cā n̄ q̄ q̄ n̄ pn̄ r p ſacit exm̄
alic effc̄s. r ſit m̄ ʒ cā ſn̄ q̄ nō cā v eē q̄ v age. for
.n. pn̄ vō eēdi r agn̄di ʒ vn̄ q̄ ac acto ſit ipa
diſpō. r ipa for ʒ i ppa m̄ eē ipi r p ɔnis age nō ſolū
p ac ſ; r p ſe cā ʒ m̄ ſ; nō pn̄ r p. Wlt q̄ p h d
pn̄le ecām̄ ſiml eē ſn̄ ex fine nō exm̄ iō appllat
m̄ ecām̄ ſn̄ q̄ nō q̄ abea ſiml efficiūt n̄ ʒ ſn̄ vō pn̄.
Deinū cū d. ex ſuppōe q̄. ex hys q̄ dixit ɔcludit neccē
d. q̄ neccīn i n̄lbz ʒ ex ſuppōe finis. ſ; n̄ ut finis ſit
neccīn .i. ſit i eui ipoi neccs. ſ; neccīn ʒ tm̄ ut ſupph
q̄ ſta. i. m̄ ʒ i eui neccs ipoi. q̄ aū ʒ d cā .q. ſis e
ex ro̅e .i. ʒ q̄ vō ʒ neccis. Dico aū h ac ɔn ſeq ſit
ex diis m̄ ſi neccs finis ʒ. ex ſuppōe neccs m̄ ʒ aū
r ſip q̄ ſiml pn̄ vō ſnm̄ ʒ exm̄ nō exm̄ iō neccīn
ſiml nō ʒ al ſ; ex ſuppōe r r one ad fine. Dico
aū q̄ diſſimiliter ʒ ɔclo demr̄ois / diff darti exm̄ ʒ pn̄
dimr̄ois. q̄ q̄ ɔclo n̄ ipoit neccē p miſſis / n̄ ʒ vō q̄
p miſſe ſit neccē. ſ; mag q̄. iō ſis d eē n̄ neccīn
.i. eē id cui n̄ ipoit neccs a m̄ ſ; mag eſ. ſis ipoit
neccē m̄. r ʒ i ro̅e. ſn̄ ʒ vō neccis eē. Dr̄ ſi ad q̄
finis i h ordie neccis d eē n̄ neccīn. Do d q̄ d noia
ɔ ppe d eē a for. i. q̄ q̄ ʒ ſor tale ab d tale ſ q̄ ʒ ſo
lū ueu tale r vō q̄ q̄ ſit talia n̄ d ab tale. h. n.
i ſi q̄ ſit for ca ppe r ſimp dn̄r talia cel aū
q̄ ſolū ſit n̄ ce ca nō dn̄r ppe ca. q̄ q̄ decalo
dem nllz diect celeſ nō ppe eē ca. ſ; h i ſoza eē ca
eē n̄ ſit i ro̅e ſn̄ ſit vō calli ipoſſile q̄ neccs q̄
ʒ i ro̅e demr̄ata ht eē i m̄ a ſn̄ / r finis ipoit neccē
ſe q̄ eāis nō eſ. iō ſ tale neccē m̄ v alic eē ſi te

neccē. fis aū nō ʒ neccīn ſit. ſ; ʒ vō tal neccis n̄ aūt
pt h ac neccē q̄ ide i ordie demr̄di q̄ ʒ neccs i ipo
ɔcloi p p miſſas ſit q̄ alia neccs i ipo fine pp q̄ d
p ſit neccīn nō ʒ p̄ius ſpecla. ſufficit ad p̄ſens ſcire
q̄ h neccē de ſiloq finis ipoit m̄ r alys eāis nō aū
eſ. Deinū cū dicitur eſt aū neccīn. adducit ſ a vō
q̄ neccīn i n̄lbz ſimd pn̄ ʒ exm̄, ſ m̄ aū h vō exeo
q̄ finis ht vom̄ pn̄. eē h aū ʒ ſa. q̄ p poit vō dea.
Po q̄ dixit mat p ex. ʒ ɔcludit intentū. ſ a i. q̄ ʒ d.
ʒ v. m̄ q̄ ʒ. d q̄ q̄ i doctius r i hys q̄ ſit ſ n̄m q̄
dam ſimr ʒ neccīn i doctius. n. q̄ m̄ h ʒ rcm̄ .i. q̄ m̄ ſ
p miſſe v q̄ m̄ ʒ trianglo valunc hys triangulū exm̄
equa duob m̄ tn̄ ſibi oppoitis. iō q̄ ſit ʒ neccē ʒ tri
glm̄ hre trs equales duob rcis i doctius q̄ ſit p miſſe
ʒ ɔ. ſ; nō ſi ʒ h .i. ſi ʒ ɔc ē .i. p miſſe pt .n. ɔtinge q̄ ɔc
ſit v̄a r p miſſe ſſe. ſ; ſi h n̄ ʒ .i. ſi n̄ ʒ ɔc ut ſi tagl
nō ht trs n̄ r ex rcis .i. nō erit p miſſe r tanglo n̄
erit rcis .i. n̄ eē rcm̄ hns agulū exm̄ equale r e n̄a
ſi ɔc ʒ ſſa oʒ ſit eē i p miſſis ſ; i hys q̄ ſit ſ n̄
r ſ; eē m̄ oſtēdib .i. ſi fis erit / aut eāq ʒ eā ſine at
eē q̄ ʒ. ſi n̄ ſiup n̄ ʒ q̄ eē ad fine nō eē fis ſit i in
doctius eāū nō ſit ɔc ſup nō ʒ pn̄ finis. q̄ i ſiml
ſe ht ſit pn̄ r q̄ ʒ ad fine ut p p̄ ſita ſe h ſit
ɔ n̄ eē ſib p̄o ʒ vō. q̄ cū pn̄ ipoant neccē ɔclom
n̄ neccs ſit pn̄ ſimda ex pn̄ vō neccis i ſiml ſa
m̄ da ʒ ex fine cū ſe h at .q. pn̄ i ndoctius. ſ dit at
quo ſin̄ ht rom̄ pn̄ .d. q̄ h .i. fis ʒ pn̄ n̄ actōs ſ;
rōcinatōs. r addit q̄ i. ſi in doctius. ſimd ʒ pn̄ rō
nacōis n̄ actōis q̄ ac n̄ ſit ibi. Dr̄ ſ. ad q̄ n̄
ibi p h ɔdic. dixit n̄ p̄us. ſit eē i hys q̄ ſit ſ n̄
r indoctius ɔtea aū ſbdit. q̄ ſ; r i ʒ eſ. Do n̄ eē i h
iō ſup dictū eū ſe hre ſimilr r ɔ. finis .n. i exeqi
toē ʒ ſic ratio r ſit q̄ ʒ .n. iō q̄ ultio eē. i vō nō ſe
ht ſit pn̄ v ſit p. ʒ .n. e q̄ p applicatio q̄ q̄ fis q̄ r
quocūqʒ m̄ ſupt ipoit neccē hys q̄ ſit ad fine iō ſi
accipiat via exequta r ut ht rom̄ ɔclois r ul ſit
eſno ʒ i doctius r i ſiml. i ndoctius .n. p miſſe ipoit
neccē ɔclom. i ſiml vō ɔclo r ul ſi ipoit neccē p
ce ʒ ſi ſit accep ſ ma p ocia. ſit ſip ʒ i ſiml r i
doctius. na ſ h ac ma rocia fis ht vō pn̄. ſit q̄ i
doctius pn̄ ipomit neccīn ɔcloi ſit i ſiml fis ipo neccē
ſe i hys q̄ ſit ad fine p h q̄ nō aut ſimp eē ſile
i ſiml r i doctius. ſ; q̄ q̄dam ſe ſilr ht ſ; r ſm ʒ .n.
alq̄ m̄ ſilr r alq̄ diſſilr ut p ꝫ p ia dca. Wlt ſi
du… ad / cū fis uno m̄ ht vō pn̄ q̄ m̄ vō ɔclois. e
… mō ſiat p pn̄ n̄ p ɔclom n̄ i ſr eē ſip ɔc. i
… m̄ dōib p h neccē eē ex fine. ſ; cū diſſe de
… dice q̄ ʒ ut ſit ʒ ut nō / Dr̄ d q̄ cū dm̄ rō r
… ois rom̄ p ſe lo ſit acl vois / v ſe tenet ex pte

rois pn demonis simidu z nia rone et q2 i rone sit
nis hec ro ph simpl pcedit necte i rebz demrans
simid ee ex fine. probat g vo sca p alr. accit .n. sim ut
pat ad demratoes q hat rom pclois cu nia rone
sit id q p pcept. vt prius dce q no ee ulti z ide i pporte
necs. h necs impo ei q z ulti in rone. h h q2 ulti i
exsequdo no ne ex alys. h z vo necs e. finis g sa
accipid ut pnn i rone sa ut z ulti in exsequdo sp e.d
ad pnc simida z vo necis. possit au z r inde sit. q2
e nt phia sit scia speculata n sang q2 i speculando r
i rone fis hz rom pn ulla hz tale ps n i rone phi ro ne
cetis sit su ex fi. signu g phs dix fine ee pn rone
r q i.s. i doctus specla sut rone no actioes ut ondet
i tal demro rone n necte sit ee ex fi. [illegible] Demi e d
est si eit do. mat qd pexet pex d. q sic do necte z si
aut existe h q ordina ad do aut oio .i. vlr necte z ee
in q z p hi. p do ut si do z neco z ee lapides r lates
r lapides q sut in eius no tn p hoc fis z lapides r
lates h au talia sit sit in dom nz do p h. i. p lapi
des r lates sit p fine. do g r vlr finis sehr ad in
sit pn ad pdom sit .n. potius pmissis posi pclo sit po
fin ponu q sut ad fine ea n q sit ad fine sehnt sit po.
q2 sit n exnte pclone n exstut pmisse. sic no exn q
sut ad fine no er finis no ilor q oio teun sin sit in hac
q sut ad fine no erit finis. ut no er nz do nz sca. na
h qo. si do n eit n sit lapides ulla n. s. sca n er n sit s in
sit i indoctus n sit pn n sr tau rte ts agulo ecles duo
rcis .i. n s ee ordom [illegible] Demi e d. m g. pclud pclo ite
ta d. q i phi id q z m r i q d inor ipu z id q d necin
.i. z id e i ppoi necs. m .n. i mot ei fiuct necte ex fine.
vl g. s. finis r m sit d ee ph .i. a ph. mg au dea
z ca q z e ca ei fine .i. fis r z vo q2 fis z ca m. h h .i.
m no sit z ca ipi finis. z .n. m p fine n fis p m. d
q ae text hut q ca z m h n z fis. h n pcordat cu h
pmi. p h tn sic expoi q ut z ca ta m q fis z reddit
a phs z .i. ipa m ca vt mun id redda aph tn q2
ai z ca ut fis n z ca pnt mag spctat ad phi redde
ro p fine q p in [illegible] hr for. e s quo vln sit q i sr
ph dice vlz q i m no sit red ro necis simp h
ex suppoe [illegible] ad q simp ut ad pns spectat spp sin
p ut id z q vl r sp q z sp d simp ee r ei q sp no
ee hr. p o pt accipi simp de put id z q ab suptu.
q .n. z respecte talle d ee no simp talle. z p d simp
put dne s p q. oib istis mois pt dce necte n im
su ee n simp. p .n. e necs n z simp q2 n z n sp. n
n oz q sne z ee ut sp uno ut pluinu n lia e [illegible]
sequi. p o nlia dne ee nec n simp q2 n hnt
necte absolutes. necs .n. in z necs ab q .n.
pigut ex necte ut mors r cor r e talia ab [illegible]

r clone ad fine r abs intetoe ei ee hnt. h nlia q sut
sicta au no hnt pige n p rlom ad ad ut exterioe
finis. z nlia dne n ee nec simp q2 sit nec q. p q
irrev .n. imo q p q h p mot r cisnu no p p d m in
ee n z aliq necitas ex pte finis. h solu ex for r n
cor p q q2 mathe p q hi imo sut demro i eis n
sit nz ex fi nz ex ro. videlicet .n. eet dce q e agulu hz
z rnd q q2 meli r digni z ipm hre z q q. q q .n.
demrat d tangs. h z q2 sic pperit n ei r m z q de
mratoes math no solu dat ee p diffin r form i
mlib au n sic q2 cu n agat p fine demrones phi
sut sic pn ex fi cu g necs exn p sit necs simp
r necius i ordie ad ad r p pparato ad fine demroes
math mg dnr respicere necte simp. n les n mag
respi ut necs ex suppoe r ex ordie ad fine [illegible] Demi e d
r fis q2 e ca o n sit nnu ee ex fi r ex eo q fis hr ro
medy d mrani. me au i demroe z diffi. d. g f. q
p poit necte r ro mu pn simida ee ex fi. p o d ca
aliq in simida ee ex m .i. for au r i roe. d g q fis
q2 e ca e ca aliq sut r e pn d. io ab eo sup pn fit z
necs r ro i demronib m q p z q2 a diffi r roe fis
z sup fit necs i mlib sit nlys q sut h arte ut si
do intedo in arce ex diffi ei sue necs aliqz dice
.i. qm si do z tal rt q2 z coopimetu r e io ex necte oz
h sit r e e. r qm sit z h io ex necte oz h sit r ee sic ut h
r si h z h sup z ex necte. si au h .i. si ad m z h r h .i.
ad eritu ee g sup z ro q cu a diffi fis ta mlib q
arti sia ro aliqz oz necte talu pn ex fi sit ee.
[illegible] au hat rom sic diffie aga. fa au ro sut
mag vlis r pfusa q ista. dicebat .n. i fine hre ro
pn sillo. h au d sine hre rom pn p sill d mrati.
na q exn pmissis exstat pclo. n exnte au pcloe n
exstat pmisse e de poe silli vt. z h .i. .n. p o p nbi ag
de sillo sup ond q exnis no seq n mn. r q sim no
seq n ex sio. sa g ro assilabat fine pn sillo ut ies
pic silim simp. h au q mag spal assilat fine pn
sillo ut respicat sillim demratim. diffen .i. n z mg sill
simp. h demrati co g ipo q ex diffi fis simi ro
e fis hr rom pn sillo n solu r tall sip. h n sill
demrati. necs g demrom phi pn simida z ex fi.
[illegible] Demi eu d. for au r i roe. d phs necte sit e
m ee ex m. ad eu eus sed q si diffi z me inde
mostroe sit ad facit ad diffom sic fa ad necte de
mroe pn au diffi ma sit z ex fi r ex for. aq
tu modo ad diffone m ptinz h n ita pnt sicut
for. ad diffi g m aliq n facit ad talle necte
o ca aliq in ptine ad diffom r r io dic q for i
roe .i. p diffi necin z sup ut i m. dec .i. .i. diffi
op secundi qm z hi dio .i. dio dnoz q2 h n eit n

habet hic dentes, hic autem dentes non erunt nisi sit ferrum ideo
quia ferrum posuit in diffinitione serre. Non est intelligens materiam in genere diffinitionum
quia sunt in diffinitione quod partes [illegible]
formam ingredientia, tamen pertinentes ad speciem diffinitionem ingrediuntur.
Consequenter autem cum dicit forte autem et in ratione necessarium est et cetera, mouet in diffinitione quia principium
non [illegible] ad diffinitionem secundum quondam. Consequenter autem cum dicit cum
forte habeat rationem finis [illegible] philosophus sufficienter probare quod sicut diffinitionum
principium ex forma, ex materia, ex [illegible] quod diffinitio habet rationem medii
in demonstratione, ideo [illegible] necessarius [illegible] ex [illegible] principium ex materia
ex [illegible] immo quia diffinitio [illegible] in demonstratione quia non ex
[illegible] non constituit principium [illegible] necessarius demonstrationis sup-
ra exemplum est necessarium [illegible] non ut supra dicebatur. Consequenter cum
diffinitio forte [illegible] omnis diffinitio in partes necessarie diffinitio
non [illegible] omnis diffinitio cum ipso necessarius, et quia finis in
potentia necessarie existentia [illegible] forte, et forte [illegible] diffinitioni data
per finem [illegible] omnium [illegible] sunt materiales [illegible]
est ergo [illegible] principium est ex forma, ex [illegible] exemplum sicut doctus ar-
gui [illegible] necessarie demonstrationis principium est ex diffinitione finis
que est [illegible] forte [illegible] omnium aliarum, ex [illegible] autem est ex aliis que sunt
quod materiales [illegible] in quo [illegible] non esse intelligens secundum diuersas
demonstrationes diuersi [illegible] sunt rationes necessitatis [illegible] actio habet
rationem finis [illegible] forte. Forte autem habet rationem finis [illegible] diffinitio
[illegible] ex actione [illegible] principium [illegible] diffinitionis [illegible] ex forma
[illegible] ex forma [illegible] aliter [illegible] principium [illegible] diffinitionis [illegible] exemplum
et quia hic totum [illegible] quia ut dictum est actio habet rationem finis [illegible] forte
et forte [illegible] ideo patet necessarie demonstrationis principium ex [illegible]
[illegible] proprietates rationes [illegible]

[Q]uoniam autem natura est et cetera. [illegible] in duobus libris [illegible] determinat de
principiis corporum mobilium [illegible] incipit determinare de corporibus mobilibus [illegible] de mo-
tu, quod est passio talis corporis [illegible]
[illegible] determinat de tali motu et de [illegible] motum. Secundo exequitur
de motu [illegible] de [illegible] motum, ibi: Determinatque ut dixi-
mus [illegible] quod [illegible] ad [illegible] communibus de mo-
tu. Secundo quod [illegible] ad [illegible] de [illegible] motum, ibi: determinantibus autem.
[illegible] quia [illegible] principium motus et mutationis [illegible]
nobis est [illegible] quia nos [illegible] non ignorare quod sit motus;
ignorato enim ipso motu necesse est ignorare naturam. Consequenter
[illegible] quia tunc cognoscitur causa non oportet cognoscere effectum po-
test [illegible] ideo quia [illegible] eo quod cognoscatur motus [illegible]
[illegible] motu ignorato natura. Contra quod [illegible] non
cognita causa [illegible] cognoscitur effectus. Ad cognitionem enim effectus
non sufficit scire causam nisi sciatur quomodo [illegible] causa [illegible] sub ratione
qua est causa [illegible] sic [illegible] tamen [illegible] effectus ad
[illegible] habentes ad causam [illegible] scitur causa [illegible] effectus.
Sic ergo [illegible] cognoscitur [illegible] cum [illegible] sic [illegible] effectus
[illegible] causa cognoscitur; immo quia motus clauditur
in diffinitione nature et diffinitio [illegible] facit de motu non
est possibile scire naturam ignorato motu [illegible] modo [illegible] que sic
est non quia [illegible] de ratione effectus quod sciatur causa [illegible]

[illegible] effectus [illegible] tamen [illegible] effectus [illegible] adeo patentes ordi-
ne ad suam causam quod ignoratis eis necesse est ignorare eorum
causam. [illegible] autem [illegible] solue et forte melius quia [illegible] sciatur causa
[illegible] quod est non [illegible] scire effectum [illegible] tamen causa [illegible] que causa est
ipsorum [illegible] effectum. Non autem non [illegible] et eorum [illegible]
[illegible] ut est [illegible] principium motus quod patet ex diffinitione
eius scire [illegible] non est scire causam non [illegible] ut est causa
et principium motus et quia non potest [illegible] causa ut causa est sine [illegible] effectus
non potest [illegible] non ut [illegible] non cognoscatur motus. Consequenter
[illegible] determinantibus autem. [illegible] quod [illegible] ad [illegible] de [illegible] motum
ad motum [illegible] consequi [illegible] infinitum, locus, tempus et vacuum.
[illegible] quod [illegible] ad [illegible] de [illegible] infinito. Secundo quod
[illegible] ad [illegible] de loco [illegible] et tempore ibi: Adhuc autem sine
loco. [illegible] quod [illegible] de motu [illegible] eodem [illegible]
[illegible] de hiis que sequuntur ad motum [illegible] quia motus [illegible] esse de-
[illegible] non [illegible] infinitum [illegible] apparet [illegible]
[illegible] de infinito. [illegible] autem infinitum [illegible] et [illegible] de-
[illegible] patet quia diffinitio [illegible] indigere [illegible]
[illegible] infinito [illegible] in infinitum. Consequenter autem quod
[illegible] quod diffinitio [illegible] indigere infinito [illegible]
[illegible] diffinitio [illegible] et sic [illegible] diffinitio in [illegible]
[illegible] partes ad [illegible] communem [illegible]
et sic diffinitio [illegible] infinitum non cadit sub ratione [illegible] Secundo in diffinitione
[illegible] et sic diffinitio [illegible] quod [illegible] in-
finitum [illegible] in infinitum cadit in ratione continui. [illegible]
quod [illegible] diffinitio [illegible] indigere infinito, quia in diffinitione
continui non [illegible] cadit ratio infiniti ut [illegible]. Deinde
cum dicit: Adhuc autem sine loco. [illegible] quod [illegible] ad [illegible] de loco
vacuo et tempore [illegible] ad [illegible] quia sine loco vacuo et tempore impossibile
est esse motum. [illegible] quod motus non potest esse sine [illegible]
[illegible] quod [illegible] non [illegible] ideo [illegible] spectat
ad [illegible] de [illegible] ideo [illegible] quod [illegible]
[illegible] de [illegible] arguit [illegible] et [illegible]
[illegible] et arguitur de istis ex [illegible]
quia [illegible] de [illegible] priorum illa [illegible] de [illegible]
Consequenter autem philosophus assignat [illegible] quod spectat ad
[illegible] de [illegible] infinito, loco et vacuo et tempore [illegible] quia
talia consequuntur motum. [illegible] autem quia talia sunt omnibus [illegible]
[illegible]. [illegible] autem due rationes sic [illegible] quia [illegible]
quod spectat ad [illegible] de [illegible] cum spectat ad [illegible]
[illegible] de motu. [illegible] autem [illegible] arguit quia [illegible] quod ad hanc
partem physice [illegible] et ad [illegible] physicorum spectat [illegible] de talibus.
[illegible] libro [illegible] naturalibus [illegible] a [illegible]
[illegible] magis [illegible] et magis [illegible] sunt [illegible]
omnibus [illegible] quod [illegible] spectat ad [illegible] quod [illegible]
[illegible] physica ubi [illegible] et de [illegible]
[illegible] spectat ad [illegible] physice [illegible]
quia hic [illegible] et [illegible] que est de [illegible] Consequenter
[illegible] omnibus [illegible] omnibus [illegible]

oppositum vacuum .n. [illegible] ista ex nihilo esse nihil. [illegible] opinio quidam vacuum .q. [illegible] et omnibus nihil. posuerunt .n. quidam ut democritus et leucippus omnia entia composita esse ex inani et pleno. =

Deinde cum dicit postquam autem ut dixi. exequitur de motu in quo dependet motum. [illegible] autem motum ut ad presens [illegible] sunt .4. videlicet infinitum continuum locus vacuum et tempus. [illegible] [illegible] [illegible] quem partem [illegible]. Secundo quia prius determinat de motu. Secundo de infinito et de loco. [illegible] de vacuo et de tempore. Secundo determinat. Prima pars in capitulo autem [illegible] [illegible]. Quoniam autem determinat [illegible] [illegible] ps [illegible] [illegible] [illegible] autem [illegible] phy. [illegible] ps autem [illegible] quantum [illegible]. eodem autem in actu [illegible] [illegible] esse sine [illegible] [illegible] autem [illegible] et [illegible] [illegible] ps [illegible] [illegible]. Sicut et [illegible]. Quoniam autem [illegible] [illegible] quod in hac divisione [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] hunc [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] autem [illegible] de motu [illegible] [illegible]. quia prius de motu. Secundo quia actio et passio ut plurimum videtur esse annexa motui. motus quidem [illegible] [illegible] est actio et passio [illegible]. [illegible] autem [illegible] [illegible] motus autem [illegible] [illegible] diffinitionem [illegible] [illegible] .q. [illegible] et [illegible] [illegible]. [illegible] non [illegible] et [illegible] [illegible]. [illegible] de motu [illegible] quia [illegible] [illegible] diffinitionem [illegible] motus et actus entis in potentia. [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] diffinitio [illegible] [illegible] motus et actus motivi [illegible] [illegible] diffinitionem [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motus autem et motiones. ps autem [illegible] [illegible] prima diffinitio motus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motus et [illegible] autem [illegible] esse [illegible]. [illegible] [illegible] quia prius ponit [illegible] divisiones ex quibus invenit [illegible] diffinitionem motus. Secundo ostendit in quo predicamento sit motus [illegible] ex [illegible] quod [illegible] [illegible] diffinitio motus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] autem motus [illegible] [illegible] autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sicut [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] de motu [illegible] de [illegible] motus. [illegible] autem et diffinitionem ex quibus [illegible] [illegible] diffinitionem motus. [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] sunt [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] actu. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut duplum [illegible] [illegible]. [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] duplum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fundatur in [illegible] [illegible] fundatur in actione et passione. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] activum et passivum [illegible] [illegible] motivum et mobile [illegible] autem motivum et mobile [illegible] [illegible] [illegible] motivum et mobile motus [illegible] motivum et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fundatur in [illegible] actione et passione. =

[illegible] [illegible] quod hec et divisiones [illegible] ad diffinitionem motus. Deinde [illegible] diffinitionem motus [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] motus et actus entis in potentia [illegible] [illegible]. [illegible] autem divisione et [illegible] [illegible] [illegible] motus. [illegible] [illegible] quia [illegible] in potentia [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] in potentia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] tres divisiones. nam [illegible] divisione [illegible] [illegible] ad [illegible] et [illegible] et endelechia. ad [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] et motus quia et actus [illegible] [illegible] [illegible] divisione [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et motus quia et entis in potentia. [illegible] [illegible] predicamenta motus [illegible] et entis in potentia. nam motus ad [illegible] [illegible] et [illegible] in potentia. motus ad quantitatem [illegible] et quantum in potentia et sic de aliis. [illegible] [illegible] ad [illegible] ad [illegible] ad [illegible] et [illegible] in potentia motus [illegible] motus [illegible] et [illegible] entis in potentia ut [illegible] [illegible] entis in potentia sit motus [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] motus et entis in potentia. quia motus ad [illegible] [illegible] in potentia. motus ad quantitatem et quantum in potentia et sic de aliis. [illegible] autem divisione [illegible] [illegible] motus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in potentia [illegible] [illegible] [illegible] fundatur in actione et passione ut fundatur in dependentia motivi ad motum ut [illegible] [illegible] [illegible] ordo [illegible] motus [illegible] [illegible] motus ut [illegible] ordinem ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quo autem [illegible] [illegible] in actione et passione autem in aliis [illegible]. nam ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] actione et passione fundatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] diffinitionem motus. quia [illegible] diffinitione motus [illegible] [illegible] sit motus quia et actus. [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quia et entis in potentia. [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quia et [illegible] [illegible] in potentia quia [illegible] ut [illegible] et fundatur in actione et passione [illegible] [illegible] motus ad motum.

Deinde cum dicit [illegible] autem [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] sit motus [illegible] autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quo motus et [illegible]. [illegible] quo et [illegible] [illegible] [illegible] motus autem [illegible] et [illegible] quia et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et motus [illegible] [illegible] motus [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] est motus [illegible] autem [illegible] [illegible] autem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] autem [illegible]. motus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] autem [illegible] sic dixi [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnia [illegible]. non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliorum predicamentorum. [illegible] [illegible] [illegible] motus [illegible] [illegible] erit ex [illegible] predicamenta. nam [illegible] non sit esse [illegible] [illegible] [illegible] motus [illegible] [illegible] erit ex [illegible].

[illegible] autem [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] et [illegible] ut genus. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] genus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] esset ad [illegible] [illegible] predicamenta [illegible] esset [illegible] ad [illegible] esset ex [illegible] [illegible] predicamentorum. et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] oportet [illegible] predicamenta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] de [illegible] et quia omnia [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] sic [illegible] sic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] quidam [illegible] motum esse [illegible] predicamentum [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] quia [illegible] esset [illegible] [illegible] ad [illegible] predicamenta [illegible] esse predicamentum [illegible] [illegible] [illegible] predicamenta. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motus non esse [illegible] [illegible] ad [illegible] predicamenta [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. ut autem [illegible] motum non [illegible] [illegible] predicamentum [illegible] [illegible] motum non esse [illegible] [illegible] predicamenta. [illegible] et ex illa motus [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] et motus et quia talia sunt in quatuor generibus [illegible]

motus reducitur ad genus quantitatis ut ostensum est. ¶ Deinde cum dicit
Amplius quoniam autem etc. ostendit quod motus est in ipso ubi. quia in omnibus predicamentis
in quibus est simpliciter ut hoc i. album vel ut in infinito sive ad quod
est ut sive ipsius sive ad non ut prima ... [illegible] quod est
album quod se habet ut forma. ad autem est magis quod se habet ut
privatio et secundum quantitatem ad quod est perfectum ad imperfectum ad imperfectum. Similiter
autem secundum locum invicem [illegible] quod est sursum quod se habet ut habitus et
non deorsum quod se habet ut privatio. ad quod grave respicit locum
deorsum et se habet ut privatio. ad non est leve quod respicit locum sur-
sum quod se habet ut habitus vel ut forma. et quia secundum omnia ista entia ac-
cipiuntur species motus patet quod motus et mutationis tot sunt species quot
sunt species entis actualis per motum. ¶ Ostendit autem quod motus pos-
sunt assignari secundum genera et secundum species. nam cum genera acquirant
per motum in secundo de acquisitione diverse et per se sunt sua quantitas
qualitas et ubi modo erunt in hiis quatuor generibus. unde quia
in unoquoque istorum generum est dare ad quod se habet ut perfectum
et ut habitus. et ad quod ut imperfectum et ut privatio in unoquoque istorum
generum erit assignare species duas. unam secundum quod itur ad perfec-
tum aliam secundum quod itur ad privationem et ad imperfectum. hoc autem dicit species
a diversitate partium in quolibet decem generum. nam in albedine ut itur ad
formam dicitur generatio. ut itur ad corruptionem dicitur privatio sive ut in quantitate
motus ad quantitatem perfectam dicitur augmentum ad quantitatem imperfectam di-
minutio. et sicut in quantitate est assignare perfectum et imperfectum. sic et
in qualitate et alias species motus est ad qualitatem perfectam et ad imperfectam
non tamen habemus distincta nomina horum motuum. sed omni nomine qualitatis
talis motus dicitur alteratio. sic etiam ubi alias species motus est motus sursum
et alia deorsum. plus ergo in assignando genera motus distinxit primum
in quibus habet esse motus sed assignando species in quolibet primo in quo
est motus distinxit perfectum et imperfectum per que habent accipi species
motus. ¶ Ostendit autem hic species motus non esse specialissimas. scilicet
motus ad quantitatem sit generalior quam motus ad qualitatem perfectam vel
imperfectam propter quod motus ad quantitatem est genus ad augmentum et diminutionem
non tamen omnis motus ad quantitatem perfectam vel ad quantitatem im-
perfectam est eiusdem speciei specialissime immo diversificatur hic motus per
perfectum et imperfectum in diversis quantitatibus diversificatur respectu et quod dictum
est de quantitate intelligendum est de aliis generibus in quibus reperitur motus.
¶ Deinde cum dicit Diviso autem etc. ex hiis que dixerat concludit diffinitionem
motus dicens quod quia diviso secundum unumquodque genus est quod hoc idem habet esse en-
telechia vel actu. et quod actu est potentia quia generatio sit est motus est endelechia i.
actus est non existentis in actu. sed existentis in potentia secundum quod huiusmodi est i. secundum quod
est in potentia quod declarat per exempla dicens ut albi est motus alteratio in quantum
alterabile et augmenti est augmentatio in quantum augmentabile et diminutionis est oppositum
i. diminutio in quantum huiusmodi est. addit quod nullum est nomen nisi utrique. scilicet
adiudicando est augmentum et detrimentum. motus enim ad quantitatem completam
et incompletam non nominantur uno nomine. sic motus ad qualitatem per-
fectam et imperfectam nominantur uno nomine et dicitur alteratio. Subdit
etiam quod sic generatio et corruptio sunt generationis et corruptionis secundum quod huiusmodi et locomu-
tatio est loco mutabilis secundum quod huiusmodi. sed quod motus est actus entis in potentia
secundum quod huiusmodi quia est actus mobilis secundum quod mobile.

¶ Quod autem hoc sit motus etc. Postquam philosophus venatus est diffinitionem
motus via divisionis quia premisit divisiones ex quibus potuit
habere tres particulas positas in diffinitione motus. In parte ista venatur dictam
diffinitionem via inductionis. Inductio vero in singulas particulas positas
in diffinitione motus quod sint bene assignate. Et primo facit hoc quia est prima particula
posita in diffinitione motus. primo enim ostendit quod motus est actus. secundo quod est
in potentia. tertio quia in entis potentia et in potentia secundum quod huiusmodi. Tertio dicto
est in quantum. dicit ergo quod est motus sicut hoc. i. sit actus ad hoc. i. ex hoc
vere manifestum est quia cum edificabile edificatur in quantum huiusmodi dicitur ipsum esse actu
et hoc est edificatio vel perfectio edificabilis cum actu edificatur. ergo edificatio est quidam
actus. sed edificatio est motus ergo motus est actus et quod dictum est de edificatione
intelligendum est de aliis motibus quia similiter doctrina et medicatio et volutio
et saltatio et adolescentia i. augmentatio et senectus i. detrimentum. sunt. scilicet quidam
motus. ergo universaliter motus est actus quidam. ¶ Ostendit autem quod quando est ad
motum a quo non movetur quando autem est actu ad quod cessat motus.
tunc enim admovetur quando est in potentia actu et in potentia sed hoc non est nisi
motus scilicet ideo quod est esse quidam actus inmobilis per quem motum quod sit
actus quod si accipiatur motus corporalis ut saltatio et augmentatio. sive alius
intellectualis ut medicatio et doctrina. sive accipiatur motus appetitus
quod importat quando actum. ¶ Probat secundo ut sic sit quod motus
sit quidam actus vel quod non quia quale est perfectibile tale est sua per-
fectio. calidi enim secundum quod calidum est perfectio est calidi. et similiter ut frigidi est frigi-
ditas. ergo potentialis ut potentiale est perfectio erit potentialitas. sed motus est actus entis
in potentia ut in potentia est ergo magis est quidam potentialis quam quidam actus. ¶ Dicendum quod
motus ut ipse dicebat est quidam actus incompletus cum ordine ad com-
pletum vel est quidam forma incompleta cum ordine ad completionem. unde est enim
est de ratione motus. videlicet quod per viam veniat de eo ad quod et per viam restat
habendum. ratione ergo eius quod habet dicitur actu incompletum. ratione habendi dicitur or-
dine ad completum. quod autem communiter comparatur motui. actus quod actus
sit una est. ad ordinem ad actum imperfectum diceret. ad primum autem nimium sit
dicendum quod si repones in genere ratione acquisiti sive ratione eius quod restat
acquirendi sic motus est quidam actus. nam quod acquisitum est. est actus et quod per-
fectio. et in quantum acquiri restat habet rationem perfectionis. ergo motus actus
quidam sed est actus incompletus et in alius ordine ad completum. quod non
obiciebatur quod est perfectio entis in potentia. dicendum quod ens in potentia quod est subiectum
motus non est in potentia pura sed est in potentia commixta actui et quia quale
est subiectum tale est perfectio eius. motus est perfectio motu ut mobile est non
erit actus perfectus sed est actus mixtus et potentie commixtus. ¶ Deinde cum dicit
Quoniam autem etc. quoniam ostendit bene esse assignatam secundam particulam positam in diffinitione
motus videlicet dicens quod motus actus est non entis sed entis in potentia. et
hoc autem dicit sic quia primo probat quod motus est actus entis in potentia. postea ostendit
quod si ad movens esset non in potentia quod non movetur. vel ubi ergo quod dicit
ergo quod quedam entia ut phisica eadem sunt potentia et actu quidam non
sunt. aut non secundum idem non enim potest esse quod simul idem sit calidum actu et
potentia. sed potest esse ut sit calidum quod potentia. Similiter autem endelechia vel actu.
et quia multa sunt talia que sunt actu et potentia idem agunt et patiuntur
invicem adinvicem. immo quia omne agens phisicum est tale omne movens
phisicum erit similiter activum et passivum et omne movens phisicum erit
motum quia omne huiusmodi cum movetur et ipsum. Sicut ergo dictum est in secundo.

q̄ aliq̄ sunt actu et po sunt sic acta et passa et mo et mo.
Sz ut sic actu sunt acta et mo. g ut sunt po sunt passi
et mo motum g et passi z ipo q̄d et mot q̄z act ei est
act entis in po. de h̄ aū vōe n̄ pl' poit n̄ q̄ oz ee po
et actu q̄ sunt acta et passa ut monē et mota a deduc-
tom raez. q̄z m̄ z ea ee po monē et acta ut sic actu
ex q̄ plane seq q̄ sunt monē et passa ut sunt ipo. p̄z
at h̄ vō alr̄ fōm sic. mot nō h̄t ee in oī mo sz i mo
phi et in h̄is q̄ mouet mo. sz talia sunt ens in po. g
mot z act est act entis in po. Ulto aū q̄ i necti eac-
tu sit mot eiū q̄ eād enti sunt actu et po. sōm n. mo
nō pt ee ad in po. m n̄ ad ut z i actu ꝯpleto oz n.
ee in actu et ipo q̄ z sōm mot. Deīn cū d̄r ūl. qd
g. ex h̄is q̄ dixat o ee monēs mo q̄z monēs q̄ n̄ z
ipo mo nō pt. q̄ z h̄ q̄ āt q̄ ūr cōn̄idā omē monēs
mo. sz de h̄is quo se h̄nt ex alijs et m̄ m g. n. h̄
lib h̄ m̄ diffusi declaui (ondē. n. ibi q̄ z q̄d denō
monēn q̄z i mo. nā mo sz q̄ h̄ nō z i actu. sz z os
endeli. et ens in actu. agat. i. se ipm moueat et ad
sup p̄ut z ipo ut moueat h̄t ee mot et q̄z sic z mot
z ex ūtis in po i q̄ntū z mo. i. i q̄ z ipo/ cū g sic ad
monēs nō in po erit ad monēs in mo. Ulto aū q̄
sit monēs mo se ipm sic ad h̄ monēs i eo q̄ mo
nēs z i actu et mo sz q̄ h̄ z ipo/ nā cū ad se ipm mog
ē diffi in talia duo q̄z unū z i actu et p se monēs. et
aliud z ipo et p se motū. et q̄z sic z de rōe moti l' de rōe
mot q̄z de n̄ē z ad aliq̄ monēs q̄ z act p̄ui i q̄ nulla
z po nō oē monēs mo. ut p̄lo et sic seq̄tes seīre
videbāt. sz z aliq̄ m̄ monēs in mo ut declab in g.
Ulto aū q̄ ex h̄ ꝯple rō supi poīta. nā si nō omē
monēs mo. sz solū mo phi. cū omē tale sit ipo mo
n̄ z n̄ entis in po. Dicit sz. ad de h̄ē sēa p̄ui poita i
diffine mo. s. q̄ z entis in po. sz n. mot p se id z act
entis ipo/ et q̄ mo ad sōam z po sōa. et q̄ mo ad q̄n z
po q̄ntū. sz cū ex nō q̄nto nō fiat q̄ntū. et ex nō sōa
nō fiat sōa q̄z q̄ z po tale pt d' nō tale et nū q̄ z ad
tale n̄ sit actu tale q̄ z po q̄ntū nū q̄ monēs ad q̄n
et q̄z po sōa nū q̄ mouet ad sōam. Ulto q̄ cū oīs ac
t' diffi h̄at p̄ ipā m̄ mot q̄ z q̄d act diffi h̄ z p pu
sōm. p̄pu at sōm mot z ens in po id mot diffi h̄ z
p h' q̄ z act entis ipo q̄n h̄t at diffi ad po ut gen
ad ut d'. act. n. se h̄t tanq̄ ge entis. ens aū ipo se
h̄t ut d'ra. z n̄ h̄t. n. d' diffi sōa et exitū p se
a diffi accū et ut eoz q̄ sunt in sōo. q̄z in diffi sōaz
q̄ se h̄z ut ge z q̄ inle. q̄ se h̄z ut d'ra z q̄ actu
sz in diffi accū ut pl' d'. q̄ metb et ut declaui i
sō elenchoz q̄ se h̄t ut d'ra z q̄ inle. et q̄ se h̄t ut
ge z q̄ forle. i talib. n. ipm sōm cuis locū d'rē vi
d'. n. q̄ ca(n)um z ad simū et ad vicū sz si nat ad

canō ꝯsi sim sic d'rā ad q̄n ꝯsi sōam. sȳmū. n.
id z q̄ cauū nasus. sic i sz addiū cauō ꝯsi vicū
vicū. n. id z q̄ crus cauū et vicū sic cauū z. q. ge
ad simū sic act z q. ge ad motū et fōam. specifica
. n. h' act ex additiōe sōi. nā fōz p q̄ h' z act en
tis i actu. mot aū z act entis in po. sic g in diffi
sōaz ꝯpetet po d'. sic in diffi taliū ꝯpetet po
sōm. nā sōm i talib' h̄t se ut d' et speci cat q̄ z ꝯne
nā h' act sic q̄ ꝯne ad actū et fōam. ens tū ipo ad-
ditū actu ꝯsi motū q̄z mot z act entis ipo. sic
n̄ ens i actu additū actu ꝯsi fōam. fōz. n. z act
entis i actu ꝯpetet g h' p̄a p̄ticla. s. entis ipo
po in diffi mot q̄z se h̄z. q. d' et speci actū et ꝯt
h̄t ipm et facit ip̄m stare p motū. q̄z nō obiiciebat
q̄ ex nō q̄nto n̄ fit q̄ntū et ex nō sōa nō fit sōa.
Ulto q̄ id q̄ mo ad q̄nti nō z v' nō q̄ntū n̄ z ipo ad
om q̄nti. sz suffic q̄ sit ipo ad eā q̄nti ad q̄ mo.
sic q̄ mo ad sōam nō z nl'i n̄ sōa. n̄ es po ad om̄
sōam. sz suffic ee ipo ad p̄am sōam ad q̄ mo. q̄
. n. q̄ mo ad unā sōam ē actu a sōa. q̄z sz g̃no unī
z coz alti' vū aū sit p se l' p actns/ q̄ id q̄ mo ad
unā sōam z actu a sōa. n̄ z p̄ntis speclā. suffic
. n. ad p̄ns scire q̄ nū q̄ mo ad q̄nti q̄ oīo denuda
tū z a fōa q̄nti/ n̄ mo ad sōam q̄ oīo denudatū z a
fōa sōali. Deīn ē d'. dico at h'. o' bū assigta ee z
p̄ti in diffi mot poita. s. q̄ mot z act entis ipo sz
q̄ in po. ee q̄ z s. q̄z p s q̄ deīn z. sō q̄d q̄ supo p
bat. z ex h̄is q̄ dixat ꝯclud diffōm mot ee bū as
sigtā. sēa. n. m̄ at z. z r. q̄ q̄d g. d' g/ dico. i. expō
l' declo/ h. s. q̄ mot z act entis in po. q̄z es. i. id q̄ z ac
tu es z po stat i q̄ sic. i. i q̄ z n̄ po. sz tū mot nō z en
delē. i. nō z act eius i q̄ es/ et sz sup in q̄ z po sta
et addit q̄ nō z id ee ipi eri et po alic mo. nō z. n.
eād rō eius ut z es et ut z po q̄ d' mo/ q̄n si id eet
simp' et sōm es ut z es et ut z mo. mot eet uts
endeli eius in q̄ es q̄ z i ꝯens. seq g q̄ q̄ ad in
deīn z nō z id es ut z es et ut z po mo. p̄z at sic fōz
et h' vō. sōm mot z actu et po sz mot nō z act ei
ut z actu/ g z act ei ut z ipo ut mot ad sta' n̄ z ac
t' eius ut z es actu/ sz ut z mo et ut z po sta. Ulto
aū q̄ si mot ad statuā eet act eius ut z es tūc
q̄diu eet es sp̄ mouē ad sta' q̄ z i ꝯens/ l' phi d' a
ee q̄ s ꝯm' q̄ si mot eet actu eius ut z es tūc eet
mot q̄ditas eius. nā cū es sit es p̄uā q̄ d' si
mot eet act eius ut z es mot eet q̄ditas ei. cū
g es diceit q̄ p manēs. si mot eet q̄ditas ei. se
q̄re q̄ mot eet q̄ditas p̄manēs et eet de gne p̄mā
q̄ z oīo falm q̄z z de gne successioz. si g i ꝯens z
q̄ mot sit q̄ditas p̄ma i ꝯens z q̄ sit act ad

ut existit in actu. sed solum erit actus eius ut est in potentia et ut potest ad successive acquirendum. Deinde cum dicit: manifestum autem est. declarat quod supposuit scilicet quod non idem est secundum rationem in se consideratum et ut est secundum rationem ad aliud. dicens quod manifestum est in contrariis quod posse sanari et posse laborare alterum esse non. si non esset alterum posse laborare et posse sanari idem esset laborare et sanari quod est inconveniens. aliud ergo [illegible] ad invicem. secundum rationem sanabile et infirmum [illegible] sit ut humor sive sanguis unum et idem est. si ergo idem est secundum [illegible] et non est potentia non est eadem ratio [illegible] ut est in potentia. ideo [illegible] non est idem secundum rationem sic acceptum et ut est in potentia. quemadmodum non est idem color et visibile [illegible] secundum rationem [illegible] et ut est in potentia quia motus est actus eius ut est in potentia manifestum est quod actus sit endelichia vel actus potentie in quantum potentia.

Dico autem quod hoc sit idem sicut color et visibile. color enim nominat id ut est in se [illegible] non nominat ipsum ut est in potentia ad motum visus. sic hic idem sit sanguis et sanabile vel sanguis et infirmabile. sanguis enim dicitur absolute acceptum. sanabile vero dicitur ad ipsum ad sanitatem et infirmabile ad ipsum ad infirmitatem et quod determinatum est de sanguine intelligendum est de colera vel de alio humore. Si ergo sic differt color et visibile sic differt sanguis et sanabile quia sanabile non est actus sanguinis ut sanguis est. sed est actus eius ut est [illegible] sanabile cum sanabile dicatur potentia ad susceptionem sanitatis. sed quod sanabile sit actus sanguinis non est ut est actu sed ut est in potentia. et quod determinatum est de sanabili intelligendum est de quolibet alio motu. Deinde cum dicit: quod quidem igitur. ex hiis que dixerat concludit diffinitionem motus esse bene assignatam. Et dicit [illegible] determinatum est. [illegible] manifestat [illegible] unumquodque [illegible] motus ut quod est actus entis in potentia secundum quod huiusmodi [illegible] actus [illegible] motus ad eum [illegible] endelichia vel [illegible] actus [illegible] ex dictis [illegible] ex dictis. Deinde cum dicit: contingit enim. quod dixerat manifestat [illegible] actus rei [illegible] complementum [illegible] esse [illegible] unumquodque aliquando quod operatur aliquando non. edificatio autem est actus edificabilis in quantum est edificabile [illegible] edificatur. ergo non est actus eius [illegible] edificabile operetur. Deinde dicit [illegible] quod edificatio [illegible] actus [illegible] complementum [illegible] edificabilis [illegible] edificatum non edificabile [illegible] esse necesse est [illegible] edificationem esse actum edificabilis [illegible] quia edificatio motus est [illegible] actus [illegible] complementum [illegible] edificabilis [illegible] actus edificabilis ut edificabile et quia sic acceptum edificabile dicitur quod est in potentia secundum quod [illegible] diffinitionis [illegible] assignata scilicet quod est actus entis in potentia secundum quod huiusmodi. Advertendum autem quod eadem ratione [illegible] motibus que dicta est de edificatione. Quod autem [illegible] actus [illegible] ut edificatio et [illegible] motus. alii autem [illegible] edificatio [illegible] non est motus [illegible] reducta [illegible] complementum motus [illegible] motus sit in potentia [illegible] in potentia actu completo [illegible] actus incompletus entis in potentia secundum quod huiusmodi [illegible] motus sit actus entis in potentia secundum quod huiusmodi. Deinde cum dicit [illegible] indiffinitum [illegible] esse quod motus sit actus entis in potentia secundum quod huiusmodi [illegible] motus quanto ad magis [illegible] in potentia magis [illegible] secundum motum [illegible] maxime esset secundum motum [illegible]

[illegible] esset [illegible] forma [illegible] existente [illegible] et motum [illegible] Deinde cum dicit quod actus est motus entis in potentia secundum quod huiusmodi [illegible] non est [illegible] quod secundum motum sit potentia [illegible] ut supra dicebatur [illegible] quod motus habet ad de actu et ad de potentia [illegible] magis est secundum motum [illegible] in actu [illegible] esse actus entis in potentia [illegible] in actu.

Quod autem bene dictum sit [illegible] philosophus declarat diffinitionem motus [illegible] reducta [illegible] ponentes diffinitionem motus [illegible] esse bene assignatas. [illegible] declarat [illegible] diffinitionem [illegible] opiniones antiquorum [illegible] esse falsas [illegible] opiniones antiquorum [illegible] opinionem [illegible] et motus [illegible] opiniones [illegible] reprobat eas [illegible] antiqui [illegible] quod unum [illegible] de motu [illegible] ex hiis [illegible] de [illegible] ex malecedentis [illegible] unde [illegible] quod non est [illegible] motus [illegible] difficile [illegible] difficultatem sit [illegible] bonam esse diffinitionem datam [illegible] ponere motum [illegible] sit positum [illegible] opiniones aliorum [illegible] quid ponunt ipsum motum esse alietatem quod inequalitatem quid sunt [illegible] motum esse quod non est [illegible] esse non entis ex hiis [illegible] malecedentis [illegible] diffinitionem positam esse bene datam. Deinde [illegible] sit [illegible] motum esse quod non est [illegible] dubium [illegible] sit alietas vel inequalitas [illegible] videntur [illegible] quod non [illegible] quod motus sit non alietas non inequalitas [illegible] motus esse non entitas [illegible] de motu [illegible] mutatum esse [illegible] alietas [illegible] motum esse [illegible] motus [illegible] instans [illegible] temporis non [illegible] motum non esse ex quo [illegible] Deinde [illegible] existentiam [illegible] exsistere [illegible] sufficit enim ut successive [illegible] habent debitum ordinem ad se invicem. sufficit ergo ut motus sit una [illegible] motus debito ordine [illegible] motus [illegible] existentiam [illegible] ut oportet [illegible] esse ad hoc quod motus esset. Deinde cum dicit: quorum nullum. reprobat dictas opiniones de motu [illegible] quod dictas reprobat [illegible] motus ad [illegible] oportet motum existere [illegible] necessarium motum [illegible] alietas neque [illegible] inequalia neque [illegible] sint entia motus ergo neque alietas neque inequalitas neque non entitas. Deinde [illegible] esse sufficienter [illegible] alietas [illegible] esse [illegible] motus esse [illegible] alietas vel [illegible] inequalitas vel [illegible] non entitas neque [illegible] oportebit [illegible] sit alietas vel inequalitas vel non entitas [illegible] movetur. Deinde [illegible] philosophos sit assignasse motum [illegible] debebat [illegible] motum [illegible] et quia posita diffinitione [illegible] diffinitio motus quod esset alietas [illegible] vel inequalitas vel non entitas

quecumque essent talia eo ipso quod hic essent oporteret ea moveri quod est falsum. sic quia non oportet ea moveri ex eo quod sunt alia vel inequalia vel non entia, sicut erat eorum opinio. ¶ Deinde cum dicit: Causa autem mu[tationis]. adducit rationem unde quod nec mutatio nec motus est magis in his nec est magis in his ex oppositis vel in oppositis. ergo motus non est magis collocandus in predictis generibus quam in oppositis vel in oppositis. ¶ Circa quod cum motus recipiat speciem a termino, si motus esset inequalitas vel hec esset quia motus esset ab inequali vel esset ad inequale. sed cum motus possit incipere ab equali sicut ab inequali et possit etiam ad equale sicut ad inequale, ridiculosa erat antiquorum opinio dicentium motum inequalitatem esse cum non solum etiam habeat ad inequale sed etiam ad equale. sicut enim per motum aliqua fiunt inequalia sic plura fiunt equalia. quod dicitur est de inequalitate vel sui oppositi intellige et de alietate et non ente vel aliorum oppositorum in illo, scilicet talium collocandus est motus. ¶ Deinde cum dicit: Causa autem. assignat causam quare antiqui sic opinati sunt esse quod dictum est [illegible] quod supposito prohibet in Videtur. dicit ergo quod causa illis ponendi, id est causa quare antiqui posuerunt motum in talibus generibus est quia motus est quid indeterminatum et illa principia ad principium alterius coordinationis, id est ad principium privationis. ex eo ergo quod principia privativa sunt indeterminata posuerunt motum esse [illegible], nec substantiam nec tale, id est neque quale, id est nec unum predicamentorum quia non posuerunt motum in aliquo predicamento determinato et posito sed posuerunt ipsum in principio indeterminato et privato. ¶ Circa quod autem quod ut declarari habet primo metaphysice pictagorici posuerunt duas coordinationes principiorum vel duas coordinationes predicamentorum. unam per modum habitus, aliam per modum privationis. ex parte [illegible] posuerunt finitum per unum dextrum masculinum quiescens [illegible] bonum quadrangulare. ex parte privationis posuerunt contraria [illegible] opposita horum scilicet infinitum impar plurale sinistrum femininum motum curvum tenebras malum et alia [illegible] logicum. predictum ergo posuerunt de motu eo quod quid declaratum videtur esse posuerunt ipsum in genere privationis. dicebant quod est inequalitas et non entitas vel alietas ut dictum est. ¶ Deinde cum dicit: Videtur. quia supposuerat motum esse quid indeterminatum, id hoc declarat dicens quod causa quare motum quid indeterminatum esse quia nec est eorum generum quibus ipse nec est potentia ipsum nec actu, et quia motus non videtur esse actus simpliciter nec potentia simpliciter, ideo videtur esse quid indeterminatum. ideo sequitur quod nec ex necessitate motus quod est potentia esse quantitatem, id est quod est potentia quantum, nec quod ex necessitate motus quod est actu quantum.

¶ Circa quod autem quod ut patet per philosophum [illegible] simpliciter impossibile [illegible] non [illegible] motus. quod autem actu est [illegible] motus. motus autem nec est in actu simpliciter nec in potentia simpliciter, et quia dicitur quod [illegible] videtur esse quid indeterminatum. ¶ Deinde cum dicit: Et motus quidem. reprobat opinionem antiquorum ostendit verum esse opinionem predictam. et hoc dicit quia [illegible] quod reddit. secundo assignat causam dictorum ibi: Causa autem est. dicit ergo quod motus dicitur esse quidam actus imperfectus. ex hoc ergo apparet verum esse opinionem predictus positam de motu. nam cum dictum sit quod motus est actus non actus ut est forma nec actus ut [illegible], sed actus ut fit vel actus ut edificatio, cum actus imperfectus sit actus ut fit, inde est motum esse talem actum qui dicebatur. ¶ Deinde cum dicit: Causa autem est. assignat causam quare motus est actus imperfectus [illegible].

privatione. dicit ergo quod causa quare motus est imperfectus actus quoniam est actus eius quod est in potentia respectu [illegible] motus dicitur actus est motus sed quod hic dicit quod imperfectum est ipsum motus quia est actus eius cuius actus imperfectus et admixtus potentie [illegible] ergo quod talis est motus difficile est accipere quid est motus. ¶ Circa quod autem quod difficultas cognoscendi aliquid contingit ex defectu potentie aliquando ex defectu obiecti. difficile enim est [illegible] cognoscere substantias separatas et difficile est cognoscere motum vel lumen et tempus [illegible] tamen et aliter. nam difficultas cognoscendi in substantiis separatis contingit non ex defectu sui quia in maxime sunt intelligibiles, sed ex defectu potentie quia ad manifestissima nature se habet oculus noster sicut oculus nocticoracis ad lucem diei. in motu autem [illegible] motu et lumine de difficultate cognoscendi ex defectu obiecti quia talia habent minimum de esse. unde ergo dicitur est quod difficile scire quid motus quia est quid completum et imperfectum. ¶ Deinde cum dicit: Aut enim in privatione. adducit rationem ad ostendendum quod motus est actus imperfectus, dicens quod aut oportet ponere motum in privatione aut in potentia aut in actu simpliciter completum aut sicut incompletum et diminutum. quia nullum horum predictorum tamen videtur esse contingens, id est non conveniens quod sit motus quia non privatio est nec potentia nec actus simpliciter, relinquitur ergo predictus modus, scilicet motum esse actum quendam et hoc esse qualem actum diximus, videlicet incompletum. et quia talis actus est difficile est videre quid sit motus contingente tamen esse quia licet sit difficile cognoscere motum contingens tamen [illegible] motus. ¶ Nota autem quod cum actus incompletus videatur esse quedam forma incompleta, videtur quod non quia si esset id quod forma incompleta non possit esse aliqua forma incompleta quin ideo esset motus quod apparet esse falsum. ¶ Oppositum videtur velle commentator. ¶ Modo quod motus non est aliquid nisi id est quod forma incompleta vel quod dispositio ad formam. sed forte non est id addendum, scilicet motus sicut forma incompletum vel sicut id quod acquisitum est ordinem ad id quod ultimus restat acquirendum. patet ergo dicendum quod nulla aliqua [illegible] sunt actio passio motus et forma incompleta. exemplum, id est vel ipsa calor, sicut forma dum est in fieri et habet esse completum per respectum actionem passionem motus et formam incompletam. sed actio ut est ab agente, passio ut suscipitur in patiente, forma incompleta cum nomine perfectionis acquisite, motus autem est prout sumitur id quod est acquisitum ad ordinem ad complementum, itaque quod si ordo iste [illegible] et non accipitur [illegible] ultimus [illegible] motus completus. ergo non motus dicitur forma incompleta vel dispositio acquisita cum actuali ordine ad complementum.

¶ Vnde [illegible] cum de ratione motus videtur esse quod incompletum cum actuali ordine ad complementum quod [illegible] habet plus de ratione motus [illegible] et forma [illegible] perfectionis complementum acquisitum cum ordo ad complementum acquirendum. ¶ Modo quod sic locus [illegible] dicitur esse [illegible] forma non dicitur ad [illegible] et hic ordo [illegible] pertinet ad rationem loci quam ipsum ultimum vel quam ipsa [illegible] ut declarabitur in [illegible]. sic de ratione motus est forma incompleta et ordo ad complementum. ordo tamen ipse [illegible] et forma est de ratione motus quam forma incompleta quod ex dictis patere potest. quia motus est de ordine successivorum, si non motus non se tenet [illegible] et forma ex parte acquisitus et non [illegible] ordinem complementi acquirendi. sed forma [illegible] motu esset forma incomplete acquisita sequitur quod motus magis esset

de genere primarum qualitatum quae sunt activae. Rursus cum motus sit actus entis in potentia cum in potentia est, scilicet non solum se tenet ex parte actus quod ex parte activi magis esset actus entis ut est in actu quam ut est in potentia.

[marg.: 7 q 7]

Deinde cum dicit: motus autem et motum. vera alia dicendum motus quod est quasi medius inter patiens, scilicet quod motus est actus motivi in eo quod motivum. Advenit secundo quod licet ipsa moventia contingat moveri non tamen movent in eo quod mota sed in eo quod movent. accidit enim motui ut movens est quod moveatur. Sed quia motus proprie non habet esse in motivo sed in moto sequitur quod motus non sit actus motivi in eo quod movens sed sit actus mobilis in eo quod mobile. esset hic autem dubium quia prius dicit quod motus proprie competit mobili secundum declarat quod non proprie motus sed per accidens competit motori vel activi. esset prius dicit quia prius tangit et inde [illegible] quod motus proprie competit mobili. hoc ex hiis quae dixerat concludit dicendum dispositionem motus tangendo unum assignatum vel unum motus. primo praemittit in tres partes secundum quod tres partes adducit ad ostendendum motum proprie competere mobili. secunda ibi: tale in motu. tertia ibi: ad hoc agere. primo dicit talis est quod omne movens motum cum sit in potentia mobile, sed super motus proprie competit ei quod mobile. ergo motus proprie competit ei quod est potentia mobile. Deinde cum dicit: tale in motu. adducit secundam rationem dicens quod est in motu qualitas et super proprie potentia mobile sed motus proprie inest huic quod est in motu qualitas et ergo motus proprie super inest ei quod est potentia mobile. Secundo autem quod qualitas et motus apta sunt nata fieri esse idem sicut qualitas proprie competit mobili et proprie locus (?) est in motu qualitas et est mobile sed quod motus est oppositum et qualitas non insit proprie in motu. quando autem motus et qualitas inter se sibi correlativa proprie esse prius declaravimus. Deinde cum dicit: ad hoc agere. ponit tertiam rationem dicens quod agere in quantum huiusmodi est principium mobilis facere ad hoc, id est aliquid movere tactu, id est tactum quod similiter et patiens quia tactus est activorum et passivorum ad invicem. sic ergo motus est in motu vel tangente hoc est in quantum tangit et in quantum patitur. sed hoc est in quantum mobile ergo motus proprie secundum quod huiusmodi competit mobili. formae ergo sicut videtur quod non est agentia et motiva non in quantum tangit et patitur et est in motu et proprie competit motivo non motivi. motus est huius ergo et cetera. Deinde autem videtur ponit solam medium utilis quia quod aliquid agit et est motus tamen idem sibi movere et pati quod non motivo in eo quod agit sed in eo quod competit ei tactus et in eo quod est mobile. tactus enim sic non competit nisi motivi.

Deinde cum dicit: unde et motus. ex hiis quae dixerat concludit diffinitionem motus tangendo necessariam quia quod proprie et secundum quod huiusmodi competit alicui vel competit in eo quod tale. sed cum ostensum est motum proprie et secundum quod huiusmodi competere mobili ergo est actus eius in eo quod tale. unde sequitur ex dictis quod motus sit actus mobilis in eo quod mobile. Deinde cum dicit: accidit autem quia ostendat motum proprie competere mobili, ostendit motum non proprie sed per accidens competere motivi esset quod dicit secundum quod prius secundum quod dictum est. Hoc ex hiis quae dixerat declarat quaedam dubitationem esse motum et dubitationem autem esse prius dicit secundum quod dictum est motum non proprie sed per accidens competere motivi secundum alia. species autem: prius ibi talis est. accidit autem hoc quia movens movet tactu motum, id est in quantum movet tangendo. unde quia motus tangendo sibi quia patitur eadem tota. ergo est quod movens in motu et patitur quia motus tangendo. sed accidit motivi quod motum tangit. ergo accidit ei quod moveat motus. ergo non competit motivi proprie sed per accidens. Hoc autem quod non est

de ratione motivi quod motum tangit vel quod motum motum ut ostendit idem generatione in capitulo de tactu. unde ergo arguitur quod motivi non competit motus proprie sed per accidens. cum motum tangendo non competit ei proprie sed per accidens. Deinde cum dicit: species autem. ponit sextam rationem quod motus motivi non competit proprie sed per accidens dicit quod species etiam vel quod motivum et cetera formam (?) et ad actionem quae secundum motum movet ut est in actu vel in summo (?) competit et quod motus competeret enti ut est in potentia proprie. ergo non competit motivi cum motivum sit quod huiusmodi non sit in potentia sed in actu. quod autem movens sit quod huiusmodi sit in actu et quod species sit in motu movens [illegible] quia aliquis actus quod est ut aliquis actus quantum qui formam cum moveat est prius et causa motus ut homo actu faciens hominem sed ex homine existente in potentia et causa actu faciens calidum ex calido existente in potentia et sic in motivis in motu semper agens se habet in actu. Deinde autem quod dicitur non declarat est unum assignatum esse hanc diffinitionem motus per prius et directe. nam si motus proprie et secundum quod huiusmodi competit motivo ut prius dicitur non oportebat sic directe quod motus sit actus motivi in eo quod potentia mobile. hoc declaratum est hic quod inde directe nam si motus vel est actus proprie motivi vel est motus sic proprie non competit motivo ut due ultime rationes ostendebant sequitur quod inde directe si motus proprie competit mobili quod proprie competat mobili et quod sit actus mobilis secundum quod mobile. Deinde cum dicit: manifestum est autem. unde est quod hic diffinitio dicta est quod dictum prius per diffinitionem quod dictum est, scilicet quod motus est actus entis in potentia secundum quod in potentia dicitur quod fuerit. Quod non declaravimus hic prius: priorem omnis illa diffinitio quae est rationis principium est quae fuerit vel diffinitio eius quae est quasi conclusio principium, quod est ratio nam illa est accidentibus sanguinis est materia vel huiusmodi diffinitio quae est appetitus doloris in ratione quae hoc specie tantum concludit argumentum, id est habet huiusmodi accidentium sanguinis quod appetitus vindictae vel quod appetitus doloris in ratione sunt in invicem. sic quia ex hoc quod motivum mobile ad formam quae est in potentia adiuvat hoc diffinitio quod motus est actus mobilis in eo quod mobile concludit hic per diffinitionem illam quae est actus entis in potentia secundum quod in potentia prius. secundum quod hic dictum est illa non fuerit. Deinde cum dicit: Habet autem. declarat ex hiis quae dixerat quandam dubitationem esse motum dubitabat enim aliquis utrum motus esset in motivo vel in moto. Rursus dubitabat cum motus sit aliquis utrum actus motivi et mobilis uterque sit idem actus utrum. dicit ergo secundum quod hic duo dubia erant. facit unum motus autem actus dicens ergo quod dubium aliquis quia motus est utrumque quod motivum est in motu non in motivo et est actus huius scilicet mobilis ab hoc, id est a motivo. Deinde cum dicit: motus autem. declarat secundum dubium utrum scilicet quod motus est unus et idem actus motivi et mobilis. dicit quod motum est, id est in motu. sed est aliquis actus sicut quod motum. et redit quod oportet aliquid esse actum utriusque motum, id est sicut motivi ut habet quandam potentiam huius actum in potentia scilicet suscipere vel in potentia posse moveri. movens autem in potentia operari vel in potentia agere. sed quia movens est actum, id est motum moti unitur eundem actum quem est in motu in eo quod patitur. oportet esse motivi in eo quod agit et quod sit est utriusque similiter et actum motivi quod motum est unus actus quod tamen per similitudinem quia sunt idem secundum, id est eadem distantia quae habet unum ad duo et duo ad unum et sicut idem spatium descendentium et ascendentium quia hoc habet unum secundum rem ratione autem eorum non est una. in motivo et moto est unus actus utriusque sed est eorum ratione. similiter quia licet sit idem motus quod est a motivo in motu tamen differt ratione

[marg.: existimat]

quia ut est a movente dicitur actio, ut est in moto dicitur passio.

Habet autem dubitationem rationabilem etc. Propter declarationem motus quia actio et passio videntur esse eiusdem motus, est actio et passio motus quaedam quod videtur. Et quod dicit quia [illegible] alterius habet quandam convenientiam esse videtur. Secundo exequitur causam quare dixit utrumque. Dicit ergo quod habet quandam dubitationem rationabilem vel logicalem quandam. Nam ut dictum est necesse est forte esse aliquem actum alterius passivi quod actus habet vel ex parte agentis dicitur actio et vel ex parte patientis dicitur passio. Quod autem sit sic probat quia opus et finis habet in agentis est actio. Illud autem in patiente est passio. Ergo autem quod opus et finis agentis dicitur actio quia agens perficitur sicut est sua ultima sua actio. Opus autem et finis patientis dicitur passio quia perfectio patientis est extra [illegible] agentis et quia habet similem [illegible] videtur patientis. Patientis et motus sunt quaedam perfectio et quod [illegible] patientis. Sic igitur res non [illegible] ipsis finibus et ipsis actibus oportet dare quod sit alius actus agentis et alius patientis. Ergo tertio [illegible] quia si dare tamen actum agentis et actum patientis oportet videre quod de actione et passione sequitur esse [illegible]. Si enim non esset dare non actus agentis, quia [illegible] perficitur actus agentis per comparationem ad passum non actus esset ab agente in passum, oportet actum esse in agente esse tantum. Rursus si non esset dare non actus passionis non esset [illegible] actus esse in patiente. Sed quia tam agens quam patiens habent suos actus et hic actus competit patienti in comparatione ad agens et e converso, ideo dubitatur in quo esse habent tales actus. Ergo tertio [illegible] quod dicit habet rationabilem dubitationem vel logicalem ut habet quaedam dicta quia ad quandam de actione et passione probat per probabiles rationes ad utramque partem vel potest dici habet dubitationem esse rationabilem quia ex quo tam agens quam patiens habent suos actus et hic actus competit uni in comparatione ad aliud, videtur quod in quo esse habent tales actus sic in quo esse habent actio et passio. Ergo tertio [illegible] quod forte necesse est esse actum actionis et passionis quia quaedam hic sit non plene manifestum. Ideo hic [illegible] dubitatio relinquitur. Deinde cum dicit: Quoniam igitur utrique etc. exequitur de hac quaestione quod dictum est. Quia primo exequitur argumenta, secundo solvit in tertio altius. Et primo dicit quia primo arguit hic quoniam si actio et passio ponantur duo motus. Secundo si ponantur unus motus vel similiter unus motus. Et primo dicit quia primo ponit quandam divisionem. Secundo arguit secundum membra illius divisionis in illa parte. Dicit ergo quoniam igitur utrumque scilicet actio et passio sunt motus, si quidem sunt alteri vel si sunt diversi motus in aliquo sunt sicut in subiecto. Ergo utrumque sunt in patiente et moto aut utrumque in agente vel actio quidem in agente et passio in patiente. Si autem dare contrarium membrum ut quis dicat actionem esse in patiente et passionem in agente constat quod equivoce nominatur actio et passio. Ideo siquidem quod habet, scilicet quod est in patiente, oportet nominare actionem et illam sub qua est in agente nominare passionem et quod utrumque sit non dicendum est. Ergo hic quod membrum. Deinde cum dicit: Ergo si sic est. Arguit secundum membra divisionis praedictae. Ad cuius evidentiam est quod quia declaratur plura membra habent. Ideo illa membra ex toto uno ponunt motum esse in moto vel in agente. Nam cum tam actio quam passio sint quidam motus sive ponatur actio in agente et in moto et passio sive [illegible] in utroque [illegible] sequitur quod in agente et in moto sit motus. Solum igitur illud membrum ponit quod tam actio quam passio ponuntur in patiente et in moto non ponit quod in agente et moto sit motus. Sufficit igitur improbare omnia membra

divisionis habentia secundum quod in agente et moto ponit quod hic non sit motus vel non sit actio vel passio ut dicunt motus et quod utrumque actio et passio esse non possunt in patiente et moto. Dicit ergo ergo quod hic dubitatur probat. Primo si sit utrumque. Dicit ergo primo quod in agente et moto non sit actio et passio ut dicunt motus. Dicit quod si hoc est in, scilicet actio et passio est in agente cum actio et passio sit quidam motus, sequitur in moto sit motus eiusdem. Nam ratio est in moto et moto aliquis est in agente et patiente quia omne esse agens est motum et omne patiens motum. Ponendo igitur actionem vel motum in agente est ponere motum in movente. Si autem motus est in movente sequitur quod autem omne movens movetur aut habens motum non movetur. Deinde dicit: Si autem utrumque sequitur quod si actio vel passio ut dicunt motus ponantur in agente vel movente, quod vel omne movens movetur vel aliquis motus erit quod non movebitur. Omnis enim in multis agentibus et moventibus esse motum hoc tamen non obstante contingere ad movente in movente in quantum non est motum. Secundo dicit quod plus videtur hoc loquendo de movente et agente proprie ut dicunt a patiente et moto. Si enim in agente et movente vere motus hoc non est proprie ut est agens et movens sed ut est patiens et motum. Si enim proprie in movente esset motus quia quod est proprie et ut tale sequitur quod in omni movente esset motus, quo posito vel omne movens movetur vel aliquod movens erit motus quod non movebitur. Quia utrumque est inconveniens. Nam sicut sicut est verum perfectum quod in aliquo sit albedo et non sit album sic est non perfectum quod in aliquo sit motus et non moveatur. Deinde cum dicit: Si autem utrumque. Dicit quod actio et passio non sunt posita in patiente et moto dicit quod si utrumque sit in moto et patiente et actio scilicet et passio sequitur quod et doctrina [illegible] duo sunt sunt in addiscente quae se habet ut patiens quo posito sequitur duo inconvenientia. Primum quod quia actus unicuique non erit in unoquoque. Actio enim agentis et docentis non erit in eo sed in addiscente et patiente. Praeterea inconveniens sequitur ad motum sit motum per duos motus. Si enim actio et passio sunt duo motus et ambo sunt in patiente quia oportet in agente secundum quod hic non est motus, sequitur quod quaedam alterationes duae erunt unius subiecti et in una specie vel in una forma quod est impossibile. Dubitatur enim autem quia si impossibile idem moveri diversis motibus in una forma. Quod quia res distinguuntur secundum formam et secundum numerum. Differentia autem secundum formam accipitur et et vocatur differentia. Differentia vero secundum numerum exequitur et accidit esse. Hoc enim dicitur alteratione quia non est vel haberetur et non alteratione. Sed forte et aliquo hoc simpliciter non quia sit vero haberetur in sorte et platone. Sed quia haberetur ad ut ad hoc esse [illegible] et illo. Actiones igitur et omnia quae sunt in subiecto quia eorum esse est inesse. Unitatem primus [illegible] quod unum habet non est propter esse quod in eodem subiecto sint et duo differunt solum numero. Quia talia duo habent idem esse cum sint in eodem subiecto. Unde et idem esse idem habent esse et erunt eadem numero. Implicat igitur hoc contradictionem quia [illegible] numero non esse differentia numero. Unum igitur dicimus et quod secundum [illegible] nostrum quod quaecumque sunt in eodem subiecto et differunt quod differunt forma non enim possunt differre solo numero. Si igitur tam actio quam passio et quod motus sunt duo diversi motus cum per actionem et passionem unum et idem subiectum recedat in unam et eandem formam. Quia idem calefactum per calefactionem ut quia agens calefaciat et ipsum calefactum ut quia calefacit

ab agente fedit in calore id modo modis ad eand formam
diversis modis et quia motus recipiunt speciem a terminis secundum mo
erunt duo motus non differentes specie tamen in eand formam sed so
lum non differentes / quod patet esse impossibile quia ut ostensum est secundum mo
duo a differ... solum non esse non possunt. patet ergo quod non valet consequentia physici.
Ad secundum autem hec ratio physici sufficit ostendere quod actio et passio duo
diversi motus esse non possunt contra id quod dicebat. Deinde cum dicit
Sed neque est actio ... de ac... quod si actio et passio ponantur unus
actus et unus motus ... sed si actio et passio est unus actus et unus
motus in ratione est inconveniens. tanquam aliquid quod ... esse sed
primo quia posito contingit duorum alterorum vel duorum diversorum secundum
speciem ut agentis et patientis esse unum actum secundum est inconveniens. quia
idem erit doctio et doctrina et actio et passio / 3 est quia si idem
actio et passio idem erit docere cum addiscere et agere cum pati. quod
sic eadem sunt sequitur quod inconveniens quod necesse est omnem docentem discere
et omnem agentem pati. Deinde cum dicit aut neque aliud. solvit, esse
quod d... quia ... dicendum ... primo ... quod sunt
male esse dictiones de motu tam ... physici ... quod quia
ergo. Ad evidentiam autem primis ... quod ... in hoc consistit
quod actio et passio sunt unus motus et quod ambo sunt in agente et non
in paciente. cum ergo physicus quod ... rationes inducit ad conclusionem
positam due ... ratione non concludunt huiusmodi ... nam prima ratio ostendit
actionem et motum non esse in motore huiusmodi ... non concludit cum nos ponamus
actionem et passionem esse in passo non in agente. sic et ratio ad
ducens ad inconveniens quod idem motor movebit duobus motibus vel eodem forte
non concludit nobis quia non ponimus actionem et passionem esse duos motus
sed unum. restat ergo solvere ... quia si actio et passio sunt unus
motus et sunt in motore ... tantum ... convenit concedere huiusmodi. primo
quod actio ... erit in motore. si autem quod diversorum est idem actus,
3 est quod idem est actio et passio. 4 est quod idem est agere et pati. quintum
et ultimum quod omne agens patiatur et econverso. solvit ergo ad ista sed non eo
ordine quo posita sunt. primo quod ... ad hoc ... solvit. ... nec
... necesse. ... et non ... ratio ad dicta.
dicit ergo quod non est inconveniens alterius actum esse in altero. doctio enim est
actio docentis est tamen in alio quia est in addiscente. ideo videtur quod huiusmodi
actus est in quod ... in addiscente non detur. sed est huiusmodi actio
enim ... abs... ab agente in actum.
Ad secundum autem quod dicit quod actio est idem quod ... in exteriore ... et ... passio.
passio. quod non ... agentis. cum ergo dicit quod actio non
... in motore agente ... et de actione non ... modo
autem actio ... in exteriore ... talis ergo actio licet sit agen
tium quia est ... ut ... non est agente sed in passo.
Deinde cum dicit neque enim unius. solvit ad aliud quod inducebat inconveniens
dicit quod ... pluribus unum et eundem esse actum duobus non tamen sic idem esse.
enim non secundum eandem rationem sed sic quod est in passo. nam cum passum sit in passo
ad agentis et actio et passio non sit in passo secundum eandem rationem / sed
ut est ab agente dicitur actio ut suscipitur in passo quod est in passo
ad agens dicitur passio. Deinde cum dicit neque est ... quod diversorum
sit unus actus. ... quod sic indicatum de esse. sic debet ... de

actione. sic ergo non est inconveniens quod actus duorum competat unum esse
sic non est inconveniens duobus competere unum actum. si enim aliqua duo
essent penitus unum numquam exceptis fieret unum secundum esse. sic et sicut ac
tu tamen unum secundum esse non constituerent. patet si unum esset ipsorum actu in
actu sic eis potest competere unum esse. ideo dicit ipso de cum / quod non est
quod quod ex sigmo esse et est sic unum eo enim ipso quod est ipsorum
est actus talis. sigmum ex ... duobus sic ad solum. ex quo apparet quod
numquam unum esse est a duobus secundum eandem rationem / quia enim diversa ratio
esse ex quibus sic unum secundum esse. et sic ista sunt diversa ratio
esse quia est alterum eorum esse respicit terminos diversa / nam unum res
picit ut actum alterum respicit ut potentiam / quod ergo deinde est de esse
intelligendo est de actu sive de actione. sic enim essent aliqua duo
utrumque esset simul in actu vel sicut impossibile secundum quod huiusmodi non agentis
patientis ad invicem et talibus duobus non potest competere unus actus sed si
unum sic in actu alterum impossibile. quia eadem actio procedit ab agen
te et suscipitur in passum vere et idem actus erit agentis et patientis
sed non secundum eandem rationem. sed agentis est ut in actu et ut sicut. patientis
vero ut ... et ut suscipit actum ... sufficit ergo physici ostendere eundem
actum posse esse passionem et actionem / cum autem ... quod passum est in
passo ad agentis. Deinde cum dicit neque necesse. solvit ad aliud
inconveniens dicens quod neque necesse est docentem addiscere vel pati agentem
neque enim sequitur si idem est agere et pati ita tamen quod non sit idem tanquam
secundum unam rationem diffinitivam. quod quidem erat esse sicut tunica et indu
mentum via eadem agentis et patientis non sit unum secundum rationem. sed sunt unum
sicut via quae est de athenis ad thebas et quae est ab athenis
ad thebas quam adduxi deinde est prius quod non oportet eadem sunt quae
unum secundum supra dictum est vel convenit eadem. sed solum quae sunt eadem
esse vel eadem ratione non enim valet / actio competit agenti et est idem quod
passio. ergo passio competit agenti et agens patitur. nam actio
et passio conveniunt idem secundum rationem. Ad secundum autem quod sic non valet
homo est species sortes est homo ergo sortes. accidit enim homini et convenit
ab eo ut predicetur de sorte prout stat sub his accidentibus speciei
sic non valet actio competit agenti actio et passio sunt
idem. ergo passio competit agenti quia accidit actioni et convenit
et ab ea quod sit passio in quantum competit agenti. et quia ... et
... ... ideo physicus ait / quod non sic
eadem ... ... eadem ratione ... ibi
... actionis. Deinde cum dicit at vero neque. solvit ad aliud
inconveniens. arguebat enim supra quod si idem est doctio et doctrina quod
idem sit addiscere et docere. sed enim non sequitur. sic enim sequitur si idem est
spatium et eadem distantia ... distantium quod distare huiusmodi
esse unum et idem. Ad secundum autem quod spatium existens inter ... duo ...
... ut est spatium et ut ... quod dicit. nam spatium dicitur
ut consideratur secundum distare non nominat aliud spatium ab
... eadem ergo magnitudo est sursum et deorsum ... et idem spatium
sed non est idem distare a sursum et deorsum et enim competit
unum non competit alii. quod enim sit deorsum distat a sursum
non a deorsum et quod sit sursum a deorsum non a sursum.
idem est ergo spatium secundum se consideratum sed non est idem distare nec est idem spatium secundum

ideo ut applicatur ad diversos terminos sicut quia ut dictum est distare a
sursum et a deorsum non variat ipsam simpliciter sed ut applicatur
ad terminos eundem sicut est ad et ad distare hoc et hoc non
obstat quod est idem ipsa sicut est idem addiscere et docere dato quod idem sit
doctio et doctrina. Deinde cum dicit omnino autem dicere. solvit ad ad
inconveniens quod omnino est dicere quod nec doctio cum doctrina nec actio cum
passione est idem sed quod est idem motus cui hoc inest quia est alterum esse actionem
vero esse quia est huius in hoc et quia est huius ab hoc. Deinde cum dicit quod actio et passio
non sunt idem actu propter rationem idem enim est motus actus agentis et patientis
et est actio et passio secundum rationem diversa. nam actio et actus huius id est agentis
gentis quia est ab hoc. est autem passio et est huius actus et patientis quia est ab
hoc in hoc id est in passo. sed quia est in hoc id est in passo. Deinde cum dicit. Sed sicut actio et
passio sint idem realiter et sint idem motus quo patet facere diversa
predicamenta. Deinde cum dicit. Quod quia res sicut se habent ad esse sic ad [?] quia
ex modis essendi sumuntur modi intelligendi. sicut autem se habent res
ad esse sic se habent ad significandum quia ex modis intelligendi sumuntur
modi significandi. vel etiam predicandi et denominandi. sicut ergo loquimur de esse
et de aggregatione sic loqui debemus de significationibus et predicationibus earum
sicut autem videmus in proposito esse quod res non solum habet esse per causas intrinsecas
sed per extrinsecas. [illegible] contingit quod esse intrinsece
faciunt ad esse. extrinsece non ad [illegible] tamen [illegible] omnis esse sunt
ad esse. quia intrinsece faciunt ad [illegible] faciunt ad esse. sic ergo esse
quod sunt extrinsece quod intrinsece. et sic effectus comparantur predicantur ad causas
extrinsecas et intrinsecas. sic et predicationes et denominationes sic habent per causas
intrinsecas et extrinsecas. vel per effectus extrinsecos et intrinsecos. dicimus enim opus humanum
manuum cum tamen humanitas non sit in opere denominatur tamen humanitas
opus eo quod opus est tamen ab homine et sic denominari
habet effectus per causam exteriorem. sic denominari potest causa
per effectum extrinsecum. dicimus enim quis [illegible] eo quod sit causa eius. effectus ergo
denominat causam quia suscipit esse ab ea et causa effectum quia dat
esse ei. unde ergo ex modis essendi sumuntur modi predicandi. sic
sumuntur modi essendi prout esse dat esse effectus. sic prout effectus
suscipiunt esse a causis. Capitulum huiusmodi vel accepte ex mo-
dis essendi non solum sumuntur per causam et causatum. sed et per modum
et causatum. vel per aliquem modum debitum. omnes enim vel debitum habent
ex modis essendi sunt originem. Si ergo ex talibus habent modi
predicandi sicut dictum est cum hoc debite habitum vel sumitur non solum per
comparationes ad interiora. sed etiam per comparationem ad exteriora. unde ergo
dicimus quod quedam predicamenta sumuntur ex intrinseco vel quedam ex extrinseco.
omnia ergo in sex principiis dicimus in sex principiis declarari vel exteriora
sumpta sunt ut ubi sumitur per comparationem ad locum quando per comparationem
ad tempus. sic etiam et actio agentis denominat ut comparatur ad pa-
tiens quia extra ipsum et passio denominat patiens ut comparatur ad
agens. si ergo actio et passio essent predicamenta vel intrinseca oporteret
quod et passio essent due res quarum una esset actio et alia passio.
sicut quia quantitas et qualitas sunt duo predicamenta sumpta vel intrinseca
numquam essent duo predicamenta quantitas et qualitas nisi ipsa res essent
duo realiter. dicimus quorum unum esset qualitas et alia quantitas sed
esse passum et sic cum sit actio et quod passio quia est esse agens vel esse

sunt passio sint realiter diversa ad hoc quod actio et passio sint vel non
duo predicamenta constituunt. sic ergo ymaginari debemus quod actio et passio
sunt medium in eodem motu sicut distare a sursum et deorsum sunt
in eodem spatio. quia ergo distare hoc id est in idem dicit ad parvum ad terminos. ideo u-
num distare differt ab alio quia unum terminorum ab eo est distanctus. sic
quia actio et passio non dicunt motum per se sed dicunt hoc in mo-
tum per relationem ad agens et patiens non idem sunt actio et passio
ideo non sunt eadem predicamenta. patet ergo quod vel in terminorum vel in extrinsecorum sunt
causa predicamentum actionis et passionis quia hoc sunt distincta actio
et passio distincta faciunt predicamenta. quod ergo vult actionem et passionem
unum esse predicamentum quia eo quo sunt una res et ignorat modum
entis predicamenta quia concedit actiones et passiones esse accidentis prout ipsi
inconvenit quod non constituunt predicamenta non per extrinseca. Deinde cum dicit. F. d.
est quia si motus est idem realiter quod actio et passio. videtur quod non sit in
genere quibus ut supra dicebatur sed sit solum in predicamento actionis et
passionis. Deinde cum dicit quod motus non est in predicamento actionis quia est ipsa
actio et est in predicamento passionis quia est ipsa passio. forte tamen non est
in predicamento actionis nec passionis quia motus secundum quod huiusmodi non dicit ad comparationem
paratum ad agens nec ad patiens sed per comparationem ad formam
quam per motum inducitur. motus ergo ut motus sortitur speciem et eodem
genere cum forma et ante quam per formam inducitur ut supra ostendebatur.
Deinde cum dicit. quod quod ergo dicunt per modum exemplorum ex hiis que dicta sunt
magis esse diffinitum de motu. tamen vel quia prius et d. F. sed quod d. sunt
tales diffiniciones. sed a l. capitulum autem. dicit ergo quod dictum est quid sit motus
et universaliter et in parte non enim [illegible] quo declarabitur unamquamque speciem ipsius
motus. nam si motus est actus mobilis in eo quod mobile inest quod alterum
est actus et endelichia alterabilis et sic de aliis speciebus motus.
Deinde cum dicit amplius autem. ostendit magis esse diffinitum motum a. d.
ex hiis que dicta sunt notum supra est nobis illa diffinitio qua est quod motus
est actus activi et passivi [illegible]
unum in unaquaque specie motus quam convenit et medium sunt hoc actus.
eodem autem modo et est definitus alius motus quod sunt actus activi et passivi
sed quod passivum est ipsum ad suum [illegible] et agens ad agendum. sed enim potentiam
actuum agentis et passivi passiva sunt omnis motus.

Quoniam autem de natura scientia est et cetera. Postquam philosophus determinavit de motu. hic incipit
[illegible] quia primo probat quod spectat ad naturalem philosophum
determinare de infinito. secundo incipit determinare de ipso ibi. et omnis tamquam principium.
[illegible] probat intentum. quia primo probat hoc ratione. secundo signo.
ibi. signum autem. dicit ergo quod quia scientia de natura est magnitudinis vel temporis et motuum
quorum unumquodque necesse est esse aut finitum aut infinitum ideo sic spectat
ad naturalem considerare de finito et infinito. et addit quod si non omne sit finitum aut infinitum
quia passio et punctum et forte nullum talium necesse est collocari in al-
tero horum. quia talia non sunt finita nec infinita. sed ergo talibus non convenit
nec finitas nec infinitas tamen quia multa considerat naturalis que sunt finita aut infinita
ideo de eius negotio existens est considerare utrum sit infinitum aut si non est et si est quid est.
Deinde cum autem quod non omnia que sunt de consideratione naturalis sunt [illegible].
non omnia si naturalis considerat de finito et infinito quia sed [illegible] ut hoc ergo
passio et punctum et plura talia que de se non sunt quanta sunt de co-
sideratione naturalis que non sunt finita vel infinita potest tamen naturalis considerare de finito et infinito

quia hic agit de magnitudine tempore et motu que oportet finita vel infinita esse.

Deinde cum dicit [illegible]

[illegible]

pro numeris de se quod infinitum hic, quia quando addita unitate numero pari
iam non manet cum sit divisibilis in partes equales, ideo numerus par dicebatur
infinitus et dicit claudi et finiri per unum vel per numerum imparem et quia de
se est infinitus et vero infinitus aliorum, ideo dicebat pictagoras parem numerum
adhibere sive dare infinitatem entibus. Deinde cum dicit Signum autem probat
hoc per signum, dicens quod signum eius quod par numerus de se sit infinitus, ideo quia
circumpositis numeris / in numeris per circumpositionem gnomonum circa unum et circa unum et
extra, id est extra alios numeros, quandoque fit extra numerum aliud et aliud species
numerorum, aliquando autem una et eadem, quia si aggregentur numeri pares
circa unitatem fit alia species numerorum. Sed si impares semper fit eadem species.
Signum ergo eius quod par de se dicit quod infinitatem et quod infinitum pictagoras
quandoque attribuebat infinitati. pro exemplo autem notandum ponebat enim duo numerum
et primum qui se tenent ex parte unitatis esse infinitum. Deinde cum dicit autem quod sunt numeri
impares qui sunt extra et alii ab unitate congregati ordinate cum
ipsa unitate semper faciunt eandem speciem numeri. accipiamus enim numeros im-
pares ordinate sic. 1 3 5 7 9. et sic in infinitum. hii autem congregati
constituunt eandem speciem quia constituunt quadratum. unum et tres faciunt quater
quia 4 quadratum. 3 et 5 / 9 quia quadratum et sic de aliis. Sed partes numeri
non sic. nam unum et 2 faciunt ternarium. 3 autem et quaternarius faciunt 7. Sep-
tenarius autem 3 et 4 partes a ternario. nam ternarius 3 numeris primum et hic
postmodum dicitur. propter quod non fit ex ductu unius in numerum. Similiter quia non fit ex
aggregatione numerorum nisi modo duo tantum sive aggregati constituunt [illegible]
Septenarius autem hic fit primum et hic post quidem adductum numerorum.
nisi enim numerus ductus in alium numerum faciat 7. non tamen imponitur
quoniam ad aggregationem numerorum. quartus enim et tria aggregata constituunt
septenarium. patet ergo quod pares numeri aggregati cum unitate faciunt
diversam speciem quia non sunt impares. Deinde cum dicit Circumpositis
gnomonibus quod in figuris circumpositis gnomonis quadratorum quadratum quod
sunt. Sed non est alterum. gnomo enim est una figura secata dy-
ametro cum duobus supplementis. Sed autem si addatur quadratum ipsum augetur sed
non alteratur quia omnes superficies circa dyametrum sunt similes ut
probatur in geometria. Sic ergo in aliis figuris gnomo additus qua-
drato ipsum augetur sed non alterat. Sic in numeris impar additus qua-
drato ipsum non alterat sed augetur. quando enim additur unitas ternario
ut quaternarius fiat. non tamen fit in alia specie. Similiter enim no-
venarius sub specie quadrati. Sic quaternarius dicitur ergo numeri im-
pares gnomones per similitudinem quia sunt cum aliis. Deinde cum dicit Et quod
sed Platonis ponit magnum et parvum esse infinitum quia magnum
per ipsum crescit in infinitum et parvum minuitur in infinitum. Deinde cum dicit Physici
enim ut numerus sic quod magnum et parvum vadit in infinitum. verum
quia non parvum enim non diminuitur in infinitum quia ut probatur primo physicorum
est dare minimam carnem et minimam aquam. Deinde cum dicit Et physici
ut numerus moduli sic descensus infiniti non ut ipse dicit
quia in augendo non est ascensus in infinitum. dicebat enim super quod omnia
in sensibilibus est etiam vero et est corpus magnitudinem. Deinde cum dicit Ideo quod
pro proportione mathematica noluit enim recedere de numeris quod post operatur
cum loquitur de magno et parvo in rebus. sic de magno et parvo
in mathematicis. cum ergo mathematica quantum ut quidem est et si constituitur ipsum non
est in rebus vel per est in sensibilibus quia quanto ut quidem est re-

oia mixta secundum positionem anaxagore. Et oportebit dicere aliud fuisse ad
totale et ad chaos in quo omnia primo mixta erant. Democritus
et quod primum posuit secundum rationem ad hoc dicendum quod oportet supponere esse quod primum omnium
sit aliquid unum quod noscit intellectum. intellectum autem secundum ipsum
operatur intellectus vero agens sicut habet aliquid ex quo primum separatum sit ex
operatione. quare necesse est aliud omnia simul esse sic et aliud omnia separare
motum et segregare. si non non segregat in principio intellectus et intellectus
incipit segregare ex tempore. oportet omnia habere segregationem fuisse
sic et fuisse coniuncta. Democritus dicit democritus autem posuit principium
democriti dicendum quod democritus dicit non aliud principium idest primum esse ex atomis
et cetera principium omnium secundum partes diversas magis
et figura. Ex hoc autem quod duplex est coniunctio quod totum universi quod
autem totum primum. democritus non posuit quod primum omnium quod erat coniunctum
quandam integritatem. posuit enim totum corpus in mundo quod secundum quod
ordine et contactu constituebat quod est corpus totale et coniunctum quod
corpus habebat diversitatem magnam in partibus secundum quod a thomi diversitas
figurarum necessebant ad constitutionem eius corporis habeat diversitatem et totum
ex illo corpore omnia potuit generari. Democritus et cetera quod principium
positionem anaxagore omnia fuisse simul cum posuit democritus. sic enim
anaxagoras posuit quod ex uno chaos confuso generantur omnia sic
democritus posuisse omnia corpora in mundo unum sicut quod unum
corpus ex quo generantur omnia corpora. Democritus quod in aliquo differebant de-
mocritus et anaxagoras. magis tamen erat in eos differentia. anaxagoras enim posuit
chaos confusum sicut carnes et ossa et aliud simul primum et
ultimum alterum indivisibiliter esse. ipse quod cum ex illo chaos generarentur
talia quod ubi talia non apparebant esse. sed democritus ubi sed
non confuso modo chaos habebat rationem principii et corpora in
illo primum generatorum ex ipso et cetera corpore. sicut primum generatum
ex uno chaos ponebat anaxagoras esse [illegible] principium. oportebat
eum dicere principium esse primum. democritus autem non [illegible] sic. non habet
ponere aliquid unum coniunctum et totale corpus [illegible] ex quo
celum in quo est. sic nisi mixtum et confusum ex quo omnia fuisse probatur
corpus nulla in mundo erat nisi totum corpus et non sub modo confuso
fuisse sed sub modo distincto. dicebat enim corpus habere differentia et
distinctionem in partibus. non ergo ipse corpus in mundo generabatur ex eo
quod erat in illo non sub modo confuso sed distincto in partibus
suis. Unde et opinio ipsius esse ex ipso corpus ad dicendum quod et ex illo quod ex hoc
quod spectant ad 2 de mundo sicut dicens physicus in libro quod ut
loquentes de re natura fecerunt de vi infinito.

Racio autem opinionis positis opinionibus antiquorum de infinito. Et
est quod ponunt voces per quas antiqui movebantur vel moti in po-
nendo ad ponendum infinitum esse tale quale ipsi ponebant. Ad
cuius intellectum quod aliqui antiquorum non solum ponebant infinitum esse
sed attribuebant ei ipsum et conditionem. dicebant enim ipsum esse principium
in corpore esse aliorum et tamen esse quod omnium. dicendum quod secundum quod posuit
voces per quas antiqui opinabantur vel opinari poterant infinitum habere
proprietates predictas. secundo ponit voces per quas opinari poterant
ipsum infinitum esse ubi et quod infinitum esse principium et secundum quod ipse opinio
antiquorum de ipso infinito. secundo ibi quod opinabantur ipsum principium esse.

corpus et esse quod agnatum et quod quod dicitur. sed apud autem 3 de
ratione ostendit quod ubi ex hoc dicimus secundum quod voces omnes ponunt ipsum
infinitum esse principium non non sed ponunt ipsum esse frustra vel esse aut
ipso posuerunt ipsum infinitum in esse aliquod principium sicut principium. omnia enim aut
sunt principium aut ex principio et infinitum autem non principium quod tunc utique esset
ipsius finis ad hoc esset quod finitum. Si ergo infinitum non habet principium ergo
ex principio quod non est principium et aut est finitum quod ipsum sit principium aliorum
aliorum. Unde et cetera ad unum infinitum posuit esse principium et causam.
Unde quod dicitur in physicis infinitum quod infinitum non potest habere ratio
principii et cetera. sed sunt ex ordine agentium sed ex modo agendi.
sed in sic potest omne agens vel agit ex se vel ex intentu
vel agit a se ipso et principaliter. omne autem agens ex se vel ex intentu
non agit ut intrinsecus intellectus et reducitur in agens per in-
tellectum quod si non agit illud ex esse horum causis que omnia
intellectus ex ipso secundum ordinem agentium quod agens sic reducitur in a-
gens per intellectum. unde est non est effectus et causa non est intellectus agens
per intellectum. cum ergo omne tale agens non agat intellectus quod
de se ignotum et supra sicut agens intellectus non erit effectus
agentis per intellectum et per intellectum non potest esse effectus et causa agens
tis infinitum ergo secundum magis sed quod hoc est ignotum ut dicebant
primum hoc et quod infinitum subterfugit agere intellectum ut innuit
plus homerus per ex ipso ordine agentium quod omnia agentia reducuntur
in agens per intellectum infinitum nullius agentis potest esse effectus.
Secundum sic ex modo agendi. omnis enim effectus habet virtutem proportionatam
ab eo a quo agit virtute sue esse. si ergo esset infinitum habet
virtutem infinitam quod effectus eius esset virtus. si autem
esset virtutis infinite non ageret in virtute alterius ex ipso ergo modo
agendi per quod infinitum non potest esse quod causatum et principium. Unde et
dicitur ubi ut infinitum habeat rationem et ideo quod non quod ipse habet non
esse et aliorum effectum unde esse quod in actu. infinitum autem ut
infra patebit magis dicitur quod ipso quod quod in actu non ergo habet rationem
esse. Unde quod infinitum magis de aliquo non potest esse causa. Si si potest
esse quod non potest esse causatum et principium ab aliis ut omnino et de-
necesse esset causa et principium aliorum. quod ut dicebant quod 3 vel causa
vel causatum. Unde et cetera dicit ubi infinitum causa sit vel quod 3 vel
est causa vel causatum. Unde quod de voce effectus est ipse aliud quod habet et habere
esse ab eo et per ipsum esse impossibile ad esse. de voce enim esse dicitur et aliquid
esse ullam est causa quod est non sit aliud non erit. et quod sic
3 de voce effectus esse impossibile. Unde cuius propter potestas quod ipsum sit
simpliciter causa non causatum. per ipsum quod agit et ideo sit ipsum et tunc sit
causa habet vel sit causa in tali genere ut ignem esse et quod sic
ipso sit causa quod nullo modo effectus sit stare non potest. et ergo cum
admiserit posuit deinde et causatum quod non et actu primum non
habens posuit antiqui simpliciter et vero et causa vero. Si ergo nullo dicitur et
et post subsistit dicitur ens. quod omne ens vel et actu primum vel habet
posuit antiquitas causa et causatum subsistit ens dicitur quod omne ens
vel causa vel causatum quod declarare volebant. Unde et dicitur ad hoc
in labore in eodem cum autem quod si esset infinitum non haberet principium
quod si haberet principium haberet finem. ergo esset quod finitum. unde dicitur

q hẽ pũ ht fine r z q finitũ in alio z de pte mag
nos aũ hic loqm de pte scõis. equocat g in pn.
Itẽ q om scm hns pũ scõis hẽ pũ mag ad q incipit
gnõ. declinat .n. ingenõe q h h in motu locali n sic
dare p^m mu ee z tñ h dare i motu ad form ut si
calefit aer z dare a^m pte aeris q calefcam ut i sex
hs plenus ondet. q q g hẽ pũ scõis hẽ pũ mag a q
incipit gnõ. nõ g ei pñ scõis nõ mag e arg pñ mg
ni / l q h in nõd patefcm z pũ tñ al tal tex phi
na cũ oñsũ sit q oẽ tactũ z q si den cete q q hẽ
pũ scõis hẽ pũ r mag z p ons hẽ fine r z q fini.
Itẽ cũ d. apli aũ. poit scam ptate infi d. q
infi si z q d pũ .i. si hẽ id pũ ut oñsũ z oz q sit
ingnitũ r i corr̃le. q .n. sit nece z accipe fine r ois
corrupis z alq si den cete .n. .n. cor z infi. si g sit
ad q sit n scm r sit infi erit i cor r ingnitũ. ideo
aũ. q. z clũ q ñ z pũ hẽ .s. infi q infi nõ z pũtũ h
h .i. infi vr ee pũ alioz. nã si infi nõ hẽ fine n
z scm nõ ee pũtũ h pũ. Itẽ aũ q cxhys ilis
d onõ infi ee i incor ĩ q z n z scm cũ i q n hẽ fine
q q .n. cor r z scm z finitũ. Itẽ ẽ d. r z tine oĩa
poit tia ppe d. q infi ur oĩa z tine r oĩa gubnae
sic assinat. q ĩq .n. faciunt ex infi a ni. cam esse
ut intellem aut z or aut alq cam esse. Itẽ
aũ q po ex infi a ni cam ut esse sic anax p
chaos z simi poite intellem optebat dice infi
ee cam nile vi. q g gubna z em attribue ee
q innsic oz nõ optebat d dice infi gubnare
continere c. h nõ po cam cam abinfinito z dicebat
dice infi ee gubnatiñ z tinatiñ Itẽ ẽ d. r
ph ee diuũ. poit q tia ppetate infi d. q s dicet
.s. infi ee q diuũ q z q i mor r i cor sic assinat
anax r pli pplor. s .n. q z i mor r i cor z q diu
infi q oñsũ z ee hl ẽ q diui Itẽ ẽ d. ee ca
e. ondo quõ aliq vobr patis q tuor ppe eo debu
ebat infi cũ oĩs ille ppe suppobat infi ee. In
pet. i o. i q roĩb aliq mouebat p motũ potant
ad po infi ee quĩ .n. h c a n catũ infinitore n cor
q n z h si ee v z pba dia ph q ei apeteret ppe
tacte. inpbaeo aũ infi ee 4 s. h q 4 rões adduc
pbates infi ee. s. a r r exingnũ. z i. apli sit utiq.
z i. apli in clu. 4 r max a. d g q ee ad infi
max z t sides intenta ex 4 p ex tpe q h z infi. z
g p ro q infi z q z tpe q z infi ee Itẽ ẽ d
z ex ingnũ. adduc scam rõ d. q ex dione i mag
r q nũ mach infinito ex hys sup pbavit ut infi ee
s .n. mag z d infi r si mach ncu infi q z dut
q h linea mali r i p scam r in infi pthe/ vr q
nece z infi ee Itẽ cũ d. apli a r utiq. poit
tia rõm q apli solũ sic .i. si sit infi nõ z defice g
r cor. s .n. q z tinua r nũq desiat gnõ r cor ñr ee d
q inle pũ q gnõ r cor subi z infi. Itẽ ẽ d. apli
in clu. poit q ta rõ d. q infi sue in clu ad a. aq .n.
z si q z i clud ab aere r tra ad aqm r aer ad igne
r ignis ad celũ q nece infi ee h h nece z i
clude altũ ad altũ Itẽ aũ ñ rõis h in h z sille.
q sino z infi corp n tie ad ad v oz dare cor ee infi
l si oĩe cor z si. q cor hab ad ad r ad ad r sic infi
q po oẽ cor finitũ poni ad infinitũ Itẽ r q
q hec rões cludũt in fine h tex ondet. vnn z .n.
q oẽ cor finitũ tie ad ad ut ad supficie h accidit cor
finito ut cõtinuo z aut ut i cludat r tie ad ad cor. po g oẽ
cor si nõ oz q h cor tie ad ad r ad ad r sic i
infi ut rõ ondebat Itẽ ẽ d. max aũ. adduc
4 rõm ee q d s. q p s q d z. s q d q suppo pbat
i. q .n. mag d g q mag ppe q z ne .r. z sat d lom
de ipo infi z pp l q nõ z desie in .i. i mag .i. pp
ymad. q .n. ymad ad tiatũ ymagie ad ulr id r
i q ns isr ee infinitũ r mani mag vir pthn in
infi r q z ex telũ ymagia ee spaciũ infi. cũ g sit
ymagim sit ex telũ infi spaciũ r cor in ibi ee infi
r in dn infi g z ad infi l hi ymag desiat q z z co
mune opiõ phoz Itẽ ẽ d. q .n. mag pbat q
suppo. iux q si z infi spa ex celũ q z ibi infi cor
nõ .n. dice possũ q i una pte illi spacij sit cor r ñ
i alia q q .i. pp q z mag natũ h q ibi .i. i una
pte q alia. si g [illegible] i uno loco .i. i una pte illi spacij
sit cor l in q [illegible] ni nece z ubiq ee mag si
ae spa [illegible] sit natũ erit loc infi nece z g
r cor infi [illegible] ee tog .i. z gẽ l z tige si posse ut h
ira z tinti in ppe nõ dr ab ee. si g in spe ett t
ut z git v pt ee cor. r z ibi loc infi p natũ in
finitũ de cete erit ibi cor infinitũ Itẽ f. ad
ut in ppe nõ dr ee r pfcte q nõ. q sic ee ad
eeñ sic hẽ sic pse ad poñ. in qnib g nõ dr ee r pse
nõ dr eeñ r po / n sci aũtẽ. cũ g nõ oĩa ppe
hent sbm a po in diuitate nõ vr bñ dem q i ppe n
dr ee r posse Itẽ q po d l actũ. r sic dup z act
in q p in ut ee. r ali scds ut age r opari / ita d z
po una supta p ee r h z po passa. q .n. sit in po ut
fiat / sit i passi po in. a z po l age r h z po acta.
cũ g d q i ppe n nõ dr ee r posse nõ loq de ñ
sil de po acta / supta p age ut rõ i s i uñ z tinebat
h loq de po supta p age. z .n. si q i eis nõ dist
ee r posse q nõ pus sit in po passa m q sint
h statĩ cũ pst ee sit. hoc uiso pz rõm pdcam
nõ solũ ee natm h r tpe notã n a rõ pñ i iibo
claudit. si g z rõm errõz z incipe ee z rõ cor et.

q̄ tōis dr̄at ee ɿ posse ut q plus p'sint ee q̄ sint.
Redditᵒ autē q tunc ee impō ad ee uno mō sunt pō ex
pte m̄c sic .n. sunt ipō ad ee corᵒ ut q plus q sunt fu
erunt impassa pō m̄c ɿ q ↄ̄ ȝ impō ad ee .q. de se hr̄
q p'sit eē q in eius ȝ ipō passa mgō ee in ei. ɿ
em̄ ps sibi ei. aīm res ȝ ipō ad ee nō ex pte pō
m̄c ȝ ex pte pō agentis ɿ sic ꝑ sīo tathonca sbe
sepate ꝑ in re sunt impō ad ee q̄ huerint ee pt n̄
ee. q autē sic ȝ ipō ad ee m̄o in hr̄ de se q p'sit ee
q aliq̄ sit nō ȝ dare ad q sit ee eius v ps sibi
ei dee pō educi imo ī talib tota vō sea ȝ ipō sa
ct. si g̊ m̄e ppea ↄputare uolui sꝫ celestia ɿ sbas
sepatas in talib nō dr̄ ee ɿ posse n̄ q n̄ p'sunt
ipō agentis q ee nulle. sꝫ q nō plus sunt ipō
m̄c q̄m ȝ g̊ de se plus nō potuit ee q sunt q ut
dicebat q ȝ ipō m̄c a'q in hr̄ de se q posse ee. sꝫ q
solū impō agentis ȝ nllo in hr̄ de se q p'sit ee. ph̄
tū q̄ ↄcedit q̄ aliq̄ hr̄et ee ꝑ nō ee ↄuncte de pō
m̄c. sumꝑ pmit q in ȝ ppē nōs dr̄ ee ɿ posse. nō
autē dicē p'sit q si ppetua uolu intelligē ut eterna
ut dicebat ppō dei ȝ pse nō q vō p̄ti claudit illo
cū incipē ee ɿ hr̄e ee ꝑ nō ee repugnȝ eternū ut
autē sit ad tale. s. ut eternū ɿ sit plāta ula nō ȝ pri
ns ſpe. sꝫ si ppē in eē uolu ōia eterna sic tōis n̄
dr̄ ee ɿ posse q q̄m ȝ de se n̄ plus potuit ee q fu
erit eū ꝑ nō sunt ipō m̄c a'q in tū tēis dr̄ ee ɿ
posse q p̄ q eternū sunt ipō m̄c sea. Vlt̄ ꝑ
o. as ut si ex celū eet spaciū ɿ uacuū ist q
de necce eet ī corᵒ ist. Quod q q̄ q̄ ȝ ex corᵒ ut
uare totū ȝ ī corᵒ. ↄtrā autē ꝑ intētōm ph̄i
sunt ut eterna q ut pbat ipē in de c. ɿ m. q̄ q̄ hr̄
pōm ut sꝫ sit ī finiū huiᵒ pōm ut sꝫ eet ī finitū. ī
q ꝑ ipm̄ ōme ī corᵒ eet ingenitū ɿ n̄ ipō agentis
impō m̄c plus potuit ee q sunt. si g̊ ex celū potuit
ee corᵒ q ɿ corᵒ eet ī corᵒ ɿ eternū ꝑ opiōm ph̄i ibi eet
ita q si ph̄s ibi ee tale corᵒ de necce ubi ph̄s ee corᵒ ī
finitū. q ꝑ ph̄m tale corᵒ eet q ppetuū ɿ ī eo nō
dr̄ ee ɿ posse. ph̄s autē aliam declarat ppōm sꝫ n̄
sic dr̄e ret. adūte ph̄i ut vā sic uīes ipm̄ q q̄ q̄
ȝ ī corᵒ ȝ ingenitū q̄ q̄ n̄ ȝ ipō m̄c n̄ p'cessit ipō sua
in g̊. ī ɿ declarat v ōn̄de q ȝ deuenire ad a'q agentis q ꝑ
Habz autē dubiōm. pōi. Exponēē abz suppōnent.
Hiis opiōibz aliq̄ ɿ addētis rōib ꝑ q̄s potaūt
mouē ad sic opiñ. In pmo ꝑ ipbat opiōnes mās. ee
q ȝ fuerit q ꝑ ōnī q̄ue de infinito ee rōle. ꝑo pmittit
q̄dā diōnes necias ad ppōitū. ȝ ex pmissis rōib
ipbat aliq̄ opiōnes. ꝑ ea ī ꝑ g̊ declarando. ȝ ī. sepat
q̄d g̊. d̄r g̊ q ɿ sidē de infinito hr̄ dubiōm. nā q pōi
sunt nō ee ɿ pōbz ipm̄ ee actu. ī. nūn. accide inf

impō. ita sunt inpbat rōes ad utrūq̄ ptem. aplī g̊ q
sic ȝ nō v dubi de infinito. vidē ȝ q̄ sic ȝ ī ist ut eruḡ sic sic
sba aut sic pse actus aliq̄ ut aut sic. ī. neutro
sꝫ nōī q̄ q̄ dicit de infinito si ȝ infinitū ut ne. ɿ si sit
infinitū mag'ne phice ȝ ꝑsidē. ut sbdit q mag ȝ phīci si
ȝ mag sensi ist. ɿ sup si ȝ ist mul'do sensi. Deinde ꝑ
dicit. ꝑ g̊. pmittit q̄dā diōnes necias ad ppōitū. ee q
o. f. ꝑ q d. diōnes pmittit. ꝑ ea ī. aplī ist ɿ d̄r g̊ q
p' diffi ȝ q mōis d̄r infinitū. ut ꝑ ūna diōm d̄r ad ꝑ
ꝑ mōis. uno. m. m̄ d̄r infinitū q ipōi ȝ tīsit ex eo q̄ n̄
ȝ aptū natū tīsiri q ear ȝ spatio q tīsiret ut uox
ȝ ī ul q ear eo q ꝑsit m̄o ɿ sic puncta nō ȝ ī ist q
nō ȝ q̄ue n̄ hr̄ spacium quo p'sit si q̄. ꝑo m̄ d̄r ist
huius tīsitū ī sūma ɿ sic ipe actus ist q ipe actu
hr̄ mag nullo m̄ ptasibile. aut ꝑ m̄ d̄r infinitū q uix ȝ
ptasibile ɿ sic mag ut alīū d̄r infinitū. q ei diffi tīsie.
aut q̄ tōm d̄r infinitū q ȝ aptū natū hr̄e tīsitū n̄ tū
hr̄ tīsitū. aut fine. ppe ipē tū appōitū sic pfunditas
maris d̄r infinitū n̄ tū ppe mag ne q forte mota spa
ciā n̄ reputam infinitū q tū sunt maiora q pfunditas
maris. d̄r tū talis pfunditas infinita ppe īpediētū oppōit
q̄ motū aq̄rū pplibz ne sumā ɿ tīsiet eam spaciū.
Deinde ꝑ d̄r. aplī infinitū. appōit aliā diōne de infinito pri
te ȝ mlb d. ī ist ee uno m̄ ꝑ appōm. ī. ꝑ ane. aut
ꝑ diōm aut utrūq̄ m̄. Quod autē q de infinito pt̄ d̄r q
tria. q ut ȝ ꝑ pōm ɿ ꝑ actū. nā ist ꝑ appōm n̄ aut
pt̄ dici tale pō ɿ actu sic ɿ ꝑ diōm ɿ ī utrūq̄ m̄ ita
ꝑ auctū q ꝑ diōne pt̄ dici tale actu ɿ pō. Deinde ꝑ
d̄r. ȝ sepatū q̄. ut lab'ret ī equo ꝑmisit ph̄s dio
nes q̄dā de infinito q̄b pmissis ipbat opiōnes dū
tū actu ad ee ī finitū. ee q d. f. q ꝑ ipbat plom ɿ
pictaḡ ī ūls loq̄ntes. ꝑo ipbat alios q loquūtur
ibi. phice autē mag. ee ꝑ d. f. q ꝑ ipbat plom ɿ
pictag ꝑ rōes. q. de unitas ɿ uēes. ꝑo ꝑ rōes volens
ɿ lōs. ɿ rōs aut. ee ꝑ d. f. q ꝑ adducit rōm ꝑ
plom. ꝑo ꝑ pictag ī num aut. ꝑ m d. ꝑ q d. rōes
adducit. ꝑ ea ī. aplī quō. d̄r g̊ q sepatū ee ist q
sbibz sic pō ipm̄. dico infinitū ee ad actu. ꝑ se exntis ȝ
impōsle. nā si ipm̄ ist nec ȝ mag nec ȝ multū. sꝫ ȝ sba
ɿ nō actus m̄o dūle erit diui sibile ee aut erit mag
aut mult q n̄ d̄r si q̄ntū. si g̊ de tū ist ȝ sba se
pata a q̄ntitate erit indiuile. sꝫ autē ȝ indiuile si ȝ ist n̄ e
quocūq̄ ut pt̄ ȝ infinitū. ɿ ut uox ȝ indiuile sic q̄ invisibile
ist ee nō sic loq̄mur ɿ sic dr̄ ist ee n̄ nos sic loq̄
mur infinitū. sꝫ q̄d sic intelligit nō g̊ pt̄ pōni sba aliq̄
sepata ee infinita ut ȝ equō. sꝫ si est ist ꝑ actus ut rōe
q̄ntitatis ꝑ q ȝ ist nō erit utiq̄ eēm eorū q̄ sunt. ɿ eternū
ɿ sbarū. nā si sba pō infinita nō q sba sꝫ q q̄ntitas
ist ɿ q̄ntū ꝑ q hr̄ nō erit p'm eiū. sꝫ sba erit

principium tale cui accidit esse quantum et infinitum sicut non in numero est motus loco vel ius vox cui accidit quod sit invisibilis sicut hic vult. [I]mpossibile autem. hic ponit rationem dicens esse contra Platonem. ponebat enim Plato infinitum esse separatum per se existens separatum a sensibilibus et dicebat hoc infinitum per se et per quod habet esse aliorum principium. ponebat non esse infinitum in ydeis quas dicebat esse vere principia. dicit ergo Philosophus contrariabatur sibi quia ponebat substantiam per se esse separatam infinitam quod stare non potest cum non infinitum accidat continuo. Probatio quia ponebat infinitum sicut quod habet esse vere principium. nam si secundum ipsum substantia erat principium infinitum per se quod hic non potest esse tale principium. sed forte possit vere principium esse id cui accidit esse infinitum. [D]einde cum dicit Amplius quando. ponit secundam rationem dicens quod amplius quando contingit ad esse per se infinitum separatum. si quod non contingit esse separatum numerus et magnitudo quorum ipsum infinitum est per se quedam passio. nam sicut necesse est separata passione esse substantiam necesse est ad hoc separatam esse eam cui infinitum est numerus et magnitudo vel quorum infinitum sequitur ut proprietas sive passio. [I]mpossibile autem has rationes quas Philosophus improbat immo infinitum separatum contra Platonem esse quem ponit hic infinitum. [M]anifestum est dicit manifestum autem. improbat opinionem predictam. et quod dicit secundum quia primo adducit rationes contra ipsum. post ostendit quod investigare talium opinionum aliquando non excedit considerationem phisicam vel secundum forte. et primo tres sicut quod tres rationes adducit. Patet. et non sicut ... est impossibile. dicit ergo quod manifestum est quod non contingit infinitum esse sicut actu ens et sicut substantiam et sicut principium sicut posuit Pictagoras. nam si hic infinitum sit principale quod hoc accipere ipsum. id est quelibet pars ipsius erit infinitum quod nam si infinitum est substantia et non de subiecto id erit continuum infinitum. nam sicut quelibet pars substantie est substantia et quelibet pars aeris est aer sicut quelibet pars infiniti erit infinitum si infinitum est tale ut ponebat Pictagoras. aut est indivisibile aut divisibile. si est divisibile dividetur in infinita. quia quelibet pars infiniti est infinitum sed impossibile idem esse infinita et plures infinitas et infinitum partes est ipso. quia ipso est multa infinita sunt esse.

[A]mplius si est non individuum est ipso. substantia sit id quod substantia esse vere invelle Philosophus dicit quod si infinitum est substantia et non dicitur substantia sicut accidens de subiecto id erit infinitum et infinitum esse quod non esset in id esset substantia et substantia esse contrarium videtur velle Philosophus in secundo de anima. videtur quod ad est magnitudo et magnitudinem esse et aquam et aquam esse. cum ergo magnitudo sit non accidens aqua sit non substantia. tamen intelligendum quod in substantiis non est quod non sit id res quod esse eius. [D]icendum quod de hac questione in quibusdam nostris edicionibus theologicis et in quibusdam nostris questionibus sed nobis in memoria recollectis diffusius diximus. tamen ut ad presens spectat dicendum Philosophus quod habet questionem naturam res sit id cum suo esse et cum sua quiditate dicitur Philosophus in vii methaphisice ubi ait quod in hiis que per se sunt idem est res cum suo esse et cum sua quiditate. quantum autem ad presens spectat sciendum potest dici ad eum per se. primo si non sit in actu sicut actus et sunt non solum substantie intellectuales sed et sensibiles sunt per se. secundo potest dici ad per se quia non habet admixtionem aliquid per accidens. sed quod nomine nulla substantia sensibilis est per se. quia in omni tali sunt multa per accidens admixta et sicut dicitur accipi per se sic dicitur accipi potest esse vere eandem cum sua quiditate. primo non dicitur potest ad id cum sua quiditate. si in quiditate eius non possit exceneri ab ipso. et sic hec accidentia non sunt id cum sua quiditate quia non habent quiditatem simpliciter. sed per additionem cum in quiditate eorum

ponitur aliquid non pertinens ad essentiam ipsorum. substantie tamen sensibiles sunt sicut id cum sua quiditate quia non habent diffinitionem per additionem non in diffinitione eorum ponitur aliquid non pertinens ad essentiam eorum et nam. Secundo modo potest dici ad id cum sua quiditate non solum quod in quiditate eius non ponitur aliquid extraneum ab eo et non pertinens ad essentiam ipsius sed in eo quod nec est aliquid admixtum per accidens et non est ipso quod sit id quod non est eius. et sic nulla non sensibilis id cum sua quiditate. quia ut dictum est in omni tali sunt multa admixta que non est id cum ipsa nec est sensibile. sic non esse id cum sua quiditate simpliciter et per omnem modum sed solum primo. primo modo quod non est per accidens admixtum aliquid ad compositum quod cum est ipso est id quod ipsum et ipsa eius essentia. substantie autem separate non sunt id cum sua quiditate sicut per primum et secundum dicuntur. ab ea sicut substantie sensibiles. propter quod substantie separate alium modum intellectualem esse id cum sua quiditate quod sit actus et id quod sit ipsa sua quiditas et quod non habent admixtum per accidens non est in eis simpliciter et tamen aliquid in eis non vel ut in substantiis separatis. quia etiam non sunt totum per accidens quod in illis. patet ergo quomodo est id substantia et substantie esse et quomodo non et quomodo in id aqua et aquam esse a substantiis sensibilibus et quomodo hic substantie esse et quomodo non. sic patet in quomodo in substantiis separatis et quomodo in ipso primo principio est id huius quiditatis cum ipsa quiditate. patet ergo quod dicebat. [I]nfinitum sicut dicit quod aut non est infinitum ut substantia ut ponebat Pictagoras id esset infinitum quod infinito esse. et ut quam prius accipi infinitum quod non esset infinitum. [M]odo quod Pictagoras non solum posuerit infinitum esse substantiam sed et posuerit esse principium et causam rerum non assignaverit aliam rationem causam ipsi. quia ergo ut omnium substantia que est sic principium et causa rerum est id simpliciter cum quiditate et non est idea quod non sit id quod ipsa. non est in ipso principio quod non sit ipsum principium. Si ergo infinitum sic esset substantia ut Pictagoras posuerunt idem esset infinitum quod infinito esse sicut quod omnis quiditas. et non prius accipi infinitum quod non esset infinitum vel quia fuit infinitum hic esset indivisibile et tunc non esset infinitum ut hic dicitur infinito loquitur vel sicut esset principale et esset accipere in eo plures partes quarum quelibet esset infinitum per quod esset dicere plura infinita sic quod est inconveniens. [D]einde cum dicit At non sicut. adducit tertiam rationem contra Pictagoram dicens quod sicut quelibet pars aeris est aer sic quelibet pars infiniti infinitum sit quia si sic quando ut habet ille est substantia infinitum et principale sicut erunt plura infinita. Ergo in principio et modo est ibi infinitum. [I]mpossibile autem quod sit infinitum et substantia sensibilis corporea ut ponebat Pictagoras quia dicebat hoc substantiam infinitam esse principium optebit tale substantia infinita non esse compositum et compositum sed simplex. simplicia enim sunt prima et quia non quelibet pars aeris est aer ergo si infinitum est tale ut ipsi ponebant quelibet pars infiniti erat infinitum. et quia impossibile est plura infinita esse sed hec infinita non possit esse impartibile erat ergo partibile et divisibile quod est impossibile et inconveniens. quia tunc non esset infinitum ut hic de infinito loquitur. [I]mpossibile autem hec improbatio differre a prioribus quia illa fuit per rationem. hic autem per sensum. [D]einde cum dicit Sed impossibile. ponit tertiam improbationem contra Pictagoram dicens quod impossibile est actu esse infinitum sicut substantiam sicut Pictagoras posuit. nam necesse est infinitum esse aliquod quantum vel esse ad quantum ut hic dictum est. ergo infinitum est actus non est substantia ut ponebat Pictagoras. sed

sisic se hẽt ut dcm̃ ẽ q2 nõ ꝯr ipm̃ infi ee pn̄. ꝫ id
cui accit infinitũ ee ut acin aͭ ꝑ vacuũ ꝗ stã
sic infiᵃ poit ee tale pn̄ ipm̃ aũ infi ꝑ q hĩ nõ
erit ipm̃ pn̄. ꝫ erit acc̃ns eᵒ ĩmo q2 sbã dic̃ de
se q̃ indiui in ꝯpo ẽ poiẽ infi ꝑ q h ẽe sbm
ꝛ tñ ẽe q̃ indi / id sbõ q in ꝯeut utiq3 euitiat di
cites / Ac picta dnt q̃ sic facit infi ẽe sbam ꝛ
tñ pcipiũ ipm̃ .i. dicit ipm̃ ẽe q̃ indi / Ꝯsõ hãc
rom̃ ẽe ꝯ pitag ꝑ q2 poit pytag infi ꝑ q hĩ
ẽe sbam / q ꝑ3 ẽe fsm q2 infi ꝑ q hĩ nõ dicit sbam
ꝫ q̃ qn̄tũ. ꝑo q2 pocbat infi ꝑ q hĩ ẽe pn̄ sbaꝫ
nã si pn̄ sbaꝫ ẽ sbã q ĩ picta ꝯcedebat infi nõ
erit h pn̄ ꝫ forte poit accñs ipĩ sbẽ q̃ põ ee tale
pn̄. ẽ ponebat pictag pn̄ ꝑ q h ẽe sbm ꝛ tñ põbat
ipm̃ diuisi q ĩ sim ꝗ q2 idõ ꝯ diuisione ut ꝑ loq sbã ut
sbã ẽ n̄ diui ꝫ ut ẽ quãti / Ꝯsõ ꝛ q d infi ẽe pn̄
ꝫ sbam ꝯ accit infi ut acin aut ꝑ / q2 loq in fra
gõ q̃ pare ꝛ ũ nũi ꝯit ẽe sbam id ꝯnat pa
re cũ acre at sicct sbã / Ꝺem cũ dᵗ. ꝫ sũt. oᵗ q
ĩuestigͦ tam ũ opinũ ꝗ m excedit ꝯsideratom phi
nr d. q for h qõ ꝯ ĩ math ꝛ ĩ naĩ ꝛ ĩ hu
nllam mag adee infi ẽ qõ mag ulis ꝗ re
qrat nr phi q2 nos inte desen de qbda fac
scam nleq ut ĩeis ẽ aut nõ ẽ cor infi ĩ aug
ꝑ ĩ indiui nõ g ẽ ura qõ de ab de qb sũt dce
opiones / Ꝯsõ aũ q eo ipõ q plõ ꝛ pitag poᵗ
infi in ma q2 ma sũt abstcta a sen ponẽ ĩfi
ĩ mab n cor ꝯsi ꝗ m excedebat sic phi / vm q2
plõ poit infi nõ solũ ĩ ma. ꝫ ꝛ ĩ ydeis. id
poit infi ĩ ĩab ꝑ ee ꝗ ꝑ ꝯsi. pitag nõ q2
poit infi solũ ĩ ma nõ poit ipm̃ ĩ ab ꝑ ee
ꝫ ꝑ ꝯsidõ. ex h aũ solui ꝯtia text sũ adduc
ubi dicebã q plõ poᵗ infi ab ꝛ nõ pitag q2 sic
ĩtel ẽ q ꝑ tag poit infi abstctũ a sen ꝑ ee ĩ
plõ q̃ ut dcm ẽ n poit ĩfinitũ ĩ ipis ydeis q̃ ĩ
solũ ꝑ ꝯsidõ ꝫ ꝛ ꝑ ee erat a sen separata / Ꝺm
s. cas / q2 si plõ ꝑ ob cor ꝛ pitag erat ulias q
recitat ꝯsio nr / vr q ph sũt nugi ꝑ hos lenu
tes h doce cũ ĩ hac sẽ ĩpbauit opiones illa.
Ꝺd q ĩ poibʒ doꝝ phoꝝ ẽ duo ꝯsiᵛᵉ. vlꝫ ꝗ deq
loqbã ꝗ loqbã .i. de ĩab. ꝫ nõ loqbã ĩnõ ĩn
q2 ma noluerũt assigñe roẽs ꝛ cas nlũ q̃ tũ g
ad ea de qb loqbã ĩpbare poẽs cor ꝯtrit ad
ĩlle ꝫ q ad mõ loqndi h ꝯsi ꝗ m nr exce
de ꝯsi phi. id ph n simpl assit h rom̃ mg
ee ulem. ꝫ sb q̃ da dubio ait q for h q ẽ mg
ulis ꝗ sic ꝯsio phi / Ꝺem cũ dᵗ ꝛone aũ.
ph ĩpbauit dcas poẽs ꝑ roẽs uñas. ꝛ
ꝑbat eas ꝑ roẽs loycas. sc aũ q licꝫ tñ plõ

quia pitag ꝗ m ꝑ mlta noluerũt redde cas ulũ
pitag tñ mag ꝯuenit ẽ redde roẽs tales ꝑ mõs
ut ꝑ3 ꝑ pcedeu plõ nõ mag ꝑplan ꝛ ꝑ cor. d. ꝗ
s. q2 ꝑ adducit rom̃ ꝑbale ꝛ loᵗᶜᵃ q nũq dare cor infi
ꝑo q nõ ẽ dare infi nũi ut ibi. at h n̄s. oᵗ
g q ĩb .i. loᶜ ꝯsiderant ex h uidebit nõ ẽe utiq3 cor
infi. si. n. ẽ rõ .i. diffi cor q ẽ determĩatũ plan .i. si
sͭ nõ erit utiq3 cor infi nꝫ ĩtellcle nꝫ sen q2 ĩ
pole ẽ ẽe infi q ꝑ sup sicle / Ꝯsõ aũ q ut ꝯᵗ pᵒ
h rõ ẽ loᶜᵃ ꝑbat. ꝑbat .n. ẽ q de roẽ cor sit q sic sͭ
sicͤ. ꝫ dicet forte ꝗ h n ẽe ucm̃ n de roẽ cor simp
ꝫ solũ de roẽ cor sinit / Ꝺem cũ dᵗ. at n. adducit
ꝗ rom̃ ꝑbabile ꝛ loᵗᶜᵃ q nõ sit dare nũi infi d. q at illo
n nũs sic ẽ sic separat sic separat .i. sic math ꝛ infi
sic pitag poᵗ ꝑ si nolui h ad ep ad plõm dicẽ q
nũs nõ ẽ separat .i. ydee ꝛ tñ ut plõ poit nã sile
ẽ tñ nũs q ĩ h nũs nũi. sic ois nũs ẽ q̃ nũale poᵗ
ẽ ipm̃ nũare nõ g ẽ infi q2 pᵒ ẽ trasire ꝛ nũare
infi q ẽ ĩ ꝯ dens / Ꝯsõ aũ q ut ꝯᵗ poᵗ h ꝛ rõ
ꝯ ꝑbale ꝛ loᶜᵃ q2 dicet ꝗ q accit infi q nũe ꝛ nũs
nũs .n. nõ ẽ ois infi. ꝫ addit sup infi infinito. ẽ
.n. nũs infi separata ut dᵒ ꝑ me. dicet g q ꝫ infini
illa infi nõ h rom̃ nũi n rom̃ infiti cũ n sit

Phice at ꝯsiderãre / Ꝺe roẽ infi q ĩ nuerunt
ph phi ĩ ꝑbauit poẽs de infi nõ nr loq.
ꝯ inpte ꝑ ĩpbat illi loqntes. vr ph ĩpbauit poᵗ
infi ẽe ꝗ sbam ꝑse ꝛ separata. ꝯ inpte ista ĩpbat
poᵗ infi ẽe accñs ẽe ad subiect eꝛ ad eloꝝ ꝑ aliq
alia nũi. oꝫ .n. ꝑ roẽs sicles ꝛ phicas q nllm elm
ꝑ ꝗ q cor pt ẽe sbm infi ꝑ ee infi ẽe q d. si q2 ꝑ
oᵗ q nõ ẽ dare cor infi ꝑ roẽs mag pn̄. ꝑo ꝑ
roẽs mag ulẽs .i. oꝫ aũ dcõi. ẽe ꝑ d si q2 ꝑ oñt
q nõ pt ẽe cor ꝯpoitũ infi. ꝑo oñt h id de cor
siplici ꝛ at uõ nꝫ. ꝑbat aũ cor ꝯpõ nõ ẽe infi
suppõ ꝗ eia ꝛ ĩsensibile ẽe si. quo pᵒ ꝑ3 q cor ꝯpoit
ꝑ cor mixtũ poui infi pt ĩ aũ dᵗ q2 si ĩsensibi sũt
sinita nõ nũq poiunt ẽe cor ꝯpoit infi n inf
eloꝝ ꝑ pla eia sint si. d g si q2 ꝑ oᵗ q nõ pt ẽe
poi mixtũ infinitũ ꝑ infi ĩni mixtũ tñ. ꝑo
oᵗ q nõ pt h poni ꝑ infite pliũ mixtũ ibi. vlꝫ ãti
dᵗ g q ꝯsi mag phi .i. ꝑ roẽs mag phi ꝑ ving
phi .i. ꝯ loᵗᵉ phi ex hys .i. ex ddis erit m q nꝫ
cor ꝯpõ nꝫ simpl poᵗ ẽ ee infi ꝯpõ qnd cor g
nõ erit infi. si eia sũt si inlti. necẽ ẽ .n. ĩ
oi cor ꝯpõ pla ẽe mixta ꝛ eq̃re ꝑ ꝯria .i. ꝯrĩ
mixta ꝛ nõ ẽe unũ ꝑoꝝ ĩsinitũ q2 tũc int ipa mi
cabi nõ ꝑ3 ẽe eqlitas. nã qñcũq3 defiat poᵗ q ꝯ ĩ
ĩnocor a põ alt ꝑ infi trahit ꝯfut si ignis
sit sinit aer ẽ infi h aer sit debilior igne corrũpit

infinitum per uim

c. 37

p

tū ꝛ supabit ipm̄ n̄ erit eq̄litas in eis. vn̄ subd' q' ocƺ
ignis pt̄ ee eq̄le ei impo͠. quocuq͡ᵹ multiplic' v' dupli sit
aer i magne solū. aut sit huiꝰ qnd' nī .i. qnd' inter
declaratā magne nuq̄ .n. ptȝ tm̄ accipi de aere cū tn̄
eet q̄ finitū qm̄ finit' ignis ptȝ ei eq̄li impo͠. tn̄ m
ȝ q' si aer ȝ q' infinitū excellit ꝛ corrupit oē finitū . n̄
g° poni pt̄ q' in l° sit unū elm̄ infinitū ꝛ no ā q' tn̄c n̄ eet
ibi eq̄litas ut eet ibi mixtio q' tūc l' infinitū corrupet ā.
Mōūȝ s. ab inī ph's ht̄ q' pōsit h' suppone elā ita eē
finita. Q̄d roēs phic' pcede ex h' suppone . nā si
elā eent finita no opt' ad° miscibi eē infinitū ad h' q'
aliret coꝝ infin. ȝ si elā sūt finita nuq̄ ex eis redd'
infinitū mixtū n̄ unū illoꝝ p' ip'lā infin̄ hnti q'
tn̄ unū miscibī poss' infinitū ꝛ no ā stare n̄ pt̄
q' ut patuit no eet ibi eq̄lio neȝ cōmixtio. Si aut poss'
mixtū infinitū q' ht̄ inse plā miscibi infin ꝛ tale
no pt̄. q' ut patebit plā infin sit eē no pōsit suppo
g° elā eē infin mlti ne ex eis infinitū coꝝ cōpositū l' infinitū eē
no pt̄. h' eē aut suppō ph's t' suppone pt̄. pt' ex eis
ꝓoribȝ pbabat .n. sup' cū disputabat cōt anax cū elā
ex q'b' cōpō ad oȝ eē finita no solū magne ȝ ꝛ mlti ne q' ar
guiȝ scīā cū infinitū & q' h' sit ignotū ꝛ nos n̄ arbi
trāti ad cogne pus q̄ scīā ex q'bus rex cōstitus sit. Poss'
pt̄ suppo ex suppo ne ploꝝ cōt quos disputabat q'
h' elā ꝛ coꝝ simplicia ē sit ignis ꝛ aer ꝛ talia cōtie
debat finī eē. tn̄ .n. q̄ disputat cōt elm̄ h' suppo ne
q' ille cōcedit. Ȝh' pt̄ ex oīs suppo ne nā in cōgnōne p
bat h' elā ꝛ miscibi fini eē. Adem cū dicit. Vniȝ at.
osn̄d q' no possit eē mixtū infinitū ꝑ infinite multeti or
q' no pōsit eē infinitū ꝑ infinite plriū v' ꝛ oīū eloꝝ .d. q' n
nūq̄ ȝ elm̄ v' unūq̄ȝ mixtū eē infinitū ȝ i pō coꝝ .n.
ȝ huiꝰ diuisioni pcit .i. i om̄ pte. Infinitū aut ȝ i tn̄ste
distās q' infinitū coꝝ distās v' finitū omiqȝ .i. i om̄
pte no g° cōpatie secū ā infinitū plā. g° ꝛ oī elā infin
ite ad° mixtū eē impo. Mūȝ s. ab q' no n̄ .i. nn
q' si coꝝ pōi infinitū q' in om̄ pte distȝ infinitū ꝛ q' no cōpa
tia secū ad° coꝝ. ptȝ .n. coꝝ ptendi infinitū in pte una
absq̄ eo q' ptende in pte alia. ꝛ ptȝ cōpati secū
ad coꝝ ē pte i aū adq' infinita no pcede. Mod q' ab te
lo no ȝ coꝝ infinitū n̄ i om̄ pte distet in infinitū nā ut
cōm oz ait cū ad cōpōi ex aliq' distioni cōpoiti cōpō
ex utruȝ cōponen distinctie ut si hō albꝰ cōpō ex hoc
ꝛ albo distio hōis ꝛ albi cōpōi ex distinc utruq̄ȝ ut
si hō ȝ ab' vōle ꝛ albū disgatiū uisus eē albꝰ hō
ab' vōle disgatiū uisus. sic g° q' coꝝ infinitū cō
pō ex corpē ꝛ infinito. distio coꝝ infinitū cōpō ex distinc
utruȝ cōpō. cū g° coꝝ sit huiꝰ diuisioni i om̄ pte
infinitū aut sic i tn̄ste distās oȝ q' coꝝ infinitū h' oīa cō

ꝓhendat. erit g° h' coꝝ in om̄ pte infinite distās q' ꝓ°
no cōpatie secū ad coꝝ. text' g° ph'i si bn̄ adūti ex
distinc coꝝ ꝛ infini ter̄ a'g' mixta v' oīa elā infinita eē no
posse cū de roē coꝝ infinitū sit i om̄ pte inceti ste dis
tare ptȝ g° q' infinitū ab te ꝛ infinitū ut coꝝ n̄ cōpatie se
cū ad. q' aū ȝ infinitū solū i una pte no ȝ infinitū ab te
usp' q' n̄ ꝑ se ȝ infini ut coꝝ q' no ȝ infinitū in om̄ dim̄
sioni v' in om̄ pte. Adem cū d'. At uo nȝ unū.
osn̄d q' no ȝ infinitū coꝝ cōpositū o' q' no pt̄ eē infinitū
coꝝ simp' de coꝝ aut simp' d' antiq' loq̄bant' q' q'd
ponebat h' coꝝ eē elā q'd uo alq' elm̄ int' ipa.
d. g° s. ꝓ' d' q' no pōsit coꝝ simp' eē infinitū q' sit
me int' elā. ꝓod' v' de oī coꝝ finī q' no pōsit eē
infinitū .i. nȝ g° ignē. d' g° q' nȝ cōt unū coꝝ simp'
eē infinitū nȝ sicut dnt quid ȝ infinitū coꝝ q' ȝ eē elā
ex q' ā gnant. nȝ simp' ad° coꝝ p' simp' eē infinitū ad°
coꝝ sūt .n. q'd q' infinitū facuit h' .s. me coꝝ int' elā
ȝ no facuit infinitū aerē aut aq' aut ā q' ad elm̄
quare ā ipoꝝ eloꝝ ab infinito no corrupat. Intin
h' elā ad se inuicē cōtrie ut aer quid ȝ hūid
aq' uo frīda ignis no calid. elā aut sicca. cōtie
eloꝝ si unū eet infinitū corrupet n̄ ut ȝ ā inic
aū dnr eē infinitū alīū coꝝ q' ȝ int' elā ex q' coꝝ
h' ā fiūt ȝ ipō ȝ eē h' coꝝ me no solū q' pōi
eē infinitū. deh' oȝ ȝ q' d' cōne .i. fugēda q'd
cōtus uo. fiet aū q'dā cōtus vō simp' .i. ut de oī
coꝝ simp' ꝛ de aē ꝛ de aq' ꝛ de q'lȝ alio q' no n̄ ȝ
pone ad tale infinitū. h' g° vō no itendit ꝓba
re oīe coꝝ me infinitū vōe infini nil ȝ roē ipa
ꝑ se eo q' no ȝ h' coꝝ sen le ex noita elā eē nāȝ
q' ȝ ex q° .i. ex aliquo resolui' inh' ex q' ȝ. si g°
coꝝ mixta eent ex aliquo coꝝ me° int' elā ut
ponebant āntiq' eet uiq̄ȝ h' aq' coꝝ simp' in
resolue miscibi in solubi p' ignē ꝛ aq' ꝛ aēm
ꝛ terram q' ȝ ipossibile ꝛ pȝ ad sensū sīm q' n̄r
ubi eē tale coꝝ. Adem cū d'. nȝ ig°. ignē.
adducit q'dā cōuenienti q' unū coꝝ simp'
pt̄ eē infinitū d. q' nȝ ig° ignē nȝ alioꝝ eloꝝ nill
cōt eē ad infinitū q' h' pō° pt̄ illo' q' infinitū ȝ ipō le
ȝ eē ad illoꝝ eloꝝ coꝝ .n. sic infinitū elm̄ oīa ā
ꝛ cōuētit ad se ipm̄ ib' sbdit q' si infinitū sit ad elm̄
nāe ȝ oīa elā aut eē ā s' unū ad° ipoꝝ eloꝝ
q' oīa cōuētē in illo' nā sic d' erat cōm oz aq'
s' ignē. si g° ꝑ roēm ignis pbebat erit oīa
aq' s' ignē sup' d' ȝ q' nūq̄ mag' i° infinitū ꝑ ꝓu
pōm oīa cōuētit ad se ipm̄ ꝑ ꝓu te oīa g° q'st
int' elā ꝛ nullū eloꝝ pt̄ pōi infinitū q' oīa alia
corrupet. Subdit aū q' ead' rō ȝ ꝛ de illo uno

nullu

Corpe

corpe. q(uod) faciu(n)t phi ex(tr)a cela. n(am) cu(m) i(lle) hat (con)t(ra)rie(ta)te(m) ad
a(liquid) no(n) p(otes)t p(re)t(er) infi(nitu)m q(ui)a o(mn)i a(liquid) cor(porum). q(uo)d au(tem) hat (con)t(ra)rie(ta)te(m) ad a(liquid) p(ro)b(atur)
q(uia) omne q(uod) mutat(ur) / mutat(ur) ex (con)t(ra)rio in (con)t(ra)riu(m) a(ut) ex (con)t(ra)rio i(n)
ce(n). si g(ra)o ex illo me(dio) e(ode)m (modo) antiq(ui)s fiebat a(ut) h(a)ebat (con)t(ra)rie(ta)te(m) ad
illa. Dubit(ur) f(orte) a(liqui)s q(ui)a h(ec) r(ati)o no(n) u(idetu)r suffic(ienter) arguere de o(mn)i corpore
simplici q(uod) nullu(m) tale sit infi(nitum). suppo(nit) e(nim). h(ec) r(ati)o cu(m) illi(s) ph(ilosoph)o
q(uod) ex(tr)a cela (con)t(ra)riales p(ar)tes vni(versi) m(anen)t. o(mn)i q(ui)a (con)tra suppo(sitione)m arg(uit). cu(m)
omne cor(pus) simp(le)x si(ue) sit celu(m) si(ue) m(edi)u(m) (etc.) ex(tr)a cela hat (con)t(ra)rie(ta)te(m)
ad aliq(ui)d no(n) p(otes)t e(ss)e tale cor(pus) infi(nitu)m q(ui)a o(mn)ia a(liquid) cor(pora) ex(tr)a cela (con)t(ra)rii
veniment p(ar)tiales p(ar)tes uni(versi) cu(m) g(ra)o sit a(liquid) cor(pus) simp(le)x
q(uod) no(n) hat (con)t(ra)rie(ta)te(m) ad a(liquid) s(cilicet) (quintum) cor(pus) (etc.) p(ro)b(a)t r(ati)o no(n) p(ro)bat n(isi) de o(mn)i cor(pore)
simp(lici) q(uod) no(n) p(ote)st e(ss)e infi(nitu)m. Ad q(uo)d d(icendum) f(orte) (con)m(uni)t(er) no(n) declarat (con)
cor(pus) celeste h(abe)re a(liquid) n(isi) ab eis (quia) a(liquod) cor(pus) (sed) ex(tr)a (etc.). i(m)mo
o(mn)is antiq(ui) ph(ilosoph)i nescieru(n)t distingue(re) i(nter) cor(pus) ab istis cor(poribus) (sed)
posueru(n)t ip(su)m e(ss)e de n(atur)a elem(en)ti q(uo)d p(ro)p(ri)o n(atur)e erat h(ui)us cor(poris)
h(ab)e(re) (con)t(ra)rie(ta)te(m) ad a(liquid). ph(ilosoph)us g(ra)o arg(uit) (contra) o(mn)es antiq(uos) suffic(ienter) arg(uen)s n(on)
e(ss)e a(liqu)od cor(pus) simp(le)x infi(nitu)m cu(m) o(stendi)t q(uod) nullu(m) cor(pus) h(ab)ens (con)t(ra)rie(ta)te(m) p(otes)t
sit e(ss)e infi(nitu)m (con)s(equenti)a ut de(claratu)m (est) ex dictis a(nti)q(uoru)m ea(dem) r(ati)o o(mn)e
cor(pus) simp(le)x ce(ter)a. a(liquid) (con)t(ra)rii t(ame)n in li(bro) g(ra)o de celo (et) mu(n)do
ubi o(ste)nde(tur) cor(pus) celeste e(ss)e al(ter)i(us) n(atur)e ab istis cor(poribus) reuelab(itur) q(uod)
de infi(nit)o (et) n(unc) erit (pri)mo (con)cl(usi)o q(uod) no(n) (est) pone(re) cor(pus) i(nfinitu)m.

Deinde cu(m) d(ici)t (con)tra au(tem) de o(mn)i. adducit r(ati)o(n)es mag(is) n(atura)les
ad p(ro)bandu(m) no(n) e(ss)e a(liqu)od cor(pus) infi(nitu)m. (et) (est) q(uo)d d(icit) f(orte) q(ui)a p(ro)p(ri)o (com)mitt(itur)
q(uae)da(m) suppo(sitio)nes. s(ecun)do ex ill(is) arguit ib(i) q(uo)d (vero) s(equitur) d(icit) g(ra)o q(uod) (con)
in h(is) q(uae) su(n)t d(ic)ta (con)si(derand)u(m) de o(mn)i cor(pore) si s(unt) aut no(n) s(unt) cor(pora)
s(ens)i(bi)le e(ss)e infi(nitu)m n(am) h(ec) ex h(is) d(ic)tis m(anifest)u(m) erit. p(re)mittit au(tem)
ad declaro(nem) h(uius) (con)suppo(sitio)nes q(uarum) p(ri)ma (est) q(uod) o(mn)e cor(pus) s(ens)i(bi)le (est) ap(t)e
natu(m) alicubi e(ss)e. s(ecund)a (est) q(uod) cui(us)cu(m)q(ue) cor(poris) s(ens)i(bi)lis (est) a(liqu)is loc(us).
(tertia) (est). q(uod) id(em) (est) loc(us) o(mn)is .i. toti(us) (et) p(ar)tis ut loc(us) t(er)re (et) uni(us) glebe
(et) loc(us) ignis (et) uni(us) scintille. Deinde (cum) d(icit) q(uo)d (vero) s(equitur) h(i)s
suppo(sitioni)b(us) suppo(sit)is arguit no(n) e(ss)e a(liqu)od cor(pus) infi(nitu)m. (et) (est) q(uo)d d(icit) f(orte) q(ui)a p(ote)st
no(n) p(ote)st e(ss)e cor(pus) infi(nitu)m si illud p(oni)t(ur) e(ss)e si(mi)le (et) ho(mo)geniu(m). s(ecund)o q(uod)
no(n) p(ote)st e(ss)e cor(pus) infi(nitu)m tale si p(oni)t(ur) dissi(mi)le (et) ethoge(neum). p(ri)mu(m) sic
d(eclarat)ur. a(liqu)o(d) ide(m) aut p(ar)tis sa(lvat)ur q(uod) o(mn)e cor(pus) n(atura)le h(abe)t a(liqu)em motu(m)
n(atura)le(m) (et) quiete(m) ut declara(tu)m (est) in p(ri)mo. s(ecun)d(u)m h(uius) mo(dum) au(tem) d(icit) aliq(ui)s q(uo)d
r(ati)o(ne)s quid declaris mot(us) au(tem) motu v(er)o mouet(ur) motu(s) n(atura)lis ut
tendeat ad locu(m) p(ro)p(ri)u(m). (con)t(ra) mota motu declaro cu(m) ne(ces)se
sit ex(tr)a locu(m) p(ro)p(ri)u(m) no(n) p(ro)p(ter) h(oc) u(idetu)r mou(eri). (con)(tra) q(ua)lis p(ar)s mo(uea)t(ur)
d(ici)t(ur) u(idetu)r appa(re)re q(uod) sit in toto d(icitu)r (et) q(ui)a h(oc) (con)t(ra) a(liquid) ap(pre)h(ender)e
no(n) p(otes)t mo(ueri) ut h(ec) successiue applyndat q(uo)d no(n) p(otes)t h(abe)re (con)t(ra)rie(ta)t(em). ip(su)m
au(tem) si(mi)le u(idetu)r e(ss)e in(finitu)m que cu(m) p(ar)tiu(m) d(i)c(t)u(m) sit (et) (con)s(ideratio)nu(m)
t(er)re q(ui)a sit (et) o(mn)ib(us) formis e(ss)e no(n) p(otes)t appetit ut succe(ssi)ue
ib(i) ut existat. d(ici)t g(ra)o sit mot(us) r(ati)o motu(s) sit occup(a)re
v(e)l ad debitu(m) m(ansi)o(ne)m tendat. d(ici)t g(ra)o f(orte). q(ui)a p(ri)mo p(ro)bat n(on) e(ss)e tale
cor(pus) (con)t(ra) sit mot(us) ut occupe(tur) (et) (con)t(ra) motu(m). s(ecun)do (con)t(ra) sit
mot(us) ut tendat in m(ansi)o(nem) p(ro)p(ri)am. (et) q(ua)s g(ra)o (et) ut m(ansi)o. d(ici)t
g(ra)o q(uo)d (vero) s(equitu)r cor(pus) q(uod) p(oni)t(ur) infi(nitu)m sit e(ode)m sp(eci)e(i). s(ci)l(icet) si(mi)le (et) ho(mo)geniu(m)
a(liquid) erit s(ecundu)m (pri)mo a(u)t mo(tu)s q(ui)a (con)t(ra) in p(ro)p(ri)e mo(tu) infinitu(m) (con)(tra)
p(ro)p(ri)e q(ui)ete (et) motu(m). q(uod) au(tem) h(ec) le(ge)t(ur) ex h(abe)at suppo(sitio)ne p(ro)b(atur) h(ic)

cor(pus) mag(is) q(ua)n(do) mone(tur) deo(rsum) aut su(rsu)m. aut i(n) a(liquid)
v(b)i ut p(ro)p(ri)u(m) ad dext(ru)m v(e)l ad sinist(ru)m v(e)l a(n)te(rius) v(e)l (et) al(ia) q(uo)d (est)
d(ici)t. aut si gleba sit alicubi ip(s)a mo(uetu)r. aut n(on) mouebit(ur) q(uo)d
dicat no(n) mouebit(ur) (con)t(ra) (sunt) mo(ti). [manebit] loc(us) .n. infi(nitu)s erit sibi
.i. ip(s)i glebe (con)gnati cor(poris). ut g(ra)o (con)ti(nue) totu(m) locu(m) .i. ut
mo(ueri) h(ui)us gleba ut (con)ti(nue) occup(a)t totu(m) locu(m) (et) q(ua)n(do) mo(uetur)
(con)t(ra). q(uo)d d(icit) q(uia) p(ro)p(ter) h(oc) moueri no(n) p(otes)t cu(m) .n. loc(us) sit infi(nitus) v(e)l n(on)
q(ua)n(do) mo(uetur) q(ui)a frustra mo(uetur) cu(m) no(n) possit totu(m) occu(pa)re v(e)l (con)t(ra)
mo(ueri) (et) nu(m)q(uam) fini(re) mot(um) e(ius). cu(m) nu(m)q(uam) p(ro)ueniat ad h(oc) (con)tine(re)
ut totu(m) occup(a)t. Secundo au(tem) q(uod) d(icit) infi(nitu)m e(ss)e totu(m) ip(s)i glebe (et) (con)g(nat)i cor(pori) q(ui)a cu(m) ponat h(ui)us cor(pus) e(ss)e ho(mo)geniu(m) o(mn)ib(us)
p(ar)t(ibus) infi(nitu)s loc(us). Deinde (cum) d(icit) q(uo)d g(ra)o n(on) h(ec) r(ati)o d(ici)t q(uod) si p(oni)t(ur)
cor(pus) mou(er)i no(n) ut totu(m) occup(a)t (sed) ut tendat (in) p(ro)p(ri)a(m)
m(ansi)o(ne)m d(ici)t g(ra)o (et) n(on) erit m(ansi)o ip(s)i(us) (et) n(on) erit mot(us) ip(s)i(us).
n(am) cui(us) sit loc(us) to(tius) in infi(nitu)m (et) ei(us) p(ar)tis q(ui)a p(ro)p(ri)o cor(pus) e(ss)e
ho(mo)ge(neum) (et) e(ius)d(em) sp(eci)ei uni(us) glebe v(e)l uni(us) p(ar)ti(s) ip(s)i(us) (con)t(ra) no(n) m(a)g(is)
v(e)nd(i)cabit in loc(um) (con)t(ra) a(liu)d. v(e)l ad o(mn)em locu(m) mo(uebitur) / v(e)l in o(mn)i loco
q(ui)escat / q(uo)d i(mpossibile) (est) simp(lici)t(er) (con)t(ra) r(ati)o(nem) cor(poris) n(atura)lis. d(ici)t r(ati)o(ne)s no(n) (con)t(ra) mo(tu)m
t(ame)n n(on) q(uie)s (et) (con)t(ra) ut(ro)q(ue). Secundo au(tem) has duas r(ati)o(n)es v(er)iores
e(ss)e q(uam) p(re)missas. ille .n. m(a)g(is) p(ar)ti(cu)l(ar)iter p(ro)babat no(n) e(ss)e infi(nitu)m q(ui)a
p(ri)mo p(ro)babat h(oc) de cor(pore) mixto. s(ecun)do de cor(pore) simplici / h(ec) au(tem)
p(ro)babat h(oc) de o(mn)i cor(pore) e(ius)d(em) sp(eci)ei si(ue) de o(mn)i cor(pore) cui (com)petit
un(us) mo(tus) si(ue) sit simp(le)x si(ue) (com)po(situm). Dubit(ur) f(orte) a(liqui)s q(ui)a no(n) u(idetu)r
inf(er)ens q(uo)d ph(ilosoph)us h(ab)u(er)it p(re)inde(n)ti. h(ab)it .n. t(ame)n q(uo)d in p(ro)p(ri)o
q(uod) cor(pus) n(atura)le (con)t(ra) mo(ueatur) v(e)l (con)t(ra) q(ui)escat. celu(m) .n. (est) n(atura)le cor(pus) (et) t(ame)n
(con)t(ra) mo(tu) n(on) valet si q(ui)s diceret celu(m) q(ui)escit q(uo)d ad se totu(m)
q(ui)a h(oc) (con)t(ra) se totu(m) mut(ar)e locu(m) q(ua)n(tum) ad disp(ositi)o(ne)m no(n) t(ame)n q(uan)tu(m) ad
s(u)b(st)a(ntia)m / n(am) h(oc) mo(do) (et) i(n) infi(nitu)m q(ui)escer(et) cu(m) s(u)b(st)a(nt)iam locu(m) mu(tare) n(on)
p(ossi)t. Ad q(uo)d d(icendum) f(orte) (con)m(uni)t(er) q(uod) h(ec) no(n) arguit n(isi) de motu r(e)c(t)o (et)
q(uod) motu(m) (con)t(ra) ip(s)o(rum) ad (con)t(ra) mou(er)i. sic e(ni)m (con)t(ra) in p(ro)p(ri)o ad (con)t(ra) q(ui)escere
(con)t(ra) q(uo)d solu(m) h(oc) intelligi(tur) de motu r(e)c(t)o no(n) u(idetu)r h(abe)re textu(m)
(con)s(ideratio)ne. q(ui)a q(uidem) de o(mn)i motu loq(ui)t(u)r ait q(uo)m(odo) mo(uebitur) h(uius) cor(pus) (pri)mo
expresse in textu d(icitu)r ut(ro) mo(do) ut (con)ti(nue) motu(m) totu(m) q(ua)n(do) mo(uetur)
mo(uetur) ut sup(ra) declara(tum) u(idetu)r e(ss)e (con)t(ra) motu(m) declara(ti)o.
Ap(pare)t cu(m) h(ec) argu(men)ta (con)t(ra) antiq(uo)s ph(ilosoph)os (est) q(uia) quor(um) nullu(m) e(ss)e
vel e(ss)e declara(tu)m motu(m) (et) celu(m) declara(tur) mou(er)i h(ec) no(n) nis(i)
e(ss)et ip(su)m e(ss)e al(ter)i(us) n(atur)e ab istis infi(nitis) disp(ositi)o(ni)b(us) g(ra)o (con)t(ra) eos
suffic(ienter) arguere de cor(pore) h(ab)ente (con)t(ra)riu(m) cu(m) ip(s)i no(n) p(ro)ceperu(n)t
ad cor(pus). s(ed) no(n) u(idetu)r suffici(en)t(er) p(ro)cede(re) s(ecun)do argu(men)to solu(m) de mo(tu)
r(e)c(t)o cu(m) ip(s)i p(ro)cepe(runt) ad motu(m). Ap(pare)t cu(m) argu(men)ta
(con)t(ra) a(liqu)os q(ua)n(do) r(ati)o(n)es (con)t(ra) v(er)ior (et) in posse(ssione) tanto melior (con)t(ra)
g(ra)o dice(re) si e(ss)e istu(m) d(ici)t textu(m) ph(ilosoph)i q(ui)a ponat h(uius) p(ro)ce(dere) se(cundum)
cor(pus) mou(er)i (con)t(ra) et q(ui)esce(re) (con)t(ra) q(ui)a utr(um)q(ue) potest argu(er)e de
cor(pore) h(uius). n(am) ponat de(um) p(ro)ce(dere) se q(uod) imm(utabi)le (et) id cor(pus) (con)t(ra) mo(uetur)
(et) (con)t(ra) q(ui)escat. q(uod) (est) i(m)poss(ibi)le / n(am) d(icitu)r cor(pus) si(mi)le (est) a(liquid) mo(uetur) h(oc) (con)t(ra)
v(e)l g(ra)o mo(uebitur) declara(tur) v(e)l r(e)c(t)e. si declara(tur) (con)t(ra) mouebi(tur). n(am) cu(m) in ta(li)
h(oc) motu q(ua)lib(et) p(ar)s i(n)tendat successiue totu(m) n(on) occupa(r)e q(uo)d
ubi ill(u)d cor(pus) (est) infi(nitu)m (con)t(ra) mo(tu) q(ua)lib(et) p(ar)s ill(iu)s cor(poris) q(ui)a nu(m)q(uam)
ueniet ad fine(m) q(ui)a p(er)t(ra)nsire (non) p(otes)t sp(ati)a infi(nit)a. sic (et) n(um)q(uam)

mo^be q2 n̄ nunq^ incipit q no p^t ꝯ^stare / no z .n. no
eius ac̄m pone pōm aīm ad q^d sequi^r opp^o. ꝫ n^o
h^t cor^s moueat motu r^co h^ id seq. .s. q ꝫ moueat
r ꝫ qe^scat t q ꝫ moueat r nunq^ moueat^ .n. mo^
motu r^co ꝫ no sit assignare duo lo^ca in q̄rū uno qe^scat
illy ia^o no mo^r sing^re ee^t ex loc^u ꝯ^trū t e^et ul^o
n^o mo. t nunq^ moue^e ad locū alien. si g^o id z loc^o tot^o
r ꝑtis q infi^m totū occupat. sit dare ad cor^s infi
eius ꝑti no erit dare n̄ unū locū. si g^o tale cor^s
t ꝑtes ei^s moueu^r motu r^co r z eis assignare motu
ille r inolutū cū no sit eis assignare n̄ unū locū id
ent eis loc^us k^r r mo^r. ꝫ g^o mo^be q ꝫ z in loco uno
r nunq^ moueb^r cū ꝫ sit i loco illi loc^o .n. ei ut o^m
ꝯ z tu z ei illi r inolutū. p^z g^o q si ponat^ ꝑtes cu^
cor^s mo^ru r^ce t c^lat^e sit mo^be r nunq^ mo^b. q^a at uel^z
sal^ue ꝯ^mu^e q loq^re solū h de motu r^co p^z ꝑ h^ue
mo^m. q^z h^ aliq^ aliū mo^m ꝑceperit cū no ponet infi^m
cor^s hi^s ꝯ^triū cū ee^t tale cor^s moueat motu r^co opor^tet
eos dice^re q^z h^ cor^s illy motu r^co mou^r / sic g^o ꝑtes
illi^s infiniti moueat ut totū locū q no ꝯ^stit occu^ue
sit occupat^ sue^. seq^r q ꝫ moueb^r q^z nunq^ poterit
ꝯ^seq^ sue r nunq^ moueb^r q^z ut dem^ z n̄ ineq^le
q ꝯ^trii ē no p^t .sil. r i moueat ut tedeut i uia
ꝯ^pam ꝫ moueb^r r nunq^ moueb^r / q^z ut p^bati
z r ut ꝯ^m^or wlt illi cor^s r ꝑtium ei^s id ee^t lo^ci n^r r

Si aūt dissi^le z oe. ostēd^o q no p^t poi [illegible] inolūt^a.
cor^s infi^m si poa^r sile r eid^o sp̄ei. o^r q no p^t poi^
tale cor^s si po^r dissi^le r ꝯ^iliaz speꝫ ponet^r .s. ꝯ^s
tale cor^s ee infi^m q^le z ns nunq^ inq ꝯ^gg^re ꝑte^s
dissiliaz sꝑez. duo aūt .s. q ꝑbet tale cor^s ee. ꝑo
ꝑ^al^r defendit ad opio^e anax^g q^r ur dice^re q^d re
pug^tia tuis dcis v anax. aū. ee^t p^o d. .s. q ꝑ ad
ducit q^ndā r^o r^o io^ca. ꝑo adducit r^oes mag
ne^cias. ꝑal. ꝑ^s^ꝑ aū. d^r g^o q si z oe r totū ut
h^t aliq^ dissi^le dissi^les sūt r loca illi^s cor^s tot^a r
s^ta h poito h q^a in ꝯ^ons z q no ōis tal mag^do z ta
le cor^s. ꝫ solū h^t unū^te magnitudo .i. s tactu no
g^o z unū cor^s infinit^m. Idem cū dicit ꝑtea aūt
q .s. q d^e z no est aq^a i ꝯens / adduc^e z poes
ꝑtes r^oes mag^e ne^cias. ee^t q d. .s. q ꝑ o^r n̄
ꝑte ee tale cor^s si ꝯ simpli ꝯ^po i pona^r sꝑez sꝑe
ꝑo si ponat^r infi^z ꝑ. ꝫ aū infi^m. d^r g^o q p^t r^oes
z ponē cor^s sic dissi^le infinit^m q h .s. cor^s simpli dissi
ꝯ^pon^m ipm aut erit fi^te ꝑe^ / at^r infi^m. si quid
ꝑe no ꝯ^stit / q^a tūc erit alia q^d si^m. r ud no
si ee. .i. si totū z infi^m. no .n. z po^t^le q ee^t fini^ta sic
si ꝑe r faciat aq^ totū infi^m n̄ aq^ illoꝫ cor^s
t a^r^e fine infi^m ut q sit infi^m ignis aut aq^a a^r ad
elo^r. ꝫ h^ stare no p^t q^z sic d^e z ꝑus erit tale.

ul ee^t ut h^t aū aū^r corrupetis al^ꝑs eius ꝯ^trys. ꝑb
dit aūt / ad declatōm h^ q ꝑꝑ h^ nūs ph^oꝫ fecit
cor^s infi^m igne uz t^ra ꝫ aut ac̄m aut aq^a. aut
me^ium ꝑ^ꝑoꝫ int^r ac̄m r aq^ua. ꝯ^sa q^z id incid^ꝫ. .s.
ignis r t^ra erit medi^s r de^c^tat^ ne^a h. .s. ignis r t^e
ra se h^nt ad ambo sua loca sic ad sursu^ r deor
su. q^z g^o ignis r t^ra h^nt sic loca ꝯ^tria ꝑꝑ eoꝫ
ꝯ^trie^te ne ꝯ corrupent nll^s ph^oꝫ posuit ab illoꝫ
ee infi^m. q^z g^o q^eūq^ eloꝫ t q^eūq^ pona^t infi^m oi^a
corrupent nō z po^ad^o ad^o corpꝫ simpli^m ee infi^m n̄
forte t^o no h̄ret ꝯ^trie^te ad a^c quoꝫ n̄ tale pouerit
aliq. q^z r ipm celū pouerit de n̄ eloꝫ. Idem e d^r.
Si aūt infi^m. o^r no p^t ee tale cor^s si cor^s simpli ꝯ^pon
ipm pona^t infinitaꝫ speꝫ .d. q si cor^s simpli ꝯ^pon
tale cor^s sit simpli^c. .s. ꝑe r loco infi^m erit r eid^e t
s^te erit q^z q^z tale cor^s simp^x h̄ebit r^om eli / aut
si impo^s^le z h q ela sūt simpli^c sic p^baba^o ip^a eū
disputaba^c ꝯ^a anax. loca s^ta sūt r sillo^a s^ta s^t q^z ela
s^ta sūt ne^ce z totū cor^s ꝯ^posit^e ex ill^s elis s^te ee.
ꝫ impo^le z .n. no ꝯ ꝑa^re .i. no ꝯ^ꝑ^sa^e locū r cor^s uz .n.
loc^o ōis ma^ie z q^d ꝯ^tiuz sit ꝯ^figit ee cor^s sit aut
uz infi^m est cor^s si sup^a no z infi^m loc^o. q^z uz cor^s z
in q^d loc^o uz ex^o. q^z h poito aūt ne^ccari^a [illegible] est ad at
z cor^s q^riu^q z aptū natū ee. ꝫ i g^o ela sūt s^ta
r ōis loca infi^ta impo^s^le z cor^s cōpositū infi^m ee
q^z tūc ꝯ^traꝫ infi^m ex ꝑriu^s s^tnitis cui ꝯ ꝑe ꝯ^ꝑm
mag^ne r ee^t infi^m cor^s in^t loco q^ ola sūt i ꝯ^cen. =
Idem^z .s. ad q^z ul. h ꝑꝫ suppo^re q ēz cor^s cōpetentē
s^tnis loc^o ꝯ^trium dicet^o in ꝑ^o .i. onde^e q t^ra z i aq^a
aq^a in ac̄e aer i igne / ignis i celo / celū aūt no ē
ꝑli^q in aliq^o z. Ad q^d q d^r h dissipil^z cor^s ꝯ^os ꝑ h^os
pondes o^e cor^s h̄re ꝯ^tri^te aīn q^z oe tale z i loco. ꝑo
sufficit r^o ph^i r^oe in^e infi^m lo^i t r^oe eoꝫ ꝯ q^s lo^i / ꝑ
possit^e dice^re q licz celū no sit in loco ꝯ^tiue ipm ē
tū in^o loc^o r ubi ꝯ^petūt celo. eo .n. ip^o q celū h̄z
dete^rta^a distantia r determinatū ordinē ad aliqd ꝯ^petit
ei h̄re determinatū locū r dete^rmina^tū ꝑ. ꝯ^sa ut ꝑ^lo dicē
celū z i loco q^z ee^t z in loco. sic g^o accidit ee i loco
q^z h^ cor^s z i loco r determinatū cor^s in aliq^o loco. si g^o i
s^tn^o sic loc^o r infi^m sic distantia r infi^m ordo q^s ōe i
s^tn^o cor^s. Idem e d^r anax. aū. q^z d^r anax ꝯ^sa
ut debent repug^re. dcis ei^s. ꝑ h ꝑal^r descendit
ad pōm ei^s. po^t .n. anax. infi^m sustē^ta^e se ipm r ee
in se ipo ꝑꝑ suū s^tnite t^rq^ i loco ꝯ^ꝑo. d g^o .s. q ꝑ
recitat h^ pōm anax. r ꝑbat eā / ꝑo adducit
nouas r^oes ad ꝑbad^o cor^s s^tnsi^le no ee infi^m. ꝑal.
q^o ac infi^m. ee^t p^o d. .s. q ꝑ posit pōm anax. ꝑo
ꝑbat eā ubi .h. at no unū. d^r g^o q anax i ꝯ^ent
d^r de mansione .i. de loco infi^ti d^r .n. ipm infi^m ee se

ipm fulcie h ant 3 c q fulc se ipm qz 3 in se ipo n.n. ad 3tz ipm 7 i nullo a 3. si ipse se ipm 3tz 7 in se ipo n n 3 tam v utiq fit ad ibi apiu natu sic ee. Deinu cu d. h aun vin. pbat h pom. ee q 3 f q tps inpbat h pom. Si g q inax 3 Simul aut in. Suppo anax q id chaos inft q ponebat no erat i a h in se ipo/ id ox h qr in se ipo erat/ erat in se ipo n/ 7 erat apiu natu ee i se ipo/ q p h s p pbas aut q h no 3 vin qz eit ad eubi vi 7 il no natu ee. no g 3 q q 3 eubi q sit ibi n. certo g q inft fit in se ipo no tn 3 q sit n in se ipo 7 q sit apiu natu ee i se ipo.

Deinu cu d. Si g q inax adducit ham inpbatom 3 anax. d. q si q inax no mo totu q fulci in se ipo 7 si nate 3 ee i mo pot q sit in se ipo qz no suffic dice [illegible]

[illegible]

coz no ille qz 3 ut qle 7 loc illis qz co sid ut sen sit 7 no sit voe quta tn ca q ulla sut i loco n sufficit simic ex pte qnti solu. Ita g no. qz sit quta 3 i me h qz ql ut qz g hr cu g inft sece cedat ex pte qnti si illi coz debe assigne locu ma forte sufficeret dice ipm ee in se ipo l ei 3pete tale locu pp sui infi h qz ei qui locu ille p i 3 assigne aut alia cam ut gru l leui l ad ad pp q fit in se ipo l pp q 3petat ei tal loc q cu no fecit anax qr insuffi locut 3.

Deinu c d. g au. adducit scda rom 3 anax d. sit cu dicit in ee. q si q ps illi inft in diebat ma i. idiebat qesce sup i se ipo/ qz sic inft in se ipo ma se ipm fulcens sit si q ps 3 q cuq ps qstituens accipia ma in se ipo manebit. totu n. 7 ptes loci sut siles sic totu tre 7 vni glebe loc 3 deorsu 7 oio ignis i. toti 7 uni scintille [illegible]

[illegible]

ex n loci d. q' esse sensibile est in loco / loci enim species et differentie
sunt sursum et deorsum / ante et retro / dextrorsum et sinistrorsum.
h' non sunt solum determinata quoad nos sicut quidam dicunt sed in ipso
toto .i. in universo sunt in ipso esse determinata. sursum .n. dextrum .i. ?
oriens. sinistrum occidens / sursum vero polus mundi / deorsum
non scriptum / ante emisperium superius / retro emisperium inferius.
et quia hec sic determinata sunt cum infinitum dicatur quod indeterminatum ipso
est h' .i. impossibile differentias esse in ipso infinito. si ergo impossibile simpliciter locum
infinitum esse quia tales differentias habere non potest / in loco autem ex
.i. contingit esse corpus ipsum sensibile ergo est ex parte loci esse infinitum ad
corpus cum non possit esse infinitus locus. ¶ Deinde cum dicit. at vero et
cum ubi. adducit 3am rationem sumptam ex parte differentiarum dicit quod at vero
est alicubi est in aliquo loco. si ergo non est possibile quantum esse infinitum
quia tunc quantum erit ad infinitum ut bicubitum aut tricubitum. sed
.n. sicut ne ad quod sicut genera magnitudinis tenere sed omne quod est
quantum est in aliquo alique quantitas est infinita sic et in loco quia aliquid
.i. aliquis locus supra est infinitus in loco est infinitus sed autem est aut supra aut
deorsum aut in aliqua alia distantiarum que distantie sunt. 6. vel ut
dicitur est .6. sunt loci differentie sunt unumquodque horum .i. unumquodque
horum .i. sed unumquodque horum sit sed in aliquo tale determinatum lo
cale est aliquis terminus quia ergo non est dare aliquem locum non aliquam dis
tantiam localem in quo sit aliquis terminus vel que non sit finita ut patet ex
vi dictorum patet locum simpliciter finitum erit et si locus finitus et corpus finitum
quod declarare volebat. ¶ Iste autem ut supra tetigi rationes
probant per hanc omnes has rationes probantes in ipso esse corpus infinitum
patet loquitur de corpore habente formam et de corpore habente gravitatem et le
vitatem. Inde est .n. et in .3. probat corpus esse esse aliquod nec al
terius infinitum simpliciter videtur non esse possibile corpus ad infinitum esse.
ubi .n. supplevit sic h' quod videbatur esse omissum.

Quod quod igitur actu et. potius in principio aliquid in probabi
lius est. In parte ista philosophus determinat de infinito per viam
oppositam. et quod d. f. quia sic premittit quod per quod declara
bit dictio de infinito. sed ex hiis que dixerat investigat dif
finitionem eius in actus aut quid sit. et per d. f. quia sic determinat de ipso
infinito quod habet esse. sed quia infinitum dicitur multis modis ponit modos
infiniti ad se invicem i. et autem et iterum. et per d. f. quia sic
quod intendit. sed manifestum quod dixerat non dicitur esse. dicit ergo quod quod
ergo non sit actu corpus infinitum manifestum est ex hiis .i. ex dictis ergo
infinitum aliquo modo non est quia non est actu et tamen aliquo modo est / ideo sciendum
quod si infinitum simpliciter non sit .i. nullo modo sit multa impossibilia
accidunt. nam erit tempus quod non et determinata infinitum et erunt
principia temporis / eum in forma dicit plus videtur / et magnitudines vel
non erunt divisibiles in magnitudines vel .i. non erunt divisibiles et infinitum.
quod est contra geometriam et nos erit sicut quod est contra. si ergo hec sunt
incon. oportet dicere infinitum aliquo modo esse et aliter determinatum hiis sic nec
et nec ut contingit quia necesse concedere infinitum simpliciter esse non simpliciter
non esse obviare vel quod modum quod infinitum sit quod est sit aut non est
.n. aliquo modo est aliquo modo non est. ¶ Deinde cum dicit dicitur ergo esse. manifestum
quod dixerit quod dixerit infinitum aliquo modo non est .d. f. quia sic dicit

quomodo est quia est potentia. sed quomodo non est quia non est in actu completo non
est impossibile respectu talis actus in non oportet autem. dicit ergo quod ad dicere
potentia ad non ad dicere actu. infinitum autem est duplex appositione et ab
latione .i. divisione et super utroque modo est impossibile non in actu. nam
magnitudo quod non quod sit in actu infinita probatum est prius / ergo
non est infinitum secundum appositionem et autem secundum actu divisionem autem est super
infinitum non actu quia non est difficile interimere indivisibiles lineas
nisi principium ad esse actu divisum in infinitum nisi est dividere ad
lineas vel ad corpus in divisibilia et interimere ponentes istas sed dicere
non est difficile sic ergo nisi appositione nisi divisione est quod infinitum actu
reliquum ergo infinitum esse potentia. ¶ Deinde cum dicit. oportet autem non. dicit
quomodo infinitum non est quia non est potentia respectu actus completi
d. quod non oportet accipere infinitum esse potentia ens sic si potentia est esse h'
.s. statuam esse quia erit hec statua sic et infinitum dicitur
ad esse potentia quia erit actu aliquid quod non est verum. sed quomodo
multipliciter est esse ad in actu quemadmodum dies et agon est quod in ac
tu quia est semper aliud et aliud sunt .n. in actu admixto potentie sic
et infinitum est in actu admixto potentie. id videtur quod in hiis est esse potentia
et actu. olimpiada .n. .i. illi ludi qui fiebant in more olim
pio sunt in eo quod est posse agonem fieri et in eo quod agon fit.
sic ergo in ludis et vel in omnibus modo est potentia admixta ac
tui et ad est ubi factum et ad fiendum sic et infinitum nunquam est in
actu completo sed in actu admixto potentie. ¶ Dicit forte aliquis
ut infinitum sit impossibile / utrum quod non / quia frustra est potentia quae non
est reducetur ad actum. si ergo infinitum est potentia possibile esse in actu
completo potentia non dicitur nisi respectu actus. si ergo non potest poni quod infinitum sit
actu non oportet poni quod sit in potentia. ¶ Dicendum quod ut videtur quomodo
difficultas dixit videtur est negare principium / quod potentia ponit esse
nunc sequitur impossibile patet quod est videtur quod infinitum non possit esse
in actu ut est in ipso. est .n. de ratione potentie quod possit esse quod si esse
non potest iam non est potentia sed impossibile est tamen advertendum quod potentia
que est in actu non in aliquo sed in actu que respicit et
vel dicitur potentia actus autem duplex est .s. forma et motus. ipse .n. motus
quidam actus est. ut supra dicebatur / sed non est actus simpliciter non est actus
perfectus. sed est actus admixtus cum potentia. cum ergo dicitur quod infinitum est potentia
et quod sic potest in actu et esse non est intelligendum quod sit potentia res
pectu actus completi. et quod sic ponitur in actu ut est potentia non
ponitur in actu completo. non in toto esse sed in fieri. et hec potentia nullum
sequitur impossibile ergo continuum divisibile in infinitum non vero actus imperfectus est
quia nunquam est potentia in infinitum divisum sed est ibi potentias
vel actus infinitus quia semper potest dividi vel non et si potest in tali actu
ut quod possit semper dividi nullum sequitur inconveniens. significavit
ergo philosophus cum probavit infinitum esse potentia propterea ait quod non est potentia
sicut statua vel sit homo quia hec potentia non respicit
actum completum in formam quantitatis. talem actum respicit sic
patet quod aliquid sit in actu simpliciter. sicut .n. potentia est ens
statuam esse quod contingit eam aliquando esse in actu simpliciter. infinitum
autem sit est ipso quod nunquam est in actu simpliciter quia ut dictum est
non est in potentia vel actus simpliciter. sed vel actus infinitus. et .n. ipso sic

dies quia est latio solis super terram et sic agon .i. sic bellum per
sic ludus quia omnia cum ipsorum motum dicunt actum infinitum non in termino
esse sic et infinitum potest poni in actu infinitum non in termino esse. Deinde
cum dicit aliud autem. ostendit modos infiniti adiuncti. infinitum autem reperiri
in subiectis et in prima materia. videtur in ipsis prima reperiri dupliciter in
finitum videlicet secundum divisionem et appositionem. dicit ergo r. quia primo ostendit infinitum in subiectis
ad infinitum prime materie. secundo ostendit infinitum secundum divisionem ad infinitum secundum appositionem
i. quod est secundum appositionem. dicit ergo non esse quod infinitum aliquid est in tempore et in hominibus
.i. in generatione hominum vel in quacumque alia generatione. et aliquid est hic infinitum
in divisione magnitudinum non quod omnino sic est infinitum in actu ad et ad et
acceptum esset quod sit et semper esset aliud et aliud quia infinitum non est
accipere esse sicut hoc ad completum ut sic homo aut domum
sed dicitur infinitum esse sic dies et agon quibus esse non est sicut substantia quod
fit quia talia non in perfectum actum infinito. est ergo in potentia infinitum
infinitum in subiectis et in prima materia quia tale hic quod ibi sunt infinita in actu
ad et ad et acceptum posse est semper fieri et tale hic quod ibi dicitur infinitum vel
actu infinitum. hic ergo sic potentia hic infinitum et dicitur tamen quia infinitum .i. ac
ceptum in generatione et corruptione. vel in talibus sunt subiectis non magnitudinis
semper sunt aliud et aliud. sed in magnitudine hic quod accidit prima
accepta. divisa .n. magnitudine partes accepte permanent. sed in
hominibus .i. in generatione hominum vel in generatione aliorum et temporis accidit ut
non sit deficere .i. ut procedat in infinitum accepta accepta. quamquam .n.
accidit deficere non manente generatione secundum plurimum durabilis infinitum quia
non omnia generata manent. patet ergo quomodo sumitur et quomodo dicitur infinitum
in subiectis et in prima materia. Deinde cum sit accepit esse fieri. si fieri
detur post acceptum non omnia accepta fit esse. sicut .n. non est post
philosophus modo abeuntibus finitis sitorum priorum volumus appellare
accepit infinita actu sunt quia infinita homines possederunt. ergo hic
infinitum acceptum est quia hoc potest non est dare post actum non per ho
minem. Deinde cum dicit se autem est. ostendit infinitum secundum appositionem ad
infinitum secundum divisionem et dicit quodammodo quia non simpliciter est idem hoc infinitum et illud
vero ergo dicitur est hoc esse quodammodo et non simpliciter quia infinitum secundum appositionem
sit quasi converso cum infinito secundum divisionem. secundum .n. quod contra et divisum videtur
infinitum. et sic appositio et ante videbitur ad determinatam magnitudinem esse secundum
videtur esse in magnitudine secundum appositionem et divisionem. quia secundum appositionem non in
additum sed ad determinatum. sed secundum divisionem videtur esse processus in
finitum. Deinde cum dicit infinitum autem magnitudine manet quod dixit esse quod d.
s. quia primo ostendit quomodo magnitudo est dicta infinitum. secundo ex hiis quod dixit ostendit
quomodo est idem et quomodo non est idem infinitum secundum appositionem et secundum divisionem. i. ad quod d. g.
dicit ergo quod in magnitudine finita si quis accipit ad determinatam eam
portionem .i. eadem proportione et non eandem autem magnitudinem sic accipi
eadem vice non transibit finitum. finitum .n. magnitudo est divisibilis in infinitum
ad partes secundum eandem proportionem non in tali est infinitum accipit partes se
cundum quantitatem sed videtur quod si sic autem remotum .i. proportionem ut semper
eadem autem accipere magnitudinem transibit finitum propter id quod esse finitum re
movetur .n. finitum quantitatem finita .i. per ablationem quantitatum finitarum vel quantitatum determinatarum
quantitatum ab ipso. Deinde cum quia sed est dividi infinitum accipere par
tes secundum eandem proportionem ut dividendo totum in duas medietates
et medietatem in duas medietates et sic semper procedendo secundum hanc proportionem in

infinitum. quia non est devenire ad minimum magnitudinem. sed si fiat ac
ceptio secundum eandem quantitatem ut quod semper accipiatur ab ea magnitudine finita
quantitas unius cubiti vel unius palmi vel cuiuscumque alterius determinate
quantitatis non procedetur in infinitum. nulla .n. est magnitudo dicta finita
in qua non possit totiens removeri quantitas unius palmi
vel cuiuscumque alterius determinate quantitatis quod ad ultimum oportebit quantitatem
illam consumi et deficere. Deinde cum dicit et quod autem si non autem removeri .i.
proportionem accipiendo secundum eandem magnitudinem quia si fiat acceptio secundum eandem
quantitatem vel secundum eandem magnitudinem non procedetur totum in removendo
proportionem eadem. sed semper erit proportio autem una cum totum dividatur
in duas medietates et medietas in duas medietates. et sic semper proce
dit abscisa cum suo toto semper habebit eandem proportionem quia semper
erit in proportione subdupla. sed si fiat abscisio secundum eandem quantitatem
vel secundum eandem magnitudinem non semper remanebit ibi proportio eadem inter partem
et totum. sed semper erit talis proportio autem una si a magnitudine decem
palmorum removeatur unus palmus pars abscisa cum suo toto
erit in proportione subdupla. sed si a residuo ut si a novem palmis
iterum abscindatur unus palmus pars sic abscisa habebit maiorem
cum suo toto proportionem quam pars prima. maior .n. est proportio inter u
num palmum et novem palmos quam inter unum et decem. sic
et si iterum fiet talis abscisio rursum augetur proportio quia maior est
proportio inter unum et octo quam inter unum et novem. quanto ergo magis
accipiuntur partes secundum eandem quantitatem tanto magis augmentatur proportio.
plus ergo nolumus loqui de proportione secundum eandem quantitatem cogitare accipi
.n. consumetur per autem verius. sed per autem proportionem. Deinde
cum dicit aliter quod dicitur ergo. ostendit ergo quomodo dicitur magnitudine infinitum
dicit quomodo est idem et quomodo non idem infinitum secundum divisionem et secundum appositionem. et quia
d. f. quia primo f. quod dictum est. secundo ex hiis que dixit specialiter descendit
ad dispositionem pluris ibi. quum autem pluris. et primo dicit f. quia primo ostendit
quomodo infinitum secundum divisionem est idem quodammodo cum infinito secundum appositionem
secundo ostendit quomodo non est idem. non tamen excellit. dicit ergo quod aliquo modo ergo non
est procedere in infinitum in divisione magnitudinis .i. scilicet accipiendo partes secundum eandem
proportionem sic autem processus in infinitum est potentia in divisione ac
tu autem non est talem infinitum simpliciter sed in actu sic dicitur esse
diem et agonem et est potentia sic in quo non est enim hoc infinitum per
se in actu completo sicut id quod est fit. propter quod quodammodo
dicitur esse infinitum secundum appositionem aliquo modo est secundum divisionem. semper .n. in nobis
talis infiniti ad quem est esse accipere. sumitur ergo infinitum secundum appositionem
et divisionem quia nullum ipsorum est in actu completum. sed quia hoc ipsorum
est in actu admixto cum potentia et quia non ipsorum dicitur actum complete
et statum semper est vel ad extra tamen quod semper ibi restat ad sumendum.
Deinde cum dicit fortasse autem. ut sic esse infinitum secundum divisionem et secundum appositionem
Deinde quod inter utrumque infinitum magis videtur esse oppositio et similitudo. quod sit
conversio. dividendo .n. vel apponendo per autem ad quantitatem procedere vim quod
ab ipso potest per appositionem propter se et ut quam est. secundo ut hoc esse in
ut hoc esse in quo sensu et ut dicitur quomodo ille. sed autem sit quod
in. secundum absolutam acceptionem fieri et ut quantum sit tantum secundum
appositionem quod secundum divisionem procedit in infinitum secundum actum infinitum in
secundum actum in toto esse. quando .n. in quantitate est autem dividi magis

n. quantitas secundum quam quantitas potest dividi in tantum quantum potest esse in actu dividi. sic
et quantitas secundum appositionem non quantitas est non habet statum. non enim repugnat
quanto secundum quod quantitas sit posse augeri in infinitum. nec tamen extra
in infinitum. aut non potest esse actu in infinitum divisum. secundum ergo probandi
que quanta non accipiatur quantum ut quantum est. sed est quodammodo
per appositionem et divisionem quia utrumque vadit in infinitum infinitum non in
facto esse. si non accipiatur quantitas non ut quantitas est sed ut habet esse in
materia et ut existit in rebus. sic est intellectus similiter de utroque
infinito. nam in infinitum secundum divisionem accidit et secundum eandem proportionem non
secundum eandem quantitatem. sic ergo ab aliqua magnitudine finita in infinitum potest ac-
cipi additio. si fiat acceptio secundum eandem proportionem sic magnitudinis
finite in infinitum potest fieri additio secundum proportionem illam secundum quam fit divisio
alterius magnitudinis. si enim quis accipiat ab una magnitudine potest
addi alteri et in infinitum potest fieri acceptio a magnitudine una in in-
finitum potest fieri additio magnitudini alteri. quanto ergo ut quantum est non re-
pugnat additio in infinitum secundum eandem magnitudinem. nec enim est aliqua
quantitas adeo magna cui addi non possit. et ut quantitas est re-
pugnat quod augeatur. quanto ergo ut quantum est in infinitum potest fieri additio
secundum eandem quantitatem. non enim repugnat quanto secundum quod huiusmodi quod quantitati ad-
datur et quantitas unius palmi vel quantitas unius cubiti vel que-
cumque alia quantitas. sed quantum non absolute sumptum secundum considerationem sed
ut habet esse in materia et ut existit in rebus non patitur talem ad-
ditionem nec est quantitas omnium rerum et tota magnitudo orbis
non sufficit ad huiusmodi additionem. totius enim quantitas u-
nius palmi posset addi alicui magnitudini que excederet quantitatem
huius supra quantitatem totius mundi corporalis. hec ergo quantitas non habet esse
per res in corporibus mundi est et potest in materia existere et
tamen est acceptio et secundum quantitatem ut quantum est et quantum ut habet esse
in materia et in rebus quia quanto ut quantum est non repugnat esse
in infinitum secundum appositionem eiusdem magnitudinis sed quanto ut habet esse
in materia et in rebus tale aliquid repugnat. sic in acceptione
accipitur quantum ut quantum est sic ut habet esse in materia et in rebus quodammodo
simile est de infinito secundum appositionem et divisionem. quia sic potest fieri divisio
in infinitum secundum eandem proportionem non secundum eandem quantitatem sic quantum ut
habet esse in materia et in rebus potest fieri additio in infinitum secundum hy-
pothesim non secundum eandem quantitatem. est potest aliqui quantum magis
contra ut si contrahit non solum ut existit in rebus in ma-
teria sed ut existit in speciebus rerum et in huiusmodi corporibus ut dicitur
quod ille et sic et aliquid in simile de divisione et appositione quia quantum
ut est ille non vadit in infinitum in minus in immo. in maius
quia ut dicitur forma determinat omni naturali corpori terminum et certam rationem et terminos corporis
magnitudinis et augmenti in minus et non vadit quantum ut est ille in
infinitum quia ut declarabitur post huiusmodi est dare minimam carnem
et minimam aquam. patet ergo quod hoc non sit quantum potest quantum quod
est in materia et in rebus et hoc secundum philosophum non sunt res quante nisi sint
naturales et sensibiles. quantum tamen aliquid est quantum ut quantum est, et prout
habet esse in rebus. sic et quantitas est ut est in rebus et ideo
sic acceptum sicut est quod ille. quocumque tamen modo accipiatur quantitas
sicut patet ex predictis est aliquid simile de appositione et divisione.

Ulterius secundum propria dicta 6. capitulo quia hoc quantum procedat concretum
cedat enim ut est sensibilis et ut est determinatum non tamen procedit
in infinitum non potest esse quantum preter omnia in natura est. ergo aliquid quanta
sensibilis ut habet esse in rebus hoc sic aliquid aliud quanta secundum
ut est quantum sicut ut est in sensibilibus. Notandum quod sic species non
potest intelligi sine genere et in fine sine terminis. aliquid in appositione
speciei secundum se quod non apparet genus secundum se non apparet species ut
patet per genus rationale. sic hec quantitas non habet esse in actu
et non potest intelligi non intellecta natura. supponit tamen aliquid apparet
quanto secundum se ut quantum est. utrum quod si aliquid huiusmodi esse potest in ali-
quo existentia apparent non est ergo in genere procedit difficultas
sicut in facto in et tamen si aliquis velle satisfacere posset
quanto potest difficile quantum quod dicitur quod quantum ens potest vel
ut est quantum mathematicum vel ut est quantum reale vel ut est quantum naturale. omnibus autem
hiis modis quodammodo simile est de appositione et divisione. quia sic quantum
divisum in infinitum sic quantum per magnitudinem secundum appositionem vadit in infinitum
nec enim potest ymaginari quantitatem tam magnam quin possit y-
maginari maiorem. si non accipiatur quantitas ut est quantum reale. sic etiam quo-
dammodo simile de divisione et appositione. quia sicut vadit divisio in infinitum
secundum eandem proportionem non secundum eandem quantitatem sic realiter potest quantitas
augeri in infinitum secundum huiusmodi proportionem non secundum eandem quantitatem. sic enim
potest semper aliquid removeri ab una magnitudine sic realiter huiusmodi re-
motum a magnitudine una potest semper addi alteri magnitudini. si vero
accipiatur 3° modo quantum ut est quantum naturale est etiam quodammodo simile
de divisione et appositione quia ut dicebatur quantum naturale nec per divisionem
vadit in infinitum in minus nec per appositionem in maius infinitum. Verum
tamen dicitur non tamen excellunt omnino quodammodo esse simile de appositio-
ne et divisione quo quod est dissimile et quo scilicet quod est ibi idem
quod scilicet in appositione non excellit omnem determinatam magnitudinem. sic in
divisione excellit omnem determinatam et est ratio quia numquam potest
determinate accipi determinate modicum quin per divisionem perveniri queat
excellens omne quantum secundum appositionem non solum actu. sed etiam potentia
est potentia quia quod si non est infinitum actu secundum actum. sic quantum sic dicit
quod philosophus ponit extra corpus mundi ad infinitum aut subtiliter ait
adhuc. sic ergo infinitum per appositionem in magnitudine non potest esse actu in
potentia esse ubi ideo sciendum quod si non est potentia infinitum corpus sensibile esse
actu in est quia hoc utrum possit secundum appositionem erit unde aliquid infinitum
sed sicut erit dictum est in appositione est ex divisione. Ratio autem quod
in appositione duplex est contrario divisioni primo quia non potest appositio ut in in-
finitum non contrario fiat appositio sicut fit divisio. ut sic fit divisio ab
una magnitudine sic contrario appositio alteri. secundo est contrario in appositione
divisioni quia in divisione excedit omnem determinatam magnitudinem in minus in
appositione non non excedit omnem determinatam magnitudinem in maius.

Dicit forte ad cuius huiusmodi sic supradicta quodammodo quod simile est de
appositione et divisione. verum est quod in divisione magnitudo non habet statum
et ideo est excellens omnem determinatam magnitudinem in minus. in appositione
non statum habet et non est excellens omnem determinatam magnitudinem
in maius. Notandum quod ut supra dictum est quantum dupliciter potest. vel
ut est ad ymaginationem quantum reale et quantum naturale contracta in re est

actualiter per quantitatem magnitudinis quia quantitas sic accepta in infinitum in infinitum vadit et sic secundum appositionem non est in intellectu de quanto ut est continue quia quantitas sic accepta habet statum in maiori et in minori in intellectu et ideo de quanto ut habet esse reale absolute non ut habet esse sic reale patet ex quibus dicta sunt. Sic enim acceptum non absolute simpliciter per accidens non habet statum in minimo secundum divisionem. Sed habet statum in maiori secundum appositionem dicebatur enim quod sic accepto quanto simile erat de divisione et appositione quia secundum divisionem ibit in infinitum secundum eandem proportionem non secundum eandem quantitatem sic vadit appositio in infinitum secundum hanc proportionem non secundum appositionem magnitudinis eadem vel eadem quantitatis eo enim modo quo quis removet ad aliquam magnitudinem potest fieri appositio vel additio alia. Hoc enim sic non solum impedit finitas recte [illegible] immo inducit eam. Nam divisio magnitudinis secundum eandem proportionem numquam potest stare in modo quantitas quod non sit excellens in minori secundum talem divisionem. Semper enim sic divisio non erit dare statum in minori magnitudinis erit tamen dare statum in maiori quia sic hoc modo vadit appositio in infinitum quia semper potest removeri ad de una magnitudine et ad di aliam continuat quod per hanc additionem non excedet quantitatem universi magnitudinis et quanto quantitas in toto est ex hac appositione non excedit omnis determinata magnitudo quod declarare volebam. Vltimo sciendum est quod habet intellectus secundum philosophum videlicet quod si secundum appositionem posset esse magnitudo infinita in qua excelleret omnem magnitudinem determinatam esset dare magnitudinem actu infinitam. Videtur enim quod unus posset augeri in infinitum in infinitum et dare numerum actu infinitum. Explicit enim consequentia et posset oportet quod sit actu sic ergo magnitudo potest esse infinita secundum potentiam non oportet quod sit in infinitum secundum actum.

Modo quod habet tamen duplex potentia declarare prius ex dictis autem in numeris et in magnitudine. Secundo ex dictis potentia secundum formam et potentia materiae. Nam absolute esse reale in infinitum duplex potentia intelligi. Primo quod sit aliquis numerus actu finitus ad quod semper possit accipi aliquem numerum et addi alium non et sic potentia numerus esse infinitus per suppositionem numerus aliquis infinitus ad quem potest accipi infinitum numerum vel posset alius non sit infinitum additio. Secundo potest intelligi esse numerum infinitum et realiter ex sola divisione continui sit infinitus quia quilibet continuum quantitatem sit continuum infinitum divisibile quia semper ex divisione continui sunt plures partes et numerus numeris sic et posset continuum dividi in infinitum potentia et numerum in infinitum augeri non oportet si numerus esset in infinitum quod sit dare numerum actu infinitum quia hanc autem sit potentia ex sola divisione continui absque eo quod supponatur magnitudo actu infinita sed autem magnitudinis in infinitum si debeat excellere hanc magnitudinem datam sed non potest ex sola divisione continui nam ut supra dicebatur excellit additionem non excedet omnis determinata magnitudinem quia numquam excedet totam quantitatem quanta sit natura magnitudinis videlicet ei et sic fit additio et ei a qua fit acceptio. Oportet ergo si potest esse magnitudo realiter sic apposita in infinitum quod aliqua magnitudo infinita per suppositionem aliquam non solum secundum eandem proportionem sed etiam secundum eandem quantitatem sic potest infinita acceptio ut alicui magnitudini fiat additio in infinitum potest ergo magnitudo esse in infinitum ut excellat omnem magnitudinem datam secundum magnitudinem solum quia autem sit per magnitudinem sic potest absque divisione continui et absque per suppositionem alicuius magnitudinis sed si talis autem sit deberet supponi talis realiter tamen ad hoc non sufficit divisio continui si sic sit oportet ut diceba... supponere magnitudinem realem semper actu infinitam a qua possit... ... accepi ne magnitudo a reali esse possit

infinitum. Secundum via ad inveniendum hanc similiter ex dictis potentia materiae et potentia formae. Potentia enim secundum materiam respicit actum infiniti dicimus enim materiam esse potentia ad infinitum formis. Nam quantum ad suum est in infinitum formis. Sed hanc potentia solum respicit actum infiniti, sed potentia secundum formam respicit actum perfectum et infinitum esse quia ergo dividitur accidentaliter ad partem continui accidit ad modum magnitudinis non et accidit ad totum continui accidit ad modum formae ideo potentia [illegible] quam continui sed secundum numerum et respectu actum infinitum propter quod non oportet sicut numerum potest dividi in infinitum quod aliquid sit actu divisum in infinitum quia potentia habet cum sit secundum numerum non respicit actum in infinito esse. Si magnitudo possit augeri in infinitum quia hanc potentia esset secundum formam et respiceret actum completum quia si ... esset potentia non esset potentia in actu ... si esset in potentia ad augmentum in infinitum oportet quod talis potentia respicit actum completum et infinitum esse oporteret quod esset dare magnitudinem quasi actu infinitam quod declarare volebam quod non obiciebatur de numeris quod non est simile quod non addebatur de potentia ut plures replicatum est sic ad esse potentiale in potentia in actu ut sic esse potentiale et actu infinitum potentia sic in actu. Generaliter actu et infinito esse potentia et actu tali et in actu simpliciter quia ergo potentia magnitudinis vel frustra absque actu. Sed frustra potentia in his vel illo sic esse in potentia ad augmentum quia talis potentia esset secundum formam et respiceret actum simpliciter quia ergo hanc potentia vel frustrari non potest deveniret esse magnitudo aliqua actu infinita. Decimum dicimus quod numerus et proportionalis descendit ad inspectionem problematis dicendo quod in proposito [illegible] quod sit duplex infinitum videlicet secundum augmentum in numeris et secundum divisionem in continuo [illegible] in proposito facit differentia infinitum secundum magnum et parvum magnitudo enim videtur excellere in infinitum in ratione augmenti parvum autem vadit in infinitum ad unitatem et ad decrementum et ad diminutionem sed ergo sic dicatur tamen rationem pluralitatis est sic quia duo infinita faciet non tamen videntur hanc duo sunt quia in numeris secundum parvum non est infinitum secundum divisionem quia unitas est indivisibilis ibi in infinitate in augmento nec in proposito non faciet numerum vel usque ad [illegible]. Ab illo autem secundum parvum non crescit nisi semper realiter acceptum respectu ergo oportet proposito quia tamen faciet duo infinita.

Hactenus autem continuum. Postquam determinavit eius ut dicebatur philosophus prosequitur quod post quam declaravit habet differentiam infiniti. Improbat istam positionem differentiam eius esse quod est facta quia prius fecit quod dictum est. Secundo assignat rationem eorum quae dicunt determinati. Tertio solvit ad illas quattuor rationes factas per quas ostendebatur infinitum esse. Sed in prima parte autem rationem est in recitans. Primo autem differentiam determinati dicit esse contrario differentiam esse quam antiqui dixerunt. Antiqui enim dupliciter descripserunt ipsum. Primo sic infinitum est extra quod nihil est. Secundo sic quod infinitum est quod omnia continet. Dicit ergo sed quod haec differentiones improbat omnis infiniti describendo esse contrario oppositum quam antiqui descripserunt. Primo ergo ostendit infinitum non esse extra quod nihil est sed extra quod aliquid est. Secundo ostendit infinitum non esse continens omnia sed esse quod continetur. Sed ad secundum rationem hoc acceperunt esse primo dicit quia primo proponit quod intendit. Secundo probat quod dixerat vel signum eius est. Dicit ergo quod infinitum accidit esse contrarium quam sicut antiqui dixerunt. Non enim infinitum est id extra quod nihil est sed hoc est infinitum cuius ad est extra. Deinde cum dicit signum autem est probat quod dixerat esse quod est secundum quia primo probat hoc per signum. Secundo per rationem. Tertio exclusit quod dixerat quod est secundum quia melius dixisset quod melius. Sed ad secundum infinitum quod dicit et vere melius opinio dicit ergo quod signum est quod infinitum sic est id quod est et ad quia

toto et q in fini suprem reddit totu infinito sic figure
pte finita non est in scens con et plus aliud quam est pte illa
esse infinita ut patuit in p hi cu disputabam contra. aliud
autem aut q abscissio pte abscindi posset sic ut ps ipius et in intur
ps i loco sequitur. quod tamen non est habet ultimo pt esse pplum
mei. Ulterius si dicitur etiam de toto q ipse accipi pte quis ps ista
sit infinita ut infinita talis pte habet. Ad q non omnis ps ista
pte aliquota quia in aliquo modo declarato supra reddere produ
totum. licet non aliquota quia in aliquo modo supra reddere plus quam
totum pte in aliquam infinitum habet non pt quod omnis talis ps
sic est situata in toto quod secundum aliquid declaratum nimis distat ab ex
tremo ipsius toti et quia hic reperi non pt in magnitudine si magnitudine
habet extrema nullam infinitum habet pte aliquam quam in aliquo non
declarato supra reddere plus totum et in habere potest pte in
aliquota qua aliquotiens supra reddet plus quam totum ergo
q si esset infinita in actu ut potuerit aliquid non haberet pte pte
supra. sed si talis pte haberet quis ps talis esset infinita. decius
in esset quod sicut talis ista non esset pte in ptem in totum sic
et ita pte pte haberet. si ergo esset infinita in actu haberet pte pte
pte quam supra in non infinito reddet totum. sed non haberet pte pte
quam supra aliquotiens in aliquo modo declarato reddet totum vel
plus quam totum. Ad rationem cum dicitur quam aut hic accipiunt omnia ista
non esse id quod est ex ut dixerunt antiqui sed esse id quod aliquid est ex
infinitum non habere rationem continui ut dixerunt antiqui. sed magis habere
rationem contenti esse quod dicitur quia pt fit quod dicitur. Ideo ex hiis quod dixerunt descendit
ad inceptionem plenius in quam sequitur. esse pt contra quia pmi
motum fuerunt aliqui ut ponerent istud habere rationem continui quod
debebat ipsum habere rationem toti. Ideo probat hic omne infinitum non habere
rationem toti. secundo ex hiis omne quod istud non habet rationem continui sed contenti.
Ideo et infinitum est et non contra. dicendum ergo quod hic antiqui aliquid digni
et verum de infinito quod est contentum et quod est contenta in tempore hiis
quod id quod habet vel videtur habere quandam similitudinem cum toto. debebant in aliquo
istud habere rationem toti id ponere ipsum omnia continere. Ad rationem
cum dicitur est in infinitum probat hic omnes istud non habere rationem toti dicendum
quod istud est in prius magis sed in prius magis vel vere toti
est sic in et sic potest id sbdit quod istud est potest totum actu non non quod
autem istud sit potentia totum pt quod istud potest est dissile ad suspectionem
sed habet ad oppositum appositum per vel istud sic dicitur in continuis
proportionibus istud sic tantum et appositum in divisis. sic ergo dicitur
continuis quod est in potentia quod numquam tale appositum et autem et totalis
in divisis quod erit in potentia et numquam erit tale totum. ergo cum istud
non sit ad ipsam rationem sed secundum aliquid. infinitum in secundum quod habet et sed ipsam
rationem dicitur numquam in actu sed quod in potentia et per se non habet rationem
toti. Ad secundum cum dicitur quod cum unum et id sit esse sic et istud aut et
supremum unum et id potest esse totum et non totum aut et acceptum. si ergo infinitum est totum sed non est sic ut habet rationem istud
sic autem et ut habet rationem sic quod ut dicitur id pt esse istud et
sic aut et acceptum. Ad rationem cum dicitur et non contra. ex hiis
quod dixerat dicitur quod istud non habet rationem contenti sed contenti dicitur quod
sed ad istud non contra sed continet. unde ignotum est quod

infinitum et sic quod pt est in et non habet speciem. id est finem et pfectionem. ergo in
est quod infinitum est magis suppositum in ratione pars quam in ratione toti quia in est
quod ps toti sicut est est ps materie. istud ergo quod accedit ad rationem
materie et dicitur quod in potentia non habet rationem toti et contenti sed rationem partis et contenti
habet dicitur debebat aliquid. Ad rationem cum dicitur quam sequitur. ex hiis
quod dixerat speciem descendit ad inceptionem plenius dicit quod si magis
nunc et primi continentis in sensibilibus et in intelligibilibus. plenius ponit istud
tale in sensibilibus quam intelligibilibus et quia istud dicebat habere rationem contenti
magis et primum quod dicebat infinitum dicebat continere sensibilia et in
intelligibilia oportuit ergo cum dicitur infinitum continere intelligibilia speciem est
autem et in potentia habet esse. sed infinitum quod est ignotum et indeterminatum
continere et determinare intelligibilia quae sunt nota et determinata.

Secundum autem rationem et cetera, omni modo quod habet esse istud et quod est supra
supra rationem extra decis ostendit rationem esse quod determinatio dicitur. esse quod
dicitur si quia pt sit quod determinatio. ideo quia dicitur ostendit quod non infinitum eodem modo re
perire in dividendo omnis quod divisa diminuitur habent rationem infiniti et in illud aut
non id. Ad rationem autem pt ptes sit quod istud reperitur in contra pt dicitur
non simile in minus autem ex quo dicitur ergo si quia pt omnis vero esse quod in
id minime sed dicitur et non sine. Ideo omnis vero esse quod nunc aut
in eo infinitum et non magis in vobis autem. dicitur ergo quod pt rationem
accidit sed appositum non esse modum infinitum sic ut omne excellat
magnitudine. in divisione autem esse processum in infinitum. sed autem vero est quia in contra
tinue in eo et est sic infinitum et indeterminatum. species autem id est forma continet
et est sic finitum et determinatum. ergo sine quia accedit ad totum et ad for
mam debet esse status et non debet esse processus in infinitum dicitur non quia accedit
ad minimum quod est quod materia et istud non debet esse status. sed debet
esse processus in infinitum. Ad rationem cum dicitur verius autem dicitur esse vere
quod in minus sine est processus in infinitum non autem sed diminuitur in magis
non est. est autem dicitur si quia pt appositum quod in mente. Ideo materia
quod dixerat et ratio autem est. dicendum ergo quod possibile est quod in non ad minimum
est esse istud. ad plus autem id est sine non contra esse istud quod contingit
sed excellit omnem in magnitudine autem contrario minimum quod contra excellit
omnem magnitudinem continuam non contingit possibile esse magnitudinem infinitam habere
in contra statum in autem. Ad rationem cum dicitur contra autem est. videtur quod
dixerat esse quia dicitur quia pt videtur quod contra est in minus. Ideo in magis et
in magnitudine autem. esse pt dicitur sed quod dicitur declarat quod similiter in minus.
pt in dicitur quod minus habet statum in minimo. ergo quod non habet statum ipsum in
ipsum aliquid sed dicitur. contra autem quare minus habet statum in minimo et quia
minimum est in dividendo quod contra habet minimum hoc dicitur minimum hoc quia sic quod habet
est in dividendo et non est in maiori hoc est. minus autem quod pt plura vero et quod
minus est quod dicitur minimum. sic ergo minus est ex minimum. resoluitur in minimum
cum ergo pervenitur ad minimum non procedet ultra divisio. quare necesse
est stare ad indivisibile id est ad hoc minimum quod sunt indivisibilia. quia autem
quod minus resolvitur habent minimum sed quia duo et tria et quattuor
hoc modo et nomina denotant ab unitate. dicitur nomina
quia tres continentes unitates. quod habet autem quia quod dicitur et
sic de aliis. hoc autem non esset quod minus sic denominaretur
ab unitate non componeretur ex eis et resolueretur in istas. hoc ergo minus
statum in minimo ut resoluitur in minimum quod sunt indivisibilia.
Ad rationem cum dicitur in opposito autem sit. dicitur quod minus non habet statum

iuxta hoc. quod in plus autem numerus non habet statum. Sed sciendum quod intellectus [illegible]
[illegible] infinite. sunt decisiones magnitudinis idest continui. Si igitur ex divisio-
ne continui causatur autem infinitum in numeris quia continuum potest dividi in infinitum, numerus
autem augetur in infinitum. nunquam autem erit numerus actu infinitus. quia continuum
nunquam erit actu divisum in infinitum. Ideo sequitur quod potentia est infinitus. actu
non. Notandum quod numerus accidit sibi quod est accidit accepit in potentia superexcellere
omnem numerum determinatam. Addit autem quod hic numerus qui sic crescit in infinitum
non est separabilis a decisione idest a divisione continui [illegible] habet infinitatem magnitudinis
idest non respicit actum in quo est. Sed sicut [illegible] idest sicut respicit infi-
nite tempus et numerus temporis idest sicut tempus et motus qui respiciunt actum in quo
non in quo est. [C]onsequenter autem quod ut supra dicebatur infinitum non potest poni
in actu completo sed potest poni in actu sicut dies ergo et quia
talem actum dicit tempus et motus [illegible] aliquo modo numerus temporis [illegible]
[illegible] perierit. ideo dicit infinitum non esse in actu [illegible] permanente sed sicut
tempus et numerus temporis. [D]einde cum dicit [illegible] ut numerus [illegible]
infinitum separari possit a decisione continui. [D]einde quod numerus de
quo hic loquitur est species quantitatis. unde igitur [illegible] tale numerum pertinet ad genus
quantitatis. non idest dicit philosophus quod numerus qui est potentia numerus et qui [illegible]
[illegible] numerum dicatur [illegible] et numerum [illegible] in genere [illegible]. Sed
dicatur ad [illegible] in genere quantitatis [illegible] in genere quantitatis quod [illegible]
[illegible] quod sit quantitas continua realiter [illegible]
[illegible] non philosophus dicit quod numerus qui est potentia numerus sit ad [illegible]
non tamen [illegible] continuum et continui quod igitur ideo [illegible]
separabilis non potest numerus [illegible] numerum [illegible] separabilis non [illegible]
[illegible] in materia. [illegible] in potentia est separabilis [illegible]
[illegible] in potentia est separabilis ipsum a decisione continui. [D]einde
[illegible] quod infinitum quod est potentia numerus [illegible] quantitatis
continui cum continuum de se sit [illegible] unum de se est divisibile non igitur numerus
habet statum [illegible] quia non est resolubile [illegible] indivisibilia cum
[illegible] numerum de se esse [illegible]. [D]einde quod infinitum et
continuum [illegible] forma [illegible] dicitur. non tamen
[illegible]. Sed illa res quae est continua [illegible]
[illegible] ad partes [illegible]. Sed [illegible]
[illegible] ad partes dicitur numerus quod est potentia nu-
merus est igitur quod continuum est quod divisibile quia [illegible] habet dividi [illegible]
[illegible] ad partes [illegible] in divisione continui cadunt partes.
[illegible] partes copulantur ad aliquem terminum communem [illegible]
quod [illegible] in divisibiles partes. unde autem de se est in divisibile [illegible]
[illegible] non cadunt partes [illegible] est res illa quae
[illegible] ad partes.
[illegible] respiciat [illegible] non ut habet partes [illegible]
divisibile. unde igitur [illegible] quod numerus non dicit quod numerus [illegible] materia
igitur quod numerus [illegible] habet statum [illegible] quia resolubile habet [illegible]
quae de se est in divisibile dicitur. [V]idetur [illegible] ut [illegible]
numerus separabilis a decisione continui. [D]einde quod [illegible] distinguit duplex
numerum [illegible] quod convertitur cum ente [illegible] quod est potentia numerus. sicut philosophus
dicit duplex [illegible] unam quae sic [illegible] quae sunt potentia numeri et
aliam quae sic [illegible] cum ente [illegible] illa quae
[illegible] continui convertitur cum ente non [illegible] numerus. Sed [illegible]
[illegible] nomine numeri [illegible] velle esse [illegible]

[illegible] a decisione continui quia [illegible] plura separata in [illegible] se-
paratis sicut igitur accipitur large numerus philosophus dicit quod est numerus se-
paratus a decisione continui qui non vadit in infinitum quia respicit
[illegible] formam ipsa idest formam rei et ipsa entitas [illegible] uni-
tas quae facit ipsum unum quod convertitur cum ente. Sed numerus non separatus
a decisione continui quia [illegible] quantitatis vadit in infinitum quia potest continuum
dividi in infinitum. [illegible] non [illegible]
[illegible] non separare a decisione continui. Sed dicit quod [illegible]
quae [illegible] vadit in infinitum a tali decisione non separatur. quod quomodo sit
[illegible]. [D]einde cum dicit: In magnitudine autem. ostendit quomodo est
magnitudo et numerus dicens quod in magnitudine continui [illegible] magnitudine
[illegible] ut habet [illegible] magnitudine [illegible] et non habet sta-
tum [illegible] habet statum et non est in infinitum quia
[illegible] esse magnum [illegible] esse actu [illegible] quam nulla magnitudo
seu [illegible] non [illegible] non est potentia esse excedentem omnis magnitudinis
[illegible] ad [illegible] caelo quod continetur totum universum
quod est impossibile. [C]onsequenter quod ut supra dicebatur potentia [illegible] recipit
actum [illegible] sicut esse [illegible] esse actu [illegible]
[illegible] esse ad maius caelo esse maius caelo. cum igitur quia [illegible]
[illegible] ad formam dicitur actum completum [illegible]
[illegible] non sunt [illegible] finito. Sed [illegible] et ad infinitum et non habet
determinationem et statum [illegible] quia [illegible] indeterminatum [illegible] quia tale
[illegible] respicit ad actum infinitum. cum igitur [illegible] continui accedere
ad modum [illegible] non ad totum et non [illegible] continui est [illegible]
[illegible] et non in [illegible] numerus autem [illegible] accedit
ad modum formae. quia accedit ad unum. [illegible] non accedit
ad modum [illegible] ad [illegible] et numerus et magnitudo quia
[illegible] et non [illegible]. [D]einde cum dicit: infinitum
autem non idem. [illegible] quod infinitum [illegible] respectu motus
[illegible] quod [illegible] in divisionibus [illegible] esse quod [illegible] quia [illegible]
quod [illegible] de infinito non [illegible] mathematicus
[illegible] ad quod [illegible] esse reductum infinitum. [illegible] non [illegible]
[illegible] ibi [illegible] quod infinitum non est idem idest non respicit
eodem modo [illegible] quia non respicit eodem modo motum et magnitudinem et
tempus [illegible] non est infinitum [illegible] quod [illegible]
accepta [illegible] prius et posterius ut motus quod
[illegible] magnitudo est super quam [illegible] infinite [illegible]
aut alta aut [illegible] sunt esse tales motus
[illegible] habet infinitatem per motum. [illegible]
[illegible] prius autem [illegible] idest de-
clarare quod est [illegible] quod omnis magnitudo [illegible]
[illegible] in magnitudine [illegible] omnis magnitudo sit
infinita [illegible] infinitatem tempore et motus [illegible]. [C]onsequenter autem quod
ut infinitatem declarabat tempore habet [illegible] a motu motus a
magnitudine et quia [illegible] sicut [illegible] continui
[illegible] in magnitudine quod in motu et in motu quod [illegible]
[illegible] prius et posterius quia [illegible]
in magnitudine [illegible] in motu [illegible] in motu [illegible]
quod autem infinitum sit quod [illegible] esse magnitudinem ut sit motus
infinitus in [illegible] patebit. [D]einde cum dicit: non removetur autem.

oms acci de infinito non ex dicere inesse seriis d. q h non et h est
de infinito auferens et tollens sic ad esse actu infinitum manet
necesse infinitas in mole. h. a. n. negare necesse est auferre infinitum
non remouemus mathematicos a sua consideratione quia non ipsi mathematici sic indi-
gent infinito non utuntur h modo infinito sed solum indiget esse li-
nea infinita quantacumque uelit. cum in modo in una quantitate
non est in infinitum in eius et quibus li-... quantacumque uer-
et quantumcumque expedit. ad h. i. demonstrationes non oportet esse lineam
infinitam simpliciter quia maxime magnum etiam si est in et secare per
eandem rationem. i. secundum eandem proportionem. quantacumque alia magnitudo sic
magnitudo. si n. mathematicus uelit aliquam magnitudinem quantacumque mag-
nam secare ab aliqua secundum proportionem decuplam. uel secundum proportionem
aliquam non oportet quod magnitudo illa possit in infinitum. ponitur infinitum h et si sic
sit dum enim accipiatur magnitudo sic expedit ideo sufficit quod ad
demonstrandum quilibet in dicto sed esse infinitum in extremis mag-
nitudo non est et simpliciter magnitudo dicuntur. Ex hoc autem quod in extremis infinit
necesse ponere infinitum uel non infinitum quia infinitum actu repugnat
celo. sed si ab aliqua magnitudine de ea ablatum fit aliquid derelictum
manet ad proportionem uel illa magnitudo precedat in infinitum uel
non precedat. sufficit enim habere magnitudinem ad ponere mag-
nitudinem quod ab ea fiat ablatum magnitudo aliqua secundum derelictum manet.
uerum autem precedat ultra uel non precedat in infinitum ad propor-
tionem quia non indiget infinito simpliciter sine ille auferens et
negans infinitum non remouemus mathematicos a consideratione sua. Quaeritur ed.
quantum autem esse. omnibus ad quod ge esse reducitur infinitum d. quod esse dictum
sunt quattuor materia. et ideo ex ... dicit quod infinitum est causa sic in et
esse ipsi infinito est sic ... proportio. non infinitum in pluralitate con-
sistit ... autem h ... et h pluralitas ... et
... non est in ... sed ... continuum et sensibile quod at
h infinitum reducitur ad causam ... inesse ... quod omnis aliqui
philosophi aliquando uniuersale esse infinitum ... uidetur infinitum sic in. diu
... sic se h ... et infinitum ... non continuum de
... n. in ... non est ... Ex hoc autem quod omnis antiqui
philosophi attribuerunt infinitum rationem ... quod si ei attribuerunt ro-
... et conseruatis ... quia in ... precedebat ... ro-

Reliquum autem est aggredi

rationes propter quas ... efficiunt et considerari. uidentur
esse plures ... infinitum non esse actu sed potentia et declaratur
... esse de ... infinito ... solum ... u. rationes ... ad ...
tas propter quas uidebatur probari infinitum non solum esse potentia sed actu.
esse quod d. si quia ... ad ... ex ... de infinito ... in
... ut ... d. ... quod reliquum est aggredi soluere istas ... rationes
per quas rationes uidebatur esse infinitum non solum potentia sed sic ad est declarat
actu. et ait quod ... quod ... argumenta simpliciter non sunt necessaria
... simpliciter sunt ... aliquo modo ... in ...
... uel ... rationes ... rationem ...
... non simpliciter sed ... quia non sunt per omnem modum
... sed sunt quodammodo ... Quaeritur ... ...
... de ... quod ... sunt ... rationes quas soluit
... ...
magnitudinem autem d. ... quod ... ut ... non deficiat ... est

actu corpus sensibile infinitum augetur n. aliquid corruptione alterius
esse generationem et sic numquam generatio deficiet cum esse ... cum totum sit
finitum arguebatur n. supra quod ne generatio deficiat oportet ponere ad corpus ac-
tu infinitum ex quo generatio ... ualeat. sed ut ... non oportet ad
... totum ... infinitum ut generatio continue. ponit enim generationem ...
... quia non ... generationis ... aliquid et alterius generatio et
... Quaeritur enim d. ... ... soluit ad ... de ... d.
quod aliquid ... et ... h. ... ... et ... ad ad ... esse
... ... quod ...
uel quod ... ab alio ... autem non ... ad ad ad ... alterius. ad
h. n. quod ad sic ... non oportet quod ... ab ... sed sufficit quod ...
... ... quod non ... non ... non ... ...
... ... non ... ... quod ... ut sonat ... ...
... ... quod ... corpus ... ad ad corpus ad quod ... quod ... et ...
... quia non ... ... ad ut ... ...
... quod non ... ... ad corpus ... ad corpus. non. n. oportet quod ... ...
... ad ... ...
quod non ... ... alterius corpus Quaeritur enim d. intellectus au-
... ad rationem de ymaginatione ... quod arguebatur esse corpus infinitum quia
ymaginatio ponit infinitum ... extra celum d. quod ... et ...
i. ymaginatio. ... si ymaginatio ... ... uel ... non ...
... in re ... ... et ... sed intellectus ... n. ...
... ...
... ... non ... ... ymaginatione
et ad in re ... ... ymaginatione ... ex ... ...
... magnitudinem ... ... intelligit ... ymagi-
nes ... ... magnitudinem ... ... sic
... ymaginatione ... ... non ... non. n. oportet quod ... ymagi-
... uideatur ... in re Quaeritur enim d. tempus autem. soluit
ad rationem de tempore et motu d. quod tempus et motus sunt infinita in
... non simpliciter et in actu ... accipitur Ex hoc autem quod
quia partes temporis et motus non manent realiter in actu. de
... quod tempus et motus sunt ab ... non ... infinitum ...
... ... quod ... infinitum ... in ... quia ... partes ...
maneant in actu ... manet aliquo modo secundum ymaginationem
et intellectum quia ... tempore et motu ... ... ordine partium
... ad ... Quaeritur enim d. magnitudo autem. Soluit ad
rationem de magnitudine d. quod magnitudo ... ...
ymaginatio ... ... in infinitum Ex hoc autem quod magnitudo non
... ... in infinitum ... actu ... esse quia non potest esse ...
... ... in infinitum ymaginatio autem ... non ... in infinitum
... ymaginatio ... ad in re ... ... ymaginatio ...
... infinitum ... ex non ... sic se habet ...
... esse declarata d. ... quod de infinito quo ... ...
quod non ... et ... ... Ad intellectum autem ... ...
sunt de infinito ... ... in quo ... sic infinitum ... ...
... ... quod ... ...
... non ... ... quia ... ...
... ... non sunt ... ...
... ... ad ad ... quia ... sunt ... ...

no ipe sut dre alia finiti et et infiti q sit alio gne
finiti a quant ipa no sut dre quant q qui nesci
ipe noare dras vni gnis noiat eas p9 alia ut cu
nesci noiare ods sales noiat eas p ods accides sic
no z i zens cu nesci noire ppas ods quant q noient
eas p fi et infi ut p dras alias Vlu s d. as igno
gnie debeant colloca fi et infi Mod q fi et infi no ipe
sut ingne quant no n sut ingne quant ut si igne
quant ducte na ut sup dicebat fi et infi sut pas
melg et mu. eyh n oncebat q infi no pt lyne ee
separatu qz mag ceus quorz z passio ee separatu no
hnt. no z g fi et infi quitates h z passio quant z n
qd duf quant q q id z esstreas i quant q qz sic z prg
ad q ta spu quant fi et infi sut i quart spe quant ut
tu q fi z hi spe cag hit z ducte infi au teq pino
z p reductom cu g quer i mq ig sut fi et infi siq
de gne p u sut in gne quali sig de gne ubi sut in
gne quant si g aliu in ucla q paz ad ge quant h
pcto viu z q inigm ce sudat teig i ipo sut intur
dem z roes quant Vlu s d. as ucti vo infi quant
z gilet ad q eu ppu sbui ingdra distom ipe pess
siome os q quitat ingdra distom. ta fi q infi
pcito g dem z q vo infi quant z gl q infi p quant
hz distm sic n infi hz distom sic qntas i gd
distom ipi. et in h eda sentie tcy libri.

Illi au necc z cet. Iuxta qrto libro ut pz ex
ordo pcess phi de tot acti intedit viz de loco
vacuo et tpe. vni de oib hys det pmotu. id d s.
q p ace de hyis pdus tot. Fo ved ad detland de
motu z didit motu in suas spes. Fa ps icip ipu
4 v. tu mutat eu infinitas. ce p z s. s q z st
de q d declat in h q to p n det de loco. Fo d ua z
de tpe sa l cod au nid z i pus z dus. ce p d s q
p d q spectat ad nale z si de loco. Fo icipit execq tic
tare de ipo l q g loc ce p d s qz pot q icedit.
Fo pbat q dixat ibi et ea nagz d g q nece z phni
z si hi de loco sic e de infi sig au no z i z qd z
quo z Mui s cs qz cu loc vepit dect z sinp
i illu tu no sic repit infi vr q no simt ad nale
spectat z si de loco z de infi Mod q sim sic e ce
te talia dir illi no esss ad h au q sup ut de
loco sic e de infi qz eq dixt qz u z eq pntr ca
dat. inast n infi u e z loc Sufficat au q
eed roes p q pbat pt q spctat ad nale z si de
loco. dicebat n sup q de infi dz z si nl cu qz
seq motu cu t q deo tetalnerut phi nles g
a sili de loco dz z si nl cu qz seq motu. cu i qz n
les phi zsidauert de ipo sut n spales alie roes
q spctat ad nale z si de loco ut dice inf in te.
Mem cu d i eu nagz pbat q dixat vih q

spctat ad nle z si de loco. ee q g si sq qdiup pbat
incetu. sa l z de motu. z t hyo au. q i. q pba d g
q oms opinat ea que sut aliubi ee qz q no z nuq z
ubi n z. tergelapli z phigas i ubi z h com ubi z ci
ma ut hyt a li. q d h qz n sut nusq sut. qz s loc
zpetit entib z vel ullib pz q spctat ad nle z si de
ipo Mui s as qz si devoe entis z q sit inlo i q
solu no ent nusq sut vr q spctat ad nath z si
de loco qz eq ipe z z si decente no g ur spctare ad
nalem Mod q ut inut z m z ut zinit d ee in lo
no seq eus ee ni co q eus ino s boe ap sapietes
z zuis opio et zcep incolula i loco no ee talia n n
sut in loco ut hic de ee in loco loq unti qz anq phi
modicu v il pceperut p cor lo de hi sen z debat
loq de toto ente vn in q to me d q nles p sedo
de phi cor mor estiabat se psidera de z gne vlis
n e et toti entis. cu g loc seq oe cor no id phi lo
quns more antiqz phoz eut oi eu in loco ee. qz
oib sens et oib cor copetit aquo in locus. vn z oz
aut hae vom ee famosa qz fundat z fi z au sa
ma et sz zuulz dus antiqz phoz z si d g de loco
spctat ad nle qz loc no seq eus simp h eus mo
na li seq eus simp h z s mo lo antiqz phoz no
ponetui el entia p entia mo Vlu s d. as qz
phi ur argui a poe zuis pbat n oe q z eus ee
in loco qz q no z no z i [illegible] loco. ee n z i phi q ee
i loco. bui g uelz ista [illegible] z m q no z no z i lo
co qz argui a destrue [illegible] zuus. h eu argu
g q z z in loco. e fla [illegible] zuis qz argui a po
ne zuis ee n z zuis [illegible] ad ee in loco Mod q
q q d di zcodit ista io [illegible] ee so phi z m au
ur velle hae vom p [illegible] cere in z u et no ee ve
h famosa. no n ualz [illegible] et h z cyma et a q
no sut enti si nusq sut q g qdaz sut enti alicubi
sut p phi au dice q sic h loq de entib sic nlz h
z n et si no ualz g hoc ualz tu g m in q loc
na ut pz p phi h pcui includa sut solu en sen
et mo q appilar vo entia qz anq alia entia n p
cepcrut cu g qdaz sut in loco a ee in loco ut
h acquisi sine en sensi et eu oib sen zpetit a q
in loc h ui accidentia ut h acquisiui z ad qz e
ni zuint p phi argue a pone zuis et a destrue au
ee vez au no quo dixi Moem cu d i z de motu.
Adducit scam vom d q ur max hyt z si de mo
tu q z max zuis et max ppus. hi au z mor
locu q uocat loci mutatio. d au tal mor ee m
ppus qz ico mag vetnat vo mor eu sol ipestr
simp zsiqui. d i ee mag zuis qz ei zpetit sa
lrce qz to q no accit de aliquo a motu sig de
motu s locu max dz z si res ei qz zuiez ea

quia opinionem eorum qui de loco considerauerunt non habemus. Deinde cum dicit

licet autem manifestas, adducit tertiam rationem dicens quod licet manifestas dubitationes quod forte sit locus quia non eadem uidentur esse ratio loci considerantibus

ex omnibus que insunt. i. ex omnibus hiis que sunt in loco. si ergo esse

difficultas [illegible] considerare de loco [illegible] corporum [illegible]

sicut quia esse eius quod dictum est difficultatem insurgunt. Deinde cum dicit [illegible]

quia obiciunt [illegible] quod [illegible] cum [illegible] eadem [illegible] quod dicit

[illegible] que hic sunt [illegible] ab intellectu talia a philosophis dicta. cum ergo

non omnibus [illegible] loci [illegible] et eadem ratio quia [illegible]

loco supposita [illegible] ergo esse quod dictum est loci [illegible] diffi.

expeditio ergo considerare de eo [illegible] difficultates [illegible] esse ipsum. Deinde

cum dicit. Aplicatio autem ponit quartam rationem dicens quod aplicatio autem bonum est

[illegible] de loco quia [illegible] ab aliis [illegible]

[illegible] bonum est supple

eorum [illegible] dicit autem [illegible] quia [illegible]

ita simile [illegible] de loco quod non solum non [illegible]

[illegible] de [illegible] de eo et eorum [illegible] non

[illegible] dubiines. Deinde cum dicit quod [illegible]

quod [illegible] ad intellectum considerare de loco. [illegible] de eo esse

quod dicit. quia [illegible] de loco [illegible] ibi [illegible]

autem forte sit locus esse [illegible] dicit. quia [illegible] locus sit. [illegible]

quod sit ibi. quod autem [illegible] esse [illegible] dicit. quia [illegible] adducit [illegible]

[illegible] loci esse. [illegible] adducit [illegible] ad [illegible]

[illegible] loci non esse ibi. At non [illegible] esse [illegible] dicit

quia [illegible] loci esse [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible]

[illegible] adducit [illegible] ad [illegible] [illegible]

loci. [illegible] sic locus

[illegible] esse [illegible] corporum [illegible] aqua [illegible]

[illegible] aqua exit [illegible] aer

ibi [illegible] aer ibi [illegible]

aer [illegible] corporum. quia ergo sic [illegible] sibi suc-

cedunt in loco [illegible] locus [illegible] esse aliquid [illegible] ab o-

mnibus corporibus [illegible] in loco [illegible] in loco

[illegible] aer [illegible] aqua erat [illegible] quia sic

[illegible] corporum in loco [illegible] locus erat [illegible]

erat receptaculum [illegible] corporis [illegible] recep-

taculum [illegible] motu corporum.

Deinde cum dicit. Forte [illegible] quod [illegible] corporum [illegible] nobis

locum corporum. Deinde cum dicit quod [illegible] ad ubi [illegible] ad formam. [illegible]

[illegible] motu ad formam [illegible] quod sit receptaculum formarum

[illegible] motu [illegible] in loco [illegible]

loci [illegible] corporum [illegible] loci ad cor-

[illegible] ad formam [illegible] quia [illegible]

[illegible] formarum [illegible]

locus [illegible] corporum quia non [illegible]

[illegible] corporum [illegible] corporum [illegible]

[illegible] de loco [illegible] corporum. quia [illegible] non so-

lum fecit nos scire [illegible] fecit nos [illegible] ipsum

esse alterum aliquid [illegible] corporum non solum fecit nos

congregare locum esse. sed non fecit nos scire ipsum esse alterum aliquid corporum.

Deinde cum dicit. Aplicatio autem. adducit secundam rationem dicens quod mu-

tationes loci corporum physicorum et simplicium ut mutationes ignis et terre et

talium corporum. non solum ostendunt quod locus aliquid est. sed probant quod locus

habet quandam potentiam et quandam uirtutem [illegible]. quia unumquodque

corporum [illegible] in suum locum non prohibitum. i. si non prohibeatur ut hoc quod sur-

sum sicut leue. i. ad deorsum sicut graue. quia ergo sic est cum unum-

quodque [illegible] motu corporum

non solum quod locus sit sed [illegible] quod habet quandam uirtutem [illegible]

[illegible]. adducit autem quod sursum et deorsum et reliqua sex dis-

tantie [illegible] et dextrum et sinistrum sunt partes et species

loci. Deinde cum dicit. quod sunt [illegible] quod [illegible] sunt partes [illegible].

[illegible] non [illegible]. sursum et deorsum [illegible]

loco. [illegible] quod sursum et deorsum [illegible] partes loci [illegible]

[illegible] quod sunt partes et species. i. partes et [illegible] sunt partes

[illegible] locus [illegible] ipsum [illegible]

[illegible]. Deinde cum dicit. [illegible]

adducit [illegible] non [illegible] loci [illegible] loco

[illegible] non solum quo ad nos [illegible]

[illegible] ponere locum esse. [illegible] non [illegible]

[illegible] non solum quod ad nos [illegible]

[illegible] et sinistrum et sursum et deorsum [illegible]

loci sunt [illegible] non solum ad nos [illegible] nobis quod non [illegible]

est dextrum et sinistrum [illegible] nobis dextrum quod

erat sinistrum [illegible] dextrum et sinistrum [illegible]

deorsum [illegible] nos eadem [illegible] quod erat

nobis dextrum sit sinistrum [illegible] quod erat [illegible] motu [illegible]

[illegible] quod erat [illegible] nos [illegible] et [illegible] deorsum

et [illegible] non [illegible] sursum [illegible]

[illegible] sursum et [illegible] ignis et leue [illegible]

et deorsum non [illegible]

et [illegible] non solum [illegible] ponere et quod ad nos. [illegible]

[illegible] Deinde cum quod sic [illegible] ponere [illegible] loci sit [illegible] ponere [illegible]

locum. [illegible] quod locus sit [illegible]

solum quo ad nos [illegible] Deinde cum dicit. [illegible]

quod [illegible] ponere [illegible] quod ad nos

[illegible] et deorsum et dextrum et

sinistrum [illegible] quo ad nos. [illegible]

[illegible] non esset in loco esset ad [illegible]

[illegible]. de [illegible] non [illegible] non [illegible] non

[illegible] quo ad nos [illegible] quod [illegible] ostendunt

locum esse ad [illegible] non sunt in loco [illegible]

[illegible] quo ad nos [illegible] dextrum et sinistrum [illegible] solum [illegible]

[illegible] quo ad nos non [illegible]

[illegible] unumquodque [illegible]

[illegible] quod ad nos [illegible] ad

[illegible] locus [illegible] Deinde cum [illegible]

[illegible] ad [illegible] ostendunt locum et

[illegible] locus esse ad [illegible] Deinde quod corporum [illegible] differe-

runt quia [illegible] in eo quod [illegible] in eo quod [illegible]

et in eo quia quia sunt in eo quod sunt coniuncta qualitatibus actis et pas-
sis. dextrum autem et sinistrum et sursum et deorsum et huiusmodi dicuntur lo[illegible]
sunt accepta ex sola quantitate respectu. in sola quantitate non habent quinimmo
partes animalis sicut planta dextrum et sinistrum [illegible]. Hoc vero [illegible]
principaliter quia incipit motus a parte dextra id est alii dicunt dextrum
a sinistro sicut est in mundo et in celo respectu sola quantitate cum sic
figure orbicularis non habet quod una pars sit magis dextra quam alia
tamen quia motus celi incipit ab oriente ex ipso motu esse arguitur
oriens esse dextrum et occidens sinistrum. sicut est respectu sola dicitur quanti-
tatis plurium figure in uniuerso extremum et medium. Sed non sic sursum et de-
orsum [illegible] quia respectu ut motus et ut coniuncta virtuti et qualitatibus
actis et passiuis. Hec ergo dicuntur loci simpliciter et secundum hec differentias
et distinctas materia uero quia [illegible] sic hec sunt loci
sed per comparationem ad nos et non per comparationem ad ipsum ut dicte
ad corpora materialia esse dextrum quia ymaginatur ad partem [illegible]
quia ymaginatur [illegible] in terra vel in igne vel esse deorsum quia ymaginatur
esse in medio vel infra ipsa [illegible] ad [illegible]
[illegible] quod locus et loci [illegible] non solum quo ad nos sed simpliciter
et per [illegible] habent esse. Est autem [illegible] quia
[illegible] talia [illegible] simpliciter tale [illegible] loci
[illegible] per comparationem ad nos et [illegible] loci
simpliciter et [illegible] ipsa non [illegible] tales
loci esse simpliciter et [illegible] cum habent [illegible] per comparationem
ad [illegible]. Deinde cum dicit: Ampliusque vacuum. ostendit [illegible]
locum esse [illegible] esse quod [illegible]
et [illegible] quod [illegible] vacuum dicunt locum esse ad
[illegible] vacuum [illegible] locus [illegible] corporis. [illegible] ostendit po-
nentes vacuum [illegible] locum esse [illegible] quod [illegible]
[illegible] locus sit ad [illegible] corpus et quod [illegible]
[illegible] Deinde cum dicit: Videtur
[illegible] adducit ad hoc testimonium [illegible] quod [illegible]
dicens [illegible] chaos [illegible] et receptaculum [illegible] quid [illegible] cha-
os [illegible] omnium ymaginum [illegible] mundi [illegible]
[illegible] quod chaos et quod [illegible] vero in illo
chaos dicebat esse [illegible] et [illegible]
esse [illegible] indiget [illegible]
[illegible] esse receptaculum [illegible]
[illegible] dicebat [illegible] quod [illegible]
et [illegible] esse [illegible] et in loco. [illegible]
locum et receptaculum [illegible] esse [illegible] in loco [illegible].
[illegible] autem quod si locus [illegible] ut [illegible] dicebat [illegible]
erit post loci. et [illegible] omni [illegible] loci sed quo loco [illegible]
[illegible] locus [illegible] receptaculum [illegible] esse [illegible]
[illegible] locum esse [illegible] quia non [illegible] non corpus locus
corporis [illegible] quod [illegible] in eo. quia [illegible]
[illegible] non solum locum esse [illegible]
[illegible] Dicit autem quod [illegible] dicebat quod
simpliciter [illegible] dicebat. dicebat [illegible] in [illegible]
[illegible] loco [illegible] et quod [illegible]
corporis [illegible] et non [illegible] locus [illegible]

[illegible] quia corporis [illegible] in loco [illegible] corpus locus [illegible].
Nunc vero hoc dicto. adductis rationibus per quas [illegible] locus
esse [illegible] adducit rationes per quas probat [illegible] locum
non esse. Dicit autem [illegible] in [illegible] per quod [illegible] rationes adducit. [illegible]
[illegible] et [illegible] Amplius [illegible]
Amplius [illegible] Amplius [illegible] corporis [illegible] quod [illegible] de-
[illegible] dubitare [illegible] locus [illegible] non [illegible] corpus [illegible]
corporis [illegible] quod [illegible] loci [illegible]
[illegible] et in corporibus habet quid [illegible] locus [illegible] habet dis-
tantias tres. longitudinem. latitudinem. profunditatem quibus distantiis [illegible]
corpus. [illegible] locus [illegible] habere distantias et dimensiones [illegible]
[illegible] locum esse corpus quia [illegible] in eodem [illegible] duo
corpora. [illegible] cum [illegible] habere dimensiones corporis
[illegible] corpus non [illegible] quia [illegible] duo corpora [illegible] in eodem
[illegible] Amplius autem quod [illegible] quid [illegible]
corporis [illegible] aere [illegible] ignoto [illegible] quia
[illegible] non [illegible] per quas [illegible]
[illegible] non [illegible] quid [illegible] quod [illegible]
[illegible] notum [illegible] ignotum [illegible] quidem [illegible]
[illegible] antiquorum [illegible] de loco [illegible] quia [illegible]
quod non [illegible] dubitationem de loco [illegible] corporis [illegible] loci [illegible]
[illegible] ignotum non de ipso [illegible] non [illegible] quod [illegible]
[illegible] loci [illegible] de [illegible] ipsi [illegible] non [illegible]
plene notum in quo [illegible] sit. Amplius [illegible] ait locum habere
tres distantias longitudinem. latitudinem. et profunditatem. quia locus [illegible]
[illegible] locum [illegible] esse [illegible] corporis [illegible]
distantias [illegible] corporis [illegible]
sit [illegible] in loco locus [illegible] non [illegible]
[illegible] ut [illegible] quia [illegible]
[illegible] distantias et dimensiones [illegible] lo-
cus tales dimensiones habere [illegible] locum [illegible]
[illegible] tales dimensiones habere [illegible] patebit. Amplius [illegible]
[illegible] quid [illegible] quod si locus [illegible] corpus duo corpora
erunt in eodem loco. Amplius quod [illegible] ad [illegible] de [illegible] loci duo
sunt. [illegible] quod locus totaliter attingit [illegible] loco [illegible] loci quod [illegible]
locato non attingit [illegible] quod locus non [illegible] loco immo
[illegible] locus [illegible] corpus [illegible] totaliter attingit
[illegible] corpus [illegible] attingit [illegible] corpus [illegible] corpus [illegible]
cum eo [illegible] locus non [illegible] loco [illegible] cum ipso. [illegible]
ut [illegible] non [illegible] duo corpora in eodem [illegible]
aqua [illegible] locus [illegible] non [illegible] aeris. [illegible]
[illegible] corpus aeris [illegible] quod [illegible] attingit
aere non [illegible] quod non [illegible] et [illegible] aer.
Deinde cum dicit: Amplius si uero. adducit [illegible] quod si corporis
locus [illegible] receptaculum [illegible] et [illegible] erit locus et receptaculum
[illegible] ut linee et puncti erit locus receptaculum. [illegible] non
[illegible] in [illegible] erat [illegible]
plani [illegible] aeris. sic [illegible] erat puncti
[illegible] sit puncti aeris. [illegible] puncti
et aeris [illegible] locus [illegible] a puncto [illegible]

aliqua inter locus erit quod aliam quod non vocetur locus spera dicitur
a spatio in loco superficies dicitur a superficie non loco corporis a corpore. Ideo
videtur quod locus non est aer per unumquodque istorum. Forte autem sic vero
si locus esset ad esse dicitur ab eo ad quod locus. Et non per se potest quod
sic dicitur. Ergo non est. [illegible]

[illegible]

neque in aeriorem locum vniversi corporum. forte autem sic ratio. si locus
esset ad eius terminum per eius contrarium locum. sed non potest alius quia locus dicitur qui pri-
mo. g° z c. Obiciet autem quod ex predictis quod probat quod dicta sunt
non solvit quid est. sed non dubitare necesse est si q. Dicendo autem quod
cum omnis premisse vi rationes concludunt similiter quia concludunt non
non esse. per suum simpliciter et non concludunt per se ad concludunt
hec argue solum supposita contrarietas quia non contrahebat de loco vel
Quoniam autem ad quod etc. Postquam autem philosophus Victas rephebat.
disputavit quidem an sit locus. consequenter hic incipit disputare
inquirere quid sit locus. Circa quod dividitur quia primo facit quod dictum est. secundo declarat quod
per que sophismata nec prius habite solute sunt ibi. Primo autem accidit. Circa primum
dicendum quod primo adducit quasdam rationes probantes locum esse materiam vel
formam. secundo adducit rationem ad partem oppositam ibi. Multo autem ex
hiis. Circa primum dicendum secundum quod duas rationes adducit. primo probat
locum esse formam. secundo probat locum esse materiam ibi. Propter autem quod et cetera. Circa
primum dicendum quia primo premittit distinctionem quandam utilem ad propositum.
secundo ex distinctione probat intentum ibi. Si igitur est locus. dicit igitur quod
ad quod dicitur esse per se. aliud vero per aliud. et quia hec distinctio quodammodo
fuit per se quedam per accidens est. quoddam communis est vniversis et est locum
est hec requiritur natura loci aliud quod est proprius in quo primo sunt omnia loca
corporum et ideo est locus per accidens. alius vero est locus proprius in quo aliquod est
primo et sic est locus per se. verbi gratia. Dico autem communem sicut es in celo
qui es in aere. hoc autem aer est in celo et es in aere quia es in
terra. similiter autem es in hac scilicet terra quia es in loco hoc est proprio quod
continet plus quam te. Dicendo autem quod omne per accidens et per aliud reducitur
ad per se. et quia omne quod est per se est in corpore que sunt per accidens locus
proprius sit locus per se. locus communis sit locus per aliud et per accidens.
quod existunt vel in loco proprio sicut vero existentes in loco communi.
ideo igitur quod tu in loco communi est ad similitudinem exempli quia est in loco proprio. quod
igitur tu es in ista parte terre tanquam in loco proprio quod non ad communem
quod tu es in terra et in aere et in celo tanquam in locis communibus
continentibus etc. Videmus autem quod dicit. Si igitur locus. Existimatur
hec premissa autem locum esse idem cum forma. dicit. si igitur est locus
primo per se continens unumquodque corporum hec locus utique erit terminus vel
ultimum corporis. quia locus videtur esse species et forma unicuique quia in eo
magnitudo determinatur et in magnitudine corporum est. causa hoc scilicet forma per
species est terminus corporum. Videtur igitur sic considerantibus quod locus est species
et forma vniuscuiusque propter quod hec ratio tali sit et forma. Dicendo autem
quod hec ratio dupliciter deficit [illegible] per fallaciam equivocationis
secundo per fallaciam consequentis. cum igitur arguit. forma est species. igitur locus est forma.
equivocatio ibi in terminis quia locus est terminus extra. forma vero est terminus intra. et quod
est ibi fallacia consequentis quia arguit ex puris affirmativis in secunda figura.
Dicendo autem quod distinctio prius habita de loco ad hoc deservit
huic rationi. non enim quoniam locus est terminus locus communis non
habet rationem termini. cum non equetur rei locate. Sed hic est sermo so-
lum de loco proprio. Quod igitur volebat philosophus arguere locum esse for-
mam per hoc quod erat terminus oportuit ipsum differre locum proprium quod
est a loco communi qui non est terminus. oportuit ipsum ostendere quod locus habet
rationem termini quia hoc habet quod sit terminus. non quod habet quod sit primus et proprius.
Quoniam vero etc. ... cum omne generans dat vel deferat [illegible]

quod dat ei de loco ex quo habet sequi idem esse locum et formam.
Videmus quod si locus esset idem quod forma non omnino moveretur localiter et si non
esset motus localis non esset aliquis alius motus. hec autem sic ostenditur. nam
ad motum [illegible] quia [illegible] locum [illegible] ad quod [illegible] tendit quia [illegible]
ad [illegible] ubi ad quod [illegible] moveri potest. cum igitur res semper sit sub
forma [illegible] non sit mutabile quod aliqua res sit et aliquando careret [illegible]
si locus esset forma non esset motus localis. quia semper res esset in
suo ubi. immo hec posito ubicumque ponitur quodcumque corpus quod
caderet quia haberet locum suum naturalem semper. igitur non esset motus
localis quia res semper esset in suo ubi. immo hoc posito ubicumque
ponitur quodcumque corpus quiesceret quia haberet locum suum naturalem. ideo
igitur non esset motus localis [illegible] quia [illegible] non potest
esse non existente priori. motus [illegible] prior motu
locali [illegible] non [illegible] admittit [illegible]
movetur a mente [illegible] quod [illegible]
cum quia locus non potest esse idem quod forma. quia non dicebat quod ge-
nerans quod dat sibi deferre tantum dat sibi de loco. ex hoc
non arguitur quod locus sit idem quod forma. sed quod sit ad continens for-
mam cum locus sit superius continens formam levius locus [illegible]
sursum formam gravius. quanto igitur gravius plus dat vel deferat [illegible]
minus plus dat sibi de loco sursum ut ignis qui est superi-
or aere levior est ipso et terra que inferior est aqua gravior est ipsa.
Deinde cum dicit. Sed autem quod [illegible]. probat locum esse materiam
et quod dicendum quia primo facit quod dictum est. secundo ad confirmationem quod dixerat ad-
ducit dictum platonis ibi. Unde et plato. dicit igitur quod sed quod locus videtur
esse distantia magnitudinis. i. scilicet positum aliquorum punctorum locum non
esse superficiem corporis continentis sed esse spatium et distantiam inter latera magni-
tudinis hoc. scilicet. i. [illegible] locus esse in hoc [illegible] distantia
altera a magnitudine spatium. i. id est alterum a corpore contento et non
determinatum de se sed determinatum per corpus contentum [illegible] extensum
ipsius spatium quantitatem distantiam laterum corporis contenti. in hoc igitur videtur esse
locus materia quia de se quod determinatum nominatur. id est videtur quod hoc autem
quod materia est contenta sub specie. i. sub forma et differentiam sub plano. i. sub
superficie quod sub toto. est autem hec materia et infinitum. i. indeterminatum. nam
cum removentur termini et passiones speciei. i. forme ab aliquo corpore nihil re-
liquitur preter materiam. igitur materia est de se ad indeterminatum. et infinitum et de-
terminatum per aliud sicut et primo spatium de se quod indeterminatum dicitur
et determinatum per aliud. Dicendo autem quod hec ratio probans locum esse ma-
teriam deficit sicut et ratio prima probans ipsum esse formam. nam cum arguit
in dicit de se quod indeterminatum spatium. et quod potest ideo quod est materia
talis continetur et indeterminatum. igitur materia est spatium. et sic locus
arguit ex affirmativis in secunda figura tenente ibi fallacia consequen-
tis. i. et ibi equivocatio ibi ad esse indeterminatum. nam aliter
sic dicitur quod indeterminatum quod de se nullum actum nominat di-
mensiones autem per quamcumque speciem quantitatem accipiatur. sub
modo indeterminato non dicitur quod omnino in potentia sit specie materia.
Deinde cum dicit. Unde et plato. adducit ad confirmationem
eius quod dixerat dictum platonis. dicit quod et plato in thimeo idem dixit
esse materiam et locum natura receptivam et locum unum et idem dicit. igitur ex
dicto platonis hoc confirmatur ratio predicta scilicet quod locus sit idem quod

receptiu̅ 7 m̅. addit au̅ inp̅fectu̅ p̲bonis q̅ a̅ m̅ s̅
p̲bo oq. diffi̅niet id receptiu̅ sup̲ inchineo 7 a̅ m̅
loquit̅ ɜ p̲ib i dictis codic̅ no̅ s̅c̅pt̅is inc̅ipiendo g̅ fuit n̅
uiens recept̅ uno m̅. s̅ʒ i dic̅ aliis no̅ s̅c̅ptis .i. i libris
que dicebat̅ in scolis q̅ no̅ redicebat̅ in scripto diffi
niebat̅ recept̅m̅ uno mo̅ in chimeo no̅ a̅ m̅ ɜ̅seq̅ʒ m̅
m̅ int̅ recept̅ locu̅ t̅m̅ 7 i recept̅ id ven̅it̅ s̅l id p̲o
suit̅ 7 cl̅dit q̅ om̅s aliq̅ p̲hi ap̲plone dic̅t̅ locu̅ e̅e̅ ad
no̅ t̅m̅ inuestigauerit̅ q̅ ɜ id̅ s̅ʒ q̅ ɜ id h̅ sol̅ .i. p̲so
conat̅ ɜ dic̅e. Dicit̅ s̅. a̅s q̅ mo̅ p̲lone ad po̅ loc̅
e̅e̅ m̅m. Ad q̅ du̅ voc̅e̅ mou̅ potuit̅ q̅ q̅ p̲ m̅
l̅t̅a noluit̅ redd̅e ro̅m̅ d̅ n̅ull̅ ponit̅ .m. q̅ m̅ ac̅
ce̅t supf̅. voluit̅ .n. so̅ m̅ueri ɜ̅stitui ex s̅b̅stia 7 q̅
exi̅s̅ poc̅ seq̅bat̅ id e̅e̅ co̅r ml̅er ma̅t̅ 7 id e̅e̅ co̅r s̅b̅a
7 co̅r q̅ ɜ q̅ntitas ɜ̅tingit eu̅ dic̅e q̅ dim̅sio̅es e̅e̅nt̅
m̅ ac̅ce̅p̲t̅ m̅. s̅l co̅r n̅c̅. si g̅ a̅ q̅ dim̅sio̅es po̅ sunt̅ h̅
m̅. m̅q̅ e̅e̅nt̅ m̅ dim̅sio̅es que de se sunt̅ q̅ m̅d̅e̅t̅
q̅ ɜ g̅ dim̅sio̅es 7 sp̲atiu̅ e̅e̅ q̅ ɜ int̅ duo lat̅a co̅r s̅a
q̅ aut̅ ponebat̅ e̅e̅ loc̅ d̅t̅ q̅ indet̅iatu̅ 7 dim̅sio̅es
ille ind̅i e̅e̅ indet̅iat̅e de se det̅iant̅ au̅ p̲ lat̅a co̅r
ɜ̅t̅. id dixit locu̅ e̅e̅ m̅m q̅ sp̲atiu̅ illud q̅ dicebat̅
q̅ dicebat̅ e̅e̅ locu̅ uidebat̅ h̅r̅e ro̅m̅ m̅at̅ie. s̅ʒ
m̅a qua mou̅ potuit̅ ex hoc forte h̅ebat̅ o̅c̅tu̅
n̅a sp̲atiu̅ illud q̅ ɜ int̅ lat̅a co̅r ɜ̅tin̅ ut dist̅an̅ m̅a
q̅ ɜ int̅ lat̅a alic̅ uasis inq̅ recep̲t̅a aq̅ ut aer
l̅ a̅d a̅ co̅r no̅ solu̅ inst̅iatu̅ q̅ ad mag̅ne q̅ illi sp̲a
de̅e no̅ ɜ̅petit̅ mag̅ det̅iata. s̅ʒ det̅iat̅ p̲ lat̅a ua
sis. s̅ʒ 7 sp̲atiu̅ illud ɜ q̅ inst̅iatu̅ q̅ ad e̅e̅ q̅ alim̅ h̅t
e̅e̅ aliu̅ aliu̅ aq̅l. aliu̅ no̅ ad̅ s̅ q̅ q̅ 7 a̅ co̅r rea
p̲. cu̅ g̅ h̅ sit m̅ q̅ dicit̅ q̅ inst̅iatu̅ q̅ ad e̅e̅ 7 q̅ ad
magnit̅ui̅ ɜ̅uidebat̅ forte p̲lo̅m q̅ sp̲atiu̅ illud q̅ dicebat̅
e̅e̅ loc̅ id e̅e̅t q̅ m̅. Ulti̅ s̅. du̅ a̅ ɜ ut̅ m̅m sit q̅
loc̅ sit id q̅ m̅ 7 v̅i̅ q̅ sic. n̅a ʒ s̅ id sit sophis̅
q̅ sup̲de̅ sup̲ s̅lo̅ sud̅a. s̅ʒ a̅ m̅ro ut̅ den̅ote ɜ̅clud̅e
sola. m̅ ut̅ e̅e̅ id q̅ d̅t̅ q̅ inst̅iatu̅ ta̅ s̅ e̅e̅ q̅ s̅ m̅
magnit̅ui̅ne. s̅ig̅ sic arguit̅ loc̅ ut̅ de eo loq̅bat̅ aliq̅
s̅l sp̲atiu̅ id dixit q̅ inst̅iatu̅ q̅ ad e̅e̅ 7 q̅ ad mag̅
m̅ au̅ ɜ h̅ g̅ loc̅ ɜ id q̅ m̅ s̅ʒ arguit̅ ex aff̅r̅ in s̅ʒa
s̅g̅a t̅ʒ t̅m̅ argum̅ q̅ ut̅ e̅e̅ int̅ ɜ̅ueti q̅ no̅ ɜ int̅ia
ɜ m̅ 7 e̅o. Ad q̅ si loc̅ no̅ p̲t̅ e̅e̅ id q̅ s̅a ut̅ sup̲ d̅n
debet̅. m̅ro m̅ ɜ id q̅ m̅. m̅ .n. h̅r mag̅ opp̲o̅ ɜ̅di
tio̅es loco q̅ s̅a. n̅a cu̅ sit s̅oa ɜ̅tine̅t̅ m̅ no̅ ɜ̅tin̅.
cu̅ loc̅ q̅ ɜ̅tine̅t̅ ɜ̅ditio̅ m̅ ut̅ e̅e̅ opp̲o̅ ɜ̅dito̅ loci e̅e̅
sus t̅ʒ loc̅ no̅ sit s̅oa ɜ t̅l ɜ̅ta s̅o̅rm. no̅ t̅ʒ sp̲e ɜ
ɜ̅ta m̅ 7 o̅e̅ in s̅oa ɜ̅petit̅ rei det̅iat̅ loc̅ s̅c̅do̅ roe
m̅. si g̅ s̅oa no̅ ɜ id q̅ loc̅ nil̅ro m̅ erit̅ id m̅. q̅
no̅ ob̅s̅ de sp̲atio illo l̅ de dim̅sio̅ib̅ ill̅ q̅ sunt̅ ip̲so ad
e̅e̅ 7 ad mag̅ne. Ad q̅ int̅ lat̅a co̅r ɜ̅tin̅ no̅ sunt̅ re
ales n̅ dim̅sio̅es co̅r ɜ̅tent̅i ut̅ aq̅ exn̅te in uase int̅
lat̅a uasis no̅ sunt̅ dim̅sio̅es aque ɜ̅tinte au̅ aq̅ 7

s̅b̅mtate ae̅ i no̅ erit̅ int̅ lat̅a dec̅ n̅ dim̅sio̅es ae̅is
realis. au̅ no̅ ɜ deire dim̅sio̅es ae̅is sep̲atas q̅ sunt̅ i
po̅ ad h̅ e̅e̅ l̅ ad̅ ut̅ no̅ supp̲o̅bat̅. si g̅ int̅ lat̅a uasis
ɜ deire dim̅sio̅es p̲ dim̅sio̅es co̅r ɜ̅tent̅i h̅ no̅ erit̅ re
alit̅ s̅ʒ s̅ dim̅sio̅em. dato g̅ q̅ h̅ dim̅sio̅es l̅ h̅ sp̲atiu̅
e̅e̅t loc̅ po̅ no̅ poss̅ q̅ t̅al̅ loc̅ e̅e̅t id q̅ m̅ q̅ m̅ dicit̅
q̅ reale 7 no̅ q̅ s̅ imag̅ m̅. Deinde cu̅ d̅. m̅ro a̅.
adducit̅ ro̅es ad p̲te̅ opp̲ositi o̅ns q̅ loc̅ no̅ p̲t̅ e̅e̅ m̅
n̅ s̅oa. e̅e̅ q̅ o̅. s̅. q̅ p̲ ɜ̅tingit̅ diffi̅ h̅ p̲o̅nis s̅ po̅
loc̅ m̅ l̅ s̅oa. s̅o adducit̅ ro̅es oñdentes locu̅ no̅ e̅e̅
m̅m n̅ʒ s̅o̅rm a̅ ɜ̅tn̅o q̅. o̅ g̅ q̅ m̅ro mtedeit̅ ex h̅is
ex q̅b̅ po̅ loc̅ e̅e̅ m̅ l̅ s̅oa n̅ʒ diffi̅ ɜ̅g̅ q̅ sit loc̅
s̅ q̅d loc̅ s̅ q̅ a̅ʒ sit h̅r̅e s̅l sit m̅ s̅l sp̲es altissima
h̅r sp̲eculatio̅m. m̅. n̅. ɜ po̅. s̅oa no̅ a̅d̅ po̅ au̅ 7 a̅d̅
sunt̅ ɜ̅plata 7 id diffi̅ h̅r sp̲eculatio̅m 7 s̅ ro̅ q̅ s̅l
tunc no̅ ɜ s̅acile ɜ̅g̅re ip̲s̅. no̅ .n. p̲t̅ aliq̅ istoꝝ ɜ̅g̅re
ɜ̅plete s̅m reliquo s̅ q̅ h̅ sunt̅ s̅l m̅ s̅l s̅oa s̅l eo̅ q̅
ɜ̅tra sunt̅. Deinde au̅ q̅ si loc̅ p̲o̅ m̅ l̅ s̅oa dup̲ ɜ dif
s̅le ɜ̅g̅re ip̲m. p̲ q̅ m̅ 7 s̅oa p̲lur̅ no̅iare simpli̅ p̲ri.
q̅ s̅ʒ .n. simp̲ p̲ri h̅r ɜ̅gnem alt̅a 7 diffi̅le. s̅o ɜ h̅ dif
s̅le q̅ q̅ntito p̲l̅a recip̲iu̅t ad ɜ̅gn̅ aliq̅ tanto diffi̅ ɜ
ɜ̅gn̅ illi. cu̅ g̅ no̅ p̲ sit ɜ̅g̅ m̅ ign̅o n̅ s̅oa n̅ eo̅ diffi̅
al̅ erit̅ ɜ̅g̅ loci q̅ s̅l p̲o̅ loc̅ m̅ t̅e̅ntu̅ s̅l s̅oa m̅
no̅ t̅ʒ h̅e ɜ̅gn̅ a̅ s̅l ɜ̅gn̅ utr̅ʒ. Deinde e̅ d̅
a̅ no̅ q̅ imp̲o̅. adducit̅ ro̅es p̲bates locu̅ no̅ e̅e̅ m̅
n̅ʒ s̅o̅rm. e̅e̅ q̅. o̅. s̅a. s̅ q̅ q̅ ro̅es adducit̅. s̅a
n̅ au̅ s̅p. ɜ l̅. ap̲li̅ q̅uo̅m s̅it̅ q̅ l̅. ap̲li̅ t̅m̅ ex
aere. dicit̅ g̅. a̅ no̅ q̅ m̅ po̅ sit̅ locu̅ e̅e̅ q̅ s̅ʒ h̅oꝝ
n̅ m̅m̅ l̅ s̅o̅rm no̅ ɜ diffi̅le mue̅e sp̲es quido̅ .n. t̅m̅ no̅
sep̲ant̅ a re locu̅. au̅ ɜ̅t sep̲am ab eo d̅ ɜ i quo
n̅a ɜ aqua erat̅ m̅ h̅ ubi sit aer sic p̲ius ɜ̅tinebat̅
ad iuic̅e co̅r ɜ ae̅. s̅ 7 aqua 7 q̅ e̅e̅ ɜ de ae̅ 7 aq̅ i
aliud ɜ de aliis co̅r s̅imp̲ q̅ p̲sit̅ m̅ut̅re loca s̅ua
q̅ loc̅ n̅ʒ ɜ̅p̲s rei. s̅ m̅l̅. n̅ʒ ɜ h̅r̅ .i. ip̲s s̅oa. s̅ʒ
loc̅ ɜ sep̲abil̅ ab uno q̅. m̅ au̅ 7 s̅oa no̅ sep̲ant̅ a re
u̅l cl̅dit q̅ ut̅ loc̅ e̅e̅ ad h̅ ut̅ uas. uas ɜ .n. loc̅
t̅ransmut̅abil̅ cu̅ au̅ uas n̅ sit rei 7 p̲sit sep̲ari a re ɜ̅te
nta loc̅ potius sep̲ari a lo̅co 7 e̅o. ɜ̅cl̅dit aut̅ q̅. ɜ̅clu
q̅ loc̅ s̅ q̅ ɜ sep̲abil̅ a re sit no̅ ɜ sp̲es n̅ʒ s̅oa. s̅ no̅
q̅ ɜ̅tra sit ɜ alt̅m a m̅. q̅ m̅ no̅ p̲se ɜ̅tra s̅ʒ co̅r̅e.
Deinde au̅ q̅ ait̅ uas e̅e̅ locu̅ t̅ransmut̅abile q̅ uas no̅ ɜ
locus n̅ m̅ll̅. si au̅ d̅ʒ e̅e̅ s̅oa ul̅ loc̅ d̅ʒ q̅ ul̅t̅ ɜ̅ti
uasis i t̅ellig̅a ibi debitu̅ o̅due̅ ad uniu̅s̅u̅. q̅ g̅
loc̅ ɜ t̅ransmut̅abil̅ m̅l̅ 7 no̅ s̅oa u̅ ut̅ m̅s̅ p̲lenu̅ decl̅abit̅
d̅ m̅s e̅e̅ loc̅ t̅ransmu̅ q̅ ɜ loc̅ m̅l̅ q̅ s̅ q̅ h̅ t̅ransmut̅
p̲t̅ p̲tantio cu̅ s̅acit ex̅ ad p̲p̲ositu̅ q̅ sic uas n̅
ɜ rei ɜ̅tente 7 p̲t̅ sep̲ari ab ea sic loc̅ p̲t̅ sep̲ari a
lo̅to. Deinde 7 q̅ cu̅ de s̅oa no̅ sit dubiu̅ q̅ no̅ sep̲at̅
a re. dub̅ t̅m̅ ɜ de m̅ q̅ ɜ m̅g̅ b̅il̅ 7 i s̅oa. cu̅ g̅ p̲bat̅ ɜ
locu̅ no̅ e̅e̅ s̅o̅rm q̅ ɜ sep̲at̅ a re ut̅ rem̅o̅ omn̅e

oio motu in p⁹ modo d. n. ee in aliquo q̄ q̄ ipsum
ee est 3m q2 regnum ē i p̄tate regis regnum ē in re
ge. apli q̄ in aliquo ē i aliquo sicut i optio r oione
in fine h̄ aūt ē eē cū nu[n]q̄ h̄ q̄ sit. h̄ in cor r
aīnt ē d̄ ee in eo q̄ diligit r in eo ubi poit
opti r feli[cita]te om aūt max[im]e p[ro]p[ri]u ē aliquid in aliquo.
q̄ in sicut aliquid i vase ē r oio sicut locatu in loco.

Iusto ē q̄ sufficient[er] cor[um] mor[um] sit p[ro]p[ter] accipi. n. alii modi
v[e]l sumu[n]t s[ecundu]m p[ar]te r to[tu]m r sic sunt q̄ p[ri]mi modi. v[e]l sum[untu]r
s[ecundu]m cam r ca[usa]m r sic sunt q̄ sequentes. modi aūt p[ar]te
r totu accipi p[o]sunt p[ar]ti[ali]t[er] r total[ite]r v[e]l p[o]ssunt accipi s[ecundu]m re
v[e]l s[ecundu]m rom. si accipi s[ecundu]m re sic sunt duo p[ri]mi modi. vid[e]l[icet]
put ps integl[ib]is ē i s[u]o toto ut digitus i manu. r
put totu integrale ē in suis ptib[us]. to[tu]m n. integrale
sit a ptib[us] d[icitu]r to[tu]m s[ecundu]m rem. si aūt accipia[n]t[ur] totalit[a]
tes s[ecundu]m rom sic sunt alii duo modi put sp[eci]es ē in g[e]n[e]r[e]
r g[e]n[u]s in sp[eci]eb[us]. g[e]n[u]s n. ē ps diffi[nitio]nis sp[eci]ei s[ecundu]m no[m]e ē ps s[ecundu]m
rem. q2 to[tu]m q̄ dicit g[e]n[u]s dicit sp[eci]es s[ecundu]m rem. h̄ dicat
r to[tu]m s[ecundu]m pte ut p[ri]mo m[od]o. ad hunc g[enu]s mo[dum] reduci p[o]t[est]
dra ē in sp[eci]e v[e]l put dra ē in g[e]n[er]e. d[icitu]r n. ē ps diffi[nitio]nis
sp[eci]ei r ē in g[e]n[er]e tamq[uam] in suo toto in sp[eci]e n[on] ... in
sp[eci]e n[on] tamq[uam] in eo ē ps diffinitiva. q[ui]ta g[enu]s modi ce[n]di
sumu[n]t[ur] s[ecundu]m pte r to[tu]m. duo s[ecundu]m totalitate reale. r duo s[ecundu]m total[itat]e
rois. alii a[utem] q[ua]tuor sumu[n]t[ur] s[ecundu]m cam r eusatu ut s[ecundu]m forma
r mam. mo[dus] v. q[ui]ntus sumit[ur] put sp[eci]es ē i ma s[ecundu]m cam ef
fic[ient]e. mo[dus] vi. q[ue] sumit[ur] put motu ē i moto s[ecundu]m cam fina
le sumit[ur] vii et viii. finis n. dup[lex] ē v[e]l simp[lex] v[e]l s[ecundu]m a
mo. si sumat[ur] finis simp[lex] sic ē vii mo[dus] put aliquid ē i suo
optio. si u[er]o sumat[ur] finis s[ecundu]m aliq[ue]m mo[dum] sic ē viii mo[dus] put
locatu ē in loco. ipe n. loc[us] put sup[er]i[us] declarab[itu]r cū ē
quo mo[do] finis locati. ad hunc aūt mo[dum] reduci h[ab]et p[o]t[est]
aliq[ui]d ē in tpe. loc[us] n. sic ē locati q[uod] ē mesura ei r q2
tpe ē mesura temporaliu[m] mo[dus] quo aliquid ē in tpe red[uci]t[ur] ad
mo[dum] quo aliq[ui]d ē in lo[co]. Iusto to q̄ ē ee in loco sit
maxime p[ro]p[ri]us mo[dus] ce[n]di in. oms alii modi reducu[n]t[ur]
ad ipm q̄. n. ē in loco co[n]tinet r co[n]tinet[ur] in ipo. oms g[enu]s
modi p[o]du[n]t ce[n]di in. reducu[n]t[ur] ad istu[m] q2 i oib[us] de[te]rmi[na]t[ur]
q[ua]da[m] co[n]ti[nentia] v[e]l aliq[ua] co[n]tentio v[e]l aliq[uis] finio. Deinde cū d[icit]. du
bitab[it] aūt aliquis. inq[ui]rit an aliquid possit ee in se ipo. et q̄
d[icit]. s[ecundu]m q2 p[ri]mo mo[do] h[abe]t q[uest]ionem. s[ecundu]m solvit ea[m] i. dup[liciter] aūt. d[icit] g[enu]s
q̄ dub[itabi]t aliquis ut[rum] nu[m] ide aliquid ... possit ee in se ipo. aut
n[on] ē in se ipo. s[ed] oia i. q[uod] ē aut nusq[ua]m sunt aut si
alicubi sunt i alio s[un]t ea ee. Deinde cū d[icit]. d[upliciter] aūt. solv[it]
ad q[uestio]nem p[ro]positam. ē aūt de q[uestio]ne solo q̄ r[ati]o[n]e p[ri]mi ad
p[ro]p[ter] ee in se ipo. s[ed] p[o]t n[on] ē in se ipo. duo g[enu]s f[acit]. q2 p[ri]mo ost[endit]
q̄ s[ecundu]m alt[eru]m r s[ecundu]m ptes p[o]t aliquid ee in se ipo. s[ecundu]m o[stendit] q̄ p[ri]mo n[on]
ē in se ipo v[e]l. p[ri]mo aūt no[n] p[o]t. d[icit] g[enu]s s[ecundu]m aliquid ee in se ipo d[upliciter]
ē aut p[er] se r p[ri]mo aut s[ecundu]m alt[eru]m r p[er] ptes aū in sint ptes
toti. r h[oc] s[cilicet] to[tu]m s[ecundu]m illas. i. p[ro]p[ter] ptib[us]. r i[n] q[ua] ptes sic i[n] ... to[tu]m

dicetur totu in se ipo p[ro]p[ter] ptes. q. d. q̄ q2 ptes sunt i toto
r est q̄ aptet uni attribui alii. q̄ est attribua[n]t[ur] toti q2 a
petit ptib[us] r q̄ denoiet[ur] totu p[ro]p[ter] ptes p[ro]pt[er] q̄ d[icitu]r. n. de
noiat[ur] s[ecundu]m ptes ut d[icitu]r cor[pus] album q2 sup[er]fici[es] ē alba q̄ ē aliquid cor[poris]
r d[icitu]r ho[mo] sciens q2 ronatiu[m]. i. intellectu[m] ē sciens v[e]l ē sum[m]
scire. h̄ g[enu]s mo[do] totu in se ipo erit p[ro]p[ter] ptes. amphora
q̄ d[icitu]r. n. no[n] erit in se ipa neq[ue] vinu[m] in se ipo. s[ed] amphora
vini. i. to[tu]m h̄ amphora r vinu[m] ē in se ipo p[ro]p[ter] ptes. q̄
n[on] ē q̄ i[lla] ut minutu[m] r d[icitu]r in quo ē ut amphora ... s[cilicet] h̄
sunt ptes ei[us] toti q2 sunt ptes aggregati ex amphora r
vino. sic q[ui]d g[enu]s i. s[ecundu]m suas ptes d[icitu]r id aliquid ee in se ipo.

Iusto est q2 n[on] est mot[us] no[n] q[ue]re[n]d[u]m loc[us] eod[em] q. mo[do] loq[uit]ur
de motu r de loco. sic g[enu]s mo[dus] se ipm p[o]t i q[uo] p[ro]p[ter] to[tu]m mo
totu mo[veri] cū aliquid se ipm ro[tat] ptiu in q[uantu]m una ps mo[ve]t
aliam pte. sic n[on] ē in se ipo p[er] se. ē tn̄ aliquid in se ipo r[ati]o[n]e pti
na aliq[ua] sunt pti[u]m q[ue] p[o]ssunt attribui toti ut cū a
nia mo[ve]t cor[pus] totu ab d[icitu]r mo[ve]ns no[n] r[ati]o[n]e toti[us] s[ed] r[ati]o[n]e
ptis ut r[ati]o[n]e aie sic totu ab d[icitu]r mot[um] r[ati]o[n]e cor[poris]. a sim[ili]
g[enu]s cū amphora co[n]tinet vinu[m] totu aggregatu[m] ex amphora
r vino d[icitu]r ee in se ipo r co[n]tine[re] se ipm. to[tu]m n. tale a
ggregatu[m] ē co[n]tine[n]s r co[n]tentu[m]. d[icitu]r n. tale co[n]tine[n]s q2 una
ps ei[us] ut amphora est q̄ co[n]tine[n]s. r d[icitu]r to[tu]m ee co[n]tentu[m] q2
alia ps ei[us] ut vinu[m] ē q̄ co[n]tentu[m]. h̄ g[enu]s mo[do] s[cilicet] p[er] sino
doche attribui[tu]r in q[uantu]m q̄ sunt pti[u]m toti ee. to[tu]m ee in se
ipo q2 una ps ē in alia pte. Iusto d[icit] q̄ p[ro]batur
totu denoiari s[ecundu]m ptes mediat aliquid denoiari posse ab
oi eo q̄ ē in ipo ut cor[pus] d[icitu]r album q2 sup[er]fici[es] ē alba r
in hoie d[icitu]r ee scia q2 i ipo intellect[us] ē sciens. si g[enu]s q̄ a
petit s[ecundu]m s[cilicet] sup[er]fici[es] attribui cor[pori] r q̄ co[m]petit p[ro]p[ter] intellectum att
bui[tu]r hoi no[n] ē i[n]co[n]ve[n]iens r q̄ co[m]petit ptib[us] attribuere toti. si
g[enu]s uni pti ut amphore co[m]petit co[n]tine[re] r alii pti ut vino
co[m]petit co[n]tine[ri] tam co[n]tine[re] q̄ co[n]tine[ri] attribue[tu]r toti. dicet[ur] g[enu]s to[tu]m
ee in se ipo r co[n]tine[re] se ipm q2 una ps co[n]tinet alia[m].

Deinde cū d[icit]. p[ri]mo aūt no[n] co[n]tingit. o[stendit] q̄ p[o]t aliquid ee in se ipo p[ri]mo
r r[ati]o[n]e toti[us] s[ecundu]m alt[eru]m ut s[ecundu]m ptes. o[stendit] q̄ no[n] p[o]t aliquid ee i se ipo p[ri]mo
r r[ati]o[n]e toti. et q̄ d[icit] s[cilicet] q2 p[ri]mo o[stendit] q̄ no[n] p[o]t aliquid ee in se ipo p[ri]mo
p[er] se. s[ecun]do q̄ no[n] p[o]t aliquid ee in se ipo p[er] r p[er] accns i. aliquo m[od]o s[ecundu]m
accns. quo aūt sit in illo q̄ aliquid possit ee i se ipo p[er] accns.
r quo h̄ tenn no[n] iplicat opp[osi]to[rum] in dubitab[i]l[ite]r patebit.
bit. et p[ri]mo ē s[cilicet] s[ecundu]m q̄ ip[s]e declarat intentu[m]. p[ri]mo n. declarat p[er]
p[ro]batio[n]e q. ex[em]pl[ar]i r p[er] q[ua]nda[m] manuductionem. s[ecun]do p[er] inductionem
ē p[er] rom. s[ed] q̄ i. n[on] g[enu]s inductive ē i. r[ati]o[n]e m[od]i p[ro]bat g[enu]s
p[ri]mo no[n] ee aliquid in se r q. ex[em]pl[a]r[ite]r ē q. p[er] manuductio[nem] d[icit]. q̄
p[ri]mo no[n] p[o]t aliquid ee in se ipo ut s[cilicet] album ē in cor[pore] q2 sup[er]fici[es] ē in
cor[pore]. scia aūt q[ue] ē i[n]telli q2 ē in intellectu. p[ro]p[ter] h̄ s[cilicet] i. s[ecundu]m ptes sunt h[ui]us
appellatioes. i. h[ui]us denoiatioes sunt ptes sic in hoie. aīa
n. r cor[pus] sunt ptes hois. poterit g[enu]s ho[mo] dici alb[us] p[ro]p[ter] cor[pus] r
sciens p[ro]p[ter] aīam. sunt g[enu]s tales denoiatioes p[ro]p[ter] ptes. am
phora n. r vinu[m] cū seo[rsu]m sint i. cū sint divisa abinvice.

sunt partes eius totius. sicut eius extranea sumpta sunt partes [illegible]
bia sint partes. partes huius partes erit id in se ipso. ex hiis igitur exemplis et ex
hac manuductione quod hoc totum (amphora et vinum) est in se
ipso, partes cum partes sint coniuncte non tamen sunt diverse. patet quod
totum non est in se ipso per se primo. secundo vocat primum quod secundum partes prius sit
secundum denominationem. et quod aliquid prius dicitur tale quia eius est tale media
cum autem quod album est in homine quoniam est in corpore. in hoc autem scilicet in corpore est
albedo quoniam est in superficie. non est autem albedo secundum eius quod superficies
est superficiei. scilicet corporis colorati. addit autem primo loco colorati. scilicet corporis
colorati addit remotorum eius [illegible] quia hec scilicet superficies et
album sunt altera specie et nunquam corpus habet alterum nisi et primo.
Secundo autem quod talis est ideo cum eius dicitur esse in se ipso. sic dicitur albedo
esse in homine. albedo enim non est in homine vocato toto secundum vocem partis sicut
vocem corporis. sic et totum non est in se ipso vocato toto secundum vocem partium.
Secundo autem [illegible] album et superficies esse altera secundum speciem et habere alterum
nisi. quia si eadem essent secundum albi et superficiei cum album sit in superficie
per se esset idem in se ipso primo nec [illegible] idem esse in se ipso
primo quia album est id quod superficies et est in superficie primo sicut album et
superficies esse diversa specie et habere alterum nisi et primo. Deinde
cum dicit neque igitur inductive probat hoc idem inductione dicens quod neque
inductive considerantibus secundum nullum declaratorum modorum videtur esse in se
ipso aliquid. nam per omnes modos currendi non invenitur aliquid
in se ipso. nichil enim in dictis modis dicitur quod idem sit in toto et pars
in parte. genus in genere. species in genere. forma in materia. neque nichil in
dicitur quod idem sit in se ipso secundum se quod eius est in alio ut totum
in partibus et e converso. genus in speciebus et e converso. et sic secundum eius in alio.
Deinde cum dicit et ratione neque probat idem non esse in se ipso
primo per rationem. potest enim intelligi idem esse in se ipso per se primo.
uno modo si totum sit in toto ut quod hoc totum amphora et
vinum sit in se ipso et per se primo. alio modo hoc potest intelligi quod
pars sit in parte ut vel quod vinum sit in se ipso per se et primo vel quod
amphora sit in se ipsa per se primo. dicit igitur secundum quod quoniam primo dicit non
esse idem in se ipso primo si totum ponatur in toto. secundo dicit hoc non esse si
pars ponatur in parte ibi. et si quidem maxime. dicit igitur quoniam vocemus [illegible]
quod in potentia est idem esse in se ipso. quia sumptum si secundum hunc modum ponitur totum
in toto oportet utrumque. idest necesse quia partes illius totius esse utrumque hoc
sic posito necesse est quod utraque parte esse totum sicut esse utramque parte
ut necesse est amphoram esse vas et vinum esse et vinum esse
vinum et amphoram. hoc igitur impossibile est si necesse est ipsum totum
esse in se ipsum primo. Deinde cum dicit et adhuc sequitur hoc ostendit quod si totum
est in se ipso per se quod quelibet pars erit totum ipsum et quod quelibet pars esset
omnes partes ut si hoc totum vinum et amphora esset in se ipso primo
vinum erit vinum et amphora et amphora amphora et vinum.
Deinde cum hoc ostendit dicit declaratum potest quod sic probatum enim sumptum hoc similiter
sunt quod ipsum recipiens secundum quod hoc est denudatum ante receptum etc
enim est secundum recipiens et receptum. sicut autem est non actus et potentia. dicit igitur
eum recipiens ad sit a recepto est dicere de primis diverse
entis et est dicere iterum non possunt sicut est actus non ergo totum
est in se ipso. primo cum quod totum sit idem sibi sicut receptum et
receptibile secundum alteritatem. quoniam quid igitur erit in toto erit idem
toti. quia igitur si totum erit in se ipso cum totum dicitur
omnes partes. quelibet pars erit in toto et quia secundum dictum propo-
sitionem quod est in toto est idem toti. unde quelibet pars erit ipsum
totum. si igitur hoc totum vinum et amphora est in se quelibet pars
totius erit hoc totum. vinum quod est una pars huius totius erit
hoc totum scilicet vinum et amphora. et amphora que est altera
pars erit et totum ipsum scilicet amphora et vinum. secundum [illegible]
ad declarandum hoc idem sic habemus potest. nichil enim totum erit
in se ipso per se et primo nisi totum ad se ipsum comparetur
omne enim ad se ipsum consimilem ut patet per eius et
quod simpliciter et omne tale circa partibus. vino si ponere-
tur partes esse id cum quelibet parte. nichil enim totum potest
ad totum comparari et non esse in se ipso primo nisi quelibet pars comparetur
ad quamlibet partem et quelibet pars sit eadem cum qualibet parte quia si
quelibet pars non compararetur ad quamlibet partem et non esset eadem cuilibet
parti cum totum dicit omnes partes talis igitur comparatio non com-
peteret toti primo. quoniam quid igitur ad se comparatur per se simpliciter et non
habet partes per se habet erit id cuilibet parti. cum igitur esse in se
ipso non plus dicit quam comparari ad se ipsum quia comparatio ad
se ipsum potest esse non solum per existentiam in se ipso sed et
per operationem. intellectus enim dicitur comparari ad se ipsum quia in-
telligit se ipsum per operationem. quia igitur esse cum unum vel
quod agere vehementior esset ista comparatio si comparetur idem ad se
ipsum per existentiam et per esse ut quod per se et primo esset in se ipso ta-
le nichilominus igitur in aliquo non haberet partes sed simpliciter per se po-
neretur habere partes esset id cuilibet parti. patet quod hoc totum vinum
et amphora quod est huius partis si poneretur esse in se ipso per se et
primo erit ad se consimile et quelibet pars erit eadem toti. erit
igitur unum vinum et amphora. et amphora amphora et vinum
quod declaravimus volebamus. Secundo quod hoc si idem ponetur in se ipso
erit ad se ipsum consimile tamen ut omnium potest non est in se
ipso secundum intellectum affirmativum. sed tamen idem potest esse in se
ipso hoc est secundum intellectum negativum ut dicatur in se ipso esse
quia non contingit esse in alio esse etiam idem in se ipso affirmative ut
secundum loquimur de esse in [gap] non potest cum sit recipiens intelligatur
aliud a recepto. Deinde cum dicit et si quidem maxime ostendit
quod pars non potest esse in se ipsa per se. primo non solum hoc totum scilicet vinum
et amphora non potest esse in se ipso per se sed partes eius non possunt
esse in se ipsis per se. si enim amphora esset in se ipsa per se quia
reciperet amphora esset amphora. et si vinum esset in se
ipso per se in quantum reciperet vinum esset vinum. ideo ait quod
maxime sumpte partes non esse in se ipsis quia si aliquid partes sive
partes essent in se ipsis alterutrius idest si una esset in altera hec
scilicet potentia enim stante una pars sumpta sicut et totum ideo sumitur quod a-
mphora quod reciperet vinum secundum quod vinum est alterum ab
amphora sed in quantum vinum est illa idest est amphora et vinum
erit. per recipiens in amphora non recipit amphora ipsa
et differentia a vino secundum quod est idest secundum quod vinum est illa amphora

vel ipsa amphora. si ergo in potentia est quamvis pars totius sunt
aliqua in potentia est quod idem sit in se ipso et quod idem recipiat in ea
vel eorum receptaculum. minor est. ergo quod idem recipiatur in aliquo secundum quod aliquid sit
[illegible] quod diversum ab eo non est quod est idem illi. et neque est idem in aliquo quod
est in aliquo et idem est in receptaculo. et est idem illi vel quod est in illo
receptaculo. Adhuc forte dices [illegible] sequitur quod si amphora esset in
se ipsa. quod quodlibet reciperet amphora esset amphora. Modo
quod sic arguebatur de toto quod si totum esset in se ipso cum totum
sit idem sibi, fieret receptum in toto vel receptaculum. quodlibet ergo esset
in toto esset ipsum totum. ergo si esset pars in se ipsa, prima pars
sit eadem sibi, fieret receptum in eo vel receptaculum. non differret
receptaculum a vel receptum. hec ergo propositio stante quodlibet re-
ciperet in parte esset ipsa pars. Item quod si amphora esset in se
ipsa, prima est, ipsa sit eadem sibi, non fieret in ea receptum vel
aliquid secundum vel receptaculum. quodlibet ergo recipitur in amphora recipi-
etur in ea non ut est aliquid ab ea secundum ut est idem sibi. vinum ergo si
reciperetur in amphora fieret amphora quod declarare volebat.

Ulterius forte dicit [illegible] quod [illegible] assignatum esse sophisticum. non enim
[illegible] ergo omnis hoc est. ergo [illegible] non valet amphi re-
ciperet in se ipsa vel receptaculum. ergo quodlibet reciperet in ea erit
idem amphore et recipietur in ea vel receptaculum. quia ergo [illegible] assignatum
[illegible] esse id super quo plus se fundare videtur continuatio videtur esse
sophisticum. Modo quod in eo recipi non sunt [illegible] receptaculum
[illegible] receptum et si [illegible] recipi. omne enim quod re-
cipitur in aliquo recipitur per modum receptaculi et non per modum vel
recepte. si ergo amphora in se ipsa et vinum reciperetur in ea
duo erunt in amphora. vinum scilicet et amphora. ergo est unum
recipiens et duo recepta. cum ergo [illegible] non sint ex
receptis sed ex recepto sed duo sunt recepta tamen quod unum
est recipiens erunt et duo in ipso vel uno modo per
quod est amphora sit in se ipsa per modum receptaculi erit vinum
in amphora per modum receptaculi. recipietur ergo vinum in amphora
in quantum est idem quod amphora ut [illegible] ostendebat. Postea
autem hec [illegible] non declaravit quia [illegible] aliquid per se
competit alicui [illegible] recipiatur in aliquo [illegible] non
[illegible] competit [illegible]
[illegible] ysocheles sit triangulus et si competit
[illegible] non competit [illegible] competit [illegible] sequitur
quod quodlibet est in [illegible] si ergo amphora est in se ipsa [illegible]
[illegible] esse in amphora competit amphore [illegible] sequitur quod quodlibet est in
amphora quod sit amphora quia si vinum potest esse in amphora reci-
pitur in ea ut est amphora et ut est idem quod ipsa. [illegible]
[illegible] de toto quod de parte quod non competit esse in se ipso [illegible]
[illegible] esset in se ipso [illegible] quodlibet esset in toto et quia [illegible] pars
esset in toto esset totum et quia [illegible] pars esset in toto [illegible]
esset idem totum [illegible] esset ipsum totum quod est inconveniens. sic et [illegible] pars
esset in se ipsa [illegible] quodlibet esset in se ipsa parte esset ipsa pars quod
est inconveniens ut est [illegible]. Ulterius [illegible]
[illegible] assignata [illegible] si [illegible] quia non [illegible] quod si ad

competit alicui [illegible] quia [illegible] sic idem quod ipsum. videtur enim quod esse calidum
competit igni [illegible] non tamen quodlibet est calidum est ignis. [illegible] est ignis
[illegible] [illegible] non ergo [illegible] si amphora est in se ipsa [illegible] quod
quodlibet sit in amphora quod sit amphora [illegible] erit amphora [illegible]
[illegible] Modo quod [illegible] sic [illegible] quia
[illegible] non [illegible] et quia omnia sunt
calida [illegible] et ignis calidus [illegible] et quia omnia habent tres
[illegible] triangulum habet [illegible] sic ergo loquitur de [illegible]
loqui debemus de eo cui competit [illegible] [illegible]
[illegible] competit [illegible] competit ysocheli [illegible]
que reperitur in triangulo sic ergo competit [illegible] eadem [illegible]
[illegible] de ipsis [illegible] erit ergo triangulus [illegible] ysocheles
[illegible] cui competit habere [illegible] quia non [illegible] calor [illegible] quod
competit igni [illegible] competit ignitis non oportet quod quodlibet est calidum
quod sit ignis. [illegible] quod omnia ignita sunt ignis. quia sic tellus
non [illegible] eadem [illegible] non [illegible] de eis [illegible] illi [illegible]
[illegible] si amphora est in se ipsa [illegible] si [illegible] recipitur in amphora
vinum quia [illegible] eadem [illegible] est in amphora quod competit [illegible] et [illegible]
ipsi amphore continere vino oportet quod de [illegible] uno [illegible]
amphore et quod vinum esset. et quia sic uno continere [illegible]
[illegible] amphore sit ei continere [illegible] amphore et de eo [illegible]
[illegible] quod est [illegible] illi [illegible] quod [illegible] est de amphora [illegible]
[illegible] est et de toto. nec sic si amphora esset in se ipsa [illegible] quodlibet esset
in amphora esset in se amphora sicut totum [illegible] esset in se ipso
[illegible] quodlibet esset in ipso toto esset ipsum totum. [illegible] non obiciebat
de igne [illegible] quod non est sic quia calor [illegible] competit igni [illegible] non
sic competit ignitis sicut esse in amphora quod [illegible] competit
[illegible] amphore competeret vino [illegible] ponere in amphora.

Deinde cum dicit [illegible] ostendit non [illegible] esse aliquid in se
ipso [illegible] accens [illegible] accens [illegible] idem esse in
se ipso [illegible] duo [illegible] erunt in eodem [illegible] ponatur ipsa
[illegible] amphora in se ipsa [illegible] [illegible] receptum
[illegible] esse in se ipso. quia ergo [illegible] ut amphora [illegible] esse in se ipso
et ad hoc [illegible] receptum [illegible] esse in amphora ut si sit re-
ceptum [illegible] vinum ergo duo ergo [illegible] in eodem quia vinum et
amphora esset in amphora quod est inconveniens. [illegible] quod
[illegible] quod in potentia sit idem in se ipso [illegible] recipiat [illegible]
[illegible] accens. Adhuc forte dices quia [illegible] impossibile [illegible]
in adiecto [illegible] quod dicatur idem esse [illegible] quod [illegible] dicatur esse [illegible].
Modo quod [illegible] accens sit [illegible] quod non est [illegible]
accens [illegible] esse autem [illegible] non esse [illegible] opponitur.
ergo esse [illegible] quod idem sit [illegible] accens uno modo.
[illegible] quod idem sit [illegible] uno modo [illegible] accens [illegible] non est inconveniens. [illegible]
[illegible] ut deinde est excludit [illegible] quod ergo competit toti non [illegible]
tres est primo [illegible] exclusione [illegible] [illegible] esse [illegible] accens
[illegible] [illegible] dicatur aqua esse in igne [illegible] si non [illegible]
[illegible] ad partes aque est in igne [illegible] non enim [illegible]
esse in igne [illegible] in celo quia aqua pars eius sit in igne [illegible]
celo [illegible] esse in toto enim aqua est in igne [illegible] aqua est

in celo ut partium aqua est in igne per se. non per partes tamen ut aeris
non est in igne per se sed est in igne mediante aere. quia tamen aer est a
terra ab aere et in igne. philosophus ergo dicit aquam esse in igne
per se et non per accidens aliter et non per se tamen per accidens ut omnium est. ex
hoc ergo patet per quomodo intelligendum sit aliquid esse in se ipso per se et per accidens
per se. aliquid esse in se ipso per partes ut dictum totum vocem in se ipso
as esse in se ipso vocem partes alias partes. sed si totum esset in se
ipso non vocem partium et tamen esset in se per se esset per accidens.
unde sic dicebatur totam aquam esse in igne per se quia non vocem partium
sed per accidens quia per accidens sic si diceretur totam amphoram esse in se
ipso non per partes sed per partes. sed quia vinum vel aliud aliquid est in se sic
amphora esset in se ipsa per accidens. hoc ergo in amphora esse in se
ipsa vocem vini vel vocem alicuius existentis in ea est ipse quia tunc duo
corpora essent in eodem. Ulterius autem viso quomodo intelligendum sit aliquid in
se ipso per accidens modo quo dictum est duo corpora essent in eodem
loco. Deinde cum ab de genere physicorum quod autem sit quod si aliquid esset
in se ipso per accidens modo quo dictum est quod duo corpora essent in
eodem loco. Modo quia nec generatur applicatur declarare
philosophus. per totalis est cum aliquid est per accidens quia modo continentur in
hoc et universaliter accipiendo dicitur enim aquam esse in igne quia est in
aere quia sic aqua est in aere localiter sic et aer est in igne loca-
liter. propter quod tamen aer quam aqua in igne localiter existit et
tamen et aer quia aer in medio aqua autem medie. quia si nescirent modo
continendi non naturaliter continua enim nesciret totum regnum est
in rege sed rex est in terra. ergo totum regnum est in una terra
continetur enim ibi alia accidentia quia universaliter modum quia enim est regnum
in rege et quia rex in terra. si ergo amphora est in se ipsa
per accidens et vocem vini existentis in ea oportet quod amphora et vinum
eodem modo continendi sint in ipsa amphora sicut aer et aqua
eodem modo continendi inerunt in igne. omnia enim omnibus talibus con-
tinuis non nesciret medium. sed eodem modo accipere modum continendi enim
cum ergo amphora sit simul cum se ipsa et sit continens in se ipsa
oportebit quod vinum sit simul cum amphora et sit continens cum
ea quod non esset si vinum similiter amphoram et essent
simul duo corpora in eodem. Secunda vero sic probatur quia quando est aliquid
in alio per accidens et aliquid est propinquius vel proximum illi quam ipsum ut si
aqua est in igne per accidens aer est proximior igni quam
aqua. si ergo amphora est in se ipsa per accidens ut per vinum vel per aliquod
corpus existens in ea oportebit quod vinum sit propinquius amphore
quam amphora quod esse non potest si vinum similiter amphoram
et esset simul in eodem loco cum ea. Hec autem secunda ratio roborat
per priorem. quia si amphora est in se ipsa per vinum cum amphora sit
in se ipsa continens quia ex hac propositione sequitur vinum esse proximum
amphore quam amphora sibi continens erit vinum in amphora quam am-
phora in se ipsa quod esse non potest si vinum similiter a-
mphoram et duo corpora essent in eodem. Circa autem ista est
diligenter notandum quia multum facit ad intellectum littere
nam ut ergo dicebatur modo recipiendi sunt existentia non existentie
ceptis rebus. si ergo vinum et amphora dicantur esse in amphora sic

duo sint in ista recepta tamen quia vinum est recipiens et
continens omnes illa duo scilicet vinum et amphoram esse in amphora.
vino ut vel ergo vinum erit in amphora mediante amphora et tunc
cum amphora sit eadem sibi erunt ibi per se in receptaculum vel amphora
erit in se ipsa mediante vino et tunc erit hic receptaculum per modum
aliter. plus ergo sufficeret est in duobus in propositione quod aliquid non per se
sit esse in se ipsa quia vel hoc erit per accidens. si possit amphora in se ipsa
esse per se et per se quod recipietur in amphora recipietur per modum
receptaculi et est id amphora. hoc ergo sunt in propositione prius adductum
unde quod vinum recipietur recipiente in amphora ut est amphora
et ut est id aer. si ergo ponatur amphora esse in se ipsa et per se vi-
num recipi in amphora mediante amphora bene sequitur vinum et a-
mphoram esse simul sed non propter hoc habebit duo corpora esse in eodem loco quia
hac possit stare vinum et amphora non erunt duo corpora sed unum
corpus cum dictum sit secundum hanc propositionem vinum recipi in amphora
modo receptaculi et ut id est amphora. sed si ponatur amphora esse in
se ipsa per accidens ut vocem vini existentis in ipsa non sequitur quod vinum
sit id amphora. sed magis sequitur quod amphora sit aliud a se. nam
cum amphora recipit in se ipsa mediante vino ut vinum sit
aliud ab amphora fiat ista receptio modo aliter ut sequitur quod
amphora sit aliud a se ipsa. vinum existens aliud ab amphora erit
simul cum amphora cum omnium sit hac ponere secundum et vinum esse
proximum amphore quam amphora. sed duo ergo corpora ut vinum
et amphora in eiusdem duo et diversa erunt simul et in eodem. si ergo
aliquid ponatur esse in se ipso vel quod quod recipietur in ipso erit id si
ibi si fiat in receptione modo receptaculi ut si ponatur aliquid esse
in se ipso per se et per se vel duo corpora erunt in eodem si ponatur quod
sic receptio fiat modo aliter et si dicatur aliquid esse in se ipso per accidens
cum ergo non receptum sit id cum recipiente non duo corpora possunt
esse in eodem non potest esse quod aliquid sit in se ipso per se et per se non quod
sit in se ipso per accidens. Deinde cum dicit quod autem Zeno. ex
premissis declarat quandam sophisticam rationem. est quod
dicit secundum quod dubitationes sophisticas [illegible] [illegible] dicit ergo quod
[illegible] quod Zeno opponit quia si locus est aliquid in alio erit hoc solvere
non est difficile. nam pluribus locum esse in alio primo et non tamen
esse in alio sicut in loco sed non cum in illo quia sic sanitas in
calidis et humidis tamquam in propria materia autem sic passio est in
propria subiecto. sic locus est in alio tamquam in proprio subiecto. quia est in corpore lo-
cante quod non necesse est abire in infinitum quia locus non est in aliquo
tamquam in loco. sed tamquam in subiecto. Ratio autem sophistica Ze-
nonis solum per [illegible] distinguebatur modi continendi. Ratio
enim erat Zenonis quod si locus est in aliquo declinatione
quod locus sit in loco et si locus est in loco itur in infinitum quia pari
ratione alius locus erit in loco et sic in infinitum. nam cum esse in ali-
quo modis dicatur non oportet quod locus si est in alio quod sit in loco. est enim
locus in alio non sicut in loco sed sicut in subiecto. Deinde
cum dicit sed autem manifestum declarat a sophistica. dicit quod manifestum esse quod necesse
est est et quod est et locus est locatum per se et per se locus aliquid
est quod est continens et locatum et in quo est. scilicet locus et continens

pp q locus non erit maior neque minor spacio .i. forma sed erit
alium a materia et forma. nam hec scilicet materia et forma sunt eadem illi inens
.i. illi existens. sed illud in quo sunt locus est non et locatum
addit autem .q. primo epylogi q h quid ergo sunt opposita .i.
sunt dicta de loco modo oppositis et modo disputationis. et non
q sequitur magis dicetur de ipso secundum veritatem. Ipso autem quasi
ex dictione magis distinguebant modi essendi | in ipso sunt
obiectio zenonis. sic ex dictione eius in omni debet non esse in se ipso
sed sic recipiens esse alium a recepto maxime hoc autem dicto dictum
locum esse materiam et formam nam cum locus sit recipiens locatum
et sit alium ab ipso et non sit eius neque erit materia neque forma. que
materia et forma eadem sunt eius cuius sunt | locus est non est eius quod est. locus per igitur

Quid autem forte et cetera | ad quod definit dictiones premissis
quibus plus declarant de loco modo disputationis | sed dicit
de eo secundum veritatem. dicit quod d. f. quia post ostendit se eadem dicenda. ipso ex
eis dicendo .i. significatis g. dicit quod autem forte sit locus sic fieret
magis manifestum a capitulo de ipso loco quando nos sic primum manifeste
esse ipsum. h. g. in eius abundanter ad manifestandum quid sit locus.

Idem cum dicit significat ergo locum. exequitur de intento esse q d. f.
qui post premittit quasdam suppositiones. ipso ex suppositione dicit quod non
manifestum sit diffinitionem loci et quo dicendo et de ipso non est ratio
premittit autem v. suppositiones quas et quasi nos significamus .i. dicimus lo-
cum primum esse .i. ipsum et prime continens id quod est locus et hoc locum
dicimus esse non rei. et ergo prima suppositio quod continens locus locatum et non est eius.
Secunda suppositio est ex quo locum primum .i. ipsum esse equalem loco
neque esse maiorem neque minorem eo. Tertia autem est suppositio
locum non deficere locato unde esse separabile ab eo. Et addit
autem quarta suppositio .i. locum habere differentias locales ut hic sursum
aut deorsum aut alias locales differentias. Et sequitur tunc
fit suppositio que numquam corpus sit in illum locum et manere .i. quod
esse ipsius locus. hoc autem moveri vel quiescere et facere aut sursum
aut deorsum. corpus .i. aut moveri illic sursum et quiescere
ubi sit leve. aut deorsum sicut grave. hic ipso autem v. sup
positiones supposuit tamen quam prius manifestius reliquis sunt de
loco. Ipso autem quod de loco antiqui sunt mala
opinio. quidam .n. dixerunt locum esse materiam. quidam formam. quidam vacuum
ponentes .n. dimensiones ultras ymaginaverunt spatium et inter
latera continentis esse locum dicebant locum esse quoddam vacuum re
ceptivum corporis. per has autem v. suppositiones removentur hee iii. opini
ones erronee de loco. nam per istas q locus continens et non est rei hec
quod non est forma. per hoc autem quod separabile est ab re hec quod non sit materia. quod non
et est rei et hec sursum et deorsum et corpus movetur illic ad locum
suum et quiescit .i. hec quod non sit vacuum. omnia .n. hee et
suppositiones probant locum non esse vacuum. Unde sed est de
hiis suppositionibus et post dictas probat vero esse locum non esse formam p
h quod continens est nam est non est forma .n. et eadem est cuius forma. sed dicit
post declarat suppositionem in se ut locus continens locatum. videtur autem
quod non quod continens non esse in eo continetur. locus autem est equalis lo
cato non ergo continet ipsum. Ad locum esse equalem loco et tunc

continet ipsum | quod autem sit equalis loco dicit declarari potest. sic post locus
locatum et contiguum corpus locato. sed contigua sunt quorum ultima
sunt sibi. superficies ergo corporis locantis. et quia contiguus locato et sibi
cum superficie corporis locati et equantur eius dimensiones sibi existentes unum non
excedunt alium non eius quo equales sunt. cum ergo superficies corporis locan
tis sit contiguus corporis locatum sit locus eius. quod quia locus sit equalis
locato quia est equalis superficiei eius. ipso h declaratur sic. ex non magis non
sit magis et ex ipso dicitur non sit magis dicitur. superficies ergo ex
ea parte ex qua non habet magis non potest magis esse. cum ergo
locatum solum attingit locum suum et quia si recederet sibi cum suo
locato non susciperet autem non esse maxima quantitati. quia cum locus
sit superficies et una superficies posita sit aut non auget locus et
locatum sibi superposita non sunt plus quam locatum solum non ergo est locus
maior locato tamen ullam quantitatem addit super ipsum. ergo est
equalis ei. dicit tamen continet ipsum in quo locatum extendit se extra
locum suum. sed h non arguit locum esse maiorem locato nam
et ipsa superficies continens continet ipsa corpus quemadmodum esse ex
cedit se ultra ipsam superficiem. Et cum ergo dicit quod continens est
magis continetur in illud est de ipsa ut corpus non continet ut h s
q .n. continens ut corpus addit aliquid quantitatis sed continetur non super
tunc recedit cum corpus continens maioris quantitatis est ex ea. sed si re
cedit cum loco vel eius superficies continens non esse maior quam ipsum.

Ipsa autem dicit est de secunda suppositione nam sic sit quod non autem
locum differre autem quod locus est separabilis ab eo cuius est non est
nam ut autem quod non quia cum in sit ingenita et incorrupta vel ut
dicebatur supra separabitur ab eo cuius est quare remanebit eo corrupto.
Ad quod dicit ostendit per sic esse et sic esse. sic esse est in generata et incorr-
upta et in corpore. sed sic esse generatur et corrumpitur. cum ergo dicit quod remanet
non corpore ipso vel corpore eo cuius est incorruptibile dicit quod remanet quam
ad esse non tamen remanet quod est idem esse. sic ergo esse quod hoc in eo
quo non separatur ab eo cuius est locus est separatur eius loco absque eo
quod corrumpatur sic esse. locus esse .n. non habet esse in locato sed loco
causa. ergo per separationem loci non amittit suum esse. sed manet
nec loco sic esse separatur post ab ipso. Ipsa autem est dicit pre
dicta alias suppositionem post quam in locus differre a vacuo et
dubitationem in locus differre a vacuo per hoc quia equalis loco. in
eo quod non. nam postea locum vacuum esse dixerunt ipsum esse di
mensiones ultras vel spatium intra latera continentis. cum ergo sit
equalis locato non in locus differre a vacuo per hoc equalis.
Ad quod dicit quod sic esse dicitur per omnem quod opposita principia magis
et minor quod declaratur hoc per rationem. hoc tamen principio sit dicitur
in ea posito quod fuit in aliquo quantitatis realis | nam sic in im i
illa faciet esse in minore in quod sic in minus quantitate faciet e
qualem. cum ergo vacuum non dicat aliquid nisi dimensionem positam. sed
locus dicat positum et continentiam sed sic equalitas loci ad
locatum | vacuum tamen ad locatum vel ad corporis hec equali
equalitas esse potest. Ipsa autem dicit est quando locus dif
fert a vacuo per quartam suppositionem ut quia et habere ei differentias
locales sursum sed deorsum. Ad quod ut supra pa

sursum et deorsum dextrum et sinistrum et hec differentie locales non
sumuntur secundum quantitatem solum. scilicet non respiciunt solam quantitatem in animalibus non
... una pars magis dextra quam alia, sed [illegible] ... principiis et [illegible]
motus ... [illegible] in ipso animali declarare partem dextram distinctam
a sinistra quia in ea parte dextra anima incipit motum. sic etiam sursum
et deorsum non accipiuntur in universo secundum solam dictam quantitatem
sed secundum diversum motum. sursum enim simpliciter est levium, deorsum vero
gravium. vacuum autem quod dicit solam quantitatem privatam habens
differentias habere non potest. immo si ponentes vacuum dicunt aliquo modo
secundum naturam positionem sicut dixerunt antiqui philosophi, posuerunt tamen ipsum
esse quasdam dimensiones separatas. adhuc in eo tales differentias salvare
non possunt. quia cum sit in sola quantitate vel in solis dimensionibus
hec localis [illegible] declarate et simpliciter significari non possunt. ex his
tamen apparere potest. quod per [illegible] suppositionem differentie locus a vacuo
[illegible] in locum suum proprium [illegible] et quiescit ibidem [illegible]
eo ubi magis salvari habet [illegible] vacuum autem tale [illegible]
tunc salvativam [illegible] non potest. ¶ Deinde cum dicit [illegible]
[illegible]. ex suppositis premissis ostendit quod declarandum sit de loco
et quod investigandum sit eius diffinitio. [illegible] quia [illegible]
modum quo declarandum sit de loco. secundo declarat de eo [illegible]
[illegible] quid [illegible] intentionem. i. sic [illegible]
de loco. et sic venari diffinitionem eius ut [illegible] reddatur quid sit
locus. secundo ut solvantur que [illegible] i. que sunt dubia de
loco. tertio ut que sunt pertinentia videntur esse in loco manifesta
appareant ipsi inesse. ¶ Amplius [illegible] debet esse diffinitio loci
quod manifesta erit causa distortionum et oppositorum circa locum quia ex dif-
finitione loci scire poterimus quare antiqui discordaverunt circa ipsum et
habuerunt diversas et oppositas opiniones de eo. ad hoc autem quod sic
[illegible] pulcherrime demonstratur et manifestatur quando ta-
lia [illegible] declarantur. ¶ Deinde [illegible] hic philosophus vel-
le quod diffinitio sibi sit medium in demonstratione cum dicit quod ex
ea nota habentur proprietates et principes eius. ¶ Unde ut [illegible]
hunc locum [illegible] quod diffinitiones complete [illegible] reddere
causam omnium accidentium [illegible] [illegible] velle esse [illegible]
[illegible] ubi [illegible] quod [illegible] est medium in demonstratione [illegible]
[illegible] in quibus [illegible] manifestius [illegible]
demonstratione est [illegible] probanda [illegible] plane velle
unde quod diffinitio [illegible] sit medium in demonstratione. ¶ [illegible]
[illegible] in quo [illegible] dixerunt et [illegible]
[illegible] nos [illegible] posito [illegible] clarius [illegible]
ut ad plures [illegible] dicit quod diffinitio [illegible] non est [illegible] medium
in demonstratione [illegible] per diffinitionem [illegible] demonstrationem [illegible]
non habet omnes proprietates existentes [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] non [illegible] medium ad [illegible]
unum medium ad plures conclusiones [illegible]
[illegible] exponit hunc textum quod sic per diffinitiones declarantur
proprietates. quia [illegible] complete [illegible] esse omnium accidentium
que sunt [illegible] quod non loquitur de [illegible] demonstrativa [illegible] de-

[illegible] demonstrationem quia cum unius rei sit unica diffinitio com-
pleta. sic et proprietates plures [illegible] medium ad plures conclusiones
demonstrativas [illegible] per hanc diffinitionem probari demonstrative plures ta-
les proprietates. primum autem dicit quod diffinitio [illegible] cum claudat [illegible]
[illegible] et [illegible] omnium accidentium que sunt [illegible]
sibi [illegible] accidentia. [illegible] talis diffinitio sibi [illegible]
esse principium demonstrationis [illegible] medium in demonstratione. [illegible]
[illegible] una [illegible] quia [illegible] cognoscere
et demonstrandi [illegible] origine [illegible] una [illegible]
[illegible] per aliam [illegible] ad passionem [illegible]
[illegible] immediatam quam [illegible] demonstrari debet demonstrare
per diffinitionem [illegible] ad aliud. [illegible] passiones que
sunt [illegible] immediate simpliciter demonstrari non possunt quia immediate
simpliciter non est demonstratio [illegible] diffinitio sibi [illegible] medium in de-
monstratione [illegible] [illegible] esse medium in aliqua demonstra-
tione possit [illegible] demonstrationem [illegible]
quo [illegible] demonstrationis [illegible] potissima [illegible]
[illegible] diffinitio [illegible] declarare non est [illegible]
[illegible] ad [illegible] habeat intentio philosophi quia diffinitio
[illegible] omnia accidentia [illegible]
ex hac diffinitione [illegible] ad reddendam causam omnium accidentium
que sunt in eo non tamen omnis reductio [illegible] probatio
demonstrativa [illegible] diffinitionem [illegible] ad reddendam
causam proprietatum [illegible] reductione [illegible] non esset de-
monstratio [illegible] ut [illegible] ¶ Deinde cum dicit [illegible] quod dicit
[illegible] de loco [illegible] [illegible] declaranda esse circa
locum. [illegible] manifesta [illegible] eius [illegible] dissolutione [illegible] diversitatis
esse opinionum locum [illegible] dubitationum et declarationem proprietatum eius [illegible]
[illegible] locus [illegible] manifestas dissolutiones et diversitates opinionum
circa locum. [illegible] solvit dubitationes [illegible] primum et [illegible] declarat
proprietates eius [illegible] commentum [illegible] expositum [illegible]
[illegible] premittit quod preambula necessaria
ria ad declarandum [illegible] loci. [illegible] investigat de [illegible]
[illegible] preambula [illegible]
[illegible] quo audita [illegible]
[illegible] primum quid [illegible] intelligere esse locum quod non quereret
locus nisi esset motus ad locum [illegible] antiqui philosophi maxime o-
pinantur [illegible] esse in loco eo quod [illegible] est in motu et quia [illegible]
est quod [illegible] transmutationum loci [illegible] locus [illegible] motus fiat transm-
utatio loci [illegible] transmutatio locum [illegible] quod loci [illegible]
[illegible] augmentum et decrementum et [illegible] in augmento et decremento
transmutatur locus quia [illegible] in [illegible] loco transmutatur
[illegible] augetur [illegible] in maiorem locum cum minuitur
quare [illegible] per motum localem [illegible] augmentum et decrementum
mutatur locus [illegible] omnis hic motus [illegible] ut in [illegible]
[illegible] loci ¶ Deinde cum dicit [illegible] cum autem quod movetur [illegible] potest [illegible]
[illegible] quod [illegible] quod [illegible] actu existens [illegible]
[illegible] et [illegible] accidens. [illegible] autem que sunt [illegible] accidens et que moventur [illegible]
accidens. [illegible] quod sunt [illegible] motum. i. [illegible] motum [illegible]

ut partes [illegible]

ut ptes cor^is 7 clauus in naui. et n̄o n̄o sūt ↄtigui
moui p se s₃ sḡ mouent^r p acc̄ns ut albedo 7 sciā
h₃. n. solū t̄ñsmutat locū eo q id in quo sūt tñs
mutat^r p locū. ¶ Dico^d aūt q sicut loq̄m^r deñ rez
7 de eaz exñtia sic p̄tim^9 loq̄ de eoz motu. ptes
g^o q p se n̄o exñtūt p se n̄o mouent^r. clauu^9. n. sup
in naui ut mo^r n̄ ad motū nauis tñ q ptes p̄nt
separari a toto 7 clau^9 p^t separari a naui. ideo tales h₃
q^e dū sūt ↄiūcta suis totis n̄o mouent^r p se p̄nt
tñ moui p se q p̄nt h̄re tūc separatā ab eis. sciā
n̄o 7 albedo 7 ulr acc̄ñ q n̄ ee p se n̄ p̄nt ab^r sepa
ri 7 exñte p se n̄ mo^r p se n̄o p̄nt moui p se s₃ solū
mo^r p acc̄ns t p motū eoz in quo sūt. ¶ Deīn cū d^r
qm aūt d^r. ponit 3^m p̄ambl^m d. q dicit ad ee in celo. sic
in celo q 3 i ae. h₃ aūt aer 3 in celo. i ae et n̄o d^r. in
n̄o toto. s₃ p ulti^m ip̄i 7 p̄p i^{ps} p̄te aeris q 3 ↄtinēs lo
catū d^r ipm̄ locatū i ae ee. si. n. oīs aer. i. tot^9 aer
eet mēsura locati. unūq̄qz locatū n̄o erit eq̄le suo
loco p̄p̄o. ¶ Dico^d et q loc^9 p^mus 3 sol^r i p̄s aeris ↄti
nēs locatū. ūm q illa ps aeris 3 in toto aere 7 to
t^9 aer 3 in celo. io ad 3 in celo q 3 in ae qui 3 i celo
7 3 i aere q 3 i h^c a p̄te aeris ↄti^{te} ipm̄. ¶ Deīn cū d^r
ut^r aūt. ponit 4^{tū} p̄ambl^m ee q d. si q p^o p̄mittit q
intendit. s₃ p̄bat q dixit ibi. s₃ ↄtinuū. d^t g^o q cū
ad ut^r h^r ee i eo in quo 3 p^o. i. imēdi^{te} cū d ↄtinēs n̄o sit
diuisū ab eo s₃ ↄti^m ei n̄o d^r i^o ee in illo sic in loco s₃ si
cut ps in toto. s₃ cū diuisū sit 7 ↄtactū. i. p ↄtactū
sit i p^o. i. imedi^{te} in quod ultīo ↄtinētis nec 3 ps ip̄i q
3 i ip̄o nec 3 maī^9 distātia. i. maior mag^{do} i^o. m q 3 s₃
e. eq̄le. n. tūc sup 3 i loco eo sicut i loco. ¶ De
roē. n. loci 3 q sit eq̄lis ei 7 q sit sil^r cū eo q i eod^9
sūt ulti^a ↄtingētiū ulti^m. n. corp^9 ↄtigūs q 3 loc^9
7 ulti^m cor^{is} locati q ↄ^t ipm̄ sūt sil^r. ¶ Deīn cū d^r
7 cū ↄti^m. p̄bat q dixit ulti^a q loc^9 n̄o sit ↄti^m 3 ↄtiū ip̄i
locato. t^a giit et 3^{a}. p̄ues roēs ad h^o ostēd. p^o 3 q 3 ↄ
ti^m 3 ad aliud tūc i^o n̄o mo^r in i^o s₃ cū i^o. s₃ si 3 diuisū
p^t moui in i^o. cū g^o locatū p̄nt moui in suo loco
n̄o e^t ↄti^m sibi s₃ ↄtig^m. ¶ Scda rō q si moneat ↄ
tinēs. i. loc^9 sil^r n̄ u^r mt sup p^t moui locatū imo de
roē locati 3 q p̄nt moui loco exñte imo^{bi} q n̄ p^t s₃
ↄtigue si loc^9 eet q^o ↄtinuū cū eo. 3^a rō 3 q cū n̄o
diuisū 3 sit ↄtactū aliq^{te} tūc d^r ee in eo sicut ps i to^{to}
ut sicut uisus 3 in oculo q 3 ps for^e ei^9 aut sic mau^9
in cor^e q 3 ps q̄m ip̄i. s₃ sicut diuisū 3 ↄtactū aliq^{te} te
3 in eo ut aq^a in cado. i. i uase 7 ut uinū in cyp̄ho
cū g^o locatū n̄o sit in loco sic mau^9 in cor^e q mau^9
n̄o mo^r in cor^e s₃ sit locatū i loco sicut aq^{ue} in cado
q mo^r in cado q aq^a n̄o 3 ↄti^a cado s₃ ↄtigua. seq^r
q loc^9 n̄o sit ↄti^m s₃ ↄtigūs. ¶ Dico^d et q h^r sc^a p

ambl'a definire ad inuestigand^9 q̄d^{te} loci. sic. n. uolu^9 sci
re q^d 3 loc^9 oz nos scire q^e q^d loc^9 q fecit p̄ambl^m p^m.
oz n̄ scire quoz 3 loc^9 p se 7 quoz 3 loc^9 p acc̄ns q fecit
p p̄ambl^m 2 quid ae 3 loc^9 oīs 2 quid p^mus q faciebat
p̄ambl^m 3^m. Et^{to} sci^d 3 quo se h^t loc^9 ad locatū ut^m sit ↄti^m t
ↄtigu^9 ei q declaratū fuit p̄ambl^o q̄rtū.

Iam g^o ut^m 3 ex hiis 7 c^a. Finitis p̄amblis ad inues
tigand^9 q̄d^{te} loci. hic incipit inuesti^{re} de q̄d^{te}
ei^9. et q d. s₃ q p^o inuestigat q^d n̄o 3 loc^9. s₃ q q^d 3 lo
c^9. dig^a n̄ hoc. ee p^o d. s₃ q^o ↄti^{it} se ad dda. s₃ exe^e de
interio i. s₃ p̄p̄ id. ad eui^a et p^t p̄us sci^d q ut sup^a tet
gebat de loco sunt 3. male opiones q^{ue} uel sūt q lo
cus eet m^a. et q eet for^a. 3^a q sp^{ac}m int^r lat^a ↄtinētis.
q^{ua} n̄ sūt opio aūt. s. q loc^9 3 sup^{fi}c^{ies} cor^{is} ↄtinētis. io aūt
ph^s q ut^m 3 ex hiis. i. ex opiōibs iā dcīs q^d sit loc^9. fere
m. q sūt qr unū ad ut^r ee aūt 3 for^a m^a aūt sp^{ac}m
ad in medio extremoz. i. aūt 3 sp^{ac}m ↄtitū inter m^e ex
tunitates 7 int^r sp^{ac}a cor^{is} ↄtinētis. aū q^{ua}rto loc^9 3 ex
t^{re}mitas. i. extremitas. s. sup^{fi}cies cor^{is} ↄtinētis si nullū est
sp^{ac}m p^r magni^{ne} cor^{is} inp̄oiti. s₃ dic^t q ut^m 3 q ta hoz n̄
ↄ^t ee locū. nec. n. 3 m^a nec for^a nec sp^{ac}m. relīq^{ur} g^o q^d
. s. q sit extremitas t q sit sup^{fi}cies cor^{is} ↄtinētis. ¶ Dico^d
q d^t locū ee unū ex q^{uor} q n̄o dū m^a 3 plane q^d i^o sit
locus io sb dū^{ne} de eo loq̄tur. ¶ Dico^d 7 q ee ad sp^{ac}m
t ee aliq^d mag^{ne} int^r lat^a cor^{is} ↄtinētis 3 d^r 7 n̄o 3 d^r.
d^r 3. n. int^r h^r lat^a ee dim̄^{nes} 7 mag^{nes} cor^{is} locati. s₃ q
p^t h^r dim̄sioēs 7 ph^r h^r mag^{ne} sit i mag^{do} et locati
a mag^{ne} separata ut ponebat aliq^s 3 i^{pp}o. io aūt nullū
ee sp^{ac}m. i. separatā i magni^{ne} separatā p^r magni^{em} cor^{is} inp̄
pōiti. si. n. uas sit plenū aqua int^r lat^a uasis n̄o sūt
et dim̄sioēs p^r dim̄^{es}. s. aque. ¶ Deīn cū d^r. si p̄p id.
exe^e de interio ee q 3 m q p^o d^t q loc^9 n̄o 3 for^a. s₃ q n̄
3 sp^{ac}m 3° q n̄o 3 m^a. s₃ p^a i. s₃ ex eo q mutat 3 i. tñ au
d^t q p̄p id q loc^9 ↄtinz ut^r ee for^{na} cū for^e sit ↄtinē. q
et loc^9 ↄtineat p₃ q extrema. i. ulti^a cor^{is} ↄtinētis 7 ↄti
ti sūt in eod^9. i. sūt sil^r. locatū. n. n̄o se extēdit ex
suū locū ut sup^{fi}cies locati 3 sil^r cū ip̄o loco sic 3 sil^r
cū sup^{fi}c^e locatis q n̄o eet n̄ loc^9 nauis locatū 7 ↄ
tinet ipm̄. h₃ g^o loc^9 ↄti^{at} 7 sit eo n̄o tñ 3 for^a q n̄o
3 eod^9 m^o eo sic illa. io aūt q sūt g^o n̄ ut^a. s. loc^9 7 for^a
s₃ n̄o eād^e. s. spēs. i. for^a 3 spēs rei ↄtinētis. loc^9 et 3 eo
cor^{is} ↄtinētis. for^a 3 i eo c^9 3 for^a. s₃ loc^9 n̄o 3 in eo c^9 3 loc^9
q n̄o 3 ut mēbo in cor^e locato. s₃ in locante. ¶ Deīn c d^r
s₃ ex eo q mutat^e. o^t q loc^9 n̄o 3 h^r sp^{ac}m ut ponebat aūt
q^d. ee q d. s. q p^o o^t ut^r mouebat^r aliq^d. ad h^o dd loc^9
ee tale sp^{ac}m. s aūt^{it} in suū oīs q loc^9 e sp^{ac}m ee non
posse i. h^o aūt n̄o 3. d^t g^o q ex eo q mauite ↄti^{te} ut ma^{te}
uase ↄtētū 7 diuisū mi multotiēs ut ex uase exit
aqua 7 intr^t aer 7 c^a. q g^o ita cū ut^r loc^9 ee

ipm int .i. ee ad q 3 spacium int latera contentis teneat hoc
spacium sic ad partes corporum q transferuntur .i. pter corpora locatum.
Responso a q qr ut moui loc per mutationem locati cu ea
aq uidentur transmutare corpora adinuicem qr in eod contrarie int
latera eius uasis aliud uidebatur ee et aliud aq posue
runt spacium medium int latera contentis ee locum q dicebat
locum transmutationum transmutare corporum contentorum. Deinde cum d. hoc
autem non est. o. locum non ee hoc spacium separatum. ee q d. si f q
ad duo inconuenientia adducit si loc ponatur hoc spacium. primum est.
sicut ergo erit. d. g. hoc autem non est. uidelicet q loc sit tale spacium si in
cidit s[ecundu]m corporis .i. ad corpora eorum q transferuntur et que sunt ap
ta nata contingere int latera. g. corpus continentis non sunt aq dimi
siones preter corporis dimensiones contingentis in corpore locati q transfe
runtur f locum non g loc 3 hoc dimensiones preter hoc spacium. qz si 3 ad
spacium manens in eod loco q esset aptum natum pre existere pre
dimensiones locati ut ponebant antiqui dicentes tale spacium ee
hoc loco posito sequeretur hoc inconueniens q infinita essent unaque loca
qz infinitum est et aqua id sicut omnes partes q quod fit
ad omnis aqua .i. tota aq in uase. nam f hanc ypothesim contin
debit loc omnibus partibus toti. qz g in toto sint infinite partes e
runt infinita loci in actu q 3 inconueniens. Dicit forte eis
un sequitur hoc contra q si essent dimensiones preter spacium separatum essent
infinita loci et q uideret loc cuius parti sic et toti. Ad q
h est contra d. declarare primum p sic. nunque dimensiones aq
aq dimensiones conuenirent in eas separent et diuidit. si .n. dim
siones actualiter conuenirent dimensiones certe oportet q certa in
suis partibus parte diuisionem et sustineret. si g totus dimensiones aq
dimensiones est conuenirent tota eas separent et diuidit per
q si hoc essent hoc dim qz hoc posito dimensiones totus conuenient
dimensiones locati oportet locatum totum diuidi. Diuidetur g
locatum per dimensiones conuenientes in ipsum in tot partes in q
diuisibile esset q g diuisibile 3 in partes infinitas si loc esset tales dim
siones de qbz locato fieret actu in infinitas partes qz g pars sepa
ta a toto debet loc in actu essent infinita loci et hoc sicut
omnis partes in toto q faciunt omnis aqua in uase qz sic tota aq
hoc ee separatum in uase q debetur pre loc ei sic qlibet par
haberet ee separata a toto et debetur ei pre loc essent g infinita
loca per infinitas partes. Aduertendum autem q ponentes locum ee
hoc dimensiones contrario ponunt. nam cum dimensiones pre dimensionibus re
sistunt et nunque dimensio dimensionem ingrediatur q compatiatur se
cum illa n ea separet et diuidat si spacium esset hoc dimensiones di
mensiones ille ingrederentur dimensiones locati et qz totus conuen
erent totum diuiderent locatum in tot partes in q diuisibile esset eo
g q spacium posuerunt ee hoc dimensiones posuerunt q diuisio fiat et posuerunt q
dimensiones ille dimensionibus locati resistunt qz non deinde spacium d ee
loc cum loc sic sit cum locato erunt dimensiones illius spacii sic c
dimensionibus corporis locati per q sequitur q fiet diuisio separatio et q non
fiat .i. ipsm qz hoc ponentes fi implicant aliquid in contradictionem. qz p
dicit ee q n 3. l non ee q 3 licebit sic opinantes impugnare

ex q hoc pte contradictionis cum utrumque ponatur. possumus g argue
re ponentes locum ee dimensiones separatas q sint infinita loca
qz ad hanc positionem f unum modum contingit sequi locatum diuidi
in infinitas partes et ee infinita loca per infinitas partium. f alium sic
pz qz res 3 in loco per quantitatem suam et per dimensiones suas.
Sic g loquimur de dimensionibus et de quantitate rei sic debemus loqui de
loco rei. in quolibet .n. corpore possumus distinguere dimensionem in actu et
in potentia. dimensiones .n. totum ut totum sunt unum d[icu]nt q in actu
hoc dimensiones partium ut partium sunt unum dicere q in potentia. sup
ficies .n. continentes totum 3 superficies in actu. hoc superficies con
tinentes partem 3 q in potentia. partes .n. q sit pz dicta a suo to
to non 3 figure superficiem existentium in actu q p p et ubi non sit contin
partis. pars cum hoc superficiei si in actu p diuisionem contin. sic .n.
ex diuisione linee fiunt puncta in actu sic ex diuisione corporis
fiunt superficies in actu et tamen diuisione 3 figure superficiem in ac
tu continentium. que ante diuisionem non erant in actu hoc in potentia.
hoc 3 g q qz loc f ultimum 3 superficiei corporis continentis qz talis
superficies solum applicatur superficiei ultime corporis locati q 3 superficies
in actu loc in actu debetur ipsi toti. qz in superficies ad
q applicatur locus non respicit partes f q hoc hoc magis re
spicit ipsm totum. partes .n. q dum sunt continue toti non
sunt in loco in actu hoc in potentia qz non habent superficiem existentem in actu 3
tinentem eas ad q loc actu applicetur. hoc si loc esset di
mensiones separate qz dimensiones ille totum q ingrederentur dim
siones locati et applicarent se non solum dimensionibus in ac
tu hoc et dimensionibus in potentia sequeretur q ipsis partibus pre uideret
loc quare 3 hoc dimensiones in potentia. ideo plus erit q hoc faciunt
partes in toto q tota aqua in uase. qz sic toti aq uidetur pre
loc. sic si loc esset hoc dimensiones cuiuslibet parti uideret loc e
odem hac ratione posita loci applicari non solum di
mensionibus in actu hoc et in potentia. et debit g pre loc partibus ex
istentibus in potentia et qz infinite sunt tales partes infinita erunt
loca. Deinde cum dicit. sic autem erit. adducit f incon
ueniens contra positionem predictam. ee q d. f. qz p. f q deinde 3. f ore
mo q dicta transmutationes possunt sic ee contrarie l. non 3 ee.
d. g. q si ponet loc ee hoc spacium l ee hoc dimensiones sic
uidelicet q essent infinita loca. est autem inconueniens. s. q loc 3 transmu
tabilis. l erit q modo qz loci est aliud loc et multi loca e
runt sic q 3 inconueniens. Dicit si eis si loc esset hoc spacium
l haberet dimensiones separate ut esset transmutatis l ut esset
q modo. Ad q f ee non separatum aqua n 3 dare dimensiones
separatas f ee autem sensu qz si hoc esset tunc mathematica essent q 3
de quanto f q hoc non solum esset de abstractis f contra ut patet
ee. modo g mathematica et mechanica essent partes abstractionis
q 3 inconueniens. non solum g hoc dimensiones non sunt loc. hoc et non
sunt ponende tales dimensiones sic ponebant antiqui. nam si essent
dare tales dimensiones infinitas latera corporis continentis. uno
to corpore continente moueretur dimensiones predicte. Vlterius f. dicit eis
ut celi sequeretur q loci esset loc et q multi loci essent

sit. ¶ Ad quod ponentes dimensiones tales esse locum non est idem quod corpus
mathematicum esse locum mathematicum cum ut dicitur in regione celi de
celestu debet esse et locus unde cum sic existunt mathematica
sic debet eis locus quia si mathematica que sunt separata secundum esse sed so
lum secundum intellectum et ymaginationem non debetur eis locus nisi ymagi
narius. Sed si non existunt separata secundum esse et non sunt mobilia
non debetur eis locus. Sic ergo aqua existente in vase
preter dimensiones aque ponimus inter latera vasis quasdam dimensio
nes separatas que sunt locus ipsius aque sicut preter illas dimen
siones separatas oportebit nos dare alias dimensiones que sunt
locus istarum dimensionum separatarum cum omnium sit quod ille dimen
siones habent locum non solum ymaginarium sed realem et existen
tem ergo loci locus et multi loci erunt simul in uno infinitum lo
ca erunt simul quia si posuerimus hunc locum esse spacium vel hunc dimensionem
preter dimensiones aque dare et dimensiones que sunt locus eius sic et ultra di
mensiones debemus eis dimensiones et ad aliud sic in infinitum. ¶ Secundo ergo
quod tamen sequitur propter mixtionem quod predicto et conclusio infinitarum locorum al
terum et alterum quia predicto concludebatur hunc infinitum quia ponendo locum esse hunc spacium
sequebatur quod partibus debetur locus sicut et toti. Sed et concludebat
infinitatem quia hoc posito sequitur quod loci sit locus quare non loci ibunt
in infinitum. ¶ Deinde cum dicitur non est autem etc. removet quasdam ca
villationes possibiles que esse dotata. cavillaretur forte aliquis dicens
quod locus de loco secundum opinionem philosophi oportet ponere infinitatem locorum cum
quilibet corpus contineatur habet in se infinitas partes. ¶ Adhuc ergo removet an
tequam cum totum vas transmutatur non est aliud locus partis quam locus
in quo movetur totum. id est quod locus totius secundum id est quia dixerat vas trans
mutari ne aliquis crederet locum esse transmutabilem dicit quod transmutatur dicens
quod continuatur id est transmutatur super vas vel corpus continens in quo est aer
et aqua aut partes aque sed non mutatur in quo loco sunt
quia locus est partis loci qui locus totius celi mutatur. Si locus mutatur quod
transmutatur per vas vel ad corpus continens sed non transmutatur locus ut
locus est id est formaliter quia ordo ad celum vel ordo ad universum quod est
formale in loco est quod immobile. ¶ Secundo ergo quod quia secundum opinionem philosophi
secundum veritatem partibus non inest locus in actu nisi locus totius propter in
finitatem partium non possit arguere infinitatem locorum. Sic arguebat
contra ponentes locum esse spacium secundum quos sequebatur quod partibus secundum quod hunc
debetur locus. Rursus quia locus formaliter est immobilis non possit ar
guere quod loci sit locus ne ergo ad cavillaretur contra philosophum quod
esset locorum infinitas propter infinitatem partium et quod loci esset locus propter i
mobilitatem loci. ideo ut tales cavillationes removeret dicit quod
partibus non debetur locus actu nisi ratione totius et quod locus est immobilis
et propter hoc non est infinitas peccatus sunt predicti. ¶ Deinde
cum dicitur et non etc. ostendit quod locus non sit ut dicitur est quod dicens quia per hoc
unum modum poterunt ponentes locum esse materiam. Secundo autem materie
omnes quod locus non potest esse materiam vel sed in quedam dicit ergo quod locus
nature videretur esse materia si aliquis consideret in quiete non separato sed continuo.
Quare autem videtur locus esse in parte quia sic si aliquid idem hunc id quod
nunc est album nunc autem id est prius erat nigrum sic et quod nunc est
durum olim autem fuit molle. Unde propter talem transmutationem formarum

dicimus idem esse materiam. Sic et locus propter talem quandam phantasiam id est apparen
tiam idem esse locus, quia ergo quod dictum est sic modo veniendi locum et materiam
quia transmutatio secundum formam facit idem esse materiam ideo oportet sic etiam
locum esse materiam. Et quia non eadem transmutationem faciat nos scire esse idem
locum et materiam ideo subdit quod unitatem super transmutationem in loco quod
nunc est aqua prius erit aer. locus ergo id est transmutatio localis vel nunc
est aqua prius ibi erit aer. ¶ Secundo tamen quod autem quod locus videtur
esse materia si aliquis considerat in quiescentibus sic locus quodammodo dicitur quiescere quia
est ipse manens immotus sicut in continuis corporibus sic et materia quod
non dicitur quiescere quia ipse manens in generatione et in corruptione sicut in eis generatione
et corruptione etc. ¶ Secundo et quod dicitur in continuo non separato quia materia in hoc
differt a loco quia locus est quod separatum ab eo cuius est locus. materia non est quod
separatum ab eo cuius est materia. Si ergo locus debet apparere materia non debet si
consideratur in separato quia materia non est quod separatum. ¶ Secundo et quia transmutatio
secundum materiam est transmutatio formarum. transmutatio vero secundum locum est transmutatio corporum. ideo materiam trans
mutatio dicitur localis quia secundum transmutationem localem non dicitur quod prius e
rat aer ibi postea est aqua quia aer et aqua non dicuntur solum formam
sed nominant ipsum compositum. Sed ergo hec transmutatio dicit prius quod in quo
ipsum prius erat forma aeris postea sit aqua. Sed secundum transmutationem
tamen localem est transmutatio ipsorum compositorum vel ipsorum corporum compositum dicit
quod ubi prius erat aqua ibi postea est aer et econverso. ¶ Deinde cum dicit

sed in quod arguit multipliciter omnes locum non esse materiam dicens quod materia
quod sic dictum est in prioribus neque distat neque continet neque continens locus et utrumque
non ergo esse potest quod locus sit materia propter utrumque sed quia scilicet hic totum continet
et est quod separatum ab eo cuius est locus materia non totum continet et non est quod distat
a generatione non habet tamen. recte patet quod ¶ ab eo cuius est materia. ~

¶ Probat quod non est locus quia non est idem quod dicens totum. quia non est in ne
forma nec spacium. Inquirit vel invenit quod sit locus quia est quoddam vel de
corpus continens in venando ea quod est locus. dicit ergo sic quia prius venemus
partes que dicuntur ei scilicet diffinitionis ipsius. Secundo concludit diffinitionem ipsius scilicet
quod venatam ibi. quia tres continentes differentia ex loco scilicet est quod locus est vas et
continens in modo. patet in hac ea diffinitione est idem nisi ad formale nec dico
hic nisi continens. patet est quod nisi in loco quod non eadem in modo
quod formale in eo nec ordo ad universum propter quod ordine locus habet
immobilitatem est quod quod formale in loco. dicit ergo secundum quia prius veniendum id quod
est nisi in loco. Secundo id quod est formale vel ut ex magnitudine dicit ergo quod
si locus est non habet tria quia neque est species neque materia neque spacium ad quod
propter est alterum patet id quod est vel diffinitas id est rei locate et parte que dis
tat id est dicitur ab hoc spacio. si ergo locus non est tale spacium diffinitas a re
locata nec est materia nec est forma. necesse est locum esse reliquum ipsum terminum
scilicet corporis continentis super corporis continentium vel corporis locantis et exponit se quod
appellat corporis locantis vel continentis dicens quod corporis continentis est quod movetur
secundum locum unde sicut ut dicit de ratione loci est quod sit quid immobile sic de ratione
locati est quod moveatur secundum locum unde. ¶ Deinde cum dicit videtur autem
magnum aliquid venatur id quod est formale in loco. esse quod dicens quia
propter autem esse quod difficile et magnum accipere quid est locus. Secundo propter
multa difficultate esse quod dicitur loci investigavit id quod est formale in
quod dicitur loci unde quod locus est quod immobile ibi. est autem sicut vas. dicens
ergo quod videtur aliquid magnum et difficile accipere locum id est accipere quod

sit locus ut habet alia littera propter hoc quod locus apparet esse in motu et forte etiam propter hoc quod in continuum descensu sit ultimum eius quod fertur. ideo videtur consequens locum esse sequitur motum qui est ad magnitudinem motus. quia ergo locus continens est in motu et spatium [illegible] accipe quod dicitur eius. et addit quod perficit cum ad [illegible] et inducit ad hoc quod locus videatur esse spatium aer qui est apparens esse in corpore. verbi gratia ex hoc locus non solum esse [illegible] vasis id est superficies vasis sed etiam id quod est intermedium tamquam vacuum. ¶ Consequenter cum quod superficies considerat de loco quod est continens in vase descendente pleno aere quia in illo spatio in quo est aer recipitur aqua videtur locus esse illud spatium quod est medium inter latera vasis. immo quia aer habet qualitates valde insensibiles homines plenum aere reputant vacuum. perficit ergo aer ad hoc quod locus videatur esse spatium quia aer qui est inter latera vasis quod propter sui corporeitatem insensibilitatem creditur esse spatium vacuum quia ubi talis aer videtur esse locus. ideo locus creditur esse tale spatium medium quia non [illegible] aqua in vase non videmus [illegible] exire aerem ideo credimus esse locum vacuum spatium aere plenum. ¶ Deinde cum dicit Est autem sicut vas. venenatur quod est forte in toto [illegible] quod locus est quasi [illegible] modo dictum quod sicut vas est locus transmutabile sic et locus est vas immobile. verbi gratia cum in eo quod movetur movetur et mutatur ad quod est intus ut navis in flumine navis enim cum movetur intus tamquam [illegible] in flumine cum ipsum flumen sit quod movetur movetur intus [illegible] quod movetur. cum ergo ita est navis utitur super toto flumine tamquam vase id est tamquam loco magis quam loco continenti. verbi gratia totum flumen magis est locus navis quam illa pars fluminis continens navem. ideo videtur quod locus velit esse immobile. unde [illegible] totum flumen ut alia littera habet magis est locus navis quam pars fluminis quia partes fluminis moventur. sed omnis id est totum flumen est quiescens [illegible] in motu. ¶ Consequenter cum quod vas et qualiter corpora continentes ut superius tangebatur nominat locum similem solum [illegible] quia locus nihil continet [illegible] ideo vas dicitur esse locus non [illegible] sed locus [illegible] locus vero dicitur esse vas immobile quia locus non nominat vas vel corpora continentes absolute sed nominat ipsum ut habet ordinem ad universum. quia ergo extra ordinem continentis immobilis locus ideo sicut vas locus est [illegible] quia nominat locum [illegible] sic locus [illegible] vas immobile quod est vas habens ordinem ad universum ex quo ordine immobilitatem habet. ¶ Deinde cum dicit quod terminus ex hiis que dixerat concludit diffinitionem loci tamquam veritatem esse quod dictum est quia prius concludit hanc diffinitionem formatam in habitu posita in diffinitione predicta [illegible] et propter hoc [illegible] dicit ergo quod locus est id est hoc est diffinitio loci videlicet quod est continens terminus immobilis primus. ¶ Consequenter quod locus est terminus id est superficies corporis continentis immobilis non superficies qualiscumque sed superficies illa quae primo et immediate attingit ipsum locatum. et ergo sunt de ratione loci videlicet quod sit superficies continentis quod sit quantum immobile et quod primo et immediate attingit ipsum locatum. ¶ Dubitatur autem de quidditate loci et primo dubitatur de genere loci in quo genere sit locus utrum scilicet quod sit in genere qualitatis vel si locus habet virtutem quandam et potentiam salvativam [illegible] pertinet ad illud predicamentum vel in predicamento quod est [illegible]

[illegible] qualitas. videtur quod locus sit in genere qualitatis et non quantitatis cum quantum sive quod habet non videatur dicere quod salvationem quantitas. videtur quod locus sit in genere relationis cum dicatur relative ad locatum. ¶ In contrarium est philosophus quod in predicamentis collocat locum in genere quantitatis et Simplicius ubi cum dicat locum esse superficiem et eius corporis continentis reponit ipsum in genere quantitatis. ¶ Dicendum quod quidam dixerunt locum esse in genere qualitatis et quantitatis quia ut est terminus et superficies pertinet ad quantitatem sed ut dicit virtutem quandam salvativam pertinet ad qualitatem. sed illud stare non potest quia unum idem ad diversa predicamenta pertinere non potest et ideo diversorum genera et non subalternatim positorum diverse sunt species et differentie. locus ergo superius formatus et ut locus est ad diversa predicamenta pertinere non potest. dicemus ergo quod quidam dicunt quod [illegible] ut quantum est vel ut est corpus [illegible] secundum hoc consideratur de quanto ad mathematicum sed ad naturalem. quantum enim secundum considerationem mathematicam non habet quod salvet nec quod corrumpat. sed ad quantum naturale consequitur habet salvare et corrumpere secundum quantitatem sic superiora enim debitus ordo et debita distantia ad hoc sensibilia quantum enim ut est de consideratione naturali vel ut est quantum abstractum a materia sensibili quia ergo secundum quod accipitur quantum certa distantia et secundum quod ad continentem [illegible] [illegible] corporis illis pertinet consequenter et corporis [illegible] ideo locus habet salvare naturam sicut [illegible] et vim corrumpendi si sit alienus. partes enim [illegible] habent aliam et aliam naturam habent salvari in certa et certa distantia ab orbe. locus ergo quia est terminus superficiei est quantitas est quod autem habet salvationem virtutem et corruptivam hoc non est ut est quantum mathematicum sed ut est quantum illud et ut dicitur quod consequitur quantum actus et passio vel ut dicit debitam distantiam ab orbe et propter hoc solo ad predictum quia non est inconveniens ad esse in genere quantitatis et tamen in quo dicitur est habere virtutem salvativam et corruptivam. quia non addebat quod locus est in predicamento relationis. ¶ Ad quod alibi diffinitus dicimus non est inconveniens idem in diversis predicamentis habere modum alterius predicamenti ut forte [illegible] quod pertinens ad predicamentum aliud habet [illegible] modum qualem in effectu non possumus exprimere. et omnia vitia non significat quod per modum hoc quia non significat hoc ad sed significat quale quod id est significat quod per modum qualitatis. sic ergo non est inconveniens in predicamento habere quod dicitur modum qualitatis quia quod non est inconveniens in predicamento relationis habere per quod dicitur modum relationis et talia sunt relativa secundum dici. hoc nihil locus est quod relativum quod secundum esse est in predicamento quantitatis. habet tamen quod dicitur modum relativum propter comparationem quam habet ad locatum vel propter ordinem quem habet ad universum. ¶ Ulterius forte dubitaretur de eo quod est forte in loco videlicet de immobilitate eius utrum locus sit quid immobile vel quod non. quia in toto [illegible] movetur quod est in spatio. cum ergo locus sit in corpore locante tamquam in suo motu videtur corpore moto et corpus. ¶ Ad quod locus secundum quod dicitur est immobile per se movetur tamen per accidens. sed si volumus plenius salvare cogimur dicere locum secundum quod habet esse quod immobile non solum per se sed etiam per accidens. nam superius probavit philosophus locum non esse aliquam [illegible] formam. quia locus est quid immobile [illegible] et forte [illegible] quod movetur. cum ergo [illegible] in [illegible] forma per se moveri per accidens non sufficit ad [illegible] naturam philosophi

dicit locum esse immobilem per se motu locali non per accidens. ¶ Secundo
quod ut patet per predicta locus est immobilis formaliter, motus non materialiter.
hoc autem declarat per simile. Videmus enim quod aliquis pars fluminis
movetur totum autem flumen est quodammodo immobile. quia quamdiu durat cur-
sus aquarum tamdiu flumen retinet eundem situm. navis ergo ex-
istens in flumine si ligetur ad stipitem aliquem ut non fluat cum flumine
fluat dicetur semper esse in eodem loco quia licet aer et aqua sit
fluens circa eam et licet navis non habeat eundem ordinem ad partes
fluminis quia partes ille sunt mobiles tamen quamdiu sic ligata est
tenet eundem ordinem ad totum flumen. propter quod totum flumen quodammodo
dicitur locus. quia locus navis habet quandam immobilitatem ex ordine ad totum
flumen. sic et si aliqua pars universi est mota totum tamen universum non
mutat locum secundum substantiam. ideo locus sursum et deorsum immobilis quia concavum
orbis lune semper est in eadem distantia ad centrum mundi et uno tempore plus
sursum quam alio. et sic locus sursum est immobilis sicut et locus deorsum
est immobilis quia centrum immobile perseverat. non ergo possumus intelligere quod locus
sursum vel locus deorsum mutaret nisi totum universum mutaret
locum secundum substantiam quo facto oporteret mutari centrum quo minime mu-
tare et locus sursum. ex ordine ergo ad universum locus habet immu-
tabilitatem. Si ergo aer manens quiesceret in uno statu, tolleret totus
aer qui est ipsum non dicetur immutare locum quia licet aliquis aer deve-
nerit ipsum nunc quam prius dicetur tamen esse in eodem loco quia habet
eundem ordinem ad universum. unde ergo modo distinguendi immobili-
tatem locum sumere ex immobilitate universi secundum substantiam ¶ Secundum viam ad inve-
niendum hanc immobilitatem sumere ex immobilitate polorum et centri. nam ut
dictum est ideo locus est immobilis quia licet contineat te possit moveri aer
qui est immediate tibi aut ad alia corpora circumdantia te semper tamen diceris esse in eodem
loco quia semper es in eadem distantia ad centrum et ad polos. hec
autem secunda via fundatur super primam. nam ideo poli et centrum dicuntur immobiles
quia universum non mutat locum secundum substantiam. Prima ergo via melior est
quam hec secunda cum ista ex illa recipiat fundamentum. Ex hiis
ergo etiam solo adquiritur. nam cum locus sit immobilis superficies cor-
ruptibilis formaliter non sit in loco ordo ad universum quia habet ordo est
omnis in motu superficies non illa est immobilis per se motu non per accidens
locus acceptus formaliter ut locus est immobilis per se et per accidens movetur
non per se moveri per accidens non per se. ¶ Deinde cum dicit propter medium
declarat quod predicta in diffinitione loci. et quod est sic quia primo dicit
quid locus est immobilis. secundo quod est terminus superficies corporis continentis. est quod
est hec superficies prima et immediata. hec autem sunt de ratione loci. hoc est quod
quod dicit ut amplius sit. dicit ergo quod propter hoc quia locus est immobilis ideo
medium celi id est centrum et ultimum quo ad nos id est concavum orbis lu-
ne quod est declaratio mutationis loci. id est quod maxime declarat utrumque
et locus. hec quidem scilicet concavum lune est locus sursum. primum vero scilicet medium
celi vel centrum est locus deorsum. centrum ergo et concavum lune dicuntur
esse loca quia utrumque est quodammodo immobile. ideo autem quod maxime propter omnibus
hec scilicet centrum semper manet vel medium id est concavum orbis lune circu-
lariter hiis manet. patet ergo quomodo habet immobilitatem quia locus deorsum
habet immobilitatem ex immobilitate centri locus vero sursum est immobilis
quia orbis lune circulariter movetur sic se habet et semper in eadem distantia

ad centrum. quia ergo orbis lune ad quem feruntur levia est locus sursum
centrum vero ad quem feruntur gravia est deorsum. quia concavum autem quod leve
quid naturaliter fertur sursum, grave vero deorsum. ¶ Deinde cum dicit
quoniam quidem id est declarat quomodo locus est quod continens vel est superficies corporis con-
tinentis dicit quod ipsum medium et ipsum quod est eius continens ad medium est deorsum
quod non est continens ad ultimum et ipsum ultimum est sursum. et quia tam locus
sursum quam deorsum est quod continens. propter hoc locus videtur esse quod planum id est
quedam superficies que est sicut vas et sicut continens ¶ Deinde cum dicit
amplius simul. declarat tertium quod est de ratione loci. scilicet quod est superficies corporis conti-
nentis quia est immediate. ideo ait quod sit cum re locata est quodammodo locus
finis id est finalis et ultima superficies corporis locati et locus sit finis.
locus ergo non est quecumque superficies corporis continentis. sed est talis quia sit cum locato et
que primo et immediate attingit ipsum.

¶ Cum quidem igitur caelum et cetera. Postquam ostendit philosophus quid est locus. hic perte-
ctat ostendit unde orte sunt discordie et unde surrexit ori-
ginem diversitatis esse loci. ¶ Circa quod ostendit nunc sic quod causa quare
nullus antiquorum potuit attingere ad naturam quiditatis loci est. quia
crediderunt omnia esse in eodem loco eodem modo. nescierunt enim distinguere
quomodo aliqua sunt in loco secundum totum aliqua non secundum partes. aliqua per se. aliqua per accidens.
aliqua actu. aliqua potentia. quia ergo omnia crediderunt esse in loco uniformiter
ideo posuerunt locum esse ad talem quod uniformiter se haberet ad omnia
corpora. ideo quidam dixerunt locum esse spatium. quidam non formam. quidam
materiam. vel si dimensiones separate. penetrantes dimensiones cor-
porum locatorum locus ut quidam antiquorum posuerunt omnia corpora
essent in eodem loco non aliter esset in loco pars quam totum nec aliter terra
quam celum. nam dimensiones ille penetrare possent tam dimensiones
totius quam partis et sicut possent dimensiones aliquarum penetrantes dimen-
sionem celi propter quod omnia essent in loco eodem modo. sic etiam si locus poneretur
materia vel forma secundum antiquorum opinionem omnia corpora eodem modo in loco erunt
cum in tempore philosophi non dum mundi erat celum esse aliter nec ab istis
in fixis corporibus propter quod materia et forma secundum opinionem ipsorum non aliter videbatur
ad compositionem celi quam ad compositionem aliorum corporum. si ergo materia et forma universe
respiceret omnia corpora sed omnia talia eodem modo in loco esse. sed
locus poneretur materia vel forma. quia ergo bonum est uno modo. unde non
universaliter. et quia antiqui sic discordaverunt a loco est et quia male
le senserunt de ipso. crediderunt enim omnia esse in loco uno modo.
cum sunt in loco diversimode. declarare ergo discordias antiquorum
et assignare causam diversitatis opinionum ipsorum est ostendere omnia non
esse in loco eodem modo. quia aliter est in loco totum universum aliter autem
partes eius. partes autem universi non sunt in loco eodem modo quia quedam
est in loco celum et aliter ea que sunt in celo. dicit ergo sic quia propter sin-
gularitatem ostendit cuiusdam competit esse in loco et cui non. Secundo ex hiis
que dixerit ostendit quomodo est in loco universum et quomodo partes eius. Tertio
et si aliquis. dicit ergo quod hec id est tale corpus est in loco cui quidem corpori est aliquid
corpus extra continens ipsum. cui vero non non est tale corpus minime est in
loco ¶ Deinde cum dicit universum si aliquis. ex hiis que dixerit manifestat
quomodo est in loco ipsum universum et quomodo partes eius. dicit ergo sic quia propter
ostendit quomodo totum universum est in loco. Secundo quomodo partes eius. sic
enim secundum est. dicit ergo quod si aliqua fiet hic id est si aliquis poneret esse

universi est quia licet partes quae ipsius moventur et sunt in loco quia continentur secundum invicem vel quia una continet aliam, omnis autem id est totum aliquid sicut totum universum et tale movebitur et tale non, scilicet quod totum caelum sicut non mutat locum subiectum, movebitur autem circulariter id est mutabit locum secundum dispositionem. Partes non mutabunt locum secundum subiectum. Ideo subdit quod partes huiusmodi quod loca sursum et supra et deorsum quia non circulatio autem id est partes universi quae non moventur circulariter. Et quaedam moventur sursum et quaedam deorsum, quaecumque habent densitatem et raritatem, nam [illegible] densitate vadunt deorsum, [illegible] raritate sursum. Est ergo intentio philosophi quod quia totum universum secundum se totum non mutat locum, nec habet aliquid continens ipsum, ideo simpliciter non est in loco secundum se totum, et tamen in loco per partes mutare possunt locum secundum subiectum et habent aliquid extra continens quia continentur secundum invicem et una universi partium alteram. ¶ Deinde cum dicit, ostendit quomodo partes universi sunt in loco. Et quod dicit quia potius [illegible] quaedam dictiones necessariae ad propositum. Secundo ex dictionibus [illegible] inter invicem vel caelum, et hic dicit quod quaedam sunt in loco secundum potentiam, et non secundum actum, quia [illegible] partes, id est quia sunt continuae cum sint continuae partes illius quod sunt in loco secundum potentiam, cum autem sunt separatae et [illegible] sunt collectae, secundum actum sunt in loco, id est quod non sunt in loco secundum continuationem sed secundum [illegible] vel secundum collectionem partes sunt in loco in actu. Sed ultimo quia continuae partes non sunt separatae, partes sunt in loco potentia. Est ergo haec dictio quod quaedam sunt in loco actu, quaedam potentia. Subdit et aliam dictionem quod alia sunt in loco actu per se ut omne corpus quod movetur secundum loci mutationem, aut quod movetur secundum augmentum et alibi per se, id est cum in loco per se aliquid sunt in loco per se, alia super sunt in loco per accidens. ¶ Ideo est quod quod movetur secundum locum per se est in loco per se. [illegible] dictione [illegible] secundum locum quod mutat locum secundum subiectum, quia si mutaret locum secundum dispositionem non oportet quod esset in loco per se, quia ut apparebit in [illegible] caelum movetur in loco per se et tamen in loco per accidens. ¶ Deinde cum dicit caelum autem ostendit quomodo partes universi sunt in loco universi, et prima dictione dicit [illegible] [illegible] et [illegible]. Dicit ergo quod quomodo caelum est in loco, secundo quomodo aliae partes sunt in loco vel omne cum dicit ergo quod caelum sicut dictum est totum, id est secundum se totum non est alicubi nec est in aliquo loco, si quidem nullum corpus continens ipsum. Sed secundum suas partes sicut est loca ipsis partibus quia alia [illegible] id est continentia [illegible]. Aliqua ergo sunt in loco per partes ut caelum, aliqua non sunt in loco per accidens ut aliqua et [illegible], quia autem caelum sit in loco per partes patet quia omnes partes caeli quodammodo sunt in loco, quia in eo quod partes caeli circulariter motae sunt continuae alia aliam. Partes ergo caeli sic se continent quod dicuntur esse in loco. Quod autem ipsum sit caelo esse in loco per partes patet quia solum quod sursum vel solum caelum movetur circulariter. ¶ Dicit [illegible] [illegible] caelum [illegible] esse in loco. ¶ Deinde quod ex prius propositis [illegible] sufficienter patet quod caelum ipsum totum non est in loco, nam si corpus est quod non est ad corpus

continens ipsum non est per se in loco cum est totum caelum non sit ad corpus continens ipsum sequitur quod caelum secundum se totum in toto esse non possit. ¶ Ulterius scilicet dicendum est quia ut [illegible] plus [illegible], nam secundum continentiam ad est in loco dicitur quia vel est in loco secundum se totum vel per se vel est in loco per partes vel est in loco per accidens. Differt autem secundum ipsum esse in loco per partes et per accidens. Plus ergo [illegible] quod secundum dicere caelum esse in loco per partes [illegible] ipsum esse in loco per accidens. ¶ Sed quod caelum dicitur per [illegible] vel pro tota regione caelesti vel pro ultimo mobili. Si dicatur caelum tota regio caelestis sicut tota regio in [illegible] [illegible] est regio a globo lunari superius, sic caelum est in loco per partes quia sic acceptum continet multas sphaeras quarum una circulariter continet et includit aliam. Sed si accipiatur caelum pro ultimo mobili, secundum opinionem philosophorum non est in loco per se quia non habet aliquod corpus continens ipsum. Sed est in loco per accidens ut patebit ut in disputationibus patebit. Utrum autem sit dare aliquod corpus extra ultimum mobile non est praesentis speculationis. Sufficit autem ad praesens scire philosophos non posuisse caelum empyreum et secundum opinionem philosophorum ultimum mobile non habet aliquod corpus continens ipsum. Patet ergo caelum esse in loco per partes si accipiatur caelum pro omnibus sphaeris caelestibus quae sunt a globo lunari superius. Patet ergo caelum esse in loco per accidens si accipiatur caelum pro ultimo mobili vel pro ultima sphaera caelesti. ¶ Ulterius scilicet dubitabile quia ut [illegible] esse quod caelum quod est sursum sit quod solum caelum movetur circulariter quia ut declarabitur in meteoris etiam ignis et magna pars aeris movetur circulariter. ¶ Ad quod sic debemus dicere de motu ut iudicemus de natura rei. Quia ergo sunt [illegible] [illegible] moventur ad medium quae levia a medio, quia graviora et leviora moventur circulariter, sed esse medium et quia solum caelum neque grave neque leve, ideo solum ipse movetur circulariter, si alia moventur circulariter hoc non est hoc motu proprio, sed vel est ex motu [illegible] vel ex alio agente. ¶ Ideo autem quod ait omnes partes caelestes continuae ab invicem et esse in loco non simpliciter, sed quod [illegible] quia ultima sphaera non continetur ab aliqua. Omnes ergo sphaerae caelestes praeter ultimam sunt in loco et habent rationem continentiae. Sed quoniam ergo sic philosophus et non dixit omnes sphaeras caelestes continui ab aliis et esse in loco simpliciter sed quodammodo per ultimam sphaeram quae a nulla alia continetur. Vel potest dici quod secundum communiter accidit corpori circulari esse in loco et continui ab alio, ideo dicitur sphaeras caelestes esse in loco quodammodo et non simpliciter, quia accidit sphaeris caelestibus ut sphaerae sint quarum una continet aliam. ¶ Ideo est quod id quod movetur motu recto habet aliquid quod est extra ad quod fertur. Sed quod movetur motu circulari non oportet quod habeat aliquid ad quod fertur. Ut ergo ostendatur quod non oportet caelum secundum se totum esse in loco ait ipsum circulariter moveri. ¶ Deinde cum dicit omne quod alicubi non alicubi ostendit quomodo aliae partes universi ut quomodo ea quae sunt in sphaera activorum et passivorum sunt in loco, et dicit scilicet quod primo scilicet quod dicendum est. Secundo concludit quoddam quod omne quod sequitur ex dictis [illegible] et [illegible] [illegible] quomodo dicit ergo quod omne et totum universum secundum se totum

non alicubi est. quia quod alicubi est ipsum in se est aliud et extra hoc. i.
extra ipsum oportet esse aliud in quo est quod continet ipsum extra non esse et
extra totum universum nichil est ... quod nichil est extra totum et nichil est extra ce-
lum omnia sunt in celo. propter quod omnia existentia in spera activorum et pas-
sivorum sunt in loco quia sunt in celo. Videtur quia non dicitur continuum
continuum est esse aliquod corpus quod sit altius vel ... superioribus
vel inferioribus quod sit extremitatis est. i. quod continetur esse. dicit autem extremitatis
quia non dicitur probatum est quod celum sit. ¶ Addit autem ad ve-
ritatem illa[m ...] tionem quandam. crederet enim aliquis quod ipsum corpus celes-
te [...] esset locus. ideo dicit quod locus non est celum sed
celi [...] quidam ultimum. i. partem ultimam superficies
celi [...] que est tangens corpus mobilium ut ignem et
que est [...] corporis motum descensus. i. decernens ille. scilicet superficies
est locus [...] continuum. i. lune est ultima superficies celi elevatur
motus ignis et in ea quietatur motus ignis et ista superficies
est locus ignis et quod in loco corporum omnium que sunt in spera activorum
et passivorum. ¶ Deinde cum dicitur et propter hoc quando. concludit quod-
dam corollarium que sequitur ex dictis nam si quod habet aliud corpus continens ipsum
est in loco quod habet non non habet non est proprie et per se in loco quia terra
continetur ab aqua aqua ab aere ignis a celo celum ab
alio. ideo propter hoc quando sequitur quod terra sit in aqua. sed non. i. aqua
sit in aere. sed autem. i. aer sit in ethere. i. igne. ether non. i.
ignis sit in celo. celum vero autem non est amplius in alio. ¶ Dubitatur
forte autem utrum celum sit aliquo modo in loco. videtur quod non quia ut sic
dicebatur locus est continens. quod ergo per omnem modum continetur per omnem modum
est in loco. et quod aliquo modo continetur aliquo modo est in loco. quod nullo modo con-
tinetur nullo modo est in loco. sed ultima spera sive ultimum celum nullo modo
continetur ergo nullo modo est in loco. ¶ Ad quod opinio fuit Alex-
andri ut commentator ait celum nullo modo est in loco quia quod est alicubi vel est
secundum se totum vel secundum partes. et si secundum totum vel per se vel per accidens non per
similitudinem ergo ymaginatur ut tamen Alexander. celum esse in loco nec aliquo
istorum modorum quia nec est per partes nec per se nec per accidens. per partes non quia
cum partes celi non sint divise a toto non competit eis esse in
loco. dicit etiam celum secundum se totum esse in loco nec ... per se nec
per accidens nec per se nec per accidens. secundum se totum mutat
locum nullo ergo modo est in loco. confirmat etiam Alexander positionem suam
... quia ut ait non est de ratione corporis esse in loco cum in diffi-
nitione corporis non cadat locus. potest ergo esse corpus ad minus celeste
absque eo quod aliquo modo sit in loco. Sed hec positio stare non potest quia
ut ... ait licet non sit de ratione corporis absolute ... esse in loco
est tamen de ratione corporis mobilis secundum locum quod aliquo modo sit in loco.
est enim in talibus quod ad motum localem ... tamen nullo modo
sit in loco tenendum est ergo celum aliquo modo esse in loco quomodo
autem sit in loco cum non contineatur a loco. ... sit in loco
secundum totum vel secundum partes et utrum per se vel per accidens in sequentibus dubi-
tationibus ostenditur. ¶ Ulterius forte dubitatur utrum celum sit in
loco per partes. et videtur quod sic per ... philosophus quia ait celum non
esse alicubi secundum totum sed secundum partes quia alia pars ... non esse alicubi
celi ab alia est hinc et continua. ¶ Amplius non ...

locum nisi per motum. sicut ergo competit alicui motus per locum
sic competit ei esse in loco. cum ergo celum non mutet locum secundum to-
tum sed secundum partes non erit in loco secundum totum sed secundum partes. ¶ Ad
quod opinio fuit Themistii ut Averroes narrat celum esse in loco
per partes non per totum. dixit enim celum dividi in orbes inferiores et
in orbem superiorem celum ergo est in loco per partes secundum mentem The-
mistii quia orbes inferiores qui sunt quedam partes celestes con-
tinentur ab orbe medio sive ab orbe supremo. ipse etiam orbis su-
premus est in loco per partes suas intrinsecas que sunt in ipso.
Sed hec via explicari vel declarari potest. primo quia ordo partium in toto est
alius ab orbe partium in loco. ordo enim partium in toto est quod dicitur
quantitatis ... que dicitur positio. Requiritur enim in superioribus quod quantitativum ... consis-
tit ex partibus habentibus positionem ad se invicem. quod non nomine
ordo enim partium in toto est ... quod dicitur situs. velle ergo assignare lo-
cum alicui ex ordine partium in toto est ignorare quid differt positio
que est predicamentum a positione que est differentia quantitatis. ¶ Secundo via ad im-
probandum hoc idem sumitur ex parte motus. si enim assignaremus locum
celo secundum partes ... partes continentur in alia per partes
singule partes continentur in toto nullo modo celum movetur localiter
haberet enim proposita positio celum non mutabit locum. nec secundum totum nec secundum par-
tes. nec secundum substantiam nec secundum dispositionem quia est absolutum ... in toto enim
celo partes celi habent eundem ordinem ad centrum. partes enim in celi quantum plus res-
piciebat hanc partem terre moto celo respiciat aliam partem terre. totum
ergo celum respiciat totam terram sed non respiciat eam secundum eosdem me-
partes non celi non semper respiciunt easdem partes terre. propter quod si comparemus
celum ad centrum et partes celi ad partes centri invicem quod totum celum
mutat locum secundum dispositionem partes non solum mutant locum et secundum
substantiam. sed comparemus partes celi ad se invicem cum celum sit continuum ex
motu suo ordo partium in toto sic ex tali ordine volumus assigna-
re locum ipsi celo sequitur quod ex motu celum nullo modo mutat
locum. sed non per motum celi quia partes celi successive respiciunt
diversas partes terre. partes enim celi ad se invicem non mutant locum
ordinem. partes enim illa celi que est contacta alia parti semper manet conti-
gua illi parti. si ergo ex tali ordine volumus assignare locum ipsi celo
non solum celum non mutabit locum. sed partes celestes propter mo-
tum celi non mutabunt locum quod est inconveniens. ¶ Tertia via
ad inveniendum hoc idem sumitur ex parte ipsius celi. nam secundum philosophum quod est
in loco actu. quedam in potentia quia que habent esse separatum sunt in loco in
actu. que non habent esse separatum sed possunt habere esse separatum sunt in
loco in potentia. potentia enim dicitur respectu actus ut dicitur v. metaphysice. si ergo omnia
habere esse per se separatum ad hoc quod per se sit in loco quod nichil habet esse
separatum nec potest habere esse separatum. nec est per se in loco. nec potest esse per se
in loco. partes ergo celi quia non sunt divise a celo non sunt in loco
actu. sed et sit potentia per se in loco ut non possunt habere esse per se se-
paratum cum celum secundum unitatem dividi non possit quia non patitur per-
gressiones in passiones. Sed solum dividi habet per signum alicuius per y-
maginationem nostram dicere celum esse in loco secundum partes cum hoc
quod est inconveniens. quia datur celo solum in potentia locus et talis non est ... quia
non datur ei nisi locus ymaginatus per mathematicum. quod et sic ...

celo dare locum solum in quo per quod quod est in loco solum ipso non
habet esse per se et separatum non habet per se motum quod dicit de celo est i-
gens. quod non sit intelligens dare non locum ymaginatum et ma-
thematicum non habet dubium propter hoc ergo in intentione credimus esse quod
celum non esse in loco per partes ut themistius fingit. quod non
obiciebatur de philosopho quod ait celum esse in loco per partes. dicendum quod potuit
separavit super celum vel potest accipi pro omnibus spheris celestibus
vel pro ultima sphera si acciperetur pro omnibus spheris sic est in loco
per partes prout una sphera continetur ab alia. sed sic non intendit
loqui de celo. intendimus nunc non de loco earum sphere sed
de loco ultime celi quod esse in loco per partes ut patet per primum quod
est in intentione dicendum quod non addebatur quod celum non mutat locum
secundum totum sed secundum partes. ergo est in loco non secundum totum sed secundum partes. dicendum
quod videtur contradictio dicere omnes partes mutare locum et tamen totum
non mutare locum. cum totum non videatur aliud esse quam omnes partes. si
ergo totum ut totum est aliquid non non mutat locum. quia quod totum ut
totum est aliquo modo non sit in loco. De hoc ergo loco quorum quod totum
ut totum est competit locus. ¶ Ultimo sic dicitur esse ut sit
in loco per ultimam superficiem continentem ipsum. utrum quod sic locus
enim debet esse extra locatum. sed necesse est esse in aliquo celo non superficies
continentes ipsum. ergo et cetera. ¶ Ulterius locus est continens
locatum sed non est ultra celum non superficies ultima. ergo et cetera.
¶ Dicendum quod secundum quosdam ultima superficies continens celum est locus
celi. dicunt enim quod ad comprehendendum locum celi credebant motum motum
recto. et alii motum motum circulari. motum enim recto suppo-
nebatur ad ad ad sed motum motum circulari sufficit per se
in se ipsis et non habent ad quid aliud tendentium motus ergo mo-
tum recto comprehendunt locus ex toto extrinsecus. sed motum motum circula-
ri quod est locus in se ipsis. quia ergo si ad ad in celo quod sic
est locus eius. hic convexa superficies est que equatur ei et con-
tinet ipsum talis ergo superficies potest esse locus eius. sed hoc non stare non potest
quia pro omni locato est quod non moveatur cum loco sed quod moveatur
in loco. vel quod moveatur per respectum ad locum. superficies autem locus est ad
corpus a locato ut supra dicebatur. ultima ergo superficies continens
celum quia simul movetur cum celo et non est distans ab eo non potest esse
locus eius. immo sibi superficies esset locus celi cum ad ultima superficies
celi sibi conveniens se habeat. scitur quod celum motu suo ultimo
non mutat locum. quod est oppositum intentionis. quod non dicebatur quod ultima
superficies continens celum et in extra et ideo est locus eius. dicendum potest quod ad
astruendum multa requiruntur. sed ad destruendum unum solum
sufficiat. cum ergo quod sua superficies in circuitu convenit cum loco quod propter
hoc sit locus. sufficit enim ad hoc quod arguatur non esse locus
quod non sit distans a celo et quod moveatur simul cum eo. ¶ Ultimo
sic dicitur eis ut celum sit in loco per centrum. et videtur quod non quia centrum
videtur esse omnino extremus a celo et non videtur esse eius. ut
omnino videtur esse celum in loco quia centrum est in loco.
¶ Ipso autem volunt quidam quod ait celum esse in loco quia centrum est in
loco. ¶ Dicendum quod celum est in loco ratione centri. Replicatio tamen in-
vestigationem primum. quod ex parte motus secundo ex parte inmobilitatis
quia forte videtur in loco. Tertio ex parte corporis quod debet salvari esse locum.
Prima sic patet. nam si locum querimus propter motum sic dicitur aliquid
moveri sicut competit eis locus quod ergo moventur in aliquo sunt
in loco quia sunt in aliquo continente corporis sed quod moventur circa idem non
competit eis locus sed quia sunt circa idem. cum ergo sint de ratione sphere
sic quod non moveatur in aliquo non quod moveatur circa vel ad
medium sed quod moveatur circa medium assignando est ergo locus sphere in
quantum est circa idem ut circa medium sive circa centrum. vnde ergo dicitur est quod
celum sit in loco quia centrum est in loco cum [hole] celo non
assignando sic locus quia est ibi sed quia est [hole] ad
rationem centri esse quod modo assignatur est locus [hole] celo.
¶ Secunda vero sumitur ex parte inmobilitatis [hole] quia est
formaliter in loco. omnis enim motus sit vel [hole] aliquid
immobile. nunquam enim primum ymaginari motum non [hole] ymagi-
nemus aliquid immobile vel cui aliquid dicatur aliquid moveri. immo quia de
ratione loci est quod sit quod immobile nunquam primum ymaginari motum
localem non ymaginantes aliquid immobile secundum quod accipiatur ratio lo-
ci cum ergo fixio sphere sit ex fixione centri immobilis et sphera
potest accipere ex immobili centro et cum accipitur motus sphere
per motum ad centrum accidit est locus eius ratione centri totum. te
quiescit et totum movetur. quiescit enim totum quia non mutat locum
secundum subiectum. cum centrum sit ita immobile in ... movetur autem totum quia
mutat locum secundum dispositionem. nam terra que potest centrum celi non
sit eodem in respectu a celo. quia ergo causa motus celi est eius
immobilitas secundum quod vel centrum cum non contrariatur motui non ratione cen-
tri vel ratione motus non est quodammodo locus ipsi celo non ratione centri.
¶ Tertia vero sumitur ex parte corporis quod debet salvare esse locum.
sicut enim ponendo est alicubi locus ut per motum est localis mutatio
locum. sicut enim ponendo celum nullo modo esse in loco ut posuit
alexander. vel si ponendo ipsum esse in loco solum secundum partes ut po-
suit themistius. vel si dicendo ipsum esse in loco ratione super-
ficiei ut quidam alii posuerunt nunquam per motum esset mu-
tatio loci. si ponimus ipsum esse in loco per appositionem ad centrum
vel per appositionem ad terram ne ... celum respiciat eandem terre
partes non celi non respiciunt semper easdem partes terre salva-
bimus in celo quod per eius motum mutatio loci. et salvabimus
quod quantum ad eius partes mutat locum secundum subiectum quod ad se totum
mutat locum solum secundum dispositionem que potest esse omnium per rationem
recte sentiendum. Dicendum est ergo cum communiter. quod celum est in loco.
quia centrum est in loco. quod non obiciebatur quod centrum non est
ipsum celi dicendum potest quod celo ut in sequentibus ratione patebit
non est querendum locus per se sed per accidens non ergo oportet esse
ad ipsum celi ut dicamus centrum esse in loco quia centrum est in
loco. quod enim ergo sicut patens. non oportet quod eius est per eius quod
sit de natura eius. ¶ Ultimo sic dicitur eis. nunquid esse sit in
loco per se. et videtur quod sic. quia si alicui competit aliquid ut est
aliquid neutrum competere ei. videtur ei competere per se. sed per [illegible]
corpus rotundo quod moveatur circa idem. si ergo ponitur esse in lo-
co quia est circa idem ut ponitur in loco per se. ¶ Dicendum quod quando

[illegible] ut Aristoteles reprehendit quod celum esset in loco per se et
centrum volebat, scilicet salvare celum per se in loco esse, quia eius quidem
est motus motu recto et eius motus motu circulari. Unde videtur
motu recto est quod exeat totum ad aliud extra ipsum. Sed ratione motus
circularis non est quod exeat totum ad aliud extra ipsum sed quod sit extra ad intra
ipsum, scilicet ergo quod movetur spera est per se et centrum loco spere, ut si octa-
va spera movetur esset continens spere Saturni, locus octave spere est continens
spere Saturni. Sed contra non propter quam nititur salvare primum lo-
cum [illegible] per se [illegible] quod sit per se de ratione loci. Cum ergo
de ratione loci sit continere, quod contineat locatum quod sit extra
ei quod sit [illegible] vel eius [illegible] spera non potest esse
per se locus spere, tamen quia [illegible] quia centrum non [illegible]
[illegible] spere. Cum enim quia non contingit ipsum
[illegible] quod [illegible] spera non est [illegible] vel eius [illegible]
[illegible] quod celum sit
per se in loco [illegible] quod movetur [illegible] ergo dicendum quod celum habet
[illegible] per accidens quia per centrum est in loco per accidens quia per centrum
est in loco per se. Sed per accidens [illegible] dicit celum esse in
loco per accidens et [illegible] qui dicit celum esse in loco per accidens
[illegible] ipsum celum est in loco quia centrum est in loco. Quia non [illegible]
quod [illegible] aptum natum [illegible]
per se [illegible] aptum natum [illegible] per se. Si ergo esse
aptum natum [illegible] per se esse in loco per se esset in loco et esset
in loco ut est aptum natum, sequeretur quod esset in loco per se. Sed cum
sit aptum natum esse in loco per accidens [illegible] in loco ut est aptum
natum non sequitur quod sit in loco per se sed per accidens. [illegible]
[illegible] celum movetur in loco per se. Videtur quod non, quia
sicut est in loco sic videtur moveri in loco. Cum ergo esse sit in
loco per accidens, movebitur in loco per accidens. [illegible]
est circularis motus celi sit prior omni alio motu et sit causa omnium
aliorum motuum, quia id quod est per se est prius eo quod est per accidens, oportet ce-
li motum non esse per accidens sed per se, quia si esset per accidens haberet
[illegible] motum. [illegible] quod [illegible] in [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] locum motus [illegible]
[illegible] motum
[illegible]
[illegible] motum [illegible] in
loco [illegible] non ex motu [illegible]
[illegible]
[illegible] loci [illegible] ut [illegible]
loco per se sunt in loco per se [illegible] per accidens et non sunt
apta nata [illegible] per se non sunt in loco per se, sed sunt in loco
per accidens. Cum ergo locus non sit per se [illegible] locum [illegible]
[illegible] locum [illegible] motum quia motus [illegible]
[illegible] omne motum localem [illegible] sit in loco non [illegible]
[illegible] quod [illegible] in loco per omnem modum [illegible] ex [illegible]

motus [illegible] aliquis moveri per accidens quod sit in loco per se ut homo
sedens in navi est in loco per se et [illegible] per se. Movebitur in
per accidens si ad motum navis moveatur. Sicut ergo est in loco per
se per accidens potest moveri. Sic quod est in loco per accidens potest mo-
veri per se. Celum ergo licet sit in loco per accidens, movetur tamen per se. Si ergo mo-
[illegible] in loco [illegible] non ex motu. Cum enim esse
[illegible] per accidens [illegible] centrum erit in loco per accidens
sic ergo celum [illegible] per accidens quia centrum [illegible] sic celum est in lo-
co per accidens quia centrum est in loco. Non ergo [illegible] quod aliquid movet-
atur per se quod sit in loco per se. Sed sufficit dare ad per se [illegible]
[illegible] per se moveri. Sed [illegible] quod potest celum moveri
per se. Sed dicit ipsum [illegible] per accidens cum ponit ipsum [illegible]
[illegible] centrum. Quod [illegible] quod [illegible] celo
quodammodo per accidens cum [illegible] motus et [illegible] in quo
est per se et [illegible] non [illegible] in [illegible] declarabitur. [illegible] ad [illegible]
[illegible] esse celum esse in loco per
accidens et per centrum cum [illegible] per accidens et per centrum. [illegible]
[illegible] dubitatur [illegible] motus celi [illegible] motus in situ.
Videtur quod sic. Cum non dicatur moveri [illegible] quia [illegible]
[illegible] loco [illegible]
celo non dicitur [illegible] partium ad [illegible]
[illegible] partium ad locum. Sed cum [illegible] non sit [illegible] ordo partium in lo-
co non videtur moveri celum [illegible] ex ordine [illegible] partium ad [illegible]
[illegible] partium ad locum. Sed cum situs non sit [illegible] ordo partium
in loco non videtur moveri celum nisi secundum situm. [illegible] quod [illegible]
[illegible] celum non movetur nisi secundum situm. Sed [illegible] in [illegible]
[illegible] ex eo quia [illegible] in quod [illegible]
motus [illegible]
non [illegible] non est motus, quia [illegible] situs [illegible] non
[illegible] cum enim sit [illegible] ordine partium in loco, quia iste ordo
[illegible] tollitur [illegible] situs [illegible]
[illegible] quia cum [illegible] situs sit [illegible] ex loco non [illegible]
[illegible] situs [illegible] locus. [illegible]
[illegible] locum [illegible] in loco [illegible]
situm, quia ergo locus [illegible]
[illegible] locum ex eo quod [illegible]
[illegible] locum [illegible] ipsum [illegible] situm in situ ergo non [illegible] motus [illegible]
[illegible] per accidens ut [illegible] loca
non est [illegible] quod [illegible] movetur [illegible]
[illegible] quod celum non ex eo [illegible] alia [illegible]
[illegible] locum [illegible]
[illegible] est ibi mutatio secundum [illegible]

[illegible] cum [illegible] dicebatur [illegible]
erat esse locum [illegible] quod [illegible]
[illegible] possumus [illegible]
[illegible] locum [illegible] duo [illegible]
[illegible] quod [illegible] loci [illegible]
[illegible] locum [illegible]
[illegible] loci [illegible]

quam in loco sit corpus, id est sic dimissio solum; utrum omnis dubi-
nes fiet esse ipsum, nisi in necesse est sit ante locum ut quidam vero
concludebat. Si enim locus esset dimensiones separate oporteret ipsum
ante ipse eventum corporis. Sed cum locus sit superficies quae non habet
ipse esse nisi in corpore et locante ... in se non potest ante
ipse sed per accidens non ante mobilis sunt, quia sic accipere dicit
quod minime. Sed solum ante mobilibus sunt; quia ante eventum corporis
continentis et corporis continentes ut etiam si aliquid in quo nihil
recipiatur vero loci conseque non oportet esse locum ut dicit vero con-
cludebat. Similiter oporteret si locus esset dimensiones ipse existentes quae tunc
dimensiones ille totaliter similiter erunt corporis locati et coapta-
rent se omnibus dimensionibus eius tamen dimensionibus partium quae toti et
tamen dimensionibus in actu quae in potentia, ita quod sicut hic ponitur
dicitur locus unitus parti toti sic conjungit ipse locus omnibus
dimensionibus toti et unicuique dimensioni eius esset ergo locus ipsius parti
et ipsi linee. Sed hoc non oportet nos dicere cum nos ponimus
locum ipse et in actu, ut comprehendit solum ipsi toti. Similiter oportet duo
corpora esse in eodem loco ut dicit vero concludebat, quia in oportet eadem
spatia corpori non esse loci, id est habere rationem loci. Inter enim latera
corporis continentis et corporis contenti locati. Sed non spatia eadem corpora quae
sit locus. Vero ergo illa quae concludebat locum non esse quod
tunc duo corpora essent simul. Supponebat locum habere quandam di-
mensionem et esse dimensiones aliquas separatas inter la-
tera continentis et dimensiones corporis locati. Ideo [illegible] solum est
vero quae concludebat quod locus esset locus quia locus erat
alicubi, id est quod locus est alicubi non sicut in loco sed
sicut ... sicut ... sicut superficies in
corpore ... in corpore ... locus in aliquo sicut
accidens in subiecto. Sed non sicut locatum in loco quare non oportet
quod est in loco. Sed solum corpus mobile est, id est cui proprie competit
locus. Ad vii. Sed dicendum quod cum superficies sint. Et voces
probantes non esse locum, unde plurimis visum est dimittere quare duas ro-
nes dimittit in solutionibus, non enim solvit rationem illam quod locus
... etiam ... ex elementis ... quia si locus esset idem esset ... esse
... Ad viii. quod vero illa quod locus est ... quia non est elementum nec ex
elementis componitur; supponebat locum esse corpus et habere triam dimensionem.
Sic corpus non ergo apparet rationem illam superius solvere quia ...
... eius solum per ... Vero non ... quod si locus esset ... esset ...
... Forte hoc non solvit quia quodammodo ... concludit
reducens in locum quodammodo ad ... ut super
ostendebatur. Deinde cum dicit: [illegible] ergo ostendit quod res
se habent ... loci. Sicut et ... ad partes duc ...
cuius. Primo quia locus est id in quo ... fertur locatum ... sed
quia est id in quo ... locatum quiescit ... quod ... sed quia ... vole
esse quod locatum feratur in locum suum. Secundo ostendit ... esse
quod quiescat ... et manens ... quod nunquam locatum
fertur ... in ... ipsi locum quare locatum est ... quod
tangens locatum non est ... proximum locatum ipsi. Sed et ... conservans
et proximum et talia sunt apta nata sunt esse impassi-
va quod quod locatum fertur in locum est quia locus est ... magis conservans
et non salvatur in eo et non patiuntur ab ipso et tangunt
ab eo tactu alterativo et corruptivo, quia quae sic tangunt
sunt activa et passiva ab invicem. Ad vi. Sed dicendum quod
quamvis sit quod locatum non patiatur a loco nec cum unum
elementum sit locus alterius, quia quamvis etiam habent contrarietatem ad invi-
cem oportet locatum pati a loco ut aqua ab aere et etiam
ab igne. Ad quartum quod quodam locatum dicitur esse in pas-
sibile a loco non quia ad qualitatem activas et passivas sed quantum
ad formas substantiales quas habent hic esse in sphera existente
superiorem corporis quantum ad qualitates activas et passi-
vas, ut dicitur etiam sunt activa et passiva ad invicem. Sed
non quantum ad formas substantiales. Sed hoc non mirum quaerere intellectum
nec cum forma accidentalis sit quod quaedam organa formarum substantium sit
in medio vero aliter sit forma accidentalis ut aliquae qualitates
activae et passivae partium tamen vero alterationis est ipsa non
vel ergo non solum secundum qualitates activas et passivas sed secundum
substantiales formas fiunt vero alteratio et tactum. Apli-
cationis enim unum elementum dicitur locus alterius propter formam substantialem
secundum quam non est contiguum quia elementum propter dicitur locus ... alterius
... quia secundum haec propter multum elementum tangunt ... ab ... secundum
substantialem formam. Si ergo unum elementum est in alio ... tamen
in loco quia non separatur ab eo quia potest esse ... in
quolibet cum secundum habent multum ... partes ab ...

Amplius illius non abstrahit a tactum et motum non abstra-
hit a sensibilibus, cum ergo quodlibet sit sensibile per qualitatem sensibilem
sit ... qualitatibus sensibilibus. Velle ergo ... de loco
... non est ... de ipso nihil. Sed est abstractio
quae a qualitatibus quod non ... ad ... Ad
ergo quod unum elementum est locus alterius et in aliquo quantum
... cum illo ab ... quia ergo nunquam salvatur habet in eo quia
... proximum et ... locus habet quandam virtutem salva-
tivam, quia extremum elementum ... locus ... in quantum habet affinitatem
et convenientiam cum eo ... quia nutrit ... supra ... potest
habere convenientiam et dicitur non ... id etiam esse loco al-
terius et esse activum et passivum ab ... Sed non ... ratione
... locus ... in quantum est ... et ... activum et
passivum in ... ... Unde ergo ... quod loca-
tum non patitur a loco, quia ut locus est ... est ... et ...
et ... ab illo pati non potest. Significat ergo plurimis cum ...
... quod locatum et locus sunt impassibilia ad invicem.
Praeterea videtur quod quae tanguntur sunt ad invicem activa
et passiva ut videtur quod ... potest esse salvativum
... locus ... et ... esse alterativum ut ... et
... Deinde cum dicit: et manens ... quod nunquam
... quiescit in suo loco. Et quod ... quia ... quod ...
dicitur ... quod ... ubi sicut et ... dicit ergo quod ...
manens, id est quiescit nunquam ... in suo loco et ...
hoc ... locatum est ... in suo loco ... se habens

locatum ad locum sicut pars divisibilis ad totum ut cum aqua move-
tur pars aut aeris tunc sicut pars aque vel aeris mota
dicta a suo toto se habet ad suum totum sic locatum se habet
ad locum. cum autem pars quiescat in suo toto tunc locatum quiescit
erit in suo loco. ¶ Deinde cum dicit quod hoc locatum se habet ad
locum sicut pars ad totum non tamen hoc ut pars continua sed ut
pars divisa vel ut pars separata quam superius dicebat locus est
quod separatum a locato. ¶ Manifestum est quod locatum se habet
ad locum ut pars ad totum. ¶ Modo quia hoc duplici via de-
clarare primum per convenientiam locati ad locum. secundo ex ordine corpo-
rum naturalium. primum sic patet. dicendum est enim quod numquam unum elementum
est locus alterius elementi nisi conveniat in aliqua qualitate cum illo. unde gratia exempli
terra est in aqua cum qua convenit frigiditate aqua in aere cum quo convenit
in forma humidi aer in igne cum quo convenit in forma humidi.
ratio autem huius vicinitatis et proximitatis unius elementi est locus alterius. quia
gratia qualitas ista symbola in aqua convenit locatum cum lo-
co secundum perfectiori modo in loco quam in locato. ideo locatum
se habet sicut imperfectum et sicut pars. locus vero sicut perfectum
et sicut totum. quod autem qualitas symbola in aqua conveniat locatum
cum loco sed perfectiori modo in loco quam in locato patet in-
ducendo nam ut in regione declaratum est frigiditas perfecti-
or reperitur in aqua quam caliditas in terra. humidi-
tas vero perfectior in aere quam in aqua. caliditas autem perfectio-
rem in igne quam in aere. secundum gratia elementum locatum secundum quod huiusmodi est
ut convenit cum suo loco est quod in perfectiori est. quia patet et huiusmodi est
et motum saluare proximum aliquo modo in igne et celi ig-
nis. ... convenit in celo quod est maxime actus in eis. est gratia est
quod totum et quod perfectum vero ignis quia ut actus perfectus in
reservatur in celo quam in igne. Secunda via ad investigandum
hoc idem sumitur ex ordine corporum. secundum ... corporum est formaliter contentum
contento. et corpora continentia sunt naturaliter contenta. terra enim minor aqua. aqua
aere. aer igne. ignis celo. cum gratia formaliter vero magis habet
rationem perfecti et totius ... continens quod locatum quod naturaliter suo loco
habet se ad ipsum sicut imperfectum ad perfectum et sicut
pars ad suum totum. immo quia similiter naturaliter apparet esse secundum formam
sibi proportionata. unde terra est in aqua. aqua in aere. aer
in igne. ignis in celo. ¶ Deinde cum dicit. sicut autem
aer. manifestum quod dixerit etc. dicit quod ... intentum. secundum
gratia id modo. continuatur sic. verum dictum est quod locatum se
habet ad locum sicut pars ad totum. sicut imperfectum ad perfectum
locus vero ad locatum sicut perfectum ad imperfectum et sicut
forma ad materiam. quia sicut aer se habet ad aquam. aqua enim est ut
materia. sed aer est forma et aqua quodammodo ut materia aeris. aer
vero est sicut actus quidam ipsius aque. aqua enim est post aerem. aer
vero est in quantum est post aquam. quod autem sit formalior aqua et quod ita se
habeat sicut dictum est declarandum est de his plenius in libro de
generatione. nunc tamen clarius tractabuntur. ... declaratum
quod supra elementa continentia est formalius contento. sed propter hoc necesse est quod
dicere sufficienter in modo est nunc dictum est de his. unde est in de-

generatione erit etc. est gratia verbi gratia rationis quia quod elementum contentum est formaliter
contento ut patet in aere qui est formalior aqua. ideo locus qui se habet
ut continens se habet quod formaliter quam quod continetur locatum. ¶ Manifestum est
autem quod aqua est post aerem et aer est in quantum est post aquam.
¶ Modo quia sicut contraria in natura verum est contentum intentum non quia
non ut intendens quia melius est perfectius et potius aer est plus in-
tentus etiam non quam aqua. contrarie gratia huius intentione magis est perfe-
ctum quam aqua sit post aerem quam aer aqua. sed si consideremus potius
nam quia huiusmodi unitas in ... sunt continuatio ad se invicem. non solum
aqua est post aerem sed etiam e converso gratia in est aer post aquam quam e converso
quia hoc est ex sola positione naturali non ex perfectione in ratione naturali.
¶ Deinde cum dicit Sed gratia id modo declarat hoc idem esse quod si
idem est in et actus. id est in potentia et forma quia aqua est in actu. sed hoc non ita
sit quod in eadem re ut in aqua congregatur utrumque. scilicet materia et
forma. tamen hoc quidem. scilicet materia est contentum se habet sicut materia ad continens
quia aqua est post aerem habet se ut corpus contentum ad continens
sicut pars quodammodo ad totum vel sicut materia ad formam. sed gratia
verbi rationis quia cum ex perfectione intentione ut ipse corpus post
formam quod in actu contentum ad suum continens. et propter hoc locatum
ad locum se habebit sicut materia ad formam et sicut pars ad to-
tum addit autem quod ex hiis. scilicet corpora continua et contigua in est aliquo et in est copu-
latio cum actu unum unius fiat. ¶ Deinde cum dicit quod cum corpus conten-
tum sit post ad continens per contactum in ipsum in quo gratia est post id
et habet se sicut pars ad ipsum est ubi tactus quia sicut pars naturaliter ex-
perit attingere suum totum quia non contra per in ipsum quod est in
contactu est ubi copulatio. ¶ Ultimo epylogat dicens quod de loco
quid quod est et quid est dictum est ......

Eodem autem modo accidit est etc. Postquam philosophus declaravit
de loco. in parte ista ut dicebat declarat de vacuo
esse quod dicit quia prius oportet quod speculari ad similem declarare de vacuo.
Secundo incipit declarare de tempore ibi. incipit autem quod dicit gratia quod eodem modo
accidit est physici est consideratione de vacuo si est aut non est et quid est quod
est sicut de loco et necessario locus et vacuum similem habent cognitionem
et fidem per ea quae nominantur. per eadem enim antiqui opinabantur esse
locum et vacuum immo quia plures antiqui quod ponunt vacuum dicen-
tes esse ut locum quod ut vas. cum enim locus modo est eidem
sunt corpori quod suscepto ut esse quid plenum. cum vero privatum
tum est talibus corporibus videtur esse vacuum tamquam et secundo id sit va-
cuum et plenum et locus esse non ipsius non id si gratia id est secundum
locus vacuum et plenum et non differt nisi secundum esse diffinitum suum secundum
rationem cum sperare ad ultimum considerare de loco unum quod spectat ad
ipsum consideratio de vacuo. ¶ Deinde quod vacuum et locus apud an-
tiquos habebat similem convenientiam et fidem et per eadem opina-
bantur locum et vacuum. quia sicut et motus localis et conversio
fecit eos opinari quod esset locus sic huius motus et conversio huius fe-
cit eos opinari quod esset vacuum ut patebit per eadem quae in-
ferius dicentur. ¶ Deinde cum dicit quod antiqui locus vacuum
et plenum non differebant ratione ponebat enim quod locus esset
quod convenit ad vacuum et ad plenum ita quod id locus autem erat

vacuus cum erat privatus corpore. aliud plenum cum in eo erat
corpus propter quod locus vacuum et plenum idem erant subiecto. differebant
autem solum ratione. ¶ Adhuc si est. dato quod esset dare vacuum
necessario idem esset vacuum et locus. ¶ Ideo quod si ad vas esset
sic vacuum et in primo spatio vacuo reciperetur aliquod corpus
idem corpus efficeretur illi spatio vacuum et sic dimensiones exeunt mutuo
locata vasis et non efficeretur superficiebus vasis. alterum autem et alterum quia simul
compositio oritur duplex est equalitas. quod patet quia quod non sunt sibi recepta in
mensure. equalitas sine continuitate est quando duo sunt equalia continue
sicut quemadmodum diximus de illa equalitate quando sunt contenta in con-
tinente. hic autem locus equatur locato quia tamen continuatur locus
quamvis est locatum tamen non continuatur superficiebus vasis. quare est aqua ex-
istens in vase. Sed non potest esse equalitas sine recepta mensure. sed
quemadmodum dicit aliquis equalia quando eadem et equali mensura men-
surantur. hic autem in isto loco et locatum equari non possunt. nam
cum locus sit superficies que et profunditate careat non potest
mensurari eadem mensura cum corpore quod profunditatem habet. Sed si esset
spatium aliquod vacuum in quo reciperetur corpus quia hoc spatium haberet
trinam dimensionem sicut et corpus possent mensurari eadem mensura cum
corpore ¶ Dato igitur quod esset dare tale corporis vacuum hoc vacuum
non esset locus quia efficeretur corpori locato sine recepta mensure
quod loco competere non potest ¶ Deinde cum dicit In neque etiam con-
Incipit autem destruere de vacuo esse quod dicit quia prius dicit
se ad dictum. Sed exemplum de intento. Alii quidem igitur temptantes.
dicit igitur quod in neque etiam considerationem accipientes que dicunt affirman-
tes esse vacuum. et etiam accidit que dicunt affirmantes non
esse vacuum. et tertio accidit hic omnes opiniones de ipso vacuo
vel de ipso vacuo quia aliquid est quid sit vacuum et quod dicitur opinan-
tur homines non vacuum ¶ Deinde cum dicit Alii quidem igitur ex
equo de intento. esse quod tertio sicut quod tertio premisit declaranda esse va-
cuum. primo ostendit quo aliqui affirmant vacuum non esse. Secundo quo
affirmant esse. tertio ostendit quid significetur nomine vacuum et quod dicunt
homines opinantur per vacuum et quid autem intendunt significare per
vacuum. Sed ait. Secundo affirmantes esse tertio ibi ad qualem autem. dicit primo.
dicit quia primo ostendit quod arguentes vacuum non esse non arguunt
sufficienter secundum destructionem. Sed quod dixit in ibi. homines enim. dicit igitur
quod alii quidem temptantes monstrare quia vacuum non est non argu-
unt .i. non improbant hic quod homines volunt dicere per vacuum. sed dicunt
peccantes .i. arguunt defectum sicut Anaxagoras et sicut alii qui argu-
unt hic in illo .i. non probant vacuum non esse. Sed solum demonstrant
quod aer est aliquid ligantes utres vel ligantes pulveres et de-
tinentes est fortis et accipiunt in clepsedris ¶ Ideo est quod
multi antiquorum philosophorum ponebant idem esse vacuum et aere
plenum. ideo Anaxagoras et quidam alii sui sequaces sufficienter credebant
probare non esse vacuum probando aerem esse aliquid. nam si aer
est aliquid plenum aere non est aliquid vacuum cum sit plenum aliquo
aerem autem esse aliquid probant dicit primo inflando utres et
ligando eas. videbunt enim quod uter inflatus et plenus
aere si sit ligatus potest superposite sustinere pondus aliquod

non posset sustinere nisi esset in eo aer. aer igitur ut dicebant
non solum est aliquid sed etiam est fortis cum possit sustinere pondus. Sed
probabant aerem esse aliquid per quoddam vas quod vocatur in clep-
sedris quod habebat unum foramen ex parte superiori et multa fo-
ramina ex parte inferiori. cum igitur primo vas implebatur aqua si
aperiebantur foramina implecta remanente clauso foramine
superiori aqua non remanebat in eo quia aer non permit-
tebat aquam exire volens subintrare per ista foramina. propter
quod arguebant aerem aliquid esse. si enim de illo vase sic artifi-
ciose facto exiret aqua et non intraret ibi aer re-
maneret ibi vacuum. aer igitur volens intrare per foramina
illa unde exibat aqua impediebat aque exitum. aliquid
igitur ut dicebant cum aer istis antiquis ut communiter erat deficiebat
in improbatione vacui quia prius improbabant ipsum.
¶ Adhuc si est quod hii prius improbabant vacuum.
¶ Ideo quod dicit ostendit Philosophus hos defecisse improbatione vacui
et prius improbasse ipsum primo quia improbaverunt quod accip-
itur esse quod primitus vel magis communis et verum est quod primitus accipi-
tur igitur philosophi prius et physici accipiebant esse vacuum in quo nichil est. in
quia non credebant aliquid esse prius sensibile corpus. quia aer hic vel
de in sensibiles passiones in quo non erat nisi aer credebant
esse vacuum id est aere plenum appellabant vacuum. arguebant igitur
sic. vacuum est in quo nichil est. sed in quo est aer vel in quo non est
sensibile corpus in illo est nichil. igitur omne tale est vacuum. Si igitur an-
tiqui vellent improbare illud vacuum debent instare
maiori propositioni ostendendo nullum spatium esse in quo nichil est. in-
stando autem minori propositioni ostendendo aerem esse aliquid et plenum
aere esse plenum aqua est instare priori solum. Sed hii in-
probabant prius solum vacuum quia de vacuo dicunt fue-
runt contrarie opiniones. quidam enim posuerunt vacuum extra
spatium et hii dixerunt vacuum esse aliquid separatum a mobilibus.
Quidam non posuerunt vacuum extra mundum dicentes vacuum
esse aliquid esse in mundo et esse quosdam poros et quedam
foramina mobilia. Rursus vacuum extra spatium
quidam posuerunt propter raritatem corporum. Quidam non propter differentiam
corporum. quidam etiam propter infinitum spatium extra celum. Ita est igitur de vacuo
extra spatium fuit triplex opinio. quidam enim dixerunt vacuum
esse id quod non plenum corpore sensibili. alii non posuerunt va-
cuum esse differentiam corporum. alii non dixerunt esse vacuum in-
finitum spatium extra celum. cum igitur probantes aerem esse aliquid
non improbarent omnem positionem de vacuo solum precedentem in-
probabant ipsum. ¶ Deinde cum dicit Homines autem. Monstrat quod
dixerit omnes predictos philosophos insufficienter et prius improbare va-
cuum dicit quod homines volunt esse spatium vacuum in quo nichil est nul-
lum corpus sensibile opinantes autem omne quod est corpus esse sensibile autem
omne .i. ubi semper volunt homines hoc esse vacuum in quo nichil est
verum plenum aere secundum eos est vacuum. quia credebant aerem
nichil esse. si igitur illi debent improbare vacuum ostendere est nullum esse
spatium in quo nichil sit probare autem aerem esse aliquid est probare

vacuum pertinet. Unde subdit quod non oportet monstrare hoc scilicet quod
est aer. Sed oportet ostendere quod non est spatium aliud a corporibus nec
separabile ab omni corpore nec quod sit actu separatum in quo sit
nullum corpus. Et hoc quantum ad opinionem illorum dicentium vacuum
esse spatium separatum corporibus sensibilibus susceptivum tamen corporum sensibilium.
Aut etiam oportet ostendere quod non est vacuum quod distinguat omne corpus
ut non sit continuum sicut dixerunt Democritus et Leucippus et alii
multi physiologorum opinantes vacuum esse distinctivum
corporum. Aut etiam oportet ostendere si est aliquid vel si non est aliquid extra omne corpus
cum sit continuum. Et hoc quantum ad positionem dicentium vacuum esse quoddam
spatium extra omne corpus scilicet extra celum. Quia ergo dicti philosophi non
sufficienter improbant vacuum, ideo subdit quod hii quidem ergo
non conveniunt ad problema sive positam questionem quia non sufficienter improbant
ponentes de vacuo. ¶ Deinde cum dicit. Sed affirmantes
esse. ostendit quo modo alii negabant esse vacuum. Ostendit quibus rationibus
moverentur affirmantes vacuum esse. Et est quod quatuor. Facit quatuor
rationes ad hoc adducit. Ostendit. Secunda ibi. Quarto non minus. Tertia ibi. Amplius
autem et augmentum. Quarta ibi. Testimonium autem. Quarta est quod affirmant esse per
dicit quod prima adducit quandam rationem sumptam ex parte motus per
quam probatur vacuum esse. Sed ex hoc ostendit quomodo movebantur Melissus
quidem ostendit ut poneret non esse motum. Melissus quidem dicens
quod affirmantes vacuum esse dixerunt magis sufficienter. Unum dicunt
esse quod ponentes ipsum non esse unum quidem, unum enim non per quem mo-
veretur. Ad ponendum vacuum esse quia non erit motus secundum locum si
non sit vacuum. Hic autem secundum motus secundum locum est loci mutatio et augmentum.
Utrorumque enim modo mutatur locus scilicet per loci mutationem et per
augmentum. Quod non oportet esse vacuum patet quod non utique videbitur
esse motus nisi sit vacuum in quo recipiatur motus corporum.
Modo plenum enim impossibile est recipere aliquod corpus quia si plenum re-
ciperet aliquod corpus ut sint duo corpora in eodem contingeret quod corpora
scilicet quotcumque et quantacumque corpora simul esse. Si enim duo corpora simul possent
esse simul, infinita possent esse simul. Non enim erit dare differentiam
propter quam non erit utrumque quod dictum est. Vel quod duo corpora possent
esse simul et quotcumque et quantacumque corpora possent simul esse. Si et hoc contingeret scilicet
ita scilicet ut dictum est, parvissimum accipiet medium scilicet locus qui
acciperet corpus parvum posset recipere maximum. Quia quod est magnum
est multa parva. Si in eodem loco contingeret multa equalia corpora
in illo eodem contingeret esse simul multa inequalia que omnia sunt
inconvenientia. ¶ Deinde cum dicit. Ex quo sequitur hoc inconveniens quod
si duo corpora possunt esse in eodem quod quotcumque et quantacumque corpora possunt
in eodem esse. ¶ Deinde cum dicit quod ideo est quia unum corpus non compatitur
secum aliud corpus est quia dimensiones resistunt dimensionibus. Unde si
dimensiones essent separate ut in mathematicis probabiliter non compaterentur
secum aliquod corpus. Si ergo unum corpus potest esse cum alio, dimensiones
dimensionibus non resistunt, quo posito quodlibet corpus poterit esse cum
quolibet corpore et quotcumque corpora possent esse simul quia sibi invicem
non resistunt. ¶ Ulterius cum dicit quia non … secundum intentionem
philosophi videtur quod si quecumque corpora possunt esse simul quod simul
sunt corpora equalia et inequalia et quod sic sit magnum et parvum

necnon hoc in probatione magnum possit esse simul cum parvo quia nichil magnum
preter dictum multa parva. Quare si omnia illa parva ponantur esse
simul necnon erunt simul inequalia non erunt simul magnum et parvum
secundum parvum et parvum. ¶ Deinde quod si duo corpora possunt simul esse
in eodem sequitur quod corpus magnum possit esse in equali loco
cum parvo absque eo quod dicitur. Item non eadem causa propter quam duo corpora non
possunt esse in eodem loco corpus magnum occupat maiorem lo-
cum quam parvum. Ideo enim ut dicebatur duo corpora non possunt esse in
eodem loco quia dimensiones unius corporis resistunt dimensionibus alterius. Sic
enim ideo magnum corpus dicitur requirit magnum locum quia
dimensiones unius partis non possunt esse cum dimensionibus alterius partis. Si enim dimen-
siones non resisterent dimensionibus quod oportet ponere si duo corpora pos-
sunt esse simul sequitur si dimensiones unius partis non resisterent
dimensionibus alterius partis propter quod non esset una pars preter esse aliam et
quia dimensiones partium non resisterent sibi ad invicem absque eo
quod diceretur corpus ubi esset una pars corporis posset esse totum
corpus et quia pars est minor toto in eodem loco possunt esse corpus mag-
num et parvum et etiam in eodem loco possent esse multa corpora mag-
na parva et multa. Quare in loco equali erunt simul corpora equalia
et inequalia, quod est inconveniens. ¶ Deinde cum dicit. Melissus quidem
ad negandum motum dicit quod Melissus quidem ergo ex hiis scilicet ex hiis
rationibus demonstravit quod omne quod est est immobile quia si moveretur ali-
ud oporteret necesse est esse vacuum. Vacuum autem dicit esse non
corporum que sunt id est esse non ens. Alii ergo philosophi ut ponerent
motum posuerunt vacuum. Melissus non ut negaret va-
cuum negavit motum. Concludit autem quod est unus modus quo uno
quidem ergo modo ex hiis scilicet per hanc rationem quia per viam motus demonstrant
dicti philosophi quod vacuum est aliquid. ¶ Deinde cum dicit
alio vero modo. adducit secundam rationem ad probandum hoc idem dicens
quod alio modo probatur esse vacuum quia quedam corpora videntur coartari
id est condensari et comprimi se adinvicem quia ut dicunt do-
lia recipere vinum cum utribus quod sunt in utribus ac si … in
ea que sunt vacua id est implevit vacuitates coeunte id est
condensato corpore. Dicunt enim quod vinum adeo constringitur in
utre quod dolium potest recipere tantum de vino cum utribus quantum sine
utribus quod dicebant antiqui ideo contingere quia vino condensato
in utre partes eius subintrabant vacuitates et propter hoc
vinum accipiebat minorem locum. Concludebat ergo quod
necesse erat vacuum ponere. ¶ Deinde cum dicit. Amplius et
et augmentum, ponit tertiam rationem dicens quod amplius et augmentum vi-
detur fieri per vacuum quia alimentum dicunt esse corpus. Duo autem
corpora impossibile est esse simul. Si ergo alimentum per quod fit augmentum re-
cipitur in corpore aliis vel recipitur in vacuo vel in pleno. Si in
vacuo ergo est vacuum. Si in pleno ergo duo corpora erunt
simul quod est inconveniens. ¶ Deinde cum dicit quia hanc rationem non videtur differ-
re a prima in secunda ratione et per motum augmenti probabat va-
cuum inquantum ad augmentum sequebatur loci mutatio quia
posita vel recipiebatur quod mutabat locum in vacuo vel in
pleno. Erat ergo eadem ratio illa cum ista. ¶ Deinde quod in augmento

duo assistere vel ingrediens alimentum membra quin in-
grediente et assumpto in membris sed quod membra augmentantur et oc-
cupant maiorem locum. Deinde ponit quartam rationem per argumentum vacuum
per exemplum ingrediente quia cum non possit recipi in ple-
no recipitur in vacuo et sic hec procedit hec ratio. Secundo in parte argumenti
vacuum ex parte cineris [illegible] nec cum corpus cineris occupat maio-
rem locum vel plus de loco quam occupabit simile vacuum quia
si simul plenum essent duo corpora simul et sic hec procedit hec ratio secundo.

Deinde cum dicit. testimonium autem. adducit quintam ra-
tionem dicens testimonium autem quod est ad probandum vacuum est quod vas
[illegible] quod recipit de cinere dicit id est quod vas plenum de cinere recip-
tum aque quantum vacuum quod esse non posset ut dicebant nisi in
ipsis cineribus essent aliquae vacuitates quas recipiunt dicitur aqua.

Deinde cum dicit. esse autem affirmant. ostendit vacuum esse ex
ratione pictagoricorum dicens quod pictagorici affirmant esse vacuum et dicunt ipsum
ingredi a celo [illegible] extrinseci spiritus et dicunt vacuum
esse quod determinat naturas rerum sic vacuum quedam separatio et quedam
determinatio corporum que sunt consequenter id est corporum que sunt proxima et
[illegible] et addebant pictagorici quod hoc id est hoc vacuum est primo dis-
tinctivum numeris. dicebant enim vacuum primo determinare naturas
numerorum et esse distinguere naturas rerum [illegible] quod extrinsecus po-
tentia quod vacuum est. Deinde cum dicit [illegible] quod pictagorici non credebant
esse res distinctas sine vacuo et quia videbatur hominibus esse distin-
ctione corporum celestium ideo ponebant esse celum inspirare vacuum et
dicebant celum esse quoddam magnum animal quia per hec [illegible]
attrahebat multum de illo vacuo et quasi extrinsecum spiritum con-
tinebat hoc vacuum in hoc mundo quod existendo celebat dis-
tinctiones rerum.

Deinde cum dicit [illegible] est quod pictagorici ponebant numeros esse
principia rerum ideo ut dicebant hoc distinctio numeros celebratur id est
numeris et per numeros distinguebatur ad [illegible].

Deinde [illegible] quod
potuit movere pictagoricos ut ponerent res non esse distinctas nisi
distinguerentur per vacuum.

Deinde quod ut supra dicebatur corpora
mathematica sunt continua sunt contigua continua id est corpora habentia
ultimitates [illegible] simul [illegible] mathematica si ponantur simul efficiuntur
unum [illegible] quia non habent per quod distinguantur quia sunt contigua
sunt quorum ultima sunt simul quorum ultima unum mathematicorum
si ponuntur contigua ponuntur continua quia si habent ultima simul habent
ultima unum. Quamvis ergo velit loqui de istis modo mathematicis salvare
[illegible] corpora non esse unum corpus continuum quod potest
hoc corpus sibi invicem non contingi quod esse non potest nisi inter corpora
[illegible] et sint separata esse ad vacuum distinguens ideo
forte pictagorici qui loquebantur de istis modo mathematicis posuerunt quod
necesse erat ponere vacuum distinctivum istorum corporum.

Deinde
epilogat dicens quod rationes ex quibus alii dicunt quod vacuum esse
et rationes ex quibus alii dicunt non esse ipsum fere tot sunt et tales.

Ad quale autem se habet etc.

[illegible] quod dicit hic.

Supra dictum ut dicebat philosophus posuit contrarias
opiniones de vacuo. Et quod [illegible] quia posuit has
contrarias opiniones et probat eas. Secundo solvit rationes firmas

et [illegible] per quas videbatur probari vacuum esse. Secundo adducit
rationes firmas et irrefragabiles quod impossibile sit vacuum
esse. Secunda ibi quoniam autem est de loco. Tertia ibi quoniam autem non est. Dicit primo dicens
sic quod de vacuo narrat duos contrarios modos ponendi sive du-
as contrarias opiniones. Secunda ibi autem modo. Dicit primo dicens si quis narrat
quandam communem opinionem sive quandam communem sententiam
de vacuo. Secundo improbat ipsam ibi sed impossibile. Dicit ergo quod
ad quale se habet id est ad quid se extendit declarandum sit vocatum id est scire
sit esse vacuum. Et ut convenienter sit ipsum non esse. Oportet accipere
quid significat vacuum et quid communes homines opinantur per vacuum.
videtur quod vacuum videtur esse locus in quo non est hoc autem
est quia plures opinantur omne quod est esse corpus omne autem corpus est in
loco. vacuum autem est id in quo nullum corpus quare sibi non est
corpus secundum horum phylosophorum sententiam oportet hoc non esse. Item autem opinantur omne
corpus esse tangibile corpus tamen est quod habet gravitatem aut levitatem. accidit ergo
ex syllogismo hoc esse vacuum in quo non est grave aut leve. hoc quid
ergo non sunt determinate sive vacuum hoc sicut nunc prius dixi-
mus accidunt ex syllogismo.

Deinde cum quod una communis opinio
fuit de vacuo quod vacuum sit signum formale sive quoddam
id in quo est nullum corpus. Ex hac autem formali significatione vacuum
concludebant syllogistice duo esse vacuum nam quia credebant
omne quod est esse corpus et omne corpus esse in loco arguebant
quia syllogistice quod si omne quod est est corpus et omne corpus est in loco quod
cum vacuum est id in quo non est corpus ergo vacuum est locus in quo
non est. quia ubi non est corpus ibi non est. Deinde quia credebant omne
corpus esse tangibile ideo concludebant ex illo quod vacuum est in quo
non est corpus tangibile cum non sit dare nisi corpus tangibile.

Deinde
cum dicit. sed impossibile. improbat hanc sententiam de vacuo.
Et quod duo facit quod dicitur improbat eam. Secunda ibi sic ergo unum. Primo
improbat sic. Nam si vacuum est id in quo non est corpus sive hoc
significat nomen vacuum et hoc est descriptio eius oportet quod omne id
in quo non est aliud corpus sit vacuum erit ergo punctus quod va-
cuum cum in eo non sit corpus. ideo ait impossibile est si punctus
sit vacuum. Oportet enim vacuum esse locum in quo loco sit spa-
cium susceptivum tangibilis corporis. non ergo sufficit dicere quod vacuum
exprimatur sive significet id in quo non est corpus. sed significat
id quod est aptum natum suscipere corpus vel quod est spacium susceptivum
corporis non tamen est in eo corpus. sic ergo rectissime significatum vacuum non
salvatur quod punctus sit quod vacuum quia non est aptum natum
suscipere corpus.

Deinde est quod ait impossibile esse punctum esse
vacuum et quod oportet vacuum esse locum quia consuetudo fuit
philosophi arguere contra philosophos alios ex dictis quod etiam plures di-
cebant vacuum esse omne id in quo non est corpus cum [illegible]
dicit vacuum esse locum in quo non est sequebatur ex dictis eorum
quod punctus esset vacuum cum in eo non sit corpus et etiam quod punctus
esset locus et propter hoc ut communiter dicit non habet dimensionem et quod
esse dicit quod est ordo mensuris.

Deinde cum dicit. sic ergo unum.
improbat secundam opinionem que dicit quod sit [illegible] secun-
dum sententiam [illegible] vacuum quod uno quodam modo non est plenum

corpus sensibile secundum tactum. sensibile autem secundum tactum est habens gravitatem
vel levitatem. secundum hoc omne illud spatium in quo non est corpus tangibile vel
in quo non est corpus grave vel leve est vacuum. Unde et sic .i. secundum hunc
modum ponendi dubitabit aliquis quid utique dicent si aliquod spatium
habeat colorem .i. si habeat corpus coloratum et non aliud aut sonum .i.
corpus sonorosum et audibile utrum tale spatium sit vacuum aut
non. quasi .d. diceretur secundum eos inconveniens contra dictos philosophos. si .n.
tale spatium diceretur vacuum esset inconveniens cum sit ibi corpus
sensibile. Si autem dicerent tale spatium non esse vacuum contradicerent
positioni sue cum non sit ibi corpus tangibile. non ergo sufficit di-
cere quod spatium in quo non est corpus tangibile quod illud est vacuum. Sed
aut manifestum est quod si hoc spatium accipiat .i. sit aptum natum acci-
pere corpus quod tangitur contingit ipsum esse vacuum. Si autem non sit aptum
natum accipere tale corpus manifestum est non vacuum. ¶ Consequenter autem quod
sic dicti philosophi inconvenienter describebant vacuum, dicendo vacuum
esse omne id in quo non est corpus grave tunc sequeretur quod punctus esset
quoddam vacuum. ita inconvenienter describebant ipsum dicendo vacuum
esse spatium in quo non est corpus tangibile quia tunc sequeretur quod spatium
in quo non est corpus tangibile sed esset ibi corpus visibile et audibile quod spatium
illud esset vacuum. non ergo sufficit dicere quod vacuum est illud in quo non
est corpus. Sed est addendum vacuum esse id quod est aptum natum reci-
pere corpus non tamen est in eo corpus sic. et non sufficit dicere quod
spatium est vacuum in quo non est corpus tangibile. Sed addendum est
vacuum esse spatium quod est aptum natum recipere corpus non habens
tangibile corpus. nam si esset aliquod spatium quod non esset aptum
natum recipere tangibile corpus, si non esset in eo tale corpus minime
esset vacuum. ¶ Unde dubitatur. Sed dicit ut manifestum aliquod sit corpus audibile et
sonorosum quod tamen non sit tangibile. ¶ Dicendum quod sonus si habet ex
aliqua reverberatione vel ex alia fractione non ergo si habet sonum non in
corpore quod patet per peregrinas in permixtiones omne enim tale
corpus est alterabile. omne autem alterabile est calidum vel frigidum humidum vel ca-
lidum siccum quia sunt habens alterationes sed non habet. cum ergo hec sint
differentie tangibiles manifestum est esse aliquod corpus sonorosum secundum veritatem
non sit sensibile secundum sensum tactus tamen quod antiqui philosophi aerem quod
habet debiles passiones appellabant intangibile cum in aere
possit esse sonus sicut in somno quia si fortiter scinderet sonaret
sed secundum hunc modum dicendum quod aliquod sit corpus sonorosum quod tamen est in-
tangibile. ¶ Unde dubitatur. Sed dicit ut manifestum aliquod corpus sit coloratum
quod tamen sit non sensibile sensu tactus. ¶ Dicendum quod cum color et odor
sit obiectum visus quod est unus sensus particularis ergo quod unum et quo-
modo reducitur aliud ad reducitur. nam color quod lucem ita
quod lux est principium et substantia coloris. non enim est color nisi quaedam lux
obumbrata. Sed autem lux videtur esse quod clare perspicue. ergo habet lux ob-
umbrata non habet esse nisi in rebus que sunt de numero elementorum vel in hiis
que sunt composita ex eis. in celo ergo quod non est de numero e-
lementorum proprie non est color. Sed si vellemus extendere nomen
coloris ad omne visibile lucidum diceremus ipsum esse colora-
tum sic aliqua sunt colorata que non sunt proprie tangibilia. Sed
celestia .n. non sunt proprie sensibilia secundum visus. ex hiis ergo

apparet quod philosophus arguens contra dictos philosophos ponentes vacuum
esse spatium in quo non est corpus tangibile quereret si esset spatium in
quo non est corpus tangibile. Sed esset ibi sonus .i. corpus audibile aut color
.i. corpus sensibile visibile utrum tale spatium esset vacuum sequeretur
secundum eos quod spatium in quo sunt sensibilia esset vacuum cum illa
non sint tangibilia. Sed visibilia et sequeretur quod totum spatium in quo
aer est aer esset vacuum cum aer possit esse subiectum soni quem secundum
eos est intangibile. ¶ Unde dubitatur. Sed dicit ut manifestum spatium in quo non
est corpus tangibile non est aptum natum suscipere corpus tangibile utrum
vel debeat esse sit vacuum. vere .n. philosophus volebat non esse unum dictum
vacuum esse spatium privatum corpore tangibili ut volebant dicti philosophi
quia tunc sequeretur quod spatium in quo est celum esset vacuum, conce-
dit tamen philosophus quod spatium privatum corpore tangibili si sit receptivum
tangibilis corporis est vacuum. Sed si non minime quod ergo quod habet ut-
que dicit. ¶ Dicendum quod si accipiatur corpus tangibile secundum veritatem proprie
eo quod est subiectum qualitatum tangibilium. sic quicquid est in spatio actionum et pas-
sionum est tangibile vel solum habet spatium quod est in isto celum vel quod est
in spatio actionum et passionum est susceptivum tangibilis corporis non ergo
philosophus ponit spatium esse susceptivum tangibilis privatum tali corpore non
dicitur quod non esset tangibile quod esset aliud spatium in spatio actionum
et passionum in quo non esset tangibile corpus quod posito secundum de-
terminationem esset vacuum. loquendo ergo de corpore tangibili secundum veritatem non est quod
dicitur. Sed si vellemus loqui de corpore tangibili ut loquebantur quidam
philosophi dicentes aerem non habere qualitates tangibiles sic non est verum quod
dicitur quia tunc omne plenum aere esset vacuum. ¶ Deinde cum dixit
est autem modo ponit aliam opinionem de vacuo dicens quod alio dicto modo dicitur
vacuum in quo non est hoc aliquid .i. in quo non est determinatum .s. neque ali-
quis neque substantia aliqua corporea. Unde quidam ut Plato et alii se-
quaces dicunt vacuum esse materiam corporum qui quidem sunt dicentes hoc
id .s. materiam esse locum dicebant hoc id .s. materiam esse locum. Platonici
enim quoniam dicebant materiam esse locum dicebant hoc id .s. materiam esse vacu-
um. Sed male hoc non bene dixerunt quia materia non est separabilis a rebus sed
vacuum quod ipsi sic separabile. ¶ Consequenter autem quod vacuum est locus
privatus eo quod est aptus natus suscipere quod ergo dixerunt locum
esse spatium quia spatium est susceptivum corporum posuerunt quod vacuum
esset spatium privatum corpore quod illi dixerunt locum esse materiam quia materia est
susceptiva forme cogebantur ponere quod vacuum esset materia in qua non
erat aliqua forma vel in qua non erat aliquid in actu nec aliqua forma nisi
corporea. ¶ Consequenter quod cum materia per se sic privata potentia materia
repugnaret ei habere esse separatum ab omni forma cum repugnet
spatio habere esse separatum ab omni corpore. ideo Plato ponens vacuum
esse materiam sine forma replentium spatium replendo de specie cum va-
cuum intelligatur esse separabile et materia autem ab omni forma separari non
potest quia per se non est quod materia non ens et non. ¶ Unde dubitatur. Sed dicit
cum superius dictum sit quod fuerunt opiniones tres de vacuo videtur quod in-
sufficienter enumeravit hic omnes opiniones de vacuo quia
non sunt posite nisi duo modi ponendi vacuum. ¶ Dicendum quod
iste tres opiniones de vacuo superius tacte omnes quodam-
modo incidunt in unam sententiam videlicet sic ponentes vacuum. ut

ad separatu a corp[or]ib[us] et distinctu corp[or]um sicut et ead[em] in bibitu
corp[or]ib[us] sic dixerunt illi qui posuerunt vacuum esse poros
q[uo]sdam vacuos respersos in corpore sicut dicit vacuum esse quod
in situ spacium esse celum sup[er] p[ro]p[ri]alte attractionem ymitti esse va
cuum spacium quodam penetrans corp[or]a plus g[ra]ciu narrat ut illa
opinio derecto quia est spacium penetrans corpus tangi quodam m[od]o
contra omnes illas et contra illas addidit opinionem plures
cui posuit vacuum esse m[od]um p[er]petua foris. ¶ Ulti[m]o r[espon]
dit eis quia cu[m] vacuum quod dicte hic non p[otes]t. ut q[uod] v[aria]
in q[ua]ntitate de vacuo cu[m] in q[ua]ntitate quod dicte est. ¶ Ad q[uod] i[nstatur]
d[icitur]. Ad p[ri]mo p[ri]ori dicit est dicto quod quid omnis quid. quoddam no[n]
quod nomis diffinicio omnis quod nomis no[n] solum est entium sed etiam no[n]
entium de quib[us] n. entium quantitas sit impossibile scire p[ro]p[ter]
quod nomis. sed n. uni[f]icatio nominis sit ipso scire in posti
quod significat plus entium quod nominis unius p[er]tinet. sic et h[oc] esse va
cuum sit impossibile scire tamen p[ri]mum quod significat non vacuum est
g[ra]cia dico quod vacuum non habet quod dicte n[on] est in veritate de eo quod dicit
debeat quia no[n] est in veritate de eo quod rei sed quod nominis. significat
g[ra]cia plus aut quod oportet accipe de vacuo quod significat nomen in si
quid de eo quod rei neque quod accipe p[ri]mum. ¶ Deinde cu[m]
dicit. quando est de loco dictatum est. solvit rones s[e]c[un]d[u]m fr[atr]es
qui videbatur probare vacuum esse. esse quod d[icit] f[ratres] quare p[ri]mo o[portet]
p[ro]p[ter] causa quod impossibile est esse vacuum dicta plurimi ponebant. Sed
solvit rones qui videbant probare vacuum esse i[ta] unum et
vacuum ubi. dicit g[ra]cia quod quare de loco dictatum est et locum necesse
esse vacuum sicut est spacium penetrans corpore. ¶ Ulti[m]o dicit quare cum
est quo est locus et quo no[n] est. id m[od]o est quando quod no[n] sic est va
cuum nec separatum nec inseparabile ut dicebat phi[losoph]i. d. vole
bant n. dicti plures vacuum no[n] esse corpus sed spacium cui g[ra]cia omnium
sit quod impossibile est locum esse spacium sed oportet ipsum esse superficiem con
tinentis contra no[n] potest esse quod vacuum sit locus et cum sit spacium
corporum ut illi dicebant. ¶ Deinde dicit quod erit quod impossibile est esse
vacuum nec separatum nec inseparabile quare ut dicebatur quod posu
erunt vacuum esse separatum a corp[or]ib[us]. quod no[n] dixerunt
ipsum esse in bibitu corp[or]ib[us] ponentes vacuum esse vacuum
quoddam vel poros quosdam in corp[or]ib[us] respersos. ¶ Deinde
cum dicit. unum et vacuum. solvit rones sup[er]i[us] factas de
vacuo. Adeunt eundem tractatus quod licet superius quinque ro
nibus ostendere vacuum esse. utraque tamen rones superior ex
tensio p[ro]cedebat no[n] p[er]te niebatur dicit no[n] quare no[n] essent
illa rones quod oportet esse vacuum sed solum dicebatur hoc sensus
se p[ro]cedebat illa g[ra]cia ponem no[n] solvit. contra g[ra]cia fecit quare p[ri]mo
solvit ronem superiorem ex parte motus. Sed superior ex
parte motus adcompsitatois. 3[o] solvit rones superioris ex p[ar]
te aug[menta]tio et tempus p[ro]p[ri]e n. motis probabatur vacuum
esse. i[ta] ex parte motus ex parte adcompsitatois quare dicebatur quod
adcompsitatio vino in utribus voluit tamen capiebat de vi
no cum utribus quod sunt utribus. ¶ Ulti[m]o probabatur
hoc id ex parte aug[mentationis] et extensio cineris. Sed p[ri]mo ergo contra ea

compsitum. et i[ta] tamen no[n] solum. esse p[ri]mo d. f. quare p[ri]mo o[portet] quo
dicti phi[losoph]i veniant sicut vacuum p[ro]p[ter] motum. Sed probat
quod p[ro]p[ter] motum no[n] necesse est ponere vacuum vel nec una ea d[icit]
g[ra]cia quod vacuum ubi esse ead[em] quare et locus est ead[em] et p[ro]p[ter] hoc acceptum
est vacuum p[ro]p[ter] quod s[cilicet] acceptus est locus. nam motus quia est s[ecundu]m locum
p[ro]cedit. i[ta] p[ro]cedit ut habet ea . . . diminuit locum esse ead[em] p[ro]
corp[or]a incidunt et habet motus s[ecundu]m contra hys quod dicit vacuum esse p[ro]p[ter]
causa g[ra]cia causam accipiebat locus et vacuum quare p[ro]p[ter] motum lo
calem. id videtur quod causa motus oportet sic esse vacuum sic
in quo motus. dicebant n. quare ead[em] motum de necessitate req[ui]r[i]
vacuum sicut id in quo est motus. sed et erit quare locum dicit
esse. nam sicut ponebant necesse esse vacuum p[ro]p[ter] motum
sicut id in quo fit motus sic et credebant p[ro]p[ter] hoc requiri
locum ponebant n. motum fieri in loco et in vacuo.
¶ Dicit s[ecundu]m eas quare cum id i[ta] ead[em] sed id quod esse no[n] p[otes]t esse
causa et tamen n[on] quod scire no[n] p[otes]t quod vacuum sit accept[um]
p[ro]p[ter] motum et quod ubi vacuum sit causa motus quare tunc id v[acuu]m
eadem esset causa causatum et causatum. ¶ Ad q[uod] d[icitur] est causa in eodem
et in fundo ea p[ro]p[ter] antiquos ea philosophos motus fuit causa vacui
et in causa loci. in fundo quare p[er] motum accipiebant et ve
nari sunt locum et vacuum. sed vacuum et locus s[ecundu]m eos erant
causa motus in eodem ponebant n. motum fieri no[n] posse
nisi esset dare locum vacuum in quo esset motus. ¶ De
inde cum dicit. nec una est. o[stendit] quod no[n] necesse est ponere vacuum p[ro]p[ter]
motum. esse quod d. f. quare p[ri]mo o[stendit] quod no[n] omnis motus requirit va
cuum. Sed o[stendit] specialiter de motu locali p[ro]p[ter] quod dicti plures po
nebant vacuum i[ta] sed nec s[ecundu]m locum. dicit g[ra]cia quod nec una ne
cessitas est esse vacuum si sit motus quare omnino quando omnis g[ra]cia
motoris. i[ta] p[ro]p[ter] omnem motum neque exigit vacuum. unde
et hoc melissum latuit qui ut negaret vacuum negavit
omnem motum quod no[n] oportet alterari neque contra plenum g[ra]cia p[ro]p[ter]
alterationem no[n] necesse est ponere vacuum. ¶ Deinde cum d[icit]
s[ecundu]m nec s[ecundu]m locum. o[stendit] quod no[n] oportet ponere vacuum p[ro]p[ter] motum lo
calem d. quod nec s[ecundu]m locum motum i[ta] s[ecundu]m motum localem oportet po
nere vacuum quare contra corpora . . . sit adinvicem si spacium
nullum sit separabile p[re]ter corpora mota no[n] g[ra]cia oportet ponere spacium
separatum vel spacium vacuum ut sit motus quare unum corpus sub in
g[re]dit alterum et unum corpus cedit alteri p[ro]p[ter] quod potest salvari motus
absque eo quod sit vacuum et hoc ita sit m[od]o est in revolu
tionibus i[ta] in circulationibus continuorum sicut in hys contra que sunt
de uno humidorum p[ro]iecto n. lapide in aqua fit i[ta]
motus circularis quare una pars aque cedit alteri parti et unde
circulis impellunt alterum circulum. ¶ Deinde cum d[icit] contra ea. so
lucta roe de motu solvit rationem de vino sive de cons
compsitatione d. quod contra compsitari no[n] vacuum sed p[ro]p[ter] ea q[uod]
in sunt elabuntur i[ta] evaporant p[ro]p[ter] convexationem ut
aqua collisa contra evaporare aerem quod in est in ea. p[ro]p[ter] g[ra]cia
solo ad rationem illam de vino sive de utribus quare vino
colliso et adcompsitato in utribus partes que sunt aeree p[ro]

corpus sensibile secundum tactum. sensibile autem secundum tactum est habens gravitatem vel levitatem secundum quod omne est spatium in quo non est corpus tangibile vel
in quo non est corpus grave vel leve est vacuum. Unde et hic .i. secundum hunc
modum ponendi dubitabit aliquis quid unquam dicetur si aliquod spatium
habeat colorem .i. si habeat corpus coloratum vel visibile aut sonum .i.
corpus sonorum et audibile utrum tale spatium sit vacuum aut
non. quasi .n. diceret sequitur inconveniens contra dictos philosophos. si .n.
tale spatium dicatur vacuum est inconveniens cum sit in corpore
sensibile. Si autem dicerent tale spatium non esse vacuum contradicerent
positioni sue cum non sit ibi corpus tangibile. non ergo sufficit di-
cere quod spatium in quo non est corpus tangibile quod ipsum est vacuum. Sed
autem dicendum est quod si hoc spatium accipiat .i. sit aptum natum acci-
pere corpus quod tangitur quod ipsum esse vacuum. Si autem non sit aptum
natum accipere tale corpus minime est vacuum. Consequenter quod
sicut dicti philosophi in a plete deseribebant vacuum | dicendo vacuum
esse omne id in quo non est corpus quare tunc sequitur quod punctus esset
quod vacuum ita in a plete describebant ipsum | dicendo vacuum
esse spatium in quo non est corpus tangibile quare tunc sequitur quod spatium
in quo non est corpus tangibile hoc esset in corpore visibili et audibili quod spatium
esset vacuum non ergo sufficit dicere quod vacuum est in quo non
est corpus. Sed addendum est vacuum esse id quod est aptum natum reci-
pere corpus non tamen est in eo corpus sic. et non sufficit dicere quod
spatium est vacuum in quo non est corpus tangibile. Sed addendum est
vacuum esse spatium quod est aptum natum recipere corpus non habens
tangibile corpus. nam si esset aliquod spatium quod non esset aptum
natum recipere tangibile corpus | si non esset in tali corpore minime
esset vacuum. Dubitatur secundum quod non aliquod sit corpus audibile et
sonorosum quod tamen non sit tangibile. Dicendum quod sonus si habet ex
aliqua reiberatione vel ex aliqua scissura non ergo si habet sonum nisi in
corpore quod percutit post pergunes in passiones omne autem tale
corpus est alterabile. omne autem alterabile est calidum vel frigidum humidum vel ca-
lidum siccum quod secundum hoc est alteratio si non habet. cum ergo hec sint
dicte tangibiles non potest esse aliquod corpus sonorosum secundum veritatem
nisi sit sensibile secundum sensum tactus cum quod antiqui philosophi aerem quod
habet debiles passiones appellabant non tangibile cum in aere
possit esse sonus sicut in sibo quod si fortiter scindatur sonat
se secundum hunc modum dicendum quod aliquod sit corpus sonorosum quod tamen est in
tangibile. Ulterius secundum dubitatur utrum aliquod corpus sit coloratum
quod tamen sit sensibile sensu tactus. Dicendum quod cum color et vox
sit obiectum visus quod est unus sensus proprie dicitur quod unum ergo
non reducitur ad aliud. reducitur autem color quod lucem ita
quod lux est ipsius color ut sint coloris .ii.n. est color nisi quedam lux
obumbrata. Hec autem lux non est quod clarae quare ergo habet lux ob
umbratam non habet esse nisi in rebus que sunt de natura elementorum vel in hiis
que sunt composita ex eis. in celo ergo quod non est de natura e-
lementorum proprie non est color. Sed si vellem extendere nomen
coloris ad omne visibile lucidum diceremus ipsum esse colora-
tum sic aliqua sunt colorata que non sunt proprie tangibilia ut
celestia .n. non sunt proprie sensibilia secundum visus. ex hiis ergo
apparet quod philosophus arguens contra dictos philosophos ponentes vacuum
esse spatium in quo non est corpus tangibile quereret si esset spatium in
quo non est corpus tangibile sed esset in sono .i. corpore audibili aut colore
.i. corpore sensibili visibili utrum tale spatium esset vacuum sequeretur
secundum eos quod spatium in quo sunt corpora celestia esset vacuum cum illa
non sint tangibilia. Sed insuper sequeretur quod totum spatium in quo
aer est aer esset vacuum cum aer posset esse sonus sonus quod secundum
eos est quod in tangibile. Ulterius secundum dubitatur utrum spatium in quo non
est corpus tangibile non tamen est aptum natum suscipere corpus tangibile utrum
debeat esse sit vacuum ut .n. philosophus velle non est unum dein
vacuum esse spatium privatum corpore tangibili ut volebant dicti philosophi
quare tunc sequeretur quod spatium in quo est celum esset vacuum | conce-
ditur tamen philosophus quod spatium privatum corpore tangibili si sit receptivum
tangibilis corporis est vacuum Sed si non minime quod ergo quomodo habet intelligere
quod dicitur. Dicendum quod si accipiatur corpus tangibile secundum veritatem propter quod
eo quod est sonum qualitas tangibilis. sic quodlibet est in spatio activorum et pas-
sivorum est tangibile vel solum habet spatium quod est infra celum vel quod est
in spatio activorum et passivorum est susceptivum tangibilis corporis non ergo
propter hoc ponit spatium aliquod susceptivum tangibilis privatum tali corpore non
dicetur quomodo non esset tangibile quod esset aliquod spatium in spatio activorum
et passivorum in quo non esset tangibile corpus quo posito oportet de
necessitate esse vacuum locus ergo de corpore tangibili secundum veritatem unum est quod
dicitur. Sed si vellem loqui de corpore tangibili ut loquebantur quidam
philosophi dicentes aerem non habere qualitates tangibiles sic non est verum quod
dicitur quod tunc omne plenum aere esset vacuum. Deinde cum dixit
et alio modo. ponit quartam opinionem de vacuo dicens quod alio modo dicunt
vacuum in quo non est hoc aliquod .i. in quo non est determinatum .s. neque sub-
stantia neque substantia aliqua corporea. unde quidam ut plato et alii se-
quentes dicunt vacuum esse materiam corporis quam quidem sunt dicentes hoc
id .s. materiam esse locum dicebant hoc id .s. materiam esse locum. plato
n. qui dicebant materiam esse locum dicebant hoc id .s. materiam esse vacu-
um. Sed male non bene dixerunt quare materia non est separata a rebus sed
vacuum cum sit separabile. Consequenter quod vacuum est locus
privatus eo quod est aptum natum suscipere quod ergo dixerunt locum
esse spatium quare spatium est susceptivum corporis posuerunt quod vacuum
esset spatium privatum corpore quod non dixerunt locum esse materiam quare materia est
susceptiva forme cogebantur ponere quod vacuum esset materia in qua non
erat aliqua forma vel in qua non erat aliquod in actu nisi aliqua forma substantia
corporea. Consequenter quod cum materia secundum se sit privata potentia inesse
repugnaret ei habere esse separatum ab omni forma quam repugnat
spatium habere esse separatum ab omni corpore. ideo plato ponens vacuum
esse materiam sine forma respondit de spatio respondit de separatione cum va-
cuum intelligatur ad separabile et materia autem ab omni forma separari non
potest quare per se non est esse quod materia non ens et non. Dubitatur secundum dicendum
cum frequenter dictum sit quod sunt opiniones .3. de vacuo utrum quare
sufficienter enumerent hic antiquas opiniones de vacuo quare
non sunt possibiles nisi duo modi ponendi vacuum. Dicendum quod
non sunt .3. opiniones de vacuo supra tacte omnis quodammodo
in incidunt in unam sententiam videlicet ponere vacuum .n.

aplis ei rexbus. p hoc sit diui in ptes .ix. seq expte contra
rnos .q. ix. roes adducit ad pbandu q no sit uacuu.
Sca ro e. ampliu sic z ad .z. r. eadem ro. qrta r. rquo ia inuenit
q r. acc aut cuntabz. Scda r. dem qui omis. Sexta r. aplis uc
qnd. q r aplis nullus hebit. q r. aplis ei mite. dicit g q
no e uacuu sic dimisit sicut quidu dnt dnis uru ucl
sic e nq .i. ille aliq loca mute vnd augz simpliciu cor ut
ignis quod illic e mot sursu. terre aut deorsu et ad medi
um z q uacuu no erit ea loci mutti cu nulla dicat
n. Dic q no z ea loci mu q motus ea erit uacuu. vr
ei ee ea motus. S locu. lt ei mot ut dem z no z ea. g
r prous no erit ea alic aliq mot. Dn. fit ad cu
stius ostuu sit q no z necem uacuu ee pp motu quo
dnt ro h adducta a robis ius. Ad q uacuu req
ri pt ad motu pt in tali d. q q uacuu sit de rone .q.
de rone mot ut q no possit ee mot si sit uacuu in
quo recipiat. S pt pom uacuu pp motu ut q uacuu
sit .q. finis mot ut si ponem uacuu hre qsda uir
te salutaricm vel qsda sinua cu cor mod pp q cor mo
mo ad uacuu tanq ad finem ut ad id q z sibi ons
ulle r in quo ulle saluari dz. in pmis g ronib mag
ond uacuu no requi ad motu in q sit ad de rone ei
qz toto orbe existe pleno pt in ptibz uniusis sic
mot altacois r sic si mot localis ut sup dicebat qz
ptes uniusi cedunt r sic in gdua ubi aduincte h mlic
rone mag ondc q uacuu no requirat ad motu tanq
finis qz uacuu cu corbz illud s q hz sit n ullam
seuuea lt no in. i uacuo z assigre sursu ut ponat
ipm pte cu leuib. n in eo z assigre deorsu ut po
nant ipm pte cu grauibz. h z g q cm cor d. q in
pmis rondib declarauit q i uacuu no z ea forte
mot. nisi et Sou simone declaut q no z iua cu
finalis ei. applicat ei cm forlem cam ome eq z de
rone alic s q mo uacuu cet ea forte mot si cet
de rone mot q fiet in uacuo. vui qz h dna forte no
pb ad ap tam ad ouis rarces h poites. id pbaim dice
q sup ot no ee neccu uacuu pp motu ut uolunt
roes phoz pbeatuu uacuu ee h ei ot h ut pbat q
no z posle ipm ee. Signat g phs aut q ee uacuu se
patu dicem item. onsum h fuit pus q no z pone
uacuu pp motu. hz ab z h ubi ousu q h ut pz p lit
tei. Deni cu d. ampz si z q. poit scdam rom d.
q si uacuu z ad spal velo si z loc q z spal pncatu
core cu uacuu sit sic ut dem z cor positu in ipo ua
cuo quo moueb omi .i. in omi ptem .z g ius rois q
si cor ponetur in uacuo qz uacuu no mag z in
una pte cu illo cor q in alia cor i positu r mouet
in omi pte vl in nulla. hz no z dic q in omi g i nulla
no g z posibl uacuu ut sit mot. imo si cet uacuu
no eet mot. Deni cu dicit eade aut ro. addu
cit z. rom d. q d ro pt si r ad opinantes .i. c opinan
tes uacuu ee locu r ee ad separatu in q locu sunt q
ferrtur. na cor positu quo moueb ad uacuu r quo
inciebit sursu ad deorsu. contra n. ead ro mito de ua
cuo. vacuu n. z mito ad rois mgis sui pte. du
tes n uacuu ee locu sup dnt quo posito tolleret
motus. Dn. sic ad pui seq q si loc eet ad rois
mgis sui pte q no eet mot. Ad q sicut loc z
desor q ad motu p q acqritur loc. videm n. q si
mo ad form qz htu ptu in in cessat mot n g
eet dr form no eet mot ad form g no dna locor
no z mot ad locu. cu g in uacuo no sit dna hz sit
to qd ronis q poit uacuu ee locu tollit motu.
Deo ad has z. roes sic dissolue. nca uacuu pp mo
tu d pt poni. p ut dicatur uacuu ee spal medi
in quo fiet motus. Sco ut dicebat uacuu ee timu
r fine ad q tinet motus. Sca g ro ondit q q poit
uacuu tollit motu si dicatur uacuu ee me p q
fiet motus. na cu uacuu se hret eq in omi pte
si fiet motus i uacuo vl fiet in omi ptem vl in nul
lam. p ei r z. ro mag arguit q pontes uacuu
tollerent motu si ponatur uacuu ee id ad q tende
motus. ondit tn qz p ro h arguit qz uacuu no pt
hre seuuca cu omib mobz. sz h z. ro h ot qz i ua
cuo no z assigre dna locor. Deni cu d. r quod
poit. q rom que talis z si uacuu eet ad vl si requiret
pp motu h no eet n qz uacuu hret rom loci. hz
in posle z q uacuu sit loc. g in posle z q uacuu sit
vl q necce sit uacuu ee pp motu z pbat ei q uacuu
no p sit ee loc. q si uacuu poneret ee locus quo i
erit ad aut in loco aut in uacuo q posle ee loc
no .n. accit cu totu positu sit sup ee in uacuo q
sit in eo sicut in loco separato r sic in cor sufficte. na
in loco separato n ps poneret seorsu r distincta a toto
no erit in loco hz in toto. q sup in uacuo saluare
no p tam cu g ius rois q si uacuu eet loc salu
nare in eo cones loci. z ei a d loci q ps no sit p
se in loco hz in toto q i uacuo saluari no pt. qz ut
sup dicebat si loc eet spal uacuu seqret q ptes
eent ea pse in loco sicut r totu. no g uacuu pt
ee locus. r si no z loc seqr q no sit. id sbdit q ei
phs si uacuu no z loc seq q nz uacuu erit.
Deo ei q aut spal cor no pse ee in uacuo sic in
loco separato r in core suffcte qz s phm loc z ad sepa
tu ei locato r ad cu ipm r hz loc z in cor sufficte
n. i cor cotii locatu. hz si loc ponetur ee uacuu
tuc loc no eet uacuu ad q locatu. hz dui loci pe
netrent dui locati r cooptenent se hz dui dui

partium sicut dimensiones corporis [illegible] quod tunc esset in loco [illegible] sic
et totum quia est secundum rationem loci. non ergo vacuum potest esse locus
et [illegible] non potest esse causa [illegible] in vacuo quod si esset quod esset
locus ut [illegible]. Deinde cum dicit accidit autem dubitantibus
ponit quartam rationem dicens quod dubitantibus esse vacuum [illegible] ad hoc
si aliquis erit motus accidit magis esse [illegible] ei quod dicit si
aliquis intendat non contingere motum nisi sit vacuum sicut
patet per [illegible] dicentes terram quiescere in medio quia non
magis [illegible] ad unam partem quam ad aliam sic et in celo necesse
est non moveri. et ibi [illegible] quo ad magis et minus movebitur
vacuum non magis potest [illegible] secundum unam partem quam secundum aliam quia
quod vacuum est non habet differentiam corporis [illegible] positum in vacuo [illegible]
[illegible] partem movebitur quia in nullam partem [illegible]. Deinde
[illegible] ut sit ictus in vacuo. et [illegible] quod sit. quia ut [illegible]
[illegible] est aliud in vacuo. aliud in calido aliud in [illegible]
[illegible] quia quod nullam [illegible] habet [illegible]
habere non potest. Deinde quod ictus in vacuo non potest in
aliqui. [illegible] quod vacuum dicitur aliquod [illegible] positionem [illegible]
[illegible] actio et sit [illegible] ictus in vacuo est [illegible]
[illegible] ergo non [illegible] quod esse positum in vacuo
secundum [illegible] quia cum vacuum non habet positionem [illegible]
[illegible] ponere in vacuo [illegible] mo-
[illegible] quia non magis [illegible] ad unam partem quam ad aliam
sic [illegible] in medio [illegible] in motu quare
[illegible] celi non magis [illegible]
habebat ad unam partem quam ad aliam. [illegible] in [illegible]
[illegible] in vacuo [illegible] ictus ut non sit vacuum et sic sit
[illegible] in vacuo quia [illegible] non potest vacuum sic [illegible]
ictus secundum vacuum ut patet de ventosa in qua si po-
neretur semper accensa ignis ille rarefacit aerem
contentum in ventosa. Si ergo ventosa poneretur
[illegible] quia ignis ille extinguitur et aer ille [illegible]
datur et occupat minorem locum ideo necesse est vacuum
sit [illegible]. [illegible] tamen in [illegible] non pos-
[illegible] calido et in vacuo.
[illegible] tamen sit ictus in solo vacuo ut patet in fistu-
lis tortuosis [illegible] quod [illegible] appellantur [illegible] pot-
[illegible] in dolio vini quia totum dolium [illegible]
non [illegible] quia cum iste fistule sint tortuose si deficeret
[illegible] remaneret vacuum. Visus si du-
[illegible] cum [illegible] effectus positus et effectum positum
oportet dare causam positam [illegible] causa positiva [illegible]
ne non sit vacuum. [illegible] quod [illegible] causam non possumus
ponere ad corpus mixtum quia in primo [illegible] nul-
lum esset corpus mixtum [illegible] contingere tales ictus. [illegible]
[illegible] causam non possumus ponere ad [illegible] quia [illegible]
[illegible] in omni parte et ad omnem differentiam positionis
nullum [illegible] secundum se [illegible] talem motum. [illegible]
[illegible] calidi. Sicut [illegible]

[illegible] quod [illegible] actorum et passivorum [illegible] celesti
connexione [illegible] quia [illegible] et absque [illegible] ad
esse [illegible]. ideo celestis [illegible] ne-
[illegible] dissoluta et [illegible] est vacuum. sicut [illegible] ad
[illegible] quia [illegible] sibi univit [illegible]. ideo [illegible] parte univit [illegible]
[illegible] ad adamantem sic quia celum [illegible] univit sin-
gulas partes [illegible] contingeret dissolutio et
vacuitas [illegible] celesti [illegible] in illa parte [illegible] con-
tingeret. [illegible] est [illegible] esse [illegible] [illegible] quod
est in medio quia [illegible] ab omni parte celi quia [illegible] non
[illegible] in [illegible] mobile. [illegible] ergo [illegible] quod corpus positum in vacuo
[illegible] sic opinantes [illegible] ut [illegible] ponentes
motum [illegible] in vacuo [illegible] talem abstractionem. Deinde
cum dicit deinde [illegible] omnis. ponit [illegible] rationem. [illegible] quod [illegible] quia [illegible]
supponit motum [illegible] esse [illegible] [illegible] et quod [illegible]
[illegible] non [illegible]. ideo ex suppositione supposita [illegible]
[illegible] ibi. et non motus. [illegible] ergo quod deinde suppo-
[illegible] quod omnis motus aut [illegible] aut [illegible] et quod necesse
[illegible] sit motus [illegible] et cum [illegible]
[illegible] ex motu [illegible] ex [illegible]
et quia si non [illegible] non [illegible]. quia si [illegible] philosophorum
non [illegible] motum aliorum. omnis
[illegible] motus [illegible] suppositione motum [illegible] cum ergo
non [illegible] motus [illegible] non [illegible] motus.
Deinde cum dicit [illegible] motus [illegible] ar-
guit [illegible] dicens et non quando erit motus [illegible]
in vacuo [illegible] sit una [illegible] secundum vacuum et secundum infinitum. va-
cuum enim et [illegible] infinitum [illegible] infinitum [illegible] in eo
sursum neque deorsum neque medium. secundum [illegible] quod vacuum [illegible] in
eo [illegible] sursum et deorsum quia sic [illegible] una dif-
[illegible] non [illegible] differentia. vacuum [illegible] sic ad [illegible]
[illegible] non habebit in se aliquam differentiam loci [illegible]
[illegible] ut [illegible] et inferius [illegible]
[illegible] non [illegible] et [illegible]
[illegible] differentiam [illegible] mo-
tus in vacuo non [illegible] ponere
motus [illegible] si aliquis motus ideo [illegible] si
ergo non [illegible] si non [illegible] motus [illegible] aliquem lo-
cum [illegible] quod non [illegible] va-
cuum. Deinde [illegible] quando vacuum [illegible] vacuum et
infinitum et quando [illegible] non [illegible] sur-
sum neque deorsum neque medium [illegible] vacuum sursum ibi non
[illegible] deorsum. Deinde quod ponere sursum [illegible]
ponere corpus quod [illegible] ponere quasdam dimensiones
separatas que sunt [illegible]
[illegible] ut sic [illegible] sunt sic [illegible]
quia non [illegible] per aliquas [illegible]
[illegible] et [illegible] nominat. cum
ergo sursum deorsum medium [illegible] dicit [illegible]

contrarium debitis qualitatibus et debitis passionibus quia et naturalis non absistere sensus vacuum ut dicit quod infinitum et quod punctum talibus in eo non essent locales differentie sicut non praeter virtutibus quia vacuum ut vacuum est ut nominat ipsas dimensiones separatas plenum vel sicut diversas extremitates quia non esset aliud nisi non esset nisi aliud omnis vacua extremitate quam sursum et deorsum differentie non possunt propter quod sive esset vel assignare tales differentias locales in motus non esset nisi propter quod tales differentias presupponeret. Deinde cum dicit amplius nunc quidem. ponit quartam rationem dicens quod apparet nunc quod proiecta moventur proiciente non tangente ea propter quod quod contingit aut propter peristasim id est propter repulsionem sive propter contrapulsionem sicut quidam dicunt aut propter hoc quod contingit ex eo quod aer pellit corpus motum velocius corpore pulso quia aer est pulsus velociori motu quam sit lationis corporis pulsi cum fertur in proprium locum. in vacuo autem nullum horum contingit esse. quare non contingit fieri sic ad vacuum sed solum latio erit sic quod vehitur id est sicut quod portatur. Dicendo autem quod quidam aer pellit corpus proiectum in ipso est dicendum modo dici vult quod sicut lapide proiecto in aqua fiunt circuli quorum circulus impellit corpus proiectum et hoc appellat philosophus motum per antiperistasim id est per contrapulsionem contra alium circulum contrapellitur proiectum corpus. alio modo dicitur quod ideo corpus proiectum ab aere pellitur quia aer impulsus movetur velociori motu quam sit motus corporis proiecti ideo non permittit ipsum cadere et non permittendo ipsum cadere pellit ipsum. videmus enim quod si in celo ponatur lapis et ponatur celum in circuitu et quod fortiter innitatur lapis circumvehere cum celo et superstabit in ea parte celi quia ideo contingit quia motus celi est velocior quam sit motus lapidis in proprium locum suum quam sit motus lapidis deorsum. ideo iste motus impedit motum lapidis ut non permittat ipsum descendere sed facit ipsum moveri secundum motum ipsius celi. Sic etiam quod scutellam plenam aque repente inverteret ita quod inversio scutelle esset velocior quam descensus aque deorsum propter hanc inversionem aque a scutella non cadet. quia ergo aer est valde mobilis et pulsus movetur velociori motu quam sit motus corporis proiecti in proprium locum ideo quamdiu motus aeris est ita velox non permittit corpus proiectum cadere sed pellit ipsum quocumque ergo modo ponatur corpus proiectum moveri per pulsionem medii ponentes vacuum talem motum salvare non potuerunt et potest forte lapis in vacuo velud (?) portari cum manu sed statim cum exit contingit cadere. cum ergo hoc fit contra formam quia ad formam videmus proiecta moveri proiciente non tangente contra formam est ponere vacuum. Deinde cum dicit amplius nullus habebit ponit quintam rationem dicens amplius ponentes vacuum nullus habebit dicere causam id est nullus poterit dicere causam. nullus potest dicere rationem propter quod motum quia motum aut propter quod quid stabit id est quiescet alicubi quare id est propter quod magis movebitur id est quiescet hic quam ibi quasi dicat non est assignare causam quia si quiesceret utique corpus positum in vacuo cum infinitum necesse est sive non ad impediverit magis. Dicendo

quia quia vacuum nullam habet differentiam in suis partibus. ideo corpus positum in eo si quiesceret in una parte quiesceret in qualibet et si movebitur ad unam partem movebitur ad quamlibet vel ergo semper quiesceret vel semper movebitur. non ergo ponendo vacuum possunt salvare in corporibus nisi motum et quietem. Sed ut salvabimus vel tam motum vel quietem tamen. Dicendo autem quod cum nichil aliud impediret mobile quia corpus esset vacuum semper sine termino moveri si accideret ei aliud impedimentum quod esset magis eo fortius ipso sisteret motum eius. Deinde cum dicit amplius et nunc quidem. ponit quartam et ultimam rationem dicens quod amplius enim nunc quidem secundum opinionem ponentium vacuum corpus movetur ibi fieri id est moveri in vacuo ob id quod cedit vacuum sed in vacuo similiter habet id est vacuum similiter cedit undique. quare corpus positum in vacuo undique ferretur. movebitur ergo semper et semel diversis motibus quod est inconveniens.

Amplius et ex hiis que dicta sunt philosophus improbavit vacuum ex parte motus. In parte ista improbat ipsum ex parte velocitatis et tarditatis in motu. et est quod dicit si quia primo permittit quedam necessaria ad propositum. secundo exequitur de intento ibi. Ideo ergo in quantum dicit ergo quod amplius ex hiis id est ex dictis manifestum est quod dicentes ut quod non est dare vacuum videmus enim idem corpus graviter et leviter velocius ferri propter duas causas. aut in medio magis per quod fertur ut quia fertur per aquam aut per terram aut per aerem. aut ponitur esse tale in fundo quod fertur id est per differentiam mobilis quia si alia sunt eadem id est si medium sit equale propter excellentiam gravitatis aut levitatis ipsius mobilis potest esse differentia in motu. addit etiam quod medium diversimode habet impedire mobile dicens quod sed quidem per quod fertur id est medium causa est quia maxime quidem impedit quod contrafertur. propterea etiam impedit si est manens lapis id est si descendat per aerem quiescentem et aer maneat vel non moveatur impedit motum lapidis. sed si aer fieret contra inclinationem lapidis magis impediret motum eius. consequenter dicit quod tanto magis impedit motum mobilis medium quanto non facile dividitur. hoc est quanto est medium grossius. Dicendo autem quod philosophus ex omnibus hiis vult quod motus aliquando est velox aliquando est tardus. et hoc vel ex differentia medii vel ex diversitate mobilis. sed si esset dare vacuum nullus esset motus velox nec tardus. ergo impossibile est vacuum esse. Dicendo autem quod antiquos philosophos posuisse vacuum propter motum quia ergo declaravit non requirit spacium sed solum motus rectus necesse est ille motus propter quod antiqui philosophi ponebant vacuum ideo philosophus specialiter improbat vacuum ex parte gravium et levium que moventur motu recto.

Deinde cum dicit id ergo in quo est. ostenso quod oportet esse velocitatem et tarditatem in motu aut ex parte medii aut ex parte mobilis. in parte ista ex hiis velocitatibus ostendit quod impossibile est esse vacuum. et est quod dicit sed quia velocitates et tarditates duplices habent causas scilicet ex parte medii vel ex parte mobilis. primo ergo adducit hic deductiones sumptas ex parte medii. secundo sumptas ex parte mobilis ibi. Videmus autem hoc quod fertur. et est primo dicit si quod dicit probat intentum. primo improbat sed deductione ostensiva. secundo deductione ducente

ad minus proportionale. i. secundum superpartientem. est proportio d. f. quia proportio additur
decem de nnrotom. sed quidam quod supposuit declarat: si n.
gratia mobile dicitur ergo id in quo est a. i. mobile quod signatur per a. mo
uebitur per b. i. per aerem ut puta per aquam. tempus etiam quod
apponitur in tali motu sit in quo c. per ipsum autem d. i. per
d. medium ut puta per aerem cum sit subtilius si equalis sit
longitudo ipsius b. quanta est ipsius d. tunc a. movebitur per ipsum c.
secundum analogiam impedimentum corporum tantum i. tantum a. movebitur potius
per d. quam per b. quanto d. est subtilius b. sicut ergo b. quod est aqua d.
non aer. quanto ergo subtilius et incorporalius est aer quanto aqua. a.
movebitur per d. quam per b. hanc ergo eandem rationem i. proportionem
quam i. secundum quod ut habet alia littera distat aer ab aqua habebit
velocitas motus facti in aere ad velocitatem motus facti in
aqua. Exemplum si duplo subtilior est aer quam aqua in dupla tempore
quam est ipsum b. transibit a. mobile quam d. et erit tempus in quo est
c. i. tempus in quo transitur b. duplex eo tempore in quo transit d. quod
tempus designetur per e. et sic quanto magis medium incorporale sit et
minus impeditivum et bene divisibile quod per medium fertur mobile
facilius et velocius movebitur per ipsum. vacuum autem nullam habet ro
i. proportionem quam extollatur sub pleno sicut nec non habet
proportionem ad numerum. In vacuo ergo quia non est ibi impedimentum
nullum requireretur ibi tempus. motus ergo in vacuo nec erit ve
lox nec tardus immo nullus erit ibi motus. cum de ratione
motus sit quod fiat in tempore. ¶ Demum cum dixit sin. gratia de
clarat quod supposuerat. supposuerat n. quod non ad nihil nulla est
proportio. id est quod si numerus excellit est i. habet excellenti
am ad quemlibet unum. i. secundum unum. plus autem excellit duo. quartus autem
plus excellit duo. quam ternarius. adhuc unum excellit plus i.
ipsum duobus. sed ipsum nihil non habent amplius rationem i. proportionem
qua excellant. necesse est n. omne excellens in excellen
tia dividi in excellentiam et in id quod excellitur. quartus n. si habet
proportionem ad tria. excellit tria in uno quartus. compositum ex tribus
i. uno. quia si habet proportionem ad nihil erunt quartus componatur
excellit et nihil erit de compositione ipsorum. quartus quod est in idens.
nullus ergo numerus habet proportionem ad nihil cum non componatur
ex nichilo nec linea excellit punctum cum nec componatur ex
punctis. sic et vacuum ad plenum nullam potest habere
rationem i. proportionem. ergo nec motum factum in vacuo potest habere
proportionem factum in pleno. si ergo in pleno sit motus in
tempore in vacuo fiet non in tempore. erit ergo hic motus
nec tardus nec velox immo ut dictum est si ponatur vacuum
non tollitur motus quia ut dicebatur de ratione motus est quod tempus
insumeret. ¶ Dicitur si ad nunc totius causa quare requiritur
tempus in motu sit impedimentum medii et videtur quod non quia
corpora celestia non habent medium retardans nec impediens
et tamen moventur in tempore. ¶ Oppositum vult philosophus in libro quarto
dicit causa esse proportionem motuum factorum in diversis me
diis que est ipsorum medium ut quanto aer est in corporibus
aqua tanto motus factus in eo est citior et velocior mo

tu facto in aqua quod non esset nunc totaliter id quare requiritur tempus in mo
tu simpliciter ex parte medii. ¶ Ad quod quaedam corpora moventur
ex se. quaedam non moventur ex se. quaecumque n. moventur
ex se non deficiunt ad unam differentiam positionis tantum. sed quodammodo
habent quod moveantur ad plures differentias positionis. animal n. quod movetur
ex se potest moveri ad plures differentias positionis. sol n. et alia corpora
tum celestia non solum tendunt ab oriente in occidens sed per
illum eundem motum ab occidente revertuntur ad oriens. ea non quae
moventur ex se per se et essentialiter secundum motum suum motum illum
et ipsum determinantur ad unam differentiam positionis tantum. ut gravia habent
quod tendant tantum deorsum et levia sursum. gravia n. per illum
illum et ipsum motum non habent quod tendant a sursum deorsum
et ad deorsum sursum. sed ex sua natura determinantur ut solum deorsum
tendant et levia ut solum sursum. cum ergo quaeritur ratio causa quare
tempus in motu sit impedimentum medii si loquamur de ipso motu gra
vium et levium quae non moventur et ex se possumus quod ratio causa quare
non requiritur tempus in tali motu est impedimentum medii. gravia
n. non sunt in potentia essentiali ut sint deorsum. immo ex sua forma su
a essentialiter per se semper habent quod sint deorsum. generans n.
quod dedit gravitatem dedit eis de loco de
orsum. quando dicitur ergo grave habet formam gravis tunc dicitur esse et
per se competit ei esse deorsum. gravia ergo numquam sunt in potentia
essentiali ut sint deorsum. sed ut sunt actu deorsum vel si non
sunt actu vel sunt solum in potentia accidentali vel existente non in
generant esse in potentia essentiali ad talem locum cum ex se et essentialiter sibi
habent quod existant ibi. sed cum ad illud aliud est in potentia accidentali ad
hoc quod competit ei si indiget removere prohibens. quia ergo
gravia sunt in potentia accidentali ut sint deorsum si tolleretur prohi
bens et impediens statim erunt deorsum et quia impediens pro
hibens in tali motu est solum corpus medium. ideo ratio causa quare requiritur tempus
in motu gravium et levium est resistentia medii. patet ergo quod dicit
sit de motu talium. sed si non sit quaestio de motu gravium
et levium. sed de motu eorum quae moventur ex se talia
sunt quod hic non habent quod sint in uno loco motu tantum. sol n. non
habet ex se quod semper in oriente vel quod semper sit in occidente. cum ergo est in oriente
ad hoc quod in occidente non est in potentia accidentali solum. non ergo loquamur
de motu celi vel de motu solis sicut de motu gravium et
levium. gravia n. cum sunt sursum quia de se semper habent quod
sint deorsum si tolleretur omne impediens statim erunt
deorsum. sol n. cum est in oriente quia de se non habet quod sit semper
in occidente si tolleretur medium impediens non statim erit in
occidente. propter quod in motu gravium et levium ratio causa quare re
quiritur tempus est resistentia medii. sed in motu celestium et aliorum
et animalium in motu eorum quae moventur ex se ratio causa quare re
quiritur tempus non est impedimentum medii ut patet per philosophum. ¶ Videtur
si dicitur ut contrarietas spatii faciat ut requiratur
tempus in motu. videtur quod sic quia secundum philosophum si esset longitudo
ipsius b. quanta est ipsius d. motus facti in eis haberent eandem propor
tionem quam habent ipsa. videtur ergo philosophus velle quod non longitudo

ipsi medii faciat ad hoc quod motus eius vel tardius compleatur, immo simpliciter nunquam. Hoc necesse inde ad illud quod in maiori spatio plus exigatur de tempore et in minori minus, quod non esset nisi quantitas spatii aliquid faceret ad hoc quod requireretur tempus. ¶ Ad 4 quod motus localis inter hos differt a motu alterationis quod est alius motus per hoc, scilicet motum in substantia, non quod ad suam formam quam per eum acquirit alium motum, quod ergo non facit ad aliquam exigentiam temporis in aliquo motu, multo minus faciet in motu locali. Videtur enim quod est quia in motu ad formam quod tempus non est quantitatis sed contrarie dispositionis expulsivum. Si enim in esset sufficiens dispositio ad aliquam formam non haberet illam formam in illo instanti in quo appropinquaret sufficientes actum illi, nam inducetur talis forma in tota illa materia nec refert utrum materia illa esset parve quantitatis vel magne, quia quantecumque quantitatis esset per approximationem ad sufficiens actum in instanti susciperet debitam formam. Videmus enim quod quia aer non habet contrariam dispositionem ad lucem in illo instanti quo appropinquat sol ad emisperium nostrum sol illuminat totam partem aeris sibi obiectam; sic ergo in motu ad formam sic in suo modo est in motu ad ubi, propter quod sicut ratione quantitatis non requiritur tempus in motu ad formam sed ratione contrarie dispositionis, sic in motu ad ubi non requiritur tempus ratione quantitatis spatii sed ratione resistentie vel ratione impedimenti medii. Hoc ergo in motu gravium et levium facit medium impediens quod in motu ad formam facit contraria dispositio in subiecto, quia si esset aliquod spatium vacuum et ideo tolleretur medium resistens, mobile pertransiret illud spatium in non tempore. Dicemus enim quod sicut lux multiplicat se in non tempore in toto medio quia non invenit ibi contrariam dispositionem, sic in eo si esset spatium vacuum corpora gravia et levia transirent illud in non tempore, quia non invenirent ibi corpus medium impediens eorum motum. Quod vero obiciebatur per magnum spatium eius pertransitur per parvum. ¶ Ad quod hoc ideo contingit quia in magno spatio plus est de corpore medio impediente et retardante motum ipsius mobilis quam in spatio parvo. Sed si tolleretur omne corpus medium non faceret pertransire parvum spatium quam magnum. Sicut ibi videmus in motu ad formam quod ubi est contraria dispositio in subiecto non oportet quod agens sic induxerit formam in toto passo; eadem enim calefiunt prius propinqua igni quam remota. Sed ubi non est contraria dispositio in instanti inducto forma in toto passo, ut patet in illuminatione aeris, ubi non prius illuminatur pars media quam totum medium. Quantitas ergo maior in motu ad formam non requirit magis de tempore nisi quia magis habet de contraria dispositione. Cum ergo hoc faciat corpus medium impediens in motu gravium et levium quod facit contraria dispositio in motu ad formam, maior quantitas spatii ideo plus requirit de tempore quia plus est ibi de medio corpore impediente. Sed si poneretur esse vacuum et tolleretur omne corpus medium impediens, non eius pertransiretur parvum spatium quam magnum, quia non in non tempore pertransiretur utrumque, sicut non eius illuminatur parva pars aeris quam magna, sed utrumque lumen recipit in instanti.

¶ Ulterius est ad maiorem declarationem dicendorum. Aliqui sic dicunt: utrum in vacuo esset motus in instanti. Videtur quod non, quia sed in vacuo sit assignare medium corporis, quia spatium vacuum est spatium privatum corpore; est tamen assignare medium spatii. Si ergo aliquod corpus mobile pertransiret aliquod spatium vacuum, aut in eodem instanti esset in medio et in fine illius spatii, aut in alio et alio instanti. Non est dicere quod in eodem instanti, quia unum et idem corpus in diversis locis localiter simul et semel esse non potest. Ergo hoc erit in alio et alio instanti; sed inter quelibet duo instantia cadit tempus medium; erit ergo hic motus in tempore.

¶ Ad quod concedere ut communis eius dixit duplex tempus in motu, unum naturale et alterum superadditum. Naturale enim tempus sumitur in motu ex distantia terminorum; superadditum non tempus accipitur ex resistentia medii. Secundum hanc opinionem dicendum quod verum motus in vacuo fieret in non tempore, vel debet hic motum fieri in non tempore quantum ad tempus quod ibi requiritur ex resistentia medii, sed non fit in non tempore quantum ad id quod ibi requiritur propter distantiam terminorum. Movetur enim concedere motum superadditum corporum quod fit in tempore vel cum est in resistentia medii. Unde secundum istum in motu superadditum solum requiritur tempus naturale quod accipitur propter distantiam terminorum. Sed in motu gravium requiritur tempus propter resistentiam medii, quia si fieret talis motus in vacuo omnino tolleretur tale tempus; non tamen propter hoc hic motus fieret in non tempore, quia adhuc ibi requiritur tempus propter distantiam terminorum. Sed post hoc est contra intentionem philosophi et negat propositiones per se notas contra intentionem philosophi, quia secundum ipsum eandem rationem et proportionem quam habent media eadem habet velocitas motuum factorum in illis mediis. Sic enim scilicet mediorum sic se habet tempus quod requiritur in motu unius medii ad tempus quod requiritur in motu alterius, ut si acciperetur equale spatium vel equaliter longum aeris et aque, si aer est duplo subtilior quam aqua, in duplo tempore transibitur aqua quam aer. Sed secundum communem et secundum veritatem quamlibet aliquam quantitatem sunt proportionales; si ergo illarum addetur equalis quantitas non ulterius remanent in illa proportione, ut si octo est duplum eius quod quatuor, si utrique illarum addetur unus binarius non ulterius reservetur ibi proportio dupla; decem enim non sunt duplum eius quod sex. Quia si tempus retardationis in aqua est duplum ad tempus retardationis in aere, quia aer duplo subtilior quam aqua, si utrique tempori retardationis addatur equale tempus propter equalem distantiam terminorum, quia ponitur quod aeris et aque accipiatur equale spatium vel equaliter longum, tali additione facta non ulterius reservatur ibi proportio dupla. Non ergo verum erit quod tempus quod requiritur in motu aque sit duplum ad tempus quod requiritur in motu aeris, dato quod aer sit duplo subtilior quam aqua, cuius oppositum philosophus simpliciter asserit. Tamen enim in hoc motu secundum hunc modum dicitur requirat duplex tempus, unum retardationis propter impedimentum medii, alterum naturale propter longitudinem spatii, quia tempus retardationis erit duplum tempus

ille erit equale sicut ut patet per physicam quod tempus prius ex duplo
et in equali non ulterius habent proportionem duplam ut si tempus re-
tardationis in aqua sit quatuor horarum tempus ille sit unius
hore totum tempus quod requireret in tali motu erit v horarum.
Si igitur accipiatur tanta longitudo aeris quanta aque tempus
retardationis aeris erit duarum horarum cum potius sit
aer duplo subtilior aqua tempus ille erit unius hore quia
equalis proportionis utrumque totum ergo tempus quod requiritur in tali motu e-
rit trium horarum temporibus retardationum que sunt in proportione
dupla quia unius quatuor horarum et alterius duarum addita est
equalis quantitatis quia addita est unius hore quod est tempus ille quod
requiritur propter longitudinem spatii. non igitur remanebit ibi ulterius pro-
portio dupla. v. enim non sunt duplum ad iii. cum igitur simpliciter
verum esset quod philosophus simpliciter asserit. unde quod sit proportio temporum sicut quod est
proportio mediorum. Non habet intentionem philosophi sicut quidam dicunt quod sufficeret
ut contradiceret antiquis philosophis quod sola tempora retardationum se-
quuntur proportionem mediorum. nam in fine huius capituli plane conclu-
dit philosophus quod econtrario debebant dicere philosophi quia si esset vacuum non
esset motus. Vult enim plane quod in vacuo non sit motus in
tempore et per consequens non sit ibi motus. Contradicit igitur hoc positioni antiquorum philosophorum
negantium vacuum ponentes esse vacuum propter motum. Et quod si ita
talis illius motus tamen mobile per tantum spatium in tanto tempore.
dupla illius movebitur idem mobile per tantum spatium in medietate
temporis cum ergo medietas illius solum solum scindentis me-
dium. non enim faciat magis [illegible] dicendum ergo quod propter re-
sistentiam distantie [illegible] quod hic non requiritur tempus et tunc sic esset
proportio secundum [illegible]. sicut enim in superiori questione declarabatur propter quantitatem spa-
tii non requiritur tempus sed propter resistentiam vel propter impedimentum medii.
Dicatur ergo cum communiter quod tempus in motu requiritur vel propter re-
sistentiam mobilis vel propter impedimentum medii vel propter utrumque. Contra enim
ipso quod mobile est distinctum a movente et est in alio loco quam motor
velit in talibus esse quod resistentia et requiritur ibi tempus propter quod
corpora supercelestia moventur in tempore sed non sit ibi resis-
tentia medii cum sint actu distincta a motoribus suis in tali-
bus ibi esse quod resistentiam et requiritur ibi tempus in motu. Ad gra-
vium et levium solum requiritur tempus propter impedimentum medii non autem
propter resistentiam mobilis. nam cum in hoc motu sit forma quia forma
abstracta ab hiis corporibus gravibus et levibus non remanens nisi in
materia quia materia non habet propter quod resistat in motu talium non potest
requiri tempus propter resistentiam mobilis sed solum propter impedimentum
medii. quia si diceretur quod abstracta forma si non remaneret materia cum
quantitate quia quantitas se tenet ex parte forme. remaneret tamen
materia cum quantitate quia quantitas se tenet ex parte materie ut patet
per physicam propter hoc non requiritur ibi tempus nam ut dictum est vere quan-
titas non requirit tempus in motu nisi propter quantitatem coniunge-
tur aliqua dispositio vel aliqua resistentia vel ad alterum impe-
dimentum. cum ergo queritur utrum in vacuo esset motus in non tempore.
¶ Dicendum quod motus iste qui requirit tempus solum propter resis-
tentiam medii cum motus est motus gravium deorsum vel

levium sursum fieret in non tempore sed motus ille qui requirit tempus
propter resistentiam mobilis cum est motus volentis et motus
animalium vel motus corporum quorum movens extra se habent motus fieret in
tempore. in talibus enim mobile videtur intelligi esse actu distinctum
a movente vel intelligitur a movente vel intelligitur aliquam resistentiam
ad ipsum et requiritur ibi tempus non solum propter impedimentum medii sed
propter resistentiam mobilis. Signanter igitur philosophus volens probare in
vacuo non esse motum et quod iste motus non fieret in tempore
arguit de gravibus et levibus quia ut dictum est motus talium
in vacuo fieret in instanti ut obiciebatur quod si po-
neretur idem mobile pertransire idem spatium vacuum in instanti
erit in medio et in fine illius spatii erit in eo et quod in instan-
ti. ¶ Videndum quod debet intelligi in capitulo de tempore difficultas conten-
ditur enim [illegible] si fieret motus in vacuo quod fieret in in-

Set si per subtilissimum etc. ¶ Continuat.
philosophus ex parte velocitatis et tarditatis in motu
probavit philosophus quod ostendit quod non est dare vacuum propter mo-
tum quia tunc nullus esset motus. In parte ista probat hoc idem de-
monstratione ducendo ad impossibile. Et quod est quod primo premittit quan-
dam suppositionem necessariam ad propositum. Secundo suppositione premissa expo-
nitur demonstrationem quam intendit. Tertio [illegible]
assignat causam eorum que dixerat. secunda ibi [illegible]. sed tertia [illegible]
in capitulo dicit igitur quod si idem per subtilissimum medium fertur in tan-
to vel in tali tempore per vacuum omnem excessum proportionem. cum ergo
hec suppositio quod nunquam corpus potest esse medium adeo subtile quin per va-
cuum feratur citius quam per tale medium nec cum vacuum est quod
ad remotum impedimentum excedit omnem proportionem plenum quia
sed est cum impedimentum vacuum quam plenum sed in minori
tempore feretur aliquid in vacuo quam in pleno. Consequens est quod hec
suppositio est necessaria ad demonstrationem sequentem. Vult enim philosophus ostendere
quod per vacuum transiret in non tempore quod si quis diceret vacuum tran-
siri in tempore duceret ad hoc inconveniens quia in equali tempore transibit
vacuum et plenum quod est impossibile ut patet per suppositionem predic-
tam. ¶ Deinde cum dicit sit enim vacuum. exponit
demonstrationem inter alios dicens quod si ponatur vacuum transiri in tempore
sequeretur hoc impossibile quod in equali tempore transiretur vacuum et vacuum
et plenum. ideo autem sit enim vacuum quod sit equalis magnitudinis
cum sit magnitudine hiis que sunt b et d et g si transibit et
movebitur per z id est per vacuum in quodam quodam tempore quod est in aliquo
tempore et in aliquo e in quo transitur b vel d que sunt
quod plenum quod si ita est vacuum ad plenum habebit hanc
proportionem enim hanc proportionem que habent scilicet l ad e sed hoc positio
in tanto tempore quanto transit z in quo z l a mobile transibit corpus
subtilius ipso d id est ipso d posito ubi grossities per ablationem erit
enim ad corpus tanto subtilius ipso d quod transibit in l id est transibit
in equali parte cum vacuo quod est impossibile quod a mobile transibit
in equali tempore vacuum et plenum patet quia tunc in quo z z
sit ad subtilitatem differentiis ab aere secundum hanc proportionem
quam habet tempus in quo z e ad tempus in quo z [illegible] si corpus

in quo z.3. e tanto sbtili rpo.d. v rpo ee q rpe.e. ex superat rpm .r. transibit veloci .r. p velocitate in tanto rpe q z.r. mod g q z in quo z.a. si referatur q ex superat transit rpm .z. sup m.r. equocat aut phs m.z. qr p acceptit z. p ratio lyt accepit z. p eo q sit tanto sbtili d. q e. in quo transibit .d. ex stat .r. q ponebat ee rpe in quo transiebat vacuu q sequetur q in eq li rpe ut in .r. transeatur .z. i. corpus subtile .r z. q z vacuu q z impossibile .id subdit. si g nullu corpus sit in quo z.z.r. si z. ponit ee vacuu .ad h veloci transibit z. vacuu q .z. plenu h erat in quo z .r. si ponebat q z. vacuu transire m.r. in quo z. sicut omnino z transibitur z. plenu q in totali rpe mod transibit q z plenu r q z vacuu .h h z impossibile ut dem z. m z g q si fuit ad rpe ipse vacui in quo stur q h .r. q oz mod accidet impossibile h q accipie ad mod transire in eodem rpe q z plenu r q z vacuu .z.r. ad corpus analogu ad aliu corpus ut se rpe h ad rpe. Ulterius arguit rons in h q sic q si ponat vacuu transire in rpe h in m q plenu ut puta si aer transitur in x. horis vacuu e in u na hora q in veritur ad corpus q habit h at analo ad alciu q h rpe in quo transit aer ad rpe in quo transit vacuu q p3 in igne na sic dece hore sunt decuplu ad una hora sic ignis z decuplu subtilior aere q g de aere transib in x. horis tm de igne transib in u na hora. h una hora erat rpe in quo transiebat vacuu. g in eodem rpe transib ignis q z plenu rpm vacui q z inconveniens. Ulterius si q ait si accipias corpus tanto sbtili rpo .d. rpo aere q z. ex stat .r. transibit eq veloc q z mod avsus in sbtili corpus r magis rons qr quanto z corpus mag sbtile tanto z m rpe in quo transitur. Ulterius ad q si h ro ad q ce ua q concedit z q sit ua ut p3 p dubres similitas q q totu ro q veq rpe in motu gravium v levium sumitur expedimento medij na cu ro res phs de rpe cu transitur mediu grossu q e cu transitur sbtile q ro phs ipedit si simpr r absolute loq sic se h rpe in quo transitur mediu grossu ad rpe in quo transitur sbtile sic se h ipsa ad inuice q q simpr r absolute loquendo tota ro q veq rpe in mot sumitur h resistencia medioz. Dubitatur si q sito ca q veq rpe i tali mot sumitur expedimento medij vr q ti ipsa acciuoz r pessimoz nullus sit motus no impedir g nullus z ibi m q z inconveniens. Ad h z q p. Eom vr ex tali impedto no tollit successio motuu .z. m de vor moz motiu q stant cu impedimento me q n z de vor ane no tollit natura el n facit rpm ce i nle v primu dice sicut dixerunt aliqui magni r bu q mot sub gravium separit a loco n sit

r stantur ad locu naturalem q g gravia r levia in to to motu sunt i loco n sit inte aut mot sunt loco n sit no z inconveniens si n toto motu hnt ad de successionalite el mixtu i rpe s g medij h simpr no tollit successionalitate motus a ca cu successionalitate h hent q i successionalitate co contra naturalem motu no z inconveniens. qr quanto diu ad move sunt tandiu z in loco n sit. si g grave erit i loco n sit in p motu proprio naturale mou no p fet. p sui el z. ratio r dice q devone gravium r levium z q mo neant se ipsa p actus q ib gt qr movet se ipsa remo p plibus r secundo me. si g movet p actus in to to motu q totu motu hn ad p plibus r hnt ad de impedito a mixto. no g hoc facit motu naturalem qr devoe gravium r levium z p motu naturalem sic se ipsa move. Ulterius si. dubitatur qr i denuone p mis sa ur supponit q z i neire corpus ita raru r ita sbtile p cuius corp q hebit eand p portom ad i corpus q h rpe quam rpe datu ad q cu s ad rpe. vr. n. velle q si transeatur plenu i aliquo rpe r vacuu i m rpe q no possit accipi ita modicu rpe in quo transit vacuu q non possit accipi corpus ita raru r ita sbtile q sbtili tanto superabit i corp plenu quanto rpe i quo transit plenu superabat rpe i quo transiebatur vacuu. e r g p hunc mod oz ire p p os raru ad raru q z ptus ad rpe ut plane m m h phs. cu g no p sit accipi ita pmu rpe q n p sit accipi m q z mnnu z dari in rfi si z ua ro phs no p t ac cipi corpus ita raz q n p sit accipi rarui. e r g ad corpus rarui igne r ita raz i nle no h ret statum. p p g ex guone mily q quantitas quanta z una tras t z verutas n h r statum q q nto corpus rarui z tanto z m enores q nmt p h ex q h qntitate a quan tas q z i nconveniens. v la r. no n sit no ect statuis p aug q fiunt i g m pbatum. Ad q p h quanto de arguere ex suppone ipos p pom aliqs r argue ex illo i pos ad impossibile du m ipos sequit no sequat ex posito h ex pone ut sup dicit q id z vacuu r ate plenu p h ad hac pom i pbandis suppone h impole ut ex aliq vase exeat aer r cu ubi i trat a q corpus. tur argui p h sic dicetes. q vas i erit mag vacuu no tu erit mag aere plenu. m hac g i pbatione suppositu sunt pda impole m h q aer exiret de vase no sbintrat ubi aliq corpus i posicio tu sequitur q vas ect mag vacuu. g ecc mag aere plenu. no seqbeit ex impos ponto h ex pone dicentiu q id z vacuu r aere plenu sic z impos m. no ee statu m rar r no ee corp ita raru q n p sit repiri raru i rpe m ad duit m h q in eod rpe transibatur vacuu r plenu n

ex ipo positio

ex impo^h posito. s; ex posone ontiu q̄ uacuū constitui-
in tpe sicut cū arg^re ex suppone impo^p nō ē in p̄-
ens. et idē et r magni soluent et rōn ōntes q̄
defitia varietas mveb nlaz nō ē ex vū caris
mo^p. vn cor nō ē s; est ex deficiata for. cui ꝯpetit
defitia varietas. cū g^o nih li^o intende decor mo^h
in ꝯtin. pmū argue ex hijs q̄ repugnat cor mo^n
s; q̄ hī cor nō obstante q̄ repugt defitiās natis
cor mo^m. Idem cū d^c sic sicut in cel^o. assigt
buit r insuma cam cor que dixet. d. q̄ sic ꝯ
dice in cel^o. i. in quadā sumā pallā ē cū hī caci^m
.i. h; in ꝯentis q̄ accit nih q̄ in cod tpe consea^o
uacuū r plenū. cū. n. ē q̄ omis mot ad om mot
ē aliq̄ pport^o ē. n. omis mot in tpe omē aut tpe
ad omē tpe ē aliq̄ pport^o sicut ꝯtinuat^o ulṫa. q̄cūq;
n. tpa accipiant^o sumt finita hūt aliq̄ ppor
tom uacui ad plenū nō ē pportio. si g^o mot^o
ad motū ē pportio q̄ tps ad tpe ē ppor^o in quib^o
tpib^o sunt mot^o tā uacui ad plenū nō ē ppor^o.
ꝯi g^o mot^o ad motū ē oz q̄ si in pleno ē mot^o q̄
in uacuo nō sit mot^o si plenū consistit in tpe
q̄ uacuū consistatur in nō tpe. pp̄ q̄ si ponetur
uacuū consistit in nō tpe ut pz ppria sequetur
q̄ in cod tpe consistetur uacuū r plenū q̄ ē in
ꝯens. Idem ex^p ^at cē deficiata. d. s; quid g^e
q̄ differt me^a p̄ que mo^ta feruntur h; in ꝯenia
ꝯ^at sup si ponatur uacuū cē. Due se^s t^a
ps. s; cū hor. in q̄ p̄ p^g in pbemit uacuū ex
dūa medior̄ ipbat ipm ex dūa mobiliū. cē q̄
duo s. q̄ p^s facit q̄ dem ē. so ex^p ^at cē deficiata i
q̄ quid g^e d^c g^o q̄ s excessum hor̄ q̄ feruntur
.i. s excessum mobiliū h; sut in ꝯentia si sup
ponat^o uacuū cē. videm^o. n. hūtia me^res in eq̄
tom aut leui^us aut g^aui^us. si a^a sup se hūt figis
.i. q^m ad figās caci^o sū p̄ eq̄le sp̄a^m si^m s rom .i.
pporm q̄ hūt mag^et ad inuicem. g^aūa. n. r le-
uia que tuntā sunt siūa infitas sum^c caci r tar-
di p̄ eq̄le spaciū s pportom quā hūt in mag^e
r leuitate. si g^o h; ē de rōne mo^tu q̄ r p̄ uia^u
sic erit aliz q̄ p̄ uacuū caci ferū^o g^aūa deorsū
r leuia sursū. s; impo^le ē hanc diam sal^ue in ua-
cuo pp̄ q̄. n. cam i uacuo uelocī feretur unū cor^o
q̄ ab^o in plenis. n. quid ex necte h; ꝯ^t uelocī. n. di-
dit me^m ex for^ne. media. i. q̄ ē mag^e aptū natū mo^m.
s. n. q̄ figur ab^c q̄ id q̄ ē p̄iectū didit sup mediū
acū aut s^a aut in eq̄tatē quā hz. cū g^o in ua-
cuo hēat dm̄ saluare nō p̄sum^d in eo oia mo^ta
erūt eque uelocia q̄ ē impo^le. ꝯso^d et totā in
rois i h; ꝯsiste q̄ cū derōe mobiliū sit q̄ dīuā

mo^ta sunt diu^e uelocia. q̄ diuit^d didūt mediū cū
h; in uacuo saluare nō p̄sum^d q̄ ibi nulla dio cē
nō p̄t. impo^le ē uacuū cē. si. n. cēt uacuū nō caci^d
descendet pp̄m plubū q̄ palea q̄ ē oīo absurdū.
ꝯso^d r q̄ aut q̄ p̄iectū r q̄ figur caci^d didit me^m
aut i s^a aut in eq̄tatē quā hz q̄ hijs duobus
mōis sit uelocior dio mo^t p̄ pp̄ diam in eq̄tatis s
q̄ mag g^aūa mag didūt mediū q̄ mag incli-
nant^e deorsū r mag leuia mag sursū. aut h; sit
pp̄ diam siguraz q̄ que sūt sum^c pyramidal^e aut
rotūde caci^d scidūt me^m q̄ hūtia s^a lata. Dū^z
s. cās dicto q̄ i uacuo g^aūa r leuia mouentur eque
uelocit^e q̄ oia mouebūt^o in nō tpe utrū in ipo ua-
cuo aliq̄ mouent^e eq̄ uelocit^d r ut^m mouent^e in nō
tpe. vr^e q̄ sic. nā q̄cq̄ sit de hoīe i alijs tū aliq^d
vr^e cē una for^c tm. cū g^o in eis for^c se hēat ut motor
q̄ abstracta for^c nō remanet h m^e cū m nō hēat pp̄ q̄ re-
sistit in^o q̄ i uacuo aliq̄ mouentur i nō tpe sic
r g^aūa r leuia. Oppo^m et hī mult ꝯm^oz. r ē op-
po^m hī omā sunt sup^a. Ad q̄ for^c scdal^e h; sit. p^e
r p̄ur rō mo^di moz tū medi^te aliq^e acci^h for^c. Da-
to g^o q̄ eis aliis ab hoīe sit una for^c scdal^e ista tū for^c
d^r ꝯsi^ui p̄t r ut suppl^z uice for^c mixti r ut ē cā u^t
supplz uicē for^c mixti moz medi^te q̄tate. s; ut ē cā
moz p̄ appetitū. p̄ut g^o cā moz cor^d medi^te appe^tu
ex pte cor^u mo^p se tenz g^aūtas p̄ quā resistit mo^le
mo^ri inde ē g^e q̄ i motu aliq̄ erit uicissitudo i me-
bris pp̄ resistentiā r ꝯtrietate h; cor^d g^aūitate
ad hī motū. cū g^o q̄ritur utrū aliq̄ mouentur
in tpe in uacuo d^r p̄t q̄ si i mot^d nō cēt me^te appe^tu
s; medi^te g^aui^te. r ut puta si al^e de alto cadet deorsū i
tali motu idem modo cēt de ali q̄ de alijs g^aūib^o r leuib^o
cēt. n. hī mot^d in nō tpe q̄ nō hret pp̄ q̄ resisteret mo^le
mo^ti. s; si fiet tal^e motus me^te appetitu fiet in tpe
q̄ in tali motu g^aūitas se tenet ex pte mo^p p̄ q̄ re-
sistet mo^ti. cū g^o mot^d alis ut al^e ē sic medi^te appe^tu
q̄ in tali motu req^e tpe. bū dcm̄ ē q̄ in uacuo g^aūa
r leuia mouen^te in instanti alia a^i in tpe. rōe g^o tps
q̄ req^e in motu aliū p̄hi saluare uelocit^e r tardi^te
i motu. Ulta aūt at. q̄ quid g^e ex^p ^at cē de^t.
d. q̄ quid g^e si uacuū sit acāt ꝯmū q̄ pp̄ q̄ pbant
uacuū cē in^m est ex dcis. argue bant. n. dcā ph^i si
mot^d ē uacuū ē. dicebant. n. ꝯ^trio dr̄e q̄ nō ē
uacuū si ē mot^d ro sbdit q̄ hī quid g^e opina^te
uacuū cē si erit mot^d s locū dm̄ et hī uacuū
cē s se distinctū. i. diuisū r separatū a corib^z. h; et id
ē ei q̄ dre locū cē ad sp̄a^m separatū s; q̄ h; cē sit
ipo^le dem ē p̄us p̄z. aūt ex h; for^m quod nouā rō
si uacuū cēt ut aliq̄ dicebat. loc^s cēt q̄d sp̄a^m

separatum. Sed hoc est impossibile ut probatum fuit in capitulo de loco ergo impossibile erit concessum positio.

Et preter autem considerantibus etc. Postquam philosophus improbavit vacuum per motum, in parte ista improbat ipsum per se. Est quod est, facit sed quod amplius rationem adducit ad propositum. [illegible] si quis sic sumitur quod necessario ad propositum. Secundo ex hiis arguit intentum ibi: In vacuo est. Dicit ergo quod per se considerantibus de vacuo videbitur utique dictum sic vere vacuum. Vacuum enim sicut secundum dictum et secundum nomine est vacuum ita secundum veritatem et certitudinem est vacuum quia secundum veritatem non est nisi habet aliquam quantitatem sicut fit si in aquam aliquis ponat cubum distrahit tantam aquam quantus est cubus. Sic est in aere quia si ponatur aliquod corpus in aere oportet quod cedat de aere secundum quantitatem illius corporis licet sit sensui immanifestius quia aqua est manifestior sensui sicut aqua. Sic ergo in omni corpore habenti transmutationem si ponatur aliquod corpus in ipso necesse est ipsum transmutari ad id quod est vacuum nisi illud corpus cogatur, i. condensetur in se ipso. Si enim ponatur aliquod corpus in aqua vel aliquo corpore vel transmutabilis et cedet in latus per inquantum est apta nata cedere huic corpori in quo ponitur aliud corpus aut secundum cedet deorsum si deorsum sit motus eius aut ut cedet sursum sicut ignis aut cedet in utramque partem si est aer vel aqua et aliud quale fit aliud in ipso quia contrarium fit in corpore quod ponitur in alio corpore quia enim in corpore non compenetrantur secundum aliquid oportet quod illud corpus in quo vel condensetur in se ipso vel cedat in aliquam partem.

In vacuo autem dicere. In vacuo autem. Ex hiis que dixerat arguit intentum dicens quod in vacuo impossibile est hoc esse vacuum enim est nullum corpus sive non ergo potest vacuum cedere ipsi corpori quod ponitur in ipso sed per vacuum in totum penetrare equale spatium corporis quod quidem erat prius positum in vacuo tamquam si aqua non cederet cubo ligneo nec aer sed penetraret ipsum per ipsum quia ergo cubus habet tantam magnitudinem quantam continet vacuum in quo ponitur cubus et dimensiones vacui simul sunt cum dimensionibus cubi. Sequitur ergo ex hoc quod duo corpora possunt esse in eodem loco quod est impossibile. Et subdit quod si corpus cubitum est calidum aut frigidum aut grave aut leve nichilominus habet corpus in esse distinctum et diversum aliud est ab omnibus hiis accidentibus et si enim quantitas secundum actualitatem non sit alia ab eis dico esse corporis lignei cubi. Si enim ex ligno fiet corpus cubitum hoc habet corpus non potest separari secundum actualitatem esse a passionibus ligni secundum esse diffinitum est alium ab eis et hoc corpus per se aptum est occupare locum et resistere alii corpori non autem hec aptum est alii per hoc passiones. Ideo videtur quod hoc corpus separatur ab omnibus aliis passionibus et nisi sit grave nec leve continebit equale vacuum et equalem locum et hoc corpus esset in eadem parte que est loco vacui parte dico equale cubi quia tantum de vacuo quantitas est magnitudo cubi erit simul cum cubo. Quo ergo differet corpus cubi ab equali vacuo et loco vel ab equali vacuo quod ponitur esse locus. Quasi dicat non differt sed simul erit hoc cum illo et si duo hec, scilicet cubo et vacuum sunt in corpore. Propter quid non quodlibet, i. non quodcumque corpora in eodem erunt unum quod est inconveniens et impossibile sequitur si ponatur vacuum corporis. Hoc est quia receptum quod duo possunt esse simul in eodem secundum nos est impossibile.

Ostenso quod philosophus permisisse hanc hypothesim quia si ponatur cubus vel quodlibet aliud corpus in aere vel in aqua vel cedet aer vel aqua secundum quantitatem illius corporis ut ostendit quod quia vacuum non potest cedere quia si ponatur corpus in vacuo oportet dimensiones vacui subintrare dimensiones illius corporis. Nam si ex ligno fiat cubus sive hoc corpus ponatur in aqua vel in aere. Sed illa ei non cedunt oportet dimensiones aeris cum aqua subintrare dimensiones illius cubi. Cum ergo vacuum non cedat corpori posito in ipso oportet dimensiones vacui esse simul cum dimensionibus corporis positi in ipso.

Ostenso enim philosophus in hoc consistere quod corpus non occupat locum et non resistit alii corpori vere per unum ut quia est calidum vel frigidum vel grave vel leve. Sed hoc aptum est ei ratione dimensionum. Per se enim est quod dimensiones non compatiuntur secum dimensiones alias propter quod si dimensiones cum dimensionibus simul esse possunt non esset assignare causam quia duo corpora non possunt esse simul. Quia ergo ponentes vacuum receptivum corporis ut patet oportet eos ponere quod dimensiones simul possunt esse cum dimensionibus ideo sic opinantes inducunt in hoc impossibile quod possunt duo corpora esse simul.

Unde et quoniam sit quod per se aptum est dimensionibus quod aliis dimensionibus resistat.

Ideo quod hoc duplici via invenitur primum per ex occupatione loci. Secundo ex cessione corporum. Prima via sic patet nam plura corpora esse simul idem est quod plura corpora in eodem loco esse non possunt quia quodlibet corpus occupat totum locum suum. Occupando autem totum locum illum in eodem loco aliud esse non potest. Causa ergo quare corpus resistat corpori et quare non compatitur secum aliud corpus sumitur ex parte occupationis loci. Primo ergo per quod habet corpus quod occupat locum est id per quod habet quod resistat alii corpori et quod non compatiatur secum aliud corpus. Hoc non habet per qualitatem sed per quantitatem quod aliud corpus sit distinctum et quod occupat aliud spatium habet per quantitatem sive per proprias dimensiones. Habent enim partes occupantes locum per se aptum quantitatis. Quia aptum est aliis hoc est vere quantitatis ex parte occupationis loci per quod per se aptum quantitati et dimensionibus resistere et non compati secum dimensiones alias. Secunda via sumitur ex modo cessionis corporum. Si enim cubus ponatur in aqua aqua cedit cubo secundum modum dimensionum et tanta secundum quod quante erant dimensiones cubi tanta erit cessio aque. Sive ergo cubus ponatur leve sive grave sive frigidus sive calidus non mutatur cessio aque. Modus ergo cessionis corporum non sunt origines ex modo qualitatis vel ex modo passionum. Sed ex modo dimensionum. Cum ergo ex hoc corpus cedit corpori quia unum resistit alteri et non possunt simul esse quia modus cessionis sunt ex modo dimensionum oportet quod resistere non compati secum aliud corpus per se dimensionibus aptetur. Signantur ergo philosophus excessiones corporum ex occupatione loci probatur quod per se aptum dimensionibus resistere et quod si dimensiones cum dimensionibus esse possent duo corpora

preter esse sit. Sed contra secundum textum philosophi vacuum vel inanis
unde de cessione corporis et de occupatione. ¶ Ultimo dicit
dimensiones quas si corpus poneretur in vacuo utrumque vacuum et ce-
cet. ¶ Vero quod nullum corpus cedit alteri corpori nisi sit rarefacti-
bile vel condensabile. Vacuum autem quia dicit dimensiones separatas a tali-
bus dimensionibus passionibus, sed ei compati non possunt, non habet unde cedat
secundum compressionem quia vacuum dicit dimensiones separatas a motu et a ma-
teria consimiliter per se loco non habet unde [illegible] vel unde cedat corpori
quod ponitur in ipso. Ex hiis igitur manifeste apparet quod quia corpus com-
petit dimensionibus resistere si ponerentur dimensiones separate a cor-
poribus vel passionibus ad hoc competeret eis resistere et non compaterentur secum
dimensiones alias. Dimensiones igitur vacui quamvis sint separate
a passionibus non compaterentur secum dimensiones alterius corporis propter quod si
poneretur quod dimensiones alicuius simul essent cum dimensionibus va-
cui sequeretur quod duo corpora simul esse possunt. Sed igitur vacuum cedere
non potest corpori posito in ipso ponentes corpus recipi in vacuo oportet
hoc impossibile concedere quod duo corpora esse simul possunt. Propter hoc igitur philosophus posuit
vacuum propter motum ne cogerentur ponere duo corpora simul esse in va-
cuo debebant in [illegible] contradicens ut oportet eos dicere duo corpora simul
esse posse. Si enim corpus recipitur in pleno quia plenum cedit non
oportet quod dimensiones simul cum dimensionibus existant. Sed si recipitur in
vacuo quia vacuum non habet unde cedere oportebit dimensiones cum
dimensionibus simul esse. ¶ Ultimo si dimensiones quas si corpus reciperetur
in vacuo et essent simul dimensiones vacui cum dimensionibus
corporis non haberent hee dimensiones distingui ab illis. ¶ Vero
quosdam voluisse dimensiones non distingui nisi ex situ nam non
dicitur non posse poni duas lineas simul esse vel duas alias di-
mensiones esse simul nisi efficiantur una linea et una dimensio. Sed hoc
non videtur posse stare quia tunc quamvis esset contigua. Contigua nam
ut dicetur in vi huius contigua sunt quorum ultima sunt simul. Continua
vero quorum ultima unum. Cum igitur aqua contiguetur aeri superficies
utriusque non distinguuntur ex situ, superficies enim unius est cum super-
ficie alterius. Si igitur dimensiones habentes eundem situm fierent una
dimensio et due superficies fierent una superficies aqua igitur et a-
er essent unum corpus continuum quia haberent ultima unum. Sic igitur
dico vel oportebit totum universum esse unum corpus continuum quia
singule partes eius sibi invicem contiguantur vel oportebit re-
dire ad positionem predictorum et democriti quod habere vacuum dis-
tinctum corporum. Oportebit enim dare vacuum inter quelibet duo
corpora distincta ne sibi invicem contiguarentur quia ut patet ha-
bita sicut necesse esset ponere si contiguarentur sibi invicem
corpora fierent unum corpus continuum. ¶ Vero est igitur quod sicut
[illegible] quod habet quod album [illegible] distinguitur dimensione et materia
si accipiantur dimensiones equales et eiusdem rationis una igitur non ab
alia differt quod est album [illegible] ut quia est coniuncta alijs partibus
due linee vel due superficies equales et eiusdem rationis adinvicem dif-
ferunt vel quia sunt in alio situ vel quia sunt coniuncte alijs par-
tibus propter quod aer contiguatus aque superficies aeris et aque
non efficiuntur una superficies. Nam sed inter eas non

possit assignari differentia ratione situs quia sunt simul distinguuntur tamen per
alias et alias partes quibus sunt coniuncte. Nam quia superficies
aeris est in aere terminans ipsum et est coniuncta partibus eius. Super-
ficies vero aque est in aqua et est coniuncta partibus aque que
sunt alie a partibus aeris. Ideo tales superficies distinguuntur non obstante
quod sunt in eodem situ. Sed si essent superficies mathematice que sic quod non sunt
separate a partibus inter eas non esset differentia ratione situs. Iam est
igitur quod cum corpora mathematica ut communiter aiunt sunt contigua sunt conti-
nua quia cum habent ultima unum. Ultima enim corporum si sunt simul et habent eundem
situm efficiuntur unum et nullus est non sit pre parte prohibita. Cum
igitur quia si essent dimensiones vacui simul cum dimensionibus corporis naturalis
utrum hoc fieret vel patet quod non, sed non differrent ratione situs distingu-
erentur tamen quia dimensiones vacui essent separate a passionibus
et non non. Sed si utreque dimensiones essent a passionibus separate
et essent in eodem situ non haberent per que differrent. Quod igitur philosophus ait
quod ligneum cubum non distabit ab equali vacuo intelligendum est
quod non distabit quantum ad situm. Verumtamen non distat nec dif-
fert quantum ad occupationem loci, quia sicut dimensiones lignei cubi
competit replere et occupare locum sic et hoc competit dimensionibus
vacui seu dimensionibus separatis. ¶ Iam est igitur quod philosophus arguit quod
sequitur duo corpora esse simul, nam si dimensiones vacui non distarent
a dimensionibus cubi quantum ad situm et utraque competit replere locum quod
ratione iste dimensiones esse possunt simul cum illis quibus dimensiones
cum quibus esse possunt. Possunt igitur duo corpora simul esse. Fuerunt
et aliqui et magis dicentes dimensiones a dimensionibus non differre nisi per
situm. Sed credibile est eos sic opinatos fuisse quia utrasque
dimensiones habent esse a dimensionibus separatum, de quibus ut patuit in
est nunc. ¶ Deinde cum dicit Amplius autem, po-
nit secundam rationem dicens quod inutile est quia consimiliter et cubus quod cum
mutatur id est positus in ipso vacuo hoc habet quod et aliud corpus
habent quia habent tres dimensiones sicut illa quia si habet corpus non
differt a loco a vacuo quod antiqui dicebant esse locum non
enim differt ab hoc vacuo sive ab hoc dimensionibus separatis quantum ad hoc
quod est habere tres dimensiones et occupare locum. Si igitur quantum ad hoc non
differt quid oportet facere locum corporibus et dare ei dimensiones vel aliud
extra corpora mobilia id est extra magnitudinem et extra dimensiones mobilium corporum
dimensiones enim corporis naturalis non oportet assignare talem locum dimensiones
aliquas ut dimensiones vacui quia in occupatione locum non differunt hee dimensiones
ab illis ut communiter aiunt. Sed oportet dimensionibus alias dare aliis
dimensiones in quibus existerent et aliqua parte ratione illis dimensionibus
oportet dare alias dimensiones et alias et aliquas et sic in infinitum. Addit autem
quod si habet corpus id est habet spatium quod est quasi quoddam corpus mathematicum et habet tres di-
mensiones ad modum corporis. Si talis spatium intellectuale id est separatum
a passionibus non oportet ipsum corpus nisi sit tale aliud equale habens
spatium esse ipsum corpus mobile. ¶ Amplius autem quod philosophus in hac ratione
duo tangit propter quod sufficienter habetur quod non oportet corporibus mobilibus
dare tale spatium vacuum tamquam locum. Primo quia cum habeat spatium va-
cuum habens tres dimensiones sicut et corpora cum ratione talium dimensionum
eadem sunt in loco sequitur quod loci esset locus et quod vacuum esset in

loco. Rursus cum locus differt ab ipso locato et habeat salvare ipsum quia tale spacium est separatum a partibus et non differt corporibus supponere vacuum est facere talem locum. ¶ Deinde cum dicit. Apparet autem omnino esse. ponit .3. rationem dicens quod omnino videtur esse quale vacuum sit in hiis que moventur [illegible] non abstrahit et a sensu. cum ergo de nullo sensu innotescat nobis vacuum non est ponendum quod vacuum aut sit in re. Ideo videtur quod [illegible] mundum sup non [illegible] vacuum aer [illegible] quod est aer est quod non sentitur cum sensu tactus nec [illegible] pisces [illegible] quia [illegible] coloris cum aqua forte [illegible] non discernerentur ab ipsa tactu tamen est discretio illa quod tangitur. dato ergo quod hii pisces visu non discernantur absque discernerentur tactu. Supplendum est ergo quod vacuum nullo sensu nobis innotescit nullo modo est ponendum. ¶ Ultimo [illegible] esse declarat dicens quod quid ergo non sit vacuum manifestum est ex hiis .i. ex dictis.

Dicunt autem quidam quod primum. Postquam philosophus improbavit vacuum esse separatum a corporibus. Improbat [illegible] ponentes imbibitum corporibus antiqui philosophi posuerunt propter motum. in motu autem est duo [illegible] spacium et motum. dicunt ergo philosophi quod ponere vacuum vel ex parte spacii ut dicere ipsum spacium esse vacuum. vel ex parte motus ut si ponerent in ipso motu esse vacuitatem quandam. ponentes ergo vacuum esse ad separatum a corporibus. ponentes vacuum ex parte motus dixerunt ipsum imbibitum ipsis corporibus [illegible] ut improbato vacuo separato supra ex parte spacii [illegible] improbat [illegible] quia improbatum vacuum imbibitum supra ex parte motus esse quod [illegible] quia [illegible] adducit rationem per quam [illegible] probant tale vacuum esse. Secundo improbant hii vacuum. 3° solvit rationem [illegible] [illegible] si quid ergo rarum [illegible] quoniam est vacuum [illegible] quod sint quidam qui per rarum et densum opinantur esse quod sit vacuum. arguebant enim si non est vacuum non est rarum nec densum. si quod ergo rarum et densum non est impossibile corpora convenire [illegible] adinvicem. et non est impossibile [illegible] constringi. si autem hoc non est possibile [illegible] corporum aut omnino non erit motus aut universum movebitur [illegible] sicut dixit [illegible] iste philosophus. aut fiet mutatio aque et aeris [illegible] in equale si non possent corpora rarefieri non possent ex [illegible] aer [illegible] statim ex equali esse fieret equalis aqua. ¶ Dico autem ut si ex aqua .i. si tantam aquam quantum unus cyathus [illegible] vas fiat aer [illegible] statim non omnino ex equali aere tantum aqua fit. aut si hoc non est ex necessitate contingit esse vacuum quia ut dicebant celeritati vel extendi corpora non contingit [illegible] preter vacuum. ¶ Ratio [illegible] ex errore horum philosophorum in hoc consistit quia non credebant esse corpora rara nisi haberent in se vacuitates. hec autem posito dicit arguebant intentum. primo ex parte motus localis. nam si multi lapides essent bene coniuncti adinvicem quia lapides pre impulsu non condensantur nec cedunt in se ipsos oportet quod quando unum impellunt quod omnes impellantur. Si ergo tales essent singule partes universi quod non

essent adinvicem nec contingerentur oportet quod quando una parte impelleret quod totum universum tumultuaretur. Rursus hac ratione arguebant non solum ex parte motus ad ubi sed ex parte motus ad formam. si enim ex aqua generaretur aer et non esset dare vacuum nec assectionem corporum quia aer occuparet maiorem locum quam aqua celum non posset capere singulas partes universi que occuparent maiorem locum quam prius oportet quod statim cum ex aqua fit aer quod ex equali aere fiet equalis aqua et quia hoc non consequitur sit esse omnino quod sit possibile assectio corporum quod sit hoc est possibile ut dicebant necesse est vacuum esse. ¶ Deinde cum dicit. Si igitur quid ergo mittit. improbat hunc modum dicendi ad cuius evidentiam sciendum quod ponere vacuum in ipsis corporibus mobilibus dupliciter potest intelligi. primo quod in talibus corporibus sunt aliqui vacuitates separate ab omni corpore. secundo quod sint in vacuitates coniuncte corporibus. ¶ Unde sciendum ut dimensiones vacuum quas ponebant antiqui philosophi essent aliquas dimensiones reales vel essent solum ymaginate. ¶ Nam quia antiqui vacuum posuerunt esse locum privatum corpore susceptivum corporis. dimensiones ergo vacui [illegible] possumus quod oportebat antiquos dicere dimensiones vacui non esse dimensiones solum ymaginatas sed esse quod reales. primo una sumitur ex parte loci. secunda ex parte privationis. prima sic patet. quale est locatum tale debet esse locus eius. Si ergo locatum est solum quid ymaginatum sufficeret ei dare ymaginarium locum. sed est quid reale competit ei realis locus. quia ergo antiqui philosophi non ponebant locum esse superficiem corporis continentis sed esse spacium .i. dimensiones quasdam que erant inter latera continentis. Si ergo corporibus realibus debebat tale locum oportebat spacium id est dimensiones istas esse quid reale et esse eas et dimensiones corporis propositi quia locus est dignus eo locato. ¶ Secunda ratio sumitur ex parte privationis. hec enim nemo dicere nisi possit privationem [illegible] [illegible] debet sibi ad esse. est enim nemo privationem in [illegible] ut patet per [illegible] ex. 4° metaphysice. Si ergo vacuum est spacium privatum corpore oportet id spacium istas dimensiones esse aliquid reale in quo talia nata sunt esse. hec privatio. si enim non esset hoc spacium vel hee dimensiones non possent dici vacuum nec plenum. ¶ Ulterius sciendum ut dimensiones sint in aliquo corpore esse vacuitates quod sunt coniuncte corporibus. dicebatur enim quod vacuitates in corpore dupliciter poni possunt. primo quod sint separate a corpore. secundo quod sint coniuncte corporibus. Unde enim esse oppositum in adiecto dicere aliquid esse vacuum et tamen ponere in eo aliquod corpus vel dicere ipsum esse coniunctum corpori. ¶ Unde quod ut [illegible] ex quo praemissa ponentes vacuum esse locum oportet eos ponere dimensiones vacui esse dimensiones reales. Rursus cogitur dicere quod si corpus aliquod recipiatur in illis dimensionibus vel in ipso vacuo quia iste dimensiones non cedunt quia locus est quid immobile et non cedit locus adveniente locato. sicut ergo hee dimensiones que se tenent ex parte spacii alie sunt coniuncte dimensionibus corporis alie sunt separate a corpore. sic si ipsis corporibus mobilibus poneremus aliquas vacuitates per eius eas ponere

cõiūctas coꝝ ⁊ separatas a coꝝ. Cū g° q̄. ꝑhr poni na-
cuū ɔiūctū coꝝ dicā pt̄ q̄ uacuū ẽ forīs a acceptū ꝑ
dr̄ ad ꝯuariū coꝝ. uacuū tn̄ īnr̄. pt̄ poī ⁊ intelligi ɔ-
iūctū coꝝ qꝛ dices ipsā separatas a ꝑeīib' q̄ īnsūt
sūt q̄ uacuū qđ sit ymagīatū ẽẽ ɔiūctas corꝑib; . dr̄ g°
pt̄ intellī uacuū ẽẽ ībiebitū corꝑib; ɔiūctū. s. ⁊
separatū. d. g° s. qꝛ p° ꝯ̄pbat ipōm si ponat̄ talē na-
cuū ẽẽ separatū. p°o si ponatur ɔiūctū ī. ꝯ̄a ꝗ nō ꝯ-
dicat g° q̄ si quid g° dices varū ẽẽ uacuū dīt si
varū ẽẽ ꝯ̄us multa uacua. separata a corꝑib; īnr ẽẽ
q̄ nō ɔr uacuū ībiebitū ẽẽ sic separāle sicut nō ɔr
locū hr̄e ad uacuū sīn ipī. n. ī corꝑe q̄ sit uacuū
separatū. sic ẽ nͦ ɔr ẽẽ ad ꝯ̄vaꝝ sic separatū a coꝝ. gr
oīs g° iste roēs q̄ īꝑbabant uacuū ẽẽ locū ⁊ ẽẽ
spē͞ꝰ separatū īꝑbare ꝑtīnt uacuū ẽẽ quasdā varr̄
⁊ poros quosdā sīl queda foraīa in quib' nō sit ad
coꝝ ꝯ̄ sint separata a corꝑib;. Deīn cū d' sic n̄
ẽ sepāle. īꝑbat hī uacuū ībibitū si ponatur ɔiūc-
tū coꝝ. ẽ q̄ .n. facit. ꝯ q̄ .n. roēs adducit ad ꝑꝑo-
sita ī. ꝑrca mot'. ɔ ī. ꝯ̄us qr̄ pt̄. q̄ ī. cāplū quō alig-
nat. q̄ ī ⁊ īn ẽ quō. d' g° q̄ si uacuū nō ẽ sepāle
a corꝑib;. ꝯ̄ tn̄ in ẽ ī ꝑꝑis corꝑib; aliq uacuū ībibitū
nī quod ipō sic dr̄ne tn̄ hr̄e mō' diddi sequr̄ mīl-
ta īɔentia ɔr. n. ꝑ q̄ uacuū nō ẽ cā oīs mot' ꝯ̄ sol
ẽ cā mot' q̄ ẽ sursū. Raritū ẽ leue. vn̄ ignē raꝝ
ẽẽ dīt ꝑꝑ suī leuitatē. cū g° dā ꝑhi ponent ua-
cuū ut saluarēt oēm motū ꝯ̄m īsufficiens est
corꝑ ꝑō. ꝯ̄a cū dicent uacuū ẽẽ raritatē qua dā
ꝑꝑm nō potuerūt saluare nīsi motū sursū.
Itē s° ē q̄ p° q̄ uacuū ẽẽ separatū a coꝝ ponūt
ipm̄ forīs ꝯ̄ p° ipm̄ ɔiūctū coꝝ ut ꝑꝑ ꝑ ꝯ̄one
ꝑmissam. na ponūt uacuū n̄ rarū solū. cū g°
īɔens sit ponō uacuū qr̄to mag' ponēt uacuū rarito
īɔenī dicat̄ ꝑius. g° dicebāt ponētes uacuū forīs
ẽ separatū a coꝝ quā ponentes ipm̄ īnr̄ ⁊ ɔiūctū
coꝝ. Deīn cū d'. ꝑrca mot'. adducit rōnem vō
d. q̄ ꝑrca īɔens ẽ ponē ut uacuū ẽ poīe. sic ua-
cuū ẽ cā mot' sic ɔ̄ in quo ẽ mot' sicut l° q̄ ꝯ̄hit
mōle ut sicut utres in eo q̄ ipī ferātur sursū fe-
rūt secū coꝝ sibi ɔtīā ⁊ ɔiūctū. sic uacuū ferr̄ secū
coꝝ sepe ɔiūctū. Itē s° ē q̄ antiq's posuisse ua-
cuū ut in eo ẽẽt mot'. ꝯ̄ si uacuū ẽẽt ad ībibitū
⁊ existēs in ꝑꝑō coꝝ mōt tūc uacuū nō ẽẽt id ī quo
ẽẽt mot' ꝯ̄ ẽẽt ad ꝯ̄ hī mō. g° ꝯ hūc mō' diddi
uacuū sic facit ad motū qꝛ facit coꝝ ẽẽ rarū
ꝑ ꝑr raritatē ꝯ̄ferūtur sursū sicut utres faciūt
ad motū eoꝝ que sūt ɔiūcta eis qꝛ utres mon
sursū nō trahent coꝝ sibi ɔiūcta sic uacuū fa-
ciet ad mō coꝝ in quibus ẽẽt qꝛ eo ī sursū ꝯ̄hēt
coꝝ in quib' existēt. ponētes g° sic uacuū ꝯ̄dicebāt ponī-
sui qꝛ tūc uacuū nō ẽẽt id in quo ẽẽt mot' ut ipī dice-
bant. Deīn cū d'. quatinus qr̄. poīt ẽ rōm. d. q̄
nis qr̄. n. q̄ roē pt̄ ẽẽ mot' uacui oꝝ q̄ sit ⁊ loc' ua-
cui. Sig° uacuo ɔpetit motū ɔpetit ei ẽẽ in loco oꝝ. n.
ꝯ q̄ loci sit loc' q̄ uacuū sit uacuū in quo l' quo q̄ ẽ īɔ-
ens qꝛ si uacui ẽẽt locus l' loci ẽẽt loc' vō loci l' vō ua-
cui iret in īfinitū. Deīn cū d'. cāplū ei. assigñ. q̄ cāu
vōm d. cāplū quo assignāt grāuiū ferri deorsū. q. d. q̄ si ẽẽt
mot' ꝑꝑ uacuū grāue nō ferrēt̄ nīsi deorsū. Dn̄
forte ad. dētō q̄ ẽẽt dare uacuū ⁊ grāuia ⁊ leuia
mouentur in uacuo ī ꝑꝑe ut ꝑꝑs ꝯ̄dicōib' ꝯ̄natib'
grāue ferretur deorsū n̄ ī pellerētur. Ad q̄ g° hī
ꝯ̄onis depends ex grāue ꝯ̄onū ꝑmissa dicebāt. n. q̄
io grāuia mouentur in ꝯ̄uetaīa deorsū si ẽẽt dare ua-
cuū qꝛ grāuib' ꝯ q̄ hī ɔpetit cāit ẽẽ deorsū n̄ ꝑtīnt
se hr̄e l' loci deorsū n̄ ī ꝑꝑō accīdit hoꝝ ꝑꝑ q̄ si ibi ꝯ̄-
hentur totū impeditū mediū ⁊ ẽẽt dare uacuū g°
uīa statū ẽẽt deorsū qꝛ si nō statī ẽẽt deorsū nō ɔpe-
teret eis cēntr̄ ẽẽ deorsū ꝯ̄ quocūq; aliq mōe
ex ẽẽ suo sīl ex forīa quā hr̄t nō deriuatur ad aliq dīt ꝑo-
nīs si id q̄ ꝯ̄ tenē indiget aliq mōre ⁊ impellente ipm̄.
Sig° ẽẽt dare uacuū ⁊ grāuia in eo mouerent̄ in ꝑꝑe se-
queretur q̄ grāuia nō tenderent deorsū n̄ impellente qꝛ
ꝯ̄ qꝛ ꝯ hanc ypothesim nō ɔpeteret eis cēntr̄ deorsū
ẽẽ ex hī. g° apparet nō bonā fuisse opinionē. Anaxagore
q̄ ponit q̄ subtracto toto impedimento medii ꝑꝑ cito distā-
tia grāuia mouentur ī uacuo ꝑꝑe. ꝑꝑ. n. lx. l' ꝑo nō
ɔpeteret grāuib' cēntr̄ ẽẽ deorsū nō ferrētur grāuia
in locū deorsū n̄ haberent aliq implētem. ex hī ⁊
ꝑꝑ q̄ p° motū sīl ꝑꝑ uacuū nō possint assignare
cāitū qꝛ grāuia feruntur deorsū. Veteri. n. ut
dēm ẽ l' ꝑt se tenē ex ꝑꝑte speciei l' ex ꝑte mor'.
si se teneat ex ꝑte speciei l' grāuia nō mouebūtur
deorsū ad motū ꝑꝑū ꝯ̄ ī instantī ī ẽẽt l' si mo-
uentur deorsū nō ɔpeteret eis cēntr̄ deorsū ẽẽ n̄ ẽẽt
aliq' cāitū quo ex se ⁊ ex sua n̄ deorsū tenderent. si
nō ponat̄ uacuū ex ꝑte mor'. adhuc nō erit assignare
cāitū mot' deorsū ꝯ̄ ꝯ hūc mō' lo'. si vō mot' ꝑꝑ sūt
ex ꝑte uacui. vacuū cū sit raꝝ de se trahet
sursū mōlīa sursū nō deorsū. īmo si mot' ẽẽt ꝑꝑ
uacuū ībibitū aū uacuū nullam n̄ aū diceret
mouentur locātū ad locū ꝑꝑ ɔuenientem ꝯ̄ hr̄ret
cū ipō. s. solū ẽẽt motus ex aliquo ꝯ̄hente l'
impellente. ib aūt ꝑlꝯ q̄ ꝯ̄het leuia sursū sic
utres ꝯ̄hent sursum ad coꝝ sibi iūctū. q̄ g°
ꝯ̄het grāuia deorsū nō ẽẽt cāitū dare. De-
īn cū d'. ⁊ nī ẽ. poīt ultimā rōm. d. īnr ẽẽ
q̄ qr̄to uacuū ẽ mag' rarū ⁊ mag' uacuū rarito

magis simul fertur et sic omnino vacuum velocitate utique
feratur immo ferretur in instanti. Ideo videtur quod fortassis im-
possibile est hoc, scilicet quod omnino vacuum moveri. Ideo autem eadem est que sit
sicut quia in spatio vacuo fuit omnino sine motu, et sic mobile
vacuum est sine motu. Maxima enim sit velocitas. Hic enim
quanto medium est grossius tanto magis impedit mobile. Ideo si
esset ibi spatium vacuum esset iste motus in instanti quia nullam
haberet analogiam ad plenum. Sic si ponatur vacuum extra mobile
quia quanto mobile esset magis vacuum velocius ferretur. Sic
sicut si esset omnino vacuum ipsum mobile esset in maxima velocitate
in instanti propter quod non esset ibi proprie motus. Quia devenire motus
est quod fit in tempore. Non ergo proprie ideo vacuum est motus
ut antiqui volebant quia tunc maxime vacuum esset talis
causa quod potest esse falsum quia maxime vacuum tollit motum.

Quoniam autem vacuum etc. Prosequitur philosophus rationem ponentium
vacuum imbibitum et improbavit hanc rationem. In
precedenti solvit rationem secundam in communi. Et est quod dixit scilicet quia
possumus omnem rationem istam secundum esse dubitabilem. Ideo solvit eam in speciali nos
(?) dicendo. Dicit ergo quod vacuum non dicitur esse nisi esset tantum quando ne-
cessarium fuit quia necesse probatum raritate et densitate esse in
corporibus. Ideo aut quod non erit non densitas et raritas in corporibus
et non erit motus aut ebullitio, id est tumultuatio et revolutio
celi aut si quod est sit extrinsecus aqua ex aere statim aer erit
ex aqua. Manifestum est enim quod aer ex aqua fit plus, id est fit in
maiori quantitate, aer enim ex aqua est maioris quantitatis et indi-
get maiori loco quam sit aqua ex qua generatur. Non ergo possunt
corpora densari oportet quod celum cedet facta generatione aeris
ex aqua. Ideo videtur quod necesse est non calcatio sit aut id quod
fuit depulsum, id est aut id quod repellitur faciet tumul-
tuare ultimum, id est celum aut alicubi extra. Minime ex aere in
aquam ut omne corpus totius universi sit equale aut corpus
non movetur motu recto. Et id est non esset densatio cum generatur
aer ex aqua quia aer occupat maiorem locum repel-
let alias partes universi et faciet tumultuare universum immo
hoc posito non movebitur motu recto. Ideo videtur quod si tantum
accidit hoc non celi (?) [illegible], id est non ideo celum movetur. Videtur
enim quod non sit loci mutatio est in celum sed autem est in recto
quod non possit esse preter raritas et densitas. Hinc quod ergo
philosophi dicunt vacuum esse quod propter hoc quia scilicet de necessitate est
ponere raritatem et densitatem in rebus quod ut dicebant
sine vacuo fieri non potest. Adhuc autem dicunt nos autem
diximus. Solvit hanc rationem. Ad quod dicendum est quod dicti philosophi
arguebant quod oportet dare rarum et densum in corporibus
sed non propter hoc habebunt quod esset dare vacuum. Fit enim
rarum et densum non quia partes vel addantur. Sed quia in quantum
potentia densa fit actu densa. Sic et de denso fit
rarum non propter separationem alicuius sed quia quod erat potentia ra-
ra fit actu rara. Ideo ergo isto philosophorum solo in hoc con-
sistit quod non contingit raritas et densitas propter vacuitatem

vel propter repletionem vacuorum. Sed quia materia contrariorum una est
ipso ad utrumque contrariorum propter quod contingit ex raro in densum
et econverso. Dicit ergo scilicet quia philosophus premittit quedam necessaria ad propositum
ideo ex hiis que dixerat declarat intentum. Et est ergo correlarium.
Premittit autem quatuor suppositiones. Dicit quod nos dicimus ex substanti-
is, id est ex suppositionibus et ex hiis que debuit supponi in scientia
naturali, quorum prima est quod materia est una contrariorum ut est una ca-
lidi et frigidi et aliarum contrarietatum. Secundo supponit quod ex
eo quod est potentia ens fit actu ens ut ex potentia raro fit
actu rarum. Et tertia est quod materia non est separabilis ab aliquo contrari-
orum esse cum ipsis in re, id est ratione diffinitionis est et quod alterum, id est
quod diffinitiones alicuius contrariorum, non tamen sed actu non separe-
atur, tantum secundum rationem differt a quolibet contrariorum. Quarto supponit
est quod materia que est sub forma quam caloris et sub forma calidi
fit sub forma frigidi erit una numero et non alia. Consequenter
quod hoc quarta suppositio declarat primum, dixerat enim supra quod materia est
una calidi et frigidi aliarum contrarietatum. Hic autem quarta sup-
positio declarat quomodo est una quia una est numero. Sed enim econverso
hoc secundum esse et rationem non sit una. Adhuc autem dicit est
ergo et correlarium. In hiis suppositionibus premissis dicit quod rarum et
densum et grave et leve non sunt in corporibus propter vacui-
tates et propter repletionem vacuorum. Sed quia materia contrariorum u-
na numero est potentia ad hec contraria. Dicit ergo scilicet quia prius dixit hoc de ra-
ro et denso. Ideo de gravi et levi. Est autem densum esse
primo dicit. Sed quod materia dicitur competit numero propter eam nunc non sit dua-
las formas contrarias ut cum mutatur a calido in frigidum
aut econverso in contrarium. Ideo competit ei mutari in eadem forma et
secundum maius et minus ut cum vadit a calido in magis calidum
et a contrario in magis contrarium. Primo ergo declarat intentum
quantum ad primum modum mutationis. Ideo quantum ad secundum. Patet ibi. Sicut
enim ex frigido. Dicit ergo quod materia est quod eodem modo magnum et parvum
in corporibus est, id est ex aqua fiat aer eadem materia facta est sub forma
aeris non accipiens aliquid aliud ab extra. Sed quod erat potentia
forma est actu. Iterum fit ex aere non propter subtractionem vel addi-
tionem alicuius. Sed quod erat potentia tale fit actu tale. Ex
quo manifestum est quod materia aliter mutatur ex parvitate in magnitudinem
aliter ex magnitudine in parvitatem. Similiter autem, id est similiter ut propter po-
tentiam materie fit ex magnitudine parvum et econverso ut cum mul-
tus aer existens si fiat aqua fit in minori mole, id est fit
minoris quantitatis ex maiori quantitate. Sed si fiat econverso ut quod
ex aqua fiat aer tunc ex minori quantitate fiat maior.
Omnia ergo hec fiunt cum materia sit potentia utriusque, id est utrorumque contrariorum.
Supplenda est ergo ratio quod sicut ex aqua fit aer et econverso
et ex parva quantitate et econverso non propter additionem alicuius ut
propter repletionem vacuorum vel propter subtractionem alicuius. Sed quia
eadem ratio in potentia ad contraria sic ex raro fit densum et
econverso non ratione vacui. Sed quia eadem ratio in potentia ad utrumque.

Adhuc autem dicit. Sicut enim ex frigido. Adducit
formam supra rationem ex similitudine. Item sub eadem forma d.

quod sicut ex frigido fit calidum et ex calido frigidum non
per additionem alicuius, sed quia eadem materia erat potentia utrumque contrari-
orum, sic ex calido fit magis calidum nullo facto in materia ca-
lido quod non esset calidum quando erat minus calidum. non enim
fit ad magis calidum per additionem novi calidi vel quod
ipsius calidi fiat aliqua pars calida que prius non erat
calida. sed hoc contingit quia materia existens sub minori calido est in potentia
ad magis calidum vel existens sub calore remisso est in potentia ad
intensum. nam sicut circulo et curvitas maioris circuli fit sit
eadem circulo aut aliqua in nullo aliquo, id est in nulla aliqua parte circuli facta
est ambitus, id est facta est curvitas quod non esset ambitus
secundum rectum. sic enim ex minus curvo fit magis curvum vel minus
curvum ex magis curvo non fit hoc destructo, id est per subtractionem
aliquarum partium vel per additionem earum, sed hoc est quia materia que erat
in potentia magis curva fit actu sub maiori curvitate. nam
sicut in igne non est accipere aliquam magnitudinem ita modicam
ut magnitudinem minus scintille in qua non sit caliditas
et albedo, id est caliditas et claritas vel dyaphonitas.
sic et prior calor posteriori, id est ad posterius se habet quia non fit
ad magis calidum quod aliqua pars efficiatur calida, quelibet enim pars
calidi est calida sicut quelibet pars ignis habet in se calorem
et claritatem. hoc ergo est quia materia est potentia ad maiorem caliditatem que
magnitudo et parvitas sensibilis corporis potest fieri in materia absque ad-
ditione vel subtractione alicuius alicuius quia materia extenditur et non ac-
cipit aliquid. sed quia est potentia utriusque ita quod sicut contingit in magis
non et parvo et in magis calido et in minus calido idem est, id est idem contingit
esse densum et rarum, est enim una materia in utroque. fit ergo ex
denso rarum et econtrario non ponendo vacuum, sed materia est in potentia
ad utrumque sicut est in potentia ad alias contrarietates. ‖ Ideo
dicit quod quanto circulus est maior, tanto declinatio eius minus est circu-
na|quod patet quia si protrahatur linea recta contingens circulum
ad hanc lineam plus distabunt partes minoris circuli quam
maioris (quod non esset ut minor circulus haberet declinatio-
nem magis curvam. si igitur spera aeris convertitur in speram
aque vel si ex aliquo corpore sperico aereo fiet corpus
spericum aquam quia ex multo aere fit pauca aqua quia
aqua habet minorem speram esset in maior curvitas. ergo
factum esset de minus curvo magis curvum non quia aliqua
pars que esset recta facta esset curva. quelibet enim pars sperica
est sperica sed hoc contingeret quia materia existens sub minori curvitate
est in potentia ad maiorem. ‖ Dubitabis utrum raritas
in corporibus contingat ex vacuitate. videtur enim quod sit, si enim in corpore
raro partes ita essent connexe et glutinate vel coniuncte
ad invicem sicut in corpore denso non videtur quod esset
assimilitudinem quare unum corpus esset densum et
aliud rarum. videtur ergo quod in corpore raro partes habent ali-
quam distantiam ad invicem quod esse non posset nisi in eis essent ali-
que vacuitates. ‖ Dicendum quod vacuum est locus privatus
corpore. locus autem ut supra ostendebatur. sed non posset

absolutum ab hoc corpore vel ab illo nunquam tamen absolute a corpore
simpliciter sicut nunc autem absolute a forma simpliciter sed
absolvatur ab hac forma et ab illa. non ergo est dare va-
cuitatem simpliciter nisi forte vellemus dicere in corpore esse vacuitates
ubi essent certe forami(n)a vel pori repleti ex alieno corpore
hoc autem vacuitates et hoc poros in corporibus maxime raris minus
reperimus, ignis enim quia est rarissimum corpus minime patitur
admixtionem contrarii corporis. ideo ergo denegavimus vacuitatibus
ut possumus vacuitate ponere in re raritatis non contingit
per vacuitates quia que sunt maxime rara sunt minime porosa et
minime patiuntur admixtionem contrarii. Raritas ergo non contingit per
hoc vacuitates sed quia materia que potest esse multa vel pau-
ca potest occupare magnum et parvum locum et esse sub magnis
et parvis dimensionibus. quando ergo multum de materia est sub magnis
dimensionibus corpus est rarum. materia est ergo quod corpora densa sunt magis
multa et rara magis formalia. ‖ Declaravimus enim in quodam
tractatu nostro teologico et in phisica in tempore ad esse intendi-
mus hoc diffusius declarare videlicet quod in materia est duplex genus quanti-
tatis, unum per quod habet materia quod sit tanta et tanta ut quod sit
multa vel pauca. aliud per quod habet materia quod occupet tantum et tantum
locum ut magnum vel parvum non est idem materiam esse tantam et tantam
occupare tantum locum. nam si ex aqua fiet aer tanta materia quanta
erat in minimo pugillo aque erit in decem pugillis aeris re-
manebit ergo tantum de materia quia nihil ibi deperditur. sed non
remanebit in occupatione tanti loci. non ergo est eadem quantitas
per quam materia habet quod sit tanta et quod habet quod occupet tantum locum.
Raritas ergo et densitas non accipiuntur secundum vacuitatem ut argu-
ebat vero factum. sed accipiatur secundum analogiam harum quantitatum
ad invicem. Raritas enim et densitas sunt quedam qua-
litates materie et secundum aliam et aliam dispositionem materie habent variari he
qualitates. cum ergo materia est sic disposita quod parum de materia oc-
cupet et magnum locum tunc est sub forma rari. quando vero multum
de materia occupatur parvum locum tunc est sub forma densi. unde ergo
ait philosophus quod talia non contingunt ex additione alicuius ut reple-
tione vacui. sed quia una et eadem materia est in potentia ad utrumque.
‖ Illud autem dicit ut ex minus calido fiat aliquid magis
calidum nullo addito calido ‖ Ideo quod sicut videmus in
virtute vel agente fit ymaginari debemus in forma recipiente esse. videmus
enim quod una et eadem virtus non augmentata magis et minus agit
prout invenit passum magis et minus dispositum sic una et
eadem materia dat esse magis et minus prout invenit materiam magis et minus
dispositam que autem sunt forme que suscipiunt magis et minus
et que non in degressione declaravimus. ad presens autem sufficiat
scire quod sicut idem calor magis et minus calefacit si invenit
calefactibile magis et minus dispositum sic in eadem forma caloris
reddit subiectum magis et minus calidum sic invenit ipsum ma-
gis et minus dispositum non ergo intenditur calor ex eo quod aliqua
partes ipsius calidi fiant calide que non essent calide vel
ex eo quod addatur aliquis calor extrinsecus. sed quia per agens dispo-

materia in qua habet esse forma caloris materia magis disposita ita ut calor qui prius erat remissus sit intensus et quod dabat minus calidum dat magis esse calidum. ¶ Deinde cum dicit est autem densum. quod probaverat de raro et denso probat de gravi et levi. et dicit quod dictum est quod densum est. hoc exposuit esse declarata videlicet ex dictis igitur. et primum dicit secundum quod dicit probat manifestum ibi. amplius sicut circuli. prius vero talis est. rarum et densum non contingunt ratione vacui. sed quia materia est in potentia ad utrumque. cum igitur densum sit grave et rarum leve id indicium erit de gravi et levi quod est de denso et raro. grave igitur et leve non contingunt ratione vacui. sed quia materia in potentia ad ista. de hac autem ratione non plus potest nisi iterare medium nisi quod densum quidem est grave rarum quidem leve. ¶ Deinde cum dicit amplius sicut circuli adducit secundam rationem. quasi quaestio est declaratio rationis premisse dicit quod sicut circulatio circuli contracta in minus et facta magis circulatio non accipit aliquod concavum quod non esset prius concavum. sed quod prius erat concavum est contractum et conductum et factum magis concavum sicut et ignis quicumque quodcumque parte aliquis accipiat omne idest totum est calidum idest totum est calidum. conductio igitur forme respicit totam materiam. sicut igitur curvum recipit totam materiam curvam quia quaelibet pars curvi est curva et sicut calor respicit totam materiam calidam quia quaelibet pars ignis vel quaelibet calidi est calida sic raritas et densitas respiciunt totam materiam calidam quia quaelibet pars ignis cum quaelibet pars calidi est calida sic raritas et densitas respiciunt materiam in qua habent esse. ideo subdit quod omne sit omne vel totum scilicet scilicet densum et rarum conductione vel resolutione eiusdem et extensione eiusdem materie. tunc igitur supplenda ratio quod est grave et leve sequatur densum et rarum. cum rarum et densum non contingunt ratione vacui. quod autem grave et leve. sed quia materia in potentia ad utrumque quod grave et leve non habent esse ratione vacui. quod autem grave et leve declarat cum ait. quia ambo scilicet raro et denso sunt duo. nam grave et durum videntur esse densa vel immo esse a denso. contraria autem ut leve et molle sunt rara vel a raro. addit autem quod dissonat grave et durum in plumbo et ferro. plumbum enim est gravius ferro non tamen durius. quod forte ideo contingit quia plumbum plus habet de sicco [illegible] quam ferrum humidum tamen aqueum quod dominatur in omnibus metallis in plumbo non est bene digestum propter quod non reddit ipsum bene compactum et coagulatum. ¶ Ultimo cum ait. ex dictis igitur. epilogat esse declarata dicit quod ex dictis manifestum est quod non est vacuum nec simpliciter dictum quod ponentes vacuum se tenent ex parte spatii. nec est in raro quod ponentes vacuum se tenent ex parte motus. nec vacuum est potentia quod ponentes vacuum esse in motu esset tamen in motu esset tamen repletum corpore dicebatur. nisi simpliciter quod vacuum in motu dicitur potest poni scilicet separatum a corpore et non separatum vel potentia et actu nullo modo igitur erit vacuum. nisi accipiatur vacuum equivoce ut si aliquis velit ponere vocare vacuum causam [illegible] idest causam motus localis sicut causam gravitatis et levitatis quibus mediantibus sit talis motus. sic autem

est hic vacuum quod est causa gravis et levis. non sed hec autem contraria scilicet densum et rarum materia est activa localis sed et molle non est causa passivis et non passivis et est causa non loco mutationis. sed magis alterationis. subdit autem quod de vacuo quomodo est et quomodo est et quomodo non est declaratum sit hoc modo. ¶ Ista autem quod cum densum et rarum quodam modo in se tenent ex parte materie. cum a denso et raro sumantur due contrarietates videlicet durum et molle et grave et leve sed duplicem contrarietatem quodam modo non est causa duplicis motus nam secundum grave et leve est causa motus localis sed durum et molle est motus alterationis omnium enim transmutationum [illegible] in quarto est quodam modo materia ratio et principium.

¶ Consequens autem dictis etc. ut dicebatur in toto in quarto. intendens de tribus videlicet de loco de vacuo et de tempore. expeditis duobus. hic plus exsequitur de tertio de tempore scilicet et quod dicit quia primo exsequitur de tempore dubitando et adducendo quasdam rationes locutas et contrarias. secundo declarat veritatem esse ipsum ibi. quoniam autem maxime. et primo dicit quia primo contrariatur se ad dubitanda. secundo exsequitur de intento ibi. quod quid ergo omnino. dicit igitur quod consequens est ex dictis aggredi de tempore. cum enim declaratum sit de loco et vacuo restat ut de tempore. primum autem vim se habent oppone de tempore idest procedere oppositive et procedere per quasdam rationes extraneas idest contrarias et logicas ut communiter exponitur. primo igitur dubitandum esse primo ipsum tempus utrum tempus est eorum idest de numero eorum que sunt idest de numero entium aut est de numero non entium. postea dubitandum que est natura ipsius temporis et quid est tempus. hec enim sunt due questiones se habentes per ordinem videlicet an est et quid est. ¶ Deinde cum dicit quod quidem igitur. exsequitur de intento. et quod duo facit sed quod primo facit duo. est inquirenda esse ipsum tempus. secundo inquirit quid sit tempus. secundo inquirit quid sit tempus et quid sit natura ipsius ibi. quid autem est tempus. et primo dicit quia primo probat tempus non esse. secundo quia ipsum non est ad tempus quia est [illegible] eius modus de eo dubitandum quidam ibi. amplius autem ipsum. primo [illegible] dicit sed quod duas rationes adducit ad probandum quod non sit tempus. secunda ibi. ad hec autem. dicit igitur quod quid igitur tempus omnino non sit aut quod vix autem et obscure possit aliquis scire quod tempus sit ex hiis utique idest ex rationibus sequentibus aliquis accipiet naturam ipsius temporis. hoc quidem factum est ut preteritum et iam non est. hoc vero est futurum et nondum est ex hiis autem idest ex preterito et futuro in infinitum et componitur semper acceptum tempus. quod cum enim tempus accipiatur et si acciperetur tempus in infinitum vel est preteritum vel futurum vel compositum ex utrisque compositum. est igitur tempus ex hiis que non sunt quia nec est preteritum nec futurum ex quibus componitur tempus quia igitur sic est impossibile videtur esse ipsum tempus aliquid participare substantiam idest esse aliquid. propter autem sic secunda ratio quod cum compositum ex non entibus nulla participat substantiam et est non ens tempus est huiusmodi igitur etc. ¶ Deinde cum dicit adhuc. ponit secundam rationem dicit quod ad hoc philosophus quod contra sunt probatur tempus non esse sic quia omnis res divisibilis et omne partibile si quidem est necesse est cum est esse omnes partes eius aut quasdam. temporis autem nulla pars est. nam temporis alie sunt

fore, id est, praeterire iste non sint futurae et quod non, id est, nulla pars ipsius temporis
cum tamen tempus sit quid divisibile de tempore, id est, non est nisi nunc quod non est
pars eius, ideo videtur quod ipsum non est pars temporis. Cum tamen tempus sit quid
divisibile de tempore, id est, non est nisi nunc quia pars mensurat totum et totum
totum componitur ex suis partibus; tempus autem non videtur componi ex
ipsis nunc quia divisibile non componitur ex indivisibilibus. ¶ Amplius
quod hac ratione [illegible] esse ad destructionem [illegible] nam cum tempus sit
quid praeteritum si esset ad esse aliqua pars ipsius quia esse praeteritum est esse prae-
sens praeteritum, sed omnis est similiter vel quod sit aliqua pars ipsius temporis ergo
et omnis vel quod tempus sit ad. ¶ Amplius, et quod autem quod pars
mensurat totum et totum componitur ex partibus quia est duplex pars aliquo-
ta et non aliquota. Aliquota autem est quae aliquotiens sump-
ta reddit totum et haec totum dicitur mensurare. Non aliquota quae
est quae non mensurat totum tamen ex ea componitur totum sicut quae est pars
decem, scilicet tria, quae non mensurat decem. Est [illegible] de compositione eius quia
quaedam cum aliis componit. [illegible] de tempore quantitatis instans nullo
modo est pars temporis quia nullo modo est de compositione eius. ¶ Deinde si
quis videtur tempus sit de numero entium et videtur quod non per rationes
factas a philosopho, nam si tempus componitur ex non entibus et nulla pars
temporis est, videtur ipsum tempus non esse. ¶ Ideo quod ut alicubi ostendi-
dimus aliud dicitur esse successiva et aliud permanentia. Si enim tamen
successiva quam permanentia accipiantur praeterita [illegible] esse per
comparationem ad partes. Alia tamen sunt permanentia vel praeteritum et alia suc-
cessiva. Permanentia enim sunt [illegible] partium. Si enim debet esse
ad totum de numero permanentium oportet omnes partes eius sint esse
quia si non omnes partes eius essent simul, ideo non esset permanens.
Totum non successivum non habet esse per simultatem partium sed per ordi-
nem earum. Nam si partes sic essent simul, iam non esset successivum
sed permanens. Ad hoc ergo quod sit permanens totum successivum non oportet
quod sint partes eius, sed sufficit quod sit ordo illarum partium,
ordo autem partium temporis fundatur in ipso nunc quod est principium unius
partis et finis alterius. Hoc ergo de tempore non sit nisi nunc et nunc
non sit pars temporis tamen eo ipso quod est nunc est tempus quia in ipso nunc
fundatur ordo partium temporis ex quo ordine partium temporis
non dicitur habere esse aliquid. Rationes ergo procedebant ac si tempus esset de
genere permanentium. ¶ Deinde cum dicit: Amplius autem ipsum
nunc. Movet quandam quaestionem de nunc utrum sit idem vel non idem in to-
to tempore. Et dicit quod [illegible] probat quod nunc est idem in toto tempore,
secundo quod non est idem [illegible]. At vero neque nunc. Et [illegible] dicit quia solvit
eius difficultatem quaesiti. Secundo arguit ad quaestionem ibi: Neque. Secundo
et ibi: Dicit ergo quod ipsum nunc quod videtur determinare praeteritum et futurum
quia est principium unius et terminus alterius, utrum semper maneat idem in
toto tempore aut sit aliud et aliud non est facile scire. ¶ Deinde
cum dicit: Neque enim semper. Arguit ad quaestionem omnes esse idem nunc
in toto tempore non aliud et aliud. Intendit autem talem rationem:
si in tempore est plura nunc dare, cum non possint esse plura nunc
simul, oportet plura nunc corrumpi et non sint esse cum se-
quenti nunc. Sed impossibile est ipsum nunc corrumpi, ergo est impossibile plura
nunc esse in ipso tempore. Erit ergo unum et idem nunc in toto

tempore. In hac autem ratione sic procedit. Primo declarat hanc consequentiam quia
si esset aliud et aliud nunc in tempore, quod oporteret ipsum nunc cor-
rumpi. Secundo ostendit quod impossibile sit corrumpi ipsum nunc. Ex quo sequitur
quod non sit dare in ipso tempore aliud et aliud nunc. Secunda ibi: Eodem
quidem igitur. Dicit ergo quod si aliquid ergo nunc ponatur semper esse aliud et aliud
sumptum est impossibile quia nulla pars eorum quae sunt in tempore alia et alia habet
[illegible] pars est simul quae non continentur, alia non continentur sicut in tempore
continetur, scilicet plus numquam. Ergo de tempore aliqua duo sunt erunt
nisi unum contineat aliud. Ipsum autem nunc quod modo non est prius
aliud fuit necesse est corrumpi, aliud et est non quia ipsa quidem nunc
sunt adinvicem non erunt. Si enim in tempore non sint plura nunc simul
quod non est unum nunc semper manet in tempore toto, ergo quod prius nunc
corrumpatur necesse est ergo corruptum nunc est prius. ¶ Amplius
autem quod si de tempore non sint aliqua duo simul nisi unum contineat
aliud contineatur, cum nunc non possit habere rationem continentis et
sit quid indivisibile [illegible] duo nunc in tempore sunt esse quia tunc unum conti-
neret aliud quod est inconveniens. ¶ Amplius et hanc sententiam esse
quod per se nota videlicet quod si in tempore sint plura nunc et non possunt
esse plura nunc simul, quod necesse est primum nunc esse corruptum. Sicut enim
non possent plures homines esse simul et tamen esse dare plures ho-
mines oporteret quod antequam esset posterior homo corrumperetur homo prior,
sic si essent plura nunc in tempore et non possunt esse plura nunc simul
ergo corruptum esse primum nunc antequam haberet esse nunc posterius.
¶ Deinde cum dicit: In eodem quidem igitur. Ostendit consequens esse inconveniens
ostendens quod impossibile est ipsum nunc corrumpi. Dicit quod ipsum nunc esse cor-
ruptum in eodem nunc in quo habet esse impossibile est, hoc quod nunc est.
Rursus corrumpi prius nunc in alio nunc non contingit, id est non possibile, impossibile
est enim ipsa nunc sic se habere adinvicem quod unum cum sit continu-
aliud, ideo videtur quod impossibile sit ipsa nunc adinvicem habita, id est contin-
se habita sicut ut punctum cum puncto non se habet continue; si quod
nunc non corrumpitur in eo nunc quod est continuum sed in alio tamen nunc
quod sunt [illegible] esset ipsum nunc simul cum illud erit, ergo nunc simul cum
infinitis nunc si debeat corrumpi. Hoc autem est impossibile quia impossibile
est plura nunc simul esse. Neque ergo potest corrumpi ipsum nunc. ¶ Deinde
sciendum quod non videtur necessarium esse quod si corrumpitur nunc quod corrum-
patur in nunc continuo, id est [illegible] una forma non sit alia nisi immu-
tatus sit [illegible] albedo, id est non sit nigredo, dum corrumpitur in ni-
gredine sed quod erat sub forma nigredinis efficitur sub forma albi et
una forma succedit. Sic ergo nunc non corrumpitur in nunc.
Sed unum nunc succedit alteri. Amplius generationes sunt ex oppo-
sitis et in opposita. Si ergo debet corrumpi nunc magis corrum-
peretur in non nunc quam corrumpatur in nunc. ¶ Ideo quod sicut
motus mensuratur tempore sic [illegible] mensuratur in illo. [illegible]
[illegible] quaedam dicitur [illegible] si ergo accipiatur [illegible]
[illegible] sicut [illegible] non movetur
moveatur in [illegible] tempore sic [illegible] non mutatur non cor-
rumpitur nisi [illegible] corrumpatur [illegible] in illo. Si ergo ip-
sum nunc corrum[illegible] oportet quod [illegible] in aliquo instanti vel
in aliquo nunc corrumpatur. Non ergo est intelligendum cum dicitur quod nunc

corrumpitur in nunc sicut cum dicitur quod album corrumpitur in nigrum. sed sicut
dicitur quod album movetur in tempore vel quod ad motum in instanti. cum ergo dicitur quod
nunc corrumpitur in nunc id est nunc in quo dicitur esse corruptum
non dicit tantum motum sed mensuram mutationis omnis. nam omni
corruptioni et omni mutationi competit accepta sic in aliquo
nunc et in aliquo instanti. quarta ergo deficiebat per fallaciam equi-
vocationis. ¶ Viso quod dicit ad [illegible] sequeretur hoc contra
quod si nunc corrumperetur in nunc quod nunc esset simul cum infinitis
nunc. ¶ Dicit quod nunc non potest corrumpi in nunc in quo est
quia tunc simul esset et non esset. ergo oportet quod corrumpatur in posteriori
nunc. sit ergo .a. nunc quod corrumpi et sit .b. nunc in quo debet
corrumpi. si ergo .a. corrumpitur in .b. quia res est quamdiu
non est corrupta, cum quod in .b. non possit esse continuum ipsi .a.
sed inter .b. et .a. cadat tempus medium. quia inter duo quelibet instan-
tia cadit tempus medium. cum in quolibet tempore sint infinita in-
stantia sicut in qualibet linea sunt infinita puncta. patet quod inter
.a. et .b. sunt infinita instantia, si ergo .a. non est corruptum
nisi in .b. in omnibus illis instantibus que sunt inter .a. et .b. vult erit
dicere quod est .a. quia ergo illa instantia sunt infinita erit .a. cum
infinitis instantibus quod est impossibile quia impossibile est quod in instanti
vel quod nunc esse simul cum aliquo instanti vel cum alio nunc. si
ergo non potest signare quod instans continuum inter .a. et quodcumque
instans signatum cadat infinita instantia non potest esse cor-
ruptum .a. in aliquo instanti a se ipso nec posteriori simul esse cum infi-
nitis instantibus non ergo est possibile corrumpi .a. nunc cor-
alicuius instantis cum non possit corrumpi nisi in instanti
in quo est nunc. relinquitur ergo [illegible] manens non
corruptum in toto tempore. ¶ Viso quod dicit ad [illegible] se
habent ipsa nunc ad tempus sicut punctus se habet ad
lineam. ¶ Dicit quod puncta possunt accipi vel linee
continue vel linearum non continuarum et si accipiantur punc-
ta prout habent esse in lineis non continuis. sic plura punc-
ta esse simul ab eo quod inter ea incidat linea media nisi
est in [illegible]. nam si accipiantur due linee contigue
cum contigua habent ultima simul inter que non incidat linea
media sed linee sic consequenter puncta ut habent esse
in linea continua, sic numquam est dare duo puncta simul
nisi continue se habentia sed inter quelibet duo puncta cadit
linea media et quia in qualibet linea sunt infinita puncta
inter quelibet puncta duo puncta infinita puncta cadunt. cum ergo
queritur sic se habent puncta ad lineam sicut ipsa
nunc ad tempus si loquimur de punctis prout habent esse in
lineis contiguis quod [illegible] patet quod non, quia sic plura
puncta non continue esse simul [illegible] sed plura nunc simul esse non
possunt actu si [illegible] loquimur de [illegible] punctis
prout habent esse in [illegible] eadem linea [illegible] continua sic
quodammodo similiter est [illegible] de punctis [illegible] linee et
de ipsis nunc [illegible] temporis quia sicut in eadem linea con-
tinua numquam est dare duo puncta inter que non cadat

linea et inter que non cadant infinita puncta. sic in tempore
numquam est dare duo nunc inter que non cadat tempus
medium et inter que non cadant infinita nunc. cum ergo ar-
guit philosophus quod impossibile est ipsa nunc esse invicem habita et continua ut
punctum cum puncto si intelligatur de puncto prout habent
esse in eadem linea continua sic est exemplum conveniens et sic quod unum nunc
non est continuum alteri sicut punctum cum puncto in eodem continuo
continuum esse non potest. sed si intelligatur de puncto cum puncto
ut habent esse in lineis contiguis sic est exemplum per contrarium
et similitudo. quia nunc non est continuum ipsi nunc sicut punctum cum
puncto in lineis contiguis continuum esse potest. ¶ Viso quod dicit
ad verum sequitur contrarium quod non possunt esse plura tempora simul
nisi unum contineat aliud. ¶ Dicit quod ut patet per habita in tertio
tempore est in quo est ordo prioris et posterioris et quia iste ordo fundatur in
nunc ideo ex eo est in quo fundatur ordo prioris temporis dicitur
tempus esse et quia sicut loquimur de esse alicuius sic oportet nos
loqui de unitate eius sicut tempus dicitur esse per separationem ad nunc
sic et tempora ista dicuntur simul esse que respiciunt eundem terminum et
idem nunc non sufficit ad hoc quod tempora dicantur simul esse quod re-
spiciant eundem terminum nisi cum respiciant eodem modo, nam si idem
terminus ad que tempora diversa comparatur non facit ea simul
esse, immo econtrario facit ea non esse simul. inde est ergo quod licet
eundem terminum et idem nunc respiciat preteritum et futurum tamen ut
preteritum est non est simul cum ipso futuro quia hec duo tempora non re-
spiciunt idem nunc eodem modo sed idem nunc quod respicit preteritum
ut finis respicit futurum ut principium. si ergo debent dici
aliqua tempora esse simul que respiciunt eundem terminum eodem modo unum
continebit aliud, numquam enim duo preterita tempora vel duo fu-
tura respiciunt [illegible] ad terminum unum eodem modo nisi unum contine-
at alterum. videmus ergo modo omnia in tempore que simul sunt unum esse
contentum alterius sive ex parte non vel instantis ad quod in tempora ter-
minantur. alia sive ex parte istorum temporum secundum se nam sicut
se habet locus ad locata eodem modo se habet tempus ad temporalia.
videmus enim quod si quod corpus locale est in pluribus locis simul oportet
unum illorum locorum esse contentum alterius. est enim quod homo in domo
et in civitate quia civitas est contenta domus sic et aer in igne
et in celo quia celum est contentum ignis. sic ergo numquam est quod lo-
catum in pluribus in locis simul nisi unum sit contentum alterius
sic numquam est quod temporale in pluribus temporibus sit nisi prius esse
plura tempora simul et unum sit contentum alterius. una enim et eadem
eclipsis dicitur fuit in anno et in mense in die et in tali ho-
ra et hec omnia tempora dicuntur esse simul quia sunt contenta invicem.
annus enim continet mensem. mensis diem. dies horam.
est ergo vis rationis philosophi quod nunc corrumpi non potest cum non
possunt esse plura nisi simul quia unum non potest esse alterius contentum
oportet quod semper esse sit idem nunc manens in tempore in toto tempore.
¶ Deinde cum dicit at vero neque. obicit ad partem contra-
rie ostendens quod non sit idem nunc in toto tempore. est quod dicit sed
quod dicitur probat in tertio. secunda [illegible] apud hic. dicit [illegible] ergo quod

aut non nec posterius idem nunc semper manet in toto tempore quia nullius divisionis .i. nullius continui sit, et non tamen non si idem dividitur sit a-tum in uno .i. in una divisione non sint plura .i. plures divisiones sunt in recta quibus una divisione si accipiatur sit claudetur inter plures lineas. sic et superficies habet plures divisiones si accipiatur sit claudetur inter plures lineas quare secundum ipsum nunc est totum tempus et quare est accipere tempus finitum oportet esse plura nunc in ipso tempore. Secundo autem quia tempus secundum plurimum non recipit et sic in tempore partium accipere tempus finitum ut una die vel una hora et quia in praesens nunc idem nunc quod est principium horae sicut finis horae immo ut videtur oportet esse plura nunc claudentia horam sicut plura puncta claudentia lineam. ideo ponere unum nunc in toto tempore videtur omnino absurdum. Deinde cum dicit amplius si simul adducit secundam rationem dicens quod amplius sunt simul secundum tempus et non est prius nec posterius quando sunt in eodem tempore et in eodem nunc. si igitur non est aliud nunc in toto tempore omnia erunt in eodem nunc et omnia erunt simul non igitur simul quae sunt in anno millesimo cum hiis quae sunt hodie et nunc non est prius nec posterius nec ante ante sed omnia esse simul quod est absurdum. Uno et simul quod de hiis .i. de ipsis nunc quae secundum quod in sunt ipsi tempori toto posita sunt.

Unum vero forte aliquis ut videtur sit idem nunc in toto tempore. Modo quod dicitur istius sufficienter notabiliter ut tamen ad primum sp-tat dicendum primum quod nunc secundum se respicit substantiam vel motum sicut tempus respicit ipsum motum sicut igitur est secundum rem respicit unum mobile in toto motu differens autem secundum rationem sic est unum nunc secundum rem in toto tempore differens autem secundum rationem. sicut .n. mobile fluens causat motum sic nunc fluens causat tempus. non est igitur unum et idem manens in toto tempore secundum rem ut arguebat ratio prima. sed non est unum nunc secundum rationem quod concludebat duae rationes inductae sed tamen licet idem nunc in toto tempore secundum rem et secundum rationem tamen propter ipsum nunc non probatur clarum quod tempus existens propter te et omnia essent simul quia omnia erunt in eodem nunc.

Deinde cum dicit quod autem est tempus. postquam opposuit inquirit an sit tempus inquirit quid sit tempus et quid sit natura ipsius. et est quod dicitur quia primo narrat quod senserunt antiqui de quidditate temporis. secundo improbat opiniones illorum ibi circulationis caelestis. dicit igitur quod quid sit tempus et quid sit natura ipsius ex traditis ab antiquis et ex hiis de quibus attigimus prius inducentes est inmanifestum an sit ab antiquis ex traditis non est manifestum an sit tempus vel ex traditis ab eis non est manifestum quid sit tempus et quid sit natura ipsius. nam quidam dicunt esse tempus motum totius .i. motum caeli. alii autem dicunt esse tempus ipsam sphaeram caelestem. Deinde cum dicit circulationis secularis. improbat praedictas opiniones. et primo improbat primam. secundo secundam ibi totius autem sphaera. et primo dicit secundum quod dicit secundum rationes adducit. primo ratio talis est. quod circulationis pars caelestis sit tempus quaedam pars autem caelestis non est caelo. si .n. dicatur quod tempus sit caelo cum pars

temporis sit tempus oportet quod pars caelestis sit quoddam tempus. sed pars circulationis non est caelo est .n. pars quae accipitur de circulatione pars circulationis si non est caelo. cum igitur dicitur quod pars temporis sit tempus quia pars caelestis non est caelo oportet quod non idem sit tempus et caelo. Deinde cum dicit amplius autem. ponit secundam rationem dicens quod si tempus esset idem quod caelo vel quod motus caelestis tunc si plures essent caeli motus cuiuslibet ipsorum esset similiter tempus quia essent multa tempora simul quod est inconveniens. Secundo autem quod licet pars caelestis non sit caelo pars tamen motus est motus. dicentes igitur tempus esse caelorum vel accipiebant caelorum ipse propriam revolutionem completam et tunc haec positio probatur per rationem primam quia pars temporis est tempus pars caelestis non est caelo. vel sicut dicentes accipiebant caelorum large pro motu caelesti quocumque modo sumpto et tunc est contra eos ratio secunda quia ad pluralitatem motuum caelestium sequeretur pluralitas eorum quod est inconveniens. Deinde cum dicit totius autem sphaera. exequitur de opinione secunda dicens quod aliquibus dicentibus quod quaedam tamen recta voce loquentibus sphaera totius .i. caelestis universa est esse tempus quia in tempore sunt omnia et in sphaera totius sunt omnia. ideo arguebat tempus esse sphaeram totius sive esse sphaeram caelestem. Videtur autem quod haec positio quae dicit esse stultum nec est magis stultum quam quod est destruere in positione considerare. Secundo autem quod haec vero tempus continet omnia sphaera caelestis continens omnia igitur tempus est caelestis sphaera est valde fatua et valde destruuntur. deficitur. probat fatuam continentis quia arguit ex affirmativis in secunda figura deficit secundum prima fatuam aequivocationis quia et sphaera continet omnia et tempus. sphaera .n. continet omnia sicut locus locat tempus non sicut mensura mensurata. adeo igitur est stulta haec positio quod fatuum est inquirere impossibilia contra ipsam.

Quoniam autem videtur maxime motus et mutatio quaedam esse tempus. postquam philosophus declaravit de tempore dubitationes in parte ista declarat de eo veritatem declarando. et est quod dicitur quia primo declarat de tempore. secundo movet quasdam quaestiones. et est in duas divisiones autem consequentes est ipsum propter tertiam quia primo ait quid sit. secundo solvit dubitationes prius factas. tertio ex hiis quae dixerat assignat rationem eorum quae dicunt de tempore. secunda ibi. et sicut motus est vel. tertia ibi in numeratione. et est primus duo quia primo praemittit quaedam praeambula necessaria ad diffinitionem temporis. secundo ex hiis quae dixerat investigat diffinitionem eius ibi quoniam autem quod motus. et est prima tres quia secundum quod tertio declarat esse tempus quia primo ostendit quod tempus non est motus. secundo probat quod non est sine motu. tertio ex hiis quae dixerat ostendit quod tempus est aliquid ipsius motus. secunda ibi at non neque. tertia ibi accidit vel autem. primo in dicit secundum quod duae rationes adducit ad probandum quod tempus non sit motus. secunda ibi amplius autem. dicit igitur quod quoniam tempus maxime videtur esse motus et mutatio quaedam. ideo haec positio ut videtur sit sit. sed quod non sit motus probatur quia quod est mutatio et motus unius cuiusque est solum in ipso mutato sive in ipso mutato vel in ipso mutante ut habet alia littera propter alterationem et augmentum .i. propter motum ad formam quae motus est in mutatio est vel .i. est in illo loco ubi est ipsum quod movetur. motus igitur non est unum et idem et ubique sed tempus est similiter et ubique et apud omnia. igitur tempus

non est motus. ¶ Secundo dicit quod omnis motus vel est ad formam vel est ad ubi. motus autem ad formam vel est in ipso moto. Sed motus ad ubi quodammodo non est in ipso loco in quo est quod movetur. Ideo philosophus ait quod motus est in ipso mutato quantum ad alterationem et augmentum vel est in ipso ubi sive in ipso loco in quo est quod movetur quantum ad motum localem. ¶ Secundo quod cum fecit mentionem de motu ad formam non nominavit nisi alterationem et augmentum quia motus ad formam completam non est nisi in qualitate et quantitate formae enim substantiales sibi invicem succedunt in instanti et substantia cum tempore non est motus sed mutatio. Dicit quod differt motus a tempore probat quia tempus est semper et ubique et apud omnia. ¶ Notandum quod motus unius motus est non nisi respiciens nisi id in quo est ut mobile vel locum. Sed tempus dicitur quia hoc est quaedam mensura omnium temporalium et habet respectum non solum ad motum prout in quo est tamquam in subiecto. Sed etiam habet habitudinem ad omnia alia quae respicit tamquam mensurata. Rursus motus non solum uno modo est apud omnia mobilia quia non est unus motus in omnibus mobilibus. Sed tempus est quodammodo similiter et uno modo apud omnia temporalia quia est unum tempus omnium eorum. Ergo intentio philosophi est distinguere motum a tempore prout formaliter accipiuntur quia motus sic sumptus respicit solum id in quo est et non est unus motus semper et ubique in omnibus mobilibus. Sed tempus est quodammodo similiter et apud omnia temporalia uno modo. Tempus autem non solum respicit motum prout in quo est tamquam in subiecto. Sed etiam secundum quod habet quandam habitudinem ad omnia temporalia et unum similiter et non diversificatum apud omnia talia. ¶ Deinde cum dicit amplius quia mutatio adducit secundam rationem dicens quod omnis mutatio est velocior aut tardior, tempus autem non est velocius aut tardius. ergo non est id quod motus vel mutatio. quod autem velocius et tardius non possit dici de tempore sicut dicitur de motu patet quia tardum et velox tempore declarantur. velox quidem est quod in pauco tempore movetur multum. tardum autem quod in pauco movetur paucum. tempus autem non declaratur tempore neque quo est ad quantum ad proprietates suas neque quo est ad quale et quod ita est manifestum quidem. ergo quod tempus non sit motus. Sciendum autem quod non differt nobis dicere in presenti scilicet quantum ad propositum motum aut mutationem. ¶ Secundo autem quod quoniam necessarium fit deducere ad redire super se ipsum si a probat b et b probat a. sed quod a probat seipsum. Si ergo velox et tardum dicuntur et declarantur per tempus et rursum tempus declaratur per velox et tardum esset circulus. Declaratur ergo tempus per se ipsum quod est inconveniens. Non ergo tempus declaratur per velox et tardum et per consequens non est motus cum aperte motum declarari per velocitatem et tarditatem. ¶ Secundo sciendum quod mutatio si accipiatur proprie non est velox neque tarda cum fiat in instanti quare ergo dicat philosophus quod omnis mutatio est velocior aut tardior. Ideo propterea sciendum quod non dicunt in presenti accipere mutationem et motum et motum et mutationem sicut debet esse velox et tarda oportet quod non accipiatur ut est terminus motus et ut differt a motu et ut mensura instanti. Sed ut oportet eam accipere ut includit et ut mensuratur tempore. ¶ Deinde cum dicit. at non neque sine motu. ostendit quod tempus non est sine motu dicens at non neque sine motu est. scilicet tempus. nam cum nos ipsi non mutamur secundum intellectum aut latet nos esse transmutantes non videtur nobis fieri tempus sicut neque quae fabulantur. id est quae fabulose dicuntur dormire in Sardo id est in statuis apud heroes id est apud deos per multos annos cum expergiscuntur. id est cum sunt excitati a somno copulant prius nunc in quo inceperunt dormire priori nunc in quo excitati fuerunt removentes medium nunc et medium tempus propter insensibilitatem. nam quia illi dormientes non senserunt senserunt motum non senserunt tempus neque propter hoc senserunt medium intervallum quod fuit inter primum nunc in quo inceperunt dormire et posterius nunc in quo fuerunt excitati tamquam ergo si non esset medium nisi esset alterum et ad nunc sed esset idem et unum non erat id est non esset tempus. Sicut ergo quod latet alterum esse nunc non videtur esse medium tempus sicut enim est de sic est deinde quando dicitur est ergo id nunc invariatum non fluens tamen dicitur non esse tempus. Ergo si non videatur nobis quod ipsum nunc fluat et varietur et quod dum non percipimus non videtur nobis fieri tempus non ergo sic esse quia tunc accidit nobis non opinari esse tempus cum non distinguimus id est cum discernimus nec iudicamus neque unam mutationem sed videtur animus manere in uno et eodem indivisibili nunc. cum autem sentimus et declaramus hanc mutationem esse dicimus fieri tempus. quia ergo sic est manifestum quod tempus non est sine motu neque sine mutatione. ostendit quod ex predicto quod manifestum est quod tempus neque est motus neque sine motu. ¶ Secundo dicit quod motus est prior quam tempus. sicut subiectum est prius passione. Unde est ergo quod motus potest in diffinitione temporis non autem tempus in diffinitione motus quia prior sit de ratione posterioris non autem econverso. quia ergo motus cadit in diffinitione temporis et quia tempus est annexum motui quia non percipitur tempus propter quod dormientes propter insensibilitatem et existentes in delectatione magna quia sunt nimis attenti ad id quod existunt quia non sentiunt motum non sentiunt tempus. cum enim quis fortiter dormit et si dormiat multum videtur eis dormisse parum et quando in... et si multo tempore in delectatione existit videtur ei modicum tempore transisse. econtrario autem est cum quis est in afflictione et in anxietate cordis non quia semper cogitat in quo et semper cogitat ideo tales magis percipiunt tempus et videtur eis modicum tempus esse multum. omnia autem indicant tempus non esse sine motu. ¶ Secundo autem quod Sardo ut dicitur est quaedam civitas Asie in qua semper fabulantur quod quidam dicuntur dormivisse per quingentos annos. et quia tanto tempore dicebantur dormivisse existimabant fuit animas eorum non esse in suis corporibus. Sed esse apud heroes id est apud deos et quia dicti dormientes nimis delectabantur de consortio deorum non percipientes transmutationem et motum non perceperunt tempus / immo

cum sint expergefacti visum est quod sint eis non appo-
suisse tempus in dormiendo sed in instanti surrexisse.
hoc enim fabulose sed sint dicta. tamen si illa evenit
ibi contigissent quia sicut dormientes copulantes prius in-
stans cum posteriori et non sentientes transmutationem propter insen-
sibilitatem ipsius motus auferebant tempus medium et in-
stantia media et quia non credebant se dormivisse
per tempus quod iterum arguit non esse sine transmutatione et motu.
¶ Utrum tamen ad hoc ut tempus sit idem quod motus et utrum hec
sit bona predicatio tempus est motus. videtur quod sic. nam secundum com-
mentatorem tolle animam tolle animal non remanent nisi mo-
tus et res mote. tempus ergo non videtur differre a motu nisi
secundum quandam intentionem anime. sed que sic differunt ut videtur
de se invicem predicantur. videtur enim quod homo addit sibi
aliquam intentionem quandam non tamen propter hoc intentio-
ne addita impeditur predicatio. verbi gratia homo est ani-
mal ergo videtur dicendum quod tempus est motus non obstante quod tempus
addit intentionem quandam supra motum. In contrarium autem
est philosophus qui negat hanc propositionem tempus esse motum. ¶ Dicendum
quod ut accipitur communiter tempus et motus sunt idem materialiter formali-
ter differunt. sicut enim actio et passio materialiter sunt idem formali-
ter differunt sic motus et tempus materialiter sunt idem sed formaliter differunt
ipsa enim prius et posterius sunt in motu ut declarabitur in
sequenti lectione materialiter sunt idem quod motus et quod sunt partes
eius formaliter tamen non est idem. motus enim non differt secundum prius et
posterius sed secundum quod est actus mobilis. sed ergo motus non sit secundum prius et
posterius. verum tamen motus est aliud a ratione prioris et posterioris
ut inferius clarius ostenditur. cum ergo prius et posterius
in motu sint numerata ab anima compleant rationem temporis
oportet quod tempus formaliter differat a motu cum ratio prioris et
posterioris sit alia a ratione motus. ex hoc autem quod ad primum
possumus dare completam differentiam inter tempus et motum. tempus
autem et motus quedam sunt accidentia sunt actus quod ad est
comparari autem potest nullo ad subiectum in quo est ad naturam
propriam et ad suas proprietates partes sicut ad suas differentias
ut albedo comparatur ad superficiem tamquam ad subiectum comparatur
ad lucem tamquam ad suam naturam et tamquam ad id quod est per se
certum et comparatur tertio ad disgregationem tamquam ad suam proprie-
tatem vel tamquam ad suam differentiam. albedo enim est quedam lux
ad opacitatem disgregativa visus in superficie existens
sed lux opaca est certum quia lux est perspicuis et
substantia colorum quia enim color est certum quedam lux obumbra-
ta in superficie que est tamquam in subiecto. sed disgregatio competit
ei tamquam propria differentia. secundum quod hec omnia ea ad
que potest referri actus differt tempus a motu nam cum
tempus sit prius et posterius de motu ut sunt numera-
ta ab anima oportet quod tempus differat a motu ratione subiecti quia
sunt prius et posterius in motu sunt in ipso motu tempus
ut in subiecto est in motu. motus autem ut in subiecto non est

in se ipso sed in mobili. Rursus tempus secundum id quod est formaliter est
quedam numerus cum sit prius et posterius ut sunt numerata.
motus autem secundum id quod est formaliter non est numerus sed est actus
mobilis. Amplius proprietates motus sunt quod sit velox et tardus.
tempus autem ut dicitur non est velox nec tardum quod non ob-
viat non differunt secundum solam intentionem anime de se invicem
predicantur. ¶ Dicendum quod ut tempus secundum id quod est et formaliter sic so-
lum ens apud animam in fine declarabitur. ad primum autem di-
cendum est quod que differunt secundum intentionem anime vel secundum rationem re-
ales vel sic se habent quod una directe et in recto clauditur in
alio sicut in generis clauditur in specie et tunc non impedire
predicationem. vel etiam sunt res disparate vel opposite et una di-
recta non clauditur in alia et tunc impedit predicationem. actio
enim non est passio sed actio et passio non sunt idem materialiter et
differunt secundum rationem vel intentionem anime quia ratio actionis non
clauditur directe in ratione passionis non est passio. quia ratio motus non
clauditur directe et in recto in ratione temporis non est tempus non est motus
non est passio. ¶ Ulterius forte dubitaret aliquis utrum possit esse motus sine
motu. videtur quod sic. tempus enim est motus sed ut dicitur quanto me-
thaphysice mensura reducitur ad mensuratum quia mensuratum reducitur
ad primum sicut scibile reducitur ad scientiam quia scientia reducitur ad-
primum secundum quod est. sic enim potest remanere sublato actu relatio.
sicut ergo potest remanere scibile sublata scientia sic potest rema-
nere tempus quod est mensura motus sublato motu. ¶ Dicendum quod
secundum philosophum in hoc quarto Physicorum tempus non esse sine motu. pro-
ut manifestum ex eo quod motus est subiectum temporis sicut enim non potest
passio sine proprio subiecto non potest esse sine motu. secunda similiter
ex eo quod tempus et motus sunt idem materialiter quia enim sicut idem sunt
etiam unum sine alio esse non potest passio enim quia est idem materialiter
actionem absque actione esse non valet. tertia manifestum ex eo
quod motus est quid successivum. nam cum tempus non sit nisi mensura
successivorum oportet quod non sit sine motibus nec sine motu sine
quo successio esse non potest. non enim esset secundum id quod est et esset
quedam mensura successiva non haberet esse nisi habitudinem
et analogiam ad motum sine quo non potest esse successio. quod
non obiciebatur de mensura et mensurato. ¶ Dicendum quod
tempus sicut in subiecto est in ipso motu et illius secundum se totum non
est mensurata mensura sed passio. quorum autem motuum
est mensura tempus autem potest esse sine hoc motu vel sine primo quod
est simpliciter mensura. sed non potest esse sine motu simpliciter
quia non potest esse sine motu cuius est passio habet enim tempus a
motu isto quod sit mensura sicut et quod sit mensura
aliorum motuum et quia habet esse illum habitudinem ad illum
motum. ideo sine motu tempus esse non potest. ¶ Ulterius
forte dubitaret aliquis quomodo paradoxo vel ymaginatione motum percipi
tempus. ¶ Dicendum quod convenienter post expositio quod ymaginatione motum
percipimus nos autem in esse transmutationis et quia omnis transmutatio
habet esse per motum ideo ex hoc percipimus tempus quod est passio
primi motus. ¶ Deinde cum dicit. accidit autem. quia

dixerat tempus non esse motum et non esse sine motu ideo ex hiis ostendit quod tempus est aliquid ipsius motus dicens quod cum circuimus quid est tempus ideo incipiendum est inde scilicet a motu accipiendo quid tempus est ipsius motus oportet scilicet quod tempus sit aliquid ipsius motus nam simul cum sentimus motum sentimus et tempus et tempus et econverso quia si sint tenebre et nichil per corpus patiamur sit motus cum anima sit videtur simul tempus quoddam esse et tempus videtur aliquid simul fit et motus aliquis simul et quia sic sunt annexa tempus et motus mutuo quod tempus aut est ipse motus aut est aliquid ipsius motus. cum autem declaratum est quod tempus non sit ipse motus necesse est ipsum tempus esse aliquid ipsius motus.

Quoniam autem quod movetur et cetera. Postquam philosophus premisit probabilia quedam necessaria ad diffinitionem temporis. Iuxta hic venatur hic diffinitionem et est quod dicit quod primo venatur particulas positas in diffinitione temporis. secundo ex hiis particulis venatis concludit diffinitionem eius ibi scilicet numerus est tempus. Est quod diffinitio temporis quod est numerus motus secundum prius et posterius. In hac autem diffinitione tres sunt particule. primo est quod tempus habet quandam similitudinem et quandam dependentiam ad motum secundum quod hec similitudo declaratur per prius et posterius in ceteris vero ut inveniatur ergo particulas positas in diffinitione temporis tres facit secundum quod diffinitio eius has tres particulas continet primo scilicet ostendit quod tempus habet quandam similitudinem ad motum sicut motus ad magnitudinem. secundo ostendit quod illa similitudo sumitur secundum prius et posterius. tertio declarat quod in hac similitudine reperitur numerus ibi sed quando est quod prius et posterius. tertia ibi cum quando ergo. dicit ergo quod cum omne quod movetur movetur ex quodam in quoddam id quod movetur habet partes quia partem est in medio ex quo movetur et partem in eo ad quod movetur et hee partes sunt continue quia omnis magnitudo continua est ergo magnitudo mobilis habet partes scilicet quod continuum quia motus sequitur magnitudinem motus erit continuus quia magnitudo est quod continuum et cetera motus sequitur magnitudinem sic tempus sequitur motum quia per hoc quod quantus est motus tantum videtur fieri tempus quia ergo sic est quod tempus sequitur motum et motus magnitudinem prius et posterius sunt primo in prius in loco et hoc scilicet in magnitudine et in loco sunt prius et posterius in ratione positionis et ratione sui quia scilicet in magnitudine partes magnitudinis est annexa et posita cum alia ideo in magnitudine reperitur prius et posterius cum ergo in magnitudine reperiatur prius et ulterius necesse est in motu esse prius et posterius et proportionaliter hiis que sunt ibi scilicet in magnitudine tantum sit proportionaliter proportionem secundum quod reperitur prius et posterius. in magnitudine reperitur prius et posterius in motu. causa huius est in motu est prius et posterius et in tempore est prius et posterius ideo quia alterum ipsorum sequitur alterum scilicet motus tempus sequitur motum. Secundo autem quod si prioritas et posterioritas reperitur in tempore per motum et in motu per magnitudinem declarata est prima particula que dicebatur declaranda videlicet quod tempus habet quandam similitudinem ad motum sicut motus ad magnitudinem.

Secundo et quod prioritas et posterioritas dicuntur pluribus esse prius in magnitudine non quod hec non sint per magnitudinem per aliquod habet scilicet magnitudo prioritatem sive per situm sive per positionem considerata scilicet quod partes eius sunt ordinate posite. et reperitur in magnitudine prius et posterius dicuntur ergo in magnitudine esse prioritas et posterioritas vero temporis et motus quia prius et posterius in motu et tempore dicuntur a priore et posteriore in magnitudine.

Secundo et quod consequenter potest accipi dupliciter vel quantum ad esse vel quantum ad materiam si accipiatur quantum ad esse sic tempus sequitur motum et non econverso. sed si accipiatur consequentia quantum ad materiam sic tempus sequitur motum et non econverso. verum enim materialiter quod si est tempus est motus et econverso. Deinde cum dicit et est autem prius. declarat secundam particulam videlicet quod similitudo temporis ad motum accipienda est secundum prius et posterius ideo dicit quod prius et posterius est primo scilicet de numero priorum que sunt in motu et hec prius et posterius quod quidem est ens motus est esse tamen ipsi priori et posteriori est alterum a motu et forte non est motus reperitur scilicet prius et posterius in motu et quantum ad esse quod hoc sunt in motu et sic sunt ipsi motus tamen forte et secundum esse differunt hec prius et posterius dicuntur a motu sed licet vero prioris et posterioris in motu differat a motu tempus tamen habet magnitudinem ad motum prout in eo reperitur prius et posterius. ideo subdit quod et non tempus cognoscimus cum diffinimus motum declarantes ipsum secundum prius et posterius et tunc dicimus fieri tempus quando in motu percipimus sensum prioris et posterioris declaramus autem tempus in acceptione ipsum prius et posterius esse aliud et aliud et in acceptione medium ipsorum esse aliud alterum nam cum intelligamus extrema ipsius medii esse altera et diversa et quod anima dicat ipsa duo nunc esse diversa ita quod hoc quidem nunc dicat esse prius istud non posterius esse. hoc enim esse tempus videtur. nunc tempus declaratum esse ipso nunc et hoc supponatur ad prius quia in sequentibus hoc erit magis manifestum. patet ergo quod declaravimus tempus secundum prius et posterius quoniam reperiuntur in motu quod tempus habet similitudinem ad motum secundum quod in eo reperitur prius et posterius quod dicebatur secundo declarandum.

Secundo autem quod sic intelligendo duo puncta et intelligendo medium esse aliud medium intelligimus lineam quia inter duo puncta non potest esse aliud medium quorum unum sit prius alterum posterius et intelligendo inter ista nunc esse aliud in medio statim intelligimus tempus quia inter duo nunc decurrit est in medio nunc tempus aliud statim ergo cum anima intelligit duo extrema scilicet duo nunc esse ad invicem diversa quia intelligit in medio esse aliud medium statim intelligit tempus. cum ergo non possit accipi duo nunc quorum unum sit prius alterum posterius nisi accipiatur prius et posterius in motu oportet quod tempus habeat similitudinem ad motum prout in eo reperitur prius et posterius. Deinde cum dicit cum quidem ergo declarat tertiam particulam positam in diffinitione temporis. videlicet quod similitudo quam habet tempus ad motum reperitur in numero ideo dicit quod cum quidem ergo sentimus ipsum nunc tamquam unum nunc ita quod non sit in motu nunc prius et posterius aut cum ymaginamur vel sentimus esse idem nec aliud prioris et posterioris non videtur fieri nullum tempus quia nec videtur fieri motus. Sic ergo in uno nunc non sit motus

sed oportet ymaginari diuisa nunc si nolumus ymaginari motum ita
oportebit ymaginari diuisa nunc si nolumus ymaginari tempus.
Et subdit cum autem sentimus uel ymaginamur quod est nunc
prius et posterius tunc dicimus esse tempus. numquam ergo y-
maginamur tempus nisi ymaginando plura nunc uel nisi ymagi-
nemur in ipso motu esse aliqua plura quorum unum sit prius
et aliud posterius. cum ergo sic in pluralitate intelligamus esse alias
nunc oportet quod habitudo quam habet tempus ad motum sit aliquo modo
numeri. ¶ Deinde cum dicit hoc enim est tempus, uenatur per-
ticulis positis in diffinitione temporis includit diffinitionem eius tamquam
uenatam et manifestam, dicens quod hoc est scilicet quia prius sic quod dictum est.
Ideo quod dixerat tempus esse numerum declarat hoc per quoddam signum.
Consimiliter enim numerus sit tempus omnis quod sit numerus numeratus.
non numerus quo numeramus. Secundo ibi signum autem. Tertio ibi quoniam autem numerus.
continue sit. Dicit ergo quod tempus habet habitudinem ad motum secundum prius
et posterius et quod in hoc reperitur habitudo quedam ratione numeri
quia ergo sic est numerus, quod hoc enim est tempus scilicet numerus motus secundum prius
et posterius. cum ergo tempus est motus sed sit circa motum quod motus
habet numerum prioris et posterioris. ¶ Deinde cum dicit signum
autem probat tempus esse numerum per quoddam signum dicens signum autem quod
tempus sit numerus est quia numerus iudicamus ad esse plus et minus sic iudica-
tur paucum numero id est per numerum. motum autem dicimus esse plu-
rem et minorem id est multum et paucum tempore id est per tempus. tem-
pus ergo est quidam numerus. ¶ Sed quia autem est quod multum et paucum ma-
gis in tempore reperitur in minus quam in magnitudine. si ergo dicimus
quod motus sit plus et minus et quod sit multus et paucus ratione
temporis ut quia sit in multo et pauco tempore sic manifestum est quod habet
rationem eius numeri cum ipsum indicemus multitudinem et pau-
citatem motus. ¶ Deinde cum dicit quoniam autem numerus.
ostendit quod numerus sit tempus dicens quod numerus est dupliciter. nam id quod numera-
tur et ipsum numerale dicitur esse numerus et id quo numeramus et
est numerus. tempus autem est ipsum numerale uel est numerus numeratus non est
numerus quo numeramus. Subdit autem quod aliud est quo numera-
mus et quod numeratur. quia ergo aliud est hoc ab illo unde debet dici
quod numerus est tempus. ¶ [illegible] ut prius et posterius
in motu sunt secundum ipsum motum ut sunt de ratione
motus. ¶ Ubi dicit quod non est inconueniens aliqua non separari secundum esse
que tamen separantur secundum rationem et diffinitionem. genus enim licet secundum
esse non possit separari ab omnibus speciebus quia non est in genere quod
non sit in aliqua eius specie. ratio tamen generis est prior ratione
speciei sic est in proposito hic motus secundum esse non possit separari
a priori et posteriori ratio tamen motus est preter rationem prioris et
posterioris ita quod si diffiniretur motus prius et posterius non
caderent in diffinitione eius quod sic declaratur. Quia enim diffinitur
per id quod prius reseruatur in ipso prius et posterius in
motu habent esse in ipso quia dicitur enim diuisio motus
uel quod dicitur continuitas motus quam accipimus in eo secundum prius
et posterius sunt in ipso solum. aliter enim motus secundum id quod
est non esset ad [illegible] sed ad dicendum si diffiniretur motus

differentia propter hoc quod est actus motus non propter hoc quod in eo habet esse prius
et posterius quia talia sunt solum potentia in ipso. sed hoc oportet
magis mihi esse sine [illegible] uel uidetur quod ad esse motus non sit
anima sed ad esse temporis aliquo modo facit anima quia prius et posterius
in motu quod propter completionem temporis fiunt in actu per signationem
anime ad prius et [illegible] tamen dicendum sit quod motus habet esse quod hoc
non separatur a priori et posteriori cum sit actus successiuus.
ratio tamen motus est preter rationem prioris et posterioris. Unde ergo dicimus
est quod aliquis dicit quod prius et posterius in motu habet quod est eius id est habet esse
actuale quod hoc esse ipse motus tamen habet esse distinctum et habet rationem
est aliam a motu. ¶ Ulterius secundum dicit [illegible] ut prius et posterius
in tempore dicantur a priori et posteriori in motu. ¶ Ubi dicit [illegible]
[illegible] quod [illegible] sic effectus dicitur a sua causa quia sicut hoc non esset
nisi id quod esset sibi ipsi causa conueniens uel esset causa sui ipsius
quod est inconueniens. cum ergo prius et posterius causatur a priori et poste-
riori in magnitudine et prius et posterius in tempore causatur
a priori et posteriori in motu ut patuit per philosophum [illegible]
omnia [illegible] quod habet esse adinuicem aliam et diuersam prius ergo
et posterius in motu dicitur a priori et posteriori in magnitudine
et prius et posterius in tempore [illegible] est aliam a priori et posterio-
ri in motu. ¶ Ulterius secundum dicit [illegible] cum in diffinitione temporis
ponatur prius et posterius [illegible] prius et posterius que po-
nuntur in diffinitione eius accidentaliter sunt prout reperiuntur in tempore
uel prout reperiuntur in motu. ¶ Ubi dicit quod prius et posterius
que ponuntur in diffinitione temporis non sunt prius et posterius in
tempore sed sunt prius et posterius in motu quod sic declaratur
dicebatur enim supra quod quotienscumque fit declaratio nunc
est circulo alicuius supra scriptum ut si a probatur b et b pro-
batur a sequitur quod a probatur per ipsum. cum ergo prius et posterius
diffiniunt ut declarant per ipsum tempus cognoscitur prius et posterius
in tempore sed si prius et posterius in tempore essent diffinitiua
temporis cum tempus habeat diffinire et declarare talia tempus diffiniret et
declararet per ipsum quod est inconueniens. nam [illegible] ad esse diffinitum
sui ipsius nisi id esset notior et ignotior se ipso et prius et
posterius se ipso. prius et posterius in tempore cum diffiniantur per tempus
non ponuntur in diffinitione temporis sed prius et posterius que ponuntur
in diffinitione temporis sunt prius et posterius in motu. ipsa enim
prius et posterius in motu ut sunt numerata ab anima complent
rationem temporis. ¶ Ulterius secundum dicit [illegible] ut tempus sit numerus nu-
meratus. ¶ Ubi dicit quod dupliciter numerum uenari possumus quod
tempus magis dicitur esse per hoc quod est numeratus [illegible] quod sit numerus
quo numeramus. Prima [illegible] quia ut [illegible] numerus quo numeramus
est numerus acceptus simpliciter sed numerus numeratus est numerus appli-
catus ad motum. non est autem numerus quo numeremus quia non
est numerus simpliciter acceptus. si enim hoc esset [illegible] simpliciter re-
periatur in omni [illegible] si tempus esset numerus simpliciter uel esset numerus
quo numeramus sequeretur quod omnis numerus esset tempus quod est inconueniens.
Secunda ratio ad inuestigandum hoc [illegible] nam prius et posterius in
motu [illegible] sunt [illegible] uel ut sunt in motu [illegible]

vel ut in motibus aliis. Si consideretur in motu prius et
posterius ut sunt numerata ab anima complente rationem
temporis, tempus quidem ut comparatur ad prius et posterius in motu primo
habet rationem numeri numerati. Sed si comparetur ad prius et posterius
que reperiuntur in aliis motibus sic tempus habet quodammodo
rationem numeri numerantis. tempus enim non tantum est mensura primi
motus sed etiam per accidens est mensura aliorum motuum.
Cum igitur res magis diffiniatur per sua priora quam per sua
posteriora, tempus non habet diffinitionem per prius et posterius
aliorum motuum sed per prius et posterius primi motus.
magis igitur diffinitur tempus ut est numerus numeratus quam ut est
numerus numerans. quia etsi tempus comparatum ad prius et posterius
aliorum motuum habet rationem numerantis, comparatum tamen ad prius
et posterius primi motus secundum quem attenditur eius diffinitio habet magis
rationem numeri numerati ut clarius infra docetur. Hee autem
due rationes quibus ostenditur tempus esse numerum numeratum videntur esse
necessarie ad intellectum veritatis quesiti [illegible]
sufficienter. Sunt autem et alie rationes propter quas tempus dicitur esse non
numerans. Sed de hiis in processu patebit.

Et sicut motus semper aliud etc. Postquam philosophus de-
claravit diffinitionem temporis, hic post ista solvit du-
bitationes factas de tempore. De tempore autem supra dubitatum
fuit an tempus esset et hinc dubitavit an nunc. fuit du-
bitatio alia an scilicet esset unum et idem nunc in toto tempore. Dicit
igitur quod primo solvit dubitationem factam de tempore. Secundo solvit
dubitationem factam de nunc ibi Deinde cum dicit: ipsum autem nunc.
Ad quorum evidentiam sciendum ut supra dicebatur quod partes non
sunt et tamen tempus quia tempus est quod successivum et esse eius non est in
simultate partium sed in ordine partium. Solvit igitur ad du-
bitationem factam quod non est tempus quia non sunt partes eius. Non
autem est quia oportet tempus non esse de genere permanentium sed
de genere successivorum et esse quod successivum sicut et motus.
Et ideo ait quod sicut et motus semper est aliud et aliud quia semper
una pars post aliam et est quid successivum sic et tempus est quid successivum.
Ex quo patet quod non oportet partes temporis simul esse ut suppo-
nebat premissa dubitatio de tempore. Sed sufficit quod partes tem-
poris successive compleantur sicut et partes motus et quia tantum
affinitatis habet tempus cum motu ne crederet aliquis quod tempus esset
idem quod motus ait quod omne tempus quod est simul est idem quod de
motu dici non potest. Quod autem quod hoc tempus sit
simul ipse motus et hoc sit quid successivum sicut et motus differt
a motu quia simul possunt esse plures motus simul, non
autem plura tempora simul. Deinde cum dicit: ipsum autem nunc
solvit dubitationem factam de instanti. Probaverat enim supra
quod esset unum nunc in toto tempore et quod non esset unum.
Huius autem solutio est per distinctionem quia quodammodo est unum et quodam-
modo non est unum. est enim in toto tempore unum nunc secundum rem
sed non est unum nunc secundum esse differens sed secundum rationem. dicit ergo
quod primo ponit huius solutionem. Secundo assignat rationem eorum que dixit

de ipso nunc ibi Medium autem est. Circa primum dicit quod primo in generali
ponit dicte solutionis manifestationem. Secundo quedam que supposuerat declarat ibi
Ipsum autem nunc est quod. Dicit igitur quod ipsum nunc in toto tempore
idem est secundum rem. Sed quod quod erat esse eius differt ratione eius quod
alterum et alterum, quod patet quia ipsum nunc mensurat tempus secundum
prius et posterius. Ipsum igitur nunc secundum quod ipsum sit idem secundum rem in
toto tempore tamen ut mensurat tempus secundum prius est aliud secundum rationem
quam ut mensurat ipsum nunc secundum posterius. Deinde cum
dicit: ipsum enim nunc, quia manifestat quod dixerat. duo enim simi-
liter in hoc quod nunc in toto est idem secundum rem, differens autem secundum
rationem, et quod ipsum nunc mensurat tempus. dicit igitur primo
oportet ostendere quomodo nunc est idem secundum rem et quomodo differens secundum
rationem. Secundo declarat quomodo nunc numerat et mensurat tempus
ibi secundum enim continuale. Circa primum dicit quod primo proponit quod intendit.
Secundo declarat propositum ibi Sequitur enim. Dicit igitur quod ipsum quod dicitur
nunc est idem sicut idem est et non sicut non idem secundum quod enim
quod est in alio et alio tempore, ut secundum hoc prius et posterius alterum est
semper secundum rationem. Hoc vero erat ipsi nunc semper esse differens
et vero eius prout igitur hoc esse alio et alio prout habet esse prius et
posterius est differens secundum rationem. In quantum autem est quod [illegible]
enim in quantum est aliquid ens et prout consideratur secundum esse reale
ipsum nunc idem est in toto tempore. Deinde cum dicit:
sequitur enim, probat quod dixerat. Circa quod duo facit quia primo ostendit quomodo nunc
est idem secundum rem. Secundo quomodo est aliud secundum rationem ibi Vocetur autem aliud.
dicit igitur sicut dictum est motus sequitur magnitudinem et hunc enim motum
sicut diximus sequitur tempus, dependet enim tempus a motu
et motus a magnitudine. Est igitur quod fertur simpliciter puncto in mo-
bile cum quo [illegible] habet quandam similitudinem cum puncto mo-
bile. Est enim id quo cognoscimus et quo cognoscimus prius et
posterius in ipso motu. Est igitur similiter de mobili vel motu
et de puncto vel linee. per punctum enim cognoscimus lineam
et per ipsum cognoscitur prius et posterius in ea. Addit autem quod
hoc scilicet mobile quando quidem vel lapis quidem ut habet aliquid vel aliquid quantum ad
eius sit semper idem in toto motu aut enim punctum aut
lapis aut quodcumque aliud huiusmodi mobile est semper idem in toto
motu. tantum igitur semper est ratione quod cum similiter sit de nunc vel
temporis sicut de mobili vel motu erit unum nunc realiter
in toto tempore sicut est unum mobile in toto motu.
Secundo autem totum in rationibus hoc in hac consistit quod per mobile
distinguimus prius et posterius in motu sicut per punctum
primum distinguimus priores ad posteriores in linea quia
nunc vel temporis se habet vel sicut punctus vel linee quia
per nunc distinguimus partes priores et posteriores in tempore
sicut per punctum distinguimus partes priores et posteriores
in linea. Et quod similitudo mobilis ad motum quam est pun-
cti ad lineam vel quam est nunc temporis ad tempus. Si igitur est unum
mobile vere in toto motu erit unum nunc in toto
tempore vere. Secundo autem quod cum ipse sit quod semper in toto
motu uno continuo oportet dare unum mobile, ideo ait quod

quasi esset ideo quod mo sic sit lapis sic punctus sic ad a
sed erit unum et idem modo secundum rem in toto motu ¶ Ergo
et quod sicut plura mobilia secundum rem quia est dare plures mo
tus non continuos sed si non esset nisi unum motus quantecumque quan
titatis esset iste motus dependeret in illo motu non esset nisi
unum mobile quia si essent plura mobilia essent plures motus.
cum igitur nunc temporis se habeat sicut mobile ad motum cum
non sit nisi unum tempus non est nisi unum nunc reale in
toto tempore ¶ Dubitatur si ad unum se habeat punctus ad
lineam sicut habet mobile ad motum videtur quod non quia unum
est mobile reale in motu. sed non est quod unum punctus reale
in tota linea immo in eadem linea continua est dare plura
puncta secundum rem. ¶ Opponitur autem ut velle philosophus dicere
quod non omnino simile est proportionem mobile simile mobile. n. se habet
ad motum sicut punctus ad lineam quia sicut per
mobile cognoscimus motum et per ipsum distinguimus prius
et posterius in motu ita per punctum cognoscitur lineam
et per ipsam plurimum distinguere partes priores a partibus
posterioribus lineae tunc tamen esset quodam modo per modum mo
bile de mobile vel motus et de puncto vel lineae si intelli
gimus quod punctus fluens causat lineam. secundum hunc n.
intellectum intelligimus quod punctus manens idem secundum rem
causat omnes partes lineae quarum aliquas causat prius
aliquas posterius. sicut mobile manens unum secundum rem
causat omnes motus partes. quarum aliquas causat prius aliquas
non posterius. ut igitur philosophus innuit habet similitudinem de mobili
vel motus et de puncto vel lineae accidentaliter esse secundum punc
tum fluentem non secundum punctum stantem aut quod quodque sit
idem quod mobile aut sit punctum aut lapis aut alia a. hic
sed est idem omnis secundum rem in toto motu. notandum igitur
punctum unde mobilia ut ostendit secundum punctum motum accidit
esse potentiam simile ¶ Hoc igitur modo non habet calum
niam quod dicitur una sicut mobile fluens causat motum.
et sicut si intelligamus punctus fluens causabit lineas
sicut intelligimus nunc esse fluens causare tempus in
tellige. patet quod ex fluxu unius mobilis causatur alius motus
et ex fluxu unius puncti causatur una linea sic
ex fluxu unius nunc causatur unum tempus. quia si non
esset nisi unus motus possumus arguere quod non est nisi unum
mobile fluens et si non esset nisi una linea continua ex
fluxu puncti non esset nisi unus punctus fluens. sic
quia non est nisi unum tempus non est nisi unum nunc reale
quod intellige esse fluens in toto tempore immo quia est val
de expresse simile quod nunc fluens intellige causare tempus
sicut punctus fluens causare lineam. cum philosophus ait
quod simile de mobili vel motus sicut de puncto vel lineae
nisi sunt sibi. igitur ex hoc sufficit in nullo quod
simile sic esset de nunc vel temporis. si igitur idem est mobile in to
to motu erit idem nunc secundum rem in toto tempore. patet igitur

quomodo se habet punctus ad lineam sicut mobile ad motum
et quomodo non et patet et quomodo similitudo est ad propositum applicatur.
¶ Deinde cum dicit vocem a quod ostendit quod licet sit idem nunc secundum
rem in toto tempore non est tamen idem secundum rationem quia nec est mobile
idem secundum rationem in toto motu. ideo ait quod vocem id est secundum rationem
mobile est alterum et alterum secundum quod est in alia parte sicut sophiste acci
piunt esse alterum coriscum in theatro et coriscum in foro.
arguunt enim sophiste. coriscus in theatro. est alter a
corisco in foro. igitur coriscus est alter a se. quod secundum rationem verum
est. dicunt enim secundum rationem coriscus et quod hoc mobile a se ipso prout
est alibi et alibi. ideo subdit quod hoc igitur id est mobile in eo quod
est alibi et alibi est alterum secundum rationem. igitur ipsum nunc sequitur
quod fertur vel ut habet quoddam id est sequitur id quod fertur id est
sequitur motum. quod autem nunc se teneat ex parte mobilis
et quod nunc comparetur ad tempus sicut mobile ad motum
patet quia eo quod fertur. n. ipso mobili cognoscimus prius et posterius
in motu in tempore. ideo subdit quod ipsum nunc est ad hoc quod tempore
est numerale per prius et posterius. quia in hijs. n. in tempore
sic se habet sicut mobile se habet in motu idem. n. est
ens secundum rem quod est prius et posterius in tempore sic est idem
mobile quod est in motu. esse autem id est secundum diffinitionem et secundum rationem
est alterum. ipsum enim. n. nunc secundum quod est numerale per prius et poste
rius dicitur ratione sicut mobile est alterum secundum rationem prout est
in alia et alia parte spacii. ¶ Ergo autem quod cum dicitur
coriscus in theatro alter est alter a corisco in foro. igitur
coriscus est alter hic illa non potest esse verum et potest petere per fallaciam
accidentis. si enim intelligatur talis alteritas secundum mobile accidentaliter per se
rationem sic est illa non vera enim idem coriscus acceptus est
in theatro et in foro quod secundum quod mobilis accidit et secundum rationem
dicitur a se ipso. sed si accipiatur talis alteritas secundum rem contin
ualiter accidentis. accidit enim corisco ut est idem sibi secundum rem quod
sit alterum a se ipso prout est in theatro et in foro
quia talis alteritas non realem ydemptitatem non impedit. si igitur
nunc se ipsum mobile sic tempus motus et comparatur nunc ad
tempus ad nunc sic mobile ad motum tamen idem mobile secundum rem
in toto motu sed secundum esse diffinitionem id est secundum rationem sic alterum
erit idem secundum rem in toto tempore. alterum autem secundum rationem.
¶ Deinde cum dicit et notum a declarat quomodo nunc mensurat
et numerat ipsum tempus. dicit quod si nunc est maxime notum
sumpsi vel temporis cognoscitur tempus per ipsum nunc sic enim
notum per magis notum sic et motus cognoscitur per id
quod mobile et loci unius cognoscitur per id quod fertur quoniam
fertur. n. mobile. est igitur aliquid. n. est aliquid manens motus autem
non est aliquid manens hoc igitur cognoscitur motus per mobile sicut
quod non manens cognoscitur per id quod manens. si igitur mobile
se habet ad motum sicut nunc ad tempus cum motus cog
noscitur per mobile cognoscitur tempus per ipsum. ¶ Dubitatur si
ad unum nunc mensurat tempus videtur quod non quia mensura
debet esse unigenea mensurato et debet esse quod continua

commensurari ad mensuram. indivisibile autem non potest sic commensurari di-
visibili ut dictum est. indivisibile ergo non potest esse mensura divisibilis nisi for-
te per accidens compositi ex indivisibilibus. cum ergo tempus non componatur ex in-
stantibus sicut nec linea composita ex punctis instans non po-
terit esse mensura ipsius temporis ut videtur philosophus velle in littera.
¶ Quod quod mensura ut videtur velle commentator per prius videtur
reperiri in numeris. ratio enim mensure per prius competit unitati que
est principium numeri. unde et unus dicitur a philosopho x. metaphysice quod est men-
surata multitudinis per unum. extensa autem translata est ratio mensure
ad unum quia omnes transferentes per aliquam similitudinem transferunt
non quod omne illud quod reperitur in uno quod est principium numeri reperiatur
in omnibus aliis ad que translata est ratio mensure. sed sufficit
sicut quod oportet que sunt mensura aliorum habeant aliquam simili-
tudinem cum uno quod est principium numeri et quod aliquo modo in se habeat ad aliqua
mensurata sua sicut unum se habet ad numerum. videmus
enim quod per unum cognoscimus numerum et unum per suam replicationem
commensurat se cuicumque. cum ergo ratio mensure transfertur ad
alia aliud est translatio secundum replicationem et hoc in motu est in-
sura ponderis ut palmus vel aliqua alia modo quantitatis
est mensura continui quia sicut unitas replicata reddit quanti-
tatem numeri sic uncia replicata reddit quantitatem ponderis
et palmus replicatus reddit quantitatem continui. aliud non habet trans-
latio fit non per replicationem sed per notitiam et manifesta-
tionem. dicitur enim mensura esse album omnium colorum non quod per
suam replicationem reddit omnes colores sed quia plus
habet de luce et est notior coloribus aliis post ipsum
mensuram omnium colorum sic et in primo transpositum omnium
nium substantiarum quia est notior substantiis omnibus potest dici ergo quod ratio
mensure per prius reperitur in unitatis et ex eo transfertur
ad alia. verum autem secundum prioritatem accipiendam sit solum secundum im-
positionem nominis vel etiam secundum rem. ita quod realiter id quod significatur
nomine mensure per prius reperiatur in uno quod est principium numeri quam
in aliis non est presentis speculationis. Dicitur enim in quibusdam
nostris editionibus theologicalibus difficultatibus diximus. ad presens
autem in tantum dicendum sit quod ratio mensure alii transferunt ab ea
ratione commensurationis et replicationis. alii non ratione no-
titie. tempus ergo quod est notius et per quod alia apta na-
ta sunt cognosci potest dici aliorum mensura. ergo et tempus
quod per ipsum instans cognoscimus potest dici mensuratum et ultimus
sit nunc mensura temporis non obstante quod tempori se commensu-
rare non potest. ¶ Ulterius forte dubitabitur de eo quod dicit
ubi quod motus est sicut est de permanentibus ut videtur oppositum in addito
quia ad motum secundum quod huiusmodi dicatur esse manens. ¶ Quod quod
mobile differt a motu quia mobile est quid manens et non
motus. mobile enim licet non maneat secundum rationem manet tamen
secundum rem. motus autem non manet nec secundum rationem. mobile ergo si
sit de quo hic loquimur est per quem motum possit localiter non mu-
tat suam formam et suam substantiam dicitur manere idem secundum rem.
cognoscimus ergo per huiusmodi mobile ipsum motum sicut per id quod

manet cognoscimus quod non manet sic et per nunc temporis cog-
noscimus ipsum tempus quia hoc manet idem secundum rem secundum rem in
omnibus partibus temporis tempus tamen partes temporis et realiter non ma-
nent. sed aliud est alia pars temporis post aliam sicut alia pars mo-
tus post aliam. ¶ Ultimo concludit quod, quia oportet quod id quod dicitur
nunc est quodammodo ergo sicut aliquid est idem aut sic non idem et ratione
quod fertur enim mobile est secundum id et non id. est enim idem secundum rem et non
Manifestum ergo est et quod nisi tempus ... id secundum rem.
Nunc praeterita ut dicebatur philosophus assignat rationem
eorum que dicta de ipso nunc. sunt autem quatuor ad presens
que dicta de eo. primum est quod nunc est inseparabile a nexu
temporis. secundum est quod nunc continuat ipsum tempus. tertium est quod nunc est
pars temporis. quartum est quod dividat et numerat ipsum tempus. quod ergo sic quia
primo ostendit quod nunc est annexum tempori. secundo quod continuat ipsum. tertio
mat quod non est pars ipsius. quarto et ultimo ostendit quod nunc dividat et
numerat ipsum tempus. secunda ibi et continuum autem est tempus. tertia ibi est autem ad hoc nunc.
quarta ibi. secundum quodammodo ergo. dicit ergo quod manifestum est quod nunc est inseparabile a-
nexum tempori et econverso. nam nisi tempus sit nunc prius nunc non esset
sine ipso et sine ipso non erit tempus nisi est. nam sicut simul se
quod fertur et loci mutatio. id est motus et motus. sic numerus quod est eius quod
fertur. id est numerus ipsius motus simul est sive cum eo quod est numerus
loci mutationis. quia ergo tempus est loci mutationis ipsum autem
nunc est unitas numeri eius quod fertur sequitur quod nunc et tempus
sibi invicem sunt annexa. ¶ Deinde autem quod sicut se
habent invicem adinvicem sic quodammodo se habent ipsa
numerata. cum ergo tempus mensurat motum. nunc autem
mensuret et mensuratur id quod fertur sic se habebit nunc
ad tempus sicut quod fertur ad motum propter quod cum id quod fertur
secundum quod huiusmodi sit continuum motui et econverso. nunc erit
continuum tempori et econverso. ¶ Deinde tangit quod nunc habet rationem u-
nitatis cum sit quid indivisibile et quodammodo unitatis videtur habere ratio-
nem cum mensuret et numeret ipsum motum. ideo cum prius
dixisset quod nunc erat numerus motus postea dixit quod nunc
erat unitas numeri. ¶ Deinde notat quod nunc dicitur magis
unitas quam numerus immo non debet dici numerus nisi
numerus sumatur valde large ut dicatur numerus quicquid
aliud numerat. secundum quem modum loquendi vocavit quod uni-
tas est quodammodo omnis numerus quia omnis numerus virtualiter
continetur in unitate et per unitatem mensuratur. nunc
est ergo quod nunc dicitur magis unitas numeri quam numerus uni-
tatis quia non sic indistincto et invicem competit ipsi nunc
quod sit numerus sicut competit ei quod sit unitas. non est
enim proprie numerus sed est ad numerum. ¶ Deinde cum dicit
et continuum autem est tempus. ostendit quod nunc est continuativum temporis et
quod dicit forte quia prius forte hoc prout nunc habet similitudinem cum
motu. secundo prout similitudinem habet cum puncto in. sequitur autem
et hic. dicit ergo quod et tempus est continuum ipsi nunc. id est per ipsum
nunc et dividitur esse secundum ipsum nunc. sed enim hic quod sit tempus
habet continuitatem per ipsum nunc. si consideremus ad loca

mutationem una est a b c d quod fertur, id est a mobili quod scilicet nunc est id quod fertur secundum quod cum est ens in diversis terminis accidentalibus est, et si debeat esse in motus, oportet scilicet ad imitationem motus quod non quantum motus accipiatur in principio spatii vel in fine. Sed idem mobile oportet esse in toto spatio. nam si non esset idem mobile deficeret unitas motus. Sed aut ratione, id est secundum rationem, est mobile alterum et alterum, nam hoc, scilicet nunc, et idem mobile est quod deferat priorem et posteriorem motum si debeat esse motus unus et continuus. Cum igitur sic se habet nunc ad tempus sicut mobile ad motum, eo ipso quod mobile continuat motum sequitur quod nunc continuat ipsum tempus. ¶ Deinde cum dicit: Sequitur autem et hoc. ostendit hoc ex similitudine quam habet nunc cum puncto. Et est quod dicit quia prius posuit hic similitudinem inter nunc et punctum secundo dat differentiam inter ea ibi: Sed cum sit quodammodo continuitatis etc. dicit ergo quod sequitur nunc continuare tempus si consideremus ad locum mutationem et ad id quod fertur. Sed sequitur etiam quodammodo et hoc quod nunc continuans tempus si ipsum consideremus ad ipsum punctum. punctum enim continuat longitudinem, id est lineam, et dividit ipsam. cum enim punctus continuat duas partes lineae ad invicem est hic principium finis alterius. nunc igitur supplendum est quod cum nunc se habeat ad tempus sicut punctus ad lineam quod nunc erit continuatio temporis sicut punctus lineae. erit enim nunc principium unius partis temporis et finis alterius sicut punctus est principium unius partis lineae et finis alterius. =

¶ Deinde cum dicit: Sed cum sit quodammodo. dat differentiam inter puncta et nunc dicens quod cum sit quodammodo aliquis accipit utendo uno tamquam duobus necesse est stare ut si id ut punctum erit secundum acceptionem in ratione principium et finis super necesse est ipsum punctum stare. ipsum autem nunc semper id quod fertur semper et quia semper est in fluxu semper est alterum et alterum. Ideo super non possimus in eodem nunc tamquam duobus quia tempore mensuratur est non sicut punctum quod est principium et finis. Sed magis accipitur continuatio temporis sicut duo ultima id est sicut duo termini eiusdem temporis. Si enim nolumus ymaginari tempus per appositionem quod nunc non ymaginabimur ipsum ut unum nunc positum inter duo tempora vel prout medium punctum positum inter duas lineas. Sed magis prout unum tempus positum inter duo nunc vel prout una linea posita inter duo puncta. Inter autem duo ultima vel ista duo nunc inter quae ymaginamur tempus non sunt partes temporis sicut nec puncta sunt partes lineae. Causa autem quare non ymaginamur tempus, ymaginatio nunc inter duo tempora est propter id quod dictum est. quia si aliquis utetur nunc puncto tamquam duobus accidit punctum quiescere. Igitur aliquis utetur nunc tamquam duobus ut quod sit principium unius et finis alterius accidit ipsum nunc quiescere quod est inconveniens.

¶ Ultimo sciendum quare vero quod possumus intelligere tempus intelligendo quod nunc inter duo tempora quod sit finis unius et principium alterius; res enim sicut se habet ad esse sic se habet ad cognoscendum secundum dispositionem intellectus rei in sua entitate est sua dispositio in intellectu. cum igitur non ita sit quod unum instans est principium unius temporis et finis alterius quia est principium futuri et finis preteriti propterea nos intelligere tempus intelligendo id instans quod sit inter duo tempora quorum unius sit principium et alterius non finis. ¶ Videtur quod non est intentio philosophi negare quod idem instans sit principium unius temporis et finis alterius quia tunc contradiceret sibi ipsi. Sed intentio sua est quod si nunc et idem instans sit principium unius temporis et finis alterius nos tamen quod intelligimus continuum et tempus non possimus in eodem instanti tamquam principio et fine nec possumus in uno et eodem instanti ymaginari nisi poneremus instans quiescere ut cum ymaginaremur ipsum esse finem preteriti antequam fluxerit possemus ymaginari ipsum esse principium futuri. Cum igitur nunc sit in perpetuo fluxu in uno nunc non possumus ymaginari tempus. Cum igitur causa finietur tempus sed quod ymaginamur tempus quia non potest ymaginari tempus in eodem instanti non ymaginabitur tempus prout est unum instans inter duo tempora. Sed prout est unum tempus clausum inter duo instantia ymaginandum enim causa unum nunc prius et aliud posterius ymaginabimur inter ea esse quoddam tempus. Dicit igitur deinde est quod magis accidit est mensura temporis prout est una linea inter duo puncta quam prout est medium punctum inter duas lineas quod totum est quia tantus est fluxus ipsius nunc quod in duobus nunc possumus ymaginare et ymaginari tempus non in uno. ¶ Deinde cum dicit: Adhuc manifestum. ostendit quod nunc non est pars ipsius temporis dicens ad hoc manifestum est quod ipsum nunc nullo modo pars est temporis sicut nec divisio id est motus est pars motus et sicut nec puncta sunt partes lineae; duae enim lineae sunt partes unius lineae. Nunc similiter dicit in lineas et non in puncta. sic et tempus similiter dividitur in tempora et non dividitur in nunc. ¶ Secundo dicit quod ipsa nunc esse et mutata esse in motu se habent quemadmodum ipsa non mobilia quemadmodum cum igitur continuum dividatur non componitur ex indivisibilibus et motus non componitur ex mutatis esse nec linea ex punctis nec tempus ex instantibus. ¶ Deinde cum dicit: Secundum quod igitur. ostendit quod habet mensurare et clarare tempus dicens secundum quod igitur quod ipsum nunc est terminus vel est finis ut habet secundum continuativum ipsius temporis non est tempus sed cum continuatur ipsum, id est ad ipsum tempus sit accidens est ad numerum. Sed hoc quod numerare est nunc et super non oportet quod sit [illegible] habet numerus est et [illegible] est numerus [illegible] quando enim sol illius sunt [illegible] sicut nunc vel cum sunt [illegible] ut habet [illegible] numerus [illegible] est hora, x. equorum et aliorum et aliorum id est potest numerare alia et alia. ¶ Secundo dicit quod [illegible] hoc est [illegible] inter numerum et decem numerus, id est et mensura potest esse diversorum et eorum cum quibus non est separata. mensurat omnis motus in flores. Sed non sit in eis tamquam in subiecto, Sed finis et terminus ut hic dicitur longum non habet clarare et finire nisi ea quibus aliquo modo sunt coniuncta. nunc igitur est terminus et numerus

sed ut est tps non stat n illud in quo est | sed ut est mensura
pt mensurare h mobilia inferiora in quibus non est sic
tps mensurat hos inferiores motus in quibus non ex-
istit sicut .n. id est nis .x. equorum vel .x. aliarum rerum
sic id pt ee nis diversorum motuum | et non pt ee men-
sura diversorum mobilium. Ultimo q. cap° solvit
q tps est nis motus secundum prius et posterius et est mensura q tps
secundum se non est q contra sed nis q | sed nunc ad quid contra q
est quedam pars motus q est q contra et fundatur in motu
sicut in subo. Dubitatur f. ad q sit nunc tpis secundum sba
et secundum id q id q est. Ad q est contra permanentia hnt
partes habentes positionem ad se invicem in ipsis partibus talium
continuorum est ad assignare aliquid q pt continuare ut in partes
invicem sunt puncta in parte q continuat ipsam lineam. sed
in successivis non possumus dare aliquid indivisibile illius generis
per q illius successiva continuum habeat. si n. vellemus assignare
continuativum in motu ex indivisibilibus sui generis sic assignamus
continuativum in linea diceremus q motus haberet continuitatem
a mutato esse sic linea habet continuitatem a punctis q pie d'
non pt ipsa .n. mutata esse non possunt sunt continua motus. sed
ipsum mobile prius motus continuat cum .n. successiva sunt
in ordine prius non in simul tale cap et habet ordo prioris secun-
dam in a° permanente sed est qa in motu n manz id est
re n ipsum mobile ordo prius motus ad invicem prioris
fundamentum in mobili mobile g est in q motus prius habet continui
ordo prius motus prioris fundamentum in ipso. quia g tpe habet
continuo ad nunc cum ipsum nunc numerare realiter in
toto tpe et esse id in q prioris fundatur ordo prius tpis.
habebit se g nunc ad tpe sic mobile ad motum et pro locum
a permutatum propter se habebit nunc ad mobile. sic tpe se habet
ad motum. sic g possumus videre qd est tpe per comparationem
ad motum facile erit videre qd sit nunc per comparationem
ad mobile. tpe .n. ut patuit nisi est ipse motus. nunc
g nisi n a e q ipsa sba rei mote forte. an nunc
non est ipsa sba mote n tpe est ipse motus. possumus g
dicere q sic motus forte est actus mote pro non reperi-
in eo prius et posterius sumi in vi tpis. sic mobile g q hec
est id q est sbm motus. sed pt ipsa sba rei mote variat
prius et posterius in motu sumi in r ipsius nunc. pp q nunc
prius et posterius est aliud et non sed re sic sba rei mote ut
variat prius et posterius in motu est alia et alia sed rom. immo sed
hanc analogiam q hec nunc ad sba rei mote recte pro-
sequimur n dispositionem nunc cum ronem et cam assignare non
possumus quare g q est ipsum nunc quia nisi est ipsa sba
rei mote | forte tamen vero ipsum nunc sunt put tali sbe
superaddo sed in termino que est stare prius et posterius
in motu. Dubitatur f. ad ut nunc mensuraret
ipsa mobilia. Ad q sicut se habz tpe ad-
motum sic ut patuit se hz nunc ad mobile. tpe

aut si comparetur ad motum pro motum sic tpe non est men-
sura illi. sed hoc ee in eo ut in subo. si non comparetur
ad motus aliquos hoc. q. corporum celestium. tpe .n.
ut in subo non est in aliis motibus est tamen eorum mensura
sic g nunc ut in subo est in ipsa sba pro motum mensurat
tamen alia mobilia ut mobilia sunt licet in eis esse non habeat.

Minimum autem numerus etc. postquam phs rom assig-
navit eorum q dicuntur de tpe in nunc. hic incipit assignare
rom eorum que sunt vel dicuntur de tpe. et q est f. q p°
assignat hic rom. p° declarat quomodo tempus est mensura
motus. 2° ostendit quomodo diversa dicuntur de tpe mensuratur:
ibi .i. non solum autem motum. 3° ibi. quoniam autem est tpe. de
tpe autem quantum ad prius est consueverunt dicere d. n. aliquid
tpe ad ee minimum. aliud vero multum et paucum. lo-
gum et breve. 2° vero dicit de tpe q est unum et id omnium tpa-
lium. 3° g f. q p° ostendit quomodo tempus pt ee q minimum. 2° vero
quomodo est multum et paucum | longum et breve. cum tamen non
sit velox et tardum. 3° vero declarat quomodo est unum. ibi in
idem est simul q. 3° vero et id autem. dicit g° q numerus minimus
simpliciter est quidam numerus q est dualitas | sed si non sumatur
numerus simpliciter. sed numerus q est qd unde est qd sic .i. hic
numerus uno non est minimus est autem tamen non sic .n. a est
tamen non minimum vel linea minima multitudine est dare
aut una magnitudine quod non est minima | semper .n.
dicitur omnis linea cum .n. dividatur linea infinitum non est
dare lineam minimam longitudine | quare simpliciter et tpe.
numeri quidem est q tpe minimum est supra minimum unum aut duo.
secundum vero magnitudinem non est supra dare minimum tpe.

Ratio autem q numerus dicitur pt accipi vel simpliciter et ut
est applicatus ad materiam contractam. si accipiatur numerus
absolute et simpliciter sic in eo reperitur minimum simpliciter. sed si
accipiatur numerus applicatus ad materiam aliquam sic
in eo reperitur minimum in eo q numerus. sed in non re-
peritur minimum rone materie ad quam applicatur. cum g°
tpe sit numerus applicatus ad materiam continuam reperitur
in minimum rone materie ad quam applicatur. tpe .n. est
q discretum hoc minimum sed ut est q continuum q com-
petit ei rone sui non rone motus ad q applicatur sic
in eo non est reperire minimum q sed contra est divisibile in in-
finitum. Ratio autem q minimum in numeris est unum aut
duo aliter tamen et aliter. duo .n. sunt q minimum non
absolute sed sunt minimus numerus non est .n. minor numerus
q dualitas. sed unum secundum q hic dicitur q minimum simpliciter
et absolute. Deinde cum dicit idem autem est. ostendit quare
tpe non dicitur velox et tardum. sed dicitur multum et paucum
longum et breve. dicit q minimum est [illegible] q tempus non dicitur velox
et tardum sed dicitur multum et paucum. sic multum et
paucum et breve et longum. [illegible] q sed tpe
est q contra est longum et breve. et breve | sed q est numerus est multum

et paucū velox aut multū tardū. nō ē q̄ nec mensura
quo mensuram̄ ē velox et tardus. ¶ Ad aūt q̄ h̄ ex
mag̃ apparet quō temp̃ h̄t numerū et quō nō h̄t. si .n.
accipiat̄ ut ē longū et breve sic nō ꝯtingit q̄ sic
ē q̄ ꝯtinuū et q̄ ꝯtinuū ē discretū numerabile. si accipiat̄ ut
ē multū et paucū sic h̄t numerū sic h̄t rōnem
num̄i/ in mēs eiusdem status in numero licet augeat̄ mēs
in t̄ra. duo .n. anni aut unus et duo menses aut u
nus mensis sunt in pauca tempora q̄ nō possunt
ēē paucioria plurium .n. accipi minora tp̄a q̄ duo
anni ut unus annus s; nō paucioris q̄ duob; aut
uno nichil ē pauci. ¶ Ad aliud q̄ tempus mensuram̄ et
certam velox et tardū / id tempus nō ē velox nec tar
dū ut sup̄ dicebatur. ubi g̃ dcm̄ ē q̄ null9
mēs quo mensuram̄ sup̄ velocitatē aut tarditatē
ē velox aut tardus et q̄ h̄ mēs ē tempus id nec ē
velox nec tardū. ¶ Deinde cū dr̄ et id autem. ost
quō ē unū et id. ēē q̄ d.f. s; q̄ dr̄ declarat textum.
sa?. ampliꝰ a sc̄a. dr̄ g̃ q̄ ē tp̄e ē id sīr ubiq;
.n. ampliꝰ oīa .n. ꝯpalia sīl mensurantur uno tp̄e. sīl
g̃ unū et id tp̄e. s; ut ē prius et posterius nō ē id q̄
unus prima quā secunda tp̄e si accipiat̄ ut ē sīl et ut ē
prius ē quid una sīl .n. nō sunt plures mutat̄ p̄.
s; si accipiat̄ h̄ mutaꝰ ut ē fc̄a et ut ē futura sic
ē altera et altera mutaꝰ. ē g̃ oīum ꝯpalium s; h̄ tp̄s
h̄t diversitatē in suis ptibus ita q̄ tp̄e p̄ntis ē ad
a posteriori tp̄e. nā et mutaꝰ prima licet sit una h;
tn̄ diversitatē in suis ptib; q̄ revolutꝰ p̄terita
ē a revolutione futura. tn̄ aut quare tp̄e h̄t h̄
diversitatē in ptib; ē q̄ tp̄e ē mēs nō quo mensuram̄
s; q̄ numerat̄. hinc g̃ accidit q̄ prius et ... p̄ter
s; ē altum et altum q̄ ipa nunc p quod ... mensurant
tp̄e s; sunt altera et altera tp̄e g̃ prius et ... prius
id ē altum et altum q̄ ē mēs mensuratus ... si .n.
ē mēs quo mensuram̄ eēt id tp̄e prius ... et posterius
q̄ mēs quo mensuram̄ ē mēs et ē id quod ē centum
equorum et quę ē centum hominum ipa tn̄ numerata quorum
ē mēs sunt altera/ equi .n. sunt alii ab hoīb;. ¶ Ad
aut q̄ sunt plures motꝰ sīl q̄ ē in plurib; subiectis sīl
tn̄ nō sit nisi unū tp̄e q̄ tp̄e nō h̄t ēē nisi in uno
subiecto ut in motu p̄mo. ꝯ .n. nō eēt nisi unū motūe eq
licet nō possit ēē ut sup̄ arguebam. intelligebat̄
enim motꝰ localis sīl. unū tn̄ h̄ motꝰ h̄t
diversitatē in suis ptib; sic et tp̄e diversitatē
h̄t in suis ptib; s; q̄ licet nō sint plura tp̄a sīl
tn̄ plura tp̄a successive q̄ ps tp̄is ē prior altera q̄
posteriori. ¶ Ad aliud q̄ mēs quo mensuram̄ ꝯpali
equant s; id. id si tp̄e eēt mēs simplr̄ sic eēt
mēs quo mensuram̄ id eēt tp̄e centum dierum p̄-
cedentium et centū dierum sequentium nec oportet p̄te
priorē in tp̄e differe a p̄te posteriori unde q̄ tp̄e nō ē
mēs mathematicꝰ nec ē mēs simplr̄ sumpt9 s; ē mēs
quid et ē mēs applicatꝰ ad motū et ē mēs mensurat9
ipē ē motꝰ mensuratus h̄t rōnem tp̄is q̄ g̃ mensurata sunt
et alia et una ps motꝰ mensurata prius ē altera ab alia p̄
te motꝰ mensurata posteriꝰ tp̄e ipm̄ tp̄e prius ēē ēē ad
a differens a tp̄e posteriori. ¶ Ad aliud qn̄ dr̄ q̄ tn̄ nunc
prius et posterius differunt nisi s; rōnem / ut q̄ tp̄e prius et p̄
terius nō differunt nisi s; rōnem / tn̄ ph̄s arguat h̄ tp̄a
ēē alia q̄ ipa nunc accepta s; prius et posterius sunt al
tera. ¶ Ad aliud q̄ sufficit ipa nunc ēē altera s; rōnem
ab h̄ q̄ ptes tp̄is differant s; re sicut sufficit
ipm̄ mobile ēē altum s; rōnem ad h̄ q̄ ptes motus
realiter distinguant̄. ¶ Deinde cum dr̄ accidit sicut
ꝯvenit. ost ad aliud quō tp̄e ē id et quō nō ē id. dicit
q̄ accidit sicut ꝯvenit motum fieri iterum et iterum .i. uno
tn̄ eundem eodem unū et eundem. sic et tp̄e prius et posterius
ꝯvenit unū et id. si .n. sol moveat̄ sub ariete et iterum
p̄terea moveat̄ sub uno primo signo reddit id motꝰ
nō numero s; sp̄e sic et tp̄e reddit id sp̄e ut ꝯt
redire yemē aut ver aut autumpnum. cū .n. sol
cum aliquib; signis motū facit yemem. si iterum p̄terea
sub eisdem signis moveatur reddit id tp̄e et id est
yems. s; prior cum yeme posteriori nō id tp̄e numero s; sp̄e.
¶ Ad aū hāc declarationem sic differe a priori nā p̄
us dicebat̄ q̄ sicut erat unum et id tp̄e successive
cum nō erat id q̄ tp̄e prius erat diversus a priori. s;
aut dr̄ q̄ si successive quodammō erit id tp̄e et tp̄e p̄
quodammō p̄t ēē prius id tp̄e nō numero s; sp̄e. =
¶ Ad aliud qn̄ dr̄ q̄ unū q̄ si nō sit id tp̄e prius et posterius.
dicebat̄ .n. q̄ id tp̄e sic id sic decem tp̄is sic
loquendo de ... primi motꝰ. primi aut motꝰ ē unus
motus et ꝯtinuus et unꝰ motꝰ numero. g̃ et totū tp̄e ē unum
numero. nō g̃ differt numero prius tp̄e a posteriori. ¶ Ad
q̄ in quolibet ꝯtinuo si ꝯsiderentur ptes in se h̄nt di
versitatē q̄ una nō ē alia. ipē g̃ ptes in se ꝯsi
derate sunt diverse numero. si nō accipiant̄ ut ꝯponunt
unum totū sic nō ē inconveniens ex ptib; plurib; resul
tare id totū numero. immo si intellem9 ... loqui ma
g̃ forte ... dcm̄ eēt q̄ plures ptes sunt in eod
numero q̄ q̄ sunt unū numero ut due manꝰ in eod
corpē mag̃ forte dr̄ q̄ sunt in eod numero q̄ q̄
sunt id numero totum g̃ tp̄e ē ꝯtinuum et ē unū tp̄e nō
ptes tn̄ tp̄is h̄nt diversitatē ad invicem et tp̄e
prius ē ad a posteriori. posset tn̄ forte ꝯcedi q̄
tp̄e prius et posterius licet nō sint unū tp̄e numero sic
sunt tn̄ in eod numero vel posset ꝯcedi q̄ ꝯponunt id
tp̄e numero. due .n. ptes licet nō sint una ps numero

non est tamen intendens eas ponere idem totum numero et quod certum est de
tempore vel tali partium intelligendum est de motu prout si comparetur ad
suas partes. ¶ Deinde cum dicit: non solum autem etc. ostendit quod
tempus mensurat motum et ait quod sicut tempus mensurat mo-
tum, ita et motu possumus mensurare tempus. Et est quod dicit. secundum
quod dictum declaratur ... et hoc vocabulum accidit. dicit ergo quod non so-
lum tempore metimur motum, sed et motu metimur et mensuramus
tempus et hoc propter invicem ad invicem diffinitur, id est propter ad invicem cog-
noscitur et declaratur. tempus enim diffinit motum cum sit numerus et men-
sura ipsius. motus autem declarat tempus et facit nos cognoscere
tempus, non quod ipse motus sit mensura temporis, sed accidit ex parte
nostra, quia nobis aliquando notior est motus quam tempus et quia sic-
ut dicimus tempus esse multum aut paucum mensurantes ipsum
motu, id est per motum, sicut et in ipso numerali accidit. ipso enim
numerali vel ipsis rebus numeratis numerum super aliud numeramus cog-
noscimus quid multitudinem equorum numero, item ab uno equo
vel ipsis equis numeratis cognoscimus ipsum numerum equorum. aliquando
ergo per numerum declaramus et cognoscimus alia numeralia. aliquando autem
e converso. Similiter autem est in tempore et in motu. tempore quidem mensuramus
motum et e converso. nam et motu mensuramus tempus. ¶ Dicit ergo quod
alias quando per partes numeratas devenimus in cognitionem
numeri. nam quando per se cognoscimus multitudinem numeratorum non habemus
dominium, eo enim quod habet artem numerandi. si ostenderentur nobis aliqua nu-
meralia per hanc artem cognosceremus multitudinem illorum numeralium. sed
quando per numerum innotescit nobis numerus non ut dictum
est. ¶ Unde quod dicit numero possumus ostendere. quando aliquid per se
numerata innotescit nobis numerus ... tale. si quis enim habet
x. digitos et nesciret computare usque ad x. possit
ex ipsis digitis qui sunt quidam numeralia cognoscere numerum de-
nariorum, ex aliis vero possit cognoscere numerum denariorum
in ipsis equis, si scilicet pro uno digito acciperet unum equum.
Per se ergo est quod de numero cognoscimus numeralia. sed ex parte nos-
tra aliquando contingit quod ex numeratis cognoscimus numerum ut si nobis sint
magis nota et numeralia quam numerus. sic et quia tempus est numerus
motus per se est quod tempore cognoscimus et mensuramus motum. sed quia
nobis est notior motus quam tempus tunc ipso motu quod est
quasi numerale cognoscimus ipsum tempus quod est quidam numerus. Secunda
manifestatio ad ostendendum quod per numeralia cognoscimus numerum sunt quia con-
tingit nos scire quid sit ipsum numerale et quantitas eius, ad hoc quod co-
gnoscamus ipsorum numerum numeralium. si enim offerretur nobis aliqua
linea que esset unius vel plurium palmarum sciremus quod esset
palmus et quanta esset quantitas palmi. tunc ex cognitione
palmi investigaremus numerum palmarum in linea. et tunc
est ex re numerata ut ex cognitione palmi innotescit nobis
numerus palmarum. sicut ex cognitione unius equi potest inno-
tescere nobis numerus aliquorum equorum. computando enim equos
per unum et unum equum potest nobis innotescere numerus quantus
sit aliorum equorum. una enim res numerata totiens rep-
licari potest ut inciat omnem datum numerum. sic ergo ex re

numerali cognoscimus numerum, ut cognoscendo unum palmum investi-
gamus numerum palmorum in aliquo continuo et cognoscendo quod est unus
equus investigamus numerum equorum. sed si sciremus in linea aliqua
esse VIII palmos, nesciremus cum quanta sit quantitas u-
nius palmi ex ipso numero palmorum. dividendo lineam in
VIII partes possemus cognoscere quanta sit quantitas unius pal-
mi. propter quod ex ipso numero cognoscimus rem numerale. patet ergo utrumque
esse possibile, videlicet quod per numerum aliquando cognoscitur numerale, aliquando e converso.
¶ Deinde cum dicit: et hoc vocabulum dicimus. ostendit alia ratione quod
tempore mensuramus motum et e converso. dicit quod et hoc vocabulum accidit, scilicet
quod tempus mensurat motum et e converso. imitatur enim motus mag-
nitudinem et hunc scilicet motum imitatur tempus. tempus enim sequitur motum
et dependet ab ipso sicut motus sequitur et imitatur magnitudinem et de-
pendet ab ipsa. hoc autem est eo quod tempus et motus sunt quanta et
continua et divisibilia, id est partibilia super ipsam magnitudinem. ideo subdit quod
motus quidem hic sustinet quia est quantus et continuus et contingit ipsum
esse hoc propter ipsam magnitudinem, tempus autem habet hoc propter motum
et similiter est quod ita se habet tempus ad motum sicut motus ad
magnitudinem quia mensuramus magnitudinem motu et motum magnitudine.
multam dicimus enim esse viam si sit multus processus, id est mo-
tus, et scilicet hunc motum processum dicimus multum si sit via
multa. et quia sic est de tempore respectu motus sicut de mo-
tu respectu magnitudinis ergo quod sit sic tempus dicamus mo-
tum si dicimus motum multum et motum multum si tempus
multum. patet ergo quod tempus mensura motum et e converso, non solum
ex eo quod tempus habet rationem numeri ut arguebat ratio prima
sed ex comparatione quam habet tempus ad motum et motus ad mag-
nitudinem ut ostendebat haec ratio secunda. ¶ Dicit ergo: et est quo-
niam est per se quod tempore mensurat motum. ¶ Unde quod numquam men-
sura numerum aliquo continuo non potest in eo reperiri aliquod ra-
tionem ... VII. x. geometrie probatur quod omnes quan-
titates commensurantes sunt commensurabiles proportionem
unius ad alteram est sicut proportio numeri ad numerum. numquam
est nobis nota quantitas alicuius numeri non potest in ea
considerari aliquam rationem numeri ut quantum quod palmorum
vel quod cubitorum sit. si ergo sit proportio mensura numeri recipit
numerum et quia numerum continua possunt in eis reperitur ra-
tionem cum ipso sit numerus motus et in motu reperiatur ra-
tio numeri, prout in eo reperitur prius et posterius quod compleat
rationem temporis per se est quod tempus habet mensurare motum et motus
sit de genere continuorum et tempus comparetur ad motum prout
in eo reperitur ratio numeri, sed quod numerus ut dictum est accipitur in materia
continuorum. ¶ Ultimus ... dicit: cum tempus dicatur
numerus motus secundum prius et posterius venit hic prius et
posterius quod reperiuntur in motu possent dici partes
temporis. ¶ Unde quod in motu est aliquid quod se habet quasi individua
ut ipsa unitas est, aliquid vero quod se habet ut discontinua ut ipsa
motum. utrumque in motu potest accipi prius et posterius
unum enim numerus est et prius alio et unum motum est per accidens.

Cum ergo quod non sunt prius et posterius in motu sicut partes temporis, si accipiuntur prius et posterius secundum indivisibilia ut secundum ipsa mutata esse sic prius et posterius non sunt tempus nec sunt partes temporis quia indivisibilia nunc sunt ipsius continui divisibilis non partes eius. Si ergo accipiuntur prius et posterius ipso motu sic quodammodo sunt partes temporis nam sic tempus [illegible] motus [illegible] vel [illegible] motus sic partes temporis [illegible] partes motus [illegible] vel accipiantur vero partibus temporis prout partibus motus semper addatur in medio nunc, quia ergo ipsa mutata esse non sunt partes motus sed ipsa motus non sed ipsa mutata esse, patet ergo prius et posterius in motu sunt partes temporis et quomodo non et quomodo partes motus sunt idem cum partibus temporis et quomodo non. Ulterius sciendum quod cum prius et posterius in motu ponatur in diffinitione temporis utrum in diffinitione huius ponatur prius et posterius in motu prout accipiuntur secundum esse indivisibile an prout accipiuntur secundum esse divisibile. Dico quod sicut motus potest considerari prout inter duo mutata esse cadit unum motum mutatum esse sic et tempus potest accipi vel prout inter duo nunc clauditur unum tempus vel prout inter duo tempora incipitur unum nunc. Consequenter [illegible] accipiatur tempus semper [illegible] esse numerus motus secundum prius et posterius. Nam si accipiatur tempus ac si esset numerus motus prout inter duo motus cadit unum mutatum esse cum [illegible] se habeant quod unum est prius alterum non prius quia in eodem motu [illegible] non est dare duo motus [illegible] duas partes motus [illegible] quod se habent modo accipiendi tempus sic numerus motus secundum prius et posterius. Similiter si accipiatur tempus prout clauditur inter duo nunc vel prout unum motum clauditur inter duo mutata esse quia sicut duo nunc claudunt aliquod tempus et duo mutata esse claudunt aliquem motum et unum sit prius alterum posterius sic acceptum tempus est numerus motus secundum prius et posterius [illegible] motus numeratus secundum prius et posterius. Cum [illegible] tempus [illegible] sit tempus et nunc habeat quodammodo numerare et mensurare ipsum tempus ut superius dicebamus non possumus ymaginari tempus esse inter duo nunc quorum unum sit prius alterum posterius et ymaginem ipsum esse quod numerum secundum prius et posterius, neque modo potest accipi tempus secundum prius et posterius in motu sive accipiantur prius et posterius prout duo indivisibilia claudunt unum divisibile sive prout duo mutata esse claudunt unum motum et etiam accipi potest tempus prout duo indivisibilia incipiunt unum indivisibile sive prout duo motus incipiunt unum mutatum esse. [illegible] quia diffinitio debet dari per priora [illegible] diffinitum secundum omnem veritatem [illegible] non [illegible] diffinitur per acceptionem priorem sed posteriorem. Cum ergo quod cum tempus diffiniatur quia est numerus motus secundum prius et posterius accepta sunt secundum esse indivisibile vel secundum esse divisibile. Dico quod illa prius et posterius accepta sunt ut dicunt quod indivisibile et non ut dicunt quod divisibile et magis diffinitur tempus prout clauditur motum inter duo indivisibilia quam prout incipitur unum indivisibile inter duo motus quod dupliciter declarari possumus. Primo sumitur ex parte temporis numerati. Secundo ex parte autem numerantis. Primo sic [illegible] prius et posterius in motu accepta secundum esse divisibile sunt partes quantitative temporis sicut ipsa motus sunt partes quantitative motus temporis. [illegible] sic accipere prius et posterius [illegible] accipere duo tempora quorum unum sit prius alterum posterius [illegible] quod cum res non diffiniatur per suas partes quantitativas quia semicirculus non cadit in diffinitione circuli ut declaratur [illegible] metaphysice tempus non diffinitur secundum prius et posterius accepta secundum esse divisibile quae sunt partes quantitative temporis sic in tempore tale est prius et posterius sicut totum est sue partes quantitative immo quia diffinitur habet res [illegible] ut habeat rationem [illegible] temporis diffiniri habet tempus prout clauditur inter duo nunc quorum unum est prius alterum posterius. Secundo apparet quod tempus habet diffiniri et describi ex eo quod est numerus motus. Nam cum tempus non sit ipsa nunc inter quae clauditur vel mensuretur et numerentur sunt ea quia [illegible] quodammodo habent numerare et mensurare tempus [illegible] quod tempus est numerus motus secundum prius et posterius [illegible] motus numeratus [illegible] prius [illegible] posterius [illegible] tamen tempus magis esse numerus motus quam esse numerus numeratus quia numerus passive et esse quod numeratum [illegible] tempori formaliter [illegible] tamen quid sit motus [illegible] tempori [illegible] in diffinitione [illegible] motus [illegible] mobile. Si igitur tempus est ad numerandum [illegible] duo nunc et habet diffiniri prima prout inter prius et posterius [illegible] quod ait philosophus declarando tempus [illegible] ad [illegible] et ad nunc [illegible] ad ipsorum [illegible] ut [illegible] diffiniri habet tempus prout clauditur inter duo nunc [illegible] numeratur [illegible] prius et posterius [illegible] ergo quod prius et posterius quae ponuntur in diffinitione temporis non accepta sunt secundum esse divisibile non sunt partes temporis sed sunt ipsa nunc numerantia tempus. Secunda via [illegible] sumitur ex parte anime numerantis. Nam sic [illegible] diffiniri tempus [illegible] ad numerantem ab anima. Cum ergo anima non possit accipere numerum temporis in uno nunc quia tunc sequeretur [illegible] ut superius ostendebatur non habet diffiniri tempus per [illegible] nunc clausum inter duas partes temporis. Sed magis habet diffiniri per duo nunc claudentia et numerantia ipsum tempus.

Quoniam autem est tempus etc. Postquam philosophus ostendit quod tempus mensurat motum et econverso. In parte ista ostendit quomodo [illegible] tempore mensuratur. Et [illegible] quia primo comparat tempus ad sua mensurata. Secundo comparat tempus ad ipsum nunc. Tertio reddit rationem et causam quorumdam quae dixerat [illegible] ipsum autem nunc. Ibi transmutantur omnes. [illegible] primo dicit [illegible] ostendit quomodo tempus mensurat esse. Secundo quomodo mensurat non entia [illegible] quod tempus [illegible] comparatur [illegible] et [illegible] comparationem. [illegible] ad motum ad modum et ad quietem. Primo ergo ostendit quod tempus

mensurat motum. Secundo quo mensurat motus est quo mensurat quietem. Tertia ibi mensurant autem quia et in aliis. Quarta ibi quia est tempus. Primo ponit dictum duo. Primo quod omne tempus ad motum duplicem habere magnitudinem. Secunda ibi et est motus. dicit ergo quod tempus est metrum id est mensura motus et est mensura eius quod est motum mensurat id est motum intercidendo quendam motum quo motu mensurabit totum motum sicut cubitus mensurat longitudinem intercidendo aliquam magnitudinem quantam id est mensurat totum intercidendo quod si nolumus mensurare aliquam longitudinem ut pannum per cubitum primo mensuramus aliquam partem panni per quam partem panni mensuramus totum sic per tempus mensuramus motum quia primo mensuramus aliquam partem motus et postea aliam partem motus donec mensuremus partes totius motus. Dico autem quod mensura mensurat totum mensurando aliquam partem qua mensurat totum. numquam enim cubitus mensurat pannum nisi prius cubitus illius panni esset pars aliquota eius que aliquotiens sumpta mensurat motum. cum ergo esset pannus duorum cubitorum cum dico non mensurare cubito sed medio cubito quia id est mensura per suum replicationem reddit totum mensuratum quod non esset nisi prius mensuraret partem aliquotam que aliquotiens sumpta metiretur totum. Idem cum dicit et est motum. ponit secundam habitudinem temporis ad motum dicens quod motum esse in tempore est mensurari in tempore et tempus est esse eius sicut id est motum esse motus mensurat tempus et hoc est ipsi motui esse in tempore mensurari tempore esse ipsi motus ipsum motum. Sunt ergo due habitudines temporis ad motum. Prima quia tempus mensurat motum mensurare partem eius. Secundo quia mensurat ipsum tam secundum quam secundum esse eius. Dubitatur hic de eius intellectu quod tempus mensurat motum mensurando partem eius. Videtur quod tempus est mensura quedam et hec mensura comparationem habet ad motum primum in quo est tamquam in subiecto et etiam ad motus alios quos continet tamquam ad mensurata. Exponitur ergo prima comparatio unde quod tempus mensurat motum mensurando partem eius. Prima non sumitur ex eo quod tempus est mensura quedam. Secunda ex comparatione quam habet ad motum primum. Tertio ex comparatione quam habet ad motus alios. Primum sic patet. Secunda super primum. Metaphysice. Ipsa mensura ponitur ad notum in quo non sit defectus propter eadem errorem quia in minori quantitate minus accidit de proportione quam in maiori. Ipsa mensura debet habere quandam rationem minimi. ergo eo ipso hoc quod mensuret consequens est quod tempus mensuret motum particulariter. ut quod primo mensuret unam partem motus et postea aliam. donec completa tota mensura motus quod quod sit toto tempore mensuremus totum motum nam sic mensurando non ponemus mensuram esse quod minimum et magis accidet ei deceptio magis id est deciperemur mensurando totum

motum simul quam mensurando partem et partem. Secunda vero sumitur ex habitudine quam habet tempus ad motum primum id est non mensurat tempus non continuatur a tempore. si ergo tempus aliquo modo mensurat motum illum oportet quod mensuret ipsum mensurando partes eius. Tertia vero sumitur ex habitudine quam habet tempus ad hos particulares motus. cuius enim aliquo modo tempus mensuret motum primum continuo est tempus mensura illius sed primo. mensura est omnium aliorum motuum. dicitur ergo tempus mensurare quia mensurat partem motus quia mensurat hos motus qui sunt quasi particulares respectu primi motus. Primo tamen una magis est ad propositum et magis est de intentione philosophi. Ulterius sic dubitatur ut tempus mensuret motum et esse eius. Quod quidem una declarare possumus quod tempus mensurat motus et esse motus. Primum tale est quod ad mensurandum aliquid mensuratione debetur mensura proportionata actui et nunc mensure debetur vel habeat illum actum ut si eius est mensura substantiarum separatarum oportet quod eius mensuret actum talium substantiarum separatarum et nunc eius mensuret ipsam substantiam habentem talem actum. eius est ergo mensura intellectus et nunc eius mensurat substantiam habentem talem actum. sic et nunc temporis mensurat ipsum motum. sed tempus mensurat actum eius id est mensurat motum quia est actus motus. est ergo alia mensura ipsius vel et alia actus eius. sed hoc est quando res est sic distincta a suo actu quod per comparationem ad mensuram non habet rationem actus nisi ei vindicetur mensura sed nunc mensure ut quod per comparationem ad tempus hoc modo motus est diversus a motu non est eadem mensura utrumque et etiam quia substantia intelligentie sic est diversa a suo esse non eadem mensura mensuratur esse eius. sed ut dictum est esse eiusdem mensurarentur eius substantia et nunc eius. cum ergo motus sit ipse actus motus et est motus per comparationem ad mensuram habet rationem actus quia ipse motus mensuratur tempore non dabimus aliam mensuram motui et aliam actui eius non dicemus quod alia mensura mensuret motum et alia esse eius. motus enim et esse eius per comparationem ad mensuram habet rationem actus quia ipse motus non habet diversa nam motus mensuratur tempore quia est actus motus tamen ex hoc habet esse quia est actus eius. non alia mensura mensurabitur motus et esse eius quia et si possit assignari differentia inter motum et esse eius per comparationem tamen ad mensuram non reperitur ibi differentia. Secunda vero sumitur ex analogia temporis que habet tempus ad mensuram ad mensuratam. cum enim mensura debeat esse unigenea mensurato cum tempus habeat unigeneitatem cum motu quod cum esse eius mensura erit utriusque. tempus enim necessario habet se nisi sumatur esse. sicut enim in tempore semper est prius posterius realiter aliud a priori. sic et motus cum sit sua quantitas ergo sumitur esse prius posterius est realiter diversus

a priori. sic ergo habet unigeneitatem

a priori. Et ergo hanc intelligentiam vult ad aliam ta motus quam esse
ei mensura temporis. Deinde cum dicit mensurat autem ostendit quomodo mo[tus]
mensurant tempus. Et dicit quod differentia quod tempus dicitur habere similitudinem ad motum.
[illegible] quia mensurat esse eius. Secunda quia continuat ipsum. Et ergo ostendit quod
tempus mensurat esse mobilium. Secundo quod continuat ipsa motu. Secunda ibi
In tempore continue sit. Deinde motum mensurat quantum ad
suum esse. Cum ergo tempus sit mensura motus eo quod mensura
motus [illegible] quod et alius .n. [illegible] motus esse in tempore quod esse eorum
.i. motus mensuratur sub tempore. Secundo autem quod mensurat
motus tempus et motus motum .n. mensura tempus quia ta motus
esse eius mensura tempus motus .n. non sic mensura tempus quia ipsa
sua rei motus tempus mensurat. Similiter motus tempus mensurari
quia esse eius et motum ipsum mensurare tempus. Et a quo sit iste
quod lectione patebit. Deinde cum dicit in tempore .n. ostendit quomodo
mensurata a tempore continentur a tempore. Et dicit quod [illegible] quod [illegible] quod [illegible].
Secundo assignat diversitates similitudinis quam habet tempus ad temporalia quae mensurat.
[illegible] accidit. Et primo dicit quod primo [illegible] quandam divisionem necessariam
ad propositum. Secundo divisione premissa ad intentum ibi. Similiter dicit ergo
quod in tempore esse est alterum duorum membrorum unum quod .n. secundum
modum dicitur esse in tempore sicut est quando est tempus. Unum alterum secundum alium modum dicitur
esse quod in tempore quod sunt in eo sicut in numero. Et alterum esse in tempore sicut
in numero et dicitur esse in [illegible] quia autem significat in numero esse sicut partem numeri
et passionem numeri et alio quod est ad numerum aliquid significat esse in numero quod [illegible]
est numerus temporis .i. quia mensuratur a numero. Sic ergo ad esse in numero vel quod in-
mensuratur a numero. Sic ad esse in tempore quod est ad tempus vel quia mensuratur a
tempore. Unde subdit quod cum tempus est numerus ipsum nunc et ipsum prius
et ipsum posterius et cetera sic sunt in tempore sicut uni-
tas et superfluus et par sunt in numero. Hoc quod .n. sic superfluum
unitas et huiusmodi sunt in numero quia sunt ad ipsum numerum. Ista vero .s.
prius et posterius et talia sunt in tempore quia sunt ad tempus. Sed res
temporales sunt in tempore non quia sunt ad tempus sed sunt in eo sicut
in numero non quia mensurantur a tempore. Secundo autem quod ut patet ex dictis
esse in tempore sumitur duobus modis uno modo large ut aliquid ut
dicatur ad esse in tempore quia est quando est tempus. Secundum quod modo loquendi [illegible]
sunt in tempore. Sed hoc est valde improprie nisi quia continentur a tempore. Sed
quia est quando est tempus. Secundo ad hoc esse in tempore quia est ad tempus. Tertio ad
hoc esse in tempore quia continentur et mensurantur a tempore sicut numerus secundum quem
modum omnes res temporales sunt in tempore. Secundo etiam quod secundum modum
dictionis [illegible] esse in tempore quia est ad tempus. [illegible] sunt [illegible]
tamquam partes et sic presens et futurum sunt in tempore quia sunt partes eius
[illegible] ut [illegible] est in numero quia est pars numeri. Sed [illegible] esse [illegible]
sic loquitur et [illegible] sunt in tempore quia sunt partes temporis et superfluus
et superhabundans et diminutum sunt in numero quia sunt passiones numeri
sunt .n. proprietates numeri [illegible] per additionem et diminutionem. Ergo [illegible]
dicitur esse in tempore quia est ad tempus tamquam primum et sic nunc est [illegible]
in tempore quia potest accipi ut primum presentis et nunc primum est in tempore quia
potest esse principium sicut unitas est in numero quia est principium numeri.
Deinde cum dicit Si autem hoc ostendit quod ad tertium modum in tempore [illegible]
sione premissa arguit intentum. Dicit quod si autem hoc est quod scilicet res

mutabiles proprie sunt in numero patet hic quod proprie sunt in numero quo continentur sub
numero sicut que sunt in loco continentur sub loco et quia ita est ergo [illegible] quando
non est esse in tempore esse quando est tempus sicut non est esse in loco et esse in motu esse
quando est motus et locus. Quia si erit quod est esse in aliquo esse quando est [illegible] sic erit
omnis res in aliquo et esse etiam in minimo et gerere minimum quia est esse quando est [illegible]
[illegible] patet autem sic [illegible] non ad omnes quod ea proprie sunt in tempore que
continentur sub tempore. Nam sic loca [illegible] ad ea que sunt in loco sic se
habet tempus ad ea que sunt in tempore. Cum ergo non proprie in ipse sunt in loco nisi
que continentur a loco proprie et ipse non erunt nisi que continentur a tempore.
Dicit secundo quod non proprie est ad tempus nisi quod mensuratur a tempore.
Et quod plane patet quod non proprie sunt in tempore quae sunt quando est tempus quia sicut non
esset [illegible] tempus nam [illegible] ipse est quando est tempus. Dicit ergo est [illegible] sic proprie sunt in
tempore quae sunt ad tempus. [illegible] .n. quod partes temporis et proprietates eius et ea
que sunt ad tempus proprie sunt in tempore non ergo solum proprie est in tempore quod mensuratur
a tempore. [illegible] ergo quod unum et idem sub diversis intentionibus accipi potest et in-
accipitur ab una intentione et ad proprium et [illegible] ei esse proprie quod si accipiatur
sub intentione que est ei extranea et competit ei quod per accidens [illegible] .n. [illegible]
nominat triangulus et primum figurarum [illegible] ita res accepta sub hac in-
tentione que est triangulus competit ei proprie et per se. Tertio quod si accipiatur ut
est figurarum primum competere ei quod per accidens planum .n. [illegible] quod ut trian-
gulus sub hoc attributo quod est [illegible] accidit ei quod sit primum figurarum. Cum ergo
tempus ut tempus est sit numerus quidam alia est acceptio temporis si accipiatur ut
tempus et alia si accipiatur ut est quoddam totum vel ut est quoddam totum vel ut est
quoddam continuum. Nam ut tempus est quia sit est quidam numerus comparatur ad ea quorum est
numerus ut totum est comparatur ad suas passiones. Sed ut totum comparatur ad
suas partes. Sed ut est continuum comparatur ad ipsum nunc a quo dependet tamquam
a sua causa vel a suo principio. Sunt ergo proprietates temporis in tempore sicut in [illegible]
partes eius sunt in eo sicut in toto nunc autem est in tempore sicut principium et sicut causa
in suo causato vel sicut [illegible] in eo est [illegible]. Omnia ergo ista que sunt ad tempus
sunt in tempore sed non sunt in eo ut tempus est sed sunt in ipso ut est quoddam
totum vel ut est quoddam totum vel ut est quoddam continuum et [illegible] nam cum tempus ut tempus
est sit quidam numerus solus ea que sunt in tempore ut tempus est que sunt in eo
tamquam in numero et quia sic esse in tempore est mensurari ab ipso patet quod proprie et
per se quod huiusmodi non est in tempore nisi quod mensuratur ab eo. Post ergo in [illegible] modis ac-
cipi esse in tempore. Sed proprie et per se acceptum eius est mensurari a tempore.
Videtur si dicit autem quia cum nunc sit numerus temporis et tempus sit numerus
mensuratus per ipsum nunc videtur quod non sit in tempore tamquam in numero. Et ad
quod mensurari quoddam mensurari est et ea sunt in numero que sunt quedam que
cum ergo esse in mensura non proprie mensurare sed mensurari sicut
esse in loco proprie locum non est continere sed contineri ea proprie sunt in aliquo
sicut in numero et ea proprie sunt in tempore ut tempus est et ut numerus est que
mensurantur a tempore. Tempus ergo res temporales sunt in tempore tamquam in numero et
non ipsum nunc. Sed ipsum nunc est in tempore tamquam principium vel
tamquam terminus in relatione non tamquam in numero. Cum .n. tempus mensuret res tempora-
les et mensuret per ipsum nunc tempus magis est numerus nunc tamquam
in numero quam econverso ut res temporales in tempore sunt tamquam in numero et non
econverso. Utraque .n. similitudo competit [illegible]. Comparatur .n. tempus ad ipsum
nunc per quod mensurat ad ipsas res mensurabiles quas mensurat sicut quod habet
quod habet ad ipsum nunc est similitudo ad posteriora alia similitudo est ad priora

Item est ut supra dicebatur quod magis distant tempore ut est nunc na-
tiuitas Christi ut est nunc instans. Quia distantia est danda versus per comparationem
ad priora non ad posteriora. Sed notandum intelligitur tempus claudi inter duo
nunc quorum unum secundum durationem unum est prius et alterum posterius secundum illud tamen
intelligam quod hoc illorum nunc precedit ipsum tempus. Intellectus enim temporis
presupponit intellectum utriusque nunc. Et hoc differunt tempore presentia nunc
non per res temporales. Unde quod differunt ut est nunc nunquam
ut est instans. Patet ergo quod non obstante quod tempus habet mensurari
per ipsa nunc et differentiam praeterea ipsa tamen nunc non sunt in tempore tamquam
in mensura quia esse in mensura ex uilioris [illegible] mensuratorum passi-
onis actu et esse in mensura est mensurari non mensurare tempus. Ergo res mensurata
praeterita sunt in tempore tamquam in nobis quia mensurantur a tempore. Ipsa non nunc
praesentia sic sunt in tempore quia non praeterita et praesentia mensurantur a tempore sed
magis mensurant ipsum. Deinde cum dicit. Sed hic quod accidit. Ostendit
quod praeterita sunt in tempore temporalia que mensurantur a tempore etiam assignat hic
tamen diuersas quas habet tempus ad temporalia. Sunt autem huiusmodi. Et id
est quia primum ostendit quod temporalia praeterita dependent a tempore. Secundo quod con-
tinetur ab eo. Tertio quod patiuntur ab ipso. Prima ibi. Quoniam autem est. Secunda ibi et
patet iam. Continue sic. Deinde est quod esse cum tempore. Sed hic quod supra est
cum tempore accidit. Id est habet accidentalem habitudinem ad tempus et tempus per accidens
consequitur ipsum. Cum quod est in tempore necesse est consequi tempus et necesse est
comparat illorum dependentia ad ipsum. Id est videtur quod omni quod est in quod est
esse in tempore dependet consequitur quod tempus quando est id est sit et eius quod est in
motu consequitur esse aliquem motum quando est id est. Secundo autem quod sicut
se habet motus ad ea quae sunt in motu sic se habet tempus ad ea quae sunt
in tempore. Sed non est in motu vel de necessitate consequitur ipsum ab motus
ergo non est in tempore praesentia locus vel de necessitate consequitur ipsum ad tempus.
Una ergo habitudo temporalium ad tempus est quod habent necessitatem dependentiae ad
ipsum. Deinde cum dicit. Quoniam autem est. Ponit secundam habitudinem temporalium
ad tempus. Que est quod temporalia continentur a tempore. Dicit autem quod quod est
in tempore sicut in mensura accipitur aliquod tempus ad plus id est ad maius quod
cum eo quod est in tempore. Sicut supra accipitur numerus maior cum eo quod est
in numero. Unde quia sic est necesse est omnia quae sunt in tempore contineri sic
necesse est quemadmodum quae sunt in alio contineri sub isto alio in quo sunt
ut quae sunt in loco continentur sub loco et quae sunt in numero sub numero. Ergo
assimiliter quae sunt in tempore continentur sub tempore. Deinde cum dicit. Et patiun-
tur ad. Ponit tertiam habitudinem ad tempus videlicet quod temporalia patiuntur a
tempore. Et est quod dicit. Et quia potest habitudo. Secundo explicat quod dicta
concludit quod quae sunt semper non sunt in tempore quia non continentur a tempore nec
patiuntur ab ipso. Intellectus ergo quod dicit quod quae sunt sub tempore oportet ea
aliquid pati ab ipso tempore sicut consueuimus dicere quod tempus tabefacit
id est putrefacit et corrumpit et consenescunt omnia sub tempore et obli-
uiscuntur propter tempus. Sed non dicimus propter ipsum tempus nouum uel
bonum factum est in tempore. Tempus enim per se est causa corruptionis non
generationis quia omnino accidit quia tempus est numerus motus. Motus autem facit per se
distare rem ab eo quod est et a sua natura. Ergo motus facit cor-
ruptionem per se. Per accidens autem ad generationem. Si ergo sic est in motu et

hoc et in tempore quod est numerus motus. Quod ergo sunt in tempore per se patiuntur
et corrumpuntur. Sed quod in tempore fiat nouum et bonum vel generetur hoc est
per accidens quod quod hoc sit illud patebit. Et est finis huius. Quarto et declarabit.
Deinde cum dicit. Quare manifestum. Concludit ex dictis quod quae sunt semper quae
huiusmodi non sunt in tempore. Unde ait quod manifestum est quoniam quae sunt semper quae semper
sunt in tempore quia non continentur sub tempore neque esse eorum mensuratur sub
tempore. Signum autem huius est quod non sunt in tempore quoniam neque patiuntur
a tempore tamquam non sint entia. Id est non sunt existentia sicut non ex-

Quoniam autem est tempus mensura motus etc. Postquam ostendit quae sunt in tempore
Ostendit quomodo mensura temporis tamquam motus quod motus in-
preterea ostendit quomodo quies mensuratur tempore. Et est quod dicit quod quoniam
tempus mensurat quietem patientis. Id est primo mensurat motum. Secundo
ex hiis quae dixerat ostendit quomodo tempus habet mensurare quietes et
modo id est quomodo quiete et motum metitur et mensurabit a tempore. Et est quod dicit. Secundum
quod postea posuit quod incidit. Secundo declarat ipsum ibi. Id est nunc sic. Dicit ergo
quod quoniam tempus est mensura motus erit metrum id est erit mensura
quietis per accidens. Omnis enim quies est in tempore cum etiam motus sit in
tempore. Deinde cum dicit. Non enim. Ostendit quod sicut tempus est mensura
motus quod sit mensura quietis per accidens. Deinde quod quies ut
hic loquimur est priuatio motus. Priuatio autem est apta nata cognosci
per habitum. Unde priuatio non cognoscitur per speciem propriam cum sequi-
tur huius non ens ut ostendebatur in primo huius. Quia ergo priuatio non
cognoscitur per speciem propriam sed per se hoc cognoscitur per habitum quod
primum ut per habitum id est quod per accidens cum mensura sit id per quod
rem mensuramus sic priuatio habet cognosci per habitum id est quod per
accidens sic habet mensurari per mensuratam sui habitus id est quod per
accidens. Propter quod sicut quies est priuatio motus et motus se habet quasi habitus
respectu quietis. Sic quod tempus quod est mensura motus per se sit mensura
quietis quod per accidens. Deinde cum dicit. Non enim sicut necesse
quod dixerat dicit quod non oportet quod sicut quod est in motu necesse
est moueri sic quod est in tempore necesse sit moueri. Tempus enim non est
motus sed numerus motus. In numero autem motus contingit esse non solum
quod mouetur sed etiam quiescens in quantum est mobile. Nam non omne mobile
quiescit sed quod est priuatum motu et est aptum natum moueri
sicut dictum est in superioribus id est in tertio huius. Si ergo quiescens in quantum est
priuatum motu et est aptum natum moueri quia ratione aliquid
esse in numero id est quod esse aliquod numerum illius rei et quod esse ipsius
rei mensurari numero in quo est. Quia si quies est in tempore et
in numero motus oportet quod sit sub tempore et quod mensuretur numero
motus. Secundo autem cum haec omnis in hac consistit quod quies
mensuratur tempore et mensuratur numero motus non quia mensura
mensuratur priuatio quod sunt huius habitus. Deinde cum dicit. Non enim
est quod quicquid est in motu necesse est moueri. Cum enim tempus non sequitur
a motu videtur quod sic quod est in motu necesse est moueri. Deinde
quod non est in eo tamquam in subiecto motus ut motus est dicitur ac-
tum quoddam est tamen motus actus mobilis. Sic ergo non est in motu
in quo existit motus quod quamuis aliquo sit motus et tamen ideo non

monetur et impossibile sit non esse quod in aliquo sit album tamen
in quo non sit album non tamen sic est de tempore. non n. est esse in tempore
esse in quo est tempus s. ut in subiecto. quia sic esset cum tempore de necessitate
re sicut est in motu non esset in tempore in quo non esset motus
et quod non movetur. sunt n. in tempore in quibus non est motus. nam
omnia haec corporalia sunt in tempore non tamen tempus est in istis corporalibus sed
est solum in motu primi mobilis. cum ergo motus sit id quod est de quo
numeratur et esse in mobili non est esse id in quo est mensuratum sed est mensurari
et mensurari in mobili. id quod est in tempore non oportet quod in eo sit tempus sicut
in subiecto nec quod in eo sit motus. sed sufficit quod sit quid corporale
et quod sit aptum natum moveri et quod mensuretur tempore adhuc
quod dicatur esse in tempore. patet ergo quod non eandem habitudinem importet
esse in tempore et esse in motu et patet etiam quod tempus mensurat non solum
quod movetur. sed et quod sunt privata motu et sunt apta
nata moveri. mensurat ergo tempus non solum motum sed
et quietem quae est privatio motus. Deinde cum dicit: mensurabitur
autem tempore. ostendit quomodo tempus habet mensurare quiescens et mobile
et quietem et motum. dicit quod mensurabit tempus quod movetur et mobile
et quiescens secundum quod hoc quidem mobile est motum illud autem est quiescens
motum n. et quietem ipsorum mensurabit prout sunt quanta
quaedam. est ergo hic ordo quod tempus mensurat mobile prout in eo reperitur
motus. mensurat ipsum motum prout in eo reperitur quaedam quantitas.
sic et tempus mensurat quiescens prout in eo reperitur quies. mensurat
autem ipsam quietem prout in eo reperitur quaedam quantitas.
quia quod movetur vel quod quiescit ad quod sumptum mensuratur ab tempore
secundum quod ipsum mobile est ad quantum sed secundum quod quiescens est vel secundum quod motus
eius ipsius est quantus. quia quantum movetur non quiescit non sunt in
tempore. in tempore n. esse est mensurari tempore. tempus autem est mensura
motus per se et quietis per accidens. quod ergo non movetur non quiescit
secundum quod huiusmodi est non mensuratur tempore per se nec per accidens. Dubitatur.
autem utrum mobile vel quiescens secundum quod est ad quantum mensuretur tempore.
Dicendum quod ipsum mobile est quantum et non motus est quantus. unde
tamen quantitas ipsius mobilis vel ipsius quiescentis est de genere permanentium.
sed quantitas ipsius motus est de genere successivorum.
secundum n. ad mobile mobile per ad spatium sit in toto motu ma-
net idem mobile secundum rem sit manet eadem quantitas mobilis secundum rem
per motum n. ad ubi per se loquendo non tollitur substantia rei nec
quantitas eius. quantitas autem motus est de genere successivorum
quia partes motus sibi succedunt ad invicem et pars est alia
post aliam. si ergo mensura debet esse homogenea mensura-
to quia nunc manet idem secundum rem in toto tempore. partes autem temporis
sibi succedunt ad invicem. quare in istis mobilibus manet
idem in toto motu mensurabitur nunc temporis. quae autem sunt de
genere successivorum mensurabuntur tempore. motus ergo et quan-
titas ipsius mensurabitur. mobile autem et quantitas ipsius mensurabitur
nunc temporis. habemus ergo dicere quod mobile secundum quod ipsum est ad quantum
et secundum quantitatem propriam non mensurabitur tempore sed nunc temporis. sed
prout in eo reperitur motus quantus quia quantitas ipsius motus
oportet mensurari tempore mobile non ratione sui sed ratione

quantitatis sue sed ratione quantitatis motus dicitur tempore mensurari.
Ulterius forte dubitabis. utrum mobile secundum suum esse mensuretur tempore. Dicendum
quod mobile dicitur per se esse mensurari vel secundum quod est sub quadam vel secundum quod est mobile.
Si consideretur ut est sub quadam sic esse eius manet idem secundum totum ma-
net mobile quamquam autem manet idem quamdiu manet mobile non potest
mensurari tempore. quia n. ut plures dictum est mensura debet esse homo-
genea mensurato cum tempus potius sit aliquid reale a tempore pro-
ut quamquam tempore et per se loquendo mensuratur tempore oportet quod id ut habet esse rea-
le ab alio quod habet esse in tempore a priori propter quod sicut mobile secundum quod est
sub quadam mensuratur tempore oportet quod esse substantiale eius in tempore
priori aliud esset reale ab esse substantiali eius in tempore posteriori et quia non
modo esse substantiale rei non manet res sine non manet idem
esse substantiale ipsius mobilis in toto motu. nam manet idem mobile in
toto motu quod est inconveniens. esse ergo ipsius mobilis ut est sub quadam non
mensuratur tempore. sed si consideretur esse eius non ut est sub quadam sed ut
est quoddam mobile. sic fortassis tale esse mensuratur. hoc tamen tale esse mensuratur
tempore. nam cum motus et esse eius sit quid successivum et esse huius partis motus sit
aliud ab esse alterius partis motus. sicut et una pars motus est alia
ab altera parte motus oportet quod mobile non secundum se nec secundum suum esse substantiale sed secundum
quod in eo reperitur motus et secundum quod habet tale esse quale est esse in mo-
tu quod tempore mensuretur. hoc est ergo quod philosophus superius dixerat quod quia esse motus
est mensurari tempore. mobilium est quod aliquid et mobilia tempore mensurantur secundum esse quod habent
sub tempore vel secundum esse quod habent in motu. Ulterius forte dubitabis utrum mobilia
non mensurantur tempore secundum suum esse substantiale sed secundum ipsum motum et secundum esse ipsius
motus. utrum esse substantiale mobilium cum non mensuretur tempore mensuretur
aliqua mensura supra tempus. Dicendum quod mensura supra tempus non est nisi eter-
nitas. sed eternitas est duplex. quaedam est simplex et habet eternitatem solam
mensura cum prima. nam cum esse eternum sit id quod esse extra tempus solum
deus mensuratur eternitate simpliciter quia solus ipse est extra tempus simpliciter
et extra totum. alia non simpliciter mensuratur eternitate non simpliciter sed partici-
pata quocumque modo accipiatur eternitas. sicut nunc fluens facit
tempus. nunc non stans facit eternitatem. verumptamen nunc stans simpliciter
facit eternitatem simpliciter. nunc non stans ex quadam participatione in
motu patet tamen nunc stans ex participatione per se tale non facit eter-
nitatem simpliciter sed participatam. est ergo id nunc utrumque eternitatis
in tota eternitate et id nunc temporis in toto tempore aliud tamen et aliud. quia tamen
nunc temporis sit quoddam fluens quod sit semper id in toto tempore quia sequitur con-
secutum mensuram et motum. sed nunc eternitatis quia non est sic flu-
ens sit semper id in tota eternitate quod per se loquendo non sit con-
sequitur mensuram et motum ut nunc temporis. si ergo tempus habet
consequi habitudinem ad motum et non eternitas. quare habet esse mo-
bile mensurabile tempore vel nunc temporis. quare autem habet esse exemptum
extra mensurabile eternitate. unde quia in eternis est ergo dictum
quod deus est super eternitatem et intelligentia super animam. si accipi-
amus eternitatem participatam quae est ipsa mensura intelligentie. sic
deus est ante eternitatem. intelligentia participat eternitatem et est in eternitate
anima non participat eternitatem et attingit ipsam. hoc est ergo quod
ait proclus .lxxxvii. propositione libri sui quod omne entium eius
aut est ante eternitatem. aut est in eternitate. aut participans eternitatem

et in supra propone de eis scilicet omne esse super, id est omne esse excellens sive esse extra, aut est super eternitatem et evum, aut est cum eternitate et post eternitatem, id est attingens eternitatem et super tempus, et ut patet in commento in primo de causis: in secundo est intelligentia, in medio est anima. Quia si non est super tempus nisi quia habet esse eternum quia non est in motu vel quia habet esse eternum secundum totum quod est in eis habet esse mobile, patet quod nichil est in eis preter quod habet sit quod mensuretur eternitate vel quod mensuretur aliqua mensura super tempus. In imo ipsa anima intellectiva quamvis sua substantia aliquo modo attingit eternitatem tamen ut est in corpore et ut est actus corporis habet aliquam habitudinem ad corpus quia non est actus corporis simpliciter sed separatur a corpore et desinit esse actus eius. Cum ergo quodlibet istorum esse substantiale istorum mobilium mensuretur aliqua mensura super tempus, patet quod cum talem habeat esse eternum sed habeat esse mobile non mensuratur mensura aliqua que sit super tempus nisi mensuratur tempore ut superius ostendebatur. Relinquitur ergo quod mensuretur nunc temporis. Huius autem satis apparet quia in [illegible] mensuratur tempore et quia nunc temporis, nam ipsa substantia mobilis et esse substantiale eius et quantitas ipsius et omnia accidentia quorum esse non est in fieri sed sunt de genere permanentium mensurantur nunc temporis. Talia enim licet non sint de genere successivorum sunt tamen coniuncta successivis et motui. Ideo mensurantur nunc temporis quod est quoddam coniunctum successivis et motui. Ipsum tamen secundum rem non est successivum sed manet idem in toto tempore, et ea non que sunt de genere successivorum ut motus et esse eius et quantitas ipsius non mensurantur nunc temporis sed tempore. Deinde cum dicit manifestum ergo quoniam, ostendit quod non entia mensurantur tempore. Volens enim quod que sic sunt non entia quod numquam sunt nec esse possunt nec dicuntur tempore mensurari. Et quod duo facit, primo quod dicit probat intentum, secundo ibi contingens quidem. Dicit ergo quod manifestum est quoniam non omne quod non est erit in tempore ut contingens non esse aliter se habere, id est ista que sic sunt non entia quod sunt impossibilia et quod non possunt aliter se habere sicut est diametrum esse simmetrum, id est esse commensurabile lateri; talia autem non mensurantur tempore. Omnino enim si tempus est mensura motus per se, aliorum autem ut quietis est mensura per accidens. Consequens est manifestum quod quecumque esse mensurat tempus omnibus huius oportet esse in motu, id est esse in motu et quiete. Sed tunc est complendo hoc quod quia non entia ipsorum neque moventur neque quiescunt neque competit eis cum tempore mensurari. Deinde cum dicit contingentia quidem que de [illegible] adducit propositum: contingentia quidem que sunt generabilia et corruptibilia, id est illa que aliquando sunt aliquando non sunt, necesse est talia esse in tempore. Est enim quoddam tempus plus, id est maius, quod excellit esse ipsorum et mensurat substantiam eorum non per se sed ut habet in motu ipsorum. Et que non sunt, id est non entium contingentium, continet tempus alia quidem erant et continebantur a tempore preterito, alia quidem erunt in futuro ad tempus ad contingentia comparatur continet. Dicitur enim esse in tempore et si ab utroque tempora nec preteritum et futurum continet aliqua illa erant et erunt. Est ergo hec intentio quod quecumque mensurantur tempore talia sunt entia sive non entia oportet quod contineantur a tempore vel ergo continentur a tempore preterito ut id quod fuit vel a futuro ut id quod erit vel ab utroque ut id quod potest fuisse et erit. Illa ergo de numero quorum non continet neque erit, id est tempus futurum, neque est, id est tempus prius, neque erat, id est preteritum, talia scilicet non sunt in tempore. Sunt autem de numero eorum que sunt, id est de non

entium quorumcumque non entium opposita semper sunt, sicut ergo necessaria possibilia quod non possunt esse, sua possibilia que necesse est semper esse tempore mensurari non possunt ut diametrum esse asimmetrum, id est incommensurabile semper est, et est necessarium et non erit hoc in tempore. Ergo nec suum oppositum ut diametrum esse simmetrum tale scilicet non mensuratur tempore, nam semper non est quia contrarium est eius quod semper est. Quorumcumque contrarium non semper est, hoc possunt esse et non esse et est generatio et corruptio ipsorum; talia possunt tempore mensurari. Tempus ergo non mensuratur nec ea que semper sunt nec que semper non sunt, sed que aliquando sunt aliquando non sunt.

Ipsum autem nunc est continuatio etc. Postquam philosophus declaravit de tempore per comparationem ad mensurata, in parte ista declarat de eo per comparationem ad ipsum nunc. Et quod duo facit quia primo declarat de ipso nunc quod est continuatio et divisio temporis, secundo declarat de quibusdam aliis dictionibus signantibus quasdam intentiones existentes in tempore, ibi ipsum autem nunc. Et primum duo facit quia primo declarat de nunc supposito quod potest dici quod indivisibile, secundo declarat de eo quod prout sumitur large ut prout dicitur de tempore modicum propinquum tempori presenti, ibi quoniam autem tempore. Et primum duo facit quia primo proponit quod intendit, secundo quod dixerat manifestat per simile, ibi sicut in mathematicis. Dicit ergo quod ipsum nunc est continuatio temporis ut dictum est prius; continuat enim tempus preteritum et futurum, et omnino ipsum nunc est terminus et divisio temporis quia est hoc, id est futuri quidem principium, illius autem, scilicet preteriti, est finis. Ipsum ergo nunc non solum continuat tempus in quantum est unum et idem secundum rem, sed etiam dividit ipsum prout differt secundum rationem, ut prout est unum quidem principium alterius et finis. Sed quod hoc continuat ipsum nunc non sic manifestum est in nunc sicut in puncto manente quia enim punctum manet potest intellectus accipere ut finis et principium. Hoc quod ipsum nunc quod fluit addit quod nunc aliud et aliud semper continuat et dividit tempus. Unum ipsum nunc existens quod in potentia dividit tempus. Secundum ipsum quid est hoc, id est divisio temporis in quantum est semper aliud, sed continuat et copulat ipsum in quantum est semper idem. Deinde cum dicit sicut in mathematicis, manifestat quod dixerat per simile, dicens quod sicut in lineis mathematicis, id est in lineis in se consideratis punctus non semper est idem intellectui, id est secundum rationem et secundum intellectum prout est divisio et continuatio linee, nam punctum prout est dividens sive prout dividit lineam semper est aliud, sed secundum quod copulat lineam est quoddam unum et idem permanens, et sic ipse punctus acceptus aliud et aliud ut est continuans et dividens. Sic et ipsum nunc quod habet esse secundum rationem aliud quod, id est secundum aliud est divisio temporis, aliud autem, id est secundum aliud est divisio eius et unitio, id est copulatio utrorumque temporum. Est ergo idem, id est ad idem nunc, id est secundum idem non est divisio et unitio temporis esse alterum non est idem, nam licet idem nunc secundum rem habeat continuare et dividere tamen ut competit ei hoc et illud secundum rationem et secundum esse differentiam. Videtur quod ipsorum nunc, id est ipsorum modorum accidit nunc hoc quidem ergo uno modo dicitur nunc sic prout est quoddam indivisibile et est continuatio et divisio temporis. Deinde [illegible] ut nunc prout est quod in potentia dividat ipsum nunc et videtur quod non quia simile est de nunc respectu temporis et de puncto respectu linee. Sed punctus in potentia continuat lineam et prout est in actu dividit ipsam. Ergo aliud nunc in potentia continuat tempus nec in actu

dividit ipsum. non ergo videndum est quod dicit mirum. quod nunc ipsum
dividit tempus. ¶ Ad quod cum motus sit actus entis in potentia secundum quod huiusmodi
quare esse intelligitur esse in fluxu et in motu. tempus autem est tale intelligitur esse
quod ipsum cum ergo nunc temporis secundum intelligatur esse fluens secundum intelligitur
esse ipsum. licet ergo punctus possit accipi ut est in actu quia est
quasi stans. nunc autem non accipiatur ut est continuatum temporis sed
ut est divisivum secundum intelligitur esse quod ipsum quia secundum nominatur quasi fluens.
propter hoc ergo assignatur differentia inter punctum et nunc quia magis est in
in puncto quod possit accipi ut principium et ut finis quia est quasi
manens. quod sit hoc in nunc quia est quasi fluens / ad secundum hu-
ius autem sciendum quod nunc quia est ipsum dividit tempus non ideo non
tamen possit accipi ipsum nunc ut principium et finis sicut punctus
quia etiam habet nunc ut est divisivum temporis non intelligitur ut manens
non in actu sed ut fluens et ut ipsum. una ergo causa quare nunc
dicitur esse quod ipsum sumitur ex eo quod dicit quasi fluens. secundum autem ad hoc
assignari possit quia ad esse ipsius nunc aliquo modo faciat anima. sed
de hoc ad infra dicetur. ¶ Ultimo forte dubitaret aliquis utrum
ipsum nunc sit continuativum temporis. videtur quod non. dicebatur enim supra
quod tempus dicitur non est quasi continuum sed magis habet rationem numeri. Si
autem est quasi continuum hoc est ratione motus in quo fundatur. Si ergo nunc est
continuativum temporis nunc tempus erit quasi continuum quia per suum indivisibile continu-
aretur. [illegible] dicitur est quasi continuum quia continuum per id quod est indivisibile in ipso ut
per punctum. ¶ Ad quod non obstante quod nunc est aliquo modo continuativum
temporis. possumus tamen declarare quod tempus dicitur quasi numerus et
continuum quod habet a motu. propter tamen sit patet quod nunc ut superius dicebatur
nunc est habet esse nunc et possibile complementum autem habet ab anima. quia
ergo anima non apprehendit non numerat tempus in eodem nunc cum ipsum
nunc non continet tempus sed ut est unum et idem secundum tempus ut est ap-
prehensum ab anima habet rationem numeri quia secundum apprehenditur esse inter plura
nunc. propter quod numeratur ab anima tamquam prius et posterius. Si autem continua-
tur tempus per nunc hoc est magis secundum esse quod habet in re extra quam secundum quod apprehen-
ditur ab anima. nam in re extra est idem nunc quod continuat tempus et est principium
unius et finis alterius. anima tamen propter fluxum [illegible] ipsius nunc non
potest accipere unum et idem nunc tamquam principium et finem non in eodem non
apprehendit tempus. sed secundum apprehendit ipsum inter plura nunc
secundum quem modum tempus magis habet rationem numeri quam continui. Si ergo tempus secundum esse
quod habet in re extra est quasi continuum ut est apprehensum ab anima habet rationem
numeri quia in re extra idem [illegible] cum motu ut est apprehensum ab
anima differt [illegible] ab ipso. dicendum quod tempus ut tempus est secundum
[illegible] acceptionem sit numerus. Secundum autem quod habet esse in re extra et
ut est idem [illegible] cum motu sic est quasi continuum non obstante ergo
quod [illegible] est quasi continuum temporis. tempus non est quasi continuum secundum continuitatem habet
a motu. quia ipsum nunc sed ipsum instans non dat continuitatem tempori
secundum suum esse et ut est apprehensum ab anima. sed dat continuitatem
secundum suum esse [illegible] ut est idem cum motu. Secundum autem advertendum
hoc idem est quod nunc non est continuativum temporis nisi inquantum est idem in toto
tempore. sed quod sit idem nunc in toto tempore. hoc non habet [illegible] sed hoc
competit ei per [illegible] est idem [illegible] quod substantia eius ergo modo
quod hoc habet [illegible] ad motum ut habet [illegible] ad tempus [illegible]

[illegible] motum si continuitas temporis reducatur in ipsum nunc mobile
sic reducitur in ipsum ut habet similitudinem ad [illegible] sed habet hoc [illegible]
mobilitatem motus. ergo hoc continuitatem ad motum. erit ergo hoc eadem quod
tempus habebit continuitatem a motu et motus a magnitudine. mobile ergo
continuitatis sed dat nunc tempori non tollit quin tempus habeat continuitatem
a motu. ¶ Ultimus fuit dubitatio quia cum nunc continuet tempus et
dividat ipsum inquirendum est ei utrum hoc nunc possit esse idem
in diversis temporibus. videtur enim specialem difficultatem habere quod si nunc
est terminus temporis quod in diversis temporibus possit esse idem nunc et idem tempus
sicut diversis partibus lineae [illegible] distantibus idem punctum esse non potest.
¶ Ad quod [illegible] similiter dicendo quiescente et fluente idem enim terminus quiescens
in diversis partibus [illegible] distantibus esse non potest. punctus enim si intelli-
gatur quiescens non erit idem punctus in principio [illegible] et in fine quia si
hoc esset tunc unum et idem esset simul in diversis. sed si intelligatur
punctus fluens et per suum fluxum faciat lineam tunc ille idem punctus
[illegible] fuit principium lineae postea erit in fine et erit
successive in diversis partibus lineae continuum partes ponantur esse
distantes. cum ergo non habeat rationem non quiescentis sed fluen-
tis. non est inconveniens idem nunc secundum rationem esse in diversis partibus
temporis et terminare unum et idem tempus ex diversis temporibus. ex hoc
autem habemus solutionem superius facte de nunc [illegible] quod non est idem nunc
in toto tempore quia tunc omnia essent in eodem et alterius unum et idem
nunc terminaret aliquod tempus ex utraque parte. [illegible] quod omnia possunt
esse in eodem nunc realiter sicut unum et idem mobile realiter per suum
motum habet esse in omnibus partibus spatii. non tamen omnia sunt
in eodem nunc secundum rationem sicut nunc est idem mobile secundum rationem [illegible] potest esse
in diversis partibus spatii sic et unum et idem nunc secundum esse successive potest
terminare ad tempus ex utraque parte unum et idem mobile per suum motum
terminat ad spatium ex utraque parte quia prius existens in principio alicuius spa-
tii per motum ipsius fit postea in fine illius spatii. ¶ Ultimo
fuit dubitatio cum nunc comparetur ad tempus sicut mobile ad motum [illegible]
si accipiatur tempus secundum nunc [illegible] ipsum ex utraque parte sicut si
accipiatur motus [illegible] mobile [illegible] ipsum ex utraque parte. videtur ex
hoc possumus concedere quod motus [illegible] claudatur inter duo mobilia sicut
concedimus quod tempus aliquod clauditur inter duo nunc. videtur enim omnino [illegible] esse
[illegible] quod [illegible] sicut est idem mobile in toto motu secundum rem diversum secundum
rationem sic ut supra dicebatur est idem nunc secundum rem diversum in toto tempore secundum
rationem. Si ergo propter diversitatem rationis concedimus esse plura nunc in uno et
eodem tempore [illegible] omnino [illegible] esse quod sint plura mobilia in uno et eodem
motu [illegible] esse ad quod motus aliquis claudatur inter plura mobilia sicut
tempus aliquod clauditur inter plura nunc. ¶ Dicendum autem dicendum est quod [illegible] est
[illegible] sit idem quod substantia rei mobilis [illegible] tamen ipsum nunc addit
quandam [illegible] rationis supra [illegible] propter ergo ad [illegible]
[illegible] ipsum nunc se tenet ex parte rationis mobile non
se tenet magis ex parte rei. Si ergo nunc se tenet ex parte
rationis sufficit quod sit ibi diversitas rationis ad hoc quod concedatur
absolute plura nunc esse in eodem. sed quia mobile se tenet magis ex
parte rei non possumus absolute concedere plura mobilia esse in aliquo
motu nisi sit ibi diversitas secundum rem. ex hoc autem magis apparet

quod dicebatur in questione premissa. unde quod nunc quod est contraria tamen temporis
non quod reducitur in eandem rei modo. nam cum tempus sit quoddam continuum infi-
nitum habet esse in re quod sit quaedam numerus formaliter. et ut est apprehensum a
ratione nunc ut nunc est. et ut se tenet ex parte rationis non erit
idem in toto tempore et propter hoc non faciet continuum. sed per se
ipsum ut se tenet ex parte rei et ut est idem quod subiectum rei motae.

Deinde cum dicit: Iam quando autem tempus. ponit secundam acceptionem ipsius nunc
dicens quod quandoque dicitur vel alio modo ipsum nunc accipitur cum tempore quod est huiusmodi. id est quod
dicitur nunc tempus sit ipsum nunc in quo sumus ut dicimus de aliquo quod ve-
niet nunc in futuro quia veniet hodie vel veniet nunc in preterito
quia venit hodie. sed secundum ut Ilyon. id est Troia non fuit secunda nec
nec diluvium fuit est nunc nam etsi cum tempore continuum est quia idem tempus est in
toto quando tempore est continuum istius temporis sed tamen quia tempus illud non est prope istud nunc
infinitum. ideo Troia secundum non dicitur fuisse nunc. sed ergo quod nunc
vel accipitur pro aliquo indivisibili vel accipitur pro aliquo determinato tempore et propinquo
nunc in quo sumus. Deinde cum dicit: Ipsum autem nunc. postquam
declaravit de nunc. hic declarat de quibusdam aliis nominibus temporis.
Et quod secundum hoc dicit quia primo determinat de ipso tempore. secundo de iam. tertio de modo et olim et
de repente. Sed primo ipsum autem iam. tertio vel ipsum autem modo. et primo dicit quod
primo determinat de ipso tunc. secundo ibi ea que dixerat movet quaedam questionem.
vel finito in tempore. dicit ergo quod ipsum tunc est tempus determinatum per ipsum
nunc ut tunc destructa est Troia tunc erit diluvium nunc
est enim dicimus de aliquo tunc fuisse nisi secundum sit determinatio de aliquo nec
vel cum dicimus hic fuisse oportet tunc concludi nunc tempus in quo sumus
et ad ipsum nunc de quo secundum est mutio. erit enim aliud tempus quantum ad
tempus declaratum et finitum ab hoc tempore in quo tempore de quo dicimus fuisse
tunc et hoc erat ad preteritum. Secundo quod tunc dicit Ad tempus fixum
et declaratum per ad nunc et quia magis est nobis declaratum tempus in pre-
terito quam in futuro magis iterum hic adverbio tunc in preterito quam in
futuro. Deinde cum dicit: Sine vero tempore. ex hiis que dixerat mo-
vet quandam questionem de ipso tempore. et quod dicit quia prius ostendit esse
de tempore. quia primo movet questionem secundo solvit ibi: Si quidem igitur. dicit
ergo finito vero est tempore quod non sit tunc. vel quod non possit designari per
tunc. quia tunc ut dicebatur dicit tempus declaratum et finitum et
igitur totum tempus erit finitum nam unum habet et finem. sed est contraria ut
patet ex dictis rationem contrariis cum dicitur quod ergo sit et ideo quaeritur aut
ergo deficiet tempus aut non. Deinde cum dicit: Si quidem igitur sol-
vit. et quod duo facit quia primo ostendit esse de tempore et de motu. secundo ad-
ducit specialem rationem de ipso tempore quod numquam deficiet ibi: Quoniam autem
ipsum nunc. dicit ergo quod si quidem semper est motus aut quo aut idem semper
nunc quoniam utique sit est motus sic est et tempus si quidem unum et idem sit
motus erit tempus unum et idem si autem non est unus motus non erit
unum tempus. Secundo quod hoc omne tempus acceptum sit finitum quia omne
tale tempus potest designari per tunc. tamen secundum opinionem philosophi tempus infinitum
est et numquam deficiet et numquam incipit in motu secundum localem sic se
tempus motum quia sicut est unus motus sic est unum tempus. motus autem
secundum suam totalitatem est continuus partes eius habent durabilitatem adiunctam
ita quod revolutio que preterit numquam redibit eodem modo quia quando

sua decepit non redeunt eadem modo ut dicitur est fine de genera-
tione. Sicut tempus quod preterit ut etas et antiquitas numquam re-
dibit idem modo poterit tamen redire idem tempus specie. Deinde
cum dicit: Quoniam autem ipsum nunc. adducit specialem rationem ad ostendendum
quod numquam deficiet dicens quod ipsum nunc est principium et finis. sed non est
unde sed preteriti quidem est finis futuri autem principium habebit. ergo se
ipsum tempus sicut celum in quo quodammodo in eadem id est in eadem parte
est abitum et planum id est gibbositas et concavitas ut habetur in
contraria. Sicut ergo in quibusdam parte gibbositas et concavitas et sic in hiis
parte celi est principium quod est principium unius et tamen alterius sit et tempus
quia assimilatur celo et secundum motum celarem secundum est ipsum principium et fine
quia quibus instans in tempore habet rationem principii et finis et secundum hoc
tempus secundum necesse est ex eo. id est quod nunc in tempore est principium et finis
sequitur quod tempus habeat alteritatem in suis partibus quia secundum ipsum nunc
non est eadem partes temporis principium et finalitas quia ipsum nunc secundum idem
inceunt et opposita quod est in genere. ex hoc enim sequitur quod tempus
non deficiet quia secundum est in sui principio. Secundo autem quod celo
ad tempus secundum opinionem philosophi duas similitudines habet. prima est quod sicut non est
assignare punctum in celo non sit principium unius temporis et finis
alterius. Sed tamen sicut gibbositas et concavitas in celo idem est
secundum rem diversis secundum rationem quia concavitas pertinet ad interiora. gib-
bositas autem pertinet ad exteriora. sicut in tempore idem est instans quod est
principium et finis diversis autem secundum rationem quia vel finis est principium vel preteriti
est finis. philosophus autem explicat hanc similitudinem secundam et quodammodo ta-
cuit primam quia supponebatur quoniam quod tempus habet rationem celi
quia secundum motum celare et quod non est assignare in tempore instans
quod non sit principium et finis sicut nunc. In celo est assignare punc-
tum quod non sit finis et principium. Secundo autem quod ex eo quod hoc in-
stans in tempore habet rationem principii et finis. sequitur duo inconvenientia possunt e-
licer. primo est quod tempus habet alteritatem in suis partibus quia tempus pre-
teritus est aliud a futuro. nam cum instans sit finis temporis
preteriti. vel sit finis preteriti et principium futuri. sed hic tempora non
differunt omne idem instans vel eodem est principium et finis. propter
quod eidem instanti vel eidem temporis aperetur opposita quod est inconveniens.
Secundum autem est quod tempus numquam deficiet. nulla enim res
deficit in suo principio nec desinit cum incipit esse. si ergo tempus
semper est in suo principio quia de tempore non est nisi instans et quod hoc instans
habet rationem principii vel alicuius temporis sequitur quod tempus numquam de-
ficiet sicut deficit hoc tempus vel illud. sed non tempus simpliciter. Secundo quod
est quam philosophus tacuit. scilicet quod numquam tempus incipit quia sicut quod est in
principio secundum quod huiusmodi non deficeret sic quod est in fine secundum quod huiusmodi non de-
ficit. cum ergo quod hoc instans sit principium et finis sicut tempus semper
est in suo principio ideo non deficit sic quia semper est in suo fine. numquam
incipit. Sicut ergo tempus numquam deficiet quia semper instans est principium
alicuius temporis. preteritum autem tempus numquam incepit quia semper instans
est finis alicuius temporis. Secundo est quod philosophus in hiis verbis
supponit tempus habere similitudinem celo quod supposito arguit
quod hoc nunc habere rationem principii et finis. in hoc enim ratio est accipere

preteritum quia in eo est principium quod non finis et quod est in futuro quod non principium. Si ergo tempus haberet similitudinem cum linea recta possibile esset dici quod tempus [illegible] vel quod desinit. Sed cum assimiletur circulo secundum philosophum non est in dare instans quod sit tantum principium vel tantum finis. Et quia licet verum principium vel finis. arguit autem contra [illegible] ad formam [illegible] propositionem philosophi quod [illegible] corrumpitur tempus corrumpitur in tempore. Erit ergo tempus postquam [illegible] tempus. et [illegible] reperitur tempus reperitur in tempore. Similiter ergo tempus antequam esset tempus. Et quia hee rationes non concludunt et quia possit dari instans in tempore quod sit solum principium ante quod non fuit tempus et quod possit dari instans quod sit solum finis post quod non erit tempus non obstante quod tempus assimiletur circulo [illegible] et non linee recte in viii. declarabitur. Videntur enim hee rationes et alie que innuit probare eternitatem mundi dissolventur. ¶ Deinde cum dicit ipsum autem iam declarat de ipso iam. dicens quod ipsum iam dicitur de tempore quod est prope presens nunc athomo id est indivisibile. [illegible] tempus prout est pars futuri temporis. ut cum dicitur quando vadet. Respondetur iam quia prope est ut vadat [illegible] iam prout est pars preteriti temporis et tempus non est procul ab ipso nunc in quo sumus ut cum queritur quando vadis. Respondetur iam veni si prope est [illegible]. Sed yliou id est [illegible] iam [illegible] non dicitur quia [illegible] est procul ab ipso multum nunc in quo sumus. ¶ Deinde cum dicit ipsum autem modo. declarat de ipso modo et de olim et de repente dicens quod ipsum modo notat ipsum tempus quod est prope presens nunc et est pars futuri temporis ut quando venit. Respondetur modo. Similiter tempus proximum presenti nunc. olim autem notat tempus preteritum sed non nominat tempus quod est proximum sed quod est procul. repente autem [illegible] notat quod fit in insensibili tempore. [illegible] repente quod fit pro [illegible] tempore vel quod fit subito vel cito. ¶ [illegible] autem quod olim [illegible] notat tempus remotum et tempus preteritum. modo autem [illegible] notat tempus proximum sed secundum ydiomatis nostri non [illegible] notat tempus preteritum. dicitur enim non solum de preterito [illegible] venit sed et de futuro quod modo veniet sed forte apud grecos notat solum tempus preteritum. quia talia accidentia sunt secundum consuetudinem ydiomatum.

Mutatio autem omnis natura [illegible]. Postquam philosophus declaravit de tempore per comparationem ad mutationem et etiam declaravit de quibusdam [illegible] temporis. In parte ista assignat rationem quare quidam dixerunt [illegible] tempus declarat [illegible] que supposuerat. dixerat enim quod tempus [illegible] corrumpere [illegible] generare. dixerat etiam quod ratione motus est quod fiat in tempore. dicit ergo [illegible] quod [illegible] duo declarat. Primo enim declarat quod motus per se facit ad corruptionem patientis aut ad generationem. Secundo probat quod ratione motus quod fiat in tempore [illegible] autem nobis. [illegible] quia [illegible] quod intendit. Secundo quod dixerat [illegible] signum [illegible] sufficiens [illegible] quod omnis mutatio per se est remotiva [illegible] abiit albo et [illegible] per se corrumpere [illegible] quod omnia ista temporalia fiant id est generantur et corrumpuntur in tempore [illegible] alium quidem dicebant esse tempus sapientissimum quia [illegible] ad generationem. Sed paron pitagoricus dixit tempus peremptorium disciplinarum quia homines obliviscuntur in tempore et tempus magis facit ad corruptionem discipline quam ad generationem et [illegible] magis [illegible] dixit [illegible] et sicut dicitur [illegible] plus quam tempus magis erit per se causa corruptionis quam generationis. omnis enim mutatio per se est [illegible] destructiva. Sed [illegible] generationis dicitur [illegible] esse causa per accidens. ¶ Deinde cum dicit signum autem sufficiens probat quod dixerat per signum. dicens quod signum sufficiens quod tempus per se faciat ad corruptionem patientis quam ad generationem est quia nichil fit id est generatur [illegible] ad quantum ipsum moveatur et agat agens. Si ergo [illegible] per se generationis non [illegible] sed tempus videtur esse causa corruptionis. corrumpitur enim [illegible] moneatur ab aliquo [illegible] et hanc corruptionem magis solent dicere esse ab tempore. dicendo enim quod aliquid non corrumpitur [illegible] per aliquam [illegible] et solo tempore moreretur tempus ergo per se videtur esse causa sufficiens corruptionis. tale enim corruptionis per se attribuimus tempori quando fit per senium [illegible] per senectutem non per violentiam illatam. addit autem quod [illegible] ad corruptionem facit tempus sed accidit hanc mutationem fieri in tempore. ¶ [illegible] [illegible] declaratur dicens quod quod ergo tempus est id est [illegible] esse [illegible] quod est tempus et quomodo dicitur ipsum nunc et quod est ipsum tunc et quod iam et quod olim et quod repente dictum est sufficienter. ¶ [illegible]

utrum motus per se faciat ad corruptionem patientis aut ad generationem. videtur autem quod non. motus enim [illegible] comparationem habet ad terminum ad quem quam ad terminum a quo. non enim ut [illegible] probabatur motus [illegible] recipit denominationem et speciem a termino ad quem vadit. Si enim ex nigro quis fiat albus motus ille incipit a nigredine et vadit ad albedinem. hic autem motus non dicetur de nigro [illegible] [illegible] speciem a nigro. sed dicetur dealbatio et suscipit speciem ab albo. Si ergo motus [illegible] habet comparationem ad formam ad quam vadit quam a forma a qua incipit. [illegible] forma ad quam vadit faciat ad generationem [illegible] a qua incipit faciat ad corruptionem magis erit motus per se generare quam corrumpere [illegible] oppositum [illegible] in littera. ¶ [illegible] motus [illegible] comparari vel ut motus est vel ut instrumentum alicuius agentis. cuius enim organo competit dicitur actio. una inquantum res quedam est. alia inquantum instrumentum est. videmus enim quod calor est quoddam instrumentum anime vegetative mediante quibus nutrire et augmentare. calori ergo competit duplex actio. una inquantum calor est et sic solum quod consumat. et quod [illegible] consumat. alia vero actio competit ei inquantum est instrumentum anime et sic non solum quod [illegible] consumat. sed regulatur ab anima et consumit usque ad debitam digestionem. quod ergo dictum est de calore [illegible] anime ad [illegible] est de motu [illegible] agentis. motus enim ut motus est et ut res quedam est. [illegible] quod corrumpat et [illegible] generat. sed non est motus [illegible] ut est organum et instrumentum alicuius agentis) quod autem motus per se sit corrumpere et non generare sic ostendi potest nam in [illegible] quod sunt per se [illegible] simpliciter ad simpliciter et magis ad magis et maxime ad maxime. si ergo ratione motus est quod facit distare ergo qui magis distat et quod magis movetur magis distabit. Sed secundum quod [illegible] motus augetur distantia [illegible] ad minimum aut distantia ad quem [illegible] quod quia motus facit per se distare patientis non [illegible] per se corrumpit quia distantia accidit [illegible] a termino a quo. Si enim [illegible] ad quem acciperetur distantia. tunc quanto tempus plus moveretur tanto plus distaret a termino ad quem vadit. Ergo cum in

secundum motum augetur distantia eius a quo et augmentatur propinquitas eius ad quod acceditur. Est distantia terminus a quo et propinquitas terminus ad quem, et quia per distantiam termini a quo fit corruptio, per approximationem termini ad quem fit generatio, si motus [secundum] motum per se facit, per se facit distare, per accidens appropinquare, per se est motus corruptio, per accidens generatio.

Secundum eius quod omnis transmutatio [est] ex quo motus accipit denominationem a termino potius quam [a] motus est. Secundo ut habetur contractum et ut declaratum ad hanc speciem motus vel ad illam. Si consideretur motus simpliciter et ut motus est, sic per se facit declarare distare ab eo in quo est ad terminum, non motus localis non distet ab illo loco in quo est, sic et non alterationis non distet ab ista qualitate in qua est. Est ergo de ratione motus facere distare ab eo in quo est sicut a forma in qua est. Sed quod appropinquet ad hanc per accidens. Hoc non habet ex parte motus unde motus est, sed hoc competit ei ut declaratum per ad agens ad aliquam speciem. Sicut non albationem, sed quod hoc alteratur de necessitate recedit ab albedine. Sed ut vadat ad rubedinem vel ad palloremm hoc competit ei prout declaratum habet motus per ad speciale agens. Et autem hoc in transmutatione speciali forte magis manifestum sufficienter, quia aer transmutatur specialiter ad hoc quod distet et recedat a forma in qua est. Sed ad hoc quod appropinquet ad aliquam specialem formam oportet quod habet transmutationem specificatam per ad speciale agens sicut oportet transmutationem in ignem transmutabilem ab igne et calido, sed sic oportet transmutationem transmutabilis in aquam ab aqua et a frigido. Non ergo potest intelligi transmutatio aeris specialiter nisi specialiter fiat recessus a forma aeris. Sed non oportet quod specialiter fiat accessus ad formam ignis et ad formam aque nisi habet transmutationem specificatam per ad declaratum agens. Ergo transmutatio quantum est de se facit distare a forma speciali, sed quod est transmutatio sic faciat accedere ad aliquam specialem formam hoc non competit transmutationi ut transmutatio est, sed ut declaratum per aliquod agens. Declaratur est ergo quod supra dicebatur scilicet quod motus ut motus est facit distare et corrumpi, quod autem faciat appropinquare et quod generet hoc non competit ei ut motus est, sed ut specificatur per ad agens et ut est organum alicuius agentis. Tertio est ergo quod ait philosophus quod motum et tempori attribuitur corruptio, sed ipsi agenti attribuitur generatio. Quod non obstat quia motus recipit speciem a termino ad quem vel eius generatio. Dico quod motus ut est contractus et specificatus per ad agens per se generat et facit appropinquare. Sed absolute sumptus solum corrumpit et facit distare. Non enim ut dicebatur potest intelligi transmutatio aeris specialiter nisi sit corruptio aeris. Sed quod sit vel generatio ignis vel aque non sufficit intelligere hanc transmutationem absolute, sed oportet intelligere eam specificatam et contractam per ad speciale agens quod sic aer patitur ab aqua et a agente sic a et a generatur. Cum exposuimus

Videlicet ultimus forte dicitur quod utrumque tempus per se corrumpit, videtur quod non quia cum tempore complementum ab aliqua ut si dicere non est actum non passivum. Sicut non ulla per se agunt vel patiuntur.

Ad quartum quod tempus per accidens corrumpit et per accidens generat. Unde philosophus ait quod hanc transmutationem nullam corruptionem tempus facit patiens in hiis causa sunt per accidens est dare gradus. Tempus enim omnino per accidens generat quia non competit ei ratione sui nec ratione motus in quo fundatur. Sed quod corrumpat non est omnino per accidens, quia sed hoc non competit ei ratione sui, competit tamen ei ratione motus quia motum competit per se. Ideo convenienter aut quod tempus mensurare est pure per accidens, sed quod corrumpet non est pure per accidens et tamen non est pure per accidens omnino quodam modo est per se.

Deinde cum dicit 'Quod autem hiis que a nobis', declarat unum quod de ratione motus est quod fiat in tempore. Et est quod dicit, sed quod duas rationes adducit ad hoc. Secunda ibi 'Secundum autem et velocius'. Dicit ergo quod hiis sic declaratis nobis idest a nobis manifestum est quod omnis mutatio et omne quod movetur necesse est moveri in tempore, quia secundum omnem mutationem dicitur esse velocius et tardius in omnibus enim mutationibus sic invenitur quod aliqua est velox aliqua tarda. Addit autem quod idem dicitur velocius motum quod prius est transmutatum in terminum idest quod citius in id transmutatur agens. Ergo velocius transmutatur quod citius pervenit ad terminum quem intendit agens et hoc quod movetur secundum idem spatium et quod movetur secundum motum regularem, idest secundum eandem rationem motus ut in loci mutatione sicut utrique movetur secundum loci lationem aut utrumque scilicet rectum vel circulare et talis transmutatio. Si accipiantur secundum eandem rationem secundum inveniuntur velocius et tardius. Est ergo una ratio hec quod omne velox et tardum mensuratur tempore quia omnis motus est velox aut tardus, omnis motus fit in tempore.

Secundo quod quantum hoc in uno. Hec non sunt comparabilia nisi que sunt unius modi. Motus ergo rectus non est velocior nec tardior circulari quia ipse non est comparabilis sibi. Ideo ait quod velocius et tardius non dicuntur in hiis nisi que moventur secundum idem spatium et secundum eandem rationem motus quia ipse talia sunt comparabilia.

Deinde cum dicit 'At vero prius', adducit secundam rationem dicens quod prius simpliciter et posterius est in tempore quia prius dicitur secundum distantiam ad ipsum nunc. Ipsum autem nunc est terminus preteriti et principium futuri. Quia quidem ipsum nunc in tempore est, ideo quod hoc prius et posterius. Unde manifestum est ipsum nunc in quo est distantia ipsius nunc, declaratum est ergo quod prius et posterius sunt in tempore quia sumuntur per distantiam ad ipsum nunc quod est in tempore. Addit autem quod e converso dicitur prius secundum tempus preteritum et futurum. Nam prius in preterito dicitur quod est longius ab ipso nunc in quo sumus. Prius autem in futuro dicitur quod est propinquius nunc in futuro autem econverso prius quidem est quod est propinquius ipsi nunc, prius autem quod est remotius. Concludit ergo quod prius et posterius sunt in tempore. Ex hiis que dixerat concludit intentum dicens quod cum prius et posterius est in tempore ad omnem motum sequitur quod sit ibi prius et posterius, manifestum est ergo quod omnis mutatio et omnis motus est in tempore.

Dubitatur utrum mutatio mensuretur tempore, videtur quod non, quia mutatio dicitur quod indivisibile. Indivisibilia autem mensurantur instanti et non tempore. Et cetera.

Ad quod quod mutatio dicitur potest accipi uno modo ut includit motum precedentem et sic dicitur quoddam divisibile et sic mensuratur tempore, et sic philosophus hic de mutatione loquitur. Alio modo potest accipi mutatio ut est terminus motus et ut dicitur quoddam indivisibile et sic non mensuratur tempore sed instanti. Quod mutatio sic accepta mensuretur instanti patet. Nam cum tempus mensuret motum, terminus ipsius mensurabilis instanti quod sic se habet ad motum sicut instans ad tempus. Instans autem ad tempus quantum ad prius dicitur terminus hic. Primo quia idem est realiter in toto tempore. Secundo quia terminus eius ex quo patet quod ipsum nunc et omnia permanentia et transmutatio mensuratur instanti. Sed cum competit permanentibus

mensurari in instanti et quod mutantur per maniera .i. mutatur in
stanti in quantum sunt eadem in toto motu sicut instans est
id in toto tempore. Sed mutatio mensuratur instanti, patet quod res
motus sit instans et res temporis. ¶ Ulterius autem quia tractatus de
uacuo restabat quedam non solvenda in hoc capitulo dicebamus .n.
ibi quod si gravia mouentur in uacuo quod descenderent in non tempore
hoc autem ut ostendebatur per maniera repugnat tamen hoc uacuo non sit
mensura corporis naturalis est tamen ibi medium spatii et sunt ibi diverse
partes medii propter quantitatem spatii. quod autem aliquod totum sit in diver
sis partibus medii et in diversis locis simul est omnino impossibile. quia si
hoc non est simul et est ibi successio ergo uacuum non prohibet in instanti
sed in tempore ut sibi tales difficultates soluantur. Primo mouebimus
quasdam questiones de illuminatione aeris. eo quod hic tractatum ut hic
magna similitudinem cum tractatu quod fiet in uacuo si esset dare
uacuum postea ad maiorem declarationem questionem de ipso uacuo
poterimus aliquid dubitare ¶ Dubitatur ergo primo utrum in illumi
natione aeris sint plura mutata esse ¶ Dicendum quod sicut in
deinde in motu locali sic suo modo se habet in mutatione intentionali. uide
.n. quod si ignis calefacit aerem immediate calefacit sibi partem
propinquam. et mediante illa parte aeris remotam. sic si ad lucidum
illuminat ad modum immediate illuminabit sibi partem propinquam
et mediante illa illuminabit partem magis remotam. Sed hoc esse non
potest nisi aliter generata in parte priori generaretur lux in
parte posteriori. sunt ergo ibi diverse generationes lucis. Sed cum ge
neratio sit quedam mutatio. quot sunt ibi generationes tot sunt
ibi mutationes. et per consequens tot sunt ibi mutata esse. eo dum
.n. lucem intentionaliter esse immediate quod supponatur ad presens. Sed si
attingeret non scribe super librum de anima declarati diffusius ueritatem
rem. generationes autem intentionalium diuisibilium habent secundum puncta
ipsius medii ut declarari habet in perspectiua, quot sunt puncta
aeris tot sunt ibi generationes lucis et per consequens tot sunt
mutationes et mutata esse, actu est tamen puncta aeris
non manifestum ut dicat aliquis in dictis. Sed dicendum puncta aeris
in modica pars eius que est susceptiua intentionis lucis. et tunc
dicetur esse punctalis talis pars quam accipitur ita modica quod si ac
ciperetur minor non posset ibi retinari species lucis.

¶ Ulterius autem dato quod in illuminatione aeris sunt plures mutationes
et plura mutata esse propter pluralitatem mutationis lucis. uel propter pluralitatem
punctorum medii ¶ Dubitatur forte aliquis utrum ille plures mutationes
mensurentur pluribus instantibus aut eodem instanti ¶ Dicendum quod
sicut se habet tempus ad motum, sic se habet instans ad mutatum
esse. tempus autem non plurificatur ex inferioribus motibus. Sed pluralitate
et unitate ipsius temporis reducuntur in pluralitatem et unitatem ce
lestis motus. id est .n. tempus est unum secundum continuitatem et non est
dare simpliciter plura tempora simul. quia motus primus est unus secundum
continuitatem. et non est dare plures tales motus simul. si .n.
fuerit esset dare pluralitatem temporum. quia tempus posterius est aliud
a priori. hoc est propter pluralitatem partium motus celi. ut quia reuo
lutio posterior est differt realiter a reuolutione celi. sic ergo propter unitatem
motus celestis poterimus continuitate temporis sic propter unitatem mutati
esse in celo poterimus unitatem ipsius instantis. quantumcumque ergo
in illuminatione aeris sit dare plura mutata esse. tamen quia omni
bus illis mutatis esse non. correspondet nisi unum mutatum esse in
celo sequitur quod tota illuminatio aeris mensuretur uno instanti
non nisi pluribus instantibus nam simul pluribus mutatis esse que sunt
in illuminatione aeris, respondet plura mutata esse in celo sicut
dare ad medium motum quia quodlibet motum mensurat tempore
sequitur quod illuminatio aeris fiet in tempore, quod est contrarium rationi
phylosophi in secundo de anima. cogimur ergo addiscendum quod sicut pluribus mo
tibus inferioribus pro tanto respondet unus motus celestis. sic omnibus ul
timis mutatis esse in aere. correspondet unum mutatum esse in celo.
causa autem quare illuminatio aeris non fit in tempore. et quare ul
timis mutatis non respondet nisi unum mutatum esse in celo. est quia
ut supra tangebatur. introductio forme fit in instanti. to
ta .n. causa quare requiritur tempus in introductione forme sunt propter remo
uendam dispositionem contrariam. cum ergo aer non habeat contrarietatem ad
lucem potest se lux multiplicare in toto aere in instanti.
propter quod omnibus mutatis illis esse que sunt in illuminatione aeris non
respondebit nisi unum mutatum esse in celo. ¶ Ulterius forte du
bitaret. cum in illuminatione aeris sit dare plura mutata esse
utrum illa plura mutata esse sint ad modum motus ¶ Dicendum quod si consi
deretur predicta quod non est quod .s. .n. tota illuminatio aeris fit
in instanti quod motus mensuretur tempore oportet nos dicere quod licet illa
plura mutata esse que sunt in illuminatione aeris non interci
piuntur aliquo modo motus propter quod illuminatio aeris non est motus nisi
uellemus ponere quod motus componitur ex mutatis esse, quod esse
non potest. nam sicut linea non componitur ex punctis nec tempus
ex instantibus. sic motus ex mutatis esse ¶ Dubitato de il
luminatione aeris. restat dubitare de motu in uacuo.
esse quod forte aliquis descenderet grave in uacuo utrum in illo de
scensu esset dare plura mutata esse. ¶ Dicendum quod ut in tractatu de
uacuo diximus sicut tota causa quare requiritur tempus in intro
ductione forme. est contraria dispositio in materia sic tota causa quare re
quiritur motus in tempore. tempore in motu locali sumitur. ex resistentia
medii uel mobilis. propter quod, quia si grave descenderet in uacuum quia ibi
non esset resistentia medii. cum uacuum si in eo esset mo
tus non habet unde resisteret. nec si esset ibi resistentia mobilis
cum in tali motu mobile actu non sit distinctum a motore.
quia gravia non mouentur ex se. nec sunt in distinctas intaliaque quarum
unum est per se mouens et aliud per se motum. sequitur quod in uacuo
gravia non descenderent in non tempore. id concludebatur supra. cum
deratione motus sit quod mensuretur tempore, quod in uacuo non est mo
tus. Sed licet in descensu grauis non esset motus. esset tamen
plura mutata esse. nam sicut licet illuminatio aeris non sit motus
tamen propter diuersas partes aeris est ibi dare plures partes ge
nerationes lucis. et plura mutata esse. sic licet descensus
grauis in uacuo non sit motus, tamen propter diuersas partes
ipsius spatii quod ponitur esse uacuum esset ibi dare plura mutata esse.

Sed tamen in te illa plura mutata esse non cadere medium ad motum
quia non esset ibi resistentia aliqua quam presupponit motus
per locum. sic non in te plura mutata esse. in illuminatione aeris cadit
ad medium motum. quia non est in contraria dispositione medii. quam presupponit
motus per formam. ex quo manifeste apparet quod sicut illuminatio a-
eris non est motus quia tunc componeretur ex mutatis esse absque
motu. sic descensus gravis in vacuo non est motus quia in-
est dare absque eo quod est in te mutata esse incipiat ad
motum. patet igitur quod licet descensus gravis in vacuo non sit mo-
tus. et tamen si esset dare tale descensum esset ibi dare
plura mutata esse. [U]lterius forte dubitatur utrum talis
descensus mensuretur uno instanti vel pluribus instantibus. [D]ico
quod si descensus gravis in vacuo reduceretur in motum celi
et sic mutata reducerentur in motum esse celestem. sequeretur
quod ille descensus non mensuraretur pluribus instantibus.
sed uno instanti. nam sicut pluribus mutatis esse in illumina-
tione aeris. respondet solum unum mutatum esse in celo. sic
pluribus mutatis esse in descensu gravis in vacuo. non
possumus videre nisi unum mutatum esse in celo. quia si pluribus
talibus mutatis esse. Respondent plura mutata esse celestia
cum motus celi fiat in tempore. et non sit dare in celo plura
mutata esse nisi non incipiat ad motum. deinde ergo
descensus gravis in vacuo fieret in tempore in te plura talia
mutata esse. incipere ad motum contra Firmum est oppositum. opor-
tet ergo si descensus gravis in vacuo reduceretur in ce-
lestem motum quod omnibus illis mutatis esse non. videretur nisi unum in-
stans. sed quia vacuum non potest habere ordinem ad celum. oportet quod
si in tali descensu est dare plura mutata esse. quod talis descensus
mensuretur pluribus instantibus non uno instanti. sic enim
esset dare plures motus iterum qui non reducerentur in ce-
lestem motum de necessitate esset dare plura tempora. tempore enim
de necessitate sequitur quod per motum non reductum in alio motu quia
non est nisi unus motus qui non reducatur in superiorem motum. ideo
est solum unum tempus et non plura tempora. a simili ergo si esset dare
plura mutata esse non reducta nisi ad mutatum esse superius de
necessitate quot essent talia mutata esse. tot essent instan-
tia mensurantia illa. Dicamus ergo quod licet omnia mutata esse
que sunt in illuminatione aeris mensurentur uno instanti quia
reducuntur in unum mutatum esse celeste. tamen omnia mutata esse
esse in vacuo mensurentur multis instantibus. quia sic omnia
mutata esse non reducuntur nisi ad mutatum esse superius. et ergo concedo
quod pluribus mutatis esse in vacuo. Respondent plura instantia
tamen cadere ad tempus medium. sic non in te plura mutata esse in va-
cuo cadere motum medium. Ulterius forte dubitatur utrum talia
plura instantia mensurantia plura mutata esse in vacuo habeant
continuitatem adinvicem utrum existentiis continuentur tempus. [D]ico
quod tempus et ea que sunt in tempore quantum est de se habent rationem numeri
si autem dicatur quod continuum sed est ratione motus in quo fundatur
tempus. et ea que sunt in tempore non sunt quod continuum nisi per illud

fundantur. quia si descensus gravis in vacuo non est motus
et in te mutata esse in tali descensu non incipiunt ad motum
medium quia sublatus est ipse motus per ipsum motum a quo talia habent
continuitatem. sequitur illa instantia non esse continua non esse tota
continuis in uno ut dictum est in te illa instantia nullum in-
cipiunt tempus. sic non in ista mutata esse incipiunt ad motum
quare aut utrum existentibus instantibus continuatur ad tempus non sed
dubium. quia non accipiatur omne tempus ex nunc non ex instantibus
non continuetur tempus sicut non ex punctis linea non ex mutatis
esse motus. immo quia si omnis puncti componantur nullam facient
magnitudinem. et plura puncta non sunt ad maius quam unum punctum
sed omnia sunt instantia mensurantia descensum gravis in
vacuo nullam facient magnitudinem. non essent plus quam
unum instans. Concedi ergo debet quod descenderet grave in vacuo descen-
deret in non tempore. et concedi potest quodammodo quod descenderet in instan-
ti. quia et si essent ibi plura instantia propter plura mutata esse tamen
quia omnia illa instantia non facerent tempus. non essent plus quam
unum instans concedi possumus tale descensum fieri in instanti.
[U]lterius forte dubitatur. dato quod in tali descensu essent
plura instantia propter plura mutata esse utrum sic plura instantia
differrent [gap] ratione solum. [D]ico quod instans per se
in substantia vel motus plura non mutata esse. non diversificat instantia
nisi prout diversificant ipsum mobile. cum ergo mobile prout comparetur
ei ad et ad mutatum esse non sit aliud per rationem sequitur quod si esset descen-
sus gravis in vacuo licet essent ibi plura mutata esse tamen quia
unum esset corpus mobile gravis quod mutaret per omnia muta-
ta illa esse oportet dicere omnia illa instantia esse per rationem. propter mutare
corporis mobilis essent tamen diversa propter diversa mutata esse que habent
diversitatem ipsum mobile per rationem nam prout mobile comparetur quod
sit in alio et alio mutato esse. sequitur quod per rationem sit aliud et aliud
aliud ipso. [U]lterius autem si pluribus mutatis esse in vacuo
videntur plura instantia. dubitatur forte utrum inter illis pluribus
instantibus debeat poni quod sit ibi successio. [D]ico quod sicut
non esse. quia labor in te. quod patet enim dicebamus videntur in actu
ad dicens. sic enim dico quod ibi non sit successio. cum tamen illa instan-
tia mensurent omnia mutata esse ipsius gravis in vacuo si inter
instantibus non est successio. sequitur quod grave sit totum in diversis
partibus spatii. si enim ad mobile pertineat ad spatium
quandocumque ubi sit vacuum dicere quod non pertineat cum
successione et dicere quod sit totum in diversis partibus illius spatii
videtur esse oppositum in adiecto. Rursus si concedimus inter ista
instantia cadere successionem cum omnia sic instantia non sint plus
quam unum instans. quia in te ea ut dictum est non cadit tempus
medium. sed ut videtur in eodem instanti possit esse successio. propter quod
inter illa instantia est successio quando sunt plus quam unum instans.
Dicamus ergo quod si grave descenderet in vacuo esset ibi dare
plura instantia absque tempore medio sicut esset ibi dare
plura mutata esse absque motu medio et in te sic plura instantia
esset successio. si esset sic totum grave in diversis partibus spatii

si ergo plura instantia successive essent in pluribus partibus spatii non obstante quod omnia illa instantia non essent plus quam unum instans. Videmus enim aliquando secundum quod in proposito huius mutationis ipsa ymaginatio decipit. nam si esset dare vacuum et non moveretur celum, esset dare quod aliquod tempus fluxum in motu celi. Rursus si in illo vacuo descenderet aliquod grave, quia iste descensus non reduceretur in motum celi, sequeretur ut dicimus esse quod ista mutatio esset in vacuo haberet plura instantia quibus mensuraretur et non reducerentur in instans celestis temporis tanquam in primam mensuram. arguit ergo ymaginationem licet mutatio esset in vacuo haberet instantia plura, non reduceret in instans celeste tanquam in mensuram primam, tamen est instans celeste quod fuit illa mutatione esse. et quia omnibus illius mutationis esse non respondet nisi unum instans temporis celestis. nam si illius mutationis esse responderent plura instantia tempore celesti, cum inter ista plura instantia cadat tempus medium, sequitur quod descensus in vacuo fiet in tempore cuius oppositum diximus. dicere ergo inter instantia mensurantia mutationem esse in vacuo esse successionem, ut visum est dicere in uno et eodem instanti temporis celestis possent esse successive. nam ut dictum est omnibus illis instantibus non correspondet nisi unum instans in celo sicut omnibus illius mutationis esse in vacuo non correspondet nisi unum mutationis esse celeste. Simpliciter arguit ymaginatio. si omnia ista instantia non sunt plus quam unum instans, quia in uno instanti non possunt esse successive, sed quod in omnibus illius mutationibus possit esse successio. sed quod hic est ymaginationes fallat de levi ostenditur, nam successio non est attendenda secundum mensuram eorum non durationem vel assistentiam, sed secundum mensuram primam. quia si hic esset in toto tempore non possunt esse successive, non est enim magis simpliciter et totaliter nunc temporis quam nunc eternitatis. et in toto tempore non videmus nisi unum nunc eternitatis. ipsum enim nunc eternitatis simpliciter et totaliter omnia tempora amplectitur et assistit omnibus temporibus. sicut ergo non valet in nunc eternitatis non possunt esse successive, sed quod ibi diversa tempora non est nisi unum nunc eternitatis. ergo in diversis temporibus non possunt esse successive. sic non valet in eodem instanti temporis non possunt esse successive, sed quod ibi plura instantia mensurantia plura mutationis esse in vacuo non est nisi unum instans celeste. ergo in illis pluribus instantibus non possunt esse successive. Propter quod amota est vis physica. Per hoc declaravi successionem non in tollitur. nam potest esse continuitas inter maiora instantia et successio. quia si ad non erit sic album et nigrum inter tempus et instans. si tempus est contrarietas albi et instanti ad quod erit ergo successio inter tempus et instans est successio. sic quia tempus solum addit supra tempus sic inter plura instantia in vacuo possit esse successio non obstante quod illa plura instantia non sint plus quam unum instans. ex hiis autem patet quod [illegible] ex albo fiat nigrum. sed quod tempus est contrarium et erit nigrum tunc tempus et instans. sicut ergo inter tempus et instans est plus, instans nullam magnitudinem ponit sicut linea fit in [illegible] continuatione esse in

quali motus fieret in vacuo. et quale tempus mensuraret, mensuravet motum illum. nam motus ille componetur ex solis mutatis esse et tempus ille ex solis instantibus. si ergo ipse locus ex mutationis esse non fit motus, et ex solis instantibus non resultat tempus. si non habemus ipse debemus dicere quod descensus gravis in vacuo non fit motus et quod talis descensus fit in non tempore. facile est ergo quod impossibile est esse aliquam mutationem esse que non reduceretur in mutationis esse celeste. et impossibile est esse aliqua plura instantia inter que cadit tempus medium. propter quod impossibile est ponere ad spatium vacuum in quo sit descensus alicuius corporis gravis vel ascensus alicuius levis. nisi tale impossibile ponetur sequeretur quod essent aliqua mutationis esse non reducta in motum celi et quod essent aliqua instantia inter que non caderet tempus medium. et ultimus inter illa plura instantia esset successio non obstante quod non essent plus quam unum instans.

Dubitavit Commentator 3. etc. Postquam philosophus declaravit de tempore secundum se et per comparationem ad mensurata, et ostendit quo tempore se habet ad omnia mensurata et ad omnia talia que sunt consecutiones temporis, determinat ista ut dicebatur movere consecutiones esse tempus. Sunt autem hec questiones 3. prima est de entitate eius. secunda de unitate. 3 de unitate ipsius. dicimus autem quod primo solvit duas questiones de tempore, quarum una de entitate eius et de unitate ipsius. secundo solvit 3am separatim de unitate temporis quod erit 3. Quantum est ad primum dubitabit autem aliquis etc. primum dicit quod primo premittit dictas duas questiones. secundo exequitur de illis ubi. aut motus est. dicit ergo quod dignum est considerare quomodo tempus se habet ad animam. et hec est prima questio de entitate temporis ut utrum tempus sit solum ens apud animam. secunda questio est de unitate temporis. ideo queritur propter quod tempus videtur esse in omni re sensibili. quia videtur esse in terra in mari et in celo.

Deinde cum dicit aut motus est, exequitur de predictis questionibus et quod dictum fuit quia primo exequitur de questione secunda, secundo exequitur de prima ibi utrum autem cum non sit. dicit ergo quod autem ideo super tempus habet quandam universalitatem ut habeat esse in omnibus quia est quedam passio motus vel est aliquod habitus motus et est exemplum numerus ipsius motus. sed hec omnia sunt celestia terra mare et omnia talia sunt in loco et sunt mobilia localiter. tempus autem et motus sic sunt secundum potentiam et secundum actum. tempus enim non solum mensurat quod movetur in actu sed etiam quod movetur in potentia. quia tempus mensuratur et quia certum est per motum actu. si ergo omnia que videntur per moveri actu vel potentia, quod tempus habet quandam universalitatem esse omnia talia. Secundo autem quod spatialiter omnia esse in loco quia nullus motus est communis apud omnia nisi motus localis. volens ergo probare universalitatem temporis ex universalitate motus spatialis facit mentionem de loco quia aliqua corporalia sunt mobilia per locum non tamen sunt mobilia motibus aliis. Secundo sciendum quod dicit omnia esse in loco accipiendo esse in loco large, propter quod celum dicitur esse in loco quod pars et ipse non est in loco, sed solum partes ut supra ostendebatur, cum enim hic faciat mentionem de loco propter motum localem cum celum moveatur tali motu propter hoc sufficit quod accipiatur esse in loco large secundum quod

motu͞ 9petit celo ee͞ in loco. ¶ Tᵒ s͞ʒo r͞ q tp̄s dᶜ ee͞ i loco sic ee͞ cu͞ motu ⁊ cu͞ q̄ete. ł dᶜ ee͞ sic cu͞ motu in p̄o͞. sʒ no͞ ʒ acci͞ d͞ hi͞ sic ꝑut passio ʒ sic cu͞ s͞bo. ⁊ tp̄e ei no͞ ſudat in q̄ete tāq̄ passio in s͞bo. n͞ r͞ ʒ passio eiʒ motᵒ. accᵈ ʒ gᵒ iᵈ sic sicut mensura ʒ sic cu͞ mensura͞to q tp̄e mensurat q̄tʒ motu͞ s͞ mensus ⁊ r͞ no͞ solu͞ mensurat motu͞ in actu sʒ in p̄o͞ q mensurat ip̄am q̄ete. ¶ Dubᶻ s͞. q̄s utru͞ tp̄e sit un͞ q ap͞ᵈ oia͞ ista ſeusibᶦᵃ. ¶ Dᵈ q ut sup̄ᵃ dicebatᶜ mensura aliu͞ accipᶦᵗ s͞ paritate ⁊ s͞ m͞ h͞t ee͞ in rebᵒ q̄ntitas q mensura q̄ntā p sui replecom͞ adequatᶜ mensurato ut ulna replicata adequatᶜ p̄ano. aliu͞ no͞ accipᶦᵗ mensura rōne 9g͞uis ad albu͞ ʒ mensura om̄i colo͞ no͞ q albu͞ replicatu͞ mensuret colores. sʒ q 9gᵒ albi facit ad 9g͞in colo͞ om̄i ⁊ pᵒ ens d͞s ip̄e glo͞s ʒ mensᵃ om̄i s͞baꝝ ⁊ om̄i entiu͞ no͞ q ip̄e replicatᵈ mensuꝝ entia. sʒ q 9gnitio facit ad 9g͞in om̄i. cu͞ gᵒ tp̄e cāsat motu͞ ⁊ mensurat tp̄is accipiatᶜ s͞ q̄ndā cāsitᵃᵗᵉ q̄ p̄ꝑu͞ ʒ q̄ntitᵃᵗᵉ s͞ eam eē͞ ł in eē͞ dici tp̄e ⁊ mensura no͞ quocu͞q͞ m͞o. sʒ erit mensura q̄nta ⁊ uirtut q q̄ntitas tp̄is no͞ manʒ. cu͞ h͞ q tp̄e ʒ mensura q̄ntā. ʒ r͞ succesᶦᵛᵃ. tp̄e gᵒ tp̄ pt 9siderari. p̄ ut ʒ mensura. s͞o ut ʒ q̄ q̄ntu͞. t͞io ut ʒ q̄ succeᶦᵛ. ut ʒ mensura ſudaᶜ in aliqᵒ. p̄mo q ꝑ in quolʒ gn͞e ʒ no͞ ⁊ mensura om̄i alioꝝ ut au͞ ʒ q̄ q̄ntu͞ ſudatur aliqᵈ m͞o i p̄ᵒ. q̄nto u͞m q no͞ ʒ q̄ᵘʸ quocu͞q͞ m͞o sʒ ut ʒ q̄ succeᵉᵘ ſudaᶜ in p̄mo q̄nto succeᵘᵒ no͞ i p̄mo q̄nto simpᶦʳ. cu͞ gᵒ p̄mu͞ q̄ntu͞ successiuu͞ sit motᵒ p̄m͞ oʒ tp̄e ſudari in motu p̄mo. ⁊ q oia͞ m͞oᶦᵃ sᶦᵘ mouerᶜ actu sᶦᵘ pᵒ h͞nt ordiⁿᵉ ad motu͞. p̄mu͞ oʒ tp̄e h͞re q̄ndā unitate͞ ł om̄i m͞oᶦᵘᵗ sᶦᵘ accipiaᶜ m͞o i actu sᶦᵘ in p̄ᵒ. ¶ Ulterius s͞ du. q̄s. dico q i h͞a dᶜ q tp̄e ʒ passio motᵒ utru͞ h͞at unitate͞. ¶ Dᵈ q tp̄e ʒ pᵒ motᵒ no͞ cuiuʒ. sʒ solu͞ motᵒ p̄mi. sʒ si sic dicimᵘ q credimᵘ bn͞ dicē͞ dupˣ dubiᵒ 9surgit. na͞ cu͞ ꝑpᵃ sit id͞ n͞r ee͞ cu͞ tali motu cu͞ id no͞ ſudetur in s͞ ip̄o. uᶦᵈᵉ q tp̄e no͞ h͞at ee͞ in tali motu. Rursus cu͞ passio sit alia. tp̄e au͞ dᶜ id͞ m͞r ee͞ cu͞ motu. gᵒ ee͞ passio͞ motᵒ ut n͞r ʒ dic͞e oppoᵘʸ in adio. Scᵈ gᵒ q sufficit q ad distinguaᶜ ab alio s͞ intenco͞m solem ad h͞ q dicaᵗᵘʳ ſudari in illo ł ee͞ in eo. uideᵗ n͞. q ꝑ ulia sit id m͞r cu͞ ꝑtibʒ s͞. n. ee͞ m͞le q h͞ʒ ulē i re eē͞ ʒ ip̄m ꝑticipare. attn͞ q intētio ulis ⁊ rō s͞oꝝ lis ei ʒ alia ab intētio͞e ꝑticlaris oʒ ulia ee͞ in ꝑticlaribʒ sic h͞t s͞ eē͞ ulē q h͞t tp̄e in re eē͞ sit id cu͞ p̄mo m͞o. tn͞ q rō s͞iꝑ tp̄is ʒ alia a rōne motᵒ pt uni͞ dici ee͞ in alio. ꝑꝑ q soluta ʒ obᵒ p̄ma. 2ᵈa tn͞ ut n͞r magᵉ angit. na͞ sʒ ꝑꝑ alia ⁊ alia͞ rōm͞ tp̄is ⁊ motᵒ possumᵘ 9cede͞ unu͞ ſudari

in alio no͞ tn͞ ꝑꝑ h͞ ut n͞r 9cede͞ possimᵘ q unu͞ sit passio alterius. ulia. n. ⁊ si sit in ꝑticlaribʒ no͞ tn͞ uʳ q possint dici passio ꝑticlariu͞. s͞ dulitas gᵒ q q̄n alicuiꝝ ʒ alia ⁊ alia rō. uʳ r͞ ulē dulitᵉ rōnes no͞ collocat ea in alio ⁊ alio gn͞e ⁊ tn͞ unu͞ no͞ dʒ dici passio alterius. passio. n. ⁊ s͞bm͞ ꝑꝑ sūt in dulito gn͞e salte͞ p̄ncipio. s͞m͞ ʒ gᵒ q q ulē ⁊ ꝑticᵉ s͞ q h͞t no͞ dulisicat gen͞ ⁊ si 9cedimᵘ q ulia sint i ꝑticlaribʒ no͞ tn͞ dici m͞ q h͞ sint passio eoꝝ q̄n ei aliqᵉ extra id m͞r sit h͞nt dulitᵒs rōnes q r͞ collocat in dulitis gn͞ibʒ ł r͞ in dulitis p̄ntis. tn͞ ea q̄ sūt dulitoꝝ gn͞m s͞ qᵈ ordine͞ reducuntᶜ in s͞bam ita q s͞ba s͞bicitᶜ uni mᵉᵉ alia no͞ ʒ i 9seus q̄ sic se h͞nt ad inuice͞ unu͞ ee͞ passio͞e ł alterius. uidemᵘ n. q actio passio ⁊ motᵒ sūt id m͞r ut in t͞rio dicebatᶜ. tn͞ h͞ ꝑtinet ad dulita p̄nta ⁊ actio ⁊ passio reducuntᶜ in s͞bam mᵉᵉ motu possint dici q h͞ sint queda͞ passio͞es motᵒ ita q actio ſudata i motu ʒ q̄da͞ passio motᵒ no͞ obstante q ʒ id m͞r cu͞ ip̄o. sic r͞ q tp̄e reducitᶜ in s͞bam mᵒ mᵉᵉ motu locali ⁊ q tp̄e ⁊ talᶦ motus ꝑtinet ad dulita gn͞a q̄ntucu͞q͞ sint id m͞r si bn͞ 9sideratᶜ ꝑt͞ dici pt q tp̄e ſudaᶜ in motu ⁊ q ʒ q̄da͞ passio motᵒ.

¶ Ulterius s͞ du. q̄s. utru͞ m͞te possit dici passio motᵒ. uʳ au͞ q sic. na͞ si m͞te 9pa͞ᶜ ad m͞oᵈᵉ sicut tp̄e ad motu͞ si 9cedimᵘ q tp̄e sit passio motᵒ. uʳ q debeaᵘ 9cede͞ q m͞te sit passio m͞oᵗ. ¶ Dᵈ q no͞ sufficit q ad ſudetur in aliquo ad h͞ q sit pa͞ᵒ eiᵘ. sʒ r͞ ulterius reqᶜ q h͞at rōm͞ accn͞tis. u͞m ʒ. n. q m͞te ſudatur i s͞ba rei mobᶦˡ sicut tp̄e ſudatᶜ i motu. t͞u͞ ʒ r͞ q m͞te ʒ id m͞r cu͞ s͞ba rei mobᵉ sicut tp̄e ʒ m͞r cu͞ s͞ba rei mobᵉ sic tp̄e ʒ m͞r cu͞ motu. u͞m q ip̄m m͞oᵈᵉ sit s͞ba mobᶦ q ʒ accn͞s q ʒ id m͞r cu͞ s͞ba no͞ sic h͞t rōm͞ accn͞tis sicut illᵈ q id m͞r cu͞ accn͞te m͞te no͞ sic pt͞ dici passio mobᶦˡ sic tp̄e passio motᵒ q m͞te no͞ sic h͞t rōm͞ accn͞tis cu͞ sit id m͞r cu͞ ip̄a s͞ba sic tp̄e q ʒ id m͞r cu͞ accn͞te. ¶ Deinᵈ cu͞ dᶜ. utru͞ au͞ cu͞ no͞ sit. exeq͞ de s͞a q̄one utru͞ tp̄e sit solu͞ eius apud aiam͞. ee͞ q d. s͞. q p̄ᵒ ꝑbat tp̄e n͞ ee͞ si aia͞ no͞ sit. s͞o solu͞ qom͞ q̄ntā ibi. sʒ au͞ h͞. dᶜ gᵒ q dubiᵇⁱᵗ utrū͞ erit tp̄e aut no͞. uʳ n. no͞ ee͞ tp̄e q no͞ sit aia͞. q cu͞ impoᵒᵈᵉ sit ee͞ aliq̄ nu͞aᵗ rem i posᶦᵇᶦˡᵉ ʒ ee͞ aliq̄ mᵃˡᵉ. q̄re nu͞m ʒ q nu͞ʒ ʒ m͞s nu͞atus m͞ nu͞alis s͞ no͞ sit aia͞ nu͞ans. nu͞s. n. ois aᵗ ʒ q nu͞atur in actu aut q ʒ nu͞ale in p̄o͞. si au͞ n͞ aᵈ q̄n͞ aia͞ ʒ apta͞ natu͞ nu͞ale ⁊ aia͞ intelligit. q nu͞are ʒ op͞ rōis ⁊ itellcis s͞ q si aia͞ ʒ tp̄e ꝑ itellē tn͞ nu͞ans. tp̄e au͞ ʒ n͞s natus ł nu͞abᶦˡ. i p̄oᵗᵉ ʒ ee͞ tp̄e si no͞ sit aia͞ nu͞ans i p̄m͞ ¶ s͞ʒo au͞ q sic ponit

essentias esse. essentias sic oportet quod ponantur et cetera. Si igitur essentiae sint in actu habent causas in actu. si autem sint in potentia habent causas in potentia. propter quod si impossibile est esse causas non erunt essentiae in actu non in potentia. si igitur impossibile est esse numerans non erit ad numerandum et contra non numerabile in potentia. quia si non potest esse anima numerans non numerabile esse posset non tempus ut est numerus numeratus non ut est numerus numerans.

¶ Deinde cum dicit: Si autem hoc. solvit ad quaestionem quaestam dicens quod aut hoc quod est tempus est ut quoddam ens. et aliquo modo est supposito si non sit anima. quia si contingit esse motum sine anima et prius et posterius in motu sunt absque eo quod sit anima et tempus aliquo modo absque eo quod sit anima. nam hoc quod est prius et posterius in motu secundum quod sunt numerabilia sunt tempus.

¶ Dubitatur si adhuc utrum tempus sit ens solum apud animam.

¶ Dicendum quod aliqua sunt ad quorum esse non facit anima ut sunt istae res sensibiles ut habent esse in esse reali. aliqua vero sunt quorum totum esse quod habent habent ab anima et non sunt entia apud animam ut chymera et tragelaphus et cetera talia figmenta. aliqua autem sunt ad quorum esse aliquo modo facit anima non tamen totum esse quod habent habent ab anima ut universalia quorum esse quod habent sunt in re extra secundum formale autem et complementum recipiunt ab anima intellectus enim intelligit et ipsa natura rerum particularium formaliter enim cum hic non per considerationem absque conditionibus individuantibus et quia intellectus est qui considerat talia absque conditionibus intellectus est qui facit universalitatem in rebus ut vult Commentator in primo de anima. facit igitur intellectus ad esse universalis non tamen totum esse quod habent ab anima / essent enim universalia in rebus si non esset anima. sic et suo modo et ad esse temporis facit anima non tamen tempus totum tempus quod habet habet ab anima. esset enim tempus materialiter et si anima non esset quae numeraret illud. ipsa enim prius et posterius in motu sunt tempus materialiter complete / tamen vero formaliter ipsius temporis ex eo quod talia sunt numerabilia ab anima / unde igitur tenendum quod si non esset anima quod esset tempus / ut quia esset materialiter non tamen esset secundum suum formale complementum erunt ipsa prius et posterius in motu ut sunt materialiter tempus et si non esset anima non tamen essent talia ut complete formaliter ratione temporis quia non essent ut sunt numerata secundum quod motum complete formaliter ratione temporis.

¶ Ulterius si dicatur / ad quid oportet prius et posterius in motu numerari ab anima ad hoc quod compleatur formaliter ratione temporis.

¶ Dicendum quod cum motus sit continuus ipsa prius et posterius sunt in potentia / si sunt in actu hoc est per signationem animae sicut in linea continua puncta sunt in potentia et sunt in actu eo quod signantur illa. oportet igitur ipsa prius et posterius in motu numerari ab anima et anima facit ad quoddam complementum temporis in quantum numerando et signando ipsa prius et posterius in motu facit ad quandam actualitatem eorum.

¶ Deinde cum dicit: dubitabit autem aliquis. movet quaestionem de unitate temporis.

¶ Notandum cum aliquis credit quod unitas universalis temporis fundatur in existentia motus. si igitur inde volumus utrum sit tempus unum. videndum est utrum tempus sit passio et numerus cuiuslibet motus. Et igitur facit Philosophus quia primo inquirit utrum tempus sit passio alicuius motus et probat ipsum esse numerum cuiuslibet motus. secundo obicit in contrarium.

Et quia ex hiis dependet quod de unitate temporis oportet quod sit tempus unum / secundum veritatem. Si est nunc non mutatum et cetera. nunc non omne namque. Dicit namque quod dubitabit aliquis cuius motus. id est motus tempus sit numerus vel passio aut alicuius. primo monstrat quod tempus sit passio et numerus cuiuslibet motus quia namque fit id est ad generationem in tempore. et augmentatio et alteratio in tempore et similiter localis in tempore. propter igitur quod motus est simpliciter et absolute simpliciter non habet ad analogiam et tempus. sequitur quod tempus est numerus et passio uniuscuiusque motus. unde tempus est numerus simpliciter numerus continuus. et non est numerus cuiusdam motus tantum.

¶ Notandum autem quod cum diffinitur tempus quod est numerus motus. id est motus non facit pro uno quoque motu et solus facit pro motu primo. non enim aliquis motus cadit in diffinitione temporis et solum motus primus. unde igitur hoc facit non arguit quod aliquis motus ponatur in diffinitione temporis non quod tempus diffiniatur per hoc quod est numerus cuiuslibet motus. mensurat enim aliquis motus de tempore quia quilibet dependet a primo motu. tempus enim solum diffinitur per hoc quod est numerus primi motus.

¶ Deinde cum dicit: Sed est nunc mutatum. obicit contrarium omnis tempus non esse diffiniendum per hoc quod est numerus alicuius motus. dicens quod est id est habet esse nunc mutatum unum et ad posterius id est sit motus diversa mutatio quorum mutatio utriusque motus erit numerus simpliciter tempus erit igitur alterum et alterum tempus pro altero et altero motu. et erunt sic duo aequalia tempora quod est inconveniens. non igitur tempus est numerus cuiuslibet motus.

¶ Notandum autem quod si tempus diffinitur per hoc quod est numerus cuiuslibet motus et quilibet numerus numeratus esset tempus cum contingat motum diversa mutatione et per consequens cum contingat esse diversos motus per consequens contingeret esse diversa tempora. ideo igitur hoc propter solvit rationem primam. nam non propter hoc quod aliquis motus sit in tempore tempus diffinitur per hoc quod sit numerus alicuius motus. quia tunc ad diversitatem motuum sequeretur diversitas temporum quod est inconveniens.

¶ Deinde cum dicit: Aut non omne namque. quia ex hiis quae dixit dependet quoddam quod de unitate temporis. ideo ostendit quod tempus sit unum / esse quod dicit si propositum quod intendit. Primo monstrat quod dixit in contrarium et hoc est falsum. dicit igitur quod omne namque tempus sit et sit est unum quia per se. et tempus semper sunt unum ipsum eorum motuum quae non sunt simul.

¶ Notandum autem quod cum tempus non habeat diffiniri per hoc quod est numerus alicuius motus sed solum per hoc quod est numerus motus primi quia secundum unitatem dabimus motum ultimum etiam talem unitatem dabimus temporis. videmus enim quod cum motus sit est unus numero sicut est alius est unus specie revolutio enim hodierna non est una numero cum revolutione hesterna / potest tamen una esse secundum speciem sed sic non est unum tempus numero. sed si accipiatur tempus sicut nunc ut si accipiatur tempus diversarum revolutionum et diversorum motuum quae non sunt simul sic esset tempus idem specie non numero / tempus enim positius est numero a priori. sed posset esse idem specie.

¶ Dubitatur si dicatur utrum sit unum tempus omnium temporalium.

¶ Dicendum quod unitatem rerum dupliciter investigare possumus scilicet ex esse et ex ratione quiditatis. sed unitas quae est ex esse rei facit unitatem materialem. unitas autem quae est per rationem quiditatis facit unitatem specificam. De unitate autem generis non est curandum ad praesens quia genus non dicit speciem formam una

qr si de unitate spe'i & de unitate mutationis in qre nolu' dicentes q' illa sunt unu' t'pe quorum est una vel co'dicio. sed i' sunt unum mo quorum est unum ee. si g' h' ad aptare nolu' cu' t'pe sit de g'ne accidentium ppr q' mota est q'o. qr accitis ee est in ee. dice' q' unitas mutationis accidentis quedam est ex suo cum inst accitia. unitas au' spe'i quedam est ex unitate forme sui ex ead' r'one co'ditatis. albu' n. dr' spe a nigro qr r'o co'ditatis hr' in illis est a' & a'. sed albu' q' est in pariete dr' ab albo mo q' est in ligno no' ppr ana & ana vom co'ditur. sed ppr a' & a' ee q' ly est albu' i' h' suo & i'. cu' g' t'pe formaliter & p' sua vom co'ditur sit mo mltr au' & ut in suo est fundat' i' motu & est mot' unitas spe'i ipi' t'pis. quedam est ex mo ex quo sumit' ei forma r'o co'ditatis sed unitas mutationis ipi' quedam est ex motu p' i'q' fundat' tam' in suo. qr g' id est mis. vij. canu' & vij. equorum cu' septena' a septenario no' dicat' spe. vij. dies seq'ntes sunt id t'pe spe cu' septem dies p'cedentibus ita q' unitas spe'i t'pis quedam est ex unitate mn. sed unitas mutationis ei quedam est ex unitate mot' in q' fundat'. ut qr p'mus mot' in quo fundat' t'pe est in mo id t'pe est unum mo. Est n. diligent' no' q' cu' unitas spe'i sit unitas forme. unitas a' q' nunc sit mag' mus eo q' spes v' in aliquorum se hr'. q. forma in aliqua no' v' spe'i se hant. q. in' cu' t'pe forma' sit mis. mltr au' sit mot'. unitas spe'i t'pis accid'ntia est ex mo. sed unitas mutationis ipi' est accidentia ex motu. Ille in cu' d'. sic n. & hii sunt canes. mat' q' dixit de unitate t'pis. ee q' est facit. qr p' o'nt quo t'pe est unum t'pe qr est sic unum ex eo q' est mis. p'o declat quo t'pe est unu' mo qr est unum r'one mot' in quo fundat'. 3° q' d'a q' supponebat p'bat. p'a i'. qm au' loci mu'. 3a i'. d' au' rec' continua a' sit. bu' deinde est. q' t'pe est unum spe q' si vii. sunt canes illi & equi utrique au' sunt vii. p' spem id est mis utrumque sit qr t'pe est mis id erit t'pe motuum sic eiatorum q'sit au' ipi' mot' eiari p' t'pe diuites spe no' au' t'pe id subdit q' h' mot' fortassis est uelox au' no' no' uelox & au' quid mot' loci muta' h' a' altatio ita q' mot' possit ee diuites spe. t'pe tn' id est si q' mis sit sic & eq'l altatois & loci mutatois. ppr h' g' mot' quid alti sunt & seorsum sunt. t'pe au' hic ubique est qr & mis in' & id est q' est eq'le & sit. Ideo au' q' si d'z ee id spe & eo q' mis oz q' accipiat eq'le. na' mu' equales p' q' hii sunt sp' id spe. q' no' addit sic nichil facit ad unitate t'pis in q' est mis. sed facit ad unitatem ei in q' fundat' in p' motu. na' qr tales mot' no' sunt p'les sic. id t'pa eq'lia p'la sic ee no' possunt. p't g' t'pe sic mensurare mot' diuites spe. a'tu' si t'pe accipiat' equale & sic oz ee unu' & id q' p' sunt diuisa mutata tn' si i' sunt eq'lia. mis eorum p' q'

hii est unu' & id. Du'z si a's qr h' t'pe sit mis no' tn' est mis quo mutam'. sed est mis mutatus ut sup' o'ndebatur no' est id diuisorum mutatorum q'ntumcumque mutata sint equalia. Ad q' mis si mutatus si sit eq'l q'ntumcumque hat ee in diuisis mutatis. mrebz est id spe h' no' sit id mo. sicut n. h' ligna & pannes dicunt spe albu' tn' in ii's & in illo dr' solu' mo sic h' canes & eq' dicunt spe septenari' tn' in canibus & in equis no' est au' septenari' spe h' mo. q'ntu' n. iste septenari' & ille si mis mutatus n' est tn' alius septenari' spe h' mo. p'us ergo ex eo q' t'po est mis na' hr' q' t'pe sit unu' mo si accipiat' t'po eq'le h' solu' q' sit spe mot'. g' mutari p' t'pe possunt diuise spe no' au' spe t'pe. Deinde cu' d'. qm au' loci mu'. o' t'pe ee unu' no' solu' ex eo q' est mis h' solu' ex eo q' fundat' i' motu ee q' d. s. qr p' facit q' dem est. p'o q' dixit mat' p' aliorum dca i'. unu' & ut t'po. ee p'm d. s. qr p'mo p'mittit q'da necc'ria ad p'positu'. p'o ex hiis q' dixit 3cludit i'tentu' ibi. Si g' q' p'm. p'mittit aliq. tri. quorum p'mu' est. q' loci mu' & hic d' circularis mu' sup' est mag' regularis. p' est q' unumquodque mutatur uno quodam in proximo sui g'nis ut unitates mutant' unitate equi no' equo. t'pe no' mutat' quod t'pe sito. videmus n. q' p' unitate mutam' unitates p'les & si ipm numerum & p' unu' equi multos equos. & p' q'ntitate unius ulne mutam' q'ntitatem multarum ulnarum & t'pe aliquo sito ut uno die mutam' ad magnum spaciu' ut totu' annum. 3m est q' sicut dixi' p'us t'pe mensurat motu & mo' t'pe. h' au' est qr definato certo t'pe mensurat mot' h' ipos mot' v' ipm motu' sic p' ipm motu' mensurat' q'ntitas t'pis. Deinde cu' d'. Si g' q' p'mu'. ex hiis q' dixit 3cludit intentu'. d. q' si g' p'm in quolz g'ne est mensura' proximorum qr declatio est mensura max' regularis & qr mis h' mensure est notissimu' ut hz alia in'. v' est notissi' qr i' tale motu reducu'tur o'nis alii mot' qr sup' ita est t'pe q' est mensura motuum fundat' i' p'mo motu et g' t'pe unu' qr hii mot' in quo fundat' t'pe est un'. addit au' q' altatio queo' nec augmentatio no' sunt r'res mot' loci au' mutatio sup' est r'ris & max' unita' t'pe g' sequitur hunc motu' & erit unu' ppr unitate ei. ppr g' q' t'pe est unu' spe qr est forma mis sed est unu' simpl' qr mlt est mot' p'mi r'ris in quo fundat' tamen in suo. Deinde cu' d'. Unde & ui. q' dixit mat' p'ncipia aliorum ee q' d. s. q' ex mo' dca aliorum d'r declat intentu'. p'a i'. ppr h' au'. 3tiet au' sic. bu' deinde est q' t'po se mot' declare ui' & qr ita est ui' t'po aliquibus ee id q' t'pe motus q' id o'nt qr h'. s. motu t'pe mensuratur alii mot' & si ipm t'pe mensurat' h' motu. mensura ad m. t'po ut mensem v' annum accit' ad motu' celi. Ideo a'

quod similiter patitur quidam posuerunt tempus esse ipsum motum
celi. Et haec opinionis dictum est supra. Haec autem opinio licet omnino
non sit vera, tamen aliquo modo roborat propositum philosophi, scilicet quod tempus
accipitur sic per motum celi sicut declarare motum. Deinde cum
dicit propter hoc autem, confirmat propositum suum ex communi modo dicendi consuetudine
sicut verum dicentium, et quod tempus sequitur motum declarare, et propter hoc quod sit
consuetum id quod consuetum est dici. Dicunt enim communiter loquentes
res humanas et fortuita habere esse quendam circulare. Sic
et motum aliorum, idest aliarum rerum habentium naturalem generationem et
corruptionem, dicunt esse quendam circulum. Hoc autem ideo est quia omnia
haec inferiora iudicantur tempore et accipiunt finem et principium tempore
sicut si omne quod hoc mensura sit secundum quendam circulum. Nam tempus
ipsum videtur esse quidam circulus. Ideo omnia haec circulus actu videtur esse circularia.
Tamen autem haec scilicet quod tempus sit circulus videtur obliquum quia est mensura
loco mutationis quae est habens, idest circularis et mensuratur ipsum
tempus ab hac, idest a mutatione circulari, quia dicere esse quendam circulum
horum mutationum (?) et dicere esse quendam circulum temporis. Hoc autem quod
sit quendam circulus ipsorum inest quia certa talia mensurantur circula-
tione. Nam et tempus ipsum circulatione mensuratur et e converso mensuratur,
idest motum tempus et motu tempus. Addit autem quod id quod mensura-
tur non videtur esse aliud sine mensura, idest aliud sua mensura. Sed
ipsum totum quod mensuratur est multa mensura, idest multae mensurae.

Deinde autem quod dicuntur res humanae et omnia haec inferiora a vul-
go credi esse quendam rotam fortune sicut haec omnia dispo-
nuntur. Haec autem vulgaris positio extat ut supposita ori-
gine quia omnia talia mensurantur tempore quod est quod circulus eo
quod sequitur declarare motum. Ex quo patet quod haec vulgaris
opinio aliquo modo roborat propositum philosophi, magis quod locum est de tempore
principaliter loquendum de declari motu et quod tempus sequitur hunc motum.

Deinde cum dicit quod non videtur esse quod mensuratur aliud a sua mensura
quia tempus mensurat aliquo modo primum motum, nisi est ipse
motus. Dicitur tamen totum mensuratum esse multa mensura quia men-
surant quantitatem per magnam per quantitatem minorem. Propter quod
mensura plures continet in suo mensurato possumus dicere
quod non solum mensuratur motus tempore et e converso. Sed etiam mensurat
motum motu et tempus tempore et cum sic mensurantur dicitur a sua
mensura non quod habet mensuratum totum et mensura habet
totum partis. Ut quia dies est pars mensis et mensis anni. Tamen
mensurat mensem et mensem diem. Videlicet quod autem
tempus sit mensura primi motus. Dicendum quod si ille motus
accipiatur secundum suam totalitatem non est ipse mensura temporis, quia
non continetur a tempore, non enim fuit ante tempus quod esset motus
ille, neque post. Sed secundum totalitatem motus ille non est ipse in tempore. Si
non accipiatur secundum partialitatem sit quoniam pars motus continetur
a tempore. Propter quod aliquo modo mensuratur tempore, deficiat tamen tempus ali-
quam rationem, quia mensura non ipse dependet a mensurato.
Sed e converso tempus autem magis dependet ab illo motu quam e converso.

Deinde cum dicit dicitur autem recte, probat quod supposuerat, videlicet quod si
accipiantur numeri aequales ut denarius vel septenarius non differunt
formaliter sed in eo quod numeri possunt differre numerato, et ideo quod de-
nario id ait quod recte dicitur quod numerus idem est ovium et canum si
sit aequalis utrobique, idest ex utraque parte, ut si utrobique sit denarius. Ergo
idem numerus hic et ibi. Sed non est idem denarius, non sunt eadem decem quae numeran-
tur, sicut nec sunt idem trianguli, triangulus quidem aequilaterus
et triangulus qui est gradatus. Tamen est eadem figura utraque cum sit trian-
gulus quorum aequilaterus sit triangulus sed hic non sunt idem trianguli.
Quod autem sic sit patet. Nam illud est idem cum alio a quo non differt differentia aliqua.
Sed non est idem cum eo quo differt ut triangulus aequilaterus differt differentia
gradatus, et aequilaterus sunt alii trianguli sed non alia figura.
Non differunt secundum quod sunt figurae. Nam si differrent, figuris per suas differentias, omnes
enim species trianguli cadunt ex eadem parte id est quod una et eadem
divisione, idest ex eadem parte cadunt omnes species trianguli. Nam figurae
sic dividuntur quod alia est talis scilicet circulus, alia vero habet ut triangulus, alia
quadrangulus. Numquam ergo dividuntur figurae per suas partes differentias. Habent enim
quod una species trianguli differt ut quod aequilaterus differt a gradato.
Sed dividitur triangulus per suas differentias. Habetur quod aequilaterus differt
a gradato. Ideo concludit quod hec, scilicet trianguli qui species aequilaterum et gra-
datum sunt eadem figura quia uterque est triangulus. Sed non sunt idem trian-
guli. Concludit quod similiter numerus supra se habet, numerus enim horum, scilicet decem
canum, aut novem, decem ovium, sunt aequorum differentiarum. Sed sunt idem
numerus decem, qui non est id. Dicitur ergo denarius hic ab illo. Sed non differunt
in eo quod numerus sit, sed differunt ea in quibus dicitur esse talis numerus. Nam hi
quidem sunt canes, alii vero sunt equi, rationes. Deinde autem quod aequila-
terus et gradatus sunt species trianguli sicut homo et leo sunt species
animalis. Triangulus enim aut habet omnia aequalia latera et tunc dicitur aequilaterus,
aut habet omnia inaequalia et tunc gradatus, aut habet duo aequalia et
tertium inaequale et tunc dicitur aequicrus. Deinde et quod species generis
inferioris non distinguuntur per differentias generis inferioris. Videmus
enim quod homo et leo qui sunt species animalis per rationale et irrationale quae sunt differentiae
modo animalis. Sed distinguuntur per rationale et irrationabile quae sunt differentiae
alias sunt et aequilaterus et gradatus quae sunt species trianguli non differunt
per differentias figurae. Sed per differentias trianguli et quia non differunt differentia figurae tamen
gulum dicitur eadem esse figura non idem triangulus. Eodem autem modo denarius
quare est quasi species numeri non dividitur nisi per differentias numeri. Quia aliud est de-
narius canum aut ovium, decem ergo canes et decem oves non differunt
differentia formali numerum, non in eo quod numerus. Sed solum differunt differentia mate-
riali, ut quia hic denarius repetitur in alia materia quam ille, quia quia differentia
materiae est ipsa species specialissime, dicitur enim species ex eo quod est in alia
et alia materia sicut dicitur generis per differentias formales ut per aliud et
aliud forma. Cum ergo decem canes et decem oves differunt differentia
denarium non differentia numerum dicuntur esse idem numerus non idem denarius.

Deinde et haec demum sic facere ad propositum. Nam cum numerus
esse non differat, ideo quod numerus non formaliter sed solum possit
differre materialiter, ut si repeatur in diversis materiis, denarius enim.

numquam dicitur a denario secundum rationem numeri in quo reperitur ut quia hic denarius repertus in canibus ille non in ovibus sed in equis. cum ergo tempus sit numerus secundum quod accipiantur tempora equalia non differet numerus temporis ab alio secundum rationem numeri in quo fundatur. cum ergo tempus non fundatur nisi in primo motu quia sic non possunt esse plures motus primi quod plura tempora equalia simul esse non possunt. ¶ Ultimo epylogat esse determinata dicit quod de tempore quid tempus et de propriis id est de propriis eius accidentibus ipsius temporis tractatum id est secundum intentionem et considerationem nostram determinatum est. Et in hoc terminatur summa quarti libri.

Transmutatur autem transmutans omne etc. In hoc quinto libro ut supra dicebatur intendit philosophus declarare de speciebus motus. unde quia de hiis que sunt per accidens non est ars et quia philosophus non intendit declarare nisi de speciebus motus per se ideo primo facit quia primo dividit motum per se et per accidens. Secundo ait quod dimittenda est mutatio per accidens et declarandum est de motu per se. Tertio incipit declarare de speciebus motus per se. Secunda ibi: quoniam quidem igitur. Tertia ibi: quoniam autem omnis mutatio. Primo motum autem per se accipit per se et per accidens tripliciter: ex parte mobilis, ex parte moventis et ex parte termini. Secunda ibi: Est autem et movens. Tertia ibi: quoniam autem est aliquid. dicit ergo quod omne transmutans id est omne transmutabile transmutatur aliquo modo secundum accidens ut cum dicimus musicum ambulare quoniam accidit musicum esse hoc quod ambulat. Alio modo dicitur simpliciter aliquid mutari quia aliquid eius mutatur ut in sanatione vel in quod aliquid dicitur mutari hoc est pars que est in hoc id est in toto et quia pars mutatur aliquid totum dicitur simpliciter mutari totum ut patet in hiis que cumque dicuntur mutari secundum partes ut sanatur id est dicitur sanari corpus simpliciter quia sanatur oculus aut torax id est pectus. hec autem scilicet pectus et oculus sunt partes totius corporis. est autem tertium transmutandi genus quod nec movetur secundum accidens in eo quod ad ipsum id est aliquid pars eius movetur sed movetur per se non ratione partis sed in eo quod ipsum id est per se. est ergo hec divisio quod quedam transmutantur vel transmutari per accidens vel per partem vel per se. addit autem quod hoc quod movetur secundum se ipsum secundum aliud et aliud motum est alterum id est diversum. diversificatur namque mobile ex diversitate motus ut alterabile et quod est subiectum alterationis et sanabile et calefactibile sunt quod alterum ad invicem. ¶ Secundo autem quod simpliciter dicitur id quod sine additione dicitur. cum ergo aliquis motus id est admutatur quod dicitur simpliciter et absolute sanari sicut si sanatur eius oculus. id quod est secundum partem tale secundum modum dicitur absque additione dicitur esse simpliciter tale. ¶ Secundo ostendit quod secundum motum per se dividitur mobile non autem secundum motum per accidens. per se enim est quod calefactibile calefit, sanabile sanatur, augmentabile augmentatur. oportet ergo per se id est secundum diversos motus diversificari mobile. Sed si velimus per accidens loqui unum et idem mobile potest moveri omnibus motibus per accidens id est augmentabile sanari, dealbari, destrui et sic de ceteris motibus. volens ergo philosophus distinguere motum per se et per accidens ait secundum diversos motus per se diversificari mobile quia secundum diversos motus per accidens non oportet quod mobile sit diversum. ¶ Dubitatio est quia videtur quod hec divisio nulla per se et per accidens et per partem non sit per opposita. mobile namque per partem non opponitur tamen cum mobili per accidens secundum quod est per partem. Dicendum quod ut videtur velle commentator quod est per partem est quoddam medium inter per se et per accidens. pars enim non est omnino divisa a toto nec omnino idem.

Patet ergo non est omnino diversum quod est per partem nec est omnino per accidens. quia non non est omnino idem quod est per partem nec est omnino per se. sic ergo quod est per partem non est simpliciter per accidens esse per partem distinguitur ab esse per se et ab esse per accidens quod est per partem. dicendum potest quod non oportet quod semper contra membra modo locutio sit locutio opposita esse ergo per partem est quod ab esse per accidens quod est per partem. dicendum potest quod non oportet quod semper contra membra modo locutio sit locutio opposita esse ergo secundum partem est quod ab esse per accidens. licet secundum convenientem modum locutionis alienum accipiatur per alio. ¶ Deinde cum dicit: quoniam autem est aliquid. ostendit quod potest per se et per accidens et per partem ex parte termini et ex parte termini. et quod duo facit quia primo premittit quedam necessaria ad propositum. secundo exponens quod dixerat manifestum intentum ibi: est autem et illius. et primo facit quod est primitur quia primo ostendit quod motus est alterum ab utroque terminorum. secundo ostendit quod ipsi termini sunt diversi et alterum motus sed et cetera est ea que dixerat motus dubium quandoque. secunda ibi: magis quidem in quo etc. et dubitabit aliquis. dicit ergo quod ad motum quatuor concurrunt quoniam est id ad quod est primum movens et aliud quod movetur id est mobile adhuc est et ibi tempus in quo est motus. preter hoc id est preter movens mobile et tempus est ibi terminus ex quo terminus motus id est omnis motus est a quo in quod in aliquo. nam motu sunt duo termini a quo et ad quem. cum ergo ad motum concurrunt tam mobile quam terminus a quo in quem quod movetur preter hoc id est mobile est alterum ab eo in quo movetur et ab eo in quo movetur ut ligna calidum et frigidum sunt altera et diversa. horum tamen aliud quod est mobile ut lignum est. aliud vero in quod movetur ut calidum. aliud vero ex quo movetur ut frigidum si fiat motus ex frigido in calidum vel econverso calidum erit ex quo movetur et frigidum in quod si fiat motus ex calido in frigidum quod autem dicit mobile ab utroque terminorum patet quia mobile est quod motus est in ligno id est in mobili sed non est in specie id est in calore vel in frigiditate vel in aliquo terminorum motus. ideo subdit quod species et motus et quantum et hec aliorum quibus potest esse terminus nec movet nec movetur sed moventes et quod movetur id est mobile et in quo movetur id est terminus simpliciter sunt altera et diversa ad invicem. ¶ Secundo autem quod ait quod alterum est quod movetur et in quo movetur et in quo movetur. nam quod movetur est ipsum subiectum id ex quo movetur et in quo movetur sunt opposita vel contraria. transmutatio enim fit ex oppositis in opposita. ideo ergo alterum est quod movetur primum ex quo movetur et in quod quia est alterum ab utroque contrariorum. tamen si debet accipi subiectum alterum debet accipi subiectum primum et per se quia si accipiatur subiectum per accidens et ex contrario fit alterum ipsum contrarium vel contrario ipsa privatio potest esse id quod movetur per se. non enim ipsum album in posterius fit non album et ex contrario non album fit album et ex nigro fit album. verum ergo dicitur est quod id quod movetur primo sit alterum ab utroque terminorum vel ab utroque contrariorum. quia ut patuit id quod movetur ex contrario potest esse unum contrarium. ¶ Secundo et quod accidit transmutationi large sumpte in terminis contrariorum quia extra sunt ea que acquiruntur per transmutationem et motum scilicet species quantitas qualitas et ubi. ea que acquiruntur per motum et que sunt termini motus nec movent nec moventur talia quia motus non est ut in subiecto in ipsa forma acquirenda per motum sed est in ipso mobili. Rursus forma per motum non movet sed ipsum efficiens vel ipsum movens est quod movet. ideo ait quod species id est qualitas aut motus aut quantum et hec id est

forme sensibilis. Unumquodque enim talium utroque tribus modis motus et ut a-
nimis motus non mora non motus. Eo enim quod talia sunt sensibilis motus
sed quia huiusmodi sunt non movent non movetur forte actus
motivi mechanice. Item cum dicitur magis autem potest esse consequens
esse alterum ab utroque terminorum consequens ipsos terminos esse alterationes
esse. Sicut enim ex ipso motu accipitur dicitur terminus ad utrumque eius
quia non movetur a sensibus terminorum sed modo ipsum terminum vel ipsum modo simili-
ter ex hiis motum potest accipi dicere ipsorum terminorum ad invicem. Dicitur enim
terminus ad quem a termino a quo ideo autem quod unum magis denominatur ex eo
in quod ad motum quam ex eo a quo. Unde corruptio est unius in non esse
et recipit denominationem et speciem ex ipso non esse cuius ideo quod
corpus mutatur ex esse et generatio est mutatio in esse et suscipit
denominationem ex esse quamvis incipiat in non esse. Addit
autem quod primo epylogi quod dictum est quid sit motus quia est
actus mobilis et est in eo sicut in subiecto. Species autem forme et loci et
passiones non sunt ipsa motus non sunt similiter motus sed sunt termini
motus ut scientia et calor et quecumque acquiruntur per motum sunt
termini quia non sunt similiter motus sed termini motus. Secundo autem quod
accipit hic motus et pati large. Sed est quod talia se extendunt
ad ipsa intellectualia. Dicitur enim quod intelligere motus assimilatur sensibus. Similiter autem
huiusmodi motus est in illo ponitur id quod acquiritur per talem motum et
quod terminat ipsum est cognitio et scientia sed non est id quod motus sed huiusmodi
motum sed est id quod terminat talem motum. Quo autem calor sit forma
caloris non sit id quod motus sed sit terminus motus non habet obiectum.

Dubitatur utrum motus recipiat speciem et denomina-
tionem a forma ad quam vadit. Videtur quod non. Species enim uniuscuiusque re-
cipitur ex essentia rei sive ex diffinitione eius. Cum ergo motus non diffi-
niatur per comparationem ad formam ad quam vadit sed per comparationem ad mobile
quia est actus mobilis. Videtur quod motus non recipiat speciem a forma
in quam tendit sed a mobili. Item ad hoc videtur facere quod dice-
batur in quarto sicut enim de ratione motus est facere distare eum
faciat distare a termino a quo quia illum tollit faciat appropinquare
ad terminum ad quem quia illud inducit. Videtur quod magis motus recipiat
speciem a termino a quo quam a termino ad quem cum magis sibi competit
corrumpere et facere distare quam appropinquare et generare. Ad hoc
quod motus ex se quia per accipiatur non est in genere per se sed per re-
ductionem. Motus enim ut supra dicebatur per se et secundum se acceptus facit
distare et corrumpere et privat. Sed ut est speciale per agentis et
ut est organum agentis sic facit distare et generare. Unde
ut dicebatur non potest intelligi quod aer transmutetur sicut non re-
cipiat distare ab aere nisi quia est recipiat corruptionem. Sed quod
ex tali transmutatione generatur ignis vel aqua vel aliud huiusmodi non compe-
tit transmutationi talis aeris secundum quod huiusmodi sed hoc competit ei prout
dicta transmutatio specificatur et determinatur per ipsum agens. Propter quod sicut quod
aer transmutatus ab alio et alio agente sic generatur inde
aliud et aliud vel prout transmutatur ab igne sic ignis prout ab aqua
aqua ubi prout transmutatur ab alio fit aliud. Si ergo competit motui
ad terminum ad quem quod privat et corrumpit sic non est in genere per se sed per
reductionem quia sicut non dicitur aliquis naturam positive sed privative. Priva-
tiones autem et negationes in genere per se et directe esse non possunt.
Sed in quantum competit ad terminum ad quem sit et est in genere per reductionem. Unde
sed motus sit quedam participatio forme ad quam vadit. Non tamen ex hoc
quod sit per se et directe in genere quia non est talis participatio nisi competit
ei huiusmodi virtute ad terminum ad quem vadit nisi ut est organum agentis
et ut specificatur et determinatur per agens. Rursus si consideratur ut se
ut est quedam actus imperfectus. Actus non est per se et directe in genere quia
imperfectus sed quia huiusmodi sunt in genere per reductionem. Unde commentator super
tertium [illegible] vult motum per se non esse per se sed non in genere ubi
non in genere alicuius accidentis sed est via ad illa. Aliter enim quod omnia
existentia aut sunt substantia aut accidentia aut viae ad esse in eo et
ut videtur huiusmodi viae sunt motus et mutationes. Licet ergo motus quocumque
modo acceptus non sit in genere directe et licet magis competit
ei privare et corrumpere quam generare tamen unumquodque magis reponitur
in genere per id quod dicit positive quam per id quod dicit privative. Motus
magis reponitur in genere in specie per terminum ad quem vel eundem dicit
ad positive quam per terminum a quo. Dicendum est quod motus est in eodem genere
et in eadem specie cum rebus ad quas est motus et sic verum dictum est quod
motus recipit denominationem a termino ad quem. Quod vero obiciebatur
quod motus diffinitur per comparationem ad mobile et non per comparationem ad
formam ad quam vadit. Dicendum quod in diffinitione motus ponitur
utraque habitudo ad formam quia est actus et ponitur in habitudine ad mobile quia
non est actus quilibet sed actus mobilis. Cum ergo non sit actus aliquo perfectione
quam habet ad formam in diffinitione motus magis ponitur in eo habitudo
ad formam quam habitudo ad mobile magis est ergo motus in eodem genere
cum forma ad quam vadit quam cum mobili in quo existit. Quod vero ad-
debatur quod de ratione motus est facere distare solutum est per predicta
quia ut dicebatur et si motui competat corrumpere quam generare
unumquodque tamen magis ponitur in specie per id quod dicit positive quam per id quod
dicit privative.

Ulterius forte dubitaret aliquis utrum corpus recipiat spe-
ciem et denominationem ante esse. Videtur quod non. Nam ut dicebatur licet
motus habeat magis privare et corrumpere quam generare magis
tamen est in genere cum forma quam recipit quam cum forma quam privat quia unumquodque
magis reponitur in genere per id quod dicit positive quam privative. Ergo a
simili licet corruptio magis dicat non esse quam esse non reponitur tamen
in eodem genere cum non esse et cum privatione sed cum esse impedit
ad positione.

Dicendum quod aliud est querere a quo denominatur aliquid et in quo
genere vel in qua specie reponitur. Si ergo queratur a quo denominatur
corruptio cum iustum sit dictum appellari et denominari a fine ut dicitur
in secundo de anima eo ipso quod corruptio terminatur ad non esse et non esse est
finis corruptionis ut accipiatur finis proprie eo quod licet [illegible]

est et dignius est ipsam corruptionem denominari ab esse. Sed quia ut dictum est corruptio sit in genere non entis. dicit quod non entis non sunt species neque differentie. non entia enim secundum quod huiusmodi differentie non sunt in genere nec sunt genera aliorum. sed talia sunt solum in genere per reductionem. privatio ergo quamvis sit terminus privationum. et tamen in eodem genere cum habitu et non esse et negationes reducuntur ad illud genus in quo habitus esse ipse affirmationes. ex hoc autem magis innotescit quod premissa unde quod motus non collocatur in genere neque in specie ut dicitur de privatione sed ut dicitur de positione. cum ergo ait philosophus quod corruptio sit in genere non entis. quia non est genus. et ut dictum est non entis non sunt species neque differentie. sed ait quod denominatur ab esse. potest enim ad denominari affirmatione sed ipsa privatio non sit genus aliorum nec secundum quod huiusmodi sit differentie in genere. sed solum sit in genere per reductionem. quia reducitur ad genus in quo sit suus habitus. ¶ Deinde cum dicit et dubitabit aliquis. movet quandam dubitationem ex premissa. dicens quod dubitabit aliquis si motus sint passiones. id est si motus sint ipse forme. ideo subdit quod alteratio quedam passio est. esset ergo quod ut motus ad albedinem sit ipsa albedo vel motus ad aliquam scientiam ipsa scientia vel ad aliquam passionem sit ipsa proprietas vel ipsa passio. Sed quod motus non sit forma patet. quia si motus est ipsa forma erit motus vel mutatio in motum et terminabitur motus ad motum cum terminetur ad formam. Ideo subdit quod fortassis motus non est albedo nec est forma. sed est alteratio et via in formam ¶ Dicendo autem quod dicit fortassis quia ut dictum est ponitur modo motum esse motum non esse formam quia motus non terminatur ad motum sed ad formam. et ergo hoc in sequentibus monstrabitur ¶ Deinde cum dicit [illegible] ostendit quomodo invenitur per se patiens et per se in motu et in moventibus. dicit quod inveniuntur talia in predictis sicut dictum est quod [illegible] motus est quia est secundum partem et secundum aliud et secundum quod per se non secundum aliud ut idque sit album patiens mutatur in id quod intelligitur id est in id quod intelligibile accidit enim colori albo intelligi id est esse quod intelligitur quod ergo mutatur in album mutatur in intelligibile patiens. sed mutatur in colorem per partem per album est pars coloris. sicut et qui vadit in athenas vadit in europam per partem quia athene sunt partes europe. Sed quod sit hoc mutatur in colorem generaliter et simpliciter per partem mutatur in intelligibile patiens in colorem tamen album per se. ¶ Dicit sed adhuc quia non est certum quod colori accidat intelligi et quod colori albo accidat esse intelligibile per se enim quod aliquid habet rationem entis quod habet rationem intelligibilis ¶ Dicit quod ad esse patiens per accidens dicitur vel simpliciter et absolute vel alterius attributi. esse enim intelligibile per se et simpliciter non accidit albo. tamen prout album stat sub attributo quod est terminus motus accidit ei esse quod intelligibile quia non terminus ad album ut est quod intelligibile sed ut est quod scientie. ut enim dixi in celestibus cum dicitur de illa accidentis. si accipiatur accidens vel terminus attributi secundum quod modo fuerit illa accidentis superiora prout attribuit inferioribus et inferiora superioribus et equalia equalibus. et quandoque non omnibus. ut enim stat sub attributo species accidit generi et econverso est. ab eo quod sit subiectum vel predicatum de colore vel quod sit quod nigrum vel quod patitur ad certa talia. quia non est species ut habitum ad ista sic ex nigro fit album albo ut est terminus motus accidit quod econverso est ab eo quod sit color vel quod sit quod intelligibile quia non est huiusmodi terminus non est

talia sed ut est contrarium nigro ¶ Deinde cum dicit quo quidem. ostendit quomodo reperitur per se et patiens in motu ait dimittendum esse quod est patiens esse quod dictum est quia prius sed quod dictum est. sed quidam quod supposito probat inductive. hic quidem fides. dicit ergo quomodo modo ad per se et quomodo patiens et quomodo sed ad ut secundum partem et quomodo reperitur ipsum quod est primum et simpliciter quod est esse patiens tamen in modo quam in eo quod movetur id est in motu. in motum est prima dicta et in motum est quo motus non est in specie simpliciter et in hoc motum in subiecto est in eo quod movetur et in movente cum sit motus id est actus motoris cum ergo moventis est in hoc actum est in movente motus est in eo tamen quod in subiecto. cum ergo in motu reperiatur per se et patiens ex parte motoris et ex parte mobilis. et etiam ex parte terminorum motus. quandoque ergo secundum patiens dimittatur et accipiatur simpliciter mutationem per se est enim dimittendum quod est patiens quia est in omnibus et semper omnium quia determinatum nunc non quod non est patiens non est in omnibus nec est quod iniciatum sed est in contrariis et mediis et in contradictione ¶ Dicendo quod mutatio patiens esse in omnibus et quia semper inducitur ex quolibet potest fieri quolibet patiens enim album potest fieri ex dulci ex amaro et musico et ex grammatico et ex quolibet sed per se album non fit ex aliquo determinate ut ex non albo et non ex quolibet non albo sed ex nigro et medio colore. cum ergo iniciata non cadunt sub ratione nec sub arte que sunt patiens sunt dimittenda ¶ Dicendo quod motus fit ex contrario vel ex medio. sed mutatio fit ex propugnatione vel ex contradictione ut infra patebit. Ideo accidit terminum et motum dicit terminum fit vel ex contrariis vel ex mediis vel ex contradictione quo ad fit ex forma vel privatione vel quo ad fit vel ex contrario vel ex medio et ex contradictione fit per se tali ratione et quo non sit per se in [illegible] fiunt sufficienter ostensum. ¶ Deinde cum dicit hec autem fides. probat inductive quod supposuerat unde quod non solum ex contrario sed ex medio possunt terminari unum actus. quod fides huius est quod fiat terminus ex medio. talis fides est ex inductione ex medio enim ad mutatum vel mutatur ut hic dicit licet quia utitur ipso medio quod est sicut contrarium ad utrumque contrariorum. est enim quoddam in medio ultima et extrema. unde medium est ad hoc ut ad hoc nam medium vel unum extremum est quod vel extremum ut pallidum vel nigrum est album vel albi est nigrum. ideo subdit quod quoddam medium dicitur contraria ut medium nox est subtilis et grossus. sed grossus est comparata ad noctem ad ultimam id est ad subtile et subtilis est comparata ad noctem extrema id est ad grossitiem et fuscum album et comparatum ad nigrum et est nigrum comparatum ad album ex medio ergo potest fieri terminus in contrarium quia medium comparatum ad unum contrarium habet rationem alterius contrarii. ex inductione ergo patet quod potest ad terminum ex medio. quia terminus ex medio est quoddam in terminum ex contrario.

Quoniam vero omnis mutatio etc. ostendit quod mutatio patiens est dividenda. Dupliciter vero dividitur de mutatione dividendo eam in tres species. Sed dicendum est quod si mutatio accipiatur large ut large includit motum et dicitur id est in generationem et corruptionem et motum. Unde sicut motus est pharia dicitur motus enim per se simpliciter non habet esse in subiecto. sed in quali quantitate et ubi. non erunt ergo species motus generatio et corruptio. sed augmentum diminutio alteratio et loci mutatio dicit. Ergo quia prius dividit motum in tres species. Secundo dividit ipsum motum

Si igitur possibile est. Postquam Philosophus ostendit quot modis potest intelligi ad
mutari, hic ex his que dixerat concludit quod tres sunt species mutationis. Et
quia necesse. Dicit igitur quod omnis mutatio est a quodam in quoddam. Manifestat
utrumque. Hoc nomen, scilicet permutatio, ipsi mutationis, scilicet non mutationis,
designat quod sit ad prius aliquid, et ipsa mutatio monstrat quod sit ad
aliquid prius ad posterius. Quia igitur sic est, mutans mutabitur vel muta-
bitur ut hic a.l. quadrupliciter. Aut. Aut enim hic erit ex subiecto in
subiectum, aut ex subiecto in non subiectum. Addit autem dico, idest expono subiectum
id quod est ex affirmatione monstratum. [Q]uod autem quidam morantur
ad eodem modo non dicitur mutari, hoc quia est prius in uno modo et postea in
alio et habet in se diversitatem que competit ei mutari. Ipsum igitur
mutationis hoc nomen quod in omni mutatione sit dari ad quod prius ad non
posterius. [D]icit F. ad mutationem sequitur hec contraria quia hoc nomen mutatio
importat diversitatem quandam ut dicitur a prius ad posterius quod ex
hoc mutatio quadrupliciter potest ut in una dicit. [Q]uod quod aliquitas
et diversitas sunt ex actu vel ex privatione. Actus sunt sunt ex forma
et ex privatione forme. [illegible]
[illegible] non est ad di-
stinctum. Omnis igitur distinctio vel sunt a forma [illegible] distinctum ab illo quia hoc
alia formam vel sunt ex privatione ut dicitur hoc esse distinctum ab alio quod
privatur aliquo quo non privatur aliud. Sic igitur sic est omnis mutatio et
omnis diversificatio erit quadrifariam quia vel erit ex subiecto in subiectum, idest
ex forma in formam, vel erit ex subiecto in non subiectum, idest ex forma in privationem,
vel ex non subiecto in subiectum, idest ex privatione in formam, vel ex non subiecto in non
subiectum, idest ex privatione in privationem. Nam ut dicitur in ix. methaphysice dicitur
[illegible] subiectum et materiam [illegible] quod solum in potentia et [illegible] vel existit
magis negatione quam affirmatione quia quod solum in potentia magis non est quam
quod sit. Subiectum non dicitur ad actu et dicitur ad affirmatione. Dicitur enim ad exitus
et ad [illegible] forme. Subiectum igitur intelligit ad formatum et ad actu
sunt ad exitus sub forma. Per non subiectum non intelligitur ad privatum et
negatum et exitus sub privatione. Verum igitur dicitur quod quadrifariam
potest intelligi esse diversitatem vel mutationem, quia ut patuit secundum privationem
et formam quadrupliciter possunt accipi termini mutationum. [D]einde cum
dicit quare necesse est, quia dixerat quod esse modos mutationum, cum
[illegible] modorum sit unus peccans et impossibilis, [illegible] cum dicit ad
mutari ex non subiecto in non subiectum, sive ex privatione in privationem, con-
cludit quod tres esse species mutationum. Et quod dicit F. quia primo ait tres
esse mutationes. Hoc declarat de una [illegible] mutationum, idest ex non subiecto
[illegible]. Dicit igitur quare necesse est ex his que dicta sunt accidit mutationes
possibiles tres esse mutationes, scilicet in subiecto, idest ex subiecto in formam, vel ex
forma in formam, idest ex subiecto in non subiectum, ex forma in privationem, et ex
non subiecto in subiectum, idest ex privatione in formam. Tunc igitur [illegible] est quod
ex non subiecto in non subiectum sive ex privatione in privationem [illegible]
est mutatio. Quam autem causa est quod ex non subiecto in non subiectum, idest ex privatione in
privationem [illegible] quod non est [illegible] oppositum, idest quia non est ibi oppositio vel oppo-
sitio [illegible] contradictionis nec [illegible] privationem. [Q]uod autem quia plus
non intendit declarare de terminis possibiles ut superius dicebat
id hic sunt quia modi mutationum sunt mutationes nulle [illegible]

mutationum peccans tamen non sunt tres mutationes. Si nulle accipere mu-
tationes possibiles. Nam ut statim declarabit mutatio ex non subiecto in non subiectum
et ex privatione in privationem non est possibile sed peccans. [D]icit F. quod
quia ex non subiecto in non subiectum non dicitur esse mutatio, sic enim intelligitur quod
talis mutatio nullo modo mutatio est nec possibile sed peccans est locutio
[illegible]. Nam cum album sit non nigrum et nigrum sit non album, quod
mutatur ex albo in nigrum peccans mutatur ex non nigro in
non album. Sic non intelligitur non esse mutationem quia non est mutatio per
se sed peccans. Sic enim mutatio ex forma in formam vel ex forma in privationem
vel e converso [illegible] esse peccans. Nam ut superius ubi tangebatur ex non
ente in potentia fit ad possibile. Sed ex forma et privatione fit ad peccans.
Quia quantum ad rationem mutatio ex privatione in privationem dicitur esse non mutatio quia est peccans
peccans per rationem mutari ex forma in formam et sic alii modi mu-
tationum assignari non dicuntur mutationes quia sunt quasi peccans.
[Q]uod quod sit ad ex forma vel privatione potest intelligi dicitur vel tamquam ex subiecto
motus vel tamquam ex termino motus. Si accipiatur hoc esse tamquam ex subiecto mutationis
vel motus esse ex forma et privatione fit ad peccans quia motus et mutatio
ut in subiecto sunt in ente in potentia vel in motu. Non autem sunt in forma vel
in privatione. Forma enim et privatio non sunt id in quo est motus et mutatio
ut in superiori lectione dicebatur. Sed si dicebatur fit ad ex aliquo non
tamquam ex subiecto mutationis et motus sed tamquam ex termino, sic ex forma et privatione
fit ad possibile, quia forma et privatio per se possunt esse termini mutationum
et motuum. Mutatio ergo ex forma in formam vel ex forma in privationem et
privatione in formam est mutari per se, sic hic ex non [illegible] hoc intelligitur
ei quod sibi est in motu. Sed ei quod est ibi motus per se. Quod mutatio
sumpta large ut includit motum vel incipit a forma et terminatur ad
formam vel incipit a forma et terminatur in privationem vel a privatione et terminatur in
formam. Quod autem incipiat a privatione in privationem est omnino peccans. Cum
enim motus et mutatio per se requirit terminos diversos [illegible]
termini motus vel mutationes que possunt in idem coincidere. Contraria igitur ut
forma et forma et sic album et nigrum, vel contradictoria sunt contraria ut
forma et privatio et sic album et non album et nigrum et cetera talia possunt
esse per se termini motus vel mutationis quia non possunt in idem coincidere. Privatio
non tamen et privatio per se huiusmodi termini non sunt quia possunt in idem coincidere
id non potest esse non album et non nigrum vel non album et non pallidum.
Ut igitur plus ostenditur quod privatio cum privatione possunt coincidere in id
et quod non sunt per se termini motus. Ait quod [illegible] contradictionis non contradictio
privatio enim privationi per se [illegible] non contradicit nec contrariatur. Quia possunt
talia in idem coincidere et sunt per se termini motus propter quod mutatio ex privatione
in privationem vel ex non subiecto in non subiectum nullo modo est mutatio per se
sed peccans. Sic igitur relinquitur est quod est esse peccans huiusmodi [illegible]
mutationes computari non debet. [D]einde cum dicit ex non subiecto quidem,
omissa mutatione peccans que est ex non subiecto in non subiectum vel ex privatione
in privationem, exequitur de aliis tribus mutationibus. Et ideo circa
secundum quod huiusmodi tria mutationum de quibus intendit exequi due
attenduntur secundum oppositionem contradictoriam, tertia vero attenditur secundum oppositionem contrariam.
Mutatio enim ex non subiecto in non subiectum [illegible] mutatio ex privatione in formam
et ex forma in privationem dicitur oppositionem contradictoriam. Sed mutatio ex forma

in formam, ut ex albo in nigrum, dicitur oppositionem contrariam. Quod sic fiat: quia primo declarat de mutatione secundum oppositionem contrariam. Secundo declarat de mutatione secundum oppositionem contradictionis, ibi: Quoniam autem motus. Circa primum duo facit, quia primo ostendit duas esse huiusmodi mutationes sumptas secundum oppositionem contradictoriam. Secundo declarat nullam talem mutationem esse motum, ibi: Sed igitur quae non est. Circa primum duo facit, secundum quod duae mutationes acceptae sunt secundum contradictionem. Primo, id est de mutatione ex subiecto in subiectum, quae dicitur generatio. Secundo de mutatione ex subiecto in non subiectum, quae dicitur corruptio, ibi: Quae non ex subiecto. Dicit ergo quod mutatio secundum contradictionem quae est non subiecto in subiectum, id est ex negatione in affirmationem vel ex privatione in formam, talis mutatio generatio est. Et huiusmodi mutationis alia quidem est simpliciter et simpliciter, alia vero est quaedam et quaedam, ut generatio accidentis quae est ex non albo in album est quaedam generatio huius quidem vel cuiusdam. Sed generatio quae est ex non simpliciter, ut generatio in substantiam, est generatio simpliciter, secundum quam generationem substantialem dicitur aliquid fieri et non fieri simpliciter. Deinde cum dicit: Quae non ex subiecto, declarat de mutatione ex subiecto in non subiectum quae dicitur corruptio. Dicit quod mutatio quae est ex subiecto in non subiectum, id est ex forma in privationem vel ex affirmatione in negationem, talis mutatio corruptio est. Et huiusmodi mutationis simpliciter quidem ex subiecto in non esse simpliciter, sed tunc est mutatio quaedam, ut corruptio quaedam, quae non est in non esse simpliciter, sed quae est in negationem oppositam in negationem quae est utrumque motum, est negatio in formam accidentalem, id est ex non albo in non album vel ex alia forma accidentali in negationem eius, non est corruptio quaedam. Sicut enim dicit quod est de corruptione sic et de cum est de generatione. Nam sicut generatio est simpliciter et quaedam, est corruptio simpliciter et quaedam corruptio. Quoniam autem distinguit generationes secundum mutationes, ut accipiunt simpliciter et non simpliciter in generatione sufficit omnino.

Deinde cum dicit: Sed ergo quod non, ostendit huiusmodi mutationes quae accipiuntur secundum oppositionem contradictoriam non esse motum sed mutationes solum. Circa quod duo facit, secundum quod duae sunt tales mutationes, generatio scilicet et corruptio. Primo ergo ostendit quod generatio non est motus. Secundo ergo ostendit hoc idem de corruptione, ibi: Neque etiam corruptio motus est. Generatio autem est mutatio ex non esse in esse. Ne ergo laboret in aequivoco, consequenter ostendit quot modis accipitur non ens. Secundo ex hoc quod dixerat argumentatur non esse motum, ibi: Quod autem simpliciter. Dicit ergo quod si quod non est dicitur multipliciter et non esse tripliciter possunt sumi, secundum duas acceptiones non potest moveri esse, secundum quod esse et non esse. Sed tertia acceptio potest esse motus. Primo autem quod secundum quod est vel quod non est secundum compositionem et divisionem, id est secundum compositionem affirmationem vel negationem, dicitur modus unus. Et dicitur ratione eius quod est secundum compositionem quod est secundum oppositum ei quod est secundum actum simpliciter. Sed hoc quod non est potest esse accidentale, ut quod non est album aut quod non est bonum. Tale quod non est tertio modo potest. Et quia tale non ens alicui enti accidit enti, non quod non est album vel quod non est albus erit tamen homo vel erit aliquid aliud esse. Tale ergo non ens ratione entis cui accidit moveri potest.

Secundo tamen quod esse et non esse dicitur possunt sumi. Uno modo potest sumi esse ut non dicitur esse reale sed solum dicit quandam habitudinem praedicati ad subiectum. Sic ergo acceptum esse vel non esse non dicit aliquid in veritate vel falsitate cum compositionis vel divisionis sive affirmationis et negationis. Cum ergo verum et falsum sint in anima, tale esse et non esse magis se tenet ex parte intellectus quam ex parte rei. Alio modo potest sumi esse vel non esse ut dicitur quod reale. Et hoc est dupliciter, quia vel accipitur in substantialibus vel in accidentalibus. Si in substantialibus, ut esse sit exceptum dicitur acceptum simpliciter non esse, non, id est non est actu substantia. Sed quod huiusmodi simpliciter est non ens. Sed si accipiatur esse et non esse secundum accidens sic esse non dicit actum simpliciter, sed quid, et non esse non dicit potentiam simpliciter, sed dicit ad in actu privationem ergo formae accidentalis vel privatio albi fundata in aliquo ente in actu, id est homine vel leone vel aliquo alio ente in actu quod non est album, in quo fundatur privatio albi. Est ergo intentio philosophi quod ex non esse in esse non est motus si accipiatur non esse secundum compositionem et divisionem sive secundum veritatem propositionis ad subiectum, quia talia se tenent ex parte mentis sive ex parte intellectus, secundum quod modo non habent esse motum. Rursus non est motus quod ex non esse in esse si accipiatur non esse in substantialibus, secundum quod modo non esse opponitur actui simpliciter et dicit privatam potentiam, quia privatam potentiam non potest esse subiectum motus. Sed si accipiatur non esse tertio modo prout esse in accidentibus, sic ex non esse in esse potest esse motus, quia esse sic sumptum non opponitur actui simpliciter nec dicit potentiam simpliciter. Sed tale non ens et talis privatio fundatur in aliquo ente in actu ratione cuius potest ibi esse motus.

Deinde cum dicit: Quod autem simpliciter, ostendit quomodo accipitur esse et non esse. Ostendit scilicet quod generatio simpliciter quae est ex non esse in esse non est esse motus. Circa quod duo facit, secundum quod duas rationes adducit, secundam ibi: Et omne quod movetur. Dicit ergo quod id quod simpliciter non est, sed ad hoc ut moveatur oportet esse, id est movens quod non est simpliciter et quod est simpliciter impossibile. Si autem hoc, scilicet quod est simpliciter impossibile et quod est simpliciter non est, non movetur. Et per consequens generationem esse motum quod fit et generatur quod non est simpliciter. Addit autem quod si aliquis sumpserit ex non ente maxime fit ad secundum accidens, sed ergo verum est quod ex non ente non fiat ad per se sed per accidens. Sed tamen verum est dicere de eo quod fit simpliciter quod est quod non est, id est quod est non ens simpliciter. Tunc ergo sumptum est ratio quod cum non ens simpliciter et cum ens simpliciter ens impossibile non possit esse subiectum motus, generatio non est motus et generari est moveri. Videtur autem motus et generari similiter non est conveniens. Hoc autem in contraria accidit si ponatur quod generatio sit quies vel motus, quod esse quod est impossibile simpliciter quiescet vel movebitur.

Hoc autem quod hoc ex non ente et ex privatione fiat ad per accidens, ex ente autem impossibile fiat ad per se, cum quod est simpliciter impossibile non movetur, secundo nullo modo, id est ex ente si per impossibile non est motus sed mutatio. Nam quod est simpliciter impossibile nunquam est dicere quod non sit quod subiectum motus esse non potest.

Secundo et quod ens simpliciter impossibile quod subicitur in generatione substantiali, de quo ente impossibile quod hic loquimur huiusmodi ens impossibile, scilicet quod tale est non movetur, non est aptum natum moveri. Cum ergo quiescens sit aptum natum moveri, dicere possumus quod generatio substantialis de qua hic loquimur non est motus neque quies. Quies impossibile simpliciter quod talem generationem substantialem subicitur, sed quod huiusmodi non movetur.

Deinde cum dicit: Sed omne quod movetur, adducit secundam rationem ad propositum dicens: omne quod movetur est in loco. Ergo quod non est non movetur. Quod autem quod non est non sit in loco probatur, quia si esset in loco esset alicubi et deberet ad aliquem locum, quod de non ente dici non potest. Est ergo sumpta ratio quod cum ens simpliciter impossibile quod est generationis subiectum sit non ens et non sit in loco, neque movetur, sequitur quod generatio non sit motus.

Deinde autem quod primum in aliquo genere est ratio et causa omnium eorum quae sunt post, sed non reperitur quod sit prius nec reperiri potest quod sit posterius, quia ergo motus localis est motus primus, quod non movetur localiter non movetur aliquo alio motu, quia sicut si per impossibile quod est generationis subiectum non potest moveri localiter sequitur quod non aliquo

motu moueri possit. Ad 2m dicendum quod sufficienter probat philosophus quod non ens simpliciter ipso quod est generationis secundum non mouetur quod generatio non sit motus. Et non propter motum quod si secundum aliquid fieret non sit album quod fieret non sit album non tamen sit fieri esset aliquando datur subiecto suo quod esset album. Sic est secundum generationis non mouetur generatur non est motus non tamen non quod ipsum est secundum motum non mouetur generatio non esset motus. De necessitate mouetur quod esset generationis secundum. Ad 4m dicendum quod ad utrum esse simpliciter in potentia aliquis est ple quod est maxime generationis secundum mouetur possit. Ad quod dicendum quod explicari mala ne non possit quod ens simpliciter in potentia secundum quod hic mouetur non possit. Prima mala sumitur ex parte motus. Secunda ex parte mouentis. Ex parte motus motum non ut dicebatur in 2a quod actus in potentia entis. Si sit actus motus tamen quod non sit in tali quod aliquid subiecto sit ad motum secundum tamen sit oio in potentia quamcumque motus sit actus in aplet et ipsos in exequo ad actum est quod mouetur oio in potentia esse in principio. Secunda mala sumitur ex parte mouentis omne quod mouetur principium est terminus a quo et principium non ad quod. Ergo quod ipso quod deridere mouetur est quod ad principium et de actu et de esse ad quod mouetur non quod est mouetur oio in potentia hic est principium esse secundum motus. 3a mala sumitur ex parte motus non in mouens ad non aliquid resistentia mouentis ad mouens. Non si nulla esset resistentia ut dicebatur in 4o cuius deriuatio non esset ubi motus secundum tempus. Omne enim motus sicut motum in tempore quod est resistentia ad quod si nulla esset ubi resistentia tunc fieret in instanti. Ens ergo oio in potentia quod non hic in resistat non potest esse secundum motum quod fit in tempore secundum possit esse secundum tempus quod fit in instanti. Ens ergo oio ipso quod non hic in resistat non potest esse secundum motum quod fit in tempore secundum possit esse secundum tempus quod fit in instanti generatio ergo cum sit ipso ens oio in potentia non est motus non mutatur tempore secundum tempus et mutatur in instanti. Ultimus fit dubium utrum ens oio in potentia possit esse in loco. Ad quod dicendum quod ad principium secundum aperiuntur loco exequibus argui possunt quod ens oio in potentia in loco esse non possit. Primo est quod locus equalis locato. Secundo quod cum nos ponere differentias loci sursum et deorsum id dicebatur in 4o quod omne locus hic sursum aut deorsum. Tertio est quod mutatio corporis fieret et motus non in potentia loco secundum aut dicendum in loco aperiunt cum locis generalibus et corporalibus que inducta est quod secundum enim an ens oio in potentia possit esse in loco. Propter generationis secundum quod est oio in potentia dicitur fieri dubium est aliquid an possit esse in loco quod an tale ens ipso in loco esse non possit. Omne non possit ex dictis quod dixi in loco aperte. Non sic de ratione loci est quod equatur locato cum ipsum sit quantum secundum eam esse dicitur ens oio in potentia non est in loco non est quantum non quale non ad in actu cum possit esse loco. Tamen si de differentie loci ut hic sursum et deorsum et eius locato aperit hic dubitate primum et reperitur in eo sursum et deorsum. Oio in potentia nulla sit differentia non in tali ente possit assignare ordine principium

in loco ut dicatur aliquas partes eius esse sursum aliquas uero deorsum secundum quod tale ens in loco esse non possit. Et quod numquam est genera licet corpus moueri et mouetur ad suum locum quod ens oio in potentia non est naturam aliquam propter quod deficiet ad locum aliquid sed quod in nullo loco naturali esse possit et si non possit esse in loco non erit in motu quod locus moti supponit illum ergo non erit locus. Ultimum argumentum philosophus quod tale non ens quod fit et simpliciter ens in potentia non est in loco quod si esset in loco esset alicubi et declarare ad aliquid locum quod cum tali enti non aperit hic declaratio fortem et declarata nam non aperit ei esse alicubi et declarare ad aliquid locum et per consequens non aperit ei esse in loco non mouetur localiter et si non mouetur localiter non mouetur aliquo motu. Igitur secundum generationis quod est ipso simpliciter nullo modo mouetur secundum quod generatio non sit motus. Deinde cum dicit uel si corruptio etc. probauit generationem non esse motum probat quod corruptio non est motus. Dicit quod uel corruptio motus est non contrarium motui est motus aut quies. Quod quod contrarium non motui est motus ut est quies. Corruptio quod non contrarium motui secundum contrarium generationi quod non est motus secundum quod non est motus quies. Ad 1m philosophus supponere omni motui et omni quieti contraria quod arguit generationem motum non esse quod non contraria motui. Ut est dicendum non sic sit ad motum non hic contrarium motus est quod nos locum de subiecto generationis cum generabilitas non aperit ipse mouentur non motui hic contrarium sufficit de tali motu arguit ut ad propositum non potest. Vel possit dici et melius forte quod cum corruptio hic contrarium et non contrarium motui sed quod non sit motus quies ut hic non contrarium est contrarius motui quod non sit motus ut quies ut hic contrarium est motus aut quies non contrarius motui. Ergo quod ipso quod corruptio non contrariatur motui secundum tempus quod est contraria generationi quod est motus quod motus sed quod et corruptio non sit motus secundum mutatio. Deinde cum dicit quoniam autem motus etc. deducit tamen quod est ab subiecto dicit quod motus quidam mutatio est mutationis autem esse ut patet quod est ad dictum mutationum due mutationes que sunt secundum generationem et corruptionem non sunt motus non hec sunt secundum contradictionem secundum quod non attendit motus. Necesse est ergo ex equo fieri duce sunt non motus solum est mutatio esse motus quod est de subiecto in subiectum sed extra in forma addit autem qualia dicitur esse talia subiecto debitum contraria aut medium. Videtur quod subiecto possit esse sicut contrarium et priuatio affirmatio et designatur et designatur alium affirmationem et dicit quod principium designatur affirmationem sicut albedo et nigredo quod sunt contraria. Ad 2m quod subiecto intelligatur de forma ad in actu et fieri actu quod non sunt fieri subiecto non est secundum in actu est in actu secundum in potentia. Cum ergo fieri actus medias attendit motus potest esse contraria non omnino quod in illis non inueniuntur subiecto aut subiecto contraria esse et media. Ad 3m quod quod ipsum deinde fuit quod est principium esse contraria et ad dicebat fieri esse in priuationem et formam cum non sit contrarietas in medio quod signatur per affirmationem non aut quod ipsa subiecto aliquid in hic rationem contrarii

et quod non sit signum pro affirmatione. sicut enim nigrum et album differunt
ad affirmationem sic et motum quod per negationem importatur. Sed si sola in
nominis pro affirmatione designatur excepto quod contrarietas large se ex-
tendit ad opposita privativa omnis motus et omnis mutatio sit quodammodo in contraria.

Quoniam autem partita dicta sunt et cetera. Postquam philosophus distinxit mutatio-
nem superius in generationem et corruptionem et motum. In parte ista
intendit ipsum motum in suas species declarare. Quia de speciebus motus
est declarare de quibus praedicamentis habent esse motus et quae sunt ista praedicamenta
quae acquiruntur per motum. nam motus recipit speciem a motu et est
eodem genere cum rebus ad quas est motus recipit speciem actio sic
recipit ab eo quod adimit contrarietatem et mutationem. sicut enim motus secundum
rem habentes istos terminos albari et denigrari differunt quia
albedo et nigredo quae acquiruntur per tales motus contrarietatem habent.

Rursus motus quodammodo habent unitatem actio quia in mo-
tu est motus unum acquisitum per motum declarare secundo de speciebus
motus et de contrarietate et unitate sunt. quae connexa possunt totum istud
v. dividere in 3 partes. quia primo declarat de speciebus motus secundo declarat
in quibus est motus. tertio de unitate eius. quarto de contrarietate ipsius. Prima pars
in [illegible] ad declarandum. [illegible] d. f. quia primo proponit
quod intendit. secundo manifestat quod dixerat ibi Secundum substantiam autem. Dicit ergo quod si praedicamenta
sunt divisa et distincta substantia. scilicet per substantiam et qualitatem et ad aliquid et ad
per quantitatem et per facere et pati [illegible] praedicamenta distinguuntur quia si
accipiuntur decem praedicamentorum. quia ergo sic distinguuntur praedicamenta necesse est esse
motus scilicet quantitatis qualitatis et secundum locum. nam secundum alia praedicamenta non est
motus.

Secundum substantiam autem. probat quod dixerat esse quod
d. f. quia primo ostendit quod secundum alia praedicamenta ab illis tribus non est motus. secundo
declarat quod secundum ista scilicet qualitatem et quantitatem et ubi habet esse motus. ibi Quoniam autem
non substantia. Dicit ergo autem primo partes scilicet quod omnia alia praedicamenta quae
[illegible] et quantitate et ubi quando reducuntur ad relationem habent. modo quando
habent et quando relationem habent. Sic enim est quod ordo partium in lo-
co ordo non quando relationem importat. actio passio et quae re-
ducuntur ad motum. nam et actio et passio sunt esse [illegible] cum
motu. quando non est id quod relinquitur ex adiacentia temporis. [illegible]
ut supra ostendebatur est id [illegible] cum motu. philosophus ergo volendo osten-
dere quod non est motus in praedicamentis aliis a quantitate qualitate et ubi.
3. f. quia primo ostendit quod motus non est in substantia. secundo quod non est in relatione.
3. probat quod motus non est in actione et passione. et quia [illegible] in
motu non est motus nec terminus neque mutatio. ibi Neque ad ad.
[illegible] agentis. Dicit ergo quod secundum substantiam non est motus pro nullum entium
esse contrarium substantiae. sed motus est a contrario in contrarium in substantia non est mo-
tus quia in ea non est contrarietas.

Ad aliquid autem utrumlibet sit
ad contrarium.

Dicit quod secundum Alexandrum substantiam sibi contrarium esse. Unum secundum for-
mam non est autem unum secundum materiam. hoc autem id [illegible] in se contrariat
aliquam unitatem quia accipiendo contrarie large prout privatio et habitus
importat formae substantiales sibi invicem contrariantur quia una est no-
bilior alia. et una habet rationem habitus alia vero rationem privationis
immo eo ipso quod substantiales formae invicem se expellunt et in eadem
substantia manere non possunt in eo quod una habet rationem privationis respectu alterius

sibi invicem quandam contrarietas inter eas. Verum est ergo formae substantiales habent
aliquam contrarietatem ad se invicem. non autem habent formae contrarie ad
materiam in qua supponunt eam tamquam proprium susceptivum. hec tamen
unitas non est in parte ista secundum mentem philosophi sufficeret enim in formis
substantialibus esse contrarietatem ut contrarium [illegible] ad hoc quod in substantia esset motus
Rursus si negandum esse contrarietatem in substantia quia non est contrarietas
secundum materiam et substantiam oportet nos negare esse contrarietatem in acci-
dentibus. omnia enim contraria quodammodo sunt apta nata fieri esse id in quo
est. enim ex uno contrario fieret alterum. non esset ad invicem et id subiectum quod
possit esse susceptivum utriusque contrariorum sicut ergo formae substantiales
habent inter se aliquam contrarietatem non tamen est contrarietas ratione
materiae quia una et eadem non habet esse sub utraque forma sic et in acciden-
tibus est communitas ex parte subiecti et contrarietas ex parte formae.
quia si propter carentiam talis contrarietatis negaremus motum in substantia debere-
mus negare motum in accidentibus.

Similiter hec via petit quod est
in contrario. nam si ponerem contrarietatem in substantia ratione [illegible] aut
nullus esset ibi motus non mutatio. omnis enim mutatio praesupponit unitatem
ex parte subiecti. non ergo debemus negare motum in substantia quia non est ibi
contrarietas ex parte materiae. talis enim contrarietas perficit esse motus. immo
si ponerem talem contrarietatem tolleretur omnis mutatio. possumus ergo dicere
quod contraria sunt quae sub eodem genere maxime a se distant ut de-
clarat [illegible] x. metaphysicae quia [illegible] quod formae in contrariis [illegible] distantia.
dicendum quod philosophus hic loquitur de contrarietate ut contraria inter quae sunt quidam
gradus et quaedam distantia. et quod non statim [illegible] incipit recedere
ab uno [illegible] in aliud propter istos gradus et propter istam distantiam sic-
ut recedere ab uno in aliud oportet quod [illegible] quidam motus et quaedam successio.
Contraria enim [illegible] de contrarietate [illegible] haec adducta quod in substantia non est motus quia
in eo non est contrarietas non solum est famosa [illegible] dicere
[illegible] est demonstrativa et necessaria. nam cum de ratione motus sit quod sit in tempore
in tempore est moveri ab uno in aliud non inter ista sit quaedam distantia et
quidam gradus secundum quos successive [illegible] est ergo quod a puncto
in lineam esse non possit motus quia punctus in medio coniungatur se
et in puncto non est assignare ad spatium nec aliquam distantiam secundum
quam possit ibi esse successio propter quod dico quod a puncto in lineam possit
esse mutatio quae fit in instanti non tamen possit esse ibi motus qui fit in
tempore. cum ergo in formis substantialibus non sint aliqui gradus non possumus in-
telligere quod [illegible] sit distantia inter duas formas substantiales etsi
vellemus accipere distantiam secundum quod una non est alia. haec distantia
non facit oppositionem contrariam sed magis facit oppositionem contradicto-
riam vel privativam. ut ergo inter duas formas substantiales accipi op-
positio contradictoria vel privativa prout una non est alia vel prout una
habet annexam privationem alterius non est inter eas proprie oppo-
sitio contraria nisi accipiatur contrarietas large prout se extendit ad
opposita privative. non autem quia in substantia proprie non est contrarietas est
quia inter formas substantiales non est assignare illam distantiam secundum
quam requiritur ad contraria. et quia non est ibi assignare huiusmodi distantiam cum
sit ea non sit motus sed quod in substantia motus esse possit.

Ul-
terius [illegible] quod in formis substantialibus non est assignare huiusmodi gradus

et huiusmodi distantia que requiritur ad contraria. [Q]uod quia ut in de generatione dictum dixerimus vel declaravimus quod forma suscipit magis et minus in formis duplex accipi possit vel quantum ad essentiam vel quantum ad esse in forma vel actum et si non assignamus gradus quantum ad essentiam quia talis forma est simplex et una actuales tamen contrarietates assignamus id est gradus quantum ad esse procedendi id est et remittendi huiusmodi forme et dantur maior et minor esse susceptio sua prout intendit ipsum maius et minus dispositionem. [illegible] hos gradus attendimus motus inter huiusmodi formas nam quia est assignare tales gradus in forma albi et nigri et talis forme contrarius. ideo non statim ut aliquid incipit recedere ab uno contrario est in alio contrario. Sed sicut remittitur una forma contraria donec habet esse in debile et in remissione quod cum est in remissione magis non potest stare talis forma. cum ergo procedit ad esse tam remissum expellitur una forma et forma introducitur alia. et quia hoc sit in tempore et sicut necesse per diversos gradus in esse sequitur quod inter talia habet esse motus. Sed ergo possimus assignare distantiam inter formas contrarias. propter quam ad gradus in esse. nam si contrarietur utrique contrariorum in fine esse contrarium utriusque illorum intelligere illos gradus in esse et magna distantia et omnis gradus istos in esse sicut prius et recedere ad esse sic remissum antequam extremo contrario fiat. quare distantia contrales gradus in esse attendenda ad contrarietatem patet quia forme non habent contrarietatem adiunctam nisi in quantum sunt apta nata sunt esse id est ut habent situm adiunctum et id susceptum albedo id est in manu non patitur contraria nigredinis in pede. sed ubi contrarie nigredini que est apta nata esse in manu. non ergo contrarie actu est aliquo modo ex habitu necesse ad situm propter quod tale situdo contrarie [illegible] esse quod forme est dare esse suo susceptio distantia que accipitur inter contraria uno modo actu est per gradus in esse. alio modo accipitur quantum ad formas medias. si enim sint contraria mediata non solum unum distabit ab alio esse quod habet tamen in quo est et illos gradus et magna distantia et distabit unum ab alio ratione formarum mediarum. unde si in de uno contrario mediato transitus ad aliud non fiat per omnia media vel per quadam tales id est distantias inter formas substantiales assignare non possumus non est id est in eis esse assignare possimus gradus in esse. nam contraria dicuntur de speciebus non possumus intelligi quod intenduntur et remittuntur non enim esse variare. Rursus inter huiusmodi formas non est distantia quantum ad formas medias. per eundem locum iterum invenitur et inconvenienti ratione patebit. non oportet quod si transeatur de una forma substantiali ad aliam quod eat ad formas medias per eundem locum non oportet quod si aliquid fiat ignis quod prius sit aer quam ignis. ex huius dictis facile est videre quia inter formas substantiales proprie non est contrarietas quia non est ibi distantia que requiritur ad contrarietatem quod prius facile est videre quia ex hoc sequitur quod in substantia non est motus sed mutatio solum. nam si in formis substantialibus non sunt gradus sicut esse tolli non possunt huiusmodi forme sed si ad minus de substantiali forma vel quantum ad esse vel quantum ad essentiam. et si tollitur talis forma totum simul tollitur et quia non tollitur in tempore sed in instanti non erit ibi motus qui mensuratur tempore. Sed ut dictum est poterit ibi esse mutatio que mensuratur instanti.

[V]lterius sciendum quod dubitatur circa modum de qualibet forma substantiali posset veniri ad quamlibet aliam formam substantialem absque eo quod mensuretur per aliquas formas substantiales medias substantiales. [Q]uod dicitur quod forma substantialis habet duplicem comparationem. scilicet habet comparationem ad suum susceptum. secundo ad agens. Scientia ipsum sic comparatur ad ipsum susceptum. sic quia ipsum susceptum est ipsa materia forma id est substantialis in materia fundata in ipsa materia quod in una parte dando vel non est medium inter formam substantialem et materiam. vtrum autem hoc verum sit in omnibus substantialibus formis vel sic habet in aliqua questio non est presentis speculationis. non enim intendimus loqui de voluntate aliqua sed de aliis substantialibus formis intendimus loqui. secundo comparatur substantiales forme ad agens contrarium ipsam. si ergo substantialis forma fundata immediate in ipsa materia sequitur quod huiusmodi forma non possit dare esse simpliciter et indivisibile et quod non possit intendi vel remitti quantum ad esse nam quod in materia eadem forma det esse aliud magis intensum aliud magis remissum et hoc ideo est quia invenit subiectum magis et minus dispositum in aliquo primo quod habet non potest intelligi magis et minus dispositum. sic ergo esse non intenditur vel remittitur substantialis forma quia sit accepta in medium habet situm adiunctum ad ipsam materiam. Secundum tamen suum agens suscipiet intentionem et remissionem quia in medium dictum esse ipsi inter agens tamen medium virtutibus activis et passivis. quia non requirit aliam dispositionem prout suscipit aliam et aliam formam potest esse per se in accidentibus formis. in substantialibus non non est per omnem modum per se sed quodammodo per accidens. nam quia non est dare ad ociositatem in natura si expellitur una ab aliquibus qualitatibus activis et passivis quas sunt propria alicuius forme oportet quod exponatur ab illa forma. forma enim substantialis non habet esse in materia nisi sit disposita per proprias passiones convenientes formam istam. sed hoc non potest esse simpliciter per se quia per se loquendo non est dare aliquas proprias passiones posteriores. ex hoc ergo una omnino formam substantialem esse totum possumus quod de qualibet forma substantiali per se loquendo fit procedere ad aliam formam absque eo quod eatur per formas medias. nam cum substantialis forma in medium perficiat ipsam formam quia non est aliud subiectum unius forme substantialis quam alterius quia ratione de una forma substantiali potest veniri ad formam tamen medium potest in medium ad quamlibet veniri. sic ergo loquendo est per se. in tamen contraria aliud impediretur per accidens nam si extremo generatur aliquid medium incipit a forma substantiali potest existere sua generatio facere statim qualibet generationem non oportet dare huiusmodi substantias generales generationes medias quas aspicit in generatione aliorum et maxime in generatione aliquorum corruptorum in quibus non est dubium in una substantiali formam. prius in ... huiusmodi aliquid sit per se tamen corrumpitur vel plurime generationes et non sit aliquid non incipit a forma substantiali in uno extremo et per expoliat materiam accidentibus formis competentibus uni forme substantiali et induit ibi accidentia competentia alicui forme quo facto expoliat materiam una forma et induit in dicto eam alia forma. cum ergo in principiis accidentibus sit transire per media non possit esse transitus a quibuslibet nisi transeatur per aliquas accidentales medias quodammodo in passivis ut in generatione aliquorum substantiarum aliquas generationes medias patet ergo quod de una forma substantiali transeundo ad aliam si considerentur ipsas formas substantiales

ꝑ se nō oꝫ tn̄sire ꝑ oēs formas sīgulares medias s; si ꝯtīuū in ipā
actūtia ānexa aqbꝫ icipit ꝯpari nā/ oꝫ tale tn̄situ fi
ꝑ media. ex h' aūt patꝫ ꝑt meli' qd pmissa ut aliq̄ m
ꝑꝫ ꝑ h'ita distātia int' formas pt quadrupl' accipi. ꝑ
ꝯ affirmatoēm ꝛ negatoēm in q̄ⁿ nō ē alia. ꝯ ā ē ꝯ puoēm
ꝛ h'itū i q̄ᵐ una h't roēm puōnis ꝛ alia roēm h'itus
ē accipᵉ ꝯ gradū in eē. ꝯᵃ ꝯ tn̄situ formaꝝ mediaꝝ. possꝫ
ꝛ assignari .vᵗᵃ distātia q̄ accipᵉ scdm ꝑtes q̄ntitatis sic
ꝯ ꝑtes magnitudinis. s; d h' ad ꝑ̄ dicēdo. ꝑdēe aūt. q. distāte
sic se h'nt q² ꝯ pma distātia accipᵉ oppō ꝯdictoria. ꝯ
ꝯ scdām accipᵉ oppō puatiā. ꝯ ꝯ 3ᵃᵐ ꝛ ꝯ. ꝯ 4ᵃᵐ oppō ꝯtrā.
ꝑꝫ q̄ cū in formis sīgulibꝫ nō īueniat' distātia ꝛ latitudo
ꝯ gradū in eē n' ꝑ se 1ᵒᵈᵒ sit media distātia ꝯ tn̄situ
formaꝝ mediaꝝ. s; solū sit distātia ꝯ affirmatoēm ꝛ negoēm
q² una forma sīgul' nō ē alia ꝛ ꝯ puoēm ꝛ h'itū q² una
puō ē altius dicē possit̄ q̄ in sīgulibꝫ formis pt accipi
oppō ꝯtra ꝛ puatiā ꝯ q̄ h't eē mū. ꝯo pt accipi
ꝯtrāe oppō ꝯtra ꝯ q̄ accipᵉ uō mot' q̄ aliq̄ in uolū
ꝛ alnare ꝯtrietatē i sīga oꝫ q̄ accipiaᵉ ꝯtrietas large
put se extēdit ad puoēm ꝛ h'itū. Deīn cū d'.

nꝫ i aᵈ ad. o' q̄ nō ē mot' in ad aᵈ. d. q̄ nꝫ i ad aᵈ ꝫ
mot' q² o' nūl eē ad relatīuē d'. eē aᵈ aᵈ mu'. i. ꝑ
mutatoēm alterius. ipm̄ tn̄ altīu dicit̄ ad d' relatiuē
ñ erit mutatū. pt. n. a's filis sipe nō mutēt mū
tū altād. q² q² sic ē mutaᵒ mot' h'oꝫ. i. vbꝫ eē ꝯ
actus. Du' ꝫ f. a's vnū ē. q̄ pt ad deuō rlō si vlūn
ip̄ nō mūtᵒ cū altō. Dd q̄ r'lm d' pᵃ ꝯ tn̄. s. q̄ ad
roēm sue q̄ddi'ᵗᵃᵗⁱˢ. ꝯ ꝯ sideᵉ q̄ⁿ ad eē sic nō distiguit' a suo
fundamēto. eē. n. sīlis ꝛ in eē eī si aᵈ ē q̄ eē ipī alb'ⁱⁿⁱˢ i
q̄ fundat'. s; si ꝯsideretur ꝯ roēm sue q̄ddi'ᵗᵃᵗⁱˢ sic rō dīt a su
o fundaᵗᵒ. q² sūm fundaᵗᵘ ē q̄ absoᵗᵘ. rō nō relatiōis sūt' i
aᵈ se h'ēe. cū g̊ formā ꝯ eē q̄ h'z fit ꝯpoīm in sīdo ꝯ roēm
sue q̄ddi'ᵗᵃᵗⁱˢ repona' in pᵈicāto sc' rlō sit' aᵈ pᵈicāto q̄ sūt
fundaᵗᵘ. sīlr. n. ē iaᵒ pᵈicāto q̄ albedo tn̄ q² nō h't eē aᵈ
r aᵈ in eē q̄ albedo nō facit aᵃᵐ ꝯpoīm absolutam. ē. n.
dicē q̄ ad sit ꝯpoᵐ eo q̄ ē albū ꝛ sile mag̊ q̄ ex eo
q̄ ē albū solū q̄ tn̄ si sīlitudo ꝯpata ad sbm̄ h'ret
aliud eē. r aᵈ in q̄ albedo facet noua ꝯpoīm sup ipam
cū g̊ aliud sit ꝛ sbm̄ nō sit ꝯpoītū mag̊ ex eo q̄ ē
albū ꝛ sile q̄ ex eo q̄ ē albū solū. nō oꝫ q̄ ad deuō
sīli fiat sīle q̄ aliq̄ mū fiat in eo cū in eo nō sit
fīa aliq̄ noua ꝯpō. sufficit. n. q̄ ad h'at albᵉ ᵈⁿᵉ q̄ nō
postea ad aᵈ fiat albū id erit ei sīle nulla mūᵗᵃᵗⁱᵒⁿᵉ fcā
in ipō s; mūᵗᵃᵗⁱᵒⁿᵉ solū fcā in alio. Ulterius sidōn-
dū' ut' ex h' sequitur q̄ i relōne sit mot' ꝑ se s; patēs.

Dd q̄ cū ad ex eo q̄ mō ad formā acq̄rit ad eē ꝑ for
mā illā ex quo rlō nō h't ꝑ se eē s; sūm eē q̄ eē in sīdo
sit eē fundaᵗⁱ nō potit ꝑ se acq̄ri rlō ꝑ aliq̄ motū s; ꝑ se
fundaᵗᵘ acq̄rᵉ q̄ acq̄sito acq̄rᵉ rlō. ꝑ se m. ad pt moui
ad albedīⁿᵉ ꝛ q² nō ⁱⁿ ad albⁿᵉ ꝑ se pt moui ad sīlīⁿᵉ ꝑ acēns
q̄ fundaᵉ in albⁿᵉ. Deīn cū d'. nꝫ agentis. aut q̄ mō
nō ē in actōne ꝛ passⁿᵉ ꝛ nimis a' mot' nō ē in motu
nꝫ mū in mūⁿᵉ eē q̄ d. s. q² ꝑpoit q̄ intēdit. ꝯo ꝑbat
q̄ dixat ibi. pmū q̄. d' g̊ q̄ mot' nō ē agentis n' pa
cīᵗⁱˢ. i. nō ē in actōne nꝫ in passiōne ꝛ ulᵉ mot' ē oīs eīᵍ
q̄ mō. i. nō ē in motōne passiue. aut sc' mot' nō ē moᵗⁱˢ
i. nō ē in mutaⁿᵉ actiue sūpta. mot'. n. nꝫ ē moue q² q̄ⁿ ꝫ
sūatur mot' sc' q̄ mot' nō ē mot' nꝫ gñōnis ē nꝫ gñe
nō oīo. i. ulr mūᵗⁱˢ ē mutās. Dicō aūt q̄ actio ꝛ passᵒ
sūt id in sbō cū motu. Ut his mot' sūpt' actiē ꝛ pasⁿᵉ
idē ē realr id ē. n. moue ꝛ moᵘⁱ. sūo ꝯdicē q̄ mot' nō
ē i motu ꝛ q̄ mot' q̄ ē mot' nꝫ mūᵗⁱˢ ē mūᵒ ꝯtinuerit
q̄ mot' nō eē in actōne ꝛ pasⁿᵉ sūpta actiē ꝛ passiē. q²
oīa s; quodāmᵒ id dīt. Dicō ē q̄ mot' ē i plus q̄
agē ut dcām in gñōne nō. n. ꝑ se q̄dq̄ mozat q²
nō q̄dq̄ mo' patitur. eē. n. mo' sūi ꝑ se pati. Uarᵉ
mū large sūpta ē i plus q̄ mot'. cūs g̊ se h'ant ꝑ
ordinē actio ꝛ pas' mot' ꝛ mū. io ait q̄ mot' nō ē
agentis nꝫ paciᵗⁱˢ. ꝛ oīs e. vlr nō ē eī q̄ mō aut mō.
ꝛ sīdit q̄ oīo. i. ulr mūᵗⁱˢ nō ē mū. nā ut dcm̄ ē mū
large sūpta ē mag̊ q̄ oīe ꝛ mag̊ ulē q̄ actio ꝛ
mot'. Deīn cū d'. pᵐᵒ q̄d. ꝑbat q̄ dixat eē q̄ d. s. ꝫ
q̄ d' pt intlli q̄ mūᵗⁱˢ sit mū l' q̄ mot' sit mot' ꝑ. n. h'
pt intlli tāq̄ sbi ne ditam' mūᵗⁱˢ eē mūⁿᵉ ꝛ mot' eē mo
tū tāq̄ sbi. q² mot' sūdaᵉ i motu tāq̄ in sbō ꝛ mū in
mūⁿᵉ. h' ꝯo pt itlli tāq̄ ti ut dicā mot' eē motū ꝛ mu
taᵗⁱˢ mūⁿᵉ q² mot' tiaᵉ ad motū ꝛ mū ad mūⁿᵉ. ꝑ g̊ o'
mot' nō eē motū n' mūᵗⁱˢ mūⁿᵉ. tāq̄ sbi. ꝯo ont' h' nō eē
tāq̄ tīr. at i mūᵈᵒ altīu ad. d' g̊ q̄ ꝑᵐ distiguēd' ē q̄ o'
mot' eē motū. q². s. ipē mot' moueb;ꝛ sīlicet' mī
mot' alīu motui. ꝛ sc' mot' aut calefit aut sgelat
aut loc' mutat aut augmētaᵉ aut dīnuiᵉ aut mō alī
spēm mot'. h' aūt ē impōˡᵉ q̄ mū nō ē ad eē in sīo
sboꝫ. Dicō aūt q̄ ꝯ ꝯtīⁿᵉ motū sbi motui. q² sbm̄
mot' pt ꝯcēe. ꝑbꝫ g̊ mot' ꝯcēd' l' eē iqete q² ē i ꝯs
q² mū oppoᵉ n' ē i a. ꝑtū tū al' dīē ꝛ formaᵉ mag̊ ꝯ ite
toīm aᶻ. q² sbm̄ mot' nꝫ reqē sūte mū g̊ q² nō
ē eē in sīo sboꝫ. i. de nō ꝑmanē. s; ē de nō sucoes.

Ꝺ io mū nō pt eē mutatōis sbm̄.
Et mutādo altēn ad eē. H ut dicebaᵗ o'

quod mutatio non potest esse mutationis terminus, nec generatio potest esse terminus generationis. generationis autem terminum possumus accipere dupliciter: simpliciter et secundum quid. Simpliciter quidem terminus generationis est ipsa forma que per generationem dicitur. Sed generationis terminus ut dicitur secundum quid et ipsum secundum quid generatur. generatio autem leonis terminatur ad leonem qui generatur et ad formam leonis que per generationem adducitur. Dicit ergo secundum quia probavit quod mutatio non terminatur ad mutationem sicut generatio ad formam. Secundo ostendit quod mutatio non terminatur ad mutationem nec generatio ad generationem sicut generatio terminatur ad rem genitam sed ad rem que generatur etc. Amplius autem sequeretur esse processum. dicit quia probavit quod mutatio non esse terminum huius mutationis per se. Secundo ostendit quod non prohibetur eam esse huius terminum per accidens etc. Sed per accidens contingit. esse probatur tertio. Dicit quod tertio rationes adducit ad propositum. Sed prima in autem. tertia et apparet. contingit autem sic. non solum mutationis non terminatur mutatio tamquam sibi. Secundo autem non tertia sic terminatur. non enim possumus dicere quod subiectum in mutatione ad alterum id est in mutatione aliam formam ex mutatione una tendit in aliam mutationem per se. sic homo ex egrotatione vadit in sanitatem sic ex una mutatione vadit in aliam ideo videtur quod secunda hec tertia posterius non per accidens hec enim motus quidem est et ab egrotatione in sanitatem et mutatio ex alia specie id est ex alia forma in aliam formam oppositam et generatio et corruptio sic et mutatio ex uno opposito in aliud oppositum propter quod in hoc dicit quod hec scilicet generatio et corruptio sunt in opposita sicut in opposita contrarie. Sed motus non simul et in opposito quod et oppositorum contrariis hiis premissis probat subiectum non posse ire ex mutatione in mutationem sicut vadit ex forma in formam quia hoc posito simul mutabit ex sanitate in egrotationem et ex hac mutatione simul ibit in aliam mutationem oppositam simul ergo movebitur oppositis motibus quod est inconveniens.

Secundo autem quod cum ad motum secundum aliam mutationem denominatur a termino ad quem mutationis ut si motus ad sanitatem possumus dicere quod sanatur. si ergo mutatio terminatur ad mutationem subiectum vadit de mutatione in mutationem sicut de forma in formam. et omnis motus et omnis mutatio sit de opposito in oppositum ut de sanitate in egritudinem vel econverso. si subiectum hoc modo vadit de mutatione in mutationem sequitur quod vadit de mutatione in mutationem oppositam. ibit ergo de sanitate in egritudinem vel de alia mutatione in aliam oppositam mutationem. cum ergo terminus denominet id quod vadit ad terminum. si ergo cum sanatur vadit ad egrotationem et egrotationis terminus sanitatis. sequitur quod egrotatio denominet id quod sanatur. quod non est dicere quod id quod sanatur egrotat. quod non esset nisi ad simul sanare et egrotare quia simul moveretur secundum hanc mutationem que sanatio et secundum aliam mutationem oppositam que est egrotatio quod est inconveniens.

Deinde cum dicit amplius autem. post secundam positionem dicit quod si mutatio terminatur ad mutationem tertiam quod cum aliquis terminus mutatus est in qualibet mutationum predictarum quia non solum mutabitur in mutationem sed et mutabitur in quiete quia sequitur quod sit motus quiescere. simul ergo movebitur et quiescet.

Secundo autem quod si aliquis cum terminus (?) propter quod dicit mutationem terminari ad mutationem tertiam hoc quia sicut una mutatio forte incipit quando contingat cum ergo post mutationem aliam quiescens dicere quod mutationis terminus est ad quietem. quia cum terminus denominet id quod vadit in ipsum si quies est terminus motus aut quies denominet id quod movetur. poterit ergo dicere quod id quod movetur quiescit posito ergo mutationem mutationis esse terminum non solum dicitur ad inconveniens quod id simul moveatur motibus oppositis sed econtra magis dicere quod id simul possit quiescere et moveri quia non contingit post mutationem mutari magis contingit mutationem quiescere cum sit per motum contrarios contrarie quiete.

Deinde cum dicit. et quia non videtur inconveniens cum quies ponatur terminus motus quod cum secundum vos philosophus in expositione textus eius ut exponitur et debet hic ratione interire. videtur quod hoc ponere sit inconveniens.

Deinde quod sit non sufficit ad rationem finis quod solum sit ultimum quia tunc in motibus esset finis et item quia inconveniens quia finis est id quo (?) sit non sufficit ad hoc quod ad sit terminus motus quod sit post motum sed loquimus de eo ut hic de eo loquimur id est terminus motus quod denominat motum et dat ei speciem ut sanitas denominat motum ad sanitatem et hic motus recipit a tali termino quod hic terminus et specie terminus motus. posset ergo contingere quod facto uno motu in hoc est alius motus. sed hoc non possit esse in motibus oppositis inter eos oportet cadere quietem media. nulla enim instanti in quo aliquis plene sanatur et possit incipere dealbari. dealbatio ergo esset post motum sanationis. sed non proprie esset terminus motus eius quia denominaret eam nec collocaret eam in specie. et hoc enim quod post sanationem incipit motus dealbationis. sanatio non denominatur a dealbatione nec recipit speciem ab ea sicut ergo post unam formam potest esse alia sic et post mutationem contingit quiescere. Sed quies non proprie hic est terminus motus ut hic de eo loquimur. motus enim non reponitur in genere nec denominatur a quiete. quia tunc quod movetur quiesceret quod erat inconveniens in ratione adducta. exponitur autem aliter deus textus sed quia videtur extra mentem philosophi remittitur.

Deinde cum dicit et amplius. post tertiam rationem dicit capitulo super motus. Hec et est tertia in qua ostendit quod mutatio non contingere. Sed in opposito tertia quod est mutatio quod ex quodam in quoddam alterum id est in quoddam diversum et oppositum. Si ergo de ratione motus et mutationis est quod non habeant terminos quales cumque contingentes sed oppositos. oppositum erit sanationi illi mutationi in qua terminabatur quare simul moveretur ad oppositis motibus.

Secundo autem hanc rationem intendit dissolvere a prima quia hic reddit causam eius quia in quoddam non supponebatur per accidens. enim id est alii motus terminantur in terminos non oppositos sed contingentes ut sit motus ex albo in dulce. Sed per se et proprie tamen motus quem mutatio sunt ex opposito in oppositum ut ex albo in nigrum et ex sano in egrum. cum ergo nos loquimur hic de eo per se et non per accidens. Si hoc per se vadit ad ex sanitate et ex aliqua mutatione in aliam ibit in mutationem non contingentem sed oppositam propter quod cum terminus sit quod terminus denominat motum et denominat ipsum. Si egrotatio sit terminus mutationis sanationis quod ad eum sanatur egrotetur et moveatur simul oppositis motibus quod est inconveniens. Significantur ergo ut assignat causam quia motus et mutationes sunt oppositorum non ait quod motus sunt ad quod contingens sunt. et per se terminum non contingentem sed oppositum. nam ad id quod competit ei aliud et per accidens vel pluribus motuum esse terminum contingentem.

Deinde cum dicit. Sed et quod accidens. ostendit quod hec mutatio non possit esse terminus mutationis per se vel esse per accidens. Ideo ait quod secundum quod accidit id est secundum accidens sive vel pluribus mutationem ad mutationem terminari ut si aliquid subiectum mutat vel mutatur ex recordatione in oblivionem oblivio erit aliquo modo terminus recordationis. Sed hoc non est per se sed per accidens et ratione subiecti. ideo in dicunt. non enim recordatio terminatur ad oblivionem quantum id quod est subiectum cui inest recordatio mutatur sive mutatur in oblivionem. quia ergo hec per accidens et ratione subiecti ideo indicant quod hec mutatio potest terminari ad aliquas mutationes sicut subiectum cui inest recordatio mutatur in oblivionem sic

alii mutantur in scientiam alii in sanationem. alii non in eum quod mu-
tationem ¶ Secundo autem quia subiectum ab illo instanti in quo est ple-
ne sanatum incipiat dealbari sanatio dicetur in ipso ad de-
albationem. sed hoc non erit proprie ut sanatio est sed per accidens et non
ne [illegible]. nam quia subiectum in quo est sanatio incipit dealbari et
hoc tamen ad dealbationem non sequitur quod per accidens una mutatio habet
ordinem ad aliam dealbationem. cum igitur sit per accidens dicendum quod sit quod
in statu ita quod quaelibet mutatio in diversis terminis potest ad aliquam
mutationem cum contingit esse opposita. sed dicunt quia ad contingentiam
potest terminari in instanti in quo quis est dealbatus potest
incipere dealbari. sed ad aliquid dicitur non in terminum sanitatis
ut quaere modo non in instanti in quo quis est sanatus po-
test incipere egrotare egrotatione opposita illi sanationi. sed inter
istos duos motus contrarios intercidet quies media ¶ Deinde cum dicit
Amplius autem infinitum. ostendit quod mutatio non terminatur ad mutationem sic motus terminatur
ad formam aliquam recipit denominationem et speciem. in parte in qua ostendit quod
mutatio non terminatur ad mutationem ut generatio ad generationem tamquam id quod
mutatur et generatur. nam non solum una generatio non recipit spe-
ciem et denominationem ab alia. sed et una generatio generatur per aliam. dicit quod
hoc patet in vi. quod et hae rationes adducit ad ostendendum quod generatio non
generatur nec mutatio mutatur. secunda in amplius etiam. tertia in amplius quare. quarta
etiam ad. quinta in similiter autem quomodo. sexta in amplius hic est. primitus quarta
primo duas rationes. quarum prima est quod si mutatio est mutationis et generationis
generatio. idest si mutatio mutatur et generatio generatur in infinitum vadit idest erit
processus in infinitum. quod in ratione una generatio generatur generabitur
alia et alia et sic in infinitum. sed ipsum erat quod si erit ul-
tima generatio necesse est esse generationem primam. quia si generatio simpliciter fiebat
idest generabatur fiebat quod fit et quia quod fit non est generatio illa cum fie-
bat non erat. ideo videtur quia non cum erit quod simpliciter fit. sed ad
hoc sit et secundum est. secunda modo supposita est et quia tunc prima est ideo quando hoc
autem iterum fiebat non cum erat tunc quod fit oportet ergo si generatio oportet
esse quod sicut fit sit completum et quod precedat generatio prima ad hoc quod sit
generatio sequens. ex hiis autem duabus concludit philosophus quod si generatio genera-
tur nichil generabitur. nam si generatio generatur ex processu in infinitum
ut dicebant predicti. sicut si non est dare generationem primam non
dare sequentem ut dicebat vero secunda. quarum ad infinitorum non est primum
si non erit et quod est primum non erit et quod est habitum et quod est aliquid quia si
non est dare generationem primam nec consequenter nulla erit generatio nec fac-
tio. ideo videtur quod nec generatio fit nec modo possibile est nec mutatio mutari ¶ Secundo
ostendit quod generatio non generatur non ostendit. dicit generatio licet generatione
completa sit ignis non est cum generatur nec tamen cum fit sed talia
sunt predictorum rationes in completa et terminata. patet igitur quod generatio sequens
generatur per generationem precedentem esse completam et terminatam ad hoc quod sit
generatio sequens ¶ Deinde cum dicit quod ut rationes hic facte non im-
probant primum membrum divisionis predicte videlicet quod generationis non sit generatio
tamquam de subiecto sed solum videtur improbare secundum membrum videlicet quod generationis
non est generatio tamquam termini ¶ Deinde quod id quod generatur subiectum est generatum
vel generatum vel est. in generatione enim ignis ipse ignis est id quod generatur subiectum
cum in ipsa generatione non est ipse ignis. sed est in [illegible] et ens ipso.

cum in generatione ordinem quod maxime proprie subiectum generationis est ipse
id quod generatur magis tamen non quod subiectum generationis dicebatur secundum quod
generatio dicitur competere est simpliciter et competit. simpliciter est eidem competit
competit autem est et res quae generatur quare probare generationem non gene-
rare non est probare quod generatio non sit generationis subiectum. sed
quod non est generationis terminus ¶ Ulterius secunda dicit. amplius quare non inferat
si generationes vadunt in infinitum non est generatio sequens nisi sit generatio
precedens quia propter hoc oportet nos dicere generationem primam nec
tamen quod possimus arguere quod infinitus non est primum quia nulla erit
nec generatio nec factio. unde et quod secundum sententiam philosophi prime revolutiones
sunt infinite nec est dare revolutionem sequentem nisi prius sint re-
volutiones precedentes. unde hic revolutio precedens in precessione hu-
ius non secundum philosophum ex hoc possumus arguere quod necesse sit dare re-
volutionem primam nec possumus concludere quod sic non est dare revo-
lutionem aliam ¶ Deinde quia ordinatis per accidens secundum infinitatem
non oportet dare primum quia ante hanc revolutionem quae est precessit
revolutiones infinite non oportet revolutio hic dare re-
volutionem primam sic et quia una terminatur ad aliam generationem per
accidens secundum opinionem philosophi hanc generationem precesserunt genera-
tiones infinite nec oportet secundum philosophum in generationibus dare generationem primam
sed si generatio per se generetur et per se terminatur ad generationem terminaretur tunc
in generationibus esset ordo essentialis et per se cum igitur in ordinatis per se non
sit dare ultimum nisi sit dare primum oportet nos ponere generationem primam si
esset generatio ultima. talis est igitur ratio philosophi si generatio per se generaretur genera-
tiones irent in infinitum non esset dare generationem primam nec esset in generatio
quia in ordinatis per se non tollere primum tollit ordinem. dicit generans
tollit omnem generationem ¶ Deinde cum dicit amplius eiusdem. ponit tertiam
rationem. dicit quod eiusdem motus est contrarius motus et quies sicut et generationis et corruptionis habent
oppositum adinvicem. quare igitur sit est quod generatur oportet quod corrumpatur. si
generatio generabitur corrumpetur. sed non corrumpetur nisi cum generatur
quia non quia cum generatur sit igitur corrumpetur et generabitur. ideo videtur
quia cum fiat quod fit idest cum generatur generatio quae est in fieri oportet sicut quod cum fiat
idest cum generatur tunc corrumpatur. sit igitur corrumpetur et generabitur. non
enim est dicendum quod generatio corrumpatur mox cum fit idest quod corrumpatur mox
statim cum est factum nec etiam dicit potest quod posterius idest dum potest factum non
corrumpatur. sed oportet generationem corrumpi in ipso fieri esse non oportet quod corrum-
patur cum generatio igitur non sit in aliquo ipso fieri et in ipso generari sit cor-
rumpetur generatio corrumpetur cum sit et cum generatur ¶ Secundo primum
sic est quod motus contrarius motus et quies et corruptio et generatio habent oppositum
adinvicem ut ex hiis habetur quod si generatio generatur quod corrumpatur et si
motus desistit et si motus in motu contrario quod movetur potest a contrario.
nam cum opposita contraria nata sunt fieri esse ideo si motus movetur
motus desistit. si generatio generatur generatio potest corrumpi immo
de necessitate corrumpetur quia omne generabile corruptibile et omne generatum debet
ut corrumpetur ¶ Secundo tamen quod alia opposita motus motui
et quies motui et generatio corruptioni nam motus potest opponi motui
contrario si motus ille idest si sint ad formas contrarias. sed quies opponitur
motui privative. generatio autem et corruptio quodammodo opponuntur contra-
rie et secundum affirmationem et negationem quia generatio est ad esse corruptio ad non esse.

Deinde cum dicit quod autem non sit permanentia alicuius mutationis, nam mutationis esse est in fieri et non esse in facto esse quia cum est completa iam motus tunc ultimus non est motus. Sed esse permanentium est in facto esse non in fieri, cum enim sit totum esse non est sed cum fuerit completa tunc incipit esse cum generatio eius incipiat ab esse et terminatur ad non esse, et cum oporteat esse quod corrumpitur. Sed dicitur corrumpi permanentia cum talia non habeant esse nisi in facto esse non potuit corrumpi nisi cum tunc fuerit facta. Sed si corrumpitur mutatio quia non habet esse nisi in fieri, si corrumpitur nisi cum fit, oportet quod si generatio corrumpitur quia generatio non habet esse nisi in ipso fieri oportet quod cum fit et cum generatur et tunc corrumpatur, per quod sit impossibile est ad simul generari et corrumpi impossibile est, generationem corrumpi et si impossibile est generationem corrumpi impossibile est eam generari.

Deinde cum dicit ad quod sequitur hoc iterum contrarie opposita rationem premisse, premissa enim ratione supponebat quod si generatio non erit nisi completa generatione sua. hoc autem non est velle quod si generatio generatur generatio non sit nisi cum sit in generari et cum in fieri.

Deinde quod dicitur generationem generari quoddam inconveniens implicat nam eo quod dicit generationem ad generationem secundum se ... quia non ait eam generari dicit eam esse de genere existentium per se, cum enim generatio tendat ad esse ita per se generatur quibus competit per se esse et per se existere. Ergo dicentes generationem generari ut talia impugnari possunt, nam cum dicunt eam de genere per se existentium quia talia non sunt nisi in facto esse sequitur quod generatio non sit nisi in sua generatione completa. Verum quia contraria implicat et dicunt generationem esse de genere successivorum quod generatio non sit nisi cum generatur et cum est in fieri.

Deinde cum dicit amplius oportet materiam adducit tertiam rationem ad ostendendum generationem generari non posse. dicit quod amplius oportet materiam subesse et ei quod fit et ei quod generatur et movetur, id est ei quod movetur quia oportet ponere materiam in rebus ut dicitur secundo Methaphysice. si generatio generatur generationis est aliqua materia quia generatio est aliquid materiale. quod dicit nulla non enim sit alteratio ad ut corpus aut anima sic motus generationis est ad quod fit id est ad quod generatur aut movetur. si enim corpus est in corpore est vel secundum alterationem ergo si generatio generatur erit materia generationis et si motus moveatur motus erit subiectum motus.

Deinde autem quod hoc accipitur alteratio large, scilicet ut anima alterationem quandam corrumpi nam ipsum intelligere est quoddam pati. Vult ergo philosophus dicere quod quemadmodum extendam in generationis sit extendimus in alterationis concedere supponimus quod generatio sit ad quod generatur.

Deinde cum dicit et item quartam adducit quartam rationem dicens quod iterum in motu est dare ad quod movetur et super in generatione est dare ad in quod generatio tendit oportet enim ad esse hoc quod id est quod movetur in hoc in hoc id est existente in existens. generatio enim incipit ab aliquo existente et terminatur in aliquod existens ut si ex aere fit aqua generatio incipit ab aere quod corrumpitur et terminatur in aqua que generatur. hoc autem existens non possumus ponere motum nec generationem cum ergo generatio non sit quoddam existens sed sit de genere successivorum generatio non generabitur nec generatio terminabitur ad generationem.

Deinde cum dicit sit autem et quando ponit quintam rationem dicens sit autem quando erit generatio generationis non enim erit doctrina ea que est generatio doctrine. ex doctrina enim non generatur doctrina sed scientia. quare ergo ratione doctrina que est generatio quedam scientie non terminatur ad doctrinam sed ad scientiam pari ratione nec

generatio simpliciter et absolute erit terminus generationis vel generatio simpliciter et absolute erit generationis vel ergo generatio non terminabitur ad generationem nisi generatio quedam terminabitur ad generationem quandam. Considerandum autem quod si inducamus in speciebus generationis quod generatio terminatur ad formam non generationem ut calefactio terminatur ad calorem non ad calefactionem et doctrina terminatur ad formam non ad doctrinam arguere debemus quod simpliciter et universaliter generatio non terminatur ad generationem.

Deinde cum dicit amplius si tres adducit sextam rationem et ultimam. Et quod dicit quia prius habuit rationem posuit. Secundo ex hiis que dixerat concludit rationem terminari ad generationem non esse motum nec per se nec per accidens sed per accidens solum in ordine autem. dicit ergo quod si tres species motus sint horum motuum sive horum mutationum necesse est esse aliquam subiectam nec alicuius motus et esse in quo movetur aliquid movetur. dicere ergo locum moveri alterari aut fieri, si enim movetur subiectum motum cum non sint nisi tres maneries motuum scilicet alteratio loci augmentum vel augmentum vel diminutio oportebit quod moveatur subiectum alterationis vel terminus ad alterationem est contrarium unde singulas mutationes loci enim motum nec fit nec alteratur nec alterato non augetur nec fit ergo et cetera.

Deinde cum dicit omnia autem concludit ex dictis quod motus est motus et motus motus nec per se nec per accidens sed per accidens solum. dicit quod omnia in ultimo esse quod motus motus est per se ... vel aut ideo quod motus sit accidens aut quia per se quidam ei motus aut hoc est quia motus per se. cum ergo hiis tribus modis dicatur ad motum totum secundum accidens et ratione subiecti contingit motum ut dicitur sanatio currere aut discere quia quod fit sanatio id est subiectum cui accidit sanatio currit aut discit sicut enim motum contingit hoc est per accidens ratione sit motus mutatur vel motus mutatur est per accidens ratione subiecti sicut hoc autem motum quod sit accidens est vel distinctum olim et dixi de eo nisi est currere arti ideo dimittatur.

Quoniam autem neque substantie et cetera. Postquam philosophus ostendit quod in aliis generibus ab aliis et quantitate et ubi non est motus inquirit in quibus est motus. Ostendit quia motum nec repugnare immobilitas rerum ideo est facit quod prius ostendit in dictis tribus generibus dicit esse motum. Secundo ostendit modis dicit ad motum est declarat de ipsa quiete. Secunda ibi immobile autem est. quod dicit quiescere et prius dicit quod prius ostendit in dictis tribus generibus esse motum secundo declarat de unoquoque motu talia singulariter per se in motu quid sit dicit ergo quod quia motus non est neque substantie neque ad aliquid neque ipsius facere aut ipsius pati relinquitur ergo motum esse solum secundum quale aut quantum aut ubi in unoquoque enim horum est contrarietas.

Deinde cum dicit et quod et ubi sit contrarietas ut in philosophus concedit nam in ipsis maximis aut quod quantitas non est contrarium.

Deinde quod ut supra tangebatur contrarietas quedam distantia est hic autem distantia est talis habere aliqua latitudinem sive enim imaginemur secundum latitudinem generis plures formas ut in eodem genere coloris album nigrum fuscum in hoc genere sunt extreme erunt contraria inter que multum est naturaliter spacium et manifestus motus ut quia cum fit de albo in nigrum est maximus motus qui reperitur in genere colorum. ideo in tali genere album et nigrum extreme contrarietatem habent quia posita secundum eodem genere maxime adse distant ut ergo videamus qualiter contrarietas est in dictis generibus distinguendum est de distantia possumus ergo distinguere triplicem distantiam in formis. secundum quod forme temporum contrarie possunt. secundum enim possunt comparari forme ad suam essentiam per quam collocantur in specie. Secundo ad subiectum quod habet in se. Tertio non comparari possunt ad motum per quem dicuntur. Omnis ergo distantia in formis vel est accidentalis secundum essentiam vel secundum esse vel per comparationem ad motum per quem dicuntur

omnis ergo distantia in formis si accipiatur distantia per comparationem ad es-
sentiam. Sed ea non potest accipi oppositio contraria sed solum secundum distantiam for-
marum. distat enim per essentiam unaquaeque una non est alia. nam cum forme sic simul esse
consistentes [illegible] distantiam non oportet accipi secundum [illegible] et latitudo
non oportet dicere talis distantia esse maxima. quia oportet non est contraria. forme enim sic
accepta magis intelligi esse simul et indivisibiles quam habens partes. Sed si
accipiatur distantia secundum esse vel secundum motum sic potest ibi esse contrarietas. nam
secundum hoc forme diversimode habere quandam latitudinem videntur. Unde possunt forme habere latitudinem
secundum esse quod habent in materia quia quandam per dissimilitudinem ad motum successive acqui-
runt. Cum ergo queritur quomodo reperiatur contrarietas in predictis quibus-
dam dicendum est quod in qualitatibus reperitur contrarietas quibus adesse possunt intensio et re-
missio. albedo enim et nigredo quia possunt habere
in materia esse intensum et remissum ideo in eis reperitur oppositio contrarietatis quia
secundum esse quod habent in materia album et nigrum maxime a se distant. in quanti-
tatibus non reperitur contrarietas non per comparationem ad esse quia talia non sus-
cipiunt magis et minus vel intensionem et remissionem. Sed reperitur in eis con-
trarietas quantum ad motum. talia successive acquiruntur [illegible]. ergo con-
talia esse distantia quantum ad motum potest reperiri magnum et parvum
motum secundum quod acquiruntur. in motu enim non mutatur totum simul sed mu-
tatur totum pars post partem. augmentabile non recipit totam quantitatem suam simul sed
recipit partem post partem. cum ergo ibi sit motus et successio quia hic motus
potest esse maior et minor in talibus potest accipi distantia parva magna
et maxima. Patet ergo quod in predictis omnibus quedam contrarietas per comparationem ad motum per
ut tale acceptionem reperiatur in eis distantia habens latitudinem non quecumque
sed latitudinem maximam. ¶ Ulterius sciendum dubitaret aliquis utrum sit accidere
in quantitate et ubi esse contrarietatem sicut [illegible] quod [illegible] ad [illegible].
¶ Ad quod distantia maxima et distantia habens latitudinem secundum quam accipitur
contrarietas ut dictum est. non est accidentalis in formis secundum esse, potest habere esse
simul et quasi punctale. Sed accipi potest secundum esse et secundum motum. quia secundum hoc
potest competere formis habere latitudinem quandam. Cum ergo queritur in quibus formis competit
contrarietas accidentaliter simul et absolute patet quod cum forme illes distinctae habeant
per comparationem ad materiam et secundum esse. habent in materia non autem distinctae habent per
comparationem quam habent ad motum contrarietas competit formis
quantum ad esse est contrarietas simul. Sed quod competit eis per comparationem ad
motum secundum quod in qualitate ergo est contrarietas simul. quia qualitates quedam intendi
dicuntur et habent contrarietatem secundum esse in quantitate non et ubi est contrarietas quo-
modo et per comparationem ad motum. Philosophus ergo quia in principiis loquitur de contrarietate
simpliciter ait quantitati non esse contrarium. Sed quantitati secundum eum est ad contrarium sed
aut ubi loquitur de contrarietate per comparationem ad motum ait quod contrarietas est
in quantitate qualitate et ubi. In omnibus enim istis est secundum motum. Sed in quantitate et
ubi est contrarietas secundum motum tamen et non secundum esse in qualitate vero est contrarietas
tam secundum esse quam secundum motum. Eo enim ipso quod albedo et nigredo et cetere qualitates
secundum quas habent esse motus non habent esse punctale. Sed intendi et
remitti secundum esse quod habent in materia dicuntur habere contrarietatem secundum motum.
Contraria distantia secundum esse sicut non potest distantia secundum motum quia quod plus distat
secundum esse sic debet esse distinctius ab uno in alterum esse erit ibi magis mo-
tus quia quecumque sunt contraria secundum esse sunt contraria secundum motum. Sed non econverso
ut patet per predicta. ¶ Ulterius sciendum dubitaret aliquis quod magis ac-
cidat contrarietas quantum ad distantiam secundum esse vel quantum ad distantiam secundum

esse. ¶ Ad quod dicendum quod triplici via venari possumus contrarietatem in formis
accidentalibus esse secundum distantiam in esse. Prima via quodammodo iam tacta est. Nam ut
dicebatur distantia quelibet sed distantia maxima sed et habens latitudinem non
ergo secundum talem distantiam statim ut recedimus ab uno extremo sumimus in
alio. Cum ergo forme sunt simul secundum esse non quod ad esse tollatur
in eis pars post partem sed tollatur totum esse simul. omnis quod secundum esse et
distantia statim cum recedimus ab una forma sumimus in alia forma
[illegible] in uno secundum talem distantiam competit inter formas adinvicem contra-
riatis quia magnitudo non competit extremitatibus nunquam secundum hec [illegible]
formis accipere distantiam magnam vel distantiam habentem latitudinem. Con-
stat enim cum recedimus ab albo esse sumus in pallido et per consequens statim in
nigro. Sed hoc modo inter album et nigrum non esset distantia magni-
tudo [illegible] ponentur ex [illegible] uno ab albo in nigrum sed hoc
modo non necesse in [illegible] componetur ex instantibus. Sed con-
siderantur forme contrarie secundum esse sic competit eis habere latitudinem. Sed non
totum esse albedinis simul tollitur non tamen simul tollitur totum esse eius. Sed aliquando
recedere tales forme habent magnam latitudinem. quia secundum esse in his formis
potest accipi distantia maxima et habere latitudinem. propter quod cum hic dis-
tantia faciat contrarietatem accidentalem. contrarietas secundum esse sic et accipi
potest contrarietas in formis secundum motum quia ut supra dicebatur et inferius
clarius patebit in formis secundum motum accipi potest distantia maxima
et contrarietas. Secunda via ad ostendendum contrarietatem in formis accidentalibus
esse secundum esse et non secundum essentiam erit. quia ut plane patet album in lig-
no non contrariatur nigro in potentia. Sed nigro secundum quod est aptum na-
tum esse in ligno. contrarietas enim accidentalis est vel eidem sibi quod non esset si
contrarietas in formis accidentalibus esset secundum essentiam vel secundum rationem. nigrum enim ut
habet esse in potentia vel in ligno vel in aliquo alio subiecto per se et secundum quod
hoc diversificatur quantum adesse quia in alia et alia materia habent alia et alia
[illegible] non autem diversificatur ad rationem quiditatis. Tertio quod talis contrarie-
tas accidentalis sit secundum esse ex hoc patet quia si [illegible] accipiantur secundum esse in mole
quod habent non ulterius intelligi esse [illegible] intellectus speciei albi et nigri
contrarietatem non habent. et in aere similiter dicuntur colores sibi
non contrariantur adinvicem. Dicimus ergo quod ipsa albedo in materia in
[illegible] colorum contrarietatem adinvicem. Sed ut esse
sunt sed secundum esse quod habent in materia [illegible] quod habent esse se-
paratum non ulterius non mentitur dicta contraria. ¶ Deinde cum
dicit. motus quidem ergo. exsequitur de uno quod tali motu posse
esse quod dicit quia primo [illegible] secundo [illegible] quidam [illegible] esse de
ta ibi. quod autem in eodem est [illegible] tertio quia primo exequitur de motu in quali-
tate. secundo de motu in quantitate. tertio de motu secundum locum ibi. si
vero quantum [illegible] quod non secundum locum. dicit ergo quod motus qui est secundum quale al-
teratio sit et addit quod hic aliud commune nomen motus enim in qualitate habet nomen
non quia est de alteratione. Reddit autem de causa quale non in substantia
quia qualitas de qua loquimur non est accidentalis in substantia et namque differentia
substantialis est quale et sic non accipitur qualitas sed accipitur secundum quod habet
esse passibile vel impassibile in qualitate enim sortitur ad esse passivum ut
sit molle vel sic esse impassivum ut si sit durum. ¶ Ad quod
autem quod forma substantialis vel differentia substantialis dicitur qualitas non ratione vel secundum
rationem motus quia habet quandam motum quale sed de qualitate talium

loquimur cum dicimus quod motus est in qualitate. Consequentia si in tali qualitate esset motus sequeretur quod motus esset in predicamento substantie cum tales qualitates sint substantie quedam sint. ¶ Deinde cum dicit qui non secundum quantitatem. declarat de motu in quantitate dicens quod motus secundum quantitatem secundum quod huiusmodi non innominatur non enim habet unum commune nomen per quod nominetur motus in quantitate. Sed secundum utrumque motum nominatur ipsum duplici nomine scilicet augmentum aut augmentatio aut decrementum ut motus qui est in magis perfectam dicitur augmentatio. motus autem qui est ex hoc id est ex magis perfecta et tendit in minus perfectam dicitur decrementum.

¶ Dubitabit forte aliquis quare non habemus unum commune nomen quo nomine communi motum secundum quantitatem sicut habemus unum nomen commune quo nominamus omnem motum secundum qualitatem. ¶ Dicendum quod motus non reperitur in habitibus aliquo modo contrarium. Contrarietas enim autem reperitur in quantitate et aliter in qualitate. Consequentia ut dicitur est in qualitate reperitur contrarietas secundum esse quia licet in quantitate unum minimum non reperitur solum contrarietas quantum ad motum quia cum una sit in minus quam licet esse secundum utrumque contrariorum. non autem est unus motus per quod acquiritur utrumque contrariorum immo quia motus recipit speciem ex forma ad quam est motus propter diversitatem formarum motus iste denominatur diversis nominibus. Sed non reperitur contrarietas per comparationem ad esse quod habent forme in subiecto propter unitatem subiecti hic motus denominatur licet uno communi nomine. in qualitate ergo motus habet unum commune nomen propter unum commune subiectum. Sed in quantitate nominatur motus diversis nominibus propter diversitatem formarum acquisitarum per motum. Vel possumus dicere et clarius ut accipiatur Sed diversitas non exclusivitate contrarietatis. Sed exclusivitate denominationis que est in motu. motus enim in qualitate non denominat ipsam formam sed solum denominat subiectum. non enim dicitur secundum modum philosophi quod albedo albatur sed quod subiectum albatur. verum autem possumus concedere quod albedo sit alba vel quod albedo albetur cum antiqui concedant candorem esse candidum non est de puritate speculationis. sufficiat enim hoc loqui secundum modum philosophi et dicere quod in qualitate non denominat formam sed subiectum. in quantitate non denominat et ipsam formam. concedimus enim quod quantitas sit maior et quod sit minor quia quantitas augetur et quod minuitur. Cum ergo terminum et motum sit unitas ex parte substantie et diversitas ex parte forme in qualitate non motus denominat solum subiectum quod est unum et commune habebit motus unum commune nomen. in quantitate non sic motus denominat ipsas formas contrarias propter diversitatem formarum non reducitur in unum commune nomen.

¶ Ultimus forte dubitabit aliquis utrum in quantitate sit invenire maximam distantiam ¶ Dicendum quod quantitas in quantitas est non habet statum in minus et in maius. Sed licet ergo in motu augmenti potest reperiri maxima distantia quia erit dare in aliqua specie ad terminum minimum quo si in discedet non remanet in ista specie ita erit assignare in quantitate tertia vel magnam ultra quam non erit [illegible] in illa speciem quia natura non constituit est esse vel minus eorum est magnitudinis et augmenti ergo magna distantia in quantitate reperitur in re maximum et minimum. sicut et erit maxima distantia in ubi quia est in reperire locum omnino inferiorem et omnino superiorem cum maxima distantia inducitur contrarietate in quantitate est contrarietas per comparationem ad motum quia est in procedere a minima quantitate ad maximam et in hoc est contrarietas et [illegible] per comparationem ad motum reperitur per magnitudinem

a centro ad celum vel ad hoc omnino infimus ad ubi omnino supremus.

¶ Deinde cum dicit qui est autem secundum locum. declarat de motu secundum locum dicens quod motus qui est secundum locum est innominatus et secundum non proprium et secundum non commune. Licet motus qui est omnino innominatus tamen nomen sit nominata latio quantum ad id quod est ei commune quamvis latio non sit omnino nomen commune omni motui qui est secundum locum cum proprie dicantur ferri Sed sola inanimata instantibus locum non sit in se ipsis stare vel quiescere contingit enim non quod secundum se ipsum movetur secundum locum ei proprie competit ferri latio non est commune nomen omni motui Sed solum competit motui non moventi se ipsum. ¶ Dubitabit forte aliquis in quo predicamento sit motus secundum locum. videtur quod sit in quantitate. nam motus est in eodem subiecto genere cum ubi ad quod est motus. cum ergo locus sit in quantitate motus per quem acquiritur locus erit in genere quantitatis. ¶ Dicendum quod motus localis est in predicamento ubi non in predicamento quantitatis. Consequentia cum motus sit in corpore mobili sit in subiecto per se et per hoc per hunc motum acquirit ad illud non ad esse subiecti. Cum ergo locus sit in corpore locante. ubi quod sit in corpore mobili per motum localem per se. et per hoc acquirit non ratio acquisito non acquiritur locus cum ubi sumatur in ordine ad locum. [illegible] ergo hic motus dicatur motus localis licet non est quod sit in eodem predicamento in quo est locus non ubi est quod per talem motum per se et primo acquiritur locus. Sed quia est nobis notior est locus quam ipsum ubi. cum ubi sumptum sit ex ordine ad locum cum sit hec denominatio a notiori cum dicitur motus secundum locum. ¶ Ultimus forte dubitabit aliquis quare hic motus innominatus est cum secundum non commune quam secundum non proprium. ¶ Dicendum quod non est nobis omnino motus non quod acquiritur per talem motum id hic motum nominamus per comparationem tamen secundum motum omnem quam secundum non proprium. ¶ Deinde cum dicit que autem est. removet quoddam dubium. crederet enim aliquis quod motus in eadem forma ut motus a magis calido in minus calidum vel econverso non deberet dici calefactio vel motus. ad hoc ergo removendum dicit quod in mutatione que est in eadem specie in maius et minus alteratio est et motus. Consequentia motus ut est ex contrario aut in contrarium et hoc aut simpliciter ut cum iterum a calido in frigidum vel econverso. aut sicut ut cum iterum a magis calido in minus calidum aut econverso. licet enim magis calidum non sit simpliciter contrarium minus calido quod minus dicitur minus in contrarium minus calido est tamen ei contrarium sicut aliquo modo id subditur quod minus dicitur minus in contrarium. Consequentia vadens in minus calidum appropinquat frigido contraria et dicitur esse infrigidari. Sed vadens in magis tanquam ex contrario in ipsum quod vadens in magis calidum recedit ex frigido et pergit in ipsum calidum. unde declarat quod non differt quantum a motu mutare in contrarium secundum quod id est in contrarium Sed quantum autem minus in contrarium simpliciter non quod minus sit. scilicet in contraria. Simpliciter indigebit contraria enim contrarias formas esse secundum quas attenditur iste motus magis et minus est quo plus autem minus sit contrarium. iterum enim de minus calido ad magis calidum licet non sit iterum de forma in formam contrariam simpliciter. in est iterum ab eo quod est plus de frigido et quod est magis permixtum in id quod habet minus de frigido et quod est minus permixtum. propter quod aliquo modo contrarietas reperiatur ibi. Sed dicit quod ex predictis quod manifestum ex his solis est. sunt motus tantum in qualitate in quantitate et ubi ¶ Deinde cum dicit immobile autem. ostendit quot modis dicitur immobile. dicens quod immobile dicitur tribus. uno modo dicitur immobile quod omnino est impossibile moveri sicut sonus est immobile secundo modo dicitur immobile quod in multo tempore vix movetur et quod tarde incipit

movetur vel quiescit sic immobile quod quiescere est mobile, id est de difficili mobile. Tertio immobile dicitur immobile quod est aptum natum moveri et potest moveri, non tamen movetur tunc, tamen est aptum natum moveri, et vere est aptum natum moveri et tamen non movetur sicut ut est aptum natum moveri. Hoc ergo immobile accipitur in immobile, quod est aptum natum moveri, dum non movetur, dicitur immobile.

Deinde cum dicit quod quiescere etc. ostendit quando accidat sit quies, dicens quod hoc solum in immobilibus, id est hoc solum de numero immobilium quod est aptum natum moveri et non movetur natum quiescere, et est vere quies. Quies enim contrarium motui, quare quies erit privatio susceptivi motus, et est aptum natum moveri et non movetur sed est privatum motu tunc quando competit. Ultimo epylogat esse declarata, dicens quod quid quidem ergo motus, et quid quies, et quot sunt mutationes, id est quo dividitur mutatio in suas species, et quales sunt motus, id est in qualibus generibus habent esse motus, et quot sunt species motus, manifestum est ex dictis.

Post hoc autem dicamus etc. Ut dicebatur in huius quinti libri de tribus intendens, scilicet de divisione et speciebus motus, de unitate eius, de contrarietate ipsius, expedito ergo primo, quia declaratum est in quibus generibus est motus et que sunt species eius, incipit hic executionem de secundo, videlicet de unitate ipsius motus. Et primo dicit quod prius premittit quedam necessaria ad propositum. Secundo declarat de unitate motus, ibi Unus autem motus dicitur. Circa primum dicit quod prius narrat philosophus ea de quibus est declaratio. Secundo incipit declarare de illis ibi Simul quidem ergo. Dicit ergo quod post hoc quod declaratum est dicendum quid est simul et quid est extractum, id est quid est esse separatum, ut habetur alia littera, et quid tangere et quid medium et quid consequenter et quid habitum et quid continuum, et qualibus, id est in qualibus et in qualibus rebus unumquodque sit aptum natum esse dicendorum, id est non solum quid est unumquodque dicendorum, sed in quibus rebus habent esse predicata. Deinde cum dicit Simul quidem, exequitur de unoquoque predictorum. Et primo dicit quod prius ostendit quid sit unumquodque predictorum. Secundo declarat in quibus rebus habent esse predicata, ibi Manifestum quod primum et primo possibilis dicitur in prima parte vii. Secundo quod viii. primum fit esse deinceps. Primo quid separatum. Secundo quid tangere. Tertio quid medium. Quarto quid consequenter. Quinto quid habitum. Sexto quid continuum. Secunda ibi Separatim autem. Tertia ibi Tangere autem. Quarta ibi Medium non. Quinta ibi Consequenter autem. Sexta ibi Habitum autem. Septima ibi Continuum autem ut est. Dicit ergo quod simul dicuntur hec esse secundum locum quecumque in uno loco sunt primo, id est proprio. Nam si vellemus accipere simul quecumque sunt in eodem loco communi, sic omnia sunt simul quia omnia sunt in celo.

Deinde cum dicit quid est esse separatum, dicit quod esse separatum habent quecumque sunt in loco altero. Deinde dicit quid est tangere et que se tangunt, dicens quod tangere ad se dicuntur quorum ultima sunt simul. Deinde cum dicit quod utrumque corpora se tangentia habent ultima simul. Ad quod quocienscumque aliqua duo sic se habent quod totum attingit totum de necessitate illa sic se habent quod sunt in ultimo loco simul primo et in eodem situ. Si enim duo lapides sic se habent quod unus totum attingeret alterum, et esset de necessitate illis lapidibus competeret idem status simul et idem locus, non solum communis, sed et idem locus proprius et primus. Nam si unus lapis vel aliquid de illo lapide esset in uno loco in quo non esset alius, tunc iste lapis talis secundum istam partem secundum quam poneretur in isto loco non attingeretur ab alio lapide contrarium ponebatur. Sic enim bene attendimus dicere quod patet notum est quod quotiescumque aliqua duo sic se habent quod totum attingit totum de necessitate sunt simul et ei competit idem. Sic si ergo linee se tangunt tangent se secundum ultima puncta. Cum ergo puncta

non habeant partem extra partem oportet quod puncta se contingentia contingere se secundum totum esse, cum ergo illa puncta simul, quia totum unum tangit totum alterius. Rursus si superficies se tangunt tangent se secundum ultimas lineas. Cum ergo linee non sint nisi superficierum sic dicitur quod carent latitudine, in tali contactu tota illa linea secundum quam est contactus unius superficiei attingit sed tota illa linea secundum quam contactus alterius. Sic etiam si corpora se tangunt quia superficies non sunt nisi corporum sunt indivisibiles cum non habeant profunditatem oportebit quod superficies illa secundum quam est contactus unius corporis secundum quam attingit tota alterius secundum quam est contactus alterius. Quare ille due superficies simul erunt. Sic ergo se contingentia sunt illa superficies simul corpora de necessitate habebunt illa simul.

Deinde cum dicit Medium autem ostendit quid est medium per comparationem ad motum, cum medium in facere ad continuitatem et ad contrarietatem motus, ideo est sic quia prius ostendit quid est medium. Secundo ostendit quod ex parte medii accidit continuitas. Tertio quod accidit sit contrarietas in ipso medio, ibi Contingere autem non. Dicit ergo quod est medium in quod mutans natum mutare sic motum prius est aptum natum attingere, nam mutans continue secundum naturam, id est secundum naturalem mutationem, prius mutat in medium quam in ultimum. Addit autem quod medium est in minimo in tribus, non enim potest intelligi medium nisi intelligantur extrema, dicit quod unum medium videtur ad quod ultimum quod non est contrarium secundum locum est contrarium in quod mutans ultima mutat et quod maxime distat.

Deinde cum dicit continue autem motus, quia secat intentionem de continue quando ex medio spatio accipitur continuitas. Continua intercisio in spatio medio, dum tamen non sit intercisio temporis, non tollit continuitatem motus, autem quod continue movetur quod nihil aut paucissimum deficit rei, id est de continuitate spacii, non temporis. Posuit enim exemplum, quod si aliquis in via ponat lapides non se tangentes, dum tamen illi lapides non multum distent ad invicem, potest aliquis movere super eos continue, nam licet ibi sit quedam intercisio spacii, secundum quod movetur non tamen discontinuatur motus, si non discontinuatur tempore. Et non prohibet dissilitio rei non temporis esse motum continuum. Videmus enim quod sonantem post parhypatem, id est post primam cordam, contingit sonare ultimam absque eo quod discontinuatur motus manus; potest sonare primam cordam et postea sonare ultimam absque eo quod sonet cordas inter medias. Licet ergo discontinuo non discontinuabitur motus quia non est temporis sed rei. Ideo videtur quod hic est rei in quo movetur, et secundum quam est motus. Continua cum in hiis que fiunt secundum locum quam in aliis mutationibus, ut in tactu cordarum potest esse continuitas temporis, si sit vel aliqua intercisio rei dum tamen non sit ibi intercisio temporis.

Deinde cum dicit Contrarium autem, quia dixit motum fieri in contrarium de contrario et contrarietas dicitur quedam distantia, ostendit quo talis distantia est accipienda, dicens quod contrarium secundum locum recte secundum motum localem plurimum distans, id est plurima et maxima distantia in talibus accipienda est ut in recta, medium autem, id est minima, quod fit et quod sit minimum dicere esse. Ideo autem quod linea recta dicitur esse minima, quia inter duo puncta non potest protrahi linea recta brevius sit recta. Rursus linea dicitur esse recta quia inter duo aliqua puncta non potest protrahi linea recta nisi una, recta autem cum si sit circularis linee inter duo puncta possunt protrahi infinite. Si ergo linea per quam medium mensura quia dicitur esse quod fit et quod minimum singulis mensurare distan- [illegible] -tia contrariorum localium debeat

nulla distantia continuare secundum lineam rectam non secundum curvam.

Deinde cum dicit. omnis. ostendit quid sit esse consequenter. dicit quod consequenter
est cum sit ad solum post principium aut positione sit consequenter aut specie sic-
ut numerus est post unum sic et ternarius est post binarium aut quocumque alio
modo ordinis ita tamen quod que sunt consequenter dicuntur esse deinceps sicut de-
claratorum quod inter ea nullum est medium eorum que sunt in eodem genere et
cuius est consequens duo ut linee linee esse consequens sicut quod sunt linee non
linee cadunt medie inter eas aut unitas alicuius est consequens unitati
sicut quod sunt unitates non cadit una alia media inter eas aut
una domus consequens est alterius domui similiter inter illas non cadit aliqua domus
media tamen non prohibetur esse aliquid aliud medium. dato enim quod inter duas
domos essent arbores vel aliquid aliud tamen non obstante esset domus
tali inter medio dicetur una domus esse consequens alteri. Videtur autem quod
consequens alicui est et illi est quod consequens aut esse ad posterius. prius
enim non est consequens posteriori sed econverso ideo ait quod unum non est consequens
duobus nec nova luna est consequens secunde lune .i. lune consequenter
se habet consequenter illis. Econtra dualitas est consequens unitati et secunda
lune est consequens priori. Deinde cum dicit. habitum autem. ostendit quid est esse habi-
tum. Et quod dicit sicut quod prius sicut quod deinde est. secundo quia fecerat mentionem de
medio et de oppositis ostendit que opposita habent medium et que non. dicit quod habitum est
quod est consequens cum tangit. cum habitum sit species eius quod est consequens nam si
aliqua se tangunt similiter non oportet tamen inter ea sit medium eiusdem generis dicitur
esse consequens. sed additur quod dicuntur esse aliqua habita quia se contingunt.

Deinde cum dicit. quoniam autem omnis. ostendit inter que opposita est medium et inter que non.
dicit quod omne medium est in oppositis .i. secundum opposita. oppositorum autem quedam sunt
contraria et quedam sunt secundum contradictionem. Contradictionis autem non est medium. medium est quod si
medium est in aliquibus oppositis quod est in contrariis. Deinde cum dicit. quoniam
autem est. ostendit quid est continuum. dicit quod continuum est additum habito. sicut enim habitum erat species
eius quod est esse consequens sic continuum est species eius quod est habitum esse. ostendit quod continuum
supra. addit super esse habitum. dicit quod continuum esse dicitur cum fiat unum et idem terminus
utriusque eorum que tangunt unde sit et nomen sicut significat. continuatur enim dicitur
quasi continetur. Inde sunt continua que sibi se tenent et que continentur in uno quod
hoc autem esse non potest cum sint duo ultima. oportet quod continua habeant ultima
unum alterum enim non se continet nisi se tenet adinvicem. hoc quod de-
claratio quod continua habent ultimum unum manifestum est quod in hiis que est esse continuum ex quibus
est aptum natum fieri adinvicem secundum contactum sicut quod sit aliquid unum continuum
sicut totum vel erit unum ut per elevationem que adnascitur fo-
lium sicut continuatur ramo cui est adnatum aut aliquo alio modo.

Nota

Ostendit autem quod consequens habitum et continuum se habent per ordinem. ad enim quod
aliqua sint consequentia duo requiruntur primo quia sit ordo prioris et poste-
rioris. secundo quia est consequens dicitur ad quod est posterius esse quia se habent tamquam
prius et tamquam primum. secundo oportet quod sit sicut ordo prioris et posterioris
quod est inter ipsum prius et posterius non cadit medium eiusdem generis. sed
additur quod aliqua sint habita vel additur quod sint contigua plus requiritur quia
non solum quod inter ea non sit medium eiusdem generis oportet quod ista adeo
appropinquata quod se tangant. ulterius additur quod sint continua plus requiritur
quia oportet quod sic se tangant quod habeant ultima simul. Deinde cum
dicit. manifestum autem quod primum quando. posterius ostendit quid est medium et quod continuum et quod
contacta talia sunt in quibus talia esse habent. Adiecto tamen quod est

precedentia que dicta fuerunt intenta .i. per prius alia fuerunt adducta ad
ostensionem aliorum utpote de consequenti et de habito et de continuo intendebat .i. prius
declarare nam horum cognitio maxime deservire videtur ad cognoscendam
infinitatem motus de medio quidem et de separato et de tangente et de simul declara-
vit quia cognitio horum deservit ad cognitionem eorum que sunt consequentia et que sunt
habita et continua. quia secundo de hiis intendebat .i. prius. ideo ostendit in quibus ta-
lia habent esse. Et hoc autem est secundum quia ostendit quod esse consequens est in pluribus quam
esse habitum. secundo declarat quod esse habitum est in pluribus quam esse continuum. est ex hiis
que dixerat dat differentiam inter unitatem et punctum. secunda ibi et si continuum est. tertia quia si
est unitas. dicit ergo quod manifestum est quod consequens est prius precedit omnia alia. est enim
esse consequens prius quam esse contactum vel quam esse habitum. ideo videtur quod contac-
tum .i. quod habitum vel quod est continuum necesse est esse consequens sed non convertitur. econtra quod
est consequens non oportet esse tangens .i. esse habitum vel contactum. unde esse est consequens
in prioribus ratione sicut in numeris que sunt priora secundum rationem quam continua tac-
tum autem non est in numeris sed in continuis solum. Ostendit autem quod hoc accipitur prius
pro eo a quo non convertitur consequentia. cum enim ratione contactum vel habitum sit
consequens et econverso. sed quod esse consequens sit prius et sit prius quam esse contactum. ex-
hoc autem apparet in quibus habet esse contactum quia habet esse in pluribus quam esse contac-
tum quod habet esse tamen in continuis quam in numeris et sic habet esse in prioribus secundum
rationem quia numeri secundum rationem sunt priores continuis. Deinde cum dicit et si continuum
sit prior est. videtur quod non. quia numerus causatur ex divisione continui ut
probatum fuit in tertio. Sed est effectus et posterior sua causa. Dicendum quod u-
nitas est prior puncto cum punctum se habeat per additionem ad unitatem
quia addit super se situm et positionem quia oportet quod quantitas discreta vel
rationis numerus cuius principium est unitas prior est quam quantitas continua cuius principium
est punctus immo quia numerus cum ipso unitates colligit sicut ratio unius prece-
dit rationem utriusque oportet quod ratio unius precedat rationem continui hoc est
quod similiter .i. quod per actum ex collectione unitatum quod autem causatur ex
divisione continui hoc ideo est quia diviso continuo resultant ibi plures unitates.
Ex hoc autem non debet argui continuum esse prius numero. Econtra sicut
numerus .i. per actum causatur ex divisione continui sic et continuum causari potest
ex coniunctione numerorum vel ex numeris. sicut enim deductis continuis datur numerus sic
si numerata coniungantur vel clavo vel collo vel aliquo alio resultaret
vere continuum. Deinde cum dicit. et si continuum. ostendit in quibus debet esse contactum
enim esse continuum in paucioribus quam esse contactum. ideo ait quod si continuum est
necesse est tangere sed non convertitur. econtra si tangit non dicitur esse continuum.
non enim si ultima ipsorum tangentium sunt simul necesse est continuum esse unum
sed econverso si ultima sunt simul unum necesse est esse simul. ideo videtur quod insi-
tum .i. id quod insitum alteri per continuationem necesse est instrumentum per
continuationem quia necesse est supra tangere id cui insitum et tamen con-
tinuatur. Ergo si ultima essent adnata .i. essent et continua necesse est ea
tangere se contacta autem non omnia sunt adnata .i. non quecumque se ta-
gunt habent insitionem et continuitatem ideo videtur quod in quibus non est tac-
tus et in hiis non est contiguitas per se quod continuum per prius est
esse contactum et in pluribus esse contactum quam continuum. Ostendit autem quod inter
unitates contraria aut non omnia sunt adnata et est una eorum de-
inde dicte contacta aut utputa ex quarta ... et ex una continui.

Ostendit etiam quod aut in hiis est unitas secundum quem. nam cum continuum sit
species contacti et habiti. sicut non sit species eius quod est consequens et esse

continuum ut supra dicebatur ordo prioris et ulterioris quia in contac
to in quo sunt in continuo renuetur aliquid in tali ordine. Item quod
quod hic per consecutum et per adnatum intelligit aliud esse continuum quod sit u
num per quandam adunationem vel per ad contactum unde ubi nos habemus ad
adnatum habemus continuum hic adunatum et ubi nos habemus contactus in hic
contiguatio. Deinde cum dicit quod et a quod dixit continuum relinquere
et non contactum dat ex hoc differentiam inter unitatem et punctum unitates enim
non se tangunt sed possunt se habere continue. puncta autem non se habent
continue quia inter quelibet duo puncta cadit linea media et per consequens inter duo
puncta cadunt puncta infinita. puncta vero non se habent continue cum se
parata quedam talia dicuntur que possunt mathematice separata esse non potest
esse unitas et punctum esse idem. nam habens puncta quando in est cum quod
puncta sunt ratione contactus in unitatibus non est continuum idem debet esse u
nitas et punctus. quia si horum punctorum contingit esse continuum et medium non
medium est dualitatis et unitatis inter duas enim unitates componentes dualitatem
nulla unitas interiacet in medio. Deinde cum dicit quod non in
quod nihil dicit unitas a puncto nisi quod inter unitates non oportet
esse medium. inter puncta autem oportet nam si due linee contiguantur
cum contigua sint quorum simul sunt vel dare duo puncta inter que non ca
dit linea media. Ad quod si queratur utrum possint esse duo puncta simul
absque medio si accipiantur duo puncta in eadem continuitate et impossibile
assignare duo puncta sine linea media sed in non continuis non est in corporibus
assignare duas superficies sine corpore medio et duas lineas sine superficie media
et sic duo puncta sine linea media non possunt assignari imaginatione continui
sed in non continuis est ex ordine continui cause nisi accidit
punctis quod inveniantur duo puncta sine linea media quia puncta ipsa
non habent habitudinem ad quantitatem discretam et ad quantitatem non continuam.
Sed quod possint reperiri unitates inter quas non cadit ad medium
hic non est ipse. sed tamen habet unitates ipse habent unitates admixte ipse
petit unitates quod possint reperiri sine medio cum in ipso nullo sit
vel possint aliqua unitates inter quas non cadit ad medium si accipiatur
quod et ipse dimisso eo quod et per accidens bona erit differentia positum inter
puncta quia possunt ad medium non inter unitates. potest autem una
pars alia salvari. nam differentia quam assignat inter unitates et puncta
non assignat eam inter quo quoniam supra sed puncti habent esse sepa
ratum. scilicet non mathematica habent ipse esse separatum a nullis potest dare
unitates inter quas non cadit ad medium sed hic posito nullo modo
ipse et per accidens esset dare duo puncta inter que non cadet linea media.
nam ut ut diximus in principio et ut ait in hoc quarto magnitudines mathematice
si sint contigue sunt continue. et si habent ultima simul habent ultima unum.
ultima enim magnitudinum non possunt distingui ex aliqua re
horum in quibus existunt. sed solum distinguntur ex ultimitate sui. cum
ergo ultima talium magnitudinum sint simul et non distinguntur ex ultimi
tate sui se quod tollatur in eis omnis distinctio et quod fiant unum
propter quod in magnitudine continua non possunt dare duo puncta sine linea
media quia si talia habent esse separatum nullo modo nisi per se nisi per accidens
esset ibi signare duo puncta sine linea media. Ultimo exponit esse
deinceps quod quod est simul et quod est ex quo separatum et quod tangere
et quod medium et quod continuum et quod habitum et quod continuum et qualiter unum quodque

et in quo sunt unumquodque horum iam est dictum est.
Omnis autem motus dicitur et cetera. Impletur ut dictum debet.
phus de unitate motus esse quod dicit quia secundum omne quod motus
dicitur motus unus. Secundo assignat rationem eorum que dixerat vel quia autem
continuus motus unus dicitur tripliciter genere specie et numero. esse hic quod est quia secundum
omne quod unus motus genere. Secundo quod unus specie. Tertio quod unus
numero. Secunda ibi specie autem unus. Tertia ibi numero autem unus. dicit ergo quod motus dicitur unus
multipliciter nam motus dicitur unus genere specie et numero. genere quod est motus
secundum quod unus genere predicamenti. omnis enim iste motus per se accidit unum predicamentum
continuus genere localis enim motus est una genere est loci mutationem. sed
alteratio est altera genere a loci mutatione quia per alterationem et loci
mutationem non accidit idem predicamentum sed per alterationem accidit qualitas
tas per loci mutationem ubi. Deinde cum dicit quod si motus est in
eodem genere eum rebus ad quas est motus sic ex hoc arguitur quod diversi
si motus sunt eiusdem generis si per eos accidit motus idem predicamentum sic
non quod possunt contingere eundem motum esse in diversis generibus
similiter accipientes res diversorum predicamentorum et motus localis
in genere quantitatis et ubi et situs per motum enim localem accidit locus
quod est in genere quantitatis et secundum per ipsum accidit ordo partium in loco quod
est predicamentum situs per ipsum et motum accidit ipsum ubi. erit ergo idem
motus in triplici genere quod non videtur inconveniens. Ad quod res
non sunt specierum et eo quod est per accidens et ex consequenti sed et eo quod
est per se et per se et ex motu autem locali ut supra dicebatur per se et
primo accidit ubi ex consequenti accidit locus et ordo partium in loco.
dicimus ergo motus non sunt specierum ex loco aliquo ex quantitate sit. sed
ex ubi erit ergo solum in genere ubi non autem erit in genere
quantitatis vel in genere situs. Deinde cum dicit specie autem unus. docet
de motu quod est unus specie. esse quod est quia si omne quod motus est
unus secundum speciem specierum. Secundo dicit quod est unus secundum speciem subalternam.
Tertio mouet quandam dubitationem esse per eam. Secunda ibi sicut autem sunt. Tertia ibi dubi
tabit autem aliquis. dicit ergo quod specie et motus unus cum est unus genere et cum
sit unus secundum ordinariam speciem ex hoc patet quod sequitur de unitate motus
secundum speciem specialissimam quia sola illa est individua ad ostendendum quod de
tali motu videtur quod colores qui sunt infra species et infra
differentie quia sic est ita quod ergo erit alius motus species denigratio et deal
batio sed omnis dealbatio idem erit secundum speciem cuilibet dealbationi et deni
gratio omni denigrationi. sed denigratio non alia erit unum
species album in dealbatione solum est unum specie dealbatio
dealbationi. Deinde cum dicit sicut autem quedam. ostendit quod mo
tus est unus secundum speciem subalternam dicit quod sicut sunt quedam que sunt species
et species et sunt species subalterne multis est quod secundum talia motus erit
unum secundum speciem subalternam. sicut autem hic motus non erit unum
speciei ut dealbatio que est motus in colorem est unus motus specie sub
alterna sed non specialissima non videtur sicut scientia que supra predicamentum
est species albedinis vel virtutis sicut est generis aliarum scientiarum.
Secundo autem quod sic motus est idem cum rebus ad quas est motus sic
est in eadem specie erit que accidit per motum illum. omnis ergo motus per se
accidit unum predicamentum sit unius generis. sed unitas in quo ac
cidit una species specialissima sit unius speciei specialissime. omnis ergo motus

per quos acquiritur species subalterna sicut unum per speciem subalternam. omnis
ergo alteratio omni alterationi est unum genere: contrarietas quam acquirit per altera-
tionem nominat unum genus. omnis ergo dealbatio omni dealbationi est unus
motus secundum speciem specialissimam quia albedo quam acquirit per talem motum nomi-
nat speciem specialissimam. omnis autem doctrinatio omni doctrinationi est unus motus
secundum speciem subalternam quia scientia quam acquiritur per talem motum non est
species specialissima. est enim species et genus quia est species et cognitio. est enim scientia
cognitio non quaelibet sed cognitio per causam sicut cognitio certa. est enim scientia
genus ad grammaticam dialecticam et ad ceteras alias scientias. ¶ Deinde cum dicit
dubitabit autem aliquis. movet quandam questionem ex praedictis. et est quod dicit quia prius
movet hic questionem. secundo solvit eam ibi: aut determinatum. dicit ergo quod dubi-
tabit autem aliquis si semper sit unus motus specie si ad invicem excedit in
idem utputa si unum punctum vel aliquod aliud invicem movetur ex hoc loco
huius. et iterum mutatur excedit in eundem locum utrum talis motus sit
semper idem specie. dicit quod non. quia si hoc esset tunc circulatio esset idem specie rectam
id est motui recto. et volutio id est motus sphaericus esset idem ambulationi recte.
¶ Secundo quod cum ab eodem loco ad alium eundem locum possit aliquis ire per cir-
culum et rectum. si motus ab eodem loco in alium eundem locum semper
esset idem specie sequeretur quod motus contrarii … non differunt specie.
¶ Secundo autem quia hoc quod hic ostensum ex praedictis. supponebamus enim supra quod de-
albatio semper esset idem specie cum dealbatione quia albedo quam acquirit per tale
motum nominat unam speciem. ergo si per duos motus locales semper ac-
quiritur idem terminus et idem ubi dato quod unus illorum motuum sit rectus alius
circularis quia non est curvum in rectum ut peripheria et archus vel quod
illi duo motus sunt unius speciei. ¶ Deinde cum dicit aut determinatum est
solvit. dicit quod quia est determinatum id est distinctum et divisum idem specie sicut
motus est hic specie specie motus est quando et motus in quo est motus si al-
terum est hic specie specie motus est quando et motus est alter specie. declarare ergo a-
liud est alterum specie quia licet hii duo motus possint esse ad eundem ordi-
nem non tamen possunt esse per eandem lineam vel per idem spatium. subdit autem
id est per modum epilogi quia motus ergo quod est unus specie et genere sit sicut dic-
tum est ¶ Dubitabit aliquis quia motus semper in albedine est idem specie motus
autem in idem ubi non est semper quia dato quod eundo per rectam lineam et circu-
larem acquiritur ubi non erit motus specie idem. quia recta et circulatio
differunt specie. ¶ Ad quod dicendum quod non est motus in aliquo genere ubi non est aliquo
modo contrarietas vel est contrarietas autem vel in aliqua distantia quia con-
trarietas distantiam presupponit. si ergo iste motus dependet ex
contrarietate et contrarietas ex distantia loci est de ipso motu sicut
loquimur de distantia cum qualitate. autem est distantia quantum ad formas tamen
in ubi est non distantia ratione per unum spatium non ergo esse contrarie dispositio-
nes manent habent ordinem secundum situm ad formam quia pars
loci semper ab eadem forma est idem esse aut albedo dat semper albedini esse sed idem
esse sit punctuale sed possit intendi et remitti vel eidem forme per
se loci semper ab eadem forme eedem dispositiones possunt intendi et re-
mitti et esse magis et minus sicut intendi et remitti esse ipsi
forme in spatio. in spatio autem non sit. nam partes spatii non
habent hoc modo ordinem situm ab ipso termino. quia ab eodem termino
ad eundem terminum per diversa spatia et per diversas lineas potest pervenire
ad ut ab uno et eodem puncto ad aliud potest aliquis ire per diversa

distantia et diversitas linearum ut peripheria et archus. quia ergo in talibus est alia
et alia distantia erit alia et alia contrarietas et per consequens alius et alius mo-
tus in specie. dicamus ergo quod cum in ubi non sit contrarietas secundum rem sit
per comparationem ad motum et per comparationem ad spatium quantumcumque sit idem ubi
quod per motum acquiritur si non acquiritur per idem spatium non oportet quod sit idem motus
specie immo ut spectat ad ipsos acquirere idem ubi per spatia rectum et cir-
culare magis est acquirere diversum ubi quam idem. in qualitatibus non est contrarie-
tas non solum per comparationem ad motum sed secundum se esse. nam et si in hiis for-
mis sit in hiis qualitatibus est contrarietas secundum esse quod habent in intellectu non tollit
quin in eis sit contrarietas. nam et si similes forme si non differunt per
comparationem ad motum. sed magis motus differunt ut habent habitudinem ad il-
las propter quod habent contrarietatem secundum motum non sit habere contrarietatem secundum se
tamen quia similes forme differunt secundum esse quod habent in intellectu habere contrarietatem
secundum tale esse non tollit habere contrarietatem secundum se. quia ubi deinde est quod inquantum huiusmodi
est contrarietas secundum se per in ubi non est contrarietas per comparationem ad spatia. quo-
cienscumque ergo acquiritur eadem qualitas specie erit idem motus specie quia in
talibus contrarietas et species et motus inveniendi sunt ex qualitatibus secundum se
sed quod acquiritur idem ubi non semper erit idem motus specie si acquiritur idem motus
quia motus non sumunt speciem ad ubi secundum se ut contrarietas in ubi ac-
cipitur secundum se. sed sumunt sibi talia per comparationem ad spatium ¶ Deinde
cum dicit simpliciter autem. ostendit quando aliquis est unus motus numero. et est quod dicit quia
prius facit quod dictum est. secundo movet quandam questionem circa praedicta ibi. sole-
te (?) secundum alterationem. et prius dicit quia prius ostendit quod est requiritur ad unum motum
simpliciter. secundo declarat quomodo accidit esse ypodempnitas (?) in illis rebus ibi. simpliciter
autem unum in omnibus. dicit ergo quod simpliciter est unus motus ille qui substantia id est se-
cundum substantiam et secundum naturam suam sit secundum id quod est unus numero. quis sit autem
hic motus unus manifestum est dividentibus id est distinguentibus ea quae requiruntur ad motum. sunt enim
secundum numerum tria quae … dicimus motum unum. sunt enim quod movetur id est
mobile in quo movetur id est res acquisita per motum et quando movetur id est tempus. Id
subdit dicit autem quod mobile quod movetur necesse est … quod movetur id est idem mobile
necesse est moveri in aliquo ut in loco aut in passione aut in
aliqua re acquisita per motum et hoc mobile necesse est moveri quando quia oportet
mobile moveri in tempore. subdit autem quod horum trium id est de numero horum trium
in quo movetur est reperire unum genere vel specie id est secundum contrarietatem. ¶ Secundo autem quod tempore
est omnino continuum. diversitas ergo in tempore non accipitur quod sit … sit
plura tempora specie vel genere sed accipitur hic diversitas secundum quandam interpola-
tionem et discontinuationem. potest enim accipi duo tempora distantia et non
se habentia continue. unitas in tempore accidentaliter est secundum esse habitum id est secundum esse
continuum id est potest una pars temporis immediate et continue coniungi alteri parti.
ut ergo plus clareret dictum inter unitatem rei ad quam sit motus et
unitatem temporis ait quod invenire ad quem sit motus quid est de numero istorum
trium que requiruntur ad unitatem temporis motus potest accipi unitas secundum genus
et secundum speciem et secundum numerum. sed in tempore est accidentaliter unitas solum secundum esse habi-
tum id est secundum esse continuum. id est potest una pars temporis continue connecti alteri parti.
¶ Deinde cum dicit simpliciter autem horum. ostendit quando in motu est unitas
simpliciter et ypodempnitas (?) illorum. dicit ergo quod simpliciter autem accipitur unitas
in motu. In omnibus huiusmodi tribus et utique in aquo est motus debet
esse unum et indivisibile ut puta esse unam speciem et unam formam ad
quam est motus ad hoc quod sit motus unus ¶ Paucitas ipsum quod (?)

et ipsum tempus debet esse unum et non deficiens et etiam debet esse quod mobile sit unum numero non per accidens. Nam si idem sit corpus et album ut homo esse album dimissum tempore et nigrum ut alia ipsum corpus colorem competit ei ambulare non tamen quia sic ambulare et dealbari erunt non habebunt idem subiectum nisi per accidens. Consequenter est quod coloratum et album non proprie sed per accidens. Rursus subiectum non debet esse quod continue sed debet esse quod indivisum quia sufficeret ad unitatem motus simpliciter unitas mobilis secundum speciem vel secundum esse continue esset. Contingeret omnes homines sic sanari secundum eandem sanitatem ut contalmie id est ad obtalmiam sic ab eodem numero oculorum. Sed tamen sic motus non esset unus simpliciter sed unus specie. ¶ Sed quia videtur quod sit motus simpliciter duo requiruntur ex parte mobilis. Primo quod sit unum per se. Secundo quod sit unum secundum esse individuale. Consequenter si in eodem tempore et abeat infirmitas sanans Sortes et Plato sanatio utriusque non esset unus motus simpliciter. Nam si Sortes et Plato sunt unum mobile secundum esse continue quod utrumque habet non tamen sunt unum secundum esse individuale quod unitas mobilis secundum esse continue sufficeret ad unitatem motus simpliciter sequeretur quod sanatio illa esset unus motus simpliciter quod falsum est. ¶ Deinde cum dicit Sortem secundum alterationem. Movet quandam questionem esse pertractata(?) esse quod est sed quia per motum dictam questionem et solvit eam apparenter. Secundo movet questionem annexam illi. Primo declarat veritatem questionis. Patet. Deinde cum dicit dubitabit autem eadem numero est. Dicit ergo quod Sortem alterari secundum eandem alterationem specie ut puta si sanetur obtalmia et hoc alio tempore et iterum in tempore sequenti [?]rit post sed erit quod utrumque sanatio sit idem motus simpliciter et idem motus numero. Solvit hanc questionem apparenter dicens quod si quod secundum est corrupta sic tunc unum numero erit et hic motus numero. Si non secundum quod est corrupta non eadem numero non erit tamen unus motus numero erit ergo [?]mus solutionis quod sanitas corrupta est erit eadem numero et sanatio vero iterata erit idem motus numero et quod deinde est declaratio sanationis intellectus(?) detectus formis vel motuum per quos inducitur. ¶ Dubitabit si aliquis utrum sanitas corrupta redeat eadem numero. ¶ Dicit quod hec questio solvitur physice esse sine secundum de generatione ubi vult quod quorumcumque substantia deperit non redeunt eodem numero. Solutio enim cum aliquod accidens redit ad eadem quia sibi ipsi deperit redit idem numero. Sed ergo in motu ad ubi secundum quem motum non potest substantia posset esse reditus eiusdem numero. In motu tamen ad formam secundum quem substantia formam corrumpitur non potest esse reditus eiusdem numero. Si igitur quis mittat albedinem quia ipsa esse albedinem quam inanem(?) facit sibi amissione. Sed postea iterum dealbatur non redit eadem albedo numero. Sic et si quis amissa esse sanitatis iterum resanaretur non redibit eadem sanitas numero. Hoc autem et sibi videtur est habet tamen dubium quia non est omnisio tamen non potest esse reditus eadem numero. ¶ Item quod dixerunt quidam quod per se diversum entis et non entis secundum corpus quod formam quiescat in potentia materie non est autem forma de novo inducta est et illa non sunt eadem numero. Hoc primo dicit perit quia primo perit quod est in principio ex hoc primo est quando primo cessit in potentiam et sunt non ens possit redire eadem numero et esse ens secundo ergo tali reditu non erit vel diversum entis ad non ens si dicitur quod forma illa que cessit et est ens quod si ponatur iterum non redisse nec est ens perit quod est in principio

et supponitur quod debet probari. Aliquid non ens secundum quod hic non est per se in genere. Sed quocienscumque aliquid sit sic hoc quod unum est per se in genere et non quod illa ad eandem permanere non possunt. Si ergo inter formam primo introductam et formam iteratam velle assignare differentiam que est non entis ad ens diceremus quod hic formam non solum non rediret eodem numero sed etiam non rediret eadem specie contra oppositum non declarat philosophus secundo esse sine de generatione ubi vult quod que substantia corrumpitur sed non redeunt eodem numero redeunt tamen eadem specie. Dicitur autem quod forma iterum formam est non repugnat quin possit redire eodem numero ut patebit in fine lectionis huius tamen quod hic forme si cedat in potentiam materie et postea redeant quia non redeunt nisi per transmutationem et motum. Oportet quod motus ille qui est materia formam per quem inducitur forma ad aliquem motum imponat ipsi forme per quod in motus uniretur non sit idem numero sed idem specie forme iterum inducta per talem motum non erit eadem numero sed eadem specie. Dicitur ergo quod intentio philosophi est quod forma corrupta non redit eodem numero redit tamen eadem specie quia forma prius corrupta habet esse non differt specie a forma introducta sed numero vero autem quia materia non redeunt eadem numero quia introducuntur per motum idem numero esse non potest. ¶ Deinde cum dicit Habet autem dubitationem. Movet quandam questionem annexam per quam roboratur quod prius dictum est. Dicit quod hoc dubitationem similem huic id est similem dubitationi premisse videlicet utrum sit una sanitas numero in toto tempore in quo durat. Et etiam utrum eadem habitus et passiones subiecti sint idem numero quamdiu durant. Videtur quod non quia namque habet actionem que sunt in corporibus nostris moventur et esse fluenta sicut ipsa materia id est sicut ipsa substantia nostri moventur et esse superfluenta. Propter quod ergo contrariorum fluxum non videtur talia remanere eodem numero quod si tamen quod diceret una et eadem quantitas que fuit diluculo id est in mane et que est nunc id est in meridie et in sero. Quia tamen non aliquis deficiens a sanitate iterum accipiat sanitatem sed illa sanitas non erit eadem numero quod dictum est. Quod si sanitas existens in continuo fluxu et continua transmutatione potest esse eadem numero ergo pari ratione sanitas per transmutationem amissa et iterum per transmutationem recuperata poterit esse eadem numero. Consequenter ergo procedens vero per hanc questionem sequitur quod si sanitas iterata potest esse eadem forma et idem sanitas numero sanatio iterata poterit esse eadem forma et idem habitus numero. Sanatio alterata poterit esse eadem alteratio et idem motus numero. ¶ Dubitabit si aliquis utrum in toto tempore quo durat sanitas sit eadem numero videtur quod non quia sic diversitas specierum sumitur ex alia et alia ratione quando sicut diversa mineralia sunt ex alio et alio esse. Sic ergo immissa caro que ad mixtionem dedit et nunc in eodem statu non permanet sed est in continuo fluxu videtur quod quecumque sanitas et quecumque caro sit sic substantia et alio esse quia semper erit alia et alia numero sanitas. ¶ Dicendum quod ex alia ratione quantitatis essentie sanitas differt secundum formam et speciem et ex alio et alio esse sanitas diversitas materialis habet tamen esse in omnibus formis non oportet esse perpetuale sed in animalibus habet latitudinem magnam quia intenditur et remittitur. Habet ergo esse cum tota sui latitudine continue differt uniformiter numero. Non ergo talem esse interrumpetur quamvis

variare per intercisionem et remissionem non tollit unitatem motus al-
teris forte quod sit dicendum. motus alterationis forte habet maiorem dubitationem in
hiis que suscipiunt intercisionem et remissionem quam in hiis que habent
esse punctuale et maior dubitationem habet in sanitate quam que semper in natura
et suo esse habet tamen variationem ut dictum est non tollit unitatem motus
qualem ipsius forme simpliciter non esset tanta variatio que interrumperet ipsum esse
et quod ulterius non posset stare ipsa forma. Deinde cum dicit eadem
enim ideo. solvit ad quintam sed non solvit ad quartam forte quia hec
que non sunt consideranda naturalis metas non physice. Solvit autem ad quartam
permanentia. Concluditur sic. dictum est enim quod si est una forma variata que est unus
motus eadem enim non est ut videtur de forma et de motu non quod intendit
quod si sint duo motus ut motus secundum fecis et motus secundo fecis. si hii duo
motus sint idem numero et hinc necesse quod sit unus et idem. Unus enim ac-
tus et motus unus numero facit quod hic sit unus numero. Sed si forma
sit una fortassis non talis videtur actus unus esse. Duo enim motus
numero possunt esse ad eandem tamen numero. nam cum paulatim ambulat unum
secundum ambulationem autem eo ambulante erit ambulatio. Sed hec ambulatio
et illa non erit una numero. nam cum iste motus sit corruptus et iterum
motus tamen fecis non est unus et idem numero, sed non unus et idem corruptum
et esse multotiens. Due enim ambulationes inter quas erit quies et
pausatio in medio non sunt una ambulatio numero possunt
ille due ambulationes ordinari ad unum finale tamen. sic
duo motus possunt ordinari ad unam formam numero. non ergo
oportet quod si sanitas vel aliqua alia forma sit aliqua alia huius
sit una et idem numero quod motus sit unus numero propter quod soluta est
questio permanentia. Ista cum querit utrum forma idem et iterum sanatus a causa
tempore sanetur eadem sanatione numero. patet quod non. nam dato quod eadem
due sanationes ordinentur ad eandem sanitatem numero non tamen
oportet quod ille due sanationes essent idem numero et motus sit unus
numero. Ultimo premissorum epylogat. quod hec quidem dubita-
tiones que sunt extra inceptionem excedunt. enim talia aliquo modo esse
similes magis quam declarare de uno et de multo secundum quod sunt dif-
ferentie entis et declarare declaratis puta continuum unitatem et multitudinem
magis spectat ad metaphysicam et ad universalem. Dubitatur utrum
motus iteratus ita quod inde et a tempore sit possit esse idem numero.
Videtur quod unitas motus alterius repugnat motui iterato et alterius
forme iterate. nam alie sunt permanentia alie successiva. nam unitas
et esse permanentium et esse et unitas successivorum est continuum et ordinem par-
tium ita quod pars idem continuatur. continuationis non est de ratione permanentium.
Si enim aer unit corruptus non posset redire eadem forma
aeris numero in eadem materia in quantum fuit prius et si sic esset idem aer
numero non obstante quod esse suum fuit interruptum. de ratione successivorum est quod
continuitas eorum quod motus est interruptus quia discontinuatus est
non potest esse idem numero discontinuatum ergo per se et per se repugnat unitati suc-
cessivorum quia de ratione unitatis est eorum continuitas. Sed hiis contra per
se et per se non potest repugnare unitati permanentium ut unitati forme vel
unitati ipsius continui quia de ratione unitatis talium non est continuitas.
Si ergo talia iterata non redeunt eadem numero ut si aer corruptus
non redit idem numero vel si corrupta est forma non redit eadem numero

hoc est extra talia magis continuantur per motum cum motus iteratus
non possit esse idem numero talia iterata non redeunt eadem numero. extra hoc
ergo apparet veritas declarata a philosopho videlicet quod dato quod esset unus
numero motus esset una forma. Sed non econverso si una forma quod sit unus mo-
tus. nam cum ad aperit alicui post quies autem ex[...] secundum et alio
aliud per prius non ipsi per alterum ut dicit post posterior non si vero ab
hiis quibus ex[...] quod moveatur ab eodem cum aperit post discontinuata
autem secundum tempore non esse eandem numero per se. et primo aperit successiva. si autem
hoc aperiat permanentibus. hoc est prout talia accipiunt esse per successionem et
motum dato ergo quod forma vel alia permanentia habita ordine ad mo-
tum discontinuatum essent eadem numero quia discontinuatio per se et per se repug-
nat unitati successivorum propter quod dato quod permanentia discontinuata in suo esse
essent eadem numero non oportet quod successiva sit discontinuata sic essent eadem
quia hec discontinuatio que sic repugnat permanentibus successivis. Ulterius forte
dubitabis. dato quod motus discontinuatus non possit esse idem numero, utrum
implicet contradictionem motum discontinuatum esse eundem numero, et utrum aliquod
agens sit talis potentie quod possit facere quod motus redeat idem numero vel quod
motus discontinuatus sit idem numero. Dicendum quod sicut est in continuis permanentibus sic
suo modo est in continuis successivis. Si enim post continuum permanens ut puta aqua
sit separare in suas partes, partes autem ille separate adinvicem ita
quod esset aliqua distantia et aliquod spatium inter eas. Si aliquod agens esset
illius potentie quod posset illas sic distantes coniungere oportet quod partes coniuncte
adinvicem quod non esset distantia inter eas quia manentibus partibus sic
distantibus et distantibus eas continuari est impossibile assimilari. ergo si aliquis ambulans
paulatim et cessat per motum tamen ambulare incipiat iterum ambula-
tionem primam et iterum interpositum est quoddam spatium temporis. si ergo una de-
beret continuari alteri oportet quod una coniungatur alteri sublato illo tempore medio. Sed tempore
posito in medio non potest removeri et per consequens partes motus discontinui
non possunt continuari nisi fieret quod preteritum non esset preteritum. cum ergo hoc sit
omnino impossibile motum discontinuum redeat idem numero nisi fieret quod tempus re-
diret idem numero et quod illud preteritum non esset preteritum. cum ergo hoc sit
omnino impossibile motum discontinuatum redire idem numero nisi fieret quod tempus re-
diret idem numero et quod preteritum non esset preteritum. propter hoc si esset aliquod agens
quod posset agere sine continuatione et motu tale agens omnia permanentia
corrupta posset restaurare eadem numero. posset enim facere quod aer
corruptus rediret idem numero et quod homo corruptus rediret idem numero.
nam ut dicebatur quod talia non redeunt eadem numero. hoc non est quia de
ratione ipsorum sit continuitas sed quia talia accepta sit idem numero talia non
redeunt idem numero. Sed per agens corruptio quod per se est potentie terminum
rerum in esse producere quecumque permanentia quecumque sint corrupta
et quecumque sint discontinuata in suo esse eadem numero restaurare quia
continuitas temporis non est de ratione permanentium unitatis. Sed sit de ratione unitatis
successivorum. ex hoc autem nichil apparet sufficienter videlicet quod dato quod forma iterata
esset eadem numero non tamen oportet quod motus iteratus esset idem numero.
Philosophus tamen quia loquitur de generatione forme ut potest redire eadem numero ex-
cedat limites naturalis philosophie non ait quod forma iterata sit eadem numero
sed dicit quod non oportet quod si forma est eadem numero quod motus ordinatus ad istam
formam sit unus numero. Ulterius forte dubitabis utrum hoc sit
possibile quod sit una forma vel unus huius numero ad quam ordinatur

plures motus in medio. [Q]uod quia hii motus possunt ordinari
simul ad ipsam eandem formam ita quod sicut est motus iteratus ita sit
una forma iterata et tunc est impossibile secundum eum non formam iteratam [illegible]
clarum non proximum et motum cum motus sit iteratus non sit idem
medio secundum naturam forma iterata non sit idem medio. Sed si hii motus ordinantur
non ad ipsam eandem formam simul. Sed ad esse eius non est inconveniens plures
motus ordinari ad eandem formam. Si enim calefiat et accipiat for-
mam caloris sed postea accepta hac forma deficiat in eo vel post de-
terminetur motum ad eum medium caloris erunt duo motus
ibi quorum unus esset a frigido in calidum alius a calido in magis
calidum. Utriusque enim horum motuum erit ad eandem formam. Sed per unum
introducitur ipsa una forma per alium non immediate forma inest ei. Patet ergo quod
duo motus possunt ordinari ad unum terminum et ad unam formam. Patet
quod non est contraria philosophi quod si motus est una forma est una. Sed non ubi
si forma est una vel motus sit unus possunt enim duo motus ordinari
ad eandem formam modo quo dictum est.

[Q]uoniam autem omnis motus continuus etc. Superius ista ut dicebat philosophus
assignat rationem eorum que dixerat. Dixerat enim quod ad u-
nitatem motus requiritur unitas temporis. Et ergo [illegible] ostendit
quod ad unitatem motus requiritur unitas temporis. Hoc probat quod requiritur
unitas mobilis et unitas temporis. Secunda ibi: et ut [illegible] unum
necesse est. Dicit ergo quod omnis motus continuus id est ipse motus non est
indivisibilis unus motus est per se unus sed est unus continuus ideo videtur quod sicut
omnis motus est divisibilis sic dictum motum esse quod quia simul unum necesse
est ipsum esse continuum et continui quod si est continuus sit unus. Sic ergo motus est unus
continue quia ipsum habet terminum unum quia non omnis motus fieret continuus
omni motui. Sicut nec aliud nullum continuum continui contingit. Non enim quod continuatur
cuilibet sed ista continuantur quorumque extrema sunt unum duorum que requiruntur
ad hoc quod aliqua continuentur. Primo quod habeant talia ultima que possint
fieri unum. Ideo videtur quod aliquorum que non sunt ultima intelligere continuum non
possunt quia cum non sint ultima aliquorum autem. Secundo quod verum sunt ultima
sed sint equivoca et [illegible] dicit. Patet quod licet talia habent ultima non con-
tinuantur quia ex hiis non resultaret ad unum fieret ultimum linee et ultimum
ambulationis sicut ergo linea non continuatur cum ambulatione quia non habet ulti-
ma ex quibus possit fieri unum sic motus differentes specie et non habentes
eundem terminum non continuantur quia non habent ultima ex quibus possit
fieri unum. Ideo videtur quod motus qui nec idem specie nec idem genere sunt habiti
possunt esse habitum et consequenter se habentes quia currentes aliquis stati post
currum [illegible]. Si hii motus differentes specie vel genere non sunt
continui. [D]eo autem quod in dissimilia sunt unum per privationem partium sed dissimilia
secundum magnitudinem non possunt per privationem partium unum esse. Sed talia sunt
unum per continuitatem partium. Ideo philosophus ait quod si motus sit dissimilis simul
unitas eius accidit non ex privatione partium sed ex continuatione motum ergo
est unum esse ipsum esse continuum et ipsum esse continuum est ipsum esse unum.
[D]icendum est quod cum non sit univoca solum [illegible] ut probatur
in V. Si accipiatur equivoce [illegible] esse non univocum esse omnia [illegible]
specie [illegible] habent ultima equivoca. Cum ergo ex talibus unus non fiat
unum talia continuari non possunt. [D]einde autem in textu philosophi
hoc addit quod quia unus motus ex continuis sunt motus differentes et habi-

tus plures [illegible] continuari non possunt non oportet quod ad unitatem motus
requiratur unitas temporis. [D]icendum est quod cum philosophus loquitur de unitate
motus simul cum motus unus non solum requiritur unitas temporis secundum speciem
sed requiritur unitas secundum numerum. Unde quod intellexit probet unitatem temporis quia
requiritur ad unitatem motus cum ipse non arguit de unitate secundum speciem
tales enim motus continui non possunt quia habent tales ipsos differentes.
[Q]uod quia si in motu est unitas temporis secundum speciem est unitas numeri
et si non secundum numerum oportet quod licet sit unus per se divisibilis medio vel per se divisibilis tempore
possunt enim duo divisa in medio moveri ad duas albedines in medio
et si fiet in uno et eodem medio uno tempore potest moveri ad unam albe-
dinem aqua si decidat per ipsum dealbari et moveri in alio
tempore ad aliam albedinem in medio uno tamen et eodem in uno
et eodem tempore moveri ad diversas albedines in medio vel ad qualemcumque aliam
formam in medio differentes impossibile est. Sufficit ergo probare quod ad uni-
tatem motus requiritur unitas secundum speciem quia eo ipso quod probatum est quod
requiritur unitas medii et unitas temporis sufficiens erit ostensum quod si
tantum ille est unus secundum speciem quod est unus in medio. Nam ut dicebatur unum et
idem medium in uno et eodem tempore ad duos fines tales solo
medio differentes moveri non possunt. [D]einde cum dicit et ut la-
pas ostendit quod ad unitatem motus requiritur unitas medii. Dicit quod lapas
ex diffusione loci vel si lapas vel candela aliqua vel lumine
candele diffundat se secundum locum continue [illegible] eodem divisa medio hii
loci motus est habita alium locum mu- tationi non continua nam continui
et debet esse sub continuo ponitur esse quorum ultima sunt unum esse
quod cum sint motus sunt habiti et consequenter se habentes quia tempore et alio
sunt et continui. Nam quia in diffusione luminis per divisa media si
statim cum unus motus est completus incipiat alius hii motus conse-
quenter se habebunt quia tempore unus fuit et continui tempore quia est continuum in quo
motus est continuus. Sed est cum ex ambobus fiunt ultima unum. [D]eo
quod lapas vel lumine ex loci diffusione ut dicit philosophus locus sic
intelligi potest. Ponamus quod divisa conbusta ut divisos glo-
bos stupe quis statim et ordinatim ponere si postea ad
postea in lampade vel in candela primum globum et secundum globo per
fecte accenso statim accedet secundus globus. Secundo autem accenso perfecte
statim accedet tertius et sic deinceps in tali autem adustione
videtur quod ignis per stupam oriret et pergeret in multo loco. Sed posito
per quod dicte motus non essent una nam continui nam cum ibi essent
divisa media et divisi globi stupe quos accederent essent ibi
divisi motus et divise adustiones essent ergo ille motus non
continui. Sed consequenter se habentes quia statim ad unam sequeretur alia. Ad u-
nitatem motus requiritur unitas medii quia motus divisorum medio continui
non possunt sed esse valeant consequenter. [D]eo autem quod ut continuat
predictas motus quod ex tali diffusione medii esse habitus et conse-
quenter quod continui habet esse temporis sicut continuus motus. Nam sicut motus
continuatur motui cum ultima eorum sint equum sic eodem in
statim in quo consumpta est adustio primi globi incipiat
adustio secundi globi esse tempore prime adustionis quia ista duo
tempora habent ultima unum quia est in statu continuatum utrumque
temporis quia ille due adustiones non solum se habent sed etiam

erunt, scilicet ut quia una sanitas est terminus a quo et ad quam. Deinde cum dicit: unum necesse est, ostendit quod ad unitatem motus requiritur unitas temporis, dicens quod necesse est quod motus continue necesse est tantum ei esse secundum eandem speciem et in motu unum, et esse unum modo et in uno tempore. quod dico propter hoc quia continue motum dico esse simpliciter et unum. quia autem ad unitatem motus requiritur unitas non solum, probat per predicta dicens quod non requiritur unitas temporis declarat dicens quod tempore quo dicimus motus unum ut non intelligatur immobilitas, idest quies. nam in tempore deficiente deficiat ibi tempus nullo tempore necesse est quiescere. erunt ergo illi motus non unum quia est quies in medio quia si quis modo est [illegible] scilicet intercipit per quietem talis motus non est unum continuum quia intercipit hic motus quia in medio ei sit tempus. ad unitatem ergo motus requiritur unitas et quantum unitas temporis quia si motus esset alio tempore et non habet eundem continuitatem esset continuitas temporis non esset unus motus et si non deficiat in motu tali. quod non est quod unum sed unum est autem et diversis necesse est unum motum esse unum specie. sed non convertitur quia si est unum specie quod sit sic simpliciter unus. ideo subdit quod hunc scilicet motum unum specie necesse est esse unum simpliciter. addit autem primo modo epylogi quod dictum sit quomodo sit motus simpliciter unus. Deinde cum dicit: dicitur autem unus, ostendit quod in motu accipitur unitas magis simplicis quando accidit sit unitas perfectionis. et dicit scilicet secundum quod duas tales unitates ponit secundum aliquem. alius dicit quod aliquis autem dicitur motus unus simpliciter et perfectus simpliciter per se sit secundum genus ut quia hic est aliqua sunt dispositione genus sub sit secundum speciem sub substantia et secundum dignitatem. nam sicut in aliis totum et perfectum est unum et hic vero unum sic et in motu sicut ergo non dicitur unum equus non sit totus equus. nam si deficeret in medio talis equus non esset equus sed tamen equus sic scilicet secundum quem modum accidit unum dicitur unum motus non esset totus et perfectus. subdit quod est etiam aliquem quod sit imperfectus sit dicitur quod unum sit solum sit [illegible]. Deinde autem quod unitas motus simpliciter accipitur vel ut non ad quod vel in accipiendo ut a quo et aliquando ut ad quod. si a quo accipiatur ut terminus a quo sic est secundum modum ut dicatur motum qui est ex sanitate esse contrarium ei qui est ex egritudine. si vero a quo accipiatur ut terminus ad quem sic est tertio modo ut dicatur motum qui est ad sanitatem esse contrarium ei qui est ad egritudinem. sed si in illorum terminorum accipiatur ut terminus a quo aliud autem ut terminus ad quem sic est quarto modo ut dicatur motum qui est ex sanitate esse contrarium ei qui est in egritudinem. sicut contrarietas motus accipitur ex pluribus terminis quam ex duobus. sicut est unus et ultimus modus non quidem motus contrarius denominatur a duobus terminis secundum antiquum modum dicitur quod motus qui est ex uno contrario in alterum contrarium contrarius illi motui qui est ex altero contrario in unum alterum contrarium utroque est ex sanitate in egritudinem ei qui est ex egritudine in sanitatem. Deinde cum dicit: est autem quorum, exequitur de istis modis. sed cum omnes illi modi non sint utiles, ideo dicit secundum quod sequitur modos utiles ab inutilibus. secundo facta ista separatione exequitur de istis modis ibi: quia autem. dicitur ergo primo dicit quod primo ostendit quod modi sint inutiles. secundo quomodo relinquuntur utiles ibi: relinquitur ergo. primo propter duos modos secundum quod duas inutiles assignat. secundo ibi: unum qui est ex contrariorum. dicit ergo quod est unus qui motus qui quidem est ex contrario non sit contrarius ei qui est in contrarium ut motus qui est ex sanitate contrarius ei qui est in egritudinem

ut idem contrarie sibi ipsi idem motus et unus est qui est ex contrario in contrarium. sed istis motibus sic acceptis non est idem esse ut eadem vero sunt non est idem unum ex sanitate et unum in egritudinem. Secundo autem quod motus contraria debet assignare diversum reale ut sufficit motui ei assignare diversum secundum rationem. sed ergo motus qui incipit ab uno termino diversitate a se ipso secundum esse et secundum rationem ut terminus ad quem tamen in terminum idem est motus incipiens ab uno termino et tendens in alium terminum contrarium non potest accipi contrarietas in motu ut dicatur motus qui est contrarius ei qui est in contrarium quia ut dicebatur idem esset contrarius sibi ipsi. Deinde cum dicit: neque qui est ex contrario, assignat quartum modum inutilem. secundum non est accidentalis contrarietas in motu ex contrarietate terminorum a quibus non est simpliciter assignandum quod motus qui est ex albo contrarietur ei qui est ex nigro. esse quod est scilicet secundum quod est recessus adducit scilicet albi. sed magis in contrarium est. ideo autem dicit ergo quod motus qui est ex contrario est contrarius ei qui est ex alio contrario quia sic accidit unum ex contrario in contrarium aut in medium. sed de hoc quid postea dicemus. nam in fine lectionis huius dicet quod potest esse motus ex contrario in medium. potest ergo esse quod ex duobus contrariis fiat motus in idem medium. si ergo motus ex albo contrarietur motui ex nigro cum ex albo potest esse motus in colorem pallidum et ex nigro potest esse motus in pallidum sequitur quod duo motus contrarii tenderent ad eundem motum. ergo relinquitur quod contrarietas motuum non est accidentalis ex terminis a quibus quia talium motuum potest esse unus terminus. Deinde cum dicit: sed magis in contrarium, ponit secundum rationem dicens quod in contrarium magis esse contrarie quam quod ex contrario quia hoc scilicet mutare ex contrario est mutatio idest recessus et separatio contrarietatis. ille vero scilicet motus ad contrarium est acceptio contrarietatis. et ergo ratio huius secundo quod non accidit contrarietas in motu ex terminis a quibus quia recedunt ex contrariis ex relinquentium sed ut ad contraria est acceptio contrarietatis. Deinde cum dicit: et dicitur autem, ponit tertiam rationem dicens quod unusquisque motus magis dicitur idest magis denominatur et magis suscipit speciem ex eo in quod mutatur quam ex eo ex quo mutatur. ut sanatio est motus in sanitatem a quo denominatur et egrotatio est in egritudinem a qua denominatur. est ergo ratio huius tertio rationis quod contrarietas in motibus accidit est magis ex terminis ex quibus motus recipiunt denominationem et speciem quam ex quibus non recipiunt speciem et denominationem. sed hi sunt termini ad quos non termini ex quibus. ergo [illegible]. Secundo autem quod unitas contrarietatis in motibus magis accidit esse ex terminis ad quos quam ex terminis a quibus. nam licet contrarietas motuum accipi possit ex solis terminis ad quos tamen ut prosequendo patebit contrarietas motuum accipitur de utrisque terminis sed in hiis contrarie sed comparatur utrumque terminus magis tamen comparatur in terminis ad quos quam a quibus. Deinde cum dicit: relinquitur ergo, exclusis modis inutilibus ad contrarietatem motuum ostendit quot modi sunt utiles ad talem contrarietatem dicens: relinquitur ergo quod motus sit contrarius qui est in contrarium et qui est in contrarius contraria. addit autem quod fortassis quid accidit hos motus qui sunt in contraria esse illos motus qui sunt ex contrariis. sed esse hiis motibus non est idem quod autem motus qui est ex contrario sit idem vel qui est in contrarium probat quia motus qui est in sanitatem est idem ei qui est in egritudinem. Dubitatur quia unum quod ex terminis ad quos accidit est contrarietas motuum

[illegible]

[illegible]

vel mutationum. Sic enim arguebat prius quod motus ex contrariis et[?] sibi non contra-
ria quia tunc possit ad eundem terminum. Ergo pari ratione motus in contrarios
terminos sibi non contrariantur quia incipere possunt ab eodem termino. Ex pallido
enim potest fieri motus in nigrum et album. ¶ Quod quidem igitur non est talis contrarietas ad quos
et contrariis ad quos, nam contrariis a quibus motus non recipiunt denomina-
tionem et speciem sed ex terminis ad quos, contrarietas igitur accipiatur et a
motibus contrariis. Si igitur contraria in eandem formam sunt quae habent non esse
ubi contrarietas motuum nec mutationum. Sed si dicatur motus ad terminos contrari-
os quia ab his terminis suscipiunt speciem potius in contrarietas attendi videtur quam
ex sola contrarietate terminorum ad quos accipitur contrarietas motuum vel mutationum
et qualiter mutationum accipitur contrarietas ex tali contrarietate in processu patebit.

¶ Ultimus autem dicit quia cum enumerasset quinque modos secundum quos possit
accipi contrarietas quia in processu de illis modis unum illorum modorum pre-
misit enim modum illum quo est ab eodem termino ad eundem terminum ut a sanitate in sanitatem
premisit de aliis inter quatuor qui consequenter quorum duos dicit esse in-
utiles, duos vero utiles. ¶ Quod quia ad hoc dicit quidam prius primum modum
modum premisisse quia cum accipiatur sub forma eadem non potest ibi accipi
aliqua oppositio unde videtur velle modum illum esse inutilem. Sed hoc non vi-
detur sufficere quia secundum ipsum accipitur in eadem non tamen accipitur hic forma ut habetur vocem
hic et non motum ex sanitate est ponere sanitatem tamen tantum adhuc unus
ut in processu patebit aliqua oppositio tamen accipitur ex eo quod in illum ad
mutari ex eadem forma in eandem formam. ¶ Sed igitur quod cum quatuor motus
sunt in arte et solum duo sunt exclusi tamquam inutiles dicit alios
quam modos sunt inutiles. Sed non ex omnibus quatuor accipitur oppositio eodem modo.
Nam si accipiatur oppositio eodem modo et si accipiatur oppositio ex utroque sic accipitur
contrarietas in motu, nunc quantum ad hoc nominatur contrarietas motuum nec ac-
cipiatur secundum utrosque terminos ut motus qui est ab albo in nigrum contrarius
ei qui est ab nigro in album. Si vero accipitur oppositio ex sola contrarietate terminorum
ad quos vel ex eo quod est ab eadem forma in eandem formam sic accipitur contrarietas
mutationum aliter tamen et aliter, quia ex contrarietate terminorum adhuc accipitur oppositio mu-
tationum in generationibus ut ire in album et ire in nigrum sunt contra-
rie mutationes. Accipitur autem per hoc quod unum abeat forma in eandem formam accipitur
oppositio mutationum actionum in omnibus in processu patebit. Ut enim ex forma
ignis et corruptio ignis, ut autem ad formam eius et generatio eius, id est in talibus
accipitur oppositio mutationum ex eo quod est ab eadem forma in eandem formam quia
accipitur oppositio secundum generationem et corruptionem. Cum igitur quod contrarie prius premisit huiusmodi
modum qui est ab eadem forma in eandem formam patet quod hoc non fecit quia iste mo-
dus sit inutilis sed hoc fecit secundum talem modum nulla est oppositio secundum formam
hic id fecit ut quidam dixerunt et bene quod secundum talem motum non accipitur proprie
contrarietas quia si est in illa qui est alius modus oppositionis non tamen est proprie contrarie-
tas. ¶ Deinde cum dicit Quoniam autem dicit excepta de oppositione motuum quod ad
modos utiles. Et quia dicit sicut quia secundum excepta de oppositione motuum prout ex-
trema comparantur ad invicem. Secundo prout extrema comparantur ad medium.
Qui autem ad medium est prius igitur secundum quod quatuor modos utiles comparantur secundum
quos accipitur oppositio mutationum. Secundo excepta de oppositione secundum quod est ex ea
contraria forma in eandem formam. Secundum quod accipitur oppositio mutationum naturalium. Sed aliqua
autem est in contrarium. Secundum aliquid autem non est in contrarium. Et prius dicit secundum quod dicitur probat
contrarietatem motuum auctoritatem esse ex utroque. Primo igitur probat hoc ratione
secundo ex inductione. Secundum mutationem autem est. Dicit igitur quod quando dicitur unum a motu eo

quod motus est in uno non quibus unum ex quo dicitur subiecto in quo dicitur subiectum in
motu igitur utroque terminus dicitur ad affirmationem. Ad assignandum igitur contrarietatem
in motu oportet nominare utrumque terminum. Igitur dicit quod motus in contraria sunt
contrarii et quod motus ex contrariis sunt contrarii. Dicit enim quod motus qui est ex con-
trario in contrarium est contrarius ei qui est ex contrario in contrarium ut motus qui est ex
sanitate in egritudinem est contrarius ei qui est ex egritudine in sanitatem. ¶ Dicit ergo autem
quod ad assignandum oppositionem motuum oportet nominare utrumque terminum
scilicet terminum a quo et terminum ad quem. ¶ Quod quia in motu est duo cum
vel contrarietatis eius et speciem eius utrumque autem istorum facit ad contrarietatem
motus. Nam si motus esset continuus et non esset distinctus non proprie acciperetur
in motibus contrarietas quae requirit distantiam. ¶ Rursus non suf-
ficit quod motus continuus sit ad hoc quod in motu possit accipi ratio contrari-
etatis sed requiritur quod motus deveniat ad aliam speciem. Nam si sola continui-
tas motus sufficeret ad contrarietatem cum quilibet motus sit continuus quilibet
motus opponeretur cuilibet motui non solum quia in motibus non re-
peritur ratio continuitatis habet in eis esse contrarietas. Sed quia motus cum hoc quod
continuus sit recipiunt denominationem et speciem contrarius terminis ideo in
eis habet esse contrarietas. Quia si ad contrarietatem motus utrumque concurrit scilicet
continuitas eius et species ipsius cum motus speciem habeat ratione ad quem continui-
tatem vero habeat maxime ratione a quo ad accidendam contrarietatem motuum
denominare utrumque terminum. Cum igitur dicit quod motus in sanitatem contrarie
motui in egritudinem quod secundum huiusmodi magis accipitur oppositio motuum
quam mutationum ut dicitur quod motus ex sanitate contrarie motui ex egritudine quia
hoc modo accidit ut supra dicebatur in esse mutationem nominabit igitur utrumque
terminum et dicit quod motus a sanitate in egritudinem contrarie ei qui est ab egritudine
in sanitatem. ¶ Ultimus autem dicit utrum vero sit quod motus re-
cipiat continuitatem ratione a quo. ¶ Quod quia in premissa quaestione suppo-
nebatur quod motus habeat speciem ratione ad quem, continuitatem ratione a quo
quod autem motus recipiat speciem ratione ad quem in precedentibus sufficienter
consideratum. Sed quod accipiat continuitatem ratione a quo forte habet dubium. Sciendum
quod ideo motus quia est continuus est quia in sua tempore vero autem quia res in tali
minime tempore ut ostendebatur in sexto. Est per contraria dispositionem non ut
dicebatur ibidem si non essent contraria dispositio in mobili in istis mo-
ducentur ubi forma. Cum contraria dispositio ut se tenent ex parte termini
a quo cum motus fiat in tempore et quod sit continuus habet ex parte termini a
quo igitur de ratione motus est quod sit de subiecto in subiectum et quod secundum utrum-
que terminum dicatur ad affirmationem et ad cum dispositio contraria et quia continuus non esset continuus
non si in tempore secundum tamen adhuc debet ad dicendum affirmationem tempus continuum quia non continuum
esset in tempore quia si igitur de ratione motus est quod sit distinctus et quod sit in tempore
de ratione eius est quod sit a contrario in contrarium. Ex hoc autem melius in-
notescat quod premissa. Nam si accidit est contrarietas in motibus secundum quod
habet esse cum motus sit a contrario in contrarium et cum motus secundum utrumque terminum
dicatur ad affirmationem oportet accipere contrarietatem motuum secundum utrumque
ut supra ostendebatur. ¶ Deinde cum dicit Manifestum autem, ostendit per induc-
tionem motus illos esse contrarios qui secundum contrarietatem secundum utrumque terminum
dicit quod manifestum est ex inductione qualia videntur esse contraria quia egro-
tari contrarium est ipsi sanari et ipsi addiscere contrarium est decipi
non per ipsum sed per alium. Sanari enim et egrotare contraria sunt contraria et termini
sunt ex contrariis. Addit autem quod sicut est in sanari quia contrarie se habet

per aliam et est in deceptione quia contingit habere deceptionem per se ipsum et per aliam in omnibus modis secundum modos accipitur contrarietas quia motus sursum contrarius est ei qui est deorsum quia hec scilicet sursum et deorsum sunt contraria in longitudine motus qui est ad dextrum contrarius est ei qui est ad sinistrum quia dextrum et sinistrum sunt contraria longitudine motus qui est ante contrarius est ei qui est retro quia hec scilicet ante et retro sunt contraria in profunditate. patet ergo quod in omnibus modis contrariis accipitur contrarietas secundum utrumque. nam egrotari incipit a sanitate et tendit ad egritudinem. sanari non quod est ei contrarium incipit ab egritudine et tendit ad sanitatem et quidem est de sanari et egrotari intelligendum est de omnibus aliis motibus contrariis motus. contrarii enim motus contrarie incipiunt et contrarie terminantur. Ostendit autem quod esse quod addiscere est contrarium per aliam et novit in veniens per se ipsum addiscere secundum quod dicitur contrarium quam quis habet ex alio signo nolumus ipse accipere opinionem meam quod est discere non dicere quod opponatur ei decipi per se ipsum non habet deceptio invenitur sicut opponitur inventioni quod dicitur notitia habita per se ipsum. sed decipi per aliam opponitur ei quod est addiscere quia nominat scientiam habitam per aliam. ut ergo plura ostendit quod accidit sit opposito mutationis scientiam et deceptionem ait ut quod contrariatur scire per se et decipi per aliam et per se. opponuntur ergo singula singulis quia decipi per aliam opponitur addiscere per aliam et decipi per se ad scire per se.

Deinde cum dicit quare autem est in contrario ostendit quod est in motibus actionibus opposita dicit quod quia est solum in contrariis non est motus sed mutatio ut fieri album non est ex quodam nam si dicatur ad fieri album non denominatur ibi nisi terminus ad quem ideo talis terminus est in quo dicitur sed non est ex quodam. ergo non est motus sed mutatio. secundum ergo hunc modum ut plane innuit philosophus non accipit opposita motuum sed mutationum. et non mutationum contrarie sed solum actionum quia in solis actionibus contrarietas reperitur. Ostendit autem quod ut est philosophia iterum dicit quomodo mutationi et motui quia motus fit ex subiecto in subiectum et secundum motum accipitur utrique terminus affirmative sed secundum mutationem sic accipitur affirmative in utroque terminorum ad quos ut dicitur fieri album opponitur ei quod est fieri nigrum. et fieri album et fieri nigrum non sunt motus sed mutationes. secundum hunc modum non accipitur oppositiones motuum sed mutationum vel motuum actionum nam eo quod sit nominata talia solum per alterum terminos non sunt in motu tamen eo modo quo in terminos dicere contrarios sunt in mutationibus vel non quales sed actionum quibus competit habere contraria.

Dicit scilicet autem notandum terminum extremum ad quem fit in solum mutationem vel quod non. nam dicendo fieri album sed in tali locutione nominatur solum terminus ad quem nam cum dicitur ad fieri album in tempore sed motus in sive tempore et non mutatio non erit in mutatione sed motu.

Ideo quod ut supra dicebatur tota causa quare requirit in terminis tempore est dispositio contraria non albi secundum verum non habet contrarium resistit quando statim fiat album. sed autem ex non albo fiat album in tempore hoc non est ratione quia non album sed hoc erit quia in non albo contrarie esse nigrum vel aliquid ipsum habere autem talia dispositionem contrariam. per se ergo loquendo a contrario in contrarium ut a non albo in album per se loquendo igitur in instanti. Si ergo utrumque terminorum nominaretur affirmative per se loquendo erit motus non mutatio. si autem tamen (?) unus terminus ad quem terminus affirmative alterum negative per se loquendo non erit in motu sed mutatione. sicut

erit in motu hoc erit pactus. nam puta terminus negatus habet annexum ut in sive tempore unde sit in motu hoc non erit per se ut est non album sed erit pactus. puta sicut illi non albo annexa est contraria dispositio albi negatio non. unde negatio est non habet per quod resistat agenti. Non terminus non solum alterorum nominatur affirmative per se loquendo est motus sed motus mutatio solum. si ergo opponimus terminus accipiuntur secundum utrumque tamen erit motus. sed si terminus oppositus sumatur solum secundum alterum terminorum ad quos dicitur fieri album contrariari ei quod est fieri nigrum non erit ibi opposito motuum sed terminum erit tamen talis mutationis actionis quia contrarietas terminorum non reperitur nisi in actionibus. ex hoc autem patet potest quod philosophus supra sub dubio loquebatur cum ait quod terminus tamen contraria et terminus intermedius in contraria fortasse eodem modo ut patet philosophia terminum extremum in contraria dicitur motum sed terminum solum in contrario per se dicitur mutatione sed pactus possit dicere motum non secundum simplicem essentiam quia id sit terminum intermedium in contraria possunt dicere motum quod terminum extremum in contraria possunt dicere motum est philosophia ... .

Deinde cum dicit quibus ad quid tamen in contrarium ostendit quod accipitur opposita mutationibus stabilis in quibus non est contrarietas dicit quod dicit non contrarium id est quod sunt que non habent contrarium. unde alia terra habet quod quibus et aliquibus non est contrarium contrariis ergo in quibus non est accipere contrarium est sunt sub dicere quod quid est extremo ei qui est in ipsum est mutationi contraria ut mutationem quia est ex igne quia est corruptio ignis quia contrariatur motui quia est in ignem quia est generatio ignis. ideo ait quod generatio est contraria mutationi et remotio forte est contraria acceptioni. addit autem quod hec terminum sunt sed non sunt motus. Ostendit autem quod in stabilibus non accipitur contrarietas large per privationem et habitum dicit et habitus sumitur vel eodem forte nam habitus est hunc formam privatio est carentia illa forte. ex quo patet quod dicuntur mutationes in actionibus in quibus est contrarietas et in stabilibus in quibus est oppositio forte et non forme et in quibus est oppositio privationis et habitus. in actionibus ergo sumuntur mutationes contrarie vel forte contraria ut fieri album contraria est ei quod fieri nigrum in stabilibus autem accipitur opposita vel eodem forte ut mutationi ab igne et recedere ab igne quod est corruptio ignis opponitur ei quod est mutationi ad ignem et accipere ignem quod est mutationi ignis. unde ergo dicebatur supra quod inter illos quatuor modos enumeratos duo erunt inutiles et duo utiles. nam ex eo quod in contraria solum accipiuntur opposita mutationis accidentium sed ex eo quod ab ipso in ipsum accipitur opposita mutationis stabilium.

Deinde cum dicit quia autem in medio ostendit quomodo accipitur contrarietas in motibus ex eo quod extrema comparantur ad medium dicit quod motus qui sunt in medio respectu aliquorum habent contrarie nam quibuscumque contrariorum est medium motus in medio quodammodo potest esse tamquam contraria nam medium non sit contrario motus utrique sit quod medium in utrumque contrarium ut si mutetur ex fusco quod in album mutetur tamquam ex nigro et e contrario. si mutetur ex fusco in album mutatur tamquam in nigrum in quod fuscum comparatum ad nigrum habet rationem nigri comparando ad nigrum habet rationem albi quia ex nigro in fuscum est mutari tamquam in album fuscum autem quod est medium ad utrumque extremorum comparatum dicitur quodammodo utrumque illorum vel non utrumque contrarium quodam modo dicitur utrumque contrarium sicut dictum est prius. hoc non superius in eodem non fuit ostensum. Ostendit autem quod

quia hoc medium spatium ad utrumque contrariorum tangit utrumque contrarium. magis tamen accidit esse motuum contrarietas motuum ex eo quod ex eo de medio it ad contraria quam ex eo quod ex contrariis in idem medium quia motus ut supra dicebatur magis recipiunt speciem et contrarietatem ex terminis ad quos quam ex terminis a quibus. ¶ Ultimo capitulum declarata dicit quod motus qui secundum est contrarius motui sit quia motus qui est ex contrario in contrarium est contrarius ei qui est ex contrario in contrarium. dicitur enim contrarietas in motu accipi ex utroque termino ut supra ostendebatur. quoniam autem motui etc.

Quoniam autem motui non solum etc. Postquam determinavit de oppositione motus in parte ista determinat de oppositione quietis. Et videtur circa hoc quod sicut quies opponitur motui sic mutatio opponitur mutationi. in quibus mutationibus licet non sit quies est tamen ad illud quieti. dicit ergo hoc quia primo ostendit quomodo quies opponitur motui. secundo declarat quod mutatio opponitur mutationi in quibus non sunt. Circa primum dicit quia quomodo quies opponitur motui. secundo quomodo quies opponitur quieti. Similiter autem et innuere. prima pars dicit in dicens quia partem quod motui non solum opponitur motus sed quies. secundo declarat quomodo quies cum motu sit opposita ibi. est autem sic. dicit ergo quod quamvis motui non solum motus videtur esse contrarius sed etiam quies. ideo hoc est declarandum utrum qualiter quies opponitur motui. Sciendum autem quod similiter quidem motus est contrarius motui tamen quies similiter aliquo modo opponitur et contrariatur motui quia est privatio eius. ¶ Circa hoc autem quia hic accidit contraria opposita privationis et habitus est genus oppositionis distinctum ab oppositione contrarie tamen si large accipiatur contraria tunc opposita privatione dicuntur opposita contrarie. licet ergo motus similiter contrarie motui cum aliquo modo quies contrariatur motui quia est privatio eius et opposita privatione aliquo modo dicuntur opposita contrarie. ¶ Deinde cum dicit est autem sicut ostendit quomodo quies cum motu opponitur. Circa quod duo facit quia primo ostendit hoc in generali. secundo quia declarare aliquid in generali et sub modo confuso est declarare ipsum insufficienter ostendit in speciali quomodo quies cum motu opponitur. secunda ibi magis ergo. dicit ergo quod est autem sic quod quies dicitur privatio contraria motui et quelibet quies est et aliqua quies opponitur cuilibet motui et aliquali motui. non enim quelibet quies opponitur cuilibet motui ut ei motui qui est secundum locum opponitur quies que est secundum locum. sic et motui opposita quies secundum quantitatem idem genus. Sciendum autem quod hoc non dicit similiter duo sicut dicitur ut dicatur similiter et sufficienter ut magis. utrum ei quieti que est in isto vel que est in termino opponitur motus qui est ex hoc termino ex illo termino. aut opponitur motus qui est in hoc vel qui est in illo termino. ¶ Circa autem quod dicit quietes secundum locum opposita motui secundum locum vel quietes secundum qualitatem opposita motui secundum qualitatem non est dicere similiter et sufficienter qualis quies quali motui opponitur. nam cum motus ex sanitate et motus in sanitatem sit motus in quantitate ex eo quod deinde est non dubium habetur utrum quieti que est ex hoc vel que est ex sanitate opponitur motus qui est in hoc vel qui est in sanitatem. aut motus qui est in hoc vel in sanitatem. ¶ Deinde cum dicit magis est ergo ostendit magis in speciali quies cum motu opponitur dicens quod magis est ergo quia cum motus est in duobus terminis est enim motus ex albo in album. ideo motus dicitur esse in duobus terminis quia est inter duos terminos quorum quilibet dicitur habere rationem termini. quia quilibet dicitur ad affirmationem per album enim intelligitur ad affirmationem deinde ut supra dicebatur cum ergo sic se habeat motus quia est ex albo in album vel ex contrario in contrarium. videtur esse quod huic motui qui est ex contrario in hoc vel ad contrarium opposita quies que est ex illo contrario motum

que est exsanationis in egritudinem opposita quies que est in illo contrario ex quo incipit motus scilicet quies in sanitate non quies in egritudine. sicut est quieti in sanitate opposita motus ex sanitate non motus in sanitatem. ¶ Dubitabit aliquis quomodo quies opponitur motui. cum enim motus sit inter duos terminos videtur quod quies opponatur motui in utroque termino ut motui qui est ex egritudine in sanitatem opposita quies tam in egritudine quam in sanitate. Contra cum quies sit privatio motus cum quies in utroque non tollat motum videtur quod quies in utroque non opponatur motui. ¶ Dicimus igitur quod magis opponitur motui que est in termino ad quem quam in termino a quo. nam quies opposita motui privative. cum ergo habitus precedat privationem non est apponere motum privative nisi quies in termino ad quem. quies ergo in sanitate opponitur motui ad sanitatem quia hic quies sequitur talem motum. ¶ Deinde quod ut dicebatur in primo quod privatio dicitur esse privati ergo est removere et tollere entitatem aliquam. sic ergo competit vel habere speciem et entitatem sic competit ei quod debet opponi ei privative. sed quod debet ei tollat speciem et entitatem illam. motus autem recipit speciem et entitatem et denominationem a forma ad quam vadit. sic ergo quod accipit privationem formam ad quam est motus sic accipit privationem motus que est in illa forma. privatio quidem forme ad quam est motus non est in termino ad quem sed in termino a quo. nam si privatio forme ad quam est motus esset in termino ad quem cum ipsa forma ad quam est motus sit terminus ad quem. sequeretur autem sic esset forma cum sua privatione quod est inconveniens. Sic ergo accidit esse privatio motus sicut accipitur privatio forme ad quam est motus. cum ab hac forma recipiat motus denominationem et speciem. cum deinde sit quod forma ad quam sit in termino est motus non opposita privatio in termino ad quem sed in termino a quo. Secundum quod motui non opposita privative quies que est in termino ad quem sed que est in termino a quo quod volebamus declarare. quod non obstante quod utraque quies tollit motum. ¶ Ad quod est quies sit motus per quietem in termino ad quem quia habitibus presentibus in eis cessat motus ut vult philosophus de generatione. cum hic quies opposita motui privative. quia privatio non est talis superhabitum nisi perficit et consummat ipsum. motus autem habet similitudinem cum quiete in termino ad quem quia motus est quedam perceptio forme ad quam est motus. Rursus motus perficitur et consummatur per talem quietem. arguebat ergo vero ab insufficienti quia non omnis quies per quam cessat motus est privatio eius. plus enim ostendit privatio motus quam cessatio motus ut patet per ista. quod non addebatur quod habitus precedat privationem ergo debet precedere quietem que ei opposita privative. ad quod privatio respicit aliquid ipsum secundum medium motum. aliud non respicit ipsum medium formarum. privatio respicit secundum medium formam quam adest in formam medium formarum vel cum prius ei accidit privatio ut oculis que est apta nata in formam visum prius ei contingere cecitas et in talibus non repetitur habitus precedit privationem. Secundum tamen privatio dicitur respicere secundum medium motum quam adest privatum aliquid et medium motum et medium privatione prius accidit vel et cum sic est oportet quod privatio semper precedat terminum et motum et quia sic est in proposito ideo non habet dubium quod dicebatur. vel possumus dicere quod privatio vel prius compari ad secundum vel ad intellectum. secundum enim posterior habitum. quare dicendum sit quod ens non habet intellectum nisi per habitum. Sed si comparetur ad secundum

eni' z nego' aliu' procedit aliu' sic. na' aliu' e' processus a p'-
uatione ad form' ut eu' z gno'. aliu' uo' a for' ad p'uom
ut e' cor'. pt. n. i aliq'b' ee regressus a p'uone ad form'.
Et in aliq'bz h' e' i me' in aliq'b' uo' p multa me' ocide in
q'bz (et) q'ali' h' sic t'ansedit p'ns negotiu'. Deinde
dicit sic (et) adinuice. declarat de oppone quietis ad q'ete
ee q' d. f. q' p' s' q' deinz. s'o q' dixat mat incis l' s'ba
in oppositis. d' g' q' si mot' (contra)ria motui (et) q'es motui. Si
au' mo' e' q' adinuice (contra)rietur sunt hec. s. q'etes q' sunt sup
(contra)rioz motuu' congruens naq' e' si mot' q' (contra)rii sunt q' q'e-
tes a' oppone no' sint. Deinde cu' d' (contra) au'. q' dixat
mat incis explicat .n. quo q'etes oppo' adinuice (et) quo
oppo' id ait q' hec q'etes sunt in oppositis (et) h'nt oppom
adinuice ut q'es q' e' in egritu'. sup oppo' q'eti q' e' in sanit'
i motu au' ei q' e' ex sanit' in egritu'ne sup oppo' q'eti q'est
i sanit'. ei au' motui q' e' ex egritu'ne in sanit' ut' z sup' q'
ei oppona' quies in sanit'. na' mot' q' e' ex ipo' tio sani-
z mag' id in quo stetit q'etatio (et) (con)firmatio illi' mot'. (et)
h' q'eta' z (contra) acc'it s' silis motui. q. d. q' q'es in sanit' no'
oppo' p'uatiue motui ad sanit' tu' q' illa q'es q'etat (et) (com)pl'-
mat (et) p'ficit illu' motu'. tu' (et) q' illa q'es h't silitu'ne'
cu' illo motu. addit au' q' motui q' e' in sanit' necce' e' ee op-
po'm au' h'nt q'ete q' e' in sani' q' oz ee opposita illa. s. q'ete
q' e' in egritu'. non. n. possum' dre q' q'es i a'que oppona'
motui in sanitate. no'. n. e' dd' q' q'es q' e' in alb'ne (contra)ria z
ei motui q' e' in sani'. oz g' q' motui in sanitate v' (contra)riet'
q'es in sanit' v' in egritu'ne q' q'es in alio g'ne ei no' pt ee op-
posita. cu' g' motui in sanit' no' oppo' q'es in sanitate oppo'
ei q'es in egritu'. Et sc'o au' q' iste ulti' tex' q' e' expo'it z
de oppone q'etis ad motu' exponi poss' de oppone q'etis ad
q'etem ut dicam' q' q'eti in sani' denecce oppo' q'es i eg-
ritu'ne. non .n. dre possum' q' q'eti i sanit' oppona' q'es in alb'ne
v' q'es i a' g'ne q'eti g' i sanit' v' oppo' q'es in ipa sani' v' q'e
in egritu'. cu' g' q'eti sani' no' possit oppoi q'es i sanit' q'
nc id opponet' sibi ipi oz q' ei oppona' q'es in egritu'ne.

Deinde cu' d'. quib' au' no' sunt. ostd' quib' q'es oppo' motui
o' quo i mu' oppo' in mu'. ee q' z. f. q' p' ait q' oppo' p'-
natiue ipi mutatois no' e' q'es s' mu'. s'o oit' q' h' mu'
oz a' d ee sbm. ro q'd q' suppo' p'bat. sa' i' (et) h'q'd. z i' (et)
q'es z. d' g' q' q'b' no' sunt sup (contra)ria ut a' b'm simplz. i. i sbis
in q'b' no' e' (contra)rietas hoz. i. haz s'ba zz mutat' quid q' e' ex
ipo' oppo'ta z ei q' e' in ipm. mot' au' no' e' in talib' s' mu' ut
mu' q' e' ex ee. i. mutat' oppo'ta z ei mu' q' e' ex no' ee. i. oppo'ta
z ei g'nom. sic g' hoz. i. s'ba z no' e' mot' s' mu' sic hoz
quid q'es no' e' i mito a' z. Et s'o ali' z q'nt s'up' dic-
ta' q' in sbis no' e' (contra)rietas. io in eis no' pt accipi oppo
mutati' s' nos (contra)rios. s' accip' i tal' oppo' v' eid' for'.
Et s'a sicut in sbis no' e' oppo (contra)rie' s' p'uonis (et) h'itus.
sic in eis accipi'tur oppones (contra)rie. s. h're form' a' (et) p'ua'

illa for'. io in talibz mu' q' e' ex ipo' ee v' ex ipa for' in sbis
.n. cor' q' incipit a for' (et) ee oppo' g'nom q' tra' ad ee (et) for-
ma'. Et s'o sc' q' sic q'es e' p'uo mot'. sic mutat' e' p'uo mu'.
p'uo g' mutati'ni s'ba' e' i mu' no' q'es q' i sbis no' e' mot'
s' mu'. Deinde cu' d' (et) sic q'd. p'bat q' talib' i mu'bz oz
ad ee sbm. d. q' sic' una una a' h' sic q'. Et h' e' s'a ut
p' exa' h' d' g' q' sic' ad z sbm ipi i mutat' q' e' i no' ee
nc no' mu'. i. i mu' q' e' in ee erit (contra)ria ei mu' q' e' i no' ee
s' si no' e' ad sbm ei q' no' e'. i. i mu' q' e' i no' ee dubitab'
a's cu' sit (contra)ria no' mu'. i. i mu' q' e' in ee. q. d. tal' i mu' nulli
erit (contra)ria. erit g' ipm q' no' e' dre ad sbm v' oz q' ipi i'
mu' q' e' i no' ee deni' ad sbm. sim talib' uolu' aliq' in sal-
uare (contra)rietate. Dubitat' as utru' mu'nes v' i mu'nes s'ba-
les oppo' adinuice ita q' mu' s'bali oppo' ta' mu' q' i mu'.
Ad d' q' sic y ma' debem' q' sic' in actu acti mot' (et) q'es
sic in s'balib' accip' mu' (et) i mu'. Si .n. ad mo' p'cedat
ab ubi deorsu' q'm diu erit in ubi sursu' dite' quiesce'.
Postq' au' in moueb' dicem' moui. motui g' deorsu' re-
pugnat mot' sursu' (et) q'es sursu' sic (et) motu sursu' re-
pugnat mot' deorsu' (et) q'es deorsu' in s'balib' no' e' mot'
(et) q'es. s' e' mutat' (et) i mutat'. sic g' aer corrupa' z ibi mu'
ab ee aeris ad no' ee. Si g' g'netur v' mu' an' ee ad ee.
q'm diu g' aer diu' a suo ee z i mu' s'ee. si au' corrupta
aer (et) fiat a' d a' cor' q'm diu ex illo ee' no' iteru' regrad'
v' aer erit i mu' in no' ee aeris. ipi g' g'nom aeris
repugnat cor' q' e' mu' ad no' ee (et) repugnat i mutat'
v' c statu' in quo no' e' ee aeris. Et s'a si fiat processus ad ee
ad ee no' stati' an' ee erit regressus ad ee oz erit i dui-
re aliq' mora. h' au' mora si sit (contra)ria mot' q' ames
s' si sit p'uo mu' g' p'uo. bu' g' dem' z q' mu' ad ee re-
pugt mu' ad no' ee (et) i mora i q' (con)tinu' i no' ee au'
q' sit i regressus ad ee sit (et) mu' ad no' ee repugt mu'
ad ee (et) i mora i q' (con)tinu' in ipo' ee an' q' sit i regressus
ad no' ee. oid' g' ut ee s'ble de motib' v' q'etis sic de mu'b'
v' i mu'nes. na' sicut int' duos mot' (contra)rios z dare q'ete
media' q' cu' q'uis ab egritu'ne uadit ad sani'te no' stati' re-
g'ditur ab egritu'ne s' q'escit in sanitate sic int' duas
mu'nes oppositas z dare i mu'ne media'. no'. n. cu' ad g'nat'
ad ee (et) p'cedit stati' corrupit' (et) p'cedit ad no' ee. s' (con)tinue
mora' in no' ee. adepto au' illo motu q' no' e' oppo'ta mo-
tui s' mu'. cu' g' sic se h'at i mu' v' mu'nes sic q'es v' mo-
tus q' motui no' solu' oppo' motus s' q'es mu'ti no' sol'
oppo' mu' s' i mu' z. Volens s'. d'. as ut int' tal'
uerie oppo' pure (contra) (contra)ria ut au' q' sic q' in eis z oppo
s' ee (et) no' ee ma' mu'nes s'bales oppo'nu' q' una z ad ee a'
ad no' ee. sic (et) i mu'nes oppo'nu'. q' una z mora in ee
alia in no' ee. cu' g' s' ee (et) no' ee accipia' oppo (contra)rie
g' (et) c. Ad d' q' s' z dra int' p'ua' negom (et) p'uom q'
p'ua nego' n' ponit p'uo au' ad poit salte' exp'tem.

per suppositionem, id est pro subiecto in quo fundatur. Unde secundo methaphisice dicitur quod privatio et negatio in subiecto cum quo in subiectis predicatio non est in esse. Sive ad non esse positionem. Unde privatio sic intelligitur ad privare vel est privativa oppositio contradictoria. Sed cum in omnibus talibus, mutationibus et terminis, per suppositionem in non erunt vel privare contradictio. Sed erit vel oppositio contraria accipiendo contrarium ad omnem privationem et ad omnem negationem in subiecto. Unde ergo philosophus probare quod in talibus mutationibus et in mutatis per suppositionem in tali subiecto et quod non contrarie processus ad non esse quod sit privare vel aut quod non est dare quod in termino quod contrarie in esse opposi-ne contrarie terminum quod contrarie in non vel illi non esse est ad subiectum. Nam si vel privare non esse dicet privare vel non esset illi aliqua in opposita contraria quam accipiendo tale oppositionem large prout se extendit ad privationem et etiam ad omnem negationem in subiecto. Sed est vel privare oppositio secunda.

Deinde cum dicit et quies probat quod supposito supposito, id est quod terminus quod oppositus non debet dici quies contrarius, ergo sic probare aut quod et quies contraria deficit a termino sicut ut patet ex causa. Unde dicitur ergo quod et si quies contraria, ipsa terminus. Si autem hoc contraria sequitur inconveniens, quia autem sequitur quod non omnis quies contraria motui, aut quod generatio et corruptio sunt motus. Si enim terminus contraria quies cum opposita generationi et corruptioni vel generatio et corruptio sunt motus vel aliqua quies non opposita motui. Sed utrumque horum contra impossibile, immo quod terminus non contraria quies sit hoc, id est si generatio et corruptio non sunt motus. Contra ergo terminus non quies sed ad tale quietem quod secundum terminus ad mutatione sicut quies ad motum. Addit autem quod ipsa in termino quod contra adesse aut nullum contraria aut contraria ei inmutatione quod contraria in non esse aut contraria contrarium. Nam si contrarium contraria ex ipsa erit sicut ex ipso esse. Generatio autem contraria ipsa erit sicut in ipsum esse. Secundo quod sit quies in motu non contraria quieti et motum in aliquo tamen ut quies in statu contrariatur motui et quieti in ergo tamen sit terminus in motu non contraria terminus et mutationi in aliquo non ut termino quod in esse accipiendo contrarium large contrariatur corruptioni quod in non esse et contraria ipsi mutationi et ex motore quod affirmatur in non esse.

Dubitabit aliquis et cetera. Postquam philosophus declaravit de unitate motus et de contrarietate eius, propter quod ut dicebam movet quaedam dubitationes circa predicta. Secundo quod secundum utrum duae illarum inveniunt annexe solutionem totius, id est postea declarat in parte secunda. Quia primo movet philosophus quasdam questiones et solvit eas. Secundo movet duas questiones quae invenit annexe et solvit eas. Tertio movet questionem quartam et solvit eam. Secunda ibi: Quia autem dubitationem utrum ut contrarius. Tertia ibi: quoniam quia quidem. Circa primum quia primo movet dubitationem, secundo solvit eam. Tertio inquirit quoddam quod videtur esse dubium in solutione quod dedit. Secunda ibi: aut si quia quod movetur. Tertia ibi: ergo contrarium dicitur ergo quod dubitabit aliquis quia terminus quidam secundum locum et quietis quoniam motus secundum naturam et extra naturam, talis autem mutationibus non sic aliquis, quod aliqua sunt vel secundum naturam aliqua preter naturam ut alteratio dicitur naturaliter quod sit secundum naturam et alia extra naturam, et magis sanatio quam egrotatio secundum naturam. Contrarium autem extra naturam ut albatio ut denigratio contraria magis secundum naturam quam alia. Similiter autem et augmento et decremento ut ad unum esse huiusmodi motus sunt contrarii ut dicitur quod huiusmodi motus sunt secundum naturam huius autem extra naturam. Nam non, id est motus augmenti sunt secundum naturam motus autem decrementi extra naturam vel et cetera utrumque, id est inde esse contingit. Simili et augmentum sit contrarium augmento ut unus sit contrarius naturam alius secundum naturam et in generatione et corruptione eadem ratio, quia ut generatio contraria quod secundum naturam

corruptio autem extra naturam, sed utrumque videtur esse quod Ille. Nam senescere et paris corrumpi secundum naturam sic et generatio per naturam secundum naturam esse, quia in mede alia generationem esse secundum naturam accidentaliter extra naturam. Sed quibus videtur esse secundum naturam.

Dum [illegible] ut corruptio sit quod ille.

Quod autem de generatione difficultas dixi, omnibus, id est corruptionem non esse quod ille quia nullum malum secundum se potest esse quod intentum, quoniam, id est incredibile et his omnis finis et bonum vel apparens bonum. Corruptio ergo secundum quod huiusmodi non potest esse preter intentionem propter quod erit propter quod non erit corruptio nisi quia sit de intentione naturae. Sed contrarium illis quia illa evenit, evenit naturae per naturam evenit naturae, nam in contrarium per quam res potest esse vel non esse. Corruptio non contraria naturae in naturae. Contraria naturae forma non forma quae inducitur sed forma quae expellitur ut si aer corrumpatur et generetur ignis. In hoc corruptione contra contrarium, scilicet forme aeris quae expellitur forma ignis quae inducitur et materia utriusque. Contrarium ergo dicitur corruptio contraria naturae et non contraria naturae, contraria non erit contraria naturae, nam si erit et non erit contraria naturae cuius forme. Nam sic sit contraria naturae forme aeris quae expellitur non contrarium tamen contraria naturae forme ignis quae inducitur. Et ergo corruptio sit aliquid in contraria naturae, et aliquo in sit contraria naturae, aliud dicitur esse naturae aliud non naturae.

Deinde cum dicit aut si contraria solvit questionem primam per interemptionem omnibus, id est quod in omnibus mutationibus reperitur ad secundum naturam et ad extra naturam. Cum contrarium supponebat in ratione predicta. Unde ait quod si contraria, id est si contrarietas quod ad sit corruptum ex naturae tunc corruptio quod contraria violenta contraria corruptioni ut corruptio quod ex naturae contraria ei quod contraria secundum naturam. Et sic ergo regiones quaedam sunt violente et non fatigate, id est non ordinate secundum ordinem celestem. Quod generatoribus contrariae sunt regiones quae sunt secundum naturam, quia tamen in regionibus quam temperatis invenitur contrarietas quia ad contra ille ad molestum et quod deinde contra de regione et corruptione intellexit contra de augmento et decremento et de alteratione. Non autem quod quaedam augmenta et decrementa sunt violenta ut augmenta pubescentium et inventium inventum quae sunt velociora et citius quam debeat in cursu naturae de libant propter habundantiam alimenti et etiam propter habundantiam pluviae aliter sunt cito aucta et non sunt consolidata, id est non sunt consolidata quia humor iste in quodam habundantia [illegible] non devenit ad debitam digestionem et potuit consolidari. Quod autem quod alteratio quaedam, id est aliqua est naturale et violentum sed dicit reducitur in alterationes violentas et violenta sic in generatione et augmento. Nam aliae quae sunt alterationes violente aliae illes ut aliqui dimissi sunt a febribus, quae violenter in diebus non creticis, alii autem liberantur in diebus creticis et quia sic contra sequitur quod alii quidem alterantur extra naturam, alii vero secundum naturam.

Quod autem quod factum sic potest appellari vis sed dum secundum quod procedunt illae regiones istorum infirmorum. Cum ergo ex artificio possunt sic aliquae regiones preter celestem cursum dicentes regiones et non fatigate, et quod violente per inde exartificio sic quod res sint in hieme sicut in curbite in hieme sic possunt cum tamen celeste dictum talia non debeant in estate. Sicut et coronas quasdam invenire esse illes cum quas morituri senio. Quod autem violente cum quas perimuntur gladio.

Quod autem quod omnia inferiora sua periodo in temporis, id est febribus potest

distinguit tempore augmenti et tempore status et tempore declinationis. omnis enim morbus ex quo quis curatur primo augetur deinde est in statu postea decrescit et ad ultimum cessat. dies autem in quibus completur periodus sunt dies critici. contingit enim aliquando quod natura fortificata adeo habet victoriam super morbum quod expellit ipsum totaliter. propter quod sanare sic non est mirum quod si fiet in die critico etc. quod nichil. et quod deinde est de alteratione in illis duobus est de augmento et de diminutione. nam sicut sanatio vel quelibet alia alteratio requirit determinatum tempus, sic augmentum et diminutio certum tempus requirunt. propter quod si non fiat in tempore debito, sed propter actiones aliquas contingit citius quam deberet, dicitur fieri quasi voluntarie. Dubitatur. Deinde cum dicit: Quoniam utrum accidit sic quod similiter inveniatur voluntarium et naturale in aliis motibus sicut in motu locali. Dicendum quod ut dicebatur in tertio ethicorum voluntarium est cuius principium est ab extra non conferente nichil passo. non ergo dicitur voluntarium aliquid nisi quia in motu naturali non possit esse principium ab extra. nam elementa naturaliter moventur a generante. generans tamen est ad dominus [illegible] generatum. sic agens est ad passum. dicitur autem motum naturale et voluntarium est quia in motu illo confertur vis passo ut si generans movet ad superius confert sibi formam quandam et virtutem quandam ut leve per naturam superius tendit. contra generans quod dat generato de forma tamen dat sibi de loco. generans autem formam in aliquo dicitur naturaliter movere illud quia confert sibi virtutem quandam et formam quandam per quam competit sibi talis motus. sicut et sol dicitur trahere vapores sursum quia calefacit eos propter quod vapores propter calorem ibi incorporatum et propter virtutem illis a sole collatam naturaliter moventur sursum. sed si quis proiciat sursum lapidem vel ad aliud genus dicitur violenter quia ex tali proiectione nulla virtus nulla levitas confertur ipsi lapidi et nulla forma per quam sursum tendit. sed ergo sicut adiutum patet quod numquam motus ad formam potest esse ita violentus sicut motus ad ubi. contra motus ad formam et hoc idem numquam est violentus cum in tali motu conferatur aliqua virtus et aliqua forma ipsi passo potest tamen esse motus quantum ad modum intrinsecum formam vel non quia introducitur citius quam debeat. sed motus ad ubi potest esse simpliciter violentus quia ex tali motu movetur ad aliquod ubi per quem motum nulla virtus nulla forma confertur passo propter quam competit ei talis motus ut patitur de motu lapidis sursum. contra lapis sic sursum impellitur quod tamen ei nulla conferatur levitas propter quam habeat talem motum. hoc ergo fuit quod philosophus quia voluntarium et naturale non sic reperitur in aliis motibus sicut in motu ad ubi. et hoc fuit solo eo quod in aliis motibus reperitur aliquo modo violentum et naturale. sed hoc non est equaliter sicut in motu locali ut est per habita manifestum. Deinde cum dicit: erunt ergo contrarie. quia in solutione predicta supponebat quod corruptio sit contraria corruptioni, cum hoc videatur esse dubium, ideo hic declarat quod supponebat. et quod est. quia primo ostendit quod corruptio aliquando contrariatur corruptioni. secundo declarat quod similiter reperitur contrarietas in motibus. tertio quia in motu facit de contrarietate motuum et quietum ostendit quo modo motus contrariatur motui et quomodo quies quieti et quomodo quies motui. facit ergo ostendit quod est. tertio et quarto est quod est. dicit ergo quod

omnes erunt contrarie ad invicem et non generationi tamen. corruptio enim non solum opponitur generationi sed et opponitur corruptioni. ideo videtur quod quamvis super corruptionem sit contraria corruptioni est enim sic quod corruptio corruptioni contrariatur. nam si hec corruptio est quia quod dulcis ut illa que est mutatio sui ad esse ter. quia est voluntaria. et quod corruptio aliqua non contrariatur corruptioni. ideo videtur quod non similiter corruptio est contraria corruptioni sed hec enim secundum quod hec est corruptio habet quod est mutationis alia non habet quia est voluntaria. ideo sic quia sic est habere sic corruptionem secundum est contrarietas. Consequenter autem quod non est in generationibus quod eodem modo secundum eundem modum opponantur multa. corruptio ergo naturalis dicitur et contrarie potest vel ut corruptio est vel ut naturalis. et considerentur corruptio ut corruptio numquam corruptioni opponitur corruptio sed et corruptio opponitur generationi. sed si considerentur corruptio ut est naturalis opponitur ei corruptio voluntaria. corruptio ergo naturalis non ut corruptio est sed ut naturalis est habet opponitam corruptionem voluntariam. hoc ergo deinde est quod corruptio non opponitur corruptioni quia non opponitur ei ut corruptio non opponitur ei ut absolute et acceptam. sed opponitur ei ut est hec. id est ut considerata est specialiter ut est corruptio talis vel voluntaria, id est ut est corruptio naturalis vel voluntaria. Deinde cum dicit. omnino quidem ergo ostendit in quibus reperitur similiter et omnino contrarietas. dicens quod omnino quod et similiter motus sunt contrarii quietes non sunt contrarie. dico non quia sunt contrarie eo quod sint ex oppositorum motuum. quod autem in motibus reperiatur similiter contrarietas patet quia motus qui est sursum est similiter contrarius ei qui est deorsum. nam hec differentie scilicet sursum et deorsum sunt contrarietates loci et hec enim nec apparent contrarie motus. ideo autem quod motum idest secundum motum ignis fertur sursum terra non deorsum. et ipsorum ignis et terre sunt contrarie loci mutationes. contra ignis fertur non sursum ex natura non deorsum. terra autem econtrario quia naturaliter fertur deorsum. ex natura non sursum. Deinde cum dicit. quare in motibus dicitur esse contrarietas. Dicendum quod accipiendo large contrarietatem motui contraria motui et motus motui et quies quieti et quies motui. in nullis tamen istorum reperiatur omnino contrarietas nisi in motu. contraria sunt que posita sunt sub eodem genere et maxime a se distant. utrumque ergo contrariorum dicitur dicere ad positionem et dicitur dicere ad negationem. quies ergo ut quies est et non unde est quia non dicitur ad positionem non potest habere similiter contrarium. ad adiutum ergo sunt nec quies contraria motui nec quies quieti. quietis ergo ad quietem vel quietis ad motum non est contrarietas similiter eo quod deficit in esse in negatione. contra utrumque ut deinde est utriusque contrariorum dicitur dicere ad positionem. sed minus ad mutationem non est omnino contrarietas quia deficit vel ad quod est de ratione sunt contrarie. non in mutatione mutandi non intendit nec potest attendi distantia quare ad contrarietatem in propositis ergo motus omnino et magis reperiatur ideo contrarietas quod aliquibus predictorum possumus autem assignare specialiter ideo quia motus omnino contraria motui quies tamen numquam omnino et similiter a motu contrarium potest. sed de hoc inferius patebit. Deinde cum dicit. et contrarie est quare. quia fecit mentionem de contrarie quietum et motuum ostendit quomodo vel eiusdem rei talia habent contrarietatem ad invicem. dicens quod ipsius eiusdem rei motus qui est secundum naturam contrarius est ei motui qui est extra naturam et quies autem similiter. contra eiusdem rei quies secundum naturam contrariatur motui secundum naturam. nam ipsius terre vel alicuius corporis gravis quies que est sursum contraria est ei motui que est deorsum, id est descensui deorsum. subdit autem quod ipsius terre in quiete que est sursum sit extra naturam. motus autem que est deorsum est ipsius terre secundum naturam quia eiusdem rei ut ipsius terre quies

que est ex non contraria et ei motui qui est secundum naturam. Quod autem quies et motus eidem rei contrarii sunt. nam sicut eidem rei quies secundum naturam contraria motui secundum naturam sic eidem rei motus secundum naturam contrarius motui secundum naturam. Videtur enim quidam mobilium quod sursum sint aut deorsum. erit secundum naturam et aliud extra naturam. ex hoc autem habemus velut quod quies extra naturam contraria quieti secundum naturam sicut motus contrarius motui et quies quieti.

Habet autem dubitationem si est etc. Premissa questione prima et ea soluta in parte hic ut dicebatur exequitur de duabus questionibus que sunt annexe. Et quod dicit que premittit has questiones. Secundo solvit eas ibi. aut sic quiescit. Et primo dicit quod duas questiones premittit. Facit primo dubitationem in contraria. Et autem primo quo utrum omnis quies que est non semper generetur per motum. Et hoc autem dicit secundum quod deinde ostendit quod non omnis talis quies est generata per motum. Secundo ibi. Amplius autem videtur stare. Dicit ergo quod habet dubitationem si omnis quiescens sive non est semper genito et habet dubitationem utrum hoc stare vel hoc quiescere quod non est semper sit generatum per motum quasi diceret quod sic tunc erit generatio quietis extra naturam sursum. et extra naturam quia in quiescens. in quiescens. videtur esse quod quies extra sursum generatur vel sit generata. nam cum generatio sit iste motus cum motus sursum debeat esse fortior in suo complemento et in suo termino si quies esset generata secundum quod terra vel quelibet gravia quanto magis appropinquat sursum tanto velocius ferretur. id autem quod cum terra fertur sursum violentia stetit vel quiescit ibi. Sed quod stetit et quiescit … quanto magis appropinquat ad suum statum sursum videtur velocius ferri. Sed contrarium est quia lata cum violentia non semper est quod quies erit quietis. et quies ei quod quiescit violenter non est semper vel non est generata. Secundo quod nulli dubium est quod si contrarie moveatur sursum quiescit vel aliquid moveatur deorsum quod semper inter duos motus contrarios est dare quietem mediam. Sed dubium est utrum talis quies debeat dici esse generata. nam cum generatio sit terminus et complementum motus cum omne quod est sit magis in suo genito in principio est quam in suo completo, si illa quies esset generatio sequeretur quod motus violentus per quem generatur quies hec esset fortior in fine quam in principio cuius contrarium patet ad sensum.

Deinde cum dicit amplius videtur stare. posita famosa ratione dicit quod apud ipsum stare et ipsum quiescere sursum sit ad generationem per motum hoc stare vel per hoc stare autem videtur omnino esse vel omnino contingere ferri in locum ipsum aut tale stare et tale quiescere videtur accidere simul cum motu. cum ergo exeo quod terra sursum quiescit sursum per hoc non fertur in suum locum quia suus locus non est sursum nec etiam per hoc simul fertur et quiescit sic quod quies ista non sequitur ad generata per motum. exemplum autem. deinde textus. Sed hoc est exemplo contrarium et videtur omnino consona in re. Dico autem quod quies per motum et est finis motus est intenta ab ipso motu. si ergo terra movetur sursum et per motum generatur quies oportet quod terra generatur quiete sursum. Sed omne intendens quiescere vel intendit eam ut cesset a motu vel ut habeat eam simul cum motu quia videtur propter vel terra simul quiescet sursum et movetur quod est deorsum in quiescens. vel intendet quiescere sursum ut cessaret a motu. Sed omne quod intendit quiescere alicubi ut cesset a motu locus iste est ei naturalis quia quando dicitur esse res extra suum locum naturalem semper intendit moveri. quia si dicta quies ad generetur per hoc motum vel terra esset sursum tamquam in suum ipsius locum vel accideret quod terra simul movetur et quiescet quia cum utrumque sit in quiescens in quiescens non est generatio.

Utrum sit autem ut dicitur simul moveatur idem et quiescat. Eodem quod motus dicitur et res et declaratur. motus autem res est nullus celis. declaratur non est naturaliter ipsum celo et sic aliter movetur celum et aliter celum sic aliter quiescit celum et aliter celum. Contraria celum cum quiescunt cessant a motu proprio. celum autem simul movetur et quiescit. nam omne motum secundum se totum est in eodem situ unde quia totum tale et quiescit omnino ut ostenditur in octavo. sed ergo quoad partes simul movetur et quiescit. ex hoc autem patet propositum intentio philosophi. nam terra per motum violentum contra motum declarare ad generationem quies et tamen motu violento quando motum declarari intendunt quiescere. sed motu intendunt vero motu intendunt quod esse ut cessant a motu propter quod quies inventa a talibus est in suo proprio loco. nam talia non intendunt cessare a motu nisi sint cum sint in propriis locis. sed celum intendit simul quiescere cum motu. est ergo intentio eius dicere quod si per motum terre sursum ad generetur quies vel intendit terra quiescere ista sic intendunt quiescere motu vero contra terra fertur sursum tamquam in proprium locum vel terra intendet quiescere simul ut intendunt quiescere motu declarare et simul movetur et quiescet quia cum utrumque sit in quiescens sequitur quietem istam non esse generatam per motum. illud utrum autem hee rationes concludunt et quare sit veritas questionis cum dissolvitur hoc quod patebit.

Deinde cum dicit habet autem dubitationem questionem quandam que est quodammodo annexa premisse. Contraria sic quies ad quam terminatur motus est complementum sic quies a qua incipit motus est opposita motui. Dubitatur ergo questio habet utrum quies ad quam terminatur motus sit ad generationem per motum et sit complementum motus et utrum quies a qua incipit motus sit opposita motui contrarie. Ergo questio … vel questionem famosam dicit quod habet si quies que est hic id est que est in termino a quo est contraria motui qui est hinc id est qui est ab illo termino … ad moveatur ex hoc id est a termino a quo contrarie ad illum terminum movetur ad hoc id est ad deo quia est ad terminum id est in termino movetur incipit moveri reliquit statum … a quo. Si ergo … a quo contraria motui cum movetur sic moveatur et habet ad termino a quo sic habebit contraria. id videtur quod si quies que est in termino a quo contraria ei motui que est hinc id est quo est ab illo termino in contrarium ipsi motui simul inerunt contraria quia simul movetur et habebit ad termino a quo.

Deinde cum dicit aut si quiescit. solvit has duas questiones. Et primo dicit quod primo solvit questionem famosam. Secundo solvit questionem primam in dubitationem ibi. Dicit ergo autem contrario modo sit quiescere in termino a quo sed quod ad hoc magis et sed quod ad hoc habet ad de illo termino … id est non usque et … ut mo… ipsum motum aliud quod et alia pars est in termino a quo … quia est quod permutat et est termino ad quem quia omne quod movetur partim est in termino a quo et partim in termino ad quem. non ergo motus inest contraria simul. Sed … quies non simul contraria motui. id videt quod motus magis contrarius est motui quam quies.

Deinde cum dicit quid in esse contraria simul est in quiescens nisi est … quod sit simul pure album et pure nigrum. Sed eidem inesse contraria sed admixtum esse non est in quiescens. Contraria quod quod est medio colore coloratum est quoddam modo partim album et partim nigrum. quod ergo motus totum sit in termino a quo et cum moveatur est in quiescens sed est necesse quia omne quod movetur ut dicebatur partim est in termino a quo et partim est in termino ad quem

cum ergo ar(istoteles) q(uod) sit eius inventum contraria p(atet) q(uod) non sint contraria
s(ed) co(n)iunctum ei contrario sic. i(d est) s(ecundum) p(ar)tem et s(ecundu)m admixtum q(ui)a
medio cum medio non est z(?) s(ecundum) secundo medio a quo q(ui)a contraria motui
s(ed) z(?) r(espectu) solius s(ecundum) p(ar)te(m). Ideo aut(em) q(uod) quies medio r(espectu) ip(s)ius tertio modo contra-
ria motui q(ua)m motus motui. Contrarium tamen dicit medio motu sim-
pliciter n(on) h(abe)t de motu contrario q(ui)a sit p(ar)te non medio similis motibus
s(ed) tamen d(icit) medio motui a quo ad h(abe)t de ip(s)o n(on) a quo medio. Exemplum
aut(em) p(atet) in sp(eci)al(ibus) ut q(ui)a supra dimissa sunt n(on) h(abe)t motus omnino
contrarium motui quies tamen non sit omnino contraria motui q(ui)a cum
medie motus aliquis motum non contrarium ad h(abe)t de motu contrario.
S(ed) ne(c) e(st) ip(s)um ad h(abe)t de medio a quo q(ui)a sit p(ar)te albi non omnino
opp(osit)o nigro q(ui)a n(on) h(abe)t admixtum de ip(s)o. Medius aut(em) color
non omnino opp(osit)o ei q(uia) h(abe)t ad admixtum de utroq(ue) extremorum
sic motus contrarii sunt omnino oppositi. Q(ui)a p(ro)p(ri)e loquendo n(on) h(abe)nt ad
mixtionem admixtam. S(ed) quies medio a quo r(espectu) ip(s)ius n(on) omnino
opp(osit)o motui q(ui)a q(uod) medio ad h(abe)t de ip(s)o n(on) a quo medio. Utrum
tamen d(icit) dubitab(it) aut(em) utrumq(ue). Solvit q(uaestio)nem s(e)c(un)d(u)m p(ri)us repe-
tit q(uaestio)nem ip(s)am d(icens) q(uod) dubitabit aut(em) utrumq(ue) q(uae) de ip(s)o stante
v(el) de ip(s)a cessatione motus ut h(abe)t aliam viam dubi(tationis) s(cilicet) si generatio
motus sint p(ar)t(es) n(on) h(abe)ntes talibus motibus e(st) quies opp(osit)o i(d est) divisa.
Est ergo questio utrum motus p(ar)tes n(on) h(abe)ant q(uie)tem q(uae) sit opp(osit)o
i(d est) q(uae) sit divisa ab eis et q(uae) sit ad generata p(er) tales motus ac-
cipiendo m(od)o opp(osit)o large p(ro) diviso. Videtur aut(em) q(uod) si q(uod) sit quies
quies sit ad generata e(st) inveniens q(ui)a m(od)o q(uod) ad magis motum
q(ui)a si quies molita non e(st) ad generata p(er) motum ad q(uod) non sem-
per deserit quies s(cilicet) i(d est) h(abe)bit q(uie)tem non s(ecundu)m n(atura)m generatam. Vere
tamen ergo q(uaestio)ne solvit eam d(icens) q(uod) palam erit supra q(uod) tal(is) quies e(st)
ad generata p(er) motum s(ed) e(st) ad generata p(ar)tes n(on) q(ui)a sit quies sit
utraq(ue) medio q(ua)s p(ar)tes n(on) et e(st) ad generata tal(is) quies p(ar)tes n(on). Ideo
aut(em) q(uod) iste textus dubitab(it) aut(em) usq(ue) ad finem h(uius) q(ui)nti lib(ri)
ut d(icit) non h(abe)tur ex libris g(rae)cis et s(ecundu)m n(on) h(abe)tur etiam in
translatione veteri q(uae) latinos et s(ecundu)m commentatorem variat q(uod) non inveni
in quibusdam ex libris arabicis p(ro)p(ter) q(uod) credit ab aliquibus q(uod) non
sint verba ar(istotelis). Quicq(ui)d tamen sit de h(oc) non simpliciter variat modo
tamen loqui satis sunt modo ar(istotelis). Verisimile satis est dicit p(ar)te esse verba ei(us).
Dubitab(it) s(cilicet) aut(em) q(uae) sit quies molita et quomodo sit ad genera-
ta tal(is) quies. — Dicit q(uod) h(abe)t quies molita ad generatam p(er)
motum molitum. S(ed) ut commentator ponit sic ad generata
p(er) talem motum q(ui) magis h(abe)t causam p(ri)vativam q(ua)m positivam
ut si lapis p(ro)iecta sursum deserit v(el) s(ed) h(abe)t quies magis e(st) ex
p(ri)ncipio defectivo ut ex defectu impulsionis q(ua)m sit ex aliquo
p(ri)ncipio defectivo et positivo. Sic e(ni)m ymaginari debemus q(uod) si lapis mo-
vetur p(er) impulsum maior impulsus requ(iritur) ad m(od)um ip(s)um
velociter q(ua)m tarde. Rursus maior impulsus req(uiritur)
ad m(od)um ip(s)um supra q(ua)m ad sustinendum ip(s)um in loco iam adepto
cum ergo tal(is) impulsus in p(ri)ncipio sit magnus et fortis et postea
contra deficiat lapis et omne p(ro)iectum sursum p(er) violentiam ip(s)i(us)
motus fortitudo deficit impulsio m(od)o debito. Postea aut(em) tamen
deficit impulsus q(ui) n(on) sufficit aer sic impulsus ad su(stinendum)

lapidem plus ascendere. S(ed) sufficit ad sustinendum ip(s)um in loco illo
superiori q(uo) ad ep(?) e(st) lapis. Demum aut(em) et ad ultimum in tantum
deficit pulsio i(d est) aeris q(uod) non sufficit ad sustinendum cor(pus) grave su-
p(er)ius p(ro)iectum. P(ro)p(ter) q(uod) o(portet) tale corpus descendere plane. Ergo p(atet) q(uod)
quies illa causam h(abe)t privativam et defectivam magis q(ua)m positivam et
effectivam et sic ut inveniebat ph(ilosoph)us cum ait q(uie)tem istam non esse s(ecundu)m
tamen p(ar)tes n(on) i(d est) p(er) causam positivam s(ed) magis p(ar)tes n(on) i(d est) p(er) causam priva-
tivam. Exemplum aut(em) solvit ra(ti)ones supra factas. Nam cum d(icitur) q(uod) motus
sp(?) fortior e(st) in suo fine. Illud e(st) cum quies illa r(espectu) illius sit ad
generatum p(er) motum q(ui) magis h(abe)t causam p(ri)vativam q(ua)m positivam
q(uo) m(od)o e(st) minus deserere molita. Q(uod) non s(ed) obiciebat q(uod) omnis quies
ad generata a motu e(st) intenta a motu. S(ed) ut dicebat unumq(ue) medie
intendit q(uie)tem s(ed) v(e)l ut cessatur a motu et tunc sic intendens q(uie)tem
sursum in suum locum q(ui)a n(on) intendit cessare a motu ut dice-
batur n(on) cum e(st) in loco p(ro)p(ri)o v(e)l s(ecundu)m quod intendit q(uie)tem ut cessat
a motu sic v(e)l m(od)o et quies. S(ed) cum illa v(e)l a corpore gravi cum sursum
sursum non sursum in suum locum n(on) tamen sic sursum sic moveat et
quiescat n(on) s(ed) q(ui)a ut ostendebatur q(uod) quies illa non sit intenta a
motu n(on) sic ad generata p(er) motum p(atet) q(uod) r(ati)o solvit p(ri)am
dicta. Contrarium m(od)o quies ad generata p(er) motum e(st) intenta a motu cum
competit n(on) ip(s)i motui et q(ua)m h(abe)t causam positivam non privativam
q(ui)a non sit a p(ri)ncipio positivo et effectivo s(ed) magis h(abe)t esse a causa
privativa et defectiva p(ro)p(ter) q(uod) h(abe)t e(st) inv(eniri) et p(er)se intentum esse ip(s)a p(ar)te.
Licet sequitur illa p(er)s q(uae) in aut(em) e(st) q(ui)a dubitabit. Unumq(ue) ut dicebatur
morte q(uaestio)nem q(uae)rendo. Et q(uod) e(st) s(cilicet) q(ui)a s(ecundu)m morte h(abe)t q(uaestio)nem ip(s)o solvit eam
s(ed) adducendo quedam ad manifestationem eorum q(uae) supra dixerat. Sed aut(em)
palam q(ui)a e(st) i(d est) forte a q(uie)te. D(icit) ergo q(uod) q(uaestio)nem dubitatur e(st) motus s(ecundu)m n(aturam)
et p(ar)tes n(on) ut puta motus ignis q(ui) e(st) sursum e(st) s(ecundu)m n(aturam) q(ui) aut(em) e(st) deorsum
e(st) p(ar)tes n(on) q(uod) ergo utrum s(cilicet) motus deorsum ignis contrarie motui ei
sursum aut(em) motus q(ui) e(st) terre deorsum contrarietur motui ignis sur-
sum i(d est) n(on) tamen s(ed) deorsum s(ecundu)m n(aturam). Dico aut(em) q(uod) motum ignis sursum magis
contrarie motus ei deorsum q(ua)m motus terre deorsum. Contrarium magis sunt contraria
q(uae) sunt v(e)l eius sub et q(uae) sunt medio contrario et ad contrarias dictas q(uam) q(uae) sunt
ad contrarias dictas sol(um). Motus ergo ignis sursum et p(ar)tes contraria motui
ei deorsum p(ro)p(ter) q(ui)a e(st) v(e)l eius sub. S(ed) q(ui)a e(st) medio contrario q(ui)a m(ed)iu(m) sit aut(em)
motum. E(st) q(ui)a e(st) ad contrarias d(icta)s q(ui)a in sursum aut(em) deorsum. S(ed) m(od)o
e(st) terre deorsum motui ignis sursum non contrarietur q(uod) sit eius
sub n(on) contraria ei deest in contrario q(ui)a utrumq(ue) n(on)s(?). S(ed) solum contraria illi
q(ui)a e(st) ad contrarias d(icta)s q(ui)a in sursum aut(em) deorsum. Utrumq(ue) ergo motus contraria
illi motui s(ed) motum illum i(d est) motum ignis sursum magis contra-
ria motui ei deorsum q(ua)m motus terre deorsum ut p(atet) p(ro)l(ix)a. —
Deinde cum d(icit) aut(em) palam. Solvit ad q(uaestio)nem secundam d(icens) palam esse
q(uod) ab illi motus contraria motui ignis sursum s(ed) non eodem m(od)o
s(ed) q(ui) q(ui)a e(st) s(ecundu)m n(aturam) extremis ut motus deorsum q(ui) e(st) s(ecundu)m n(aturam) terre e(st) contrarius
ei motui q(ui) e(st) ip(s)i ignis q(ui) e(st) sursum sup(er) in(?). S(ed) motus ignis
q(ui) e(st) sursum e(st) contrarius motui ei i(d est) motui ip(s)i ignis q(ui) e(st) deorsum
m(od)o illi. Unde contraria ei ut extremis s(ecundu)m n(aturam). Contraria extremis p(ar)tes n(on).
Reddit a(utem) q(uod) talis e(st) in mationibus i(d est) in q(uie)tibus. Nam quedam q(uie)tes
opponuntur m(od)o illi q(uae)dam non i(d est) illi ut q(uie)s sursum ignis q(uie)t(i) ei(us)

deorsum oppositos in nullo. sed quies circa deorsum quies ignis sursum oppo
situ nullo. ¶ Deinde cum dicit forte autem quieti. quia dixerat superius demo
tum non ita oppositus quies sit motus et ideo hic exponens ait quod forte
motui alicui est oppositus quieti. nam cum aliquis moveatur ex hoc id est ex termino
a quo et abiciat aliquod de illo termino ad hunc id est ad hunc de eo quod abici
quia si ipsa quies est ei motui qui fuerit. quia ab illo termino in contrarium
sicut eius contrarium eius contraria est quod erat et est quidem participatio
vel sunt esse admixtum non sunt esse purum. quia ut dicebam motus ut mo
non est tollit in illo a quo sed solum secundum partem. ideo autem alio modo non sunt quod ex
istunt contraria eius sicut quod motus aliquid quiescit et aliquid ad hunc ma
net et ad utrumque termino a quo quia tollit id est unum eius quod hoc autem
aliqua pars eius est in quo motus id est in termino ad quem motus ergo ad hoc admix
tum de quiete et termino a quo. sed non habet admixtum de motu contrario
ipse quod motus est magis quod contrarium motum quam quies motui ut sic
sufficit ordinem ¶ Ultimo capitulum est declarata dicit quod deinde est quod
sit motus unus simpliciter et deinde est de motu et quiete quando utrumque est
unus et quando non est et quando sunt habentur contrarietate et quando non habent.
Et in hoc terminatur sententia quinti Libri VI.

Si autem est continuum et cetera. Ut dicebam in quinto huius
ad notitiam non solum spectat consideratio de motu. sed et de in
finito loco vacuo tempore et continuo. Cum ergo in quinto
dictum est quod est motus. declaratum non est in infinito. quarto autem deter
minatum sit de vacuo et tempore. Iunior secundo ut dicebam declara
de continuo. ostendens in quo motus habet esse continuus. Sed ergo hunc modum et cetera
recipit continuationem suam ex dictis in quinto libro possibile tamen si nollet
ut continuum ut aliter coniungit ipsum continuare hunc sextum ad quintum
libro immediate precedente. Et sicut cum in quarto declaratum sit de moto
tu. ut habet dividi in suas species et in suas partes subiectivas. in hoc
sexto decet probare ut habet dividi in suas partes integrales vel in suas partes
quantitativas. motus ii dicit continui partem. prius ut habet esse in puncto et sic
accipiuntur diversa genera et diverse species motus. Secundo continui partem ut ergo
quod quantum et sic accipi possunt diverse partes integrales et diver
se partes quantitative ipsius motus. Que tamen ubi magis consideratur
de motu ut declarata ad genus et speciem et ut dividitur per partes subiec
tivas. Hic autem sexto considerat de eo ut est quod quantum et ut est quod
continuum ut dividitur per suas partes integrales. Iunior secundo liber incedit
declarare de continui motus utrum motus declaratis quod sunt ipsum est continuum
potentialiter est continuum. ideo dicit si quia prius declaratum est continuitate motus. Secundo quod ut an
sit dare motum eternum vel infinitum. unde omne quod movetur autem et cetera
et incipit in quarto de continuitate motus. et sic probatur hoc quod omne quod move
ab alio movetur et in motibus non est abire in infinitum sed est devenire
ad motorem immobile probat quod est dare motum eternum et cetera quod dicit si
quia sic probat motum esse quod continuum. Secundo ostendit quando habet dividi in suas
partes integrales vel. necesse quod et ipsum in. Quod dicendum autem partes
sed quod tempus habet continuum a motu et motus a magnitudine. ideo et tempus est continuum
quia motus est continuus. et ideo motus est continuus quia magnitudo est divisibilis in partes
divisibilia. dicit ergo si quia prius ostendit omnem magnitudinem esse divisibilem in partes divisibilia.
Secundo ostendit hoc idem de motu et tempore vel. eius autem ratio est. et prius dicit si
quia prius proponit quod intendit. Secundo probat quod dixerat vel. Item in multis et cetera.

dicit ergo primo quod si quod continuum et quod magis et quod est continuum est id est habet esse sicut dif
finitum est prius quia continua sunt quorum ultima sunt unum continuum vel
vel est immediatum proximum gradus super et supplet quod vero si tangentia
sunt quorum sunt ultima simul sic ostendit talia diffinitum ut prius
in quinto diffinita sunt. patet quod impossibile est ad continuum esse ex indivisibilibus
ut lineam esse ex punctis hic dico si linea est quod continuum et punctum
quod indivisibile. ¶ Secundo autem quod nomina sunt ad placitum neque equivoco
nomine lineae vel puncti aut lineam non componi ex punctis si
nomine significamus quod continuum et nomine puncti quod indivisibile. ¶ Deinde
cum dicit neque enim unum sit. probat quod dixerat. et est quod est sciendum quod est
rationes adducit ad ostendendum lineam non componi ex punctis nec
magnitudinem ex indivisibilibus. Secunda ibi. Amplius necesse est. Tertia amplius dicetur.
continue sit. Uno dicendum est quod ex punctis non sit continuum nec indivisibilibus
magnitudo. quia ultima punctorum non sunt unum. non enim possunt
dicere quod ipsi indivisibiles et ipsi puncti. hoc quod sit ultimum et non sit alia
pars eius in ipso propter indivisibilitatem. Ultima sunt unum quia ipsi inperpetuum
est ultimum. nam aliud est ultimum et aliud cuius est ultimum. Est ergo unus rationis
quod cum non sit continuum neque ex ipsis ultimis indivisibilia cum non habent ultima
continuari non possunt. ¶ Deinde cum dicit Amplius quo indivisibilia carent
ultimis. ¶ Secundo quod ultimum ordine quando in partem. dicit id est ul
timum vel precedentium. non ergo habet ultimum non in quo est assignare ad prius
et ad posterius. ipsum ergo indivisibile in quo non est assignare alterum et alte
rum ultimum habere non potest. patet ergo quod est indivisibile esse ipsum ultimum et esse ipse
ordinum partium. sed non competit habere ultimum quia non competit ei
habere partes determinatas. quia quod est divisibile habet ultimum quia quod est tale habet
partes et habendo partes si partes illi sunt extra et citra habet ultimum
quia est illarum partium ultimum dicitur pars. Est ergo ultimum quod indivisibile et est
ordo partium quod est indivisibile. sed non habet ultimum ut hic de ultimo loquitur
si quod est divisibile et habet partes determinatas. duplicem ergo rationem tangit
philosophus in littera. quia impartibile non habet ultimum. Secunda est quia impartibile non
habet eas determinatas. ideo ait quod ipsi impartibili non est hoc quidem vel alterum
aliud aut aliqua pars. Sicut est quia dicit ultimum ab eo cuius est ultimum. sicut
id est aliud est album et aliud quod est album et quod habet albedinem. Sicut aliud est quod est totum
et aliud quod habet totum et quod est totum. sed non est esse totum et id cuius est id totum
teret seipsum. cum ergo ipsum sit ipsum ultimum et sicut ipse totum sit quod
impartibili sed quod hoc non totum non habet totum. cum ergo nolumus probare
philosophus ait quod impartibile non habet ultimum quia aliud est ultimum et id cuius est ultimum.
vel quod id est aliud est totum et aliud cuius est totum ¶ Deinde cum dicit Amplius autem
necesse est. ponit secundam rationem quod talis est. si ex aliquibus sit aliqua magnitudo vel
sunt continua ut se tangunt vel se habent consequenter. sed impartibilia et puncta non
possunt se tenere non se tangere non se habere. consequenter ergo ex talibus non potest
sit magnitudo. Est autem hic ratio valde continua quia non solum probat impartibilia
non posse sit magnitudinem continuam. sed etiam ostendit quod ex eis non potest sit magnitudo
continua. non etiam aliqua alia magnitudo. Et habet autem ratio sic procedit quia prius
ostendit quod puncta et impartibilia non possunt continuari non se possunt tan
gere. Secundo probat quod non possunt se habere consequenter. Ante non ut continuus.
dicit ergo quod apud philosophum si ex punctis debet magnitudo sit necesse est esse puncta
aut esse continua aut se tangentia ad invicem ex quibus se tangentibus
est id est oportet quod sit continuum vel contiguum et quod cum est de punctis eadem ratio est

motibus indivisibilibus. nunquam ergo ex indivisibilibus fit magnitudo si talia
sint continua vel se tangunt. Sed indivisibilia non erunt continua propter rationes
dictas, quia scilicet non habent ultima. quod autem talia non se tangunt et quod
non possunt facere magnitudinem probatur. quia omne quod tangit totum vel per se
tangit aliud, vel totum tangit totum vel pars tangit partem, aut pars tangit
partem totius. cum ergo in puncto et indivisibili non sit pars necesse est
tangere totum tangere toto. toto autem toto tangens non est continuum sed ex ta-
li tactu resultat magnitudo aliqua. consequentiam probat quia quod habet partem et partem
quod partem aliquam .i. unam partem habet et aliam partem. nunquam enim est ad continuum
consistit in eo sicut diversos situs et quod unum situm habet una parte
secundum aliam partem non. alia parte. ideo autem quod continuum sit ex indivisibilibus .i. in partes in-
divisibiles dico sic quod sunt talia loco distincta et derivata et distincta.

Consequens autem quod sit accipit continuum large prout se extendit ad contiguum
argumentum. Secundum vero quod ex punctis et ulti- in partibus non potest fieri magnitudo
nec non solum continuum sed etiam contigua. nam tam contigua quam continua habent
partes distinctas secundum situm. Sed cum aliqua duo sic se habent quod totum
tangit totum eis competit idem situs. ex talibus ergo non continuum nec con-
tiguum potest fieri quia ex impartibilibus nulla fiet magnitudo nec continua nec contigua.

Dicit "Sicut autem" quia se tangentibus secundum totum competit idem situs. Quod quod
cum totum tangit oportet quod sic se tangentibus competit eisdem et idem situs. nam
si uni competeret maior situs quam alteri. tunc unum illorum non at-
tingeret alterum secundum se totum. Rursus si in alio situ esset unum et in alio
quam alterum tunc unum illorum esset extra aliud. quia non attingeretur ab
eo secundum se totum. sic enim dicebatur in quarto quod duo lapides non pos-
sunt se tangere secundum se totos nisi unus subintraret alium quia lapi-
des illi essent eisdem et essent in eodem situ. ex hiis patet
quia ex talibus non fit magnitudo. omnis enim magnitudo plus occupat
de spatio quam aliqua sui partium. et ideo cum plus occupat quam
omnes sue partes simul sumpte oportet ergo partes magnitudinis esse distinctas
loco et situ et plus occupare de spatio plures partes simul sump-
tas quam unum solum. ex tangentibus se ergo secundum se tota non fit magnitudo quia
talia non sunt distincta loco vel situ.

Deinde cum dicit "At vero" ostendit quod impartibilia non se habent continue .d. quod nec punctum in erit
continue alteri nunc. ex hiis .i. ut ex talibus sit longitudo .i. linea aut
tempus. consequentia [illegible] ad alterum quorum nullum est medium. puncto-
rum autem ut contiguorum semper est medium linea et ipsorum nunc tempus. si
ergo ex aliquibus nunquam fit magnitudo nisi in continue vel contiguus
ut continuum se habent ex impartibilibus nullo modo fit magnitudo.

Dicit sicut autem quia [illegible] arguit. ait enim quod ipsa se non habent
continue quia inter ea cadit tempus. nec puncta se habent continue quia inter
ea cadit linea media. Sed cum linea sit ex punctis et tempus ab ipsis
nunc ut videtur. Sed non tollit quin possit se habere continue. consequentia
dicebatur in quarto due domus possunt se habere continue dato quod inter
eas essent arbores vel quecumque alterum quod non esset domus.

Dicit quod et in quibus linea sunt infinita puncta et in quibus tempus infinita
nunc. Sed inter quelibet duo non cadit tempus inter quelibet duo [illegible] nunc
cadunt infinita nunc. et similiter inter quelibet duo puncta cadit
linea inter quelibet puncta cadunt infinita puncta. duo ergo puncta
non se habent continue et quod dictum est de punctis intelligendum est de ipsis
nunc. et in quibus impartibilibus quia in eodem continuo semper inter duo puncta
et partialia cadunt infinita impartialia. Sed ergo posset dari duo impartia-
lia non continua inter que non cadit medium inter tamen continua ut superius osten-
debatur non est dare duo impartialia immediate propter quod quia si in ex partibus
fieret continuum illa impartialia essent in uno continuo quod resultaret ex eis
Sed in eodem continuo impartialia non possunt nec continua nec contigua nec
se habere continue ex talibus non fiet aliqua magnitudo impartialia ergo non
possunt esse actu coniuncta ut faciant coniunctum continuum nec possunt
esse actu divisa et postea se tangere ita quod ex tali contactu in-
telligatur ad continuum sed quia tunc in isto continuo habent impartialia vel se tangerent
vel se haberent continue quod esse non potest. propter ergo quod puncta non esse continua nec
et esse possunt neque contigua vel continue se habentia quod ex eis posset
fieri aliqua magnitudo.

Deinde cum dicit "Amplius dividentur" ponit tertiam
rationem dicens quod [illegible] quia [illegible] quod dictum est secundo quod supposito comparatur
ad augmentum. dicit ergo quod amplius supposito a predicto magnitudo ex indivisibilibus
dividetur in indivisibilia si quibus ex quibus est necesse .i. unumquodque dividitur in
ipsa. Sed nullum continuorum est divisibile in impartialia ergo nullum tale componitur
ex [illegible] impartibilibus.

Deinde cum dicit "Ad augmentum" probat quod
[illegible] supposito supposito enim quod inter puncta cadit linea media
supponitur enim [illegible] ita ratione quod continuum non est divisibile in
hec ultima in indivisibilia. dicit ergo si scilicet sic dividatur. primo enim omne quod medium
cadens inter duo puncta et lineam ideo omne continuum in indivisibilia non posse
dividi [illegible] dicit ergo quod ad [illegible] non potest esse medium ipsorum
punctorum sumpta linea et ipsorum nunc nullum potest esse medium sumptum
nisi tempus. nam si erit aliquid medium inter puncta medium erit quod aut
erit divisibile aut indivisibile non divisibile quia tunc puncta simul essent
oportet quod sit divisibile et si divisibile aut indivisibilia sunt ea in quibus dividitur aut
divisibilia semper in indivisibilia et quia hoc est continuum oportet supponere quod inter
puncta cadat aliquod medium continuum. tamen ergo non fieri dare aliquod continuum nisi linea
oportet inter ea cadere lineam quod ergo dictum est de punctis per lineam intelligendum
est de ipsis nunc vel temporis.

Consequens autem quod si inter duo indivisibilia ca-
deret medium indivisibile tunc ita non distaret adinvicem. Sed quod [illegible] co-
tingerent totum ad alterum essent in eodem situ oportet ergo si indivisibilia distant
habere distantiam aliquam quod inter ea cadat divisibile. Rursus si
divisibile oportet dividi in ipsa indivisibilia quia si dividetur in indivisibilia sequitur idem quod
prius. unde quod quia se attingerent secundum totum non distarent adinvicem Sed
essent omnia simul omnia ergo impartialia si non sunt simul inter ea cadit aliquod
continuum quia inter puncta non possunt ymaginari aliquod continuum nisi linea
et inter nunc nisi tempus oportet inter puncta cadere lineam et inter nunc
tempus.

Consequens et quod [illegible] quod dictum est possent fieri nova ratio ad
ostendendum quod continuum non componitur ex indivisibilibus. nam si inter indivisibilia oportet ca-
dere aliquod quod est divisibile in quo divisibilia tunc inter indivisibilia cadat continuum
oportet hoc esse continuum quod est divisibile in ipsa divisibilia. componeretur ergo continuum non
ex indivisibilibus Sed ex divisibilibus.

Deinde cum dicit "Continuum enim indivisibile" ostendit
continuum non esse divisibile in indivisibilia quod supra supponebatur dicens quod si in indivisibilia
divideretur sequeretur esset unum indivisibile contactum alteri indivisibili. Et
unum indivisibile contingeret alteri. consequentia probatur ipsorum continuorum et contiguorum
adinvicem ut fiant continua illorum est unum ultimum. Sed que habent
unum ultimum se contingunt. ergo ea in que resolvuntur continua se contingunt

cu taliu sit unu ultimu . qr si resolueretur ptes in indiuisi
biliā i eod pti indiuisibiliā se pungerent q est in pendens.

Eiusdē a rōnis r cā. Postq pħs ondit magnitudinē nō cpo
ni ex indiuisibilibz. o hic de tpe r de motu esse q d. f.
qr p ait q eid rōnis ē magnitudinē eē cpositā r tpe r
motu ex indiuisibilibz cponi. ho pbat q dixat i. m3 ē au. d g
q eid rōnis ē magnitudinē r tpe r motu ex indiuisibilibz cponi r di
di in diuisibiliā . aut g utrūq istoz ex indiuisibilibz cpo . aut nullū eoz ē
ex indiuisibilibz cpositū. Iſo au q pdcā tria cpoi ex indiuisibilibz dur
eē eid rōis qr quātitas r diō depēdz a diōne r quātitate alterius
quātitas . n . tpis depēdz a quātitate mot . r quātitas mot a quāti
tate magnitudinis. Deīn cu d. m3 ē au. pbat q dixat esse
q d. f. qr p pbat motu diuidi put diuidit magnitudo. ho ondit q
tpe diuidit put hz diuidi magnitudo r mot i. sile au necē ē
logice. esse p d. si qr p ondit q mot diuidit put diuidit magnitudo.
ho pbat q mot ex indiuisibilibz cpoi nō pt. i q mō uiū u. esse p
d. f. qr p cponit q in tedit. ho pbat q dixat i. si g puus
mot. d g q m3 ē exhuis qr si magnitudo cpo [hole] ex in
diuisibilibz r q mot q ē hz i. q ē eē hac mag [hole] magnitudine
erit ex eqlibz motibz indiuisibilibz. ut si spa [hole] magnitudo
q ē a . b . c . est ex a . r b . r ex c . ex indiuisibilibz mot in q ē d .
e . l . s c ipm [illegible] impm mobile motu in spacio q ē a . b . c .
hz magnitudinēz pte indiuisibile. Ulr g pħs q si magnitudo sit q a .
mobile cpoi ex tribz ptibz . s . ex a . b . c . mot q fiet sr magnitudinē
illā diuidi in 3 ptes . s . in d . e . l . r ulteius a . b . c . q sut
ptes magnitudinis sut indiuisibiles eq r ipm q r d . e . l . r q sr
ptes mot erut r indiuisibiles. Deīn cu d. ē au pnus
mot. pbat q dixat d . ē g pnus mot pot i . g ē p
abbo ē g sensus q si ponite motu necē ē moui p a
pte magnitudinis r e3 . qr si mo ad paliq pte magnitudinis
necē ē adeē motu qz sic mot uidz magnitudinē moue . r mo
t erit ex indiuisibilibz . io ptr q ipm mobile hz q g . a . motu ē mo
tu q d . mo mo nō h b . quo ipm c . mo sic . motu q ē
r. Iſo au q m̄s rōis pħs in h cstitit ulz qr nō pt
eē mot n moueat paliq pte magnitudinis n moui ad pa
pte magnitudinis n psi fiat mot in i pte qr i ē se sr ipm
q cuilz pti magnitudinis rudeat aliq ps mot . quāta g erit
ps magnitudinis tāta erit ps ipi mot . qr si a b c q sut magni
tudinis mot sut indiuisibiles . d . e . r . q sut ptes mot cor
rnpētes pdcis ptibz indiuisibiles erut. Dn̄ f . ds qr h
n̄ nelle ps . q sola quātitas spacii sufficiat ad quātitatē mo
tus i q si spāz ē quātū oz q mot sit quātus r cnsiure
tpi cu cītu dicebā in q . ubi ondeba q si eet daueua
cuu q ē tugz i spatium eet magne distātie l magne
quātitatis mot i sos nō eet quātus qr fiet in nō tpe l ut
mag tpe loquamē nullus eet i mot. Dd q ut sup
dicebā r bn sola quātitas spacii nō sufficit n ad mo
tū ad formā n ad motu ad ubi . h ult hz quātitatē req i
fra dicto in n . l aliq resistētia ex pte medii l ex pte

medii l ex pte mobilis. Vn pbatur q lux multiplicatur in
toto aere r instanti qr aer ē in pura sbōne l lucis
n . i aere q sit sria dispō r q oporteat abiti ab aere
ad h q pficia tor lucis . sic g illa mouētur i uacu
o nō in tpe qr nulla eet resistētia intali motu q g
h pħs ait q mot diuidit s quātitatē spacii nō loquitur de quāti
tatē n de quātitate mathematica h loquitur de quātitate corporalis . h
quātitatē sup in illo eē aliq resistētia l medii ad mobile
l mobilis ad motorē . h g quātitatē talis mo de q h loquitur anex
am hz resistētia l eu mot ē cueniens tale spa sic
in tpe r diuidit quātitas mot s quātitatē magnitudinis. Deīn e
d. alia iā addit. si g necē ē q mo e . q mo l u . o
motu nō posse cponi ex indiuisibilibz esse q d . f . qr p pmittit
quādā suppōm necām ad ppositū . ho i suppōne pmissa ar
guit intētū i . s au q . d g q mot l u . i . cu ad mo ex
aliq loco ad ad ubi sil ad aliq locu nō ē pot quo mo
uit r qn mouit sil moui r motu eē ut si ad eet the
bas impossibile ē sil ire thebas r eē thebas . g ab aliq
loco mouit ut ire thebas qn sic mouit nō sil cpe
rebat ei sic moui r motu eē. Iſo au s cnīe q si
mo sil cperet motu moui motu eē mot eet ocio
sus . si g n ē ociosus nūq mobile ē ad sil moui r motu
eē. Dn̄ f . ds utrū nā sit h suppo ulz q nō pt
ad sil moui r motu eē . dr q nō . vide q moui infi
nite tpe motu eē in fine instanti . si g sil ē tpe r instans
h qr de tpe nō ē n instans n ē g tpe n qn ē instans
si g nō eet tpe sil cu instanti l oio tpe n eet l sil
eet r nō eet. Dd q ut dicebā in . al acti ē totali
tas pmanētū r al totalitas succēssiōis. Totalitas . n . pma
nētū accip exsistēte ptiū. h totalitas succ exordine p
tiū tpe g ē nō qr ptes eius sil sint . h qr ptes eius s q
dā ordinē se hnt . io g ē tpe qn ē instans qr ptes tpis
hnt aliq ordinē ad ipm instans . cu g hi ordo dicat
prioritatē r posteriori oz ptes tpis l pcedē instans l
subseq ipm in ē g q instans r ē sinis pteriti r pn
cipii qr ptes pteriti pcedut ipm ptes futur sequentur
ipm . io g arguebat opp . cessa si moui infinita
tpe r mutatu in fine instanti sic instans q infinat
mutatu eē se tpe q infinat moui . sic mutatu
eē seq ipm moui . bn g deīn ē q nō sit sil moui r
motu eē . qr n tpe sil cu instanti ē eo . n . ipo q de tpe
nō ē n instans l ptes tpis pterierut r tuc nō sut sil
cu sequētes h pcedut ipm l futur sut r tuc i nō sr
sil cu eo h sequentur. Ulterius f . dn̄ ds utrū bn
sic deīn cnīe q mot eet sinist si sil cpget mo
. r motu eē. Dd q sinist r uacuū r d talia
ue in ho h diximus dr p cparatom ad fine. Ex h
g ad ē sinist r ociosū qr p ipm nō cseq fine ad
q ordiat p q cu moui ordie ad motu eē si sil cpget

a b c spatium
e mo bi le

ad moueri et mutatum esse propter illud non consequens mutatum esse. et omnis quod erit ille motus ex quo non apparet ad consequentiam sine ad quod ordinatur. Deinde cum dixit. Item autem quid. premissa suppositione predicta arguit intentum suum. Aristoteles probat. quod indivisibile motum ex indivisibilibus componi non posse. et quia idem est omnino quod magnitudinem compositam ex indivisibilibus partibus motus esse non possit. dicendum quod si magnitudo composita ex indivisibilibus sit motum dicitur per indivisibile et ita quod partes indivisibiles fiat motus et quod fiat hic motus secundum totam magnitudinem compositam sit non quod sit secundum quamlibet partem. dico quod sed quod potest motum non posse sit sic in magnitudine et quod fiat secundum quamlibet partem eius. Ideo probat motum non posse esse secundum tale magnitudinem totam absque eo quod fiat secundum partes eius et similiter secundum totum. dico quod si a. quod impertibiles ipsum. et ipsum mobile mouebitur et motus eius aderit secundum tale partem quod si quod postius deuenit quod uenit et si in tali motu prius est ibi moueri quam mutatum esse divisibilis utique est a. nam cum mobile uenerit a. et cum mouetur per partem magnitudinis que est a. non deserebat medio aquo non tangeat non erit tangens medio ad quod quia non competebat ei mutatum esse secundum medium inter utrumque terminum et primum de medio aquo et post de medio ad quem. quia si per partem magnitudinis que est a. non sit competit moueri motum esse erit ipsum a. divisibile et habebit partem et partem sic quod sit ueniens et uenit et ueniens uenit. et sit est moueri et motum esse cum ueniens uenit et cum ueniens est in spatio medio et in motu et erit uenientem. et non erit mutatum esse et erit medio erit quod mutatum esse ubi mobile quod est medio existens quod mutatum esse quod est medio motum est in spatio medio non quod non est moueri et erit mutatum esse quod non est idem spatium medium tamen ipso medio. Secundo autem quod mobile prius acciperit unam partem quam aliam. immo quamlibet partem spatii acquirit successive ergo tale partem divisibile esse quia sine esset divisibilis non esset ad motus in et sit esset et moueri et motum esse in parte indivisibili motus esse non potest. propter quod si a. b. c. quod ponuntur partes magnitudinis essent indivisibiles in nulla parte tali esset motus. Deinde cum dixit. Similiter secundum totum. quia forte diceret aliquis magnitudinem a. b. c. compositam ex indivisibilibus et sit motum secundum eam. hic tamen motus sit secundum magnitudinem totam. non autem super aliquam partem eius. quia ut diceret adiuuari. totam magnitudinem est divisibilis quamlibet tamen partem ipsius est indivisibilis. id hic improbat. esse quod quia secundum rationes adducit [illegible] et motum esse ad. est in. sicut necesse est. Et sicut indivisibili. dico quod si sit totum spatium quod est a. b. c. quod moueatur c. quia ad mouetur et motus quod mouetur est d. e. z. secundum impertibilem a. non mouetur sed motum est sed hic adhuc quod erit utique motus non ex motibus sed ex motis uel ex mutatis esse. Secundo quod non partes magnitudinis componunt ipsam magnitudinem sic motum est in hiis partibus componunt ipsum motum quia sicut quolibet illarum partium non est moueri sed mutatum esse sed quod motum esse ex mutatis esse quod est medio existens. Deinde cum dixit. Et motum esse ad. adducit secundam rationem dicens quod secundum predictam positionem ad non motum esse motum dicendum est per totam magnitudinem sit motum et non per aliquam partem est dicendum quod ad sit sit motum et non motum. Secunda sic habet positionem mobile tangit a. non tangens ipsum quia ad erit tangens id est pertransiens

quod cum non est autem ad iens id est uadens non tangens per ipsum. habet non parte que est a. mobile tangit non tangens habet id est non tangentes ipsum. Secundo autem quod quod tangit aliquod motum. ergo quod tangat quamlibet partem eius. si quod tangit totam aliquam magnitudinem compositam ex indivisibilibus partibus quia totum est omnes partes tangit quelibet partes eius. Rursus quia predicta non potest esse tangens et motus tamen quia a. sit pertransitum ita tamen quod per ipsum non tangunt erit quod id tangens et non tangens. et probat eandem partem que est a. contingeret ad esse motum et non esse motum quod est inconveniens. Deinde cum dixit. Sic quod necesse est. adducit tertiam rationem dicens. si quod necesse est esse mobile aut quiescere aut moueri sit moueri ut hic dicitur quia ipsum mobile quiescit per unumquemque eorum que sunt a. b. c. quod est ad quod est quiescens et sit cum hic est hic quod mouetur. nam per totum a. b. c. mouebatur et quiescebat secundum quamlibet partem quia et quiescit et positionem id est per totam magnitudinem sit quod mouetur et quiescit. Deinde sic. ad quia non ut in esse quod quolibet mobile et quiescit et moueatur secundum quamlibet singulum. nam secundum punctum sit est motus uel quies. cum quod a. b. c. partes magnitudinis ponantur sed nulla earum erit aut motus aut quies cum opposita supponebatur in prima. Quod adquamus exemplum negatione non possumus inferre affirmationem tamen exagone cum aptitudine potest inferre predicto. non. id est. uisibilis hic non uidetur. et est cecum uisibilis sine non uidetur et est aptum natum uideri. quod est cecum sic quia quies est predicto motus non uero hic non mobile in hiis quod deserit id uero tamen. hic est aptum natum moueri in hiis et non mouetur quod deserit id. quod a. b. c. id quod ponuntur partes magnitudinis in qua est motus sic eas erit ad aptum natum moueri quia non ponuntur indivisibiles in nulla earum erit motus sed quod quod in qualibet earum sit quies. cum sed unaquaque earum sit apta nata esse motus et tamen cum non sit in motu. ubi quod arguit plus quod si tota magnitudo a. b. c. mobile sicut mobile et quiescit mobile id est per totum quia hic ponitur adiuuari quiescit secundum totum. quia quod quiescit in qualibet parte eius quod quiescit in toto cum totum sit omnes partes. Ultimus sed dicendum quia non est quod in qualibet parte dicte magnitudinis mobile sit aptum natum moueri. Secunda cum quamlibet illarum ponatur partium indivisibilis in indivisibili autem non est motus non est aptum natum esse motus. tamen est quod supponebatur in ratione premissa. Ad quod exemplum ponere sed quod in qualibet illarum partium sit motus et non sit motus et in quamlibet illarum sit aptum natum esse motus et non sit aptum natum esse motus. nam cum ponatur esse partes magnitudinis in aliqua earum est motus ergo quod sed quamlibet earum contingit moueri. et sic sed quamlibet earum sit aptum natum esse motus. Rursus quia ponitur indivisibiles sed quod quamlibet earum non sit motus non sit aptum natum esse motus. ex quo sic partem impugnari potest predicta quod. Deinde cum dixit. Et si quod indivisibilia. adducit quartam rationem dicens quod in divisibilia que sunt d. e. z. sunt motus contingeret utique partem motum non moueri sed quiescere quod est inconveniens. si autem d. e. z. non sunt motus contingeret utique motum esse ex non motibus quod sunt inconveniens ad quod adducebat ratio prima. Secundo autem quod d. e. z. ut dicebatur sunt partes motus correspondentes partibus magnitudinis que sunt a. b. c. Secundo non dicendum potest quod d. e. z. non sunt motus quia in motus est

sit deinde magnitudine constat ex predictis probabiliter — quod motus esset ex non motibus. Si igitur d. est motus eius d. respondeat ipsi a. in a. non contingit moveri cum sit indivisibile et eodem modo ponat adversarius quod in a. pertransite motum ut pertransite d. non contingit moveri. et quod deinde est de d. respectu a. et similiter est de e. respectu b. et de z. respectu c.

Secundo autem quod d. e. z. esse indivisibilia ex quibus a b c. quae ponuntur partes magnitudinis. quia ex quibus a b c. quae possunt esse partes magnitudinis sunt indivisibilia, ergo quod d e z. quae sunt partes motus correspondentes predictis partibus sint indivisibilia. Secundo et quod ponentes [illegible] magnitudine a b c. esse motum non tamen esse [illegible] partes eius [illegible] ad ducit ad [illegible] inconvenientia quia [illegible] motus erit ex non motibus. Rursus erit ad [illegible] quod nullus [illegible] motus et [illegible] motum contingit ad non moveri. Secundo et quod motus et magnitudo [illegible]

[illegible]

quam ergo ipsum a. scilicet est ad ipsum d. in omni tempore .i. toto tempore
in quo est z i. h. f. a. erit in minori tempore ad ipsum c. erit
ergo in tempore in quo est z k. intendit n. p. l. r. tempore minor quam
z i. et intendit p. c. maius spatium quam c. et minus quam d. quia ergo
ipsum c. e. quod transit ipsum a. est maius quam c. e. quod transit ipsum
b. tempore quod quia e z k. in quo velox transit ipsum c t. minus
est omni i. toto eo tempore quod est z. in quo tardum transit c e.
quia in est velocius in minori tempore habebit maius spatium. Iste
autem habet demonstrationem sumptam originem ex premissa. nam si
velocius in equali tempore attingit ad ulteriorem terminum ut quia
attingit ad d. tardum non attingit magis citra. quia si ad
c. assignetur terminus puncta signetur inter d. et c. ad illum
tamen attinget velox in minori tempore quam ad d. quia ad tantum
magis citra id modice citius attingit. erit ergo in minori de tempore
et spatio id maius erit spatio quod transit tardum in maiori.

Demonstratio cum dicit in minori autem ex hiis. ostendit quod velox transit
equale spatium in minori tempore esse quod dicit. hoc quod dicit probatur
tertium ... amplius autem esse. esse prius dicit quia prius sumitur quod
necessaria ad propositum. hoc ex illis premissis arguit intentum id est ut
quod z l. m. dicit ergo quod in minori est ex hiis quod velocius in minori tempore
habebit equale spatium. ad hoc autem probandum sumit duo. quorum
primum est quod velox transit magnitudinem in minori tempore
tardiori .i. quod faciat tardum ut patet ex precedentibus. secundum autem
quod sumit est quod ipsum f. r. ipsum modice quamvis sit hoc sit
acceptum ipsum tempore transit maiorem magnitudinem et minorem in minore.
est autem hoc quod hoc sumitur q. per motum. quia semper plus per se locus
de spatio plus requirit de tempore.

Demonstratio cum dicit ut quod z l.
m. ex hiis que premissa arguit intentum d. quod magnitudo
que z l. m. maior est ea magnitudine que z l. x. et quia in est plus
utique erit tempore quod est p. r. in quo ipsum a. transit l. m.
quam quod est p. s. in quo transit ipsum l. x. supponebatur enim
superius quod id modice in maiori tempore transit maiorem magnitudinem
et in minori minorem. ergo p. r. quod est tempus in quo transit magnitudinem
maiorem erit plus quam p. s. in quo transit minorem. videtur
autem quod si tempus quod est p. minus est eo in quo h. in quo tempore quod
est tardum transit ipsum l. x. sicut in est scilicet quod tempus quod est p. multo
magis est minus eo tempore in quo est h. nam si p. s. minus est
ipso p. r. ergo multo magis est minus tempore h. quia quod est minus
minore et ipsum est minus maiore. sequitur ergo quod velocius in minori tempore
movetur per equale spatium. Est ergo vis demonstrationis quia quod velocius
transit maius spatium in minori tempore. ergo equale spatium transit
ad hoc in minori tempore.

Iste autem ad intelligentiam demonstrationis
... quod prius ymaginatur quod dividit in z partes p
ymaginatio ita quod se habet proordine ... p s. p r. quod
h. est maius tempore quam p r. et p r. quam p s. Rursus ymaginatio
magnitudinem in d p. i. quod in l x. est magnitudo
d. l. m. ulterius autem supponit quod velox transeat l. m.
in tempore h. p. r. et tardum transeat l x. quod est minus quam
l. m. in tempore h. est maius tempore quam p r. supponebatur enim superius quod
velocius transit maius spatium in minori. Ex hoc ergo arguit quod
si l x. transit l. m. quod est maius spatium in minori tempore transibit
.i. x. quod est equale spatium ad hoc in minori tempore quia equale spatium transi-
bit in minori tempore.

Demonstratio cum dicit amplius autem si esse. adducit ra-
tionem d. quod si omne quod movetur necesse est moveri aut in equali tempore
aut in minori aut in pluri tempore et quod in pluri tempore transit ad
est tardius quod autem in equali est velox scilicet ergo ex hiis quia velocius
quia nec est equale velox nec tardius est quam tardum. ideo sequitur quod per equale
spatium non movetur ipsum quod est velocius nec utique in pluri tempore nec in e-
quali relinquitur quod in minori quare necesse est velocius magnitudinem equalem se habere
transire in minori tempore. est ergo vis rationis hec quod quia velocius magnitudinem
equalem non potest transire in equali tempore quia tunc non esset velocius
nec in pluri quia tunc esset tardius relinquitur ergo quod eam transeat in minori.

Dubitatur autem quia videtur quod philosophus demonstret circulariter probat enim
per velocitatem et tarditatem divisionem temporis et magnitudinis. nam ut
superius dicebatur si est dare velocitatem et tarditatem est dare
tempus maius et minus et magnitudinem maiorem et minorem. et per consequens est da-
re talia divisibilia esse. arguit ergo ex velocitate et tarditate quantitatem
temporis et magnitudinis. Rursus ex quantitate temporis et magnitudinis
arguit tarditatem quia in est velox quod in pauco tempore transit multum
et tardum quod in multo parum. si ergo quantitas temporis et magnitudinis
probat velocitatem et tarditatem. et velocitas et tarditas pro-
bat quantitatem temporis et magnitudinis. ergo quantitas temporis et magnitudinis
probat quantitatem temporis et magnitudinis et idem probat se ipsum quod est inconveniens.

Dicendum quod tunc est circularis demonstratio quando idem ab eodem in eodem et prius
in posterius. est ergo circulo demonstrare quia prius ergo est et per eundem modum
demonstrandi non convenit demonstrationes probant enim causam effectum et
effectus causam non tamen propter hoc est demonstratio circularis quia non est in
eodem modo demonstrandi. nam cum per causam demonstratur effectum est
demonstratio propter quid ex prioribus. hoc cum per effectum ostenditur causa cum
in demonstratio quia per a posteriori. quia cum in ... a causa ad effectum et ab
effectu ... ad causam quod in ... a causa ad causam et ab eodem in id
hoc quia hoc non est prius ... secundum eundem modum demonstrandi ideo non propter hoc
... quod dicitur circulo demonstrare et quod demonstratio est de causa vel effectus. intelligendo
est de hiis que sunt ... cause ad invicem. Exemplum potio est causa sanitatis
et sanitas potionis. cum ergo per potionem probatur sanitas et per sa-
nitatem potio quodammodo itur a causa ad causam et per causam quia utrumque
vel utrumque habet rationem cause sanitas enim per potionem probatur sani-
tas est causa finalis et demonstratio per causam non tamen propter hoc est in prius circulus.
Exemplum hoc hic continuo magis accedat ad circulum quam prius in tamen in
tali ... completa ratio circularis quia quamvis causa a causa ad
causam non tamen in ab eodem in idem et prius quia non est hoc genere id
cause. potio enim est causa sanitatis ut efficiens sanitas est causa
potionis ... finis tunc ergo esset vera ... circulo quando aliqua
duo se ... ad invicem eodem modo ita quod unum esset causa
alterius et e converso ... quod esse non potest. Iste est ergo ...
procedit ab eodem in id si hoc non eodem modo sit. cum ergo velocitas

et tarditas proueniunt quantitate temporis et magnitudinis. quia autem quantitas temporis et magnitudinis proueniunt velocitate et tarditate non est inconueniens determinare unum per alterum et econuerso. nam cum per quantitatem temporis et magnitudinis procedimus a priori, cum autem facimus econuerso facimus demonstrationem quia et procedimus a posteriori. Vnde commentator ait quod diuisibilitas magnitudinis et cum ea diuisibilitas velocitatis et tarditatis sunt sicut diuisibilitas magnitudinis cum ut ipse ait sicut et conueniunt cum suis causis ita quod si ponamus velocitates et tarditates posse diuidi diuisibilitate temporis et magnitudinis et econuerso.

Quoniam autem omnis motus etc. Vt dicebamus non quod est diuisibile est continuum. Sed quod diuisibile est ipse continuum quod diuidi in semper diuisibilia. probatum est enim supra quod omne tempus esse diuisibile quia magnitudo est diuisibilis. Sed ex hoc non probatur hic quod tempus sit continuum. ut ergo philosophus probet omne tempus esse continuum probat ipsum esse diuisibile in semper diuisibilia. esse autem diuisibile probat interim. sed a priori autem ex conclusis esse prius dicto quia premittit quedam necessaria ad propositum. secundo ex istis premissis arguit intentum ibi. quoniam enim omnium est. dicit ergo quod omnis motus sit in tempore et in omni tempore possibile est moueri. quoniam in tempore est minus motus omnis quod motus fit in tempore cum non sit dare motum sine priori et posteriori ad que sequitur tempus. Rursus in omni tempore possibile est moueri quia in ipso nunc et in ipsa instanti possibile est esse aliquid mutatum. Ostendit autem quod omne quod mouetur contingit moueri velocius aut tardius et in omni tempore contingere velocius et tardius moueri. hoc ergo cum sint vera necesse est tempus esse continuum. quia necesse est ipsum diuidi in semper diuisibilia. id ait dico autem continuum. id quod est diuisibile in semper diuisibilia. supposito enim hoc continuum et supposito continuum esse tale necesse est tempus esse continuum. Dubitatur autem quia non videtur verum esse quod philosophus ait scilicet quod omnis motus potest esse velocior et tardior. quia ut commentator ait motus nouissime nullus est variatus in velocitate et tarditate et ut ipse ostendit in post est quod aliquis motus velocior sit motu celi. Ad quod ut commentator ait adhuc quoniam alexander respondet dicens sic. quia motus celestium corporum est voluntarius quia talia corpora mouentur ab intellectu ut ab anima que mouet per intellectum et voluntatem et quia voluntarius est hic motus ut ipse ait id potest esse velocior et tardior et potest esse sicut bonum possit moueri ad operandum non bona licet non mouetur sic motus iste potest esse velocior et tardior nunquam tamen erit velocior aut tardior hoc autem commentator improbat dicens alique voluntate non est proprius speculationis quia non expositor supponere scientiam. ad propositum tamen in tantum dicendum sic quod ea que in uniuerso non est secundum naturam phisica. nam secundum principia in celo non est possibile per potentiam aliquam ordinatio. quoniam enim celum deneccessitate semper habet equalem motum hic necessarium ... loco non est sicut esse quod est necesse est esse. Sed quia secundum hunc naturale ordinem quoniam minus impossibile est esse aliter habere. non ergo est possibile ad operationem ut per magna alexander. verum autem dicendum possumus hunc ordinem esse uniuerse necessarie esse omnis inductum. Sed declarare non sufficit presens negotium. sufficit autem ostendere quod talis positio non recipit philosophi. ideo alexander. aliter videtur et bene quod motus ut motus est semper potest esse

velocior et tardior. Sed quod aliquis motus est qui non possit esse velocior aut tardior hoc non est ratione qua motus. Sed ratione mobilis in quo habet esse. quod philosophi non est presentis. scilicet quod omnis motus potest esse velocior aut tardior. precarius tamen potest habere aliquam resistentiam. Vnde commentator ait aliquid in hoc libro in tertio de motu corporis. motui autem corporis non repugnat quin possit esse velocior et tardior. Sed sibi repugnat ei est de ratione quia habet ad materiam spatiale. possumus autem aliter dicere et forte magis proprie. Questio enim dicendo secundum velocitatem et tarditatem causatur ex diuisione magnitudinis. sicut secundum magnitudinem diuidi in infinitum. sic secundum possumus quod motus potest esse velocior et tardior in infinitum magnitudo enim diuidi in infinitum ratione quantitatis non ratione qua est quedam materia ut est quedam materia habet statum in maiori et minori. est enim dare minima carne et minima aqua ut probatur in primo huius sic et motus si consideretur ut continuus est semper potest esse velocior in velocitas eius potest augeri in infinitum consequenter tamen erit actu uniuersaliter velox sicut non potest esse magnitudo actu in infinitum diuisa. si vero consideretur motus ut est quedam materia sic non oportet quod possit esse velocior et tardior. Sed est dare statum. Vltimus sciendum autem est sicut quod omnis motus potest esse velocior et tardior licet sit sic precarius uniuersale tale sicut precarius possit supponi. Ad quod sic rationes sunt inducendi secundum inducere in omni enim non potest arguere ex hiis que per se competunt illi non. cum ergo hic intendit philosophus loqui de ratione motus ratione quia quod est continuum. omnia illa que competunt motui ut est quod continuum ipse potest supponere et arguere ex illis. cum ergo angelus secundum velocitatem et tarditatem ut dicendum est competit motui ex eo quod est quod continuum ratione nunc inquantum loquitur potest supponere omnem motum posse esse velociorem et tardiorem. Vltimus sciendum autem est ut intelligatur hoc possumus supponere philosophus ... non ... nam si augeatur sic secundum velocitatem et tarditatem competit motui ut est quod continuum non ut est quedam materia. videtur quod hoc possit supponere mathematicus qui considerat de continuo ut continuum. Questio autem in ... quod hoc possit supponere ... philosophus quod consideratur de continuo ut habet esse in materia naturali. Ad quod ut dicebamus motus semper potest esse velocior et tardior sicut magnitudo potest semper diuidi. est autem magnitudo semper diuisibilis ut est continuum non ut est naturalis non quia per diuisionem naturalis magnitudo possit secundum mathematicum. continuum ergo dico prescisis non repugnat magnitudini naturali simpliciter hoc repugnat magnitudini naturali prout habet esse in tali specie vel in tali vel quia est dare minima carne et minima aqua sed et quod motus semper possit esse velocior aut tardior repugnat ei ut est quedam materia non simpliciter et absolute loquendo. Sed prout habet esse in tali vel in tali corpore naturali. sicut enim consideretur motus ut habet esse in corpore naturali secundum se consideratio non repugnat ei quin possit semper velocior aut tardior. Sed si repugnat ei hoc est prout habet esse in tali corpore naturali. conueniunt tamen ergo contingit motus loquendo quod magnitudo naturalis non diuiditur in infinitum et quod motus ut est naturalis non potest esse semper velocior aut tardior. quia non magnitudo ... de forma

speciei quam de forma generis. Dico autem infinitum non repugnat numeris
vel quod per se primo repugnat magis forme speciei quam forme generis
et quod motus non possit esse velocior aut tardior non repugnat
nature eius secundum quod habet esse in communi vel in numero supposito, sed secundum quod habet esse
in corpore contracto ad aliquam speciem, propter quod plane patet quod sit con-
siderare de motu ut est species velocior et tardior simpliciter et
absolute primo. Non tamen superfluit consideratio philosophi naturalis et maxime
non superfluit consideratio huiusmodi, ut non agitur de corpore nisi in communi.

¶ Deinde cum dicit quoniam autem omnis etc. Premissis predictis suppositionibus
arguit intentum ostendens quod tam magnitudo quam tempus sunt continua et
dividuntur in semper divisibilia. Dicit quod omnino est quod velocius in minori tempore
velocius transibit equale, id est equalem magnitudinem. Quando ergo ita sit quod
in quo est a velocius, quod autem in quo est b est tardius, ergo in quo
est tardius sit motum, id est moveatur per magnitudinem que est c d in tempore
in quo est z i, manifestum est ergo quod velocius movebitur per eandem magnitudinem
in minori tempore quam sit hic, id est quam z i; sit ergo a motum
per totam magnitudinem in qua c d in tempore in quo z e. Iterum igitur quoniam
est velocius in eo tempore quod est z e transit totam magnitudinem que est c d,
ipsum tardius transibit in eodem tempore minorem magnitudinem. Sit ergo hec
magnitudo in qua est c r, ita quod c r erit pars magnitudinis de c d.
Sed in minus quam tardius est ipsum b, scilicet quod in quo est ipsum b in eo
tempore quod est z e transiunt magnitudinem que est c r; velocius ergo transit eandem
magnitudinem in minori tempore, quare iterum dividetur tempus quod est z e. Sed ad divisionem
dividetur et magnitudo que est c r secundum eandem rationem. Si ubi dividetur magnitudo et tempus,
hec autem erit semper accipientibus a velociori tardius et a tardiori velocius.
Consequenter si post tardius semper accipiatur velocius et econverso, semper dividentur
magnitudo et tempus. Videmus enim eo quod demonstratum est semper fiet divisio
magnitudinis et temporis. Nam per id quod velocius dividet tempus, per id vero quod tardius
dividet magnitudinem. Si ergo verum est semper convertere, quia semper post tardum
possumus accipere velox et econverso, secundo sic econverso semper fit divisio temporis
et magnitudinis. Ergo manifestum est quod omne tempus est continuum. Similiter autem manifestum est quod omnis
magnitudo est continua. Nam semper per easdem et per equales divisiones dividuntur
magnitudo et tempus. Est ergo ratio summaria quod quia semper tardum vadit
minus de spatio et velox potest minus tempus in tanto spatio quantum acci-
pimus, velox accipimus minus de tempore quam tardum minus de magnitudine,
et quia semper post velox possumus accipere tardum et econverso, infinitum
potest dividi tempus et magnitudo in infinitum.

¶ Deinde cum dicit accipi-
piunt ut ex consuetis. Adducit aliam rationem ostendens quod si magnitudo dividitur
in infinitum quod et tempus dividitur in infinitum. Dicit quod ex consuetis rationibus manifestum est
quod dicta solum, scilicet quod si tempus continuum est quia est magnitudo continua est, id est dat quod vero
tempus continuum est quia est magnitudo continua est, et vero tempus est divisibile in infinitum quia et
magnitudo divisibilis est in infinitum. Quod autem sic sit patet. Nam si quod in medio
tempore movetur transit medietatem magnitudinis, et simpliciter in minori tempore minus transit
sit de magnitudine. Consequenter eedem sunt divisiones temporis et magnitudinis.
Est ergo ratio summaria quod tempus dividitur prout dividitur magnitudo. Nam
medietas magnitudinis transitur in medietate temporis et quarta pars magnitudinis
in quarta parte temporis. Quia ergo simpliciter et universaliter tempus dividitur
sicut dividitur magnitudo, cum magnitudo dividatur in infinitum oportet quod et tempus sic dividatur in infinitum.

a.	mobile velocius
b.	mobile tardius
c. b. d.	magnitudo
z. e. i.	tempus.

pm

Et si quodcumque infinitum est etc. Postquam philosophus ostendit quod similiter
est de continuitate temporis et magnitudinis quia si unum est continuum et alterum, hic
tertio probat quod similiter est etiam de infinitate utriusque. Dicit id est quod si unum
est infinitum et alterum, et sicut unum infinitum et alterum. Ostendit quod est sic quia primo proponit
quod intendit, secundo ex hoc descendit ad solvendum rationem Zenonis,
tertio probat quod dixerat. Secunda ibi propter quod et Zenonis ratio. Tertia ibi infinitum.
Dicit ergo quod tempus et magnitudo sic se habent quod sicut oportet quod quecumque eorum sit
infinitum et alterum est infinitum, et rursus sicut est infinitum alterum, ut si quod
tempus est infinitum in ultimis, id est secundum quantitatem et secundum extensionem, et longitudo et magnitudo
erit infinita in ultimis. Si vero tempus sit infinitum divisione, et longitudo
erit infinita divisione. Si autem tempus est infinitum in utroque, scilicet tam divisione
quam extensione, et longitudo erit infinita in utroque.

¶ Deinde cum dicit propter quod et
Zenonis ratio. Solvit ad hoc rationem Zenonis. Propter quod
circa quod sciendum quod Zeno negabat motum quia dicebat quod in tempore
finito non possunt pertransiri infinita. Sed in quolibet spatio sunt infini-
ta spatia quia quodlibet continuum est divisibile in infinitum. Ergo nullum spatium contingit
pertransiri quia non contingit moveri. Hanc autem rationem solvit quia quodlibet spatium est infinitum
non extensione sed divisione, sicut et quodlibet tempus infinitum est divisione. Cum
ergo sic sit infinitum tempus sicut et spatium, non est inconveniens in aliquo tempore
pertransiri ad spatium. Hoc est ergo quod ait quod ratio Zenonis opponit
falsum accipit quod non est impossibile pertransire infinita aut tangere infini-
ta secundum unumquodque sed in tempore infinito. Consequenter quod unumquodque infinitorum tan-
gatur in tempore infinito quod est inconveniens. Hec ergo ratio Zenonis sol-
vitur quia longitudo et tempus et omnino, id est universaliter, omne continuum dicitur infinitum
aut secundum divisionem aut finitum in ultimis, id est aut secundum quantitatem et extensio-
nem, ut quod habet infinita ultima; secundum ergo quantitatem non contingit sese
tangere infinita in tempore finito. Nam quod aliquod mobile tangat que sunt
secundum se infinita in tempore finito est inconveniens. Sed eis, id est secundum ea que
sunt infinita secundum divisionem, contingit scilicet pertransire quia et ipsum tempus est infinitum
sic, scilicet divisione, quia in tempore infinito et non in tempore finito accidit
transire infinitum et tangere infinita contingit in ipsis infinitis et non in
ipsis finitis, quia sicut sunt infinite partes spatii sic sunt
infinite partes temporis.

¶ Verumtamen sciendum ut hec solutio sit vera sim-
pliciter — ad quod ut infra dicetur hec solutio est ad hominem. Propter quod
circa quod sciendum quod si per aliquod motum transitur infinitum spatium in finito
tempore oportet motum illum non incepisse. Quia si motus ille incepit
habuit initium; si ponatur et habet finem et deinceps est finitus;
quod autem sit finitus motus semper in finito spatio est inconveniens. Propter
quod si infinitum spatium est pertransitum non sufficeret dicere quod hec sunt
facta in infinito tempore, sed ulterius oportet addere quod motus per
spatium non incepit: nullum id est infinitum pertransiri potest et comple-
ri sine initio, quia non est intelligibile ad hominem tamen et complementum
non habet esse finitum. Cum ergo Zenonis negaret omnem motum
et poneret quod nullum spatium possit pertransiri, quia si motus
incipit et pertransit aliud spatium, licet tamen non sufficit dicere
quod ille transitus fiat in tempore infinito. Implicat id est oppositum
in dicto quod possunt infinita pertransiri si transitus tamen
habeat. Hec ratio Zenonis infra solvetur verius. Ostendit id est quod

quod non est inconveniens pertransire infinita in finito. in quolibet enim spatio sunt infinite partes. sed iste partes non habent esse in actu sed in potentia. quia ergo quod est in potentia magnitudo non est. quando sit ponere infinita in potentia et magnitudo ponere non infinita quam infinita. quia sic transire infinita non est inconveniens. quia hoc non est transire infinita simpliciter sed secundum quid. ¶ Deinde cum dicit nunc autem infinitum probat quod dixerat nunc scilicet quod si magnitudo est infinita et tempus et econverso. et est quod dicit. quoniam ostendimus quod non potest esse magnitudo finita ex transitione cuius tempus et sic sit finitum et econverso. Secundo probat quod tempus magnitudinis et ultra omne est infinitum dividitur in infinitum ex dictis. et est primo dicit. quod proponit quod intendit. Secundo probat quod dixerat scilicet nunc magnitudo. dicit ergo quod nec infinitum spatium potest ad pertransire in tempore finito nec in tempore infinito. infinito potest pertransire spatium finitum. sed si quodlibet spatium finitum sit et magnitudo infinita erit. sed quia magnitudo finita est et tempus ¶ Deinde cum dicit Si enim magnitudo probat quod dixerat et est quod est finitum sed quod est partes adducit ad oppositum quod non potest poni magnitudo infinita nisi tempore in quo transit magnitudo in habet esse in finitum. Sed ratio incipit si enim aliqua est linea quod infinito tempore. dicit ergo sic si magnitudo finita in qua est b c tempore infinitum in quo est g. hoc posito non est positum super quod ab magnitudo finita transeatur in g. quod est tempus infinitum. quod sic probatur. accipiatur ergo illius temporis finiti ad finitum scilicet aliqua pars finita. quod sit in qua sit g d. in hoc ergo scilicet habet partem temporis finiti in modo transibit ad aliquam magnitudinem. sit autem quod est pertransitum in quo est b e. hoc autem scilicet pars que est b e mensurabit totum b a. aut deficiet ab ipso aut excellit ipsum. dicit autem non. consequentia b c. quod potest pars ab. autem aliquando superaddita reddit in equalitate totum ab. et tunc mensurabit ipsum aut reddet minus aut deficit ab eo. aut reddit ipsum plus et tunc excellit ipsum quod hoc non potest non refert quod ad propositum. nam semper erit aliqua proportio inter ipsum partem et suum totum cum utrumque ponatur esse finitum. ideo ista pars totiens potest sumi quod vel reddit totum vel plus quam totum. si igitur semper sumamus equalem magnitudinem equalem ei magnitudinem que est in b e. semper talem magnitudinem transibit in equali tempore. sed autem b magnitudo b e mensurat totam id est totam magnitudinem. ergo super tempus g d quod est finitum in quo transit b e mensurabit totum tempus in quo transitur b a. finitum ergo erit omne id est totum tempus in quo modo transibit b a. in equalia id est in equales partes cum dividitur tempus sicut et magnitudo. ¶ Ratio autem quod tota magnitudo hoc ratione in hoc consistit quia ex quo b e quod est pars magnitudinis de b a transitur in tempore finito oportet quod totam magnitudinem b a transeatur in tempore finito. nam totum tempus in quo transitur totam magnitudinem b a sic se habet ad partem temporis in quo transitur b e sicut se habet totum b a ad partem eius que est b e. nam quia semper in equali tempore transitur equalis magnitudo in equalia dividetur tempus et magnitudo. et quotiens ergo b a continebit b e totiens tempus in quo transitur b a continebit tempus in quo transitur b e. quare si b a est magnitudo finita et finities continet b e. tempus in quo transitur b a erit finitum et finities continetur in tempore in quo transitur b e. non ergo potest poni magnitudo finita nisi tempore magnitudo transitur sit et finitum ¶ Dubitabis

quia ut philosophus supponit quod si dicat adversarius quod totam magnitudinem b a transitur in tempore infinito quod b e. quod est pars illius magnitudinis transeatur in tempore finito. hoc autem non est necessarium. consequentia si totam magnitudinem b a transeatur in tempore finito pars illius magnitudinis transeatur in tempore finito transibitur in parte temporis infiniti quia qualibet pars infiniti est infinita ut ostendebatur in primo huius. ergo pars magnitudinis b a non transitur in tempore finito sed infinito. ¶ Ad quod ut supra dicebatur pars potest accipi duplex vel in parte. aliquam accepta parte semper est aliqua proportio partis ad totum ita quod qualibet parte aliquotiens accepta replicata per aliquem numerum vel reddit totum vel plus quam totum. sic ergo accepta parte in proposito est quod infiniti sit pars finita quia infiniti ad finitum non est proportio nec aliquotiens finities sumpta potest reddere infinitum et infinito numero potest reddere plus quam infinitum. si ergo infinitum habeat partem proportionis supra dictam pars eius esset finitum habens partem proportionis supra dictam. sed ut supra dicebatur talis pars infinito esse non potest. nam sicut infinitum non est proportio totum. sic nec habet partem proportionis supra dictam. verumtamen huius a philosopho. nisi quod pars infiniti est infinita. et quod in infinito potest accipi pars finita. sed philosophus deinde ex suppositione. et nisi quod pars infiniti et infinita quia si infinitum habet partem proportionis supra dictam oportet partem illam infinitam esse sed hoc quod deinde magnitudinem finitam. consequentia cum pars sit minor toto et infinitum non est minor infinito si esset dare ad infinitum pars in accepta dividere finita esset. sed in pars non esset proportionis supra dicta. tamen quia non habet proportionem ad suum totum cum finitum ad infinitum non sit proportio tamen et quia pars illa non posset in aliquo numero finito sumi quod redderet totum vel plus quam totum. Philosophus ergo intendens probare quod dato quod infinitum posset esse quod tota magnitudo b a que posset esse finita transeatur in tempore finito dicere pars illius magnitudinis transibitur in tempore finito quia transibitur in parte illius temporis. ergo transibitur in tempore finito. quia si infinitum non habet partem proportionis supra dictam non habet partem finitam. immo quia in mediate tempore transibitur pars quam totum oportet partem id est transitur in tempore finito quia quod est minus infinito oportet esse finitum. quia ergo pars in tempore transibitur in tempore. ex hoc philosophus intendit arguit quod et tota magnitudo transeatur in finito. ¶ Deinde cum dicit amplius si non enim Adducit secundam rationem dicens quod si non omnem magnitudinem transit mobile ad in tempore infinito sed contingit aliquam magnitudinem finitam transire in tempore finito ut puta decem transire in tempore finito. consequentia si transibit b e in tempore finito quia hoc scilicet b e mensurabit totum b a. per totam aliam quantitatem magnitudinis finitam et in equali tempore semper transibit mobile equalem magnitudinem. erit tempus in quo super transitur quantumque magnitudo finita erit. ¶ Ratio autem esse huius rationis hoc quod quantumque magnitudo finita ponatur transire in tempore finito de necessitate qualibet magnitudo finita transibitur in tempore finito. consequentia enim quelibet magnitudo finita habet proportionem ad quamlibet aliam finitam et habet eam mensurare excellere de necessitate tempus in quo transitur quelibet magnitudo finita habebit proportionem ad omne aliud tempus in quo transitur quelibet alia magnitudo finita. erit ergo omne tale tempus finitum.

¶ Ideo et habet rationem differentie a primo. quia prima ratione ex eo quod pars

tinsiebatur in tpe infinito pbabatur . q' n̄ oportebat
ipm totu transiri in tpe finito . h' aut exeo q' quecuqz mg
nd transitur i tpe finito pbat q' oz magne ps transiri
finita in tpe finito . Sed n . z ex fi'te tpis argue fi'te totu
et a d ex fi'te uni alti magnitudinis argue finitate alterius .
Dicit F. ad qz iu . h' rõ supfluie . ɔ̄sa iu uc . ponat
ps magni de b . a . sit pona alia q̄ dicti magdo diuisa . ex
quo ps' tp b . c . in natu re . b . a . et hic pportom ad
ipam . et ex h' argui' q' si b c transitur in tpe fito . q'
et b . a . n' transicatur in tpe fito . ut iu . nō arguat
m° argui . n' uelociore contine fieri demira ḡa . ad
deminutom p'ma . Ad q' h' rō ḡa aliq contine addit
sup p'ma deminutom . ɔ̄sa sc'us iu . nō requir
om magne finitam transiri in tpe fito . sit . n . ples
magnes in infinito q' n' p se totas n' p suas ptes se
optulerit c'oni alic' hois . h' qz aliq magdo fi'ta tn
seatur in tpe fito . n' e' expitur pte alic' magnis fi
te transiri in tpe fito ...ne posset expiri p se . h' g° tn
deminuo p' q' ḡa aliq ex sibz pcedat ḡa tn mag' ex sibz
pcedit qz mag' expimitur p se q' aliq magdo fita
transeatur i tpe fito . q' q' ps eiz magnis fite transea
in tpe fito . Ulterius F. d . ad . qz iu . h' ph' argue ex
in suff' . arguit . n . q' si eiz magdo fita ht pporom ad
eiz alia magne finita q' tpe in quo transitur quecuqz
magdo fita . eu pporo tpi in quo transitur quecuqz a mag
fita . pporo . n . tepis ad tpe nō sumitur ex pportone mag
nitudinu h' e' ex uelocitate motuu . ɔ̄sa sic maior mag'do re
quirit plus de tpe . sic et motus tardior mag' requirit de tpe .
Ad q' uelocitas et tarditas mobiliu sunt origine ex
dione magnitudinu . ɔ̄sa ib motus e' uelox qz in equali tpe
plus uadit de spacio et ib e' tardu qz in equali uadit minus .
qz g° sp pt accipi minus et minus de magne ib sp pt accipi
motus q' e' mag' et mag' tardu . qz quanto minus transit de
spacio in equali tpe tanto mag' e' tardu . Ublata g° dione
magnis tollitur pporo uelocis ad tardu . si g° pporo
uelocitatis et tarditatis sunt origine ex pporone magnitudinu
sufficit argue pportom tpis ad tpe ex pportone mag
nitudinis ad magnitudinem . ɔ̄sa si pporo eiz n' uariatur ex
uelocitate et tarditate motuu nō ppt h' redd rō ph' in suff .
qz uelocitas et tarditas motuu sunt origine ex pportone
magnitudinu . qz nulla fita finities sumpta fita reddit tot
ad infinitu sil alia fita accipiatur magna sil parua
dato q' una ps magnis transiretur a motu ueloci alia a
tardo . Ex quo qlz talis ps transitur in tpe fito oz totam
magne fita in tpe fito transiri . Tales g° uarietates de
minutioes ph' nō impediunt . Deinde cu dicit . q' al
in infito . adducit 3 ronem d . q' aut nō in tpe infito
h' tpe fito motus transit spa q' z . e . d . m' z exh q' accipia

tpe finitu in alia pte . i . ex pte aut . ɔ̄sa si tpe in quo tran
situr e d . q' ps magnis transeat . unde d e . z finitu ex pte
aut erit finitu ex pte post qz i infinito tpe motus tn sit hat
pte qm totu nō e' z hat pte tpis in qua transitur ps
magnis fita e' sup ex pte post ex una fito alio tio .
ex pte an . tunc g° sup dci z rō . q' postqz tpe in quo transit
ps magnis infinite z finitu tn ex pte an qm ex pte post
oz q' tpe in quo transitur tota mag'do sit e' sic finitu . Ad
dit aut q' ead deminuo z si logi'do z i fita tpe aut z finitu . ɔ̄sa
sicut nō pt e' q' mag'do fita . tpe aut in quo transitur sit
infinitu h' ex infinitate magnis arguim finitate tpis . sic e'
nō pt q' sit mag'do infinita tpe aut finitu . qz ex quo ptes
tpis uident pteb magnis ex finitate tpis nō pbari pt fini
tas magnis . oms . n . z ei roes dcas p'quas ostnt z q' si mg
ndo z fita q' tpe z finitu pbari pt q' se ht e' eo inlz q' si
tpe z finitu q' z e' mag'do fita . Ad o au rom ph' sudari
sup duobz quor p'mz z q' tpe in quo transitur e d . q' ponitur ps
magnis fite z finitu ex pte an . h' aut supponit . q . iu q' qz mo
tus in quo transitur talis ps incipit tpe in quo transitur talis
ps ht tn ex pte an . imo eo ipo q' mag'do z fita oz q' tran
situ illius magnis incipiat in initio ei . si g° transitus ille ht i
nitiu oz q' et tpe mensurans tale transitu hat initiu et sit
finitu ex pte an . h' aut sup quo fundatur p'dca rō z q' si tpe
in quo transitur talis ps z finitu in alio . i . ex pte an q' oz q' p'
sit finitu in alia pte . i . ex pte post q' pbatur exh . qz i
infinitu tpe transitur ps qm totu . nō e' a a in tpe n' e' finitu
et si ht tn ex pte post imo si accipe e d . q' ps ps mag
nis . si talis ps accipiat aprio magnis sit incipie transiri talis
ps et tota mag'do . cu g° in ponatur iu de tepe in transi
tu ptis q' totu oz p'ns si transitu ptis qm totu q' e' nō pos
set n' tpe in quo transitur ps e' finitu ex pte post sic
ex pte an . Si g° ps transitur in tepore finito oz q' et tota
transeat in tpe fini fito . qz sicut z pporo ptis ad totu sic
oz e' pportom tpis in quo transitur ps ad tpe in quo tran
situr totu . Ideo et hat ultima rom ad spale adde
sup alias tn qz mag' ex p'mis finitate tpis tn ostendat ipm
ex pte e' finitu ex utraqz pte sil ex utroqz tio . tn e' qz nō solu
arguit ex pportone ad totu h' et arguit ex i coatone
motus . sic g° distingui possunt hec z ei deminutioes . qz p'
arguit ex pportone ptis ad totu . ḡa ex pportone eiz fi
ti ad qlz finitu . z uō ex inchoatione motus . exh . n . ar
guit tpe e' finitu ex alio tio . i . ex tio anteriori . qz supponit
motu aliu et transitu illu q' i infinitu talis tpe incepisse et ha
buisse initiu . Deinde cu dicit . iu g° . cu nz tpe nz
mag'do sit infinita ex extensione ostit q' utrumqz istorz z infini
tione pbare aut magne et tpe et uir omnes e' infinitu
dione z ostendit talia nō ppoi ex indiuisibilibz d . g° F. qz p' ait
q' si ponatur talia ppoi ex indiuisibilibz q' oz q' indiuisibile diuidat .

Hic probat quod dixit, scilicet quoniam neque in indivisibili. Dicit ergo quod impossibile est ex contactis quod neque linea neque planum, id est superficies, neque omnino, id est universaliter, nullum continuum erit ex athomis, id est erit ex athomis et indivisibilibus, non solum propter id quod nunc dictum est, scilicet quia oportet omnes partes ad totum et indivisibilia ad continuum non esse proportionales, sed manifestum(?) est continuum componi ex indivisibilibus quia hoc posito accidit dividi athomum, id est sequitur quod dividatur id quod est indivisibile. [I]dem enim dicit: quoniam neque in indivisibili probat quod dixit, dicens quod in omni tempore est accipere velocius et tardius. Velocius autem est quod in equali tempore plus transit spacium vel plus transit de spacio. Contingit autem dici et eunoliam, id est sexqualteram, existere longitudinem. Si enim accipiatur motus velox in equali tempore transiret duplicem longitudinem, si non accipiatur motus velocior sexqualteram in equali tempore transibit longitudinem sexqualteram, scilicet in ratione locis hic, scilicet secundum proportionem sexqualteram adducta ergo velocioris secundum eunolium, id est secundum proportionem sexqualteram, et dividatur et distinguatur magnitudo quam transit velocioris et tardioris ita quod magnitudo velocioris dividatur in tres athomos, scilicet in a|b|c|d. Que non sunt tardiores dividantur in duos athomos in quibus sunt e|f|g. Itaque et tempus in quo velox transit athomos de magnitudine dividetur secundum in tria athoma, quia equalem magnitudinem transibit in equali tempore. Dividatur ergo tempus in tria athoma que sunt k|l|m|n. Propterea ergo quod in tribus athomis temporis in quibus velox transit tres athomos de magnitudine tardum transibit in duos, quia positum est quod tardum est in sexqualtera proportione ad tardum, consideravit(?) quod tardum tres supra athomos temporis in quibus velox transit tres athomos magnitudinis transit, propterea quod tardi deductum est per e f g l, per duos athomos magnitudinis. Si ergo tardum transit duos athomos magnitudinis in tribus athomis temporis, ergo unum athomum magnitudinis transibit in uno athomo et dimidio temporis. Secatur ergo tempus in [illegible] in duas partes. Dividitur ergo athomum et indivisibile, quia tardum non transit athomum magnitudinis in athomo temporis sed plus, quia in athomo et dimidio. Sic ergo impossibile est athomum et indivisibile sic indivisibile dividi. Manifestum est quod neque continuum est indivisibile, id est componitur ex indivisibilibus. [D]icit autem quod proportio eunolia est proportio sexqualtera est quam continet totum et medietatem. Unde tres scilicet in eunolia proportione ad duo, quia continet totum duo et continet unum quod est medietas duorum, quia si accipiantur motus secundum eunolium proportionem in illo tempore in quo velox transibit tres, oportet tardum transire duo. [D]icit autem quod a|b|c|d notat tres athoma. Considera si per lineas velle intelligere athomos essent quattuor athomi. Non ergo debemus per lineas intelligere athomos, sed per id quod est inter lineas, ita quod per id quod est inter a et b intelligetur primus athomus, per id quod est inter b et c intelligetur secundus athomus, per id quod est inter c et d intelligetur tercius athomus, ita quod a|b|c|d, que sunt quattuor linee, notabunt tres athomos magnitudinis velocioris; e|f|g duos athomos magnitudinis tardioris; k|l|m|n tres athomos temporis.

Necesse est autem ipsum nunc et cetera. Postquam philosophus ostendit motum esse continuum, in parte ista ostendit de partibus ipsius motus. Motus autem dividitur dupliciter: dicit primo per comparationem ad mensuram, eo enim ipso quod motus mensuratur tempore, sequitur ipsum dividi divisione temporis. Hic motus dividitur per comparationem ad mobile, sed enim mobile quod est subiectum motus est divisibile, propter hoc sequitur motum dividi secundum partes ipsius corporis mobilis. Volens ergo philosophus declarare de partibus ipsius motus, tria facit, quia primo ostendit mensuram motus non esse quid indivisibile sed divisibile. Secundo ostendit subiectum motus esse quid divisibile. Tercio declarat de partibus motus comparatione ad subiectum. Prima in duas, quia mensura autem est tempus, et in motu autem divisibili. In tercio ergo primo partes est quod motus non fit in nunc vel instanti, nec mensura mensuratur in indivisibili sed divisibili. Dicit ergo facit quia primo ostendit quod in ipso tempore est dare indivisibile quod dicitur nunc. Hic probat quod in ipso nunc et in hoc indivisibili motus esse non potest. Prima in duas, quia autem nunc est per tria facit, quia primo ostendit quod ipse significare nomine ipsius nunc. Hic comparat ipsum nunc ad preteritum et futurum. Tercio quedam que supposuerat probat. Prima in duas, secunda ibi ad tercium necesse est. Dicit ergo quod necesse est ipsum nunc quod non secundum alterum sed per se et primo dictum est nunc, hoc nunc necesse est esse indivisibile et necesse est esse tale hoc nunc in omni tempore. [D]icendum autem quod ad dictum per se et primo tale quod secundum se totum est tale, ad nos dicimus per accidens et secundum alterum tale quod secundum aliquid suum est tale, ut dicimus sanari Sortem, quia per accidens et secundum alterum sanatur, cum thorax et non sanatur secundum se totum. Ostendit ergo nunc dicitur ad presens primo per se et per se est nunc quoniam non est eius quod non sit in primum(?) sed secundum se totum est presens. Dicere autem dicimus esse nunc secundum alterum et quasi per accidens non secundum se totum est presens sed quia adest ei [illegible]. Continere est presentis de tempore non sit quod non indivisibile per se et per se nunc dicitur indivisibile quoniam sed si accipiatur presens vel tempus ipsum nunc sed secundum alterum sicut tempus dicitur esse presens et dicitur esse nunc non quia secundum se ipsum est presens, sed quia continuum preteriti nunc. Per dictum tempus adest ei esse presens quia nunc quod est presens quia adest ei. [D]einde cum dicit: est enim ad continuum, comparat tempore nunc ad preteritum et futurum, dicens quod ipsum nunc est ad preteritum [illegible] quod finis est [illegible] preteriti cuius preteriti [illegible] ipsum nunc ut preteritum dicat [illegible] nunc [illegible] ex preterito, quia tunc preteritum esset futurum [illegible] ita est futuri [illegible] supra [illegible] et illud quod [illegible] quia ipsum [illegible] preteritum. Addit autem quod ipsum nunc quod dicitur [illegible] utriusque temporis, scilicet preteriti et futuri, si hoc, scilicet nunc demonstretur [illegible] hoc [illegible] presens [illegible] ipsum sit [illegible] erit quod est indivisibile [illegible] agnoscitur non quod est preteritum et futurum esse unum agnoscitur ipsum esse indivisibile et cetera. [D]icit autem quod nunc ita declarat preteritum quod [illegible] ipsum est totum est futurum [illegible] quod si [illegible] sic [illegible] ipsum nunc [illegible] ipsum nunc quia tunc [illegible] preteritum esset futurum. Rursus hoc nunc [illegible] sit futurum quod [illegible] autem ipsum nunc totum est preteritum [illegible] tempus [illegible] ipsum nunc [illegible] autem ipsum nunc quia tunc quod est futurum esset ad quod futurum sit esse ad preteritum. [D]icit et quod secundum nunc est unum et indivisibile nota [illegible] [illegible] secundum [illegible] quod ab [illegible] agnoscat nunc esse unum et postea cognoscat ipsum esse indivisibile [illegible] esse unum [illegible] ipsum esse indivisibile. [D]einde [illegible]

quod hic intendit dicens continua nisi quod scilicet cognoscit nunc esse
unum et esse quod indivisibile. ¶ Dicit quod hoc dictum manifeste videri potest.
Secundo manifestatur si consideretur qualiter nunc est unum. Secundo manifesta-
tur si comparatur nunc ad preteritum et futurum. Prima manifestatio sic patet, quia
nunc omnino non est unum uno modo. Alio modo non est unum ipsa continuatio ut
scilicet et tempore et alio continuatio tamen est nunc et punctus continuatio scilicet nunc
tempore sicut unum continuativum partium. punctus autem et nunc sunt unum sed
indivisibile et pro particionem partium. Sicut ergo intelligens lineam unam
intelligit scilicet eam esse continuam, quia hoc est eam esse continuatam unam esse partes
sic intelligens nunc esse unum scilicet intelligit ipsum esse indivisibile, quia
hoc est ei esse unum esse indivisibile. Patet ergo secunda manifestatio quod ex ipso nunc
unitatem quam competit ipsi nunc et aliis indivisibilibus statim cum intelligitur
talia esse unum intelliguntur ea esse indivisibilia. Secunda manifestatio sic patet
quia numquam due partes sibi continue se habent. Sed inter eas cadit
sibi media. Exemplum enim inter illas duas partes cadit unum punctus.
Eo ergo ipso quod intelligimus unum nunc esse inter preteritum et futurum in-
telligimus quod preteritum se habeat continue ad futurum et quod inter ea non ca-
dat ad continuationem nisi ad divisionem, quia intelligimus ipsum nunc quod cadit
medium inter ipsum esse quod indivisibile. ¶ Deinde cum dicit: Necesse est igitur.
quod quidem suppositum probat dicens: igitur etc. Sed quod dicit suppositum, primo non probat ipsum
nunc quod est idem preteriti et futuri esse unum. Secundo probat ipsum esse in-
divisibile, ibi: sicut autem indivisibile est. Esse primo dicit etc. quia primo ostendit non posse plura
nunc esse inter preteritum et futurum sicut illa nunc se habeant continue.
Secundo declarat talia nunc non posse esse plura sive se habeant secundum
sive aliud secundum. Dicit ergo quod necesse est idem esse ipsum nunc quod est medium
id est quod est idem utriusque temporibus, quia si est alterum quidem si sint plura nunc
inter utraque tempora, nisi inter preteritum et futurum alterum non erit
continue alteri. Preter secundum quod continuum non est compositum ex partibus in continua, id est
eodem continuo sunt alia plura continue se habentia. Sicut illa sunt partes
continui et sic ex hiis componatur continuum. Si ergo in parte esset
plura nunc continue se habentia sequeretur quod tempus esset compositum
ex hiis nunc et quod continuum componeretur ex inpartibilibus quod est inconveniens.
¶ Deinde cum dicit: Si autem secundum ostendit talia nunc non posse se habere
secundum. Esse quod dicit etc. Sed quod dicit probat in textu sic: At vero si tempus
dicit ergo quod si sint plura nunc que ponuntur esse inter preteritum et futurum
non sunt continue sed utrumque secundum est et separatum ab alio est tempus
inter ea. Omne enim continuum est habens intermedium quod cadit inter duo
indivisibilia secundum se habentia. Ex hoc enim dare puncta duo se-
cundum se habentia sic inter ea cadat linea, sic duo instantia sic
inter ea cadat tempus quia ipsorum utrorumque, id est inter ipsos duos sic
inter ipsa nunc quod sunt sic preteriti et futuri. Et propterea inter preteritum
et futurum et futurum cadet medium continuum. Ex hoc ergo posito ca-
det tempus ad inter tempus preteritum et futurum quod est inconveniens.
¶ Deinde cum dicit: Adhuc quia inter extrema tempora est idem eadem medium
unum. ¶ Dicit quod hic prius supposuit medium inter preteritum et futurum esse
tempora continue se habentia, illa autem continue se habent ut dictum est. Di-
cebatur inter quas non cadit medium. Nunc autem per inter que non ca-
dit medium eiusdem generis. Ergo inconveniens est inter tempus preteritum et

futurum cadere ad tempus. Propter quod esse non potest quod inter preteritum cadat
duo nunc secundum se habentia, quia inter illa duo nunc que sunt
sic preteriti et futuri, et per consequens inter tempus preteritum et futurum cadet
tempus medium, quia preteritum et futurum non se habent continue, quia inter ea ca-
det tempus medium unum et eiusdem generis quod est inconveniens. ¶ Deinde
cum dicit: At vero si tempus adducit secundam rationem dicens: at vero si tempus
si ponuntur duo nunc inter preteritum et futurum secundum se habentia et tempus
est medium inter ea, id est tempus erit divisibile, continuum est enim quod omne
tempus est divisibile quia si divisibile est hic tempus divisibile erit ipsum nunc. Nunc ergo
supradicta est vero quod est inconveniens sit ipsum nunc esse indivisibile, inconveniens est
ponere sic duo nunc inter preteritum et futurum. ¶ Consequenter ex
hiis rationibus sufficienter arguit quod inter preteritum et futurum non potest esse nisi
unum nunc quia si essent ibi plura nunc vel illa plura nunc se haberent
continue et nunc continuum esset ex impartibilibus vel se haberent secundum et nunc
inter preteritum et futurum cadet tempus et sic ipsum nunc esset quod divisibile
quod omnia sunt inconvenientia. Quia sicut non est intelligibile esse plura nunc inter
preteritum et futurum sicut illa plura se habeant continue vel secundum, cum utrumque
horum sit impossibile impossibile erit esse plura nunc inter preteritum et
futurum. Erit ergo unum nunc inter ea, quod declarare volebamus.
¶ Deinde cum dicit: Si autem divisibile hoc continua quod si tempus quod cadit inter pre-
teritum et futurum cum sit tempus divisibile sit oportebit ipsum nunc divisibile
esse. ¶ Dicit quod inter preteritum et futurum non potest divisibile esse sicut nunc sic
inter duas partes linee continue se habentes non potest esse sicut
punctus. Sicut ergo solum nunc est idem quod non est preteritum nec futurum et sic
solum nunc est medium inter preteritum et futurum dicere tempus ad esse medium
inter ea est dicere tempus ad esse id quod nunc, quia cum omne tempus sit
divisibile oportebit ipsum nunc esse divisibile. Erit ergo in textu prima
quod sicut inter preteritum et futurum cadent duo nunc secundum se habentia
inter illa duo nunc cadet tempus medium quod tempus medium esset idem quod
nunc, quia non potest poni inter preteritum et futurum nisi nunc. Cum ergo
omne tempus sit divisibile, sequitur quod ipsum nunc sit quod divisibile quod est inconveniens.
¶ Deinde cum dicit: Si autem divisibile est ostendit quod oportet esse unum nunc
inter preteritum et futurum. Omne quod est nunc oportet esse quod indivisibile. Esse quod
est etc. Sed quod dicit probat in textu. Secunda ratio sic: Adhuc autem est ratio. Ad hunc dicit
dicit ergo quod impossibile est ipsum nunc esse divisibile, quia sicut ipsum nunc
adesset presens quod est in futuro, id est quod est futurum, et ad futurum in eo quod
est presens. Consequentia hic ipsum nunc quod dicitur secundum posse esse divisibile dete-
rminat preteritum et futurum tempus, et quia declarat preteritum et futurum
tempus sic esset divisibile esset preteritum aliquid et futurum. Si ergo indivisibile
est quod presens est futurum et quod futurum est esse presens inconveniens est ipsum
nunc esse quod divisibile. ¶ Deinde cum dicit: Et quia eciam secundum hoc contra quod si
nunc esset divisibile nunc quod est futurum esset preteritum et quod est preteritum
esset in futuro. ¶ Dicit quod ut patet ex littera. Hic id est quia ipsum
nunc declarat preteritum et futurum et quicquid est post nunc totum est
futurum et sic declarat futurum quod quicquid est ante nunc totum est pre-
teritum. Si ergo nunc quod declarat preteritum et futurum est quod divisibile et est a-
liquid quantitatis propter hoc quod est preteriti et futuri habebit aliquid de nunc
quod autem quod erit in nunc erit post aliquid preteriti et aliquid futuri.

prius ergo erit post tempus praeteritum erit futurum, prout autem erit ante tempus futurum erit praeteritum. Illud ergo erit praeteritum et futurum quod est praeteritum erit futurum quia est in futuro erit praeteritum. Ergo oportet quod nunc indivisibile quod sit ad dividendum ante futurum non sit praeteritum. Si ergo nunc ante futurum et post praeteritum est, si ponatur esse quod divisibile erit simul praeteritum et futurum quod est inconveniens. Ulterius secundum dicit adhuc quia necesse est quod posito nunc poni esse quod divisibile et cum medium unum et idem erit ante tempus futurum et post tempus praeteritum. Cum autem si nunc dividatur in duo indivisibilia et secundum unum indivisibile terminet praeteritum, secundum aliud non terminet futurum, et sic non posset in signum ad unum et idem quod esset simul praeteritum et futurum quia posito quod unum et idem esset post tempus praeteritum et ante tempus futurum. Quod autem sic non possunt duo indivisibilia continuari se invicem vel cadere in medio non potest in tali nunc esse quod divisibile et terminare praeteritum et futurum, alioquin haberemus sic terminare ad in medio quia si non esset in medio esset terminare duo indivisibilia continue se invicem absque aliquo medio. Cum ergo hoc supra habitum non indivisibile non potest poni nunc esse quod divisibile, non ponatur quod continuum claudatur inter duo indivisibilia, ita quod secundum unum indivisibile terminet praeteritum et secundum aliud terminet futurum. Erit ergo quod erit in medio inter duo indivisibilia quod posset esse et praeteritum et futurum, erit simul praeteritum et futurum et erit in praeterito et futuro quia erit ante futurum et post praeteritum. Deinde cum dicit Sed autem ponit tertiam rationem quae talis est, quod si nunc est quod divisibile tunc nunc non accipietur secundum suam significationem propriam, quia quod divisibile in tempore non est totum est nunc ideo autem quod sit cum praedicto inconveniens sequitur Si indivisibile si nunc ponatur quod divisibile et tunc nunc non erit per se. Ergo secundum alterum dicendum dico, non erit secundum ipsum nunc quia ipsum nunc non est sed quod divisibile sed indivisibile. Propositio autem ut supra dicebatur esse ad talem esse ad prius vel ad nunc potest intelligi dici per se et tunc est secundum se totum tale, vel secundum alterum et tunc est secundum aliquid suum tale. Si accipiatur est per se prima secundum est quod patens et sumpsimus. Si ergo accipiatur ipsum quod secundum se totum est prius sic est quod indivisibile et sic superfluum est dicere quia repugnat ei dictio. Sed si accipiatur ut est quod divisibile sic non accipiet nunc secundum se. Sed secundum alterum quia nullum quod divisibile in tempore secundum se totum est plenus. Est ergo sic inconveniens adhuc ducens propositum si dicatur nunc esse quod divisibile accipietur non proprie ut sic de eo loquimur sed cum sumptione. Deinde cum dicit Adhuc autem ponit quartam rationem esse quod est quae prius ponit hanc rationem secundum ex his quae dicta sunt concludit, quod scilicet nunc est indivisibile et unum et sic unum quod est indivisibile est expositum esse declarata. Sed addit quartam quod sit ad. Est autem haec ratio talis quod si nunc est quod divisibile non erit simul idem sibi. Sed habebit successionem in partibus et non erit totum simul. Id autem quod adhuc sumitur post quod divisibile tunc ipsum nunc sed quod erit totum, scilicet aliqua pars ipsius erit praeterita, aliqua pars ipsius erit futura, aliqua scilicet alia pars ei erit futura. Sic ergo posito nunc non posset esse idem sibi. Sed habebit successionem in partibus et est totum et futurum. Nam si nunc est quod divisibile aliqua pars ei praeterit et aliqua est futura. Itaque ipsum nunc non est idem sibi. Est nunc tempus et est secundum hoc quod tempus quod est in diversis.

Propositio autem quod de ratione ipsius nunc est quod non habeat successionem in partibus sed sit idem sibi et totum simul. Hoc non est nunc quod est impartibile. Non ergo secundum totum est nunc non secundum totum est impartibile sed est tale est totum simul. Ergo de ratione ipsius est quod sit totum simul. Deinde cum dicit Quare concludit ex dictis quod sunt est indivisibile quod est unum et cetera dicit quia si in ipso est esse ipsum nunc hoc quod scilicet duo dicta necesse est aperte idem esse et unum nunc et eodem tempore scilicet in praeterito et futuro. Ergo si nunc est indivisibile est unum et idem et quo modo id autem sic non sic est idem nunc unum est quod indivisibile quia si esset quod divisibile, id est si esset quod continuum, vel si esset quod divisibile ut habet alia tempora contingeret ponere eadem inconvenientia et plura diximus de eo nunc habet quod ipsum sed non dicit quae rationes ut patet ex exemplis supra quod ex alia translatione fuerunt in parte plura inconvenientia adducta si poneretur ipsum nunc quod divisibile esse. Ultimo epilogat esse declaratum dicens quod quod ergo sit in tempore ad indivisibile quod dicimus esse ipsum nunc manifestum est ex his quae dicta sunt.

Quod autem non in ipso nunc et cetera. Postquam philosophus ostendit quod ipsum nunc temporis est quod indivisibile, in parte ista probat quod in hoc nunc non potest esse motus. Et quod dicit quia primo ostendit quod in nunc non potest esse motus, secundo ostendit quod non potest esse ibi quies vel etiam non quiescere. Dicit ergo quod manifestum est ex his, id est ex dictis quod in ipso nunc non movetur. Si namque est, scilicet potest esse motus in nunc, contingit in ipso nunc ad moveri velocius et tardius, quia ut supra dicebat omnis motus potest esse velox et tardus. Sic ergo ipsum nunc in quo, id est in ipso autem in ipso nunc velocius movetur per a b, ergo tardius in ipso nunc movetur per minorem magnitudinem quam sit a b, ut puta movebitur per a g quae est pars de a b. Quod autem tardius in toto ipso nunc movetur per magnitudinem a g, quod est velocius movebitur per a g in minori quam sit id quod nunc, quia divideret ipsum nunc. Sed hoc est impossibile quia erat praepositum esse indivisibile. Non ergo est moveri in ipso nunc. Propositio autem totum in rationibus huius consistit quia si in ipso nunc est motus quod velocius movebitur in nunc per maiorem magnitudinem et tardius per minorem. Si ergo velocius movebitur per maiorem magnitudinem in ipso nunc per minorem magnitudinem movebitur in minori quam nunc erit. Ergo dividetur ipsum nunc quod est inconveniens. Deinde cum dicit At vero nec quiescere probat quod etiam in nunc non possit esse quies. Et quod est sicut quod est rationes adhuc adducit. Secunda in aptum si ideo est in apto quiescere dicit ergo quod ac vero non quiescere sicut dicimus in nunc quia diximus esse quiescere quod est aptum natum moveri non tamen movetur quando est aptum natum et quo est. Erit ergo aptum natum et sic est aptum natum quia quando ipso nunc non est aptum natum moveri. Unde est et quia non quiescere dicitur in nunc. Propositio autem quod quies et proprio motu proprio autem et ipsius nata sunt fieri esse idem, quia ergo non est aptum natum moveri in ipso nunc non quiescere poterit. Deinde cum dicit Amplius si idem adducit secundam rationem dicens quod si hoc idem nunc est eis in utrisque temporibus contrarium autem hoc quod est per hoc totum tempus moveri ad alium, scilicet secundum aliud totum tempus quiescere, quod aliud motus in toto

tpe moueb; in quolz ei [] q e aptu natu moueri et
quiesce in aliquo toto tpore / sic quiescet in quolz ei
[] q e aptu natu quiesce. cu g unu et id nunc sit ad
tu tpis in quo e mot q e tpis in quo e qes. cotingit id
i ipo nunc quiesce et moueri. cu id e q ipm nunc e id ul-
timu .i. id e in utroq tpe. [P]robo aut q ph ymaginatur duo tpa contine se hnta ut puta / a. et b. q in toto
a. sit mot in toto. b. sit qes. si g / a. et b. contine se
hnt erit id e nunc utriusq tpis. i illo g nunc / erit
sic mot et qes. q competit id nunc e ad ipm / a. erit i mo-
tus q positu e ibi ee motu in toto et in oi eo q e ad
ipm / a. ptinet uo dem nunc e ad ipm. b. erit i qes. q sic
erit i motus et qes q e incouenies. [D]ub f. as q
uidr h uo ee no solu s adusarios h et s ueritate. cu
.n. ueritas sit q in duob tpibz contine se hntib possit qs
sic se hre. q in toto uni illoz tpm qescat et q in toto
alio moueatur. uidr sequi h inconueniens q ex quo unu
et id pot ee ad utrumq tpis q sic qescat et moueatur. [S]ed
q cu d q qescit in toto / b. et in toto aliquo tpe qescit i
quolz ei. intellio e de eo q sit ad ipm / b. q ibi sit aptu
natu qesce. dato q quis qescat in toto / b. et in quolz
ei no tn ppt h qescet in tio illi tpis. q in h tio no potest
ee qes. h g unu et id e sit ad utrumq / tm. f. tpis in quo e
mot q e tpis in quo e qes. ergo tn ppt h seq q in h tio
sit sic mot et qes n supponatur q in h tio sit ad aptu
natu qesce et moueri. ergo e g dcm uo s ueritate h s ad-
usarios ponentes in nunc tpis posse qesce et motu. signi-
ter g ph no obuiat q mo in toto tpe mo in quolz ei
h dicit q mo in tpe mo in quolz ei in quo e aptu na-
tu moueri et qesce. si g in illo sit apta nata ee qes
mot cu unu et id instans possit ee ad duoz tpm in q
uno s se totu e mot in alio aut s se totu e qes. h g
posito in illo in stanti q e ad utrumq tpis erit sic mot
et qes [I]dem cu dicit / amplius aut. adducit q uotu
d. q amplius dr q dicimus qesce q sicut se hit et ipm et qes p-
tes ei. et nunc et prius. cosequen cu qes sit priuatio mot sic
dicimus moueri q no sicut se hit nunc et prius. q q no supplexe hit
prius et posterius i qesce dicetur q sicut se hit prius et post-
erius. in ipo aut nunc no e prius nec posterius nec fuco. ergo
nec qesce ptin nunc necce e g q mo moueri in tpe et
q e qescens qesce in tpe [D]einde seq illa pars. q mutatu
aliquid omne i q postq ph ondit q mot no mensura m mensura
indiuisibili h diuisibili q mot no fit in nunc h in tpe ondit
q mot no ht fieri in indiuisibile h diuisibile. d. q omne q mu-
tatur. i. omne q e subm mot necce e ee diuisibile. q enim omis
mutatio ex quodam in q dm. i. e a tio in quo et ad tmu ad q
et cu q mo sit in h in quod mutatu e .i. i tio ad q
aptu mutatur. h cosplet e mot. cu aut e in eo. ex q

mutatu e .i. in tio a quo et ipm et ptes ei omis no muta q
no du inceptus e motus q q sicut se hit et ipm et omis
ptes ei no muta necce e igr cu mobile mo q ipi nunc
.i. ipi mo h q ad .i. aliq pte ei ee in h tio a quo
q no .i. s alia pte ei in alio tio .i. tio ad q. sic g
omne q muta pte e i tio a quo et pte in tio ad que omne
tale e diuisibile. p.so .n. e ipm mobile posse s se totu ee .i. nullo
m .i. nul pte e ipm ee in neutro tio p omi mo. h pte e i
uno tio et pte in alio. addit aut de quo tio ad que mutatur
e q pte mobile e in illo tio et pte in alio. d. h intelligend ee de
illo tio ad q in q mutat sp s mutatione. ut ex albo in
fuscu no in nigru q .n. muta ex albo ad hr defusco
in q prius mutatur no tn oz q ad hanc de nigro in q
ultimo muta / id ait q no necce e q omne muta in qualz
ultioz q no oz q sit in ultio tio. h sufficit q sit s ali-
q sui pte in tio proximo. cocludit aut ex p.dis q mutatum e q
omne q mo erit diuisibile [D]ub f. as intuitu uidr sic q ee
q muta pte e in tio a quo et pte in tio ad que. uidr ad q
no. sunt .n. aliq mutationes indiuisibiles sicut immutatio subitanea
si .n. aer debeat muari in ignem no oz q pte sit aer et pte
sit ignis. forte .n. subitales sunt formae q ad eoru et q ad ee
no .n. h forte induitu in matia q prius induta una ps
forte q aia / h g de aliquo cum e q pte e in tio a q
et pte in tio ad q no tn uidr ee ueru dem q omne q mu-
tatur hat ad de tio a quo et pte de tio ad q [A]d q enim
ad soluendu hanc ronem ph uarias rones recitat. dic
.n. alex. sensisse q omis mu in mensura tpe quo posito
uidr seq. cu in tpe sit succ q omne q mutatur successe mu-
tatur. et p ptes acqrit q acqrat. h h uidr ee contra mu-
tationes q pont aus mutationes subitas et indiuisibiles. aer .n. subito il-
luminatur / ut pz ex sco de aia. sic et ois mutatio subitane e in-
diuisibilis / themist a ut pz ex eod comto alr soluit ait .n.
q aliq tmu sit subito / h latz nos / ait g unde eo q
e mutatio et q mutatio e aus mutationes ee diuisibiles. id ex diuisibilitate mutationis argu-
it diuisibilitates mutationis. h n h uidr sufficere. q si sunt aliq mutationes di-
uisibiles. aliq indiuisibiles / h h nos lateat / sicut ex diuisibilitate mutationis argu-
imus diuisibilitate mobilis. sic ex diuisibilitate mutationis debemus argue indiuisibilitate
mobilis. no g omne q mutatur contingit mutationes mutari s q hnt e
in diuisibile cuius oppositum in mutu in hnt. auerhoys aut ne id
sentire dicit. alr soluit uniu .n. ph h no loq de diuisibilitate
subiecti s quantitatis h de diuisibilitate ei s formas contrarias. hanc aut diuisibilitate
uidr intellectu sonare lra. uult .n. ph q si as mutatur
de albo in fuscu pte hit de albo et pte de fusco. h hc
solo no remouet dubium in dubia / na in aliq mutationibus
ut in his q sunt subito no e dio sbi s formas contrarias. i
talibz .n. sic expoliatur subm tota una forma et indu-
citur alia no e pte in una et pte in alia. [R]ursus
ut in ipsis patebit dio q attenditur i mutationibus no spe-

accidentalia et secundum formas contrarias. sed in aliquibus accidentalibus et secundum quantitatem solum. immo
in omnibus quodam modo mutabilibus quodam modo in accidentalibus et dico secundum quantitatem solum.
… alterationis adiuncta quod in motibus mutabilibus et aliquando dico et in immutabilibus
… sed in aliquibus motibus dico secundum se in aliquibus non secundum eorum
annexionem … non fit dico secundum se. quia in hoc motu secundum tot
expoliatur una forma et inducitur alia. et tamen in dico ratione dis-
positionis annexae. quia … in instanti suscipiat … formam
… dispositum ad susceptionem eius. … aliam … solum
adducit. aliter enim quod ipse omnis terminus et in tempore. … ad
ad terminum in uno tempore. sed et in tempore praecedens. scilicet prout hoc ter-
minus et finis terminum … in tempore. omnis enim motus … in in-
stanti et … alius motus … in tempore ille ergo motus … in tempore et
… per quod ad ipse terminum … si autem ad dictum terminum … per …
… in instanti hoc est autem praecedens … prout tale terminum et fi-
nis terminum … in tempore. Ideo enim ergo … ut appareat quod
sit de quaestione … quod in omnibus … philosophi …
et motus … perfectius est. hoc enim modo probat philosophus quod omne quod mutatur
est divisibile quia cum et in termino a quo non est inceptus et motus est et
in termino ad quem non … sed et in … esse quia secundum ipsum sequitur quod omne
quod mutatur divisibile sit quia partim est in termino a quo partim non in termino ad
quem. dicendum ergo illa mutatio quae dicitur mutatum esse non est secundum intentionem
philosophi quod sit quod divisibile arguit enim philosophus quod mutatur omne divisibile …
… distinguitur a … esse. vel … patet ex hoc quod mutatur et
quod divisibile prout … non dicitur solum mutatum esse. cum ergo omnis
motus instantanea dicatur solum … esse et … non dicatur
a … esse patet quod per has mutationes non impeditur dictum philosophi.
si enim illuminatio aeris et in instanti hoc illuminatio non diceretur dicitur
solum … esse. et hoc illuminatio non dicitur … esse. sed
ergo utrum omnis motus sit divisibile et utrum omne quod mutatur
partim et in termino a quo et partim in termino ad quem patet quod si loquimur de ter-
minatione … finis motus quo dicitur solum … esse quod sic
mutatur secundum quod hoc totum et in termino ad quem … motus
sic accepta loquitur philosophus. si vero loquimur de hoc motu non ut
dicitur solum mutatum esse sed ut includit motum praecedentem
secundum rationem motus praecedentis et in assignare dictum. …
… coniungatur prout … et finis motus non …
ut dicitur solum mutatum esse sed ut includit motum prae-
… in tempore et successione … accipere partem post partem …
quod sic mutatur partem habet in termino a quo et partem in termino ad quem.
… quod mutatur magis ac magis accedit ad ter-
ad quem … magis ac magis habet … ergo … volun-
te … dicere cum autem quod … in non tempore non …
terminus non … et finis motus et ut includit motum
praecedentem quia secundum hoc et accipere partem et partem. hoc voluerunt dicere
dicentes quod … habet partem et partem secundum se aliud non ratione dis-
positionis annexae. … dispositionem et assignare motum in
… quod enim … non habet ad … ad quem …
habet ad de dispositione formae ad quam vadit. patet ergo quod habet esse dico

in terminum … et quod omne quod terminum partim et in termino a quo et par-
tim in termino ad quem. ¶ Ultimo dubitatur cum omne quod movetur
partim et in termino a quo et partim in termino ad quem utrum hoc partes et partes
accidentaliter sint secundum formas contrarias vel secundum quantitatem solum. ¶ Ad hoc autem
… ut patuit in quaestione praecedenti … partes et partes accidentales …
secundum formas contrarias. sed hoc in motu locali non est … quia ut pa-
tebit in termino … accidentalia et partes et partes secundum quantitatem solum non dixerunt
alii quod partes et partes … accidentalia et secundum quantitatem quia aliter non haberetur
intentio philosophi. vult enim probare … motum esse divisibile ex eo
quod partim et in termino a quo et partim in termino ad quem. …
… modo … sed hic sunt partes quantitative …
… concludere. non enim omnis motus dico … et secundum partes quantitativas
sed … dare aliquam … in … secundum partes formales ut secundum
… ad … ad de formis contrariis. qualiter ergo accipiatur
partes et partes sive secundum partes formales sive secundum partes quantitativas … quod motus
… esse quod divisibile. cum ergo utroque modo arguatur
motum esse quod divisibile. quod et utrum … partes accidentales sint secundum quan-
titatem vel secundum formas contrarias ad quod dicendum quod in omnibus … et quod ipse
… arguit motum non secundum se totum esse in termino a quo nec
secundum se totum esse in termino ad quem quia successive et partes acquirit quod
acquirit in motu ergo locali non motus secundum partes quantitativas se con-
sinat … spatii. quia secundum partem quantitativam et in termino a quo
secundum aliam non et in termino ad quem et … partem et partem accipere secundum quantitatem
in motu non ad formam ut in motu ad quantitatem vero non et
necesse quod successive secundum partes quantitativas mobile moveatur in partes et
partes in … accidentalia et secundum formas contrarias et non secundum partes quantitativas. si
enim ad totum simul alteratur … mobile partim et in termino a quo et
partim in termino ad quem non quia secundum unam suam partem quantitativam sit in
uno termino et secundum aliam in alio. quia possibile est ipsum alterari totum
simul … alteratur sed modo partim et in hoc et partim in illo quia partim
habet de una forma contraria et partim de alia. …
…
…
completus … motus. quod dum ergo durat motus ad hoc
de una forma et ad de alia. … motus … et … ac-
cidentales sunt partes secundum formas contrarias non secundum quantitatem patet ergo quo
accidentales sunt … partes quia in aliquo motu accidentales sunt secundum quan-
titatem in aliquo non secundum formas contrarias ¶ Ulterius autem cum
motus … possit … secundum partes formales quam secundum partes quantitativas
et cum ex duobus modis utroque dictum arguere possimus.
dubitatur … philosophus … motum arguat motum esse divisibilem …
intelligatur de divisione eius secundum partes quantitativas vel secundum partes
formales vel secundum utrasque ¶ Ad quod ad hoc et dicendum quod motus
dum movetur partim et in termino a quo et partim in termino ad quem. et adhuc
quaerere quomodo … divisibile … de motu ut philosophus loquitur
omne mobile … et omne mobile secundum partes quantitativas. … omnis
motus praesupponat motum localem. et tamen omne mobile secundum quod
motus sit mobile localiter de necessitate et … secundum partes

quantitatis. omne ergo mobile dentetur habere partes quantitatis non tamen mobile quocumque motu moveatur. secundum unam partem quantitativa est in termino a quo et secundum aliam in termino ad quem. quia secundum philosophum in de sensu et sensato latones et motus locales vocabili in mediis accidunt prius quam ad ultimum, sed quia alterantur non adhuc sic se habent. quia enim non sit alterari et non videtur prius vel omnem aquam coagulari simul. quare quod alteratur licet sit dentetur quantitatem non tamen secundum unam partem quantitativa est in termino a quo et secundum aliam est in termino ad quem sed sic partes in termino a quo et partes in termino ad quem. quia sed partes de una forma contraria et partes de alia. omne enim quod movetur habet partes de utraque forma contraria vel secundum partes vel secundum dispositiones contrarias. cum ergo quod intermedio sit ut. arguere mobile esse divisibile secundum partes quantitativas vel secundum partes formales. dicendum quod via prima intermedio est arguere mobile esse divisibile secundum partes quantitativas. ista sic omnes alii motus presupponunt motum localem sicut partes secundum formas contrarias secundum quas accipiuntur alii motus presupponunt partes quantitativas secundum quas accipitur motus localis. sicut ergo quod movetur partem est in termino a quo et partem in termino ad quem sic ille partes erunt secundum formas contrarias sic secundum quantitatem sed enim sed mobile esse divisibile secundum quantitatem quia partes secundum formas contrarias in omnium est presupponere habere quantitativas. Plurius autem cum non necesse sit omne quod alteratur alterari successive secundum partes quantitativas. quia totum alterari simul. Dubitatur autem ut autem sit contingat.

Ad quod dicendum omne alterabile de necessitate sit quantum et sic divisibile secundum quantitativas partes ut dictum est et non de necessitate alteratur successive secundum partes talis quod non totum simul alterari. sed ergo non sit necessarium potentia contingere. ponunt autem communiter duo modi quibus aliquid accidit quod ex debilitate agentis. secundo ex distantia partium mobilis. nam quia agens aliquid et debile non sic inducit formam in toto passo. sed prius inducit in una parte ut ignis primo calefacit unam partem aeris et illa pars calefacta calefacit aliam et sic successive calefit aer donec compleatur calefactio tota. Secundus quia partes passi habent aliquam distantiam et magis approximat agenti una pars passi quam alia. non oportet quod totum passum comminuatur ab agente quod prope sit mutatur sed propterea recipit formam agentis pars propinqua quam remota. et quod pars illa propinqua forte mutata immutat aliam immutatam debilius quia est successiva susceptio formae non solum quantum ad ipsam formam sed etiam quantum ad eius intensionem et remissionem sed hoc omnia sunt patentis quia successive in alteratione non est de necessitate et secundum partes quantitativas et secundum formas contrarias est ut. sed mobile successive vadit ab una forma contraria in aliam et partem habet de una forma contraria et partem de alia. est autem ulterius dicendum de eo quod philosophus ait. nisi quod omne quod mutatur partem habet de termino a quo non de termino ad quem mutatur ulterius sed de eo ad quod mutatur. et quia non ponere quod sit dare primum in quo mutatum est quod mutatus. sed cum disputabimus inferius utrum sit dare in motu primum in quo mutatum est et quo et ubi dare primum mutatum esse apparebit quando queretur......

Motus autem est dicitur divisibilis duobus modis. et consequenter philosophus ostendit motum esse divisibilem quia motus sit in quantitate quia motus non in instanti et probavit quod mobile sit quantum. subdividit motus esse divisibilem. Inparte ista determinat de divisione motus ostendens motum esse divisibilem tam ex parte mobilis quam ex parte temporis. Et quod dicitur quod primo determinat de divisibilitate motus. secundo removet obiectiones quasdam falsas contra motum. solvendo quasdam sophisticas rationes contingentes per quas probabatur motum esse. Secunda ibi. quoniam autem omne quod movetur in tempore movetur et ex quodam. circa primum dicendum quod primo determinat de divisibilitate motus. secundo de divisibilitate contrarii ibi. quoniam autem omne quod movetur aut et. circa primum dicendum quod primo determinat de divisibilitate motus. secundo de continuitate eius ibi. quoniam autem omne quod movetur in tempore movetur. primo ostendit in tres partes. quia primo determinat de divisibilitate motus. secundo determinat de ordine ipsarum mutationum. tertio de ordine ipsorum motuum. secunda ibi. quoniam autem omne quod mutatur ex quodam in quod mutatur. et circa primum dicendum quia primo ostendit motum dividi cum divisibile mobile quantum sit divisibile mobile et temporis. secundo enumerat ea secundum que dividitur ipse motus ibi. quoniam autem omne quod movetur. et circa primum dicendum quia primo ponit quod intendit. secundo probat quod dixerat ibi. ut si ipsum a. c. dicit ergo quod motus est divisibilis duobus. dupliciter quidem modo motus dividitur tempore. alio modo dividitur motus secundum motum partium illius quod movetur id est secundum divisionem mobilis. Deinde cum dicit ut si ipsum a. c. probat quod dixerat et circa dicendum quia primo probat motum dividi secundum divisionem mobilis. secundo ostendit quod motus dividitur secundum divisionem temporis ibi. aliud autem secundum tempus. circa primum dicendum quod primo facit quod dictum est. secundo demonstrationes adducit ad probandum motum dividi secundum divisionem mobilis. secunda ibi. amplius autem si omnis motus est. amplius si quidem dicit ergo quod si ipsum ac mobile totum movetur ab. quod est una pars de a c. et movetur ab. quod alia pars eius. sic ergo quod sit a b motus quod est d e. ipsius autem b c sit motus quod est e z. motus partium ipsius mobilis partibus ergo motus ipse videtur totius mobilis. necesse est ergo totum motum in quo est totus d z. esse ipsius totius magnitudinis quod a c movebatur enim totum a c secundum hanc motionem que est d z. quoniam quidem utraque pars eius a c movebatur secundum utramque partem motus quod est d z. nulla enim a c movebatur secundum motum alterius partis et quia quelibet pars motus videtur esse partis magnitudinis quia motus totius est totius magnitudinis et per consequens dividitur motus secundum divisionem magnitudinis. Secundo quod motus dividitur divisione subiecti motus sicut accidens et forma dividitur divisione subiecti sed autem motus ad probandum quod forma dividatur divisione materie est si pars forme per ordinem esset partem materie. ergo nec enim ipso quod una pars forme est in una parte materie quoniam in alia sequitur formam dividi divisione materie. ergo eo ipso quod alia pars motus est in una parte mobilis que est in alia quod una pars mobilis non movetur motu alterius partis. sed quelibet pars movetur proprio suo motu sequitur motum dividi secundum divisionem partium mobilis. Deinde cum dicit amplius autem si omnis motus adducit secundam rationem. dicit amplius autem si omnis id est si totus motus est alicuius magnitudinis totus motus d z quod est quod communiter id est quod est quod totius partium communiter id est totius ipsius motus non competit alicui

mo^r. nulla .n. ps mo^s e^t cui cp^tat totus motus q^a
utraq; ps mot^s ride^t sup^s n^lla pte mo^r. si g^o tot^s mo
tus n^o e^t alic^s ptis a|c. m^o e^t hic totus mot^s alicuius
nulli^s mag^{nis} qua a|c. cui^s n. erit totus mot^s. d.z.
sc^o q^d q^p sit tot^s mag^{nis} a|c. & sc^o q^p ptes dicti mot^s sit
ptes mag^{nis} sue a^u ptes ipi^s motus ipi^s tot^s mot^s
d.e.z. & hic ptes mot^s sut ^s[illegible] ptiu q^e sut ipi^s mag
ni a|b|c. & nullaz aliaz. q^r ptiu n^o erit ali^s mot^s
ptes .n. motus magn^{nis} a|b|c. n^o possut vide^r
n ptib^s illi^s mo^r & n^o ptib^s alicuius mo^r. q^a ni^s mot^s
otinus n^o pt vide^r plib^s ptib^s eoz mo^{niu}. si g^o tot^s
mot^s d.z. n^o vid^r alicui pti ipi^s mag^{nis} a|b|c.
s^z q^lz ps mot^s vid^r cuilz pti mag^{nis}. q^r sc^o q^p tot^s
utriq^z mot^s erit ipi^s tot^s mag^{nis} a|b|c. ¶ Deinde a^t
q^p forma dic^i dicione m^e dr^r pt ondi p^s si una ps
illi^s fore^e sit i pte m^e & alia ps in alia. ita q^p quod^z
i una pte n^o sit in alia. sed h^s pt ondi si tota fore^e
n^o sit in qualz pte m^e. id .n. aia v^onat n^o dic^o
dicione tpis. tu^ q^p n^o e^t una ps aie v^onal^r i una p
te corpis. & a^a in alia. tu^ q^r tota hic aia e^t in q^lz p
te corpis. p has duas ras peedut hec due dem
to^es adducte ondetes motu^ dici dicione mo^r. q^r
quilz pti vndz suus mot^s i^e q^p mot^s mu^l ptis
mo^r n^o e^t i alia pte mo^r. Sa a^u ra h^s ondit ex
eo q^p tot^s mot^s to^s mo^r cp^tit neutre pti ipi^s mo
cp^tet. .n. si mot^s n^o diden^e mo^r q^e tot^s mot^s cp^e
tet cuilz pti mo^r sicut q^a aia n^o dic^o dicione
cor^s. to^s aia e^t in qualz pte cor^s. ¶ Deinde cu^ d^t. ap
a^u si quid. adducit tcia^ ro^m d. q^p si tot^s mag^{nis}
a.e. sit ali^s mot^s qua^ d.z. ut puta sit hic mot^s
in quo e^t t.l. h^s posito removeb^r ab eo .r. a mag^{ne}
a|e. mot^s. p q^e e^t utz^z ptiu^. hic a^r mot^s erut eq^a
les hiis q^e sut d|e|z. na^ si tot^s mot^s q^e e^t d.e|z.
e^t eq^l mag^{nis} a|b|c. si mot^s e.l. po^t ee mot^s illi^s
mag^{nis} oz q^p e.l. sit eq^l. d.e.z. q^r g^o uni^s ptis^z
uni^s mot^s ita q^p plib^z ptib^s n^o vid^z uni^s mot^s q^r
si tot^s quid mot^s qui^z .e.l. dividatur i mot^s ptiu^
mo^r eq^l erit motus q^e e^t .e.l. e^i motui q^e e^t d.e.z.
& si mot^s e.l. equatur d.z. cu^ d.z. positu^ sit
equari .a.e. & si totu^ eq^atu^ & ps pti eq^abi^r rel
d^o p dicio^m mo^r. si n^o tot^s mot^s n^o equatur tot^i
mo^{li} tu^e aut deficiet aut excellz q^ecuq^z pona^r
seq^o in cp^ens id ait. si n^o deficit .r. s. d.z. ^r si mg
ni^{dei} .a.e. q^r h^s duo ponu^t equalia s.s. hic mag^o
^r hic mot^s deficit ad .l. p ad .a.t.l. & ut si defi^{at}
p .k.a. sc^o ut q^p mot^s q^e e^t .k.l. nulli^s erit mot^s. n^z
n. mot^s erit tot^s n^z ptiu^ [illegible] q^p uni^s mot^s cu^
uni^s mo^r n^z hic mot^s erit nulli^s alicuius mag^{nis} q^r

mot^s cn^u e^t q^o moz^di cn^uioz. sc^o g^o q^p si mot^s t.l.
cp^at mag^{ne} .a.e. in .k.l. q^r mot^s .k.l. sit nulli^s
mag^{nis} sc^o a^t si mag^{do} .a.e. p dicio^m excellat motu^
t.l. sc^o in cp^ens q^r tu^e erit a^e ps nulli^s mo^r sui
motu q^r si h^s e^t in p^o^{le} nec^e e^t illi^s eius^d motu^ ee
equale sc^o oz dici hic motu^ p dicio^m mo^r. id ait q^p h^s
q^o dic^o mo^r e^t p dicio^m mot^s ptiu^. & nec^e e^t ipm^ tot^s
motu^ ee oi^s pti^r & ee tot^s mo^r q^e e^t pti^{le} p dicio^m mo
tus. ^r ut .a.l. nec^e e^t om^e motu^ .r. totu^ motu^ ee
ptti^{le} sup^s p dicio^m mo^r. ¶ Deinde a^u tota^ m^t hic rois
i^n h^s cp^se^e q^r n mot^s excedit mo^{le} n mo^{le} motu^ oz
motu^ eq^ri mo^{le} & oz ipm^ dici p dicio^m mo^r q^p a^u
mot^s n^o excedat mo^{le} p^z. q^r si mot^s sc^o excedit u
tra mo^{le} ee^t dare motu^ q^e n^o ee^t alic^s mo^r. s^z ut^s
si mo^{le} sc^o excedet ul^{tra} motu^ seq^re^r sic in cp^ens q^r
seq^re^r q^p ee^t ali^q ps ipi^s mo^r in q^a n^o ee^t mot^s.
ee^t g^o ali^q totu^ cn^{iu} p sc^o totu^ actu motu^ q^p n^o
movetur p o^is suas ptes q^p e^t in cp^ens ¶ Deinde sc^o
q^p ait q^p mu^l motus e^t uni^s. sc^o q^p ui^l cn^u e^t cn^uuoz. q^r
posz a^s dic^e q^p si mot^s .t.l. excedit mag^{ne} a.e.
in ali^q pte^a ut in k.l. n^o oz q^p mot^s .k.a. n^o sit
mot^s alic^s mo^r q^r hic mot^s cp^etit alicui pti ipi^s mo^r
posz .n. pan^s maioz q^e bacul^s applicari baculo sc^o
replicaretur pannus ita q^p ples ptes pani vndat
uni pti baculi. ita forte q^s dic^et q^p h^s motus sit
maioz q^a^m mo^{le}. n^o tu^ p^p h^s e^t a^s mot^s n^o applica^t
alicui pti mo^r. id ad h^s exclu^{dendum} ait q^p uni^s mot^s e^t
uni^s mo^r & una ps mot^s cp^etit uni pti mo^r. Re
lus neq^s dic^et q^p mot^s .k.l. n^o e^t sui mo^{li} q^r cp^etit
ali^u q^a^m a.e. ait q^p mot^s e^t cn^uoz. ex quo .n. tot^s
motus t.k.l. po^t ee cn^uuus n^o pt cp^ete alicui
mag^{ni} q^e n^o cn^uuatur cu^ mag^{ne} .a.b.e. relig^o
ig^o illa^ pte mot^s ee sui mo^{li} q^p e^t in cp^ens ¶ Deinde
sc^o q^p q^r p unu^ motu^ mot^s sp^e unu^ mo^{le} mo^d uno
motu q^r in p^o^{le} e^t id mo^{le} movi^r pte motib^s cn^{ti}
is .s. d.z. po^t ee mot^s mag^{nis} .a.e. & po^t ee eq^l illi
mag^{ni}. si dica^t & q^p p.l. sit mot^s illi^s mag^{nis} exq^o
p eu^d mag^{ne} mot^s uni^s mot^s e^t uni^s oz motu^ t.l.
ee eu^d motu^ cu^ .d.z. & ee equale illi motui .&
oz motu^ t.l. dici p dicio^m mo^r sicut dicebatur
d.z. id ait q^p nec^e e^t motu^ .s. t.l. eu^d & eq^le ee
supe^{ri} motu .d.z. & oz q^p h^s q^u^d g^o dic^o mo^r sit p
dicio^m ptiu^. mot^s t.l. sicut .s. ponebat^r ee p dicio^m
motus ptiu^ .d.z. ¶ Deinde cu^ d^t. ali^s a^u. oi^e mo
tu^ dici p dicio^m tpis d. q^p ali^s a^u sup^s mot^s dividi
motu^ e^t p tpe. na^ oi^e tpe e^t div^{le} i minori tpe e^t
minoz mot^s & in maiori maioz n^i dividitur mot^s p
dicio^m tpis. nec^e e^t ig^o motu^ dici p tpe ¶ Deinde

a. b. c.	mobile
d. e. z.	motus
t. k. l.	motus

[illegible] mi^{no} z. o^ns id

cum dicit: quantum autem omne. Continuat ea secundum que dividitur motus. Et
autem quod secundum que motus dividitur. Dividitur autem motus secundum divisionem mobilis,
spacii, temporis, et secundum divisionem ipsius moventis, ita quod quinque sunt que dividuntur
simul: mobile, spacium, tempus, motus et movens. Dicit ergo primo quod post
mutat hec secundum que dividitur motus. Secundo probat quod dixerat ibi: accipiatur
enim tempus. Dicit ergo quod omne quod movetur movetur in aliquo spacio et
in aliquo ubi vel in aliquo alio adquisito per motum et etiam omnis
enim motus sit in tempore quodam. Quia sicut dictum est oportet hec dividi adinvicem,
necesse est ergo easdem esse divisiones temporis et motus et ipsius moventis
et eius quod movetur et illius in quo est motus, hec non similiter in quibus
est motus est divisio, quia quantitatis est divisio secundum se ipsum, qualitatis autem secundum
accidens. Secundo autem quod id in quo est motus est applicatur hec
res ipsa acquisita per motum, nam motus est in eodem genere cum re
acquisita per motum. Si ergo per motum acquiritur qualitas, ille
motus est in qualitate, si quantitas in quantitate, et sic patet quod cum qualitas
sit divisibilis per accidens, quantitas autem per se, ea in quibus est mo-
tus non sunt dividua.

Dubitatur autem quomodo qualitas dividitur per accidens.

Dicendum quod qualitas dicitur potest considerari, potest ergo comparari
ad quantitatem in qua fundatur. Secundo ad esse quod habet in materia. Utroque
modo qualitas potest habere divisionem, aliter tamen et aliter, quia ut quantitati
competit ei dividi secundum extensionem et minorem, quia quanto maior
est superficies tanto maior est albedo que fundatur in ipsa. Secundum autem
esse quod habet in materia competit ei dividi per intensionem et remissi-
onem, quia quanto habet esse in materia magis disposita tanto habet ma-
gis esse intensum, quanto minus disposita magis remissum. Hec
omnia hec accidunt albedini, quia si albedo haberet esse separatum non va-
riaretur per maiorem et minorem extensionem nec per intensio-
nem et remissionem. Ideo dicitur qualitas esse indivisibilis per se, divisi-
bilis per accidens.

Ulterius non dubitatur utrum eadem sit
divisio motus secundum divisionem mobilis et secundum divisionem temporis et spacii.

Dicendum quod in tantum competit alicui dividi in quantum competit
habere aliquam quantitatem sive habere aliquem modum quantitatis. Cum ergo alia
sit quantitas motus quam habet a mobili et alia sit quantitas
eius quam habet a spacio et a tempore, non est eadem divisio motus
secundum divisionem mobilis et divisio ipsius secundum divisionem spacii et temporis. Quanti-
tas enim quam habet motus a mobili habet esse quodammodo simul, quia
moto aliquo simul toto movetur simul omnes partes eius, et quia
motus habet esse in qualibet parte mobilis dicitur tantus esse quantum
est ipsum mobile. Talis ergo est quantitas motus quam habet a mobili
qualis est quantitas albedinis quam habet a superficie vel quelibet
quantitas continua actus existentis in materia. Quanta ergo est hec
quantitas quasi simul. Sed quantitas quam habet motus a spacio et
a tempore est quasi successiva, quia non simul sunt omnes partes temporis nec
mobile simul acquirit omnes partes spacii. Ideo est alia divisio mo-
tus secundum divisionem mobilis et secundum divisionem spacii et temporis. Ex hoc autem
apparet potest quod accipiuntur demonstrationes tertie partis
quibus probatur motum dividi secundum divisionem mobilis. Consimiliter sicut albedo
dividitur divisione superficiei, quia in qualibet parte superficiei habet esse,

albedo sic dividitur secundum divisionem mobilis, quia in qualibet parte mobilis habet esse motus.
Formam autem et actum sic existentem in materia vel in subiecto potest dividi quod
dilatatur divisione mobilis vel subiecti. Primo si habet actus secundum aliquid sic in una parte
subiecti et secundum aliud in alia. Secundo si habet actus per totum non sit in qualibet
parte subiecti. Tertio hoc oportet si habet actus secundum extensionem equatur subiecto,
ita quod tanta sit extensio actus quanta est extensio subiecti. Huius enim
[?] in modo opposito potest accipi animam rationalem non dividi
divisione corporis, primo quia non aliquid de esse eius est in una parte corporis
et aliquid in alia. Secundo quia habet animam secundum se totum est in qualibet parte. Tertio quia habet animam
secundum extensionem non equatur corpori, ita quod tanta sit extensio
anime quanta corporis; anima enim illa extensione caret. Secundum ergo hec
est tres demonstrationes arguunt posse motum dividi divisione
subiecti, nam primo hic arguit ex eo quod de ipso motu aliquid est in una parte
corporis vel subiecti aliquid in alia. Secundo non ex eo quod motus secundum se totum
non est in qualibet parte subiecti. Tertio quidem hoc ostendit quod extensio motus
equatur extensioni subiecti, motus enim sic est in mobili quod non se
extendit ultra mobile, quia tunc esset motus sine mobili, nec deficit
ab eo, quia tunc esset ad actum motum secundum se totum et non omnes
partes moverentur, et quia sic equatur extensio motus exte-
nsioni subiecti, oportet motum dividi divisione subiecti.

Ulterius forte dubitatur
utrum sit idem dividere motum divisione spacii et divisione temporis.

Dicendum quod motus ab utroque habet et a spacio et a tempore, quia quanto
maius est spacium tanto maior est motus. Sed non motus est in qualibet
parte spacii, non est intelligendum spacium esse multum et motum non
esse multum. Sed et motus habet quantitatem a tempore, quia cum in qualibet
parte temporis sit aliquid motus, si tempus est multum oportet multum
multum esse. Si ergo motus habet quantitatem tam a tempore quam a spacio,
oportet motum dividi tam divisione temporis quam spacii. Verumptamen hec
quantitas non est illa, sequitur quod non hec dico habet esse illa. Alia enim
est quantitas quam habet motus a spacio et alia est quantitas quam
habet motus a tempore, quia secundum diversum motus ad tardum contingit
transire magnum spacium in parvo tempore et parvum in magno.
Si enim transeatur magnum spacium in parvo tempore, ille motus
habebit maximam quantitatem respectu parvi. Magna quidem quantitas
erit et extensio eius prout habet quantitatem et extensionem a spacio,
parva quidem prout habet eam a tempore, quod esse non posset nisi alia
esset quantitas motus quam habet a tempore et alia quam habet
a spacio, et sic quantitas eius hec et hec. Aliud est dividere motum divisione
temporis et aliud divisione spacii. Ulterius forte dubitatur quia in-
conveniens esse dicere motum dividi secundum divisionem ipsius moventis cum
ipsum movens sit idem quod motus.

Dicendum quod hec motus habet
quantitatem et extensionem a spacio vel a mobili vel ab aliis
ut dictum est, tamen alia est quantitas motus et alia spacii vel
mobilis. Sicut hec albedo non habet extensionem nisi a superficie, tamen
alia est extensio albedinis et alia superficiei, quia partes
albedinis non sunt partes superficiei. Utroque quia ergo modo pos-
sit dici albedinem vel dividitur secundum extensionem super-
ficiei et ut dividitur secundum extensionem propriam, est enim aliquid in dividendo

huius. sicut albedo est extensio huius, dependet tamen dictio huius ab illa
sicut et extensio dependet ab extensione. albedo est non oportet quod albedine
esse magnam quia superficies in qua existit est magna et albedo
est oportet eam magnam quia extensio sua magna. sed non tamen
quod dicamus albedinem multam nisi superficies sit quia non est albedo
extensa nisi quia superficies extensa est. tamen sicut alie sunt partes al-
bedinis a partibus superficiei sic alia est extensio eius ab extensione
illius et quodammodo albedo est oportet dicimus albedinem per hanc extensionem per
se illa. quod ergo dictum est de extensione albedinis vel extensionis superficiei
intelligendum est de quantitate motus vel spacii. albedo est non quantitas
motus a quantitate illorum sicut et alie sunt partes motus a partibus
illorum. motus ergo non solum habet dici secundum quantitatem motus vel spacii
sed et habet dici secundum propriam quantitatem. dicit tamen hoc dicto ab illa sicut
dictum est albedo continuitas in corpore et in sua tamen quantitas non motus est quan-
titas motus causatur. sicut et quantitas spacii est quantitas motus
causatur. quantitas non temporis est quantitas motus secundum mensuram sicut
et quantitas ulne est quantitas panni mensurati per ulnam. quan-
titas non ipsius mobilis est quantitas motus propria. vult ergo philosophus dicere
quod motus dicitur secundum motum vel spacium secundum tempus et secundum mobile vel secundum
propriam quantitatem. [U]identur sed dubitationes quia non sibi philosophus
dicit. philosophus tetigit solum duos modos dictionis quibus dice-
bat dici motum scilicet dictione motus vel temporis. hoc autem tangit quo-
modo ut patet per primam. ut ergo sibi contradicit vel sicut dicimus
per hoc superficiem. [A]d quod motus ut supra dicebatur habet
quantitatem a tempore sicut mensura sed quantitas quam habet a mobili est quasi
sua. cum ergo omnis quantitas motus oportet quod sit sua vel sicut mensura
omnis quantitas motus quecumque sint iste ad has duas
reduci possunt. [I]dem tamen dicit accipiatur enim
tempus. probat quod dixerat esse quod dictum fuit quia prius omne quod dictum est conjuncta
tamen sibi. ad minus contradictum. hoc declarat quod sibi adinvicem huius
sunt et inseparate. et in ipso sit esse. esse quod est sunt eque
sint illa. secundum quod habet dici tempus motus. primo non omne quod motus dicitur
secundum tempus. hoc quod secundum mobile et per secundum spacium. secundo omne quod dicitur secundum mo-
bile secundum aliud. eodem autem modo et de sibi autem debilitas. quare com-
munia. dicit ergo quod accipiatur tempus in quo motus est quod sit
in quo a. et motus sit in quo b. si ergo motus motum est toti-
us in toto tempore per totum motum et in medio tempore primum motum
tum. et ipsum dico hoc medium tempus ubi scilicet motus in hoc in medio tempore
primum motum et sic semper cum generatur tempus generatur et
motus quod esse possit non dicitur motus dictione temporis.
addit autem quod cum tempus dicitur dictione motus. quod sibi si mo-
tus est divisibilis quod tempus est divisibile. sed per totum motum vadit in
omni tempore et per medium motum vadit in medio tempore et iterum per
medium motum in minori tempore quod esse non possit non dicitur
tempus sicut dicitur et motus. [I]dem tamen dicit eodem autem
modo omnem motum dividi secundum ipsum motum. esse quod dixit
secundum quod dicit omne continuum. sed autem et autem et ponitur. dicit ergo quod
eodem autem modo et ipsum mobile scilicet secundum ipsum mobile dividitur

super motus scilicet in quo est ipsum mobile. secundum ergo medium
motum scilicet secundum medium mobile minor erit motus quam in toto
mobili et iterum secundum medium scilicet secundum medium medii. ad hoc erit mi-
nor. et sic semper quanto minor erit ipsum mobile minor erit
tempus quod esse non possit nisi dicatur secundum dictionem ipsius mobilis.
[Q]uod autem quod accepit motum pro mobili quia idem est dicere motum secundum
mobile et dicere motum secundum ipsum scilicet secundum propriam quantitatem dicere non
motus secundum propriam quantitatem quia quanto maior est motus maior est
quantitas eius. et quanto minor minor. [I]dem tamen dicit
est autem ponere. adducit secundam rationem. est autem ponere scilicet ergo mo-
dum ponere ipsum mobile secundum utrumque motum scilicet secundum utramque partem
motus. quot non habet partes motus tot erunt partes ipsius
mobilis. et econverso ut si motus habet partes duas d c et c e. et
mobile habens duas partes et secundum d c erit unaque motus
et secundum c e alia. quare erit dicere quod totum mobile erit secundum totum
motum. si namque ad plus erit ipsum mobile secundum eundem et quod
mobile sit plus quam motus vel econverso. sicut diximus prius quantitatem
motum esse divisibilem in motus partium. vel in motus quod sunt partium motus.
accepto non ipso mobili secundum utrumque scilicet secundum utramque partem motus quantum
erit totum secundum ipsum mobile. et in hoc continuus erit motus
ipse et continuum erit unum quantum quemadmodum est continuum non unum
dicitur secundum dictionem alterius et econverso. patet ergo quod hoc non adducit
patet quod motus dicatur secundum dictionem mobilis vel quod econverso. ita quod sicut
prius ostendit quod motus dicatur secundum dictionem temporis et econverso. sic potest conti-
nuari hoc non quod in superiori ratione ostendit motum dici secundum dictionem
mobilis. hoc autem quod econverso. quocumque autem legatur non multum
variat propositum. [Q]uod autem quod qui superius expressit modum et
motus ostendebatur quod ostendebat partes motus partibus mobilis
correspondere et tamen esse motum et continuum esse mobile. multo magis
expressit ipsum mobile et ipsum mobile possumus arguere quod partes
mobilis videantur partibus alterius. quare si motus non supponat quan-
titatem mobilis non est multo magis non supponat quantitatem ipsius mobilis
in motu non supponat quantitatem propriam non est. [U]idetur ergo motus
propriam quantitatem et quantum se extendit motus tamen se extendit propria
quantitas et videbuntur partes motus partibus propriis quantitatis.
[I]dem tamen dicit. secundum autem eadem omnem motum dividere secundum dictionem spa-
cii vel secundum dictionem eius in quo est motus. quod sibi debilitas quod et
longitudo est divisibilis quia et spacium divisibile et omne id omne in quo
est mutatio est divisibile. patet quod quedam talia quod dicuntur secundum accidens
et quia super talia sunt divisibilia id motus est divisibilis. [Q]uod autem quod
dicit quedam in quibus est motus esse divisibilia secundum accidens quia
qualitates per accidens dicuntur tamen sicut in talibus potest
reperiri dico ita habet esse motus quia supra dico in motu intelligo esse
successivum et intelligo ibi esse acceptio partis post partem quia sine
dictione est non potest. [I]dem tamen dicit quod non mutari. ostendit
quod motus dicitur secundum dictionem motus scilicet quod non mutatur est divisibile et quia
motus est divisibilis id super motus dicitur uno non dico ordine di-
citur. quare ad dictionem motus sicut dico omnium aliorum. spacii ergo

cum loquitur de diuisione motus ait quod uno omnia diuisibilium quia diuiso motu et magnitudine diuisionis aliorum quia est ¶ Deinde cum dicit. et in ipso finita esse. omne quod talia non solum se consequitur secundum diuisionem motus sed et secundum finitatem et infinitatem .i. quod in ipso esse finita aut infinita .i. quantum ad ipsum esse finitatis et infinitatis. Et de hoc habetur de uno et de aliis. addit autem in quo maxime erit diuisio et infinitas .i. quod sequitur et sequitur maxime diuidi omnia et infinita esse ab ipso mutatur et ab ipso motu. ex eo .n. quod motus est quantum et diuisibile. recipit .n. spatium quantum et diuisibile et motus eius est quantus et motus in tempore quanto et diuisibili. id ait quod maior ipsi mutatur .i. ipsi motui in est esse diuisibile et esse quod infinitum secundum diuisionem secundum quod motus quidam sit diuisibile continuum est. Similiter quod autem sit infinitum secundum diuisionem in sequentibus erit manifestum. quia et si de hiis tractatum est supra in plus est magis tangere.

Quoniam autem omne quod mutatur et c. In parte ista ut dicebatur declarat comparationem mutationum. ostendens quo ordine habent ipsa mutata esse. mutata .n. esse ad quod comparari possunt mutationes ad suum terminum ad suam mensuram. et ad se inuicem. si comparantur ad suum terminum sic id quod mutatum est habet hunc ordinem quia est in termino in quod mutatum est. Si autem comparentur ad ipsam mensuram sic comparatur ei ut terminus mutationis indiuisibilis. Si autem comparentur ipsa mutata esse ad se inuicem. sic in ipso motu aliquod non est dare primum mutatum esse. Ergo tria. quia primo ostendit quod omne quod mutatum est est in termino ad quod mutatum est. Secundo declarat quod omne mutatum esse mensuratur mensura indiuisibili. tertio ostendit quod non in motu est dare primum motum esse et quod non est dare in primo mutatum. Secunda ibi in quo autem primo mutatum est. Tertia ibi quod autem in quo est primum est. Prima quia sic ait quod omne quod mutatum est in termino ad quod mutatum est. Secundo declarat quod in parte prius posita mutatum esse. Secundo probat quod dixerat. Secunda ibi quod mutatum .n. est uel quam autem una mutatione. Dicit ergo quod omne quod mutatur mutatur ex quodam in aliquid. necesse quod mutatur cum mutatum sit esse in termino ad quod mutatum est. ¶ Deinde cum dicit quod mutatur .n. exponit quod in parte nomine eius quod est mutatum esse. dicit quod mutatur ex eo termino in quo mutatum est et ipsum quod mutatur ab eo termino ex quo mutatur distat aut deficit. unde uidetur quod deficere et id est quod mutari aut sequitur ad ipsum mutari. Si ergo deficere sequitur ad mutari. ?? namque est quod defecisse sequitur ad mutatum esse. similiter .n. utrumque habet ad utrumque se. sicut mutari se habet ad deficere sic mutatum esse ad defecisse. patet ergo quod in parte nomine eius quod est mutatum esse ab aliquo termino quia id est esse mutatum ab aliquo termino quod distasse uel defecisse ab illo termino ¶ Deinde cum dicit ad utrumque id sit deficere ab aliquo termino quod mutari ab illo ¶ Dicit quod mutari et deficere id sunt manifestum. quoniam .n. mutatur ab aliquo termino deficit ab ipso. in sequentibus ergo in utroque quolibet eodem modo habet esse mutari in illo habet esse ipsum deficere manifestum. Ergo id est hoc illo. sequitur tamen non est id quia deficere ut communius ponitur similiter pro utroque termino a quo mutatur non primum ad terminum ad quem ¶ Deinde cum dicit quoniam ergo una mutationum probat quod dixerat. scilicet quod omne quod mutatum est esse quod dicitur sed quod dicitur rationes ad hoc adducit. Secunda ibi aristoteles autem dicit ergo quod una mutatio est secundum contradictionem ut quando mutatum est ab eo quod non est in esse. quod ergo sic mutatum deficit non ens .i. distat et deficit. Autem esse erit ergo in ipso esse quia omne quod est necesse est aut non esse. manifestum est ergo quod in mutatione secundum contradictionem quod mutatum est in termino a quo mutatum est. Si autem hoc est in hac mutatione est et in aliis mutationibus quia similiter est in una mutatione et in aliis ¶ Secundo autem in hiis rationibus hoc consistit quia inter contradictoria non est medium. Et quod recedit ab uno extremo contradictionis deuenit est in alterum. Cum ergo mutatum aut esse ad esse sit recedere et deficere. autem esse quod sic mutatur est quando mutatum est quia iam deficit et recessit a non esse in quo mutatum est ergo deuenit est in esse ad quod mutatum est. eodem autem modo se habet similiter ut mutatur ab esse et ?? deuenire ad non esse. contra quod sic mutatum est quia defecit ab esse et est in non esse. patet ergo quod in mutationibus secundum contradictionem omne quod mutatum quando mutatum est in termino ad quod mutatum est et quia similiter ad hoc simile est de hac mutatione et de aliis arguere debemus quod in omnibus mutationibus sic se habet ¶ Deinde cum dicit. aristoteles autem adducit secundam rationem dicens esse quod dicitur. quia prius fuit quod demonstratum est. Secundo concludit quod dicens quod sequitur ex dictis in manifestum est. Dicit ergo quod aristoteles secundum unam quamque mutationem accidit manifestum est similiter quod demonstratum est similiter in aliis quod omne quod mutatum est est in termino a quo mutatum est similiter quod necesse est quod mutatum est esse alicubi. aut ergo erit in termino ex quo mutatum est. aut in aliquo alio. quoniam ergo quod mutatum est deficit a termino ex quo mutatum est id similiter non erit in illo termino sed necesse est hoc quod mutatum est alicubi esse. aut ergo erit in hoc scilicet in termino ad quod mutatum est et tunc habetur intentum et tunc erit in alio termino. Si autem est in alio termino ut puta quod mutatum est in ipsum b. non est in ipso b. sed in ipso c. quia iterum .s. c. mutatur et postea ad mutari in ipsum b. quoniam erit ipsum c. habitum ad contrarium se habens ipsi c. nam continua est non ergo est ibi dare terminos contrarie se habentes. quia si quod mutatum est in b. non est in b. sed in alio. et post mutatur in b. sequitur quod mutatum est quando mutatum est mutatur in id quod mutatum est. quia autem hoc est impossibile necesse est quod mutatum est esse in hoc in quo mutatum est ¶ Secundo autem in rationibus hiis in hoc consistit. quia si quod mutatum est in b. non est in b. sed in aliquo alio termino. sequitur quod in alio termino a b. postea mutatur in b. sequitur quod id quod mutatum est in b. quando mutatum est in b. postea mutatur in b. ita quod sic erit mutatur in b. et mutatum esse in b. quod est inconueniens. non ergo dicit posita quod quod mutatum est in b. sit in alio termino ab b ¶ Secundo autem hac ratione manifeste distinguitur a prima. prima quia illa est constructiua

hec autem ducens est ad impossibile. Secundo quia illa arguit sine medio. Conse-
quens quod quia inter contradictoria non est medium statim cum aliquid recedit a non
esse est in esse et e converso. Ideo si ad minus ex non esse non in esse quia de-
ficit a non esse ex quo mutatum est. Ideo de necessitate est in esse ad
quod mutatum est. Hec autem arguit per medium ut si ad mutatum est
in b. quia non est in illo a quo mutatum est cum ab eo defecerit si-
ve non est in b. in quod mutatum est ponetur esse in medio termino ut
in c. quia gratia verbi c. potest mutari in b. sic erit mutatum in b. et mutari
esse in b. quod est inconveniens. Has autem duas deductiones tangit commentator.
Assignat autem commentator tamen unam differentiam quod hec demum est melior quam prima
quia illa arguit directe de immediate contradictoria. Hec autem applicari potest
quodammodo ad omnes demonstrationes. Sed forte hec est differentia habet causam
impossibilis quia cum hec demum arguat ponendo medium. Forte non
convenienter applicari potest ad mutationem contradictoria sed quod non reperitur medium. Consequenter dicit quod hee demonstrationes sunt contra
adducte. Nam cum primo arguat directe de immediate contradictoria.
Secundo non demum alius. Cum in immediate contradictoria non sit medium.
In aliis non habet esse medium recte. Prima demum arguit per non
medium. Secunda vero arguit per medium. Consequenter in quod mutatum
est. Quod primo mutatum est. Est in termino ad quod mutatum est. Sed post-
ea potest recedere ab illo termino et ire ulterius aliud et esse in alio termino.
Quia si quod mutatum est in b. nunquam fuit in b. Sequitur quod non mutatum
ulterius b. Cum ergo quod sic mutatum non possit esse in illo a quo
quia ab illo deficit neque ponatur esse vel fuisse in illo ad quod
oportet quod sit in eo termino ut puta in c. et quia potest c. iterum potest mu-
tari in b. erit sic mutatum in b. et mutatum esse in b. quod est
inconveniens. Deinde cum dicit: manifestum igitur est. Concludit quedam que se-
quuntur ex dictis dicens quod manifestum est quod omne quod factum est cum factum est
erit et quod corruptum cum corruptum est non erit. Ubi autem
deinde est de omni mutatione. Quia semper quod mutatum est est in termino ad quod et
maxime hoc manifestum est in ea mutatione que est per contradictionem tamen in omni mutatione
hoc habet veritatem. Sed magis lateat in aliis mutationibus quam in mutatione
contradictoria. Ideo concludit ex dictis quod manifestum est quod id quod igitur quod mutatum est
cum mutatum est est in illo termino in quod mutatum est primo. Consequenter quod
mutatum est est in illo ad quod. Cum factio dicitur ad esse. Corruptio
autem ad non esse. Quod factum est erit. Quod non corruptum est non erit.
Consequenter autem quod quia inter contradictoria non est medium quod deficiat
a termino a quo statim mutatum est primum esse in termino ad quod quia non potest
in aliquo alio termino. Sed in aliis mutationibus vero potest tamen a quo
est dare alium terminum quam terminum ad quod non sit mutatum est quod dictum est.
Consequenter dicit quod aliter in quod mutatum est primo quia quando ad mutatum est
in aliquo termino primum necesse est ibi esse. Sed potest motum potest in
ab eo recedere. Deinde cum dicit: in quo autem. Ostendit
quomodo comparatur mutatum esse ad suam mensuram. Esse quod dictum est
sed quia primo ait quod mutatum esse mensuratur mensura indivisibili.
Secundo probat quod dixerat ibi: sic igitur divisibile dicit. Primo in quo autem primo
mutatum est quod mutatum est necesse est id esse athomum et esse
nunc temporis ita quod primo mutatum esse non est in parte. Sed in nunc

temporis. Exponit autem quod appellat primo mutatum esse in a. c. d. quod
primum mutatum esse appellat quod sic hic. Non per ad alterum ipsum
sed per se ipsum. Consequenter autem quod probat quod dicitur mutatum esse in
tempore. Quia mutatum est in instanti quod est ad tempus. Sed tunc non
primo mutatum est in tempore. Sed tunc primo mutatum esse in tempore
aliquo quando ideo mutatum esse tanquam in mensura propria mensuretur tempore.
Deinde cum dicit: si igitur divisibile. Ostendit quod oportet mutatum esse in instan-
ti et mensurari mensura indivisibili. Ideo ait sit igitur quod est a c. di-
visibile et dividatur per b. Si igitur in a b. mutatum est aut iterum
in b. c. ratione uniuscuiusque hoc aut rursum in b. c. Sed est corrupta
ut patet ex alia una. Vult igitur dicere quod si quod mutatum est in a.
c. divisibili mutatum est in qualibet parte eius vel in a b. et iterum
in b. c. non utique quod mutatum est erit in primo mutatum in
eo quod est a c. Sed primo mutabitur in parte eius. Si autem continue muta-
retur in utroque necesse est in utroque continue mutatum esse aut in alia
cum una est corrupta ut patet ex una contrarie dicta. necesse est necesse
est in utroque continue mutari utique sicut in toto continue mutabatur.
Sed erat mutatum esse. Et hec est contra ypothesim quia ponebatur
quod in toto a c. esset continue mutatum esse non continue mutari. Addit
autem quod eadem est ratio si in hac quidem in hac parte ipsius a c.
mutatur. In hac autem in alia non mutatum est. Quia tunc non primo mutatum esset
in toto a c. Quia esset ad prius primo. Quia non utique erit
quod dixerat in quo primo ad mutatum est. Mutatum necesse est omnis mensura
in instanti et mensura indivisibili. Cum igitur factio et corruptio dicatur
mutationes oportet talia mensurari in instanti. Ideo ait quod manifestum est quod factum
est et quod corruptum est in athoma id est in instanti est hoc corrup-
tum hoc autem factum. Consequenter autem in omnibus hiis in hiis conclusione quod
si in a. c. est primo mutatum esse et a c. est divisibile vel utraque parte
eius erit mutatum esse vel in neutra erit mutari et talia
mutatum si in neutra erit mutatum esse. Cum partes temporis
se habeant per ordinem et una prius sit priori alia tunc igitur fuit
mutatum esse in parte priori non igitur in toto a c. primo muta-
batur sed in parte eius. Si autem in utraque parte erat mutatum
tunc in a. c. non erit mutatum esse sed solum mutari. Si autem
in una parte erat mutari et in alia mutatum esse tunc et
quod prius mutatum quod non est mutatum esse in toto a c. Sed solum in parte
eius quia mutari prius vel esse ad prius in a c. toto est esse in qualibet
parte eius. Consequenter dicit quod si ponatur ad in toto a c. mutatum
esse. Primo ostendit ad mutatum esse prius primo quia prius mutatum esse
in parte ipsius a c. quam in toto a c. In quo probabatur mutatum primo.

Dicatur autem in quo mutatum est et cetera. Postquam philosophus
probavit ipsas mutationes vel ipsa mutata esse ad suum
tamen vel ad suam mensuram. In parte sequenti dicebatur comparat ipsa
mutata esse ad se invicem. Ostendit quomodo in talibus est primo mutatum
esse et quomodo non. Esse quod dictum est quia primo distinguit quomodo potest
intelligi quod ad primo mutatum sit. Secundo exsequitur de predictis ibi:
si quidem igitur. Dicit igitur quod in quo ad mutatum est secundum quod dicitur quod
in quo primo perfectum est mutatum tunc id sit secundum actum primo mutatum esse.

primo ex parte finis, ut cum primo finita est permutatio est mutatum, ut eodem est
dicere quod mutatum est supra dictum. Primo igitur uno modo dicitur mutatum
primo ex parte finis, ut cum primo finita est mutatio. Alio vero modo
dicitur aliquid mutatum primo ex parte principii, ut id in quo aliquid primo
cepit mutari. Deinde cum dicit: Sed quod quidem igitur extremum dictum est motus
esse, quod dictum est, quod primo ostendit quod est dare ibi hoc primum ex parte finis
in quo est primum mutatum esse. Secundo ostendit quod non est dare ex parte
principii, ibi: quod autem secundum principium. Dicit ergo quod secundum quod ipse finis mutationis
quod dicitur primum existit, vere est dare tale primum mutatum esse. Sicut enim probatum
fiat mutationem, et est alius finis ipsius mutationis. Si igitur contingit aliquod mu-
tatum compleri, et fieri in illo instanti in quo tale mutatum est
completum, merito est dicere nunc primo complete mutatum esse. Addit
autem quod ostensum est hunc finem mutationis esse quod indivisibile propter id
quod finis est, id est propter id quod habet rationem termini. Finis enim non est in toto
sed quod hic sit, dictum est indivisibile et in quo primo sicut mutatum
est instans et indivisibile, quia ut supra dicebatur in quo primo aliquid mu-
tatum est quod indivisibile nominatur. Deinde cum dicit: quod autem
secundum principium extremum dicitur, ostendit quod secundum principium motus non est assigna-
re primo mutatum esse. Et est quod dictum est, quia prius proponit quod intendit. Secundo
probat quod dixerat, ibi: sit enim primum. Dicit ergo quod secundum principium motus omnino non
est supra dare primum mutatum esse, non est enim dare principium mu-
tationis, id est ex parte principii non est dare primum mutatum esse, nec est
dare in quo primo aliquid mutabatur. Deinde cum dicit: Sit enim AD, quia est dare
ultimo mutatum esse in motu, sed quod ex parte finis terminatur completur
et assignare in quo primo completus est motus, ex parte autem principii
non est dare quo aliquid mutatum sit. Deinde cum dicit: Quod quidem ostendit de mo-
tu locali, quia de aliis motibus inferius quaeretur, et philosophia
quantum ad presens venari possumus quia est ibi dare ultimo
mutatum esse, non tamen est dare primo mutatum esse vel quod idem est
vel dare quando primo completus est motus, non tamen est vel dare quando in-
choatus est motus, ut appellemus primam inchoationem motus
partem illam motus quae primo est actu. Prima manifestatur si comparentur
mutata esse ad potentiam et ad actum. Secunda si comparetur mutatum
esse ad ipsum motum. Tertia si comparetur ad ipsam magnitudinem. Pri-
ma sic patet. Quia ipsum mutatum esse dicit quod indivisibile in motu
habet, id est se mutata esse ad motum sicut puncta ad lineam
se habent. Sicut enim videmus in ipsis punctis quod si accipiantur
puncta in actu est assignare primum punctum et ultimum. Sicut enim
recta clauditur inter duo puncta in actu, quorum se unum habet ut
principium reliquum vero ut finis. Sed si accipiantur puncta in potentia
non est assignare primum nec ultimum. Quia ante omne punctum in potentia
sunt infinita puncta et post omne tale punctum sunt infini-
ta puncta. Quia punctus in potentia signatur est continuatio lineae ad invicem et
assignare tale punctum dividit inter duas partes lineae continu-
ans eas ad invicem. Nunquam igitur in linea potest signari punctus in potentia
quod non precedat aliqua pars lineae et quod non sequatur aliqua linea.
Cum igitur in qualibet linea sint infinita puncta, si signetur punc-
tum precedit et sequitur lineam, oportet quod signatur tale punctum precedant et
sequantur ipsa puncta, quia nullus talis punctus potest esse primus
quia eum precedunt infinita puncta sequentur. In linea igitur vera est assigna-
re punctum primum et ultimum quia tam ex parte principii quam finis est
dare punctum in actu. Sed si omnia puncta precedentia essent
in potentia, solus autem punctus ultimus esset in actu, sic esset dare punc-
tum ultimum quod non esset ibi dare primum. Causa si omnia punc-
ta precedentia essent in potentia cum omne tale punctum precedant
infinita puncta ex parte principii non esset assignare primum punctum quia
non esset dare primum aliquod punctum quod non precederent infinita
puncta, sic est autem in proposito. Causa in omni motu sunt omnia mu-
tata esse precedentia sunt in potentia, solum mutatum esse ultimum est in ac-
tu. Ideo ex parte finis est ibi dare ultimo mutatum esse sed ex parte
principii non est ibi ponere primo mutatum esse. Causa sicut omni punc-
to in potentia precedunt infinita puncta, sic omne mutatum esse in potentia
precedunt infinita mutata esse. Si igitur ex parte principii omnia mutata esse sunt
in potentia non est dare primo mutatum esse, quia omne tale muta-
tum esse precedunt et sequuntur infinita mutata esse. Patet igitur prima vi-
a, vel quia si comparemus mutata esse ad potentiam et ad actum est in motu ex
parte finis ultimo mutatum esse quia solum tale mutatum esse est
in actu, ex parte tamen principii non est ibi dare primo mutatum esse quia omnia
talia sunt in potentia. Secunda via sic patet. Causa mutatum esse est terminus motus.
Causa autem est terminus quocumque modo sumptus sed sic est terminus motus quod est ac-
quisitus per motum. Cum igitur non acquiratur per motum nisi ipsum precedat mo-
tus, de necessitate omne mutatum esse precedat aliquis motus. Quod igitur mutatum
esse sequitur aliquis motus, hoc est quodammodo per accidens. Sed quod mutatum
esse motus precedat, hoc est per se. Causa motus non acquiritur ex mutato esse
sed econtrario mutatum esse acquiritur ex motu per se. Igitur omne mutatum
esse precedit motus, sed quodammodo est per accidens quod ipsum mutatum
esse sequitur motus, quia quod est per accidens est separabile, quod est per se est
inseparabile, potest in motu signari aliquod mutatum esse post quod
non erit ulterior motus, sed non potest signari aliquod mutatum
esse quod non precessit aliquis motus. Cum igitur in quolibet motu sint in-
finita mutata esse sicut in qualibet linea infinita puncta sunt, sed quodlibet
mutatum esse precedit motus, non est dare in motu primo mu-
tatum esse, quia non est dare aliquod tale quod non precesserint infinita
mutata esse. Est tamen ibi dare ultimo mutatum quia quando comple-
tus est motus tunc est mutatum esse non ulterius sequitur motus
quia in illo motu post illud mutatum esse non ulterius sequitur mo-
tus, quia in illo motu post illud mutatum non est dare ali-
quod mutatum esse. Comparando igitur mutatum esse ad motum patet ex
parte principii est non dare primo mutatum esse, non ex parte finis est
dare ultimum mutatum esse. Tertia via sumpta ex parte magnitudinis
sic patet. Accipiatur enim magnitudo per spatium recta ab, durum igitur
motus ab a in b. Hic igitur motus incipit in a et terminatur
in b. Si in a igitur esset motus vel mutatum esse non esset in eo
quod in motu esset dare primo mutatum esse. Sed in a et in termino
a quo nec est motus nec mutatum esse, quia quando dicimus motus est
in termino a quo non dicitur inchoatus esse motus. Si igitur erit ibi

mutatum esse, sed erit post a. cum ergo in nullo continuo indi-
visibilia cohaerent continue nullum punctus potest accipi post a.
inter quem et a. non cadant infinita puncta. sic ergo quolibet punc-
tum post a. precedunt infinita puncta; sic quocumque mutatum
esse signetur post a. oportet quod id mutatum esse precedunt in-
finita mutata esse. patet ergo quod non est dare primo mutatum esse in
motu quia in a. et ubi initio a quo non est dare motum
nec mutatum esse. est tamen in motu ultimo dare mutatum esse
Aliter ergo dare primum motus in quo non est motus nec mutatum
esse. sed non est dare primum in motu in quo sit motus vel mu-
tatum esse quia quamdiu mobile sit secundum totum est initio a quo non
est vel motus nec mutatum esse immo quamdiu sic est nondum
inchoatus est motus sed initio ad quod non sic se habet quia
cum mobile totaliter est initio ad quod tunc completus est motus et
tunc est dare mutatum esse. si ergo in principio motus non est mutatum
esse. Est autem in fine motus ex parte principii non est dare primo mutatum esse
sed ex parte finis est dare ultimo mutatum esse. possit autem adhuc
... tamen ... ex parte temporis et ex parte mobilis. sed de hiis patebit in-
fra. ¶ Ulterius sciendum quod dato quod in motu non sit dare
primum mutatum esse ex parte principii ut ... sit tamen dare aliquo modo primo
mutatum esse. ¶ Ad quod mutatum esse sed ... continue in statu
sicut motus in mensura temporis cum ipsa mutatum esse possit accipi
vel secundum spatium divisibile vel secundum et ad indivisibile. Consequentia cum mobile acquirit
aliquid de spacio semper est mutatum esse et per quod plus et plus acqui-
rit de spacio est in alio et alio esse mutatum esse. ipsum ergo mutatum
esse vel potest accipi secundum spatium acquisitum ... ut dicatur mutatum
esse cum acquisita est tanta et tanta pars spacii. vel hoc mutatum esse
potest accipi per ad punctum vel secundum ad indivisibile terminans ad spatium
acquisitum ut dicatur tunc mutatum esse cum punctum est ad ad
punctum vel ad ad indivisibile terminans ad spatium acquisitum. si ergo acci-
piantur mutata esse secundum ad spatium divisibile ... ... sumen-
tur secundum eandem proportionem vel secundum eandem quantitatem vel secundum eandem propor-
tionem; sic non erit tamen dare primo mutatum esse quia secundum hunc modum
divisio magnitudinis vadit in infinitum ut si mutatum est per palmum
primo mutatum fuit per dimidium palmi et adhuc per dimidium dimidii
et sic in infinitum. sed si accipiantur partes spacii secundum eandem
quantitatem sic quia divisio magnitudinis non vadit in infinitum aliquo modo
est tamen mutatum primo mutatum dare esse ut si mobile sit ad quantitatem unius
palmi et debeat moveri per spacium .v. palmorum autem si
debeat tamen accipi primo mutatum esse cum mobile primo reliquit
motum locum suum cum hoc non fecit nisi cum acquisivit tantam
quantitatem spacii quanta est quantitas mobilis cum spatium acceptum partes
eiusdem quantitatis non sit divisibile in infinitum erit tamen primo dare mutatum
esse cum acquisivit primum palmum de spacio et secundo mutatum
esse cum acquisivit secundum et tertio ... et sic deinceps et
quod ... est de partibus divisibilibus intelligendum est de ... in divisibilibus. Consequentia
si accipiatur hic ... fiant partes eiusdem rationis sic non
erit ubi dare primo mutatum esse. Exemplum autem patet ... ...

hic textus ad propositum. dicebatur .n. supra quod accidit id in quo
mobile mutatur; primo sic omne quod movetur partim est in initio a quo et
partim in initio ad quod. hoc autem dicto quod non est dare in motu primo
mutatum esse. Consequentia hoc accipitur mutatum esse per quantocumque spacio
acquisito et sic non est dare tamen primum quia continuum est divisibile in infinitum.
Si autem accipitur primo mutatum esse cum mobile primo inchoa-
verit de initio ad quod quod non habet de loco in quo prius erat
sic quod mobile in motu est dare primo mutatum esse quia
spacium non dividitur in infinitum acceptum partes secundum eandem quantitatem
exemplum ... patet per ... in motu locali quod mobile partim
est initio a quo et partim initio ad quod accidit tamen ad quod
in quo mutatur primo. Consequentia si mobile sit unius palmi accidit per
mutatum cum primo dimiserit totum locum in quo erat
non erit tamen primo mutatum esse nisi cum primo acquisivit unum
palmum de spacio. cum ergo acquirit illum palmum semper est
partim in loco in quo erat et partim in loco quem acquirit do-
nec totaliter dimiserit illum locum et acquisiverit alium locum.
Similiter ulterius debeat alium palmum acquirere de spacio
semper erit partim in palmo quem acquisivit et partim in palmo
acquirendo donec totaliter acquisierit alium palmum. semper ergo
accidit primo mutatum per tanto spacio cum quo ipsum mobile ...
ipsum mobile semper quod mutatur partim est in initio a quo et partim in i-
nitio ad quod mutatur primo quia successive secundum quantitatem suam mobile se com-
mensurat spacio donec completus sit totus motus.
quod quidem in aliis motibus mobile partim est in initio a quo et
partim est initio ad quod sufficienter supra ostendimus ubi diximus
quod cum ad mobile ... forma in alia quamdiu durat
motus vel secundum se vel secundum dispositiones annexas ad hanc de-
nique formam. ¶ Idem cum dicit sit .n. primum probat quod dixerat
nihil quod in motu ex parte principii non est dare primo muta-
tum esse. ... quod ... quod in motibus est considerare . nihil tempus
mobile et rem ipsam acquisitam per motum. primo ergo probat hoc
ex parte temporis. secundo ex parte mobilis. tertio ex parte rei acquisite
per motum. facit tamen ... utique in eo. ... ipsum autem quod in mu-
tando ... partes ... quod si omne primo mutatum esse in aliquo
tempore vel id in quo primo mutatum est indivisibile vel divisibile
... ergo ... quia primo omne quod id in quo primo mutatum est non potest esse
nunc ... quod in divisibile. secundo probat quod non potest esse tempus quod
divisibile ... autem non est. ... primo ... quod duas rationes
adducit ad propositum. facit tamen si in ca. dicens ergo sit .n.
in quo primo mutatum sit .a.d. hoc ergo .f.a.d. in divisibile .i. sed
in divisibile quod non est .i. quod hoc non possit esse patet quia hoc posito
accidit ipsa nunc in parte esse habita .i. esse continue se habentia
si ergo nunc temporis non se habent continue ... est ex in divisibilibus
in nunc temporis sit ad primo mutatum esse. ¶ Dicens ... unde
sequitur hoc continua quod si in nunc temporis sit primo mutatum esse
quod ipsa nunc se habent continue. ¶ Ad quod hoc dicit declaravi
pro. Consequentia sic ... de spacio sic suo ... est de tempore. si .n.

fiat aliquis motus per aliquod spatium in parte illius spatii non est motus nec mutatum esse. Sic si fiat vel incipiat aliquis motus in aliquo tempore in nunc quod est principium illius temporis non erit motus nec mutatum esse. Si ergo mutatum erit in aliquo nunc, quia sicut erit dare nunc aliquod in quo primo mutatum sit, erit dare aliquod nunc quod se habet continue et immediate ad primum nunc, quia si illud nunc esset distans ab illo nunc cadet medium inter ea tempus. Cum ergo in quolibet tempore sint infinita nunc, inter ista nunc erunt infinita nunc et primus vel mutatum esse precedent infinita mutata esse. Quia ergo quamdiu durat tempus in quo est motus, semper in quolibet nunc ipsius temporis est dare aliquod mutatum esse excepto primo nunc in quo non est motus nec mutatum esse, non ergo potest poni primo mutatum esse in aliquo nunc temporis nisi detur quod ipsa nunc se habeant immediate, vel nisi detur quod sit aliquod nunc dare quod se habeat continue et immediate ad primum nunc quod est inconveniens. Consignatur autem alia via ad inveniendum hoc idem, quia si esset dare primo mutatum esse in nunc temporis possibile esset motus componi ex momentis et ex indivisibilibus, et quia idem est motum poni ex momentis et tempus ex partibus nunc, sequeretur quod tempus esset compositum ex partibus nunc, quod esse non posset nisi ipsa nunc in tempore se haberent continue. Credo autem primam viam esse de intentione philosophi magis quam hanc. [D]einde cum dicit. Amplius sim c.a. adducit rationem ad idem, quod si in omni tempore quiescit ponatur enim quiescens et in a. quia si in parte z a. d. simul quiescit et mutatum erit quia in a. quod quiescit in d. mutatum est. Ergo simul quiescit et mutatum est. [D]ubitabis autem contra hec contra quia si est dare primo mutatum esse quod simul quiescat et moveatur. [D]icendum quod secundum quosdam hec contra non procedunt, sed contra eos qui ponunt quod motus et quies possint fieri in instanti, et quia hic ponuntur ponentes quod sit dare primum mutatum esse, ideo hic est contra illos. Quod autem contingeret id simul quiescere et moveri si motus et quies possint esse in instantibus; verum probavimus quod in nunc temporis non est motus. Sufficit ergo dimisso, possumus tamen aliter dicere quod hic philosophus quiete accipit large, scilicet non pro quod opponitur motui, sed pro quod opponitur ad mutatum esse, quod patet ex eo quod ait quod simul quiescit et mutatum erit, vel ergo quiescere id sonat quod non mutatum esse. Si enim esset dare aliquod nunc in quo primo esset aliquod mutatum, sequeretur quod aliquod esset simul mutatum et non mutatum, nam quod quiescit in aliquo tempore non est mutatum in instanti ad quod completur aliquod tempus. Et sic cum mutatum esse precedat aliquis motus non potest esse quod in instanti quod precessit sola quies possit esse aliquod mutatum esse, quia si aliquid quiescit in tempore scilicet a. dato quod a. sit quoddam indivisibile terminans istud tempus, illud non mutatum erit in a., quia si esset in a. mutatum esse tunc esset mutatum esse sine motu precedente, nam non precessisset motus sed sola quies. Quia si a. d. est immediate tunc a. d. non est quod quia in a. Si ergo in a. non est mutatum, in d. quod est mutatum, simul erit mutatum et non mutatum vel simul erit quiescens et mutatum quod est inconveniens.

[U]lterius autem dato quod si esset dare primum mutatum esse quod sequeretur idem simul esse mutatum et non mutatum. [D]ubitabit forte aliquis utrum sequeretur quod id moveretur et quiesceret. Dicendum quod sic. Ponamus enim quod essent aliqua duo tempora continue se habentia ut puta c.a. et d.z. ita quod d. a. nominet unum et idem instans quod est finis temporis precedentis et initium sequentis. Iste ergo instans dicatur a. in quantum est finis temporis precedentis et dicatur d. in quantum est principium sequentis. Hoc posito ponamus aliquod mobile quiescere in toto c.a. et moveri in toto d.z. Si ergo in hoc motu consideratur tempus d.z. est dare primum esse sicut est vel dare ultimum mutatum esse. Sic in d. et in primo instanti illius temporis esset dare primum mutatum esse. Non enim est inconveniens quod in motu sit dare primum mutatum esse sicut est vel dare ultimum, nisi ponamus quod sicut in ultimo instanti temporis mensurantis illum motum est dare ultimum mutatum esse, sic in primo instanti illius temporis sit dare primo mutatum esse, quia si in motu quod mensuratur d.z. est dare primum mutatum esse oportet quod in d. quod est primum instans illius temporis sit primum mutatum esse. Sed cum non sit mutatum esse sine motu precedente, ergo in tempore quod precessit tempus d.z. contingebat moveri. Sed illud tempus erat a.c., quia ponebatur quod tempus d.z. continue se haberet ad c.a. Ergo movebatur in c.a., sed dicebatur vel quiescere; ergo in isto tempore simul quiescebat et movebatur. Est enim diligenter notandum quod non potest poni primo mutatum esse in aliquo instanti nisi in tempore quod precedit instans illud simul quiescat et moveatur. Et sic dum primo mutatum esse dicit duo, scilicet mutatum esse et primo. Eo enim quod dicit mutatum esse oportet quod precedat ipsum aliquis motus, quia non est dare mutatum esse sine motu precedente. Eo vero quod est primo non precedit ipsum aliquis motus. Et sic cum in quolibet motu sint infinita mutata esse, si illud mutatum esse precedet aliquis motus, precedet ipsum infinita mutata esse, quia non esset primo mutatum esse in instanti. Ergo in quo est primo mutatum esse precedit motus et non precedit motus, quia in tempore quod est ante illud instans oportet simul moveri et non moveri, vel oportet ad simul moveri et quiescere, quod declarare volebamus. Ex hiis autem magis potest patere intentio philosophi. Et sic ut dictum est potest patere quod in aliquo instanti sit primo mutatum esse nisi in tempore quod precedit illud instans simul quiescat et moveatur, ut si tempus c.a. sit illud tempus ad quod moveatur instans in quo contingit primo mutatum esse, tunc in isto tempore erit simul quies et motus. Prout ergo in isto tempore erit quies in instanti quod est terminus illius temporis non erit mutatum esse, sed prout in isto tempore erit motus erit ibi mutatum esse. Nominetur illud instans duobus nominibus et nominetur a. et d., ita quod prout est terminus illius temporis ut in eo habet esse quies nominetur a., prout vero est terminus illius temporis ut in eo habet esse motus nominetur d. Hoc posito in a. erit non mutatum esse, in d. erit mutatum esse, et quia idem est a. et d. simul erit mutatum esse et non mutatum esse et simul erit quies et motus ut est probatum. [D]einde cum dicit quiescit autem non est. Ostendit quod non potest poni in aliquo instanti vel in quo est primo moveri. Ostendit quod

ipsum potest esse quod particulare et divisibile dicat quod quamvis autem non est in parte. i. non ponitur esse in parte vel non potest poni instans esse id in quo contingit primo contingit per primo motum necesse est divisibile esse. i. sicut contingit ad primo motum in aliquo ex quo hoc non potest esse in instanti et indivisibili oportet quod hoc sit in tempore quod est divisibile et oportet in quolibet huius temporis mutatum esse. Consequenter dicto ipso a d. i. dicto tempore in quo primo ad primum mutatum esse si in neutro. i. si in neutra parte eius mutatum est nec in toto mutatum erit. si autem mutatum est in ambabus et in ambabus partibus et in omni. i. in toto mutatum erit. si vero in altero. i. in altera parte tantum mutatum est non est mutatum in toto primo quia si in toto a. d. mutatum est ad primum necesse est in quolibet. i. in qualibet parte eius mutatum esse. si autem mutatum est in qualibet parte ipsius prius mutatum est in parte quam prius non ergo in toto primo et quia infinite sunt divisiones et quolibet continui erit divisibile in infinitum est. quod non est dare in quo ad primo mutatum est. ¶ Consequenter autem quod ex omnibus huius predictis sequitur una completa demonstratio supra ex parte temporis quod non est dare primo mutatum esse | quod sic esset vel esset in indivisibili et in instanti vel in divisibili et tempore. cum ergo probatum sit per duas rationes premissas quod non contingit ad primum mutari in indivisibili temporis et in instanti. et tamen per hanc rationem est probatum sit quod nullo modo ad contingit primum mutari in divisibili et in tempore sufficit conclusio ex hiis omnibus demonstratione supra ex parte temporis quod non est ad dare primo mutatum esse. ¶ Consequenter cum quod ad hoc quod in aliquo toto tempore sit ad primo quantum ad presens duo requiruntur. s. quod sit in qualibet parte illius temporis et quod non sit prius in parte quam in toto | quia si esset prius in parte quam in toto non esset in toto primo ergo hoc posito nullo modo in aliquo alio tempore contingit vel in aliquo divisibili potest ad motum primo quia vel movetur in qualibet parte totius illius temporis vel non | si non movetur in qualibet parte ergo non movetur in toto primo. si autem movetur in toto et in qualibet parte cum partes temporis se habeant ordinate et semper pars sit prior toto adhuc non movetur in toto primo. quia prius movetur in parte quam in toto immo quia infinite sunt divisiones et quolibet continui est divisibile in infinitum non poterit ita accipi modicum de tempore quin semper sit divisibile et quin semper sit prius mutato esse in parte quam in toto. numquam ergo erit devenire ad mutatum esse quia non contingit evacuare divisionem continui.

Neque itaque in eo quod mutatum est et cetera. Postquam philosophus probavit quod non oportet dare primo mutatum esse de mutatione supra in parte temporis. in parte rei probat hoc idem de mutatione supra ex parte motus dicens quod nec itaque in eo mutatum est. i. in ipso motu est quod primo mutatum est. Consequenter ex parte ipsius motus probari potest quod non est dare primo mutatum esse. sit enim d. e. quod illa pars ipsius motus d. e. quod. i. quam primo mutatum est. i. quam primo posuit mutatum esse. demonstratum est enim quod mutatur. i. omne motum est divisibile. sit ergo d. z. in medio tempore mutatum est quod mutatum sit quam sit d. z. et hoc prius mutatum erit ipso d. z. semper enim pars est minor toto et semper contingit prius mutatum esse in parte quam in toto. cum ergo d. z. et quolibet continui sit divisibile in infinitum sicut in medio ipsius d. z. prius mutatum est ipso toto d. z. sic iterum hoc ad ultimum divisionem divisum prius mutatum erit alterum. i. altera pars minor in et sic semper in infinitum | quia non contingit evacuare divisionem continui quia neque ipsius mutationis. i. ipsius motus erit quod primum mutatum est. addit autem quod ex predictis quod manifestum est ex hiis que dicta sunt quod nec esse nec esse quod mutatur. i. nec ex parte motus nec in tempore in quo mutatur. i. nec ex parte temporis sit. i. contingeret primo mutatum esse. ¶ Dicimus ... quia ... demonstratio fundari supposito. supponit enim quod prius semper moveatur pars motus quam totum ut puta si totum movetur in toto medietas adhuc movetur prius quia movetur in medio temporis | et quia non est evacuare divisionem continui | ideo ait quod ex parte motus non est dare primo mutatum esse. verum autem esse tamen quod supponitur quia ex quo mobile est quod continuum semper movetur pars et totum. ¶ Addit quod motus potest comparari ad mobile dupliciter. vel secundum se. vel secundum quod comparatur ad spatium quod acquirit sed quantum refertur motus ad mobile secundum se sic si mobile est quod continuum simul movetur totum et singule partes eius. si vero accipiatur motus mobilis per comparationem ad spatium sic est in sensu. quia mobile prius acquirit ad de spatio secundum partes eius quam secundum se totum. Consequenter mobile non simul secundum se totum derelinquit locum in quo prius erat nec simul secundum se totum acquirit locum in quo non erat sed successive et per partes fit talis acquisitio et quod ad hoc hic ... quod dicitur quia totum si ad mobile mutatur totum locum simul in aliquo toto tempore medietatem illius loci mutabit in medietate temporis et sic deinceps. ¶ Tunc ... pars. ipsum aliquid mutatur. in qua ut dicebatur ... quod est dare primo mutatum ex parte rei quam per motum acquiritur. est quod dicens quia primo ait quod non solum est divisibile mobile et tempus et res acquisita per motum. secundo ostendit quomodo ex parte rerum acquisitarum per motum est dare in motu primo mutatum esse et non est dare in primo mutatum esse ibi. quam contingunt. dicit ergo quod ipsum quod mutatur. i. ipsum mobile autem id secundum quod mutatur. i. forma quam per motum acquirit non similiter se habent. Consequenter ipse res per motum acquisite non sunt tamen divisibiles et tamen ipsum mobile non est semper divisibile sicut res acquisite per motum. ideo accidit quod est ... sunt quod dividitur secundum mutationem. s. quod mutatur. i. mobile in quo mutatur. i. tempus et id in quod mutatur. i. res quam per motum acquirit ut homo est quod mutatur. tempus in quo mutatur et album est id in quod mutatur vel est id quod per motum acquiritur. homo quidem ergo et tempus sunt divisibilia secundum se de albo quod est alia ratio preter id quod per accidens omnia. i. omnis huius qualitates divisibilia sunt. Consequenter album aut quale divisibile est per accidens divisibile nisi quia divisibile est id cui accidit quale aut album. ¶ Consequenter autem quod id philosophus hic premittit quod ... ipsum quod movetur et tempus in quo ad movetur sunt divisibilia per se. res vero ad quas est motus possunt esse divisibiles per accidens ut ostendat quod in motu non esset dare primo mutatum esse | non similiter hoc contingit probare ex parte rei ad quam est

motus et expers motus et partis. [U]Deinde cum dicit: quoniam quecumque
omne quod fit ex quo et ad quod est motus, est dare primum mutatum esse,
et quo non est dare primum mutatum esse, dicit quod quecumque dividuntur
et sunt divisibilia secundum tempus, non secundum actus, nec in hiis erit da-
re primum mutatum esse, ut patet in magnitudine quam motus secundum locum sit in
magnitudine a, mobile in quo est gb; hoc autem mobile sit motum
ex b in c; primum quando si sit indivisibile est b c, erit pun-
ctum continuum puncto, quod est inconveniens. Si non erit divisibile b c, cum
ad punctum ipsum c in quo mutatum est, quod erit dare ad signum
propinquius ipsi b quam sit c, et iterum erit dare aliud signum
propinquius illo, et sic semper in infinitum, propter id quod nullo modo de-
ficit divisio continui; quia in loco mutationis ratione spatii acquisiti
non erit assignare in quo primum mutatum est. Similiter autem est
in mutatione quantitativa est divisibilitas prius et post, non est dare primum
mutatum esse. Consequenter [illegible] motu secundum [illegible] est quia
sola mutatio que est secundum quantitatem est ad esse indivisibile prius divisibile,
autem partius. [U]Deinde mutationem autem que est in subiectum non fit
in tempore quia in subiecto non est motus et per consequens secundum quod hic
est non est dare prius et posterius. Supradictum secundum non est
quod queritur utrum ibi sit dare primum mutatum esse ex
parte principii motus cum negetur motus. [E]Deinde cum dicit:
ad impossibile hoc continua quod si b c est quod impossibile est contin-
tum in puncto. [Q]uod quod spatium in quo est motus et omne
continuum terminatur ad indivisibile, ita quod id in quo incipit mo-
tus, in quo non est motus, non mutatum esse intelligitur ad esse in
divisibile et hoc indivisibile copulatum est id in quo est motus. Si
ergo b c quod ponitur esse id in quo est motus esset quod in-
divisibile sequeretur quod indivisibile esset copulatum indivisibili, quod est in-
conveniens. Declaratum autem aliquibus hoc continua. Dicit enim
qua ratione in uno puncto posset esse motus pari
ratione posset esse in alio puncto; esset ergo motus compo-
situs ex punctis, magnitudo etiam composita esset ex punctis,
quod esse non possit nisi punctum esset continuum puncto. [U]Ulterius
considerandum est utrum in motu in qualitate sit dare primum mu-
tatum esse. [E]t quod dicit in dictione difficultatis dixi-
mus quantum ad presens spectat dicere possimus quod qualitas que per
modum alterationis acquiritur duobus modis potest continuari ad esse et
continuari ad esse. Si consideretur continuum ad esse et prius sit
est quod in indivisibili. Sed si consideretur continuum ad esse quod habet
in sit est quod divisibile. Primo ergo modo non habet locum quod quia
cum in divisibili sit prius locum esse albedinis et sic qualitatis
non est dare prius et posterius quia non est assignare partem
post partem. Si modo consideretur qualitas secundo modo ut quod
ad esse quod habet in se sic partius competit ei dividi. Si-
militer autem hoc dicitur dicit secundum intensionem et extensionem, prout
enim qualitas in subiecto existit utroque modo dividitur. Nam
prout subiectum in quo habet esse albedo vel alia qualitas
habet esse magis et minus extensa est qualitas in magis et

sicut in aliqua contrarietate quia materia contrarie disponitur ad susceptionem illius forme et huius forme contrarie potest intendi et remitti in infinitum et quia hoc modo est in aliquibus contrarietatibus salvare possumus quod non sit dare primum mutatum esse permutatum. ut si aliqua dispositio media sit in aliquo tempore in tempore est divisibile in infinitum ante omne dispositum esse precesserit infinita disposita esse quia dispositum esse in medietate illius temporis prius est quam dispositum in toto tempore. et adhuc prius est dispositum esse in medietate medietatis illius temporis et quia tempus est divisibile in infinitum secundum dispositionem mediam secundum intensionem vel remissionem forme non est assignare primum alteratum esse propter quod cum non sit contrarie forme non habent locum quod quia ut autem dicendo forme extensione media in alteratione assignari potest primum alteratum esse ut autem dicendo per intensionem et remissionem est ibi motus contrarius quodammodo et non est ibi assignare primum mutatum esse.

Ulterius sciendum [illegible] utrum in motu in quantitate sit assignare primum mutatum esse. Dicendum quod augmentum et diminutio dupliciter potest fieri per rarefactionem et condensationem et sic non est assignare in augmento primum mutatum esse quia rarefactio potest esse motus contrarius potest enim aliquid in aliquo tempore contrarie rarefieri quia in toto tempore totum erit rarefactum et in medietate medio erit rarefactum et sic deinceps potest dici rarefactum secundum divisionem temporis quare non erit assignare primum rarefactum esse et per consequens nec primum augmentatum esse. Secundo modo fiat augmentum non per rarefactionem sed per appositionem alimenti. sicut in hoc quod quantitas sit divisibilis in infinitum. tamen quia ad hunc motum augmenti concurrit generatio et alteratio per accidens erit quodammodo assignare primum augmentatum esse. Causa quia sicut in alteratione oportet dare aliquam partem totam simul alteratam sicut enim convertitur alimentum in carnem oportet quod aliqua quantitas alimenti tota simul convertatur in carnem quia aliquo modo est assignare primum augmentatum esse. si igitur motus augmenti vel generationis sive forme vel etiam alteratio consideratur quantum ad dispositionem precedentem introductionem forme est non assignare quodammodo motum contrarium. Nam licet aliqua pars aeris tota simul suscipiat formam caloris contrarie tamen disponitur materia ad susceptionem forme talis sicut et licet aliqua pars alimenti tota simul convertatur in carnem contrarie tamen disponitur materia ad talem conversionem sicut in generatione licet forma substantialis tota simul inducatur contrarie tamen disponitur materia ad huius formam. quia in omnibus talibus possumus salvare quod non est dare primum mutatum esse ratione dispositionis annexe immo quia propter talem dispositionem reservatur in talibus ratio motus similiter contrarie dicere possumus quod in motibus talibus ut habent esse motus et ut sunt motus talium in successione tempore non est dare primum mutatum esse.

Quoniam autem omne quod mutatur etc. Postquam philosophus determinavit de ordine quo partium mutati et ostendit quem ordinem habent ipsa mutata esse in parte ista vult ostendere quem ordinem habent ipsa motum et esse quod dicebatur. quia primo declarat quod dicimus necessarium ad oppositum. secundo excludit de intento ibi. Ostenso autem hoc. Declarat enim primo quod omne id quod movetur aliquo toto tempore primo quod movetur in quolibet illius temporis. esse quod dicit secundum quod dicitur hic ostendit secundo ibi. Sed ex hiis manifestum. dicit igitur quod omne quod mutatur in tempore mutatur. sed dicitur dici ad mutari in tempore. sicut in primo et sicut secundum alterum id est secundum partem ut dicitur ad mutari in anno quia mutatur in die. quia est pars anni quod igitur mutatur in tempore in quo mutatur primo necesse est ipsum mutari in quolibet huius id est in qualibet parte illius temporis. Manifestum est igitur hoc ex diffinitione ipsius primi. sicut enim diximus et diffinivimus primum illud quod idem est primo tale primum secundum quod est tale.

Demum eciam dicit. Sed ex hiis manifestum. declarat hoc idem ratione. Continue autem sit. non solum habet ex diffinitione ipsius continui quod quod movetur in aliquo tempore primo in movetur in quolibet eius. Sed ex hiis dictis est hoc manifestum. sicut enim tempus in quo primo movetur id est movetur x. k. l. huius tempus notatum x. k. dividatur autem huius tempus secundum k. Causa omne tempus divisibile est igitur in k. x. tempus quod est pars predicti temporis aut movetur movebitur aut non movetur et in k. s. quod est alia pars illius temporis aut similiter movetur movebitur aut non movetur. si quod igitur similiter movetur in neutro id est in neutra parte quiescet in omni id est in toto tempore quia impossibile est quod movetur in aliquo tempore movetur in nullo id est in nulla parte illius temporis. non igitur potest esse quod aliquid moveatur in tempore x. k. et tamen moveatur in neutra parte ipsius vel igitur movetur in utraque vel in altera solum. sed non movetur in altera solum id est in altera parte tantum non utique movetur primo secundum tempus quod est x. secundum utrumque id est secundum utramque partem illius temporis motus est. si dicatur esse motus in eo primo necesse est igitur motum esse in quolibet ipsius x. p. si in x. l. debeat primo moveri. Ad.

Demum eciam dicit. Ostenso autem hoc. descendit ad declarandum propositum ostendens quem ordinem habent ipsa motum ad ipsa mutata esse. esse quod dicitur. quia primo ostendit quod motum precedit mutatum esse. secundo declarat quod et est econverso. Nam quod ante omne mutatum esse precedit motum. vel non solum autem esse primum secundo ibi. Secundum quod secunda rationes adducit ad propositum. Secunda ibi. Amplius autem et hic omnino. Tertia ibi. Apparet autem et contrarie. dicit igitur quod ostenso hoc manifestum quod movetur in aliquo tempore primo quod movetur in quolibet eius manifestum est quod omne quod mutatur necesse est motum esse. prius id est manifestum est quod ante omne motum precedit mutatum esse. si enim in x. r. tempore primo ipsum k. l. n. per ipsum k. l. ut habet alia littera. sic per ipsum spatium motum est magnitudo id est motum est ad medium illius temporis magnitudo quam eque velocitate movens similiter movebit in medietate illius spatii et subdit quod quia sit inceptum est movens eiusdem velocitatis et illi tamen [illegible] erit motum per medium spatium quod similiter eque velox motum erit per medium spatium. id autem quod sic eque velox in eodem tempore quia in eadem medietate temporis k. r. motum est quia motum est per medium spatium k. l. et alterum l. secundum alterum movetur eque velox necesse est eandem magnitudinem vel eandem medietatem spatii motum esse. quia igitur quod movetur id est ipsum movens prius erit motum esse oportet enim quod ipsum movens precedat mutatum esse quia mutatum esse secundum medium spatium precedit motum secundum totum spatium et sic mutatum esse secundum minorem partem spatii precedit ipsum motum secundum maiorem partem spatii. quia est spatia et illa eadem magnitudo sit divisibilis in infinitum [illegible] ante omne motum est prius ponere aliquid mutatum esse.

Dubitatur forte alius cum hoc [illegible] leviori motu hic haberetur si fieret in eodem in motu quia tunc satis haberet intentum. Causa quia si aliquid motum movetur in toto

tempore in toto spatio prius movebatur

tempore in toto spatio prius movebitur in medietate illius spatii quia mo-
vebitur in medietate temporis et quia semper parte minore prius pertransibit
cum continuum sit divisibile in infinitum. Semper autem omne motum in maiori
parte spatii precedit mutatum esse in minori. Sic igitur tamen de
facili habetur intentum per unum modum quia philosophus hanc demonstrationem
ponit in duobus modis. ¶ Ad dubitationem quod secundum commentatorem ea que sunt in
potentia investigare debemus per ea que sunt in actu. Si igitur esset
aliquod unum mobile motum continue per totum spatium in aliquo toto tempore
in medietate illius spatii non esset mutatum esse in actu sed in
potentia quia in omni motu continuo omnia mutata esse sunt in potentia ex-
cepto ultimo mutato esse. Ut igitur in medietate spatii esset aliquod
mutatum esse in actu potest uno modo quod debet moveri per totum
spatium. Verbi gratia in tempore .x. v. accipitur aliud mobile eque velox quod
non moveatur nisi per medietatem spatii, ita quod in medio
spatio esset mutatum esse in actu. Si igitur sunt duo mobilia
sunt eque velocia et simul incipiunt moveri in eodem tempore
transibunt eandem medietatem spatii, et quia prius transibit me-
dietatem quam totum prius erit mutatum esse secundum medietatem spa-
cii quam motum secundum totum et ad hoc prius secundum divisionem divisum
et sic in infinitum. Semper igitur ante motum erit dare aliquod prius
mutatum esse. Iterum tamen igitur facit considerare de duobus mobilibus
eque velocibus quorum unum sit motum secundum medietatem spatii et aliud
secundum totum et in medio spatii sit mutatum esse in actu. Pro quod
mutatum esse arguatur de mutato esse in potentia quia semper ex
eo quod est in actu in necessario est in eo quod est in potentia. Quia si secundum mobile eque
velox prius mutatum esse per medietatem spatii quam moveatur
ad mobile eque velox secundum totum aliud mobile eque velox prius
erit mutatum esse per medium spatium quam per totum. Differt
tamen quia in eodem mobili mutatum esse in medio spatii erit
in potentia sed in alio mobili erit in actu. Arguendum igitur quod in
medio spatii motum esse eidem mobili quod est ibi in potentia pre-
cedit suum motum secundum totum quod in alio mobili mutatum esse secundum spa-
tium totum et quod dictum est de mutato esse secundum medietatem vel motum secundum
totum intelligendum est de omni mutato esse secundum minorem partem vel
motum secundum maiorem ita quod semper motum ... precedit aliquod mutatum esse.

¶ Deinde cum dicit apud autem adducit secundam rationem dicens quod
si in omni tempore quod est vel divisum motum esse aliquod aut in toto in quolibet
tempore vel in qualibet parte illius temporis. Divisum aliquod esse motum
oportet quod hoc sit in aliquo tempore secundum ultimum ipsius quod est nunc. Sed nunc
sed tempore terminatum est per nunc et medium ipsorum nunc est tempore
clauditur. Nunc tempore in ipsa nunc et cum dividatur tempus inter du-
as partes semper inter ea in medio esse nunc. Nunc igitur sup-
est littera quod sicut nunc est terminatum et divisivum temporis sicut non
quod est in medio temporis precedit nunc quod est finis eius et tolerat
alius temporis totius sic mutatum esse in medio tempore precedit
motum in toto tempore. Et quod dictum est de medio tempore et de
toto tempore intelligendum est de aliis partibus temporis. Ideo ait quod
et aliis partibus temporis similiter dicetur motum esse vel mutatum esse.

divisio autem medietatis est ultimum id est secundum ultimum et primum nunc. Sic ergo
ad totum tempus divisum in duas partes copulatas per primum nunc
et mutatum esse in isto medio tempore precedit motum secundum totum
quia nunc terminans medium tempus precedit nunc quod est terminativum to-
tius. Sic et quia medium tempus potest dividi in duas partes et ultimum
nunc terminans medium divisum est prius quam nunc terminans ipsam
medietatem oportet quod mutatum esse secundum medietatem medietatis temporis sit prius
quam motum secundum medietatem ipsius et quia tempus est divisibile in infinitum. Semper
autem omne motum est dare mutatum esse. Ideo concludendo ait quod in
medio tempore motum erit prius quam in toto et similiter in qualibet
parte temporis semper prius motum erit quam in toto et semper in
minore parte prius motum erit quam in maiori. Consequentia semper sic in
divisione id est secundum divisionem temporis terminatum est ab ipsis nunc sicut a
signatis. Cum dicit tempore in hac divisione est assignare ipsum nunc.
Sic igitur omne tempus divisibile est et medium ipsorum ipsum est nunc quod
tempus id est secundum tempus mutatum scilicet omne quod mutatur quia tempus est divisibile
in infinitum et in omni tempore est assignare infinita nunc sequitur quod omne
quod mutatur in infinite id est infinities mutatum erit. Igitur autem
omne motum erit dare aliquod mutatum esse. ¶ Consequenter autem in-
ducit rationem in hac consequentia. Videlicet quod quia omne tempus erit divisibile
et semper inter duas partes temporis est assignare aliquod nunc quia numquam
fit divisio in tempore nisi secundum ipsum nunc oportet quod sicut nunc in medio
temporis precedit nunc quod est in fine temporis sic mutatum secundum medium
tempus precedit motum secundum totum tempus. Nullum est igitur motum quod
non precedit aliquod mutatum esse quia si omne motum mensuratur
tempore et omne tempus est divisibile oportet quod mutatum esse secundum medium tempus pre-
cedat quodcumque motum secundum totum tempus. ¶ Consequenter hanc demonstrationem
totam esse secundum commentatorem sic differre a prima quia illa
arguit ex divisione spatii ut quia spatium est divisibile in infinitum
et semper mutatum esse secundum minorem partem spatii precedit mo-
tum secundum maiorem partem oportet omne motum precedere mutatum. Hec
autem arguit ex divisione temporis. ¶ Consequenter et quod ideo quod philosophus pronun-
ciat videlicet quod non modo aliquid in toto tempore nisi moveatur in qua-
libet parte eius temporis sic debet ad demonstrationes sequens. Sup-
ponit enim philosophus quod in minori tempore est minus motum et in minori tempore
minus mobile ad aliquod spatio quod non est minus nisi accipiat tempus
sic ... motum quod in qualibet parte illius temporis habet esse
motus. Consequentia sicut aliquis dicatur moveri in tempore quia modo in die
non plus movebitur in anno quam in mense. ¶ Deinde cum
dicit apud sic autem adducit tertiam rationem dicens quod si mobile in aliquo
tempore continue et non corrumpit nec pausat id est nec cessat a motu
sed est in quolibet nunc illius temporis aut motum aut mutatum esse. In
ipso autem nunc non est motum nec motum necesse est igitur mutatum
esse secundum unumquodque ipsorum nunc. Quia si ipsa nunc in quolibet tempore
infinita sunt necesse est omne quod mutatur infinities mutatum esse
quia in quolibet nunc sunt infinita mutata esse et aut quodlibet motum
precedit mutatum esse. ¶ Consequenter autem in rationibus huius in hac consequentia
quod si aliquod mobile continue in aliquo tempore in quolibet nunc illius temporis est

dare ad mutatum esse. si ergo omne motum mensuratur tempore igitur
tempore est dare infinita nunc. quia licet motum precedit infinita nunc
et per consequens precedit ipsum infinita mutata esse.

Non solum autem quod mutatur etc. Postquam philosophus ostendit quod quolibet
motum precedit mutatum esse. in parte ista probat conversam eius
videlicet quod omne mutatum esse precedit motum. et est quod dicit. quia primo pro-
ponit quod intendit. secundo probat quod dixit ibi. omne enim. dicit ergo quod
non solum quod mutatur necesse est mutatum esse prius. sed in omne
quod mutatum est necesse est mutari prius. quasi dicat. videlicet quod non solum
motum precedit mutatum esse. sed etiam omne mutatum esse prece-
dit motum. Deinde cum dicit. omne enim. probat quod dixerat
et est quod dicit. secundum quod duas rationes adducit ad propositum. Secunda ibi. amplius
autem. et est primo quod dicit. quia primo probat quod omne quod mutatur in tempore mutatur.
secundo ex hoc arguit intentum. scilicet quod omne motum precedit mutatum esse
ibi. quoniam ergo in tempore. dicit ergo quod omne quod mutatur mutatur scilicet ex quodam
in quoddam. propter quod supra quod omne quod mutatum est in tempore mutatum est sit
enim exempli gratia nunc mutatum ad ex a in b. ergo in eodem nunc in quo
est in ipso a. mutatum est in ipso b. quia nunc sit esset in ipso a et
in b. ostensum est enim prius quod ipsum quod mutatum est non est in ter-
mino a quo. sed est in illo ad quod mutatum est in illo ergo nunc
in quo est in a. non mutatum est ab a in b. similiter licet est in alio
nunc in medio illorum nunc erit tempus quia ipsa nunc non erunt
continua neque consequenter se habentia. quia ergo quod mutatum est in tempore esse mu-
tatum. Considerandum autem quod licet accipiatur mutatum esse non ut dicit terminum mo-
tus tamen quia planum ut supra dicebatur quod tale mutatum esse
mensuretur instanti. accipitur ergo hic mutatum esse ut inclu-
dit motum precedentem quod de necessitate mensuretur tempore. Du-
bitabis / quia non videtur verum quod omne quod mutatur ex quodam in quoddam
mutetur in tempore nam quod licet sit signare duo instantia in quorum
uno sit in termino a quo in alio non in termino ad quem / quia in ge-
neratione est transitus a non esse ad esse. si ergo in generatione esset
assignare hoc tempus medium esset dare medium inter contradictoria. esset
enim tempore dare in quo id quod generatur neque esset in non esse id est
in termino a quo neque esse id est in termino ad quem quod est inconveniens. Ad
quod est dicendum quod omne quod mutatur ex quodam in quoddam vel quoddam et quo-
dam debent accipi affirmative. est enim sensus quod omne quod movetur ex
termino affirmato in terminum affirmatum vel ex albo in nigrum movetur in tempore.
generatio autem et corruptio non dicuntur motus sed quod non hic mutationes
sunt ex quodam in quoddam sed vel sunt ex quodam in non quoddam
ut corruptio vel ex non quodam in quoddam ut generatio de tali-
bus ergo non intendit philosophus neque talia mensurantur tempore secundum se
sed non mensurantur tempore secundum se. sed si mensurantur tempore hoc est ratione
motus annexi ratione cuius ut etiam infra patebit in tali-
bus salvare possumus quod non est vel dare primum mutatum esse sed
quod omne tale precedit factum esse et autem omne factum esse fieri
fieri. Ulterius sed dubitabis quia videtur quod talia tempore mensu-
rentur. consequens ut arguitur dicitur. si ex aere fit ignis acci-
piatur ultimum instans in quo est aer et primum in quo est ignis
vel ergo licet duo instantia sunt unum instans et tunc esset simul
aer et ignis quod est impossibile vel sunt duo et duo instantia et est
cadit tempus intermedium erit ergo dare tempus in quo non erit
aer neque ignis quod est inconveniens neque generatio esset et non potest in-
stantaneum tempus. et oppositum dicebatur in quaestione premissa.
Ad quod hic dicendum est solvitur ut commentator solvit in viii.
huius. Vult enim philosophus quod non sit dare ultimum instans in quo
est aer qui corrumpitur sed est dare primum instans in quo est ig-
nis generatus. non debemus ergo secundum ipsum dare duo in-
stantia. sed si ex aere fiat ignis dicendum est quod in toto tempore prece-
dente est aer in instanti ad quod copulatur illud tempus incipit esse
ignis. Sed hec ratio solo non videtur sufficere. consequentia autem ut di-
cebatur in quanto tempore mensurat motum sed instans men-
surat mutationem. cum ergo aer sit quodam modo [?] si non sit dare
mensuram sui ipsius mensura [?] est dare ad instans quod sit
mensura ipsius aeris videtur ergo quod sit dare ultimum instans
in quo est aer sicut est dare primum in quo est ignis. quomodo
autem hec difficultas solvatur in viii. ubi hec in certitudinem ap-
parebit. Deinde cum dicit. quoniam ergo in tempore. ex eo
quod probabatur omnem motum esse in tempore. ostendit quod autem omne
mutatum esse precedit moveri. dicens quod quoniam ergo in tempore
mutatur est supra omne quod mutatur tempore autem omne divisibi-
le est scilicet quod in medio tempore aliquid mutatum erit prius quam in
toto et iterum in medio tempore illius temporis medii aliquid mutatum
erit prius et sic semper in infinitum quia semper prius mutabitur
in medio tempore quam in toto et in quacumque parte temporis quam in alia.
sed ergo autem mutatum esse precedit motum secundum medium temporis et
prius quam mutatum esse secundum totum est et quia omne tempus est di-
visibile non erit dare ad mutatum esse quod non precedit
motum. Considerandum autem quod motus dicitur comparari potest ad mutatum
esse videlicet ut accipiatur motus precedit mutatum esse
sicut quod est ad finem quod in medio comparatur ad mutatum esse
et sic motus precedit mutatum esse sicut ad finem precedit
ipsum finem. motus enim in toto tempore precedit mutatum esse
quod se habet ad illud tempus sicut et ipso precedit instans quod se ipsum.
secundo potest accipi motus non ut terminatur esse ad quod copulatur
et sic ad hoc motus precedit mutatum esse. quia motus secundum
medium tempus precedit mutatum esse secundum totum sed illud motum
non immediate copulatur ad illud mutatum esse. Ratio autem
philosophi arguit de motu secundo modo accepto quam de motu
accepto primo modo. Considerandum autem quod cum in motu duo ha-
beat esse. [?] comparationes vel [?] in sua potuerit quia
comparabitur motus ad modum vel ad mutatum esse. vel motum ad mutatum
esse vel est mutatum esse ad motum quotiens modo mutantur ha-
bitudo ad analogiam [?] in motu est dare primum ex parte
principii. quia semper autem omne motum precedit motum. consequentia
cum omne motum mensuretur tempore semper motum secundum medium
tempus precedit mutatum motum secundum totum. sic et autem de mutato esse

secundum medium quia mutatum esse secundum medium precedit esse secundum totum. Et rursus aut omne esse precedit moveri quia moveri secundum medium precedit mutatum esse secundum totum. sic et aut omne moveri precedit mutatum esse quia mutatum esse secundum medium precedit moveri secundum totum. Ex hiis autem apparere potest quod philosophus posterius probavit moveri secundum medium tempore quod precedat mutatum esse secundum totum quam hoc probare de moveri secundum totum quod immediate comparatur ad mutatum esse secundum totum quia ut patet secundum hunc modum sumpta ex moveri medio accipi possunt omnes prioritates que considerantur in motu. ¶ Deinde cum dicit apparet autem. adducit 3 rationem. et est quod 3. F. quia prius adducit hic rationem. Secundo concludit propositum intentum. ibi quod dixerat adaptat ad generationem et corruptionem. secundum autem primo. ostendere necesse est. Et in magnitudine dicit ergo quod apparet in magnitudine manifestius est quod dictum est. scilicet id quod continuum est magnitudo in qua mutatur quod mutatur. i. scilicet id quod continuum est spatium in quo movens movetur. sit enim ad mutatum de c in d. Ergo si indivisibile est ipsum c d. impartibile erit impartibili continuum quod probatum enim supra esse ostendebatur quod non est dare primum mutatum esse secundum res ad quas est motus quod non potest esse motus impartibile non in partibile in partibili sit continuum. quoniam autem hoc est impossibile quod impartibile impartibili contingatur necesse est esse magnitudinem et esse spatium ad quod mutatur est infinitum utrumque tamen. Et hec magnitudine necesse est esse quod divisibile in infinitum. i. in infinitas partes. quia si in infinitum. si in infinitas partes in infinitum prius quam mutatum sit in toto. necesse est autem omne quod mutatum est ad mutatum prius. addit autem quod eadem demonstratio est in hiis que non continua sunt ut in contrariis et in contradictione. accipiemus enim tempus in quo mutatum est secundum tales mutationes et nos erimus dicentes quod semper eadem tempore et sic mutari secundum medium erit prius quam mutatum esse secundum totum.

¶ Considerandum autem quod per mutationes contrarias intelligit mutationes in qualitate et quantitate. per mutationes autem contradictorias intelligit mutationes secundum substantiam. appellat autem has mutationes non continuas. quia in hiis mutationibus non est tanta continuitas quanta in motu locali. ¶ Considerandum est quod in motu locali ostenditur quod non est dare primum mutatum esse tam ex parte temporis quam ex parte spatii. Sed in aliis mutationibus magis proprie hoc probatur ex parte temporis. ideo philosophus ait quod accipiemus tempus et erit demonstratio eadem. i. idem concludens in omnibus hiis mutationibus quia per divisionem temporis probatur quod non est dare primum mutatum esse.

¶ Dubitatur forte autem de eo quod philosophus ait quod manifestior est hic demonstratio de magnitudine eo quod magnitudo continua sit. cum ergo tempus sit et continuum videtur quod demonstratio facta de tempore sit manifesta sicut magnitudo facta de magnitudine. ¶ Dicendum quod ad hoc respondet Alexander ait enim quod non est intelligendum quod demonstratio de magnitudine sit magis manifesta quam demonstratio de tempore. verum non comparat philosophus hanc demonstrationem ad primam. Sed comparat demonstrationem de motu locali ad demonstrationes aliorum motuum. volens enim quod magis sit manifestum de motu locali quod non sit dare primum mutatum esse eo quod hic motus sit in magnitudine continua et in spatio continuo quam sit manifestum in aliis motibus in quibus non sit tanta continuitas. possumus tamen dicere quod et comparando hanc demonstrationem ad primam veritate

hec quod dictum est. sicut et ipsum tempus est continuum. continuitatem tamen quam habet habet a magnitudine. propter id ergo quod magnitudo secundum se est continua. tempus autem non sic est continuum. ideo manifesta est demonstratio sumpta ex magnitudine quam ex tempore. ¶ Deinde cum dicit. quare necesse est. concludit conclusionem intentam. dicens quod necesse est mutatum esse mutari prius et econverso quod mutari necesse est mutatum prius. ipsum ergo mutatum esse est prius mutari et econverso. ipsum mutari est prius ipso mutatum esse. nullo ergo modo ex parte primi comprehendit primum in motu. tamen ad hoc est ut tangebatur prius quia non contingit esse in partibile impartibili continuum in infinitum. n. hoc dico propter continua. sed potest in hiis que augmentantur et diminuuntur in lineis. licet enim una quedam potest continui in infinitum et quia quod semper minuitur ab maiori parte addi autem quodam modo in alia augeri potest in infinitum. sic ergo quia linea est divisibilis in infinitum. et inequales linee sunt infinita puncta sic quia quibus motus continuus est divisibilis in infinitum in quibus motu sunt infinita mutata esse et ante moveri precedit mutatum esse et econverso. in quod in motu non est reperire primum ex parte principii. ¶ Deinde cum dicit. in mutatum est ergo. quod dixerat adaptat ad generationem et corruptionem. Et quod d. f. quia propositum quod intendit. secundo assignat rationem dicti motum. in est. dicit ergo in mutatum est ergo quod omne quod factum est necesse est fieri prius et econverso. quod fit factum esse prius. sed quod omne fieri precedit factum esse et econverso. hoc enim hoc unitate in omnibus quecumque sunt divisibilia et continua. addit autem quod non semper quod fit factum est ipsum prius sed factum est aliud autem ut factum est domus, ut cum fit domus secundum actum est fundamentum prius. ¶ Dubitatur forte autem quia philosophus addidit quecumque divisibilia et continua sunt. ¶ Dicendum quod ut innuit commentator quod hoc dixit dubitavit de causa propter ad excludendum mutationes illas que non sunt cum motu continuo ut intelligere et sentire que non sunt proprie dicuntur motus. Secundo hoc dixit ut non excluderet a mutationibus motus continuos quorum sunt fieri. i. generatione. n. et corruptione et in aliis mutationibus si volumus salvare quod non sit in dare primum mutatum esse oportet quod accipiantur mutationes ille ut includunt motum precedentem secundum quem modum sic autem fieri precedit factum esse quia forme dispositionem antecedunt est in dare primum mutatum esse. quia omne quod dispositum est prius disponebatur et omne quod disponitur prius dispositum fuit.

¶ Ultimus forte dubitatur. que vult sit quod omne factum aut omne fieri precedit factum esse aut econverso. ¶ Dicendum quod hic dicitur magis distinctione opus est. enim distinguendum est de factum quia factum est aliud est motus eiusdem generis ut calefactum est terminus motus de calefieri. aliud vero est terminus motus alterius generis ut patet in generatione substantiali. hec enim facta non potest esse terminus motus eiusdem generis quia in in non est motus sed est terminus motus alterius generis quia est terminus et alterato aeris que fit ignis et terminus localis. Secundo distinguendum est de eo quod fit quia aliud et fit dicitur fieri secundum se totum aliud dicitur fieri quia secundum aliquam partem eius. Si ergo omne factum esse precedit fieri et aut omne mutatum esse precedit moveri et hoc vel secundum idem genus vel secundum alterum et omne quod fit prius fiebat vel secundum se vel secundum aliquam partem eius. In omnibus ergo factionibus et in omnibus veris factis salvare possumus quod sic autem omne fieri precedit mutatum esse

et exemplo assignato philosophus addidit quod non oportet autem id precedere factum esse rei quod fit, sed sufficit quod precedat secundum aliquam sui partem, ut dicitur domus esse infecta cum factum est fundamentum vel ad fundamentum quod est pars eius, et dicitur ad id cum factum est corpus quod est prius in ipso. Deinde cum dicit mox quod inquit assignat causam quare autem esse id precedit factum esse, et exemplo dicit quod mox idest statim est ei quod fit et ei quod corrumpitur quod est infinitum, quod divisibile in infinitum est, et quia divisibile est per hoc quod non est ultimum, ideo concludit quod non est in id ad fit factum primus, nec factum esse non fiat ad primus. Similiter autem in corrumpi et corruptum esse: semper enim ipso corrumpi erit prius corruptum esse, et corrupto erit prius ipso corrumpi. Ideo concludit manifestum est igitur quod factum est necesse est id prius et quod fit factum esse prius. Eadem omnis magnitudo et omne tempus sunt semper divisibilia; quare in quocumque tempore fit aliquid non erit utique factum in illo tempore sicut in primo. Eadem cum in quo tempore sit divisibile non erit assignare primum factum esse nec primum fieri.

Quoniam autem omne quod movetur et cetera. Postquam philosophus determinavit de divisione motus et de divisione eorum que conveniunt ad motum, in parte ista determinat de finitate et infinitate motus et de finitate et infinitate convenientium ad motum. Ad motum autem conveniunt ut requisita spatium, tempus et mobile. Et dividitur in partes, quia primo determinat de infinitate et finitate spatii, temporis et motus vel temporis et cetera. Secundo determinat de finitate et infinitate motus vel spatii et temporis. Tertio determinat de finitate motus vel spatii, temporis et mobilis. Secunda determinatur ibi ... Prima ostendit quod non potest esse tempore infinitum si magnitudo sit finita. Secundo probat conversam eius, scilicet quod non potest esse magnitudo finita si tempus sit finitum. Ex quibus duobus apparet quod finitum et infinitum similiter reperiuntur in magnitudine et tempore. Secunda ibi eadem autem ratione et cetera. Prima in duas, quia primo premittit quedam necessaria ad propositum. Secundo ex illis premissis probat intentum ibi quod quod et cetera. Premittit autem duo necessaria ad propositum. Primum est quod omne quod movetur in tempore movetur. Secundum est quod in plus tempore movetur maior magnitudo. Huius positionis sequela est quod non est possibile in tempore infinito moveri, idest transire magnitudinem finitam, idest spatium finitum, ita tamen quod id quod movetur, idest quod mobile non transeat eandem magnitudinem reiterando eam, et non transeat ad illius magnitudinis reiterando partem, sed in omni, idest in toto tempore transeat omnem, idest totam magnitudinem absque eo quod reiteret eam vel partes eius.

Deinde autem quod secundum continuationem ideo premittit quod omne quod movetur in tempore, quia cum probare intendit quod magnitudo finita transitur in tempore finito, quia transitur in tempore finito per hoc ponit transitur in tempore. Ideo premisit quod transiens et motus dicuntur requirere tempus. Deinde autem quod cum tempore plus probat quod magnitudo finita transitur in tempore finito, quia in maiori tempore transitur totum quam pars, ideo premisit quod cum in plus tempore transitur magnitudo maior quod illud dictum est de eo motu. Sed ... ideo mobile in eadem

motum et ideo secundum hoc plus apponit de motu infinito totum quam partem. Deinde autem et quod secundum continuationem ideo autem quod magnitudo finita non transitur in tempore finito nisi reiteretur ipsa vel partes eius, ut procederet de corporibus celestibus, que circa reiterando eam secundum infinitam possunt moveri sunt per infinitum tempus. Deinde cum dicit quod quando et cetera probat quod dixerat esse quod duo facit, quia primo ostendit magnitudinem finitam non transiri in tempore infinito si mobile moveatur uniformiter et equevelociter. Secundo ostendit hoc si moveatur non uniformiter nec equevelociter. Sed si non sit et cetera. Dicit primo quod quamvis si ad moveatur equevelociter, idest uniformiter, necesse est movens finitum per finitum spatium in tempore finito mensurare ex dictis. Accepta enim parte aliqua illius spatii finiti que mensurabit totum hoc, quia spatium in temporibus equalibus et tantis quantis sunt partes illius spatii mobile motum est per totum spatium. Quare quando hee partes sunt finite et magnitudine et quantitate et tot numero, idest tot partibus sunt illius temporis omnis, scilicet partes magnitudinis transeantur quot sunt partes ipsius magnitudinis. Et quia omnes hee partes sunt in finito tempore utique in quo transitur tota magnitudo finitum erit. Eadem in hoc tempore mensurante totum motum totiens erit totum tempus quantum est tempus quod est partis quotiens sumpta pars continetur in toto vel quot sunt hee partes in toto. Multiplicatio enim partium temporis erit secundum multitudinem partium magnitudinis. Deinde autem in non uniformiter et cetera ostendit quod si ad spatium finitum transitur pars in tempore finito, cum pars transeatur in minori tempore quam totum, pars transibitur in tempore finito. Cum ergo si sit mobile equevelox vel equali tempore semper transeat equalem partem, totum tempus in quo transitur totum spatium finitum constabat ex tot temporibus equalibus quot sunt tales partes in isto spatio. Quia cum spatium illud positum sit esse finitum, partes eius finite erunt tam magnitudine quam multitudine, et per consequens partes componentes tempus in quo transitur tota magnitudo finita erunt finite secundum totum hoc spatium in tempore finito. Deinde cum dicit Sed si non similiter ostendit quod oportet tempus finitum in quo transitur magnitudo finita, dato etiam quod ipsa magnitudine non sit motus uniformis nec equevelox. Et est quod dicit quia primo proponit quod intendit. Secundo declarat quod dixerat ibi accipiatur enim. Dicit ergo quod si mobile non sit equevelox motum per hoc spatium quod ponitur esse finitum dico nichil, quia semper oportet quod finitum spatium transeatur in tempore finito, non infinito. Ideo consequenter sit enim spatium in quo est a et b finitum quod est motum, idest pertransitum in infinito tempore, et tempus finitum in quo transitur tale spatium sit c d. Si ergo necesse est prius esse motum, idest pertransitum in infinito tempore et tempore finito in quo transitur tale spatium sit c d. Si ergo necesse est prius esse motum, idest pertransitum aliam alio, idest aliam partem spatii quam aliam. Hoc autem quia est

minus et quod in parte priori temporis et in parte posteriori de spacio et alterum motum pertransitum. nam cum motus spacii et transit eius mensuretur tempore oportet quod in alia et alia parte temporis transeat alia et alia pars spacii ita quod in priori parte temporis transit pars prior spacii et posteriori posterior. et quia sic semper partes spacii respondent partibus temporis semper in plus tempore erit alterum mobile pertransitum de spacio quam in plus tempore oportet plus pertransiri de spacio siue mobile eque velociter mutet siue non. intendatur eius motus siue non remittatur siue semper alterum intendatur alterum remittatur siue maneat in eodem modo vel non vel non. vel non oportet partes temporis respondere partibus spacii et oportet spacium situm pertransiri in tempore finito. ¶ Consequenter dicit quod hoc quod premissum est. est preambulum ad demonstrationem sequentem. nam ideo in demonstratione sequenti probabitur quod spacium situm oportet transiri in tempore finito. quia partes temporis respondent partibus spacii ita quod in aliquo tempore transit alterum pars spacii ut in priori tempore prior pars spacii et in posteriori posterior et in plus tempore maior pars spacii et in minori parte minor. ¶ Consequenter dicit quod motus est alterum vniformis et eque velox et alterum irregularis et non eque velox et tamen est irregularis et non eque velox secundum communiter est multipliciter dicitur. quia vel semper intenditur vel semper remittitur vel alterum intenditur et alterum remittitur. quod semper secundum communiter ut innuit philosophus in textu siue semper motus sit eque velox siue semper intendatur siue semper remittatur siue alterum intendatur siue alterum remittatur semper partes spacii respondent partibus temporis et oportet situm spacium transiri in finito tempore. ¶ Dubitatur forte dicet quod non videtur esse verum quod philosophus ait videlicet quod ipsum magnitudinis prius alterum alterius motum sit. Consequentia si magnitudo est continua mota vna parte sic mouebuntur singule partes eius ita quod non plus alterum pars altera parte mota erit. ¶ Dicendum quod ad hoc communiter respondetur vnde videtur distinguendum de motibus. Volunt enim quia licet in motu locali non prius moueatur vna pars quam alia si magnitudo sit continua quod oportebit omnes partes eius simul moueri. tamen in aliis motibus hoc potest contingere. potest enim esse quod in magnitudine existente continua sit calefactum in vna parte reliqua parte remanente frigida. Sed hoc est ire preter mentem philosophi proposuit enim generaliter dicere quod motus comparatur potest ad magnitudinem mobilis. dum vel secundum se vel ut comparatur ad spacium. Sed secundo in magnitudine continua simul moueantur omnes partes et vna parte moueantur motu singule non tamen simul pertransit omnes partes spacii nec simul secundum se totum mutat suum locum totum. immo prius mutat huiusmodi locum secundum vnam partem et postea secundum aliam et sic successiue. quod secundo dicendo quod prius magnitudinis alterum alterius motum est. vel hoc intelligendum erit in magnitudine spacii et tunc non habet calumpniam quia prius mobile transitur vna pars spacii quam alia. vel si hoc refertur ad magnitudinem per mobile intelligendum est prout huiusmodi magnitudo comparatur ad spacium quia prius accipit aliquid de spacio secundum vnam partem suam quam secundum aliam. ¶ Vlterius forte dubitabis quia ut dicebat in fine mandando in plus tempore plus transitur de magnitudine. videtur esse falsum quod si mobile mouetur eque velociter semper in plus tempore plus transiret in magnitudine. Sed cum hoc arguatur de mobili eque velociter moto potest contingere quod in minori tempore plus transeat de spacio. Consequentia nam ut superius dicebatur velox in minori tempore transit plus. ¶ Dicendum quod hoc intelligendum est de motu eiusdem mobilis. velociter et tempore maiori et minori non possunt dici diuersa tempora omnino. Sed ut vnum et pars alterius. potest enim contingere quod vnum et idem mobile non motum eque velociter moueatur in vna hora quam in vna die si illa hora non sit pars illius diei. Sed si aliquod mobile continue mouetur per totum diem quantumcumque diuersificetur motus eius ita quod modo esset velox modo tardus. semper tamen in tota die ad aliquid vel ad plus mouetur quam in parte diei. et hoc sufficit philosopho ut habeat intentum. Volt enim quod in toto tempore in quo aliquod continue mobile semper mouebitur plus in toto quam in parte quantumcumque diuersificetur motus eius. ¶ Deinde cum dicit accipiatur secundum aliquid. declarat quod dixerat omnis quod si mobile non eque velociter oportebit quod tamen spacium situm transeat in tempore finito. ideo ait accipiatur aliquid secundum vel aliqua pars illius spacii. a. b. quod vel quod pars sit. a. c. quod a. c. sit talis pars quod mensurat totum a. b. hoc videlicet scilicet a. c. est facta vel transitum in quodam tempore vel in quadam parte temporis ipsius temporis infiniti. Consequentia si totum a. b. transit in toto tempore illo primo infinito pars eius. a. c. quia transit in minori tempore erit transacta in tempore finito. ideo ait quod in tempore infinito non potest esse transactum a. c. quia omne vel totum a. b. est transactum in tempore infinito. si igitur a. c. transitur in tempore finito et iterum iam sic accipiatur alterum quantum est a. c. vel aliam partem quanta est a. c. necesse est tale parte esse et transitam in tempore finito quia omne vel totum a. b. transitum est in infinito tempore quelibet pars secundo pars quia transitur in minori transitum in tempore finito. patet quod si quelibet pars a. b. tanta quanta est a. c. transitur in tempore finito cum totum a. b. habeat finitas tales partes tam magnitudine quam multitudine oportet tempus in quo transit tempus in quo transitur totum a. b. finitum esse. immo quia ex hiis ad totum constat ex aliquibus partibus finitis tam multitudine quam magnitudine siue iste partes sint equales siue inequales oportet quod in isto toto sit accipere aliquam partem in infinitate ipsarum quia nullum tale est infinitum. ideo ait quod sic accipiens partes ipsius temporis in quo transit a. b. quam intelligitur quod nulla pars est quod mensuret ipsum. ipso enim est ad infinitum esse ex partibus finitis et equalibus vel inequalibus patet primo quod finita magnitudine et multitudine siue sint equalia siue inequalia mensurantur a quodam vno. ideo subdit quod in finita magnitudine vel secundum magnitudinem vel multitudinem siue sint equalia siue inequalia mensurantur in aliquo vna. Cum autem spacium a. b. finitum sit hoc spacium mensuratur tantis partibus temporis quante sunt partes que sunt ipsius a. b. et quia tales partes sunt finite sequitur quod totum a. b. mobile transitur in tempore finito. non igitur potest esse motus finitus nisi per transire magnitudinem finitam in tempore infinito et quod demum est de motu siue intelligendum est de quiete. concludit autem ex dictis quod quia finitum non transit in tempore

in finito non est impossibile ad unum et idem semper permanens tempore nec fieri nec corrumpi. ¶ Secundo autem quod si mobile non moveatur equaliter nec locus plus apponet de tempore in transitu unius partis quam alterius tamen quamlibet partem transibit in tempore finito cum in uno tempore transeat partem quam totum quamlibet si quelibet per mensuras totius a.b. transitur in tempore finito. quia dictum erat quod ipsius a.b. accipientur partes mensurantes ipsum oportebit quod totum tempus in quo transitur a.b. sit finitum. nam cum a.b. partes mensurantes ipsum non infinitas nec multitudine nec magnitudine totum tempus mensuras a.b. constabit ex finitis partibus tam multitudine quam magnitudine. cum ergo ex hiis partibus que magnitudine sive sint equales sive inequales non possit resultare totum quod infinitum impossibile est tempus in quo transitur a.b. infinitum esse. ¶ Secundo et philosophus specialem vim facit quod tempus mensurans a.b. non sit infinitum quia omne totum constans ex partibus finitis multitudine et magnitudine sive iste sint equales sive inequales mensuratur mensura una. quecumque enim partes sic assignantur et efficiant quod totum sive iste partes sint equales sive inequales dummodo sint finite multitudine et magnitudine reperietur una quantitas mensurans hoc totum. quia ergo quod sic mensuratur infinitum esse non potest impossibile est tempus mensurans a.b. infinitum esse. ¶ Deinde cum dicit [illegible] vult secundum hec conclusionem videlicet quod si finitum non potest transiri in tempore infinito quod nec unum et idem semper permanens in tempore infinito potest fieri aut corrumpi. ¶ Ad quod hoc dictum declarare primo sumit ex parte mobilis. secundo ex parte rerum ad quas est motus. dicimus enim sunt in termino huius quod infinitum oportet esse in generatione et in corruptione. si ergo ad fieri aut corrumpi oportet esse finitum. quia si fieri vel corrumpi aliquid finitum duraret per infinitum tempus sequeretur quod factio aut corruptio vel mutatio quecumque alicuius finiti mensuraretur tempore infinito quod est inconveniens. Est ergo diligenter notandum quod aut unum et idem non posse fieri aut corrumpi semper per tempus infinitum quia finitum non reperitur non transitur in tempore infinito tamen non est inconveniens hoc transitum. Et hoc ergo secundum philosophum licet ebra sit finita celum tamen movetur motu infinito per reiterationem quod habet esse ipsum sic secundum ipsum licet totum semper generationis sit finitum. generatio tamen est infinita et perpetua quia plures eadem forme secundum speciem reiterantur in eadem materia. generatio ergo unius et eiusdem non mensuratur tempore infinito sed generatio diversorum et generatio reiterata secundum philosophum non est inconveniens quod perpetuetur per infinitum tempus. Secunda ratio ad inveniendum generatio unius et eiusdem non potest esse semper per infinitum tempus sumitur ex parte rerum ad quas est motus in omni enim generatione inter terminos esse transitus aliqua forma [illegible]. cum ergo inter illas formas non sit distantia infinita. sed hec generatio duraret per infinitum tempus in transitu infinite distantie apponetur tempus infinitum quod est inconveniens cum infinitum non reiteratum per infinitum tempus pertransiri non possit.

¶ Deinde cum dicit eadem autem ratione. postquam probavit quod si magnitudo est finita tempus est finitum quod magnitudo est probat consequentia huius videlicet quod si tempus est finitum magnitudo est finita. ideo ait quod eadem ratione est quod nec in tempore finito possibile est moveri idem transire infinitum spacium nec etiam quiescere secundum quietem infinitam in finito tempore. ideo videtur quod nec quod mobile continue nec quod uniformiter semper potest transire spacium infinitum in tempore finito. Secunda accepta quadam parte ipsius temporis que metietur idem que mensurabit totum tempus in hac parte temporis transibit mobile ad magnitudinem non totam magnitudinem quia in omni enim in toto tempore transit totum et iterum in aliqua equali parte temporis transibit aliam partem temporis magnitudinis et in maiori. enim in maiori parte temporis similiter transibit ad eam magnitudinem sive sit equalis ei proporcio que est ad primo sive non. differt autem non est solum magnitudo que per se mensuret sit finita non refert enim utrum in equalibus talibus partibus temporis semper transeant equales partes magnitudinis. Secunda si tempus est finitum et similiter partes eius finite. ex quo semper in magnitudine talium partium transit per se magnitudinis finita sive hee partes sint equales sive inequales non refert quorum tota magnitudo per transita in tali tempore potest finitum esse. ideo videtur quod dicto tempore per partes finitas seu finita ablatione a magnitudine non aufertur infinitum. non enim esse potest quod per finitam ablationem et per finitum tempus abscidatur et transeatur infinitum spacium et quanto supra extendi tempus oportet esse magnitudinem quantum et finitum eo quod totius motus super dicitur magnitudo quod tempus et partes unius oportet esse proporcionales partibus alterius. quia ultimo mobile transibit infinitum spacium in tempore finito. addit autem quod non differt facere magnitudinem esse infinitam in alteram partem aut in utramque. eadem enim erit ratio. Secunda sive spacium sit infinitum in alteram partem sive in utramque semper ostenditur quod huius spacium in tempore finito transiri non possit. ¶ Deinde cum dicit demonstratis autem postquam ostendit quod finitum et infinitum sic habent esse in tempore et in spacio ostendit talia sic esse in mobili sicut in spacio et in tempore. Secundo dicit ergo eius quod dicit quod possumus infinitatem in mobili et in spacio. hoc potest esse vel quod spacium sit infinitum et mobile finitum. vel econverso quod mobile sit infinitum et spacium finitum. vel quod utrumque sit infinitum. Secundo ergo facit quia primo ostendit quod mobile finitum non transit spacium infinitum in tempore. Secundo declarat consequentia huius quod mobile infinitum non potest pertransire spacium finitum in tempore finito. Tertio probat quod mobile infinitum non transit spacium infinitum in tempore finito. Secunda ibi quam autem finitum. Tertia aut non utrum infinitum. dicit ergo demonstratis autem huius utrum est quod nec magnitudo. idest nec mobile ad super finitum contingit transire infinitum scilicet spacium in tempore finito propter eandem causam quam dictum est prius. quia hic mobile in una aliqua parte transibit finitum spacium. quia et totum tempus finitum in omni enim in toto tali tempore finitum transibit spacium. ¶ Deinde cum dicit quam autem probat consequentia huius videlicet quod mobile infinitum non transit spacium finitum in tempore finito. esse quod dicit sed quia hoc addunt huius rationem. secundo quod dicatur materialiter vel. quando enim moveatur. dicit ergo quam oportet est quod finitum mobile non transibit infinitum spacium in tempore finito manifestum est. sic videlicet probat eandem rationem quod nec infinitum mobile finitum sive spacium transibit in tempore finito. Secunda quia si infinitum transit finitum necesse est et finitum

transire instanti .n. .n. dixit quia .i. quecumque ee quod movetur .i. mo.
quam sic mo ponatur in situm spatium situm sicut ergo. utrobique
attingit situm transibit in situm. ¶ Deinde cum dicit. cum
n. moveatur. quod dixit manifestat in terminis d. cum n. mo
veatur in situm sit hic instans in quo est a. erit autem
ad .i. aliquod post ipsum a. pertransita b. quod ponitur situm ee
spatium ut puta .b. cum quod ponitur post ipsum .a. in situm quod
transit sit b. et tamen ad et ad .i. a et a post ipsum a. transibit
super b. et sic semper donec transeat a. quia attingit sit in situm
mobile motum ee pertransitum spatium et situm spatium transire in situm
mobile. quam non est possibile in situm mobile transire instans spatium n. i
spatium sicut inveniret i mobile et inter illa transeat ipsum.
Ideo subdit quod fortassis non est possibile instans immediate .i. transire
situm quia quod inter illa situm situm transeat in situm aut si
quod situm feratur super in situm ut cum mobile est situm et spatium
in situm aut ita quod situm non sit terminus sed in situm sic mo
veatur ipsum et transeat ipsum continuando se ei quod attingit cum
spatium est situm et mobile i situm. quia quando sic est impossibile transibit
non transibit in situm mobile spatium situm ¶ Deinde cum d.
at non nunc. ostendit quod in situm mobile non potest transire in situm
spatium in tempore finito d. quod at non nunc in situm mobile transibit
in situm spatium in tempore finito quia si est in situm spatium in tempore
finito pertransitum et situm super est pertransitum quia situm tempus situm
nec est tempus infinito. est .n. accipere in infinito parte situm. si ergo ee
non potest quod in tempore finito in situm transeat situm ee non potuit
quod in hoc tempore transeat in situm quia transeundo totum ad situm
tum transibit et situm cum transeat quamlibet partem eius. addit autem
quod amplius et tempore accepto eadem erit demonstratio. quam post hanc
rationem sententiam possumus sic demonstrare supra sententia ex acceptione
temporis dividendo tempore per plures partes et ostendendo quod in qualibet maior
partium transitum. ad spatium situm quia spatium pertransitum in toto hoc
tempore situm erit. ¶ Deinde cum dicit. quando autem nunc situm. ostendit
quod in motu tantum hic ee situs et in situs sicut et alius d.
quod quando autem nunc situm transit in situm nunc in situm situm nunc et
in situm mobile .i. transit in situm in tempore finito necesse est quod nunc motus
erit in situs in tempore finito quia quod differt motum aut magis
minus per spatium ad faciendum in situm a. d. quod non differt. quia necesse
est quod si hoc est situm et aliud in situm ee. si .n. magnitudo aut spatium
est in situm et motus factus in isto spatio in situs erit quod et
si quod spatium est situm et motus in situs erit. quam omnis motus
loci est in aliquo loco et in aliquo spatio vel ee ad spatium
tantus ergo erit motus quantum erit spatium quod peragit mobile
quia si tale spatium est situm oportet motum situm situm ee.

Quoniam autem omne quod movetur aut quiescit et cetera. postquam
philosophus determinavit de divisione motus. hic post ista ut dice
batur determinat de divisione quietis in medio tamen ostendit quod
sicut in motu non est dare primum mutatum ee sic nec in quiete
est dare primum mutatum ee sic nec quietatum ee vult quia

status est quedam imperfecta quies. ideo ostendit et de statu quod non est in
statu dare primum statum ee. d. ergo sic. quia prius ostendit quod in statu non
est dare primum statum ee. hoc dicit quod in quiete non est dare primum quietatum
ee vel .nunc. ergo quiescens. ee primum est sic. quia prius ostendit quod stare est idem
inter cum motu et quod omne quod stat movetur. hoc ex hoc ostendit quod
omne quod stat in tempore stat. sic ex hiis que dixit probat iterum
nunc quod in statu non est dare primum statum ee. secunda vel. hanc de
inde. est vel in quo autem tempore. dicit ergo quod quia omne quod aptum
natum est moveri et quando aptum natum est moveri in quo .i. ubi
aptum natum est moveri. et sic .i. eo modo quo aptum natum est
moveri. quia .s. omne tale aut movetur aut quiescit. quia ergo sic est
omne quod stat cum stat necesse est moveri. nam cum status non quies
cit oportet quod moveatur. ideo subdit. si .n. status non movetur quiesceret
sed quiescens .i. status vel tendens ad quietem non attingit quiescere ideo
supra necesse est ipsum moveri idest ergo inter stare quod moveri et ee
quod stat cum stat movetur. ¶ Dubitatur sed ad. utrum stare differat a
moveri ¶ Dicendum quod communiter. dicuntur differentia assignatur inter ea. prima est quod
sumitur vel quietis moveri non vel forme. secunda est quod stare sumitur
vel hinc. moveri vel hunc. hee autem due differentie sic accipi possunt
sunt quia si motus et status comparantur ad diversos terminos sic hic
prima differentia nunc quod motus sumitur vel forme. status non vel quietis.
si non comparantur ad eundem terminum sic habetur secunda differentia nunc quod
status vel hunc. motus non vel hinc. sic .n. per magis debemus
quod motus habet duplex complementum quietis et formam ipsam .n. forme ad
quod est motus est quoddam complementum eius quod patet ex eo quod motus re
cipit denominationem et speciem a tali forma sicut et ipsa quies que est
initio ad quod est quoddam complementum motus. nam ut dicebat et
.b. motus oppositus quieti que est initio a quo non ei que est in termino ad
quem quia hic quies non est opposita motui sed est complementum eius
cum ergo unum et eidem rei sed unam et eandem rationem non sit duplex
complementum oportet quod motus sumatur secundum aliam et aliam rationem ut com
pletur per formam et per quietem. sed illa res ut completur per for
mam dicitur motus ita quod motus est quedam incompleta forma vel est
quedam via in formam vel est quedam gradus forme prout non est via
res completur per quietem dicitur ee status vel ergo est quedam imperfecta
forma quies vel et est quedam via in quietem vel est quedam gradus quietis. sic
ergo idem motus et status inter se. sed differunt secundum rationem quia unum su
mitur vel forme. aliud non vel quietis. declarata est ergo prima differentia inter
motum et statum. differentia autem secunda sic potest declarari possumus quia quamdiu
aliquid movetur continue numquam annectit aliquid de eo quod acquirit per
motum ita quod mobile dum movetur semper stat et perveniat in acquisi
to per motum. quia si deficeret ab eo quod acquisivit per motum nunc
deficeret ab isto motu et moveretur motu contrario. dum .n.
aliquid dealbatur quamdiu durat motus ille numquam amittit
aliquid de eo quod acquisivit de esse albo. quia si aliquid amitteret de eo
tunc desisteret moveri motu dealbationis et moveretur
motu contrario nunc motu denigrationis vel aliquo alio mo
tu opposito. sic ergo quamdiu durat motus semper est quedam perveniens

et quidam status vel acquisiti cum comparamus motum et statum ad eundem terminum ut ad ipsam formam ad quam est motus sicut motus vel acquirendi quia motus est actus entis in potentia ut est in potentia. status non est vel acquisiti quia ut dicitur est in omni motu quamdiu durat est aliquid prenuntia et quidam status vel eius quod est acquisitum. patet ergo quomodo conveniunt et differunt motus et status. ¶ Ulterius sciendum quod ab eo hic videatur esse contra communem modum loquendi. cum ad eum motus dicatur stare vel potuit oriri hoc nomen ut multi dicentur idem motus et status ¶ Ad quod notandum simpliciter sunt ad placitum nec contingit simpliciter determinare quid est quod significatur per nomen tamen quia ad presens spectat dicere quod stare secundum communem modum loquendi notat aliquid manens extra sedentia et iacentia secundum communem modum loquendi stare non dicitur quod non extra manet imperfecte quiescit. Tamen ergo hoc nomen transfertur ut imperfecta quies possit dici status. cum ista inquiete sit quoddam imperfecta quies. et etiam in hiis ad dictio ad quod si non habeat ipsam totum ratione imperfecte quietem secundum quod id quod est ista inquiete status quidam dici possit et etiam ad hanc dictio ad quod ratione huius possit esse status quoniam non est ergo contra rationem huius nominis status quod id quod movetur dicatur stare non tamen sub ratione qua movetur ut dicebatur motus sumitur ut est ista in forma et ut adhuc restat habendum. status autem accipitur ut est ista inquiete et ut ad est acquisitum. utroque enim modo stare dicimus quia utroque modo quiescit ¶ Ulterius sciendum quod ad utrum stare possit accidere ¶ Ad quod secundum communiter dicitur stare accidere. quia stare est tendere in quietem. cum ergo tendere in quietem non sit ipsa quies sed magis est quidam motus stare non est ipsam quietem sed magis est quidam motus. stare ergo ut hic de eo loquimur differt a quiete et a motu. a quiete quidem differt sicut in actu perfecto sit incompletum a completo. a motu non differt formaliter et secundum rationem. Sed contra si sit idem illi cum motu non tamen secundum eandem rationem sumitur motus et status idem sunt illi. possumus ergo dicere quod deficere motus et status idem sunt illi sed differunt formaliter et secundum rationem. in transmutatione enim sunt duo consideranda. terminus a quo receditur et terminus ad quem itur. Moventur sunt terminus ad quem itur dicitur potest accipi. vel ut ad est acquisitum de ipso. vel ut adhuc restat acquirendum. tamen dici deficere motus et status. sed deficere est ratione termini a quo receditur status est ratione eius quod est acquisitum dicitur ad quod motus motus non dicitur ratione eius quod restat ulterius acquirendum. ¶ Deinde cum dicit. hic autem ostendit quod quicquid stat in tempore stat esse quod dictum est. sed quod dicitur probat intentum. Sed apparet autem. dicitur ergo quod hoc est demonstrative. manifestum quod stare sit quidam motus manifestum est quod stat stare in tempore. Sed contra quod movetur in tempore movetur quia si stat est quidam motus necesse est quod stat in tempore stare ¶ Deinde cum dicit: amplius autem adducit secundam rationem dicens quod si velocius et tardius dicimus esse in tempore et quod velocius et tardius dicimus quod mensuratur tempore quia est ubi contingit stare velocius et tardius oportet quod stare fiat in tempore et mensuretur tempore. ¶ Secundo autem quod sic accipiatur stare secundum quod est ista inquiete sicut quod dicit ad acquisitum motum sic contingit stare velocius et tardius quia contingit velocius et tardius venire ad quietem et contingit velocius et tardius aliquid esse acquisita in motu. si ergo non sit velocius aut tardius non fiat in tempore oportet quod stat in tempore stet. ¶ Deinde cum dicit in quo autem tempore. ostendit quod in statu non est dare primum statum esse. esse quod dictum est quia primum stat quod dicitur est. sed quod dixit in tempore. sit enim in quo primo dicitur ergo quod in tempore in quo primo statur quod stat necesse est stare in qualibet eius. id est in qualibet parte illius temporis. nisi enim statur in aliquo tempore primo non dicetur in qualibet parte ipsius quia diviso tempore si quiescit in neutra illarum partium statur ut stabit in toto quia non in neutra stat quod statur. id est quod dicitur stare in aliquo tempore non stat in primo tempore cum non in aliqua parte eius. si vero stat in alio id est in altera parte tamen non est statum id est non stabit in toto illo tempore primo. patet ergo quod utrumque id est in utraque parte statur in hoc id est in illo tempore in quo statur primo sicut dictum est prius in eo quod movetur quia ut prius dicebatur quod movetur in aliquo tempore primo movetur in qualibet eius. hic autem de levi patet quod non est dare primum statum esse. quia sicut in eo quod movetur non est dare in quo movetur primo sic utique nec in quo statur est dare quod stat primo. non enim in ipso motus nec in ipso stare est ad primum. Sed contra si talia mensuratur tempore cum tempus in quo stat sit divisibile in infinitum non est dare primum statum esse. ¶ Deinde cum dicit. sit enim in quo. quod dixit manifestat in terminis dicens sit enim tempus in quo primo statur in quo est a b. hoc autem id est hoc tempus non contingit impartibile esse quia motus non est in partibili propter id quod in omni motu est. enim contingit ipsum moveri ad esse prius motum. in utroque enim contingit ipsum magis moveri et magis quietem id est prius et posterius ita quod aliqua pars ipsius movetur prius transeat aliquam partem spatii aliqua non possunt. cum ergo hoc non possit esse sine tempore nullus motus est in partibili sed omnis motus est in tempore quia autem determinatum est esse id quod stat esse id quod movetur oportet quod stet in tempore non indivisibili cum stare sit quidam motus. et non sit divisibile est id in quo statur ut patet ex dictis statur in qualibet parte ipsius. Sed contra hic ostenditur est prius nihil quod secundum id tempus in quo primo statur stat in qualibet illius. quoniam ergo tempus est id in quo stat et non est athomum et indivisibile cum omne tempus sit partibile in infinitum non erit dare in quo primo statur quia non est dare aliquam partem temporis quin sit prima quia nulla pars temporis est adeo prima quin non possit accipi alia minor et prima nulla pars temporis est adeo prima quin non possit accipi alia prior quia semper minor pars precedit maiorem partem ¶ Deinde cum dicit. nec igitur quiescens. ostendit quod in statu non est dare

primum. ostendit quod non incipere est dare primum esse quod dictum fuit quia
prius ostendit quod quidquid quiescit in tempore quiescit. Secundo ex hoc probat
quod incipere non est dare primum quietatum esse, ibi simul probatur. esse
primum dicit. Secundum quod dicitur probat quod quiescit in tempore quiescit. Dicit ergo
philosophus autem. dictum est ergo quod neque est quiescendum cum prius quiescit
idest in quiescere non est dare primum quietatum esse quod patet ex hoc quia
omnis quies fit in tempore. quod autem sit sic probat dicens rationem quae
duplicem rationem fecit quam supra tangebat. prima est talis. ratio
in primo et in instanti non quiescunt ad propositum id quod in athomo
et indivisibili non est motus in quo autem contingit quiescere aut moveri.
nam tunc dicimus aliquid quiescere cum id quod aptum natum est
moveri non movetur quando et in quo est aptum natum moveri. cum
ergo motus et quies sint apta nata esse id sine motu non potest
esse in indivisibili neque quies erit in indivisibili sed in tempore.

Deinde cum dicit: amplius autem adducit secundam rationem ad idem. dicit
quod amplius idem dicimus quiescere cum similiter nunc se habet ut prius
tamquam non indicantes quiescere in uno quodam nunc sed
in duobus minimis idest in duobus nunc. non potest
autem ad ymaginationem se habere sic nunc ut prius
nisi ymaginentur duo nunc quorum unum sit prius alterum posterius.
cum ergo inter duo nunc cadat tempus quia si quiescere
est se habere similiter nunc prius et in quo quis quiescit non
est impartibile sed in instanti. sed oportet quod sit divisibile et tempus. Deinde
cum dicit: si non partibile. ex hiis quae dixit ulterius quod quies
sit in tempore quod est quid partibile ostendit quod non est dare primum quietatum esse.
dicit quod si utique erit partibile tempus in quo est quies et quod quiescit
erat quiescet in qualibet illarum partium temporis supra si sit est
non est dare quiescere in primo quietatum esse quia eodem modo
demonstrabitur quo et in prioribus demonstrabatur. quia sicut supra
ostendebatur quod non est dare primum statum esse neque primum motum
esse quia talia sunt in tempore eodem modo non erit dare
primum quietatum esse et ideo concedit. quia nullum erit primum
quietatum esse. hoc autem tamen est quod quiescit et quod movetur quiescit
et in tempore et movetur in tempore. tempus autem primum non est primum nec
magnitudinem nec nullum continuum est quod primum nec in nullo continuo est
accipere partem primam quia omne continuum est divisibile in infinitum
semper ergo minor pars in continuo erit ante maiorem.

Quoniam autem omne quod movetur etc. Postquam philosophus declaravit
de continuitate motus et ostendit quomodo motus habet divisi-
biles partes. Consequenter ut dicebatur removet
quandam dubitationem intendit improbare rationes Zeno-
nis per quas probabat non esse motum. dicit autem duo quia
primo improbat non esse motum. duo quia ... quia primo improbat
primam Zenonis rationem. Secundo improbat primam quae ad eam
consequebatur exponentialiter. omnis autem ... Ad
evidentiam autem primae partis sciendum quod in ista ratione Zeno
negavit motum sive quia dicebat quod omne mobile
quamdiu ... sit velocitatis motum semper sit in loco eodem et in

loco sibi equali. sed quod est tale non movetur. ideo negabat
motum dicens quod sic id quod est velocitatis movetur non movetur.
ideo dicit quia primo ostendit quod nullum mobile dum movetur est in tempore
aliquo eodem loco sibi equali sed semper solum hoc in instan-
ti esse. Secundo ex hac veritate declarata descendit ad impro-
bandum rationem Zenonis ibi. Zeno autem cum rationatur etc.
prima est dicens quia primo ait quod nullum mobile movetur dum movetur est in
tempore aliquo eodem. Secundo quod dixerat probat. tertio quod quia hoc
non contingat esse in tempore contingit esse in instanti. Dicit ergo
idest est divisibile non sit est. dicit ergo quoniam omne quod movetur movetur
in tempore et mutatur ex quodam in quoddam in quo tempore secundum se
totum et non quo idest in aliquo illius idest in aliqua parte illius
temporis. Secundo ergo tempore sit acceptum in potentia est quod movetur idest mo-
tum secundum quod movetur esse primum et per se secundum ad id. Consequenter quod
omnis motus est alteratio quaedam. omne ergo quod movetur quam-
diu movetur semper habet in se quandam alterationem. unde dum movetur semper
est variatio et alteratio ita quod non est signare tempus in quo secundum quod habet
sit in aliquo eodem. Consequenter tamen quod non accidit philosophus quod mobile dum
movetur non sit in aliquo eodem loco vel in aliqua eadem forma non
sit in aliquo eodem loco sed similiter ait quod omne mobile
dum movetur non habet esse unum et idem ad. quia in toto motu secundum
quod est in continuitate et secundum quod in se variatur tempus semper est accipere aliud
et aliud ut si sit motus secundum locum numquam mobile dum movetur est
in tempore in eodem loco sed semper est in alio et alio loco. si autem
sit motus secundum formam quia in tali continuum ut supra ostende-
batur accipere continuitatem motus ratione dispositionis annexae
formae huius dispositionis semper est accipere aliud et aliud ita quod numquam mobile
dum movetur ad formam quam durante continuatione motus eius est secundum ad
tempus in una et eadem dispositione. unde ergo ulterius dicit quod
nullum mobile habet esse secundum ad idest habet esse in aliquo eodem quam-
diu durat motus eius. Consequenter tamen quod ait in quo tempore
secundum se et non in aliquo illius quia si debet esse verum quod dixit ulterius quod
nullum mobile in tempore in quo movetur est in aliquo eodem accipiendum est
tempus in quo movetur secundum se non in quo movetur secundum aliquid illius quia
si quis diceretur moveri in die quia movetur in hora non oportet
intelligens accipere ad tempus ut accipere aliquam partem diei in
qua esset in eodem loco. sed si accipiatur tempus in quo aliquid
movetur secundum se totum et non ratione partis eius non erit acci-
pere aliquam partem illius temporis in quo mobile sit secundum ad id
vel in aliquo eodem. Consequenter tamen quod sicut debet accipi tempus
in quo aliquid movetur secundum se ad hoc ut verificetur propositio praedicta sic
accipiendum est id quod movetur quod est per se et primum ad hoc ut habeat verita-
tem quod dictum est. contingit autem aliquid dum movetur esse in eodem loco non primo
sed secundum partem. mobile enim dum movetur non semper deserit suum totum
locum sed deserit ipsum successive et secundum partes quia durante
motu est signare ad tempus in quo mobile est in eodem loco
sed hoc non est simpliciter et per se et primo sed secundum quod ratione partis per
ut ulterius aliqua parte retinet de priori loco. Dicit ergo

quare quod impossibile est mobile continuum esse secundum aliquid primum quia
non est in presens mobile dum movetur in aliquo eodem esse loco
ratione partis quia ut pars recipiet de illo loco vel quia secundum
aliquam partem sui partem est in illo loco. sed quod sit signare tempus
in quo mobile dum movetur per se et primo et secundum se totum sit in ali-
quo eodem omnino est impossibile. ¶ Consequenter cum dicit quod deinde est ut
in tantum ut nunc potissime veritate habet in motu lo-
cali quia maxime videtur esse continuum talis tantum et sic accipe aliam
et aliam partem spacii secundum quam mobile movetur ita quod numquam
mobile dum movetur est per aliquod tempus in aliquo eodem loco. tamen
autem motibus minus habet veritatem quod dicitur in quibus retinet
continuum talis motus. ¶ Deinde cum dicit quiescere enim probat quod dix-
erat nihil quod non est signare tempus in quo mobile dum mo-
vetur sit in eodem aliquo quia tunc mobile dum movetur quiesceret.
Et dicit quod quiescere est eo quod aliquod sit in eodem aliquo tempore quod-
dam id est per quoddam tempus et ipsum et magis partium eius. sic enim dicitur
quiescere quando cum verum est dicere in pluribus nunc vere sit dicere quod
sit in eodem et ipsum et partes eius. si autem sic est quiescere non
contingit quod mobile totum esse secundum aliquod est in aliquo eodem
secundum primum tempus id est secundum tempus in quo movetur primo. consequentia tempus est
divisibile quia si mobile dum movetur per aliquod tempus per se et primo
et secundum se totum in alio eodem in alio et alia parte ipsius temporis erit
verum dicere quod ipsum mobile et partes eius sint in eodem
aliquo. cum igitur hoc sit quiescere sequitur quod dum movetur quiescat
quod est inconveniens. ¶ Deinde cum dicit si autem hoc non est quod
mobile dum movetur non sit in tempore in aliquo eodem est tamen ibi
in instanti. Et dicit quod si non est sic. scilicet quod mobile dum movetur
sit per aliquod tempus in aliquo eodem sed hoc sit in uno solo nunc
erit tempus nullum in quo mobile mobile dum movetur sit
secundum aliquid id est sit in eodem aliquo sed hoc solum erit secundum terminum temporis
quia in tempore nunc quod est terminus temporis mobile est manens secundum aliquid
mobile id est est in aliquo eodem sed non tamen proprie quiescit
quia nec movetur nec quiescit est in tempore nunc. Et sic concluditur quod verum
est dicere ad motum in tempore nunc. nunc est verum mobile dum
movetur esse secundum aliquid id est esse in eodem aliquo sed non per aliquod tempus quia
aliquid dum movetur non contingit ipsum esse quiescens in aliquo tempore.
secundum aliquid id est quia hoc posito accideret quod ferretur quiescens dum ferretur
et dum movetur quod est inconveniens. ¶ Deinde cum dicit Zeno autem
paralogizat. ostenso mobile dum movetur non esse in loco eodem
per tempus sed in instanti. ex hac veritate ostensa descendit
ad solvendum quandam rationem Zenonis per quam negabat
motum. motus autem quidam est ab ubi quidam non ad
formam. Rursus motus localis est ad ubi dupliciter est. quia
quidam est rectus quidam vero circularis. Et ideo secundum hoc. quia primo solvit
rationes Zenonis per quas negabat motum rectum.
Secundo narrat omnes rationes Zenonis per quas negabat huiusmodi mo-
tum ad formam. tertio solvit rationem eius per quam negabat
motum circularem. Prima autem est secundum verum intentum est in textu.

est primum de se quia primo exemplo quod pertinent solvit rationem quan-
dam Zenonis per quam negabat motum localem rec-
tum. Secundo narrat omnes rationes per quas negabat
huiusmodi motum et solvit eas ibi. Quatuor autem sunt. Dicit ergo
quod Zeno deceptus est id est male ratiocinatur et paralogizat.
dicit enim quia semper omne aut quiescit aut movetur sed cum
aliquid sit secundum equale id est sit in loco sibi equali semper constat
sic se habens non movetur ergo quiescit. sed quod fertur semper erit
in tempore nunc semper in loco sibi equali ergo quod fertur id est
quod videtur ferri non movetur sagitta ergo que fertur id est que videtur ferri
ut dicebat contingit esse immobile quia semper est in loco sibi equali.
Solvit autem hanc rationem Zenonis dicens quod hoc est falsum videlicet
sagittam que fertur non moveri. consequentia licet in quolibet nunc sit
in loco sibi equali non tamen propter hoc contingit eam quiescere quia tempus
non componitur ex ipsis nunc vel ex ipsis indivisibilibus sicut nec
alia ulla magnitudo ex indivisibilibus componitur. ¶ Consequenter autem quod ad
solutionem huius rationis videtur premissa veritas. nam si aliquid dum
movetur non est signare tempus in quo sit in eodem loco sed
solum hoc est in instanti sequitur quod mobile dum movetur non sit
in tempore in loco sibi equali. nam si non est signare tempus
in quo mobile dum movetur non sit in pluribus locis plura
loca sibi successive excellant quantitatem ipsius mobilis nullum
mobile dum movetur in tempore est in loco sibi equali. sed solum hoc
est in instanti. paralogizabat ergo Zeno cum dicebat mobile
semper esse in loco sibi equali ergo numquam movetur. nam cum non
sit in loco sibi equali nisi in instanti in tempore sit in pluribus
locis et propter hoc non sit in loco sibi equali debebat
arguere quod mobile in instanti non movetur. non autem debe-
bat negare quod non movetur in tempore. nisi forte
tempus esset compositum ex instantibus. ¶ Consequenter etiam quod Ari-
stoteles solvit rationem Zenonis (quia dicebat quod est in loco si-
bi equali in actu non movetur mobile autem dum movetur non est in
loco sibi equali in actu quia durante motu continuo
omnia nunc esse sunt in potentia non in actu. solum enim ul-
timum nunc esse est in motu in actu. decipiebatur ergo
ratio Zenonis per hoc nomen quia existens in loco sibi equali
non movetur verum est si respiciat huiusmodi locum tanquam ens
in actu. sed mobile dum movetur respicit locum in quo est
tanquam ens in potentia quia motus est actus entis in potentia.
sed quod huiusmodi solutio tamen philosophi magis videtur ire ad mentem
Zenonis quia ex hoc negabat motum quia videbat
mobile in quolibet instanti esse in loco sibi equali) videtur
ergo arguebat motum non esse in instanti sed non pro-
babat motum non esse in tempore nisi ut dicebatur
tempus esse compositum ex instantibus. ¶ Deinde cum dicit
Quatuor autem sunt. narrat omnes rationes Zenonis per quas
negabat motum localem rectum. et solvit rationes
illas (et est quod ex parte quod tales rationes posuit. Sed

Sexta autem notanda est. Tertia autem quando movetur. Quarta ... quinta autem dicit
quod quia rationes Zenonis de motu habentes difficultatem sol-
ventibus, id est ingerentes difficultatem hiis qui volunt eas solvere, ideo
autem est de eo quod motum non est possibile quia prius oportet quod feratur, id est moveatur, ac-
cedere in medium spatii quam ad finem spatii. De qua ratione dictum
est, id est diffinitum, in prioribus sermonibus. ¶ Consequenter autem, ut supra dicebatur,
Zeno negabat quod mobile prius oportet transire medium spatium
quam totum, et ad hoc prius dimidium dimidii. Quia cum continuum sit divisibile
in infinitum, et non contingit infinita transire, dicebat quod non contingit moveri.
Hanc autem rationem solvebat prius per divisionem sive per distinctionem. Dicebat
enim quod infinitum dupliciter dicitur, divisione et extensione. Non est possibile inconveniens
magnitudinem aliquam transire in aliquo tempore, quia sicut magnitudo est in
non est infinita extensione sed divisione, sic et tempus in quo transit
est infinitum divisione. Transire autem infinitum in tempore infinito non
videtur inconveniens. ¶ Dicit ... ad quod habet solutionem hanc rationem Zenonis
sufficientem. ¶ Quod quia, ut dicebatur supra, hic solum est ad hominem.
Non contingit transire ad infinitum in tempore infinito si supponatur
motum unum et continuum non interceptum, quia in tempore infinito
contingit pertransire si hic incipit. Ideo ut dicebat, non suf-
ficit dicere ad solvendum rationem Zenonis quod spatium infinitum
potest transiri in tempore infinito, nisi distinguatur de infinito. Pos-
sibile igitur dicere quod infinita in potentia non est inconveniens pertransire. Sed in-
finita in actu est inconveniens. In quolibet enim spatio sunt infinita
spatia, quia quodlibet continuum est divisibile in infinitas partes, et in quolibet
motu est dare infinita esse pertransita. Sed hec infinita sunt in
potentia, non in actu. Nam in quolibet spatio sunt infinita spatia
in potentia. Consequenter partes sunt potentia in toto, sic et in quolibet mo-
tu sunt infinita mutata esse in potentia, non in actu. Dicebat
enim quod in motu solum mutatum esse ultimum est in actu, ce-
tera non sunt nisi in potentia. Qui igitur sic ymaginatur motum quod sit
ibi infinita mutata esse in actu, ponit quod per motum aliquid nun-
quam possit transiri magnitudo finita, utputa si quis moveret
per medium spatii, ibi sisteret, quod esset vere mutatum esse in ac-
tu, et postea movetur per dimidium dimidii et ibi sisteret. Sic
faciendo numquam veniret ad finem spatii, quia contingeret ipsum
transire infinita mutata esse in actu. Sed cum motus continuetur
et mutata esse que sunt in singulis partibus spatii sint solum
in potentia, non est inconveniens motum esse nec est inconveniens transire
spatium continuum finitum. ¶ Ultimus sed dicit. Dicit quod possibile est
transire infinita in actu, non autem impossibile infinita. ¶ Quod
quod hec dicit in nullo modo(?) potest ... quamvis talis est in tempore
inconveniens infinita transiri in quo prohibetur infinitum in finitum
finire. Consequenter ... quia non facit de infinito finitum, sed
quod hic non repugnat infinito. Facere autem de infinito fi-
nitum est facere infinitum. Hoc est ponere ipsum inter fines et inter
terminos. Omnis igitur ille transitus qui non ponit et non clau-
dit infinitum inter duos fines et inter duos terminos, sed
quod hic est ..., non repugnat infinito, quia si ad mo-
veatur per medium spatium et ibi resisteret, postea per medium dimidii et
ibi resisteret, si semper sic faciendo posset aliquid pertingere ad finem
spatii, esset ibi dare infinita mutata esse in actu, quia primum mutatum
esse in actu fuit in medio spatio, secundum autem quod in medio dimidii,
tertium autem in medio residui, et sic deinceps. Igitur si talis
transitus aliquando compleretur, sequeretur quod esset dare infinita mu-
tata esse in actu clausa et terminata inter duo mutata esse in
actu, quorum unum esset in medio spatii, reliquum vero in fine.
Ponere igitur infinita mutata esse in actu pertransiri est inconveniens,
quia ponitur quod infinita sunt finita, et quod infinita clauduntur
inter duos terminos, quia ut dictum est continuatis esse in actu est
dare primum mutatum esse. Sed ponere quod infinita in potentia in sequ-
entia mutata esse sic sint pertransita quod non est dare
primum mutatum esse, talis transitus non repugnat hic in-
finito, quia non facit ipsum finitum esse nec claudit ipsum inter
duos fines et inter duos terminos, nullum enim primum et ultimum.
Inconveniens enim esset si esset ibi dare primum mutatum esse quod
contingeret aliquid infinita transire, quia tunc infinita essent finita
cum haberent duos fines, scilicet primum et ultimum. Patet igitur quod tran-
sire infinita in actu est inconveniens, quia transire in tali actu
esset dare primum et ultimum, propter quod hic transitus repugnat
infinito. Sed cum infinita mutata esse in potentia sic transeantur
quod per hunc transitum non est vere dare primum mutatum esse, sic tran-
sire infinita non est inconveniens, quia ex hoc non constituuntur infinita
inter duos fines et inter duos terminos, nullum enim primum et ul-
timum. Sexta via ad investigandum hoc idem sic patet. Consequenter si
aliquid est in potentia quod sit inconveniens transire infinitum, ex hoc sequitur
quod transire infinitum est quodam modo transire finire ipsum et
facere ipsum finitum. Sic igitur est inconveniens infinitum esse finitum, sic
est inconveniens transiri infinitum. Finitum autem et infinitum opposita;
opposita autem non possunt esse in eodem in actu. Inconveniens est enim
unum et idem esse actu simul album et nigrum, si quod unum oppositorum
sit in aliquo in actu, alterum in potentia sit. Non est inconveniens, verbi gratia,
enim quod in potentia est album actu esse nigrum. Infinita igitur actu per-
transire est inconveniens, quia tunc actu simul essent finita et in-
finita. Sed impossibile non videtur. Sed infinita in potentia non videtur inconveniens,
quia non sequitur inconveniens si alterum sit potentia unum oppositorum et actu
alterum, ut quod sit potentia infinitum, actu vero finitum. Igitur non est inconveniens
transiri infinita in potentia, tamen quia ex tali transitu non constituuntur
infinita inter duos fines ut quod sit ibi dare primum et ultimum,
tamen est quia non est inconveniens alterum esse in potentia unum oppositorum et
actu alterum. ¶ Deinde cum dicit: Secunda autem. Ponit secundam rationem
et quod est, quia primo ponit hanc rationem, secundo ostendit hanc rationem ad
precedentem, tertio solvit ipsam. Secunda autem est eadem rationi vel-
le autem quod precedens. Dicit igitur quod secunda ratio vocatur Achilles,
id est fortis et velox. Sit autem in linea una a. b., quod tar-
dum et corrupta; dicendo est a velox et tardum. Est igitur
hec ratio que vocabatur Achilles quod non contingit moveri, quia si ponatur

motu esse recipitur hic intendens quod tardius currens nequaquam
iungetur. Secunda velocissimo. Constat enim velox prosequens tardum antequam iun
gat ipsum necesse est ipsum ire usque ad locum unde tardum fu
giens movit. Dum ergo velox pertransibit spacium istud interdum
ad movebit. Rursus ergo oportebit velox pertransire spacium
illud quod tardum acquisivit et dum pertransit ipsum interdum tardum
ad acquiret de spacio. Quia necesse est tardum semper habere aliquid de
spacio antequam velox numquam ergo velox iunget ipsum. ¶ De
inde cum dicit. Est autem hec eadem. Comparat hanc rationem ad precedentem. Dicens quod
hec ratio est quodammodo eadem in conclusione dividendo in duo. Id est
eadem cum ratione prima que negabat motum dividendo
spacium in duo media. Dicebat enim illa quod oportet mobile prius transi
re medium spacii et ad hoc prius medium dividi et sic in infinitum
quia non contingit moveri quia non contingit infinita pertransire. Hec eadem
ratio est quodammodo eadem cum illa. Hec differt in hoc quod dividendo in duo
accepta magnitudine. Non enim arguit hec ratio ex divisione in duo
sed ex proportione velocis ad tardum accidit quod ergo ex ratione
sua tardum non contingi cum velociori. Hoc ergo quantum ad modum
argumentandi differt hec ratio ab illa tamen quantum ad virtutem medii hec ratio sit
ad idem deficiens in duo id est est eadem cum ratione que dividit
in duo. Constat enim utrumque dicta quodammodo magnitudinem accidit non
iungi ad finem. Utraque enim ratio arguit ex divisione magnitu
dinis. Sed prima dicebat spacium in duo media. Secunda non arguit
ex divisione magnitudinis sed ex divisione spacii non dividendo ipsum
in duo media sed dividendo ipsum secundum proportionem velocis
ad tardum. Conveniunt tamen est eadem ratio hec cum illa secundum oppositum in hac
secunda ratione quod velocissimum non comprehendet tardum iunget ipsum quod
dem est cum quadam [...] quod dicit quod hec oppositio non augmentatur
quoniam differentes sed solum facit ad quod addit ornatum et ad
quandam magnitudinem illorum. Quia est eadem sic hec ratio cum illa quantum
ad virtutem medii necesse est eandem esse solutionem huius et illius.
¶ Consequenter autem hanc rationem secundam et primam destruit. Quia accipi
ebatur quod in motu continente infinita esse tactu. Dicebatur enim
supra quod si mobile movetur usque ad medium spacii
et ibi sistet et postea ad medium dividendi et ibi sistet et sic
deinceps numquam perveniret ad finem nec possit attingere
finem spacii. Sic et si tardum precedet velox per ad
spacium et velox prius veniet ad locum unde movet tar
dum et ibi sistet et postea veniet ad finem ad quem ad modum
movit tardum et ibi consistet et sic deinceps numquam iun
get ipsum nec perveniet ad finem antequam unum sit cum tar
do illud ergo est eadem hec ratio cum prima. Quia ambe arguunt
ex divisione spacii in infinitum et quia ponunt quod mobile non
possit venire ad finem ad quem et in ambabus ponunt quod in mo
tu debeant esse infinita media esse in actu. Differt tamen hec
ab illa quantum ad modum dividendi quia prima arguit quod non possit
pervenire mobile ad finem spacii dividendo ipsum in duo
media. Secunda vero arguit quod velox non possit pervenire

ad eundem finem simul cum tardo dividendo spacium secundum proportionem
velocis ad tardum. ¶ Deinde cum dicit. Velle quia
solvit hanc rationem dicens quod velle quod tardum precedens non
iungatur veloci id est falsum est. Nam cum precedit non iun
getur non enim hoc duo simul erunt quod precedat et sit
ei coniunctum. Sed tamen aliquando adiungetur quia aliquando velox ve
nit ad eundem finem cum tardo si quis dabit id est si conce
datur mobile posse transire magnitudinem aliquam finitam. Ad
dit autem quod hec quia hee rationes due sunt id est due quantum ad
modum arguendi. Unum tamen sunt quantum ad radicem et quantum ad vir
tutem medii. ¶ Consequenter autem in solutionis huius et huius con
siste ulterius quia potest transiri magnitudo finita quia in mo
tu non sunt infinita media esse in actu. Sed in potentia. Ideo
mobile potest pervenire ad finem spacii et velox potest
attingere tardum suppositionem enim quod infinitum spacium possit per
transiri cum velox sit quod in equali tempore vadit plus
non habet dubium quin velox possit attingere tardum
dato quod antecedat ipsum. ¶ Deinde cum dicit. Tertia
autem nunc. Tertiam rationem dicens quod tertia ratio est que in nunc
dictum est quoniam sagitta que fertur velociter stetit id est
quiescat quia semper est in loco sibi equali est accidit autem hoc ut
dicebatur sed quod zeno accepit tempus componi ex
ipsis nunc. Constat enim sagitta mota in nunc est in loco sibi
equali sed in tempore est in equali. Non ergo sequitur quod sagit
ta mota quiescat quia est in loco sibi equali. Nisi supponere
tur quod motus et quies possent esse in instanti et quod
tempus componeretur ex ipsis nunc. Sed hoc non dato id est
non concesso non erit sillogismus id est non concludit hec ratio.
¶ Quarta autem est ex his et cetera. In parte ista ut
dicebatur ponit philosophus quartam rationem zeno
nis per quam negabat motum esse. Esse quod dicit et quia
primo ponit hanc rationem et solvit eam. Secundo quod dixerat
manifestat in terminis id est ut sint stantes. Dicit ergo quod quarta
ratio zenonis est hiis magnitudinibus que moventur in stadio
id est in spacio aliquo et hoc ex contrario equalium magnitudinum
iuxta equalia horum quidem magnitudinum id est harum magnitudinum
motarum a fine spacii illarum autem a medio et
hec equali velocitate in qua motu opinatur zeno ac
cidere medium tempus esse equale duplo tempori. Ymaginabatur
enim zeno tres magnitudines equales. Duas mobiles
in partes contrarias et unam quiescentem. Mobilem autem comp
arabat a philosopho tamen quod prius unum magnitudinum mobil
erat iuxta prius alterius mobilis. Sed magnitudinem quies
centem comparabat magnitudinibus mobilibus secundum motum.
Omnes autem has ponebat equales velocitates.
Constat autem quod eadem velox transit media magnitudine
quiescente transit duplam magnitudinem contra motum. Ex
hoc arguebat zeno quod idem tempus esset medium et

duplum ad .n. tempus erat quia sibi transit media magni-
tudinis quiescentis et dupla magnitudo contra mota. supponebat
enim Zeno quod dupla magnitudo transiretur in duplo tempore
et media in medio. quia cum in eodem tempore transiverit du-
plam magnitudinem contra motam et mediam quiescentem. dicebat esse
idem tempus et aequale tempus duplum et tempus dimidium. Solvit
autem hanc rationem et dicit deceptionem esse ipsum in eo quod hic quod mobile
motum secus mobile motum aut id quod secus quiescens.
velle autem aequalem magnitudinem aequali velocitate fieri per tantum ut hic
alia vero per aequale tempus. Vidimus enim ceteris paribus. Sed si
una transeat magnitudinem contra motam. alia vero transeat quie-
scentem non fiet per aequale tempus hic transitus et iste. et id
videtur quod hoc est falsum. videlicet quod fiat talis transitus per aequale tem-
pus cum diversae magnitudines non eodem modo se habent. Sed
una sit mota alia vero quiescens. ¶ Deinde cum dicit
ut sint stadia. quod dixerat manifestat in terminis. dicens ut sint
magnitudines stantes in quibus sunt .a.a.a. magnitudines in .a.
a.a. debent intelligi stantes et non moveri. Rursus aliae sint
aliae magnitudines in quibus sunt .b.b.b. incipientes a medio
magnitudinis .a.a.a. entes aequales his secundum numerum et magnitudi-
nem. Tertia magnitudo .b.b.b. debent habere tot partes secundum
numerum et aequales secundum magnitudinem quot habent a.a.a. Tertia
sint aliae magnitudines in quibus sunt ipsa c.c.c. moventes
ab ultimo et aequales numero et magnitudine et aequali velocitate
his quae sunt b. et his quae sunt b.b.b. Advertendum autem
quod a.a.a. potest dici magnitudo et magnitudines. magnitudo autem
quia intelligitur magnitudo esse continua. plures tamen dicuntur a.a.a. esse
magnitudines ratione diversarum partium. quia a.a.a. intelligitur
habere tot partes et aequales quot habent b.b.b. et c.c.c.
Similiter ergo hae possunt dici magnitudo ratione continuitatis et magnitudines ratio-
ne diversarum partium. Advertendum est quod a. magnitudo stare
b. et c. sunt magnitudines mobiles. tamen ea .b. et c. sunt
sunt magnitudines mobiles quod aliud incipit b. moveri a medio
et aliud c. ab ultimo. Tertia b. incipit moveri a medio
ipsius a. sed c. debet incipere moveri ab ultimo non
ipsius a. sed ipsius b. Advertendum est quod philosophus nominando
unam litteram intelligit totam magnitudinem c.c.c. et nominando
solum b. intelligit totam magnitudinem b.b.b. His ergo
sic dispositis patet quod contingit primum b. esse simul cum ultimo a.
et primum c. quia secundum dictum locus ubi est motorum erit
sibi simul cum ultimo b. id autem accidit quia ipsum c. unumquodque
omnia b. transiret. aliud tamen tempus habet unumquodque omnia a.
transire. Sed accidit esse unumquodque omnia b. ipsum autem b. accidit transire
secus medium a. sicut ergo c. transit omnia b. et b. transit
sit medium a. et tempus in quo transit c. medium a. et
sic tempus in quo transit omnia b. esse duplum. tertia
utrumque secundum unumquodque aequale est. unde quod a. comparatum se-
cus b. et secundum aequale ad utrumque. sic ergo aequale a. est

ipsius b. tempus in quo transitur medium a. est medium tempus in quo
transitur totum b. est duplum. cum ergo sibi accidat b. transi-
re medium a. et c. transire totum b. sequitur quod tempus du-
plum sit aequale dimidio. videtur autem quod accidit ipsum b. sibi se-
cus omnia c. transactum esse et simul c. secus omnia b. attingere c.
et b. non transiret nisi medietatem a. Id videtur quod sibi erit primum
b. et primum c. in contrariis ultimis ipsius a. et in aequali tempore factum
est ipsum c. ad unumquodque ipsorum b. quod primum quod est tempus in quo quod
ipsum c. factum est ad unumquodque ipsorum quantum quod ad ipsorum a.
et hoc ut ait philosophus hic quod ambo scilicet c. et b. accidit fieri in aequali tem-
pore secus ipsa a. i. secus ultima ipsius a. addit autem quo-
rundam quod hoc ratio accidit ad eandem falsitatem videlicet quod a. ponatur
stabile b. et c. ponuntur mobilia. id sibi transiret a. et
totum b. non tamen philosophus hic tempus medium est aequale duplo. ¶ Ponendo
autem quod dispositis magnitudinibus ut dictum est secundum b. transire
medium a. et totum c. et secundum c. transire medium a. et totum b.
verumtamen aliter b. transit a. et aliter c. quia b. transit medium
ex parte una et c. ex parte alia. Ita quod accidit b. et c.
esse in contrariis ultimis ipsius a. quia cum b. et c. contrarie move-
antur primum b. venit ad ultimum ipsius a. et primum c. venit
ad aliud ultimum completo ergo motu primum b. et primum c. erit
in contrariis ipsius a. ¶ Posito autem quod quia ambo scilicet b. et c. fi-
unt in aequali tempore esse contraria ipsius a. sibi accidit c. factum esse
esse unumquodque ipsorum b. et esse medium a. sic et b. sibi fit esse
omnia c. et esse medium omnia a. et quia totum b. et totum c. tran-
situr in duplo tempore quam medium a. arguebat
Zeno tempus duplum esse aequale dimidio. Sed hoc non accidit ad
eandem falsitatem. Tertia videtur quod dupla magnitudo transitur
in duplo tempore quam dimidia ceteris paribus talibus. sed in pro-
posito non possunt omnes pares. quia a. ponitur magnitudo stabilis
b. et c. ponuntur magnitudines contra motae. ¶ Deinde cum dicit
neque igitur secundum. ostendit quo Zeno negabat motum ad
formam. Esse quod dicit quod pro tanto dimittit rationem eius esse deficie-
ntem. Propter assignat causam defectus eius in verbo non necesse si non. dicit
ergo quod neque igitur secundum contradictionem mutationem i. secundum mutationem
ad formam nobis nullum erit impossibile. sicut ad mutare ex
non albo in album. arguebat Zeno quod tamen si transmutatum in
neutro erit tamen neque album neque non album. ¶ Posito
autem Zenonem sic negasse motum ad formam. nam in-
tendit motum ad formam secundum quod genito et corrumpi et in omni tali
est assignare mutationem secundum opposita contradictiones sicut hic sit
in accidentibus ut cum ex non albo fit album sicut in substantialibus
ut cum ex non aere fit aer. si ergo secundum talia opposita
fit transmutatio quod quia transmutatum dum transmutatur est in neu-
tro illorum oportebit quod ex non albo fit album neque esse
in non albo neque in albo. erit ergo aliquod quod neque erit album
neque non album. quia ut dicebat Zeno. sic dare mo-
tum ad formam erit dare medium inter contradictoria quod est impossibile.

Deinde cum dicit: non igitur simul etc. ostendit quod non igitur si totum movetur non est in aliquo eorum, non propter hoc quod non dicetur album aut non album. Contra album dicitur aut non album non quod totum sit huiusmodi, sed quia plures aut magis principales sunt partes huiusmodi. Si igitur aliquid de non albo fiat album, potest contingere quod cum dealbatur partim sit in albo et partim in non albo, non tamen propter hoc id quod dealbatur nec debebatur dici album. Si autem econverso dicitur non album, nam non idem est aliquid non esse in hoc et non esse in illo secundum se totum, non igitur idem est aliquid non esse album et aliquid non esse album secundum totum. Potest enim contingere quod aliquid secundum aliquas partes sit album et tamen dicatur simpliciter non album. Et quod deinde est de albo et non albo intelligendum est quod similiter aut est in esse et non esse ut non in contradictoriis secundum etiam et in aliis mutationibus que sunt secundum contraria ut in calido et in non calido et in ceteris huiusmodi. Erit enim quod transmutatur ex non calido in calidum vel ex non albo in album ex necessitate in altero extremorum quia quodlibet est album vel non album, sed tamen quamdiu durat motus in neutro eorum est totum. Contra autem in solutionis huiusmodi in hoc consistit quod non oportet si aliquid de non albo fit album quod oporteat dare medium inter contradictoria, non enim oportet quod dealbatur nec simpliciter. Sed sufficit secundum aliquas partes esse album secundum alias non album et sic successive movetur ad albedinem donec secundum se totum fit album. Dubitaret aliquis quia videtur quod philosophus non veniret in conclusionem ad quod volebat ducere Zeno. Contra secundum quod secundum partes plures vel principaliores est non album dato quod secundum pauciores partes vel minus principales sit album simpliciter debet dici non album. Si autem sit econverso econverso. Igitur si aliquid dealbatur sit tunc tamen dealbatur simpliciter et absolute secundum philosophum debet dici album et non album ita quod numquam est dare medium inter contradictoria, nisi quod tale nec sit album nec non album, quia quod sic dealbatur quamdiu secundum plures partes vel secundum principaliores est non album dicetur non album. Quam autem ita tamen est dealbatum esse quod secundum plures partes sit album dicebatur simpliciter album. Hoc autem non videtur sufficere quia potest contingere quod id quod dealbatur sit corpus homogeneum ita quod non habeat partes magis vel minus principales. Cum igitur tale corpus secundum medietatem est dealbatum tunc nec secundum plures partes nec secundum principales est album vel non album. Igitur saltem tunc est dare medium inter contradictoria. Cum igitur aliquid dealbatur sic dum dealbatur numquam erit signare instans quod nec sit album nec non album, nam si secundum plures partes vel secundum principales sit album dato quod secundum aliquas partes sit non album dicetur simpliciter album. Si autem sit corpus homogeneum et secundum medietatem sit album et secundum medietatem non album tunc simpliciter debet dici non album. Contra tunc tale est de eo sicut de copulata cuius una pars est vera et altera falsa; tunc simpliciter dicitur tota non vera. Sicut si duobus quorum unus sit videns et alter cecus dicatur [illegible] non videre. Sic si corpus ad medietatem sit album et secundum medietatem non album totum debet dici non album. Contra numquam pars denominat simpliciter totum nisi ubi sit principalior pars vel maior. Potentior igitur in hoc negatio quam affirmatio, quia corpus secundum medietatem est album simpliciter et non album. Igitur est simpliciter non album propter hoc igitur quod numquam oportet dare medium inter contradictoria ut ratio Zenonis concludebat. Ultimo cum dicit: amplius etc. quia videtur quod philosophus omnino sophistice solvat rationem Zenonis quia non de non albo movetur in album non oportet quod prius alteretur secundum unam partem et postea secundum aliam ut videtur ipse supponere, potest enim alterari totum simul.

Dicendum quod secundum quosdam hic solvit philosophus sed non sit sufficiens vere et tamen sufficiens ad repellendam rationem Zenonis. Sed sufficiens sufficientia solutionis huius habetur in VIII ubi dicetur quod si de non albo fiat album numquam erit signare tempus vel instans in quo nec sit album nec non album, sed per totum tempus est non album et in instanti ad quod completur illud tempus incipiet esse album. Noluit igitur ista que huiusmodi veritas tradita in VIII huiusmodi sufficienter solvat rationem Zenonis. Aliter quod dicitur in hoc VI. Sed quantum intelligo potest contingere non videtur nobis tradita in VIII solvatur huiusmodi ratio Zenonis. Zeno autem non arguebat de mutatione ut dicit terminum motus vel ut dicit mutatum esse, quia planum est contradictionis mutatione instanti idest in mutari et mutatum esse, propter quod sit mutatione cum mutatione mutatum est propter quod oportet ipsum esse in altero eorum quia quod mutatum est quando mutatum est est in eo ad quod mutatum est. Intelligit igitur Zeno de mutatione non ut est terminus motus sed ut est ipse motus quia quod movetur dum movetur non est in altero eorum. Si igitur de non albo movetur ad album non erit in albo nec in non albo quia ut arguebat Zeno erit medium inter contradictoria. Ad hoc autem solvit philosophus quod id quod movetur de non albo in album quamdiu durat motus partim est non album partim album, nec tamen propter hoc est medium inter contradictoria quia sic quod dealbatur vel est simpliciter album secundum partes principaliores vel tale vel est simpliciter non album si secundum tales non sit tale. Sed sicut dicendum ad huiusmodi [illegible] philosophi non in solvendo ad [illegible] quia ut dicebatur quod alteratur non simul alteratur, sed successive secundum partes. Sed igitur ad secundum se totum alterari simul propter hoc scilicet quod motus simul in successiva tempore quia alteratio ut talis motus sit successive et secundum partes. Sed huiusmodi pluralitas non semper sumitur secundum partes ipsius mobilis sed aliquando sumitur secundum ea que sunt annexa ipsi forme introducende per motum eo quod de non albo transmutatur in albedinem et talis transmutatio sit motus, oportet quod sit successiva vel secundum partes ipsius mobilis ut quod ipsum mobile prius secundum unam partem dealbetur et postea secundum aliam donec totum fiat album, vel erit successio secundum annexa ipsi forme. Contra quod de non albo fit album dum dealbatur

prius acquirit ad dispositiones illas et postea acquirit
ulterius de dispositionibus illis donec totum fiat album
contrarium autem fiat ista successio numquam erit dare me[dium]
inter contraria quia si accipiatur talis successio secundum partes
mobilis ut patet in physica semper quod dealbatur vel erit
album. Sed secundum plures vel pauciores fit tale vel erit non
album. Sed si tales partes non sunt tales. Secundo modo si
at talis successio secundum dispositiones ad formam vel secundum annexa
formae tunc tamen dum mobile non acquirit ta-
les dispositiones ad quas de necessitate sequitur forma
dicitur non tale ut dicitur non album vel non
calidum. Cum non acquirit tales dispositiones vel ac-
quirit tamen de dispositionibus quae ad eas de necessitate sequitur
forma tunc dicitur esse tale ut dicitur esse calidum aut al-
bum numquam ergo est dare medium inter contradictoria contrarie
accipiatur successio vel motum. Philosophus autem exemplificat de par-
tibus ipsius mobilis potius quam de eis quae sunt an-
nexa formae quia illud est magis manifestum quod dicitur utroque tamen
modo ut patet in physica universitate huius quod in motu cuius
motus sit et acquisitae partis post partem et successive
quod tunc inter contradictoria non est dare medium.

¶ Deinde cum dicit idem medio et cetera. ostendit quod Zenone-
gabat motum circularem. Et est quod dicit. quia primo ponit
rationem Zenonis. Secundo dissolvit eam ibi. Primo quid dicit
quod idem in circulo et in sphaera et omnibus in hiis quae moventur in se
ipsis sicut Zeno negabat motum quia ut dicebat
accidit ipsa quae sic moventur quiescere nam secundum quod dicit tempore
moventur talia sunt in eodem loco et ipsa et partes eius
quia tamen sit solvunt ait quiescunt et movebuntur quod est
impossibile. ¶ Deinde cum dicit. Secundo quando non solvit
hanc rationem ostendens quod circulariter mota dum moventur
nec secundum se tota nec secundum suas partes sunt in eodem loco. dicit
quod primo quod ratio Zenonis non concludit quia partes non
sunt in eodem loco nullo tempore id est parvulo tempore. Pos-
tea tamen non concludit quia et totum semper mutatur in alterum
et alterum locum. nam non est eadem circulatio accepta circulo
a puncto a. et circulo accepta quae est ab ipso b. et ab
ipso c. et ad unumquodque aliorum signorum non dicatur ea-
dem sicut idem est musicus homo et homo quia musicus ac-
cidit homini. est enim musicus in homine tamquam in subiecto
quia musicus et homo differunt ratione. Sed sunt idem subiecto sic
circulationes in eodem circulo accepta secundum diversa puncta sunt
idem subiecto sed differunt ratione. Ergo quod motum circulariter non
secundum se totum mutat locum. quia semper mutatur alterum
circulo in alteram circulationem. quia quod motum circulariter semper est in
alio loco [illegible] circulari et alio nequaquam semper
quiescit et quod [illegible] dicit quod de circulo eodem in in-
finitum et in sphaera et in aliis quae moventur in se ipsis

ut in columpna. quod est orbicularis motus. tum sit circulo
tum sphaera tum columpna tum spericum quod esse possit numquam
dicitur moveri et in eodem loco nec secundum totum nec secundum partem. ¶ Ideo
autem quod in quinto diximus quod motum circulariter mutat locum
tamen secundum totum quam secundum partes mutat locum quantum ad subiectum. Secundum
totum non quantum ad dispositionem motum circulariter. Sed hic intelligit
esse in eodem loco secundum subiectum tamen pertinet circulo cum incipit ab
alio et alio puncto et in illo puncto loco secundum aliam et ali-
am dispositionem. ¶ Dubium si autem cum motum circulariter secundum
se totum quodammodo mutat locum et quodammodo non
mutat huius locum quia mutat ipsum secundum dispositionem non secundum
subiectum quod sint concedendum est de eo quod sit motum utrumque
sit in eodem loco vel quod non sit in eodem loco. ¶ Dicendum quod
magis concedendum est ipsum non esse in eodem loco magis quam
esse in eodem loco nam ut perfectiones locales magis consistit
in dispositione et forma loci quam substantia eius. ut si ad sit in aere
magis est in eodem loco propter eundem tamen quod habet ad universum
quam ex eo quod idem aer secundum subiectum circumdat ipsum nam ut
dicebatur in quarto si vento flante ponetur aer cir-
cumdans et non tollitur ordo ad universum non tol-
litur perfectio loci vel nullius et cetera. quia si ordo et
dispositio principaliter consistunt in perfectione loci si motum c[irculariter]
secundum se totum mutat locum secundum dispositionem quamvis non
mutet ipsum secundum subiectum magis dicendum est quod sit mutatum
non esse in eodem loco quam esse in eodem loco.

Ostensis autem hiis et cetera. postquam philosophus improbavit rationes
Zenonis secundum se solvendo rationes suas per quas
negabat motum esse. Propter ista disputat contra deinde
positionem contrarium ad ea quae sequuntur ex positione illa. Ex positione
autem Zenonis sequebantur duo. quod impartibile moveretur.
dicebat enim sagittam velociter motam non moveri quia
in quolibet instanti est in loco sibi aequali non movetur
et quo ratio eius. quod si sagitta non movetur in aliquo
instanti quod nullo modo movetur. Sed hoc non sequitur nisi sup-
ponebatur quod motus possit esse in instanti. Unde ergo conclu-
debat ratio eius quod sagitta quantumcumque velociter mota
non movetur in nullo instanti aut temporis quia in quolibet
instanti est in loco sibi aequali non tamen propter hoc concluditur
quod si non movetur in instanti in aliquo instanti quod si non mo-
veatur nisi supponatur quod motus possit esse in instanti. Sed
idem est dicere quod motus sit idem instanti et quod moveatur in
partibile. sequebatur ergo quod ex positionibus Zenonis impartibile
moveri posset. Secundo ut ulterius sequebatur ex dictis eius quod infinita
esset infinita ex parte ... nam cum secundum ipsum prius op-
tet transire medietatem spatii quam totum. et adhuc prius
medietatem medietatis et sic in infinitum sequebatur medietatem quod primo
tamen numquam possit quis transire vel pervenire ad terminum c-
vat prius secundum positionem suam mutatum infinita ex parte tamquam

erit initiata. Deinde cum dicit: sed quod haec duo destruuntur quae sequuntur
ex dictis Zenonis. Primo ergo ostendit quod nullum impartibile movetur.
Secundo probat quod nulla mutatio est infinita, ibi: motus autem est.
Circa primum duo facit: quia primo proponit hanc conclusionem probandam quod per se
nullum impartibile movetur. Secundo probat eam per multa media,
sicut ergo dicebatur. Circa primum duo facit quia primo facit quod dictum est.
Secundo quod dictum est suppositum declarat, ibi: et nam neque partium. Dicit ergo quod
omnibus quae dicta sunt, id est improbatis rationibus, inferre restat nunc
probare eas quantum ad ea quae sequuntur ex rationibus illis.
Dicimus ergo quod non contingit impartibile moveri nisi per accidens, scilicet
impartibile moveri in toto corpore aut magnitudine impartibile
in qua est. Sed hoc non est per se. Addit autem quod motus moventis
ad in aliquo dicitur per accidens, sicut utique quod erit in navi
movetur per accidens a motu navis, aut movetur aliquo modo ad
in aliquo sicut movetur pars in toto vel motu motum, id est
per motum totius. Videtur autem quod ipse vocabat impartibile
quod est indivisibile secundum quantitatem. Circa secundum autem quod id pluries distinx-
it quod dicitur moveri ad in aliquo aut per accidens aut sicut
pars, ne laboraret in aequivocatione. Nam impartibile sic movetur in a-
liquo sicut corpore, quod non movetur sicut pars eius sed solum
per accidens movetur. Circa secundum sciendum quod id videtur quod impartibile no-
tat quod est indivisibile secundum quantitatem, ne aequivoce impartibili; quia si
acciperetur impartibile secundum formam, sicut dicimus aquam aliquam
impartibilem esse si sit in modica, quod si accipiatur minor non re-
manet vel forma et species aquae. Sic enim accidit impartibile
non est inconveniens impartibile moveri. Sed si accipiatur impartibile
secundum quantitatem dicitur pluries impossibile est quod tale quod impartibile mo-
veatur. Deinde cum dicit: et nam neque partium. Quod dictum est
suppositum declarat. Dixerat enim quod motus movetur motu totius in quo
invenitur motum partis quoddam esse aliud a motu totius.
Dicit quod itaque motus partium alius sit secundum quod sunt partium et
secundum quod sunt motus totius. Videbitur autem utique maxime
diversum in motu declarari, quia in tali motu non erit eadem
velocitas eorum, id est earum partium quae sunt iuxta centrum et quae
sunt extra et quae totius. Nam partes iuxta centrum habent tar-
diorem motum, partes vero extra habent velociorem. Veloci-
tas autem non accipitur secundum velocitatem interiorum sed exteriorum.
Ergo est ubi diversitas velocitatis talia sunt non existente motu
uno vel ut hic alia variatur, sicut non existente motu uno
totius et partis, quia motus totius et partis interiorum est alius a mo-
tu partium exteriorum. Dubitatur, quod ad utramque partes mo-
veantur per se. Ad quod cum partes non sint nisi potentia
in toto et cum partes secundum quod huiusmodi non habent per se moveri non
possunt; tamen ut hic commentator dicit et ut supra in quinto dictum est,
ordinem in hiis quae sunt per accidens est dare gradus. Licet ergo
partes moveantur per accidens, non sic moventur per
accidens sicut accidentia et formae quae nullo modo moveri per se
possunt. Circa secundum ergo quod motus partis distinguitur a motu

totius per accidens et dicitur esse non pure per accidens, quia motus par-
tium non est omnino per accidens sicut motus accidentium et forma-
rum; partes sic moveantur in toto quod possunt moveri
per se, accidentia et formae sic moventur in corpore quod per se
moveri non possunt. Deinde cum dicit: Sed sic dice-
bant, probat conclusionem quam proposuerat, scilicet quod per se nullum
impartibile movetur. Circa quod primo facit secundum quod quatuor rationes adducit ad
propositum. Secunda ibi: Solum sic esset. Tertia ibi: Amplius ex hiis. Quarta ibi:
Amplius autem si omne. Repetit ergo primo conclusionem intentam dicens quod si-
cut dicebatur sic, quod per se contingit moveri impartibile nisi per accidens,
sicut sedens movetur in navi mota navi et eunte; per se
autem hoc non contingit. Quod si dicatur ad illam, hoc esse impossibile
per se ergo mutetur quod est impartibile ex ab in bc,
sive hoc sit ex magnitudine in magnitudinem sive ex specie in speciem
sive secundum contradictionem; quocumque modo accipiatur dictum sive acci-
piantur secundum magnitudinem sive secundum augmentum et diminutionem
sive secundum formas et species, id est secundum alterationem vel secundum qualitatem, sive
accipiantur secundum contradictionem, id est secundum esse et non esse,
vel secundum generationem et corruptionem quae est in substantia, vel accipiantur secundum mo-
tum localem, quocumque modo accipiantur non contingit impartibile
moveri. Nam sit tempus in quo primo mutatur, quod duo ne-
cesse est, ergo ipsum impartibile secundum tempus in quo mutatur aut esse secundum
totum in termino ab aut bc aut ad hoc, id est aliquas partes ip-
sius impartibilis esse in hoc, id est in uno termino ad vel in utroque alio.
Nam omne quod mutatur necesse est quod sic se habuit in
utroque; quod ergo non est dicere de ipso impartibili. Non enim possunt
dicere quod aliqua pars ipsius impartibilis sit in uno termino et alia
in alio, quia partes utique esset. Si ergo impartibile est vel totum est
in ab vel totum in bc, aut neutrum est totum in bc,
quia tunc mutatum erit. Concessum est autem ipsum impartibile
mutari et moveri. Relinquitur ergo ipsum totum esse in ipso i-
partibile ab in toto illo tempore secundum quod mutari dicitur. Ergo idem
quia esse in eodem termino per quodcumque tempus est idem quod quiescere, quod non contingit
impartibile moveri neque omnino mutari, quia tunc quod movetur
quiesceret. Circa secundum autem unam rationem hic innuit hanc: sed
impartibile movetur in toto illo tempore dum movetur, non est in termino
ad quem quia ibi est mutatum esse, nec est partim in uno termino
et partim in alio quia caret partibus. Relinquitur ergo quod in toto
tempore dum movetur quiescit, quod est inconveniens. Deinde cum dicit:
Solum enim adducit secundam rationem dicens quod solum sic esset
motus ipsius impartibilis si tempus esset compositum ex nunc
et si super motus posset esse in ipso tempore nunc. Sed utrumque
horum est impossibile. Ergo est impossibile moveri. Quod autem motus
possit esse non in nunc probatum est, quia in ipso nunc semper est mo-
tum esse et mutatum esse, quod quid moveri nequaquam est in
nunc. Motum autem esse, id est mutatum [illegible] esse est ipso
nunc. Hoc autem quod sit impossibile [illegible] nisi quod moveri
sit in ipso omnino est plus. Addit autem quod neque tempus est

ex partibus nunc, neque linea ex partibus punctis, neque motus ex mo-
mentis, id est ex mutationibus esse dicimus. Sed ulterius quod impartibile
moveatur, illud ad faciet non autem motum esse nisi ex indi-
visibilibus et in hoc dicit sicut hoc tempore sic ex partibus nunc
contingit dicere magnitudinem esse ex punctis. Cum ergo hoc sit
impossibile, impossibile est quod impartibile moveatur. ¶ Ostendit secundo ad
unum sequitur hoc consequentia quod si impartibile movetur quod magnitudo
esset composita ex indivisibilibus. ¶ Secundo quod omne spatium per quod
movetur ad mobile oportet esse proportionatum ipsi mobili. Nam
mobile successive se commensurat spatio secundum quod primo transit
spatium equale sibi quam maius se, et postea ad spatium
esse sic donec totum spatium sit pertransitum. Quod esse non
posset nisi spatium esset compositum ex equalibus partibus
vel saltem ex minoribus quam sit quantitas ipsius mobilis. Si
ergo id est mobile transiret ad spatium nisi ipsum mobile a-
liquando semper redderet illi spatium vel plus quam minus
spatium. Cum ergo numquam indivisibile aliquando semper re-
dit ad nisi illud sit compositum ex indivisibilibus. Si mobile esset quod per-
tibile transiret ad spatium nisi illud spatium esset oportet illud
spatium esse compositum ex impartibilibus. Patet ergo quod si mobile esset
quod indivisibile scilicet id est magis vel spatium per quod fiet motus esset
compositum ex punctis vel ex impartibilibus. ¶ Ulterius secundo
dicit ad unum sequitur hoc consequentia quod si impartibile movetur
quod tempus esset compositum ex partibus nunc, et quod motus esset
compositus ex momentis vel ex mutationibus esse. ¶ Secundo quod ut
patet ex questione premissa si mobile esset quod impartibile spa-
cium per quod fiet spatium esset compositum ex impartibilibus. Cum ergo
impartibili possit esse nisi illud mutatum esse. Si aliquod spatium
per quod fiet motus esset compositum ex impartibilibus oportet
motum illum qui fiet in isto spatio componi ex mo-
mentis vel ex mutationibus esse. Rursus quia mensuratum esse
mensuratur in [illegible] ut supra ostendebatur, si ad mo-
tus componetur ex mutationibus esse oportet tempus in mensura
illum motum componi ex instantibus. Patet ergo quod qui ponit
impartibile moveri ponit quod spatium componatur ex impartibilibus
et quod motus componatur ex mutationibus et quod tempus componatur
ex instantibus. Est ergo hoc contra philosophum quod cum hec omnia sint
impossibilia impossibile est impartibile moveri. ¶ Deinde cum dicit
Amplius autem adducit tertiam rationem dicens: Amplius autem ex hiis
id est ex dictis manifestum est quod neque punctum neque aliud aliquod indivisibile
moveri contingit. Nam omne quod movetur impossibile est prius mo-
[illegible] per spatium maius ipsius id est maius ipso quam moveri
per spatium aut equale sibi vel maius ipso.
Si ergo hoc est quod prius mobile transit spatium equale
sibi aut maius quam minus manifestum est quod punctum
et quodcumque aliud indivisibile ponitur mobile prius movebitur
per spatium minus aut equale quam maius. Sed
quam hoc modo est indivisibile impossibile est ipsum moveri per

per spatium minus se. Transibit ergo spatium esse sibi quod si est
composita ex punctis. Nam ipsum punctum et quodcumque aliud impartibile mo-
tum per aliquod spatium per aliam lineam mensurabit omnem hanc
per equalem motum impartibile id est mensurando et transeundo sem-
per prius parte equalem sibi cum mensurabit totam lineam quod
non esset nisi linea componetur ex punctis vel impartibilibus. Si
autem hoc est impossibile impossibile est impartibile moveri. ¶ Sciendum
autem hanc tertiam rationem differre a prima quia addit quod supra ipsam
declarat id est quandam consequentiam quam illa supponebat. Supponebat
enim illa quod si impartibile movetur quod linea componetur ex
punctis, hec autem hoc declarat probans quod mobile prius transit spatium
equale sibi quam maius se quod non esset quod non esset nisi
mobile commensuraret se spatio et quia numquam impartibile se
commensurat alicui nisi illud sit compositum ex impartibilibus. Si partibile
movetur linea componetur ex impartibilibus. In ratione
ergo precedente supposito hoc impossibile supponebatur intentum,
hic autem declarando ipsum impossibile manifestatur propositum. Rursus
differt hec ratio ab illa quia ex hac ratione ex uno solo in-
possibili concluditur propositum quia ut ulterius impossibile est lineam com-
poni ex punctis impossibile est impartibile moveri. In illa autem
ratione ex tribus impartibilibus concludebatur intentum dicebatur
enim quod quia impossibile est lineam componi ex punctis tempus ex
nunc et motum ex momentis vel ex mutationibus esse, ideo
impossibile est impartibile moveri. ¶ Ostendit secundo ad quod non
valet quod hec consequentia quod si impartibile movetur quod illa com-
ponetur ex punctis videlicet enim non sequitur quod si impartibile mo-
vetur quod motus eius constituit lineam. Sphera enim si sphericum
absque revolutione movetur super planum quia sphericum
tangit planum in puncto, punctus ille sic fluens consti-
tuit lineam, non tamen propter hoc linea componetur ex punctis.
Dicendum quod cum dicitur si impartibile movetur ergo componetur ex
punctis intelligendum est de motu impartibili per se, non autem
intelligendum est de motu eius per accidens. Nam philosophus non inten-
dit negare impartibile moveri in aliquo per accidens in
alio, sed negat ipsum moveri per se. Sphericum autem secundum
planum tangit planum in puncto, tamen si movetur hoc
sphericum punctus iste in quo fit contactus ad planum
non movetur per se sed movetur per accidens movetur
enim ad motum sphere. Cum ergo dicitur quod mobile commensurat spatio
intelligendum est de mobili per se. Sphera ergo posita super pla-
num per motum suum commensuraret se cuilibet contactui
illo plano sed punctus in quo fit contactus ad pla-
num licet per fluxum eius constituat lineam non tamen commensu-
raret se illi linee quia non movetur per se sed
per accidens. Sphera quia motus sphere per se esset divisibilis cum
mota sphera moveatur per accidens quodque est in sphera
oportet esse fluxum ipsius puncti existentis in sphera esse quod divisibile
per accidens, et sic ex divisibili constituatur divisibile non est inconveniens.

non extra fluxum constituit lineam. si ergo fluxus puncti qui est quid divisibile et faciens lineam habet tale divisibile ab ipso puncto oportet unum punctum terminantem ipse lineae quam fluxu constituit. sed cum effectus non sequatur modum et naturam alicuius partis ex alio accidit ipsi puncto moveri et tamen accidit ei constituere lineam per motum suum non quod linea sic constituta componatur ex punctis nec quod ipsa terminaretur puncto et hoc ad praesens sufficiat. Ista habentur melius in geometria quae super de ratione [illegible] diffusius pertractavimus.

Deinde cum dicit amplius autem, adducit quartam rationem dicens quod amplius si omne quod movetur movetur in tempore et in tempore nunc non movetur quia omne tempus est divisibile erit utique dare aliquod tempus minus quam sit tempus in quo movetur tantum corpus quantum est ipsum indivisibile motum et hoc quia [illegible] sit hic motus quod est de motu corporis quod movetur hoc quod [illegible] ipsum tempore in quo movetur tantum corpus quantum est ipsum mobile. nam propter id quod movetur necesse est esse motum in tempore. tempus autem omne esse divisibile ostensum est prius quia si quodlibet mobile movetur per tantum spatium quantum est ipsum in aliquo tempore et omne tempus est divisibile contingit tempus minus quam sit tempus in quo movetur mobile per tantum spatium quantum est ipsum quantumcumque sit illud mobile. si ergo movetur punctum quod cumque quod indivisibile erit dare tempus minus quam sit tempus in quo movetur ipsum punctum. sed hoc est impossibile quia oportet in minori tempore necesse est moveri minus mobile. sed ergo quod indivisibile erit divisibile in minus nam sit tempus in quo movetur indivisibile dicitur in tempore minus. sit indivisibile divisum in aliquo minus quia si toto tempore movetur totum indivisibile et transit tantum spatium quantum est ipsum cum tempus sit divisibile et sit dare aliquod minus tempus oportebit quod in isto minori tempore moveatur ad quod sit minus quantum ipsum indivisibile cum transeat minus de spatio quam sit ipsum. et quia omnia haec sunt impossibilia impossibile est indivisibile moveri. addit autem quod solum movetur impartibile in indivisibili sed in ipso nunc erit motus et sic possibile est moveri in athomo et in instanti et in indivisibili nam eadem ratio est moveri in quo sit motus in ipso nunc et moveri ad motum indivisibile.

Consequenter autem quod si motus esset indivisibile quod motus esset in instanti nam ut dicebatur semper mobile movetur motus componetur ex nunc esse. cum ergo motus non componatur nec ex motibus sicut non componitur linea nec ex lineis nec corpus nec ex corporibus. si ergo motus componeretur ex nunc esse oporteret quod ipsum mutatum esse erit quidam motus. tunc ergo mutatum esse in instanti motus est in instanti.

Deinde cum dicit mutatio autem, probat quod nihil impartibile movetur quod sequebatur ex dictis Zenonis ostendit quod nulla mutatio est infinita quod in sequebatur ex dictis suis esse quod dictum fuit quod mutatio et motus dicuntur sub positione ad formam et ad ubi. probat ergo quod non est infinita mutatio ad formam. secundo declarat quod non est infinita mutatio ad ubi vel loci. autem mutatio dicit ergo quod mutatio non est nec una infinita. consequens omnis mutatio est ex quodam in quoddam id est ex termino in terminum. sed nihil quod clauditur inter terminos est infinitum et terminum. nulla ergo mutatio est infinita quod non mutatio claudatur inter duos terminos ostendit existendo secundum formam de mutationibus dicens quod mutatio quae est in contradictione id est in substantia et mutatio quae est in contrariis id est in qualitate et quantitate omnis talis mutatio est inter duos terminos quia contradictionis termini sunt affirmatio et negatio ut generationis quae incipit a non esse terminus est esse corruptionis autem quae incipit ab esse terminus est non esse. contrariorum quae sunt in contrariis termini sunt ipsa contraria. nam haec contraria sunt ultima talium mutationum quia omnis alterationis est aliquid et aliquid extremis quoniam omnis alteratio. similiter autem et augmenti et decrementi sunt aliqua quia terminus augmenti quod est status est quod est secundum propriam naturam perfectae magnitudinis. nam omni naturae constituta est dare certam magnitudinem ad quam cum perventum est sistitur motus augmenti. motus autem augmenti est accessus ad quantitatem perfectam decrementi vero motus est quae est remotio id est recessus ab hoc id est a quantitate perfecta. si ergo talis mutatio quae est secundum substantiam in substantia quam et secundum contraria quae est in qualitate et quantitate est inter duos terminos et est finita sequitur quod nulla mutatio ad formam sit infinita quia vel motus in quantitate sit inter contraria et quia contrarietas habet esse contrarietas sufficit ad motum in quinto sufficienter ostendimus.

Deinde cum dicit loci vero mutatio ostendit quod loci mutatio est finita esse quod dictum fuit quia positio quod omnis talis mutatio est finita in se. sed dicit quod nihil prohibet eam esse infinitam secundum tempus vel sed si sit contrarium dicit ergo quod loci mutatio non est finita id est non potest ostendi quod sit finita sicut prius ostensum est non enim possumus dicere quod loci mutatio sit finita quia est a contrario in contrarium vel a contradictorio in contradictorium sicut dicebatur de motu ad formam. non ergo sic est finita mutatio ad ubi sicut mutatio ad formam quia non omnis talis mutatio est in contrariis vel in contradictoriis quia declaravit est ab eodem in idem. sed id super talis mutatio est finita quia impossibile est esse decisum esse in eo quod non contingit esse decisum. unde quod non descendit non quod possibile est descendi numquam nam incipit illud quod possit perfici et quod potest produci ad terminum. omnis ergo mutatio talis terminata est et habet aliquid tamen quia aliter non inciperetur aliquid.

Consequenter autem quod impossibile est dicere impossibile non contingit sic impossibile descendi quod non sit id est nullo modo est possibile descendi numquam descendere nec quod omnino impossibile est fieri esse sicut nec quod est impossibile mutari contingit mutari in quo nunquam impossibile est mutari in id quod ergo sic est motus non fertur ad infinitum id est in terminum non fertur quia impossibile est transire ipsum et pervenire ad ipsum. si ergo

motus aliquis esset infinitus secundum tempus non incipere quod non posset pertransiri immo quia omnem motum localem tendit in aliquid/ si talis mutatio esset infinita secundum tempus ad movetur ad id ad quod non posset pervenire quod est inconveniens. ¶ Adducit ergo ex dictis dicens quod quod generatur nunquam secundum locum non sit infinitum sicut ut non terminatur, tamen enim non est ex dictis.

¶ Deinde cum dicit. Sed si sic. ostendit quod licet nullam loci mutationem sit infinita secundum tempus potest alia tamen esse infinita secundum tempus dicens quod si sic esse infinitum motum ut unus et idem existens sit infinitus tempore considerandum est utrum non immo quod dictum est vel fortassis prohibet quod sit infinitus infinitum in primis sit durare motus secundum tempus si hic motus sit alius et alius ut si post loci mutationem sit alteratio. et post alterationem .... et iterum post augmentum generatio et iterum sic quod erit motus in tempore infinito sed non erit motus unus propter id quod non est motus unus ex omnibus his motibus. sed ut fiat unus motus non contingit motum esse infinitum tempore praeter unum motum qui unus et idem existens continue potest esse infinitus tempore sed autem unus est circularis. ¶ Est autem intentio philosophi in hac parte in hoc consistit quod licet omnis motus sit finitus secundum tamen alius tamen motus ut declaravit potest esse infinitus secundum tempus non sicut alteratio augmentum generatio et huiusmodi talia sunt finita secundum / cum talia se possint habere continue secundum tempus consequenter post unum motum potest incipere alius sicut quod licet alteratio celestis est finita secundum tamen ex hiis alterationibus se habent continue secundum tempus consequenter finita una alteratione incipit alia. dicit autem hic infinitas a posteriori quia ex omnibus hiis alterationibus efficitur unus motus continuus. sed ex alteratione et augmentatione et ex hiis motibus quo utique se habent secundum tempus unus motus continuus esse non potest. ¶ Est autem quod quamvis unus et idem motus existens sit infinitus tempore circularis et secundum plus / quia dicit hic quod in VIII videlicet tamen sit dare motum eternum. ostendit in V quod sit. sed quod hoc non sit verum et quod rationes philosophi non concludunt ostendetur. Et sic finitur summa sexti libri.

Omne autem quod movetur etc. quia motus circularis est primus et communis maximus et intentio philosophi in VI libro dicit de continuitate ipsius motus. In hiis duobus libris intendit in VII et VIII. Vult declarare de eternitate eius. ostendit autem philosophus motum esse eternum probat quod devenire ad unum motorem primum omnino immobilem quod autem devenire ad unum motorem primum immobilem probat quod omne quod movetur ab alio movetur. nam si in mobilibus et motoribus non est procedere in infinitum. et hoc quod movetur ab alio movetur oportet devenire ad aliquem motorem primum et immobilem. Ergo secundum philosophum hoc ita se habent secundum contraria infinita quod si omnem motum movetur ab alio oportet devenire ad motorem primum et immobilem. et si oportet devenire ad hunc oportet dare oportet dare motum eternum. Hoc ergo sic patet quod hoc oportet declarare. primo enim ostendit quod omne motum movetur ab alio. secundo ostendit quod oportet devenire ad motorem primum et immobilem. tertio probat quod oportet dare motum eternum. hoc autem tertium patet in fine lectionis VIII. quod autem omne quod movetur oportet incipit tertio VIII. utrum autem semper sit. etc. primum dicit quia primo proponit quod intendit. secundo manifestat propositum ibi primum quidem igitur dicit ergo quod omne quod movetur necesse est moveri ab aliquo scilicet ab alio vel ab aliquo alio. et videtur quod sicut ergo hic motum non habet principium in ipso primum motus necesse est quod movetur ab alio. si autem in se ipso habet principium huius motus licet non sit sicut semper sic necesse est quod tale moveatur ab alio. tamen ut patebit per sequentia oportet sit mota movens ab alio ut si accipiatur mobile a.b. quod moveatur secundum se totum. sed non moveatur in eo quod movetur ad corpus. id est aliqua pars de numero eorum que sunt hic id est que sunt partes huius mobilis a.b. tale enim movetur si moveatur secundum se totum et non secundum partem tantum sicut habet ipse primum motum sicut non habet nec accidit moveri ab alio. ¶ Est autem quod sicut non est in se ipso principium sed secundum se totum sed solum hoc contingit ratione divisibilis partium. sicut non movetur a se ipso primo et per se totum sed solum hoc potest contingere secundum divisas partes. sicut ergo hoc totum scilicet lagena per se totum et vinum non est contineus et continentum. sed totum ratione vini habet rationem contenti et totum ratione lagene habet rationem continentis. sic unum movetur secundum se totum movetur a se ipso quod sit sibi motum et motum. sed totum ratione unius partis movet et ratione alterius movetur ut totum aliquod movet ratione anime et movetur ratione corporis. non ergo movetur aliquid vel movetur a primo nisi quia tamen movetur per se et primo. sed omnis dicitur ad movendum per se quia est dividitur in talia a quorum unum est per se movens et aliud per se motum. ¶ Deinde cum dicit. primum quidem igitur. declarat quod dixerat esse quod d.e. quia primo ostendit unum hoc accidit hoc deceptio quod credimus aliquid a se ipso moveri. secundo adducit rationem probantem quod nihil a se ipso movetur. ibi amplius quod a se ipso. dicit ergo quod primum quidem igitur decepimus et contingit nos opinari a.b. moveri a se ipso propter quod totum a.b. movetur et a nullo exteriori. sicut ergo sicut ipso d.e. movente id quod est e.z. et ex hoc ipso toto d.e.z. moto siquis ergo ex hoc opinatur totum d.e.z. moveri propter quod non movetur a se ipso propter quod non videtur utrum a toto moveatur. quia ergo nescimus motum d.e.z. qui pars que pars movet et que movetur credimus quod totum se ipsum moveat. ut quia nescimus utrum utrum d.e. moveatur ab e.z. moveatur super a.d.e. et quia hoc ergo credimus totum d.e.z. se ipsum movere. Adiciendum autem quod in fine huius partis nova translatio et corrupta. immo plures in hac translatione apparent corruptiones. ¶ Est quod vero moveat se ipsum per se. motus tamen

seipsum patiens, ut quia anima movet corpus et corpore moto
movetur ipsa secundum quod anima moveat seipsam patiens anima
igitur motu corporis per se secundo ex hoc quod in toto aliquid move-
at, quia in ipsa anima movet et patiens. ignorantes igitur quod pars
alias quam parte moveat et videntes totum aliquid moveri
credunt quod totum seipsum moveat secundum se totum. accidit
igitur in huius deceptio et credimus totum movere totum quia
ignoramus quod pars quam parte moveat. ¶ Deinde cum dicit
amplius quod a seipso. adducit rationem quod non a seipso movetur. et
quod dicit quia primo manifestat quandam propositionem necessariam ad propositum. secundo
ex manifestata propositione probat intentum ibi quando autem ac-
ceptum erit. dicit igitur quod a seipso motum dum movetur nullo
modo pausabit instando ad alterum quod movetur. quasi dicat quod motum
a se non pausat nec quiescit per statum, id est per quietem alterius
mobilis. necesse est igitur si aliquod quod movetur pausabit instando ad
alterum, id est per quietem alterius mobilis necesse est igitur si aliquod alte-
rius quod necesse est .s. hoc quod sic quiescat moveri ab alio. hoc enim
manifesto omne quod movetur movetur ab aliquo alio ¶ Propositum autem hanc
propositionem quam premisit probat quoddam esse per se notum. nam
si aliquid movetur a seipso igitur est sibi ipsi sufficiens cum motus
quiescit igitur aliquid quiescat vel aliquid pausat per hoc non pausabit vel
unum igitur deinde est quod quiescens per quietem alterius non movetur a se
ipso per se sed ab alio ¶ Propositio et quia hec propositio videatur esse per
se nota et hoc valde impossibile appareat ultimus eius declaratio
nem ponit. tum primo quod hec inter se posteriora ubi dicit quod primo
est cui alterum proprium non ipsi per alterum. si igitur ad hoc alterum
primo agente removeatur id non removebitur ab eo.
si igitur movens seipsum appetit alterum per a quo removeatur
motus non removebitur ab eo. quocumque
igitur aliquid quiescat non oportebit illud quiescere. quia unum deinde est quod
motum a seipso primo non quiescit per quietem alterius. sed ut pa-
tebit omne mobile quiescit per quietem alterius igitur nullum
mobile movet seipsum primo. Immo omne quod movetur ab alio movetur.
¶ Deinde cum dicit quando autem acceptum est. premissa propositione
necessaria ad propositum in parte ista ex ea probat intentum dicens
quod ex ea acceptum est a b esse quod movetur super a seipso primo. di-
cebatur enim supra quod a b movetur a seipso primo. si igitur a
b sic seipsum movet divisibile erit. quia omne quod movetur
erat, id est ponebatur divisibile esse. dividatur igitur hoc mobile a b
in puncto c. necesse est igitur quiescente b c, id est quiescente parte
quiescere et a b, id est quiescere totum. si enim non, id est si non quiescat
totum accipiatur moveri ipsum totum. b c igitur quiescente
b una parte movebitur utrumque c a, id est ponitur moveri
alia. non igitur quiescente una parte movebitur totum a
b per se et primo, id est secundum se totum sed solum moveri potest
per motum alterius partis. sed concessum est ipsum totum a b
moveri primo per se ipsum. manifestum est igitur quod quiescente b c, id est q-
uiescente una parte quiescet b a, id est quiescet totum quia non

movebitur per se et primo et tunc pausabit, id est quiescet quod movetur
id est ipsum mobile b a per quietem alterius, id est per quietem partis. sed
si ad statum et pauset in quiescendo aliquid, id est per quietem alterius
mobilis hoc moveri ab alio et quia sic est manifestum est igitur quod omne quod
movetur movetur ab aliquo alio. nam omne quod movetur est divisibile
et quiescente parte quiescit totum ¶ Secundum autem Averrois
hec ratio consistit in hoc quod omne quod quiescit per quietem alterius
non movetur a se ipso primo. sed omne mobile quiescit per quietem al-
terius quia per quietem partis. igitur nullum mobile a se ipso primo ¶ Dubi-
tatur autem utrum quiescente parte dicatur totum quiescere et videtur
quod non. quia si mobile dividitur in duas partes qua ratione dicitur
totum quiescere quia quiescit una pars, pari ratione dici po-
test quod totum moveatur eo quod ponitur moveri aliqua pars.
¶ Ad quod in hoc capitulo dixit Averroes ut superius narratum est. nota
enim quod quiescente una parte movetur ad hoc totum per se
compositum moveri per aliam partem et moveri per partem ut dice-
bat non est moveri per accidens sed per se. Ad confirmationem autem
huius rationis utitur facto quod dicebatur in quinto. nam moveri per
partem distinguebatur contra moveri per accidens. sed hoc non videtur de-
esse. nam moveri secundum partem est magis moveri per accidens quam per se
nam moveri per accidens est moveri per aliud. quia enim pars in se
accepta magis est alia a toto quam sit eadem toti. si
enim omnes partes simul sumerentur dubium forte esset
utrum partes sic sumpte essent eedem toti. sumendo tamen
quamlibet partem singulariter in se non est dubium quamlibet partem sic
sumptam magis esse aliam a toto quam eandem toti. moveri
igitur per partem magis est moveri per accidens et per aliud quam per se
cum in eo quod est esse per accidens sint gradus. nam licet quelibet
pars sit magis alia a toto quam eadem non tamen est omnino alia
ideo moveri per partem non est moveri per accidens. et quia moveri
per partem non est omnino moveri per accidens ideo in quinto moveri
per partem distinguitur a moveri per accidens. patet igitur quod quiesce-
re per quietem partis est quiescere per quietem alterius quia pars magis est
alia a toto quam eadem toti. Rursus quiescente al-
tera parte non ulterius movetur totum per se et primo. ipso quod dicitur
totum quiescere quiescente parte quod non obiciebatur quod qua
ratione dicitur quiescente una parte eadem dicitur moveri totum
per motum alterius ¶ Ad quod non est simile de quiete et
motu nam motus dicit aliquid per modum affirmationis et
per modum habitus. sed quies dicit aliquid per modum privationis
et negationis nam quies est privatio motus. ad hoc autem quod
aliquid dicatur alicui toti primo oportet quod dicatur ei secundum quamlibet partem
eius. sed ad hoc quod non dicatur ei primo sufficit quod non dicatur
ei secundum aliquam partem eius. motus igitur una parte et non alia
similiter est totum moveri primo et universaliter est ipsum non primo moveri
sic igitur accipitur. sic igitur accipitur hic quod quiescente una par-
te quiescit totum quia non ulterius movetur totum per se et
primo si altera pars eius quiescit ¶ Ulterius secundum dictas

utrum aliquid possit ab eo moveri primo. [Q]uod quia primo dicit
per oppositum ad posterius excludit enim primo ordinem
posterioritatis. hic autem ordo posterioritatis dicitur posse ac-
cipi vel ratione subiecti vel ratione temporis. Si accipiantur ratione subiecti
et ratione mobilium. sic non est inconveniens moveri aliquid ab alio
primo. potest enim aliquod mobile moveri ab aliquo motore
immediate non mediante alio motore et tunc quod sic movetur ab
alio movetur ab eo primo. Si autem primo excludat ordinem par-
tium temporis dicere possumus quod non est dare in quo primo mutatum esse
nam semper prius quam mutat locum per minorem quam ma-
iorem cum continuum sit divisibile in infinitum non est ibi dare primo mu-
tatum esse. Sic ergo accipiendo primo non a seipso non ab alio est
dare primo mutatum esse. tamen ne laboremus in equivoco
possumus dicere quod partes motus dicuntur possunt accipi primo ut
comparantur ad mobile. secundo ut comparantur ad spatium. Si acci-
piantur primo modo scilicet per comparationem ad mobile est dare ad primum
mutatum esse quia omnes partes mobilis simul moventur sicut totum
et omnes partes. non enim prius movetur pars minor quam maior
vel pars quam totum. sed totum et omnes partes eius simul moventur.
sed si accipiantur partes per comparationem ad spatium quia prius
accipitur de spatio pars minor quam maior et mobile prius
mutat partem minorem quam partem maiorem non erit
dare primo mutatum esse cum continuum sit divisibile in infinitum.

[U]lterius forte dubitares utrum aliquid possit moveri a se-
ipso primo ita quod totum moveatur non ratione partis. videtur quod sic
quia si aliquid est quod ipsum seipsum movere non pos-
sit est quia tunc idem secundum idem et secundum seipsum esset in potentia et in
actu sed hoc non videtur obstare. potest enim contingere quod aliquid
sit virtualiter tale et tamen non sit formaliter tale. sed ad
hoc quod aliquid agat et moveat sufficit quod sit virtualiter
tale. ad hoc autem quod moveatur et patiatur videtur sufficere
quod non sit formaliter id. Si ergo aliquid secundum se totum non sit
formaliter tale poterit tunc totum secundum se totum moveri. Item
ergo supposito quod idem secundum idem non potest esse in potentia et in actu vi-
detur esse defectiva est enim vel eodem modo. debet enim dici quod
idem secundum idem et eodem modo non potest esse in potentia et in actu.
ergo ut videtur non est inconveniens quod aliquid totum secundum se totum
moveatur si alio et alio modo secundum se totum sit in potentia et
in actu. [Q]uod quod idem moveatur est secundum seipsum idem agere
in seipso. cum ergo oporteat esse aliquem contactum agentis ad
patiens vel quod sit aliqua contactio agentis supra patiens
non est intelligibile idem seipsum movere nisi idem sit secundum se
contactum. sed nec contactum et nec continuum propter distantiam partium
est ad seipsum contactum ut probatur in physicis.
potest ergo in rebus corporalibus pars attingere partem
et pars contacta ad partem. sed non potest totum contingi ad
totum nec totum attingere totum quia si totum attingeret
totum quaelibet pars attingeret quamlibet partem non ergo esset distantia

partium. quia vel non esset corpus vel indivisibile. unde ergo dicimus
est quod in rebus corporalibus distantibus totum non attingat totum
nec contingitur ad totum. sed pars ad partem quia si omne mo-
vens et omne agens aliquo attingit passum et contactu
supra ipsum in hiis corporalibus numquam totum movebit totum
sed pars partem. sicut ergo videmus in talibus duo genera
partium sicut dicere partium quod dicitur in talibus pars movere partem
videtur enim alium totum ad corpore intrinsecas partes celestes
ut videtur alter in animam et corpus. videtur enim intrinsecas partes
qualitativas ut dicitur aer individuas partes aeris. utroque
ergo modo in talibus pars movet partem ut in motu locali
una pars celestis movet aliam ut anima movet corpus. sic
etiam in hoc motu una pars qualitativa movet aliam ut in
est movet cordas et nervos et illi movent digi-
tos vel alias partes corporis. sic et in motu ad formam
una pars qualitativa movet aliam ut una pars qualitativa
calefacta aeris calefacit alias. cum ergo queritur utrum aliquid
possit movere seipsum aut loquimur de motu supra
se qui non competit nisi rebus immaterialibus et distinctis aut lo-
quimur de motu supra materiali. Et quod intelligere dicitur quidam
motus. Si ergo loquimur de motu materiali sic non est incon-
veniens idem movere seipsum. talis enim motus competit rebus in-
distinctis ipse enim intellectus qui sunt sibi quod non. videmus se
ipsas intelligunt et seipsas diligunt. sic ergo non est in-
conveniens intellectuales et immateriales ad seipsa esse conversiva et
non est inconveniens aliquid movere seipsum motu me-
taphorico. nam hic motus ipsis intellectualibus competit. Si non
loquimur de motu supra se dico quod est motus localis vel mo-
tus ad formam tunc aut loquimur de parte aut patiens. Si
patiens sic non est inconveniens idem movere seipsum ut
anima movet corpus. corpus enim moto movetur anima quia motibus no-
stris movetur anima quae in nobis sunt ut habetur in commento
anima ergo movet corpus per se movet seipsum per accidens. sic
et grave sursum positum cum descendit movet seipsum per
accidens nam grave scindit medium scindendo medium re-
movet id quod prohibet ipsum esse deorsum removendo autem
prohibens movet seipsum deorsum. sicut ergo grave movet
a seipso deorsum. sicut ad motum a removendo prohibens
quia removens prohibens est causa per accidens. id grave mo-
vetur deorsum a seipso per accidens. non ergo est inconveniens supra
motu materiali movere ad seipsum per accidens. sed si loquimur
in per se aut accipimus large et per se proprie. si accipimus
large per se quod movet per se est movet per se. sic non est
inconveniens aliquid movere seipsum quia totum per unam partem
movet seipsum per accidens ut totum animal movet
ratione animae et totum movetur ratione corporis. si non acci-
piatur per se ut movebatur esse per se tale quod est per se
totum tale sic supra motu materiali non movet seipsum

quia motus sic sumptus non competit nisi rebus similibus.
In corporibus et ut dicebatur numquam totum ut totum con-
tinetur ad totum quia pars ad partem. Ideo in talibus partes localiter
movetur totum secundum partes partem. Est ergo intentio philosophi quod sup-
posito motu proprie qui non competit nisi rebus corporibus et
divisibilibus numquam per se et primo totum movetur totum secundum partes par-
tem. Quod non obiciebatur quod id quod est actualiter tale per se
formaliter potest movere seipsum ut sit tale formaliter. ¶ Ad
quod si existens actualiter tale sit agens per se quia de ta-
li actione vel loquimur numquam movebitur ut fiat for[maliter]
tale quod habet causa altiori modo ut sol qui est actualiter calidus
numquam recipiet calorem calore formaliter quia habendo sic
ipsum actualiter habet calorem altiori modo quam si haberet
ipsum formaliter et intellectus agens in sua virtute habet
omnes species intelligibiles numquam aliquam speciem intelligibiles
recipit. Nam habendo sic has species actualiter id est causaliter
habet eas altiori modo quam si haberet eas formaliter. Sol
enim qui est calidus actualiter est perfectior et est in altiori gra-
du quam ignis qui calidus est formaliter et intellectus agens
in sua virtute aut substantia species intelligibiles est perfectior
et perfectior quam intellectus possibilis qui formaliter informatur il-
lis. ¶ Ulterius forte dubitatur aliquis quia videtur quod ideo philosophus plus non
habet quod ad moveatur a seipso primo quamvis non moveatur
ab alio primo. Argumentum enim si aliquid movetur a seipso tunc quiescente
parte non quiescit totum quia quod movetur a seipso primo non quiescit
per quietem alterius. Propter hoc autem videtur arguere quod non movetur
a seipso primo nam si aliquid movetur ab alio primo tunc motus reque-
rit illud primo passive. Ergo quiescente alio moveatur pas-
sive motus passive non removebitur a toto. Da-
to ergo quod motus passive sumptus non insit parti
ut dato quod pars non moveatur adhuc movebitur totum quod falsum
est quia quiescente parte non movetur totum. Inconveniens est igitur per
hanc rationem arguere quod non moveatur a seipso primo
tamen peccando eius contrarium concluditur quod non movetur ab alio primo a
pluribus partibus et ad totum. Tunc ergo videtur arguere philosophus quod nullum
mobile movetur a seipso. Sed quilibet mobile quiescit per
pausationem alicuius quod esset omnino aliud ab eo et quod nullo
modo clauditur in ipso arguitur autem quod totum non movetur
a seipso primo quod quiescit per quietem partis non videtur. Inconveniens quia
pars non est omnino alia a toto immo pars clauditur a to-
to et est ad eo. ¶ Ad quod si aliquid competit alicui primo ut
dicebatur supra est quod a quocumque alio removeatur
non tamen propter hoc removetur ab eo ut si habere tres competit
triangulo primo tunc quacumque alio removetur sed specietas non
tamen propter hoc removetur a triangulo. ¶ Concedendum est quod cum
enim aliqua passio competit alicui passio primo et remo-
veri a quocumque alio absque eo quod removeatur ab eo.
si tamen aliquid sit exemptum ab isto et accidit ei quod[cumque] stat

sub ista parte vel sub illo attributo quod si tamen aliquid alicui non
accideret ei nec esset exemptum ab eo in quantum stat sub
isto attributo tunc si hic specietas removetur ab
hoc alio non oportet quod remaneret ei cui dicebatur
competere primo ut triangulo cum competit habere tres primo
et sit et est perfectionem figurare et est huius trianguli extrinse-
cum ut triangulus comparatur ad hoc attributum et ad
specietatem quod est habere tres non est eodem modo omnia perti-
nent in quantum triangulus habet tres accidit ei et exemptum est ab
eo quod sit figura et quod sit perfectionem figurarum non tamen accidit
ei nec exemptum est ab eo quod sit huius trianguli extrin-
secum immo ex hoc triangulus habet tres quod habet angulum
extrinsecum. Dato ergo per impossibile quod figura non haberet tres
et quod triangulus non esset figura non tamen adhuc triangulus ha-
beret tres quia non habet tres in eo quod figura immo accidit ei
et exemptum est ab eo quod sit figura in eo quod habet tres sicut si
quod habere tres removetur a perfectione figurarum non tamen propter hoc
removetur a triangulo quia exemptum est a triangulo quod sit
perfectionem figurarum in quantum habet tres. Sed si habere tres removetur
tur ab huiusmodi trianguli extrinsecum et si triangulus esset non
huius angulum extrinsecum et si triangulus esset non huius
angulum extrinsecum non ulterius esset huius tres quia non
habet tres nisi in quantum habet angulum extrinsecum. Cum ergo dicitur quod cum
aliqua passio vel aliquod attributum competit alicui primo a
quocumque alio removetur ab illo primo non removetur intelli-
gitur de tali alio quod accidit ei et exemptum est ab eo in quantum
stat sub tali attributo. Hoc viso de levi patet quod si
aliquid movetur a seipso primo tunc parte quiescente ad-
huc movetur totum per se et primo quod est inconveniens
sed si aliquid movetur ab alio primo non oportet quiescente
parte adhuc movetur totum per se et primo. Quod est inconveni-
ens. Sed si aliquid movetur ab alio primo non oportet quod quie-
scente parte adhuc movetur totum per se et primo. Nam
ut supra dicebatur quod est ad seipsum comparatum et quod alio
in seipsum exemptum est ab eo habere partes quia si aliquid movetur
ab eo a seipso quia quod agit in seipsum et comparatur ad
seipsum exemptum non esset ab eo habere partes. Sed si aliquid
moveatur ab alio non est exemptum ab eo habere partes quia
si aliquid movetur ab eo a seipso quia quod agit in seipsum et
comparatur ad seipsum exemptum non esset habere partes sed
quod vel est per se competit ei habere partes. Motum ergo a seipso
parte eius non existente vel parte eius quiescente adhuc compe-
teret ei moveri per se et primo quia exemptum esset ab eo habe-
re partes. Sed si aliquid movetur ab alio primo non oportet quod quiescente
parte moveatur totum per se primo quia quod tale est et quod
movetur ab alio sicut habitum est non est exemptum ab eo habere. To-
ta ergo vis philosophi in hoc consistit quod cum moto a seipso
accidat et sit exemptum ab eo habere partes moveri a se-

ipso. quia si ad primum a se ipso movetur per se et primo
tunc quiescente parte adhuc movetur totum et per se
quod est inconveniens. Cum igitur omne mobile sit quod hic loquitur de mobili
sit in parte impossibile est quod mobile moveri a se ipso etc.
Contra non obstat quod probat eandem rationem per argumentum quod non
moveatur ab aliquo primo patet quia non est tale quod in
motu ab alio cum mobile totum non possumus supponere quiescere
esse nec debemus removere totum a parte quia quod sicut mobile
non est conveniens ab eo partes sed in motu a se ipso a se
ipso primo et cum mobile totum possumus supponere partem quiescere
esse et possumus removere motum a parte quia ei quod movetur
accidit et conveniens est ab eo habere partes. Contra aliquis ultimus
adderetur quod pars clauditur in toto et pars est de ratione to-
tius. Dicendum quod aliquid est consequens totum aliquid et aliquid est consiliare ip-
sum ut comparatur ad aliquid attributum vel ad aliquam proprietatem.
videmus enim quod figura est de ratione trianguli in figura clauditur
in triangulo cum quia triangulus non habet esse nisi in figura
et non accidit ei et est conveniens ab eo quod sit figura ideo quod habet
esse. ideo per impossibile dato quod triangulus non esset figura et quod
habere esse removetur a sua. non tamen habere esse ad hoc compe-
teret triangulo. Primo sit in proposito quantumcumque sit de ratione
totius quantumcumque pars clauditur in toto tamen quia accidit toti
et est conveniens ab eo habere partes in quantum est ad se continuum et
in quantum mobile a se ipso dato quod pars eius quiesceret et quod motus
removeretur a parte non adhuc motus competeret toti
per se et primo. Cum igitur impossibile sit quod quiescente parte mo-
veatur totum per se et primo impossibile est ad impossibile mo-
veri a se ipso primo. Sed cum motus proprie sumptus non competat
nisi rebus corporalibus et partibus patet quod sumpto motu proprie
nihil movetur a se ipso primo quod declarare volebamus. Ulterius
forte dubitatur an cum demonstratio ... sit conditionalis utrum habet
conditionalis habet aliquid falsum vel impossibile vel enim plus
tali modo loquendi si totum moveatur a se ipso quiescente
parte i. si pars quiescit quiescet totum unde igitur dubitatur
an utrum talis suppositio sit falsa vel impossibilis. Dicendum quod propositionum
alie propositiones sunt cathegorice alie ypothetice et cum sint ypothetice
et conditionales alie habent aliquid verum alie falsum ypotheti-
ce et conditionales potest esse vera utroque ... quod si
sortes est homo quod est animal est si sortes volat habet alas
... tamen conditionalis est vera quod tamen aliquid non habet. Secundum au-
tem est una quod habet aliquid falsum et impossibile est igitur conditionalis
per mutationem. si pars quiescit totum quiescit quia non movetur
per se et primo. alia habet aliquid falsum ut in hiis in quibus est
impossibile partem quiescere. alia non habet aliquid impossibile ut in
corpore celesti in quo possibile est quiescere partem / dato tamen per
impossibile quod pars eius quiescat non movetur totum per se et
primo sed quiesceret. Igitur ypothetica propositio per quam plus probatur
totum ... quod si quiescat pars quiescat totum. Est vera

licet habeat aliquid aliquid impossibile. possumus tamen dicere quod si consideretur
totum motus phisice supponere partem quiescere est falsum et impossibile
non phisice supponitur quod motu per se et primo quiescat pars quod est
possibile aut ut dicebatur impossibile per supponi quia accidit to-
ti quod movetur a se ipso primo ut habeat partes sicut si triangulus
habet esse impossibile est si aliquid non habere esse. possumus tamen supponi quod re-
movetur ab eo habere esse remanente tale proprietati ipsi
triangulo quia accidit triangulo quod sit figura in eo quod habet esse.
Si igitur totum ponatur moveri per se et primo impossibile est quiescere
partem cum possumus distinguere de impossibili sicut distinguitur de ne-
cessario. Est autem duplex est necessarium quoddam absolute et simpliciter et quoddam ex sup-
positione. sicut omne quod est cum est necesse est sic esse dicitur quoddam est im-
possibile quoddam simpliciter quoddam ex suppositione. sicut omne quod non est
cum non est impossibile est esse. ponere igitur partem quiescere est impossibile simpliciter
in corporibus est tamen ex suppositione in aliis corporibus. non in quibuscumque
alio corpore. supponatur totum moveri per se et primo impossibile est quiescere
esse partem non quantumcumque totum a se ipso movetur per se et primo
dato per impossibile quod pars eius quiesceret adhuc totum movetur
per se et primo / sed tamen quiescente parte non moveatur totum per se
et primo impossibile est quod mobile per se ipso a se ipso moveri. Ulterius
forte dubitatur utrum demonstratio philosophi per quam probat non moveri
a se ipso sit de genere demonstrationum simpliciter vel sit de genere
demonstrationum que sunt demonstrationes signi. Dicendum quod sit quedam
demonstratio quia non est demonstratio simpliciter sed est demonstratio per signum.
hoc quidam non approbaverunt dicentes quod predicta demonstratio
est demonstratio simpliciter et continet causam. dicunt enim quod quedam in
quolibet genere est causa omnium aliorum ut in est sibi primo per aliquid. Sed mo-
tus in est mobili per partes. quia partes per prius mutant locum
quam totum ut probatur sexto in vi. quod in motu non invenitur
primum nec ex parte temporis nec ex parte mobilis nec spatii propter quod
divisibilitas horum vadit in infinitum. ulterius igitur mobile movetur se ipso
primo. quia non potest esse aliquod mobile cuius motus non dependeat ex
partibus. sed igitur istos tale diceret ulterius divisibile movetur a
se ipso primo quale si diceret ulterius divisibile est a se ipso. Et sic
ulterius per se est a se ipso primo. quia entitas eius dependet a parti-
bus unius divisibilis mobilis a se ipso primo quia motus eius dependet
ex partibus. possumus tamen si volumus tenere eorum sententiam et sic
si hec demonstratio esset demonstratio simpliciter et propter quid ut ibi dicetur
non a se ipso moveri primo quia totus motus dependet ex par-
tibus quia pars prius mutat locum quam totum ut probatur
in sexto ideo philosophus ut supra tangebatur non plus probat
nisi quod aliquod non movetur a se ipso primo quia quod movetur ab alio
primo. nam in motu quo aliquid movetur ab alio mo-
tus totus dependet ex partibus prout iste sunt de-
pendentia ex partibus nam in tali motu non est dare pri-
mum sed motum et cum aliquid movetur ab alio. sed pars prius
mutat locum quam totum. Sciendum igitur quod demonstrare
per signum est demonstrare per effectum demonstrare autem est de-

imitare partem. Cum igitur queritur si haec est: removeatur ab aliis
non removetur a tangendo. Primo ergo quia competit triangulo primo quod sit
arguetur haec est competit triangulo primo. Ergo si removetur ab
aliis non removetur a triangulo primo arguetur a posteriori sicut
sed si diceret haec est: si removetur ab aliis non removetur a tri-
angulo primo arguetur a posteriori et per signum. Sed sicut est
in affirmativis sic suo modo est in negativis, quia negativae ex
affirmativis sumunt robur. Si ergo haec est non competit tri-
angulo ergo si removetur a triangulo non oportet quod removeatur
ab aliis arguetur a priori et similiter quia arguetur ex differen-
tia quia est non primo quia sicut primo differtur quod prius est causa
aut principium non ipse per accidens sic non prius differt prius. Patet quia
prius est quod non est aut principium sed ipsum per accidens. Cum igitur philosophus arguit
non movetur motore seipsum primo ergo quiescente motore quiescente parte
te alterius arguetur similiter et cetera per causam. Nam haec est causa quare
movente quiescit per quiete alterius quia non movet seipsum primo sed
ipse arguit econverso. Ait enim quod quia quiescente motore quiescit per quiete
alterius ut per quiete partis ideo non movente movet seipsum primo.
Verum ergo est causa a posteriori et per signum.

Omne autem quod movetur et cetera. Postquam philosophus ostendit quod omne
quod movetur ab alio movetur, consequenter ista ex hoc ostendit quod est
devenire ad aliquod motorem primum immobile. Et est quod dicit, quia
primo probatio motus ostendit quod est devenire ad motorem immo-
bilem. Secundo comparat ipsos motus adinvicem ostendens quod motus
sunt comparabiles et qui non sunt comparabiles. Dubitabit autem aliquis.
Et est primo dicit quia primo facit quod dictum est. Secundo quia improbando quod est de-
venire ad primum motorem immobile supponitur quod movens et
motum sunt simul. Secundo quod movens et motum existunt
simul vel primum aliud movens. Et est primo dicit quia primo ostendit quod cum non
sit abire in infinitum in motoribus et motis. Si igitur omne quod
movetur ab alio movetur oportet devenire ad primum motorem immobile.
Secundo probat quod supponebat nullus quod in immobile et motis non est
dare abire in infinitum vel si enim non sed in infinitum. Dicit ergo
quod quia omne quod movetur movetur ab aliquo alio necesse est quod movetur sub
locali esse in loco et moveri ab altero et movens id lo-
caliter necesse est moveri ab alio quam seipsum moveri quod dicit
quod si hoc quod movet id quod movetur necesse est quod moveatur ab alio et
illud hoc quod post est movens si movetur necesse est quod moveatur
ab alio non autem ibit in infinitum sed stabit alicubi et
erit aliud quod primo erit causa motus vel erit aliud quod est primum
motor immobilis. ¶ Secundo autem quod sicut valet omne
animal ergo homo quia homo est quoddam animal sic valet omne quod movetur movetur
ab alio quia motus localis est quidam motus descendit ad hoc
specialiter ad motum localem quia cum intendat investigare
motorem primum. Congrue hoc investigare per motorem primum
qui est motus primus. ¶ Deinde cum dicit: Si vero non. Probat
quod in motoribus et motis non est abire in infinitum quod supposuit
suppositum in demonstratione premissa. Et hoc autem dicit quia primo
premittit quasdam suppositiones necessarias ad propositum. Secundo ex
illis suppositionibus probat intentum vel accipiatur ergo. Premit-
tit autem primo suppositiones duas. Prima est quod movens et motum
sunt simul. Secunda est quod si ponatur motoria infinita quod utrumque
movet motorem est accipere aliquod unum motum motorem. Est ergo sic quia
primo ponit suppositionem primam. Secundo ponit suppositionem secundam. Tertio
quia fecit mentionem de motu qui est in uno motu ostendit quomodo motus
habet esse in uno motu et quomodo non est in uno motu. Sed aliud est in
genere et specie. Secunda vel accipere ergo. Est vel quoniam autem omne quod movetur.
dicit ergo quod si non vel si non est status in motoribus et motus sed
in infinitum supposito hoc stare non potest ut patebit. Nam sit quod
a quod ab ipso b movetur b non quod ab ipso c et c a quod ab
ipso d et hoc ergo modo in infinitum accedat vel in infinitum procedat.
Quod ergo hoc non possit stare supponatur quod simul movens est
et ipsum quod movetur si enim ad motum movet motum simul est mo-
vens et movente cum ergo sit est in ipsis est quod simul movebitur a
et b. Nam cum moventur et b movebitur et a et cum movebitur a
moveri et ipsum b et cum moveri c movet et ipsum d. Omnia ergo
hic moventia et mota simul movebuntur. Erit ergo simul motus
ipsius a et ipsius b et utriusque reliquorum. ¶ Secundo autem quod
loquendo de motu per se locali de quo hic philosophus loquitur intendit
non est intelligendum quod ad motum vel motum et tamen non simul mo-
veatur movens et motum. Utrum autem in aliis motibus
hoc habet locum in hoc VII et in VIII declarabitur. ¶ Deinde
cum dicit: Et accipietur ergo. Ponit secundam suppositionem dicens quod
accipere possumus unumquemque istorum vel secundum unumquemque istorum motum
motum scilicet aliquem unum numero et finitum et nam si unumquemque is-
torum motum movetur ab unoquoque et non est ibi dare motum non mo-
veatur ab alio primum vel non potest accipi unumquemque motum
unum numero et hic motus non erit infinitus nullus vel in-
finitus. ¶ Secundo autem probat secundam suppositionem in hoc consistit
quia quantumcumque movens et mota sint infinita secundum unum cui-
cumque motum secundum se competit motus unus quod numero quod motus
non est infinitus numeris quia est terminatus et finitus non nam
omnis motus ut dicebatur in VI est ex quodam in quoddam et
est extremo medium. Et ad hoc quod pronuntiatur ad tamen aliquod de-
terminatum in nullo motu potest infinitum tempore ipse enim motus
declaravit ut terminatur ad aliquod tamen ut terminatur non du-
rat per infinitum tempus. Si autem duret secundum plurimum per infinitum
tempus hoc est quia saepius reiteratur declaratio. ¶ Deinde cum dicit:
Quoniam autem. Quia fecit mentionem de motu uno numero ostendit
quomodo motus est unus numero et quomodo non est unus numero. Sed est
unus specie vel genere. Ideo ait quoniam autem quod movetur ex quodam in
quoddam vel extremo in terminum ideo ponere terminos et ponere aliorum
qui concurrunt ad motum accidit motum aut esse eundem numero
aut genere aut specie numero. Quod ergo dicit eundem esse motum
qui est ex eodem in idem numero et qui fit in eodem tempore numero ut
motus qui est ex hoc albo quod est unum numero in hoc nigrum et

secundum hoc tempore est unum numero. nam licet secundum aliquod tempus vel secundum aliquam tamen
differentiam uno adhuc non erit unus motus numero sed
specie. nam ad diversos terminos secundum speciem non potest esse idem motus
numero licet possit esse idem specie. Videtur autem quod unus motus genere
est qui est in eodem predicamento vel qui est in eodem genere in predicamento
generis sicut alterius. sed specie est idem motus qui est ex eadem specie et
idem specie vel in eandem speciem ut ex albo in nigrum aut
ex bono in malum. omnis enim depravatio que est ex eadem specie
boni in eandem speciem mali est eadem specie. addit autem quod
hec dicta sunt in prioribus nam in quinto de talibus determinatum
est. Deinde cum dicit. accipiantur igitur premissis
predictis suppositionibus in parte ista probat intentum omnes quod in
moventibus et motis non est abire. esse quod est. quia primo addu-
cit quandam demonstrationem ad propositum. secundo dat instantiam contra
demonstrationem istam. tertio supplet demonstrationem quod deficiebat.
secunda ibi. sit igitur quid. tertia ibi. sed sic movere. continue sic. supponimus
est quod si ad motorem motum sit est movens et motum et sit
motus moventis et moti. id est quod cessat movens movendo movetur
cessat moveri quod movetur ab ipso. Rursus supponimus est quod
si essent moventia infinita secundum numerum. quia licet tamen moventur infinite ac-
ceptum possint habere unum motum numero qui esset finitus
et terminatus et qui fieret in tempore finito his suppositis probat in moventibus
et motis non est abire in infinitum. nam accipiatur igitur
motus qui est ipsius a. et sit in quo est e. et quod est c. et d. sit
motus ipsius d. z. sit motus in quo est z. et quod est c et d.
sint motus in quo est v et e. et tempus in quo est a. sit k.
determinato autem motu ipsius a. determinatum erit et tempus. et namque
quia non est infinitus motus ipsius a. non erit infinitum tempus
quod est k. in quo tempore sit ille motus a. igitur movetur in tempore
finito. sed in eodem tempore motum est a. et b. et unumquodque reli-
quorum moventium. sed motus ipsius a. fit in tempore finito. igitur mo-
tus infinitorum mobilium fit in tempore finito. ideo videtur quod
accidit motum qui est e. z. t. l. motum omnium moventium cum sit
infinitus moveri. id est fieri in tempore quod est k. in quo enim tempore mo-
tum est a. et omnia moventia infinita que sunt continue mota sunt
quia in eodem tempore movetur hec moventia cum tempore a. si a. movetur in
tempore finito igitur infinita mobilia et per consequens infinitus mo-
tus erit in tempore finito quod est inconveniens. addit autem et namque
motus qui est ipsius a. et qui est ipsius b. aut ponatur quod erit
equalis aut quod erit maior non differt quia perinde quantum ad hoc
modo ponatur accidit infinitum motum moveri. id est fieri in tempore
finito hoc autem est impossibile. igitur et quod sequitur nihil quod possint
esse moventia infinita et quod in moventibus et motis eatur in in-
finitum. Isto autem quod ut patet ex dictis. hoc vero fundatur in
duobus fundamentis. primum est quod non plus durat motus
omnium moventium quam motus ipsius a. nam licet est motus mo-
vens et motum et ea que sunt et eodem tempore sunt habent
equalem durationem in eodem et per equale tempore durabit motus

ipsius a. et omnium aliorum fundamentum est quod motus ipsius a est
finitus et fit in tempore finito quia si hec moventia sunt infinita sequitur
quod in tempore finito sit motus infinitus quod est inconveniens.
Videtur autem quod quia [illegible] philosophus [illegible] quod motus ipsius b.
sit maior vel minor possit esse quam motus ipsius a. hoc autem
non est simile nam cum sit movens a. et b. et unumquodque aliorum mo-
bilium et tamen durat motus omnium mobilium quam motus
unius sequitur quod non erit maior aut minor unus motus quam
alius. Nota quod hic philosophus loquitur de motu pure locali in quo
non interrumpitur [illegible] alius motus. nam si sit cum motu loca-
li concurrit motus ad formam quantumcumque movens movendo motum
non oportet quod terminatur motus moventis et moti sicut ut si quis cum
baculo vel cum aliquo alio instrumento verberet aerem
et rarefaciat ipsum propter rarefactionem ad generationem in aere
non oportet quod quamvis verberans desinat verberare vel quam verbe-
rans desistit a motu suo quod aer desistat a motu
suo. non desinit enim aer moveri statim cum verberans de-
sinit verberare. sed sic est in pure motu locali si non movetur
motore nisi motum ab alio statim cum movens desinit movere
oportet quod motum desinat moveri. quia si movens et motum motorum
sit et eodem tempore erit motus moventis et moti. potest igitur motus
dici secundum quantitatem temporis [illegible] philosophus motus ipsius a. non
potest esse maior et minor quam ipsius b. immo secundum hunc modum
tantus erit motus unius quantus motus ut argumento [illegible]
quantum motus omnium aliorum. unde quia motus non solum dicitur
[illegible] secundum divisionem mobilis. ideo licet motus a. et b. sint equales
quantum ad tempus non oportet quod equales possunt dici secundum divisionem
mobilis. est igitur intentio philosophi quod motus ipsius b. nam secundum quod motus
dicitur divisione temporis. sed potest dici divisione mobilis. quia non oportet a.
et b. esse moventia equalia. possumus autem quod diximus maiore per
exemplum. videmus enim in supercelestibus quod spera superior revolvit speram
inferiorem tempore igitur quantus durat motus spere superioris tantum
durat motus inferioris loquendo de spera que habet speram inferiorem a
superiori. omnis enim spera raptu firmamenti ut communiter af-
firmant astrologi inter diem et noctem esse sua vertuntur. sit
igitur loquendo de tali motu quanto tempore erit motus spere inferio-
ris tanto tempore durat motus omnium sperarum aliorum. attamen pot-
est motus dici divisione mobilis. cum spera superior sit maior
spera inferiori loquendo de hoc motu quod habent spere a raptu fir-
mamenti maior et velocior erit motus spere superioris quam
inferioris. quia patet solo ad circuitum [illegible]
quod dicta sunt clarius intentio philosophi quam in moventibus et motis
[illegible] secundum ordinem quamdiu durat motus unius tamdiu du-
rat motus omnium aliorum. ut quantumcumque durat motus orbis
lune loquendo de motu qui fit raptu firmamenti tamdiu durat
motus omnium aliarum sperarum loquendo de motu quod habent a tali
raptu. cum igitur motus unius moventis fiat in tempore finito. si
talia moventia ponerentur infinita motus infinitorum moventium

fieret in tempore finito quod est inconveniens. Secundo ergo demonstratio sit accepto motore uno cuius motus est equalis motui alterius prout motus dicitur divisione mobilis, non tamen oportet quod sit equalis ut patet per alia, ut dicitur divisione mobilis. ¶ Deinde cum dicit: quod autem, instat contra demonstrationem predictam dicens quod licet quod ... demonstratum a principio, scilicet quod est possibile infinitum, non tamen demonstratio efficitur per id quod non est inconveniens accidit, scilicet non est inconveniens unum accidere per ea que dicta sunt. Contra, scilicet ut non potest contingere in tempore finito esse motum infinitum non eundem, scilicet eiusdem mobilis, sed alterum et alterum, scilicet aliud et alterius existentibus non motis, scilicet mobilibus infinitis et infinitis, quod quidem accidit in hiis que nunc, scilicet in proposito; supra non videtur esse inconveniens quod talium infinitorum mobilium sit motus in tempore finito. ¶ Consequenter autem huic instantia in hoc consistit quod si omnia sunt mobilia quorum motus dicitur esse infinitus essent unum mobile, esset inconveniens quod motus eius esset in tempore finito, quia magnitudo infinita non potest moveri in tempore finito; sed cum sint talia mobilia non esse unum mobile, quia hic motus infinitus possit esse in tempore finito non est impossibile. ¶ Consequenter contra quod licet omnia mobilia hic sint unum mobile sed sint dispersa et separata, tamen est inconveniens motum infinitum fieri in tempore finito, cum magis evidenter et magis expresse apparet inconveniens tale si in mobilia ponantur esse unum mobile quam si dicatur esse divisa et separata; ideo instat contra predictam demonstrationem et dicit quod non efficaciter arguit, quia non sic minus est esse hoc inconveniens per demonstrationem predictam sicut minus est per primo quod supplebitur in sequentibus. ¶ Deinde cum dicit: sed si quod movetur, supplet demonstrationem predictam dicens quod si quod movetur primo, quod movetur ab aliquo motore, ... et ... talem motum, si tale sit motum necesse est tangi aut esse continuum motori, sicut visum est in omnibus contingere, quia ipsum movens attingit motum. Omnia ergo hec mobilia se contingunt sicut omnes sphere celestes se contingunt, ipse scilicet una attingit aliam eo quod una revolvit aliam. Si ergo hec mobilia infinita se contingunt in eo quod unum movet alium, erit, scilicet poterit contingere in omnibus, scilicet ex omnibus unum; poterit scilicet ex omnibus talibus mobilibus fieri ipsum unum totum quod aut unum continuum corpus. Hoc ergo est quod contingens et potentia accipiatur, scilicet ponatur esse quod sit magnitudo una aut continuum unum corpus in quo est a b c d, motus autem huius magnitudinis est e z b t (?). Dicit autem hic vel magnitudinem finitam aut infinitam facere, quia sive hec magnitudo tota movetur in tempore finito quod est ... aut sive sit finita aut infinita, ergo quantum ad hoc non movetur talis magnitudo in tempore finito; non refert utrum sit finita vel infinita. Sed utrumque horum, scilicet magnitudinem finitam et infinitam supra motam in tempore infinito est impossibile. Impossibile est ergo hec mobilia se mota et se contingentia esse infinita, quia accidit ex hoc quod magnitudo infinita moveatur in tempore finito sicut magnitudo finita; et quia hoc est inconveniens, manifestum est ergo quod stabit aliquid, scilicet quod erit status in mobilibus et motis et non abibit in infinitum eo quod ipsum movetur ab alio. Non enim est possibile quod hoc moveatur

ab alio et illud ab alio et sic in infinitum. Sed erit aliquod ad quod movens primum, scilicet quod est primum motum. Sic supra est, ad quod est primo ad movens immobile. Addit autem quod non hec demonstratio concesso quodam posito, quia concesso continuo, scilicet posito, non inconveniens oportebat accidere in consequens. ¶ Consequenter autem quod impossibile non sequitur ex posito dato sed quod possibile sit falsum. Omnia ergo ista mobilia contingere erat possibile; si ergo sequitur inde impossibile, ut sequitur quod magnitudo infinita moveatur in tempore finito, hoc impossibile non sequitur ex possibili posito, nisi quod ex tali illorum mobilium sit, sequitur ex eo quod talia mobilia posita esse infinita. Cum ergo impossibile est talia mobilia esse infinita, impossibile est ergo quod in mobilibus et motis eatur in infinitum. ¶ Dubitatur circa dicta, quia non videtur omnia continuata mobilia se contingentia continuari posse, verbi gratia, quod elementa se contingunt, celum et concava ipsa elementa, quia supremum ignis attingit infimum sphere lune; sed ergo non sit inconveniens elementa continuari adinvicem, tamen celum cum ipsis elementis continuum non ... quod hoc dicit ... quod omnia mobilia se contingentia continuari possunt. ¶ Ad quod ad hoc videtur communiter et verius intendit hic arguendo de motu ... et de mobilibus ... quod omnia mobilia se contingentia non possunt ... hoc non est ratione qua corpus vel ratione qua mobile vel ratione qua tale corpus vel tale mobile corpus, scilicet ... corpus est non repugnat quin continuari possit corpori continuo, scilicet corpori quod attingit. Sed contra hoc forte communiter dicitur obiciendo ad ... intentio philosophi est quod est devenire ad motorem primum et quod in mobilibus et motis non est abire in infinitum. Cum ergo inter primum motorem et corpora sunt intelligentie et substantie separate, si omnia mobilia et mota ordinata continui dicantur, continuabuntur intelligentie cum corporibus, quod est impossibile non solum ratione qua tale corpus sed et quia corpus, scilicet ... corpori est repugnat quod continuetur cum substantiis separatis. Ad quod dicendum quod si consideremus textum philosophi, non philosophus arguit nisi quod est dare devenire ad aliquod in mobile ... et ipse non ideo probat quod est devenire ad motorem immobilem, quia omne quod movetur ab alio movetur non accipiatur motus ipse sed quod reperitur in corporibus et inferioribus partibus. Non philosophus ergo arguat ratione philosophi nisi quod in mobilibus et motis corporalibus in quibus motus reperitur ipse non est abire in infinitum, sed est devenire ad aliquod ipsorum corpus primo motum quod non movetur ab alio ab alio ... non movetur ab aliquo quod moveatur per se et ipse ... hoc demonstratur loquendo ... quod non in ipsis substantiis separatis sit ordo et quod sit devenire ad motorem penitus immobilem per se et per accidens et abire ... declarabitur in VIII. Sufficit ergo ad huiusmodi intentionem philosophi quod ipsa se contingentia continuari possunt. ¶ Ultimus forte dubitatur circa dicta, quia non videtur inconveniens magnitudinem infinitam continui moveri in tempore finito. ... corpus continuum sit totum motum per quam totum. Dato ergo quod esset corpus infinitum ex equo sit totum motum, non est ipsum inconveniens infinito moveri in tempore finito. ¶ Ad quod est quod hic philosophus supponit quod nunc dicitur corpus quod protenditur ad spatium.

supponit enim quod impossibile sit aliquod mobile quod non possit pertransire ad spatium immo per oppositum ad spatium non dicitur corpus mutare locum secundum se totum nisi secundum se totum pertranseatur ad spatium in tempore infinito ut probabatur in vi. impossibile est autem aliquam magnitudinem infinitam moveri localiter secundum se totum et pertransire ad spatium in tempore finito. sic enim intelligenda est mens philosophi. nam unus in superioribus speris quod spera una revolvit aliam et loco deraptum firmamenti ut dicebatur quibus spera infra diem et noctem completur deinde ita quod tempore appareat in hoc motu una spera tamen apponit omnes speras simul. si igitur infinite erunt tales spere et omnes continuarentur et fient unum corpus continuum tunc illi motui debebitur infinitus motus. infinitum igitur corpus movetur secundum se totum in tempore finito et erit infinitus motus in tempore finito quia quotcumque ponantur tales spere et si infinite erunt stante hac ypothesi movebuntur in tempore finito. quod vero dicebatur quod tota magnitudo continua movetur simul ut patet per significatum motus magnitudinis continue per oppositum ad locum est successive. quia tota simul mutat locum licet omnes partes simul moveantur quia cum extra ypothesim ut patet philosophi sequitur quod magnitudo infinita secundum se totam mutet locum et pertranseat ad spatium ut puta quod tota terra in tempore finito quod hoc est inconveniens inconveniens est ex quo sequitur multa quod talia mobilia possint esse infinita et in corporibus mobilibus et motis sit abire in infinitum hoc autem inconveniens maxime apparet in hiis que se moveant ad invicem declaravit ut patet per primam celi quod forte idem philosophus talem demonstrationem adduxit quod motus pure localis magis reperitur in corporibus motis declaravit quam in aliis. Unde in istis magis dubium est utrum corpora supercelestia vadant in infinita quam utrum corpora elementaria que continentur infra lunarem globum. infra hoc igitur supercelestibus corporibus efficacior est demonstratio philosophi quia motu isto quo una revolvit aliam omnis movetur in tempore equali et in tempore finito quia si tales spere essent infinite infinitus motus esset in tempore finito quod est inconveniens. ¶ Ultimus sciendum dubitatio de eo quod philosophus ait quod non videtur hic magnitudinem ponere finitam. hoc autem non est verum quia si ponatur infinita est inconveniens eam moveri in tempore finito sed si ponatur finita non est inconveniens.

¶ Ad quod sic intelligendus est textus philosophi quod ponere talem magnitudinem finitam vel infinitam stante tali ypothesi non differt id est nulla differentia est quantum ad tempus in quo movetur talis magnitudo. nam in tempore finito movebitur talis magnitudo sive sit finita sive infinita non est intelligendum nullam ibi esse differentiam quantum ad adequationem temporis sed nulla est differentia ratione temporis quo mensuratur motus hic magnitudinis et ille cum igitur sit impossibile quod sit secundum utrumque enim secundum totum situm infinitum fiat motus in tempore finito impossibile est ex quo sequitur multa in corporibus mobilibus et motis sit abire in infinitum.

Primum autem movens et cetera. quia philosophus supposuit in rationibus precedentibus movens et motum simul esse. Inpresentiarum probat quod

supposuit. esse quod dictum fuit quia hoc supponit quod intendit. Secundo probat quod dixerat. ibi quoniam autem tres sunt. dicit igitur quod movens primum motum in medio non sicut quod est causa eius motus id est non tale movens quod se habet ut finis quod dicitur causa eius motus quia finis est causa causarum sed id movens quod est unde principium motus id est quod est causa efficiens motus tale movens est simul cum eo quod movetur. Dicit autem simul. autem dico quod nihil est medium ipsorum id est nihil est medium inter ea. consequenter hoc est commune in omni quod movetur et movente motum. Semper enim movens et motum sic accipiatur movens proximum sunt in medio et inter ea non est medium. ¶ Sciendum autem quod hic movens efficiens si sit proximum semper sit immediatum ei quod movetur movens causa ut finis quod dicitur esse causa motus quia finis est causa causarum movens tale non oportet semper attingere id quod movetur unus enim quod pomum moveat amantem. Unde ratione finis licet sit sic separatum ab eo et distans ab ipso. ¶ Secundo sciendum et sic intelligendum esse movens et motum esse simul non quia sint in eodem loco ut si manus impellit lapidem non oportet quod manus impellit lapidem non oportet quod manus et lapis sint in eodem loco. sed sufficit quod inter manum et lapidem non cadat aliquod corpus medium ad hoc quod manus primo et immediate moveat lapidem corpus igitur movens aliquod corpus sic movens proximum dicitur esse simul cum eo non quia sit in eodem loco cum ipso. sed quia inter ista duo corpora non cadit corpus medium. sed si intelligatur movere aliquod corpus ut continuatur esset simul cum eo quia esset in eodem loco cum illo corpore nam intelligentia secundum ipsam non determinatur ad locum nisi ratione corporis quod movet id est ratione corporis quod dicatur a loco. ¶ Secundo sciendum quod secundum communiter quod hic probatur sic definit ad demonstrationes premissas. nam ibi supponebatur quod movens et motum se attingebatur quod potuit simul continuari et sic in unum corpus id hoc hic approbatur. scilicet quod movens primum et proximum et id quod movetur simul sunt et se attingunt et inter ea non cadit medium.

Deinde cum dicit. quoniam autem tres. probat quod dixerat esse quod dictum fuit quia primo distinguit tria genera motuum. Secundo exsequitur de eis omnibus in quolibet tali motu simul movens et motum ubi. omne igitur quod fertur. dicit quod tres sunt motus unus quod motus qui est secundum locum et qui est secundum qualitatem et secundum quantitatem. quia igitur sic est necesse est esse tria genera mobilium in quibus simul sunt super omnibus est movens et motum. addit autem quod hic motus nominantur dicitur quod quidam igitur motus qui est secundum locum dicitur loci mutatio quidam vero secundum qualitatem dicitur alteratio. quidam vero est secundum quantitatem dicitur augmentum vel decrementum de hiis. igitur dicit est sed hic primo dicamus de loci mutatione quia talis est primus motuum. ¶ Secundo autem quod hic pretermittit generationem et corruptionem quod forte id fecit quia generatio et corruptio non sunt motus vel forte ut dicit aliquis magis est in generatione quod generans est simul cum generato quam in aliis motibus. nam si ignis corpus aerem generat ignem oportet ignem esse proximum aeri quem corrumpit. sic in aliis motibus non est sic nam unus enim adamantem trahere ferrum et si sit distans ab eo. vel possumus dicere quod generatio et corruptio fiunt ex alteratione. si igitur probatur quod in alteratione simul est movens et motum probatum erit quod simul

oportet esse generans et generatum. ¶ Deinde cum dicit. Omne igitur quod fertur etc. exequitur de primis motibus. Et circa hoc tria facit, secundum quod tria sunt hi motus. Primo igitur ostendit quod in motu locali simul sunt motor et motum. Secundo ostendit hoc in motu alterationis. Tertio ostendit hoc in augmento et decremento. Secunda ibi, At vero neque alterans. Tertia ibi, Quod augetur et augens. Motum autem localem dividit in duo, quia quidam motus existunt, scilicet ex principio intrinseco. Secundo ostendit hoc idem in his quae moventur a principio extrinseco vel quae aguntur ab alio. Dicit igitur quod omne quod fertur aut fertur a se ipso aut ab alio. Si quidem igitur fertur a se ipso manifestum est quod ipso movente existente simul motor et quod movetur manifeste, quia mobile, scilicet intrinsecum, vel quod movetur et quod movet. ¶ Sciendum autem quod hic philosophus dicit ad posse moveri a se ipso non quod ad motum tantum, sed dicit hic moveri a se, scilicet motum a principio intrinseco et quod est divisibile in talia duo quorum unum est per se movens et aliud per se motum, ut animal quod dividitur in animam et corpus, et anima est per se motor et corpus per se motum. In talibus igitur motibus est motor et quod movetur ut ad ipsum aliud est aliud corpus sicut partes sunt in toto et non est medium inter ea, quia non est aliquid medium inter animam motorem et corpus motum. Anima enim per suam virtutem immediate attingit corpus. Anima non solum ut est forma, sed etiam ut est motor quodammodo attingit corpus. ¶ Sciendum autem quod anima aliter attingit corpus, corpus immediate ut est forma et non ut est motor, quia ut est forma attingit ipsum immediate per suam essentiam, sed ut est motor attingit ipsum immediate per suam virtutem. Videtur tamen propter hoc quod anima ut est motor non attingit ipsum mediante virtute, quia ad ut est agens et ut est motor non debet separari a sua virtute. Ibi enim ut est coniuncta virtuti habet rationem agentis et motoris. Ipse igitur motor dicitur attingere ad immediate, sicut aliquid immediate attingat aliud. ¶ Deinde cum dicit. Quae autem ab alio. ostendit esse simul motorem et motum in his quae moventur ab alio. Et circa hoc tria facit, quia primo distinguit hos motus. Secundo exequitur de unoquoque talium motuum ostendens quod hoc habet esse in utroque istorum. Tertio ostendit quod in motibus talibus mobilibus simul habet esse motor et motum. Secunda ibi, Pulsionis quidem. Tertia ibi, Manifestum est igitur. Dicit igitur quod id quod movetur ab alio movetur quadrifariam. Motus enim qui fiunt ab alio sunt quattuor, videlicet pulsio, tractio, vectio et vertigo. Et namque omnes alii quasi motus, sicut congregatio et segregatio, inspiratio et expiratio, et ceteros alios motus et tales accidit reduci in hos quattuor. ¶ Sciendum autem quod hi quattuor motus sic accipiantur quod hi quattuor quidam sunt per se, quidam per accidens. Tria enim sunt per se et unum per accidens, quod enim trahitur et quod pellitur et vertitur movetur per se. Sed quod vehitur et quod portatur non movetur nisi per accidens, et quia motus per accidens innititur motui per se, quod vehitur et quod portatur non movetur nisi per accidens, ut patebit, vel existit in eo quod pellitur vel in eo quod trahitur vel in eo quod vertitur. Si enim aliquis existens in ligno portaretur, videre est vel oportet quod lignum illud traheretur vel quod pelleretur vel verteretur. Posito enim quod aliquis existens in dolio per-

verti, si dolium vertetur. Propter hoc igitur vectionem differre ab aliis tribus, sicut hoc quod est per accidens differt ab eo quod est per se. ¶ Sciendum autem alios tres motus sic differre ab invicem quia quidam eorum sunt simplices, quidam compositi. Tractio enim et pulsio sunt motus simplices. Vertigo autem est motus compositus. Componitur enim vertigo ex tractu et pulsu. Vertens enim ad se trahit et pellit. Trahit enim partes inferiores et pellit superiores. Sic igitur differt vertigo a pulsu sicut compositum a simplici. Causa hoc quare horum motuum possit esse per se. Vertigo tamen est motus compositus. Pulsus et tractus sunt simplices. ¶ Sciendum ad pulsum attractum quantum ad praesens dicitur differre per quod vertigo terminatur pulsum vel incipit. Pulsus enim semper terminatur ad aliud. Tractus autem semper inchoatur ab alio. Secundo dicitur quia in pulsu sunt duo termini, unus a quo et unus ad quem. Quidam enim pellit, pellit ad aliud. Sed potest pellere a se vel ab alio. Unus est terminus ad quem in pulsu, quia semper est terminus in quo est aliud. Sed duo sunt termini a quo, videlicet ipse vel aliud. Pulsus enim potest in opere vel a se vel ab alio. In tractu autem e contrario est unus terminus a quo et duo ad quem. Tractus enim semper incipit ab alio, potest autem trahi vel ad se vel ad aliud. ¶ Deinde cum dicit. Pulsionis quidem igitur. exequitur de his motibus. Et circa hoc quattuor facit, quia primo exequitur de pulsione. Secundo de vectione. Tertio de tractu. Quarto de vertigine. Secunda ibi, Vehitur aliquid. Tertia ibi, Tractio autem. Dicit igitur quod pulsionis quidem due sunt species, alia quidem est impulsio, alia expulsio. Nam impellens pellit. Differt autem impulsio ab expulsione, quia impulsio quidem est cum movens non deficit ei quod movetur. Expulsio autem est cum expellens deficit ei quod expellitur. Quando igitur pellit lapidem dimittendo ipsum dicitur ipsum expellere. Sed pellens ipsum si semper coniungitur eidem et numquam dimittit ipsum dicitur ipsum pellere. ¶ Deinde cum dicit. Vectio autem. declarat de vectione dicens quod vectio consistit in tribus aliis, id est in tribus motibus, ut habet alia translatio. Nam oportet quod vehitur non esse quod per se movetur sed quod per accidens. Nam eo quod movetur aut supra id numquam quod movetur quod vehit nisi per motum eius quod vehit vel quod portat ipsum. Sed ipsum vehens et ipsum portans cum movetur pulsu aut tractu aut vertigine ductum. Manifestum est igitur quod vectio existit in tribus motibus. ¶ Dubitaret forte aliquis quia non semper videtur quod vehens et portans moveatur pulsu. Aut enim equum portare ascensorem ipsum tamen aliquis movetur existente non oportet quod moveatur pulsu aut tractu aut vertigine ductum. ¶ Dicendum quod semper ea quae sunt per accidens reducuntur in per se, quia igitur quod vehitur et quod portatur semper movetur per accidens, sic loquitur de vectione sicut loquimur de motu per se in quem reducitur hic motus per accidens

iste autem quod vehitur potest vehi et portari super eo quod movetur per se et super eo quod movetur ab alio. cum ergo portatur super eo quod movetur ab alio, vel cum portatur super eo quod movetur ex se, ut puta si portetur super aliquo animali, tunc vectio vehiculi in motum per se. sicut ergo in motu ex se sicut est movens et quod movetur, oportet quod in tali vectione sit movens et quod movetur. De tali ergo vectione non loquitur philosophus sed quod in hac vectione sit movens et quod movetur supponit ex dictis in hiis quae moventur ex se. loquitur ergo hic de eo quod vehitur super eo quod movetur ab eo et quia motum ab eo si non moveatur a se oportet aut pulsu vel tractu vel vertigine duci, ideo oportet hanc vectionem esse in aliquo trium motuum. ¶ Deinde cum dicit: tractio autem. declarat tractum. et est quod dictum est quia prius ostendit quot modis habet fieri tractus. secundo declarat omnes alios modos tractus reduci ad istos duos modos, ibi: et reliqui tractus. dicit ergo quod tractus est cum sit motus velocior ipsius trahentis ad se ipsum vel ad alterum et hic motus trahentis sit dictus esse velocior quam motus tracti quod non debet esse separatus ab eo quod trahitur. quod autem tractus sit ad ipsum vel ad alterum patet quia nam ad ipsum vel ad alterum est tractio. ¶ Considerandum autem quod id quod trahitur ad partem istam ad quam ordinatur ut grave per tractum deorsum. unde ergo oportet quod motus trahentis sit velocior quam motus tracti quia si grave trahens deorsum non moveretur velocius quam ipsum grave nullo modo traheret ipsum. sed si id trahat contra inclinationem suam ut sursum, tunc non oportet quod velocius trahatur quam si moveretur naturaliter. non oportet quod velocior sit tractus lapidis sursum quam motus eius deorsum. unde ergo in omni tractu universaliter habetur quod velocior sit motus trahentis quam tracti debet exponi velocior id est vehementior et fortior virtute et innatur. nam si non trahens esset velocior et fortior quam illud tractum nullo modo traheret ipsum. ¶ Deinde cum dicit: et reliqui tractus. ostendit quod alii modi tractus reducuntur in hos duos modos, scilicet in tractum ad se vel tractum ad alterum. dicit quod reliqui tractus sunt idem specie cum aliis duobus tractibus et reducuntur in hos tractus, ut inspiratio, quae est tractus aeris ad se, et exspiratio quae est pulsio aeris ad alterum et spuitio quae est emissio sputi ad alterum, et quaecumque corporum, id est demissiones, sunt emissiones sunt sive tractus ad se, in quantum sunt emissiones vel tractum ad se in quantum sunt receptiones, ut spathesis id est ductio spatae, et kerkesis id est ductio instrumenti textoris. in omnibus ergo hiis aut est congregatio ipsorum, id est quae est contractus ad se, aut est disgregatio, id est quae est tractus ad aliud. multi textores id est diversas spatam vel trahunt ipsam ad se

vel impellunt ipsam ad alterum et textores kerkesim id est instrumentum quo texunt vel trahunt ipsum ad se vel pellunt ipsam ad alterum. omnis ergo motus localis quodammodo reducitur ad hos duos tractus, scilicet ad se et ad alterum. ideo autem quod omnis ergo motus qui est secundum locum vel est congregatio id est tractus vel est disgregatio id est tractus ad alterum. ¶ Deinde cum dicit: Quare necesse est ... plus pulsionem collocare sub tractu. nam spiratio est quaedam pulsio aeris et spuitio est quaedam pulsio sputi. ¶ Quod quia textio et pulsio sint motus simplices et est quidam tractus, pulsio tamen quocumque modo reducatur in tractum non est. nam motus recipit speciem ex termino ad quem. pulsio autem non habet terminum ad quem quia pulsio semper est ad alterum. sed tractus habet duos terminos ad quem, possunt enim esse tractus ad se vel ad alterum quia non potest esse motus aliquis localis qui non sit ad se vel ad alterum. nullus est motus localis qui non cadat inter hos ipsos tractus quia omnis motus localis quodammodo reducitur ad tractum quia ergo pulsio quodammodo in tractum reducitur et est quaedam tractus et est quodammodo eadem specie cum tractu in quantum semper habet eundem terminum ad quem cum tractu. si enim motus reciperent speciem a quo omnis motus reduceretur in pulsum quia pulsus habet duos terminos a quo, scilicet a se et ab alio. cum ergo non possit esse motus aliquis qui incipiat a se vel ab alio nullus esset motus qui non esset pulsio. verum quia motus non recipiunt speciem in termino a quo, sed a termino ad quem, non oportet omnem motum reduci in pulsum quae habet duos terminos a quo, sed ad quos duos terminos ad quem oportet omnem motum terminari. cum omnis motus vel sit ad se vel ad alterum. ¶ Deinde cum dicit: vertigo autem. determinat de vertigine dicens quod vertigo componitur ex tractu et pulsione. nam movens ad motum vertiginis hoc quidem, id est unam partem, impellit, illud quidem, id est aliam partem, scilicet in priore trahit. quod quomodo sit est per se manifestum.

Manifestum est ergo quod si quis et cetera. Postquam philosophus ostendit quot modis aliquid movetur ab alio et declaravit qualiter habet esse unumquodque talium motuum, hic ex praemissis ut dicebatur intendit ostendere quod in omnibus talibus motibus simul est movens et motum. ¶ Et dicit quod quatuor sunt motus ab alio: pulsio tractio vertigo et vectio. hii quatuor reducuntur ad duos. nam vectio ut dicebatur ad alios tres sicut quod est per accidens reducitur ad per se. vertigo autem reducitur ad pulsionem et ad tractum sicut compositum ad simplicia. componitur enim ut dicebatur vertigo ex tractu et pulsu. si ergo ostendere possimus quod in tractu et pulsu simul sunt movens et motum, ostensum erit quod in omni motu ab alio simul est movens et motum. nam omnis motus ab alio reducitur ad pulsionem et tractum. dicit ergo sic quia primo ostendit quod in tractu

et pulsu sicut sunt motus et motum. Sed veremus quandam
cavillationem quae forte posset de motu proiectorum, proiectorum vero
plicatio autem. Dicit ergo quod primum est ergo quod si quis sit et pellens
et trahens cum eo quod pellit et trahit sit et medium et non mo-
ventis et ei quod movetur supra ab alio, nam omnis motus ab
alio reducitur in pulsum et tractum. Si ergo in hiis non est
medium inter motorem et motum nec in aliis. Hoc autem quod ita sit vide-
tur quod non sit medium inter pellens et motum et inter trahens
et tractum manifestum est ex diffinitione pulsionis quae, ut dicebatur, est
motus aut a se ipso ad aliud aut ab alio ad aliud; non esset autem coniunctum
si quod pellit ergo simul est pellens et pulsum. Tractus autem est ab
alio ad ipsum vel ab alio ad aliud quod esse non posset nisi trahens
esset coniunctum tracto. Ad hoc autem sunt motus scilicet congregatio quae
est quidam tractus et distractus scilicet disgregatio quae est quaedam pul-
sus et in talibus simul est et movens et motum coniunctum non
in omnibus ergo motum ab alio sunt simul movens et motum; non
enim congregaret nisi esset congregans coniunctum congregato, nec ad
disgregaret nisi disgregans esset coniunctum disgregato.

Deinde autem quod secundum mutationem trahens ad se trahit vel ad aliud quod
trahens vel est naturale vel est voluntarium. Si est naturale trahit ad
se. Si est voluntarium potest trahere ad se vel ad aliud. Dubitatur secundum
dicta quia agens naturale semper trahit ad se, voluntarium autem
trahit ad aliud. Dicendum quod agens naturale trahit in propri-
am formam. Ignis enim et universaliter omne calidum sic trahit ad suum
rarefaciendo ipsum et incorporando ei calorem et dando ei
formam levitatis et secundum quod plus et minus dat ei de forma levis
sic plus et minus dat ei de loco suo. Sic ergo agens natura-
le trahit assimilando ei quodammodo talem formam secundum
passum dando ei quodammodo talem formam quam habet. Cum vero
naturalia declarantur ad locum per suas formas dando ei talem
formam dat ei talem locum. Ideo est ergo quod quaeritur quare agens
naturale assimilat sibi passum et dat ei talem formam forte
quam habet. Cum enim omne agens agat per formam suam et ut
est in actu, oportet agens naturale assimilare sibi passum in forma
et per consequens assimilare sibi passum in loco et trahere ipsum ad
se ipsum et ad locum suum. Est autem ista assimilatio non semper
in [illegible] est in [illegible] idem
locus ad quem agit agens naturale non semper est idem [illegible] sed
sufficit quod sit idem specie vel quod sit idem secundum analogiam quandam
ut sol trahit vapores ad se quia trahit eos sursum
sed non tamen trahit eos ad istum locum suum in quo est
ipse sed trahit eos sursum quantum est ipse. Patet ergo omne
agens naturale trahere quodammodo ad se et ad aliud quod potest ap-
prehendi huius motum et [illegible]. Ulterius sciendum. Dicitur
quia videtur velle philosophus quod omnes motus locales redu-
cuntur ad pulsum et tractum. Erunt ergo secundum hoc tantum duo
motus simplices, pulsus et tractus. Contra, ipse videtur philosophus
in libro celi et mundi ubi dicit tres motus esse simplices
a medio et ad medium et circa medium. Item in libro celi et mundi
videtur quod vectio et quod motus circularis sit motus simplex.
Hic autem videtur velle quod vectio sit composita ex tractu et
pulsu. Dicendum quod in omnibus attendebatur duo considerare:
naturam rei ex qua existunt et modum existendi
quem habent in ea. Motus ergo dupliciter considerari potest vel quantum
ad subiectum in quo existit vel quantum ad modum existendi
quem habet in eo. Dicendum ergo quod potest accipi sufficientia motuum sim-
plicium vel ratione subiectorum vel ratione modi existendi quem habet. Secundum
ergo subiecta motuum simplicium ad tria genera reducuntur, quia quaedam
sunt gravia ut terra et aqua, quaedam levia ut aer et ig-
nis, quaedam nec gravia nec levia ut sunt celestia corpora. Ergo
ratione subiectorum simplicium tres erunt motus simplices: ad medium
ut gravium, a medio ut levium, secundum quod motus est ratione subiectorum
vel ratione corporum simplicium in quibus existit motus. Accipitur
ergo sufficientia motuum simplicium in libro celi et mundi. Sed quantum ad modum
accidentis ut contingit motus circularis est simplicior motu
recto, quia corporum superiorum et corporum simplicium quae sunt eadem. Secundum
possunt accipi motus simplices ratione modi existendi quem ha-
bent in suis subiectis. Et sic motus simplices sunt dicti tractus et
pulsus. Vertigo autem et motus circularis sunt secundum quod sit est
magis simplex quam motus rectus; habet tamen quendam modum
compositionis. Nam tamen ad circularem videtur simul pulsus et tractus
non est enim inconveniens quod aliquid sit idem realiter unum et tamen ha-
beat modum alterius sicut corpus celestiale quod secundum id quod est
substantia habet tamen quendam modum accidentis et quendam modum qualita-
tis inquantum non per se existit, sic motus circularis quod secundum
se est simplex habet tamen quendam compositionem videtur esse tractus
et pulsus. Patet ergo quod dicta hic non contradicunt dictis in libro celi et
mundi, quia ibi accipiuntur motus simplices hic et aliter ibi.

Ulterius sciendum. Dicitur quia videtur philosophus velle quod semper tra-
hens coniunctum tracto. Unus enim oppositum in magnete
quod trahit ferrum cui non est coniuncta. Dicendum quod motus
ferri ad magnetem non est motus totus localis ad locum
quod explicit in parte potest ut contingit [illegible] est quod
requiritur quantitas motus. Non enim quantumcumque ferrum trahitur
a quanto magnete hoc si movetur ferrum ad magnetem
nec sit locatum ad locum quanto magis esset ferrum
magis movetur ad ipsum [illegible] ad hoc
requiritur ibi quantitas spatii. Non enim ferrum quan-
tumcumque a remotis ponitur vadit ad magnetem
quod si tamen moveretur ad ipsum sicut locatum ad
locum remotio et distantia non impediret huiusmodi mo-
tum. Tertium signum est quia ut contingit aliter si magnes for-
tis purgaretur alleis durante tali purgatione non
videtur trahere ferrum. Omnia hec ergo arguunt quod
magnes attrahit ferrum alterando ipsum in aliquo.
Ergo motum [illegible] et coniunctum motorem hic magnes [illegible]

alterat aerem usque ad ipsum alterando aerem pervenit hec
alteratio usque ad ferrum. ferro autem alterato trahitur ad
magnetem. quare ergo non quod licet alterans alterat quodcumque
alterabile non alterat ipsum continue a remotis. ideo oportet fer-
rum esse in proportionata quantitate et esse in distantia proportionata
ad hoc quod alteretur ab alterante vel a magnete. unde
multi quare virtus alterativa impeditur per appositionem impedimenti
ideo si magnes pungatur aleis propter impedimentum ab hoc
tractu. possumus autem assignare causam signum. quare hic trac-
tus per alterationem fit quare si ferrum confricetur ad magne-
tem melius postea trahitur ab eo quam non esset nisi quare
per fricationem ipsam ferrum magis alteretur et magis
alteratum magis trahitur in hoc ergo tractu simul est motor
et motum quare simul est alterans et alteratum. esset autem ulte-
rius dubium de motu proiectionis quare proiciens lapidem la-
pis movetur absque quod proiciens coniungatur ei. sed de hoc pa-
tebit post quod proiciens lapidem simul impellendo lapi-
dem impellit aerem et aer impulsus impellit la-
pidem. non ergo oportet lapidem cessare a motu statim cum
dimittitur a manu. sed postquam recessit a manu
adhuc movetur quare impellitur ab aere tamdiu ergo du-
rat iste motus quamdiu durat motus aeris im-
pulsi superans partem illam gravitatem lapidis similem
motum eius. in tali ergo motu semper impulsum est coniunctum
impellenti quare licet lapis non semper sit coniunctus manui
expellenti ipsum est tamen coniunctum alicui parti aeris que
impellit ipsum. [I]dem cum dicat proiectio autem re-
motionem quandam cavillationem que potest fieri de proiectione dicit
quod proiectio que fit quando fiat velocior motus aeris impel-
lentis quam sit motus secundum naturam loci. id est secundum proiectum tanta ergo ta-
li fortiori impulsione movetur proiectum et hoc tanto tamdiu
accidit fieri quod proiciens quousque sit fortior motus eius quod
fertur. id est ipsius proiecti super quam sit motus aeris super-
impellentis. naturaliter ergo proiectum non separatur a movente
sed separatur a manu quare semper est coniunctum manui im-
pellenti ipsum movens ergo motu locali similiter sit tractum
similiter pulsionis simul quodcumque autem simul est movens et quod
movetur. ideo concludit ex dictis dicens manifestum ergo quoniam superius in
motu locali quod movetur et movens simul sunt et nihil medium est
ipsorum. scilicet moventis et moti. [I]dem cum dicit at vero neque
alterati. ostendit hoc idem in virtute hic in motu alterationis esse
quod dicit quare primo ostendit quod simul sunt movens et motum in altera-
tione inanimatorum. secundo ostendit hoc idem in alteratione anima-
torum ibi. similiter autem et animatorum. dicit ergo at vero neque al-
terati et alterantis est nihil medium. hoc autem manifestum est ex induc-
tione. in omnibus enim alterationibus accidit simul esse ultimum alterans
et primum quod alteratur. alterans enim proximum semper coniunc-
tum est ei quod primo et immediate alteratur ab eo quod a-

quod autem ita sit patet inducendo. omnia enim quale ad oportet esse
quod alteratur et non quale quodcumque sit sed quale sensi-
bile eo quod sensibile quoddam est quod alteratur. dicentes enim ergo
passionibus sensibilibus partes. id est passionibus sensibilibus alterationes
apparebit modum secundum quod alterans et alteratum simul sunt
sensibilia autem. id est sensibiles passiones sive sensibiles qualitates sunt quibus
differunt corpora sensibilia ad se invicem ut gravitas et
levitas durities et mollities sonus ut quando est ad
bene sonorum non sonus quando non est bene sonorum quod enim ad
unum bene sit sonorum vel male sonorum procedit ex diver-
sitate aliarum qualitatum sensibilium. hec autem qualitates
sunt albedo nigredo dulcedo amaritudo hec siccitas
densitas et raritas et horum media. generaliter autem et causaliter id est causae
sensibiles qualitates que sunt sensibiles de quorum numero sunt calor
frigus levitas asperitas. hec enim sunt passiones subiec-
te qualitatis id est que subiectum id est subiectis generalibus qualita-
tibus. in qualitatibus differunt sensibilia dum modo corpora manifestum corpora id est
sensibilia. differunt autem secundum has qualitates. aut secundum quod horum ma-
gis aut minus nam non manifestum differunt in frigido. sed et
differunt magis et minus in calido. sed et differunt corpora in proportione
ad horum ut quare sunt calefacta et infrigidata et dulci-
ficata aut amarificata aut quare passa sunt secundum aliquid dictorum
predictorum et tunc superius est quod in patiendo secundum predicta simul est
sit alterans et alteratum ergo in motu alterationis simul est
alterans et alteratum. [S]ecundo autem hanc rationem totam in
hoc consistere nihil quod quare inducendo passiones hec qualitates
sensibiles. unus enim in alterabilem omnium corporum simul esse alterans
et alteratum ergo ex inductione patet quod in alteratione hic re-
similium corporum simul est movens et motum. [D]ubitatur autem de hoc
motu alterationis. nam ut dicebatur magnes attra-
hit ferrum alterando ipsum. cum ergo non attrahat aerem
medium quod alteret ferrum absque alteratione aeris qui est me-
dius inter ipsum et ferrum ergo in tali alteratione non oportet al-
terans esse coniunctum alterato. [D]icendum quod magnes
si sit ferrum distans ab eo alterat aerem medium me-
diante alterat ferrum. tamen alterando aerem non sic attra-
hit aerem sicut alterando ferrum attrahit ferrum. nam
activa actorum sunt in patiente et disposito. est enim ali-
qua virtus incompleta in ferro que est completa in ad-
amante. propter quod tunc ferrum alteratur a magnete
movetur ad ipsam sicut incompletum. unus enim hic
est tractus a toto specie quare aliquis proprietas sive speciem
magnes ut alterando ferrum attrahit ferrum sed al-
terando aerem non attrahit aerem quare non est in proportio
adamantis ad aerem quare non est ista proportio que est eius
ad ferrum. sic et ignis et sol calefacit aerem licet non
attingat aerem oportet ergo orbes celestes intermedi-
os ad pati a sole quod in sole fit sol per orbes ter-

medios int medior devenia(n)t usq(ue) ad aere(m). (et) si ista
passio in orbib(us) int(er) mediis no(n) e(st) alt(er)atio p(ro)p(ri)e sup(ra)
ta (sed) in aere sit alt(er)atio (quia) orbes .s. celestes sit il
luminant(ur) a(lite)r q(uod) no(n) p(ro)p(ri)e alt(er)antur a b eo aer no(n) cu(m)
illuminatur ab eo patit(ur) ab ip(s)o sic (et) d(icitu)r de quoda(m) pisce
q(uod) cu(m) patit(ur) a piscatorib(us) facit tremor(em) man(us) eor(um).
(et) (et) piscis iste si no(n) immediate tangat a manib(us)
piscator(um) no(n) p(otes)t alt(er)are eas n(isi) alter corp(us) int(er)
mediu(m). sic e(r)g(o) alt(er)atio ab isto pisce in aere no(n) e(st)
tremor. in manib(us) piscator(um) e(st) tremor. sic illumina
tio a sole fca(m) i(n) corporib(us) sup(er)celestib(us) no(n) e(st) calefactio i(n) aere
e(st) calefactio. sic alt(er)atio fca(m) a magnate t(ra)hit fer(rum) (sed)
no(n) o(mn)e q(uod) sic trahat aere(m) alter e(r)go magnes ae
re(m) (et) fer(rum) sicut piscis iste alt(er)at aere(m) (et) manu(m) sic
illuminat cor(pora) sup(er)celestia (et) aere(m). (sed) p(ro)p(ter) diu(er)sitate(m) recipie(nti)u(m)
magnes p(er) h(an)c alt(er)atio(n)em no(n) sic attrahit sic(ut) fer(rum) (et)
piscis i(st)e no(n) sic facit treme(re) aere(m) sic(ut) manu(m) (et)
sol no(n) sic calefacit orbes celestes (sed) illuminat eos
sicut aere(m) cu(m) illuminat illu(m). ¶ Deinde cu(m) dicit
g(ene)r(aliter) (et) a(n)i(m)ata. ostendit sp(eci)ali(ter) q(uod) in alt(er)atio(n)e a(n)i(m)ator(um) sil(iter) e(st) al
t(er)ans (et) alt(er)atu(m). et est q(uod) d(icit) s(ed) q(uia) p(ri)us p(ro)bat (con)tinua(tionem) (et) d(ic)it
int(er) alt(er)atio(n)em a(n)i(m)ator(um) (et) in a(n)i(m)ator(um). s(ecun)do p(ro)bat hoc
ut q(uod) in alt(er)atio(n)e a(n)i(m)ator(um) e(st) sil(iter) alt(er)ans (et) alt(er)atu(m)
ibi. sig(na)t e(r)go. dicit e(r)go q(uod) a(n)i(m)ata de nouo cor(pora) (et) e(tiam) in
a(n)i(m)ata sili(ter) alt(er)antur (et) e(tiam) (con)tinu(a)q(ue) p(ar)tiu(m) in a(n)i(m)ator(um)
sunt in a(n)i(m)ate sunt s(ens)ibiles ut pili (et) capilli (et) e(tiam) ip(s)i
s(en)s(u)s s(ecundu)m alt(er)antur d(icitu)r e(r)go sic alt(er)ari q(uod) alt(er)antur
alt(er)atio(n)e p(ro)p(ri)e d(ic)ta. na(m) p(er) alt(er)atio(n)em mag(is) str(ictam)
corru(m)pi possu(n)t. q(uod) au(tem) s(ens)us alt(er)entur p(ate)t q(uia) pac
iu(n)tur actio .n. (et) s(ensi)bilis (con)(-) e(st) quida(m) mot(us) (et) q(ua)da(m) passio
r(ati)one organi. sit e(r)go (sed) passio pa(ti)e(n)t(is) s(ensi)bili ad p(ro)
cor(um) .i. p(er) organu(m) (et) e(r)go (con)tingit int(er) a(n)i(m)ata (et) in a
n(im)ata q(uia) quoda(m) o(mn)ia sic alt(er)antur in q(uantu)m
p(er) alt(er)atio(n)em sic patiuntur. (et) t(ame)n d(iff)(eren)tia int(er) ea q(uia) s(ecundu)m
(con)t(ra)riu(m) e(r)go .i. s(ecundu)m quasd(am) alt(er)atio(n)es alt(er)antur in a(n)i(m)ata
s(ecundu)m (sed) o(mn)ia alt(er)antur a(n)i(m)ata. (sed) no(n) (con)siliat q(uod) s(ecundu)m q(uas)d(am)
alt(er)entur a(n)i(m)ata no(n) s(ecundu)m (sed) o(mn)ia alt(er)antur in a(n)i(m)ata
q(uia) in a(n)i(m)ata no(n) alt(er)antur in s(ens)u q(uia) sentire po(s)
sit h(ui)us alt(er)ationes id est q(uod) s(ecundu)m s(ens)us alt(er)antur i(n) a(n)i(m)ata.
(con)sid(er)a(n)da (sed) latet ip(s)a in a(n)i(m)ata cu(m) alt(er)entur. addit
au(tem) q(uod) n(on) p(ro)hibet ip(s)a a(n)i(m)ata late(re) cu(m) alt(er)antur
q(uia) cu(m) no(n) s(ecundu)m s(ens)u(m) actio ip(s)i(u)s a(n)i(m)atis q(uod) e(st) alt(er)a(tio)
(con)tingit p(ote)st late(re) ea. (con)sid(er)a cu(m) accidit eis alt(er)atio s(ecundu)m
p(ar)tes s(ecundu)m quas no(n) sentiunt no(n) o(mn)e q(uod) tales alt(er)a
tio(n)es no(n) p(er)cipiant. possent .n. (con)buri capilli al
cui(us) absq(ue) eo q(uod) ip(s)e tale alt(er)atio(n)em no(n) sentit.
¶ Deinde cu(m) dicit. si q(ui)s (er)go. ostendo quod dixit (et)
(con)iungit alt(er)atio(n)es (con)t(ra)(ri)ator(um) cu(m) alt(er)atio(n)ib(us) i(n) a(n)i(m)ator(um).

a(n)i(m)ator(um)

o(stendi)t q(uod) e(st) alt(er)atio(n)es a(n)i(m)ata sil(iter) sunt alt(er)ans (et) alt(er)atu(m) d(icit).
q(uod) si q(ui)s e(r)go sensibiles sunt p(ro)pinques (et) p(er) h(oc) a(liqua) p(er) h(oc) s(ensi)bil(es)
imp(ro)p(ri)es sup(er) e(st) alt(er)atio a(n)i(m)ator(um) m(ediu)m e(st) ex hoc q(uod)
in tali alt(er)atio(n)e sil(iter) e(st) passio .i. id q(uod) passio(n)e(m) ca(us)at
(et) patiens (et) hor(um) n(ullu)m e(st) me(diu)m n(ullu)m e(st) .n. me(diu)m int(er)
s(ens)um (et) id a quo patit(ur) s(ens)us. (con)sid(er)a(n)dum hoc .s.
s(ens)u(m) aer (con)ti(nuu)s e(st) (et) aeri (con)tinuatur coloratu(m) e(r)go cor(pus)
coloratu(m) in medi(a)te mutat aere(m) aer au(tem) in
me(dia)te in mutat s(ens)u(m). s(ecundu)m .n. in talib(us) (con)iu(n)ct(a)
e(st) agens pati(enti) (et) sup(er)ficies q(uod) colorata t(ermin)atur
ad lume(n) .i. attingit aere(m) illuminatu(m). lume(n) a(utem) .i.
aer illuminatus attingit ad s(ens)u(m). s(imi)l(ite)r au(tem) (et) au
dit(u)s (et) odorat(us) in me(dia)te attingit ad mo(ve)n(tem) ip(s)i p(ro)
.i. ad id q(uod) in me(dia)te alt(er)at ip(su)m / eod(em) a(utem) mo(do) sil(ite)r
e(st) gustus (et) sapor q(ui) alt(er)at ip(su)m e(r)go s(ecundu)m (et) e(st) alt(er)atio
in reb(us) a(n)i(m)atis (et) in reb(us) sensib(ilibus) .i. in reb(us) i(n)
a(n)i(m)atis q(uia) (et)ia(m) in alt(er)atio(n)e a(n)i(m)atu(m) q(uam) in a(n)i(m)ator(um)
s(ecundu)m e(st) sil(iter) alt(er)ans (et) alt(er)atu(m). ¶ Deinde cu(m) dicit. (et)
q(uod) auget. ostendit (sed) id in augente (et) deminuto. et est q(uod)
d(icit) s(ed) q(uia) p(ri)us p(ro)bat q(uod) in augente (et) deminuto sil(iter) e(st)
mo(ve)n(s) (et) motu(m). s(ecun)do q(uia) dixerat alt(er)atio(n)em fi(eri) s(ecundu)m q(ua)li
tates sensibiles declarat q(uod) supposu(er)at ibi. q(uonia)m a(utem) q(ue) al
t(er)ant(ur). d(icit) e(r)go q(uod) auget (et) augens sil(iter) sunt. na(m)
augmentu(m) e(st) q(uo)dda(m) supp(ositu)m q(uia) sil(iter) sunt q(uod) auget (et)
augens q(uia) h(uius) appo(siti)o(n)e o(mn)e esse (con)iunctu(m) ei cui appo(n)it(ur)
(et) (con)tinuu(m) (et) s(imi)l(ite)r h(abe)t q(uia) sil(iter) e(st) minuens (et) q(uod) minui
tur. na(m) deminutio e(st) ablatio queda(m) q(ue) fi(eri) no(n)
posset n(isi) h(uius) ablatio esset (con)iunctu(m) ei a quo au
fertur. ¶ (Con)cludit e(r)go (con)clusio(n)em p(ro)positam int(en)ta(m) d(icit).
q(uod) m(ediu)m e(st) e(r)go q(uod) (con)clusio(n)is ulti(me) .i. p(ro)xi(m)i motiui p(ri)mi .i.
i(m)me(dia)te mouens n(ullu)m e(st) me(diu)m mo(ve)n(ti)s int(er) me(diu)m mo(tu)m (et)
id q(uod) mo(ue)t(ur) s(ecundu)m q(uo)dcu(m)q(ue) gen(us) mot(us). ¶ (Con)sid(er)a(n)do augm(entu)m
possum(us) attribue(re) duplici agenti q(uia) u(e)l attribuem(us)
ip(su)m u(ir)tuti augme(n)tatiue (et) calori n(atura)li q(ui) e(st) in me(m)b(ro)
q(ui) attrahit ip(su)m alimentu(m) u(e)l attribuem(us) ip(su)m ip(s)i
cibo u(e)l ip(s)i alimento q(uia) alimentu(m) in eo q(uod) e(st) q(ui)d u(e)l i(n)
eo q(uod) e(st) q(uanta) augs quocu(m)q(ue) mo(do) dicat(ur) q(uod) sil(iter) e(st)
augens (et) q(uod) augetur q(uia) sic augme(n)tatiua (et) calor
n(atura)lis sil(iter) e(st) cu(m) in me(m)bro (et) alimentu(m) (et) nu(n)q(uam) aug(et)
n(isi) (con)iungat(ur) ip(s)i me(m)b(ro). (et) q(uod) de(inde) e(st) de augmento in
tell(ig)end(u)m e(st) de deminuto. na(m) sic attribuam(us) deminutio(n)em
cu(m) ip(s)i calori n(atura)li. u(e)l si attribuam(us)
ip(s)i p(ar)ti q(ue) recedit a me(m)bro cu(m) diminuit(ur) me(m)
bru(m) s(ecundu)m talia sil(iter) sunt q(uia) sil(iter) e(st) calor n(atura)l(is) cu(m)
me(m)bro r(ati)one cui(us) dicitur me(m)br(um) minui n(on) esset (con)iu(n)cto
(cu)m au(tem) q(uod) alt(er)at(ur). (et)c. ¶ Tu(n)c ei ....

Q(uia) pl(ur)ies i(n)p(ro)p(ri)e sup(er)posuerat alt(er)atio(n)em solu(m)
fi(eri) s(ecundu)m sensibiles q(ua)litates .i. s(ecundu)m q(ua)litates q(ue) s(unt) i(n) t(er)tia

specie qualitatis. Id in parte ista probat quod dixerat, scilicet quod
alteratio proprie sumpta solum habet esse in tertia specie qualitatis.
Et quod dicit: Quare per hoc patet quod intendit. Secundo probat quod dix-
erat ibi: Aliorum autem, id est maxime. Dicit ergo quod quamvis aliquid
alteratur, aliqua alterantur a sensibilibus qualitatibus et solum
est alteratio horum, id est secundum hos motus secundum qualitates sensibiles et
secundum tertiam speciem qualitatis. Contrarium ergo dicitur pati secundum se ab
huius qualitatibus super patitur. Quod autem ita sit considerandum ex
hiis, id est ex dictis. ¶ Idem enim dicitur. Aliorum, id est maxi-
me. Probat quod dixerat. Intendit autem talem rationem: si
esset alteratio secundum alias species qualitatis quam secundum tertiam, maxime
videretur hoc esse secundum primam et quartam. Sed nec secundum primam nec secundum quartam
est proprie alteratio. Ergo alteratio non habet esse nisi secundum tertiam speciem
qualitatis. In hac autem ratione sic procedit. Quia primo hanc
consequentiam premittit quod si esset alteratio secundum quaslibet qualitates
quam secundum tertiam, maxime hoc videretur secundum primam et quartam speciem qualitatis
alteratio. Secundo probat quod secundum primam et quartam speciem qualitatis alteratio
esse non possit, ex quibus sequitur quod solum sit alteratio secundum tertiam
speciem qualitatis. Secunda ibi: Non enim autem neque ex hiis. Dicit ergo
quod si debeat esse alteratio in aliis speciebus quam in tertia,
utique alteratio in aliis speciebus quam in tertia utique quis
estimabit tale alterationem esse maxime aliorum in figuris
et translationibus. Littera autem commentatoris debet esse in figuris et formis ut patet
ex alia translatione, ut patet ex littera commenti: in figuris et
formis, id est in quarta specie qualitatis quae est forma et circa eam constans
figura, et in habitibus, id est in prima specie qualitatis quae est habitus
et dispositio. In talibus ergo speciebus qualitatis videtur esse quod al-
terationis, id est videtur esse alteratio et remotionibus et acceptionibus
horum magis quam in aliis. Quod dicit quod in aliis speciebus
qualitatis quam in tertia videtur maxime esse alteratio in prima et
in quarta ex eo quod quis perdit vel accipit has qualitates. Sed
ut patebit non est alteratio nec in prima nec in quarta specie
qualitatis. Ergo in nullis aliis speciebus qualitatis est alteratio
nisi in sola tertia. ¶ Dixit secundo quod de quarta non fe-
cerit mentionem. ¶ Dicit quod dicere sunt causae quare de quarta specie qua-
litatis non fecit mentionem. Prima est quia valde manifestum est quod in
quarta specie qualitatis proprie et per se alteratio esse non potest. Non
alteratio proprie et per se est in ista specie qualitatis quae est proprie
et per se species alterationis et quae proprie et per se secundum alterationem
accipitur. Si ergo ex eo quod aliquid alteratur secundum unum contrarium ipsum
accipere aliquid secundum illud non erit proprie alteratio nec motus
quia sibi esset terminus in aliquo ad esse motus quia contrarium, id est ex eo
quod ad mutationem ad albedinem fit simile et accipere talem
similitudinem. Cum ergo contingat aliquid accipere vel perdere quae
sunt in quarta specie qualitatis ex eo quod alteratur in aliis,
in quarta specie qualitatis proprie et per se alteratio non po-
test esse. Secunda autem quarta species qualitatis non est proportio vel improportio.
In illa autem proportione vel improportione fit variatio ex eo quod sit

tristitia in nobis vel in contrariis illa vel ex eo quod quis acquirit
quantitates debitas et proportionatas, non sic ut ex eo quod
sit calidus vel frigidus acquirit ille proportionem vel improportionem
ut sit sanus vel non sanus, fit pugil vel non pugil,
cursor vel non cursor. Una ergo causa quare de quarta specie qualitatis
mentionem non facit esse potuit quia manifestum est quod in ea proprie
non est alteratio, cum secundum aliquid variari in talibus solum
ex variatione aliorum. Vel possumus dicere et forte melius quod
sunt quattuor species qualitatis: habitus et dispositio, potentia vel impotentia,
passio vel passibilis qualitas, forma et circa eam constans figura.
Licet ergo secundum veritatem non habeat esse alteratio nisi in tertia specie qualitatis,
videlicet secundum passionem et secundum passibilem qualitatem, tamen si deberet esse
alteratio in aliis speciebus magis videtur quod deberet esse
in prima et quarta quam in secunda, nam ex eo quod fit variatio
in prima et quarta contingit fieri variationem circa secundam, ut
ex eo quod quis acquirit bonum habitum et bonam dispositionem cor-
poris efficitur pugil cursor, et sic in ex eo quod habet de-
bitam formam vel debitam figuram contingit magis aptum vel magis
dispositum ad currendum vel ad pugnandum. Et ergo intentio philosophi
quod magis videtur quod debeat esse alteratio proprie sumpta in prima vel
in quarta specie qualitatis quam in secunda ut fiat variatio
esse secundam ex variatione facta esse primam et quartam. Sed ut pate-
bit non est alteratio proprie secundum primam et quartam speciem qualitatis,
nec ergo secundum secundam, quia si alteratio est esse ea quae sunt vere
nec qualitatis et non est esse primam nec esse secundam nec esse quartam
speciem qualitatis, relinquitur esse tertiam quod sit. ¶ Idem enim dicitur.
Non est autem neque. Probat quod esse primam et quartam speciem qualitatis
alteratio esse non possit. Dicit ergo secundo quare primo probat quod non sit al-
teratio proprie sumpta esse quartam speciem qualitatis. Secundo probat
quod non sit esse primam ibi: Neque autem in habitibus esse primum dicit
secundum quod tres rationes adducit ad propositum. Secunda ibi: Ex eo quod in
tertia vel amplius et ait. Dicit ergo quod neque est alteratio proprie in hiis quae
fiunt, scilicet id est in hiis quae fiunt forma et figura, quia super secundum for-
mam et figuram sit alteratio cum quid alteratur, id est cum sit
alteratio in quibusdam aliis. Demonstrata autem aliter vere
statua aut cum fiat calida aut frigida nunc super fit
variatio esse formam et figuram, non esse alterationem. Sed
alteratio super non est in hiis secundum esse formam et figuram. ¶ Dixit secundo
quod aliquis utrum ratio concludat esse formam et figuram non
esse alterationem. ¶ Dicit quod unum cum primo consistit in in-
divisibili contrarium alterationem esse. Modo autem forma et figura consistit
in indivisibili quocumque, id est statua et quantumcumque dispositione
parum modice variata variatur figura. Ea autem quorum ratio
consistit in esse punctali variantur ex variatione statim
in aliis. Forma ergo et figura, quorum ratio eorum consistit in esse
punctali, variatur eo quod fiat variatio esse alia,
ut quia variatur nunc esse caliditatem et frigiditatem
fit variatio esse formam et figuram. Unus, id est quod complexio

calide habent aliam formam membrorum et aliam quam que sunt complex-
ionis frigide. in eadem enim specie conspicimus quod colerici ha-
bent formam faciei magis flauam non habent
tam magis corpulentam. sic et que sunt complexionis rare
diversificantur in forma ab hiis que sunt complexionis dense quare
si variatio in forma et figura sit ex eo quod accidit alteratio esse
non potest. ¶ Idem enim dicit. ex quo quia enim addu-
cam rationem dicit quod id ex quo quia est forma statue non dicitur sta-
tua id est non predicatur de statua nec id ex quo est figura pira-
midis aut lecti est piramis aut lectus. sed de-
nominative sicut hec quod eneum dicitur ereum dicitur non ligneum.
si enim ex ere aut ex ligno fiat lectus aut statua aut
aliqua alia figura non dicetur quod hec sunt id ex quo facta sunt
ut quod statua sit es vel quod lectus sit lignum. sed denomina-
tive fiet talis predicatio. Dicetur enim quod statua est enea et
quod lectus est ligneus aut ereus. sed id quod alteratur id est cui
quod competit alteratio dicitur id est predicatur de eo quod subicitur alterationi
ut si es per alterationem fiat humidum aut forte ut calidum
dicimus quod hoc es sit alteratum sic esse humidum aut forte id est
durum aut calidum et non solum sic id est non solum humidum
vel aliqua alia passio predicatur de materia vel de eo quod tali passioni
subicitur. sed etiam ipsa materia predicatur de tali passione. ¶ Di-
cimus enim humidum esse equale id est dicimus equale et equum passione
participes passionem id est depredicamus materiam sicut supra … primus
dicimus passionem quam ergo id ex quo quia sit materia et forma et quod
… id est et hec statua et figura que facta non dicuntur equale id est
non predicatur de se invicem equale et equum passione que autem al-
terantur cum suis passionibus dicuntur equum id est equum passione de se
invicem predicantur. quare ergo sic est forma et figura non est al-
teratio … ergo quod si solum … id est in sola tertia specie qualitatis
est alteratio. ¶ Considerandum autem tota in vobis in hoc consistere vult
esse quod est alteratio predicatur de suis subiectis et econverso forma et figura non
predicatur de subiecto ex quo sunt nec econverso. ergo esse formam et figuram
non habet esse alteratio. ¶ Dubitatur forte aliquis quia videtur quod ea que sunt
in quarta specie qualitatis equaliter predicantur de suis subiectis sicut que sunt
in tertia. non enim dicimus quod es sit calor vel quod sit humiditas
sed denominative predicamus hec de eo dicentes esse calidum aut
humidum sicut non dicimus quod es sit forma vel figura sed quod sit
formatum figuratum. ¶ Ad quod non sit caliditas nec humiditas
sed sit calidum aut humidum non enim generatur forma sed com-
positum … tunc sit ipsa statua et ipse lectus vel etiam ipsa py-
ramis que sunt nomina figurarum. similiter ergo esset sicut de tertia
specie qualitatis et quarta sic quod sit humidum quod generatur et
sic predicatur de eo quod subicitur tali forme dicimus es esse humidum
et humidum es sit quare ipsa statua sit sicut esset similiter in
hiis et tunc diceremus quod statua esset es et econverso quare ta-
men sic non sit … que sunt in quarta specie qualitatis predicantur
de suis subiectis sicut que sunt in tertia. ¶ Dubitatur ulterius forte.

ad verum … in comparatione quod si que sunt in quarta specie qualitatis non
predicantur de eo ex quo sunt quia esse ea non consequitur alteratio.
¶ Ad quod motus recipiunt speciem et denominationem a forma
et id ad quod sistunt id quodammodo similiter est in quantum
ad denominationem sibi demotum et deforma, ut si dealbari
predicatur de albo oportet quod et album quod per talem dealbationem acquiritur
de albo predicetur. oportet enim quod id dicatur esse album cum competit de-
albari … ad sibi alterari et sibi … formam et tamen
formam quam non … de albo id est dicere formam istam per se et
primo non esse terminum illius formationis vel illius alterationis. non enim est in
… quod ad subiectum humectationis et tamen id non potest dici
humidum nisi cum humectari per se et primo dicetur ad formam
humidi quod humectatio in fine talis mutationis oportet esse hu-
midum. numquam ergo ad … subiecti humectationis nisi de eo
possit predicari humidum. quare si forma statue vel quecumque alia forma
vel figura per se et primo esset terminus alicuius alterationis vel alicuius forma-
tionis oporteret hic statuam vel hic formam et figuram predicari de
eo quod subicitur tali formationi diceretur es esse statua quod falsum
est sed ergo quod tamen ad et non predicatur de eo quod subicitur tali for-
mationi quod esse talem formam non habet esse motus vel alteratio. sed ergo non
alteratio et motus terminatur ad formam et figuram quia es cale-
fit et liquefit et postea emittitur per aliquam fistulam et formatur
inde ydolum concurrit ergo ibi duplex motus alterationis et
localis multus autem talis motus est terminus per se et primo forme et figure
sed motus alterationis cum calefit et liquefit es terminatur ad ca-
lorem et ad molliciem motus autem localis cum est liquefactum per fis-
tulam terminatur ad ubi ex eo quod partes eris liquefacti acquirunt
talem situm et tale ubi resultat vel talis et talis forma et forma ergo
et … consequens factus quare non est terminus alterationis et motus per se
et primo et id ipsum subiectum quod tali formationi non subicitur dicitur esse quod
… sic ut si per talem formationem fiat statua non diceremus
es esse statuam. cum ergo non sit alteratio per se nec esse eas
qualitates ad quas per se et primo terminatur ipsa alteratio
cum talia predicentur de eo quod tali alterationi subicitur statua
et lectulus et alia que pertinent ad talem formam quartam qualitatis non
predicantur de eo ex quo sunt per se et primo non est al-
terationis terminus. quare esse talia non est per se alteratio. ¶ Ide-
m enim dicit. amplius et quando adducit secundam rationem dicit quod amplius
et cetera id est … quod … ingens est dicere homo aut
domum alteratam esse accipientem finem et perfectionem. Ridiculum
enim est dicere suprapositionem eius domus ut tectionem eius aut la-
terationes ipsius domus dicere alterationem domus id est lateratur id est
dum domus lateratur ingens est domum alterari sup-
… et quare sit est materia est quod quare alterationis id est alteratio non est in hiis
que sunt id est in rebus factis supra quartam speciem qualitatis.
¶ Ad quod si alteratio esset esse alicuius et esse quam formam
illius maxime diceretur alterari cum est illa perfectio et in eius
tectio et lateratio sunt quedam perfectiones domus sicut [illegible]

vel lateritiam diceretur esse alteratio tunc ipsa domus quae dicitur te-
gi autem lateri diceretur alterari secundum ipsa domus quae tegitur vel la-
teritur non dicimus ergo alteretur quod non dicimus et secundum alterationis
esse eius impossibile quod est inconveniens. Sciendum autem diligenter notandum quod
forma et figura et in quodam ordine partium. Ideo vero eorum consistit
in quodam situ esse punctali quia situs et ordo partium quod punctua-
le nominat. Ex hiis ergo possunt accipi tres praedictae rationes quare
esse talia non est per se motus et alterationis. Secunda est esse punctale et
non variatio puncti non variatur secundum malus et secundum hoc procede-
bat ratio prima. Rursus quia est hoc quod est punctale non est
accipere partem et partem ideo quod subiicitur tali formae non potest dici quod
partim habeat deventionem ad quam et partim deventionem a quo secundum intellectum esse
simul quod informatur vel eius quod debet fieri ex eo ut ex eo secundum quod habet in-
tellectum esse simul quod informatur vel statuae. Quia non bene dicitur aes est sta-
tua ut de aere factum statua quia tunc oppositum de opposito praedicaretur
quod ergo est inconveniens esse quod formatum quod est inconveniens et secundum hoc
procedebat ratio secunda. Amplius quia motus dicitur quod divisibile perfectio
non dicit quod indivisibile sicut talium consistit in indivisibili secundum ea ma-
gis accipitur perfectio quam motus. Residuum est ergo dicere alterati-
onem et motum esse talia quia quod accipitur perfectionem vel ad
indivisibile secundum quod habet moveri non dicitur et secundum hoc procedebat ratio
tertia. Notandum nota quod et quarta species qualitatis dicitur forma et esse
circa constans figura. Sed forma dicitur ut dicat esse et ut est quaedam per-
fectio. Figura vero dicitur ut est terminus quantitatis quia figura est quae termino vel terminis clau-
ditur ut est primo geometriae et quia terminus dicitur esse ad esse alterum ideo quar-
ta species qualitatis dicitur esse forma ratione perfectionis et dicitur esse figura
esse ad rationem terminationis..

Neque autem in habitibus etc. Postquam probavit quod non
est alteratio in quarta specie qualitatis quae est forma et figura
hic probat ista quod non est alteratio circa primam
speciem qualitatis quae est dispositio vel habitus. Circa quod duo facit quia
primo ostendit hoc de habitibus corporis. Secundo de habitibus animae ibi, Neque
circa animae virtutes. Dicit ergo quod neque est in habitibus id est in prima
specie qualitatis habet esse alteratio. Nam habitus sunt virtutes
et maliciae. Virtus autem omnis et malicia sunt ad aliquid sicut sa-
nitas quidem quae est virtus corporis ad aliquid quia est quaedam commensu-
ratio calidorum et frigidorum et hoc autem eorum quae sunt interi-
orum ut dicit humorum quae sunt interiorum aut per respectum ad continens
id est per respectum ad totum continens vel ad complexionem corporis. Nam
sanitas est quaedam commensuratio vel ipsorum humorum inter se vel
ipsorum humorum per comparationem ad corpus in quo continentur. Similiter autem
continentur et hic habitus corporales ut pulchritudo et ma-
cies ad aliquid sunt. Pulchritudo enim est ad aliquid quia est proportio
quorundam membrorum. Macies autem id est dispositio ista qua aliquis
est dispositus ad aliquid agendum et ad est omnis enim tales habi-
tudines sunt quaedam virtutes et sunt quaedam dispositiones
perfecti ad optimum sunt enim talia quaedam perfectiones vel op-
timum id est vel finis. Ideo ait. Dico autem perfectum quod sonat

id est quod commensurat et quod est disposito similiter esse naturam vel ut habet
aliam rationem quod est dispositionem secundum naturam. Ex hiis enim habet aliquis bonos
habitus et bonas dispositiones quia est commensuratum et proportionatum
secundum naturam. Est ergo tota minor rationis quod quoniam hae virtutes
et maliciae corporales sic sunt ad aliquid neque sunt ipsae generationes
neque ipsorum sunt generationes in talium est omnino alterationis per se loquendo
quia ergo sit est minor est quod non est omnino quod est alterationis id est alteratio
esse hic habitus. ¶ Secundo autem quod ea quae sunt ad aliquid non sunt
ipsae generationes et ipsi motus quia motus et generationes procedunt
formam, ea autem quae sunt ad aliquid sequuntur actiones et for-
mas. Rursus non solum non talia sunt generationes et mo-
tus sed non sunt termini motuum et ipsorum non sunt generationes et
motus quia generationes et motus terminantur ad formam non ad re-
lationem. ¶ Dicit ulterius secundum aliquos quod sanitas et pulchritudo et hic
habitus vel hic virtutes et maliciae corporales quae sunt ad aliquid
ideo secundum ea non habet esse et alteratur. Videlicet enim quod cum talia sint
ad aliquid sunt secundum quod non sunt in praedicamento relationis sed in praedicamento
mixto qualitatis quod propter hoc non impediatur quin esse eas pos-
sit esse alteratio. ¶ Ad quod motus et alteratio tunc terminatur
ad aliquid quia est absolute talis ablatio enim non terminatur ad aliquid
quod sit albedo in uno et nigredine in alio id est ad quod
terminatur dealbatio in quocumque sunt est albedo. Nam cum
motus recipiant speciem a termino et ex forma ad quam sunt oportet
formam istam ad esse absolutam similiter. Sed enim esset dicere forma quae
esset albedo in uno et nigredo in alio nullam speciem
posset dare motui quia tunc motus per quem atque una et
eadem forma in aliquo esset dealbatio in alio denigratio
quod est inconveniens. Hic videtur ergo solo eius quod quaeritur. Nam licet sanitas
et pulchritudo et hic habitus corporales sint relativa tamen
nominant aliquam formam similiter absolutam. Quaedam alia
commensuratio humorum esset sanitas in equo quam esset sani-
tas in leone et alia proportio membrorum esset pulchritudo
in uno alia quae esset turpitudo in alio. Esse talia ergo per
se motus et alteratio esse non potest. ¶ Neque circa virtutes
neque circa esse animae. Ostendit idem de habitibus animae. Habitus autem
distinguuntur quia quidam sunt quod morales ut quae sunt in
parte appetitiva, quidam sunt in cognitiva ut quae sunt in parte
intellectiva. ¶ Secundo est enim virtus animae moralis et intellectualis
ut declaravit habet secundo ethicorum. Dividit ergo secundo quia primo ostendit quod non est al-
teratio esse habitus morales et esse partem appetitivam. Secundo
declarat quod non est hic alteratio esse habitus cognitivos et esse
partem animae intellectivam vel autem non neque intellectivam. Esse primo
tertio facit. Secundo quod tres rationes adducit ad propositum. Facit enim et to-
tum morales virtutes. Dicit ergo quod neque circa esse animae vir-
tutes et malicias simpliciter habet esse alteratio per se. Simpliciter
nam virtus quaedam perfectio est quia unumquodque tunc maxime
perfectum est cum attingit propriam virtutem et tunc est ad maxime
perfectum secundum naturam quando attingit propriam virtutem illi et in

solum hoc est in sensibilibus sed in mathematicis. ut circulus tunc maxime
est esse natura id est secundum naturam suam cum sit maxime circulus id est cum
sit circulus et cum habet formam proprie speciei. cum ergo virtus sit
in quadam perfectione esse eam non est motus et alteratio quia
malicia est quedam corruptio et quedam remotio horum id est ha-
bituum virtutum. ¶ Deinde cum dicit virtus scilicet hoc continua quod quia
virtus consistit in quadam perfectione ideo esse eam non est mo-
tus et alteratio. ¶ Dicit quod secundum continuatorem hoc ideo contingit
quia perfectio quod modo dicitur. ratio enim perfectionis consistit in
indivisibili. motus enim et alteratio habent esse ad divisibile. ideo
esse virtutem motus et alteratio esse non potest. sed hoc improba-
tur quia virtus licet consistit in quadam perfectione sicut tamen me-
dium in quo licet esse virtus non est quod punctale ut
posuerunt stoyci quia tunc pauci vel nulli erant
virtuosi. non ergo hac ratione perfectionis debemus negare
esse hic virtutem alterationem et motum. supplicatur et hoc
quia si essentia virtutis consistit in aliquo punctali quod
ratio eius est in quadam perfectione vel esse. ideo tamen malicie non
consistit in aliquo punctali cum sit ibi recessus a perfectio-
ne a qua contingit magis et minus recedere. si ergo bona
esset ratio continuati hoc scilicet propter eam debemus negare alterationem
et motum esse virtutem non tamen debemus negare talia
esse maliciam propter hoc dicitur alia adveniendo. dicit enim quod sic
arguebamus in artibus quia videlicet est dicere quod cum domus
fit vel accipit perfectionem quod alteratur sic videlicet est dicere et
ad efficaciam virtuosus et accipit perfectionem quod alteretur.
secundum hoc non sufficit quia cum domus fit et accipit perfectionem
tunc non est ideo alterari non potest. sed cum homo efficitur vir-
tuosus et accipit perfectionem talem tunc tunc est quod non est
in consequens quod alteretur ideo possumus dicere quod perfectio quam im-
portat virtus et imperfectio quam importat malicia consistit
in quadam relatione quia virtus consistit in dispositione per-
fecta ad bonum melius in una dispositione perfecta ad malum
immo quia est virtuosum et laudabile in uno est viciosum et vi-
tuperabile in alio ut esse furibundum licet sit laudabile in ca-
ne est tamen vituperabile in homine quia si in ad non est alteratio vel
motus esse virtutem et maliciam motus vel alteratio esse non potest.
¶ Deinde cum dicit. sic ergo quod. adducit secundam rationem
dicens quod acceptio virtutis et remotio malicie sit quod
ergo in nobis cum quedam ad aliquid neutrum tamen horum id est
neutrum horum est alteratio nec esse virtutem nec esse maliciam
sed ad aliquid alterum ut fiat in nobis virtus aut ma-
licia in[…] est natura vel quod est. aut est quedam impassibilitas aut
est quedam passibilitas. sic scilicet reductum ad medium et conti-
nuatum. malicia autem econtrario est quedam passibilitas aut est quedam
passio. scilicet quia est contraria virtuti. oportet ergo si debet fieri in nobis virtus
aut malicia quod fiat alteratio et similiter esse ad aliquid
ut esse ipsas passiones. Est ergo intelligendum ut ratio melius

quia virtus et malicia fit in nobis circumscriptione facta esse
ad aliquid ideo esse talia motus et alteratio proprie esse non potest.
¶ Sciendum autem quod de virtute et malicia fuit duplex opinio. una
stoycorum dicentium virtutem esse impassibilitatem quandam. dice-
bant enim istum esse virtuosum in quo nulla passio sur-
git volebant enim quod in sapiente nullo vero modo
caderet turbatio. alia fuit opinio aliorum et peripateticorum
ponentium quod non spectat ad virtutem omnes passiones tol-
lere quia tunc virtus faceret de homine non hominem. non enim
esset homo qui nullas passiones sentiret sed magis esset
agrestis bestialis et insensibilis. sed spectat ad virtutem sic
habere passiones id est moderatas et laudabiles. est enim virtus quedam
medietas passionum et spectat ad virtutem ponere in hiis
passionibus medium. sic ergo sit vera positio stoycorum quod virtus
sit quedam impassibilitas et malicia passibilitas sit vel
moderata et laudabilis. et malicia sit passibilitas ei
opposita et contraria quocumque modo contingat sic fit in nobis
virtus et malicia alteratione facta esse aliquid ut alteratione facta
esse hic passiones quas virtus penitus expellit secundum stoycos
vel eas moderat et ducit ad medium secundum philosophum ¶ Sciendum autem quod
ut patet parte prima dictum. alteratio proprie et primo fit esse
passiones et esse passibiles qualitates. secundum autem altera-
tionem esse tales fit variatio et similiter esse dispositiones
et habitum vel esse primam speciem qualitatis et hoc vel esse
habitus corporales. si ex his primis resultant dispositiones
in speciem ergo prime speciei qualitatis non est alteratio proprie sed per accidens.
¶ Dicit vero scilicet ostendit de eo quod hic tertio querit quia ut hic philosophus
nescit quod passiones laudabiles precedant virtutem esse quas
facta circumscriptione sit in nobis virtus. sed ut commentator
dicit passiones sequuntur virtutem non ergo precedunt eam.
¶ Dicendum quod sicut actus boni precedunt virtutem et sequuntur
sic passiones laudabiles precedunt virtutem et sequuntur
virtus enim politica fit in nobis ex eo quod bona facimus ita
quod bona opera precedunt virtutem politicam secundum philosophum
quia ex similibus actibus generantur similes habitus sic et
bona opera sequuntur hic virtutes quia in habendo virtutes
politicas sive virtutem politicam. sed alia precedunt et alia
sequuntur. nam precedentes sunt imperfecta sequentes autem
perfectiores sic passiones laudabiles precedunt et sequuntur vir-
tutem politicam sed precedentes sunt imperfecte sequentes non sunt
perfectiores. ¶ Deinde cum dicit. et totam moralem virtutem
adducit tertiam rationem dicens quod totam moralem virtutem ac-
cidit esse in voluptatibus et tristiciis. et hoc autem enim quod est secundum
actum voluptatis quantum ad presentia aut per memo-
riam quantum ad preterita aut a spe quantum ad futura
sic quod ergo voluptatis est in secundum actum ipsius voluptatis
causa est sed quedam est secundum actum. secunda non est in voluptas aut per
memoriam aut spem hoc est causa ab ipso sensu scilicet

memorantur preterita vel propter spem futurorum. unde subdit quod aliquando
delectamur reminiscentes nos voluptatis passi
sumus in preterito. aut sic delectamur sperantes qualia
patiemur in futuro. ¶ Secundo ibi At vero neque scientia in
dicit causam esse tantum secundum. unde hic probat quod esse virtutem
et malitiam non est alteratio per se quia talia sunt in nobis
alterationes secundum esse alia dicit hic non est causa. quia in ar-
gumentum virtutem et malitiam sunt in nobis alterationes secundum esse
passiones. hic autem probat talia sunt in nobis alterationes secundum
in nobis esse delectationes et tristitias ¶ Secundo autem quod virtus
et malitia dicuntur in tristitiis. quia ut probatur secundo ethicorum
consequenter generant habitus delectationem et tristitiam sunt in opere
omnis. in huius habitum virtuosum vel viciosum delectatur
in huius que sunt secundum habitum i. et tristatur in huius que sunt contra
oppositum. ¶ Deinde cum dicit At vero neque. probat quod
non habet esse alteratio in habitibus consequentis et esse parte intellec-
tiva. et quod dicitur secundo dicitur probat intentum. Circa hunc igitur
actus. dicit ergo quod at vero neque in intellectiva parte animae
est alteratio quia sciens et universaliter habitus intellectus maxime
dicitur ad aliquid. et ad aliquid autem non est alteratio neque motus ut
habitus consequentius sit ad aliquid. In hunc quia secundum nulla po-
tentia nobis motus id est similiter motus fiat in parte
potentia intellectiva sciens est in nobis quod est scientia in fit in nobis
scientia. sed cum existunt quidam id est cum sint quaedam exper-
entia in parte sensitiva ad generatur in nobis scientia
unde subdit quod circa experientia que est secundum partem sensitivam
accipimus universalem scientiam. ¶ Dicit ibi quod sine
hic philosophus nolle quod habitus consequentes omnis sit ad aliquid et
quod nulla innovatio fit in intellectu ex eo quod in eo habet
esse scientia. sed solum fit talis variatio esse parte sensitiva sicut
columpna que erat sinistra autem fit ei dextera nul-
la mutatione facta in columpna sed solum mutatione facta in
isto. ¶ Sed quod secundum quosdam hic loquitur philosophus secundum opinionem plato-
nis qui posuit species separatas et quod participatione
formarum separatarum secundum quam ponit magis consequens quod nulla in
novatione facta in intellectu fiat in nobis scientia sed secundum
hic nomen scire erit quoddam reminisci et fiet in no-
bis scientia non recipientem in intellectu ad esse. dicit
ergo isti quod hic fecit philosophus quod loquitur hic secundum positionem platonis
quia consuetudo sua est autem quando quidem probet positionem propria
in propositionibus aliorum. sed non videtur bonum credere quod ipso
modo intentionem philosophi secundum sup fundamentis falsis
nunquam. unde arguere exponitur falsis in uellem
arguere contra ponentes ponentes istas quia tunc expediret
eorum licitum esset arguere contra eos. possumus ergo dicere
quod in parte intellectiva absque alteratione propria per se
scripta recipimus species secundum actionem et polluto
per ab ipso speculo ut fit reuibratio speculo

receptio intellectiva non sensibilium. unde secundum est ergo quod scientia est ad aliquid et
non est quod sicut in ad aliquid est motus per accidens. quia alteratione
facta esse ad aliquid ipsa relatio sic unus quod alteratione facta esse
ad. cum esse parte sensitiva atque in nobis scientia. non ergo est inten-
tio philosophi quod nulla receptio fiat in intellectu. sed intentio
eius est quod talis receptio alteratio dicitur non proprie. quia esse scientiam
non est alteratio per se sed per accidens quia non fit alteratione per
prius in intellectu. sed ratio in esse eo aliquo quod est sensibile et
receptio per se facta alteratione in alio fit in nobis scientia per
habitus consequentes ¶ Deinde cum dicit neque igitur actus. probat
hic dictum ratione sumpta ex parte actuum intellectivorum esse
quod dicitur secundo quia primo probat hic per actus intellectivum sequentem
scientiam. secundo per precedentem ipsum ibi quod ex principio. Ad de-
monstrandum autem primam rationem sciendum quod alteratio est quidam actus
imperfectus et est via in formam. si ergo habitus sciendi atque per
alterationem per se oportet dare aliquos actus qui sunt quedam alteratio
per se atque scientia non autem possumus dicere quod actus intellectivi
sequentes habitum non sunt generatio sciendi vel sicut alteratio que est
via in scientiam quia tales actus non sunt ad scientiam non esse
via in scientiam. sed magis sunt quod habent esse scientiam et sunt effectus
via in scientiam. sic ergo per actus sensitivos non generatur sensus non esse
sentire sic ergo per actus intellectivos non generatur sensus non esse
actus tales actus generationis non sunt alteratio que sunt via
in sensum. sic habitus sequentes habitum non generant habitum
precedentem ipsum non sunt via in naturalem habitum. hic est ergo quod at
quod neque ergo sunt sequentes habitum est generatio illius habitus sed dicit
ditat respectum id est visionem et tactum esse generationes
sensuum. hic autem actus non generant sensus. sed magis ge-
nerantur ab eis sicut in intellectu actu sequentes habitum
efficiantur habitum ipsum. sed magis efficiuntur ab ipso.

¶ Deinde cum dicit que est ex principio. ostendit quod alteratio non est esse
scientiam quantum ad actus sequentes eam. quia tales actus
non sunt motus neque alteratio esse scientiam id probat quantum
ad actus precedentes ipsam per quos generatur scientia. est autem
primo vero sua talis generatur magis per quietem quam per quiete
actus generantes ipsum non sunt proprie neque motus. sed scientia
magis efficitur per quietem quam per motum. ergo actus precedentes
scientiam et generantes ipsam non proprie sunt alteratio neque
motus. nullo ergo modo est proprie alteratio esse scientiam neque quantum
ad actus precedentes neque quantum ad actus sequentes. primum
ergo ratione sic procedit quia prius autem quod scientia magis atque in
quiete quam in motu secundum quod dixerat inactibi. sic ergo neque
dicit ergo quod ea que est acceptio sicut ex principio quantum ad ac-
tus precedentes ipsam per quem atque scientia habitus que est via in scientia
non est proprie generatio neque alteratio quia anima fit sciens et pru-
dens in quietari id est per quietem et per residentiam. actus ergo pre-
cedentes et efficientes scientiam non proprie sunt alteratio neque
motus quia scientia non efficitur per scientiam et motum sed magis
efficitur per residentiam et quietem ¶ Deinde cum dicit sicut ergo

doctrine probat quod dixerat, scilicet quod scientia magis fit et magis generatur
cum quiete quam cum motu. Et est quod dicit. Secundo quod dicit probat in te-
rmino primo, scilicet probat hoc ex motu impediente actum. Secundo ex motu
... id est scilicet iuvenes instantes. Dicit ergo. Sicut ergo scilicet dormiens
potest uti scientia non existens infirmus aut ebrius. Sed cum aliquis dormi-
ens excitetur aut ebrius pauset aut infirmus
ordinetur, fiet tamen sciens propter uti scientia sua quamvis prius
non potuerit uti ea et non potest secundum scientiam suam agere sed immi-
nente perturbatione negante mentem in statum, id est quietem, invenit
eum post ad contemplandum sciens. Sic ergo in usu scientie potior
est quies et tranquillitas quam motus et turbatio. Sic et ac-
cidit scientie a principio magis fit cum corporis tranquillitate quod autem
quod existentia quam cum est in motu et perturbatione quod autem
quod existentia generatur scientie ex principio habitum, id est fit ad habitum quia fit per
magis per quietem quam motum. Et ita sumpta ipsa acceptio
est quedam perturbationis et quedam vero, id est quedam tranquillitas.

¶ Deinde cum dicit: Iuvenes ergo instantes. Probat hoc idem
ex motu impediente ... Dicit quod iuvenes infirmitas propter hoc
quod habent humores magis in motu et perturbatione ideo
non possunt addiscere, id est ita intelligere, id est ita meditare
sensibilibus sicut seniores quia multa perturbatio et multus mo-
tus accidit esse ipsis. Addit autem quod statur et pulsatur, id est expel-
litur huiusmodi motus et huiusmodi turbatio aliquando quidem a natura ut cum perve-
niunt ad perfectam etatem. Aliquando autem hoc fit ab invicem seminum
esse assuescunt ad exercitium studii tranquillantur in eis motus
mentis et efficiantur minus vagabundi. In utroque ergo huius, id est
utroque modo, scilicet a natura et ab exercitio accidit ad alterationem
esse prius quia sedantur motus corporis sicut sedantur motus dor-
mientes tamen surgat et fiat vigilat ad actum. Concludit quod
quod in est ergo ... quod quia est alterationis, id est ipsa alteratio est
in sensibilibus et in parte sensitiva anime in alia vero nulla parte est hu-
iusmodi alteratio vel passio, nam in parte intellectiva que est alia a
parte sensitiva non est alteratio vel passio, nam quia intellectus
... sensui et fantasie dicitur esse scilicet intellectus esse alteratio
passio quia non est alteratio passio ratione sui sed ratione
sensus et fantasie. ¶ Consequenter autem quod ... quod deinde est de iis
quam id quod dicebatur de dormiente ebrio et infirmo probat
quod acceptio scientie et usus eius magis fiunt ... corporis existente
in quiete et in tranquillitate quam in perturbatione et motu.
Et perturbatio et motus iste quod fit in infantibus est magis ...
... in infirmo vero et ebrio est magis per accidens ... natura.

¶ Consequenter ... in dormiente ... intentiva magis est in actu
suo propter quod tunc est tantus motus humorum quod si ad ym-
maginationem ... valde mobilis ...
... id est quia non possunt figere ymaginem ... ad ad-
... in se ipso experitur quod ... ymaginatur
... instantes ergo propter nimium motum in eis quia non
possunt habere mentem fixam ad ... sunt tales quia

dormientibus sicut ergo cum dormiens surgit et fiat vigi-
lans et veniat ad actum, id est veniat actu suis sensibus tranquilla-
tis eo motus ... et post ex tunc mentem suam magis
fixam habere ad ... Sic cum in infantibus sedantur mo-
tus vel per naturam vel per exercitium potest figere mentem suam ad
considerationes scientias. ¶ Consequenter quod in parte sensitiva fit al-
teratio ratione organi non autem ratione virtutis sensitive, quia
secundum philosophum si senex acciperet oculum iuvenis videret
sicut et iuvenis. Intellectum autem non fit alteratio neque ratio-
ne sui neque ratione organi quia non est virtus organica
sed si dicatur alteratio intellectus hoc est passivus omnino dicitur non
ratione sui et fantasie quibus utitur intellectus in ... sensibus
ergo non est alteratio omnino passivus cum dicatur hoc ratione organi
in quo fundatur ... intellectus ... sed intellectus ut
patet per ... est hoc omnino passivus.

Dubitabit autem utique quis utrum omnis motus etc.
Postquam philosophus probavit motum et comparando
ipsos motus ad invicem et ipsa mobilia quod est devenire
ad motorem primum quia in probatione supponebatur motus
et mobilia esse comparabilia ad invicem. Consequenter ista in-
vestigare intendit quomodo motus quibus motibus comparabiles
sunt. Possumus autem si volumus sequi continuare hanc partem sic
continuare ad precedentia ... totum hunc librum in-
tendit philosophus invenire ... rationes ... ad a se
ipso moveatur ... ita ut ... sit devenire ad motorem
primum vel sit abire in infinitum in motibus et motis. Et ...
... motus et motum sint ... comparabilia ... requiratur
comparatio in motibus. Expeditis ergo ... rationibus hoc ex-
sequitur questio. Et est quod dicit quia primo de hac questione
... dubitando ... vel secundum ... non equivoca
est ... quod dicit quia primo exponit hanc questionem quod non
omnis motus cum motu sit comparabilis. Secundo arguit
ad partem contrariam ibi. ... Dicit ergo quod dubitabit
utique aliquis utrum omnis motus omni motui sit comparabilis
aut non et ostendit quod non omnis omni sit comparabilis. Patet quia si
ergo omnis motus est comparabilis omni motui et equaliter velox
est quod in equali tempore movetur per ad equale ... contingeret esse
tempore durare motum aliquem rectum et circularem sicut sit
comparabilis erit aliquis motus circularis equalis recto ... erit
maior et minor si duret per maius vel per minus
tempus. Aliquando ad hanc sequitur magis inconveniens quia si
quilibet motus est comparabilis cuilibet erit alteratio et quedam loci
mutatio equalis cum in equali tempore ad quod alteretur
... non durare, id est moveatur localiter erit sicut est
passio quod ... per alterationem equalis longitudini, id est spatio
... per motum localem sed hoc est impossibile ergo et
... quod quilibet motus sit comparabilis cuilibet ... ergo si
cum in equali tempore moveatur per equale tunc est equalis

velox. non potest accipi equalis velocitas non potest esse comparatio inter alterationem et motum localem quia passio omnis que equatur per alterationem non est equalis longitudini spatio quod acquiritur per motum quia non erit alteratio equalis loci mutationi neque erit minor neque maior ea quia non comparantur ei quia si sit est non omnis motus est comparabilis omni motui. **D**ubitatur hic an verum sit secundum hanc conclusionem quod si motus rectus esset comparabilis circulo quod rectum spatium vel rectam lineam esset equalem circulo. et sic non sequitur quod loci mutatio esset comparabilis alterationi quod passio esset equalis longitudini.

Dicendum quod ista tempore sunt comparabilia esse quod reperitur maius et minus et equale. si ergo motus rectus esset comparabilis circulo tunc motus rectus posset esse equalis circulo. cum ergo motus habeat quantitatem ex magnitudine et sit rectus aut circularis quia magnitudo esse quam est recta aut curva non potest esse quod quantitas motus recti sit comparabilis quantitati motus circularis nisi magnitudo recta sit comparabilis magnitudini circulari. Immo quia motus sumunt infinitum et speciem extremis ad quos sunt non est inconveniens motus ipsos esse comparabiles adinvicem non tamen acquisita per motum adinvicem comparari possunt quia si alteratio est comparabilis loci mutationi passio acquisita per alterationem comparabilis longitudini et spatio acquisito per motum potest ergo dici per se loquendo quod passio sit maior quam longitudo aut quod sit equalis sibi que omnia sunt inconvenientia.

Deinde cum dicit. Iterum autem. obicit ad predictam conclusionem quod dicitur quia omnem motum rectum esse comparabilem circulari secundum magis et minus. sic probat hic motus comparabiles secundum equalitatem. et Aristoteles non dicit. dicit ergo in circulo autem aut recto quod contingit similiter non sit in circulo quam non est sit in circulo composito vel recto quia unius sunt ad motum et hic in recto sic in circulo sicut ergo motus rectus est comparabilis recto quia potest ibi esse velocius et tardius sic motus circularis erit comparabilis quia potest ibi esse velocius et tardius. ideo videtur quod motus nunc est secundum similiter in motu circulari motum circularem velociorem aut tardiorem sit necesse est velocior aut tardior motui recto. hic quod ponitur similiter inclinatus ad deorsum. **C**onsequenter autem inconveniens hic in hac consequentia quia sic si duo mobilia moveantur motu recto unum sursum aliud deorsum statim apparet quod unus motus potest esse velocior alio. sic si unum mobile moveatur recte et aliud circulariter statim apparere potest quod unum motum potest velocius alio. si ergo motus recti et circularis sunt comparabiles adinvicem quia reperitur velocitas maior et minor velocitas motus rectus erit comparabilis circulari quia inventa est maior et minor velocitas esse potest. **D**einde cum dicit. Aristoteles non dicit ergo quod si motus rectus et circularis sunt comparabiles secundum equalitatem ut si circularis sit curva maior sit recta circularis sit circa equalis recte rectus pro eis motus circularis

equalis recto ideo ait quod non dicit in ratione .a. secundum rationem sicut dicitur quod motus circularis velocior esse velocior motum autem motum tardiorem. erit autem secundum hoc circularis maior et minor recto quia est maior et minor ratione scilicet quod sit et equalis sit in .a. tempore ad mobile pertransibit ipsum .b. in spatium ad circulare aliud mobile in .a. transit .c. in spatium rectum. si ergo motus circularis est velocior quam quod mobile motu recto .b. erit maius ipso .c. quia hic est ratione velocitatis quod in equali tempore pertransit maius spatium. ergo in minori tempore potest pertransire equale spatium quare in minori tempore quam .a. potest transiri tamen a velociori de ipso .b. quantum est ipsum .c. ideo ostendit quod deinde est .i. diffinitum est sic esse velocius quod si in equali transeat plus et in minori equale. si ergo in tempore est equale spatium pertransitum a velociori quia erit aliqua pars ipsius temporis .a. in quo transibit velocius totam partem ipsius .b. quantum sumpsi est ipsum .c. addit autem quod ipsum .c. transit in toto tempore. consequentiam cum motum circularem posuit sit mobile velocius plus apponetur de tempore in transeundo .c. quam in transeundo tamen de .b. quantum est ipsum .c. quia si in toto .a. transit .c. in parte temporis .b. quantum est ipsum .c. ideo ostendit quod ad .a. transibit tamen de .b. quantum est ipsum .c. ideo ostendit quod ad non si circulare et rectum sint comparabilia secundum magis et minus accidit quod non deinde est .s. quod sunt comparabilia secundum equalitatem accidit ergo rectum esse equale circulo. **C**onsequenter autem quod circulare et rectum non possunt comparari secundum maius et minus quin sic comparentur secundum equalitatem. nam si hoc spatium circulare debet esse maius recto quia motum ubi esse velocius et in equali tempore plus transit de spatio minori tempore .a. velocius in maiori tempore transibit equale spatium quia et spatium ita quod in minori tempore transibit equale spatium quia est dare maiorem vel minorem licet circularem quam rectam est et est dare equale. **D**ubitatur hic an utrum verum sit quod dicitur in hoc quod sit contingit est dare maius et minus quod necesse est est dare equale vel aliquid quod non. nam angulus qui sit ex circumferentia circuli et diametro est omnium acutorum amplissimus ut probatur in geometria. reperitur ergo angulus rectilineus minor tali angulo contingentie ut omnis angulus rectilineus acutus et recto angulo contingentie reperitur angulus maior ut omnis angulus rectus et obtusus. nullus tamen reperitur talis angulus equalis quia non est dare angulum rectilineum qui sit rectus acutus aut obtusus. **D**icendum quod ista esse contingit reperire reperire maius et minus non est unum et equale non est unum non in his que sunt eiusdem rationis et que sunt comparabilia et in quibus reperitur maioritas et minoritas. si ergo angulus reperitur lineus et angulus contingentie erunt comparabilia et erunt eiusdem rationis deinde esse talia reperire maius et minus necesse reperire equale quia si eiusdem ratio quantitatis esset multiplex licet alongari ut minore abscinde comparatio ergo excessu remanet equalitas angulus ergo contingentie neque est maior neque minor angulo rectilineo quia tales

angulum non sunt comparabiles nec eiusdem rationis quia non oportet inter talia equalitatem reperire. Intentio ergo philosophi est quod licet vera propositio esset comparabilium hec declarari quod ut proprie dici possit maior eadem denominatione possit dici equalis quod tamen statim sit probatum talia non esse comparabilia.

Et quecumque non equivoca etc. Postquam executus est de comparatione motuum dubitando et obiciendo adiuvans partem. Inprimis ista exequitur de tali comparatione veritatem determinando. Et quod est 3 quia primo venatur ea que requiruntur ad hoc quod aliqua sint comparabilia. Secundo exequitur investigat quomodo motus sunt comparabiles adinvicem. Tertio dat quandam regulam de comparatione motuum. Secunda ibi: sit autem motuum. Tertia ibi: quum aliud movens. Adhuc prima pars tres sunt quia ad hoc quod aliqua sint comparabilia tria requiruntur. Primo quod non sint equivoca. Secundo quod non dicantur idem secundum prius et posterius. Tertio quod habeant eandem naturam. Secunda ergo ibi: quia primo ostendit quod comparabilia non debent esse equivoca. Secundo quod debent idem habere secundum primum. Tertio quod debent habere eandem naturam. Secunda ibi: at prius quod. Tertia ibi: aut minime. Dicit ergo quod quecumque non sunt equivoca omnia comparabilia sunt ut puta quia non comparabile est utrum acutius sit stilus aut alia aut acutior vinum aut alia ut ultima corda. Ista enim non sunt comparabilia quia equivoca non comparantur adinvicem. Acutum ergo in corda citherice sive in sono non est comparabile acuto in vino vel acuto in magnitudine. Sed acutum in una corda est comparabile acuto in alia corda. Ideo videtur quod ultima corda est comparabilis ei corde que est iuxta ultimam. Potest enim dici quod vox unius corde sit acutior quam alterius quia per acutum idem id est secundum eandem rationem reperire in utraque cordis cum ergo declarare et rationem non sunt eiusdem rationis non est idem velox hic et ibi ergo talia sunt comparabilia. Sed si velox in motu locali recto non est comparabile veloci in motu locali ab aliquo aut hoc multo minus velox in alteratione est comparabile veloci in loci mutatione.

Deinde cum dicit quod acutum equivoce dicitur ut reperitur in magnitudinibus et in saporibus et in sonis. Acutum enim dicitur contrarium acutum a sapore et a sono. Nam acutum in corporibus opponitur obtuso in saporibus acutum in saporibus opponitur dulci vel amaro vel alicui alii contrarie saporum. Acutum enim in voce opponitur gravi et quia talia non sunt comparabilia ideo acutum in stilo in magnitudinibus et in vino id est in saporibus et in cordis id est in vocibus non est comparabile.

Deinde cum dicit et quod ex hoc solvitur ratio facta in principio arguebat enim quod quia in motu recto et circulari reperitur maior et minor velocitas ideo tales motus comparabiles sunt. Hec autem sic solvitur velocitas esse hic et ibi non est proprie maior nec minor quia non dicitur quod univoce quia sicut acutum in voce non est maius aut minus quam acutum in sapore quia acutum hic et ibi non est eiusdem rationis sic velocitas in motu locali recto non est maior aut minor quam velocitas in motu locali ab aliquo quia velocitas hic et ibi non est eiusdem rationis arguebat ergo ista ratio ex suppositione falsa. Ostendebat enim tales motus esse comparabiles quia velocitates eorum comparabiles sunt quod patet esse falsum quia si velocitates in hiis motibus localibus non sunt comparabiles et motus ipsi motus comparabiles sunt multo magis non erunt comparabiles velocitates in alteratione et in motu locali et multo minus tales motus comparabiles erunt.

Deinde cum dicit utrum inter equivoca possit esse comparatio et videtur quod sic. Nam acutum in magnitudinibus et sonis dicitur equivoce et tamen hoc dicitur comparabilia. Acutum enim in magnitudinibus ex hoc videtur esse assumptum quia velociter pungit tactum. In saporibus vero quia velociter pungit gustum. In sonis autem quia velociter movet auditum. Sic ergo acutum in sonis velocius movet auditum quam in saporibus moveat gustum. Et in magnitudinibus movet tactum videtur hic acutum acutius esse illo quia in talia acuta potest esse comparatio obstante quod inter ea habeat esse equivoce.

Ad quod dicendum distinctione opus est nam pure sunt equivoca et ea que sunt in sola voce. Quedam autem sunt pure univoca que sunt eiusdem speciei specialissime. Quedam autem sunt analoga et hec dupliciter gradu quia quedam analoga magis appropinquant ad univocationem ut analoga generum. Quedam vero magis appropinquant ad equivocationem ut analoga transcendentium vel quedam analoga secundum quod est hic non gradu unitas generis. Unde est ergo quod locus dicitur genus unitatem perfecte non quia sic sit proprie locorum. Sed quia analoga que latet in generibus multum appropinquat ad univocationem. Dicit autem eas equivoce perfecte non quia sic sit sed quia hec analogia multum appropinquat ad univocationem. Distinctio dominis predicti restat distinguere de comparatione. Comparatio enim attenditur inter hec aliqua unitatem ad invicem. Unitas autem aliquorum dicitur proprie accipi vel secundum proportionem vel secundum proportionalitatem. Illa autem secundum proportionem invenitur que adinvicem habent aliquam habitudinem vel aliquam comparationem non proportio est duarum quantitatum alterius ad alteram certa habitudo ex quo apparet quod non est proportio nisi inter ea que sunt eiusdem rationis. Unum enim ad superficiem vel linea ad corpus non est proprie proportio. Sed linea ad lineam et superficies ad superficiem potest esse proportio dupla vel tripla vel aliqua alia species proportionis sed potest reperiri unitas et analogia secundum proportionalitatem et hoc non est verum adinvicem sed secundum comparationem unius rei ad aliam. Est enim proportionalitas ut tradit Euclides in v. geometrie quedam similitudo proportionum quia non est inconveniens proportionem reperiri inter res diversorum generum et inter ea que sunt eiusdem rationis. Propter hoc licet non sit proportio unius ad superficiem quia non est inter ea declarata habitudo. Sed tamen

inter talia esse proportionalitas id est similitudo proportionum quia sicut se habet una superficies ad aliam ita se potest habere una linea ad aliam. Ex hoc autem apparet quod comparatio plus importat aliquid unitatis sicut dictum est unitas scilicet proportionis et proportionalitatis dicitur potest esse comparatio scilicet secundum proportionem. Proportionalitas vero quia unitas secundum proportionem dicit habitudinem rerum ad invicem et secundum se, unitas non secundum proportionalitatem dicit habitudinem verum per comparationem ad alia et non secundum se. Ideo que sunt comparabilia secundum proportionem sunt comparabilia simpliciter; sed que sunt comparabilia secundum proportionalitatem secundum quod huiusmodi sunt comparabilia ad invicem abusive. Cum ergo queritur que sunt comparabilia et que non, dicendum quod nec univoca sunt comparabilia simpliciter et secundum proportionem quia inter talia ad invicem potest esse certa et determinata habitudo; analoga vero sunt comparabilia large et secundum proportionalitatem quia licet inter talia non possit esse simpliciter proportio est tamen inter ea similitudo proportionum, tanto tamen analoga magis et minus recedunt a comparatione simpliciter quanto magis et minus recedunt a pura univocatione propter quod analoga tamen scientia magis impedit comparationem simpliciter quam analoga quae minus recedunt a univocatione. Que vero sunt pure equivoca secundum quod huiusmodi nullo modo sunt comparabilia nec secundum proportionem nec secundum proportionalitatem quia pure equivoca non dicuntur nisi sola unitate nominis quia cum nomina sint ad placitum [illegible] et non eodem modo nominari posset vel secundum proportionalitatem inter eos et non. Sed inter pure equivoca comparatio esse potest. Ex hoc solvitur ratio in contrarium; sed non acutum in magnitudinibus in saporibus et in sonis non sunt omnino equivoce sed est ibi aliquis modus analogie propter quod licet inter talia non possit esse proportio et comparatio simpliciter potest ibi esse tamen quedam proportionalitas et comparatio large. Acutum in voce et in sapore non est habitudo secundum se est tamen ibi proportionalitas et habitudo per comparationem ad alia quia sicut acutum in voce movet sensum in saporibus movet gustum et in magnitudinibus movet tactum quia est ibi proportionalitas similitudo magis similitudo proportionum non proportio et est ibi comparatio non simpliciter sed large. Ulterius forte dubitaret aliquis quia non videtur verum esse quod philosophus ait quod omnia non equivoca sunt comparabilia nam ut diximus est reperire ad hoc quod aliqua sint comparabilia nulla quod sint equivoca quod habeant idem nomen proprium et quod dicant eandem naturam ut philosophus velle videtur. Dicendum quod licet requiratur ad hoc quod aliqua sint comparabilia tamen ita sese consequuntur nam philosophus hic appellat equivoca quecumque non sunt univoca et ergo intentio eius quod quecumque non sunt equivoca id est quecumque sunt univoca sunt comparabilia quia ergo univoca ut patet habent idem nomen et dicunt eandem rationem bene dicitur quod quecumque non equivoca sunt comparabilia quia ad esse sic non equivoca ut ipse accipit requiritur habere idem nomen

proprium et dicere eandem rationem. Deinde cum dicit aut primum quidem. Venatur quod requiritur ad veram comparationem scilicet comparabilia debent habere idem nomen proprium esse quod est quia primo ait comparatio determinata. Secundo obviat istam. Tertio ex hoc solutione concludit intentum. Dicit ergo quod ad hoc quod aliqua sint comparabilia oportet habere idem nomen proprium. Secundo ibi aut et in his. Tertio ibi quoniam propter quod. Dicit ergo quod aut primum quod hoc quod dictum est non est verum nam quod si non sunt equivoca quod sint comparabilia. Consonant ut supra habitum multum quod in aqua et in aere idem significat et tamen multum quod hic et ibi non sunt comparabilia. Si autem non id est si non est verum quod multum in aere et in aqua idem significet, duplum quod significet idem quod dicit quia si dubitaretur de multo utrum significet hic et ibi idem, de duplo tamen non est dubium. Duplum enim sive sumatur in aere sive in aqua non [illegible] idem significat et non comparabilia ergo non omnia non equivoca sunt comparabilia.

Consequenter autem in verbis in hoc consistit quia univoca secundum idem nomen habent eandem rationem. Cum ergo duplum in aere et in aqua eodem modo diffiniatur quia utrobique sumitur equivoce quia hic et ibi diffinitur quod est proportio duorum ad unum utrobique sumuntur univoce quia hic et ibi non sunt comparabilia non omnia univoca vel non equivoca sunt comparabilia. Deinde cum dicit aut et in his, solvit obiectionem factam dicens quod aut dicendum quod et in his scilicet in multo et duplo est eadem ratio propter quod habent in aere et in aqua [illegible] supra talia dicuntur equivoce hic et ibi. Ideo videtur quod et namque multum equivocum est et etiam supra duplum est equivocum hic et ibi. Sed quorundam rationes equivoce sunt ut si aliquis dicat id est diffiniat multum est tantum ad hoc si quis diffiniat duplum quod est tantum et equale equivocum id est talis diffinitio dupli et multi erit equivoca quia [illegible] et si [illegible] diffinitio unum statim erit equivocum scilicet id est si unum et equale in aere et in aqua sumitur equivoce sequitur quod duo id est duplum et per consequens et multum sunt equivoce.

Consequenter autem in verbis his consistit nam quod dicitur hic [illegible] eandem rationem sunt univoca mentitur quod ista ratio non debet esse eadem solutione non debet esse equivoca sed univoca duplum ergo et multum in aere et in aqua dicuntur equivoce. Nam si diffinitio dupli est quod est proportio duorum ad unum licet hec diffinitio dicatur duplo in aere et in aqua tamen hec diffinitio est equivoca hic et ibi non dicitur unitas quantitas id est pugilli aeris et aque non dicitur eandem rationem quantitatis quia non est tantum de materia in uno pugillo aeris sicut in uno pugillo aque quia si unum hic et ibi dicitur equivoce et duo et si unum et duo dicuntur equivoce tota diffinitio dupli scilicet proportio duorum ad unum erit equivoca. Sic etiam si diffiniretur multum et diceretur multum est quod est tantum id est quod habet tantam quantitatem dato quod hec diffinitio conveniat multo in aere et in aqua tamen hec diffinitio esset equivoca quia tantum in aere et in aqua non sunt univoca.

Consequenter autem quod duplum hic dicitur esse tantum et equale quia ad dicitur esse duplum ad aliquid oportet bis continere propter quod ipsum solum dicitur esse tantum proprium [illegible]

tantum est tantundem et ad hoc equale quod est bis tantundem. cum ergo tantundem idem sit quod equale, idem est esse tantum et equale quod est bis tantundem vel quod est bis esse vel quod est duplum duobus. ergo motus potest esse duplum vel quod est tantum et esse vel quod est proportio duorum ad unum utrumque. i. differentia aliquo modo tangitur in textu. ¶ Secundo autem quia dicitur in libro de generatione si elementa sunt comparabilia secundum quantitatem necesse est esse aliquid idem in omnibus hiis comparabilibus quo mensurantur. nam vel dicitur ex uno pugillo aque fiunt .x. aeris, tantum ergo in aqua vel tantum in aere vel unum in aqua et unum in aere non simpliciter unitate quia unum in aqua equalis decem in aere. ¶ Secundo autem quod ex solutione questionis respondit plane ondendo quod comparabilia debent habere idem subiectum nam cum idem variatum sibi variet differentiam et faciet eam equivocam quia duplum applicata ad aerem et ad aquam non univoce sumitur. si comparabilia non habent idem subiectum non habent eandem differentiam nisi equivoce quia non erit univocatio et per consequens non erunt comparabilia. ¶ Deinde cum dicit quando ergo quando. ex solutione questionis premisse ostendit quod comparabilia oportet habere idem subiectum primum quod supra tangitur, et sic deinde propter quod dicit quod comparabilia sunt alia vel non. considerandum quod sit et una eorum non .i. sit dicte univoce autem quia sunt in alio .i. in aliquo ut habent aliud primo susceptivo sunt comparabilia. comparabilia ergo debent univoce et habere ad idem primo susceptivum quia si tale susceptivum remotum esset non oportet propter hoc comparationem impedire. equus ergo et canis comparabilia quia sunt utrumque sit album. nam equus et canis dicuntur secundum primum subiectum albi, est superficies. idem autem quod in alio .i. primo est albedo est subiectum quod superficies. Ad hoc ergo in cane et in equo est comparabilis sit magnitudo hic et ibi est comparabilis. nam primum subiectum magnitudinis equi et canis est idem .s. substantia corporis mixti. aqua autem et vox non sunt comparabiles secundum magnitudinem ut dicatur vox est maior quam aqua. nam magnitudo hic et ibi sunt in aliquo non eodem .i. sunt in alia et alia non sunt in alio et alio subiecto magnitudo .n. aque ut in subiecto fundatur in substantia. sed magnitudo vocis ut in subiecto fundatur. ¶ Dubitatur si ad hoc quod comparabilia requiritur subiectum idem primum et non idem subiectum remotum. ¶ Ad quod dicendum quod comparabilia requirunt esse eiusdem rationis. quod quod ergo diversitas rationis et differentie comparationem impedit eorum comparationem. cum ergo subiectum remotum non ingrediatur differentiam. ergo subiectum accidentis sed subiectum primum non diversificabit differentiam accidentium subiectum remotum secundum primum. hominis. ingreditur differentiam simul. sed naturaliter requirit ergo quod comparabilia habeant idem subiectum primum quia diversitas talibus subiectis diversificans differentiam eorum et per consequens impedit eorum comparationem. ¶ Deinde cum dicit autem mihi est investigandum est quod requiritur ad comparationem. scilicet quod comparabilia habeant eandem naturam. et est quod dicit. quia probat quod ad comparationem requiritur in comparabilibus ydemptitas nature. secundo concludit ex dictis. dicit quod ad comparationem est requiritur. utrum unitas sibi et ydemptitas nature vel non ergo solum susceptivum. et per hoc patet impedit talem rationem comparabilia ergo

debent esse univoca et dicunt dicere quod univocum non ergo sola unitas subiecti requiritur ad comparationem sed requiritur quod omnia describerent quod univocum et non diversificarent secundum propter diversitates subiectorum. nam si res non solum ex subiectis sed etiam ex scriptis et expressa non habent diversitatem non solum diversitas subiectorum sed etiam diversitas naturarum impediret comparationem et ad hoc quod aliquid erunt comparabilia requiritur non solum quod habeant idem subiectum primum sed quod habeant eandem naturam. dicere ergo quod sola diversitas subiectorum impedit comparationem et nullam mentionem faceret de diversitate naturarum est quod res quod est de se et ex natura propria non diversificatur sed diversitas eius erit ratione subiectorum. hic est ergo quod ait quod minus est quod sit supra dicere quod sola diversitas subiectorum impedit comparationem et nullam mentionem facere de diversitate naturarum. erit omnia unum facere. si ergo quod unumquodque est dicere aliquid quia est in aliquo. minus est ergo ex hoc quod idem erit et esse et dulce et album. sed est in alio et alio si est diversitas in tali et talibus idem contingit quia sunt in alio et alio subiecto. ¶ Secundo autem quia idem forte plus hic ait quod ad hoc quod aliqua sint comparabilia non sufficit dicere quod habeant idem subiectum primum sed quod habeant eandem formam et eandem naturam. et destrueret errores platonicorum qui ponunt ydemptitatem rerum quantum ad formam et ydeam et diversitatem quantum ad materiam et subiectum. ¶ Deinde cum dicit aliquid susceptivum ponit secundam rationem quod talis est. aliquid et aliquid susceptivum requirit aliquam et aliquam naturam. et aliquid et aliquid mihi requirit aliquam et aliquam formam. quia si ad comparationem requiritur ydemptitas subiecti ut omnium est sed quod requiritur vel ydemptitas nature quia si esset vel diversitas nec esset diversitas subiectorum. de hac autem ratione non plus ponit nisi quod susceptivum non est contingens. i. non quodcumque et in diversis. sed est unum primum susceptivum unius nature quia diversitas primo subiecto. s. susceptivo diversitate nature et econverso. et si ad comparationem requiritur unitas unius requiritur vel unitas alterius et econverso. ¶ Deinde cum dicit ergo non solum. ex hiis que dixerat concludit propositum scilicet que requiruntur ad comparationem dicens. sed ergo quia ita est oportet comparabilia non solum non esse equivoca non equivocata. sed etiam non habere differentiam neque in quo neque quo ad naturam neque in quo .i. quantum ad subiectum. dicendum autem sic color dicitur diversorum et non dicitur natura una neque forma una. quia ergo non dicitur una forma non ergo secundum hoc .i. secundum colorem est comparabile ad invicem. dicendo dicere quod album non est quod sit magis coloratum quam nigrum. sed in suo comparatum comparantur non secundum colorem aliquid .i. secundum colorem specialem. sed comparantur magis quam color .i. comparatur secundum colorem in communi quia non potest fieri comparatio sed secundum album .i. secundum colorem specialem potest esse super comparationem. ¶ Dubitatur si adhuc quomodo se habent ad invicem hec tria que requiruntur ad comparationem. ¶ Ad quod dicendum quod se habent secundum ordinem. nam primum sequitur ex secundo et tertium sequitur ex secundo et primo. forma non invenitur necessario univoca quando

ergo habent candorem non secundum quod habent idem subiectum primum. Primum autem secundo ex hoc, et tertio: nam habentia candorem non et idem subiectum habent candorem differentem et sunt non equivoca utrumque. Igitur de differentiam accidentium nisi quod pertinet ad esse et ad subiectum eorum. Habent ergo candorem non et idem subiectum et esse equivoca et habent candorem differentem ut patet secundum hanc sententiam.

Utrum autem omnis motus equivelox etc. Postquam enumeravit ea que requiruntur ad hoc quod aliqua sint comparabilia, prout tactum est, ut dicebatur, investigat quando motus sunt adinvicem comparabiles. Et est quod dicit: quia primo in generali proponit quod non quilibet motus cuilibet est comparabilis. Secundo descendit ad diversa genera motuum quando recipiunt esse comparatio. Quia si aliquis circularis, dicit ergo quod sicut est in aliis comparabilibus sic est et esse motum qui est equivelox, quod movetur in equali tempore per equale spatium magnitudinis et hoc in tali longitudine que sit eiusdem speciei. Quia ergo non est sic quando aliquis est alteratio, alius non ductum localis, quia tales motus non solum differunt specie sed et genere non sunt comparabiles; ideo autem etiam nec equales erunt nec velocior vel alteratio et loci mutatio. Sed inconveniens est talia esse equivelocia vel esse comparabilia, tamen autem est quia motus habet plures species. Secundo autem est quod sicut est in aliis comparabilibus quod non potest esse comparatio nisi sint eiusdem speciei sic et esse motuum; oportet enim tamen esse et tale ad hoc esse eiusdem speciei quod atque per motus aliquos ad hoc quod motus illi sint comparabiles. Cum ergo motus habeat plures species, non omnis motus sunt eiusdem speciei, non quilibet motus cuilibet motui comparari potest. Deinde cum dicit: quia si in equali. Existere de diversis generibus motus quando in eis habet fieri comparatio. Et est quod tertio fiet, quia primo ponit quando habet fieri comparatio in motu locali, secundo quando in alteratione, tertio quando in generatione et corruptione. Secundam partem ibi: de alteratione autem. Tertiam ibi: et in generatione etc. De augmento autem et diminutione mentionem non facit de motu, quia secundum quosdam eadem ratio est de augmento et diminutione et de motu locali, vel potius dicere et fortasse melius quod propter ea que dicit de comparatione alterationum sufficienter habetur potius quando habet esse comparatio in diminutione et augmento. Est ergo primum quod tertio fiet, quia primo ponit quod non quilibet motus localis cuilibet comparabilis. Secundo inquirit tamen per quam impeditur comparatio in motu locali. Tertio ex hiis que dixerat concludit motus locales non esse comparabiles nisi sint eiusdem speciei. Secundam partem ibi: neutrum ergo etc. Tertiam ibi: quare quod in equali. Quia si que sunt ducta in equali tempore equali longitudine sunt equivelocia, quia ergo sic diffinitur equivelox quod in equali tempore pertransit equalem longitudinem, sicut propter hoc vellet omnia mota et omnes motus habere comparationem adinvicem, erit equale vel erit comparabilis rectus et circularis, quod est inconveniens; non obstante diffinitione data de equivelocitate non quilibet motus localis est comparabilis cuilibet. Secundo autem quod quia unius alterum per

equale tempore durare motum rectum et circularem. Quidam habent esse equivelocem illi et esse comparabile illi. Sed hoc non, quia velocitas sed recti et circularis ut supra dicebatur, ut superius fuit equivoce, ideo inter ea esse non potest. Deinde cum dicit: utrum ergo etc. Inquirit causam quare non quilibet motus localis est comparabilis cuilibet, ut quare rectus non est comparabilis circulari. Dicit ergo: utrum ergo causa est quod super talia non sunt comparabilia quia loci mutatio genus est, aut causa est quia linea genus; tempore quidem enim non potest esse causa huius impedimenti, quia tempus semper est idem et athomum, idest indivisibile secundum speciem. Solvit questionem et dicit: aut sit utrumque est causa huius impedimenti. Motus enim rectus non est comparabilis vero circulari tum quia hic motus differunt specie, tum quia magnitudines autem hec super quas fiunt hi motus specie differunt; et loci mutationis species habent. Nam admittit speciem in spatio vel in magnitudine, sequitur diversitas in motu. Ergo diversitas speciei hic et ibi impedit comparationem. Addit autem quod diversitas instrumentorum talem comparationem non impedit. Dicit: aliud autem est in quo, idest instrumentum in quo fit motus, est diversum, ut si sint pedes tale instrumentum quo ambulo, si alie quo volo, sed non propter diversitatem talem impeditur comparatio motus. Solvit dicit: aut non sed loci mutatio et alia et diversa secundum speciem figuris, idest per diversitatem figurarum.

Secundo autem quod secundum quamvis diversitas instrumentorum non diversificat motum secundum speciem et propterea non impedit comparationem motuum, sed hic diversitas solum diversificatur secundum speciem quantum ad motum, sed hec diversitas loci alia quod diversitas instrumentorum. Vult exponit sic: sicut quando loci ... ad ... sed quod non quod fiat quod loci mutatio sit ... ut sit alia secundum speciem in quantum expositio melior esse videtur ut dicatur quod loci mutatio non est autem secundum speciem in figuris, idest ... sed est secundum speciem figuris, idest per figuras spatiorum. Quia si motus spatii sit ... et quia sic alterius sit motus ... sed rectus et circularis non erunt comparabiles adinvicem. Deinde cum dicit: an quando diversitas magnitudinum et quando diversitas subiectorum impedit comparationem.

Dicit quod ut supra dicebatur quod diversitas subiectorum remotorum non impedit comparationem, sed diversitas subiectorum propriorum et proximorum impedit comparationem, ideo ut dicebatur album in homine et equo non obstante quod homo et equus differunt specie, quia homo et equus non proxima subiecta albedinis sed superficies; et quod dicitur est de albo potest intelligi de spatio secundum quod spatium facit comparationem motus. Quia si accipiatur spatium proximum diversitas talis spatii comparationem impedit; ideo rectum et circulare impedit comparationem. Si spatii ... comparationem non impedit. Lignum autem et lapis comparationem non impediunt motuum, quia talia sunt subiecta remota, si unum movetur super spatium lapideum et alterum super spatium ligneum, dummodo tamen spatia essent eiusdem speciei non propter hoc impediretur comparatio talium motuum. Nec propter hoc motus rectus et circularis differunt specie. Sed si sic dicatur quod dummodo ... occurrit nobis quoddam dubium, quia videtur quod diversitas subiectorum remotorum comparationem impediat, nam subiecta proxima videntur fundari

in subiectis remotis ut si qualitas fundetur in quantitate quantitas
autem fundabilis ita quod substantia et si non est secundum quantitatem tamen in-
mediate secundum quantitatem omnia autem accidentia diversificantur non solum secundum
subiectum proximum sed etiam secundum subiectum remotum. nam diversitas subiectorum
remotorum facit ad diversitatem accidentium et ipsorum comparationem.
Secundo dicendum quod inter causas remotum et proximum uno modo accipi-
untur ut possibile et immediatum ut si florationis arboris
causa remota est sol et virtus pabulativa est causa propria et quo-
dammodo est in terris efficiens sed virtute terrae mediante et radice
subiectorum ut si qualitas fundatur in subiecto mediante quantitate subiectum sic
dicitur esse secundum qualitatis remotum quod est subiectum eius radica-
le et possibile quantitatis non erit subiectum proximum quia erit subiectum
immediatum. aliud vero remotum et proximum ut accipi-
untur ut possibile et immediatum sed est sicut potentia et per actum
ut dicatur subiectum primum quod est subiectum potentia. remotum vero quod est subiectum
per actum et sic accipiuntur remotum et proximum sicut per se et
per accidens. propter quod non habet dubium quod quia nam licet subiecta prima
diversificantur ex subiectis remotis idest ex subiectis possibilibus subiecta
tamen per se non diversificantur ex subiectis per accidens. Et ideo ergo in
tertio physicorum dicitur quod comparabilia debent habere idem subiectum primum et
non idem subiectum remotum quia debent habere idem subiectum per se et
non oportet quod habeant idem subiectum per accidens. Ultimus autem quia
albedinem hominis non quaerit. dicendum est. Ad quod quia ut quod in diversis
tibus speciebus nullo modo possint esse accidentia eiusdem speciei ut si ca-
nis et equus dicuntur diversas species subiecti cum subiecta sint radicale et
possibile subiectum accidentium. Verum quod in diversis speciebus subiecti de
necessitate sunt diverse species accidentium quia in cane et equo quia
verum erit accidens eiusdem speciei albedo ergo sed in diversis speciebus non
erit eiusdem rationis sicut in istu (?) vacans et iacere propter diversi-
tatem subiectorum eiusdem rationis esse non possunt canis ergo et equus non
erunt secundum albedinem et quia dictum est de albo intellige de mo-
tu ita quod duo alba diversa specie secundum velocitatem et tarditatem
motus comparari non possunt. Ad quod quia non differunt ab eodem secundum
idem tamen ab eodem realiter sed alia et alia ratione sumpta sunt di-
versa non est inconveniens. quod quia non sit de homine et de aliis tamen
corporibus sicut una anima secundum formam immo secundum opinionem philosophi ut
in haec eadem ratione patebit forma generis non est alia a forma
speciei idem ergo per eandem formam est equus animal et corpus et tamen nulli
dubium est quod alia proprietas realiter secundum ipsum in eo quod animal
equus et alia in eo quod animal et alia in eo quod corpus sic ergo ab eodem
realiter sed alia et alia ratione sumpta possunt sumi diversa sic
a diversis sub eadem ratione acceptis possunt sumi idem eiusdem ra-
tionis est quod ab eodem in eo quod idem sumatur diversum et quod a diver-
sis non in eo quod diversa sumatur idem. quod quia ergo sumitur a ca-
ne et equo vel a quibuscumque aliis diversis specie in eo quod
diversa sunt oportet idem esse diversum sed quia sumuntur a talibus non in
eo quod diversa sunt sed in eo quod eadem non oportet talia esse diver-
sa non enim est inconveniens quod albedo in cane et equo sumatur

ab eis in eo quod diversa sunt et tamen albedo sic et sic dicta quod u-
nitatem et sit eiusdem speciei. sed idem albedo sic et sic est eiusdem speciei quia
non sumitur ab equo ut equus est nec a cane ut canis est
nec sumitur a cane et ab equo ut sunt diversa. sed ut con-
veniunt aliquo modo mixtionis equus ergo et canis erunt secundum
albedinem per accidens. corpus autem sic mixtum et sic situatum erit
secundum albedinem per se idem albedo sic et sic erunt comparabilia quia eadem
sunt per accidens non est diversitate necessarium quod sunt per se. apparet ergo
quod si non est inconveniens ab eadem substantia secundum speciem immo ab eodem
individuo sumi diversa accidentia secundum speciem non est inconveniens quod di-
versa sunt sumi eandem speciem accidentis quia diversa subiecta
secundum speciem comparari possunt secundum quod accidens sit vel accidens sit
in eis quod innotuit et sit eiusdem speciei ex his apparet quod si aliquis
motus sit in diversis subiectis ut fiat sub diversa spatia
si diversitas talium subiectorum vel spatiorum per se faciat diver-
sitatem motus oportet talem diversitatem impedire comparationem mo-
tuum sed si talis diversitas non facit diversitatem motus per se
non oportet propter diversitatem talem impediri comparationem talium. Amplius est ergo
quod motus sub spatio lapideo sunt comparabiles quia talis diversitas per
accidens se habet ad motum sed motus sub per spatium rectum et de-
clive non sunt comparabiles quia talis diversitas per se diversificat
motum quia motus sub spatio recto est et rectus sub declive est decli-
vis patet ergo quomodo diversitas subiectorum vel etiam spatiorum impedire
habet comparationem motuum et patet quomodo ex diversitate subiectorum impeditur
comparatio quorumcumque accidentium. Ultimus sed dicendum ad quod quia di-
versitas instrumentorum non impedit comparationem motuum. Ad
quod hic dubitatur ex hiis patet esse soluta nam instrumentum cum quo
fit motus sive per pedes fiat sive per alas non ingreditur
diffinitionem motus nec per se diversificat motum idest per se et sic
quod huius comparationem motus impedire non potuit nec enim per se
comparationem motuum nec id quod per se diversificat speciem motus
et quia ex diversitate instrumentorum non ex necessitate sequitur quod sit di-
versa species motus non oportet quod propter huius diversitatem comparationem motu-
um impediatur. Deinde cum dicitur quia quando in equalibus. concludit
ex dictis motus non esse comparabiles si sunt eiusdem speciei et non sint
eiusdem rationis. nam univocatio generis non sufficit ad comparationem
motus cum genus non dicatur ad unum. Et latent equi-
vocationes in generibus. Tertio ergo si nam probavit quod motus non sunt
comparabiles nisi sint speciei eiusdem speciei et nisi sint eiusdem speciei ratio-
nis. Hoc probat quod unitas non sufficit ad comparationem mo-
tus. Tertio ut doceat nos cognoscere quando sunt comparabilia et quando
non. docet nos cognoscere quomodo in rebus reperitur eadem
species et eadem etiam ratio et quomodo non. Et facit et hoc est secundum
tertium. quando ergo alteratio. dicit ergo quod quando movetur in equali
tempore secundum magnitudinem sunt equi velocia sed sunt comparabilia
sed idem in magnitudine quod facit motus esse comparabiles oportet esse
diversis speciei et motum oportet esse quod sit in diversis speciei
quia ergo una est et alia est quando sit diversa motus et quando sit diversa magnitudo

ut accipiatur modus et magnitudo secundum eandem rationem et secundum eandem
speciem quia aliter non posset ibi esse compositio. Idem cum dicit
et significat vero h. probat ex dictis quod unitas generis non suffi
cit ad compositionem d. quod vero h. quod dictum est significat. i. ostensum est probat
quod genus non est ad mixtum nec est ad unitatem et propter consequens
secundum unitatem generis non attenditur compositio. sed mixta h. i. mixta
genera latent multa. i. multe equivocationes. nam equivocationum
alie quidem sunt multum distantes ut iste que conveniunt solo
nomine. alie vero non sunt multum distantes sed sunt
habentes quandam similitudinem ut aliquando sumitur de aliquo non ratione
tota sed vel tota convenientia nominis sed est ibi quedam similitudo
alie non sunt equivocationes proxime aut
genere ut ille que conveniunt in genere unum sicut dicitur equivoce
de leone aut capra aut similitudine sicut ille que conveniunt ratione
ne loco ut corpus dicitur equivoce de corporibus inferioribus et superi
oribus. unde propter proximitatem quam habent aliqua equivocationes
non videntur equivocationes tamen sunt. Consequenter autem quod sicut si
derentur rationes superius facte manifeste probatur propterea
quod non est de intentione philosophi quod genus dicatur formam unam
quia tunc sequeretur univoce de suis inferioribus et esset compositio secundum
formam generis contrarietas que in aere non est a quo que est caliditas
et contrarietas in igne non est a qua est igneitas propterea quod cum a
citas non dicatur formam unam. sed si non contrarietas in ig
ne et in aere esset alia forma ad formam speciei cum ex ig
ne fiet forma eadem in medio que fit in igne contrario esset in
aere generato quia eadem forma generis secundum numerum esset in divi
sis secundum speciem esset maior unitas in forma generis quam in forma
speciei quia numquam forma sequitur speciem eadem numero potest esse in di
versis sed eadem forma generis non generata in diversis esse potest
sed quia maior esset univocatio et per consequens maior compositio
secundum formam generis quam secundum formam speciei quod est contra intentionem philosophi.
Dubitatur forte aliquis quia locus dicitur genus sicut univoce de suis
inferioribus. Tunc illius non aliter quod sicut equivoce et quod latent
equivocationes in generibus. Ideo quod unicorum secundum idem numero est eadem
ratio equivocorum non secundum idem numero est diversa ratio. Modo autem et dif
ferentia ex forma. nam omnes partes posite in diffinitione sunt
forme. unde si in diffinitionem ingreditur h. est ut habet
aliquid ad formam corporis est ergo una ratio quorum est una
forma. vero ignis que sicut est una secundum quod forma est generis est
forma una. generis autem forma ut habet fundamentum in re
secundum intentionem philosophi non habet formam unam immo nulla autem forma u
na secundum ipsum significat potest in re que sit forma generis unde
et commentator aliter quod conceptum generis non videtur proprium
possibilis nam h. intellectus de genere formaret unum
conceptum. unde cum unum conceptum non videtur quod una
forma in re est forma quod generis est una conceptum rationis
non autem est una secundum fundamentum quod habet in rebus quia
vero generis erit una secundum apprehensionem rationis non autem secundum fundamentum

reale loquendo ergo quod magis est artifex vocis quam realis dicit
genus sumi univoce propter unam conceptionem intellectus que venit
de ratione generis. physicus non quod magis est artifex realis
quam vocis dicit genus sumi equivoce propter quod rationem con
ceptionem generis non videtur in re esse una nam in una
forma. forma enim speciei proprie est una et si dicatur h. est propter rationem
propter dictam mentem propter quod proprie est quod species predicantur univoce de suis
inferioribus et quod non univoce sit in specie specialissima quia sola
ista que sunt eiusdem speciei specialissime proprie et proprie comparabilia forma
non generis et proprie loquendo non est forma una quia latent equivocationes
in generibus propter quod unitas generis ut aliqua sint comparabilia proprie
et proprie unitate sufficit. Idem cum dicit quoniam ergo
alia est. ut doceat nos cognoscere que sunt comparabilia et que
non docet nos cognoscere in quibus reperitur eadem species
et eadem ratio et in quibus non. comparabilia si comparabilia dicuntur esse eiusdem
rationis et eiusdem speciei. si volumus cognoscere quando aliqua sunt
comparabilia et quando non oportet nos scire quando in eis reperitur
eadem ratio et eadem species et quando non. d. ergo si secundum quod h. d. querit
quia post querit questionem de proprietate et diversitate rationis. vel et quoniam
est. secundum querit de proprietate speciei. secundum autem et quoniam est. dicit ergo
quando ergo est alia species et quando semper est eadem cum h. si idem in alio
i. est nec diversitas specierum in rebus solum ex diversitate subiecti
ut sunt nec omnes res que est de se idem species et diversum sunt
quia sunt in alio et alio subiecto. solvit d. quia si autem in alio quod
d. quod diversitas specierum in rebus est et ex parte sui et ex
parte subiectorum ut unum accidens est diversum ab alio et quia est ad
invicem et quia recipitur in alio subiecto utrum ergo consequitur ad
diversitatem speciei et diversitas forme et diversitas subiecti
nam alia et alia forma requirit aliud et aliud subiectum. Idem
cum dicit. et quoniam est. movet questionem de proprietate diffinitionis
d. et quoniam est. i. quoniam vero vel quoniam diffinitio semper est eadem aut alia
solvit d. quod iste est terminus cuiuslibet rei et propria diffinitio quod
discernimus proprietatem et diversitatem. unde utrumque discernimus
quod idem est album et dulce aut quod aliud est album et dulce cognoscitur
nostra cum unum esse aliud ab alio propter duo. propter rationem subiecti
ut quia in albo videtur aliud esse subiectum quam in dulci
secundo h. cognoscitur ratione sui ut quia secundum se non oportet est
idem non oportet dicitur eandem nec albus et dulce. Consequenter autem quod
sicut ipse habent rationem que sunt eiusdem speciei quia ut dictum est univoce
univocatio non est nisi in specie specialissima. quantum ergo pertinet
ad proprietates vel diversitates diffinitionis. sic ergo res di
versi species ab aliis vel quia est aliud vel quia est in alio subiecto sicut
a quibus dicitur comparatur autem et aliud diffinitio vel quia est eius alia et
alia res subiecta ut quia sunt in alio et alio subiecto vel
quia non sunt eiusdem idem sed dicuntur alia et alia natura.

De alteratione autem quomodo et c. Postquam philosophus ostendit
quomodo habet esse alteratio in motu locali. In
parte ista vult ostendere quomodo habet esse comparatio in motu

altatois. ee q d. e. qr ps pbat q una altatio e apa
bit alii. po ee hi apom mo3 quasda apatoes v.
s3 q altatu e. d' g' de altatoe au quo e eqli
uelox r quo e alta alti pz ex dcis. na si ite3 sana
ri e altari q dca cu a' 2tr uelocit' sanatu e altari
a' e tarde r quosda sit qr erit altatio equalr ue
lox r in equali tpe e ad altatu. Et b g' uis rois
h9 q cu 2tigat aliquos sanari sit r eq uelocit'
qr sanari e q dca altari 2tr ad altari sit r eque
uelocit'. e g' altatio apa' altatoi qr sanatio
q e q dca altatio e apa' sanatoi. Idem cu d'
si q altatu e. mo3 quasda dubies ee apom re
cepta i altatone. ee q d. e. 9 q d. tales qones
mo3. pa v. utru g' in quo pa. d' g'. h3 r q e q
altatu h. i. i motu altatois no d' equale h3 qr
in qnti' ee equalitas h. e. in qli e sili'. e g'
dub' qr una altatio no e apa' alii. qr eqlitas no
atted' in motu altatois r in eqli' h3 in aug' in
qnti'. debet g' una altatio d' silis alii no eqlr.
solut d. q si sit id. u. p id r p eand qnti' q mu
e. i. q altatu r in eqli' tuc e altatio equa r eque
lox. Dub3 f. ad quo p h ba solut' dub' f.
Ad q apm e qnti' eqle v in equale dici v ad
d' equale alii v o3 q d sit qnti v q hat aq
mo3 qnti'. sic g' una altatio erit eqt alii
pur ei apetit ad mo' qntita'. h3 cu tpe sit
q 2ti9 r h qnti no e intelli' q a o p se mensurat'
tpe r tn i' no sit h sucti' r ei no apetat ad mo
tus qntita'. bn g' dem e q altatio pnt fit
in equali tpe d' equal' r eq uelox. na h altatio
roe qualit' ad q' eatur possit dici silis cu
mensurat' tpe r ut apetit ei q da mo' qntitati
pt d' equal' r uelox. Idem cu dicit. utru
g' in quo pa'. mo3 fam dubom. ee q d. e. qr
p' mo3 hi dubom po soluit eam ibi h q g'.
dicit g'. utru g' o3 apare sbm i quo e pa' ap
pom. q. d. q ad h q una altatio sit eqt alii p
q' o3 apare r asidare hat eqli' utru p sbm
an p pane. Idem cu dicit. h q g'. soluit
qom pdcam. ad cui' cui3 sci' q ad h q altat'
sit equal' altatoi alii o3 tn de aere ee altat'
h q' ibi. r o3 eq intense eq altatu ee aere
h sicut ibi. ita q passio inducta in h aere
r in i' sit equal' r eq intense. d. g' si qr p'
oit q ad eqli' altatois 2tr v equalitas pa
ms. po q 2tr v equalitas sbi. v. si g' dicit
g' q h q g'. s. i altatone ad h sup q ttr'
apqtar o3 q sit v ead sanitas r eq sup vcda

eo q no e v atcipe in mag' in mi'. h3 h pa' no e
apa' p equalit' sili' existit. s3 si pa' sit alta ut
q ad sit alb' r alta' r ad e q sana' lyus alta'
q dit spe u e id equale in sile. h3 aut h
ia facuit duisas spes altatois r no e una h
muta' r i' sic u loci mu' e ead cu altatoe i uno
loci mu' no e ead p spem cu qcu3 alia loci mu'
qr si uolu' hi mu' apare adinice 2si' e quot
sut spes altatois r quot loci mu'. ad sic g'
q mouetur. i. p q mo' r u quo3 sut mot' sta
lia p seipa r no p acns dit spe r motus dit
spe. sic g' gue gue. 2 uo uio uio. na pte
lo qndo o3 diffe mot' p deas rr ad quas e
motus. Notand' a' intetom phi in h 2sinc q
si o3 ee equalitas in altatoe o3 q passio sic idu
ta sit ead qr si eet alia uel h eet id u equale u
sile yoeptias in equalitas r silitudo no suidat'
in alie' h3 in uni'. Dicens si o3 ee eqlitas
o3 q h passio sit eq intela ita q no sit aut mag
aut mi' h3 sim' existit. Notand' a' q ad h q
res ad quas e motus faciat dit in motibz
o3 talia atcipe pse no p accns qr mot' no re
quit spem ad s p accns h3 p se. ph' au io h
introduxit de dit' motuu qr apo no atted' int
mot' q'titz dites. Idem cu d'. si g' utru3
d' q ad h q altatoes sint apa' p equalit' u
req' v no solu yoeptias pam h3 i eqlitas
sbo3 io ait si g' sup ad h q altatoes sint a
pa' p equalit' utru o3 respice ad pane. si sic
id. i. ead pa' h r v. a' si tales altatoes sint sile
aut equalr uelo' aut no o3 respice pane
h3 in id q altatur. i. i sbm ut si h q' altatu
sit hi. i. tm h a' tm altatu. solut q aut o3
2spice in utra3. i. i sbm r pane ut si ad sit al
tatu ead a' alia pane r p q e altatu ead pane
sup alta' d' ead. h3 d' altatio ee equal' p q i pa
sbi q altatur e eqt v in equal'. utru3 g' q ad h
altatio sit apa' p equa' o3 eoncurre uul3 yoep
ti' pams r equalit' sbi ut p yoepta' pa'
sit alta' ead p equalit' sbi d' ee equal'. Nota
au q sic in altatoe atted' apo p equalit' ex
eo q ead pa' eq intela in equali tpe acq'
sicut i sbo atted' tal' apo ex eo q ead qnti
tas eq extela i equali tpe inducit' no g' op
tuit spale fctatu face de apone aug' qr p
ea q dca sut de altatoe satis pz q' g' de aug'.
Dub' f. ad de eo q h ph' uelle uir. ubi
n. q altatio possit d' ead eqt v silis. na ut

scribitur 4 methaphysice capitulo de relatis. unum in substantia facit idem, in qualitate simile et quantitate equale. Sed secundo possumus solvere alterationes esse similes quia alteratio est motus ad qualitatem et unum in qualitate facit simile et sic possumus salvare alterationes esse equales quia competit eis quedam motus quantitas ex eo quod mensurantur tempore vel ex eo quod partes inducte susceperunt magis et minus tamen ut nunc salvare non possumus quod sit ibi proprietas quia non est ibi unitas in substantia. [A]d quod sicut in aliquibus reservatur equalitas que competit ei quidam modus quantitatis ita in aliquibus reservatur proprietas que competit ei quidam modus substantie. Nam substantia ut dicitur 5 methaphysice uno modo significat essentiam cuiuslibet entis ipsa enim essentia quantitatis est quedam substantia eius. Possumus ergo dicere quod passio per alterationem inducta dupliciter considerari potest primo ut habet essentiam. Secundo ut habet talem essentiam que est essentia qualitatis. Tertio ut habet talem essentiam qualitatis que suscipit magis et minus intensionem et remissionem. Prout ergo alteratio et illa tendunt ad unam essentiam et ad unam naturam est ibi proprietas non tamen qualitatis essentia sit substantia et unum in substantia facit idem habet esse quandam proprietatem. Sed prout hec alteratio terminatur ad talem essentiam que est essentia qualitatis quia unum in qualitate facit simile quia reservatur quedam similitudo. Prout vero talis alteratio terminatur ad talem essentiam quantitatis que suscipit magis et minus quia in hiis que sunt eiusdem rationis habent dare magis et minus est dare et equale potest ibi reservare quedam equalitas. Secundo in alterationibus ex parte ipsarum partium alii et alii acceptarum potest ibi reservari proprietas similitudo et equalitas. Verumtamen quia secundum partes acquisite per alterationem magis habent rationem quantitatis quam partes. Philosophus volens comparative loqui ait quod ex parte eius reservatur equalitas et ex parte partium reservatur similitudo vel proprietas. Est tamen advertendum quod in alterationibus sic reservatur proprietas ex parte partium sicut est proprietas in ipsis partibus quia si partes acquisite per [illegible] alterationes sunt eiusdem speciei et alterationes erunt eiusdem speciei si genere ergo et ut sit ad unum dicere quomodo sunt eiusdem partes prout alterationes acquisite tales sunt eiusdem et alterationes. [D]einde cum dicit et in generatione. Ostendit quomodo accipitur talis comparatio equalitatis in generatione. Et est quod dicit quia prius ostendit quomodo accidit talis comparatio secundum opinionem propriam. Secundo ut comparatur innuit ostendit quomodo accidit talis comparatio secundum opinionem quorundam antiquorum philosophorum [illegible] si numerus substantia. Dicit ergo quod in generatione et corruptione idem considerandum est quomodo est velox et quomodo vel super quod est velox et tardum. Nam si in equali tempore idem et in [illegible] accidatur tunc est equalis generatio ut si in equali tempore accidatur hoc vel forma humana tunc est equalis generatio. Sed non est equalis generatio si accidatur aliquod secundum genus non attenditur comparatio sed secundum speciem. Est ergo generatio equalis si in equali tempore sit secundum alterum. Addit autem quod in generatione non habemus respicere ad duo in quibus sit alteratio sicut in alteratione huius respicere ad duo in quibus sit similitudo.

[S]ecundo autem quod in generatione si ex eodem fiat idem et tamen in equali tempore tunc est ibi equalis generatio ut si ex hoc aere in equali tempore fiat tantus ignis quantus ex illo erit equalis generatio hic et illa ita quod secundum id ibi attenditur generatio equalis. Sed si secundum alterum habet esse generatio velocior nam si in equali tempore secundum alterum fiat ista generatio sicut ista alteritas attendatur secundum tantum a quo sicut secundum tantum ad quod. Quia potest ibi esse generatio magis et minus velox ut velocior erit generatio si in equali tempore ex aqua generatur ignis quam si ex aere et in sit illa velocitas potest attendi secundum alterum terminum ad quem ut velocior erit generatio si ex aqua generetur ignis quam si ex aqua generetur aliud ut aer.

[S]ecundo autem quod magis attenditur maior et minor velocitas si in generatione sit alteritas ex termino a quo et proprietas ex termino ad quem quam si sit econverso quia motus et mutationes [illegible] magis sunt comparabiles si habent proprietatem ex termino ad quem et diversitatem ex termino a quo quam si oppositum habeant econverso.

[S]ecundo et quod in alteratione si debeat ibi esse comparatio secundum equalitatem huius respicere ad duo videlicet quod sit eadem passio et quod sit equaliter intense inducta. Sed in generatione non habemus respicere ad hec duo. Nam si volumus quod igne sit comparatio secundum equalitatem debemus respicere utrum in equali tempore eadem forma sit per generationem inducta. Sed non oportet respicere utrum illa forma sit equaliter intensa quia forma substantialis intensionem et remissionem sive magis et minus non suscipit.

[D]einde cum dicit et si numerus. Ostendit quomodo sit comparatio in generatione secundum opinionem quorundam antiquorum philosophorum. Posuerunt enim aliqui philosophi ut Plato et Pictagoras quod numerus erat substantia rei quod si hoc esset in generatione non solum attenderetur comparatio secundum proprietatem forme sed etiam secundum maioritatem et minoritatem. Ideo ait quod si numerus est substantia rei maior et minor numerus est similis speciei. Sed enim numerus esset substantia rei unum quod est principium esset quiditas omnium entium et quia ex tali uno compositi omnes numeri omnia entia comparata essent ex eodem uno et haberent eandem quiditatem et essent similis speciei cum inter ea reservaretur maioritas et minoritas secundum quod unum ens haberet rationem maioris numeri quam aliud vel minoris. Sed ergo habet ponere entia non essent differentia in quiditate ad invicem sed susciperent maius et minus et minus hoc tamen maioritas et minoritas propria nominatione nominari non possit ideo subdit quod innominatum est quod est secundum et quod est utrumque id est necesse nominat utrumque secundum maioritatem et minoritatem sic scilicet nominare talia. Nam passio quod est plus vel quod est excessus dicitur magis quod autem dicitur magis secundum intensionem et

remissione qualitatis et magis et minus secundum augmentum et diminutionem quantitatis dicitur aut magis aut minus. Sed si esset dare maiorem et minorem numerum secundum speciem ut si esset unus plurium et unus paucorum non haberemus proprium nomen quo talem maioritatem et minoritatem nominare possemus. Dubitaret forte aliquis quare non universaliter verum est quod dicitur nisi quod si numerus esset secundum speciem maior et minor numerus esset speciei similis. nam cum maior et minor numerus sit diversarum specierum quia numquam sunt duo numeri equales eiusdem speciei. dato quod numerus esset quantitas forma non oportet quod maior et minor numerus in istis esset similis speciei. Ad quod non est simile de quantitate et qualitate. nam maioritas et minoritas per se vel forte [illegible] competit quantitati sed maioritas et minoritas paucitas vel multitudo competit secundum quod per se et secundum expertem formam posset diversificare speciem quod autem est paucitas et secundum expertem [illegible] tale diversitate non posset efficere sed maior numerus et minor diversificet speciem quantitatis tamen si numerus pertinet ad quantitatem [illegible] quod non pertinet ad quantitatem eius si sicut unum est de quantitate vel tale maioritas et minoritas formam et speciem forma diversificare non possunt immo si numerus et unum quod est principium numeri esset de quantitate substantiali oportet quod sit pertinere ad eam quantitatem quod unum se tenet ex parte forme et numerus ex parte materie in [illegible] quod forte propter hoc fuit posuit unitatem ex parte ydee et ex parte forme pluralitatem autem ut magnum et parvum posuit ex parte materie operabat ergo ipsum ponere esse ipsum formalem unum et esse talis speciei non secundum maioritatem et minoritatem autem motus et cetera. Postquam Commentator distribue

Quoniam fuit necessarium ea que requiruntur ad comparationem et ordinem quo motus sunt adinvicem comparabiles. In parte ista ut dicebatur dat quasdam maximas et quasdam regulas de comparatione motuum. Et est quod dicitur quod primo premittit quedam necessaria ad propositum. Secundo ponit huiusmodi maximas et exequitur de intento ibi. Sic ergo a. dicit ergo quod cum autem motum movens semper ad aliquid movet et in aliquo tempore et usque ad aliquid usque ad aliquod spatium et exponit se dicendo dico autem movens movere in aliquo quia movet in aliquo tempore et movet usque ad aliquid ad quendam autem longitudinem usque ad aliquod spatium. Semper enim est sic hoc quod movet et mobile quod movetur et quia in motibus huiusmodi reservatur quedam quantitas ideo consequitur quia cum est quantum et quantum ad quod motum est ipsum mobile et movebitur in quanto in tempore quanto et in spatio quanto et supra virtus ipsius moventis erit aliquo modo quanta. Considerandum quod plus ideo hoc premisit quia res secundum quod attenditur motus est aliquo modo quanta et quod mobile et tempus et aliquo modo quantum et propter hoc quod virtus ipsius moventis est aliquo modo quanta quia omnes regule et omnes maxime in istis date procedunt secundum quantitatem motoris spatii et temporis et virtutis motive. Deinde cum dicit. Sic ergo a. ponit huiusmodi maximas. Et est quod dicitur quod

primo ponit maximas de motu locali. Secundo de aliis motibus ibi. Sic ergo et in alteratione. Et est primo dicendum quod primo ponit maximas sumptas secundum divisionem. Secundo ponit maximam sumptam penes aggregationem ibi. Similiter duo. Et est primum dicendum quod primo ponit unam maximam sumptam penes divisionem motus. Secundo ponit aliam maximam sumptam penes divisionem virtutis motive ibi si eadem. Dicit ergo quod si a. est id quod est movens b. autem est id quod movetur longitudo autem quanta est mota sic c. in quanto autem tempore est motum hoc mobile sit in quo est d. his ergo ita dispositis in equali tempore potentia ipsius a. vel equalis potentie ei quod est a. medietatem ipsius motus transibit duplicem ipsius c. id est per duplex spatium quam sit c. ipsum autem c. id est tantum spatium quantum est c. transibit in medietate temporis d. sic enim erit a. non proportionaliter motum ad mobile. Considerandum autem quod in hac maxima continentur due maxime. Prima si dicatur mobile remanente virtute motiva tunc ista virtus que movebat totum mobile per tempus per duplex spatium et per tantum spatium movebit medietatem mobilis per medietatem mobilis temporis unde maxima est quod medietatem mobilis movebit per duplex spatium in toto tempore et ideo quod per spatium tantum movebit non nisi in medietate temporis. Dubitaret forte aliquis quare non universaliter hoc quod si aliqua virtus movet aliquod mobile motum per aliquod spatium in aliquo tempore quod si accipiatur pars illius mobilis quod virtus motiva movet istam partem per tanto maius spatium quantum pars ista deficit a mobili toto non autem oportet quod si aliquis pertrahit c. libras per centum passus quod c. libras pertrahent quinquaginta libras non pertrahent per miliare vel per mille passus. Ad quod omnes regule hic date sunt necessarie et de motu in comparatione quantum si applicentur ad materiam spatialem per accidens contrahunt aliam falsitatem. nam quantum est ex proportione motivi ad mobile semper sicut diminuitur mobile oportet quod motor habet victoriam super ipsum et quanto plus superat tempus tanto movet ipsum per maius spatium vel tanto movet ipsum in minori tempore. Ergo dicto mobili vel oportet quod secundum diminutionem eius augeatur spatium vel quod diminuetur tempus tamen per accidens hec proportio impediri potest ut patet in proiectu lapidis nam quia in proiectu lapidis movetur secundum aeros inde [illegible] nam oportet si virtus motiva sufficit ad scindendum aeros in aere per x. passus quod sufficiat ad scindendum tales aeros per miliare vel per mille passus. Sufficiet ergo hec maxima non ratione motus secundum se sed per accidens et ratione quarundam in motibus ergo velocior in talia per accidens non occurrunt sed velocitas et tarditas in eis reperitur secundum proportionem motivi ad motores similiter habent virtutem quod dicitur ita quod quanto motor est maioris virtutis considerata proportione motivi velocitatem motu movet simul mobile et ideo mobile movet per tantum spatium in tanto tempore si acciperetur duplo minus mobile movet ipsum tempore in minori tempore. Deinde cum dicit. Et si eadem potentia ponit maximam

supra ex dictione potentie est quod p

supponit exclusione potentie. Concedo quod 3us. Si quia primo ponit hic maximam falsam. Secundo ponit quandam maximam falsam. 3o ex improbatione illius maxime solvit obiectionem quandam et enervis fal- et si et ipsam. 3a ibi et enervis vero. Dicit ergo quod si eadem potentia movet idem mobile tantum in tanto tempore et medietas illius motoris movebit in medietate temporis et medietatem illius mobilis in equali tempore equaliter, id est equaliter et proportionatum eorum autem medietati ut si potentie ipsius a. medietas sit potentie que est ipsum c. et ipsius mobilis b. medietas sit z. sicut se habet totum a. ad totum b. sic se habet medietas virtutis motive ut medietas ipsius a. ad medietatem mobilis d. ut ad c. mini ergo tempore in quo totum a. movet totum b. et c. movet z. sic ergo supra se habet et secundum analogiam virtutis ad gravitatem, id est motoris ad mobile et quia eadem est analogia totius motoris ad totum mobile vel totius virtutis ad totam gravitatem quam est medietatis ad medietatem quam habet equale secundum proportionem sibi habet equatum et proportionatum medietas medietati sicut totum toto.

Preterea autem hanc maximam continet duas maximas quarum quodammodo una iam habita est, videlicet quod si tota virtus movet totum mobile in toto tempore medietas motoris per spatium movebit in medietate temporis. Alia maxima est quod si tota virtus movet totum mobile per spatium in toto tempore medietas virtus movebit totum mobile per idem spatium in toto tempore quia sunt adequatorum et proportionatorum est idem effectus. Cum ergo sic sit equatum et proportionatum medietas medio sicut totum toti per tantum spatium et in tanto tempore medietas movebit medium sicut totum totum.

Deinde cum dicit nervi sic similiter videtur quod sicut augetur potentia sic diminuitur tempus ut plus intendit in una istarum maximarum ubi vult quod si tanta virtus movet tantum mobile per tantum spatium in tanto tempore dupla virtus movebit idem mobile per idem spatium in medietate temporis secundum proportionem. Sed si quanto virtus motoris excedit mobile tanto citius movet ipsum.

Deinde cum dicit quod virtus motiva duplex est. Quedam que supponit potentiam passivam ut virtus forum agentium et quedam que non supponit hic potentiam ut virtus agentis declarabimus in 9. Que potest agere absque suppositione passive potentie. Cum ergo quod dicit ut secundum quod augetur virtus diminuitur tempus in motu. Deinde quod in istis agentibus et in hiis que ex suppositione passivo potentie habet veritatem quia dicitur in talibus, id est si tanta virtus tanto dupla virtus poterit eundem modum efficere in medietate temporis. Sed si talia referantur ad agens primum non oportet quod cum illud agens in infinitum excedat potentiam alicuius alterius actionis si sic quod augetur virtus alicuius actione innuitur et tempore motum quod efficeret secundum agens in aliquo tempore primum cum istum motum efficeret in instanti quod est falsum quia secundum rationem motus est quod mensuratur in instanti in motu si motus fuit in instanti motus non esset motus.

Ulterius cum dicit attendendum quod est causa quare ista maxima teneat in motoribus supponentibus potentiam ex parte passi et non in motore primo quia talis potentiam minime supponit.

Deinde quod cum motor supponit potentiam ex parte passi quod quantum agens potest facere passum potest effici et quantum agens potest movere per suam potentiam activam tantum passum potest moveri secundum suam potentiam passivam. Nam si plus possit agens facere quam passum efficeri illi potentie active non videretur potentia passiva. Nullum ergo est agens supponentes potentiam ex parte passi quod non possit producere effectum proportionatum sue potentie quia ut dictum est oportet quod tantum ad oportet effici quantum tale agens potest efficere. Sed agens id quod non supponit potentiam ex parte passi numquam producit effectum proportionatum sue potentie sed semper sua virtus in infinitum superat quemcumque effectum ab ipsa productum. Ideo non oportet quod si agens secundum modum in tempore quod primum cum moveat in instanti sicut non oportet quod si aliquod agens producit effectum et habentem quantitatem finitam quod agens infinitum producat effectum infinitum et habentem quantitatem infinitam.

Ulterius autem quia intellectus hominis non quiescit dicendum quod non mirum quod primo possit producere effectum omnino sibi proportionatum. Nam licet ipsum non supponat potentiam passivam tamen habet potentiam efficiendi et producendi. Poterit ergo tanta potentia efficere ex parte passi ut passum illud tamen possit efficere ut poterit tantam dispositionem et tantam sensibilitatem efficere in mobili ut mobile sic velociter moveatur ut ipsum posset velociter moveri.

Deinde quod de ratione talium agentium est non facere ad quod de se effectum repugnat quia si efficeretur ad quod ipsi effectum repugnaret tunc iste effectus non esset effectus et illud agens faciendo non faceret vel faciendo non efficeret. Facta ergo agentis faciendo effectus sibi proportionatos et adequatos non faciunt ad quod per se repugnet effectum quia ut dictum est in talium agentium potentiam supponunt passivam et quantum ita possunt efficere passa possunt effici et quantum possunt ita movere mobilia possunt moveri. Sed si agens primum possit effectum proportionatum sibi efficere habet repugnantiam effectum ut si tamen moveret velocius quam facta agentis quanto virtus sua excedit virtutem agentium forum motus iste fieret in instanti quod est contra rationem motus. Ergo mobile non moveretur et effectus non efficeret quod est inconveniens. Cum ergo quia talis virtus producta non potest produci a primo agente ut secundum eam tamen efficiatur quantum ipse potest efficere ita quod effectus sit adequatus virtuti eius est quia ad nullum agens pertinet facere ad quod per se repugnat effectum. Commentator tamen hanc maximam dixit secundum hanc veritatem in agentibus naturalibus et in hiis que mobilium moventur non tamen in celestibus et in agentibus immaterialibus que mobilia non moventur et forte ideo dixit quia motor qui est effectus spiritualis est in corpore in celestibus. Nam omnia spiritualia in corporalia sunt corporibus separata. Quia si hoc non esset per hoc effectus spiritualis agnoscerem non solum intelligentias esse sed et quiditates earum. Nam proportionatus effectus non solum ducit magnitudinem quia est causa sed et quid est causa virtutem. Est ergo quod similiter sensibilia sunt incorporea intelligentias tamen non sicut secundo proportionatum primo agentium

na in ulla q̄ in primo tpe possit moveri ad cor. q̄ no
possit ip̄ moveri in minori q̄ in primo virtute non licz
q2 tunc movet' in instanti io maxia ista demo
tu ƒ q̄ auget' virtus minuit' tpe auget' in oibz
agentibz p' qm in primo q2 certa agna p' p' sunt
virtutis finite io si ad agens moz in tpe q̄cunq3 a'
agens a primo q̄cunq3 sit maioris virtutis cum ha
bet virtute finita movet' in tpe ƒ minori. cum
g° non sit 9 vom motus in q̄cunq3 modico tpe sit
aut 9 vom ei si in instanti q̄ deum non h3 virtute
infinita ƒ3 in omibz aliis salvari pt. Deinde
dicit. z si e ip̄ z. vemoz quedā maxima flam
d. q̄ si e ip̄ z. moz in ipo tpe q̄ 3 d. ƒ spacium c.
no necessarium 3 ip̄ e. i equali tpe movere duplum ipo z. ƒ
medietatem ipius spacii c. non in oz q̄ si a virtus moz
ad motum p ad spacium q̄ motum duplum mole p me
spacium in eod tpe n̄ oz q̄ si tota virtus moz tot
mole p ad spacium q̄ me virtus moz totum mole p
medium spacium io aut q̄ si a. monebit b. i ipo d.
p totum spacium p partem magnitudine quanta 3 ipa c. me
ipi q3 i q3 c. ipm totum b. no mo bit in tpe i q3
d. n̄ i aliquo ipi d. i. i aliqua pte tpis mo bit sup
p ad ipi. s. ƒ anoz ad totum c. i. ad totum spacium sic 3
a. ad z. na sit accipe ps spacii q̄ ita supe a toto
spacio sit z. q3 ps mo supat a tota virtute ipi a.
no oz q̄ e q3 ps virtutis a. q̄ si e. moz z. p tot
spacium q̄ h3 e. mo ad totum mole p istam pte spacii.
ista si oīe i. si totum mole 3 sup spacii ad pte
virtutis no movebit n̄. i. no optebit h3 ptes virtu
tis moveret totum mole p aliqua pte spacii quia tunc unus ho
posset trahe una nave tota io sb dit q̄ si to virtus moz
totum mole sup p ad spacium medietas virtutis no de
necessitate mobit totum in q3 quanta via p q̄tacunq3 pte
illis spacii n̄ inquocunq3 tpe q2 unus ho movet nave
sique post trahentium nave dece simul i longitudine q̄
oins movet. Sed aut q̄ integra integro spacio
i dic mo ƒ dividi virtutis ps virtutis mo bit pte
mo p toto i spacium in eod tpe in q̄ to virtus
mo bit totum i spacium p tm i mole si integra integro
mo i diviso spacio ƒ dividi virtutis no oz q̄ ps
virtutis mo at totum mole integrum p tanta pte spacii
in tanto spacio in q̄nto tota virtus mo3 i mole p
totum spacium ut si c. hoies trahunt nave p c. passus
oz q̄ unus ho trahat nave p unum passum. dista g° post
non valentium ƒ unum longitudinis spacii ps illius pot no mo
vebit mole i ƒ ista pte spacii. Deinde cum d
posuit zenonis vo. exhus q̄ dixat solvit quedā vo
zenonis d. q̄ h zenonis vo no 3 vera mh q̄ si

sonat tot' modii milii q̄ sonz q̄ ps milii. i. q̄ h3
granum milii. i. n̄ p h3 unum granum milii mo re tm
aere in nullo tpe q̄ aere mo tot' modii ta dis
n3 itaq3 tota ps q̄titatis. i. q̄cunq3 pua mo bit
cum toto. i. dato q̄ mo at cum toto si sit p se no moz
. i. no moz h3 mo le cum movebat cum toto na n3
ps no 3 n̄ post in toto. Sed aut q̄ no q̄tincuz
aer n3 quotcunq3 mo mot' facit sonum i q2 tm
aere quantum movet tot' modii no possit move
unum totum granum n̄ i possit move tm aere q̄ tot
no oz si tot' modii facit sonum q̄ q̄ h3 granum faciat
at sonum i q̄cunq3 pvum sonum q2 unum granum ita
modicam pte aeris i b' lete movebit ip̄ q̄ nullum
sonum faciet. sicut g° si c. hoies trahunt ad tm ut
puta tot' nave no oz q̄ unus ho mo at aliquo mo
totum i corpus. sic si totus modii moz totum aere
i quo possit fi sonus no oz q̄ unum granum mo at tm
aere in quo sonus possit generari. Sed aut
q̄ q̄cq3 agit agit ut 3 in actu p q̄ h3 si ad totum moz
totum mole no oz q̄ q̄ h3 ps illi toti mo at i mole tm
q2 ptes no sunt n̄ post in toto i p se loco q̄ 3 i post si
agit nulla ps p se mo bit i mole q2 si sepe tal
ps a toto no oz q̄ actus iste q̄ 9petebat pti ut e
rat 9iuncta toti q̄ 9pe at ei ut h3 ee p se q2 no
rat 9iuncta toti q̄ 9petat alic ƒ q̄ v post v ut 3 9iunctum aut
oz q̄ si 9petat aliē ƒ q̄ v post v ut 3 9iunctum aut
q̄ 9pe at ei sim v ut actu v ut h3 ee separatum.
Deinde cum d. 3i no toto. ponit quedā manifesta
supposita ƒ 9positionē d. q̄ si aliq̄ d° mo ta utriq3 moz aliquid
mole in toto tpe i post 9posita i. si 9ponant iste
virtutes i ista moventia movebunt 9posim ex g°
virtutes i moveat totum aggregatum ex illis mo ens a sitio
g° i. p equale spacium i in equali tpe i h ƒ anoz num. i.
ƒ minuatum i nummata 9pone q2 si virtutes dilectū
aliquo tpe mo t mo ta dita. si in eod tpe illi
tes 9iuncte mo ant totum aggregatum ex illis mo bz et
9posito to ad totum q̄ erit p tm ad ptes. Deinde
d. sic g° i alteratione. dat vim de motu alterationis i aug
menti q̄ 3 si. q2 p̄mo similiter qd necessario ad 9positū. so
dat quasdā vim de 9paratione hoz motuum. 3° 9cludit
quidā vim sim. sed ibi. i duplo duplum. 3 d. si aut alterans.
dicit g° q̄ sic g° 3 in alteratione i augto sicut in
motu locali. q2 sit 3 ibi ad motum i ad q̄ mo i
tpe in quo mo i oia h3 sunt aliq̄ mo v quantitate ex
tensa v quantitate virtuali sic in augto 3 ad augens i
ad q̄ aug i in tpe q̄nto i q̄ q̄ d 3 q̄ alterativ i
ad q̄ aug i in tpe q̄nto ... 3 ibi alterans
alterari sup q̄ alterat. v ut h3 alia vim 3 ibi alterans
i q̄ alteratur sim 3 ad q̄ q̄ alteratur i q̄ alterata
sunt alterationi ƒ mag i min i alterat in tpe q̄nto.

= 2so^d an q sicut i motu locali siunt^e r^e z max^e exeo q servunt i diuisi quor q lz aliquo m q q^m sic in altatoe z aug^to siunt^e maxie q servit i dui sa quor aliquo mo z q q^m. na sic in motu locali dms q si tata ttus mor tm in tato tpe z dupla mouebit duplu z me^o mediu z sic de alus. sic si tm augmtas l tm altatis aug^tat l altat tm in tato tpe z duplu altabit l augmtabit duplu: z sdm sdm z sic de alus. Si g^o tales max^e erunt vn optuit phm diffre q servit in altom z aug^m z quo in eis repi^e vo qntit^at pns qm tales maxias poner. ¶ Idem cu dicit. in duplo dup^m pont hi maxias d. q in duplo tpe ad aug^tat l altat duplu z duplu i duplo z mediu in me^o tpe aut i me^o me^m an si sit dupla ttus in equali tpe augebit l altabit duplu. oz n. pse 10do z ut in talib^z mo^bz vesihat sti^al pari i eis hi qpo^o nes. na si tales qpo^o nes deficiant lz z pactus z ut in talibz mo^bz impeditur sti^al. ¶ Idem e d^o. 3i an altatis veniorz qnda maxima scam d. q si altatis augmt augz ail altet tm in tato tpe no nece z z me^m i medio z i me^o me^m altari l augi. lz si z^it. i. p^o st ge q me^m l augebit a^d altabit sic z gun. ¶ 2so^d au q altu^le d^r pt diai. q^o f ptes qntitas. Po pones intensione z remissione. cu g^o d^z q si tm augz l altet tm q no oz q me^m augz l altet me^m si intelligat^e de me^o f ptes qntitas sum z. na si tatus ignis altet duos pugillos aeris in tato tpe medietas ill^e altabit vnu pugillu. lz intelligatur de ptibz dione f intetione z remissione nsic vnu z q d^c. na si tm altatis altat tm mo sic intele d^r sibi tm de ee ca no oz me^m ill^e altatius altatur l altatu^le medio mo intense dato sibi me^o mo ee ca^d sic in gun no oz si tata ttus mor tm gne p tm spa^m q me ut mo^at l^d gne p me^m spa^m. na q acq^e in motu locali z spatiu mag^s l mi^s extensu sicut q acq^e p altatom z q^ltas mag^s z min^s intesa sicut g^o remate mo integro. me ttus f motu no mor i^d mo^le p mediu spatiu q to ttus mo^at p totu sic remate altatu^li integro me ttus altatis no altat i^d altatu^le me^o mo intense q to ttus altabit totu intele. Et sic finitur sentetia septimi Libri.

Utrum aute fcs sit mot z c. In lz viij. ut dicebat^e ph^s intedit uestari an sit date motu eternu. Et q d. f. q p pbat motu n incepisse n finisse eternu. Po extrinsecu mot investigat conditom p

mo^r z pnm motoris. Fa l pn^m an 3^m^c est. Et p^m d. f. q p pmittit qom hat ut^m mot sit aut sit eternus. Po incipit exequi de qone ista ad duces pilmas roes q mot pm no pt incipe. lz de necte z dare motu eternu ee l. incipit an p^m. Et p^m z. f. q p ppoit qom pdcam. Po out q sensevut antiq de scone mudi z de eterni^te mot. 3° assignat utili^te qui exeqm exht qone. Fa l. lz qntu quid. z^a l. 3^a d^o g deh. Et p^m d. f. q p ait q in qrendz a mot sit eternus. an sit fcs. Po ait q no oz in qre an mot sit q2 omis phi loqntes scedut motu ee l. ee quodam. n. d^r g^o q in qrendz ut^m mot alu sit fcs cu no eet pns. z iterum mq^d z utru mot sit cor q oio desinat ita q l sit. n. z^it moui aut nz fcs z motus q2 no icepit nec cor q2 no desinet lz erat sp z erit z sic qcte existit inhns q sut. n. i entibz z ipe mot z ut eius z uita qda motus z sic nb. ¶ Dub forte as quo ob subsistetibz sit uita qda oibz subsistetibz nb. ¶ dd q sicut uia uenari possit motu ee hi uita na na ad res sules se ht ut z^a an sicut aia ad aiata na sicut aia z pn^m mot in aiahbz sic n z pn^m motus in sulibz. mot g^o sim z qda op^s nate z z qda act^s eni^s pn^m z natal z q2 ut deni z n in nlibz se ht sic aia in rebz aiatis z cu actus aie sit uite mot^s q z qda act^s n^e d^z ee qda uita na n z pn^m mot z instuit motu i rebz sulibz sicut aia z pn^m uite z istuit uita i rebz uiuetibz vno g^o modo mot dicit^e qda uita si qpantur sulia aduiuetia. Po mot pt dici qda uita nlui si qpant^e nlia ad artifi^ta. nlia. n. hnt in seipis pn^m mot id quodam dr uiue q2 in seipis hnt vn moueant^e. mot. n. nr ee qda op^s uite artifi^ta no f q hit sut no hnt in seipis vn moui possit id quodam sut mortua. na q hnt in se pn^m motus f q hi sc qdamo possit d^r uiuetia. mot g^o ipe z qda uita hns q na subsistut ei mot d uita. z ina z ista. si. n. no acciperetur mot qlz lz refert lz ad motu celeste. mot. n. iste celestis q lz phm z ppetuus z eternus no z fcs n cor. hi mot z. q. uita hys q subsistut nlie q2 oia n hia phi motu subsistut z accipiut ee. ¶ Dub f. ulti^s as de quo motu ph^s intedit qrere ut^m sit fcs l sit eternus. vlt ne qrere de motu i s^r l de motu cei. ¶ dd q sc zam^le ph^s intend qrere de motu cei an sit fcs an eternus. tangit au z. p q pbat pt q roes phi argut de motu.

ce^li. p^o^ 3 q2 rones eius ceunt in sufficien^tes n^i arguer^t de
motu ce^li. na^ mot^ aia^ no^ 9tinuatur n^i p motu^ ce^te
eternitas g^o in hiis motibz n° 3 n^i ptr^te motu^ insuff^
g^o pbaver phs motu^ ee^ etnu^ n^i arguer^t de motu ce^li.
so h id app3 ex m^o q^rendi i q^rit an mot^ q^ 3uta
q^d hiis q^ subsistu^t in na^ sit sc^s an eternus. cu^
g^o mot^ c^e celestis max^ sit h^i uta rones eius de
tali motu m^ir argu^e. 3° h p3 no^ so^lu^ de mo^ q^re
di s3 ex mo^ argu^di. arguit n. q^ id mot^ 3 eternus
q2 an^ om^ motu^ 3 dare a^ m^e motu^ s3 mot^ pce
dus om^ motu^ nouu^ 3 mot^ ce^lu^ id deb3 motu
u^r phs intede^ cu^ a^r motu^ etnu^. 3 g^o h ua
9tra alii aut multi yypa^ti h^ne 9dixerut. dixe
ru^t n. rones phi pbantes etnitate^ motus n^i
argue^ de motu ce^li s3 de motu in9^i. q2 t^r ondit.
pmo ex ipis ronibz argu^tis dicut n. in lta^m rom
h scam argue^ etnite^ de motu celesti s3 de mo
tu in9ui. ulti^o in fi^us inq^rit phs an alia moue^te
sunt^ g^o h ibi inq^ret si h pbave^t motu^ ce^te ee^
etnu^. 3° phs in sius nolu^s pbare alia mou^ ip
suppon etnitate^ motus qui h ondit demu^me.
erg^o demu^lt3 h etnitate^ motus celestis. cu^ i^n phs
ex h pbet c^oe celestia mou^ ip^ r etnali^ peter^
q^ 3 in ph^o r pbaver id pid possit au^ h^i du^site
quodamo^ ad 9cordia^ reduce. [illegible] dd^o q^ rones hic
adducte pbat utruq3. ondu^n. motu^ n^i^r i^ motu^ i
9^u no^ incepisse r motu^ ee^ etnu^. na^ s phm id
motus n^i^r no^ incepit q2 om^ motu^ nouu^ pce
dit a^s mot^. exep^n. de nouo mo^e r q^eqs 3 tp^s
ut mouea^o indiget aliquo quod mo^e actu q^ fa
cit ipm^ p^s motu^ actu^ h^i au^ sit actu motu^ aq^
aquo actu moto dependz po^ motu^ 3 celu^. roes
g^o hec n. ree^ si eade^ r^tiue^ ca^r 9sidamus argu
ut motu^ in 9iu^ no^ incipe r om^ motu^ ce^te
aquo omis motus depedet no^ i incipe q2 p
h^i motu^ sit actu motu^ q^ 3 p^o motu^ utruq3
g^o ondu^t rones pdc^e s3 clari^ r seuti^li bu^ dicut
h^i rones no^ incepisse motu^ i 9^u qui no^ ice
pisse motu^ ce^te q2 g^o doctrina^ prudentu^ o3 ee
clara^ r manifesta^. ut clus p^o^ sum^ ondet in
fius pbat ce^te motu^ no^ in cipe s3 ee^ etnu^ no^
g^o sut sunt^ r suplanc rones in fius addu^e.
[illegible] Deinde cu^ dicit. ee quodam n. ondit q^ no^ o3 pba
re motu^ ee^ q2 ee^ quid motu^ omis dicentes ad
de^n affinat. na^ p^ h q^ phi lo^cut n^ri sicut n.
guaue^t m^d o3 omnibz ipis phis ee^ 9si^ne de g^one
ne r corrup^one qui 9sidatom^ in po^le 3 ee^ n^i sit
mot^. mui^n. p^o sunt^ 9sidare de g^one r cor^ne
n^i 9sidet de motu. [illegible] 3° au^ q^ ee^ etnu^ p^
suppon ee^ q^eq^ n. 3 etnu^ r^d 3. q^o g^o anres sit
pcedit q^om an etna sit. ne g^o phs uidetur
puertisse ordine^ q^ q^ sunt an motus sit
eternus no^ p^us q^rens an mot^ sit aut q^ omis
n^ri loqntes affinat motu^ ee^. no^ g^o optuit
pus au^ q^rem^ an mot^ sit eternus q^re q^ mo
tus sit s3 o3 h suppone tanq^ notu^ r tanq^ ad
ab omnibz n^ribz affinatu^. [illegible] 3^o^d r q^ ait
ois de na^ ad intendete affinat motu^ ee^. na^
aliq^ phi negauerut motu^ ut pmeh r mel.
no^ dixerut aliq^ de na^ q2 sit dd^o n^rd mo^
loq^bant^ n^ri de lo^bz n. n^ri nullus nuq^ ne
gauit mo^m. [illegible] 3^o^d r q^ g^no mu^di p^t i
telligi d^r v^ s se totu^ v^ s a^s ptes suas. utris
n. sunt phs n^ri loqns q^ n^i ovet. n q^ no^ g^i3
mundu^ v^ s se totu^ v^ s aia q^ sut in p^o. omis
g^o illes fecerut m^tom r 9sidatom^ de g^one
r cor^ne q^ ee^ no^ poterit n^i 9sidaret r de motu
q2 g^nd r cor^o v^ sut mot^ v^ sut cu^ motus
pter q^ su^ motu ee^ no^ possunt. [illegible] Deinde cu^
dicit. s3 q^ta quid. ondit q^ senserut de etni^te
mot^. r de creatone mundi ee^ q^ d. s. q2 pmo ponit
opiom democ^ti r leucippi q^ posuerut mu^dos
i sitos r motu^ ip ee^. 2° ponit opiom^ epi^d
r anax^ ponetiu^ unu^ mundu^ r du^tiu^ motu^
no^ ip ee^ i. 9seq^ au^. d^r g^o q^ phi quid
q^ti. s. mag^s ei^ mag^s sup fuerut demo. r
leu. hii phi dnt mundos ee^ i sitos r q^oda
q^d mundor dnt s^i. n. g^nari quosda^ au^ cor
rupi. r dicut r motu^ ip ee^ na^ g^bnes
r corruptoes ipor mundor necin 3 ee^ e
motu. [illegible] 3^o^d au^ q^ demo^. r leu^ppu^ applicat
phs q^tos n. magnos q2 multu^ in sudar^t
n^ribz r deolbz uoluerut redde rom ut p3
ex pmo de g^one. [illegible] 3^o^d r hos phos
pone^ v^r phi^ ce^ in disi^bilia ip p^te mobilia
ex quor 9g^ne 9stitut^ 3 mu^d^ r no^ solu^
mu^d^ iste in quo sum^ s3 infiniti alii 9sti^ti
sut ex 9g^gatoe talm^ athor ponebat
n. h^i athos p^te s3 mo^les reptos i in sito
uacuo r q2 in i sito uacuo 3 dare i sitas p
tes dicebat q^ sicut i hac p^te uacui i q^o
sum^ g^natus 3 iste mundus sit in sitis
aliis ptibz uacuis ex^tus ex h ce^ q^
unus g^natur sut infiniti alii mundi. cu^ g^o
in sito uacuo ponebat 9ti^a3 g^nom r cor^ne
mundor cu^ g^nd r cor^o no^ sint si^n motu

dicebant motū sp ee͂ infinito tp̄e qz pobat eoꝝ
in dilia vr pil sp et psē molia optebat eos
ponē motū nō incepisse sz sp ee͂. Deinde
cū dicat. quicumqz aut mundus. ponit opiōes a
nax et emp. ponētiū unū mūd et dicūt mot
nō sp ee͂. ee͂ q 3ᵃ. k. qz pmo ponit opiom anax
2o opiom emp. 3o recitat v̄ba emp p q̄ v̄ba
opiom suam pferebat. ibi l aut emp. 4o ibi dicens
sic. dicit g° q quicumqz phi faciunt unū mundū et
hūc mundū nō sp dicūt ee͂ et de motu apponūt
s rōnem illz q nō sp sit motus. vole. n. z si nō sp
3 mūdus l si nō sp 3 mole q nō sp sit motus. si g°
nō sp 3 motus et 3tigit aliū n̄ moui dr necce z
h accide. aut. n. sicut anax dr in q°. n. iste. i.
anax q in q̄d chaos. i. in quodam mixto 3fuso
sit exntibz oībz et quiescēbz infinito tpe. i. p infinitum
tpe p̄ea post tātā quiete 3tigebat intellem face
motū et disgregare ex chaos 3fuso. mod g° iste s
anax. 3 tpal qz intlles qui posuit illr ee͂ pm mot
tpal incipit mouē et disgregare r° chaos 3fusū. =

Dūs se. ad qz in. h phs dicē q hui phi volūt di
cebant motū nō ee͂ sp. qz ponebant mole nō sp
ee͂. h aut in. sum qz oīs phoantes posuerūt mā
ingenitā et incorle et etnā. qz oīs tinnuerint
dicē q exn̄ fit ad. id oīs fere plim posuerūt
mā ee͂ ad in actu dicētes eam ee͂ corale si s ultate
mā si 3 corl nunquā cū absolut am corporis. qz
si mā 3 etna et corp etnū et p mole etnū. qz s
plim omē corp mole nisi s' phitū posuit
ee͂ ad corp in quo nō eet aliq mole. dd q
lz oīs phi posuerūt mā ingenitā et dice
ret eā l ee͂ corp l nō absolui a for corlē. aliqui
cū dixerūt aliq corp fuisse in quo nullū erat
s'b rōne qua mole. qz ad tpe fuit in quo hi in
l hi cor nō hēbat illū ordinē l illā pporom ad
intellm l ad lite et amict l ad alia pila mouētia
s q ordinē l s quā pporom ad hi pile mouētia
3tiget hi cor moui. volūt g° phi hi ponebat
motū nō sp ee͂ q ponebat fuisse tpe ad
t q lz eet cor nō erat tn s'b rōne qua mole et
nt poss in illo tpe moui qz nō erat i pporo
illa q 3 motoris ad mole et q requirit ad mot.

Deinde e dr. aut sic emp. ponit opiom emp
dr. q ut 3 pod motū nō sp ee͂ sic dr anax. at
sicut emped q ait in pte aliqua tpis mou
et ee͂ motū et iterū i ad pte tpis quiesce. mou
qd 3 amicitia ex multis faciat unū aut
cū discordia faciat multa ex uno. qū g° hs
l amicitia erūt in actu suo tnc 3tigebant mo
tus. sz in tpozibz medns. qū nō nō amicitia n
lis opabat ad 3tigebat quiete. 2o aut tn a
nax. qui emp. posuisse motū nō sp ee͂ aliter tn
et aliter. qz anax ponit motū incepisse. sz post
q incepit sp postea 3tinuebat. emp nō sp ne
gauit motū ee͂ nō qz dixit ini motū ince
pisse. sz qz ponebat aliq tpa intme in q nō 3
tigebat moui. 3a s ipm posse amicē oīa 3g
gauat et fecit ad ex eis un pus qū discordia
disgregaret eiat dare tpe intme in q nich or°
mouebā opiom p hāc inceptoim motus dice
bat motū nō sp ee͂. Deinde cū dr. dns sic
ponit v̄ba emp. s'b quibz opiom suā pferebat
uz q in quātū ex plibz didicit. i. 3suevit nasci u
nū q sit p amicitiā et posse itm ex gnato u
no pla psciunt. i. plima gnantur q sit p dis
cordiam sic qz. i. s hūc mod res sūt. i. gnant
et sunt in motu uno s hūc modū accit uz cū
lis et amicitia sunt in actu suo. si mūdus 3 i
motu q nullo mō 3 ipi quid q sit s unū stat
se. g° res p mutatur nz sir psciūt. na ut di
cebat psto. i. scio verū sil fiat plure discor
dare sil p amicitiā 3gregare nō sit sir. i. i i
stanti. sz sit in tpe. s g° emp. sit. i. tpe lites
amie res sunt in motu. sz sit. i. tpibz intme
qū nec regnat lis n amic res sūt sp in mo
et lz s eētū qz de ponebat q nō eet lis reet
motus disgregatōis nūc amicitia et motus dis
gregatōis. nūc a erat tpe intme in q erat
nullus mot. addit aut q opinio sit ipm
emp. dicē q h. n. i. res sit p mutu. ad hunc iuita.
ab uno tpe ad ad tpe usqz ponebant. n. ab u
no tpe usqz ad ad ee͂ motū mō quo dem 3 qz
ponebat sic illi tpibz ee͂ motū q in tpibz
intmedus erat quies. 2o aut emp. inelcte
fuisse locutū et phiam suam tradidisse p ū
sus | id mō poetaz obscure loqbant et me
chce q apz ex mō lodi. cū. n. nolebat dicē h
3suevit nasci dicebat h didicit nasci sequs
mod metch et p ult 3a p ut dd aliq bn di
dicisse rē qū sepe face 3suevit. qz g°. n. sic
metrice extrēe loqbant. id phs pus narrat
poim suam et postea posuit v̄ba eius ut exil
lus ipe posse sua opio accipi. Deinde cū dr
3sid g. o qū utilr 3sequimur ex qone pdca
dicit 3sid 3 g de h. i. de opione pdca quod
se hz verum. s. scd id sit etnus. na inentire

hoc est propter hoc expediens et utile, non solum ad considera-
tionem naturalem et adinventionem scientie naturalis. Sed etiam est utile ad
metaphysicam et ad scientiam de primo principio. Consequentia ex eternitate mo-
tus probat philosophus in hoc viii. in xii. metaphysice primum principium
esse et hic ponitur in fine. ¶ Secundo autem quod ut convenit
dicitur superfluum est investigare eternitatem motus
primum principium esse. Nam tunc dicitur ad quodammodo superflua
tum quod sic videtur quod sic contrarium non habet intentum.
Sive enim ponamus motum eternum oportet primum principium esse quod sit causa
eterni motus. Sive non ponamus motum incepisse necesse
est primum principium esse, quia omne novum indiget aliquo innova-
te. Non ergo indigemus eternitate motus ad inveniendum primum principium
¶ Incipiens igitur primum ex dictis etc. ¶ primum esse.
Postquam philosophus proposuit questionem utrum motus sit fac-
tus an eternus, et narravit quid antiqui senserunt
de factione mundi et de eternitate motus et ostendit quam utile
et quam propter opere est investigare ad de hac questione. Inpresen-
tiarum ut dicebatur philosophus exsequitur de questione predicta. Ostendit per
plurimas rationes motum esse sempiternum. Et quod est secundum quia
post adducit has rationes. Secundo improbat opiniones contrarium
rationibus predictis et negantium sempiternitatem motus. Tertio solvit ra-
tiones potentes secundum in contrarium per quas aliquis posset negare mo-
tum esse sempiternum. Secunda ibi: sed non altius quod erat. Tertia ibi:
contra autem hec. Dicentium autem primo primus sciendum quod mo-
tum esse sempiternum dupliciter aliquis negare posset. Primo si di-
ceret omnem motum esse novum et per universum omnem motum inci-
pere. Secundo si diceret omnem motum aliquando desinere. Dicit ergo sed quia
primo ponit quod motus universi non incepit. Secundo ostendit quod
motus universi non desinit nec corrumpitur. Eadem ratio est. Et primum
ostendit secundum quod tempore omnem motum universi non esse factum vel in
tempore. Primo enim ostendit hoc ex parte ipsius motus. Secundo ex parte
moventium. Tertio ex parte temporis quod est mensura motus. Secunda ibi:
at primo nam amplius. Tertia ibi: at hoc autem prius et posterius. Et
primo dicit quod primo premittit quedam necessaria ad propositum. Secundo ex
his premissis arguit intentum. Ibi: siquidem igitur fiunt.
Primo dicit sed quod duo necessaria premittit. Secunda ibi: ergo et hoc necessarium.
Dicit ergo quod ad probandum motum eternum esse et nunquam in-
cepisse, incipiemus primo ex dictis a nobis prius
in hiis physicis, id est in physicorum. Dicens autem quod patuit
idem motum esse endelechiam, actum mobilis secundum quod
mobile est necessarium. Necessarium est ergo res potentes moveri ex-
istere prius secundum quod nunquam motum, quia actus
presupponit suum subiectum motus. Ergo cum sit actus
mobilis presupponit mobile. Cum ergo motus sit quedam ac-
tus ipsius mobilis ut patet ex ipsa diffinitione motus
oportet mobile preexistere suo motui. Addit autem quod sine
diffinitione motus, id est et si non esset diffinitio motus
nota, apparet in manifestum esse quod dictum est. Consequentia quilibet unumquodque con-

quod moveri, id est ipsi moveri et ipsi motui necessarium est esse se-
cundum prius potentias moveri. Illius mobile secundum unumquodque motum,
ut ipsi alterari necessarium est preexistere alterabile et ipsi
ferri secundum locum necessarium est preexistere mobile secundum locum. Quia
oportet prius esse combustibile quam comburi, et non solum mobile
precedit suum moveri sed etiam motum et potentiale ageret
precedit suam actionem. Nam prius necesse est ipsum combusti-
vum quam sit ipsum comburere. ¶ Dubitabit aliquis utrum
mobile secundum unumquodque motum precedit suum moveri, verbi gratia, id est
hoc falsum esse. Nam celum quod est mobile secundum locum non precessit
suum motum localem. Nam secundum opinionem philosophi non prius
fuit celum et postea movebatur localiter. Consequentia cum
in perpetuis non differat esse et posse, statim cum fuit ce-
lum movebatur localiter. Cum tamen celum quantum est motus
localis secundum philosophum fuerit perpetuum. Amplius statim cum ge-
neratus est ignis sursum si non impediatur ascendit.
¶ Dicendum secundum quosdam quod mobile, hoc ergo mobile non oportet pre-
cedere suum motum; precedit suum motum non tempore sed natura.
Nam cum subiectum naturaliter precedit suum actum, oportet pre-
cedere mobile motum. Hoc autem dictum non videtur concordare
cum verbis philosophi, cum ex hoc probat mobile precedere suum motum
quia est actus eius, et licet hoc sit quedam veritas quod mobile prece-
dat suum motum, non tamen hec veritas sufficit ad de-
clarandam veritatem philosophi intendit. In philosophus motum probare
motum tempore non incepisse quia nunquam potest dari ali-
quis motus novus quem tempore non precedit alia mutatio. Oportet
motum secundum philosophum universi non esse talem. Ad hoc ergo probandum
premittit philosophus quod mobile precedit motum suum, ut si
poneretur quod esset dare motum aliquem primum sicut
arguetur hic intendens quod ante illum primum motum esset alius
motus, quia mobile et secundum motum quod est quidam motus de necessi-
tate precessit illum motum. Omnis ergo motus novus
secundum philosophum precedit alius motus tempore. Nam quia intendens
[illegible] philosopho quod sit mobile eternum et moveatur temporaliter, id
omnis motus novus secundum ipsum presupponit mobile no-
vum. Omne enim mobile novum presupponit factionem alterius
et generationem. Non est ergo dare aliquem motum novum quem
tempore non precedat alius motus vel factio mobilis, ut ergo pa-
teat intentio philosophi. Sciendum quod motus est actus entis in
potentia; dicitur est in potentia. Quedam enim est abiciens actum et non
est coniuncta suo actui sed tempore precedit ipsum actum.
Quedam est non abiciens actum quam non oportet tempore prece-
dere suum actum, et sic distinguimus de potentia mobilis. Sic et
distinguendum est de motu quod est actus mobilis. Nam secundum philosophum
hic quod est motus potest esse eternus et perpetuus et talis
motus est motus celestis, et potest esse temporalis et factus et hic
est motus aliorum mobilium. Cum ergo in perpetuis tempore
non differat esse et posse, quia si perpetua fuerint possi-

esse quam esset perpetua. iam non esset in temporalibus non
semper tempore potentia praecedit actum. huius ratio satis apparet
quod ex eo quod motus est actus entis in potentia prius est quod
sit mobile quam quod sit ipse motus. nam si hic motus est perpe-
tuus. Nam in perpetuis tempore potentia non praecedit actum.
in hoc motu mobile est prius secundo motu non tempore sed
natura. nam tempore et duratione non est prius eterno et perpetuo
in potentiale est quod motum eternum et perpetuum praecedat ad mobile
secundum quod motus iste sit novus et temporalis quia non in perpe-
tuis tempore potentia praecedit actum oportet esse ad mobile quod tempore
praecedat talem motum. intentio ergo philosophi est quod non est da-
re primum motum temporalem et novum quia cum motum novum
tempore praecedit ad mobile novum et omne mobile novum
praecedit aliqua factio si ante motus novus esset prius. tunc
hunc motum novum praecederet ante motus vel alia factio ut factio
ipsius mobilis quod praesupponit talis motus. non ergo potest dari
quod motus novus sit motus primus unde secundum philosophum incidam
in hoc inconveniens quod ante primum motum sit ante motus. sed
quod haec via philosophi non concludit in sequentibus apparebit. ex
hoc autem solvitur una prima. quia motus caeli secundum philosophum non
est temporalis sed perpetuus. non ergo oportet talem motum praecede-
re ad mobile secundum viam. quod non videbatur de igne virtute in-
parere maiorem difficultatem. hic tamen difficultas solvitur per
distinctionem de potentia. dicendo quod semper in motu novo tempore potentia praece-
dit actum. sed haec potentia non semper fundatur in ipso mobili. est
ipse motus sed aliquando fundatur in alio ut si statim cum est ig-
nis ascendit sursum. hic ascensus et hic motus tempore praesup-
ponit potentiam quae esset in actu sed haec potentia non fundabatur
in ipso igne cuius est ipse motus sed fundabatur in a-
ere vel in aqua ex qua effectus est ignis cui competit
sit motus. sed si volumus salvare modum loquendi philosophi possumus
dicere quod secundum unumquemque motum novum praecedit tempore mobile
quod est motus iste. sed hic mobile quod praecedit tempore praecedit
suum motum aliquando dicitur quod in actu aliquando quod in potentia
ut si sursum est ignis nulla est latio sursum si sit
temporalis et nova quod non praecedat semper tempore vel ignis in potentia
vel ignis in actu vel si non statim cum sit ignis fertur
sursum tunc talem motum praecedit in actu ignis. si
non statim cum est in actu ignis sursum fertur tunc hunc
motum praecedit tempore aer quod est ignis in potentia et ex quo factus
est ignis. et hoc sufficit ad salvandum dictum philosophi.
nam si statim cum est ignis fertur sursum licet non semper
cum motum ignis praecedit factio ignis. quia si motus
alicuius mobilis sit novus et sit primus cum semper omnem ta-
lem motum praecedat factio mobilis ante primum motum e-
rit aliquis motus scilicet ante motus quod est inconveniens.
Ultimo secundum dicendum ante utrum sicut sit ex parte agentis
motum sic est ex parte passi et mobilis vel aliter. ad huius

et universaliter omnem motum praecedat suum comburere sic combustibile
et universaliter mobile praecedit suum comburi et suum moveri. Ad
quod quodam modo in secundo via philosophi est solo aliter de motivo
vel movente et de mobili vel moto. Nam sicut motum secundum philosophum
quoddam est perpetuum quoddam est temporale. et motum perpetuum non prece-
dit ad mobile sed non. motum non temporale semper tempore praecedit ad
mobile sic dicitur est movens temporale et eternum. movens autem eternum
praecedit motum non tempore sed natura. nam sicut universaliter caelum prece-
dit suum motum. sic intelligentia universaliter praecedit suum movere.
Movens vero temporale et tempore praecedit ad motum sic motum
temporale a tempore praecedebat ad mobile. Si dominus eum quod sit
motum passivum mobilis cui convenit motum non semper praecede-
bat tempore actu. sed potentia ut latio ignis sursum non semper pre-
cedit ignis in actu sed in potentia. sic movens active non
oportet quandocumque sit temporale non oportet quod tempore praecedat movere
motum in actu quod est tale movens. sed sufficit quod praecedat
ipsum motum in potentia. nam sicut statim cum est ignis potest
movere et ascendere sursum. sic statim cum est ignis potest mo-
vere et comburere. Movens ergo passivum ut suum ignis sursum
si sit temporale de necessitate praecedit ut ignis in actu tamen
non sit prius sic ignis quam ascendat vel saltem praecedit
semper tempore aer vel aqua ex qua factus est ignis quae est ignis in
potentia. sic semper movens active ipsum ignis ut ipsum comburere
vel praecedit tempore ignis actu sic prius est ignis quam combu-
rat vel praecedit tale comburere aer vel aqua ex qua factus est
ignis vel quae est ignis in potentia. ergo distinguendum est quod philosophus
quod dixerat de motu passive sumpto sed de movente ac-
tivitate. hoc est de motu active sumpto sed de movente ut
dicitur via consequitur intentum. nam sicut si dicitur quod ad
motum esset primum et esset novum ducerem ad hoc inconveni-
ens. quod ante primum motum esset alius motus. sic si ad movere
esset novum et esset primum ducerem ad hoc inconveniens quod ante
primum movere esset aliud movere. Nam sic omne motum pas-
sive sumptum si sit novum praecedit ad aliud motum ut factio
ipsius mobilis cuius est ille motus. sic omne movere active
sumptum si sit novum praecedit ad aliud movere quia praecedit
illud ipsum movere et illud facere quo fiebat hic motum
activum. quia sicut tamen omne movere novum praesupponit
mobile novum omne mobile novum praesupponitur ad factionem
novum quo factum est illud mobile nullum motum erit primum
quia tunc ante primum motum esset aliud motum. sic quia omne
movere novum praesupponit ad motum novum. Omne
autem motum novum praesupponitur ad movere et ad mo-
vere quo factum est illud nullum motum novum poterit esse
movere primum. quia tunc ante primum movere esset aliud mo-
vere. ut si comburere. quia comburere ignis esset novum non
posset esse primum comburere quia comburere ignis non potest
esse novum nisi ignis sit novus. Ignis non potest esse

novus non sit calefactum vel combustum aliquid vel aliquod aliud ex quo genera-
tus est ignis. Ergo igitur ante omnem combustionem novam est aliqua combu-
stio ut ante combustionem ut cum hic ignis fuit primo combustum quo
combustum est et ex quo est sive vel generatur hic ignis ullum
movere secundum philosophum potest ponere primum quia tunc ante primum mo-
tum esset quod est inconveniens. Sic ergo videtur esse dicendum secundum rationes
philosophi. Sed quia rationes eius non simpliciter arguant sed procedant
ex suppositione sicut inferius patebit. ¶ Deinde cum dicit
Quod igitur hoc necesse, ponit quartam quod est necessarium ad propositum ostendendum
dicens quod ergo super cum hoc quod necessarium est mobile precedere omnem motum
est et hoc necessarium quod mobilia aut oportet esse facta cum prius non essent
aut oportet ea esse perpetua. De quolibet enim [?] est quod ut [?] comp-
tum vel temporale. ¶ Deinde cum dicit Si quidem igitur factum, ex
premissis arguit intentum dicens quod si quidem igitur unumquodque mo-
bilium sit quod movetur motu novo factum est necesse est prius
acceptam quod movetur novo factum est necesse est prius acceptam quod
movetur motu novo factum et esse prius factam aliam mutationem
esse et alium motum secundum quem motum factum est tale mobile quod dicens
esse possibile esse mobile aut possibile moveri. Nullus igitur motus
novus potest esse motus primus quia ante omnem talem mo-
tum aut possibile moveri. Nullus ergo motus novus potest
esse primus quia ante omnem talem motum precedit aliqua mutatio
vel factio ipsius mobilis. Secundo dicit quod aliquid movetur mo-
tu novo quod non sunt facta sed perpetua. Videtur omnino irrationabile. Secundo
videt quod si autem aliqua sunt mobilia quam semper erunt motu non
existente sed super tamen quod sit aliquod mobile eternum cum motus fi-
ctus et temporalis hoc ponere quod videtur irrationabile et ab in[telligenti]bus
ipsis enim rationis incompetentur cognoscerent hoc esse irrationabile. ¶ Quod
autem in rationibus his ut satis potest patere philosophia in hoc ostenditur
quia est motus novus presupponit mobile novum. Nullus
motus novus potest esse primus quia omnem motum debet mo-
tus novum de necessitate precedit alius motus secundum quem factum est
mobile. Quare si tales motus esset primus aut motum esset
alius motus quod est inconveniens. ¶ Quod et id irrationabile esse omnino
quod motus novus competit mobili eterno quia que eterna sunt
uniformiter se habent. Omnino ergo videtur ridiculum esse ponere
aliqua eterna et non dicere ea semper uniformiter se habere vel semper
uniformiter moveri. ¶ Dubitabit forte aliquis quia videtur quod hec ro-
philosophi non solum non demonstrent simpliciter sed etiam quod non demonstrent
ex suppositione. Suppositis enim omnibus fundamentis eius ut videtur non
ponatur motum non incepisse. Arguit enim quod cum motus
novus presupponat factionem mobilis si aliquis motus mobilis no-
vi vel aliquis motus novus esset primum cum omnem talem mo-
tum precedat factio mobilis. Tunc ante omnem motum primum esset aliquis
motus. Dicetur enim aliquis quod per hoc non arguitur motum non in-
cepisse quia non ponetur primus motus ipsius mobilis sed ipsa
factio mobilis. ¶ Quod quia suppositis fundamentis eius [?] pos-
sumus ostendere hanc rationem concludere. Propter primum quod arguitur per locum

a maiori. Nam inter motus novos aliquis motus deberet
esse primus potissime videtur quod hic motus sit motus loca-
lis. Sed hic motus sive est motus novus non potest esse pri-
mus non aliquis alius motus novus poterit esse primus.
Quod autem motus localis novus non possit esse primus sufficienter
probat ratio philosophi suppositis fundamentis eius. Nam secundum ipsum omnis
motus localis primus presupponit novum. Omne autem mobile no-
vum presupponit factionem aliquam et motum aliquem per quem factum
est mobile. Ergo omnis motus localis novus presupponit
aliquem motum. Nullus talis motus novus poterit esse primus
et per consequens nullus alius motus novus poterit esse primus.
Similiter nullus motus novus est motus primus. Super
autem omnem motum novum est dare aliquem motum. Quare motus
vel non incepit sed est eternus. ¶ Secunda via ad declaran-
dum intentionem philosophi est ut rationes hic facte suscipiant supplementum
per ea que dicuntur in fine de generatione ubi enim ostenditur quod numquam ali-
qua factio vel aliqua generatio est motus primus. Nam omnis
factio et omnis generatio presupponit aliquam corruptionem. Numquam
enim quod fit vel generatur nisi aliquid aliud corrumpatur vel prius sit
generatum. Ergo igitur generatio presupponit corruptionem et corruptio genera-
tionem et sic in infinitum. Et igitur intentio philosophi quod omnis motus
novus quia est motus novi presupponit factionem mobilis. Nullus igitur
talis motus potest esse primus quia tunc aut motus primus esset
aliquis motus. Sed ut patebit in generatione ergo autem factionem
est aliqua corruptio aut omnem corruptionem aliqua factio. Videtur ergo
motus non potest esse novus quia super ante omnem motum no-
vum est dare aliquem motum. Et tertio hoc id sic declarari potest.
Nam factio est quidam motus ut factio unius mobilis presupponit
motum alterius mobilis quod est primo mobile in potentia ut factio ig-
nis presupponit alterationem aeris vel alicuius alterius quod
ignis in potentia. Supposito igitur quod factio unius presupponit al-
terationem et motum alterius mobilis probatur intentum. Nam
motus novus ipsius ignis presupponit factionem eius.
Factio vero presupponit motum alterius mobilis ex quo factus est
ille ignis. Autem motus alterius mobilis si novus sit presupponit
presupponit factionem. Ergo igitur motus novus presupponit
factionem et factio motum. Ergo igitur est motus ante factionem aut
factionem. Numquam igitur incepit motus. Hec autem via videtur in-
tentum sonare textus. Nam id probatur quod motus non est
novus quia ergo motus novus est alicuius mobilis et ergo presupponit
supponit motum secundum quem factum est mobile quod possibile esse est mo-
veri tali motu. Ergo igitur est motus ante motum et factio
ante factionem. Sufficit tamen hec tertia via ante secunda. Nam id
est motus ante motum et factio ante factionem quia ergo generatio
unius est corruptio alterius et econverso. Ex hoc ergo apparet quod si
hec rationes philosophi debent sufficienter concludere oportet quod ar-
guant non solum de motu in communi quod numquam in-
cepit sed etiam de motu celesti. ¶ Nam hic rationes non

arguatur motum semper non incepisse non supponatur quod generatio et corruptio se habent per circulum. Ita quod omnis motus novus praesupponit factionem mobilis. Sed quod factio et corruptio: factio autem praesupponit corruptionem, corruptio factionem, et sic semper se praecedunt in infinitum. Sed quod factio et corruptio celestium se praecedunt in infinitum esse non potest praeter motum celarem ipsius celi ut in de generatione simpliciter ostenditur. Arguunt ergo hae rationes adductae motum celestem numquam incepisse propter quod hi motus inferiores causantur.

Ultimus s(ed) dubium dicendum quod sic dicendum expositio rationum philosophi ut exposuimus videtur quod non solum arguit ex suppositione sed etiam quod semper probat motum numquam incepisse. Nam nullus sanae mentis negaret quod si est motus novus sit et mobile novum hunc sententiando fides katholica non dicit. Ponit enim fides nostra quod omnis motus est novus et quod hic motus novus est mobile novum supposito. Sed si mobile est novum de necessitate est factum. Factio est autem ante omnem. Ergo motum novum praecedit factio. Et quia factio supposito est terminus motus et praesupponit motum. Sed omnem motum novum praecedit factio quae omnem motum novum necesse est esse aliquem motum semper. Ergo motus novus esse non potest. Nam si ullus motus esset novus ante omnem motum esset aliquis motus quod est inconveniens.

Ad quod dicendum quod licet multis nostris sustinuerint rationes philosophi omnes non procedere nisi procedunt ex suppositione falsa. Supponit enim quod numquam sit factio nisi illa sit terminus motus. Quo supposito impossibile est respondere ad rationes philosophi. Si ergo ostendere poterimus esse aliquod agens quod potest producere res in esse absque motu praecedente rationes philosophi apparebunt nulla sophistica. Vult enim quod motus novus praesupponit factionem mobilis. Sed factio mobilis non de necessitate supponit motum quia ut probabitur prima causa potest producere res in esse absque motu praecedente. Non ergo ante omnem motum est aliquis motus ut ratio philosophi concludebat. Quod autem prima causa absque motu praecedente res producere possit patet. Cum omne agens secundum virtutem suam sic agit, cum ergo si divina sit simplex esse et in se nulla sit admixta potentia sed sit ipsum esse proprius effectus dei est dare esse. Immo quia causalitas eius se extendit ad omnia entia oportet quod proprius effectus sit id quo omnia participant. Hoc autem est esse. Huic autem veritati quod proprius effectus dei sit dare esse concordat scriptura sacra dicta sanctorum auctoritates philosophorum. Dionysius enim quinto capitulo de divinis nominibus quod deus nominat hoc tamquam proprio quod est esse et quod est proprius effectus eius. Ipse enim deus pro se se nominat tamquam pro ad proprium sibi ut patet sexto scripturam sacram. Ipse enim deus Commentator ab hac veritate coactus ait secundo metaphysicae quod unum est ens per se ens cetera autem sunt entia per esse et veritate eius. Dei ergo quae non est proprius erit effectus dare esse. Sed proprius effectus aliorum effectuum agentium non est esse sed fieri. Nam esse dicit actum simpliciter, fieri autem admixtum potentiae. Si ergo modus agendi consequitur agentis secundum modum essendi est

omnia agentia autem praeter primum non sunt actus puri cum debeat esse admixtum potentiae proprius eorum non erit effectus esse quod per se acceptum dicit actum simpliciter. Sed erit fieri quod per se dicit actum mixtum potentiae. Esse enim per se loquendo semper dicit actum simpliciter. Sed sic ad esse quod habet potentialitatem admixtam hoc non erit ratione esse ipsius per se sed ratione eius in quo tale esse recipitur. Per se loquendo esse quod per se dicit actum simpliciter numquam potest esse proprius effectus alicuius agentis quod non sit in actu simpliciter sed habet possibilitatem admixtam. Cum ergo solus deus sit actus purus et actus simpliciter cetera vero agentia sint in actu admixta potentiae, videtur quod proprius effectus dei esse. Ceterorum vero agentium proprius effectus est fieri. Sed cum omne agens immediate possit efficere proprium effectum et mediante hoc effectu possit efficere, prima causa producendo omnem rerum esse sine fieri et sine motu. Alia autem omnia agentia esse primum immediate sine causa ipsius fieri sicut aliud sine causa ipsius esse hoc est mediante fieri. Unde ergo quod omnis effectus accipiens esse a secundis agentibus accipit tale esse mediante motu et mediate fieri. Productio ergo vera et factio corporis quod factio est ut extendamus nomen factionis ad omnem productionem et ad omnem creationem non habet quod sit terminus motus vel quod sit ipsius terminus fieri. Sed productio et factio vera praesupponit fieri et motum praecedentem. Sed est unde illa factio est secundorum agentium quae agunt mediate motu et mediate fieri. Sed cum proprius effectus dei sit esse ipsum potest deus dare esse rebus absque fieri et absque motu praecedente. Ergo quod deus sic quod factio eius et productio eius non oportet quod terminus motus alicuius. Videmus enim quod secunda agentia efficiunt fieri absque praecedente ita quod fieri secundorum agentium sine quod hic terminus non est terminus alicuius fieri quia mutationes non est motus neque generationis ut probatur quinto physicorum. Si ergo secunda agentia quia proprius effectus eorum est fieri immediate hunc effectum efficiunt absque aliquo alio praecedente, deus cuius proprius effectus est dare esse poterit res producere in esse absque motu et absque fieri et absque aliquo alio praecedente. Et ita quia per se notum quod quodlibet agens immediate efficit proprium effectum patet ergo quod ratio philosophi non concludit. Nam si nolumus accipere large ad omnem productionem dato quod motus novus praesupponat mobile et per consequens praesupponat factionem eius tamen non omnis motus novus de necessitate praesupponit motum alium quia potest esse factio nova quae non est terminus alicuius motus. Motus vero quod si tamen vellemus facere vim in verbo accipiendo nomen factionis ut est terminus ipsius motus et ipsius fieri dicemus quod non omnis motus novus de necessitate praesupponit factionem mobilis quia potest esse mobile novum quod producitur absque factione et absque fieri et absque motu praecedente. Motus ergo novus vel de necessitate non praesupponit factionem mobilis vel si praesupponit hic factionem non oportet quod talis factio sit terminus alicuius fieri vel alicuius motus vel quod non semper ante omnem motum novum est aliquis motus eternus ut philosophus opinatur.

Utrum non sit ampliandum etc. Postquam philosophus probavit eternitatem motus ex parte ipsius motus ostendens quod ante omnem motum novum est dare motum, in parte ista venatur eternitatem motus ex parte ipsorum moventium. Moventia autem tripliciter distinguuntur, quia quedam agunt per naturam ut corpora celestia, quedam agunt et movent appetitu ut [illegible] intellectum, quedam non agunt et movent mechanice ut [illegible] finis, ut de generatione ostendimus, et movens mechanice. [illegible] quod primo ostendit motum esse eternum ex parte agentium similium non apposito, secundo ex parte agentium quorundam. [illegible] dicit ergo ac non amplius magis in precedentibus presupponendis [illegible] per nature necesse est et hec accidit per naturam [illegible] quod motus numquam incepit. Nam si aliquis motus [illegible] motus [illegible] non fuit oportet quod aliquid quod [illegible] posterius motus post aliquid quod non movebatur [illegible] quiescebat et erat in quies. Si ergo oportet incipere oportet [illegible] mobile [illegible]. Sed si mobilia quiescebant [illegible] erat in quietis. Nam quies est privatio motus. Si igitur oportet tolli quies et debent mobilia incipere moveri, oportet quod tollatur causa quietis que erat impedimentum motus et per quam privabatur motus. Sed [illegible] tolli non potest nisi per motum. Ergo si motus aliquis incepit erit aliquis motus ante omnem motum et movebuntur mobilia priusquam moveantur, quod [illegible] erat inconveniens. Potest quod est inconveniens. Respondeo autem in verbis [illegible] quia [illegible] in nova dispositione nisi per motum precedentem [illegible] in aliqua dispositione in qua prius non erat [illegible] impedimentum et ablatum [illegible] oblationem [illegible] nova dispositio. Sed ipsa oblatio impedimenti quidem motus est et ipsum aufert impedimentum quod movet. Cum ergo omnis nova dispositio sit mediante aliquo motu precedente, si igitur motus aliquis incepit, tunc mobilia sunt in nova dispositione quia tunc esse in motu [illegible] dispositio quam esse in quiete. Sed nova dispositio fit per motum precedentem, ergo aliquis ante omnem motum fuit aliquis motus et primum motum entium precedit aliquis motus, quod est inconveniens. Respondeo autem hanc rationem [illegible] et [illegible] arguit magis de agente [illegible] quam de agente a proposito. Ita agens [illegible] non in opposita [illegible] agens in opposito, quia omne agens per naturam [illegible] passum [illegible] aut non impediatur. Si ergo talia agentia prius non movebant et postea movent, aliquod impedimentum [illegible] ablatum et aliquis motus precessit, tunc ipse [illegible] entia sunt in motu et in nova dispositione. Arguit ergo [illegible] quod ex parte agentium [illegible] non potest incipere motus quia non incipit per talia agentia nisi mediante motu. Si ergo per ea aliquis motus incipiet ante omnem

motum erit motus quod est inconveniens. Respondeo et [illegible] hanc rationem [illegible] non esse [illegible] rationis [illegible]. Supponit enim philosophus quod motus requirit mobile novum et presupponit secundum motum. Sed omnis [illegible] presupponit motum quia est motus. Ergo omnis motus novus presupponit motum aliquem. Ergo motus non incipit nisi aliquis motus potest esse novus quia tunc aliquis motum precedet aliquis motus quod est inconveniens. Apparet ergo concludit [illegible] incipere si motus novus arguit mobile novum et presupponit secundum motum. Sed si dicatur mobilia non esse [illegible] sed esse eterna et tamen motum temporalem [illegible] non apparet [illegible] concludet. [illegible] supponit [illegible] non [illegible] et si mobilia ponantur eterna ut [illegible] oportet motum aliquem non esse novum quia si mobilia sunt eterna et aliquando inceperunt moveri in tempore ita quod non sit aliquis motus nisi temporalis, quando primo entia inceperunt moveri ad impedimentum sunt ab eis ablatum. Sed auferre impedimentum est quidam motus. Ergo ante primam mutationem fuit [illegible] et non sit motus aliquis novus. Si mobilia sunt eterna sive temporalia, cum motus novus arguit dispositionem novam et dispositio nova fiat per motum precedentem, videtur ante omnem motum fuit aliquis motus quod est inconveniens. [illegible] [illegible] aliquis motus [illegible] et [illegible] concludat motum esse [illegible] quod sit. Numquam in [illegible] ad agens agere [illegible] nunc quod prius non agebat nisi aliqua mutatio [illegible] precedat, ut si ignis calefacit stupam quam prius non calefaciebat vel ignis ad stupam vel stupa ad ignem vel utrumque accessit ad utrumque. Cum ergo [illegible] non possit esse [illegible] nisi in [illegible] possit esse [illegible] dato quod [illegible] dei sit dare esse et quod possit [illegible] ex nihilo et absque motu precedente producere [illegible] ad esse [illegible] producit quia si realiter entia in tempore [illegible] essent vel in [illegible] vel in [illegible] producit entia et non prius. Sed et utrumque horum [illegible] potest oportet entia eterna quia si entia essent eterna [illegible] motus eternus vel si entia essent eterna et motus aliquis esset novus ut probatur per rationem adductam ante omnem motum esset aliquis motus quod est inconveniens. [illegible] quod [illegible] posset hanc rationem effugere [illegible] a [illegible] non arguit de agente a proposito [illegible] et de agente [illegible]. Tamen quia philosophus hanc rationem [illegible] in [illegible] et precedentibus ostendam quod [illegible] absque precedente [illegible] potest nova et immutata [illegible]. [illegible] causa [illegible] quod [illegible] ad prius ab omnibus aliis causis [illegible] differt. Prima enim [illegible] quod nulla causa [illegible] alia a prima [illegible] causa entis. Solus autem deus causa sit primum agens et causa totius entis. [illegible] in [illegible] probatur quod [illegible] non possit esse causa totius [illegible] et causa totius.

ergo deus z ca toti entis oz q posit pducere ens sez
absq motu sectie na cu motus denecce psuppo
nat mole z sbm inquo recipiatur omne q de
necce agit pmutatom z motu nos z ca toti
entis. sz denecce psupponit potentiaz ex pte pas
si in qua suscipiatur eius actio z eius motus. ds ergo
ex quo toti entis z tca z u z ad q eius cautas
se no extendit pt age absq cusinu z motu
secte z imo pductio toti entis inpole z q fiat
absq cusinu z motu q tunc motus iste eet
absq oi sbo. q r si de aliis accitibz saluare pos
sumus cusuerdo ulem seda q possunt ee sui sbo
dre tm h de motu z de quoz alio cuz ee z insi
z oio ridiculu negare ergo dnm absq cusinu p
cete aliq effectu pduce z pone dnu no ee cam
toti entis. pz ergo q q mot psupponit ens i
po cu ds ipm ens ipo z ipam mariam pdux
erit necce z ipam posse age abz motu pcete
ignorare ergo dnm posse age absq motu pcete z
igitur pat dnas entis. ens. n. p dicitur dr i
pom z actu z icam z tatu. dequoz n uiscai po
ut v dre q inactu v inpos v q hz vom cause
ptati. cu ergo in dicit q inpos z no cacet alia oz
q sit q tm ab alio. si ergo ens inpos z in no pt
pduci p motu pcetez. ds q z ca toti entis dit
ab aliis agentibz q no agit ex suppone mate
sz pt ipam pduce z pt age abz motu pce
q n possut alia agentia. Sa dra q in aliis age
tibz uirtus z actio dre ab eoz sba z q pdce
sut un ipe intellige q hnt actom dnite
ab eoz sba. z q pcete sunt qm intelligunt ea
teis aliq mutao. sz cu oia q sut ido sit ipa
dra sba uelle z itellige dnu nulla in deo mu
tatione. dicit. sic ergo p pma dram q ds z ca uis
entium pt age no pcete cusinu ex pte passi.
si phat scam dram q sua uirtus z sua actio z
sua sba agit nulla mutatione exnte ex pte agentis.
Tercia dra z q alia agentia ad no qbq possit
mebz agentibz infiolbz possunt si uis ut n qq
pt sol mete uirtute in forma exnte in a quo
sbo. pt si illa sz ds qbq pt mebz aliis causis
pt sicut. z z vo q n z in aliis causis ds n
sit ca z actor io uir dnu eaz pamus z pfectius
reliuat in pmo. z no q q cutell ht a fabo
n q q hnt h agentia inferiora hnt a sole io
no q q pt fab cu marcello pt si co n q
q pt sol mebz inferioribz pt sicut q pmus ergo
duobz dris ut q pbaui plane pz q nulla

pcete mutatione ex pte passi n ex pte agentis pt
suos effes pduce. si duce ds q n h ply negantz
cessat n. ipe oia ee effes dei z dm oio inmu
tabil age. na ut pbat in h. viii. z deuenire ad
ad agens q z oio imole pse z patens z abinte sz
h dret ply q onis hz effes ds ab eterno pduxit z
h no pcete mutatione ex pte passi. q an tale pdu
tom n erat q tali mutam posse ee sbm n z p
cessit ibi mutatio ex pte agentis q ds z oio in
mov eualit ergo absq mutatione onis effes suos pdu
ce no negaret sz q noua aliq efficiat z inpole
sz adhuc iz dra ista. na si absq sui mutatione mebz sus
agentibz pt noua effice z si uis absq oi mutatione
pt noua pduce. ply ergo ut saluaz q ds sp sehz
unifortr ad oia z q id manes id sp facit id
noluit q ds n nouu pbare posz n mebz sus
agentibz. sz q q pduxit ab eterno pduxit. sz cu p
duce sit ad q asuare sic ds ab eterno res pduxit
nunc an no pduat sz asuat no eod mo se ht ad
res nunc z pus nec. ergo dm possea nunc z pus
aessit ipm face q no fecit pus z no face nunc
q fecit pus. quo ergo sit intelligendu q ds se ht u
niformit ad oia ista dicetur ad plus an in
tm dcnu sit q q ds age uolndo z intelligdo aliq mo
tudo z intelligdo dna sua molia z dnsas ptes ipis
nullo mo mutet. q suu uelle z suu intellige
nllo in z aliq inu sz oio ipa sua sba sicut pt
absq omi mutatione talia uelle z intellige sic pt
abz oi mutatione talia pduce. quo ergo de pductoe
vt aliq mo redicta z ad qom fr quo uelle z i
tellige alia a se de qua qone in q bda inris e
ditiombz thoe difficilius dixim z si zriget nos
scebe si mens dchat an ead qone aliq ad p
sus a dca sufficiat. q no dicebat de igne z de
stupa pz q n z sile de aliis agentibz z de pmo.

Idem tn dicit. a h. m. pbat mundu ee etnu ex p
te agentibz apposito. ee q d. s. q p dat sentia z dis
simila int agens sile z apposito. so ex hiis q dix
at pbat intentu ibi. zi qntz pa. dr ergo q a qd mo
uent singlarit .i. uno mo tm ut agentia silia
a an mouet a z h zrios mot ut agentia pm
ttem ignis qd q z agens sile pt ei z ad aliu
oppositoz tm io solu calefacit no a frigefacit
z sua uir ee una sinoz. z ergo dra int agens
sile z apposito. q poe siles sut ad unu singlar
sz poe voles sut ad opposita. dnit ergo h agens z
z i zrie. io sbdit q a ir ibi s. in agente. na
ee sili mo ad sic in agente sili. zsa scdu pse

infrigidat. sed calefacit quodam modo id est per accidens quia sic facit contrarium et ascendens frigus id est contendens calorem ad interiora et abscondit calorem intus sed per se frigidat per accidens tamen calefacit. sic ergo agens naturale agit alterum oppositorum per accidens. sic peccat voluntarie sciens quod contrario utitur sciencia. similiter est ergo aliquo modo inter agens naturale et agens appetitu quia sicut et illud agit unum oppositorum per se alterum non quodammodo per accidens ut frigidum per se infrigidat et per accidens calefacit et sciens grammaticam per scientiam aliquid per se sciens figit barbarismum et loquitur congrue sed est per accidens ut ex corruptione appetitus vel exaliquam aliam causam contrarie. Deinde cum dicit. Si igitur quecumque ex hiis que dixit probat intentum dicens quod quecumque sunt potentialiter factiva et passiva aut quecumque sunt potencia sic movere sic autem moveri ista id est non possunt sunt potentialiter activa vel passiva id est non quecumque modo se habentia agunt et patiuntur vel sunt potentialiter agere et pati. Sed habentia se sic et tamen sunt proxima id est proxime cum sunt in debita dispositione quia cum talia sunt proxima et in debita dispositione tunc utrumque actione et passione alterum quidem movetur alterum movet. et cum sic quidem motivum alterum autem mobile sunt ut sic id est ut debite se habentia super tunc unum movetur alterum non movet. quia ergo sicut sic ergo mobile non semper movebatur ab aliquo motivo manifestum est quod habentia motivum et habentia mobile non se habebant sicut sunt potentialiter non quidem movere alterum autem moveri. sed oportet mutari alterum illorum quia si ulterius motus incipit aliquam primam mutationem sunt aliquam mutatione que est incipiens. Secundo autem in rationibus sed in hoc conclusione quod causa agens naturale quando appositum per se loquendo semper facit alterum tamen si autem faciat oppositum ut si frigidum calefacit vel sciens facit per scientiam hoc est per accidens ut per corruptionem appetitus vel per aliquod impedimentum. quia cum quecumque agens sed prius non agebat et agat postea passum et agens non se habebant se ita dispositione quod habent possent agere aliquid non pati sed aliquid erat impediens. si ergo motus incipit cum non erat impediens vel ex parte agentis vel ex parte passi prius ergo quam ulterius apparuit motus oportuit removeri aliquod impedimentum. sed hoc non potuit fieri nisi per motum. ergo si ulterius omnis motus incepit ulterius ante omnem motum fuit aliquis motus quod est inconveniens. Secundo autem quod perversius fuit philosophus quod motus vel sit eternus vel cadat intervallum in motibus et quod sit motus ante motum. Quia si aliquis motus incipit et aliqua mobilia incipiunt de novo moveri aliquid erit causa quare prius non movebantur. ideo ergo causam oportuit prius removeri sed si removetur causa in motu et non removebatur prius aliqua erat causa quare oportuit removeri et sic in infinitum. numquam ergo dare aliquod novum nisi sit dare remotionem impedimenti aut remotionem impedimenti vel remotionem esse aut remotionem esse in infinitum. sed cum remotio esse et impedimentum fiat per motum numquam est dare motum novum nisi sit dare motum ante motum in infinitum. Secundo sciendum quod cum tres rationes sint adhuc respirantes eternitatem motuum sicut ostendebatur quod secunda non erat supplementum rationis prime. sic hec autem est supplementum rationis secunde. dicit aliquis quod si agens naturale prius non agebat et postea agit aliquid erat impediens naturales sunt ad unum. sed cum potentie rationales sunt ad opposita quia in potestate agentis voluntarie est agere et non agere non oportet si tale agens non prius agebat et postea agit quod aliquid fuerit impediens. potuit ergo motus ulterius non esse non per agens naturale sed per agens per intellectum. ad hoc removendum philosophus hanc rationem secundam addidit dicens quodammodo simile esse de agente voluntarie et per scientiam sicut naturaliter. Quia agens per intellectum secundum se agit alterum contrariorum tamen. quia secundum se agit per scientiam. Si autem agat contrarium hoc est per aliquod impedimentum per accidens sicut frigidum per accidens calefacit. secundum se ergo omnem motum novum a quocumque agente efficiatur precedit remotio impedimenti que cum non fiat talis remotio nisi per motum secundum se fiat autem ante omnem motum novum est aliquis motus. numquam ergo ulterius incepit motus. Dubitatur si aliquis quia potentie rationales dicuntur esse ad contraria naturales non sunt singulariter ad unum tantum. Secundo quod quodcumque agit agit ut est in actu et per formam suam sicut ergo duplex est forma que est principium actionis sic duplex est agens. quedam id est forma est ratio agendi sed est principium agendi que est principium essendi et non cognoscendi et hec forma est in naturalibus. calor id est exemplo quod dat igni esse calidum est ratio quare ignis agit. quedam id est forma sic est ratio agendi quod est principium cognoscendi. et talis forma reperitur in agentibus per intellectum. species id est intelligibiles ut ipsa ars existens in artifice a deo ipsum artificem quod cognoscat artificialia dat ei quod possit efficere illa. naturalia ergo agunt per formam que est principium cognoscendi. cum ergo forma ut est principium essendi ita dat esse hoc quod non dicitur esse oppositum quia calor ita dicitur esse calidum quod non dat esse frigidum ideo potentie naturales sunt ad unum tantum. sed cum forma ut est principium cognoscendi sic ratio quare cognoscitur oppositum quia per rationem cognoscitur rectum et obliquum et per eandem artem cognoscitur congruum et incongruum potentie rationales non sunt ad unum tantum sed sunt oppositorum.

Ulterius si dubitaretur aliquis utrum sit aliquo modo simile de agente naturali et appetitu. Secundo quod non sit omnino simile de hoc et de illo quia ut dictum est agens naturale agit per formam ut est principium essendi que non dat esse opposita sed dat esse alterum oppositorum agentia tamen agunt non per intellectum agunt per formam ut principium

cognoscendi quod forte una et eadem existens et ratio qua cognos-
citur opposita cum aliquo modo videtur esse simile debet a-
gente et de illo. Contra licet una et eadem forte sit ratio qua cog-
noscuntur opposita non tamen eque primo dicit imaginem oppo-
sitorum. Secundo dico quod speciem veri cognoscit verum et obliquum non
tamen eque primo in uno per talem speciem per se et per accidens cognoscit
verum ex consequenti non obliquum. Ideo est quodammodo simile de a-
gente voluntario et apposito quia sicut agens voluntarium per se a-
git unum tamen per accidens non per efficere contrarium sic agens
appositum agendo per speciem intelligibilem per se et primo agit
in cuius agente dicitur per se et primo sua species intelli-
gibilis. Ideo per se et primo videtur agere unum contrarium tamen ex
consequenti autem potest agere oppositum sicut sua species ex
consequenti dicitur in cognitione oppositum agere. Ergo non solum propo-
situm sed et oppositum et si non est omnino per accidens in agentibus
per intellectum sicut in illis. Videtur tamen esse ex consequenti. Po-
test ergo intentio philosophi quod cum motore primo sunt om-
nes forme cum sint in materia prius in potentia statim agit
secundum formam illam ut si non statim agit ad erit impedimentum
quare deus produxit ab eterno produxit. Sed quod hec ratio non
concludat statim in sequenti questione patebit. ¶ Ulti-
mo dicitur. Deus vult ex parte agentis per intellectum probari pos-
sit mundum eternum esse et motum non incepisse.

¶ Quod quod omne agens nisi deviaverit statim facit effectum
suum si non impediatur. Sic enim ignis statim calefacit
quia calefacere est eius effectus proprius si non impediatur sic in agen-
te apposito est quedam necessitas vel quedam immutabilitas
statim agit effectum convenientem si non impediatur sic in agen-
te apposito effectum posito cum non oportet ponere posita sin-
cera. Si ergo res que procedunt a primo sunt effectus conven-
ientes eius per ideas sibi forte in intellectu existentium in
potentia sicut calefactio est conveniens effectus ignis. Sic statim
cum est ignis calefaciat si non impediatur quia sic deus ipse
dicit non potest statim et ab eterno omnia produxit. Sed arguitur per
deus nichil convenit ut expedit progreditur si ut est
a divina voluntate voluntarii. Res ergo non tunc esse ac-
ceperunt quando deus habuit in se earum species et earum ydea-
as. Sed tunc effectus esse sunt quando deus habuit in se ea-
rum species et earum ydeas per illas ydeas voluit eas
esse. Unde convenit divina conveniunt et dicitur quia in comparatione cuiuslibet
proprius effectus si quod est adeo voluntarii et ut est ab ipso
voluntarii quod ergo deus voluit tunc produxit quod omnis vo-
luntas est et declarari potest. Contra omne agens per intellectum
agit intellectu non intellectu speculative sed practice in
eligit ex intentione sic practicus quia ex hoc est practicus
ut se extendit ad voluntatem. Nulla species intellectus
est conveniens et ipsa tamen vel si ut hoc ordine ad vo-
luntatem. Cum ergo speculativa scientia non sit ipsa causa vi-

et practica. Velle ex hoc solum quod ab eterno deus habuit
species in intellectu ab eterno res in esse produxit est velle
quod apposita tamen non ipsa ponatur effectus sed si sic diceremus
quod credimus unum deum non videmur satis facere rationi
philosophi. Nam si per ipsum agens parte agit parte illa ex
quo vult agere parte illa si habeat appetitum cor-
ruptum vel si ad quod impediat. Sed hoc de levi tollitur
nam voluntas aliorum agentium ordinatur ad aliquem
alium finem et glia agentia per suos actus et ex suis
effectibus consequuntur aliquem alium finem a se ipsis et in hiis a-
gentia in agendo ad presupponit ex parte passi et pre-
supponit ipsum tempus. Sed deus ad nullum alium finem ordi-
natur et in agendo non presupponit ex parte passi nec in
presupponit tempus quia ipsius temporis est actor in prima ergo pro
ratione vero in nullo alio debemus quod causa non in ipso de-
inde produceret res et non prius permutationem aliquam
factam in aliquo sed hoc est quia sic ordinavit per sapientiam suam
sapientiam suam et sic voluit vel ordinavit in aliis
ergo agentibus locum habet quod quod ut silicet non facit ignem
in estate sed in hyeme hoc est quia non est actor temporis sed
expectat tempus in quo sit frigus. Rursus si aqua
rosarum quis facit in vere et non in hyeme hoc est
quia presupponit rationem in quo agat. Rosa enim que fit
ut rosarum aqua in nascitur in vere et non in hyeme.
Amplius si deus operatur cum est sanus et non cum est eger hoc
est quia cum mutatur et non causat forte voluntas cum est ut eger
sicut sano. Deus autem quod omnino est et immutabilis tempus non pre-
supponit nec materiam in qua agat sed totum preter ex
se produceret. Si nunc agit et prius non agebat non
est permutationem factam in se ipso vel in alio sed sibi
in aliquam causam reducere voluerimus ideo contingit quia sic
voluit et sic ordinavit per sapientiam suam. Et si ultra
queramus ultimus quia deus sic voluit et sic per suam sa-
pientiam ordinavit fatue dicitur. Quare tamen deus non est ca-
usa. Enim statim esse in causis. Cum ergo deventum est ad divinam
voluntatem et ad sapientiam non est ultimus procedendum.

¶ Idem cum dicitur. Necesse enim et cetera. Probat eternitatem
motus ex quo cumque agentium deus quod necesse est in hiis
que sunt ad aliquid sed accidit nihil quod non est novum relatio finem
motum precedente ut si unus cum ad non fuit prius duplum
nunc est duplum necesse est mutari et si non est utrumque
relatio talis alterum illorum. Si enim ad est duplum ad
ad et prius non erat duplum utrumque illorum habet ali-
quem quantitatem nunc quam prius non habuit vel ali-
terum alterum illorum. Si ergo motus illorum incepit
prius motus incepit oportet in mundo habere novam re-
lationem ad suos motores sed nova relatio non est non per
motum. Ergo ante motum fuit alius motus. Erit ergo quod

mu° ꝑor ꝑma inmta^ue q̄ ȝ mo͛ens. ¶ Ad° q̄ e. ra
toes sūt fce. vna ex ꝑte motus ⁊ ȝ^a. ex ꝑte agn̄tis.
hee rōnes sic se hn̄t q̄ ut patuit fa fuit supple^m
ꝑme ⁊ ȝ. fe. ꝫ q^a vō ȝ supple^m ȝ^e. dr̄et .n. ds q̄ ꝫ
agn̄ta ꝑpe si ꝑpe nō agebant ⁊ postea agunt c^a
nu° a^a fca sit cū si sit agn̄s meth^c. ē agn̄s ȝ fr̄s
q̄ int^e tale agn̄s ⁊ actū nō n̄. ēē quīd ordo ⁊ q̄d
rlō nō ȝ m̄o͛ens tale age absq̄ motu ꝑce^te. ad ꝫ
g° actu^d ait q̄ s̄ noua rlō inq̄rit motū ꝑce^te au
g° sup̄ int^e agn̄s ⁊ actū sit ab ordo ⁊ aliq^a rlō cū
noua rlō ꝑsupponat motū ꝑce^te q̄ motus no
uus ꝑsuppōit nouā rlōm̄ si mod^o aū oīm mot^e
ēē motus q̄ ȝ m̄o͛ens. ¶ Dicꝫ f. ds nemū
ꝫ vō de rlōne arguat motū ēē etnū. ¶ Ad q̄
ꝫ vō ꝑcat ꝑ flalm accn̄tis. ꝑte .n. ȝ q̄ noua rlō
req̄rit nouū fūdamtū ut si ȝ noua sili^do ȝ i no
ua alb^do in qua fūdatur tal sili^do. si a^o noua eq̄li
tas ȝ. ē noua q̄ntitas q̄ ȝ eq̄li^tas fūdamtū. q̄ aū
noua rlō ꝑsupponat nouū motū ꝫ ȝ ꝑ actns in
q̄ntū .s. fūdamtū rlōis ȝ ꝑ motū acq̄situ. cū g°
deus ut oīntū ȝ possit naturas rerū ꝑduc^e absq̄
motu ꝑceden^te q̄ in hȝ natis r^e fūdari possit
ꝑpe rlōnes ꝫ noua rlō ēē dīn ⁊ naturā nō tn̄
de nccītate arguit motū ꝑcetez q̄ n̄ illa q̄ p^o rlō
ms fūdamntū nunc dīna ꝑt absq̄ motu ꝑdu
ci ꝑcedente. ꝑdu^do g° ds res in tpe fuit noue
rlōnes ꝑpaȝ r^e ad dīn q̄ ds fcs ȝ nō de tūo
re eitoz de nō dūo dūs si hȝ noue rlōnes nō
sup̄ accipiūt origine ꝑ motū ꝑcetez ꝫ ꝑ nouita
te natāȝ ꝑductaȝ absq̄ motu nulla g° nouī^te
fca in dō ꝫ m̄s r^e nouit^e ab ipō inductis habu
erūt ortū rlōnes noue ꝑ quas dīn eff̄s rese
ru^d ad ipm̄. ꝑȝ q̄ cū oīs rōnes adducte sūt
fic̄ int^e ꝑ etiā una sit suplemtū ꝑ fulcimtū al
terius no^do ph̄s ꝑh̄s rōnes argue^e etnī^te motus sic
arguebat ꝑ sup̄ flō se fūdebat. arguūt g° ꝑdce
rōnes suppo^to ꝫ flō fūdamto q̄ nulla fuit nouī
tas sū motū ꝑce^te ꝫ oīndo q̄ ds absq̄ trāsmu^ne
ꝑt noua ꝑduc^e q̄ in dubitat^e suffi^e oīndim^e. ap
ꝑet q̄ rōnes ph̄i ꝑbantes etnī^te motus nō sūt
demrōnes ꝫ sophi^ca.

Ad hȝ aū ꝑus ⁊ postius. ⁊ c. postq^a ph̄s ꝑ
baūt r^e p^o palo^ut etnī^te motus ex ꝑte ip
sius motus ex ꝑte agn̄tū. ī ꝑte ista ut diceba^t
ꝑbat ꝫ id ex ꝑte tp̄is. ⁊ dō^c in d. p. ꝑ^o ꝑmitit
q̄dā nc̄c̄ia de tpe ⁊ moto. s^o ex hȝ q̄ dixat ꝑ
bat intentū c. at nō de tpe. dicit g° q̄ ad hȝ
sup̄ ꝑȝ ex ꝑte tp̄is motū etnū ēē. q̄ quō sit

ꝑus ⁊ posti^us tpe nō exnte aū nō quō tpe erit
si motus nō sit. ȝ i tpe erit mot^o sq̄d tpe ꝑpȝ
nccē ꝑ motū ꝑpetuū ēē. postȝ. aū ex hȝ duab^o
ꝑntis sic fōri nō q̄ q̄ ꝑpȝ ꝑus ⁊ postius ꝑpȝ
ȝ tpe ꝫ si ꝑpȝ ȝ tpe ꝑpȝ ȝ motus. nūq^a g° icepit
motus ꝫ ȝ etnus. ¶ Ad° aū q̄ ait q̄ tpe aū
ȝ motus r^e nūs motus q̄ de tpe fuerūt duble
sn̄e. vna fuit ph̄i q̄ tpe ⁊ ȝ nūs. alia fuit q̄dā
phoꝝ dītiū q̄ tpe ȝ ipe motus r^e possuuū dic^e
ꝑ meli^o q̄ tpe d^r ꝑt accipi | fōr^e ⁊ m̄r^e. fōre .n. ȝ
q̄dā nūs | q̄ ȝ nūs motus. m̄r^e nō ȝ ipe mot^o
q̄ q̄ nō sit tpe sn̄ motus sn̄ nūs motus. vȝ
i^a ꝑntia q̄ si ꝑpȝ ȝ tpe ꝑpȝ ȝ motus ¶ Dem̄
cū dicit. at nō de tpe. ꝑmissa hāc ꝑntia q̄ si
ꝑpȝ ȝ tpe ꝑpȝ ȝ motus ꝑbat tpe ꝑpȝ ēē ut ꝑclu
dat motū ꝑpȝ ēē. ēē q̄ d. f. ꝑ q̄ d^r ꝑbat interī.
ꝫ a ꝑ^o ꝑbat sempitnī^te tp̄is ꝑ dcā anoꝝ phoꝝ.
s^o ꝑ rōm̄ sūptā ex ꝑori ⁊ posteriori r^e si g° inpo^le
ȝ. dicit g° q̄ de tpe ē^e unū .i. excepto uno q̄s^e
dicit oīs ph̄antes ipm̄ dīn ingenitū ⁊ dicūt
ipm̄ ēē ingenitū ⁊ ꝑp ꝫ democritus demrāt tn̄
q^a inpo^lia oīa ēē fca q̄ ut dicebat inpo^le ȝ tpe
ēē fcm̄ g° ꝑ locū ab aucto^te tpe nō ȝ fcm̄ ꝫ ȝ
ingenitū ⁊ etnū. cū oīs ph̄i ꝫ posuerūt ex
cepto uno .i. ꝑlone. ¶ Dem̄ tn̄ dicit. Si g°
inpo^le ēē. ꝑbat tpe ēē sempitnū ꝑ rōm̄ sūp
tā ex ꝑori ꝑ posteriori q̄ sn̄ tpe ēē nō potuit d.
q̄ si g° inpo^le ȝ ēē dic^e r^e intellige tpe sn̄ ipō nō
⁊ ipm̄ nūc ȝ q̄dā medietas hȝ sit ꝑnci^y ⁊ fi
nē vō ꝑtiti. cū g° nūc. r. sit hȝ rōm̄ ꝑncipiū
⁊ finis. nā dicit ꝑn^y futi tp̄is. fine nō ꝑtiti.
cū g° nūc sup̄ sit medietas queda int^e tpe ꝑ
us ⁊ tpe postius .n. int^e ꝑtitū ⁊ futurū q̄ ȝ fi
nis ꝑtiti. ꝑn^y nō futi q̄ i^a ēē nccē ȝ ꝑpȝ ēē tpe.
ꝫ a m ulti^y accepta sn̄ tp̄is ē to in aliquo ipoꝝ
nūc sit sup̄ ꝑn^y accepta tp̄is ȝ in ipō nūc. q̄
meliȝ ȝ accipe in tpe ꝑt nūc q̄ q̄m ipm̄ nūc
sup̄ ȝ finis ⁊ ꝑn^y nccē ȝ sup̄ ī utraq̄ ꝑte ipi^o
nūc ꝑpȝ ēē tpe q̄ g° nō ȝ dare ad nūc an q̄
nō fuit tpe ⁊ p^o q̄ nō sit tpe oȝ q̄ tpe n^e inte
pit n^e desinat si sit tpe erit sempitnū ¶ Ad°
q̄ si tpe ul^r incepit in aliquo nūc g° an i^d nūc
nō fuit tpe c. g° nūc ita fuit ꝑn^y tp̄is q̄ nō
fuit finis. sic .n. si tpe ul^r incepit deficet i
aliquo nūc. q̄ g° nūc post i^d nūc ēēt tpe. ꝫ^o
nūc sic ēēt finis tp̄is q̄ nō ēēt ꝑn^y. nūq^a g°
ꝑt poni tpe ul^r incepisse n^e ponatur ad nūc
sic ēē ꝑn^y tp̄is q̄ nō sit finis ⁊ nō ꝑt poni

tempore ulterius deficere, non dico aliquod nunc sit esse sine tempore quod
nullo modo sit principium. Et ergo ius rationis licet nihil concludit
cum quodlibet nunc sit simul principium et finis, ergo tempus numquam incipit
nec desinet. ¶ Dicitur contra Aristotelem quia ut videtur non ap-
parenter nec convenienter arguat. Dicet enim Aristoteles non esse ita, nec
apparenter nec convenienter quod quodlibet nunc in tempore sit principium et finis.
¶ Dico quod si consideraretur littera philosophi ibi arguit quodlibet
nunc esse principium et finem temporis, quia prius et posterius que sunt
differentie temporis sine tempore esse non possunt. Videbatur enim philosopho quod
ita esset per se notum quod ymaginatur in tempore simul esse quod qui negat
hoc concederet. Nam si tempus ulterius incepit et est aliquod nunc ita
principium temporis quod non finis, tunc prius quam esset illud nunc non
erat tempus, sed prius non est sine tempore cum sit differentia temporis. Ergo
necessario ante illud nunc non esse tempus concedimus ante ipsum esse tempus
quia ante et prius non sunt sine tempore. Dico ergo non illud nunc esse finem
temporis sed principium, concedimus esse simul ipsum et finem et principium. Sic etiam
si tempus ulterius deficeret esset dare aliquod nunc post quod immediate non
esset tempus, et illud nunc sic esset finis temporis quod non esset principium.
Sicut posterius non sit sine tempore quia est differentia temporis, negando
post illud nunc non esse tempus concedimus post ipsum esse tempus,
et negando illud nunc non esse principium temporis. Quodlibet ergo nunc est fi-
nis et principium temporis. Numquam ergo tempus incepit nec desinet.
Contra autem hanc. Nullum quod quodlibet nunc in tempore sit
finis et principium. Aristoteles ostendit/ait enim quod tempus assimilatur li-
nee circulari. Nam tempus est passio motus primi, qui non est
rectus sed circularis in uno. Cum tempus ulterius sit ipsius motus
primi, ergo intelligere tempus habere quantitatem circularem non rectam.
Consequentia cum tempus habeat esse mutatum a motu et motus a
magnitudine, ex quo magnitudo illa celestis est singularis,
ergo quantitatem convenientem quam ymaginamur a motu et tempore re-
habere ad modum circularis. Cum ergo in linea circulari non sit dare
punctum quod non sit simul finis et principium, linee in tempore non sit
dare aliquod nunc quod sit simul finis et principium eius. Tempus ergo
si assimilaretur linee recte non ... ibi ad instans
quod esset principium et non finis, et ad quod esset finis et non principium,
sed cum assimiletur linee circulari quodlibet instans erit finis
et principium. Ergo ante quodlibet instans fuit tempus et post quodlibet erit
tempus. Numquam ergo incepit nec desinet. Patet ergo quod ratio philosophi
apparenter concludit. ¶ Ulterius contra dicitur: absoluto dato quod
hee rationes concludant apparenter, non tamen concludunt ...
¶ Ad quod quia nec ratio philosophi nec ratio commentatoris sufficienter probat
quodlibet instans esse simul finem et principium temporis. Tempus enim quod est passio
primi motus incepit et desinet, fuit enim aliquod instans
ante quod non fuit tempus et erit aliquod instans post quod non erit
tempus. Quod non addebatur quod ante et post sunt differentie temporis, quod
est verum ... Dicendum quod philosophus per tales differentias temporis nititur
arguere infinitum esse eius per rationem per differentias loci potest ar-
gui instans corporis communis in loco. Quaeret enim Aristoteles

ulterius sit aliquod corpus extra quod non sit aliquod corpus. Quod si dicatur
quod non, sed est corpus et corpus continuitas corporum naturalium
finitum quod finitum est. Secundo non est dare corpus extra quod non est corpus, quia
extra celum supremum non est aliquod corpus. Tunc cum extra sit differentia lo-
ci, non sit sine loco, tunc extra est aliquis locus. Sed locus non est
locatum et sine corpore. Ergo extra celum est corpus aliquod et per ratio-
nem extra illud corpus est aliquod corpus et sic in infinitum procedendo. Ergo esse
aliquod corpus extra quod non est aliquod corpus concedendum extra illud corpus esse aliquod corpus,
sic procedendo esse aliquod corpus infinitum. ... non est tempus cum concedi-
tur esse. Patet ergo quod cum dicitur extra celum, dicitur locum yma-
ginarium. Unde et philosophus hic inde videtur facere argumentum de infini-
tate corporis, dicens quod non debemus credere intellectui et ymaginationi
sicut ... instans ante in quo incepit, et post ... ante
non dicitur nisi tempore. Cum ergo ante sunt differentie temporis. Dico quod tales
sunt hic differentie quod est illud tempus cuius differentie esse ponuntur ut sunt.
Extra est quid reale et hic differentie sunt reales, sed si quid est yma-
ginatum et hic differentie sunt ymaginarie. Non ergo arguit hic
ratio secundum veritatem numquam incepisse sed solum ostendit quod non
potest poni aliquod instans ante quod non ymaginemur tempus, sicut
non potest poni aliquod ymaginatum corpus extra quod non ymagi-
nemur locum. Quod non addebatur dicendum quod tempus assimilatur
linee circulari sed sophistice arguit. Nam circulus dicitur potest ac-
cipi ut est in fieri et ut est in facto. Circulus enim in facto esse
et circulus completus non habet in se punctum aliquod quod non sit simul
finis et principium linee, sed circulus in fieri et circulus continue est
... vel alia ... habet in se punctum quod est ita
principium quod non est finis, et quod est finis ita quod non principium. Tunc
ergo tempus non assimilatur circulo in facto sed in fieri. Quia sicut motus
eius est in fieri et non in facto esse, et in tempore dare aliquod in-
stans quod est principium et non finis et non principium. Possemus enim di-
cere secundum commentatorem quod non est in methaphysica disputare mundi. Quia me-
thaphysice arguit cum sit metaphysice arguitur ...
dixerunt enim aliqui commentatorem posuisse quodlibet instans temporis esse
simul principium et finem ex eo quod tempus non dicitur quod permanens
sed quod fluens, sicut esset ... commenti ... esse ridiculum. Commentator
enim non ex eo quod tempus est fluens sed ex eo quod sit est fluens
nullum circulare posuit quodlibet eius instans habere rationem principii
et finis, sed quia est non ... ut est probata mihi. ¶ Deinde
cum dicit eadem ratio est probato motum numquam incepisse,
ostendit quod ... non potest probari potest numquam motum deficere,
dicens quod eadem ratio est de eo quod motus sit corruptus, quia sic
deficit motum accidit quamdam mutationem esse priorem se.
... sit sed nullum de corruptione motum et deficere mo-
tum accidit quamdam mutationem esse posteriorem posteriorem.
Nam non simul et desinit quod movetur, id est deficit motus et quod
movetur est nec simul desinit et deficit quod combustibile est combu-
stum ... et quod est combustibile. Nam cum quod movetur precedat
corruptionem motus corporis, corpus movetur sequitur cessatio

a motu. nō .n. oz si nō z mot q nō sit mo^le ? nō z q
ɔbuřtur q nō sit ɔbustile ɔueit .n. ee ɔbustile q nō
ɔburit ? q dcm̄ z de motu passiuo intelligendū z de mo
tu actiuo qz nō sit tollitur motum in pō ? mouens
in actu. si g° pt cessare ois motus remouente mo
bili ? mo^le id corruptile z indigebit corpi cū corru
pac corrumpetur iam postus h corrupti^r corrupit
g° r post cessatom omis motus erit posterior corr^o
mo^r. ȝ ipā corr^o quedā mu^o z ergo post om̄ muta^tne
erit aliq mu^o. si g° h z impole ut z q motus z ppe
tuus ? nunq incepit ? nunq desinet. Ad aū q
mot passiue sūptus ad suū ee indiget mo^li ? depedz
a mo^li qz actus ad suū ee indigz sbo ? depedz a sbo
mo^le aū pse lo^do ad suū ee nō indiget mo^tu n depe
dz a motu. qz sbm pse lo^do nō dependz ab actu^e s;
quū duo aliq sic se hnt q unū depedet ab alio ? n
eo^o id q nō depedz oz pus ee in ratiō corrupi ut sic
gnō sbi ? actus pus z gnō sbi ? actus ? sicut
corruptio ultimz postius corr^e sbm qm actus ? si
nō tpē s^e. Ista si pus corrupe^e sbm qm actus re
manet actus absq sbo. Juma gnōnis gnō mo^r
pcedr gnōm motus. Juma nō corrūis corrio corr^o
mo^r se^e corrūe motus. Et g° intem^o rōnis phi q
si omis motus corrūpit^e. qz post omis corrūe mo
tus erit corr^o mo^lui p om̄ mutatoz ee ɔ^it aliq mu
tatom q̄ z inɔens. Ad at phm id dixisse q n
sit qesit ? corr^e q mo^e .i. sit cessat ipē motus sū mo
m in actu ? q z mo^le .i. sbm motus ? nō sit cessat
q ɔburit^e .i. ipm ɔburi q z ɔbustile .i. sbm ɔbusti
onis ut ondat q motus ? mo^le nō oz sit corrupi
qz mot dependz a mo^li ? nō e^o ppt q pt corrupi
motus absq eo q corrupat mo^le. s; nō e^o. Itā s^r
ee mo^le ? si nō sit mot ? qz ɔ^it ee ɔbustile q nō ɔ
burit^e q oia nūr argue q corr^o mo^r nō pt pcede
corrūe motus. s; de nec^ite se^e eam. qre si nr oīs mo
tus posz corrupi post corruptom om̄ motuū erit
corr^o mobiliū ? post om̄ mutatom erit aliq mu
tatio q z inɔens. Ad^d ? phm suppone q p
se uiu q sicut mot nouus z mo^r noui ita
mo^r corr^r z mo^r corr^r. sicut g° ur vidētu q mo^le
sit etiuu ? qeuit p infitū tpē ? postea incipi
at motū in tpē sic ur ee vidētu q motus
aliq mo^r oīo desiciat ? cū id mo^le ppt duraz. id
g ipm sicut sciō mo^r de nec^ite pcedat seiōne
motus sic corr^o mo^r de nec^ite se^e corrūe mot
qz sicut arguebatur q si motus nr icce
pit aū om̄ motū erit motus pquē seiū
suit mo^le eod mō h phm argui q q si oīs

motus corrūpet^e post om̄ motū erit ās mot qz
erit mot pq corrpet^e id mo^le. Du^t si ās de
eo q mo^le phs ait q nō sit qesit .i. nō sit desinit
ee motus ? mo^le s; aū ur sim ee. Nam qd
motus abiciūt alba ut cōbustio q corrūpit ?
destruit q corrūpit^e sil ɔbustile. cū talū g° mo
tu stati cū ee motus desinit ee mo^le ut si ig
nis aduirit aerē ? ɔuitet ipm in ignē stati cū
ɔpleta adustio corrpe^r z aer ? fcs z ignis. cū
g° phs e^o ponat de ipā cōbustione nō ur ha
be intatē q de. Dd q sufficit pho suppone
fundamēis suis q mot depedeat a mo^li ? nō e^o.
vn̄ cū ait q nō sit qesit .i. nō desinit ee vn̄
sit tollitur motus ? mo^le h pponē dr qz q tol
lit mo^le tollit motū s; nō e^o. similiter ɔbustio
z ɔbustile s; nō ɔuitut. ppt .n. ad ee ɔbustile q
nō ɔburit^e. q g° h sit intencio eius pz qz etiam
q nō sit qesit .i. nō sit desinit ee ? nō sit tol
litur q ɔburit^e .i. ipm ɔburi ? ipē motus ɔ
bustiōis ? q z ɔbustile stati sbdit. qz ɔ^it ee ɔ
bustile q nō ɔburitur. nō z g° intencio eius qn
sint aliq motus abiciētes alba qbz motuz s
tis tollitur sta sba mo^lis. ȝ ; mult onde q si
ponit^e motus nec^e z ponit^e mo^le. nō aū e^o ppt
h de nec^ite nō sit qesit n sit tollitur cū nō
sit puatur h ? id. qz pt tolli ? nō ee motus n
cū pp h sequitur q nō sit mo^le. posset tn dicē si uel
lem^d q s in motibz abicietibz alba resuatur
hi^o ordo, vilz q pus desinit ee motus qm mo^le
ut si aduirit aer ? si ignis mot adustiōis in
sinabi^e tpē. ipā nō adustio aeris mēsurabr in
stanti. cū g° tpē in quo aduirit^e aer pcedat iq^o
corrūpe^e sic pus desinit ee talr motus q^e mo^le
sic tpē pcedat instās q z finis est. ȝ sic di
cē z quodāmō uere p^y dcm̄ pr intē phi sufficit
q tollit^e mot g° tollit^e mo^le. Ulti^o si dr
ās qz nō ur q phs hēat intentū sūdamētis ei^d
suppoitis. Vult .n. argue q si motus oīo tolli
tur om̄ post motū erit ās motus r^a mu^o qz
post om̄ motū erit corr^o mo^r. dicēt .n. ās q post
q^e desinit ee oīs mot mo^le remanz incorr^le ?
q post om̄ motū nō erit ās motus. simp
dato q mo^le sit corr^le dicēt ās ipam corrūe mo^r
ee ulti^m motū ita q post illū motū nō erit
ās motus. amp nō sit erit desitione ? de cor
ruptiōe e^d. Ista sciō s phm z ās motus ppt g°
s ipm om̄ sciōm e^d z ās motus suppo^it g° su
da^tis ei^d vn̄ arg^e q motus nr nō incepisset

quia aliquis motus nouus esset primus. Si motus nouus
presupponit secundum motum. secundo autem presupponit motum. ergo
ante primum motum esset motus. Sed cum corruptio esset finis
motus dato quod uniuersaliter motus desinat uel corrumpatur et corruptio
motus arguitur corruptionem motus ita quod desistente illo motu
deficeret mobile non propter hoc arguitur quod post ultimum motum
esset motus quia post generationem et corruptionem motus non est esse
motum. cum desitio et corruptio non sint principium et finis. =
[Q]uod quod sicut saluabatur ratio philosophi supposito fundamento
eius quod motus numquam incepit sic saluatur postea quod
numquam desinat. Contra cum omnis motus dependeat a mo-
tu locali. si uniuersaliter motus inciperet localis et subli-
deficeret illo deficeret talis motus. Nam si primo de-
ficeret motus localis quam alii motus esset effectus sine
causa. quia cum omnis minus sit infinitus in situ. Sed
cum motus localis desitus non sit nisi motus desitum
et uniuersaliter prius deficiat motus quam mobile cum motus
presupponat mobile et non econuerso ponens motum uniuersaliter defi-
cere suppositis fundamentis philosophi contradictoria implicat ponitur.
quod post motum localem quidam motus esse ultimus motus
sit aliquis motus ut sit motus iste. quo corrumpitur mobile.
Nam per motum localem presente locato non est corruptio mobilis. ergo
post ultimum motum erit aliquis motus et motus localis erit
ultimus motus et non erit ultimus et sic erit ul-
timus et non ultimus. Verumtamen quia ista supponebat quia ac-
cipiebat. quia presente natura ex quibus arguit motum numquam
deficere uniuersaliter. primo est quod motus de necessitate presupponit
mobile non autem econuerso ut sic est combustio est combustibile. Sed
non conuertitur omne enim combustibile quod non comburitur. Secundum est
quod motus nouus exigit mobile nouum et motus de-
ficiens mobile deficiens ut si motus est effectus et inci-
pit et mobile tunc est ille motus est sempiternus et esse inci-
pit et si motus corrumpitur et desinit esse. videbatur enim
quod celestia que credebat esse eterna mouebantur mo-
tu sempiterno. Sed autem inferiora corruptibilia mouebantur
motu naturali et corruptibili. Tertio supponebat quod generatio
et corruptio et uniuersaliter omnis motus tunc motus presens
est generatio et corruptio non esset motus primus nec ultimus.
nam motus primus et ultimus debet esse motus iste a quo
dependet omnis motus et quod est causa omnis motus
huiusmodi autem est motus ad situm non quod motus ad formam. His
suppositis patet quod motus uniuersaliter nec incipit nec desi-
nit nec ante motum primum motum sit aliquis motus et
post ultimum sit aliquis motus. Contra si motus
uniuersaliter inciperet tunc ante motum localem qui debet esse primus
erit aliquis motus et erit iste quo factum erit mobile.
Contra motus localis factus et nouus arguit quod et si-
militer mobile sit factum et nouum tunc factio precessit talem

motum. ergo ante primum motum fuit aliquis motus. Ergo et
si motus uniuersaliter deficeret tunc post motum localem qui debet
esse ultimus esset aliquis motus ut esset ille motus quo corrumpitur
mobile. Contra motus localis corruptibilis presupponit et arguit
mobile corruptibile cuius corruptio sequitur talem motum. ergo post
ultimum motum esset aliquis motus. Quod uero obiciebatur quod
postquam desinit esse omnis motus remanet mobile in-
corruptibile patet quod hoc non est arguere supposito fundamento philosophi
supponit enim motum corruptibilem et desitum non esse nisi
mobilis corruptibilis et desiti. Quod uero addebatur quia dicitur aliquis
corruptione motus esset ultimum motum patet quod hoc est arguere sup-
positis fundamentis eius supponit enim quod motus ad formam
et uniuersaliter generatio et corruptio non possunt esse motus primus nec
ultimus. Immo quia semper immo corrupto ad generatum et illo
generato postea corrumpitur et sic in infinitum suppositis
fundamentis philosophi ponere corruptionem aliquam esse ultimum mo-
tum est ponere post ultimum motum esse aliquem motum. quia
secundum ipsum post generationem est corruptio et post corruptionem generatio
et sic in infinitum. Quod uero tertio addebatur quod non est simile de gratio-
ne mobilis et de corruptione eius patet quod ut spectat ad propo-
situm est omnino simile quia sicut ante factionem mobilis est aliquis motus sic
post corruptionem est aliquis motus. quia ut patuit generatio et
corruptio non possunt esse motus primus nec ultimus. Contra cum semper ante
generationem est corruptio et econuerso et post corruptionem generatio et econuerso
semper post quamlibet generationem et corruptionem est alius motus uel aliquis mo-
tus ponere. ergo aliquam corruptionem esse ultimam muta-
tionem uel ultimum motum est ponere post ultimum motum esse
aliquem motum quod est inconueniens. [U]ltimo sciendum quod aliquis rati-
ones philosophi non sufficienter probent motum non incepisse
nec sufficienter arguant ipsum non deficere. [Q]uod quidam
dixisse hoc non est in utrum secundum fidem ueram quod licet motus
uniuersaliter sit tamen si considerentur rationes philosophi quamquam hoc dicere de perpetui-
tate motus totum est uenenum fidei. posuit enim generationem et corruptionem
et corruptionem numquam deficere quia motus localis deficiet mo-
tus autem secundum ipsum numquam deficit quia motus corruptibilis. hoc autem
plane est contra fidem nostram. posuimus enim quod cessabat mo-
tus celi mouebatur enim philosophus ad ponendum celestia et alia corruptibilia
moueri motu sempiterno et incorruptibili quia intelligentie mo-
uentes ea tunc sunt in optima dispositione cum mouent. et
ergo sunt in optima dispositione semper mouent sed quod generatio
et corruptio non semper continuentur. et quod huiusmodi motus non semper
existat. Immo sicut hic motus inceperunt cum tempore
sic cum tempore desinent. In generatione diffusius probauimus
ideo causa breuitatis est dimittendum ... recurrat ad id qui diffusius
[uol]t. Non alium quod erat etc. [R]ecitauimus

[..] postquam adduxit philosophus rationes probantes sempi-
ternitatem motus. In parte ista reprobat ut dicebatur
opiniones dicentium motum non sempiternum esse. Videtur

eius ratio quod Anaxagoras et Empedocles negaverunt eternitatem motus
alter tamen et alter super dicebatur. Similiter autem aliqui alii hic perpe-
tuitatem motus negaverunt, qui incidebant in positiones
istorum ut patuit in Platone qui in negando perpe-
tuitatem motus quantum ad hoc incidit in positionem Anaxagore.
Quia sicut Anaxagoras posuit motum universi incepisse et postea
numquam desinere sed semper continuare, sic et Plato mundum et po-
nebat. Horum autem duorum scilicet Anaxagore et Empedoclis opinionem repro-
bat esse quod est falsa quia primo autem opinionem eorum assimilari fig-
mento. Secundo autem rationem per quam moveri ponunt insufficientem
esse. Tertio improbat has opiniones. Prima ratio [illegible] et dicit esse
rationabile. Autem non dicat ergo. Sed non est bene dictum quod motus
aliquando quidem erat aliquando autem non erat, et namque sic dicere magis
assimilatur figmento quam rationi. [illegible] figmentum enim proprie
appellatur dictum non per se motum vel ratione firmatum.

Deinde cum dicit [illegible] autem oportet rationem per quam movebatur
Empedocles et per quam posuit moveri Anaxagoras non esse sufficientem
dicit quod simpliciter non sufficit dicere quod natura est sic esse vel
sufficit dicere quod oportet hoc opinari esse principium sicut vi-
detur Empedocles dicere, scilicet quod amicitia movet id est congregare
et contentio disgregare res aggregatas in parte, id est aliqua parte
ipsius temporis, et discordie super disgregare in alia parte temporis
medio autem tempore quiescere et hoc invicem exercere. Cum enim quere-
batur ab Empedocle quare per tantum tempore movet amicitia et per tan-
tum lis et medio tempore est quies, dicebat quod sic motum est esse et quod
oportet hoc supponere et opinari tamquam principium et quod est invicem
exercere quod sic moveantur. Sed talem rationem assignare et
sic dicere ut patebit non sufficit. Addit autem quod forte
et facilius unum principium sicut Anaxagoras et sui sequaces sic utique
dicerent scilicet quod motum esse aliquando et non esse sic supponendum est
tamquam principium.

Secundo autem quod Anaxagoras differebat ab Empedocle
quia ipse posuit unum principium motus scilicet intellectum. Empedocles
vero plura, scilicet litem et amicitiam.

Deinde cum dicit at
vero [illegible] improbat has opiniones. esse quod est falsa quia primo im-
probat positionem Anaxagore. Secundo comparat eam ad positionem Empedoclis. Prima
[illegible] dignius. [illegible] dicit ergo quod
eorum que sunt natura et eorum que fiunt secundum naturam nihil est inordinatum.
Natura enim omnibus est causa ordinationis. Infinitum autem nullam habet ratio-
nem ordinationis seu proportionem. Omnis autem ordinatio ratio est
quedam et quedam proportio. Quia ergo proportio sic est infinito tempore
quiescere et postea aliquando motum esse sicut dicebat Anaxagoras
hoc autem dicimus. [illegible] una esse causa. Quare non magis
contingat moveri [illegible] prius [illegible] habet dicimus aliquam
ordinationem naturalem. Nam hoc vero non est nec opus. Similiter quod
est opus [illegible] simpliciter et semper et non aliquando. Sic quod aliquando
non quod habet aliquam rationem et causam quod non est simpliciter [illegible]
post. Sed reddi non potest [illegible] loquebatur [illegible]

Deinde cum dicit [illegible] quia [illegible] nova
condicionem [illegible] nichil. Nos enim dicimus quod infinitum ad in-
finitum nullam rationem habet. [illegible] rationem habet quod infinitum ad finitum
nullam rationem habet.

Secundo quod [illegible] salvari potest. Po-
suit enim Anaxagoras res per infinitum tempus quievisse et postea
fuisse motus tempore. Quiescens ergo fuit in finito tempore. Non
motus potest accipi et ut finitum et ut infinitum. Similiter si
accipiatur vel motus in finitum est finitum vel non motus fi-
endi est infinitum. Cum ergo non sit assignare rationem et proportionem
temporis quietis infinite ad tempus vel motus fiendi quod est finitum
utraque hic soluta salvari potest, quod id est infiniti ad finitum et
infiniti ad infinitum nulla est proportio.

Ultimo dicit [illegible]
quia [illegible] hoc esse [illegible] quod infinita ad infinitum nulla est proportio
[illegible] finitum non proportione [illegible] infinito tamen proportionatur
infinito.

Deinde quod hoc non habere proportionem id significat quod non
habere ordinem naturalem. [illegible] autem vel est simpliciter et uno
modo. Sicut quod ignis est sursum et quod celestia secundum opinionem
philosophi semper moventur. Vel si non est simpliciter et uno modo est tamen quod
ordinatum, ut si non est quando calor superior vel semper est quando
calidior. Est tamen hic modo ordinatio ut dominantibus signis
frigidis etiam [illegible] habent victoriam super calida et sic
in ea parte est [illegible] tale [illegible] est quando frigidior. [illegible]
non eadem parte [illegible] dispositionibus [illegible] et dominantibus
signis calidis sit quando calidior et hoc quodam modo tamen
[illegible] per periodo. Cum ergo infinitum non dicat ordi-
nem sed confusionem [illegible] cum infinito [illegible] quod hic non sit dare principium
ordinem non potest esse in hiis que ordinate generantur et cor-
rumpuntur et moventur et quiescunt quod per infinitum tempus durat ge-
neratio vel corruptio non potest quod per infinitum tempus quiescant et moveantur
sed omnia [illegible] reduci in aliquam et deter-
minatam [illegible] quod omnis motus et quies et genera-
tiones [illegible] in quibus reperitur talis diversitas [illegible]
[illegible] periodo vel forte tamen et per accidens [illegible]
accidat. Cum ergo talis [illegible] et determinata periodo non possit
reperiri in motu et quiete quam ponebat Anaxagoras [illegible]
[illegible] quietis ad infinitum motum [illegible] habet hic
rationem neque ordinem. Quia inter talia non potest reservari
proportio [illegible].

Deinde cum dicit [illegible] forte [illegible] quod infinita
quiete precedente et postea incipiente motu nulla potest
assignari ratio quia post infinitam quietem incepit mo-
tus nunc potius quam prius. [illegible] etiam in motu habent
esse naturaliter et quiescunt per aliquod tempus determinatum sed postea re-
soluto mixto quod [illegible] tendat in regionem propriam
hic motus potest assignari ratio. [illegible] quia etiam existentia
naturaliter in mixto [illegible] in eo virtute [illegible]
quod est [illegible] cum sit virtutis limitate per infinitum tempus non
potest [illegible] continere [illegible] et infinita proportione
[illegible] quod omne mixtum corpus [illegible] corporis [illegible] corpus
dissolvitur per magis et minus tempus [illegible] non mixti est [illegible]

et interioris quiescens. ex ipsa ergo completione [?]
assignari non quia mixta hic species secundum eventum cursum natu-
ram durantis. et si etiam per infinitum tempus quievisset in mixto
et postea recederent in regionem propriam nullus posset
assignare quare post dissolutum mixtum nunc quam prius.
Sed non ergo motus iste elementorum in propriam regionem sit naturalis
vel infinitus. Si vero motus facit post infinitam quietem
non variabitur in ratione et proportione nature. Ulterius si dica-
mus quod nec quod positio fidei tradat tempore ante. Tertia
cum mundus factus in tempore deo eternali precessit mundum in-
finita ergo duratio precessit mundi factionem. Ad quod an-
mundi factionem dicitur nulla proportio precessionis temporis nisi yma-
ginaria. quare ergo mundus incepit nunc et non prius non
oportet assignare causam ex aliquo ordine vel ex aliquo tempore
naturali. non enim fuit hic ex ordine nature vel ex ordine divine sa-
pientie et voluntatis. quia enim deus sic voluit et sic per sapientiam
suam ordinavit, ideo sic factus est mundus et in tali tempore
ut deus ab eterno est disposuit. Deinde cum dicit
quare dignius est. comparat opinionem Empedoclis ad opinionem Anaxagore.
dicit quod dignius est sic opinari. sicut Empedocles et si quis
alius ab Empedocle dixit aliter quam Anaxagoras. dicendo sic se habere
omne id est totum universum quia dicunt ipsum quiescere medio tempo-
re temporis et tamen manere semper alia parte temporis. tamen quod est
hic tamen habet id est ut habere quandam ordinationem et proportionem
melius est. ergo dicere quod in aliqua parte temporis fuit motus
et in alia quies. sicut Empedocles vel sic ab aliis si fuit
aliquis alius qui sic sensit quam dicere quod per infinitum tempus fuit
quies et postea motus sicut dicit Anaxagoras. Deinde
cum dicit. Sed autem et hoc dicentem. improbat ipsam positionem
Empedoclis. et est quod dicit secundum quod dicitur eam improbat. secundum vero omnino quod
dicit ergo quod et dicentem hoc quod dicebat Empedocles non oportet id est non
sufficit assumere solum sed oportet causam ipsius dicere et non
apponere nichil id est nullam causam assignare non sufficit
supponere velle dignitatem irrationabilem id est sine ratione sed causam
oportet dicere vel inductionem aut super demonstrationem. sed hec
que Empedocles. lis et amicitia non sunt causa huius positionis id est non
sunt tales esse quales ponebat Empedocles. nec enim e-
rat esse amicitie et inimicitie in hoc id est quod scilicet congregaret
per certum tempus. scilicet disgregaret. sed huius quod scilicet amicitie est
congregare inimicitie non. scilicet amicitie est disgregare. voluit
ergo amicitiam congregare et inimicitiam disgregare. sed quod
congreget per tantum tempus et disgreget per tantum tempus et quod tempus
congregationis non sufficit ad hoc assignare similitudinem litis
et amicitie. sed oportet per aliquam inductionem et per demonstrationem
ostendere. ideo sequitur quod si detinetur quod in tanta parte tem-
poris congregatio et tanta disgregatio. Deinde id est ostendit
et per inductionem in quibusdam sic. quia sic et ad quod congre-
gat homines ut amicitia et ad quod disgregat ut

inimicitie quia fugiunt inimici ab invicem. Hoc ergo supposito
in toto esse universo quod conversum id est in aliqua parte univer-
si ut in hominibus invenitur esse sic. scilicet quod secundum equalia tempora sit
super in toto universo congregatio et disgregatio indiget
alia ratione quia non videtur quod amicitia semper et inimicitia
et alia semper parte universi tempore congregationis sit equale
ipsi disgregationis. Deinde cum dicit Ad hoc autem quod principium vel sit omnino principium
habet vel alia priora si sint omnino principia non possunt probari
nisi via inductionis. sed si habent aliqua priora probari possunt per
viam inductionis ut patet in principiis que supponuntur per
scientias quasdam cum habent aliqua principia priora demonstratione
probantur in superiori scientia ut in geometria sufficit geometre
dicere hoc supposito tanquam dignitas et tanquam principium si illud
deinde sit irrationabile quia nullus debet ponere principium cum dignitate
irrationabile sicut faciebat Empedocles. sed omne hoc principium quod sup-
ponitur debet esse tale quod vel demonstratione vel tali inductione
tantum manifestari possit. Deinde sed cum quod si quod uniformis in
alia parte universi ponimus esse in toto et aliquando
rationale quia supponere in toto universo quod in nulla parte
unius nullo modo unius non apparet non exit rationale
esse. patet assignare ergo causam congregationis et disgregationis ex
lite et amicitia non rationale. sed per hoc assignare causam
equaliter nullo modo rationale quia in nulla parte univer-
si proprie lite et amicitia sic non assignatur melior causa
possunt assignare rationem sufficientem quia hic tempora sint equa-
lia. Deinde cum dicit Omnino quidem adducit secundam
improbationem contra Empedoclem. dicebat enim Empedocles quod non oportet
assignare causam quare tempus congregationis equatur non tempore
disgregationis. et quare tempus et tempus quietis quia semper ita
se habent quod hec tempora sint equalia et eorum quare sit semper oportet reddi-
de rationem et ad hoc reiciendo dicit Aristoteles quia omnino quod existi-
mare hoc esse sufficiens principium et non habere meliorem causam
quia semper aut sic aut non sic. non recte se habet sic opinari
quare Democritus reducit causas de naturalibus causas naturales assig-
nans causas eius quod sic id est quod habet esse temporale et quod eius quod
semper est prius id est quod habet esse non invenit ipsum ad quod semper non no-
luit querere principium quod in quibusdam est dicens recte sed quod sic
in omnibus est non directe de triangulo. triangulus enim semper habet
angulos equales duobus rectis. sed cum hec proprietas
alia cum principium tamen non est alia causa. sed proprietas sit per-
petua ergo alia proprietas esse semper et tamen habere aliam causam
non ergo bene fecit Democritus nullius eorum que sunt semper
voluit querere causam et bene dicebat Empedocles. dicit quod quare
tempus congregationis est equale tempori disgregationis. ideo sic habet
quaedam causa. Deinde autem quod nichil positum in ... hec philosophi po-
suerunt mundum eternum non tamen negaverunt ipsum esse fac-
tum et causatum adeo quia ut plane innuitur si quod est semper ... et
causatum. voluit ergo dicere esse causam mundi et non solum

esse eternum motus. et ergo sicut mundus factus a deo non in tempore sed ab eterno. ¶ Ultimo exponitur esse declarata dicens quod quia ergo nullum tempore erit neque unum modo quod motus non erat similiter non erit in futuro aliquo tempore in quo semper non sit aliquis motus quia hoc ita sit tanta dicta sunt sed ergo ponitur tempore eternum et dare aliquem motum et aliquod mobile eternum nunquam ergo fuit tempus vel quo non esset aliquis motus neque erit quo non sit motus.

Contraria autem huius etc. postquam philosophus probavit motum esse sempiternum et improbavit opiniones ponentium contrarium. In parte ista ut dicebatur solvit rationes per quas probari posset motum non esse eternum. et est quod dicit. quia primo ponit has rationes. secundo solvit eas ibi horum quidem primo etc. primo etc. tertio sed quia rationes adducit ad propositum. primo igitur probat motum esse eternum ex parte ipsius motus. secundo ex parte mobilis in animatorum. Sed ibi. amplius nullus. tertio ibi. multo autem magis. dicit ergo quod contraria huius id est rationes probantes contrarium eius quod probatum est ostendentes motum non esse eternum non est difficile solvere videtur considerantibus ex hiis id est ex rationibus dictis hoc maxime contingere nec motum esse aliquando cum omnino non est primum id est prius vero per quem sequitur omnino motum non esse perpetuum. Sed quia esse cum omnino non fuit est quia nec una id est nulla mutatio est perpetua. Sed omnis mutatio est apta nata esse ex quodam in quoddam id est ex termino in terminum. quia necesse est contraria esse terminos mutationis in quibus id est inter que contraria fit omnis mutatio. in infinitum id est omnino motum nullum. Si ergo omnis fit et fiat ex quodam in quoddam nulla est perpetua et eterna ¶ Deinde cum dicit. amplius videmus. adducit secundam rationem dicens quod nos videmus quod possibile est moveri quod non movetur neque habens in seipso neque unum motum id est neque nullum motum ut patet in animatis quorum neque una pars neque totum movetur. Sed res aliquando in animata quiescens secundum se totam secundum omnes suas partes quandoque movetur. tunc ergo sufficit vero quod si aliquod primo mundum quiescens et secundum suas partes incipit postea moveri. quia pari ratione totus mundus immutatum per immutabile quiete poterit incipere moveri et esse motus ubi novus. ideo dicit quod contingit aut semper moveri aut nequaquam. Si quid non sit motus in sit semper sit quies. vel ut hic dicitur necesse est contingit aut semper moveri aut nequaquam. si non sit motus cum non sit motus id est si motus non potest habere post non esse.

Secundo autem quod ille est de quadam parte mundi sicut de toto mundo sit totum non potest in tempore de novo moveri. sed oportet quod quicquid nunc movetur tunc movebatur et prius quia positum ubi sequitur quod omne quod movetur semper moveatur et omne quod quiescat quod cum sit falsum. falsum videtur esse prius ubi quod in toto mundo non posset esse motus ubi novus.

¶ Deinde cum dicit multo autem magis. adducit tertiam rationem dicens quod esse hic id est in tempore esse motum post ultimam quietem multo magis est manifestum in rebus animatis. nam cum quandoque in nobis aliquando fit neque unus motus id est nullus motus. Sed simul omnino quiescentes movebimur tunc autem et fit in nobis et ex nobis ipsis aliquod principium motus et si non exterius nos moveant. hoc autem non videmus similiter esse in rebus inanimatis. Sed semper res inanimatas movet aliquod exterius. talia enim semper moventur ab aliquo extrinseco ut a generante vel ab aliquo alio. Sed animal dicimus ipsum movere seipsum. quia si aliquando penitus quiescit fiet itaque motus in ipso aliquo existente in mobili id est fiet motus in ea post omnino quietem et ex hoc ipso autem non ab extra. Sed si hoc est possibile fieri in animali nihil quod possit in eo esse motus post omnino quietem quod probabitur idem accidere et secundum omne id est secundum totum universum. quod dicitur. Si namque sit in parvo mundo id est in animali et in homine et in magno mundo fieri potest esse in mundo infinito si quid contingit totum ad infinitum moveri et quiescere. ¶ Secundo autem quod secundum contrarium etc. hoc et fit quodammodo omne animal per tantum dicitur minor mundus propter duo primo. quia omne animal movetur localiter ex se sicut est in continens mundum et universum est quodammodo circulum et movetur ex se. Secundo dicitur hic animal minor mundus. quia sicut in minori mundo est devenire ad motorem immobile et in motu alius est devenire ad immobile motorem. Quia animal cor alias movetur anima per appetitum. appetitus vero movetur ad appetibile appetibile non tamen moveat ut desideratum et amatum et tamen moveat secundum rationem finis motorum non motus quia ubi ergo esse continua movet animal et ipsum celum sic ipsum universum cum in aliquo possit esse motus post ultimam quietem poterit hoc esse in toto mundo. non ergo oportet motum esse semper et nunquam deficere ¶ Secundo autem quosdam philosophos posuisse mundum esse infinitum. unde quia infinito repugnat motus. ideo philosophus ait quod si totum infinitum possit moveri et quiescere id est si infinito non repugnaret neque motus neque quies. Sed animal quod est minor mundus possit moveri post ultimam quietem totum universum et si esset infinitum ut fecerunt quidam philosophi posuerunt possit moveri post ultimam quietem. et sic ergo necessarium est motum semper esse. ¶ Deinde cum dicit. horum autem primo. solvit has rationes et est quod tria facit quia primo solvit rationem primam. secundo secundam. tertio tertiam. secunda ibi. moveri autem. tertia ibi. maxime autem. dicit ergo quod primum horum quod deinde est non esse motum semper eundem et unum numero quod est in. id est deinde de motu quod est inter contraria esse. recte dicit talis id est motus non potest esse continuus ex eius numero et idem numero. In non enim fortassis quod necessarium est motum habentem contrarium non posse continuari eundem numero sicut quod non possibile est esse semper unum et eundem motum unum numero unum et eiusdem mobilis. Dico autem sit unum numero unus et eiusdem corde motum in contrarias partes sit unus et idem motus aut sit semper alius aut similiter in motu. si id est concordia sonorum et equalitatem velocitatis motum in contrarias partes non est similiter et eundem motum neque eundem sonum [illegible] quod

motus habens contrarium non potest continuari. extremis unius et
eiusdem motus. sed tamen qualitercumque se habeat in hiis motibus habentibus
contrarium secundum philosophum esse contingit unum et eundem motum qui est perpe-
tuus et continuus. quod si ita sit sicut innuitur utique erit
magis extremus quam posterius dicentur. ¶ Dubitatur autem quia
cum dicitur omnis mutatio est inter contraria. ergo nulla mutatio est per-
petua. Hoc vero secundum philosophum solvendum est dicto de celis. Nam quan-
dam motus sit a contrario in contrarium quia est ab eodem in idem ut patet
in motu celesti. et in tali motu reiterata non discon-
tinuatur motus. Nam cum stella repleverit suam revo-
lutionem vadens ab eodem termino ad eundem terminum. tamen pos-
tea faciet secundam revolutionem non est ibi discontinuatio
motus. sed secunda revolutio continuatur cum revo-
lutione prima quia semper est contrarietas ad terminum quendam non motus
sic est contrarietas ad terminum quia est contrarietas in contrarium. et talis motus si
reiteratur sequitur discontinuatio sicut corda reiterato per-
sona non facit eundem motum. Et ergo ista solutio hic quia
tamen ad nullam unam et eadem motus quae est inter contraria est perpetu-
a. quia aliquis talis est iterata quia non qualis iteratio impedit quin
unus motus continuus perpetuari possit. sed solum hoc
impedit contrarietas quae est inter contraria contrarios. ¶ Dubitatur et praeterea
rationem solum posse dividi alterationem. nam uno modo
potest accipi contrarietas contrariorum ad tempus quia est unius motus. alio
modo potest accipi contrario inter contraria quae acquiruntur per motum.
¶ Cum ergo dicitur quod omnis motus est iterata si intelligantur
iterationes secundum tempus secundo modo philosophus non est verum. sed si in-
telligatur de iteratione quae est per contraria acquisitos per motum
sic verum est quia omnis motus est a contrario in contrarium vel ab eodem
in idem vel a contrario in contrarium. sed non per hoc arguitur illam
mutationem esse perpetuam quia cum pervenit est ad hoc ter-
minum potest reiterari revolutio et perpetuari motus. propter
cum solum magis vadit secundum mentem philosophi ¶ Dubitatur et quia auctor
formaliter unius et eiusdem motus non esse eiusdem motum si
reiteratur motus quia consuetudo eius est non plene as-
serere quod debet in sequentibus declarare. Hinc quodam modo
sit per praedicta notum hoc motum non esse unum nisi
continuum. tamen quia de hoc est infra dicendum. ideo hic sub dubio pro-
fertur. ¶ Deinde tamen dicitur. movens autem. solvit ratio-
nem dicens quod movens autem quod ultimum motum est in genere
si autem quod sit extrinsecus motum aliud aut non sit hoc
motum. sed tamen quaelibet utique inquirendum est posterius. di-
co autem ideo ab eodem extrinseco motivo propter determina-
tionem quam habet ad hoc aliud quod movetur aliud quod
non. Cum ergo hoc arguit supra non omnem motum non esse
eternum. sed hoc dictus ad dubitationem nam propter quod quae
consistunt corpora quaedam sicut non semper consistunt et propter quod alia
quae nunc non semper moventur. ¶ Dubitatur autem lapidem
ad quod corpus inanimatum movendi posse post quiddam

sicut quiescere per motum factum in extrinseco agente ut
si movens prius lapidem non erit principium lapi-
dis postea esse eius principium incipit lapidis movendi
motus lapidis novus praesupposito motu facto in
alio. ex hoc ergo arguitur non potest quod motus ille sit
novus. Immo magis videtur arguere quod motus ille
non sit novus. nam ex hoc probatur motum illum non
esse novum. quia autem omnem motum novum praecedit alius
motus. sic ergo arguens non probat intentum. sed
vult quod sibi solvatur difficultas facta quia quaedam semper mo-
ventur ut celum. alia semper quiescunt ut terra. quaedam aliquando
quiescunt aliquando moventur. vult ergo sic arguens sibi
satis fieri quia quod quiescunt non semper quiescunt et quae moventur non
semper moventur. ¶ Deinde cum dicitur quare agitur autem utique sol-
vit tertiam rationem dicens quod maxime utique tamen praedictarum ra-
tionum tertia. idest tertia ratio inducebat habere dubitationem. videlicet quod sit
semper in aliquibus cum prius non esset motus in illis
quod activis et passivis in rebus naturalis. aliter prius
quiescens post hoc idest post hoc quiescere sicut videtur vadit ad
contrarium movere. quia si in animalibus ut videtur potest esse motus
novus nullo motu praecedente potest hoc esse in motu to-
to universo. solvit dicens quod hoc ratum est. scilicet sequitur ad
illum motum esse in illis in animalibus. In animalibus enim semper vi-
detur esse alteratio quaedam et nutrimentum aliqua illius praecedens motum
appetitum. hic autem motus non est et huius alterationis ipsum
animal non est causa. sed forsitan hic causa est continens scilicet celum
aut aer. ipsum autem animal non omnis movet se ipsum secundum
omnem motum. sed secundum localem. Cum ergo arguitur animal movere se
ipsum localiter nullo motu praecedente solvit philosophus per interemp-
tionem dicens quod motum illum localem praecessit motus natura-
lis. scilicet alteratio facta in corpore animalis quia secundum philosophum in
somno maxime est necessarium in corporibus animalis secundum multos natura-
les motus aptitudine ab aere vel a celo. quidam
autem horum motuum movent intellectum aut appetitum
illum. aut vero intellectum aut appetitum motum
movent totum quod patet in hiis qui sunt in sompnos. Nam tamen in
sompno non est motus sensibilis et in excitatione cum
idest in motus existente aliquo motu surgunt. alia quie-
to illo motu vaporum solvuntur sensus animalis
et excitantur a sompno et surgunt et vigilant. sed
nam erit magis declaratus ex sequentibus. ¶ Dubitatur autem
quia hoc non videtur excludere motum illum incepisse. nam
si animal potest se movere localiter et potest esse motus alius
novus nullo motu praecedente in animali et in alio
per rationem in toto universo potest esse motus novus
nullo alio motu praecedente. ideo philosophus aut hanc rationem
maxime facere dubitationem quia localis ille quo animal
localiter se movet praecedit alius motus quia praecedit ipsum

alteratio facta in corpore animalis ex qua alteratione procedunt fantasie. Sic et appetitus secundum quas animal se localiter movet.

Ad secundum autem quod ait quod motus nullus sit alterationis facte in animali etc., dicendum est quod tota alteratio quam patitur totum animal in toto corpore non est ab ipso contenta ut ab aere vel a celo. Sed tantum est a sui continentis existentibus in ipso mixto.

Ad tertium quod ait secundum quosdam homo motum nullum posset movere intellectum et appetitum, Dicendum quod cum intellectus et voluntas sint virtutes non organice, tamen nullum motum facte in corpore humano habet aliquam inclinationem faciat in voluntate, non tamen non necessitant eam ut voluntas sequatur ipsas, quia igitur secundum aliquos tantum inclinationem movere intellectus et appetitus et secundum aliquos non, ideo ait omnes hos motus movere intellectum et appetitum secundum quosdam. Est igitur intentio philosophi quod semper precedunt hii motus tamen necessitant nulles et numquam anima mox se ipsam sine talibus tamen precedentibus non tamen semper secundum quod hii motus precedentes movent voluntas humana secundum quosdam non igitur potest argui ex hac via quod sit aliquis motus novus sine motu precedente, potest argui quod non omnes hii motus precedentes movent intellectum et appetitum quia non necessitant ipsum sed inclinant.

Ad quartum et quod ideo philosophus ponit exemplum de sompno quia in sompno maxime ligantur sensus et non videtur in nobis esse aliquis motus sensibilis propter quod tamen statim post dormitionem surgit anima maxime iste motus videtur fieri nullo motu precedente. Cum igitur talem motum precedentem precedit aliquis motus quia precedit primus motus iste vaporum qui fit ex alio vel ex aliquibus motibus in corpore quo digesto excitatur anima, videtur quod nullo magis omni motu quo animal se movet precedit aliquis motus. Sicut igitur in animali semper motum novum precedit aliquis motus sic secundum philosophum in toto mundo non est dare motum novum quem non precesserit aliquis motus.

Ad quintum quod licet hoc sit verum quod motus non incepit non tamen oportet instare ad has rationes philosophi ut oportet nos sustinere quod hee tres rationes prius adducte de necessitate probent motum numquam incepisse quia sunt ad ipsam veritatem firmam et stabilem rationes sophistice et possunt. Postquam dubitavimus de rationibus philosophi per quas probare nitebatur perpetuitatem et ostendimus eas esse insufficientes et sophisticas restat dubitare de rationibus quas addidit Commentator per quas nitebatur ostendere mundum non esse eternum. Sunt autem hee numero quattuor. Prima sumitur ex parte rei facte. Secunda ex parte motus. Tertia ex parte temporis. Quarta ex parte agentium quorum ratio ex parte agentium secundum voluntatem. Unde quia mas[…] ex parte motus sufficienter discussimus cum diximus philosophi insufficientes esse. Ideo premissis illis unus de aliis tribus nunc dubitemus.

Unde igitur primo aliquis ut est ex parte rei facte cum possit ostendi mundum numquam incepisse vel quod sit. Arguit enim secundum Commentatorem explicans ex parte rei facte mundum numquam incepisse propter talia, est factio et motus motus presupponit mobile. Nulla igitur factio non presupponit mobile in quo recipiatur motus et est contra factio est eternus. Si igitur omnis factio et omnis motus presupponit mobile ex nichilo non fit et per consequens motus numquam incepit. Immo Commentator hac ratione fultus ait quod secundum nullum non potest esse sine motus. Sed quia omnis corpus esse in actu quod motum subiecte numquam fit ad corpus nisi ei preexistat aliquod corpus ex quo fiat quia corpus mundi non incepit et mundus per consequens est eternus.

Amplius arguit secundo ex productione non fit forma nisi particulariter quia igitur quod est particularis oportet reduci aliquod per se sit numquam ens in actu per se sit. Si ex nichilo fit ens particularis oportet esse aliquid ex quo fit ens per se positio igitur ex nichilo fit ens ponimus ex aliquo fit ens.

Amplius tertio arguit sic. Quia turpe est ignorare convenientem conceptionem philosophorum omnium. Communis autem conceptio omnium eorum fuit ex nichilo nichil fit. Quare etc.

Ad contraria vero fuit sententie mundum eternum et ideo esse impossibile ex nichilo fieri aliquid. Assignat tamen duas causas quare igitur movetur ut ponat possibile esse ex nichilo aliquid fieri. Prima est quare igitur non percipit nisi sensibilia corpora. Quoniam igitur ex corpore insensibili et subtili fit corpus sensibile et grossum videtur vulgo ex nichilo factum esse aliquid. Rursum quia nimis est dominum esse diminute potentie nisi ex nichilo posset facere aliquid dicunt hoc esse possibile apud Deum. Sed ut ipse ait non est hoc ex diminutione divine potentie quod non potest ex nichilo facere aliquid. Sed hoc est quia repugnat factioni et effectui est enim de ratione omnis eius quod est factum fit ex aliquo. Ut igitur appareat quid tenendum sit de questione predicta et quomodo obviandum sit rationibus. Sciendum quod inter istas tres rationes assignatas. Secunda ratio plus videtur facere dubium. Si enim est particularis quod ex nichilo fit aliquid ens oportet esse aliquid ex quo per se ens aliquid fit possit. Hanc igitur rationem quidam volentes solvere dixerunt quod in productione particularis sic quod ex aliquo fiat aliquid in productionem tamen universi cum ens in esse producitur per se est quod ex nichilo fiat. Nam sicut in generatione quidam aliquid fit ex alio aliquo sic in generatione aliquid simpliciter fit ex non aliquo simpliciter sic sic productione totum ex nullo modo ente sive ex nichilo producitur. Iuvat nos ad hoc licet possimus inde aliquam veritatem tamen non videtur ex hoc satis fieri rationi Commentatoris. Nam plus videtur particularis quod ex nichilo fiat aliquid quam ex productione fiat forma. Ideo enim dicebat aliquid fit ex aliquo particularis quia etiam non est primum in per se sed particularis. Quia igitur productio est primum ei quod fit particularis in non et ens impossibile est primum vel facte per se quia consequenter per se in ens possibile sunt vel facte de propositione. Ideo ex productione fit aliquid particularis. Sed ex non ente impossibile fit aliquid per se

dicere. ergo ex nichilo fit aliquid per se est dicere quod non
per se et consequenter fit de oppositione aliud post quod tamen non magis
fit primum per accidens quam privatio magis est ista per acci-
dens ex nichilo fit aliquid quam ex privatione fit
forma. Sicut ergo simul quod ex privatione fit forma non
ex privatione consequenter fit ipsa forma vel fit de oppositione forme
sed quia post privationem habet esse forma sed tamen dicitur quod ex
ex nichilo fit aliquid non est simul et nichil consequenter fiat ali-
quod vel quod non fit de oppositione aliud sed quod post non habet
aliquid quare tamen magis habeat privatio de esse reali quam
nichil sicut dicatur ex privatione fit forma est locutio per ac-
cidens quia li ex solum dicit ordinem et non dicit quod privatio
consequenter fiat forma multo magis est per accidens ex nichilo
fit aliquid quod non potest patere ad consequentiam alicuius et in
reperitur ordo realis medio non et aliquid et medio privatione
et forma. Sed si dicimus creatum bene dicimus videlicet secundum
commentum. Et nos respondemus quod id per accidens reducitur
ad per se. Sciendum igitur quod quod fit ex non ente et fit
aliquid ex non ente est fit per accidens et illud per accidens
semper reducitur ad per se. nam ut supra dicebatur omnia
alia agentia a primo agunt ex suppositione materie quia
agunt mediante sive et mediante motu quod de necessitate re-
quirit materiam et subiectum in quo recipiatur. deus autem
ipse agit dando esse ita quod proprius effectus eius est dare
esse et ex impressione effectum potest agens immediate deus
potest rebus dare esse non mediante transmutatione et motu
nec agit ex transmutatione materie quia nullum agens
agit ex suppositione proprii effectus. Cum ergo in sit proprius
effectus dei aliter deus non esset ens primum non oportet deum
in actione sua materiam presupponere. factio ergo aliorum
agentium non est ex non ente in quo sed est ex non ente
in actu. In talibus ergo factionibus ex non ente fit ens sed
per accidens reducitur ad per se quia reducitur ad potentiam
passivam materie. quam huiusmodi agentia in suis
actionibus presupponunt. sed factio divina potest esse om-
nino ex non ente. Unde est quod deus ex omnino non ente
potest facere sed huiusmodi est per accidens. videlicet
non propositio et illa per accidens deus ex nichilo facit
aliquid quod facit quod post nichil sit aliquid non fa-
cit quod non per se percipiat ad consequentiam alicuius hic ergo per ac-
cidens reducuntur ad per se non ad potentiam pas-
sivam materie quia deus potest agere absque suppositione materie
sed ad potentiam activam agentis ita quod intelli-
gibiliter tota ratio sui et potentia facientis ex hoc de levi sol-
vuntur obiecta. nam cum dicitur factio presupponit mo-
tum ergo nichil fit nisi ex aliquo ente quod possit sub-
transmutari et motu patet quod factio divina non presupponit
motum cum deus possit agere non mediante motu et non

diligenter notandum quod deus ex proprius effectus eius est quod
causat fit et motum mediante esse. Alia vero agentia econ-
verso quia proprius effectus eius vero esse mediante motu et fit
non. non est intelligendum quod primum effectum adeo sit ipse motus
vel ipsum fit quod esse motus per fit absque illo. sed deus in
mediante produxit res in esse et dedit eis esse et dando eis esse
dedit eis posse moveri et quod possint alterari et quod
possent ex hiis que sunt alterabilia fieri aliquid esse
ergo deus fit et motum mediante esse. alia vero agentia mediantibus en-
tibus productis in esse movent ea et alterant per hoc moveri
et per hoc fit transmutant entia et dant eis aliud esse ita
quod dant esse mediante fit factio ergo divina ex immediate tamen ac-
tio est et fit non mediante motu non oportet quod sit tamen
aliud motus. per ergo ratio non deveniret concludebat. Quod vero
secundo addebatur quod est specialiter per accidens ex nichilo fit
aliquid et reducitur ad per se patet quod non reducitur ad potentiam
passivam materie sed ad potentiam activam agentis. Quod
vero tertio addebatur quod omnes philosophi timuerunt dicere ex nichilo
fit aliquid dicendum quod primi philosophantes crediderunt quod in
omni factione presupponeretur ens in actu ita quod omnis
generatio et alteratio. philosophus ergo ulterius speculativus dicit factionem
esse in qua per se non supponitur nisi ens in potentia ut in factione
que est generatio simpliciter in qua secundum ipsum materia solum
est. Sed Theologi vero lumine fidei illuminati perfundius
asperxerunt dicentes esse aliquam factionem in qua non supponitur
ens in actu nec ens in potentia ut in factione divina nam
quanto agens est superius tanto pauciora presupponit
Cum ergo hec agentia se habeant per ordinem natura et deus ars
plura presupponit quam natura et natura quam deus nam
ars in sua factione semper presupponit ens in actu cum
omnes forme accidentales sint actus natura vero presupponit
solam materiam quia resolvit formam substan-
tialem deus vero tamquam primum agens nichil presupponit sed
potest rem ex nichilo producere sed ergo repugnet factioni
aliorum agentium non tamen repugnat factioni divine cog-
noscentes ergo sensibilia et intelligibilia subtilia et grossa
ponimus deum posse aliquid ex nichilo producere quia in sua
actione non oportet quod aliquid presupponat. Ultimo fi-
dei. Utrum extra agentium quorundam probabiles pos-
sit mundum esse eternum videtur autem quod sic tangit enim
commentator tres propositiones per quas credit ostendi posse
mundum numquam incepisse. prima est quod omne quod agit aliquando
et aliquando non agit est agens in potentia. Secunda quod omne agens
quod est coniunctum suo actui indiget ulteriori causa per
quam tali actui coniungatur. tertia est quod si aliquod agens
non agit effectum aliquem et postea agit illum aut deest
post deficiebat quare prius talem effectum non agebat
que nova dispositio non potest incipere vel prima universalis agentis vel

propter nichil passivi vel propter nichil utriusque. Si igitur deus ex nichilo
produxit omnia entia et non ab eterno produxit ea, tunc aliquando
agebat et aliquando non agebat, erat agens in potentia ut patet
ex propositione prima. Amplius quia non semper erat coniunctus
suo effectui indigebat ulteriori causa ut patet ex propositione secunda.
Amplius quia in nichilo non potest fieri transmutatio, si deus ex nichilo
de novo produxit entia et nova productio arguit
novam transmutationem ut patet ex propositione tertia, oportet transmutationem
mutationem esse in deo. Cum in nichilo transmutatio esse non possit,
sit dicendum quod per rationes tactas sufficienter tanguntur
omnes dissolutiones. Circa hanc materiam qualecumque agens
gens sit deus videtur simpliciter considerandum quod si mundus non eter
nus et deus produxit entia ex nichilo quod deus sit agens
in potentia et quod indigebat ulteriori causa et quod sit agens
transmutatum, que omnia de deo dicere est inconveniens.
Ex parte igitur cuiuscumque agentis sufficienter probari videtur mun
dum eternum esse. Ut igitur appareat quod deus absque eo quod
sit agens in potentia et absque eo quod indigebat ulteriori causa
et quod sit agens transmutatum possit entia producere, sciendum
quod duplex est actus ut distinguit 9 Metaphisice. Quidam
enim est non transiens in exteriorem materiam et est perfectio
agentis, quedam vero est transiens et est perfectio acti. Hii autem
duo dicuntur actus una et eadem forma vel non esse potest. Si non hoc
sit in naturalibus agentibus que agunt per formam
ut est principium essendi, sive agentibus per intellectum que
agunt per formam ut est principium cognoscendi. Calor
enim existens in igne dat ei quod sit calidus et dat ei quod
calefaciat, sed dando ei hunc actum qui est calefacere ei actum
non transeuntem in exteriorem materiam qui est perfectio
agentis, dando vero ei quod calefaciat quod dat ei actum
transeuntem qui est perfectio acti. Sic et edificator
habens in se formam domus, hec forma dat ei quod domum intel
ligat et cognoscat, qui est actus non transiens, et dat ei
quomodo domum edificet, qui est actus transiens. Edifica
re enim non est in edificante sed in edificato. Inter hos
autem duos actus hec est differentia quia actus transiens presup
ponit quod hi cum non habeat in agente nullam potes
tatem nullam dispositionem nullam transmutationem dicit
in agente. Cum igitur dicitur quod omne agens quod aliquando coniunc
tum suo effectui aliquando non coniunctum est agens in potentia indi
gens ulteriori causa et dicitur quod transmutatum, si intelligatur
de actu interiori qui est perfectio agentis verum est,
nam si agens non est coniunctum suo actui interiori et
sue perfectioni est quodammodo impotens et indiget ulteriori causa
faciente ipsum potentem perfectum. Rursum tale agens
dicitur quodammodo transmutatum quia sine trans[...]um fieri non
possit. Sed si intelligatur de actu ex[...]riori qui non
est perfectio agentis sed acti per se loquendo non est verum

quod si quod agens non sit coniunctum tali actui sit in potentia
et sit aliquo dictum ut transmutatum proprie loquendo unde est magis
agens non coniunctus actui exteriori non arguit non esse
coniunctum actui interiori ut si aliquid prius cale
faciens non calefaciat sequitur ipsum non esse calidum. Deus igitur licet
non semper produxerit entia et non fuerit coniunctus exterioribus
effectibus semper tamen coniunctus suo actui interiori et sue
perfectioni; effectus igitur temporales sed intelligere divinum
et suum velle est quid eternum, voluntate enim eterna
produxit res, quod quomodo sit in sequenti quolibet patebit.
Quia igitur deus semper fuit coniunctus suo actui interiori
et sue perfectioni licet non semper produxerit effectus exteriores
non possumus arguere ipsum esse agentem in potentia nec quid dictum
et indigere ulteriori causa cum virtus omnium agentium reser
vetur in ipso nec est possibile arguere ipsum esse quid transmutatum
ut rationes philosophi arguebant. ¶ Ulterius forte dicitur a
verum ex parte agentium per voluntatem probari posse mun
dum non esse eternum videtur quod sicut Commentator adducit quatuor
rationes ostendentes quod a voce divina eterna et antiqua
non potest immediate effectus novus. Prima talis est: omne agens
sive per voluntatem sive aliter si nunc agit et prius non
agebat, aliquid prius fecit se movere ipsum et esse[illegible] sed hunc motum
prior non potest esse nisi per motum precedentem ergo etc. // Se-
cunda talis est: agens si sit per voluntatem et a proposito si nunc agit
aliquid et prius non agebat oportet ipsum apprehendere duo
tempora, unum in quo agat aliud in quo non agat, sed
diversitas temporum non est sine motu quare omnis talis
actio fit cum transsumptione et motu; nullus igitur novum potest produ
cere a voce antiqua non mediante motu ergo etc. ¶ Tertia est
talis: sic se habet voluntas nova ad actionem antiquam sicut
se habet voluntas antiqua ad actionem novam. Sed vo
luntas nova non est simul cum actione antiqua ergo vo
luntas antiqua non est simul et immediate cum actione no
va. Vel igitur novum potest immediate produci a voluntate
eterna. Quarta talis est: a voluntate antiqua non proce
dit aliquod novum nisi mediante actione nova, nam si
voluntas antiqua nichil aliud requireret ad hoc quod esset
suum volitum statim esset volitum. Ergo voluntas antiqua
[illegible] volitum antiquum. Si igitur debeat esse tendere
volitum novum est effectus novus oportet quod aliquid aliud
conveniat ut transsumptio nova mediante qua producatur talis
effectus novus a voluntate igitur antiqua non mediante
motu potest aliquid produci. // [illegible] talis est dicit se
accepisse duo fundamenta quibus ut ait nullus potest contra
dicere propter rationem intrinsecam. Sed si contradicit hoc est propter totum
extrinsecum et in ordinale propter multum fundamentum tale
est quod voluntas antiqua non producit prius quam producit
postea quod deficiebat ei prius quia saltem de

fiebat ei tempus · id in quo uolebat producere futurum
quia hec uoluntas antiqua producens effectum nouum ut
simul cum eo producit tempus uel non quia si non cum tempus non
sit sine motu ergo nouum non sit mediante motu si noua
simul producit tempus ut redit quod supra nos locuti sumus quia
nichil producitur de nouo non apparet ei aliquod tempus
determinatum pro aliquo tempore in quo producatur sicut tempore
est nouum tunc id tempus indigebat alio tempore
et quia tempus non est sine motu quicquid producebatur a uoluntate
antiqua non potuit produci nisi mediante motu. Et talis est in
hiis habens ordinem precedens non est incedens in infinita
= pertransita ut hunc hominem precesserunt infiniti
patres. Sed hec est paradoxis quia accidit isti quod sit ex infinitis
finitis patribus. In hiis duo ordinem per se est ma
ueniens in infinita = pertransita. Si ergo a uoce eterna
procedit immediate aliquod nouum ex infinita = per
transita antiqua id nouum producitur quia eternum et temporale
est in infinita distancia. Et breuius ordo talia in infinita
= pertransita per se quia effectus unius per se habet ordinem
ad suam causam. Si ergo a uoluntate eterna immediate producitur
aliquod nouum ordo per se infinitum = pertransita quod est incedens
A. talis est uoluntas eterna semper eodem modo se habens
uel ergo semper producit uel numquam producit uel si producit hoc est
mediante motu ergo et cetera. Et talis est sicut ab eterna uoluntate prius
non producebatur ad et postea producitur aliquid ergo tunc
deficiebat in uolito quia tunc producebatur. Mai
est ergo hec uoluntas aliqua ulteriori causa supplente
talem effectum si ergo a uoluntate diuina non procederet
est eternaliter indigeret ulteriori causa quod est inconueni
ens. Dicendum quod tota difficultas questionis permissa est
hec quod a uoluntate antiqua non immutata possunt procedere
temporales effectus. Sciendum ergo quod uoluntas que est quedam
inclinatio sequens formam apprehensam sicut grauitas
uel ponderositas est quedam inclinatio sequens for
malem sicut ergo de inclinatione ad locum loquitur est
secundum formam naturalem ut sicut aliqua habent plus
uel minus de forma grauis uel de forma naturali plus uel minus de hac
inclinatione sic quia inclinatio per appetitum sequitur
formam apprehensiuam sic intellectum loquendo est de uolun
tate sicut loquimur per intellectum diuinum. Ergo utrum a uo
luntate antiqua possit quis uelle temporalem est
dubitare utrum intellectu antiquo possit quis intel
ligere temporalem. uidemus enim quod artifex per intellectum
cognoscit rem quam facturus est quod intellectus artificis
precedentis hec artificiale. Sic est uoluntas artificis
prius uelle rem quam facturus est. Loquendo ergo de sci
encia ut est causa rerum non est inconueniens sicut scienciam pre
cedere sua causata immo quia nullus negaret quin

deus intellectu eterno possit intelligere huiusmodi temporalia
nullus negare debet quin deus uoluntate eterna ut
communiter ponitur uelle possit hec temporalia et quia ut
aliquid est a deo uolitum sic in = producitur si uoluntate eter
na est a deo uolitum aliquid temporale uoluntate eterna a deo causa
tur produci. Si enim in homine uellemus facere aliquid cras
si semper in tali uoluntate persisteremus uoluntate cras faciemus illud
uoluntate hodierna non inueniretur fuit cum effectus crastinus.
Sic quia deus uoluit et disposuit cum uoluntas non sit
mutata in eo · ordo quod per uoluntatem illam eternam non muta
tam fiant res temporales. quod non obiciebatur si nunc sunt effectus
et prius non fiebant est alia proportio inter effectum et causam quam
prius non fiebat. ¶ Dicendum quod inter deum et causatum non proprie
= proportio commensurantis sed proportio ordinis. quando ergo fuit in
stans id in quo ordinauit se deus facturum res tunc
habuit = illa proportio et tunc res fecit tunc proportio uel noua
et ordo iste nouus non habuit = per motum precedentem quia
sicut res nouas deus potest producere sine motu precedente
sic nouus ordo et noua relatio rerum ad deum commensura
re potest sine motu aliquo precedente. Quod uero addebatur scilicet quod si deus
fecit aliqua in hoc tempore et non in priori oportet
ipsum apprehendere tempus in quo fecit et in quo non fecit et
tempus non est sine motu ordo quod factionem rerum nouam pre
cedat aliquis motus. // Dicendum quod omnia talia argumenta
sunt sophistica nam tempus quod precessit factionem rerum non fuit
tempus uerum sed ymaginatiuum. Si ergo ex hoc uolumus argu
ere quod factionem mundi precessit motus non plus arguitur nisi quod precessit
motus ymaginatiuus. Nisi enim uelle precessit factionem nisi
solus et modo hec rationes omnes = sophisticas deleui patet
nam sicut deus fecit mundum in hoc tempore et non in alio
et fecit ipsum in isto loco et non in alio. Si ergo alius locus
ab hoc loco in quo est mundus non est nisi locus ymagina
tiuus. quia extra celum non est locus nisi per ymaginacionem sic aliquod
tempus ab hoc tempore in quo factus est mundus non est nisi tempus yma
ginatiuum quod uero tercio addebatur quod a uoce noua non pro
cedit antiquus effectus ergo a uoce antiqua non prius pro
cedit nouus effectus ¶ Dicendum quod non est simile quia causa debet
precedere suum causatum cum ergo uoluntas noua non precedit effectum
antiquum sed sit posterior eo uoluntas. Et antiqua precedit
effectum nouum non uidetur si uoluntas non precedat =
cum effectus antiquus quod uoluntas aliquando non possit
= cum effectus nouus et si diceretur quod posita causa ponitur ef
fectus non uero est effectus res autem non sunt effectus primum
sunt ab eo uolite et tamen sunt ab eo uolite id tunc
factus est mundus sicut effectus est cum deus uoluit et ut
uoluit quod uoluntate addebatur quod a uoluntate antiqua
non procedit effectus nisi mediante transmutatione noua so
lucio est per idem dictam nam ut patet dicitur non aliquid extrinsecum

et motum necesse. Ergo quod prima voluntate antiqua sit effectus antiquus et quod prima voluntate eterna sit effectus eternus. Quod dicebatur effectus precedens aliqua causa non ut est a voluntate sed antiqua actio propria non producit effectum huius ut est volendo et quantum est volendo. Pro quo si deus voluntate eterna voluit res fieri in tempore, a voluntate eterna absque alia transmutatione precedente fiunt res temporales. Quod vero adducebatur quod dicebat sed duo fieri a tempore quibus ut dicit propter eorum rationem dico non potest.

Dicendum quod licet locutus sit in tempore tamen dico quod causa non faciens aliquid et postea faciens deficiebat ei aliquid quod deficiat ei tempus in quo id facere vult, quod deo non deficiebat. Vel dicendum quod deus non fecit mundum in tempore in quo disposuit deus non simul fecit mundum et tempus. Sed propter hoc similiter adducebatur quod tempus simul factum est cum mundo, ergo tempus indiguit tempore in quo fieret. Dicendum quod sicut deus similiter faciendo corpus fecit locum et loco factus non indiguit loco nec imaginato, et ante factionem corporum non precedit locus nec imaginatus, sic ante factionem temporis non precessit nec tempus imaginatum, et tempore non fuit factum in tempore imaginato. Deus non fecit mundum in aliquo instanti in quo simul fecit et tempus quod non fuit ante illud instans totum fuit imaginatum. Quod vero tertio adducebatur quod si deus fecit mundum in tempore ante factionem mundi precesserunt infinita spacia, et quia deus in modo per se ponitur causa mundi et quodlibet est modo causa immediata et propriam totum est per se per se sunt infinita spacia quia inter deum et mundum temporalem est infinitum spacium.

Dicendum quod in adveniens est infinitum precessisset per se sed forte per accidens non sit movens infinita precessisset. Si ergo verum est quod dicit non tamen verum est quod mundus factus sit in tempore quod precessit nec fuit in infinitum, nam factionem non precessit nec eternitas quia est quod mobile et non spacium non est. Si autem precessit aliquod spatium vel tempus hoc fuit ymaginarium, nam sicut extra celum est infinitum spacium locale solum ymaginatum, sic ante mundum fuit infinitum spacium temporale ymaginatum.

Quod vero quarto adducebatur quod deus semper eodem modo se habet ab eterno, fecit quidquid fecit. Dicendum quod si deus non possit absque transmutatione et motu aliquid novum facere valeat, non sed cum ostensum sit esse quod deus non precedente motu fecit, deus res produxit in tempore sed semper eodem modo se habet, potest tamen res novas et temporales producere. Quod autem quinto adducebatur quod si deus prius non fecit mundum et postea fecit, deficiebat ipsi vel ratio et indigebat ulteriori causa supposito defectum.

Dicendum quod si deus prius non fecit mundum et postea fecit hoc non fuit propter aliquem defectum sed quia sic voluit et ordinavit per suam sapientiam. Et hec de eternitate mundi dicta sufficiant.

Principium autem considerationis. Postquam philosophus probavit mundi eternitatem, in parte ista investigat que digne sint attribuenda primo motori, ordinans quodammodo totum istum librum in laudem eius primi motoris attribuendo scilicet quod sit movens omnia et sit quid immobile et quod sit quid unum et perpetuum quod sit simplex et infinitum. Et facit quod primo ostendit moventem primum movere omnia et immobile. Secundo declarat ipsum unum et perpetuum. Tertio probat eum impartibilem et infinitum. Secunda ibi Quia autem oportet. Tertia Quia adhuc necesse idem est impartibile.

Circa primum primo facit quod si probare volumus primum motorem moventem omnium esse immobilem, primo oportet nos scire quomodo motus reperitur in entibus. Nam previam motus philosophus naturalis devenit in cognitionem motoris primi. Secundo oportet nos scire per se et primo non esse ipsum moveri si omne quod movetur ab alio movetur. Nam ex hoc devenimus in motorem primum immobilem quia non est abire in moventibus in infinitum, oportet devenire ad aliquem motorem omnino immobilem. Primo facit quod primo ostendit quomodo motus reperitur in entibus, secundo probat quod omne quod movetur ab alio movetur, tertio ex huiusmodi que dixerat concludit quod est devenire ad motorem omnino immobilem. Secunda Movencium et eorum que moventur. Tertia Sed autem dividitur. Dicit ergo primo non preter se quod primo continuat se ad dicta, secundo exequitur de intento. Videlicet autem dicit primum considerationis et quod dictis dubitationibus est solo quod entium que sunt entium quedam alia quidam moventur alia autem quiescunt. Item vel utrum semper moventur non semper quiescunt. Sed aliquibus entibus per impossibile competit eis motus et quies.

Notandum autem quod considerare quomodo motus sit in entibus et quod alia entia alia quidam moventur aliqua quidam quiescunt est principium necessarium totius considerationis, nam ut tota sequens ordinatio quodammodo in laudem motoris primi et ad attribuendum que ei digne sint attribuenda cum hoc maxime possumus facere scito quomodo motus reperitur in entibus. Ideo dicitur principium considerationis sequentis.

Notandum et quod cum superius fuerint adducte tres dubitationes et rationes probantes motum incepisse, quia sicut dicebatur non probabat intentum sed petebat se dari causam quare aliqua quidem moventur alia autem quiescunt. Ideo investigare quomodo motus est in entibus et quare alia quidam quiescant alia moventur non solum est principium considerationis sequentis sed est solutio illius tertie dubitationis preducte.

Deinde cum dicit Necesse autem exequitur de intento. Et quod dictum fuit quod primo premittit quandam divisionem, secundo exequitur de membris divisionis illius in omnibus quidem igitur. Quiescere. Dicit ergo quod necesse est aut omnia semper quiescere aut semper moveri aut alia quidem moveri alia quidem quiescere. Item

divisionem

hic tertium membrum dicit quia si ponamus non omnia moveri neque omnia quiescere aut nos dicemus nos dicemus de numero eorum quae moventur moveri semper quaedam quiescant quiescere semper aut erit reliquum membrum capitulum et tertium quia quaedam moventur et quaedam eorum quae semper moventur immobilia alia vero semper moventur et aliud accipere cum utrisque scilicet aliud quaedam quiescere aliud vero moveri quod quidem nobis id est a nobis est dicendum id est ponendum nam hoc ipso habet solutionem omnium dubitorum et quod dicimus est nobis finis huius negotii. Notandum autem quod praedictam divisionem huius tertium membrum tertium membrum et quartum membrum verum sub divisione in tertio membro ut manifestatur alio ordine membra dicit dividitur in v. quorum primum est quod omnia moventur secundum est quod omnia quiescunt tertium est quod non omnia moventur nec omnia quiescunt sed quaedam moventur semper et quiescunt semper sed quiescunt tertium quod non omnia moventur nec omnia quiescunt et quod nec semper moventur et semper quiescunt sed aliud movetur aliud quiescit quartum est quod non omnia moventur nec omnia quiescunt ut dicebat Parmenides neque quaecumque sunt moventur et quaecumque semper quiescunt ut dicebat tertium membrum nec in tertium quod non sit semper quiescens nec sit semper motum ut dicebat quartum sed est dare quintum scilicet quod est aliquid semper movens et aliquid semper motum et aliquid participans utroque aliud scilicet quiescens aliud vero motum. Notandum quod hoc quintum dicit reliquum et tertium quia sub plurimis continetur contra omnia alia membra quia omnia alia sunt falsa et istud solum verum est et tertium quia tertium membrum sub divisione sic nona autem translatio videtur habere quod hoc sit initium et principium sed fortiorum verum scriptoris possit tamen hoc esse ad bonum intellectum quia hic ponitur initium dicendorum. Notandum autem quod ponendo quaedam moveri semper alia quiescere semper alia vero aliquando quiescere et aliquando moveri est finis negotii nostri quia ex hoc ostendetur quae sunt attribuenda motori primo in quo consummatur et finitur quod movetur dicitur in hoc libro ex hoc autem solvi poterunt multae dubitationes quae possunt fieri circa attribuenda. Dubitaret forte aliquis utrum est quaedam semper moventur semper quiescunt alia utrumque participant. Dicendum quod secundum intentionem tractatorem est devenire ad motorem primum omnino immobilem a quo est omnis motus. Hic primo est ponit alia media et minus distantia ab isto motore magis et minus de motu participant supercaelestia ergo quia motus corpora sunt superiora sunt semper mobilia terra vero est fundamentum infimum magis distans a motore primo est semper quiescens sed alia vero in medio motore hic inferiora utroque participant motu et quiete. De motu dicit. Omnia igitur quiescere et quaerere de membris dictae divisionis est quia est facile quod alio est membrum habet primo non dicitur quod non est possibile omnia quiescere sed quod non est possibile omnia moveri et inquirit quomodo sic possibile est aliquando quiescere alia moveri sed dicitur ferri autem est id est ad id nunc est primum dicitur forte forte quod dicitur probat positionem praedictam. Sed Tamquam dicit ergo quod omnia igitur quiescere et quaerere id est investigare hic rationem quod omnia quiescunt et dimittere hic est quaedam infirmitas id est debilitas quaedam intellectus et hic ambiguitas id est dubitatio de aliquo toto ente non de parte et tamen hic ambiguitas non solum est ad physicum secundum physicam sed ad omnes scientias ideo quod omnis scientia ideo quod omnis scientia et omnes opiniones utuntur quodam motu possunt ergo sic sequitur non dicit sed ut et omnes illa quia sunt omnes illa propter quam apparet debilitas intellectus est erronea sed talis est positio dicens omnia quiescere ergo et cetera. Notandum quod scientiarum quaedam sunt propter operationes intelligit activas practicas et possumus dicere quod opinio intellectus modus sciendi ut dialectica rhetorica cum ergo scientiae rationales ut dialectica rhetorica sunt de ipsis de circa sermonis sunt de actibus rationis alie vero scientiae utuntur hic discursu intellectus quidam motus qui negat omnem motum negat discursum rationis a praemissis ad conclusionem sed non dicit non solum scientias speculativas sed etiam rationes ut dicit ipsius scientias practicas moventes de actibus et probationes quibusdam. Dubitaret forte aliquis quia ponere aliquid quiescere est dubitare de toto ente dicit quod explicativa investigare possumus quia ponens omnia quiescere dubitat de toto ente sed talis est quod ponens omnia quiescere dubitat de toto ente sed talis est quod ponens omnia quiescere sed contrariam dubitat semper motum a quo omnis motus sed cum a primo motore sunt omnia entia de primo motore dubitat de omnibus entibus ergo est talis est non tamen proprium ipsius scientiae investigatio de quolibet ente dubitans de motu dubitans de motore et ipsum et consequens dubitat de eo quod propter magis investigatur universaliter toto entis propter quod dubitare dicitur de toto ente. Est primo hic solum sic ut dicitur quod dubitans de motu dubitat de toto ente simpliciter sed de toto ente mobili. De motu autem dicit. Tamquam autem adducit secundam rationem dicit quod impossibile est dependere id est solutiones est propter rationes sicut dicimus est in rationibus et doctrinalis id est rationalibus dialecticis per quas descendimus in decretales scientias vel sunt ad mathematicas generalis autem et in alius scientiis specialibus scilicet sicut in mathematicis et aliae scientiae speciales sicut declaratum est in dyalecticis non habent ullas ut disputent contra impositivas principiorum et contra negantes principia sic nec de eis quod dicit si de eo qui negat motum ad physicum non spectat disputare supponit enim in naturalibus est quod sit motus quia naturalis est principium motus sed et in naturalibus supponit naturam est suppositio hic differentia nec et consequens supponitur quod sit motus quia motus cadit in diffinitione naturae. Dubitaret forte aliquis.

verum nam debeat supponere motum videtur quod non quia si aliquis credit propter quam naturalis supponere debeat motum, hoc ideo est quia maior pars sensui cum ergo contingat sensum etiam talia decipi quia videmus quod euntes in navi si sedent sensui videretur quod arbores [illegible] moveri, non ergo credit sensui cum decipiatur talia. ¶ Dicendum quod ut tangebatur in argumento naturalis debet supponere motum quia attestatur ad sensum et non debilitas mentis et magis [illegible] quia ad scientiam investigare [illegible] modo despicere sensum cum nostra cognitio a sensu incipiat ad [illegible] quod motus ut declaravimus habet in [illegible] sicut ergo in [illegible] non decipiuntur quia huiusmodi decipiuntur tamen ut hoc et ut quidem hoc non decipiuntur. Quia sonus non decipitur tamen quid sonat et ubi sonat sit sensui debite disposito non decipitur quia motus decipi [illegible] possumus quid motum et ubi motum sicut non ymaginari debemus quod sicut moto speculo movetur videtur ymago et mota facie movetur eadem ymago. Et quod idem contingit ex motu faciei et speculi, ita quod moto oculo fit aliqua impressio spiritui [illegible] modo sicut et moto ut videtur hic impressio eadem ergo [illegible] contingit ex motu oculi et ex motu alicuius [illegible] moto oculo dicimus quod aliud moveatur obiectum quia variatur impressio [illegible] modo ex motu oculi sicut variatur hic impressio ex motu obiecti cum ergo nobis per navem [illegible] moventibus nobis movetur oculi [illegible] variantur impressiones in oculo sicut videtur nobis quod moveantur et variantur visibilia ita quod sunt iste impressiones ut videtur nobis quod moveantur arbores sicut arbori imprimatur species non ergo decipimur quia motus quia si non dico aliquid moveri decipimur quid motum [illegible] non quis iste motus sit in arboribus cum sit in nobis et in oculis nostris non ergo arguebatur quin naturalis debeat supponere motum. Licet aliter concluderetur quod non omnino debet supponere quod quid movetur. ¶ Ultimo f. d. a. quod physicus non potest disputare contra negantes suppositiones eius. Dicendum quod sicut ars practica scilicet ad actiones sic sua scientia speculativa se videtur habere ad ratiocinationes nam sicut ars practica attingit bonum quod est finis eius agendo et operando sic scientia speculativa attingit verum quod est finis eius ratiocinando et arguendo. Sicut ergo si circa practicam tolleretur quod supponeret in agendo non haberet unde ulterius ageret ut si ab arte fabrili tolleretur ferrum quod in agendo presupponit vel illum effectum posset efficere. Sic si scientie speculative tollerentur suppositiones quas arguendo et ratiocinando presupponit non haberet unde ulterius ratiocinaretur vel argueret. Et quia disposito [illegible] vel argueretur si

physico vel alii speciali scientie negentur principia quorum non sunt probare nulla scientia non haberet unde ulterius sciret negantem quia hec scientie speciales omnes rationes loquelas et argumentationes tendunt super hec principia suppositiones, illis ergo negatis non haberent unde ulterius arguant vel ratiocinentur vel loquantur. Et propter non haberent unde ulterius arguant vel possunt dicere ut in primo dicebatur quod si scientia specialis disputaret contra negantem principia ageret ultra suam speciem propter quod non potest efficere nisi in virtute superioris agentis ut in [illegible] habitum super [illegible] physici quod quid sit [illegible] diffusius diximus. ¶ Deinde cum dicit: Ferre autem adhuc improbat secundum membrum divisionis scilicet quod non possunt omnia semper moveri et quod est falsa quia primo improbat hanc positionem contra physicos [illegible] quo motivo sicut opinantes moveri potuerunt. Secundo improbat hanc opinionem, ibi: Et dicunt quidam. Tertio ibi: Et nec augeri. Dicit ergo quod dicere omnia moveri adhuc quidem non est verum [illegible] artem id est artem naturalem naturalia non imperitias sicut est principium motus sic est et quietis quies non est contra physicam cum sit motus. ¶ Non dicit quod cum natura sit principium motus non solum contradicit negantem negans omnem motum et dicens omnia quiescere sed etiam contradicit et negans omnem quietem et dicens omnia moveri immotum. Sed dicit scientie nulli negans omnem quietem et omnem motum quia licet contrarium aut motus est manifestior et sensui quam quies sic hoc mediate est manifestum quod privatio quies nisi privatio motus [illegible] contradicit sensui et repugnat physicis sanctis dicere nullum moveri et omnia quiescere [illegible]

¶ Deinde cum dicit: Et dicunt quidam et quod [illegible] moveri potest sic opinantes [illegible] et dicebant quidam ut Eraclitus et sui sequaces eorum que sunt et entia alia quidem moveri alia autem non sed dicebant omnia entia moveri et semper [illegible] in motu sed latere hoc nostrum sensum motum quo movebantur ut contradicerent sensui quo videmus quod aliqua quiescere [illegible] quia dicebant omnia [illegible] in continuo motu sed latere sensum et decipi sensus nostri in videndo alia ab hiis quiescere [illegible] quos non determinantes quale motum dicunt [illegible] omnis quia videntur ponere omnes motus ideo eis non est contradicere. ¶ Non autem quod sic opinantes descendissent ad aliquem specialem motum ut dixissent quod aliquid continue alterarentur difficilius fuisse eis contradicere sed non descenderunt ad aliquem specialem motum videbantur velle quod omnia moverentur continue quodam motu [illegible] contradicere eis quia ad sensum patet aliqua quiescere secundum aliquos motus et non moveri omni motu.

¶ Deinde cum dicit: Sed nec augeri. Improbat hanc opinionem omnia alia ab hiis quiescere [illegible] quia sic opinantes videbantur velle omnia continue moveri secundum omnem motum

Uel ut planam habet positionem [illegible] ab ad
motu quiescere [illegible] sicut [illegible] ostendit quod non est dare quietem
in motu augmenti [illegible] de motu alterationis et de
motu locali [illegible] Similiter autem est [illegible] Et quia
ferrum [illegible] quod nec possibile est aliquid [illegible] non minui
[illegible] medium [illegible] dare quietem mediam huiusmodi autem
[illegible] gutta materie petram [illegible]
[illegible] lapidem non [illegible] si aliqua planta crescens
[illegible] mittens radicem suam per lapidem [illegible]
fodit in tanto tempore aut si aliquid [illegible]
[illegible] non [illegible] medium [illegible] in medio
tempore [illegible] sicut tractus navis [illegible] gutte nam sicut
[illegible] gutte [illegible] movent [illegible] illarum guttarum nullo
tempore movent [illegible] quidem [illegible]
planta [illegible] motum [illegible] removet [illegible]
[illegible] quidem [illegible] non [illegible] tempore [illegible] dicatur
diminutio in [illegible] totum [illegible] Uel
[illegible] homines [illegible] navis [illegible]
[illegible]

Similiter autem in alteratione [illegible] ostendit [illegible] de alteratione

[illegible] Amplius cum [illegible]
[illegible] lapis [illegible] in alteratione quibus
[illegible] sicut in [illegible] non oportet quod si [illegible]
[illegible] alterationem [illegible]
[illegible] alteratio uelox sicut congelatio [illegible] Uel
quod non oportet si aliquid alterabile in [illegible] tempore alteratur [illegible]
[illegible] medium [illegible] in medio [illegible]
[illegible] totum [illegible] tempore
[illegible] et postea in fine illius temporis
[illegible] non [illegible] motus alterationis [illegible] ibi dare
quietem [illegible] mediam [illegible]
[illegible] alteratur [illegible]
[illegible] in alteratione [illegible] ad [illegible]
[illegible] non [illegible]
[illegible] aliquid [illegible] in quo possit reservari [illegible] caloris
non [illegible] in alteratione sicut in motu locali In motu
[illegible] locali non est dare aliquod spatium simul [illegible]
[illegible]
[illegible] Amplius cum infirmus [illegible]
[illegible]

ut si aliquis existens in egritudine sanatur de necessitate vadit ad sanitatem que est contraria egritudini. transitus autem est in sanitatem non statim recedit ab ea sed quiescit per spacium temporis sic notum quod cum pervenerit sit ad contrariam sanitati ibi quies et status durans. an quod alterantur semper alterantur et sic ibi dare quietem et in tempore medium est durationem de rebus multum motis hoc autem est inconveniens possemus tamen si vellemus aliter dicere sed recedens hanc rationem ad negantes omnem quietem ab entibus et ponentes meis omnia moveri. nam quod ut dicebatur ipsi non deficiebant ad spacialem motum non est difficile arguere contra eos nam si secundum ipsos simpliciter loquendo quod motu spaciali movetur secundum quod alteratur spacium et quod sanatur per omnia semper sanetur. Cum igitur motus sanitatis sit aliquem terminum quod est ad sanitatem que est contraria egritudini quod ad esse sanitatis cessit motus sanitatis quod habitibus existentibus in eis cessat motus ut dicitur in physicorum generatione dicere quod id quod sanatur semper sanari et numquam devenire ad aliquem terminum est dubitare in minimis malis dato igitur quod motus duorum modorum contrariorum non est dare quietem medium sed statim quis ad esse sanitatis incipit et firmari falsum est si declarando de motu alterationis generaliter et in spaciali ut quod alteratur semper alteretur quod tunc quod sanatur semper sanatur et quod infirmatur semper infirmatur quod patet manifeste. Etiam quod cum hi mutationes sint in contrarium et cum pervenit sit in hoc contrario esse motus contrarius hi alterationem non est semper continuam et durare intellibus est durare in minimis malis. ¶ Deinde cum dicit. **lapis** etc. adducit tertiam rationem dicens quod lapis neque fit durior neque mollior igitur ipse non secundum alterationem quodque alteratur semper alteratur cum contingat invenire quosdam lapides qui per diuturnum tempus non sunt duriores nec molliores ¶ Deinde cum dicit **et secundum** quod fer probat quod est dare quietem aliquam in motu locali etc. quod dicit. sed quod dupliciter probat intentum suum. **amplius terra** dicit ergo quod etiam secundum aliquid fertur et secundum motum localem invisibile est. si lacuit lapis deorsum sit lacus aut latens manens. i. quiescat in terra est igitur inconveniens quod quod sensus si sit nec vis intellibus non decipitur. id si videmus aliquid deorsum ferri mirandum est si id non movetur deorsum et si videmus aliquid manere in terra mirandum est si id non quiescit ibidem cum igitur videmus multa manere in terra in dubitabile est illa quiescere non igitur quod movetur localiter semper movetur quod cum igitur fertur ad terram manens semper quiescat ideo. ¶ Deinde cum dicit **amplius autem** adducit secundam rationem dicens quod terra et unumquodque aliorum ex natura igitur manens in propriis locis et violenter movetur ex hiis. i. in propriis si quod

igitur quedam corporum mobilium sunt in propriis locis [illegible] est non secundum locum omnia omnia moventur patet igitur quod non solum quod augmentantur semper augmentantur et quod alterantur semper alterantur sed etiam quod moventur localiter non semper moventur quod sunt mobilia localiter et in locis propriis et igitur diu sunt in quiescendo ¶ Deinde cum dicit **epilogando** declarata dicens quod quia quidem igitur impossibile sit aut semper omnia moveri aut omnia quiescere ex hiis et hiis supra que dicta sunt fiat utrumque aliquis ¶ Tunc sequitur post illa. **at vero sunt** mag ph probavit impossibile omnia semper quiescere aut omnia semper moveri nunc investigat quod est. alia quiescunt aliquando moventur et alia aliquando moventur et alia quiescunt ut dicebatur. potest intelligi tamen primo que quiescunt semper quiescunt et que moventur semper moventur secundo potest intelligi ut omnia entium aliquando quiescant aliquando moveantur et hiis duo modis ut dicebatur. Alio etiam modo potest intelligi ut quedam entium semper moveantur quedam vero semper quiescunt quedam vero aliquando moventur aliquando quiescunt et hoc intellectu est verius. Sed facit primo. in improbat intellectum primum secundo secundum. tertio reprobationem que dicta sunt ut probat tertium intellectum et verum esse. ca. i. **omnia ad velle** est propositum autem tamen facit cum primo dicit. sed quod dupliciter probat quod moventem semper moveri impossibile et que quiescunt semper quiescere. ca. i. est **oppugnat ad hoc**. dicit igitur quod at vero non contingit aliquod semper moveri aut semper moveri aut semper quiescere et alia nullum umquam et idem aliquid quiescere aliquando moveri dicit autem quod sit impossibile quod sicut in hiis que prius multiplicata aliquid impossibile sicut et in hiis videmus in manifeste secundum dictas mutationes. nam videmus ad sensum. unum et idem aliquando quiescere aliquando autem moveri non igitur quicumque quiescat semper quiescat nec quicumque movetur semper movetur ¶ Deinde cum dicit **et adhuc quia oppugnat** adducit secundam rationem dicens quod adhuc sic dubitare oppugnaret rebus manifestis nam si quidem igitur motus semper mo nec augmentatus nec motus violentus non prius quiescens secundum naturam movebatur postea esset nam necessitas hoc non removet generationem et corruptionem sed autem videtur supra in omnibus motibus quod omne quod movetur fit quoniam ad terminum ad quem et motus corrumpitur quando ad terminum ad quem id subdit quod hoc quod mutatur sit hoc in quo quidem mutatur autem sed sit in hiis in hiis loco in quo. sed mutatur corruptibile ex quo omnia non mutatur aut supra et corruptibile in quod mutatur ad hunc igitur diversum locum ex quo mutatur quam quidem in est quod alia quidem movetur alia quidem quiescant alia ¶ Ideo quod dupliciter motus ad formam et ad ubi et utrumque motum quod motus recedit a termino a quo et ad terminum ad quem accedit est multiplex motum est in genere quod ad terminum

ad quem et corruptionis a termino a quo. Iste dicit quod id quod movetur
fit vel generatur hoc in quod movetur quantum ad terminum et formam
aut fit in hoc loco in quem movetur quantum ad motum ad ubi et
corrumpitur a quo movetur quantum ad motum ad formam et recedit et cor-
rumpitur hoc est loca a quo movetur quantum ad motum ad ubi //

¶ Deinde. Si aliquis quod qui negat quietem negat
generationem et corruptionem addit quod large accipiendo quietem cum
generatio sit ante in non esse non possit intelligi quod aliquid generetur nisi
prius permanserit et steterit in non esse, negans ergo omnem quie-
tem et omnem statum negat generationem et corruptionem quia non potest procedere ge-
neratio nisi prius sit stans et permanens in non esse et post ea
accidat ad esse. patet ergo quod negans omnem quietem negat
generationem et corruptionem. qui autem negat aliquem motum ma-
nentem patet quod ut dicebatur motus autem nullus est con-
tinuus habet in adesse quietem et interpolationem mediam quare
negans omnem motum et omnem quietem et statum negat
motum violentum non est difficile quia semper motus violen-
tus incipit a quiete naturali ¶ Ultimo. si dicat aliquis contra
hoc quod si negans omnem motum vel omnem statum quod negat
generationem et corruptionem patet quod hoc omnem motum et omne movens ¶ Deinde
quod habet continuationem cum motu dicit declarat per hoc sicut dicit et in
phisicis innuit in litera in motu est quedam generatio et cor-
ruptio sicut in motu ad formam sicut in motu ad
ubi in corruptione a quo et generatio termini ad quem negans ergo
generationem et corruptionem quoniam negat omnem motum. Se-
cundo declarat sic quod ut dicit omnis motus tendit ad mu-
tationem negans ergo generationem negat mutationem que continue
est quedam generatio negando autem mutationem negat
omnem motum negando autem omnem motum negat ipsum
motum quia si non esset post tunc in motu sicut ultimo et ociose
esset motus ¶ Ultimo. si dicat aliquis quod videtur philosophus hic contra
hoc intentum nam licet omnis motus sit dare mutationem
et sit in adesse aliquo generationem et aliquo terminum nam stella
circularis mota recedit ab uno ubi in aliud ubi
non tamen propter hoc quiescit sed continue movetur ¶ Dicendum quod hic philosophus
non loquitur de generatione et corruptione prout habet esse in motu
circulari quia secundum ipsum circularis mota continue movetur
non oportet dare quietem mediam sed loquitur hic de generatione
et corruptione prout habet esse in motu recto et idem in quo
mutum cum perfectum sit ad terminum et ad ultimum mutatum esse
vel in generatio ultimum terminum oportet esse quietem ergo negans
omnem quietem et omnem statum negat tale mutum et per
consequens negat omnem talem motum et motionem sicut omne
tale movens. In hoc est ergo quod forte philosophus preservans se ab hoc
dicit quod hic ratio fere negat omnem motum quod patet non
negat movens simpliciter vel omnem motum simpliciter sed motum hic in-
tentum ¶ Deinde cum dicit omnia aut velle in-
probat aliud membrum scilicet quod non est impossibile omnia alia quiescere

aut quod velle omnia alia quidem quiescere alia autem moveri
supposita ... et hec copulativa supposita ad aliquas rationes improbatur
hec positionis capitulum ad aliquas rationes iam dictas ¶ Secundo
autem quod omnia alia quidem quiescere alia autem moveri ut
supra patuit sunt posita enim copulativa et ergo hec ad illas rationes
quod per illas rationes per quas improbata sunt posita enim primo
et improbatur hec posita vel possumus dicere quod tamen supra ostensum sit
motum esse eternum et nunquam deficere cum ponens aliquando omnia
moveri et postea omnia quiescere ponat motum aliquando deficere
copulativa hec ad aliquas rationes supra dictas quod per illas ro-
nes per quas probatum sunt motum nunquam deficere improbatur
et ad hoc posita quantum quod concludunt rationes ille supra diffuse

Principium autem utique — determinando
faciendum. ut dicebatur supra dicto posito demo-
tu quinta membra habebat posita sunt ergo philosophus improbavit
... membra falsa quia improbavit omnia quiescere et omnia mo-
veri et improbavit quecunque quiescunt semper quiescere et quecunque
moventur semper moveri. In parte ista sub brevitate recol-
ligit que dicta sunt ut probat quintum membrum scilicet alia entium
semper quiescunt ut celestia alia semper quiescunt ut terra
et non entia alia moventur alia quiescunt ut entia alia.
Secundo ergo quia primo sub brevitate recolligit omnes dictas
divisiones. Secundo improbat membra falsa tertio approbat membrum verum
secunda quod quidem igitur tertia Reliquum vero considerare
dicit ergo quod primum facta est principium a rebus determinatas nunc et hic princi-
pium erit et quidem incepimus prius nam sicut prius
incepimus quo motus inest entibus. sic ergo nunc incipiendo
dicit ergo omnia quiescunt quod sunt primum membrum aut omnia
moventur quod sunt secundum aut entium que sunt vel entium hec
quidem quiescunt hec autem moventur ¶ Et si ius hec tertium membrum
ut dicebatur divisit in partes tres quia si entium que sunt alia quidem
quiescunt alia quidem moventur necesse est aut omnia quidem
quiescere aliquando moveri aut necesse est quedam quiescere semper
aut et moveri semper aut est dare supposito tertio membro tertium quod
alia quidem semper alia autem semper moventur et alia semper quiescunt et est dare quod alia aliquando moventur et alia quiescunt. ¶ Deinde
cum dicit. Quod quidem igitur impossibile membra
falsa dicit nam hec hic membra et supra improbavit hec tamen ea improbat alia vice etc. quod dicit quod primo improbat hec membra impossibile esse omnia quiescere. secundo improbat alia membra falsa ibi
Similiter autem impossibile et cetera primo dicit sed quod dupliciter probat
membrum falsum hec de hoc quidem quod quod igitur impossibile
est omnia quiescere dictum est et prius dicitur autem et nunc nam
hec hic prius probatum sit ad huc hec nunc probatur dicens non
si secundum veritatem sit sic habens quod unum infinitum mobile. sicut
dicunt quidam ut Mellisus et sui sequaces. hec tamen quod nihil
moveatur non videtur aliquid tale sed sensum hec hic sensum moventur
multa corpora que sunt. quod autem hoc sit impossibile per quod nihil moveatur

n̄ uidē aliquid tale h̄ ueritatem p̄z q̄ siquidem ē opi
fā ā si omīo opiō sequit q̄ mot ī utiq̄ si fant
ē ī si aliquī q̄ uideat sit alī aut alī oz ī q̄ mot sign̄a
fantasia ī opinio mot quidā uidn̄ = ¶ Nō aūt
mellissū despexisse sīm ī q̄ iō sua de quo in p̄hi
difficilius p̄secuti sum̄ addebat n̄ q̄ omīo adudet
nullū = motū. iō ait q̄ ī ueritate n̄ mouet h̄ m̄
sīm multa moui uideant. ¶ Nō q̄ opiō falsa
ī uti omīs ē quidam mot tō ī quidam discursus
eius sic ē ī fantasia. ē qdam mot fēus ad sīm
q̄ eo ipō q̄ mellissus opinant nullū motū = ī opi
nio fantasie sue uidebat n̄ = motū negando
om̄ motū ponebat aliq̄ motū q̄ opiō ī fanta
sia quidam mot sūt ¶ Aduertend q̄ h̄ ulī opi
et fantasia sint quidā mot max tn̄ intellibz
app̄z ēē mot qm̄ h̄ opionē ī fantasiam nūc uidet
sic nūc uidetur alī q̄ h̄ absq̄ transmutatōe fēa in
rebz = n̄ pt̄ si g̃ h̄ sunt oz aliq̄ motū = ¶ Dein
cū dicit. Sed et h̄ quidem inuidere inp̄bat h̄ua
s. a. d. q̄ de h̄ intendē uelle. si omīa quiescāt ī q̄
rē rōnē eorū quoz h̄emus dignū q̄ sit iō q̄
h̄emus sīm ē indigē ī extrē rōne nam dubi
tans in maxis maiis. scdm sīm ī querē adu
sa. rōnē extrē rōne. nam h̄ insipiē attestat
qui q̄ sic agit male p̄ iudicare quid meli ī quid
peius quid edible ī quid n̄ edible quid p̄ncipalī
ī q̄ n̄ p̄ncipiū ¶ Notand aūt q̄ ul tota nost
cognitio incipiat a sīm despicientes sīm nullam scia
addisce p̄. Scie aūt tr distingui possut q̄ qdam
sūt rōnales ut dialectica ī rethorica q̄ p̄ talia argu
fides ī opiō. iō tali usant. ēē credible ī nō ē
dibile. quedam aūt scie sūt. doctrinales ut geo
ī aris q̄ max de necessitate. procedūt. iō usatur
ēē p̄hi. ī nō p̄ncipalē alie ū scie sūt morales ut
ethica politica. yconomica. ī q̄ finis talium
sciaz ē ut bonū faciant. iō intellibz intendē
quid melius ī quid peius ē q̄ intentō p̄hi. q̄
despiciens omīno. sīm male p̄ iudicare quid
edible quid n̄ edible. ī aptus nāē ad discendū
scias rōnabiles nec bñ indigē quid melius
ī quid peius. ī n̄ ē apt ut addiscat scias mo
rales ī quid p̄ncipiū ī q̄ nō p̄ncipiū. ī n̄ ē aptus
natus ut addiscat scias doctrinales. si q̄ h̄ sūt
in dicto. in dicens ē omīno despiciē. sīm ī negāē
om̄ motū. ¶ Dein cū dr̄. Similiter aūt
inp̄bat alia menbra falsa p̄dē dionis. d. q̄
simp̄r in posle ē omīa moui aut aliq̄ quidem
sp̄ moui aliq̄ ū semp quiescē. ad omīa. n̄. h̄

sufficiens ē danda fides q̄ ad sīm app̄z. Tertiū ui
dem n̄ qdam. alī moui. alī aūt quiescē. sīmus
q̄ nob in h̄ facit sufficientē fidem q̄ max ē q̄
in posle sit s. ī ū. omīa quiescē ī omīa cōtinue mo
ueri. ex eo. ū. p̄ h̄ q̄ alia quidem sēr moui ut cē
li. alia quidē semp quiescūt ut ēra alia aūt
supp̄ me m̄ se h̄nt ut ea que sūt inē celū
ī ēram. alia quidē qesce. alia moui ¶ Dein
cū dr̄. Reliquum uero. o. q̄ menbra ide dionis
sūt fa. o. q̄ menbrm ē unū ī quid ē tenend p̄ u
tate. d. q̄ reliquū ū osidand ē ut om̄ sūt h̄
q̄ sūt impossibilia moui ī quiescē. aut n̄ omīa
sūt talia. h̄ quedam sic se h̄nt. q̄ alia quidē
moā. alia aūt quiescūt. alia ū sp̄ moā. alia
ūo semp quiescūt. h̄. n̄. a nob ē demrāndū ī p̄
ueritate tenend. ¶ Nō q̄ h̄ reliquū in brū
ī ultimū = a nobis demonstrandū. ī q̄ p̄ ea q̄
dicent in fūr demonstrabit ī declabit h̄ = unū. h̄
q̄ aliq̄ sp̄ mont alia a sp̄ quiescūt. alia ū alia
mon. alia quiescūt ī q̄ ut dem ē p̄ ueritate te

Quoniam igitur ī eius nedum
ut dicebat duo nēc p̄mittenda e
rant ad cā motorem p̄mū oīo
im mobilem. oīo immobilem = p̄mouīt indi
cat quō mot rep̄itur in entibz q̄ p̄ ulam de
uenitur in motorem motū p̄mū sō declan
dū ē. q̄ omē q̄ moue ab alio mo. q̄ ut di
cebat ex h̄ maxe h̄emus uiam ad inuestigan
dū motorem p̄mū = immobilem. p̄ q̄ q̄ p̄h
oñ quō motus reperitur in entibz. In p̄te ista
declat. q̄ omē q̄ mo ab alio mō. ēē. q̄. d. f
q̄ p̄mo p̄mittit quasdam dīones nēcias
ad p̄positū sō ex illis dīonibz p̄missis greq
de intento ī. ē. Maxime moui ēē p̄mū
ea facit. h̄ q̄ tres dīones p̄mittas. sā ī ē
eorum que mon ē i. ē. alia quidem
dr̄ q̄ q̄ mouentiū igitur ī eoz q̄ mon. ī mo
biliū alia quidem mouet ī mon. h̄ accidens
alia aūt p̄ se ipa h̄ accidens quidem mouet
aut mon quecunq̄ mouent in eo q̄ sūt ī
mouentibz aūt quecq̄ mont ex eo q̄ sunt
in h̄ys. q̄ mon. n̄ ē uel in eo q̄ alia p̄s ipsorum
mouz aut mo ī. ī sūt mota ī mon p̄ acci
dens que sūt talia. h̄ p̄tem. talia aūt moue
ī mouen p̄ accidens. h̄ alia sūt que moz a
mon n̄. n̄ in eo q̄ sūt in motore. aut ī hys
que mon. n̄ ē in eo q̄ aliq̄ p̄s ipsorū moz
aut mo. h̄ supp̄ p̄ se ipa mouet aut mon

hoc ergo dicto sic in continuo et in ubi. Sed quia movens per se et per accidens et similiter motum per se et per accidens. [I]llo autem quod hic accipitur per accidens large prout includit id quod est per partem. Nam per se loquendo quod tale est quod habet in alio sive hoc sit in motore sive in moto, ut si musica ambulat. Hoc quod est musica sicut et edificare per accidens edificat. Aliud sit sicut in edificatore. Cum large accipiatur per accidens tunc et per accidens quia per partem, ut si sanatur manus per se dicitur totus homo sanari per accidens. Quoniam igitur non movetur nec movetur in eo quia in alio per totum per unius tunc dicitur movere vel moveri per se. [I]llo autem philosophus hanc distinctionem premisisse quia tamen intendat inquirere utrum aliquid moveatur a seipso cum aliquid movere seipsum sit impossibile per se. Si autem sit possibile per accidens et ratione partis distinguendo per se et per accidens prout includit quod per partem dicit viam ad investigandum quod aliquid moveat seipsum quod non. [D]einde cum dicit: Eorum autem que moventur per se etc. ponit secundam divisionem quod eorum que moventur per se alia quidem moventur a seipsis alia quidem ab alio. [D]einde cum dicit: Et alia quidem per naturam etc. ponit hanc divisionem quod quedam moventur natura quedam extra naturam. Sed ostendit quomodo reperitur in eis motus naturalis et extra naturam. Ipsum enim ipsum etc. ponit tertiam divisionem dicens quod alia quidem moventur natura alia quidem moventur extra naturam violento motu. [D]einde cum dicit: q. n. ipsum investigat quomodo motus naturalis reperitur in animalibus et motus extra naturam. Sed quomodo reperitur in rebus inanimatis [illegible] quomodo in partibus animalium. Dicit ergo. Et eorum etc. Maxime autem dicit quod ipsum quod movetur a seipso movetur natura ergo et quod animalium moveantur natura quod a seipso quod autem talis sit motus naturalis patet quia sicut principium motus est in seipso [illegible] motum natura. Unde totum animal quod habet in seipso principium motus ipsum movet seipsum naturaliter. Sed corpus contingit moveri natura et extra naturam. Differt autem secundum qualem motum quod movetur evenerit aut moveatur et [illegible] ad considerandum hic motum naturalem ex quo elemento constet hoc corpus. [I]llo autem si motus animalis referatur ad totum animal cum animal moveatur per formam suam et per animam quia habet in seipso oportet talem motum esse naturalem cum natura sit principium motus eius in quo est. Sed si talem motum referamus ad ipsum corpus sic accipitur prout est naturalis et extra naturalis. [I]llo et quod si volumus inquirere utrum motus factus ab anima sit naturalis vel innaturalis suo corpori videndum qualis sit motus ille utrum sit sursum vel deorsum. Secundo videndum ex quali elemento constiterit illud corpus [illegible] dominatur in ipso. Nam si motus factus ab anima sit sursum et in corpore sit motus dominans [illegible] hic motus erit contra naturam illius corporis. Si vero talis motus erit deorsum erit ei secundum naturam. [D]ubitatur quod dicitur quia cum totum [illegible] sit quod omnes partes sunt sumpte in se [illegible] et motus aliquis naturalem toti animali et tamen innaturalem per se corpori cum corpus sit pars animantis dicendum quod corpus animalis duplex considerari potest. Primo utrum quid est in se. Secundo ut perficitur per animam unde consideratio precedit aliam prius intellectu corporis physice [illegible] quam intelligatur perfici per animam. Omnis ergo motus ab anima naturalis corpori ut perficitur per ipsam quia corpus sic acceptum est aptum natum obedire anime. Tamen omnis ille motus non est ei naturalis ut corporis quod quid est in se quia [illegible] motum factum ab anima sursum est contra inclinationem corporis quod ergo naturalis toti animali patet quod innaturale corpori prout est pars animalis et prout perficitur per animam non tamen oportet quod sit ei naturale ut hic corpus consideratur secundum se et ut quid est et quia sic acceptum corpus sed philosophus non habet quod sit pars animalis quia tunc omnia corpora essent animata. Cum ergo hec consideratio excedat considerationem illam non est inconveniens aliquid esse naturale corpori ut est pars animalis quod est innaturale ut corpus et ut quid est sicut est innaturale homini ut homo quod non est naturale ut animal. [D]einde cum dicit: Et eorum etc. ostendit quomodo reperitur naturale et extra naturam in his que moventur ab alio dicens quod eorum que moventur ab alio alia quidem moventur extra naturam alia secundum naturam. Extra naturam quidem ut terra sursum ignis deorsum; secundum naturam vero ut terra deorsum ignis sursum. [I]llo autem quod appellat moveri ab aliquo quidquid non movet per se et quidquid non est distinctum quorum unum est per se movens aliud per se motum. Unde elementa ergo non moventur ex se sed ab alio. Quod autem eis sit motus extra naturam non habet dubium. [D]einde cum dicit: Amplius autem partes etc. ostendit quomodo in partibus animalium reperitur motus secundum naturam et extra naturam dicens quod partes animalium multotiens moventur extra naturam [illegible] et modos motus. [I]llo autem quod in partibus animalium est considerare aliquas positiones et aliquos ordines sunt aliquas inclinationes et [illegible] modos motus ut brachium hominis movetur ad anteriora et sunt apta nata moveri ad [illegible] contra [illegible] inclinante re et sunt apta moveri ad partem illam secundum membra animalium inclinantur et moventur sunt apta nata erit eis naturalis secundum naturam erit extra naturam. [D]einde cum dicit: Maxime autem [illegible] moveri. Premissis divisionibus exsequitur de intento ostendens quod omne quod movetur ab alio movetur. [A]d autem evidentiam [illegible] quod [illegible] ostendit hic [illegible] aliter [illegible] philosophus [illegible] nugatorius [illegible] fuit hoc ostensum de motu in communi. Hic autem descendendo ad speciales modos motus ostendit quod omne quod movetur ab alio movetur. Motus non duplex naturalis et violentus

naturalis vel duplex alteratorum et inanimatorum. Secundo facit quod primo ostendit quod motus violentus est ab alio. Secundo ostendit hoc de motu animalium. Tertio de motu inanimatorum, scilicet ibi: postea autem. Dicit ergo primo. Maxime autem dicit quod quod quod movetur maxime est manifestum moveri a quodam vel ab aliquo in hiis que moventur extra naturam propter hoc quod manifeste talia moventur ab alio. Dicit autem quod in motu violento et extra naturam statim manifestum est quod movetur ab alio movente. Cum violentum sit cuius principium est ab extra, non conferente vim passo ut dicitur tertio Ethicorum. Sed secundo talis motus est a principio extrinseco, manifestum est quod sit motum ab alio motum. Deinde cum dicit: Post hec autem, dicit hoc idem in motu animalium, dicens quod post ea que sunt secundum naturam subsequitur magis manifestum quod movetur ab alio moveri in motu eorum que sic sunt secundum naturam et ipsa a se ipsis moventur ut animalia. Sed non non manifestum est quod ab aliquo movetur et non in animalibus accipere per se motum et per se movens, et quod mens quod movetur ab aliquo movetur, sed quo modo in ipsius animalibus accidit et movens et id quod movetur. Vel ut sic accidens sicut in navibus et sicut de non naturaliter existentibus vel sicut de naturalibus sicut sicut in artificialibus, natum sicut in navibus distinctum est movens et quod movetur, sic et in animalibus distinctum est movens et quod movetur et sic ex se ipsum sumpsimus aliquorum se ipsum magis una pars movet aliam et magis una pars movet aliam et magis ibi reperire per se movens ut animam et per se motum ut corpus. Dicit ergo quod magis manifestum in motis violentis sit magis quod movetur ab alio movente tamen post motum violentum est multum manifestum in motu animalium quod talis motus sit ab alio, non tamen anima sed anima comparatur ad corpus sicut nauta ad navem sicut navis est per se mota et nauta per se movens sic corpus per se motum et anima per se movens et sicut navis mota a nauta movetur non a se ipsa sed ab alia.

Dicit quod nauta ad navem et anima ad corpus se habent similiter et non similiter, quia ex anima et corpore fit unum secundum esse, sed ex nauta et nave fit solum unum secundum contactum. Similiter autem se habent quia sicut nauta navem movet se ipsum per accidens sic anima movendo corpus movet se ipsum per accidens et sicut nauta est motor et gubernator navis sic anima est motor et gubernator corporis. Deinde cum dicit: Maxime autem dicit secundum videtur habere in motu inanimatorum ut in motu gravium et leviorum etc. Et facit quod primo dicit in talibus motu maxime esse dubium quod quod querit secundo probat talia moveri a se ipsis. Secundo inquirit a quo moventur omnia que moventur a generante, scilicet ibi: Et namque etc. Dicit ergo quod reliquum dicitur ultime dictis in quibus maxime dubium vel magis facit nos dubitare.

Nam corpora que moventur ab aliquo, quidem dicimus moveri extra naturam, alia autem relinquuntur secundum contrarium. Et sic contrarium quod secundum movetur natura vel secundum naturam. Sed autem ut gravia et levia quo moventur ex se sit que dubitationem efficiunt a quo moventur; nam hec, scilicet gravia et levia, moventur in oppositos locos violenter, et levia movetur deorsum violenter et gravia autem sursum. In proprios locos gravia que deorsum, levia autem sursum non vel ferentur secundum naturam manifestum est quod talia moventur naturaliter et quo violenter sed a quo moventur cum moventur naturaliter non est adhuc manifestum sed manifestum est cum moventur extra naturam. Dicit autem quod cum grave et leve movetur extra naturam statim manifestum quod movetur ab alio quia lapis per se ipsum non vadit sursum nisi impellatur ab alio, sed cum movetur naturaliter maxime est dubium a quo movetur quia non videtur moveri ab alio sed a se ipso cum lapis a nullo sed per se ipsum vadit deorsum. Deinde cum dicit: Et namque ipsa dicit causam non moveri a se ipsis etc. et facit quod rationes adducit ad propositum, scilicet ibi: Et facere stare, et ibi: quare simi ipsorum etc. Amplius quod dicit ergo quod namque ipsa gravia vel levia dicere moveri a se ipsis est dicere impossibile quia hoc vitale vel viventium solum et proprium animatorum movere se ipsa. Dicit quod hoc nomen vita ut vult commentator duorum methaphisice predicatur, de comprehensione, non comprehenditur se ipsa dicitur vivere res dicitur apprehendere se ipsam quando actiones sue ut suum motum reducuntur in se ipsam tamquam in principium suum efficientem. Nam cum effectus non comprehenduntur in sua causa tunc res se ipsum comprehendere dicitur quando causa propria est sua causa motuum et suarum actionum et tunc dicitur vivere quando non movetur ex se et non agit ex se et non comprehendit suas actiones et suos motus tunc dicitur carere vita movere secundum se ipsum et agere ex se est proprium viventium et animatorum sed gravia et levia quia carent vita et anima se ipsa movere non possunt. Deinde cum dicit: Et facere et stare adducit secundam rationem dicens quod si gravia possent movere se ipsa possent facere stare se ipsa, si non essent causa sibi ipsis causa motus erunt sibi ipsis causa quietis. Dicit ad hoc autem velud se ambulandi causa in nobis ipsis et non ambulandi si aliquis se ipsum movet ad ambulandum potest se movere ad non ad non ambulandum ergo videtur rationis huiusmodi quod illa moventur se ipsa in nullis potestate est movere vel non movere se ipsa cum ergo sit in potestate gravium movere et non movere non movent se ipsa. Ille vero motor dicitur in potestate nostra et sub illo motu movemur nos ipsos a quo possumus quiescere cum volumus cum ergo non sit in potestate gravius quiescere cum vult non dicitur gravia se ipsum movere. Deinde cum dicit

quare si in ipso. adducitur etiam ratio quarta quare igitur sit ferri sursum et hoc in ipso et in proprietate eius manet quod in ipso est et ferri deorsum irrationabile non est motum solum secundum motum habent a se ipsis motum si aliquid ipsum se ipsa movetur est quarta vel ratio quod motus factus ab anima et motus iste quo aliquid movetur se ipsum est ad plures differentias positionis gravia autem et levia non moventur nisi ad unam differentiam positionis quarta ratio. ¶ Deinde cum dicitur amplius quoque adducitur etiam ratio quinta quod amplius quod contra adducitur continuum ipsum se ipsum moveri nam hoc quod ad est contrarium secundum hoc in possibile est supponere quod ipsum se ipsum moveat movens enim ad motum non se habet ut tactum et ut contactum sunt continuatum secundum se habet sed quod dividitur et sed quod distinguitur non patitur hoc scilicet movens est sed in tactu et est quod apud naturam facere illud vel et horum corporum simplicium nullum aliquid continuum ipsum se ipsum movetur talia enim sunt continua et continua et non divisa sed nam sed quia in una quaque motore se necesse est dividi et distingui movens ad id est ab eo quod movetur sicut in rebus inanimatis videmus nisi ad cum aliquid animatorum moveat ipsa animata movens est ibi distinctum a moto ¶ Illud autem notandum in ratione nostra consistit quod quia in moventibus per se reperio talia duo quorum unum est movens per se aliud vero motum per se unum in potentia aliud in actu cum hoc in corporibus simplicibus invenire non possimus talia se ipsa non moventur ¶ Dubitabit forte aliquis utrum hee quatuor rationes adducte rigorem habent. Unde nos possumus hic supponere quod debemus probare. supponit enim quod movens se ipsa vivunt possunt agere et non agere et possunt moveri ad diversas differentias positionis et talia que cum non videantur convenire per se nota secundum indigeant declaratione in consequentibus in talibus non probatis oportet per eas simpliciter corpora non moveri se ipsa dicendo quod si corpora simplicia ponantur movere se ipsa vel hoc est per se et primo ut quod totum moveat totum et hoc est impossibile ut solutum gravibus et levibus sed et in aliis moventibus quod ut probabitur in acceptio motum ipse non est quod sed ipsum per se et primo moveatur vel corpora simplicia movetur se ipsum non per se et primo ut totum moveatur totum sed quia una pars moveat aliam tunc dum sit motus se ipsum duas conclusiones possimus primo quod sit movens se ipsum determinat ad motum quia si non determinaret se ipsum aliquo modo sed sufficit determinare ab aliquo sicut sagitta sufficit determinare a sagittante ut tendat in locum debitum nec ipsa sagitta talis tamen aliquo modo se determinat cum sit determinata ab alio a quo sufficit determinatur ut tendat in aliquem terminum secunda conclusio possumus de motu se ipsum quod oportet habere partes diversarum rationum quia movens et motum actu et potentia non dicunt rationem unam sed igitur hoc dicto tertia pars motiva

se ipsum procedunt omnes predicte ratione nam prime tres rationes procedunt ex primo conclusio, si quod movetur se ipsum non se ad motum determinet in dicta quarum una dicitur secunda conclusio procedit ratio ergo autem sic sit patet. Nam cum aliquid se determinat ad motum hoc non est nisi per appetitum apprehendit sed quem aliquid se determinat ad motum non in est in inanimatis. Rursus quia moventur per appetitum moventur cum volunt et cum volunt quiescant a motu. Amplius autem quod moventur ad plures differentias positionis quia movet se ipsum est per convenientiam ut dicebatur in ratione tertia cum autem non competat simplicibus corporibus talia se ipsa non moventur. Habet igitur deinde quod prime tres rationes innituntur huic dicto quod movetur se ipsum non aliquo modo ad motum se determinat. Sed non ratio innititur huic scilicet quod omne quod movetur ex se habet partes diversarum rationum quia est in dicere in motu et movens quod sed quod hoc in uno non convenit corporibus gravibus sit patet si dividatur in plures partes vel hoc erit in plures partes consimiles ut in materia et forma vel in plures partes quantitativas. Si igitur talia corpora se ipsa moventur et sunt divisibiles in plures partes quare una pars movens et alia pars mota vel hoc erit quod forma erit ibi movens et materia mota per se vel quia una pars quantitativa est pars movens et alia mota per se primus autem modus stare non potest quia materia non per hanc rationem per se motum evideretur quid in potentia non sed quod hoc aliquid habet quo possit resistere motui. Rursus et secundus modus stare non potest nam partes quantitativae corporis simplicis secundum quod huiusmodi sunt eiusdem rationis non est una est movens magis quam alia propter quod secundum permutatur hunc modum quod corpora simplicia moveant se ipsa quod forte motor in actu cum quod per se motum sit in actu non possit esse id quod per se motor sed cum motor et motum non dicunt potentiam puram sed dicunt potentiam ad actum. Quia enim ipse motus sit quidam actus imperfectus est quod motum non est aliquid nisi in actu hoc igitur motu permisso in probat aliud motum quod corpora simplicia non movent se ipsa quia una pars quantitativa non movetur aliam quia tales partes simplicium corporum sunt continue et continue et eiusdem rationis non est una est plus movens quam altera per plus motum quam altera materia est patet quod sicut prime tres concludebant sic sit ultimo quod non movetur se ipsum non sit divisum in plures partes diversarum rationum [illegible] quarum una sit movens per se altera vero per se mota. ¶ Ultimus quo [illegible] dicte tres rationes concludunt dubitaret aliquis quia videtur quod gravia et levia se ipsa per se movens namque quod per se movetur et in dicto per se movens hoc grave descendens per se motum quod patet per id quod dictum est quod per se moto id est non ut dicebatur per se motum quod non movetur in alio nec motum ratione partis cum grave hoc ambo possunt competere gravi descendenti deorsum descendens motum per se et est grave dicitur aliquid quod moveat ipsum actualiter per se sicut primum dicitur. patet motum hoc

de hoc non per se gravans quia dicitur gravans non quando talis motus oritur secundum ipsum motum per se a se ipso. [Q]uamvis ut dicebatur in sua motus per principium principaliter movet et quietis ei in quo est per se et per se grave ergo per se movetur ab ipso quia habet naturam suam quam per se primum talis motus. quamvis grave per se intendit quiescere deorsum sursum. cum ergo talis quies acquiritur per suum motum per se grave et talem motum ergo hic motus per se efficitur et a corpore gravi. [S]ecundo quia ut sequitur quinto methaphisice capitulo de per se per se dicitur equalitas esse quia non motus diversitatem tamen tot modis per diversitatem quot per se. nam de omni genere esse invenitur per se et per accidens. Cum ergo queritur utrum motus lapidis deorsum sit per se si loquitur de per se prout reducitur in causam materialem sive non aliud est motum vel quecumque accidens et per se quamvis in isto est mediante aliquo quo subiecto ut color mediante superficiei per se quia primum est superficiei primo loco colori color non immediate adheret superficiei sed mediante ei mediante aliquo subiecto quia motus grave non in aliquo nec ratione partis sed per se competere potest ei talis motus. Si vero loquamur de hoc motu secundum quod reducitur ad causam formalem sic in virtute movens motum gravis deorsum reducitur in ipsum grave tamquam in aliquid per se. nam ut inferius hoc tetigimus talis est motus gravis deorsum ut ad propositum spectat quod levis est ascensus vaporum sursum. namque sicut sol incorporat calorem ipsis vaporibus et mediante tali vapore incorporato vapores sursum tendunt sic generans dat formam gravis ipsis gravibus et mediante tali forma deorsum vadunt. ascensus hic ergo a sole sursum est a sole et a calore incorporato sed a sole efficitur et a calore incorporato est quasi formatur. nam vapores habendo talem formam competit eis talis locus et per consequens competit eis talis motus. nam sicut albedo formaliter dat esse album sic calor incorporatus vel quecumque forma levis quasi formaliter dat esse in alto ubi ut sursum et quod dictum est de sole et vaporum intelligendum est de omni gravium vel levium motus. non gravis deorsum est a generante effective sed est a forma gravis quasi formaliter. nam ut prius vapores non moverentur secundum ipsos sursum sed moventur a sole non in calore in [illegible] movet eos sursum sed hic calor sic [illegible] principium talis motus non [illegible] quidque est per se ratio et principium aliud ratio et principium aliud est effectivum illius. Nam hic ratio principium non solum generale esse effectus sed etiam in aliis causis. albedo non facit parietem album non efficit sed formaliter pictor vel quodcumque aliud agens generans albedinem aut albedinem ab albedine vero formatur quod agere per supposita est et sic loquendo dicitur de agere sicut loquimur de esse quod non habet esse per se sed in alio non habet agere per se sed magis quedam ratio agendi

est calor non incorporatus nec quecumque alia forma proprie agit nec proprie habet rationem principii effectivi sed magis est ratio agendi et habet rationem formalis quod autem dictum est de vaporibus et sole et de albedine et pictoris intelligendum est de motu gravium et generantis nam hic motus efficitur est a generante formaliter autem a forma gravis nisi ergo movens hic prius motus reducitur [secundum] ipsam naturam gravis tamquam in principium per se sed non tamquam in principium effectivum sed magis in principium formale quia loquendo de principio effectivo grave secundum ipsum non movetur motus ergo gravis reducitur in per se tamquam in principium principaliter in ipsum grave et naturam eius et in generans et in ipsum grave reducitur tamquam in principium [ipsum grave et in naturam eius et in generans sed in ipsum grave reducitur ut in principium] In forma vero eius tamquam in principium formale per generans vero tamquam in principium effectivum. Breviter non est dicere quod grave movetur se deorsum per se per hoc quod habet in se formam et naturam que est ratio et principium talis motus sicut ridiculum est dicere quod paries albificatur se ipsum quia habet in se albedinem que est ratio et principium albedinis paries non efficitur albificatus a se ipso sed albificatur ab eo quod sibi tribuit albedinem. sic nec grave movetur se ipsum deorsum sed movetur a generante a quo habet formam gravis que est ratio et principium talis motus. quod vero obicitur quod grave movetur deorsum per se ergo hic motus non est efficitur a generante quia multe sunt esse efficiendi quam non sunt esse conservandi corrupto ergo generante ipso adhuc est verum dicere quod grave non est [cum generante] a se ipso sed a generante vel habet formam gravis a se ipso sed a generante. Cum generans ergo hoc modo nos moveat grave dando ei formam gravis quia dando ei talem formam dat ei quod competat ei talis locus et talis motus. ergo verum est dicere hanc formam gravis est effective causata a generante tamen diu verum est dicere hunc motum gravis esse effective deorsum a generante et quod dictum est de gravibus deorsum intelligendum est de levibus vel sursum. et ratio per se vel existente generante non tollit veritatem propositionis dicte. scilicet quod motus et levium est a generante quod vero ulterius addebatur quia forma gravis est per se talis principium motus patet quod non absolute quod hic gravis motus reducitur in formam gravis tamquam in per se principium formale reducitur non in ipsum generans tamquam in per se principium effectivum. [Q]uod vero addebatur quod grave intendit per se quietem deorsum [T]ertio quia motus per se non est nisi quantum movens naturaliter aliud ratio tamen hoc sit transcendens magis arguit oppositum propositum nam cum grave quies dicatur naturalis si motus deorsum sit naturalis quia grave efficiat talem motum sed magis arguitur quod motus se ipsum efficiatur grave a quo intenditur talis motus. arguitur ergo illud transcendens quia non consistit in motu proposito sed transcendens ad intelligentiam cuius proposito

intendere tamen si consideretur eius argumentum magis arguitur oppositum quam propositum ~

Sed accipitur et hoc ab aliquo propositum quod philosophus probavit: gravia et levia non movent a se ipsis. In parte ista venatur a quo moventur omnis [illegible] a generatione etc. quia dictum fuit premittit quedam necessaria ad propositum scilicet exclusis premissis manifestum [illegible]. Sed cum esse hoc ad cuius autem primo premittens scilicet quod in motu est actus dicitur si movens mobile potentia secundum aliquam quandam in habentem ipsi motum nam non movetur ad aliquid in aliquo modo sit in potentia. Ad idem circa premittit dicens quod primo distinguit de mobilibus et motis, sed distinguit de ipsa potentia sive potentia scilicet ibi: Quoniam autem potentia etc. premittit dicens: primo distinguit de ipsis mobilibus, sed de ipsis motibus quia quod dicere erat aptatur ad gravia et levia sive ad corpora simplicia scilicet a motu. Autem simpliciter etc. Igitur itaque continuatur autem sic dicens: gravia et levia non movent a se ipsis. Fiet autem utique hoc manifestum a quo moventur hec gravia et levia si dividentur cause motivas naturales et violentas. Namque et contingit accipere in motibus eadem que dicta sunt. Nam aliquid quidam ipsorum motivum sunt motiva preter naturam corporis ut vectis in virga et baculus motivum secundum naturam corporis lapidis gravis non secundum naturam vel ut aliqua scilicet habet non est natura motus gravis alia vero moventia sunt natura et naturaliter ut actu calidum est calidum potentia et est motivum eius quia est potentia calidum. Similiter autem est in aliis huiusmodi quia frigidum in actu movet frigidum potentia. Deinde cum dicit etc. cum gravia et levia non moveantur a se unum est quod dicitur moveri a generante. Deinde cum dicit quod sicut est in generatione et sic est in motibus eorum non videtur generatio violenta, sed fiat a principio intrinseco non est dicendus motus violentus propter quod fiat a principio extrinseco. Sed tamen aliquid sunt violenta si illo fiet a principio extrinseco quia nulla virtus aliquid conferret passo utrumque non est de ratione motus quod sit principium ab extra et quod non conferat vis passo ex quo apparet quod vectis et baculus movens lapidem violenter quia non dat ei formam per quam competat ei iste motus generans vero quamvis sit principium extrinsecum naturaliter tamen movet et quia generatum quod confert ei virtutem et formam per quam sic movetur per magis debemus quod sicut generatio tendit ad esse sic motus localis tendit ad locum vel ad ubi sicut generata res generata sicut generata res generante non dicitur generare se ipsam licet habeat in se formam que est principium talis sed generatio a generante a quo habet talem formam, sic res gravis licet habeat in se formam que est principium motus deorsum per quam competit ei tale ubi tamen propter hoc non dicitur movere se ipsam deorsum quia a se ipsa non habet talem formam sed movetur a generante a quo accepit talem formam.

Deinde cum dicit etc. a quo duobus causis motivas naturales et violentas statim sic manifestum a quo moveantur gravia et levia. Deinde cum dicit quod si consideretur predicta quod quare non habet dubium nam cum prius sic moveri naturaliter non consequitur posse quandam virtutem et imprimere ei quandam formam per quam competat ei talis motus cum gravia non imprimat sibi ipsi formam sed imprimatur ei a generante quod fecit potentia gravia actu gravia talis non movetur naturaliter sed a generante. Deinde cum dicit: Ad nondum igitur a quo moventur gravia et levia non indigebat philosophus distinguere de motu naturali et non naturali quia statim dum sciremus quod movetur naturaliter facere potentia tale actu tale et est imprimere ei formam statim sciremus quod gravia et levia non moventur a generante per quem imprimitur talis forma per quam competit eis locus talis et motus. Deinde cum dicit etc. et mobile autem similiter distinguitur de ipsis mobilibus dicens quod ipsum mobile naturale est potentia quale aut quantum vel cum habeat in se ipso aliquid quod sit principium et non sit agens nam sicut actu quale movet per se et naturaliter in potentia quale movetur per se et naturaliter ad qualitatem et quod est potentia ad ubi sed quod est potentia quantum sic quod hic non movetur ad quantitatem sed patiens est in quod est quantum quale et quod est potentia quantum per movetur ad quantitatem sed alterum actum alia non per se est quod potentia unum moveatur ab alio per vel sic patiatur oportet quod habeat in se principium passivum ut potentiam aliquam que sit ratio illius passionis. Non autem quod sicut aliquid hoc quidem quod per se et naturaliter agat oportet quod habeat in se principium aliquid ut quod habeat in se actum et formam que sit ratio talis actionis sic ad hoc quod aliquid per se vel sic patiatur oportet quod habeat in se principium passivum ut potentiam aliquam que sit ratio illius passionis ideo quod est potentia ad [illegible] et per se movetur ad id. Igitur autem moveatur ad aliquid hoc est patiens et ex consequenti. Deinde cum dicit: Igitur itaque quod dixerat ad aptandum ad corpora simplicia ut ad ignem et terram dicens quod ignis itaque et terra moventur ab alio violenter et naturaliter sed moventur violenter cum motus eorum fiunt preter naturam et ut fit apud multa moventia natura autem moventur cum moventur in actus ipsorum ut in actus et in motus proprios et competentes ipsis ad quos sunt entes in potentia. Nondum autem quod ex hiis que sunt dicta magnam viam habemus ad sciendum quod elementa moventur a generante nam quia potentia leve non movetur per se movetur a suo generante ut suscipiat talem formam et ut competat ei motus debitus illi forme. Gravia ergo ad gravitatem per se movetur et generans ipsum per se movet.

Deinde cum dicit: Quoniam autem potentia etc. postquam distinxit de mobilibus et motis distinguit de ipsa potentia quem amittunt motum et actionem etc. quod dictum fuit quod primo fuit quod dictum sed quod dixerat ad aptandum ad res naturales. Igitur autem hoc dicitur quod quia potentia multiplex ideo hoc est causa quare non est manifestum gravia et levia moventur ut a quo movetur ignis sursum et terra deorsum si non sciremus quod multis modis dicitur potentia non haberet dubium quod que ideo distinguens

potm dr q addiscens dr po sciens et dr inpo hns scia
sciam et n considerans nam scz cu sibi sunt actiui et pas
siui n aliq impedit fit actu q erat inpo ut addiscens
fit supp sciens ex po = ut addiscens fit supp sciens
ex poten ecunli ideo sequitur q hns aut sciam no tn
considerans aut de ea est pot sciens quodamm sz no sic
alm addiscens qz cu heat habitu si aliq n phibeat
et uelit considerare pt dr et n est sciens sz est in contradicti
one et contraria scie et ignorancie [ ]Dubitaret aliquis quo nes
cire distinguere de po sic ea n = nobis m aquo mo
grauia et leuia [ ]dr q si scirent bn distinguere mo
potm ecunlem et accidentalem statim appz q graui et le
ue p se mouent agenerante p accns aut a se ipsis nam q
quid n agit actionem aliqm t no moueat sz aliq
motu dr pt = ea pmo si deficiat ei forma et na
si deficiat ei tal for t na ad q sequitur tal motus
ut si po graue no mouetur deorsu qz n hz inse form
grauis que est ratio et principium talis motus sz ob hoc
contingere si sit aliq impediens sz actu graue hz heat
inse form q competat ei = deorsu n tn semper deor
su sz aliq potest impedire et phibere q aut p m inpo
dr = inpo ecunli qz deficiat aliq nlis aliqua for
p quam competat ei tal t tal motus io q est inpo
indigz mo p se q uo est inpo sz m est inpo acci
li no ecunli qz n deficiat sibi aliq na t aliq for p q
competat ei tal mot t tal actus q sicz inpo h q
hi indigz solu mote p accns et remote phbens e
generans dat ipsis grauibz ecunm aliq ut maiam
et form p q moue deorsu ipa n graua solu exce
dunt talem motu diui m q phibz ea = deor
sum graue mo agenerante ecunliter p se a se ipso
uo p accns qz ea remociois e ea p accns g ma
pz q si bn scirent distinguere que aliq est inpo
ecunli et accn n dubitarent graue moui agen
te ecunliter et p se a se ipso uo tamq remo phibens
et tamq p accidens [ ]Dem m cu Similiter
ad aptit q dubitat ad res nles d q g scilicet in
phisicis frigidu n po calidu cu aut in una
tu sunt medle et iam est ignis ardet n aliq
phibeat et impediat g aut se hnt et leui graue et le
leue n sic ex graui ut ex aq fit aer sz aut sic g
ue pz est po leue sz quidam sem est leue actu spe
bitur n aliq impediat actus aut leuis est = aliqu
et = sursu leue aut statim est sursu n phibeat
phibens aut cu sit in contrario loco et q dem e de
leui g se hz in gto et qle [ ]Non et q sz ibi
plane hri pr q graue et leue mou agente p se
a se ipso uo p accns nam q po leue est inpo ecunli

ut fiat sursu indigz extrinsico p se ut faciat ip
po sursu actu sursu et qz h facit generans qz faciat
po leue actu leue tale mouent agenerante p se a
se ipso uo p accns q qn aliq est actu leue spr e
actu sursu n impediatur actu g leue n uadit
sursu qz n est inpo accidentali ad tale ut et n in
digz nisi remo phibens no eget n mote p acci
dens et remote phibens io si leue mouz se ipm
hz est p accns et ut sentiens me q phibz ipm = sur
su [ ]Dubitaret aliquis utru sile sit in quanto et in q
li sicut in graui et leui dr q ut spectat ad ppositu sile
est hz et ibi nam sicut generans dat aliq form rei
generate p q competit ei q sit graui et leuis et q heat
tale ubi tam ab illo ubi potest retardari p aliq im
pediens sic aliq potest conferre passo aliq form p
q competit ei hre talem qualitatem t quantitatem ab illa
tn qualitate et quantitate potest retardari aliq impedi
ens uidem n q tota sata rarefaciat et rarefacio
do extendit et ibuit maiorem quantitatem si g
aer t aq intense calefacta = t in aliq uase undi
qz clausa est iste p lata uasis phibn n plene
rare fieret et extenderet aqua t aerem contentam in
illo uase si g aq inclusa frangeret lata illius
uasis et frangens ea acquireret raritatem plo aq
illa n faceret se n qualem n quantam qz p se no fa
cit raritatem n extensionem sz solu h faceret p accns
remo phibens et remo lata uasis phibentia rari
tatem et extensionem p se aut faceret aq rari
generans calorem que calorem n sit aliq phibens
contineatur raritas t extensio sic graue mouz se
ipm p accns remo phibens q remoz diui me
q phibz ipm = deorsu p se aut moz graue deor
sum generans meo form grauis q form ne ali
quid phibeat de ncitate consequitur tale ubi ut
sic deorsu = [ ]Dem cu dr et tam ste ex
hiis q pmisit mat aquo mou graue et leue ec
q d f p n ostendo q tali mouent agenerante
p se sz ont quo mouent a se ipsis p accns est
exemplo de eo dictacta sta insistunens aut
est f Siquantu dr g quamobr q re h uides
uertu grauia et leuia mouent in locu ipso p ea
est qz sic sunt apta nata h aut = grau et leui
h est de ratione grauis et leuis sicz quidem = meo
q est sursu id uo eo t ineo q est deorsu deuidam
n t dictatore tut n supplicia est ratio q si grau
et leui p se cu = sursu eadem est querere qre graue
et leue uadunt in suu locu et querere qz graue
et leue est graue et leue et qz graue n est graue a se

sed a generante. Ideo talia per se non moventur a se sed a gene-
rante. Quod autem plane patet talium motum a generante
esse dicit quod sicut dictum est potentia grave et leve movetur dicitur. Cum
quia non sit aqua potentia aer quo dicitur et ipso sursum sed cum aqua
facta est aer impeditum et non est sursum vadit. Sed cum aqua
facta est aer adhuc est impeditus sursum quia contingit id quod factum
est aer impeditum et non est sursum. Si autem auferatur im-
pedimentum agit in suo actu et semper est sursum. Generans autem
et tale constituens quod est quoddam tale mutat ad eius loca
motum. Non constituit faciens vel aliquid prohibeat et quando
in motum extendit non aliquid prohibeat tunc ergo super quid quod
transmutat talia ut sint in potentia, erit movere per se et
quod faciat generans ideo dicitur ea movere per se, quod vero motum
removens prohibens ut patet dicitur movere per accidens. Demonstratum
autem dicitur sustinens autem dicitur talium motum a se ipsis per acci-
dens. Dicitur non quod removens prohibens est causa per accidens
ideo dicit quod movens vel removens prohibens et sustinens est
sicut moventis est. Aliud sicut non movens ut est columpnas
convellens et faciens cadere lapides qui erant super
columpnas aut removens lapidem qualem et fa-
ciens moveri aquam in vas quam prohibebat moveri
lapis apponit ad os vasis. Si accidens non motum tale sicut
spera vel pila repercussa ad parietem recedit cum sic
recedens non est motum per se a pariete sed a prohibente vel
percuciente ut habet alia littera. Tunc ergo superius dictum est quod removens
prohibens movetur et non movetur quia motum per accidens non
motum per se cum ergo gravia et levia non moveant seipsa
nisi removens prohibens moveant per accidens non per se. Ideo con-
cludit quod manifestum est quod quidem igitur nullum horum movet se
ipsum supra per se sed quod habent horum habet in se principium motus non
motivum autem nec faciendi sed paciendi. Dubitatur. Sed
quia hic videtur sentire quod gravia et levia non habent in se principium
faciendi, nam licet gravia et levia per se non efficiant talem
motum habent tamen in seipsis aliquod per quod efficiantur tale principium
motus quia natura eorum est hic principium cum natura sit principium motus
et quietis eius in quo est per se et primo. Dicendum quod sicut idem
est actio et passio et eadem est realiter movere et moveri, ita eadem
res aliter et aliter accepta. Patet = idem modo active et pas-
sive supra tamen eadem sunt gravis aliter et aliter accepta et ratio quia
generans moveat active et grave moveatur passive. Non
sicut una et eadem res est actio et passio sed actio est ut
est ab agente, passio vero ut est suscepta in passo, sic eadem
natura gravis si referatur ad generantem in quo suscepta est
ratio qua id moveatur passive. Nam ut supra dice-
batur sol tale faciendo vapores motum eius super calo-
rem incorporatus est in vaporibus per se est ratio et principium
talis motus. Vapores tamen per illum calorem non sunt quod
moveantur per se sed solum quod moveantur a sole. Sol generante

|| c vero quod generans movet active
si vero refertur in generatum ...

isto calore motus vapores autem moventur. Nam sicut
vapores non habent calorem a se sed a sole, sic non habent
quod moveantur a se sed a sole generante calorem in ipsis
in primo sicut sol est illius caloris scilicet. Sicut principium
effectivum vapores vero se habent sicut aliquod passivum et
susceptivum caloris illius. Sic calor iste ut comparatur ad
solem est ratio quod moveat, ut comparatur ad vapores est ratio
quod moveantur et quod dictum est de calore generato a sole in
corporibus intelligendum est de forma gravis generata a generante.
Nam forma ista comparata ad generantem est ratio quare moveat
nam hic motus generans agendo et imprimendo formam
adhuc sequitur talis motus. Illa vero eadem forma comparata
ad grave est ratio quod recipiat et moveatur. Nam grave illam
formam non efficiat sed solum recipit illius forme scilicet ut paciens
et suscipiens. Ideo sicut generans per illam formam movet
active imprimendo et faciendo eam, sic res gravis per ipsam
movetur passive paciendo et sustinendo eam. Bene ergo dictum
est quod grave non habet in se principium movendi et faciendi
sed solum paciendi quia natura gravis ut est gravis ut comparatur
ad grave in quo suscepta non est ratio per se, sed quod grave moveatur
sed quod moveatur. Intelligendum ergo quod dicebatur superius quod motus
gravis potest deferri ad suum grave ad ipsum generans et
ad suam formam et naturam. Hic ergo motus reducitur in
ipsum grave tamquam in causam per se materialem et tamquam
per se susceptivum, sed in generans reducitur tamquam in
id quod est ratio talis motus aliter tamen et aliter quia ut hic natura
comparatur ad generantem est ratio quod moveat active, ut
vero ita comparatur ad ipsum grave est ratio quod moveatur
passive. Demonstrato cum dicitur. Si igitur omnia. Epilogat
quae determinata dicit quod si omnium que moventur aut moventur
contra naturam aut secundum naturam et quae moventur motu contra naturam
omnia moventur a quodam, patet ab alio et omnium eorum quae
moventur natura moventur ab aliquo alio que moventur a se ipsis
ut gravia et levia cum talia moveantur per se a generante et
faciente grave et leve, per accidens autem moventur posset
a se ipsis ut ab aliquo alio solvente impedimentum et prohi-
bens, quare si omnia mobilia vel movent ex se vel non
ex se cum omnia talia probant sic moveri ab aliquo
omnia igitur quod movetur ab aliquo alio movebuntur.

Hoc autem dicitur. Autem. Non impossibile. Postquam philosophus
ostendit quomodo reperitur in mobilibus et pro-
bavit quod omne quod movetur ab alio movetur, in parte
ista ut dicebatur ostendit quod est devenire ad motorem
immobilem. Ad cuius evidenciam sciendum quod motor immo-
bilis dicitur primus motor. Movens autem dicitur primum accipi vel in genere
vel simpliciter. Primum movens in genere mobilium est corpus
supercelestium. Primum vero movens simpliciter est ipse deus. Primum autem
movens in genere non movetur ab alio sed movetur ex se sed primum

simpliciter movens est immobile scilicet id est a se et ab alio. Deinde
facit quod primo probat quod est devenire ad aliud quod est primum movens
in genere vero ad id quod non movetur ab alio sed ex se. Secundo probat quod
est devenire ad aliquod primum omnino immobile quod est primum movens
simpliciter. Quoniam autem etc. primum duo facit. Primo de ipsis
moventibus premittit quedam necessaria ad propositum. Secundo ex
illis premissis arguit intentum, ibi: Si igitur prim-
um est in utrisque igitur. Dicit ergo quod cum movens dicitur dupliciter, quia
movens quod movetur aut non est movens per se ipsum immediate
sed secundo per hoc primo premisso quod duplex est movens mediatum et im-
mediatum. Deinde cum dicit: Et hoc autem ponit secundum per
ambulum dicit. Et si autem movens mediate aut movet per pri-
mum et statim post primum movet ultimum id est quod non movet nisi pri-
mum medium, aut sicut per plura media ut bacu-
lus movet lapidem et movetur a manu mota ab homi-
ne, autem scilicet homo non amplius eo id est medio et secundum modum quod ab
alio movetur homo. Ergo movet lapidem per plura media quod
mediante manu et baculo est igitur secundum per ambulum quod
duplex est movens mediatum quod vel movet per unum medium
vel per plura. Deinde cum dicit: Utrasque igitur ponit ter-
tium per ambulum dicit quod igitur utrisque moventium id est sin-
gularum moventium et secundum principium et ultimum di-
cimus aliquid movere sed magis dicimus movere ad principium
id est secundum movens principium quam sicut secundum ultimum. Quod dicit
declarat. Primo quod id est si movens primum movet ultimum
sed hic si movens ultimum non movet primum. Secundo quod sine
primo medio ultimo non movebit. Secundo autem si primum non
movebit sicut sine hic id est sine medio ultimo ut baculo
non movetur ab homine. Homo autem sicut movere po-
terit sine baculo. Deinde cum dicit: quod movens primum non
dependet a medio ultimo sed econverso. Secundo dicit quod prima plus in-
fluit quam secunda et primum movens magis movet quam ultimum
per duo. Primo quod primum movens movet ultimum sine ultimo
et non econverso. Deinde quod nullum effectum potest facere a-
gens agente semper primo, tamen effectum aliquem potest facere
agens primum sine ultimo, ideo semper agens primum dicitur
facere plus vel plus movere. Verum autem omnem effectum quem
potest facere primum agens mediantibus agentibus secundis possit
facere sine illis non est presentis speculationis, sed autem in
quibusdam nostris editionibus theologicis ostendimus
quod quicquid potest facere primum agens mediantibus secundis potest facere
sine eis, aliter tamen omnia que non sunt prima simpliciter
sed in genere non quidquid possunt mediantibus secundis possunt
sine illis, tamen in huiusmodi agentibus prima semper plus
movet et plus influit quam agentia secunda, sed hoc alibi
et in nostris philosophicis dictis forte diffusius ostendemus.

Deinde cum dicit: Si ergo necesse premissis
his conclusit necessaria ad propositum, probat intentum omnis

quod est devenire ad aliquod primum movens quod non movetur ab
alio sive a se etc. quod duo facit. Primo dicit quod probat intentum. Secundo
Amplius autem etc. Primum dicitur quod primo premittit conclusionem que.
Secundo ex premissis probat intentum, ibi: Suppo-
sitionem dicit ergo quod si omne quod movetur necesse est moveri ab aliquo
aut hic modo quod movetur movebatur ab eo quod movetur ab ali-
quo alio aut non, si est una contra aliam et quod similiter ali-
quid quod movetur ab aliquo necesse est esse aliquid primum movens quod sicut
non movetur ab alio, sed non erit econverso quod si est hic principium movens
quod sicut non movetur ab aliquo non necesse est alterum scilicet quod movetur
ab alio. Deinde cum dicit: Sed utrumque facit aliquis dubium quod non videtur
verum quod omne quod movetur ab aliquo moveatur et quod hic mo-
vetur quod movetur moveatur ab eo quod movetur ab aliquo alio
aut non, nam ut probatum est in A. et ut parum ante conclu-
sum est omne quod movetur ab aliquo alio movetur. Deinde quod secundum
commutatorem ab alio dicitur potest intelligi vel ab aliquo non innua-
to vel ab aliquo non distincto, sed intelligam aliquid moveri
ab aliquo non innuato, falsum est locutio, nam omne quod movetur
ex se est divisibile in duo quorum unum est per se movens
et aliud per se motum et ponit minimum cum re mota.
Si autem intelligatur aliquid moveri ab alio non distincto
naturaliter potest dici, nam licet omni moventi moveantur
a motore innuato non tamen omni moventi a motore
distincto, sed ut melius pateat virtus questionis ad propositum
distinguitur de ipso alio. Deinde dicit quod aliquid dicitur aliud ab alio
est differens et distinctum ab eo nam aliud dicitur distinctum et
distinctionem importat. Diversa autem et distincta in rebus quantum
ad presens spectat etiam possunt accipi vel secundum rationem quidditatis
vel secundum esse vel secundum ubi. Si autem intelligatur de alietate et distin-
ctione secundum rationem quidditatis sic omne quod movetur ab alio
movetur, nam cum movens sit quod hic dicitur quidem in
actu mobile vero dicatur quod in potentia, cum aliter sit ratio actus
et aliter ratio potentie secundum rationem quidditatis per se loquendo
movens est quid aliud et quid distinctum a mobili sicut
ergo hic et in A probatum fuit quod quidquid per se movetur ab
alio movetur. Sed si loquimur de alietate et distinctione secundum esse vel secundum
ubi sic non omne quod movetur ab alio movetur, nam corpus non
movetur alii ab aliquo distincto secundum esse corporis vel celeste
movetur ab alio non distincto secundum ubi, nam licet aliud
sit esse anime et aliud corporis tamen ex anima et corpore re-
sultat unum esse. Sic etiam licet sit aliud esse corporis supra
et aliud intelligentie et aliud esse utriusque non tamen est aliud ut
hic videtur intelligentia ut est ut apparet per hoc quod non dicitur in ad-
ubi quam in corpore celesti quod agit movere ergo a motore
non ab alio potest intelligi alio vel non distincto secundum esse vel secundum
ubi vel quidem est moveri a motore non extrinseco et sic
unumquodque hic dicitur est quod aliquid movetur a motore aliquo id est
a motore extrinseco ad hoc ut moveatur a motore alio id est non ex-

trinseco. Dubitabit forte aliquis ulterius de celo et anima utrum habeat
veritatem ut que dicta sunt utrum sit quod movetur ab alio et
a motore extrinseco vel motum non ab alio et a motore
intrinseco non tamen est eadem dubitatio quia hec dubitatio possumus declarare primo
sic quia motum ab alio et movetur ex extrinseco est quod agens
sed et quod organum vel motum motore intrinseco et quod ut
patuit autem dicebatur. Sed ultimum est primum et non est
sed motum a motore extrinseco et id quod movetur a motore
intrinseco est et non est eadem. Sed hec primo declaratur sic quia omnia mobilia
reducuntur in mobile celeste. Celum autem non reducitur in
aliquod mobile. Cum ergo celum movetur a motore intrinseco et
moveatur ex se sed contra motum non a se non a motore intrin-
seco vel ista et alia dicuntur celestia quia si motus celi depen-
det a motu aliorum sed ergo si movetur et alia movent non tamen
sequitur ergo quod si movens movetur a motore intrinseco mo-
veri quia est motum a motore sed non ergo. Deinde cum
dicit Impossibile. In premissis declaravit quod probat movens
omnes quod est devenire ad aliquod primum movens quod non movetur
ab alio sed ex se. Dicit quod est impossibile abire in infinitum moven-
tibus quod movetur ab alio. Si vero hoc movetur ab alio et id ab alio in
talibus motis et moventibus non est abire in infinitum quia in infinitis
non est aliquod primum et ubi non est primum non ultimum vel aliquid
aliud post(?) ergo infinitatem in motibus est negare omnem motum
tam primum quam ultimum et per consequens est ponere nullum motum.
Si ergo quod movetur ab alio movetur et a se ipso ergo est devenire
ad aliquod primum agens quod non movetur ex alio sed ex se quod de-
clarare volebamus. Dubitabit forte aliquis quia non videtur hoc con-
veniens quod non movetur ab alio ergo necesse est ipsum moveri
a se ipso posset vero contingere quod nec a se nec ab alio mo-
veretur. Dicendum quod philosophus intendit duas conclusiones ve-
nales(?) quod est devenire ad aliquod quod non movetur ab alio sed
ex se et ultimo intendit venalem(?) quod est devenire ad aliquod
quod non movetur. Si aliquis diceret hoc motum ab alio et omnino
in mobile philosophus haberet suam principalem intentionem quicquid ergo
dicatur philosophus hic intentum novit non concludit suam magis
intentionem videlicet quod hoc motum non ab alio movetur sed ex
se ut habet secundo nunc intenta veniat conclusionem magis
intentionem quod sit tamen hec conclusio nunc intenta negaret
concluderet conclusionem magis intentam quia si hoc primum
movens non movetur ab alio nec ex se oportet ponere in
mobile quod est principaliter intentum. Possemus autem ab-
solvere et forte magis secundum intentionem hic distinguendo
de primo motore quia est principium movens simpliciter et in genere
primum in movens in genere mobilium motum ex alio
tamen quod est quod movetur de necessitate movetur ex se nam
licet non valeat hec consequentia hoc non movetur ab alio ergo movetur
ex se et quia primum movens in genere est quod movetur et movetur
ergo de tali primo motore verum est quod si non movetur ab alio

quod necesse sit ipsum moveri ex se quod autem sit sic intendendum
hic patet nam dicit quod primum movens movetur quidem sed
quod ab alio non movetur necesse est ipsum a se ipso moveri consideratio(?)
primum movens quod movetur et primum simpliciter sed in genere.
Ultimo forte dicet aliquis utrum est quod primum movens in genere mo-
veatur ex se. Dicendum quod sunt quidam hoc idem sequentes
quia si aliquod movens movetur ex se dignius est quod celum quod est
primum movens in genere moveatur ex se sed hoc est probare ve-
ro dicendum est autem quod in quantum motum corpus a nudo corpore cor-
pus non movetur aliud corpus est movens extrinsecum quia duo corpora
naturaliter in eodem loco simul esse non possunt. Sed cum corpus
movetur ab intelligentia vel ab aliquo alio non corpore ut ab ani-
ma tale movens est intrinsecum ei quod est in medio motus.
Cum ergo primum mobile attingat aliquas substantias separatas quia
quod supremum mobile ... attingit quod est infimum intelligentiis
ergo primum corpus movetur a motore intrinseco et quia hoc est mo-
tum non ab alio sed movetur per se a motore intrinseco. Ideo
primum agens in genere ut celum non movetur ab alio sed a se sic
non ymaginari debemus quod si aliquod corpus moveatur a motore
vel non ... devenire ad aliquod corpus quod in medio movetur
a motore quia aliter in motibus et motis esset abire in infinitum
et devenitur sic ad tale corpus devenitur est ad primum in
genere corpus quia cum non moveatur a corpore necesse est ipsum
moveri ab aliqua intellectuali substantia vel ab anima quia potest(?)
motor celi ... et quia omnis motor intrinsecus
et quod sic movetur dicitur moveri non ab alio sed a se necesse
est primum movens in genere non moveri ab alio sed a se.
Est autem advertendum quod hic non intendimus loqui nisi
de motibus et motis de quibus philosophi intromiserunt se. Utrum autem
sit dare aliquod corpus in mobile et utrum corpus habeat in-
fluentiam ad inferiora non est physici investigare sed
theologorum. Id in alio tempore aliud apponatur. Deinde cum
dicit Amplius. adducit secundam rationem ad idem ad quam conve-
nientiam sciendum hec ratio secunda non differt a prima quan-
tum ad vim concludendi quia eadem est vis hic et ibi sed
solum differunt quantum ad modum quia aliis verbis arguitur
hic et ibi ... quod dicit. Sic quod primo premittebat ea in quibus stabat
vis rationis. Postea ex hiis que dixerat probat intentum.
Dicit ergo primo. Dicit ergo quod amplius et sic idem hoc modo ut vi-
dimus est aggrediendum hanc eandem similem rationem nam
motum aliquid movetur quidem et a quo ab aliquo movetur et
in aliquo ad quo movetur est idem quod ipsum et aliud (?)
subdit quod movens aliquid movetur se ipso et ab alio ut homo et
ipse se ipsum movet et alio ut baculo et ventus pietra(?) ad
ipse se ipso et lapis quem ventus movet. Ventus vero non
autem movetur movens lapidem aut aliquid aliud quo movet
movetur alio. Addit autem quod ad ipsum quo movetur in infinitum
impossibile est movere. Sic movens principalis sed siquidem ipsum ...

ipm̄ seipo moz' necce ē = infinitu. ꝗ ē eo q si ad al
teru .i. in infinitum quo aliqd moz necce ē = aliqd q ꝗ
mouebit quodam ad. ꝗ seipo. aut infinitum abib

Illo aut q quid sc ꝗ hanc eandem ronem q dicit
erat. q qm aduim in sende ꝗ ro n dissert a pore
1 no ē q dissi ꝗ id qm ad modum pnunciandi
nam plus adulsat q ē deuenire ad aliqd q mot
ab ipo q moz mouens vltimum sm mo plic
uult ꝯcludere ꝗ idem q n mouens instrumentale
mou sm mo pncipali. est g sola drīa uboz
q q plus applicant ultimum mouens ꝗ aut ap
plant instrumentum q aliqs moz 1 q plus applicant
mouens pmum ꝗ applat mouens q moz m se
ipo sm mons pncipale. Sꝫ cum sup ꝯnsit sit q
est deuentum sit ad tale mouens q ē pmum mons
ingenit deuentum ē. adid q mo ex se. Cum g n
sit in talibus abire in infinitum oz deueniri ad
aliud mouens q n mo ab alio. ꝗ ex se. Dem
eid dc. Si ergo q mo. ex hys q dixit pbat 1
tertium q si q mo moz aliqd necce ē stare 1 no
in infinitum venire nā si baculus moz eo q moue
a manu 1 manus moz baculum. si aut 1 hanc
manum moz aliud 1 hanc .i. q rem remo moz
aliud altem mons cum aliqz moueat aliqd alteri
.i. cum moueat instrumentum necce ē ipm mouēr aliqd
.i. ab alio alio. q in talibz n ē abire in infinitum
necce ē aliq mouens plus moue seipm si g
moretur. ꝗ quidem pmum mouens mg ing
mouens ipm aliqd aliud necce ē ipm se ipm
moue. q si hanc ronem q mo aut mouet
ab ipo mouens plus aliud uouatur inhi q aliqd
moue ꝗ talli mo. Illo aut q aut si igr mo
q mouz necce ē stare q ꝗ n id assignre solam
ut ī mobz mouet uult. n pbat q mo moue
ē dare aliq mouens pmum q moz se ipm

Hoc dca aut 1 sic intendentibz p q
pls pbauit q ē deuenire ad aliqd pmum
mouens ingenite ut ad id q n mouet
ab alio ꝗ ex se. Inpte i oni pbat q ē deuenire
ad pmum mouens q n mo n a se n ab alio
dlo aut cuius ratio q si omne mouens mo
ueat. Frustra est inuestigare an sit deuenire ad
motorem immobilem. d. g. f. p iustificat hanc
ppone q omne mouens moue. so hac ppone
scda pbat intencionem ons q ē deuenire ad moto
rem inmobilem i. at uo ꝗ oz ꝯsidare omne aut
mouens pt mobile d. v paccidens vl pse so exequit
de mbs diuisionis ons q n paccidens n pse um

q omne mons moueat i. pmum quidem d g q
ad ea que dca sunt intendentibz ꝗ eadem q dicent
ꝯtingē = addenda. nam q conuenit ꝯueniēt ad
dicunt iam dcas. ē n ostendum 1 dc q si omne qd
mo moueat itaqz n mo ab in mo aut ꝗ ex
istat inrebz. sm accidens aut mouē moueat
quid sup abeo q mo nam sup ipm v. n pse
ꝗ paccidens aut n ē ē si q mouens moueatur se
paccidens ꝗ pse. Dem eo pmum quidem
igr exequit de mbris diuisionis ons q nez pse nez
paccidens iustificatur q omne mouens moueat
d. g. f. pmo pbat ꝗ n iustificatur paccidens. sc q
n iustificat pse i. at uero p se. eo pmum d. f.
q dr. pbat intentum p n. pbat ronē q ducit
ad impossibile so rone ostensiua i. et robur. dc
g q pmum igr si paccidens ē q omne q mo mo
uens moueat. q q ē paccidens n ē necce n ē
necce moue q moz si aut ꝗ ē m ē q dr. alm nich
eorum que sunt moue. nam n ē necce q ē paccidens
ꝗ dr n =. si aut ponamus = unum impossibile accidit for
tassis unum sim ꝗ n = motum impossibile q ostensum
ē plus ꝗ qm necce ē motum semp = Illo aut
um rons ꝗ inh ꝯsiste q sidicat nullum mouens
moue. dicat cum ꝗ = paccidens. q mouens moue
atur. q q ē paccidens. dr n = id p poni n = gen g
po ꝯtinge q ipm mons n moueatur 1 p ꝯsequens
no moueat. potest g cessare. omnis motus ꝗ ꝗ
ē impossibile. g id q sequitur q nullum mouens mo
ueat n paccidens moueat. Illo ī phm habu
isse ualde pmanenta motum omnino cessare cum
eo q motu cessare n p venē que sunt pseua
nam pseum ē q mons moue n ē necce n pse
n paccidens. Dubitaretur for d. ut sit paccidens
q mouens moueat. dr q n ꝯpetit ꝗ q hi n pse
uidet = pse uidet = paccidens. ꝗ q mouens mo
ueat n ꝯpetit ei p sim q hi ro ē paccidens 1 q
sic sit pz. nam mouens ut moz dicit quid inat
tu ut mo dr q impo eum idem ꝗ idem 1 eodem m
n sit in actu. 1 po n p = q mouens p se 1 ut ē
pse moueat ꝗ si euenit mouens moue ꝗ ꝯtinge
paccidens no ut ē mouens. ubi i f. d. a. q si
mouens mouē paccidens in ꝯuenit pls in pbat
hanc ptem dcionis quod moueat paccidens. Ad
q pls n negat quin mouens posset moue p
accidens ꝗ negat. q id paccidens n oz iustificari ut
quod no sit mouens quo n moueat ita q si alt
quid desinat moue q stati desinat moue q
tur s ipm posse deficere omni mot q sicz paccidens

quod movens moveatur potius contingit quam non move
atur. quia secundum hypothesim datam sine medio omnino motor
Ideo cessabit motus quia est movens secundum ipsum unum quia
non est simpliciter movens motum aliud non fuisse est tamen simpliciter
movens quod omne movens moveatur. Ideo possibile habet
veritatem aliud declarat dicendo quod movens movetur per accidens
ut probatur supra. Cum ergo sit devenire ad aliquem mo
torem in quo non est per accidens vel ad primam causam
que omnino simplicissima non habens accidens ammix
tum oportet tale movens nullo modo moveri. Sciendum ergo
omne movens et paciens quia est devenire ad movens
in quo non aliquid est paciens. ¶ Deinde cum dicit
Et racionabiliter accidit adducit famam compro
bans ostensive quod non omne movens movetur. et dicit
primo adducit hic rationem secundo quod dixit confirmat per magistrum
vel Anaxagoram. dicit ergo quod rationabiliter hic accidit quod non
omne movens moveatur nam tria necesse est esse quia
movetur res mota et movens et instrumentum quo quidem
igitur movetur necesse est moveri sed non necesse est movere sed instrumen
tum quo movetur necesse est movere et moveri coniunctum in
strumentum ei quod movetur et simul ei quod movet. In aliis autem
sed in motibus secundum locum nam necesse est talia se tangere
usque ad aliquid nam movens intellectualiter attingit
instrumentum instrumentum autem attingit rem motam
instrumentum ergo medium vim participat conditiones utriusque
scilicet motus et motoris ita quod movetur et movet sed movens vero
principaliter non autem movens sic ut magnes vel non mo
vens instrumentaliter tale movens prima est immobile
est ergo eius rationis quia res mota prima non movet instru
mentum autem movetur et movet ergo tertium autem movens
principaliter potius movet quam non moveatur. Ideo secundo
quod quando videmus ultimum quidem moveri primo non
autem motorem quia non habet in se principium efficiens motus
quod quidem non movetur ab alio sed non a se ipso ut instru
mentum super motorem et motum quia ergo sic est rationale videtur
non videbitur necessarium ut dicebamus. est tertium ut omne mo
vens principale quod quidem motorem cum ipsum sit im
mobile. ¶ Ideo autem secundum philosophum velle si aliqua duo sunt
coniuncta et coniuncta inveniuntur per se et reliquum reperi
ri per se ut si aqua reperitur melli ex melle quia re
peritur aqua sine melle reperitur mel sine aqua. sic quia
movens instrumentaliter simul motor et movetur ultimum
autem movetur et non movet est ergo tertium ut movens prin
cipale et motor et non movetur si non aliquid movet et non motor
rationale est necessarium quod aliquid moveat et non moveatur
¶ Dubitatur forte autem quia non videtur quod valeat hec consequentia philosophi
scilicet quod si aliqua sint coniuncta et reperitur unum sine altero
et possit reperire reliquum sine illo nam accidens re

peritur coniunctum subiecto et reperitur subiectum sine accidente ut
est prima materia non tamen naturaliter reperitur accidens sine
subiecto. Similiter ut coniunctum ponitur reperitur forma cum
materia et reperitur forme absque materia ut sunt separate
que sunt forme per se subsistentes non tamen reperitur
materia absque omni forma. ergo si non oportet quod si aliquid movetur
et motor et aliquid solum movetur et non motor quod per hoc sit dare
aliquid tertium quod solum moveat et non moveatur. ¶ Dicendum
quod est per accidens est separabile quod unde est per se. sed quod hic est in
separabile. Sed ergo dicendum duo ita se habeant quod utrumque
per se unum ordinetur ad aliud. quod hoc est inseparabile
a reliquo si vero utrumque coniungantur per accidens utrumque
quodlibet erit separabile a quolibet. Videmus enim quod niger per
accidens coniungitur dulci et ergo hoc reperiatur nigrum
coniunctum dulci ut cassia. quia est nigra et dulcis reperi
tur dulce sine nigro ut zuccara. que est alba et dulcis
reperitur dulce sine nigro et reperitur nigrum sine
dulci ut carbone et ebano que sunt nigra et non
dulcia. sed si aliqua duo sic se habent quod unum per se ordi
natur ad reliquum reliquum vero non per se ordinatur ad ip
sum per accidens si si quod hic sunt talia reperiuntur quidem unum
separabile ab alio reliquum non separabile ab alio. sicut
ergo quod sic independens subiectum ab accidente ut esset hoc reperiatur
subiectum sine accidente et accidens coniunctum subiecto non quod reperiatur
accidens sine subiecto. sic in accidentibus quod forma sed quod sunt separate
dicuntur forme per se existentes forma autem non dependet
a materia ubi dependet autem a forma sicut materia quod
reperiatur materia sine forma. sed quia non immediate motum ut motum
est moveat quia non ut est in potentia est in actu est per accidens quod
movens moveatur sicut quod motum moveat et mo
vens sicut in suis declarabitur plus est per accidens quod movens
moveatur quam quod motum moveat. Ideo ut spectat
ad propositum ratio philosophi demonstrative concludit scilicet quod est dare
aliquid quod simul movetur et motor quod est dare aliquid quod movetur
et non motor et est dare tertium quod non movetur sed motor nam
si plus est per accidens quod movens moveatur quam quod mo
tum moveat si reperitur motum quod non moveat mul
to magis reperitur movens quod non movetur. ¶ Deinde cum
dicit Unde Anaxagoras confirmat quod dixit per testimonium
Anaxagore. dicit quod Anaxagoras recte intendens dicit intellectum esse
impassibilem et immixtum quando quidem ipse Anaxagoras facit
ipsum rationem principalem motus effectivum. Ideo supponit cum sit im
passibilis utique solum movebit cum sit immobilis
imperabit autem cum sit immixtus. ¶ Ideo autem quod per se
intellectus quem ponebat Anaxagoras principalem motum erat omni
mode passibilis et non modo erat in potentia credebat quod movet im
perando non quod immixtum magis non quod motorem in
ad se coniunctum et est necesse intellectualem sed quod talem motorem

per intellectum et appetitum sicut per intellectum et voluntatem
ergo eo ipso quod intellectus ponitur in actu movebit in
intellectu [illegible] imperando. Iste autem specialis quod plurimum feci
de causa [illegible] intellectus = principium motus
quod intendo ostendere quod est devenire ad aliquid quod movetur in
motu et movetur autem movens et intellectus primus qui
est omnis motus principium et movetur intellectu et imperando
[illegible] et amando. Deinde cum dicit At vero si non secundum
accidens. ostendit quod non omne movens patiens dico quod non
oportet omne movens moveri per se ostendit quod non omne mo
vens movetur unum per se dicendo quod duo sunt quod primo proponit
quod dico et primo manifestat dicens quandam de ipso motu de
ex sequitur de membris illius. ibi Magis quod dicit ergo quod at
vero si non secundum accidens sed ex necessitate per se movetur omne mo
vens et non moveatur similiter movetur necesse si movens
movetur aut movetur secundum eandem speciem motus qua
movetur secundum alteram dico autem quod aut ipsum calefaciens
necesse est calefieri et sanans sanari et ferens ferri vel quod
eadem motus specie moveatur movens et mobile aut secundum
aliam ut sanans moveatur ferri ferens augeri.

Deinde cum dicit Sed manifestum quod impossibile. exsequitur
de membris divisionis ostendens quod per se et ex necessitate movens
non movetur non secundum eandem speciem motus qua movetur non secundum aliam
dicens ergo patet primo dico quod movens non movetur secundum eandem
speciem motus qua movetur secundo probat quod non movetur secundum aliam
ibi At quidem non. dicit ergo sed manifestum quod impossibile est
supponere movens per se moveri secundum eandem speciem motus
qua movetur oportet enim dicere descendentem sic usque ad individua
vel usque ad species specialissimas quae non dividuntur in plures
species ut si aliquis docet geometricalia oportet si idem
vel aliquid velut doctorem docere geometrizare aut
si aliquis proiicit oportet eundem proiici secundum eundem modum
proiectionis quod ergo descendendo ad individuas et specia
lissimas species ipsius motus non videmus quod quid mo
veatur eo motu quo movetur non est dicendum movens per se moveri
eadem specie motus qua movetur cum sic appareat ad
sensum falsum. Deinde cum dicit At sic quidem non
oportet movens per se non moveri aliam speciem motus
quam ea qua movetur dicendo quod duo sunt secundum quod dicit probat
tentum sed amplius. dicit ergo quod aut sic quod
non est unum quod movens moveatur eadem specie qua movetur
ad sensum patet quod proiiciens lapidem non proiicitur nec edificans
edificatur sed forte dicit aliquis quod est aliquid ex alio
genere ita quod movens movetur secundum aliam speciem motus
ut quod fertur augetur vel aut quod est augens alteratur
vel ab alio hoc autem quod est alterans contingit moveri secundum
quandam aliam motum si sic dicimus necesse est stare
quia finiti sunt motus secundum speciem species vero motus non sunt

infinite ergo quod est devenire ad aliud movens quod non movetur
ab alio vel si omne movens movetur ab alio necesse est rem
reflecti species motus unde necesse est dicere alterans ferri vel do
cens doceri quod non est quod motus qui inferiorum a motu superiori quod
omne [illegible] motus a priori movente vel a motu posteriori quod ap
[illegible] at vero hoc est impossibile quod docens doceat quod docere dicitur
addiscere quorum hoc vel docere est habere id vel scientiam hoc autem vel ad
discere necesse est non habere scientiam quod si docens addiscat non
habens scientiam habet scientiam quod est inconveniens. Cum ergo non possit
poni quod movens per se et secundum hoc moveatur non ponamus
quod ferens feratur et docens doceatur quod talia sunt in
convenientia inconveniens est dico. Ideo autem quod in sequenti lo
co probabitur quod si est devenire ad aliquod primum movens
quod per se movetur est devenire ad aliquid movens quod movetur
non motum ponens quod omne movens movetur ponit oportet po
nere quod non sic devenire ad aliquid quod movetur ex se non aliquid
quod non movetur omnino sed omne quod movetur ab aliquo movetur. Ideo
autem quod si omne movens movetur ab alio non est stare in mo
bilibus et motis sed procedetur in infinitum quod
cum species motus sunt finite non potest esse quod omne movens
moveatur non revertentibus speciebus motus ut si non sint plures
motus quam alteratio latio et augmentum si alterans feratur
ferens augetur et augens iterum movetur oportet quod vel augeatur
vel feratur vel feratur ita quod revertentur motus iam
dicti. Deinde dicit a. quod non videtur necessarium quod si movens mo
veatur quod oportet secundum eandem speciem motus ipsam
movens movens et mobile videmus enim quod in motibus non videmus
quod corpus non movetur non moveatur ab aliquo et tamen non sequitur
quod alterat alteratur ab alterante non sequitur alterans alterat non a
celum est primum alterans et alterat in alteram. Ideo dico quod
celum movetur ex se et non movetur extra motore extrinseco
et tamen est dicere quod est devenire ad aliquod primum movens
quod movetur ex se et est dicere quod est devenire ad motorem quod
non movetur oportet ergo sicut est devenire ad motorem immo
bilem quod celum non moveatur ex se si ergo celum alterat et
non alteratur sed fert locum. Nota quod de movente celum
quo motu movetur si movetur eodem motu quo celum
vel eodem motu quo movetur quod alteratur a celo habetur
intentum si quod eodem motu moveatur movens et mobile
si autem non movetur eodem sed alio motu quod demonstrare illa ut in
moveatur eodem motu aut alio et cum species motus
sunt finite oportet quod movens et motum eodem motu move
ri autem hoc stat in medio vel per plura media non ad primum
quod movens movetur nichil movetur immo plus movetur supponit
quod [illegible] hoc agat per multa media. Est ergo di
cendum quod quod non est per se quod movens moveatur
ibi contingit aliquid alterari ab alterante ut hic in inferiori
alteratur a celo sic vel aliquid movetur appetitus

immobile in motu quod quidem movet motum, quod primo movens est, in quo nullus motus est. Unum igitur quod non eodem motu motum movet mobile et motum, quia est statuere in motis ut quia in motis est devenire ad aliquid quod non movetur ab alio sed ex se: et motis non est devenire ad aliquid primum immobile sed si non est statuere in motis et ipse omne movens movetur, contingeret quod docens est, quod idem secundum idem esset in potentia et in actu, quia eo motu movetur movens et movens et motum, ut patet per philosophum. Deinde cum dicit. Amplius. Addit ad hoc idem aliam rationem, et dicit quod si quis primo proponit hic rationem, secundo exponit quod dixerat, tertio concludit intentum, ibi: Dico autem. Dicit ergo primo quod amplius est magis irrationale huiusque dicta sunt quod inducit omne motum moveri: nam siquidem sit omne quod movetur motum ab eo quod movetur, erit super omne movens mobile. Hoc autem idem est si quis dicat sanativum et sanans esse sanabile et aedificativum et aedificans esse aedificabile. Hoc autem mox vel quod statim aedificans aedificetur aut per plura media, quia si aedificans non in medio aedificaretur, deveniret tamen esse ad aliquid quod aedificatur per quod vel in medio vel per plura media mediate aedificabitur quod aedificans est aedificans. Deinde cum habet eandem rationem cum praecedenti, et tamen huius conclusio magis irrationalis quia magis est notum signum quod aedificans non aedificatur. Non concludit ista ratio quod quod docens sit docetur ut concludebat ratio praemissa. Deinde cum dicit: Dico autem. Exponit quod dixerat. Dicit ergo: Dico, id est expono sic, quod si omne motum quidem movetur ab illo quod movetur, sed movetur non eodem motu quo movetur mobile primum, sed alio, ut sanativum et disciplinativum; sed hoc descendens in suis aliis in motis pervenire alias ad eandem speciem motus, sicut prius dictum est contingit. Et sic aliter ex eodem motu movetur movens et mobile. Subdit, quod hoc quidem est impossibile, si quod movens motum moveatur eo motu quo mobile. Ad unum signatum per quod per multa media oportet devenire ut eodem motu moveat movens et moveatur. Inducens ergo contrarium ex necessitate, quod augens moveatur motu augmenti, alterationis et e contra, quod non statim alterans alteretur sed alterans augeatur et per multa media deveniatur ad hoc quod oportet alterari. Deinde cum dicit:

Non ergo necesse. Concludit conclusionem intentam, dicens quod necesse est quod movetur semper ab aliquo moveri, et ab hoc quod movetur ita quod necesse moveatur non a moto, et ab eo quod movetur, quia hoc est impossibile si quod fiat in infinitum tale processus stabit. Ergo quod movetur primus aut movetur a quiescente vel ab eo quod movetur, aut ipsum se ipsum movebit. Primum non motum vel in medio motum a non moto vel ex se, sed sive sic dicatur est devenire ad motorem immobilem, nam si primum motum sit quod motum primo ab alio motum, ergo devenire ad aliquid immobile. Si autem motum ex se ut patebit, tamen est devenire ad immobile. Consequenter hic secundo ostendit quod hoc de-

venire ad aliquid primum quod motum ex se est devenire ad motorem immobilem de quo est principalis intentio.

Et universaliter considerare

Et universaliter considerare: postea quod philosophus probavit quod est devenire ad aliquid non ex aliquo sed ex se, ut ostendat movens motum non necessarium esse. Consequenter ista ut dicebatur, ostendit quod est devenire ad motorem penitus immobilem. Et circa hoc duo facit, quia primo dat praedictam mobilis quaestionem secundo venatur intentum, ibi: Necesse igitur. Dicit ergo quod ad nos si consideraverimus quod est causa et principium motus sic ipsum movens se ipsum aut quod movetur ab aliquo alio, cum utrique ponitur. Si quod ipsum quod movetur ex se, causa super aliorum motuum, nam quod motum ex se causa sit ipsum vel per se ipsum semper prius eo quod est secundum aliud quod attribuit aliquod principium super. Nunc quod causa sit devenire ad motorem immobilem. Tamen quod debemus accipere tamquam principium et quod id quod movetur ex se est causa aliorum motuum, quare videtur quod quod etiam secundum quod movetur aliquid movet ex se, quia ex hoc habemus viam ad investigandum quod oportet devenire ad motorem immobilem. Hoc autem quod caelum movetur ex se et alia hic inferius moventur ex se, motus tamen caeli ex se est causa et principium motuum aliorum. Hoc autem sic est motus animalium. Cum igitur ex motu caeli magis habeamus viam ad investigandum motorem primum immobilem est ponendus motus iste ex se qui est causa et principium aliorum motuum. Hoc est quod mobile id per se movetur ex se autem motus non inveniatur alius motu non invenitur alius corporis motus sed solum invenitur motorum per se propter quod hoc animalia moventur a proprio motore intrinseco, tamen quia hoc principium non est sufficiens ad causandum talem motum sine motore extrinseco, ut sine corpore caelesti per quendam animae motionem corporalium dicitur moveri ex se motus non animalium aliquo modo deficit a talis motu quia motus eorum invenitur motu caelesti, secundum ordinem quod videmus non moto caelo cessabit omnis motus inferiorum. Utrum autem debeat possit istum ordinem per multa non est praesentis speculationis. Sufficit autem ad praesens scire quod motus caeli quantum ad hoc magis est ex se quam aliquis alius motus. Unde igitur quod motum ex se appellat philosophus causam et principium aliorum motuum quia motus caeli qui dicitur nominatim ex se est causa et principium. Deinde cum dicit: Necesse igitur. Exequitur de intento ostendens quod ex eo quod movetur ex se est devenire ad motorem immobilem. Ad autem ad ostendendum quod aliquid movetur ex se potest intelligi vel ratione totius, ut quod totum moveatur totum, vel ratione partium, et sic est vel ratione partium per se, contingit quod totum dicitur movere se ipsum ratione alicuius partis, quia aliqua pars vel aliquae partes movent se ipsis vel quia una pars movet aliam et hoc est dicere quod utraque movet utramque vel quod reciproce una moveatur ab alia.

et c(etera) vel quia altera movet alteram ita quod una sola movens et altera per se mota secundo ... motus ... nullo aliquid movet se ipsum quia totum movet totum et ferentur ... aliquid totum movet se ipsum ratione alicuius partis que movet se ipsam ut sicut dicitur sanari hoc quia sanatur nasus sic dicatur movere se ipsum quia aliqua pars movet se ipsam sic rectius ... ut dicitur aliquid movere se ipsum quia utraque pars movet utramque ita quod quelibet partium ... pars movens et pars mota. Solus autem quartus modus est verus scilicet quod aliquid movet se ipsum vel quia utraque pars movet utramque vel quia altera movet alteram ut quia altera est per se movens et altera per se mota. d. g. facit quia primo ... de ... in probando eos secundo ex sequenti ... vero veritatem ex ea inventa ... quod est devenire ad motorem primum immobilem. Quoniam autem movet. ... primum est scilicet secundum quod tres modos ... quos improbat primo ... quod aliquid non movet se ipsum quia totum movet totum ... quod aliquid non movet se ipsum quia utraque pars movet utramque ... probat aliquid non movet se ipsum quia aliqua partes eius vel aliqua pars eius se ipsam moveat ... Quod autem non convenit ... At vero neque primum ... ne laboret in equivocatione quo motus et ... de motu quod est divisibile in semper divisibilia. Secundo adducit rationes ad propositum ostendens tale mobile non movere se ipsum quia totum movet totum. Totum enim fertur dicit ... quod ... igitur quod motus est divisibile in semper divisibilia ... ostensum est prius in pluribus ... ut ... de natura nam in sexto huius ostensum quod omne quod ... per se ostensum movetur est continuum et divisibile ... divisibilia quia ... posse est ipsum movens movere se ipsum ... totum ... se ipsum ... quod totum movet totum. Notandum autem quod dicitur motus ... et metha[phisice] ... In motu non metha[phisice] ... ut intelligere et velle dicitur quidam motus ... que non sunt corporis ... virtutes ... motus ... quia volunt et intelligunt. Motus autem proprius dicitur quidam est quo movetur corpus per se quidam per accidens quo movetur ea que sunt in corpore ... Philosophus laborat in equivoco et de quo motu et de quo motu loquitur intendit ... motus ... in spatio divisibili. Ex quo patet quod ... de motu per se et proprie ... in ... et ... nam motu ... et per accidens et ... motu proprie sunt. Notandum quod ... nihil aliquid movet se ipsum quia totum moveat totum ... ad se ipsum ... nullum corpus ... ad se ipsum ... philosophus loquitur de motu corporum ... quod ... ipsum movet se

ipsum ... quia totum moveat totum nam si ipse non loquitur de motu vel quod ... de motu ... talis ... ad se ipsum ... quod talem motum aliquid totum moveat se totum ... Notandum quod ... nisi laboret in equivoco expressio suam intentionem ... quandam quod loquitur de motu ... non movet se ipsum quia totum movet totum quia talis motus non competit ... quia non sunt ad se ... Notandum quod ... appellat ... de motu ... quo ... applicat motus ad res mobiles ... quod mobile est divisibile in spatio divisibili ... de natura quia est ... Deinde cum dicit. Totum enim fertur adducit rationes ad propositum ostendens quod aliquid non possit movere se ipsum quia totum moveat totum ... secundum ad duo movens ... Amplius tetinatum ... est quia si aliquid movet se ipsum ita quod totum moveat totum fertur utique et fertur secundum eandem locum mutationem et quod ratione unum ... ferre et ... unum aliquid ... sit motum ... alterabit et alterabitur quia idem utique docebit quod ... docebitur et docebit si ... sunt ... ens est aliquid totum secundum se totum movere se ipsum secundum aliquam ... motus quia si movet se ipsum ... fiet et fetur si ... sanatum idem sanabit et sanabitur si secundum doctrinam idem docebit et docebitur. Notandum quod alterans et alteratum secundum quod hic semper ... formam nam alterans intelligitur ad ... forme alteratum ... intelligitur aliquid carens forma vel ... eandem ... non habens eandem ... igitur unum et idem mobile unius et eiusdem forme sit ... quia ... unum et idem mobile habeat unam et eandem formam ... aliquid unum et idem ... secundum speciem et formam alterare se ipsum ... quod totum moveat totum. Deinde cum dicit ... est ... quod aliquid se ipsum moveat ad scientiam nam quod aliquis ... discens ... non ... movens se ipsum ... quo ... docet se ipsum et movet se ipsum ad scientiam quod philosophus ... Notandum quod sicut aliquid movet se ipsum motu locali ita quodammodo anima ... movet se ipsum ad scientiam ... non movet se ipsum quia totum movetur totum ... in animalibus ... partes ... quarum una est per se movens et alia per se mota ... ut anima movet ut corpus ... partes ... possunt dici partes potentiales ... anima dici ... totum ... ad ipsas ... philosophus

[illegible] loq(ui)t(ur) de mulo [illegible] de p(er)ducit [illegible] quod [illegible]
[illegible] sic [illegible] moz se ip(su)m [illegible] non q(uod) to(tum) [illegible]
[illegible] o(mn)is moueat se to(tum) ut a(n)i(mal) [illegible] agentem e(st)
[illegible] p(ro)p(ter) mo(tu)m [illegible] e(st) q(uod) motu(m) [illegible] anim(al)
sic se ip(su)m moue(re) [illegible] sic se moz [illegible]
[illegible] possit [illegible] moue(re) se ip(su)m [illegible]
[illegible] sufficit [illegible] q(uod) a(n)i(mal) non moz
se ip(su)m q(uod) to(tum) mo(uea)t totu(m) [illegible] una p(ar)s eius [illegible] moz
[illegible]. Deinde cu(m) d(icit) **Amplius determinatum** [illegible]
[illegible] q(uod) [illegible] non moz se ip(su)m q(uod) totu(m) mo(uea)t totu(m) [illegible]
amplius determinatu(m) e(st) [illegible] q(uod) mo(uetu)r [illegible] q(uod) moue(tur) [illegible]
[illegible] q(uod) mo(uetu)r e(st) [illegible] in actu [illegible] in actu
[illegible] in actu [illegible] q(uod) [illegible] mo(tu)s [illegible] non
[illegible] mo(bi)le [illegible] q(uod) [illegible] mo(uen)s
[illegible] in actu ut [illegible] calidu(m) [illegible]
[illegible] totu(m) totu(m) moz [illegible]
[illegible] calidu(m) [illegible] calidu(m) [illegible] in actu [illegible]
[illegible]

[illegible] Deinde cu(m) d(icit) **amplius non necesse** [illegible]

[illegible] Deinde cu(m) d(icit) **amplius quidem** [illegible]

[illegible] Deinde cu(m) d(icit) **amplius non necesse** [illegible]

[illegible] Deinde cum d(icit) [illegible]

Deinde cu(m) d(icit) **Et aliter inuenit** [illegible]

[illegible]

Ulterius f. d. a. q. n. uidetur esse uerum q. una ps mons mo[uet] se ipm. patiens q. hoc patiens possit coniungere n. = i. q. posito manere in mo uideatur n. d. a nullis aliud q. hoc a uice in se ipso patiens nisi tm id patiens conueniret sic n. est q. puls hic a nimal moret in mo[tu] dino spr tm mo cot mo et ipa

Dr. q. d. q. e patiens h. fou n. separat e hoc m ut si nisi patiens coniungeret dubiu h. sto dare aliq tq nisi n. separet adtu u. e mam cassia n. tm h. oz = v. i omnibus q. e dare nisi tq n. coniungeret atu u. p3 incarbore q. e nisi i n. otas sic ingredo q. mo conpost patiens ipm pti mona h. in aliqbus mona se ip ps mons n. moeat n. moueat. cu h. v. d omnibus n. est n. deueire ad aliq q. mon exse inquibus ps mons sic moz q. n. pse mo n. pse n. patiens bn g. dicit q. conueniret aliq mon ex se mg a. ps solu mo a. u. moz d mo

Demu cu d. amp n. nce e. p. tcia ro u. d. q. no nce e. mons cu moz tc. ? motu h. at oz q. mons i mo q. nce e mo. spr = No au q. in aliquibus mon pses mons ?rio mo mo corpe i aliqbus u moueti ex se ps ps mo n. e mo ut incors ce instia moz celu h. n. pse eq mo instia mo celo n. pse n. patiens. In omnibus g. q. mon ex se i n. quiescunt a motu motores s. in mo. primo g. ex se qui alii moni alii cessat motores patiens mo e g. uis ronis q. cu oz eat motu aliq continuu dare corp potius oz dare aliq q. mo ex se cui mons e i mobilis i pse no moue n. pse n. patiens

Demu cu d. amp quid. adduc rtam ro u. d. q. amp quid si utraq ps simp moz utraq tc tc motu moz i mouebit utraq q. tcia lescaciens calefaciet q. e in conens No aut q. un fit in cius q. mo ex se si pse lo utraq ps eius mouet utraq s. unu i cius motu qt3 ps mo ex se moet i mouet q. s. hunc mo po. si q. mo ex se moue motu lationis tc ferr3 i ferret si moue motu calefaciois tc calefaciet i calefieret si mouet motu auc. tc augeret i. q. h. oma s. in po in po e ad moue se ipm eo q. utraq ps mo utraq

Dem cu d. at uo u3. Inprobat tcia sem sem. s. q. n. d. aliq moe se ipm eo q. aliq ps moeat se ipm t eo q. ptes ipi moueant se ips. d. n. q. i mo se ipm pse i pmu nlla ps ipi moz se ipam tc q. d. f. q. p. pp postt q. micdoo. so pbat ppol i totu n. si mo d. g. q. at u. n3 mons se ipm p. n3 una ps moz n3 plu res ptes mouebunt ipm se ipm unaqq3 q. d. ret q. mons se ipm n. d. se ipm moue eo q. a. ps ipi moz se ipam t eo q. aliq ptes ipi moueant se ipam i. q. un q. q3 t unaqq3 pte mo se ipam

Dem e d. totu n. si uid. pbat q. d. reat. tc q. d. f. p. p muclat quada diuisio so destruit mb illi diois i. siqdem g. d. g. q. totu ad i tota aliq ps si mo ipm a se ipso aut mou aut mo ipm ab a. q. fit ps ipi aut totu ab No

au hanc diui i h. conclude q. ad d. moue se ipm eo q. aliq ps ei mo ad se ipm t h. est q. tc illa ps mouebt se totam t q. ista ps est diui in pltes ptes c. aliq illi ptis mouebt aliam.

Dem cu d. Siquidem g. Inpbat mb ptes diois tc q. d. f. p. mo pbat ad n. moue se ipm roe ptis eo q. aliq ps illi ptis mo ad aliam so pbat aliq no moue se ipm roe ptis i q. tota illa ps mo ad se totam f. a. i. Namq3 totu d. g. q. siquid g. in mo aliqm ptem ipm a se ipso mo h. utraq3 cit p. mons separatu quide h. quid mouebt se totu a no

No aut q. sicut a. b. d. moue se ipm rone ptis eo q. a. moz se ipm i b. moz se ipm ro e ipi ptis q. una ps ipo a. e mons i a. mo tuc totu a. b. pse i p. tam no n. cit mons se ipm nam solu a si eet pse separatu ab ipo b. moet se ipm cu potest sic ipm a moue se ipm rone ptis i est dile in talib duo quoz unu est pse mons i a. pse motu lo g. de mo se ipm pse i pt no possum dice aliquid moue se ipm pse i pt ratioe alic ptis eo q. ista ps mo at se ipsam q. est diui lis in d. quoz unu est pse mons i aliud pse motu q. tuc ista ps mouet se ipam pse i post i no totu

Dem cu d. Si aut totu. Inpbat s. mb m diois. ons aliq n. posse moui a se ipo rone ptis nisi q. tota ista ps moueat se totam tc q. d. f. s. q. d. pbat mentu f. a. i. Amp siquidem d. g. si aut mo a toto i. si aliquid moue dica se ipm roe ptis q. tota ista ps moz se totam s. acns utraq3 mouebunt h. ip. se ip. i. illa ps mouebt se ipsam. s. acn q. no sunt nce que s. acns accipiant talia no mo se ipis ps g. illa que d. moue aliam ptem moto se ipm totam potest no moue se ipam illo g. tc aug q. dica moue se ipm ad mouebt cu sit i mobile. aliu aut. v. alia ps mouebit. io sedet q. solu no sit po le ad h. ipm mo le ee mons se ipm n. q. ista ps moz se ipm s3 q. una ps pse mobit a. u. pse manz in mobilis

No aut q. si totu at dicat moue se ipm ratioe ut q. tota a nimal moz cor i mo cor moz se ipsam cu tota a nim no mo at se ipam n. sedm accidens q. = s. m accns n. repiet d. i omnibz e deueire ad aliq mons pse cui ps mons e mo pp q. illi mon se ip una ps cit pse mota. alia cit pse mons in mo nlla aut cit se ipsam mons

Dem cu d. amp siquid. Inpbat h. tc. a. ratione. d. si aliq totu moz se ipm rone ptis q. siqd alic ps ipius ipsa tota se ipam moz ps illa q. tota se ipam mouz cit disibet in d. ptes ut q. dem ipsius mouebt illa aut mouebit a se ipsa i moue bitur ab alia q. tc eem mouebt a duobz motoribz eq i imme tc q. e in conens

No aut q. si aliq totu

deo movere se ipsum quia aliqua pars movet se ipsam. Detur pars ista a b. Si igitur pars ista a b movet se ipsam ita quod totaliter movetur et totum movet, et haec per se et per accidens, si per accidens quia quod est per accidens contingit non esse, deveniretur ad motum seipsum tamen pars movens est in motu. Si per se, tunc omne movens se ipsum sit divisibile in alia duo quorum unum est per se movens alterum per se motum. a b quod movet se ipsum totum per se erit dividere in a quod est per se movens et in b quod est per se motum. Hac igitur ypothesi stante a b movebitur a duobus motoribus scilicet eodem motu et eque immediate scilicet a se ipso toto ut a parte eius scilicet ab a quae ponitur per se movens ut probatum est [illegible].

Quoniam autem movet aliquid. Postquam philosophus executus est de rebus [illegible] secundum quos aliquid dicitur movere se ipsum, in parte ista [illegible] dicebat execu[illegible] de eo [illegible] quod [illegible] per propositum quod [illegible]. Hoc probat quod [illegible] sicut [illegible] a movens dicitur [illegible] quod movet super se ipsum [illegible] motum et motum est dare duo [illegible] quod movetur ab alio [illegible] quod movet cum sit in motu et immotum movens ipsum se ipsum quia [illegible] pars [illegible] movens est illud. Aut [illegible] pars est non movens quia sic est [illegible] movens se ipsum [illegible] ex [illegible] motu [illegible] ex [illegible] quod motu [illegible] ex natura [illegible] eveniet statim probabitur.

Deinde cum dicit: Sic [illegible] probat quod [illegible] quod movens se ipsum per se non est compositum ex duabus partibus scilicet ex parte quae est movens immota et ex parte quae mota non tamen de necessitate movet [illegible] quod [illegible] per [illegible] quod dictum est. Hoc movet dubitationem quandam [illegible] dubitationem autem [illegible] quia [illegible] quod movens non constat ex duabus partibus. Hoc declarat quales sunt istae partes [illegible] movere se ipsum non competit ipsis partibus sed toti [illegible] sit unum [illegible] liquido igitur sic [illegible] a movens a quo [illegible] b [illegible] movetur ab ipso et hoc b sit movens quod est in quo c [illegible] motum quod non sit movens liquido [illegible] si [illegible] [illegible] tamen scilicet veniet [illegible] non ponamus a movere c [illegible] ut per b sit [illegible] devenire [illegible] quod sic movet quod non movet quod vocatur o et ut spectat ad propositum [illegible] est facere per unum medium per quod [illegible] si sic est igitur per unum solum [illegible] per unum solum omne igitur o totum quod est a b c movet ipsum se ipsum per se sed si auferatur c autem sic est divisibile et separatum non movebitur [illegible] movebitur non igitur motum [illegible] a b c movet se ipsum primo cum a movet c ad hoc ipsum a b competat movere se ipsum movens igitur se ipsum per se non constat ex tribus partibus sed ex duabus tantum.

Deinde cum dicit: At vero [illegible] declarat quales sunt illae partes. Movens non per se constat ex duabus partibus sed non ex quibuscumque duabus sed ex parte per se movente et per se mota. Si autem b c non movet per se sed ab [illegible] quod [illegible] b c movebit se ipsam sicut a quia b movet in eo quod movetur ab alio ut quia movetur ab a non quia a sui ipsius aliqua parte. Si igitur b non movetur a parte eius sed ab ipso a [illegible] omnis motus quia igitur sic solum igitur a b ipsum se ipsum movet et quia a b componitur ex parte immota ut ex a et ex parte

mota quae non de necessitate movet ut ex b cum igitur sic sit necesse est unum ipsum se ipsum movens habere movens immotum autem et habere id quod motum quod ex necessitate non est movens et haec duae partes sunt duo aut utraque [illegible] moventia ad invicem quia unum tangit reliquum.

Nota autem quod movens se ipsum per se non constat ex tribus partibus et ex [illegible] et partibus sed tantum ex duobus quia si totum quod constat ex tribus partibus ut ex [illegible] partibus competeret ipsum movere se ipsum per [illegible] tamen pro [illegible] et [illegible] alias partibus partibus non competeret residuo se ipsum movere quia [illegible] remoto ab eo cui competit per se removetur a quolibet alio. Sed si a movet b et si b movet c et c movet d et quotcumque ponantur moventia puta si anima movet corpus et corpus movet baculum et baculus lapidem. Si auferatur baculus et lapis adhuc anima movebit corpus et compositum ex anima et corpore movebit se ipsum non igitur hoc totum anima corpus et baculus movet per se se ipsum movens igitur per se se ipsum per se constat ex duabus partibus tantum.

Nota autem si anima movet corpus et corpus baculum et baculus [illegible] ut patet per [illegible] totum hoc anima et corpus et baculus non movet se ipsum per se sed solum hoc anima corpus. [illegible] si anima movet corpus et corpus baculum et baculus lapidem et quotcumque ponantur talia moventia totum compositum ex illis omnibus moventibus non movebit se ipsum per se sed solum motum se ipsum per se ex anima compositum et corpore ut igitur spectat ad propositum id est [illegible] quam plura quia [illegible] est ponere [illegible] talia quod patet quia si totum compositum ex tribus [illegible] anima et corpore et baculo non movet se ipsum per se sed solum compositum ex duobus sic si ponerentur quatuor [illegible] compositum ex omnibus [illegible] ipsum se ipsum per se non movebit.

Nota quod movens se ipsum per se constat ex duabus partibus tamen non quaecumque duae partes constituunt movens se ipsum per se sed solum constituunt ipsum pars immobilis et pars per se mota ut si anima est immobilis et movet corpus. Corpus autem movet baculum compositum ex corpore et baculo non movet se ipsum per se quia ibi movens anima non est immota quia compositum ex anima et corpore movet se ipsum. Ideo philosophus cum per probavit a b c non movere se ipsum per se ut ostenderet quod movens se ipsum per se non constat ex tribus partibus sed ex duabus posuit quod b c non movet se ipsum sed ab ut ostenderet movens se ipsum non constare ex quibuscumque partibus duabus sed solum ex parte immobili et ex parte per se mota.

Nota quod si aliquid movet se ipsum de necessitate animatum quae est per se immobilis movet corpus sed corpus non de necessitate movet aliquid ideo movens se ipsum dicitur constare ex duabus partibus videlicet ex parte immobili et ex parte mota non de necessitate movente.

Nota quod aliquando aliqua duo sic se habent quod unum tangit alterum et econverso ut cum unum agit in aliud et patitur ab illo ut patet de omnibus agentibus [illegible] ut si unum [illegible] agit in aliud cum agit in ipsum patitur ab ipso alio [illegible] de tactu naturali sed quod dicitur tangere possit unum tangit aliud et non econverso ut patet in magnitudine [illegible] tactu non tangitur [illegible] [illegible] non tamen tangit

ab eis. quia non patitur ab illo ut dictum est in prima digressione. hic quia non partes moventes se ipsum se habent ad invicem quia anima ad tangere sed non eo quia anima movet corpus non tamen movetur ab ipso non patiens verumtamen ista quia partes moventes se ipsum sunt contrarie ad invicem vel alia tangit aliam in ... pars ... videlicet quia alia tangit aliam non e... nam anima per se tangit et movet corpus. corpus non per se non tangit nec movet animam. ¶ Deinde cum dicit. Similiter autem iste. Iam. ostendit quod ex quibus partibus constat totum movens se ipsum dicit quod movens se ipsum non est continuum ipsius partibus sed ipsum totum dicit. si quidem quia est continuum movens ut si ipsum non est continuum non dicitur esse motum sed quod movens non est continuum. movens quia habet duas partes videlicet partem per se motam que de necessitate est quieta et etiam ad partem per se moventem que utrumque sit continuum ut non non dicitur est motum sed quia movens se ipsum habet huiusmodi partes non movent se ipsas sed manifestum est quod totum ipsum movet se ipsum non eo quod aliqua pars ipsius vel aliqua pars eius sit huius ut ipsum se ipsum moveat sed totum movet ipsum se ipsum motum autem est ipsum totum vel est movens ipsum totum non per se totum sed eo quia aliqua ipsius est movens et aliquid motum non ... motum movet nec movens movetur sed movet quidem pars eius ut a. alia autem pars eius ut b. movetur autem ... contra. ... pars ... quia moveatur ab ipso b. impossibile est. non supposito ut dicebatur super quod in movente se ipsum prius sit dare partem ... ¶ Dubitatur forte dicit quia ut philosophus hic dicere eis que supra in 7. dixerat non videbatur velle totum illud movere se ipsum per se et primo sed sola ratione partium. hic autem vult ipsum totum movere se ipsum per se et primo. ¶ ... quia in movente se ipsum tria est considerare videlicet motum activum motum passivum et ipsam receptionem. cum ergo dicitur animal movere se ipsum tria dicimus videlicet quod anima movet et quod movetur et quod est recipere videlicet quod a se ipso dicere quia ad totum movere se ipsum per se et primo referatur ad motum activum et ad motum passivum et ad ipsam receptionem si referatur ad motum activum ... hic ... quia hic motum ... per se et primo non movet sed movet ... anima et si referatur ad motum passivum tunc ... est ... quia totum ... sic non movet per se et per se sed sic anima per se movet sic corpus per se movetur. sed sic quod dico primo referatur ad ipsam receptionem sic partes non moventes se ipsas primo sed totum nam sed anima per se moveat non tamen per se movetur se ipsam et sed corpus per se moveatur non tamen per se movetur a se ipso de solo quia de toto animali per se verificatur receptio. quia sic movetur a se ipso. hic quod est quod philosophus dicit quod totum movet se ipsum tamen totum sed quod hic non movet non ... totum movet sed a. pars eius movet et a. movetur. | 7. a. quia probabatur

quod non movet se ipsum primo sed omne quod movetur ab alio movetur primo licet primo referatur ad motum sed autem dicitur totum movere se ipsum primo primo licet primo non refert ad motum sed ad receptionem quod est in alio motu. ¶ Deinde cum dicit. Dubitationem autem hic movet quandam dubitationem et primo facit eam quod duo facit quia primo movet hanc dubitationem secundo solvit eam. et ex hiis que dixerat. contradicit dictum per intentionem videlicet quod est devenire ad motorem moventem omnino immobilem. Secunda ibi. Ad potentia quidem est. ibi. in primo quia dicit quod dubitationem autem hic si auferat aliquis ab ipso a. vel ab ipso motore si ipsum movens quid in mobilem aut sic quid contrarium aut auferat ab ipso b. quia movetur. Secunda quia hanc attestatione. Reliqua vero pars ipsius a. movebitur. Reliqua autem ipsius b. movebitur si non sic ita se habent non utique erit ipsius magnitudo a. b. quia primo movetur a se ipsa quia remota parte ab ipsa magnitudine a. b. adhuc reliqua pars ipsius movebitur se ipsam ¶ Non autem quia dicit si contrarium est ipsum movens movetur nam sed ... que dicta sunt non dicitur manifestum sit ut illud in movente se ipsum pars per se movens sit contraria et non contraria ... tamen hic in ... consistat quia nullum tale movens est contrarium per se nam hic movens est multa et aliter contrarium per se non per se ad tamen movens contrarium est patiens ut patet in hominibus animam eductam de potentia materie quo extendere extensione corporis | In aliquibus vero hic movens non est contrarium per se nec patiens ut patet in motibus celorum et manibus hominum ¶ Notandum duorum ... in hiis consistit. quia si totum a. b. c. non movet se ipsum in primo quia amoto a. b. se ipsum movet videtur quia totum compositum ex a. et b. totum corpus compositum ex anima et corpore per se ipso se ipsum non moveat nam sed tota anima non movet se ipsam non totum corpus cum pars anime movet corpus ut patet in animalibus anulosis que secta vivunt et partes decise se ipsum movent non quia totum talle dicit primo se ipsum movet quia ablata una parte adhuc reliqua se ipsam movet non quia ut videtur est in talibus dicere totum aliquid quod se primo movet ¶ Deinde cum dicit. At potentia quidem. solvit dubitationem factam dicens quia dicit vero non in hiis utrumque esse divisibile tamen movens quam motum autem si utrumque non est divisibile alterum autem ut id quod movens convenit esse potentia divisibile actu autem mobile sicut dividatur. nequaquam autem est huius eandem potentiam quia non in hiis et rebus divisibilibus potentia et unum permanet vel aliquid unum totum quod potest se ipsum movere ¶ Dubitatur forte dicit. quia in hiis philosophus contradicit. dicens in 6. dixerat non. quod in motus non est dare aliquid primo motum et hic autem videtur velle quod sit aliquid a se ipso primo motum ¶ Dicendum quod hic quosdam philosophus loquebatur de motu in continuum sed quia motum non dare aliquid primo motum nec etiam primo movens maxime si movens sit continuum sed hic loquitur de motu ad ... sed quia

motum aliquod prius = prius movendo et post movens. hanc autem viam habere decla-
rare principium quam generatur motus ad materiam spiritualem videtur in-
primo motum = possit autem aliter distinguendo de partibus incorporeis
divisionem nam hoc dividitur ex parte quantitatis et non videtur infinitum
quantum. sed quod hoc est divisibile infinitum ex parte cuius forma non dividitur
infinitum. sed est dare animam caelestem et animam aquae cum generatur
movens ex parte in ex parte materiae et principium passivum movendi ut ex parte
eius ex parte formae et principium activum si applicetur motum ad materiam
spiritualem videtur dico infinitum ex parte materiae videtur dico
infinitum ex parte moventis propter quod cum in motu sit ipsum in-
cludatur formae et principium activum ergo quod sit in dare aliquod totum quod
potest movere se ipsum prius ut si prius autem anima se de-
scenderet se ipsum movens potest remanere dicendum quod in resolvendo prin-
cipium motum quod sic dividitur non movetur se ipsum totale et an-
nobis ut in omni movente se ipsum est dare aliquod cum prius separetur
ipsum se ipsum movendo ut saltem si ulterius dividatur non ulterius
se ipsum moveret. ut quidam totum est quod est divisibile motum. pro
generatione una est per se movens vel per se motum quantum non se ipsum
motor quod sit divisibile = hoc sequitur quod plus dicit quod talis sit divisibi-
lis potentia. aliud autem modo. nam hoc ex parte materiae et ex parte formae
potentia dico videtur infinitum ex parte eius formae et actu dico non
videtur infinitum sed est devenire ad aliquam partem quam si ulterius
divideretur non resolvitur ulterius et forma non ulterius dividitur
tale enim forma potentia quod possit se ipsum movere. quod est devenire
ad aliquod unum quod ... competit movere se ipsum. Videndum

est enim dicit. In. 8°. Ex his ex iam dictis concludit conclu-
sionem principalem intentam videlicet quod est devenire ad aliquod immobile mo-
vens dicit. dicit in. 8°. quod est ex his id est ex iam dictis quod aliquod mo-
vens primum in mobile sic habet modo quod movetur quod movens se
ipsum et stans id est quiescat a motu scilicet ab aliquo nam hoc modo
ex se non ab alio quodcumque in dicitur ubique accidit primum
movens in omnibus motis = immobile quod ipsum movens immobile
est quod omnia moveantur. Modo autem quod sit modo ab
alio cum in talibus non sit abire in infinitum ergo devenire ad aliquod
quod non movetur ab aliquo ut quod modo ex se est simpliciter immobile sic
primum simpliciter immobile tunc per situm per accidens est devenire ad primum
immobile. Si autem id movetur ex se est dare motorem immoto-
rem et maxime in motu ex se cum motum est corporis ergo est
quod ulterius sit devenire ad motum immobile quantum in dicitur esse
re aliquod primum movens immobile.

Quoniam autem oportet semper motum proprie per se ostendit
quod est devenire ad motum primum. quod est movens
tale est immobile. Interpretatur videri

debet quod hic motor est unum et perpetuum. et quod dicit. Et eciam
quod primum motum quod intendit. Sic probat quod dicit id est Sicut
quod dicit. ... prius. dicit. philosophus. sed quod dicit. prius multiplicat de hoc motore quorum
primum spectat ad eius unitatem. secundum ad ipsius perpetui-
tatem id est Unumquodque. secundum. dicit quod aliud ergo motum semper =

et non deficit necessarium est esse primum quod motor sive sit unum sive plura
sint. hic quod est primum movens et est immobile sive est dicendum et ostendens
probat esse finem laudis. hic quod hic immobile primum est unum et in-
primis plura. Videndum autem dicit. Unumquodque. dicit quod primum multiplicat sed
quod spectat ad hoc perpetuitatem. dicit quod unumquodque igitur modo
immobilium probat esse perpetuum non quantum ad eam rationem quam ei
ut est in se non intendit hic probare quod unumquodque motor immobilium
sed intendit probare quam necessarium est quod ad sui unitatem quod
primum quod est in mobile ab omni mutatione extrinseca tam ab omni
extrinseca et generatione et corruptione quod non patitur neque corruptionem sed
est perpetuum et est immobile simpliciter et hoc actus motum et alia
quam autem velit sit in ... considerationibus sed et hic in ... consideratum
et quam dicendum intelligitur. Modo autem quodam posuisse omnes
animas esse perpetuas eo quod sunt motores immobiles quia moventur
non moventur per se sed per accidens. sed ut omnes hic motores
immobiles sint per se non spectat ad hunc librum sed ad
hunc librum spectat quod est devenire ad aliquod unum motorem
immobilem quod est perpetuum. Modo dicit quod hic sunt plures
motores immobiles dicit modo per quod omnis anima est aliquod mi-
nimum motor immobile simpliciter. tamen est unum modo primum immobile
et hic modo non modo per se non per accidens quod de omnibus aliis
dicitur patet. Modo est quod per superius dictum sufficienter probat
quod est devenire ad motorem immobilem per se. quod sic de-
venire ad id quod movetur per se cum omne tale sit divisibile in
movens quod est immobile per se et in id quod est per se motum
ergo ponendo motorem esse immobilem. Ideo ut per sciencias scilicet
adiciendo de motore quod dicit quod hic modo non modo simpliciter et per
se non per accidens eius. sed quod dicit primum multiplicat de motore
primo quod est perpetuum addidit hic per quod est immobile per se
et per accidens. secundum declarando primum multiplicat de motore
motum quod unum et perpetuum et immobile per se et per accidens.
Videndum cum dicit. Sic autem si aliquis. Exequitur de intento
et quod 3. facit. Primum quod est declarandum primum multiplicat de mo-
tore primo. primo ostendit ipsum perpetuum. Secundo ostendit ipsum = unum et
tertio ostendit = immobile non per accidens non per se. secunda in tunc ex-
igitur 3. considerans utrumque philosophus. Et philosophus dicit. quod
primum concedit se ad dicendum. Secundo exequitur de intento in illa. Nec
dicit ergo quod si autem aliquis sit velit considerare contingens
id est quod convenit in quibusdam videbitur ut aliquis
alium sit alium non sit sine generatione et corruptione sed solum per
generationem et corruptionem alteri immobile id non videtur contingens sed
fortassis necessarium. Necessarium fortassis est si aliquid quod
per se aliquid est aliud autem non sit. Sic minus
sic et quod deinde est impartibilibus intelligendum. est de aliquibus princi-
piis in motibus ideo sic dicit quod principia immobilia quo-
dam motore alii aliorum quodam aliquid contingat
= aliud autem non = ex hoc supposito sic in motore corruptibili neque
est possibile omni principio = tali immobili. quod aliud alium sit

n̄ sint s3 ē deuenire ad alq̄ p̄m̄ p̄n̄m motus · ī mo^le q̄ de
ne^cce ē s3 n̄ ē p̄etuū. ¶ Ilо aūt q̄ n̄llm mo^le
mo^2 p̄se s3 mo p̄ accns si ɔtingat aliq̄ inp̄t^le ꝫ r p̄t
eā n̄o ꝫ s3 n̄ ē p̄se p̄ gnōm r corruptōm sui s3 sicut
p̄ gnōm r corr^em alia^9 ut cor^de cor^e corp̄i p̄t aliq̄ īp̄
te^le q̄ est ī eo. ¶ Ilo^d ū q̄ ē id indiuīū ē de aliq̄bz
moto^bz in mo^bz q̄ de ip̄is inp̄ti^bz q̄ sic si desinet ꝫ
p̄uictus s3 n̄o ē p̄ corr^em r gnōm sui q̄ inp̄ti^bili lo^de
motu ut h' loquim^r so^ecau motus ꝫ n̄ possit s3
si forma aliqua tam^e aliq̄ desinet in ꝫ s3 n̄o ē p̄
cor^em r gnōm sui s3 p̄ gnōm r cor^em ɔp̄osit^i nam^r
p̄ba^t vij meth^e ɔ p̄oi^m ē q̄ p̄se gnat^r r cor^r for^e aūt
r in gnante r corrupte p̄ accns ut p̄ gnōm r cō
recip^ei^9 ei^9 q̄ cū omīs aīa sit in a^co motiō^s inmo^t
q̄ ɔ^e q̄dam aīas aliquād ꝫ · aliq̄n n̄ ꝫ ɔ aliq̄ p̄n^o
ī mo^le s3 p̄etuū ꝫ s3 n̄c sic ī oībz ē n̄ deuenire
ad aliq̄ p̄etuū r p̄m^m inmo^le. ¶ Du^r f^t d^r iсто seq̄
q̄ ph^s ista p̄n^o oī aliq̄ q̄d ꝫ · aliq̄ aūt n̄ ꝫ s3 g^e r
cor^e sui · d^r · q̄ gnō ē n̄ mo sicut gn^o aliq̄bz ɔp̄etit
mou^e sic ɔ p̄etit eis p̄ gnō q̄ mou^e p̄se possit ꝫ
ēē^da p̄se q̄ ū p̄ accns p̄ accns · q̄ uo n̄ mou^{et} n̄ p̄se
n̄ p̄se n̄ aīs nto in sūt corruptibil^e n̄ p̄se n̄ p̄
accns. ¶ Aduertendū tn̄ q̄ lo^{ns} de gnōne r cor^e
il s3 h' loqui^{ur} oīs gnō r cor^r ē tn̄us aliqū mon̄
tn̄ omīs mo p̄se r ī me^{te} tēnat^r · ad gnōm r cor^em
so q̄ q̄ gnat^r r corrupit p̄se de ne^cce h3 moui
p̄se s3 n̄ ɔ uā^a q̄ q̄ q̄ mo p̄se q̄ sit cor^e p̄se celū
tn̄ q̄ sic p̄se n̄alr · tam q̄ c̄tret cōtrietate ē
cor^le sic ū q̄ q̄ cor^u p̄ accns mo^2 p̄ accns n̄ cō
ɔuā^o q̄ q̄ mo p̄ accns cor^u p̄ accns · aīa · r
intellēua mo^2 p̄ accns moto cor^e n̄ cū s3 sciam
sciam corp̄al^l p̄se n̄ p̄ accns ī mo separat^a aūt^e si
aūt p̄etuū ... Et aūt oīs p̄se so quā ī
p̄se si aūt p̄t^a r diu^u^a h' sit ro^e me^e inq̄ sui
cap^d · uo p3 in aīalibz brutor lo^{do} ph^s de inp̄ti^{bz} h'
q̄ sūt mo^{res} in mo^{les} mo^{les} aūt p̄ accns n̄ simpl^r si-
sit talia p̄^9 ꝫ r p̄cd n̄ ꝫ p̄ gnōm r cor^{em} sui s3 d^e
h' fortassis r sō dubio q̄ n̄ omī inp̄ti^{bil} q̄ mou^{et}
p̄ accns sūt cor^{bil} r desinūt ꝫ p̄ cor^{em} ɔp̄oīti d^e
g^o fortassis · forte p̄ reseruando se ab molītu q̄bz
a^e aīe n̄ desinant ꝫ cor^{as} cor^{bz} · aīe · cū mult
tūā remanēs cor^{to} cor^e ē g^o inm̄ p̄n q̄ s3 p̄tes
motores inmobiles n̄ sit p̄se s3 ꝫ desinant eo
q̄ p̄tes aīe corrūpant n̄ tn̄ omī^{co} p̄n^m inmo^le t
oēs mo^{res} ī mobiles sūt ēās s3 de ne^cce ē de-
uenire ad aliq̄ motorē oīo ī mobilem q̄ uo ē p̄etuū
r ī cor^to q̄m aūt ēās aīe r et mo^{res} ꝫ desinūt p3 p̄
ia dcā q̄ n̄ ꝫ desinit p̄se s3 p̄ cor^{em} ɔp̄oīti corum

¶ Deinde cū d^r · In^m · ē · n · exequi^r de intento · cū^e q̄
d^r · sic · q̄ p^o p̄misit^e q̄dam ne^cce ad p̄po^m · so exit p̄mis
sis p̄bat intentū. ¶ Primo g^i · p̄misso aūt · d^r · ne^cce ad p̄
positū quorū p̄m est q̄ in^m ē q̄ q̄dam ēēā ī ē mo^{re} ip̄
se ip̄^e · ip̄i q̄ ē aliq̄ quāē ꝫ aliq̄ aūt n̄ ꝫ · si n̄ aliq̄
mou^{et} se ip̄^e aliq̄ quod sūt · aliq̄ aūt n̄ sūt s3 ū q̄
p̄missa ē q̄ ip̄m mouens se ne^cce ē h̄re magnitu
dinem aliq̄^e · si n̄ inp̄ti^{le} mo^2 tn̄ mouens ut p3 ex p̄
dcās · h' n mo^{le} ē q̄ inp̄ti^{le} s3 nlla ne^cc^s est in-
mo^{ri} ee p̄^{tes}. ¶ Ilo^d aūt h' duo p̄missa ad h' deseruiūt
ei q̄ h' intendit mon̄d^r ph^s p̄bat ꝫ aliq̄ mouens p̄pe-
tuū q̄ n̄ in me^{te} mor3 h' intrio^{ra} s3 in me^{te} mor3 ē
cor^q quo moto ēēt gnō r cor^r inh' inferiora · p̄m^m
g^o p̄misit q̄ alī^e ēā ē q̄ gnā^{ua} · aliq̄ quod sūt a
liq̄ quod n̄ sūt deseruit ut ostendā^{tur} q̄ ē deuenire
ad motorem inmobilem nam cū n̄ possit cōtinua
ri ꝫ r n̄ sit gnō r corruptō h' inferiora sūt motore
p̄etuo ordināe · motorem p̄etuū s3 ū q̄ mouens se ip̄^m
de ne^cce ē inp̄ti^{le} deseruit ut ondā^{tur} q̄ a motore ī mo^{bili}
p̄enti inp̄ti^{bili} cōd^e in sciāte n̄ ēē^o gnō r cor^o inh'
inferiora · s3 ab ip̄o celo q̄ mo^e · ex se n̄ ē qui p̄^{te} h̄ns
diuisibilitatem inp̄ti^{bilibus} aliq̄ diuisibilitas ēē n̄ p̄o^s. ¶ Ilo^d
n̄ q̄ s3 p^o ēā ēēnt inh' inferiora · gnōm r cor^{em} me^{te}
cor^e supe^{ri}. possit tn̄ sic ēē me^d h3 ēēre q̄ q̄ q̄ p^o ēā
me^{te} ēēt^{te} · so p̄o^e · sn̄ illa · eo q̄ uiuis forū aliquatū
p̄ amp̄ r p̄ sc̄us deseruiēt inp̄^o. ¶ Deinde cū d^r · Ipsi
ig^r ex his q̄ dicta^e p̄bat intentū | intendit aūt
dcm̄ rōm cōē^{as} · gnōis e^r tol^{is} n̄ p̄o ꝫ tn̄ ab ip̄is
gnābilibz r cor^{bz} n̄^e inme^{te} ēē^e ab ip̄o motore ī
mo^{li} g^o eē · aliq̄ mo^{le} n̄ gnāle · s3 p̄etuū ut cor^e ce^{te}
p̄ cuī motū p̄etuo ēē^t h' eēnt^{tas} si aliq̄s mo^d
aliē mobilis ē p̄etuo ordināe moēm p̄etuū q̄ mo
n̄ sit mo^{le} ē g^o deuenire ad aliq̄ moēm p̄etuū. In
h' aūt rō^e sic p̄ced^e q̄ p^o dit q̄ h' eēnt^{tas} ēēri n̄ p^e
ab ip̄is gnābilibz n̄^e ū ēē^e ab ip̄o motore inme^{te} ī
mo^{li} s3 ex h' o^o q̄ ordināe aliq̄ mo^{m} aliē mot p̄etuū
r cō^{m} r cō^{a} · h' gnōm · 3 ex q̄ dixat ɔ cludat ɔ
nem intentam inh' q̄ q̄ ū dāē aliq̄ motū p̄etuū
ordināe aliq̄ motorem inmo^{lem} r p̄etuū ꝫ · s3 a · i · m
ig^r · ē i · sicdem ig^r · d^r g^o q̄ ip̄i g^o q̄ ē ali^e quid n̄
ali^o ido corp̄i · r h' cō^e ntta ēā ē q̄ sit de ni^o ī mo
bili q̄ n̄ separat^r enū s3 g^o me^d gnāli^e r corp^{oris}
sic ordināe aliq̄ mo ī mo^{us} q̄ aliz ē q̄ā^{nm} mo^{re} ī mo
tāt cū n̄ alz aīe p̄etua s3 inīte aīe corporā^{lia}
r desināt ꝫ siti in tali mouens q̄ n̄ sit ē r p̄ eius
inh' gnalo r cor^{le} p̄ ꝫ ēā cō^{tas} gnōis r sic gnālis
r cor^{lis} n̄ sūt ētā s3 3 h' deinīo quid īporti s3 m^o
s3 p̄etuū r ī fōre ē ēā h^o sic ɔ^e gnā^{ti} ē ēā aliēā

ab ipis gnabilibz et ab ipo motore s3 motore et immo q
aut ipe motor sim in mot n sit hu ca in motore supra q
p se notu s3 q gnalr n sit hi ca pbat d q ipu sp
et ca ind gnois n3 utroq3 ipoz gnabilis p se supra
n3 omu s3 quod gnalr accepta eo aug etiam sp ex
natura sic se hz gnonis q sit cona et pecua q o
ho gnali et coz sit i scta et n sit d sit oi pse aut
omis ee con gnois sp sit insim et sit. ¶ Dic s
aliqs uar cas gnalis oret sit dd q ca dupr e q
dam n e ca ipius rei b sc qdam n in e ipo rei b
se n essiat n essicat ipam s3 essiat aliq aliud q sed dc
e aliuis rei q et motor illo q essiat p aut ha3 ca
in p dia essitua sicut mg dispo q essiua eg q
uo cas alic rei oret sit aut loquim de cas essi
us aut dispoits. si de essiuis plaiui e has sit
nam hi cas o3 tu talem simt q essiat abeis
tap nam si aliq ca p destue q seat ca in
apet ee n pos3 q illa ca aret illu esse h se
b sola forte cando aliud aut aire id et g cas o3
sit s3 si loqm de causis dispoius ho cas n o3
sit. ¶ Vlci p dic q uo cas aliud ptingat i ca
dd q h op e eplia distinctio p e que nat sca e
q catar sit dispo ac essiue t q d e aq3 cat
rem insc aliquid catu aliu q ca dno caret id.
¶ Hec aut distinctio e q catu alio sit p se ac p accns et h
tam in cas essiuis q dispoiuis sic tam in cas
qs o3 sit q in cas qs n o3 sit nam qdam ce
essiue p se qdam p accns q distan e de ipo i sit q
qdam sit insin s3 n iualitatem qdam n b3 gnaliter
ee n indecidatio s3 q hi dn insiui q s que ut ce
alic rei posito e infinitas aut loquim de cas essia
ipam rem et sic aut loquim de cas p se aut p ac
cns si de cas p se tt nllo m sit i sca n quan ad nuim
q2 i sin nuo n posit n qm ad decidatam q om
p se s q hi dic q decidat s3 si loqm de cas p accns
tunc tales et si n sit i scta s nuim sit ci i scta s
ciudatum eo q p accns ena indecidata in ptingat
s3 si loqm de cas n ecniatibz ipam rem s3 de cas cau
sanabz aliud q sed diuat rem catre ce i distinguend
e q aut loqm de cas p se aut p accns q2 si loqm
de cas p se tunc talis in sica n positu q2 oia
p se quid decidat notant s3 si loqm de cas p
accns se uam pho n e i ptinetens tales i scta
n qm ad nuim q2 si scdm eos s hut pcessisse filiu
ex i sini pribz illi tn pres n fuerint ca ipi filij
in se s3 fecerunt aliq aliud ut genuerint suos p
ol filios q sed dnum ee hi n i sint hi tales ce p se s3
p accns e s tento pho q ipi ptinent s se gnonis

causas p se o3 sit et sinitas et q l anu gnalr no
sit sit n scta. Jd omi tali accep n possit ho ce
p se n e aliq corni accepta suete pretuit. ¶ Deinde
cu dc iii g. ostedit q continentis gnabilia n e i mo
coz motor i mobilis omo n ip gnali d q n o3 pone
talem cam aliq motu pretuo ptinuo omi
tali d iii g q cuius sint multe qda pin i qud
unica pin de nuo ipoz mo monauit aut et semp
inica de nuo monarit semp corpalis a n si auto
v gnent et h quare i hi mo scipm sicut i molo
a d il sit id q mo3 v sit motu et talem aut sit q mo3
abeo q mo3 ab ipo motu cuius g omi e ia simt
q mo se ipa hit insc qdam pin mon i mouia
p se et sit diuia i p se mons et p se motu et sit
unica tali gnali et corpa s3 n in tn gt e s q
ptinuo omi parca et h ptinens ca e cor utrq3 cor
q e ca eius q d e ali uo no et e ca continue
conia unus corni et hu sup 3 ind pretuo supca
corporis i ipm sup celeste cor h quare supca cor e ca
q h quid gnali sit ca ind hus gnabilibz aut sit
ca alijs. ¶ Nos aut q alio gnabilia sit ca e q h
gnan sit ca ind et gnois alijs gnabilibz alic uo
gnanti sit ca ind et gnios alijs gnoibz q aut
b pim spr ptinue gno h gnanti sit ca
gnabilia et alic alio et sic i sinitu ca e supca
cor t ca e ind sempiternus perpetuus qui mot et
q supca cor e aliq e ho i tali et sup omi 3 sca
ptinens oi ca. ¶ Deinde cu dc liquido g.
ostedit q e dare aliq ind pretuu et ptinuu gnonu pr
ptes h ut dicebat ex pte et ind adu preualitem
motoris pimi d q liquido g pretuus e ind pretuo
est et moris pim addit aute nisi unu ete mons pm
est unus ete pretuu si n pta erit pta pretua ille
aut sit unu ete mons aut pta sta patebit
¶ Deinde cu dc unu aut. ostedit pm motorem
pretuu h ut dicebat esse ca unu ce q d s s q
dup p plat mensura ca i iii g dc g q unu pm mon
mg aut unica et scta mg q insini o3 extimare
eam i accidibz cas sup acci d e mg scta q e
ca et unu q unica si n cod in t eq bn salua
p salua i i po unu pm mons sic unica et scta
sic inscta melius e pone unu mons q unica et
unu q insita na q sit in na o3 pone aliq scta
et melius e pone sinitu q insitu et unu q unica
si ptingat i si acci id po unu q unica et e scta
q e scta sed aut q oi sit unu quid p pim de no
motore et pretuo mg sufficiens i cas mg suffi
cies pim sinil pta tali ponu pin ex q po unu

ete p̄m mons saluare possim͂ q̄ sit sufficiens ad
aliorum. Deinde cum dicit. Mg g. q̄ h ro assignat cām
dic p̄ mo̅ uidebatur = rethos. ro assignat aliam magis co
gruentem. d. magis g. e. exdi. q̄ nec̄ ē = aliq̄ unū
mons ppetuū 7 p̄mū. Ons sic ē. n. q̄ nec̄e ē. sp mō
= 7 = ꝯtinu͂ 7 n̄dimq̄ q̄ sp ē ꝯtinu͂ ē q̄ aūt n̄ sp ē.
n̄ ꝯtinu͂ ē ad ū si mot ē ꝯti 7 ē unu͂. q̄ mō ē ib uno
7 unu͂ q̄ mō. 7 unu͂ mō. Si n. q̄dam ad 7 ad mons
mō n̄ erit ꝯti et mō. h et ꝯseqnt 7 h̄us utz sac
= aliq̄ p̄m mons ī mō q̄ supp̄ ē unu͂ 7 ppetuū.
Illo aūt ut rōis hui h ꝯsiste q̄ mō celi ē sp 7
ꝯtinuū. ro ē unū 7 q̄ unū ē unū mō ē ab uno mo
ue. duis. n. mo̅es p se 7 ī mo̅. mō. n̄ possūt facē
unu͂ motū 7 ꝯtinu͂. h possūt facē mō ꝯtinue se h̄ntes
mō. g p̄mu celi q̄ ē uniuß 7 ppetuū indicat q̄ ē ali
re unu͂ mon̄ p̄m 7 ppetuū.

Et iterum considerans principia. p̄ q̄
p̄b on̄ p̄m mons = unu͂ 7 ppetuū. In p̄
ī uo dicebat ons cū = semp ī mō. 7 q̄
fecit mō in mō sp mo̅ sp̄ motu͂ jo ī h capto
utq̄ menti uideb q̄ ē aliq̄ ponē sp̄ = mō. d. g
fac q̄ p ꝯti. se ad dō. distingu de p̄ris mō. sc ex
eq̄ de mentō i. Proprietates aut in h. ō. g. q̄ ꝯ
sidans in ipso p̄m mons un possim͂ supp̄ ꝓbac
id ipso. p monte n̄ solū q̄ sit unū 7 ppetuū h n̄ p
sit omib ī mō. uidē n. q̄ maī. ē = quedā cor q̄
g q̄ alī quid mon̄ alī qd qescit 7 p q̄ m. sem
ē q̄m nz omū q̄ mon̄ sp supp̄ mon̄ nz omū qui
escūt qescit. s supp̄ nz a. q̄ quescūt sp̄ quescūt
nz alī que mon̄ sp mon̄. Sunt n. aliq̄ q̄ n̄dimq̄
sūt h̄ntia. pōm utbiq̄ 1. ad utq̄ uideb cuiß q̄ ē alī
quid moui 7 ē q̄ ē alī quid qescē demiant n.
de h̄ys sic = dō ea supp̄ q̄ uident ad sēm. q̄m un
ī omib 1. poēm mō ma. aūt uolū h ꝓbac. h
id utriq̄ duoz uolū demrare uideb ip̄m sit a
quid. sp ī mō. alī aūt q̄ sp mon̄. Illo dutiq̄
cū sup distinguebā de motu quē rep̄iat in cā
dicebat. sm = quiescē omī t omē moui 7 ī sm
= omī q̄ quescūt sp quescē t omī que mon̄ sp
moui. h u ē alē sp = ī mō. a. uo sp mō. a. aūt
aliq̄ quid moui alī qdē quescē. q̄ aūt alī qd
qescit alī aūt moueant nō h dubiū h h duo
q̄ alē sp sūt ī mō. alī sp mō. declando sūt
Illo aūt q̄ h cēd a. m. posset dici ī mot sp
cū 7 pōm mō ē ī mō. p̄m motor sp aūt mō
ē cā cē cor. Deinde cū d. Proprietates aut ex
eqū de mentō. ē q̄ d. f. h q̄ duo declandā p̄ m
sic. p. n. ondit q̄ dāc alq̄ simp 7 omī ī mō ut

motorem p. ho ꝓbat q̄ ē deuenire ad aliq̄. sp̄ mō
ut sic ē. cod l. At uero si aliquid. ē p. ea sic at. q̄ p
on̄ q̄ ē deuenē ad aliq̄. q̄ mon̄ ex se. ho mo̅ q̄n
dam q̄stionē cē hi mō. 7 dissoluit eam. ē ex dissolē
q̄stiois illi q̄rit ultra ē incitā uideb q̄ ē deuenire
ad aliq̄ p mons ī mō. oib. la. i. Haud aut opinio
ē. i. vii. n̄ sp̄ mon̄. d. g q̄ p̄ce. ī h. s. q̄stio
7 ppō q̄ omē q̄ mō nec̄e ē ab aliquo moui 7 h ab
quo mg nec̄e ē = in mō. aūt = q̄ mō 7 q̄ mōē
aut mō a se ipso a. ab alio. q̄ ug̃ n̄ ē ab necē
infinitū deueni g ad h. q̄m ē accipē q̄ coz q̄
mon̄ ē accipē. ad p̄m q̄ mō quid supp̄ a se ipso
7 ip̄m se ip̄m se ip̄ moz ulā 7 deuenim ad ad
q̄ ē omī ī mō. 1. om ī mō t. n. ī mō q̄ ip̄m se
ip̄m mons ē in mō. oī 1. ab omī a. q̄ ē mō
ab. h a se ipso q̄ aūt sic dāē a. mō. se ipā p q̄
uide = ma. nitā q̄ mono se ipā ū anitoz 7 p
1. anilui anitā n. que sūt a ip̄is se ip̄ mono
Deinde cū d. Haud aut opinio moz q̄ndam q̄st
ionē cē pdicta se ip̄ mon̄ 7 soluit eam ex eau
solutō inuestigā p̄ uītas p̄m. ītā. uideb q̄
ē dare aliq̄ mons oīo ī mō. d. g. s. q̄ p ppon
h q̄stionē so soluit eam. i. Haud aut opinio. h aūt q̄
illa eadē ē q̄ supl tangebā uideb q̄ ī maior in
posito = mō. u. nouū ī in aiali ī mīori h uide
ꝯti. io ac q̄ sūt s. anili 7 mon̄ ex se. q̄ obtulō
re opionē 1. fecerūt nos dubi ne for. ꝯ mot
h u. nouū cū omī p n̄ sic 7 h p id. q̄ uidem
h̄us 1. ī h̄ys anilibz ꝯtingē h uideb q̄ īcipiat
moui cū ptto in mouens. p tali. n. cū p sūt
omib ī mō. tēth. alē mon̄ sic ut. d. aūt sic
ut. q̄ scdm ip̄m n̄ ī ē. si ut = Deinde cū d.
Hoc aut ex. soluit q̄stionē ꝓpositam cū dicto
dicit talē sint d. g q̄ oz h ac. q̄m aliq̄ quid
mon̄ se ip̄. s unā mot uos ū 7 oz accipē q̄
p h motū n̄ ppe 1. q̄ n̄ ponē mō ca ē g. h.
anilibz insūt aly mot. n̄ 1. nalē. s quos n̄ mō
p se ip̄ ū aucmentū 7 decrēmtū 7 respr̄ quibz mo
motu mō. at unq̄q̄ qescens a motu lō. aūt n.
n̄ motu lō mō ab motu 7 cū mō ut mouibz
h mō mō a se ipso n ip̄m ac ē ex se ē horū mo
tuū. Sz ē horū motuū ē cā aut celū q̄ alterat
at 7 mitacor q̄ insūt ucello nāt 7 alimentū 7
alē p que alterat at aqbz alterā 7 motū n̄ ē cā
sumūt origienē mō lō q̄ quibz at se ip̄ moz dū
n. coqē alimentū ꝯmutō a. ū. digerendo aūt 1. di
gesto alimento 7 qescēte mō. illo q̄ sit ex fumi su
gen ex mō. illo surgit anili 7 mon̄ se ip̄ ꝯti

pri[m]o p[ri]mi mot[us] sit ex an[ima]li [et] sit ex nouu ab an[im]a
li nam h[ec] p[ro]p[ri]o p[ri]m[um] t[er]minus alterans. et u[trum] ip[s][u]m ali
[illegible] [N]ō aute q[uod] sit mo[tus] [illegible] n[unquam] incep
aliq[ui]s m[otu]s nouus n[isi] p[ro]p[ter] p[ri]m[u]m ad aliud p[ri]mo[rum] [illegible]
in a[n]i[ma]li n[on] incep[it] m[otu]s nouus n[isi] aliq[ui]s m[otu]s p[re]cedat
u[e]l sic at sing[u]l[ari]s dormiad[ur] hu[ius] motu p[re]cessit mot[us]
q[ui] fuit d[e] digeb[ati]o[n]e ali[m]e[n]ti s[ed] u[e]l at uigilans p[re]cessit
ad aq[ua]m frigidam. h[ic] m[otu]s p[re]cessit m[otu]s calefactio[n]is
in cor[por]e [illegible] aut app[et]it[us] frigid[i] n[unquam] [illegible] aliq[ui]s mot[us]
lo[ca]l[is] q[ui]a t mo[tus] se ip[su]m n[on] illu[m] m[otu]s p[re]cedit. a[n]i[m]a[lis] mot[us] n[on]
u[e]l aute noc[t]e sic at [illegible] p[er] app[et]it[um] [illegible] passi[on]es
i[n]surgentes ex mo[tibus] [naturali]b[us] n[on] e[st] p[ri]m[us] [illegible] n[on]
n[on] sp[ecialit]er ad p[ri]n[cipium] [illegible] u[e]l at mot[us] n[on] at
ad uolend[um] suffic[it] [et] tales m[otu]s [illegible] [illegible] p[re]cede
m[otu]s quib[us] at se moz [D]u[bitatur] [illegible] an[ima]li[bu]s mo
an[ima]t se ip[s]a. [illegible] q[uod] a[ni]m[a]l q[ui] mo[tus] [et] mo[tus] a p[ri]n[cipi]o ex
t[ri]nseco [illegible] q[uia] h[ic] p[ri]m[u]m extrinsecu[m] [et] est [con]sequens [illegible]
passio [et] sic m[otu]s motu[s] n[atura]l[is] g[ra]uia [et] leuia [et] n[on] est
[con]sequens [illegible] u[nu]m passio [illegible] q[uia] g[e]n[er]ans h[oc] p[ri]m[u]m ex
t[ri]nsecu[m] [con]fert u[nu]m g[e]n[er]i [illegible] q[ui]ndam u[nu]m [et] q[ui]ndam
form[a]m [illegible] mou[er]i deorsum. [illegible] impellens g[ra]ue [illegible]
[illegible] u[nu]m [con]fert eis [illegible] [illegible] sic moueam[ur]. [illegible]
lu[m] moz [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] m[otu]s q[uia] m[otu]s
ex se [illegible] [illegible] q[uia] a p[ri]n[cipi]o intrinseco m[otu]s [illegible] age
nerante [illegible] q[uia] [illegible] a p[ri]n[cipi]o extrinseco [illegible]
a p[ri]n[cipi]o [con]ferente u[nu]m passio [illegible] m[otu]s [illegible] ab impellen
[te]. simp[licite]r [illegible] q[uia] a p[ri]n[cipi]o extrinseco [et] n[on] [con]fere[n]te [illegible]
passio mot[us] [illegible] ex se [illegible] a p[ri]n[cipi]o i[n]trinseco [illegible]
mou[er]i an[ima]li[bus] [con]cedit [illegible] moui ex se [illegible]
[illegible] q[uia] [illegible] sufficit ad h[oc] q[uod] aliq[ui]d moueat[ur] ex se q[uod]
h[ab]eat p[ri]n[cipiu]m mot[us] intrinsecu[m] [illegible] mo[ue]at se ip[su]m [illegible]
[illegible] ad [illegible] at moue[re] se ip[su]m q[uia] [illegible] m[otu]s
n[on] sic [illegible] m[otu]s [illegible] ex se q[uod] [illegible] agente [illegible] in
[illegible] moc[illegible] q[uia] m[otu]s agente [illegible]
p[ri]m[u]m [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] n[on] g[ra]ue
[illegible] mo[tus] [illegible] [illegible] h[ic] [illegible]
q[uod] g[e]n[er]ans mo[tus] n[on] [illegible] g[ra]ue m[otu]s [illegible]
s[ed] sola [illegible] ut p[er] [illegible] mouea[tur] passiue. g[ra]ue [illegible]
form[a]m suam suffic[ienter] [illegible] [illegible] ut deorsu[m]
[illegible] [illegible] deorsu[m] se ip[su]m n[on] moz [illegible]
[illegible] q[uia] q[uod] [illegible] actu g[ra]ue n[on] est [illegible] [illegible] sic deoz
sit s[ed] sola [illegible] ut mo[tus] motu an[ima]li n[on] suf
ficien[illegible] ad unam d[ifferentia]m [illegible] s[ed] ip[su]m [illegible] se ip[su]m
[illegible] q[uod] n[on] poss[illegible] n[on] se ip[su]m mouet [V]lt[eri]us
[illegible] q[uod] m[agis] m[otu]s ex se celu[m] q[uam] at [illegible] q[uod] si [illegible]
m[agis] m[otu]s ex se at q[uam] celu[m] simil[ite]r [illegible] m[agis] m[otu]s ex se
celu[m] q[uam] an[ima]l [illegible] [illegible] moui ex se q[uod] n[on] m[otu]s ab a[li]o
[illegible] an[ima]l m[otu]s q[ui]dam [illegible] ab a[li]o q[uam] celu[m] simp[licite]r

[illegible] m[otu]s q[uod] id. [illegible] si cor[pus] m[agis] an[ima]t corp[or]e [illegible]
motore [illegible] [illegible] alterat[ur]. an[ima]l [et] [illegible] [illegible] q[uod]
e[st] [illegible] motus m[otu]s h[abe]t alic[ui] [illegible] q[uod] [illegible] m[otu]s q[uod] in
[illegible] an[ima]l celi [illegible] celi nam an[ima]l in an[ima]lib[us] h[abe]t aliam
[illegible] [illegible] [illegible] q[uod] cor[pus] n[on] [illegible] aliud [illegible]
an[ima]l [et] [illegible] in an[ima]li resultat unu[m] [illegible] ex [illegible] m[otu]s [illegible]
[et] celi [illegible] n[on] celesti solu[m] h[abe]t aliam [illegible] [illegible] h[abe]t ad
[illegible] h[abe]t ad [illegible] ex mo[tore] [et] celi [illegible] n[on] sit unu[m] [illegible] ut p[ate]t
[illegible] [illegible] [illegible] motu celi ad motu[m]
an[ima]l m[otu]s h[abe]t ab aliquo q[uam] m[otu]s celi. simil[ite]r [illegible] ab [illegible] m[otu]s
an[ima]t m[agis] [illegible] ab aliquo q[uia] [illegible] m[otu]s [illegible] [con]tinens [illegible]
[illegible] n[on] m[otu]s simil[ite]r [et] m[otu]s n[on] quo se ip[su]m moz sic
[illegible] ab a[li]o q[uam] m[otu]s celi q[uia] n[on] [illegible] extrinsec[illegible] ad h[oc] q[uod] celu[m]
moueat[ur] [illegible] ad h[oc] q[uod] a[nima]l moueat[ur] [illegible] q[uia] [illegible]
q[uod] [illegible] motu[m] quo at moz se ip[su]m [illegible] [illegible] n[on] p[er] o[mn]e motu[m]
[illegible] q[uia] p[ri]m[u]m p[ri]m[u]m at m[otu]s m[otu]s [illegible] cu[m] m[otu]s quo at se ip[su]m
moz [illegible] motu[m] n[atur]alem. [illegible] a p[ri]n[cipi]o intrinseco [D]e
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex h[oc] q[uod] [illegible] p[ri]m[u]m mou[er]i ex
eo q[uod] m[otu]s motu [illegible] = [illegible] [illegible] [A]d e
[illegible] q[uod] si aliq[ui]d n[on] m[otu]s semp[er] simp[licite]r [illegible] q[uia] m[otu]s
a[nima]l m[otu]s [illegible] q[uia] m[otu]s [illegible] [illegible] [illegible] an[ima]li n[on] [illegible]
mou[er]i nam cu[m] moueant[ur] ab a[er]e [con]tin[ent]e [et] a celo q[uia] tal[ia]
sint semp[er] m[otu]s n[on] [illegible] [illegible] ad at p[ate]t q[uod] tal[ia] n[on] solu[m]
[illegible] [illegible] motu[m] [illegible] quiete [illegible] solu[m] [illegible] unu[m]
[illegible] m[otu]s [illegible] [illegible] ymagi[illegible] [illegible] q[uia] celu[m] [illegible] h[abe]t
aspectu[m] ad at [illegible] aer [illegible] [illegible] ad at surgit [illegible]
[illegible] passio[n]es. ex quib[us] o[mn]i[a] h[abe]t [illegible] appetit[us] nam [illegible]
h[abe]t appetit[um] aliq[ui]d appetitu quiesce[re]. [illegible] moui ad unam [illegible]
[illegible] ad aliam [illegible] q[uia] n[on] [illegible] [illegible] motu[m] n[on] [illegible] m[otu]s [illegible] motu
[illegible] n[on] [illegible] mou[er]i q[uia] mo[tor]. meus ut an[ima]l m[otu]s m[otu]s [illegible]
a[gen]s q[uia] si ab aliq[uo] motore [illegible] m[otu]s [con]tinue [illegible] m[otu]s [illegible]
[illegible] n[on] [illegible] pa[tien]s. [illegible] [illegible] q[uia] [illegible] q[uod] ex h[oc] [illegible] [illegible] q[uod]
motu[m] [con]tinu[illegible] n[on] [illegible] n[on] a m[otu]s [illegible] n[on] pa[tien]s. [illegible] ex h[oc]
q[uod] [illegible] o[mn]e m[otu]s [illegible] mou[er]i m[otu]s [con]tinue n[on] m[otu]s [illegible]
n[on] pa[tien]s. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] possibilem [illegible]
[illegible] [illegible] si n[e]c[essari]o e[st] n[on] e[st] aute [illegible] q[uod] unu[m]
q[uod] q[uia] si an[ima]l[ia] mou[er]i [illegible] q[uod] [illegible] mou[er]i a[nima]l ip[s]u[m]
[illegible] nam [illegible] e[st] mou[en]s aliud extrinsecu[m] [illegible] mou[en]s
[illegible] q[uod] m[otu]s [illegible] mou[en]s motu[m] [illegible] mutans at q[uod] [illegible]
[illegible] mouentiu[m] se ip[su]m ad unu[m] [illegible] ad unu[m] [illegible] m[otu]s
[illegible] q[uod] se n[on] moz [illegible] at [illegible] ad mou[en]s motu[m]
extrinsecu[m] ab an[ima]li [illegible] q[uod] at m[otu]s [illegible] unu[m] motu[m]
[illegible] aute [illegible] q[uod] in h[oc] an[ima]lib[us] p[ri]m[u]m mou[en]s q[uod] [illegible] m[otu]s
p[ri]m[u]m at [illegible] m[otu]s pa[tien]s nam cor mutans [illegible] loc[illegible]
q[uia] [illegible] mou[en]s [illegible] ip[s]a an[ima]l existens [illegible] m[otu]s cor[pus] [illegible]
se moz se ip[su]m pa[tien]s [illegible] sit ex quib[us] [illegible] [illegible]
q[uod] aliud [illegible] mouentiu[m] m[otu]s pa[tien]s impossi[bi]le
[illegible] talem m[otu]s moue[re] motu[m] [con]tinuu[m] [N]ō aute

has duas causas propter quas consequenter dicit non contingit movere se-
ipsum in unam causam coarctat una non obstante. per secundam
dicit movere movens non movet seipsum quia motus accidit ex-
trinseco. Secundo utramque habet quia si dicit motum ulterius accidit motor
seipsum misit motum totum seipsum ex se. animal movetur per accidens
si tamen dicit sic movetur seipsum motum accidentaliter quia multum motum
animalis motoribus dicit non moventur per accidens non continuo movens
motum dicit continuum. ¶ Notandum quod cum dicit quod motor
[illegible] movere a motore in motu per se [illegible] motum de
motu illo quo quidem movetur ex se sicut oportet [illegible] a motore per se
[illegible] numquam in aliquo motu continuatur non motum illud
sicut in motu per se [illegible] quia si [illegible] quidam
[illegible] aliquid motum in motu continuo [illegible] oportet primum mo-
vens immobile et non movens secundum accidens. Sed sicut diximus
si [illegible] sunt dicit esse motum in motu ut in stabili
[illegible] non fuit [illegible] quia [illegible] oportet motum sempiternum
et continuum quia sicut est [illegible] primo manens in se ipso
et in eodem statu. primum non manente in eodem statu. [illegible]
est quod [illegible] est ad primum ut [illegible] quod immediate movetur ab ipso ma-
neat [illegible] primum. [illegible] eiusdem motus. ¶ Dubitatur
non est autem de remota [illegible] potentia [illegible]
[illegible] non quia dicit movetur ab aliquo continue extrinseco
ideo non continuatur motus eius ex quo videtur quod orbes ce-
lestes inferiores non [illegible] moveantur quia moventur ab
orbibus superioribus continue. Solvit hanc dubitationem quia
non est [illegible] orbibus nam animal sic movetur
ab extrinseco [illegible] que est motus eius motus per accidens per
se. Sed orbes inferiores sic movent per accidens a superio-
ribus quia motores [illegible] inferiorum orbium non moventur per
accidens per se sed solum [illegible] aliud ut [illegible] sunt
motores. ideo dicit quod non est motus per accidens a se ipso per se
et motus per accidens ab alio [illegible] ab alio [illegible]
et motus per accidens [illegible] in quibusdam principiis mobilibus
et quibusdam mobilibus de [illegible] primum [illegible] sunt in celo ut
[illegible] superiores [illegible] partes motus et solum partes mobiles
corporum [illegible] per accidens [illegible] sed [illegible] ut
mo[illegible] in [illegible] solum corporibus et solum animalium cor-
ruptibilium motoribus. ¶ Dubitatur [illegible] ut motores sperarum celestium
sint [illegible] mobiles [illegible] quod motus per se [illegible] per se ut per accidens
per accidens [illegible] mobiles per se
[illegible] ut omnes anime sint immobiles per se anime tamen corruptibilium
animalium [illegible] sunt immobiles per se tamen sint mobiles per accidens per
se et alie non [illegible] per accidens per se aliqui [illegible] illorum mo-
torum [illegible] motores sperarum inferiorum [illegible] mobilibus mo-
[illegible] moveri per accidens [illegible] ut [illegible] sperarum
[illegible] ut intelligere diversitates illorum motorum videlicet
ut appareat quo modo per se dicitur a motu per accidens et quo
modo per accidens per se a motu per accidens [illegible]

quod continuum in loco continuum a loco et [illegible] secundum continetur
loco [illegible] a loco et [illegible] celum continetur a loco quod non continetur in loco
continetur a b [illegible] per se [illegible] quod in eo quod est loco se con-
mensurat et continetur ab ipso secundum non a loco continetur
[illegible] continetur non per se. Sed per accidens [illegible] per accidens est per se non
[illegible] ut [illegible] est non habet quod contineatur a loco [illegible]
[illegible] per quantitatem [illegible] continetur
[illegible] a loco est tamen [illegible] in loco. per accidens [illegible] per accidens
est in loco per se quia [illegible] continetur per celum continetur a
loco non per se non per accidens per se. Sed per accidens [illegible] alius ut dicamus
celum continetur a loco quia centrum eius a loco continetur non sic.
continetur a loco celum ut [illegible] quod est in [illegible] quia [illegible] celum non con-
tinetur a loco sed solum aliquid eius ut centrum [illegible]
continetur a loco [illegible] ei per accidens ut per quantitatem [illegible] non dicitur
est de continuo loco [illegible] moveri in loco. nam cor-
pus motum in loco per se anime [illegible] animalium corporalium movetur in loco non
per se sed per accidens. Sed tamen [illegible] per accidens est per se cum [illegible] anime sint
forme corporum mobilium corporibus moventur [illegible] anime [illegible] animalibus
moveri per accidens ut motu corporum [illegible] tamen per accidens est per se
et [illegible] quia ipse anime moventur motibus corporalibus [illegible]
quia [illegible] non possit anima movere corpus non movetur [illegible] quod est motum
corporis motum corpus per se motum [illegible] per accidens sed anime celorum sicut
motores celorum non moventur per se quia non sunt corporis non moventur per ac-
cidens per se quia non sunt [illegible] forme corporis motus in celo non movetur
motore [illegible] per accidens per se [illegible] quia non motum motore eius per se
eo quod celum moveatur non est motum [illegible] quia motor celi non est [illegible]
forma non [illegible] celo sicut [illegible] motu celi per se non motum
[illegible] per accidens sic motor celi movetur per accidens et solum [illegible]
alius ut quia corpus ab eo motum per accidens motum [illegible] motum [illegible]
moveri dicatur per accidens [illegible] per accidens large [illegible] non
[illegible] dicitur per accidens cum orbes inferiores habeant duos
motus. ut patet in modicum ex parte astrorum. [illegible] unus
est [illegible] ut iste quo movetur ab oriente in occidentem super polos zo-
diaci alius autem non [illegible] ut ille quo raptu superioris celi
movetur ab oriente in occidentem super polos mundi motum [illegible]
non est eius [illegible] large [illegible] per accidens [illegible] leve
est [illegible] quo moventur motores inferiorum orbium nam sicut
terra est aliquid celi quia est centrum eius sic spera [illegible] est
aliquid sui motoris quia est [illegible] ipsius motus ipsius quia sicut
celum continetur a loco per accidens non per se sed [illegible] aliud ut [illegible]
terre que est aliquid eius sic motus [illegible] inferiorem
orbem motum per accidens non secundum se sed solum [illegible] aliud ut
[illegible] orbis qui est aliquid eius [illegible] motus ipsius ut dicitur in
[illegible] sic anime [illegible] moveri per accidens quia spera [illegible]
[illegible] per accidens. ex hoc autem apparet quod si motum ex se movetur ab
alio extrinseco [illegible] non oportet motum eius discontinuari [illegible] sic
moveatur ab alio quod contingat motorem [illegible] eius moveri per
accidens per se et alio quia ut patet hic non [illegible] in animalibus celo-

b[illegible] nisi sic in animalibus ... duce ... in animali ... non est perpetuus ... dicebatur super ... nam sic movetur ... ex ... quo modo movetur ... non ... [illegible] ... celo ... non ... motus ... [illegible]

Et autem ad hoc dubitandum ... celo ... celo non movent se ipsos ... perpetui motus ... non autem perpetuales ... animalium ... patebit.

Deinde ... aliquis ... semper ... motus ... perpetuus ... epilogat ... [illegible]

[illegible]

md pm̄ et qz ipm p m mons ipm pm motu d. un̄ ī cōm
ē neccm qd ē unu͡m et eiusd' = mot cōm et ipm. ¶ No aut
q pmisse sp sut pn̄ ei q cōcluī et si n̄ sut pn̄ eēnda
saltem sut pn̄ inuendi. Inuestigate ḡ aut sic dicē
mot. cōm et ipm ē qdam pn̄ inuendi et inuestigandi
de his q cōpetit motui p̄ q̄ ex h̄ pbabit mptua ēe cōīta
¶ No aut q si ds md dz = cōa et pm neccm ē q sicut ille
q̄ mme moz mo pm et qz sb phm moz pm n̄ moz
ime n̄ unum et eiusd' mo neccē ē unū et eiusd' mo cō
cōm et ipm. ¶ Deīn ē d' ēbz ex taulbz cōequl'. de motū
cē q. d. f. qz p̄ m on cngeu lo = pm. sō pbat ipm = cōm
i. q aut loca mo adeu aut p̄ pus sed q pm qm ad p̄
sens spectat qd' didi p̄ aliterace | cōmi | tempe | dig
nitate siu pfc̄e n̄ ē aut id = pm aliterace et cōm nam
cōia p̄ ē aquo n̄ cōuit cōm sb cōtru pparē ime ad
suo effectus cōuit cōm nam poi aa pla et īme poi
eē effectus et eō. omis ḡ ea aliterac pcedit suu effectū
n̄ eēo pced' ipm cōm quo aut dicno. ab inuice aliqm
poz n̄ hz dubi. d. ḡ. f. qz p̄ pbat motu locale = p
ore alys mo aliter. sō pbat ipm = pore alys mot
pori. i. amp ī cōsitulbz ē pm d. f. qz p̄ pbat mo
lole pcede alios mo alit lo demo f opiom p̄a
sō pbat h lo deos f opiom alit i. amp aut d m
In p pte mand' tale rōm n̄ sut n̄ ēs mo f mag
tu alio ulocā hui f alteao pce motu f magtu
loca aut mu pced' alterom ḡ loca mu pced' omis
mo ab. Inhē aut roc sic pce qz p̄ pbat q alterao
pce augmentu sō o' q loca mu pce alteom ex qbz seq
ms lo = pozem alys mo. sa. i. ac u̇ si altin
o' ḡ q the ex mu mo a o' qd' f augme aliq a f pass
om v f qlitate a' qdam f locū q uocam lo mutao
hc. f mo. f loca necc ē = pmu mpo ē n. augmentu
alteone n̄ ex tnce. augmentu n. sn q augmēat ē qdam
tang sit e idz distite trui n. di alimna c addi. lo
eū q mē et distite. fem aū necē ē site (sit) addi neccē
ē ḡ altetoi v paltom itrui mutac q necē ē alt
eatom pcede alimentu ¶ No q agns fac p̄o actu e
et qz passiue tale ē mpo qle ē agns ī actu possu mpn
passionis et idu ē p̄o tc ē dusite agns. In fine u' et
qn iam fem ē actu tc ē site qle alimentu addicit
mbro qz cōusa ī mbrm augmentat. ipmo in pn dusi
mite infine u' qn iam fem ē mbrm et cōuisit ipm
ē site et q h' no pt fi' sn alteatoē oz alteom pcede
augmentum ¶ Du. f. d. qz u' h q augmentu dcato p
cedit alteom. qz mo ē ui in forma et recip' spem a
for sic ḡ se hz for ad forma sic se hz mo ad motu
sz qntitas que acquirit p aug ē por qntitas acq sita
p alteom qz f themistiu u' recitat cōm. xy meth ē
sic tangit ē p figam et p tangtm qongts sic pm
actus q ad hec sbo ē qntitas et p qntitas qualitas ḡ dz
qntitas alteatom pcede. ¶ D' q alimentu d' pt s. lar
ge et pe large n' sumptu augmentu fit p solam ire
fectiom absq additione alis si h f phm p degnone
cap de augmento n̄ solu d' augmentu sz solu ma. et mi
ē i gnans. Alius h augmentu ē q p actus qz pse
est tantum ē mo ad qualitatem u' ē i rēre suo ex cōia
aut q pae ē i augmentu pse ḡ et p se augmentu ē p cōtra
qnta addicam cū nung ḡ sit augmentu pse n̄ occurit l mo
lo q alimentu alteo et cōuertat in mbru mo ḡ augmenta
pse sumptus n̄ ē i. sump u' alij mod qz mg medu
ab q̄ eē. dato ḡ q simp qntitas pcedat qualitatem
n̄ oz q simp augmentu alteom tn̄ qz ē i simp cū siu
pse tn̄ ī q sit ex cōia. Cū sui large teras ḡ phibz
mo an porem fozm forte dēc por d. sz si un' sit pse
et aliud ex cōia un simp vn simp et ali n̄ simp
p ē eē q no sic ē simp diq alio augmentu pce
¶ Deīn cū d'. ac u' si alterabi o' quo mo lo pce
alteom d. ac uo si alteabi aliq indigeb = altans et
agns q faut ex p̄o tc actu tc uo ex p̄o cū actu
altm in ē ul q mons simp n̄ dez. sz altm quid ē altu
qd n̄ ē. ē n. q altat pus et pmq altm aut longi
h aut sic loca mu n̄ ē = si ḡ altm n̄ altat et pceat al
tat peris i loca mu q facet agns et pmqutu q pus
cat remotu lo. ḡ mu pce alteom et pz seqns augm
tu ē pm mo. addit aut q sic ḡ necē. ē. sz = motu
necē ē sz = lo mutatom sic d' ē p et etas a' quod
postio p uo ica sic sump oz sz = mutatom tn cōmq
mu pmam. ¶ No aut q qz pstiora n̄ posit = sn
p. si res aut gnls oz sz = pm motu ut lo et n̄ q cōp
motu lo sz pm et eculaem. ¶ Du. f. d. un̄ mo lo
pcedat alteom ī aut n̄ posit si alteo. sn mo. lo ¶ D'
opiom fuisse phi et cōm oris ē ntiam stam separatam
sic matiam posse in mo alteae ut in mo moue
motu ad form qz mo alteatios ē mo uitiabilit et
coru qz n̄ mont semp eod motu. Inatuate sim
mito forca ipē ds tamq motores in mo les sz mont
et eod motu alteao ḡ quelz inme n̄ fit amore ī mo
ut ab matim t adeo sz amore mti ut deoz p ḡ alte
ras ē pmu cor sz pm altans n̄ altea sic n̄ pmu mo
localit p se lo moū et si n̄ altat mito forcius non
auom q si pm altans ē mons motu et n̄ alteao n̄
augmentat cum n̄ sint n̄ ēs mo oz ipm moui motu
lou mo ḡ lo qz ē mot altans por ē motu alteonis
et ea cius fuit ḡ h opio phi q mores in mo altae
h infiora me colo et qz sic infugi et calefa altu sit re
morora altn pmquus et sucte h alui ac aliu alliq

172

ad alterabile. ideo calidum addit inferiora et que licet non sit sine
motu locali oportet motum localem precedere alios motus. verum est autem opinio
philosophi quod ad minimum ordinem quem videmus. Si aliquis dicat deum potuisse istum
ordinem facere non posse nisi quod sine motu locali. Responsio dicendum est non
possibile veram alterationem facere. ista est opinio eius. patet quod opinio
in ordinem quem videmus alii motus absque motu locali fieri non possunt.

Deinde cum dicit amplius autem probat motum localem esse priorem
aliis secundum opinionem aliorum et locutus est de motu ut alii loquebantur.
dicit quod amplius autem omnium passionum principium est raritas et densitas.
et grave et leve molle et durum et calidum et frigidum
et densitas et raritates quedam videntur esse. omnes enim antiqui
philosophi per congregationem et segregationem. sive per rarefactionem et condensationem
salvabant omnem generationem et corruptionem. motum naturalem
sed antiqui philosophi densitas et raritas non sunt nisi congregatio et
disgregatio. per quas generationem et corruptionem dicunt salvari et aliorum ut per
eos congregans hiis ex quibus generabatur aliquid erat in generando
disgregans. Verbi gratia si segregatio illa esset fortis
et densa generabatur ignis calidum leve et molle si autem congregatio
illa esset debilis et rara generabatur durum et frigidum
et grave. omnes enim communes salvabant per congregationem et
segregationem. Sed quia congregatio et segregatio necessario sunt motus
localis. non secundum localem potest alterationem fieri et potest augmentum sed per
quod magis est quod augmentatur et magis patiatur decrementum et per

locum. Nota autem sic ponendum augmentum secundum philosophum per alios
locis et in motu locali. antiqui ponebant auctores eo quod cum ista
causa sit mittit poros vacuos quod sunt motu locali sicut nos ponimus
sic et alterationem salvabant per motum localem ut per congregationem
et segregationem corporum et cetera et congregationem et segregationem
ad modum formarum quod autem per philosophum motus localis sit prior diversorum

eo et alterationis et illorum et non habet dictum. Deinde cum
dicit amplius adhuc omnis motus localis precedit alios motus
priores aliis. In parte ista ostendit motum localem precedere alios motus
et alios motus priores et quod dicit prius quod prius distinguit quedam
motus priores. probat motum localem precedere alios motus per eos
illos modos. Quoniam autem motum dicit quod amplius ut prime
consideranda est natura quod locata mutari prius sunt prius est quod habet et
alios dicit modum sic et in motu prius utrumque dicitur multipliciter dicitur
vero prius uno modo secundum naturam ut quando non existente non erunt alia et
sine reliquis potest esse et dicitur alia prius quod est prius per substantiam et aliud
per rationem et dignitate et alio quod est prius tempore. Nota autem quod
quarum spectat ad primis ut supra dicebatur predicta quartum. Et
ostendit sic motum localem esse priorem. talis motus est ut conveniunt
dicit motum localem precedere alios motus. videlicet secundum naturam
sicut et per rationem et substantiam. Deinde cum dicit quare
quoniam motum dicit motus localis esse priorem aliis ex hiis motibus
est quod ita facit quod prius omnes quod est prior consequenter. scilicet quod est prior
tempore. est quod est prior substantia et perfectione. sed id ad hoc tempore
est. sed in uno dicit ergo. quare quoniam quod necesse est motum semper

continuum vel perpetuum esse utroque modo continuum vel perpetue dicitur autem qui
continuus vel quod continuum motus autem continuus indeficiens dicitur prius et
quod sit aliquis motus indeficiens et quod continue se habeat prius motus
quod nunquam sit dare horam in qua non sit motus cum materia indiget
sit motus qui est continuus continuum vel perpetuum quod continuum motus continuus sed
secundum naturam accipitur dicitur vel accipere deberent sive est possibile possibile autem est
motum alium continuum demonstrabitur licet ad possibilis non autem suppositio
et hunc nullam continuum non est possibile aliud quod localis sed alius localis mutationem
necesse est continuum et primum secundum naturam quod nec una necessario et
nec augmentatio nec alteratio quod sit nec etiam fieri non oportet corrumpi
sed quod fieri hoc autem movent nec unum autem continuum esse non sit
sed quod fieri. Nota ultra ille primus motus localis continuus quod motus primum movens
autem quod est sit prius secundum naturam quod non existente non sunt alii alii
autem non existentibus non ideo ille potest. quod non existentibus aliis motibus
non ideo potest motus localis motum autem localis non existente nec unus vel unus
aliorum motuum potest esse motum localem esse priorem aliis priorem
consequentiam. Nota autem quod est motus primus terminus sive dicit
aliis motibus alii autem motus motui. eo motus localis dicit prius
et est non indiget aliis sed ex sit ergo sicut alii motus est motus
localis sed non continuus sit ergo sicut alii motus et si non est motus localis
non erunt alii. alii autem non existentibus non ideo ille potest. Nota
et quod dicitur et continua est perpetui motui ponitur motus aliquis
continuum quod prius motus aliquis consequenter. unde et infra probabitur quod talis
continuum videlicet quod motus primus motus necesse est ergo talis motus primum
talis et consequentia et non indiget aliis sed est quod sit consequenter huius
philosophi eo deservit huic rationi quod motus localis est prior per consequentiam
aliis motibus. Dicit. scilicet quod quod vero motus localis non est prior
per consequentiam. nam cum ex motu celi super centrum alteratio in
hiis inferiora. sic est motus celi est alteratio ergo non est motus alius
prior consequentia dicit quod ipse motus non indiget aliis motibus sed est
dicit. ipse ipse localis eo existente non oportet quod sint alii motus per se. ergo motus
localis est prior aliis. sed hec prioritas perfectionis impediatur. Deinde
cum dicit adhuc tempore. dicit motum localem esse priorem aliis tempore.
sed adhuc localis mutationem continuum esse priorem tempore. quod ipse mutationem
est solum movet sed hunc motum sicut ergo motus perpetuus est prior tempore
motu. quod non est perpetuus motus localis qui est perpetuus precedit alios tempore.

Deinde cum dicit. Sed in uno quidem dicit motus localis esse priorem
aliis secundum rationem. ergo quod vel sic sicut quod vel rationes adducuntur
ad probandum. sic. quoniam igitur generationem est in omnibus. vel in uno.
alia omnia. et in ipsa hoc in quo est in maxime autem ut dicit ergo
quod in uno secundum aliud habitum generationem in mundo et corrumpitur gratia localis
localis motus necesse est prius et tamen dicit aliorum motuum. nam post ipsum
secundum primum alteratio et augmentum sed localis motus prior. simul vero
prior. ideo secundum necesse quod necesse est alterationem motum prius per localem motum
rationem quod est causa generans hiis que fiunt vero celum quod non est factum
nec generatur. sed sic ideo habet. generans vero est quod generat quando
generatione vero. prius motum in eodem. sed generatum vero ipse hoc oportet esse fieri et
generans prius quod motus localis. ergo hoc sit semper in quolibet uno et eodem quod

sunt simul tamen non est i. non necesse est alterum moveri prius quam sit
ex hiis que fiunt ubi est ens prius non secundum quod si suppositum est secun-
dum et ipso alterum prius motum localiter simpliciter ergo motus localis prior aliis.

Nota

¶ Notandum autem quod motus generationis et corruptionis per rationem sunt poste-
riora tempore simpliciter tamen videtur tamen in universo sunt priora unde non
actum secundum et per rationem = priorem. posito in eodem tamen generationis et corruptionis
per rationem sunt priora ut probatum est in .ix. metaphysice. posito potest ac-
tum generationis non unum et id prius est in potentia quam in actu simpliciter tamen
actus prior potentia nam si esset = nt in potentia et non precederet ex
aliquo actu quod est in potentia faceret actu tale. illa etiam sic pro-
cederet in infinitum quod cum motus localis in eodem generationis et corruptionis sit posterior
aliis quia generale prius generatur postea alteratur ut augetur ultimo
et movetur localiter simpliciter autem sic prior quia quidam motus localis
ut celum qui non potest habere nec est subiectum nec generale quia precedit omnem
generationem et corruptionem per motum localem secundum et per rationem prior est aliis.

¶ Deinde cum dicit quoniam autem generationem. Adducit
rationem dicens quod impossibile generationem = primum motum quia tunc omnia que
moventur = nt generabilia et corruptibilia in. ergo quod non omnia motuum
= unum aliquis prius dico autem = mutationem motum autem intimum potest
alterationem determinatur et corruptio omnis non hic modo sunt posterior
ipsi generationi quia si non est generatio prior localiter nec una aliarum
minime est prior non est ergo ius racionis quod cum generatio prior sit
omnibus aliis excepto motu locali modo localis qui precedit generationem
et per rationem et aliis prioribus precedit alios motus —

¶ Dubitatur forte quia videtur philosophus hic velle generationem precedere alterationem
secundum ut generationis autem hic non videtur simpliciter verum nam sic aliquid prius
generatur et postea alteratur. vel aliquid prius fuit alteratum
ex quo generatum est. ¶ Dicendum quod secundum philosophum sic autem generationem
alterationem precedere sicut potentia secundum virtutem precedit. nam
sicut potentia precedit. non sic secundum potentiam prior est qualitate. sic generatio quam
est vel in substantiam est prior alteratione que est in qualitate nam tamen
tempore autem si alteratio precedit generationem hoc est per accidens. ¶ Pos-
sumus tamen aliter dicere quod aliud precedere materialiter sic motus
generationis et corruptionis quod necesse est prius = per generationem quam alterari per al-
terationem quod autem videtur intentio philosophi patet ex eo quod ipsum
corpus apparet posteriorem motum cum tamen numquam sit corruptio vel
non sit generatio alterius cum ipse eius degenerat. ergo generatio precedit corruptionem.
Prima autem via sic collocatur prius quia cum qualitates prius fecerunt
generationem ∧ necesse sint quedam organa et instrumenta formam substantialem
quod est via in substantiam et prior per se et alii per rationem
alius per se vel simpliciter. secundum substantiam et actum hoc per accidens vel
huius sic prior aliquo substantia ergo omnibus motibus qui non requirunt
non generabilibus generatio est aliquis motus prior cum ergo motus localis ipsum
generationem precedit precedit et omnes alias motus quia motus localis
simpliciter precedit ad. et ipse substantia et per rationem = priorem eis. ¶ Ul-
timo per dicta ... secundum hanc .... quod si generatio = est primus motus omnium
= nt generabilia et corruptibilia. ¶ Deinde quod secundum prius vero decet talia generet

... et requiritur motibus eius generans et hec talia super omnibus et generantibus
ut talis et primum phisicus quia requiritur motibus phisicis nam ante
est prius. sic in calido in igne est prius calidum quia aliquid in corpore
et non omnium calidorum motus ergo itaque est primum et requiritur motibus
motibus et est vel omnium aliorum motuum si ergo generatio est primus modus
quia requiritur in omnibus motibus planum est omnium motuum = generale. si autem
dicatur primus motus quia est non requiritur omnium autem cum generatio non potest
esse generalior omnium motuum = generalis. quantum ergo in dicto omni
motui sit generalis. si ergo sic primus modus et motus sic motus localis re-
quiritur in omnibus que moventur quia est primus sic generatio requiritur in motibus
si = est primus motus. ¶ Deinde cum dicit omnino non videtur
ponit eandem rationem dicens quod omne quod fit quando illud non sit sic imperfectum
ut generans vel nascens. ad primum sive quia per naturam ut de perfecto
ad non imperfectum a perfectum quod est posterius generatione et tempore est prius natura
et complemento secundum locum motus omnibus que sunt in eo generatione vel per
viam generationis. ultimum ergo hic modo est natura et complemento prior omnium
non quod sit motus localis pluribus motibus moventur localiter quod non = est nec motus localis
= est per rationem aliis. ¶ Deinde cum dicit unum autem omnino posterius est. ponit
dicens quod aliqua viventia sunt omnino immota propter indigentiam organorum
ut plante quia carent organis ut quia carent pedibus per se
ipsa localiter moveri non possunt et multa alia genera animalium sunt
talia que propter indigentiam organorum non movent se ipsa motu
progressivo ut animalia imperfecta. perfectis autem animalibus inest quod
possit se movere localiter quare si localis motus inest in animalibus
completis animalibus perfectis secundum quod hic motus erit utique primus aliorum
per substantiam et per rationem. est ergo eius ratio quia cum omnia animalia
generantur alterantur et augentur solum autem perfecta se localiter moveant
et quia quod inest solum perfectis perfectio est erit motus localis per rationem a-
liis. ¶ Deinde cum dicit propterea quia ponit quintam
rationem dicens quod quia hic motum vel hoc motus de numero motuum ut
motus localis neque mutat substantiam eius quod movetur vel ipsi motus esse
quod ipsum motum fert. per idem motum adhuc supponit hic modo est per
rationem aliis. per vero hunc solum motum non mutatur = sic
eius quod alteratur mutatur = quale eius autem quod augetur vel ipsum pa-
ciens determinatur = quantum solum ergo hic motus non variatur =

Nota

¶ Notandum autem quod hoc modo aliquid sit in potentia ut si moveatur ad ubi
et si movetur ad formam quia forma est differentia = est in potentia ad = modum ergo
localem secundum quod hic non est in potentia ad = secundum ad ubi quare motus localis non
variatur. omnis autem alii motus variantur = ut = quale autem quantum.

Nota

¶ Notandum autem quod quanto magis res est in potentia tanto est imperfecti-
us quia potest esse in tot ad rem = quod ad ubi secundum aliorum
motuum. per quod hic magis est in potentia et per consequens magis est imperfectum quod
secundum motum localem eo ipso ergo neque mutat secundum eius quod fertur
non variatur quod motus localis = eius secundum solum ubi secundum quod requirit
secundum perfectius et per consequens sit per rationem aliis motibus. ¶ Deinde
cum dicit maxime autem ponit .vi. rationem dicens quod maxime autem
movens est hunc motum = priorem et per rationem aliis quia movens

mar mor pre l hunc motum q est p locum uerum nos de
h ipm se ipm mouens = pri eorum que mon. r = pri
mhus i mcea q mon oz motum lo qui e prius talu mo
= p fatiorem r priorem alys. ¶ No aut q celum q mo
ex se e pri r ca omn aliorum motuum tam uiolentum q
mouetur q si mot lo e prius tu mo se q prior r p
fatior alys. ¶ Ultio ep oe determinata d. q quod g lo
mu sit p omn aliorum mu m e ex dictis ostensum e n. q p
oe alias mutaciones alteracione augm decrement r p fatioe

Q ue aut loca muto p sit post p pbau mot
locm prim. In q e ut dicebat ost ipm =
eorum oe q. d. f. q p est se addi. se exequi
determinato. i. q quem g. d. g q q loca mu p sit demos
stand. e nunc i. parum past. stati n ph past h capitm e
apte ph uenga quis mot lo sit prim r conti addit aut
q sit muetu q dem e nunc uidel q sit lo muto p r
muetu e q q quedam motum lolem = perpetuo r conti
nuam mam e q h dictum hunt eod methodo i eadem sue
q declare n q mot e contrariis perpetuum e declare quod mo
e prim r ca. ¶ Deinde cum d q quare g exe determinato
oms nullum aliorum motuum a motu lo = continuum. so ad
ducit specialem quandam rom de gnoe r corr r fatior q
no pt = conti i q aut ingne. oe p d. f q primo p
mutat dem rom so remoz quandam cauillationem pos
sibilem se oe prestata i. n n dicto. Inp pte intendit ta
lem rom nullus mo qui e ex oppo in oppo p continui
r = perpetuo. s oms aly mo a motu lo sunt h g ntts
alius mot pt = perpetuo solum est mot lo p = et q
solu et pt = no ex oppositis in oppo. s exod intdem
d. g. s q p ponit hi rom so q dicta que supponit p
bat i q aut no cont. g q quod g h unum aliorum
motuum = continuum m e ex his oms in motus r
mutaciones sunt ex oppositis contrario ut gnu r corr sunt
contrariu q ens r n ens sit i alteracioe sunt tu passiuo
contrariu aucmta at ei sut ut mag r puuitas magnum
r puum aut pfecto magnitu r imperfectio i aut mag p
fecta aut imperfecta sit contrariu mot sunt que sit mcontrarii
ut pbabimus q si oms et mot r mutaciones sit
in contrariis r hunt contrarios terminus ipm g ipi contrarii r p
continuari no poterunt salu g mot lo qui p = contrarie
poat = continuum. ¶ No aut q sit no bn considerat
ar solus motus lo no quibz s tetarus tm = contin
r perpetuus q solum ille e ab eod in id no a contrario in contrario
¶ Deinde cum d q aut n sp quedam q supposuerat
pbat supponat n mo qui sunt in contrariis s muto con
tinuari n possunt q pbat ex h q mt eos media quies
me io at. q ra q n sp mo in contrario ipm plus queste
m e ig qui mutatus p q mutz qesat in contrario no

r q dem e demo r nullu de mutaci oppontu n gno uel
sim r singularis singulari no solum n gno v oppomi corrupt
s. v cor h ut cor ignis oppontu gnioi igis q si n e par
sunt mutaciones oppo mu. no contin mu que contrarii s
eit me corum cps. ¶ No aut q quies e eorum que mo
sut tu apta nata moui q aliquid p ex s si n mo r
postea mo q id e tempe i moui du no mouet oz ipm
quiesce medio aquo uq tu aquo mrp h mo e prius
h motu e prius aquo recipit spe mot io dum qesce
in contrario timo. ¶ No i q aliquid sanat r adepta sanu
tate sit quiete me tend ad oppo tm r infirme cu
quibz mo possit denori. atio ad q tend sit in diuisioe
motus. ad sanitate denorc ab infirmitate r simi
idem sanare r infirmare q cum sit mediens oz i dae
quietem mediam quare et motus continuari no
possit. ¶ Dicit. f. a. uero e q mo in contrarii no possit =
contra dic q q ad pns spectat ad contin mo requirit q
uidelz unitas spei mo q ps r motoris motus mot
n si debz = continui oz = eid spe r eid ronis q q b
n continuatur cum quolz so dz i unus mo. q ut sup e h
octauo dicebat mot. fatis aduisis mo n p = conti
h possit = consequi. z requiri i unitas mo q inditus
mo imus mot continuum = n pt. q oz q sit i unitas
temporis q mot. interrupt s tpe n ulla e unitas r con
tinuitas. n q cuiq istorum q or deficiat ulla n sit con
tin imo contrarius quodammodo ommi ista deficiunt. i n n
e unitas spei q mot contrariu eiusd spei n possit deficere
n i quodammodo unitas. motoris q s istum ordiem q uid
um r id mot pse r imme no mor motus contrarios
sit i quodammodo deficit i unitas mo nam h eadem
sbta possit suscep = contrariu qualitatum uel cor possit
= indiuisis i tm si n consider ut e mo s locum n cod
mo locali cum mo sursum r cum mo deorsum. s cum mo
sursum lo tur deorsum cum debz sursum sic g cor lo
sursum. d e dicto localo deorsum sic diffi. q secundum mo
cum sursum r motum deorsum r q dem e demotu lo r contrario
u. intelli e de quolz alio motu contrario r contrario tiorum e
deficit i unitas cps q ut dem e cum possit moui sit oppo
motu oz mt duas motus contrarios mediare quiete mediam
¶ Deinde cum d n n differt remoz quandam cauillationes
possibiles se oe prestata s q tis cauillatioes remoz sta i us
si non nunc e i no aut ca p cauillatio et e dicet n
aliqs q mot contrariu no possint continui mu aut possint
q no opponitur contrarie s contradictorie h g remouens aut q
n dicit mutaciones oppo s contradictoriis = contrarias aut no contrarias
si solum impossible sit eid sit m = h n q n e contrarias r contrarias
prima roe n e. uel ¶ No aut q si aliquid stat cum gn
tu e corrupcie sit quiete me cum mot r mu denori posse

ario ad qm tendit sine intermissione et sine quiete inter possit
gnio deinde alteratio et non est in quo id in quo generatur dici possit quod
corrumpitur et quia hoc est impossibile oportet invenire quietem mediam
ad probandum quod inter generationem et corruptionem oppositas et inter alias
mutationes oportet invenire quietem mediam non sufficit ad propositum ut
illa opponantur contradictione vel contrarie sed sufficit quod non contingat
ea simul. Deinde cum dicit nec si necesse removet secundam ca-
villationem qua quidam contra duas mutationes dicebant non
quod semper mutans quiescit in contrario ut mutans in sanitatem quies-
cat in sanitate prius quam moveatur in egritudinem hec autem non est locus
simul nam mutans in contradictione et in non esse non quies-
cat inde non esse prius quam moveatur ad esse quia quod non est non potest qui-
escere sic in aliis hec possit aliquis cavillare dicentes non quod non oportet prius
mutans ponere in contrario quiescere ex quo sequeretur ut inter quiescere
contrarie oppositos motus vel motum qui est simul quia eis opponitur
privative. has autem cavillationes removens ait quod nec si non
necesse est quiescere in contradictione et nec si non mutatur contrarie quiescat
medio nec non propter has cavillationes oportet motus et mutationes con-
trarias continuari ad invicem non enim fortassis quiescat
quod non est quod autem corrumpitur vadit in non esse hec autem non valet propter
sed si id tamen sit inter tempore inter hec modo et mutationes non erit eo-
dem sic tamen existente inter tempore non est mutationem contrariam nec valet ad
propositum quod quies non opponitur contrarie motui et mutationi quia nec in prin-
cipiis vel in prioribus cavillationes contradicentes fuit quale sed so-
lum non contingere simul sufficit nunc quod duo motus contrarii duarum
mutationes oppositarum non possunt simul esse ad hoc quod continuarentur sed interci-
ditur aliquo tempore medio. Deinde cum dicit: NON ENIM AUTEM removet
aliam cavillationem dicentes nec quod oportet quiescere in contrario
vel in contrario termino vel in contraria quiete quod quies contrariatur
motui sed cum vero motus contrariatur motui id est contrarium principi-
is sed hec cavillatio non tollit propositum id est quod non oportet quod id quod
est contrario principiis ut quod motus est contrarius et staticum quieti
et motui quod est in contrarium sed hoc solum est necessarium accipere quod
motus contrarii opponuntur quidam motui videtur sicut equale et com-
mensurabile opponitur quodammodo excellentie vel magno et parvo
et non necesse est accipere quod non convenit simul nec motus nec mutationes op-
positas contrarias non posse sed inter eas intercipitur tempore medium.
Deinde cum dicit: ut id possit continuari principiis. Deinde dicit quod contrarie
per simplicia ut declaratur hoc decimo methaphysice sunt que posita sub
eodem genere maxime differunt in uno distant cum ergo in eodem genere non
possunt esse nisi una maxime distantia sed unum genere per se non contrariatur
nisi unum uni sed cum divisa quod opponuntur vel non per contrarietatem maxime
non est in eiusdem uni oppositum principiis ut quod unum opponitur uni per ua-
te alii vero contrarie ut quod utraque opponuntur contrarie sed tamen non per contra-
rietatem vel distantiam maximam sed per medium sicut fuscum opponitur
albo et nigro contrarie vero ut principium contrariam principiis in quod ab uno distat maxime
et ab alio medio sicut nigrum contrariatur fusco et albo non igitur con-
veniens modo opponi motum et quietem nam sed utraque opponitur contrarie

actu contrariete largo prout se extendit ad oppositionem privationem non
tamen opponitur utroque eodem modo sed modo magis opponitur motui quam
ne quieti privative ut dato quod utraque opponitur contrarie hoc tamen non
est per eandem distantiam sed motus opponitur motui per distantiam maio-
rem quieti vero per minorem nam ut supra in quinto probatum est oppo-
natur motus motui quam quieti. Ulterius cum dicit: ultimo sic opponitur motus
motui et quieti sicut equale magno et parvo. Deinde dicit quod inter
has oppositiones et aliquas similitudines non omnimodam equale non op-
ponitur magno et parvo privative ut declaratur hoc x methaphysice et
quod in prioribus contrarius reservatur primo in opposito privationis modo
opponitur tamen privative modo eam motui quod quiete est igitur in ali-
quo similitudo sed multe sunt hic similitudines dicte quod modo opponitur qui-
eti et motui sicut motus sic motus equali opponitur per distantiam
maiorem parvo vero per minorem. Deinde cum dicit quod autem ad-
ducit specialem rationem de generatione et corruptione quod autem in generatione et
corruptione inter est corruptio et nullo tempore manere ergo eius vel generatione
et corruptione fieret utroque fortes et mallius mutabilem phisica non est et non valet
dare quietem mediam inter omnes oppositas mutationes. Deinde dicit
f. a. quod ponit inconveniens et quod inter generationem et corruptionem non inter-
veniat quies media. Deinde dicit quod si hoc potuit contra adducat ad
maiorem inconveniens propter primum est quod generatio non habet esse in actu per est quod natura
non ageret otiose causa est quod tollere generationem primum sic probatur nam quod non
sed aliquis in non instanti non sed id non in posse instans non ut unum
est continuum temporis et quod est in posse quia si statim cum est aliquid generatum et
adeptum est formam recederet ab ea et non haberet eam in actu sed
posse sic quod dum modo aliquid locum quia non est in loco sed est in moto quia
continue est omni motui quia sic actus entis in posse sicut quod dicit
vel aliquid moveretur locum quia non est in loco sed est in instanti non
semper est in motu locum dum continue modo in posse non in actu sic adep-
ta forma statim quod generatum incipere recedere ab ea haberet hanc formam
in posse non in actu et quia a forma et sic generatum dum generatur
est non habet formam in actu sed in posse non habet esse in actu sed in
posse quod est inconveniens. Tamen est vero inconveniens quod frustra et
actio nature sicut nunc motus est via in formam si quibus desiderat qui-
escere in suo termino et in suo fine frustra ageret natura si nullo
tempore apponeret in motum et propter nullum quod deficeret in forma ad quam
ordinatur motus et cessaret omnis generatio nam cum generatio naturale
in actu propter ex quo generatum non potest habere in actu non possit
generare propter non possit generare et quod deinde est de generatione vel demum
ne ad formam specialem inducit est de aliis formis accidentalibus
generatum accidentaliter quod generatum sicut habet esse in actu per illam formam
quam per generationem acquirit et natura magis tollit hoc ageret frustra ut quod
nullo tempore apponeret in motu et quod solum propter instans obtineret
eas formas sicut vero si generatum accidentaliter non ad hoc esset in actu per illas
formas cessaret omnis generatio accidentalis quod communis est omni generationi
quod in actu ad aliquid in actu bene ergo dicitur est quod utroque philosophi quod ad hoc quod
inter duas mutationes oppositas oportet dare quietem mediam sicut est de generatione vel de
mutationibus substantialibus et de aliis mutationibus.

Quod autem contingit esse quendam. Postquam philosophus ostendit motum localem primum esse et probavit nullum aliorum motuum esse continuum, hic incipit ostendere quis motus localis sit continuus et primus. Et circa hoc duo facit, quia primo [illegible] secundo exequitur intentum in [illegible]. Omnino modo. Dicit ergo quod autem contingit esse quendam unum motum existentem infinitum et continuum, et hic est circularis, dicemus nunc. Deinde cum dicit omne enim quod movetur, exequitur de intento. Ad cuius scientiam sciendum quod motus localis triplex est, videlicet rectus, circularis et mixtus ex utrisque, nam si aliquod mobile moveatur per cordam et rediret per archum fieret motus mixtus ex utroque. Dicit ergo primo quod primo ostendit quod nec motus rectus nec mixtus potest esse perpetuus et continuus. Secundo declarat quod motus circularis potest esse talis continuus et primus, ibi quod autem in circulari. Circa primum dicit quod primo probat mixtum motum non esse continuum supposito motu recto non esse continuo, ibi quod autem fertur. Dicit ergo quod omne quod fertur localiter aut fertur circulariter aut recte aut mixtim, quia si neuter illorum [illegible] si nec rectus est continuus nec compositus ex utrisque vel ex recto et circulari poterit esse continuus. Deinde cum dicit quod vero [illegible] non valeat quia si videlicet continuus et perpetuus motus rectus non possit continuus et perpetuus motus mixtus, nam si mobile aliquod non possit moveri continue et perpetue per cordam, id est per lineam rectam, quia linea recta illa oportet finitam poni, tunc non poterit perpetuo moveri mixtus quia vadens per cordam et postea rediens per archum iterum per redire per cordam, et sic est in infinitum continuo motus. Deinde cum dicit quod non motus mixtus nec rectus continuatur nisi reflectatur, quia mixtus reflectitur vadens per cordam reflecti per archum. Sic etiam si motus rectus perpetuus debet cum omnis magnitudo sit finita oportet quod reflectatur ut vadens per cordam non similiter motu recto continue debet quod cum est in principio corde quod per eandem cordam reflectatur. Est ergo intentio philosophi quod si motus reflexus videatur per eandem lineam rectam non est continuus quia non reflexus per archum erit continuus quia per eas continuum debet esse eiusdem rationis magnitudo autem una esse eadem debent non est rectus cum recto quod archus cum corda quia si non rectus non mixtus perpetuus potest nisi reflectatur. Bene dicam est quod si rectus reflexus non est continuus quod non mixtus poterit esse continuus. Deinde cum dicit quod autem non fertur, quia improbatur motum mixtum non esse continuum supposito motu recto non esse continuo. Ideo probat motum rectum non posse continuari perpetuo quod non mixtus est continuus est solum circularis poterit esse continuus. Dicit ergo sicut [illegible] quod dicitur probat motum rectum non esse continuum. Primo non probat hoc per rationes phisicas solum per quas localis et continuus in sola. Autem est primo dicit quod primo ponit hic rationes solum movet quedam dubitationes declarata in VII et ad dubitationem. Est primo dicit quod duas rationes adducit adducto [illegible] in materie autem in alio. In primo parte intendit eandem rationem supponit non motum non posse perpetuo nisi reflectatur. Cum omnis magnitudo sit finita hoc supposito arguat quod motus reflexus sunt contrarii et motus contrarii non sunt continui ergo motus reflexus non potest esse continuus. In hoc autem ratione sic procedit quia primo dicit motus reflexus contrarios. Secundo ostendit quod motus contrarii non sunt continui. Et quod dixerat confirmat per quoddam signum, ibi quis autem unus est. Signum. Dicit ergo quod id quod fertur secundum rectum videmus finitum et secundum magnitudinem quod ideo motus non fertur continue et perpetue nisi sit reflectatur. Non reflexum autem secundum motum hunc sunt contrarios motus quia sicut locus contrarius est motus quia est sursum ei qui est deorsum et qui est ante ei qui est retro et qui est ad sinistrum ei qui est ad dextrum. Loca non contrarietates sunt hee scilicet sursum deorsum ante et retro dextrum sinistrum. Deinde autem quod dicit secundum rectum et similiter quia si esset dare magnitudinem infinitam possibile esset perpetue motus sine reflexione. Sed cum omnis magnitudo sit finita secundum rectum nunquam continue et perpetue motus nisi reflectatur. Deinde quod motus recipit speciem a terminis, quia si non sunt contrarii ergo motus in illas terminos esse contrarios motus igitur reflexi motum igitur reflexi per maxime quia sunt maxime contrarias distantes locorum ergo quod sunt contrarii. Deinde cum dicit hee contrarie loci sex contrarie differentie locorum sumuntur per diametrum corporis nostri sursum et deorsum et deorsum sursum per longitudinem ante et retro et sic per profunditatem. Deinde cum dicit quod autem unus et ergo motus reflexi esse contrariorum. Quod motus contrarii perpetuo non possunt ex quibus sequitur quod cum motus rectus oportet reflecti quod hic motus continuus non potest, ideo quod unus est motus et continuus et perpetuus motus diffinitur est quia esse unum et unus motus et quod est in uno tempore et indivisibili secundum speciem et uno ... que requirebantur ad motum quod motus ut ab hoc aut dictum et celum et quod in hoc aut iterum in quo ut tamen in quo est motus et ad quod est motus hoc autem vel hic et aut est localis sicut motus localis aut passio vel qualitas si sit alteratio aut species vel forma si sit mutatio vel forma aut magnitudo si sit motus magnitudinis contraria aut vel contrariorum differentie specie et non sunt unum et indivisibiles secundum speciem loca autem differentie dicte sunt contrarie contrarie sed de ratione motus est qui est unus et continuus quod sit indivisibilis differentia secundum speciem quia motus reflexi et contrarii sunt maxime differentes secundum speciem ideo continui non possunt. Deinde cum dicit signum autem quod dixerat confirmat per quoddam signum dixerat non motus reflexos esse continuos quod patet per signum quia ad se invicem impediunt. Ideo autem quod signum est quod contrarius motus qui est ab ipso a ad ipsum b ei qui est ab ipso b in ipsum a quia sistunt et repausant ad invicem vel impediunt et sistunt fiant non non sinunt moveri pars unum et idem motum ab a in b et econverso. Sed tales motus ad invicem se impediunt et quod dictum est de reflexo motu flexo super lineam rectam similiter intelligendum est de reflexo recto ut si fiant circulus et signentur in eo puncta a b c punctus a in a primus veniens in c quod in b opponitur motui reflexo qui est a in a primus veniens in b quod in c ideo autem quod motus qui est a ad b opponitur motui qui est ab a in c et non unus est cum illo sed sistunt ad invicem vel impediunt se hii motus et si de continuo sunt et non staret reflexio supposito non erit reflexio non erit impedimentum per ideo quod contraria sese corrumpunt et prohibent se ad invicem non contrarii autem se non impediunt. Ideo videtur quod motus autem qui est in latum non

repugnat ei quod est sursum videntur enim aves non tamen volare sursum
sed alii volant sursum et alii sunt cum hic tendit in latus aliquod
repugnat omnes. etc. motus reflexi quia oppositum habent ad invicem
sic stat in recto sic in medio continuari non possunt. Dubium f. a.
quia videtur philosophus velle quod unus motus circularis contrarietur alteri ut quod motus
factus in medio versus unam partem contrarietur motui reflexo
in eodem circulo versus aliam cum contrarium vult iste. Et verum est
ut motui circulari non est contrarius. Dicendum quod ad hoc sunt duo
distinguendo de contrarietate. dico quod si accipiatur contrarietas proprie motui
circulari non est contrarium sed si accipiatur large ut dicebatur
contrarium alteri quod est impedimentum illi sic motus reflexi
circulo sunt mutuo contrarii quia sunt mutuo resistunt et impediunt.
Dubitatur f. d. a. quia non videtur hic verum quod philosophus dicit quod motus in
celo in partem contrariam mutuum se impediant. videmus
enim solem sic et similiter moveri ad occidentem motu diurno
et versus orientem motu proprio. Dicendum quod sicut est de aliis contra-
riis sic de motu est de contrarietate motuum simul enim et absolute in
eodem sic contraria non possunt non est tamen inconveniens idem
sit nigrum simul et album secundum hoc sic idem simul sic et sic simul
contrariis motibus moveri non potest non est tamen inconveniens ipsum moveri
contrariis motibus uno simpliciter et alio secundum quid. ubi etiam in motu recto
quam in motu circulari ut si lignum aliquod sic erectum et trahatur sur-
sum in cuius summitate sit formica que proprio motu descendat
formica illa ibi deorsum sic simul quia hoc est impossibile quod unum et idem
moveatur sic et sic sursum et deorsum sed si motus ligni sit ve-
locior quam motus proprius formice simpliciter et secundum universum formica ibi sur-
sum quia plus trahitur quam descendat secundum tamen lignum ibi deorsum
formica enim sic recta et sic descendens et magis sursum simpliciter
et secundum universum est magis deorsum secundum quid ut secundum lignum. si vero motus
ligni est equalis motui formice tunc secundum universum formica
non ascendet neque descendet sed semper manet in eadem distantia
descendit autem secundum lignum sed si motus formice sit super motum
motui tunc et secundum universum et secundum lignum formica descendet.
nunc ergo ymaginari potest quod simpliciter et secundum universum quod idem mo-
veatur contrariis motibus et quod dictum est de motu recto videtur hic
de motu circulari sol enim quamvis vadit versus occidentem quia motus firma-
menti superior motu eius proprio sed per ... et secundum zodiacum vadit
versus orientem quia non est in eadem parte zodiaci sed pa-
rtem ipsum eundo versus orientem sicut formica pergit longius
descendendo deorsum post simpliciter et secundum universum movetur sursum.
Fuerunt autem quidam volentes salvare contrarietatem motuum pla-
netarum ea que sunt super diversos axes et diversos polos sed
hec via est insufficiens diversitas enim axium et polorum non facit
quod idem simpliciter movetur velociter contrariis motibus. Deinde cum dicit
maxime autem adducit rationem ad idem motum reflexum
non continuum sic stat fiat reflexio in motu recto sic circulo
est. q. d. f. quia primo ponit quod ... secundo declarat quod dixerat. Circa
ultimum dicendum quod maxime medium est quod impossibile est continuum motus de est

in rectum quia etiam motus proprius non potest non reflectatur. reflexum autem
necesse est stare. ideo oportet quod cadat vel stet et quies non solum in medio non solum
in recto sed in circulari per ... quocumque enim modo stat reflexio oportet ...
quietem mediam ... quod non est idem ferri circulo vel in medio ...
... alium enim quod motus per circulum continuum suppositum stat motum
alium autem quod motus in medio revertens per reflexionem medio vel
... unum et eundem motum reflecti iterum motus secundum facius ...
per continuum et non reflexi sed ... circulo per quem motum motum
motum reflexo non secundum idem motum in medio vel per circulum ... Nota
est quod motus motus reflexos ... oportet dare quietem mediam
... quod ... ibi quies media ad hoc ... motus non continuus
... quia motus contrarius suo contrario continuari non potest primo secundum
motus reflexos non continuatur ... quod sicut contrarii ... autem ...
... ... quod motus ... non ... quies media. Nota est quod quia motus
circularis potest continuari motus autem reflexus in circulo non potest
continuari ne ... motum ... medio continuari ... differen-
tiam motum ... circulo et medii circulare. Deinde cum dicit ... quia autem
... declarat quod dixerat omnes quod motus reflexos oportet dare
quietem etc. q. 3. f. quia primo ... quasdam distinctiones. secundo ex
distinctionibus premissis probat intentum. est quod dixerat maxime medium. Secundo
... Dico autem ... quod autem necesse est stare vel quiescere
motus reflexos ... et non solum ... vel per ... quare
... palam per ... ad ... quiescere ... philosophus ...
... in altera ... sed ... in ... vel per ...
oportet dare ... quietem mediam. ... autem ... hic quia ... terminis
quibus motum ... principium medium et finem medium ad utrumque ... motum est
quodam modo ... quia aliquid de utroque ... ad utrumque ad utrumque
quia est finis unius et principium alterius ... et utrique ...
principium et finis ... ... medium ... ... in uno
autem ... distinctio de ... quod ... accipit
unum ... distinctio ... quod medium aliud quod est
... autem quod est actu. Nota quod philosophus has distinctiones
de medio ... premisit quod ... ad inveniendum motus
reflexos non continuari sed oportet dare quietem mediam. nam medium
ut est unum et impossibile est ... sed ut est duo et in actu est divi-
sum ... quod motus reflexos est dare medium in actu et medium habens
rationem duorum ... illi qui sunt ... quietem mediam.
Deinde cum dicit ... ex distinctionibus premissis probat intentum
... rationem. In nullo motu continuo est dare
medium in habens rationem duorum sed est dare medium in potentia habens ratio-
nem unius in motu autem reflexo est dare medium in actu
... habens rationem duorum ... quod ... quod ... punctum
sunt ... linee ... continuatur super sunt ...
in potentia ... medium continuum et ... in actu ... non est ...
dividat ... lineam ... quod est medium et non dividat ipsum medium
vel ... quiescens ... incipit motum sic ... motus
... medium ... in actu ... rationem du-
... medium ... quod ... medium ... autem ...

et quod non sufficit est in motu reflexo ideo supponit oportet quiescere et dare moram in actu et non interrumpi talem motum. [N]on autem quod non dicitur aliquid esse in actu alicubi si non sit in solo instanti ut communiter dicitur. Sed est in signo ... in quo uno incepit ... quia finis motus precedentis ... inceptionis motus ... sequentis. [D]einde cum dicit dico autem quod dicatur ... [illegible] ... in motu ... [illegible] ... mobile in actu ... [illegible] ... dicatur ... ad impossibile. Si autem ... dico autem ... in motu discontinuo ... mobile in actu ... [illegible] ... vel quiescat ... in b. et in aliquo ... signo ... [illegible] ... signum ... quies ... mobile in actu et fuit ... in b. ... [illegible] ... [illegible] ... signo in nunc et impossibile ... [illegible] ... totius temporis ... continue ... in nullo signo medio ... [illegible] ... vel non ab ... ut ad ... in actu ... [illegible] ... nunc temporis ... quod si velle dicere quod est impossibile quia est in nunc quod est aliquod temporis quia ... tempus ... si velle ... impossibile quia ... mo ... quod est aliquod temporis in motu ... in quolibet ... [D]einde cum dicit Si autem ... quia dicatur quod ... aliquid ... contra ... [illegible] ... impossibile ... probat ... ad impossibile ... aliquis probat ... quod ... contra ad ... ab ... mobile a. quod ... feratur ... [illegible] ... motus ... nam si a. ad ... ab ... in b. quod ... mobile ... impossibile ... ad ... in b. et ab ... in alio et alio signo temporis ... in alio nunc ... quod ... tempus quod est in medio quiescat a. in b. ... quiescat in aliis signis ... in omnibus signis medijs nam ... tempus ... quo ... ab ... in omnibus signis quiescat ... contendendo ... mobile ... ab ... in actu ... in alio signo nunc ... in actu ... impossibile ... in medio signo impossibile ... [illegible] ... uno ... b. mobile ut duobus ... ut ... ut fiet actu ... quiescere ... signum mobile ... duo ... si aliquis poneret ... mobile ... uno ... [illegible] ... ad finem ... aliquod ... ab a. in b. ... in medio signo mobile ... contra ... a. b. ... quod est ... in ultimo signo ... motum ... [N]on autem ... [illegible] ... ad ... in actu ... aliquod mobile ... in actu mobile in medio ... motus ille interruptus ... ad perquietem mobilis ... motus reflexus ... [illegible] ... in actu ... motus continuus non possit ...

... [D]ubitatur ... ultimo ... motus ... dare quietem medium ... quod non ... arguit si lapillus ... obviat ... lapillus iste turrim illam ... lapillum illum ... descendentem ... quiete media ... reducta possit ... quod motus contrarios ... quies media ... motus ... mobile ... motum ... ad aliquid in actu ... motum ... motus reflexi non sit ... eundem ... [illegible] ... in actu ... [illegible] ... quiescere ... ut dictum est ... quie[tem] mediam non ... nam ut supra dicebatur ... [illegible] ... motus ... [illegible] ... descendere ... motus ... [illegible] ... quod movet ... in conveniens ... dare quietem mediam ... rationes ... quod aliquid movetur motu ... quiete media ... in motu ... et in motu ... pila ... pila ... eleva[tur] in altum ... moveatur ... motu ... in quo ... attingeret eam pila ascenderet ... pilam ... pila ... quiete media ascenderet ... nam pila ... quiesceret ... movetur ... motus non ... inconveniens aliquid ... quiescere ... pila ... movetur ... quiesceret ... lentius ... quievisset ... in altum ... complet motum ... sic lente ascendit ... complet ... descendere ... de pila proiecta ... de lapillo proiecto ... turrim ... in malto ... lapis ... in malto ... movetur ... lapillus ... descendere ... lapillus ... descenderet ... attinget lapillus iste ... motu ... modo ... lapilli ... lapillus ... debuisset ... ascendens ... motu ... motu ... ut puta ... cadere ... magnum ... lapis ... pilus ... attingeret turrim ... descendendo ... motu ...

[E]st autem ultimus dubitatio quia non dicitur aliquid esse alicubi si non sit in instanti sed de hoc in sequenti lectione patebit—

Ultimum autem in dubium. ... reflexos non continuos ... morari quidam dubitaverunt ... eodem autem ... non igitur pervenit ... sed reflecti ... ad dubium ...

[illegible]

Sed in reflectendo ...

[illegible]

supi in tpo d. nz sit assuit in tpo d. 1 ab yt. i. recessit ab
tpo d. q2 nunc sit medo nunc = e i i sit = e q e inducens
Id e g q in d. suit in tpe 1 q aliud suit instans
in quo p suit l 1 ad in quo incepit nu recede. Deinde
dt at u olum ex hus q dicat dat dictum me motu co
tinuu te reflexio q2 i mo rco e me in actu s incona
in po io dro q dt ulo i motu rco n e danda. solo que alo
dalo in motu cotu no n dre q l cum. d. q e med me
motu sursu deorsu ipinde. suit inde actione ipsius. i. i
nunc q in actu n assuit n desuit nec e infine ueic
qui e finus in actu no in tpe q quid e in me s e
finis mot ut puta. d. q e me me mot reflexos e
actu 1 accipi ut duo q2 accipi ut finis quid mot q
incipit deorsu 1 ut pm mot q incipit a sursu g
e 1 aliorum motuu q se reflectant et i me in actu
reflectens e in rco nec e stare no e couenit =
mediu continuu motu in rco q ppe reflectionem
oz mo stare 1oz in tpe quiecere medium. Id a
ut pz p phm. s dco nunc moueat ab extremo c. in e p
mediu. b. et ab c in tpe no in actu. s ii mo
moueat a. c. in d. 1 in a. d. reflexo motu moueat
e. cu in d. sunt l actu in tpe e g soluend t de ad no
reflex q n e i mediu in actu sicut dicti ad motu
conti Id a q in d ratis g dui n reflecta p = co
tinuu n e g motu phi motu rcm ntro mo = continuu
s unt q n e = co ti continuu nam cu et in d n possit
n reflecta reflex dat dictu pp cotinu n = puit Ide
m cu d ead aut no exe q. so dub q e sunt originem
ex pdcas. e dat h dubiu zenonis quo pbat q n e modi
q n s in a ppt solo aut h dubiu depends ex dcas
q ut deinde e in opi conu no sit me in actu s in tpe
p misse aut no tpe uni e meuens e h aut. d. s.
q p mez h dubiu 1 dcz ipm dr. se re. so. soluit ad
dubiu secdm i In primis dr g q eodem aut quo
solucbant ronem secdm dicto q in motu cot no sit
me in actu s in tpe h ead no obuiandu e ad interoga
tes ronem 1 obicitonem zenonis 1 ad du s oz p y
tinuisse mei qm puenda ad tam in me sit infinita
In s aut n couenit pfisse q n cotingit mou aut a
in p s no sorte sicut quidam hanc eandem rom i
terogant uo q mo sit 1 sit numare conuen 1 p tsis
sed me p unu q e sit me p q totu t p tisiut
me 1 a ls me dici 1 sic p unuq e me 1 q talis me
suno i se q abeunte 1 abeo qui uad 1 tisse tot in
magnu act nudans se 1 p tisisse num in finitum me
di i infinitas me ego h aut ceso in tpo e motu q n co
uenit in fed p tisisse. Deinde dr p ryus igit soluit
hanc obicitom secdm. Id a enim sed q h ead

no soluebat in u s ut dicebat i soluebat ad hominu
h aut solui ad ueritatem et g sicut. q p reperit illam
so d dum = ad incto n add dat solom secdm. sed i
si solo e i s uelit dd. dr g q ipis soluit de motu i mo
solui hanc ronem zenonis pp q q e h me ipse me
solui infinit sit 1 mag e e i. in mouens s aliqs
ipo infinit sit e mag e e in mouens s aliqs
infinitio tpe p tisisset in finitu spaciu i finitu e uicq e i
ipse uig in tagi 1 in spacio sit mag e 1 in tpe ips s a
in me tisse aliq mag e e infinitu sic e mag e in
cu tpe tusse tic sectu u e moueus. Deinde
ad dicit s h solo ont hanc solom n = ad rem s ad
interogantem id e h solo ad interogantem suff sed
Interogabat n zeno s tempe fini cotingit p tisse acz
numerare infinita p n. q in tpe infinito q h me talis
mi e q sunt infinita in tpe n est meduciens ad u
infinita p tisisse e sufficit interogantu h solo obuiaunt
s n ad rem ueritatem sufficit q si aliquis dimittens
magnitudine dimitens interogare s in tpe fini contingit
finita p tisse s interog h eadem in tpe tempe quer
n ueri contingat p tisisse infinitas pres que h
n ipsu tpe infinitas diones e duide nu finitu q
rendo e solm questionem deretempe in compone n ad
magnitudine s de ipso tpe me n ad hui 1 u ula e suff
h solo Id a dit q h mta tempo pt p tisisse in
finitu spaciu q in finitu tempus tisse no contingit
aliqu spaciu tisse s infinitu aut spaciu oppotur in
finito tpe h e realis rom zenonis satisface uolu
oz nos distingue de infinita quo contingit p tisse i q
n no Deinde dr uim dd. soluit p ueritatem pp
d. f. q p pmitit quadam nec ad soluci sed excit p missis
sit rco solue l. est dicendu d e g h uni 1 p ueritatem
1 ad rem d e q quod diuisit in duas mo sed. s n
aliquis diuisit cotin mo me s ut uno signo tractis
duobz facit n ipm signu actu phi qd unu fine aut
alu sic aut nudas 1 duidens in me sic aut duic
s h dicum s = linea continua nz mot q2 mo e co
tinuum n mediu inhi cotu h rom una no duou
e in tpe s in actu nam medii sut infinita me s in
actu s in tpe. s. i. g in d no moues facit in actu
oz q me s facit motu continuu s sedit 1 qui
esset i multipz motu p derem me in g quem est
q id q d e numer 1 imeo q numer 1 tisse me in actu
nam nece e ipsu numare unu signu tamq duos e
q id me sig est alai quid finis ala aut pri s
n numerans ad ut unu continu s ut duos me Id a
dat q d e numerat aliquid ut e aliquid q cotin
1 ut e distinctu me me nam si tisse spaciu ut e dictu
unu cotin n infinita p me no indistincta g s tisse

ut e diuisu in duo media ruum aliquo signo medio illius spacii
ut e aliquid i actu a diuisionis medio signo sic fiet motus quod aut
est medium sumendo i actu nunquam pertransibit spacium ut siquis uad
dens usque ad medium spacii i sistet et post est ut ad medium mo
uens et sic i sistet et sic omnis hic medium summens in actu non transi
sit spacium hic ergo fuit deceptio zenonis quare dicit sit in
po = transire infinita media impossibile sicut in actu ¶ Deinde
dicit quod ex hiis que dixit intendit solutionem rationem que re
soluit dicit quod ad interrogantem id est ad eum qui interrogat si con
tinue infinita in tempore aut in longitudine est dicendum quod est sic
non sic actu per eum sunt media infinita non contingit pertransire
potentia aut i finita nam qui continue movetur transit i finita potentia
in potentia non autem transire infinita sicut accidit autem linee = i sunt in
est media sicut autem linee i ferat recte diffinitio eius i alia
ab hic infinita ¶ Illud autem quod supra inuenimus dicebamus trans
sire infinita hic i transire ipsum statim ergo non mouentes eidem
= opposita sic non e mouens transire i finita infinita que idem
contingit = album in actu et nigrum in potentia = album sim et ni
grum per quod sicut id convertit = finita = pertransit sim
i in actu = autem infinita potentia ¶ Non i quod hic media dico
linee que e una et indivisa quod dicatur infinita modo hic sicut
per linee hic e in potentia e quodam modo hic ut e una per
se et sim transire finita potentia et sic quod transit i finitum

Manifestum autem e quod phylosophus soluit duabus
questionibus primo sicut ipsum motum impossibile i
infinitum i quod i e motum sicut possibile non
eum per motum contingit aliquid hic = p. n = i contingit ipsum
per tempus precedens n = incipere aut sequitur = quod autem e de illo
instanti copulatur illa dicta tempora utrum debeat modo di
= t n = i utrum hoc instans se teneat cum priore cor
ruptum re priore generata 3 autem i quod post utrumque hic quod
sit dicit instans ergo = posterioris rei sicut quod dixit probat
i eis 3 ex hic utrumque probat tempus n = duci sicut a
ipsum sicut ipsa dicitur illa i tempus aut sic illa i. Sicut
ex illis fuit dicendum quod n aliquis signum tempus i nunc
poris quod e diuidens media tempora prius et posterius i incipere
dicitur i futurum n sicut hic signum per quos scilicet posterioris
rei in e quod sequitur hic mediens quod est ens i non ens
i quod est quod fuit non e i sic patet quod hic signum i quod hic nunc
continue e utrisque temporibus sicut tempore priori i posteriori hic
nunc media unum ut nunc nisi autem n est hic tempus
quod finis ut tempus priori i prioris e autem e illud uidelicet p
rioris i futuri etc ergo nunc quod sit eo preteritum i futurum se
e posterius rei i posterioris passionis i quod sicut ex albo fit
nigrum dicit quod per totum tempus illud fuisse album i in instanti ad
quod copulatur ipsum tempus fuisse nigrum instans ergo hic sicut eo
modo quod id fuit nigrum i tempore id incepto = nigrum albo
tamen tenet se cum re posteriori sicut cum nigro sicut nigro sit generatum

tum albo si ex nigro sit generatum album ¶ Dubitatur. sicut dicit quod instans tenet se cum re posteriori i non priori ut si ex nigro fiat
album dicit per totum tempus fuisse nigrum i in instanti ad quod copulatur
tempus illud = album ut n est communiter possit dici per totum tempus precedens
i sic per instans ad quod copulatur tempus id fuisse nigrum incipere uero
sequitur tunc fuisse album. ¶ Dicit quod sicut ex nigro fit album
nigrum tendit ad corruptionem album uero ad generationem. Cum ergo dicit n sic
n instans e nigrum sicut dicit quod instans e quod quod tempus e cum
tempus n sit i quod instans e i quod sit instans ex parte cum tempore
re existente i cum re que incepit = n in est que corrumpitur i
tendit ad non = hic e quod quod modo dicit quod instans est semper p
orioris rei quod dignitate ipsum attribuere enti quam non enti ut autem
hic p. ratio cum nichil in sufficientiam facit fidem nam in
stans i tempore quandam in similitudine imponitur similitudine aut
accipitur per analogiam i proportionem ad similitudinem suffi
ciens ergo fides sic ut in stans pacientur capit = magis
similitudinem generata quam n ens corrupta per maiorem analogiam
i proportionem quam habet ens generatum ad instans quam non ens cor
ruptum ¶ Videtur sicut dicit aliquis quod si hic sit idem talis quam in
stantis magis de albo sit enim quam n enim ut quod quibus generat
= sit in instanti corruptum n = est in tempore est n. hic eodem
uero in idem in generatione i corruptione dicendum ergo quod corrup
per totum tempus precedens i in instanti quod copulatur ad tempus e in
tempore in medio uero sequitur e nam incorruptione sit processus a n
= i generatione uero econtrario instans quare magis se tenet cum ente
quam cum non ente in corruptione tenebit se cum re priore in generatione
aut cum re posteriori. ¶ Dicit quod nam in generatione quam incor
ruptione instans se tenet cum re posteriori ut si aliquid generatur dicit quod per
totum tempus n = i in instanti ad quod copulatur id tempus dicit e
= si uero aliquid corrumpitur per totum tempus i instanti ad quod copula
id tempus desinat = i quod non solum generationis = instantis in instanti
hic n corruptionis nam ut probatur in ultimo sicut mutatio = quam per mu
tationem necesse e = dicto modo i sic in instanti dicitur tamen i aliter n
instans tenet se cum generato = i similitudine ipsum potius sicut similitudine
corruptum = ex ratione nam corruptio unius e generatio alterius i nunquam
e aliquid corrumpitur n sit aliquid generatum tenendum ergo se instans cum
corrupto se cum ente magis sit e = aliquid corruptum i = aliquid gene
ratum ut phylosophus dicit instans = posterioris rei nam res posterior est
res generata instans ergo se tenet cum generato = si autem tenet cum
corrupto = ut diximus e ex hic sequitur per corruptum = in arguit generatum =
aliud ¶ Deinde cum dicit tempus dicit quod sic quod dixit probat
in eis dicit. sic autem tempus in quo e a. b. c. res autem de albo
sit in quo e d. hic autem sicut d in tempore quod a. e album in b.
aut tempus e non album in c ergo quod e instans copulatur a. cum
b. e sit album i n album nam in quolibet ipsius a. uerum e dicere
d = album sicut. sicut d. tempore toto tempus a. est album i pari ratione
toto tempore illius ipsius tempus b. uerum e dicere d. = n album et a
e communiter utrisque quibus quod sicut d. in quolibet ipsius tempus a. est

album et non album quod est movens ergo non est dare ultimum mutatum esse in quo
sed est dare in quo primo ultimum non album [illegible] hoc autem [illegible] est possibile
vel tenet se cum re posteriori et tempore sequenti. Si ergo fiebat album et
si corrumpebatur album motu a et motu c continuo tempore sine medio [illegible]
est in c in instanti quod copulatur ad idem tempus quo album erat non al-
bum [illegible] erat dicere in nullo instanti aut si non est in instans non
tenet se solum ex parte prioris sed tenet se [illegible] cum utroque vel cum aliquo
eorum [illegible] aut corruptum [illegible] sit album aut non album [illegible]
quod non erit necesse omnino [illegible] aut non [illegible] quod est movens. [Nota] ad
quod si ad generationem de non ente fit ens nam possumus assignare ultimum
instans in quo fit ens nam cum in eodem instanti non possit
esse [illegible] dare instans in quo ultimo non est et instans in
quo primo est cum medium quodlibet [illegible] cadat tempus medium [illegible] dare tempus
in quo non [illegible] non [illegible] assignandum instans in quo ultimo
non est [illegible] quod res generanda per totum tempus precedens non est et in instanti
ad quod copulatur illud tempus [illegible] sic res corrumpenda per totum
tempus precedens est et in instanti desinit esse. Dicit [illegible]
[illegible] quod si instans non tenet se cum posteriori [illegible]
[illegible] aut non. Dicit quod cum medium contradictionis
non cadat medium [illegible] tempus in quo res non est [illegible] tempus in quo
est qui si [illegible] dare tempus medium inter tempus in quo [illegible] non
[illegible] in nullo tempore medium [illegible] quod est movens [illegible]
in medio [illegible] sed in medio tempora copulantur per unum instans quod
si res non existens in tempore precedenti [illegible] in tempore quod se habet [illegible] illa
instans quod copulatur inter illa [illegible] tenet se cum utroque [illegible]
non ente et ente [illegible] in nullo instanti [illegible] erit et non erit [illegible]
quod est non erit quod quod est generatum est [illegible] quod est generatum est generatio et non
[illegible] quod non est [illegible] non est quod quod est corruptum non
est quod est corruptum est corruptio [illegible] movens est
aliquod instans [illegible] sit ut [illegible] est [illegible]
teneat cum re posteriori [illegible] ut a re priori est ut intendit philosophus quod cum
instans non tenet se solum cum re posteriori de duobus oportet dare al-
terum mutationis [illegible] omnino vel [illegible] necesse sit rem esse aut non esse
quod [illegible] possit esse et non esse nam si aliquid [illegible] ente fit ens [illegible]
stans tenet se ex parte posteriori [illegible] dare instans in quo primo
sit et dare instans in quo ultimo non est quod si [illegible] assignare instans
in quo ultimo non est sicut in quo primo est [illegible] unum et idem instans
et aliud [illegible]. Si unum et idem sit esse et non esse [illegible]
idem sit esse et non esse [illegible] et aliud cum medium quodlibet duo instantia
sit dare tempus medium non omnino [illegible] necesse esse rem esse aut non esse quod
illo tempore medio non esse et non esse [illegible] instans ergo se tenet cum re posteri-
ori est ergo aliquid generatum ut dicebatur non est dare instans ut di-
cebatur in quo ultimo non fuit sed instans in quo primo fuit sit et cum
corruptum non est dare instans in quo ultimo fuit sed in quo primo non
fuit res autem generanda per totum tempus precedens non fuit et in instanti
non precedens [illegible] per totum tempus fuit et in instanti desinit esse —

Deinde cum dicit. Si autem generationes [illegible] nam an
[illegible] tempus non possit [illegible] in athomis vel in tempore

indivisibili [illegible] quod [illegible] quod demum est [illegible] remotis quibusdam
[illegible] ex hiis quod [illegible] quo [illegible]
ad ipsum [illegible] non esse [illegible] Si autem [illegible] ergo sicut
ad [illegible] fuit [illegible] non ens [illegible] fiens et [illegible]
[illegible] cum aliquo sit non est quod ergo [illegible] non pote-
est tempus [illegible] athoma vel [illegible] indivisibile nam si
fiebat album [illegible] et non solum fiebat album sed est sit
est [illegible] quod [illegible] est album [illegible] non [illegible] tempore [illegible]
tempore [illegible] vel [illegible] ut [illegible] aut est [illegible] aut [illegible]
in a fiebat ergo non erat in a in b aut in quo [illegible] est [illegible]
[illegible] medium erit ergo tempus medium in quo fiebat [illegible]
[illegible] non [illegible] per tempora que ponimus [illegible] non [illegible]
quod est [illegible]. Nota autem quod non possunt poni tempora in-
divisibilia [illegible] quod [illegible] tempora [illegible] se habent [illegible] dare tempus
medium nam ut [illegible] non sit medium [illegible] oportet [illegible]
quod [illegible] quod tempus incipit [illegible] nunquam carebat
[illegible] si tempora sint indivisibilia constat quod non in eodem tempore ad [illegible]
et non si ergo tempus a in quo aliquid fit et b sit tempus in quo id ad
incipit [illegible] quod b [illegible] ipsi a [illegible] si res illa non est in a et
in b [illegible] tempus medium [illegible] cum dare tempus
medium in quo res illa generabatur et fiebat [illegible] b et a [illegible]
[illegible] tempora [illegible] non [illegible] quod est movens in po-
[illegible] tempus indivisibile [illegible] que ponimus [illegible] non [illegible]

Deinde cum dicit. In eadem remotis [illegible]
[illegible] si [illegible] dicet [illegible] aliquis quod oportet dare tempus
medium inter tempus et instans [illegible] dicit quod non [illegible]
tempore in athoma vel in tempore indivisibili. Sed dico quod aliquid [illegible]
est [illegible] multa vel in instanti illius temporis in quo fiet
[illegible] non est eadem [illegible] non [illegible] eadem [illegible] nos ut
includamus quod oportet dare tempus medium tempus et instans [illegible]
quod oportet dare tempus medium [illegible] tempora indivisibilia nam si
[illegible] ipsum instans ipsius temporis quod [illegible] est [illegible] non [illegible]
[illegible] tempora indivisibilia [illegible] quod non est [illegible] de instanti [illegible]
temporis [illegible] tempore indivisibili [illegible]. Dicit [illegible] quod [illegible]
omnino [illegible] de instanti [illegible] temporis ut [illegible] ad [illegible]
duobus temporibus indivisibilibus nam sicut arguebatur quod si aliquid non est in
uno tempore [illegible] et postea in alio oportet dare tempus medium quod non [illegible]
[illegible] non [illegible] et mensuratur tempore. Si sit aliquid
per totum tempus non est et postea incepit esse si non [illegible] non [illegible]
oportet medium tempus et instans [illegible] ad rem dare tempus
medium quod [illegible] ipsum [illegible] quo [illegible]. [illegible]
quod ut [illegible] non est eadem [illegible] de instanti [illegible] temporis [illegible] duobus
[illegible] indivisibilibus nam numquam [illegible] pervenit ad [illegible] non [illegible] et
[illegible] Si ergo [illegible] possibile [illegible] incipit non esse movens aliquid
in uno tempore indivisibili non esse [illegible] in aliquo tempore indivisibili [illegible]
eo quod [illegible] tempus esse dare tempus medium sed tempus indivisibile non possit esse medium
[illegible] quod indivisibile oportet dare aliquod tempus medium in quo res [illegible]
ergo tempus indivisibile [illegible] quorum unum [illegible] non [illegible] poni-

n̄ possint nō pondat tp̄e me m res gnetur et fiat & si
instans copulatur ad tp̄e cū dtō sit indiuisibile hi tp̄ indiuisibile po
tat ip̄m sit et ip̄m mō me. quo puenit ad sem̄ = Indiuidens
e g d. tp̄ pone indiuisibilia in quorum uno res dicat n̄ = e ad
= q et e = sem̄ = q in me n̄ pcedet ip̄m sit = e mu = q
in me ip̄m motū cū tp̄e mq̄ue indiuisibili sed n̄ possint n̄ in
ē in diuidens uno ē necesse pone rem aliq̄ in eo tp̄e sit
r n̄ = in instanti ad q copulat dtō pt hīc = nam cū
temp̄ totū indiuisibile potit in eo sit motus ad q̄ in me se
quatur mu = et potit hi tp̄e indiuidet sit. ad q in me se
quatur sem̄ = Deīn cū dicit maxīm aūt. exhus que
dicat oīt quō se h3 sem̄e ad sed. sic se h̄re h. ad id q
n̄ plus ē q mensurat sit q sem̄ = q q mensurat ip̄m sit
stat n̄ est plus instans in tp̄e q p solū n̄ ē plus punc
tū in linea q hmōi. solū id dat max = q si in toto tp̄e
a. fiebat nō plus ē tp̄e in quo semel & fiebat q totū
tp̄e in quo omīa. iq to tp̄e fiebat solū Ulas epilogat
dicendo q rōes quib3 aliquis utit tamq̄ rōib3 supp
p̄pis q in eo reat n̄ sit cōtinui sūt rōnes hee q̄s assignau
t quedam al rōnes hi que sūt similes et q plures ae
rōes sic possent ad pbandum q que sic sūt. No aūt
q rōnes q̄s fecit ad pbandum motus rēos r in eo r ofle
os n̄ = cōtinuas appellat plas ad diffinitiōm sequnciā q
f[illegible] sūt p̄p̄e r phice & mg r adens logice possent
ad quedā rōnes ae sic ad pbandum ita mod n̄ = cōtinuas
que = et h r. d. p̄p̄e. sicut r pmisse ille cū ad pns sufficiant

Aduertendum autem [illegible] n. phūs uelle
q gnō inmisice tp̄e aūt n. q oz dare gnōm q
dam me p q misice. an = in = q dudum erat
tp̄e in quo fiebat. t. in quo gnbat gnō p ip̄m mensurat tp̄e
q in eo mensurat tp̄e mutatum = mensurat. in instanti ui n. p
ip̄m q gnō sit tp̄e mō nō ip̄m mutatum = Rursus aūt
q sic sit q gnat n̄ = v. g dicere possumus p an gnō misice
tp̄e sō an sit id q in eo. t an sit. id q mutatum = q̄sito quod
de gnō loquit phūs ē aūt q id semp sit r q gnt nō ē v
ut gnō p̄p̄e accep cōcedi debeat q id q gnt nō ē
Dicit. f. d an gnō misice tp̄e r uu p id q phūs h aut
r p id q dicebat in ui. n. t. q mutatum necē = ē motū p
r q in p̄p̄o motū nullo in. ophī p r ip̄m motū nullo in
sit impartibile q n̄ ē impartibile impartibili cōuenit. Cū g gnātī sit
q̄dam mutatio r g sic quedā mutatio sit ē dare p gnātū = r g
n̄ in instanti. & in tp̄e Dicit q gnō pt sumi. d. p m st
r large ut includit motū pcedentem r sic gnō ē quidam mō
r mensurat tp̄e r h mō loq phūs de gnōe r de motu. z phūs aūt
motū = in e. gnib3 insto. q̄lite. q̄ntite. r ā. constat d
cōtinuū quē in scā nō posse dici motū n̄ sumat large
ut includit alteratiōm r motū pcedentem alio mō. pt sumi gnō
cōtinuū p̄p̄e sic ut dicat cōtinuū r motū maxīm b3 i d[illegible]

cōtinuus & ut dicit cōtinuū in ip̄is formis scāl. ubi in loquit
phūs de cōtinuū scālium. v. hi uidet q in scā nō ē motus
q in eo nō ē cōtinui. scā g p̄p̄e gnō & q dicit cōtinuū in p̄p̄o form
scālium gnōm r corr sit mutatio q ip̄a scāt form n̄ suscip
p mg r mi. vii. = in vi phī pbat gnōm r corr = cōtinui
indiuisibiles q uniuersaliter hō n̄ ē mg hō q aliis n̄ uni cq ē mg
q alī tenen g ē hi mutatio sit in instanti & quō h sic d
q cuiuslibet successiui re[illegible] tp̄e oz inde aliq̄ mu. q q tp̄e
sit successio n̄ ē [illegible] mq̄e aūt uide dicit successio in
unam ip̄ius tp̄s & [illegible]m uō ut cōparat ad instans
nam si aliqd mutat p tp̄s sic albū mag aūt nigrū
n̄ ē sit albū r nigrū & ē t successio r mutat de albo in
nigrū q = n̄ p̄ass n̄ nullo tp̄e & se h̄ret = successio. & ē
successio in q̄e ut cōparat ad instans nam si aliquid p
totū tp̄e pcedens h̄dat n̄ = r in instanti ad q copulat in q
pbat = nō sit h3 nō = r = & mutat dnō = in = & hanc
dicitur successiōm ē d cōtinuū una alio instanti q ē p̄p̄e mō
r que mensurat tp̄e. q quib3 ut cū affirmatū n̄ ē a
alio in alium & h3 unū tm. affirmatū r aliū negatū r h
distinguit q t z an = in = r ē ē gnō t = in n̄ = r tūc ē
cōr r ut affirmatū cōtinuū p̄p̄e mensurat instanti. nam
cū hi cōtinuū habeat tīos in me. q = r n̄ = r v oppositi
contradictorie. sicut ea quō nō ē me & sic oz q successio cōr
ē cōtinuū hāt tīos in me hi aūt sit tp̄e instans q
me ea nullū ē me pcedet g ab = ad nō q sit in eo r t a n̄
= ad = q in gnōne ē pcede alt tp̄e r ad instans r q me
tp̄e r in stans nō pcedet in tp̄e & in instanti mod p̄p̄e q
ē alio instanti mensurat tp̄e & cōtinui que ē an = in = ut
ab = in n̄ = nō p̄p̄e mensurat tp̄e & in instanti si aūt mensurat
in tp̄e h nō ē p se r p̄p̄e & ut dicit alteratiōm r motū pcedentem
q mensurat tp̄e eorū aūt h sic in eo phī p3 p ista uidel i
latiōe pcedentem r̄ ē gnōs r cor sic assignant q instans
sp positi p̄p̄e ut si aliquid gnātur p totū tp̄e pcedens n̄ ē
r in instanti. ad q copulat tp̄s dtō incipit = q p ē q
si ē gnōs p se sit n̄ = r = r p totū tp̄s pcedens nō = r
in instanti incipit = pcedet a nō = ad = q sic in gnōne
t ab = ad n̄ = q sic in corr p se lo. ē pcedet alt tp̄e ad
instans & cū h sic mutatio instans ē mensura aliu
mutatā nō sim r ab p̄p̄e sumpta & ut ē cōiunctū
p3 sic successiōm cū = Cū g obiciat de p̄p̄o q ē h g
uū uelle q gnō debeat sit in tp̄e. dicit h mēti de gnōne
ut includit sic r motū pcedentem q uō. attēdebat. vi hi. q ē
gnōne nō ē dare. p gnātū = n̄ ē mutatio p motū = ut
p3 p oppositum. eodem. gnō l nō sumit sim ut dicit solam
cōtinuū in scā & ut sit cū cōtinuū in scā dicit cōtinuū in
q̄litate. nam p ip̄m mō cōtinuū sic accepto ē cōpositio ex
cōtinuū in q̄lite r cōtinuū in scā. & q mod accidit n̄ ē
neganda q gnō mensurat tp̄e q si aliud uideat phūs

No

dicere motum est de generatione non simpliciter sed ut medium motus per se. ¶ Ul-
timo ... ut generatio sit idem quod motus. ¶ Dicendum quod possumus
generationem proprie simpliciter et re et verbo differre aliquando et re
ut si aer tale sit ut fiat ignis ipsa calefactio est alteratio et
generatio proprie simpliciter. aliter tamen et aliter quia prout inchoat transmutationem
terminatur ad ens in actu. dicitur alteratio et motus prout autem terminatur
ad ens in potentia dicitur generatio. Vel alius prout hic transmutatio terminatur ad
formam accidentalem dicitur motus et alteratio sed prout terminatur ad formam
substantialem dicitur generatio et sic stare potest. nam sicut loquendo est de motu
qui terminatur ad formam sic loquendum de ipsis formis in potentia est dicendum
quod una et eadem forma prius et in materia realiter fundatur in actu entis
et in potentia immo quia forma substantialis per generationem educta in materia sic
dicitur immo ... que terminatur ad realem formam
est proprie ens in potentia ut ipsum proprie sit in ... Philosophus autem in potentia de
generatione quod ipsum proprie est magis substantialis ... forme
... que in materia fundatur in ente in actu ... substantialis
alteratio est ens in actu quia si movens est eadem formam
substantialem et accidentalem et si movens est unum et idem fundatum in ente
in actu et in ente in potentia in conducens est ... per unde quod
proprie simpliciter sit realiter idem quod ipsum motus sed mensuratur in
instanti quod non competit motui tamen acceptum non simpliciter sed ut in-
cludit motum per se ... modo est idem quod motus et mensuratur tempore
sicut motus. ¶ Ulterius fiebat dicendum utrum generatio sit idem quod generari
et mutatio sit idem quod mutari. ¶ Dicendum quod hec generatio proprie et mutatio et
sic quod generari et mutari differunt tamen hic differentia
assignari. nam hec unum idem instans possunt in illa generatio
et generari et mutatio et mutari. non tamen hoc est eodem modo nam in
instanti ... sed ... per hoc est aliquid
additum tempus et hoc dicitur nam in instanti additum tempus facit successionem
cum eo et ... et complet ipsum si generatio ... per se et ab ... sicut
mensurat mutationem et mutatum esse sed ut est aliquid additum quod
mensurat mutatum et mutari aliter tamen et aliter quia ut additum quod termi-
natur tempus et mensurat mutatum esse sed ut additum ei facit successionem
cum ipso mensurat mutationem nam si aliquid per totum tempus non est et
in instanti est ut dicebatur non sit hoc non esse sed ut dicebatur est
quoddam mutatum quod terminatur ... ad instans et non esse et quod sit in
instanti non quacumque in simpliciter sed ut additum tempori facit successionem
cum ipso ... mutatum esse et mutationem quod mutari ...
... in instanti ut ... et sunt tempus mutari ... in instanti
ut additum tempori facit successionem cum ipso ... differentiam sequitur
... quod mutatum esse dicitur quietum ... ipsum existens in
... quod mutari ... dicitur successionem aliquam que resultat ex ipsis
duobus ... in instanti ... non ... successio
in instans tamen ut est additum tempori successionem facit cum mutari in ...
in instanti ... additum quod facit successionem ... quod mutari successionem
dicitur ... quod mutatum esse ... respectu
... tum ut ... quod hoc ... mutatum esse ...
... quod sed mutari ... respectu ... hoc ... mutari

et ... a quo movemur ... Sed ... non sit in ...
sed ad mutationem distinctio quod ... idem motui est idem quod motui ...
... quod ... aliquid ... ab uno est ... sed ...
... et non ... aliquid ... et
... inceptio ... et ...
... forte ... assignari ... id non est ...
... aliquo non ... aliquo generatio
... quedam successio dicitur et respicient ...
... quod hic sit in ... cum aliquo ...
ab uno est in alio sicut ... sequitur instans ab ...
aliquo ... instanti ... non ... sed
ut additum tempori faciat successionem cum ipso ut supra dicebatur
... quid sit generatio et quod ... et quomodo respicit ...
... importat successionem et quomodo differt a ... et
... a generatione ... generatio ... mutatio est ...
et idem mutari ... mutari. ¶ Ulterius fiebat dubium aliquis quomodo philosophus ...
... generationem ... quod generatio non ... quod si ... dicendum
... sic accepta generatio non ... quod generatio ... per se
motus per se nam ... dicit ... qui est ... in generatione ...
... res generatur non est ... dicitur quod ... abundat
... dicitur ... philosophus ... quod ... differt generatio a motu
quia quod movetur est ... quod generatur non est quia si ... differt a motu
... quod idem quod generatur non est ... quod supra dicebatur videlicet quod
id quod generatur non est prout generatio includit motum per se. Sed ... quod hoc non
obviat ... est ... generatione ut includit motum
per se quod generatio non est quod sit ... nam hec generatio accepta non simpliciter
ut includit motum ... est idem cum motu ... sic includit
motum et sic est idem cum motu ... tamen sic includit motum et
sic est idem cum motu quod ... non ... a motu et ...
... generatio includit motum quia ... a motu ...
quod motum quod autem generatur non ut si ... fiat ignis ipsa ca-
lefactio autem est calefactio et alteratio est ... accepta generatione non
simpliciter ... est eiusdem ... nam si ... calefaciat ut fiat
ignis ... calefactio est alteratio ... ignis ... generatio ...
... motum et ... calefactio ... ignis non sit calefactus ...
est motus ... et respicit ... qui ... ut est generatio respicit
... ens et respicit ignem qui non est ... quod ... philosophus
ait quod generatur non est ... de generatione non simpliciter ...
... ut idem est realiter cum motu ... differt ...
ut ... quod id quod alteratur est quod ... generatur non est. ¶ Ul-
... dato quod accepta generatione non simpliciter sed ut includit motum
... ad ipsum ... debebat non ... quod generatur ...
quod motus ... accepta generatione proprie ... mensuratur in
instanti ... quod id quod generatur non est. ¶ Dicendum quod generatio accepta
proprie ut mensuratur in instanti ... considerari ... per se ... et ab
... ut est cum generatione ... est ... ab ... si ... considerari
generatio ... accepta generatione proprie ... non ... quod generatur
et quod generatum non ... nam ut supra dicebatur ... competit generationi

respice duos tios uidel; trim adq et trim mg. | nap n gn
ant = tamq aq redit ad = taq ad trim adq q e gntur
dia n = roe a aquo q qr dui e mdo aquo tam dui di
- n = dia dut roe a adq q postq mdo adq diat
n = q e gn p quodam dia = et n = n q sit sit et n sit
it icod sit et n sit li n e mod tpe poe q recipit ut trim
aquo e a' instantia ad q copulat id in stans q recip n
trim adq a n gnos sit. qt et in stans q gntum in
to tpe pte n e tens tio aquo instantia aut sequa
accipit = ut mdo adq et qr gno respiat ult s q gn
de n = roe a aquo q n e mape poe = aut roe a ad
q q e instantia sequa | Et aduertend q li gn resp
tpe tamq pt aquo roe aut mapit an = et resp taq a
adq roe aut q ad = | n p li gno insidat tempe li in
sta illa insta q requi ad li q stat tn sit atempe ad
stans qr li dio gn s ut atempe no appo i tpe qu
e tpe et in stans no e aliq me li solu in stans sit tn
sit atempe et instans gno e pie sumpo n insidat
tempe li instanti p; e q gn s gno pie sump co sit
f se a mo e a mo roe qr n e roe a aquo q map a
n = e dti roe a adq q tau ad no = . 9 u gno pie sup
ostat p se n li ut e id cu gndo = tuc plana est rn
sio qr q gnt e cu gnd e id e gnto i respie = centle
solu termi adq ratone aut q gntu dia = li si a si
to gno n p se n ut e id cu gnto li ut diffe abeo e
q gn mg dia d; n = q = nam gno diffe agnto = et
roe a aquo ipm n gntu cent se tenz cu tio adq ge
no centr respie d tios uidel; aquo et ad q dia e gn
q ad gntu = sicu roe a aquo q mg respie centr
gno q gntu = et qr ge mapit dno = et q gnt roe a
aq de n = accep gnoe ut diffe agnto = q gnt mg
d; d' n = q = p; e q id q gnt dia n = sic accipia
sim sic ut mda motum pcedentem

Dubitatur aut hys p q ph p bam motu
rem p rones et phi et p as eo q reflec
tat no posse ppetuu. | In ista p 9 m
p bat li p rones phicas et coes q v. f. l q
v. rones adducat ad ppositu pa. i sit a ti ampliu ex
hys. e i ampliu v i amp n sit. d e q hus in
ut alliudi accid li idem q s mot reflex
n coti p s v loyce v p rones locales et coes nam a
q mo conti si a ntis phibeat p id ut p q uen p lo mu
mb ut p sedba et p si uenit in b et sit ibi cu dat pr
mu pt b sedba in b li mox ap statt mapit mou
sedba in ipm quid n mg tpu nuit ai e prima i pt b
q sit impin q pus cu dat ro tn abeo et q d mo e g
matti e de alys e q li pro ua q dau aliquid fit ad
aliq trim conti et sit as in tmissioe d pt q moued ad

illu conti trim li q fert ab a mo. conti motu et sine in
missione trim uicit ma cu fert ab a ma a fert in
illu motu q est ab a me q sit moued contrys motib;
q ma reflexi qui sit p rectu contry. | Nod a' ut ro
li in li o sike qr si mot pt denoui ab illo tio ad q uad
conti sit in tmissione si aliquid moued ab a sine quiete
me pt redie ad a e cu recet ab ipso a uad ad ipm et
qr p rectu recede ab uno tio et ire ad aliud trim e mou
motib; contrys si me mot reflexos p rectu n cadit q es
me v nu uel mo. sit motib; contrys q e medens | Et ulto
n q si aliq ma q e de se tend ad aliq trim adq p ueni
re; si n phibe ab eo q phibeat et n p ueniat ad ipm no tn
ille ta' dendbat ipm si no sit p pinquat abeo sit remotu
nam sicut cu mapit aliquid mou dendit ab illo tio ad
q finalit sit in tmissioe uad ex equo mo p; q cu aliquid
recet ab a p sit in tmissioe redie ad ipm sit cu recet ab a
ibit ad a q est inconueniens | Dubitat f. a q rones h ad
ducte dicat ro les et loyce ad q m to lo pt du p m sit
n sit gl ali ara nam ar loyce e argue ex nee et pco
ram So p dici ro loy si sit p a dig quib; mae ua loy et qr
roes adducte uitr sume ex gnu et ex ppa ipsoru appor
tuoru contrium exca q alie ro coniungut sit = t no possit
adducere coel cu li om li sut ptima coiu ras pte;
et ples sic uideri tales is rones e dicat loy qr sut co
mues et no pp so in dici loy qr tale aut sut me ro
appor conditiom possime ua lo | Demu aut si
mit aliu adducat sam roni d q sit dut cu p dco modena
sequi f. e ens q aliquid mutat ex li tio in quo n e qr
impo le qr si aliquid mo ab a in nec e sic et quiete
me p q recedat ad a nec e e me mo qr mo distan
tus stat v discontinua p quiete n e uni | Nod aut q
si aliquid pt ire deorsu sursu rec sn q ce me ut p;
p ro in p addu illm sit cu rece deorsu uadat deorsu
li q uadit deorsu uadit ex lo sursu li cu hi mo le cu
moued sursu no sit sursu muat ex lo ubi n e
| Nod aut q li inducendo p in sequi ex li suppoe i
cens primu nam si aliquid mo sit mo contrariu mo b;
simt mutat ex locis contrys li cu mo le no sit n tuno
loco n pt mou ex contrys locis n mutat ex lo in q
n e. | Demu aut d ampliu ex hys adducat
radam rom ce q d f. q p adduat hi rom so q ed
q suppoit pbat i 3 li contry d e q amp ex hys i
ex d i m v de omi motu q s mot reflexus no co
tinuat nam omne q mo mo aliq contr motum q ut
mo p ubi t qlita t qntita p; q i oe q es quiescat
q esit aliq quietu oppo r d as mo; nl qr n est mo
alios pt istos mo n est aliq quies pt oppositus q es
hns suppoitas p; q id q sic mo p hut aliqua motu

dico autem de hiis motibus quod est aliquid species et non si motus ille
sit aliquis alicuius totius localis. Quia de motu non decipere motus
quando aliquid secundum hunc motum movetur necesse est ipsum quiescere
prius secundum oppositam quietem prius non est predictis modis. Oportet quod contrarios
motus distinguamus non quia consistere nam si aliquid non sit motum
aliquo motu desistat quiescere opposita illi motui ut si aliquid quod
non sit motum deorsum prius quam moveatur deorsum oportet ipsum quiescere
quiete opposita quia oportet ipsum quiescere sursum sicut quia oportet motus illos
distinctos et eadem ipsa quiete movetur quia quod motum sursum non sit deorsum tempore
deorsum motu per suppositum suppositionem oportet ipsum quiescere
et opposita quando movetur motu sursum et motu deorsum oportet quiescere
movere. Non autem quod omnis motus movetur aliquo contrario motum et quod
desistens quiescat aliqua opposita quiete ut ostendat hanc
veritatem contrarius, modus huius oppositionem ad aliquam quietem nam nullus
est motus perpetuus secundum ... Dicit igitur ... quod si
aliquid non sit motum alio motu quod prius quam motum nullo motu
oportet ipsum quiescere quiete opposita. Dicit quod cum loquimur de
motu loquimur de motu qui est praeter aliquem motum et loquimur de eo
motu si loquimur de eo motu particulariter suppositio non habet veritatem
nam si aliquis vadit sursum successive continuabit semper
tribus spatii illius motus et non sit motus secundum partem illius spatii autem
dum incipit motum per aliquam partem spatii non oportet quod motus sursum
totalis parte spatii incipiat aliqua quiete opposita non potest incipere a
motu ... spatii ... dicit quod non loquimur de partibus
quod ipsi motui sed loquimur de motibus differentibus specie non de partibus
alicuius motus quia specie non differunt localiter de motu sic supra quod
quod non sit motum aliquo motu et postea motum illo motu postea
quiescebat quiete opposita ut si aliquid movetur sursum et postea
movetur sursum prius quiescebat quiete opposita quia sursum ...
aliquid non movebatur sursum et postea quiescebat quiete opposita
sed quia movebatur motu contrario. Si igitur dicatur quod non motum
sursum ideo prius non motum sursum quia quiescebat quiete opposita
sed quia movebatur motu contrario. Si igitur dicatur quod nunc motum sursum
sit ideo motum sursum quia quiescebat quiete opposita hoc est inconveniens.
Si vero dicatur sed ideo quia movebatur motu opposito adhuc hoc est
inconveniens. Nam si aliquid sit motum motu deorsum quod cum
motum deorsum quod autem motum deorsum si motum sursum oportet quod prius quam
incipiat aliquid motum sursum quia quiescebat quiete media
quia si non quiesceret quiete media et sic in instanti esset sur-
sum et deorsum ut dicebatur supra sicut cum movetur deorsum et
movetur sursum nullo modo motum prius quod aliquid incipiat motum
de motu a quo quo prius non movebatur non prius quiescebat quiete
opposita prius ergo non philosophus ... probans quod si aliquid motum
in motu et postea in reflexione motum contrario quod sint
motus contrarii motibus dicit quod non motum aliquo motu quo prius
non movebatur non quiescebat quiete opposita. Deinde cum dicit
Si igitur contrarius probat quod suppositum videlicet non motum

aliquo motu quo prius non movebatur non prius quiescebat quiete opposita
quod probat ex hoc quod ideo non potest sit motum contrarius motibus quia
contrarii quies sit motus quod sit rationalis et sit non contingit motum per contrarios
motus quod ferrum et quod motum ab a in b et non sit ... ab ipso
in b et quando a non sit ferre. Si autem movebit aliquid
secundum hunc motum qui est ab ipso in b et quod prius non movebatur illo
motu necesse est ipsum prius quiescere ... et si quies ...
in est quies opposita quia est ab ipso ... quod in motu ...
que dicta sunt quod motus reflexus est contrarius. Non autem quod aliquid
motum deorsum ... quiete movetur sicut movebatur oppositis motibus
quia sic est movens oportet quod id quod motum sursum prius quam motum deor-
sum quiescat quiete media ... motibus ... motum possunt contrariis
motibus prius quam ingreditur motum contrario quiescat quiete opposita non quod contrarios
motus ... Amplius autem ... quod ... magis ...
... hiis que dicta sunt ... non sit corruptio
quod fit album et est id quod fit non est album. Si non est contrarium de albo ex al-
bo aliquid generetur sed non ex albo sed est corruptio ut generatio
... Si igitur hoc est et non ... aliquo tempore ... quies
media ... et album et ex albo sit corruptio non album et fiet est
non album ... quod est movens. Non autem quod
si absque quiete media cum vadit ad album postea motum ab albo
sit fit album et non album quia sit motus oppositus motibus sed quia
cum aliquid erit album corrumpitur non album oportet ... corruptio non
album vel album et fit non album. Non autem quod sint
... movens nam ... motus contrarii possunt ...
... movens ... corrumpi non non album vel non album
est movens sit corrumpi non album et fit album est necesse quod
... corrumpi non album fit album et fit non album ...
movens ... contrarios sed eadem quiete
media ... movens que sequitur. Non autem quod ... rationem ...
magis ... et specialem quam rationes physice quia est quodammodo ...
... possunt ad communionem motus et ad continuitatem motuum
... de generatione et corruptione arguere. Deinde
cum dicit Amplius autem non sit adducit quintam rationem dicens quod non sic quod sicut
est ... quod contrarii sit motus ... contrarios non
imponere tempus medium adhuc motus ... non ...
... continuum ... non habet ... ultimum ... quo est
id ultimum contrariorum ut albedo et nigredo quod dicatur ...
albedinem et nigredinem non possunt comparari ad aliquam continuationem
... motus ad albedinem de albo ... de nigro comparabilium
ad aliquam continuationem ... quod non ... motus non ... continuum.

Quia autem nullus motus est infinitus ... philosophus
probat ... nullum alium motum ... et prius ...
... probat motum circularem ... primum ...
... quia prius probat quod ... motus localis ... circularis est primus ...
... ad confirmationem ... quod supra dicebat adducit ... antiquorum
philosophorum concedentium motum localem ... priorem motum ...

q dat p loca oc p d f q p pbat motu tacalem = cotm i p p prones pias so prones roles iloca i ubi aut oc p facit q p pbat motu ccal = cotn so pbat ipsu p i q aut loca oc p d f q p pbat motu cal = cotn so exhis q diat edu oms alios mo n = cotn i qre w si mcto ps p duu md q p p bat motu tcacem = cotm so q dam q suppositat mat i no n omis dr q md alqt qui e mtu e un ro n nam h pauo ntiem mpe cuciit oe n q mo ged si mo cau sit mouebr m a p eand po i p ead situ ptu mq n ne ulg i mo mh exh h en pph sit mo ueb corus n opp moti q si md raus to coti n pt q aliquid mou abe md no pt n sit mdur srus mot ca i oi cau h ei euacuat q sit moue ex h mh i exeo md ab eo q mo corus motibz no e mdens talem motu = unu i cotinuu. Dr f d quo md ccalis p eand pom e abeo d md ut alba ma dd q h e demad dictm mot recti cu md rcus qn ftnc e si dz reuerti no reuert p eand spem pom ut si aliquis feret sursu fite illo motu si dz p ed mou adeundem cum aquo recessit n reseruad ibi ordo pcau imo pces qs p trasibt sn ord sursu pusie ult trasit redeundo deorsu i q pp trasit adeorsu iudi ordie pcau h i motu cau qn coptatd e reuolo si ui dz eand reuolutiom fac ndz redie adeundem punctu tem eudec peu ordiem q p tenuede ut pces alias mole p pttsuut mp tcalitas pcusse e p madacie sd q si sic no facec h q pleo coto pces pqs trasiuit ulto trasset p n = p tcalio h = t l md reflexus i retgdus n cotinuare d md. Ulr f d aliqusqz n ui ph h pbare motu ccalem = unu i cotinm h solu ont q possit = un i cotin. Dr q ph suponit mo tu = ppetuu p temp q si motulle n hz corru i me u m cclatm i d nd ca q medu oz q mdulle sit unu i cotin nam qui cioz md possit cotn no costitu h e q mapit l temp me h si una reuoto ce q pt sti cu d n n incipt l qt me oz motu illu = u nu i cotin t po duc q ph ponit motu illu = eum i cotiuu q ppetuus n dat posse u = io pt = cotn p ipm sequi q sit coti. Demcvado. ll. ll. pbat q suppedit supponit n motu cal n = mou motu e ro nam mou a abd cau no e mou motu como sic e motu ro corydat md dr possit p ctu ad distan tiour so q ad ipas cuas e q ad me p q p uem ad h tios tal g f q pbat q n mo tu cau no re pit una cotierals tone sump expte distancie so roe sump expte tiour e roe sump expte me sa i t ccalis quid e i et quid q mcto d g q nomis

mo q e mh e cotinus ut e oppo ei qui e exh h q m rca lmea corus e supp ille mo quie exh ei qui e mh huon mucoi cotina q e sedm locu i una mu q e sedm diametru e supp cotr mucoi reflexa peunde diame tru dustat ptu mut q r metibz reserualbi cotrietas q ptum a se distat talii g cotn no potenut q cu n ephibz m cato n ephibz q mo cau cotn mou i nllo q desice. Dur f a q ui ph h uelle mcto n repiri cotru h mrto co q mrto i mrtatus sit mdiamet repi dista ptu no duo mcto h aut un = ptm nam sialreid puc tis ducat lm tcalarus i rca sicut appz mcadd i marchu moro distan repi p lmeam cal q p rcam. Dr q sedmetru ib long a mal i muor distan tiou i n q p lmeam cal n q abeld punctis ducta lme cau rus i rca no sit mg lme cau rus q rca h q n sua distan tio n e a p lmeam eudm h p rcam insidan ul wltphs r metha dz dre q edu h p lmeam tcal no p acipi cta distan tiou nam abeisdem puctis duo posst ptes li ne cau res q ru alie erut maiores a moires q n p eles debemus insuae distanm tiou cosa tios mdicalem mg i mi ascmuat distae q e mcodens insua g h distan est lme rca h meo q e insua alic i a gne ac ap mi i mai i mag illo gne n mirem i ma dis canm tiou n accipie p lmea cau h p rcam e gno co rietas ad sic h a h q suu mag distan n eit cotietas p lme cau h p rcam. Dem ai d. Circu ius quid omd mcto n = cotri e ro e distan q requi ad cotri o too n = cotrie ro e tiou q oz = meo rus io dit q cau rus quid md e ab eod md rans ait abeod malu mcto g poat = cotrie ut e alietas tiou no icto. Demcado i q quid d h a roe mex d q md quid q e icto ne q q e m eisd mre md u qui e p rcam e mtto ius i ptu es meisdem me ei quid g i h eu motu q s sicm a i a me co conta mou i n e meo cotri p motu u qui mito i ptes sic meisdem me no e conti ma u p cotrietatem l reptam ucte e id sit mou imo co rio li supp meti motu sic cotri. Dur f d q u = d ud m detas i me sicut g md hntes tas d m ute cotin an sicut u md hntes tall me d m ute cotinue de q n e sit detas i de me imo totu e co nam md hn es c tiou hnt cotri hntes u alie me no hnt cotri q sic detas nd e mo recipit spem exeo pz q si md cotry sic aly ad muite oz tios illou motuu = alios ab inuice m me aut n q sic e nam si ic a sursu deorsu i sic redie adeorsu e eos peadem me q id spacu e sursu deorsu a deorsu sursu i q sic ueit id spaciu ud me sit reflexio in illo motu ph e md discordatur rone reflexios i repi ro cotri. | mcto a n sic e na sialp mo

cont[ra]ri in mag[nitu]dine in linea mo[tu]m ab aliquo puncto recedens p[er]im[um] ... et redib[i]t ... ab illo puncto et redibit ad ip[su]m ... sicut co[n]tra ... reflexionem.

Demonstrandum ... in infinito ex his ... motus ... ex his que dicta sunt ... antiquos philosophos ...

[illegible]

Antiquos philosophos ... [illegible]

[illegible]

Demonstrandum ... tempore ... [illegible]

et distantiam in suo processu. quia motum augentem et procedentem in priorem et motum non contingentem ...

Rationabiliter autem celum ... per plura moveri ... celum et ... et propter rationes predictas ... ex his que ... prius ... quia ... plura moventia ... celum ... ab pluribus ...

autem ... quia ... motum qui sit in ... quo nichil scilicet ... ad quietem et motum ... ut si movetur et quiescit ... autem ... celum ... unum et ... eius qui est in ... nichil ... qui est ... et finiet ... motum ... incipiet ... et non finiet motum ... quiescit ...

[illegible]

incipit non tamen est de ratione huius quod incipit propter quod si ex parte
illa possimus assignare totum quod incipit motus eius cum tamen
in celo in medio. Propter quod hoc non dicebamus omnino signata sunt
indeterminata. Principium incipiens et finis motus non est determinatum quia non incipit
incipit motus eius quidam prius sed omnia hec reddenda sunt [illegible]
ordinem divine sapientie in natura. Sed illam philosophus de quo dicit [illegible]
quod alia ordo [illegible] motus [illegible] singulis similiter
quo [illegible] sit quod [illegible] signata sunt indeterminata [illegible] ad
principium et finem motus in [illegible] patebit. Deinde cum dicit. Unum motus
et quiescit ex hiis que dixerat infert [illegible] ad de
[illegible] et motu eius quod motus et quiescit quodammodo [illegible] quod autem quiescit
patet quia eundem optinet locum cum [illegible] sit [illegible] quiescit
et motus est quia omni [illegible] [illegible] totum principium [illegible] medium vel
finis magis [illegible] quam [illegible] principium medium et finis. Actu
est [illegible] vel [illegible] [illegible] assignare ubi quiescit quod
non est assignare quo fertur vel non est assignare quo [illegible] neque
[illegible] aliquod signum [illegible] possimus dicere cum pervenerit [illegible]
autem cessabit motus [illegible] fertur [illegible] medium sed non [illegible] ultimum
vel ad centrum propter quod totum celum movetur et quiescit quodammodo et non
[illegible] totum quiescit et totum movetur. Deinde autem quod
centrum est [illegible] actu medium [illegible] et finis et est finis [illegible]
[illegible] ad circumferentiam [illegible] ad ipsum [illegible] principium quod
linee incipientes [illegible] ad circumferentiam [illegible] ad ipsum
et est principium quod linee incipientes [illegible] ad circumferentiam
terminantur [illegible] motus [illegible] ad centrum quod pervenerit
[illegible] ad centrum cessaret motus eius sed cum motus circumferentie sit
circa centrum non est assignare [illegible] [illegible] incipiat
motus et non finiatur quia tota spera sic quiescit quod [illegible] est in
eadem [illegible] [illegible] et [illegible] motus quod motus est ipsum. Deinde
[illegible] quod quiescere et moveri sunt opposita non possunt esse simul secundum idem
[illegible] totum [illegible] secundum totum motum et quiescit [illegible]
[illegible] totum [illegible] moveatur et totum quiescat sed non est secundum idem quod non est
motus sed totum quiescit [illegible] motus autem [illegible] totum quiescit
[illegible] totus motus autem [illegible] [illegible] sic non [illegible] debemus quod
[illegible] naturaliter [illegible] in centrum et circumferentiam cum [illegible] centrum
aliquid sit aliquid [illegible] totum celum quiescit [illegible]
[illegible] centrum motus autem [illegible] circumferentie quod motus [illegible] partes
celi mutant locum secundum [illegible] et dispositionem totum autem celum mutat
locum secundum dispositionem [illegible] secundum [illegible] totum celum motus [illegible] totum mutat
locum dispositionem totum et quiescit [illegible] totum non mutat locum
secundum [illegible] totum celum motus [illegible] quod partes mutant locum
secundum [illegible] et totum [illegible] quod [illegible] se totum mutat locum secundum
[illegible] [illegible] totum celum est [illegible] certam sed non [illegible] totum
celum respicit [illegible] certam secundum eandem dispositionem [illegible] totum celum
habet [illegible] ad eandem [illegible] [illegible] celi non aspiciunt
easdem partes [illegible] partes celi [illegible] secundum [illegible] mutant locum
celum autem totum locum mutat secundum dispositionem [illegible] [illegible]
ut patet [illegible] [illegible] possimus quod totum celum movetur et totum

[illegible]

Deinde cum dicit. Accidit autem [illegible] adducit quandam ra-
tionem [illegible] ad probandum motum locale [illegible] [illegible]
rationes [illegible] ad propositum [illegible] autem adducit [illegible]
[illegible] hunc motum [illegible] regulem [illegible] quod [illegible]
in [illegible] principium ad finem non quod [illegible] in [illegible] re-
[illegible] principium ad finem omnino [illegible] motus [illegible] motus [illegible] [illegible]
distat a quiete [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] sed [illegible]
motus [illegible] est [illegible] [illegible] non sit [illegible]
velocior [illegible] principium et fine [illegible] autem [illegible] est quod [illegible] [illegible]
principium neque finis est [illegible] sed omnino [illegible] [illegible]
celo [illegible] motus ad centrum [illegible] [illegible] non motus [illegible]
[illegible] ad finem sed [illegible] motus [illegible] centrum quod est [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] non [illegible] et debilitatio [illegible] [illegible]
et [illegible] ad finem [illegible] quod semper [illegible] distat [illegible]
[illegible] motus [illegible] motus regularis semper debet [illegible]
[illegible] motum [illegible]. Deinde [illegible] quod motus [illegible]
[illegible] motus [illegible] [illegible] motus [illegible] [illegible]
distat [illegible] [illegible] incipit [illegible] appropinquat centro propter quod
[illegible] motus eius ex remotione [illegible] [illegible] incipit
[illegible] [illegible]. Deinde cum dicit quod autem [illegible] locum
[illegible] quod motus [illegible] est [illegible] motuum [illegible] quod motus [illegible] est [illegible]
motuum. In parte ista declarat quod hic [illegible] motus sit [illegible] moventium
[illegible] [illegible] aliorum [illegible] [illegible] [illegible] probat [illegible] [illegible] aliorum
[illegible] [illegible] probat [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
loquitur [illegible] autem [illegible] [illegible] quod autem [illegible] [illegible]
locum sit [illegible] motuum [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] de motu [illegible] [illegible] [illegible] motus [illegible] [illegible]
motus [illegible] motus [illegible] non [illegible] motus quo [illegible]
[illegible] motus [illegible] [illegible] motus [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] patet [illegible] [illegible] [illegible] motus [illegible]
et [illegible] quod autem [illegible] moventur [illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] autem [illegible] [illegible] [illegible]
patet [illegible] qui [illegible] [illegible] moventur [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] motus [illegible] vel movere [illegible] [illegible] probat
[illegible] [illegible] id autem quod [illegible] quod [illegible] unam [illegible]
[illegible] vel [illegible] unam [illegible] motus sit [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] motum [illegible] quod [illegible] ea que [illegible]
motum [illegible] vel [illegible] motum secundum locum [illegible] locum [illegible] autem
[illegible] motus autem est locum sicut in loco. Sed [illegible] ponebamus
[illegible] locum constat quod [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] autem [illegible] autem motum [illegible] unius [illegible] [illegible] primus
corporibus sed [illegible] motus [illegible] [illegible] que sunt ex hiis vel [illegible]
corporibus vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sed [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
vel corporibus patet [illegible] [illegible] [illegible] motum [illegible] [illegible] [illegible]
motus [illegible] patet [illegible] [illegible] locum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] densitas
et raritas est quedam congregatio et disgregatio congregationes autem

disgregatione et ipsius motus loci componit h' s3 sit generatio et corruptio

Illo aut quod omnes phi preter primum motum posuerunt moue
re localem motum oportebat quod ponerent motum localem primum motum
congregare et disgregare sunt quidam modi locales huius motus
solui abant omnes alias transmutationes et per hos modos probat
et primus motus quia non est nisi modus localis est primus modus. Illo
et quod per uacuum quod localis modus est modus secundum in loco aliquem
anaxagoras quod conuenit anaxagoras phi ponerent uacuum et locum
et re differre aut solum ratione quod sic motum in uacuo
et motum in loco et motum per uacuum est localis modus democriti
aut et leucippus qui uis unam antecedentem primam tamen aliquis posue
runt non unam oportebat dicere motum localem quod per uacuum est primum.

Illo aut quod secundum democritum et leucippum primis corporibus ut ipsis atho
mis nullus modus conueniebat nisi localis secundum alia que componebantur ex
athomis alterabantur et augmentabantur et alias transmutationes patie
bantur ex congregatione et disgregatione athomorum quibus si solum
motus localis secundum cum quibus primis corporibus oportebat ipsos dicere
motum hunc esse primum. Demonstratur aut aliud addu
cit testimonium plonis d amplius aut preter hos. ficat. aliquis etiam
modus que congregationem loci quod uacuum sunt aliqui hi autem fuerunt plato
quod ipsis se ipsos mouens dicunt esse principium omnium que mouentur consequitur
quod ultimum motum localem primum motum nam et ad se animatum et est motus
se ipsum motum ... per se cum localiter motum quod est secundum locum sacholatamsim
per se se tamen localem. Demonstratur et ... aut adducit
hera ad testimonium communiter loquentium d quod ... motum propriissimum
numerum localem dicitur quod motum motum per locum sic aut dicitur quod ipso
loco et si motum localem augmentato aut decrementato patiatur hic mo
ui alteratum et alteratum per se eum modum localem tamen conuenit modus quod
dicunt ipsum motum aut non dicunt quod sit et motus localis per
communem acceptionem est principium ipsius modi. Vltimo ex
de dicitur d quod quod ignis motus semper est et ... quod est ... ignis
est principium ... modus ad hunc aut quis principium modus et quod est motus
solus ... quod primus modus sit in modo dein et aliud ut ...

Quod aut hinc necesse est omnis secundum motum. Capitulum
primum ... In primo ista ut diceba ex con
ti perpetualiter primum motum probat motorem primum
impartibilem et infinitum tunc. aut hunc ordinem quod ex primo probat
infinitatem ... quod ... impartibilitate hanc
d. f. quod ... ad ... ex ... de incepto in hoc libro
... quod aut hic se mouens primum necesse est impartibile et nullam habere
magnitudinem dicamus ... primum de priori ... ipso nam primo quod di
cimus de ipso et de ipso impartibile ... primum dicere de infinite
... probandum ipsum esse impartibile. Illo aut quod dicit se dicturum
de primo ... impartibili quod ... probatum ipsum impartibile pro
omni ... nam non solum dicitur primo de infinite
primum motoris ... et soluit quasdam dubitationes
... ad impartibile inuenitur. et forte ... oppo
et primo modo oppositis et dubitationes dicit ... ex quibus. Demon

strat horum aut exemplis demonstratis est quod d. f. quod primo dicit dein
... modus ... de ... Dehus aut que sequuntur
... d. f. quod probat quod mouens per tempus infinitum est infinite potentie. Secundo probat
quod hic potentia infinita in magnitudine finita reperiri non potest in quo aut omnino
primo d. f. quod primo ... quod infinitum secundo quod dicitur probat magis in figura
mouens ... quod unumquodque horum ... tria ... quod horum
quod supponit probat primo quod ... primum motorem esse immobilem et impartibilem
... infinitum habens potentiam infinitam moue
re infinitum ... non ... sit impossibile motum ... quod motum ... mo
et motus ... tempore in quo ... hic ... aut ... aut omnia sunt
infinita aut non omnia sunt finita aut infinita secundum quedam et si que
dam talia et non omnia hec est aut duo aut unum. Illo aut
quod per primum ... dicit ... dicitur ... quod ut omnia predicta
sunt finita et infinita secundum quod non omnia sunt finita et infinita secundum
dam ut duo aut unum est impossibile ... primum quod unum et
duo illorum tamen sunt finita ... non omnia sunt talia. Demonstrat
dicit ... quod dicat probat motus ... quod si unum illorum fuit
est infinitum quod omnia sunt infinita mouens et mobile sunt infinita
ex quo ... quod primo mouens sit potentie infinitate quod mouet in
tempore infinito ... quod aut quod igitur mouens quod sit finitum quod
mouet ... mobile sit b quod ... sit finitum tempus aut infinitum sit
ipsum igitur b quod sit pars ipsius a mouebit aliquid partis ipsius
et quod est c ... aliquam partem ipsius temporis c quod est pars temporis
sit in quo et igitur pars ipsius motus mouebitur mechanice ...
ipsius c quod minus mobile non in parte temporis quare finitum
... quod est ipsius et nam si c est tempus infinitum et est in
... quod non dicitur unum tempus infinitum ... sic ita
apponens ipsius d quod ... ipsius a mouens ... ipsum
a ... quod finitum et appones ipsius c quod est ... de b ...
... ipsum ... b mobile ... aut ...
... remouens equale ... aliquam equalem partem ab ipso quod hic
tempus est infinitum quia omne a et totum a mobile
totum b non in tempore infinito sed finito et in aliqua
parte finita ipsius temporis c ... est non possibile a finito
... finita mouere non ... infinitum et ... infinito
tempore ... aut ... quod quid igitur infinitum
et habens ... finitatem ... mouere infinito tempore ...
... supponit ... primum mouens ... infinito ...
potentiam finitam ... infinitam. Illo aut ... habet
... quod ... ... maius mobile et per partem
temporis ... non potest quod tempus sit infinitum et mouens
et mobile sit finitum nam ... per mouens ... partem
motus ... temporis et ... mouentis ... continetur
in suo toto sufficienter ... in qua ... mo
... motus continuatio sufficienter in illo tempore toto in quo
totum mouens mouet totum mobile totum ... hic tempus ...
totum quo mouet totum mobile est finitum cum in ... parte
finita ... hic parte temporis finita sit sufficiens quod

plane patet quod si tempus est infinitum mobile et motus est infinitum

¶ Notandum autem philosophum hic non ymaginari infinitatem potentie sicut. Si enim esset aliquis acervus lapidum numquam erunt infiniti lapides et adhuc omnes istos lapides deberet movere per totum spatium apponeret in infinitum temporis et recedit infinite potentie et quia non maior potentia requiritur si equus sufficit infinitis aliquod spatium differt supponendo alium et alium lapidem quod si enim lapis et pro infinitas videt quod movens quod infinitas est eadem tantum vincit celum est infinite potentie et hic sicut est infinito tempore et celum in infinitas vices quodammodo consistat infinito mobile nam si tot sunt celi qui cum secundum philosophum revolutum est celum et tantum omnes illi celi consistunt in infinitum tempore

¶ Ad intentionem autem declarandam est advertendum dubitationem per divisionem motus secundum divisionem motum est demonstrandum quarto de ipso dicit

¶ Dubitatur quia forte per aliquis divisione ipsi nam cum mobile illud per quod adducta sunt contra hanc demonstrationem sic ipsum celum quod est dicitur potentie philosophus ex suppositione falsa ut arguitur qui cum supposito hic est mobile ¶ Notandum autem quod communiter hanc obiectionem distinctio dicitur deviare propositis simpliciter ad hoc quod diagonalis sit in commensurabilis ... sicut illa patet ... si actu et sic impossibile sit in ... nam hic impossibile sit celum dividi cum si infinitus in minori tempore movetur pars quam totum et quia supposita quam demonstrationem philosophi quod hic proposito ... conclusione ex impossibili eius non falsificatur propositio ¶ Et ad quibusdam ... sic quod hoc celum non sit divisibile per rem est tamen impossibile sed et hoc sufficiat ad ... demonstrationem philosophi quod hic proposito ... nam si per ymaginationem sit per intellectum significat rem aliquam partem modo sic signata citius movetur quam totum hic autem quibus istarum responsionum bona sit possibilis tamen et ... et magis per intentionem philosophi nam videtur est sicut philosophus ymaginatur infinitum mobile moveri ab infinito movere per infinitum tempus non quod sit aliquod infinitum mobile actu sed quia celum infinitas sumptum ... quodammodo reddit infinitum mobile ergo mobile est celum ipsum ut est semel et bis et in quocumque alio numero revolutum et tantum totum non est mobile est ipsum celum infinities revolutum et quia ab ista divisione celi sumpti possumus celum ut est sic ut bis in quocumque alio numero revolutum et tantum ideo non oportet quod contradicat celo ut ... demonstrationem eius. Videtur forte dubitandum de divisione ipsius mobilis nam et si ipsum celum mobile quod est quantum dividi per signum autem ut secundum aliquem alium modum divisionis ipsius tamen motor quia est immobilis et absque omni magnitudine nullo modo potest dividi arguitur ergo philosophus ex suppositione sicut infinito dividitur eius

¶ Dicendum quod ad hoc potest valere solutio communiter habita hic dicendo et capiendo ex suppositione videlicet ut si totalis virtus movens motor mobile si dividatur hic virtutis pars virtutis motor partem mobilis et hoc sufficit ut demonstrationem vim habeat demonstratio philosophi et possibile dicere quod quia materia est solida quod non dividatur nam si omnis materie non omnis motores celorum sunt equalis virtutis quia si dividatur mobile per infinitas partes potest dividi et motor quia potest materia aliqua materia et aliquis motor habens ad minorem virtutem quam motor ille movens totum quod per illam proportionem quam se habet pars mobilis ad totum mobile sic habebit motor ille movens hanc partem ad motorem moventem totum et possumus dicere quod demonstrationes philosophi cum ex suppositione sunt terminis materialibus sunt generales multa autem sunt vera in universali que applicata ad aliquam materiam contingit falsitatem quia cum eorum contradictorium est non repugnet dicto et cum virtuti motive per quod hic non repugnant divisio in terminis generalibus non est inconveniens arguere ex divisione motoris et mobilis quia si tamen talis generalia volumus applicare ad materiam specialem ut patet ex solutione communiter plus dicta applicata sunt contraria videlicet quod si dividatur mobile et motor in minori tempore pars movetur motor partem mobilis quam totum movens totum mobile. ¶ Videtur dubitandum de motu continuando vel non philosophus velle quod in prima parte temporis transitur totum continuum quam pars a parte hoc autem videtur esse falsum quia totum movens sic se habet ad totum mobile sicut pars se habet ad partem in equali tempore pars movet partem et totum totum ¶ Dicendum quod sic se habet pars motoris ad partem motoris sicut totum movens ad totum mobile sed cum totum mobile sit quantitatis quam pars eius et maior quantitas est velocitas motus potest apponatur de tempore transeundo aliquod determinatum spatium quod minor sit ab istantia quia sic se habet pars movens ad partem mobilis sicut totum et eque velociter totum movet si partem pars potest apponi de tempore in motu totius quam partis non est igitur inconveniens propositio simpliciter et absoluta sed verum aliquid determinatum spatium. Si aliquis homo existens in terra super capud ipsius videt celum et cadens per lineam capud illam pars celi minor quam maior et pars celi quam totum celum. Si igitur pars illius mobilis movetur pars celi non apponet de tempore in motu partem illam per aliquod spatium quantum apponet totalis illius motus totum sic ergo intellecta propositio tantum et in motu continuando philosophi si volumus ad propositum hec adaptare ymaginati debemus quod totum mobile est infinitas revolutum et tantum pars non hic motus sic hoc celum semel et bis et per aliquem alium numerum revolutum et ipsum quia cum in partibus revolutionibus sic philosophus apponit de tempore ideo philosophus dicit quod magis in prima parte temporis movetur nam accipitur maiorem partem hic mobilis est accipiatur celum plures revolutum est igitur mensura eius quod si accipiatur mobile infinitum et accipiatur tres revolutum oportet quod hic fiat in tempore finito quod si apponatur in infinitum temporis oportet quod celum in infinitas revolutiones ipso existens quod sit in finitas vices revoluens ipsum non ergo potentiam posito quod sit tempus infinitum et tantum movens et motum sicut mobile sit infinitum sed quod mobile in finito tempore de necessitate potentie est infinite. ¶ Videtur forte dubitandum de spatio continuando autem quod id quod movetur in tempore infinito est divisibile hoc autem videtur falsum videtur quod sol per infinitum tempus hic in sua ...

alcat p phm 1 tn no e infite uti qr ut in fca pba
bi in mage finita unus infita = no pt. D q
p quosdam m d p diudi uno mo p diom mg lo
g 1 spacy p q cosistit alio mo p diom mo mquo hz
= mo tamq inito rstare d p didi mot sic d pot
accipi in motu pmo p magnitudi spacy q quato
mg est spaciu tanto pt requirit tempe ideo pt
magnitu mot q tam spatiu 1p eadem uelocitate
motu ea ptransit minus spaciu q mai hz h dui
mo diuiso motus requirit tempus i motu ac
tu una e ps aliud p accidens nam cu mot ut
mito sit in mo no in spatio diuide motu p diio
nem spaty e ipm diuide quodam p accns sic i ac
quire magnitudine in motu p magtudinem spacy
l p resolutione eius e quodam accipe h p accns b
accipe talie ex diuisione mobilis e accipe talie
pd p g ca b istas mor p infinitu tps pse sa
li mouentes motu p infinitu tempus p accns
nam cu = infinitu mo actu mor p ma causa
mouet ipm q nullo agente dica po g p ma
ca mor p infinitu tempus ut moui pt infinita
motu p se q moue pt hi infinitu motu p se
g quantitas eius supat ex quti mo t mor pt
tpe infinitu p se quia moui pt p hi temp p
magnitudo tpis supat ex mage mot b alia
mag h infiniba 1 motores aly a pmo moue
celu p infinitu temp p accns inquantum celu e
finitas reiteratio eiusd id spaciu uo eod eandem ead
q ex pte spacy sicut mag ao mot equatias
tps quare queri in motu no p se b p accns
nam q aliqd sic moueat p infinitu temp durz
potest tn 1 alt pride unforte ng p mentem phi
nam b ad saluandam dentratiom phi sic de sic
p mam celu moue p infinita tps p se alios aut
motores moue p infinitu tps p accns alr cu da
e p se 1 p accns q accipitur sic supi na aliam infinite
ps p ph potum posuisse poni n eos q dic celu e
rauo terrdam infinitas uolunt p hi infinite
ipm pt pato q a no. [C]ad au cui sed mo als
sic ph sic reduce effectus in aliculi ng inguneas i
mo t id effctu pcet aptibu ad pceab una illarum ut
hz aliud ipm 1 ab alt ut hz analogiam ad alt sunt i mg
e s expl i recubz ascende ad mam u n hic ordi mue
q mo ho redu i mo mo inequ u in mo supre cor
motus u celor i motores i mo. Si g ex mito ad u
pl d ascende sic mo inferioru u gno 1 cor h infinite e
a p celo motu uniform 1 a sole mo in obliq circlo ac tu i
a i ad tectaib hz mito de gno na infi gno ucor e diffortas

1 uiformitas difformitas e mgm corpus qui coru sicut uniformitas
mgm contingit hi gno 1 cor 1 q effectus dnt redu in suas causas
mo sit mobili circlo e ea gnois 1 cor ut hz i se diuisi hz mo
p celi e ea q alt coruunen q aut de e degno 1 cor q re
duci i sic celos 1 mgm celu p moti e de mo supi cor q
redu i inferiores 1 redu in mo pm alr cu 1a na sic q
mo nt sic dnt sic uni 1 ui mo reduc i diuisas motores p
a 1 a analog redua nullos sic motores nt se dnt
q quato mai e supl tanto hz mg unite uitam uenim
e ipe mg sim. Sig id mo ce e mg sim a p ca 1 a
mo ap paco si effectus reneu in diam p motu ingeneu
mo ille ut hz uitate reduce mgm motore ut hz diuisi
ca reduce in mo. Pos cu g mo e hac diuisitatem
pabz mgm tot mo e coti totalitas mo tamq medium p ea
ipse no reduce in aliqd motorem p b solu in motorem pm
io q h e deriue motoris p ut tectal hz. po meth q sic cog
mo ce ut 3 stituat u tot redu medin pmam cosic uoyt
uitat p reuolutores dua diuisas in motores istos. sit e
q mo ille maxe ut co sidat ut tot no aut e infinitus
ut e distinctus p partes q ghz reuolo e distincta p se
p q hi e ea infinitu alr u no p se b p accns e q mo
phi q moue p infinitu qtu p se 1 hic calidate sup mo tel
ut co sidat u retat e q moue infinitu mo ia actu q e p
se p q hi i mu effectus recipit insuam 1 sepm n q se p
q aliquid ut finitu e no pce actu infinitu q g q mot
celi ut tot 1 infinite e respicit ut pam eam dm seg
ipm = infinite po e i mo q ad eque po e mires unie
respice oms reuolutores ce 1 totu illu motu ut
tot e q si oms illas reuolunes sit efficere p q oms
reuolunes iste ut tate sit respiciut motorem pm ut
p se tn hz 3 stat q oms illas reuolores sit efficie ea sit
moue infinitos 1 infinitu mo q n n ab infinito uiu efficie
p exh au app error dicen = intentio phi pm = infinite
uiu q ad dua no q ad nugom nam talem infinite p
phm hit omi mouen b solu p e infinite uiu q ad ugos
p ip sol ipe mor p se p infinitu qtus 1 e ea p se ce mot
ut est tot 1 infinite q n ab infinito uiu efficie n p

Quot autem omnio infinita p q pls pbauit
p mus mo mor p infinitu qtus e infinite po in
pte ista pbat q infinita po in magtue fi
repiri no pt ac. q d. si q pmo pbat q magtu fi a
n repiri p infinita po = n pt : Ilog in infinite pm d f.
q p q in mage fi n e infinita po sic g q supdat
pbat mas. Si n inquo ea tpe d q q aut in mage
fi a ista zem = infinitam potam mal e ex hus d d
Si n po maior = potem que e faciens calle 1 calere
effciem i minori tpe ut aut calefaciens at ph tiens
1 oid minens Sig h zau = po pt sit po minori q fac

talem effectum non est aut habet finitatem potentie finite passiva patiens ut patet per quod ab alio quod potentie finite patitur est quamvis que aliquam que non sit in finita at vero huius suppositionis tempore non contingit illam secundo quod quod magnitudo huius potentie infinitam agat et movebit in modo tempore quod est indivisibile. ¶ Nota autem hanc rationem ad impossibile. nam si sit maior potentia patet aliquis ut si maior potentia calefaciens plus calefaciat et in maiori depulsiva plus depellit et maior potentia motiva plus movet si potentia infinita est maior quod potentia finita si potentia finita agat vel movet in tempore et movebit in infinita illum quod contingit tempus in quo movet potentia infinita erit quod modo in non tempore quod est indivisibile. ¶ Deinde dicit Sicut in quo est quod supponit virtutem infinitam movere in non tempore ideo quod dicitur in aliquo mobili non in tempore ut ut habet nostra littera si non in quo est tempus in quo virtus infinita calefaciat aut depellit aut agit aliquid aliud effectum in quo aut b sit quedam finita virtus ad hanc virtutem finitatem virtute recipiens maiorem virtutem finitam aliquam aut quod est in tempore motum est in equali tempore movebat finitum et infinitum nam recipiens finitum excessus est determinatus et auferens tempus est determinatus hoc autem impossibile nullum aut impossibile ad virtutem infinitam habere potentiam.

¶ Nota autem quod infinitum multiplicatum se multiplicare potest quod excellit omnem aliam determinatam quantitatem ut ponatur aliqua quantitas quantumcumque magna determinata tamen si determinata et finita ut puta summatur quantitas celi et illa summatur quantitas millecuplata quod si determinata tamen summatur determinata et finita non potest sumi aliqua quantitas vel puta quedam multiplicari non possit quod excellit omnem quantitatem et quod excellet centuplam et millecuplam huius quantitatis [illegible] demonstrato [illegible] deducendo ulterius habet determinatione et diminuta [illegible] non sit quantitas vel magnitudo potentie [illegible] ferre quod deficiet a quantitate aliqua quantitate [illegible]. ¶ Nota autem excellit sequi virtutem infinitam movere in non tempore nam si virtus finita movetur in tempore accipiatur quedam virtus finita que movebit in non tempore sed dicitur quod virtus finita movebit in maiori tempore quanto infinita est quanto virtute diminuitur tempus cum virtus finita quod movebit magis infinita vel tanto in minori quanto infinita quod est indivisibile immo est finitum ad infinitum non sit proportio quod illud motum quod facit virtus finita in tempore faciat infinita in instanti nam si illud motum virtus in finita facere in tempore quantumcumque parvo faceret ideo in tempore movere quod tempus ad tempus est proportio. ¶ Deinde dicit Nisi iste probat quoniam omnis quod in magnitudine infinita virtus finita non potest quod potest et quod intendit sic probat quod dicit in aliquo est a et b etc. quod si huius et in magnitudine infinita [illegible] virtus finita et tempus in magnitudine minori

potentiam ampliorem ut potius plurimam ut habet alia littera sed ad hoc in maiori magnitudine in maiori excellentem plurima propter hoc littera. ¶ Nota autem quod in maiori magnitudine convenit aliquam maiorem potentiam quod in magnitudine minori aut in modo igno patet et depellit quod in multo aere et quod in integri proportionem que habet aliqualem excessum possit reperiri patet depellit in magnitudine maiori quam in minori et patet tantum et talem excellens excessus quod potest reperiri depellens in magnitudine maiori quam in minori ita quod cum incomparabilis magnitudo infinita excedit finitatem quantumcumque finita. ¶ Deinde cum dicit Sicut igitur in quo probat quod dixit omnis quod in magnitudine infinita virtus finita sit potest et quod dicitur sic probat minorem facit vel est aut dicitur hic determinare dicit igitur sic igitur in quo est a b infinitum vel quod dicitur a b sit quedam magnitudo infinita b c et tempus de a b habet potentiam quandam que in aliquo tempore movet ipsum d vel aliquod mobile quod vocatur d et sit tempus in quo movet ipsum sit in quo est e z sit igitur b c duplam accepta movebit in medio tempore magnitudo ipsius est z sit non suppositio proportionis quod dupla virtus movet in medio tempore quod dupla magnitudo a b c movebit ipsum d in tempore c quod est medium temporis de z e sic igitur accipiens in omnibus magnitudinis a b sed tempore dato secundum accipiam infinita et finita igitur erit potentia in magnitudine a b quod potest excellit omnem infinitatem potentie quod patet quod omnis finite potentie non est finita tempus nam si talis virtus movet in quodam certo tempore et maior virtus movebit quod in minori certo aut secundum istorum quod igitur sit omnis potentia magnitudinis infinite est infinita non sit magnitudo infinita in finita est excellit omnem finitam sed multo vel magis sit super illa infinitas magnitudinis infinite est excellens omnem potentiam magnitudinis multo fortius. ¶ Nota autem quod licet sit [illegible] proportio inter magnitudinem tempus quod sic quod augetur magnitudo diminuitur tempus ut si dicta magnitudo movet tamen in medio tempore dupla movebit et [illegible] in medio tempore tamen sic requirit determinatum tempus minus [illegible] tempus sed quod augetur virtus tamen quantumcumque sit magna requiritur finitum tempus in agendo et movendo. ¶ Nota et quod magnitudo infinita non requirit determinatum tempus in quo movebit nunquam non potest [illegible] modicum tempus quod in magnitudine infinita contingit accipere parte quam movebat in minori tempore ut si a b sit quedam magnitudo infinita et b c sit quedam pars eius que movet in aliquo certo tempore quod sit quod multiplicabitur b minuet tempus quod magnitudo a b est infinita ibit nunquam tamen potest multiplicari b c quin et ultra multiplicari possit quod nunquam potest accipi ita modicum tempus quin possit dari maior magnitudo infinita ut a b non est dare quod movet aliquo tempore determinato ut quod movet in medio tempore et non in minori vel superabilis magnitudo infinita non potest dari aliquod determinatum tempus infinita neque dari potest ipsum totum quod aut ipsius partibus non possit dari determinatum tempus propter quod cum in magnitudine infinita non possit dari in magnitudine tempus quin possit accipi maior non potest dari in minori tempus quin possit accipi minus. ¶ Nota et quod probat magnitudinis infinite dicitur [illegible]

possit per hoc scilicet quod quelibet illarum est finita quelibet earum motum [illegible] tempore [illegible] [illegible] possit et tota infinita
sunt partes et sic numero potest accipi in magnitudine partes quarum maior
posset accipi non posset accipi vel mediatum tempus in
quo motum aliqua magnitudo partes ipsa quam sic dato aliquo tempore
in quo movetur partes aliqua maior illa cum [illegible] excedit
partes ipsi tota excellit suas partes quod partes [illegible] omne totum
sit maius sua parte propter [illegible] magnitudinem infinite quod non
possit ei assignari certum tempus in quo movetur

No — [illegible] autem sic secundum rationem philosophi potentia magnitudinis infinite
non requirit certum tempus in quo movetur sed omnis potentia [illegible]
quod certum tempus et potentia magnitudinis infinite excellit omnem potentiam
finitam sed quod excellit omne finitum est infinitum ergo in magnitudine
infinita est potentia infinita. Demonstratio est autem demonstratio
[illegible] rationem [illegible] quod est demonstratio [illegible] accipiens [illegible]
[illegible] quandam potentiam eiusdem generis ei quod in magnitudine
infinita que potentia [illegible] non [illegible] quod infinita [illegible]
infinitam quod est inconveniens. [illegible] autem hanc rationem [illegible]

No — re [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] meo quod potentia magnitudinis
infinite excellit omnem potentiam finitam [illegible] quod concludebatur quod
[illegible] potentiam [illegible]. [illegible] autem non arguit [illegible] quod impossibile est quod
finitum [illegible] infinitum per magnitudinem [illegible] est [illegible] [illegible]

No — autem est [illegible] ad impossibile. [illegible] autem quod in magnitudine est aliqua
virtus sed in magnitudine infinita ut putatur sic est infinite [illegible]
[illegible] potentiam [illegible] duo [illegible] sequuntur [illegible] quod [illegible]
[illegible] infinitum [illegible] [illegible] equalis potentie [illegible] nam
accepto aliquam partem aliquis [illegible] illa aliquam habet
potentiam quare si [illegible] totius alicuius infiniti est finita to-
tiens [illegible] multiplicando potentiam illius partis accipere quod
[illegible] [illegible] potentiam totius potentie [illegible] magnitudinis [illegible]
[illegible] potentiam magnitudinis infinite. [illegible] quod illa
potentia [illegible] non totiens [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] sequitur quod in [illegible] magnitudine sic [illegible] virtus quanta
in [illegible] accepto magnitudine eiusdem generis [illegible] consequens [illegible]

No — quod [illegible] partis equale potentie totius. [illegible] [illegible] quod [illegible] quod [illegible]
de potentia magnitudinis finite et infinite sic deservit [illegible]
[illegible] primum motorem sit potentie infinite quod motor [illegible] infinite [illegible]
[illegible] nullam [illegible] magnitudinem [illegible] [illegible] [illegible]
magnitudo [illegible] [illegible] infinitam. [illegible] non quod illa non
[illegible] [illegible] finitam quod in magnitudine finita [illegible] [illegible] potentia in
finita [illegible] [illegible] potentia magnitudinis [illegible]
quod infinita [illegible] videlicet quod motor primus nullam habet
magnitudinem. [illegible] [illegible] quod quidem [illegible] [illegible] in
[illegible] potentie in magnitudine finita [illegible] potentiam infinitam
in magnitudine finita [illegible] [illegible] [illegible]

Hominum autem [illegible] [illegible] dubitatur [illegible]
dubium est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] virtus [illegible] [illegible] eius [illegible] [illegible]

conclusio. [illegible] [illegible] [illegible] de potentia [illegible] virtus motiva sit
magnitudinis [illegible] [illegible] [illegible] quod philosophus dicit videlicet sic est magnitudinis
[illegible] in finita. quod est illius quod potest movere in non tempore quod
quod repugnat [illegible] ipsum [illegible] [illegible] agente [illegible] potest [illegible]
ratione ignis [illegible] quod sit [illegible] [illegible] agens [illegible] ignem
[illegible] [illegible] sic quod ratione motus est quod fiat in tempore
[illegible] agens [illegible] sit infinite potentie [illegible] [illegible] motum
in instanti quod sit fiet in instanti [illegible] non est motus

[illegible] hanc dubitationem solvit [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ad impossibile [illegible] [illegible] in magnitudine finita
non est virtus infinita quod non fiet motus in non tempore [illegible]
[illegible] [illegible] sed ad impossibile non [illegible] philosophus quod sic dato ali-
quo magnitudinis finite movente in non tempore sed vult quod est
dare talem magnitudinem potentiam infinitam fiet motus in non
tempore sed [illegible] [illegible] locutus [illegible] si [illegible] quod [illegible] aliqua potentia
[illegible] [illegible] potest [illegible] agentis illa potentia posset facere hominem
qui non [illegible] quod [illegible] impossibile videlicet quod sit homo qui non
sit [illegible] impossibile talem potentiam est tale potentiam dare sic est [illegible]
[illegible] quod sic est dare potentiam infinitam in magnitudine finita fiet
motus in non tempore. [illegible] possumus tamen si volumus [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] differentiam inter potentiam activam [illegible] [illegible] potentiam
passivam [illegible] [illegible] potentiam activam [illegible] potentia non [illegible] [illegible]
sic dare aliquam virtutem in [illegible] motorem qui non agit [illegible]
passivum [illegible] est virtus [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
diffusus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
potentiam passivam [illegible] [illegible] omnibus [illegible] virtus [illegible]
[illegible] non posset [illegible] virtus [illegible] [illegible] potentie pas-
sive [illegible] [illegible] virtus [illegible] potest facere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nam [illegible] potest [illegible] virtus potest facere [illegible] [illegible] passiva
quod potest [illegible] virtus non [illegible] [illegible] passive potentie quod
[illegible] magnitudinis [illegible] finita [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] potentiam
[illegible] quod [illegible] aliquam passivam quod [illegible] [illegible] velociter
posset moveri quod non posset non motus fiet [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] philosophi quod non sit dare [illegible] potentiam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] nam [illegible] [illegible] virtus [illegible] [illegible]
[illegible] tempore [illegible] si est virtus infinita [illegible] movetur in
instanti impossibile est [illegible] quod sic dare [illegible] infinitam
[illegible] impossibile sic motum [illegible] [illegible] [illegible] virtus primi
motoris non est infinita ut [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] solvitur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] celum movet [illegible] [illegible] [illegible] motus [illegible]
motus motoris [illegible] ut motus motoris [illegible] [illegible]
nam [illegible] primum celi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliqua stella
[illegible] illi orbi motus ille motus cum [illegible] [illegible] quod [illegible] si motus
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tamen [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]
quod fiet motus in instanti [illegible] [illegible] si motus ille motus [illegible]
[illegible] non [illegible] motus [illegible] quod est [illegible] [illegible] [illegible] non

sufficienter nam si prima causa non moveret a contrario modo moveret celum
non fieret celi motus instantaneus quia contrarium totum motus est ex
infinitudine instantanea dicitur non motum sed instantaneum est dicere
motum non esse motum sed alterationem alterius sit instantanea ut sed motus
non esse motum vel quod generatio non sit generatio de instantanea ...
ut illa vi. ethicorum sed in solo deus produceret ingenita sed quod
utique sed sic non n. est potentia quod id quod fit est fiat ingenita et
fiat non sed propter hanc dubitationem aliqui sed solutionem conclusionem
sit distinctione modum agens naturale et intellectuale nam agens natura
le agit toto suo posse et tamen non agit quantum potest agere sed agens
intellectuale agit per scientiam apprehensionem et prout voluntas non agit
agit quantum potest sed quantum vult et quantum apprehendat se agere
non est ergo quod si virtus intellectualis est infinita quod fiat motus
instantaneus sed fiat motus in medio tempore inquantum illa virtus
ordinatur et vult motum illum fieri sed non est solutio ut sufficiens
nam licet virtus intellectualis non semper agat toto suo pos
se non est tamen contradictio intellectualis umquam quin possit agere
toto suo posse quare licet sed solutio sufficienter ostendat quod potest virtu
tem intellectualem infinitam quod non sit necessarium motum sed in
stantaneum non tamen probat quin motus possit fieri instantaneus. Et
ergo quod non sit motus fiat in instanti sed est impossibile sicut
fieri in instanti ut visum est impossibile est aliquam virtutem infinitam
esse non intellectualem non aliam propter hoc ideo ut dicebatur differentia
motus potest per agentia et ut potentiam aliorum agentium sit sicut
mediata sit sicut similia non cum prius non agat extensive potentie
passive non est ergo quod quod ipse possit facere quod ei non esset aliqua potentia
passiva excedens in posse sed aliquis effectus equalis potentie
eius immo est impossibile talem effectum. Si igitur magnitudinibus
sic fuerit agentia per intellectum sive per naturam esse potentia infinita
ad motum vel aliquid faciendum oportet ut dicebatur quod esset dare aliquid
passivum quod tamen possit moveri quantum hoc activum movere posset
quod esse non posset nisi motus fieret instantaneus sed hoc non oportet ponere si
virtus motoris primi potentie infinite quia illi potentie active non correspondet
aliqua potentia passiva in potentia est nec aliquod corpus adeo velociter mo
veri quantum motus id potest velociter movere. Ulterius p. d. a. de
modo conclusionis philosophi per hoc probat quod in magnitudine finita virtus in
finita esse non potest ... quod in modo conclusionis commutat fortiorem
probando ... exemplis ... ad aliam et procedit per
communes ut si hominem currere potest ... partibus motus ...
... arguit ... ergo in
finitam virtutem partibus motus ... possit vel quod maior ...
tempus arguit sed est virtutis infinite ... maior ... licet virtutem est
procedere per formam quia virtutem vel potentie ... virtutis ad
aliam ... quod ... non ... generaliter ... arguit
que ... per ... arguit ... ergo
non ... est virtutis ... maior in non tempore quia plus
motorem virtutis infinite ... motus ... tempore
... in proposito ... virtutem ... maior

proportio nec aliqua potentia passiva excedens virtutem primi quantum virtus
illa potest facere quia ut supra dicebatur si in magnitudine aliqua finita
virtus infinita existeret esset dare aliquam motum quantum adeo velociter posset
moveri ... virtus illa posset movere quod non esset nisi motus ille in
instanti instantaneus propter quod ... virtutem ... infinitam ... maior
in non tempore est procedere in non tempore ... ergo arguit
... in magnitudine aliqua ... in magnitudine finita videlicet
... quod si talis virtus est infinita quod motus sit instantaneus
Ulterius sciendum quod ... de ipsa conclusione videtur non ... quod
in magnitudine aliqua finita virtus infinita esse non possit nam sic
quod habet potentiam motus per tempus infinitum est virtutis infinite ut visum est habet potentiam
essendi per tempus infinitum est virtutis infinite sed ... supercelestia
corpora cum sint incorruptibilia habeant potentiam essendi per tempus in
finitum ergo sunt virtutis infinite sed quod talium sit magnitudo et quan
titas finita est virtus infinita. Dicendum quod ... est duplex
... sit ... una ... est ... videlicet quod corpus
supercelestie est incorruptibile ad ... non ... igitur ...
... ad ... per tempus infinitum est infinite potentie. Ad ...
... ordinem quod ... non valet ... per
tempus infinitum non propter hoc ... infinite ...
... quod omne ... non
tamen huiusmodi ... eodem ... sed aliquam du
rant plus aliquam per ... et ...
... virtutem ...
... quod ... non ...
non ... illa ... et maioris vel minoris virtutis
potest durare ... illa utrum autem sit aliorum durationis
non est presentis speculationis sufficit autem ad presens scire quod ...
quanto potest durare quantum adhuc est maioris ... quantum quod
unumquodque durat quia potest resistere ... quod hoc est ...
potentie quantum sit quod ... temporis durationis ...
argumentum ... potentia ... et virtus ... impossibile ... hunc
ordinem quem videmus quod aliquid ... non ... duret per tempus
infinitum ... illa ... infinite potentie per quod ...
sit ... per infinitum tempus ... impossibile. Verum autem ...
hunc ordinem ... non postulat ... In tamen
autem ad presens dictum sit quod si ... per tempus ... du
raret ... cuius esset potentia infinita sed si corpus
non ... per infinitum tempus ...
... argumentum ... resistere ... potentia
... quod durat per infinitum tempus ... producere
vel postmodum ... ut quia corpus ... producere
... non ... argumentum ... infi
nitum ... cum non requiratur ibi virtus ut ...
aliquid ad resistendum sed ... ut quia ...
... compositum ... propter quod ...
... aliquid ... virtus per serva
tione ... qui de necessitate ... aliquid

potentie sit illius potentie quod possit ipsum in infinitum perse-
verare et eam infinitatem sicut patet secundum hanc quod corpus celeste du-
rat per infinitum non potentia propria ut quod sit in eo per aliquam
potentiam perseverans ipsum sed a motore. Sed inquantum hoc est [illegible]
potentie quod non est potentia ad non esse ideo in XII methaphysice dicitur ubi istam
questionem pertractat quod motum corporis est potentie finite. Sed non
oportet sequi quod corpus habeat potentiam omnem quod corpus celeste non habet
potentiam nisi ad ubi nec ibi est materia contrarietatis corpus celeste
est in potentia ad omne ubi quod non habeat [illegible] cum ipse plane
concedat in hac sententia omnino quod dicit esse celi non solum quoad
ad motum eius sed etiam quantum ad substantiam ipsius [illegible]
non est in potentia ad esse quod est in motore celum [illegible] ab alio [illegible]
[illegible] sufficiat ad hoc quod est in potentia ad esse ut probatio patet
hanc autem eandem questionem solvit Allexander dicens quod corpus
celeste acquirit perpetuitatem generationis a motore separato
sicut ipse motor sit ergo in eo celeste non est infinite potentie
in virtute quod potentia a primo movetur per infinitum tempus. Hoc
autem solum in probabile [illegible] XII methaphysice [illegible]
est omnino improbabile [illegible]
[illegible] possimus [illegible] ut communiter potentie distinguere
[illegible] unum quod oppositum necessario [illegible] motum quod [illegible]
[illegible] necesse est et sic sumpta potentia est potentia ad utrumque [illegible]
[illegible] sua potentia quod [illegible] est quod necessarium [illegible] potentia [illegible]
est contingens ad hoc et ad illud [illegible] philosophus [illegible] quod est
est potentia contingens necessarium commune. Cum ergo omne quod est
primum habeat ab ipso esse tale in potentia est ad esse et non est sic non
esse [illegible] sicut in potentia ad esse corpora [illegible] supercelestia et in-
telligentie et [illegible] nam corpora celestia sunt in potentia
ad non esse prout potentia est idem quod contingens ad utrumque [illegible]
[illegible] et non est supercelestia autem sunt in potentia ad esse prout potentia
est idem quod necessarium quod necesse est esse sed habent necessitatem essendi non
habent a se sed ab alio [illegible] simul stat possibile quod aliquid
sit necessarium et habeat [illegible] ut supra dicebat philosophus [illegible]
[illegible] universaliter [illegible] sicut in potentia ad
esse non prout potentia est idem quod contingens ad utrumque quod aliquid
[illegible] necessarium est [illegible] potentia [illegible] prout est con-
tingens ad hoc [illegible] utrumque habet per tempus infinitum
sit potentie infinite [illegible] distinctione quod [illegible]
per tempus infinitum durat est in potentia ad esse [illegible] autem est necessarium
ipsum esse si autem est possibile ipsum esse prout possibile est
idem quod contingens ad utrumque [illegible] implicat
contradictionem quod in potentia est aliquid [illegible] durare per tempus
infinitum quia omne quod sic potentia [illegible] corruptibile non [illegible]
omne corruptibile de necessitate corrumpetur. Si vero aliquid
necessarium est aut habet necessitatem habet a se ipso quod est sibi
ipsi causa essendi aut habet necessitatem et non habet a se sed ab alio [illegible]
quod habet aliam causam essendi si necessitatem essendi non habet a se
sed ab alio ut quod sic necessarium [illegible] non est potentie infinite sed illa infinite

[illegible] consistit quod celum sit necessarium esse [illegible] videtur quod necesse est
moveri celum eternum quia hic motor non est ipse motor [illegible] ne-
cessitatem habet celum ab alio motore non [illegible] arguitur celum esse
potentie infinite sed motores eius sicut si celum et intelligentie habent necesse
esse [illegible] sed non habet eam ab se ipso non est potentie finite sed intelligentie
celum quod [illegible] habet necessitatem essendi sed non habet eam a se necesse
potentie infinite [illegible] ipso vel ab alio habet quod sic quod
hoc quod sit quod hic modo necessarium est de necessitate est [illegible] et potentie
infinite [illegible] autem clarius apparet [illegible] eius [illegible]
[illegible] videlicet utrum omnis motus per tempus
sit potentie finite nam sicut quod durat per tempus infinitum
non oportet quod sit potentie finite nisi talem durationem
[illegible] a se ipso vel ab alio sed si aliquid movetur per tempus in-
finitum non propter hoc arguitur quod sit potentie infinite vel quod movetur
habeat [illegible] ab alio nam si movetur ut organum vel ut
instrumentum alicuius [illegible] quod movetur per infinitum tempus non
propter hoc arguitur ipsum esse potentie infinite sed [illegible] organum probat
esse potentie infinite [illegible] corpus supercelestium sicut organa intelligentie
vel moveant virtute eorum intelligentie [illegible] sint instrumenta
ipsarum [illegible] vel moveant virtute [illegible] quod [illegible] philosophus
ut quod corpora supercelestia per infinitum tempus moventur [illegible]
[illegible] quod intelligentie per infinitum tempus movent celos [illegible] corpora
celestia habent quod moventur habent quod moveantur [illegible]
ab ipsis intelligentiis [illegible] intelligentie sint potentie infinite vel celum sed
sola causa prima est simpliciter infinite potentie [illegible]
[illegible] ipsa hoc quod sic agit vel moveat.

Dehinc autem que finiunt per quandam philosophus pro-
bavit primum esse potentie infinite quia movet
per tempus infinitum. In parte ista tractat de
[illegible] eius ostendens ipsum esse preter omnem magni-
tudinem [illegible] primo [illegible] quemadmodum quod
de ipso motu [illegible] que ut patebit est necessaria ad
propositum [illegible] questione premissa venatur in-
tentum. [illegible] autem dehinc [illegible] primum [illegible]
ponit hanc questionem [illegible] alteram partem [illegible]
[illegible] Sunt autem [illegible] necesse est autem [illegible] dehinc
autem que feruntur [illegible] dubitare
quandam dubitationem [illegible] exequamur de
[illegible] nam si omne quod movetur movetur quecumque non movet
[illegible] se ipsa [illegible] non moventur ab aliquo tangente
vel impellente [illegible] quia motum [illegible] tangente eo
quod movetur ut proiecta videntur [illegible] non moveri [illegible]
proiciente [illegible] proiciente non tangente [illegible] non ulterius
moveri deberent. [illegible] Cum autem sit [illegible]
ad alteram partem [illegible] tangente [illegible] cessat motus
[illegible] quod si aliquid [illegible] movetur [illegible] si movetur aliquid aliud
[illegible] movetur ipsum medium quod [illegible] movetur [illegible] ut aer
qui est motor movetur postea ipsum lapidem proiectum [illegible]

m po^le nam quia res quiescit ꝯpiac^te mpo^le ꝗ ultius
mo^dt aerem p^mo ꝰ n̄ tangente motu· l· = motū ut
nō tangentem aerem l' nō tangente lapidem sup̄ nō
ē ultius motus ꝫ oz simul omꝰ moueri ꝛ sic omnia
quiescere cū p^o mouens ꝗ euidēt adeo aūt ꝗ unō moz
aerem sicut lap ut ꝗ moz ꝗ mouet mot ab alio q
essent^te aūt sup̄ alio mo^te cessabit mot ‖ Nō aūt
ut ronis h' mh ꝯsilic ꝗ cū p^mū mo^ns m motu ꝓiectio
nis sit causatoris motus quiescente ꝓia^te ꝗ ē p^m
mo^ns motū motu u^m ꝗ tēat cessare h̄i mot ‖ Nō
aūt ꝗ iō aūt ꝗ si aliquid simt moz ꝛ adeo qui mot
moz aliud ē simile mpo^le ꝗ si aliqui uolebant saluare
motū ꝓiectionis ꝗ ꝓiciens sit mo^ta lapide moz
ut aerem qui postea moz lapidem n̄ ꝰ ꝓiacen^te qui
essente facta cessat lap a motu ꝗ hz aliū motorem
ut aerem· ꝫ h ut u^m ꝰ^r mpo^le nam q̄ rone lap nō mo
ri ab alio quiescen^te ꝰ p̄ moto^e ut quiescente ꝓia^te
nō ultius mo^ri aer ꝛ ꝑ ꝯns m lap cessabit ꝰ motus
h̄i totius cū quiescit p^mū mo^ns· hēc ꝗ dcāsē ē aūt
ꝗ ē ro ꝓblema quod dz cessare talis motus quiescē^te
ꝓiciente ē ꝛ romouens eadem solom po^te sed ad
questionem ꝓpositam ‖ Nō aūt ꝗ aer ur^r· sicut la
pis sicut aer ad for^ta uom idem tractatum nam sicu
ae^r sic moz lapidem mo^te aer sicut impellat unū la
pidem cū alio cū impulsus p̄ nō ultius impellat aliū la
pidem postquā cessat ab alio impelli a p^mo impellen^te
aer nō ultius impellet aerem postquā cessat ab illo
impelli ꝓiciente· pp̄o si sicut aer ꝗ sicut lapis ē
pulsus ab impellente ꝗ mouet id quod mouet
ꝛ rē motam ab eo ꝗ est motus ꝛ pulsus quando
ꝰ non ultius impellitur nō ultius moz illam rem
motam ꝰ aer non ultius impulsus non ultius
impellit ‖ Nō ē ꝗ ꝯclusio tractatum solom =
insufficientem· nam si sic ꝓiciens mouet ꝓiecta
mediante aer sicut mouet unus lapis mediante alio
nō = ꝯtingeret causam quare quiescente ꝓiciente
nō cessaret statim totus mot ꝓiectionis igitur nō suffi
cit dicere hīc motū nō continuaret quia ꝓiciens simul
mouendo ꝓiectum moz aliquid aliud ut aerem sed oz
quirere de natura ꝓprius aeris ut sciamus quomodo ta
lem motū sic ꝯtingat. ‖ Dem cum dicit notē
ē autem soluit questionem ꝓpositam ēē quod
ad sciens ꝗ p^mo ꝓponit hic solutionem· scd̄o ex solu
cione data ꝯcludit talem motū nō = ꝯtinuū tāo
ex hiis que dicta sunt quorundam solutionem nō suf
ficientem· scd̄a i ibi ꝛ inde· d^r ꝰ notē autem sic
quare dico· ꝛ notē ē sic soluit questionem ꝓpositam
ꝗ p^mū mo^ns· facit sup̄ mouere aliquid ꝗ po^le ē

ꝛ moue nō aūt h facit quia mouet aliquem aerem
aūt hic quidquid aūt mo^le aliquid tale ꝗ ē natō facile
ꝛ conducibile ex quod ē ꝓpinquum naturam mouere ꝛ non
moueri sic quia sic ē nō simul pausat mouens ꝛ
quod mouet· ꝛ nō simul quiescit ꝓiciens ꝛ aer q
mouet ꝛ impellitur a ꝓiciente ꝯ ad simul cū mo^ns
ꝗ ad· ꝛ quia ēēt = mouens quod mouet
ꝛ aer mouens· ab eo qui ad huc ē mouens i^te
ꝗ aer motus a ꝓiciente· ad huc ē mouens lapi
dem· qn ꝓiciens cessabit a motu suo inde moue
bit^r h̄mo unde ꝛ mouebit^r aliq ꝑs· aeris ꝯsequēte
simul cū alia ad motu ꝛ mh aeris motū ꝯsimiliter ē
eadem ro ꝗ h̄i ad motū mouet aliquam partem aeris
consequentem pausat aūt cū in omni sic uirtus mot^r
mhuno ꝛ in aere ꝯsequēti quam sit in p^mo tamē
autem quiescit cū nō semper facit ꝗ plus mouens
ꝛ sic solū motus ad ꝛ p^mo moto moue^r ꝛ moz
lapidem ꝫ qn debilitat^r mot aeris ꝗ aer sit debi
lior mot ꝗ ē sit motus ꝛ nō mouens h aūt qn
ꝰ notē ē simul pausare h quia mo^ns h aūt motū
ꝛ ꝑ ꝯns notē ē pausare totū motū ‖ Nō aūt
unum ratius mh ꝯsilic quod ē de ronē aeris circula
ꝛ cumulus cor^us uerifica^bis ꝛ conde^us quod cū impellit^r
a ꝓiciente ꝛ ab impellente nō statim cessat moueri
aer quando impellitur cessat a motu immo quiescet^te
ꝛ impellente ad h^c mouet^r aer impulsus ab eo ꝛ
ille aer motus impellit aliam partem aeris ꝯtin
ꝛ illa aliam partes ꝰ aeris sic successiue se impel
lentes impellunt ipsam rem ꝓiectam donec adeo
debilitatur impulsus aeris ꝗ cessat motus ꝓiec
nis ‖ Nō ē ꝗ aer fortis impulsus· nō solū mo^ri
ꝫ ē moz ipsam rem ꝓiectam· ꝗ ꝰ semp debilitatur h̄i
impulsus ē deueniro ad aliq^m partem aeris ita debili
ē impulsam ꝗ h impellat^r ꝛ moueat^r nō tū poterit ultius
moue ꝛ impelle ipsam rē ꝓiectam· qn ꝰ ad h deuenitur
ē cessat illa ꝑs aeris = mouens ꝛ cessat res ꝓiecta
= moueri ꝛ ꝑ ꝯsequens cessat motus ꝓiectionis
‖ Dubitaret forte aliquis si aliquid mouens nō mo^tu
ri moto utrū quiescente tali mo^te oportet quiescere
ꝗ mo^m ab ipso uidet^r aūt ꝗ sic quia si mouens nō
moz nisi motū ꝰ cū ultius nō mouetur ꝛ nō ultius
moz quare res mota ab eo nō ultius mouetur
‖ Dicendum ꝗ mot aliquo ē pur lo^t· aliquo cū motu
locali ꝯcurrit ubi mot alterationis sic mot ad form
si aūt sit mot pur locat mouens nō mouet n
motū qui^te mo^te oportet quiescere ꝗ mo^m ab eo ꝫ
si simul cū motu locali ꝯcurrit ē alteratio ꝛ motus
ad formam oportet quiescere rem motam ꝗ esset

mouente | uidetur et quod alia mouentur a generante quod generans quantum dat de forma tantum dat de loco ut quantum dat de forma grauis tantum dat de loco deorsum. Si igitur graue uel leue moueatur talem formam [illegible] quod mouetur plus quam per se acceptum [illegible] moueret per formam mixtam quiete contrariam [illegible] et calidum non solum generatur ab igne et calidus [illegible] motum si aliquid duo corpora fortiter confricaret calefaceret aerem medium duo corpora et aer sic calefactus impediretur ascendere [illegible] dicit quod si aer ille ascenderet quod moueretur contrario siue ab eo quod collideret hec corpora per collisionem generatus est aer calidus colligens autem et constringens illa corpora duo constricta est medium et per motum calefactio aeris qui calefactus ascendit superius. Si igitur hic colligens et constringens deserit constringere et non ulterius moueatur non oportet quod aer calefactus ille quiete desideret moueri nam cum quo aer ille sit est calidus non habet nisi per motus non igitur statim cum cessat motor colliguntur quod cessat motus aeris. Quod non obstabit quod si motus non mouetur nisi motum cum motum cuius non ulterius motus res mota ab ipso. Dicit quod si motum mouet solum impellendo cessante impulsu cessabit motus sed si mouetur alterando et aliquam qualitatem inducendo motum mouente non cessat qualitas inducta impulsio [illegible] et mouet illa pars mota tunc quantumcumque inducte in quiete mouente. Ulterius forte dubitabit aliquis utrum hic contingat in aere et in aqua quod quiescente impellente non quiescat impulsum. Dicit quod in aere et in aqua et in omnibus corporibus rarefactibilibus et condensabilibus quiescente impellente non quiescit impulsum ut quiescente proiciente non quiescit aer motus ab ipso nam cum aliud impellitur est ibi motus localis et est ibi motus alterationis et motus ad formam nam sicut corpus ex impulsu [illegible] mutua parte rare fiunt et in alio condensabuntur et unumquodque redit ad naturam suam aqua calefacta a motu igne redit frigida quiete impellente pars illa aeris calefacta ultra [illegible] motum redit ad debitam condensationem et pars illa condensata redit ad debitam rarefactionem cum igitur non possit quod aliquid in densatum rarefactum nisi impellat corpus [illegible] pars aeris condensata per impulsionem [illegible] impellente rarefit et rarefacta impellit et rem proiectam quam partem aliquis sibi propinquam et illa pars sicut impellendo rem proiectam impellit partem aeris sibi propinquam et illa pars sicut impellendo rem proiectam impellit partem aeris aliam et sic deinceps donec debilitatus impulsus quod oportet cessat proiectionis motum

Sic et ymaginari debemus quod si [illegible] in aqua sit nauis aliquis uersus partes aque [illegible] expellet [illegible] minorem sic partes aeris per condensationem et rarefactionem [illegible] impulsu moto se expellunt hec autem simile non solum apparet in aqua sed etiam in procella ut apparet in aqua maris ut cum [illegible] parte aque sit eleuatio et illa procella facit aliam et illa aliam et sic deinceps et si huiusmodi procelle obuiauerint [illegible] super aquam uelocissime mouetur ipsa ut patet in naui que propter diuersas procellas magis uelociter impellitur [illegible] est igitur sic impulsu fieri procellas in mare sicut et in aqua. Unde Commentator motum proiectorum assimilat motui nauis super aquam. Si igitur mouetur aer ab impellente nisi per impulsum quiete mouente cessaret motus aeris sed cum corpus impulsum ad generandum aliquam qualitatem mixtam qua ad generandum ibi quedam rarefactio et densatio et propter huiusmodi rarefactionem et condensationem mouetur aere quiescente impellente. Unde Commentator dicit quod aqua habet talem naturalitatem quod cum acceperit principium mouendi ab aliquo mouente propter huiusmodi autem principium mouendi est ipsa rarefactio et condensatio ad generandum impetus ex impulsu [illegible] patet quod non sufficit motum proiectionis non desinere quiescente mouente quia proiciens rem proiectam mouendo simul mouet et aerem qui motus impellit [illegible] proiectum et [illegible] ostendatur quod aer est talis nature quod potest simul moueri et mouere et quod est rarefactibilis et condensabilis nam si sic faciet aer sicut lapis et si sic aer motus a proiciente impellat rem proiectam sicut lapis impulsus ab impellente potest impellere alium lapidem numquam saluaretur [illegible] motum proiectionis nam si sint multi lapides se contingentes simul cum impellitur primus impellitur ultimus [illegible] igitur talis motus simul fit et simul quiescit in aere et in aqua que sunt corpora rarefactibilia et condensabilia non simul cum impellitur primum impellitur ultimum ideo est ibi successiua [illegible] [illegible] per quam successiuam generationem successiue defertur res proiecta. Deinde cum dicit Hoc quidem igitur ex solutione dicta excludit huiusmodi motum non esse [illegible] dicens quod hic quidem igitur motus proiectionis sic fit in rebus [illegible] aliquando quidem moueri aliquid autem quiescere conuenit. vel sic in rebus dictis ad motum et quietem et sic bene enumerabilia [illegible] se expellat [illegible] se mouet. Intelligit igitur sic motus proiectionis et huiusmodi motus non est continuus quia [illegible] consequens [illegible] dicit se [illegible] [illegible]

non tamen est continuus quia non est ab uno movente sed moventia
sunt ad invicem habita vel consequenter se habentia.

¶ Notandum autem quod cum rem proiectam moveant diverse
partes aeris quia ille partes se tangunt et habent se
ad invicem consequenter ideo videtur huiusmodi motus esse continuus
non tamen vere est continuus quia ille partes plures aeris
moventes successive rem proiectam non sunt proprie unum
movens sed magis sunt plures se habentes consequenter.

¶ Dubitatur forte quia cum aer et aqua et talia corpora
rarefactibilia et condensabilia dicuntur inceptiva motus et in
[illegible] quia non habent terminationem fixam et stabilem
cum difficulter moveantur dicendum autem motus quia cum
impellunt non sequitur motum unum deinceps sed in
illa parte movent versus quam est violentia
pulsionis. ¶ Deinde cum dicit Viam in aere et aqua
[illegible] solutionem quorundam dicens quod hic
motus proiectionis fit in aere et in aqua quia talia
rarefactibilia et condensabilia quem motum proiectionis quidam
dicunt antiperistasim vel contrariam resistentiam
aeris ut contra compulsionem sed impossibile est aliter solvere
oppositas vel distinctiones contingentes et istam
[illegible] modo est videlicet quod partes aeris et aque
successive se impellunt et impellendo se sic successive
impellunt rem proiectam quam successionem
et antiperistasim salvare non possumus sed antiperistasis
solus simul facit omnia simul moveri quia facit
[illegible] hunc modum omnia simul quiescere quod falsum
est quia quiescente parte prima aeris motum non facit
quiescere proiectum addit autem quod ipsum proiectum videtur
sic unum aliquid quod continue movetur aliquatenus
[illegible] sed tamen hoc sic videtur non tamen est continuus quia
non est ab eodem movente sed si tamen talis motus
esset per antiperistasim aeris [illegible] motu se haberet sic
[illegible] unum movens non [illegible] esset ibi continuitas quia
ostendunt est in [illegible] ¶ Notandum autem quod hic motum proiec
tum non esse per antiperistasim dicit probando philosophus per quod motum
moveri omnia moventia et quiescerent quod
non in motu proiectionis. Secundo quia licet possit
non esse in hoc motu illa continuitas que esset in
motu proiectionis. ¶ Dubitatur forte quia utrum in
motu proiectionis fiat per antiperistasim vel per contra
resistentiam vel per contra pulsionem videtur autem
quod sic quia proiciens proiciendo scindit aerem aer
autem scissus ulterius motum suum vehementius et
conclusus autem contrarium istum vel contra pellet proiectum
bene igitur dictum est hunc motum fieri per compulsionem.

¶ Dicendum quod in motu proiectionis tria concurrunt: videlicet
velocitas motus aeris et resistencia et successio
in pulsionis et cetera vel velocitas motus aeris
quia vel est motu motui motum eiusdem velocitatis quam
sit motus ipsius proiecti ut supra in quarto dicebatur
nam aliter ipsum proiectum non moveretur motu
aeris sed motu proprio. Secundo concurrit antiperistasis
quia ut dictum est aer scissus cum postea recluditur vehe
mentius resistit et conatur pellere proiectum. Tertio
concurrit successio pulsionis in partibus successive
una pars aeris pulsa pellit aliam et alia aliam
et per talem successionem pulsionum duo sunt consideranda
in huiusmodi motu. Primo quod non est vere continuus cum sit a
diversis motibus et adversis partibus aeris se succedentibus
impellentibus. Secundo est considerandum proprium motum
et motum successivum et quietem nam omnes huiusmodi
partes aeris sic se impellentes non simul movent
nec simul moventur neque simul quiescunt sed qui
escente parte prima quiescit pars secunda aeris sed succedit
ad generationem motus et quies in huiusmodi partibus non
est quod intendit philosophus quod antiperistasis et resistentia non
cooperantur ad motum proiectionis sed vult quod licet non sit to
talis et principalis causa in huiusmodi motu quia si sola
antiperistasis absque successione impulsionum sufficeret
ad talem cum hic motus non sit continuus
et cum in hoc motu non omnia simul quiescant et
moveantur quia est successio impulsionis quia
partes aeris successive se impellunt non potest
in hoc motu illa continuitas que ibi existit sed potest
quod omnia moventia et mota simul mo
verent et moverentur et per consequens simul qui
escerent ut in littera dicebatur.

Quoniam autem et hijs postquam
philosophus movit de illis proiectis et solvit
etiam in parte ista ut dicebatur venda[illegible]
intendit ostendere motorem primum esse impartibilem
et absque omni magnitudine etc. quod duo facit quia
primo premittit quedam preambula ad propositum secundo
ex illis preambulis premissis concludit magnitudinem.
Determinantes autem et cetera. Primum tale facit quia primo premittit
quedam preambula secundo exit preambulis [illegible]
natur vel habet esse in loco primi [illegible] movet quidam
dubitationem et cetera. Secunda ibi Necesse est autem.
Tertia ibi hoc autem dubium. Ad evidentiam autem
primi partis notandum quod philosophus probat necessitatem primi motoris esse im
partibilis quia est potentie infinite et movet per infinitum
tempus. Hanc autem propositionem [illegible] primi motoris esse impartibile
quia motor in potentia infinita [illegible] quam
tamen ad propositum spectat [illegible] quis [illegible] primi si daretur
motor celi semper [illegible] ab [illegible] motor [illegible] proiciolapid[illegible]

ab alio in alia per tempora. Ideo licet motus celi duret per tem-
pus infinitum, nullus tamen motor movet per tempus
infinitum, quia motores alii sibi invicem succedunt, et
nullius corporis motus continue per totum tempus [illegible]
possit. Ratio illa specificata [illegible] motorem [illegible]
et motum esse mobile, quia si haberet non esset potentie in-
finite, sed per infinitum tempus movetur. Tertio
apparet posse dicta [illegible] si dicitur motus esse
et irregularis, quia motus intensus per infinitum tempus
durare non possit. [illegible] facit philosophus [illegible]
ambula permittit per que excludi possint hee tres
obiectiones. Nam primo probat motum celestem esse unius
magnitudinis unum ab aliquo uno motore. Secundo probat
ipsum esse a motore immobili et infatigabili. Tertio probat
ipsum esse uniformem et regularem. [illegible] movens [illegible]
[illegible] et regularis hic motus. Dicit ergo quoniam ex hiis que
sunt et ex hiis que videntur esse in mundo necesse est esse
aliquem motum continuum. Hic autem motus continuus
est unus motus, quia ergo sic est necesse est hunc motum unius
alicuius magnitudinis unius esse et alicuius magnitudinis quia
impartibile non movetur, et sic est ab uno motore, quia aliter
non esset continuus et unus sed [illegible]
[illegible] aliud alii et hic motus divisus non continuus.

Nota. Notandum autem quod ex hoc apparet ad quid deserviat prima
negatio quoniam prius tractata de motu [illegible]
Nam sicut unus et continuus quia non est a motore
uno, si motus celi non esset a motore uno non esset unus
et continuus. Dubitaret forte aliquis quia videtur quod nullus
motus celi sit continuus, nam si aliquis motus
esset, et potissime esset motus primus primi celi.
Ille autem motus secundum commentatorem in xii metaphysice est a diversis
motoribus [illegible] igitur non est unus et continuus.

Dicendum quod motum aliquem esse a duplici motore potest
contingere successive vel non successive sed simul ad invicem
ordinatis. Si autem sic aliquis motus a partibus mobilibus
non successive ita quod primo moveat unus ille et iterum
moveat alius, hic motus erit unus et continuus. Sed si illi
plures motores sint ad invicem ordinati ita quod
unus motor intendat alterius et simul cum motore unius
motor alius, quia utrique unum [illegible] alterum [illegible] utroque
unum tantum, talis motus non discontinuabit. Sed hic
partes motores ut ad primum spectat [illegible] quia
unus motor. Quod non addebat de celo solutum est per
iam dicta, quia non movetur celum a partibus motoribus
successive sed a partibus mobilibus ad invicem ordinatis.

Demonstrato [illegible] motus igitur [illegible] motum celi esse a motore
immobili et infatigabili dicit quod nullus motor unum cum
est motus [illegible] autem motum totum motum [illegible] movet

esse non in motu. Si quod igitur movetur motum oportet ipsum
[illegible] movens mutatum simul autem cum hoc quod movetur
necesse est ipsum moveri ab alio, quia omne quod movetur ab alio
movetur. Quare cum non sit abire in infinitum stabit et con-
sistet vel continuabitur ipse stabit et continuabitur ipso [illegible] sic
moto moveri ab immobili. Hoc autem movens immobile
non necesse est simul mutari vel cum motor non sint mutatum
vel non simul movetur cum ipso mobili, sed poterit movere
semper quia sic movere sine mutatione sui est infatigabile vel
sine labore et pena. Patet igitur motum primi celi qui est a
motore primo non solum esse a motore primo uno sed etiam a
motore immobili et infatigabili. Dubitaret forte aliquis utrum mo-
tores celi sint infatigabiles. Videtur autem quod non, quia motores illi
vel diminuunt [illegible] suorum mobilium ut [illegible]
[illegible] eorum, sed quocumque modo ponatur novum non sequi-
tur [illegible] videmus et hoc in aliis quod
aliqua anime dividuntur divisione suorum corporum, alia
non, aliqua non dividuntur ut anime rationales que licet
tamen anime [illegible] divisa quam non divisa [illegible] motor [illegible]
motores sui [illegible] non faciat mo-
vebitur. Dicendum quod [illegible] quod in motu animalium accidit
motio et motor pena non autem in motu supercelestium corporum
non [illegible] motores horum animalium [illegible] ut [illegible]
sed hic [illegible] sicut [illegible] quod anime [illegible]
motor [illegible] corporeis et organicis. Cum enim virtu-
tes affixe organis consequebatur labor et dolor et pena
eo quod talia organa lassantur et fatigantur, ergo hic motus
sit cum labore et pena. Sed motores celestes movent [illegible]
virtute que non est corporis nec [illegible] ideo motus illos nec
labor nec pena comitatur. Hoc autem [illegible] quod
motores animalium [illegible] habent organicam
[illegible] brutorum ut si aliqui moventes ut
aliqui anime animalium habent aliquas virtutes non organicas
[illegible] rationales [illegible] philosophi motum
esse non possit [illegible] anime [illegible] suo corpori
[illegible] celesti celo nam [illegible] rationali [illegible]
unum [illegible] anime [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
non attingant [illegible]
tes affixas organis motibus quibus fiat motus quod sine
labore et pena esse non potest, sed in motoribus celorum [illegible]
habitat nam ex [illegible] motoribus et celo non fit unum [illegible]
[illegible]
[illegible] que sunt non organi-
ce in [illegible] attingit celum quam anime animalium
[illegible] in motibus [illegible] motus celestis [illegible] non organica [illegible]

non consequitur labor in pena. bene igitur dictum est motores celorum
moveri infatigabiliter. motores vero animalium movent cum labore
et pena. ex hiis autem motoribus que superius dicebatur intelligitur de-
clarandum videlicet quod motores motu pacientis non possunt
facere motum continuum sed oportet motum eorum interruptum. mo-
tores vero motu pacientis ut anime animalium sunt fortes super
omnem motum ut patet non movetur nisi in membris
organicis quando labor et pena consequitur propter quod oportet motum eorum in-
terruptum. sed motores non motu pacientes cuiusmodi sunt motores
celestes non patiuntur sunt fortes supra motum corporum propter quod non organica
sunt in motu perpetuo motus quia infatigabiliter moventur possunt ergo
continue et perpetue motum suum. ultimo autem sic continuabit et per-
turbabit ipsum et ulterius dominus qui est super omnem ordinem et immu-
tabit aliam seriem postulat. Deinde cum dicit Irre-
gularis dicit uniformem et regularem dicit quod hic motor
qui est primi celi solus est regularis maxime non movens
ipsum non habet neque unquam mutatur et quando motus ipsum
est omnino in mobile. oportet quod ipsum celum quod movetur neque
ipsum neque motum quem habet a primo motore non habet mu-
tationem aliquam quare motus eius sit similis vel sit semper uniformis.
Nota. Nota autem quod in superioribus motibus fundatur suis motoribus
quod primus motor est omnino inmobilis congruum est quod movens
ab ipso ut primum celum et primum mobile nullam aliam mu-
tationem habere preter mutationem illam quam recipit a primo motore quia ali-
quam aliam mutationem haberet quicumque primus motor uniformiter
movet perfectum possibile contingeret quod ipsum primum mobile non
uniformiter movetur. nam cum actus activorum sunt in paciente
et disposito valido passo valido et actio agentis recep-
ta in ipso. Dubitaret forte aliquis utrum solus motus primi
celi sit regularis. Dicendum quod sic regularis et mensura ponitur
aliquid uniforme quia in talibus unius dicitur decepto ut de-
clarabitur. Mobile igitur mobile aliquod movetur motu irregulari
est movetur motu uniformi quia autem aliquid non movetur
...tur uniformiter quamvis ad primus spectat dicitur potest contingere
primo mobili moveri diversis motoribus non ab ipso quod aliquo
mobile pluribus motibus movetur non uniformiter movetur et quia
videmus de motibus secundum motum magnitudinis inquantum sit nullus
motor extra ... in magnitudine motorum diversis motibus debetur dici
et inventa aliorum motuum immo quibus illorum mo-
tuum aliquam difformitatem quodammodo videmus quod
magnitudo inqua sit difformiter movetur uno modo in mo-
tu difformiter est moveri diversis motibus alio modo aliquo
modo difformiter sine eodem motu diversitate habet omnis igitur
spere alie a prima spera non moventur uniformiter tum quia
moventur diversis motibus ut motu proprio et raptu fir-
mamenti tum eciam quia illa est sicut astrologorum videlicet
quod est dare circulos ecentricos circa unum vel eccentricum
et deferentes planetarum secundum unum et eundem motum motus differt

Nota
in illo motu est assignanda diversitas aliquando et sic non
est diversitas respectu zodiaci quia distancie planete ... si
sunt super eccentricos ab ipso zodiaco in quibus equalibus
absidant inequales ut declarabit in almagesti. solus igitur
regularis et maxime motus primi celi qui per antonomasiam dicitur
motus quia primus motor et unus et est quia solum ipse regularis
et mensura omnium aliorum motuum et solus ipse habet esse
magis motus omnia uniformiter et regulariter. Deinde
cum dicit Necesse est autem in medio permissis hic probat
venandum ubi habet primus et motor dicens quod necesse est ipsum
aut in medio centri aut in celo aut in circumferencia nam
hec sunt centrum et circumferencia sunt principia ipsius spere sed quia
quanto movetur propinquius ipsi motori tanto autem videlicet motus
est velox et tanto est motus tardus vel motus circumferencie
qui continet totum igitur videlicet in celo sit in circumferencia
est motus primum. Nota autem ut ratione huius intelligendum
videlicet quod magis propinquum motori movetur velocius quia
sicut propinquiora agenti participant plus de actione eius
ut proximiora calefacienti calefacientur calidius secundum non proximum
motori et inter ... habet motor quod magis et
velocissime movetur sed primus est ultima spera. sine circum-
ferencia supremi celi deus ergo ipse qui est primus
motus magis debet dici quod sit in celo quam in terra et in
circumferencia quam in centro et in medio omnis celos maxime
in primo celo quo velocissime movetur. Nota contra
... dicit quod omnes leges concedunt cum hiis dicitur philosophi quia
omnes concedunt deum magis esse in celo quam in terra et
magis in circumferencia quam in centro. Nota quod
circumferencia et centrum dicuntur principia spere
quia sunt principia circumferencie ipsam et sunt partes diffinitive
ipsam et diffinitur spera quod est corpus solidum una superficie
contentum in cuius medio est centrum a quo omnes linee
ducte ad circumferenciam sunt equales propter quod igitur in diffinicione
de spere ponitur centrum unius superficiei ponitur circumferencia
et ponitur centrum eius est igitur intencio philosophi quod motor primus
moveat motum speciei qui est prius ipsius spere et ita principia
spere sunt centrum et circumferencia est autem in circumferencia
supremi celi et non in centro propter rationem iam dictam vi-
delicet quod illa velocissime movetur. Dubitaret forte
aliquis quod est propinquius primo utrum moveatur velocius
vel autem quod non quia saturnus per comparationem astrorum com-
plet circulum in xxx annis. octava autem spera per ptholo-
meum in xxxvi milibus annorum sed secundum que sunt propinquiora
primo motori tardissime moventur. luna autem que
maxime est propinqua terre velocissimum habet cursum
ut quam in mense peragit circulum suum et in mo... revol-
ventem ut dicitur in ... planetarum ... tempore
quod in mense bis peragit ... non planete

Nota

Nota

Nota

que sunt inter saturnum et lunam scilicet quod magis appropinquat saturno tardius complet cursum suum propter autem appropinquat lune citius non autem quod est propinquius primo motori movetur citius et quod est remotius tardius. ¶ De intentione huiusmodi philosophi quia quanto celum aliquod est superius tanto velociorem habet motum quidam autem ut simul cum intentione saluarent apparentiam dixerunt quod omnium aliorum celorum a primo celo est duplex motus unus qui fit raptu firmamenti ab oriente in occidens alius quod est proprius uniuscuiusque eorum contrarius huic ab occidente in oriens cum ergo queritur quanto sunt remotiores a centro tanto habent velociorem motum dicunt quod si loquamur de motu qui fit raptu firmamenti sic veritatem habet quod philosophus dicit videlicet quod quanto spera celestis est superior tanto habet velociorem nam per hunc motum omnes celestes inter diem et noctem revoluuntur cum ergo sint maioris magnitudinis quam inferiores revolutiones sunt per hunc motum spere superioris quam inferiores quia in equali tempore transeunt magis spatium cum sit in eis maior magnitudo. Sed si loquamur de motu proprio sic ut dictum supra in alia spera excepta de aliis speris hic sentiendum est quod quanto sunt propinquiores centro tanto velocius volvuntur ¶ Possumus tamen dicere quod est secundum motum proprium spere superiores velocius volvuntur nam licet saturnus compleat cursum in xxx annis quam faciat sol complendo cursum suum in uno anno per dicta ergo doctores forte hic voluerunt intelligere quod per motum proprium spere inferiores citius moventur quia citius complent cursum suum simpliciter tamen superiores etiam per hunc motum moventur velocius propter magnitudinem spatii quam percurrunt ¶ Videtur forte dicere aliquis quod videtur falsum quod philosophus dicit videlicet quod primus motor est in circumferentia non inmerito namque motorem primum invidet et omnia mundi conservat dicebatur enim supra quod deus est prima causa [illegible] et alia vero agentia magis sunt causalia sicut ut de artifice magis est causa ipsius quam et cuius non permanente edificatore permanet domus sed non permanet sol non edificium ergo non permanente deo illud causatum ab ipso non potest cum deus sit causa et sicut causatorum ¶ Responsio sicut ut fuit tamen probabatur deus est sine omni magnitudine sed quod dicitur per magnitudinem vel quantitatem non competit ei dicitur ubi in aliquo ergo deum esse dicitur et dicitur ubi autem in circumferentia ipsius celi ¶ Dicit quod ut communiter habere primum movere in aliqua parte determinata unius non est per determinationem sicut sed ipso non ubique per essentiam omnino in conservando sed hoc

dicitur esse per effectus motus inter non quod motor est magis dicatur et in celo quam in terra et magis in primo mobili quam in aliis mobilibus et magis in prima parte orientali primi mobilis quam in occidentali quia effectus motus magis apparet in celo quam in terra et velocius movetur primum mobile quam alia celi et prima motus magis est in oriente quia motus eius non per philosophum incipit motus celi in illa situ ergo hic per determinationem sed per effectus motus dicitur ubi dicit ¶ Hic autem dubitatum ut dicebatur movet quandam dubitationem predictam scilicet quod duo sunt quia primo movet hic dubitationem postea solvit respondet et dicit non ipsum ergo dicit ergo quod hic dubitatur si contingat aliquod quod movetur continue sed non sicut impellens iterum atque iterum in convenient et continue quod dicit quod simulatur continue large sed quod aliquid impulsum est et respicitur ut per aliquid iterum atque iterum sed si hic fiat sine intermissione temporis dicitur et impulsum continue ¶ Nos autem hanc questionem deservimus prima negotio probabitur non quod motus factus simpliciter in mobili et omnino continuus motus autem factus a corpore et aere in mobili deficiat a continuitate ut motus proiectorum ab aere qui fit per talem impulsionem licet fiat hic motus sine intermissione temporis non tamen hic motus continuus non vellemus hic motum sumere large prout et continuum dicitur continuum si ergo motus factus a primo motore est simpliciter continuus oportet primum motorem et inmobilem et per consequens incorporeum et absque omni magnitudine. unde commentator vult hanc questionem et ductam ad probandum primum motorem et sine quantitate et incorporeum ¶ Deinde cum dicit at vero ipsum solum ostendit quod movens motum vel movens corporeum non potest movere motum omnino continuum et dicit quod ipsum supra corpus ut ipsum simpliciter movens ut ipsum corpus si debeat movere oportet impellere aut attrahere aut facere utrumque aut ab ipso movere aut aliquid aliud quod est contingens et quod contingit ab alio sic ut in dictum est in his que proiciuntur quia proiciens movet proiectum quod contingit vel attingit aliud ut dicitur aer attingitur ab alio aere et sic per huiusmodi contactum vel impulsionem fit motus proiectorum ¶ Sed his modis movet movens corporeum sive movens motum patet quod cum movet impellendo et attrahendo non movet continue sed non movet motu proiectionis ut causa movet attingendo aerem vel aquam ad corpus inherentem vel contento motus continue. Ideo subdit si autem cum simul sit aer et aqua motus sed motus non est secundum unum quia motus sine intermissione temporis fit non

in aere et in aqua. Sed licet aer et aqua moveat semper id quod movet sine intermissione non tamen semper movet continue quia utrobique scilicet in aere et in aqua non potest esse quod contingat movere et incontinuum. Licet hic tamen consequenter plures ita quod continue est motus ille quia motor movens in mobile ipsum est aliter se habens quia non videtur mutare cum ergo non videatur nisi similiter continue se habet ad id quod movetur quod poterit similiter et continue movere et facere motum simpliciter continuum. Notandum autem quod corpus vel movet impellendo vel attrahendo vel aliud contingendo motum autem impulsionis et attractionis non est aliud continuum et uniformem et regularem patet quia utrumque attrahens et impellens non eodem modo se habet [illegible] ad id quod movetur in propinquitate et remotione in [illegible] in fine impulsionis aut attractionis. Supponens igitur philosophus tractum et pulsum factum a motore corporeo non esse omnino continuum probat motum factum ab eo quod attingitur aer vel aqua non est omnino continuum nam cum talia divisibilia sint et [illegible] divisibilitatem [illegible] licet quamdiu durat motus proiectionis aque vel aeris movetur corpus proiectum semper sine intermissione temporis tamen huiusmodi motus non est continuus quia non est unus motus sed ut supra ostendebatur sunt ibi plura moventia se habentia consequenter ex omnibus ergo hiis vult philosophus motum factum a motore moto sive a motore corporeo non esse omnino continuum. Notandum tamen secundum commentatorem quod motor qui est corporeus non est divisibilium distantia apud id quod movetur ideo factus motus ab ipso non est continuus quare cum motus factus a primo motore sit omnino continuus oportet primum motorem esse immobilem et incorporeum [illegible] hoc quoniam ad ostendendum primum motorem esse sine quantitate et impartibilem. Notandum tamen quod motus omnino continuus hic oportet motus simplex et primus qui non potest componi [illegible] mobili quod cum movetur a motore moto sed a motore immobili. Hic ergo accedit est intentio eius quod cum [illegible] omnium continuus et primus qui sit regula et mensura aliorum motuum non possit esse a motore moto et corporeo primum motorem demovens hoc motum esse omnino immobilem et incorporeum. Dubitatur forte [illegible] motor primus sit omnino immobilis [illegible] quod moveri per se quedam per accidens et quedam ab intrinseco per se autem movetur corpus per accidens vero partes corporum ab intrinseco autem moveri dicuntur que cum agunt propter finem alium a se ipsis [illegible] dicuntur moveri ab intrinseco quia [illegible] rei [illegible] in finem appetitum illi [illegible]

apprehensione sed huiusmodi motus in finem sit mediante cogitatione et apprehensione cum ergo motus sit rei distincte et differentis [illegible] appetit finem alium a se ipso [illegible] moveri ab intrinseco. Cum hiis autem motor primus deus est omnino immobilem non [illegible] moveri per se [illegible] per accidens quia non est pars corporis nec etiam movetur per appetitum [illegible] cum quia non agit propter finem distinctum nec propter finem alium a se ipso sed omnia propter ipsum operatur et ideo ubi supra [illegible] volens philosophus veterum [illegible] describere in [illegible] primum dicit quod est immobilis et per accidens et ab intrinseco [illegible] quod alius motoribus dici non potest [illegible] loquendo de motu ut hic loquimur et sic sunt immobiles per se quia non sunt corpora et per accidens quia non sunt partes corporum possunt tamen quodammodo dici moveri ab appetitu intellectuali [illegible] per huiusmodi appetitum feruntur in finem alium et propter finem alium a se ipsis. Demum cum dicat determinatis autem hiis [illegible] ut [illegible] maiorem efficaciam motus esse habeat motor primus et movet questionem determinate huic negocio sed quod probare intendimus motorem esse sine quantitate et immobilem et impartibilem. In prima ista [illegible] que dicebat probat intentum omnis motor primum esse preter omnem magnitudinem [illegible] quod duo [illegible] sed sequitur determinatio ibi. Si non manifeste dicit ergo determinatis autem hiis manifestum est quoniam impossibile est primum movens immobile [illegible] quod est immobile habere aliquam magnitudinem. Demum [illegible] Si non magnitudinem consequi determinato probat quod dicebat dicens quod primus motor habebit magnitudinem aliquam necesse est magnitudinem quam habet esse finitam aut infinitam. Infinitam quidem igitur magnitudinem quod non contingit esse [illegible] prius in physicis [illegible] aut finitam magnitudinem [illegible] impossibile [illegible] infinitam potentiam [illegible] impossibile sit [illegible] ab hac finitam potentiam moveri aliquid per infinitum tempus [illegible] in hoc octavo sed primus motor movet motum perpetuum et movet in tempore infinito [illegible] quod sit [illegible] indivisibile et impartibile et nullam habens magnitudinem [illegible] non habens magnitudinem infinitam [illegible] finitam [illegible] magnitudinem finitam [illegible] nullam habens magnitudinem nullo igitur modo [illegible] simpliciter [illegible] indivisibile [illegible] In recognitione igitur illius consistit summa felicitas [illegible] in secula seculorum. Laus est finire pudor est incepta perire. Amen.

Anima enim ut testatur philosophus est quodammodo omnia. quicquid enim est vel est sensibile vel intelligibile. Anima autem per sensum est quodammodo omnia sensibilia. et per intellectum omnia intelligibilia. Nam sicut manus est organum organorum. sic intellectus est species sensibilium specierum. Natura enim aliquibus animalibus tamquam instrumentum et organum ad sui tuitionem dedit cornua. aliquibus vero ungues. homini autem dedit manus. et dando sibi huiusmodi organum quodammodo dedit ei omnia organa quia per manum instrumentum quodlibet organum sibi fabricare potest. Ideo dicta est manus organum organorum quia est quodammodo omnia organa. Sicut et natura aliquibus corporibus dedit hanc formam sensibilem ut albedinem. aliquibus vero colorem alium ut nigredinem. homini autem et cunctis animalibus perfectis dedit pupillam et omnes sensus. et dando pupillam quodammodo dedit eis omnem colorem. Est enim pupilla aliquomodo omnis color quia est susceptiva specierum omnium colorum. Sic et dando eis omnem sensum dedit ipsis omnes formas sensibiles propter quod dictus est sensus species specierum sensibilium. quia est quedam virtus comprehendens omnes formas sensibiles. Anima igitur dicitur esse quod anima per sensum est quodammodo omnia sensibilia. Et quod consequens est de sensu tamquam sensibilium intelligendum est et de intellectu tamquam intelligibilium. Nam intellectus est susceptivus omnium formarum intelligibilium. Et quia unumquodque recipit distinctionem et differentiam ab eis a quibus recipit esse et speciem. cum intellectus informetur speciebus obiectorum et recipiat formam et speciem ab ipsis obiectis oportet quod ea que sunt in intellectu recipiant esse et speciem ab ipsis obiectis propter quod oportet talia diversificari secundum diversitatem obiectorum. Scientie ergo quia sunt in intellectu diversificabuntur per diversitatem obiectorum sive secundum diversitatem rerum que determinantur in scientia. Hec autem diversitas dupliciter potest accipi vel per essentiam vel per intentionem. cum enim dicimus scientias diversificari secundum ea que determinantur in ipsis non est accipienda ista diversitas per essentiam. ut quod de una et eadem re per essentiam non possint diverse scientie tractare. Methaphysicus enim et physicus considerant de materia prima ut dicit Commentator in xii metaphysice. Sed non per eandem rationem. methaphysicus enim considerat ut habet rationem entis. physicus vero ut est subiecta transmutationi et motui. sufficit ergo diversitas intentionum ad diversitatem scientiarum. Et quia secundum aliam et aliam intentionem accipitur aliquid secundum esse speciale et secundum esse commune non est inconveniens unum et idem consideratum secundum esse commune et speciale pertinere ad diversas scientias ut de corpore determinat phisicus secundum esse speciale vel secundum rationem qua mobile. Methaphysicus vero determinat de eo secundum esse commune et secundum rationem entis. et si commune et speciale sufficiunt ad diversificandum diversarum scientiarum nulli dubium esse debet quod sufficere possint ad diversitatem diversorum librorum in eadem scientia. Cum ergo tota philosophia naturalis sit de corpore mobili et de habentibus analogyam ad tale corpus. possumus primo facere dividere libros naturales. quia vel in eis determinatur de corpore mobili in communi. vel de his que modo speciali quod particulari habent analogiam ad tale corpus. Libri enim physicorum de celo et mundo et de generatione sunt quasi libri communes. ceteri vero sunt quasi speciales. Sed inter ipsos communes est ordo quidam quia liber physicorum est communior libro de celo et mundo. et liber de celo et mundo libro de generatione. In libro enim physicorum intendit principaliter de corpore mobili simpliciter non contrahendo ipsum ad situm vel ad formam. et si aliquid determinatur de motu ad situm vel ad formam. hoc est in quantum in talibus motibus resultat ratio motus simpliciter. Libri vero de celo et mundo sunt et de generatione sunt aliquo modo de motu contracto. In nullo enim istorum principaliter intendit de motu simpliciter sed in libro de celo et mundo intendit de mobili ad situm in libro autem de generatione de mobili ad formam. Mobile autem ad situm est communius mobili ad formam. motus enim localis competit omni corpori secundum philosophum. Ille est enim motus de quo probatur in vi physicorum quod omne corpus mobile et omne mobile corpus quod vero utrum sit vel sit dare aliquod corpus immobile non est presentis speculationis. Reperitur enim motus localis et in supercelestibus quam in spera activorum et passivorum. Ideo liber de celo et mundo qui continet libros iiii or sic nominatur est quia primi duo libri sunt magis de celo. Alii vero duo libri ut tertius et quartus videntur magis esse de mundo. et ut de motu activorum et passivorum. Non est ergo dubium librum de celo et mundo precedere librum de generatione et corruptione cum motus ad formam non reperiatur nisi in spera activorum et passivorum. Motus vero ad situm reperiatur in supercelestibus. Sed forte dubitaret aliquis quod liber physicorum non debeat precedere librum de celo et mundo. nam cum motus ad situm ut dictum est reperiatur in omni mobili. determinata in libro physicorum non se extendunt ad plura mobilia quam determinata in libro de celo et mundo. Ad quod dici potest quod et si determinata in libro physicorum non sunt universaliora secundum numerum mobilium. sunt tamen magis universalia per intentionem considerationis. Intendit vero in libro physicorum de mobilibus secundum esse commune prout in eis reperitur motus simpliciter. In libro vero de celo et mundo intendit simpliciter prout in eis reperitur motus ad situm. et hoc sufficiat ut ille precedat istum. Patet ergo quid sit subiectum in libro de generatione et corruptione quia corpus mobile ad formam. Patet et que ordinem habet in tractatu librorum naturalium quia est tertius. et quomodo differt ab omnibus libris quia subiectum in hoc libro est minus commune quam in libro physicorum et celi et mundi. Est tamen communius subiecto aliorum librorum. His visis ad expositionem littere descendamus.

De generatione autem et corruptione etc. Consuetudo est philosophi suis libris premittere prohemia quod et in hoc libro fecit. Possumus ergo hunc librum dividere in duas partes. in prohemium et tractatum. secunda pars est ibi. Antiquorum ergo quidam. In prohemio narrat ea que dicenda sunt in executione. Ad cuius evidentiam notandum quod licet motus large sumptus sit

species intelligibilium et sensus est species

dicta

Iste liber physicorum intitulatur [illegible] liber physicorum [illegible] quia et si alii libri naturales sunt [illegible] physicorum [illegible] a quibusdam intitulatur de physico auditu quia ad [illegible] audiendo accessimus

in quatuor generibus scilicet in substantia qualitate quantitate et ubi ut probatur in tertio physicorum. Motus tamen ad formam non potest esse in ubi quia per talem motum non acquiritur nova forma sed novus situs. ¶ Accipiendo ergo motum ut includit mutationem dicimus motum ad formam esse in tribus generibus scilicet in substantia et hic dicitur generatio vel corruptio. In quantitate ut augmentum et diminutio. In qualitate ut alteratio. ¶ Dicit ergo philosophus in hoc libro vult determinare de omni motu ad formam. Oportet enim non solum determinare de generatione sed et de augmento et alteratione. Sed quia generatio inter istas est principalior, ideo augmentum et alteratio possunt dici quasi annexa. Sic et tractare de dicta mutatione generationem et alterationem multo fortius quid annexum debet dici ex quo alteratio ipsa quid annexum dicitur. ¶ Ex hoc autem patere potest quare iste liber intitulatur liber de generatione cum tamen in eo non solum de generatione tractetur sed et de alteratione et augmento quia denominatio debet fieri a principaliori non ab annexis. ¶ Dividitur ergo presens prohemialis in duas partes quia primo tangit principaliter intenta in hoc libro. Secundo tangit annexa ibi. Simpliciter autem et de alteratione. ¶ Secundo notandum ergo quod philosophus in hoc libro tenet hunc ordinem quod primo determinat de generatione et corruptione per se et hoc in primo libro. Secundo omnem generationem et corruptionem elementorum et hoc in principio secundi libri. Tertio determinat de causis generationis et corruptionis quantum ad ea que dicuntur esse circa finem huius libri. Hec est ergo quod ait quod vult determinare de generatione et corruptione secundum se quod facit in primo libro. Et de natura generatorum et corruptorum idest vult ostendere generationem et corruptionem inesse generabilibus et corruptibilibus quod facit in principio secundi huius. Et circa finem libri declarabuntur cause et rationes idest diffinitiones vel ut sumatur expositive pro idem ut sit sensus cause idest per idest rationes. Nam assignare rationem est assignare causam eius. Vel aliter et forte melius declarande sunt cause et rationes idest cause rationales sive universales. Ratio enim circa universalia versatur. Vel alia littera habet vos habemus quod unde sunt cause et rationes hic quod determinande sunt cause universales omnium generatorum et corruptorum quod melius tamen concordat quod cum sit textus quia circa finem libri assignentur cause universales omnium generatorum et corruptorum. ¶ Sciendum autem omnia predicta esse aliquid in essentia doctrine. Nam secundum philosophum in libro posteriorum capitulo de unitate scientiarum scientia est una que est unius generis sibi partes et passiones considerans. Conveniens est ergo scientie quod considerat passiones et subiectum sive partes eius. Et ea per que probantur passiones de subiecto vel partibus eius. ¶ Primum ergo ait quod vult declarare de generatione et corruptione tangit passiones et proprietates ipsorum generabilium et corruptibilium. Cum vero subdit declarandum esse de natura generatorum et corruptorum idest de generatis et corruptis universaliter tangit subiectum generationis et corruptionis non solum secundum se sed et secundum suas partes cum nominet tale subiectum particulariter secundum diversas partes. Corpus enim mobile ad formam quod est subiectum in hoc libro est corpus generabile et corruptibile. Quia vero addit debere causas et rationes horum tangit ea per que probantur passiones de subiecto et de suis partibus. ¶ Deinde cum dicit Simpliciter autem et de alteratione. Narrat ea que sunt annexa negotio principali dicens. Simpliciter autem idest per ea que dicta sunt que sunt principaliter intenta dicendum est de hiis que sunt aliquo modo annexa quia ostendendum est de alteratione et augmentatione quid sit utrumque eorum et dicendum est. Utrum estimandum sit a nobis eandem rem esse naturam generationis et alterationis vel non est eadem natura utriusque sed est semota et distincta ut sic generatio et corruptio sunt declarata nominibus quia habent alia et alia nomina sic habent aliam et aliam naturam. Declarabitur enim ut generatio et corruptio differant secundum rem ut differunt secundum nomen. ¶

Philosophus in prima parte huius prohemii tria tangit. Primo enim dicit quod vult tradere noticiam de generatione et corruptione. Secundo dicit talia esse naturalia. Tertio addit quod vult tradere doctrinam continentem causas et rationes generatorum et corruptorum. Sed quia possunt fieri rationes de rebus non existentibus videtur inconveniens quod velit tradere scientiam que non corrumpatur per corruptionem scibilium cum possint fieri rationes et argumenta de pluvia pluvia non existente. Tria ergo sunt declaranda. Primo utrum de istis sensibilibus et corruptibilibus possit esse scientia. Secundo dato quod de hiis possit esse scientia dubitatur utrum corruptio sit quid naturale et utrum scientia de corruptibilibus possit dici naturalis. Tertio declarandum est utrum re corrupta remaneat scientia. ¶ Circa primum dubitatur sic videtur quod de istis sensibilibus et corruptibilibus non possit esse scientia. Nam sensibilia sunt sola particularia. Particularium autem non est scientia nec diffinitio ut dicitur septimo methaphisice. ¶ Preterea arguebat Eraclitus quod talium non est scientia cum sint in continuo fluxu. Scientia enim est de necessariis sive de hiis que non contingit aliter se habere quod concordat cum libro Boecii in principio arismetice dicentis scientiam esse eorum que immutabilem substantiam sortiuntur. ¶ Notandum ergo ad evidentiam quesiti difficultatem questionis ex duobus consurgere. Videmus enim scientiam esse de sensibilibus et corruptibilibus. De talibus esse scientiam videtur repugnare rationi tum quia sensibilia tum quia corruptibilia. ¶ Sed evitando autem difficultates has dicunt quidam posse scientiam esse de sensibilibus sed de hiis sensibilibus abstrahit enim physicus ab hoc sensibili et ab illo sed non a sensibili simpliciter propter quod non est scientia de particularibus sed de universalibus. Et quia de sic acceptis sensibilibus possunt tolli incorruptibiles rationes de sensibilibus et corruptibilibus esse scientiam non est inconveniens. Hec autem licet vera sit difficultatem questionis non videtur evacuare. Immo videtur quod idem replicetur. Nam quicquid sensus sentit est hic et nunc. Non enim sentit sensus nisi hoc vel illud. Si ergo abstrahatur ab hoc vel ab illo ulterius sic abstractum non est ulterius sensibile. Non ergo meretur ulterius dici sensibile propter quod videtur omnino esse idem abstrahere ab hoc sensibili et ab illo et abstrahere a sensibili simpliciter cum simpliciter non remaneat sensibile si non sit hoc vel illud. ¶ Sciendum ergo quod secundum philosophum circa finem primi posteriorum sensus est universalis licet sentire sit singularis. Possumus enim dicere potentiam universaliorem esse actu. Potentia enim sumitur per obiectum simpliciter licet secundum actum possit ferri in hoc obiectum. Ut obiectum intellectus est quod quid est simpliciter tamen secundum actum fertur potentia intellectiva in hanc quiditatem vel in illam ut in quiditatem leonis vel lapidis. Sic et visus est coloris numquam tamen sentit nisi hunc colorem. Sic enim visus est huius coloris determinati secundum quod hic vel alium colorem

d? de generatione

Ordo

non sentiret. cum ergo omnem colorem sentiat erit visus per quod
hic colorati et lucidi. non autem huius colorati vel illius lucidi
et sicut visus est coloris videt tamen hunc colorem. ita sensus
est qualitatis sentiunt tamen hanc qualitatem. quamdiu ergo non abstrahimus a qua-
litate simpliciter non abstrahimus a sensibili simpliciter. et quia physicus non abstra-
hit a qualitate simpliciter ideo hec scientia simpliciter est de sensibilibus. ¶ Sed hec scien-
tia ut dicebatur non sunt pure sed alia. Dicuntur enim alia esse sensi-
bilia magis [illegible] quam [illegible]. hoc autem sic declaratur
quia res sicut se habet ad esse ita se habet ad cognoscendum. et quia prius
proprie loquendo et secundum quod huiusmodi ad suum esse non indiget posteriori.
in ad suum intellectum posteriori non eget. quantitas ergo sit prius
simul cum priori potest tamen intelligi prius posteriori non intellecto.
secundum autem prioritatem et posterioritatem hec se habent per ordinem. scilicet quid
dictas qualitas quantitas. et hec qualitas. potest ergo intelligi quod dicta
non considerata qualitate vel quantitate. Et hec consideratio vi magis perti-
net ad metaphysicam. Sic etiam potest intelligi quantitas non intellecta
qualitate. quia primum quod adheret substantie est quantitas sicut vult
Themistius ut recitat Commentator super metaphysicam. et hec consideratio
est magis mathematica. Ideo mathematica non abstrahit a materia simpliciter. cum
non possit intelligi quantitas non intellecta materia quia primum
quod adheret substantie est quantitas. non abstrahit tamen a materia sensibili
quia abstrahit a materia qualitatis cum consideret nimirum quantitatem non tamen
considerata qualitate propter quam res sensibiles. Physicus vero considerat substantiam
ut coniunctam qualitatibus et quantitatibus. Ideo non solum non abstrahit
a materia simpliciter sed etiam non abstrahit a materia sensibili. quia non abstrahit a materia
qualitatis [illegible] et non est descendens vel descenderemus ad hanc quali-
tatem particularem sed illius sic accepti non est ulterius scientia sed sensus.

¶ Ex hiis autem apparet potest intelligi illud ubi dicitur metaphysice
quod tres sunt modi essentiales philosophie. physica mathematica et divina.
qui modo quemadmodum se habent per ordinem. et quomodo in istos
est descensus. et quomodo ista pertinet ad scientiam pertineat cum in-
teriores non sit scientia. Sed ulterius patet quod dicta sunt clare est in-
Ex hoc patet potest quod scientia naturalis est de generabilibus et corruptibilibus. scientia enim
considerata in scientia naturali quod hic sunt coniuncta qualitatibus et virtutibus
activis et passivis propter quod est ad generationem et corruptionem. ideo hec
scientia de generabilibus et corruptibilibus dicitur non quia sit de particularibus sed de
universalibus de quibus omnes in variabilibus fieri possunt. Sic ergo declara-
ta veritas questionis. ¶ Secundo declarandum est utrum corruptio sit quid naturale
et utrum sic [illegible] quod scientia de corruptione sit scientia naturalis.
Iuxta quod quidem duo videntur facere dubium. primum sumitur ex parte
ipsius nature. secundum ex parte ipsius corruptionis. Natura enim ut dicitur
secundo physicorum et v° metaphysice. proprie et primo dicitur de forma.
de aliis autem in tantum dicitur in quantum habent ordinem ad formam
ut si materia dicitur natura hoc est quia suscipit formam. Si autem motus dicitur
natura hoc est quia est via in formam. Si ergo natura proprie et primo dicitur de forma
de aliis autem in tantum dicitur quod simpliciter repugnat forme ad naturam
non videtur pertinere nec dicitur quid naturale. cum ergo forme proprie sit da-
re esse privationes et corruptiones quia de se sunt non ens. ut [illegible]
illa [illegible] non possunt [illegible] non videntur pertinere ad considera-
tionem scientie naturalis. Secundum autem quod facit dubium in questione est ipsa
corruptio. natura enim agit propter finem ut dicitur ii° physicorum
et finis et bonum sunt quid idem ut innuit philosophus secundo
metaphysice. quod non habet rationem boni sed quod hoc non potest esse intentum
a natura nec etiam ab aliquo agente propter finem. corruptio ergo quia non habet
rationem boni non potest esse de intentione nature. et per consequens non videtur perti-
nere ad considerationem scientie naturalis. ¶ Ad has autem difficulta-
tes vitandas quidam dixerunt corruptionem esse de intentione nature
non nature que est forma sed nature que est materia. sed hoc non est verum. nam corruptio
proprie loquendo non est de intentione nec forme nec materie nisi per ac-
cidens tamen est de intentione utriusque. Materia enim non intendit cor-
ruptionem forme sub qua existit. sed intendit perfectionem suam quia una forma
suum appetitum saciare non potest. ideo cum est sub una forma appe-
tit esse sub alia. propter quod per accidens appetit corruptionem illius forme
sub qua existit. sic etiam ignis per formam suam agens in aquam
non intendit corruptionem aque sed intendit inducere formam suam in materiam
aque. quod intendendo per accidens intendit corruptionem aque. Nullo
ergo proprie loquendo est de intentione corruptio per accidens tamen non solum materia
sed et agens et forma corruptionem intendit. Intendit
est ergo aliter propter quod nondum quod triplici via venari possumus quod
declarare de corruptione pertinet ad scientiam naturalem. et quod in ipsa
corruptio est naturalis vel potest dici naturalis. ¶ Prima via sumitur
ex parte illius scientie naturalis. secunda ex parte nature. tertia ex parte nature
forme. Prima via sic ostenditur. Duplex enim est naturalis scientia
practica et speculativa. Scientia enim ut practica est et ut opera-
tiva cum efficit unum oppositorum non efficit aliud. Faciens enim u-
num oppositorum non operatur ad factionem alterius sed ad destruc-
tionem eius. Sed in speculativis non sic est. quia et ut dicitur in vi°
topicorum qui bene diffinit contraria cognoscit. Noticia enim
unius contrarii facit ad noticiam alterius. Rectum enim est iu-
dex sui et obliqui ut dicitur in primo de anima. rectum enim licet
contrariet obliquo facit tamen ad cognitionem obliqui. et eadem que considerat scientia
de recto considerat et de obliquo. Si ergo scientia naturalis esset
practica et per scientiam naturalem per quam homines naturas res producerent
in esse. forte haberet dubium utrum ad eam spectat quod hic per-
tineret corruptio. sed cum sit speculativa sed eius est considerare de
generatione non est dubium quod ad ipsam spectat consideratio de corr-
uptione. ¶ Secunda via sumitur ex parte nature. non enim quod sit
de intentione nature quod dicitur naturale sed sufficit quod naturaliter eveniat.
Cum ergo per naturam eveniat corruptio quia omnia que per quamvis res possunt
esse et non esse ut dicitur vii metaphysice corruptio quid naturale dici
potest. ¶ Tertia via sumitur ex parte forme. nunquam enim aliqua corr-
uptio sic simpliciter ut in nichilum redigatur sed semper generatio unius
est corruptio alterius et econverso ut inferius patebit. Si enim
ad [illegible] vel redigeretur talis corruptio forte esset contra na-
turam cuiuslibet forme. sed cum ex qualibet corruptione ali-
quid generetur nulla est corruptio que sit contra naturam forme simp-
liciter sit contra naturam huius forme vel illius. in corruptione enim
est considerare formam que abicitur. formam que introducitur
et materiam successive subiectam utrique forme. corruptio ergo
licet sit contra naturam forme abiecte non est tamen contra naturam materie
vel forme introducte. ¶ Si ergo queratur utrum corruptio
sit consideratione scientie naturalis planum est quod sic. quia licet violenta
generaliter [illegible] tamen de consideratione scientie naturalis esset cum
eadem arte sit contraria consideratione. Sed si queratur utrum

posset dici universaliter patet quia accipiendo universale large secundum quod universale est quodcumque consideratur universaliter dici potest corruptibile quod universale est in universalibus quia est secundum naturam mentis. Et ideo quod universale potest dici quod non est contra naturam eius. Secundum quod autem faciebat dubium solvitur. Nam prima dubitatio qua dicebatur corruptibile non est contra naturam formae patet quod non est contra naturam formae simpliciter licet sit contra naturam huius vel illius. Secunda etiam de facili solvitur quia non oportet propter hoc de intentione nisi quod universale consideratur vel in quod est quid universale. Sed ut nunc dici patet quod universale convenit.

Tertio restat declarandum utrum corrupta re remaneat eius scientia. quod autem circa hoc dubitationem faciunt sunt auctoritates videlicet Aristotelis. Nam in praedicamentis vult dicere comparationem inter scientiam et scibile quod scientia sublata non aufertur scibile. scibili autem sublato aufertur scientia. corrupto igitur re scibili non remanet eius scientia.

Et simpliciter in primo priorum vult quod de scientia oportet supponere quod est et quod est quod igitur non est non potest esse subiectum in aliqua scientia. Sed quod non potest esse subiectum in aliqua scientia non potest sciri. non igitur existente re non potest esse scientia de ea. Item primo posteriorum vult quod de eo quod non est sciri non potest quia est quod significat nomen secundum hoc scire non est scientiam habere de re cum de chimera hoc sciri possit. non igitur existente re potest eius scientia. Item in primo priorum vult scilicet non sciri quia non est. quod si bona causa assignetur sufficit rem non esse ut de ea non possit esse scientia. Rursus ratione adduci potest. scientiae enim accipiunt comparationem et speciem ab ipsis obiectis sive ab ipsis rebus de quibus sunt. Sed non existente eo a quo aliquid habet esse et speciem, id quod habet comparationem et speciem ab eo remanere non potest. corrupta igitur re scibili scientia non remanebit. Has autem difficultates quidam ut evaderent dixerunt quod res habet duplex esse, esse essentiae et esse actuale. corrupta autem re quantum ad esse actuale remanet quantum ad esse essentiae. Et quia remanet quantum ad tale esse potest de re corrupta esse scientia. quia res secundum esse actuale habet particulare esse. Sed esse essentiae habet esse universale. Universalia autem licet non corrumpantur per se, corrumpuntur tamen per accidens corrupto enim Sorte corrumpitur homo qui est in Sorte. Ideo dicit in praedicamentis quod destructis primis impossibile est aliquid aliorum remanere. corrupta igitur re quantum ad esse actuale quantum corrumpitur quantum ad esse essentiae. Ideo alii dixerunt quod de re non existente potest haberi scientia de re sed sub condicione. Possem enim habere scientiam de pluvia pluvia non existente. Sed illa scientia esset condicionata videlicet si pluvia esset vera essent quae dicerem de pluvia. Sed hoc improbari potest quia cum aliquid non est aliud verum nisi sub condicione non stante condicione non stat veritas eius. Si igitur re non existente non habetur scientia nisi sub condicione ut puta si res esset cum ipsa res non pronatur existere verum erit dicere quod non est scientia rei quamdiu res non existit. Sed hoc stare non potest. de pluvia enim non existente possent ut rationes formari de pluvia sed talibus rationibus formatis haberetur scientia de pluvia. Pluvia igitur non existente scientia de pluvia haberi potest. Praeterea videtur omnino ridiculum dicere quod si habeo scientiam de rosa adveniente hyeme perdam scientiam meam eo quod rosa pereat. Nam cum scientia sit in anima et ex corruptione rei non fiat variatio circa animam non oportet quod per corruptionem rei tollatur scientia. Ad declarationem igitur veritatis praedicte duo sunt declaranda. Primo declarandum est

quod de corrupta id significet nomen et de existente quia si non id significaret nomen tunc quicumque diceret de pluvia pluvia non existente diceret aequivoce. Et quia aequivocis non est disputare, perirent rationes de pluvia pluvia non existente. Secundo viso quod non id significet re existente et corrupta ostendetur scientia remanere corrupta re. Propter primum notandum quod nomina significent res non absolute sed ut sunt apprehensae per intellectum. Iste modus significandi sequitur modum intelligendi. Ergo in significando debet esse modus intelligendi et apprehensio intellectus. Sed remanente formali aliquo variatio non tollit id quod est illud formale. Si igitur res significatur per nomen ut est ab intellectu concepta quia ab extrinsecis (?) rebus remanent in nobis illis (?) et fantasiae et destructa re remanent in nobis conceptiones intellectus ut destructa pluvia remanere potest in intellectu conceptus pluviae sed remanet id quod est formale in significato nominis pluviae pluvia existente et corrupta. Potest autem hoc in nobis (?) declarari per simile nam sicut in significato est aliquid materiale ut res et aliquid formale ut conceptus, sic in loco est aliquid materiale ut corpus continens ut puta aer vel aqua et aliquid formale ut ordo ad universum. Si igitur aer esset in aliquo loco et vento flante tolleretur totus aer qui est circa ipsum quia ipse semper haberet eundem ordinem ad universum propter hoc non mutaretur locus. quia licet amotum esset id quod est materiale in loco ut aer vel superficies aeris, maneret tamen id quod est formale ut est ordo universi. sicut navi existente ligata ad stipitem semper manet in eodem loco quia licet semper aqua removeatur circa ipsam quia navis sic fixa semper habet eundem ordinem ad totum fluvium licet varietur in parte fluvii. Sic est in proposito cum per nomen significetur res ut concepta quantumcumque varietur res ex quo manet conceptus a quo significatum recipit formam et speciem significatum ipsum non variabitur. Idem igitur significabit nomen re existente et corrupta nisi tamen propter hoc arguere possimus (?) quod ipsa conceptio sit principaliter significatum nominis sed res ut concepta est illud quod principaliter significatur. sicut ipse ordo universi non est locus sed corpus continens vel superficies corporis continentis ut tenet rationem (?) talis ordo universi habet rationem loci.

Viso quod aequivoce sumuntur nomina rebus existentibus et corruptis de facili est videre quomodo manet scientia re corrupta. Ad cuius evidentiam notandum quod res habent triplex esse: in se ipsis, in suis causis et apud intellectum. et hoc triplex esse se habet per ordinem quia quod habet esse actuale in se ipso habet esse in suis causis. Sed non convertitur. Multa enim sunt in suis causis quae in se ipsis non existunt actualiter. Sicut ergo quicquid habet esse actuale prius in suis causis habet esse rationis (?) et apud intellectum. Sed non convertitur. chimaera enim est apud animam et tamen non est [illegible] in suis causis. Cum igitur scire sit per causam ut patet habita ex primo physicorum et primo posteriorum quantumcumque res corrumpatur secundum actuale esse ex quo remanet in suis causis non tollitur scientia ipsius. Est autem hominibus diligenter notandum quod existentia rei in suis causis facit ut de re possit esse scientia non solum ut per originem causae cognoscatur effectus. Sed quantum sufficiat ad rationem conditionis quod sit in potentia ad esse res igitur quia eo ipso quod sunt in suis causis competit eis habere quod dicatur quia quod quidem est obiectum intellectus. Ideo quae sunt in suis causis possunt sciri et possunt esse obiectum intellectus.

Utrum corrupta re remaneat eius scientia

prima opinio

Sed hoc improbatur

2a opinio

idem significat nomen pluvie

Ad rationes ad primum

ad 2m

ad 3m

sunt in potentia ad esse eo ipso quod sunt in suis causis

res g ut sunt ad inse ipis cu destruunt fm ee actuale de
struunt fm ee eentiale. Ideo dicit q res cu corrupitur q ad
ee actuale remanet qntu ad ee eentie n est videndu. Pot
n. aguere d q ee e p rem cordicatis. et p intelli qd
quid rei absq eo q res sit ul absq eo q intelligat esse
absolute g ppe loquendo n remanz res n ut est aliquid
in se ipo. Sz si dicitis res remane fm ee eentie cu corrupitur
fm esse actuale si remane rei fm ee eentie intelligere ul
lentie eentia eaz in suis cais fm qm competit reb ut sint
obm intellcus. Et ut possint intelli fm sua qdditate lo
qui intellem hnte tu impprie loquente. Hec inso pz
q sit de qone tendu q cu queritur utru re corrupta re
maneat scia rei. Et h qntu inducit ppt ps noi pque
expm uitas re. q credet aliquis equivoce noi significare
re existe et corrup. Modo n ht dubiu ensit z enz no
univoce significare rebus existibz et corruptis. Et si intdu
cit qd ppt ipas res dicendu q si res corrupta qd no rema
net in se n in suis cais et solu est eius apud aiam n re
manet scia rei. Si n. corrupta pluvia in se et i suis
cais et solu est eius apud aiam et n est plus eius qm
chyma de pluvia ee scia n potz. tam q corrup ista
nuq sic corrupitur qn remanet in suis cais q pt
tia est qo inducta. Dubitat n. cu ista nalia corru
pant ut scia eaz remaneat eis corruptis ut g sa
tisfaciam qsito cu talia remaneat i suis cais dicam q hm
sciam talium remane eis corruptis. Et addicimus tam
q pticularibz corruptis n remanet eu i suis cais fm q hi
bac n pluvia corrupta p eas iiles n pt redire ead
nuo. q quoz sba deptit n redeunt ead nuo ut dr ee fi
ne hui li. redeunt au ead spe. Verum au sit aq eu q
possit corrup re ead nuo resicere no est pntis specula
tionis. Sufficit au ad pns nego corrup mane i suis
cais qntu ad ydeptitate spei licz n maneat qntu ad ydep
titate nualem. Si g scia est nal de ptibz cu talia cor
rupta fm q hm no maneat n in se n in suis cais
videt dem sciam n remane eis corruptis. Sz q scia
e de ulibz et qntu ad ydeptitate specifica et ule manet
res in suis cais ipis corruptis nlli dubiu e debet qd
manz scia pluvie et aliorum corruptibilium n existe pluvia
ul n existibz rebus corruptibz. Rationes au phi
de facili solvunt q rones fundate sup eas pcabat p
fallacia accntis. cu n dr q sublato scibili aufertur scia
constat q re corrup n aufert tm eo q scibil eu rema
neat i suis cais sic et cu dr q de sbo oz suppone q e
ul oz sbm sic ee dicendu q ut sit scia sufficit sbm
sic ee imo q scibile e au hoc i suis cais. Cu au
dicebat e q de eo q n est no scio n q est q significat nom.
Intelligendu z de eo q n z n in se n in suis cais et solu z
apud aiam ut chima corrupta au ut dem z rema
net i suis cais. Cu n dicebat qto de fsa dicendu n e
q n z simile q fsum fm q hm est sola quacta et est
simp no ens. n est fm q hm res pdicamenti corrup

au n sic cu sint i suis cais. Ro au sca q ueritate pdca
de facili solvit. scia n. n recipit ee et sperm aue n ut e
sbm re au corrupta remanz ut z sbm q remanz i suis
Utriquoz igitur mod ... cavsam ut dem est. E
posito phemio qpot tertur sunt sidam eterneu
sba q tacta sunt i phe dicamus pte huic excutiam divi
mus res ptes q in pa pte declaratur de gnde et corrup fm se
et de eis anexis. in scda u declarat de nia gnatorum et corrup
tor. qntu u de cais ulibz et comunibz oim gnatorum et corrup
tor. pma ps contz totu pmu libru. scda incip in pnu lib
si i. De mixtione quidem et tactu. Ecia ps i capit eca fi
ne scdi lib i. Quia u sunt qdam gnabilia anex
au gnoni ut tangebatur in phemio sunt altatio et aug
mentum. et dria inter altatoim et gnatom. Et h no sunt an
nexa gnoni eqlit q altatio et augmentu annectuntur gno
ni fm se. Et tetaue de dria inter altatoim et gnoim potis
sime videtur anneti pnu posito ppt dra antiquoz phoz inter
quos diu fuit dubitatu de dria pdca. et q diu dubi
tatu fuit de qne pdca io in pnu lib sui inquirit utru
gno ab altatione diat. pnus g lib dividitur in ptes duas.
q pmo determinat de dria altatois et gnatois. scdo deter
minat de gnatione ipa et de aliis motibz anexis. fa i. Ubi
de gnone. Circa pmu duo fac q ps pmittit q
intendit. scdo exequitur de intento cu dicit. Utrum igitur unu
Dic g quid de mo antiquoz uocata n simplice gnom
inquirit. i. dicit ee altatoim. hic i. alii antiqui phi dicebant
a ee gnom et altatoim. et dic uocatu simplice gna
tom q fm ueritate gno altatio qda z et n dz uocari
gna simp. Dein cu dicit. Utrum g utrum
Exequitur de intento et ecce h ea fac q pmo d q pone
tes unu mle pncipium oportebat dice gnom = altatoim
et pontes pla mlia pncipia n cedebat h dice. scdo pbat
q dicat. co q pontes pla mlia pn uidebant per dice
q unu redarguit ponentes plitate mliu pncipioz
fa ps i. Hus quid g qitis. e ui. Necesse e a omnibus eis
Circa pmu fac tria q pmo fac q dem z. scdo spaliter
incepat anaxagoram. tercio narrat pontes pla pn mlia.
fa i. Sz tn anaxagoras. e i. Emp enim. Dic g q quicunq
dixit omnia ee unu ad ut unu mle pncipium et omnia ge
nerant ex uno mli pncipio hus nece z dice gnom ee alta
tom. et q pncipium fit siue pncipium fit et altari ee id. et dicat
pncipium fit q licz altatio sit qda facto n est tn fco pnci
Sz qui ponunt pres mis qua una ut emp et anaxagoras
et leucipus hus nece z dice gnom ee a sba altatione.
Dein cu dic. Sz tn anaxagoras spaliter incepat anax d.
q anax ignorauit ppria uocem. i. cdixit pprii sue.
qui n. cotradixit ubis suis ignorat q pondat uox ppa.
qa au sibi cotradixerit anax pz. dicebat n. q fieri et destrui
existebat ide q altari et tn dicebat. i. ponebat mlta
elta mlia qudm multi alii. Dein cu dicat
Emp n. Narrat pontes pla pn mlia et duo fac
q pmo narrat deals pones. scdo determinat sic declarat

posiciones illas secunda ibi. Hec quidem omiomia. Dicit ergo primo quod de ponentibus plura principia sicut emped. qui posuit principia materialia esse .iiij.or hec corpora sensibilia videlicet ignem aquam aerem et terram. Et posuit duo principia mouencia litem scilicet et amiciciam propter quod principia materialia cum mouentibus dixit esse .vi. numero. quatuor materialia et duo mouencia. Sic et anax. leucippus et democritus posuerunt plura principia materialia quia dixerunt ea esse infinita. ¶ Deinde cum dicit. Hec quidem omiomia. declarat posiciones predictas et tria facit quia primo manifestat posicionem anax. secundo posicionem democriti et leucippi. tercio comparat opinionem anax. ad opinionem emped. secunda ibi. Democritus autem. tercia ibi. Contrarie. Dicit ergo quod hec quidem id est anax. vel hii quidem id est anax. cum suis sequacibus posuit plura principia materialia quia posuit corpora omiomia id est similium partium esse elementa materialia omnium. utputa os carnem medullam et omnia alia quorum unicuique pars est synonima id est consimile. Dicit enim talia similium partium quia quibus pars carnis est caro et quibus pars ossis est os et sic de aliis. ¶ Deinde cum dicit. Democritus autem. Manifestat posicionem democriti et leucippi dicens quod democritus et leucippus inquiunt hec omnia alia mixta que videmus composita ex corporibus indivisibilibus. Ponebat enim athomos et corpora indivisibilia esse principia materialia omnium. Et hec corpora dicebat esse infinita multitudine id est numero et morphea id est forma vel figura. quia aliqua dicebat esse figure triangularis aliqua quadrangularis. aliqua piramidalis et sic in infinitum. Et per hec principia materialia distinguebat omnia composita ex eis. dicebat enim quod illa id est composita ex eis athomis differunt ab illis id est ab aliis compositis hiis ex quibus sunt. et posicione et ordine horum athomorum. Tripliciter enim secundum eum per athoma distinguebantur composita vel quia ex aliis athomis componebatur unum quam aliud. vel quia unum componebatur ex quadrangularibus et aliud ex triangularibus athomis et hoc appellat differre ex hiis ex quibus sunt. vel erant hec diversa propter ordinem et propter posicionem athomorum. ¶ Secundum est enim quod secundum democritum athomi tripliciter differebant. Primo figura quia quidam erant triangulares quidam quadrangulares. secundo ordine quia quidam erant anteriores quidam posteriores. tercio situ et posicione quia quidam erant superiores quidam inferiores. Propter hanc autem triplicem differentiam athomorum sumebat differentiam corporum que ex athomis componebantur. ¶ Deinde cum dicit. Contrarie autem comparat posicionem anax. ad posicionem emped. dicens quod qui circa anax. id est anax. cum suis sequacibus videntur esse dicentes contrarie hiis qui circa emped. Nam hii scilicet emped. cum suis sequacibus inquiunt .iiij.or elementa scilicet ignem aquam aerem et terram esse magis simplicia quam carnem aut os aut alia talia similium partium. hii vero id est anax. et sui sequaces dicebant econtrario quia hec scilicet corpora similium partium dicebat esse simplicia et elementa omnium. terram autem et ignem et aerem et aquam dicebat esse composita ex eis. Ponebat enim hec corpora similium partium esse panspermia id est esse universale semen et totale principium horum trium corporum. ¶ Tunc sequitur pars. Hiis quidem igitur que ex uno. Ibi inquit dicebatur probat quod dicat et duo facit secundum quod duo dicat. primo enim probat quod ponentes unam materiam necesse est dicere generacionem esse alteracionem. secundo ostendit quod ponentes multa non oportet. secunda ibi. Hiis autem que generant. Dicit ergo quod hiis omnibus qui ex uno faciunt principio omnia constituunt necesse est dicere generacionem et corrupcionem esse alteracionem. nam cum principium contrariatur maneat secundum substanciam semper manebit unum et idem secundum substanciam stante sua ut tale principium. Sed tale dicimus alterari quod manente substancia fit transmutacio in aliis. ¶ Deinde cum dicit. Hiis autem qui generant. Probat secundum et tria facit quia primo facit quod dictum est. secundo quod dixit manifestat per dictum emped. tercio epilogat que determinata sunt. secunda ibi. Iō dicit hoc modo. tercia ibi. Quem igitur modum. Dicit ergo quod hiis qui faciunt multa genera materialium principiorum convenit dicere generacionem differre ab alteracione. Isti enim per apparenciam saluare poterant generacionem et corrupcionem. quia convenientibus vel principiis contingebat generacio. dissolutis vero contingebat corrupcio. Supplendum est autem quod aliis variacionibus factis contingebat alteracio sic si diceret quia convenientibus lapidibus generaretur paries dissolutis corrumperetur. alia autem variacione facta alteratur. ¶ Deinde cum dicit. Iō dicit. Manifestat quod dixerat per dictum emped. Emped. enim dicebat quod nullius est natura id est aliud dumtaxat mixtionem. Sed non curabat esse solum mixtura quedam et corrupcio supple est segregacio mixtorum. Concordabat ergo dictum emped. cum hoc quia ponebat generacionem esse aggregacionem et corrupcionem esse segregacionem. ¶ Ultimo cum dicit. Quem igitur modum epilogat que sunt determinata dicens. manifestum esse quod sic supponentibus ut supponitur est manifestum et in loqui ut locuti sunt est priorum id est illorum philosophorum et manifestum est in quo dicit hoc modo ut dictum est. ¶ Hic declaranda sunt tria. primo videndum est de posicione democriti ut manifestum fiat possibile democritum ponere corpora indivisibilia diversarum figurarum esse aliorum principia ut hec ponit. secundo declarabitur utrum posicio anax. contradicat posicioni emped. quod terra et aqua et alia elementa sint principia carnis et ossis. tercio videbitur utrum ponentes unam materiam oporteat dicere generacionem esse alteracionem ut philosophus dicit. ¶ Circa primum sic proceditur. videtur quod non fuit possibile fuisse de intencione democriti quod sit dare corpora indivisibilia diversarum figurarum. corpus enim ... unum quod continuum nominat. De racione autem continui est esse divisibile. Sed quod predicatum est de racione subiecti per se dicitur = per se nota. Est ergo quodammodo per se notum corpus esse quid divisibile. Sed talia que sunt per se nota quodam modo ut dicitur communiter super secundum metaphysice sunt sicut locus ianue in domo quem nullus ignorat. Non ergo videtur esse possibile ignorasse democritum quod quodammodo omnes sciunt. ¶ Amplius philosophus commendat democritum super platonem ut habebitur infra. Et ait democritum melius potuisse saluare composita et apparencia quam platonem. et est causa quia ipse plus consideravit in naturalibus et plus fuit expertus in naturalibus quam plato. Dicere ergo hominem tam diu expertum ignorare que quilibet de vulgo concederet non videtur consonum non possibile. Sed forte diceret aliquis non esse inconveniens democritum negasse continuum esse semper divisibile quia et anciforn qui forte diu insudaverat geometricis negavit continuum esse divisibile in semper divisibilia. Et hoc principaliter visus quadrabat circulum ut innuit philosophus primo physicorum. ideo ad quadraturam eius non erat geometre respondere quia negavit continuum esse semper divisibile quod geometre supponunt tamquam principium. Sed si hoc concederetur non fuisset inconveniens democritum fuisse deceptum circa divisionem corporum cum anciforn et forte plures alii circa hoc decepti fuissent. omnino tamen videtur

panspermia

Dubia

absurdum est posuisse corpora illa esse indivisibilia et tamen diversarum figurarum, quia aliqua illorum dicebant esse quadrangularia, aliqua triangularia, aliqua pyramidalia, et sic de aliis. Eo enim ipso quod ponebat hec corpora plurium esse angulorum ponebat ea esse divisibilia; ipse enim sensus indicat quadratum esse divisibile in duos triangulos. Non tamen videtur posse fuisse de intentione Democriti quod ei imponit Philosophus.

Solutio

¶ Nondum tamen quod corpora illa que ponebat Democritus erant quanta et erant physica. Tunc autem que quanta dividi possunt in semper divisibilia esse non de necessitate oportet, quod dividantur semper in partes divisibiles. Sed quia erant physica non sic. Tamen dare minimum corporis physici licet non sit dare corporis mathematici. Physicum enim corpus dicitur unum cum forma coniuncta qualitatibus activis vel passivis. Et quia actus activorum sunt in patiente et disposito possunt adeo dividi corpora physica quod si ulterius dividerentur forma et qualitates illius corporis invenirentur secundum [?] improportionatum propter quod in ea non illud corpus reservari non possit. Unde et philosophus in primo physicorum disputans contra Anaxagoram dicit quod est dare minimam aquam et minimam carnem. Unde idem dicit quod est determinata quantitas earum magnitudinis et parvitatis. Quod si forte dubitaretur de magnitudine aliquis utrum sit determinata quantitas quia ignis videtur posse crescere in infinitum si haberet infinita combustibilia, tamen quia possit esse corpus adeo parvum quod reddatur improportionatum forme non videtur dubium. Nam secundum contrariorum physicorum corporum crescente quantitate et virtus fortificatur. Diminuto autem minuitur et debilitatur. Sed cum semper passio magis facta abiciat a substantia ut dicit philosophus sexto topicorum, adeo potest debilitari per continuam diminutionem quod de necessitate colletur virtus et forma illius corporis. Cum ergo Democritus tradidit principia naturalia non mathematica, quia est dare minimum corporis physici licet non sit dare minimum corporis mathematici. Verba ergo Democriti possent aliquo modo trahi ad bonum intellectum. Utrum tamen sic intellexerit Democritus ut dictum est vel non plene scire possumus quia libri sui ad nos non pervenerunt. Tamen propter quod Aristoteles ei imponit magis videtur quod habuit malum intellectum quam bonum. Credendum enim Democrito ut Aristoteles ait quod verum erat in apparendo, in quo significatur [?] habere iuventute discipline et quicquid appareret sensui esse verum. Et quia secundum sensum est devenire in corpora indivisibilia credidit ut videtur imponere Aristoteles quod secundum veritatem est dare indivisibilia corpora. Quicquid tamen sit de hoc, pertransiendum quia hec secundum aliquid salvari potest dictum eius scilicet corpora esse indivisibilia ut erant physica et ut erant principia rerum naturalium. Esse tamen divisibilia ut erant quanta. Et quia in quolibet quanto potest describi quelibet figura, simul cum hoc quod erant indivisibilia ut erant quid naturale poterant esse diversarum figurarum cum essent quanta. ¶ Utrum autem dato quod essent possent poni corpora sic indivisibilia et sic figurata, si est dare talia corpora possent dici principia vel non infra dicetur. Ostendetur enim quod si ex talibus corporibus poneretur aliquod compositum magis illud compositum haberet rationem principii quam alia corpora indivisibilia quam componentia. Ubi etiam forte de divisione continui et quomodo est dare minimum in naturalibus ostendetur et supplebitur quod hic videtur esse diminutum. ¶ Ad primum autem in contrarium dicendum quod si sit possibile corpora esse corpora physica indivisibilia diversarum figurarum illa magis debent dici principia quam principiata ut infra clarius ostendetur. ¶ Secundo declaranda est differentia inter positionem Anaxagore et Empedoclis. Unde sciendum est quod Aristoteles ait videlicet Anaxagoram contradixisse Empedocli quia posuit carnem

Utrum posicio Anaxagore differat a posicione Empedoclis

et os esse principia ignis et terre. Empedocles vero e converso dixit ignem et terram esse elementa et carnis et ossis. Nam Anaxagoras ut habetur in textu posuit corpora similium partium esse principia omnium corporum. Corpora enim similium partium quorum partes recipiunt rationem totius. Et quia qualibet pars ignis est ignis et qualibet pars terre est terra, terra et ignis sunt similium partium corpora. Ergo habent rationem principii non principiati. Posito ergo Empedoclis ad positionem Anaxagore non sic videtur habere ut contraria, sed ut pars ad totum. Nam Empedocles solum ista quatuor elementa dixit esse prima et corpora et principia omnium aliorum. Anaxagoras vero omnia corpora similium partium dixit esse principia de quorum numero sunt ista quatuor elementa. ¶ Amplius videtur posse Anaxagoras quid causa de [?] fuisse contra positionem Empedoclis. Nam experimento videmus quod quanto magis est compositum tanto magis est dissolutum et magis similium partium. Manus enim quod est compositum ex carne et osse est partium dissimilium. Non enim qualibet pars manus est manus. Caro autem et os ex quibus manus componitur sunt partium similium. Si ergo similitudo partium sequitur simplicitatem principiorum reperitur in elementis quam in elementatis propter quod si caro potest dici similium partium et ignis et terra et alia elementa debent principaliter dici similium partium quam caro et os que sunt elementata. Sed secundum positionem Anaxagore ignis et terra magis erant principiata quam caro et os. Quia ut ostensum est in principiis in eis reperitur concordia partium. ¶ Advertendum ergo quod Anaxagoras de omnibus corporibus similium partium posuisse duo genera quia quedam erant talia secundum veritatem, quedam secundum apparentiam ut erat caro secundum apparentiam et secundum veritatem. Ignis secundum apparentiam et veritatem et sic de aliis. Verba autem illorum sic accipiebat. Que enim erant secundum veritatem talia numquam inveniebantur per se existentia et separata sed semper erant aliis coniuncta. De nullo enim per se existente verum erat dicere quod esset pure caro vel pure aqua. Que vero erant talia secundum apparentiam inveniebantur per se existentia et separata. Inveniebatur enim aliquid per se existens quod apparebat aurum et aliquid quod videbatur caro. Non quod illud esset pure aurum vel illa pura caro sed in quibuslibet corporibus erant omnia. Sed unum illorum videbatur aurum quia licet in eo erat caro et os et cetera talia tamen quia erat ibi plus de auro quam de aliis videbatur aurum [?].

aurum. aliud quod videbatur plus de carne quam de aliis videbatur caro

¶ Anaxagoras [?] volebat quod corpora omeomeria et similium partium secundum veritatem essent principia corporum que erant talia secundum apparentiam. Non enim ponit quod ignis esset simplicior carne vel unum corpus simplicius alio. Sed solum salvabat rationem principii et principiati per corpora omeomeria secundum veritatem et secundum apparentiam. Ex hiis apparet quomodo ponebat carnem et os esse principia ignis et terre et quomodo non. Nam si accipiatur ignis et terra caro et os secundum veritatem nullum corpus habebat rationem principii respectu alterius quia nullum erat principiatum. Sed quodlibet illorum habebat rationem principii. Sic etiam si sumatur quodcumque secundum apparentiam non poterimus salvare secundum positionem Anaxagore quod unum illorum sit principium et aliud principiatum. Sed quodlibet haberet rationem principiati. Tamen si sumatur caro et os secundum veritatem et terra et aqua secundum apparentiam os et caro erunt principia aliorum. ¶ Videndum est enim quod in quolibet corpore omeomero secundum apparentiam sunt omnia corpora omeomera secundum veritatem ut in terra secundum apparentiam sunt caro et os et cetera talia corpora secundum veritatem que sunt principia illius corporis quod est terra secundum apparentiam cum tamen non sit pura terra. Sed denominatio semper fit a dominanti elemento ut dicitur in primo physicorum ubi positio Anaxagore diffusius recitatur. Terra ergo secundum apparentiam et quodlibet corpus quod videmus est compositum

Sed ut hic quidam terra
primo autem ignis quia non
determinat plus de
terra quam de aliis
et in illo plus
de igne

ex omnibus contrariis commotus. Ex hiis videtur apparere quomodo positio Anaxagore contradicebat positioni Empedoclis. Empedocles enim posuit terram et aquam et illa elementa que per se existunt vel que nos sentimus esse principia omnium aliorum corporum. Ponebat enim quod ista carnes et ossa erant composita ex istis elementis que sentimus. Anaxagoras autem econtrario ista elementa que sentimus ut terram aquam aerem et ignem dicebat enim talia secundum apparentiam non secundum veritatem, quia licet ut dictum est non sit dare aliquid per se existens quod sit pure tale, terra ista quam nos videmus non est pure terra nec aqua pure aqua, ideo carnes et ossa secundum veritatem et cetera talia corpora omiomera sunt de compositione terre aque aeris et ignis que nos sentimus. Propter quod apparet manifeste positionem Anaxagore contrariam positioni Empedoclis. Ea autem per que ostendebatur unam positionem non contradicere alteri procedebat ex falso intellectu positionis Anaxagore quia ponere mixta. Declarata est veritas quesiti.

Ergo declarandum verum ponentes unam materiam necessario oportet dicere idem esse generationem et alterationem ut Aristoteles eis imponit. Et videtur Aristoteles ignorasse naturam et diversitatem motuum. Motus enim recipiunt speciem non a subiectis in quibus sunt sed a rebus ad quas est motus. Unde in quinto Physicorum dicitur quod motus est in eodem genere cum rebus ad quas est motus. Cum ergo generatio sit motus in substantiam et alteratio sit motus in qualitatem, quicquid ergo dicerent philosophi de materia prima salvare poterant generationem esse aliud ab alteratione quia forma substantialis est alia ab accidentali. Et simpliciter nos ipsi ponimus unam materiam primam. Dicimus enim ut inferius probabitur unam esse materiam omnium generabilium et transmutationem ad se invicem et tamen distinguimus generationem ab alteratione. Et simpliciter philosophus in suis dictis videtur preterire quod est in contrario. Arguit enim, ... non posuit. Omnis enim motus salvatur per unitatem subiecti, et omnes transmutationes ad formam per unitatem materie. Unum enim contrarium non fit aliud, sed in quo erat subiectum una forma efficitur subiectum alia, et successive subicitur utrique contrariorum. Ideo in primo Physicorum et in XII Metaphysice ut salvaremus transmutationes quas videmus oportet quod oportet dare tertium quod sit preter contraria; per unitatem ergo subiecti salvamus omnes transmutationes. Si ergo tollatur talis unitas nulla erit transmutatio; non ergo erit aliud generatio et alteratio propter pluralitatem materie prime quia tales motus omnino cessarent. Notandum ergo quod si antiqui philosophi recte posuissent unitatem materie prime ut nos ponimus, salvassent omnes motus ut nos salvamus, et philosophus iniuste increpasset eos. Sed omnes ipsi erraverunt credentes materiam esse aliquod corpus in actu. Nam aliqui posuerunt materiam primam ignem, aliqui aerem, aliqui vero aquam, aliqui autem medium inter aquam et aerem, aliqui vero omnia quatuor elementa ut Empedocles. Nullus autem philosophorum posuit solam terram esse principium. Ideo dictum est omnia elementa accepisse iudicem preter terram. Quidam autem posuit terram esse principium aliorum, sed ipse non fuit philosophus sed legista ut quidam dicit. Et quia omnes philosophantes posuerunt materiam esse aliquod corpus in actu, ideo reprehendit eos philosophus primo Metaphysice dicens quod fuit maximus error eorum, id est errabant quia posuerunt materiam elementum corporeum, id est de numero corporum, dixerunt materiam non esse corpus. Ex hiis satis apparet sic loquentes non potuisse salvare generationem sed oportuisse eos dicere generationem esse idem

quod alterationem. Materia enim semper manet eadem secundum eorum sententiam in omni transmutatione. Si ergo materia esset aliquod corpus in actu ut ignis vel aer vel quecumque aliud, quia materiam oportet manere, si maneret illud corpus in actu per substantiam. Sed manente corpore in actu per substantiam non convenit ei generatio, licet possit alterari; vel ergo ad positionem talium nulla erit generatio, vel si generatio erit, erit idem quod alteratio. Est enim differentia inter generationem et alterationem ut dictum est in principio, quia in generatione subiectum est ens in potentia, in alteratione vero ens in actu. Si ergo generationis subiectum ponatur ens in actu quod faciebant predicti philosophi, necesse quod generatio sit alteratio ut philosophus dicit. Rationes autem in contrarium procedebant ex falso intellectu positionis eorum.

Necesse est autem et hiis. Positio philosophorum. Superius autem ostendit philosophus quid contingit dicere ponentibus unam materiam primam. In hoc quod ponentibus plura, et quia ponentes plura principia videbantur prius dicere quam ponentes unum, ideo increpat ista, increpat omnes sic opinantes. Et duo facit, quia primo facit quod dictum est; secundo specialiter descendit ad increpationem Empedoclis ibi: Empedocles quidem igitur. Circa primum duo facit quia continuat dicta dicendis; secundo exequitur de intento ibi: Quemadmodum enim videmus. Dicit ergo quod hiis ponentibus plura principia necesse est dicere alterationem esse aliud preter generationem, et quamvis hoc sit necessarium et conveniens, tamen est secundum ea que dicuntur ab eis impossibile est salvare veram generationem et alterationem. Hoc autem quod dictum est recte et increpamus eos in debito facile est videre si considerantur que sequuntur. Deinde cum dicit: Quemadmodum enim videmus. Exequitur de intento et tria facit, quia primo ostendit eos secundum dicta eorum non posse salvare alterationem; secundo probat quod salvare non possunt aliquam transmutationem; tertio redit ad ostendendum specialiter eos salvare non posse alterationem ibi ... Amplius autem similiter. Circa primum duo facit, quia primo declarat quid est alterari; secundo ex hoc probat quod dicti philosophi alterationem salvare non possunt ibi: Sed tamen ex quibus. Dicit ergo quod quemadmodum videmus quod quiescente substantia fit in ea transmutatio secundum magnitudinem que vocatur augmentatio et diminutio, sic substantia quiescente videmus in ea alterationem fieri, scilicet per transmutationem in qualitate manente substantia.

Deinde cum dicit: Sed tamen ex quibus. Ostendit eos non posse salvare alterationem. Convenimus ergo licet sic dicimus quod alteratio est transmutatio in qualitate, sed tamen secundum ea que dicunt facientes plura principia uno impossibile est alterari. Nam passiones et qualitates per quas dicimus hoc contingere sunt qualitates prime per quas differunt elementa, puta calidum frigidum, album nigrum, siccum humidum, durum et molle, et aliorum unumquodque per que differunt elementa. Nominat autem hic album et nigrum inter primas qualitates quia sic loquebantur antiqui philosophi. Nam Empedocles dicebat solem, id est ignem, esse album et calidum; ymbrem autem, id est aquam, in omnibus, id est ubique et semper, dicebat esse nigram et frigidam et nebulosam. Similiter et determinant de reliquis passionibus adaptando reliquas qualitates reliquis elementis. Quare quia principia oportet manere, hec prima corpora et elementa ex quo ponuntur esse principia manebunt et non fient ex se invicem

[Margin: n aliud restat]

[Margin: Est ergo alteratio transmutatio in qualitate manente substantia]

[Margin: [illegible]]

[Margin: [illegible]]

[illegible]

Deinde cum dicit. Semper autem [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit. Empedocles quidem igitur [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit. Simul autem [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit. Simul autem [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit. Non tunc solum [illegible]

[illegible]

Deinde cum dicit. Iuvenum autem Empedocles respondit [illegible]

[illegible]

Secundum autem [illegible]

[illegible]

sicut lapides sunt ex parte / tunc elementa sunt primum in illud chaos / et erunt plura principia propter pluralitatem elementorum. et quia non certificavit nos utrum vere illud chaos habet unum principium vel plura huiusmodi insufficienter locutus est. ¶ Hic declaranda sunt tria. primum utrum ponentes plures mundos possent salvare generationem et alterationem cum in textu dicatur quod impossibile sit eos salvare predicta. Secundo dubitatur de eo quod habetur in littera quod si elementa non possent transmutari invicem secundum substantiam quod cessaret alteratio. Tertio declarandum est propter illud quod habetur in textu videlicet quod una est in omnibus habentibus adinvicem transmutationem. ¶ Circa primum quidam difficultatem faciunt ubi textus nam secundum philosophum ponentes plures mundos necesse est hunc dicere generationem esse alteram ab alteratione. Sed non habent necesse sed dicere non illa sequentur ex dictis eorum. ergo secundum eorum dicta tam generationem quam alterationem salvare poterant //

¶ Amplius philosophus reprehendit anaxagoram qui ignoravit propriam vocem quia dixit simonim suo ponendo plures mundos et non distinguendo inter generationem et alterationem sed hoc non esset nisi tam generationem quam alterationem secundum dicta sua salvare possent. ¶ Amplius hic innuitur quod ille philosophus vel principium plures mundos ut salvent generationem et alterationem et distinguant inter eos. ¶ Amplius plato posuit unitatem ex parte forme et pluralitatem ex parte materie. posuit enim parvum et magnum ex parte materie. et ydeam ex parte forme ut hic declaratur primo phisicorum. et tamen non negavit transmutationem et motum. ergo ponentes plures mundos propter hoc pluralitatem non videtur propter eos quod oportet eos negare motum et transmutationem. littera tamen dicit oppositum

¶ Notandum autem quod aliter est salvare generationem et corruptionem prout reperiuntur in artificialibus aliter ut prout reperiuntur in naturalibus. unumquodque enim eodem modo se habet ad esse ut dicitur ii° phisicorum. ens enim et unum convertuntur. sicut ergo competit rebus unitas sic competit eis entitas. et sic competit eis entitas et esse sic competit eis fieri et generari. artificialia enim non sunt quid unum ut naturalia quia non reperitur in eis unitas per unitatem unius nature vel unius forme. licet in eis unitas videtur secundum quandam aggregationem et secundum quendam ordinem et contactum. partes enim artificialium retinent suum actum et speciem. paries enim ex pluribus lapidibus generatus non est unus per unam naturam et formam unam. sed per unitatem cuiusdam ordinis et contactus. Ideo talia que non habent aliquam unam naturalem formam et partes eorum retinent suum actum et speciem generari habent per aggregationem suarum partium. et corrumpi per disgregationem. Propter quod de hiis artificialibus aliquo modo verificatur quod dicebat empedocles. quod ... eorum non est nisi mixtura quedam. Cum ergo queritur utrum ponentes plures mundos salvare possint generationem et corruptionem vel in alios motus. dicendum quod perfectam generationem et corruptionem secundum veritatem et ut habent esse in naturalibus salvare non poterant. secundum tamen quandam apparentiam et ut talia reperiuntur in artificialibus poterant hos motus et transmutationes salvare. Propter igitur differentiam esse inter antiquos philosophos ponentes unam materiam et ponentes plures. quia ponentes unam tamen ponentes illam esse ad corpus in actu secundum veritatem salvare pote… alterationem … generationem vero et corruptionem nec … secundum veritatem nec secundum apparentiam salvare poterant. Po… ponentes vero plures mundos per veritatem esse transmutationes naturales sive transmutationes propter quas aqua

vel aliquid non vel aliquid formarum salvare non poterant. sed tamen secundum quandam apparentiam consimilibus transmutationes salvabant. Ideo in una parte textus ait philosophus quod oportebat eos distinguere inter generationem et alterationem. quia loquendo de transmutationibus ut ipsi loquebantur sequebatur ex dictis eorum generationem esse aliam ab alteratione. In alia vero parte textus ait quod hec salvare non poterant. quia secundum veritatem loquendo de transmutationibus non ut ipsi loquebantur sed ut de eis debet loqui illi negantes unitatem materie negant omnes transmutationes naturales et omnem motum ad formam. quia ut supra tenebat una forma non fit alia sed materia que prius erat sub una forma fit postea sub alia. et per hoc solvitur repugnantia textus. ¶ Quod vero addebatur de platone dicendum quod non posuit pluralitatem ex parte materie quod non poneret omnium generabilium et corruptibilium unam materiam primam sed pluralitatem illam materie secundum magnum et parvum vel referendam est ad materias proximas et ad materias dispositas. ut secundum maiorem et minorem dispositionem materie fiat aptior et aptior susceptioni forme. et constat quod licet materia prima sit una omnium generabilium materia tamen proxima et disposita est alia et alia. vel illa magnum et parvum referendum est ad diversos gradus entium. Posuit enim plato quod ydee erant in primo gradu post has erant intelligentie et post intelligentias anime. post animas corpora. et ab una et eadem ydea derivabatur similitudo et forma tam in intelligentias quam in animas quam in materias corporales. et quia omne receptum in potentiale est materiale respectu eius quod influit et est in actu. cum anime et intelligentie erant quasi materia respectu ydee imprimentis similitudinem et formam in eas. et quia illa similitudo et illa forma non eodem modo recipiebantur in omnibus predictis. sed in intelligentiis recipiebantur magis uniformiter in animabus minus uniformiter. in corporibus vero multiplicius et particularius. Ideo posuit unitatem forme quia ab una ydea erat omnis iste influxus. posuit vero pluralitatem ex parte materie et illam pluralitatem appellavit magnum et parvum. quia cum hec receptiva et materialia que ponuntur esse intelligentie anime et corpora sint in alio et alio ordine entium. et secundum quod sunt in magis superiori vel in minus inferiori ordine. sic hec receptiva magis et minus participabant de illo influxu. Influebat ergo una ydea in diversas materias sive in diversa genera receptorum. unitas ergo platonis ex parte forme et pluralitas ex parte materie non contradicit huic quod diximus. equivoce enim ponebat plato pluralitatem ex parte materie et alii philosophi. Utrum autem positio platonis sit vera vel non non est presentis speculationis. Sed si super librum philosophie contingeret nos scribere clarius elucidaremus ipsam.

¶ Secundo restat declarare utrum si non esset transmutatio in substantia non esset transmutatio in qualitate. vel quod idem est. si esset impossibilis generatio et corruptio esset possibilis alteratio. licet enim multis videatur quod si non possent elementa transmutari secundum substantiam non possent transmutari secundum qualitates. hoc tamen difficile est videre. nam prius non dependet ex posteriori. corruptio ergo posterioris non oportet quod corrumpat prius. est ergo possibilis corruptio qualitatum absque eo quod sit posterius corruptio substantie. cum substantia sit prior qualitate. poterit ergo esse motus ad qualitatem non existente motu ad substantiam. ¶ Amplius que separari possunt ab invicem non habent eundem ordinem. sed non habentia eundem ordinem non oportet quod si unum sit possibile quod aliud sit possibile. sed alteratio multotiens separatur a generatione. non enim oportet quod quotiens fit transmutatio in qualitatibus quod fiat transmutatio in substantia. alteratio ergo et generatio

q 8

utrum ponentes plures mundos possunt salvare generationem et alterationem

2

Sermo 3

4

no

no …

magis

3

non habent eandem ordinem. Potest ergo generatio esse impossibilis et alteratio possibilis. Semper videmus aliquid alterari que tamen secundum substantiam transmutari non possunt. Lux enim est quedam spiritualis qualitas per accidens sensibiles qualitates attingit propria alteratio. Et tamen luna eclipsatur et illuminatur secundum rei veritatem sed secundum substantiam non corrumpitur. Respondeo dicendum quod triplici via declarare possumus esse possibilem generationem et corruptionem et transmutationem in substantiam si sit possibilis alteratio et transmutatio in qualitatibus activis et passivis. Prima via sumitur ex parte forme. Secunda ex parte materie. Tertia ex parte motus et transmutationis cuius subiecta materia tendit in formam.

Prima via sic ostenditur. Nam aliquid non sit de ratione alicuius uno modo quod tamen sit de ratione eius alio modo. Videmus enim quod de ratione materie conditiones materie non sunt de ratione rei absolute sed tamen de ratione eius ut habent esse particulare. Sic et esse non est de ratione essentie inquantum consideratur. Est tamen de ratione eius ut habet esse in effectu. Omnis enim causalitas et omnis factio terminatur ad aliquod esse. Convenit enim omnis essentie quod sit dare esse propter quod non bene argueret qui diceret essentia est prior quam esse, et esse non est de ratione essentie ergo aliquid eam sine ad agens producere potest esse in sine esse. Quia ut dictum est esse licet non sit de ratione essentie absolute est tamen de ratione eius ut est in effectu. Et quia res producta habet esse quia habet rationem effectus nulla res produci potest ab aliqua causa nisi inquantum est coniuncta ipsi esse. Et sic conditiones materie non sunt de ratione rei absolute sed sunt de ratione eius ut habet esse particulare. Et sicut esse non est de ratione essentie de se sed est de ratione eius ut habet esse in effectu, sic dicere possumus quod qualitates active et passive non sunt de ratione forme simpliciter. Sunt tamen de ratione eius ut habent esse physicum et naturale. Et quia illa corruptibilia que videmus propter que mota est questio ut sunt inquantum sic habent esse naturale et physicum, quando tollitur ab eis habere esse physicum et naturale ulterius non remanent inquantum huiusmodi, sed corrumpuntur secundum eorum substantiam. Si ergo ab aliquo corpore possent auferri omnes sue qualitates quia ulterius non competeret ei esse physicum et esse naturale corrumperetur a sua natura. Et quia alteratio expoliat rem a qualitatibus contrariis ad ultimum expoliat eam a natura propria. Patet ergo ex parte forme cum de ratione forme ut est quedam natura et ut habet esse naturale et physicum sit quod sit coniuncta qualitatibus contrariis ut activis vel passivis si est possibilis alteratio proprie dicta et res potest amittere qualitates suas erit possibilis generatio et potest res amittere naturam suam. Si ergo ponis alterationem esse possibilem necesse est te ponere esse possibilem generationem. Vel si negas possibilitatem generationis et corruptionis possibilitatem alterationis salvare non potes. Secunda via ad ostendendum sumitur sed idem ex natura materie. Agens enim naturale expoliando materiam una forma inducit in ea formam oppositam quia semper generatio unius est corruptio alterius et econverso. Et quia materia subiecta cum forma est et omnem actionem que fuit in ea ut dicitur in primo physicorum qualitates exeuntes in ea sequentes eam ut est subiecta alicuius forme reddunt materiam ipsam proportionatam forme secundum quam existit. Si ergo expoliet eam ex illis qualitatibus per quas est proportionata forme sue quia hoc non erit nisi per introductionem oppositarum qualitatum cum non sit corruptio unius oppositi sine generatione alterius, per tale transmutationem et alterationem materia que prius erat disposita et proportionata sue forme efficietur disposita et proportionata alteri forme. Cum ergo actus activorum sit in patiente et disposito materia per alterationem facta proportionata alii forme inducetur in ea alia forma et non ulterius remanebit in ea substantialis forma que erat actus et perfectio eius. Patet ergo ex natura materie quod si est possibilis alteratio est possibilis generatio. Ideo videndum est quod semper passio magis facta abicit a substantia quia omnis talis facit improportionatam materiam sue forme. Tertia via sumitur ex parte motus. Motus enim est quedam via in terminum. Cum ergo proprie loquendo generatio non sit motus sed mutatio, mutatio autem semper est terminus alicuius motus, motus quidem cuius generatio est terminus est ipsa alteratio. Et quia si est possibilis motus est possibilis terminus, et si non est possibilis terminus non est possibilis motus. Alioquin enim natura ociose ageret si motum inchoaret quem terminare non posset. Ideo qui negat generationem negat alterationem sicut qui negat possibilitatem termini negat possibilitatem motus. Ex quo apparere potest quod non quelibet alteratio arguit possibilitatem generationis et corruptionis sed alteratio proprie dicta et realis quia talis videtur esse via in formam. Et ideo licet intellectus sit quoddam pati et quodam secundum partem intellectivam aliquo modo alteretur non tamen oportet eam secundum talem partem esse subiectam corruptioni quia in parte intellectiva non est proprie alteratio. Sic et licet luna eclipsetur tamen quia illa alteratio est magis intentionalis quam realis non oportet lunam corruptioni esse subiectam. Opposita autem dictis non est difficile solvere. Nam cum dicitur quod substantia est prior qualitate et qualitates non faciunt ad esse forme vel non sunt de ratione eius, propter quod non oportet quod si qualitates tolli possunt quod forma tolli possit vel quod tolli possit res substantia et natura. Patet per predicta quod licet qualitates non sint de ratione forme substantialis simpliciter sunt tamen de ratione sive rei et forme ut habent esse physicum et naturale quod sit coniuncta qualitatibus contrariis. Et hoc sufficit ad propositum.

Quod vero addebatur quod generatio et alteratio non habent ordinem eundem quia separari possunt dici potest posse esse eas separari secundum actum non secundum possibilitatem. Non enim semper quando aliquid alteratur generatur vel corrumpitur, sed si possibilis est alteratio possibilis est generatio et corruptio. Causa autem quare predicta separari possunt secundum actum et non secundum possibilitatem patere potest per iam dicta. Habitum est enim generationem et corruptionem habere analogiam ad se invicem sicut motus et terminus. Non enim oportet quod cum quis actu movetur quod actu sit in termino, sed si possibilis est motus possibilis est terminus. Aliter enim ociose et frustra esset ille motus cum non esset possibile terminari. Si ergo possibilis est alteratio possibilis est generatio et corruptio ad quas ordinatur motus ad terminum. Utrum autem spectat alterationem alius terminus preter generationem et corruptionem, et quomodo unius motus possunt esse plures termini, non est presentis speculationis. Tertio declarandum est utrum sit una materia omnium habentium ad se invicem transmutationem. Et videtur quod non, quia philosophus in quinto capitulo de uno distinguens unum modos unius scilicet unum numero et unum forma et unum genere et unum analogia dicit quod illa sunt unum numero quorum est una materia, sed nunquam aliqua transmutantur in idem numero sed omnis transmutatio est in oppositum. Nulla ergo habentia transmutationem ad se invicem habebunt unam materiam. Item in quibus est in potentia ad quelibet. Sperma enim equi non est in potentia ad generationem leonis. Sed cum eandem sit materia esse in potentia ut dicitur

imitator i de sba orbis sic debent loqui de m ut loqui
de possibilitate. hz in omnibz istis corruptibz n reperit n una
possibilis potentia. cu ex quolz n fiat qlibz g inveniens n reperit
una m. ¶ Simp si om talium z una m vl hz sm ee
ul p essentia. sm ee no. qr si om generabilium eet una
m sm ee om corporum essz una forma cu m n hz esse
n p ut est sb forma. hz cu diversorum generabilium sint diver-
se n potest corporum ee una m quantu ad ee n tamen quantu ad
essentiam qr cu diversorum generabilium sint diverse essentie m
que est de essentia unius n potest = de essentia alterius. nullo
g m est corporum una materia ¶ Respondeo dicendum g quosda dixe-
runt m dupliciter considerari posse quantu ad actu et quantu ad po-
tentia. sm q est in actu sic n est una om. Sz sm
q e in potentia una et eade est qr m cuiuslz generabilis pt esse sb
forma uniuscuiusque. h au q m videlicet ut z in po sit v-
na om licz aliqua veritate heat tu ut ipi exponunt
h dictu n vr veritate hre. m. n. q est in gnio mulis mi-
nima z in po ut possit induci for leonis. m. n. vr ee
in po ad form ut z sb aliq quanti. aliter n. ex quacumqz
corpe parvo posset fi magnu n addito et leo n care-
ret q z in genus. hz m ut z sb quantitate hz dimensiones et partes
et est a et a g no pot dici illo m eadem ut ponebatur.
Et h aut ponit q m dupl pt considerari ul ut e pri-
ma ul ut e pxima et disposita ad susceptione forme.
Si considerat ut z prima sic z una. m qlz. n. genit certu
est status. et e devenire ad unu primu ut pbat. so
me. Sic g z devenire ad unu primu efficiente et
ad unu ultimu fine. et ad una primordiale forma
sic e devenire ad una prima m. Sz si considerat m
ut z pxima et disposita i susceptius forme. qr alij
et alij actus requirit m alr et alr disposita. et diver-
sarz formarz sint diverse m. ul liqbiliu est aq sm
prevalendu et ignitarz sint sicca et unctuosa. et
alioz alia. Unde m = una n qualz hz primanc-
tes et equivoce restat unde q modus unitatis
ei competat ¶ Sciend g q sm ait i xii me.
m no est una p aliq una in dividualem forma hz e
una p in dicam. qr si omis m absolucte ab omni
forma. ul si considerat ut abstracta ab omi forma n rema-
nz n una. Na cu actus sit qui distingt ut dr ix me.
ubi nullus actus ibi nulla distinctio. et qr i fundame-
nt. i. i m n est ad distinctiu. hz e ibi pura potentia
ut vult phs i me. Ex quo pura potentia excludit
oem actu et oem distinctionem. m divino pa et sm se
considerata est una om p in dicam. qr n ht p q dividat.
Unde phs v metaphysice ai de uno. vult q unitas m e qi
unitas generis. genus au no est q unu p unitate for-
malez. n. spes sit for una generis q n e forma una. una
sm themistiu i primo de aia. Acceptu spei includit
ypostasis. Acceptu qm hemus de spe includz i na unu
aliq ut una forma in qua respicit tal accep ut
ypostasis et fundamentu. Sz genus no competit talis

unitas. Ideo generis conceptus si ypostasis supponit e te-
nuis singulu siliter. unitas g generis z ex qda tenui si-
militudine et ex remotione drarz ut remoto ab hoie et leo-
ne rationale et irrationale remanz al. bu g dicu z q u-
nitas generis z unitas m et co. cu quelz istarz sit p
quada in dicam n p unitate forme. Pz ig m m ee
una n qlibz hz prima. et pz q unitas z una qr p quida
in dicam. Utru a pt hanc unitate sit m ea alia
unitas forte ins patebit. u de unitate m n solu qu-
tu ad generabi hz et quantu ad supcelestia dispu potuit.
¶ Opposita au rons n diffile z solve. na cu dr q hiter u-
na m sic unu uno. intelligedu z de unitate m s
i dividualem form. nos au loquim de unitate eius sm i
dicam. na illa sit unu uno q hnt una m m sm
una indiviuale et singulare forma. q no ulterius addz
n qlz ee in po pping. hz ex quolz pt fi qlibz sm pom
remota loquedo pse n forte impediret p acns ppu in
proportionata qnti. ex gnio. n. mili n posset fi leo. hz cu
m q z sb gnio mulis conficta tante m q sufficeret ad
qnti leonis posset = sb forma leonis. bu g arguit
p roni pdcam q m pxia n z una om ut spma eq
n z m pxima leonis tu de m pma deq nos loqm
n arguit argum. ¶ Qz no addebat rco q in diver-
sis generabilibz n z eade m n sm essentia n f ee dici
pot m diversorum generabiliu no esse eand sm ee pse.
Sz n ee eand p eem e p actns est. Accidit. n. m e
q in diversis generabilibz sic drus p essentia qr h n ht ex
se hz convenit ei ut z conficta qnti et forme. na si
absolucte m hi generabil et illius ab omi quantitate et ab om
for n essz diversa p essentia. qr ut dicu z n hret p q
¶ Universalit quid ig. ¶ differret
Inpte ista ut dicebat incipit phs determinare
de generatione et de alijs motibz et duo facit qr primo
continuat se ad dicenda. so exeqtur de intento fa i. Plo-
n. igit Dic g q ipe vult dice vl. de simplici generatio-
ne et corruptione elemtorum utrum est aut n z. et si e quom e
e utrum vl ul alr. et q vult dice de alijs motibz
simplicibz puta de augmentatione et alteratione. et dic generatione
simpr ut distingt ea ab alteratione. q licz pt dica mot
simpx no tam z generatio simp hz sm quid. addit et ele-
mentorum qr cu iste libr compute int libros quos et ulos. n
n. intendit descendere spa ad generatione huius mixti ul illo
descendit tam ad generatione huius elem ul illius. p dicto eleorum
qr spalit fuit confusia int antiqs de generatione elementorum
mag q de generatione mixtorum ¶ Deinde cu dicit Plato
n. g. Exequitur de intento et duo facit qr primo determinat
de his motibz f opiniom alioz. so sm propria. Sa ibi.
Determinatis au his. et primu duo facit qr p
ponit opiniones quas. so pbat eas sa i. Rones
au hnt. Inter au istos antiqs phos forte q mag
rationabilit loqbant fuint plato et democritus. ideo solu
hoz opiniones recitat. Duo igit facit qr primo po-

opinionem platonis, secundo opinionem democriti ibi. Democritus
autem. In ponendo autem opinionem platonis tria facit quia primo reprehendit
eum quia insufficienter loquitur fuit de generatione. secundo increpat ipsum
quia insufficienter tractauit de aliis motibus. tertio ait omnes antiquos
quos philosophos preter democritum fuisse ualde insufficienter locutos
de naturalibus motibus. secunda ibi. Amplius neque. tertia ibi. Uniuersaliter autem.
Dicit ergo platonem reprehensibilem et de insufficientia quia scrutatus
de generatione et corruptione quomodo existit in rebus scrutabatur de generatione
non omni sed solum de ea que est elementorum. non quomodo fiant
carnes et ossa aut ad aliorum talium istorum non ulterius dixit.

Deinde cum dicit. Amplius neque reprehendit eum de insufficientia
eius quantum ad alios motus aliorum. Non enim plato non solum insufficienter determinauit de generatione cum non determinauit de generatione omni. sed
quod plus est insufficienter dixit quo ad alios motus. quia non dixit
de alteratione et augmentatione quomodo existunt rebus id est in rebus.

Deinde cum dicit. Uniuersaliter autem dicit antiquos philosophos omnes ualde
insufficienter fuisse de talibus motibus excepto democrito
ideo ait quod uniuersaliter ex eo que supersufficienter apparet de nullo tali
motu aliquis antiquorum considerauit sine hic scrutatum preter democritum. hic autem uidetur de omnibus habere curam et de omnibus reddere
causam. Ex hoc autem iam apparet qualiter et quomodo differt opinio democriti
ab aliis. quia nullus aliorum determinauit de augmentatione ut
diximus id est ut nos loquimur. quod non quilibet diceret. Dicebant enim
quod aduenientes simili fiebat augmentum. hoc enim quasi id est quilibet
de populo sciuisset dicere. sed quomodo fit augmentum non dixit. Ad
huc autem neque de mixtione neque de nullo alio consimili ut in
dicatum dicam philosophi tractauit ut puta de facere et pati quomodo hoc
quid faceret. hoc autem patitur secundum illas opiniones nullus eorum dixit.

Deinde cum dicit. Democritus autem declarat opinionem
democriti et duo facit quia primo ponit dictam opinionem. secundo sed
uinculum opinionis eorum ibi. Quoniam existimabant.
Dicit ergo quod democritus et leucippus. leucippus enim fuit socius
eius democriti et quod dixit unus dixit alius propterea quod dicitur
de uno de alio dicitur intelligi. Hii philosophi facientes figuras
id est athomos figuratos alterationem et generationem ex hiis faciunt
quia segregatione et corruptione congregatione saluabant generationem
et corruptionem. ordine autem et positione saluabant alterationem.

Deinde cum dicit. Quoniam autem existimabant assignat
dictae opinionis rationem et duo facit quia primo ostendit dictam
positionem fuisse aliquomodo rationalem in ponendo principia. secundo in ponendo
ea que sequuntur ex principiis ibi. Quare transmutatione facit
cum democritus mouetur aliquantulum rationem in ponendo athomos
infinitarum figurarum esse rerum principia. quia existimabant ipse et
leucippus uerum esse in apparendo. uidebant quod quecumque apparent
esse uera et quia contraria fiunt secundum apparentiam et uni apparet unum
et alii aliud et quia infinita sunt que apparent in sensu ut
omnes istas apparentias saluarent infinitas figuras fecerunt.

Deinde cum dicit. Quare transmutationem. Ostenso quod rationabiliter
mouebantur ad principia ponendum ostendit quomodo mouebantur
ad ponendum ea que sequuntur ex principiis. et quia ex principiis suis saluabant alterationem et generationem. ideo duo facit quia primo ostendit quomodo
saluabant alterationem. secundo quomodo generationem ibi. Unum autem uidetur

Alterationem autem ut dictum est saluabant ex ordine et positione
quia ex eo quod ordinabantur aliter et aliter athomi et habebant aliam
et aliam positionem ut quia athomus superior fiebat inferior di
cebant alterationem fieri. Hoc autem erat satis rationabile supposito suo principio.
Nam si uerum est in apparendo cum per transmutationem compositi idem
uidetur uni aliud et alii aliud ut collum columbe transmutatum et motum
alterius et alterius coloris apparet. et quia id est ut apparet si per transmu
tationem compositi et principiorum erat alteratio ergo multo magis hoc fit
per transmutationem athomorum et principiorum. Ideo dicebat quod uno
athomo paruo adueniente et transmutato transmutatum compositum
et uidetur alterari et apparet aliud. Nam ut dicebat sicut ex eisdem
literis aliter et aliter ordinatis fit comedia et tragedia id est fiunt
usus alii et alii et usus in laude et in uituperium sic supposito
ex eisdem athomis aliter et aliter ordinatis fit compositum alteratum
et uariatum.

Deinde cum dicit. Unum autem uidetur ostendit
quomodo uidebatur saluare rationabiliter generationem et corruptionem. nam si
quicquid uidetur est uerum cum secundum omnibus uideatur generatio est aliud
ab alteratione. et secundum omnibus uideantur congregata generari
et disgregata corrumpi et transmutatis partibus alterari cum
id est ita posuit democritus. et hoc uidetur secundum omnibus quia quod uidetur est
uerum arguebat democritus uerum esse positionem suam. addit autem
ad commendationem democriti quod de hiis est considerandum.
forte hoc ideo dixit quia sic rationabiliter democritus sillogizabat
ut suam quod dignum erat scientes considerare de ipsa. Deinde cum dicit. Questiones autem habent. Preparat dictis opiniones et
duo facit quia primo ostendit hanc preparationem esse rationabilem
secundo incipit eas preparare et dat modum procedendi contra dictas opi
niones ibi. Principium autem horum. Ex hoc enim rationabile est aliquam
uiam preparare quia ex ea oriuntur multe rationabiles questiones.
Ideo dicit quod hee id est dicte opiniones habent multas questiones ra
tionabiles. quia si generatio est solum congregatio tunc multa impossibilia
contingunt quia tunc generatio esset motus localis generatum non
haberet naturam et cetera talia. et si hoc non ponimus rursus
sunt alie questiones cogitate non habentes solui probabiles quod non generatio
aliud sit habere. utrum scilicet ad ista adducitur quod generatio non est congregatio
ducentium ad hoc in contrarium quod ut ultra generatio non erat. uel sic
est alteratio erat quia hoc est difficile soluere. ideo temptandum est soluere
dictam difficultatem.

Deinde cum dicit. Principium autem horum
posita rationabilitate preparationis incipit preparare dictas opiniones
et duo facit quia primo dat modum procedendi contra dictas opiniones
secundo procedit contra ipsas et tractat eas ibi. Hoc quidem igitur. Dicit ergo quod
principium preparationis horum omnium siue principium per quod inquirenda est
ueritas contra dictas opiniones est inquirere utrum sic generantur
alterantur et augmentantur entia et patiuntur contraria hiis id est corrum
puntur et diminuuntur existentibus primis magnitudinibus principiis
omnium entium indiuisibilibus aut nulla est magnitudo indiuisibilis.
quia multum differt utrum debeant poni principia magnitudines
indiuisibiles aut non. et rursum si esset possibile magnitudines indiuisibiles
restat perscrutandum utrum hee magnitudines sunt
corpora ut posuerunt democritus et leucippus. uel sunt pla
nicies id est superficies ut plato posuit in thimeo.

Deinde cum dicit. Hoc quidem igitur ipsum inquirit et preparat

dictas opiniones et duas facit quia primo praefert opinionem platonis secundo democriti. Habemus autem quoniam improbando platonis opinionem inquirere de ea comparando ipsam ad opinionem democriti. et dicit quod in quatuor ostenditur opinionem platonis defecisse ab opinione democriti. primo enim deficit secundum principia ab illa quantum ad principia. secundo quantum ad ea quae sequuntur ex principiis. tertio quantum ad modum per quem ad invenienda fuit dicta principia. quarto quantum ad rationes per quas principia dicta sunt fulciebant. Facit primo in capitulo illo. Sed tamen et hiis etc. 2a autem quod minus etc. 3a ibi. Videbitur autem quis. Fuit autem melior et sufficientior positio democriti quam positio platonis in positione principiorum. ideo ait quod hoc ipsum scilicet ponere superficies principia corporum videtur esse valde inconveniens. quia ut diximus in aliis esse principia terrae celi et mundi inconveniens fuit dictum platonicorum quod usque ad planicies dissolverent corpora. ideo magis rationabile fuit dictum democriti ponentis principia vero non superficies sed corpora indivisibilia. licet et hoc non simpliciter sit bene dictum. sed multam habet irrationabilitatem. rationabilius enim est corpora resolvi in corpora ut dixit democritus quam resolvi in superficies ut posuit plato. ¶ Deinde cum dicit. Sed tamen et hiis etc. ostendit positionem democriti esse sufficientiorem positione platonis quantum ad ea quae sequuntur ex principiis. Democritus enim per sua principia salvabat tam generationem quam alterationem. plato vero alterationem non solum verum sed et apparentem salvare non potest. Ideo ait quod democritus et hiis id est per haec sua principia facit alterationem et generationem. et quia ut dictum est divisione et contactu id est ordine et positione transmutantur propter aliud id est formam accidentalem in materia supposita salvabat alterationem. et faciendo figuras diversas supposita salvabat democritus generationem. nam secundum quod aliud et aliud athomum [illegible] et aliarum figurarum aggregabant generabatur diversa generatio. per hoc vero illi athomi diversificabantur in positione et ordine inducebantur alia et alia qualitas. et quia ex solo situ et ex solo ordine diversificabantur qualitates et color. democritus et leucippus non inquirunt colorem esse. hoc id est esse aliquid fixum in natura. sed sola versione inquirunt res colorari et alterari. Sed hiis id est platonicis qui dividunt corpora et resolvunt in planicies id est superficies licet secundum quandam apparentiam salvetur generatio corporum. alterationem vero et transmutationem in passionibus non ad hoc salvare possunt. Nam ex compositis superficiebus non fit secundum platonicos praeter solida id est corpora passionem tamen et qualitatem non suscipiunt generari ex ipsis superficiebus. superficies enim videntur esse quaedam mathematica et talia sunt abstracta a qualitatibus. Ideo per eas ponentes generari non possunt. ¶ Deinde cum dicit. Causa autem quod minus. ostendit positionem democriti fuisse meliorem positione platonis quantum ad inventionem et modum per quem democritus devenerat in positionem suam diu insudando. Democritus enim devenit in positionem suam per multam experientiam. plato vero quasi inexpertus de rebus sensibilibus dixit quod dixit et consistit in experientia deficere ab experientia. Ideo ait quod causa quare plato minus potuit videre confessa et apparentia fuit inexperientia. Ideo democritus et leucippus insudaverunt naturalibus magis potuerunt supponere talia principia per quae multa possunt applicare et multa elicere. Platonici vero qui fuerunt exercitati in doctrinis ex multis sermonibus respicientes et invenientes ad pauca enunciaverunt faciliter id est debiliter. ¶ Hondum ergo

quod multa vero singularia sunt pauca. plato enim et philosophus tenuerunt modo oppositum. philosophus enim a sensibus ascendit intelligere. plato vero ex intelligibilibus voluit descendere in sensibilia. despiciens ergo ista sensibilia et ista multa et respiciens ad ulla et ad pauca profitebatur debiliter. quia in talibus experientiam et cognitionem particularium multum confert. ¶ Deinde cum dicit. Videbitur autem quis. ostendit positionem platonis deficere a positione democriti quantum ad rationes per quas suas positiones fulciebat. plato vero adducebat rationes extraneas. democritus autem quodammodo proprias. Ideo ait quod ex hiis id est ex dictis democriti et platonis videbit quis quantum differunt physice vel logice intendentes. Nam hii scilicet platonici qui ponunt magnitudines id est superficies indivisibiles arguunt logice id est extranee. Inquiunt enim quod si non esset dare superficies indivisibiles id est superficies non resolubiles in alias superficies multas id est multae figurae essent dari trigonum id est triangulum. Volunt enim plato et volunt omnes mathematici omnes figuras rectilineas resolvi in triangulos. triangulos vero non resolvi in alias et quia in triangulo est status et ipse erat principium figurarum. ideo posuit eos esse planicies indivisibiles et esse principia omnium corporum. hoc autem ideo logicalis erat quia erat extranea naturali positioni. Democritus vero usus propriis et physicis id est naturalibus sermonibus persuadet. quod autem ita sit ut dictum est procedendo id est prosequentia erit manifestum. ¶ Nondum autem platonem fuisse loquutum non solum extraneo quia loquitur de naturalibus non loquebatur naturaliter. sed et ad literam quodammodo loquebatur logice. sed quomodo hoc sint in declarationibus dicit. Incidimus enim de incipientes? facere declarationes separatas a sua ne sola volentes habere suam declarationem tedius sit [illegible]

Habet enim quaestionem si quis etc. Praetermissa positione platonis hic inquirit philosophus de positione democriti. ad cuius evidentiam notandum quod cum democritus poneret corpora indivisibilia et omne corpus sit quoddam continuum oportebat eum dicere aliqua esse signa continuativa quae non erant divisiva corporis. ergo secundum ipsum erant divisibilia corpora secundum quodlibet signum divisivum. Nam si cum hac divisione facta ut patebit non remanebant vero corpora indivisibilia. Secundo probat hoc ideo quod corpora si erant divisibilia secundum quodlibet signum continuativum facta divisione secundum omnia signa divisiva remanebant corpora continua indivisibilia. cum essent in eis signa quae erant ita continuativa quod non erant divisiva. Duo ergo facit quia primo ponit primam rationem et solvit eam breviter. Secundo ponit secundam rationem et solvit eam diffuse supplendo quod in prima solutione diminute ratum fuit. Ostensum autem insimul omnia etc. primum duo facit quia primo ponit dictam rationem. secundo eam solvit ibi. Sed et hoc ponentibus non et nunc prima sit ostenditur. democritus vero imposuit corpora indivisibilia et aliorum corporum principia movebatur hac ratione. dicebat enim possibile est corpus esse actu divisum secundum quodque signum divisum ubique. enim in hac ratione fit mentio de signis referendum est ad signa divisiva quia secundum ea fit divisio. Sed hac divisione facta non remanet vero corpus indivisibile. ergo indivisibilia corpora sunt principia omnium aliorum corporum. cum ad ea stet resolutio omnium corporum. In praedicta autem ratione duo videntur dubia videlicet non esse inconveniens ponere corpus esse simul actu divisum secundum unumquodque divisivum signum. et quod tali divisione facta stet resolutio ad corpora indivisibilia. Hiis enim declaratis videtur sufficienter argui corpora indivisibilia aliorum

corporis esse punctum; propter quam ad ea stat ultima resolutio omnium aliorum. Dividitur ergo hec pars prius in duas partes quia primo quomodo Democritus probabat non esse inconveniens corpus esse simul actu divisum secundum unumquodque signum. Secundo manifestat quomodo ostendebat quod tali divisione facta stabat divisio ad corpora indivisibilia. Secunda ibi. Nam ergo omnino est.

Circa primum duo facit secundum quod dupliciter probabat non esse inconveniens ponere corpus esse actu divisum secundum unumquodque signum. Secunda ibi Quapropter et secundum medium. Dicit ergo quod hec est rationale quomodo Democritus dicebat quia si quis ponat corpus et magnitudinem divisibilem penitus et secundum quodlibet signum, quia hoc est possibile si ponatur in esse, quid erit quod divisionem effugiat. Hoc ergo posito nichil erit divisibile. Est ergo vis rationis quod quia non est inconveniens possibile poni in esse, si corpus omnino est divisibile et hoc possibile non est inconveniens quod simul sit hoc passum et simul sit actu divisum. Nam si simul non dividatur, tamen si hoc fieret et poneretur in esse non sequeretur inde impossibile. Deinde cum dicit Quapropter et secundum medium, adducit secundam rationem. Nam qua ratione quia corpus est divisibile secundum medium signum, si ponatur sic actu divisum secundum tale signum, non sequitur inconveniens. Similiter et pari ratione si est ergo corpus ubique divisibile aut si omnino est innatum esse divisibile, si dicatur sic omnino ut est aptum natum dividi, nullum erit impossibile nascens. Nam sic ut si in mille milia partium divisa fuerint corpora nullum impossibile nascetur inde, licet itaque nullus ea dividat. Et ex quo ponitur omnino divisibile secundum omnia signa distincta, si ponatur omnino sic actu divisa non erit inconveniens, sed non omnino actu dividantur. //

Deinde cum dicit. Nam ergo omnino tale. Ostendit non esse inconveniens ponere corpus esse actu divisum secundum omne signum. Tamen quia posito in esse non sequitur inconveniens. Tamen et quia qua ratione potest poni actu divisum pari ratione potest poni esse divisum secundum omne signum. Iuxta istam adducit rationem Democriti qua innitebatur ostendere quod hac divisione facta stabat resolutio ad corpora indivisibilia. Erit autem sua ratio talis. Divisio facta secundum quodlibet signum quod relinquitur ex divisione vel erunt magnitudines divisibiles vel puncta vel nichil vel superficies vel passiones vel corpora indivisibilia. Sed non est ad priorum, relinquitur ergo corpora esse indivisibilia. Iuxta autem rationem sic procedit quod primo ostendit quod ex divisione predicta non potest relinqui aliud a corporibus indivisibilibus. Secundo quia Plato et universi fere omnes mathematici videbantur resolvere corpora in superficies, superficies in lineas, lineas in puncta, ideo adducit plures rationes ad ostendendum non posse corpora resolvi in puncta. Tertio recolligit rationem totam succincte, concludens tale divisionem stare ad corpora indivisibilia. Secunda pars incipit ibi. Similiter autem ubi erunt. Tertia ibi. Quapropter hec sit manifestum.

Circa primum facit quattuor, quia primo ostendit quod predicta divisio non stat ad magnitudines divisibiles. Secundo quod non ad puncta vel ad nichil. Tertio quod non ad superficies. Quarto quod non ad passiones. Secunda ibi. Sed si nullum erit. Tertia ibi. Sed et siqua divisio. Quarta ibi. Si autem non est corpus. Dicit ergo primo quod si corpus est omnino tale, id est omnino divisibile, ponatur ergo in esse et dividatur. Quid igitur erit reliquum facta tali divisione? Non erit possibile quod relinquatur magnitudo divisibilis, quia hoc posito erit illud corpus non divisum omnino cum posset plus dividi. Erat autem ut dicebamus omnino divisibile et ponebatur divisio sic actu divisum. Deinde cum dicit. Sed si nullum. Ostendit quod non stare posset divisio ad magnitudines divisibiles, ostendit quod non stat nec ad puncta nec ad nichil. Et duo facit quia primo probat quod intendit. Secundo manifestat quod dixerat. Secunda ibi. Quapropter et generabit. Dicit ergo quod si facta predicta divisione non relinquitur aliquod corpus divisibile nec magnitudo, diceret forte quod divisio erit aut ex partibus ex quibus est compositum corpus, erunt secundum divisionem quia erunt puncta indivisibilia. Aut forte dicet quod relictum ex divisione non erunt puncta sed omnino nichil. Utrumque autem istorum est impossibile. //

Deinde cum dicit. Quapropter et generabitur. Probat neutrum istorum esse possibile. Et duo facit quia primo ostendit quod non potest stare divisio ad nichil. Secundo quod non ad puncta. Secunda ibi. Similiter autem et si erit. Dicit ergo quod quia ex eisdem componitur ad que dividitur, si esset possibile corpus dividi in nichil, generabitur corpus ex nichilo et erit corpus compositum ex nichilo et omne, id est totum corpus, erit utique nichil et non erit existens nisi secundum apparentiam. Et quia hoc sit inconveniencia, inconveniens est corpus dividi in nichil.

Deinde cum dicit. Similiter autem et si erit. Ostendit non stare divisionem ad puncta quia si erit divisio ex punctis corpus sic divisum non erit quantum, quia ex punctis non potest fieri magnitudo, quod sic ostendit quia quando puncta tangebant se, id est quando erant magnitudo continua, unumquodque puncta quodammodo se tangebant quia simul erant et una magnitudo erat continens omnia illa puncta, non faciebat illud omne, id est totum corpus sive illa tota magnitudo, esse aliquid maius. Est ergo vis rationis quod quia omnia puncta existencia in magnitudine continua non faciunt magnitudinem maiorem, ideo ex punctis non potest fieri aliqua magnitudo. Quod autem puncta non augeant patet. Nam in linea continua non sint nisi duo puncta in actu. Si tamen dividatur fient in plura puncta in actu quam duo. Si ergo puncta augerent, quia in magnitudine divisa sunt plura puncta in actu quam in continua, omnes partes magnitudinis continue simul sumpte erunt quantum plus quam totum, quod est inconveniens. Ergo quia divisio magnitudinis in duo vel in plura, omnes partes magnitudinis simul sumpte non sunt nec maiores nec minores omni, id est tota priore magnitudine, et quia pluralitas punctorum nichil auget, si omnia puncta componantur nullam facient magnitudinem. Si igitur ex punctis non potest fieri magnitudo, sequitur quod posset dividi in puncta, quod declarare nolebamus.

Deinde cum dicit. Sed et siqua divisio. Ostendit corruptionem corporis non posse stare ad superficies quia si fiat aliqua divisio et quasi rasura, id est superficies que potest dici rasura quia est in extremo corporis, et primo videtur attingi rasio. Si hec rasura et hec superficies fiat de corpore ut quod corpus resolvatur in superficies, quia ex eisdem aliquid componitur in que resolvitur, sequitur quod corpus egrediatur, id est quod corpus fiat et constituatur ex magnitudine vel ex dimensione ut habet alia littera, id est ex superficie que potest dici magnitudo et dimensio secundum longitudinem et latitudinem sed non sit magnitudo secundum profunditatem. Sed si hoc ponatur quod fiat corpus ex superficie, cum corpus sit magnitudo secundum profunditatem et non superficies, erit idem sermo qui prius, et dicemus id quod prius dicebamus, videlicet quomodo corpus quod est divisibile et est magnitudo secundum profunditatem fiet sic ex non magnitudine secundum profunditatem. Sequitur ergo inconveniens quod prius dicebamus, scilicet ex non magnitudine magnitudinem fieri.

Deinde cum dicit. Si autem non est corpus. Ostendit non stare divisionem ad passiones et duo facit secundum quod dupliciter probat hoc. Secunda ibi. Et est magnitudo puncti. Prima ratio talis est

Qz resinq ex diuisione n̄ ē corpus diuisibile. n̄ linea. n̄ puncta. nec
superficies. Sz si diceret forte q ē species aliq aut passio sensibilis in
corpus contra ce. na cū ea nq diuid sit p se existencia. si in
partes diuide corpus post recedet ⁊ erit separabilis ⁊ posset p
se existere q ē inconueniens. ¶ Deinde cum dicit. ⁊ erit mag
nitudo puncti. Adducit secundam rationem q talis ē. Passioni corpore
n̄ competit magnitudo. omnis .n. passio p se lapido dicit q indiuisibile
unum magnitudo eius ē qi magnitudo puncti sit magnitudo
tacti. p eodem .n. hic accipit punctus et tactus. dicitur .n. punctus
tactus qz est id q lineae se contingunt. Si ergo passioni
n̄ competit magnitudo dum corpus diuidi in partes erit passiones
h in conueniens uidelz ex non magnitudine esse magnitudinem
cum deinde sic ex eisdem ad compositionem inq resoluitur ¶ Deinde
cum dicit. Amplius uero erit qz uidebatur magnitudo corporalis
corporis ultima resolui in puncta qz platonici ⁊ mathematici
et h dicere uidebantur. Ideo adducit plures rationes ad ostendendum
h separatum esse impossibile ⁊ tertia facit. secunda q tres rationes adducit
secunda ē i. Tactus enim semper etc. i. Amplius sic diuidens //
¶ Ad euidenciam premissae rationis notandum ē q ponentes magnitudinem
d ex punctis fuerunt duo modi dicendi. quidam .n. posuerunt
h esse per motum ut q punctus motus facit lineam. linea
mota superficiem. superficies mota corpus. Quidam ū dice
bant q absqz tali motu ⁊ absqz tali fluxu magnitudo
fiebat ex punctis. Arguit ergo democritus q sine ponat
puncta mobiles siue mutati. Si magnitudo diuidatur
in puncta illa puncta erunt ubi .i. alicubi qz partes quas
diuid corpus oportet alicubi esse. Sz puncti n̄ potest competere locus cum locus
sit q continuum ⁊ continuum non possit nō continuo equari qz locus
equatur locato. Quoniam puncta n̄ possunt diuidi corpus ¶ De
inde cum dicit. Tactus enim semper. Ponit secundam rationem na sicut
in agente nihil ē assignare q alt ⁊ q ē id agendi ut calidum repertum
dum agit ⁊ calor ē id agendi. id q ē id agendi n̄ per se
existit ut calor n̄ ē per se q existens sz est existens in calido.
q ē ad ad excepto calore sic in tangentibus ad ē q tangit ⁊
ad q ē ratio tangendi. Nam superficia ultima se tangunt ipsa
n̄ ultima sunt id tangendi. ⁊ ideo talia n̄ per se existunt
sz sunt in tangentibus. Punctus ergo q prius dicit punctus tactus ⁊
diuisio. Punctus .n. dicitur inquantum ē quid diuisibile. Diuisio ū dicitur quasi per
super aliquo puncto diuiditur linea. tactus autem nominatur inquantum
est id qz lineae se tangant. ⁊ qz talia ut dictum ē n̄ possunt
per se existere cum ei inq dicitur corpus per se existant in puncta
n̄ potest fieri talis diuisio. ideo ait q tactus .i. punctus numquam semper
per se existat. sz semper ē unum duorum quorundam se tangencium
.i. semper est tamquam tangentis. Punctus .n. ē ad tangentis sicut
passio ē ad subiectum. unum semper ē in quodam tangente. q ipso tangente
aliquo puncto punctum qui dicitur tactus ⁊ diuisio. Si ergo utique quis
predictorum philosophorum qui sunt quibus magnitudine ut corpus aut
quantitate ponat ēē omnino diuisibile ⁊ diuidi in puncta h
impossibile contingit ei qz semper ponit puncta per se existere cum n̄
possint per se esse ¶ Deinde cum dicit. Amplius si diuidens
ponit etiam rationem qz siquis diuidens lignum uel aliquid aliud
corpus ⁊ componit singulas partes tunc omnes partes insimul

capto sunt q equale. ⁊ qz q unum suo toti. Sz puncta
ta non possunt efficere magnitudinem ergo linea n̄ potest diuidi magnitudo
tudo ¶ Deinde cum dicit. Quapropter sic h. Resumit totam
rationem ut concludat intentum dicens q si corpus diuisibile sit habet me
dium signum qz potest secundum quodlibet signum diuidi. qz potest scindi lig
num secundum quodcumque signum. Si ergo ponatur omnino diuisum ut pertractatum
ē diuisibile q erit post diuisionem erit .i. q relinquitur diuisione
facta. Si dicatur qz post diuisionem quod in partes dissoluitur corpus ⁊
generantur ex ipsis. aut quod separabitur h .s. partes absurdum.
impossibile ē ergo q fiat diuisio in passiones. sic semper impossibile ē deinde
diuisionem stare ad magnitudines diuisibiles uel ad n̄. uel ad superficies
es. uel ad puncta. quapropter si erit possibile stare semper diuisionem ad puncta
ta esse possibile semper ex tactibus aut ex punctis ēē magnitudinem
q inconueniens est. Wlt ergo philosophus breuiter ⁊ succincte resumere
rationem q ad mentem predictorum potest stare diuisio corporis si diuidatur
secundum quodlibet signum. sz uel stabit ad aliquod predictorum uel ad corpora
indiuisibilia cum ostensum sit n̄ posse stare ad predicta necesse est esse
corpora indiuisibilia ⁊ magnitudines indiuisibiles ad q semper stat ul
tima resolutio. ⁊ qz talia sunt principia rerum ad q stat ultima
resolutio compositorum arguebat democritus corpora indiuisibilia
esse rerum principia ut ipse ponebat. ¶ Deinde cum dicit. Sz ⁊ h
ponentibus. Soluit ad quaestionem q solo magis est ad ueritatem quaestionis
quam ad formam quaerendi. Duo ergo facit qz primo continuat se
ad dicenda ⁊ dat modum soluendi. secundo ponit ipsam solutionem i.
Unde quidem corpus. Dicit ergo q ponentibus h q posuit democritus
n̄ minus .i. nominis contingit impossibile qz multa impossibilia sequuntur si posset
diuidi corpus usqz ad corpora indiuisibilia. De hiis impossibilibus sequentibus
bus ad positionem tacta seruata est in aliis ut in tertio celi et mundi.
⁊ licz ibi posita sint hec in generatione. sz tamen h q democritus
quaerit repetendum ē h solue. Ideo ut illud soluamus dicendum
ē rursus ⁊ repetendum quaestionem a principio ¶ Deinde cum dicit.
Unde quidem corpus. Ponit solutionem repetendo quaestionem a principio .i. ab
eo inquantum principium consistit. Principium autem quaestio consistit in ut quomodo
corpus sensibile ē diuisibile secundum unumquodqz signum ⁊ quomodo n̄. Nam omne
corpus sensibile esse diuisibile per quodcumque signum. ⁊ esse indiuisibile non
est inconueniens aliter tamen ⁊ aliter. nam h .s. indiuisibilitas secundum quodcumque signum
conuenit corpori potentia. h autem .s. indiuisibilitas existit sine competit
corpori actu. possibile ergo est diuisibile corpus secundum quodcumque signum. sz non
actu. qz numquam actu erit diuisum secundum unumquodqz signum. Solu
tag ergo ē quaestionem ad difficultatem quaestionis licz n̄ sit soluta
quantum ad formam quaerendi. sed q hic diminute inferius supplebitur
¶ Necesse est autem simul omnino etc. Ponit uiam de
monstrandi per quam ostendebat corpora ēē indiuisibilia. qz
corpus poterat diuidi secundum unumquodqz signum diuisibile quo facto erit
ergo residuum diuisionis corpora indiuisibilia ⁊ posita solutione quantum ad dif
ficultatem quaestionis licz n̄ quantum ad formam quaerendi. Inpte ista
ponit uiam ⁊ modum democriti per quam uenabatur corpora esse
indiuisibilia eo q n̄ posset diuidi corpus secundum quodlibet punctum
continuabilem el soluit semper ad hanc supplendo q fuit in uiam
solutione autem premissum. ⁊ duo facit qz primo ponit deinde
uiam ⁊ deinde dubitationem. secundo ponit solutionem i. Nunc autem latz
Circa primum duo facit secundum q democritus dupliciter uenatur q deinde ē

primo .n. venatur dictum modum via ad impossibile. secundo via consimili. Sed quoniam dividitur. Diceret ergo quod necesse erat ponere corpora indivisibilia, quia videtur utique esse impossibile corpus simul divisibile per totum omnino .i. simpliciter secundum omne signum. nam si esset hoc possibile quod corpus dividi posset secundum omne signum tamquam divisivum quam continuativum, fieret .i. posset poni in esse, non quod simul hec ambo inessent corpori actu, quod esset indivisibile et divisum, sed esset divisum actu per quodcumque signum ex quo positum est potentia sit divisibile. Sed diviso corpore secundum unumquodque signum non solum divisivum sed et continuativum facta divisione non remanebit continuum aliquod, quia quod non est continuum non est corpus. nullum ergo erit reliquum corpus. erit ergo corpus corruptum in incorporeum, et generabitur rursus ex incorporeo aut ex punctis aut omnino ex nichilo, quia quod non est continuum vel est incorporeum vel punctus vel nichil. et quia impossibile est secundum talia componi et dissolvi corpus, impossibile est corpus dividi secundum quodcumque signum continuativum. completa ergo divisione secundum quelibet signa divisiva, remanentibus solum signis continuativis, reliqua erunt continua corpora, vel ducitur ad inconveniens. ¶ Nondum autem causa esse rationem democriti quod non solum est ad oppositum sed et destruit solutionem suam. Videbatur enim aristoteles in solvendo corpus esse divisibile secundum quelibet signum per totum, non actu [illegible] quia si esset possibile et fieret. ¶ Deinde cum dicit. Sed quoniam dividitur. Ponit rationes consimiles et duo facit secundum quod duas tales rationes ponit. Secunda ibi. Et aliter sic erit. Credebat enim democritus quod quidem apparet esse unum [illegible] in divisibile secundum apparentiam et secundum sensum, ponebat esse indivisibile secundum veritatem. et quia magnitudo dividitur in separabilia .i. in partes separabiles, et quia partes magnitudinis remota et segregata semper dividuntur in minores magnitudines, diceret [illegible] quod secundum partem dividentis .i. secundum partem divisiva non erit in infinitum divisio nec infinita fractura. non simul possibile est dividere corpus secundum omne signum continuativum, non enim est illud possibile, sed est possibile ipsum dividere usque ad quod .i. usque ad aliquid ut usque ad partes inseparabiles et indivisibiles per apparentiam et partes indivisibiles secundum veritatem. concludebat igitur quod necesse erat existere magnitudines indivisibiles et invisibiles. ¶ Deinde cum dicit. Et aliter sic erit. Ponit aliam rationem consimilem dicens quod est aliter .i. alio modo arguebat democritus [illegible] magnitudines esse indivisibiles, quia sic ponendo erit generatio et corruptio. nam hec quidem .i. corruptio erit segregatione [illegible] corporum, hec .i. generatio erit congregatione. et quia ponenda sunt ea per que possit salvari generatio et corruptio, ponenda sunt corpora indivisibilia. Videbatur enim democrito non esse generationem et corruptionem nisi congregatione et segregatione [illegible] et quia [illegible] dicit quod minimum et indivisibile [illegible] contra democritum qui negabat corpus indivisibilia, negabat principium et negabat motum [illegible] qui salvatur per talia principia. Ideo concludebat democritus quod hec erunt [illegible] cogimus ad ponendum magnitudines indivisibiles. Omnes autem iste rationes fundantur super hoc quod corpus non est divisibile secundum quodlibet signum continuativum. ¶ Deinde cum dicit. Nunc autem latens solvit et circa hoc facit [illegible] quia primo solvit ad primam rationem ducentem ad impossibile. secundo solvit ad primam rationem consimilem. tertio solvit ad aliam. Secunda ibi. [illegible] congregatio. tertia ibi. Sed non simplex et perfecta //

Ad evidentiam autem premisse solutionis notandum non esse [illegible] realem inter signum divisivum et continuativum. corpus enim est divisibile secundum omne signum continuativum, sed hec potentia numquam ducitur ad actum completum. Nec per hoc negatur illud principium quod possibili posito in esse nullum sequitur impossibile. nam potentia debet poni in esse [illegible] actus per quem est potentia. actus autem est duplex, in fieri scilicet et in facto esse. Continuum autem utroque modo est divisibile in infinitum, et secundum quodcumque signum non est habere actus in facto esse sed in fieri. Ideo non debet poni actu divisum secundum quodcumque signum actu in facto esse, sed semper in dividi et in fieri, nullum nascitur inde inconveniens. Sed de hoc plenius in declarationibus tractabitur. ¶ Ad primum tamen dicendum sit quod complete solvit dubitationem democriti. ad evidentiam [illegible] sciendum quod secundum omne signum tamquam divisivum quam continuativum esse divisibile corpus potentia et in actu in fieri, quia talis actus sumitur illa possibilitas. Non autem esse divisibile actu et in facto esse, quia numquam potest divisibile simul actu divisum in indivisibilia, quia indivisibilia extrema intrinseca sibi invicem non continuantur nec contiguantur, non enim continua se habent. Duo autem facit philosophus in ponendo solutionem hanc, quia primo ponit eam [illegible] et quasi in universali. secundo specificat eam ibi. Videtur autem quoniam hoc. Dicit ergo quod democritus latet .i. latens est paralogizans. sed nos dicimus quoniam latet. Nam punctus non est puncto undique contiguus, numquam super divisibile dividitur in indivisibilia, et per divisibile non potest separari a divisibili. et quia hoc est quod punctus non continuatur puncto, corpus esse divisibile omnino .i. secundum omne signum. Erit autem qualiter existit magnitudinibus, et autem qualiter non .i. uno modo est et alio modo non est. ¶ Deinde cum dicit. Videtur autem. Manifestat quod dixit et duo facit secundum quod duo predixit. primo enim ostendit quod magnitudo non est undique divisibilis. secundo quod est undique divisibilis ibi. Hoc autem existit. Notandum autem quod semper cum dividitur aliquod divisibile fit divisio super aliquid indivisibile, ut si dividatur linea fit divisio super puncto. In linea autem sunt quedam puncta in actu, quedam in potentia. In actu autem sunt puncta extrema in extremitatibus linee, quia ultra illum punctum non est de linea. qui ergo poneret instrumentum in illo puncto non abscideret. In alio ergo puncto fiet divisio. Sed cum illi puncto non continuetur nec contiguetur alius punctus, sed semper inter illum punctum et alium punctum cadit linea media, numquam a linea potest abscindi nisi linea, et a divisibili non divisibile. oportet ergo indivisibile esse contiguum indivisibili si debet per indivisibile abscindi, et si undique debet indivisibile abscindi, undique debet indivisibili contiguari. Ideo ait quod quoniam hoc ponitur videlicet quod [illegible] possint dividi divisibile, videtur poni quod undique et ubique potest esse punctus, et quod punctus continuabitur puncto. quod est necesse .i. ex necessitate dividitur magnitudo in puncta. cum ergo undique sit punctum, quare ex tactibus et ex punctis necesse est esse lineam, quod est inconveniens. ¶ Deinde cum dicit. Hoc autem est quod existit. Ostendit quoniam [illegible] non est ubique divisibile, quia non est ubique punctus, cum non sit punctus iuxta punctum. ostendit quomodo potest concedi corpus ubique esse divisibile et ubique punctum, dicens quod hoc videlicet existit punctus unitatem habens quoniam utique magnitudo sumpta est una

signum

[illegible] est quo talia corpora

in a philosopho

quam

ubi dicit [illegible]

divisivum et continuativum

potentiam tamen poni in fieri [illegible] actu [illegible]

puncta autem in potentia sunt existentia in ipsa linea; si ergo dividitur linea non potest dici quod in puncto dividatur [illegible] in medio et quod est in extremitatibus linee

quod ubique

et continua est quia omnis punctus sit vicinus puncto contactus linee contextus linea est undique continua necesse est undique punctum. Ergo punctus est ubique per comparationem ad partes linee quia in omni parte linee et iuxta quamlibet partem linee est punctus. Sed non est punctus ubique per comparationem ad punctum quia punctus est iuxta punctum. Ideo videtur quod plures partes non sunt una idest simul quia non sunt continue. quapropter non ubique est punctus cum non sit coniunctus alii puncto. Nam si punctus cum puncto coniunctus esset, qua ratione esset continuum divisibile secundum punctum medium inter duas partes linee, pari ratione esset divisibile secundum punctum contiguum alii puncto: possibile ergo esset dividi continue linee in lineas et in puncta. et quia hoc non est possibile ideo signum non est contiguum signo idest punctum puncto. Hoc enim fuit simul idest secundum punctum est compositio idest continuatio et divisio. punctus enim est continuatio et divisio simul linee. et quia ipse supponit in divisibili fit divisio et per divisionem abscinditur quod in divisibili est coniunctum in divisibili immo inter duo indivisibilia cadit continuum medium. numquam indivisibile potest separari partes indivisibiles. nec continuum potest dividi in partes indivisibiles. ¶ Deinde cum dicit. Nequaquam est congregatio. Solvit secundam rationem solvit autem eam ostendendo quid concludebat veritatis et quid falsitatis. nam dividi continuum in indivisibilia secundum veritatem falsum est. sed in divisibilia secundum sensum et apparentiam verum est. Ideo dicit quod congregatio et segregatio idest compositio et divisio continui fiunt per partes. sed non in athoma nec ex athomis secundum veritatem. quia hoc posito multa impossibilia contingunt. non enim ita videtur continuum quod divisio fiat ubique cum non sit ubique punctus quia non est unus punctus iuxta alium punctum. Si enim punctus esset contiguus puncto hoc utique esset quod esset continuum ubique divisibile et fieret divisio in minima secundum veritatem quod non est verum. Sed in parva et in minima et extremimus non secundum veritatem sed supponit secundum apparentiam est segregatio et congregatio.

¶ Deinde cum dicit. Simplex et perfecta solvit tertiam rationem et duo facit quia primo solvit tertiam rationem ostendendo generationem et corruptionem non esse aggregationem et segregationem. secundo ostendit ad quid eliciunt generationi et corruptioni idest segregata et congregata. Dicit ergo quod simplex et perfecta generatio non determinatur sive non diffinitur quantum ad id quod est per congregationem et segregationem ut quidam inquiunt. volunt enim antiqui quod mutatio continuo quantum transmutatione facta in uno esset alteratio solum. Sed hoc est in quo falluntur omnia dicta antiquorum. Sed hoc est alia autem licet hec omnino quia in hoc omnes decipiebantur antiqui. non est enim generatio et corruptio quando transmutatur hoc totum in hoc totum. Exprimunt autem quidam in generatione transmutari totum in totum quia materia et forma transmutatur in formam et materiam. hoc autem et si possit aliquo modo referri ad bonum intellectum non est tamen de intentione aristotilis. sed de intentione eius est posse esse generationem et corruptionem absque divisione continui. et quod totum non divisum transmutatur in totum. Illi autem ab aristotile omnem talem transmutationem existimabant alterationem esse. non enim differt generatio ab alteratione quia una fiat divisione continui, in alia vero non. determinatur enim divisio est per divisio alterari et corrumpi. sed in hoc differt generatio ab alteratione quia in accidentibus et in qualitatibus a toto subito transmutationibus naturalibus est hoc secundum rationem et formam. hoc autem secundum materiam. quando ergo est transmutatio in hiis scilicet in sensibilibus et est

resolutio usque ad minima tunc est generatio et corruptio. quando vero est transmutatio in passionibus et accidentibus et manet materia non per minima tamen scilicet secundum rationem et formam tunc est alteratio. ¶ Deinde cum dicit Segregata et aggregata quia dixit philosophus quod erravit dicentes generationem esse aggregationem ne crederet aliquis eos omnino veritatem dereliquisse et in nullo talia generationi et corruptioni deservire ostendit quomodo hec ad illa faciliter dicuntur. quod quia sunt leviter aggregata et segregata leviter mutabilia sunt. quia enim de facili dividuntur de facili corrumpuntur. nam si aqua dividatur in parvissimas aquas cito aqua generatur et corrumpitur. hoc autem magis erit quia in capitulo de mixtione et in sequentibus dicetur quod parva secundum parvas partes facilius immutentur transeunt. nunc autem tamen determinatum sit quomodo impossibile est generationem esse congregationem sicut quidam inquiunt. ¶

Determinatis autem hiis etc. Postquam aristotiles determinavit de generatione et de aliis motibus secundum opiniones aliorum. In parte ista determinat de eis secundum opinionem propriam. et dividitur pars ista in duas quia primo determinat de generatione secundum se sive de generatione simplici. secundo determinat de aliis motibus annexis ibi. De generatione autem et alteratione dicamus. Circa primum duo facit quia primo proponit questionem hanc utrum aliquid generetur simpliciter. secundo arguit ad questionem propositam ibi. Si enim simpliciter erit. Dicit ergo quod determinatis hiis que antiqui dixerunt de generatione simpliciter et de aliis motibus quia ipsi simpliciter generationem salvare non poterant ratione est quod primo videamus utrum generetur aliquid simpliciter et corrumpatur. aut proprie quid non generatur simpliciter. Sed omnis generatio est secundum quid et in generatione non est transmutatio ex simpliciter in simpliciter. sed semper ex aliquo in aliquod ut ex laborante sanum. aut ex sano laborans. aut parvum ex magno. aut magnum ex parvo. et omnia alia similiter in quibus est sola generatio quedam et transmutatio secundum accidens. ¶ Deinde cum dicit. Si enim simpliciter erit arguit ad questionem propositam et duo facit quia primo arguit. secundo solvit ibi. De hiis autem et in aliis. Circa primum duo facit primo quod dictum est probat non posse aliquid simpliciter generari. secundo ibi. Fuit primum significat. Dicit ergo quod si erit generatio simpliciter tunc simpliciter aliquid generatur ex non ente. quapropter erit verum dicere quod quibusdam existit tamquam subiectum generationis non ens ex quo generatur quod est impossibile. Nam accipio non ens simpliciter ut hic de non ente loquimur non potest esse generationis subiectum. quod autem sic oporteat esse patet. quia sicut generatio quedam est ex non ente aliquo sive ex non ente secundum quid ut ex non albo album. aut ex non bono bonum. sic generatio simpliciter erit ex non ente simpliciter. et quia hoc est inconveniens supple nulla est generatio simpliciter. sed simpliciter idest universaliter omnis generatio erit aut ex non bono aut ex non albo. aut ex non ente aliquo. numquam tamen erit ex non ente simpliciter. ¶ Deinde cum dicit. Fuit primum quid significat. Reducit secundam rationem et ne laboremus in equivoco distinguit quot modis dicitur simpliciter. dicitur autem semper simpliciter uno modo dicitur significat primum secundum unumquodque predicamentum entis. idest significat substantiam quod est primum inter predicamenta entis. alio modo ens simpliciter dicitur quod est ens universale et omnia comprehendens. quocumque autem modo sumatur simpliciter non contingit simpliciter generari. nam si sumatur simpliciter prout est id quod primum in predicamento

et quia continuo indivisibilia non est contigua

simplex aggregatione vel segregatione vel separatione sed contingit generatione et corruptione

significat formam quia ergo generatio simpliciter est ex non ente simpliciter generatio substantie erit ex non substantia sed cum existit substantia que est simpliciter ens oportet quod non erit hoc id est non erit actus quia non ens aliquid quod non erit vel illud aliorum predicamentorum puta nec tale nec quantitas nec quantum nec locus. Separate enim passiones essent preter substantias. Esset ergo generatio ex nichilo. Si vero non ens simpliciter idem est quod non ens universaliter secundum hoc sequitur generationem esse ex non ente quia si erit negatio universalis omnium entium cum necesse est generatum generari ex nullo. Dehinc quid et in aliis. Solvit et circa hoc facit quia primo solvit. secundo obiectionem contra solutionem. Circa primum tria facit quam ex cuius solutione apparet veritas quesiti. secundo ibi. Ut autem et ex determinatis etc. tertio ibi. Dehinc igitur quantum contingit. Solutio autem stat in hoc quia rationes precedebant ex insufficientia quia non ens simpliciter dicitur tripliciter vel non ens substantia vel non ens universaliter vel non ens actu. Generatio ergo simpliciter fit ex non ente simpliciter quia fit ex non ente in potentia. Iterum dicit quod dehinc dictum est et determinatum in aliis sermonibus ut in primo phisicorum. Tunc dicit et nunc breviter dicendum est ad hoc. Nam uno modo generatio est ex non ente simpliciter. alio modo ex ente. Nam id ex quo est generatio simpliciter secundum quod est potentia ens. actu autem non ens. necesse est ut quod dicitur secundum generationis predicte utroque modo id est preexistere non ens actu sed potentia. Deinde cum dicit. Quod autem et hijs.

Post pars determinata et duo facit quia primo innuit determinata habere mirabilem questionem annexam et repetit questionem a principio. secundo determinata arguit. ibi. Si enim quid generabitur dicit ergo quod hijs determinatis habet dicta determinatio mirabilem questionem. Iterum repetendum est rursus questionem a primo principio quomodo est generatio simpliciter. generatio simpliciter sive hic ponatur ex potentia ente sive qualiter aliter. Queritur enim an verum possit salvari utraque generatio scilicet generatio simpliciter ut generatio substantie et generatio huius vel generatio quanti et qualis et ubi et quod dictum est de generatione eodem modo queretur et de corruptione. Veniens autem conclusio … nos huius quanti licet sed non quanti … totum est reddendum ad generationem substantie. textus autem novus bene est ut patuit. Deinde cum dicit. Si enim quid generabitur

Resumpta questione arguit contra determinata. solvebat enim questionem quod fiebat generatio ex non ente simpliciter quia fiebat ex ente in potentia. et quod generatio substantie est ex potentia substantie. Sed tunc consurgit mirabilis questio quia generationis subiectum quod ponitur potentia substantia vel est actu aliquid aliorum predicamentorum vel nullum eorum. … sequitur inconveniens. Duo ergo facit quia primo ostendit subiectum generationis non esse posse sic potentia substantiam et non actu. quod in non sit actu aliquid aliorum predicamentorum. secundo destruit alterum membrum videlicet non esse possibile subiectum generationis non esse actu substantiam. tamen esse aliquid aliorum predicamentorum. secunda ibi. Si vero aliquid hoc quid esse primum duo facit secundo quod dupliciter probat propositum. secunda ibi. Et amplius quod maxime. Dicit ergo quod si generabitur quid id est substantia tamen et quod subiectum generationis sive tamen ex quo erit generatio … necesse est existimari quod corruptio illius. habet tamen esse aliquid substantiam potentie. actu vero non. et cum non sit actu substantia est quod utrum sit actu quantum aut quale. Dicit erit potentie ens id est substantia potentie hoc enim id est actus. simpliciter autem et actu non erit ens si hoc idem non erit substantia non actus. Si autem non est actu sed est omnia potentie ergo contingit esse separatum. quod non sit substantia non actus et preterea quod non sit ens actu quod est inconveniens. preterea enim potentia non potest hic esse separatum et preter existens. Deinde cum d[icit]

Amplius quod maxime. Ponit secundam rationem. Nam quod non est actu aliquid potest dici non illud. scilicet non est album non quod est actu album. si enim quod est album potest nigrum esse album. quod ergo non est actu substantia non actus, non est substantia nec actus. Et quia substantia et actus sufficienter dividunt genera entis quod potentia est tale potentia est non. patet quod si quid potentia generationis substantia non est actu substantia nec actus incidemus quod maxime primi philosophantes erant timentes id est generari ad ex nullo primo existente id est ex nullo preexistente sive ex nichilo. Deinde cum dicit. Si autem hoc improbat aliud membrum quia si potentia generationis substantia est hoc aliorum predicamentorum tamen quod non existit aliquid id est aliquod sub[iectum] erit sicut diximus separate passiones a substantiis quod est inconveniens.

Dehinc quidem igitur quantum contingit. Improbat istam ut dicebat annectit predictas quandam questionem ex cuius solutione habet viam ad solvendum questionem propositam et in quo apparet propositam quo … Duo igitur facit quia primo ponit dictam questionem et solvit eam. secundo ex solutione eius incipit investigare de proposita questione. ibi. … Hoc autem circa primum duo facit. Primo ponit dictam questionem secundo excepit dicit ibi. Hanc autem questionem sufficienter. Prima dicit in parte tres quia primo proponit questionem. secundo ostendit quod questio introducta est. tertio assignat causam dicti. secunda ibi. Exinde autem causa etc. tertia ibi. Verum enim quidem … Dicit ergo quod dehinc tractandum est quantum convenit id est quantum decet ut habet littera. Et quia ad evidentiam dictorum spectat inquirere de continuatione generationis querendum est supposito quod est causa ut generatio sit semper tamen simpliciter quam secundum partem id est quare non deficit generatio nec hec nec illa. Deinde cum dicit. Exinde autem causa. Ostendit quod introducta est talis questio. Nam causa continuationis generationis est duplex. una quidem dicitur sive principium unde motus id est causa efficiens. et una ut talis est causa ut materia. talem autem causam dicendum est id est cum queritur de causa continuante generationem non inducatur in quo propter causam efficientem sed propter causam talem id est propter materiam. Deinde cum dicit. Verum quidem igitur aliquid … et causam eius quod dixit. et duo facit secundum quod duo dixit primo videlicet … quia non est questio inducta propter causam efficientem. secundo quia est inducta propter causam materialem. secunda ibi. Nunc autem ut in materia. Dicit ergo quod de illa id est de causa efficiente dictum est prius in sermonibus de motu id est in octavo phisicorum. id est ostensum est hoc mobile reduci in duo moventia. quorum quidem hoc est immobile per omne tempus ut prima causa. hoc autem movetur semper ut celum. et iste sunt due cause efficientes continuationis generationis. Declarare autem de immobili causa quod est de numero harum dictarum causarum est opus alterius philosophie quam naturalis. spectat enim ad primam philosophiam. determinare vero de alia causa movente continue modo ut de corpore celesti et de motu solis in obliquo circulo dicendum est posterius in fine huius secundi. ibi. enim. Ostendit quod cum talis est causa dictorum singularium id est dictorum generabilium et corruptibilium ergo propter causam efficientem non est introducta questio quia determinare de causa secundum formam non spectat universaliter ad philosophiam naturalem. sed quantum ad causam que est in motu vel non spectat ad presentem tractatum sed ad finem libri ut quantum ad causam que semper movet.

Deinde cum dicit. Nunc autem ut in materia. Ostendit quod questio introducta sit quod propter causam materialem dicitur quod nunc dicamus causam positam id est propositam ut causam continuationis generationis. et dicamus eam ut in materie specie id est ut specialiter in causa materiali. … Semper enim quia per quam causam generatio et corruptio sunt semper et non deficit natura

Marginal notes: [no]n cum dicat; ad; factu; actu; posset dici album; hic

Est enim rationale. Sed hic queritur quare eo declarato simul forsan fiet mentio de quo nunc autem quoniam apparebit dicetur et verum est ... quo est dicendum vel quoniam est rationale quod de simplici generatione et corruptione. ¶ Deinde cum dicit. Hec autem questionem sufficientem. Exequitur de causa quem et duo facit quia primo repetit questionem. Secundo solvit ad eam ibi. Non enim utique propter. Dicit ergo quod habet questionem sufficientem id est rationalem et bonam que est causa quod generatio continuatur id est multiplicatur et continuatur et numquam deficiat cum id quod corrumpitur recedat ad non ens. Id autem quod est non ens non est (...) Est enim id ex quo est generatio esse id in quo transmutatur quod transmutatur generationis secundum ... nam quecumque corrumpuntur in hoc habebunt ultimum. Cedit enim in id quod corrumpitur ... positum. Si ergo esse secundum quod ponitur ut non ens non est actu substantia. Non quale non quantum non ubi. Quod corrumpitur simpliciter videtur ad nichilari cum cedat in non ens et nisi per generationem semper quare esse secedit quia non est totum consumptum etiam id est perinde quod est secundum generationis et quia omne id est totum non est inane et vacuum si infinitum erat ex quo fit utriusque generator. ¶ Deinde cum dicit. Non enim solvit et duo facit quia primo removet quasdam solutiones falsas. Secundo ponit solutionem veram ibi. Non est propter hunc modum. Circa primum duo facit secundum quod tales solutiones removet secundum ibi. Potentia autem est. Diceret forte aliquis generationem non deficere quia secundum generationis est infinitum. Sed removet philosophus dicens quod non est sufficiens quod generatio non deficiat propter infinitatem secundum generationis ex quo fit generatio. Hoc enim est impossibile quod aliquid sit infinitum in actu. ¶ Deinde cum dicit. Potestate autem est. Removet aliam sophisticam solutionem. Diceret forte aliquis licet non sit infinitum in actu est tamen potentia et divisione. Semper enim potest addi ad abscindi continuo et numquam deficiet cum sit divisibile in infinitum. Quod propter diceret aliquis hanc solutionem causam generationem non esse deficientem quoniam semper generatur minus. Semper minus fit continuum non quod deficiat si semper dividatur in minores et minores partes. Hoc improbat philosophus quia repugnat sensui dicens nunc autem non videmus hoc semper quod minus semper minus. Immo deinde in secundum generationis non deficit hic ut inferius ostendetur. ¶ Deinde cum dicit. Quocirca propter hunc dat veram solutionem dicens quod corruptio huius est generatio alterius ideo necesse est esse transmutationem et generationem inquietam id est continuam et sine defectu. Ideo enim secundum generationis numquam deficiet simpliciter quia cum amittit formam unam acquirit formam aliam cum unum corrumpitur aliud generatur. De generatione ergo et corruptione semper esse simpliciter similiter id est eodem modo absque distinctione circa unumquodque existimandum est hanc esse sufficientem causam omnibus quia scilicet corruptio unius est generatio alterius et econverso. ¶

Propter quid autem hec. Posita questione precedenti et soluta. Incipit ista ex solutione eius incedit ad investigandum de proposito quesito et ita facit quia primo resumit questionem principalem. Secundo ex solutione questionis precedentis ostendit eam esse rationale. Tertio exequitur de causa secundum ibi. Si idem est generatio et cetera. Dicamus enim. Dicit ergo rursus perscrutandum esse de questione principali videlicet propter quid dicuntur generari et corrumpi simpliciter hec autem non simpliciter. ¶ Deinde cum dicit. Si idem est generatio. Ostendit hanc questionem esse rationalem ex solutione questionis precedentis. Nam si idem est generatio huius et corruptio huius et econverso quia corruptio huius est generatio huius nulla est generatio simpliciter et non corruptio simpliciter.

Si ergo aliquis querit utrum contingat esse generationem simpliciter querit et necesse est querit questionem rationalem. ¶ Responsio autem quod quod prius an ex ea fuit quia non erat totum inane et quia non erat totum consumptum totum nichil prius. Prius autem solvebatur quod causa non deficit simpliciter sed corruptio unius est generatio alterius cum ad corruptionem non perit materia eius sed efficitur sub forma alia. Ex hac autem solutione solvitur dubium videlicet cum id ex quo generatur substantia non sit actu substantia utrum sit actu aliquod predicamentorum. Patet enim actu esse substantiam ex quo generatur substantia. Non enim oportet nullam substantiam ex quo generatur substantia. Sufficit enim actu non esse substantiam illam que generatur. Si enim ex aliquo debet generari leo sufficit quod illa materia non sit sub forma leonis. Est tamen sub alia substantiali forma. Et cum contingat quod generatio unius est corruptio alterius. Ideo dubium dependebat ex solutione questionis interposite. Rursus ex dicta solutione apparet principalis questio rationalis. Nam si illud ex quo generatur substantia non esset simpliciter ens possemus absque difficultate salvare generationem simpliciter. Sed cum sit actu substantia et simpliciter ens id est ex quo generatur substantia tamen generatio unius sit corruptio alterius. Numquam est generatio ex non ente simpliciter sed ex non ente hoc. Rationale est ergo querere qualiter possimus salvare generationem simpliciter. ¶ Deinde cum dicit. Dicimus enim. Quoniam ostensa rationabilitate questionis exequitur de causa et duo facit quia primo dicit quod convenit utrumque modum ad generari. Secundo docet nos salvare utrumque generationem ibi. Quemadmodum determinavimus. Dicit ergo inquirendum est nunc quomodo dicimus quod corrumpitur aliquid simpliciter et non solum hoc. Nam hec est generatio simpliciter. Hoc autem est corruptio simpliciter. Hoc autem vero generatur. Et generatur secundum quid. Non autem generatur quod simpliciter quia dicitur quod utrumque modum fit generatio cum aliquid generetur simpliciter aliquid non. Et exemplificat de hiis que generantur non simpliciter. Addiscentem enim dicimus fieri dicentem dicimus generari et fieri scientem. Hoc est non autem generari simpliciter. Aliqui autem textus hunc dicentem. Sed est forte in littera corrupta. Ut propter tanto dicendum est quia non per accidens impediatur sciens et dicens et eloquens. ¶ Deinde cum dicit. Quemadmodum determinavimus quia dixit generationem fieri non solum secundum quid sed simpliciter. Ostendit quomodo possumus talia salvare et duo facit quia primo docet hoc per simpliciter substantie comparationem. Secundo per sumitur absolute ibi. Dicitur autem hoc quidem. ¶ Circa primum duo facit quia primo docet secundum modum salvare generationem simpliciter per vicissitudinem. Secundo docet hoc secundum quandam opinionem ibi. Videndum autem magis. Prima pars dividitur in duas quia primo facit quod dicendum est faciendo comparationem in diversis generibus. Secundo in eodem genere ibi. Differt enim. Dicit ergo quod propter hoc considerare quod querebatur videlicet aliquid generari simpliciter aliquid non. Quia quemadmodum determinavimus in predicamentis dicentes quod hoc significat substantiam. Hoc autem non significat substantiam. Et quia substantia est simpliciter ens vel accidentis eius generatio simpliciter. ¶ Deinde cum dicit. Differt enim quia salvandum est generationem simpliciter et secundum quid comparando substantiam ad accidens que sunt diversorum generum. Hoc autem salvat hoc idem faciendo comparationem in eodem genere et duo facit quia primo facit quod dictum est descendendo ad genus substantie. Secundo descendendo ad genus accidentis ibi. Alio autem modo. Circa primum duo facit quia primo facit quod dictum est. Secundo quod dixerat manifestat per dictum per mentionem ibi. Quemadmodum prius memores. Dicit ergo quod differt in quam transmutatur transmutans. Possunt enim esse diverse transmutationes et idem diversimode est loquendum. Nam si fiat transmutatio

quod non generatio huius est corruptio alterius
vel suppositio
erat
hoc est
contrarietas
simpliciter

igne erit generatio simpliciter. erit tamen corruptio aliqua ut puta terre. sicut ex terra generatur ignis. Si autem fiet econtrario erit generatio non simpliciter sed aliqua quia terre et erit corruptio simpliciter quia ignis. non solum ergo reputatur generatio simpliciter comparando substantiam ad accidens. eo quod plus habeat de entitate substantia. sed etiam reputatur hoc comparando substantiam ad substantiam cum completior reperiatur natura entitatis in una substantia quam in alia. ¶ Deinde cum dicit. Quemadmodum Parmenides. Confirmat quod dixerat per dictum Parmenidis. qui dicebat duo esse = et causa fiat quia postquam ostendit quod dictum est secundum opinionem ad quod introductum est dictum Parmenidis. ideo dat alium modum ad cognoscendum quando dicitur generari simpliciter et quomodo non. secunda ibi. Hec quidem. tertia ibi. In non ens igitur continue sit generatio. autem in igne substantie possit saluari generatio simpliciter et generatio aliqua patet per dictum Parmenidis qui dicebat duo esse uidelicet ipsum ens et ipsum non ens. Inquiens ignem et terram appellabat. nam ignem ens. terram non ens. generatio ergo unius erat simpliciter cum esset entis. alterius uero esset generatio aliqua. ¶ Deinde cum dicit. Hoc quidem tamen talia concludit ad quod introductum est dictum Parmenidis non exempli ponimus non ut ita sint sed ut sentiat qui addiscit. Ideo hec aut talia alia supponere non differt secundum quod spectat ad propositum. modus. nam quemcumque nostrum. quemcumque non inuestigare in ipso genere substantie hunc modum generationis. videlicet quod est generatio simpliciter et alicuius secundum quid. sed numquam substantia modo hec contingat uerum generatio ignis sit simpliciter uel alterius de principali proposito non est. Dictum ergo Parmenidis solum propter hoc fuit introductum quia in una substantia reperiatur completius natura entitatis quam in alia. Utrum autem illa sit ignis uel terra non diuersificat principale propositum. ¶ Deinde cum dicit In non ens igitur. Dat alium modum generationis et corruptionis simpliciter dicens. quod quando non est transmutatio in non ens simpliciter est corruptio simpliciter. quando autem in ens simpliciter est generatio simpliciter. Sed quibusdam est determinatum = ens simpliciter uel igni aut terre sit aliquibus alius uel ad propositum. sufficiat autem quod hoc erit ens simpliciter. hoc autem non ens ad hoc ut saluetur generatio et corruptio simpliciter. ¶ Epylogat autem esse determinata quod uno quidem modo dicitur simpliciter generari et corrumpi in hoc quod dictum est. ¶ Deinde cum dicit. Alio autem modo. Saluat generationem simpliciter comparando unum accidens ad aliud dicens. quod alio modo differt generari simpliciter a secundum quid non ratione materie. ut forte quod generatum est magis sensibile ut terra. uel fortle ut ignis. sed qualitercumque sit unum quod secundum aliquid in cuius differentie signat magis hoc aliquid. id est magis actum et habitum est magis substantia et magis ens. cuius autem differentie priuationem signat est magis non ens. puta si calidum est predicatum ad id est ad tactum et species. et frigiditas est priuatio tunc unum erit ens. aliud quodammodo non ens. unius erit generatio simpliciter alterius secundum quid. Vel autem calidum magis imperare habitum et frigidum priuationem quia ignis et terra differunt huius differentiis. et constat ignem fortiorem = terra. quando autem ignis et terra differunt dictis differentiis. et quod una substantia est magis quam alia in declarationibus prohabitur. ¶ Respondendum autem quod dicitur sub condicione si calidum est species et frigidum priuatio quia dictum est modo incidit [illegible] generationis simplicis et alicuius. non autem est sua principalis intencio in quantum [illegible] hoc uerificare. ¶ Deinde cum dicit. Vel autem multis. Declarat de generatione simpliciter secundum opinionem aliorum. et causa fiat quia primo ponit hanc opinionem. secundo improbat. tertio epilogat esse determinata secunda ibi. Id autem dicentes. tertia ibi. Esse quid igitur. Dicit ergo quod multis uidetur differre generationem simpliciter et secundum quid per sensibile et non sensibile ut quando transmutatur

ad materiam sensibilem et non in insensibilem. Inquiunt enim generari simpliciter. quando autem transmutatur in rationem non manifestam sensibilem dicunt eam corrumpi simpliciter. Ens enim et non ens in sentire et non sentire determinant. credebant. nam intellectum = sensum. propter quod quemadmodum scibile est ens et ignotum autem non ens. quia quod non est scibile non est ens et quanto magis est ens tanto magis est scibile. ita credebat quod quanto magis est sensibile tanto magis esset ens. Estimabat. nam sensum habere uirtutem scientie. Immo quod plus est sic estimabat alia superius et posse iuuare et posse esse in sentire eo quod sentiebat quia aliud est aliud propter sensum. et res credebant = eo quod sentiebant propter quod non sensibilia non reputabant entia sicut non sensibilia sunt alia et hec non sunt per sensum et per esse sensibile persequebantur eam. id est non imitabantur ueritatem cum non determinarent de ea ut debebant. ¶ Deinde cum dicit. Id autem dicentes. Improbat opinionem eorum dicens quod dicentes id non consequenter dicunt uel non secundum opinionem ueram et secundum ueritatem accidit contingere generari et corrumpi simpliciter quam ipsi dicebant. Spiritus enim et res sensibiles et aer secundum sensum sunt minus quam res grosse. Ideo secundum opinionem eorum quecumque corrumpuntur in hec transmutantur. id est in talia non sensibilia dicuntur corrumpi simpliciter. quando autem mutantur in tangibilia dicuntur generari simpliciter. Sed secundum ueritatem hec. id est res sensibiles et insensibiles sunt magis hoc aliquid completum et species quam terra. ¶ Deinde cum dicit. Est quid igitur. Epilogat esse determinata dicens quod dictum est cum causa quare hec quidem generantur simpliciter et corrumpuntur alia. non ut patet per hunc uno modo est generatio simpliciter propter materie differentiam. id est propter aliam differentiam. ut cum generatur ignis qui est in melior terra. Secundo autem modo hoc [illegible] quia hoc generatur et substantia. aliud non sic est accidens. dicit quia hoc est magis habitus illud uero magis est priuatio et hinc tres modos sic secundum ueritatem. Secundum autem opinionem aliorum hoc generatur cum hoc. scilicet generatum est magis sensibile illud uero minus est minus sensibile. tunc simpliciter est corruptio simpliciter. Patet ergo quod secundum ueritatem generatio simpliciter est generatio substantie uel actus. et generatio sensibilis formalis uel talis et actus habitus uel priuationis. Secundum opinionem est generatio rei sensibilis uel insensibilis. ¶

Dubitant autem quidem etc. Supra ostendit philosophus quomodo potest saluari generatio simpliciter et generatio aliqua accidentalis simpliciter in comparatione. In parte ista ostendit hic id accipiendo simpliciter absolute et causa fiat quia primo dicit hanc differentiam aperiendo. secundo assignat causam differentie huius questionis ad aliam. tertio soluit eam. secunda ibi. Nunc quidem enim. tertia ibi. Hoc autem determinata. Dicit ergo quod hoc quod dicitur generari simpliciter hoc idem ad solam non ad inuicem generationem. id est non comparando generationes eorum ad inuicem sed simpliciter absolute secundum quem modum nunc dicimus. id est [illegible] loquimur de generatione simpliciter. et dicit non ex ad inuicem generationem quia simpliciter et secundum quod absolute sumpta numquam reperitur in eodem genere. ut in hiis que habent generationem ad se inuicem. sed in uno genere reperitur generatio simpliciter ut in substantia. in alio non secundum quid ut in accidentibus. ¶ Deinde cum dicit. Nunc autem enim. Assignat causam dicte differentie dicens quod nunc determinatum est quare omni generatione entis corruptio alterius et omni corruptioni entis alterius generatione in hiis que sunt ad inuicem transmutationibus non dicimus uel attribuimus generari simpliciter et corrumpi. Ita quod generatio sit simpliciter corruptio simpliciter et econtrario. Immo ut dictum est generatio simpliciter

sentencia

id est inuestigabant ueritatem uel persequebantur eam id est non imitabantur ueritatem

entem aut simplicem corruptionem generationem = alicuius

quia tunc est generatio simpliciter quando non res ex qua est generatio est magis sensibilis

generationem

ad

e corrup sim² et cº. io ipus .i. ꝯtra q̄stio q̄ dicet in n
quer h .i. n querere de g̃one simp' et hui q̄ t̄sm̄utan
ad se inuice in quib; nō repit g̃no simp' ad ab̄te loq̄ndo s;
ꝯpatiue. s; qō uia q̄rit ab̄te de g̃one simp' ut q̄re
dis̄cis̄ n dr̄ g̃nari simp' s; g̃nari ad ut g̃nari sciens
disciplinatu. s; planta et ulr̄ ōnis s̄ba p̄t dr̄ g̃nari
simp'. Deīn cū dr̄. H au deī'nata sunt
solutē et fac̄ q̄ p̄ solū. Ꝑo epi'. e declat q̄da aꝗ
q̄ones anexas. Ꝑa i. De g̃nari igit' e i. Sz nō que
re op; Dic q̄ q̄ h ex quib; p̄dc; solo p̄tracte q̄ones
determinata sit in p̄uis. Na q̄ l dem z q̄ h signt h
ad .i. s̄bam. h ad quale. h au q̄ntu. q̄ñ ig' n signt
s̄bam n dr̄ g̃nari simp' s; g̃nari et h' aliq̄.
Secundū g̃ q̄ g̃no s̄bē est g̃no simp' ꝯpatiue et ab̄te in q̄ntū
e g̃no e g̃no simp' ꝯpatiue sic p̄ut ad q̄om p̄cedunt.
In q̄ nō ab̄te loq̄ndo g̃no s̄be z g̃no simp' sic p̄tinet ad
ꝯparatā q̄om. Absolute .i. s̄ba est ens. accns u n z e.
s; e ens ut dr̄ vii me. Ideo s̄m istu mō et p̄ istu
ordine s̄c̄dm que loq̄m de simp' n repit simp' s; p̄
quid e eod' g̃ne n i uhui q̄ hnt t̄sm̄ut adse in
uice. s; tn accid̄ns simp' et s̄m alia ordine et s̄m a mō
ut accid̄ns simp' ꝯpatiue n ab̄te sic e omib; supple
g̃nib; repit simp' g̃no ꝯputa i s̄ba est g̃no simp'
si g̃net ignis. s; nō si t'ra. Inq̄ntū au simp' g̃nabit
si fiat sciens disciplinatu. Deīn cū dr̄. De g̃e
nari ig'. Epilogat et determinata dicēs q̄ de g̃nari
quō h quid g̃nare simp' h q̄ s̄m q̄ dem z uli
tiss̄ s̄bus q̄n z g̃no simp' et q̄n s̄m q̄ et cū h dem
e q̄n cū ꝯtinue g̃nones z q̄ id q̄ z ut m̄a et s̄bm
e s̄p t̄sm̄utem in q̄ia i q̄ q̄n amittit vnū ꝯtrariorum effi
cit s̄b reliq̄. ꝯp q̄ in s̄bus s̄p g̃no vni e corrup alteri et ꝯº.
Deīn cū dic. Sz nō querere oz. Remittit quasda
aꝗ q̄ones et duo facit q̄ p̄mo mouz q̄om de ipa g̃no
ne. Ꝑo de g̃nonis s̄b i. Sz h nō ens simp'. Dicit
p̄mū tn facit q̄ p̄ mouz q̄om. Ꝑo soluti e inst' q̄da
cor' expd̄cis. Ꝑa i. Recad' enī. e i. Merito igit'
Est g̃ qō q̄ g̃nat ad ex a' corruptis. solū a' ad hac
q̄om q̄ q̄adm corrup h simp' ut multi inq̄ut q̄n
venit ad ad q̄ est in s̄bile. q̄ s̄m eos est nō ens. i supp
q̄ v' t'minat corrup i incipit g̃no, oz q̄ g̃nari sit ut
sequitur ex nō ente et ex ins̄ibili. s̄m g̃ aq̄ua ente s̄b
g̃nonis sine n. q̄cq̄ fit de s̄b g̃nonis s̄p g̃ua aliq̄
ex nō ente. et q̄ s̄ile z de p̄u g̃nonis et nō corrupimus
i. eod' m̄ et g̃nat ad ex n ente et corrup in n ens.
Nō au q̄ multi .i. vulgares q̄ n p̄cipiunt nisi
s̄bilia et mlia, io s̄m quem mō loq̄ndi n z ad g̃nari
n cū effic s̄ble. n z corrupi n cū efficiat in s̄ensi'le.
et q̄ g̃no s̄p z ex oppositis, ē g̃no ex ins̄ibili ad s̄ibile.
Si g̃ ins̄ibilia s̄m q̄ h dnr = corrupta, q̄ s̄m ꝯune
mō loq̄ndi g̃no s̄p z ex ins̄ib;. s̄p g̃nabit ad ex
corruptis. Deīn cū dr̄. Merito igit'. Inst' q̄
dca cor' vid; q̄ mito et i'nabilite simp' defic g̃no

q̄ .n. g̃no entis z corrup n entis. et corrup entis g̃no nō
entis. s̄p poterit g̃no ꝯtinuari. Deīn cū dic. Sz h nō ens
simp'. Mouz q̄om de s̄b g̃nonis et duo fac̄ q̄ p̄mo s̄m q̄
duas tales q̄ones mouz. Ꝑcd̄a i. Et au alia dr̄ g̃ q̄ q̄s
q̄s in' h q̄ ponit g̃nonis s̄bm et dr̄ n ens simp' ut sic
ad ꝯtrarior puta utru sit t'ra q̄ z q̄ g̃ue et n ens. ul' sit
ignis q̄ z q̄ leue et ens. Solu d. aut n. .i. m̄ et s̄bm g̃no
nis n e ad p̄dor et z io q̄ n solū ignis s; e ipa t'ra e
ens ab̄te loq̄ndo. lic; forte ꝯpatiue posset dr̄ nō ens. m̄ aut
ignis et t're nō p̄t dr̄ s̄r ens cū simp' sit nō ens. Deīn
cū dr̄. Et au alia. Mouz alia q̄om q̄ dato m̄m nō
ee ad ꝯtrarior et n ee ignē nz t'ra e qō utru sit a m̄ uel;.
et arg̃ = eand' m̄m q̄ n g̃narent ex se inuice n ee g̃e
ratō ex ꝯtrariis. s̄ etz a' et a' m̄ g̃nabiliu et corrup'biliu
.n. ꝯtrarior n fit a'. s; m̄ q̄ est s̄b vno efficiat s̄b alio et q̄
hyl' s̄ are et aq̄. aeri et igni existit ꝯtra. i supp g̃narent
ex se inuice vna est m̄ eor. et p̄ ꝯñs vna est m̄ om
hncia ad se inuice t̄sm̄utonē. et ne aliq̄s crederet omo
om talia = vna m̄m, ōn quō z vna m̄ et quō nō
dicēs q̄ m̄ hor z qualit' ead' et q̄lr a'. q̄ ꝯme ad eē m
put z ad ens q̄ q̄z s̄bicit vni ꝯtrarior q̄z alii est ee
n ile p̄uet. s; q̄ntu ad eē nō est idem. Volens ep'
logat q̄ de hui dem est in tn.
De g̃natone au et alteratone et c̄. Postq̄ ph's
determinauit de g̃one et corrupcone. Juxta p̄ce
declat de aliis motib; simplr. et duo fac̄ q̄ q̄ supius
dixat duos tal' mot' = alteratoni et augmtu. p̄ g̃ deter
minat de alteratone. Ꝑo de augmto i. De augmtatone
au reliqū. In declando au de alteratone declat de ea ꝯ
ꝯparatone ad g̃nonem. deīn z .n. alteratoni ad g̃nonem ordi
naui. et rursu alteratō q̄ z mot' ad q̄litate maiore ꝯu
cia h; cū motu ad s̄bam q̄ aliis mot'. ipa .n. for
s̄bant' q̄ p̄ g̃nonem i'duc q̄da q̄litas dr̄ p̄t ut dr̄ v. me.
n au p̄t dr̄ sic q̄da q̄ntitas ul' q̄dam v. Possimus
g̃ mō declandi de alteratone z determinare de ea p̄ eo
ꝯparatoni ad g̃nonem. In ꝯparando au alteratoni ad g̃nonem
duo facit q̄ p̄mo dr̄ eas = differēs. Ꝑo h' dr̄am ma
nifes i. Qm̄ igit' est ad dr̄ g̃ q̄ ipe uult dic̄e de
g̃ne et alteratone quid .i. s̄m q̄ et q̄lr dnt. dr̄am .n.
t̄sm̄utacōes has .i. t̄sm̄utacōes s̄m has t̄sm̄utones. sine t̄s
mutacōes h' = alteras ad inuice. bonu z g̃ eor dr̄ias
cognoscē. Deīn cū dicat. Qm̄ ig' e ad assignare
dr̄am int' eas et duo facit, q̄ p̄mo assignare dr̄am dif
ficultā. Ꝑo q̄ p̄ h' dr̄am q̄ua h g̃no ad alteratone
dr̄ e a ceteris motib;. Assignat dr̄am g̃nonis ad os
mot' i. Qm̄ quid' igit' ee p̄mū duo fac̄ q̄ p̄mo
tang̃ q̄da p̄ q̄ hr̄ p̄t dr̄a alteratōs ad g̃nonem. Ꝑo ex
hui q̄ t'ngit assignare dr̄am int' ea' ꝯiudo q̄ sit utroq;
ea i. Alteratō quid est dr̄ g̃ q̄ int' t̄sm̄ut' est
ad s̄bm et ad a' q̄ z pas q̄ z innata dr̄ de s̄b. et s̄br
q̄ e t̄sm̄u' utriq; eor s̄bi .s. et pauus. Deinde
cū dicat. Alteratō quidē est. Excdis uena dr̄am

inter generationem et alterationem ostendendo quod sit utrumque eorum et duo facit. quia primo facit quod dictum est. secundo declarat quandam dubia que possent oriri ex dictis eius ibi In hiis autem que aqua. Circa primum duo facit quia primo ostendit quod sit alteratio. secundo quid generatio ibi. Quando autem totum dicit ergo quod tunc est alteratio quando manente subiecto sensibili cum actu transmutatur habens subiectum in eius passionibus et hoc aut a contrariis ut a nigro in album aut a mediis ut si a fusco in pallidum et exsiccat dicens. puta corpus est sanum et rursus postea laborat et sit egrotum manens idem vel metallum quod est rotundum. quando angulare manens idem eius subiectum et idem. ¶ Deinde cum dicit. Quando autem totum dicit quod est generatio et quomodo se habet et duo facit quia primo ostendit quomodo se habet generatio simpliciter. secundo ostendit quomodo generatio et corruptio maxime. Maxime autem generabitur. Dicit ergo quod quando totum transmutatur in totum non manente aliquo sensibili ut eodem subiecto. id est non manente eodem subiecto et non existente sensibili in actu ut cum ex semine totum id est ex semine fit totus sanguis aut ex aqua aer. aut ex aere omnis id est ex toto fit aqua. sed quando est totalis id est tota totalis transmutatio est generatio huius corruptio autem huius. ¶ Deinde cum dicit. Maxime autem generabitur. Ostendit quod sit generatio maxime. nam quocienscumque totum transmutatur in totum per dictam transmutationem simpliciter sed tunc est generatio maxime et maxime si transmutetur ex insensibili in aliquid sensibile. sensibile dico aut tactui aut omnibus aliis sensibus. eo dividit autem tactum contra omnes alios sensus quia est sensibilis communior omni sensui. Ideo quando aqua generatur ex aere est generatio sensibilis. quando corrumpitur in aerem corruptio est insensibilis. aer autem valde insensibilis parum habet. cum quia rarus. cum quia per plus comparet ei humiditas que est ut passiva quam caliditas que est activa.

¶ Deinde cum dicit. In hiis autem et si dicta declarat quedam dubia possibilia oriri ex dictis. dixerat enim in generatione totum transmutari in totum et dixerat quod a contrario generationis esse si idem remanet. Ideo duo facit quia primo ostendit quod remanente passione sive qualitate habente non videtur contradicere generationi. secundo narrat quod remanente eodem subiecto generationi contradicit ibi. Si autem non. Dicit ergo quod in hiis generationibus et corruptionibus dubitaret aliquis si passio aliqua contrariorum vel alterius contrariorum manet eadem in generato et corrupto puta quando ex aere fit aqua. Videtur quod passio symbola potest remanere. quia si ambo sunt dyaphana vel frigida non oportet habere in quod transmutatur esse alterum id est esse alteratum et variatum quantum ad passionem et symbola. ¶ Deinde cum dicit. Si autem non. Ostendit esse contrarium generationis manere idem subiectum. Contingit autem sic licet non videatur contrarium generationis manere idem subiectum. quia si non id est si non esset transmutatio secundum subiectum et subiectum erit tamen alteratio non generatio. Verbi gratia. Musicus homo corruptus est. homo autem immusicus generatus est. in hac autem transmutatione non manet idem subiectum. ¶ Siquidem ergo musica et immusica per se non esset passio id est hominis. sed supposito ergo homo esset passio musici cum ex immusico fieret musicum esset simpliciter generatio quidem huius id est musici. corruptio autem huius scilicet immusici. nam in hac generatione manet homo quod ponitur contra passionem et non manet immusicum quod ponitur contra subiectum. Unde quia secundum veritatem homo non se habet ut passio sed ut subiectum. quia hec scilicet musica est passio hominis. Ideo licet hominis musica et hominis immusica non est generatio simpliciter sed generatio quedam et corruptio quedam secundum dicit quod quia immusicum est quod hec scilicet musica se habet ut passio et manet subiectum fit talis transmutatio secundum

talia est alteratio non generatio. ¶ Nos autem non esse de ratione generationis dicimus. sed necessarium manere idem eadem passio ut eadem qualitas symbola in generato et corrupto. quia hec infra dicetur. Sed necessarium est quod si non manet idem subiectum et sic variato vel forma substantiali quantumcumque maneat eadem passio non tollit generationem et corruptionem. Utrum autem possibile sit eandem qualitatem remanere in quo potest manere eadem non est presentis negocii. tamen si esset possibile remanere eadem passio transmutato subiecto talis transmutatio non faceret generationem contra alterationem. et hoc dicit dicens supra videlicet tunc generationem esse quando totum transmutatur in totum ut cum ex toto semine sanguis. Nam actum non sit entia non quia sit entis et si actum sit entis sed actualiter est prius entis transmutatio. ergo subiectum totum debet transmutari et totum corrumpi et si manet quedam licet aliquid quod manet manet ut est corruptum sed ut est generatum sic actus in tantum est eius in quantum est entis. cum idem remanet in quantum est entis. cum ergo ex aqua fit aer quia quantum est in aere generato totum est id ut est aeris. non autem ut est aqua. totam aquam dicimus transmutari in totum aerem immo cum in tali transmutatione planum sit manere eandem materiam per essentiam et tamen debet aqua transmutari in totum aerem quia non manet materia ut est aqua sed et est aeris sic si manet eadem passio. quia manet ut est generati non ut est corrupti totum in totum transmutari dicetur. Si ergo fiat transmutatio in subiecto et in forma substantiali quia simpliciter habet contra per formam et actus per subiectum quantumcumque maneat eadem materia et eadem passio non tollit rationem generationis simpliciter. Verum autem esset magis generatio simpliciter si non maneret eadem passio et verum sit possibile eandem passionem remanere in secundo dicit. ¶ Deinde cum dicit. Nunc quid igitur. Ostendit per hunc differentiam quam habet generatio ad alterationem videlicet quia est transmutatio substantialis ostendit generationem differre ab aliis motibus sed in transmutatione substantiali est duo considerare id quod per transmutationem vel generationem acquiritur et id quod generationi subicitur. Duo ergo facit quia primo ostendit generationem differre ab omnibus motibus quantum ad id quod per generationem acquiritur. secundo quantum ad id quod generationi subicitur. ibi. Est autem yle. Dicit ergo quod quando est transmutatio secundum quantitatem quia acquiritur contraria quantitas tunc est augmentum et diminutio. quando vero secundum locum dicitur latio sive loci mutatio. quando vero secundum passionem et qualitatem dicitur alteratio. sed quando nichil manet et fit resolutio secundum formam substantialem et non manet idem subiectum sed alterum fit et dimissum cuius subiectum est passio generatio et corruptio vel id est simpliciter. ¶ Secundum ergo quod ad hoc quod sit generatio non sufficit quod fiat in ipsis accidentibus transmutatio vel in passionibus sed oportet transmutationem in subiecto ipso cuius sunt actiones et passiones. ¶ Nos ergo quod eo ipso quod non manet ipsa passio ut est sibi corrupti debet non manere immo quia non manet ita ad manet ut est corrupti debet non remanere sed totum transmutatur in totum. ¶ Deinde cum dicit. Est autem yle separat generationem ab aliis motibus quantum ad id quod in ea subicitur. nam non solum differt generatio ab aliis motibus quantum ad id quod per eam acquiritur ut quia acquiritur substantia. in aliis autem motibus acquiritur accidens. sed etiam ratione subiecti differt quia maxime et proprie quidem substantia subiectum susceptibile generationis et corruptionis est yle. in aliis autem transmutationibus non est yle subiectum proprie sed aliquo modo. nam omnia susceptiva aliarum transmutationum sunt susceptibilia aliquarum contrarietatum et quia sa

reducitur in primum omnis contrarietas aliorum generationem reducitur in formam et privationem que sunt primi contrarietas inveniende. quia sicut contrarietates reducuntur in contrarietatem sic subiecta reducuntur in subiectum. subiecta enim aliarum transmutationum reducuntur in ylem que subicitur transmutatione substantiali. Ideo yle est aliquo modo subiectum aliarum transmutationum. Ultimo epilogat quod de generatione quid sit et sive non et quomodo est. et de alteratione determinatum est. ho modo.

De augmentatione autem etc. Impresentiarum determinat philosophus de augmento. et duo facit quia primo continuat se ad dicenda. secundo exequitur de intento ibi. Scrutandum utique primum. Dicit ergo quod reliquum est dicere de augmentatione. dicere autem de augmento quid differt a generatione et alteratione et etiam dicere quomodo augmentatur unumquodque quod augmentatur et quomodo diminuitur quodcumque diminuitur. Deinde cum dicit Scrutandum utique primum exequitur de intento et duo facit secundum quod duo promisit. primo enim de differentia augmenti ad alios motus. secundo declarat est quomodo et qualiter fit augmentum ibi. Circa quod autem est primum. Circa primum tria facit quia primo distinguit augmentum a generatione et alteratione. secundo separat ipsum a motu locali. tertio epilogat determinata. secundo ibi. Illo autem modo. tertio ibi. Quoniam igitur transmutatio. Circa primum duo facit. primo quod assignat duplicem differentiam augmenti ad generationem et alterationem. secundo ibi. Aut in modo. Dicit ergo primo scrutandum utique hunc modum sit solum differentia eorum ad invicem quantum ad genera sive quantum ad principia est quia sunt. nam hic modo variari est diversa generationum et dubium. Dicit ergo. quoniam transmutatio que est ex hoc in hoc. i. a substantia in substantiam ut ex potentia substantia in actu substantiam est generatio. que autem est in magnitudinem augmentatio. que autem est passione. i. est qualitate alteratio. transmutationum enim utrarumque terminorum. scilicet tamen alterationis quam augmenti est ex potentia entium in actu. diversus enim motus est ex potentia in actum cum sit per motum mobile acquirat id quod non habebat actu. erat tamen in potentia ad habendum. Deinde cum dicit. Aut in motu. ponit secundam differentiam. nam augmentum non solum differt a generatione et alteratione tantum generationis est quoniam sunt quia est circa quantitatem. generatio vero est substantiam. alteratio autem est qualitatem sed in sua transmutatione locale. nam motus transmutatur augmenti differt a transmutatione generationis et alterationis quia illud quod alteratur non de necessitate transmutat suum locum. neque quod generatur necesse est transmutari suum locum. sed quod augmentatur vel diminuitur semper de necessitate transmutat locum. Deinde cum dicit Illo autem modo separat motum augmenti a motu locali. In noto quod separare motum augmenti a generatione et alteratione pertinet directe ad illud capitulum et quodammodo ad hunc librum in quo intendit de motu ad formam. sed separare augmentum a motu locali est quodammodo incidens. cum ergo hic non intendat de motu ad ubi hoc tamen incidens ex hoc venit. Dixerat enim augmentum et diminutionem mutare locum. ne ergo aliquis crederet quod similiter esset transmutatio localis in augmento et in motu ad ubi ostendit quod non. Et duo facit secundum quod dupliciter separat motum augmenti a motu locali. nam primo separat ipsum a motu locali recto. secundo a circulari ibi Non quemadmodum. Dicit ergo quod augmentatum mutat locum sed hoc est alio modo ab eo quod fertur. Nam id quod fertur localiter loquendo de motu recto alteratur. i. transmutat suum locum universaliter. sed quod

augetur non mutat totum locum. sed quemadmodum id quod deducitur. i. quod extenditur manente eo in eodem loco particulariter transmutatur secundum locum quia non mutat locum secundum totum sed secundum partem. sic et quod augetur secundum partem mutat locum prout occupat locum maiorem. Deinde cum dicit. Non quemadmodum ostendit augmentum non transmutare locum sicut periclitatur quod sicut sphera quia in motu sphere manente toto in suo loco. i. in loco equali et eodem. hec enim periclitatur sphera transmutatur secundum locum. augmentatum autem et diminutum nunquam in loco simili vel equali. sed partes que sunt eius quod augetur sunt in loco plenum occupando maiorem locum. Partes vero que est eius quod diminuitur in minorem. Deinde cum dicit. Quoniam igitur epilogat determinata dicens. manifestum est quod transmutatio eius quod generatur et alteratur et augmentatur non solum differt in generibus est que sunt tales motus ut quia augmentum est circa quantitatem et non alie transmutationes. sed in differunt in sic. i. in modo transmutationis localis quia augmentatum de necessitate transmutat locum. non tamen sic est de generato et alterato.

Circa quod autem est transmutatio etc. Ostenso quomodo differt augmentum ab aliis motibus in presenti ostendit est quod et qualiter fit augmentum et duo facit quia primo premittit quod intendit. secundo exequitur de intento ibi. Utrum ex impotentia. Dicit ergo quod quod est et quod est transmutatio augmentationis et diminutionis. Nam augere et diminui videtur esse circa diminutionem et magnitudinem. ideo suscipiendum est qualiter est magnitudinem talia contingunt. Deinde cum dicit. Utrum ex impotentia. Exequitur de intento et duo facit quia augmentum dupliciter sumitur large et proprie. Large enim sumptum cum quantum additur quanto augmentatum efficitur. secundum quem modum et inanimata crescunt. augmentantur enim partes cum lapis lapidi additur. Proprie autem augmentum sumitur cum quibus partes aucti et aucta ut cum per nutrimentum ad singulas partes aucti pervenit alimentum. et sic non augmentantur inanimata. et sic dupliciter sumitur augmentum large et proprie. sic et aliqui possunt respicere augmentum communiter et non proprie. duo ergo facit philosophus primo enim inquirit que respiciunt augmentum communiter ut quod augmentum sit ex aliquo corporeo et quanto. secundo investigat respicientia augmentum proprie ut quod quibus partes aucti debet esse aucta et quibus partes diminuti est diminuta et cetera hic. secundo ibi. Suscipiendum utique magis.

Notandum autem quod subiectum est quod vocatur augmentum potest dupliciter accipi radicaliter et proprie. radicale enim subiectum in generatione est a quo in subiectum in aliis transmutationibus ut supra dicebatur. Proprie tamen quibus transmutatio habet subiectum suum et addit subiectum cuius transmutationis super subiectum generationis. Duo ergo facit secundum quod ex subiecto augmenti dupliciter ostendit augmentum fieri ex quanto et corporeo. nam primo ostendit hoc ex subiecto augmenti sive ex eo est quod vocat augmentum radicaliter. secundo ex eo est quod vocat proprie. secundo ibi. Simpliciter autem talis. In prima parte intendit talem rationem. In est quam dicebatur generationis illius nunquam est separata a corporeitate et magnitudine et ab his formis et morphosis. Sed id est subiectum generationis illius et augmenti ergo id est quod vocabat augmentum nunquam erit separatum a corporeitate et magnitudine. tria ergo facit secundum has tres partes. nam primo ostendit nunquam separari a corporeitate et magnitudine. secundo manifestat eandem esse materiam et subiectum esse augmenti et generationis illius. tertio concludit conclusionem

quod vocatur augmentum et ex quo fit augmentum non esse separatum a magnitudine et corporeitate. Ratio prima. Quoniam autem sunt corpore et cetera. Mathematici autem exquisitius. Postquam probavit quod ostendit vacuum generationis illis non separari a magnitudine et corporeitate dividitur in partes duas quia duplex hoc ostendit. Primo enim hoc ostendit rationibus ad impositionem. Secundo rationibus conclusivis ibi Sed neque punctos esse primum tamen fiat quia primo sub disiunctione procedit nisi quibus potest intelligi vacuum esse separatum a magnitudine et a corporeitate. Secundo modos illos improbat et concludit vacuum non separatum. Ratio prima. Aut impossibile et cetera. Melius ergo omnibus dicendum est inquantum est unius corporis et magnitudinis generari possunt ex corpore et magnitudine in potentia non in actu sed actu erit incorporeum et sine magnitudine. Et quia ut esse leonis crine dicitur idem est secundum generationis vel augmenti. Si generabitur corpus ex non corpore augmentabitur et ex non corpore. Et quia sic generatio et augmentum ex non corpore et ex vacuo separato a corporeitate dicitur contra dicta. Ideo inquirendum est si hoc verum est qualiter fit augmentum. Verum fiat ex vacuo separato secundum se non solum secundum esse sed in loco. Aut hoc fit ex vacuo separato secundum esse non autem separato a corpore secundum locum sed existente in quo corpore. [C] Deinde cum dicit Aut impossibile utrumque improbat utrumque membrum. [C] Ad cuius evidentiam notandum vacuum secundum dicentes non esse separatum a corpore loco id est quod non sit per se existens sine corpore immo quod est in ipso corpore in eodem loco existit in quo est ipsum corpus. Naturalis non est separatum secundum esse ut sic sit in eodem loco non tamen et corpus in quo est. Sicut vinum et dolium sunt in eodem loco quia aliud est vinum et aliud dolium. Duo ergo facit quia primo probat vacuum non esse separatum a loco. Secundo ostendit quod non est separatum secundum esse ibi Sed si in aliquo existit. Dicit ergo quod aut impossibile est utrumque videlicet vacuum separatum et loco et esse. Quia si est ens id est existens et separatum loco a corpore tunc nullum possidebit locum. Erit ergo sicut aliquis punctus vel sicut vacuum sive sicut corpus in spatio. Vacuum enim et corpus in spatio idem est vel erit sicut corpus in spatio id est sicut corpus non occupans locum. Hoc autem horum duorum quorum ponatur non est probabile ponere. Nam hoc id est vacuum et secundum ex quo generatur ad necesse est esse in aliquo loco. In eodem enim loco in quo erit id quod est corruptum est postea id quod est generatum. Et quia quod generatur ex eo id est ex isto aliquo semper est alicuius quare et ex quo fit generatio vel secundum se per se accidens supponitur necesse est alicubi esse. Sed si vacuum poneret separari a magnitudine et poneret per se existere non esset in loco neque per se neque per accidens. Ergo extra non posset fieri quia tunc secundum extra nusquam esset. [C] Deinde cum dicit Sed si in aliquo improbat secundum membrum videlicet quod vacuum non est separatum secundum esse. Et duo facit quia primo dicit huius positionis sequi inconvenientia. Secundo narrat illa inconvenientia ibi Dico autem continue. Sicut patet non potest poni vacuum separatum et per se existere. Sed si dicatur quod in aliquo corpore et non est separatum loco sed existit siquidem quod separatum supponitur secundum esse ita ut nullo modo sit ad per se vel per accidens sicut vinum est in vase cum quia est separatum a vase secundum esse et non est vasis neque per se neque per accidens. Si sic dicamus de vacuo multa inconvenientia contingunt. [C] Deinde cum dicit Dico autem narrat illa inconvenientia que contingunt sic dicentibus et tria facit secundum quod tria talia inconvenientia adducat. Ratio prima. Sed prima est. Amplius neque dicit ergo bene dico quod multa inconvenientia contingunt dicentibus vacuum esse in corpore et non esse separatum ab eo loco secundum esse, quia sicut generatur aer possibile generari ex aqua sive ex vacuo quod est in aqua aqua non consumitur quod est inconveniens cum generatio unius sit corruptio alterius. Quia enim dicunt secundum esse per se liquido et secundum quod hic potest esse consumatur in uno a non consumpto. Non oportet ergo aquam consumi sed ex vacuo quod est in ea ad generatum, cum non ponatur esse idem esse aque et vacui quod est in aqua. [C] Deinde cum dicit Sed propter ea adducit secundum inconveniens dicens quod propter ea quia ponitur quod ut aqua est in vase sic vacuum est in eo in quo est non pluribus infinitas vacui esse in aqua ut infinitas materias esse in aqua. Nam cum vacuum non occupet locum et ponatur sic esse in aqua ut aqua in vase. Quare potest esse in aqua una vacui. Per rationem eadem poterunt infinite vacue. Nam si aqua non occuparet locum infinite aque possent esse in eodem vase. Et quia semper ex vacuo potest aliquid generari infinita actu possent generari ex ipsa aqua in qua essent infinite vacue quod est inconveniens. Non enim ex eodem finito infinita actu possent generari ex ipsa. [C] Deinde cum dicit Amplius cum et cetera sic adducit tertium inconveniens nam est inconveniens hoc secundo quia repugnat apparentibus. Nam si maneret esse in aqua sicut aqua in vase generatio esset non aliud quam exitus a manente. Sicut enim aqua exit a vase et permanente vase sic consumitur (manente) sic exiret ab aqua quod generaretur ex vacuo manente ipsa. Sed hoc repugnat apparentibus. Non enim sic videtur generari aer ex aqua ut exitus a manente immo ex aqua non manente sed ex aqua consumpta et corrupta est aer generatus. [C] Ultimo cum dicit Melius ergo omnibus concludit vacuum inseparatum esse dicens quod omnibus id est inter omnia melius est facere materiam esse inseparatam a corporeitate et a magnitudine et facere eam ut entem eandem et unam numero per essentiam. Ponere autem id est secundum formam et esse debemus eam facere non unam. [C]

Sed neque punctos ponendum et cetera. Positis rationibus ad impossibile quod vacuum non potest separari a magnitudine et corporeitate. Interpretatur ista ponit rationes conclusivas. Ad cuius evidentiam advertendum quod indivisibile secundum quod hic et in sua magnitudine potest intelligi ad duplex negative et privative. Negative enim punctus est indivisibilis quia non potest dividi. Sic et linea est indivisibilis non simpliciter sed secundum longitudinem latitudinis. Privative vero vacuum secundum se considerata est indivisibilis quia non potest dividi secundum se. Est tamen apta nata dividi per quantitatem. Privatio enim super negationem addit aptitudinem. Punctus ergo est indivisibilis solum negative quia non dicitur non est aptus natus dividi. Duo ergo facit philosophus in ostendendo vacuum secundum quod existit et ut est ad inesse non esse separata a magnitudine et non esse quid indivisibile quia primo ostendit eam non esse quod

in divisibile negative sicut punctus vel sicut linea que aliquo modo est indivisibilis negative. in quantum sine latitudine non dividitur nec est apta nata dividi. Ideo ostendit eam non esse quid indivisibile privative ut quod actu nullam ullam habeat magnitudinem nec quantitatem. sed solum sit potentia divisibilis. et sit apta nata quod sit quanta et magna. Et hec pars .i. Dubitatur quid igitur. Dicit ergo quod non est ponendum motorem esse punctos nec esse lineas corporis per easdem causas .i. per easdem rationes quas supra tetigimus. illic enim eedem rationes ducuntur ad impossibile ostendentes motorem non esse separatum a magnitudine quia motor non esset alicui ostende possunt motorem non esse puncta per se existentia nec lineas per se existentes. punctis enim et lineis sine quibus hec non debetur locus. Et sic per illas causas et per illas rationes ductas ad impossibile supra tactas ostendi potest materia non esse puncta per se existentia nec lineas. Ita possunt adduci rationes consimiles ad ostendendum hoc esse non puncti et linee habent rationem ultimorum et terminorum. Motorem autem debet esse quid terminatum. Interminatum autem non est ipsum sed est id quod priora terminat et ultimat. Motor ergo non est puncti nec linee. Sed est id cuius hec scilicet linee et puncta sunt ultima et termini. Et quia terminale non separatur a suo termino cum motor tangit et finiatur per puncta lineas fortes et parvas. Sic numquam est motor sine punctis et sine lineis vel sine magnitudine. Numquam est possibile eam esse nec sine parte nec sine forma. ¶ Deinde cum dicit. Dubitabit quid igitur. Postquam ostendit motorem non esse quid indivisibile negative quia non est puncti nec linee. Ostendit eam non esse quod indivisibile privative ut quod sit actu separatum a magnitudine et ab omnibus partibus. Et est ratio sua talis. Quicquid fit fit a sibi convenienti aliquo modo. Ita ut declaratum est in alius ut in octavo metaphysice. Cum generatur alterum ex altero simpliciter et generatur ab alio ente actu vel generatur ab eo quod est actu omogeneos .i. eiusdem generis vel est actu omogeneos .i. eiusdem speciei. Verbi gratia homo generatur ab homine et ignis ab igne sunt eiusdem speciei homo cum homine et ignis cum igne. Sed alteratio generatio est ab actu sine idem genus. generatur enim durum a non duro quia generatur a frigido. Frigidum enim constringit et indurat quicquid tamen sit semper generatur ad aliquid sibi conveniens aliquo modo. In quo agens et paciens in principio sunt dissimilia. in fine vero similia. Sed suppletur est quod motor separata ab omni actu et ab omni quantitate non est simul nec dissimul. Oportet ergo tamen generans quod id ex quo generatur esse ad aliquid actu. Numquam ergo motor ex quo fit generatio est indivisibile privative ut quod sit separata ab omni actu et ab omni magnitudine sed sit apta nata esse quanta et magna. ¶ Tunc sequitur illa pars Quam autem est et siue quod fuit divisa contra totum precedens conveniunt autem sic. Postquam ostendit motorem generationis non esse separatam ab omni actu quantitate et ab omni magnitudine. In parte ista ostendit eandem esse motorem augmenti et generationis. Intendit autem talem rationem. augmentum videtur respicere corpus et quantum sine se. generatio vero respicit corpus in eo quod naturale. Sed idem

est corpus et corpus naturale cum non sit dare ad corpus separatum quod sit commune ad corpus sine se et ad corpus naturale. Ergo est eadem motio vel eadem materia. ubi est corpus et ubi talis corpus .i. corpus naturale. Et si eadem est materia corporis et corporis naturalis eadem est materia passionum et corporis. passionalia sunt corporis naturalis. Et per consequens generationis que respicit corpus tale. et magnitudinis .i. augmentationis que respicit corpus magnum. Ponere ergo materiam intellectu separata est materia generationis et augmenti. Loco autem .i. secundo vero non est separata materia huius et illius. non quis ponet materias partes separatas ab illis. Si .i. partes separates essent que esse materia magnitudinis et parvitatis. et que est corporis et corporis naturalis. et per consequens que esset materia generationis et augmenti. Sed de hoc in declarationibus tangetur.

¶ Deinde cum dicit. Materia autem exquisitis convenit utrum primum inventam. ita si in quibus vel numquam est separata a magnitudine et a quantitate. et eadem est materia generationis et augmenti materia est exquisita .i. investigatis quam augmentatio non est transmutatio ex potentia magnitudine. actu autem nulla magnitudine habente. quia si hoc quid esse separatum quod esset quod est quid commune .i. separata esset materia a quantitate quia est quod commune et unitate habuit eam. vel aliter separatum esset quid commune .i. separatum esset ad corpus quod esset hoc commune ad corpus sine se suppositum et ad corpus naturale quia est in commune ut prius dicebatur. vel aliter vel in alius quia hoc celo et modo ostensum est hoc esse impossibile. Et si non est ad corpus et corpus naturale et non est ad materiam sive veram augmenti et generationis numquam materia augmenti separata erit a magnitudine et quantitate. sic nec materia generationis. ¶ Deinde cum dicat. Simpliciter autem talis conveniat rationem. super expositum. principium subiecti augmenti ita quod subiectum in generatione est corpus et eius in actu hoc est per accidens. quia eius in potentia est principium subiectum generationis tamen in eius in potentia numquam actu separatur a quantitate. sed in augmento hoc est per se quia subiectum principium in augmentatione est corpus habens magnitudinem in actu. Ideo dicit quod talis transmutatio in qua principium subiectum esset eius in potentia non corpus in actu non esset principia materia augmentationis sed generationis et dicit principia quia que non est eadem materia secundum generationis et alterationis. principium cum subiectum habet et idem. Quod autem in augmento non solum sit per accidens sed per se suppositum corpus et magnitudinem patet. quia augmentatio est extensio addita augmentum magnitudinis. et diminutio est minoramentum. Ideo oportet aliquam magnitudinem habere quod augetur quod augeatur. Quare non sine magnitudine .i. non sit materia cum magnitudine oportet esse augmentationem. Et non oportet esse materiam in actu .i. sine actu magnitudinis. Quam enim magna esset generatio corporis non augmentatio. Sed unde quod philosophus superius condicat ita superius dixit materia generationis non separari a magnitudine. hoc autem videtur minime quod in augmento materia non separatur a magnitudine. In generatione autem non sic. Ad quod dicatur patet quod tamen in augmento quam in generatione materia semper separata est coniuncta magnitudini sed in augmentatione videtur esse per se. In generatione autem non est per se sed per accidens. ¶ ostendere [illegible]

Suscipiendum utique magis et cetera. Superius philosophus tetigit inquisivit que videntur respicere augmentum conveniens

ab omni

l. vii.

iuxta quod venatur quod virtus respiciens augmentum specialiter. Et duo facit quia primo continuat se ad dicta. Secundo exequitur de intento ibi: Videtur utique. Dicit ergo quod suscipiendum est utique quod magis specialiter tangentes quomodo sic a principio et a principio quietum. Nam quia aliquo adveniente fit augmentum et recedente fit diminutio, ideo queramus aliquas causas et rationes de illo a quo quo contingit augeri et diminui. Cuius et qualis sit earum, id est entitatis, utrum videlicet sit corpus vel incorporeum. ¶ Deinde cum dicit: Videtur utique eius. Exequitur de intento quia primo venatur causas et rationes augmenti et ea que specialiter requiruntur ad augmentum arguendo. Secundo solvendo ibi: Dubium autem quesitum est. Circa primum duo facit quia primo premittit duas conditiones que requiruntur ad augmentum. Secundo arguit contra ea que dixerat ibi: Necesse autem augmentari. Una conditio que requiritur ad augmentum est quia videtur eius quod augetur quamlibet partem esse auctam. Et in diminutione similiter quamlibet partem videtur esse factam minorem. Alia conditio que requiritur ad augmentum est aliquo adveniente augmentari et aliquo recedente diminui. ¶ Deinde cum dicit: Necesse est autem contingere predicta. ¶ Ad cuius evidentiam notandum quod dictas duas conditiones sic se habere quod destructa secunda destruitur prima. Destructio enim non fit augmentum aliquo adveniente destruitur quod quelibet pars aucti sit aucta. Nam ideo quelibet pars aucti est aucta quia cuilibet parti ad additum et ad quamlibet partem aliquid advenit. Ideo solum arguit contra hanc conditionem quod non fiat augmentum aliquo adveniente. Et duo facit quia primo facit quod dictum est. Secundo removet quandam cavillationem ibi: Sed non sic contingit. Circa primum duo facit quia primo ponit quandam distinctionem. Secundo destruit utrumque membrum ibi: Siquidem igitur. Dicit ergo quod si fit augmentum aliquo adveniente necesse est augmentari aut corpore aut incorporeo, id est adveniens vel est corpus vel non corpus. ¶ Deinde cum dicit: Siquidem igitur destruit utrumque membrum. Primo ostendit non fieri augmentum adveniente incorporeo. Secundo non fieri adveniente corpore ibi: Si autem corpore. ¶ Ad evidentiam autem prime partis notandum philosophum supponere quod de necessitate requiritur motus in augmento et locum continentem transmutationem. Hoc autem supposito ait quod si fiat augmentum adveniente incorporeo, quia semper fit augmentum adveniente eo quod supponit locum continentem transmutationem, sequitur ergo ipsum inane esse quod continet omnibus generabilibus separatum a corporeitate. Sed quod dictum est prius impossibile est vacuum esse separabile a magnitudine et corporeitate. ¶ Deinde cum dicit: Si autem corpore destruit secundum membrum quia si fieret augmentum aliquo adveniente corpore duo corpora erunt in eodem loco, quod augetur et quo augetur. Est autem hoc impossibile quod duo corpora simul in situ. ¶ Deinde cum dicit: Sed non sic contingit removet quandam cavillationem et duo facit quia primo cavillationem ponit. Secundo eam destruit ibi: Non enim augmentatio. Dicit ergo quod non contingit dicere sic generari et fieri augmentationem et diminutionem sicut quidam dicebant. Cavillose enim et sophistice aliqui de augmento declarantes dicebant quod cum ex aqua fit aer fit augmentum quia tunc maior tumor generatur. Hoc autem posito si vera esset ad naturam augmenti

philosophi quia non adveniente incorporeo nec corpore fieret augmentum. ¶ Deinde cum dicit: Non enim augmentatio destruit hanc cavillosam positionem. ¶ Ad cuius evidentiam notandum quod in predicta generatione tria sunt consideranda: aqua que corrumpitur, aer qui generatur, et quod est continens utrumque. Tunc autem facit quia primo ostendit in predicta transmutatione non salvari augmentum quantum ad aquam que corrumpitur vel quantum ad aerem qui generatur. Secundo ostendit non posse salvari augmentum quantum ad id quod est continens utrumque. Tertio narrat conditiones augmenti ut magis sint manifesta que dixerat. Secunda ibi: Sed aut nullius est. Tertia ibi: Hec autem tria sunt. Dicit autem quod hec scilicet predicta transmutatio non est augmentatio neque aeris neque aque, sed est generatio eius in quod transmutatur scilicet aeris, et corruptio eius contrarii scilicet aque que transmutatur in aerem. Augmentum autem erit neutrius. ¶ Deinde cum dicit: Sed aut omnium non esse augmentationem eius quod est continens utrumque. Augmentatum enim debet manere et esse in tota transmutatione. Sed cum ex aqua fit aer, aqua non potest esse aucta quia non manet nec est in fine transmutationis. Nec aer est auctus quia solum incipit esse in fine transmutationis. Dicit ergo nullius est augmentatio. Item si aliqui volunt salvare augmentum dicunt quod aliud existit continens ambo eorum scilicet quod generatur et quod corrumpitur. Unde dicit: Si corpus vel simile est hic continens forte dicitur esse auctum. Aqua ergo non aucta quia deperit nec aer quia est generatus. Tunc igitur ergo auctum est corpus aliquod quod est continens predicta. Non enim auctum esse. Sed et hoc est impossibile licet habeat quandam apparentiam, quia oportet salvare rationem et existentiam illam eius quod augetur et diminuitur. Sed illud non manet eadem secundum existentiam et rationem, id est secundum esse et diffinitionem, in aqua corrupta et in aere generato. Ideo ei non competit augmentum. ¶ Notandum autem quod existentia et ratio competit magis proprie forme. Ideo secundum quod mutatur forma mutatur et ratio eius esse. ¶ Item notandum quod cum philosophus loquatur hic de inani quod est continens aerem et aquam nominat ipsam corpus quia antiqui philosophi omnes posuerunt inane esse corpus. Ideo contra eos disputans more eorum loquitur nominando inane corpus. Verum autem possit intelligi quod hic agitur de ipso corpore forte in declarationibus dicetur.

¶ Deinde cum dicit: Hec autem tria sunt narrat conditiones augmenti ut magis sint manifesta que dixerat et duo facit quia primo facit quod dictum est. Secundo quia ex conditionibus augmenti apparet [illegible] quandam questionem motum [illegible] ibi: Querere autem. Circa primum tria facit quia primo narrat dictas conditiones. Secundo per predicta comparat augmentum ad generationem et alterationem. Tertio per has conditiones augmenti redit ad destruendum cavillationem prius positam. Secunda ibi: Cum generatur. Tertia ibi: Si utique erit. Dicit ergo quod hec tria sunt que requiruntur ad augmentum, quorum unum est quamlibet partem eius magnitudinis quod augetur esse auctam et esse maiorem. Verbi gratia si caro sit aucta quelibet pars carnis debet esse aucta. Secunda conditio augmenti est quod adveniente aliquo fiat augmentum. Tertia autem est quod salvetur et maneat quod augetur. ¶ Deinde cum dicit: Cum generatur per ea que dixerat comparat augmentum ad alterationem et generationem dicens enim augmentum manere. In hac autem conditione augmentum

conuenit cu alteratione et differt a gnone. Io ait q cu ad
gnat simplr aut corrup no manz. Cu au alterat au
augetur aut minuitur manz id q augetur. aut q alterat
sz cu n manz eadem pri n eadem magtudo. manz n.
q alterat sz mutat pane et qualitate pcedendo ab v
na i alia. sic augmentatu mutatur fm quantitatem pce
dendo a minori i maiore. Deinde cu dic. Sz
et Rediit ad destruendu cauillatoem pdcam pdi
tiones q pdixit de augmento d. q si et pdca po va
ut dicam sz augmentu cu ex aq fit aer q z rarior
et sz diminutoem cu ex aere fit aq q est densior
n saluabunt pdicones augmenti. qr ut pz ponendo p
dca ptinge augmentatio nullo adueniente et ptinge
ad diminuitur nullo recedente. Puerit ut pz pbicta
ptinge n manere q augetur sz oz saluare hec. i. has
pdicones. sbicit n. e. i. suppo z augmentu esse talis.
Supponebat n. pus aliquo adueniente sz augmentu et
saluari atq manere q augetur. sz oz saluare. Dein
de cu dr. Querz au ads Ponit quanda qonem cuius so
lucio hz ex pdcis. et ca fac q pmo ponit qonem. so
soluit. e manifestat q in solucione sua poierit. sa ibi
Aut qm hz. i. Simulr et in alteratione d g q
querz ds quid z q augetur utrum augeat id cui aliqd
apponitur. v g. Si augetur crus sz z q efficitur maius
et e ad appoit aut suppo augetur id q augz e cibz. et q aut augz.
qr n ambo dni aucta. totu n. vz mai q appoit
et e appoitu i. z cibz et es quadm au miscs vinu
aq. vtrumqz i. totu vz simul augmentatu et ee plus.
Deinde cu dicit. Et qm hmoi. soluit dicens q
aut suppo augmentatur crus cui appoitur aliqd. n cibz qui
apponitur. et e ro qm manz sba hm. hz au n manz
sba. Vbi g cibus no manz sba. sic g i mixtione do
minans dr augeri et hz crus a q dnatur et pntat cibu
ad nam sua est id q augetur. Si g misceat aq cu vino
et vinu pntat ad se aqua vinu dicetur auctu qm ma
nz. Facit n vini opus. sz illa aq vinule mixtura
aq et vini n dicetur aucta. n n. est aucta aq et vi
nu sz solu vinu cu solu ponat facit vini opus et
no aq. Deinde cu dicit Simul et in alteratione.
Manifestat q i solone supponerit et duo facit pm q du
manifestat q dicat pai. Quo au alteratu est suppo
suat n. qr n manz cibz sz manz crus augetur crus
et n cibz. Sz au manifestat p simile dicens q sim et i al
teratione qr manz caro eius et q e ad pmanenz.
pa au aliqua de nouo coz acticiu pmse. i. pa aliqua
q pmse est actus existit q passio n existebat prius
Io s alteratu est sz. i. alteratu est sbm q manz n pa
suppo que z de nouo inducta et n manz. et tuc co
plenda z ro. videlz qr similr e in alteratione et augm

tatione cu in alteratione qr manz sbm et n pas al
teratu est sz i. sbm et n passio qr manz g i augm
to qr manz crus et n cibz augmentatu est crus qr
manz. Deinde cu dr. Quomodo au alteratu est.
Manifestat sz idem aliquo m distinguendo de pncipio alterato. d.
id q alteratu e sz tale pncipm alteratiu. quz quod n z
passum nz alterari est sbm eius. i. vnu pncipm effectiuu
alterationis est alterans i alteratu ut aia vegetatiua
est i eo q augetur. aliud alterans alteratu ut cibz qdo
sb dic quz et i suppo q alterat alteratur. Alterans g p
mu q z pncipm motus ut aia vegetatiua e i eo q au
getur et alteratur. Sz in hus. i. in alteratiuis alteratis
ibi e moues qm est ingrediens. io n. cibz alterat qr
ingreditur mibz et tuisit in sbam eius qr si alius esset ac
cipiens id corpus i. reciperet form illius corporis ad q e
hic. i. si reciperet forma carnis existens pse et n ingr
diens ad mibz generare utiqz magis i. esset i gnio ing
g augmentu. V gra. si cibz esset ingrediens fiat utiqz
p spes. i. accipiat illa spem et illa form carnis ad
qua ingreditur. et sz paciens corrupitur. ita q e mo
uens no mh. i. n ad form ppria. sz moue ad form
carnis. ul mouet n mh. qr mouet pncipale i. aia vegetatiua
e n mh. i. in cibo. sed in carne. Io au exib
phs hoi q cu dup sit alterans vnu in alteratu et a
alteratu. alterans i alteratu e in carne n in cibo. Ideo
caro manz cibz a q e alterans alteratu n manet.
Et tuc supplenda z ro eius q caro augetur q manz et n
cibz. Item no q accipe ad form carnis pt intelligi
dup. ul pse exus et tuc z gnio ul ut pnctu z ala
et tuc e augmentu ut inf dicetur. cibz g acceptit for
ma carnis sz accip eam n q pse exus sz ut pnctg
mibro. Io dic phs q si cibz n esset ingrediens ad corpus
q est mibru et acciperet form eius magis utiqz eet gnio
qua augmentum. Item nond q cu cibz ingreditur ad mibru re
soluitur in ptes sbtiles. et qr corpus subtile pt d spus io
i illa ingssione pt fuis spe. Io cu aliq text hzeat
Si cibz ingrediens fiat utiqz spus. et aliq hzeant fiat
utiqz spes. si considerant pdca utrumqz exponi pt.

Postquam qm quesitu est etc. Postquam phs uenatus
est pdicones augmenti i querendo et arguendo
In pte ista exeqtur de intento soluendo et ueritatem decl
arando. Et duo facit qr pmo pcitat se ad dda. so exeqtur
de pposito i. Saluantes manere. Dicit g qm qsitu e
i. querendo et arguendo qntu z suffigit de huis q pcedunt
ad augmentu oz deinceps temptare inuenire solutionem
qonis. Deinde cu dr. Saluantes manere idem
Exeqtur de intento et duo facit qr pmo narrat pdico
nes augmenti. so dat modum augmenti saluando pdicones illas i.
Susapiendu determinates. Ad euidenciam pme

prime partis notandum quod quedam condiciones augmenti requiruntur ad augmentum tamquam salvande quedam vero tamquam vitande. salvande enim sunt tres. primo quod maneat id quod augetur. secundo quod augmentum fiat aliquo advenien-te et diminutio aliquo recedente. tertium autem salvandum est tertium quod quelibet pars aucti sit aucta et diminuti diminu-ta quia augmentum sit gratia magnitudinis secundum quantitatem signatam. secundum secundum quamlibet partem formalem et diminutum sit gratia minoris. condiciones autem vitande sunt tres. primo quod sit vacuum corporis. secundo quod non sint due magnitudines in eodem loco. tertio quod contingat augeri advenienti corpori. ¶ Deinde cum dicit Sus-cipiendum determinantes dat modum augendi salvans condi-ciones predictas et ostendit augmentum fieri non per vacuum neque per esse duo corpora in eodem loco neque adveniente incorporeo. Sed quia attrahit alimentum ad singulas partes formales ipsius aliti secundum quem modum salvantur omnia que requiruntur ad augmentum. ¶ Duo ergo facit quia primo secundum deinde modum salvat omnes condiciones augmenti quia per alimentum salvare videtur condiciones illas que re-quiruntur ad augmentum. secundo de ipso alimento movet questionem quo-nes ibi. Queret autem aliquis. Est primum et facit secundum quod tres condiciones sunt salvande. primo enim salvat quod quelibet pars aucti est aucta. secundo quod manens idem quod augetur. tertio quod adveniente aliquo fit augmentum. secunda ibi. Oportet autem intelli-gere. tertia ibi. Manus autem toto et salvando quamlibet partem aucti esse auctam etiam facit quod primo ostendit quo fiat augmentum. secundo distinguit inter partem materialem et formalem. tertio ex hiis que dixit declarat intentionem inventam. secunda ibi. ¶ Deinde quod caro tertia ibi. Quecumque igitur. Dicit ergo quod suscipiendum est quo-modo possint salvari condiciones tacte. sed antequam hoc fiat de-terminemus prius unumquodque quod augetur. Illa omiomera idest corpora consimilium partium augentur cum augentur omiomera idest corpora similium partium. Unumquodque enim dissimilium partium componitur ex hiis que sunt similium partium. manus enim que est dissimilium partium quia quelibet pars manus non est manus componitur ex hiis que sunt similium partium quia componitur ex carnibus et ossibus et nervis que sunt similium partium. quelibet enim pars carnis est caro et ossis est os et nervi nervus. propter quod augmentatis carnibus et ossibus et nervis que sunt similium partium com-ponitur manum augmentari et manus. ¶ Deinde cum dicit Deinde quod caro. Ponit quandam distinctionem de parte secundum formam et secundum materiam. ¶ Ad cuius evidentiam notandum quod pars secundum formam dicitur esse illud quod in se acceptum potest esse habere actionem talem et in se consideratum habet formam talem. Pars vero secundum materiam est illa que alteri coniuncta potest habere actionem talem ex quo apparet quod non quelibet pars quantumcumque minima pars secundum formam quia possibile accipi tam modicam de carne quod si acciperetur minus iam non haberet actionem carnis vel non remaneret ibi species carnis. sed quelibet pars quantumcumque minima est pars secundum materiam. nulla est enim pars adeo modica quin non reservet speciem carnis ut est coniuncta alteri licet non

reservaret in talis speciem si acciperetur secundum se et quod dictum est de carne ve intelligendum de omnibus habentibus formam in materia. predictam enim distinctionem omnibus rebus naturalibus adaptare volumus quia est primum vinum secundum speciem et secundum materiam. et lapis secundum speciem et secundum materiam. ut dicatur vinum vel lapis secundum speciem quod in se ac-ceptum habet actionem vini vel lapidis. secundum materiam vero quod ut alteri coniuncta habet actionem talem. hec autem levem est ymaginari quod sit augmentum in augmento enim quod transmittitur cibus ad sin-gulas partes membri non ad singulas partes quantumcumque minimas sed ad tales in quibus possit reservari virtus et actio vivendi ad se transmissum alimentum. et quia tales partes sunt secundum formam fit transmissio ad quamlibet partem secundum formam et augetur quelibet pars secundum formam. non autem quelibet pars secundum materiam quia non fit transmissio ad partes ita minimas in quibus non possit reservari virtus et actio per quam fiat conversio alimenti. Primo ergo premittit talem distinctionem quod est caro et os. et unaqueque talium partium ex quibus componitur aliud est duplex videlicet secundum speciem et secundum materiam. quia quemadmodum dis-tinguendum est in aliis rebus naturalibus quod unumquodque aliorum habentium in materia speciem distinguitur hoc secundum speciem et hoc secundum materiam. est enim lapis secundum speciem et secundum ma-teriam et vinum secundum speciem et secundum materiam. et sic caro et os distinguenda sunt. est enim caro materia et caro species. et os materia et os species. ¶ Deinde cum dicit Quecumque igitur partem. Premisso quod etherogenea vel ut manus et caput augetur per homogenea idest per corpora similium partium ostendit quod caro et os et talia similium partium dicuntur dupliciter secundum speciem et secundum materiam declarat hic intentionem inventam. quod quod habet corpora similium partium augentur secundum quam-libet partem. non quamcumque partem talium corporum augmentari ad-veniente aliquo est contingere et est unum secundum speciem. non autem est unum secundum materiam. ¶ Deinde cum dicit Oportet autem intel-ligere ostendit quomodo quelibet pars aucti est aucta quia est una secundum speciem non secundum materiam. ostendit quo est salvari et manere idem quod augetur et quod minuitur quia manet idem secundum formam et non secundum materiam. Duo autem facit quia primo facit quod dictum est secundo reddit ad manifestandum quo quelibet pars aucti est auc-ta adducens quandam rationem ex ad propositum in animali omnis. ¶ Ad evidentiam prime partis notandum quod forma magis continua manet quam materia. unde sic est fine de prin-cipia scribitur quod quia magis continua est quam corporis anima sic ergo ymaginari debemus quod quamdiu vivit animal tamdiu manet idem secundum animam et secundum formam. sed cum anima et forma animalis licet semper maneat eadem. alimentum tamen est in pluribus. ut cum aliquid augetur alimentum in pauciori vero cum minuitur forma ergo manet eadem. in materia fluit et refluit. secundo ait quod sic est intelligere augmentum quemadmodum si aliquis mensuraret aquam eadem mensura ut eodem corio sed eadem utre quia si ab eodem utre fluet et refluet

augmentatum

speciem

augmenti fit

aque sed per aliud et aliud comparatur quia semper alia et alia aqua fluit et refluit sed superficies vero continens aquas manet eadem. Sic vero cum augmentatur aliquid materia carnis fluit et refluit sed forma continens materiam habet se manens eadem. Ideo dicit quod unaquaeque partium secundum formam comparatur ad. sed partes secundum materiam hec quidem defluit hec autem advenit, id est quod materia non manet sed defluit et advenit. Forma autem superficies manet et cuiuslibet particule speciei sive forme adaugmentatur manens, ergo id quod augetur sed manens secundum formam non secundum materiam. Deinde cum dicit

In omiomeris. Redit ad ostendendum quomodo quaelibet pars aucti est aucta et duo facit quia primo adducit quoddam experimentum ad propositum, secundo ostendit illud experimentum esse proveniens et bonum ibi Magis autem. Dicit ergo quod hoc scilicet quomodo quaelibet pars aucti est aucta est magis manifestum in anomiomeris id est in corporibus dissimilium partium, verbi gratia in manu. Videmus enim quod organum manus proportionaliter auctum est proportionaliter quolibet digito vel quaelibet pars manus augetur, quod non esset nisi ad quamlibet partem consumeretur alimentum et quaelibet pars aucti aucta esset. Deinde cum dicit Magis enim autem ostendit hoc experimentum esse conveniens et proveniens et circa hoc facit quia primo facit quod tertium est, secundo quod dixit probat concludit primo ibi Ideo et mortuum est ibi Quapropter est quid. Dicit ergo quod in quibus est aliqua diversitas apparet est magis manifestum hoc scilicet in manu et in brachio et in aliis que sunt dissimilium partium quam in carne aut in osse vel in aliis omiomeris que sunt similium partium. Et quia in istis sunt magis manifesta que sunt secundum speciem et que secundum materiam. Ideo in talibus magis est manifestum quod diximus videlicet quomodo quaelibet pars aucti est aucta et quomodo qualibet pars secundum speciem augetur. Deinde cum dicit

Ideo et mortuum. Probat quod supposuerat dixit enim quod in manu et in talibus que sunt dissimilium partium magis manifestum est quid est secundum materiam vel quid non vel quid est secundum speciem vel quid non quam in hiis que sunt similium partium magis manifestum quid est secundum materiam. Ad evidenciam notandum quod actio fiunt secundum formam et quia actio manus et brachii et huiusmodi organorum quorum est movere et agere quasdam actiones extrinsecas est magis nota quam actio carnis vel ossis quorum est convertere alimentum et agere actiones intrinsecas. Ideo mortuum magis videtur esse caro et os quam manus et brachium. Secundum enim intentionem philosophi mortuum non talium sunt et non talium habent. Quia secundum ipsum caro mortua non est caro nisi manus mortua est manus nisi equivoce. Tamen non est ita notum carnem mortuam non esse carnem sicut manum mortuam non esse manum, quia non est ita nota actio carnis sicut actio manus. Ergo eo ipso quod caro mortua magis apparet caro quam brachium mortuum appareat brachium probatum est quod fuit suppositum videlicet quod in carne et osse magis latet quid est secundum speciem et quid est secundum materiam quam in manu et brachio. Deinde cum dicit

Quapropter est quid. Concludit conclusionem intentam videlicet quomodo

cuiuslibet partem carnis esse auctam et quamlibet signum esse auctum. Est autem ut sic est autem ut non quia secundum speciem unicuique parti adveniet et qualibet pars est aucta sed secundum materiam non. Deinde cum dicit

Maius autem toto. Ostendit quomodo salvatur una actio augmenti. Dicens quod quaelibet pars aucti est aucta quia quaelibet pars secundum formam non secundum materiam. Et ostendit quomodo manet id quod augetur et quod diminuitur quia manet secundum formam non secundum materiam cum materia fluat et refluat. Ostendit quomodo adveniente alio fiat augmentum dicens quod totum membrum generatur maius adveniente aliquo quod vocatur cibus et hoc cibus in principio est contrarius ipsi membro dico contrarium secundum ipsum cibum in speciem eandem id est in speciem propriam quia non convertit ipsum ad naturam suam. Verbi gratia Si membro sicco adveniat alimentum humidum cum advenit tale alimentum membro sicco consumitur in naturam membri et generatur et efficitur siccum quod erat prius humidum. Et solvitur questio quam antiqui difficilem reputabant utrum augetur ad per simile vel per dissimile. Nam uno modo simile augetur simili alio modo dissimili. Alimentum enim per quod fit augmentum in principio est dissimile et in fine simile. Notandum autem quod philosophus sigillatim ostendit quomodo salvatur condiciones salvande in augmento quia ostendit quomodo quaelibet pars aucti est aucta et quomodo manet quod augetur et quod aliquo adveniente fit augmentum. Quomodo autem vitatur condiciones vitande non ostendit quia per se est plana materia. Nam cum fiat augmentum per cibum et cibus sit corpus non fit augmentum adveniente incorporeo. Rursus cum augeatur membrum quia convertitur cibus in ipsum non fiet augmentum per vacuitatem sed per cibi conversionem. Rursus cum non convertitur cibus in membrum nisi quia cuiuslibet partis forma advenit ad ipsius cibi cum ex hoc non sequitur duo corpora esse in eodem loco, non oportet quod sint duo corpora in eodem loco si debeat fieri augmentum.

Querendum autem quale etc. Postquam philosophus tradidit modum augmenti ostendens quomodo augmentum fit per accessionem alicuius ad suas partes formales alterius secundum quem modum absque inconvenienti aliquo salvatur que requiruntur ad augmentum. Inquirit ista materia quasdam questiones de alimento et alterato et duo facit quia primo movet questiones predictas secundo quia ad augmentum conveniunt ibi cum generatione quam invicem comparat augmentum ad generationem et nutritionem ibi Quantum autem universale. Circa primum duo facit quia primo movet questionem de alimento secundo quia patitur ab alio. Secundo movet questionem de eo prout alimentum patitur ab ipso ibi Quid igitur. Ab hoc circa primum duo facit quia primo ostendit quomodo alimentum patitur ab alio quod convertitur in ipsum. Secundo dat modum huius conversionis ibi Non igitur hoc est. Dicit ergo quod querendum est quale est quod augetur id est alimentum quo ad augmentum et solvit quod alimentum est potentia id quod augetur. Verbi gratia Si caro est illud quod augetur per alimentum oportet ipsum alimentum potentia esse carnem actu autem aliud quia corrupto hoc id est alio generatum est id quod est caro. Ex quo apparet quod alimentum patiatur quia corrumpitur et convertitur in aliud. Deinde cum dicit Non igitur hoc. Dat modum huius conversionis nam quod in alio generetur formam carnis

pt intelligi dupliciter. uel quod aliquid per se existit et accipiat formam carnis ut quod est hic aliquid non per se existens sed coniunctum membro accipiat talem formam. Secundo in augmento set primum alimentum non sunt sic existens sunt in carne, quia tunc esset generatio non augmentum. Sed quod augetur sed est suppositum quod iste manet et convertit ad se alimentum.

Deinde cum dicit. Quia igitur et aliud. Ostendit quomodo membrum agit in aliud quomodo patitur ab eo. et duo facit quia primo facit quod dictum est. secundo assignat modum passionis ibi. Igitur simul entem. Dicit ergo quod igitur auctum id est membrum quod augetur est paciens ab hoc id est ab alimento et solum aliquid mixtum id est patitur mixtionem quandam quemadmodum si quis vino confundat aquam. Inquantum quod mixtum est potest facere quod vinum id est potest facere vini opus. Sed tamen non est vinum purum sed vinum mixtum. ita alimentum mixtum convertit in carnem facit carnem mixtam quia non est caro in puram sed purius. Et si queritur quid caro potest addere convertere alimentum. dicendum quod quemadmodum tangens ignis comburenda facit id quod tangit ustum id est adustum et ignitum id est in eo quod augetur quod est actu caro augmentum id est alimentum quod in est secundo et quod advenit ei facit ipsum actu carnem. aliter dico advenientem existentem carnem potentia potentia quam dicit quod sicut ignis quia est actu talis facit potentia ignem actu ignem in membris quod est actu caro sit aliquid quod est potentia caro quare facit actu carnem.

Deinde cum dicit Igitur simul entem dat modum istius passionis. nam hoc membrum patitur ab alio mixtionem quandam quia aliquid simul membro convertitur. Ideo ait simul igitur entem. Si enim alimentum seorsum et separatum acciperet formam carnis ut superius dicebat generatio esset. est itaque id est ita sicut duobus modis ex lignis fit ignis. Uno modo quod ad ignem existentem adiungantur ligna et sic quia isto modo est augmentatio. Sed si ipsa ligna per se incenderentur esset generatio. Sic si aliquid acciperet formam carnis per se existens generatio esset. sed si coniunctum membro augmentum.

Deinde cum dicit. Quantumcumque autem universale destruat de augmento per comparationem ad generationem et nutritionem et duo facit quia primo comparat augmentum ad generationem. secundo ad nutritionem ibi. Caro autem. Dicit ergo quod simile est de generatione et augmento quia numquam generatur nec fit quantum universale sicut non generatur aliquid universale non homo nec aliquod singularium talium quale est homo. Consuetudo autem est philosophi appellare speciem singularem respectu generis. cum ergo ait quod non generatur universale nec singulare intendit quod non generatur genus nec species. Alia autem littera ubi nos habemus nec hoc universale et tunc est planus textus. quia non generatur universale nec ad singularium. et tunc exponendum est singulare pro individuo non per se. Sicut autem quod sic hoc id est in generatione sit universale sicut illic generatur quantum sive generatur quod est quantum et quod est quantum. quia generato quanto particulari generatur quantum universale. sicut generato particulari homine generatur universalis homo.

Deinde cum dicit. Caro autem comparat augmentum ad nutritionem et duo facit quia primo facit quod dictum est. secundo dat causam tamen augmenti quam nutritionis ibi hoc species sive in.

Circa primum duo facit quia primo comparat nutrire ad augere secundo dat differentiam inter ea. Et concludit nutrimentum et augmentum aliquid in esse eadem et aliquid non diversa secundum. Ideo nutrimentum. Et in nutrimentum dicit ergo quod caro et os quae sunt similium partium et cor et manus quae est compositum toti ad horum omnium id est ad carnem et ad os et ad cor quae sunt deinde talium similium partium. Alia autem augentur adveniente quanto adveniente. Sed nutrimentum quantum in actu. aliquid enim quod augetur et est caro in potentia quanta et secundum quod potest utrumque augetur et nutritur. Dicit ergo. nam secundum quod est caro quanta augetur. Quia non generatur carnem quandam id est carnem magnam sive carnem maiorem ad hoc ut fiat magis augmentum. secundum vero aliud quod est sola caro nutritur et isto modo differunt aliquibus sicut nutrimentum et augmentum quia a ratione fit augmentum et a nutrimentum.

Deinde cum dicit. Ideo nutritur dat quandam differentiam inter augere et nutrire dicens quod quousque diminuitur aliquid et non quousque salvatur semper nutritur quia semper generatur caro sed non semper augmentatur quia non semper generatur caro quanta id est caro magna sive caro maior. Aliquando enim est maior deperditio quam restauratio et tunc licet ex nutrimento generetur caro non tamen efficitur caro quanta id est cum restauratio sit minor deperditione.

Respondendum autem supra philosophum dixisse quod quamdiu diminuitur animal et non quamdiu salvatur quod semper nutritur quia non est dubium quod cum augmentatur nutritur. cum generatio carnis quantitatem presupponat generationem carnis. Sed dubium forte esset utrum cum diminuitur vel non quamdiu vivit aliquid possit dici quod nutritur.

Deinde cum dicit. Et nutrimentum augmentum esse concludit nutrimentum esse augmentum a quo non differt dicens quod nutrimentum est id idem augmentatione quia idem est secundum utrumque secundum vero esse. tamen secundum rationem et secundum esse est aliud. nam alimentum quod augetur et nutrit a augetur et a nutrit. nam secundum quod advenit membro et est caro quanta potest esse augmentativum carnis. secundum vero quod solum est potentia caro nutrimentum autem facit.

Deinde cum dicit. Hec species sine materia assignat causam tamen nutrimenti quam augmenti. cum enim horum est natura aliquid. Sed non aliud potest dici vel nutrimentum vel formam tantum vel augmentum ex utroque. et quia actiones sunt compositorum ideo non aliquid est quod operatur in aliquo et convertit ipsum. et licet actio non sit huius actio est tamen a tota non ratione forme sed ratione materie. licet quod principium in actione est forma. Ideo ait quod hoc quod est causa nutrimenti est species id est forma et non carnis sine materia quia principium hic actionis non debet actum materie. Sed aliquid potentia et est in multis id est ut est forma sive ipsa forma que habet esse in materia. est causa hic nutrimenti et augmenti. et quod dictum est de carne et de allegandum est de manu et de quocumque alio organo sive de quibuscumque membris quia non est forma existens in talibus membris est virtus augendi et nutriendi. Ideo ait quod si adveniat membro id est carni sive ad quantitatem in et carnis in potentia existens ut aliquid quod est caro in potentia. tunc potentia et multis id est potentia et materia formalis sive species et forma si sit huius naturae et potentiam quam possit facere potentia quantum id est potentia magnum ut quod possit plus

pute qm fiat depdicio erit augmentu. et hec ptes
i mles erut maiores q forma erat i pli m. qu a no
p amplius facere tunc deficiat augm vl n deficiat al tamen
p esse debilitata virtus. Sic n. ymaginari debem
q alimto sp generat caro mixta et impura et p
hi in pficere ita debilitat virtus q n pt plus co
re. vl n tm qnta e depdicione et tunc cessat
tpe augmenti. ¶ Ad vltimu au debilitat in tm q
n pt vltius conte ad. et tunc deficiat et morit anal
vn 3 sic aq mixta vino q sp ampl mixta i fine
fac vinu aqticu et q aqua et tunc q erit caro aq
tica et in pura faciet diminucom qnti. q ces
sabit tpe augmenti cu n possit plus restaurare
qm fiat depdicio. q n stati cu cessat augm defi
ciat al. ideo spes et forma. Sz ad vltimu ut dem
e oz q totu fiat al aq et q al deficiat.

¶ Quoniam au pmu oz etc. Ut dicebam supi
us in h libro intendit phs determinare de pa
generatione et de aliis motibz anexis. In sco n de p
... de gnatis. determinabit n. in sco de m et de
elis quom ex se inuice illic generant. Et q decla
re de tactu et de actione et passione et de mixtione
desuit ea gnom de q determinat i pmo. qm i ipis
gnatis de quibz determinat in sco. Ideo aug incipiat
mm s lib exeq de pdis et duo facit q pmo o
q determinare de actione et passione et tactu et mixtione
spectat ad pus negociu. Sco exeq de pdis. Sa ibi
Pncipium au. Circa pmu duo fac q pmo on
q determinare de pdis spectat ad pus negocium q
desuit in sco lib. Sco on q determinare de talib de
suit ipi gnom de q tractat in pmo lib. Sa i. Est
au congregatio. Circa pmu duo facit q pmo fac q
dem 3. Sco assignat cam dei i. Oms enim et elta
Dic g q restat i sco dice pmu. i. pncipiis de m i de
notis elemetis. Sic sunt elta sine n. et dato ea
onder mutuo vnuq eloz sit sempiternu. dicit ge
nac q... i. aliq vnu ex a. Et si gnat vnu ex a
vtru eodem m generant omnia ex se inuicem. d. eoz
eloz 3 ad vnu pmu. De elis n. fuit triplex
opio apd antiqs. quidam n. posuerunt oia elta i gna
bilia et incorruptibilia ut empedocles et sui seqces. quidam a
dixerunt solu vnu elm = tale. Sm hunc modum oia
elta acceperunt indicere pt cu q nullus dixit corr
i corruptibile. et pnc oim esse unum. Sz aliq dixerunt
ipm esse ignem. aliq aerem aliq aquam aliq qd n pou
erunt omnia elta gnabilia et corruptibilia pter et eode
m. q nullu eloz posuerunt pncipium oim. Sz ad mentem
ca dixerunt esse aer pncipium. quecumque tm elta sunt
gnabilia. si de ipis gnatis volumus tractatum facere
elis

ncce 3 neq dice pus de illis de quibz nunc ab antiqs
dem determinare. i. ncce 3 dice de mixtione tactu actione
et passione q antiq de talibz n ptulerunt determinatam snam.
¶ Deinde cu dr. Oms enim. ostendit q dixit dicens qd
omnes generantes elta et ea q sunt elis vtuntur aggregatione
et segregatione et i vtuntur mixtione et tactu q in
aggregatione qdam mixtio et quidam tactus resultat. determinare
g de illis desuit ipis elementis gnatis in q antiqui
determinando de eis vtebantur de illis. et n manifestabant q
noie talium imponebat. ¶ Deinde cu dic Est au con
gregatio. Ostendit q determinare de pdis desuit ipsis ele
mentorum gnatis corpibus. Inprimis i on q determinare de his
desuit ipi gnoni simpliciter supra. et q in pmo li magis
determinat de gnone simp. in sco mag de gnone h
ut de gnone eloz. Ideo ostendit 3 quom determinatis de
suit in sco li. nunc a restat onde quo desuiat in
pmo lib. Et dicit i tres pres. In q ta facit q p
ondit h de mixtione. Sco o h de gnone age et pati
t de tactu sa i. Sz nz alterari. tri. Si deface et
pati dt g q aggregatio 3 mixtura qda. Et supp q sm
opiom omnium antiqz gno quedam congregatio est. vl i
sm veritate aggregatio et segregatio faciunt ad gnom q seg
gata et aggata existunt leuit gnabilia et corruptibilia. cu
n sit ab aliis phis determinatu mai quedam contingit
ad mixta et congregari congruum e supp q nos determine
et ondam quo fit mixtio cu h desuiat ipi gnoni.
¶ Deinde cu dr. Neqz alterari. On quo h id de age
et pati et duo facit q pmo fac h expte modi sm q
fit gno. Sco ex pte illius pncipii q in gnone sbic
i. Etenim plura. Dicit au sit phinc modum videlicz
p aggregatom et segregatom vl salte fit p ipa alteratio
q n est possibile gnom reale esse n pcedat alteratio. cu
g n sit possibile m alterari nz segregari et congregari nullo fa
ciente nz paciente. determinandu e supp de ipa ac
tione et passione. ¶ Deinde cu dr. Etenim plura on
h idem expte illius pncipii q in gnone sbicitur. et duo
facit q p on h idem qntum ad ponentes plura pncipia m
lia. Sco quantum ad ponentes vnu tm i. Quamuis ex uno
dt g q facientes plura elta illa generant. i. gnom sal
uant in faciendo et paciendo ad inuicem. g i sm sic
ponentes determinandu 3 de actione et passione. ¶ Deinde
cu dr. Quamuis ex vno. on h idem qntum ad pone
tes vnu illud pncipium. et duo facit q pmo fac q
dem 3 sco excludit quo vniuersalis illius pncipii sc h ad
actom et passione i. Quapropter in quibus contingitur
contingit sic q quamuis ponentes plura pncipia illa ponerent
actom et passione tn si fuerint oia ex vno pncipio ncce
esset dicere actom et passione esse. Et ideo dyogenes bene
dicebat qm si n essent oia ex uno illi pncipio n esset

facere et pati ad invicem. Vel sic. negata unitate materie calidi et frigidi, et virtute huius scilicet infrigidatum non calidum calefieret. Et hoc est quia non continuata forma in forma caliditas non et frigiditas non continuantur ad invicem quod una fiat alia. Sed est manifestum idest valde manifestum quod inconveniens est dare formam utrisque forme si volumus continuitatem salvare. Deinde cum dicit. Quapropter in quibus. ostendit quod secundum unitas materie principium ad actionem et passionem. quo ostenso apparet in quo bene dicebat dyogenes et in quo non. Nam dicere quod in quibus est agere et pati necesse unam horum esse materiam subiectam verum est. Sed dicere esse omnia talia et omnia consimiliter est in quo est continuitas formarum non est verum. Sed solum in quibus est verum dicere quod sint ad invicem transmutabilia est dare unam materiam communem. Dyogenes ergo ponendo unitatem materie ut salvaret transmutationem in hoc recte dixerat. Sed dicendo omnia esse talia et omnia equalia esse ex una materia male dixit. quod autem sit materia et alia ubi aliquibus in declarationibus patebit. Ostendit enim quod materia est una in omnibus corruptibilibus et quod non. Deinde cum dicit Sed si de facere. ostendit quod oportet determinare de tactu dicens quod si videndum et determinandum est de facere et pati et de mixtione declarandum est et de tactu. quia non possunt hec idest agentia et patientia proprie facere et pati que non est possibile tangere ad invicem. Rursus que non contingit misceri primum idest prius et proprie non sunt tangentia ad invicem. ergo tam ad agere quam ad misceri sequitur tactus. quapropter de hiis tribus est declarandum sive determinandum. videlicet quid sit tactus quid mixtio et quid factio vel actio et quid passio. actio enim et passio idem dicuntur.

Principium autem accipiamus etc. Ostenso de predictis tribus determinandum. Inceperit hic exequitur de eis et tria facit quia primo determinat de tactu. secundo de actione et passione. tertio de mixtione. secunda pars ibi. De facere et pati etc. Reliqui autem videndum. Circa primum duo facit quia primo dat causam ordinis quia determinandum est prius de tactu secundo incipit determinare de ipso ibi. Fere quidem igitur. Dicit ergo principium accipiamus hoc idest tactum utique prius determinemus de ipso quam de mixtione et actione. quia hec que sunt de numero entium quibus est mixtio est necesse esse ad invicem tangentia. Et similiter hoc quod agit aut patitur proprie idest proprie ut habens similem suppositum in contactu. ergo tactus videtur esse quid communius et prius actione et mixtione quia sequitur ad utramque. Ideo primo dicendum est de tactu.

Deinde cum dicit. Fere quidem igitur determinat de tactu et duo facit. quia primo ostendit tactum multipliciter dici. secundo determinat de unaquaque acceptione eius ibi. Sed tamen principaliter. Dicit ergo quod ut fere unumquodque aliorum nominum dicitur multifariam et quia quedam dicuntur omnino idest equivoce quedam vero analogice. quia dicuntur altera ab alteris et prioribus idest sicut prius et posterius sic et de tactu quod dicatur quod sicut fere omnia dicuntur multipliciter sic et tactus. Et dicit fere quia forte non omnia nomina sunt multiplicia. multipliciter autem tactus multis consimilibus quia proprie similiter proprie et metaphorice.

Deinde cum dicit. Sed tamen principaliter. Ostenso tactum similiter multipliciter dici de unaquaque acceptione eius. Et duo facit quia primo determinat de tactu ut sumitur proprie. secundo ut sumitur metaphorice ibi. Quemadmodum autem movens. Circa primum duo facit quia primo venatur diffinitionem tactus proprie sumpti. secundo concludit diffinitionem illam tamquam venatam ibi. Quare propter manifestum est. primum tamen facit sic quia eam venatur esse tactus. primo. nam omnia tangentia habere positionem. secundo habere ultima simul. tertio esse activa et passiva ad invicem ex quibus omnibus habet diffinitionem tactus. videlicet quod tactus est in habentibus positionem quorum ultima sunt simul activus et passivus ad invicem. secunda pars ibi. Si igitur est ut determinatum est. Dicit ergo quod tactus sic fit quod tamen proprie. ipse existit in habentibus positionem. Positio autem est quibus et locus. et supplendum est quia non possunt se tangere aliqua nisi sint in loco. ergo quibus est et tactus inest esse positionem. Reddit autem ad maiorem expressionem veritatis quod tactus et locus sibi se convertunt quia mathematicis similiter dandum est tactum et locum. sicut separatum unumquodque corpus sic et mathematicum.

Nota autem quod de mathematicis fuit duplex positio una fuit positio platonis qui posuit ea separata sine esse a sensibilibus. alia fuit aristotelis qui posuit ea in sensibilibus sed secundum considerationem ea esse separata. est ergo intentio aristotelis quia locus et tactus sibi se invicem convertuntur quia vel ponimus utrumque vel neutrum et quod dictum est in simili sic ponimus utrumque et aliud.

Deinde cum dicit. Si igitur est investigat secundam conditionem dicens quod si ita est ut determinatum est prius scilicet in quarto physicorum. Videlicet quod tangere est habere simul ultima simul. ergo tangentia habere ultima. Hec ergo utique tangunt ad invicem quecumque habent determinatas magnitudines et positionem et habent ultima simul.

Deinde cum dicit. Quoniam autem positio investigat tertiam conditionem quod tangentia debent esse activa et passiva ad invicem dicens quod positio inest quibus existit locus. Locus autem prima differentia est sursum et deorsum. talia autem sunt oppositorum. ergo aliqua quod se tangunt habent aliquam oppositionem ad invicem. Secundo dicit quod omnia que se tangunt ad invicem habeant gravitatem et levitatem sive ambo que ad elementa minime. vel alterum quod ad extrema. terra enim est solum gravis et ignis solum levis. aer autem et aqua habent utrumque quia respectu ignis sunt gravia. respectu terre levia. quecumque ergo talia sic se tangunt sunt in loco et competit eis differentia loci ut sursum et deorsum cum hec non sint sine oppositione. ergo que talia oppositionem habeant et ea que sunt activa et passiva ad invicem.

Deinde cum dicit. Quare propter manifestum concludit diffinitionem tactus tamquam venatam dicens manifestum esse quod illa sunt apta se tangere ad invicem quorum existentibus divisis magnitudinibus quorum ad contradictionem prima quod determinate habent magnitudines determinatas et positionem. sunt ultima simul quod ad contradictionem sunt motiva et mobilia ad invicem idest activa et passiva quorum ad contradictionem tertia.

Deinde cum dicit. Quemadmodum autem movens. Postquam inquisivit de tactu proprie sumpto incipit inquirere de tactu metaphorice.

et duo facit quia primo comparat actionem ad motum et agentem ad movens. Secundo ex hac comparatione facit venari quomodo se habet fieri tactus metaphoricus ibi Illud igitur manifestum est primum duo facit quia primo comparat movens ad agens secundum convenientiam. Secundo secundum differentiam ibi. At vero movens dicit ergo quod quia movens non semper movetur mobile quod movetur. Sed hoc quod movens necesse est ipsum movere motum. Hoc autem movens est in motu manifestum est quod in agente sibi dicentur quia quoddam agens cum agit patitur. quoddam vero agit impassibile manens. ¶ Deinde cum dicit. Etenim movens ponit differentiam inter agentem et movens quia est deducere ad agens in quantum sunt sic ad movens in motu. Postea dicunt inter ea dicit quod quidam inquit agens movens agere ad. et agens movere sed cum non est ita unde dicitur et oportet determinare quod dicitur. Sed non faciens opposito patienti non est possibile omne movens agere sed non solum movens agit cum motum patitur. Ergo hoc non est solum in hiis in quibus motus est passio. Et exponit quod appellat passionem dicit quod passio autem est id secundum quod ad alterationem solum. videlicet album calidum et cetera talia sicut passiones secundum quas est alteratio. Dicit ergo quod movere ab agere quia est ultra eo enim quod dicitur motus sed non econverso. Ideo autem quod movere amplius agere est id est magis amplum. et est universalius in pluribus quam agere. ¶ Deinde cum dicit Ideo igitur manifestum. exponit predictam venari tactum methaphoricum. hic autem tactus dupliciter sumi potest tactus enim sumptus est ad duorum. vel ergo sumitur hic metha phorice tactus ex parte tangentis quam tacti. vel ex parte tangentis tantum. duo ergo facit quia primo venatur tactum methaphoricum ex utraque parte secundo ex altera parte tantum. secundo ibi. Contingit igitur ut manifestum est primum duo facit quia primo facit quod dictum est. secundo exponit diffinitionem tactus prius datam. secundo ibi. Sic determinatis tangere dicit ergo quod cum non est dictum quod mota velut sunt mota in mobili ut habet altera littera ut tangunt mobilia. id est ut tangunt supercelestia corpora que movent ab hiis. est autem ut sic. est autem ut non. id est unum modo tangere ea. quam non modo. quia tangunt ea metaphorice non proprie. et quia sic hic tactus metaphoricus ea est ex utraque parte. quia et illa proprie agunt et celestia proprie patiuntur. ¶ Deinde cum dicit. Sic determinato exponit diffinitionem motus superius datam vel addit ad ipsam dicens quod sic determinato tangere ut dictum est ultimum. id est simpliciter est tactus habentium positionem. Sed quod motorum. Sed autem ut mobilium ad invicem motorum et mobilium. quod dicitur non sufficit ad hoc quod sit tactus quod unum sit movens et alterum motum. Sed requiritur quod mobile sit habens motivum. et quod invicem movent moventia et mobilia non movent in mobili. Sed sit motum mobile. sed motum mobile sit motum motum. et hec in quibus existit facere et pati. Superius autem data diffinitione de tactu dicebat tactum esse in habentibus positionem quorum ultima sunt simul mobilibus et motis ad invicem. quia diffinitio non arguit tactum proprie superius non primo intelligamus agentia et patientia quod ergo hic dicit vel est expositio diffinitionis illius. vel complementum eius.

¶ Deinde cum dicit. Est quid igitur. Investigat tactum metaphoricum cum maxime videtur esse ex altera parte tantum et duo facit quia primo ostendit quod ut plurimum in hiis que inveniuntur est tactus proprie. Secundo aliter est in eis modus metaphoricus. Secundo ibi quod contingit investigare tactum metaphoricum ibi. Quare si quid dicit ergo quod est ut in pluribus id est ut in pluribus quod tactum ita tangit quod tangit tangitur quia fere omnia que insunt in aspectu nostro mota mota quibus necesse est ut videtur esse dictum tactum tangere quod tangit. id est tangitur. Est autem ut aliquando quod inquinus et dicimus. movens solum tangere id quod movetur non quod tangit non invicem ista tangit quod tangit id est tangitur. Sed ea que movent mota quia sunt omogenea. id est eiusdem generis. necesse videtur esse quod tangit tangere. et quod tangit tangere tactu. vel quod moventia movere motum. ¶ Deinde cum dicit. Quare si quid contingit quomodo contingit invenire tactum metaphoricum dicit quod si aliquod movens est immobile utique non tangit quod movetur. Sed id quod movetur non tangit ipsum. Infirmus enim aliquando dicimus aliquem est contristantem tangere nos et eum non tangimus eum. et illo modo tangere unum corpus supercelestia ¶ Ideo autem tactum esse triplicem proprium et metaphoricum duplicem vel quia ea hic est tactus utroque extremorum vel in altero tantum. Videmus enim quod separatas moventes corpora supercelestia. corpora supercelestia movent inferiora hec. et hec inferiora movent se ipsa ad invicem. Intelligentie autem movent supercelestia corpora non mote non passe. supercelestia corpora mota hec inferiora mota sed non passa. hec autem inferiora movent se ipsa ad invicem mota et passa. Ideo ut intelligentie movent corpora supercelestia est unus tactus metaphoricus ex parte tangentis quam tacti. quia nec intelligentie proprie agunt nec supercelestia corpora patiuntur. Sed cum supercelestia movent hec inferiora est et tactus metaphoricus. Sed est hic videtur esse ex altera parte tantum. nam ex parte horum inferiorum bene est aptitudo naturalis recipiendi tactum proprie. Sed non ex parte supercelestium quia tangunt impassibilia. cum vero hec inferiora se tangunt ad invicem est in omnino tactus proprie. et quia pluribus modis sunt que spectant ad universitatem recipientem tactus. Ideo philosophus solum determinat de hac triplici tactu. vno proprio et duplici metaphorico. quod autem utrique parte determinat de unoquoque istorum patet per ea que insententiaciando dicta sunt. ¶ Ultimo epylogat quod de tactu in ultimis determinatum est hoc modo. ¶

De facere et pati dicendum. Postquam philosophus determinavit de tactu. Inparte ista determinat de agere et pati et duo facit quia primo determinat de actione et passione secundum opinionem aliorum. Secundo secundum propriam ibi. Quomodo autem existit generare est primum duo facit quia primo ostendit quid senserunt antiqui de agere et pati quantum ad conditiones activorum et passivorum. Secundo quantum ad modum agendi vel patiendi. ibi. Quomodo autem contingit est primum duo facit quia primo ostendit se ad dictum et premittit intentionem suam est opiniones antiquorum. Secundo exequitur de eis. ibi. Multi quidem. dicit ergo quod deinceps post dictum est de tactu deinceps dicendum est de facere et pati et addit

i. facere opposito pati.

Deinde dicit

quod a prioribus i. ab antiquis suscepit de agere et pati sermones ad invicem secundum alios. ¶ Deinde cum dicit. Multi quidem exequuntur de dictis opinionibus. dicat enim antiquos secundum maiorem partem sensisse de facere et pati. Et ideo duo facit quia primo narrat hic opiniones secundo ostendit eas esse secundum aliquas veras ibi vult autem hoc modo. Circa primum duo facit quia primo narrat opinionem dicentium dissimile ad dissimile pati secundo ponit opinionem quod simile a simili patitur ibi. Democritus autem ultra etc. primum duo facit quia primo narrat opinionem predictam quantum ad agens et patiens. secundo quantum ad rationem agendi et patiendi ibi. In quantum minor vero etc. quod multi dicunt hoc concordiam quod omne simile est impassibile a suo simili. et dicunt multa quia plures erant de hac opinione quam de alia. assignabant isti causam rationis quare simile non patitur a simili quia ut dicebant non est alterum magis passivum ab altero quam activum. cum ergo similibus sunt quod hic omnia existunt similia non possunt pati similia sunt quod hic activa et passiva esse quia tunc idem sunt quod idem agere et patitur quod est inconveniens. dissimilia ergo et contraria sunt innata facere et pati ad invicem.

¶ Deinde cum dicit. In quantum minor significavit hanc positionem quantum ad rationem agendi et patiendi. Predicti enim non solum ponebant dissimilia agere et pati ad invicem. sed etiam volebant quod ratio agendi et patiendi esset dissimilitudo quia quando minor ignis a maiori corrumpitur in quantum minorem ignem corrumpi et pati a maiori per dissimilitudinem et contrarietatem quia multum est multum pauco.

¶ Deinde cum dicit. Democritus autem multa narrat positionem dicentium a simili simile pati et duo facit quia primo narrat hanc positionem quantum ad activa et passiva. secundo quantum ad rationem agendi et patiendi ibi. Sed si altera entium dicit ergo quod Democritus ultra alios i. preter alios. vel ultra alios quia quodam modo singulariter alius solus dixit singulariter significando idem et simile esse patiens et faciens quia altera et diversa non contingit pati ad invicem. ¶ Deinde cum dicit. Sed si altera narrat dictam positionem quantum ad rationem agendi et patiendi. non solum enim Democritus ponebat simile a simili pati. sed addebat quod ratio patiendi esset similitudo. volebat enim quod si entia altera et diversa faciunt ad ad invicem hoc non est sunt quod sunt altera. sed dicebat accidere hoc scilicet quod agerent et paterentur ad invicem sunt quod existit eis aliquid idem i. sunt quod conveniunt. Addit autem quasi epilogando quod que dicuntur ab antiquis hoc sunt que dicta sunt. ¶ Deinde cum dicat. Videtur autem hoc modo. Ostendit dictas opiniones esse secundum aliquas et duo facit quia primo probat quod intendit. secundo manifestat quoddam dictum ibi. Simile enim. Dicit ergo quod dicentes hoc modo videntur dicere sermones secundum alios. et ideo quia cum contrarius eorum fuerit quoniam cum oportunum esset totum aspicere ambo i. ambe predicte opiniones dicunt partem aliquam non totum. ¶ Secundum autem quod secundum maiorem partem oppositam sunt predictarum oppositionem et ideo non est inconveniens secundum aliquid aliquo modo verum alicui et contrario accepta ut hominem currere pater verificare per Sortem et non currere per Platonem. quare ergo dicit ad quod uno modo est verum alio non. predicti et defectivi loquuntur et in talibus sermonibus contra oppositum secundum aliquid. simile enim pati a simili est verum

vno modo et falsum alio modo. antiqui ergo sic loquentes secundum aliquid concordant. et licet quelibet dictarum opinionum aliquo modo esset vera respiciendo predictam contradictionem. respiciendo tamen totum negotium quod simpliciter erat falsa. non enim absolute dicendum est simile pati a simili vel dissimile a dissimili. sed debet dici quod agens et patiens vno modo sunt similia et alio modo dissimilia. ideo priores philosophi determinare loquebantur et considerabant partem cum deberent considerare totum. ¶ Deinde cum dicit. Simile enim et omnifarium. Narrat quod dixit dicat enim eos defective loquutos fuisse et considerasse partem et non totum etc. quod duo facit sunt quod in dictis opinionibus duo est considerare. videlicet quod dicebant de activis et passivis et quod ponebant de ratione agendi et patiendi. primo ostendit eos defecisse quantum ad activa et passiva quia non debebant absolute dicere simile pati a simili. non dissimile a dissimili. sed debent dicere agens et patiens esse aliquo modo similia alio modo dissimilia. secundo ostendit hic defectum quantum ad rationem agendi et patiendi quia non est dicendum ut antiqui dicebant quod tota ratio actionis et passionis sit similitudo vel dissimilitudo. sed utraque aliquo modo ibi. Rationabiliter. Et secundum rationem. etc. primum duo facit quia primo probat agens et patiens non esse omnino similia non omnino dissimilia. secundo ostendit quod sunt similia et quod dissimilia ibi. Sed quoniam non quecumque. etc. primum duo facit quia primo ostendit agens et patiens omnino non esse similia. secundo non esse dissimilia omnino ibi. Et omnifariam alterum. Prima dividitur in tres partes sunt quod tres rationes adducit ad propositum. secunda ibi. Sed quia a simili etc. i. Quamvis his entibus dicit ergo quod simile omnifarium et omnino indifferens rationabile est non pati et non suscipere a simili. et est ratio quia hoc positio quod magis esset activum alterum quam alterum. non ergo possumus ponere quod unum esset agens et aliud patiens ex quo omnino ponuntur similia. eo enim ipso quod unum ponitur agens et aliud patiens ponuntur differre et recedere ab hac positione quod sunt omnino similia. ¶ Deinde cum dicit. Sed quia a simili. Ponit secundam rationem quod si simile esset passibile a simili per eandem rationem ipsum a se ipso pateretur quod est inconveniens. ¶ Deinde cum dicat. Quamvis his entibus ponit tertiam rationem quod quamvis rationes predicte sufficienter concludant simile a simili omnifarium pati non posse. his tamen entibus etiam et hac positione posita sequitur ad inconveniens quod non erit incorruptibile. nec erit immobile substantie enim separate que ponuntur immobiles vel etiam deus ipse qui per omnem modum est immobilis maxime est idem sibi. si ergo simile sunt quod simile et sunt quod idem esset activum omne movebit se ipsum se ipso. immo propter eum et ille separate maxime erunt immobiles quia maxime eedem sibi. ¶ Notandum autem quod hoc similitudo accipitur large pro omni proprietate et convenientia. nam licet res non sint proprie similes sibi ipsi. est tamen eadem sibi. ¶ Deinde cum dicat. Omnifariam ostendit agens et patiens non esse omnino diversa et duo facit sunt quod duplex hoc ostendit ratio. secundo ibi. Non extinctus enim. Dicit ergo quod si patiens sit omnifariam alterum et nullatenus idem sibi non suscipit non patietur. non enim quodlibet patitur a quolibet quia albedo non patitur

alinea .n. linea ab albe. n forte fm actus cputa
si acit linea ee alba aut nigra. qr plus distat li
ab albo cu n sint eiusde gnis qm albu a nig n qui
cuiqz diria agut et paciuntur. Nota au phm no
curare h de extris. distat .n. linea n ee sbm albed
sz suphciem. Rursus albu et nigru n pse agut et n
mucant realit sz intetnalit. eam suffic dcm ex
ad ppositu. Vlt .n. phs n qlibz distantu ad se inuice
age. sz oppo. et si a agut sz est in q in eis vesuat
oppo. Deinde cu dicit Non extius enim. adduc
sam rom q z qi expoiciua pme rois dicens q qciz
n sut cia aut ex qut n faciut se extius a n sua
n corrupit se ipa. sz supplendu z q q n corrupit
se ipa n agut et paciut ad se inuice. oz g ee cia
q sut sic acta et passiua. Sz mea cia est a cenaa
a cia n p ceni md distant. g actiua n sut omi
fiuria alta. Deinde cu dicit. Sz qm n qciz
Postqua ont actiua et passiua esse n oio altera
n oino silia declat quo sut alta et quo similia
qr sut silia gne et alta spe. et duo facit qr pmo
pmittit q intendit. sdo pbat q dixat i. In natu
est enim. Dt g q no qciz z i natu pati et facere q
cuiqz. sz quecuiz au se cia aut hut cietate sic ac sut
tiua et passiua. cu g cia sint ead gne et diusa
spe. nece e paciens et faciens gne ee sile et ide.
spe a dissile et cm. Deinde cu dc In natu
est enim pbat q dixat et duo fac sm q dupl
illud pbat. pmo .n. pbat i inductione. sdo roe
ibi. Etenim ulr gno Circa pmu duo fac qr
pmo induc in pllbz quom cm adio patitur
sdo cocluc cclom intenta i. Quapp necc dic
g q in natu est corp pati a cor sapore a sapore
calore a calore. et ulr omogeneos .i. q z eide
gnis ab omogeneo .i. ab aliq alio eiusd gnis
Causa au h z qr cia oio sut i eod gne et cia
lia q sut cia faciut et paciut ab inuice. Nota
au q cu corp dr pati a cor accipit i corp nle q e
cunctu qlitatibz actiuis et passiuis. Rursu p sa
pore et calore intellig qlitates actiuas et passi
uas i hnc cor nli p quas fit acto et pa. ul p
sumi dic q color patit a colore. et sapor a sapo
re. et qlitates se aqlitatibz fis inqut i h qlitatibz
fit resuat uirt qualitatu pmaz ut albu patit
ab albo in qntu albu e cunctu frigido et nigru
calido. Deinde cu dic. Quapp nece co
clud cclom intenta d. q z nece faciens et pa
ciens ee ead qualit .i. aliqli su aquo in et ee
aliqlit alta et dissilia ad inuice. sut .n. faciens
et paciens silia et dissilia qr gne sut eade et silia

spe au dissilia. et qr cia sut cia ma est q cia et meda
ee actiua et passiua s inuice. et d cia et media qr in
ipis mediis resuat aliq vo cietatis. et cum qr ca cia
qm media sut eadem gne et diusa spe cu talia sint
acta et passia tam cia qua media actiua et passiua
erut. Deinde cu dicit. Item ulr gno q pbauit
inductione pbat pronu q tal z. ex quibz et inquibz e
gno et corrup ex hus et in hus est acto et passio qr ac
to et pa ad gnom ordinat. sz ulr gno et cor e in hus
.i. in cis g sup acto et passio int cia hut ee. et qr
ita est ronale est vnu oppoitoz age in a et i here
adiun sua ipm. Ronale est g ipm igne calefacere
frigidu. et frigidu infrigidare calidu. et uni faciens
assimilare s paciens. et vole z dice q faciens et pa
ciens sunt cia cu gno sit in cium. qp qr nece z
paciens tnsmui in faciens qr sic .i. illo m gno erit i
cium sz vnu oppoz tnsmutet in a. et paciens tnsmutet in agentis naturam.

Et secdm rom au no eadem et c. Postqm
phs ont qr antiq phi discordabant i loquendo
de actis et passiuis qr ut dicebat n respiciebat ad to
tu sz ad ptem. In ista pte d qr discordabant i assign
rom agendi et paciendi. No .n. eand rom assignabant
oms. sz dicebat quida h rom ee cenaa et silitud.
quida u dissilitud. q ido ctingebat qr n respiciebat
ad totu sz ad ptem. et ita silitudo tm n dissilitudo e ro
agendi ul paciendi sz utraqz i cuiucte. Duo g fac qr
pmo pmittit q intendit. sdo declat ppoitum onis tam
silitud quam dissilitud. sic ea cenaa q disuenienaa gc
re ad acton et passionem sa i. Diuis tm pati dc g
q sup sm rom agendi et paciendi antiq phi n eant
dicentes eadem. qr n assignbat eand rom actois et pass
sz quida dicebat h rom esse silitud. quida uo dissili
tud. dubos uo sic dicentes vere est tange .i. cingere
rnam agendi et paci. Nota a q d ppm tange
qr cu quelz deaz opionu deficet et nulla cdiceret
ad totu nulla cphendebat rnm actoz et passiuaz. sed
quelibz sm quida ptem tangebat ea. Nota q
dic nz sm phm y phicoz dz deni et for. qr qlibz
facit aliq m ad actoni et passionem. quelz g deaz opionu
tangebat a m rnam agendi et paciendi. dlic tu et alic.
qr dicentes silitud et cueniencia esse h rone tangebat
rnam Deinde cu dicit. Diuis .n. pati
cclaudit ppom d. videlicz q nz cenu tm nz disconuenien
e ro agendi et paciendi sz quodam i vtraqz ccurr.
et duo facit qr pmo fac q dcm z. sdo qr dixat
agens et paciens cuenire i m on quo h sit veru
sa i. Eodem m suscipiendu. Circa pmu duo
facit qr pmo cpat agens ad paciens. sdo ex tali

dicentes autem
dissimilitudinem
tangebant
naturam
for.

comparatione, et illud vocatur intentum i. Est quidem enim. dicit quod
quia dicimus pati solum. ut gratia dicimus hominem sanari calefieri
et infrigidari a eodem modo. Sed quia dicimus pati hominem ut
calefieri frigidum sanari laborans. dupliciter autem sunt nata
i. mulier viri. sed vinum est vim per naturam forme a per naturam
materie. et quod dicimus de paciente eodem modo dicendum est de faciente
ita quia dicimus agere solum ut cum inquirimus calefacere hominem
quod non est contrarium frigido quod calefit. sed vinum et id manens
per se scilicet calidum et frigidum. quia autem dicimus calefacere
ignem calidum quod contrarium frigido. Idem enim cum dicit. Quod
quidem enim et illud vocatur intentum dicens quod quia ad patientem
ut materia aliquid ut contrarium. et ut forma respicientem ad idem i. ad
unum quod est eadem scilicet utrumque priores existimaverunt agere et pa-
ti spectare hoc idem ut quod receptivitas erat id agendi et
paciendi. Respicientes autem ad aliud ut ad formam contrarium
dixerunt contrarium ponentes dissimile et contrarie esse tale
non. Idem enim cum dicit. Eodem modo susceptiendum
probat quod supposuerat dixit enim quod in actione est contraria ex
parte forme et contrarium et convenientia ex parte materie et ibi. dicit ergo quod
agens et paciens conveniunt in materia. Quod autem conveniat
nos quod ut agentia solum agens primum est id quod agit pas-
sum et secundum est in eo passo. Sed primum dicitur uno modo me-
chanicum quia modo dividitur contra ultimum et primum non agit passum
non communicat in materia cum ipso. Et omnis hec de agente mechanico.
sa i. In. Scilicet tamen ut non primum esse primum causa facit quod
primo narrat et dividit ordinem istorum agentium, et exponit
quod dixit in textu. est exordine narratio et illud vocatur
te intentum. sa i. In medicina. et i. Quecumque autem non
habent dicit ergo quod sicut est ordo inter moventia et mobilia
sic est ordo inter activa et passiva. eodem autem modo dicendum susceptibile
esse de facere et pati quod de movere et moveri. movens autem
dicitur dupliciter. unum modo est primum motor i. movens primum
et hoc non movet non motum super. quod hoc primum est causa proprie
i. causa primum non motum. Primus autem modo dicitur movens ad ultimum
i. ad quod est ultimum et proximum et intermedius movens id cuius
susceptio ad generationem modo. et de faciente eodem modo dicendum est quod
sicut est devenire ad motum intermedium in motore ita est devenire ad a-
gens in passum. Quoniam autem cum dicat In medicina
exponit textus quod dixit dicens quod nos dicimus medicinam
sive artem medicine sanare et dicimus vinum sanare
sed tamen ars medicine sanat in motu. vinum autem sanat
cum assumitur et alimentum alterat et intrinseca. primum ergo
movens non ... in motu et in motore. ...
dicendum est ... quod est de necessitate venire ad motorem
immobilem sed movens ultimum i. proximum et media
cum necesse est sic movere motum. et sic in motu est. sic et
in actione se habet. quod primum agens agit impassibiliter. ultimum
autem cum agit et ipsum aliquo patitur sed est patiens. Idem
enim cum dicit. Quecumque autem non habent et illud vocatur

intentum et duo facit quod primo facit quod dictum est. secundo assignat
causam dicti. sa i. Hoc quidem enim dicit ergo quod quecumque non habent ea-
dem materiam faciunt impassibiliter i. cum agunt non paciuntur
et ut gratia ipsa medicina i. ars medicine que non communicat
in materia cum corpore sanato quod non est in materia corporis sed in anima. Ideo
cum facit sanitatem non patitur a sanato. cibus autem qui communicat
in hac materia faciens sanitatem ipse et patitur. quod cum assumitur
in alimentum aut calefit aut infrigidatur. a quo autem patitur
simul patiens i. simul agendo patitur et quia hec est media
dicitur primum i. agens primum. albus autem est agens ultimum
et contingens i. proximum immediatum. probat ergo quod communicat in materia
et quod non. quod illa que agunt passa communicant in materia. que non agunt
impassibilia non communicant in materia. Ideo autem que in materia non
habent formam sunt de numero eorum actorum que sunt impassibilia
que autem habent formam in materia agunt passiva. Idem enim
cum dicit. Hoc quidem enim. Assignat causam dicti et
duo facit quod primo facit quod dictum est. secundo illud distinc-
tionem prius datam de activis et passivis = ... i.
Ideo quemadmodum. Dicit ergo quod omnes dicimus nunc
esse eandem ut dicam quibus oppositorum et dico ut dicam
quod non est eadem per omnem modum. est enim eadem secundum
scientiam non secundum esse. et hoc ... est ut genus eius. nam
sic genus se habet ad differentias oppositas et communicat ad di-
versas species per similitudinem per abnegationem earum. sic et
materia se habet ad oppositas formas et declinat per eius. et
intelligitur per abnegationem earum et quod materia est sic susceptiva
cum oppositarum formarum quod approximante et patiente ca-
lefaciente necesse est calefieri. agentia approximata quod conveniunt
in materia devenit agere passivum. Quoniam autem
quod non est actio et passio nisi inter contraria ut calidum non agit
in calidum ut in frigidum. et si agit in tepidum hoc
est in quantum tepidum comparatum ad calidum habet rationem frigidi
et quod in tali actione calidum compungitur frigido et econtrario
utrumque agit et patitur. Ideo agentia proxima que communicant
in materia sunt simul activa et passiva. Idem enim cum dicit

distinctionem

Ideo quemadmodum et illud dicit enim prius datam esse verum ita
si agentia proxima communicant in materia cum passivis et non agentia
primitiva que communicantia simul in materia cum agunt paciuntur.
non communicantia autem non. Ideo quemadmodum dictum est hec activorum sunt
impassibilia hec quidem passibilia quod quemadmodum se habent in motione
eodem autem modo se habet in actione. illic enim sicut in motione
primum movens est in motore et in activis primum
movens est faciens et non passibile. Idem enim est
Etenim tamen ut supra dicebam agens quod communicat in materia
est agens proprium. hoc quod proprium dividitur contra ultimum et primum
... est agens proprium ... primum dividitur contra mecha-
nicum dicit ergo quod agentia communicantia in materia sunt propria quod non
sunt ultima et prima. hec autem habent agentia esse propria quod
non sunt mechanica. et causa facit quod primo distinguit inter

Vnde agencia prima coniungitur in materia et agere passa.

agens primum et methaphoricum. Secundo ostendit agencia methaphorica. Et quod habent communicare in materia quia non agunt passa, ibi: Non faciens tertia. Ignis igitur habet. Dicit ergo quod cum forma est duplex, una vero est principium motus, id est efficiens, alia est finis, non est forma finis quod efficientis sit fac et motus. Sed efficiens proprie est finis methaphorice. Ideo ait causa unde causa gratia, id est causa finalis non est causa forma super proprie, non sanitas non est quod factivum nisi secundum methaphoram.

Deinde cum dicit: Non faciente. Posito distinctione inter agens proprium et methaphoricum ostendit quod agens proprium communicat in materia cum passo quia assimilat sibi ipsum quod non posset nisi ageret passum et communicaret in materia cum passo. Ideo ait quod quando faciens existit praesentibus generat ad paciens, id est passum patiens quousque inducta forma et assimiletur agenti. Sed habitibus praesentibus in materia, id est inducta forma non adhuc generat ad non ulterius assimilatur. Sed cum est completa assimilatio, non assimilatur secundum formam quae est species et habitus et finis actionis et passionis secundum nomen quia in materia secundum quod habitus est quid passivum.

Deinde cum dicit: Ignis igitur habet. Ostendit agencia methaphorica non communicare in materia quia non agunt passa. Dicit quod quia ignis habet calidum vel formam caloris in materia. Ideo supposito agit passum. Sed si esset calidum separatum a materia, sed in agendo non pateretur. Et addit quod hoc videlicet calidum forsitan impossibile est esse separatum, non agencia ulla non habent esse separatum a materia. Sed si sunt

quedam talia quae habent esse separatum in illis utique erit verum quod dicitur, videlicet quod agunt impassibilia. Ergo quae agunt passa communicant in materia cum eo. Et tunc supplendum est quod cum fines et agencia methaphorica quae agunt impassibilia, ideo etiam secundum quod habent non oportet communicare in materia. De ratione enim finis est secundum quod habet moveat immobiliter. Verum autem aliquod agens sit methaphorice communicet in materia cum passo in declarationibus patebit.

Notandum autem quod dicit forsitan quod calidum non potest habere separatum. Et dicit si aliqua sunt talia quae habent esse separatum quia hoc postulat negocium methaphysice. Ideo hic de hoc in dubitando et sub conditione loquitur.

Item secundum veritatem calidum non habet esse separatum. Sed tamen non omnino aliqua agencia habent esse separatum.

Nota epilogat quod dictum est de facere et pati et quibus existit utrum similibus vel dissimilibus et quare sit quod sit causa actionis et passionis, utrum similitudo vel dissimilitudo et quo sensu habeant agencia et paciencia, et utrum conveniant in materia vel non determinatum sit hoc modo.

Nota quod de intellectu totius lectionis consideranda sunt tria. Primum est quod agens et paciens differunt in forma, conveniunt in materia. Secundum est quod non omnia agencia communicant in materia. Sed agens particularia non vero... Tercium est quod agencia quae movent mota et agunt passa communicant in materia et assimilant sibi passum. Sunt agencia propria, non agencia methaphorica. Finis enim secundum quod habent non

assimulat sibi passum quia non movet motum. Sed potius movet efficientem et agentem. Sed dicit si ostendit ad apparere ad propositum Iudicium enim philosophi in tota lectione est quod sicut non est semper concedendum idem pati a convenienti non disconveniens a disconveniente, sed debemus dicere agens et paciens quodammodo differre aliquo modo convenire. Sic non concedendum est totum cum actionis et passionis non dicatur secundum utrumque in communicare. Sed ex parte materiae est in communicare, ex parte formae differunt. Rursum ex parte agencium propriorum est communicare in materia non autem ex parte ultimi. Simpliciter est assimilatio ex parte agentis proprie loquendo et secundum quod habent est assimilatio ex parte moventis methaphorice, quod non movet materiam sed agentem.

Quomodo autem contingat hoc, et cetera. Postquam philosophus determinavit de agere et pati secundum opinionem antiquorum quantum ad quaerentes actorum et passivorum et utrum simile paciatur a simili vel dissimile a dissimili et utrum similitudo vel dissimilitudo sit ratio actionis et passionis. In parte ista determinat de agere et pati quantum ad modum agendi et paciendi et utrum actio et passio fiat per poros vel quomodo aliter. Et duo facit quia primo sequitur ad dicta, secundo exequitur de intento, ibi: Huius quidem. Et tunc

est autem sic. Deinde est autem quae dicitur agens et paciens, sed rursus dicamus quomodo contingat accidere hoc quod fiat actio et passio.

Deinde cum dicit: Huius quidem. Exequitur de intento et cetera. Sed tria facit quia primo recitat opinionem antiquorum circa modum agendi vel paciendi. Secundo comparat has opiniones ad se invicem. Tertio arguit contra eas secundum partes, incipit ibi: Leucippus existimat et cetera. Planissime dixerunt paucioribus sermonibus.

Et primum tria facit secundum quod tres opiniones narrat. Primo enim ponit opinionem Empedoclis. Secundo Democriti. Tertio Melissi, secundum ibi: Compendiose autem maxime et cetera. Quidam enim antiquorum.

Dicit quod Empedoclis est opinio prima posuit quod actio et passio fieret per poros per quos non solum salvabat agere et pati sed et sensum et passionum mixtionem. Dicit enim quod per poros habet esse sentire et miscere. Duo ergo facit quia primo dicit quod Empedocles salvabat per poros actionem et sensum. Secundo salvabat mixtionem, ibi: Hii igitur in quibusdam. Circa primum duo facit quia primo proponit quod intendit, secundo manifestat quod dixerat ibi:

Semper vidimus. Dicit ergo quod huius scilicet Empedoclis et suis sequacibus videtur pati unumquodque ex eo quod faciens, id est agens tamen ultimum quam principale ingreditur per quosdam poros et sic in videre per huiusmodi poros inquit nos videre et audire et sentire secundum omnes alios sensus.

Deinde cum dicit: Semper vidimus. Manifestat quod dixerat. Omnes quod Empedocles salvabat etiam per poros. Dicebat enim quod videre fit per aerem et per aquam, quia est aer et aqua quae sunt transparencia habent poros et huiusmodi pori sunt invisibiles propter parvitatem et sunt spissi et ordinati in debito. Et quanto magis transparencia tanto magis habent tales poros. Et quod dictum est de visu intelligendum est de omni sensu et ultimo de actione et passione, quia omnia etiam per poros salvabat.

Deinde cum dicit: Hii igitur.

in quibusdam. Ostendit quomodo per poros salvabat mixtionem dicens quod huiusmodi sequaces empedoclis in agere et pati et in mixtione intermiscuerunt quidam et empedocles. nam empedocles et sui sequaces non solum in factionibus et in passionibus sed etiam in mixtis dicebant per poros fieri, non ex hoc quod sit ad tactum commixtorum.

Deinde cum dicit **Compendiose autem** Ponit viam democriti. nam democritus et leucippus maxime compendiose et uno sermone determinant de omnibus. nam facientes principium corpora indivisibilia quae sunt eos et principia sunt naturam per talem principium salvabat agere et pati et motus omnes universales. Deinde cum dicit **Quidam enim antiquorum** ponit opinionem mellissi qui negavit omnem motum. huic ergo non fuit causa dare causam actionis et passionis. quia cum negavit ubi motum negavit actionem et passionem. Dicit enim cum unum esse et in unum ponit immobile et infinitum. In narrando autem positionem eius duo facit quia primo ostendit quod mellissus ponit unum immobile. secundo ponit infinitum ibi **Et infinitum quidam** esse. primum duo facit quia primo ponit positionem mellissi secundo assignat positionis rationem ibi **Vacuum enim** dicit ergo quod quidam antiquorum ut mellissus et sui sequaces opinati sunt esse ex necessitate tantum unum ens immobile.

Deinde cum dicit **Vacuum enim quidem** assignat rationem dicti et duo facit quia primo ostendit qua ratione mellissus negabat motum. secundo qua ratione negabat pluralitatem ibi **Sed rursus** Dicit ergo quod mellissus dicebat vacuum non ens et ponebat non posse moveri aliquid mobile non existente vacuo separato in quo reciperet id quod movebatur tale rationem. Si motus est vacuum est mobile. nam cum mobile non potest recipi in pleno quia duo corpora essent in eodem ergo recipitur in vacuo. igitur a destructione consequentis cum vacuum non sit motus non est.

Deinde cum dicit **Neque rursus multa** ostendit quare negavit multitudinem. multitudo autem ex parte positionis primo quod dicit esse multa quae non sunt continua nec contigua. secundo quod hoc multa pertinent contigua. et si ponatur continua. Ideo cum facit quia primo ostendit quod secundum opinionem mellissi non possunt esse multa non continua nec contigua. secundo quod hoc multa sint quae non possunt esse multa contigua et quod non possunt esse continua. secundo ibi **Hoc enim nichil differt** id est **Divisum autem multa** dicit ergo rursus quod non possunt multa poni si supponatur quod non sint continua nec contigua quia etiam non possunt poni esse non segregante vacuo. Si enim multa essent et non continuarentur nec contiguarentur oportet quod vacuum dividerent inter ea. sed vacuum non est ergo multitudo non est.

Deinde cum dicit **Hoc enim nichil** ostendit quomodo secundum opinionem mellissi non possunt poni multa contigua. quia enim non distinguebat inter continuum et contiguum quia secundum ipsum nichil differt sed existimans omne non esse continuum sed tangens esse contiguum. quod ut patebit non possunt poni multa continua ergo nec multa contigua. Quomodo autem sit melissus quod mellissus non distinguebat inter continuum et contiguum in declarando secundum probabit.

Deinde cum dicit **Divisum forte multa** Ostendit quomodo non possunt esse multa continua et duo facit quia primo facit quod dictum est. secundo ex predictis adducit specialem rationem quod oportet negare motum ibi **Amplius sic forte** Dicit ergo forte aliquis quod sunt multa quia est dare corpora inter se continua vel contigua et cum hoc corpus est unum et divisum opportet multa fore. cum obviabat mellissus. quia si possibile est talem corpus divisibile in una parte potest dividi ubique et divisum ubique non remanebit aliquid corpus et ideo sed talem divisionem necesse est quod remaneat non esse unum sed vacuum. non nam si corpus est divisibile ubique non est unum id est nichil remanet continuum divisione completa. quod propter non est multa sed vacuum omne. Si autem dicatur corpus quod divisibile secundum quid autem non ubique debet esse ad fictum. nam si dicatur corpus quod divisibile usque quantum id est usque ad hoc quod ulterius non procedat divisio querere quia hoc ita habet esse totum id est habet esse totale et est plenum non potest ulterius dividi. Hoc autem dicit quia dicat non est dare causam. quia ergo mellissus non potest videre quod fiat divisio secundum quantitatem signum quod remanet corpus in aere et vacuum non negatur vacuum negaret eamdem divisionem. Et quia qua ratione potest dividi corpus secundum unum signum potest dividi secundum quamlibet signum ut non cogere concedere in divisibile et secundum quamlibet signum negavit omnem divisionem. Ideo dixit nullo modo esse multa non actu nec potentia cum poneret illud unum non solum esse indivisum sed et esse indivisibile.

Deinde cum dicit **Amplius autem sic** ex predictis adducit rationem specialem quod negabat motum et quia ad sensum videmus motum esse. Ideo duo facit quia primo ponit rationem predictam secundo ostendit quia mellissus negabat sensum ibi. **Exhiis igitur** Dicit ergo amplius autem sic id est per predicta quia non possunt esse multa necesse est motum non fore. id est non esse cum motus semper requirat multa. requirit enim motorem et mobile.

Deinde cum dicit **Exhiis igitur** declarat exerciciis quomodo mellissus negabat sensum dicens quod mellissus et sui sequaces propter rationes predictas erant transcendentes sensum et despicientes eum dicentes quod convenientes est sequi rationem et non sensum. ideo dicebant omne unum et immobile. quia hoc iudicabat ratio licet sensus contrarium diceret.

Deinde cum dicit **Et infinitum quidam** ubi dicebant ostendit quod unum immobile esse infinitum. Et circa facit quia primo facit quod dictum est. secundo explicat dictum declaratum et inpartis mellissum de sua clementia ibi. **Hiis igitur in talibus amplius** ad mansionem. dicit ergo et infinitum quidam id est illud unum immobile ponebat esse infinitum. finem enim non dabant ei quia ut dicebant finire est vacuum.

Nota autem ad evidenciam dicti mellissum sic arguisse. Si finitur terminatur ad aliquid et terminatur ad aliquid et ad plenum vel ad non vel ad vacuum. si dicatur quod terminatur ad plenum tunc quero de illo pleno utrum terminetur ad vacuum vel ad plenum et quia mellissus valde abhorruit vacuum ut non cogeretur ponere ipsum maluit ponere processum in infinitum. dicens quod unum immobile non habet finem.

Deinde cum dicit **Hiis ergo ita.** Ex hiis

est determinata d. quod hy. s. mellissus et sui sequaces propter
dictas causas enunciaverunt de unitate. i. de eo quod concedebat
esse unum. ¶ Deinde cum dicit. Simpliciter autem in sermone. In-
crepat mellissum de sua dementia d. quod in sermone hec videtur
contingere posse. preter cum hoc dicere quod est unum tantum mo-
tum et infinitum. Sed opinari in esse in rebus est simile dementie. et dicit
simile et non dicit equale quia hec excendit omnem dementiam.
nullus enim de insanis dementium videtur intantum [illegible] aut
citate ut estimaret unum esse ignem et glaciem quod esti-
mabat mellissus cum dicebat omnia esse unum. Sed dementes
propter consuetudinem male eligendi solum videntur desipere
quia non discernunt inter bona simpliciter et apparentia. quibusdam enim
propter dementiam. h. s. bona simpliciter et apparentia nichil
videntur desipere — differre —

¶ Leucippus autem existimavit esse et cetera.
Narratis opinionibus antiquorum superius comparat
eas ad se invicem. et circa hoc primo comparat opinionem
democriti ad opinionem mellissi. secundo comparat dictam opinio-
nem empedoclis. tertio comparat eam ad opinionem platonis. secunda ibi. Sed ut
empedocles. tertia ibi. Sed velut autem et alter omnium. Circa primum
est sciendum quod primo narrat opinionem democriti et leu-
cippi. secundo narrat opinionem mellissi. tertio ex opinionibus
narratis dat differentiam inter eas. secunda ibi. Constituentibus
autem unum. tertia ibi. Sed omne quod tale. Dicit ergo quod leucippus
sive democritus fuerunt enim collegae et socii et quod dicebat
unus dicebat alius. Dicit ergo leucippus sive democritus ex-
istimavit habere sermones. qui sermones erant dictas con-
fessa ad sensum. quia non destruebat nec generationem nec corruptionem
nec motum nec multitudinem entium. Concedebant autem omnia que ap-
parent ad sensum. ¶ Deinde cum dicit. Constituentibus autem
unum narrat opinionem mellissi d. quod constituentibus unum
i. mellisso et suis sequacibus qui dicebant omnia unum esse contra-
dicere non esse motum si non sit extra vacuum. vacuum autem
non ens dicebant esse. Inquit enim vacuum esse non ens et esse non
entis. plenum autem ut dicebat esse ens proprie. ¶ Deinde
cum dicit. Sed omne quod tale. Narratis opinionibus dat diffe-
rentiam inter eas et circa hoc primo separat opinionem demo-
criti ab opinione mellissi quantum ad principia. secundo quantum ad ea que se-
quuntur ex principiis. tertio quantum ad utrumque. secunda ibi. Distantia autem
est. tertia ibi. Secundum enim illud non unum. Annuit sic in dixit
mellissus quod posuit tantum unum quod vocabat plenum et
negavit vacuum. Sed democritus omne quod erat tale. i. quod
erat plenum non dixit esse unum tantum. Sed posuit principia esse
infinita multitudine. et dixit ea esse invisibilia propter parvitatem
tumorum. i. magnitudinis. Secundo non negavit vacuum. sed dixit
hec. i. illa corpora fieri in vacuo. Ponebat enim esse vacuum.
¶ Deinde cum dicit. Et constantiam quidem separat opinionem
democriti ab opinione mellissi quantum ad ea que sequun-
tur ex principiis. Non enim solum dicebat in principiis quod unum po-
suit et finitum. Melissus posuit unum tantum. Sed et democritus po-
tuit salvare communes et motus que sequuntur ex principiis. non
autem mellissus. dicebat enim democritus propter corporum individualium
quod erant composita et coniuncta generationem facere et dissoluta autem
corruptionem. Similiter quod existebat tangunt se et habent facere
et pati. ¶ Deinde cum dicit. Secundum enim id non unum separat
dictas opiniones quantum ad prima principia et principiata simul. De-
mocritus enim ponebat mixta et composita non esse unum simpliciter quia
poterant dividi. Sed individualia corpora erant unum simpliciter secundum uni-
tatem. dicebat enim corpora individualia composita et applicata generata gene-
rare mixtum. et sic id quod generabat tale mixtum dicebat enim
non esse mixtum unum simpliciter quod sunt unitate et simpliciter et
ex uno generari multitudinem. nec ex multis unum.
Sed hec est impossibile. salvabat ergo democritus unitatem simpliciter
quantum ad principia et unitatem quodammodo quantum ad principiata mixta
que sunt ex principiis quod non poterat salvare mellissus cum poneret
tantum unum esse. ¶ Deinde cum dicit. Sed empedocles comparat
opinionem empedoclis ad opinionem democriti. et duo facit quia primo com-
parat dictas opiniones secundum generationem. secundo quantum ad dictam ibi.
Et ad eorum opiniones. Circa primum ita facit quia primo ostendit dictas
opiniones convenire in ponere pororum. secundo in ponere corporum
individualium. tertio expresse est declaratur. secunda ibi. Fere autem et emp-
edocles. tertia ibi. Modi quidem igitur. Dicit ergo quod sicut dicit democritus
ut empedocles et aliqui aliorum ut sui sequaces in quinto pa-
tiuntur per poros in quo omnem alterationem et omne pati supple-
per poros salvabat. et hec in loquebantur democritus quod dice-
bat generationem per vacuum et corruptionem fieri dissolutione corporum
in vacuo et corruptionem in vacuo. Similiter et in augmenta-
tione dicebat fieri quia solida subintrabant vacuitates quas-
dam. Sed similiter idem est ponere poros sicut quos subintrant corpora
et se contingant et agunt quod faciebat empedocles. et ponere
vacuitates per quas hec fiunt quod faciebat democritus.
Ergo in ponere pororum non differunt dicte opiniones. ¶ Deinde cum
dicit. Fere autem empedocles. Ostendit dictas opiniones convenire in po-
nere corporum individualium d. quod empedocles fuit necesse dicere ut leu-
cippus inquit necesse est enim sicut empedocles esse individualia solida et
poros. quia si hec non ponerentur pori erunt usque in continuum quia
in positione quia tunc solidum non esset dum preter poros sed esset totum
vacuum. ut ergo pori non se tangant necesse est esse aliqua corpora
individualia. sed invisibilia tangunt se. inter autem horum corporum
esse vacuitates quas ille dicit esse poros. et leucippus dicit
de facere et pati ponens corpora individualia se tangere propter quasdam
vacuitates. Differentia ergo erat in modo loquendi quia ille dice-
bat vacuitates quas sub [illegible] dicebant corporum individualium.
Empedocles vero dicebat esse poros. ¶ Advertendum autem
nova translatio in hoc passu deficit. revertendum est ergo
ad veterem ut habeatur intentio auctoris. ¶ Deinde
cum dicit. Modi quidem igitur. Epilogat et declarat
dictas quod modi sunt quos hec corpora faciunt. hec autem pacientur

re hii duo qui dicti sunt. Et addit quod maxime est quo dicit de hiis .i. de agere et pati. ¶ Deinde cum dicit Ad eorum ponens dat differentiam inter dictas opiniones et duo facit quia primo dat hic differentiam, secundo innuit quod dixit .i. Hiis cum erunt. Dicit ergo quod ad ponens eorum sufficienter assignare differenciam quantum ad ea quibus utuntur. Non attingunt sufficienter sicut democritus .i. quod democritus dicebat attingere et esse sicut videtur consequens quod sensui et apparencia videntur consentire .i. Sed empedocles in salvando apparencia dixit minus aliis. Ideo subdit quod exposito quod dixit quod empedocles .i. secundum empedoclem non est manifestum quo erat generatio et corruptio non vel alteratio quia in loquendo de eis libus non complete salvavit confessa et apparentia. ¶ Deinde cum dicit Hiis erant cum innuit predictam differentiam et duo facit quia primo ostendit quod democritus salvabat plures apparentias, secundo quod empedocles salvabat pauciores .i. Empedocleo autem. Dicit ergo quod hiis .s. democrito et suis sequacibus erant corpora indivisibilia prima .i. principia aliorum corporum quia indivisibilia principia super solum dicebat formis ex quibus corporibus indivisibilibus primum componit a corpora et ultimo dissolvuntur in ea ut patet per philosophum phisice; propter hoc omnes apparencias salvabat. ¶ Non autem democritus in divisibilia corpora differre tantum forma sive figura, positione et ordine tantum quia differentia per formam erat differentia principalis, ideo dicit hic differre ea solum formis. ¶ Deinde cum dicit Empedocleo autem. Ostendit quod non tot apparencias salvare poterit dicens quod empedocles manifestum quod quidem quo generantur alia .i. mixta quoniam sicut ipsa alia mixta usque ad elementa habent generationem et corruptionem. Sed quo coacervata quantitas .i. quo corporalis magnitudo horum ipsorum elementorum generantur et corrumpuntur secundum dictum eius non est manifestum nec contingit dicere eum non dicentem elementum ipsius ignis. Quasi dicat quod ex quo ignem et terram et aerem et aquam ponebat pro simplicibus ipsorum non ponebat aliqua principia et ideo non poterat salvare generationem et corruptionem eorum. Sed democritus potuit hoc quia ponebat talia resolui in corpora indivisibilia. ¶ Similiter autem quod ignis et terra et alia hiis sunt habent sua elementa et sua principia in qua resolvuntur quia habent materiam et formam. Ideo sunt generabilia et corruptibilia. Sed si quis ponet hec corpora esse prima supposita et non esse resolubilia talia negaret generationem et corruptionem eorum. Et quia hoc ponit empedocles talia salvare non poterit. ¶ Deinde cum dicit Unum autem et aliorum comparat opinionem democriti ad opinionem platonis et duo facit quia primo dat differentiam inter eas, secundo differentiam .i. Interim differt eum. Attamen sic empedocles non ponit quod ipse ignis est aliquid elementum et principium. Similiter autem et de omnium elementorum ut terre aque et aeris sufficienter non ponit aliqua priora principia, ut plato ponit et scripsit in thimeo vel noluit ignem terram aliqua posse resolui in alia priora in quo sufficienter ponebat et conveniebat cum democrito. ¶ Deinde cum dicit Intantum differt dat differentiam inter platonem et democritum et ea facit sicut quod tres differentias assignat .i. Hic quidem infinitis ...

terra .i. Leucippo quidem enim. Dicit ergo quod intantum differt plato ut non eodem modo dicat ipsi leucippo quoniam hic quidem .i. leucippus indivisibilia in quo resolvuntur omnia dicit esse solida. Sed hic .s. plato hec corpora dicit esse superficies indivisibiles vel planicies. ¶ Deinde cum dicit Et hoc quidem dat secundam differentiam quia hic .s. democritus utrumque indivisibilium corporum solidorum .i. omnia indivisibilia corpora possibile dicit infinitis figuris. Hic autem .s. plato ponit sua indivisibilia determinatis figuris determinatis .i. finitis. Dicit enim platonica in divisibilia contacta figuris. Ponebat enim sicut resolutiones usque ad superficies triangulares quas appellabat indivisibiles. Ideo in divisibilia non ponit infinitis figuris. Sed ea esse triangularia. Addit autem quod ex hiis indivisibilibus faciebat plato generationes et corruptiones. ¶ Deinde cum dicit Leucippo quidem dat tertiam differentiam quia leucippus duobus modis salvabat hic contingencias naturales per vacuum et per tactum ... democritus utrumque principium ponebat in divisibile oportebat ergo cum ponere inter hec solida indivisibilia aliquas concavitates, ut fieret magis ideo plato quia magis non vacuum non potuit salvare generationem et tales contingencias naturales non per tactum solum. Est ergo hic triplex differentia assignata quia democritus principia dixit solida et infinitarum figurarum et posuit vacuum. Plato vero hic principia posuit superficies et posuit ea finitarum figurarum et negavit vacuum. Adverten... ... translacionem nova ... passu esse deficiant...

Planicebus diximus prioribus etc.

Positis opinionibus antiquorum et comparatis eis ad invicem, Inproperat ista improbat eas opiniones quod superius tracte sunt maxime .s. opinionem democriti, empedoclis et platonis. Sed melius negavit actionem et passionem. Ideo de eo non est hic cura. Platonis autem opinio maxime fuit adducta ideo hic accidentaliter reprobatur. Primum hic redarguitur democritus et empedocles ... hic ... in duas partes. Quia primo philosophus improbat opinionem democriti ponentis actionem et passionem fieri per tactum indivisibilium corporum, secundo arguit contra opinionem empedoclis ut ponebat actionem et passionem per poros ibi .i. Quicumque igitur per pororum. Et primum duo facit quia primo continuat se ad dicenda, secundo exequitur de intento .i. Utrum. Rarum. Dicit ergo planicebus .i. indivisibilibus planicebus ut sufficienter a nobis diximus prioribus sermonibus .s. in tertio celi et mundi. Quasi dicat quod contra opinionem platonis ponentis superficies indivisibiles non oportet hic plura dicere cum de ea alibi sufficienter sit dictum. Sed de indivisibilibus solidis .i. de opinione democriti est amplius dicere quia non est de ea sufficienter dictum. Ideo hic accidentaliter .i. hoc considerationis relinquitur nunc quia nunc oportet dicere de ea. ¶ Deinde cum dicit Rarum autem parum. Exequitur de intento in improbando opinionem democriti et duo facit quia primo improbat eam quantum ad actionem et passionem, secundo quantum ad corpora indivisibilia per quae actionem et passionem salvabat .i. Amplius autem in hiis

Circa primum duo facit quia primo facit quod dictum est. Secundo exponit quod dixit argumentum contra platonem ibi: Sed non et solida. Democritus autem loquendo de actione et passione contraria implicabat. Ponebat enim corpora indivisibilia et ponebat in eis qualitates activas et passivas. Propter corpora indivisibilia negabat actionem et passionem. Propter qualitates activas et passivas cogebatur ponere actionem et passionem.

Tria igitur facit quia primo ostendit democritum non potuisse salvare actionem et passionem. Secundo ostendit quod oportebat eum talia ponere. Tertio quoddam quod supponebat probat. Secundum ibi: Quamvis inconveniens. Tertium ibi: Sed eum inconveniens. Dicit ergo ut parum digredientes dicamus quod necessarium est dicere secundum opinionem democriti unumquodque indivisibilium corporum esse impassibile id est non posse pati vel esse impossibile pati, quia secundum ipsum non est possibile pati nisi per vacuum. Cum ergo in indivisibili corpore non possit esse vacuum non erit tale corpus activum vel susceptivum alicuius passionis, non erit durum nec frigidum. Secundum ad quod credas possent fieri duo media contra democritum, ut sic primum medium quia cum poneret actionem per vacuum, si indivisibilia corpora non possunt esse activa, quia in indivisibili non potest esse vacuum. Secundum medium est quia corpus indivisibile non erit passivum activum et activo et passivo autem corpora reservari non potest quia frigidum et durum et alie qualitates passive secundum quas contingit agere et pati in indivisibili reservari non possunt. Deinde cum dicit: Quamvis hoc inconveniens. Ostenso democritum non posse salvare actionem et passionem ostendit quod oportebat eum talia ponere et tamen facit sicut quod est hoc ostendit. Secunda ponit ibi: Sed non gravius. Et ibi: Sed frigidum si durum. Prima est talis quod si democritus adaptabat calidum circulari figure quia dicebat athomos rotundos esse calide nature inconveniens est si solum calidum adaptabat tali figure quia necessarium erat contrarium scilicet frigidum alicui alii figure adaptare quia si unum contrariorum est in natura et reliquum. Et inconveniens est si existunt hec scilicet caliditas et frigiditas et non existunt levitas et gravitas duritia et mollities. Sed super huiusmodi contrarietatibus est actio et passio. Ergo democritum oportebat ponere actionem et passionem cum poneret per quas actio et passio habent fieri. Deinde cum dicit: Sed tamen gravius ponit secundam rationem democriti. Quia unumquodque indivisibilium ponebat gravius secundum excedentiam et ponendo unum gravius quam ponebat unum levius alio. Et propter hoc ponebat unum calidius alio. Sed talia contingit non pati ad invicem est impossibile. Verbi gratia amplius excedunt calido pati et corrumpi id quod est levius et quod remisse calidum. Oportebat ergo democritum ponere actionem et passionem. Deinde cum dicit: Sed frigidum si durum ponit tertiam rationem. Democritus dicebat quedam esse dura. Sed si ponantur aliqua dura necesse quia forte frigidum potest esse durum ergo et molle ponantur aliqua. Sed molle dicitur impatiendo ad quid subactivum est enim molle durum ad magis activum. Sed ponendo activum et subactivum scilicet ponendo durum et molle oportebat eum ponere actionem et passionem. Ergo etc. Deinde cum dicit: Sed tamen inconveniens

quoddam quod supponebat probat. Supposuerat enim supra hic corpora indivisibilia non posse esse activa vel susceptiva passionis et non possent esse nec calida nec frigida. Quia scilicet duo non sunt omnino manifesta, enim supra tetigit quia duo media simul ostendunt democritum non posse salvare actionem et passionem. Sed medium de vacuo satis fuit notum, aliud autem medium non sic erat notum. Ideo supplet rationem illam. Dixit enim autem supra hic corpora indivisibilia non esse activa et passiva quia non sunt passionum susceptiva non enim possunt esse nec dura nec frigida nec habere hic passiones. Unde corpus posse esse passivum potest intelligi dupliciter vel quia habeat unam passionem tantum intransmutabilem id est quod sit tantum calidum et non possit infrigidari, vel quod habeat plures qualitates successive et transmutabiliter. Ideo duo facit quia primo ostendit corpora indivisibilia non posse habere tantum unam qualitatem intransmutabilem. Secundo quod non possent habere transmutabiles ibi: Similiter autem impossibile. Dicit ergo quod inconveniens est si in corporibus indivisibilibus nichil existit nisi solum figura quia secundum solam figuram non possibile est actio et passio. Et si existit ei aliqua qualitas alia, inconveniens est hoc sit unum solum verbi gratia quod hoc quidem sit frigidum solum ita quod non possit esse calidum hoc autem calidum solum quod stare non potest quia non esset aliqua una natura eorum. Si ergo omnia existentia in specie activorum et passivorum sunt in una natura quia est eorum una materia oportet talia esse transmutabilia ad invicem et quod competat eis una qualitas tantum. Notandum autem quod inconveniens est corporibus indivisibilibus ex quo ponuntur activa et passiva dare eis solam figuram absque aliqua alia qualitate quia secundum solam figurationem non est actio et passio cum mathematica competat figuris que sunt abstracta ab actione et motu. Deinde cum dicit: Similiter autem impossibile. Ostendit quod corporibus indivisibilibus non possunt competere plures qualitates transmutabiliter dicens similiter esse impossibile multas id est multas qualitates contrarias posse inesse uni corpori indivisibili ut quod de una qualitate transmutetur in aliam. Secundum cuius evidentiam notandum quod sicut in motu locali mobile non simul mutat totum locum suum sed prius mutat secundum unam partem et postea secundum aliam, id est quod mobile partim est in termino a quo et partim in medio ad quem, id est quod alteratur non statim mutat qualitatem suam. Sed prius alteratur in parte propinquiori agenti, id est quod cum alteratur alterabile est quodammodo sub diversis qualitatibus. Si ergo indivisibile eius ponatur alterari quia indivisibile non habet partem et partem, in eodem habebit passiones contrarias quasi propter patitur id est si alteratur indivisibile ut si [illegible] infrigidatur hoc aliquid id est secundum ad suum et aliud secundum aliud suum faciet aut patietur ad aliud; dictum est enim alterabile dum alteratur esse sub oppositis qualitatibus vel ergo indivisibile habebit partem et partem id est quod secundum aliud et aliud patiatur, et tunc indivisibile erit divisibile, vel idem secundum idem habebit opposita quorum utrumque est inconveniens. Et quod dictum est de calido et frigido eodem modo intelligendum est de aliis passionibus. Nullo ergo modo indivisibile transmutabile per de una transmutatione in aliam. Secundo autem ex aliis declaratur esse medium superius positum, nam si indivisibile non habet qualitatem

una ī trāsmutab̄ n̄ potest habe plures q̄litates. successiue ꝛ trāsmutari. qꝛ q̄ mīt q̄ n̄ ē acto ꝛ pa n̄ ad talem est pāmis actuā ꝰ susceptiuā. cū nullū i diui̇̄bilium hēre possit aliq̄ passiblem q̄lit. Cōsequens ḡ ē q̄ n̄ sit durū n̄ frigidū ut me supponebat. ¶ Deīn cū d. Hec enim ꝛ solida dicta apparet hīc ꝯuenīe ca cōtᵃ p̄lom d. q̄ dicitabz indiuisibilia solida ꝛ ī di pla nicem .i. democrito ꝛ p̄lom ꝯ dicē eod m q̄ nullꝰ n̄ potest ipse saluare gn̄om ꝛ corrupcōne actōm ꝛ passione. Rursum quelz illoꝛ oportebat pone uacuū qꝛ in diuisibilia. s̄m indiuisibilia n̄ est possibile gn̄ari rariora ꝛ densiora n̄ ente uacuo. ¶ Adeūdem aū dictoꝛ nō q̄ si tm̄ unū in diuisibile contiget q̄ n̄ facēt magnitud ꝯ q̄ imponat uacuū int̄ diuisibilia. s̄ dz magnitudo ꝯsti tui. ꝛ tūc s̄m q̄ndā apparenciā saluabit densitas cū indiuisibilia erūt approximiora. ꝛ raritas cū erūt remocio ra. ¶ Respondū ꝛ q̄ si ē in ꝯsensu n̄ saluāre actōm ꝛ pām ꝛ pone uacuū ī ꝯuenīes ē omnīs p̄ de m uili. sunt hī indiuisibilia dīr ēē planiciēs ut dicat Plato sīu dicant ēē solida ut ponit democritꝰ ī tam̄ prius dix̄ p̄la quā democritꝰ qꝛ cū oportet po nē uacuū negaū ipm̄. licz .n. sit inconveniens ponē uacuū bn̄ tm̄ fecit democritus q̄ posuit ipm̄ ex q̄ sequebaᵗ ad posicōm suā. Jnt̄ cetā .n. maxime ē ꝯ̄ ī sua n̄ dicē repugnās ꝛ n̄ ignorare q̄nti ponderis sit vox p̄pria. ¶ Amplius aū in ꝯuenīens. Postquā phūs improbauit opinionem democriti q̄ntū ad agere ꝛ pa ti. Jnpⁿte improbat eā q̄ntū ad corpora indiuisibilia p q dicebat fi actōm ꝛ passione. ꝯ ī ea facit q̄ tripliciter improbat democritum in pō corpora in diuisibilia ēē rerum p̄n ꝛ ēē cās actōnis ꝛ pāmis. qꝛ p̄mo facit hanc accipiendo indiuisibilitatem s̄m q̄ntitatem. ꝯo accipi ī diuisibilitatem q̄ ad form. ē accipiendo ī diuisibilitatē absolute. ꝯa ī. Amplius aū utrū una. ē i. Amplius ad quid q̄ est. Dicit ḡ q̄ in ꝯsensu ē posicō democriti ponentis p̄ua ēē indiuisibilia ꝛ n̄ magna. licz .n. magis uolūt .i. m̄g ꝯprimere ꝛ agilit̄ maio ra ꝯfrigant q̄ p̄ua. qꝛ h .s. magna dissoluūt .i. diuidūt facilius p̄ua q̄m magis oīb exemplis p tibz. h .n. corpora acta ꝛ passiua de quibz loqimur sit se hīt ad offendere ꝛ agē ī se hīt ad offen di ꝛ pati sīu ad diuidi. ideo sit exemplis p̄abus offendūt ꝛ agūt ī de facili ī ml̄tis p̄tes diuidi ꝛ pati possūt. Alia aū l̄ra ꝯ nos hēmꝰ offendit hīt precedūt. ꝛ tūc ē facil̄ intellc̄. nā qꝛ magna precedūt exemplis p̄uis ideo sunt de facili diuisibilia. s̄z ulr̄ .i. abstractē qꝛ existit .i. ꝯpetit dicio magis magis q̄m p̄uis. q.d. n̄ est dare cām. nā abstracto dicōnis est q̄ntitas. cū ḡ tā corpora magna

q̄ua q̄ p̄ua sint q̄nta. ꝛ n̄ dico sunt mag q̄nta hec quā illa qꝛ q̄ntitas n̄ suscip magis ꝛ minꝰ nō erit h mḡ dīsa quā illa. ¶ Deīn cū d. Amplius aū utrū una om̄ p̄n rerū n̄ ēē corpora indiuisibilia ꝯsiderando indiuisibile s̄m form sīu s̄m nāām ꝛ duo facit qꝛ p̄mo ꝯponit q̄ intendit. ꝯo assignat cām dīa ꝯa i. Amplius autem dicta in naturalis Dicit ḡ si ponūt corpora indiuisibilia ēē p̄ncipia rerū ꝛ ēē cās actōnis ꝛ pāmis querendum de illis indiuisibilibꝰ utrum sit om̄ illoꝛ solidoꝛ una nāā aut dr̄t alteꝛ ab alteꝛ q̄ad sīc quod s̄m figure .i. s̄m nāām q̄ntitatē q̄ntitatē ēēt ignea .i. ignee nāē. h ī terrea. Siquod ē una nāā ī oīm q̄ est diuidens .i. q̄ ē distinguēs int̄ ea nāāq̄ tanguntur n̄ sūt unū q̄ndam qn̄ aq̄ tang aquā .i. n̄. dīff aq̄ posterior ab aq̄ priori. q.d. hī corpora ī diuisibilia n̄ possunt poni cuiusdam nāē. qꝛ ꝯpositi ex hīs n̄ distigue rēt n̄ ēē dīa int̄ eīa. s̄z sit cū aq̄ est cuiusd nāē cū a aq̄ ꝛ cū guttis ex quibz ꝯponit sit q̄libz mix ta ēēt eidē nāē int̄ se. ꝛ hīrent eandē nāām cū atho mis ex quibz procedūt. n̄ ḡ p̄t poni hīc indiuisibilia ēē in dīa s̄m nāām. cū ī entibz uideamꝰ nālem dīam. s̄z supponat a q̄lia .i. si ponat hēre alie nāe ꝛ dīam ī q̄libꝰ ꝛ ī nālibz formis. magis ē q̄ has dīas nāles ē ponendū ēē p̄ncipia ꝛ cās rerū ꝯtingenciū m̄g quā figuras .i. m̄g quā corpora figurata ḡ ea q̄ ponūt p̄ncipia n̄ dicūt poni ī diuisibilia s̄m q̄n titatē ut probat ꝯo p̄ma .n̄ s̄m nāām ut probaᵗ h ꝯo ꝯa. ꝛ hī nāās diuisas ēē m̄g ponendū ēē p̄n rerum ꝛ ēē cās actōnis ꝛ pāmis q̄m ip̄a corpora figurata. ¶ Deīn cū dicit. Amplius ad dīa probat q̄ sup ponat diuersibz dīam s̄m nāām ēē rerum p̄ncipia ꝛ cās actōnis ꝛ pāmis. nā illa sunt dīa q̄ agūt ꝛ paciūt ē approximata ad se inuicē. s̄z dīa in nāā faciūt ꝛ paciūt a se inuicē. ḡ talia sunt ponenda p̄ncipia rerum ꝯtingenciū .i. rerum mixtarum q̄ ꝯtingūt ꝛ producuntur ex actōnis. ꝛ ponenda sunt talia ēē cās actōnis ꝛ pāmis. ¶ Deīn cū dicit. Amplius quid quid est. Adducit rōm ꝯ̄ positionem democriti de corporibz indiuisibilibz. Pone bat .n. democritus corpora indiuisibilia ēē p̄ncipia rerum. ꝛ cū h dice bat hīc corpora moueri ꝛ fieri ī uacuo. s̄z tūc q̄ qd ē ꝯ mō .i. p q̄ mō hīc in diuisibile. Siq .n. ad. si mō p ai cē ē q̄ passiuum. ꝛ n̄ ē p̄mꝰ corpꝰ. p̄ma .n. corpora de bent moueri ex se. Jo phūs probat celum moueri ex se qꝛ ē p̄mū corpus. ḡ hīc athomi sunt p̄ corpora qꝛ sunt p̄ncipia rerum n̄ mouebūt ab aliquo p̄ncipio extrīseco. s̄z ī ipm̄ indiuisibile corpus mō s̄m se ipm̄ tūc utrumq̄ erit corpꝰ indiuisibile. q̄ s̄m aliud est mouens ꝛ s̄m aliud motū. probat .n. in uiij phisicoꝝ q̄ omne q̄ mō ꝯ se ē ī diuisibile in talia q̄ quoꝝ unū ē ꝯ se mouens. ꝛ aliud ꝯ se motū

quia si non esset secundum aliud motus et secundum alterum motum, secundum idem essent contraria, quia cum posito motu non solum esset una potentia, id est secundum potentiam eandem, sed etiam esset una motu super fieri esse, sicut utrorumque contrariorum prope quam sunt in eodem contraria potentia. Hanc vero simpliciter probat esse quia potentia, vel prius non possunt esse simul. Notandum autem quod littera habet ergo, videlicet quoniam non solum est una motu sed etiam una propinquo potentia, quod ad eum mellem esse habet, dicit ut dicatur motu una potentia, id est una secundum dispositionem, quia tunc aliquid esset in potentia ad aliud quod est motu propinqua dispositione illud, ut est album liquido et impotentia ad statuam non tamen ut probatur nono methaphysice. Debet ergo nove translationis littera sic exponi quod si in eodem potentia contraria, contraria media non solum esset eadem motu per essentiam sed esset eadem potentia, id est esset eadem ut esset potentia propinqua et dispositione, et ut accipit secundum esse quod est falsum.

Quicumque igitur per poros etc. Improbata opinione de actione et passione secundum corpora indivisibilia quam dicebat Democritus, improbat in opinionem per poros quam dicit Empedocles. Dividitur autem hec pars in duas partes, quia primo improbat talis opinio quantum ad agere et pati, secundo quantum ad modum agendi et patiendi. Indivisibilibus autem omnino corporibus. Prima pars dividitur in tres, quia primo improbat dicta opinio, secundo improbat quod contrarium agit, tertio quod approbat prout simile est ab alio agens in se. Tertio prout probat ulterius quantum ad eam actionem et passionem, ibi: Simpliciter autem quod convenit etc. Dividit autem poros facere. Ad evidentiam autem prime partis notandum quod Empedocles posuit actionem et passionem per poros, quia agens ingrediebatur per poros illos et replebat eos, quos replendo transmutabat passum. Contra hec autem arguens philosophus dicit quod quicumque agit in quantum tangit passum per meatum pororum, id est per hoc quod agens movet et ingreditur poros, siquidem quia plenus porus fit, pars superfluunt pori, quia si ad pacientis, si ponatur hec equalitudo poros pacientis et eodem modo si non sit poros habens, sed sit ipsum eius continuum. Notandum autem quod ponentes passionem fieri per poros ex quo ponebat poros repleri ex ipso actione non plus faciebat in poro nisi per eos ponebat agens inire passum. Cum ergo posita esse actum iuxta passivum, pori non existentibus superfluunt pori.

Deinde cum dicit: Simpliciter autem quod improbat specialiter hanc positionem prout simile agit in simile. Et duo facit, quia primo prosequitur rationem, secundo removet quandam cavillationem, ibi: Hii autem talia. Dicit ergo quod contingit accidere de inspicere, id est de videre, qui dicunt quod fit visio sicut est in ut dicunt ponebant, non sic loquentes transparentia plena poris ut per esse poros fiet visio ut radii visuales transirent per poros illos et tangerent rem visam, vel etiam ipsa visibilia transirent per eos ut fieret quidam contactus rei visibilis et visus. Sed tunc queritur de hiis poris aut sunt pleni aut vacui. Si autem pleni non poterit in transire

radius duc res visibiles ut fiat contactus rei visibile ad visum. Ideo ait quod si contactus non contingit transire nisi paucia nisi poros, id est per poros. Si ponatur pori pleni quia sic omne, id est totum erit plenum. Sed si ponatur pori vacui necesse est corpus habere in eis, tunc idem contingit rursum videlicet quod non erit ibi transitus et per consequens non erit ibi visio. Deinde cum dicit: Hii autem talia removet quandam cavillationem. Diceret forte aliquis quod magni pori replentur corporibus non parvi. Contra hoc arguens ait quod si ponatur vacua etiam, id est ita parva secundum magnitudinem ut non suscipiant corpus aliquid ridiculum est parvum existimare vacuum et non susceptivum corporis, magnum existimare non vacuum et esse corporis susceptivum. Immo ridiculum est qualecumque ad vacuum existimare dicere esse simpliciter. Vacuum enim non debemus dicere esse ad non regionem corporis. Ideo licet possit esse vacuum ab hoc corpore vel ab illo non tamen esse potest vacuum simpliciter ab omni corpore et in omni quod vacuo et in omni est regio que est ad corpus. Unde est quia omni corpori secundum tumorem, id est secundum magnitudinem est assignare equale vacuum, id est equalem locum et equalem regionem. Notandum autem quod sicut aliquis absolutus ab hoc foro vel ab illa numquam tamen absolutus a foro simpliciter, ita locus absolutus ab hoc corpore vel ab illo numquam tamen absolutus a corpore simpliciter est. Ergo dare vacuum secundum quod et hoc vacuum non aliud est nisi regio sive locus privatus uno corpore et plenus alio, non cuius regioni et cuius vacuo est ad aptare ad corpus. Notandum etiam quod per hec rationes prius assignata melius apparet quia si visio fit per poros ut transeat in visum vel res visa, si illi pori ponuntur pleni impedietur visio. Si autem ponuntur vacui quia non possunt poni vacui simpliciter sed oportet eos ponere plenos alio corpore quia erunt in eis corpora aliqua. Rursus contingit idem quia impedietur actus videndi. Deinde cum dicit: Universaliter autem poros ostendit quod non est utile poros ponere. Et duo facit, quia primo facit quod dictum est, secundo epilogat, ibi: Quoniam igitur ita. Dicit ergo quod utile poros facere superfluum est, siquidem non facit, id est non agit secundum contactum nec transiens per poros aliquid faciens cum pori non faciunt nisi ut agens attingat passum. Sed neque tangendo est utile actio poris non existentibus quia sic erit eis per se contactus hoc patientis hoc facientis ad invicem motu in natura, id est in quo sunt apta nata agere et pati. Deinde cum dicit: Quoniam igitur ita. Epylogando dicit quod manifestum est ex hiis que dicta sunt quod dicere ita esse poros ut quidam existimant aut est mendacium quia est falsum aut est inane, id est superfluum, quia sine eis potest salvari actio et passio. Deinde cum dicit: Divisibilibus autem omnino improbat opinionem porositatis quantum ad modum agendi et patiendi. Diceret forte aliquis non esse necessarium ponere poros propter actionem ipsam sed

sp mo agendi ut facilius fiat actio. vna per poros ac
tm sb ingredit passum. Jd mo agentis et iux modicu
passum sp q facili sit actio et pa. Jd aut q corpib
entib continuo diuisibilib videlicet et poros facit. sm id a q
diuisibilia sunt separari possunt. et potuit suff ee mo vnus iux
mo alterius absq ponere poros sicut pount app in uxta
one huidoz. omnino g superfluit poros ponere. ¶

Quoniam ergo existit generare etc. ut dicit
Obiectu superius supre et declarat philosophus age et pati
sm opinionem propriam et duo facit qr primo cont ... ad dda
so exeq dementio i. Incipientes prius. D g q quo ex
istit generare i. si in entib facit et pati dicamus suff sm
opinionem propriam. exeq dixim q sit actio et pa sm apiom
az. ¶ Dein cu dic. Incipientes prius. Exequitur
de intento et duo facit qr primo inuestigat condiciones agentis
et patientis. so ex huiusmodi condicionibus uenat defectum an
tiquorum ponentium poros sp actionem et passionem i. Tunc quidem
existimare pati. ee primu duo fac qr p inuestigat co
diciones agentis et patientis ex parte ipsius actum et passum
so ex parte ipsius mo agendi et patiendi i. Magis aut et
minus. ee primu duo fac sm q duas tales condiciones in
uestigat. sa i. Nota tu quid pati cu d ud. dic g
q vna condicio actiui et passiui sui dz accipi i principio
qz idem in similitudine. vnde q sibi p passum ...
i po. h au. s agens e in actu tale z tuatu age et pati.
est g h condicio q tale dz ee patiens in po quale z ag
in actu. ¶ Dein cu d. Non tamen quid pati Ponit
sam condicionem q patiens dz ee passibile sm qlz sui. nt e
dz cu pati. i. sm vna pte ee passibile. ctu au ud pati
i. n pati sm aliam ptem. sz oio sm quamlz pte dz esse
tale. ¶ Dein cu dic. Magis et minus. assig
nat condiciones agentis et patientis sm mo agendi et pa
tiendi. Tcia facit sm q tres condiciones tales assignat. Sa i.
Continuu au. et i. Sim aute. dic g q patiens debz
pati mag et mi disponitur et adhuc quod pt exh ...
qo de poris. d. q hec intencione dicz ac mg agere et ee
poros ut dicamus poros n aliud esse qm ptes mag
passiuas ut apparz i metallis i. in uncris ... fodiunt
metalla n extendit uene continue p ... et tales uene
i tal ptes mg passiuas uellem applicare poros h
poros esse. ¶ Dein cu dicat. Continuum igitur
assigt sam condicionem q passibi si sit continuum et vnu
qz. i. sm vnumqz et p omnem mo. et q n sit scindi
n suscipiat peregrinas impressiones est impassibile ens.
Dein cu dicat. Similiter a Ponit tcia condicio q no
approquinquantia nz sic ipsis nz alius q sunt apta nata fac
et pati i. qm agens no appropinquat passo. n p se ipsum n
p medium n fit passio. et exponit q est approquinqre
alius p se ipsum et p medium. D g. no solu ignis

calefaciens calefacit ad corpus. sz etiam si longe sit potu p
ipm calefacere ut si ignis calefacit aerem. aer au cale
factus corpus remotum ab igne ut aer et hac facit et
pati. ¶ Nota au has tres condiciones ee ex ... ordine
agendi et patiendi. qr ut ad passum ordinat ad agens
dz ee aliquo mo dispositum dz ee scindile et dz ee approquinqre
ul p se ipm ul p medium. ¶ Dein cu d. Tunc
quidem existimare pati ex condicionibus assignatis in
uestigat defectum antiquorum et duo facit qr p ostendit quomodo
passum patitur sm ipsos sui. scdo assigt antiquorum de
fectum. sa i. Sit au h mendacium. dic g q estimare
corpus tu pati. tu au no. i. no pati sm quibz sui ut
dicimus et declarauimus i. dd et resumendum est q
in principio tetigimus. Dem. n. fuit in principio cu solueba
dubitationem democriti et ostendeba quod latebat pythagoras
q magnitudo est diuisibilis in spe diuisibilia. Si g utraqz n esset
magnitudo diuisibilis insp diuisibilia. sz supp relictum ex dicione
ee corpus in diuisibile dicit latitudo. utiqz n est corpus pas
sibile sm quamlibz sui ptem. qr ps indiuisibilis n pot esse
susceptibilis passionis. sz nz continuum nulla ee corpus supp
si si staz dis ad indiuisibilia. e g h ro q corpus patitur
sm omne sui. qr est diuisibile sm ptes omnifariam
diuisibiles. licz g in diuisibile n sit susceptiuum passionis qr
tn nulla ps corpis est indiuisibilis. sedm omne sui e
passibile corpus. ¶ Dein cu dic. Sit a h men
dacium assignat ex h defectum antiquorum. ¶ Sed eius
euidencia notandum antiquos phos ponentes poros ideo
dedisse. qr credebant oporte corpus in actu diuidi
ut fiet actio et passio q n z vnum. Sufficit. n. corpus
ee diuisibile ut h fiat. potest. n. aer successiue p p
tes calefieri absqz eo q vna ps diuisa ab alia pte.
Duo g facit et assignado huius defectum qr p dic q n
oz ponere passum ee actuale diuisum ad h q pati
actu. sco assignat in generali que sequuntur h ponentes.
i. Vniuersaliter au generari. d g q sibi e inductum
q corpus sit diuisibile in indiuisibilia. sz est diuisibile omne
i. sm omne pte n dz dicere corpus diuidi in actu
aut agens tangit corpus actu diuisum dicit ee diuisibile. qr pt
fi passio absqz eo q diuisa in actu. nam si corpus pot
segregari sm tactus ut quidam aiunt. ubi n e diuisum
in actu potest ee diuisum ee sm tactum. n. p qr qr e possibile
ee diuisum supp sm quantitatem. ¶ Condo au qd
diuidi sm tactum e diuidi sm actionem agentis. tunc
enim aer diuidz sm tactum ignis. qm prius tangit et ca
lefit ab igne sm vnam ptem quam sm aliam. e ergo
intencio phi q n adh q passum diuidatur sm tactum
agentis n oporz q sit actu diuisum sm quantitatem
sz sufficit q sit po diuisibile. ¶ Dein cu dicat.
Vniuersaliter au h generari. Assignat in generali

q sequitur ponentes q ut fiat passio necesse est corpus ac
tu diuidi secundum quantitatem i. distinuari. Et duo facit quia
primo quod ad duo inconueniens adducit. secundo quod ostendit quod hec positio
destruit alterationem. secundo quod destruit augmentum i. am
plius autem augmentationem. Circa primum duo facit quia
primo proponit quod intendit. secundo manifestat quod dixat i. vi
dentur enim. idem. dicit ergo quod dicere vtrumque i. simpliciter et ab
gnari hoc modo s. actionem et passionem. sensibilis s. corporibus i
quod non possit fieri passio nisi corpus actu scindatur hoc sine
esse inconueniens quia destruit alterationem. Deinde cum dicit
videmus enim manifestat quod dixat et duo facit secundum quod
manifestat. Neque autem nunc infert. dicit ergo
quod predicta positio repugnat apparenti alterationi. videmus enim
idem corpus continuum ens non scissum quandoque quidem humidum
quandoque coagulatum. et hoc non est paciens non diuisione non compositione
ne. ut quod athomi diuidantur ut componantur adinuicem.
non conuersione ut quod athomi superiores fiant inferio
res. non ordine ut quod posteriores fiant anteriores vel
econuerso ut dicebat democritus. ergo corpus quod non est in
ductum i. extensum uel positum quod pars anterior fiat
posterior non est consimiliter quod pars superior fiat infe
rior i. in nulla scissura nulla diuisione est passum in partibus
tibus et tamen ex humido generatum et factum est coagulatum
patet ergo esse alteratio absque actuali diuisione. Deinde
cum dicit Sed autem nunc insunt. manifestat hoc quod non dicit.
quod facta tali alteratione corpus sic coagulato. nunc de
nouo non insunt corpori noua dura et coagulata et in
sibilia tumoribus i. secundum magnitudinem. Sed secundum omne i. to
tum non humido alicui partes vel plures non diuisit. quandoque quidem
est humidum. quandoque autem est durum et coagulatum. Notandum autem
quod philosophus voluit humidum fieri coagulatum absque eo quod
sunt ei corpori dura et coagulata ad reprobandum opinionem
democriti. qui cum poneret actionem et passionem fieri per corpora in
diuisibilia voluit humidum fieri coagulatum non quia corpora indiuisibilia
dura et coagulata subingrediuntur illud humidum.
Deinde cum dicit Amplius autem neque. ostendit hanc positionem de
struere augmentum. Ponebat enim antiquus alimentum in
gredi per poros aliti et sic augmentare ipsum alitum.
Sed si hoc esset nunquam cresceret sed solum pori eius essent
repleti. sicut non cresceret murus in altum si foramina eius
obturarentur. Ideo ait quod secundum hanc positionem non est possibile
augmentationem et diminutionem. quia hac positione quelibet i. q
libet pars aucti non erit tantum quantum maior sed solum erit appositum ad
poros illos. Immo secundum hanc positionem non est possibile augmentum
eo quod alimentum conuertatur in membra. Ideo hac positione cibus non
erit transmutans et alterans membra. et membra non erunt ad
alimentum mixtum propter ipsum cibum. quia cibus non admisceretur mem
bris nec ingrederetur ipsum proprie sed solum subintraret uacuitates
eius. et membra non erunt sensibiliter transmutans ipsum alimentum

q omnia requiruntur ad augmentationem. Vtro cum dicit
Quid igitur est. Epylogando dicit quod est generare et facere et
generari et pati ad inuicem. et quomodo contingit secundum ueritatem
et quomodo non contingit agere et pati. et quid inquirit i. loquuntur sunt
antiqui determinatum sit hoc modo.
Reliquum autem videtur de mixtione i. Postquam
philosophus determinauit de tactu et de actione et pa
ne. hic tractat de mixtione. Et duo facit quia primo contin
uat dicenda dictis secundo exequitur de proposito i. Perscrutandum autem
quod est. Dicit ergo quod reliquum videtur esse de mixtione secundum
eundem modum methodi i. secundum eundem modum doctrinae superius
assignatae. hoc enim mixtio fuit vnum propositorum a principio.
Exsecutis ergo duobus ut de actione et tactu similiter
methodum restat exequi de mixtione. Deinde
cum dicit. Perscrutandum autem exequitur de intento et dicit
facit quia primo enumerat dicenda de mixtione. secundo exequitur
de illis i. Impossibile est enim. dicit ergo quod perscrutandum est
quid est mixtio et quid miscibile et quibus entibus i. qualibus
entibus existit mixtio. Amplius videndum est utrum est mixtio uel
aut contradicunt mixtionem esse. Deinde cum dicit. Impossibile
est enim. Incipit inquirere de predictis ad cuius euidentiam notandum quod
cum quandoque sint proposita inter ea tamen duo sunt exequenda declaratione
dependet veritas aliorum. nam si sciuerimus an sit mixtio et quomodo
fiat mixtio sciuerimus quid est mixtio et quid sint miscibilia et quibus
i. qualibus entibus existat mixtio sed qualia entia sint miscibi
lia. duo ergo facit quia primo inquirit an sit mixtio et quomodo
fiat mixtio. secundo ex declaratione horum inquirit ueritatem aliorum
quaestionum. secundo i. Manifestum ergo quoniam hec sunt. Et primum duo facit
quia primo inquirit an sit mixtio. secundo quomodo fiat mixtio i
i. Continuam autem huius questionem. Prima in partes diuiditur.
quia primo obicit mixtionem non esse. secundo huius obiectionem soluit
i. hoc quidem vero. Miscibilia autem oportet se habere possunt
quia aut ambo manent. aut ambo sunt corrupta. vel alterum
est corruptum et alterum manet. Tunc ergo facit quia primo ostendit mixti
onem non esse si ambo miscibilia manent. secundo ostendit non esse
mixtionem si alterum corrumpatur et alterum manet. tertio ostendit hoc
non esse si ambo sint corrupta i. Altero autem corrupto.
tertio i. Eodem autem modo. dicit ergo quod quaecumque quidam dicunt im
possibile est alterum alteri misceri. quia miscibilibus adhuc entibus i. perma
nentibus et non alteratis non magis inquit nunc esse mixta quam
prius. Sed oportet huiusmodi miscibilia similiter se habere nunc et prius. Sed igitur
prius non erat mixtio neque nunc. non ergo est mixtio si ambo
miscibilia maneant. Deinde cum dicit. Altero autem cor
rupto. ostendit mixtionem non esse si alterum corrumpatur dicens quod altero
corrupto mixta esse. sed hoc est manens alterum esse. hoc autem secundum cor
ruptum non esse. et quia mixtio est similiter se habentium cum hec que
mixta non se habeant similiter. si vnum sit corruptum et alterum ma
nens non erit in mixtio. Deinde cum dicit eodem modo. Ideo autem quod mixta dicunt se
habere similiter ut sunt in mixto. quia nullum corpus debet esse in actu.

Sz qbz in po. Sz dit mixtionē · post n̄ dicit se hre
sint. qz an mixtionē dicit ēē · i actu cū no sint i mix
to debent ēē in po. Prima g° ro ondebat mixtionē
n̄ ēē manentibz misciblibz. qz si hnt miscibilia sim añ · i post
mixtionē · i po. Scda n̄ vo ondit mixtionē n̄ esse
altero miscibilium corrupto. qz n̄ se hnt ad̄r ut sūt mix.
· sic soluit̄ ecūsa q̄ vz = inrexu. cū p° pbatur
mixtionē n̄ ēē. qz miscibilia se hnt sim. so n̄ ondit
h̄ no ēē qz no se hnt sz. Idem cū d̄r. Eodem
aūt m° ondit mixtionē n̄ ēē si ambo miscibilia sint cor
rupta d. eod m° mixtionē n̄ ēē · ambobz miscibilibz
cōrenabz corrumpentz alterutrū mixtoz. nā cū miscibilia sint corrupta nullatenus erunt mixta ēē po
tant. Idem cū d̄r. Hoc quide vz. solū obiec
tiones feris · i duo fac̄ qz p° dat m°dm · i mā ad sol
uend̄. so illa mā psequi i. Sit uo nz. d̄r g° q uide
primo vz quere. quid · i · niq° dicit mixtio a gnatō
ne · i corruptiōe. · i qd differt miscibile agnabili · i cor
ruptibili. nā m° ē q si ē mixtio oz eam differre ab al
bz transmutatis · i sedit quo h̄ valent ad q̄sita d. qz
manifestus hius entibz vidz quo mixtio differt ab a
q̄sita solvent̄. Idem cū d̄r. Sic uo neqz pseq
tiam via · i duo facit qz p° separat mixtionē ab his
transmutatis. so soluit obiectiones factas · sa i. Non ac
sunt h̄. Nō aū q mixtio n̄ solū est alia a
gnatōne sz · i ab augmento · i alteratōne. ad quos
aū concurrit m · i for. ad augmentū uo nutrimt
· i nutritū. ad alteratōm q° sbm · i actm. · i qz in accns
n̄ miscet̄ forme n̄ albz cor. nz fig° cere. mixtio
n̄ est gnatō ut augmentatō n̄ alteratō. ita g° facit. qz
primo separat mixtionē a gnatōne. so ab augmento.
t° separat eam ab alteratōne. sa i. Scdm aū m°
t i · n̄ figā. d̄r g° q iam m dnis miscibilia ig° n̄
ignē dicim° misceri cōbusti cū exardz ipm. i q cō
bustibile q ē qui m igne n̄ miscet̄ ipi igni sim se cō
n̄ · i ipis ptiūs igis. sz ignē quid extali cōbustibile
dnis gnari hanc q° nām l cōbustiblem dicim°
corrupi. ps q differt mixtio a gnatōne. Idem
cū d̄r. Scdm aū modū separat mixtionē ab
augmento d. q sm eund° m° differt sup mixtio
ab augmento. qz cibz n̄ pt cōmisceri cor cibato qz
tale cor° manz. cibz a° corr̄. Idem cū dicit
Neqz figām cere separat mixtionē ab alteratōne
ad alteratōm · n · cōcurrit accns · i sbm. onde g° mix
tionē ab alteratōne differre. ē onde dire acciñs
· i sbm n̄ ēē miscibilia. ita a° facit. nā primo ondit ac
n̄ misceri sbo. so ondit q accns n̄ miscet̄ accnti.
t° ex hius q dixit incipat opiones quozda phi
losophancium. sa i. Sz tam nz albu · tercia ibi.

Sz h̄ dicit Dic̄ g° q no dicim° figam mixtā cere
figatē eiusmē · i · q̄ntitatē ēē. q · d · q fig° · i ceram no
sūt miscibilia q̄ncū ad artifi. nz cor° · i albū miscere
posset q° ad nāla · i colit · i · vl° pānes · i hrois sn
sint nāles ut albedo cor° sive artifi at fig° cere no
cōueniunt ēē mixta rebz · i · sbis suis. · i ē vō tal salua
ta ēē vnū · nā passio manz pa° · i sbm manz sbm. mis
cibilia aū n̄ manet actu i mixto. Idem cū dicit
Sz nz albu. ondit passiones n̄ = miscibiles ad inuicē dns
q n̄ cōtingit sim misceri disciplinā · i albū. n̄ ad a de
uno n̄ separabilē. q · d · miscibilia possunt hre pse ēē.
· i sūt separabilia. accn aū no sūt h°. ido misceri n̄ psc
Idem cū dic̄. Sz h̄ dicit Incipit opionē
ex h̄ quozda anciquoz d. q n̄ bn̄ dicunt quida oia
alia simul fuisse mixta. n̄ · n · ome omi ē miscibile.
sz oz existere separabile utrumqz mixtoz. passionū nulla
est separabilis. Ho° aū q vz fuisse opiō anax
omia fuisse mixta ut pz ex primo phicoz.
Idem cū dic̄. Qm aū n̄ sūt. Soluit obiectiones
factas. nā dicit obiectiones quere quo miscibilia manent
· i sint i mixto. h̄ aū n̄ manet ut penit° corrup
cū mixtio differat a gnatōne · i corruptiōne. n̄ manet
ut saluata cū differat mixtio ab alteratōe qz n̄ m
quet miscibilia saluata ut manet albedo · i corpus
Cum g° querē si est mixtio. a° manet ambo miscibilia
aut neutr̄. aut alterm. Dicēdz q ambo ma
nēt po · i neutr̄. · i neutr° manz actu · i sim ēē. duo
g° facit phs. qz primo d̄r quo miscibilia manent · i
quo no manet. so q dixit ma° at i. Videntur
eni que miscent̄. d̄r g° q entiū h̄ quid sūt po
h̄ aū actu. mixta g° ut sūt in mixto cōtingit
ēē qz sūt prima. cōtinet aū qualit̄ n̄ esse qz n̄ sūt
actu. nā actu a° est gnatū ex ipis. mixtum g° ē
in actu gnatū ex miscibilibz. n̄ aū ipa miscibilia sūt actu
sz po. qz adhuc utrqz miscibilia sūt po ut redeat
ad nām suā · i ut sint que erāt anq̄m miscerent
· i tam erant cōpcita · i diuisa. · i addit q h̄° simo q
sint p° i · p° sint cōtinis. obiectiones · n · prius fcē
solū h̄ querebant · s · quo miscibilia sūt i mixto.
Idem cū dic̄. Vnū · n · que miscent̄. manent
q dixit vidz q miscibilia n̄ manet actu sz po d.
q miscent̄ ex prius separatis sūt m cōcu · i pot.
sūt separari. Rursū miscibilia ig° n̄ manet actu ut
cor · i albū qz tūc exēs n̄ fiet ad vnū nec
corrumpent̄ simpl omio n̄ altem n̄ ambo manet
n · virtute · i po. saluat̄ · n · virt° cor · i qz de hus
ut inīr sic dare mixtionē suffi° dcm ē ido hec
Continuam aute. Relinquitur.
quom hus · i c. Postq° phs uenac ē

utrum sit possibilis mixtio. In parte ista venatur quomodo con
tingit mixtionem fieri. Et duo facit quia primo ponit contra hoc opi
nionem aliorum. Secundo opponit contra eam ibi. Sunt itaque ut diximus
contra primum duo facit quia primo ostendit opiniones aliorum secundo eas
improbat ibi. Quoniam autem non est. Attendendum autem di
cendorum nondum omnes antiquos invenio defecisse quia non pone
bant mixtionem fieri per mutuam transmutationem in qua extrema
resultant, nam una pars mixtionis. Sed ponebant mixtionem
fieri eo quod minima unius ponebantur iuxta minima alterius
sed minima per se sumi quod videlicet secundum speciem et secundum formam
et secundum quantitatem. Prima igitur pars dividitur in tres partes, quia pri
mo ponit opinionem ponentium mixtionem quantum ad mini
ma secundum speciem. Secundo quantum ad minima secundum formam. Tertio quantum
ad minima secundum quantitatem ibi. Aut non fit. Et in secunda
omne est contrarium sit. Considerandum est an sit mixtio. Sed di
cendum est ulterius continua quoniam huius videlicet quod dictum fuit
quo sit mixtio. Et ut non est mixtio ad speciem ut dicat
minus quod aut miscibilia mixta sunt quia miscentur in sua parva
dividuntur et ponuntur hec minima ad invicem ut unumquodque misci
bilium non sit magis sensibile. Itaque sit mixtio quantum ad minima
secundum speciem. Deinde cum dicit. Aut non fit. Ponit secundam
opinionem que ponebat mixtionem quantum ad minima secundum for
mam. Sed cum queratur parvitas sufficiens secundum formam sic secundum quam
cumque parvam mixtorum. Ideo non dicit mixtio. Verbi gratia.
Ordeum est mixtum frumento quoniam quodcumque granum ordei po
situm secundum quodcumque granum frumenti. Respondendum autem quod unum
granum ordei vel frumenti non est minimum secundum speciem quia pos
sumus sentire minus uno tali grano. Non est minimum secundum
quantitatem quia quolibet tali grano quantitative est divi
sibile in se divisibilia. Sed est minimum secundum formam quia diviso uno
frumenti non alterius videtur sibi reservari eius species. Ideo de
minimo secundum formam videtur hanc opinionem intelligenda esse.
Deinde cum dicit. Si autem est omne. Ponit tertiam
opinionem que dicit quod si corpus est divisibile omne id est totaliter et corpus
est miscibile corpus omniomeros id est secundum unam et eandem rationem
in toto et in partibus. Oportet quodlibet id est quantumcumque minima secundum
quantitatem fieri secundum quantumcumque partem ut sit mixtio totalis
et secundum minimum quantitatis. Deinde cum dicit. Quoniam
autem non est. Improbat predictas opiniones et tria facit quia
primo improbat tertiam. Secundo improbat primam. Tertio improbat secun
dam ibi. Si autem secundum parva et cetera ibi. Neque divisione. Circa
primum duo facit secundum quod duas rationes adducit ibi.
Neque habebit eandem. Dicit igitur quod cum corpus non est divisibile
in minima secundum formam ut compositum talium sit mixtio
quia non idem est compositio et mixtio sed aliud. Quod probatur quia que
miscentur sunt secundum parva salvata id est secundum minima in quibus
salvatur forma et species. Talia non est compositio dicit esse mixtio
et non in compositione et non per se id est oppositio et transmutatio. Et propter hoc
non mixtio. Est igitur vis rationis quod quantum ad minima
secundum formam non est mixtio quia talia manent in transmutata
secundum suam speciem et salvata. Deinde cum dicit. Neque
habebit eandem. Ponit secundam rationem nam si sic esset
mixtio pars non haberet eandem rationem cum suo toto. Quia non
quelibet pars mixti esset mixta. Dicamus enim hoc oportere
si mixtum est aliquid. Oportet enim mixtum esse omniomeros id est eiusdem
generis in toto et in partibus ut quemadmodum quelibet pars aque est aqua
ita quelibet pars compositi id est mixti debet esse mixta. Non igitur est
mixtio quantum ad minima secundum formam quia in esset signare
partem non mixtam. Deinde cum dicit. Si autem secundum parva
improbat opinionem primam ponentem mixtionem quantum ad
minima secundum speciem dicens quod si fiat mixtio quantum ad parva
secundum speciem mixtio esset idem quod compositio. Et hoc posito non
contingeret horum que requiruntur ad mixtionem. Sed solum
diceremus quod mixta essent ad speciem in mixtione enim
requiritur quod quelibet pars mixti sit mixta et quod miscibilia
non maneant actu. Sed si fieret mixtio ad speciem non hoc
esset. Manerent enim miscibilia et non quelibet pars mixti mixta
esset. Et ulterius est inconveniens hoc dicere quia idem huic
esset mixtum sicut videret acute. Lynceo autem qui acute
videt non videbitur mixtum quia non latebit ipsum quod pars
late ipsius alterius. Deinde cum dicit. Neque divisione
improbat opinionem de minimo secundum quantitatem dicens quod in divisione
quantitativa sufficiens contingit mixtionem fieri ut quecumque pars sit secundum
quamcumque partem. Non enim possibile est dividi corpus scilicet in minima
secundum quantitatem. Aut igitur non est mixtio dicit et determinat consequenter
opinionem propriam quomodo contingit fieri hoc id est fieri mixtionem.
Deinde cum dicit. Sunt itaque ut diximus. Ostendit
quomodo fit mixtio secundum opinionem propriam et duo facit quia primo
premittit quedam ad propositum. Secundo ostendit quomodo fiat mixtio et
activorum autem et passivorum. Circa primum duo facit secundum quod
duo talia premittit ibi. Horum quidem igitur. Dixit quod ut
prius diximus quedam entium sunt activa et passiva ab his
id est ad se invicem. Quedam non. Et addit quod hec convertuntur quia que
sunt eadem in materia sunt activa et passiva ad invicem et econverso.
Et que faciunt id est agunt impassibilia entia eorum non est eadem
materia et econverso. Deinde cum dicit. Horum quidem igitur.
Ponit aliud premittendum dicens quod horum non habentium eandem materiam
non est mixtio. Unde medicina id est ars medicine non facit
sanitatem suffciens miscendo se ei, nam sanitas est mixta
corporibus. Non dicit autem quod ars medicine non convenit in materia
cum sanitate quia talis ars est in anima. Sanitas vero in corpore.
Sed sanitas non convenit in materia cum corporibus quia corpora
habent materiam extra. Sanitas vero ei omnia actu non habet materiam ex
qua sed in qua. Deinde cum dicit. Activorum autem et passivorum.
Postquam ostendit quod convenientia in materia sunt ad invicem passibilia
et miscibilia. Non convenientia vero non agunt passa non miscentur
ad se invicem. In parte ista ex istis premissis ostendit quomodo
fiat mixtio. Et duo facit quia primo ostendit quomodo non contingit fieri

mixtionem. Hoc non quod contingit eam secundum sensum quidem esse potentialis. Deinde cum dicit quod quecumque de numero activorum et passivorum adinvicem et communicant in materia sunt facile divisibilia et talibus multa miscentur parvis et magna parvis sicut composita non faciunt mixtionem sed augmentationem dominantis. Unde dicit enim magna et miscentur cum parvis sed augmentantur ex eis transmutantur enim alterum in parvum in dominans id est in magnum et in multum. Sed si gutta vini ponatur in mille cados amphoras aque non miscetur id est non est ibi mixtio. Solvitur enim species vini et transmutatur id est convertitur in omnem id est in totam aquam. ¶ Deinde cum dicit Quia autem potentialis ostendit quomodo fit mixtio dicens quod cum miscibilia adequantur virtute id est aliqualiter potentialia tunc utrumque ex natura sua transmutatur in dominans id est transmutatur in naturam mediam que dominatur in mixtione. Sed adde quod non generatur ibi alterum miscibilium ita quod unum totaliter dominetur et convertat alterum ad naturam suam sed generatur ibi medium commune id est aliqua natura media in qua non actu est sed potentia et virtute reservatur utrumque miscibilium. Cum ergo quomodo fit mixtio dicit quod fit in miscibilibus communicantibus in materia activis et passivis adinvicem adequatis aliqualiter in potentia et virtute. ¶

Manifestum est quoniam hec sunt miscibilia. Et expositum philosophus ostendit an sit mixtio et ostendit quid contingit mixtionem et cetera. In ista parte solvit alia questionem quorum istarum dependentium ex declaratione horum et tamen facit sic quod tamen sunt tria questiones. Nam primo ostendit que sunt miscibilia. Secundo declarat quibus et qualibus entibus existit mixtio sive qualia sunt miscibilia. Tertio manifestat quod est mixtio. Secunda ibi Et parva et parvis. Tertia ibi Mixtio est miscibilium. Ostendit ergo primo que sunt miscibilia dicens manifestum esse quod miscibilia sunt quecumque de numero facientium id est agentium habent contrarietatem et sunt ea que tria sunt passiva adinvicem. ¶ Deinde cum dicit Parva autem parvis ostendit qualia sunt bene miscibilia cum quibus et qualibus entibus existit mixtio et duo facit quia primo ostendit qualia sunt bene miscibilia. Secundo declarat qualia non sunt bene miscibilia ibi Que autem alterum solum. Dicit ergo quod parva posita secundum parva magis sunt miscibilia et hec ratio quia facilius invicem transeunt id est facilius se transmutant sed multum a multo tarde hoc operatur id est tarde transmutatur. Sed bene determinabilia id est humida que bene terminantur termino alieno quia talia sunt de numero divisibilium et passivorum. Sed sunt bene miscibilia et hec ratio quia hec facilius dividuntur in parva. Nam hec sunt bene determinabilia termino alieno quibus est in parva divisibile et talia sunt bene miscibilia et exposito termino dicitur ut ergo humida de numero corporum sunt maxime miscibilia. Nam humidum est maxime determinabile et maxime de numero miscibilium nisi tamen quod sit tale humidum quod sit viscosum id est unctuosum. Unctuosa enim non bene miscentur humidis unde oleum non bene

miscetur aque sed supernatat ei et oleum cum aqua facit mixtionem sed solum facit ampliorem et maiorem tumorem id est maiorem et ampliorem quantitatem quia plus occupat de loco humidum et unctuosum quam humidum solum et maiorem occupat locum oleum et aqua simul quam aqua solum. ¶ Respondendum autem quod oleum et alia unctuosa non bene miscentur aque et aliis corporibus humidis triplici ratione prima est quia in unctuosis superhabundat humiditas aerea. Sed talia supernatant aquis sicut et aer aquam excellit. Secundo quia unctuosa sunt valde viscosa. Sed non sunt bene divisibilia quia partes eorum nimis conglutinantur adinvicem et per consequens non sunt bene miscibilia. Tertio quia in unctuosis videntur esse amplius pori. Primo propter magnitudinem pororum [illegible] quod si ponatur digitus in oleo bulliente tunc extrahatur sine lesione [illegible] cum ergo in magnis poris sit receptus multus aeris quia aer superstat aque oleum super aquam natat. Videmus enim quod plumbo propter multam concavitatem quia propter inclusionem aeris supernatat aquis. Credo tamen levius oleo miscibile esse quia propter subtilitatem ex vapore facit partes actis propter quod oleum tamen levius mixtionem facere sed aqua simplicia oleum miscetur non possunt. ¶ Deinde cum dicit Quando autem alterum solum ostendit que non sunt miscibilia et duo facit quia primo facit quod dictum est. Secundo epilogando dicta determinata id est in principio ex hiis. Tunc primo tamen facit quia primo proponit quod non sunt bene miscibilia. Secundo quod dicitur manifestat per exemplum. Tertio ostendit unde tamen tria reducuntur aliqualiter mixtio. Secunda ibi Quemadmodum balbucientes. Tertia ibi Videntur enim. Dicit ergo quod si alterum miscibilium existit solum passivum aut est vehementer passivum sed autem id est alterum miscibile est valde parum passibile tunc ex ambobus talibus aut non amplius id est multo plus est mixtum aut parum multo tamen est de mixtione quia contingit tunc stagnum et es. Stagnum est valde passivum. Es autem est modicum passibile. Ideo talia non sunt bene miscibilia. ¶ Deinde cum dicit Quemadmodum balbucientes. Manifestat quod dixerat per exemplum. Nam sicut quedam vocabula ab aliquibus balbutientibus adinvicem ita quod balbutientes unam litteram bene proferunt aliam litteram non bene proferunt sed solum secundum quemdam modum sonat eam et comprehenditur [illegible] id est una tempore per suam anticipationem ut habetur a quodam balbucientes id est anticipationem litteras quia aliquam bene proferunt prima ac tempore secunda. Est ergo sensus philosophi quod sic contingit hoc more balbucientis quia unam bene sonat altera quasi evanescit. Similiter contingit stagnum et es quia stagnum quasi evanescit. Eo autem manens et quod dictum est de stagno et ere intelligendum est de quibuslibet miscibilibus et quorum unum est multum passivum aliud autem parum. ¶ Deinde cum dicit Videntur autem aliqualiter. Ostendit unde tria reducuntur alia sit aliqua mixtio dicens quod videtur aliqualiter mixta propter et

etiam. Sed remisse quia in talibus est unum susceptibile et alterum. Al-
terum autem est unum species et passio que conveniunt in ipsis me-
tallis praesignans. stagnum. id est mixtum erit effectus unum
eorum. aliqua passio eris et efficitur unum in [illegible] quia modice
remanet vel de ista stagni. mixtum autem stagni erit
pene evanescit totum. id est totum stagnum. solum autem videtur esse
colorans eos et dicitur pene quia non evanescit tota ista stagni
natura evaporat penitus in eo. Sed ex quo remanet co-
lorans eos mutat colores eris aliquid remanet de ista
stagni. Quod autem idem quod dictum est in stagno et ere contingit
in aliis non se habent sicut stagnum et eos. quia unum sit
multum passivum. Ad autem pars. Item cum dicitur manifestum
igitur ex hiis. Epilogat et determinat dicta. manifestum est
ex hiis que dicta sunt quod est mixtio et quid est mixtio et causa
et quare est mixtio et que de numero entium sunt miscibilia. quoniam
sunt ea que sunt talia qualia. id est contraria passibilia adinvicem et
bene determinabilia sicut sunt humida et bene divisibilia sicut
sunt non unctuosa nec viscosa et manifestum est necessario
quod hec sunt miscibilia. quoniam sunt mixta nec esse corrupta simpliciter
nec adhuc simpliciter eadem esse. eius dico que prius non manent
in actu sed esse est manifestum est mixtionem non esse compositionem nec esse
ad sensum tantum. Sed ut dictum est miscibile est quodcumque bene determinabile
quod est simul passivum et activum et dictum est non quod hec esse miscibile
cuilibet. Sed esse miscibile est quod est ei aliquo modo equale in potentia
et virtute. et hoc ut dictum est quod miscibile et esse ipsum mixtum est
unio miscibilium. id est eidem vero in toto et in partibus. quia alia
pars mixta est mixta. Ulterius autem cum dicitur Mixtio
autem. Ex predictis determinat hanc questionem quid est mixtio
que in enumerando questiones suo primo proposuerat et ait quod
mixtio est unio miscibilium alteratorum. Illud autem eius
ratione quod sicut manent miscibilia in mixto dicitur continue
in eodem. non autem formaliter et in actu manent sed secundum virtutem. Sed
manent secundum virtutem salvatur virtute eorum quia manent secundum
qualitates activas et passivas. mixtum enim potest esse actu
frigidum vel actu calidum. numquam tamen est actu ignis vel actu
aqua. formaliter ergo in actu qualitates prime reservantur aliquo modo
in mixto. Sed formaliter et in actu forme substantiales elementorum
in mixto reservari non possunt quia tunc mixtum non esset continuum
ad unum et alia pars mixti non esset mixta. Utrum autem
reales forme aliquo modo reserventur in mixto dicetur in
declarationibus et etiam de hoc tangetur in secundo libro in illo capitulo
de elementis autem ex quibus corpora constituta sunt. nihil enim
dubium esse debet quod neque formaliter et in actu sed qualiter
prime in mixto neque forme elementorum. immo dicere possumus
quod omnes qualitates prime reserventur in quolibet mixto. nam
mixtum quod non habet humiditatem nec siccitatem secundum excellentiam
est in summo sed habet qualitates fractas et remissas aliquid
participans de calido et frigido. hic ergo miscibilia non manent
secundum substantiam quia generatio et corruptio respiciunt ipsam substantiam.

mixtio ... non est unio miscibilium generatorum nec corruptorum
immo dicere mixtionem esse unionem miscibilium corruptorum est
dicere aggregatum in adito corrupta. id est sed quia hic non manent
cum ergo mixtio non sit unio miscibilium non ut manent et ut
sunt in mixto tamen non sunt in eo ut maneant ut sunt compositorum
nec bene dicitur quod mixtio sit miscibilium corruptorum unio
quod autem non sit unio miscibilium generatorum de levi patet quia ex
mixtione non generantur miscibilia sed generatur aliquid continue vel
ipsum mixtum. bona est ergo sententia philosophi quia mixtio est miscibilium
alteratorum unio. nam cum alterationes respiciant virtutes et
qualitates activas et passivas quare hoc etiam continue remanet
miscibilia in mixto. Ideo patet quod hec mixtio est unio miscibilium
alteratorum quia hoc salvuntur miscibilia in mixto secundum virtutes et
secundum qualitates activas et passivas non tamen salvantur in eo secundum
eorum virtutes excellentes. id est in summo sed remisse et alterate
Ideo est mixtio miscibilium alteratorum unio. Sed hec autem alterationis
declaratione sicut est ad predictum forte suo loco alibi supplebitur.
Et sic in hoc terminatur sententia libri de generatione.

De mixtione quidem et tactu et facere et pati dictum est.
Expositum philosophi determinaverat in primo libro de generatione et
corruptione. In hoc secundo ut videbitur dicit de naturali generatione
et corruptione. generatio autem et corruptio naturalis maxime rebus
propter naturam elementarem. et quod non ultra est generale et corruptibile
nisi est elementum vel elementatum. Nam qualitates prime active
et passive sunt quibus videtur secundum convenientiam ad formam per se et
primo insunt elementis et per ea insunt elementatis. Ergo philosophus
in hoc secundo libro determinat de generatione elementorum et elementatorum
in quantum ultra ea ut exigit libri. iiii. quia etiam sunt naturaliter
generabilia et corruptibilia determinat hic de naturali generatione et cor-
ruptione quia determinat de corporibus naturaliter generabilibus et corruptibilibus
possumus ergo dicere continuationem huius libri ad precedentem quia in primo
libro determinat de generatione et corruptione et de aliis motibus sim-
plicibus et mixtione et tactu et actione et passione que
deserviunt generationi et corruptioni et corporibus generabilibus et corruptibilibus
In parte ista dicit de ipsis corporibus naturalibus generabilibus et cor-
ruptibilibus. In parte ista determinat de ipsis corporibus naturalibus
generabilibus et corruptibilibus. et quod tamen facit quia primo continuat
dicta dicendis. secundo assignat rationem eius quod dixerat. tertio
exequitur de intento. secunda ibi. generatio quidem et corruptio. tertia ibi
horum autem considerata materia. Dicit ergo quod de mixtione
et tactu et de facere et pati dictum est et quomodo existunt naturalibus
mutationibus secundum naturam et hec continuat ad ea que deserviunt cum
generationibus omnibus corporibus generabilibus. Amplius autem dictum est de generatione
et corruptione pura habet esse simpliciter et pura est aliqua sed quid
dictum est et quomodo et propter quam causam generatio et corruptio
sunt in rebus. Similiter autem dictum est de alteratione et similiter dictum est
de augmento et quid est alterari et quam differentiam habet eorum. id est
dictum est quam differentiam habet ea. dictum est. enim quomodo alteratio et aug-
mentum et quarum habet differentiam. et quia hec tractata sunt in primo libro

in hoc secundo reliquum est considerare de illis quae sunt nota esse de motu corporum. ¶ Sciendum autem in primo libro reduci ad tria scilicet ad generationem et corruptionem et ad simplices motus ut ad alterationem et augmentationem et ad ea quae desuper habet transmutationibus ut mixtioni et tactui et facere et pati. ¶ Deinde cum dicit generatio et corruptio. assignat causam vere dicendo quod generatio et corruptio omnibus generabilibus id est omnibus principalibus natura sine sensibilibus corporibus. id est sunt elementis cum secundum per naturam elementa sint naturalis generatio et corruptio rerum. quia in hoc secundo libro intendimus de natura generationum et corruptionum dicendum est ut consideremus de generatione quae vocantur elementa ¶ Deinde cum dicit Horum autem [illegible] materia. Exequitur de intento et duo facit quia primo ostendit quod generatio et corruptio contingit naturalibus elementis. secundo manifestat quod per elementa materia naturalis elementa. ibi de elementis a quo ex quibus corporibus consistere sunt. ¶ Ad eius autem prime partis notandum quod elementa sunt naturalia generabilia et corruptibilia quia habent materiam et propter contrarietates quae sunt prima elementorum ut sunt transmutabilia adinvicem. circa autem facit philosophus quia primo determinat de principiis elementorum secundum quod sunt naturalia generabilia et transmutabilia. secundo ex eius principiis determinatis ostendit numerum elementorum et manifestat quod sunt elementa ibi. determinat de generatione et corruptione naturali ipsorum elementorum secundo ibi. quoniam autem quatuor elementa. tertio ibi. quoniam autem determinatum est prius. Inducendo autem de principiis elementorum ut sunt naturalia generabilia et transmutabilia adinvicem duo facit. quia primo determinat de huiusmodi principio materiali. secundo opiniones aliorum. secundo secundum [illegible] ibi Illos autem [illegible]. Circa primum duo facit quia primo narrat quid senserunt antiqui de materiali principio secundo specialiter descendendo ad opinionem Platonis ibi Ut autem in thimeo. Prima pars dividitur in duo. quia primo narrat antiquorum opiniones secundo exequitur de eis ibi Quoniam quidem igitur dicit secundo quod illi de numero horum antiquorum [illegible] unam materiam subiectam et hanc subiectam materiam sunt ponentes eam puta aerem aut ignem. aut aliquod medium quorum inter aerem et ignem quod medium dicebant esse corpus eius separabile a sensibus. Hii autem id est alii posuerunt plura principia materialia quam unum et illa fuerunt divisi quia quidam posuerunt duo ut ignem et terram. hii autem scilicet alii posuerunt tria quia posuerunt scilicet ignem et terram et addiderunt tertium scilicet aerem. alii posuerunt quatuor quia posuerunt haec scilicet tria predicta et addiderunt quartum ut aquam ut Empedocles qui posuit elementa quatuor esse materialia principia rerum ex quibus congregatis et segregatis et alteratis dicebat contingere generationem et corruptionem rerum ¶ Deinde cum dicit Quoniam quidem. exequitur de dictis opinionibus et duo facit quia primo exequitur de ponentibus plura materialia principia secundo de ponentibus unum et maxime de ponentibus id esse medium aliquod et separabile ibi Hii facientes unam materiam. Exequitur primo de ponentibus plura materialia principia continuando eos circa ad aliquid dicens quod ponentes plura principia materialia et dicentes ea elementa [illegible]

dicere quod sic concessum vel quod contingere [illegible] constabant non quod ex his elementis transmutatis sed congregatione et segregatione vel secundum aliam transmutationem contingebat generationem esse vel hii plures dicebant [illegible] salvabant generationem et corruptionem quae ad ipsos consequentia sunt ¶ Respondendum autem hos philosophos male dixisse ponendo prima principia materialia esse plura. Et ex quo ponebant esse plura bene dixerunt quod ex transmutatione eorum salvabant generationem et corruptionem in rebus. Hoc autem philosophus hic non reprehendit quia per ea quae dicta sunt in primo libro et docuerunt in hoc secundo satis apparet quod oportet esse unam omnium rerum transmutationem ad se invicem. ¶ Deinde cum dicit Hii facientes unam. Exequitur de facientibus unam materiam et maxime de ponentibus eam esse separabilem reprehendendo eos dicens quod facientes unam materiam extra predicta elementa quia non ponebant eam esse aliquod elementorum sed ponentes hanc materiam corpoream et separabilem a contrariis peccabant quia impossibile est corpus huiusmodi sensibile esse sine contrarietate. quia aut erit leve aut erit grave aut calidum aut frigidum. necesse est igitur hoc infinitum id est hoc materiale elementum quod dicunt esse principium [illegible] cum contrariis et non separatum a contrariis ¶ Respondendum autem quod isti decepti [illegible] antiquos philosophos ubi primo accesserunt ad naturam materiae in fundamento non natura non distinctum quia materia non est de se in actu ad aliquid contrariorum sed est in potentia ad utrumque. Et eo ipso quod erant [illegible] qualitercumque contrariae. Et hii non posuerunt materiam esse aliquod elementorum. Sed posuerunt eam esse aliquod medium. Et ea ut separent ipsam a contrariis nimium appropinquabant naturae materiae. deficiebant tamen in duobus primo quia materiam [illegible] et de se non est aliquid in actu. [illegible] secundo [illegible] materia esse medium inter elementa ex quo dicebant eam esse corpus dicebant eam esse aliquid in actu. Secundo deficiebant quia licet materia secundum se non sit aliquid in actu. tamen secundum quod est quod licet in re natura loquendo de materia horum transmutabilium materiam est separabilem a contrariis peccabant secundum illud. tum quia ponebant materiam esse corpus. tum etiam quia dicebant esse actu separabilem a contrariis ¶ Respondendum etiam quod hoc secundum specialem reprehendit hos philosophos ne aliqui crederent eorum opinionem esse veram eo quod multum accedebant ad naturam materiae ¶ Sciendum hos posuisse materiale principium infinitum id est indeterminatum quia ex quo ponebant ipsum separatum a contrariis non dabant ei specialem formam per quam determinaretur. et in hoc male faciebant. nam licet materia de se sit quid indeterminatum tamen ut hic est et ut existit in re natura semper determinatur per aliquam formam ¶ Deinde cum dicit Sicut in thimeo specialiter descendendo ad opinionem Platonis et circa facit sic quia prius reprehendit ipsum in opinione sua. secundo ibi Nos autem dicimus secundum elementa corporibus. Reprehendit autem ipsum primo de insufficientia quia indeterminate loquitur. dicens quod id quod est receptaculum a Platone in thimeo nullatenus est determinatum id est insufficienter et minus manifeste dictum. quia non dixit manifeste utrum [illegible] praedictum secundum id est utrum materia [illegible] elementa omnium separata ab elementis et utrum sit in potentia ad ea. non declaravit quae declaranda sunt.

¶ Deinde cum dicit. Neque contrarie. improbat positionem quorum qui non sunt usi mixtione ut debuit. posuit enim ut apparet eum ponere secundum veritatem suam miscibilia secundum se esse aliquid in actu. et duo facit. primo facit quod dictum est secundo manifestat quod dixerat ibi. Sed cum materia. dicit ergo quod neque contrariorum non in nullo mixtorum supponit mixtio ut dictum est. dicit enim mixtio non plus existente esse contrariorum secundum aliquos vocatos elementa aut aurum secundum diversas opiniones auctoris. Sed dicit. et hoc quod hoc modo dictum est non bene dictum est. est ex quorum est alterius tota de bono. est de eis quorum est generatio et corruptio simpliciter id est entitas. videlicet quod secundum ex quo generatum est esse in actu et de fiat sicut aurum ad opera aurea. ¶ Deinde cum dicit. Sed cum materia. manifestat quod dixerat. dicit quod unumquodque contrariorum longe id est multo minus est dicere esse aurum tamen esse quod avalibile et hoc plus magis planum et conveniens et cedit de avaritia. enim nimis id est similius est mixtio causa ad quod tota secundum arcifitialium materiam est et omnis forme horum sunt accidentia. sicut est hoc plus liquidum et conveniens. ergo est eum totam secundum elementorum esse magis et formas elementorum esse accidentia ad quod se habent mixtio sicut aurum ad opera aurea. quod dicit est eius alia et non est se esse ad in actu et eius tota secundum sicut illud quod est videns. ¶ Deinde cum dicit. Sed etiam enim est. quorundam opinionem quod videbatur velle quod mixtio esset ipsa superficies. dicit quod elementa entibus solidis plus facit dissolvi. id est dissolutum elementa ut ad planitiem. est planities et id quod mixtum est ad eum sicut ultimo resolutum corporum. ergo simpliciter et magis prima materia dicantur materia et nutrimenta et receptiva formarum esse planitie. id est esse id quod superficies. ¶ Deinde cum dicit. Determinato. declarat de mixtione primo secundum opinionem Platonis. dicit quod nos dicimus esse unam materiam magis similiorum corporum contra eos qui ponebant plura mixta principia. et hanc magis dicimus non separabilem a contrariis. sed tamen est cum contrariis ex quo generata vocantur elementa. et sic contra eos ponentes quibus unum mixtum principium ponebant tamen ipsum separatum a contrariis. ¶ Respondet autem quod elementum ut planius in quinto metaphysice prope est et prima dicitur materia prima quod elementum et id ex quo componitur res primo tamen in eo et non dividitur secundum formam in alia et. quod dico quod non componitur nec in materia prima. sed de plurium ignis aqua aeris et terra dicitur esse contraria elementa quod eis non competit nomen elementum proprie et per omnem modum quod quo unum sic mixtum febrio. sed tamen communi appellatione unum et commune elementa.

Determinatum autem est in aliis etc. Postquam philosophus determinavit de principio materiali elementorum. Hic in ista parte determinat de principiis formalibus et duo facit quod primo continuat se ad dicta. secundo exequitur de intento ibi. Primum et principium. dicit ergo quod de hiis id est de elementis et de gravibus et levibus determinatum est in aliis id est in libro celi et mundi. sed tamen quia prima id est corpora elementaria sunt hoc modo. scilicet ex materia. et secundum contraria determinatum est et de hiis in hoc libro supra. quod in libro celi et mundi tamen continue determinatum.

¶ Respondet autem quod dicit causa esse determinatum de elementis in libro celi et mundi tamen sic. quod in mundi naturali non contradictiones nostre mixtiones convenientes tamen sunt nobis magis determinata id est primum philosophorum et nobis nota magis communia et quod in libro celi et mundi universaliter determinatum de corpore mobili tamen in hoc libro ut supra continui sunt. sed illas determinationes appellat determinationes. ¶ Respondet etiam quod elementa absoluto nomine appellat corpora prima cum tamen simpliciter et absolute supercelestia sint prima corpora. sed quod ea monent sunt inquirenda secundum magis cum in hoc libro non tendat de corpore mobili simpliciter ad formam quod elementa sunt prima corpora vel corporum continuorum ad formam sed secundum exigentiam materie huius libri primo dicta absolute prima non obstante quod supercelestia corpora sint prima. ¶ Respondet autem non esse inconveniens in diversis libris determinare de eadem dicto tamen non determinetur in libris illis secundum eandem rationem non solum diversi libri sed diverse scientie non pro declarare de eadem secundum alia et alia ratione ut planius continetur in quinto metaphysice. sed et de corporibus primis et de elementis sic determinavit in libro celi et mundi prout et de eisdem determinavit et hoc quod non eodem modo determinat id est quod hic enim non proprie determinatur de elementis ut constat ex materia secundum contrariam sed quantum secundum continuitatem ad formam. sed hic autem modo non principaliter determinatur de eis in libro celi et mundi quod et ibi ad de generatione elementorum. sed tamen id est non principaliter tendit de motu ad formam et ad locum. Quo viso apparet quod reducta sint ista prima partim eorum tamen nunc secundum naturam quod sit reducta et ut ostendatur quod aliter tendit hic determinare et tractare de elementis aliter in libro celi et mundi. ¶ Deinde cum dicit. Principium et primum exequitur de intento et duo facit quod primo exequitur de intento et principiis formalibus elementorum in generali. secundo in speciali. ibi. Cum autem in numerus principia formalia elementorum secundum que sunt continuata sic alterantur ipsa et contrarietates ipse ergo tantum facit quod primo ostendit quod ea tale magis una secundum qualitatibus ipsis et contrariis que sunt principia continuationem. secundo tantum ordinem horum principiorum adducit. tertio ex hiis que dixerat reprehendit Empedoclem et alios antiquos philosophos sequentes ipsum. ibi. Quam quidem primum. dicit id est hec quoque non continuatum. dicit ergo quod magis inseparabilem quidem a contrariis secundum contraria debemus existimare esse id quod est primum et principium corporum elementorum ut sunt continuatam quod autem oportet dicere magis secundum utriusque contrariorum partem quod calidum non est materia frigidi nec secundum frigidum et materia calido sed id quod secundum ambo quod alia et secundum formam. alia secundum formam alterius. ¶ Deinde cum dicit. Quoniam principia quod dixerat magis secundum contrarietates esse primum et principium

elementorum transmutabilium ordinatur quod hic primo habeat ordinem ad invicem. Nam principium transmutationis est materia quae est potentia corruptibile vel est hic primum ipsum corpus mobile quod est potentia ad contrarietates et principium transmutationis sunt ipsae contrarietates ut calidum et frigidum et tertio elementa ut ignis et aqua alia secundum hic primo hoc ordine adiunctis quod dicit primum principium est corpus mobile potentia. secundo sunt contrarietates. tertio sunt elementa ut ignis et aqua.

Sed circa autem dictorum notandum quod ad ut dicebatur supra tunc de ratione in uno modo vel de ratione in alio modo. Secundo alterationes ipsae sensibiles et contrarietates licet non sint principia elementorum ut est scilicet et ut considerantur secundum quod sunt tamen de ratione eorum ut hoc est naturale et ut sunt activa et passiva et ut considerantur a physico. Sumitur enim primo alio modo de ratione eorum ut hoc est naturale nam ut elementa sunt in actu in una natura numquam reperiuntur penitus a qualitatibus et propriis non ulterius salvaretur natura illa ut si natura ignis expoliaretur a calido et a sicco non ulterius remaneret natura ignis quod non esset nisi caliditas et siccitas alio modo est de ratione ignis ut est in esse et ut hoc est naturale. Secundo dicit alterationes tales contrariae sunt de ratione elementorum ut sunt activa et passiva et ut transmutationis se adiuncte quod non sunt talia quod non ut sunt coniuncta qualitatibus sunt ut sunt qualia. Et si alterationes sunt de ratione corporis alius secundum quod hic non inconveniens. Tertio dicit alterationes sensibiles sunt de ratione elementorum ut considerantur a physico. Physicus enim non abstrahit a materia sensibili et quod res non sunt sensibiles si accipiatur secundum suam simplicem rationem quoniam sunt ut sunt coniuncta qualitatibus sensibilibus. Secundo de consideratione physica sunt qualia et sensibilia secundum hoc et quod operatur alterationes sensibiliter esse de ratione elementorum ut sunt sensibilia. Secundo caliditas et frigiditas et [illegible] alterationes sensibiles primo de ratione elementorum ut considerantur a physico. Notandum autem considerationem physicam habere gradus secundum abstractionem ita quod unum et idem potest considerari a physico sub maiori abstractione et minori abstractione. Scientia enim naturalis et scientia et naturalis unde una est scientia secundum abstractionem hoc [illegible] in infimo. unde quod naturalis hoc [illegible] in supremo. natura [illegible] scientia non sic [illegible] quod [illegible] scientia [illegible] merito quod scientia naturalis eo quod scientia est hoc [illegible] in infimo potest descendere ultimo [illegible] particularissima. Sed quod est [illegible] non abstrahat a materia sensibili [illegible] in supremo et non potest ascendere ultra corpus mobile. [illegible] de aliis considerare [illegible] ad [illegible] corpori naturali [illegible] primo considerat de corpore mobili. postea considerat de [illegible] corpore sensibili ut de corpore hoc contrarietates. Ultimo considerat de corpore sensibili quod est particularissime ut de igne et terra.

Notandum autem quod sicut tota scientia habet suos terminos et suum [illegible]. Nam sicut tota scientia naturalis [illegible] secundum quod habet [illegible] ascendendo corpus mobile simpliciter [illegible] corpus [illegible] aliter in libro aliter de generatione et libro particularis physica secundum suos terminos quae continentur sub magis universali. Nam solum considerat debita huic libro non consideratur corpus transmutabile simpliciter sed est contractum corpus transmutabile ad formam. Secundo primum per considerationem hic librum [illegible] corporis mobilis absolute sed est corpus mobile potentia ad contrarietates. et quia hic modo quod plus secundum considerationem debita huic libro consideratur corpus mobile quod est potentia ad contrarietates. Nam sicut generabile in potentia ad [illegible] et pro consideratione generabilis non considerans [illegible] abstractionem a materia sensibili pro consideratione corporis mobile quod est in potentia ad contrarietates sensibiles non considerat hic qualitatibus [illegible] quae sunt [illegible] corporis. primum ergo ut [illegible] ad hanc materiam [illegible] considerat corpus mobile ut [illegible] potentia ad tales contrarietates. secundo [illegible] considerat corpus mobile ut informatum [illegible]. tertio [illegible] considerat corpus sensibile non solum ut est in potentia ad qualitates [illegible] sed et ut informatur qualitatibus [illegible] quoque modo sed ut perficitur talibus qualitatibus [illegible] ad quas [illegible] esse ignem vel aquam vel aliquod [illegible] elementum.

Notandum est quod si consideramus praedicta [illegible] corporis per exposita. primo ut [illegible] ordo considerationum quas secundum considerationem physicam ut [illegible] est. primum est corpus mobile potentia ad contrarietates. secundo est corpus sensibile informatum contrariis [illegible]. tertio est corpus sensibile informatum talibus [illegible] ut ignis vel aqua. Secundo exposuit praedicta [illegible] ad ordinem principiorum ad principia [illegible] et [illegible] ad [illegible]. Nam sicut [illegible] est caliditas et frigiditas [illegible] et dicit alterationes [illegible] licet non sint de ratione elementorum ut considerantur secundum suam [illegible] absolute tamen [illegible] de ratione eorum ut hoc est naturale ut sunt activa et passiva ut considerantur a physico [illegible] dicit alterationes sunt de ratione elementorum [illegible] formaliter [illegible] prius intelligo [illegible] potentia corpus mobile sed primo intelligo [illegible] corpus sensibile in potentia ad contrarietates. secundo ipsae contrarietates ut caliditas et frigiditas intelligo advenire [illegible] materiae et [illegible] corpori. tertio ex coniunctione illarum contrarietatum ad [illegible] corpus resultare [illegible] elementum ut aqua et ignis et est simile nam sicut [illegible] anima et corpus. prius intelligo corpus in potentia ad animam et postea animam coniungi corpori et [illegible] intelligo hominem resultare ex coniunctione animae ad corpus [illegible] elementum [illegible] activum et passivum [illegible] sensibili quod est potentia ad alterationes sensibiles et ex ipsis [illegible] sensibilibus. Secundo primo intelligo [illegible] corpus [illegible] et secundo intelligo quod ei adveniunt alterationes [illegible] et tertio ex coniunctione illarum contrarietatum ad [illegible] corpus intelligo quod resultat [illegible] elementum ut aqua et ignis. [illegible] primo intellectus [illegible] quod se habet quasi materia. secundo intellectus [illegible] sicut forma. tertio [illegible] ex [illegible] et [illegible] ex primo [illegible] et [illegible]

et quod corpus sensibile est, spectat ad propositum quia postquam ad contrarietates sensibiles, sed non generaliter et non contrarietates quae se habent quasi differentiae formales elementa, vel quia non est communicatio se adinvicem et sibi activa et passiva quae se habent quasi contraria quae praedicantur. Ideo primo corpus sensibile. Secundo quae contrarietates. Deinde sunt ignis et aqua et cetera elementa non sunt activa et passiva adinvicem quia cum harum autem duarum expositionum secunda magis sit vera. Sed tamen iungitur secundum determinationem corporis. Sed tamen utraque ad unum finem quia una facit ad aliam. Secundum autem quod sicut elementa appellat philosophus corpora prima est cum non sunt prima simpliciter neque sunt prima ut sunt de consideratione illius absolute. Sed sunt prima quantum pertinet ad considerationem huius libri in quo consideratur de corporibus transmutabilibus ad formam et inter corpora sic transmutabilia elementa sunt prima corpora. Similiter dicendum possumus quod corpus sensibile quia est in potentia ad contraria vel est primo secundum considerationem absolutam non est sed potius secundum considerationem physicam. Physicus enim prius considerat corpus sensibile absolute quam corpus sensibile ut est in potentia ad contraria. Et ut spectat ad considerationem huius libri in quo non consideratur de corpore sensibili sub ratione mutabilis simpliciter sed de transmutabili ad formam quia non est sic transmutabile nisi quia est in potentia ad contraria corpus sensibile quod est sic in potentia est primum secundum considerationem ut spectat ad praesentem materiam. Deinde cum dicit. Ex his quae dicta sunt reprehendit Empedoclem et suos sequaces dicentes quod haec scilicet elementa transmutantur adinvicem. Cum deinde sit et esse libera contrarius et non sunt transmutabilia ut Empedocles et alii sui sequaces dicunt. Nam si elementa essent intransmutabilia secundum illam ut ponebat Empedocles non esset unum ex eis et per consequens non essent alterata quia contrarietates non transmutantur adinvicem calidum enim non fit frigidum. Sed quia est unum ex horum transmutabilium quia est illa forma unius efficitur pars illa forma alterius. Deinde cum dicit et est non minus existimandum de differentiis diversis formalibus in speciali et duo facit quia primo se continuat ad dicta. Secundo exsequitur de intento. Quoniam igitur quaerimus contrarietates non sufficit dicere quod contrarietates aliquas esse differentias formales elementorum ut sunt activa et passiva sed non nominat id est nominari debet quia aliqua et quantum sunt principia corporis elementaris id est debet quae tales et quot sunt contrarietates tales sive dictae formales aliter non impleret intentionem autem non dicit quae philosophus huius sunt sed autem tantum supponitur talia principia esse verum est. Deinde cum dicit. Quoniam autem quaerimus. Exsequitur de intento et duo facit quia primo ostendit tales differentias formales esse qualitates tangibiles. Secundo declarat quas qualitates tangibiles ponendum esse tales differentias id est ipsorum autem tangibilium. Primum ita facit

quia primo ostendit qualitates tangibiles esse tales differentias. Secundo docet contrarietates alias non esse differentias tales. Cum venimus quandam cavillationem. Dicit primo Ideo nec albedo etc. id est quaerimus principia vel dicit quod nos quaerimus principia corporis sensibilis sed sensibile corpus quod quaerimus est tangibile et quod tangibile est id est autem est sensus ideo manifestum est quod non omnes qualitates corporis nec omnes contrarietates sensibiles faciunt id est facientes sunt ut est alia littera species id est sunt formales differentiae et principia elementorum sed recte facientes solum faciunt tangibilia principia qualitates quae sunt secundum tactum id est qualitates quae natae sunt secundum contrarietatem et secundum elementum facere id est secundum tangibile. Secundum autem quod corpus tangibile est id est cum principia quaerimus quia est sensibile sed consideratio a qualitatibus sensibilibus non abstrahitur consideratio huius libri et ut spectat ad praesentem materiam. Dicendum autem quod in hoc libro intenditur de corpore transmutabili ad formam. Sed secundo corpus sensibile absolute potest forte abstrahi a qualitatibus tangibilibus corpus tamen transmutabile ad formam numquam abstrahitur a dictis qualitatibus et quia hic intenditur de corpore sic transmutabili corpus hic quaerimus est corpus tangibile. Cum ergo principia et formales differentiae corporis tangibilis sint quod huius sunt contrarietates secundum tactum oportet dicere contrarietates has esse quaesitas. Deinde cum dicit Ideo neque albedo ostendit has alias contrarietates non esse quaesitas id est quod neque albedo neque nigredo neque dulcedo neque amaritudo et similia neque aliquae aliarum contrarietatum sensibilium ab aliis sensibus quam a sensu tactus sunt quaesita illa scilicet elementa id est principia elementorum vel differentiae formales eorum ut sunt tangibilia vel ut sunt activa et passiva. Deinde cum dicit Quamvis prior visus removet quandam cavillationem id est quod haec visus sit prior tactu propter quod libera id est obiectum visus est prius quam obiectum tactus. Sed tamen quia qualitas visibilis non est passio corporis tangibilis sed quod tangibile est sed quod ad id est secundum quod visibile nec et nos quaerimus principia corporis non tangibilis et non est visibilis etc. est prius natura quia alia accidit a consideratione nostra. Ideo causa visus non est ponendum esse differentias formales elementorum ut sunt tangibilia et ut sunt activa et passiva.

Ipsorum tangibilium. Postquam philosophus ostendit qualitates tangibiles esse elementorum formales differentias et esse principia eorum hic quo dictum est ne laboraret in aequivoco quia multae sunt qualitates tangibiles ostendit in ista parte quas qualitates de numero tangibilium ponendum est esse tales differentias et talia principia. Ideo duo facit quia primo enumerat diversas contrarietates tangibiles. Secundo ostendit quas illorum ponendum est esse talia principia id est horum autem etc. Dicit ergo quod dicendum est contrarietates ipsorum tangibilium et ostendit quae sunt primae differentiae et contrarietates tangibiles sunt et contrarietates secundum tactum haec videlicet scilicet calidum et frigidum sicut humidum et siccum grave et leve, durum et molle, viscosum aridum, asperum

asperum et leue. septima grossum et subtile. ¶ Deinde cum dicit
horum autem graue. Exequitur de predictis et duo facit quia primo
ostendit quod tenendum est de graui et leui quam de aliis
qualitatibus i. Calidum n. est. dicit ergo quod horum i. harum contrarietatum
tangibilium graue quidem et leue non sunt actiua et passiua
quia non dicuntur i. non describuntur nec diffiniuntur graue et leue
in faciendo aliquid alteri nec in patiendo ab alio et quia elementa
ut de eis loquimur oportet actiua et passiua esse adinuicem
ideo supponit ut ad propositum spectat graue et leue non principia
esse elementorum principia. ¶ Deinde cum dicit Calidum n. est.
ostendit quod sic tenendum de aliis qualitatibus et primo quod
calidum et frigidum humidum et siccum sunt ille qualitates
que sunt elementorum principia ut sunt actiua et passiua
¶ Ideo nunc euidens notandum quod qualitates tangibiles que primo
elementorum principia ut sunt contrarie adinuicem duo in
se habere debent. primo quia debent esse actiue vel passiue quia
sine actione et passione non fit contrarium. secundo non debent re
duci in alias qualitates si reducerentur iam non essent prime.
ut debent dicta principia. duo ergo facit. quia primo ostendit
calidum et frigidum humidum et siccum esse principia quia sunt
actiua vel passiua. secundo quod non reducuntur in alia. sed cetera
alia reducuntur in ista. secunda ibi Manifestum quod et cetera. circa primum
duo facit quia primo ostendit calidum et frigidum posse esse dicta
principia quia sunt actiua. secundo ostendit idem de humido
et sicco eo quod sunt passiua ibi humidum n. indeterminatum
dicit ergo quod calidum et frigidum possunt esse hec principia quia sunt actiua
nam calidum est actiuum quia congregat homogenea et segregat
ethrogenea. Ideo sapientes inquiunt ignem facere et segre
gare alienigena et ethrogenea congregare autem homogenea
que sunt eiusdem generis et eiusdem pluris sed extollit et se
gregat alienigena. dicit et frigidum est actiuum quia congregat
et congregat omnia in uniformitatem siue sint unigenea
i. homogenea siue non sint eiusdem generis et sic ethero
genea. ¶ Notandum autem quod calidum rarefacit et ra
refaciendo quidquid est in subtile eleuatur et euaporat.
Ideo dicitur congregare homogenea quia grossa et grauia relinquit
deorsum leuia autem et subtilia facit ascendere sursum et
quia calor congregat leuia leuibus et grossa relinquit
cum grossis. Ideo dicitur congregare homogenea. frigidum autem
astringit et astringit et sic immobilitatur. Ideo siue sint
homogenea siue ethrogenea per frigidum congregantur. fri
gidum n. non separat subtilia a grossis sed congelat ea simul
¶ Deinde cum dicit humidum n. ostendit humidum et siccum
esse dicta principia quia sunt passiua et duo facit quia
primo facit quod dictum est. secundo diuidit humidum et siccum. nec
ostendit quod humidum et pondus dicte principium. secunda ibi dicitur autem
siccum et humidum. circa primum duo facit quia primo ostendit
de humido et sicco quod dictum est. secundo ostendit qualitates alias tan
gibiles non posse esse dicta principia quia reducuntur in humidum

et siccum. Subtile autem grossum. dicit ergo quod humidum hic
vocatur passiuum et n. humidum indeterminatum proprio termino
et bene eius terminabile termino alieno. siccum autem econtra
et bene terminabile termino proprio et difficile terminabile non termino
alieno aliquo. et quia bene terminatur termino proprio sunt in
alieno sonat passionem. Ideo humidum et siccum sunt passiua
¶ Deinde cum dicit Subtile autem et grossum. ostendit alias
qualitates tangibiles non posse esse dicta principia quia non sunt
qualitates prime. sed reducuntur in alias. circa quod duo facit
quia primo premittit quod dictum est. secundo exequitur de tertio i. Omnia
n. repletiuum. dicit ergo quod subtile et grossum lubricum et aridum
durum et molle et alie differentie tangibiles non sunt prime sed
ex hiis i. reducuntur ad has ut ad humidum et siccum
¶ Deinde cum dicit Repletiuum n. Exequitur de tertio et tria
facit quia primo ostendit hoc de subtili et grosso. secundo de lu
brico et arido. tertio de duro et molli. secunda ibi Et rursum
lubricum. tertia ibi Semper molle quidem. dicit ergo quod humidum quod
repletiuum quia non est determinatum termino proprio et est bene terminabile
termino alieno et quia humidum sequitur tangentia quia accipit
formam et figuram eius quod tangit. Ideo semper humidum est
repletiuum aqua n. et quia hoc subtile repletiuum est tamen subtile
est magis et i. magis repletiuum est n. repletiuum penetrans
partium per poros et n. de ratione subtilis quod totum totum
attingat. subtile n. sicut quod hic sic subtiliter quod totum
attingat totum replet et quia replere competit per naturam
humidi. manifestum est quod subtile est humidi et sic subtile est
humidi et reducitur in humidum grossum erit sicci et redu
citur in ipsum. ¶ Notandum autem quod quia sicca et solida bene
terminantur proprio termino non accipiunt figuram eius in quo sunt
nec bene replent ipsum. vas n. bene repletur ex aqua non autem
bene repletur ex lapidibus quia aqua sequitur figuram vasis et
coaptat se ei non autem lapides ¶ Deinde cum dicit
Et rursum lubricum. reducit lubricum et aridum dicit
quod lubricum erit humidi i. reducitur in humidum lu
bricum n. est humidum passum aliquid a sicco vel illud oleum
quod est lubricum et viscosum quia est in sicco admixtam
humiditatem. cum quia in superficie humiditas lubricum re
ducitur in humidum aridum autem est sicci i. reducitur in
siccum. est n. aridum quod est perfecte siccum quod propter et coagulata
videntur arida et sicca propter defectum proprie humiditatis.
deficit n. in talibus propria humiditas. quia est assata et
combusta propter coagulationem ¶ Deinde cum dicit Semper molle
tandem. reducit molle et durum. dicit quod molle est
humidi. nam molle est quod subintrat in se ipsum i. quod cedit
non contrarietas ad. i. et non resilit et quia sic facit humidum
est proprio eius cedere. s. et non resilire. Ideo non est humidum
in molle reducitur. sed molle est humidi et reducitur in
ipsum. participat n. molle proprietates humidi non ergo. addo
et quod durum est sicci nam durum est idem quod coagulatum

coagulatum autem est siccum vel reducitur in siccum ut prius
dicebatur. Et est durum in siccum reducitur. ¶ Deinde cum dicit
Durum autem siccum. Dividit siccum et humidum ut ostendat
quod humidum et quod siccum dicuntur secundum formam contrarietates prime non
quibus humidum et quibus siccum sunt simpliciter prime contrarietates.

modo iiii

¶ Sed ad evidentiam notandum quod humidum et siccum reperiuntur
in elementis et elementatis et ut reperiuntur in elementatis
habent esse duplex quod mixta non sunt simpliciter humida quod
autem est dicta per accidens quia autem non sunt humida per se sed per
accidens patet quia udia et rorata sunt lapides perfusi
aqua. udi et rorati dicuntur per aliud. Dicit etiam quod sunt sicca
simpliciter quod sunt sicca per accidens ut coagulata. humida
enim coagulata sicca sunt per accidens unde frigoris [illegible]
sed reductores horum [illegible] volumus dicere possumus quod
udum et roratum reducitur in humidum elementatum. humidum
autem elementatum in humidum elementum quod proprie et simpliciter est primum
et humidum. Dicit etiam coagulatum in elementatis reducitur in aliud
elementatum siccum et elementatum in siccum elementum quod est
primum siccum. Ideo prius consumimus ponenda sunt
primum siccum et primum humidum. Duo ergo facit quia primo
premittit quod intendit. secundo declarat propositum. ¶ Quoniam enim humidum
dicit ergo quod humidum et siccum dicuntur multipliciter
opposita. enim siccum humidum et udum et rorato humido
opponitur siccum et coagulatum et omnia hec prius sunt in
elementatis sunt sicca et humida dictorum primorum. id est
sicca et humida prius sunt in elementis. sunt enim aliquo modo per
qualitates in elementatis cum non sunt in eis simpliciter quia mixta
et elementa non habent hic alterationes primas in suis excel-
lentiis. Sed habent eas fractas et remissas ut supra dictum
est. ¶ Deinde cum dicit Quoniam enim humidum manifestat quod
dixit et duo facit quia primo ostendit humidum et udum
opponi sicco et quod sic tamen reducuntur in primum siccum. secundo
siccum elementatum in siccum elementum. ibi secundum siccum et coa-
gulatum opponi humido et quod humidum reducitur in primum
humidum. secunda ibi. Rursus autem humidi. Dicit ergo quod humidum
et udo opponitur siccum. Nam et humidum habet id est udum
quod habet alienigenam humiditatem superficietenus sicut id
quod est roratum. perfusum autem est quod habet alienigenam humiditatem
in profundo. siccum autem simpliciter est quod privatur hac id est
tali humiditate propter quod manifestum est quod humidum sub superfi-
ciem erit humidi simpliciter vel ut habet alia terra et pla-
nius udum et humidi. Dicit etiam siccum quod est oppositum humidi
est siccum primum vel reducitur in primum siccum. ¶ Notandum etiam
quod eo ipso quod udum opponitur sicco quia siccum est proprium oppositum
humidi sed quod udum sit aliquo modo humidum et quia
quod est sub quid et accidentaliter reducitur in id quod est simplex
id bene dictum est quod udum reducitur in humidum quod opponitur
sicco per naturam humidi. ¶ Deinde cum dicit Rursus autem
ostendit sic id de sicco et coagulato. Dicit quod humidum et
coagulatum sibi opponuntur. humidum est quod habet propriam humiditatem
in profundo. infusum autem quod habet alienam humiditatem in profundo.
coagulatum autem quod privatur hac scilicet humiditate in profundo. Ergo
coagulatum opponitur humido per naturam sicci ut in quantum participat
aliquid de siccitate sicut udum opponebatur sicco prout participat
aliquid de humiditate. Ergo patet ex his que dicta sunt
propter quod horum scilicet coagulatum erit sicci. Sed autem scilicet udum
erit humidi. ¶ Notandum autem quod non solum udum sed etiam infusum
reducitur in humidum. Tamen enim infusum non udum est humida
per accidens. habent enim alienigenam humiditatem. Sed ad differentiam
quia udum habet humiditatem in superficie. infusum autem in profundo
unde quia utrumque habet sed per accidens et omne per accidens reducitur
ad per se tam udum quam infusum reducitur ad humidum.
¶ Deinde cum dicit Manifestum quidem igitur. concludit quod predicte
quattuor differentie scilicet calidum frigidum humidum et siccum non
reducuntur in alias vel in se invicem. Sed alie reducuntur in eas.
Dicit autem quod omnes alie id est omnes alie differentie reducuntur
in has differentias primas. Sed autem non amplius in minores quia
non reducuntur in alias neque in se invicem. calidum enim non est
quod siccum autem quod humidum quia activum non est quod passivum neque
humidum quod calidum autem frigidum quia passivum non est quod activum
sicut est frigidum et siccum non sunt sub se invicem quia activum
non est quod passivum neque econverso neque sunt sub calido et humido
ut quod frigidum sit sub calido et siccum sub humido quia opposita
non est sub oppositis. Quare propter necesse est has quattuor differentias esse
principia consimilium et non plures neque pauciores. ¶ Notandum
ad quod fuerit assignare. cum contrarietates alterationum tangibilium
solum due sunt ponende tamen quattuor differentie prime et tangibilium
principia consimilium videlicet calidum et frigidum humidum et
siccum. quia hec sunt activa et passiva et non reducuntur in
alias. Alie autem tangibiles contrarietates non debent dici talia principia
quia vel non sunt activa neque passiva ut grave et leve vel redu-
cuntur in alias et similiter grossum subtile lubricum et aridum durum
et molle asperum et lene. asperum enim et lene reducuntur
in humidum et siccum licet philosophus non reducat ea. leve enim redu-
citur in humidum. humida enim propter suam fluxibilitatem habent lenitatem in
partibus et in eis una pars non supereminet alteri. sicca enim quia
sunt bene terminata terminis propriis habent asperitatem in partibus
et in eis una pars preter aliam supereminet. ¶

Quoniam autem quattuor elementa et cetera. Postquam philosophus
ostendit esse quattuor primas qualitates activas et passivas
hic parte ista ex numero harum qualitatum probat numerum elementorum.
¶ Sed ad evidentiam notandum quod ad consimilium et generationem et
corruptionem non solum requiritur quod elementum sit activum et passivum
sed etiam ad hoc facit locus et etiam ordo ad hic qualitates
naturaliter secundum quod elementum est in uno et in alio loco. Dicit alium et alium se
habent ad generationem et corruptionem. Dicit etiam prout elementa habent aliud
et aliud ordinem ad alterationes activas et passivas. Unum et
aliud se habent ad agendum et patiendum et aliud et aliud se consimiliter

et transmutatur. Unde sciendum quod facit quod primo ex motu alterationis actiuarum
et passiuarum plurium numerum elementorum. Secundo determinat de loco
eorum. Tertio ostendit quo ordine huius elementa ad qualitates
actiuas et passiuas. Secunda ibi: Quoniam autem quatuor. Tertia ibi:
Et cum simpliciter. Circa primum duo facit quia primo facit quod
dictum est. Secundo ostendit opiniones antiquorum aliquo modo concordare
opinioni sue. Secunda ibi: Omnis quidem enim simpliciter. Prima pars
diuiditur in duas. Quia primo proponit quod intendit. Secundo manifestat
propositum ibi: Assequitur est. Dicit ergo quod quatuor sunt elementa
id est quatuor sunt alterationes actiue et passiue. Elementum enim
quasi idem sonat quod principium et quia hee qualitates prime
habent aliquo modo rationem principii ut ostensum est, ideo ele
menta appellari possunt. Istarum autem quatuor alterationum siue
istorum quatuor principiorum sunt sex coniugationes id est combinationes
quarum tres non combinantur possunt. Sed due combinationes non sunt
quia contraria non sunt innata coniungi. Quia impossibile est idem corpus esse
calidum et frigidum uel esse humidum et siccum. Manifestum est
ergo quod possibilitates coniugationes elementorum id est alterationum primarum
erunt quatuor. Possunt enim combinari et coniungi calidum et
siccum et calidum et humidum et frigidum et humidum et siccum
et quia secundum numerum harum combinationum est numerus primorum corporum. Secundo
coniugate esse quatuor prima corpora. Considerandum autem quod philosophus vtitur
equiuoce nomine elementi. Nam aliquando elementa appellat prima
corpora ut ignem et huiusmodi que sunt elementa respectu mixtorum que
constant ex eis. Aliquando autem appellat elementa alterationes
actiuas et passiuas que sunt elementa et principia primorum corporum
non simpliciter et absolute sed ut sunt actiua et passiua adinuicem
ut supra dictum est. Et secundum acceptionem elementa sunt quorum combina
tiones sunt sex. Vel quatuor possunt et due impossibiles. Considerandum
est quod elementum quodlibet siue quodlibet primum corpus requirit duas
primas alterationes et quia due prime alterationes in eodem
corpore non possunt coniungi non quatuor nisi. Ideo sunt quatuor
prima corpora. Deinde cum dicit: Et assequitur est. Hic manifestat
quod dixerat. Dicens quod hec scilicet quatuor combinationes primarum alterationum
secundum rationem id est rationabiliter assequitur est huius que apparent simpliciter
corpora scilicet igni aeri aque et terre. Sicut in hiis quatuor corporibus
reperiuntur predicte quatuor combinationes. Ignis enim est calidus
et siccus. Aer calidus et humidus. Nam aer est uelut eua
poratio quedam. Sicut calida et humida. Aqua autem frigida
et humida. Terra frigida et sicca. Vt ergo rationabiliter distribu
antur predicte differentie primis corporibus secundum rationem sic in ista de
eorum uidelicet primorum corporum secundum presentiam primarum alte
rationum. Sunt enim quatuor prima corpora que sunt quatuor prime
alterationes et sunt earum quatuor combinationes predicte. Considerandum
autem quod euaporatio dupliciter potest considerari uel quantum ad id quod
est et secundum est humida uel quantum ad calorem incorporatum qui
facit eum ascendere. Et secundum est calida. Frigida enim sed quod
huiusmodi non ascendunt sed descendunt. Et ideo conuenit ponere
quod uapor aeri sit humidus. Sed ab extrinseco id est a sole

et a supercelestibus corporibus habet calorem incorporatum. Ideo
dictum est quod aer est calidus et frigidus humidus quia est quasi
euaporatio quedam. Considerandum est philosophum hic tacite supponere quod
ad quodlibet elementum requiritur combinatio duarum alterationum et ex
numero talium combinationum arguit numerum elementorum. Quid
autem ueritates rationem huius assignare dixerunt sed esse quia
oportet actiuum habere suum proprium passiuum. Proprium autem subiectum
calidi non potest esse humidum quia calidum in summo facit
euaporare humidum. Ergo ignis habet duas alterationes quia
calidus et siccus. Sed calidum cum remissione fundatur in
humido. Ideo aer est calidus et humidus. Secundo est frigidum
cum remissione fundatur in humido ut frigidum aqueum.
Frigidum autem cum excessu expellit humidum ut frigidum
terre. Et ideo oportet elementum habere duas alterationes primas
secundum quod vna sequitur ad aliam et habet ordinem ad eam. Sed hic
dupliciter non uidetur bene dictum. Primo quia per actiones uidetur
esse ad intentionem philosophi. Philosophus enim hic intendit de elementis que
de motu eorum ut transmutantur adinuicem que ut sunt
actiua et passiua. Ideo ex ipsa actione et passione magis
quam ex ordine qualitatum debet sumi predicta ratio.

Amplius supponeretur in illa ratione quod id quod libera habet fri
gidum in summo et calidum in summo ut calidum ignis et
frigidum terre quod dicitur esse alia in summo ponetur fundari
in sicco. Sed autem uidetur ipsis apparentibus repugnare quia illa
propria non possunt esse eadem numero, maxime si accipiatur in sua
excellentia tamquam actus actiuorum sunt in patiente et disposito.
Possumus ergo utroque modo assignare rationem quare ad unum
elementum concurrunt due qualitates. Prima est ex ipsa ac
tione et passione. Nam quecumque transmutantur adinuicem oportet
simul actiua et passiua ut patet supra in secundo capitulo de mixtione
et etiam in capitulo de tactu et de actione. Si ergo hic agitur
de elementis ut sunt transmutabilia oportet agere de eis ut sunt
actiua et passiua simul. Ergo elementorum cuiuslibet duas qua
litates. Vnam actiuam et aliam passiuam quod concordat
approximationibus. Sicut in igne alterat actiua est calor, passiua
siccitas. Sed in aere passiua qualitas est humidum, actiua calidum,
et sic de aliis. Nullum est enim elementum quod non habeat unam
alterationem actiuam et aliam passiuam. Et hec uia videtur esse
ire ad mentem philosophi. Possumus tamen si uolumus ex ordine
ipsarum alterationum ostendere quod ad quodlibet elementum concurrunt due
alterationes. Tenebimus tamen modum alium a modo predicto. Non enim
dicemus quod terra sit frigida in summo sed quod aqua. Quod patet
de leui per dictam combinationem. Nam ignis quia est calidus in
summo de necessitate fundatur in sicco quia summa caliditas
facit euaporare humidum. Aqua autem quia est frigida in
summo quasi ei opposita requirit oppositum subiectum. Ideo
frigidum aque fundatur in humido. Aer autem quod habet calidum
remissum fundatur in humido. Frigidum autem terre non
approximans fundatur in sicco. Ita quod calidum in summo non compatitur

locum humidum. sz calidum cum q̄rtum est frigid
i summo nō conparat' locat sicud. h' frigid cum q̄rtum
q' a' terra nz frigida i summo cum sumē distet a celo
infra patebit. Deinde cum dicit. omnes .n. quide
adducit opiniones antiq̄ȝ ad confirmandā ultimā p̄dcā
et duo facit q' p° narrat opiniones antiq̄ȝ. 2°
excludit de eis ibi. Quicūq' quidē. d° g° q̄ nō z ponendo
plā elementa cum q̄tuor q' pȝ ex dcīs antiquoȝ
q' omnes qui faciunt simplicia corpa eē elementa hii
faciunt unū esse corpus. hii aūt duo. hii a' tria
hii q̄tuor unum aūt q̄rtarum illud excessit.
Deinde cum dicit. Quicūq'. q' fecerit mencionē de opi
nionibz antiq̄ȝ excludit de eis et duo facit q' p°
excludit de facientibz unū elementum. 2° de facientibz
plā ibi. Qui aūt more duo. d° g° q̄ quicūq' dicunt
unū solū eē elementū addunt illi elemento mlt alia
p̄ncipia formalia et activa. sicut aūt q̄ de numero ex
illo p̄ncipio mlt p raritatem et densitatem generant alia
conveniunt aūt huius faciendo duo p̄ncipia formalia scilicet
rarum et densum aūt calidum et frigidum. h' .n. sunt p̄ncipia
activa et unū suppositum eis tamquam m'. Deinde cum dicit
Quia aūt more duo. Excludit de ponentibz plā et tria
facit h' q̄ hii ipsi divisi fuerunt. p̄mo g° excludit
de facientibz duo p̄ncipia. 2° de facientibz tria. 3° de
facientibz q̄tuor. ibi. Simpl' aūt et quid. d° ibi. qd
aūt et more q̄tuor. d° g° q̄ q' more ista faciunt
duo p̄ncipia ut parmenides q' ponit ignē et terrā fa
ciunt media mixtura horum puta aērem et aquam q'
sunt media inter ignē et terrā dicunt eē mixturam
terre et ignis. Deinde cum dicit. Simpl' aūt q̄cumque
excludit de ponentibz tria. d. q̄ simpl' quid dicunt esse mix
turam terre et ignis tria p̄ncipia quemadmodum plō i dialog'
.i. i tractatu de divisione p̄ncipiorum ponunt tria p̄ncipia. scilicet
magnum et parvum et ydeam. ydeam aūt q̄m ponebat
medium et parvum q' influctat i m̄ magnum et mini
disposita hii ydeam dicebat eē mixtam quia in
fluctat formam i m' n' imitetur ei ut possimus
dicere et forte melius q̄ plō p̄ncipia ponit duo p̄ncipia
mlta. scilicet magnū et parvum ponit cui nominis tertium
p̄ncipium mle q̄ erat q̄si medium et mixtum ex hiis
q' sicut ponebat magnū et parvum .i. m' magnum et
minimus disposita medio m' ut .i. medium dicit q̄si
eē mixtam magni et parvi q' i illo medio res
ualet magnum et parvum sicut i medio resultat ex
trema. addit aūt q̄ fere eadem dicunt q' dicunt duo ele
menta et q' tria. utriq' .n. horum ponit extrema et medium
h' differentia q' hii q' ponunt duo elementa tradunt .i. fe
cit et dividunt ut hij alia habent medium medium i duo
ut pȝ de p̄one parmenides q' ponit p̄ncipia duo. scilicet

ignē et terrā ponit duo media inter ea. aērem et aquam
h' hii qui ponunt tria p̄ncipia faciunt unū solum medium
ut pȝ i p̄one platonis. Deinde cum dicit. quidam aūt
et more q̄tuor. Determinat de p̄one empedoclis q' ponit
q̄tuor elementa et duo facit q' p° ponit p̄onem eius
2° ostendit q̄mo ex dcīs p̄ncipiis salvatur generatione
ibi. Non z aūt. d° g° q̄ quidam more dicunt eē q̄tuor
p̄ncipia ut empedocles et h' q̄tuor p̄ncipia congregat i duo media
q' g° omnia alia sunt ponit. Respondit aūt q̄ q'
ignis erat valde actus ne uniret cum corrumperet
ponit omnia alia tria elementa habent amicitiam adinvicem
et opposita igni. ponit g° q̄tuor p̄ncipia h' tamen ea
erat solum una contrarietas. Deinde cum dicit. Non z a'
ignis. ostendit quo h' empedocli ex talibz elementis
fiebat generatio. ponebat eē q̄ unumquodque elementorum nz
simplex h' potest eē mixtum et ponebat q̄ sim
plicia elementa sunt extra .i. sunt similia mixtis elementis
n' tamen sunt eadem eis. verbi gratia. tale igni diceba eē ig
neum et n' ignis et tale aeri dicebat aereum .i.
aerium ut hij alia habent. 2° aūt et i aliis. q' simile
aq̄ dicebat eē aqueum et terre terreum. ignis a' purus
h' q̄m z superfundantur calidioris sicut glacies frigidi
ut sunt glacies dicitur coagulatio. sic ignis dicitur
arsio q' talia sunt q̄ dam superfundantur. Nam h'. scilicet
coagulatio z superfundantur frigiditatis. h' a'. scilicet arsio
superfundantur calidioris p'p' q̄ glacies z coagulatio
humidi et frigidi ignis est arsio calidi et sicci
cum g° distingueret empedocles q'c elementa ponebat h'
m° h' p̄one ex eis q' ex elementis puris de
nominabz superfundantz n' ponebat generari. dicebat
.n. q̄ n' generatur nz ex glacie nz ex igne h' solum
superfluis fit generatio ut ex mixtis elementis. Nota et
opiniones antiquorum concordare cum opinionibz aliorum circa
ad tria p̄mo q' omnes posuerunt plā p̄ncipia. h'
aliq' posuerunt illa p̄ncipia eē mlta. alia vero posu
erunt unū mle et addiderunt illi mlt plā p̄ncipia
formalia ut si ponebat .i° mle p̄ncipium aērem
p caliditatem et frigiditatem ul' p raritatem et densitatem
generabat alia ut aer calefactus et rarefactus fiebat
ignis condensatus et infrigidatus fiebat aq̄. 2° concordabant
cum plō q' posuerunt plā p̄ncipia posuerunt aliq' con
trarietatem inter ea. 3° convenerunt cum eo q' loquuntur
de simplicibz corporibz n' excesserunt numerum q̄ternarium
Deinde cum dicit. Cum aūt q̄tuor. Determinat de
loco elementorum. d. q̄ cum sint q̄tuor corporibz simplicibz
unumquodque duorum primorum corporum z locus utriq' .i.
aliis duobz corporibz nam ignis z locus aeris et aq̄
z locus terre. id' ignis et aer habent unam contrarietatem
loci ut est loci q' ad circumferentiam sursum. terra q'

et aqua feruntur ad medium deorsum. Sed quia sunt quatuor
corpora operantia tamen eis due differentie locorum sursum et
et deorsum circa has differentias saluantur in eis generationem
et corruptionem. Quia quemadmodum generantur recipiunt de forma tamen
dant ei de loco. ¶ Notandum tamen quod sed quatuor elementa
demus duas differentias locorum sursum et deorsum non tamen
de eis uniformiter sed extrema ut ignis et terra habent has
differentias sinceras et puras. media autem ut aqua et aer
habent eas magis mixtas et liberas quia sed media scilicet aer et
aqua sunt in contraria et habent dispositionem contrariam ad extrema videlicet
ad ignem et ad terram. Nam ignis contrarium est aque. aeri autem
terra. sicut enim sed alteratur ex hiis passionibus ut patet inferius.
¶ Notandum autem quod duobus elementis tamen unum locum ut
ignem et aeri sursum. terre autem et aque deorsum. aer
enim dicitur esse sursum non quod sit sursum simpliciter sed respectu
est magis sursum quam deorsum. est enim deorsum vel unius ut
respectu ignis sed est sursum vel duorum scilicet aque et terre sed
aqua est deorsum vel duorum terre est sursum respectu domus
¶ Deinde cum dicit. Et tamen simpliciter. determinat de ordine
horum elementorum ad suas qualitates. dicens quod cum elementa sint
simpliciter quatuor etiam sunt binas et binas qualitates
unumquodque tamen elementorum est magis unius qualitatis quam alterius
ut terra est magis sicci quam frigidi. aqua enim magis frigidi
quam humidi. aer magis humidi quam calidi. ignis
magis calidi quam sicci. ¶ Notandum autem quod ut elementum
habet magis et minus ordinem ad aliam et aliam qualitatem
est magis et minus activum et passivum ut ignis est maxime
activus quia habet magis ordinem ad qualitatem magis activam ut
ad calidum. aqua autem est inactiva quia habet magis ordinem
ad qualitatem inactivam ut ad frigidum. aer autem est magis pas-
sivus quia habet magis ordinem ad qualitatem maxime passivam
ad humidum. terra vero est impassiva ut ad siccum. ¶ Dubitabit
forte aliquis utrum debeat sic tenere elementa ad suas qualitates
ut philosophus ait. Nam si de igne non est dubium ipsum esse summe
calidum et de aere quod sit primo humidum. de terra tamen et
aqua dubium est. Videtur enim quod aqua non debeat poni primo
frigida. sed terra cum magis distet a celo quam aqua. Ideo
dixerunt aliqui quod cum dicimus ignem esse primo calidum
et aquam esse primo frigidam. hoc primo non denotat or-
dinem elementorum sed qualitatum. non enim est sensus quod aqua sit primo
frigida quia est frigidior ceteris elementis. sed sensus est aquam esse
primo frigidam quia cum sit frigida et humida per plus dicitur
operari frigiditatem quam humiditatem. volunt enim isti concedere
terram frigidiorem esse aqua quod probant per celestem distantiam
sed illud non videtur posse stare. secundum enim sententiam philosophi ubi
quatuor qualitates videntur attribuere unicuique primorum corporum
quod non convenit omnibus elementis competere aliquam illarum qualitatum
primo sed quia est primo calidum et maxime calidum ut innuitur. Sed
medium ignis enim est maxime calidus quia est primo calidus

aqua est maxime frigida quia est primo frigida. Est enim omnibus
frigidior. Amplius quod plus stringit est quia habet posse tollere
mixtionem quia ignis est primo calidus aptius mixtum est
calidum et ideo per naturam ignis. Sunt enim mixta participantia
naturam ignis calida esse non possent et sic participatio mixtorum
naturam ignis. quia calida dicuntur participare naturam aeris. quia
humida. et ideo sunt omnia elementa reservantur in mixto quia
mixta participant aliquo modo virtutes et qualitates omnium
elementorum. non enim aliqua qualitas competit elemento primo
et per se nisi quod omnibus aliis elementis competit per ipsum non
posset saluari quod omnia elementa concurrunt ad compositionem
cuiuslibet mixti. cum enim aqua non possit competere humiditas primo
cum competat aeri competat ei primo frigiditas. Est enim aqua
frigida non solum ex ordine qualitatum ut quod sit primo frigida
quam humida. sed ex ordine elementorum quia aqua est frigidior
omnibus aliis. Amplius si assignemus solum primo ex ordine
qualitatum venimus contra mentem philosophi. possit enim una et eadem
qualitas inesse primo pluribus elementis ut si aer esset primo
primo humidus non vero aliorum elementorum. Sed solum dicemus
primo esse vel calorem. quia magis esset humidus quam calidus
non esset inconveniens aliquod elementum esse primo humidum vel aliquam
qualitatem. non enim est numerus elementorum secundum numerum qualitatum
sed possent esse plura elementa quam qualitates cum una
qualitas pluribus elementis possit primo competere. Sed enim
via philosophi nititur habere verbis oppositum quod primo dicatur
excessum vel omnium aliorum elementorum ut aer est humidus
primo id est humidior omnibus aliis elementis. Ideo nullum
aliud elementum possit esse humidum primo. Semper una qua-
litas est unius elementi primo conveniens. Et sic numerus
primarum qualitatum est numerus primorum corporum. ¶ Notandum
enim quod sed elementum habet unam qualitatem primo non solum ex
ordine qualitatum ut quod ei magis conveniat una qualitas
quam alia. sed ex ordine elementorum quia elementum illud convenit
aliqua qualitas primo quia ei magis et perfectius quam aliis
elementis. Summo mixta et elementa ex sed participant
primas qualitates quia participant naturam illorum elementorum
quibus primo competunt qualitates ille. ¶ Ratio quare unum
elementum participans aliud ut verbi gratia aer dicatur calidus quia
participat naturam ignis [illegible] dicetur. ¶ Ad premissa ad
sufficit scire quod ignis est primo calidus vel aeris
et vel aliorum elementorum quia est magis calidus omnibus elementis
[illegible] de igne vel caliditas relinquendum est de omnibus
elementis vel qualitatem que competit eis primo. Sed si etiam
dicimus quod credimus bene dictum quia secundum pondus ponimus
aquam frigidiorem terra. Restat nobis dare modum et
viam quomodo sed sit possibile cum terra remotior sit a celo
quam aqua. ¶ Ideo notandum quod possumus distinguere du-
plices calores elementares et celestes. hos autem duos
calores distinctos et non esse eiusdem rationis. probat etiam

In .xiii. methaurorum. et adducat ad hoc auctoritatem philosophi
in libro de animalibus .d. quod ubi calor celestis recipitur
in terminis figurat membra et conformat. calor autem elementaris
desiccat et attenuat. prima calor celestis generat alia
elementaris uero corrumpit et destruit. et ideo dicit quod homo
generatur ab homine et a sole. et calor ille in tali materia
membra formando et figurando iuuatur solis efficacia. ut ergo
due qualitates ut calor et sapor sunt in eodem porro (?) et
hec due qualitates sicut sunt eiusdem rationis. dico in eodem igne
ponitur = duo calores. ignis .s. et celestis cum hic calo
res eiusdem rationis non sint ignis. contrarius .n. cum hic quod secundum
calorem retinet speciem et naturam propriam. sed et calorem quem
acquirit acquirit ex motu celi. et sic distinguimus dupli
cem calorem. et distinguere possumus duplicem frigiditatem
elementarem et celestem ut dicamus aquam habere celestem
frigiditatem quia modo participat de celesti calore et in quantum
participatur a celo calido et humido ... et prius
quodammodo dicitur frigida. dicamus ergo aquam esse frigidiorem
terra comparando ad frigiditatem elementarem et retinere speciem
et naturam propriam. sed comparando ad frigiditatem de qua loquimur
terra non est frigidior aqua quia magis participat calore celesti
non est ergo simile de calore ignis et aeris et frigiditate
aque et terre. est .n. ignis calidior aere duplici ca
lore elementari et celesti elementari quia est talis calor
primo competit igni celesti uero quia ignis celo propinquior
aqua uero frigidior est terra frigiditate elementari. terra non frigidior
est aqua quia plus participat a calore celesti. ¶ Notandum est
quod cognita una qualitate primo conueniente alicui elemento
qualitates alias primo conuenientes elementis aliis statim
cognoscere uero scimus quod caliditas competit igni
statim scimus quod qualitas competit primo aeri. cum .n. aer
sit calidus et humidus caliditas non conueniet ei primo quia
potius est; sed conueniet primo igni. conueniet ergo primo ei hu
miditas. et statim scimus quod qualitas secunda primo aque. cum
non humiditas cum ad hoc conueniat primo aeri frigiditas ergo
ei primo conueniet. dico esse cum terra sit frigida et sicca scire
possumus quod frigiditas non conueniat primo terre quia
conuenit aque. erit ergo terra primo sicca. cognito ergo primo
qualitate unius elementi aliorum qualitates primas cognoscimus
quod declarare volebamus. ¶

Quoniam autem determinatum est prius.
Quia elementa se transmutant adinuicem quod hinc
alias et alias qualitates et quia alius et alius ordinantur ad
qualitates illas et quod hinc alias determinas locorum. ideo
postquam determinauit de qualitatibus elementorum et ostendit
quo uno elementa dicuntur et ordinantur in suis locis et determinantur
quo ordine habent elementa ad suas qualitates quod per alia
transmutantur in elementis. ideo hic determinat de transmutatione
elementorum et ostendit quomodo elementa generantur et corrumpuntur

adinuicem. et quod philosophus duo facit quia primo continuat se
ad dicta. secundo exequitur de intento ibi. Quoniam autem generatio. dico ergo declaratum
est prius .s. in libro celi et mundi quod generatio est simplicium cor
porum ex inuicem simul est et secundum sensum uidentur
elementa generari ex inuicem. non .n. esset alteratio elementorum
nisi possibile esset eorum generatio. alteratio .n. eorum. non possibile
esset eorum est secundum passiones tactus. passio autem contingit
magis facta abicit a substantia. notandum est quod ergo generationem esse possibile
postquam ad sensum uidentur elementa alterari sed contingit
alterari. supponit ergo eorum transmutatione dicamus quis est modus
transmutationis elementorum adinuicem utrum omne sit possibile
generari ex omni. et dicit quod possibile. hoc autem impossibile erat quod non quibus
elementa generantur ex quolibet. ¶ Deinde cum dicit Quoniam autem generatio
exequitur de intento et duo facit. nam primo ostendit elementa esse
generabilia ad inuicem. secundo respondet empedocli qui hoc negauit
ibi admirabitur autem aliquis. dico quod prima pro intendit elementa
uocantur ignis terra et aqua et aer generantur et corrumpuntur
adinuicem. sed hoc sunt prima corpora et elementa ergo elementa
adinuicem generantur. ¶ In hoc autem parte ostendit processus quia primo
ostendit ignem aquam aerem et terram adinuicem generari
secundo probat talia corpora esse prima et elementa in quo unum
non est elementum uel aliud. sed omnia ante dicta prima et
elementa. ibi considerandum est ad hoc. tertio primum duo facit
quia primo probat quod tale corpus generari ex quolibet. secundo
dat modum generationis eorum ibi. Oportet autem et ... tertio primum
tria facit quia primo premittit quod intendit. secundo probat
propositum. tertio concludit intentum. secundo ibi generatio quidem. tertio ibi quippe
ubi. dico ergo manifestum esse quod omnia talia corpora innata sunt
adinuicem transmutari. ¶ Deinde cum dicit generatio quidem probat
quod dixerat. dico quod generatio in contraria est ex contrariis. elementa autem
omnia talia corpora habent contrarietatem adinuicem quia differentie
eorum .i. prime qualitates contrarie sunt. sed quedam .n. aliquibus
talibus corporibus sunt ambe contrarie. ut ergo ignis
et aqua. quia hec .s. corpus ignis est siccum et calidum. hoc autem .s.
aqua est quod frigida et humida. sed quedam .n. aliquibus talibus corporibus
est una alia qualitas solum. ut ergo aer et aqua. hoc .n. .i.
aer est quod calidus et humidus. hoc autem .s. aqua frigidum
et humidum. est ergo in talibus maior et minor contrarietas. tamen
in omnibus est contrarietas aliqua. et quia omnia adinuicem
contrariantur. omnia sunt adinuicem generabilia. ¶ Deinde cum dicit
Quippe ubi. concludit intentum. dicens manifestum est quod omne est
innatum generari ex omni. quia secundum predicta iam non est difficile videre
secundum unumquodque talia corpora quod omnia erunt ex omnibus. quia
ex quo in unoquoque est contrarietas secundum unumquodque eius generatio
¶ Deinde cum dicit. Oportet autem. dat modum generationis eorum
et duo facit quia primo ostendit quod unum tale corpus
generatur ex uno. secundo quod unum ex duobus ibi. Et autem
unumquodque. tertio primum duo facit quia primo premittit
quod intendit. secundo manifestat propositum ibi. ut ergo ex igne

Dicit ergo quod dicta generatio istorum corporum in alterutrum et tardius uel facilius et difficilius, quia quecumque habent symbolum et conuenientiam ad inuicem horum uelox erit transmutatio; quecumque autem non habent tarda erit eorum transmutatio, et ratio est quia facilius est transmutare unum quam multa. Deinde cum dicit: Ex igne, manifestat propositum et duo facit, quia primo ostendit quorum generatio est facilis et uelox; secundo quorum est difficilis et tarda, ibi: Ex igne autem et aqua. Circa primum duo facit, quia primo declarat [illegible], secundo concludit [illegible]. Dicit ergo quod ex igne erit aer altero transmutato, idest facta transmutatione in altera qualitate. Et ideo est eorum transmutatio uelox quia habent symbolum, et hoc quia ignis quidem calidus et siccus, hic autem, idest aer, calidus et humidus. Propter quod si dominabitur siccum ab humido, aer erit, idest ignis fiet aer. Rursus autem ex aere aqua fiet si dominabitur calidum a frigido, nam aer est calidus, aqua frigida et humida. In humido ergo conueniunt aer et aqua, quia transmutato calido et facto frigido aer aqua erit. Eodem autem modo ex aqua terra et ex terra ignis fieri potest. Habent enim ambo ad ambo symbola, idest conuenientiam. Aqua enim conuenit cum terra cum sit humida et frigida, terra autem frigida et sicca; quia dominante humido terra erit, idest fiet ex aqua terra. Similiter ignis est calidus et siccus, terra frigida et sicca; si corrumpatur frigidum terre erit ignis ex terra. Deinde cum dicit: Quare manifestum, concludit quod circulariter in simplicibus corporibus erit generatio et circulatio, et est facilis hic modus transmutationis quia habent symbolum, idest conuenientiam, huius ad [illegible], idest elementa [illegible] conueniunt.

Notandum autem quod hic accipit conuenientiam non ab ordine [illegible], contrarium aqua enim et terra et aer aqua et ignis aer [illegible] si debeat fieri conuersio circularis quia non possumus ultra ignem ascendere, oportet quod ex igne reuertamur ad terram ita quod ignis sit circulum et deinceps conuersio. In omnibus autem hiis est symbolum: terra enim habet symbolum cum aqua, aqua cum aere, aer cum igne, ignis cum terra. Ideo inter illa est facilior transmutatio. Deinde cum dicit: Ex igne autem aqua, ostendit in quibus est difficilior transmutatio. Dicit quod si ex igne fiet aqua et ex aere terra et rursum ex aqua et terra generabitur ignis et ex terra aer, erit difficilius, quoniam erit transmutatio plurium qualitatum. Necesse enim est, si ex aqua erit ignis, corrumpi in aqua utrasque qualitates, frigidum et humidum; et rursus si ex terra fiet aer, oportet corrumpi in terra duas qualitates, uidelicet frigidum et siccum. Similiter est si fiat econuerso, ut quod ex igne fiat aqua et ex aere terra, necesse est transmutare ambo, idest ambas qualitates, quia in talibus non est symbolum. Ergo eorum est tardior generatio. Dubitatur forte aliquis utrum qualitas symbola maneat et uidetur quod non, ad utrumque parte [illegible]

contrarie, quia si maneret qualitas symbola ut si non maneret calidum aeris, si ex aere fit ignis corrumpuntur due qualitates aeris; si ignis generetur ex aere et ergo corrumpuntur due qualitates aque et ignis generatur ex aqua, non erit difficilius uel tardius aque in ignem quam aeris, quia si hoc est, sequitur quod symbola qualitas maneat. Amplius hoc expresse uidetur dicere Philosophus in hoc 2° et etiam in capitulo de alteratione. Hoc sibi concesserimus consurgit grauior dubitatio, nunquam enim remanet accidens corrupto subiecto; cum ergo corrumpatur aer si ex eo fiat ignis, nulla qualitas eius remanebit. Amplius si remaneret aliqua qualitas aeris cum ex aere fit ignis et remanet idem numero, et totum non videtur in toto, cum non sit ibi generatio sed alteratio. Ideo hic autem dicitur post quod in generatione et corruptione maneret materia et non maneret forma, sicut enim ex aere fit ignis non manet forma aeris; manet tamen materia quia in illa eadem materia que erat sub forma aeris efficitur postea sub forma ignis. Ideo quia dimensiones interminate consequuntur materiam tenendum est ex parte materie; alia autem ut uidetur sequuntur formam uel formam sequuntur materiam ut est substantia forme; ergo qualitates uel sequuntur formam uel sequuntur materiam ut substantia forme non remanent manent eadem numero. Et ista est questio de qua qualitates actiue et passiue elementorum non possunt remanere eadem numero cum ex uno elemento generatur aliud, ut declarabitur in capitulo de mixtione. Apparet autem huius non est difficile solutio. Nam cum dicitur quod si corrumpatur una qualitas aeris sic corrumpuntur omnes qualitates aque et ignis generatur ex eis non generatur facilius ex aere ignis quam ex aqua, dicendum quod difficultas generationis accipitur ex eo quod aliquid corrumpitur per se et a contrario. Uidemus enim quod forma in huius [illegible] adeo generatur facilius quod earum generatio est in instanti. Similiter non distant [illegible] inter simplicia in aere quia in eo conuenientia non habet. Facilius ergo ex aere fit ignis quam ex aqua, cum ex aqua fit ignis utraque qualitas aque corrumpitur per se et a contrario; hic cum ex aere fit ignis humiditas corrumpitur per se et a contrario, caliditas uero corrumpitur per accidens ex consequenti. Sic quod uidetur addere de Philosopho quia uidetur uelle qualitatem symbolam remanere, dicendum quod ut conuenientiam posuit quod remaneret eadem specie, non oportet autem quod remaneret eadem numero. Dubitaret forte aliquis utrum si remanet eadem qualitas uere sit generatio simpliciter. Ad quod dicendum quod generatio ut superius dicebatur est ex non esse in esse. Duplex ergo potest accipi generatio simpliciter uel quia terminus simpliciter uel quia est ex non ente simpliciter. Quia si terminus quidem illorum est, potius dicendum quod non est generatio simpliciter ex eo quod est in ente simpliciter, tamen quia est ex non ente simpliciter modo in [illegible] et multi ceperunt speciem ex toto ad quod non ex toto aqua ut hic declarat. Uerum Philosophus omnis que illa transmutatio per terminum acquirit formam substantialem et est

simpliciter. Generatio simpliciter dicitur duobus modis. una que ex pluribus
mixtis. generatio simpliciter si una ex non ente simpliciter et est
simpliciter. dato tamen quod remaneat qualitas simbola et
fiet continue in formam specialem et est simpliciter generatio simpliciter
dicta potest. Dubitabit forte aliquis ulterius si remaneat
qualitas simbola tunc ex aere fit ignis utrum dici posset
quod ex toto aere fit totus ignis. Et dico quod dicendum
quod licet remaneat nichil tamen ex aere fit ignis et tamen
hoc non obstante ex toto aere fit totus ignis quia
non remanet nisi totum aeris corruptum. Et totum ignis ge
neratur. Et si aliquid aliud remaneret quod non
remanet totum corruptum. Et totum generatum ex toto
posset dici fieri totum.

Si autem unumquodque: alterum convertitur

In ista parte ostendit philosophus quod ex pluribus
elementis corporibus generatur unum et duo facit quia primo
ponit quod intendit. secundo declarat propositum ibi: Ignis autem aqua.
dicit ergo quod si accipiantur duo elementa quorum unumquodque
convertitur alterum i. alia qualitas habet contrarium eius qualitatem
sed non est adinvicem quod unum illorum elementorum non convertitur
in aliud sed ex duobus convertitur tertium ut ex igne et
aqua potest esse terra et aer et ex aere et terra ignis
et aqua. Secundo autem quod non ex duobus elementis
potest fieri tertium nisi illa duo habeant contrarie adinvicem
secundum utramque qualitatem. Ideo ex igne et aqua potest
generari tertium ut terra vel aer et ex aere et terra potest
generari tertium quia terra opponitur secundum utramque qualitatem.
Deinde cum dicit: ignis vero aqua. manifestat quod dixerat
et duo facit quia primo ostendit ex quibus duobus potest
tertium. secundo ex quibus non potest ibi: In hiis autem que per consequentiam.
Circa primum sic facit quia primo ostendit quod ex igne
et aqua potest fieri tertium ut terra et aer. secundo quod ex aere
et terra potest fieri tertium ut ignis vel aqua. dicit quod dixit
manifestat per quoddam sensibile exemplum [illegible]
terra i. aspera autem et [illegible]. dicit ergo quod non aqua corruptiva
frigiditatis et ignis siccitas. aer erit. relinquitur enim
caliditas huius i. ignis et humiditas huius i. aque. et quia
aer est calidus et humidus ex istis duobus generabitur quod
tertium ut aer. potest etiam ex igne et aqua generari tertium
aliquid ut terra. quia si corrumpatur caliditas ignis et humiditas
aque terra erit quia ex istis corrumpuntur relinquitur siccitas
huius i. ignis et frigiditas huius i. aque que duo coniuncta faciunt
terram. terra igitur generatur [illegible] frigida et sicca.
Deinde cum dicit: Similiter autem et de aere. ostendit
quod ex aere et terra generatur tertium. sicut enim ex aqua
et igne quia opponebantur in utraque qualitate potuit
ex eis generari duplex tertium ut terra vel aer. similiter
autem et ex aere et aqua terra que opponebantur in utraque
qualitatibus potest idem generari duplex tertium ut ignis
et aqua quia cum corrumpitur calidum aeris et siccum terre
aqua erit humida. Relinquitur enim humidum aeris et fri
giditas terre que sunt qualitates aque. Sed si corrumpatur aeris
humidum et terre frigiditas generabitur inde aliud tertium ut ignis
quia relinquitur calidum aeris et siccum terre que erant qualitates
ignis. Deinde cum dicit: Confessa autem. manifestat quod
dixerat per sensibile exemplum. dicit quod hec generatio ignis est con
fessa et manifesta sensui et maxime cum generatur ignis
flamma. Hec autem s. flamma est fumus ardens. fumus
autem fit ex aere et terra. vapores enim terrestres admixti
aeri fumum efficiunt. Si igitur ex isto fumo generatur
flamma erit generatio eius ex aere et terra. Deinde
cum dicit: In hiis autem que per consequentiam. ostendit ex quibus duobus
non potest generari tertium et ea facit quia primo premittit quod
intendit. secundo declarat propositum. ibi: totum potest quod omnia tertium
ex duobus. dicit igitur [illegible] ignis [illegible] simul. dicit igitur
quod in hiis elementis que se habent per consequentiam non convertitur ex duobus
elementis sed conveniunt in unum corpus i. in unum tertium
quia non contingit ex eis generari tertium corrupto in utroque
eorum aliquo elementorum i. alia primarum qualitatum que re
linquitur in ambobus talibus aut eadem qualitas aut
contraria. ex neutro autem modo contingit generari corpus ele
mentare. Elementum enim non constat ex una qualitate
tantum neque ex qualitatibus contrariis. Secundo autem quod appellat
hec elementa se habere per consequentiam que se consequuntur et se
habent invicem ut aqua et terra. aqua et aer. aer et
ignis et quia ultimo igne non est elementum. ideo ex ipso
redire ad terram ita quod terra et ignis se habeant
aliquo modo consequenter non loco sed per replicationem et per quod
dicitur in celo. primum et ultimum principium et
finis coniunguntur se habent. ista autem elementa que coniunguntur se
habentia semper conveniunt in alia qualitate et ex duobus
eorum non fit tertium. Deinde cum dicit: Si ignis
manifestat quod dixerat nam ex igne et aere qui se
habent coniuncte non generatur tertium. ignis enim et aer differunt in
sicco humido et conveniunt in calido quod si corrumpatur siccum
ignis et humidum aeris. et si corrumpatur in eis qualitas
contraria non fiet ex eis tantum quia relinquetur in ambobus
qualitas una et eadem ut calidum. ex una enim qualitate
non fit elementum. si vero ex utroque corrumpatur qualitas
simbola ut calidum non fiet inde tertium quia relinquitur
qualitas contraria ut siccum et humidum ex quibus cum sint
contraria non potest constare unum et idem elementum. nullo
igitur modo ex igne et aere fiet tertium sive corrumpatur
in eis qualitas simbola sive contraria et quod dictum est de igne
et aere. similiter intelligendum est de aliis se habentibus consequenter
quia in omnibus hiis que se habent per consequentiam existit sicut
i. hec qualitas secundum idem i. eadem. secundum autem contrarium omnia non
se habentia dicuntur in una qualitate et conveniunt in alia.

Deinde cum dicit: Quare palam simul. concludit duo que
secuntur ex dictis, dicens: manifestum est quod quam ex uno fit trans-
mutatio in unum ut cum unum elementum generatur ex
uno elemento et etiam generatur et transeunte uno corrupto
ex corruptione, id est unius alterius potest generari unum elementum
ex alio. Sed quando ex duobus elementis fit unum elementum
semper fit etiam generatio pluribus qualitatibus corruptis. Secundo
autem quod generatio unius elementi ex alio potest esse in habentibus
symbolum ut ex igne potest generari aer et tamen qualitas
symbola manet. Ideo etiam generatio esse potest alia aliquorum corporum
sed ex duobus elementis nullum fit tamen vel convenientibus
invicem in utraque qualitate. Ideo ad eorum generationem requiritur
corruptio plurium qualitatum. Ultimo cum dicit: Quod
quidem igitur. epilogat que determinata, dicens: manifestum est quod ex omni
elemento generantur omnia elementa et dictum est quomodo trans-
mutatio eorum ex se invicem et quomodo generantur ex invicem.

Nec tamen adhuc sic insipientius etc.

Postquam philosophus probavit ignem aerem aquam et
terram transmutari ad invicem, in ista parte probat omnia
alia corpora esse corpora prima transmutabilia et si sunt prima
corpora alia sunt elementa. erit igitur elementorum generatio et
corruptio ex quo aliud corporum est generatio et corruptio.
Dividitur autem hec pars in duas. primo quod dupliciter ostendit alia corpora
esse prima. Secundo: Quam autem contrariantur. Primo
eiusdem prime partis nondum ignem aerem et alia corpora
esse corpora prima et transmutabilia quia nec reducuntur
in se ipsa nisi in aliud corpus transmutabile. Sic enim ar-
guebatur, scilicet calidum humidum frigidum et siccum esse aliquas
primas quia non reducerentur in qualitates alias nisi
in se ipsis. Secundo quod predicta corpora sunt prima quia non re-
ducuntur in corpora alia transmutabilia nisi in se ipsa. Dividitur
ergo prima pars in duas. primo ostendit alia corpora non esse
reducta nisi in se ipsa. Secundo ostendit hec corpora non redu-
cta in aliquod aliud corpus. Habet. Neque tamen ad ad
est primum duo facit. quia primo ponit quod secundum
sed manifestabit positum vel unumquodque utrique con-
venit. autem dicit: omnino igitur ignem aerem et alia corpora esse
transmutabilia adinvicem. Sed adhuc dubitaverunt de eis si non
hec aliud corporum est aliquod corpus ut videlicet quidam dicunt
quod fit aer aut aqua et quod ponunt esse alia a sunt
aliorum materia vel unum vel duo vel plura. Secundo
autem omnes antiqui philosophi posuisse materiam esse aliquod corpus
in actu quod quidam dixerunt esse aerem quidam vero aquam
quidam vero posuerunt hoc corpus esse unum. Quidam plura
quod si unum esset non essent quatuor prima corpora trans-
mutabilia. Si enim omnia essent ex aere igni aqua et
terra non essent prima corpora. Unde igitur philosophus ostendens quod
si hec corpora reducuntur in aliquod unum ex quo sunt
non reducuntur in ad corpus simile sed in ipsam materiam

Ideo huiusmodi corpora non sunt prima simpliciter. quia sunt composita
ex materia et forma. Hoc igitur ad prius dicit ex quo ad
ut ipsam magis sed non habet aliquod corpus simile prius se
ex quo sunt prius. igitur dicit primo corpora similia. Secundo
et quod cum hic loquimur de similibus accidit esse simile corpus
tamen quia dicit simile continuum ut supra dictum est. Dicit enim
vellent accipere simile ut se extendat ad omne simile
hec corpora non deberent dici prima corpora similia sed que
sola, non sunt priora eis quia sunt prius simpliciter.

Deinde cum dicit: Unum quidem utrique manifestat quod
dixit, et quod duo facit, quia primo facit quod dictum est
secundo removet quandam cavillationem, ibi: Sed tamen nec ignis.
est primum duo facit quia dupliciter manifestat
dictum. Secundo, ibi: Sed autem nec ut dicunt quidam quod non est ponere
omnia alia corpora esse unum. dicit igitur: ut omnia esse
aerem aut aquam aut ignem aut terram. quia si transmutatur
in invicem et erit aer hoc corpus ex quo omnia sunt aer
permanente, ergo manente aere vel permanente aliquo corpore
quod ponitur esse materia aliorum et fiat transmutatio in aliud
contrariis qualitatibus alteratio erit non generatio. Potest igitur illa
destruere positionem quorundam ponentes materiam esse aliquid actu.

Secundo autem quod idem transmutans oportet manere in
tota transmutatione. sicut igitur materia semper manet eadem
et recipit formas contrarias dicit si ponitur aer vel aliud
aliud corpus esse etiam idem semper manet aer et
semper manet corpus actu existens. omnis igitur esset
transmutatio alteratio erit. Deinde cum dicit: Sed adhuc neque
adducit rationem dicens quod non videtur quod id corpus sit simul
aqua et aer. aut quod sit aer et contrarium aliud corpus
quod autem sic invicem ponunt id corpus esse simul aerem
et aquam vel aerem et aliud corpus ut aerem et ignem
probatur quia aliqua contrarietas et aliqua differentia inter ista
duo corpora cum contrarietatis altera pars habebit aliud
et erit in aliquo illorum corporum et alia pars habebit con-
trarium alia. Verbi gratia. Si ignis habebit caliditatem altera pars
contrarietatis frigiditas erit in altero corpore. Si igitur unum
et idem esset ista corpora simul in eodem essent contraria
quod est inconveniens. Secundo autem quod ponunt aerem vel ad
aliud corpus esse materiam aliorum ex quo dicit fieri. Sed hoc
dicere unum et idem esse simul duo ut esse aerem
et ignem vel aerem et aquam. Ista ut dictum est sequitur eorum
positionem quod aerem manere in tota transmutatione. aer igitur
maneret aer sed ex eo fieret ignis. Accipitur ignis
formam et esset simul aer et ignis. Secundo dicit quod
corpus generatum et corpus ex quo generatur habent aliquam
contrarietatem adinvicem quia omnis generatio est ex contrariis et in
contraria et illius contrarietatis illa pars erit in uno
corpore et altera in altero. Si igitur ex aere fit ignis aer
ad ignem contrarietatem habebit. quare si aer manet aer

fiet ignis et id quod est aer et ignis in eodem esset contrarie quod est inconveniens. ¶ Deinde cum dicit: Sed tamen. removet quandam cavillationem et duo facit quia primo facit quod dictum est. secundo quod considerat non esse aliquod elementum sensibile ex quo sunt omnia alia corpora concludit esse aliquid in quod resolvuntur huiusmodi elementa esse non corpus aliquod sed materiam aliquam communem. ibi: Aliquod aliud etc. circa primum duo facit secundum quod removet cavillationem illam. secundo ibi: Simul autem rursus. cavillaret forte aliquis dicens secundum modum ex aere esse omnia alia. quia aer ingrossatur et efficitur aqua et calefit et efficitur ignis ita quod ignis non est aliud quam aer calidus. Sed removens philosophus autem quod ignis non est aer calidus quia tunc alteratio esset. non autem ut dictum est quod cum fit ex aere ignis quod sit alteratio ibi solum. ¶ Deinde cum dicit: Simul autem rursus adducit aliam rationem dicens quod sic dicentes simul cum hoc inconveniens quod generatio erit alteratio sequitur aliud inconveniens quod in eodem erunt opposita quia si rursus aer erit id est fiet ex igne calido quia transmutatur in contrarium eiusdem quod est aer ... oppositum calidi et erit aer aliquid frigidum. Dicere autem aerem calidum cum aer sit quoddam frigidum est dicere quod frigidum calidum quod impossibile est. igitur ignem esse aerem calidum quia idem simul erit calidum. ¶ Respondet autem secundum quod philosophus non curat de exemplo. accipit enim frigidum et calidum pro quibuscumque contrariis cum autem ignis esset calidum aerem frigidum. intendit ignem ad aerem habere aliquam oppositionem cum ignis fiat ex aere et generatio fit ex oppositis. quod si aer maneret aer fieret ignis oppositio in eodem erunt opposita.

¶ Dubitaret forte aliquis non oportet quod si aer est quod de se frigidum et ignis est calidus quod ignis sit calidus et frigidus licet quod dicere aerem calidum non ... dicere tamen frigidum calidum. videmus enim aquam esse de se frigidam et cum calefit non tamen propter hoc in eodem sunt opposita. ¶ Sciendum est quod si aer esset materia aliorum corporum et maneret in tota transmutatione idest quod manente aere fieret ignis vel aqua oportet dicere quod aer non transmutatur a qualitatibus suis recipiens qualitates ignis cum fiet ignis ita quod simul esset sicut et humidus et recipiens qualitates aque cum fiet aqua ita quod sic aqua simul esset calidus et frigidus. Sed autem est propter consequens. unde sciendum in declarationibus prioribus circa principium primi libri disputatum est contra Empedoclem quod suo modo sic loquendum est de generatione et de alteratione et de transmutatione ad formam substantialem et de transmutatione ad formam accidentalem. Dicetur enim quod transmutatio ad formam accidentalem est alia via ad transmutationem formae substantialis secundum sit possibilis alteratio est possibilis generatio et econverso. Et sic est possibilis generatio secundum suum modum est possibilis alteratio. Si ergo aer esset materia illorum corporum et manet aer efficitur ignis tunc non abiciendo unam formam substantialem ut formam aeris acciperet aliam formam substantialem ut ignis. et non ratione esset simul sub duabus formis substantialibus erit simul sub duabus accidentibus dispositionibus ad illas formas immo ex quo suo modo est loquendum de transmutatione ad formam accidentalem ut de transmutatione ad substantialem ut hoc proponit. Si enim tantum aer non abiceret formam aeris acciperet formam ignis. Sequitur propter illam dicemus quod pari ratione aer non abiciens qualitates aeris susciperet qualitates ignis. Secundo quia materia non solum non corrumpitur sed est impossibile ut corrumpatur. Si aer esset ratione materie corrumpi non posset et quia quod corrumpi non valet propriam qualitatem amittere non potest cum receptio passio magis facta abiciat a substantia aer habebit simul qualitates oppositas et erunt in eodem opposita quod declarare volebamus.

¶ Deinde cum dicit: Aliud autem quod praeter ambo. concludit quod omne illud ex quo sunt omnia elementa non est corpus aliquod sensibile ut elementum aliquod sed est materia communis. Dicens quod erit aliquid materia communis et ignis generetur et aer ex quo generatur ... idest quod habebit eandem materiam quam materia est aliquid aliud praeter ambo quia de se non est in actu aliquod illorum sed est in potentia utriusque et sciendum quod eadem ratio est de omnibus aliis elementis quae est de igne et de aere. Ita quod non est unum elementum vel unum sensibile corpus ex quo sunt omnia elementa. Sed est una materia communis ex qua sunt omnia alia corpora.

¶ Deinde cum dicit: Sequitur tamen aliquod aliud. quia probando illud ex quo sunt elementa non esse aliquod elementorum. ostendit quod id non esse aliquod corpus contrarie medium et duo facit quia primo facit quod dictum est. secundo epilogat et determinata intendit quod autem semper etc. circa primum duo facit. quia primo facit quod dictum est. secundo removet quandam cavillationem. ibi concludit contrarie reducta. ibi: Sed provocat ... etc. [illegible] ... id ex quo elementa est aliquod medium contrarie. Sed hoc medium est materia et non est medium corpus quod sit aliquid aliud praeter elementa ut quod sit medium aque et aeris vel aeris et ignis ita quod sit illorum grossius illorum autem subtilius idest tale corpus medium inter aerem et ignem. dicetur id esse igne grossius aere subtilius vel esse aere grossius et aqua subtilius. Si erit medium inter aerem et aquam. quod autem tale corpus non possit esse vel ex quo sint elementa probatur quia tale corpus cum contrarie idest non amittens contrarietatem primam erit idest fiet aer et ignis quod est inconveniens. ¶ Respondet autem quod licet probatum sit quod aer non amittat qualitates proprias suscipiendo qualitates ignis et fieri ignis. Secundo si tale corpus medium potest esse materia aliorum quia materia quod ... manet non amittit formam propriam accipiens formas aliorum. Ergo pari ratione non amittet qualitates et contrarietates proprias accipiens alterius et contrarietates aliorum et tunc in eodem erunt contraria quod est inconveniens.

¶ Deinde cum dicit: Sed pluribus contrariorum. removet quandam cavillationem. Dicet forte aliquis si corpus esset ...

contrarie. Ideo si suscipiat qualitates ignis et fiat ignis erit in eo solum qualitates ignis et non alie quia de se nullam contrarietatem habet. Et hoc est quod probatur ea ratione. Sed arguens philosophus arguit quod probatio est. Alterum contrariorum, id est materia alteri contrariorum unitum, scilicet aliquid quod probat una forma, non quia induitur forma contraria, quod ipsum corpus non est secundum naturam esse solum, id est esse separatum a contrarietate. Immo oppositum probat unum contrariorum post inductum aliud. Non est quod ut quid autem corpus ad medium complendus alia ut quod ex eo alterum omnis generatur et ideo nusquam, id est indeterminatam et separatam a contrarietate. Quoniam autem dicit. Similiter quamque componere compositionem tantum. Dicit quod horum elementorum est simpliciter ponendum principium et elementum quia unum non est elementum vel aliquis et principium. Aut quod omnia sunt principia et elementa aut non. Immo si nullum corpus sensibile est prius eis, omnia hec erunt utique simpliciter principia et elementa et tunc complectitur eorum prius terra. Videlicet quod quia generantur et corrumpuntur adinvicem ignis et aqua, aer et terra, non omnia talia sunt prima corpora sensibilia et elementorum elementa omnium est generatio et corruptio adinvicem.

Dubitavit forte aliquis utrum nomen elementi magis conveniat illis corporibus primis vel magis quam secundis. Scilicet autem dixerunt quod nomen elementi magis competit illis corporibus que sunt prime materie. Sed hoc non videtur.

Ideo dicit eiusdem nominis quod hec prima corpora sensibilia conveniunt nomine elementa appellari. Primo quia non elementum ex quo componitur primo aliquid et in eo est et non dividitur secundum formam ut dicitur in quinto metaphysice. Hec autem prima corpora sensibilia ex quo prima sunt ex eis primo componitur aliquid et illud in eo quia mixta aliquo modo sunt in mixto et non dividitur secundum formam quia aliud post aque et aqua et aliud post terre et terra. Tamen primo componitur aliquid ex aliquo potest intelligi duplex vel simpliciter vel quodammodo. Mixta non componuntur ex corporibus primis sensibilibus primo non simpliciter sed quodammodo. In genere id est corporum non est tale aliquod alia ex prius generabilis consolidentur mixta que vocantur elementa. Mixtum non est prius in igne et terra et ex aere et aqua tamen ex aliquibus aliis corporibus non est tamen ipsum mixtum primo per eundem modum ex talibus corporibus. Sicut id est corpus humanum mixtum et totum corpus mixtum organicum non componitur primo ex manu et pede quia manus et pes resolvuntur in carnes et ossa. Nec componitur primo ex carnibus et ossibus quia talia resolvuntur in quatuor elementa. Sed non componitur primo ex quatuor elementis quia talia elementa resolvuntur in materiam et formam. Materia secundum prius et de compositione mixta que vocantur elementare virtus esse in aliquo potest intelligi duplex vel simpliciter et secundum quid vel quodammodo et prius salvatur virtus eorum non a resolvatur in mixto simpliciter et secundum suam essentiam. Vocata autem elementa sunt in eo in quantum salvantur virtutes eorum simpliciter. Non dividi secundum formam potest intelligi duplex vel quia non dividitur in diversas partes formales et sic aqua non dividitur secundum formam quia aliud post aquam et aqua. Alio modo potest intelligi non dividi secundum formam id est non esse aliud in actu et non distinguitur per formam. Utroque id est modo mixta non dividuntur secundum formam. Talibus id est post modum est mixta et mixta secundum se non dicuntur aliquid in actu nec aliquid distinctum per formam. Mixta ergo quia generantur solum magis primo et deregatione mixta tamen ipsa elementa et magis simpliciter et in eo quod ipsa et partibus suis non dividitur secundum formam quasi vocata elementa. Ideo hec divisio elementorum quia ex quo primo componitur aliquid etc. magis competit magis quam vocatis elementis. Primo id est hec prima corpora convenit nomine appellari elementa et sufficit ad rationem elementi quod non dividatur in diversas partes formales et si dividatur in diversas partes quantitativas. Sed tamen non obstante nomen elementi magis competit magis quam primis corporibus sensibilibus ut patet per diffinitionem eius. Tamen cum de re constat de nomine non multum curandum. Ideo tamen sic tamen sic dicatur dum tamen in re non erretur non magna vis facienda.

Deinde cum dicit. Secundo. Sequentur autem semper epilogat et declarat et ea facit quod quidam dixerunt epilogando secundum partem post id est. Quoniam non simpliciter terra id est. Siquidem contrarias.

Dicit ergo quod nunc hoc elementa autem esse semper manentia et in mixto adinvicem aut esse transmutabilia et si sunt transmutabilia aut omnia talia aut quedam sunt transmutabilia. Sed quod non sic plus scripsit in Timeo quod ponit quod ponit terram non transmutabilem, quia terra terre non est apta ad transmutationem ut ponebat. Volunt plus tamen per figuras et planities salvare transmutationes naturales sicut ergo loquitur de transmutatione elementorum. Sed tamen per veritatem necesse est elementa transmutari adinvicem demonstratum est prius.

Deinde cum dicit. Et tamen non similiter posito secundo epilogando id est deinde esse prius quod non est talis modus velocitatis ad elementa ex quo sic quod hinc similiter et convenit tamen generantur adinvicem non hinc autem tardius.

Deinde cum dicit. Sed quia secundum contrarietates posito tamen epilogando id est quod contrarias secundum quod transmutantur elementa esse una necesse est esse duo contraria. Talis id est oppositi contrarietatis habet duo extrema contraria et si dicit esse ad illa duo contraria inter ordinem medium quod est quod medium mixta et de se et eius in potentia quia et quod in potentia et tamen secundum actualem extremorum contrarietatem. Sed ergo dicendum si contraria sunt tantum duo. Sed quoniam contraria videntur esse plura etiam ad minimum erunt due contrarietates secundum quas est transmutatio elementorum. Etiam habet autem dualibus contrarietatibus quia numerus id est ad minimum erunt due contrarietates. Ostendit ponendo quod talis contrarietas habeat duo extrema contraria non potest esse quod contraria tamen sed quatuor quadratum vel id est sicut

+ compone

manifeste apparet calorem .n. et frigiditatem humiditatem et siccitatem sunt due appositiones contrarietatis et ideo quatuor contraria secundum que transmutantur elementa et quod sunt illa contraria. tot sunt eorum coniugationes possibiles et tot sunt elementa quia ex eorum extremitatibus combinationibus duarum qualitatum secundum duas possibiles est generari elementum que sunt contraria adinvicem. calidum .n. combinatur cum humido et frigidum cum sicco et sic fiunt elementa. Erunt ergo quatuor elementa tantum. Et hec non diminuta quia de hiis dictum est prius.

Quoniam autem quia transmutantur.

Postquam philosophus probavit unum elementum non esse principium omnium aliorum elementorum quia non potest poni aliquod elementorum esse aliorum materiale subiectum quod tamen generis esset alterius et contraria extra in eodem. In ista parte ostendit hoc idem alia ratione que talis est. si aliquod elementorum esset aliorum principium et haberet se ad alia sicut materiale subiectum illud oporteret manere et esse intransmutabile. Sed omnia elementa sunt adinvicem transmutabilia. ergo debent dici prima eorum et non unum aliorum principium nec materiale subiectum. Circa hoc autem duo facit. quia primo ponit rationem. Secundo rationem adducit contra quandam cavillationem .i. aer quod est in igne. Dicit ergo quoniam quia transmutantur adinvicem super omnia elementa impossibile est aliquod elementum esse principium horum .i. aliorum neque materiam et ex hiis .i. ex dictis patet quod principium non potest poni in extremis .i. quod sit aliquod extremorum ut ignis quod sit aliquod mediorum in extremis quia non est terra omnia non sunt ignis aut terra et eadem ratio est de medijs tamen eadem ratio est si diceremus omnia esse ex aere vel ex aqua sicut dicere omnia esse ex igne vel ex terra tamen nec medium est ex quo sunt omnia. Et hoc ostendit quibusdam dictis ergo vel ratio quia nec medium nec extremum est ex quo sunt omnia quia tam media quam extrema transmutantur et nullum ipsorum manet. Deinde cum dicit aer quod est in igne. ponit quandam cavillationem et duo facit quia primo ponit eam. Secundo removet cavillationem illam ibi. Opera quidem stare. dicit .n. philosophus tam media quam extrema esse transmutabilia. Ratio hic forte aliquis cavillaret .d. quod elementa transmutantur in elementa proxima. Et non in remota ut aer transmutatur in ignem et in aquam et aqua in aerem et terram. Et ulterius .i. extrema non aliquando transmutantur adinvicem. Deinde cum dicit autem quod hoc accipiunt ultima et remota non secundum locum. Et si dicam forte ignis .n. plus distat ab aqua quam a terra natura loco et forma. Volunt ergo illa proxima posse transmutari invicem ipsa non magis distantia. extrema autem non posse propter distantiam magnam.

Deinde cum dicit Opera quidem stare. removet cavillationem illam dicens quod est falsa quia primo probavit quandam cavillationem tactam. Secundo quod suppositiones philosophi supponit. Secundo circa quod extrema transmutantur.

secunda .i. terra dicit ergo .i. terra. quam autem infinitam et a supposito dicit quod opera stare in elementis ad utramque partem .i. per sursum et deorsum et non ire infinitum per contrarium sicut .n. incipimus a terra deorsum ascendimus sursum dicendo terra aqua aer. Invenimus finita elementa et si incipimus a sursum et descendimus deorsum et finita invenimus. Nam si essent infinita elementa infinite contrarietates essent in unoquoque primo elemento contra rationem ex quo sic ad primam supponatur.

Deinde cum dicit terra dicit ergo. Ex suppositione hac ostendit extrema esse transmutabilia adinvicem si sunt transmutabilia cum medijs et ut dictum est hoc accipit extremum et ultimum secundum contrarium non secundum locum ita quod ignis est extremum vel aqua quia per omnem modum distat ab ea. aer autem est medium inter ea quia participat cum aqua cum sit humidus et participat cum igne cum sit calidus sicut ergo aer est extremum vel terra cum per omnem modum distat ab ea. duo ergo facit. quia primo ostendit ignem et aquam que sunt extrema transmutari adinvicem si transmutatur cum aere quod est medium. Secundo ostendit ex hoc aerem et terram que sunt alia extrema adinvicem transmutabilia esse ibi Palam vero quia. Nominat ergo primo elementa per suas literas .d. si terra .g. aqua .y. aer .a. ignis .p. Nominatis autem elementis procedit ad rationem istam .d. quod si .a. .i. aer transmutatur in .p. et .y. .i. in ignem et aquam contrarietas est eorum .a. .p. .i. aer habet contrarietatem ad ignem. Si autem hec contrarietas albedo et nigredo non curat de exemplo. accipit .n. albedinem et nigredinem pro quacumque contrarietate. Ostendit autem quod .a. in .y. ipsum mutatur in aquam est alia contrarietas inter aerem et aquam ipsum tamen inter ignem et aerem. Nam non est .p. et .y. .i. ignis et aqua. Et ergo alia non sunt eadem nisi per ad unum et idem contrarietates eandem habent. Si ergo aquam et aerem hec contrarietas .s. siccitas et humiditas. ita quod .a. contrarietas siccitas et .i. humiditas. aliud autem reperitur .y. quod siccitas videtur esse corrupta. Et si vellemus ipsum exponere diceremus quod variat terminos .a. intelligit per .x. aerem quod prius intelligebat per .a. Ostendit autem quod ipsum si maneat album cum ex aqua fit aer cum non maneat in qualitas symbola aqua convenit cum aere in albo. Erit ergo aqua humida et alba sicut autem .i. sicca et alba magis erit aqua. In terra .s. .n. aqua transmutatur. quasi dicit quod sic dicitur aqua esse alba tamen nigra oportet eam habere contrarietatem ad aerem ex quo transmutantur adinvicem. semper .n. transmutantia sunt et in contraria transmutabilia ergo adinvicem possunt habere maiorem et minorem contrarietatem. semper tamen aliquam contrarietatem habebunt. necesse esse autem alba aquam nigram esse aquam. Si .n. esset nigra haberet

maiorem convenientiam ad aerem, scilicet non esse alba, habebit
minorem. Quoniam ita alba primum, id est ponatur, habet minorem
convenientiam. Consequens non est, ex quo aer est proximus aque quia
non habet ad eam maiorem convenientiam [illegible] quod dicit in
utroque alterari [illegible] habet minorem convenientiam. Ergo
postquam ponatur aquam differre ab aere in humido
et sicco, non est consequens quod differat in albo et nigro. Ergo
ergo alba sicut A [illegible] aliquid reperitur [illegible] ponatur
[illegible] primum A, id est ponatur aqua alba sicut A, id est sicut
aer et sicut aqua et aer conveniunt in albo et [illegible]
per id est ignem existente [illegible] siccitas, id est existente siccitas
quod intelligitur [illegible] ita quod [illegible] accipiatur equivoce
uno modo ut nomen actum, alio modo ut nominatur
[illegible] habet [illegible] siccitas conveniet ergo aer et ignis
in siccitate et est aqua in albedine. Sed si aliqua conveniencia
et alia et alia contrarietate [illegible] aer cum igne et est aqua
aqua et ignis [illegible] contrariabuntur et [illegible] in contraria transmu-
tantur in aliud transmutabile. Ideo autem quod transmu-
[illegible] igni in aquam [illegible] existente aqua igni
[illegible] primo dicebatur esse nigra in quo differebat
ab aere. Deinde dicebatur [illegible] cum in quo conveniebat
cum eo; aqua autem ponebatur humida in quo differebat ab
aere. Deinde ponebatur alba in quo conveniebat cum ea
[illegible] ergo aqua contrariatur qualitatibus ignis ergo utrum
in aliud transmutari potest. Respondeo autem philosophus non nominare
[illegible] qualitates aque ut ostendat se [illegible] in [illegible] et in
[illegible] quibus [illegible] ergo hec [illegible] in quibus [illegible]
Respondeo etiam primo in hoc [illegible] quod si [illegible]
et aqua transmutantur in aerem et hec [illegible] et [illegible] conveniunt
ad ipsa sua contraria [illegible] se et per [illegible] transmutantur
adinvicem. Si ergo extrema [illegible] medium [illegible]
[illegible] se et si transmutantur cum medio transmu-
tantur [illegible] se. Respondeo etiam quod illacio hec [illegible] duplex
impeditur [illegible] primo quia diceret aliquis non oportet
extrema habere convenientiam [illegible] se. Ideo philosophus in [illegible] probat
non solum ostendo extrema habere contrarietatem ad media
sed etiam [illegible] ea habere [illegible] et [illegible] contrarietatem quod posito
necesse est ea [illegible] se esse contraria [illegible] non aliquid
eundem habere [illegible] et [illegible] convenientiam vel [illegible] invicem
contrariantur. Secundo postquam dicta illacio impediretur quia diceret
aliquis non oportet si extrema sint contraria quod sint adinvicem
transmutabilia quia non transmutantur extremum in extremum
nisi postquam transmutatur in omnia media. Dicendum ergo medium
esse [illegible] et non esse [illegible] in elementis quo posito extrema
non transmutabuntur adinvicem. Contra hanc obiectionem
[illegible] supposuit prius [illegible] videlicet quod in elementis [illegible]
quo posito [illegible] per [illegible] quod extrema transmu-
tantur [illegible] se si transmutantur cum medio. Deinde
cum dicit palam vero quia in omnibus concludit quod [illegible]

omnium esse transmutationem. Non solum transmutantur aqua in
ignem sed etiam terra in aerem. Ideo autem palam esse quod [illegible]
ex invicem erit transmutatio non solum in medius sed etiam in [illegible]
[illegible] extremis [illegible] terra existente velud duo sym-
bola, id est velud due qualitates symbole, videlicet nigrum
et humidum. Erit ergo terra contraria aeri quia habet qualitates
[illegible] non conveniunt unquam cum qualitatibus aeris. Sed contra-
riantur eis. Et terra erit transmutabilis in ipsum aerem.
Respondeo autem philosophus appellare nigrum et humidum
qualitates symbolas quia [illegible] ypotesim [illegible] aer quod [illegible]
[illegible] et albus differt ab igne et nigro quia ignis est
niger et siccus, ab aqua vero differt in humido quia aqua
dicebatur humida et alba. Hee autem due qualitates
humidum et nigrum in quibus differt aer ab igne et aqua
congregantur in terra [illegible] cum terra habet eas symbolas et
convenientes qualitates cum igne et aqua, quia est ignis
conveniens in nigro cum aqua in humido. Quia terra contraria
aeri quod si vellemus sed ad [illegible] [illegible] [illegible] et nominare
eas qualitates elementorum patet [illegible] esse quod [illegible] ignis
id est ignis differt ab aere quia sicut aqua [illegible] differt ab
eo quia frigida. Frigidum autem et siccum congregantur in
terra et terra convenit cum igne et aqua [illegible] frigidum et siccum
[illegible] ignis et aqua differunt ab aere. [illegible]
ergo patet terra esse contraria aeri per convenientiam [illegible]
ad ipsum ignis et aqua et [illegible] contrarietatem [illegible]
[illegible] transmutantur et quia omnia elementa [illegible] extrema
[illegible] media convenientia omnia sunt adinvicem trans-
mutabilia. Deinde cum dicit quia autem infinita [illegible]
quod supposuerat et duo facit quia primo [illegible]
[illegible] Secundo exequitur de [illegible] [illegible] non rursus per [illegible]
quod [illegible] possibile esse quod [illegible] [illegible]
supposuit non sed supposuerat [illegible] quod [illegible]
ostendere. Ideo autem quod prius venimus ad hoc, id est ex priori
[illegible] advenimus ut ostendemus [illegible] in elementis
ut [illegible] ex hiis, id est ex dictis. Deinde cum dicit
si non rursus, palam hic [illegible] ostendens [illegible] elementorum
non esse infinitum. Secundo ex hiis que dicta sunt concludit [illegible]
[illegible] sequitur ponentes ponere illa [illegible] [illegible]
[illegible] ergo quod si rursus ignis per transmutationem [illegible]
[illegible] elementum et non resolvitur id est non transmutatur
in elementa [illegible] [illegible] [illegible] transmutatur in [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] elementum quod [illegible] per [illegible] convenit
[illegible] per [illegible] et [illegible] convenit existente alia [illegible]
[illegible] [illegible] iam [illegible] elementum non [illegible]
aliquo aliorum quatuor [illegible] non [illegible] quod [illegible] [illegible]
[illegible] ad [illegible] cum aliis quatuor [illegible] quod per [illegible] [illegible]
convenientiam ad [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] quod ignis et [illegible] elementum [illegible]
[illegible] existente omnibus quatuor elementis [illegible]

ad media [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

y. . a. p. transmutatur. n. ad inuicem. q. d. q posito
quod elementa oporteret dare ignem aliquem qui alteraret
ab hijs que habet ut per eam contrarietatem quam elementa et cum
nuncetur cum ipso et ideo a hanc alterare oportet dare
omnibus aliis elementis quia omnia sunt adinuicem transmutabilia
et ideo quod si hoc quod sic ut recte ii demonstratum est uidetur quod
omnia sunt transmutabilia. ideo cum m est quod si uiuit ex e. i.
quintum elementum transmutabile in ad. i. certam. alia enim
contrarietas non excludit. et g. et p. i. alius elementis. sp. n.
cum addito. i. elementum additum. sed addito contrarietatis
quia aliqua contrarietas excludit hiis que ante. i. prioribus
elementis et prius differt ab elementum addito. Quare si
infinita sunt elementa que infinita non prius differt
nisi per infinita ad unumquodque elementorum oportet differre
a quolibet aliorum. i. unumquodque elementum existens infinitas
contrarietates. i. infinite qualitates contrarie. sed a hoc est in non est
ad diffinitum quia diffinitio illa habet infinitas differentias
et tamen per sibi scita. n. est ad quid aliter quia si contrarietas
ad quod aliquod oportet permittere contrarietas et amplius
plures. i. oportebit permittere contrarietas infinitas quia non
si non possit non erit generatio et per consequens non alteratio
possibilis et quod per scientiam et transmutationes naturales est
[illegible] aut quod alterationes infinitas applicare est
[illegible] plures quia infinitas ut scibiles est physicorum
[illegible] accipi et semper ad esse sunt. tamen quod non
possumus accipere esse infinita quod semper sit accipiamus
plures et ideo non contrarietas infinita permittere. unde ergo philosophus
dicit quod si sit ponatur infinite qualitates oportet permittere
esse contrarietates et tamen amplius plures et adhuc amplius plures
quod quod numquam finietur generatio. Dubitaret forte aliquis
de eo quod philosophus ait. dicit quod si ponatur quintum elementum
oportet alterare illa sed quintum quintum elementum distat a quolibet
reliquorum omnibus aliis quatuor ut si ignis distat a quolibet
elementorum quia est. sit ut puta quia est album. oportet hoc. quia s.
albedine in omnibus aliis elementis ut omnia quatuor
elementa possint differre a quinto elemento. sed hoc uidetur
repugnare apparentibus. uidemus enim quod aer est tamen ele
mentum et ignis est quintum et aer distat ab igne quia est
humidus. ignis non siccus. humiditas quam quintum
aer distat ab igne non in omnibus aliis elementis quia
non in est terre. ergo autem sed a nisi. si ponetur quintum elementum
alteraret illa sed quintum distat quintum elementum a quinto non
de necessitate in omnibus aliis elementis. Solutio
autem dicendum quod elementum esse quintum ab quarto uel esse quintum
uel quartum et ideo dupliciter duobus modis potest intelligi uel per
contrarietatem formalem uel per localem distantiam. Si ergo in
telligatur uerba philosophi de locali distantia per se loquendo et
gratia forme non ualet argumentum. non n. oportet illa
quintum habet aer quia est tamen elementum ad ignem quod est quintum
habet alia elementa. et si intelligatur de distantia forti
unum. aer. n. est secundum elementum ab aqua quia distat ab
ea in una qualitate ignis uero est tamen elementum ab
ea quia distat ab ipsa in duabus qualitatibus quia quod est aer
est medius inter aquam et ignem non solum secundum locum sed etiam
secundum contrarias qualitates quia in una qualitate distat ab aqua
et in alia ab igne et in una qualitate conuenit cum aqua et in
alia cum igne et in tali ordine elementorum quod accipitur
per contrarietatem formalem uel conuenientiam quod dicit qualitas
non illa sed quintum distat aer ab igne secundum aque et uiuit
si caueremus alio elementum super ignem et per formalem
distantiam esset quintum ab aqua qualitas illa sed quintum distat
ignis ab alio elemento conuenit aqua et aeri. Quod n. sit
haberet id elementum quod ab igne differret in una qualitate
quia est immediatus aeri. differret in duabus quia est
quintus quod esset tertius ab eo ab aqua in tribus quia esset
quartum ab ipsa. oportet. n. sic hanc additionem super has
contrarietates. calidum frigidum humidum siccum addere no
nam contrarietatem ut puta album et nigrum et secundum
hunc ordinem formalem differret ignis ab illo elemento
secundum contrarietatem additam ut puta quod ignis est albus
illud uero elementum esset nigrum ut patet intuenti. Quod oportet
ordinaretur illa elementa quia aqua esset alba frigida et
humida aer esset albus calidus et humidus. ignis
esset albus calidus et siccus. illud uero elementum additum est
nigrum calidum et siccum hiis conditionibus quibus nominabis
elementum additum esset primum ab igne quia differt
in eo ab una qualitate solum ut in nigredine esset secundum
ab aere. quia differret ab eo in duabus in nigredine
et siccitate esset tertium ab aqua quia differret ab eo in
tribus. s. in nigredine siccitate et calore loquendo ergo
de hoc ordine et de hac distantia omnis illa distantia
quintum habet elementum additum ad ignem habet ad
aerem et ad aquam et si terram secundum hunc ordinem adderetur
quartum elementum. sequitur quod omnis illa distantia quintum habet
elementum sed additum ad elementum quod primo adderetur habet
terra et ad alia quod uero arguebatur de terra equiuocabatur
in distantia. terra. n. non quintum ab igne secundum contrarietatem
localem. sed secundum locum. immo plus distat ignis ab
aqua secundum contrarietatem elementum quintum a terra. patet ergo uerbum
philosophi per se loquendo et gratia forme tenet in distantia
et in ordine secundum formalem differentiam sed gratia materie uel per
aliquam talem causam ualet potest uerbum secundum eorum distan
tiam. Posset autem dubitari aliquis quia dubitatio
dicta et solo eius causam dubium secundum traditionem. de
terra. n. terra non est quintum ab igne secundum formalem
differentiam. sed secundum distantiam localem. Si ergo adderetur
quintum elementum non oportet hoc elementum additum habere
oppositionem ad terram quam habet ad ignem non habet

oportet qualitatem illam secundum quam tale elementum differt
ab igne in esse terre. Dicemus ergo quod cum addiderimus quinto
elemento aliquam que est contraria ab igne loco et forma, erit
contrarium ab illo elemento loco et forma, erit ab illo elemento
addito talis loco et forma terra. Videtur quod contrarium ab
igne loco et non forma sicut non formali distantia erit
ab illo elemento, contrarium non per distantiam formalem sed per
localem distantiam. Et quod in quinto distantie ut dictum est non
secundum locum vel terram non oportet terram quod differt ab elemento
addito sicut dicit ignis. Dicendum est cum huius philosophi dicit in libro
multo, scilicet quod distantia quam habet elementum additum ad
ignem habet ad omnia quatuor elementa, scilicet ad [illegible] a. p.
i. ad terram, aquam, aerem et ignem. Quod autem dicit
post quod elementum additum potest intelligi contrarium non solum
secundum localem distantiam sed etiam secundum formalem distantiam terra
quod erit contrarium a terra, contrarium ab aqua, tertium ab aere
et immediatum igni secundum formalem distantiam ut quod dif-
ferre modicum ab igne et multum a terra et quia reper-
iamus includi minimus in hiis que sunt ordinata et per
se distantia quam habet ad ignem habet ad terram et ad
aerem. Potest aliter dici quod gratia materie. Videtur quod dictum est alle-
tuque ponatur quintum elementum additum non multiplicatur
contrarias elementorum quartum multiplicat primo secundum calidum
et frigidum humidum et siccum addito quinto elemento
oportet addere contrarietatem et per illam contrarietatem additam
omnia quatuor elementa differre ab illo quinto elemento.
sufficientia enim quatuor elementa ut dicitur sicut modo quod primo
differunt secundum quatuor qualitates activas et passivas. Si
quinto ergo elemento sicut dicens sumerentur hic dicta per alias
qualitates. Addito ergo quinto elemento oportet addere
cuilibet elementorum aliquam qualitatem ut per eam distinctum
ab quinto et hec sufficiat ad salvandum intentionem philosophi. Sed du-
bitatur ulterius aliquis et hec dubitatio rationabilis sumitur
contrarium ex dictis. Dicit enim philosophus quod addito quinto elemento
oportet addere aliquam qualitatem omnibus quatuor. Addito
vero sexto oportet addere novam qualitatem omnibus quinque
dictum est. Non valet gratia materie quia quatuor elementa per du-
as contrarietates multiplicantur sicut modo quo differunt primo
multiplicantur et dicitur sicut modo quo differunt primo. Sed si
propter additionem quinti elementi addetur nova contrarietas
secundum contrarietatem additam non dicens quinque elementa sicut modo
quo possent differre quod dictum patet. Non semper contrarietas
addita duplicat elementa. Una enim contrarietas non potest
constituere nisi duo elementa ut si esset solum hec contrarietas
humidum et siccum constitueret elementum ex una qualitate
et [illegible] tamen duo elementa ut puta terra et aqua
addita vero secunda contrarietate ut calidum et frigidum, constitueret
elementa ex duabus qualitatibus et sic quatuor elementa
quia quatuor modis combinantur prime dicte qualitates. Sed si vero

addetur tertia contrarietas et essent tres contrarietates
principium constituentie elementorum ut puta humidum, siccum,
calidum et frigidum, album et nigrum, constitueret elementum
ex tribus qualitatibus et essent octo elementa quia tales qualitates
ex primis combinationibus in possibilibus octo modis combinari
primo possunt. Verbi gratia quod primum elementum esset frigidum siccum album,
secundum frigidum et humidum et album, tertium calidum et humidum
album, quartum calidum siccum album, quintum frigidum siccum
nigrum, sextum frigidum humidum nigrum, septimum calidum
humidum nigrum, octavum vero calidum siccum nigrum,
ex quo patet quod semper additio nove contrarietatis
duplicat elementa, ut una contrarietas facit duo,
due contrarietates quatuor, tres contrarietates octo. Apparet
etiam quod omnes ille combinationes sunt [illegible] ille combinationes et
sunt possibiles quia in nulla combinatur contrarie qualitates. Ergo ex ad-
ditione sexti elementi ut patet ex ista dictis non oportet
addere novam contrarietatem quia sufficiunt tres contrarietates
non solum ad constituendum sex elementa sed etiam ad constituendum
octo [illegible] opponitur [illegible] in contrarium. Ad hoc dicendum primo
quod potest accipi sextum elementum vel in distantia formale
[illegible] non [illegible] hoc dubium quod dicit non ex tribus contrarietatibus
non primo constituit octo elementa ita quod unum elementum
quod octavum ab alio secundum contrarias qualitates quod secundum hunc ordinem
et secundum hanc distantiam semper a remotiori elemento magis
plus differt et habet plures qualitates contrarias ad
ipsum ut si a primo differt in una qualitate ab alio
in duabus differt ab ultimo in tribus et secundo differt
demum [illegible] non possit aliquod elementum esse octavum
ab aliquo per tres solas qualitates. Immo sic dicitur
esse sextum ab eo secundum hunc modum distantie non sufficiunt
tres contrarietates. Sed in veritate nova contrarietas. Potest
etiam aliter dici: non multa non valent in se considerata
non valent gratia materie in quantum locutus est multa sunt
impossibilia. Aut philosophus enim aliis quod contrarium specialis est
sufficit ut videtur dicitur quod sic accipiat contrarietas
[illegible] ut [illegible] de gratia materie possunt octo combinationes
et si sunt possibiles abstracte accepte, sed non sunt possibiles
ut spectat ad propositum. Verbi gratia supra ignem ut ad
presens spectat potest esse frigidum vel humidum. Si ergo quintum
elementum est supra ignem oportet quod sit calidum et siccum
si ergo differt ab eo quod est nigrum. Ignis vero albus est,
quintum elementum calidum siccum nigrum. Si ergo dabitur
sextum elementum [illegible] est calidum et siccum [illegible] supra
ignem. Si esset calidum siccum album non differret ab
igne, si esset calidum siccum nigrum non differret a
quinto elemento. Si ergo debet differre ab eis oportet dare
novam contrarietatem ut puta dulce et amarum et
si hoc sextum elementum potest dulce, alia elementa erunt
amara ut alia elementa secundum quod hic [illegible]

posset et alias videri et magis ad propositum. Sed
tractatur quantum spectat in aliis dubitationibus ostenditur. Dubitatur
etiam aliquis utrum quod non oporteat si sint infinita elementa
quod quodlibet elementorum differat ab alio quod in unoquoque elemento
sint infinite qualitates per quas differant ab infinitis
elementis. Probatio: nam ad hoc per unam differentiam differt ab infinitis
rebus. Sicut enim essent infinite species bestiarum homo per
unam differentiam ut puta quod est rationale differt ab omnibus illis
posito elemento differt ab infinitis elementis per unam
differentiam. Ad hoc autem dicendum quod omnes formales elementorum
de quibus loquimur sunt qualitates active et contrarietates
prime active vel passive qualitates autem et contrarietates
prime. Secundo notate sunt quod semper alterum per se convenit
magis alicui elementorum quoniam elementum vel est calidum vel
est frigidum vel est humidum vel est siccum et quot sunt contrarietates
prime tot qualitates nullus autem elemento. Secundo enim
quodlibet elementum stat ex duobus qualitatibus quoniam sunt due
prime qualitates una est calidi et frigidi alia humidi
et sicci. Cum ergo infinita elementa non possent differre
nisi per infinitas contrarietates si essent infinita elementa in-
finite qualitates essent in unoquoque. Nec ergo tale de
differentia primarum qualitatum et de aliis differentiis ut volo
supponetur. Dubitatur etiam aliquis ulterius [illegible] quod non oportet
si sint infinite qualitates elementorum quod sint infinite
contrarietates. Sequitur enim una contrarietas est duarum ut dulcis
et amari et una contrarietas calidi et frigidi alia.
Erunt ergo duplo plures qualitates quam contrarietates. Si
ergo qualitates sint infinite contrarietates non erunt infinite
quoniam quod per se respectu totum et subduplum duplo. Cum
infinitum non sit maius infinito. Possumus autem in hoc videre
utrumque pari ratione [illegible] quod posito infinito
numero elementorum erunt infinite qualitates et contrarietates
in eis. Ad hoc dicendum quod in argumento est fallacia
accidentis. In numero enim quoniam crescit in infinitum non sunt
plures binarii quam quaternarii. Sicut enim dicere possumus
duo, quatuor, sex, octo, et sic semper addendo
binarium in infinitum ita possumus dicere quatuor octo
duodecim et semper addere quaternarium infinitum. Cum ergo
in infinitum non sit maius infinito quod in numero sunt
infiniti binarii et infiniti quaternarii ergo tot sunt ibi
quaternarii quot sunt binarii et tamen quia quilibet quaternarius
continet duos binarios duplo plures erunt ibi
binarii quam quaternarii. Binarii ergo in numero sunt
equales quaternariis et sunt duplo plures eis quod
in crescendo. Sed ergo hoc illam dubitationem sed non solum
venimus ad formam argumenti. Nota ergo quod infinitum
[illegible] quod hic non habet [illegible] non [illegible] ut prius fieri ex
[illegible] plurium. Cum ergo illa argumentatio quod respectu
dupli et subdupli vel triplo et subtriplo vel quadruplo
cuique respectu partis ad totum accidit et est extranea
ab infinito. Binarius ergo ad quaternarium per comparationem dupli
vel ut dicitur quaternarium per comparationem dupli vel ut dicitur quod
terminatum et ut respicit numerum clausum et sic per se est
et quia hoc terminato per comparationem ad totum et partem. Sed si
binarii et quaternarii accipiuntur ut hinc ordine ad infinitum
numerum quod infinito accidit ut totum non se habet unum ad aliud
ut totum vel ut pars. Totum enim et pars dicuntur aliquid
terminatum. Unde enim essent quatuor totum ad duo nisi haberent
terminatas unitates et dualitates non esset pars eius
nisi unitates terminatas haberet. Infinitum autem accidit
terminato et est extranea ab eo. Non ergo obstante quod
binarii sunt duplo plures quam quaternarii in numero tamen
infiniti tot sunt quaternarii quot binarii. Similiter non ob-
stante quod qualitates sunt duplo plures quam contrarietates
sed tamen essent infinite qualitates essent infinite contrarietates.
Ex hoc autem patet propositum melius dubitet Parmenides. Si
elementa crescunt in infinitum cum in infinito non sint
plures binarii quam senarii vel etiam quam octonarii immo
in infinito tot sunt centenarii vel etiam millenarii
quot binarii. Sicut enim non deficiet numerus accipiendo
infinitos binarios dicendo duo quatuor in infinitum
sic non deficiet accipiendo infinitos millenarios dicendo
mille duo milia in infinitum. Si ergo ponantur
infinita elementa cum oporteat semper addendo elementum
addere novam contrarietatem et novam qualitatem elementis
cum hoc non oporteat sed addendo unam contrarietatem possimus
per eam duplare elementa ut si due contrarietates
constituunt quatuor elementa tres contrarietates constituunt
octo et quatuor sedecim et sic deinceps. Quandoque
ponantur si infinita sint elementa oportet dare infinitas
contrarietates et infinitas qualitates in eis. Numerum enim
erunt infinita elementa sic multiplicando et dicendo
quatuor octo sedecim et sic deinceps non accipiantur iste
multiplicationes et quia infinite multiplicationes requirunt
infinitas contrarietates infinite contrarietates et infinitas
qualitates ponendo numerum elementorum infinitum oportet ponere
infinitas contrarietates et infinitas qualitates in eis.
Cum ergo dicit Philosophus quod addendo unum elementum oportet
addere novam contrarietatem et novam qualitatem elementis
prioribus et addendo semper oportet addere novam contrarie-
tatem et novam qualitatem per additionem unius vel semper
intelligit cuiuslibet multiplicationem elementorum requirit
vere novam contrarietatem quia ex quo elementa ponuntur infinitas
tales multiplicationes contingit ponere in eis et per
consequens infinitas qualitates et contrarietates quod declarare
volebamus. Deinde cum dicit: quapropter in quodam. Concludit
intentionem quam tenuit potius dicens et tamen facit quod
in alia intentione posita [illegible] primo simpliciter autem [illegible]
sunt [illegible] primum concludens et dicit quod si sint
infinita elementa in qualitate eorum [illegible] est infinitum

quia extrema numquam transmutabuntur in extrema ergo si
sunt infinita media necesse est infinita elementa ponentes
antiquos devenire ad hoc quod extremum fiat in extremum
Notandum autem quod non est possibile transmutationem extremorum
nisi sit possibile transmutationem omnium mediorum. Si ergo media
sunt infinita numquam extrema transmutabuntur. Deinde
cum dicit Simpliciter autem. ponit primum inconveniens quia non solum
elementum extremum non transmutabitur in extremum sed quod
amplius est proximum non transmutabitur in proximum ut
ex aere non erit transmutatio in ignem. Si enim quia qualitates
sunt eorum. et per consequens infinite qualitates sunt in
unoquoque elementorum. numquam ergo erit generatio alicuius quia
contingeret infinita pertransire. Deinde cum dicit. Sunt
autem et omnia. ponit tertium inconveniens. nam ponentes infinita
elementa et infinitas qualitates ex eis est dicere quod
omnia elementa sunt et sunt unum elementum. quia per.
q. i. omnes qualitates que sunt superiorum necesse est in in-
ferioribus et qualitates que sunt inferiorum necesse est existere
huius. i. superioribus quare omnia erunt unum. Notandum
autem quod per .p. et .q. intelligit omnes qualitates elementorum
Si ergo quodlibet elementum habet infinitas qualitates quodlibet habebit
omnes qualitates et ita unum non distinguetur ab alio. Sed erunt
omnia elementa unum elementum. Dubitaret forte
aliquis quia non oportet si omnes qualitates que sunt in uno
elemento sint in alio. elementa non differre. potest enim dis-
tingui per suas formas substantiales. Amota distinctione
per qualitates activas et passivas. Solvendum quod dicit philosophus quod di-
stinctio qualitatum in elementis sequitur ex distinctione naturali
si ergo essent eedem qualitates in uno que in alio essent nunc
omnino eadem elementorum. et omnia elementa essent unum
elementum. Sed non est sic forma substantialis ignis et qualitates
eius. cum statim cum elementum est adeptum
suas qualitates ignis statim fit ignis. ergo si unum
elementum haberet omnes qualitates alterius unum elementum
fieret aliud. Notandum est idem fieret quia sicut res se habet ad
esse ita se habet ad unitatem et distinctionem. sicut ergo
ignis non remanet in suo esse naturali cum contrariis qualitatibus
ita non remanet in esse distincto cum qualitatibus dis-
tinctis. Si ergo omnia elementa haberent easdem omnia essent
unum et idem elementum quod planius videbimus.

Admirabitur autem aliquis dicens. et cetera. Quia
philosophus dixit elementa esse adinvicem transmutabilia
ideo hoc quasi reprehendens Empedoclem qui hoc negavit. et quia
duo facit quia primo ostendit quod Empedocles per ea que dixit
non potuit negare elementorum transmutationem. secundo ex hoc
ulterius descendit et ostendit quod Empedoclem secundum ea que
posuit non potuit salvare transmutationes naturales. Prima in
hoc in argumentatione. Primum duo facit quia primo arguit quod
oportuit Empedoclem per ea que dixit ponere transmutationem

elementorum. Secundo quod dixit planius ibi Si ergo per quantitatem dicitur
quod admirabitur aliquis. scilicet. i. de hiis qui reputant se philosophos
et credunt se dicere aliquid. mirabitur homo de eis si
ponant elementa corporum plura uno ita non quod non trans-
mutentur se adinvicem sicut Empedocles in ipso et potest. quia
si sunt elementa transmutabilia. ut aliquis dicit eis. Ergo
Empedocles et suos sequaces elementa esse comparabilia ideo Empedocles
quod cum Empedocles ad hoc quod ponit elementa transmutabilia debet
dicere quod hec omnia elementa magis esse comparabilia et equalia.
Deinde cum dicit. Si ergo secundum quantitatem. planius quod dixerat
videlicet hoc liceret ponere quod elementa sint comparabilia et equalia
et tamen sint transmutabilia ut Empedocles ponebat. et dicit
quod duo facit. quia primo ostendit elementa non esse transmutabilia
si sint equalia per quantitatem. secundo planius ea non esse trans-
mutabilia si sint equalia per qualitatem. ibi. Si autem non. dicit ergo
quod si elementa sunt equalia et comparabilia. secundum quantitatem
necesse est idem aliquid esse commune in omnibus talibus comparabilibus
quia quo mensurantur et adequantur aliqua aliquibus per quantitatem
supponit si non existat aliquid in eis quo mensurentur. quia
dicit nullo modo. videlicet ergo. si ex pugillo aque erunt .x. pu-
gilli aeris idem aliquid erit in eis quia erit in illis
una et eadem mensura et ergo ambo. scilicet aer et aqua mensurantur
eodem. ex hoc enim quod ex uno pugillo aque fiunt .x. aeris
quia tanta est natura est sicut uno pugillo aque est facta
sicut .x. aeris. et quia habentia eandem mensuram sunt adinvicem
transmutabilia si elementa ergo equalia adinvicem transmu-
tantur. Deinde cum dicit. Si autem non sic secundum quantitatem. quia
forte diceret Empedocles quod ipse non ponebat elementa
per quantitatem. sed per qualitatem. Sed hoc philosophus ostendit quod si
ponantur equalia per qualitatem nominis sunt transmutabilia
et quod duo facit. quia primo ostendit quod elementa
posita posita equalia per qualitatem. secundo ex hoc arguit
ea esse transmutabilia ibi. Invicem sic videbitur. dicit ergo quod
si elementa non sunt ergo comparabilia secundum quantitatem ut sicut
quantum ex quanto. sed sunt comparabilia per quantitatem potentie. i. per
virtutem et qualitatem. videlicet ergo. si pugillum aque dicatur
quod potest equaliter infrigidare sicut ex .x. aeris. et ergo hoc
quantum virtute non secundum idem quod est quantitas. sic hoc vir-
tute et non per quantitatem simpliciter comparabilia. Ut etiam
ut secundum id quod sicut ad primum. eum quia equalitas
per potentiam et virtutem potest intelligi vel per similes dulcedines
ut si diceremus tantum aquam posse infrigidare quantum decem
calefacere et hoc quod non est equalitas. Sed comparatio non sic
videlicet intelligere Empedocles ut comparatorum altero modo
potest intelligi equalitas per eandem virtutem et qualitatem
et est medietas nominis equalitatis. Sed accidit eis ergo non
comparare mensura quantitatis sed potestatis et virtutis dulcedo
sic per comparationem. videlicet. ut hoc calidum et hoc album. quia hoc
ut hoc. i. equale in eo quod equale in quali significatur simile in tanto

aut liquor equale. Respondet autem quod equale sit
et idem virtute, supponit ut dicit .5. metaphysice quod
unum in substantia facit unum et idem, in quantitate simile, unum
in quantitate equale, unde quia qualitas aliquo modo unit
et potest secundum aliquo modo venire quantitatem. Ideo secundum quantitatem
elementorum potest attendi equalitas. Sed quia ea equalitas secundum
virtutem dicitur, talis equalitas debet attendi secundum virtutem
earum. Ut dicamus quod unus pugillus aque potest
tantum infrigidare quantum .x. aeris. Sicut et debet attendi
secundum diversas potentias et virtutes, ut quod aqua possit tantum
dealbare quantum aer calefacere. Ideo equale proprie dicitur
unum in quantitate, extenso tamen nomine potest dici unum
et simile in qualitate. Tamen valde improprie dicitur equale
et dissimile in qualitate. Si ergo Empedocles ponebat
esse elementa equalia, non valde improprie accepit equa-
litatem, oportebat quod essent comparabilia vel secundum eandem
qualitatem vel secundum eandem quantitatem. Deinde cum dicit: In-
convenientes ergo. Ostendit quod non potest esse acceptabile in quantum
augmentum dicit Empedocles, dicens: Inconveniens videtur si corpora
elementorum sint entia immutabilia et non sint comparabilia
proprie, id est secundum diversas virtutes et potestates, quia tunc non
essent equalia, sed comparantur mensura potentiarum, quia est equale
calidum aut simile, ut si diceremus quod si modicum ignis
sit vim tantam sicut multiplex aeris. Cum ergo idem comparatur
dicitur ad homogeneus id est ad eiusdem rationis
si elementa sint comparabilia unum ad aliud, debet
elementorum proportionem quod cum non convertibilia in invicem possunt
transmutari in illud. Respondet autem quod secundum convenientiam
non sunt equalia secundum qualitatem et participationem secundum rationem
unam quantitatem et unam virtutem et potentiam, sicut eiusdem
generis, et quia unitas generis est quedam unitas materie
ut dicit quinto metaphysice. Non sunt comparabilia sint ad in-
vicem unam materiam et sunt ad invicem transmutabilia.
Si ergo Empedocles ponebat elementa equalia, tamen accepit
equalitatem secundum quantitatem sive secundum potentiam et virtutem, cogeba-
tur dicere elementa esse ad invicem transmutabilia. Deinde
cum dicit: Sed neque augmentatio. Ostendit Empedocles secundum ea
que dicit non potuisse salvare consimiles et motus
qui in natura videmus. Motus autem large sumptus
secundum philosophum in libro physicorum est in quatuor generibus, scilicet in substantia
ut generatio, in quantitate ut augmentatio, in qualitate
ut alteratio, in ubi ut loci mutatio. Quatuor ergo facit:
quia primo ostendit quod Empedocles non potuit salvare
augmentum, secundo quod non potuit salvare generationem, tertio
quod non motum localem, quarto quod non alterationem. Secunda ibi:
Multum autem difficilius. Tertia ibi: Simpliciter autem de motu.
Quarta ibi: Elementis autem. Dicit ergo quod secundum Empedoclem non erit
augmentatio. Empedocles enim non potuit augmentum fieri per
adiectionem et per consimilem augmentationem in augmento. Sed dicat

augmentum fieri secundum adiectionem ut ignis augetur ex igne
et unumquodque augetur ampliatum suo proprio genere ut etiam augetur
terra et firmamentum. Hoc autem adiungitur id est secundum adiunctionem
... que autem augentur non videntur sic augeri
per adiectionem solam sed requiritur in alteratione et conversio.
Deinde cum dicit: Multum autem difficilius. Ostendit
quod Empedocles secundum ea que dixit non potest salvare generationem.
Circa quod duo facit quia primo ostendit quod ipse non potest
salvare generationem, secundo ostendit quod est id quod dimisit Em-
pedocles quod facit ad generationem uniuscuiusque ibi: Hec est substantia.
Respondet autem Empedocles posuisse causas rerum et
fortunam, litem et amicitiam et quatuor elementa. Duo
ergo facit quia primo ostendit eum non potuisse salvare
generationem ut proponit principium existens casum et fortunam,
secundo ostendit quod non potuit salvare generationem propter quod posuit
principia existentia litem et amicitiam et quatuor elementa.
Secunda pars ibi: Fluit sicut componatur. Dicit ergo quod difficile fuit
Empedocli salvare augmentum sed multum difficilius
fuit ei tertio id est restare de generatione secundum naturam
nam secundum casum et fortunam eorum generationem salvare non
potuit quia que generantur secundum naturam aut fiunt semper aut
fiunt multum id est frequenter, que autem fiunt ab eventu
et a fortuna fiunt preter semper et multum. Non ergo fiunt
ex homine generatur homo aut semper aut multum
et ex frumento frumentum et non oliva semper vel aut
ut frequenter ex illi simile producatur. Non enim fit oliva
ex frumento sed frumentum formatum. Ergo non sunt ut causa
horum causa esse non potest. Deinde cum dicit: Fluit sicut com-
ponatur, ostendit quod Empedocles non potest salvare generationem
ponendo principia litem et amicitiam et quatuor elementa
quia si componatur aut os aut caro non fit secundum fortunam
quemadmodum ille metaphysice. Sed aliquo modo id est non convenientibus
elementis ut dictum est, fortuitu non generatur. Sed ergo fit generatio
per rationalem unionem elementorum. Quia ergo causa horum
videtur quod elementa mixta fiunt rationaliter non fortuitu unum
aliquid. Hec autem causa non est ignis aut terra aut
quatuor elementa quia cum hec sint plura, oportet dare unum
aliquid quod unitatem sit in mixto. Sed causa huius nec
erit amicitia aut lis, quia amicitia est solum causa
congregationis, hec autem scilicet lis est causa segregationis. Adhuc nec
quod elementa fiant unum mixtum non sufficit quod congre-
gentur, sed requiritur quod resultet id est una natura et una
forma unitis hiis miscibilibus. Deinde cum dicit: Hec quidem est
substantia, quia rationalem unionem mixta non possunt sal-
vare per principia Empedoclis videlicet per litem et
amicitiam et quatuor elementa. Ideo hic philosophus addit quod
est id quod facit hanc rationabilem unionem quia hoc est
forma et natura substantialis. Unde quia Empedocles volendo
loqui de natura non locutus est solum. Ideo duo facit.

p infrigidare

+ po

quod primo ait formam specialem esse causam generationis mixti sed inveniebat Empedocles de mixtione qua credebat esse naturam et formam rerum. Sed a ii. sunt autem mixtione dicit sic quod hec non est generationis unicuique sed secundum formam specialis et non commiscibilium et non solum est causa huius mixtio et separatio mixtorum quantum ad hoc ille Empedocles in quibus. nam et fortuna quam sed ipsum faciebat ad generationem nominatur ad equale quod non est magis causa quam sic sed quod aliorum. ut quod dominaret generationis sic dominata causa vel alia fortuna quod nominatur ad equale et non magis est causa quam sic sed una aliorum quod nullius est causa per se et dicere secundum non est res quod sic causa generationis quod sed illam viam non est commiscere per se et dominare sed ut contingit non est causa quam est quod prius se habet mixtioni in mixto et addit quod natura unicuique est hec i. causa generationis in unoquoque de qua non Empedocles non dixit. non n. dixit de natura rerum nisi hec s. rerum natura est quid bonum et optimum in unoquoque. ¶ Deinde cum dicit hec autem mixtionem quam Empedocles credebat naturam rerum esse mixtionem reprehendit ipsum de mixtione et specialiter mixtionem eius de illa mixtione quam maxime laudabat. dicit quod hec s. Empedocles solum laudabat mixtionem illam propter quam compositus est deus. volebat n. Empedocles quod deus i. orbis celestis esset compositus ex quatuor elementis et amicitia et lite ¶ sed illam mixtionem laudabat quia per hoc dicebat celum esse incorruptibile quia ad compositionem eius ut melius solum amicitia non lis. contra quod arguit Philosophus dicens quod elementa quam sunt secundum Empedoclem non composita sed segregat non lis solum sed amicitia. dicit autem et hec s. a natura segregare elementa est secundum deus i. orbis celestis corrumpitur. ¶ Secundum autem quod naturaliter unumquodque habet magis amicitiam ad suum proprium quam ad alienum. si ergo ignis propter amicitiam diminuitur propriam speciem et aggregatur cum aliis elementis in mixto magis per amicitiam diminuitur a elemento et redibit ad propriam speciem propter quod si ergo elementa et amicitia sunt in hoc composito celum quia sufficit amicitia ut illa elementa separentur et redeant ad propria loca contingit celum corrumpi quod est inconveniens. ¶

Amplius autem de motu et cetera. In parte ista Philosophus reprehendit Empedoclem quia non poterat assignare causam motus localis nec sunt locati ut de hoc de eo et quod ita fuit quia primo increpat Empedoclem de eodem motu quia non fuit locutus rationabiliter. Secundo increpat eum quia fuit locutus contra rationem tertio quia loquendo de motu contradixit sibi. Secunda ii. Amplius autem cum dicit simpliciter autem non amicitia. dicit ergo primo quod Empedocles loquendo de motu dicit simpliciter i. inconveniens et non assignat rationem dicit propter quod non loquitur rationabiliter. non n. sufficit dicere quod amicitia et lis movent quia hec non fuit amicitie esse i. non est de ratione amicitie quod moveat motu locali ut quod congregat elementa nec est de ratione litis quod moveat motu locali oportebat loqui rationabiliter aut demonstrare moliter per rationem probabilem aut demonstrare esse per sillogismum demonstrativum aut supponere aliquid aliud si esset principium et per se notum ¶ Secundo dicit quod prout principium non est malum. principium n. sunt possibilia ut supponuntur contra perfectionem quod est in principio. i. perfectionem essentiam et sine non est in principio sicut in suis causis malum autem est quod non potest probare quod probari debet principium dicit et per se motum est cum possumus est quod de ratione sibi. Si esset ergo primum quod amicitia et lis moveant ut Empedocles dicebat esset amicitie esse i. esset de ratione amicitie per se de ratione litis talis motus ¶ Ad hoc dicit excludendum Philosophus quod non est amicitie esse et movere motu tali sed si non est de ratione amicitie dicere quod ipsa moveat tali motu non est principium nec per se notum oportebat ergo Empedoclem non supponere hoc sicut principium sed volebat rationabiliter loqui sed debebat assignare probabilem rationem vel demonstrationem ¶ Deinde cum dicit simpliciter autem ostendit Empedoclem fuisse locutum contra rationem. dicit quod corpora videntur moveri vi i. preter naturam et secundum naturam. verbi gratia ignis quidem movetur sursum non vi. Inferius autem vi i. violenter. movetur autem vi est contrarium ei quod secundum naturam. et ergo motum quod est vi et quod est secundum naturam et quod est duplex motus violentus et naturalis. habet secundum motum naturalem amicitia magis autem non. quod dicit quod sic propter quod Empedocles loquitur contra rationem quia ponebat amicitiam movere motu naturali. ponebat n. amicitiam congregare. sed nunquam congregantur elementa nisi vel ignis descendat ad terram vel terra descendat ad ignem. sed contrarium. i. contra naturam est terram supra ire. motus ergo naturalis non congregationis sed segregationis assimilatur. ut n. moventur elementa naturaliter quando segregantur et quodlibet vadit ad propriam speciem magis ergo lis est causa eius motus quod est secundum naturam quam amicitia. propter quod et ubi preter naturam amicitia est magis movens quam lis ¶ Secundo ergo quod Empedocles fuit reprehensibilis quia non loquebatur rationabiliter quia non assignavit sufficientem rationem dicti sui. Secundo reprehensibilis erat quia loquebatur contra rationem. dicebat n. amicitiam magis esse causam motus naturalis et litem esse causam motus contra naturam quod potius magis contrario debuit dicere ¶ Dubitaret forte aliquis. dicens quod non oportet ignem descendere ad terram vel terram ire supra ignem si debeat fieri mixtio. posset n. generari unum elementum ex alio et sic posset esse mixtio omnium elementorum absque eo quod ignis descendat a propria specie. sed generabitur circa locum mixtionis ex alio elemento ¶ Ad hoc autem dicendum est quod licet hoc dubium apud nos qui ponimus unum elementum generari ex alio quod dubium declaravi satis in capitulo de mixtione i. n.

Et quod dicebat etc.

commixtum [illegible] oporteat ignem descendere a propria sphaera ut fiat mixtio. cum ergo Empedocles non sit dubitans [illegible] negaverit commixtionem elementorum, si debeat fieri mixtio ipsorum oportet ignem descendere ad terram [illegible] vel etiam ire superius ad ignem. ¶ Dubitabit forte ulterius aliquis utrum si terra ascenderet superius ut misceretur igni, vel si ignis descendit inferius ut misceretur [illegible] utrum talis motus esset simpliciter violentus. [illegible] secundum motorem fluxus et refluxus maris non est [illegible] quia est a corpore superiori ut a luna, et tamen videtur esse contra naturam aquae quod ascendat et fluat. cum ergo mixtio fiat virtute supercaelestis corporis, hoc sic contra naturam [illegible] ignem descendere, tamen quia hoc est a corpore superiori et a natura universali, magis videtur esse naturalis talis motus quam violentus.

¶ Ad hoc autem dicendum potest quod utrum talis motus sit naturalis vel violentus declaravimus in capitulo de mixtione. prout tamen spectat ad propositum motus ille magis esset violentus quam naturalis, quia Empedocles non ponit ignem descendere et terrae radices [illegible] per aliquam naturam superiorem vel virtute caelestis corporis, sed dixit hoc esse casu et fortuna, ut patet per ea quae statim post de ipso dicuntur. ¶ Dubitabit etiam ulterius aliquis, quia non est motus violentus nisi sit motus naturalis. Ideo est violentum ignem descendere quia est naturale ei ascendere. motus autem naturalis numquam esset nisi esset [illegible] natura et forma specialis. Empedocles ergo quia negavit naturam et specialem formam non poterat ponere nec motum naturalem nec violentum. ergo secundum Empedoclem motus ille non esset violentus.

¶ Ad hoc autem dicendum potest quod simpliciter nec violentum nec naturale possumus salvare secundum opinionem Empedoclis, quia non ponebat, ut dicebatur, naturas rerum. tamen eo modo quo de natura rerum loquebatur, oportebat eum ponere violentum et naturale. Ideo forte signanter Philosophus non dicit quod talis esset tamen motus naturalis, sed autem quod magis est tamen motus naturalis quam [illegible].

¶ Videmus [illegible] dicit simpliciter autem non. ostendit quod Empedocles contradicit sibi ipsi, et dicit quod duo facit, secundum quod dicuntur [illegible] Simul autem et mundus. dicit ergo quod Empedocles ponebat quod simpliciter nullus esset motus corporum nisi mora, id est nisi quies, nisi amicitia aut lis moveat, [illegible] quia amplius praeter amicitiam aut litem [illegible] ipsum videntur corpora esse mota a fortuna. Ideo subdit quod sequitur quidem lis, id est aliqua lis [illegible] tamen magis quod [illegible] duceretur superius non [illegible] tamen [illegible] a fortuna. natura [illegible] superius [illegible] illum motum [illegible] a fortuna et a casu, [illegible] tamen est aliquis quia non est talis motus a fortuna sed ab amicitia vel lite [illegible] et [illegible] ignem [illegible] esse superius [illegible] tamen quando ipse [illegible] vel ipse ignis secundum Empedoclem [illegible] dicebatur [illegible] profundas radices terrae. videtur enim Empedocles [illegible] aliquid esse [illegible] causa [illegible]

aliquando esse ignem ascensum ut [illegible] causam redderet. dixit ignem [illegible] fortuna radices et causas terrae. ergo [illegible] contradicebat sibi Empedocles dicendo nullum motum esse praeter litem et amicitiam et tamen amplius praeter hoc ponebat aliquem motum a fortuna et casu. ¶ Deinde cum dicit Simul autem et mundus, ostendit quod sibi contradicebat [illegible] quia [illegible] quatuor elementa [illegible] lite [illegible] et prius [illegible] amicitiae [illegible] id est quod [illegible] nunc quod est [illegible] litis ignis [illegible] superius [illegible] a casu. ita prius [illegible] amicitiae quando erat [illegible] chaos confusum movebatur [illegible] quid [illegible] principium [illegible] motus non amicitia et lis [illegible] lis et amicitia [illegible] erat [illegible] et [illegible] motus [illegible] causa [illegible] motus [illegible] amicitia [illegible] motus [illegible] amicitiae et lis [illegible] ubi [illegible] motus in omni [illegible] nec lis nec amicitia esse [illegible] ¶ Respondendo autem quod [illegible] dicebatur Empedocles ponendo litem et amicitiam [illegible] et solas causas motus et [illegible] esse motum [illegible] litis et amicitiae quia [illegible] ad propositum spectat [illegible] sunt causae et dissimilium [illegible] lis ergo et amicitia erunt causae motus dissimilium [illegible] Si ergo [illegible] mundus [illegible] litis et amicitiae illius motus non erit causa nec lis nec amicitia. ¶ Deinde cum dicit [illegible] autem, ostendit quod Empedocles non potest salvare omnes alterationes quia non potest salvare alterationes animae. [illegible] in [illegible] esse animam ex elementis [illegible] elementorum [illegible] non [illegible] alterationes animae [illegible] musicam [illegible] passiones animae per elementa salvare non possumus [illegible] musica id est per musicam. quomodo autem salvabitur in anima autem memoria et oblivio palam [illegible] quod si anima est ignis [illegible] id est [illegible] passiones ignis [illegible] Si autem anima non est ignis nec est unum [illegible] elementum sed est [illegible] composita ex elementis passiones [illegible] anima [illegible] horum autem [illegible] passionum nulla est [illegible] ergo si anima est elementum vel ex elementis non potest salvare quomodo ei insit musica memoria et oblivio quia [illegible] non sunt [illegible] addit autem quod de hiis apud [illegible] alterius [illegible] spectat [illegible] ad librum de anima vel ad librum de memoria et reminiscentia. ¶ Respondendo autem quod [illegible] Empedocles oportebat [illegible] Empedocles memoriam musicam et [illegible] passiones animae esse passiones [illegible] ex quo ponebat animam vel esse elementum vel ex elementis [illegible] quod cum ex suis principiis has alterationes salvare non possit dicendum potest quod salvare non poterat [illegible] omnes

De elementis autem ex quibus alterantur [illegible] [illegible] Ut superius dicebatur corpora naturalia [illegible]

et corruptibilia sunt elementa et partes namque elementorum sunt generabilia et corruptibilia elementa. Postquam igitur philosophus declaravit de generatione elementorum. In parte ista declarat de generatione elementatorum. Ostendit quod ponentes elementa intransmutabilia impossibile est salvare generationem mixtorum ponentes autem elementa transmutabilia non est impossibile eos salvare generationem talium est tamen difficile. Duo igitur facit philosophus in parte ista quia primo premittit quoddam quod declarandum est. Secundo quod dixerat manifestat ibi: Illis enim qui dicunt. Circa primum duo facit quia duo proponit. Nam primo ostendit quod negantes transmutationem elementorum non possunt salvare mixtorum generationem. Secundo autem quod concedentes elementorum transmutationem generationem mixtorum de difficili salvabunt. Secunda ibi: Sed autem quod dividit utrosque. Dicit igitur quod de elementis ex quibus sunt corpora alterata in quibus videmus ad invicem, id est quia videmus hic magis convenientem, ideo necesse est scire dicere de talibus elementis quod transmutantur invicem necesse est, id est si alterum horum contingit et alterum horum, id est necesse est si elementa hinc una natura quod sint transmutabilia adinvicem et econverso si sunt invicem transmutabilia habent unam materiam. Si igitur loquendo de elementis sic utentes, si quis hanc unitatem negat et non faciunt generationem eorum ex invicem non poterunt salvare mixtorum generationem ex unaquaque vero mixta generabuntur elementa non sunt expiere generantur lapides conveniunt, id est non est possibile quod ex illis elementis fiunt carnes et ossa et quaecumque aliorum mixtorum quod dictum est non est possibile. Deinde cum dicit: Sed autem quod. Ostendit quod ponentes generationem et transmutationem elementorum adinvicem de difficili salvant generationem mixtorum dicens quod ex existentibus generationibus elementorum ex alterutris quod dictum est, id est generationem mixtorum de quo tenendum dare et dicere hic quaestionem et difficultatem quia quaecumque generantur elementa ex invicem difficile est videre quomodo generatur ex eis mixtum quod est ad aliud mixtum praeter hoc, id est praeter elementa. Dico autem verbi gratia ex aqua ignem est et ex isto, id est ex aqua contingit generari ignem quod est eis ad idem convenientem. Sed utique caro et medulla generantur ex eis et quomodo vel ex eis mixta generantur difficultatem habet. Deinde cum dicit: Illis enim qui dicunt. Manifestat quod dixerat et duo facit secundum quod duo premittit. Primo enim ostendit quod negantes transmutationem elementorum non possunt mixtorum salvare. Secundo manifestat quod ponentes talem transmutationem de difficili mixtorum salvant. Secunda ibi: Simul autem et probabiliter. Dicit igitur quod illi qui dicunt ut Empedocles qui negabat transmutationem elementorum quis est modus mixtionis utram, id est mixtorum salvare non poterunt necesse est, id est quia eos mixta esse compositionem elementorum sicut paries est compositus ex lapidibus et lateribus. Mixtum enim hoc est ex elementis salvatis compositis adinvicem secundum parva

---

convenientes ita se habet et non ex qualibet parte carnis contingit generari ignem et aquam et alia elementa. Quia non ab quolibet parte mixtum mixta componitur et si in mixtis incedentes diversae figurae ita quod ex una parte generatur alia figura ex aliqua parte sphaera generatur pyramidalis figura. Si igitur elementa erunt in mixto distincta et absque confusione sicut distinctae figurae possunt esse in diversis partibus cerae. Et ut dicebatur in capitulo de mixtione ex alterutro, id est ex qualibet parte mixti contingebat generari alterutrum, id est quodlibet elementorum. Hoc igitur elementa hoc modo generantur ex carne quia ex quolibet, id est ex qualibet parte corporis carnis generantur ambo, id est utraque et omnia mixtibilia. Hoc eis qui dicunt illo modo non contingit, id est hoc ut ex pariete generatur lapis et lateres quia alterutrum ex alio parte et alio loco generantur et generabuntur mixtibilia ex mixto quia ex alio et alia parte mixti generabitur aliud elementum. Et igitur loquentes etiam mixtionem salvare non possunt. Ostendit autem quod si mixtibilia manent in mixto salvata mixtum non esset quod mixtum est unum quia non manent in una forma contingit adinvicem mixtibilia quia elementorum tendunt in suum proprium locum. Si igitur ignis manet sub propria forma in mixto non sistet, id est hoc evolans in regionem propriam et est et aer expirans in proprium locum nisi igitur mixtum durans non existeret per aliquod tempus. Deinde cum dicit: Simul autem et facientibus. Ostendit quod concedentes transmutationem elementorum de difficili mixtionem salvant et quod duo facit quia primo tangit hic difficultatem tactam solvit, id est expedit quod. Dicit igitur quod dicentibus unam materiam eorum elementorum difficile est salvare mixtionem hac aliquam quaestionem, id est difficultatem. Nam quomodo aliquid erit ex ambobus, id est quomodo erit mixtum verbi gratia quomodo est aliquid ex calido et frigido aut ex igne et aqua. Si enim caro est ex ambobus et est neutrum eorum quia nec est ignis nec aqua nec rursus compositio salvatorum quia non manent elementa in mixta sub propria forma aliquid relinquitur ex illis elementis nisi materia corruptorum, id est alterius elementi vel facit alterum elementorum ut si corrumpatur unum in aliquid autem facit materia ut si non corrumpatur unum elementum in aliud hoc relinquitur ex hiis elementis mixtis aliquid convenientem utrique et quia nec est eis quod materia convenientem nec materia et quia relicta sola materia non sit mixtio. Non est mixtio ex eis. Deinde cum dicit: Quare. Solvit difficultatem tactam et circa hoc duo facit quia primo facit quod dictum est. Secundo ex solutione data assignat modum mixtionis. Secunda ibi: Secundum vero quod est possibile. Dicit igitur quod contingit ad esse magis et minus calidum et magis et minus frigidum cum igitur contraria contingant sic alterum est simpliciter

in po aliquid non in actu vel si aliquid penitus dominatur non erit mixtio. sed aliquid idest eius gradus aliquis elementa sed quod aliquid contrariorum non omnis dominatur. sed graduatur aliquid mixtum quod nec calidum frigidum et nec frigidum calidum. quia [illegible] ad contrariorum simpliciter. sed remanent ad de utroque quia [illegible] nascuntur et corrumpuntur [illegible] et excellentie contrariorum adinvicem et venit ad quoddam temperamentum. ideo non est in tantum nec est actu simpliciter aliquid illorum contrariorum sed resultabit quoddam medium ex utroque. ¶ Secundo autem ex una forma univocali continetur in alia ut forma imperfecta in forma perfecta. vegetativum non resolvitur in sensitivo. embrio non prius vivit vita plante et postea sentit et vivit vita animalis et adveniente sensitivo ut [illegible] potest credo vegetativum in [illegible] non unum forma sensitivi. sed inducta [illegible] vegetativa [illegible] vegetativum in sensitivo resolvitur sed non resolvatur in ipsa forma ita quod vegetativum plante sit actu et forma in sensitivo bruti. sed non resolvitur in [illegible] sensitivum in bruto [illegible] vegetativum in plantas et animalia. unde philosophus dicit in secundo de anima in illo capitulo. potentiarum autem [illegible] vegetativum est in sensitivo sicut trigonum in tetragono. triangulum non est in tetragono actu. sed virtute quia omnes anguli trigoni continentur in tetragono et ab hoc plures non est. [illegible] invenies una forma in per se ordinatis continentur in alia vel [illegible] plures forme univocales [illegible] continentur in una forma si per se ordinantur ad illam. vegetativum continetur in sensitivo quia per se ordinatur ad [illegible] vegetativum et sensitivum [illegible] intellectivo continentur quia [illegible] per se ordinem ad id [illegible] in quolibet [illegible] sunt plures forme [illegible] ut credo in nullo [illegible] sunt plures [illegible] quo dicit [illegible] sunt omnes formas insensibiliter resolvi in forma mixta quia per se ordinantur ad aliquid. patet ergo formas elementorum resolvi in mixto in formam [illegible] de actu sed potentia et virtute | [illegible] idem alibi declaravi. quia ut supra dicebatur caliditas primo competit igni. humiditas aeri frigiditas aque. siccitas terre sic [illegible] calidum [illegible] per naturam ignis calidum ut [illegible] mixtum calidum quia [illegible] modo igneum et [illegible] humidum quia [illegible] aereum et frigidum quia [illegible] aqueum et siccum quia [illegible] terreum mixtum. [illegible] quodammodo [illegible] in se omnes illas qualitates [illegible] aereum aqueum et terreum [illegible] aliquo [illegible] resolvantur omnia elementa in similia. ergo est in mixto [illegible] duplex [illegible] vel quia forme [illegible] elementorum [illegible] continentur in forma mixti. vel quia [illegible] active et passive elementorum [illegible] resolvuntur in mixto. mixtum non quia [illegible] ignis [illegible] terrenum medium et

quodammodo temperatum. [illegible] aliquo modo in se humiditate et siccitate [illegible] aliqualiter in se omnes primas qualitates congregatur in mixto. ¶ Secundo autem [illegible] calidum vel aliquando [illegible] qualitate dicitur ad [illegible] vel ex ordine primarum qualitatum adinvicem vel ex ordine primarum qualitatum ad prima corpora sed non aer non sit primo calidus nec mixtum sit primo calidum sed utrumque sit tale ex ordine ad aliud. [illegible] tamen ordo alius resolvatur in aere et alius in mixto. aeri non competit calidum ex ordine ad humidum aereum. humidum [illegible] per se [illegible] calidi et per se [illegible] calido ideo aer [illegible] sit primo humidus [illegible] ex [illegible] sit calidus. in mixto autem non sic. [illegible] mixtum calidum quia ei per se et primo competit aliqua qualitas prima et ex ordine ad illam competit ei caliditas. sed ideo mixtum calidum [illegible] ordine ad primum calidum ut ad ignem et humidum quia [illegible] ordine ad primum humidum ut ad aerem. ideo aer [illegible] calidus non dicitur participative ignem. [illegible] mixtum. sed elementata participando [illegible] sunt mixta quia per eas participant naturas elementorum. [illegible] non solum ex ordine earum ad invicem. sed ex ordine ipsarum qualitatum ad corpora. ¶ Secundo [illegible] mixto [illegible] primarum corporum et elementorum [illegible] loquendo loquendo. ideo [illegible] participatio nullam [illegible] mixtionem [illegible] si alia forma participat naturam aliarum formarum [illegible] mixta ex illis sed autem diffusius declarabitur [illegible] in capitulo de mixtione. Secundo [illegible] solum [illegible] quod autem ipsis elementis sed [illegible] forma mixtionis [illegible] in eo virtualiter resolvantur omnes forme elementorum [illegible] arguitur quod non remanent elementorum in actu sed remanent [illegible] remanent [illegible] ex [illegible] sola [illegible] ex mixtione sed resultant [illegible] medium ut ostensum est.

Secundum vero quod est proxima [illegible] calidum. [illegible] in [illegible] ista [illegible] modos mixtionis [illegible] quia primo [illegible] mixtionis [illegible] manifestato [illegible] ex mixtione [illegible] medium [illegible] ad [illegible] mixta [illegible] elementorum et [illegible] calidum [illegible] forte [illegible] calidum vel [illegible] frigidum [illegible] mixtionis [illegible] mixtum [illegible] calidum [illegible] frigidum [illegible] calidum vel [illegible] aliud elementum [illegible] resolvatur in mixto. ideo [illegible] mixta ex [illegible] elementis [illegible] et alia [illegible] | [illegible] mixta [illegible]

ex elementis et e converso. Et mixta generantur ex elementis
per corruptionem elementorum, generantur ex eis per dissolutionem. Secundo notandum
quod elementa in mixto non sunt in actu nec omnino corrupta, quia
in mixto sunt per quendam modum, ut eorum salvatur virtus mixtionis
in mixto. Alio modo [illegible] quando non remanent nec omnino
corrumpuntur in mixto. Hoc quod Deinde cum dicit
Quoniam autem faciunt, ostendit qualiter medium in mixtione
dicit. Ex contraria patiuntur ad invicem per distantiam [illegible] plus
non calidum actu et potentia ut fiat frigidum et actu frigidum
et potentia ut fiat calidum. Quapropter si non corrumpuntur mixtionis
et virtute eius superat et vincit ad transmutandum invicem
id est virtute confert in aliud, et materia quam et secundum forma vincens
efficitur secundum forma alterius et [illegible] non manet nec omnino totaliter
non est in mixto. Hoc quando dicitur ac se habet et in aliis contrariis,
ut in humido et sicco. Hoc supposito si elementa fuerint
aliquo modo coequata elementa inter se secundum virtutem per transmutationem
et facta ex hiis transmutatis et adeptis generantur carnes
et ossa et ea quae sunt alia elementa mixta, non calida
quod remisso et reguato aliquo modo frigido et frigida
et fit calidum. Quando ad medium veniunt fit mixtio
et hanc medietatem dicit esse neutram mixtionis et hic modo
et mixti spatii et medium amplius non est indivisibile et ex
dicitur de calido et frigido. Sicut se habet siccum et humidum.
Quia sicut et humidum et alie due contrarietates
secundum quandam medietatem et per quandam adequationem faciunt
carnem et os et alia. Propter quod patet quod modus mixtionis est
modus mixtionis. Et non mixtum duplo calidum quam frigidum
[illegible] quod alter et alter contrarium mixtionis in ipso. Primum patet
quod mixtionis adequationem faciunt mixtum quod est quasi medium
quod dicitur mixtionis et hoc medium non est punctuale. Hoc est
magne latitudinis. Quod est ymaginari debemus quod sicut
sanitas consistit in quadam adequatione mixtionis sanitas
id est requirit humores adequatos non tamen secundum quod unus
humor super alium tollitur vel sanitas. Sed non est punctualis
vellemus accipere adequationem humorum et nullus illorum [illegible]
esse sanum. Hoc est illa equalitas magnam latitudinem
et non dicitur quod [illegible] humores tantum se superant
[illegible] adiunctis quod corpus cuius humores illi existunt
non possit facere opus sanum. Quia mixtionis consistit in
mixto non punctualiter quia dicitur ipsorum equalitas. Hoc autem dicitur
mixtionis [illegible] quantum tamen non tantum se excedunt adiunctis quod
unum possit corrumpere aliud et convertere ipsum in naturam suam.
Hoc autem est quod non est punctualis immo in latitudine in hoc sed et
quod convenit in plus vel minus de calido et frigido et humido
et sicco generatur inde caro et os et alia et alia mixta
primo est excessus illa unum verius quam alterius mixta
non est punctualis. Caro enim potest generari ex maiori et
minori excessione elementorum, non est eadem excessione
requirit caro hominis et leonis. Immo in ipsa carne

humana non est equatio punctualis. Hoc secundum autem et aliarum
complexione [illegible] in aliquo et alio equatio mixtionis et ex
plus et in eadem complexione sed dicitur in equatione
punctualis magis et minus accedit ad complexionem illam. Tertio
secundum minus et tertio secundum [illegible] medium et hic equatio
mixtionis quod quidem secundum narrationem in eadem. Deinde cum dicit
Omnia enim mixta corpora, ostendit quod ad compositionem omnium
mixtorum concurrunt omnia elementa et duo facit quia primo
probat hoc per rationem, secundo probat hoc per effectum et quia per
signum id est testificationem et [illegible] et primum duo facit
quia primo premittit quod intendit, secundo probat propositum in
terra quod mixta. Dicit ergo quod omnia mixta corpora quecumque
sunt circa medium locum composita sunt ex omnibus simplicibus
corporibus id est ex omnibus elementis. Secundo
autem quod dicit mixta esse medium locum ad differentiam
mixtorum quorum determinatur in libro Metheorum quae sunt
in alto id est non in isto [illegible] vel aliquo mixtorum sicut
in mixtis que sunt circa medium locum. Deinde cum dicit
terra quidem, probat quod dixerat et duo facit quia primo
probat quod ad generationem mixtorum concurrit terra et aqua,
secundo quod concurrit aer et ignis ibi quoniam autem generatio
prima dividitur in duo. Quia primo ostendit quod concurrit
in terra, secundo quod concurrit aqua ibi. Ad quod autem quia
[illegible]. Dicit ergo quod terra quidem inest in omnibus
talibus mixtis quia unumquodque est maxime et multum
id est maxime et secundum in proprio loco. Dicit ergo mixta
ut plurimum sunt in terra proprius locus eorum est circa terram
non esset nisi ad mixtionem eorum concurreret terra. Deinde cum dicit
Aquam autem quod hoc est non solum probat terram concurrere ad omnia
mixta hoc est ostendit quod est in omnibus mixtis dicitur
terra. Unumquodque enim mixtorum tendit ad locum secundum
terminationem elementi dominantis in ipso. Deinde cum dicit
[illegible] aqua et quod [illegible] ostendit ad generationem mixtorum concurrit
aquam et duo facit secundum quod duas rationes ad hoc
adducit secunda ibi Amplius autem et terra. Dicit ergo quod aquam
concurrit in [illegible] quod est compositum et mixtum bene
terminari et quod sola terra est pre bene terminata
et bene compositam absque [illegible]. Hoc de [illegible] simpliciter
quod bene terminabile est aqua. Deinde cum dicit Amplius
plus autem et terra, adducit secundam rationem quia terra
sine humido non potest continuari. Hoc est secundum aquam et humidum
est quod continet terram. Si enim omnino auferatur humidum ex
ipsa terra decidit siccum terram in pulverem. Propter quod
habet eas terra et aqua [illegible] in omni mixto.
Secundo autem propterea venit de aqua ab hoc ibi
in hoc differt quia prima semper arguit ad generationem
mixtorum concurrere aquam ad hoc quod mixtum sit bene
compactum et bene terminatum. Hoc autem vero ibi arguit
hoc [illegible] ex parte terre quae sine humido non potest stare

et esse compacta. ¶ Notandum est quod humidum aereum quod miscetur terre non consolidat eam nec facit eam compactam, sed magis respirat ad ipsum; verumtamen est in humido aqueum. ¶ Deinde cum dicit: aer autem et ignis. Ostendit ad generationem illorum concurrere ignem et aerem, dicens quod aer et ignis concurrunt ad generationem eorum cum sint contraria terre et aque. Terra enim est contraria aeri, aqua vero igni, ut contingit secundum quod est possibile esse contrarium. Si igitur generationes sunt ex contrariis et sunt in mixtis altera extrema contrariorum, ut terra et aqua, necesse est in eis inesse altera extrema, videlicet ignem et aerem. Quapropter in omni composito erunt omnia simplicia corpora, id est omnia elementa. ¶ Notandum autem quod dicit ut secundum quod possibile est contrarium esse, quia per eundem modum non reperiuntur contrarietates in substantia ut per se habuimus ex quinto phisicorum, et enim una forma substantialis contraria alteri, sed quod in una forma clauditur plus alterius, maior autem et minor convenientia earum formarum innotescit nobis per qualitates sequentes eas magis et minus convenientes adinvicem. ¶ Notandum autem quod quia mixtio non dicitur fieri qualitates elementorum remissas et excellentes, sed dicitur eas fieri mixtas et temperatas. Ideo non sufficiunt elementa frigida ad compositionem mixti, nisi concurrant in elementa calida contemperantia frigiditatem illorum. Et si sola esset terra et aqua, non fieret mixtio, sed veniret in aere compositus excellentias terre et contrarium (?), et veniret in igne compositus excellentias aque [ad aquam] sibi convenientem. ¶ Deinde cum dicit: testificari autem videtur quod dixi propter quandam causam, ut propter ea que videntur in nutrimento. Autem est duo considerare, videlicet alimentum et id ad quod est virtus alendi. Duo est facto sed quod dicitur plantas contrario, primo nam planta sed ex alimento, secundo ex virtute alendi. Quoniam autem est nutrimentum. Dicit ergo quod nutrimentum unumquodque vi testificari quod ad mixtionem concurrunt omnia elementa. Omnia enim ex eisdem nutriuntur et sunt, sed nutriuntur ex mixtis et ex compositis et ex omnibus elementis; ergo sunt ex omnibus elementis, quod patet per locum a minori. Nam quamvis videantur nutriri uno solo elemento, ut plante que videntur nutriri sola aqua, nutriuntur tamen mixtis, quia nutriuntur aqua mixta terre. Ideo rustici experimento irrigant plantas miscentes stercus cum aqua, vel ut quando terra supponunt miscentes stercora humida. Si enim sola aqua nutrirentur plante, frustra apponerentur eis fimus et stercora. ¶ Deinde cum dicit: quoniam est nutrimentum. Probat contrario ex parte eius quod est virtus alendi, dicens quod nutrimentum sive virtus nutritiva quod ut nutritur vel virtus nutriendi est forma et species coniuncta materie. Virtus nutriendi est forma que per calorem digerens convertit ad se cibum. Calor est virtus alendi quod convenientius dicitur appropriatur, quia virtuale est solum igne dicitur nutriri

simplicium corporum ex ignee generatorum nutritur solus. Nam ignis maxime nutritur, quia in eo maxime dominatur calor, quia sicut ponebant dicitur solus ignis est maxime specierum, id est est maxime formalis, quod patet quia inanis est sursum ad terminum, id est ad concavum celi, et quia unumquodque inanie est sursum ad regionem sui ipsius, cum forma et species omnium sunt in terminis, id est in celo, quia celum est maxime formale ignis, quia est sursum natus ad celum, melius principalis de forma et viciss supplicatur virtus, quia nutritum aggregat in se materiam et formam. Que nutriuntur non solum constant ex elementis frigidis que sunt quasi materialia, sed et constant ex calidis que sunt quasi formalia. ¶ Notandum autem has duas rationes dicit esse, prima vero de nutrimento magis arguit nutrimenta constare ex elementis frigidis. Arguit enim plantas constare ex aqua et terra, quia non nutriuntur sola aqua, sed nutriuntur aqua mixta terre. Hec autem secunda vero magis arguit ea que nutriuntur constare ex elementis calidis, quia calor maxime est virtus alendi, ut est sicut nutrimentum non sufficit quod concurrit ad nutrimentum, sed requiritur in calore et spiritus convenientis ipsum, propter quod ipsa corpora nutrita ex omnibus elementis constant, quia aggregant in se tam elementa calida quam frigida. Possumus autem aliquo modo ex qualibet harum rationum concludi sed corpora nutrita constare ex omnibus elementis; ambe tamen simul sufficientius concludunt intentum. ¶ Notandum autem quod sicut nutrimentum plantarum non est terra solum nec aqua solum, sed requiritur in mixtio aqua et terre, sic et virtus nutriendi non est calor ignis solum nec calor aeris solum, sed requiritur in mixtione calor. Calor enim ignis in comparatione est maxime formalis; calor autem aeris, quia est melius proporcionatus vite, sufficit. Enim huius calor in quo vita consistit in humido, quia vita consistit in calido et humido. Ergo ad compositionem plantarum concurrunt omnia elementa, si bene respiciamus nutrimentum ipsorum et id quod est virtus nutriendi; et sicut plante constant ex omnibus elementis, dicit est omnia mixta ex omnibus elementis constant. ¶ Notandum est quod dicit speciem et formam omnium esse in terminis celi. Nam quod terminat in speciem actionum et passionum est quasi continens forma, in quantum virtute eius efficitur omnis forma sed in istis generata. ¶ Ultimo epilogat dicens quod dictum est quod omnia corpora mixta sunt constantia ex omnibus simplicibus corporibus, id est ex omnibus elementis. ¶

Quia vero sunt quedam generabilia etc. Ut dicebatur in hoc libro, tria sunt principaliter tractanda, videlicet de generatione et corruptione, et de natura generatorum et corruptorum, et de causis et principiis generationis et corruptionis. Expeditis duabus partibus, quia in primo libro determinatum fuit de generatione et corruptione et de aliis motibus simplicibus, in principio secundi libri actum fuit de natura generatorum et corruptorum, ut de generatione elementorum et elementatorum que nulli generantur et corrumpuntur, ut in hoc libro ultima parte huius capituli

Recedit phs tantu tertium principale qr determinat de causis et principiis gnonis et corruptionis et q duo facit qr primo continuat se ad dicta. Sco exequit de tertio i. sumo. n. et mro. dr g q qr sunt corpora et gnabilia et corruptibilia et gnatio et corruptio contingunt eis q sunt corporis medium locu ut in his q sunt in spera activorum et passivorum. Ideo dicit z simpliciter de omni gnone et corruptione z q et que sunt principia eorum s. gnatorum qr sicut assumptum est singularia. si qui ut corpora reqrunt negocium et ipso. accipiemus prius consideratione de ulibus principiis. ¶ Notandum autem q iste liber u liber physicorum et u. ce. et m. ut supra dicebatur quasi partis est. In hoc. n. libro non agitur de omni mobili. neque alicuius libro specialiter determinat de causis ulibus omnis motus. Sz ulr de causis alicuius mot et alicuius mobilium nisi continuetis tertiae in h libro. Ideo phs assignat autem qr quedam corpora sunt gnabilia et qr gnatio z solum i his q sunt circa medium et q sunt i spera activorum et passivorum. Ideo in h libro ptc dicitur ulr de principiis omnium gnatorum ¶ Notandum autem q h considerat huius li sic ali proclarus u celi et mundi et lib physicorum z tn ali particularis u celi et mundi ulis et com u aliorum. Ideo autem q sciences has considerationes ulres habemus viam ad singularia. i. ad singulares et particulares considerationes ulres aliorum librorum.

¶ Deinde cum dicit. sumo. n. et mro. Exequitur de tertio ¶ Circa qd eiusdem notandum q cause gnationis et corruptionis sunt materia et forma et efficiens. Sz de materia et forma determinatum z i precedentibus capitulis. Ideo h prius intendit non de qualibet ca gnationis et corruptionis sz de efficiente. Duo g facit qr primo ostendit ca ee principium gnationis videlicet materia formam et efficiens. Sco specialiter incipit determinare de ca efficiente i. sz hic q sufficit est primum duo facit s q duplicater ostendit tertiam sui conuenientiam q. prima ro talis z h corpora gnabilia et corruptibilia sz qnd analogiam imitantur corporibus supracelestia et p g gne et nulo sunt eadem et equalia principia q sunt i istis gnabilibus et i sempiternis et primis. horum. n. principiorum. h q z ut materia. h autem ut forma. oz et adhuc tertiam exsistere. s. efficiens. Duo. n. principia. s. materia et forma absque efficiente non sunt sufficientia ad generandum sicut nec i primis. i. i celestibus non sufficit ad movendum materia et forma sine motore ¶ Notandum est q gnatio et omnis motus ad formam sunt cognitione et q motu ad ubi. Ideo omnis alius motus hz analogiam ad motum localem et qr effectus z simpliciter gnatione ad motum localem et qr effectus z simpliciorem sua ca. prius q conuenit ad motum localem oz contineri ad gnationem. ad modum autem localem conuenit i materia qr oz ee ymaginari materiam i re mota. i. i re q mouetur ut dicatur sco metaphysice. Sco conuenit i forma qr q z situm motus z ad i actu. ptc u. ca et materia prima i re considerata non potest ee sine motu et sine ubi ut supra ponebatur. tertio conuenit i efficiens qr corpus re mota sine motore. et si h ca prima. materia. forma et efficiens conueniunt ad motum localem multo magis conueniunt ad motum gnationis. cum g presupponat motum sm situm et omne gnabile sit mobile s motum ¶ Deinde cum dicit. ut materia quidem. probat h idem alia via. ostendit. n. q ad ee gnabilium conuenit i materia et p materiam probat q conuenit i forma et efficiens. Intendit autem talem rationem. quod potest ee et non ee hz materiam principium suum et sunt talia. gnabilia possunt ee et non ee g sunt talia. In hoc autem unde ostendit g procedit qr primo tangit id i quo stat vis maioris. Sco ponit quandam dictum ex quo sequitur minor. et concludit tertium. i. h quidem. n. est id qr ut materia ponit g verum maioris. d. q id q se hz ut materia z ca gnabilibus. qr z possibile eque et non ee. n. potest ee et non ee. terminus maioris ¶ Deinde cum dicit h quidem. n. ponit quandam dictum i quo sequitur minor. d. q h q. n. ex necessitate sunt sicut sempiterna et horum contraria. h q impossibile z non ee. h q possibile z eque. necessarium. n. sunt ee h q impossibile z aliter se habere ppt q necessaria sunt tamen possibilibus contraria immutabilia omnia qd uero modo se habent ut ista ut ea q z possibile ee et non ee simul. h q z gnabile et corruptibile. ante quidem g. eorum autem h. s. hic gnabile non z. g ppt necessarium z gnatorum eque possibile ee et non ee. sicut et h minor principalis rationis videlicet q gnabilia possunt eque et non ee ¶ Deinde cum dicit. igitur ut materia concludit conclusionem tertiam videlicet gnabilia ee gnabilia talia et concludendo q eorum ca z materia. dicit causa eque forma et efficiens. d. ro qr h q se hz ut materia z ca gnabilibus. i. qr forma et species z id cuius g z materia et qr h. s. forma z ro uniuscuiusque rei sicut materia z ca gnabilibus forma propterea z materia et qr z ro quod materia est sic et ca eorum gnatorum et si materia et forma sunt ee ipsorum gnatorum oz i adhuc tertium principium. s. efficiens q omnes antiqui philosophi sompniabant q nullus eorum de ca efficiente determinavit. ¶ Notandum autem q prius et cause gnabilium uno materia sunt duo. a materia sunt tria. a materia quinque. materia. n. et forma sunt hic principia intrinseca et p se faciunt ad ee. prius autem intrinsecus extrinseca requirunt ptc. sz non faciunt ad eque i. p se sz p accidens. finis autem et efficiens sunt cause extrinsece et manifeste. alie materia et quarta qr efficiens

sunt et existere et manentes. aliter tamen et aliter. quia
efficientes moventes praeexistunt sicut methaphisice ut ostensum fuit. Si
ergo accipiamus principia intrinseca per se facientia ad esse
generabilium, ergo sunt duo, materia et forma. Si vero cum
principiis intrinsecis per se facientibus ad esse connumeremus
esse extrinsece moventes praeexistentes, ergo generabilium erunt tria principia,
materia et forma et efficiens. finis enim ut dicetur cum agente [illegible]
non per se [illegible] moventes praeexistunt ut dictum est. sunt ergo hic principia quattuor
modo tamen videtur si accipiantur omnia principia intrinseca
sive sint talia per se sive per accidens, ergo materia forma et privatio
sunt tria principia generabilium. Si vero accipiantur principia intrinseca
facientia per se ad esse et extrinseca moventia sive movent
praeexistentia sive methaphorice, sic sunt quattuor. duo intrinseca ut
materia et forma, et duo extrinseca ut finis et efficiens.
Si vero accipiantur principia quocumque modo sive sint intrinseca
sive extrinseca sive facientia ad esse per se sive per accidens
sive moventia praeexistentia sive methaphorice, ergo sic dicere [illegible] tria intrinseca
materia forma et privatio et duo extrinseca finis et efficiens.
Sic [illegible] autem [illegible] ex hoc loco ad primam
philosophiam [illegible] pertinere tamen principia generabilium materia, forma
et privatio. hic autem materia et forma et efficiens. nam
[illegible] tamen principia ut sunt tamen duplicia primo accipi
[illegible] accipiuntur [illegible] et aliquo modo [illegible]. Videntur esse
[illegible] non sufficienter. Incipit specialiter tangere de
causa efficiente generationis et corruptionis. Dicit quod duo facit
quia primo [illegible] de [illegible] opinionem aliorum. secundo hanc opinionem
[illegible] vel nobis autem [illegible]. Dicit primum duo facit
quia primo ponit opinionem aliorum. secundo eas improbat ibi
Neuter autem [illegible]. primum duo facit [illegible] quia
[illegible] has duas opiniones ponit. [illegible] ibi Quidam [illegible]
ponit autem primo opinionem platonis dicens quod quidam scilicet plato
et sui sequaces estimaverunt naturam specierum idest naturam
ydearum sive ydeas esse sufficientem causam ad generari
idest ad hoc ut generetur [illegible] socrates. idest plato dicitur
in fedone [illegible] ille et non ille. scilicet plato [illegible]
alios qui non ponebant ydeas [illegible] substantiis. supponebat
enim plato quod sunt duo genera entium [illegible] testatur
ut species et forme. hec autem sunt universalia et participalia
specierum. nam secundum ipsum unumquodque dicitur esse secundum speciem
et dicitur generari secundum susceptionem speciei et corrumpi secundum
[illegible] idest secundum abiectionem speciei. quidam enim ut dice-
bat plato per ydeam [illegible] corrumpi [illegible] hoc quod ydea
[illegible]. sic ergo naturam ydearum estimabant platonici
causam speciem et ydeas [illegible] esse causam generationis
et corruptionis. Secundo autem platonicorum [illegible]
ydeam [illegible] dicebat [illegible] ydeam esse suf-
ficientem causam generationis absque alia causa efficiente. Secundo
est ut ad intelligendum de positione platonis quod ydeas
ponebat [illegible]. ydee enim sunt quedam exemplaria

ut separata et abstracta ab omni materia. Sicut enim hec omnia inferiora
reducuntur in supercelestia corpora reducuntur in motorem primum
[illegible] quicquid in istis generatur accipiat esse et formam
per virtutem primi motoris. prima enim causa facit ad
generationem [illegible] et quia quodlibet agens agit secundum modum
suum [illegible] intellectuale agit intelligendo
sicut ignis quia est igneus agit igniendo [illegible]
autem [illegible] intelligendo per se agit ad productionem [illegible]
[illegible] in se formas et ydeas omnium entium. Si ergo
plato posuisset ydeas in prima causa et non posuisset per hoc
ydeas per pluralitatem deorum sed posuisset eas in uno deo
et in uno primo principio quantum ad hoc non male dixisset.
[illegible] commentator in xii methaphisice super illo capitulo [illegible]
quod nullo modo indigemus quod sint ydee et forme
negando ydeas platonis. ponit ydeas et formas
in primo motore. vult enim quod omnes forme hec inferius
producte recipiunt modum et figuram ex dispositionibus stel-
larum et ut ait omnia hec proveniunt ab arte intellectuali
[illegible] dicens quod [illegible] ibidem quod omnes [illegible]
et forme que sunt in potentia in prima materia sunt actu in
primo motore. has autem [illegible] et formas ydeas
appellare possumus. Secundo [illegible] ut magis appareat error
platonis quod sicut in declinationibus primi libri dicebatur
plato et alii [illegible] philosophi fuerunt. [illegible]
in intelligibilia processit. plato vero incipiens ab intelligibilibus
voluit ad hec inferiora descendere. plato sicut videbat
apud intellectum [illegible] esse in natura rerum. videbat enim quod
[illegible] et universalia [illegible] intelligi [illegible]
[illegible] esse in rerum natura. ideo posuit ydeas separatas actu
existentes quas dixit esse universalia [illegible]
[illegible]. rursus quia videbat has [illegible]
[illegible]
eas [illegible] esse [illegible]
[illegible]
non potuit has ydeas ponere in uno motore primo
et in uno deo. sed has ydeas posuit pluralitatem
deorum et posuit ordinem eorum secundum ordinem ydearum
ut sicut omnes ydee et omnes [illegible] redu-
cuntur in [illegible] [illegible] et [illegible]. ergo omnes
[illegible] reducebantur in unum deum primum quem
dixit esse [illegible] unitatem et bonitatem. patet ergo quod
plato posuit ydeas [illegible] dixit eas esse plures et
veram [illegible] et [illegible] ordinem posuit in divinis.
Augustinus tamen in quodam libro qui vocatur [illegible] [illegible]
capitulo de ydeis [illegible] excusavit platonem dicens platonem
has ydeas posuisse in mente divina. [illegible] quod
pervenerunt ad nos de platone [illegible]
[illegible]. [illegible] [illegible] sumus [illegible]
[illegible] exponere philosophum ab [illegible] Videntur

cū dicat · s̄ni aūt ypōm nām · pōīt hām opīoz · d. q
hu · i · alii negauerūt eē cām effīā · ponebāt · n ·
ypōm m̄ eē sufficiēt prīm gn̄ōnis · nā ab hoc
m̄ dixit eē moūi ⁊ trāsmutāte vt ·

N egaūt aūt dn̄r lene · ⁊ c · pōīns opīoibȝ ne
gantiū cām efficiētē · ī pte ī ⁊ ipflat eas
⁊ duo facit q̄ p̄mo p̄nuttit q̄ neuē p̄dcōꝝ bñ
dixit · s̄o maifestat q̄ dixat ī · s̄iq · n · sunt cause
eē q̄ duo facit q̄ p̄mo ⁊plat opīoꝝ plonis q̄ po
nebat ydeas eē sufficiēs prīm effīuū gnōis · s̄o
⁊ptat opīoꝝ illoꝝ dicētiū nāe prīm effīuū eē m̄
ī · di aūt m̄ · p̄ pō dicit ī · d · s̄ q̄ duas rōnes
adduc̄ ⁊ plone hā ī · amp̄ aūt ī q̄bȝ d · dc̄ q̄
si sūt sp̄es ⁊ ydee eē gn̄ōnis cāe n̄ sūt sep
⁊ gnāc gnāno · s̄ q̄ ī sic gnād q̄ n̄ · sīā cuīȝ
sp̄ebȝ ⁊ enabȝ pciāb sep̄ ē gnō · eme · n · yd̄a
ignis ⁊ ēe m̄ pōme pūe ⁊ suscipe form̄
ignis · stam ē ḡ actu ignis q̄ q̄ pōnt eē ig
⁊ q̄ q̄ pōnt gnāl stam gnābz · uidem · n · ⁊ ñū
ad ⁊ñum · ñ · n · sep̄ ōne pōle gnārī stam gnābz

¶ Dub̄ forte ad hanc rōnē effīnād n̄ hīe
nā ⁊ñūq sit ydea ⁊ pōnis m̄ suscipe ydee
sīltud ⁊ pūe ydeā n̄ tn̄ p̄ s̄ ē gnō · q̄
forte m̄ n̄ ē dispō · act · n · actioꝝ sūt m̄
paciēte ⁊ dispō ¶ Ad s̄ aūt dicā p̄ q̄ suffic̄
hanc rōm eē ⁊ plone · di · n · plo uolu ydas
⁊ pūla suffic̄ ad gnōne negant ōem ām cām
effīuā · cū · n · dispōnd sit q̄d agit ⁊ dispō req̄
ad gnōne · ḡ sufficit yda ⁊ m̄ ut fiat gnō ł
m̄ se ypōm dispōz · ł q̄ñunz ydeā q̄ induz
form̄ dispōz m̄ q̄ q̄ q̄ pōnt gnārī stam
gnābz ¶ Amp̄ ī s̄ formis m̄libȝ s̄ plm idz
dispōnes m̄ ⁊ ī duces form̄ · ignis · n · cū gnāt
ignē dispōit m̄ ad suscepcōz ⁊ꝑe forme · ē
ḡ ydea ā īducit form̄ dispōz m̄ ⁊ ē id q̄
p̄us ¶ Vitaīt forte dub̄ ad q̄ n̄ oz q̄ ꝑnte
act ⁊ m̄ enite dispō ut req̄rāt act agentis
q̄ fiat gnō · req̄ · n · ul s̄ debita ꝑxunād a
gentis ad paciens ⁊ debita ꝑꝑorād inf ea q̄bȝ n̄
ꝯtralīz n̄ fit act ⁊ passio ⁊ n̄ suscipit form̄
q̄z aptā nātā suscipe ¶ Ad s̄ aūt dicā p̄ q̄
ī agentibȝ ꝯtalibȝ ut cāgelat ī arguendo ut fiat
act ⁊ passio sep̄ req̄ debita ꝑxunād agentis
ad pacīes tn̄ q̄ ignis ī hispanīa nō ꝯburit
stupā ī sicilia · ydea aūt nullām sunt · s̄m ḡ sit
locale n̄ ḡ mḡ ei approximād q̄ z ī vna pte
orbis q̄ q̄ z ī alia · ḡ ⁊ m̄ pōtāt ignari
ignitet p ydeā ignis · q̄ q̄ ḡ pōnt fi ignis
ē ignis cui ꝯtrād ad ⁊m p̄z ¶ Vitaīt ⁊ du

aliquis q̄ n̄ videt plo negasse cām efficiēte
cū pōnēt ydeam prīm effīuū gnōnis ¶ Ad s̄
aūt dicā p̄ ploz ydeas pōuisse eē sp̄es ⁊ quiddi
tates ⁊ q̄ q̄ quid z reducunt ad cām formale p
tn̄ ī negasse cām efficiētē q̄ n̄ pōnit illā
cām = a quidditāte ⁊ a forma · nūq̄ · n · efficiēs
⁊ forma q̄ icidūt ī idē nūmo q̄ · n · idūcit for
ī hac m̄ ul ī s̄ pūli negām ē quiddmas ill̄
tn̄ q̄ īdūit sua sīltudine ⁊ form̄ · plo tn̄
ut p̄z ī · vii · meth̄ pōnebat ydeas eē q̄ddi
illoꝝ pncipalit ad quoꝝ gnōz sufficit ¶ Vitaīt
forte dub̄ ad q̄ incredibile vl̄ plone fuisse
ut ei īpōit ad · di · n · plo pōuisse ydeā ē pū
sīl cū m̄ sufficiēt ad gnōz negāuit actōm pa
agentis ⁊ sic negasset ⁊ñum q̄ negāsset ignē
calefacere ꝑnte calefabili · dīc aūt plōm tn̄
ꝑlīm negasse ⁊ñum n̄ vl̄ ꝯueniens ¶ Ad s̄
aūt dicā p̄ q̄ idē z dicē aliq̄ ⁊ dicē illd
ad q̄ seq̄ s̄ · di · n · ydee sunt cē gnōnis ⁊ ī
ducāt suas sīltudines · Jn ista pūcla nō de
ncce req̄rit ad agentia · q̄ · n · agens n̄ īducat
sīltudine suā ī passū · ul s̄z q̄ n̄z appelat
ei · ł q̄ itaū agens n̄ sup̄at resistentiā passi
p̄mū aūt · ī · approximād s̄ sinē vl̄ ꝯpetere
act ex eo q̄ determinād ad spalem locū · s̄m n̄
ut q̄ agens s̄m q̄ s̄ n̄ sup̄at passū ꝯpetit
agenti q̄ n̄ s̄z ōem rōm actū ut si calidū ꝑnte
passiuo n̄ calefacit ⁊ n̄ ꝯūtit passū ad se s̄z
q̄ z ī̄plere calidū ⁊ n̄ s̄z ōem rōm caloris
s̄ si ꝯ calefaciēt ad ꝯplectens ī se ōem rōz
calidi ōne calefabile sup̄ant ydee ḡ q̄ pōīt
nulla eē n̄ mḡ agit ī vna pte vniuersi
q̄ ī alio · vniuersal q̄ pōnt quiddcas abstrcte ⁊
separate habent ōem rōz caloris ut si eē calor
separatus hēret ōem rōm caloris · ydea ḡ ignis q̄
z ignis separatus hēbit ōem rōz ignis ⁊ ōne
ignibile sup̄abit · di ḡ ydee sūt prīm effīua ge
nerācōis n̄ sūt ncciā ad agentia q̄ plo s̄z ꝑ ī
ꝯueniēcia ¶ Deīn ad dē · Amplius aūt ī quibȝdā
adduc̄ hanc rōz ⁊ plom dicens q̄ ī q̄bȝdā
uidemus ām cām enite eē p̄d form̄ ⁊ m̄
ut ī artificialibȝ · medic̄ facit sanitatē · n · ī
corpe ⁊ doctoꝝ facit doctinā ī anima ente
ḡ sanitate ipā ⁊ doctinā ⁊ ꝯibȝ pncipalibȝ
ut ente corpe ⁊ aīa q̄ sunt q̄si filia ł ipoꝝ
rōnem req̄rit ī cā efficiēt ut doctor ⁊ me
dic̄ · s̄ ḡ ⁊ ī aliis p̄d form̄ ⁊ m̄ sit p̄d
ydeā ⁊ pncale oz pōne efficiēs ⁊ opans ut
s̄ pōm opcād īducat forma ī materiam ·

Sanitate

Deinde cum dicit. Si autem materia. excludit secundam opinionem et duo facit quia primo exponit eam ad primam secundo improbat ipsam ibi. Sed enim hii. Dicit ergo quod sicut inquirentes generari ipsum motum idest ipsum hoc quod est motum et transmutatum dicta est locutus dicere utique nullus quoniam dicentes ita sicut philosophus dicebat aliquando enim et transformans materia est ea generationes cum ideas separatas a nullo transmutari et contingit in omnibus enim sunt alii vero dicere esse hec efficientes quia est principium motus et transmutationis nam dicere in hiis que est a natura et in hiis que ab arte quandoque est mutans hec rem efficiunt philosophus enim non sunt loco ulterius ab artifice quia ponit ideas esse causas efficientes que non faciunt ad motum nec ad generationem, aliquo modo principium et causa motus materia est naturalibus loquendo ponens materiam esse talem principium quam ideam. Assignandus autem quod omne istorum est aliquo modo causa et principium tamen actionem que sunt in ipso. Antiqui enim philosophi qui ponebant materiam esse corpus quod corpus est aliquo modo causa et principium omnis transmutationis que sunt in ipso aliquo modo loquentes ulterius ponendo materiam esse principium et causam motus. Deinde cum dicit. Sed enim hii. Improbat hanc opinionem et duo facit quia primo improbat ipsam pro negatione ulterius causam efficientem. secundo vero pro negatione efficientis principalis ibi Empedocles autem et post. Dicit ergo quod hii sunt duo ulterius vel vere ut hec dicta sua quia materia apparet passiva et mobilis. mobilis autem et facere est alterius potentie quia pertinet ad potentiam activam non passivam, manifestum est autem hoc in hiis que generantur arte et natura ipsa enim aqua non generat ex se ipsa aliud hec agens ad illud hec facit neque ipsum lignum generat ex se lectum hoc ars operatur. hec cum ergo efficientes sic philosophi tamquam materiam propter hoc hii non dicunt vere derelinquunt enim et auferunt causam principaliorem. auferunt enim causam efficientem et potentiam activam et per consequens auferunt formam ergo quod est. Quia quidem est in actu et quidquid agit agit per formam et hec est. Dubitaret forte aliquis quia antiqui philosophi ponebant materiam esse principium efficiens non negabant formam et esse eam ponentes materiam esse corpus et dicentes ipsam esse aliquid in actu. Solutio hec autem dicitur potest quod quamvis ponerent omnes antiqui philosophi materiam aliquid esse aliquid in actu non tamen ponebant ipsam materiam esse in actu id quod debet ex ea generari aqua enim hec sic aqua actu est tamen potentia piscis. cum ergo non agit hec quod est in potentia sicut lignum quod est actu lignum quod est potentia lectus non sic actu lectus quod est quod artifex non per virtutem activam autem sicut aqua quamvis sit actu aqua quia est potentia aliud quod illud non fit actu aliud nisi per agens illud. Ideo per virtutem activam naturalem ideo non sufficiebat ponere materiam esse sic in actu non ulterius hec ponebant causam

efficientem. Deinde cum dicit. Empedocles autem et potentias improbat hanc opinionem pro negatione causam efficientem principalem. Ad cuius evidentiam notandum quod quia omne agens est proportionatum patienti et efficiens est proportionatum mediante ut probatum est ex dicto de anima. Omne efficiens est principium vel medium comparatum quia inter efficientes est ordo quidam enim efficiens est principalius alio ut supercelestia in agendo principaliora sunt istis inferioribus. Negare ergo causam principalem potest intelligi dupliciter vel vere mediate et dicitur negare omnem causam efficientem vel potest negari principalem eam in agendo et dicitur negare principale causam et negare agens principale et non ulterius esse efficientem principium. Assignandum est quod ponere causam esse sufficientem principium actionem naturalem generationis dicitur potest intelligi primo quod materia ex se ipsa faciat in actu ita quod aqua ex se ipsa faciat aliud et quod hec ponit negat causam omnem efficientem et dicitur negare causam principalem. Pro omne efficiens principium eam dicitur hoc autem modo reprobatur non secundum quia quod dicitur potest passive pro quod hiis attribuunt quod agunt et quod moventur quod est transeuntis sed modo potest intelligi dicta pro ut dicamus materiam esse tale principium quia hec inferiora corpora que sunt naturalia vel celi sufficiunt ad generationem absque virtute celesti. Secundo quod modo ponendi improbat philosophus per rationem sequentem. Circa quod duo facit quia primo ponit illum modum secundo improbat illum. ibi Videtur autem et ignis. Dicit ergo quod Empedocles aliquo modo intelligentes potentiam predictam attribuunt potentias predictas idest virtutes activas et passivas corporibus generantur valde organice. Dicebant enim quod corpora hec inferiora per virtutes activas et passivas que per quedam instrumenta sufficiebant generationem absque alio agente propter quod auferebant causam causam que per formam et formam idest corpus celeste quod est agens principale et est formativus et activus vel generationis. Ut inquit enim quod invenitur calidum segregare et frigidum congregare et aliorum unumquodque illorum inferiorum corporum hec quidem facere hec autem pati. Ex hiis ergo corporibus et per hec idest per has virtutes absque auxilio supercelestis corporis dicunt omnia generari et corrumpi. Deinde cum dicit. Videtur autem et ignis improbat positionem predictam et duo facit hec quod dupliciter eam improbat. Secundo ibi Empedocles rursus. Dicit ergo quod ignis qui est maxime activus videtur ipse pati modo ipsius a superiori agente ut a supercelesti corpore. Si ergo maxime activa materia hec inferiora non sufficiunt ad generandum sine superiori et principali agente multo magis alia non sufficient. Deinde cum dicit. Empedocles rursus. ponit secundam rationem dicens quod dicentes loquentes faciunt rursus similiter ad ut siquis forte et unicuique aliorum instrumentorum attribuat causam eorum que generantur per ea. Nam est enim aliquo artifice serrante et secante dividi lignum per serram et aliquo radente

oportet recipi et alterum artificiatum et quod dictum est in ar-
tificialibus intelligendum est et etiam in aliis, id est in naturalibus. Sicut enim
instrumenta artis non movent se ipsa ut faciant opus
artis, quia serra non secat nisi teneatur, nec secans intendit
nisi mediante artifice, sic est in istis, quia sunt instrumenta supercelestis
corporis, non generant nec faciunt opus nisi in virtute eius.
Unde ignis, quamvis magis activus inter elementa prior sit,
est in virtute celesti tamquam instrumentum in arte. Ideo videtur
quod et ignis tantum magis facit et movet. Sed quomodo
movet non videtur movere nisi in virtute supercelestis corporis, tamquam
sunt ea movere dicuntur tamquam organa que sunt in virtute artis.

¶ Notandum autem quod calor ignis non sufficit ad generationem
animalium et plantarum, licet etiam dicatur [illegible] generabilium sine calore
celesti. Immo talis calor magis videtur corrumpere vel quam
generare eas ut commentator dicit in .vii. methaphysice. Ideo ignis
est in virtute celesti et dicitur organum sine arte, quia organa
sunt in virtute artis et si non generant vel artificiale non tamen
corrumpunt ea. Calor vero ignis sine celesti non sic quod
non generat corrumpit. Et sic modo intelligo et expono hic textum
commentatoris. Possumus tamen dicere aliter et forte melius quod ignis
est in virtute celesti et dicitur ex nimia actione tamquam serra
est in virtute artis, quia ignis non sic aliquem actum nec acquirit
formam tamquam non acquisitam in virtute supercelestis corporis, [illegible] non
forma specialis ignis inducatur in materia eius mediante celo.
Serra tamen sic aliquem actum et aliquam formam tamquam non sic
ab arte, tamen ars non inducit nec acquisitam formam. Re-
manet ergo serra magis in actu si amitteret omnem formam
tamquam sic ab arte quam remaneret ignis si amitteret
omnem formam tamquam sic in virtute celi. — ¶

Nobis autem universaliter prius dictum est. Postquam
philosophus determinavit de causa efficiente generationis secundum
opinionem aliorum, in parte ista determinat de hiis causa secundum
opinionem propriam. Unde quia genus est et propria secundum ipsum, id
assignat tamquam effectivam perpetuitatis generationis. Dividitur
autem hec pars in duas, quia primo assignat huius causam generationis
perpetue. Secundo ostendit per quem modum generatio perpetuatur, ibi: quoniam
autem continue motu. ¶ Circa eundem primo patet notandum
quod omne movens et omne agens naturale agit propter finem,
et semper actus intelligitur esse media inter agentis et actum,
et motum intelligitur esse media inter moventem et motum,
ut patet secundo ex .v. methaphysice. In talibus ergo efficiens
et causa considerate sunt agens, actionem et finem propter quem agit,
ergo in motore et moventem, id est motum et finis propter quem
movetur. Propter quod in assignando causam generationis perpetue
tria facit, quia primo assignat huius causam ex parte motoris,
secundo ex parte finis, tertio ex parte moventis, ibi:
semper ut dicimus. Tertio ibi: Causa autem nunc est et
[illegible] primum duo facit, quia primo ostendit allationem
celestem et motum localem esse huius causam. Secundo quia

motus celestes sunt ista venatur quis modo re-
lictis est rationis causa, ibi: Quoniam autem suppositum est. Circa primum
duo facit, quia primo continuat dicenda dictis. Secundo
exequitur de intento, ibi: Amplius ut quoniam. Dicit ergo quod nobis,
id est a nobis prius, id est in libro physicorum, dictum est de causis
et principiis naturalibus universaliter. Et nunc in hoc libro determinatum
est de materia et forma que sunt principia generalium. Restat
ergo dicere de causa efficiente generationis et corruptionis.

¶ Notandum autem quod in libro physicorum et in hoc libro
determinatum est de materia et forma que sunt principia
generationis et corruptionis. Sed ibi determinatum est de talibus
magis universaliter et in communi. Hic autem magis descendendo in
speciali, non est [illegible] diversos determinare de
eisdem [illegible]. ¶ Deinde cum dicit: Amplius
ut quoniam. Exequitur de intento et duo facit, quia primo
proponit quod intendit. Secundo probat propositum, ibi: similiter
manifestum. Dicit ergo quod demonstratum est tamquam motus
secundum allationem perpetuus est. Et quia ostensum est tamquam perpetua
est talis transmutatio, necesse est enim [illegible] hiis, id est
omnibus motibus celestibus, quod est [illegible] perpetuum esse
generationem continue, id est perpetue allatione celesti, et motor
celestis facit generationem actualiter, quia adducit et
abducit generans, id est solem. Sol enim cum adducitur
et cum accedit ad nos facit generationem, cum vero ab-
ducitur, id est cum recedit, facit corruptionem. // Deinde
cum dicit: Tertio autem manifestum. Probat quod dixerat, videlicet alla-
tionem celestem esse primam transmutationem et esse causam
generationis et non est. Dicit quod similiter cum dictis manifestum est
quam priora sunt dicta sunt, quia prima transmutationum
dicta est esse allationem. Sed non transmutatione, nisi non ro-
nabilius est ipsius esse causam non ens generationis, id est
non ens generabile, tamen non ens esse causam entis. Sed quod
facit quidem, id est celum quod movetur motu locali, est semper
sic vero ens autem sit semper. Quod autem dicatur quod
non est allatio celestis est prior generatione etc. est causa eius
et non est. ¶ Deinde cum dicit: Quoniam autem suppositum est,
quod dictum allationem celestem esse causam generationis et
corruptionis intelligatur non celestis allatio est talis
causa. Circa quod duo facit, quia primo proponit quod causa
generationis et corruptionis debet habere in se quamdam diver-
sitatem et aliquam contrarietatem. Secundo ex hoc concludit
allationem primam non esse huius causam, sed allationem obli-
qui circuli, ibi: Propter quod non prima allatio. Dicit ergo quod
suppositum est et sic suppositum et demonstratum fuit prius quod
rebus est esse perpetua et continua generatio et corruptio,
in primo enim libro determinatum fuit generationem esse
continuam et perpetuam ex parte principii materialis, quia
generatio unius est corruptio alterius et econverso. Sed et ex
parte principii efficientis est hoc suppositum quia necesse est hec

sufficienter placitum. dico enim quod generationes et alterationes, ut in materia quam alteratur est una in numero, non 2o sicut dictum est in generatione et corruptione quia alia sunt contraria. Idem enim subiectum sub contrariis manet et iterum quod tamen alterationes diversas sustinet. aliquid enim generatio aut semper corruptio. Nunquam tamen eadem utrique. Sed autem aut esse motus mixtos et motus contrarios aut alterationes aliquo in existentie. quia motus localis secundum contrarietatem duplex potest poni cum generationis et corruptionis primo quod sunt diverse alterationes et diversi motus qui una causa generantur. Aliquid non convenit. solo potest secundum poni si sit unus et idem motus et tamen sit realiter diversitatem in partibus circuli et motus solis in obliquo circulo quia unum movetur et ex illis quia in una parte illius circuli accedit ad nos, in alia vero recedit. ¶ Dubitaret forte aliquis de propositione proposita videlicet quod illud manens idem et secundum se semper faciat idem. possit enim esse prima dubitatio. unde secundum ultimatem videtur in omnibus agentibus videlicet unum ab [illegible] aliquo agente non variato non variatur mutato possit immediate produci plura et diversa. ¶ Ad hoc autem dicendum potest quod agens duplex est scilicet a proposito quod agit intendendo et de hoc in agente naturali statim dicetur. Agens a proposito est quod non agit per formam naturalem, sed agens per intellectum. Ad hoc quod immediate producat multa, quia hoc aliter sic declaratur. ut enim supra dicebatur quod agens agit secundum modum nature sue ut ignis quia est natura ignea agit ignendo, agens vero a proposito quia est natura intellectualis agit intelligendo et intelligendo producit. Et per se loquendo quod intelligendo producit multa sufficit quod multa intelligat ut multa producere possit. si ergo tale agens absque sui variatione potest multa intelligere absque eo quod transmutetur poterit multa producere non variatum. omne ergo intelligens quod per diversas species intelligit multa, quia intellectus non potest per se et per speciem simul informari diversis speciebus. si tale agens debet intelligendo producere multa, oportet eum transmutari secundum diversas informationes specierum. Sed potest esse quod per essentiam suam solum intelligat omnia, tunc intelligendo et volendo producendo poterit simul producere multa et sic multa intelligere. immo quia quilibet ens per suam essentiam absque alio medio intelligit quilibet ens per se ipsum absque alio medio producere poterit. ¶ Secundum autem quod enim intelligentie non habent organa, quia non habent manus nec habent pedes. quia enim agunt intelligendo et volendo agunt secundum quod per intellectum sunt apte nate agere quilibet absque sui variatione potest intelligere. potest per intelligendo id efficere. Sed in intelligentiis est ordo quidem. nam deus est sicut primus et supremus agens nullo presupposito et ei universaliter tota natura est apta nata obedire quantum ad motum et quantum ad formam. intelligentie vero obediunt

non corporalis continuum ad motum localem non tamen ad formam libere. non requirit nisi per assimilationem terminum et coniungendo activa passivis non primo varias formas inducit. Sed sicut declarare non est primus speculationis. sufficit autem ad presens scire quod quia deus intelligendo agit sic absque omni variatione per se ipsum absque medio omnia intelligit sic absque sui mutatione per se ipsum immediate potest omnia producere. ¶ Solvitur forte dubitatio de dato quod aliquod agens a proposito possit immediate diversa producere per hoc quod proposito tacta in talibus agentibus universaliter non sed unitas in omnibus agentibus talibus veritatem habent. ¶ Ad hoc sed dicitur potest quod agens naturale agit ut sic et ut sicut est sicut agens a proposito agit ut intellectus. sic ergo si agens a proposito debet per se et immediate diversa producere, sed quia diversa intelligit. Sed agens tale si debet immediate diversa efficere sed quod diversa sint et quod in suo esse diversitatem habeant. et ergo non sic intendens aliquod agens per intellectum absque sui mutatione diversa intelligere sicut tamen intendens aliquod agens absque sui mutatione diversa esse habere in suo esse diversitatem. propositio predicta quod idem manens idem et secundum se semper facit idem hoc non habet veritatem in omni agente a proposito, veritatem tamen habet in omni agente naturali. ¶ Solvitur autem dato quod agens aliquod manens idem possit multa producere dubitatio prius inducta secundum quod idem secundum idem semper facit idem. ¶ Ad hoc dicendum potest propositionem predictam universaliter in omni agente veritatem habere. prima enim causa et si manet eadem et non mutata diversa producit, producit tamen ea non secundum idem, quia non secundum eandem ideam. nam ut superius per commentatorem rationes omnis forme que sunt potentia in materia prima sunt actu in motore primo. has autem formas ideas appellare possumus secundum quod aliam et aliam rationes formarum secundum aliam et aliam ideam deus aliud et aliud producere potest. Deus enim quasi ipse primum principium universale agit. ipse quidem ipsum secundum eandem rationem et secundum eandem ideam producit homines et equum. prima enim causa dicitur producere res ut quasi apta nata imitari ab eis. omnia enim in eo sunt per ipsum in quantum participatio eius esse et secundum quod aliter et aliter participant de suo divino. alia et alia ratione sunt condicta vero. non enim et idea quod producuntur certa entia nisi quia ad ipsum diversa relata ut imitabilitas ab eis et quia diversa entia diversimode imitantur divinum esse non intelligibile diversa entia diversa habent esse producta. non ergo dicimus quod idem secundum se semper facit idem simpliciter. secundum comparationem unitatis vocis et unitatis per omnem modum unum quod idem quantumcumque sit agens a proposito secundum eandem rationem et ideam numquam facit diversa. secundum vero hoc secundum invariabilitatem. Sed proposito dicta non habet universaliter in agentibus a proposito. quia ad tale agens non variant potest immediate diversa producere. quod hoc ergo patet potest quod pluralitas effectuum aliquo modo reducitur ad pluralitatem in causa. et illa plures effectus reducuntur in plures rationes et in plures ideas quas intelligit deus et in ipso idem esse dicuntur

Ex hoc etiam patet quod ab uno secundum unam viam non procedit
nisi unum propter quod hic est valde abusivus noster loquendi modus
in ipsis dictis philosophorum aliquando ultimate accipiantur dicentium
possumus quod idem existens de se semper facit idem si licet
dicere ipsum primum principium principium ut faciat plura non solum de se
quia non per eandem alteritatem non per eandem proprietatem non per eandem
formam diversa producat. Secundo dicit quod ut salvetur sufficienter
sufficiat quod agens ille non possit producere diversa nisi in se di-
versificetur. Ratio est quia licet quod allatio prima non sit causa generationis
et corruptionis quia est semper uniformis. sed allatio obliqua circuli
est talis causa. Sed ut planius patet in talibus agentibus per se loquendo
quod dictum est quod idem de se semper facit idem nullam habet
calumpniam. Deinde cum dicit. Propter quod non prima. concludit
ex dictis allationem primam non esse causam generationis et corruptionis
sed allationem obliquam circuli. Et quod duo facit quia primo facit
quod dictum est. secundo ostendit quomodo per talem allationem salvatur perpetuitas
generationis et corruptionis ibi necesse enim si est. Dicit ergo quod non allatio
prima non est causa generationis et corruptionis cuius ratio est quia allatio
illa semper est uniformis. sed allatio que est secundum obliquum circulum
semper est talis causa quia in hac allatione est diversitas in ea enim
continue est quia numquam deficit illa allatio et est in ea
motu duos modos accessionis scilicet et recessionis. que
propter talem diversitatem generationem et corruptionem causare possunt.
Sciendum autem quod in celo distinguntur duo motus. unus est
primus motus qui est semper uniformis et hic motus est super
polos mundi per equinoctialem circulum equaliter distantem
ab utroque polorum qui et communi nomine cingulus primi mo-
bilis appellatur et iste motus est ab oriente in occidentem et
vocatur diurnus quia in die fere completur. Unde autem
[illegible] dicitur quod motus infra diem et noctem quam faciunt
unam aliquam diem noctem naturalem revolvitur et circulus totalis.
Alius motus est qui est oppositus huic et ab occidente in orientem
super polos zodiaci qui distant a polis mundi per
xxiii. gradus cum aliquibus minutis. Circulus autem consequens
transiens per medium secundum equalem distantiam ab istis polis est
zodiacus. qui quidem se habet ad illos polos sicut equinoctialis
ad polos mundi quod esse non possit nisi zodiacus obliquaretur
super equinoctialem et in una parte declinaret ad septen-
trionem. et in alia ad meridiem. Sub hoc autem zodiaco continue
sol qui propter suam magnitudinem et luminositatem dicitur princeps
planetarum et stellarum et deorum et virorum. id est planetarum et
stellarum. et non sicut planetarum est quia eis lumen prebet
stellarum autem princeps quia ipse generat homines et sol. secundum hunc
ergo circulum sol habet duos modos accessionis et recessionis
quia a primo capricorni usque ad principium cancri dicitur accedere
per alium vero signa recedere. Primus quidem est motus acces-
sionis alius est modus recessionis. Sed hoc facile patet ex
dictis et dicendis. Deinde cum dicit. necesse enim si est. ostendit quomodo
per motum obliquum causatur generatio et corruptio. Et quod duo facit

quia primo facit quod dictum est. secundo quod dicatur plures per ea
non apparent semper. Dicit ergo apparet autem etiam secundum sensum. et primo
duo facit quia primo ostendit quod talis motus in illa causa generationis
et corruptionis. secundo ex hoc concludit tempus et vitam uni-
uscuiusque mensurari quandoque tollo et quod periodo. habet. ibi tempus
ipsius et vite. Dicit ergo quod si semper est continua generatio
et corruptio. necesse est semper aliquid moveri ut non
deficiant transmutationes he. scilicet generatio et corruptio.
Sed in illo autem motu oportet esse duo. id est dualitatem et
difformitatem sicut accessionem et recessionem ut non contingat
accidere solum quia si esset modus uniformis non contingeret
utrumque. Sed contingeret accidere solum quia vel solum generaret
vel solum corrumperet. Ergo in illo motu obliqui circuli
est continuitas et est dualitas. continuitas ergo causa continuitatis
est causa allationis et motus quia ille motus continuatur
est secundum difformitatem ut patet ex absentia. Sunt autem ac-
cessus et recessus causa est inclinatio et obliquitas
illius circuli quia non sole propter obliquitatem circuli in quo
movetur contingit esse longe ut cum recedit contingit prope
ut cum accedit. Ipso ubi sole existente in distantia inequali
inequalis erit motus. id est inequaliter movebit et alterabit
nos. cum secundum diversa spatia inequaliter distet a nobis.
Quo etiam si sol in adveniendo et prope esse generat.
in recedendo et in longe sicut ad ipsum solem oportet
quod corrumpat. et si in multotiens adveniendo
generat. in multotiens recedendo corrumpit. Contrariorum
enim contraria est causa. Adde autem quod generatio et corruptio
non fiunt per naturam contrariorum ut secundum naturam celestium corporum
fiunt in tempore equali quia tempus accessionis quod attribuitur
generationi ut dictum est equale est tempori recessionis cui
attribuitur corruptio. Deinde cum dicit. tempus et quod est
concludit ex dictis omnia mensurari quia ut clarius
dicetur quod quia hec inferiora reducuntur in motum celi
idem tempus et vita uniuscuiusque sunt numerum et mensuram
ex revolutionibus celi. quibus. id est secundum quod dicatur
hic. scilicet certo numero revolutionum quia omnium est ordo
et omne tempus et vita mensuratur periodo. a periodo
quod est circulus et oda quod est modulatio sive consonantia
quia omnia mensurantur quadam celesti consonantia
sed tamen non omnes res mensurantur eadem mensura et
eadem periodo. Sed quedam habent minorem mensuram quedam
maiorem quedam quedam mensura est annus. quedam maiora
quam annus. aliis autem est mensura minor periodus
quam annus. Deinde cum dicit. Apparet autem et secundum sensum
ma[illegible] quod dicatur per ea non semper apparent. dicit.
quod quia [illegible] dictum est a nobis sunt consona et concordant
quedam que apparent secundum sensum. videmus enim quod adveniente
sole est generatio. recedente autem est diminutio et cor-
ruptio. enim equaliter est alteratio. id est utraque videlicet generatio

et corruptio quia modus accessionis equalis est motui recessionis. Ideo tempus generationis secundum naturam celestis circuli equale est tempori corruptionis. appellatur autem hic tempus generationis tempus in quo res perficitur et tendit ad perfectionem status. tempus vero corruptionis vocatur illud in quo deficit et tendit ad corruptionem donec sit corruptio vocatur tempus corruptionis. Sed hec duo tempora licet sint equalia secundum naturam celestis circuli, propter tamen sunt inequalia propter diversam dispositionem materie. Ideo videmus quod propter confusionem elementorum ad invicem vel propter diversam commixtionem contrariorum et inequalitatem in motu tempore corruptionis tamen quod tempus commixtionis minus est tempore generationis. non enim est inequale et non contingit in eadem et equali dispositione [illegible] necesse est et generationes inequales esse et quasdam quidem esse citiores quasdam autem tardiores. et quia ideo videmus corruptiones aliquorum accidit propter generationes horum aliorum generationem corruptionem. Sed non accidit corruptio quia sed accidit generatio. Illo autem non omnes [illegible] nec omnis aspectus siderum equaliter durare, et per equale tempus hic influentiam immo eundem aspectum habet iupiter coniunctus cum saturno, tamen non habet coniunctus cum luna, et quia velocius dissolvitur coniunctio illa quam habet iupiter ad lunam eo quod luna omnium planetarum sit velocissima, tamen dissolvitur coniunctio iovis ad saturnum, quia quilibet eorum tardus motu est et appellantur tardi motus quia tardi circulum complent. et tamen saturnus movetur velocius luna. Sed tamen luna complet suum circulum in mense, saturnus vero in tricesimo anno, quia forte plus superat celum saturni celum lune quam tricesimus annus unum mensem. Si enim duo moventur per quasdam inequales vias in temporibus equalibus, si una plus superet aliam quam tempus tempus, quod movetur per viam maiorem velocius moveri oportet. Sed hec non diversificat propter numerum planetarum, sed quia velocius et tardius perficiunt motum suum, et est coniunctio velocius et tardius ab invicem separantur. Si ergo coniunctiones siderum et aspectus eorum non equalem durationem habent, quia in aliquo et alia mixtione durant alii et alii aspectus, non omnia mixta equaliter durabunt nec mensurantur eadem periodo. Semper mixta propter aspectum siderum habent non solum magis et minus permanentiam, quia hic aspectus magis et minus durat. Et si hec contingit propter quod unus aspectus est alio fortior, et ergo fortior unum mixtum permanentius alio. Sed quod in eo durat fortior vel debilior aspectus. Accidit ergo secundum durationem omnium aspectuum, et omnium coniunctionum, et secundum numerum omnium siderum existentium in celo celesti, quantum res generatur, de duratione temporis vel generatione [illegible] a [illegible] per nostram causam possibile. Sed id quod [illegible] non [illegible] quia ut patet prius [illegible] ex libro [illegible], et ex [illegible] dispositione [illegible] et ex non celi [illegible] mensuratur sua periodo et sua circulatione et illa periodus non est equalis. Sed aliquorum est maior

aliquorum est minor. propter tamen hoc periodus sive sit magna sive parva vocatur unus annus, et dividitur per quattuor tempora videlicet per ver, estatem, autumpnum et hyemem. Sed si sit magna periodus habebit magnum autumpnum et magnam estatem. Si una enim dies illa quattuor tempora distinguere possumus, quia dividitur dies in quattuor quartas. una quarta magis assimilabitur hyemi et est frigida et humida, et alia magis assimilatur veri et est calida et humida. alia magis estati et est calida et sicca. alia vero magis autumpno et est frigida et sicca. [illegible] si aliquis dicit hyemem vel estatem durare per unum diem, quia dicit a natura contingere de aliqua periodo quod in eadem die moritur et oritur. unde et periodus ille vocatur dies, quia vita eius quanta est ex celesti circulo una die mensuratur, nominatur tamen hec periodus propter dici unus per annum. Sed ille annus esset valde parvus, et hyems parva, autumpnus parvus, et parvum ver. Sed [illegible] esset per centum annos, omnes illi centum anni primo dicerentur unus annus, et una periodus, et autumpnus vel hyems illius anni esset xxv annorum solarium, quia xxv est quarta pars centenarii. Unde philosophus in libro methaurorum assignat tamen terre unam periodum [illegible] tempore humidam [illegible] et alio tempore [illegible] ut terra secundum aliud et aliud aspectum supercelestium corporum in parte una senescit et efficitur sicca. In alia vero iuvenescit et efficitur humida. Sed illa iuvenescit et illa senescit [illegible] magno anno, et in illo anno assignare magnum autumpnum et magnam estatem. Dicit enim aliquod spacium annorum mille vel plurium antequam fiat terra iuvenescat et humida, senescat et fiat sicca. tamen id tempus unius magnus annus dicitur periodus. sic ergo in eodem anno solari per sex signa sol recedit, et per sex sol accedit. in quo fit tempus accessionis est equale tempori recessionis. Sed quia vita et permanentia cuiuslibet huius anni dicitur periodus, in illo anno tempus accessionis quod potest dici tempus generationis est equale tempori recessionis quod potest dici tempus corruptionis, ut si res [illegible] apud naturam vivit quod celesti circulo per centum annos, per l annos dicetur perfici et generari, per alios l annos dicetur deficere et corrumpi. [illegible] quod sic in mobilibus siderum non est assignare perfectionem, quia sicut [illegible] movetur propter quod assignatur [illegible] hec est sicut quod dicitur planeta stationarius, non quia [illegible] stet. Sed quia post retrogradationem antequam fiat directus per quandam similitudinem dicitur stationarius, quia recedit [illegible], et inter duos motus contrarios est quedam media. Sed [illegible] sol in cancro et capricorno dicitur stationarius. unde et [illegible] dicitur quod hec duo solsticia faciunt cancer et capricornus. [illegible] videtur sol numquam stare, sed quia usque ad cancrum dicitur ad nos accedere, a cancro dicitur ultra a nobis recedere. est ergo accessus videtur esse continuus recessioni in [illegible]

tamen per quandam similitudinem dicitur stare quia modo duos menses
fere et tunc quartam mediam. Dicitur etiam in capricorno stare
quia usque ad capricornum sol a nobis recedit / a capricorno
ultra dicitur ad nos accedere / et sicut sol numquam stat
sed vel ad nos accedit vel recedit / et tempus accessionis
est equale tempori recessionis. Dicit ergo quarto et de celestibus corporibus
et ex motu solis in via vel contraria ad generationem
dare stare / stare dicitur secundum locum / sed secundum naturam celeste
motus totius illius temporis dicitur esse tempus generationis / et alterius
motus dicitur esse tempus corruptionis. quia si ita non sit et alterius
contingat / sed et ex remotis humanis ex libero arbitrio /
vel ex alterius et alterius dispositione materie / et hinc est forte quod aut
tempus iuventutis hominum sit sic usque ad xxxv annos.
ut communiter dicitur / propter quod vita nostra humana in lxx annis
terminatur dicitur. propter quod autem et aliter dispositionem materie aliqui magis
et minus vivunt. immo ex eo quod homines per liberum ar-
bitrium adhibent magnam diligentiam circa corpus con-
servando quod tempus iuventutis durat usque ad xxxv annos
vivunt tamen aliqui homines per c annos et ultra. secundo non
sed per diligentiam ad hominem ex humana industria quia
sapientes dicunt aliquis ut vult Ptholomeus in
[illegible] suo. vel secundo ex alterius et alterius dispositione materie. Et
tamen diligentiam nondum quod secundum sententiam philosophorum homines
quia sunt [illegible] in natura et tempore [illegible] et ex parte temporis [illegible]
et tamen tempus generationis et corruptionis tamen quia tempus humana
salvatur in diversis complexionibus / sed diversas complexiones [illegible]
aliqui magis et minus vivunt. Dicit ergo [illegible]
ex parte celestis corporis [illegible] una periodus.
tamen sed quod indigent illud tempus [illegible] constellatione
causatur. Dicit [illegible] alteram et alteram periodum / propter quod [illegible]
quedam diversificantur periodi in velocitate / [illegible] ad [illegible]

Deinde [illegible] et [illegible]. Sed propter ista [illegible]
dicebatur assignat philosophus causam perpetuitatis genera-
tionis ex causa finali et [illegible] causa [illegible] primo [illegible]
[illegible] z. [illegible] quia [illegible] omnia [illegible] inferiora suscipe-
[illegible] ex motu celi reducuntur omnia alia in motum
celeste [illegible] ex [illegible] sic assignatur [illegible]
dubitationes [illegible] primi [illegible] et alterius [illegible]
[illegible] ex [illegible] dicit quod [illegible]
et corruptio et [illegible] nunquam deficiet [illegible]
[illegible] et ex parte motus obliqui celi. sed et sed [illegible]
non solum ex parte motus. est et ex parte finis [illegible] in
omnibus [illegible] desiderat quod melius est melius [illegible]
esse quam non esse. sed esse quod [illegible] et quod [illegible]
[illegible] esse [illegible] et alius [illegible] materie et [illegible]
[illegible] sed [illegible] esse [illegible] sic [illegible] et [illegible] in [illegible] / [illegible]
longe distantes a primo. [illegible] non in tantum distantes et de-
ficiunt ab esse primi [illegible] quod in suo esse [illegible] non [illegible]
[illegible] velut [illegible] alio modo [illegible] compleret [illegible] continuatur

esse generabilium continua faciet gaudiorum [illegible] quia ita
per generationem [illegible] magis continuabitur [illegible] quia
[illegible] per generationem et corruptionem [illegible] complicatur ipsi [illegible]
Sed quod genus est una [illegible] quia una et perpetua
[illegible] generationis et corruptionis ipsi esse et ipsi [illegible] generalia non
possunt continuari in suo esse [illegible] in [illegible] non [illegible]
per generationem et corruptionem ipsi esse [illegible] ex parte finis / et ex
parte ipsius esse quod finalis in natura [illegible] continuabitur
[illegible] bonum est. [illegible] non [illegible] ipsum [illegible]
[illegible] accipiat ad perpetuum finem et assimilat [illegible]
fine quod est finem perpetuum / in perpetuum esse accipere non
possunt / accipere perpetua gaudiorum quia [illegible] perpetua et ipsi esse
Consideranda autem quod [illegible] perpetuo et ipsi individuo [illegible]
[illegible] et [illegible] in individuis et [illegible] individuorum [illegible]
[illegible] significat materie. [illegible] generalia [illegible] individui
perpetuari non possunt / complementum perpetuitate ipsius esse /
non velut [illegible] modo alio / quia perpetuatur [illegible] species
quia perpetuari non possunt in esse [illegible]
generabilium et perpetuari [illegible] et [illegible]
[illegible] quia [illegible] individua [illegible]
[illegible] perfecta [illegible] duplex videtur [illegible] et perpetuitas
ipsi esse / et [illegible] et perpetuitas ipsi [illegible]
[illegible] videtur [illegible] speciei perpetuitate
[illegible] generalia [illegible] Dubitatur forte aliquis de eo quod philosophus
in ista [illegible] videtur quod [illegible] quod melius est et in
[illegible] ipsum esse perpetuitatem generabilium generalium [illegible]
esse generalium [illegible] ab esse divino. [illegible]
[illegible] ipsum [illegible] ad [illegible] et ad finem
et [illegible] quod [illegible] agentem et facere efficientem
[illegible] finem [illegible] et [illegible] a [illegible]
[illegible] ut [illegible] quod [illegible] absurdum. Ad hoc autem dicendum
quod [illegible] efficiens ordinatur ad aliquem effectum. [illegible]
agere propter finem aliud / [illegible] vel quia ille finis
sit finis eius efficientis vel quia sit finis illius effectus [illegible]
[illegible] primo modo loquendo [illegible] non [illegible] a [illegible]
esse finis [illegible] propter [illegible] non propter a [illegible]
operatur et [illegible] sed [illegible] modo [illegible]
[illegible] propter finem alium. sed ille finis non est [illegible]
[illegible] operantis. sed [illegible] quia non est [illegible]
[illegible] ordinatur ad aliud [illegible] et [illegible] modo et [illegible]
[illegible] propter esse generalium / quia [illegible]
[illegible] ordinatur ad esse generalium. quod est [illegible]
[illegible] imaginari debemus quod finis et bonum [illegible]
[illegible] ut [illegible] ab [illegible]
[illegible] non [illegible] ab [illegible]
[illegible] voluntate [illegible] modo [illegible]
[illegible] non [illegible] ad [illegible] et [illegible]
et per se [illegible] ipsum et [illegible] omnia [illegible]
[illegible] voluntate [illegible] sua bonitate et se ipsum

nostra [illegible] sunt ipsum nullo modo. Dubitaret forte aliquis ad [illegible] quia non solum est intendens esse generabilium esse finem dicit et intendens esse esse finem ipsius motus. Dicendum quod corpora supercelestia movent propter generationem istorum inferiorum et propter esse eorum. Et licet sint nobiliora illis tamen propter finis [illegible] illis qui sunt ad finem non sufficientes sic accedere. Sed universaliter est quia [illegible] sunt inferiora claudunt. Si homo quidem est celo nobilior quia homo non est celo nobilior ex ea parte ex qua est corruptibilis sed si sit unum est [illegible] sed propter intellectum quod aliquam generationem est separatus ab aliis sicut separatum a corruptibilibus. Et quia propter se et diversitate celum est [illegible] istorum inferiorum ut sunt generabilia et corruptibilia quia sic quod ista non sunt nobiliora celo per se loquendo. Videtur tamen quod nobile ad ignobile ordinetur. Si motus celi sit propter ordinem istorum. Semper tamen celum non solum faciat ad generationem hominis sed etiam ad generationem aliorum quare videtur tamen quod nobile sit propter ignobile si motus celi sit propter generationem animalium. Dicendum autem quod [illegible] quod ordinatur ad [illegible] non est quibus [illegible] [illegible] particulariter. Sed non propter [illegible] tamen celum per suum motum generationem istorum inferiorum, non tamen in [illegible] tamen principaliter. Sed quia generatio inferiorum [illegible] eorum [illegible] assimilatur esse perpetuo et maxime eum [illegible] generationem horum ut per eum [illegible] similitudinem esse perpetuum. Sed non debemus arguere quod nobile sit propter ignobile nec quod celum sit propter generationem elementorum quia non intendit earum generationem principaliter ut dictum est. Dubitaret etiam aliquis quod celum et natura [illegible] intendit aliquid. Et si forte de celo possemus hoc concedere quia si [illegible] celi sunt anime [illegible] in [illegible] sua. Celum est aliquid obediens deo quod [illegible] [illegible] et [illegible] intelligentias sicut celos animatos esse non est [illegible] speculationis. Unde propter [illegible] sit de celo de natura tamen [illegible] non videtur quod intendat quod [illegible] ad de intentione eius [illegible] omnino absurdum. Male [illegible] [illegible] philosophus quod natura desiderat vel intendit quod melius est.

Dicendum autem dicta [illegible] quod desiderium et appetitus [illegible] intendit sine inclinatione quandam cognitionem precedentem quia desiderium et alia [illegible] et cognitionem videntur presupponere. Natura igitur desiderat et appetit, sed appetit aliquid cognitionem presupponens quia [illegible] inclinare natura in aliquid et illa inclinatio a cognitione non procedit, non [illegible] non appetit. Natura igitur appetit et per cognitionem appetit non per cognitionem que sit in ipsa sed per cognitionem que sit in alio. Sicut [illegible] [illegible] appetit et tamen voluntas non cognoscit sed dirigitur a cognoscente. [illegible] suo modo natura appetit et desiderat. Sed natura non cognoscit dicitur tamen desiderare quia a cognoscente dirigitur. Cum [illegible] videamus naturam [illegible] agere quia ut plurimum consequitur finem debitum debemus arguere quod natura ab aliquo intelligente dirigatur. Vel cum [illegible] consequitur finem debitum causale [illegible] aliquid consequitur finem et tamen

non [illegible] sit in se cognoscens vel dirigatur ab aliquo cognoscente [illegible] [illegible] opus nature dicitur opus intelligentie esse. Quia natura non agit nisi propter intelligentiam sit directa. Si igitur per [illegible] dicitur non intendere et desiderare sed quia ipsa non dirigitur in se cognoscens. Sed quia a cognoscente et intelligente dirigatur et [illegible] sua [illegible] supra [illegible] medium [illegible] dicitur quod sit sic intendit quod natura [illegible] ad perfectionem et ordinare effectus naturales non intendat non [illegible] memorata ex virtutibus agentibus nobilioribus que diriguntur intelligentia.

Deinde cum dicit: Cuius autem etc. Vult ad ostendendum quod omnes isti motus inferiores reducuntur in motus celestes et [illegible] per ipsum. Dicit quod [illegible] tamen videtur quod semper fiat generatio et alteratio que sunt in circuitu. Ut [illegible] [illegible] dictum est. Natura quia sola circularis alterationis est [illegible]. [illegible] et dicit quaecumque transmutantur ad invicem sive primo vel sive secundo sive invicem activa et passiva [illegible] [illegible] [illegible] sunt simplicia corpora talia que in suis passionibus transmutationibus invicem alterationibus in circuitu. Natura quando ex aqua generatur aer et ex aere ignis. Iterum in [illegible] [illegible] quia ex igne iterum regeneratur aqua. Dicitur in generatione in circuitu circuire quia iterum redeunt generatione quo [illegible] [illegible] [illegible] alteratio sit in istis elementis. Vel alteratio est elementorum [illegible] est eorum alterationem que est continua in circuitu. Natura si res [illegible] [illegible] et motus motus quod quo elementa [illegible] [illegible] modo celum motus [illegible] et mutabilibus et [illegible] [illegible] alterationem circularem.

Notandum autem quod non solum generationem elementorum. Sed etiam motus eorum quod est [illegible] [illegible] aliquid in celo. Quia sole existente in signis calidis [illegible] elementa superiora, et [illegible] aliquam partem ad se de elementis inferioribus ut [illegible] igne super dominium ignis [illegible] super quod prius fuerat aer corrupto. Sole autem recedente ab aliis signis sit econverso. Quia elementa inferiora [illegible] victoriam super elementa superioribus. Et quia circularis est motus celi circularis est ipsa [illegible] [illegible]. Alia [illegible] se ad inferius capiendo de spera aeris, et aer [illegible] se ad superius capiendo aliquid de spera ignis. Et quia sic circularis ut dictum est motus ad superius et [illegible] [illegible] quodammodo circularem. Et quod [illegible] motus sit [illegible] vel alterationem [illegible] imitatur celestem.

Deinde cum dicit: Simul autem manifestum. Ex [illegible] autem quod dictum est solvitur [illegible] dubitabilem quorumdam. Dicit quod simul manifestum est ex [illegible] dictis quod [illegible] quare cum unumquodque elementorum alterationem in proprias regiones in infinito tempore [illegible] elementa non sunt [illegible] distincta loca sed absque confusione et absque permixtione quibus manent in sua regione et in sua [illegible] [illegible] Dicitur non [illegible] et [illegible] [illegible] elementorum ad invicem. Sed unumquodque elementum manens in sua propria regione sit confusione et absque permixtione et non [illegible] dessiccari ab eo elemento quod est prope ipsum. Iam utique dessiccassent [illegible] eorum. Sed numquam dessicabunt [illegible]. Sed

continuatio / propter duplicem eius alterationem · i(d est) propter alterationem

solis que est duplex / et diffusionis / propter obliquitatem zodiaci et quia continue elementa se transmutant · ideo non est aliquod illorum elementorum manet in illa regione ordinatum · sed non est in iungendo et coordinando quod. Notandum autem quod quia celestium celum motum et continue in una parte vincatur siccum calida in alia non frigida · quia ex illa victoria sequitur confusio elementorum et continue elementa accipit de specie alterius · ideo sunt elementa non possunt stare ordinate in speris suis. Deinde cum dicit Quoniam autem necesse est · assignat causam continuationis generationis ex parte moventis et duo facit · quia primo facit quod dictum est sed quidem quod supposuerat probat primum motum esse · secundo quod quia ut dictum est primus in alius · secundum in VIII Physicorum · si motus eius necesse est aliquid esse movens · et si semper est motus / necesse est aliquid semper esse movens / et si continue motus aliquid / oportet dare unum et idem immobile et radicale et ingenerabile quod continue moveat / et si multa sunt motus que sunt in continue mobilia quia esse oportet moventem / et omnia huiusmodi moventur oportet quod illa · i(d est) aliqualiter esse sub uno primo · et tunc supplet quod · i(d est) quod omnes motores celestes sunt sub uno movente quia per ordinem illorum motorum sequitur causatur generatio et corruptio in istis inferioribus / perpetua esse sunt generationis / quia perpetuus est ordo illorum motorum. Deinde cum dicit continuus autem esse · quia supposuerat motum primum esse continuum et perpetuum et quia perpetuitate illius motus [illegible] perpetuitatem motoris et perpetuam continuationem in istis inferioribus · ideo probat motum illum esse continuum et perpetuum quod falsum in predictis ratione supposuit · et duo facit · quia primo probat hunc motum esse continuum · secundo inquirit a quo sit continuus i(d est) continuus ad motum · dicit ergo · continuum autem esse tempus quod necesse est motum esse continuum · quia impossibile est esse tempus sine motu · est ergo tempus numerus eius motus continui quod est in circulo · i(d est) quia circularis · quod dicit · quia quod tempus est perpetuum et continuum / oportet motum illum esse circularem / et motum primum cuius tempus est numerus esse perpetuum et continuum. Notandum autem perpetuum sive quod non prius quod quidem incipit vel desinit de necessitate esse equale · esse autem equale clauditur loco · ergo quod tempus non est perpetuum esse eternum · sed vel incepit vel desinet / tempus esse equale / et si esset equale clauderetur tempore / quod est inveniens · quod si tempus clauderetur tempore quod est inveniens / quia si tempus clauderetur tempore esset tempus antequam inciperet tempus / vel esset tempus postquam desineret esse tempus · hoc autem videtur et alter ratione fere in libro ad probandum perpetuitatem generationis continuam sunt sed in tertio de celo et mundo apparebit. Notandum etiam quod dicit esse tempus cum numerum motus · tempus non continuum est de se numerus · est numerus numeratus · quia non prius et posterius in motu ut est numerata ab anima apprehendente vero tempus · est ergo tempus quod est continuum non de se / sed ratione motus in quo fundatur · sicut x palmi in ligno quod continuum dicitur · non tamen sunt x palmi secundum se

numerus et dicitur quantitas discreta · verumtamen ligni continui in quo fundantur dicuntur x palmi quod continuum = primo. Deinde cum dicit continuus autem motus · inquirit cuius motus sit continuitas et duo facit quia primo premittit que sunt declarat veritatem questionis i(d est) Manifestum utique · dicit ergo quod inquirendum est cuius motus sit continuus / quia est continuum est id quod motus i(d est) mobile · autem est continuus / quia dicimus esse continuum id in quo mutatur putam locum autem passionis. Notandum autem quod motus esse in aliquo potest intelligi dupliciter vel sicut in subiecto / et sic est in eo quod movetur sicut in mobili · vel potest motus dici esse in aliquo tamquam in genere ut tamquam in specie · et sic motus est in rebus ad quas est motus / ut motus ad passionem vel ad quantitatem est in genere quantitatis · motus sic est in illa re que per motum acquiritur / in termino per eam reponitur in genere vel in specie / ut motus ad quantitatem est in quantitate quia est in genere quantitatis est secundum unum alius quod cum motus dicitur esse in subiecto / et in termino / unde habet continuitatem a subiecto ut a mobili · vel a tempore ut a loco · si motus ille terminatur ad locum · vel a passione / et terminatur ad passionem. Deinde cum dicit Manifestum est utique · declarat veritatem questionis · dicit ergo manifestum = motum eo quidem esse continuum quia id quod movetur quod est continuum · a passione non continuitatem habet non propter quod passio est continua nisi quia res cui accidit passio continua est · ergo a continuitate subiecti est eius continuitas · sed si sit · i(d est) si continuitas eo quod existit in solo loco in quo est motus quia locus aliquam magnitudinem habet ipse secundum ipse non possumus ubi ponere motum esse continuum ratione loci · quia solum dicimus esse continuum motum huiusmodi quod movetur in circulo · cum ergo celum corpus non sit in loco / motum cuius magis continuus non possumus dare continuitatem a loco · quod est idem mole · quod est ipsum · vel sic et ipsum est tempus continuum dat continuitatem motui · sed ergo corpus quod movetur in circulo facit motum continuum · motus autem facit continuum tempus · ita quod tempus habet continuitatem a motu · motus autem a mobili. Notandum est quod motus ubi habet continuitatem a mobili / non a termino · quia si deberet habere continuitatem a termino maxime videretur habere continuitatem a loco · cum ergo primum corpus non moveatur de loco nisi in aliquo · sed ad hoc / quia motus talis corporis est maxime continuus · patet quod ubi motus non habet continuitatem a loco / cum motus maxime continuus ab eo continuitatem habere non possit.

Quoniam autem in continue motis · et cetera. Postquam philosophus probavit perpetuitatem generationis et assignavit causam huius perpetuitatis · hic probat ista omnia que huius perpetuitatis probat hanc perpetuitatem esse per celum non per celum reddit et duo facit quia primo ostendit huius necessitatem esse declarare · secundo reducit huius perpetuitatem et necessitatem in celestem motum · dicit ergo utique quidem in continue · et primum duo facit quia primo ostendit generationem = necessaria

in contrario. Ideo manifestum quod non est nova generatio secundum veritatem.

Sic quod est infinitum. ¶ Ad eundem autem primum potest [illegible] quod generatio non est nisi [illegible] quod eadem materia que fuit sub forma aeris, vera veniat et fit terra sub forma aeris. et illa que fuit sub forma nubis vel pluvie tamen veniat et efficitur sub forma pluvie vel nubis. et quod dictum est de elementis ut de aere vel aqua et de nube vel pluvia. similiter est de aliis et de aliis que generantur [illegible]. materia que fuit sub forma muris vel sub forma leonis [illegible] veniat et efficitur sub forma muris vel leonis. [illegible] dicit secundum [illegible] philosophi [illegible] mundus fuit ab eterno. precesserunt infiniti mures et infiniti leones et fuerunt infinite generationes aeris et nubis et pluvie et [illegible] fuerunt infinita. sic infinita precesserunt [illegible] [illegible] [illegible] primum et infinita erunt secundum tempus futurum. [illegible] sic finita et ex materia finita non possunt infinita generari nisi secundum circulum. [illegible] eandem materiam infinities generari sub eadem forma. [illegible] tota materia [illegible] sub forma muris non sufficeret ad generationem tot murium quot fuerunt immo [illegible] [illegible] magis quam [illegible] infinities infinities oportet eandem materiam infinities reverti sub eadem forma muris. si [illegible] ex materia finita generati infiniti mures. et quod dictum est de generatione muris similiter est de omnibus aliis [illegible] generatis. ¶ Modo est quod de omnibus aliis [illegible] generationes [illegible] [illegible] oportet materiam reverti sub eadem forma. [illegible] reversio in aliquibus est immediate vel quasi immediate. in aliquibus vero per media multa. nam si ex aere fit aqua [illegible] et immediate ex aqua potest fieri aer. sed si ex mure vivo generatur mus mortuus non statim ex mure mortuo generatur mus vivus. et magis loquendo de muribus per propagationem et per coitum generatis. quia in aliquibus mortuum non reddit vivum nisi per multa media [illegible] declarare [illegible] [illegible] ad in generatis per putrefactionem posset esse immediate conversio. non est presentis speculationis. sufficit autem ad presens scire quod in omnibus generatis [illegible] est ad [illegible] [illegible] de necessitate reveniant sub eadem forma. sed hec [illegible] in aliquibus per pauca. ¶ Modo est quod quia generatio secundum [illegible] [illegible] secundum [illegible] non omnis generatio per [illegible] modum est [illegible]. sed aliquo modo est necessaria. nam si materia que fuit sub forma muris de necessitate [illegible] sub forma muris [illegible] [illegible] quod mus de necessitate generabitur [illegible] [illegible] quia [illegible] a [illegible] [illegible] est generatio [illegible]. sed [illegible] quia [illegible] a [illegible] generatio est necessaria. et si non est necessaria [illegible] [illegible] est necessaria [illegible] [illegible] et quia si [illegible] necessario generabitur [illegible] leo [illegible] aer. quia forte [illegible] generatio posset impediri. de necessitate tamen aliquando generabitur leo et aer. quia alia generatio leonis vel aeris ut

aliquis vel [illegible] impediri non potest. [illegible] est quod [illegible] generatio [illegible] declarandum et [illegible] generatio aliquando [illegible] necessaria. quia [illegible] [illegible] generatio secundum [illegible] de necessitate generabitur [illegible] [illegible] generata. quia materia que fuit sub forma [illegible] [illegible] sub forma eiusdem [illegible] generatio declarante [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] generatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] sub hac forma [illegible] generatio [illegible] [illegible] necessaria [illegible] [illegible] [illegible] aer [illegible] dici possunt quod de necessitate generabitur aer. [illegible] [illegible] duo facit quia primo [illegible] [illegible] [illegible] solvit ibi: Quoniam non quia. dicit ergo quod in [illegible] motus secundum generationem aut alterationem aut ultimum [illegible] continue [illegible] [illegible] quod [illegible] vel [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est et generatur [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non deficiat generatio et quia generatio perpetua [illegible] [illegible] [illegible] quod erit ex necessitate [illegible] non ex necessitate generabitur. sed omnia [illegible] non [illegible] et contingenter generantur. Deinde cum dicit: Quoniam non quia. solvit et duo facit. quia primo facit quod dictum est. ideo manifestum quod dicatur in ultimo et [illegible]. dicit ergo quod non est [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est illorum [illegible] ad futurum quod [illegible] quia [illegible] est dicere quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quia [illegible] [illegible] sunt generata declarando [illegible]. ut si est pluvia [illegible] est dicere quod est vapor et si est vapor quod est nubes et si est nubes quod est pluvia. quia si est pluvia [illegible] pluvia [illegible] [illegible] [illegible] futura non [illegible] impedire potest. sed in [illegible] [illegible] a [illegible] futura non sunt necessaria. [illegible] [illegible] non quod [illegible] est dicere quia futurum est non [illegible] non [illegible]. quia futurus [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] ex libero arbitrio procedit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] futurus [illegible] potest impediri [illegible]. Deinde cum dicit: [illegible] autem [illegible] manifestatur quod dicatur et duo facit. quia primo manifestat [illegible] [illegible] generationem [illegible]. secundo quod dicitur exponit in [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non ex necessitate esse [illegible] [illegible] [illegible] generantur et [illegible] quia non ex necessitate est [illegible] [illegible] generatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] omnia [illegible] quod generatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generatio [illegible]. sed quod simpliciter necesse est [illegible] dici possunt [illegible] in generatione [illegible] et [illegible] quia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non esse [illegible] [illegible] necessaria [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generationem [illegible] [illegible] quod generatio est necessaria. [illegible] [illegible] ¶ Modo [illegible] quod est [illegible] generationis [illegible] [illegible] de generatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] necessaria aliquando [illegible] contingens. generatio aliquando est necessaria [illegible] contingens. ¶ Deinde cum dicit: [illegible] conversionem. exponit quod dicatur [illegible] [illegible] quod conversionem [illegible] [illegible] [illegible] non possunt [illegible] [illegible] et quia generata [illegible] generantur [illegible] [illegible] [illegible] aqua fit aer et [illegible] ex nube pluvia et [illegible]. ideo generatio est necessaria. [illegible] si non sit in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]

Marginalia: est immediate in aliquibus per multa media in aliquibus — [illegible] — [illegible] — contingens — [illegible]

gn̄o n̄ erit neccā simpl' s3 ex suppone. In alijs n̄ sic q̄ p'rius est nc̄e 3 si' q̄ p'us. s3 n̄ ec̄o. v̄g. ut domus et fundamentu et alia sicut p'dcm ordine. q2 si domu 3 fundamentu fuit p'us. si ub3 s. fundamentu ē. lapides et cementu fuit p'us. s3 si fundamentu fuit3 nunq nc̄e 3 domu fi'. a° n̄ nc̄e 3 = adh' q2 ex fundamento n̄ possunt simp' inferre domu. s3 ex suppone bn̄ pont ēē talis illac ut si supponat gn̄ac domus ēē neccā simpl'. io ub° q̄ si id. i. si dom' fit nc̄e 3 gnari simp'. et ec̄s p°. i. fundamento gnato nc̄e 3 gnari domu. nā ex p' ē fuit sc' sicut ad p'rius. q̄ si est id. i. si ex p'a nc̄e 3 gnari id q̄ 3 p'us. et q2 p'rius infert p° ex ncc̄te. p'us aut infert p'rius ex suppone. io relinqr q̄ si nc̄e 3 gnari q̄ p'us et ec̄o. si nc̄e 3 gnari q̄ p'us et q̄ p'rius. s3 s. p'rius n̄ 3 p° id. i. p° s q̄ ponit 3 p'us ēē. s3 aliter illac nal3 ex suppone / ut si sem p'rius sit de ncc̄te futurum. n̄. n. q2 fundamentu 3 io dom' est. s3 si supponat domu ēē de ncc̄te futura q̄ ēē sup pone possit arg'ue. si 3 fundamentu q̄ 3 dom' ē i alz q̄ p'ea nc̄e 3 ēē et eo ordine sz p'us ad p'rius q̄ p'rius ad p'us i sicut aut gn̄o et q̄ p'ori gnato nc̄e 3 gnari q̄ p'ea sic p'riori gnato nc̄e fuit gnari q̄ p'us. et q2 sicut ordine aspiciui i gn̄one illud. io talis gn̄o 3 neccā p' cclm. Dub3 ad q2 vl' ēē cclm i sicut q̄ id a p'ho sic' et i nalibz / nā si mund' n' cepit n' desinet sic' fuiunt infinite pluuie i tp̄e p'ito et erunt infinite in futuro. q° fuerūt infinite dom' i tp̄e p'ito et erunt infinite infinitio. et q2 ad gn̄oz infinitoz n̄ suffic' m° infinita n̄ p' cclm / de ncc̄te n̄ q3 sb forma dom' infinites fuit sb for' dom' et infinites erit sb for' dom' q̄ n̄ ēēt n' i alijs ēē cclas / et n' gn̄o dom' ēē neccā. Ad h' ad' p° q̄ inē p' et p'rius 3 ordo ncc̄us p' verbu ut q2 si 3 p'rius de ncc̄te fuit (plus) s3 n̄ ē e' i 2uisio et cclo aliqui ab'te loquendo. q2 3 p'rius infert p'us p'us tn̄ n̄ ab'te infert p'rius. sz. n. p'rius sm se ncc̄um ordine ad p'us. s3 n̄ ec̄o. io si p'ori p'ora possunt inferre p'rius s3 n̄ 3 ēē e' q̄ p'us. s3 ncc̄as 2uisionis i alijs 3 ex sua cā / ut si cā sit nc̄e p' cclm et effca erit neccā p' eum mod. filia ē sicut ncc̄te cclare / q2 reducatur i mot celi q3 ncc̄us et cclaris. artificialia ub° talz ncc̄te sicut n̄ p'rio / et q̄ d3 ē infinitas domibz d' d3 / q̄d aut q̄ m° q3 sb for' dom' cum redeat sb for' dom'. s3 q̄ m° q̄ fuit sb eisdem formis q̄ cum re deat ne fiat sb for' eidem eaz / n̄ 3 p' accns s3 p' se.

nā ex elementa frigida ul' calida i a'q' p'te orb' ucta sicut s3 3 p' aspectu et frigidor' v' calidor' / et q2 celu ē clare ima / et signa frigida sicut aspectu / ē p'us h'tent calida et ec̄o. io p' se 3 ex reduuntibz talibz signis / m' q̄ fuit sb eiis frigidis fiat sb calidis et ec̄o. si. n. duantibz signis calidis n̄ ēēt gn̄o calidor' / s3 = p' accns et q2 nllm p' accns semp 3 et p'petuu / ipo ie 3 reduuntibz signis calidis q̄ n̄ fiat alii gn̄o calidor'. Ideo i talibz nal3 2uisio ut si fu' m' p' sb eisd' calidis. arg'ue q'rum' q̄ p'ea eu' sb frigidis et ec̄o. imo si sic' gn̄o impediat' p' impedimentu ad / ut p' indispoem m' q2 forte impedimentu p' et indispoem m' reducat' i motu celi / a'q' m' i sic' impedimento 3 sic' cclas a'q' m' q̄ illa nalia ncc̄te m'd' uidetur sicut cclare. Notandum ista nalia ē q̄ sicut artificialia p'nt impedi et nalia ca p' se / q2 p't a's deficit a p'ho ne faciat q̄ p'ponit. s3 nalia un' reducantur i mot celi / q2 talis mot ē ncc̄us p' se / p' sic' cum impedi n̄ p'nt. reducatur. n. nalia i motu celi p' se. artificialia reducantur ub° i ipm hoīem p' accns. intellc'. n. ē n̄ sic corp' n' virtus corpe / p' se n̄ dependz a motu celi. reducatur ergo artificialia a'q° m° i mot celi / q2 artifices obediunt celestem motui ut melius 2fere cōe' ferunt / ut aratores arant t'ra et deposita q2 facilius scindz. et fabri lignoz n' alz tp̄e abscindunt ligna q2 ligna abscisa uno tp̄e sunt mag' incorruptibilia q̄m a°. ex q° p3 q̄ i nalibz 3 cclus p' se. i artificialibz ub° p't ēē cclo p' accns.

Notandum est q̄ i vbo p't dari p'us et p'rius p' suase. s3 i cclo p't quibz p'ncti' vali m' fimas et p'us. q2 nalia sicut cclare ncc̄te / q3 p'° d' p' et p'rius. n̄. n. se sicut nubes ad pluuia. sicut fundamentu ad domu. fundamento. n. v' dom' sol sicut neq3 fieri dom' ub° p'riori. s3 pluuia p'or et p'rior nube et ec̄o. nubes. n. ordie ad pluuia et ec̄o nube. n. facta fit pluuia / et pluuia facta fit uapor. q° fco fit nubes. et q2 p'rius infert p'us et p'us infert ab ipo. io talibz q3 infert et iterum ē q° sic p'us et p'rius ut si nubes 3 / fiet pluuia / et ē pluuia. et si 3 pluuia / fiet nubes / et erit nubes. alia ē q2 p'm mo uidetur ēē p'ora et p'rioa / p'mi m° uidetur inferre. fundamento ub° et dom' n̄ sic reperire se inferunt. s3 ex suppone ut dcm 3.

Tractatus

Siquidem ē infinitum. tc̄. p'ria plur sunt gn̄oz ēē neccā p' cclm. In p'te sc' p'l' sicut gn̄oz n̄ ēē neccā p' vtrm et duo fac' q2 p° fac' p' dcm 3. sc' recolligit q° dixerat ut

concludat terminum i. secunde non autem fine simpliciter. Circa primum duo facit, quia primo ostendit generationem non esse necessariam secundum utrumque si ponatur precedere infinitum. [illegible]

[illegible]

sunt ipse huius motus. dicit non quod celum ipsum et in motu in circuitu, ipsum celum sicut motus sequitur motum ad quem semper motum sit inferiora circulariter / necesse est quod et motus horum inferiorum est in circuitu. Deinde cum dicit. Si ergo superior ... [illegible]

et corpus quod dicitur ... quod circa superiorem allacione in circuitu ... motus ipsius / nam id aliquando movetur circulariter ... [illegible]

[illegible]

nubes et pluvia. nubes non est prior et posterior pluvia / et pluvia est prior et posterior nube / quia ex pluvia fit nubes et econverso. sed non eadem pluvia numero que est cum nubibus et que causatur ab ea. sed cum quidam circulariter ex puero fit vir et ex viro fit puer. sed ex puero fit vir / quia puer ... actingit ... et ex viro fit puer qui nascatur et generatur ab ipso. ... ipsum. In motu ... per ... modum sicut de patre et filio ... de viro et puero et de pluvia et nube ...

[illegible]

[illegible] n̄ posset esse in infinitum / agentia finita que producunt vel [illegible] per continuationem et motum. Ideo quod corruptum per alia agentia eadem numero reducerentur primo. Sed si esset tale agens quod absque transmutatione et motu vel [illegible] producere posset / tunc a tali agente corruptum [illegible] posset eadem numero non tamen primo speculatione.

Dubium forte aliquis quod videtur quod generatio hominum sit simpliciter [illegible] — non est ad actum generandi [illegible] velle et appetere quod talia sit continua generatio talium esse simpliciter [illegible] non [illegible] [illegible] esse simpliciter [illegible] a [illegible] [illegible] generatio quod a [illegible] [illegible] [illegible]

Ad hoc dicendum quod [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] filiorum / et quod [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] filiorum generatio [illegible] hominum non solum a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] naturae [illegible] [illegible]

Ad intelligentiam autem horum ne aliquis sumat occasionem errandi ex dictis philosophi credentes [illegible] simpliciter concludere generationem esse perpetuam et non deficere ideo in summa [illegible] rationes et ostendamus eas esse sophisticas et non de natura [illegible]

Prima ratio est ad ostendendum perpetuitatem generationis sumitur ex parte [illegible] [illegible] numquam ambo una [illegible] non [illegible] [illegible] quod generatio unius est corruptio alterius et [illegible]. Sed [illegible] [illegible] ostendit quod generatio numquam [illegible] [illegible] non si aliquid generatur [illegible] [illegible] sic corrumpitur [illegible] corrumpitur [illegible] [illegible] generatur [illegible] [illegible] generatur aliquid [illegible] corrumpitur. Sed non est corruptum non [illegible] [illegible] generatum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generatio sic corruptio / et [illegible] corruptio sic generatio — ergo illa numquam incipit. Et etiam numquam desinet — quia [illegible] aliquid generatur de natura [illegible] corruptione quod omne corruptibile de natura corrumpetur. Et [illegible] corrumpitur aliquid generatur [illegible] [illegible] quod corruptio unius generatio alterius. Et [illegible] generatur de natura [illegible] corruptione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corruptione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] numquam [illegible] deficiet generatio et corruptio. Sed [illegible] [illegible] [illegible] quod si generatio incipit [illegible] aliquid [illegible] sit [illegible] A. Sed A non [illegible] non aliquid sic corruptum / Sed non corruptum non sic prius generatum [illegible] A [illegible] aliquid prius generatum [illegible] [illegible] A generatum [illegible] Sed [illegible] A [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si generatio deficeret esset aliquid ultimo generatum. Sed [illegible] ultimo generatum de natura corrumpetur / quod omne generabile [illegible] corruptibile et [illegible] corruptibile de natura corrumpetur quod omne generabile [illegible] corruptibile. Sed ex corruptione aliquid generabitur [illegible] [illegible]

[illegible] ultima generationis esse generationem / [illegible] [illegible] Secunda ratio sumitur ex parte [illegible] / ut [illegible] ex parte motus celestis. [illegible] motus [illegible] in obliquo [illegible] [illegible] generationis et corruptionis [illegible] [illegible] [illegible] illud motus sit continuus / et numquam deficiet numquam cessabit generatio et corruptio in [illegible]

Tertia via sumitur ex parte finis [illegible] [illegible] desiderat quod melius [illegible] [illegible] esse sic melius quam non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] perpetuari [illegible] supplet [illegible] deficit [illegible] [illegible] [illegible] generationem continuam et perpetuam / [illegible] [illegible] [illegible] esse perpetuum in suo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] agens [illegible] [illegible] generationem illorum / [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]

Quarta via sumitur ex parte duratione [illegible] quod [illegible] si [illegible] sicut motus [illegible] [illegible] tempus [illegible] [illegible] tempus [illegible] motus [illegible] [illegible] generatio et corruptio. [illegible] motus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ad corruptionem [illegible] [illegible] ad generationem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tempus [illegible] [illegible] [illegible] incepit non desinet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] si tempus incepit vel desinet / tempus esset [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tempus [illegible] incipit tempus / [illegible] [illegible] [illegible] desinet esse [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] rationes [illegible] ad [illegible] [illegible]. Sed quia rationes [illegible] sufficienter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] difficultatem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] solvere rationes [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] super duabus [illegible] [illegible] simpliciter [illegible] / [illegible] [illegible] suppositione [illegible] [illegible] non posse incipere [illegible] non desinere [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] in nova dispositione in qua primo non fuerat / non per motum aliquem precedentem / [illegible] quod omnis novitas [illegible] aliquem motum precedentem. [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] novus. quia ad omnem novitatem [illegible] [illegible] motum aliquem precedentem / si [illegible] motus [illegible] [illegible] novus / [illegible] [illegible] [illegible] motus [illegible] aliquis motus / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] aliquis motus [illegible] [illegible] motus [illegible] motus celi. [illegible] si motus celi numquam incepit / generatio et corruptio [illegible] [illegible] [illegible] motus numquam incepit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] celum movetur [illegible] [illegible] [illegible] generatio et corruptio in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] suppositione [illegible] [illegible] numquam incepisse / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in opposita dispositione [illegible] movetur / et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non in opposita dispositione / [illegible] [illegible] [illegible] non moveret. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motum celestium / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod motus numquam desinat / quia [illegible] [illegible] movebitur [illegible] [illegible] [illegible] in opposita dispositione. Et si non cessabit motus celestis non cessabit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] deficiet generatio et corruptio / [illegible] [illegible] nulla [illegible] [illegible] [illegible] simpliciter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Marginal notes (right column): [illegible] si [illegible] motus. — [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible]

Marginal note (left of column 1): [illegible]

primum ... quod cum agens sit superius, tanto paucioribus presupponit.
agens ut supremum et ultimum potest agere nullo presupposito.
Dicendum igitur agens primum de necessitate presupponere materiam et
subiectum, et dicendum quod agens primum non possit in productione
[illegible] vel calefaciat. Ergo primum agens non se extendit usque
ad materiam, nec etiam [illegible] effectum eius ultimum. Igitur agens de
necessitate presupponit [illegible] quod potest efficere. Et ergo [illegible] primum
agens sic quod eius causalitas se extendat ad omnia, quia primum
[illegible] tamen [illegible] dare primum agens de necessitate
agere aliquo presupposito, et dicendum primum non esse primum. Si ergo
prima causa potest agere nullo presupposito, agere poterit absque
motu et transmutatione precedente. Motus igitur et transmutatio
[illegible] ... in quo suscipiatur. Immo dicendum
primum agens non efficere nisi per motum et transmutationem, et
dicendum ipsum esse ultimum actum agentis de [illegible] aliquo
ultimum, et quod agat motum et quod mediante motu et trans-
mutatione efficiat quod efficit. [illegible] ergo quia est agens primum
poterit agere nullo presupposito, quia non est ultimum actum agentis,
agere poterit absque motu et transmutatione precedente. Alio modo
ut agentia que non sunt prima agunt ex presuppositione materie,
ut sic ultima agentis primi agendo mediante motu et
transmutatione. Qualiter autem sic ille motus quem de necessitate [illegible]
[illegible] ad actiones suorum agentium, non est presentis speculationis.
Sufficiat autem ad presens scire quod prima causa [illegible] supponendo materiam
potest res [illegible] producere et absque motu precedente potest
nova efficere. Cum non oporteat primum agere per transmutationem
et motum ut ostensum est, hoc viso patet non esse inconveniens
aliquod incepisse, quia cum sine motu precedente ad efficiendum [illegible]
[illegible] absque [illegible]. Patet quod illa ratio non procedit
[illegible] facto. Immo omnis [illegible] illa [illegible] quod non est dare no-
vitatem sine motu precedente, non est verum simpliciter, quia potest
prima causa nova producere absque precedente motu, propter
quod non solum non est inconveniens aliquid incepisse, sed etiam non est in-
conveniens motum ubi esse novum et ubi incepisse. Non enim
oportet [illegible] si motus ubi est novus quod ubi ante motum
[illegible] sic motus. Et non [illegible] noviter absque
transmutatione precedente. Unde non est inconveniens aliquid in-
cepisse, quia ubi motus [illegible] incepit [illegible]
[illegible], relative [illegible] non est inconveniens aliquid desinere, quia
non oportet motum celi [illegible] quod cessante [illegible] et
corruptio cessabit. Non enim [illegible] illa [illegible] felicitas
in operatione dispositione esse [illegible] movendo, quod et si non moveo
[illegible] [illegible] repugnat ordini felicitatis.
[illegible] ordinem actionum [illegible] ordinem [illegible] imaginari
debemus quod [illegible] suprema [illegible] attingit ultima supremorum,
ut suprema [illegible] attingit ultima [illegible] repugnat.
Dicendum ergo felicitatem esse in operatione dispositione [illegible] motu,
et non esse felicitas [illegible] dicendum non esse felicitas
nisi in secundum intimo, et quia [illegible] in operatione dispositione [illegible]

secundum attingunt. [illegible] ordo corporum [illegible] nos sufficienter
[illegible] de felicitate [illegible] [illegible] corpora
infima et ad suprema [illegible] sola suprema attingunt in
felicitate, et non infima [illegible] intellectus ut superiores et
ad inferiores et sola inferiores intellectus attingit [illegible]
non superiores [illegible] repugnat ergo dicendo [illegible] ordini intelligentiarum.
[illegible] repugnat ordini actionum [illegible] in felicitate [illegible]
[illegible] inferior ut intellectus et [illegible] exterior ut [illegible]
corporum. Operatio igitur dispositio [illegible] non [illegible] in actione [illegible].
[illegible] ponere felicitatem [illegible] et operatio dis-
positionis [illegible] bono. Immo eius felicitas est aliquo
[illegible] minor, ut [illegible] qui [illegible] [illegible]. Operatio ergo
dispositionis intellectus non est in motu nec in aliqua actione [illegible].
[illegible] ergo [illegible] intellectus [illegible] movendo [illegible]
actiones minores ut intelligere et velle. Intelligendo igitur et
volendo est ponenda in operatione dispositione [illegible] repugnat
[illegible] ordini finis [illegible] finis [illegible]
[illegible] ad finem. Motus igitur [illegible] ad [illegible] ponitur
esse finis intellectus. [illegible] dicendo in
felicitas [illegible] in infinitum movere et esse in operatione
dispositione et motus, quod motus [illegible] finis intelligentiarum.
[illegible] appetendo in infinitum [illegible] in potentia
[illegible]. [illegible] ad operationem dispositione cum finem
attingat, poterit ergo [illegible] intellectus desistere a movere et
non movere [illegible] motus non sit finis eorum.
Et si dicatur quod [illegible] finem acquirunt, quia per motum assimilat
[illegible] quia motus [illegible] ut ipsum [illegible] assimilare
[illegible] felicitas [illegible] [illegible] si motus [illegible]
[illegible] illa [illegible] assimilatio [illegible] modica [illegible]
[illegible] felicitas [illegible] felicitas
[illegible] calefacit, quia calefaciendo [illegible] assimilatur
[illegible] prime esse [illegible] negando felicitatem
felicitas esse in eo quod assimilantur [illegible] assimilationem
efficiunt [illegible] assimilatio [illegible]
[illegible] felicitas [illegible] assimilantur et intelligendo et diligendo
[illegible] assimilantur corpora motu [illegible]
[illegible] quod [illegible] intelligere et diligere non quod [illegible] corpora
movebunt. Poterit ergo cessare motus celestium corporum,
et [illegible] aliquando cessabunt, quia ergo non est inconveniens [illegible]
aliquando cessare a movere [illegible] operationis
dispositio [illegible] non est in movendo. Si ergo [illegible]
quod [illegible] agentia [illegible] non agunt motum non possumus ponere
[illegible] incipere vel desinere [illegible] simpliciter
[illegible] quod [illegible] non incepit nec desinet [illegible] non
potest [illegible] [illegible] [illegible] non est difficile
solvere [illegible] ex parte [illegible] primum [illegible]
[illegible] quod non sic [illegible] nec ad sic [illegible]
[illegible] corruptio non fuit antea generatio et
quod non est dare [illegible] quia [illegible] precede

Solvit rationem philosophi [illegible]

supponebat quod non fiat ex nichilo preiacente. Sed ut tangitur dicebat precedens non producere ullo presupposito et per novam factionem absque motu et transmutatione precedente. Quod patet quia non intendens ad esse generans et factum, quod tamen ad non esse corruptio, sicut non quod ex nichilo preiacente ad fieri esse factum unum absque omni alteratione. Secunda ratio supra ex parte esse efficientis, ut ex parte motus celestis, ut patet per predicta de facili solvitur. Nam cum illa ratio quod novitas sic presupponit motum precedentem non sic supponit voluntatem ut ostensum est, non intendens ubi motum esse novum. Ratio quod non oportet semper ipsum fuisse in potentia. Nam sine mutatione ubi vult causare nova et esse incepta. Tertia vero que illa ratio non est valida quia apta dispositio celestium est quod moveatur, immo potius decuit a motu ut ostensum est. Ratio non est intendens generationem illorum inferiorum deficere, non est ergo impossibile ponere fidei quod generatio illorum inferiorum incepit et desinet. Quarta autem ratio supra est ex parte finis, non est difficilis ad solvendum. Nam cum dicitur non decet deficere et tendere quod melius est, dicendum quod non intendit per generationem non sit in specie. Sed per generationem est in actu per tantum non tendit quod intelligentia movens motum, quia ubi non movet est ipse deus. Ratio secundum naturam tendit quod deus motor et ultimus naturam quod tantum dedit intelligentiis quod est prius dicitur ipse naturam desiderare quod melius est. Sicut sed dicitur quod melius est esse quam non esse. Ratio reliquo modo explevit deus faciens omnia. Generationem vero. Hoc ultimo videtur difficultatem non habere. Nam deus ut potentie voluntatis et ex natura vult sua bonitate. Bonum autem creatum est non augeat bonum divinum, et cum deus sua bonitate sit contentus per creaturas. Sed sic perfectissimus ipse in se nulla causatione extrinseca simpliciter et absolute loquendo, deus non vult ex necessitate ad bonum creatum. Nam si sic ponere possum esse perfectionem causam, si de necessitate velle esse causam non oportet me de necessitate velle potentiam. Vult ergo deus omnia bona causata per bonitatem suam voluntate. Non si absolute vult potest tamen absolute non velle, non obstante quod se de necessitate vult. Quia id quod est in se et perfectum nullum habet per accidens non consequitur ut dictum est. Si ergo ad bonum creatum est necessitas habet non est absolute sed ex ordine et dispositione divina. Tamen ergo de necessitate habet generatio quantum deus ordinavit et disposuit est. Quinta vero ratio rectior et simpliciter non concluditur prima quam ut nos de tempore est sophistica. Nam cum dicitur quod tempus incipit et desinit est ipsum et tempus clauditur per instans ultimum habet. Quia si ad incipiendum ergo aliud non fuit. Si ergo tempus incepit, verum esse dicere quod fuit aliud quod tempus non erat. Sed aliud est dicenda temporis. Ergo si erat aliud et non erat tempus

erat et dicenda temporis quod non erat tempus. Sed dicenda temporis non est sine tempore. Ergo erat tempus quod non erat tempus. Tertio si tempus deficeret, et esset aliud quod non esset tempus, ergo esset tempus posterius. Dicendum est tempus, quod non sic aliud dicenda temporis sine tempore, tempus ergo fuit semper et erit semper. Sed hec ratio bona esset considerando mundum et universum esse infinitum. Nam sicut totus mundus et omnis corporis sua finita et terminata est, ergo extra ambitum universi corporis non est. Sed extra est dicenda loci. Ergo ultra omne corpus est aliqua dicenda loci. Sed dicenda non est sine loco. Locus non est sine corpore. Ergo ultra omne corpus est aliud corpus. Vel ergo mundus procedit in infinitum vel si est dare in mundo terminum aliquem extra quod non procedit, ergo erit dare dicendam loci, et per consequens locum et corpus extra omne corpus. Constat ergo hanc rationem esse sophisticam. Nam cum dicitur quod extra universum non est aliud, extra dicit dicendam loci non simpliciter sed imaginariam, sicut universum ergo est finitum et terminatum. Sed imaginationem et intellectum nostrum non est contra finire et terminare imaginationem extra celum esse celum et spatium infinitum. Unde et philosophus tertio physicorum volens ostendere infinitum non esse ait quod in multis est credere intellectui imaginationi, invenies quod secundum imaginationem procedit aliquid in infinitum. Sed illi imaginationi non videtur fidendum ex parte rei. Et sicut ipse solvit de infinitate magnitudinis, sic nos possumus solvere de infinitate temporis. Nam ut ostendit solvitur, et bene dicitur si tempus incepit ergo aliud fuit quod non erat tempus, id est aliud erat dicenda temporis imaginaria. Tempus ergo secundum imaginationem semper fuit et semper erit, sicut spatium imaginarium in infinitum vadit. Tamen secundum veritatem tempus quod est passio primi motus incepit et desinet, quia motum supercelestium corporum non semper fuit, nec in perpetuum durabit. Sed aliud dicendum quod ponere non est impossibile ut ostensum est. Possent autem et circa ista et circa precedentia generationis alie difficultates tangi. Sed hec deo dante alibi diffusius tractabitur. Ad presens autem sufficiat que dicta sunt super librum de generatione sufficientia.

Laus sit ipsi Christo filio dei unigenito cuius inenarrabilis generatio omnis generationis est principium, cum quo et cum patre et spiritu sancto unus est deus benedictus in secula seculorum. Amen.

Explicit sententia fratris Egidii ordinis fratrum heremitarum super librum de generatione et corruptione. Amen.

potentiam

De productione formarum substantialium in esse sive in materia collegimus plures doctorum antiquorum positiones ab initio. Harum positiones tamquam ipse respiciunt quantum ad priores premissi conveniendie in 3 alia nata opinio ad inevitabilitatem non religit. Secundum quod ad vitandum manifestationem ad solvere produ-ctionis breviter recitavi in v. poterit distingui in tres primam opinionem philosophorum et breviter considerandum. Modo autem opinio autem necessaria apparebit. Secundo de-clarabo qualiter ex diversis intelligi sive quod autem due o-piniones sunt esse sed et voniet universaliter opiniones adunigam. Tercio ostendam sint motu unius eius in-tendo ad ipsole. Quarto voniet moriar alia dissoluta. Quinto et ultimo concludo aliquam sum sive summam esse necessariam et in hoc videtur sufficienter declarari. ¶ Dicunt primo scilicet quod commentator xi metaphysice narrat quod quidam posuerunt creationem videlicet dicentes quod agens creat totum ens de novo ita quod non requirat materiam in quam agat sed creat totum. Et cum dicere autem i. phisicorum quod omnes quod de natura locuti sunt in hoc convenio quod nihil fit ex nihilo non fuit opinio alicuius philosophi. Unde commentator quod opinio hic loquitur in nostra lege scilicet yanorum de quo Iohannes xamo quod posuerunt non 3 in agente id est in iudicium quod ad hoc quod ipsorum lex nemo. Si enim intelligatur hec de productione formarum cum dicere naturali fuit et manifeste falsum. Quia non yanorum opinio hic non ..... Si autem hec intelligatur de prima rerum pro-ductione a primo principio tunc hec ipsorum legi ne-cessaria. Secunda autem fuit opinio philosophorum ponentium latentiam formarum ut Anaxagoras ponens generationem fieri per abstractionem vel ab eo in quo latebat. Et hoc non ponitur vera generatio nec proprie quod de novo forma substantialis acquiratur in materia. Et in hoc tendere videtur opinio Anaxagore philosophi quod non posuerunt veram generationem sed generationem esse vel per congregationem vel per segregationem vel per alterationem tantum et hoc contingebat eis quia non posuerunt causam formalem sed materialem tantum. Unde Anaxagoras ponit quodlibet in quolibet eo quod videt quodlibet ex quolibet fieri. Et hoc ipsum non fit ex aliquo non sic in ipso salte hoc posset inveniri insensibiles. Quia non fit vel sit ex ente vel ex non ente. Sed non ex non ente quia ex nihilo nihil fit. Ergo ex ente fit. Igitur quod sit ex actu sit aliquid quod in actu sit aliquid ex quo actu fit. Quamvis non ante potuisset sensibilis in quolibet. Non enim potest quodlibet denominari a quolibet sed ab eo scilicet quod magis habundat in eo. ¶ Contra istas opiniones duas precedentes sunt concurrentes quarum una ponit totum substantiale ex nihilo et aliud totum substantiale precedente generationem. Fuit opinio media ponentium causam formalem quod ponatur materia esse necessaria ad generationem et in hoc

different ab opinione prima. Et secundo cum sequatur formam non ponatur esse ab agente et ipsam in materia et in hoc convenit cum prima opinione sed differt a secunda. Quod sequitur opiniones huius ponentium datores formarum. Di-cebant enim quod agens dans formam est agens separatum a materia sicut Avicenna et Algazel dicentes intelligentiam esse primam causam formarum naturalium et ideo in potentia formas esse ab ydea separata sive quod participat a materia. ¶ Omnis isti et alii tenentes istam opinionem dicentes agens naturale non esse a materia absolutum sicut dicit Themistius quod ignis facit ignem et homo facit hominem in consimili materia. Tamen primo est agens et a materia quod dat formam vero autem huius opinionis sic fuit. Quod quidam in potentia non vadit ad actum nisi per aliquod agens sue speciei vel sui generis. Forme autem naturales ante generationem sunt in potentia non autem primo educi ad actum a formis substantialibus naturalibus quia ipse non sunt active et passive. Forma enim substantialis ignis non est principium activum sed calor. Calor autem non potest in productionem forme substantialis sicut nec accidens. Oportet ergo quod forme producantur a formis substantialibus que vocantur ab eis datores formarum. Secundum hos non consideratur quod actiones agentis in virtute formarum substantialium et ideo per illam actionem in actum forme accidentalis non tantum reducitur materia sed etiam substantialis. Opinio autem autem 3 contra ab omnibus opinionibus predictis media et inter duas opiniones primas quarum prima ponit materiam necessariam ad generationem sed tamen non ponit formam fieri sed compositum. Unde non autem quod si fieri ponatur fieri non evadetur inconveniens. Omne enim quod fit ex materia fit. Si igitur forma fieret ex materia et forma compositum et eadem ratio de forma quia esset de compositione et esset in infinitum quod est impossibile. Unde necesse autem huius dicere quod forma non fit sed compositum. Et ideo inter hec ubi scilicet quod forma non fit evaneret vanus ille vel quod opiniones tacte sunt. Quod enim ponebant formas fieri non tamen possent ponere quod fieret ex materia cum in materia non sit per formam; coacti sunt dicere omnes formas esse ex creatione quia ex nihilo. ¶ Econtrario propter hanc difficultatem quidam volentes formas fieri ex nihilo nec ex materia posuerunt formas in materia semper existere in actu quod est ponere latentiam formarum. Sicut posuit Anaxagoras. Sed summa autem quod potest formas non fieri sed compositum utrumque excludit. Nec non oportet dicere quod forme sit esse ex aliquo extrinseco agente. Nec quod fuerint semper in actu in materia sed tantum in potentia et ideo in generatione compositi forma sit educta de potentia ad actum quod est facere compositum. Ista autem opinio secundum Aristotelem salvat dictum illa quod ponit latentiam formarum in quantum potest in materia esse potentiam ad formam sive latere formam in potentia. Sed differt ab ea in eo quod non ponit formam preexistere actu. Assimilatur etiam aliquantulum ei quod ponit creationem formarum in quantum ponit formam educi de potentia ad actum sed differt a creatione

in materia potentia formam educi de potentia ad actum. Et
dicit a ratione in quantum ponit formam non esse a forma
separata factam. quia ponit formam non esse factam. Et in
sufficienter de opinionibus philosophorum de productione forme. Omnes
non opiniones philosophorum ad eas quae ponunt reducuntur

Opiniones secundum scilicet quod iam dictum similiter aliqui sic ad
intellexerunt. ut ponerent inchoationem forme non de
novo educi in materia per generationem sed prius in ea inesse
sed dicebant omnes formas esse coactas in materia et
[illegible] in ea non quod actu [illegible] sive latitando
formarum. Sed ponebant inchoationem forme in diminutam ante
generationem quod non indiget forma vel actus sed potius dicitur potentia.
[illegible] non inchoationem per agens excitari excitatam et
excitatam [illegible] exterius agente et perducere
se ut tandem fiat forma completa seu actus. et per istum
modum putant se evadere in [illegible] et non [illegible] et tamen
omnes per tres rationes [illegible] primo [illegible] cum forma [illegible]
complere in materia praeter generationem si dicatur quod non praeexistit
generationem. secundo quod forma fiat ex nihilo per generationem [illegible]
in quo quidem [illegible] in ista primo aspectu occurrit scilicet
quod aliquid fiat ex nihilo quod est contra omnes philosophos.
et quod dicunt ponere diversos formarum quae in primo forma
in materia cum non sint ab [illegible] et quod omne agens [illegible] sit
[illegible] Nam certe non [illegible] quia aliquid fiat ex nihilo
non impedit [illegible] ut [illegible] per hoc quod dicit quod forma non fit
[illegible] non fiat per se sed fit cum per accidens et [illegible]
si non est [illegible] quod ipsa per accidens fiat ex nihilo
quod [illegible] ipsorum [illegible] antecedens scilicet quod non forma per
existat quam necessario inchoationem forme praeexistere
[illegible] complere et diminuere. Ultimus autem [illegible]
[illegible] omnes modos autem non est primum actum agens
in eo quod motus et motivus. Nam secundum [illegible] tertio ethicorum [illegible]
[illegible] autem primum [illegible] non convenit in passo [illegible] de
primo acto et necesse intelligi. Nam primum passivum
[illegible] motus in eo quod motum et [illegible] de primo passivo
tamen intelligatur nullus motus motivus quod [illegible]
[illegible] [illegible] non sit violentia simpliciter [illegible]
[illegible] sit [illegible] ut [illegible] generat
ex [illegible] [illegible] ex [illegible] oportet esse in eodem quod
generatur actiua agentis ut [illegible] passum [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad [illegible] in eo quod generatur non esse forme productae.
[illegible] non [illegible] in materia [illegible] exterior a
[illegible] coadiuuetur vel coagatur [illegible]
[illegible] non solum quod [illegible] forme praeexistat [illegible]
[illegible] quod ipsa coagatur [illegible] ad sui productionem propter quod
et potentiam activam nominant illam [illegible] non actiue
[illegible] [illegible] Opiniones [illegible]
[illegible] philosophorum [illegible] dicta [illegible] et illa
[illegible] quod [illegible] [illegible] primum sive formis

[illegible] [illegible] n. 3 primum modum et dicas in quo 3 primo
[illegible] et [illegible] actiua [illegible] non habet esse primum
[illegible] in se ipsis. Sed primum [illegible] excitatur ab
[illegible] [illegible] primum [illegible] [illegible] excitatur
Ista autem dicta non possunt intelligi quantum ad primum passivum.
Nam primum passivum [illegible] aliud [illegible]
[illegible] et [illegible] ad hoc [illegible] oportet intelligere
illa dictam de primo actiuo. omnia que [illegible]
in se ipsis primum actum sive formam [illegible] non
[illegible] [illegible] primum non potest [illegible]
forme generandae [illegible] ante generationem [illegible] ut [illegible]
[illegible] in agendo. et [illegible] in [illegible] actiua reddens
generationem naturalem. Aliter ergo intelligimus similiter [illegible]
supradictam. Sicut ponunt formam de novo induci
in materia per generationem et non eius praeexistere in materia [illegible]
[illegible] ad receptionem forme quae in generatione
[illegible] in materia per [illegible] actionem agentis [illegible]
[illegible] ad formam ponunt in materia. [illegible] potest non
[illegible] forme non perficitur per generationem non [illegible]
[illegible] [illegible] in adventu forme quae ipsi
forme non praeexistat generatione [illegible] per [illegible]
una [illegible] [illegible] quod generatur [illegible]
ante eius generationem aliquin esset antequam generaretur [illegible]
deficit ei materia [illegible] forma non [illegible] materia quae [illegible]
[illegible] ad forme. [illegible] forma [illegible] inducitur
non potest [illegible] et [illegible] deficit
ante generationem quod non [illegible] inducitur per generationem
[illegible] forme [illegible] in materia [illegible]
[illegible] quae in quolibet forme [illegible]
unumquodque per formam [illegible] quod unumquodque [illegible]
unumquodque [illegible] de alio. et [illegible]
opinio [illegible] quae illa [illegible] per [illegible]
[illegible] [illegible] finali [illegible]
nolo nunc [illegible] in [illegible]

Visso [illegible] duobus [illegible] illa [illegible] intelligitur
a [illegible] quorum utraque putauit se [illegible]
[illegible] nunc ad [illegible] accedendum. [illegible] quod
[illegible] in duas vias [illegible]
quod [illegible] [illegible] impossibile.
quidem non ponunt formam [illegible] suscipere magis et
minus. et ipsi ponunt eam praeexistere [illegible]
[illegible] aliquem gradum [illegible] et per [illegible]
[illegible] ad gradum [illegible] 4 [illegible] formam
[illegible] non suscipere magis et minus [illegible] manifeste
[illegible] auctoritatem [illegible] forme [illegible] praeexistere
generationem et non [illegible] gradum [illegible] quae [illegible] non [illegible]
[illegible] [illegible] via impossibilis [illegible] primo [illegible]
adducam auctoritates et rationes. deinde [illegible]
forma [illegible] non suscipit magis et minus [illegible] ab [illegible]

viii metaphysice dicitur, scilicet quod forme sunt sicut numeri, in quibus
addita unitate vel ablata variatur nova species.
Dicit etiam ibidem quod sicut in numeris non est magis et minus,
dicitur nec in speciebus que sunt forme. ¶ Nec movetur aliquis ista
questione intencione substantiarum que sunt celi, sed si quidem est in
vel secundum aliam opinionem que sunt celi, vel sic ista que sunt etiam in
numeris tamen intencionem adiuvari fortassis videtur. Non enim
potest esse terminus ad quem forma specialis suscipiat magis et
minus, vel etiam que sit in motu, tamen que similia esset locum, et si
verum esset quod forme speciales susciperent magis et minus, essent
species in quantum in motu. Ac si dicerem sicut lapis non est alterius
speciei non est alterius, vel etiam sic visum. Tunc si dicit extremis terminis
nulla esset similitudo inter formas et numeros, quoniam ad id in quo
ponitur similitudo. Dicitur enim simpliciter verum esse dicendum quod
forme speciales suscipere magis et minus, et ideo [illegible] non comparatur
numeris. Verum necesse est albedo tollitur sive ex hiis que de
contrariis possunt que in forma non est magis et minus secundum se ipsam,
sed secundum illud cuius est. Sed est secundum maiorem dispositionem incorporeum ubi
magis et minus. ¶ Preterea in primis dicitur autem quod ista non
suscipit magis et minus, consequens verum non est minus ad propositum,
quia tamen de ista argumentum, tamen si dicitur de ista que est forma
sequitur non quod si non sit magis et minus in ista composita, quod
non est magis et minus in forma ipsius. Et si sit in forma
sequitur quod dicitur in composito, compositum enim denominatur a forma, ergo
quod si forma recipit et remittitur, quod compositum denominetur
magis tale et minus tale, sicut per albedinem intensam et
remissam dicitur aliquid magis album vel minus. ¶ Preterea commentator
dicit iiii physicorum quod forma specialis est indivisibilis, et per rationem
potest ostendi idem, dicitur enim omnis forma suscipiens magis et minus
potest successive induci in materiam et dicitur successive induci
et non in instanti. Caliditas enim remissa non inducitur in aqua
sed non plus inducitur tepiditas et alii gradus. Sed
forma specialis inducitur in materia in instanti et non in tempore, ergo
forma specialis non suscipit magis et minus. Maior patet per
rationem et auctoritatem philosophi iiii physicorum dicit quod in motu
quo forma specialis inducitur non est motus, sed subita mutatio.
Ibidem dicit quod motus in magis et minus est alteratio. Et dicit preterea
autem quod alteratio non est in qualitate speciali. Sed actualiter
commentator super iiii physicorum dicit quod generatio que est inductio
forme specialis non est motus successivus ut est alteratio,
et est in instanti. Non enim generatio et corruptio sunt motus, sed
contrarie mutationes et in eodem quod terminus que est in ista
non in tempore scilicet producere forme specialis. Et paulatim potest, quia
cum fit ex sanguine, primo amittit formam et accidentia
propria sanguinis et fiunt accidentia propria carnis, deinde
amittitur forma sanguinis et fiat forma carnis et
hoc est in fine motus, hoc est in non tempore. ¶ Ad rationes primo assumpte
oportet dicere. Inductio forme specialis est solo proprie dicta,
sicut inductio qualitatis est alteratio, alteratio proprie dicta.

Si ergo forma specialis continue in tempore induceretur et in
instanti terminaretur, quod generatio proprie dicta esset motus, quod dicitur
est contra iiii physicorum, scilicet quod non est motus in actu
movere. Et hoc est quod dicit commentator in eodem iiii quod in generatione
non potest dividi in sic in generatione motus contrarius et tamen in hoc est
quod forma est indivisibilis. Item ad racione ostenditur principaliter dicit
omne medium est medium contrarium, sicut patet per philosophum primo physicorum,
sed si forma specialis intenderetur et remitteretur, contingeret a
gradu ipsius ad perfectum per gradus medios. Sed in ista
esset contrarius, quod est contra philosophum, qui dicit in primo quod iste
non est contrarium. Et in v physicorum dicit hoc idem. Ubi dicit commentator
quod in ista non est contrarietas, quoniam ad formas, sed quantum
ad qualitates. ¶ Preterea omnis differentia secundum formam specialem
variat speciem, forme enim sunt sicut species numerorum, in quibus
enim numero addito uno vel diminuto variatur species. Si
ergo forma specialis susciperet magis et minus variaretur species
quia non esset eadem forma. Sed aliud non, ita una et eadem
forma esset diversarum specierum. Quod est falsum, forma in individuis compositis
consequens est propositum. Et ista sufficiant ad declarationem
illius que fuit intentio hinc quod forma specialis intenditur et re-

¶ Nunc restat videre aliquid reliqui in ista ¶ Contenta
sunt ipsius, quod dicitur quod forme tota perfectio
generatur in instanti. Hoc autem potest ostendi ex intellectu. Primo dicitur
dictum est quod communiter non generatur perfectio generis eadem
enim est via eius ex qua est generatio et eius que generatur, non si ignis
ex aere generatur est eadem materia utriusque. Si ergo in ista materia
ex qua est generatio secundum ipsam similiter est contraria forma eius quod generatur,
tamen quod tota contrarietas eius quod generatur sit ante generationem. Sed potest
contrarium aliquid potest et ipsum. Ergo idem quod generatur totum est
ante generationem. Et eodem modo tamen quod vel sic eodem modo secundum
suam substantiam perfectionem totaliter comparatur. Quod non est magis et
possibile. Si autem adhuc dicatur ad cavillandum
quod forma perfectio generatur non in actu, sed in potentia, et ideo
bene concludit quod id quod generatur sit in potentia ante generationem,
et hoc non est inconveniens, sed verum. Et talis vere primo convenit
remanens in potentia non in actu. ¶ Ad primum dico quod ipse
concedit propositum et non adiuvat. Dicit enim forma post generationem
est in actu in materia, et ante generationem tamen in potentia. Non est
potentia tamen sic potest deficere aliquid. Quod deficit tantum est in actu
sed quod ante generationem ad deficere de forma, quod non deficit
post generationem. Forma autem inducitur et continuatur. Ergo necesse est
ut totaliter deficiat ante generationem. Et hoc est propositum, quod necesse
ex hoc quod forma potest tamen esse in potentia ante generationem. ¶ Preterea
est dicta forma esse in potentia ante generationem. Ad autem hoc tollit
dicitur quod vel sic potentia recipientia formam, non quod potentia non sic
eadem contrarie in forma, et quod forma non est aliter in potentia
sic. Et si dicatur ideo propositum. Ad hoc tollitur ad modum, quia quod in
illa perfectio contraria forma que dicitur potentia in quod actus sic
illa potentia hoc non movetur, dicitur actus vel forma, propria sua

ad actum, id in infinitum distat ab actu. movens
autem per infinitum distans, et tamen infinite virtutis ad
id in quo est, et quia tunc actus agentis naturalis sit actus in
manens in passo agente existens in extremo sed ad
fieri quod non, ideo esse actus esse sine illo, et non posset
esse in agente ut dictum est. nec esse in illo quia procedit ipsum
secundum naturalem, et nullum actus ultra procedit suum subiectum.
Sed nunc in omnibus iam dictis nequaquam actum formalis
formam per essentia sicut ex nobis. ex quo non sit ipse ex
se, ex potentia in natura formae resultat forma, et in potentia ad
actum actu, et quod sit, nec tamen potentiam et actum non est
infinite distantem. unde non requirit agentis infinite virtutis. est
quia non in potentia quod sit per se existat sed forma abstracta, ubi
subiectum illius accidens quod est factum. nam non est subiectum
generationis. Est autem advertendum, quod licet non forma per se existat
generationi non tamen prius dico quod [illegible] nec est pars de ipse quod
fiat ex nobis. quia de ratione causationis est quod non supponit
potentiam passivam. et dicitur ad hoc quod dicatur aliquid fieri ex
nobis. Similiter in corone [illegible] non ipse dicitur quod forma redigatur
in nichilum, licet non sine materia remaneat, quia remanet
in potentia materiae. Ad secundam rationem dicendum quod deficit in duobus.
primo quia maior est falsa, solus non animatus est unum, sed quod
primum sui motus est intrinsecum. inanimatis non est sed ipsum
patitur quod alia moveantur se. unde ait d. viii physicorum
dicitur quod proprium est animatorum movere in se ipsis. tamen autem scilicet
est non est ordo communitatis partium animatorum, sed licet unum
per colligationem et habet dispositionem contrariam inter se, ita
quod una pars per partem aliam movet, et in ea non est divisione
continentis. sed inanimatorum partes sunt eius continue unde non
est eius omnis similis dispositionis eiusdem. unde non est accipere
in eis diversitatem, ut una possit esse movens et
alia mota, propter causam iam dictam. et ideo nullum inanimatum
habet in se principium sui motus. unde commentator in principio sic
physicorum dicit quod non invenitur corpus simplex quod aliquid
ex se sic invenitur aliquid quod moveatur in loco ex se. principium
autem alterationis quod est in corporibus, potest inveniri et in ipsis
alterationis, scilicet principium movens. ut in alteratione non est in aliquo
ab eis quod advenit cum suo. et dicit plantis. sed tunc
ultra est quibus dicitur manifeste quod in simplicibus sed est in
inanimatis non est principium efficiens sui motus. quibus dicitur manifeste
quod in simplicibus sed est in inanimatis non est principium efficiens
sui motus, sed solum in animatis sed repertum. causa autem huius
iam dictam tangit ait in viii physicorum. ubi dicit quod ipsa
est quod conveniat movere se ipsum. quia ipse est quod dicitur
quod sic aptum natum fuerit, id ideo patet. Patet etiam
ab Aristotele et commentatore quod in inanimatis non est principium sui
motus sed non sequitur ex hoc quod omnis motus inanimatorum sit
violentus. quia ad hoc quod sit motus violentus duo requiruntur
scilicet quod agens sit extrinsecum et quod mobile non habeat

inclinationem ad illum motum per quem contrariatur ad motum illum
sicut est in proiectione lapidis sursum. non autem requiritur
inventur. sed autem convenientes ponitur in diffinitione violenti super
ponitur violentum est cuius principium est extra et extrinsecum sed
dico non consentiente vim passo vel violentiam scilicet ad actionem passo
per proprium appetitum. et exsistens aliquid ut sic ut lapidis absolutus
ad de loco suo ad locum in quem non inclinatur et est talis motus
violentus est. non quia principium actionis est extrinsecum sed quia est contra
inclinationem mobilis. unde patet contra non sequitur est sed simul
et concomitantia. sicut aliquid est sensibilis in violento. quia vere re-
peritur in violento. concurrunt quod intrinsecum inanimatorum est ex
appetitu seu inclinationem sibi ipsius conformando, et consimilium
violentia est non accidit. unde nulla generatio vel est violenta si
fiat tempore debito, eo quod materia que est subiectum generationis habet
naturalem appetitum ad omnem formam naturalem. Similiter autem est
de alteratione, quod ipsa est naturalis non violenta, quia cum
subiectum habet inclinationem seu appetitum naturalem ad qualitatem
que inducitur in eo et tamen non. fidem autem duobus generibus
non esse violentam si fiat tempore debito, quia ex pre-
ceptis possit esse contra naturam, ut rose vel fructus nascuntur
non suis temporibus. unde ait in fine .v. physicorum dicitur
generationes et corruptiones esse sic violentas vel et augmentationes
et alterationes. Deficit autem ratio secunda predicta
in quod ait. licet non operetur in eo dissimile dare principium
agens quod per illius quod dissimilatur, sic sed accidere
secundum dispositionem non requirere quod idem principium agens contra
materiam formae vel generande. immo oportet esse sed et ipsa
ponitur esse in potentia tamen. et esse in actu procedit agere.
unde oportet quod ad hoc quod agere. et prius potest quod id
vero est totaliter vana. et quod decepta est quia subtile omnino
intendunt quod sed quod non dixerit diffinitionem violenti. Ad
aliam rationem dicendum quod dicta minor artificialia non potest tollit pro-
prium non habent in se principium actum sue perfectionis vel artificialia
non naturalia non habent principium intrinsecum talis sue perfectionis
naturalis, et sed potest manifeste per ea que dicitur sicut in
quinto de venis. et est per Aristotelem .a. methaphisice dicitur nunc
quod ignis sit totaliter ex principio extrinseco sicut et artificialia.
ergo non. minor agens in domus. Sed sciendum quod
naturalium et artificialium due inveniuntur differentie per aristotelem. una est
quod naturalia in esse suo producta habent in se ipsis principium
sui motus intrinsecum naturalia. artificialia vero in esse suo producta
non habent in se principium sui motus per se. scilicet in quantum artificialia
sed per accidens in quantum lapidea, sicut vel enea. Aliud autem
principium motus quod per se est in naturalibus et non in artificialibus non
per se est principium activum sed aliud est principium formale, sicut
est videlicet in motu deorsum, sed non est per accidens principium videlicet
in terra videlicet, sed est per consequens que operatur et in quod
ille, quod consequitur est principium formale motus ad deorsum
non activum. non. non. habent gravia et levia in se ipsis

Ad. ad. a.

Si autem per extrinsecus.

De motu violento.

Ad tertiam
scilicet naturalia

per solone

Inter duas differentias
naturalia artificialia.

principium sui motus activum, sed passivum, ut patet in viii physicorum. Natura enim principium formale est et per consequens activum motus. Sed solum quando est principium motus alicuius, quando est principium formale est principium motus illius, et est principium passivum. Unde non solum materia est principium passivum, sicut videbitur inferius in prima questione, sed principium formale est principium passivum motus non inseitas in ad. sicut patet ex iiii metheororum et 3° per diffinitionem potentie active et per diffinitionem potentie passive. Et autem principium passivum formale motus est sicut levia, si loquimur de corporibus. Cum autem dicit differentia talis inter artificialia et naturalia patet per Aristotilem in primo physicorum et per commentatorem, quod dicit dicitur artificiale per quod artificiale ... omnino principium sui motus ... ut quod accidit ei artificiali quod idem est fuit naturale sed principium in se, ut lapis ex quo idolum fit, sed prout est quid motus ad inferius secundum quod est naturale est. Sed ... quod est artificiale. Et paulo post dicit quod naturalia differunt ab artificialibus quia in naturalibus est principium per se, et patet quod talem ... et ... quod loquitur de motibus naturalibus sive productionis, in verbo illam differentiam inter ipsa. Non autem loquitur de factione ipsorum seu productione. Unde ... in explanando aliud diffinitionem non tangit ... quidam autem differentiam inter ipsa quantum ad factionem illorum. Dicit enim quod nullum artificiale habet in se ipso principium sue factionis, nisi per accidens, sicut medicus sanat se ipsum, et in arte medicine est principium movendi ... in quo est, non per se sed per accidens. Accidit enim eundem esse medicum et sanari. Unde videtur aliquando abiungi ars medicine et quod sanatur. Unde ars dicitur esse principium in alio. Non enim est ars principium medicine in eo quod sanatur nisi per accidens. Sed non est principium ... in quo est per se, et non secundum accidens est. Quod differentia talis quia artificialia fiunt a principio extrinseco vel si a principio intrinseco, sed est per accidens. Naturalia vero a principio intrinseco et sed per se. Unde aliquis fuit ordo si dicitur ... quod si ars navifactiva esset intrinseca ligno, navis fieret a natura sicut nunc fit ab arte. [red paraph] Ad talem ... dicendum scilicet quod hoc nomen natura quod significat principium factionis naturalium descendit ab hoc verbo nascor. Nasci autem dicitur non omnia que generantur, sed solum id quod nascitur quod est coniunctum ei ex quo nascitur, sicut sunt alia et alia plantis, dicimus et fructum nasci ab arbore. Et sic est quod hoc nomen natura primo accipitur pro principio motus vel factionis quod coniungitur cum eo quod movetur vel fit. Nunquam autem pro principio separato seu extrinseco. Unde cum natura sit principium factionis factionis naturalium, sicut ars est principium factionis artificialium, verbi dicitur quod naturalia fiunt a principio intrinseco per se, non per accidens. Sed hoc nomen ars significat ... sicut ... et ... sunt est operatio ... in materia exteriore, sicut actio est operatio manens in agente. Unde ars est divina factionis, non autem actionis. Sicut dicitur sexto ethicorum, propter hoc quod ars est principium in alio a principiato, non sic per accidens. Et ... dicitur ... consideratur est quod artificialia in quantum talia nullum habent principium sue factionis nec actionis. Naturalia habent aliquod principium sue factionis non necessarie. Ars vero est sicut principium extrinsecum artificialium et est principium efficiens. Solum enim efficiens principium potest esse extrinsecum a re facta, sed natura non sic principium intrinsecum potest esse efficiens, vel materia, vel forma. Quodlibet enim illorum potest esse coniunctum cum eo quod movetur vel fit, ut in quolibet illorum potest dici natura. Secundum generationem enim aliud ex semine est principium efficiens intrinsecum scilicet virtus activa que est semper in spermate. Et est etiam in semine quod est materia fetus. Et in motu passivo aliud est principium efficiens intrinsecum et tale materia. Aliud etiam in motu naturali est principium formale intrinsecum ut in motu gravium et levium. Quod autem dicit aliquis interdum factionem artificialium et naturalium esse, quod principium artificialium est extrinsecum ab artificialibus, principium autem naturalium intrinsecum, non oportet ubique accipere pro eodem principio. Sed apud artificialia oportet intelligere principium efficiens tantum. Nec aliquid principium sue factionis non potest preter ... in quantum artificialia sunt. Sed ex parte naturalium potest intelligi principium efficiens vel materiale. Quodcumque enim illorum accipiatur, ipsum est principium factionis in naturalibus in quantum naturalia sunt. Sed tamen in generatione animatorum debet intelligi principium materiale esse intrinsecum, non tamen efficiens. In generatione vero animatorum dicitur intelligi utrumque esse intrinsecum, tam efficiens quam materiale. Quamvis enim in generatione animatorum naturalium, ut ignis et aque, solum principium materiale sit intrinsecum, sicut in factione artificialium, non tamen ut est convenientia in differentia predicta. Quod naturalia fiunt a principio extrinseco intrinseco, artificialia vero fiunt a principio extrinseco. Sed enim materia artificialium sit intrinseca sicut naturalium, non tamen illa materia est principium artificialium in quantum artificialia sunt, sicut materia est principium naturalium in quantum naturalia sunt. Propter quod non potest dici quod artificialia habent in se principium sue factionis, et si materia sit in eis. Sed tamen potest dici quod naturalia habent in se principium sue factionis ex convenientia solum materie. Unde natura dicitur de materia sicut et de forma et de efficiente, propter quod principium passivum ut materiale est principium factionis naturalium sed quod naturalia sunt. Principium passivum ut materiale non est principium factionis artificialium sed quod artificialia sunt. Unde dicit commentator ... physicorum quod sicut ars attribuitur artificialibus et artificiatis, sic natura naturalibus et naturatis. Unde quodammodo comparatur artificiatum est in arte. Sic comparatur naturatum est in natura. [blue paraph] Et sciendum quod cum utrum differentia illa inter artificialia et naturalia debeat intelligi quantum ad principium activum vel quantum ad passivum, necesse dicendum est, sed utrumque accidit.

sed hic dicendum est quod dicta regula intelligitur ex parte activi
de primo formis corporum in quantum activa sunt. Sed de
arte quae principium quidem activum est semper. Ex parte
vero passivi solum intelligitur de primo generationis corporum
in quantum passiva sunt, scilicet de materia quae in generatione quorumlibet
in [illegible] est principium passivum tantum. In genera-
tione aliarum est non solum principium passivum sed etiam activum.
Et ideo non valet quod intelligatur illa regula quantum ad
omne genus principiorum ubique. Sed alia quantum ad multa genera
principiorum, ut cum composito facto activa generationis in aliarum.
Cum quantum ad idem genus ubique. Et tantum ad
multa ex parte una, ut cum composito facto activa
ad generationem aliarum. ¶ Patet ergo quod qui sumunt primo dicta
verba decepti sunt ex falso intellectu de assignatione materialia
naturalia et activalia, cum accipiunt prima dicta sic sa-
na ulterius exposita. ¶

Expeditis ergo probabilibus rationibus nostro
concludendum videtur quod sic de compositione dubitationem
sumendo. Maior autem quod velle oportet dicere quod forma
generati perveniat totaliter vel per partem, prima per aliquam
generationem vel quod non est perfectio. Ex his ergo modis non
possumus imaginari. Omnes illos modos opinantes ha-
buerunt ut patuit ex iam dictis. Concludo ergo autem
quod duo primi modi sunt impossibiles. Primus enim modus
aufert etiam generationem sicut et opinio Anaxagorae ut visum
est. Secundus vero modus id stare non potest, quia forma
substantialis est indivisibilis et ideo non [illegible] et [illegible]
ut dicitur posse pervenire per unum [illegible] et indiga
in [illegible] per [illegible] aliud est ut visum est. ¶ Relinquitur
ergo tertium modum esse verum scilicet quod non formae perveniunt
[illegible] sed quod de novo inducatur in ultima cum sic
inducitur. Et iste tertius modus dupliciter potest intelligi uno
modo quod forma fiat ad [illegible] cum sic [illegible] in
sicut dixerunt plures et alii quidam, ut dictum fuit. Alio
modo ut forma non fiat ad [illegible] tamen sic [illegible]
in. Talis autem factio est per se illius cuius est esse
scilicet compositi quod sic ex materia [illegible] et non est forma
nisi per accidens. Et in quantum [illegible] non sic per se formae.
¶ Primus autem modus stare non potest, quia per se forma per
se fit, ex quo sua factio potest ad [illegible] materiae.
Omne autem quod fit per se fit ex materia non fit ex eo
[illegible] quae non est productio naturalis. Quia omne quod per se fit
[illegible] sed potentiam adesse et ad esse. Id autem quo
res potest esse et non esse est materia. Si ergo forma dicitur fieri
esse compositum ex materia et forma. Et eadem ratione forma
alius formae compositae esse composita. Et sic in infinitum.
Quod est impossibile. ¶ Relinquitur ergo secundus modus esse verus
scilicet quod non sit ad factum formae, tamen sic [illegible]
materiae. Et ideo quod forma non fiat sed compositum. Et ideo formae

forma educitur de potentia materiae. ¶ Patet autem [illegible]
quod hic sola via potest esse sana [illegible] quod solum dicitur possibilis
[illegible] quod forma inducitur in materiam, non plus non esse et in creat.
Et sic quod forma non fiat. Aliorum unusquisque de sana
[illegible]. In hoc enim sufficienter sustinetur quod forma non sit
sed compositum. Et tamen plus forma non infusa materiae ¶ Patet etiam
quod sic illa via facilius vitantur omnia inconvenientia
quod sic illarum aliarum viarum sunt propter. ¶ Secundo enim salvat
ipsa generationem. Per hoc quod forma inducitur de novo in
materiam. Sic autem salvari non potest si ponatur formae perveniat
generationem. Secundo potest vitare hoc inconveniens quod
forma sit composita ex materia et forma, quod tamen sic non
possit si poneretur forma sit ad factionem quod sic [illegible]
materiae. Et secundo discurrendo per singula inconvenientia quae tacta
sunt contra alias vias, manifestum est quod omnia sic illa via
excluduntur. ¶ Omnes rationes prius adductae ad
probandum unam illarum quae posita fuerunt non pervenisse generationem
[illegible] concludunt illam viam esse veram. ¶ Praesupposita
suppositione cum destructione aliorum, sicut patet considerando
ad principia. Illas autem rationes non oportet exprimere
ne inficiantur easdem rationes. Et illa sufficiant
de productione formarum illud vero [illegible]. Sequitur autem
de formis intellectualibus quas prosequemur per ordinem in textu.
Et de aliis rationibus quae haec sunt formae materiales in quantum
hoc formae corporis, cum non sint de potentia materiae eductae,
sed per [illegible] creatae a primo causa, in quo sunt omnes
perfectiones, quia est suum purum esse et actus purus cui
non admiscetur de potentia, neque ab aliquo. Sed omnia sunt
ab ipso qui est super omnia deus benedictus in
saecula. Amen. ¶

Quaeritur utrum in quolibet composito sit una forma sub-
stantialis tantum. Et videtur quod non per rationes
logicales quarum prima talis est. Philosophus in topicorum
vult probare quod fides non est species opinionis dicens
quod secundum hoc autem in fides opinio, contingit credentem
et non credentem eandem opinionem habere. Hoc enim non contingit
si fides esset species opinionis. Non enim contingit idem
amplius permanere, si quod de specie omnino permutatur
quod adhuc non idem animal contingit esse hominem, et animal
non. Ex auctoritate illa arguitur quod sicut philosophus vult
velle, si destruitur species, impossibile est individuum generis
ipsum numero remanere. Sed in composito sunt plures formae
substantiales, possibile destruitur forma specifica et remanet
forma generis, et per hoc a philosopho non videtur de-
pendere, et quod possit remanere individuum ipsius generis
in numero, specie destructa. Quod est contra philosophum in
auctoritate praeallegata, et ideo oportet ponere illa quae
ponit plures formas substantiales in eodem composito, cum quod
ponens se reprobatur. Et sic [illegible] est contraria

p. r. logica

est unde .r. quod in quolibet composito est una forma substantialis
tantum. Ad rationes in oppositum. Ad primam dicendum quod genus predicatur de specie, sed non
[illegible] de toto. Ergo [illegible] dicitur totum quod dicitur species. Sed autem
non [illegible] esse, non est eadem forma a qua accipitur ratio
generis et speciei. Ergo in composito non est nisi una forma que
dat esse speciei et esse [illegible] generis. Si dicas quod genus
predicatur de specie non quia dicit totum quod dicit species, sed predicatur
de specie ratione suppositi [illegible] sicut homo et al[illegible]
[illegible] humanitate et [illegible] albedine. Contra [illegible]
arguitur quod [illegible] philosophus non concedit predicationem generis
de differentia [illegible] 6 Topicorum [illegible] quod predicat
de differentia ratione suppositi. [illegible]
et [illegible] albedine [illegible] concedit predicationem generis de
specie et non predicationem generis de differentia. Planum est quod
non intelligit predicationem [illegible] de specie ratione suppositi
[illegible] in solutione tua dicebas. Aliter non concederet
predicationem generis de differentia, quam tamen negat.

Item arguo dicendum ad principale. Si una forma
predicaretur de alia ratione suppositi, et predicatio per
accidens [illegible] non ordine, ut cum dicitur album est musicum,
[illegible] ordinate, ut cum dicitur coloratum est superficiale.
Sed sicut dicitur primo Priorum predicatio generis de specie
per se. Ergo genus non predicatur de specie ratione suppositi.
Sed alio modo non potest predicari de specie nisi sic una
forma a qua sumatur [illegible] generis et speciei. Sed hec
non esset si essent in composito plures forme. Ergo in quolibet
composito est tantum una forma substantialis. [illegible] per Aristotelem
[illegible] [illegible] et [illegible] tamen illa solo
[illegible] ad [illegible] ponderis. Item arguo:
idem numero est idem specie. Sed si esset idem corpus mortuum
et vivum, idem numero [illegible] genere, sicut probabo. Ergo
[illegible] est quod sit idem corpus numero mortuum et vivum.
Sed in composito sunt plures forme, ita quod per unam
est corpus, per aliam vivum, [illegible] possit cor-
rumpi [illegible] quantum ad formam per quam est vivum,
et remanere idem numero quantum ad formam per quam est
corpus. Ergo [illegible] quod sit eadem forma per quam est
corpus et per quam est vivum, et sic de aliis. Ergo
in quolibet una et [illegible] forma substantialis tantum. Ergo [illegible]
ratione [illegible] in quolibet composito. Quod autem [illegible] idem
numero esset [illegible] genere, [illegible] idem corpus numero
mortuum et vivum, probo [illegible] quia ad genus [illegible] corpus
vivum, ad [illegible] corpus mortuum, quia corpus vivum
[illegible] et ad [illegible] corporum [illegible] corpus mortuum
[illegible] et ad corpus mortuum. Si ergo idem corpus in numero
potest esse mortuum et vivum, [illegible] idem individuum corporis
poterit esse in diversis generibus successive, quia [illegible] in
genere corporis vivi [illegible] in genere corporis mortui. Et [illegible]
[illegible] quod hoc assumptum. Item arguo ad principale

per naturales rationes physicas, quarum prima est. Philosophus
primo De generatione vult quod [illegible] transmutatione [illegible] subiectum
manet unum et idem numero et alteratio. Ergo in [illegible]
generatione non manet ad [illegible] unum et idem numero
in generatione et corruptione. Ergo [illegible] ex uno generatur aliud
fit resolutio usque ad materiam primam. Sed [illegible] non
contingeret si in composito essent plures forme substantiales, quia
ista non esset [illegible] generatio et corruptio [illegible]
forma substantialis et [illegible] nisi non plures
corrumpi, quia corruptio est per [illegible] repugnantie et
[illegible] quia [illegible] esset [illegible] corruptio, ex quo esset
[illegible] generatio et corruptio. Sed [illegible] non [illegible]
ut dicitur [illegible] de anima. Ergo impossibile est in aliquo composito
esse plures formas substantiales. Si dicas quod in
transmutatione non est ad formam substantialem, quod in illa non est
ad formam accidentalem, quarum prima dicitur generatio et [illegible]
alteratio, manet aliquid unum numero in generatione et
corruptione, sed [illegible]modo, quia in alteratione manet
idem numero in esse substantiali completo. In generatione [illegible] subiectum
ad unum numero in esse substantiali incompleto. Si sic
dicas, contra arguo [illegible] quia in transmutatione
non est ad formam substantialem subiectum et ad eius actum
in [illegible] tamen ad actum completum [illegible] in alteratione
subiectum est in [illegible] ad actum aliquem completum, quia non
movetur ad id quod iam habet. Ergo quod alteratur in quantum
alteratur est in [illegible] ad [illegible] hoc non posset
distingui alteratio a generatione. [illegible] ubique [illegible] subiectum
ad eius actum incompletum, [illegible] ad quod est transmutatur
in [illegible] ad [illegible]. Item ad principale arguo
[illegible] primo Physicorum per transmutationem naturalem
[illegible] quod [illegible] probare prima materia. [illegible]
super [illegible] [illegible] transmutatio facit nos
scire materiam primam esse. Non autem probat philosophus
eam per transmutationem naturalem, nisi transmutatio faceret nos
scire ipsam esse, nisi in naturali transmutatione fieret re-
solutio usque ad eam. Sed si in composito essent plures
forme substantiales, quia sicut probatum est non esset [illegible]
[illegible] illarum formarum [illegible] de generatione
et corruptione, [illegible] substantiales et corporales.
Ergo impossibile est quod in eodem composito sint plures forme substantiales.

Ad [illegible] philosophus primo Physicorum dicit impossibile est quod
[illegible] et moveri. Si autem [illegible] et [illegible] movetur esse
[illegible] quod non est. Ex hac auctoritate [illegible] quod
subiectum in generatione non est ad eius actum. Ergo non manet
ad [illegible] forme [illegible] in tota transmutatione.
Ergo [illegible] fit resolutio usque ad materiam primam.
Sed si in composito essent plures forme substantiales, cum ex
uno ad [illegible] non fieret resolutio usque ad materiam
primam, quia ut superius probatum est [illegible]

esse recipiens ab eadem. [illegible] vita vel physica et [illegible]
dicimus in homine productum a parentibus meis per generationem.
non autem esse meum primum, quia secundum philosophum primo physicorum
ipsa est ingenerabilis et incorruptibilis, ergo non [illegible] ingenerabilis
[illegible] nec aliqua forma substantialis precedens intellectivam or-
dine nature in me, quia si esset in me non est aliqua forma substantialis
quam intellectiva, nec aliqua forma accidentalis ordine nature precedens
intellectivam in me, quia omnis forma accidentalis
fundatur super aliquam formam substantialem. Item [illegible]
quod in me est aliqua forma substantialis precedens intellectivam
in me ordine nature, quod tu negas. ergo relinquitur
quod non sum in me productum a parentibus meis nisi ipsa
anima intellectiva. Si tamen est quod in me non est alia forma
substantialis quam intellectiva, ut tu asseris. ergo per oppositum
anima intellectiva est per generationem, quod est contra philosophum [illegible] de
anima. [illegible] dicit quod intellectus [illegible]
[illegible] quia ipse dicit primo [illegible]
quod omnis res generata corrumpitur et finitur. Sed ipse
post de anima dicit quod intellectus videtur esse substantia et non
corrumpi. et item [illegible] de anima dicit quod hoc solum [illegible]
separatur sicut perpetuum a corruptibili. ergo ipsa intellectiva
non generatur. [illegible]
[illegible] quod anima [illegible] planum est. ergo quod ista opinio
[illegible] in homine non est forma alia substantialis quam intellectiva
[illegible] est contra philosophum et includit animam intellectivam gene-
rari per generationem, ut planum est. [Ad] istud ergo volumus philosophice
respondere. Dico quod in homine ponamus aliquam formam aliam
substantialem quam intellectivam, [illegible]. Sed forte
diceres quod ego ab insufficienti procedo, quia [illegible] in
me non sunt alique forme accidentales ordine nature
precedentes intellectivam in me, quia ille que [illegible]
in adventu intellective corrupte fuerunt, tamen in me in me
sunt alique forme accidentales, non consequentes intellectivam ad
ordine naturali in me [illegible] sunt, et illas dicam
fieri per generationem, [illegible] intellectivam. [Ad] istud
[illegible] si aliqua accidentia ordine naturali
[illegible] aliquam formam substantialem in me. [illegible]
a generante, non est ista forma substantialis quod naturali ordine
consequitur a generante [illegible]. Si ista accidentia non a
generante consequentia intellectivam in me naturali ordine
[illegible] esse a generantibus [illegible] quod ipsa
intellectiva includens fieri per generationem. [illegible]
[illegible] intellective [illegible] in me a generantibus
corrumpi, nullo modo possum dicere accidentia non consequentia
[illegible] intellective in me per generationem fieri [illegible]
intellectivam includens per generationem. et [illegible]
[illegible] Sed forte dices quod non sum in
me quod fuit productum a parentibus. [illegible]
[illegible] ab eo quia [illegible]

[illegible] ab eis, et ista virtute que in [illegible] dispositio [illegible]
[illegible] ad hoc, ut anima intellectiva [illegible]
[illegible] quia ista fuit dispositio [illegible]
est in me, quod fuit causata a generantibus, per [illegible] ab
eis generatus dicor [illegible] ordine
ad [illegible] homo dicitur facere [illegible] modo
[illegible] dicimus illum tenere equum, qui tenet frenum,
quia tenens frenum ordinat ad tenendum equum [illegible]
[illegible] sicut restabit media [illegible]
per experientiam [illegible] sepius [illegible]
[illegible] generatus sepius a sepe [illegible]
secundum philosophum secundo physicorum effectus causalis non [illegible]
ex causali [illegible] semper vel frequenter. Sed raro [illegible]
quod [illegible] ex aliqua [illegible]
[illegible] non potest dicere quod ista [illegible] per
naturam [illegible] quia [illegible] et natura sua [illegible]
est [illegible] formam [illegible] sicut formam [illegible]
per naturam anime intellective, nec per naturam accidentalem
naturalem [illegible]
hoc esse sepius, nec per aliquam [illegible] corporis
[illegible] quia [illegible] eodem loco et in eadem hora [illegible]
[illegible] non tamen [illegible] sepius [illegible]
in pluribus, sic [illegible] in eodem loco et in eadem hora
a [illegible] ergo quod [illegible] sepius [illegible] sepius
semper ut in pluribus, est per aliquam dispositionem [illegible]
in me ad generandum sepius, ante adventum intellective.
De ista autem dispositione ego [illegible] utrum ad adven-
tum intellective corrumpatur an maneat. non potest
dici eam corrumpi in adventu intellective, quia [illegible]
non posset causare sepius, quia [illegible] in adventu in-
tellective a precedente [illegible]
[illegible] ergo ista dispositio [illegible]
[illegible] aliqua forma substantialis
aut accidentalis [illegible]
[illegible] post adventum intellective [illegible] generantibus in me
fuisse reductum [illegible] ergo solo [illegible] non [illegible]
Si forte dicas [illegible] omnes alie dispositiones que
a generantibus fuerunt in me reducte ante adventum
intellective corrumpuntur in adventu eius, tamen post adventum
intellective [illegible] in me iste [illegible] dispositiones
generandi sepius, et [illegible] fundantur in me mediante anima
intellectiva, et tamen a generantibus [illegible] quia post ad-
ventum intellective adhuc remanet aliqua virtus [illegible]
in matre, et ita per virtutem [illegible] et [illegible]
[illegible] remanet de virtute [illegible] adhuc [illegible]
in me [illegible] sepius semper vel frequenter.
[illegible] non cogar dicere quod in te [illegible] aliqua
forma substantialis producta a generantibus, nec aliqua dispositio
accidentalis [illegible] nature precedentes in me, ante adventum

intellectiue. quia illas dispositiones estimat dico esse
preuias creationi intellectiue in ipso et consequenter
in materia ipsa mediante. ¶ Contra hanc instantiam arguo sic.
vnus gradus non acquiritur de nouo post receptionem
ipsius in corpore, sed tunc relinquitur eius receptio in vnitate
mixtionis et augmentationis. Vnde autem ... li.
.ii. ca. prius loquens de gradatione dicit sic. hic autem ad
perfectam in principio generationis, vnde deinceps remanet sub
naturis diuersa augmentatione et nutritione. Sed post
infusionem intellectiue receptionis in corpore et post illam infusio-
nem facte in materia eius adquirit dispositio per vnitatem gradatiue
ipsius prius, sed illa dispositio ab ea tota in materia ante
aduentum intellectiue remansit. aut ergo tu dicis
in tua solutione [?] perfecta non minuitur ... stabilis
quod in materia adquiritur vnius prius remanet post receptionem
ipsius in corpore, si non de sensitiua prius dicis remanere,
non minus, quia certe sensitiue, vel quod non sit se potest esse
secundum dictus ultimus, quod ... vel illa eius ...
de se in se secundum quod est in potentia. ¶ Si autem dicis ad
de sensitiua prius remanere in sua vnitate et vnitate
post receptionem facte in corpore. contra sic possum tenere illam
intentionem, nec tamen de assistentia contra facit, nec in
ipso manere, sed ... et inseparabiles ab
... est. Et certe prius dicit de sensitiua manere in e
tamen post aduentum intellectiue, vel secundum quod omnia
que precesserunt in materia ante aduentum intellectiue, prius
corrupta usque ad completum materie prime. Ex istis patet
quod omnis ... est contra solutionem quam tu dicebas
illam intentionem tamen post aduentum intellectiue per vnitatem
prius que remanserat in materia, quia omnis dispositio
que precesserat in materia corrupta fuit in aduentu
intellectiue. Hec contra solutionem quod tenebat ad argumentum
principale. dico quod non est materia prima, quod a parentibus sunt
producte per generationem. argumentum sic. ducendo ad hoc in
corporale ... est. nam quod vna et eadem materia in
numero que prius est sub vna forma, postea potest esse sub alia
possibiles sunt quod in illa materia quam materie est, que in
parte ... sunt sub forma sensitiua, alia sunt
sub forma ..., et ita potest esse quod materia que est materie
... sunt porcio, quod prima mea vel mea,
quia sicut dicit .li. de animalibus et auicenna .li. suo de
animalibus. Semen est superfluitas vltime digestionis ...
adhuc non est semen de ... generantis, quamuis sit
in ... dispositione ad ipsum. et sic hoc quod illa
eadem materia est in numero que in materia est ... fuit porcio
vel ... patris mei vel mei. Si hoc non est
in materia a parentibus meis non est materia prime, quia
est sunt sub forma sensitiua ut tu asseris secundum hoc
incorporale, quod erat vel plus est in materia de hiis que habere

in porcio vel in aliquo alio aliquid fuit in ... quod sunt a pa-
rentibus meis, sequitur quod non est in me, quia semen vna
simile, fuit prima patris vel matris, sicut alia fuit
... vel aliquid alii. Hec autem incorporale ... necessario
... hec incorporale ... corrupta est, quia ad est modo
in me quod a parentibus fuit productum per generationem
... hec tua solutione dicebas quod ponebas
ad principale argumentum. ¶ Hec materia in me et patris mei
est principium reale et actuale maioris ... in me
et aliorum hominum. Reale autem et actuale principium
fundatur super ad reale et actu existens. ergo in
me est ad reale actu existens, super quod fundatur
maioris propinquitas in me ad patrem meum quam ad
alios homines. Hoc autem non potest esse, nisi ad productum
a parentibus meis per generationem sunt productum. nec. n.
potest dici quod illa maior propinquitas fundatur super
animam meam, quia in parentibus meis fuit sub forma sensitiua,
quia ut dictum est superius illa eadem in materia potest
esse sub forma et aliis ... non potest dici quod
fundatur super substantiam naturalem quam producit, quia ...
manet realis relatio in reali fundamento manente.
Hec male dicunt dicentes quod filiatio fundatur super
generationem quam patitur, sed fundatur super esse genitum, sed
super esse acceptum per generationem, quod manet actu post
... Ex illis ergo sequitur quod in me est aliquid quod a
parentibus meis per generationem fuit productum. et ex istis sequitur
principale intentum, ut prius dicebatur. s. quod intellectiua
est per generationem. quod est falsum, ut superius planum est. et ...
... hec incorporabile sequitur ex ista opinione, quia dicit quod
in homine non est alia forma substantialis quam intellectiua,
negata est illa opinio. et ista est concedenda, quod in homine
potest ... cum forma substantiali et intellectiua, quam
vis incompleta. ¶ Circa vero principale est hic aliud ...
quod naturaliter corruptibile, per naturale commune forme autem per
naturale commune materie, aut per naturale commune ad aliquid
dependens vnius forme ad materiam, sed si in homine non est
alia forma substantialis quam intellectiua, hoc nullo istorum
modorum potest corrumpi naturaliter, ut ostendatur. et sic erit
incorruptibile naturaliter, quod falsum est. maior plana est. minor
probatur sic. quod ipsa intellectiua est naturaliter incorruptibilis ut su-
perius probatum est. ¶ Hec enim materie prime est incorruptibilis, ut
patet primo physicorum. ergo homo non potest corrumpi naturaliter
nec per commune materie nec per commune forme. probo quod
nec per commune alicuius ad quod dependeat vnio intellectiue
ad materiam, sed tua opinio. quia aut tu ponis
ipsam intellectiuam vniri materie mediante dispositione aliqua
vel non. si sic contra tuam opinionem te ponere quod vnum
... materie materie aliquam formam substantialem et omnis forma
accidentalis a suo ordine presupponat aliquam formam substantialem.

[margin:] mex
[margin:] d. q. r. phi

Sequitur ergo quod necesse ponere habens, quod unio intellective
ad materiam non est mediante aliqua forma accidentali nec mediante
aliqua forma substantiali. Ergo unio intellective ad materiam
non dependet ab aliquo naturali totaliter, quia nec principaliter
ista unio non fundatur nisi super essentiam materie et intellective
quarum utraque incorruptibilis est. Ergo naturaliter non potest solvi unio
ipsius intellective ad materiam. Et sic ista ergo opinione que
ponit in homine non aliam formam substantialem ab intellectiva
sequitur quod homo naturaliter sit incorruptibilis, cum non possit corrumpi
per nec per corruptionem materie nec per corruptionem forme nec per corruptionem
unionis forme ad materiam. ¶ Sed forte dices quod
quamvis intellectiva non uniatur mediante aliqua dispositione
accidentali, tamen unionis eius ad materiam continuatio dependet
ab organizatione materie, quamvis naturaliter consequatur
unionem intellective ad materiam, quia natura forme est non
informare materiam nisi existentem debitam sub aliquibus dispositionibus primis
mediantibus quibus potest in suas naturales operationes. Sicut non est
ordo et natura nec, ut nullam formam permittat o-
tiosam, et ideo quia anima non potest in suas operationes naturales
nisi mediante organizatione materie et aliis dispositionibus necessariis
additis, ideo sequitur quod continuatio naturam intellective est informare
materiam corrupta debita organizatione materie et dispositionibus
debitis, sine quibus non potest anima in suas operationes
naturales. Nec propter hoc sequitur quod ego dicam istas mediare
inter animam intellectivam et materiam. Sed inter animam
intellectivam et suas operationes naturales. ¶ Si dicas
contra hoc arguo sic. Ista organizatio et iste dis-
positiones accidentales que sunt in homine non sunt educte
de potentia materie a generantibus, sed etc. Quia illa que a ge-
nerantibus fuerunt producte adveniente intellectiva possunt
corrumpi, quia aliter necesse haberes concedere plures formas
substantiales esse in homine. Requiritur ergo sed etc. quod quamdiu continua
naturaliter iste dispositiones causantur ab essentia intellective in
materia sed sicut ad ista organizatione sicut eam nisi et de
necessitate producatur ad suum effectum naturaliter productivum. Ergo
quamvis fiet naturalis dispositio diminuatur per operationes
in organizatione semper restaurabitur ex presentia intel-
lective in materia, ita ut semper ista organizatio
remaneat in esse. Unde nulla non est ideo quia ab essentia
intellective in materia talis organizatio fuerit causata
et diminuta non restaurare. Ergo impossibile est istam
unionem naturaliter solvi per naturalem corruptionem ista organi-
zationis, sicut continuatur in tua solutione dicebas. —
Sed forte dices quod quamvis essentia intellective in materia
possit restaurare illam organizationem quia est de se, tamen
non potest sine contrario agente ad continuum suam actionem contra
educendo de potentia materie aliquas dispositiones contrarias
illis dispositionibus, que unionem intellective ad materiam
naturali ordine consequuntur, et tamen contrariae essentie ipsius

intellective in materia sic etc., quia quamvis intellectiva ad suam
unionem cum materia non requirat dispositiones mediantes, requirit
tamen ut non sit in materia dispositio contraria. Unde anima non potest
perficere materiam lapidis, quamdiu in ipsa sunt dispositiones
lapidis; non propter hoc quod anima requirat dispositiones mediantes
inter se et materiam, sed quia requirit ut non sint quas debet
informare non sit perfecta per formam aliam, nec habeat
dispositiones accidentales et quibus stare non possint ille
dispositiones accidentales, que unionem intellective cum materia
naturali ordine consequuntur, mediantibus quibus potest anima in suas
naturales operationes debet informare materiam. ¶ Contra hanc
solutionem arguo sic. Aut ideo agens quod tu dicis agere
ad finem et continuare actionem impediendo animam a re-
stauratione illius organizationis, et dispositionem
sibi naturalium, aut est agens intrinsecum aut extrinsecum. Sed
probabo quod per agens intrinsecum non potest fieri. ¶ Deinde
probabo quod non per extrinsecum. Ergo nullo. Primum probo sic. Secundum
opinionem tuam preter essentiam intellective in materia est omnium
dispositionum accidentalium que sunt in homine, sed ista propor-
tione sed quod illi contrarie accidentales sunt. Etiam est ac-
quod effectus non est fortior in corrumpendo quam causa in conser-
vando. Ergo illarum dispositionum ab essentia intellective
in materia sic causatarum impossibile est quod una corrumpatur
aliam, prohibendo essentiam intellective in materia a restau-
ratione consimilis dispositionis, ad sequitur probatio. Ideo
quod effectus alicuius ex agente per naturalem inclinationem
sue cause, et unitatis eius. Et est non quod unio forme
ad materiam sicut naturalem inclinationem ad continuationem aliquas
dispositiones que ipsam naturaliter consequuntur, sicut effectus
suam naturalem causam. Non est ergo possibile ut una
illarum dispositionum corrumpat aliam, et tamen est quod in
intellectiva non corrumpitur essentia, nec essentia materie non unio
intellective ad materiam, quia ea non corrumpuntur, sunt naturaliter
eadem. Sed secundum opinionem tuam in homine non possumus
considerare nisi ista quatuor, scilicet materiam et intellectivam et uni-
onem illarum et dispositiones istam unionem naturali ordine
consequentes. Ergo probatum est quod nullum istorum potest
corrumpere aliquam dispositionem necessariam ad essentiam intellective
in materia, prohibendo ipsam a restauratione consimilis
dispositionis. Sequitur necesse quod iste modus corrumpendi
per contrarias dispositiones quas assignabas in tua solutione
non potest fieri per aliud agens intrinsecum. ¶ Contra ostendo
quod nec fieri potest per agens extrinsecum sive quia intellectiva
nobilior est omni forma cuiuslibet corporis celestis, cum
ista sit spiritualis et anima celestis. ¶ Sed forte per hoc probare
videtur sive materia, quia tu ponis eam uniri contra naturam materie
absque omni medio. Sed forma cuiuslibet corporis celestis
propter suam nobilitatem, et perfectam unionem sui ad
materiam suam, et relinquit in materia sua perfectionem, que est

primum intrinsecum nullo, sive ab extrinseco sive ab intrinseco, ita ut possit transferri in aliam formam specialem. Item non lune non potest transformari in materia solis, patet de aliis. Ergo multo fortius intellectiva propter suam nobilitatem et perfectissimam suam unionem ad materiam, si est unita immediate ut tu dicis, et tam clare appetitum sue materie et capacitatem eius consumavit, ut non relinqueret in ea privationem, quod non possit materia eius transmutari in formam aliam, et quod per agens naturale, sive intrinsecum sive extrinsecum. Et ergo agens extrinsecum non posset corrumpere illas dispositiones accidentales conformiter intellective in materia consequentes naturaliter, vel educendo de potentia materie aliquam formam specialem vel accidentalem per eas dispositionibus contrariam et repugnantem, recte necesse quod predicte dispositiones a nullo agente extrinseco naturaliter possint corrumpi. Si in homine non est alia forma specialis quam intellectiva, neque ab agente intrinseco ut supra probatum est, ergo nullo modo naturaliter possunt corrumpi. Ex istis ergo omnibus sequitur quod si in homine non est forma specialis quam intellectiva, quod non possit naturaliter corrumpi, neque ab agente intrinseco neque ab extrinseco, quod aperte falsum est. Ergo et illa opinio ex qua hoc sequitur negandum est, et illa concedenda que preter intellectivam ponit in homine aliquam aliam formam specialem, sicut supra completum.

Si autem medio concedere velit ubi perstitit(?) dicens quod vero quod unitur corpori celeste non potest transmutari in aliud, non est nobilitas forme nec perfecta eius unio ad materiam. Et hoc est propter hoc quod unius corporis celestis non habet materiam contingentem cum nullo alio corpore, sed materia ipsius hominis est contingens cum materia aliquorum generabilium et corruptibilium. Et ideo sequitur de materia unius corporis celestis sicut de materia lune, non potest educi forma solis; tunc et si in homine non sit alia forma specialis quam intellectiva, adhuc agens extrinsecum poterit educere de potentia illius materie formam ipsi intellective repugnantem et dispositionibus suis, ut expellatur contra unionem ipsius intellective ad materiam suam, et sic habetur adhuc quod homo naturaliter poterit corrumpi ab agente extrinseco, et hoc modo sufficit. Contra non habes per inventionem ponere quod homo non potest naturaliter corrumpi ab agente intrinseco.

Contra. Iste duo falsa supponit. Unum est quod homo non corrumpitur ab extrinseco. Aliud est quod materia unius corporis celestis non est contingens cum materia alicuius corporis celestis. Et cum probavero utrumque istorum esse falsum, probabitur instantia tua nulla, que inclinabat impedire superiorem processum. Quod autem primum sit falsum, quod tu dicis in homine non esse communem corruptionem ab intrinseco principio, probo sic. Illud est naturaliter secundum medicos, quod calor naturalis in homine depascit suum humidum radicale ad similitudinem sicut quod videtur in flamma et licino; quod sicut flamma sustentatur in ipso licino, tunc continue depascit ipsum et tandem consumetur, nisi actus est in humidum ipsius licini restauretur per instans(?) oleum appositum. Unde nec ad naturas(?) nutrimenta(?) hec est una, ut scilicet in nobis retardet actionem caloris in suum radicale humidum, ne velociter consumat ipsum, et in sanam(?) corporis nutrimenta ad restaurandum deperditum, et ad complendum debitum corporis augmentum. Et tamen patet quod falsum supponebas in tua solutione concedendo quod in homine non est principium corruptionis intrinsecum, et ex eadem patet falsitas opinionis que ponit in homine unicam formam specialem tantum, cum illa non possit sustinere homines naturaliter corrumpi ab intrinseco principio, ut supra probatum est.

Contra ostendo quod etiam secundum falsum est quod tu supponis, scilicet materia unius corporis celestis nullo modo esse contingentem cum materia alterius corporis celestis. Tantum est, nam quod si contingeret in duobus corporibus celestibus, verbi gratia in sole et luna, communicant unum communicant(?), quod contingens est. Similiter ergo communicare(?) conveniunt unum communicans est. Et dico unum communicans est. Quod unum concedo quod aliquo modo contraria est in sole et luna. Sed ergo quod sol et luna conveniunt in illo, quod consequuntur communis unum communicans, quod fit in hoc quod quemadmodum in aliquo conveniunt, sed quod in principio naturali conveniunt. Ergo contraria materie prime contingens est in sole et luna, sequitur hoc aliquo et aliquo esse per aliam et aliam formam.

Item actio lune est contraria actioni solis: luna enim humectat, sol desiccat. Sed principia a quibus sunt tales actiones contrarie, ad idem genus contrarie sunt reduci. Ergo sol et luna in aliquo genere conveniunt. Sed conveniunt in primo genere. Hoc autem non est nisi materia, vel contrario materie esse contingentem in sole et luna. Sequitur hoc esse dicens et in illa. Ergo falsum est quod tu supponebas, quod in duobus corporibus celestibus non est contraria materie contingentia. Et ex contraria hoc id quod superius dicebatur, quod non est alia ratio quare unum corpus celeste non potest transmutari in aliud, nisi nobilitas forme et perfecta sua unio ad materiam suam, que non relinquit in materia privationem; quod est primum intrinsecum naturale ad aliam formam, sed ex contrario concludendum sicut superius concludebatur, et intellectiva est nobilior quam forma alicuius corporis celestis, quod si est immediate unita contraria materie prime ut tu dicis, quod propter suam nobilitatem et eius immediatam unionem non relinquit in materia sua privationem, que est primum intrinsecum naturale ad aliquam formam, et ex contrario sequitur quod nec a principio intrinseco neque a principio extrinseco naturaliter possit corrumpi, sicut supra dicebatur, quod aperte falsum est. Ergo et illa opinio ex qua hoc sequitur falsa est, et eius opposita vera, illa scilicet que ponit in homine aliam formam specialem ab intellectiva, sequitur completa. Et hoc completum est quod ideo principaliter

¶ Circa vero predicta est sciendum quod unus puer ab instanti infusionis anime intellective habet naturalem aptitudinem ad longiorem vitam quam alius. Hoc autem non est ex parte ipsius anime intellective, cum in duobus anime intellective eiusdem speciei sint. Ad hoc in eo potest esse naturalis aptitudo ad inequalem longitudinem vite. Et ex consequenti hoc non est propter dispositiones intellectivam naturali ordine consequentes. Naturalis aptitudo ad inequalem longitudinem vite potest esse causata a dispositionibus ab influentia corporis celestis causatis in materia in instanti infusionis ipsius anime intellective, quia nullum agens [illegible] potest ad producendum in instanti. Nulla enim transmutatio naturalis potest esse instantanea, nec forte illa [illegible] eodem modo [illegible]. Ergo relinquitur quod illa aptitudo naturalis ad maiorem longitudinem vite in uno quam in alio ab instanti infusionis anime sit per dispositiones que infusionem intellective in materia naturali ordine precesserunt. Ad quod sciendum quod in adventu intellective ille dispositiones non corrumpuntur sed manent. Tunc quero de illis dispositionibus utrum sint forme reales aut accidentales, scilicet non sunt forme reales ut theologi ponunt, scilicet quod in homine numero est una realis. Si ubi sunt accidentales, cum omnis forma accidentalis fundetur in materia mediante aliqua forma reali, ut superius probatum est, tunc relinquitur quod in homine est aliqua alia forma realis quam intellectiva, mediante qua eedem ille dispositiones accidentales eaedem manent in materia in adventu intellective. In homine ergo oportet ponere plures formas reales, ut ... complementum hominis est per unam solam, scilicet per intellectivam. ¶ Quod autem ab instanti infusionis anime intellective unus puer habeat naturalem aptitudinem ad longiorem vitam quam alius a philosopho [illegible] Aug. [illegible] ... in instanti decem annorum [illegible] magnitudinis corporis, non tamen accessit ita naturalia longior esse non posset. Sicut [illegible] modo est sicut omnis, ut in illo [illegible] natura, sed sicut in vere non [illegible] mole, sicut ipsa in [illegible] omnia ita sicut [illegible] in terminis [illegible] ad hoc naturalis [illegible] in termino [illegible] non [illegible] ita [illegible] ut dicitur [illegible] esse vivendi, quod non [illegible] ex [illegible] causa ipsius esse, et posse [illegible] in hac, ergo [illegible] ita brevis vel longa [illegible] brevis longus ut [illegible] est. Et hoc [illegible] auctoritate theologi expresse quod a [illegible] sed ab infusione anime est naturalis aptitudo in materia, ut puer fiat [illegible] longe vel brevis si [illegible] de [illegible] vite [illegible] quod sit naturalis aptitudo ad longitudinem vite vel brevitatem, non impedimenta ad [illegible] vel [illegible] vel morbo aliquo accidentali vel [illegible] divine voluntatis ipsius vel aliqua alia de causa.

quia nullus de causis potest impedire. Aliter hoc narrare non possumus. Hinc [illegible] vel accidentaliter philosophus in 4 de generatione dicit quod [illegible] ex una vita uniuscuiusque numerum habet ... et hoc [illegible] omnis enim ordo et omne tempus et vita mensuratur periodo. Sed tamen non eadem omnium, sed huic quidem minore, huic autem maiore. ¶ Hoc idem etiam vere probatur, quia ab instanti infusionis anime potest unus puer alterius complexionis quam alterius. Sed inequalis complexio facit inequalem aptitudinem ad longitudinem vite, ut dicit Philosophus in principio [illegible] suppositionem, et ex consequenti ... complete sunt [illegible] naturales philosophice ad theologiam pertinent. ¶ Rationes theologice sunt tres per eandem partem. Prima est hec, quod constat quod homo ab instanti infusionis anime intellective peccatum originale contrahit, non per naturam anime tantum, quia per se sicut est [illegible] corporis nullum peccatum originale, nec per naturam ipsius materie tantum, quia ipsa materia per se nullam convenientiam habet, quia [illegible] illa materia peccatum originale fuisset, quod falsum est, et peccatum originale non fuisset, ergo [illegible] aliqua dispositio causata a generantibus per quam anima intellectiva est unita materie contrahit peccatum originale. Tunc si illa dispositio est aliqua forma realis, tunc theologi proponunt, scilicet quod in homine sunt plures forme reales. Si autem est aliqua dispositio accidentalis, cum dispositio accidentalis non sit nisi in materia nisi mediante alia forma reali, ad hoc theologi propositum meum, ut ponitur in homine ergo oportet ponere plures formas reales, cum per huiusmodi opportet concedere animam intellectivam contrahere peccatum originale ab instanti sue infusionis. ¶ Si autem dicas quod anima contrahit peccatum originale non ex sui unione ad materiam, sed cum dispositionibus accidentalibus que in ea sunt, contra hoc arguitur sic. Aut ille dispositiones accidentales precedunt ordine nature extremam intellective in materia, aut extremam intellective in materia naturali ordine consequuntur. ¶ Si autem dicas quod naturali ordine precedunt extremam intellective in materia, cum omnis forma accidentalis naturali ordine presupponat in materia aliquam formam realem, tunc ita oportet ponere aliam formam realem, tunc ita oportet ponere aliam formam ab intellectiva in ipsa, mediante qua [illegible] dispositiones accidentales fundantur in materia, et hoc est [illegible] propositum meum, scilicet quod in homine est alia forma realis ab intellectiva, quod tu negas. ¶ Si autem dicas quod ille dispositiones extremam intellective in materia naturali ordine consequuntur, contra arguitur sic. [illegible] vero ut quod extremam alicuius forme in materia naturali ordine consequuntur alique dispositiones accidentales, derogantes dignitati illius forme, vel inclinantes ad [illegible] illius, ad quod est illius forme inclinatio naturalis. Manifestum autem quod ille dispositiones in materia per quam anima ex sui unione ad materiam peccatum originale

Quod in homine sint plures forme

maiore

Hoc de naturali aptitudine ad longitudinem vite [illegible] ad longitudinem [illegible] vel brevitatem

Rationes theologice ad idem.

in ea

[illegible]

contrarie, dignitati ipsius anime derogarent, cum sit etiam
animam inclinatio ad deordinacionem. Est inclinatio ad
contrarium huius, ad quod est naturalis inclinatio ipsius intellective
anime, quia virtuosa inclinatio ipsius intellective anime, quia naturalis
inclinatio ipsius intellective est ad id quod est secundum virtutem vel
rationis. Hee autem dispositiones, cum sint cum deordinationis
anime, planum est quod inclinant ipsam ad id quod est contra
virtutem vel rationis iudicium. Sed sic inclinatio privilegio
tamen est sciencia in adultis aut secundum actum
impotentie, quod ille dispositiones intellective existencia in
naturali ordine consequuntur. Et ita ut prius concluditur quod
oportet ponere aliquas dispositiones causatas a generantibus in
materia per quas anima ex sui unione ad materiam, propter
originale contrahit ab illa ante sue infusionis, ut
predictum est prius, quod si illa dispositio est aliqua forma
realis, sicut conclusum, et si est aliqua forma accidentalis,
fundatur in materia mediante aliqua forma reali, ut dictum
est, adhuc sicut prius conclusum, scilicet quod in homine est aliqua alia
forma realis cum intellectiva. Sed forte diceret
quod animam contrahere peccatum originale non est aliud quam ipsam
relinqui naturalibus suis, auxilio originalis iustitie
destitutam, cui debitum erat subiungi, et ipsa anima de
naturalibus suis relicta, vires inferiores in sui persona
obediencia tenere non potest. Contra hanc solucionem dicit Augustinus
quia si esset verum quod dicis, scilicet quod tunc anima cum
ille dispositiones anime inobedientes et rebellantes,
et peccato ut prius, quia non prius causati in materia ab
essentia intellectiva, quia tunc ei non repugnarent, sed
concordarent, quia sicut dictum est supra dispositiones accidentales
existencia fore in materia naturalis similes, dignitati illius
fore non repugnantes sed concordantes. Et ita adhuc concluditur
quod oportet eas esse causatas in materia a generantibus et ex consequenti
concluditur propositum meum, scilicet quod oportet eas esse fundatas
in materia mediante aliqua forma reali ab anima
intellectiva. Preterea secundum quod supponis in tua solucione,
id est quod dicis quod hominem contrahere peccatum originale non est
aliud quam ipsum relinqui naturalibus suis. Glossa
super Luc. x. Homo quidam descendebat ab Ierusalem
in Iericho. Nullo per illum homines intelligitur genus
humanum, quod per peccatum suum a diabolo spoliatum et in
naturalibus vulneratum. Non ergo peccatum originale contrahere
homines est ipsum relinqui naturalibus suis tamen, sed cum
hoc est vulneratio in illud aut contrarium tu dicebas in
tua solucione. Item Augustinus xiii. De civitate Dei, capitulo
xv. dicit quod per magnitudinem culpe illius et
naturam dampnacionis mutatur in peius, ut quod prius fuit
processit in parentibus hominibus primis, et naturaliter
tenemus in nascentibus. Ex illis auctoritatibus
satis clarum quod peccatum originale est carencia iustitie

originalis debite, et quod ipsum contrahitur quod videtur nichil aliud.
Et tunc anima unum contrahitur id videtur. Et predicta processu
sicut processum supra dictum, scilicet quod nec ex parte materie
prime, quia tunc utrumque similiter in prima, et ideo similiter
similiter quod sunt. Quia non esset materia quod in statu
innocentie. Nec ex parte intellective, sicut prius dicebatur
de peccato originali. Nec ex parte dispositionum accidentalium
ex natura intellective in materia naturali ordine consequuntur. Quia
tunc ille dispositiones quod essent existencia intellective naturali
ordine essent in materia, dignitati eius derogarent quod
falsum est, sicut sumitur supra. Et ita adhuc sicut quod
oportet ponere quod sunt alique dispositiones causate a generantibus
in materia per quas fit illa vulneracio naturalium. Et tunc
arguitur sicut supra predictum, quod si sint alique forme
reales sicut conclusum, scilicet quod in homine sunt plures reales
forme. Si autem illa dispositio est aliqua forma realis accidentalis
fundatur in materia mediante aliqua forma reali, ut prius
dictum est, adhuc sequitur quod in homine est alia forma realis
preter intellectivam. Sed forte diceres quod in infusione
infusionis anime intellective, ab influencia alicuius corporis
celestis causatur illa dispositio in anima materia, quod in ipsa anime
est rebellio. Sed nullo modo esse potest, quia impotens est quod per
agens causatum in materia in infusione forme accidentale
fore reali complete illius materie repugnante, et hec
completa est prima vero theorica. Contra hanc partem. Secunda
vero est hec: in sacramento altaris realis panis transsubstantiatur
in corpus Christi, ita tamen quod non transsubstantiatur in animam corporis Christi,
nec in animam intellectivam Christi, ut sit illa per concomitanciam.
Ergo oportet concedere quod in corpore Christi est aliqua forma realis
preter animam intellectivam, in quam transsubstantiatur forma panis.
Si ergo in Christo est aliqua forma realis preter intellectivam, pari racione
arguo quod in quolibet homine. Sed forte diceres
quod realis panis per totum sit transsubstantiari in corpus, quia
transsubstantiatur in materiam subiectam dimensionibus. Contra autem
materia sic considerata corpus dici non possit, tamen materia
ut est subiecta dimensionibus corpus dici potest, nec tamen
erunt ille dimensiones de essencia illius. Contra
hanc solucionem arguo sic: corpus quod est realiter realiter totale,
ita quod sic dicta corporea non est demum accidentalis sed realis.
Dicta autem sumitur ab aliqua forma. Ergo sic dicta corporea
sumitur ab aliqua forma reali, et ergo corpus quod est reale ergo
ut sic realis corporea, scilicet quod tale quod est realiter est quod
composita ex materia et forma reali, sicut ergo diceretur quod
ipsum corpus non dicitur nisi ipsam materiam dimensionibus
subiectam, scilicet non compositum ex materia et forma, mediante qua
in materia dimensiones fundantur, et ergo tua solucio nulla.
Si autem diceres quod nomine corporis intelligebatur
materia corporis tamen, pro toto parte intelligens, sicut alii
videntur, quia per parte intellige totum, ut patet x. physicorum.

cum dicitur: verbum caro factum est. ibi enim per partem hominis intelligitur quod est caro, intelligitur totus homo. Si ergo dicas quod sic arguo: ergo per idem enim modo intelligas aliud verbum prius derogatum. Primo videtur ista tua sonare contrarium ... enim vel positum ... hoc est corpus meum quod pro nobis tradetur. Vel aperte insinuat ecclesia quod licet ... id ipsum quod demonstrabatur pro nobis ... sic est ergo pro nobis totum corpus traditum fuit sub ... non tantum pars secundum quod totum corpus demonstrabatur cum dicebatur hoc est corpus meum et secundum tuam istam nullam

Contra. Primo quod tu adducas per tuam rationem ... fiat per te. Quamvis enim per partem ... vel magis communem intelligamus totum aliquando, sicut cum dicitur verbum caro factum est, tamen non est consuetum quod per partem minus communem et minus principalem intelligatur totum. Quamvis enim corpus sit pars minus principalis quam anima, tamen est pars nobis magis nota. Ad illud ergo dico quod si per totum possemus intelligere partem nobis magis notam, ut corpus, vel partem principaliorem ut animam, non tamen consuetum est nomine totius significari partem minus principalem et minus notam nobis. Tertio autem pars in corpore est communia minus et ideo non videtur ... quod aperte nomine corporis intelligeretur magis corpus tantum. Et ergo complete

Tertia ratio theologica ad hanc partem. Tertia ratio theologica est: Lucae 23 dicitur de Ioseph quod hic accessit ad Pilatum et petiit corpus Iesu. In quo notatur aperte quod id idem corpus in mortuo erat quod fuerat domino Iesu dum viveret. Hoc autem non posset si aliqua forma eadem in mortuo remansisset per aliquam ... formam, quia vel quod corpus compositum unum corpus est, ergo anima intellectiva in morte ... a corpore fuit separata ... quod illo corpore ... alia ... formae quae per intellectivae separationem in eo corpore remansit. In natura ergo humana domini Iesu erant plures ... formae. Ergo ... quoque ad hominem ... forte dices quod remansit idem corpus in mortuo ... per dispositionem supposita.

Contra: sic arguo ergo ... per dispositionem illius ... quia non est de essentia corporis, non per ... remanet idem corpus in mortuo, si per ... essentiae corporis non remanet idem suppositum ... de quodditate non ... eadem. Ergo ... dispositione illius supposita non remansisset idem corpus in mortuo, nisi ... essentiae corporis remansisset eadem ... principalis corporis est ... in mortuo remansisset eadem ... essentiae corporis sit ... forma quae corporis est corporis ... separatione intellectivae remansit aliqua ... quod post separationem intellectivae remansit aliqua forma ... corporis una corporis est quae est eadem in mortuo et in vivo. Et ergo tua ratio nulla.

Si dicas quod remansit idem per dispositionem ... non per dispositionem formae. Sic non est, quia forma ... est principia ... ut communiter dicitur ... per dispositionem eiusdem formae ... per dispositionem

eadem ... et ergo illa ratio nulla. Si autem dicas quod remansit idem corpus in mortuo quia remansit eadem dimensionibus corporis est. Sic contrarium est supra ... cum non remaneret idem corpus quod est ... dimensiones remansissent eaedem. Nullo modo tamen ... remansisse idem corpus in mortuo ... corpus ... non remansisset eadem forma ... in mortuo ... corporis esse corpus. Si autem velles calumpniari dicendo quod corpus ... sic fuit idem vivum et mortuum, sicut corpora aliorum hominum non remanent eadem ... ad dispositionem ... non corpus ...

Si ergo dicens ... magnum, quia corpora aliorum hominum ... forma ... non remanet ... quia dimensiones ... et ... non sunt ... dicit forma ... ut supra dictum est, ergo et corpus ... sub ... forma ... remansit ... illa forma ... eadem in eo dum vivebat ... de novo reducta est. Si eadem in eo ... vivebat, habeo propositum meum quod tu negas. Si autem de novo reducta est, est ... corpus quod erat in sepulchro ... remaneat ... sed ... magnum inconveniens, quod filius dei in morte aliquam ... de novo assumpsit, quod absurdum videtur. Tua ergo ... nulla. Et ergo completa est tertia ratio theologica ad hanc partem. Et ergo complete sunt ... rationes ... 4 partis. Et 3 rationes de ... in homine ... formam ... et intellectivam, quod ... sola intellectiva sit forma hominis completa. Et ... quod in ... posueramus ...

Communiter ... sunt ... quod ... in omni alia sunt plures formae ... vel plures ... forme ... sic ... corpus ... quod ... ab eadem forma esset corpus et alio ... corpus esse ... alio ... corpus ... tota ... illa forma ... formam ... formae quae ... alia ... formas ... alia sunt formae plures, ut ... una ... in sua ... Ista autem ... mechanica ... 3 ... assignat ... et ... similiter ... sive ... et ... non ... in sua ... et ... ut ... id quod ... est ... non esset ... in homine ... anima ... velle quod ... et ... ex parte ... hominis ... ex parte ... alio ... et si ... in omni alia intelligere ... completum per illam ... omni alia vel sint plures formae vel sit una forma ... sua ... secundum ... Ista autem ...

Ponunt ... alii quod plures formae ... vel plures ... formae

... 1. r.

... 2. r.

3. r.

... r.

3. v°

aliis, ca. de mixtione in alio dicto est: mixtio est vero-
rum actiuis et contrariarum qualitatum oppositione, in passionis mutuis
et diuiditatibus et adiunctis, et tunc de eis aut una
qualitas que dicitur mixtio. ¶ Contra hoc arguitur quia, et si mixtio
principaliter non reperiatur in homine, tamen maxime sive re-
perietur in quibusdam aliis, ergo in quibusdam aliis reperiuntur ille qua-
litates contrarie, per quas intelligo formas elementales; ergo
in quibusdam aliis ad minus erunt .v. forme, scilicet quatuor forme
elementorum remisse, et forma alia completa. Non enim
potest dici quod ille quatuor forme elementares in tali
vel tali proportione sint forma completa alicuius alii.
Tum quia forma completa debet esse una, et ille non sunt
sic remanentes, quia quatuor ad invicem non proportionate,
sed quia dispositio ad aliquid et ad complementum. Tum quia
prima ratione contrariarum in aliis est mutua actio et
passio illarum formarum, et ita relinquitur quod prima forma
est in aliis per naturam sui complementi, quod videtur verum.

d°

¶ Si forte vellet dicere calumpniando quod per illas
qualitates contrarias non intelligit aliquas formas essentiales elementorum,
sed tantum qualitates accidentales, sicut dicis, adhuc
hoc propositum meum quia ipse qualitates elementorum non
separantur a formis essentialibus eorum. Unde philosophus in 2° de anima
dicit quod humidum et non est sine corpore nec humiditas. Et
natura est aque et ad aquam revertitur, in quo videtur quod
humiditas non separatur a substantia, sed est humiditas aque non
separatur ab aqua nec aeris ab aere. Dicit ergo autem per
illas contrarias qualitates intelligi formas accidentales
elementorum, tunc hoc concludo, quod in quibusdam aliis sint plures forme.

d°

¶ Sed forte dices quod quamvis qualitates accidentales elementorum
non possunt esse sine formis essentialibus eorum, tamen sunt alie
qualitates contrarie que non sunt elementorum, scilicet calor
diuersus est caliditas ignea, nec quelibet humiditas est hu-
miditas aque vel aeris, sed sunt alie qualitates istis simi-
les, que non fundantur in formis elementalibus, sed in aliquibus
formis alterius quasi mediis inter formas elementares.
Et ideo sunt ille qualitates, que sunt in aliis. Cum quia
non fundantur in formis scilicet elementalibus, sed in formis quasi
media inter illas, ideo non sunt in sibi simile in aliis sicut
qualitates elementares, quibus assimilantur. Dicam ergo quod per
illas qualitates contrarias non intelligerem qualitates accidentales
elementorum, sed contra illas similes, et illas remissiores.

d°

¶ Contra hoc arguitur dicendo quod est quod hoc est con-
tra auctorem dicentem in .v. de aliis, ca. de mixtione
corporum in aliis, quod mixtio presens est, sed quia plures qualitates
est autem quod forme qualitates scilicet qualitates elementares,
sed quia dicit philosophus in de generatione, ergo planum est quod sunt
de intellectu auctoris quod complexio accidit ex oppositione
qualitatum elementarium, et dicit hoc propositum ut plus
quia non possunt separari qualitates elementares a formis substantialibus

elementorum, ut planum est. Sequitur ergo necessario quod in quibusdam aliis sint .4.
forme substantiales elementorum, quamvis non complementum suum, et
in actu et actu proportione, propter quod sunt ad aliquid et ad complementum.

2. v°

¶ Contra vero est hoc, sicut planum est supposito, in homine sunt
plures forme substantiales, et tamen homo est unum compositum
per essentiam. Ergo plures formarum substantialium in quibusdam aliis non
prohibent aliquid esse unum compositum per essentiam. Sic ergo non negatur
esse plures formas substantiales in aliis, nec quia videtur prohibere
unitatem substantialem unius compositi, et non prejudicat,
ut dictum est. Scitur ergo quod plures formarum substantialium in
nullo alio negandum est, dum tamen una sola concedatur
completa.

4. v°

¶ Contra vero est hoc: videmus in aliis omnia
contrarias naturales, quoniam caro, et unum membrum
principale est alterius nature complexionis quam aliud, ut cor
alterius complexionis quam cerebrum, et organum unius virtutis
sensitive est alterius nature quam aliud, ut organum visus
alterius nature quam organum auditus. Tanta ergo diuersitas in
membris non videtur posse stare cum omnia unica
forma substantiali. Ergo oportet concedere quod alia forma substantialis vel
alia secundum quod reperitur in osse, que non in carne, et in
corde, que non est in cerebro, et in oculo, que non in aure; et ideo
plures forme substantiales sunt in quibusdam aliis, vel plures secundum
formam substantialem in quo reperitur ista diuersitas organorum
seu partium.

d°

¶ Sed forte dices quod non oportet diuersitates
in formis accidentalibus arguunt diuersitatem formarum substantialium,
sed tamen ipse contrarie tales. Unde de talibus animalibus
debet intelligi illud philosophi 1° de anima, ubi ait dicit quod
accidentia magnam partem conferunt ad cognoscendum quod quid est.
Iste autem qualitates quas videmus in osse et carne
non sunt ipse ossi et carni; in aliquo enim invenitur
duricies quam in osse, et in aliquo mollicies quam in carne.
Dico ergo quod videmus in corde et cerebro non sunt ipse
cerebro et cordi; in aliquo enim invenitur caliditas quam
in corde, et in aliquo frigiditas quam in cerebro. Similiter de
illis dico qualitatibus inventis in oculo et in aure; et ideo per predictas
dispositiones accidentales non potest argui aliqua diuersitas
formarum substantialium inter predicta.

d°

¶ Contra istam solutionem
arguitur sic: sicut dicit auctor in .v. de aliis, ca. de mixtione
in aliis, quod omne membrum secundum suam speciem habet qualitatem
determinatam. Sed quod dicitur quod mixtionis, in quo
experimentum. Nulla quod siccitas qualis est in osse est
ergo et humiditas qualis est in carne, est in ipsis
non diuersitate, arguunt aliquam diuersitatem formarum
substantialium, vel secundum formam substantialem necessario quod et eius
in aliquo substantiali differentie, quod esse non possunt in aliis cum tamen
una substantialis forma nisi habens in essentia sua gradus.
Ad similiter arguitur de corde et cerebro et aure, et
quod oculus et auris in aliquo substantiali differunt, quia videtur
sentire philosophus de visu et auditu, ut dicitur ergo

hunc modum

huius modi attribuere et assignare multitudinem uniuscuiusque
earum elementorum. oculi dicunt uisibile aquam assignare. aerem autem
strepitum sensibile. ignem autem odoratum. et ultra brutum sonare
quoniam multe esse actiuum diuersitate specialis modo organa sensuum
quoniam esse non potest. sed in qualibet alia est una forma specialis tantum
in suo composito nullam gradum habens. et praeterea propter uariatio
sequitur quod in omni alio in quo est reperire diuersitate officio
et cauitatis uel cordis uel debilis uel auris. dicitur oculi sunt
plures forme speciales. uel si una est in suo compositione gradus
habens. ¶ Sexta ratio est hec. omnis actio forme est in uir-
tute dicitur forme specialis. sed in alio autem qualibet est inuenire
multas contraria contrarias operationes. et gratia cerebrum humiditate
cor. cor exsiccat cerebrum. et dicitur minus remotum
operatur unum super aliud corrumpere ipsum. impossibile autem est quod
eadem forma specialis ut est in uno membro agat ad suum
ipsius contrarium ut est in alio. sed igitur omnis actio forme
actualiter ut dictum est et est in uirtute alicuius forme specialis oportet
ponere necessario aliam specialem in corde quam non est in cerebro
et est in quo tendere illa alterans actio per cuius operationem
si conformat calida sine cerebrum agit ad contrarie
cordis. pro eodem et dicitur oportet ponere quod in omni alio in quo
reperire illorum membrorum diuersitas sunt plures forme speciales
uel in una in suo compositione gradus. habens ¶ Septima
ratio est hec. forma specialis alias ad recipere magis et minus
autem non. sed dicitur. hec ad minus quod in alio sunt plures
gradus forme specialis. sed non contra probaretur quod ponere
unam formam specialem tantum in alio complicare sicut in gradus
per illam eandem rationem quoniam sunt secundum principia mee rationis
pluribus. in comparando plures formas speciales in homine
et sensibus eiusdem processu sicut est in eadem ratione
sensibus ¶ Octaua ratio potest esse hec. philosophus primo ethicorum
ca. ¶ Iohannes de ueritate anima in nominat nomine
planum dicit dicitur elementa uirtute ante in omnibus que
mutuato pomis ad uniquet et embolis eadem uniq
habens. tunc tamen aduenientibus complexionibus aut corrumpi.
autem magis si magis autem peius complexionibus et dicitur eadem
in alio una forma gradus habens. Si autem illa eadem forma
non sic ipsa complexionalia forma. sed est complexionalia autem ab illa.
tamen erit in alio plures forme. Si autem dicitis illam corrumpi
et augmentari contra est per eundem modum quo augmentum supra
in primo ratione posita adducta ad comparandum plures formas
speciales esse in homine contra illos qui dicebant rerum
et speciem permanet in nunc aduenientem intellectiue in ad
uentum eius corrumpi ¶ Sed forte dicitis ad impediendum
processum huius rationis et precedentis quod et si accedat quod
forma specialis in alio recipiat magis et minus non propter hoc
sequens necesse accedere quod illa forma sit in suo compositionem
gradus habens. impossibile est. non. formam specialem in suo compositionem
habere gradus in ¶ Contra hoc augmentum est. autem est non

B

uera sunt et uerba dico absolute quod contra quod est quod non
non addito in re ratione ut ponere rationem ad forme.
autem tunc potens quod dicitur contra quod est addat re absolute
super compositionem et est. si primo in compositionem planum est quod
ponendo gradus in est ponere gradus in contra. Si autem dicas
quod est dicitur re absolute super compositionem cum est est sic a
multis tenetur. Ad hoc dico est quod cum conueniunt se gradus
in est ut in contra. quod tunc apprehendo quod esse sic formalis
principium entis quam actualis. et tamen oportet quod esse si simplici
compositionem uel ad minus non includit simpliciter. si ergo non obstante
simpliciter compositionem potest in actu compositionem gradus. nullo
fortius non obstante simpliciter compositione forma in compositionem
forme debet esse ponere gradus ¶ Item contra hoc beatus
augustinus. 4. de trinitate. ca. 7. libro 3. ab est dicitur
compositionem ab ipsa esse dicitur in prima est contra. contra hoc
prius in est. prius in compositionem. et si est ponere gradus
in est eodem ponere gradus in contra ¶ Item producens
compositionem ipsum producit dando esse. et quando producit
de esse tamen producit de compositione. ergo si gradus ipsi est
existens et gradus in contra. et dicitur tunc solo nulla que
intelligitis impedire duas rationes principaliter ultimas factas.
et dicitur complere sunt octo rationes principaliter comparatas
in qualibet alio in brutorum esse plures speciales formas quorum
una dicitur completiua. et hec sunt que dicta sunt primo
ad planum in principio solutionis ¶ [illegible]

Consequenter accedamus ad declarandum per modum nar-
rationis modum assignandi plures formas speciales in quolibet
mixto. narrationem autem nostram incipiam a fundamento
consensu communi nam declarando quod est id usque ad quod re-
solutio naturalis est ex uno genere autem ad cuius resolutionem
nondum quod dicitur quamdiu dicitur esse. n. quod omnis contrarie actui
dicitur ab aliquo actu. si ergo dicitur contrarie actui ab actu
modo [illegible] minimum uel ab actu actuali compositi uel ab
actu medius uera compositi. dicitur dicitur quod contra modo per
se quod accipitur per primo principio possibile non dicitur contra actui.
et ipsum per principium possibile per esse in per mouere
[illegible] minimum ad modum sed [illegible] quod secundum in primo cor-
poralis de lege 3. et in philosophus per physicorum [illegible]
a nobis consideratur per analogiam ad formam. et contra est
sup. a. methaphysice dicitur non in non consideratur per se sed
consideratur per formam ¶ Item nec dicitur compositionem actu contra minimum.
in medietate forma. sed quod dicitur contra de ista orbis est
ista est esse posse. nec est dicitur compositum actus uera compositi.
tamen per ipsum non agitur compositionem sed patitur. si autem dicatis
contra actui omnino contra dicitis [illegible] consideratur et a diuina
potentia factibilis, dicitur accedunt quod in primo principium possibile
aliquid contra actuale dicitur. dicitur ergo quod sic natura prius est quod non
in sic quod per [illegible] capere contra medietate forma. michil cras et
nec est nec capere potest a [illegible] per quamuis. n. dicitur fiat

quod est

Declaratio in procedendi
plures formas in quolibet
mixto per modum
narrationis

defectus bonum malus est

ad non dicit aliquid. numquam tamen fiat quod intelligas sic
ad quod implicat contradictionem: inmo tamen est quod unus actus est
ideo dicitur alia quod dicitur in mediis est actu et
non est virtualiter. consonat hoc Augustinus .xii. confessionum quod dicit de illo
primo principio possibili quod est prope nichil et ubi philosophus et dicit Augustinus
quod dicit quod non est potentia et ubi commentator super .xii. metaphysice
quod dicit quod est potentia in rebus in quibus est potentia mixta ad primum
primum possibile est ideo fundatur usque ad quod resolvitur non convenit
quod unus generatur ad. et quod isti dicunt quod illa secundum opiniones
illorum narrantur est, quod est ideo fundatur usque ad quod quid primo
resolvitur natura in suum terminum. ¶ Ergo dico non consequitur
est in hoc quod natura usque prius resolvitur usque ad dictam primam
possibile de quo dictum est prius. quod influentia aliter erunt
naturales a corpore recipienda in mixto contrario. et dico sicut lineas
et angelos, et quod fundatur terminum motus in quo recipit
istam influentiam sed sic se habet ad contrarium et non potest
in illo primo principio possibili non mixtio alicuius formae vel aliquo
gradu formae. Unde opinio quod illam generationem de compositione
ex illo primo principio possibili de quo dictum est supra, et aliquo
gradu formae valde imperfecto et generali, quod est ad totas
formas generandas et corruptas. [illegible] consequitur dimensiones indeterminatas
loquendo de [illegible] dimensionem, quae recipi in materia generabilium
et corruptibilium, quae sequuntur gradum ipsum materiae sive inchoationem et
complectionem, potest perfici in complementum [illegible] formae gradu
de potentia materiae [illegible] in [illegible] quod hic gradus
vocatur intelligentiae nomine materiae [illegible] primum possibile [illegible]
[illegible] materiae. tamen dicitur a naturalibus et a magistris quod
nomine materiae [illegible] primum primum possibile [illegible] illum
gradum [illegible] [illegible] [illegible] cum formis [illegible]
[illegible] de potentia materiae, et ille gradus [illegible] dictum est prius perfecte
complementum [illegible] formae [illegible] eductae de potentia materiae [illegible]
et sic [illegible] continuatur usque [illegible] quod fundatur
terminus motus [illegible] usque ad quod potest resolvi [illegible]
dicit [illegible] ex primo principio possibili et gradu [illegible]. et dico narrandum
est quod est fundamentum terminus motus [illegible]. secundo nar-
randum est quomodo ex hoc fundamento generationis elementum, vel ignis
vel aqua, et sic de aliis. ¶ Secundo est intelligendum quod
ille gradus de quo [illegible] est, si [illegible] diversas influentias
et [illegible] supra ipsum fundamentum, gradum perfectum
[illegible] formae elementi completam in suo esse. gradus formae
[illegible] tamen se actualiter distinctos, sed aliquo modo
[illegible] per naturam, quod per [illegible] ad unum gradum,
et manet quod ad aliam [illegible] est. non dico
[illegible] realiter [illegible] sed una tamen in suo esse gradus [illegible]
ut dictum est. unde ego non dico quod ille gradus qui praesupponitur
in generatione se habeat ad illum gradum qui acquiritur per generationem
sicut ipsa materia ad ipsam intelligentiam ad eius dispositionem.
[illegible] [illegible] [illegible] in eo deducta de potentia materiae
[illegible] dispositionem ad intelligentiam et manent in ea

et servat ad [illegible] unum compositum per [illegible] tamen ex [illegible]
et intelligentia non fit una forma per [illegible] sed sunt duae formae
[illegible] sicut ex illo et gradu formae qui praesupponitur in terminum
naturale, et ex illo residuo quod acquiritur per generationem
fit una forma per [illegible] in quod in illa forma non est dare
aliquam realem et actualem distinctionem. debes autem scire
quod est ille gradus qui praesupponitur in terminum motus perfectus
in formam completam non perficitur per [illegible] modum quod se tota
transmutetur in gradum alium, impossibile est non [illegible] quod unum
secundum se totum transmutetur in aliud. et dico [illegible] quod [illegible]
una [illegible] possibile. sicut patet quod tota [illegible]
[illegible] in corpore [illegible]. sed dico quod primus gradus manet.
sed quod in illo gradu possibili vel [illegible] [illegible]
quod acquirendum est de formis. ideo dico quod residuum [illegible]
naturale producitur. sed quod sicut dicit philosophus .vii. metaphysice formae
[illegible] non generantur, sed compositum, quod generatio non est per se.
ideo et [illegible] loquendo non debet dici ille gradus perficitur in formam
completam, sed compositum ex primo principio possibili et illo gradu, debet
dici perficitur in compositum complementum. tamen quod forma aliquo modo est, quod
est [illegible] compositum per se [illegible], ideo [illegible] aliquo modo potest dici
formam generari et compleri, quod ista [illegible] complere non dicitur
de ea sicut de composito, eo quod compositum principaliter convenit,
et dico declarandum est narrandum, quomodo ex fundamento generationis
generationem corporis simplicis quod est elementum. ¶ Consequenter narrandum
est quomodo elementa [illegible] est intelligendum quod secundum [illegible], quod non est
[illegible] ille qui dicit quod penetrantur se usque ad partes
minimas [illegible] et dicit quod [illegible] [illegible] ad mixtionem,
[illegible] non sic [illegible] modo mixtionis [illegible] philosophus primo
de generatione capitulo de mixtione. et [illegible] [illegible] [illegible]
non est mixta, quia in aliqua parte [illegible] esse [illegible]
et in alia [illegible] [illegible] [illegible] de aliis. et dico [illegible] mixtum
est omogeneum in [illegible] [illegible]. si tamen vellemus illis
consentire diceremus quod per mutuam actionem et passionem re-
mittuntur et dico dispositiones [illegible] ad unam formam
ulteriorem, quod omogenea est. et [illegible] illis dico ad
mixtum homogeneum. et [illegible] [illegible] mixtum est mixta
illos [illegible] quod [illegible] elementa et in mixto in sua [illegible]
et non dispositiones [illegible] ad [illegible] formam, quia formae mixti
[illegible] per de generatione [illegible] [illegible]. non inveni
si elementa [illegible] [illegible] modo possunt disponi ad
aliquam formam omogeneam, [illegible] [illegible] corporis compositum
ex diversis partibus [illegible] unum [illegible] ab una forma
completam [illegible] tamen [illegible] non est [illegible] ad suum [illegible]
[illegible] et [illegible] quod diversae partes elementorum [illegible]
penetrantur se [illegible] quod [illegible] unum fiat [illegible] [illegible]
quia [illegible] duo corpora possent [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] philosophum
[illegible] philosophorum [illegible] [illegible] quod elementa sunt in mixto
[illegible] quod ad formas [illegible] [illegible] [illegible] formas [illegible]
[illegible] in uno composito [illegible] aliquam formam complexam

non una continua et est concedendum quod dicit aliquis quod elementa
sunt res ad mixtionem non ad esse quod educitur de potentia materie
quedam formam mediam inter formas elementares contrarias aliter
conformes scilicet qualitatibus elementorum. non enim sunt elementa in mixto actu
nisi quod secundum modum illum in ipsis mixtis non sunt plurimum contrarii
virtutes et ipsolle [illegible] formam completam actu neque ipsi actu
contrarii. unum videtur de hoc dicendum quod in mixto in alia parte materie
sunt scilicet forme elementares non complete et non sunt complete et
hoc dico de qualitatibus actionibus formarum elementarum contrariis et in eadem
parte materie non possunt plures forme complete contrarie
sunt in eadem parte materie non complete et non complete.
et hoc dico de qualitatibus actionibus istis contrariis scilicet in eadem parte
materie non possunt calliditas completa et frigiditas completa
tamen in eadem parte materie possunt incompleta frigiditas et in-
completa calliditas et ideo scilicet forme elementares in eadem parte
materie in mixto sunt. ideo non sunt sub eisdem dimensionibus non
possunt quod scilicet contrarie sunt scilicet forme in eadem parte materie sunt
autem est motus ducendi formas elementares ad unam consonantiam.
unius motus est primo, et tamen elementa agunt in contrarium, in
neutrum illorum in sua actione plenarie prevaleat et
quodlibet illorum incomplete educit formam suam de materia illius
contra elementa in quod agunt. et hoc contingit quod in eadem parte materie
erunt scilicet forme elementares incomplete. ¶ Alius motus est primo
est quia elementa dividuntur et usque ad partes parvas valde
et sic agentia [illegible] abinvicem. 1º quod una pars unius
alterius educit formam suam incompletam 1º quod de alia parte
educuntur forme aliorum duorum elementorum et sic remanent forme
[illegible] an [illegible] et autem ignis de specie sua non des-
cendunt ad mixtionem nisi in virtute. Ideo dico quod per virtutem
ignis [illegible] in specie et per virtutem corporis celestis educitur
forme ignis incompleta de aliis illarum particularum de quibus
dictum est prius et hoc in aliis illarum particularum erunt scilicet forme
elementares incomplete et hoc absque eo quod una particula pe-
netret aliam in aliqua parte illo mixti erunt forme elementares
elementares incomplete. ¶ Debes autem scire quod ubi forme
elementares consistunt in materia incomplete sua et dispositi
materia ad aliam formam completam in qua in materie [illegible].
unde debes scire quod secundum pluralitatem formarum completarum complexio-
num mixta [illegible] pluralitas [illegible] forme
elementares sunt ipse forme elementares sub alia dispositione disposi-
tionis ad formam argenti et sub alia ad formam auri et
sub alia ad formam plante et hoc dico de omnibus speciebus
mixtorum. unde est sub alia complexione disponitur materia ad re-
cipiendum formam completam hominis et sub alia ad recipiendum
formam completam [illegible] et valeat illa propositio
quod [illegible] [illegible] plantam ad hanc et propositio nullo
modo possunt devenire nisi [illegible] si de [illegible] ad hanc [illegible]
[illegible] dico in auxiliaretur per influentiam corporis celestis quod
elementa est supra [illegible]. ¶ Debes etiam scire quod contrarius

in mixto in aliqua materie parte sunt. secunda forme elementares incomplete
in [illegible] est non [illegible] sive celesti aliqua parte sunt non est con-
naturam mixti. sed in aqua parte magis dominatur forma ignis
[illegible] in aere. aliud non posset est mutua actio et passio
elementorum in mixto. sed per hunc modum contingit contraria illa parte
in qua dominatur magis forma ignis consumitur illa parte in qua
dominatur magis forma aque et hoc de aliis. et tamen per tempus
in actione virtutis prevalet super corpus aliquid quod corrumpere potest
sub quo forme elementares disponuntur ad formam mixti et sic
corrumpitur mixtum. ¶ Debes etiam scire quod contrarius forme ig-
nis requirit maiores dimensiones in materia quam forma aeris quod est
quia natura sua est velocitas et forma aeris quam forma aque et
forma aque quam forma terre. tamen quia in mixto sunt incomplete
et disponuntur ad formam completam. Ideo virtute corporis
quarta actionem elementorum ad dicendum non educitur de potentia materie
dimensiones convenientes aut forma elementi secundum naturam suam.
quia sic in mixto sub eisdem dimensionibus esse non possent sed
educuntur dimensiones convenientes forme complete ipsius mixti
ad quam disponuntur. et hoc narratum est quomodo elementa ad
mixtionem conveniunt. ¶ Quarto persuadendum est aliquo modo non tantum
quod fuit intentio nostra sed non potest recipere formas completas
aliquod mixtum nisi mediante proportione illarum formarum elementarum
de qua modo dictum est. persuadet autem hoc auctoritas verba Augustini
qui dicit libro de civitate [illegible] corpora mixta dicuntur esse composita ex quatuor
elementis sed non inveniet de duobus corporibus mixtum. ¶ Per-
suadetur autem hoc auctoritate philosophi primo de generatione qui dicit
omnia corpora mixta ex omnibus scilicet corporibus simplicibus
composita sunt quod in mixto est aliquo modo terra. ¶ Deinde
probatur hoc de aqua et postea probatur hoc de aere et igne.
et quia bene videns naturam suam nullo modo accordaret cum hoc
illorum quod dicit per rationem esse in elementa contra forme mixti et
mediante [illegible] formas elementorum. contra eos qui loquuntur qualibet actionibus elementorum
conformes, et hoc non est in ponendo formas elementares eo
modo quo supra dictum est. ¶ Persuadetur autem hoc auctoritate
commentatoris super xii metaphysice. Qui dicit hoc. scilicet quod
omnis res ex [illegible] per [illegible] unumquodque est res ex eo
quod est in potentia et quod res per [illegible] nullus potest
res sicut mixtus species [illegible] generabilium. et hoc est quod
ostenditur quod in potentia res una est sibi similis et mixta sunt hiis
per non sunt hiis [illegible] ad recipiendum primas [illegible] et
formas elementorum. Ideo non sunt principia consilium secundum
medietatem formas elementorum et iste potentie divisiones
sunt mixtiones elementorum ita quod ex hiis divisibilitate
forme qualitative etiam quod illa auctoritatis est valde consilias
ad propositum hic etiam persuadetur unde supra dicta quia
aliquid non est in mixto primum corporis [illegible] si dicto
quod primum corporis est in mixto remanet ex parte forme
elementarum [illegible] et dicto hoc quod ad formam completam
mixti disponitur non est identicum quod de se sit hoc

proportionare quod proportio illarum ad aliquam formam completam dispositionum. et tamen non se aliquo modo manente eadem videtur non. in mixtis [illegible] compositionem ad invicem agentium et patientium et tamen non se habet illa proportio quam comparatur ad formam unam / et [illegible] aliquo modo in pluralitatem quod fundatur intentio naturalis / non potest recipere formam completam aliquid mixti nisi mediante proportione qualitatum formarum elementorum. ¶ Quarto narrandum est quod ex illo fundamento exire sunt illa proportione qualitatum formarum activarum elementorum generatur mixtum. Ad quod intelligendum debemus scire quod secundum aliam et aliam proportionem illarum qualitatum formarum elementorum educitur de potentia materie alia et alia forma completa / et sic [illegible] generabilis ad et ad mixtum completum. unde dico quod super illas qualitates elementares formarum in illo mixto [illegible] generatio terminatur ab agentibus naturalibus non una forma tantum / sive illud sit mixtum elementatum / sive planta / sive aliud brutum. in homine autem [illegible] propter hoc quod producto homine completo per actionem agentium in creatura. unde [illegible] generatur homo de potentia fundamenti intentionis naturalis / mediante predicta proportione qualitatum formarum elementorum / educitur [illegible] forma [illegible] secundum [illegible] quam per unum [illegible] dico esse carnem / per aliud = nervum / per aliud esse [illegible] / sed hec forma in homine est incompleta quia est de se dispositiones materie ad formam completam hominis / que est anima intellectiva / que est forma hominis completa / et quam habet per totam [illegible]. unde producto ipso homine per actionem agentium in tantum completo in esse / quod ab ipso causatur forma ipsius hominis completa.

Ex predictis patet quod in quolibet mixto preter homines sunt qualitates forme [illegible] [illegible] quod forme elementares incomplete / et forma mixti completa que est secundum speciem. In homine autem ad minus sunt [illegible] qualitates forme elementares incomplete. et illa forma educta de potentia materie / disponens ad intellectivam. et ipsa intellectiva totum complens / et ideo est narrandum in generali quomodo ex fundamento intentionis naturalis mediante proportione qualitatum formarum elementorum predicta mixta generantur. [illegible] in qualitates formarum elementorum incompletas / et [illegible] illis manentibus in formam mixti completam / vel in formam disponentem ad intellectivam. [illegible] quod perficitur in 4 formis simul manentibus.

¶ Dicitur aliquid ad hoc quod sic aliud et aliud sive per perfectionem in alium et alium formam / loquendo de illo quod sit [illegible] quia successive [illegible] sive post perfectionem in corpore generabile et corruptibile. et sic [illegible] qualitates formas elementares [illegible] incompletas = in eadem parte materie [illegible] est dicendum quod ille secundum [illegible] potentiam in fundamento intentionis [illegible] confusio ex qualitatibus ad qualitates formas elementares. et secundum in [illegible] ad omnes alias formas generabiles et corruptibiles. et dicitur = qualitates formas elementares. quia videmus esse in composito [illegible] ad omnes alias quia non videmus de illo perfectionem = [illegible] in uno composito [illegible] / dicendum quod [illegible] confusio ex uno secundum ad omnes formas elementares

et uno ad omnes formas generales et [illegible] et [illegible] magnitudinem [illegible] per [illegible] perfectionem in qualitates formarum / in [illegible] incomplete [illegible] modo est [illegible] quod est unum ad omnes formas generales et [illegible] materia sunt [illegible] et amplitudine et [illegible] per [illegible] habere aliquid de [illegible] formarum elementarium incompletarum [illegible] et illis mediantibus aliquam aliam ab illis recipere formam [illegible] sunt [illegible] de [illegible] illo. ¶ Sexto et ultimo ad meum intellectum [illegible] aliquarum [illegible] narrandum est quomodo forme incomplete se habent in comparatione ad formam completam. ad cuius intelligentiam notandum est quod nam non [illegible] [illegible] modorum sua [illegible] forma completa. [illegible] in [illegible] usque ad completionem. unde nulla forma [illegible] completa per se et [illegible] [illegible] materie [illegible] esse stabile et [illegible] / [illegible] = est in comparatione ad formam completam. unde debes scire quod comparatio ex [illegible] et [illegible] formarum / [illegible] ad completam dispositionem [illegible] ad formam completam. [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] esse substantiale completum recipitur a forma completa. unde si [illegible] forma completa [illegible] / [illegible] [illegible]. [illegible] si [illegible] formam completam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] completa formam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] completa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] completum et [illegible] complete. unde [illegible] [illegible] [illegible] a forma completa [illegible] recipitur substantiale [illegible]. [illegible] et debes scire quod corrupta forma completa vel [illegible] [illegible] [illegible] modo [illegible] usque ad [illegible] fundamentum intentionis [illegible]. unde in [illegible] mortuo non cessat ille modus [illegible] usque ad fundamentum intentionis [illegible] [illegible] [illegible]. et dico [illegible] [illegible] [illegible] / et [illegible] [illegible] [illegible] / [illegible] non sunt [illegible] [illegible] [illegible] quod de carne [illegible] [illegible] / et de carne [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] / et [illegible] in suo [illegible] loco [illegible]. [illegible] narrandum est quomodo forme substantiales incomplete se habent ad formam substantialem [illegible] completam. et [illegible] quod non [illegible] non per illa [illegible] ad = substantiale stabile [illegible] [illegible] omnibus [illegible] ex quo [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] quod in omni homine et in [illegible] [illegible] et in [illegible] planta et [illegible] in [illegible] mixto [illegible] plures formas substantiales [illegible] [illegible] [illegible] una sola sit forma substantialis completa.

¶ [illegible] in oppositum [illegible] ad [illegible] quod [illegible] per auctoritatem [illegible] [illegible] [illegible] quod fides non est [illegible] opinionis. [illegible] fides est actus intellectus in [illegible] [illegible] a voluntate / et [illegible] nullo [illegible] noticia / [illegible] [illegible] est actus intellectus / in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. unde si [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] / [illegible] illa [illegible] / [illegible] opinionem intellectus et si voluntas [illegible]. unde [illegible] [illegible] [illegible] ad malum [illegible] / [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] dolenter [illegible] [illegible] opinio. et ideo [illegible] et non [illegible] [illegible] eadem [illegible] opinio completa. [illegible] [illegible] assentiat ex [illegible]

Solummodo [illegible] non ponit [illegible] quod [illegible] stabilitas formarum [illegible]
remanebit inter eadem opinio completa et id [illegible] quod
fides non sit specie [illegible] quod ipsa est speciem [illegible] et re
manet idem indiuiduum [illegible] in numero completum. Non [illegible]
[illegible] auctoritate [illegible] speciem deleta [illegible] remanet ad
indiuiduum [illegible] completum idem in numero. De indiuiduo non completo [illegible]
illa auctoritas et [illegible] quod [illegible] in auctoritate [illegible]
non [illegible] aptius permanet [illegible] speciem permanet
[illegible] de [illegible] completa quod [illegible] speciem [illegible]
non [illegible] remanet indiuiduum [illegible] completum idem in numero quod
[illegible] in auctoritate quod non [illegible] idem [illegible] homine et
[illegible] non soluere [illegible] ostendere quod corpus per separationem
intellectus [illegible] et ueritatem [illegible]. Ad illud quod arguit
[illegible] per [illegible] de specie. Dico quod non [illegible]
de corpore [illegible] dico [illegible] corpus [illegible] corpus [illegible]
accipi [illegible] quod est [illegible] hominis. Et [illegible] quod [illegible]
et [illegible] forma educta de potentia materie [illegible] forme completa
[illegible] materie. Et [illegible] non [illegible] de homine. Ad [illegible] accipi
[illegible] quod [illegible] in quo [illegible] forma [illegible]
[illegible] totam [illegible] de [illegible]
[illegible] forma. Et [illegible] dico quod corpus [illegible]. Et [illegible]
corpus [illegible] idem quod [illegible]. Et idem [illegible] quod [illegible]
[illegible] et [illegible] quod [illegible] corpus [illegible]
[illegible] corpus [illegible] de [illegible] corpore [illegible] quod corpus est
[illegible] in [illegible] de [illegible]
[illegible]. Ad [illegible] corpus [illegible] ad [illegible]
totam [illegible] forma [illegible] forma completa
[illegible] ad [illegible]. Et [illegible] per
aliam formam ab intellectiua [illegible] per intellectiuam est con
pleta [illegible] per aliam formam ab intellectiua
sit [illegible] per intellectiuam est completum corpus. Et idem [illegible]
non tamen [illegible] et illa forma [illegible] in
pleta [illegible] quod predicat
formam completam et illa forma completa [illegible] quod [illegible]
[illegible] de corpore quod non tamen [illegible]
[illegible] et forma illa corporis incompleta. Ad [illegible] quod
arguit [illegible] quod una forma [illegible] de [illegible] supposito
est [illegible] per accidens. Et [illegible] dico quod [illegible]
[illegible] supposito [illegible] de eodem.
[illegible] est [illegible] quod
quod [illegible] in [illegible] et [illegible]
arguit non ualet. [illegible] si diceret quod [illegible] supposito
[illegible] est aliud [illegible] est supposito aliud [illegible] supposito
[illegible] supposito [illegible] non [illegible] quod [illegible]
est aliud [illegible] per accidens [illegible] una forma prima [illegible]
per accidens [illegible] supposito [illegible] de albo est musicum
[illegible] est coloratum [illegible] forme non sunt de [illegible]
supposito [illegible] de se [illegible] per accidens. [illegible]

alterat et [illegible] de [illegible] supposito quod est [illegible]
alterare et [illegible]. Et id ad [illegible] non [illegible]
[illegible] supposito [illegible] est aliud [illegible] per accidens.
Ad illud quod arguit [illegible] quod si [illegible] idem corpus in numero mor
tuum et uiuum idem in numero [illegible] diuersis generibus et cetera.
Dico [illegible] quod corpus [illegible] corpus [illegible] ad corpus uiuum et mor
tuum [illegible] forma [illegible] supposito est in genere corporis
[illegible] forma [illegible] in genere corporis uiuentis [illegible]
cadauer in genere corporis mortui. Ergo [illegible] dico quod in
mortuo et uiuo manet idem indiuiduum in numero [illegible]
quod est corpus non [illegible] quod est corpus uiuum. Et [illegible] non [illegible]
quod idem in numero [illegible] in diuersis generibus. Et [illegible] soluitur
ad [illegible] logicalis. Ad illud quod [illegible] arguit [illegible]
per [illegible] de generatione quod [illegible] in [illegible] idem
numero est alteratio et cetera. [illegible] quod [illegible] in alteratione manet
idem [illegible] in numero [illegible] in generatione [illegible] et [illegible]
in alteratione est idem numero [illegible] completum [illegible] albo
sit nigrum in tota [illegible] manet idem numero in
[illegible] completo. In generatione [illegible] non sit [illegible]
[illegible] ad [illegible] quod manet idem numero in [illegible]
[illegible] ad [illegible] illa [illegible] negato [illegible]
per aliam formam [illegible] completa [illegible]
[illegible] illa [illegible]. [illegible] quod est in
alteratione est idem [illegible] completum quod est in alteratione
[illegible] idem ad ad completum [illegible]
[illegible] non [illegible] quod est in [illegible] alteratione
non negat illa completione quod est per formam [illegible]
completam [illegible] illa quod est per formam accidentalem [illegible]
est per alteratione [illegible] quod est in [illegible] negat
illa completione quod est per aliam formam [illegible] completam.
[illegible] est [illegible] et alteratio [illegible] calefit
calefit [illegible] non est [illegible] ad formam [illegible] et
accidentale [illegible] completionem quod est
per aliquam formam [illegible] completam [illegible]
[illegible] completionem illa completione
quod acquirenda est per illa formam accidentalem [illegible] est alteratio
[illegible] est idem alteratio. Et [illegible] quod [illegible] est completio quod
[illegible] in [illegible] alteratione [illegible] generatione
[illegible]. Ad illud quod arguit [illegible] per [illegible] philosophum
quod [illegible] uelle [illegible] materie [illegible] per [illegible]
non [illegible] resoluto usque ad [illegible] et cetera. Dico
[illegible] quod [illegible] est de [illegible] philosophus [illegible] a philosopho
per [illegible] et illa est [illegible] quod [illegible]
[illegible] illi [illegible] forme [illegible]
[illegible] usque ad quod resoluitur [illegible] in sua [illegible]
[illegible] philosophus [illegible] quod si [illegible]
per [illegible] materie per [illegible] quod [illegible]
[illegible] dico [illegible] per [illegible]
[illegible] quod [illegible] resoluitur usque ad [illegible]

Ad [illegible]

Ad [illegible]

Ad [illegible]

Ad [illegible] philosophi

Ad [illegible]

quod numquam absolute a [illegible] materia [illegible] formam [illegible] per philosophum in [illegible]

ex alio gradu forme et illo primo posito. Ulterius non
quod continuo non generatur esse compositum generatur et compo-
nentia ex quibus non generantur et ad terram quod preter ea omnia
generalia generata et illa non possent preter et de illa aliquam
illa non possunt quod de fundamento nec preter ea omnia
generalia et prima primum posse quod a natura est materia
non preter. Ad tertium quod arguitur 3° per philosophum 4 physicorum
dicentem quod generatio non est motus et quod secundum in generatione est ad
non ens. Dico quod [illegible] terminat non motus ad terminum
ens completum completive formalis. Dico quod generatio non est motus
quia generatio fit continue successiva alteratione completa
in completione quod negat [illegible] formalis completiva. Ad dicit
expositio idem quod dicit quod secundum in generatione non est completum
quia secundum in generatione non est ens completum per aliquam formam
formale completiva. Ex auctoritate philosophi non habeo
quod est ex uno generato ad fiat [illegible] ad aliud
primum posse. Sed ad aliud quod maxime [illegible] formali com-
pletivo [illegible] et compositum ex primo posito primo
et aliquo gradu forme tunc [illegible]
quod ex illo composito potest fieri generale et corruptibile.
Ad 4m quod arguitur 4 per philosophum 2 de anima dicentem
quod vegetativa est in sensitivo sicut trigonum in tetragono
et ideo idem quod plus est in priori in posteriori etc. Dico
quod sicut [illegible] ad aliud et magis [illegible] ista sicut
in vegetativo et sensitivo quod in sensitivo et intellectivo quia
vegetativa et sensitiva est una forma gradus [illegible]. Sensitiva
et intellectiva plures forme. Sed per hoc [illegible] sicut
ista in sensitivo et intellectivo sicut tetragonum presupponit
trigonum incompletum quia presupponit [illegible] angelos [illegible]
in non quod presupponit incompletam sensitivam. Ad 5m
quod arguitur quinto per philosophum 5 metaphysice quod dicit quod caro
que non potest facere opus carnis est caro equivoce etc. Dico
quod caro mortua potest facere opus carnis incomple-
te quod [illegible] carnis secundum [illegible] quod caro
non possit facere opus carnis [illegible] carnis secundum
quod viva est [illegible] quod caro mortua [illegible]
[illegible] in [illegible] non operatur carnem
secundum quod viva est. Unde ex auctoritate philosophi non po-
test concludi quod caro secundum quod caro est dicitur
de mortua et viva quod caro mortua [illegible]
[illegible]. Ad 6m quod arguitur 6 per philosophum 7 metaphysice
non valeo quod idem est homo, ens homo et unus homo. Dico quod
homo potest accipi pro natura vel pro supposito et unum dicitur
ab unitate speciei quod dicitur quod species humana est una
species distincta a specie asinina vel ab unitate numerali
quod dico quod sortes est unus homo distinctus ab alio in eadem
specie. Secundo dico quod est [illegible] ab = numerali vel ab = actu-
alitate ut si accipiatur homo pro humana natura et unum dicitur
ab unitate speciei et eo dicitur ab = [illegible] dico quod [illegible]

homo et homo et unus homo [illegible] et dicitur sola vice.
quia homo dicit naturam humanam [illegible] et sunt [illegible]
[illegible] ab aliquo primo et ab aliquo [illegible]
et sua unitas speciei sed vice quidem non distincta
in plures species et ab omni alia specie distincta. Secundo si accipiatur
homo pro supposito nature humane et eo dicitur ab = actuali
existentie et unum dicitur et numerali unitate quod suppositum
numero unum. Secundo [illegible] dico quod idem est homo et homo et unus
homo re. Sed dicitur vice quia supponit hominis [illegible] compositum ex
[illegible] hominis et actuali [illegible] complete. Sed ex
[illegible] et [illegible] homo unum et [illegible]
[illegible] non actu sed vice [illegible] et sua
unitas numerali [illegible] primo [illegible]
[illegible] actuali [illegible] et per [illegible]
[illegible] unitas numeralis [illegible] primo [illegible]
non [illegible] super illa primo non
[illegible] non [illegible] non habeo [illegible]
[illegible] = [illegible] vice. Unde [illegible]
[illegible] non pono [illegible] quia illa [illegible] de
[illegible] ut tu arguebas. Sed [illegible]
[illegible] et si in eadem re
possit fundari [illegible] una forma
[illegible] realium [illegible]
[illegible] corporalis [illegible] de
de unitate numerali alibi [illegible] et ad hoc [illegible]
[illegible]. Ad 7m quod arguitur 7 per philosophum 7 metaphysice
[illegible] velle quod finalis [illegible]
quod ex [illegible] non potest concludere unitatem forme [illegible]
[illegible] significat [illegible] per
modum [illegible]
[illegible] formale de [illegible] per modum [illegible]
[illegible] et [illegible] significat [illegible] et per modum
[illegible] non plene [illegible] et hoc est quod philosophus
dicit [illegible] quod finalis [illegible]
Unde ex dictis philosophi non potest concludi unitatem forme
in composito. Quia et si forte [illegible] ab aliqua forma
[illegible] quod formale est [illegible]
[illegible] ad significandum [illegible]
vel [illegible] compositi per modum forme [illegible].
Ad 8m quod arguitur 8 per philosophum 8 metaphysice volentem
quod forme [illegible] non [illegible]
[illegible] forme [illegible] et unitas
[illegible] una [illegible] ex pluribus formis [illegible]
non dicit quod sicut [illegible] non de se [illegible] in [illegible]
[illegible] de se [illegible] in aliquo gradu per [illegible] ad primum.
[illegible] illa [illegible] auctoritate non [illegible] philosophus [illegible]
[illegible] ad se ipsam. Sed una species ad aliam quod dicit quod sic
species nova [illegible] per additionem unitatis.
[illegible] per materie [illegible] ad primum in aliquo gradu sed

pp(ro)p(ri)et(at)e n(atur)ale, (et) differe(n)tia sp(eci)e(rum). q(uia) (com)plem(en)to educta
de p(otenti)a m(ateri)e. N(on) dico q(uod) sp(eci)es h(uma)nam et a(n)gelica(m) de q(ui)b(us)
a(li)q(ui) dubita(n)t, u(er)u(m) ad a(li)q(ua)s sp(eci)es h(ab)ent se s(ecundu)m aliqua(m)
p(ro)p(ri)et(at)e n(atur)ale. Et dico s(ecundu)m p(ro)p(ri)et(at)e n(atur)ale sic(ut) uidet(ur)
a(li)q(ui)s m(od)o p(er) fi(gur)e i(n) c(on)t(inu)is, q(ui)a m(od)o c(on)t(r)a(rietas) (et) exce(n)t(ia) s(ecundu)m
p(ro)p(ri)et(at)e n(atur)ale. Sic(ut) in linea duo(rum) pedu(m) p(ro) u(n)u(m)
pedu(m) s(ecundu)m q(uod) e(st) de 4(or). In a(li)q(ui)d u(er)o (et) exce(n)t(ia) n(on) s(ecundu)m
aliqua(m) p(ro)p(ri)et(at)e n(atur)ale, sic(ut) in(ter) a(u)gme(n)tu(m) (et) co(n)tra-
ri(a) n(atur)a diminucione [illegible]. Al(ite)r ut p(ost)e(a) solu(tio)
d(icitu)r q(uod) auctor(ita)s ph(ilosoph)i i(n)telligitur (et) s(ecundu)m (con)sideraco(n)e(m) logica(m),
q(uia) p(ot)e(st) i(n)venires (con)ferens ad tota(m) q(uod) d(icitu)r. Vn(de) sp(eci)e(s) p(otest)
ad tota(m) (con)siderare in (com)pleto. Et i(de)o s(ecundu)m illa(m) (con)sider(aci)o(n)e(m)
cu(m) (com)plem(en)tu(m) sic i(n) i(n)diuisib(i)li. O(mn)e (con)siderare et fo(r)ma(m)
assimilari n(atur)al(ite)r, tu(n)c si (con)sidere(tur) fo(rma) s(ecundu)m = su(m) ille q(ui)b(us)
i(n) m(od)o p(ar)te p(er) recipe(re) m(ateri)a(m) et m(od)o. n(on) s(ecundu)m illa(m) (con)sider(aci)o(n)e(m)
i(n)tend(it) ista assimilare n(atur)al(ite)r, q(ui)a p(ar)s p(er) b(e)n(e) i(n) de [illegible]
n(on) d(icitu)r q(ua)d(ra)n(tu)m n(on) n(atur)al(ite)r, (et) m(ateri)a n(on) m(od)o, n(on) s(ecundu)m sp(eci)e(s)
[illegible] [illegible]. Q(uia) sic(ut) e(st) m(od)o q(uod) d(icitu)r. illa(m) assimila(re)
n(on) assimila(re) sp(eci)em et (con)siderare n(atur)al(ite)r, n(on) a(li)b(us) q(ui)a (et)
recipe(re) m(ateri)a(m) et m(od)o, n(on) i(n)tendo applicare ip(s)o s(ecundu)m =
q(uod) sp(eci)e(s) i(n) m(od)o (con)tin(uu)m. [illegible] s(ecundu)m id = p(ri)m(u)m recipe(re) m(ateri)a(m)
et m(od)o. h(ic) a(utem) (con)tinuat p(er) (com)m(en)to s(ecundu)m metha(phisice) [illegible] s(ecundu)m
p(ar)tem q(ui) d(icitu)r de (et) q(ua)d(ra)n(tu)m fo(rma) n(atur)al(ite)r. [illegible] t(ame)n
et (con)tinuat n(on) recip(it) m(ateri)a(m) et m(od)o. s(ecundu)m q(uod) n(on) (et) m(ateri)a i(n)
n(atur)a cu(m) a(li)q(ui)b(us) (con)tinuat. n(on) dualitas m(ateri)e q(uod)
a(li)q(ui)d dualitas. n(on) fo(rma) s(ecundu)m al(iu)d n(on) recip(it) m(ateri)a(m) et m(od)o
[illegible] [illegible] h(um)ana q(uod) a(li)q(ui)d [illegible] s(ecundu)m fo(rma)m. h(ic) si si(mu)l
[illegible] s(ecundu)m q(uod) fo(rma) (et) i(n) eo i(n) m(od)o, i(n) (com)plete m(od)o q(uod) q(uod) d(icitu)r
b(e)n(e) recip(it) m(ateri)a(m) et m(od)o s(ecundu)m = fo(rm)e i(n) m(od)o. s(ecundu)m tu(n)c q(uod) n(on)
dico fo(rma)m h(omin)is u(nu)m n(on) i(n)tellect(iu)a fo(rma)m h(omin)is
[illegible], n(on) applicabo. [illegible] (et) [illegible] (con)tinuat fo(rma)
h(omin)is (et) a(nim)a i(n)tellectiua. Al(ite)r i(de)o q(uod) arg(umentu)m 10. q(uod) q(uod)
un(de) e(st) ens u(nu)m (et) e(st) d(icitu)r q(uod) si(mu)l (et) u(nu)m = (com)plet(u)m
h(ic) (et) ens (com)pletu(m). tu(n)c sicut i(n) u(n)o ente p(otes)t e(ss)e
a(li)q(ui)d fo(rm)a i(n)(com)pleta, tu(n)c fo(rm)a (com)pleta. I(ta) ad
= i(n)(com)pleta(m) s(ecundu)m = (com)pleto. Et sicut fo(rma) i(n)(com)plete se h(abe)t,
e(st) p(ro)pt(er) m(od)o, ita q(uod) tota (com)p(ositi)o(n)e e(st) e(ss)e(n)tia n(on) ad
q(ui)b(us) i(n) fo(rma) i(n)(com)pleta (et) p(er) m(od)o [illegible], s(ecundu)m fo(rma) (com)plete
s(ecundu)m se m(od)o simile (com)plem(en)tu(m) recipiet ab ead(em). Q(uia) q(uod) i(n)
i(n) i(n)tra(n)te ult(im)e ult(im)o fo(rm)a (com)p(ositi)o(n)e(m) u(nu)m (et). sic(ut) (et) p(er) ult(im)a(m)
d(ifferenti)am diffi(nitio)nis u(n)a d(ifferenti)a(m) s(ecundu)m [illegible] s(ecundu)m. metha(phisice) [illegible]
(com)p(ositi)o(n)e diffinies n(atur)al(ite)r, d(ifferen)t(i)e d(icitu)r. n(on) (et) d(icitu)r q(ui)a u(nu)m q(uod)
s(ecundu)m diffi(nitio) u(n)a (et) u(nu)m p(er) s(ecundu)m (et) fo(rma). s(ecundu)m p(er) u(e)l
ult(i)ma fo(rma)m (et) ult(im)a d(ifferenti)am. Q(uia) e(st) dico q(uod) id = q(uod)
(et) p(er) fo(rma)m i(n)(com)pleta(m) (et) = se te(n)ens e(st) p(ro)pt(er) m(od)o
p(ro)p(ri)e, ab eo q(uod) (et) p(er) fo(rma)m (com)pleta(m) recipiet (com)pleme(n)tu(m).
Al(ite)r i(de)o q(uod) arg(umentu)m 10. q(uod) q(uod) (et) i(n)fi(ni)tu(m) ad fo(rma)s,
et u(n)a i(n)fi(ni)tu(m) i(n) m(od)o (et) u(nu)m e(st) i(n) m(od)o. Dico
q(uod) u(nu)m (et) e(st) i(n) (con)iu(n)cto. u(nu)m i(n) i(n)fi(ni)tu(m) i(n) m(od)o

p(otes)t e(ss)e duo i(n) [illegible] u(nu)m (et) i(n)tens(iu)e (et) q(uod) ext(ensi)ue,
s(ecundu)m q(uod) mo(dus) loca(lis) u(nu)m, t(ame)n ad m(od)o sic ad t(ame)n
i(n)tensiu(u)m. Et ad se sic ad t(ame)n ext(ensi)ue. d(icitu)r q(uod) q(uod) q(uod)
tota i(n)fi(ni)tu(m) e(st) s(ecundu)m de i(n)tens(iu)e (et) q(uod) fo(rma) educta
de p(otenti)a m(ateri)e i(n) illa ult(im)a dispo(sitio)ne i(n) q(uo) ult(im)o
dispo(sitio)nes m(ateri)e ad rece(pti)o(n)e(m) i(n)tellectiue. N(on) e(st) (et) ex(istit)
ip(s)o i(n)tellectiua crea(ta). Al(ite)r s(ecundu)m a(rgumentu)m recipiend(um) q(uod) u(nu)m
e(st) p(ro)d(uct)u(m) p(er) u(n)a i(n)fi(ni)ta(m) m(od)o. et s(ecundu)m sola(m) n(atur)a(m)
a(li)q(ui)d e(st) i(n) h(omin)e p(ro)pt(er) m(od)o, e(st) (et) creat(a) i(n)tellectiua
a(li)q(ui)d m(od)o m(od)o (et), exce(n)d(en)do n(on) m(od)o, i(n) ad m(od)o
p(ro)ducto a(li)q(ui)d (et). et n(on) p(ro)ducto illa fo(rma) n(on) edu(cta)
(con)tra de p(otenti)a m(ateri)e p(ro)ducto a(li)q(ui)d (et), a(lite)r a p(ro)ductore
i(n)tellectiue, (et) m(od)o sic ad illa(m) sic ad i(n) (com)p(ositi)o(n)e(m)
u(e)l t(ame)n diceb(at). I(de)o i(n) m(od)o, q(uod) illa p(ro)pt(er) a(li)q(ui)d q(uod) u(nu)m
e(st) u(n)ica p(ro)ductor p(ro)duce(n)s, n(on) h(ic) ultimo. [illegible] e(st)
i(n) q(uo) se p(l)ures fo(rme) p(ro)ducte s(ecundu)m (con)su(m)p(tio)n(e)m p(ro)du(cti)
p(l)urib(us) p(ro)ductorib(us) [illegible] se h(ab)ueri(n)t. i(n) q(uo) sic u(n)a
fo(rma) ordi(n)at(ur) ad al(ia)m, n(on) u(n)a p(ro)ducto ordi(n)at(ur) ad
al(ia)m. V(n)d(e) dico q(uod) p(ro)ducto s(ecundu)m fo(rma)m c(er)tu(m) e(st) =
(com)pletu(m) et = i(n)(com)pletu(m), i(n) illa p(ro)p(ri)e(tat)e i(n) q(uo) s(e) dis-
ponere(n)t ad fo(rma)m se(cun)d(u)m ordi(n)e(m) ad p(ro)d(uct)o fo(rme)
se(cun)d(u)m h(ic) a(utem) h(ic) (et) ad p(ro)ductu(m) illa fo(rma), i(n) [illegible] p(ri)mo
(et) dispo(sitio)ne m(ateri)e ad a(nima)m i(n)tellectiua(m) suscepta. Et
p(ro)ducto ill(a) ordi(n)at(ur) ad i(n)tellectiue p(ro)duct(ionem), i(n) a(nim)a
ab h(omin)e p(ro)duc(en)t(e) s(ecundu)m fo(rma)m c(er)tu(m), i(n) illa p(ro)p(ri)e(tat)e
i(n) q(uo) dispo(sitio)ne ad (com)plem(en)tu(m) fo(rme) ill(a) (com)p(ositi)o(n)e. q(uod) d(icitu)r s(ecundu)m
ordi(n)at(ur) ad ill(a) fo(rma) p(ro)ductor. et a(li)q(ui)d fo(rma) c(er)tu(m) n(on)
ordi(n)at(ur) ad a(nima)m, sic ad (com)pleta(m), (et) m(od)o ille q(uod) [illegible]
p(ro)p(ri)e(tat)e ordi(n)at(ur) ad fo(rma)m (com)p(ositi)o(n)is (com)pleta(m). I(de)o p(ro)d(uct)o
u(nu)m fo(rme) c(er)t(u)m n(on) ordi(n)at(ur) ad p(ro)ducto al(iu)d c(er)tu(m),
sic ad a(nima)m p(ro)d(uct)o(rum) p(ri)m(u)m (com)plete, (et) m(od)o ip(s)e p(ro)duc(er)e
s(ecundu)m fo(rma)m c(er)tu(m) ordi(n)at(ur) ad p(ro)ducto fo(rme) (com)plete
ip(s)o (com)p(ositi)o(n)is (com)p(ositu)m s(ecundu)m h(umanu)m p(l)ures fo(rm)as q(uod) p(ro)ducto,
n(on) d(icitu)r p(ro)pt(er) u(n)a p(ro)d(uct)io(n)e, n(on) ip(s)o (con)tinuat ordi(n)e(m)
p(ro)ducto(rum) fo(rma)m i(n)(com)pleta(m) ad illa(m) p(ro)d(uct)a(m), q(uia) p(ro)d(uct)u(m)
fo(rma) (com)p(ositi)o(n)is (com)pleta(m). Al(ite)r h(oc) [illegible] arg(umentu)m
a(li)q(ui)d de (com)m(en)to [illegible] metha(phisice) d(icitu)r. n(on) n(on) q(uod) [illegible]
e(st) et a(li)b(us) p(otes)t h(oc) [illegible] e(st) p(er) eo q(uod) (et)
i(n) p(otes)t q(uod) q(uod) e(st) i(n) [illegible] p(otes)t, i(n) q(uod) n(atur)al(ite)r [illegible] i(n) sic
n(atur)al(ite)r sp(eci)e(rum) [illegible] [illegible] [illegible] q(uod) [illegible] q(uod) i(n)
p(otes)t (et) u(nu)m s(ecundu)m [illegible] et [illegible] s(ecundu)m [illegible] [illegible] a(ut)e(m)
arg(umentu)m d(icitu)r. n(on) q(uod) ille [illegible] e(st) i(n) t(em)p(o)re [illegible]
m(od)o n(on) u(n)a m(od)o a(nim)a q(uod) u(n)a n(on) redu(cere) i(n) act(u) m(ateri)a(m)
reduc(er)e al(iu)d i(n) act(u) su(m). s(ecundu)m si (com)p(ositi)o (et) (com)plem(en)to edu(cta)
s(ecundu)m p(otenti)a m(ateri)e p(ro)duc(itu)r p(l)urib(us) p(ro)d(uct)orib(us), q(uod) u(n)a ordi(n)at(ur)
ad a(nima)m, (et) eo u(nu)m ad [illegible] al(iu)d. (et) si(mi)l(ite)r u(n)a
reducte i(n) act(u) su(m) m(ateri)a reduc(er)e al(iu)d [illegible] i(n)
actu su(m) q(uod) [illegible] (et) = [illegible] p(er) s(ecundu)m q(uod) ille [illegible] n(on)
[illegible] i(n) i(n) m(od)o q(uod) u(n)a [illegible] i(n) m(od)o a(nim)a h(ic) e(st) i(n) t(em)p(o)re [illegible].

Marginalia:

n(on) (et) [illegible] i(n) gn(er)a(ti)one [illegible] u(n)a i(n)fi(ni)tu(m)

[illegible]

Ad 3(m)

Ad 10

Ad [illegible]

Ad hanc autem rationem [illegible] dico .n. quod [illegible] [illegible] in [illegible]
quod sunt ad formas completas. quod sunt ad formas [illegible] ordine
se habent. [illegible] dico quod reductio unius [illegible] in actu
completum non [illegible] mediante reductione alterius [illegible] in actu
completum. quia sicut due forme complete non habent [illegible] ordine
[illegible] productiones [illegible] ad predictas formas. [illegible]
[illegible] de [illegible] quorum una est ad aliquam formam completam
et alia ad aliquam formam incompletam [illegible] ad illam completam [illegible]
disponentem. [illegible] dico quod illa [illegible] ad formam
completam non reducitur in actum nisi mediante reductione
illius [illegible] ad formam completam [illegible] in actum
[illegible] mediante reductione illius [illegible] ad formam
incompletam [illegible] disponentem ad completam in actum suum.
[illegible] forme [illegible] ordine [illegible]
productiones earum [illegible] ad formas predictas. [illegible]
si ille [illegible] intensive [illegible] ad [illegible]
[illegible] in ea [illegible] [illegible]
una [illegible] natura [illegible] in actum suum [illegible]
Et per [illegible] quod [illegible] una [illegible]
[illegible] in fundo [illegible]
[illegible] omnia [illegible]
[illegible] in illo fundo [illegible] formarum [illegible] de
[illegible] quod illi [illegible] ille [illegible]
quod [illegible] in illo fundo mediante [illegible]
ad formam completam [illegible] ad formam incompletam
ad completam [illegible] ordinatam [illegible] quod [illegible]
ad formam incompletam [illegible] ad formam completam.
[illegible] predictas [illegible]
[illegible] una [illegible]
reducitur in actum suum mediante reductione alterius [illegible]
in actum [illegible]
[illegible] adducebas [illegible]
[illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible]
[illegible] complete [illegible]
[illegible] unam formam [illegible]
[illegible] complementum de [illegible]
[illegible] per auctoritatem illius [illegible] auctoritatem in argumento [illegible]
[illegible] Ad [illegible] quod argumentum [illegible] quod si [illegible] aqua [illegible]
[illegible] caliditas disponens ad ignem [illegible]
complementum forme ignis [illegible] dico quod [illegible] illa caliditas
[illegible] caliditas ignis incompleta [illegible] super [illegible] forme ignis
incompleta [illegible] ad complementum [illegible]
caliditas [illegible] complete [illegible] forme ignis [illegible]
[illegible] forma aque [illegible] caliditas complete [illegible]
ignis [illegible] suppositionibus [illegible]

[illegible] duas caliditates [illegible] suppo-
nebas [illegible] caliditatem [illegible] fundatam super formam
[illegible] ignis [illegible] incompleta [illegible] fundata super formam
ignis incompleta [illegible] aliquam formam
[illegible] forme [illegible]
formam [illegible] dissonam [illegible] consonam forme aque [illegible] non est
consona [illegible] dissona [illegible] quod illa [illegible]
[illegible] caliditate [illegible] in aqua non debet dici fundari in aqua
[illegible] mediante forma aque [illegible] forma [illegible] consona [illegible] caliditati
et [illegible] dico caliditate illa fundari super formam ignis et
si dicas quod [illegible] pono formam [illegible]
[illegible] dico quod [illegible]
[illegible] Et [illegible] quod illa ca-
liditas disponens ad ignem non fundatur super formam ignis
[illegible] super illam [illegible]
[illegible] forme [illegible] et [illegible]
repugnat caliditati [illegible]
oportet [illegible] illa caliditate [illegible] forme
ignis [illegible] ad caliditatem [illegible] formam ignis
[illegible] ad formam ignis [illegible] Ad [illegible] quod
argumentum [illegible] quod [illegible] de
[illegible] ad unam formam [illegible] dico
[illegible] medium distantie et medium dispositionis. dico
quod ille forme incomplete [illegible] disponunt [illegible] ad formam
completam [illegible] medium [illegible] distantia [illegible] medium
dispositionis [illegible] medium [illegible] in [illegible] immediate [illegible]
[illegible] forma completa [illegible] terminat [illegible]
forme incomplete [illegible] medium disponens [illegible] ad ipsam
formam completam [illegible] reducitur in actum per
ipsam completam formam [illegible] formas disponentes ad
eam [illegible] et omnibus
formis disponentibus ad formam completam [illegible]
forme complete [illegible]
[illegible] in [illegible] formis [illegible] forme [illegible]
[illegible] illa
de se [illegible] ad [illegible]
quod [illegible] forme complete [illegible] forme [illegible] disponentes
ad aliquam formam completam [illegible] fundamenta
[illegible] ego dico quod forma completa [illegible]
[illegible] nobilitate forme complete [illegible] quod
sua [illegible] formarum
incompletas [illegible] nobilitatis quod [illegible]
[illegible] dispositione [illegible] in
argumento suppositas [illegible] forme
[illegible] mediante [illegible] dispositione [illegible]
Ad [illegible] quod in argumento [illegible] philosophi
[illegible] dicebat quod [illegible] posuit [illegible] quod si
[illegible] et [illegible] quod remaneat in
[illegible] dico [illegible] quod [illegible]

ad .11m
ad .12m
ad .13m

completa / remaneat tamen post adventum praeceptum gradus incompleta / quia
et gradus autem generis a generalissimo usque ad specialissimum
specialissima complementum recipit per formam ultimam et id
non est complexum in alio gradu / nisi per ipsam. Unde anima intellectiva
et si cum illo sit cum ista corporea viva / sensitiva, non tamen est
in ea gradus specialis completus / nec continuus completus / nec
vitae completus / nec substantiae completus. Sed omnia ista completa
per intellectivam. Et si dicitur species / non potest remanere
post gradus eius omnino completa. Vel potest dici ad
auctoritatem [illegible] quia species sumitur tota contrarietate composita et
id intelligebatur quod si deleretur totum id quod species per
speciem / non id omnino remanere possit. Tamen [illegible] in augmento gene-
rationis / ac si per speciem intelligimus ultimam formam [illegible]
quod [illegible] supposito uno est. Ad id quod arguis
xviii. per Augustinum VI. [illegible] dicitur quod
[illegible] una [illegible] tendit / [illegible]
[illegible] dico quod [illegible]
ordinationem ipsius [illegible] educte de potentia materiae ad ipsam
intellectivam / per quam [illegible] ipsam intellectivam
[illegible] collectam advenire. Et [illegible] ad sua
complementum ipsum [illegible] intellectivae [illegible] per [illegible]
[illegible] adventum intellectivae incompleta
erant / et in gradu [illegible] complementum recipiunt ab
[illegible] intellectivae. [illegible] esto [illegible] quod [illegible]
[illegible] intellectiva in homine [illegible] una sola / non tamen [illegible]
[illegible] quod in homine est una forma tantum. Ad [illegible]
quod arguitur xv. quod [illegible] dico
quod [illegible] duas [illegible] facit [illegible] quod non est
[illegible] / nec [illegible] / si ab [illegible] forma [illegible] sola /
et ab [illegible] quod [illegible] dico quod [illegible]
quod [illegible] a nomine [illegible] tamen per
ipsam [illegible] potentia / et intelligo ipsam
accipi ab [illegible] potentia non [illegible] non est [illegible]
[illegible] facit [illegible] / quod non sic [illegible] nec [illegible] sed quod [illegible]
[illegible] negationem [illegible] / [illegible] facit [illegible]
tamen accipiendo [illegible] quod per ipsam intelligo [illegible]
potentia. Dico quod [illegible] facit [illegible] quod non est [illegible]
nec [illegible]. Sed [illegible] non est [illegible]. Ad id quod tu
arguis xvi. quod [illegible] ultimam in productione [illegible] et in
resolutione. [illegible] dico quod [illegible] separatione intellectivae / remanet
corpus unum / et [illegible] dico quod forma completa
[illegible] de [illegible] et id [illegible] solidum est [illegible]
completa formam [illegible] nullo modo [illegible] forma
complete / sed forma [illegible] / [illegible] sed forma [illegible]
[illegible] ordine [illegible] / [illegible] forma
dispositio ad formam completam. Unde [illegible] intellectiva
non [illegible] / [illegible] ordine [illegible] / de [illegible]
disponente ad intellectivam [illegible] dico quod [illegible]
productione / [illegible] et in resolutione / [illegible]

Dico quod

Margin: ad 12m · colligantia · ad 13m · fuit · sumo · ad 14 · forma · ad 16m · unde

naturalibus [illegible] hoc intelligo de dispositione ultima [illegible]
[illegible] dispositio [illegible] sicut [illegible] corrupti [illegible]
in homine / tamen [illegible] continuus completus. Ad id quod tu
arguis xvii. quod intellectiva [illegible] specialem [illegible] dico quod
[illegible] duas [illegible] quod per illam formam per quam [illegible]
specialem / per illam est [illegible] dico quod [illegible] loquendo de [illegible]
completa et si non per illam formam a completa [illegible]
quod [illegible] tamen per illam est completum et gradu [illegible]
complementum recipit a forma completa. Unde concedo [illegible]
formam specialem completam [illegible] specialem complet.
et est completa [illegible]. Ad id quod tu arguis xviii. per
[illegible] de [illegible] / [illegible] loquitur de [illegible]
quod si [illegible] formam / nullam [illegible] recipit in illa [illegible]
[illegible] dico quod intelligit de forma completa. quia non [illegible] ne
[illegible] in [illegible] naturalis [illegible] forma
valde [illegible]. quia [illegible] non possit [illegible] quod ipse dicit
quod in [illegible] nulla [illegible] dimensiones.
quia nulla dimensio nec [illegible] actus [illegible]
non [illegible] forma specialis / completa vel incompleta vel [illegible]
gradu forma incompleta. Unde [illegible] ut
fuisse [illegible] non [illegible] forma in [illegible] proprio.
sicut [illegible] per ipsum xvii. [illegible] per auctoritatem [illegible]
allegatam. [illegible] per [illegible] quod dicit super [illegible] metaphysicae [illegible]
ad [illegible] nec [illegible]. [illegible] dicit [illegible] recipit formam
ultimam / [illegible] forma [illegible] / recipit [illegible] alias
[illegible] ad [illegible]. [illegible] quod dicit super [illegible] metaphysicae
[illegible] nos non ignorare
[illegible] et si omnes resolutionem in ultimo in una materia / tamen
[illegible] / [illegible]
intelligo [illegible] specialem [illegible] formam
specialem incompleta / [illegible] forma incomplete / [illegible]
[illegible] forma complete [illegible] ordine [illegible] / quod recipit comple-
mentum [illegible] super [illegible]
super [illegible] formam [illegible]
[illegible] / [illegible] principalis / [illegible]
[illegible] / [illegible] ultima forma [illegible]
[illegible] / et ultimam formam [illegible]
[illegible] et forma. [illegible] quod non [illegible]
[illegible] una forma specialis tamen. Deinde
solvendum est ad rationes theologicas. Ad id quod primo arguis [illegible]
[illegible] in [illegible] magister theologiae
[illegible] albedo facit / album facit / coloratum facit [illegible]
quod si arguis per [illegible] de forma accidentali / ad formam specialem / [illegible]
[illegible] ad formam specialem [illegible]
[illegible] quod forma [illegible]
[illegible] a forma speciali [illegible] concedo [illegible] quod [illegible] albedo una
forma [illegible]
[illegible]
dico quod forma [illegible] una forma / [illegible]

Margin: ad 17m · ad 18m · unde · Solo ad rationes theologicas ad 1m.

[illegible]

Ad 3m

Ad 4m

Ad 5m

Ad 6m

Ad 9m

[illegible]

[illegible]

argu^a plene eandem. et d^c p(atet) solo ad om(n)ia argu(menta) [illegible] colores [illegible] plurib(us) [illegible] congregati ingeniu(m) inventor(um) [illegible] ut ea q(ue) [illegible] ab ingeniis min(us) inventor(um) [illegible] et melius capere [illegible] in colore [illegible] in coloribus argumentor(um) [illegible] opinio(n)i theologor(um) n(on) [illegible] [illegible] expositio [illegible] expositio n(on) [illegible] correctione reservare

Explicit questio de gradu formarum

p^o Utrum de [illegible] et corporibus possit fieri scientia
utrum corpus sit quod naturale et utrum sit [illegible]
[2] utrum scientia de corruptione sit scientia naturalis
utrum corpus [illegible] sit de consideratione physice naturalis
utrum corrumpere remaneat eius scientia
utrum sint post demonstrationem ponere corpora
dimensiva [illegible] fieri et aliorum [illegible]
[6] utrum posterior [illegible] gaudeat posterior
[illegible] quam elementi sit [illegible]
[illegible] et [illegible]
utrum ponentes [illegible] maxime [illegible] dicere
[illegible] et alterationem [illegible]

ed

III